
VIRTUTE ET LABORE

(Fabricius)
NRE

IOANNIS ALBERTI FABRICII

THEOL. D. ET PROF. PVBL. HAMBVRG

BIBLIOTHECA GRAECA

SIVE NOTITIA

SCRIPTORVM VETERVM GRAECORVM

QVORVMCVMQVE

MONVMENTA INTEGRA AVT FRAGMENTA EDITA EXSTANT

TVM PLERORVMQVE E MSS. AC DEPERDITIS

AB AVCTORE RECOGNITA

EDITIO NOVA

VARIORVM CVRIS EMENDATIOR ATQVE AVCTIOR

CVRANTE

GOTTLIEB CHRISTOPHORO HARLES

CONS. AVL. ET P. P. O. IN VNIVERS. LITTER. ERLANG

ACCEDVNT

B. I. A. FABRICII ET CHRISTOPH. AVGVSTI HEVMANNI

SVPPLEMENTA INEDITA

VOLVMEN QVARTVM

HAMBVRGI

APVD CAROLVM ERNESTVM BOHN

A. C. MDCCLXXXXV

LIPSIAE, EX OFFICINA BREITKOPFIA.

VIRIS

INGENII SPLENDORE LITTERARVM COPIA ERVDITIONIS NOMINISQVE

FAMA FLORENTISSIMIS

ILLVSTRI ATQVE AMPLISSIMO

CHRISTIANO GOTTL. HEYNIO

M. BRITANNIAE REGI A CONSIL. AVL. ELOQVENTIAE AC POESEOS P. P. O. CELEBERRIMO ET BIBLIOTHEC. GEORGIAE AVGVSTAE

CRITICO SAGACISSIMO IVDICI OMNIS ANTIQVITATIS ARTISQVE SVBTILISSIMO
STRENVO LITTERARVM BONARVM VINDICI AC STATORI

PRAECIPVO GEORGIAE AVGVSTAE ET TOTIVS

REIPVBLICAE LITTERARIAE ORNAMENTO

NEC NON

AMPLISSIMO ATQVE HVMANISSIMO

WOLFGANGO IAEGERO

ELOQVENTIAE ATQVE HISTORIAE P. P. O. IN VNIVERSITATE LITTERARVM NORICA
CELEBERRIMO ET SOCIETATIS LATINAE QVAE ALTDORFI FLORET
DIRECTORE SPECTATISSIMO

PHILOLOGO EXIMIO CRITICO SOBRIO OMNISQVE ANTIQVITATIS ET HISTORIAE
PERITISSIMO INSIGNI LITTERARVM SVAEQVE VNIVERSITATIS DECORI

CVIVS DILIGENTIAE ET LIBERALITATI IPSA BIBLIOTH. GRAECA FABRICIANA
MVLTVM DEBET

AMICO VETERI ET CANDIDO

HOC VOLVMEN QVARTVM

OMNI QVA PAR EST OBSERVANTIA

D. D. D

ET

GRATI PIIQVE ANIMI PIGNVS

E S S E C V P I T

GOTTLIEB CHRISTOPHORVS HARLES

PRAEFATIO

Paucis TE, L. B. in limine quarti huius voluminis morabor. Quae enim de opere hoc Fabriciano nostroque instituto dici possent; ea iam in praefationibus ad superiora volumina, inprimis ad secundum, latius exposui. Vera autem ea sunt, quae KÜSTERVS in diatribe anti-Gronouiana pag. 6. IAC. GRONOVIO regessit, et quae FABRICIVS quoque noster in Bibl. Gr. vol. IX. p. 646. repetiit ac probauit: „*Si ipse Suidam edidisses — an existimas, te nullum παρόραμα admissurum, nullumque alienae industriae locum relicturum fuisse? Haud sane id dicere ausis; vel saltem id adfirmanti tibi nemo credat*" etc. Nam reliqua, quae grauius dicta sunt, describere nolo, memor illius:

> — — — *didicisse fideliter artes*
> *Emollit mores nec sinit esse feros.*

Aureum quoque est praeceptum QVINCTILIANI Inst. Orat. XII. 9. 13. quod nuper demum cel. HEYNIVS breuiter quidem, at scite apteque illustrauit in Prooemio ad catal. praelectionum — in acad. Georgia Augusta per semestre hibern. a. 1794. habendarum.

Sed

Sed nihil amplius. In hoc autem volumine, quod reliquam voluminis II. partem cum magna sequentis tomi parte vet. edit. continet, me, quod cum testificatione grati piique animi declaro, adiuuerunt, atque, vti vel ex indice capitum praemisso cognosci poterit, ad hanc operis partem ornandam ac locupletandam gratas exoptatasque symbolas contulerunt ACKERMANNVS, IAEGERVS, SIEBENKEESIVS, KEILIVS, KVINOELIVS, GVRLITT atque HEYNE, Viri celeberrimi: quorum postremus, cuius nomen iam multum valebit ad operis commendationem, non modo quaedam lubenter suppeditauit ad caput de anthologia graeca; sed etiam indicem epigrammatum vltro obtulit mihi atque misit. Cel. BECKIVS, qui cum cel. KVINOELIO operam ad plagulas a mendis typographicis liberandas, beneuole commodare atque omnem diligentiam sollertiamque adhibere non destituit, more consueto plures easque doctas vtilesque intexuit adnotationes. In primis religiose veneranda est indulgentia REGIS POTENTISSIMI NEAPOLITANI, atque celebranda mihi est rara humanitas ILLVSTRISSIMI AMICI Regis illius, DE MARCO, nec non diligentia ac promtitudo cel. PASCHALIS BAFFII, bibliothecarii regii, et vrbanitas atque amicitia cel. CAIETANI ANCORAE, qui nuper demum edendo docteque interpretando XENOCRATIS libello de alimentis ex aquatilibus optime de litteris graecis meruit. Vix enim in litteris ad doctissimum Caietanum timide quidem optaram, vt notitiam quamdam codicum graecorum, qui in regia bibl. Neapolitana custodiuntur, acquirerem; quum vir ille humanissimus non modo promtam paratamque litterarum iuuandarum voluntatem declararet; sed etiam opera cl. FRANCISCI DANIELIS, ICti regiique Historici et Illustrissimi DE MARCO efficeret, vt Rex iuberet, in vsum meum, vel potius publicum, catalogum

graecorum

graecorum codicum regiorum plenum adcuratumque conficere, mihique mittere. Atque eruditiſſimus BAFFIVS, homo graece doctiſſimus, qui bibliothecae regiae praeeſt, et cuius vrbanitatem atque alacritatem alii quoque mihi laudarunt, tanta cum diligentia curaque compoſuit mihique ſcripſit catalogum, vt, num animum beneuolum atque miram comitatem, an ſollertiam atque dexteritatem magis praedicem, fere neſciam. Media autem ſuperioris anni aeſtate accepi catalogum, BAFFII V. Cl. manu venuſte ſcriptum et regia quaſi veſte indutum, vna cum litteris Illuſtriſſ. DE MARCO, locupletibus inſignis lenitatis atque humanitatis teſtibus, in quibus REGIS POTENTISSIMI voluntatem mei iuuandi atque indulgentiam teſtatus eſt, et cum litteris humaniſſimi DANIELIS ſuauiſſimis litterisque optimi CAIETANI, qui praeter ea indicem codd. graecorum, qui in bibl. Neapolitana Auguſtinenſium S. Ioannis ad Carbonariam adſeruantur, vltro mihi miſit. Illi autem catalogi quum, volumine hoc vltra dimidiam partem iam confecto formulisque deſcripto typographicis, in manus meas veniſſent: alio ego tempore codices *), quorum notitiam in ſuperioribus capitibus dare nondum licuerat, indicabo; idemque ſupplementa, quae ad hoc

*) Per hanc occaſionem licet memorare, profugos, qui, capta Conſtantinopoli, perfugium in Italia quaererent, videri librorum adportatorum catalogos vel ſibi vel aliis ſcripſiſſe, aut monachos eiusmodi indices codd qui in coenobiis exſtiterunt, confeciſſe. Num omnes illi et catalogi et, qui enumerantur, codices adhuc exſtent, aut vbi lateant, equidem dicere nequeo. Eiusmodi autem catalogum incertae cuiusdam bibliothecae, ſaec. XVI. graece ſcriptum et ſecundum elementorum ordinem digeſtum, reperit SCIPIO MAFFEIVS, et IO. LAMIVS, qui in eo multos auctores et libros, qui non alibi facile occurrant, recenſeri ac memorari adfirmauit, totam litteram *E* ex illo cum verſione PHIL. ELMII Florentini latina dedit in Deliciis eruditorum, Florentiae 1743. 8. pag 1—224. — Talem quoque indicem, manu exaratum circa ſaeculum XV. medium, cel. GRVNER inuenit in Vratiſlauienſi bibl. ad S. Eliſabethae, et ea, quae, quantum e re ipſius eſſet, deſcripſerat, in ſingulari programmate, cuius eſt epigraphe; *Catalogus bibliothecae graecae ineditus*, nuper demum Ienae 1794. 8. publicauit.

hoc et priora tria volumina vel ipse coëgi, eaque haud pauca sunt, vel alii V. D. at parca manu, suppeditarunt, futuro tomo, si deus vitam viresque concesserit, adiiciam; quibus forsan addere licebit reliqua, quae ipse Fabricius margini sui exemplaris, quod in bibl. regia Hafniensi custoditur, adscripserat. Nam, dum haec scribo, ea, quae Fabr. ad tomum III. vet. edit. manu notarat, nondum ad me fuisse perlata, valde doleo. Ita vale, L. B. et peccatis, vel a me, vel a typotheta commissis, ignoscas mihique faueas velim. Scripsi Erlangae d. VI. Octobr. cIɔIɔccLxxxxiiii.

I. A.

I. A. FABRICII PRAEFATIO AD VOLVMEN III. VET. EDIT.

AD LECTOREM

Nihil habeo, quod multis te morer, quisquis es, qui notitia Graecorum et ſacrorum praecipue ſcriptorum caperis; tantummodo es mihi rogandus, vt, quod vides a me tibi hic exhiberi recens volumen, accipias non minus ſerena fronte, quam duo priora, proximeque ſi Deus valetudinem conceſſerit, a me exſpectes, quae propter occupantem conatus meos mercatum Francofurtenſem adiungi iam non potuit, partem libri quarti alteram, in qua haec tibi capita ſeſe offerent ſtudio qualicunque meo explicata:

1. *De Nicomacho Geraſeno, Diophanto et aliis Arithmeticis.*
2. *De Philoſophis, M. Antonino, Maximo Tyrio, Alcinoo, Alexandro Aphrodiſienſi, Plotino et Porphyrio.*
3. *De Hermogene, Ariſtide, Longino et aliis rhetoribus editis, ineditis atque deperditis.*
4. *De Iulio Polluce et aliis Lexicorum Graecorum ſcriptoribus.*

5. *De Hephaestione, Apollonio Dyscolo, Herodiano, et aliis Grammaticis editis, ineditis atque deperditis.*

6. *De Philostratis, Callistrato etc.*

7. *De Scriptoribus Graecis usque ad Constantinum Magnum Christianis.*

Sed vt vno conspectu etiam videas, ecquid ex hoc ipso quod prae manibus nunc habes Volumine possis tibi polliceri, praefixi similiter capitum illius elenchum, qui et qualiscunque indicis instar tibi interim in librum futurus est, donec communes et vberrimos in totum opus indices, vniuersis sex libris absolutis subiicere dabitur. Vale.

INDEX CAPITVM

LIBRI TERTII

CAPVT XXXI (olim XXXII)

CAPVT XXXII (olim XXVIII)

LIBRI QVARTI

CAPVT I

CAPVT II

CAPVT

CAPVT III

CAPVT IIII

CAPVT V

CAPVT VI

CAPVT VII

IO. ALB. FABRICII
BIBLIOTHECAE GRAECAE
LIBER III.

Vol. II. p. 79 ? 80

CAPVT XVIII (olim V)

DE EVDOXO, ET ALIIS QVIBVSDAM ASTRONOMIS ANTIQVISSIMIS.

I. *Theophrasti et Eudemi historia astrologica.* II. *Recentium scriptorum de hoc argumento commentationes.* III. *Breuis historia mythica astronomiae.* IV. *De Hesiodo, Thalete, Phoco Samio, Pythagora, Empedocle, Oenopide, Bolo, Philolao, Timaeo, Niceta, Pythagoreis. De Anaximandro ac Democrito.* V. *De Matricata ac Cleostrato Tenedio.* VI. *De Harpalo.* VII. *De Metone eiusque praeceptore, Phaino.* VIII. *De Euctemone, Nautele,* [?] *Mnesistrato, Alcmaeone, Astere, Philippo Medmaeo atque Epigene, Byzantio.* IX. *De Eudoxo eiusque scriptis.* X. *De Helicone ac Callippo, Cyzicenis.* XI. *De Aristotele, Theophrasto, Aristyllo ac Timocharide, et Dositheo Coloneo.* XII. *Magna syntaxis Ptolemaei et paruus Alexandrinorum* Ἀστρονόμος. XIII. *De Euclide et AVTOLYCO, Pitanaeo.* XIV. *ARISTARCHO, Samio.* XV. *HYPSICLE, Alexandrino.* XVI. *THEODOSIO, Tripolita.* XVII. *MENELAO.* XVIII. *Arato, Manethone, Conone.* XIX. *De Archimede, Eratosthene et HIPPARCHO. Dionysii Petauii Vranologium ibid.* XX. *De GEMINO, Rhodio.* XXI. *De Areta Dyrrhachino, Charimandro, Andromacho, Sosigene, Agrippa et THEONE, Smyrnaeo, Theone item et Pappo, Alexandrinis.* XXII. *De CLEOMEDE ac Proclo.* XXIII. *De ACHILLE Tatio ac Theodoro, Meliteniota.*

I.

Iampridem Plinius indiligentiam scriptorum in adnotandis astronomorum veterum inuentis et obseruationibus indignatus est iure merito, quum contra tot exstiterint passim et exstent, qui dehonestamenta ac faces generis humani tyrannos, barbaraque eorum et truculenta gesta celebrarent, et cum magno studio posteris traderent. *Non sumus profecto,* inquit, *grati erga eos, qui labore curaque lucem nobis aperuere in hac luce: miraque ingenii humani peste sanguinem et caedes condere annalibus,*[a]) *iuuat, vt scelera hominum noscantur, mundi ipsius*

a) Confer *Senecae* praefat. ad lib. III. Quaest. Natural. *Tyrium Max.* diss. XII. pag. 75. καὶ τὸ πολὺ τῆς ἱστορίας πλεονέκται τύραννοι καὶ πόλεμοι, ἄδικοι καὶ εὐτυχίαι ἄλογοι καὶ πράξεις πονηραὶ καὶ συμφοραὶ ἀγνώμονες, καὶ περιστάσεις τραγικαί.

ipsius ignaris, lib. II. Hist. Natural. cap. 9. Magis etiam lugenda nobis est iactura scriptorum huiuscemodi, si quae etiam fuerunt, paucissimorum, qualis a veteribus celebratur *Theophrasti* [b]) atque *Eudemi* [c]), Rhodii, Ἀστρολογικὴ ἱστορία, quibus perditis accidit sane, vt perexiguam plane memoriam habeamus de felicibus illis animis, diuinisque eorum obseruationibus,

— — — quibus [d]), *haec cognoscere primis,*
Inque domos superas scandere cura fuit.

II. Pauca omnino sunt, licet non indiligenter ex antiquitate conquisita, quae de hoc argumento congessere Petrus Gassendus [e]) in prolegomenis ad vitam nobilissimi Tychonis, Vossius de scientiis mathematicis cap. XXII sq. [P] *Petrus Ramus* in scholarum mathematicarum libris; *Io. Flamstedius* prolegomen. tomi III. historiae coelestis britannicae, Londini 1726. fol. (vid. State of Rep. letter. 1729. pag. 6 sqq. 24 sqq.) *Bernardini Baldi* chronologia Mathematicorum, Vrbini 1707. 4. (Giornale d'Italia, tom. 16. pag. 308.) *Reimmannus* in Iliade post Homerum sect. 4. cap. 6. pag. 202 sqq. vbi de astronomia temporibus Homeri agit; *Herculis Corazzi* orat. de studio rerum coelestium, Augustae Taurin. 1723. 4. — *Lucius Barettus* siue *Albertus Curtius* prolegom. ad historiam danicam coelestem, in coelesti historia; *Ismael Bullialdus* in prolegomenis ad astronomiam philocalicam; *Io. Heuelius* in praefat. ad tom. priorem machinae coelestis; *Eusebius Renaudot* tom. II. Mem. de literature de l'Acad. des belles lettres diss. I. Paris. 1717. 4. de l'Origine de la Sphére, [germanice versa est haec Renaudoti comment. et multis notis, in quibus ille reprehenditur, aliaque ad historiam astronomiae pertinentia explicantur, a *Louisa Adelgund. Victor. Gottschedia* in prima parte commentariorum acad. Paris. Inscript. in sermonem teutonicum translatorum, Lipsiae 1753. 8. pag 1—42] *De Vignoles* Obseruatt. ad Renaudoti dissertationem in bibliotheque german. tom. V. pag. 153 sqq. *Iac. Hodgson* praefat. ad systema mathematicarum disciplinarum ad nauigationem facientium, quod edidit anglice Londini 1723. 4. — *Sam. Reyheri* diss. de obseruationibus astronomicis antiquis et recentibus. Kilon. 1703. 4. — *Claudius Franciscus Millietus Dechalles*, Camberiensis, S. I. ante tomum I. mundi seu cursus mathematici tom. IV. fol. Lugd. 1690. — *Io. Keil* praefat. ad introductionem in astronomiam. Oxon. 1718. 8. (Bibl. Angloise tom. IV. pag. 346 sqq.) — *Dominicus Cassini* in diss. de ortu et incrementis astronomiae eiusque vsu ad geographicam rem et nauticam, gallice in libro edito: Paris. 1693. fol. *Recueil des Obseruations faites en plusieurs Voyages par ordre de Sa Majesté*, et germanice in *Io. Leonhardi Rostii* astronomico manuali, Norimberg. 1718. 4.

Neque horum industriae multa adiici a me posse, intelligo. *Fabric.* Verum hic catalogus, quem ex adnotationibus Fabricii, margini exemplaris sui adscriptis locupletaui, aliorum, potissimum recentiorum, obseruationibus librorum, in quibus historia astronomiae et vniuersae matheseos studiosius vberiusque exponitur, indice ampliore insigniter potest augeri. Quare mihi

b) *Laertius* V. 50. et videtur respicere, Theophrastum laudans, *Simplicius* in II. de coelo.

c) *Laertius* I. 23. *Theo, Smyrnaeus, Clemens* I. Strom. p. 302. *Proclus* ad Euclid. Simplicius etc.

d) *Ouid.* I. Fastor. 297.

e) Tomo V. Opp.

mihi quum idem Fabricius multa, quae ad emendandas aut amplificandas ſequentes paragraphos facerent, et ego ſuo quaeque loco inſerui, orae exemplaris adleuerat, eo breuiori eſſe licebit. Atque tempora antiquiſſima, incerta mythicaque aut barbara, vtpote quae ad hiſtoriam quidem vniuerſae matheſeos pertineant, ſed in bibliotheca *graeca* minus neceſſaria videantur, haud adtingam. Qui plura ſcire cupiat, ex libris, a Fabricio laudatis, et a me mox commemorandis, hauriet. Addi autem poſſunt:

M. Io. Auguſti Krebſii diſſ. de originibus et antiquitatibus mathematicis, Ienae 1702. 4. Strictim quidem, at docte perſequitur auctor originem atque antiquitates muſices, aſtronomiae et reliquarum artium mathematicarum.

A. Y. Goguetus de l'origine des Loix etc. inprimis tom. IV. pag. 128 ſqq. V. pag. 216 ſqq. 259 ſqq. edit. Pariſ. 1778. — Secundum verſionem primae editionis germanicam, ab Hambergero factam, Lemgou. 1760. 4. tom. I. part. I. libr. III. cap. 2. pag. 212 ſqq. et lib. IV. cap. 2. pag. 298 ſqq. ac libro V. pag. 311 ſqq. tum tom. III. lib. 3. 4 et 5. pag. 83 — 155.

Hiſtoire generale et particuliere de l'Aſtronomie. Par *M. Estève*, de la Société royale des Sciences de Montpellier. Pariſ. 1755. II. tom. in 8. Admodum breuis eſt. Huc vero pertinent capita nouemdecim libri primi in I. tomo. Doctiora ſunt opera Weidleri, Heilbronneri et Montuclae:

Io. Frid. Weidleri hiſtoria aſtronomiae, ſiue de ortu et progreſſu aſtronomiae, liber ſingularis. Vitembergae 1741. 4. — *Eiusdem* Bibliographia aſtronomica. — accedunt hiſtoriae aſtronomicae ſupplementa. Ibid. 1755. 8. — *I. I. Eberti* animaduerſiones ad Weidleri inſtitutiones matheſeos, iterum editas ab ipſo, Lipſiae 1784. 8.

Hiſtoria matheſeos vniuerſae a mundo condito ad ſaeculum P. C. N. XVI. praecipuorum mathematicorum vitas, dogmata, ſcripta et MSSta complexa. Accedunt recenſio elementorum, compendiorum et operum mathematicorum atque hiſtoria arithmetices ad noſtra vsque tempora: auctore *Io. Chriſtoph. Heilbronnero*. Lipſiae, 1742. 4.

Hiſtoire des Mathematiques, dans laquelle on rend compte de leurs progrès depuis leur origine juſqu'à nos jours, où l'on expoſe le tableau et le développement des principales découvertes, les conteſtations qu'elles ont fait naître, et des principaux traits de la vie des Mathematiciens les plus célebres. Par M. *Montucla*, de l'Académie Royale des Sciences et B. L. de Pruſſe. Pariſ. 1758. II. tom. 4.

In praefatione ſeuere iudicat de ſcriptoribus quibusdam hiſtoriae matheſeos, mitius tamen de Weidlero, quam de Heilbronnero. Libri autem epitomen dedit cl. *I. Ephr. Scheibel* tom. I. Introduction. in notitiam libror. mathemat.

Hiſtoire de l'aſtronomie ancienne depuis ſon origine juſqu'à l'école d'Alexandrie, par M. Bailly, Pariſ. 1775. 4. II. tom. — *Eiusdem Hiſtoire de l'Aſtronomie moderne, depuis la fondation de l'Ecole d'Alexandrie juſqu'à l'epoque de 1730.* Pariſ. 1779. 4. III. tom. conf. ephemer. Götting. litterar. ann. 1780. nr. 76, vbi praeclara quaedam notantur. — Tertium vol. hiſtoriam aſtronomiae ad recentiſſima perduxit tempora, ibid. 1782. — tomi duo priores a *Wünſchio* germanice verſi ſunt:

Des Herrn Bailly — Geschichte der Sternkunde des Alterthums bis auf die Errichtung der Schule zu Alexandrien. Erster Band. Lipsiae, 1777. 8. — *Des Herrn Bailly Geschichte der alten Sternkunde oder die Erläuterungen der astronomischen Geschichte des Alterthums. Zweeter Band.* ibidem eodem anno.

[Ex his libris negligenter compilata est historia astron. *Geschichte der Astronomie, von den ältesten bis auf gegenwärtige Zeiten, in zwey Bänden. Erstes Band.* Chemn. 1792. 8. *Beck.*]

Astronomie par M. de la Lande, Lecteur Royal en Mathematiques etc. seconde édition revue et augmentée. tom. IV. Paris. 1771. 4. Huc pertinet liber II. tomi primi, vbi concisa astronomiae ab origine illius historia est composita. In tomo quarto, edito 1781. p. 349—576. inest Mémoire sur l'origine des Constellations et sur l'Explication de la Fable, par le moyen de l'Astronomie. Par *M. Dupuis*, Avocat en Parlament, Professeur de Rhétorique au College de Lisieux, en l'Vniversité de Paris.

Io. Nic. Frobesii Rudimentum biographiae mathematicorum, sect. I—III. Helmstadii 1751—1755. 4.

In libro, hypothesium et singularium sententiarum fertili: *Neue Welt- und Menschengeschichte, aus dem Französischen, mit Zusätzen und Anmerkungen versehen von Mich. Hissmann, alte Geschichte* passim de astrologia et astronomia antiquiorum gentium disputatur; e. g. tom. II. pag. 261 sqq. 274. 447 sqq. tom. IV. pag. 58 sqq. tom. V. p. 88 sqq. et 620 sqq. atque alibi.

Quaedam, quamquam pauca, ex aliisque excerpta contractaque, reperiuntur in: *Nachrichten von dem Leben und den Erfindungen der berühmtesten Mathematiker, in alphabetischer Ordnung. Erster Theil, welcher die bis ietzt bereits verstorbenen enthält.* Monasterii, 1788. 8.

Io. Ephraim Scheibels Astronomische Bibliographie I — IV. Abtheilung. Breslau. 1784 sq. 8. — Est continuatio eiusdem V. C. Einleitung zur mathematischen Bücherkenntniss, tom. I. II. pluribus particulis. ibid. 1774 sqq.

Io. Frid. Pfaff commentat. de ortibus et occasibus siderum apud auctores classicos commemoratis. Gottingae 1786. 4.

Cel. *Christian. Dan. Beck* in commentariis de litteris et auctoribus graecis atque latinis scriptorumque editionibus, part. I. sect. I. Lipsiae 1789. 8. pag. 75 sqq. praeclaras contulit symbolas ad historiam astronomiae et reliquarum partium mathematicarum illustrandam.

Costard History of Astronomy laudatam esse ab aliis, scio; sed librum ipsum nondum vidi. — In illustris *Kaestneri* libris mathematicis, *Newtoni* Chronico, s. The Chronology of ancient Kingdoms emended. Londin. 1728. *Frereti* opere postumo etc. Defense de la Chronologie — contre le systeme Chronologique de M. Newton (tom. XXVII. Memoir. de l'Acad. de Inscr. etc.) varia reperiuntur, quae huc pertineant. *Harl.*

De antiquioribus tamen Astrologis, illis praecipue, quorum vel scripta vel inuenta praeclara celebrantur, nonnulla hoc loco referre, instituto meo congruens esse existimaui, etiam post editos catalogos Astrologorum, quos dederunt Henr. Ranzouius, Lucas Gauricus, Henricus Bruncaeus, Christophorus Clauius, Iosephus Blancanus, (Bononiae 1615. 4.) Franciscus Iunctinus in calendario astrologico, (in eius Opp. astronomicis, *Speculum astrologiae* inscriptis,

inscriptis, Lugd. 1581. fol. tom. II. nr. XI. mortuus est ann. 1582.] Io. Baptista Ricciolus ante Almagesti noui admirandum opus. [Bononiae 1651. fol. De his viris laudatis plura dabit *Weidlerus* in historia astronomiae.] et Eduard. Sherburne. vid. Acta erudit. 1702. pag. 523. [aliique, quos paullo ante memoraui. Quae Graeci medio saeculo IV. ante Christum in doctrina astronomica praestiterint, breuiter, at erudite et venuste recenset *Barthelemy* in Itinere iunioris Anacharsis per Graeciam, part. III. cap. 31. p. 156 — 182. versionis germanicae. *Harl.*

III. Tamquam incerta admodum praetereo, quae vti de Adami, Henochi f), Noemi, Abrahami et aliorum patriarcharum g), ita de astronomica scientia feruntur vel *Andubarii* h) cuiusdam, qui circa Phalegi tempora Indis primus astronomiam scripsisse traditur, vel Aegyptiorum *Hermetis* i) siue *Thoutis*, *Aesculapii*, *Anubiique*: *Helii*, *Heliadarumque*, *Rhodiorum* k) antiquissimorum, a quibus Aegyptii ipsi astrorum scientiam accepisse dicuntur, etsi Aegyptios primos l) coelum scrutari et metiri ausos ait *Macrobius* lib. I. cap. XXI. in somnium Scip. vel *Oënis* siue *Onnis*, quem Helladius apud Photium ait καταδεῖξαι τήνδε Ἀστρονομίαν καὶ γράμματα, vel *Vrani* m) siue *Coeli*, siderum obseruatoris praecipui, qui postea *Olympus* dictus fuit: vel *Atlantis*, Phrygis n), qui sphaeram reperit primus, vertice coelum dictus propterea conterere o), *Iapetique* et *Hesperi*, Atlantis F. tum *Saturni*, *Titanis*, *Cephei*,

 Aethiopum

f) *Simon Assemann* in diss. de Arabum astronomia, praemissa eius libro: *Globus caelestis cufico-arabicus — illustratus* 1790. 4. Patauii, pag. III. in nota, pro certo habet, Adamum et Euam locupletatos fuisse cumulatissima cognitione rerum terrestrium et coelestium, notatque, ab Arabibus Henochum, quem vocant *Edrisium*, haberi astronomiae inuentorem. *Harl.*

g) De his dixi in libro de Pseudepigraphis Propheticis: vide etiam *Allatium* p. 214. ad Eustath. atque de Abrahamo pag. 260 sq. — [de Adamo vid. *Iac. Guil. Feuerlin.* diss. de Adami logica, metaphysica, *mathesi*, philosophia practica et libris. Altdorf. 1717. 4. Eiusd. diss. de philosophia Adami putatitia, ibid. 1715.]

h) Chronicon Paschale pag. 36. ἐν τοῖς χρόνοις τῆς πυργοποιΐας ἐν τῷ γένει τοῦ Ἀρφαξὰδ ἀνήρ τις Ἰνδὸς ἀνεφάνη σοφὸς Ἀστρονόμος ὀνόματι Ἀνδουβάριος ὃς καὶ συνέγραψε πρῶτος Ἰνδοῖς Ἀστρονομίαν. Gemina legi apud Cedrenum et in Chronico MS. Simeonis Logothetae, iam notauit Cangius in notis.

i) *Arnob.* II aduersus Gentes p. 92. Et quae de Hermetis Astrologica scientia notaui supra lib. I. cap. XII § 9. Anubii mentio apud Iulium Firmicum. Confer *Marshamum* Canonis Chronici pag. 480. edit. Lipsiens. *Manil.* I. 33 sqq.

k) *Diodorus Sic.* lib. V. pag. 227. *Vossius* de scientiis Math. pag. 144.

l) Vide schol. ad *Apoll. Rhod.* IV. 261. *Harl.*

m) *Diodorus* pag. 221.

n) *Diodorus Sic.* lib. III. pag. 135. IV. pag. 163. *Plinius* II. 8. Hist. et 56. *Heraclitus* cap. 4. Incredibil. Suidas in Ὦχος et Προμηθεύς. *Isidorus* III. 24. Orig. *Vitruu.* VI. 10. *Rabanus Maurus* XIII. 2. de vniuerso tom. I. pag. 182. *Freculfus* lib. II. Chron. cap. 4. *Albertus Stadensis* pag. 6. Chron. *Atlas, frater Caucasi et Promethei, rex Africae, docuit astrologiam et coelum sustentare dicitur. Prosperi* Chronic. *Anno XX. seruitutis israelit. in Aegypto Atlas astrologus insignis habebatur, frater Promethei. Albricus* cap. 22. *Honorius* lib. I. de imagine mundi, cap. 33. *Atlas, rex Africae, frater Promethei, a quo mons nomen accepit, quia in eo residens astrologiam descripsit, vnde et coelum sustinere dicitur.* Idem libr. III. p. 989. *Prometheus, rex Caucasi, primus docuit philosophiam in Oriente sub Moyse. Atlas, frater eius, rex Africae, docuit astrologiam. Plin.* V. 12. de Phoenicibus: *ipsa gens Phoenicum in magna gloria litterarum inuentionis et siderum naualiumque ac bellicarum artium. Propert.* II. 20. 61.

Quaeritis et coelo Phoenicum inuenta sereno,
Quae sit stella homini commoda quaeque mala.

Adde quoque *Benedictum Aueranium* tom. I. pag. 33. *Io. Keil* praefat. ad astronomiam; Bibl. Angloise tom. IX. pag. 104 sqq.

o) *Euripides* Ione sub init. *Sidonius* Panegyrico Auiti v. 4. *Aristoteles* II. 1. de Coelo, *Pisides* Hexaem. v. 116 sq. Confer *Lambecii* Prodromum Hist.

Aethiopum regis, cum vxore Cassiopea et filia, Andromeda, inter sidera recepti [p]), *Fauni* (*Suid.* in Φαῦνος,) *Iopae* ab Atlante edocti, (*Virgil.* I. Aeneid. 744 sqq.) *Atreique*, qui primus [q]) rationem eclipseos solis apud Mycenas obseruasse, et septem errantia sidera motu contrario totius coeli gyrationi ferri [r]) primus notasse traditur: vel *Hyperionis* [s]) [P] qui Solem, vel *Icari*, (de quo Nicephoras Gregoras ad Synesium de insomniis p. 424.) *Phaethontis*, *Daedali*, quos ob nimiam in coelestibus explorandis curiositatem poenis adfectos commenti sunt antiqui, *Endymionis*, Caris [t]), qui lunae cursum diligentissime fertur esse contemplatus: *Iouis Beli* Plin. VI. hist. cap. 26. regis astrologi, (de quo *Tzetzes* Chiliad. II. 159. 696.) *Herculis*, de quo idem v. 380. et chil. V. hist. 22. *Alexander Aphrodis.* I. probl. 134. inde coelum collo sustulisse dicitur apud Boethium IV. de consolatione metro vlt. Galaxiae monstrator, (vid. Gyraldum libro de Hercule tom. I. pag. 573. [u])) *Atrei et Thyestis*, quorum hic arietem in coelo ostendit, ille planetas ab occasu in ortum ire docuit, atque inde regnum est consequutus, (vid. *Balforeum* ad Cleomedem pag. 164 sq.) vel *Chironis* [v]) denique, eiusque filiae, *Hipponis* [w]), praeterea *Zoroastris* [x]), *Orpheique* [y]), et ab Atlante et Chirone edocti *Herculis* [z]), tum *Hostanis* [aa]), *Astraei* [bb]), *Promethei* [cc]) atque *Palamedis* [dd]), *Tantalique* [ee]).

IV. De

Hist. literariae pag. 131 sq. Obiter nota, quod Atlas Manichaeorum, de quo Epiphanius tom. I. pag. 639. est sidus Saturni.

p) *Cicero* Tusc. quaest. V. 3. (vbi confer Dauisii notas,) *nec vero Atlas sustinere coelum, nec Prometheus adfixus Caucaso, nec stellatus Cepheus cum vxore, genero, filia traderetur: nisi coelestium diuina cognitio nomen eorum ad errorem fabulae traduxisset. Harl.*

q) *Hygin.* Fab. CCLVIII. *Seruius* ad Aeneid. I. 572. Schol. Horatii Cruquianus pag. 625.

r) *Ioh. Philoponus* in I. Meteorolog. pag. 182. *Achilles Tatius* Isagoge in Aratum cap. 1.

s) *Diodorus Sic.* lib. V. pag. 231.

t) *Harduinus* ad Plinii Hist. II. 9. pag. 159. *Tzetzes* Chil. II. v. 877. *Alex. Aphrodis.* lib. I. probl. 134. *Bandurius* pag. 865. ad antiqq. Constantinop.

u) Adde *C. G. Schwarzii* diss. de columnis Herculis, inter eius opuscula academica, a me edita Noribergae 1793. 4. pag. 205 sqq. *Harl.*

v) *Clemens* I. Strom. pag. 306. pag. 332. ex auctore Titanomachiae, schol. *Apollonii* IV. 816. ex Staphylo. *Io. Harduini* diss. contra Newtonum in Memoriis Treuoltinis ann. 1729. mense Sept. pag. 1569 sqq. vbi Chironem astronomum fuisse negat.

w) *Clemens* I. Strom. pag. 306. ex Euripide, *Cyrillus* Alex. IV. contra Iulian. pag. 134. edit. illustris Spanhemii.

x) *Suidas* in Ἀστρολογία, et quae notaui supra lib. I. cap. XXXVI. §. 5.

y) Supra lib. I. cap. XX. §. 7 sq. Meminit et Orphei inter Astrologos Iulius Firmicus.

z) *Clemens* loco laudato. *Tzetzes* Chil. II. Hist. 399. *Albricus* cap. 22. scholiastes Germanici a Chirone in Astrologia instructum testatur, *Fabric.* Herculis labores constellationis symbola intelligit et explicare sustinet *Dupuis* in Mem. sur l'Origine des constellations etc. pag. 477 sqq. add. *Gebelin* Monde primitif. tom. I. pag. 246. Ad commentationem *Dupuis*, in linguam quoque germanicam versam, conf. *Io. Philippi Ostertag* IV. progrr. Ueber den Ursprung der Sternbilder, und die daraus zu erklärende Mythologie, nach der Abhandlung des H. Dupuis. Ratisbonae, 1787—1790. *Harl.*

aa) *Suid.* in Ἀστρολογία.

bb) *Aratus* v. 98. Confer scholiasten graecum et Achillem Tatium loco laudato.

cc) *Aeschylus* Prometheo v. 456 sq. *Seruius* in Ecl. VI. Virgilii v. 42. *Alexand. Aphrodiseus* lib. I. probl. 134. *Cic.* V. 3. Tuscul. His adde etiam, quod apud *Vincentium Bellou.* lib. I. speculi doctrinalis, Prometheus ob immodicam meditandi curam in monte Caucaso vulturi expositus memoratur. *Fabric.* adde *Hermann* Mytholog. part. I. pag. 48 sqq. *Harl.*

dd) Sophocles apud Achillem Tatium cap. 1. Isagoges in Aratum.

ee) Tantalo saxum imminere fabulantur, quod solis naturam sit contemplatus, quem Anaxagoras ignitum esse lapidem opinatus est. Ita *Benedictus Aueranius*,

IV. De HESIODI ἀςρικῇ βίβλῳ dixi lib. II. cap. VIII. §. 17. Praeter quem primus de re astrologica inter Graecos scripsisse traditur THALES, Milesius, ναυτικὴν scilicet Ἀςρολογίαν, (quam alii ad PHOCVM, Samium auctorem, retulerunt,) et περὶ τροπῆς καὶ ἰσημερίας, *de solstitio et aequinoctio*. Alii nihil scripsisse Thaletem contendunt, vt notaui lib. I. cap. XXXV. §. 3. Praedictas ab eo eclipses, (*Plin.* II. 12. Hist.) et alia quaedam inuenta eius astrologica refert *Laertius* lib. I. sect. 23 et 24. (ad quem conferendae virorum doctorum, Menagii praesertim, notae) et *Achilles Tatius* in Isagoge ad Aratum ff). De PYTHAGORA, qui terram circa solem moueri tradidit, dixi lib. I. cap. XX. §. 9. Idem obseruauit, eamdem esse stellam Hesperum ac Luciferum, teste *Laertio* VIII. 14. et dari Antipodas. id. 26. Obliquitatem Zodiaci, etiam sunt, qui dicant, primum notasse. vid. *Plutarchum* II. 12. de placitis, quod Eudemus apud Leonem *Oenopidi*, *Plin.* II. 8. H. N. tribuit *Anaximandro*. [conf. *Gesner.* disp. de inuentoribus Zodiaci. Gotting. 1754. 4.] EMPEDOCLIS, Pythagorei, sphaeram exhibui lib. II. cap. 12. ac de Pythagoricis ceteris, qui astrologicam disciplinam illustrarunt, OENOPIDE gg), BOLO, PHILOLAO, TIMAEO, NICETA etc. egi cap. XIII. De ANAXIMANDRI, Milesii, inuentis astronomicis videndus idem *Laertius* II. 1 et 2. vbi docet, sphaeram quoque construxisse, et gnomonem solarium atque horoscopia composuisse. Confer, si placet, *Vossium* de scientiis mathematicis pag. 146 sq. et quae notaui supra lib. II. cap. XXIII. §. 8. [praecipue *Martini* von den Sonnenuhren der Alten pag. 72 sqq.] ac quae de DEMOCRITO §. 5. Contra quem scripsit Heraclides Ponticus, *Laert.* V. 87. πρὸς Δημόκριτον περὶ τῶν ἐν ὐρανῷ. [conf. *Bailly* Geschichte der Sternkunde etc. tom. I. sect. 8. pag. 252 — 271. et tom. II. sect. 6. pag. 239 sqq.]

V. De MATRICETA Methymnaeo, CLEOSTRATO Tenedio, ac PHAINO, Atheniensi, praeceptore Metonis, non praetereundus locus Theophrasti in libro de signis aquarum ac ventorum: διὸ καὶ ἀγαθοὶ γεγένηνται κατὰ τόπυς Ἀςρονόμοι, οἷον ΜΑΤΡΙΚΕΤΑΣ ἐν Μηθύμνῃ ἀπὸ τῦ Λεπετύμνυ, καὶ ΚΛΕΟΣΤΡΑΤΟΣ ἐν Τενέδῳ ἀπὸ τῆς Ἴδης, καὶ ΦΑΕΙΝΟΣ Ἀθήνησιν [?] ἀπὸ Λυκαμβητῦ τὰ περὶ τὰς τροπὰς συνεῖδε, παρ᾽ ὗ ΜΕΤΩΝ ἀκύσας τὸν τῦ ἑνὸς δέοντα εἴκοσιν ἐνιαυτὸν συνέταξε. Ἦν δὲ ὁ μὲν Φαεινὸς μέτοικος Ἀθήνησιν, ὁ δὲ Μέτων Ἀθηναῖος. Καὶ ἄλλοι δὲ τῦτον τὸν τρόπον ἠςρολόγησαν. *Cleostratus* quidem iste, astrologus, eiusque patria, Tenedus insula, a Scylace memoratur pag. 85. Primus vt ferunt, auctor Ὀκταετηρίδος siue *periodi octo annorum* fuit, teste *Censorino* cap. XVIII. de qua agunt Scaliger II. de emendat. temporum pag. 64. et Scaligerum oppugnans *Petauius* II. 2 sq. magni operis chronologici, tum *H. Dodwellus* de Cyclis Graecorum pag. 180. qui Octaeteridem primam Cleostrati auspicatur ab Olympiadis LIX. initio,

Aueranius, quem vide diss. 2. in Euripidem tom. I. Opp. pag. 395. *Fabric.* *Mart. Gottfr. Hermann* in Handbuch der Mythologie aus Homer und Hesiod, pag. 245. fabulam Tantali ethice et allegorice interpretatur de stultitia auaritiae, et in tom. II. Mythologiae pag. 75. de fastu hominis diuitis, poenam deinde luentis. Ita de Hercule aliisque passim disserit et fabulas de iis, (quas hic repetere supersedemus,) scite atque ingeniose explicat. adde *La Lande* tom. I. pag. 101. etc. et reliquos, quos supra laudaui. *Harl.*

ff) De his et reliquis vid. *Proclum* ad Euclid. II. pag. 19. cuius longum locum protulit infra Fabric. ad Eucl. §. XVIII. pag. 385. vol. II. vet. edition. *Harl.*

gg) Vid. *Heinium* in Mem. de l'acad. de Berlin, 1746. pag. 401 sqq. *Harl.*

initio, vt Scaliger ab Olympiad. LXI. *Samuel Petitus* pag. 252. Eclog. chron. ab Olymp. LXVI. qui pag. 265. etiam Macedones Cleostrati periodo vsos esse contendit. Vide etiam *H. Norisii* diss. ad Cyclum paschalem Rauennatem cap. 6. pag. 224 sq. et *Aegidium Bucherium* in doctrina temporum pag. 307 sqq. Apud *Vossium* autem de scientiis mathematicis cap. XXXII. §. 11. p. 151. perperam editum est, Octaeteridem illam fuisse annorum cIↄcIↄcxxxII. pro dierum cIↄ cIↄ Iↄ ccccxxII. *Plinius* II. 8. hist. *Obliquitatem signiferi intellexisse, hoc est rerum fores aperuisse Anaximander, Milesius, traditur primus Olympiade LVIII. Signa deinde in eo* CLEOSTRATVS, *et prima arietis et sagittarii. Sphaeram ipsam* (sine Zodiaco et signis) *ante multo Atlas.* Male ex hoc loco Plinii Rob. Stephanus [hh]) adfirmat, Cleostratum primum de signis coelestibus scripsisse. *Hyginus* lib. II. Poetic. Astronom. cap. 13. *Hos autem haedos Cleostratus, Tenedius, dicitur primus inter sidera ostendisse.* Perperam *Leostratus* vocatur a Cornelio Vitellio tom. I. facis artium Gruterianae p. 644. et Nicolao Loensi VIII. 22. Epiphyllidum, id. tom. V. part. II. pag. 616. [conf. *Bailly* tom. I. pag. 271 sq. de his aliisque et sequenti *Harpalo* tom. II. pag. 290 sqq. *Harl.*]

VI. Cleostratum sequutus est HARPALVS, de cuius *Octaeteride* dierum cIↄ cIↄ Iↄ ccccxxIv. consulendi Scaliger II. de emendat. temporum pag. 66 seq. *Petauius* II. 4 seq. doctrinae temporum, *Sam. Petitus* p. 254. eclog. chronol. ac *Dodwellus* de Cyclis diss. III. sect. 30. qui contra veterum, vt videtur, testimonia *Heccaedecaetericum* Cyclum Harpalo tribuit, initio capto a die sexto Februarii anno Romae conditae CCLXIII. Olympiad. LXXI. 1. Meminit Harpali *Plinius* indice libri XVIII. *Censorinus* cap. XVIII. et XIX. (qui testatur, annum fuisse Harpalo dierum CCCLXV. et horarum aequinoctialium XIII. [ii]) *Auienus* in Arateis prognosticis v. 44. qui *Cyclum nouem annorum* ab Harpalo inuentum docet, non nouem solidis constantem annis; sed nono quoque anno redeuntem in orbem. Alius fuit *Harpalus* e ducibus Alexandri M. de quo euolues, si placet, [P] Lexicon clarissimi Baylii. Huius mentio apud Plutarchum III. 2. Sympos.

VII. METON, Leuconeus [kk]), Atheniensis, Pausaniae F. discipulus Phaini [ll]), Athenis praeclarum *Enneadecaeteridis* inuentum edidit, auspicatus a solstitio siue die XIII. mensis Scirrophorionis, (qui Iunio et Iulio respondet,) Olymp. LXXXVI. 4. [mm]) teste *Diodoro Sic.* XII. pag. 305. Meminit *Aristophanes* Auibus v. 998. et *Aratus* Διοσημείων v. 21. ad quae loca adeundi Scholiastae, [et Theon. ad v. 18. in cl. *Buhlii* edit. Arati tom. I. pag. 330 sq.] Videndus et Tzetzes XII. hist. 399. et quae viri docti ad *Aelian.* X. 7. Var. [*Corsinus* F. A. tom. III. pag. 226.] *Andreas Schottus* ad adpendicem prouerbiorum Vaticanam pag. 296. *Nic. Loensis*

hh) In elucidario, cuius est mihi editio Coloniensis ann. 1543. 8. Idem de *Cleostrato* legas in Caroli Stephani dictionario etiam postremae editionis, a Nic. Loydio recensitae.

ii) *Scaliger* legit XII.

kk) Vid. *Rutgers.* V. 4. varr. lection. [infra in vol. XIII. in Elencho medicor. veterum pag. 336. *Eudoc.* pag. 299.]

ll) *Theophrastus* in loco laudato paullo ante §. 5. Mentio huius *Phaini* etiam apud Vitruuium IX. 7. At enim Aratus v. 741. [v. 753. edit. Buhlii] Ἐννεακαίδεκα κύκλα Φαεινᾶ. ἠελίοιο, non tribuit Enneadecaeteridem Phaino Eleo, Metonis praeceptori, vt miror legere Salmasium pag. 641. ad Solin. Neque enim Eleus fuit Phainus, sed legendum ἠελίοιο φαεινᾶ, *splendidi solis.* Confer *Petauium* VI. 9. diss. ad Vranolog.

mm) Conf. *Barthelemy* itinera Anacharf. tom. III. pag. 158. et pag. 420 sq. *Harl.*

Loensis VIII. 22. Epiphyllidum, tom. V. facis Artium Gruterianae parte II. pag. 613 sq. et *Aldus Manutius* Pauli F. de quaesitis per epist. lib. I. quaest. 6. tom. IV. facis Artium p. 204 sq. qui e Liuii lib. I. cap. 19. contendit, Enneadecaeteridem hanc diu ante Metonem perspectam fuisse *Numae Pompilio*. Sed alius omnino ille Numae Cyclus fuit, vt iam animaduersum viris doctissimis. At de Metonis Cyclo dierum 6940. prae ceteris consulere operae pretium est triumuiros Chronologiae principes *Scaligerum* II. de emendatione temporum pag. 72 sq. et lib. V. pag. 409. *Petauium* lib. II. cap. 9 sq. de doctrina temporum et *Dodwellum* diss. I. de Cyclis, qui vsu ciuili etiam probatam Metonicam Ennadecaeterida fuisse disputat, et de maiore eius *Periodo annorum CLII.* coniecturam suam adfert pag. 59 sq. Δωδεκαετηρίδας per errorem Metoni tribuit *Tzetzes* Chil. II. v. 884. adde *Ricciolum* IV. 19. Almagesti pag. 242. qui etiam ait, Metonem scripsisse prognostica. Prouerbium μετωνικοὶ ἐνιαυτοὶ pro *longo tempore* apud Crusium in Turco-Graecia pag. 458. Sine graui caussa *Harduino* suspectus est Meton, quoniam Plinius eius non meminerit, in diss. contra Is. Newtoni chronologiam pag. 1585. in Memoriis Treuoltinis a. 1729. Septembr. De *Horologio* Metonis *Solari* vide, si lubet, *Scaligerum* ad III. Manilii p. 22. *Salmasium* ad Solin. p. 740 sq. et *Petauium* VII. 8. diss. Vranolog. Solstitia a Metone obseruata et inscripta columnis memorat *Aelianus* X. 7. Var. Vide et *Ptolemaei* magnam Syntaxin III. 2. pag. 62. et quae de adparentiis siderum, a Metone notatis, refert idem *Ptolemaeus* in Φάσεσι ἀπλανῶν et *Geminus* cap. vlt. Isagoges. Adhuc in viuis fuit Meton Olymp. XCI. ¾. quum in Siciliam solueret classis Atheniensis. Vide *Aelianum* XIII. 12. Var. *Plutarchum* in Nicia pag. 532. in Alcibiade pag. 198 sq. *Fabric.* Add. *Io. Guil. Iani* historia cycli Dionysiani, pag. 82 sqq. Opusculorum illius a Klotzio editorum, Halae Sax. 1769. 8. *Montucla* I. pag. 163—170. *Gatterer* Abriſs der Chronologie pag. 129 sqq. *Bailly* tom. I. pag. 274—276. qui vero Metoni laudem inuentionis ennead. derogat; hancque suam sententiam firmius corroborare studuit tom. II. pag. 292 sqq. arbitratus, illam ennead. iam diu antea Indis, Sinensibus et Hyperboreis fuisse cognitam, et a Metone tantum, qui illam in Chaldaea didicerit, magis propagatam in vsumque communem magis conuersam. Animaduertit ex *Abulpharago* hist. dynast. V. pag. 57. eum fuisse cum Euctemone in Aegypto, et inter eorum aetatem atque Ptolemaei, qui Almagestum scripsit, intercessisse annos 570; tum a *Gemino* (Vranolog. cap. 6.) inuentionem illam tribui Euctemoni, Callippo et Philippo Medmaeo, nec vllam Metonis ab eo factam esse mentionem: refutat quoque *Salmasium*, qui in Exercitt. Plinian. pag. 519. *Phaino*, Metonis magistro, vindicat illius inuentionis laudem, aliisque vtitur argumentis ad debellandam vulgarem sententiam. Sed Salmasium iam refutarant noster *Fabric.* infra in nota et *Weidler.* in Historia astron. cap. V. §. 21. de Phaino, isque in seqq. sectionibus persequitur ea, quae dicenda erant de Metone, Euctemone, Democrito etc. *Heilbronner* hist. math. pag. 137 sq. 147 et pag. 285. Metonem furti cuiusdam arguit quoque *Barthelemy* in itineribus Anacharsidos iunioris tom. III. pag. 168. versionis german. vbi de Metone aliisque veteribus graecis agit astronomis. *Harl.*

VIII. Metonis aequalis fuit EVCTEMON, Atheniensis, cum quo solstitia obseruauit circa Olymp. LXXVII. 1. Adde, si placet, *Ptolemaei* magnam Syntaxin III. 2. pag. 62. et eiusdem Φάσεις ἀπλανῶν, e quibus constat, eum Athenis et in Cycladibus iuque Macedonia ac Thracia astris [?] considerandis operam dedisse. Vide et *Gemini* Isagogen cap. XVI. Meminit *Euctemonis* huius praeter Plinium *Vitruuius* IX. 7. ex Iosephi Scaligeri emendatione,

(quum antea legeretur *Eudaemon,*) et *Auienus* in ora maritima v. 40. 337. 350. etc. [adde Montuclam, Bailly, Weidlerum etc. locis citatis. *Heilbronner* in hist. mathes. pag. 137 sq. *Harl.*] Alius *Euctemon*, rhetor, apud Senecam controuers. Inter perantiquos astrologos etiam a *Censorino* cap. XVIII. memorantur NAVTELES, et MNESISTRATVS, dubito an idem, a quo Mnesistratios philosophos voluptatis patronos dictos refert *Athenaeus* VII. 5. Aequinoctia ab ALCMAEONE et Menone, (leg. Metone) obseruata laudat *Simplicius* in II. de Coelo sect. 46. Hunc eumdem existimo Alcmaeonem, de quo dixi inter Pythagoreos lib. II. cap. XIII. ASTER quidam, cum quo PLATO Astrologiae operam dedit, memoratur apud *Laertium* III. 29. PHILIPPVS, Medmaeus, (e Medama, Bruttiorum opido,) Halus, Platonis discipulus nn), qui in Peloponneso et Locride sidera diligenter contemplatus est, vt patet ex obseruationibus eius, quibus vsi sunt Hipparchus, Geminus, Ptolemaeus. Laudatur et a *Vitruuio* IX. 7. Plinio, XVIII. 31. *Plutarcho* quod non liceat suauiter viuere secundum Epicurum pag. 1093. Confer *Petauii* Vranolog. diss. IV. cap. IX. [pag. 242. *Weidler* cap. V. 30. p. 111 sqq.] De ventis scripsisse, testatur Stephanus in Μέδμαι. Antiquioribus hisce astrologis iungendus etiam EPIGENES, Byzantius, Gnomonicus est, qui apud Chaldaeos adfirmabat, se studuisse, et de cometis nonnulla tradidit, (*Sen.* VII. 3. Nat. quaest.) tum retulit Babylonios oo) IↃccxx. millium annorum (vt *Berosum* et *Critodemum* 420 millium) obseruationes laterculis coctilibus inscriptas habuisse, (*Plin.* VII. 56. hist. qui *auctorem grauem inprimis* adpellat.) Laudat semel iterumque Censorinus. [conf. *Bailly* II. pag. 315. et reliquos citatos.] Alius 1) *Epigenes*, Rhodius, qui de re rustica citatur a Varrone et Columella. 2) *Epigenes*, Atheniensis, coactus τριηραρχεῖν, de quo apud Suidam. 3) *Epigenes*, comicus et tragicus, patria Sicyonius, de quo dixi lib. II. cap. XIX. *Epigenem* quemdam Socraticis accenset Ionsius pag. 84. CRITONIS mentio apud *Plinium* XVIII. 31. Sub illius nomine exstitit olim *Eudoxi Octaeteris*. Suidas Κρίτων Νάξιος ἱστορικός, ἔγραψεν ὀκταετηρίδα, ἥν Εὐδόξε φασίν.

IX. EVDOXVS, Aeschinis F. Cnidius, Archytae Pythagorei, Philistionis, medici ac Platonis auditor, astrologus, non minus insignis, quam geometra, medicus et legislator inclytus fuit, circa Olympiad. CIII. De eo *Phanocriti* liber *Athenaeo* VII. pag. 276. laudatus intercidit. Consulendus interim *Laertius* VIII. 76 sq. Antholog. Epigramm. pag. 79. edit. Wechel. *Fabric.* — *Eudocia* in Violar. pag. 193. (quae plura, quam Suidas, de illo prodidit,) Εὔδοξος, ait, — ἀκρατὴς Πλάτωνος καὶ ἡλικιώτης, ὥς φησι Σωτίων· ὡς δὲ Καλλίμαχος ἐν τοῖς πίναξι, Ἀρχύτα καὶ Φιλιστίωνος pp)) etc. adde supra in hoc vol. pag. 172. in catalog. Platonicorum. De aetate *Eudoxi* circ.

nn) *Proclus* II. in I. Euclidis pag. 19. Φίλιππος ὁ Μεδμαῖος Πλάτωνος ὢν μαθητὴς καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπεὶς εἰς τὰ μαθήματα. Meminit eius iterum pag. 80. *Alexander Aphrodis.* in III. Meteorol. pag. 118. Φίλιππος, ἑταῖρος ὁ Πλάτωνος. Male *Philippi* ARIDAEI regula pro *Medmaei* legitur in Epistola Dionysii, quem Areopagitam ferunt ad Apollophanem tom. II. edit. Corderii pag. 274.

oo) De his *Cicero* I. de diuinat. 19. „Condemnemus etiam *Babylonios*, et eos, qui, e Caucaso coeli signa seruantes, numeris et motibus stellarum cursus persequuntur: Condemnemus, inquam, hos aut stultitiae aut vanitatis, qui CCCCLXX. millia annorum, vt ipsi dicunt, monumentis comprehensa continent, et mentiri iudicemus." *La Crosae* vindic. vett. scriptor. p. 126 sqq. *Fabric.* conf. *Montucla* I. p. 59 sqq. *Harl.*

pp) De hoc *Philistione*, medico, Eudoxi in arte medica praeceptore, vid. *Fabric.* Bibl. Gr. vol. XIII.

circ. Olymp. CIII. 1. ann. C. N. 366. vide *Menagium* ad Diogen. Laert. VIII. 99. (vbi Diogen. a sect. 86 — 91. copiosus est de Eudoxo,) pag. 392. et *Saxium* in Onomast. I. pag. 69. [pp]) A Sotione falso nominari Eudoxum Platonis discipulum, iudicat cl. *Meiners.* in histor. doctrinarum apud Gr. et Rom. tom. I. pag. 296. Sed testimonia luculenta, quae pro Sotione stant, iam collegit *Menag.* ad Diogenem Laert. VIII. 86. et alia addidit censor doctus in bibl. crit. Amstel. vol. II. part. VIII. pag. 115. not. g. — Idem *Meiners.* loco cit. pag. 293. *Strabonis* iudicium (pag. 778. 827. 842. edit. Almel.) probat, Eudoxum fuisse credulum, nec satis adcuratum in rebus et historiis examinandis scriptorem: tomo tamen II. pag. 790. laudat scientiam illius mathematicam, atque in nota ex *Aristotele* X. 2. ethic. animaduertit, eum iudicasse, voluptatem esse summum bonum, et dolorem, summum malum: quem Aristotelis locum iam copiosius adduxit et explicuit *Menag.* ad Diogen. Laert. VIII. 88. pag. 391. adde supra in vol. I. pag. 845. in Catalogo Pythagoricorum de eo notata. Eum pecuniae emendicandae caussa in Aegyptum ad regem profectum esse, *Philostratus* quidem de vita Apollonii Tyanens. I. cap. 35. narrat; sed fidem haud meret; certe nemo veterum praeter eum id tradit. vide not. Olearii p. 43. In Aegypto tamen commoratus a sacerdotibus multa, quae incognita essent et quasi arcana in arte astronomica, didicit. *Eudoxus*, (ait *Seneca* quidem nat. quaest. lib. VII. cap. 3.) *primus ab Aegypto hos* (stellarum s. planetarum) *motus* (quinque, h. e. motuum hypotheses) *in Graeciam transtulit.* Senecae tamen testimonium haud omnino probat *Montucla* I. pag. 200. et de opinionibus placitisque Eudoxi mathematicis veris falsisque iudicat. Plura vide apud *Weidlerum* V. 19 pag. 93 sqq. apud *Heilbronner.* pag. 146. 218. 283. *Bailly* I. pag. 285 — 293. qui maior est Eudoxi in scientia astronomica admirator, quam Montucla, et pag. 288. Senecae de eo locum citatum explicat. — adde *Iusti Cph. Boehmeri* diss. de Eudoxo, mathematico, medico et legislatore, resp. Io. Andr. Schmidt, Helmstad. 1715. 4. *Harl.*

Eudoxi Ἀςρονομία δι' ἐπῶν a Suida memoratur, qui in eo fallitur cum *Plutarcho* [rr]) pag. 402. de Pythiae oraculo, quod Eudoxum poetam facit; nam quae ex eo citat Hipparchus, prosa decurrunt, et Aratus, qui Phaenomena versibus scripsit, Eudoxum potissimum [?] sequutus est, iussus ab Antigono, rege, Εὔδοξον ἐνδοξότερον facere, hoc est prosam eius carmine reddere amoeniorem. Idem *Hipparchus* lib. I. in Aratum [pag. 171. edit. Paris.] testatur, duos libros Eudoxi nomine exstitisse, in multis inuicem conspirantes, quorum vni titulus Ἔνοπτρον, (κάτοπτρον auctori vitae Arati) alteri Φαινόμενα. Respicit idem opus, Eudoxum laudans, Geminus, et *Vitruuius* IX. 7. *Ptolemaeus* in Φάσεσι ἀπλανῶν, *Auienus* in Arateis Phaenomenis v. 53. et 102. [ss]) De Cometis nihil tradidisse, notat *Seneca* nat. VII. 3. quaest.

vol. XIII. p. 366 sq. *Mongitor.* bibl. Sicul. tom. II. pag. 179. et *Menagium* ad Diog. Laert. VIII. 86. pag. 392.

qq) Eudoxum vita decessisse ann. ante C. N. 368. statuunt *Freret* in Defense de la Chronol. pag. 465. et *Bailly* I. pag. 293. adde *Corsinum*, a Richtero supra, vol. II. pag. 33. laudatum.

rr) Plutarchi verba haec sunt: οὐδ' ἀςρολογίαν ἀδοξοτέραν ἐποίησαν οἱ περὶ Ἀρίςαρχον καὶ Τιμόχαριν, καὶ Ἀρίςυλλον καὶ Ἵππαρχον καταλογάδην γράφοντες· ἐν μέτροις πρότερον ΕΥΔΟΞΟΥ καὶ Ἡσιόδε καὶ Θαλῆ γραφόντων, εἴγε Θαλῆς ἐποίησεν, ὡς ἀληθῶς ἀπάσης τὴν αὐτῷ ἀναφερομένην Ἀςρολογίαν.

ss) Ad Arati et *Eudoxi* Phaenomena *Hipparchus* scripsit ἐξηγήσεων βιβλία γ'· *enarrationum libros tres*, editos a Petro Victorio, Florent. 1561. et Petauio in Vranologio. Chaldaeorum praedictiones ab Eudoxo spretas et refutatas fuisse, (*Cicer.*

quaest. [Sphaeras multas in coelo esse finxit.] Systema coelorum ex Eudoxi mente vide apud Aristotelem XII. metaphys. 8. Ex coluris Chironis, Argonautae, et Sphaera Eudoxi, non diuersa ab illa Chironis apud Hipparchum, *Isaacus Newton* probat, 300. annis iuniorem Argonautarum, quam multi sibi persuaserunt, et contigisse ann. 937. ante Christum natum. Adde *Guil. Whiston* authentik records pag. 989 sqq. *Fabric.* — *Vitruuius* IX. 9. tribuit illi inuentionem ἀράχνης, *araneae*, quae, vt *Weidler* pag. 94. scribit, horologii solarii, in plano descripti, species erat, cui, quoniam lineae horariae ex centro versus peripheriam excurrunt, nomen a telis araneae inditum est, quam tamen expositionem haud probat, ac negat, *in plano* tantum fuisse descriptam, fusius de ea disserit *G. H. Martini* von den Sonnenuhren der Alten pag. 83 sqq. Obseruationes tamen vmbrarum, quae Eudoxo adtribui solent, omnesque, de quibus Plinius ac Strabo disserunt, scholae Alexandrinae confictas esse, nec suo loco factas, audacius contendit *Formaleoni* in dissertatione quadam, adnexa vol. II. Operis, Storia filosofica e politica della navigazione etc. Venet. 1789. vti iam paullo fusius notaui in Introduct. in hist. L. Gr. tom. I. pag. 416. *Harl.*

Eudoxi *Octaeteris* siue *periodus octo annorum*, (quae exstitit olim sub Critonis Naxi nomine,) *Laert.* VIII. 87. Censorinus cap. XVIII. Suidas, [Eudocia] etc. Respicit et Caesar apud *Lucanum* X. 187.

Nec meus Eudoxi vincetur fastibus annus.

De Eudoxi Octaeteride agunt *Scaliger* ad Manil. lib. I. v. 69. et II. de emendat. temporum p. 67. *Petauius* II. 6. de doctrina temporum, et *Vossius* de scientiis Mathemat. p. 153. [et alii iam laudati.] *Columella* IX. 14. *Eudoxi* se et Metonis antiquiorum *fastus* astrologorum sequi profitetur. *Fastus* vero pro *fastis* dixit etiam Sedulius epigr. ad Macedonium:

quem quamuis summi celebrent per saecula fastus.

Scripsit et Eudoxus Γεωμετρούμενα teste *Laertio* VIII. 88. et *Proclo* II. in primum Euclidis pag. 19. Sed et liber quintus geometrae Euclidis tt) in codice Mazariniano refertur ad Eudoxum, vt testatur *Menagius* ad Laert. pag. 392.

Ὀργανικὴν siue machinalem scientiam primos excoluisse Eudoxum et Archytam, notat *Plutarchus* in Marcello pag. 305.

[Praeter ea Eudoxum scripsisse περὶ θεῶν καὶ κόσμου καὶ τῶν μετεωρολογουμένων, ait *Eudocia* l. c.]

Etiam *de Musica* scripsisse nonnihil, conificio e *Theone, Smyrnaeo*, qui pag. 94. ex Eudoxo refert rationem consonantiarum numeris comprehendi, et graues vel acutos tonos dependere a tardo vel acuto motu. Ex eodem fortassis opere *Iamblichus* in Nicomachi Geraseni Arithmet. pag. 11. refert definitionem numeri, quod sit πλῆθος ὡρισμένον et pag. 142. sententiam de medietatibus proportionum.

Fuit

ser. de diuin. II. 42.) id ei honori est ducendum. Eo quoque tempore astrologia ab astronomia discerni coepit. *Harl.*

tt) Conf. infra, cap. de Euclide §. IV. p. 372. vol. II. vet. edit. *Harl.*

Γῆς περίοδος, cuius operis *liber septimus* laudatur a *Porphyrio* [sect. VII. 9. edit. Küster.] pag. 183. de vita Pythag. *octauus* ab Harpocratione in Αἰπάρα. Idem opus respicit nec raro reprehendit Strabo: tum Plinius, Eudoxum laudans, libri II. IV. V. VI. VII. etc. et Athenaeus citans τὴν τῶν περὶ τὸν Εὔδοξον ἱςορίαν. Apud *Plutarchum*, quod non suauiter possit viui secundum Epicurum pag. 1093. vbi Eudoxi περίοδοι memorantur, male Xylander vertit *de conuersionibus orbium coelestium*. — [Eudoxum ἐν τῷ πρώτῳ τῆς περιόδου citat *Sextus Empir.* Pyrrhon. hypotyp. I. sect. 152. sed ἐν τῇ περιόδῳ schol. ad *Apollon. Rhodium* IV. 263. et ex eo *Scholiast.* ad *Aristophanis* Nubes 397. *Harl.*] Confer de hoc opere *Meursium* ad Apollonii Dyscoli cap. 24. *Vossium* de hist. graecis lib. I. cap. 6. et *Menagium* ad Laertium pag. 292. Agathemer lib. I. ἑξῆς Δημόκριτος καὶ Εὔδοξος καὶ ἄλλοι τινὲς γῆς περιόδους ἐπραγματεύσαντο. *Fabric.* At ingeniosa est et admodum probabilis opinio *Semleri* in miscellaneis lectionibus fasc. II. p. 26 sq. opus, γῆς περίοδος, non *Eudoxo, Cnidio;* sed *Eudoxo, Rhodio*, historico, esse tribuendum. Id colligit ex *Diogene Laert.* VIII. 90. qui εὑρίσκομεν, ait, δὲ καὶ ἄλλον ἰατρὸν Κνίδιον περὶ ὧ φησιν Εὔδοξος ἐν γῆς περιόδῳ· — — ὁ δ' αὐτός φησι, (nempe Rhodius, historiarum scriptor, alioquin de se ipso improbabili sensu id quod sequitur, narraret,) τὸν Κνίδιον Εὔδοξον ἀκμάσαι κατὰ τὴν γ' καὶ ρ' Ὀλυμπιάδα. *Harl.*

Tribuuntur et Eudoxo nostro Κυνῶν διάλογοι. *Canum dialogi*, siue, vt interpres, *Cynicorum*, nisi locus corruptus, apud *Laertium* VIII. 89. *Fabric.* Corruptus quoque videtur *Semlero* l. c. pag. 37. qui corrigit Νεκύων διάλογοι *mortuorum dialogi. Harl.*

Leges Milesiis tulisse Eudoxum, adfirmat Theodoritus IX. Θεραπευτ. Cnidiis Laertius et Plutarchus contra Colotem **). Hic est *Eudoxus*, qui [?] optabat Phaethontis instar a Sole conflagrare, modo eius naturam propius sibi contemplari daretur, vt refert *Plutarchus* libro quod non suauiter liceat viuere secundum Epicurum pag. 1094.

Fuit et alius *Eudoxus*, Cnidius, iunior, medicus, *Laert.* VIII. 90. [et alius medicus, vid. Fabr. B. G. XIII. pag. 156.] *Eudoxus*, *Rhodius*, cuius librum nonum historiarum citat Etymolog. magnum in Ἀδρίας. *Eudoxus*, Cyzicenus, (Ptolemaei Euergetae temporibus,) de quo *Plinius* II. 67. hist. et *Strabo* II. De Rhodio, Vossius pag. 29. hist. graec. *Eudoxus* denique, Siculus, comicus, cuius Nauclerum laudat *Pollux* VII. 33. [de quo plura *Mongit.* B. Sic. I. pag. 188 sq.]

X. Eudoxo, Cnidio, iungendus HELICON, Cyzicenus, Platonis discipulus, qui Dionysio, regi, defectionem solis (a. 404. ante C. N. vt putat Ricciolus in Almagesto,) praedixit, atque inde donatus ab eodem est talento, vt refert *Plutarchus* in Dione pag. 966. [Scripsit, teste Suida in Helicon, ἀποτελέσματα et libros περὶ Διοσημειῶν. vid. *Weidler.* pag. 118.] Praeterea CALLIPPVS, Cyzicenus, qui Olymp. CXII. 3. (ante Christum cccxxx.) in Hellesponto obseruauit phases inerrantium stellarum, teste *Ptolemaeo*, cuius vide Φάσεις ἀπλανῶν. POLEMARCHI, Cyziceni, qui Eudoxum audiuerat, discipulus hic fuit, et Athenis cum Aristotele versatus Eudoxi inuenta emendauit ac suppleuit, teste *Simplicio* in II. de coelo sect. 46. De *Callippi* et Eudoxi systemate coelestium sphaerarum *Aristot.* XII. metaph. cap. 8. *Themistius* in XII. metaph. pag. 13. De *Callippi periodo* Attica solstitiali *an-*

**) Vid. supra in vol. II. pag. 38. Richteri notam. *Harl.*

norum LXXVI. memorata *Censorino* cap. XVIII. qua Metonis enneadecaeteridem emendauit, facto periodi initio a solstitio siue die XXIX. Iunii Olymp. CXII. 3. adeundi *Scaliger* emendationis temporum lib. II. pag. 84 sq. et lib. V. pag. 421 sq. et Isagog. Canonum lib. I. cap. VIII. et lib. III. cap. VIII. *Petauius* doctrinae temporum II. 16 seq. et X. 30. *Dodwellus* de Cyclis graecorum diss. 2. [*Montucla* I. pag. 168. *Bailly* I. pag. 299 sqq. *Weidler.* p. 113. etc.] Tertiae Callippicae periodi anno quadragesimo, (hoc est Olymp. CLIX. 3. ante Christum CXLII.) *Hipparchum* aliquas fecisse obseruationes, refert *Ptolemaeus* magnae syntax. V. 3. pag. 111. et VII. 2. pag. 167. Alius fuit *Callippus*, Atheniensis, Platonis discipulus, de quo supra cap. V. idem cum *Callippo*, rhetore, cuius meminit Aristoteles in rhetoricis. Alius denique *Callippus*, Corinthius, discipulus Zenonis, Citiei. *Callippus Pelaneus*, testis testamenti Theophrastei, *Laert.* V. 57.

[Silentio haud praetereundus est PYTHEAS, Massiliota, astronomus et geographus, qui temporibus Alexandri M. aut serius inclaruit: nam de aetate non inter omnes conuenit. vid. *Weidler* I. p. 120. Iter fecit maritimum extra columnas, circa partes Europae septemtrionales; atque se ad Tanain vsque peruenisse iactitabat: at multa quoque, quae vidisse se gloriatus est, finxisse aut male retulisse arguitur. Praesertim ea, quae de insula *Thule* eiusque situ prodidit, et antiquiorum et recentiorum exercuerunt ingenium eosque in diuersas traxerunt sententias. Scripsit secundum *Marcianum Heracleotam* in periplo, (in *Hudsoni* geogr. minor. gr. tom. I.) et scholiast. ad Apollon. Rhodium lib. IV. *Periplum* aut *periodum terrae;* et secundum *Geminum Rhodium* in elementis astronom. cap. 5. in Vranologio Petauii pag. 22. Paris. 1630. *libros de Oceano*, qui forsan partes integri operis, iniuria temporis absumti, fuerint. Eum in plurimis quidem sequutus est Eratosthenes; sed fides Pytheae valde suspecta visa est eruditis, et a Strabone, qui eius frequentem in duobus prioribus libris facit mentionem, atque a Polybio exagitata. vid. *Casaubon.* ad Strabon. I. pag. 110. edit. Almelou.. Sed de *Pythea* eiusque vanitate et erroribus geographicis, multi viri docti egerunt, aut de situ *Thules*, num sit hodierna insula Islandia, an ora Norwegiae, an alibi quaerenda, vberius disputarunt:

Bougainville de Pythea in Mem. de litterature — des Inscr. tom. XVIIII. pag. 143 sqq. qui fidem Pytheae expediuit: cuius tamen argumenta vt clariora essent et certiora, optauit *Gesnerus* ad Orpheum de nauigationibus extra columnas Herculis pag. 454.

[*Danville* Mém. sur la Navigation de Pytheas à Thule, Mém. de l'Acad. d. Inscr. Tom. XXXVII. pag. 436 sqq.]

Murray in Nou. commentar. soc. regiae doctrinarum Götting. tom. VI. pag. 59 sqq.

Günth. Car. Frid. Seidel ad Eratosthenis geographicorum fragmenta, Gottingae 1789. 8. pag. XVII. pag. 132 sqq.

In primis cl. *Conr. Mannert* in Geographie der Griechen und Römer, part. I. (Norimbergae 1788. 8.) pag. 72—85. qui etiam Schoeningii et Schloezeri iudicia et explicationes pag. 82. in nota *g.* memorat.

Bayle in Diction. tom. III. pag. 749 sq. vbi in aetatem Pytheae in not. *A.* inquirit, et *Vossium*, de histor. gr. pag. 467. illius aetatem adsignantem temporibus Ptolemaei Philadelphi, atque *Harduinum*, qui in indice Plinii sequitur Vossium, nec non *Nicol. Sansonem*, Geogra-

Geographum faeculi XVII. qui ratus eſt in Recherches des Antiquit. d'Abbeville, Pytheam vixiſſe poſt a. V. C. 532 copioſe refutat. Idem iam obſeruat, *Sanſonem* l. c. et *Gaſſendum* in tom. V. Opp. pag. 524 ſqq. vv) Pytheae fidem contra Strabonis accuſationes, at irrito conatu, vindicare ſtuduiſſe.

Pauca de Pythea *Heilbronner* pag. 239. et *la Lande* I. pag. 146. ſcripſerunt: Paullo plura *Montucla* I. pag. 208—210. qui eum facit aequalem Ariſtotelis, antiquiorem Dicaearcho: quae etiam eſt ſententia *Weidleri* de aſtron. Graecor. qui pag. 119—122. de Pythea quaedam collegit. *Bailly* I. pag. 306. eum Thulen vidiſſe credere malit; at num Maſſiliae notam fecerit obſeruationem, dubitat. *Cleomedes* autem cycl. theor. I. cap. 7. teſtatur, (vt verbis vtar Weidleri) Pytheam, ope praealti gnomonis meridianam ſolis tempore ſolſtitii altitudinem captaſſe, indeque *eclipticae obliquitatem* intellexiſſe: quae obſeruatio vna eſt ex praecipuis totius aſtronomiae. Illum peraltum gnomona *Chompré*, (Chancelier du Conſulat de Rome,) ann. 1785. in praedio Iac. Hugues reperiſſe ſe putauit. Eſt vero obeliſcus paruus, cuius pes eſt e marmore antiquo graeco; vertex vero et impoſitus globus ex lapide argillari. Hunc eſſe gnomona Pytheae, ex eo collegit *Chompré*, quod, obſeruata in aequinoctio d. XXII. Sept. ann. 1785. vmbra, animaduertit, eamdem eſſe obliquitatem ecliptices, gradus XXIII. minut. 50. quam Strabo de obſeruatione Pytheae narrat. vid. nouas ephem. Lipſ. ann. 1786. plag. II. pag. 32.

Diſtinguendus eſt *Pytheas*, orator athenienſis, tempore Demoſthenis. vide *Aelian.* VII. 7. et XIV. 28. H. V. aliosque apud *Bayle* l. c. not. G. qui monet, ab *Harduino* in indice Pliniano vtrumque eſſe confuſum: adde ſupra, in vol. II. pag. 872. fin. *Harl.*]

XI. Quae ARISTOTELES et THEOPHRASTVS ſcripſerint aſtrologicae ſcientiae illuſtrandae, dictum a me ſupra eſt. [In praeſenti memorandus venit ARISTYLLVS et TIMOCHARIS, quorum hic Alexandriae anno periodi Callippicae primae ww) XLVII. hoc eſt Olymp. CXXIV. ante Chriſtum CCLXXXIII. obſeruationes ſuas inſtituit. Vtriusque Τηρήσεις ἀπλανῶν etſi nec ſatis xx) [P] diſtinctas neque explicatas neque fide dignas yy) ſatis habuit Hipparchus, et ex hoc Ptolemaeus, qui iis vtitur libro VII. cap. 2 ſqq. magnae Syntax.

Hos ſequutus eſt DOSITHEVS, Coloneus, Atticus, qui Octaeteridem Eudoxi emendauit; ita enim intelligendus videtur *Cenſorinus* cap. XVIII. Hic *Doſitheus* in Colono Atticae circa Olymp. CXLV. 1. (ante Chriſtum CC.) adparentias ſtellarum inerrantium obſeruauit,

vv) Adde tom. IV. pag. 523 ſqq. 527. et tom. V. pag. 327. de proportione gnomonis ad vmbram ſolſtitialem Maſſiliae, et de Pytheae gnomone, atque *Eugenium de Louville*, equitem, in diſſ. de mutabilitate eclipticae, in Actis erudit. Lipſ. ann. 1719. menſe Iulio p. 281 ſqq. vbi altitudinem gnomonis ad vmbram meridianam, in ſolſtitio aeſtiuo a Pythea Maſſiliae repertam, cum aliorum obſeruationibus comparat.

ww) *Ptolemaeus* pag. 169. Τιμόχαρις μὲν ἀναγράφει τηρήσεις ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ταύτην τῷ μζ' ἔτει τῆς πρώτης κατὰ Κάλλιππον ἑκκαιεβδομηκονταετηρίδος etc. Hinc emendandus *Voſſius* pag. 155. de ſcientiis Math.

xx) Id. pag. 164. Vtriusque, Timocharis et Ariſtylli, meminit *Plutarch.* de Pythiae oraculis pag. 402. *Fabric.* adde *la Lande* I. pag. 147. *Montuclam* I. pag. 226 ſq. *Weidler* cap. VI. §. 2. pag. 114. *Harl.*

yy) Id. pag. 168. διὰ τὸ μήτε τὰς τηρήσεις τῶν περὶ τὸν Τιμόχαριν ἀξιοπίστους εἶναι, πάνυ ὁλοσχερῶς ἀναγεγραμμένας.

seruauit, quas ex eo notarunt Geminus cap. vlt. Isagoges, et Ptolemaeus in Φάσεσι ἀπλανῶν. Laudat hunc *Dositheum* etiam *Plinius* lib. XVIII. hist. cap. 31. Archimedes vero ipsi, (vt videtur,) librum de lineis spiralibus inscripsit. Fuere et alii *Dosithei*, vt historicus, cuius libros rerum Sicularum, Lydiacarum et Italicarum laudat Plutarchus, vt iam Vossio animaduersum; tum *Dositheus*, ad quem scribit Iulianus, imp. epistola XXXIII. Ne dicam de *Dositheo*, (vno an duobus?) haeresiarcha Samaritano, quem ante Simonem Magum commemorat pseudo Clemens I. recognitionum pag. 21. ac de Dositheo, grammatico graeco recentiore, de quo infra in grammaticis pauca.

AGRIPPA in Bithynia obseruauit stellas anno Nabonassari 840. Domitiani 12. (Christi 92.) *Ptolemaeus* VII. 3. Almagest.

[Memorandus quoque *Eudemus*, Rhodius, Aristotelis discipulus, (de quo plura vide in vol. III. pag. 492 sq.) Inter alia scripsit historiam geometricam et astrologicam. vide supra in hoc cap. §. 1. Ex eius ἀστρολογίαις memorat quaedam *Anatolius* in fragmento, quod dedit Fabricius in vol. III. pag. 464. Eclipsin futuram praedixit, et difficiliora astronomiae capita rimatus est. vid. *Weidler* cap. V. 35. pag. 115. *Bailly* I. pag. 297. §. 12. II. pag. 313 sq. *Montucla* I. pag. 207 sq. Supra in cap. de Aristotele aliquoties eius mentio facta est. *Harl.*]

XII. Temporis ratio nos iam pridem deducit ad scriptores, qui in *paruo Alexandrinorum Astronomo*, comprehendebantur. Praeter enim magnam syntaxin Claudii Ptolemaei, qui obseruationes suas instituisse se testatur anno secundo Antonini Pii, (Christi CXXXIX.) praeter hanc, inquam, Ptolemaei σύνταξιν, de qua infra lib. IV. suo loco dixi, et quam μέγαν Ἀστρονόμον adpellabant, Alexandrinis in pretio fuit alter codex, dictus μικρὸς Ἀστρονόμος, siue vt e Pappo Vossius zz) obseruat, μικρὸς Ἀστρονομούμενος, (Arabibus, vt Abulpharaio, p. 50. *tractatus intermedii*, inter Euclidis elementa et Almagestum Ptolemaei,) in qua collectione continebantur hi libri:

Theodosii Tripolitae Sphaericorum libri III.

Euclidis Data, Optica, Catoptrica ac Phaenomena.

Theodosii Tripolitae de habitationibus et noctibus ac diebus libri II.

Autolyci Pitanaei de sphaera mota, et libri II. de ortu atque occasu stellarum inerrantium.

Aristarchi, Samii, de magnitudinibus et distantiis solis ac lunae.

Hypsiclis, Alexandrini, Ἀναφορικὸς, *siue de ascensionibus.*

Menelai, Alexandrini, Sphaericorum libri III. [P]

Hi libri, vel plerique horum, graece iunctim MSti occurrunt in quibusdam bibliothecis, et *Arabice* quoque exstant e versione *Thebiti*, vt docet *Labbeus* bibl. nou. MSS. pag. 251. et

zz) Lib. de scientiis Math. cap. XXXIII. §. 18. pag. 163. *H. Sauilius* praelect. II. in Euclidem pag. 40. qui hoc se volumen integrum in bibliothecis Galliarum et Italiae saepe vidisse, et illius scriptores graece vel impressos, vel mstos communi bibliothecae (Oxoniensi) donasse se testatur.

et 256. vniuerſos arabice verſos memorans, excepto Hypſiclis ἀναφορικῷ, quem translatum ex Oriente ſecum attulit *Iacobus Golius* [aaa]).

XIII. Quum de Euclidis ſcriptis infra egerim ſingulari capite: de reliquis in praeſenti dicere operae pretium eſt, ac primum de AVTOLYCO, Pitanaeo, ex Aeolide, mathematico, praeceptore Arceſilai, qui Theophraſtum deinceps audiit, teſte *Laertio* IV. 29. vnde de aetate Autolyci conſtat; ſucceſſit enim Ariſtoteli Theophraſtus Olymp. CXIV. 3. ante Chriſtum 322. Laudant Autolycum *Pappus* in mathematica collect. *Simplicius* ad Ariſtot. de coelo II. comment. 46. *Ioh. Philoponus* ad Phyſic. lib. II. aliique. Liber περὶ κινουμένης σφαίρας de ſphaera et ortu fixarum, atque occaſu vario, graece et latine editus a *Conrado Daſypodio* eſt Argentorat. 1572. 8. [bbb]) Et latine ex verſione et cum commentariis *Franciſci Maurolyci*, Siculi, Abbatis Meſſanenſis, Meſſanae 1558. fol. qui Theodoſii libros et Menelai Alexandrini Sphaerica et Euclidis Phaenomena addidit. Exſtat et *latine*, cum verſis gr. ſcholiis antiquis, *Ioſepho Auria*, Neapolitano, interprete, cum Maurolyci [ccc]) adnotationibus, Romae 1587. 4. Habetur praeterea latine in Synopſi mathematica *Marii Merſenni* pag. 243. Pariſ. 1644. 4. Arabicam *Alkendi* interpretationem laudat Abulpharaius pag. 50. Conf. *Io. Gotfredi Lackemacheri* diſſ. de Alkendo. Helmſtad. 1719. pag. 13.

Libros II. de vario ortu et occaſu ſiderum inerrantium graece et latine itidem edidit *Daſypodius*, Argentorat. 1572. 8. *Latine* praeterea collatis quinque MSS. Vaticanis *Autolycum* et graeca ad eum ſcholia vertit *Ioſephus Auria*, Neapolitanus. Romae 1588. [et 1591. vid. Catal. bibl. Lugd. Bat. pag. 173. nr. 41.] 4. [*Autolyc.* de vario ortu etc. Romae 1568. 4. vid. Catal. Leid. l. cit.] Tranſtulit et gallice *P. Forcadellus* Pariſ. 1572. 4. Ex Autolyco etiam pleraque in ſuum de expetendis et fugiendis rebus opus tranſtulit *Georgius Valla*, Placentinus, libro XVI, *Fabric.*

Codd. msstos enumerat *Heilbronner* paſſim in hiſtoria matheſeos. In biblioth. *Vaticana* ex *Montfaucon* bibl. bibliothec. etc. περὶ ἐπιτολῶν καὶ δύσεων et de ſphaerae motu. (pag. 538. 539) — in bibl. *Medicea Florent.* bis de ſphaerae motu: deeſt finis. (p. 554. 557.) conf. *Bandini* catal. II. pag. 30. nr. 14. — In bibl. Card. *Radulphi*, nunc regia Pariſ. de ſphaerae motu atque de occaſu et ortu. (pag. 574.) — in bibl. *Car. de Montchal* archiepiſcopi Toloſani, vterque Autol. liber. (pag. 576.) — in bibl. *Colbertina*, de ortu et occaſu. (pag. 577.) — in bibl. Cardin. *Mazarini*, de ſtellarum ortu et occaſu. (pag. 583.) — (in bibl. *Pariſ.* teſte catalogo eſt lib. de ſphaera mota in *decem* codd. et de ortu atque occaſu ſtellarum in *ſeptem* codd. msstis.) in bibl. *Bodlei.* Autolyci vterque liber, cum anonymi ſcholiis quibusdam, (pag. 594.) de ortu et occaſu ex verſione arabica *Zin Eddin Abhari*, (pag. 610.) idem liber

aaa) Vide Catalogum MSS. Arabicorum a Golio allatorum nr. 54. in 4.

bbb) Inſcriptio libri eſt: *Conradi Daſypodii Sphaericae doctrinae propoſitiones*, graece et lat. Continentur hoc libro *Theodoſii* libri III. de ſphaera: *eiusdem* liber vnus de habitationibus, et libri II. de diebus et noctibus: item *Autolyci* liber de ſphaera mobili. *Eiusdem* libri II. de ortu et occaſu ſtellarum et *Barlaami* libri V. logiſticae aſtronomiae. vid. *Weidler* pag. 380. et eiusdem bibliographiam aſtronomicam, Witteberg. 1755. 8. pag. 27. *Harl.*

ccc) *Maurolycus*, Siculus, Abbas Meſſanenſis, ediderat illum latine, Meſſanae, typis Petri Spirae, 1558. fol. teſte *Lambecio* comm. de biblioth. Caeſ. tom. VII. pag. 468. edit. Kollarii. *Harl.*

liber graece, bis (p. 616. 617.) — in alia *Angliae* bibl. de ortu et occasu ſider. cum ſcholiis. (pag. 633. et 637.) — Huic Heilbronn. recenſui add. infra in hoc vol. in Synopſeos vett. mathematicorum Bernhardinae vol. VII. — Tum in bibl. *Veneta* D. Marci vterque *Autolyci* liber in cod. CCCIV. teſte catalogo p. 143. — In bibl. *Leidenſi* (ſecundum catal. p. 456. nr. 1031.) *Autolyc.* de ortu et occaſu ſiderum, ex graeco ſermone in arabicum verſus a *Coſta Ben Louca.* — In bibl. *Vindobon.* lib. de Sphaera teſte *Lambecio* comment. de bibl. Caeſ. tom. VII. pag. 468. nr. 3. — in biblioth. *Eſcorial.* ſphaerica et de ortu atque occaſu libri duo, graece, teſte *Plüero* in itinerario per Hiſpan. pag. 160. — In *Caſiri* biblioth. arabico-hiſpana tom. II. pag. 345. citatur codex libr. de ſphaera mota, quem *Alchindus*, (ita enim ibi ſcribitur,) exornauit, et de vario ſiderum inerrantium ortu et occaſu, arabice verſorum: ſed in arabica philoſophorum bibliotheca, ibidem laudata, Autolycus dicitur ſcripſiſſe *tres* libros de vario ſiderum ortu etc. vti quoque Abulpharagium tradidiſſe, notat Caſiri. *Harl.*

De aliis *Autolycis* tribus antiquioribus vide, ſi placet, *Leopardum* XIII. 5. emendationum, et *Valeſium* ad Harpocration. pag. 103. quibus addes *Autolycum*, Areopagitam, de quo Suidas.

XIV. ARISTARCHVS ddd), Samius, aequalis fuit Cleanthis, Stoici, qui Zenoni ſucceſſit Olymp. CXXIX. ante Chriſtum 264. [262. V. C. 490. apud *Saxium* in Onomaſt. I. pag. 104.] Refert enim *Plutarchus*, Ariſtarchum a Cleanthe impietatis accuſatum, quod terram moueri docuiſſet, lib. de facie in orbe lunae pag. 923: *ὥσπερ Ἀρίσαρχον* eee) *ᾤετο δεῖν Κλεάνθης τὸν Σάμιον ἀσεβείας* [?] *προκαλεῖσθαι τοὺς Ἕλληνας ὡς κινοῦντα τοῦ κόσμου τὴν ἑςίαν* fff), *ὅτι φαινόμενα σώζειν ἀνὴρ ἐπειρᾶτο, μένειν τὸν οὐρανὸν ὑποτιθέμενος, ἐξελίττεσθαι δὲ κατὰ λοξοῦ κύκλου τὴν γῆν ἅμα καὶ περὶ τὸν αὐτῆς ἄξονα δινουμένην.* Obſeruationem ſolſtitii aeſtiui, ab Ariſtarcho factam, anno periodi Callippicae primae quinquageſimo, Olymp. CXXV. 2. memorat *Hipparchus* apud Ptolemaeum III. 1. pag. 60. magnae ſyntaxeos. Meminit Ariſtarchi, Samii, etiam *Archimedes* in Pſammite pag. 120. 121. 126 et 127. edit. ggg) Graece Baſil. Varro apud *Gellium* III. 10. (vbi pro Ariſtide, Samio, vti in Ioh. Pici operibus pag. 377. pro Aſtaxarcho legendum Ariſtarchus,) *Vitruuius* lib. I. cap. 1. et lib. IX. cap. 4 et cap. 9, quo in loco horologiorum hhh) genera ab eo reperta refert. *Sextus Empiricus* IX. aduer-

ddd) De *Ariſtarcho* vid. *Bayle* Diction. tom. I. voc. *Ariſtarque*, pag. 312 ſq. vbi etiam de diuerſis variorum de Ariſtarchi aetate opinionibus, ſententiaque de motu terrae, et de locis Plutarchi paullo copioſior eſt: *Weidler* cap. VI. 4. pag. 127 ſqq. *Heilbronner* pag. 243 ſqq. vbi pag. 244. paucis repetit ingenioſam Ariſtarchi methodum de ſolis diſtantia per lunae diſtantiam et διχοτομίαν inveſtiganda, quam *Ricciolus* in Almageſto part. I. pag. 106 ſqq. vberius expoſuerat, et ad nouas adplicuerat hypotheſes: *Montucla* I. pag. 228 ſqq. vbi quoque dichotomiam illam paucis explicat; *La Lande* I. pag. 148. *Harl.*

eee) Ita legendus ille locus, non Ἀρίσαρχος Κλεάνθη. Confer *Menagii* notas ad Laertii VII. 85. pag. 389. Eudoxo iuniorem Ariſtarchum etiam ex Archimede colliges, qui hunc Eudoxo p. 121. poſtponit. Vt adeo errauerit Fromundus et Simlerus, qui longe antiquiorem faciunt apud *Voſſium* cap. 33. de ſcientiis Mathemat. §. 1. pag. 157.

fff) *Gaſſendi* Phyſicae ſect. II. lib. III. cap. V. pag. 617. tom. I. Opp. iam ſenſit, nomina eſſe a librariis tranſpoſita. vid. *Bayle* l. c. not. *A. Harl.*

ggg) Ex Plutarchi igitur et Archimedis locis *Eberhard*, Prof. Halenſis, in Neuen vermiſchten Schriften nr. VI. Halae 1788. collegit cum aliis, Ariſtarchum, non Philolaum, primum docuiſſe, terram moueri circa ſolem et hunc in medio vniuerſo quieſcere. *Harl.*

hhh) Docte de hoc Ariſtarchi inuento agit *Martini* von den Sonnenuhren der Alten p. 98 ſqq. *Harl.*

IX. aduersus Mathem. pag. 410. *Nicetas* lib. I. thesauri orthodoxae fid. cap. 10. *Plutarchus* quaest. Platonic. pag. 1006. et lib. de facie in orbe lunae pag. 932. 938 et 925. vbi laudat Ἀρίσαρχον ἐν τῷ περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποςημάτων, *in libro de magnitudinibus et distantiis* solis et lunae, lectum etiam Archimedi et *Pappo* Alexandrino lib. VI. Collectionis mathematicae, propositione 38 sq. et *Psello* de omnifaria doctrina cap. 93. vbi Aristarchum adpellat ἀςρονομικώτατον. Hic ipse est liber, qui solus ex Aristarchi scriptis ad nos peruenit, latine versus a *Georgio Valla*, Placentino. Venet. 1498. fol. [iii]) deinde a *Federico Commandino* cum eiusdem notis, Pisauri 1572. 4. vid. Giornale d'Italia tom. 19. pag. 172. [cum *Pappi* Alexandrini explic. quibusdam.] Denique a *Ioh. Wallisio* graece e codice H. Sauilii, qui e Vaticano suum descripserat, editus Oxoniae 1688. 8. additis Commandini versione et notis, suisque ipsius animaduersionibus, [et Pappi Alex. fragmento adhuc desiderato.] Recusa est haec editio graecolatina in tomo tertio operum *Wallisii*, Oxon. 1699. fol. [Argumenta Opp. Wallisior. exhibet *Heilbronner* pag. 699. Idem passim ex Montfaucon enumerat Aristarchi codd. msstos. In biblioth. *Vaticana*, bis de magnitudine et distantia lunae; (pag. 538. 539.) — in museo *Caroli Auantii* gr. (pag. 561.) — in biblioth. *Scorialensi* (pag. 568.) — in biblioth. regia *Parisiensi*, *Colbertina*, *Mazarini* ter (pag. 571 et 574. 583. sed in catal. MSSt. illius biblioth. *septem* codd. memorantur, in quibus Aristarchi liber continetur:) — in bibl. *de Mesme*, Pappus, *Aristarchus* et Hipparchus cum aliis; (pag. 584.) — in biblioth. *Bodleiana*, *Aristarchus* latine: (pag. 611.) graece, (pag. 617.) — in alia Angliae biblioth. graece, (pag. 636.) arabice, cum aliis codd. collatus. (pag. 637.) — Illis adde in biblioth. *Veneta* D. Marci, teste catalogo pag. 143. cod. CCCIV. — in violar. compendio citantur quaedam, in cod. *Mediceo*, secundum *Bandin.* catal. I. 549. In *Casiri* biblioth. arabico-hispana pag. 345 sq. ex arabica philosophorum bibliotheca memorantur *Aristarchi* liber de *arithmetica*, liber de *magnitudine et distantiis solis et lunae*, quem arabice vertit *Abuluapha Mohamad Ben Mohamad calculator*, et commentariis atque mathematicis demonstrationibus illustrauit auxitque, liber denique de *numerorum diuisione*. *Harl.*] — Exstat et MSta huius libri versio arabica duplex.

Qui sub *Aristarchi*, Samii, nomine prodiit veluti e graeco translatus liber, Parisiis 1644. 12. ab *Aegidio Persona Robervallio* editus, iterumque ann. 1647. 4. a Mario Mersenno suarum obseruationum physico mathematicarum tomo tertio insertus, *de Mundi Systemate, partibus et motibus*, (ne cui id fraudi sit,) a Robervallio [kkk]) confictus est ingenii forte sui exercendi gratia, quo ostenderet, quomodo ex principiis, quae Aristarchi fuisse putat, deduci non incommode possint, saltem cum illis non male cohaereant pleraque ex inuentis nuperis, praeterito seculo detectis: vti postea *Franciscus Iessop* [lll]), armiger, propositiones Hydrostaticas, ad

iii) Inscriptio est: *Georgio Valla interprete. Nicephori Blemmidae* logica. — *Euclidis* elementorum 14us cum *Hypsiclis* interpretatione. *Nicephorus* et *Proclus* de astrolabio, *Aristarchus*, *Samius*, de magnitudinibus et distant. solis et lunae. *Timaeus* de mundo. *Cleonidis* musica. *Eusebius Phamphil.* de theologic. ambiguitatibus. *Cleomedes* de mundo. *Athenagor.* de resurrectione. *Aristotel.* de mundo, magna ethica et poetica, — — Venet. per Anton de Strata. 1488. — per Simonem Papiensem dictum Beuilaquam, 1498. fol. vid. *Fabric.* bibl. lat. mediae et infimae aetatis, edit. *Mansi*, tom. VI. pag. 281. *Harl.*

kkk) Menagius loco laudato, *Bailletus* de auteurs déguisez pag. 529.

lll) Vid. biblioth. universelle tom. 12. p. 129.

ad illustrandum Aristarchi systema destinatas, vulgauit Londini 1687. 4. Verum hoc saltem, notante Wallisio, haud satis in Robervalliano Aristarcho cohaeret, quod ex solis circa suum axem motu deducit ille plurima, quem immotum plane, testante Archimede, statuit Aristarchus. Sed et quae de Aeolipilis mmmm) habet, aliaque multa, quae legenti passim occurrunt, nouitium opus esse satis indicant. Aristarchi *praedictiones mathematicae de planetis* memorantur in *Labbei* biblioth. noua MSS. pag. 116. 119. [P]

De aliis septem vel octo *Aristarchis* dixi infra libro quinto, vbi inter grammaticos celebro Aristarchum, Alexandrinum. Iam suffecerit adnotasse, a pandectarum Brandenburgicarum scriptore male Aristarchum nostrum Samium confundi cum Aristarcho, tragico.

XV. HYPSICLES, Alexandrinus, Isidori, mathematici, quem ipse magnum nnn) vocat, discipulus ac Plutarchi et Basilidis, Tyrii, aequalis fuit. De aetate eius constat ex eo, quod Suidas ait Isidorum sub Diuis Fratribus floruisse (M. Aurelio et L. Vero, qui fuerunt ab ann. Christi 160. ad 169.) Itaque quis non miretur, Vossium ooo) eo ipso loco, quo Suidae sententiam laudat, tamen tradere, *Isidorum* claruisse sub Ptolemaeo Physcone ppp). Sed doctissimi etiam viri dormitant aliquando, et inhumanus sit, qui eis hoc nomine insultandum, et qui hoc eis propter infinita alia egregie obseruata non libenter condonandum putet. Citatur *Hypsicles* a *Diophanto* in lib. de numeris *πολυγώνοις* propos. VIII. et ab *Achille Tatio* ad Aratum, qui Tatius Isidorianum praeceptorem suum laudat. *Theophylactus* institutione regia II. 19. pag. 78. vbi notat, ad regis exemplum se omnes componere, *si teneri*, ait, *philosophia videbitur imperator et mathematicis delectari, παρὰ τὰς βασιλικὰς θύρας οἱ τοῦ* Πλάτωνος *γέμοντες, καὶ οὐδὲ τοῖς τὰς πύλας τηροῦσιν ὁ* Ἀρχιμήδης, *ὁ* Εὐκλείδης, *ὁ* Ὑψικλῆς *ἀνεπίγνωστοι.* — De *anaphorico* conf. *Salmas.* de annis climactericis pag. 688. Huius itaque Hypsiclis *anaphoricus* siue *περὶ τῆς τῶν ζωδίων ἀναφορᾶς*, *de ascensionibus* signorum coelestium in Alexandrino climate, libellus, ex II. msst. bibl. regiae, graece et latine cum *Iacobi Mentelii* versione lucem vidit vna cum opticis Heliodori, Parisiis apud Cramoisium ann. 1657. 4. curante Erasmo Bartholino. Idem Hypsicles auctor creditur *libri XIV. et XV. elementorum Euclidis*, qua de re vide, si placet, quae dixi infra in Euclide. *Fabric.*

[Codices reperiuntur plerumque inter reliquos mathematicorum libros scriptos. vid. Heilbronner. — *Hypsiclis* anaphorica, arabice, in bibl. Leidensi, pag. 454. nr. 162. catalogi. *Casiri* in bibl. arabico-hispana tom. I. pag. 340. ex arabica philosophorum bibliotheca refert, *Hypsiclem* libr. XIV. et XV. Euclidis, illius magistri, Alexandriae vulgasse, regique obtulisse; et pag. 346. ex eadem, „*Hypsicles*, ait, philosophorum suae aetatis nulli secundus, mathematicarum disciplinarum peritus ac magister, post Euclidis obitum claruit. De huiusmodi scientiis egregia scripsit opera, ac vtiles reliquit animaduersiones: ex quibus recensentur

mmmm) Mentio harum apud *Vitruuium* lib. I. cap. 6.

nnn) *Hypsicles* ad librum XV. Euclidis propofit. 5.

ooo) *Voss.* de scientiis Mathemat. cap. 54. §. 6. pag. 328. Sequutus *Iac. Mentelium* in breui monito de Hypsicle eadem tradentem.

ppp) Ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς apud Suidam fortasse significat *fratres Isidori*. Incertum etiam, sitne idem Isidorus, de quo Suidas, et cuius vitam Damascius scripsit, clarus sub exitum saeculi a Christo quinti.

fentur liber *anaphoricus*, feu *de afcenfionibus*, vel *de ortu* et *occafu*, et liber de *corporum coeleftium magnitudine* et *diftantia*. Praeter ea libros Euclidis nempe XIV. et XV. *exornauit*." Quare non auctor illorum librorum, fed commentator habitus eft. *Harl.*]

XVI. THEODOSIVS, fphaericorum fcriptor, diuerfus fuit a *Theodofio*, Bithyno qqq), qui horologii folaris, ad quodcunque clima apti, inuentor celebratur *Vitruuio* IX. 9. et *Straboni* lib. XII. pag. 566. vbi ipfum et filios eius mathematicos fuiffe teftatur. Sphaericorum vero fcriptor *Theodofius*, Suida tefte, fcripfit commentarios in Theudae, fceptici, Laodiceni, capitula, quem Theudam e *Laertio* IX. 119. colligitur, circa Traiani tempora et paullo ante vixiffe. Male igitur a *Ricciolo* in Almagefto vixiffe traditur ann. 52. ante C. N. et in philof. transactionibus anglic. nr. 110. pag. 229. atque a *Iac. Andrea Crufio* pag. 5. de nocte et nocturnis officiis ad Pompeii M. tempora refertur. Neque Theodofii meminit neque euoluiffe eius fcripta videtur Ptolemaeus, licet hunc ex illis profeciffe adfirment *Pena* praef. ad fphaericorum libros, et *Voffius* pag. 160. de fcientiis mathematicis. At laudant Theodofium eiusque fcripta *Theo* ad Ptolemaeum, *Pappus*, Alexandrinus in fua συναγωγῇ, *Proclus* in hypotypofi aftronomica pag. 7. et ante hos *Laertius* IX. 70. Exftant huius *Theodofii* Σφαιρικῶν *Sphaericorum libri III.* latine ex antiquiore verfione, (quam videtur legiffe Ioannes de Sacro Bofco, qui Theodofium laudat,) libri III. Theodofii a *Io. Vögelino*, Hailpronnenfi, reftituti et fcholiis illuftrati, Viennae 1529. 4. [vid. *Denis* Wiens Buchdruckergefchichte pag. 284 fqq. qui *Vögelini* refert narrationem, decem ante annis Theodofium editum effe, innumeris paene ac prodigiofis erroribus occupatum, adeo fane, vt a nemine intelligi poffet, — fe, (Voegelinum,) comparatis duobus vetuftis exemplaribus, altero ex Viennenfis gymnafii bibliotheca, altero ex mufeo Collimitii Theodofium priftino reftituiffe nitori etc. Primam latinam verfionem vulgauit *Platon*, Tiburtinus, Venet. 1518. Hinc forfan *Maittarii* (A. T. II. 2. pag. 720.) error oriri potuit, qui Voegelini verfionem *Venetiis*. 1529. prodiiffe fcripfiffet. In indice pag. 284. error typographic. *Parif.* eiusd. ann. effe videtur. *Harl.*] — graece editi a *Iohanne Pena*, regis Galliae mathematico, qui ad calcem voluminis verfionem fuam latinam fubiecit: cum Euclidis Opticis etc. Parif. 1557. [al. 1558.] 4. Ex Penae verfione poftea cum fphaera Autolyci, phaenomenis Euclidis, Menelai, et fuis ipfius fphaericis recudi curauit *Francifcus Maurolycus*, Meffanae eodem anno 1558. fol. et cum demonftrationibus [⁋] ac fcholiis fuis *Chriftophorus Clauius*, adiunctis tabulis finuum et tangentium doctrinaque triangulorum fphaericorum. Romae 1586. 4. et in Operibus *Clauii*, tom. I. Moguntiae 1612. fol. [vid. Heilbronner. pag. 672.] — *Claudius Francifcus Milliet*

qqq) Eumdem putant *Ioh. Pena* praef. ad fphaerica et *Voffius* cap. 16. pag. 58. Sed merito aliter vifum *Menagio* ad Laert. IX. 70. p. 429. *Fabric.* Eumdem cum fcriptore fphaericorum effe, fufpicatur *Martini* von den Sonnenuhren der Alten pag. 104. et *Weidler*, qui pag. 146 fqq de Theodofio, fphaericorum fcriptore, eiusque potiffimum aetate copiofior eft, putat, Theodofium Tripolitam, qui de verno tempore poema fecit, diuerfum effe a Theodofio, Bithyno, et hunc, vel vnum ex eius filiis fphaericorum compofuiffe opus. In fphaericis autem collegit Theodofius decreta aftronomorum et geometrarum antiquiorum, atque circulorum, in fphaera defcriptorum, rationes ac proprietates demonftrauit; idem fundamenta iecit trigonometriae fphaericae. adde *Montuclam* I. pag. 281 fq. qui, (vti Weidlerus,) reiecto Suidae teftimonio, Theodofium, fphaeric. fcriptorem, eumdem effe putat, cuius Vitruuius et Strabo meminerunt. *Harl.*

de Chales, S. I. in tomo I. curſus, ſeu mundi mathematici, Lugd. 1674. fol. poſt octo Euclidis libros exhibet etiam Theodoſii ſphaerica. vid. Heilbronner. pag. 687.] — Les trois livres des Spheriques de Theodoſe et une Trigonometrie, par *I. B. du Hamel*, Pariſ. 1660. 4. — *Archimedes*, *Apollonius Pergaeus et Sphaerica Theodoſii* ab *Iſaaco Barrow* demonſtrata, Londini 1675. 4. — Graece, ex Penae editione, conſulto etiam MS. Sauiliano, edidit, latinam Penae verſionem, paucis interdum immutatam, reiecit ad calcem, *Ioſ. Hunt*, A. M. Oxonii 1707. 8. conf. noua litteraria Hamburgenſia, 1707. pag. 366. — *Hebraica* verſio *Coſtae Ebn Louca* MS. in bibl. Bodl. — [vid. *Wolf.* bibl. hebr. tom. III. pag. 964. in bibl. *Leidenſi*, *Coſtae* hebr. verſio, teſte Catal. pag. 454. nr. 513, 2. in bibl. *Bodleiana*, (Heilbronner pag. 615.) *Theodoſius*, *Menelaus*, *Thabet Ebn Corra*, et *Ebn Aphla*, de ſphaericis, hebraice; item (pag. 616.) ſphaerica *Theodoſii Menelaique*, hebraice. In *Caſiri* bibliotheca arabico-hiſpana I. p. 345. ex arabica philoſophorum bibliotheca, (vti ab *Abulpharajo* p. 50.) dicitur praeſtantiſſimus *ſphaericorum* liber inter Euclidis elementa et Almageſtum Ptolemaei interiectum occurrere. Idem Caſiri pag. 187. memorat *Mohamad Ben Haſſan* commentarios arabice ſcriptos in mathematica *Theodoſii* et *Menelai* opera.] — *Arabice* in variis occurrunt bibl. [— vt Leidenſi, in catal. pag. 455. nr. 1024. 2. ibid. obſeruationes ad tractatum de ſphaera: ibid. nr. 556. 3. *Theodoſ. de ſphaeris* accurante Jahja Ben Muh. Africano: alius codex, ibid. pag. 456. nr. 1031, 1. — e graeco verſus ab *Abu Zeid Ben Nocia*, ibid. pag. 459. nr. 1031, 2. in bibl. quadam *Angliae*, Theodoſii mathematica opera, (Heilbronner pag. 637.) et de ſphaera, per *Naſſireddin Tuſaeum* arabice, (ibid. pag. 638.) *Harl.*] — Latina ex arabico interpretatio [rrr]) lucem vidit interprete *Platone Tiburtino*, Venet. 1518. [sss]) Verum in hac verſione definitiones et theoremata multiplicata ſunt, demonſtrationibus viciſſim mutilatis, ita, vt aliud prope opus eſſe videatur. Vitellionem in opticis ſuis, (qui medio ſaeculo poſt Chriſtum decimo tertio ſcripſit,) Theodoſii noſtri principiis inſtitiſſe, ab eodem Pena obſeruatum.

Περὶ ἡμερῶν καὶ νυκτῶν, *de diebus ac noctibus* libri II. latine tantum prodierunt ex interpretatione *Ioſephi Auriae* cum ſcholiis antiquis et figuris. Rom. 1587. [ann. 1588. et 1591. in catal. bibl. Leidenſis pag. 172. et pag. 195. nr. 41.] 4. Ediderat etiam propoſitiones gr. et lat. ſine demonſtrationibus *Conradus Daſypodius*, Argentorat. 1572. 8. Graece exſtant in bibl. regis Chriſtianiſſimi, ne de arabica verſione dicam.

Liber περὶ οἰκήσεων, *de habitationibus*, curante eodem *Ioſepho Auria*, vidit lucem latine tantum Rom. 1587. 4. Et ex *Franciſci Maurolyci* verſione vna cum ſphaericis, de quibus iam dixi, Meſſanae 1558. fol. tum in ſynopſi mathematica Marii Merſenni p. 246. [Theod. opera editurus erat Io. Regiomontanus. vid. *Heilbronner* pag. 501.] Graece et arabice etiamnum deliteſcit in bibliothecis. [Graece in bibl. Leidenſi cat. pag. 402. nr. 18.]

[De codd. msstis paſſim egit *Heilbronner* ex Montfaucon. bibl. bibliothecarum etc. In bibl. *Vaticana*, ter ſphaerica, bis de diebus et noctibus, (p. 538. 539.) de ſphaeris, (p. 542. 545.)

rrr) Facta eſt ſaeculo XI. qua cum graeco collata, incredibile diſcrimen non modo facilitatis, ſed etiam breuitatis inueniri, iudicat docetque *Pena* in praefatione, textui graeco praefixa. vid. *Weidleri* ſupplementa etc. pag. 2 ſq. *Harl.*

sss) Vid. paullo ante de hac editione notata. *Harl.*

545.) — in bibl. S. Marci Dom. *Florent.* de Sphaeris libri III. (pag. 557 et 558.) — in bibl. D. Marci *Venetiis*, Sphaerica et catoptrica, (pag. 560. in catalogo autem MSSt. illius bibl. pag. 142. Sphaericorum libri III. et pag. 143. de habitationibus et diebus ac noctibus libri II. graece.) — in bibl. Ambrosiana *Mediolani*, Sphaerica, (p. 564.) — in bibl. *Parif.* Sphaerica, (pag. 571. 574.) Sphaerica cum fcholiis, in Colbertina (pag. 577.) in bibl. Abbatiae S. *Remigii*, Rhemenfis, Sphaerica, (pag. 582.) *Parif.* in bibl. Balufii, de circulis et fphaera, item de diebus ac noctibus. (pag. 583.) inter MSS. de Mesme, Sphaera, (pag. 584.) in catal. MSS. bibl. Parif. regiae Sphaerica in *feptem*, de habitationibus in *nouem*, de diebus ac noctibus in *octo* codicibus numerantur. — inter codd. graecos de *Mesme*, (Heilbronner p. 584.) eft nr. 11. in quo exftat *Ioannes*, diaconus, in Sphaeram Theodofii. — in bibl. *Bodleiana*, libri III. de Sphaeris, (pag. 604. 613.) de habitationibus; item de diebus et noctibus lib. II. (pag. 616.) tum Sphaericorum libri III. gr. porro, additiones ad Theodofii Sphaerica ex Maurolyco, atque gr. de diebus et noctibus libri II. (pag. 617.) — in bibl. *Oxonienfi*, Theodofius Sphericks, with other mathematical Tracts, iterum eiusdem *Sphericks*, by *Rawlinfon* (pag. 624.) — adde: in bibl. *Scorial.* tefte *Plüero* in itinerario per Hifpan. pag. 195. Sphaericorum libri III. de domibus et de diebus ac noctibus, graece. — Librum de habitationibus Manilio fuo anglice addidit *Eduardus Sherburne*, Londini 1675. fol. *Harl.*]

Perdita Theodofii fcripta haec funt:

Σκεπτικὰ κεφάλαια. Laertius IX. 70. Suid. in Θεοδόσιος et Πυῤῥώνιοι.

Ὑπόμνημα εἰς τὰ Θεύδα κεφάλαια. Suid. Θεοδόσ.

Ὑπόμνημα εἰς τὸ Ἀρχιμήδους ἐφόδιον. id.

Διαγραφαὶ οἰκιῶν ἐν βιβλίοις γ΄. id.

Ἀστρολογικά. id.

Poft haec fcripta Theodofii, philofophi, memorat Suidas et alterum huius nominis, quem Tripolitam vocat et carmen heroicum de vere, aliaque varia fcripfiffe refert. *Θεοδόσιος, ἔγραψε δὲ ἐπῶν εἰς τὸ ἔαρ, καὶ ἕτερα διάφορα. ἦν δὲ Τριπολίτης. Fabric.* Haec et fuperiora *Eudocia* pag. 229. tribuit vni *Theodofio, Tripolitae. Harl.*

XVII. MENELAVS, patria Alexandrinus [ttt]) fuit, tefte *Pappo* lib. VI. collectan. mathemat. propofit. 56. et *Proclo* in Euclidem pag. 90. Geometra vocatur a *Ptolemaeo* lib. VI. magnae. conftructionis pag. 170. vbi ait, eum obferuationes aftrologicas inftituiffe Romae anno primo Traiani, imp. qui refpondet anno Chrifti XCVIII. Eumdem non dubito effe *Menelaum*, mathematicum, quem colloquentem inducit fecum *Plutarchus* lib. de facie in orbe lunae pag. 930. Neque alius effe videtur, de quo *Abulpharajus* pag. 42. *Poft Archimedem celeber fuit Menelaus, qui docendis difciplinis mathematicis operam impendit, fcripfitque librum de diftinctione corporum mixtorum.* [In biblioth. philofophorum arabica, apud *Cafir.* tom. I. p. 345. „*Menelaus* mathematicus ille eft, cuius meminit Ptolemaeus in magna Syntaxi.

ttt) *Milefius* praeter rem vocatur in fermone conuentus fecundi academiae Petropolitanae p. 24. Arabibus *Mileus.* vid. in hoc volumine infra, in Bernhardiana veterum mathematicor. cap. VII. [*Mileus* pro Menelao, in cod. biblioth. Bodleianae. vid. Heilbronner pag. 604.]

Syntaxi. Hic Alexandriae disciplinarum mathematicarum studia diligenter excoluit. Huius opera primum syriace, postremum arabice prodierunt, videlicet, *liber* de *figuris sphaericis* et liber *de quantitate ac distinctione corporum mixtorum.*" *Harl.*] — *Ramus* I. schol. mathem. *Hipparchi*, ait, *libros duodecim*, Menelai *sex de subtensis et chordis*, *quibus methodum tradit construendi canonis subtensarum ad vsus geometricos*, *videmus a Ptolemaeo quinque theorematis contractos esse. Astrologiam Aegyptiam*, *imo latinam Caesaris imperio subductam compendio pari complectitur.* — *Quadripartitum vero obseruationes Chaldaeorum nominatim adpellat.* — *Menelaum* cum suis ipsius et Theodosii sphaericis et phaenomenis Euclidis latine edidit *Franciscus Maurolycus*, Messanae 1558. fol. — Eius *III. libros Sphaericorum* siue de figuris sphaericis ex Arabico uuu), nescio quo auctore, latine edidit in synopsi mathematica *Marinus Mersennus*, Paris. 1644. 4. p. 205 sq. [¶] *Hos Menelai libros*, (Mersenni verba agnoscis,) *cum ego in antiquis ex membrana codicibus inuenissem*, *conatus sum eos, quoniam corruptissimum erat exemplar*, *emendare ac restituere*, *nec non quam plurimis tum necessariis tum argutis adaugere propositionibus.* [Editionem parauerat Io. Regiomontanus. vid. Heilbronner pag. 502.] Nouam editionem ex MStis Bodleianis et Sauilianis integritati suae restitutam Oxoniae 1723. praelo subiecit *Edmundus Halleyus*, (male *Gallei* in ephemeridibus litterariis Paris. 1714. II. pag. 230. et memoriis Treuolt. 1717. pag. 117.) — *Menelaus* et *Theodosius* hebraice, ex arabico versi a R. *Mose Aben Tibbon*, vid. I. C. Wolfii biblioth. hebraic. p. 133. hebraice MS. Oxoniae inter codd. Huntingtonianos. vid. Wolf. B. hebr. tom. III. pag. 682. pag. 1163. et 680. vbi de commentario Machmed Gabbai ben Aphla [hebraice et graece in cod. Bodleianis. vid. Heilbronner pag. 616 et 617. Kheuageh Nasseredin Mohamad commentarios in mathematica Theodosii et *Menelai* opera memorat *Casiri* bibl. arab. hispana I. pag. 187. Ibidem pag. 386. cod. arab. *Menelai* ad Timotheum regem liber de statica, vbi de corporum mixtorum quantitate et pondere. — *Menelaus* de figg. sphaericis, accurante *Ahmed Ben Said Herewensi*, arabice, in bibl. *Leidensi*, Catal. pag. 454. nr. 399, 2. ibid. pag. 455. nr. 1024, 4. de figg. sphaericis ex graeco arabice versus: ib. pag. 456. nr. 930. idem liber arabice versus e graeco, accurante Principe *Abu Nasir Mansour*, cum figg. *Francisci Maurolyci* versio lat. in MS. exstat in biblioth. Paris. vid. Catalog. codd. Paris. IV. pag. 331. cod. DCCLI. *Harl.*] Arabicum codicem, manu exaratum, memorat Labbeus bibl. nou. MSS. p. 251. Meminit huius Menelai etiam *Pappus* lib. IV. propos. 30. *Theo* ad Ptolemaeum I. syntax. magnae pag. 77. lib. VI. pag. 342. 344. lib. II. pag. 99. lib. IV. pag. 203. *Proclus* in hypotyposi astron. posit. De *Menelao*, *Aegeo*, poeta vvv), et *Menelao*, *Anaeo*, ex Anea, Cariae ciuitate, peripatetico atque historico, vide, si placet, Vossium in historicis graecis pag. 388.

XVIII. Post

uuu) An ex arabico versi sint, dubium esse videtur. *Harl.*

vvv) *Ruhnken.* in disp. de *Longino* §. X. pag. 27 sq. (praemissa II. editioni Longini Toupianae,) de hoc poeta quaedam adtulit. Longinus apud rhetor. MS. laudat eum. Suidas prodit in Μενέλαος, (et ex eo Eudocia pag. 302.) eum fuisse ἐποποιόν, et scripsisse Θηβαΐδα ἐν βιβλίοις ιβ' atque alia: *Stephanus Byzant.* voc. Τέμμιξ citat *primum* librum Θηβαΐδος, in voc. Τεμμίνη *quartum* Θηβαϊκῶν. Apud eumdem *Stephanum* voc. Εὐργεῖς ille poeta Menelaus memorari videtur Ruhnkenio, quamuis *Vossius* de hist. graecis III. pag. 181. Menelaum, philosophum peripateticum, eumdemque historiae scriptorem, intelligere malit. *Harl.*

XVIII. Post scriptores in paruo hoc Alexandrinorum astronomo comprehensos, redeundum est ad seriem temporis, quam recessio illius tantisper interrupit, vbi occurrunt primo loco, qui sub Ptolemaeo Philadelpho claruerunt poetae, ARATVS, Phaenomenon scriptor, et MANETHO, quibus singularia capita suo loco infra destinaui, et cum Arato plures eius interpretes, cum Manethone alios graecos scriptores astrologiae apotelesmaticae, quam potui diligenter recensui.

Horum aequalis fuit CONON, Samius www), cuius obseruationes astronomicas, in Italia factas, memorat Ptolemaeus libro de adparentiis fixarum. Libros VI. de astrologia memorat Ricciolus. Comam Berenices ab eo inter sidera relatam celebrant Callimachus apud scholiasten Arati, Catullus, carm. LXV. Hyginus II. 24. poetic. Astronomic. et Theo in Aratum. Epigramma vetus pag. 550.

Et Beronicen detonsum vertice crinem
Retulit esuriens graecus in astra Conon.

Probus in Eclog. III. Virgilii: *Conon Samius, mathematicus, Aegyptius natione, Ptolemaeo libros de astrologia septem reliquit. Porro alterum post Cononem quem dicat Virgilius incertum est. Sed suspicantur Archimedem, quod Cononis discipulus. Quidam Eudoxum Cnidium, qui de Astrologia disputauerat. Quidam Aratum* etc. [Eudoxum malit intelligere cel. *Heyne* ad Virg. Ecl. III. 40.] — Eclipses a Chaldaeis obseruatas collegit, *Seneca* VII. 3. nat. quaest. — Male *Comonus* pro *Conone* legitur in *Nonni* hist. 2. ad Nazianzeni stel. 2. ex versione Billii.

Non minus nomen sibi comparauit geometrica scientia, quo nomine vehementer laudatur ab Archimede praef. de lineis spiralibus, et praefat. de quadratura parabolae, qui ipsi familiarem fuisse se, et haec ipso iam defuncto scripsisse testatur. Scripta *Cononis* ad Thrasydeum citat *Apollonius Pergaeus* lib. IV. Conicar. sect. Laudatur et a *Pappo* IV. 19. [conf. Heilbronner p. 242 sq. et 275. Montucla I. p. 266.] Alius fuit *Conon*, qui Archelao Philopatori, Cappadociae regi, (Antonio aduersus Augustum fauenti,) inscripsit διηγήσεις siue narrationes fabulosas quinquaginta, quarum argumenta seruauit *Photius* cod. CLXXXVI. et cum Apollodoro graece ac latine edidit *Tho. Galeus* Paris. 1675. 8. xxx) Ex iisdem Nic. Damascenum quaedam in suam παραδόξων ἐθῶν συναγωγὴν deriuasse, refert idem *Photius* cod. CLXXXIX. Neque alius fortasse *Conon* fuit, quem de Italia scripsisse *Seruius* testatur ad VII. Aeneidos, et ἐν τρίτῳ περὶ τῆς νησιάδος, et ἐν τῇ Ἡρακλείᾳ laudat schol. Apollonii I. 1165. quemque Iudaeorum fecisse mentionem scribit *Iosephus* I. contra Apionem pag. 1051. Omitto *Cononem*, Atheniensium ducem inclytum, [☞] de quo prouerbium πόλεμος Κόνων μελήσει, eiusque nepotem, Timothei F. de quo Nepos in Timotheo, tum *Cononem*, fratrem Zenonis imp. de quo Galeus suspicatur intelligendum Stephanum Byz. in Ψιμαδα.

XIX. De ARCHIMEDE, Syracusano et admiranda eius sphaera, tum de ERATOSTHENE, Cyrenaeo, dixi infra capitibus peculiaribus. Iam celebrandus mihi HIPPAR-

www) Vide *Is. Vossium* pag. 258. ad Catullum. Citatur hic *Conon* a Grotio ad Luc. IX. 55.

xxx) Conf. infra, de Photio, vol. IX. nr. 186. pag. 432 sq. *Harl.*

PARCHVS, patria Nicaenus, e Bithynia, (teste Strabone ac Suida et Eudocia p. 244.) quique in Bithynia sub latitudine grad. 36. 5. (vt notat *Edm. Halley* in philos. transact. nr. 399. pag. 300.) obseruationes siderum instituit, vt refert *Ptolemaeus* in extremo libri de adparentiis inerrantium. Idem tamen Hipparchus in Rhodo etiam obseruasse nonnulla se scripsit, teste eodem *Ptolemaeo* lib. V. magnae syntax. p. 112. vnde Rhodium Hipparchum a Bithyno male fortassis distinguunt viri quidam docti, vt *Gassendus* tom. V. Opp. pag. 377. et Ricciolus in Almagesto, docens, aequalem Rhodio fuisse Bithynum, cui libros ad Aeschrionem tribuit. Floruit Hipparchus periodi tertiae Callippicae tempore, Olympiade CLIV—CLXIII. (ante Christum CXXVIII—CLXII.) prout ex Ptolemaei lib. II. et III. syntax. pulchre obseruatum *Vossio* de scientiis Math. pag. 158 sq. ἀνὴρ φιλόπονός τε ὁμοῦ καὶ φιλαλήθης eodem Ptolemaeo iudice lib. III. pag. 59. quod Hipparchi elogium e Ptolemaeo repetit Theodorus, Meliteniota, prooemio astrologiae,) *numquam satis laudatus, vt quo nemo magis adprobauit cognationem cum homine siderum*, Plinio II. 26. hist. — [Hoc igitur Plinii loco et testimonio *Ptolemaei* lib. III. magnae syntaxeos cap. 2. motus cl. *Saxius* in Onomast. I. pag. 130. annum, quo prima obseruatio aequinoctii auctumnalis facta est, collocat in A. M. 3843. Olymp. CLIV. 3. ante C. N. 160. a. V. C. 592. *Valesius* in Emendatt. V. 7. p. 126 sq. Hipparchi aetatem confert ad Olymp. CXXX. recte vero in *Aeliani* hist. anim. VII. 8. vbi de Hipparcho sermo est, ἐπὶ Ἱέρωνος τοῦ τυράννου corrigit pro vetere lectione ἐπὶ Νέρωνος. *Harl.* —] Plurimum certe ipsi debet astronomia, tum quod plurima aequinoctia quam potuit diligenter a se obseruata, tum inprimis catalogum plurimarum fixarum secundum longitudinem et latitudinem plurimasque eclipsium vetustissimarum obseruationes a tempore Mardocempedi reliquerit. Ad haec periodum Callippicam yyy) correctiorem adhibuit, et cum latitudinem lunae variam, nodorum anticipationem, tum eccentricitatem motumque lunae circa apogaeum segniorem, ad perigaeum vero citatiorem animaduertit. Hypotheses et tabulas motuum condidit, quibus *vtriusque sideris cursus in sexcentos annos praecinuit, menses gentium, diesque et horas, ac situs locorum et visus populorum* (Ptolem. Geograph. lib. 1. cap. 4.) *complexus, aeuo teste, haud alio modo quam consiliorum naturae particeps.* (Plin. II. 12. hist.) Nouam stellam et aliam, aeuo suo genitam, deprehendit: aduertit quoque praeter primi mobilis motum peculiari motu fixas stellas lente cieri versus orientem super polis eclipticae, annumque sidereum a tropico discernit. Pro reliquis etiam planetis tabulas constructurus, si idoneas a Chaldaeis, Babyloniis, Aegyptiis Graecisque obtinuisset obseruationes. Sic vt primus fere fuerit, notante Heuelio, qui limen ostii tetigerit, et solidiora astronomiae iecerit fundamenta.

[Hipparchi vitam eiusque doctrinam et merita es astronomica plures V. D. exposuerunt atque illustrarunt:

Io. Andr. Schmid in diss. de *Hipparcho*, Theone Alexandrino, et docta Hypatia. Ienae 1689. 4.

Bayle diction. voc. *Hipparque*, tom. II. pag. 770 sq. *Weidler*. loco in nota citato.

Heilbronner.

yyy) Confer Scaligerum II. de emendat. temporum pag. 108 sq. Baylium in Lexico, vbi de Hipparcho. [*Weidler* in historia astronomiae, cap. VI. §. 14. (vbi multus est de Hipparcho,) pag. 142.]

Heilbronner in historia matheseos. l. c. 11. §. 165. p. 283—286.

Montucla tom. I. pag. 268—275. in nota *b*. pag. 272. refutat Weidleri iudicium de Hipparchi sententia de solis diametro.

La Lande Astronomie, tom. I. pag. 150—155. adde cl. *Mannert*, Geographie der Griechen und Römer, part. I. pag. 95. et *Prideaux* hist. V. T. tom. II. pag. 333 sq.

Formaleoni in dissertazione sopra i fonti degli Errori nell' antica Geografia del Mar nero, adiuncta vol. II. a pag. 163. operis: Storia filosofica e politica della navigazione del Commercio e delle Colonie degli Antichi nel mar nero. Opera di *V. A. Formaleoni*, Venet. vol. I. 1788. vol. II. 1789. Hipparchum arguit non inertiae, sed fraudis, dum Byzantii rationem vmbrae solstitialis ad gnomonem = 41⅘ : 120, ex qua altitudo poli, (Polhöhe,) circiter 43 gradus sequeretur, quum tamen altitudo illa sit 41 grad. 1 minut., inuenisse sibi videbatur; Hipparchum vero eo laudem fuisse consequutum, quod Chaldaeorum catalogum stellarum fixarum sibi vindicasset; tum credidisse illum, se etiam pari ratione vti posse tabulis, quas Chaldaei pro minimis altitudinibus solis meridianis in variis orbis parallelis subduxissent; vnam illarum fuisse per Byzantium; Hipparchum vero mutasse minimam altitudinem tabulae meridianam additione duplicis obliquitatis Eclipticae in maximam; at tabulas fuisse aliquot mille ante annis subductas, quum obliquitas eclipticae fuisset 25° et 28", eoque in maiorem rationum errorem incidisse, et admisisse duorum graduum errorem, qui reperiatur in omnibus veterum geographicorum lemmatibus: sed Formaleon. niti fabula incognitarum veterum tabularum, iudicat censor in ephem. litterar. Gottingens. ann. 1789. plag. 118. pag. 1186 sqq. Ex arabica philosophorum biblioth. *Casiri* in bibl. arabico-hispana I. pag. 346. haec notat: „Hipparchus mathematicus absolutus ac pernobilis, Chaldaeorum disciplinis institutus, in speculandis astris diligens, adsiduusque: instrumenta inuenit plurima, quorum ope veras edidit obseruationes astronomicas, sidera sollertius inuestigauit, easque certis demonstrauit argumentis. Claruit post Menthonem, (scr. Metonem,) et Euctemonem astronomos CCC. circiter annis. Illius fundamentis innixus Claud. Ptolemaeus suas in magna syntaxi obseruationes digessit. Exstat inter illius scripta liber de *siderum secretis*, vbi dynastiarum, gentium et genealogiarum notitia: qui quidem liber arabice conuersus est, (cuius etiam meminit Abulpharagius pag. 67.) Eum autem, qui legerit, opus nouerit egregium, auctoremque operis magnum siderum contemplatorem etc." *Harl.*]

Scripta eius haec apud veteres celebrantur.

1) Περὶ τῶν ἀπλανῶν ἀναγραφὴ [zzz]), quas laudat et sequitur Ptolemaeus [?] libro VII. syntax. Equidem ἔκθεσις ἀστερισμῶν siue *liber asterismorum*, quem sub Hipparchi nomine graece edidit *Petrus Victorius*, Florentiae 1567. fol. legitur fere ad verbum in *Ptolemaei* syntaxi VII. p. 172 sq. atque ideo a Petauio praetermissus est in Vranologio [aaaa]); sed ex Hipparchi obseruationibus haud dubie a Ptolemaeo depromtus. Suidas quoque, [et Eudocia] inter Hipparchi scripta memorant, περὶ τῆς τῶν ἀπλανῶν συντάξεως καὶ τοῦ καταστηριγμοῦ (statione) et εἰς τοὺς ἀρίστους (Voss. ἀστερισμούς). Seruius in I. Georgic. *Hipparchus scripsit*

zzz) *Hipparchus* lib. II. in Aratum pag. 127. memorat τοὺς κατὰ μέρος τῶν ἀπλανῶν ἀναδείξεις.

aaaa) Conf. *Villoison*. Epistol. Vinariens. pag. 77 sqq. *Harl.*

scripsit de signis, et commemorauit etiam, vnumquodque signum quot claras, quot secundae lucis, quot obscuras stellas habeat. Plin. II. 26. (24.) *ausus rem etiam Deo improbam, annumerare posteris stellas, ac sidera ad nomen expungere.* Diodorum Tarsensem περὶ τῆς Ἱππάρχου σφαίρας memorat Suidas.

2) Περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποστημάτων, *de magnitudine et distantia solis et lunae.* Pappus Alex. VI. 38. Chalcidius pag. 181. *Hipparchus in eo opere, quod scribitur de secessibus atque interuallis solis et lunae, docet magnitudinem solis 1880. partibus potiorem esse, quam terram, terram vero demum 27. partibus potiorem esse, quam lunam.* Confer *Ieremiam Horoccium*, Anglum, in Hipparchi diagrammate contra Lansbergium illustrato, inter eius opuscula, Londini 1673. 4. Nam *Io. Kepleri* quidem Hipparchus instus, qui in Heueliana auctione Gedani venditus est, lucem hactenus non vidit. Editionem eius in se recepit Mich. Gottlieb Hanschius; cuius epistola de hoc opere Lipsiae prodiit ann. 1709. qua argumentum eius exponit. vid. Acta eruditor. 1709. pag. 141 sq.

3) *De duodecim signorum adscensione.* *Pappus* IV. 59. et videtur respicere Ptolemaeus, Hipparchum laudans libro de adparentiis inerrantium et lib. I. Geograph. cap. 4. vbi ait, eum paucarum ciuitatum ἐξάρματα τοῦ βορείου πόλου siue elevationes poli borealis et οἰκήσεις siue habitationes iisdem subiectas parallelis tradidisse, nisi quod potius fecit in opere, quo examinauerat Eratosthenis geographiam, de quo infra nr. 9.

4) Περὶ τῆς κατὰ πλάτος μηνιαίας τῆς σελήνης κινήσεως. Suid. et Eudocia. Chalcidius in Timaeum Platonis pag. 177. *Luna, vt obseruat Hipparchus, decem vtrinque momentis demta* (in signifero) *reperitur.*

5) Περὶ μηνιαίου χρόνου. *Galenus* III. περὶ κρισίμων ἡμερῶν tom. III. Opp. pag. 445. ὅτι δὲ ὁ μηνιαῖος χρόνος οὐ τελέως τριάκοντα ἐστὶν ἡμερῶν, ἀλλ' ἥμισυ πρὸς καὶ τούτῳ προσδεῖ μιᾶς ἡμέρας, Ἱππάρχῳ μὲν ἀποδέδεικται δι' ἑνὸς ὅλου βιβλίου.

6) Περὶ ἐμβολίμων μηνῶν τε καὶ ἡμερῶν. *Ptolemaeus* VII. 2. pag. 167. magnae syntax.

7) Περὶ τῆς μεταπτώσεως τῶν τροπικῶν καὶ ἰσημερινῶν σημείων. *De mutatione punctorum solstitialium et aequinoctialium* liber. *Ptolem.* III. 2. magnae syntax. p. 60.

8) Τῶν Ἀράτου bbbb) καὶ Εὐδόξου φαινομένων, ἐξηγήσεων βιβλία γ'. *Enarrationum ad Arati et Eudoxi Phaenomena libri III.* quos auctor dicauit [P] *Aeschrioni* cccc), etiamnum exstant,

bbbb) Itaque, quod in scholiis ad *Arati* diosem. v. 22. legitur οἱ περὶ Ἀράτου Εὔδοξός τε καὶ Ἵππαρχον, nomen *Hipparchi* delendum est, quum post Aratum scripserit Hipparchus.

cccc) *Aeschrionem*, ἐν τοῖς ἰάμβοις laudat *Tzetzes* VIII. hist. 198. deinde addit, eum genere fuisse Mitylenaeum, qui ἔπη, et ἰάμβους et alia multa scripserit. Meminit et Suidas [atque Eudocia pag. 70. prouocans ad Nicandrum, Alexandrinum, ἐν τῷ περὶ τῶν Ἀριστοτέλους μαθητῶν,] Aeschrionis, Mytilenaei, ποιητοῦ, quem Aristotelis discipulum atque Alexandri M. in itinere comitem fuisse adfirmat. Sed hic antiquior est, quam vt ei Hipparchus librum suum inscribere potuerit. Antiquior quoque fuit, a quo tribus Aeschrionia apud Samios, (*Herodot.* III. 26.) et *Aeschrion*, Lysaniae pater, apud *Laertium* VI. 23. si Lysanias iste intelligatur Cyrenaeus, Eratosthenis praeceptor, vt visum Ionsio pag. 123. Nec minus *Aeschrion*, Agathoclis dux in Africa ab Hannone caesus Olymp. CXVIII. 3. teste *Diodoro Sic.* XX. p. 764. quem cum superiore eumdem male, vt existimo, idem Ionsius suspicatur. Fuit et *Aeschrion*, Samius, ἰαμβοποιός, Athenaeo laudatus, auctor forte ἐφεσίων,

exstant, [e. g. in cod. CXXV. Vindobon. apud *Lambec.* comment. de bibl. caesar. VII. p. 485 sq.] et graece primum editi sunt a *Petro Victorio* dddd) e bibliotheca Cosmi, Medici, Florentinorum ac Senensium ducis eeee), Florentiae 1567. fol. tum graece et latine cum *Dionysii Petauii* ffff) versione, [P] qui cum cod. bibl. regiae Parif. contulit, Parif. 1630. fol. in *Vranologio*,

D 3

[illegible], cuius librum septimum citat *Tzetzes* ad Lycophronem v. 688. *Aeschrionem* quoque, nescio quem, citat *Plinius* Hist. Nat. atque inter scriptores rei rusticae Columella et Varro. Alius fuit, et iunior haud dubie, *Aeschrion*, Pergamenus, Empiricus, Galeni praeceptor, quem laudat XI. de simplic. tom. II. pag. 148. edit. Basil. et Oribasius III. Synops. at cum superiore eumdem esse, itidem male tradit doctissimus Ionsius II. 2. 5. pag. 147. Dorvii. . . .

dddd) *Petrus Victorius* post Hipparchi libros, et, (de qua paullo ante dixi,) ἔκδοσιν ἀστερισμῶν, in eodem volumine graece edidit Achillis Tatii Isagogen in Arati Phaenomena, ex eius libro περὶ τοῦ παντὸς, et de genere Arati atque vita commentatiunculam nescio, cuius scriptoris, tum aliam quamdam Isagogen in Aratum, quam itidem ex Achille Tatio mutuatam alia exhibebant scholia: denique in eadem Arati phaenomena dissertationem, quae incipit: τὴν μὲν δόξαν τῶν Φαινομένων, et Eratostheni vel Hipparcho in diuersis codicibus tribuitur, sed Petauio iudice eumdem Achillem auctorem habet. Claudit librum catalogus eorum, qui in Aratum scripserunt, sed in hoc multos commemorari, qui astronomica tantum vtcunque attigerunt, licet de Arato illustrando nunquam cogitauerint, ostendi infra, vbi de illo poeta dicendi fuit locus.

eeee) Ἱππάρχου Βιθυνοῦ τῶν Ἀράτου καὶ Εὐδόξου Φαινομένων ἐξηγήσεων, βιβλία γ'. Τοῦ αὐτοῦ Ἀστερισμοί. Ἀχιλλέως Τατίου προλεγόμενα εἰς τὰ Ἀράτου Φαινόμενα. Ἀράτου βίος, καὶ σχόλια παλαιῶν τινῶν εἰς τὸ αὐτοῦ ποίημα. Florentiae, in officina Iuntarum, Bernardi filiorum, 1567. fol. conf. *Villoison* epist. Vinar. pag. 73 sq. de exemplo, quod in biblioth. Vinariensi adseruatur, et cui Iosephus Scaliger margini adscripserat emendationes, quas Villoison. pag. 75 sqq. euulgauit, editione Petauii in Ouranologio collata. „Scaliger, ait Villoison, in praefatione monet, a se Hipparchum multis in locis emendatum fuisse, non ex coniectura tantum, quae, inquit, vbi opus fuit, ad marginem adscripta est; sed etiam ex antiquo bibliothecae regiae libro, quo praeeunte, quidquid secus atque in Florentina editione, in sua legitur, conformatum esse docet." Futuro igitur Hipparchi et reliquorum, qui in illa Victorii editione continentur, auctorum editori grata erit Villoisonii cura atque diligentia. Illud Scaligeri exemplar e biblioth. Heinsii transierat in bibliothecam *Conr. Sam. Schurzfleischii*, qui quidem rogatus a Graevio notas illas transmittere noluit, quod audaciores, minus subtiles et indignas tanti viri honore iudicaret, (vid. eius epistolas arcanas, tom II. pag. 161.) denique venit in biblioth. Ducalem Vinariensem. *Harl.*

ffff) *Dionysius Petauius* vniuersa, quae a Victorio edita iam dixi, recensuit in *Vranologio* suo siue adpendice ad opus de doctrina temporum, latinaque versione donauit, ac praeterea addidit 1) *Gemini*, de quo mox dicam, Isagogen cum versione *Edonis Hilderici.* 2) *Ptolemaeum* de adparentiis et significationibus inerrantium, 3) Calendarium Romanum duplex, vnum a Petauio collectum ex Ouidii fastis, Columella IX. a. Plinio XVIII. 26—30. (conf. *Ricciolum* VI. 22. Almagesti, vbi de ortu et occasu siderum.) Alterum circa A. C. 325. compositum temporibus Constantini M. et a *Ioh. Georgio Herwarto ab Hohenburg* pridem editum. 4) *Theodorum Gazam* de mensibus, cum versione *Ioh. Perelli.* 5) Computum ecclesiasticum *S. Maximi*, monachi et martyris, qui A. 31. imp. Heraclii (Christi 641.) scripsit, et quem graece ediderat notisque illustrauerat *Scaliger* VII. emendat. temporum p. 736 sq. 6) *Isaaci Argyri*, monachi, circa A. C. 1373. qui Oenaeotae Andronico suum dedicauit, editum pridem ex parte latine a *Ios. Scaligero* IV. emendat. temporum pag. 327 sq. edit. secundae et ad calcem canonis Hippolyti pag. 25 sq. Lugd. Bat. 1595. 4. tum integrum e cod. msto Palatino graece cum versione et notis a *Iacobo Christmanno*, Heidelbergae 1611. 4. et a Petauio, nescio quare, sine epilogo recusum: 7) Computum alterum, quem eidem Isaaco tribuit Petauius in lucem protractum e bibliotheca regis Christianissimi: (aliud Isaaci Argyri MS. Lambec. comment. VII. pag. 230. [Is. Argyri ad Andronicum; qui petierat methodos rationales solarium et lunarium circulorum, et eorum, quae nos consequuntur, tres codd. mst.

in

gio, quod recusum est Amstelodami, (licet titulus Antwerpiam referat,) apud Georgium Gallet, 1703. fol. In hoc opere Hipparchus *Eudoxi*, et, qui Eudoxum in omnibus fere est sequutus, *Arati*, et *Attali*, Rhodii, grammatici, qui in Aratum commentaria ediderat, errores castigat, quos in doctrina ἀπλανῶν admiserunt circa culminationes, coortus ac cooccasus astrorum. Hipparchus vicissim a Petauio reprehenditur. vid. pag. 105. Contra Attalum defenditur Aratus ab Hipparcho, pag. 108. 110. 125. At praeter Attalum, Aratum et Eudoxi Φαινόμενα et Ἔνοπτρον citantur ab Hipparcho *Philippus* pag. 101. *Pytheas*, Massiliensis, pag. 101. *Fabric.* Multa tamen Hipparchus ex Eudoxi opp. deperditis deprompsisse quoque dicitur. *Harl.*

9) Πρὸς τὸν Ἐρατοσθένη καὶ τὰ ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ αὐτοῦ λεχθέντα. *Aduersus Eratosthenis geographiam.* Meminit *Strabo* et laudat lib. I. pag. 7. At lib. II. p. 79. atque aliis locis reprehendit tamquam iniquiorem ac seuerum nimis Eratosthenis aduersarium. Plin. II. 108. hist. *Hipparchus et in coarguendo Eratosthene et in reliqua omni diligentia mirus* etc. In plures libros distinctum fuit hoc opus: nam liber secundus ab eodem Strabone citatur lib. II. pag. 69.

10) Βιβλίον *Hipparchi* περὶ τῶν διὰ βάρους κάτω φερομένων citatur a *Simplicio* I. de coelo pag. 61. *b.*

Scripsisse etiam arithmeticam, colligas e *Plutarcho* de Stoicorum repugnantiis pag. 1047. *Fabric.* — Weidler. pag. 144. addo, inquit, his, quod *Achilles Tatius* ad Aratum cap. 19. p. 139. commemoret, Hipparchum de *eclipsibus solis* secundum septem climata scripsisse.

Codd. graecos Hipparchi msstos paucis memorauit *Heilbronner:* in bibl. medicea *Florentiae*, enarrationum in Arati et Eudoxi phaenomena libri III. item Expositio asterismi secundum septentrionale hemisphaerium, et expositio asterismi secundum meridionale hemisphaer. (excerpta ex Claudii Ptolemaei magnae constructionis libro VII. et VIII. quae P. Victorius perperam Hipparcho tribuit, adde *Lambecii* comm. de bibl. caesarea Vindobon. tom. VII. pag. 486. et 487.) et excerpta ex *Achille* ad introductionem in Arati phaenomena et e tertio sermone *Hipparchi* in Arati et Eudoxi phaenomena. (pag. 552. plura de his vide in Bandinii catal. MSS. graec. tom. II. pag. 64. et 67.) — in biblioth. *Paris.* in Arati phaenomena, (pag. 574.) — inter msst. gr. de *Mesme*, Aristarchus et *Hipparchus*, (pag. 584. secundum catalogum MSSt. bibl. Paris. regiae, *Hipparchi* commentarii in Arati et Eudoxi phaenom. sunt in codd. MMCCCLXXIX. MMCCCLXXXI. MMCCCLXXXVI. et de duodecim zodiaci signis

in bibl. medic. vid. Heilbronner pag. 550. 551. 552.] 8) *S. Andreae*, Hierosolymitani, episcopi Cretensis, Methodum inuestigandi Cycli solaris et lunaris, Paschatisque: cum versione Petauii. 9) Anonymi fragmentum de Paschate, graece, in quo *Petri Alexandrini* (circa A. C. 300.) fragmentum de Paschate, *quod Hebraei vsque ad euersionem Hierosolymae constanter die decimo quarto mensis primi Pascha celebrauerint*, et aliud *Hippolyti, Portuensis*, (circa A. C. 220.) itemque *Apollinaris*, episcopi *Hierapolitani* (circa A. C. 170.) *quod Christus, antequam pateretur, non comederit Pascha typicum*, quae postea *du Fresnius* cum Chronico Paschali edidit, pluraque huius argumenti adiunxit Paris. 1688. fol. Adiunxit et Petauius notas ad Geminum et Hipparchum, itemque octo libros dissertationum, quorum octauo, Maximi praecipue atque Isaaci Argyri computi illustrantur. Inserit quoque pag. 421. edit. Paris. (Amst. pag. 210.) Aetii parapegma siue caput 163. ex libro III. tetrabibli 1. quod est περὶ ἐπισημασίας ἀστέρων.

fignis in cod. MMCCCCXXVI.) — in bibl. *Bodleiano*, *Hipp.* in Arati et Eudoxi phaenomena, (pag. 612. et 618. vbi quoque Afterismorum cod.) *Hipparch.* de curfu fiderum. (pag. 614.) — His addantur codd. *Hipparchi* de duodecim fignis zodiaci in bibl. *Veneta* D. Marci, tefte Catalogo p. 143. — in bibl. *Leidenfi*, excerpta aftrologica ex *Hipparcho* et aliis, quae ex iis latine collegit, fuaque manu fcripfit Iof. Scaliger. vid. Catal. illius bibl. pag. 335. nr. 42. — in fcholio graeco a *Montfaucon.* in bibl. *Coislin.* pag. 611. publicato citatur Hipparchi fententia. — in bibl. regia *Taurinenfi* (catal. pag. 170.) cod. LXXIII. *Hipp.* enarrationum ad Arati et Eudoxi phaenomena libri III. — in bibl. *Monac. Bauar.* in Arati et Eudoxi phaenomena, cum *Ifaaco Argyro* de folaribus et lunaribus orbibus, aliisque. (catal. pag. 67. cod. CLXXIII.) *Harl.*

Praeter noftrum qui laudatur et a *Vitruuio* IX. 7. *M. Antonino* VI. 47. etc. fuere et alii Hipparchi, vt 1) *Hipparchus*, Pythagoricus, de quo dixi lib. II. cap. 13. 2) *Hipparchus*, Syrus, Gadatae pater, qui fub Cyro maiore vixit. *Apoftol.* prouerb. XX. 18. 3) *Hipparchus*, Pififtrati F. Athenis ab Harmodio et Ariftogitone interfectus Olymp. LXVI. 4. 4) *Hipparchus*, Colargenfis, Charmi F. Pififtrati cognatus, qui primus Oftracifmum tefte *Plutarcho* in Nicia pag. 531. et Suida fubiit. Confer Meurfii librum de Pififtrato p. 56. 5) *Hipparchus*, quem colloquentem in dialogo cognomine inducit Plato. 6) *Hipparchus*, veteris comoediae poeta, de quo dixi lib. II. cap. 22. Suidas male eum ait fcripfiffe περὶ γάμων: nam de nuptiis deorum fcripferat alter Hipparchus, Stagirita, de quo ftatim dicam. 7) *Hipparchus*, hiftrio, cuius meminit Demofthenes. 8) *Hipparchus*, Eretriae tyrannus. Suid. 9) *Hipparchus*, Stagirita, Ariftotelis γνώριμος et cognatus, quem Suidas et Eudocia aiunt, fcripfiffe τί ἄῤῥεν καὶ θῆλυ παρὰ θεοῖς, καὶ τίς ὁ γάμος; [P] idem forte de quo in teftamento Theophrafti mentio apud Laert. V. 51. et 55. 10) *Hipparchus*, dux Athenienfium tempore Demetrii (Phalerei) Polyaen. V. 17. 1. 11) *Hipparchus*, de quo apud *Suetonium* in Vefpafiano cap. 13. *quid ad Caefarem, fi Hipparchus HS. millies habet?* 12) *Hipparchus*, qui contra Chryfippum fcripfit tefte *Plutarcho* VIII. 9. fympof. 13) *Hipparchus* auctor Ἰλιάδος Αἰγυπτιακῆς carmine heroico, cuius meminit *Athenaeus* lib. III. pag. 101. et IX. 303. 14) *Hipparchus*, Theophili filius, libertus Antonii, *Plutarch.* in vita Antonii pag. 947. 950. *Plin.* H. N. XXXV. 18. — 15) *Hipparchus*, Theffalus Hypatenfis auarus, apud *Lucianum* in afino pag. 77 fq. Apud *Nemefium* vero pag. 55. pro *Hipparcho*, Metapontino, *Hippafi* nomen reponendum. Viciffim apud *Iamblichum* de difciplina Pythagorica libro III. in verfione Scutellii pag. 64. pro *Hippafo* legendum *Hipparchus*, e Clementis V. Strom. pag. 575.

XX. Poft Hipparchum GEMINVS, (Γεμῖνος Proclo) commemorandus, qui in infula *Rhodo* fcripfiffe fe teftatur (cap. 1. etc.) annis CXX. poft Ifidis feftum, hiberno folftitio celebratum, (cap. 6.) quod accidiffe Petauio [gggg]) videtur Olymp. CXLV. 4. vnde concludit, Geminum fcripfiffe Olymp. CLXXV. 4. ante Chriftum LXXVII. *Guilelmo* autem *Bonjour*, Tolofano, eorumdem Ifiacorum facrorum tempus aliter computanti, antiquior videtur, et referendus ad Olymp. CLX. 4. ante Chriftum CXXXVII. in differtatione de nomine Iofephi a Pharaone impofito. Rom. 1696. [hhhh]) Hipparcho etiam maiorem fiue antiquiorem effe non dubitat

gggg) In Vranologio et II. 6. de doctrina temporum. hhhh) Vid. Acta eruditor. 1697. p. 9 fq.

bitat *Edm. Halleius* praef. ad Apollonium, Pergaeum. Verum aliud plane constare videtur e *Simplicio* in II. Physic. pag. 64. *b.* qui locum profert ex *Gemini* epitome [iiii]) τῶν Ποσειδωνίου μετεωρολογικῶν. Iam Posidonium hunc Cicero Rhodi audiuit; antiquior igitur Hipparcho esse non potuit, nedum aetate eum antecesserit Geminus, qui Posidonii librum in compendium misit. Citatur Geminus etiam ab Alexandro Aphrodiseo ad III. meteorolog. pag. 118. *οἱ δὲ περὶ Γέμινον καὶ Αἴλιον. Fabric.* [Montucla tom. I. pag. 276. eadem versione Simplicii, a Fabricio in nota culpata, deceptus fuisse videtur. Quando autem pronuntiat, *Hipparchum* a *Gemino* nusquam excitari, ideoque *Geminum Hipparcho* antiquiorem videri, plane falsus est, quandoquidem Geminus ter vno capite 2. p. 8. Vranolog. Petauiani, *Hipparchi* meminit; vti monuit *Saxius* in Onomastico I. pag. 147. vbi de aetate Gemini disserens, „*Geminus* ait, Rhodius, astrologus, aequalis, vt videtur, *Posidonii*, ortu *Apamensis*, Syri, habitatione Rhodii, sed iam senis, vt reor: (cuius *Posidonii* imago petatur a *Gronouio*, thes. antiqq. graecar. vol. III. tab. ff.) Si enim *Geminus τὰ μετεωρολογικὰ* Posidonii in epitomen redegit secundum *Simplicium*, in Ὑπομνήματι ad Aristotelis Physica, (vid. indicem scriptorum a Simplicio laudatorum apud Fabr. lib. V. B. Gr. cap. 29. pag. 628. vol. VIII.) *Posidonius* autem, tamquam discipulus et successor *Panaetii* ab a. inde V. C. 650. circiter, quo censetur Panaetius obiisse, sec. *Io. Ionsii* de scriptor. hist. philos. lib. II. cap. XIII. pag. 219. calculum, philosophiam Rhodi docuit, sequitur, vt circa A. M. 3937. Olymp. CLXXVIII. 3. ante C. N. 66. V. C. 686. *Posidonius* iam prouectioris aetatis fuerit, quum a Pompeio et Cicerone audiretur; neque opus sit, *Geminum* ab aetate Posidonii, adeoque Pompeii et Ciceronis diuellere, aut duo *Geminos* comminisci. *Geminus* enim, iuuenis, librum *Posidonii*, senis, in compendium mittere poterat.“ Hactenus cl. *Saxius.* adde *Weidlerum* p. 144 sqq. et *Heilbronner* p. 286 sq. qui de *Gemini* aetate, scriptis, meritisque et decretis mathematicis agunt. *Harl.*] Exstat *Gemini* libellus insignis *εἰσαγωγὴ εἰς τὰ Φαινόμενα* [kkkk]) siue *elementa Astronomiae*, quae primum graece cum versione sua edidit atque electori Saxoniae Christiano dicauit *Edo Hildericus*. Altdorf. 1590. 8. [llll]) et sub nouo titulo, Lugd. Bat. 1603. 8. et cum eadem versione et Petauii notis Vranologio Petauiano, Paris. 1630. et Amstelod. 1703. fol. Vsus est Petauius MSto codice eximio, licet recenti, et variis praeterea lectionibus, quas ex Oxoniensi codice adnotauerat Henricus Briggius, Logarithmicae Nepperianae illustratione celeber. Laudat Geminus

Aratum cap. 4. 5. 6. 11. 14.

Aristotelem cap. 14.

Boethum, philosophum, *ἐν τετάρτῳ βιβλίῳ τῆς Ἀράτου ἐξηγήσεως* cap. 14.

Chaldaeos

iiii) Perperam *Ionsius* pag. 200. Posidonius e Gemino quaedam apud Simplicium, ait. Decepit Ionsium latinus Simplicii interpres, qui verba: οὕτω μὲν ἂν καὶ ὁ Γέμινος, ἤτοι ὁ παρὰ τῷ Γεμίνῳ Ποσειδώνιος ita vertit: *Haec igitur Geminus siue Posidonius, qui haec a Gemino accipiens* etc. verum vertenda erant sic: *Haec Geminus, siue apud Geminum Posidonius.*

kkkk) Hinc inter Arati interpretes refertur Geminus in catalogo graeco eorum, qui in Aratum scripserunt, de quo vide infra in Arato.

llll) Conf. *Lambecii* comment. de bibl. Caesar. VII. pag. 13 sq. edit. Kollarii, praecipue notam, de hac editione. Weidler pag. 379. *Harl.*

Chaldaeos cap. 1.
Cleanthem, stoicum. cap. 13. [?]
Cratetem, grammaticum, Homeri interpretem, cap. 5. 13.
Dicaearchum (libro de montibus) cap. 14.
Eratosthenis ὑπόμνημα περὶ ὀκταετηρίδος cap. 6.
Eudoxum cap. 6. 14.
Hesiodum cap. 14.
Homerum cap. 5. 13. 14.
Polybii librum περὶ τῆς περὶ τὸν ἰσημερινὸν οἰκήσεως cap. 13.
Pytheam, Massiliensem, ἐν τοῖς περὶ τοῦ ὠκεανοῦ cap. 5.
Pythagoricos, quos ait πρώτους προσεληλυθέναι ταῖς τοιαύταις ζητήσεσιν cap. 1.

Capite postremo decimo sexto exhibet Geminus tempora signorum, in quibus vnumquodque sol peragrat, et singulorum ἐπισημασίας, ex obseruationibus tum propriis, tum *Callippi*, *Democriti*, *Dosithei*, Aegyptii, *Euctemonis*, *Eudoxi ac Metonis*.

Isagogicum Astrologiae, *Ptolemaei* nomine editum, et ex Arabico ab Abrahamo de Balmes conuersum, *Vsserius* cap. VI. de Macedonum et Asianorum anno solari, non aliud esse notat, ac Gemini Isagogen in Phaenomena, *cuius*, inquit, *editionem ex codice, quem Viennae a Ioh. Sambuco Sauilius noster nactus est*, *expressam non solum cum Arabico isto Isagogico*, *sed etiam cum alio MSto graeco et Vaticani exemplaris διττογραφίαις, ab eodem praestantissimo viro acceptis, diligenter contulimus, quod ideo monendum duximus, ne quis erratum putaret, si quid a libro edito varians in nostra Ephemeride deprehenderet.* Exstat et *Gemini* liber MS. Oxoniae inter codices Baroccianos Sauilianosque ac Vindobonae in bibliotheca Caesarea teste Lambecio VII. pag. 6. [p. 13 sqq. edit. Kollarii. Codd. alios refert *Heilbronner*; in biblioth. Ambrosiana *Mediolanensi*, Gemini phaenomena, bis, (pag. 562.) in bibl. *Parisina*, *Gemini*, Anthemii, Pappi opera. (p. 571.) — in bibl. *Bodleiana*, Geminus de adparentiis, (pag. 617.) et collatus cum cod. msto. (p. 620.) — add. in bibl. regia *Matritensi*, teste Iriarto, cat. MSS. gr. pag. 295. cod. LXXX. *Gemini* isagoge in phaenomena. — in bibl. eadem occurrit *Gemini*, nescio cuius, ἀμαθής· ἢ παρ' ἑαυτῷ γραμματικός, *indoctus siue intra se grammaticus*, quem libellum vetustum *Iriarte* pag. 388 sqq. primus euulgauit. — in bibl. *Veneta* D. Marci, teste catal. pag. 149. — in bibl. Medicea, *Florent.* excerptum ex Gemini scriptis de *exeligmo*, seu *euolutione*, quod *Bandin*. in catal. codd. gr. tom. II. pag. 18. nr. 6. suspicatur desumtum esse ex Gemini elementis astronomiae. — in bibl. regia *Taurinensi* cod. LXXIV. in catalogo pag. 170. *Harl.*] — *Gemini* librum sextum praeceptionum mathematicarum laudat *Eutocius* in limine commentarii ad Apollonii conica: *Gemini*, mathematici, librum de mathematicarum disciplinarum ordine *Pappus* libr. VIII. pag. 448. In Procli libro de sphaera, pleraque e Gemino petita sunt. Decies amplius Geminum laudat Proclus ad Euclidem, geometricum aliquod, vt videtur, illius scriptum respiciens. *Iosephum* autem *Blancanum* fugit ratio, qui p. 52. chronologiae mathematicorum, praeceptorem Procli, Lycii, Geminum hunc fuisse scribit. Viderint et alii de catalogo Barocciano, in quo geometrica

Gemini scripta memorari ait *Vossius* pag. 57. de scientiis mathematicis. Nam in catalogis MStorum Angliae et Hiberniae, qui Oxon. 1697. fol. lucem viderunt, nullam eorum mentionem reperio. Dicitur autem, vt idem *Vossius* pag. 329. e Blancano ait, opus condidisse, (quod aiunt exstare in bibl. Vaticana, Iournal. liter. tom. 18. pag. 27.) de ortu (compositione) linearum spiralium, conchoidarum, cissoidarum, et earum affectionibus, et de ordine mathematicarum (disciplinarum.) Fuit et alius *Geminus*, Tyrius, cuius Onirocriticon libros tres memorat *Artemidorus* II. 49. *Fabric.* — Alius *Geminus*, physicus, apud *Iriartum* in catalogo codd. MSS. graec. biblioth. regiae Matritensis: Γεμίνε οἶμαι πρὸς τὸν Καίσαρα ἢ ὑπὲρ πρασίνων, *Gemini, vt puto, ad Caesarem, nempe de prasinis*, i. e. viridi colore praeditis, cuius opusculi nullam mentionem in MSStorum bibliothecis, catalogis et indicibus reperit Iriarte, et quod hic pag. 429 — 431. vt ineditum et maxime rarum, primus publicavit. Incipit: Χρωμάτων περὶ καὶ φύσεως αὐτῶν καὶ γενέσεως πολλοὶ πολλάκις, σοφώτατε Καῖσαρ, ἐπραγματεύσαντο etc. *Harl.*

XXI. Astronomiam scriptis quoque illustrarunt POSIDONIVS, [P] de quo [supra in vol. III. pag. 572 sqq.] in Stoicis dixi mmmm), et ARETAS, Dyrrhachinus, laudatus *Censorino* cap. XVIII. et XXI. tum CHARIMANDER, e cuius libro de Cometis nonnihil profert *Seneca* VII. 5. nat. quaest. DIO item Neapolites, cuius mentio apud *Augustinum* XX. 8. de ciu. dei, atque vt videtur, apud *Censorinum* cap. XVIII. qui cap. XIX. meminit et APHRODISII cuiusdam, siue, vt alii codices, APLYRODII, vel, quod Modius praefert, [Lindenbrog. autem in nota pag. 101. edit. Hauerkamp. haud probat,] ALPHRODII. His addes SOSIGENEM nnnn), Aegyptium, secta Peripateticum, qui in libros Aristotelis de coelo commentatus est, teste *Simplicio* in lib. II. comment. 46. et a Iulio Caesare oooo) adhibitus ad anni emendationem, de quo *Plinius* XVIII. 25. *et Sosigenes ipse trinis commentationibus, quamquam diligentior esset ceteris, non cessauit tamen, addubitare ipse semet corrigendo.* Ex eodem aliquid de Mercurii periodo adfert *Plinius* II. 8. H. N. *Sosigenem*, Alexandri (Aegaei) διδάσκαλον ἐν τῷ τρίτῳ περὶ ὄψεως laudat *Themistius* in lib. II. de anima pag. 79. *Proclo* in hypotyposi astronom. positionum pag. 45. laudatur Σωσιγένης ὁ Περιπατητικὸς ἐν ταῖς περὶ τῶν ἀνελιττουσῶν *de reuolutionibus.* ANDROMACHVM, Cretensem, quem theoricas Planetarum primum in vulgus edidisse aiunt, Neronis, imp. archiatrum, de quo infra lib. VI. in Medicis. HERACLIDEM astrologumenôn scriptorem memorat *Diog. Laert.* V. vlt. AGRIPPAM denique, qui obseruationes astronomicas instituit anno duodecimo Domitiani, imp. (Christi XCII.) teste Ptolemaeo VII. 3. magnae Syntax.

mmmm) Adde *Weidler* pag. 148 sqq. *Heilbronner* pag 279 sqq. *Burigny* de vita et scriptis Posidonii, in Memoir. de l'acad. des Inscr. tom. 29. pag. 177 sqq. *La Lande* I. pag. 153 sq. *Harl.*

nnnn) Alius *Sosigenes*, archon Athenis Olymp. CIX. 3. et *Sosigenes*, praefectus phoeniciae classis sub Eumene. *Polyaen.* IV. 6. 9. *Sosigenes*, Demetrii Poliorcetae amicus. *Plutarch.* Demetrio pag. 913.

oooo) De illa anni emendatione *Dio Cass.* lib. 43.*) *Solinus* cap. 3. *Censorinus* cap. 8. *Plutarch.* Caesare, et *Macrobius* I. Saturn cap. 14. qui *Flauium* scribam adnotasse dies singulos Caesarique retulisse commemorat. *Fabric.* conf. *I. Theoph. Segeri* disp. annus romanus, Lipsiae 1759. 4. pag. 43 sqq. et in Segeri opusculis, a Kluehero editis. *Harl.*

*) Cap. 26. [pag. 359. edit. Reimari, vbi vid. notam pag. 360. et in nota 136. de Sosigene copiose agitur. *Harl.*]

Syntax. pag. 170. Mentio huius Agrippae etiam in Procli hypotyposi, periude vt Menelai ac Timocharidis, de quibus supra.

Verum missis hisce, quorum scripta perierunt, pergimus ad THEONEM, Smyrnaeum, cuius nomen perstrinxit leuiter Suidas, [ex eoque Eudocia pag. 229.] Θέων, Σμυρναῖος, φιλόσοφος. *Adfirmare vero ausim*, inquit *Ismael Bullialdus*, vir doctissimus, *eum esse, quem lib. I. in Timaeum vocat Proclus* Theonem, Platonicum, *quique de Solonis et Platonis genealogia quaedam scripserat. Ipsumque Claudio Ptolemaeo* pppp) *antiquiorem esse putarem. Verisimile est enim, si posterior Ptolemaeo floruisset, non omissurum fuisse illius viri summi in mathematicis authoritatem, idque praesertim, quando in musicis Aristoxenum reprehendit, eosdemque in eo errores circa toni diuisionem ac Ptolemaeus detegit. Thrasyllo vero, quem citat, posteriorem esse, nemo sanae mentis dubitauerit. Medium itaque floruisse Theonem concludere possumus, videlicet inter Tiberii Caesaris aetatem, cui inter familiares adfuit Thrasyllus, et tempora Antonini Pii, quo imperante claruit Ptolemaeus, inter annum videlicet Aerae Christianae XX. et CXL. Et citra erroris suspicionem adfirmare licet, eum esse, cuius obseruationes caelestes stellarum* [P] *Mercurii et Veneris exstant apud Claudium Ptolemaeum, qui illum* Theonem mathematicum *vocat lib. IX. Mathematicae Syntaxeos cap. 9. et lib. X. cap. 1. Quem etiam Theon, Alexandrinus, Ptolemaei commentator, appellat* Θέωνα παλαιόν. *Valde etiam mihi probabile videtur, Theonem illum, quem Plutarchus libello de facie in orbe lunae induxit, de maculis illis multa docte disserentem,* (fortasse et Theonem, cuius meminit libello de Ei apud Delphos pag. 386.) *esse Smyrnaeum nostrum, quippe in mathematicis eximie eruditum fuisse constat, et in tempora, supra nobis memorata, incidit, Plutarcho coaetaneus, imperantibus Traiano, et eius successore Hadriano, Augustis.* Scripsit *de quatuor mathematicis disciplinis compendium in Platonis libros* qqqq), vt titulum libri profert *Bessarion* lib. I. contra calumniatorem Platonis cap. VIII. et *Theo* ipse pag. 183. ἡμῖν δὲ ἐξαρκεῖ κατὰ τὸν πυθαγορικὸν λόγον συνόψεως ἕνεκα τῶν μαθηματικῶν τυπωδῶς αὐτὰ ἠθροικέναι καὶ ἐπιτομικῶς. siue, vt in MStis codicibus inscribitur: περὶ τῶν κατὰ μαθηματικὴν χρησίμων εἰς τὴν τοῦ Πλάτωνος ἀνάγνωσιν, *de iis, quae in mathematicis ad Platonis lectionem vtilia sunt.* Nam vt pag. 177. recte ait, ἀναγκαιοτάτη εἰς τὰ Πλατωνικὰ ἡ τούτων θεωρία. Adde pag. 184. et pag. 188. In his singulatim egit de geometria, arithmetica, musica, et astronomia, ac denique subiunxit tractatum de harmonia mundi, vt ipse testatur pag. 73. μετὰ δὲ τὸν περὶ πάντων τῶν μαθηματικῶν λόγον τελευταῖον ἐπάξομεν καὶ τὸν περὶ τῆς ἐν κόσμῳ ἁρμονίας λόγον. Confer pag. 150 sq. Atque ea quidem, quae *de arithmetica et*

 musica

pppp) Fallitur certe *Iosephus Blancanus*, qui ad saeculum a Christo nato XI. vel XII. reiiciendum putat, in Chronologia mathematicorum pag. 57. Apud *Theophylactum* quidem epist. 57 et 59. laudatur *Smyrnaeus* quidam philosophus, ad quem est eiusdem Theophylacti epistola quadragesima: τῷ ὑπάτῳ τῶν φιλοσόφων Σμυρναίῳ· ita enim legendum pro Ἀμυρναίῳ, vt iam erudito editori in nota obseruatum. Ibidem Theophylacto dicitur τῶν ἐν φιλοσόφοις χριστιανῶν καὶ τῶν ἐν χριστιανοῖς φιλοσόφων ὕπατος. *Fabric.* — *Bullialdi* rationes sequutus *Saxius* in Onomast. I. pag. 293. aetatem huius *Theonis Smyrnaei*, (non confundendi cum alio *Theone*, mathematico Alexandrino, saeculi post Ch. N. quarti, ad ann. 390. de quo Suidas et Eudocia quoque l. c. quaedam prodiderunt,) adligat saec. II. a. Chr. circ. 116. adde *Heilbronner* pag. 333 sq. *Brucker.* hist. crit. philos. tom. II. p. 162 sq. *Montucla* I. pag. 286. *Harl.*

qqqq) Hinc Proclo I. ad Platonis Timaeum pag. 24. dicitur Θέων ὁ Πλατωνικός.

musica [rrrr]) Theo scripsit, laudatus *Bullialdus* graece edidit e codice MS. Thuano, (collatis quatuor codicibus bibliothecae regiae,) versioneque latina atque eruditis notis illustrauit, Paris. 1644. 4. [ssss])

Codices quosdam enumerat *Heilbronner:* in bibl. medicea *Florent.* mathematica vtilia ad lectionem Platonis, (pag. 550. iterum pag. 555. conf. *Bandini* catal. MSS. graec. in quo tres Theonis codd. recensentur, tom. II. pag. 21. et 486. ac tom. III. pag. 258.) — *Bononiae* in bibl. Canonicor. regularium, *Theonis* mathematica, (p. 559.) — *Venetiis* in bibl. D. Marci astronomicae tabulae *Theonis* et alia astronomica, (pag. 560.) Plures codd. in illa bibliotheca exstantes et curatius designantur in catalogo MSSt. gr. illius bibl. Theonis, Smyrnaei, de iis, quae in mathematicis vtilia sunt, pag. 143. 144. commentaria *Theonis*, Pappi et Cabasilae, item prolegomena Theonis ad Ptolemaeum pag. 145. sed haec, et alia, quae Heilbronner sub nomine Theonis, Smyrnaei, repetit, ad alium Theonem referenda sunt. *Theonis*, Platonici, compendium vniuersae musicae, pag. 276.) — in bibl. *Scorialensi*, de astronomia, mathematica et musica, (pag. 569. apud *Plüerum* in itinerario per Hispan. pag. 192. ita citantur tres Theonis, Smyrnaei, codd. de locis mathematicis, qui ad lectionem librorum Platonis conducunt. De musica et in Platonis arithmeticam. Iterum de musica.) — In bibl. *Parisiensi*, de rebus mathematicis, (pag. 571. in catal. MSS. bibl. regiae Paris. codd. de iis, quae in mathematicis ad Platonis lectionem vtilia sunt, *decem*, et *vnus*, summam toties musices continens, enumerantur.) — in bibl. *Bodleiana* eorum, quae in mathematicis ad Platonis lectionem vtilia sunt, expositio, (pag. 597. iterum pag. 617.) in bibl. *Cantabrigiensi*, (pag. 632.) in alia Angliae bibl. *Theonis*, *Smyrnaei*, arithmetica, et canones astronomici atque chronologici, (634.) Accedunt: in bibl. *Leidensi* Theonis, Smyrnaei, mathematica vtilia etc. in catal. pag. 341. nr. 50. atque pag. 397. nr. 44. inter codd. Vossianos initium codicis ita indicatur: *Canones astronomici et chronologici, qui dicuntur esse Theonis, Smyrnaei: in libro enim non exstat nomen.* et pag. 398. inest codici nr. 54. Ἡ ὑπόθεσις ἀρίστη τῆς βίβλου τῶν συνάξεων, quibus adscriptum est *Theonis*, *Smyrnaei*, *fragmentum.* — in bibl. regia *Taurinensi*, de iis, quae in mathem. vtilia occurrunt, ea tamen duntaxat, quae ad arithmeticam et musicam spectant, teste catalogo, pag. 184. *Harl.*

Latine verterat ante Bullialdum *Antonius Gogaua* siue *Gogauinus*, Grauiensis, teste Gesnero; sed non edita est eius translatio, neque magnum operae pretium est, eam in lucem proferri, siquidem ea est, quam inter libros Holstenianos euolui MStam in bibliotheca huius vrbis Iohannea. Neque enim vlterius procedit, quam Bullialdus, neque cum huius versione conferri vel accuratione vel elegantia meretur. *Iosephus* quoque *Auria* in praefat. ad Theodosium Tripolitem promisit, se Theonem e codice bibl. Vaticanae latine a se redditum editurum in lucem; sed nec huius interpretatio lucem vidit: neque *Arnoldus Arlenius* in lucem protulit scripta Procli, Hermiae, Damascii, Olympiodori, ac Theonis, Smyrnaei, quorum spem lectori fecit *Marcus Hopperus* praefat. ad graecam Platonis editionem ann. 1556.

rrrr) Conf. *Forkel* Allgemeine Litteratur der Musik pag. 59. *Harl.*

ssss) Loca quaedam *Theonis* illustrat et emendat *Samuel Fermat* in epist. ad Pelissonium, quae ad calcem Diophanti editionis Tolosanae subiungitur p. 46 sq. et in operibus mathematicis Petri de Fermat, pag. 208 sq. Paris. 1679. fol. *Fabric.*

1556. [ttt]) Ceterum spero, fore, vt ea, quae *de astronomia* ab eodem Theone pag. 145 sq. et 188. promittuntur, vir aliquis doctus tandem in lucem proferat, quum non modo [P] *Is. Vossius*, Bullialdo testatus sit, in bibliotheca Ambrosiana Mediolani exstare Theonis tractatum de astronomia, in quo plura egregia animaduertit: Sed et *Labbeus* in bibliotheca noua MSS. pag. 191. refert, in bibliotheca Caroli de Montchal fuisse Theonis, Smyrnaei, τῶν εἰς τὸ μαθηματικὸν χρησίμων de coeli et terrae figura ex astrorum motu. Incipit: ὅτι πᾶς ὁ κόσμος. Desinit: τὰ ἐλάχιςα κινέμενος. in bibl. *Coisliniana* Montfauc. pag. 229. incipit πρὸ τῆς πραγματείας τῆς τῶν ἀςέρων. — [Sed ibi citatur *Theonis*, *Alexandrini*, astronomicum opus. Prooemii init. τὴν λογικὴν ἔφοδον τὴν τῶν προχείρων· atque pag. 450. citatur eiusdem *Theonis*, *Alexandrini* vel aliud opus, vel pars superioris operis: εἰς τὰς προχείρους κανόνας τῆς ἀςρονομίας παράδοσις. Initium. Ἡ μὲν λογικωτέρα ἔφοδος τῶν διὰ τῶν προχείρων. *Harl.*] — Bullialdus quoque ad calcem MSti codicis librorum Cleomedis reperit *Theonis*, *Smyrnaei*, quoddam e tractatu de astronomia fragmentum, quod edidit pag. 189. Idem pag. 192. notat, *Psellum* et *Georgium* Pachymerem in compendio, quod vterque composuit quatuor disciplinarum mathematicarum, Theonis vestigiis institisse. Citantur a Theone

Adrastus, Peripateticus, γνωριμότερον περί τε ἁρμονίας καὶ συμφωνίας διεξιὼν pag. 78. 94. 97. 113. 117. 167. 169.

Archytas 27. 30. 94. 98. ἐν τῷ περὶ δεκάδος 166.

Aristoteles ἐν τῷ πυθαγορικῷ 30.

Aristoxenus 83. 87. 102.

Δημοσθενικὸς λόγος. 112.

Empedocles 19. ἐν καθαρμοῖς. 162.

Eratosthenes 129. 165. 168. 169. 137. ἐν τῷ Πλατωνικῷ. 2. 127.

Euander referens ἐν ςήλῃ Αἰγυπτιακῇ εὑρίσκεσθαι γραφὴν βασιλέως κρόνε καὶ βασιλίσσης ῥέας. 164.

Eudoxus. 94.

Herophilus. 163.

Iuxta Hesiodum ἀςρονομοῦντες. 11.

Hippasus, Metapontinus, Pythagoricus. 91.

Lasus, Hermionensis. 91.

Λιβυκὸς λόγος. 112.

Λυσιακὸς λόγος. 112.

Οἱ νεώτεροι (Musici) 98. οἱ παλαιοί. 101.

Oraculum de duplicando cubo. 3.

Ὀρφικοὶ ὅρκοι. 164.

ttt) Vid. praefat. in Cornarii eclogis a Fischero editis pag. 179. *Harl.*

Testatur Gesnerus, se in catalogo bibliothecae cuiusdam Italicae inuenisse hunc titulum: *Theonis, Smyrnaei, theologumena et mathematica Platonis;* sed nemo hactenus fuit, qui theologumena Theonis in lucem produceret, neque theologumena arithmeticae, quae exstant, Theonis videntur esse, de quibus dicam infra in Nicomacho Geraseno. *Theonis*, Platonici, effigiem post *Iac. Sponium* pag. 135. Miscell. IV. exhibet *Gronouius* tom. III. thesauri antiq. graecar. littera ffff. cum hac subscriptione: Θέωνα Πλατωνικὸν φιλόσοφον ὁ ἱερεὺς Θέων τὸν πατέρα. Porro fuerunt et alii Theones, atque in his de re astronomica meritus non male THEO, Alexandrinus, de quo, vt de PAPPO, Alexandrino, dicendi locus erit lib. V. cap. 22.

XXII. CLEOMEDES quando vixerit, non audeo certo adfirmare, neque enim video, quibus eum argumentis sub Theodosio secundo circa A. C. CCCCXXVII. claruisse adfirment viri docti, cum fortasse Claudio Ptolemaeo, cuius alioqui meminisset, sit antiquior, de cetero Stoicorum dogmata videatur amplexus uuuu). Exstant eius κυκλικῆς θεωρίας μετεώρων considerationis Cyclicae vvvv) meteororum libri II. Vbi meteora non sumuntur eo sensu, quo

uuuu) Augusti tempore scripsisse putat *Theophil. Sigisfrid. Bayerus* in diss. de Theophrasti Delii praesidis monumento pag. 56. De aetate Cleomedis aliorum sententias vide apud *Ricciolum* lib. V. Almagesti cap. 5. pag. 307. Citatur a Mich. Psello in capitibus de omnifaria doctrina. *Fabric.* — Ad Theodosii II. Augusti tempora, adeoque ad a. Chr. 427. referunt eum *Casp. Peucer* in elementis astronomiae pag. 12. *Vossius* de scientiis mathemat. cap. XXXIII. §. 24. pag. 165. (vbi de Cleomede et diuersis opusculi editionibus agit,) *Lambecius* in commentar. de bibl. Caesar. tom. VII. de codice Cleomedis pag. 470 sq. edit. Kollarii, *Hamberger* in zuverläss. Nachrichten vol. III. pag. 97. Contra *Montucla* I. pag. 279 sq. putat, Cleomedem, qui plura Posidonii iudicia adtulisset, nec alius, qui post Posidonium vixit, mathematici fecisset mentionem, ante aeram christianam floruisse, et Posidonii fuisse discipulum. Verum *Keplerus* in astron. opt. pag. 145. quod Plinius a Cleomede sit reprehensus, hunc illo, suspicatur, fuisse iuniorem. *Ricciolus* denique in Chron. pag. 32. duo fuisse Cleomedes opinatur, alterum cyclicae theoriae auctorem, item arithmeticae et harmonicae, paullo post Posidonium; alterum sub Theodosio iuniore a. C. 390. vid. *Weidler* pag. 152 sqq. pauca habet *Heilbronner* pag. 288. qui in iis, quae de graecis huc usque astronomis habuit, vltra Fabricium nostrum raro sapit et surgit. *Harl.*

vvvv) *Cyclicae*, i. e. sphaericae. Vnde hunc librum *Sphaerica Cleomedis* vocat *Labbeus* bibl. nou.

quo Physici accipere solent, pro iis, quae infra lunam gignuntur, et Clementi Alex. atque Achilli Tatio, vocantur *μετάρσια*, sed pro rebus coelestibus, coeloque et stellis; quo sensu Aratum *σαφὸν τὰ μετέωρα* dixit *Alciphron* epist. 3. et *μετεωρολογικὴν πραγματείαν Strabo* lib. I, pag. 8. ad quem locum consulendae If. Casauboni animaduersiones, atque physicos astrologos *μετεωρολέσχας Plutarch.* in Nicia pag. 538. [adde *Achill. Tatium* Isagoge cap. 32. et *Weidler* pag. 152.] Aristoteles dixit *ἀπὸ μετεώρων* homines adductos ad numinis cognitionem. *Sextus* pag. 311. E. *Graece* primum editi sunt *Cleomedis* libri Parisiis apud Conradum Neobarium 1539. 4. Editor testatur, vnico se codice vsum, eoque multis in locis deprauatissime scripto. *Exhibebimus*, inquit, *propediem recentem aucloris versionem: nam antiqua multis locis sensum non assequitur.* [vid. *Maittaire* A. T. III. pag. 300. *Pinelli* catal. Tom. I. pag. 312. nr. 1936.]

[Antea *latine* vertit *Georgius Valla*, Placentinus, cuius translatio lucem vidit Venetiis, 1488. longiorem operis inscriptionem adtulimus supra ad §. XIV. de Aristarcho: rec. ibid. 1498. fol.

Cleomedis de contemplatione orbium excelsorum disputatio. Aristidis et Dionis de concordia orationes. *Plutarchi* praecepta connubialia. *Eiusdem* de virtutibus morum. Omnia *latine* reddita a *Carolo Valgulio.* Brixiae 1497. 4.

Vid. *Pinelli* Catal. III. pag. 282. nr. 7495.

Cum Aristotelis et Philonis libellis de mundo. gr. et lat. Basileae 1533. 8. vid. supra, vol. III. pag. 345.

Procli de Sphaera lib. I. *Cleomedis de mundo siue circularis inspectionis meteororum libri II. Arati Solensis* phaenomena siue apparentia. *Dionysii Afri* descriptio orbis habitabilis. Omnia *graece et latine* ita coniuncta, vt conferri ab vtriusque linguae studiosis possint. Adiectis doctorum virorum annotationibus a Marco Hoppero. Basil. 1547. 8. — recusa, et addita est *Io. Honteri*, Coronensis, de cosmographiae rudimentis duplex editio ligata scilicet et soluta; nec non Schreckensuchsii scholia in Proclum cum epistola dedicatoria *Marci Hopperi*, ibid. 1561. 8. et, vitiose tamen ibid. 1585. 8. Huius postremae editionis exemplar cum codice msto collatum, quod ad emendandum facere possit contextum, est in bibl. Gottingensi. vid. *Hambergeri* Zuverläßige Nachrichten etc. III. pag. 97 sq. — Fabricius in margine exemplaris B. Gr. adtulit editionem *Cleomedis*, Antwerpiae 1553. 8. ex offic. Io. Loëi. — In editione Dionysii, Arati, et Procli cum scholiis Ceporini, Basileae 1534. 12. non exstat *Cleomedes*, vti scripserat *Fabric.* infra in capite de Arato, (pag. 460. vet. edit.) monente Buhlio in praef. ad Aratum I. pag. XVII.

Emendatior et doctior est editio:

Cleomedis, graece et latine, ab *Alberto Balforeo*, Angusiensi, Scoto, ex msto codice biblioth.

nou. MSS. pag. 112. Possit et *κυκλικὴ θεωρία* dici eo sensu, quo astronomia pertinet ad disciplinas cyclicas, vt Marcianus Capella vocat, siue ad cyclum illum et orbem disciplinarum. Vide *Vossii* Polymathiam cap. 24. et *Allatium* ad Georgium Acropolitam pag. 243. scholia MSS. ad Dionysium Thracem: Ἐγκύκλιοι δὲ εἰσὶ τέχναι, ἃς ἐννέας (forte ἔνιοι) λογικὰς καλοῦσιν, οἷον Ἀστρονομίας, Γεωμετρία, Μουσικὴ, Φιλοσοφία, Ἰατρικὴ, Γραμματικὴ, Ῥητορική. Ἐγκυκλίους δὲ αὐτὰς καλοῦσιν, ὅτι τὸν τεχνίτην, δεῖ πασῶν αὐτῶν ὁδεύοντα, τὰ χρειώδη ἀφ' ἑκάστης εἰς τὴν ἑαυτοῦ εἰσάγειν διδασκαλίαν.

biblioth. ill. Cardinalis Iogosii multis mendis repurgata, latine versa et perpetuo commentario illustrata. Burdigalae Sim. Milang. 1605. 4.

Nouam Cleomedis editionem parauerat *I. Christ. Koppius*, Aristotelici de mundo libelli editor, atque egregium nitidumque codicem bibliothecae *Noribergensis* aliosque comparauerat; at fatis praematuris interceptus aliis illam reliquit prouinciam.

De codice MS. *Wittebergensi* vid. *Reichard* in praef. ad Lycophrontem pag. XIV. de cod. *Lipsiensi*, qui multa alia continet, cel. *Beck* in progr. Varietas lectionis libellorum aristotelicorum (de Xenophane, Zenone et Gorgia,) e codice Lipsiensi diligenter enotata, Lipsiae mense Febr. 1793. 4. pag. 5 sq. — Alios Cleomedis codices mssτος enumerat *Heilbronner*, in bibl. *Vaticana* (pag. 539.) in bibl. *medicea Laurent.* Florent. (pag. 555. conf. *Bandini* catal. MSSt. graec. II. cod. XII. p. 636.) — in bibl. canonicor. regularium *Bononiae* (p. 559.) — in bibl. *Veneta D. Marci* (pag. 560. conf. catal. MSS. gr. illius bibliothecae, vbi plures Cleomedis codices designantur, pag. 115. cod. CCXIV. saec. XI. — p. 144 — 146. cod. CCCVIII. saec. XII. — cod. CCCIX. saec. XIV. — cod. CCCXVII. saec. XV. — pag. 153. cod. CCCXXXIII. saec. XV. cum scholiis *Io. Pediasimi* wwww), quae inscribuntur Ἰωάννȣ τȣ̃ Πεδιασίμȣ ἐπιςάσεις μερικαὶ εἴς τινα τῶν τȣ̃ Κλεομήδȣς. — — p. 276. 278. 279. cod. DXII. saec. XIII. — cod. DXV. saec. XIV. cum aliquibus scholiis ineditis *Io. Pediasimi*; — cod. DXX. saeculi XV. Cleom. libri II.) — in bibl. *Vindobonensi* (Heilbronner. pag. 566. conf. *Lambecii* commentar. tom. VII. cod. CXXIV. pag. 470.) — in bibl. *Parisina*, Asclepii, *Cleomedis*, et Pediasimi opera, (pag. 571. in Catalogo codd. MSS. biblioth. regiae Parisinae numerantur *duodecim* Cleomedis codd. in his cod. MMCCCLXXXI. habet scholia, cod. MMCCCCXCIV. exhibet nonnumquam inter lineas glossas, et ad marginem scholia, hactenus inedita,) — in bibl. abbatiae *S. Petri de Selincurte*, dioecesis Ambianensis, (Heilbr. pag. 581.) — in bibl. abbatiae *S. Remigii*, Rhemensis, (p. 582.) — in bibl. *Balusii*, nunc regia, *Ioannis*, diaconi, *Pediasimi* commentaria in Cleomedis Cyclometrica, (p. 583.) — in bibl. regis Sardiniae. *Taurini*, (pag. 585. in catal. MSS. gr. illius bibliothecae p. 485.) — in bibl. *Bodleiana* (pag. 595. et pag. 612. atque cum scholiis p. 621.) — in alia *Angliae* bibl. Cleomedis sphaera cum *Io. Pediasimi* commentario, (pag. 633.) — His adde codd. biblioth. *Coislinianae* pag. 229. et pag. 588. catal. Montfaucon. — in bibl. *Leidensi* Cleomedis cyclicae theoriae liber secundus, gr. cum figuris et scholiis in margine, teste catalogo p. 330. nr. 123. — in bibl. *Bauar.* secundum catal. pag. 65. est in cod. CLXIX. *Ioannis*, *Diaconi* Bulgariae introductio in Cleomedem; est quoque in cod. *Barocc.* CLXI. Atque Fabricius marg. exemplaris sui adscripsit: in catal. bibl. *Gudianae* MSS. pag. 522. τȣ̃ σοφωτάτȣ χαρτοφύλακος τῆς πρώτης Ἰȣςινιανῆς καὶ πάσης Βȣλγαρίας τȣ̃ καὶ ὑπάτȣ τῶν φιλοσόφων κυρȣ Ἰωάννȣ Διακόνȣ τȣ̃ Πεδιασίμȣ ἐξηγήσεις μερικαὶ εἴς τινα τȣ̃ Κλεομήδȣς σαφηνείας δεόμενα. cod. chartac. fol. XXIII. — — De loco quodam pauca animaduertit Theoph. Sigefr. Bayer. in epist. ad Crozium, in thes. epistolico Lacroziano, tom. I. p. 43 sq. *Harl.*]

Ioh. Andreas Bosius ὁ μακαρίτης in epistola ad Marq. Gudium data medio Octobri ann. 1659. refert. se Cleomedem cum membranis MSS. (Lipsiensibus ni fallor,) contulisse, licet media

wwww) Sub Andronico palaeologo iuniore. Cangii glossar. graec. pag. 1637.

media sui parte mutilis, quae multas Balforei coniecturas confirment, plures vero ab eo relictas mendas plane sarcire possint. *Iohannis Pediasimi*, diaconi et alia incerti scholia graeca MSS. in Cleomedem memorat Labbeus bibl. nou. MSS. pag. 119. 190. Citantur a Cleomede:

Aratus pag. 432. 398. 457. edit. Basil.

Aristoteles pag. 309.

Berosus pag. 491.

Canonici, Κανονικοὶ, mathematici, qui canones astrologicos et parapegmata condiderunt, eclipses praedixerunt, pag. 536.

Contra Epicurum, solem non esse tantillum, vt oculis nostris videtur, pag. 425. 467. 472. vitia eius in dictione perstringit, p. 474 sq. ridet illum, cum Pythagora, Socrate atque Heraclito se conferentem, pag. 475.

Eratosthenes. 395. 400. et 454. vbi de ambitu orbis terrarum ex mente Eratosthenis, quod continet stadia 250000.

Heraclitus. 418. 475. χαριέστατος φυσικῶν. 305.

Hipparchus pag. 459. quo loco solis diameter ex Hipparchi mente aequatur 1050. diametris terrae: ex sententia Posidonii, 3000000. Cleomedis ipsius 10000.

Homerus. 414. 442. 473. 522.

Posidonius, (e quo pag. 541. plurima petiisse se fatetur Cleomedes,) pag. 360. 361. 362. 363. 364. 395. 396. 397. 400. 424. 430. 452. 500.

Pythagoras. pag. 475.

Pytheas, Massaliota. pag. 372.

Socrates. pag. 475.

Λόγον suum περὶ τῆς ἐπὶ τὸ μέσον φορᾶς τῶν βαρέων *de grauium tensione ad centrum* promittit pag. 310. 318. 320. Citat praeterea librum primum *epicherematum* p. 424. προειρηκότες δ' ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιχειρημάτων. Librum primum σχολικῶν, pag. 478. λόγον περὶ σελήνης pag. 481. — Arithmeticam et Harmoniam Cleomedis in biblioth. Italiae, [in bibl. Vaticana, auctore *Dechales* de progr. math. p. 30. edit. post. et bibl. Veneta] sunt, qui occurrere memorent. Sed Cleomedem dicunt pro *Cleonide*, cui constat tribui in quibusdam codicibus στοιχεῖα musica et arithmetica Euclidis. [conf. Heilbronner pag. 162 sq. et p. 560.]

Composuit quoque astronomica quaedam PROCLVS, Lycius, sed de eius scriptis alibi, quae satis sunt, dixi.

XXIII. Superest vt de ACHILLE TATIO nonnulla subiungam, patria Alexandrino, incertae itidem aetatis scriptore xxxx), qui in quibusdam [P] codicibus Suidae

xxxx) Synesio iuniorem *Achillem Tatium*, Eroticon scriptorem facit *Tiberius Hemsterhusius* pag. 78. ad Luciani dialogos selectos. *Ricciolus* in Almagesto refert eum ad a. 890. sed Photio certe est antiquior,

dae yyyy) *Statius* adpellatur, postrema littera nominis Ἀχιλλεὺς perperam repetita. Ethnicum primum, hinc christianum ac demum episcopum fuisse, eidem Suidae credet, qui volet. *Isidorianum* praeceptorem suum laudat pag. 166. edit. Petauii. Praeter alia, de quibus libro quinto cap. VI. §. 7. tom. VI. p. 795 sqq. inter Eroticos scriptores egi, scripsit librum περὶ σφαίρας, cuius pars hodieque exstat sub titulo: ἐκ τῶν Ἀχιλλέως πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὰ Ἀράτου φαινόμενα. De hoc Aldus Manutius quaesit. per epist. VI. *Est etiam nondum peruulgatus Achilles, quem prudentissimum* zzzz) *Iulius Firmicus appellat, valde quidem, quod ex eius recondita doctrina cognoscitur, antiquus.* Eruditum hunc librum, siue fragmentum insigne, libri de vniuerso, (quem memorat Alphonsus Ciacconius in biblioth. MS.) primus *graece* vulgauit *Petrus Victorius* e bibliotheca Medicea, cum Hipparcho et aliis quibusdam aaaaa), Florentiae 1567. fol. deinde vertit, atque in Vranologio suo *graece ac latine* vulgauit *Dionysius Petauius*, Paris. 1630. fol. recuso Amst. 1703. fol. Caput primum est περὶ τοῦ παντὸς, vnde Gesnerus in biblioth. Tatium hunc ab Achille Tatio, ἐρωτικῶν scriptore, aduersus Suidae sententiam distinguens, integrum scriptum vocat *librum de vniuerso*.

[Confer *Vossium* de scient. mathemat. cap. 33. *Weidler* pag. 191 sq. qui Achillem refert ad saec. IV. *Heilbronner* pag. 436. *Montuclam* I. pag. 312 sq. qui exiguam in eo deprehendit astronomiae cognitionem. *B. G. Laur. Boden* prolus. de Achille Tatio, Wittebergae 1773. 4. — *cod.* MS. est in biblioth. *medicea* Florent. secundum *Bandinium* tom. II. cod. XLIV. nr. 3. pag. 67. *Harl.*]

Ecce vero tibi catalogum scriptorum, qui in hac Isagoge Achillis ad Aratum laudantur:

Adrastus,

antiquior, qui illo tempore iam fuit mortuus; saltem prius scripserat bibliothecam. *Fabric.* — *Saxius* in Onomast. I. pag. 372. opinatur, eum vixisse sub Claudio II. s. Gothico, Augusto circ. a. Chr. 268. quoniam in Isagoge sua nullius Hypsicle recentioris astronomi et mathematici meminerit; sed illam non habemus integram. *Boden*, Professor quondam Wittebergensis, in programmate singulari ablegat eum post saeculum quartum et post aetatem Musaei, cuius plura loca imitatus esset. Contra *Moneta*, (vid. Menag. tom. III. pag. 118 sq.) ostendisse sibi visus est, Achillem ante medium saeculum quartum vixisse: quod iudicium comprobat *Schraderus* in praefat. ad Musaeum pag. 18. et putat, a Musaeo Achillem imitatione esse expressum. Sed hoc, ab imitatione sumtum, argumentum non est tutum ad aetatem eroticorum, qui se inuicem compilarunt, aut ex antiquiore fonte communi hauserunt, definiendam. *Harl.*

yyyy) Ἀχιλλεὺς Στάτιος quoque scribitur ab *Eudocia* in Violario pag. 69. quae eius scripta varia indicat. Achillis fabulam de Clitophontis et Leucippes amoribus esse in cod. Veneto D Marci DCVII. non, *Agathiae* scholastici Daphniaca perdita, vti Zanettus, falso deceptus titulo, in catalogo p. 314. crediderat, monet *Villoison* in Anecdotis graecis tom. II. pag. 243. *Harl.*

zzzz) Achillis Tatii mentionem fieri a *Firmico*, haud memini. *Politianus* tamen cap. 17. Misc. *Achillem Iulius quoque Firmicus*, in matheseon libris et citat et laudat. Adde *Menagium* tom. III. pag. 119. Alius vero videtur, de quo lib. III. pag 46. b. edit. primae: *Quae omnia tunc explicabimus, quum ad interpretationem venerimus sphaerae barbaricae. Haec enim omnia diuinus ille Abraam et prudentissimus Achilles verissimis conati sunt rationibus inuenire et nobis tradere.* Ceterum meminit Achilles Hypsiclis, Claudio Ptolemaeo iunioris, vel saltim supparis, et ipsius Ptolemaei.

aaaaa) Conf. *Villoison.* epist. Vinar. p. 73 sqq. *Harl.*

Sunt et alii nonnulli ſcriptores graeci, qui aſtronomiam illuſtrarunt ſcriptis, vt THIVS [bbbbb]), et THEODORVS MELITENIOTA a Bullialdo editi, IOHANNES item PHILADELPHIENSIS, LYDVS, tum PSELLVS, aliique: ſed tempus eſt, vt, his in alium locum reiectis, ad antiquiorem aetatem pro inſtituto meo revertar. [P]

CAPVT XIX (olim XIV)

DE EVCLIDE ET ALIIS GEOMETRIS.

I. *De Euclide, eiusque aetate. Alii decem hoc nomine.* II. *Euclidis libri elementorum et in librum primum Procli commentarius.* III. *Commentariorum, Theoni tributorum, an auctor ipſe ſit Euclides.* IV. *Liber XIV et XV. num Euclidis an Hypſiclis Alex. Scopus elementorum ibid.* V. *Boethii verſio elementorum Euclidis latina.* VI. *Editiones elementorum cum Theonis commentariis.* VII. *Sine illis commentariis editiones et verſiones variae, et in his Arabica. Barlaami et Iſaaci, monachi, quaedam Euclidi illuſtrando.* VIII. *Epitome Aeneae deperdita, et verſiones elementorum ineditae, Perſicae, Syriacae, Hebraicae, Sinicae, Tartaricae.* IX. *Ioh. Pici effatum, theologis noxiam eſſe Euclidis tractationem.* X. *Arithmetica elementa, geometricis ab Euclide iuncta.* XI. *Data cum praefat. Marini Pappi in ea commentarius.* XII. *Harmonica et ſectio canonis.* XIII. *Phaenomena.* XIV. *Optica et catoptrica.* XV. *De diuiſionibus liber et fragmentum de leui ac ponderoſo.* XVI. *Scripta Euclidis deperdita.* XVII. *Catalogus ſcriptorum, in commentariis Procli ad Euclidem citatorum.* XVIII. *Alii geometrae quidam.*

I.

[P R A E M O N E N D A.

De *Euclide*, mathematico, quem alii cum Euclide, Megarenſi, philoſopho, perperam confuderunt, alii rectius diſcreuerunt ab illo, Platonis aequali, quippe, *Voſſio* iudice inter hos duo Euclides annorum quaſi XC. fuerit interuallum, permulti egerunt. Multos iam excitat, eorumque diuerſas de aetate patriaque Euclidis ſententias recenſet *Mongitor.* in bibl. Sicula tom. I. pag. 185 ſqq. qui *Euclidem*, mathematicum, fuiſſe Siculum, Geloum, cum *P. Hieronymo Raguſa* in elogiis Siculorum pag. 113. et in Siciliae bibl. vet. pag. 111. cum *Franciſco Maurolyco* hiſt. Sicil. lib. I. pag. 28. aliisque cenſet: de qua ſententia Fabricius noſter in nota pauca adtulit. Sed *Montucla* in additionibus, tom. I. praemiſſis, pag. XXXII. argumentum Diogenis Laertii, quo nititur Mongitor parum validum eſſe iudicat. Praeterea commemorandi ſunt

Arabs

bbbbb) Videtur eſſe θῶυ adpellatiuum, elogium diuini cuiusdam philoſophi. *Thius*, Athenienſis, circa a. Chr 500. vt notat Bullialdus, qui eius nonnullas obſeruationes adfert in aſtronomia Philolaica. Pariſ. 1645. fol. *Fabric.* conf. Montucla I pag. 329. De *Bullialdo* eiusque opere vid. *Weidler* pag. 481 ſq. et pag. 493 de *Setho Wardo*, qui contra Bullialdum ſcripſit *Theodorus Meliteniota*, circ. a. Chr. 1350. magnae eccleſiae Conſtantinopolitanae Sacellarius, ſcripſit *tribiblon aſtronomicam* nondum editam, cuius prooemium ex codice Iſ. Voſſii vulgauit Bullialdus, ſub finem commentarii in Ptolemaei librum de iudicandi facultate pag. 214. conf. infra, lib. V. cap. 33. pag. 198. vol. IX. *Weidleri* ſupplem. hiſtoriae aſtronomiae pag. 5 et 15. ſubiuncta eius bibliographiae hiſtoricae, Witteb. 1715. 8. *Harl.*

Arabs quidam de *Euclidis* vita et scriptis in arabica philosophorum bibliotheca arabico-hispan. tom. I. pag. 339 sqq.

G. I. Vossius de scientiis mathematicis cap. XV. pag. 52 sqq. et de philosophorum sectis pag. 62.

Montucla et reliqui ad initium cap. superioris excitati: n. *Montucla* tom. I. part. I. lib. IV. §. 2. pag. 216—226.

Weidler pag. 129 sq. pauca de nostro dedit; plura *Heilbronner* p. 155 sqq. Libros Vossii, Weidleri, Heilbronneri inprimis Montuclae, et aliorum copiose recenset cl. *Scheibel* in Einleitung zur mathematischen Bücherkenntniss, vol. I. part. I. (Breslau, 1769. 8.) sect. II. pag. 59 sqq. atque in part. III. pag. 227—329. et part. IV. pag. 355—457. continuat recensionem Montuclae operis, quod in epitomen scite commodeque redegit. — Idem *Scheibel* part. V. pag. 533 sqq. recenset *Saverien* Histoire des Progrès de l'Esprit humain dans les sciences exactes et dans les Arts, qui en dépendent: savoir l'Arithmetique, l'Algebre, la Geometrie, l'Astronomie, la Gnomonique etc. — Avec un Abregé de la vie des Auteurs les plus célebres dans ces sciences. à Paris 1766. mai. 8. atque *Estève* Histoire generale et particuliere de l'Astronomie. Paris. 1755. mai. 12. et vtriusque furta, arrogantiam, errores atque iniuriam, qua, vti Montucla, Germanos illi adfecerunt, satis patefacit et castigat: pag. 551 sqq. vero laudat *Anton Yves de Goguet* opus gallice scriptum de origine legum, artium et doctrinarum etc. Paris. 1758. mai. 12. III. tom. (bis antea erat editum: et germanice ab *Hambergero*, Lemgou. 1760—1772. in 4. III. voll. atque ab alio italice versum, Luccae 1761.) *Estève* librum et errores percensuit quoque *Baumgarten* in Nachrichten von merkwürdigen Büchern, tom. IX. part. 50. pag. 154 sqq.

Fed. Commandinus in prolegomenis ad Euclidis elementa, Pisauri 1572. fol. enarrauit Euclidis vitam.

Io. Andr. Schmidius in diss. de Euclide, geometra, Ienae 1685. 4.

Sam. Reyherus in diss. historico mathematica: Euclides ςοιχειώτης. Kiliae 1693. 4.

Edmundus Stone tomo secundo versionis anglicae Euclidis adiunxit diss. de vita et scriptis Euclidis et apologiam elementorum eius aduersus obiecta recentium quorumdam scriptorum. Londini 1732. fol.

Iuuenel de Carlenças in Versuch einer Geschichte der schönen und andern Wissensch. ex vers. Kappii, Lipsiae 1749 capp. XI sqq. paucis persequitur artium mathematicarum historiam.

Georg. Matthias Bose in schediasmate litterario, quo contenta elementorum Euclidis enunciat, et simul de variis editionibus post Fabricium nonnulla disserit. Lipsiae 1737. 4.

Sed pleniorem editionum, versionum et aliorum ad Euclidem pertinentium scriptorum catalogum confecit cl. *Scheibel* in libri laudati vol. I. part. I. pag. 1—59. atque in part. V. pag. 473—486. dedit supplementa et correctiones, atque ibidem pag. 486—532. euulgauit maximam partem ineditae atque a cel. de Murr communicatae *Michaelis Gottlieb Hanschii* introductionis in nouam Euclidis elementorum geometricorum secundum *Andream Tacquet* editionem, (ann. 1722 praelo subiiciendam;) vbi §. 23. agitur de elementis Euclidis geo-

metricis in specie, et §. 25. de editionibus *elementorum Euclidis* in bibl. Vindobonensi exstantibus, quas Hanschius inspexerat et contulerat. *Harl.*]

EVCLIDES, qua patria, incertum a), claruit temporibus Ptolemaei Lagi b), quem post XL. annorum imperium obiisse constat [P] CCLXXVII. ante natum Christum Olymp. CXXIII $\frac{2}{3}$. Ab hoc rogatus, esset ne via quaedam breuior faciliorque ad geometriae cognitionem, quam in elementis ipse tradidisset, respondit c), *μὴ εἶναι βασιλικὴν ἄτραπον πρὸς Γεωμετρίαν, non dari viam regiam ad geometriam* d). Mathematicas disciplinas accuratissimis scriptis illustrauit e), et cum summa laude docuit Alexandriae f), suauissimi vir ingenii, et contentiones minime amans; sed benignus et aequus alienae industriae fautor, vt ab auctore sectae Eristicae, Euclide, Socratico, Megareo g) non hac minus nota, quam aetate et studiorum

a) Harduinus ad Plin. videtur Apollonium in animo habuisse, quum de Euclide scripsit, eum *Perga* oriundum ciuitate Pamphyliae. Euclidem plerique *Alexandrinum* faciunt; sed nullo diserto veteris alicuius scriptoris testimonio. Si Gregorium Abulpharajum audias, [et apud *Casir.* in bibl. arabico-hispan. I. pag. 339. genere Graecus, domicilio Damascenus, ortu] *Tyrius* fuit: si scriptorem bibliothecae veteris Siculae anno 1700. a Messanensi quodam, *Hieronym. Ragusa,* S. I. editae, (vide memorias Triuultianas anni 1702. mense Augusto pag. 151. et Mongitorem Bibl. Siculae I. 185.) *Gelous*, oriundus e Gela ciuitate Siciliae. Nimirum, quia *Laertius* II. 106. auctor est, Megareum Euclidem a quibusdam pro Geloo habitum fuisse. *Fabric.* — Patria eum fuisse Aegyptium, et fortasse Alexandrinum, arbitratur *Mollerus* in Homonymoscopia pag. 305 sq. (vbi tamen recte distinguit Euclidem Socraticum ab Euclide, mathematico, et vtriusque sententiae patronos producit,) at mathesin docuit quidem Alexandriae; sed eum natione fuisse Aegyptium, scriptores, a Mollero citati, non adfirmant. Euclidem floruisse A. M. 3697. Olymp. CXVIII. 1. ante C. N. 306. V. C. 446. notat cl. *Saxe* in Onomast. I. pag. 90. Post obitum digitis dimetiens eius imago pingebatur in Gymnasiis, (*Apollinar.* libr. XX. epist. 9.) et in numismate eius effigies exstat cum enumerata maris arena, teste Mongitore l. c. *Harl.*

b) *Proclus* lib. II. ad Euclidem pag. 20. γέγονε δὲ ἔτει ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῦ πρώτυ Πτολεμαίυ. Καὶ γὰρ ὁ Ἀρχιμήδης καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μνημονεύει Εὐκλείδυ.

c) *Proclus:* καὶ μέντοι καὶ φασίν, ὅτι Πτολεμαῖος ἤρετό ποτε αὐτὸν εἴ τις etc. Simile illud Alexandri, geometriam discere cupientis, apud *Senecam* epist. XCI. *Facilia me doce: Ista, inquit, omnibus eadem sunt aeque difficilia.* De Hipponico tamen, geometra, Arcesilaus apud *Diog. Laertium* IV. 32. dixit, τὴν γεωμετρίαν αὐτῦ χάσκοντος εἰς τὸ στόμα ἐμπτῆναι, *hianti ipsi geometriam in os aduolasse.* Idem Suidas in Θεώρημα· sed male de ipso Arcesilao. — Dux de Feuillade, cui quum Rohaut explicaret Euclidis elementa, illis haud intellectis inurbano modo, pronuntiauit, *quel Diable pourroit entendre cela!* cui respondit Rohaut, *ce seroit un Diable, qui auroit de la patience* etc. vid. *Gayot de Pitaval* l'art d'orner d'esprit pag. 74. E contrario *Henrico Newtono,* adolescenti, nimis facilis visus est Euclides. vid. Hist. acad. Paris. 1727. pag. 210. — *Car. Raynau* Analyse demontrée, l'Euclide de la haute Geometrie, ib. 1728. pag. 156.

d) Fallitur *Christianus Wolfius*, qui in horis subseciuis Marburgensibus, trimestri brumali ann. 1729. 8. pag. 116. non dubitat, Aristotelem ex adtenta elementorum Euclidis lectione theoriam, quam in Organo suo proposuit, deriuasse. Certe elementa Euclidis scripta sunt post Organum Aristotelis.

e) Mathematicas bene scripsit Euclides, licet quaedam in ipso desideremus, ait *Campanella* de libris propriis et rat. studendi cap. IV. artic. V. pag. 77. *Heumann.*

f) Pappus lib. VII. pag. 251.

g) De *Euclide*, Megarensi, Socratis discipulo et auctore sectae Megaricae, dixi lib. II. cap. 24. §. 36. [vol. II. pag. 715 sq.] Hic cum nostro male confunditur apud *Boethium* I. Geometr. p. 1507. 1510. 1511. etc. *ex secundo, tertio, quarto etc. libri Euclidis, Megarensis.* Sic et apud *Iac. Sponium* in Miscellan. p. 141. vbi Euclidis imaginem in nummo Hadriani exhibet. Vicissim apud *Valerium Max.* VIII. 12. ex memoriae scriptoris vel librarii lapsu Euclides, geometra, memoratur pro *Eudoxo,*

rum genere facile diſtinguatur. Ita certe de noſtro *Pappus* lib. VII. [mathem. collect. pag. 251. ſ. fol. 164. edit. Piſaur. 1588.] *Euclides, ſequutus Ariſteum ſcriptorem luculentum in iis, quae de Conicis tradiderat, neque animaduertens neque volens eorum tractationem deſtruere, cum mitiſſimus eſſet et benignus erga omnes, praeſertim eos,* [P] *qui mathematicas diſciplinas aliqua ex parte augere et amplificare poſſent, vt par eſt, et nullo modo infenſus, ſed accuratus, non arrogans, etc.* [conf. *Heilbronner* pag. 153 ſq.]

II. Scripta Euclidis haec exſtant:

[Στοιχείων· *elementorum matheſeos purae libri XV.*

Δεδομένα *data*, cum praefatione *Marini*, philoſophi, Neapolitani.

Εἰσαγωγὴ ἁρμονικὴ, *Iſagoge harmonica.*

Κατατομὴ κανόνος, *ſectio canonis muſici.*

Φαινόμενα, *phaenomena.*

Ὀπτικὰ ςοιχεῖα et κατοπτρικὰ, *elementa optica et catoptrica.*

De his et reliquis, partim ſuſpectis, partim deperditis, a Fabricio poſtea fuſius diſputabitur. Ego vero antea, vt ſeriem ordinemque editionum ne nimis perturbem, primum *codices msstos*, deinde *editiones* ſecundum temporis ordinem enumerabo. Codicum quidem plurimos, duce cum primis Monteſalconio, *Heilbronner* libro laudato iam indicauit: at ego vel plurium aliorum codd. adieci notitiam vel varii generis adnotationes adſperſi: Editionum autem catalogum pleniorem iam confecerant *Boſius*, praecipue *Scheibel* locis memm. Atque ego lectores ſimpliciter poſſim ablegare ad illos: verum cum eorum cauſſa, qui illos libros ad manus non habent, tum maxime propter alios, linguae germanicae ignaros, paucis

Eudoxo, vt viris doctis iam obſeruatum. — Fuit et alius *Euclides*, archon Athenis, Olymp. LXXXVII. 2. itemque alter, ſub quo triginta tyranni expulſi Olymp. XCIV. 2. et praeteritorum ſancita eſt ἀμνηστία. Ab hoc prouerbium τῶν πρὸ Εὐκλείδου meminiſſe, i. e. rerum, quas alta obliuione ſepultas eſſe oportebat. Vide *Xenophontem* II. Ἑλληνικῶν et *Lucianum* in Cataplo tom. I. pag. 426. et in Hermotimo pag. 563. atque *Montfaucon* bibliothec. Coislin. pag. 490. Eodem *Euclide* archonte abrogata τῇ κατὰ Κάδμον Γραμματικῇ, (cuius apud Syrianum ad Hermogenem pag. 17. mentio,) coepit Athenis eſſe vſus litterarum ionicarum, vnde *Plutarchus* in Ariſtide pag. 319. memorat γράμματα τῆς μετ' Εὐκλείδην Γραμματικῆς. Confer *Meurſium* de Archontibus III. 17. et fortuna Attica cap. 8. *Sam. Petitum* lib. I. miſcell. cap. 3. *Valeſium* ad Harpocrat. pag. 101 ſq. Non diuerſus fortaſſis *Euclides*, Athenienſis, quem inter viros, libris coaceruandis celebres, laudat Athenaeus in limine libri primi. Fuit et *Euclides* λαθονόμος, cuius nomen occurrit in teſtamento Platonis apud Laertium III. 42. His adde *Euclidem*, fratrem Cleomenis, Lacedaemoniorum regis, ab Antigono caeſum, de quo Plutarch. in Philopoemene pag. 358. et Arato pag. 1046. atque Cleomene pag. 809. 818. Polyb. II. 65. 67. 68. *Euclidem*, Pacatiarum, cuius antidotum refertur a *Galeno* II. de antidotis: *Euclidem*, Platonicum, cuius meminit *Porphyrius* in Plotini vita; tum *Euclidem*, Maximi Byz. filium, quem memorat *Socrates* in Hiſt. Eccleſ. pag. 165. *Euclidem*, paraſitum Smicrini F. cognomento σεῦτλον, ſiue betaceum apud *Athenaeum* lib. VI. pag. 242. 250. *Euclidem*, Laconem, de quo Plutarchus in Artaxerxe Mnemone p. 1013. *Euclidem*, Phliaſium vatem, cuius meminit *Xenophon*. VII. de expedit. Cyri p. 331. et *Aelian*. de animal. VIII. 5. vbi male excuſum Ἀκλᾶδαι pro Εὐκλᾶδαι, quod in MS. medic. reperit Abr. Gronou. *Euclidem*, equitem coccinatum, quem ridet *Martialis* V. 36.

cis hic repetam editionum indicem, iis, quae illi duumuiri de plurimis modo parcius modo largius adnotarunt, omissis, aliis autem hinc inde adspersis haud paucis editionibus et adnotationibus.

Codices igitur *mssti* hi fere reperiuntur in bibliothecis[k]).

In *Vaticana*, *Euclidis* στοιχείων ὅροι eiusdem primum elementum: (pag. 538.) — geometriae elementa XII. et *Eucl.* catoptrica. (pag. 539.) — Operum pars cum anonymi commentariis, latine item liber de speculis. (pag. 540.) — geometria cum expositionibus, tum *Boethii* liber ex Euclide; ad Patricium filium et Eucl. elementorum liber. (pag. 541.) opera quaedam: (pag. 543.) — Boethii ad filium Patritium de geometria Euclidis libri V. et *Euclidis* libri XV. de geometria, (pag. 544.)

In tabulario *Basilicae S. Petri:* Eucl. Geometria. p. 546. — Catoptrica, (p. 547.)

In bibl. monasterii S. Seuerini *Neapoli Eucl.* elementa et alii codd. multi illius mathematici, (pag. 548.)

In bibl. *medicea Florent. Eucl.* elementorum libri XIII. editionis Theonis. — iidem cum scholiis antiquis: — eiusdem data cum scholiis ad marginem: — *Hypsiclis* liber, qui ad Euclidem refertur: — eiusdem elementorum libri XV. cum epigrammate in laudem Euclidis ad finem: — eiusdem phaenomena: — *Eucl.* elementorum libri XV. quorum XIIII. hanc habet inscriptionem, *Euclidis* XIV. et statim subiicitur *Hypsiclis* in Euclidem anaphoromena: — *Eucl.* Optica s. perspectiua et phaenomena, omnia cum scholiis antiquis: — *Eucl.* data sine principio; optica sine principio; phaenomena sine figg. omnia cum scholiis: (pag. 549. 550.) — *Eucl.* elementorum liber primus, et principium secundi, gr. ac latine: (pag. 553. Curatius tamen fusiusque de codd. mediceis disseritur in *Angeli Mar. Bandinii* catalogo codd. graecor. bibl. Laurentianae tom. II. plut. 28. in quo plures seruantur codices, ad astronomiam, vniuersamque mathesin et geographiam pertinentes, cod. I. nr. 7. et 8. cod. II. nr. 1. et 2. cod. III. nr. 1—3. pag. 11—14. cod. VI. pag. 16. cod. VIII. et cod. X. p. 19. et 20. — tom. III. plut. 87. cod. XVI. nr. 4. definitio gnomonis ex XXVIII. libro Euclidis desumta, pag. 398. et in eodem cod. nr. XXXIII. elementorum liber I. cum figg. geometricis, pag. 403.)

In bibl. *S. Marci Dom. Florent. Bachon Alardus* in decimum Euclidis. — *Eucl.* libri elementorum XV. translati a *Campano* ex arabico, eiusdem geometria cum commentario Campani. — *Euclidis* libri VI. priores cum commentario Alderaldi, bis; *Eucl.* perspectiua, *Eucl.* de ponderoso et leui: (pag. 557.)

In biblioth. canonicorum regularium *Bononiae*, *Eucl. elementa;* et *Procli* in Euclidem: (pag. 559.)

In bibl. *Veneta* D. Marci, *Euclidis* geometria et opera. (p. 560. — in catalogo codd. gr. illius bibl. plures Euclidis codices memorantur: in cod. CCC. *Eucl.* elementorum libri XIII. priores cum quibusdam scholiis marginalibus; — cod. CCCI. iterum cod. CCCII. iidem

k) Numeri arabici, in fine simpliciter adpicti, indicant paginam operis Heilbronneriani, vbi singuli codices nominantur.

iidem libri, tum *Eucl.* Data, praemissa Marini philosophi protheoria; phaenomena et catoptrica: — cod. CCCIII. elementorum liber XV. initio mutilus; — cod. CCCIV. Optica. — cod. CCCVI. Procli Lycii in primum elementorum Euclidis libri IV. — cod. CCCIX. elementorum libri II. priores. — cod. CCCXVII. element. libri VI. priores, quorum postremus fuit mutilus. — cod. CCCXXII. *Eucl.* isagoge harmonica, et sectio canonis musici. — cod. DXCV. *Eucl.* elementorum pars. — *Villoison* in anecdotis graecis tom. II. p. 248. in adpendice ad catalogum codd. gr. S. Marci memorat adhuc cod. membran. DCXXXXIII. in quo est *Eucl.* isagoge harmonica, initio mutila.)

In *museo Carolo Auantii.* *Proclus* in elementa Euclidis gr. *Euclidis* gr. bis. (pag. 561.)

In bibl. Ambros. *Mediolan.* *Eucl.* Opp. cum commentario *Marini*, philosophi: variae in eum lectt. ex MSt. Vaticanae bibl. opera Ios. Auriae item alia volumina XII. — in Euclidem. — *Procli* in Euclidem hypotyposis, quater. — *Eucl.* de ponderoso et leui, atque alia: elementa optica de adspectuum diuersitate, considerationes et lecturae in eumdem: *Proclus* in Euclidem. (pag. 562 — 564.)

In bibl. caesarea *Vindobonensi* ex Lambecio et Nesselio ab Heilbronnero excerpti codd. *Eucl.* elementa ex arabico in hebraicam linguam conuersa. *Procli* commentariorum in I. Euclidis librum elementorum libri III. — *Euclidis* elementorum libri VI. priores. — elementorum geometricorum libri XV. cum scholiis. — eiusdem optica, phaenomena et lemmata varia. — *Procli* in primum elementorum Euclidis librum commentarius. — Elem. geometricorum libri decem priores. (pag. 565. conf. *Lambecii* comment. de bibl. Caesarea tom. VII. cod. XXV. nr. 7. pag. 130 sq. edit. Kollarii. cui codici praefixa sunt anonymi cuiusdam antiqui auctoris prolegomena (ex Procli comment. libro I. et II. in Euclidis elementorum librum I. fere excerpta,) de origine geometriae apud Aegyptios, et de translatione eius in Graeciam per Thaletem Milesium et de seqq. claris mathematicis vsque ad Euclidem; tum de aetate et scriptis Euclidis aliaque ad geometriam et vniuersam mathesin spectantia: tum ibid. cod. CIII. pag. 391 sqq. vbi Lambecius et Kollarius plura de Euclide eius scriptis horumque editt. disputant: cod. CIV. p. 397. *Procli*, *Lycii*, comment. in primum elementorum Eucl. librum, liber tertius. — cod. CVI. nr. 2.)

In bibl. Paulina *Lipsiensi.* *Euclides* latine: (pag. 568.)

In bibl. *Scorialensi* regis Hispan. *Eucl.* Opp. iconibus illustrata. (pag. 568. *Plüer* in itinerario per Hispanias pag. 167. plures codd. notauit: *Eucl.* geometricorum elementorum libri XIII. in membr. — liber I. — sectio regulae de musica et isagoge harmonica. — Catoptrica, phaenomena, dedomena.)

In bibl. *Parisina* regia. Elem. *Euclidis*, hebraice a R. Mose *Aben Tybbon.* elem. gallice, cum figg. — Traité de Mathematique sur Euclide par *Omar.* (pag. 569. et 570.) — *Eucl.* phaenomena. — *Proclus* in Euclidem, bis. — *Euclidis* elementa. — *Euclides.* (pag. 571.) — *Eucl.* elementa; *Bulengeri*, *Sanclari* et aliorum praelectiones in Euclidem. (p. 572.) — ibid. in bibl. cardinalis *Rudulphi*, cod. Colbertin. *Euclidis*, Hieronis, Platonis et Archimedis quaedam. — *Eucl.* libri XIII. eiusdem phaenomena. (pag. 573.) — ibid. *Eucl.* phaenomena et catoptrica dataque. — *Marini*, philosophi, in Euclidis data. — in *Euclidis* elementa scholia: — *Procli* in primum Eucl. elementum libri quatuor. — *Eucl.* liber I. (p. 574.) —

in bibl. *Car. de Montchal*, archiepiſcopi Toloſani, *Eucl.* phaenomena; data et alia opera. (pag. 576.) — in bibl. *Colbertina*, *Eucl.* elementa, *hebraice.* — *Eucl.* et aliorum opuſcula geometrica, — eiusdem geometria cum ſcholiis Campani. (p. 577.) — in bibl. *S. Germani*, *Eucl.* elementa XIII. graece. — L'Optique ou la Perſpective d'*Euclide*; — *Franc. Fluſſatis* in Euclidis libros. — *Eucl.* geometria, interprete Boetio. (pag. 578—580. — In catalogo MSStor. bibl. Pariſ. regiae in vol. II. qui vtplurimum graecos codd. refert, multi enumerantur, qui vel plura, vel pauciora comprehendunt Euclidis ſcripta, vel vnicum tantummodo; quorum nonnullis adſcripta ſunt ſcholia aut prolegomena praemiſſa: *duodecim* continent *elementa*; *vndecim*, *data*; *Iſagoge harmonica* eſt in *tribus*; *Phaenomena* exhibent *decem* codices; *optica* totidem codd. *Catoptrica*, *nouem* codd. Excerpta ſunt in cod. MDCLXX. In illis codici MMCCCXLVIII. qui *Euclidis data* praebet, ab initio adſcripta ſunt: „Euclidis data huc vsque numquam graece impreſſa, de Vaticana bibliotheca deprompta, et cum quinque Vaticanis exemplaribus, antiquiſſimis quidem graecis msstis, ſumma fide et diligentia collata a *Ioſepho Auria*, Neapolitano, mathematicae ſcientiae ſtudioſo. His addita ſunt ſcholia antiqua, graeca, quae in Vaticanis exemplaribus reperta ſunt." — cod. MMCCCL. habet quoque Protheoriam ad Euclidis data, et excerpta ex *Proclo*, quibus Euclidis elementa illuſtrantur. — cod. MMCCCLXXXVIII. cui inſunt *Eucl.* phaenomena, vna cum ſcholiis, fronti praeſcriptum eſt. „Doctrina primi mobilis ex veteribus graecis auctoribus, quorum auctorum nomina verſa pagella indicat: omnia de Vaticana bibliotheca depromta, cum omnibus antiquiſſimis exemplaribus collata ſumma diligentia et fide, opera et ſtudio *Ioſephi Auriae*, mathem. ſcientiae ſtudioſi. His ſcholia antiqua graeca adiecta ſunt." — cod. MMCCCCXXXVIII. habet *Euclidis εὐθυμετρικὸν*, addita hac nota: „Hic libellus, cui nomen Euclidis parum recte adſcriptum, praemiſſis variarum menſurarum nominibus continet problemata embadometrica et varios modos metiendi quamlibet figuram." — De cod. MMDXXXV. qui *Cleonidae iſagogen harmonicam* continet, adnotatur: „Hoc opus idem eſt omnino cum introductione muſica, cuius *Euclides* auctor fertur." — In vol. III. et IV. in quibus codices mssti *latini* enumerantur, multi quoque codd. qui Euclidis ſcripta aut eorum verſiones continent, reperiuntur. *Elementa* geometriae in *quatuordecim* codd. in paucis alia, quae mox ſignificabo, occurrunt: in cod. MMMCCCCXI. eſt fragmentum elementorum libri primi: in codd. MMMMMMMCCXIII. MMMMMMMCCXIV. MMMMMMMCCXV. et MMMMMMMCCXVI. quater ſunt *Eucl.* elementorum libri XV. ex arabico in latinum ab *Adelardo Gotho*, Bathonienſi, conuerſi; duobus acceſſit *Campani* commentarius. — in cod. MMMMMMMCCXVII. *Eucl.* elementa: poſtremi libri duo ab *Aſſicolao* editi dicuntur. — in cod. MMMMMMMCCXVIII. *Franciſci Barocii*, Patricii Veneti, lectiones in Procli commentarios in primum Euclidis elementorum librum: — in cod. MMMMMMMCCXIX. figurae ſex priorum elementorum Euclidis. — in cod. MMMMMMMCCXCII. nr. 9. *Eucl.* elementorum libri X. priores: nonnulla deſiderantur. — in cod. MMMMMMMCCCLXVI. nr. 3. Element. libri V. priores. — in codd. MMMMMMMCCCLXXIII — MMMMMMMCCCLXXVI. aliquot libri element. — in cod. MMMMMMMCCCLXXVII. anonymi commentarius in decimum librum Euclidis. — in cod. MMMMMMMCCCLXXVIII. a. *Eucl.* liber de ſpeculis: initium deſideratur. eiusdem perſpectiua — in cod. MMMMMMMCCCX. liber de ponderibus, qui *Euclidi* tribuitur. — in cod. MMMMMMMCCCCXX. *Eucl.* elementorum libri III. priores, interprete *Adelardo*,

ardo, Bathonienfi. — in cod. MMMMMMMCCCCLXVII. *Eucl.* phaenomena, cum expofitione Maurolyci. — in cod. MMMMMMMMDCLXXX. de graui et leui.)

In catalogo MStorum *Ranchin*, Confiliarii, *Eucl.* Opp. latine cum figg. nitide confcripta. (pag. 582.)

In bibl. abbatiae *S. Remigii*, Rhemenfis. *Mich. Pfelli* enarratio in librum Euclidis de terminis. (pag. 582.)

In bibl. *Mazarini*. *Eucl.* elementa cum commentariis fufis. Ad finem libri notatur: „hic liber dicitur effe *Eudoxi Gnidii*" tum fequitur *Euclidis* geometria et *Theonis*, Edeffeni, liber V. ficque in aliis, vt videatur *Theon* commentariorum auctor. — *Hypficlis*, quae fpectant ad Euclidem. — Commentarius in *Euclidis* data, viua voce *Marci*, (fic, et leg. *Marini*,) philofophi. — *Eucl.* Opera. — *Euclidis* perfpectiua. (pag. 583.)

Inter codd. msstos graecos *de Mesme*, *Euclides*, (pag. 584.)

In bibl. Sardiniae regis, *Taurini*. *Euclidis* Opp. hebraica, ex arabico translata, *Mofe*, filio Samuelis, filio Iudae, Ben Tibbon interprete, (pag. 585. conf. Catalog. illius biblioth. vol. I. pag. 3. cod. VIII. addita nota, tefte *Bartoloccio* part. IV. bibl. Rabbinicae pag. 242. hunc librum mstum non facile reperiri apud Hebraeos. — Secundum eumdem catal. p. 25. iterum eiusdem *Mofsot* verfio hebraica Euclidis cum figg. et adnotatt. in margine, exftat in cod. LXVII. et in cod. LXVIII. ab Immanuele a. Chr. 1346. fcripta. In vol. II. eiusdem Catalogi inter codices *latinos* pag. 401. in codice MCLXXVIII. funt fex libri elementorum *Euclidis* cum figg. geometricis.)

In bibl. *Bodleiana: Procli* commentarius in librum primum elementorum Euclidis. τὴν μαθηματικὴν ὕλην, vnde dicuntur fuppleri poffe lacunae edit. Bafileenfis. — *Euclidis* fpecularia, phaenomena, optica, data, et poft diuifiones primi libri elementorum *Euclidis* reperitur anonymi cuiusdam Geodaefia: καθὼς ἡμᾶς ὁ παλαιὸς διδάσκει λόγος. (pag. 593 fq.) — Ibidem inter codd. latinos, Geometria *Euclidis* imperfecta, (pag. 602.) — *Eucl.* geometria cum commentario Campani. (pag. 604.) — *Eucl.* geom. graece. (pag. 607.) — *Eucl.* pars cum commentariolo. (pag. 609.) — *Eucl.* data, *arabice* per *Zin Eddin Abhari*, et elementorum libri XV. ex verfione *Adelardi* de arabico, vna cum commento magiftri Campani, Nouarienfis. — *Eucl.* elementa cum fcholiis et diagrammatis, latine reddita per *Adelardum*, Bathonienfem: — *Eucl.* elementa, *arabice*, liber XIII. priores per *Ifaac Ibn Honein*, ex recenfione *Thebit Ibn Korrae*; duo pofteriores, qui Hypficli Afcalonitae tribuuntur, *arabice* vertit *Cofta Ibn Lucae*. (pag. 610—614.) — Inter codd. orientales, *Eucl.* elementa, bis *hebraice*; — *Abil Cafim* Antiocheni commentarius in Euclidem ab elemento quinto. — *Eucl.* elementa pofteriora. — *Eucl.* elementa — commentarius *Ebn heithem* in elem. Euclidis, (p. 615. et 616.) — Inter codd. gr. claffis XIII. *Eucl.* data, bis, et phaenomena, atque elementorum libri XV. (pag. 616—618.) — inter libros latinos *Eucl.* elementorum libri XV. — *Sauilii* praelectiones XIII. in principium elementorum Euclidis Oxonii habitae. — *Eucl.* elementa, gr. cum notis H. Sauilii. *Eucl. Campani* cum notis H. Sauilii. (pag. 618—620.)

In bibl. *Oxonienfi*, inter codd. Eliae Afhmolii, *Euclidis* liber XI. (p. 621.)

In bibl. collegii vniuerſitatis *Oxonienſis*. *Eucl.* geometria et data: — commentarii in libros omnes Euclidis, auctore *Rich. Rawlinſon.* — *Eucl.* regulae, lat. — *Eucl.* optica, phaenomena, fragmentum catoptricorum, graece. — *Eucl.* de arte geometrica, ex arabica lingua in latinam translatus per *Adelardum*, Bathonienſem. (pag. 624—627.)

In bibl. *Cantabrigienſi*, elementorum *Euclidis* liber XV. (pag. 629.) — *Eucl.* optica et phaenomena, gr. — nouem libri *Eucl.* cum comment. (pag. 632.)

In aliis *Angliae* bibl. *Eucl.* elementorum lib. XV. lat. cum figg. Iordani et arithmeticae libros II. (pag. 633.) — *Eucl.* geometr. elementorum lib. XV. — geometria cum comment. et figuris. (pag. 634 et 635.) — *Eucl. arabice* per *Shemſeddin* Mohammed Almuzi. (p. 638.) — elementa ex arab. in lat. verſa per *Io. Ocreatum.* (p. 641.) — *Eucl.* de ſpeculis — elem. geometrica. — data, aliaque variorum mathematicorum opuſcula, *arabice.* (p. 645—647.)

In biblioth. *Vffenbachiana:* ſecundum catal. Maii; *Eucl.* libri ſex definitionum priores, adiectis figuris et demonſtrationibus, (pag. 648.)

His accedunt in bibl. *Monacenſi* Bauar. cod. CLXXV. catalogi pag. 68. *Eucl.* introductio harmonica et *κατατομὴ κανόνος.* — In bibl. *Bernenſi*, (teſte Sinnero in Catal. codd. bibl. Bernenſis pag. 373.) *Euclidis* geometriae lib. XV. cum commentario *Campani.*

In bibl. *Leidenſi*, teſte Catalogo, p. 334. nr. 7. *Eucl.* elementa libris XII. item catoptrica, phaenomena, optica, data, deſcripta manu Barthol. Zamberti ann. 1405. *ἐκ τοῦ Πρόκλου σποράδην καὶ κατ' ἐπιτομὴν προλαμβανόμενα εἰς τὰ* Εὐκλείδου *στοιχεῖα*, quibus inſcribitur a me Io. Franc. Aſulmo: *προθεωρία τοῦ* Εὐκλείδου *εὑρομένων ἀπὸ φωνῆς Μαρίνου Φιλοσόφου.* — p. 340. nr. 36. inter codd. Scaligerianos, *Eucl.* de ſolidis, diſtinctus per elementa: — pag. 341. nr. 48. Protheoria *Euclidis* datorum ex voce Marini, philoſophi, per margines et in poſtremis paginis mixtim gr. et lat. aliquid adpoſitum. — pag. 372. nr. 53. inter codd. Voſſianos, excerpta variorum auctorum de limitibus ex *Euclide* aliisque. — pag. 384. nr. 92. folia duo ex *Euclide*, lat. — pag. 396. nr. 21. *Eucl.* elementorum libri decem. Sequitur Εὐκλείδου στερεῶν α, tum ιβ', tum Εὐκλ. στοιχείων ιγ στερεῶν γ. — pag. 407. inter codd. hebraicos legati Warneriani, nr. 47. *Eucl.* element. libri XV. cum figg. ex lingua arabica, accurante *Ibn Korra*, verterunt R. Iſaak F. Honajn, R. Moſche F. Schemuel F. Iehudae F. Typpon, Hiſp. — *arabice* pag. 453—456. *Eucl.* optica — *Abul Fath Omar* Ben Ibrahim Ghajamaei explicatio locorum difficilium, qui occurrunt in elementis geometriae Euclidis. — *Eucl.* Pythagoraei (ſic) elementorum libri VI. cum commentario *Saidi Ben Maſoud*, et cum ſcholiis *Heronis* ad quaedam problemata. — *Abu Ali Haſan*, Ben Haſan, Ben Heithem comment. in elementa *Euclidis* et ſolutio dubiorum mathematicorum. — *Abu Giafer Ghazin* explicatio libri X. Euclidis bis. — *Emwazaeus* ad eumdem libr. X. Euclidis. — Demonſtrationes ad dubia geometrica elementorum Euclidis. — *Avicennae* compendium elementorum geometricorum Euclidis cum figg. — comment. ad elementa geometr. *Euclidis.* — *Euclidis* 64. figg. translatae in linguam arabicam. — Data *Euclidis.* — *Eucl.* de ortu ſiderum.

In bibl. *Coiſlin.* teſte Montfauc. catal. pag. 229. cod. CLXXIV. *Eucl.* element. XIII.

In bibl. *Matritenſi*, teſte *Iriarte*, cod. XLVIII. pag. 163. *Zoſimi*, (rectius *Euclidis*,) de harmonica, et *Eucl.* ſectio canonis, Κατατομὴ κανόνος.

In bibl. *Augustana* Vindelic. *Euclidis* Catoptr. et Phaenomena. — In bibl. *Guelferbyt.* Euclides. — In bibl. *Hamburgensi*, variae lect. ex *Eucl.* harmon. cod. Lugd. Bat. — In bibl. publ. *Noribergensi*, *Euclidis* geometria, lat. — et in bibl. Ebneriana Noribergae, *Eucl.* elem. geometricorum libri XV. in formas tabular. redacti etc. V. voll. vid. cel. *de Murr* Memorabilia bibliothecarum publ. Noriberg. I. pag. 249. et II. pag. 97.

In biblioth. arabico-hispana *Escurialensi*, teste *Casirio* tom. I. pag. 339. est codex, litteris euphicis exaratus, quo continentur *Euclidis* elementorum libri XV. cum figg. e graeca lingua in arabicam conuersi ab anonymo. — Ibid. ex arabica philosophorum bibliotheca pag. 340. alia adnotantur. vide ad §. XVI.

Horum vero librorum *editiones* ac *versiones* secundum temporis ordinem, non tam recensebo, quam potius paucis persequar, Bosium, inprimis Scheibelium locis mem. magnam partem ita sequutus, vt spicilegium haud exiguum colligerem. Multos editores et commentatores produxit *Mongitor* I. pag. 187 sq. adde infra in *Bernhardi* catalogo scriptorum vett. mathematicorum. De nonnullis editionibus praeclare copioseque disputauit *Clement* in Bibliotheque curieuse, historique et critique, tom. VIII. p. 142—159.

I. *Operum, quae graece prodierunt, Editt.*

Euclidis opera, graece, cum *Theonis* expositione, cura *Simonis Grynaei*, Basil. 1530. f.

Vid. Scheibel. part. I. pag. 10. (*Herzog.* Prof. Basil.) in Athenis Rauricis pag. 72. huius editionis non meminit.

Euclidis opera omnia, gr. cum scholiis graecis. Basil. 1539. fol. vid. *Scheibel.* part. V. pag. 474.

Euclidis opera, graece et latine, per *Conrad. Dasypodium*, item *Heronis*, Alexandrini, vocabula geometrica, antehac numquam edita, Argentor. apud Chr. Mylium. 1571. 8.

Sic citatur in catalog. Bunaui. I. pag. 130. et a Fabricio ad Euclidis data, isagogen harmonicam, phaenomena et opticam: Scheibelius vero part. I. pag. 21. duorum eiusdem anni editorum librorum inscriptiones recte profert. Atqui quoniam huius anni exemplar, ad quod alii respexisse videntur, in manibus habeo, id curatius describam. Sed quum Dasypodius, (germanice *Rauchfuss*) plures Euclidis libros iam antea edidisset separatim, reliquas illius editiones simul indicabo:

Euclidis Catoptrica, lat. versa per *Conr. Dasypodium*. Argentor. 1557. 4. *Scheibel.* I. pag. 16. catal. bibl. Leid. pag. 179.

Εὐκλείδου —. *Euclidis quindecim elementorum geometriae primum;* ex Theonis commentariis graece et latine. Cui accesserunt scholia — authore *Conrado Dasypodio*, scholae Argentinensis Professore. Argentorati excud. Christian. Mylius, 1564. 8. vide §. VII.

Εὐκλείδου — *Euclidis quindecim elementorum geometriae secundum:* ex *Theonis* commentariis graece et lat. Item, *Barlaam monachi* arithmetica demonstratio eorum, quae in secundo libro elementorum sunt in lineis et figuris planis demonstrata. Item, octo propositiones stereometricae —. Per *Conr. Dasypodium*. — Argentorati apud Chr. Mylium 1564. 8.

Propositiones reliquorum librorum geometriae Euclidis, graece et lat. in vsum eorum, qui volumine Euclidis carent. Per *Cunrad. Dasypodium.* — Argentorati apud Christian. Mylium. 1564. 8.

Analyseis geometricae sex librorum Euclidis. Primi et quinti factae a *Christiano Herlino.* Reliquae vna cum commentariis, et scholiis perbreuibus, in eosdem sex libros geometricos, a *Cunrado Dasypodio*, cum indice πορισμάτων καὶ λημμάτων· item aliarum rerum atque verborum memorabilium. — Excud. Iosias Rihelius. Argentorati 1566. in fol. gr. et lat. cum figg. ligno incisis. (rec. 1571. ib. secundum Heilbronn.)

De rara hac editione vid. *Freytagii* Analecta litteraria, (Lipsiae 1750. 8.) pag. 318 sq. qui iudicium *Franc. Milliet Dechales* in mundo mathemat. tom. I. pag. 15. totum illud opus inutile esse, adfert, idemque duplicem Milliet Dechales errorem notat. Adde *Clement* pag. 149—151. qui etiam Dechales, Wolfii et Schurzfleischii etc. iudicia et notitiam memorat.

Euclidis elementorum liber primus. Item *Heronis Alexandrini* vocabula quaedam geometrica, ante hac numquam edita, graece et latine. Per M. *Conr. Dasypodium.* Argentinae 1571. 8.

Dasypodius in praefatione, Calendis Maii 1570. scripta, in qua praecipue studium matheseos atque Euclidis commendat, de superioribus suis edd. ac subsidiis tacet; id tantum significans, se de sententia Io. Sturmii, Rectoris, tria volumina conscribere mathematica, hunc primum elementorum Euclidis librum, quia in omnibus fere gymnasiis praelegatur, edere, se Heronis, Alexandrini, quaedam eiusdem argumenti, ex eius onomastico geometrico huic libro adiunxisse, se denique hunc primum Eucl. librum adiecisse primo atque secundo suo volumini mathematico. — Graecum contextum separauit a versione latina, cui a fol. 37. *b*) scholia in primum Eucl. elementum praemisit versioni Heronis vocabulorum geometricorum.

Euclidis omnes omnium librorum propositiones, graece et latine editae *per Cunr. Dasypodium.* Argentinae apud Christ. Mylium. 1571. 8.

Praefatio scripta est Cal. Iulii 1570. Insunt vero Euclidis *elementa* 15. *optica*, *catoptrica*, *musica*, *phaenomena*, *data*. Num duo illi libri, in vno volumine, quod est penes me, compacti, in quibusdam exemplaribus generalem titulum, *Opera Euclidis*, in fronte gerant, an interdum siue breuitatis caussa, siue quoniam in auersa primi folii pagina, *Opera Euclidis*, scriptum est, ita citentur, equidem definire non ausim. Latina versio seiuncta est a graeco contextu.

Euclidis elementa posthaec frequenter sub praelis sudarunt: sed omnium operum editio demum hoc, quod viuimus saeculo, lucem adspexit, cum ab arte critica, tum ab aliis virtutibus commendabilis:

Εὐκλείδου τὰ σωζόμενα. *Euclidis quae supersunt, omnia.* Ex recensione *Dauidis Gregorii*, M. D. astronomiae professoris Sauiliani, et R. R. S. Oxoniae, e theatro Sheldon. 1703. fol. gr. et lat.

Commandini versio elementorum ex Ed. Bernardi libris et reliquorum librorum versiones sunt emendatae, in expoliendis graecis editioneque a vitiis typographicis liberanda multum

tum auxilii adtulit Hudson. conf. acta erudit. Lipf. ann. 1704. menf. Febr. pag. 69—72. *Bose* in fchediasmate pag. 7 et 9. in notis animaduertit, editionem Heruagianam ab Oxonienfi in quibusdam elementis differre, et loca indicat.

II. *Singulorum librorum editiones et verfiones, nec non commentarii, aliaque fcripta, in quibus Euclides illuftratur aut emendatur.*

1) *Elementorum.*

In his etiam latinae plurium omniumue opp. Euclidis verfiones et commentarii memorabuntur. *Princeps* et rariffima editio eft:

Praeclariffimus liber elementorum Euclidis *perfpicaciffimi* etc. in calce: *opus elementorum euclidis* megarenfis in geometria arte. In id quoque *Campani* — *commentationes* —. *Erhardus ratdolt*, Auguftenfis impreffor folertiffimus. *Venetiis* impreffit A. fal. M.CCCCLXXXII. (1482.) fol.

Latine ex arabico factus erat. Conf. praeter *Scheibel.* I. pag. 1. cel. *Abrah. Gotthelf Kaeftneri* defcription. primae editionis Euclidis geometriae, Lipfiae 1750. 4. — *Freytag* analecta litteraria pag. 315. *Maittaire* A. T. IV. pag. 434. Bibl. *Smithianam* pag. CLXI. in qua fuit exemplar membranac. et epiftola Ratdolti dedicatoria litteris aureis impreffa; quae epiftola pag. CCXVII. eft recufa. In nota, *animaduertas velim*, ait editor, *hominis germani deridiculam rufticitatem, qui nomen fuum nomini Principis et Maecenatis praeponere non dubitauerit.* At ipfe auctor huius animaduerfionis fit ridiculus, morem antiquiffimum ignorans, et tamen carpens. *Clement* l. c. pag. 143 fq. *Zapf* in Augfpurgs Buchdruckergefchichte tom. I. pag. 160 fq. *Baumgartenii* Nachrichten von merkwürdigen Büchern, vol. III. pag. 417—419. etc.

In cl. de *Murrii* memorabil. biblioth. Noriberg. part. I. pag. 288. occurrit *Euclidis Elem.* lat. cum comment. *Campani.* *Aug. Vindel.* 1483. quae quidem notitia falfa eft: nam numquam Auguftae Vindel. eo anno prodiit, et in bibl. Norica vnicum exemplar Radtolti a. 1482. exftat. Falfa igitur tradidit etiam *Io. Saubertus* in hiftoria bibl. reipubl. Noriberg. (Noribergae 1643. 12.) pag. 144. dum tres editiones eiusdem anni 1482. eiusdemque loci, Venet. excitat et in bibl. Noribergenfi cuftodiri fcribit, 1) Radtolti, 2) Euclidis XV. libb. elementorum, 3) Idem cum comment. Campani. — Forfan alia alius anni exempla Veneta quondam fuerant in illa bibliotheca ampla atque praeftantiffima: atque Saubertus, vt faepius fecit, illa nec rite infpexiffe, nec diligenter notaffe annos videtur. — *Campanum* foede peruerfum nobis Euclidem reliquiffe, iudicat *Huetius* de claris interpretibus pag. 227. — De Campano ipfo, (circ. a. 1030.) vid. infra §. VI. nec non *Fabricii* Bibl. lat. med. et inf. aet. tom. I. pag. 325 fq. edit. Manfi, et *Schelhorn.* in amoenitatt. litterar. tom. XI. pag. 1 fqq. vbi §. II. alii eiusdem nominis difcernuntur.

Num *Heilbronner* pag. 159. certo fciuerit, *Eucl.* elementa latine ex verfione et cum commentario *Lucae Paciolae de Burgo*, Venet. 1489. lucem vidiffe, equidem nefcio. Fabric. tamen infra eam nominat.

Radtolti

Radtolti exemplar recusum est *Vlmae* apud Io. Regerum 1486. 4. (Scheibel, part. V. pag. 1.) — et typis, at venustis, repetitum *Vicentiae:* in calce legitur:

„*Opus elementorum* euclidis *megarensis* in geometriam artem. In id quoque *Campani* perspicacissimi commentationes finiunt. Impressum *Vicentiae* per Magistrum *Leonard. de Basilea* et *Guilielmum de Papia* Socios. Anno salutis M.CCCC.LXXXXI. (1491.)" fol. vid. *Clement* l. c. in nota pag. 144 sq.

Georgio Valla interprete. Nicephori Blemmidae logica. — *Euclidis elementorum XIVtus cum Hypsiclis interpretatione. Nicephorus et Proclus* de Astrolabio. *Aristarchus — Timaeus — Cleonidis* [i]) *musica* etc. *Venet.* per Anton. de Strata, 1488. — ib. per Simon. Papiensem dictum Beuilaquam. 1498. fol.

Vid. *Fabric.* bibl. lat. mediae et inf. aet. tom. VI. pag. 281. edit. Mansi. *Forkel* in Litteratur der Musik pag. 47. vbi de scriptis et editionibus musicis Euclideis agit, posteriorem Vallae editionem citat a. MCCCCXXXXVII. *die tertio Augusti;* quo duce, equidem nescio: etiamsi littera *L.* ante sequentes litteras XXXXVII. more aut errore haud infrequenti, exciderit.

Euclidis megarensis philosophi platonici Mathematicarum disciplinarum Ianitoris: Habent in hoc volumine quicunque ad mathematicam substantiam aspirant: elementorum libros XIII. cum expositione Theonis insignis mathematici; quibus multa quae deerant ex lectione graeca sumpta addita nec non plurima subuersa et praepostere: voluta in Campani interpretatione: ordinata digesta et castigata sunt. Quibus etiam nonnulla ab illo venerando socratico philosopho mirando iudicio structa habentur adiuncta. Deputatum scil. Euclidi vol. XIII. cum expositione Hypsicl. Alex. Itidemque et Phaenom. specularia et Perspect. cum exposit. Theonis ac mirandus ille liber Datorum cum expositione Pappi Mechanici vna cum Marini dialectici protheoria. Bar. Zamber. Veneto interprete. — In calce: *Impressum Venetiis — — in aedibus Io. Tacuini* librarii accuratissima diligentia recognitum. Anno — MDV. (1505.) VIII. Kalend. nouembris — — etc. fol. cum figg. mathem.

Bartholom. Zambertus profitetur, se, reiecta Campani interpretatione, quam mire culpat, curate sequutum esse *textum* Euclidis *graecum:* et vbique docet diuersum ordinem, quem Campanus neglexit aut obseruauit, et quem Zambertus in graecis inuenit lectionibus: vnde, quanti aestimanda sit haec editio, hodie rarissimis libris adnumeranda, cognosci potest. Exemplar habet publica nostra bibliotheca. Sed diligenter copioseque illam descripsit, compendia scribendi illo tempore sueta retinuit et expressit in titulo, et argumenta singularum partium indicauit *Clement* l. c. pag. 144—147. De Zamberto vid. Goetzii mem. bibl. Dresd. II. p. 213. — rec. Basileae 1537. 1546. et 1558. — Paris. apud H. Stephan. s. a. fol. in catal. bibl. Ludewig. IV. pag. 1391.

Euclides. — in calce. — *Et tantum de quatuor libris elementorum Euclidis cum familiari Campani in eosdem commentario, qui — in achademia franckfordiana — per Mgrm. Ambro-*

i) Sub nomine *Cleonidis*, (cui in quibusdam codd. adscribitur,) vertit Valla *Euclidis* introductionem harmonicam.

Ambrosium Iocher de Mersburg — k) *castigati propriisque impensis elaborati sunt atque impressi* etc. 1506. 4. vid. Scheibel. I. pag. 7.

Textus de Sphera Io. de Sacrobosto — — *et Geometria Euclidis Megarens.* in calce: „*Impressum Parisii in officina Henr. Stephani.* Anno — 1507. min. fol. — iterum Paris. typis Sim. Colinaei 1531. — (de editt. perantiquis libri *de Sacrobusco* de Sphaera, s. l. et a. probabiliter Romae circa a. 1472. et Veneta 1478. 4. ac Veneta per Erhard. Ratdolt. 1485. 4. vid. *Pinelli* catal. I. pag. 341 sq. ibique notam cl. Morelli.) conf. *Scheibel* I. pag. 8. et 11. *Clement* pag. 148. in nota.

Euclidis — opera a Campano interprete fidissime tralata. Quorum antea librariorum detestanda culpa mendis fedissimis adeo deformia essent — Lucas Paciolus — — detersit, emendauit — — — commentariolis sane luculentis — aperuit, enarrauit, illustrauit. — A Paganius Paganinus characteribus elegantissimis accuratissime exprimebat. Venet. 1509. fol. Continet tantum *elementa Euclidis.*

Kaestner l. c. pag. 14 sq. *Bose* l. m. pag. 22. et ex illis *Scheibel.* pag. 8. atque *Clement.* pag. 149. not.

Elementale geometricum ex Euclidis geometria a Io. Voegelin, Hailpronnensi — decerptum. Vindobonae, in aedibus Io. Singrenii. 1528. 4. — recus. Argentorati 1529. 8. — Paris. ap. Wechel. 1534. et 1550. 8. — cum praefat. Melanthonis, Wittebergae 1536. 8. et Francofurti 1548. 8.

Vid. *Denis* Wiens Buchdruckergeschichte pag. 268 sq.

Euclidis Megar. geometricorum elementorum libri XV. lat. Campani Galli — in eosdem commentariorum libri XV. Theonis Alexandrini Bartholomaeo Zamberto Veneto interprete, in tredecim priores commentariorum libri XIII. Hypsiclis Alexandrini in duos posteriores, eodem Barth. Zamberto interprete, commentariorum libri II. in offic. H. Stephani. Paris. 1516. fol. vid. *Maittaire* A. T. II. pag. 285. *Freytag.* anal. litter. pag. 316 sq. *Clement.* pag. 148 sq. — edit. a. 1576. dubia videtur. ann. 1546. innuitur.

Orontii Finaei comment. in sex elementa etc. 1530. nisi a. 1536. nota potius sit ponenda. Nam prodierunt illo anno:

Orontii Finaei in VI. priores libr. geometricor. Euclidis demonstrationes, recens auctae et emendatae; una cum ipsius Euclidis textu graeco, *et interpret. lat. Barth. Zamberti, Veneti. Omnia ad fidem geometricam per eumdem Orontium recognita.* Ex offic. Sim. Colinaei. Paris. 1536. fol. — repet. Paris. 1544. — et (in bibl. Hulsiana II. p. 361.) ibid. 1551. 4. atque sub illius anni nota Fabricius laudarat *Euclid. libr. VI. priores cum demonstratt. Orontii Finaei.* — Argentorati 1558. 4.

Vid. *Goetzii* Memorab. bibl. Dresd. tom. II. pag. 212 sq.

Εὐκλείδου στοιχείων — *Euclidis elementorum libri XV. ex Theonis colloquiis Procli libri IIII.* graece. Basileae apud Io. Heruagium 1533. fol.

Fabricius

k) In catal. Bunau. tom. I. vol. III. dicitur *Ambros.* LACHER *de Mersburg.*

Fabricius ipse, vt paullo post videbimus, hanc editionem descripsit. adde Goetz. l. m. pag. 211 sq. In bibl. Leidensi est exemplar, in quo Procli commentario V. D. aliqua adscripsit. vid. Catal. illius bibl. pag. 197. vbi plura Euclidea enumerantur.

Euclidis — elementorum libr. XV. cum expositione Theonis in priores XIII. a Barthol. Zamberto Veneto latinitate donata, Campani in omnes, et Hipsiclis, Alexandrini in duos postremos. His adiecta sunt phaenomena, catoptrica, et data. Postremum vero opusculum de leui et ponderoso, hactinus non visum, eiusdem auctoris. Basil. ap. Io. Heruagium. 1537. fol. — rec. at typis elegantioribus. ibid. 1546. et 1558. fol.

Omnia latine edita: Marini quoque adiecta est protheoria. Est quidem repetitio editionis Venetae a. 1505. supra recensitae *Christianus* tamen *Herlinus*, Prof. Argentoratensis, contulit graecum exemplar, ex eoque versionem emendauit latinam: praefatus est *Phil. Melanthon.* vid Goetz. Mem. l. c. pag. 213 sq. *Clement.* l. c. pag. 149 sq. not. — *Herlini* et *Dasypodii* Euclideae demonstrationes in syllogismos resolutae, prodierunt, teste Heilbronner. Argentor. 1564. fol.

Io. Regiomontani introductio in elementa Euclidis. — Haec pars est voluminis, sic inscripti: *Continentur in hoc libro: Rudimenta astronomica Alfragani — — cum additionibus Io. de Regiomonte. Item oratio introductoria in omnes scientias mathem. Io. de Regiomonte. — Eiusdem vtilissima introductio in elem. Eucl. Et epist. Phil. Mel. nuncupatoria ad senatum Norib. omnia iam recens prelis publicata.* Noriberg. ap. Io. Petreium. 1537. 4.

Εὐκλείδου στοιχείων βιβλία ιε. *Euclidis elementorum libri XV.* Romae 1545. 8. graece. in calce: *Romae apud. Antonium Bladum Asulanum* et Romae 1555. 8. in *Pinelli* catal. III. pag. 7. nr. 5677.

Curauit hanc edit. *Angelus Caianus* et dedicauit Antonio Altouito. Continet illa tantum propositiones Euclidis sine demonstrationibus et figuris. vid. *Clement.* pag. 142 sq. *Thott.* bibl. IV. pag. 272. vbi fuit exemplar cum not. msstis. Catal. bibl. *Rossi* pag. 140. Editio *Florentina* apud Fabricium, ex Gesnero, forsan, suspecta est, aut cum hac Romana confusa.

Liber primus arithmeticae Euclideae, qui est septimus elementorum. Witteberg. 1546. vid. §. X.

Eucl. elementorum libri VI. gr. et lat. interprete *Ioach. Camerario* ex edit. *Ioach. Rhetici.* Lipsiae 1549. 8. *Thott.* bibl. IV. pag. 272. *Fabr.* B. Gr. XIII. pag. 516. *Maittaire* A. T. Ind. pag. 383.

Eucl. arithmetica per I. Sthen. Luneburg. Marpurg. 1549. 8.

Euclides. Paris. Richard. 1549. 8. sic citatur in Catal. librorum in bibl. vniuers. Viennensis ann. 1787. in publ. auctione vendendorum pag. 194. alia *Richardi* edit. vid. infra ad ann. 1645.

Euclidis — sex libri priores, de geometricis principiis, graece et lat. vna cum demonstrationibus propositionum absque litterarum notis. — — Algebrae porro regulae — his libris praemissae sunt —. Authore Io. Scheubelio, in inclyta acad. Tubing. Euclidis P. O. —

Basileae,

Basileae, per Ioan. Heruagium: — in fine Basileae per Io. Heruag. M. D. L, (1550.) fol. — — ibid. 1590. fol.

Vid. *Clement.* pag. 151. not.

Petri Montaurei commentar. in I. Euclidis. Paris. Vascosan. 1551. 4. (in catal. bibl. Leid. pag. 172. nr. 48. sed nota anni 1552. ap. *Maittair.* A. T. III. pag. 611.)

Io. Bapt. de Benedictis resolutio omnium *Euclidis* problematum. Venetiis 1553. 4. *Thott.* bibl. IV. 93.

Elementa Eucl. arithmetica, gr. et lat. Paris. 1554. 4. vid. infra §. X.

Iac. Peletarii Cenomani in *Euclidis* elementa geometrica demonstrationum libri VI. Lugduni apud Tornaesium et Guil. Gazeium. 1557. fol. — ibid. 1610. 4. cum textu graeco Euclidis. vid. *Pinelli* Catal. I. pag. 340. nr. 2044.

Adde *Hansch.* §. 31. apud Scheibel. V. pag. 526. et *Scheibel.* V. pag. 477.

Euclidis libri XV. etc. cum praef. *Stephani Gracilis.* gr. et lat. Paris. 1557. 8. (Maittaire A. T. indic. pag. 383.) 1573. 1598. 8. — Coloniae 1612. 8. apud Gosvin. Cholin.

Εὐκλείδου τῶν πέντε καὶ δέκα στοιχείων ἐκ τῶν τοῦ Θέωνος συνουσιῶν τὸ πρῶτον. Argentor. 1559. 8.

Iac. Peletarii in Christophor. Clauium. De contactu linearum apologia etc. Paris. 1559. 4. — — *Petri Rami* scholae mathematicae. Francof. 1559. 4. et Basil. 1569. 4. — opera *Lazari Schoneri,* Francof. ad Moen. 1599. 4. — ibid. 1627. 4.

Procli Diadochi Lycii — in primum Euclidis elementorum librum commentariorum ad vniuersam mathematicam disciplinam principium eruditionis tradentium libri IIII. a Francisco Barocio, Patritio Veneto summa opera — cunctis mendis expurgati: scholiis et figuris, quae in graeco codice omnes desiderabantur, aucti: primum iam romanae linguae venustate donati, et nunc recens editi. — Patauii exc. Gratiosus Perchacinus. 1560. fol.

Barocius in epistola nuncupatoria ad Dan. Barbarum ait, quatuor Procli Diadochi libros commentariorum in primum elem. Euclidis Basileae impressos adeo laceros et corruptos se inuenisse, vt nihil boni ex iis elicere potuerit: se autem in insula Creta vetustissimum quoddam eorundem Procli commentariorum exemplar, at multis in locis imperfectum reperisse, ex eo tamen edit. Basil. emendasse: postea Bononiae duo mssta exempla, alterum in bibl. S. Saluatoris, alterum, idque bonum, in bibl. Fabritii Garzoni inuenisse; ex his omnibus exemplaribus se, quoad fieri potuit, vnum fecisse integrum, et e graeca lingua conuertisse in latinam: quod dum sub praelo sudabat, se duo adhuc vidisse graeca exemplaria, vnum Venetiis in bibl. SS. Ioannis et Paulli, alterum Patauii in bibl. Io. Vincentii Pinelli Genuens. ex quibus sane omnibus hoc Procli Diadochi vtilissimum lucidissimumque volumen a propinquo iam interitu vindicatum, nunc primum renouatae Phoenicis instar exoriri —. In praefatione praeterea scribit, se nihil addendum, neque diminuendum esse censuisse; sed vbique verba graeca verborumque sensa ac veritatem latine reddidisse et alia de sua opera iactitat. Operae autem pretium fecisset si contextum addidisset graecum. In bibl. Leidensi est exemplar cum notis V. D. msstis.

Euclides elem. libri XV. graec. et lat. Colon. 1564. 8. in biblioth. Dubosiana, tom. III. pag. 627.

Euclidis — elementa geometrica libris XV. ad germanam geometriae intelligentiam e diuersis lapsibus temporis iniuria contractis restituta. — His accessit *decimus sextus liber* de solidorum regularium sibi inuicem inscriptorum collationibus, tum etiam coeptum opusculum *de compositis regularibus solidis* plane peragendum. Authore *Francisco Flussate Candalla.* Paris. apud Ioan. Rogerium typograph. regium. 1566. fol.

Altera editio auctior: *Euclidis* — — (vti in priore editione —) *inscriptorum collationibus. Nouissime collati sunt decimus septimus et decimus octauus, priori editione quodammodo polliciti de componendorum, inscribendorum, et conferendorum compositorum solidorum inuentis, ordine et numero absoluti. Authore D. Franc. Flussate Candalla:* (h. e. François de Foix de Candale.) — Lutetiae apud Iac. Du Puys M.D.LXXVIII. (1578.) in calce. *Lugduni ex offic. Io. Tornaesii*, typographi regii 1578. fol.

G. I. Vossius de mathes. natura et constit. pag. 68. culpat hanc Franc. Foxii versionem nimis liberalem; contra *Huetius* de claris interpretibus, pag. 213. laudat illam. conf. *Goetz.* Mem. bibl. Dresd. l. l. pag. 214 sq. inprimis *Clement.* l. m. pag. 153 — 156. de perraris illis editionibus. adde ad a. 1626.

Arithmetices Euclideae lib. I. a Io. Stehnio in quaestiones redactus. Witteberg. 1565. 8. Forsan repetitio est edit. Witteb. 1546. et Marpurg. 1549.

Arnoldi Lensaei isagoge in geometrica *Euclidis.* Antwerp. 1566. (1565.) 8.

Petri Ioannis Manzon. Valentini, elementa arithmeticae ex Euclide decerpta. Valentiae apud Petrum de Nuete. 1569. 8. et 1559. 8. vid. *Nic. Anton.* biblioth. Hispan. tom. II. pag. 162.

Euclidis elementorum libri XV. vna cum scholiis antiquis. A Federico Commandino Vrbinate, nuper in latinum conuersi, commentariisque in quibusdam illustrati. Pisauri. 1572. fol. in calce. *Pisauri — apud Camillum Francischinum.* 1572. — rec. sub titulo *Euclidis — conuersi. Ac nuper a multis mendis quibus antea scatebat, vendicati.* — Pisauri, typis Flaminii Concordiae. M.DCXIX. (1619.) — Expensis Guil. Ingenieri, Forosempronientis. — In calce: apud Flam. Concordiam. 1619. fol.

Commandini versio, quam emendauit et recepit Gregorius in sua Euclidis editione, mirifice laudatur ab Huetio et Vossio locis laudatis. Plura disputarunt de editione illa perrara *Freytag.* in Analectis litterar. pag. 317 sq. *Clement.* pag. 152 — 154. et *Goetz.* in memor. bibl. Dresd. II. pag. 214. vid. ad a. 1620. et infra §. IV.

Euclidis elementa gr. et lat. interpr. *Cunr. Dasypodio*, cum scholiis. Argentor. 1573. 8.

Euclidis elementorum libri XV. Accessit XVI. de solidorum regularium cuiuslibet intra quodlibet comparatione. Omnes perspicuis demonstrationibus accuratisque scholiis illustrati auctore *Christoph. Clauio*, Bambergensi, e soc. Iesu. Romae 1574. 8. II. voll. — *iterum editi ac multarum rerum accessione locupletati.* ibid. apud. Barthol. Grassum 1589. 8. II. voll. — ibid. 1603. 8. II. voll. — Colon. ap. Io. Bapt. Ciottum. 1591. fol. (vid. Thottianae bibl. Catalog. tom. IV. pag. 25. nr. 379. in primis *Goetzii* Mem. bibl. Dresd. II. p. 215.) — Francof.

cof. fumtibus Ionae Rhodii, 1607. II. voll. 8. — ibid. fumt. heredum Ionae Rofae, 1654. 8. II. voll. et in opp. mathemat. Chrift. Clauii, Moguntiae, 1612. vol. I.

Vid. *Clement.* pag. 155 fq.

Propofitiones libri XIII. elementorum Euclidis, folidorum tertii, regularium primi. Inter *Franc. Maurolyci*, Abbatis Meffanenfis, opufc. mathem. nr. V. Venet. 1575. 4.

Εὐκλ. ϛοιχείων βίβλια ἕξ. *Euclidis elementorum geometricor.* libri VI. conuerfi in latinum fermonem a *Ioach. Camerario.* Quibus adiectae *trium priorum librorum demonftrationes* atque editae — a *Mauritio Steinmetz.* gr. et lat. Lipf. 1577. 8. — vid. *Goetz.* tom. II. pag. 248.

Verfio eft repetitio editionis 1549. quod ipfe typographus profitetur, et addit, fe prooemium quoque de dignitate ac praeftantia artis geometricae ab illo (Camerario) alterius nomine perfcriptum, hoc loco fubiecifse.

Ifaaci Monachi fcholia in Euclidis elem. VI. priores libros latine per Dafypodium. Argentor. 1579. 8.

Io. Thom. Freigii quaeftiones geometricae et ftereometricae in *Euclidis* ϛοιχείωσιν. Bafil. apud Henricum Petri. 1583. 8.

Eucl. elementorum lib. XV. Colon. 1580. 8. et in catal. Frobef. a. 1587.

Euclidis elementorum libri tredecim. Ex traditione doctiffimi Nafiridini Tufini, nunc primum arabice impreffi. Romae in typographia Medicea, (p. Ferdinandi de Medicis, patris purpurati,) 1594. fol.

Conf. *Goetz*, mem. bibl. Dresd. II. p. 216. inprimis *Clement.* p. 158. *Lambec.* comment. de bibl. Vindob. VII. pag. 391. not. 3.

Eucl. elementorum libri XV. gr. et lat. Parif. 1598. 8. in catal. biblioth. Leid. pag. 179. Exemplo illi Franc. Iunius multa adfcripfit.

I. Bapt. Benedicti fpeculationum liber, in quo continentur theoremata arithmetica — — — in quintum Euclidis librum, phyfica et mathematica refponfa per epiftolas. Venet. 1599. fol.

Euclidis elementorum libri XV. etc. Coloniae apud Gosuin. Cholinum. 1600. 8. An eft eadem, quae ad annum 1557. fignata eft editio, aut repetita?

Petri Ryeff quaeftiones in Euclidis elementa. Francof. 1600. 4. vid. ad ann. 1621. — Oxon. 1665. 8.

C. Dibundii in geometriam Euclidis prioribus fex elementorum libris comprehenfam demonftratio numeralis. Arnhemii Geldriae [t] 1603. 4. — Arnhemii 1605. 4. — *Eiusdem* demonftratio arithmeticae rationalium in VII. VIII. et IX. Euclidis comprehenfae. ibid. 1605. conf. bibl. Hulfian. II. pag. 363.

t) Af. Lugd. Bat. vid. *Chriftii* Catal. part. I. pag. 370. vbi quoque alter lib. citatur *demonftratio linealis*, item bibl. Hulfianam, tom. II. part. I. pag. 361.

Iac. Peletarii in Euclidis elementa geometrica demonſtrationum libri ſex, 1610. 4. bibl. Duboſian. II. pag. 378.

Eucl. elementorum libri XIII. ſuccinctis et perſpicuis demonſtrationibus comprehenſi a *M. Ambroſio Rhodio*, Kembergenſi, mathem. P. E. O. in acad. Leucorea. Witteberg. typis Gormanianis, impenſis Paulli Helwigii 1609. 8. — ibid. 1623. 8. (catal. bibl. Leidenſ. pag. 179.) — ibid. 1634. 8. — ibid. 1661. 8.

Henr. Sauilii praelectiones XIII. in Eucl. elem. (1610. apud Heilbronner. pag. 160. ſed legendum, *habitae 1620.* et editae) Oxon. 1621. 4. vid. Pinelli catal. I. pag. 342. et bibl. Hulſianam II. pag. 361.

Eucl. elementorum libri XV. etc. Colon. ap. Goſuin. Cholinum 1612. 8. v. ad annum 1557.

Euclid. elementa cum comment. *Florimundi Puteani Vatani Domini* Pariſ. 1612. fol. (Thottian. bibl. Catal. IV. pag. 25. a Mongitore citatur *elementorum liber decimus cum ſcholiis Florem. Puteani.*) — *libri II. priores*, cum explicatione *I. Paulli Reſeni*, editi a *I. Chriſt. Knopf.* Witteb. 1612. 8. vid. Boſium pag. 22.

Eucl. elem. libri XV. per *D. Henrion* et quintum et ſeptimum poſtulatum e primo Euclidis demonſtratiue et breuiter comprobatum a *Petro Antonio Cattaldo.* Pariſ. 1615. 8.

Eucl. elementorum geometricorum libri ſex priores. Noua interpretatione — in lucem dati, a *Io. Lanz*, S. I. Ingolſtadii 1617. 8.

Eucl. elementorum libri ſex. Duaci. 1620. 12. Biblioth. Duboſiana tom. III. pag. 627.

Euclid. VI. priores libri ſecundum vetera exemplaria reſtituti, ex verſ. lat. *Feder. Commandini*, aliquammultis in locis caſtigata. Londin. ab *Henr. Briggio.* 1620. fol. *Scheibel.* V. pag. 477. *Pinelli* catal. I. pag. 313. nr. 1944.

Elementa geometrica — ex variis authoribus collecta, per M. *Eberhard. Welperum* —. Argentor. 1620. 4. — — Quaeſtiones geometricae in *Euclidis* et *P. Rami* ϛοιχείωσιν — collecta a Doct. *Petro Ryff*, Baſil. mathem. Profeſſore. — Francof. in offic. Wechel. 1621. 4. vid. ad ann. 1600. — rec. ib. ſumt. Io. Preſſi. 1649. 4.

Eucl. elementa cum demonſtration. *Car. Malapertii*, Duaci 1625. 12. — 1633. 12. — *Euclides Io. Coccapani*, Florentini mathematici, circa ann. 1620. (Fabric. in nota marg.)

Euclidis libri XVI. elementor. libri XV. opticorum cum additionibus *Maurolyci et Candallae.* II. voll. 1626. 12. teſte Heilbronnero.

Ouidii Montalbani, Bononienſis, ſpeculum euclidianum totam Euclidis planimetriam vnico in ſchemate linealiter repraeſentans et demonſtrans. Bononiae 1628. 4.

Clauis mathematica — per vſitatiores demonſtrationes, quas ex *Euclidis* VI. prioribus elementorum libris ſelegit, — *Andreas Arzet*, I. S. Oeniponte 1634. 12.

Euclidis ſex primi elementorum geometricorum libri cum parte vndecimi ex maioribus Clauii commentariis — contracti per *Chriſtph. Grienbergerum*, S. I. — Graecii. 1636. 4.

Mart. Erici Geſtrinii, mathem. Prof. Vpſalienſis, (mortui 1642.) *in geometriam Euclidis demonſtrationum libri VI.* in quibus geometria planorum traditur et breuibus notis perſpicue explicatur. Vpſal. 1637. 4.

Eucl.

Eucl. elem. libri VI. priores demonstrati a *Coetsio.* Lugd. Bat. 1641. 8. 1691. 8. et Amsterd. 1705. 8. — *sex primi elementorum geometric. libri* per *G. Fournier.* Paris. 1643. 12. Londini 1654. 12.

Cursus mathematicus etc. — *Cours mathematique* —. Par *Pierre Herigone.* Paris. 1643. 8.

Elementa sunt pag. 1 — 800. Data pag. 801 — 889.

Cursus mathematici tomus primus, continens Euclidis elementorum lib. XV. appendicem geometriae planorum. Data Euclidis Apollonii Pergei de loco resoluto. Lib. V. Doctrinam angularium sectionum.

Tome premier du Cours mathematique etc. à Paris chez Simeon Piget. 1644.

Elementa sunt pag. 1 — 800. data pag. 801 — 889. in tomo V. sunt optica Euclidis aucta et nouis demonstrationibus illustrata, pag. 1 — 86. Catoptricae Euclidis propositiones pag. 89 — 125. Eucl. musica pag. 802 — 835. Eucl. sectio regulae harmonicae pag. 835 — 851. — *Scheibel.* I. pag. 35.

Vniuersae geometriae mixtaeque mathematicae synopsis, et bini refractionum demonstratarum tractatus. Studio et opera *F. M. Mersenni* M. Parisiis, apud Anton. Bertier. 1644. 4.

Propositiones et expositiones librorum XVIII. Euclidis sunt pag. 1 — 64. Phaenomena pag. 249 — 256. et Data pag. 373 — 381.

Marius Bettini, S. I. in opere: *Apiaria vniuersae philosophiae*, edidit Euclidem explicatum Bononiae 1642. 1645. fol. opus refertum variis inuentis in omni genere mathematic. (Sotwell. pag. 581.)

Euclidis elementorum geometricor. libros XIII. *Isidorum et Hypsiclem* — illustrauit et multis definitionibus — — locupletauit cum Procli proposition. geometr. *Claudius Richardus* e S. I. — Antwerp. ex offic. Hieronymi Verdussii. 1645. fol. cum XXIV. tabb. aen. — vid. Scheibel. I. pag. 36 sq. *Thott.* biblioth. IV. pag. 25.

Elementorum geometric. libri VI. priores, noua interpretatione ex graeco fonte — in lucem dati a *Io. Lanz*, S. I. in Aerario (an *apiar.?*) philos. mathem. *Marii Bettini*, Bonon. S. I. Bononii 1648. 4. Scheibel. I. pag. 37.

Petri Montaurei Euclidis elementor. liber X. Lutetiae 1651. 4.

Franc. de Nonancourt Euclides logisticus, siue de ratione Euclidea. Louanii 1652. 12.

Apologia pro *Aristotele* et *Euclide* contra Petr. Ramum et alios. — *authore Io. Brostio*, Prof. et canonico Cracou. Dantisci. 1652. 4.

Euclidis elementa ac Flussatis comm. Christ. Clauii. II. tom. Francof. 1654. 8.

Andr. Tacqueti elementa geometriae *Euclideae.* Antwerp. 1654. — editio II. correctior ibid. apud Iac. Meursium. 1665. 8. — Amstelod. 1701. 8. cum figg. — cum annotatt. *Guil. Whistoni.* Cantabrig. 1703. 8. de qua postrema editione vid. Acta erudit. ann. 1704. mense Febr. pag. 72 sq.

Euclid.

Euclid. poster. libri IX. Francof. 1654. 8.

Georgii Hilarii sexti libri *Euclidis* propositiones selectae, ordinatae et demonstrationibus illustratae. Hafniae 1654. 12.

Idem *Hilarius* edidit in *Progymnas. mathem. primi element. Euclidei apospasmation*, gr. et lat. Hafniae 1656. 12. vid. *Albert. Bartholin.* de scriptis Danorum pag. 48.

Thom. Albii Euclides physicus et metaphysicus. 1658. apud Mongitor.

Euclid. VI. primi libr. elem. Lond. 1654. 16.

Euclidis elementorum libri XV. breuiter demonstrati, opera Is. Barrow, Cantabrigiensis Coll. Trin. Soc. Cantabrigiae, ex cel. academiae typographeo. Impensis Guil. Nealand, bibliopolae. — 1655. 8. — it. *Londini.* Exc. R. Daniel. impensis Guil. Nealand, bibliopolae Cantabrig. 1659. 8. — Huic posteriori editioni accesserunt a pag. 353—399

Eucl. Data succincte demonstrata; vna cum emendationibus quibusdam et additionibus ad elementa Euclidis nuper edita. *Opera M. Is. Barrow*, Cantabrigiensis.

Vid. Scheibel. I. pag. 39 et 40. In catal. biblioth. Leidensis pag. 179. occurrunt *Euclid. data* a *Barrow* demonstrata, Cantabr. 1657. 8.

Io. Alph. Borelli Euclides restitutus, denuo limatus etc. Pisis 1658. 4. — Romae 1679. 4. (Fabr. in 12.)

Thomae Angli Euclides metaphysicus, siue de principiis sapientiae Euclidea methodo digestis. Londini 1658. 12.

Euclid. elementorum libri octo. ad faciliorem captum accommodati: auctore P. *Claudio Franc. Milliet Dechales*, S. I. Lugduni 1660. 12. — Lugd. 1679. 8. — adde ad a. 1674.

In *P. Gasparis Schotti* cursu mathematico, Herbipoli 1661. fol. exstat pag. 61—108. liber III. de geometria elementari, s. elementorum geometr. *Euclidis* sex libri primi. — rec. Francof. ad Moen. 1674. fol. — Bamberg. 1677. fol.

I. Christoph. Sturmii vniuersalia Euclidea. Hagae Comitum 1661. 8.

Euclidis elementa geometriae, nouo ordine ac methodo fere demonstrata. Londini 1667. (al. 1666.) 12. — et, cum Nic. Mercatoris in geometr. introduct. Londini 1678. 12.

P. Guarini Guarinii Euclides adauctus et methodicus etc. Augustae Turinor. 1671. fol.

Eucl. libri XV. ex recognitione *Chr. Melderi.* Lugd. Batau. 1673. 12.

In *Claudii Franc. Milliet Dechales*, S. I. *cursu seu mundo mathematico* etc. Lugduni ex offic. Anissoniana, 1674. fol. pag. 1—80. prostant *Euclidis* lib. I—VI. XI. et XII. — in edit. II. Lugd. 1690. sunt pag. 109—260. Euclidis XIIII. libri.

Eucl. Data — et *elementorum Eucl.* libri XV. — opera et studio *Barrow* nunc vicissim reuisi et a cunctis erroribus expurgati. Osnabrugi, apud Io. Georg. Schwänderum. 1676. 8. — *Eucl.* elem. *Barrowii*, Marpurg. 1675. 8. — Londin. 1678. 8. — melior editio Londini 1732. ex recensione *Thomae Haseldeni*, cum *Euclidis Datis* et *Archimede* de sphaera et cylindro. (notante Fabricio in margine.)

Euclidis

Euclidis elementa — noua methodo et compendiarie demonſtrata. Senis. 1690. atque Neapoli 1701. 8. ab *Elia Aſtorino*, Carmelita.

Euclid. elementor. libri XV. Auctore *Clauio*, Colon. 1691. fol.

Euclidis elementorum ſex libri priores: magnam partem nouis demonſtrationibus adornati opera et ſtudio *Henr. Coetſii.* Lugduni Batau. 1691. 8. (conf. Acta erudit. ann. 1691. menſe Iunio pag. 267 ſq.) — Amſtel. 1705. 8. Vid. ad ann. 1641.

Diſceptatio geometrica de poſtulato quinto et quinta definitione libr. VI. *Euclidis.* in volumine II. Opp. mathematicor. *I. Walliſii.* Oxon. 1693. fol.

Angeli Marchetti Euclides reformatus etc. Piſtorii 1698. 4. add. ann. 1709.

Euclidis elementorum lib. VI et XI et XII. ex verſione *Commandini.* Oxon. 1700. vid. Hiſt. of the Works. 1700. pag. 684.

Andr. Tacquet elementa geometriae et ſelecta ex Archimede Theoremata. Summa cura, emendata etc. a *Guil. Whiſton.* Cantabrig. impenſis C. Crownfield. 1703. 8. — Amſtel. 1725. 8. vid. ad ann. 1654.

Petri Polynier Euclides alio ordine digeſtus et nouis demonſtrationibus munitus. Pariſ. 1704. 12.

Andr. Tacquet — Arithmeticae theoria et praxis. Editio vltima — emendatior et figuris, annotatt. aliisque — adaucta. Amſtelaed. 1704. 8. pag. 1—120. ſunt *Euclidis* lib. VII — VIIII.

Angeli de Marchettis Euclides reformatus. Liburni 1709. 4. vid. Acta erudit. ann. 1710. pag. 308. et ſupra, ann. 1698.

Euclidis elementor. VI. priores libri cum notis *Iac. Bernardi.* Lugd. Batau. 1711. 12. in biblioth. Duboſ. III. pag. 627.

Euclidis elementorum libri priores VI. item XImus et XIImus ex verſione lat. *Frid. Commandini.* — Oxon. 1715. 8. — edit. quinta auctior et emendatior. Oxon. 1747. mai. 8.

Editor *Io. Keill*, Prof. aſtronomiae in acad. Oxonienſi Sauilianus in praefat. non ſolum defendit Euclidem, ſed culpat etiam alios editores, praecipue *Tacquetum* et *Claud. Franc. Milliet. Dechales*, qui propoſitiones 27. 28. 29. libri ſexti cum aliis nonnullis in elementis, iudice Keillio, optimo iure ponendas omiſerunt: *Barrouii* elementa breuitate; *Clauiana* nimia abundantia peccare cenſet. conf. Acta erudit. Lipſ. menſ. Febr. ann. 1716. pag. 57 ſq.

Euclidis editio Keiliana traducta a *Sam. Cunn.* Londin. 1723. 8.

Euclid. elementor. geometr. libri VI. in latinam linguam tranſlati a *Ioach. Camerario*, iterum editi a *L. F. Weiſe.* Helmſtad. 1724. 4. — Elem. ex edit. *Gu. Whiſtoni.* Amſtel. 1725. 8. Thottian. biblioth. IV. pag. 272.

Hieron. Saccherii, S. I. *Euclides* ab omni naeuo vindicatus. Mediolani 1733. 4. — cf. noua acta erudit. Lipſienſ. menſ. Iun. ann. 1736. pag. 277—281.

Angeli Mariae Quirini animaduerſiones in propoſ. 21. lib. VII. elementorum *Euclidis* cum noua eiusdem propoſitionis demonſtratione etc. Brixiae. 1738. mai. 8.

Euclidis elementorum libri VI. priorum planorum, ac XI et XIII. solidorum, cum explanatione et demonstrationibus Christph. Clauii — editi a I. H. L. (von Lom) *qui breuem narrationem historicam de vita ac elementis Euclidis addidit.* cum tabb. aeneis. Amstel. 1738. 8.

Euclid. elem. geometriae planae libr. VI. comprehensa, in vsum incipientium adornata. Hafniae 1740. 8.

Elementorum Euclidis libri XV. ad graeci contextus fidem recensiti et ad vsum tironum accommodati. Lipsiae 1743. 8. — rec. aut nouo tantum tituli folio instructi, Lipsiae 1749. 8.

Curante *Georgio Frid. Baermann*, cuius opera laudatur.

Io. Iac. Hentschii introductio plana in philosophiam, complectens genuinas — leges, *geometriae Euclideae ope* erutas atque dilucidatas: *conamen* I. etc. Lipsiae 1748. 8. — *conamen* II. complectens logicam quantitatum ad elementum I et II. *Euclidis* accommodatam. ibid. 1748. 8. — *Conamen* III. philosophia prima, ex *Euclide* restituta, complectens notiones communes, metaphysicas vulgo dictas, ex elemento III et IV. erutas atque dilucidatas. ibid. 1752. 8. — *Conamen* IV. ad element. V et VI. ibid. eodem anno. — Conam. III et IV. recusa ibid. 1757. 8.

Eucl. elementorum libri priores sex, item XI et XII. ex versione latina *Freder. Commandini*, sublatis iis, quibus olim libri hi a Theone, aliisque vitiati sunt, et quibus Euclidis demonstrationibus restitutis, a *Rob. Simson*, M. D. et Prof. math. lat. et anglice. Glasgow. 1756. 4.

Exercitat. academica in *elementa geometriae planae Euclidis* — in collegio Neapolitano 1757. — instituenda, adsidente *F. Ioachimo Majo*, Theol. baccalaureo, matheseos, LL. orientalium, artisque oratoriae antecessore. Neapoli 1757. 4.

Io. Landgård diss. praes. M. *Car. Brismann*, de emendationibus et obseruationibus circa librum I. elementorum *Euclidis* suecane redditorum. Grypswald. 1791.

Io. Guil. Christiani, Kiloniensis, comment. qua explicantur fundamenta calculi, quem ab infinito nominamus, et ostenditur, quomodo iis, quae tradiderunt *Euclides*, Archimedes, Apollonius Pergaeus, innitantur calculo infiniti. — Gottingae 1792. 4. cum II. tabb. aeneis.

2) *Editiones Datorum.*

Dasypodii edit. *Datorum* cum aliis, Argentor. 1570. et *Zamberti* version. latinam, item Cursum mathem. in quo etiam *Data* sunt, (ann. 1643 et 1644.) edit. *Barrow* (ann. 1659.) rec. Osnabr. (ann. 1676. cum elementis,) et Barrow. editt. ad elem. editt. ann. 1655. supra memoraui. adde infra, §. XI.

Εὐκλείδου Δεδόμενα —. *Euclidis Data* — — *Claudius Hardy* — in suprema Parisiensi curia aduocatus, e regis christianissimi bibliotheca *graece* nunc primum edidit, *latine* vertit scholiisque illustrauit. Adiectus est ex eadem biblioth. *Marini* philosophi commentarius *graece* et *lat.* quo *Dati* natura *Datorum*que Euclideorum vtilitates explicantur. Lutetiae Parisiorum, impensis Melchioris Mondiere. 1625. 4. — rec. ibid. 1695. 4.

3) *Edi-*

3) *Editiones Isagoges harmonicae.*

Dasypodii edit. et cursum Herigoni mathem. supra inter editt. Opp. et elementorum indicaui.

Εὐκλείδου εἰσαγωγὴ ἁρμονικὴ — *Euclidis rudimenta musices. Eiusdem sectio regulae harmonicae:* e regia bibliotheca desumta, ac *nunc primum* m) *graece et lat.* excusa, *Io. Pena* regio mathematico interprete. Paris. 1557. 4.

Euclidis introductio harmonica, latine, ex versione Io. Penae, restituta ab Anton. Possevino, ex codd. MSS. biblioth. Vaticanae et Fuluii Vrsini, cum notis marginalibus. In *Antonii Possevini* biblioth. selecta, Coloniae, 1607. fol. lib. XV. pag. 224 sqq.

Euclidis sectio canonis musici, latine, *Io. Pena* interprete. apud *Possevinum.*

Eucl. introductio et sectio canonis musici, gr. et lat. interprete *Meibomio*, in huius auctoribus antiquae musicae. vid. paullo post, §. XII.

4) *Editiones phaenomenorum.*

De Dasypodii aliorumque editt. aut versionibus partim supra egimus, partim postea §. XIII. quaedam notantur.

Euclidis phaenomena post Zamberti et Maurolyci editionem, nunc tandem de Vaticana bibliotheca depromta, *graeco latina*, scholiis antiquis et figg. optimis illustrata. Romae, 1591. 4.

Ita citatur haec edit. a *Clessio* Elench. part. I. pag. 438. Contra in biblioth. Leid. pag. 179. *Eucl. Phaenom. cum scholiis antiquis, figuris illustrata et de gr. lingua in latinam conuersa per Ios. Auriam.* Romae 1591. 4. — *Eadem phaen. cum iisdem scholiis et figg. lat. per Ios. Auriam.* Romae 1609. 4. at a Fabric. Hambergero (tom. I. pag. 522.) aliisque citatur: *Euclidis phaenomena latine versa a Iosepho Auria, Neapolitano, cum obseruatt. Francisci Maurolyci.* vid. *Scheibel* Einleitung etc. part. XVII. pag. 197 sq. plura vero vide in Addizioni copiose di *Lionardo Nicodemo* alla Bibl. Napoletana del Dottor *Niccolo Toppi*, in Napoli 1680. fol. pag. 145. vbi plenior, et, vti reor, verior est inscriptio: *Euclidis Phaenomena post Zamberti et Maurol. edit. nunc tandem de Vaticana bibl. deprompta. Scholiis antiq. et figg. opt. illustrata, et de graeca lingua in latinam conuersa a Iosepho Auria, Neapolitano. His additae sunt Maurolyci breues aliquot annotationes.* — Romae apud Io. Martinellum. 1591. 4. — *Maurolyci* adnotatt. primum prodierunt *Messanae* 1558. fol.

Euclidis phaenomena in Mersenni synopsi tractatus de sphaera mobili. Editore *Io. Hunt.* Oxon. 1707. 8.

5) *Editt. Opticorum et Catoptricorum elementorum.*

Latinam *Barthol. Zamberti* versionem, huiusque editt. Venetam et Basileensem iam supra inter editt. elementorum geometric. adtuli.

m) Sed *Georg. Valla* sub alio nomine *Cleonidae harmonicum introductorium*, iam diu antea *latine* versum, ediderat. vid. ad initium edd. Eucl. elementorum.

Εὐκλείδȣ ὀπτικὰ καὶ κατοπτρικά. *Euclidis Optica et Catoptrica, nunquam ante hac graece edita. Eadem latine reddita per Ioannem Penam, regium mathematicum. His praepofita eft eiusdem Io. Penae de vfu optices praefatio.* Parif. apud Andr. Wechelum, fub Pegafo. 1557. 4. — In catalog. biblioth. Leid. pag. 179. nr. 74. ita citatur illa editio: *Eucl. optica, catoptrica, ifagoge harmonica, vel rudimenta muficae et Theodofii Tripolitae Sphaerica. Omnia gr. et lat. per Io. Penam.* Parif. 1557 et 1558. 4. Sunt vero tres peculiares libri. vid. *Goetz.* memor. biblioth. Dresd. II. pag. 221 fq.

Pena acceperat codd. a Petro Ramo. Textus graecus feiunctus a verfione latina eft excufus. vid. *Scheibel* Einleitung etc. part. IX. pag. 265. penes quem eft exemplum, cuius orae multae variae lectiones adfcriptae funt. — rep. Parif. 1604. 4. tefte Fabricio noftro.

Εὐκλείδȣ κατοπτρικά· *Euclidis Catoptrica, i. e. elementa eius fcientiae, qua vniuerfa fpeculorum vis atque natura explicatur: primum graece, antehac nunquam in lucem edita: et nunc noua translatione per Conradum Dafypodium in latinam linguam translata.* Argentorati, 1557. 4.

Eodem igitur tempore Pena et Dafypodius in edendo illo Euclidis opufculo verfati funt. Codex tamen, quo vfus eft Dafypodius, diuerfus fuit ab eo, quem Pena fequutus eft: vtriusque etiam verfio differt.

Euclid. Optica et Catoptr. e graeco verfa per *Io. Penam.* Lugd. Batau. 1599. 4. vid. catalog. biblioth. Leidenfis pag. 171. nr. 156. et pag. 179. — Parif. 1604. 4. tefte Fabricio.

Optica et *Catoptr.* funt quoque in *Dafypodii* editione *Euclid. propofitionum*, ad ann. 1571. 8. inter edd. operum Euclid. memorata, graece fol. 51—62. latine fol. 63—65. tum in *Gregorii* edit. pag. 599—642. et lat. in V. tomo curfus mathemat. *Petri Perigonii*, Parif. 1644. mai. 8.

Euclidis Optica et Catoptrica. Lipfiae 1607. 8. Scheibel. IX. pag. 266. ex catal. biblioth. Frobef. vol. II. pag. 234.

6) De editionibus libri *de diuifionibus* vid. §. XV.

Verfiones.

Latinis, quae iam commemoratae funt, praetermiffis, ad reliquas progrediar. In plures autem linguas Euclidis libri, praecipue elementa geometrica, translati funt. Mihi autem et clar. Scheibelio, ad quem prouocare licet, innotuerunt:

1) *Germanicae:* per M. *Io. Scheybl*, (qui fe in titulo vocat *der löblichen Univerfität zu Tubingen des Euclidis und Arithmetic Ordinarien,*) libri VII. VIII. et IX. elementorum e latino, cum exemplis. Auguftae Vindel. 1555. 4. (eft ad manus exemplar: vid. quoque der deutfchen Gefellfchaft in Leipzig Beitraege zur critifchen Hiftor. der deutfchen Sprache, vol. III. p. 213.) — fex libri priores geometr. e lingua graeca cum notis, per *Wilhelm Holtzmann, f. Xylander.* Bafil. 1562. fol. (vid. *Clement.* pag. 157 fq.) — *Die erften fechs Buecher elementorum Euclidis — aus Griech. in unfere hohe deutfche Sprach ueberfetzet mit — Exempeln, Linien etc. — durch Simonem Marium*, Guntzenhufanum Francum, Rath, beftalten Mathematicum

maticum und Medicinae vtriusque studiosum. Onoldi 1610. fol. — iidem per *Sebast. Curtium* cum animadu. *I. Peterson Dou*, Amsterd. 1615. 4. (v. der deutschen Gesellschaft — Beiträge etc. vol. VIII. pag. 213. ap. Bosium edit. citatur ann. 1618.) — item 1634. 8. (vid. Bosii schediasma pag. 15 et 16.) — — *Luc. Brunns* — Euclidis elementa practica, oder Auszug aller Problematum aus den XV. Büch. Euclidis. Noribergae 1625. 4. (vid. *Willii* Nürnberg. Gelehrten-Lexic. vol. I. pag. 142 sq.) — *Henr. Hofmanni* teutscher Euclides. Erfurt. 1651. (al. 1653.) 4. — *Teutsch redender Euclides*, oder acht Bücher von denen Anfängen der Mess-Kunst — in teutscher Sprach eingerichtet und bewiesen durch A. E. B. V. P. (h. e. *Ant. Ern. Burcard. von Pirkenstein.*) Wien. 1694. 4. — 1699. 4. — 1744. 4. (vid. Einige Schriften der Altdorf. deutschen Gesellschaft. Altd. u. Nürnberg. 1760. 8. pag. 130.) — *Euclides* teutsch mit deutlichen Demonstrationen durch *Sam. Reyher*. Kilon. 1697. 4. Hoc anno editum est specimen: post ea, ann. 1699. 4. libri sex priores prodierunt. — *Euclidis* — durch *Heinr. Meisner*, graec. et german. cum adnotatt. vberrimis. Hamburg. 1699. fol. (conf. Scheibel. I. pag. 49. nam quot libri a Meisnero versi et expliciti fuerint, diuersae sunt narrationes.) — *Euclidis* XV. Bücher deutsch. — per *Christian Schessler* cum obss. et figg. Dresdae 1723. 8. — edit. II. ibid. 1729. 8. (vid. Beytr. der deutsch. Gesellschaft zu Leipzig. vol. VII. pag. 391. Schriften der Altdorf. deutschen Gesellschaft, pag. 129 sq.) — *Die VI. ersten Bücher der geometrisch. Anfangsgründe des Euklides — aus dem griechischen übersetzt durch L.* (h. per *Laurentium*, Lorenz, Rectorem scholae Burgensium,) nebst einer Vorrede von I. A. von Segner, Halae Sax. 1773. mai. 8. — Idem *Lorenz* vertit et edidit, *Euklids* Elemente XV. Bücher. Halae 1781. 8. in prolegom. agitur de vita et elementis Euclidis. Idem eodem anno edidit libros XI et XII. instar supplementi librorum VI. ann. 1773. editorum. — *Euklids Data* verbessert und vermehrt von Robert Simson, aus dem Englischen, und mit einer Sammlung geometrischer, und nach der analytischen Mode der alten aufgelöster Probleme begleitet von *I. Christph. Schwabe*. Stuttgard, 1780. 8. cum XII. tabulis aeneis. conf. *Vollständige Sammlung aller Uebersezzungen der Griechen und Römer vom XVI. Iahrhundert.* pag. 136—138.

2) *Belgicae. Eucl. Danicus* door *Mohr*, t'Amsterd. 1672. 4. — Eucl. VI. priorum versionem Xylandri *Ioh. Pieterszoon Dou* Lugd. Bat. in Batauorum transtulit linguam. 1606. (vid. *Bosii* schediasma pag. 13. et *Clement* pag. 157 sq. not.) — Amsterd. 1626. 8. (vid. *Scheibel* I. pag. 32 sq.) — per *Iac. Willemsz Veirooten*, van Haerlem. Amstel. 1660. 4. 1663. 4. — libr. XV. e latino per *Fr. van Schoten*. Amstel. 1663. 12. — Amstel. 1717. 8.

3) *Gallicae.* per *Errard* IX. libr. cum notis, Paris. 1598. 8. — per *Petr. Forcadel*, cum adnotation. Paris. 1565. (nota Fabric. msta.) — per *Dounot de Bar-le Duc.* Paris. 1613. 4. XV. libri per *Henrion*. Paris. 1615. 1621. 1631. 8. — Rhotomagi, edit. V. 1649. 8. (catal. Bunau. I. p. 130.) — Les VII. VIII. IX. livres des Elem. d'Eucl. Paris. 1565. 4. — XV. Libri elem. per *Petr. Mardelè*, gallice Paris. 1632. 8. — Explicatio libri X. in: Les Oeuvres mathematiques de *Simon Stevin*, augmentées par *Albert Girard*. Leidae, 1634. fol. — Opp. Eucl. in *Herigonii* Cours mathematique etc. Paris. 1643. 1644. 8. — VI. prior. libr. cum notis: per *Petr. Herigon*. Paris. 1644. 8. (supra ad hunc ann. inter editiones. Scheibel. I. p. 35 sq.) — Libror. XV. Elem. per G. *Fournier*, Lugduni 1654. 12. — *Claude François Milliet de Chales* les Elemens d'Euclide expliquès etc. (vid. supra ad ann. 1674. inter editt.) Paris. 1672. 12. — 1677. 12. Paris.

 1683.

1683. mai. 12. Laufan. 1683. 12. Parif. 1690. 12. 1720. 8. Amftel. 1700. 8. 1738. — *La Perfpe-ctiue* d'Euclide, traduite par *Rol. Freart. de Chantelou*, Sieur de Chanbray au Mans. 1663. 4. — *Theodorici Luders* Traité mathematique. Parif. 1680. VI. priores libr. in *Iac. Rohault* Oeuvres pofthumes. Hagae Com. tom. I. 1690. 8. p. 1 fqq. — La 47. Propofition du I. Livre des Elemens d'Euclide, demontrée par les feuls premiers principes et fans le fecours d'aucun autre theoreme par Mr. *La Montre*, avec des Remarques de G. G. Leibnitz fur cette demonftration. In Iournal des Sçavans a. 1691. d. 2 et 23. Iul. (catal. Bunau. I. p. 131.) — *Elementa Euclidis. V. P. Hofti Recueil des Traités de Mathematique* etc. Parif. III. tom. 1692. 12. — Cours de Mathematique — tome I. qui contient l'Introduction aux Mathematiques et *les Elemens d'Euclide* (libr. I — VI. XI et XII.) Par Mr. *Ozanam*, Profeffeur des Mathematiques. Nouvelle edit. revuée et corrigée. Parif. 1697. 8. — Les Elémens d'Euclide, expliqués par le *P. Dechales et Ozanam*. Parif. 1709. 12. (Act. erudit. tom. IV. fupplem. pag. 280) — 1720. 12. vid. Mem. de Trev. 1710. pag. 1341. — Demonftration univerfelle des conuerfes d'Euclide par Mr. *Sellier*. in Mem. de Trevoux. Sept. 1723. — Les Elémens d'Euclide du *P. Defchalles* — par *M. Audieme*. 1753. 12. — Geometrie elémentaire d'Euclide par M. *Gallimard*. Parif. 1749. mai. 12. — Elemens de Geometrie, contenant les VI. premiers livres *d'Euclide* mis dans un nouvel ordre etc. fous les Directions de M. le Prof. *Koenig* et revus par M. A. *Kuypers*. Hagae 1758. 4. — auct. libris XI et XII. per *I. I. Blaffiére*, Hagae Com. 1762. mai. 4. — Elemens de Géometrie; ou les fix premiers Livres *d'Euclide*, avec le onzieme et douzieme, Traduct. nouvelle par *Frederic de Caftillon*. Berolini 1767 et 1777. 8. fecundum editionem Rob. Simfonis. — De *Caftillon*, pater, fcripfit fuper Euclidis parallelis, de Euclide aliisque gr. geometris etc. in Mem. de l'Acad. R. de fciences etc. Berol. 1792. 4.

4) *Anglicae*. Preface Mathematical to the Englifh Euclide, publifhed by Sir *Henry Billingfleg* etc. — Divers and many Annotations and Inventions, difperfed and added after the tenth book of Englifh Euclide. 1570. fol. (Scheibel. I. pag. 21.) — *Euclid's* Elements the whole fifteen Books compendiously demonftrated by *Barrow*. Londin. 1660. 8. — In tomo I. operis: *Ionae Moore* a new Syfteme of the Mathematiks, London. II. tom. 1681. 4. funt libri fex priores cum XI et XII. elementorum. — *Edmund Scarburgh*. vid. works of the learnd. 1704. pag. 122. (nota Fabricii in marg.) — The Elements of Euclid with felect Theorems out of Archimedes by *Andr. Tacquet*, publif'd in englifh by *William Whifton*. Londini 1714. 8. 1719. 8. — *I. Hodgfon* in fyftemate mathef. anglice, Londini 1723. 4. II. voll. plurima ex Euclide haufiffe dicitur. — Libri VI. priores cum XI et XII. demonftrati anglice ab *Henrico Stillio*, Londin. 1726. 4. — *Edmond Stone*, ibid. 1732. II. voll. fol. — *Euclid.* element. vol. fecundum, libri XII — XV. anglice, cura *Gregorii*. 1731. — *Euclid.* elem. geom. — ex lat. verfione Commandini per *D. I. Keill*, anglice translata a *Sam. Cunn* reuifa et correcta per *I. Hom.* edit. tertia. Lond. 1733. — editio XII. by *Sam. Cunn*. Londini 1782. 8. — *Euclid. Data* reftored to their true and genuine order, agreable to Pappus Alexandrinus's account of them, in his preface to the 7th book of his mathematical collections, by *Rich Iack* teacher, of the Mathematiks. 1756. — An Appendix to Euclid's Elements by *I. L. Cowley*. Londini 1759. 4. — The Elements of *Euclid*, with differtations — By *James Williamfon*, M. A. Lond. 1781. vol. I. 4. Nihil amplius, nec melius praeftitiffe, quam fecerunt Cunn, Barrow et Simfon, dicitur in the monthly Review for Ianuary. 1787. ur. XI. — *Euclidis* fectio canonis et ifagoge harmonica

monica liberaliter verfae cum explicatione graecorum modorum toni fecundum doctrinam Ptolemaei leguntur in *Car. Davy* Letters chiefly addreffed to a young Gentleman upon fubjects of Litterature etc. by St. Edmunds in vol. II. 1787. 8.

5) *Italicae.* In *Paitoni* bibl. degli autori antichi gr. e latini volgarizzati tom. II. pag. 41 fqq. copiofe recenfentur verfiones italicae. Paucis igitur illarum faciam mentionem. *Euclide* reaffetatto et all' integrità ridotto e tradotto da *Nicolò Tartalea*, (qui obiit ann. 1560.) Venet. 1543. etc. fol. 1565. 4. 1569. 4. — *Eucl.* correct. ibid. 1585. 4. — XV. libri elementorum e graeco in linguam Tofcanam translati, Romae 1535. 8. — iidem graec. et italice per *Angel. Caianum.* Rom. 1545. 8. (vid. fupra ad editt. a. 1545.) — Libri XV. cum fcholiis antiquis e verfione Frid. Commandini, italice facti. Vrbini 1575. fol. — repet. Pifauri 1619. fol. *) — Sex priores libri per *Petr. Anton. Cataldum*, Bononiae 1620. lib. VII. VIII. IX. ib. 1621. — et liber X. per eumdem, ibid. 1625. fol. — Quinto libro degli Elementi d' Euclide overo fcienz. univerfale delle proporzioni fpiegata colla dottrina del Galileo, per *Vincentio Viuiani.* Florent. 1674. 4. (hic annus notatur a Fabricio in nota marginali, et ab Mongitor. ac *Fontani* libr. della eloquenza italiana, Venet. 1737. 4. pag. 661.) al. 1675. 4. — Euclides reftitutus — per *Vitalem Iord. da Bitonto.* Romae 1680. fol. — *Eucl.* elementa — — Vtus liber elementorum etc. Florent. 1690. 12. et Florent. 1718. II. tom. 12. — Sex priores libri, translati a *Petro Paullo Carauagio.* Mediolani 1671. 12. — 1679. 8. — Iidem verfi a *Io. Riccio*, Bonon. 1651. 1686. et f. a. 8. — Elem. plani et folidi — per *Guidon. Grandi.* Flor. 1731. 8. — 1740. 8. — Venet. 1742. 8. (Bünau. Catal. pag. 131.) — Elementi piani e folidi d' Euclide, (libr. VI. XI et XII.) Florent. 1734. mai. 12. — Compendio di varii effercitii di compaffo, fondati fu gli elementi di Euclide di *Giov. Ant. Conti.* Bologna 1702. 8. — Elem. ex edit. Dechales et Ozanae gallica italice facta. Bergam. 1749. 12. — Elem. italice verfi et illuftrati a *Petro de Martino.* Neapoli 1751. 8. — Elem. meliore ratione pofita et nouis demonftrationibus ditata a *Iulio Acetta*, Prof. Mathef. in Vniuerfitate Taurinenfi, 1753. 8. — Euclidis optica, (Profpettiva di Euclide etc.) translata ab *Egnatio Danti*, cum adnotatt. et cum optica *Heliodori*, (infieme con la Profpettiva di *Eliodoro Lariffeo* cavata dalla Libreria Vaticana, e tradotta dal medefimo nuovamente data alla luce.) Florent. 1573. 4. Sed *Ignatii Dantis* expofitio vt manca et paralogismis fcatens, reprehenditur a *Iofepho Blancano* in chronologia mathematicorum pag. 202.

6) *Hifpanicae.* *Iof. Zaragozae Eucl.* nono-antiquus fingulari methodo illuftratus. Hifpanice. Valent. 1673. 4. — libri fex priores, cum XI et XII. cum aliquot theorematibus Archimedis, verfi et explicati a *Iac. Krefa*, (S. I. qui in Bohemia Brünnae 1715. obiit,) Bruxell. 1689. 4. (Scheibel. I. pag. 46. Bibl. germanique tom. III. pag. 286.)

Nunc progrediendum eft ad interiorem librorum Euclideorum notitiam, a Fabricio confectam. *Harl.*

ΣΤΟΙ-

n) De hac editione et de *Commandino* multus eft *Clement* I. pag. 159 fq. et ex libro: Offervazioni letterarie che poffono fervir di Continuazione al Giornal de' letterati d' Italia tom. II. Veronae 1738. 12. pag. 139. addit XV. libros Eucl. e graeco conuerfos effe in linguam ital. ab *Angelo Caiano* Romae 1545. 8. et *Luc. Paciolum* in epiftola, edit. Euclidis ab ipfo ann. 1509. factae praemiffa, narrare, fe iam tranftuliffe Euclid. in linguam italicam.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ *Elementorum Matheseos purae libri XV.* o) quae vulgata sunt *graece* hoc titulo: Εὐκλείδου στοιχείων βιβλία ιε ἐκ τῶν ΘΕΩΝΟΣ συνουσιῶν, Basil. 1533. fol. apud Ioh. Hervagium, edente *Simone Grynaeo* e duobus codicibus MSS. quorum alterum Venetiis Laz. Bayfius, alterum Parisiis Ioh. Ruellius suppeditauerat. Additi etiam in illa editione, (itidem graece,) e codice Oxoniensi Ioh. Claymundi sunt, sed admodum inemendate, *commentariorum libri quatuor in primum Euclidis librum*, auctore *Proclo*, philosopho, qui Euclidem perinde, vt Pappus, passim laudat sub nomine Γεωμέτρου vel στοιχειωτοῦ, lib. III. pag. 55. ait, se ex antiquioribus Euclidis commentatoribus (Geminio aliisque) τὰ γλαφυρώτερα collegisse, et ἀπέραντον illorum πολυλογίαν in compendium misisse. Hos Procli commentarios latine vertit edidítque, et scholiis ac figuris illustrauit *Franciscus Baroccius*, Patricius Venetus, Patauii 1560. fol. [vid. indic. editionum.]

III. Illa vero, quae vulgo vocantur *Theonis*, Alexandrini, qui sub Theodosio M. imp. floruit, in Euclidem commentaria siue demonstrationes, quibusdam viris doctis non videntur esse Theonis, sed Euclidis ipsius, a Theone duntaxat recensitae, quam in rem operae pretium est audire *Henricum Sauilium*, cuius eruditae p) praelectiones XIII. in principium elementorum lucem viderunt Oxoniae 1621. 4. Ita vero ille, pag. 10 sq. *Quidam propositiones elementorum tribuunt Euclidi, demonstrationes* q) *Theoni, homines stulti et perridiculi, quasi vllus vnquam artifex suas voluerit edi conclusiones, nullis adiectis probationibus. Hoc neque philosophorum quisquam, nec medicorum, nedum mathematicorum fecit vnquam. Secunda est opinio Petri Rami, qui tam propositiones quam demonstrationes Euclidi abiudicat, vniuersa Theoni attribuens, falsa: eadem enim haec, quae nunc habemus, eodem ordine, eisdem verbis, agnoscunt sub Euclidis nomine Proclus et Boethius, Theone posteriores, et anterior Theone Alexander Aphrodiseus, et omnis antiquitas. Tertia opinio est Buteonis, qui omnia attribuit Euclidi, quae aut vera est, aut veritati certe proxima. Quid ergo dicemus de vulgatis libris, qui* ἐκ τῶν Θέωνος συνουσιῶν *ex Theonis colloquiis siue congressibus prae se ferunt, cuius tamen tituli in neutro nostrorum codicum MSS. vllum reperi vestigium. Non diffiteor, in vno ad oram marginis adscripta esse ad decimum tertium librum haec verba:* Εὐκλείδης, [P] ὁ τὰ στοιχεῖα συναθροίσας, ἦν ἐπὶ χρόνοις Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος. Θέων δὲ ὁ συντάξας αὐτὰ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως, *vt collectionem elementorum Euclidi, ordinationem et dispositionem Theoni tribuisse videatur. Magna certe Theonis laus, si inordinata et incomposita in ordinem redegit. Sed ne huic incerto Scholiastae fidem adiungamus, obstat, vt dixi, Procli et antiquorum omnium auctoritas, obstat mirabilis et concinna propositionum series, ex quibus vnam loco suo si eximas, tota corruat compages et structura necesse est. Quid igitur? nullae sunt Theonis in hoc libro partes? Non me mouent superius dicta; sed auctoritatem ipsius Theonis* in

o) De horum elementorum perfectione vid. Mem. lit. de la Grande Bretagne tom. XV. p. 194 sqq. *Heumann.* adde *Bosii* schediasma laudatum. *Hart.*

p) Perstringuntur paullo acerbius a Malebranchio de inquir. veritate II. 7. pag. 134 sq.

q) Demonstrationes quoque Euclidis esse docet *Galenus*, Theone antiquior, X. 13. de vsu partium, vbi post adscriptum theorema secundum libri XI. addit: τὴν μὲν ἐν ἀποδείξει παρ' Εὐκλείδου μαθεῖν. — In methodo Euclidis nonnulla reprehendit auctor artis cogitandi part. IV. cap. 8. tamen facile posse ad ea, quae illi obiiciuntur, responderi, iudicium est mathematici acutissimi Iac. Bernhardi in Nouellis reipubl. litterariae a. 1617. pag. 672.

in commentariis in Almagestum pag. 50. perpendendam existimo, quae fortasse viam praeire possunt ad eruendam in hac quaestione veritatem. Quod vero sectores, inquit, in circulis aequalibus sint proportionales angulis, ad centrum constitutis, ostensum est a nobis in editione elementorum, ἐκδόσει, ad finem sexti libri. Ex quibus verbis, et nouam elementorum editionem adornasse Theonem, constat, et nonnulla ab ipso adiecta. Et quidem in omnibus exemplaribus haec verba de sectore anneCtuntur vltimae propositioni libri sexti elementorum, quae et Theonis esse puto, vt etiam demonstrationem ad illa verba: λέγω ὅτι καὶ etc. vsque ad finem. Nam Euclidis illa solennis clausula ὅπερ ἔδει δεῖξαι, quae proxime praecedit, finis est, vt puto, Euclideae. Idem iudicium ferendum puto de multis in decimo libro lemmatiis et fortasse propositionibus nonnullis. Alexander certe aliquot ante Theonem saeculis in commentariis ad priora Aristotelis pag. 87. eam, quae quinta est, decimi in nostris libris, citat pro quarta, vt necesse sit aliquam ex praecedentibus, quartam vti reor, qua sine magno incommodo sane carere potuissemus, suo tempore ab elementorum libro abfuisse, vel saltem cum tertia coaluisse. Et quidem vltimam decimi non dubito assumentum esse Theonis, vel potius antiquioris, (nam apud Alexandrum exstat iisdem prope verbis,) minus perspicaci ingenio, quippe alieno loco positam. (Forte et definitiones quaedam, inquit Dau. Gregorius ad Euclidem, *et axiomata, libro I. praeposita, Theonem vel alium praeter Euclidem agnoscunt auctorem, ex gr. axioma II. nam licet Euclides hoc pronunciatum adhibeat in demonstranda prop. 29. element. I. illud tamen pro axiomate non habuit, sed pro conuersa proposit. 17. vtpote quae ex illa manifeste consequatur. Fortasse et alterae demonstrationes, quae passim occurrunt, sunt etiam* [¶] *Theonis. Nam quae in datorum libro reperiuntur Euclidis non esse, expresse asserit Pappus, licet cum illis elementorum facile comparandae. Sunt vero ex his quaedam, quae Theonem non sapiunt, sed a sciolis quibusdam conscriptae sunt. Sunt et lemmata et corollaria quaedam in Elementor. 10. quae ab ageometris subiuncta sunt: illa vbique nota perstrinximus.)* Ex quibus omnibus concludit Savilius, *Theonis fuisse partes in Euclide, paucissimis quidem in locis, interpolando, explicando, augendo: vltra hoc nullas. Qui tamen labor non tanti fuit, vt Proclo, omnium ante se Mathematicorum diligentissimo laudatori, commemoratione dignus videretur.*

IV. Libri decem priores proprie elementa εὐθυμετρικὰ et arithmetica continent. Liber X. agit de συμμετρίᾳ siue de commensurabilibus et incommensurabilibus, rationalibus et irrationalibus: tres proximi XI. XII. XIII. inscribuntur στερεῶν, et agunt de corporibus solidis quinque regularibus, (Pyramide, cubo siue hexaedro, octaedro, dodecaedro et icosaedro) eorumque compositione et in sphaeram insertione. Ac Proclo quidem lib. II. in Euclid. pag. 20. obseruante, Euclides τῇ προαιρέσει μὲν Πλατωνικός ἐστι καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ ταύτῃ οἰκεῖος, ὅθεν δὴ καὶ τῆς συμπάσης στοιχειώσεως τέλος προεστήσατο τὴν τῶν καλουμένων Πλατωνικῶν σχημάτων r) σύστασιν. Et aliquibus interiectis: Καὶ πρὸς μὲν αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα βλέποντες λέγομεν ὡς ἄρα περὶ τῶν κοσμικῶν σχημάτων ἐστὶν ὁ σύμπας τῷ Γεωμέτρῃ λόγος. Ἀρχόμενος μὲν ἀπὸ τῶν ἁπλῶν, τελευτῶν δὲ εἰς ποικιλίαν τῆς τούτων συστάσεως, καὶ χωρὶς μὲν

r) Vetus Epigramma in Synopsi Geometrica *Mich. Pselli:*

> Σχήματα πέντε Πλάτωνος, ὁ Πυθαγόρας ὁ σοφὸς εὗρε,
> Πυθαγόρας σοφὸς εὗρε, Πλάτων δ' ἀρίδηλ' ἐδίδαξε,
> Εὐκλείδης δ' ἐπὶ τοῖσι κλέος περικαλλὲς ἔτευξεν.

μὲν ἕκαςα ὑφιςὰς, ὁμοῦ δὲ τὰς εἰς τὴν σφαῖραν αὐτῶν ἐγγραφὰς, καὶ τοὺς λόγους, οὓς ἔχει πρὸς ἄλληλα, παραδιδοὺς. διὸ καὶ τῶν καθ' ἕκαςα βιβλίων τοὺς σκοποὺς τινες ἐπὶ τὸν κόσμον ἀναφέρειν ἠξίωσαν, καὶ τὴν χρείαν αὐτῶν, ἣν παρέσχετο πρὸς τὴν τοῦ παντὸς θεωρίαν s) ἀνέγραψαν. Et pag. 21. τὸ μὲν γὰρ χρήσιμον αὐτῆς (ςοιχειώσεως Εὐκλείδου) εἰς τὴν περὶ τῶν ἀρχικῶν σχημάτων συντελεῖ θεωρίαν. Confer, quae idem Proclus lib. IV. pag. 110. Quemadmodum vero liber quintus in MS. Mazariniano praeter rem refertur ad *Eudoxum*, etsi, Proclo quoque pag. 20. notante, Euclides in suis elementis fuit πολλὰ μὲν τῶν Εὐδόξου συντάξας, πολλὰ δὲ τῶν Θεαιτήτου τελεωσάμενος· ita liber XIV et XV. [P] in quibus eadem corpora quinque conferuntur in se, non videntur auctorem habere Euclidem: sane XIII. libros ςοιχείων tantum agnoscit *Marinus* protheoria ad data, et in *Arabica* t) versione *Nasiridini Tusini*, Persae, quae luculentis typis arabicis lucem vidit Romae 1594. fol. ex typographia Medicea, tredecim tantum libros exstare video. Tum vltima propositio libri XIII. veluti colophonem operi imponit. Denique libro XIV. praemittitur praefatio, Euclidi neutiquam congruens, at bene conueniens *Hypsicli*, Alexandrino, in hanc sententiam: Βασιλείδης ὁ Τύριος, ὦ Πρώταρχε, παραγενηθεὶς εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ συςαθεὶς τῷ Πατρὶ ἡμῶν (Hypsicli seniori) διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ μαθήματος συγγένειαν, συνδιέτριψεν αὐτῷ τὸν πλεῖςον τῆς ἐπιδημίας χρόνον. Καί ποτε διελοῦντες τὸ ὑπὸ Ἀπολλωνίου, (Apollonium Pergaeum innuit, Euclide u) iuniorem,) γραφὲν περὶ τῆς συγκρίσεως τοῦ δωδεκαέδρου καὶ τοῦ εἰκοσαέδρου τῶν εἰς τὴν αὐτὴν σφαῖραν ἐγγραφομένων, τίνα λόγον ἔχει ταῦτα πρὸς ἄλληλα, ἔδοξαν ταῦτα μὴ ὀρθῶς γεγραφέναι τὸν Ἀπολλώνιον, αὐτοὶ δὲ ταῦτα διακαθάραντες ἔγραψαν, ὡς ἦν ἀκούειν τοῦ πατρὸς (Hypsiclis senioris,) ἐγὼ δὲ ὕςερον περιέπεσον ἑτέρῳ βιβλίῳ ὑπὸ Ἀπολλωνίου ἐκδεδομένῳ καὶ περιέχοντι ἀπόδειξιν ὑγιῶς περὶ τοῦ ὑποκειμένου καὶ μεγάλως ἐψυχαγωγήθην ἐπὶ τοῦ προβλήματος ζητήσει. Τὸ μὲν ὑπὸ Ἀπολλωνίου ἐκδοθὲν ἔοικε κοινῇ σκοπεῖν, καὶ γὰρ περιφέρεται. Τὸ δ' ὑφ' ἡμῶν δοκοῦν ὕςερον γεγραφέναι φιλοπόνως ὅσα δοκεῖν ὑπομνηματισάμενος ἔκρινα προσφωνῆσαί σοι διὰ τὴν ἐν ἅπασι μαθήμασι μάλιςα δ' ἐν γεωμετρίᾳ προκοπὴν, ἐμπείρως κρίνοντι τὰ ῥηθησόμενα, διὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν πατέρα συνήθειαν καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν εὐμενῶς ἀκουσομένῳ τῆς πραγματείας. Ad libri XV. proposit. 5. meminit Hypsicles magistri sui *Isidori*: ἡ δὲ εὕρεσις ὡς Ἰσίδωρος ὁ ἡμέτερος ὑφηγήσατο μέγας διδάσκαλος, ἔχει τὸν τρόπον τοῦτον. Et post rem illam expositam. οὕτω μὲν οὖν, inquit, ὁ εἰρημένος εὐκλεέςατος ἀνὴρ τὸν περὶ τῶν εἰρημένων ἀποδέδωκε λόγον. Ad

s) Confer Boethium II. Geometr. pag. 1542. et Ioh. Kepleri Opus praestantissimum de Harmonia Mundi, in quo doctrinam de quinque corporibus Platonicis ad θεωρίαν vniuersi applicat.

t) *Ioannis Dee*, mathematici angli et *Fred. Commandini* studio Pisauri 1570. editus est libellus: *Mahometi Bagdedini* de superficierum diuisionibus. In codice biblioth. Cottonianae notauit *Vsserius*, auctorem vsum Euclide in arabicam linguam conuerso, quem postea Campanus latinum fecit. Auctor igitur propositionum videtur fuisse Euclides, demonstrationum, in quibus Euclides in arabico codice citatur, Mohometus Bagdedinus siue Babylonius. Haec *Thom. Smithus* in vita Io. Dee pag. 56. *Fabric.* De Nasir-*Eddin* vid. *Montucla* I. p. 374. 378 sqq. *Herbelot.* biblioth. orientale pag. 665. *Harl.*

u) Fallitur *Abulpharajus*, qui Euclidem multo iuniorem facit pag. 41. Ceterum *Hypsiclis* inter praecipuos mathematicos meminit *Theophylactus* in institutione regia cap. 19. pag. 569. tom. 18. bibl. patrum. *Sin tenere philosophia Princeps videbitur et mathematicis delectari, obsidebunt ostium aulae pleni Platonis homines, et ne ianitoribus quidem Archimedes, Euclides, Hypsicles ignoti fuerint.*

Ad libri XIV. proposit. 2. Τῦτο δὲ γράφεται ὑπὸ μὲν Ἀριςαίε ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ πέντε σχημάτων σύγκρισις, ὑπὸ δὲ Ἀπολλωνίε ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τῆς συγκρίσεως τε δωδεκαέδρε πρὸς τὸ εἰκοσάεδρον. Sub Hypsiclis etiam nomine latine veterunt Georgius Valla, et Bartholomaeus Zambertus, Venetus.

V. Euclidem translatum in romanam linguam vir magnificus *Boethius* dedit, teste Cassiodoro lib. de Geometria, respiciente ad libros II. Geometriae, quae inter Boethii opera hodie exstant, et incipiunt his verbis: *Quia vero, mi Patrici, Geometrarum exercitatissime, Euclidis de artis geometricae figuris obscure prolata te adhortante exponenda et lucidiore aditu expolienda suscepi.* Et pag. 1514. *Supra positarum igitur speculationibus figurarum ab Euclide succincte obscureque prolatis et a nobis verbum videlicet de verbo exprimentibus* [P] *strictim translatis, quaedam iteranda repetendaque* etc. Idem lib. II. pag. 1542. *Codex iste secundum dispositionem Euclidis esse dicitur, secundum demonstrationem vel inuentionem, aliorum plerumque esse dicitur.*

VI. *Latine* cum demonstrationibus, quae *Theoni* vulgo tribuuntur, (Boethius et Proclus eas non habuit, certe pro Euclideis non agnouit) prodiere elementorum libri XV. interprete *Campano*, Nouariensi, qui circa ann. 1250. claruisse videtur Lazaro Augustin. Cottae in Museo Nouariensi, edito italice Mediolani 1701. fol. pag. 87. sed ann. 1354. finitas eius in Euclide conclusiones, notatur in MS. biblioth. Thorunienfis apud *Petrum Iaenichium* in notitia eius biblioth. 20. Aliae sententiae in *I. G. Schelhornii* amoenitatt. literar. tom. XI. pag. 4. *Fabric.* conf. supra in enumeratione editionum elementorum, initio: et editt. ipsae atque versiones tum elementorum siue omnium siue nonnullorum, tum reliquorum operum iam memoratae sunt. *Harl.*

VII. Sine Theonis siue Euclidis ipsius potius demonstrationibus saepius praeterea excusi sunt Euclidis elementorum libri, tam graece, quam graece et latine.

Libri XIII. ex editione *Conradi Dasypodii.* Argent. 1564. 8. additis ad librum primum et secundum tantum Theonis commentariis, et ad secundum *Barlaami*, monachi, demonstrationibus, quibus ad numeros applicat, quae de lineis ac figuris planis Euclides docuerat. [De reliquis Dasypodii editt. vid. ad initium §. VI.]

Libri XIII. Lond. 1620. fol. nitida editio, cum Commandini versione, adiectis figuris accuratis. Laudat hanc ἔκδοσιν Marcus Meibomius dialogo de proportionibus pag. 173. [P] [vid. supra l. m.]

Latine ex versione et cum commentario *Lucae Paciolae de Burgo.* Venet. 1489. fol.

Libri XV. cum scholiis et commentariis insignibus *Christophori Clauii*, Iesu Socii [vid. supra.] editionem Francof. 1607. 8. emendatiorem recentioribus esse notat Sam. Reyherus in diss. de Euclide, Kil. 1693. 4. pag. 40. [P]

VIII. Epitomen elementorum Euclidis graece scripserat *Aeneas*, Hierapolites, teste Proclo lib. IV. in primum Euclidis pag. 95.

Schenkii, nobilis Saxonici, inuentum, Euclidis propositiones docere intra octiduum per figuras eminentes et diuersis signatas coloribus memoratur in ephemer. Lipsiens. litter. an. 1720. pag. 185.

Praeter arabicam Tusini versionem librorum XIII. quam editam supra §. 4. retuli, memorat *Labbeus* biblioth. nou. MSS. pag. 251. elementa Euclidis arabice versa a *Thebeto* v), et pag. 47. libros XV. elementorum ex arabico latine versos ab *Adelardo Gotho Bathoniensi*, cum commentariis Campani Nauarrensis. De arabicis versionibus vid. *Herbelot*. biblioth. orientale pag. 40. [passim is nominat interpretes arabic. vid. indicem voc. *Euclide*.] *Persicam* versionem Bodleiana, *syriacam* Cantabrigiensis biblioth. seruat, teste Ed. Bernardo.

Libri VII. ex arabico hebraice versi a *Ioh. Iacobo Mechir*, MSti sunt in biblioth. Vindobonensi, teste *Lambecio* lib. I. pag. 178. Euclidem ex arabico *hebraice* versum a *R. Mose, Ben Samuel, Ben Iuda, Ben Tibon* a. C. 1270. ex Gedalia Zemach Dauid refert *Buxtorf*. in bibl. hebraica pag. 276. adde *I. C. Wolfii* biblioth. hebraicam I. pag. 133. tom. III. pag. 820. tom. IV. pag. 774. *Abrahami ben Salome Iarchi* commentar. MStus in Euclidem memoratur a laudato *Wolfio* in biblioth. hebr. I. pag. 103. *Fabric.* adde supra in catalogo codicum MSSt. *Harl.* Denique Sinice ac Tartarice versa Euclidis elementa testatur illustris Leibnitius nouiss. Sinic. pag. 155. [De codd. arab. et hebraicis vid. quoque supra in indice codd.]

IX. Mira Iohannis Pici w), Mirandulani, conclusio est, pag. 67. Opp. *Nihil magis nocivum theologo, quam frequens et assidua in mathematicis Euclidis exercitatio. Io. Mabillon* in

v) Dicitur *Thabetus Ben Corrah, Ben Meruah* etc. de cuius vita multisque libris plura referuntur in biblioth. philosophorum arabica apud *Casirium* in biblioth. arabico-hispana, vol. I. pag. 386 sqq. isque fertur duplicem edidisse versionem arabicam, secundam tamen prodiisse accuratiorem, atque ex iis libr. XIV et XV. commentariis persequutus; praeter ea praeclaram in eosdem libros edidisse introductionem. Ibidem p. 339 sq. arabici Euclidis interpretes memorantur fusius. Duplex versio *Hegiagi Ben Iosephi*, quarum prior, *Haronea* adpellatur, posterior, eaque adcuratior, *Mamonea*. *Isaaci Ben Honaini* versionem *Thabetus Ben Cora*, Harranensis, castigavit. Aliquot elementorum libros vertit *Abu Othman Aldamaschi*, Syrus. Commentati quoque sunt *Al Nairizi*, *Alkarabisi*, *Algiauhari*, *Almohani*, qui nonnisi in librum V. edidit commentarium, *Abi Haphs*, Persa Chorasanus, *Abiluapha Albugiani*. Omnes Euclidis libros exposuit *Abulcassem*, Antiochenus; *Sendus* autem *Ben Ali* libros IX et aliquam libri X. partem illustravit et hunc librum X. egregie explanasse dicitur *Abu Ioseph Razaeus*. Refert etiam, (vti ibidem traditur,) *Alchindus* in Euclidis operis proposito, Geometriae elementa, de quibus sermo, ab *Apollonio* conscripta esse, eademque in libros XV. digesta. Quum autem huiusmodi operi studium successu temporis nonnihil intermissum esset, quidam ex alexandrinis regibus Euclidem, ea tempestate notissimum, laudatum opus castigare atque illustrare iussit: cui postea ex eodem opere libri XIII. quos exposuit, adiudicati sunt. In libr. XIV et XV. prolegomena commentarios habet *Abi Ali Alhassenus*, *Ben Alhaitem*, Basrensis, qui et loca difficiliora recensuit et ad dubitationes respondit. *Balis* (Valentis) commentarius in librum X. arabice conuersus est. Aliquot etiam Arabes Hispani Euclidis libros exornasse dicuntur. adde supra in indice codd. MSS. *Harl.*

w) Hunc locum respexit *Mottanus Vayerus* tom. II. Opp. pag. 568. edit. in fol. *Vous n'ignorez pas le peu de conte, qu'on fait de la Geometrie aujourdhuy jusques dans les Colleges, ou Pic de la Mirande soustenoit il n'y a gueres, que la connoissance des Elemens d'Euclide estoit la plus contraire de toutes à nostre premiere Philosophie Chrestienne, que nous nommons Theologie. Guil. Postelli* Euclides christianus, siue sacrarum apodixeon libri II. Paris. 1543. 8. — [*Io. Bern.*

in consilio de studiorum monasticorum ratione suadet monacho, fugere artes, quae totum animum rapiant, et a spiritalibus arceant, quales sunt mathematicae. *Io. Keplerus* vero epist. 216. theologiam ingeniosо periculosam esse et grauitatem virilem desiderare adfirmat. Vera quidem theologia nullam mathematicam demonstrationem extimescit, qua vel convellatur vel euerti queat, itaque nec theologis nocebit Euclidi adsueuisse, vt a paralogismis sibi caueant, neque sapiant vltra diuina testimonia in iis, quae captum humanum excedunt. At falsam theologiam professus, poterit fortasse ex Euclidis diligentiori tractatione detrimentum capere. Nam vel vniuersam religionem, (licet et hoc non sine insigni paralogismo,) ex falsis, [P] illis, quae obseruabit additamentis humanis, iudicatam contemnet secum ac conculcabit, falsam sine tergiuersatione prae se feret, persecutionis molestiam reveritus: vel imprudens incidet in casses inquisitionis, dum accurato ac mathematico examine, quae deprehendit, absurda concoquere non poterit, sed propalabit diligenter, et irritabit crabrones. Est tamen, vbi falsae quoque theologiae mystis vsum poterit praebere Euclides bene magnum: accuratae enim rerum indagationi adsuetos vel tandem docebit verum a falso, certum a commentitio secernere, nec cum abusibus et erroribus quorumdam Christianorum manifestis ipsam aspernari vel reiicere christianam religionem, quae sola habet, quicquid in omni religione est verum ac diuinum, ita, vt nihil dignum fide de cultu dei vllus docuerit philosophus, vlla gens crediderit, quod non in christiana religione perspicue tradatur: vicissim nullus vsquam exstet circa has res error, nullum vitium, quod non contemnat ac reiiciat christiana religio. Quod si ad theologiam etiam veram percipiendam noxium adfirmat Picus, accurate ac perspicue argumentari, colligere certo, a falsis abhorrere conclusionibus, quod vsquequaque facere docet Euclides; si propterea, inquam, theologum ab Euclidis diligenti tractatione remouere volumus, ne acutius cernat, quid deus iusserit, quid hominum vel inscitia vel incuria introduxerit; ratumque habuerit. Valeat Mirandulanus cum conclusione sua, aut solis theologis fateamur rationem, dei munus, excolere non licere. Quanta enim Euclidis laus etiam a rigido censore *Petro Ramo* lib. III.

 scholar.

Bern. Wideburg specimina tria exhib. explicationes locorum mathematicorum, quae in Genesi. — vsque in lib. Regum occurrunt. Ienae 1[illegible]2. 4. — *Io Craig* scripsit Theologiae christianae principia mathematica. Londini 1699 4 Habemus *mathesin biblicam* et alia eiusdem generis scripta. —] *Ios. Scaligeri* dictum: *praeclarum ingenium non potest esse magnus mathematicus:* de quo Huetiana pag. 348 sqq. cap. 123. — *Ferdinandi Ernesti, Comitis ab Herberstein,* erotemata, an studium geometriae rempublicam administranti obstaculo sit, an adminiculo? Pragae 1712. 8. conf. Acta erudit. Lips. ann. 1712. pag. 510. *Erhardi Weigelii* analysis aristotelica ex Euclide restituta. — Obiter noto, *Iani Alexandri Ferrarii Euclidem catholicum* non esse scriptum serium theologi pontificii, quo romanae ecclesiae dogmata demonstrare nititur; sed dissertationem Reformati doctoris Palatini, *Io. Ludou. Fabricii,* (inter cuius opera etiam legitur pag. 301.) qua demonstratum iuit, nihil aliud Papatum esse, quam gentilismum, christiano colore incrustatum. De illo scripto, quod recusum etiam est in Anglia ann. 1576. et anglice ac belgice versum exstat vid. *Io. Henr. Heideggerum* in *Io. Lud. Fabricii vita* pag. 58 sq. et bibliothecam historico-theolog. Bremensem tom. II. pag. 595 sq. *Fabric.* — item *Thomasii* not. ad Puffendorfii monarchiam papalem p. 223. *Heumann.* — Conf. *M. Io. Theoph. Hagenbuchii,* praeside *Io. Frid. Weidlero* diss. Vindiciae mathematum contra quorumdam philosophorum, maxime Henr. Conr. Agrippae, Franc. Verulamii, Io. Clerici et anonymi auctoris artis cogitandi obiectiones. Wittebergae 1713. 4. — De matheseos in sacris vsu et vtilitate egit *Erh. Weigelius* in philos. mathem. praecipue obs VII. et coroll. I. II. III. etc. item in Arctologistica, Noribergae, 1687. 8. Plura huius generis exstant scripta. *Harl.*

ſcholar. mathematicar. *Nullus paralogismus, nulla pſeudographia in totis elementis Euclidis nobis, quamquam ſeuere inquirentibus, animaduerti potuit. Quam eandem ſingularem eſſe profiteor, quamque nulli adhuc neque grammatico, neque rhetori, neque logico concedere potui, vt in grammatica, rhetorica, logica, nil falſi doceret.* Quibus adde haec *Hieronymi Cardani* lib. XVI. de ſubtilitate: *Euclidis ſunt duae praecipuae laudes, inconcuſſa dogmatum firmitas libri Elementorum, perfectioque adeo abſoluta, vt nullum opus huic iure comparare audeas. Quibus fit, vt adeo veritatis lux in eo refulgeat, vt ii ſolum in arduis quaeſtionibus videantur verum a falſo poſſe diſcernere, qui Euclidem habent familiarem.* Viciſſim tamen libenter confiteor, ad mouendos et conuertendos hominum animos in doctore eccleſiaſtico longe plus me tribuere ἀποδείξει πνεύματος, et ſeriae atque adfectuoſae δεινότητι diſertaeque viri pii et cordati perſuaſioni, quam ieiunae et ſaepe perobſcurae demonſtrationi Euclideae ad res morales atque theologicas adplicatae, quae vel torpere animum ſinit, vel ad [P] controuerſias accendit, aut ad meras notiones intellectus redigit theologiam, practicam, ſi vlla vsquam eſſe debet, diſciplinam. Quamquam *Iamblichus* in protreptico ad Symbol. Pythag. XXV. pag. 137 ſq. a mathematica demonſtratione etiam hoc ſuadet ferre commodi, vt rebus et dogmatibus diuinis fidem habeamus. Ita etiam intelligendus locus pag. 153. qui in contrarium ſenſum acceptus ab interprete atque inde a *Io. Spencero* in libro anglice edito de prodigiis, et ab bibliothecae anglicae auctore, quae gallice editur tom. IX. pag. 314. quaſi de rebus diuinis nulli ſcientiae aut demonſtrationi ſit vsquam locus. Opto tamen, vt, quicquid docet, ἀποδεικτικῶς doceat theologus, hoc eſt, vt tum quoque nulla eius effata vel rigidiſſimum examen Euclideum metuant, cum vel maxime videtur agere familiariter. Ita demum efficiet, quod iubetur ab Apoſtolo, vt quae docet, doceat ὡς λόγον Θεοῦ. *Geometrie no friend to infidelity.* Bibl. Britannique tom. III. pag. 457. tom. IV. pag. 401.

X. Antequam ad alia Euclidis ſcripta pergo, haud abſurde notauerim, *Elementa Arithmetica,* quae ſub Euclidis nomine ſeparatim vulgata ſunt graece et latine Pariſ. 1554. 4. non eſſe peculiare ipſius opuſculum, ſed definitiones et propoſitiones e quindecim libris elementorum, de quibus hactenus dictum eſt, paſſim collectas. At Arithmeticae Euclideae liber primus, Wittebergae ann. 1546. 8. ſeorſim editus, eſt ſeptimus elementorum, vtpote in quo non minus, quam in octauo et nono Euclides de numeris agit. Atque nonum hunc reſpicit *Iamblichus,* quum pag. 32. ad arithmeticam Nicomachi Geraſeni, citat Euclidem ἐν τρίτῳ τῶν ἀριθμητικῶν, ipſum reprehendens. Apud eumdem pag. 26. ὅπερ ἀγνοοῦντες οἱ περὶ Εὐκλείδην, reddendum eſt: *quod quum ignoraret Euclides* etc.

XI. ΔΕΔΟΜΕΝΑ [x]), *data,* ſiue theoremata geometrica XCV. vna cum προθεωρίᾳ ſiue praefatione *Marini,* philoſophi, *Neapolitani,* qui Pappi Alexandrini commentarium memorans, reſpicit haud dubie, quae ille de datis Euclidis diſſerit libro VIII. Mathematicae συντάξεως. Quod vero *Pappus* pag. 241. theoremata numerat non plura quam XC. inde fit,

x) Notum eſt, Geometris δίδοσθαι idem eſſe ac συγχωρεῖσθαι ſiue *concedere*, vt notauit etiam *Alex. Aphrodiſeus* ad elenchos ſophiſticos pag. 31. b. Male *Erpenius*, ex arabico vertens, reddidit *munera Euclidis.* — Illud opus *datorum* ad matheſin analyticam neceſſarium atque a geometris tam antiquis, quam nouis, vbique praeſuppoſitum, adpellare ſolebat *Ed. Bernardus*, qui illa ad codd. arabicos et graecos diligenter recenſuit, licet numquam lucem viderit eius editio.

fit, quoniam LXIV. et LXV. pro vno habuit, tum LXXI. et LXXII. perinde vt LXXV. ac LXXVI. existimauit esse epilogos siue corollaria, in quibus similia pronunciantur de triangulis, quae antea de parallelogrammis. [De editionibus Conr. Dasypodii, Zamberti, Hardiaei et Gregorii vid. supra in catal. editionum.] Hardiaei versionem *datorum* Euclidis et *προθεωρίας* Marinianae retinuit *Dauid Gregorius* in nitida scriptorum Euclidis editione graecolatina Oxon. e theatro Scheldoniano 1703. fol. Idem Gregorius diagrammatibus litteras congruentes restituit e codice MS. atque theorema LXXXVI. non infeliciter illustrat in praefat. — *Euclidis data*, manu *Iosephi Auriae* collata cum quinque codicibus MSS. Vaticanis fuerunt vna cum commentariolo (siue praefatione) *Marini*, philosophi, in bibliotheca Caroli de Montchal, teste *Labbeo* p. 197. Bibl. nouae [?] MSS. [vid. supra, indicem MSS. de codd. bibl. Parisinae.] Marini *προθεωρία* sine nomine auctoris legitur graece ad calcem commentariorum *Procli* in librum primum elementorum Euclidis, Basil. 1533. fol. pag. 113. hoc titulo: *περὶ δοθέντων, συντόμως.* Meminit Euclidis *δεδομένων* etiam *Proclus* libro 3. pag. 64. *Abulpharajus* pag. 41.

XII. ΕἸΣΑΓΩΓΗ' ἉΡΜΟΝΙΚΗ'. *Isagoge Harmonica*, quae in quibusdam codicibus y) adscribitur *Cleonidi*: in Vaticano z) videtur referri ad *Pappum*: forte, quod illam recensuerunt. *Georgius Valla*, Placentinus, qui primus latine vertit ann. 1488. et 1498. Venetiis fol. edidit sub titulo: *Cleonidae* aa) *Harmonicum introductorium*, vna cum Procli hypotyposi astronomicarum positionum, Mich. Psello de victus ratione, Galeno de pestilentia, Aristarchi, Samii, libello, Athenagora de resurrectione et duobus Cleomedis libris. [vid. supra ab initio indic. edd. elementorum.] Praemittitur etiam hocce introductorium ex Vallae versione volumini in folio, in quo sequuntur Vitruuius, Frontini libri II. de aquaeductibus atque Politiani panepistemon et Lamia siue praelectio in priora analytica. *Grotius* ad Capellae pag. 136. *Ita et Euclides, siue verius Cleonides: neque enim illa Euclidis sunt, quas titulo Harmonices sub eius nomine circumferuntur, vt sagacissime pater meus ex aequalitate semitoniorum aliisque similibus argumentis odoratus est.* Sed hoc quidem argumentum leuius visum Marco Meibomio. Nec minus tamen fallitur Meursius, qui Euclidis Isagogen Harmonicam et Isagogen Cleonidis velut duo diuersa scripta commemorat pag. 128. ad Aristox. Primus sub *Euclidis* nomine graece cum versione sua, (illam enim Vallae vidisse haud videtur) vulgauit *Iohannes Pena*, mathematicus regis christianissimi. Paris. 1557. 4. Ex Penae editione profluxit altera graecolatina *Conradi Dasypodii*, inter cetera Euclidis scripta excusa, Argentorat. 1571. 8. Penae versionem exhibet etiam *Petrus Herigonus* in cursu mathematico, Paris. 1644. 8. et *Anton Posseuinus* XV. 7. pag. 224—238. Bibliothecae selectae, additis nonnullis graecis locis Aristidis, Quinctiliani et Bryennii, ex codd. MSS. Vaticanae bibl. et

y) Vt Parisino, vid. supra, in catalogo codd. *Harl.*

z) Vide *M. Meibomii* praefat. ad Euclidis Harmonica et ad Aristidem Quinctil. p. 208. *Fabric.* — Sub *Zosimi* nomine in cod. regio Matrit. sed vid. *Iriart.* in catalog. MSS. gr. regiorum Matrit. pag. 136 et 137. *Harl.*

aa) De *Cleonide* isto, quis fuerit et quando vixerit, altum apud scriptores silentium. *Vossius* itaque pag. 347. de scientiis mathematicis suspicatur, latere sub hoc nomine *Cleomedem*. At Cleomedis esse hanc Isagogen Harmonicam, numquam mihi persuadebo.

et Fuluii Vrsini [bb]). Ab eo tempore *Marcus Meibomius*, vir doctissimus, graeca emendauit ex codice Vulcaniano, cui titulus Ἀνωνύμε εἰσαγωγὴ ἁρμονικὴ, tum ex aliis binis codicibus scriptis, Couentriensi et Barocciano, quos cum Dasypodii editione contulerant Seldenus et Langbaenius. Idem Meibomius nouam addidit versionem et notas, Euclidisque Isagogen subiunxit elementis Harmonicis Aristoxeni, cuius celeberrimi ac propemodum [P] aequalis Euclidi scriptoris vestigia legere auctor Isagoges videtur. Denique *Dauid Gregorius* in laudata Oxoniensi operum Euclidis editione Isagogen hanc ex Meibomii editione exhibuit, nisi vt versionem hinc inde emendaret, cuius rei exempla quaedam perito lectori consideranda offert in praef. Meminit musicae Euclidis *Marinus* quoque in protheoria ad data, et Marini praeceptor, *Proclus* lib. II. ad elementa Euclidis pag. 20. qui τὰς κατὰ Μεσικὴν ςοιχειώσεις adpellat. *Manuelis* porro *Bryennii* Harmonica a celeberrimo *Ioh. Wallisio* tom. III. Operum Oxon. 1699. fol. graece et latine edita, commentarii instar sunt in Harmonica, Euclidi tributa, et pleraque illorum ad verbum etiam repetunt, etsi ab illo, quod miratus sum, ne semel quidem Euclides nominatur. At laudat Euclidis Harmonicam *Abulpharajus* p. 41.

ΚΑΤΑΤΟΜΗ' ΚΑΝΟ'ΝΟΣ, *Sectio Canonis Musici*, (eosdem editores et interpretes nacta, quos Isagoge Harmonica,) memoratur a *Porphyrio* ad Harmonica Ptolemaei pag. 272. Ἐκθέμενοι γραμμικὰ θεωρήματα πρὸς τὰς ἀποδείξεις αὐτῶν συντείνοντα, κείμενα δὲ ἐν τῇ τε κανόνος Εὐκλείδε κατατομῇ. Illa porro γραμμικὰ θεωρήματα siue diagrammata linearum, vti et ipsum typum canonis secti primus Meibomius feliciter restituit, quem sequutus in Euclidis luculenta, quam dixi, editione *Dauid Gregorius* obseruat, hanc canonis sectionem Ptolemaei sententiae consentire, Aristoxeneae vero opinioni, quam Isagoge refert, atque adeo Isagogae ipsi adeo esse aduersam, vt illius refutatio quaedam videri queat. Suspicatur itaque, vtriusque scripti auctorem esse non Euclidem, sed fortassis *Claudium Ptolemaeum*, qui in Isagoge sententiam Aristoxeni exposuerit, in sectione canonis confutauerit. Sed vereor, vt hanc coniecturam suam adprobet lectoribus vir doctissimus, quum praesertim Aristoxenum confutauerit Ptolemaeus alio loco, et veterum scriptorum testimonia codicumque antiquorum, saltem quorumdam fides hos libellos Euclidi vindicent. Vt omittam argumentum, quod ex re ipsa et historia musica petitum vrget *Meibomius* praef. ad Aristidem Quinctilianum. Videtur Euclidem quoque respicere *Bryennius* lib. II. Harmonic. pag. 415. Ὁ γεν τοιετος κανὼν ὑπὸ τῶν μαθηματικῶν ἀνδρῶν ἐπινενόηταί τε καὶ εὕρηται.

XIII. ΦΑΙΝΟ'ΜΕΝΑ, *Phaenomena*, siue ἀρχαὶ Ἀςρονομίας *principia Astronomiae*, memorantur a *Marino* in protheoria ad data, *Iohanne Philopono* ad II. Physicor. et *Pappo* lib. VI. συντάξεως Μαθηματικῆς praef. et proposit. 55. graece et latine, (sine demonstrationibus tamen) edidit [P] *Conr. Dasypodius* inter cetera Euclidis scripta Argentor. 1571. 8. [de hac et Gregorii edit. et versionibus Zamberti atque Auriae vid. in catal. editionum.]

XIV. ΌΠΤΙΚΑ' ςοιχεῖα [cc]). Elementa *Optica*, quorum meminit *Theo* p. 7. ad Ptolemaeum, *Proclus* pag. 19. lib. II. ad element: *Heliodorus Larissaeus* in Opticis et *Marinus* in protheoria

bb) Vide *Meibomii* notas ad Musicos pag. 208. 219. 248. 249 sq.

cc) Minus plene et curate *perspectiuam* quidam reddiderunt aut intellexerunt. *Harl.*

protheoria ad data. *Theonis* potius esse illa, quae hodie habemus, quam Euclidis, disputat *Erasmus Bartholinus* pag. 138. ad Heliodori optica, quae longe praefert Euclideis. — In Hohendorfiana bibl. exstiterunt tom. III. pag. 236. MSta graeca Euclidis Catoptrica, problema de duabus mediis methodo arabica et ad Euclidis Opticam praeuia et Euclidis data. — [De editionibus ac versionibus Zamberti, Penae, Dasypodii, et Gregorii, (qui H. Sauilii ineditas eousque castigationes addidit,) et etrusca Dantis versione vide supra in catalogo editionum. conf. D. *Ios. Pristleys* Geschichte und gegenwärtiger Zustand der Optik etc. s. Opticae historiam, quam ex lingua anglica in germanicam vertit, eruditisque notis illustrauit cl. *Georg. Sim. Klügel*, Lipsiae 1776. 4. pag. 6 sq. inprimis pag. 22 sqq. vbi interpres aliorum sententias, num illa Euclidea genuina sint, nec ne? adfert et quaedam examinat. *Harl.*]

ΚΑΤΟΠΤΡΙΚΑ' *elementa Catoptrica* memorat diserte Proclus loco laudato. Cum eosdem plane et editores et interpretes habuerint cum Euclidis Opticis, tantum adiiciam, quod vtraque Sauilio visa sint non magni momenti et vix digna Euclide, cui sententiae adlatis etiam nonnullis argumentis subscribit Dauid Gregorius.

XV. DE DIVISIONIBVS liber quidam *latine* exstat, incertum admodum, an recte relatus ad auctorem Euclidem. Etenim Euclidem quidem περὶ διαιρέσεων scripsisse testatur *Proclus* pag. 20. et 40. at quem in editione Oxoniensi adiunctum Euclidis scriptis videmus librum de diuisionibus superficierum, *Iohannes Dee* Londinensis arabica lingua scriptum invenit sub nomine [dd]) *Mahometi Bagdedini*, (qui saeculo post Christum natum X. floruisse fertur) et excellentiam scripti miratus, non existimauit, auctorem habere Arabem, sed potius Euclidem. Itaque Vrbini ann. 1563. edendum reliquit *Federico Commandino*, qui in lucem quoque protulit Pisauri ann. 1570. Negauit tamen Euclidis esse acutissimus vir H. Savilius, [P] cuius pauculas notas Dauid Gregorius in suo Euclide adiunxit. DE LEVI ET PONDEROSO FRAGMENTVM eidem Sauilio spurium visum est, et in Oxoniensi Euclidis editione similiter latine tantum exhibetur ex Euclide *Barthol. Zamberti*, Basil. 1537 et 1546. fol.

XVI. *Scripta Euclidis deperdita* [ee]).

Διαιρέσεις siue τὸ περὶ διαιρέσεων βιβλίον. Vide, quae modo dixi.

Κωνικῶν βιβλία δ'. *Pappus* lib. VII. pag. 249. *Euclidis libros quatuor Conicorum cum Apollonius expleuisset, ac quatuor alios adiunxisset, octo Conicorum libros confecit.* Confer, quae

dd) Vsserius apud *Tho. Smithum* in vita *Io. Dee* pap. 56. *Notandum est, auctorem hunc Euclide visum in arabicam linguam conuerso, quem postea Campanus latinum fecit. Auctor igitur propositionum videtur fuisse Euclides: demonstrationum, in quibus Euclides in arabico codice citatur, Mahometus Bagded siue Babylonius.*

ee) In arabica philosophorum bibliotheca apud *Casirium* l. c. tom. I. pag. 341. Euclidi dicuntur, praeter elementa, complura adscribi opera, liber scil. *locorum ad superficiem;* liber *opticorum;* liber *datorum;* lib. *de isagoge harmonica*, suppositus; lib. *de diuisionibus*, a Thabeto quidem emendatus; lib. *de vtilitate*, suppositus; liber *de canone musico;* lib. *de graui et leui;* lib. *de compositione*, suppositus; liber *de analysi*, (i. e. *de quinque corporibus solidis regularibus*,) aeque suppositus. adde *Mongitor*. I. pag. 188. Sub nomine Euclidis inter epigr. ab Aldo edita occurrit *Gryphus;* sed vide infra in catal. poetarum epigrammatariorum voc. *Euclides. Harl.*

quae ibi sequuntur vsque ad pag. 251. Idem Euclidis opus forte respicit Archimedes, quando conicorum elementorum meminit.

Πορισμάτων βιβλία γ'. *Proclus* lib. III. in Euclidem pag. 56. τὸ δὲ πόρισμα λέγεται μὲν καὶ ἐπὶ προβλημάτων τινῶν, οἷον τὰ Εὐκλείδη γεγραμμένα πορίσματα. Idem p. 80. Τοιαῦτα ἄρα ἐστὶ καὶ ὅσα πορίσματα Εὐκλείδης γέγραφε, βιβλία προβλημάτων συντάξας. Libros tres fuisse, testatur *Pappus* lib. VII. pag. 241 et 244. praecipuaque huius operis persequitur pag. 354 sq. propositione CXXVII et sq.

Τόπων ἐπιπέδων βιβλία β'. ***Planorum locorum libri duo.*** Pappus lib. VII. pag. 241. Meminit etiam *Eutocius* ad Apollonium pag. 12. edit. Oxon. sed negat, illud opus ad se pervenisse.

Τόπων πρὸς ἐπιφάνειαν βιβλία β'. ***Locorum ad superficiem libri duo.*** Pappus loco laudato.

Ψευδαρίων τρόποι. ***Rationes falsa deprehendendi et paralogismos arguendi.*** Hoc scriptum non sine damno rei logicae ac mathematicae perditum ita memorat *Proclus* lib. II. in Euclid. pag. 20. μεθόδους παραδέδωκεν καὶ τῆς τούτων διορατικῆς φρονήσεως, ἃς ἔχοντες γυμνάζειν δυνησόμεθα τοὺς ἀρχομένους τῆς θεωρίας ταύτης πρὸς τὴν εὕρεσιν τῶν παραλογισμῶν, ἀνεξαπάτητοι δὲ διαμένειν. Καὶ τοῦτο δὴ τὸ σύγγραμμα, δι' οὗ τὴν παρασκευὴν ἡμῖν ταύτην ἐντίθησι, ΨΕΥΔΑΡΙΩΝ ἐπέγραψε, τρόπους τε αὐτῶν ποικίλους ἐν τάξει διαριθμησάμενος, καὶ καθ' ἕκαστον γυμνάσας ἡμῶν τὴν διάνοιαν παντοίοις θεωρήμασι, τῷ δὲ ψεύδει τὸ ἀληθὲς παραθεὶς καὶ τῇ πείρᾳ τὸν ἔλεγχον τῆς ἀπάτης συναρμοσάμενος. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ βιβλίον καθαρτικόν ἐστι καὶ γυμναστικόν. Idem pag. 17. Καὶ διὰ ταῦτα ἄρα καὶ ἡ Γεωμετρία κριτήρια παραδίδωσι ἡμῖν, ἀφ' ὧν δυνησόμεθα διαγινώσκειν τά τε ἑπόμενα ταῖς ἀρχαῖς αὐτῆς, καὶ ὅσα τὴν ἐκείνων ἀλήθειαν ἐκβαίνει. Οἱ γὰρ τρόποι, καθ' οὓς τὰ ΨΕΥΔΑΡΙΑ διελέγχειν δυνατὸν, ὡς μὴ διαμάρτηται. ταύτην ἔχουσι τὴν ἐπαγγελίαν. *Fabric.* — In hoc opere actum esse de ipsorum mathematicorum fallaciis et aberrationibus, putat *Seldenus* lib. I. de iure naturae cap. I. pag. 6. *Heumann.*

XVII. *Index scriptorum, in VI. libris Procli ad Euclidem laudatorum*, compositus a me ad editionem graecam Basileensem. [P]

Archytas,

XVIII. Vt

XVIII. Vt de reliquis geometris antiquis nonnulla subiungam, constat, hanc disciplinam primitus excultam ab Aegyptiis, atque inde in Graeciam peruenisse, vt traditum *Herodoto* lib. II. cap. 109. siue Theutus siue Rex Sesostris huius rei Aegyptiis fuerit auctor, siue antecessor eiusdem in regno Moeris, de quo idem *Herodotus* cap. 101. et de quo capiendus Laertius ff) VIII. 11. gg) E graecis celebriores fuere Geometrae Thales, Pythagoras, Democritus, Antiphon, Pythagoreorumque quam plurimi Bryson, Archytas, Aristaeus hh), Hipparchus etc. tum Plato et Eudoxus et Aristoteles atque Heraclides Ponticus, de quibus singulis alibi dixi, et de quibus longe plura nobis constarent, si aetatem tulisset *Theophrasti*, Laertio V. 48. et *Eudemi*, Rhodii, *Historia Geometrica*, Proclo plus simplici vice laudata, cuius *Procli* locum insignem ex lib. II. ad Euclid. pag. 19. veluti breuem quamdam geometriae ante Euclidem [P] historiam non dubitaui hic emendatius describere. Quum enim ab Aegyptiis repertam illam disciplinam post tot alios scripsisset, haec subiungit, quae alibi frustra quaeras:

ΘΑΛΗΣ δὲ πρῶτον εἰς Αἴγυπτον ἐλθὼν, μετήγαγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν θεωρίαν ταύτην, καὶ πολλὰ μὲν αὐτὸς εὗρε, πολλῶν δὲ τὰς ἀρχὰς τοῖς μετ' αὐτὸν ὑφηγήσατο, τοῖς μὲν καθολικώτερον ἐπιβάλλων, τοῖς δὲ αἰσθητικώτερον. Μετὰ δὲ τοῦτον ἈΜΕΡΙΣΤΟΣ ὁ Στησιχόρου τοῦ ποιητοῦ ἀδελφὸς, ὡς ἐφαψάμενος τῆς περὶ Γεωμετρίας σπουδῆς μνημονεύεται, καὶ Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος ἱστόρησεν, ὡς ἐπὶ Γεωμετρίᾳ δόξαν αὐτοῦ λαβόντος. Ἐπὶ δὲ τούτοις ΠΥΘΑΓΌΡΑΣ τὴν περὶ αὐτὴν φιλοσοφίαν εἰς σχῆμα παιδείας ἐλευθέρου μετέστησεν, ἄνωθεν τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἐπισκοπούμενος, καὶ ἀΰλως καὶ νοερῶς τὰ θεωρήματα διερευνώμενος, ὃς δὴ καὶ τὴν τῶν ii) ἀλόγων πραγματείαν καὶ τὴν τῶν κοσμικῶν σχημάτων σύστασιν ἀνεῦρε. Μετὰ δὲ τοῦτον ἈΝΑΞΑΓΌΡΑΣ ὁ Κλαζομένιος πολλῶν ἐφήψατο κατὰ Γεωμετρίαν, καὶ ΟἸΝΟΠΊΔΗΣ ὁ Χῖος, ὁ τὴν τοῦ μηνίσκου τετραγωνισμὸν εὑρών, καὶ ΘΕΌΔΩΡΟΣ ὁ Κυρηναῖος ὀλίγῳ νεώτερος ὢν τοῦ Ἀναξαγόρου, ὧν καὶ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς ἀντερασταῖς ἐμνημόνευσεν, ὡς ἐπὶ τοῖς Μαθήμασιν δόξαν λαβόντων kk). Ἐφ' οἷς ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ ὁ Χῖος ἐγένετο περὶ Γεωμετρίαν ἐπιφανεῖς, πρῶτος γὰρ ὁ Ἱπποκράτης τῶν μνημονευομένων καὶ στοιχεῖα συνέγραψε. ΠΛΆΤΩΝ δὲ ἐπὶ τούτου γενόμενος μεγίστην ἐποίησεν ἐπίδοσιν τά τε ἄλλα μαθήματα καὶ τὴν Γεωμετρίαν λαβεῖν, διὰ τὴν περὶ αὐτὴν σπουδὴν ὥς που δῆλός ἐστι, καὶ τὰ συγγράμματα τοῖς μαθηματικοῖς λόγοις καταπυκνώσας, καὶ πανταχοῦ τὸ περὶ αὐτὰ θαυμαστὸν φιλοσοφίας ἀντεχόμενον ἐπεγείρων. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ΛΕΟΔΆΜΑΣ ὁ Θάσιος ἦν, καὶ ἈΡΧΎΤΑΣ ὁ Ταραντῖνος, καὶ ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ ὁ Ἀθηναῖος ll), παρ' ὧν ἐπηυξήθη τὰ θεωρήματα,

 καὶ

ff) Confer ibi Menag. et *Vossii* lib. de scientiis Math. cap. 13. pag. 48 sq. et cap. 54. pag. 327 sq.

gg) Conf. *Georg. Sam. Esenbeccii* disput. praeside *Dan. Guil. Mollero* habita, de math. si barbarica. Altdorf. 1711. 4. *Harl.*

hh) Male Ἀριστεὺς in scholiis graecis ad Euclid. XIV. 2. *Aristaei*, senioris, libros quinque de locis solidis deperditos ex ingenii diuinatione restituere conatus est *Vincentius Viuiani*. Florent. 1701. fol. — Breuis geometricae disciplinae eiusque incrementorum historia in sermone conuentus secundi academiae imper. Petropolitanae 1726. 4. Dolendum est, historiam geometriae, quam parabat Petrus Remondus de Montmort, ann. 1719. Parisiis extincti fato esse interceptam. *Fabric.* Qui historiam artium mathematicarum concinnarunt, eos iam supra laudaui. *Harl.*

ii) al. ἀναλόγων.

kk) Quem Plato audiuit, Theodorus geometra apud Platonem in Theaeteto. Laert. II. 103.

ll) Suidas in Θεαίτητος hunc Socratis discipulum et astrologum testatur primum scripsisse τὰ πέντε καλούμενα στερεὰ, *de quinque corporibus solidis.*

καὶ προῆλθεν εἰς ἐπιστημονικωτέραν σύστασιν. Ἀεωδάμαντος δὲ νεώτερος ὁ ΝΕΟΚΛΑΕΊΔΗΣ, καὶ ὁ τούτου μαθητὴς ΛΕΩΝ, οἳ πολλὰ προσεπόρισαν τοῖς πρὸ αὐτῶν, ὥστε τὸν ΛΕΌΝΤΑ καὶ τὰ στοιχεῖα συνθεῖναι τῷ τε πλήθει καὶ τῇ χρείᾳ τῶν δεικνυμένων ἐπιμελέστερον, καὶ διορισμὸν εὑρεῖν, πότε δυνατόν ἐστι τὸ ζητούμενον πρόβλημα, καὶ πότε ἀδύνατον. ΕΥΔΟΞΟΣ δὲ ὁ Κνίδιος, Λέοντος μὲν ὀλίγῳ νεώτερος, ἑταῖρος δὲ τῶν περὶ Πλάτωνα γενόμενος, πρῶτος τῶν καθόλου θεωρημάτων τὸ πλῆθος ηὔξησε, καὶ ταῖς τρισὶν ἀναλογίαις ἄλλας τρεῖς προσέθηκε, καὶ τὰ περὶ τὴν τομὴν, ἀρχὴν λαβόντα παρὰ Πλάτωνος εἰς πλῆθος προήγαγεν, καὶ ταῖς ἀναλύσεσιν ἐπ' αὐτῶν χρησάμενος. ἈΜΎΚΛΑΣ δὲ ὁ Ἡρακλεώτης εἷς τῶν Πλάτωνος ἑταίρων, καὶ ΜΈΝΑΙΧΜΟΣ ἀκροατὴς ὢν Εὐδόξου καὶ Πλάτωνι δὲ συγγεγονὼς, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ΔΕΙΝΌΣΤΡΑΤΟΣ ἔτι τελεωτέραν ἐποίησαν τὴν ὅλην Γεωμετρίαν. ΘΕΎΔΙΟΣ δὲ ὁ Μάγνης ἔν τε τοῖς μαθήμασιν ἔδοξεν εἶναι διαφέρων, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην φιλοσοφίαν, καὶ γὰρ τὰ στοιχεῖα καλῶς συνέταξε, καὶ πολλὰ τῶν ὁρικῶν καθολικώτερα ἐποίησεν. Καὶ μέντοι καὶ ὁ Κυζικηνὸς ἈΘΗΝΑΙΟΣ κατὰ τοὺς αὐτοὺς γεγονὼς [P] χρόνους, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μὲν μαθήμασι, μάλιστα δὲ κατὰ Γεωμετρίαν καταφανὴς ἐγένετο. Διῆγον οὖν οὗτοι μετ' ἀλλήλων ἐν Ἀκαδημίᾳ, κοινὰς ποιούμενοι τὰς ζητήσεις. ἙΡΜΌΤΙΜΟΣ δὲ ὁ Κολοφώνιος τὰ ὑπὲρ Εὐδόξου προηυπορημένα καὶ Θεαιτήτου προήγαγεν ἐπὶ πλέον, καὶ τῶν στοιχείων πολλὰ ἀνεῦρε, καὶ τῶν τόπων τινὰ συνέγραψεν. ΦΙΛΙΠΠΟΣ δὲ ὁ Μεδμαῖος, Πλάτωνος ὢν μαθητὴς, καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπεὶς εἰς τὰ μαθήματα καὶ τὰς ζητήσεις ἐποιεῖτο κατὰ τὰς Πλάτωνος ὑφηγήσεις, καὶ ταῦτα προὔβαλλεν ἑαυτῷ, ὅσα ᾤετο τῇ Πλάτωνος φιλοσοφίᾳ συντελεῖν. Οἱ μὲν οὖν τὰς ἱστορίας (Γεωμετρικὰς) ἀναγράψαντες (Εὔδημος ὁ Περιπατητικὸς) μέχρι τούτου προάγουσι τὴν τῆς ἐπιστήμης ταύτης τελείωσιν. Οὐ πολὺ δὲ τούτων νεώτερός ἐστιν Εὐκλείδης etc.

Post Euclidem clarissima illuxere Aristarchi Samii, Cononis, Apollonii Pergaei et Archimedis ingenia, Dositheique, tum Eratosthenis, Hipparchi, Gemini, Theodosii Tripolitae, et Heronis ac Sereni: Menelai item et Isidori ac Hypsiclis, Philonis Byzantii, Tyanensis ac Gadareni siue Gaditani, Sporique Nicaeni illius discipuli, praeterea Amphinomi, Claudii Ptolemaei, Nicomedis, Dioclis, Demetrii Alexandrini, tum Pappi ac Theonis, Alexandrinorum, Eutocii Ascalonitae, Procli, Marini, Pselli, Isaaci Argyri [mm]), Barlaami, monachi et Io. Pediasimi, de quibus partim iam dixi in hoc volumine, partim infra suis locis sum dicturus. Mentio et *Cratetis*, qui geometrica scripsit, apud Laertium IV. 23. et *Pulcher* geometra Tiberii imp. temporibus clarus laudatur a Phlegonte de mirabil. cap. 14. *Hermias* geometra, Plutarch. IX. 1. Sympos. *In astrologiâ C. Sulpicium audiuimus: in geometria Sext. Pompeium ipsi cognouimus*, inquit *Cicero* de offic. I. cap. 6. *Nicon* geometra et architectus, Galeni, medici, pater, Suidas in Γαληνός· *Ammon* geometra memoratur ab Olympiodoro apud *Photium* pag. 114. *Eugenius*, geometra, Acta Sanctor. tom. II. Ian. pag. 1093.

mm) *Is. Argyri* de reducendis triangulis non rectis in rectos MS. in biblioth Coisliniana pag. 220.

CAPVT

CAPVT XX (olim XVIII)

DE ARATO, SOLENSI, ET ERATOSTHENE, CYRENAEO.

(Cum supplementis *G. C. Harles.*)

I. *De ARATO eiusque vita et aetate.* II. *Phaenomena et Diosemia huius poetae.* III. *Interpretes deperditi.* IV. *Hipparchi et Achillis Tatii scripta, quae exstant, Aratum illustrantia: Leontius de Aratea sphaera et scholia graeca atque inedita in Aratum.* V. *Ciceronis, Germanici, et Auieni metaphrases latinae, quae exstant, et aliorum deperditae.* VI. *Recentium metaphrases poeticae variis linguis.* VII. et VIII. *Codices mssti et editiones Arati graecae et graeco-latinae, scholiis graecis siue ornatae siue destitutae: Maximi Planudis adsumenta, criticorum audacia in Arato interpolando, et Hugonis Grotii syntagma Arateorum.* IX. *Scripta Arati deperdita.* X. *Arati nomen prima longa et media breui.* *Plures hoc nomine.* [P] XI. *Index scriptorum in Leontii sphaera, scholiis ad Aratum, Hipparcho, Eratosthene et Scholiaste Germanici citatorum.* XII. *De Eratosthene, Cyrenaeo.* XIII. *Eius Catasterismi, et commentarius inchoatus in Aratum, Eratostheni falso tributus.* XIV. *Scriptorum perditorum Eratosthenis plenior notitia.*

I.

PRAEMONENDA.

Vita *Arati* iam ab antiquioribus graecis grammaticis descripta fuit. Breuior a Victorio edita et ab editoribus Arati repetita. Ab illa differunt eae narrationes, quas *Iriarte* in catalogo codd. graec. regiorum Matritensium euulgauit. Primum pag. 202 sqq. e cod. LXI. descripsit graecum vitae contextum adiecitque versionem suam latinam. A christiano quodam grammatico est illa confecta: nam ἐχρήσατο (Aratus) γάρ, ait iste, τῇ τῶν κοσμικῶν φιλοσόφων δυνάμει, *mundanorum philosophorum doctrina* vertit Iriarte. Recenset quoque opera Arati. In eodem codice reperitur alia eiusdem vita: „haec autem, inquit Iriarte, fere congruit cum eiusdem poetae vita *Leontii*, *Mechanici*, (vt putant quidam,) dissertationi περὶ κατασκευῆς ἀρατείας σφαίρας inserta: quam dissertationem praemissam *Arati phaenomenis* cum scholiis vulgauit *Aldus*, Venetiis MID. in fol. Sed multo breuior est; ad haec enim tantum illius verba pertinet: τῷ τὰ θηριακὰ γράψαντι. Duobus vero praecipue nominibus variat vtriusque lectio: ibi legitur Λινδίῳ, hic Λυσανδίῳ, ibi Μενάνδρῳ, hic μελαγχρείῳ." Aliam e codice LXVII. pag. 239 sqq. publici iuris fecit in latinumque transtulit sermonem. Haec autem eadem est, quam *Ruhukenius* ad Callimachum tom. I. pag. 590 sqq. edit. Ernest. e cod. Baroccîano cum suis et Hemsterhusii adnotationibus prior ediderat. In paucis, forsan librariorum culpa, differunt. In notitia codicis prioris recensetur quoque e codice alio, saec. XII. exarato, *Arati vita*, satis quidem verbosa, latinis verbis, at vitiose et barbare scripta, et ab imperito vtriusque linguae homine e graeco conuersa: quam Iriarte pag. 240 sq. formulis typographicis describendam curauit.

Suidas in voc. Ἄρατος, tom. I. pag. 306. vbi confer Kusteri notas.

Eudocia in Violario pag. 62. quae contraxisse videtur ea, quae Suidas prodiderat.

Anonymo auctore vita Arati, gr. et lat. edita a *Dionysio Petauio* in Vranologio, Paris. 1630. fol. pag. 268 sqq. Emendauit quaedam *Scaliger* in animadu. ad Eusebii Chronicon pag. 29.

Vossius

Vossius de poet. graecis cap. VIII. pag. 63. et de scient. mathem. cap. XXXIII. §. 19—21. pag. 155 sq.

Simson Chron. ad A. M. 3728. *Crassi* Istoria de' poeti greci, pag. 53.

Io. Marcelli Welschii diss. praeside *Io. Andr. Schmidio*, de Arato, Phaenomenorum auctore. Ienae 1685. 4.

I. G. de Chaufepié Nouv. Dict. hist. et critique etc. voc. *Aratus* pag. 416 sqq.

Auctor biographiae classicae, ex sermone anglico in teutonicum a Mursinna conuersae, tom. I. pag. 181 sqq.

Heilbronner in historia matheseos vniuersae, pag. 164 sqq.

Admodum pauca notauit de eo *Montucla* in Histoire des Mathematiques, vol. I. pag. 227. not. b. iudicans, versus quidem pulcros scripsisse Aratum, sed reliquas poetae virtutes non habuisse.

De epigrammate XIX. *Callimachi* in Aratum vid. *Fulu. Vrsinum* in Virgilio cum graecis scriptor. collato pag. 13. aut in edit. Valcken. pag. 14 sq. Ernesti excursum p. 333 sqq. tom. I. Callimachi, et supra in vol. I. pag. 591. not. *vv*.

De vita, opere et reliquis fragmentis Arati commentationem voluminis II. edit. Arati praemittendam promisit cl. *Buhle* in praefat. ad I. volumen. *Harl.*]

ARATVS, Athenodori et Letophilae F. Solensis e Solis, Ciliciae ciuitate, fuit, vt Callimachus, Strabo [*Eudocia*, anonymus vitae apud Iriart. pag. 202 et 240.] et alii testantur, vel vt Asclepiadi Myrleano a) visum, Tarsensis. Audiuit Menecratem, Ephesium, Grammaticum, et Philosophos Timeonem, (confer *Laertium* IX. 113.) ac Menedemum b) Dionysium Heracleotem c), Perseumque Stoicum, eumdem, cui Acro-Corinthum ab Antigono Gonata commissam tradit *Athenaeus* IV. pag. 162. et quem cum Antigono fuisse constat e variis Laertii locis. Hunc in Macedoniam ab Antigono forte Athenis arcessitum comitatus, regi et ipse, (poemate

a) D. *Ioh. Andreas Schmidius* diss. de Arato, Ienae 1685. has duas sententias ita conciliat, vt Tarsensis idem sit, quod Cilix: Ciliciam enim Tarsum vocatam teste Iosepho. Sed Asclepiades Myrleanus libro XI. de Grammaticis apud auctorem vitae Arati a P. Victorio et Petauio editae, sic Tarsensem dixit Aratum, vt Solensem negaret. Ταρσέα φησὶν αὐτὸν γεγονέναι, ἀλλ' οὐ Σολέα. [conf. *Ionsium* de scriptor. hist. philos. II. 10, 3. p. 198. et cap. 17, 3. pag. 247.] Et *Iosephus* lib. I. Antiq. cap. 7. innuit, antiquissimum hoc fuisse Ciliciae nomen Θαρσὸς, a Tharso, Iapheti filio, quod Asclepiadis aetate pridem exoleuerat. Scholiastes *Luciani* tom. I. pag. 17. ad illud pag. 400. [tom. I. pag. 589. edit. Reitz] ὁ κατὰ Σολεὺς,] Σολεὺς μὲν γὰρ Ἄρατος ὢν Ἑλληνικῇ παιδείᾳ τοσοῦτον διήνεγκε, ὥστε τὰ Φαινόμενα Ἑλλάδι φωνῇ γράψας ἐθαυμάσθη. *Galenus* protrept. tom. I. pag. 2. τίς γὰρ ἂν Σταγείρων λόγος, εἰ μὴ δι' Ἀριστοτέλην, τίς δ' ἂν Σόλων, εἰ μὴ δι' Ἄρατόν τε καὶ Χρύσιππον; Conf. *Harduinum* tom. I. ad Plin. pag. 585. vbi mentio nummi, in quo Arati et Chrysippi, Solensium, icones cum epigraphe Πομπηϊοπολιτῶν. Notum autem est, Solos dictum Pompeiopolin.

b) Suidas in Ἄρατος.

c) Vita Arati, quam nonnulli tribuunt perperam Leontio Mechanico, graecis scholiis in poetam praefixa, in qua mater Arati vocatur Δηϊοδώρα, (non Λητοφίλα, vt in altero vitae scriptore,) et pater ipsius ab aliquibus traditur dictus Mnaseas. *Fabric.* vid. *Clericum*, siluar. philologic. cap. VI. §. I. pag. 237. *Heumann.* De *Persaeo* vid. supra in vol. III. pag. 570. notata. *Harl.*

(poemate fortaſſis oblato [d]),) in nuptiis [e]) cum Phila, Seleuci Nicatoris filia, celebratis innotuit, et gratia eius intra reliquum vitae tempus apud illum vixit. Regnare coepit in Macedonia Antigonus Olymp. CXXV$\frac{2}{3}$. ante Chriſtum 278. et praefuit per annos XXXIV. [f]) vnde de Arati quoque aetate conſtat [g]), quem profeſſione [?] medicum fuiſſe, auctores vitae referunt, grammaticum ac poetam ſcripta teſtantur. Sed et mathematicum Ariſtheterum ex quorumdam ſententia audiuit, vt legas in vita, graecis ſcholiis praemiſſa, quamuis *Cicero* lib. I. de oratore cap. 16. *conſtat*, inquit, *inter doctos, hominem ignarum aſtrologiae ornatiſſimis atque optimis verſibus Aratum de coelo et ſtellis ſcripſiſſe.* Id vero refellendum ſibi ſumſit *Benedictus Aueranius*, Florentin. diſſ. 70 ſqq. in Ciceronem tom. II. Opp. pag. 335 ſq. 339 ſq. — [conf. *Pope-Blount* in cenſura cel. authorum pag. 39.] — Fratres habuit Myrin, cui ſuperſtes fuit, et defuncto epicedium compoſuit, Calondam [h]) et Athenodorum, qui primus Zoilo, Homeromaſtigi, ſcriptis ſe oppoſuit. Amores Arati perſtringit *Theocritus* Idyllio VII. [i]) Apud Antigonum, regem, obiiſſe tradit Suidas, atque adeo in Macedonia: Cenotaphium itaque ei excitatum ſit in patria, vel mortui cadauer in patriam fuerit delatum, ſi verum eſt, quod vita inedita apud Iſ. Voſſium pag. 68. [lib. I. cap. 13. pag. 623. edit. II. Abr. Gronou.] ad Melam, adfirmat ſepultum Solis: ſed et *Mela* lib. I. cap. 13. iuxta Solos in paruo tumulo Arati poetae ſuo adhuc tempore exſtitiſſe narrat monumentum: *ideo*, inquit, *referendum, quia ignotum quam ob cauſam iacta in id ſaxa diſſiliunt.* Hinc portentoſum Arati ſepulcrum dixit Politianus in Nutricia. Confer *Leopardum* II. 18. Arati effigiem in numis Solenſium ſiue Pompeiopolitanorum obſeruare ſibi viſi ſunt viri docti, vt vides apud *Gronouium* tom. III. theſauri Antiq. graecar. tabula d. vide et in *Begeri* theſauro Palatino pag. 147. et theſ. Brandenburg. tom. I. pag. 265. vbi nomen Arati cum lyra pentachordo ac Muſa: apud *Fulvium Vrſinum* pag. 35. elog. *Morellum* in ſpecimine rei numariae pag. 240. tab. XXV. *Fabric.* — [In *Io. Mart. ab Ebermayer* gemmis, tomo, qui continet capita deorum et illuſtrium hominum etc. illuſtr. ab *Erhardo Reuſch.* Francof. et Lipſiae, 1721. fol. cap VI. ter nr. 362. 363. 364. tab. XIV. et Reuſchii explicationem pag. 173 ſq. *Sidonius* lib. VIIII. ep. 9. ſcribit, Aratum panda pingi per gymnaſia areopagitica. *Harl.*] — Aratum prae ceteris magni fecit atque imitari ſtuduit Dionyſius μεταθέμενος, teſte *Laertio* VII. 167.

II. Exſtat e ſcriptis eius Poema heroicum celeberrimum [k]) ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ, quibus poſt v. 722. ΔΙΟΣΗΜΕΙ̃Α ſiue *Prognoſtica*, (vt Seruius in I. Georg. et Probus in ecl. III. Virg.

d) Grammaticus ſiue auctor vitae apud *Iriart.* pag. 239. et in Erneſti edit. Callimachi l. l. tradit, Aratum regi primum legiſſe carmen, τὸ εἰς τὸν Πᾶνα τῆς Ἀρκαδίας, ſcil deum; deinde, illo iubente. Phaenomena conſcripſiſſe. *Harl.*

e) Vita Arati Leontio tributa: Σχολάσας δὲ ὁ Ἄρατος Περσαίῳ τῷ Φιλοσόφῳ Ἀθήνησι καὶ συνελθὼν αὐτῷ εἰς Μακεδονίαν μεταπεμφθέντι ὑπ' Ἀντιγόνου καὶ παρελθὼν εἰς τὸν Ἀντιγόνου καὶ Φίλας (male Φλίας habent quaedam edit. Φίλα vocabatur enim coniux Demetrii Poliorcetae, *Diodor. Sic.* XIX. tom. II. pag. 701 et XX. pag. 819.) γάμους καὶ εὐδοκιμήσας τὸ λοιπὸν τοῦ χρόνου διέτριψεν ἐκεῖσε.

f) Vid. Dodwelli diſſ. de Dicaearcho §. 19.

g) *Saxius* in Onomaſt. I. pag. 102. confert. Arati aetatem ad A. M. 3733. Olymp. CXXVII, 1. ante C. N. 270. V. C. 482. *Hamberger* in zuverl. Nachrichten etc. tom. I. p. 334. ad a. ante C. N. 27$\frac{2}{8}$ *Harl.*

h) Conf. *Hemſterhuſ.* ad vitam in edit. Callimachi nr. 3. pag. 590. de ſcriptura illius nominis. *Harl.*

i) Confer Scholiaſten Theocriti ad Idyll. VII. v. 98. 99. 101. etc. Meminit Arati Theocritus iterum Idyll. VI: vide Scholia ad v. 1.

k) Hoc carmen laudatur a *Plinio* lib. V. ep. 6.

Virg. interpretantur,) ſubiunguntur. Ita enim ad verſum οὐχ ὁράας ὀλίγη μὲν etc. Scholiaſtes: ἔρχεται ἐπὶ ἄλλο βιβλίον, σφόδρα βιωφελὲς ὃ καλεῖται Διοσημεῖα [l]). Meminit et Suidas ſingillatim et Schol. *Ariſtoph.* ad Pacem v. 1086. et *Vitruuius* IX. 7. [m]) Scripſit Phaenomena Aratus ſuadente Antigono, rege, qui *Eudoxi*, Cnidii, librum, cui titulus erat ἔνοπτρον, *ſpeculum*, Arato tradidit et proſam [n]) Eudoxi orationem metro condere, atque ita Eudoxum ἐνδοξότερον reddere iuſſit. Sic ex epiſtolis, quae ſub Arati nomine olim ferebantur, auctor vitae, a Victorio ac Petauio editae. Sed *Hipparchus* lib. I. ad Aratum, teſtatus, duos fuiſſe Eudoxi libros, eiusdem fere argumenti, quorum prior ἔνοπτρον, alter Φαινόμενα inſcribebatur, addit, poſteriorem potiſſime ab Arato expreſſum: φέρεται δὲ εἰς Εὔδοξον β΄ βιβλία περὶ τῶν φαινομένων σύμφωνα κατὰ πάντα σχεδὸν ἀλλήλοις πλὴν ὀλίγων σφόδρα. Τὸ μὲν οὖν ἐν αὐτῶν ἐπιγράφεται ἔνοπτρον, τὸ δὲ ἕτερον Φαινόμενα· πρὸς τὰ Φαινόμενα δὲ τὴν ποίησιν συντέταχεν. [¶] Vtrumque tamen a poeta conſultum ipſe docet lib. II. ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς περὶ τὰς ἀνατολὰς τῶν ἄστρων, συμφωνούντων ἀλλήλοις τῶν δύο (Εὐδόξου) συνταγμάτων, περὶ δὲ τοῦ Περσέως διαφόρου τῆς ἀναγραφῆς οὔσης εὐλόγως ὁ Ἄρατος διαπορῶν ποίᾳ τις κατακολουθήσει ἀποφάσει, ἀμφήριστόν φησιν εἶναι καὶ διστάζόμενον. Sane ex propria obſeruatione non ſcripſiſſe Aratum, praeter Ciceronem teſtatur idem *Hipparchus* lib. I. Τῇ Εὐδόξου συντάξει κατακολουθήσας τὰ Φαινόμενα γέγραφεν, ἀλλ᾽ οὐ κατιδίαν παρατηρήσας, ἢ μαθηματικὴν κρίσιν ἐπαγγελλόμενος ἐν τοῖς οὐρανίοις προσφέρεσθαι περὶ διαμαρτανόντων τῶν ἐν αὐτοῖς. Quod adeo verum eſſe notat per librum illum integrum, vt etiam clima [o]) ipſum, ad quod phaenomena accommodauit, ab Eudoxo Aratus petierit.

Χωρὶς

p. 345. *Ouid.* amor. I. 15, 16. *Heumann.* Auctor vitae apud Iriartum pag. 202 ſq. nonnullis, ait, placet, Aratum fuiſſe facultate medicum, totumque genuinum opus *Theriaca* ſcripſiſſe *Nicandro*, mathematico, eique tradidiſſe; ipſum vero ab eo viciſſim accepiſſe *phaenomena*, et quaſi propria deſcripſiſſe. *Harl.*

l) In codice Matritenſi apud Iriartum pag. 203. carmen Arati praeter conſuetudinem, in editionibus ſeruatam, diuiditur in quatuor libros. Liber primus, Ἀράτου Φαινόμενα βιβλίον α΄, incipit a verſu ἐκ διὸς ἀρχώμεσθα etc. liber II. a verſu Ταῦτά κε θηήσαιο παρερχομένων ἐνιαυτῶν, lib. tertius inſcriptus eſt, Ἀράτου βιβλίον τρίτον τῶν Φαινομένων, τὸ καλούμενον διοσημεῖαι, et incipit, οὐχ ὁράας ὀλίγη μὲν ὅταν κεράασσι σελήνη. liber quartus, Ἀράτου βιβλίον τέταρτον τῶν Φαινομένων περὶ ἡλίου· incipit Ἠελίου δέ τοι μελέτω ἑκάτερθεν ἰόντος et deſinit, οὐδέποτε σχεδίως κεν ἐπ᾽ αἰθέρι τεκμήραιο. Ita quoque cod. chart. *Neapolit.* ſaec. XVI. in biblioth. Auguſtinenſium S. Ioann. ad Carbonariam, (quae multos cuſtodit codd. gr. et quorum indicem mstum nuper demum accepi beneficio operaque cel. *Cajetani Ancora,*) continet Φαινομ. *libros quatuor.* Auctor vitae apud *Iriart.* pag. 202. eſt, ait, Arati Phaenomen. tractatus triplex, *ſtellarum deſcriptio* (καταστέρωσις,); *ſimul orientium et ſimul occidentium enarratio;* et *prognoſtica per ſigna,* (πρόγνωσις διὰ σημείων.) etc. *Harl.*

m) Latine expreſſit *Virgilius* I. Georgic. 351 ſqq. conf. *Fuluium Vrſinum* pag. 106 ſqq. [pag. 122 ſqq edit. Valcken.] Virgilii cum graecis ſcriptoribus collati. *Fabric.* — adde cel. *Heynium* ad locum Virgilii: isque notat, verſus illos Arati Prognoſt. 177 ſqq. a *Cicerone* translatos eſſe in latinos de diuin. I. 7 ſqq. vbi vide Dauiſii notas. *Chaufepié* l. c. not. *F. Harl.*

n) Fallitur Suidas, qui Eudoxum δι᾽ ἐπῶν ἀστρονομίαν ſcripſiſſe adfirmat in: Εὔδοξος.

o) Ex diuerſis aſtronomis diuerſorum climatum obſeruationes tranſtuliſſe Aratum, ſuſpicatur *Grotius* in notis pag. 10. At *Petauius* III. 5. auctarii ad opus de doctrina temp. contendit, Eudoxum varia parapegmata nec vnius loci confeciſſe. Iſta forte miſcuit ac inter ſe confudit aſtrologiae non ſatis peritus Aratus. Vide et, ſi placet, quae *Voſſius* pag. 155. de ſcientiis mathemat. *Tatii* Iſagogen pag. 35. Schol. Gr. ad v. 498. Ad Helleſponti clima ſcripſiſſe, ex Hipparcho colligit *Rob. Balforeus* ad Cleomedem pag. 180. *Fabric.* conf. infra

Χωρὶς δὲ τούτων καὶ τὸ κλίμα τοῦ κόσμου τῷ Εὐδόξῳ ὑποτίθεται ὁ Ἄρατος. Καὶ γὰρ ὁ Εὔδοξος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ ἐνόπτρῳ τὸν τροπικὸν τέμνεσθαί φησιν οὕτως, ὥστε λόγον ἔχειν τὰ τμήματα πρὸς ἄλληλα τὸν αὐτὸν οἷον ἔχει τὰ ε πρὸς τὰ γ. Et lib. II. iterum adfirmat, eum ὡσανεὶ παραγράφειν τὰ ὑπὸ Εὐδόξου εἰρημένα. Eudoxum et Aratum χωρὶς τοῦ ὁλοσχεροῦς, *non satis adcurate* scripsisse, animaduertit *Hipparchus* lib. II. pag. 126. Κατὰ πλάτος pag. 143. [adde vitam, ab Iriarto et Ruhnkenio graece editam.] *Salmasium* vero, qui p. 822. ad Solin. non Eudoxum, sed Phainum vel Metonem fuisse contendit, quem Aratus fuerit sequutus, confutat *Petauius* VI. 9. Auctarii operis de doctrina temporum. Hesiodi imitatorem iam olim agnouit Callimachus, Arato suppar, in epigrammate, de quo dixi lib. II. cap. 8. §. 17. et hinc inde notat Grotius in notis. Ζῆλον Ὁμηρικὸν in Arato praedicat Suidas. Ποιητὴν οὐδὲν ἀδοξότερον τοῦ Ὁμήρου vocat *Maximus Tyrius* diss. 14. [diss. 30. edit. II. p. 354. vbi vide Dauis. pag. 609. eumdem *Dauis.* ad Cicer. de N. D. II. 63.] Et *Ouidio* iudice lib. I. Amor. eleg. 15. *cum Sole et Luna semper Aratus erit.* [*Boethus Sidonius* libro I. apud auctorem vitae Arati, ab Iriarto editae pag. 202. ait, Aratum non Hesiodi, sed Homeri fuisse imitatorem, quippe eius poeseos forma grandior sit, quam apud Hesiodum.] Sed ne alia Arati elogia [p]), a *Barthio* lib. I. Aduersar. cap. 15. magnam partem collecta, hic repetam, non exiguae laudi poetae nostro astrico est, quod hemistichion eius τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν, quod versu quinto phaenomenon etiamnum exstat, sanctificare dignatus est sanctus Paulus, apostolus, Arati conterraneus, Actor. XVII. 28. ex eo enim petitum illud esse, obseruant post *Clementem Alex.* I. Strom. pag. 315. *Hieronymus* epistola ad Magnum et in Galat. IV. Tit. I. tum *Chrysostomus*, *Oecumenius* aliique [q]): licet Euthalius, a Zacagnio editus, p. 420. ait esse Ἀράτου Ἀστρονόμου καὶ Ὁμήρου Ποιητοῦ, et in *Cleanthis*, qui Athenis docuit, (Athenienses autem adloquitur Paulus, quum ait, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι,) insigni ad Iouem hymno, quem e codice Farnesiano eclogarum physicarum [⁋] Stobaei, (in vulgatis enim Stobaei libris, etiam in excerptis a Grotio frustra illum quaeres,) [r]) vulgauit *Fulvius Vrsinus* post carmina IX. foeminarum pag. 272. et post Vrsinum *H. Stephanus* pag. 49.

stra in indice scriptor. in schol. ad Aratum, voc. *Aratus*, et cl. *Io. Frid. Pfaff* commentat. de ortibus et occasibus siderum, apud auctores classicos commemoratis. Gotting. 1786. 4. pag. 44 sqq. *Harl.*

p) Contra *Quinctilian.* I. O. X. I. 55. *Arati*, inquit, *materia motu caret, vt in qua nulla varietas, nullus adfectus, nulla persona, nulla cuiusquam sit oratio: sufficit tamen operi, cui se parem credidit.* Aratum tamen defendit *Barth* loco a Fabricio citato. adde interpretes ad Quinctiliani locum in exemplo Burmanni tom. II pag. 893. De eodem Quinctil. loco iudicat *Adr. Baillet* in Iugemens des Savans etc. tom. III. nr. 1126. pag. 145. edit. Amstel. 1725. 4. cuius tamen expositionem reprehendit *Chaufepié* l. c. not. *C.* adde *Tan. le Fevre* Abregé des Vies des poet. grecs pag. 163. *Harl.*

q) *Stratonis Cardiani* epigr. Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, καθὼς εἴρηκεν Ἄρατος. conf. *Frid. Strunz* et *Bernhardi Winkleri* diss. tres de loco Arati, quem citat Paullus, apostolus, Wittebergae 1719. *Fabric.* *Io. Aeg. Strauch.* disp de probat. existentiae dei ad Aratum. Witteb. Commentarium fere in hunc locum scripsit, variorum iudicia collegit, et verba tam Aratea, quam Paullina explicuit *Petrus Horreus* in miscellaneis criticis, Leowardiae et Harlingae 1738. 8. cap. I. pag. 1—21. *Harl.*

r) Exstat tamen in *Heeren* edit. eclogar. Stobaei physicarum nr. 12. pag. 30. vbi vid. not. cel. editoris. De *Cleanthe* et edd. vid. supra in vol. III. pag 550 sqq. Arati fragmentum, ex quo ille versus sumtus est, prostat quoque in iisdem Stobaei eclogis pag. 26. edit. Heeren. *Harl.*

Poes. Philosoph. atque cum eleganti Iac. Duporti metaphrasi *Cudworthus* pag. 432. itidem versu quarto legitur ἐκ σοῦ γὰρ γένος ἐσμὲν, et in Pythagoreorum aureis illud notum: θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσι, pro quo eleganter *Oppianus* V. ἁλιευτ. 7. ἀντωπὸν μακάρεσσι γένος, ad quem locum consulendae doctissimi Rittershusii notae. Insuper hic animaduertam, in *Gennadii, Massiliensis*, libro de ecclesiasticis dogmatibus, qui diu ambulauit sub nomine Augustini, cap. 16. legi, *non cum corpore moritur anima, sicut* Aratus *aut epicurea vanitas adserit.* Sed pro *Arato* legendum *Arabs*, vt praeter auctorem de spiritu et anima, laudatum *Elmenhorstio* in notis pag. 132. docet *Rhabanus Maurus*, qui totum illum Gennadii libellum inseruit IIII. de vniuerso cap. 10. tom. I. Opp. pag. 87. b.

III. Quamuis vero Aratus, iudice Hipparcho, ἁπλοῦς τε καὶ σύντομός ἐστι ποιητὴς, ἔτι δὲ σαφὴς τοῖς καὶ μετρίως παρηκολουθηκόσι: quamuis etiam, eodem Hipparcho notante, in plurimis atque potissimis διαφωνῶν siue *diffidens* a φαινομένοις et natura: tamen haec ipsius Phaenomena plurimi e veteribus olim illustrauerant, quorum non pauci s) nominantur ad calcem commentarii Isagogici, qui a *Victorio* pag. 117. editus est sub titulo Ἐρατοσθένους, ἐν ἄλλῳ Ἱππάρχου, εἰς τὰ Φαινόμενα, licet nec Eratosthenis nec Hipparchi esse constet. [adde Dion. Petauii Vranolog. pag. 267.] Notitiam illorum hoc loco subiiciam ordine litterarum, testimonia quaedam et nonnullos etiam scriptores illis adiuncturus.

Agesianax siue *Hegesianax* t), cuius, vt Hermippi quoque Phaenomenon mentio in hoc Ptolemaei epigrammate apud auctorem vitae, quam Victorius edidit: [emendatius, ex sua coniectura, vulgauit tamquam nondum editum *Fulu. Vrsin.* in Virgilio cum gr. scriptoribus collato pag. 15. edit. Valck.]

> Πάνθ' Ἡγησιάναξ τε καὶ Ἕρμιππος τὰ κατ' αἴθρην u)
> Τείρεα, καὶ πολλοὶ ταῦτα τὰ Φαινόμενα
> Βίβλοις ἐγκατέθεντο, ἀποσκόποι δ' ἀφάμαρτον
> Ἀλλὰ τὸ λεπτολόγου σκῆπτρον Ἄρητος ἔχει v).

Alexander, *Aetolus*, Arati aequalis.

Alexander, *Ephesius*.

[*Alexander*, *Lycaites*.]

[*Anacreon*.]

Antigonus, *Grammaticus*.

Apollonius,

s) Non omnes, qui eo loco nominantur οἱ περὶ τοῦ Ποιητοῦ συνταξάμενοι scholiis vel commentariis perpetuis Arati poema illustrarunt; sed quidam ex illis tantum egerunt de poeta, vt Callimachus: alii, vt Thales, Aristarchus Samius, Geminus Rhodius, Parmenides et Eratosthenes scriptis suis astrologicis saltem argumento, quod persequutus est Aratus, lucem adtulerunt. [adde *Chaufepié* l. c. not. *D*. Quosdam nominat auctor vitae ab *Iriarte* pag. 202. editae; ex quo inferam eos, quos iste praeterea, quo iure quaue iniuria? nominauit: *Schmidii* disp. de Arato, cap. II. §. 3. vbi praecipue de Attalo Rhodio, Arati interprete, agitur. *Harl.*

t) Conf. notam ad §. IX. *Harl.*

u) αἴθραν Vrsin. *Harl.*

v) *Vrsin.* duo vltimos versus ita reposuit:
Βίβλοις ἐγκατέθεντο· σκοπῶ δ' ἀπὸ πάντες ἅμαρτον.
Ἀλλά γε λεπτολόγου σκῆπτρον Ἄρατος ἔχει. *Harl.*

Apollonius, *Geometra.*

Apollonius, *Grammaticus.*

Aristarchus, *Samius.*

Aristarchus, *Grammaticus.* [P]

Aristophanes, Byzantius, phaenomena scripsisse traditur in Arati vita, quam vulgauit Victorius.

Aristyllus maior.

Aristyllus minor.

[*Artemidorus.*]

Attalus, *Rhodius*, mathematicus, quem accuratissime sua aetate in Arato interpretando versatum notat Hipparchus, licet passim eum, sicut Aratum quoque ipsum, et quem hic sequutus fuit, Eudoxum, reprehendens. Recensuerat autem emendaueratque Attalus Arati poema et ἐξηγήσει illustrauerat, vt patet ex his prooemii eius verbis apud Hipparchum pag. 101. διὸ δὴ τό, τε τοῦ Ἀράτου βιβλίον ἐξαπεστάλκαμέν σοι διωρθωμένον ὑφ' ἡμῶν καὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ κ. τ. λ.

Boethus, philosophus, in quarto ἐξηγήσεως Arati laudatur a Gemino cap. 14. [Hic forsan quoque est, quem anonymus auctor vitae ex Iriarto a me ad §. II. memoratus laudauit.]

Callimachus, Cyrenaeus, Aratum laudauit in scriptis ad Praxiphanem, teste auctore vitae Arati a Victorio editae, ὡς πολυμαθῆ καὶ ἄριστον ποιητήν.

Callistratus, *Tenedius.*

Crates, *Grammaticus*, citatur a scholiaste Germanici.

Critolai quartum Φαινομένων laudat Plutarchus in parallelis.

Didymus, Alexandrinus, ὁ πονηρὸς laboriosus.

Didymus, Cnidius.

Diodotus, ita forte etiam in scholiaste Germanici legendum pro Diodoro.

Eratosthenes, de quo infra, hoc ipso capite.

Euaeneti duo.

Geminus, Rhodius, de quo supra.

Hegesianax. Vide supra in Agesianacte.

Heliodorus, Stoicus.

Hermippus, Peripateticus.

[*Hipparchus.*]

Lasus, Magnes, phaenomena scripsit teste auctore vitae Arati a Victorio editae.

Mariani metaphrasis phaenomenon Arati iambis graecis 1140. imperante Anastasio composita, Suidae memoratur.

Numenius, Grammaticus.

Parmenides.

Parmeniscus, Grammaticus, laudatur a *Plinio* XVIII. 31.

Pyrrhus, Magnes.

Sminthes.

Sporum, Arati ὑπομνηματιςὴν laudat Leontius de sphaera, et Arati schol. [✠]

Thales videtur inter commentatores Arati poni, quoniam scripserat, (licet diu ante Aratum,) de astrologia, qua ratione multos alios huc referri oportuit.

Timotheus.

Zeno.

Zenodotus, Aetolus, laudatur a scholiaste Germanici.

IV. Hodie exstant 1) *Hipparchi*, Bithyni, centum prope annis Arato iunioris, in Phaenomena Eudoxi, Arati, et Attali in Aratum commentaria libri tres ad *Aeschrionem*, quibus Aratum Eudoxi vestigia legisse, pariterque cum illis Attalum saepius a vero aberrasse ostendit. Vide quae de hoc Hipparcho dixi supra cap. XVIII. 2) *Achillis Tatii*, Alexandrini, (de quo ibid.) Isagoge in Aratum, in qua de vniuersi originibus, elementis ac sphaerae ratione erudite disserit. [cum Arato gr. in biblioth. Vindobon. teste Lambec. comment. vol. VII. cod. CXXVIII. pag. 495 sqq.] 3) Commentarius inchoatus in Aratum, nescio cuius auctoris, sub falso *Eratosthenis* vel *Hipparchi* nomine. 4) Alter anonymi commentarius inchoatus eruditior, praemissa *de genere et vita Arati dissertatione*, qua praeclara nonnulla continentur. Haec quatuor scripta vna cum asterismorum descriptione aliisque scriptis primus e Mediceo et Vaticano codice vulgauit *Petrus Victorius*, latinam quoque illorum versionem daturum se pollicitus. Florent. 1567. fol. [in offic. Iuntarum, Bernardi filiorum. conf. *Villoison*. epist. Vinar. p. 73 sqq. et *Bandin*. cod. MSSt. graec. biblioth. mediceae II. p. 63. not. 1.] Latine primus vertit et excepta illa, quam dixi, asterismorum descriptione, cum sua translatione et dissertationibus copiosis atque eruditis edidit *Dionysius Petauius*, Iesuita, in Vranologio suo siue auctario doctrinae temporum, in quo et Theodori Gazae librum de mensibus post A. C. 1470. compositum, aliosque scriptores, supra cap. XVIII. not. ad §. 19. recensitos, adiunxit. Paris. 1630. fol. et Amstelodami 1703. fol. 5) Scholia graeca in totum Arati poema, praefixa *Leontii* w), mechanici, dissertatione περὶ κατασκευῆς Ἀρατείας σφαίρας, et

w) Constat, *Leontium* scripsisse hanc in gratiam Theodori, familiaris sui, quocum non ita pridem mechanicae se arti operatum testatur. Πρώην, ὦ καλὲ Θεόδωρε, ἐτυγχάνομεν ἐν τῷ μηχανικῷ ἐργαςηρίῳ ἐργαζόμενοι. Siue hic fuerit *Theodorus*, mechanicus, ad quem Proclus scripsit librum de prouidentia et fato, siue alter potius, vt videtur, Theodorus, paullo iunior, ἐπὶ σοφίᾳ τῇ καλουμένῃ μηχανικῇ λόγιος, cuius ope, Romani sub Iustiniano imp. vsi sunt aduersus Chosroen in obsidione Darae ciuitatis, vt refert *Procopius* lib. II. de bello Persico cap. 13. p. 121. Narrat quoque *Leontius*, sphaeram se huiuscemodi Arateam, qualem desiderabat Theodorus, iam construxisse *Elpidio*, Scholastico, ἀνδρὶ ἀξιολόγῳ ὁμοῦ καὶ φιλομαθεῖ. Hic est, ni fallor, *Elpidius*, Patricius, qui deinde primo anno Mauritii missus est legatus ad Chaganum, Auarum regem, teste Cedreno et aliis. Vnde de aetate

et Arati vita, nescio quo scriptore, a priore illa, quam a Victorio editam dixi, diuersa et breuiore. Haec [P] scholia in editionibus [et nonnullis codd. vt Florentino Laurent. apud *Bandin.* codd. MSSt. gr. II. pag. 76. cod. XLIV. vid. infra catalog. codd.] tribuuntur *Theoni*, Alexandrino, de quo lib. V. dixi. Sed recte Grotius pag. 24. ad Aratum: *Sciendum est, scholia Aratea non esse vnius Theonis, sed et aliorum: nam et saepe idem iteratur, quod scholiastae facere non solent, et contrariae sententiae inferuntur.* Adde, quod in MSS. codicibus longe aliter passim leguntur, vt obseruarunt viri docti, Salmasius ad Solin. Huetius ad Manilium pag. 8. etc. [Atqui differunt in cod. Mosquensi, vbi quidem Theoni quoque adscribuntur; sed ea sunt vulgatis meliora, nonnumquam locupletiora, et interpolationibus minus referta;

aetate *Leontii* nostri constare arbitror, quem aliquot post Claudium Ptolemaeum saeculis, (probabiliter temporibus Mauritii, imperatoris, qui A. C. 602. securi est percussus,) scripsisse colligas etiam ex eo, quod, sphaeras siue globos coelestes, testatur, sua aetate non tantum ab Arati descriptione in quam plurimis dissidere, sed et a Ptolemaeo abire in quibusdam. Alius *Pontius Leontius*, Burdegalensis, latinus scriptor, cuius meminere Sidonius et Fortunatus. De hoc Brassicanus ad Petron. pag. 572. edit. Burmanni I. „Seruius ad Virgil. Aen. XII. 118. *Marti gramen est sacrum, quod secundum Plinium ex humano cruore procreatur.* etc. — Meminit et L. Apuleius in libro de herbis et *Leontius, Mythographus*, auctor minime malus, superioribus annis, a nobis tantum non ab inferis excitatus, et aliquando cum philologis communicandus." [Sed Burmannus in nota, non praestitit, ait; et Leontius adhuc latet, aut periit in bello Smalkaldico, cum numerosis aliis scriptoribus. — — Fabric. in Bibl. Gr. lib. V. cap. 11. vol. VII. postquam a p. 453. de *Leontio*, episcopo Neapoleos in Cypro insulae eiusque scriptis egerat, pag. 455—460. longum *Leontiorum* variorum catalogum contexuit, et de *Pontio Leontio*, Burdegalensi, p. 456. ea, quae sequuntur, scripsit: „*Pontius Leontius, Burdegalensis*, quem primum Aquitanorum vocat *Sidonius* VII. 12. epist. vide etiam epist. 11. eiusdem libri et carmen 22. Ab hoc diuersus *Leontius*, episcopus Burdegalensis, Venantio Fortunato lib. I. celebratus; sui enim matrem *Liuiam* vocat *Sidonius* libr. VIII. epist. 11. *Fortunatus* lib. I. carmine 17. et lib. IV. carmine 10. *Placidinam*. Sed fuit et alter *Leontius*, Burdegalensis episcopus, anterior siue aetate prior, cuius epitaphium exstat apud eumdem Fortunatum lib. IV. carmine 9. Quod vero *Gabriel Lurbeus* in Chronico rerum Burdegalensium hunc Leontium refert ad A. C. 485. alterum ad 555. non magis certum est, quam quod Vinetus ad epistolam 19. Ausonii, nomen integrum Paulini, ad quem Ausonius scribit, putat fuisse *Pontium Paulinum Leontium*." — Hactenus Fabricius. Idem tamen pag. 457 sq. discernit illum *Pontium Leontium* ab Leontio latino fabularum scriptore, cuius Brassicanus ad Petronium meminit, et addidit; „Nescio, idemne sit *Leontius*, grammaticus, cognomento *lascivus*, de quo Ausonius in professoribus Burdegalensibus, epigramm. VII." — De *Leontiis*, Byzantino, tam maiore, quam minore, Neapolitano et *Pilato*, (Thessalonicensi praeceptore Boccacii, circa ann. Chr. 1340.) vide quoque *Saxii* Onomast. II. pag. 66. 67. 144 et 361. *Harl.*] Plures, *Leontii* nomine gaudentes, collegit *Iac. Gothofredus* in Prosopographia codicis Theodos. pag. 369. et *Ioh. Ionsius* epistola de Spartis in Syntagmate Graeuiano pag. 222. quibus addendus *Leontius Phoronei*, Argiuorum regis, frater, ap. Petrum Bles. epist. 79. *Leontius, Aglaionis* F. de quo Plato 4. de Rep. pag. 411. *Leontius*, ad quem Iulianus, imp. epist. 22. et ad quem *Libanius* lib. I. epist. 17. 56. etc. [In maiore Libanii epistolarum editione Wolfiana permultae exstant Leontii epistolae. vide indicem I. sub illius nomine.] *Leontius*, quem sua commendatione Athenis in Θρόνον σοφιστικὸν euectum testatur Olympiodorus apud Photium pag 110. *Leontius*, monachus Monembasiotes a. Chr. 1128. defunctus. vid. *Montfaucon* Palaeographiam graecam pag. 60. *Leontius*, seruus, apud Abdiam III. 21. *Leontius*, Foroiuliensis episcopus, de quo *Vicentius Barralis* pag. 126 sq. *Leontius, Magnesianus*, laudatus Nic. Alemanno ad hist. arcanam Procopii pag. 7. De *Leontii, Cyprii*, locis communibus theologicis vide sis Colomesii paralipomena de scriptoribus ecclesiasticis. [adde indicem ad hanc Bibl. Gr. vbi multi Leontii occurrunt.]

referta; quare bene fecit cl. Buhle, quod ea integra subiecit tom. I. suae editionis, de qua infra disputabitur. Codicem antiquae sane notae in biblioth. Vaticana custoditum, et interpretem Arati anonymum continentem, laudat ex eaque particulam excerpit *Fuluius Vrsinus* in Virgilii cum scriptor. gr. collati, pag. 11. [pag. 13. edit. Valcken. *Harl.*] — *Leontii* cuiusdam latinam explanationem phaenomenon Arati satis antiquam exstare membranaceam in S. Galli bibliotheca, testatus est *Goldastus* ad Valeriani, Cimelensis episcopi, sermonem de bono disciplinae pag. 51. Ineditum Arati scholiasten citat idem *Salmasius* pag. 891. et *Bochartus* in Hierozoico tom. I. pag. 189. [vid. infra in fine notitiae codd.] Eustathius quoque ad Homerum laudat Arati ὑπομνηματιστὰς et ἐξηγητάς.

V. Latino carmine pridem Arati phaenomena conuertit *Cicero*, admodum, vt lib. II. de natura deorum cap. 41. testatur, adolescentulus: et *Germanicus Caesar* et *Auienus*; atque, Hieronymo in I. ad Titum teste, *multi, quos enumerare longum est.* *Ciceronis* fragmenta sola x), at *Germanici*, (quem Rutgersius atque alii quidam perperam malunt Domitianum,) metaphrasis integra phaenomenon cum prognosticorum initio et Auieni Aratus integer exstat, de quibus vide, si placet, quae in Bibliotheca latina adnotaui, vbi etiam de latino, quem vocant, Germanici scholiaste: [adde, quae de Germanico notaui in breuiore notitia litteraturae rom. pag. 301 sqq. et in introduct. in notitiam litterat. rom. II. pag. 473 sqq. et de *Auieno* in breuiore notitia pag. 696. cum primis cel. *Wernsdorf* in prolegom. ad partem II. tomi V. poetar. lat. minor. pag. 653 sq. *Harl.*] — His *Iulium Caesarem* adiungere facile erat, nisi videretur metuendum, ne illum pro Germanico Caesare Firmici ac Suidae inaduertentia posuerit. Neque adeo exploratum est de *C. Heluio Cinna*, quem latina metaphrasi donasse Arati carmen, contendit *Barthius* IV. 20. ex hoc illius epigrammate:

> *Haec tibi Arateis multum inuigilata lucernis*
> *Carmina, queis ignes nouimus aetherios*
> *Leuis in aridulo maluae descripta libello*
> *Prusiaca vexi munera nauicula.*

Pro *nouimus* legit ille Barth. *mouimus*. [Id epigramma post Pithoeum et Scaligerum edidit *Burmannus* II. in Anthologia vett. latinorum epigr. et poemat. lib. II. epigr. CCLI. vol. I. pag. 440 sq. et notis illustrauit vberrimis. Is pro *inuigilata*, quod est apud *Isidor.* lib. VI. Orig. 12. et alios, dedit *vigilata:* tum *mouimus* poetice dictum pro *decantauimus*, cum Pithoeo et Barthio rescripsit. *Harl.*] — *Ouidium* y) e Probo ad Georgica Virgilii addit idem *Barthius* X. 21. Aduersar. Etiam *Manilium* in Apotelesmaticis suis Arati quaedam ad verbum transtulisse, obseruat *Scaliger* pag. 54. ad Manil. edit. Argentorat. Sed nec *Statii*, poetae, pater hoc loco praetereundus, de quo *Papinius* filius in Epicedio V. 3. silu. v. 23.

> — — *notique modos extendis Arati.* [P]

VI. E

x) Conf. *Heilbronner* pag. 288 sqq. Obseruatt. in Cic. fragm. scripserunt *Paul. Leopardus* emendatt. XVI. 14. et XVIII. 16 sqq. *Hadr. Turneb.* Aduers. VIII. 17. *Io. Cochanou.* Cracou. 1579. 4. *Harl.*

y) *Lactantius* II. 5. 24. *quanto igitur Naso prudentius. — — Is cum librum, quo Phaenomena breuiter comprehendit, his tribus versibus terminauit:*

> *Tot numero, talique deus simulacra figura*
> *Imposuit coelo; perque atras sparsa tenebras,*
> *Clara pruinosae iussit dare lumina nocti.*

VI. E recentioribus fertur latina metaphrasis *Nicolai Alen*, Essextiani, Angli, inter eius poemata. Paris. 1651. 4. [ann. 1561. 4. in catal. Pinell. I. pag. 260 sq. et apud Buhlium praef. adde *Fabric.* Bibl. Lat. lib. III. cap. 11. §. 3. 4] *Hugonis Grotii*, qui fragmentis Ciceronis, quae exstant seruatis, reliqua de suo suppleuit, in syntagmate Arateorum, de quo infra, Lugd. Bat. 1600. 4. *Eliae* denique *Schedii*, (eiusdem, cuius de diis germanorum liber exstat,) Gustrou. 1631. 8. qui hunc primum animi sui, quem vocat, foetum dicauit patri, Georgio Schedio, scholae Gustrou. rectori, atque Eliae Schedio, patruo, Superintend. Barsthano. *Gallico* carmine saltem fragmenta Ciceronis reddidit *Durerus* a Lescaloperio subinde notis ad Ciceronem de natura deor. pag. 409 sq. reprehensus. *Italice* Aratum, vt audio, conuertit *Bernardinus Baldus*, admodum iuuenis, et *Antonius Mar. Saluini*, vid. Giornale d'Italia tom. XIV. pag. 132. Sed iam deinceps graecas ac graecolatinas Arati editiones prosequamur.

[*Codices MSSti atque editiones.*

Codices quosdam diligenter recensuit cl. *Buhle* in praefat. ad Aratum tom. I. Multos commemorauit *Heilbronner* libro saepius citato: et numeri paginarum simpliciter positi paginas operis Heilbronneriani significant. Ego vero alios praeterea nominaui aut hinc inde adspersi obseruationes. — Sunt igitur codd. in biblioth. *Vaticana* ex *Arati phaenomenis* πρὸς εἰσαγωγὴν ἐκ τῶν Ἀχιλλέως περὶ τοῦ παντός. *Arati* epitome phaenomenon, et *Arati* phaenomena; (pag. 538. 541. 544.) *Romae* in biblioth. *Barberiniana*, cuius V. L. accepit Buhlius. — *Neapoli* in biblioth. monasterii Sancti Seuerini *Arati* phaenom. (pag. 548.) — ibid. in biblioth. Augustin. S. Io. ad Carbonar. vid. supra ad §. II. — in biblioth. *Medicea Florent.* Arati phaenom. cum scholiis et praefationibus, scripta ann. 1464. nec non *Hipparchi* in *Arati* et *Eudoxi* phaenom. enarrationum libri III. excerpta ex *Achille* ad introduction. in Arati phaenom. et e tertio sermone *Hipparchi* in *Arati* et Eudoxi phaenom. item excerpta ex enarratione *Theonis* in *Arati* phaenom. digesta a sapientissimo monacho D. Maximo Planude. (pag. 552. adde *Buhlii* praefat. ad Aratum pag. XIV. inprimis *Bandin.* catalog. msstor. gr. biblioth. Laurent. II. p. 63—67. cod. XXXVII. XXXIX et XLIV. — pag. 105. cod. XXXII. *Arati* phaenom. cum versibus latinis ex Ciceronis versione nonnullis et scholiis graecis margini adscriptis.) — *Venetiis* in biblioth. D. Marci, *Ar.* phaen. (pag. 560. in catal. MSSt. gr. illius biblioth. plures codd. enumerantur: pag. 146. cod. CCCXVII. Arati phaenom. cum notis interlinearibus, et prognostica; p. 247. cod. CCCCLXV. eadem p. 251. cod. CCCCLXXVI. eadem cum scholiis, quae a vulgatis haud leuiter discrepant; exstant praeterea in eodem cod. quaedam ex *Leontii*, mechanici, dissertatione περὶ κατασκευῆς Ἀρατείας σφαίρας, — pag. 252. cod. CCCCLXXX. Arati phaen. et prognostica cum scholiis, in margine scriptis, et poetae vita, quae est in edit. Paris. Guil. Morellii 1559.) — in biblioth. *Scorialensi*, regis Hispaniarum, Arati phaenom. cum scholiis et eius vita. vid. *Plüers* itiner. per Hispan. germanice pag. 157. — In biblioth. *Matritensi* regia duo codices seruari iam supra aliquoties adnotare memini. In cod. LXVII. apud *Iriartum* pag. 238 sqq. primum occurrunt in Arati phaenomena, h. e. priora duo capita commentarii Eratosthenis, alias Hipparchi ad Arati phaen. sed in fine pleniores, quam a Petauio in Vranologio pag. 256 sqq. publicati. Sequitur Arati genus, de quo supra disserui. Sequuntur *Eratosthenis* catasterismi: tum aliud genus Arati atque Arati phaenom. hypothesis, quae praemittitur Theonis in ea scholiis, apud

Morelium 1559. 4. graece excusis; porro posteriora II. capita *Leonis, mechanici*, de compositione sphaerae arateae, denique in Arati phaenomena commentarius: quae est pars ex initio scholiorum, Theoni vulgo adscriptorum. In cod. LXI. anno 1465. scripto sunt pag. 201 sqq. apud Iriartum, Arati genus, supra iam memoratum, Arati carmen, in quatuor libros distributum, et alia, ab Iriarto e cod. eruta et publicata. — in cod. LXXXIV. fol. 79. apud Iriart. pag. 336. ex Arato eiusque commentario quaedam depromta. — In biblioth. *Paris.* regia, Arati phaenom. quater (pag. 571 — 573 et 577. — secundum catalogum MSStorum biblioth. regiae Paris. in *septem* codd. Arati carmen reperitur.) — In cod. CCCLII. a Leonardo Philara, vulgo Villeret, Atheniensi, scripto *Coisliniano*, teste *Montfaucon* catal. MSS. biblioth. Coisl. p. 519. inter epigrammata, ex variis auctoribus collecta, occurrit quoque Arati nomen. — In catalogo MSStorum graecor. de *Mesme*, Arati phaen. (pag. 584.) — in biblioth. *Bodleiana*, duo codd. quorum alter adiecta habet scholia. (pag. 593.) ibidem *Hipparchi* in Arati et Eudoxi phaenomena, bis (pag. 612 et 618.) — in alia biblioth. in Anglia, *Arati* phaenom. lat. versibus reddita cum figg. elegantissimis, quas expressit Hugo Grotius, tunc XIV. aut XVI. annorum puer, in syntagmate Arateorum. (p. 634.) — In bibl. Vffenbach. cod. vetust. lat. *Arat.* et alia *astronom.* vid. catal. tom. III. pag. 551. — In biblioth. *Vindobonensi* auctore Lambecio in comment. bibl. caesareae VII. p. 494 et 496. bis: n. cod. CXXVII. continet *Arati phaenomena*, cum anonymi cuiusdam antiqui auctoris scholiis gr. a commentario, qui Theoni tribuitur, diuersis: cod. CXXVIII. complectitur *Arati phaenomena* et *Diosemeia* cum vita Arati, prolegomenis et commentario Theonis, vt vulgo putatur. Lambecius multus est de Arato et quibusdam editionibus.* — — Codex quoque fuit quondam in biblioth. Heidelberg. eoque vsus est Stephanus. — In biblioth. *Bernensi* est cod. memorabilis; *Claudii Caesaris Arati* phaenomena: qui multis differt ab editione Grotiana. vid. *Sinneri* catal. codd. Bern. pag. 278 sqq. De codd. *Vratislauiensi*, et *Mosquensi* cl. *Buhle*, qui illorum varias lectiones adhibuit, in praefatione iam disseruit: idemque et cl. Heeren de codice *Augustano*, qui eclogas Stobaei, in hisque Arati fragmenta continet. Ex codice Mosquensi varias lectiones antea publici iuris fecerat cel. *Matthaei* in Lectionibus Mosquensibus, vol. I. Lipsiae 1779. 8. pag. 95 — 111. et ex eodem codice V. L. ad *Cleomedis* librum I. de meteoris p. 112 — 120. — In biblioth. *Leidensi*, teste catalogo pag. 386. *Arati philos.* (n. 18. sic in MSto; sed sunt *Manilii* Astronomicon libri,) et 398. nr. 59. — *Aratea* cum figuris pulcerrimis et illuminatis. pag. 383. n. 79. — *Bochartus* in Hierozoico *scholiasten* quemdam, nondum editum, laudat in parte priore lib. II. cap. 13. pag. 189. lin. 49. item lib. III. cap. 4. pag. 754. lin. 45. item lib. III. cap. 10. pag. 826. lin. 35. et in parte poster. lib. II. cap. 13. pag. 213. edit. Francof. adnotante Schmidio in diss. de Arato §. 4. cap. 11.

E d i t i o n e s.

Cunctas fere indicarunt *Scheibelius* et *Buhlius* VV. CC. Ille in Astronomische Bibliographie; hic in praefatione ad I. tomum editionis suae. De paucis egit *Clément* in Bibl. curieuse histor. et critique tom. II. pag. 4 sq.

Marci Manlii (leg. *Manilii*) poetae clarissimi astronomicon ad Caesarem Augustum libri quinque. *A r a t h u s* Germanici ad Augustum Bononiae. in calce: *Bononiae impressum per me Vgonem Rugerium et Dominum Bertuchum,* 1474. vid. *Maittaire* A. T. IV. part. I. pag. 336. *Goetzii* Memor. Bibl. Dresd. III. pag. 129. *Scheibel* astronom. Bibliograph. I. pag. 8.

Rusi

Rufi Festi Auieni interpretatio phaenomenorum *Arati* et *Dionysius* de situ orbis et descriptio orae maritimae; item *Arati* interpretatio p r *Germanicum* et *Ciceronem*, et *Serenus* de medicina; arte et ingenio *Antonii de Strata, Cremonensis.* — *Victore Pisano* recognitore. Venetiis 1488. 4. vid. *Scheibel.* l. l. pag. 20 sq. Sed omnium accuratissime de illa editione disputat, diuersorum iudicia studiose colligit, et controuersias de illa ortas diligenter componit, collatis pluribus exemplaribus, cel. *Wernsdorf* in prolegom. ad Poetas latin. minores, tomi V. part. II. (Helmstadii 1791. 8.) pag. 692—700. Ostendit, *Georgium Vallam* esse auctorem editionis, eumque msstos eorum libellos, quos apud se habebat, concessisse typographo imprimendos; *Victorem Pisanum*, eius discipulum, qui praefatus est, impressionis atque editionis curam gessisse; typographum et redemtorem libri fuisse *Antonium de Strata.* Cum littera *h.* incipit pars altera voluminis pag. 117. hac inscriptione: *Fragmentum arati phaenomenon per germanicum in latinum conuersi cum commento, nuper in Sicilia repertum.* (Haec pars interdum separata ab reliquis reperitur; cuius exemplum est in biblioth. Leidensi: pag. 175. nr. 486. nec est particula edit. Aldinae, vt *Scheibel* suspicatus est.) Demonstrat denique Wernsdorf, *Thomam de Blauis* eodem anno ibidem, non, Auienum cum reliquis; sed Hygini astronomic. edidisse. Confundit editt. *Clement* l. l. tom. II. pag. 286. vbi de illa Auieni etc. editione agit.

Iulii Firmici astronomicorum libri octo integri et emendati, ex scythicis oris ad nos nuper allati. *Marci Manilii* astronomicorum libri quinque; *Arati Phaenomena Germanico Caesare* interprete cum commentariis et imaginibus. *Arati eiusdem phaenomenon* fragmentum *M. T. Cic.* interprete. *Arati eiusdem Phaenomena Ruffo Festo* interprete. *Arati eiusdem Phaenomena graece.* *Theonis* commentaria copiosissima in Arati phaenomena graece. *Procli Diodochi* Sphaera, graece. *Procli* eiusdem Sphaera, *Thoma Linacro* interprete. Venet. in aedibus Aldi Romani. MID. (1499.) fol.

Raro inueniuntur integra exemplaria. Hinc in aliis desunt Arati phaenomena, graece, in aliis alia, vt *Scheibel* l. c. pag. 45 sqq. exemplis variis ostendit, et editionem intelligenter describit. Atque quoniam interdum particula plagularum N—S. in quinternionibus, quae habet Ἀράτε Σολέως Φαινόμενα μετὰ σχολίων, *Arati Solensis phaenomena cum commentariis*, separata a reliquis fascibus reperitur, factum est, vt haec particula, tamquam peculiaris, sine a. et l. et prima editio, quae antiquior esset Aldina, a nonnullis haberetur: quem errorem etiam commisit *Clement* l. l. tom. II. pag. 4. vid. *Scheibel* l. c. pag. 1 sqq. Serie dell' edizioni Aldini etc. edit. II. p. 20. *Seemiller* biblioth. academ. Ingolstad. incunabula typograph. tom. IV. pag. 113. Integrum exemplar seruat acad. biblioth. Göttingensis. vid. *Buhle* l. c.

Arati phaenomena gr. et lat. cum praefat. *Phil. Melanchthonis* ad Hieronym. Bomgartner, Wittebergae sine anni nota in 8. 4. et dimidia plag. in biblioth. cl. Strobelii, Noriberg. Cl. Buhle addit notam anni 1521. sed illam se non vidisse editionem fatetur.

Dionysii orbis descriptio, *Arati astronomicon; Procli* sphaera, graece, cum scholiis *Iac. Ceporini.* Basileae apud Io. Bebelium. 1523. 8.

Vid. *Maittaire* A. T. II. pag. 638.

Dionysii — *Arati astronomicon*, *Procli* sphaera, gr. et lat. cum scholiis *Iac. Ceporini.* Basileae 1534. 8. *apud Bebelium*, secundum *Maittair.* II. pag. 807. in indice autem, *Basil. in*

aedibus Thomae Wolfii; contra *in 12. in aedibus Thomae Wolfii*, secundum *Buhl.* p. XVI sq. praefat. qui monet, non additum esse Cleomedem, nec excusum apud H. Petri, vti apud Fabricium traditum fuit.

Sequitur edit. Aldinam; sed quaedam consulto immutasse videtur; quaedam in Aratum notauit. At haec editio tantum repetitio superioris mihi esse videtur; quoniam Ceporinus in epist. ad lectorem scribit: „Ecce nouae officinae litterariae *Ioannis Bebelii*, suis ipsius manibus — — probe elaboratas primitias."

C. Iulii Hygini — fabularum liber, — antehac numquam excusus. *Eiusdem poeticon astronomicon* libri quatuor. Quibus accesserunt similis argumenti. *Palaephati* de fabulosis narrationibus lib. I. *Eiusdem* de vocum antiquarum interpretatione liber I. *Arati* φαινομενων fragmentum, *Germanico Caesare* interprete. *Eiusdem Phaenomena, graece, cum interpretatione latina.* *Procli* de sphaera libellus gr. et lat. Index etc. Basileae apud Io. Hervagium. Anno M.D.XXXV. (1535.) mense Martio. fol.

Iacob. Micyllus curauit hanc editionem et praefatus est: sed in praefat. de Hygino tantum disseruit. Arati verba interdum in margine explicuit. — Repetitum est opus Basil. 1549. mense Martio, et 1570. mense Aug. ex offic. Heruag. vid. *Freytag.* adpar. litt. I. p. 217. — eodem anno et ibidem prodierunt *Arati Solensis adparentia* etc. lat. 8. Meo exemplo ann. 1535. adglutinatus est:

Ioannis Stoefleri, Iustingensis, mathematici eruditissimi — in *Procli Diadochi* — Sphaeram mundi, omnibus numeris longe absolutissimus *commentarius*. Antehac numquam excusus. — Ex aedibus Morhardinis nostris Tubingae ann. M.D.XXXIIII. (1534. fol.) de quo libro vid. *Scheibel* astronomische Bibliographie, sect. I. pag. 117 sq.

Sphaerae atque astrorum coelestium ratio, natura et motus: ad totius mundi fabricationis cognitionem fundamenta. M.D.XXXVI. (1536.) Valderus. 4.

In auersa tituli pagina Valderus pauca praefatus est. Insunt autem in hac perrara editione hoc ordine: Ἔλεγχος τῶν τȣ̃ Ἀράτȣ σχολίων· Iac. Zieglerus Landauus de solidae sphaerae constructione, *Proclus Diadochus*, Lycius, de sphaera s. globo coelesti, gr. et lat. cum scholiis eiusdem Ziegleri: de canonica per sphaeram operatione: Hemicyclium Berosi (ex Vitruuio IX. 9.) explicatum, ex Iac. Ziegleri traditione. Sequitur pag. 95. *Λεοντίȣ*, Μηχανικȣ̃, περὶ κατασκευῆς Ἀρατείας σφαίρας. pag. 105 sqq. *Arati Phaenomena*, gr. cum scholiis graecis, quae in fine Theoni adscribuntur. pag. 227. Planisphaerium *C. Ptolemaei*, lat. versum cum praefat. Rodulphi Brughensis, denique pag. 275 — 294. *Iordan.* de planisphaerii figuratione. — Hanc edit. Lambecius in comment. de biblioth. caesarea tom. VII. pag. 498. magni aestimauit, et notauit, *Daniel. Heinsium* eam tanti olim fecisse, vt pro rarissima ac pretiosissima strena Iosepho Scaligero donaret. Quum ego exemplar ipse possideam, adfirmare possum, formam esse in 4. non in folio, nec Valderi praefationem, (quam Maittaire A. T. II. pag. 848. recudendam curauit,) esse in ipsa tituli pagina, vt cl. *Scheibelius* suspicatus est in Astronom. Bibliographie I. pag. 123.

Arati Solensis Phaenomena gr. Ciceronis in Arati phaenom. interpretatio. — Accesserunt *Vergilii, Germanici Caesaris* et *Rufi Festi Auieni* carmina, *in respondentia Arati,* quae a Cicerone conuersa interciderunt. Haec autem latina omnia graecis ex altera parte respondent

respondent *Ioachimi Perionii* opera, cuius obseruatt. simul eduntur. Paris. apud Io. Lodoic. Tiletanum. 1540. 4. — repet. eodem anno Basil. apud Henr. Petri. 8. (vt Fabric. ait) ad calcem Nicomacheorum Aristotelis, a Perionio latine translatorum, et Platonis Timaei locis cum Ciceronis de vniuersitate collatis, quod post H. Stephanum in Timaeo pariter et Arato fecit etiam *Henr. Stephanus* in Lexico Ciceroniano ann. 1557. 8.

Perionii obseruationes spectant ad metaphrases latinas. In fronte autem praefixus est *Leontii, mechanici*, de sphaera aratea libellus. conf. *Maittaire* A. T. III. pag. 314. not. *a*.

Διονυσιε — Ἀρατε — Πρόκλε. *Dionysii* orbis descriptio. *Arati Astronomicon. Procli* sphaera, cum scholiis *Ceporini*. Coloniae apud Io. Gymnicum. 1543. 8.

Procli de sphaera liber. *Cleomedis* de mundo, siue circularis inspectionis meteororum libb. II. *Arati Solensis Phaenomena siue Apparentia. Dionysii Afri* descriptio orbis habitabilis. Omnia *graece et latine* —. Adiectis doctorum virorum annotationibus. Basileae apud Henr. Petri. 1547. 8.

Curante *Marco Hoppero*. (vid. *Pinelli* catalog. I. pag. 382. *Hirschii* Millenarium IV. librorum ab anno I. vsque ad ann. L. saeculi XVI. typis exscriptorum, nr. 946. pag. 46 sq.) — *recusa* est et aucta *Io. Honteri*, Coronensis, de cosmographiae rudimentis et omnium prope rerum nomenclatura libr. III. vna cum tabellis geographicis praecipuis, et *Schreckenfuchsii* scholiis in Proclum. Paucae Ceporini adnotatt. in Aratum exstant pag. 658—661. Hopperi epistola dedicatoria scripta est Basileae Kal. Martiis 1561. — *repetita*, at vitiose excusa est editio, ibid. 1585. 8. cum superiore Hopperi epistola, haud mutata.

Procli de sphaera lib. *Cleomedes* de meteoris; *Arati Solensis phaenomena et diosemea; Dionysii Afri* orbis descriptio gr. et lat. cum notis *Io. Ceporini*. Antwerpiae 1554. 8.

Vid. *Pinelli* catalog. I. pag. 260. in catal. biblioth. Iaenischi, Hamburg. 1782. pag. 62. part. I. cap. 2. citatur ann. 1553. eademque anni nota apud Buhl. Repetitio esse videtur editionis Basileensis.

Ἀρατε Σολεως Φαινομενα και διοσημεια. Θεωνος σχολια. Λεοντιε Μηχανικε περι Ἀρατειας σφαιρας. Paris. apud Guil. Morelium, in Graecis typographum regium. M.D.LIX. (1559.) 4.

In quibusdam exemplaribus sunt duo hemisphaeria globi coelestis: in aliis desunt illa. Num edit. Moreliana, Paris. 1557. 4. reuera existat, (sub cuius anni nota, nescio amplius in quo libro aut catalogo indicatam vidi et notaui,) an, vti equidem opinor, error in numero anni commissus sit, decernere nequeo.

Eodem anno 1559. iterum ibidem prodiit *Aratus*, graece, sine scholiis.

Accesserunt eodem anno per eumdem Morelium: *Arati Solensis phaenomena et Prognostica*. Interpretibus *M. T. Cicerone: Rufo Festo Auieno, Germanico Caesare*, vna cum eius commentariis. *C. Iulii Hygini* Astronomicon. Omnia partim e vetustis codicibus, partim e locorum collatione emendata, et emendatorum ratio exposita. Δευτέραι φροντίδες σοφώτεραι. Parisiis 1559. apud Guil. Morelium. 4.

Falli dicitur *Clement* l. c. quum scribat, in ea etiam textum Arati graecum conspici. conf. de tribus his editt. Morelianis *Maittaire* A. T. III. pag. 713. *Buhle* praefat. cum primis

Freytag. in adparatu litterario I. pag. 214—217. *Morelius* in graecis Arati discedit saepe ab edit. Aldina. In Hygino quidem tantum non κατὰ πόδα eum sequutum esse Sot. ri editionem Coloniae Agrippin. 1535. animaduertit *Munker* in praefatione ad Hyginum — In Catalogo tamen biblioth. Leidensis p. 173. edit. fol. sic enumerantur hae editiones: *Arati phaenomena et prognostica*, latine, ex Cicerone, Festo Auieno et Germanico Caesare vna cum eius commentariis. Item *C. Iulii Hygini* astronomicon. Paris. 1559. 4. — *Eadem Aratea,* graece et latine, *cum scholiis graecis Theonis et Leontii, Mechanici;* Cicerone, Festo et G. Caesare interpretibus, Paris. 1559. 4. In catalogo Pinelliano I. p. 260. citantur quoque *Arati phaen.* etc. cum scholiis, *graece* et *latine.* Morel. Paris. 1559. 4. — Latina igitur versio, quae, teste Hambergero, calci textus graeci adiecta est, quibusdam exemplaribus abesse videtur. — Memoratur denique editio, in catalog. biblioth. Leidensi l. c.

Arati phaenomena, graece, cum Theonis scholiis. Paris. 1595. 4.

Nouam Aratei textus recensionem ope codicis cuiusdam mutili et graecorum scholiastarum instituit *Henr. Stephanus* inter Poetas graecos principes heroici carminis, part. II. pag. 288—317. sine scholiis. ann. 1566. fol.

Ἱππάρχȣ Βιθύνȣ τῶν Ἀράτȣ καὶ Εὐδόξȣ φαινομένων ἐξηγήσεων βιβλία γ΄. — Ἀχιλλέως Τατίȣ προλεγόμενα εἰς τὰ Ἀράτȣ φαινόμ. Ἀράτȣ βίος, καὶ σχόλια παλαιῶν τινῶν εἰς τὸ αὐτȣ̃ ποίημα. (curante Victorio.) Florent. 1567. fol. vid. supra, §. IV.

Arati Solensis Phaenomena et Prognostica, interpretibus *M. T. Cicerone, Rufo Festo Auieno, Germanico Caesare*, vna cum eius commentariis. *C. I. Hygini* Astronomicon. Omnia latine, partim e vetustis codd. partim e locorum collatione emendata, et emendatorum ratio ab ipso *Morelio* — exposita. etc. Colon. Agripp. apud Theod. Graminaeum. 1569. fol. vid. *Buhlii* praefat. pag. XXII. Pinelli catalog. II. pag. 261.

Astronomica veterum scripta isagogica graeca et latina. Auct. graeci Procli sphaera. *Arati Solensis, phaenomena et prognostica. Leontius Mechanicus,* de constructione Arateae sphaerae. His tribus adiuncta est interpretatio latina, in qua verbum de verbo expressum est. Latini. *Aratea* phaenomena cum poetica interpretatione *M. T. Ciceronis, Festi Rufi Auieni, Germanici* Caes. cum commentariis incerti auct. *Veterum* poetarum fragmenta astronomica. *C. Iuli Hygini* poeticon astronomicon. Opus non astronomiae solum, sed et poeseos studiosis apprime vtile. (Heidelbergae) in officina Sanctandreana cIↃIↃLXXXIX. (1589.) 8.

Quis curauerit hanc, quae perraris libris adnumeratur, editionem, ignoro: quoniam nemo est praefatus. Meum quidem exemplum caret praefatione. Munker in praefat. ad Hyginum animaduertit, edit. Sanctandreanam adeo expressam esse ex Moreliana, vt, qui praeessent operis, recudere denuo mendas manifestas typographicas, quam immutare quicquam mallent, (quod exemplis in Hygini quidem textu corruptis commonstrauit,) illosque ideo errare iudicat, qui vel a Scaligero eam, vel alio aliquo ex doctis recensitam velint. In Arati tamen textu constituendo operis doctus criticus praefuisse videtur. Nam Leontium excipiunt pag. 159—167. notae breues ad Procli sphaeram et ad Aratum, in quibus V. D. de veritate lectionis iudicat; aliquoties D. Vuiteckindi, quem *nostrum* vocat notarum auctor,

ctor [z]), correctionem adfert, loca corrupta ex ſuo ingenio reſtituit, ex MSS. Palat. alias producit lectiones, interdum in textum admiſſas, Pariſienſis, h. e. Morelianae editionis lectiones memorat, ſaepe refutat, in textu alia repoſita meliore: etiam Stephanianam proſcribit lectionem; immo vero pag. 163. ad voc. ἀπλανέες, „ita, ait, Baſil. Pariſ. et H. Steph. et vt paucis abſoluam, editi libri, quos vidi omnes: quin et Theon ipſe: ſecus Hipparchus, qui tamen huius loci geminam refert lectionem, αὐτοὶ δ' ἀπλατέες, et αὐτοὶ δὲ πλατέες, poſterior Attalo magis probatur, cuius ſententiam confutat Hipparchus." Noua igitur Aratei textus recenſio eſſe, et forſan a Sylburgio facta videtur. Pag. 167 ſqq. G. Ceporini annotatiunculae in Arati phaenomena ſequuntur.

Arati Phaenomena cum Leontii ſphaera et Procli atque cum metaphraſibus Ciceronis, Germanici et Auieni ac poetico aſtronomico, in Aſtronomicis veterum, a *Io. Commelino* editis ann. 1589. 8. memorantur a Fabricio et Buhlio. An eadem eſt editio cum ea, quam ex officina Sanctandreana prodiiſſe, modo retulimus? Nam idem inſigne typographicum, quo vſus eſt Commelinus, in fronte edit. Sanctandreanae, aeri inciſum conſpicitur. An in fronte aliorum exemplarium, *Commelinianae*, in aliorum, *Sanctandreanae* officinae nomen exſtitit?

Noua quodammodo obſcuris Arateis locis exorta eſt lux ope codicis MS. in *Hugonis Grotii*, Bataui, *Syntagmate Arateorum*, quod ſedecim vix annos natus Ioſephi Scaligeri auſpiciis edidit Lugduni Batauor. ex officin. Plantin. apud Chriſtoph. Rapheleng. 1600. 4. vid. *Goetzii* Memor. biblioth. Dresd. part. III. pag. 543. *Burigny* Vie de Grotius, part. I. pag. 27. *Freytag*. anal. pag. 399.

Fabric. de hac editione ea, quae ſequuntur, notauit: „In hoc graeca leguntur cum metaphraſeos Ciceronianae fragmentis, ſeparatim ſubiunctis, et vbi haec deficiunt, Grotii ingenio ſuppletis, tum Germanici metaphraſi itidem ſeorſim ſubnexa, cum imaginibus aſtrorum ex veteri quidem depromtis codice, ſed naturae rerum ac veterum opinioni ſaepe parum reſpondentibus. Hinc Grotii notae ſequuntur in Aratum, Ciceronem, atque Germanicum. Denique ſequitur metaphraſis tertia, Auieno auctore, cum Grotii breuibus notis, ad ſingulas paginas adiunctis. Nam Laurentius Lundius quidem fallitur, qui in compendio Bibliothecae graecae adfirmat, graeca quoque ſcholia in Grotii editione legi. Fallitur etiam Heidenreichius, qui in Pandectis Brandenburgicis ait, Aratum cum aliis ſcriptoribus latine redditum a Iunio Paulo Craſſo. Pro Arato enim Aretaeum dicere debuit. Fuerunt Grotii Aratea in bibliotheca Petri Francii collata cum vet. cod. a Nic. Heinſio, et a viro illo doctiſſimo animaduerſionibus locupletata." Hactenus *Fabric.* add. cl. *Scheibel* aſtronom. Bibliogr. tom. I. pag. 244 ſqq. *Harl.*

In corpore *poetarum graecorum* vett. carminis heroici, cura et recenſione *Iac. Lectii*, tom. I. pag. 619 — 636. vna cum paucis V. L. in margine adpoſitis, ſunt *Arati Phaenomena*, (ex Stephani recenſione recuſa.) Geneuae (ſ. Aureliae Allobrog.) 1606. fol.

C. Iulii Hygini — *Palaephati* — *Fulgentii* libr. *Phornuti* de natura deorum — *Albrici*, philoſ. de deorum imaginibus liber; *Arati* Φαινομένων fragmentum, Germanico Caeſare

z) Witekind per integrum fere poſterius dimidium ſaeculum XVI. Heidelbergae docuit linguam gr. et matheſin, ac ſcripſit de ſphaera mundi et temporis ratione apud Chriſtianos.

Caesare interprete; *Eiusdem phaenomena graece, cum interpretatione latina; Procli* de sphaera libellus, gr. et lat. *Apollodori* bibliotheca etc. Lugduni apud Ioan. Degabiano. 1608. 8. Textus scriptorum maximam partem ex edit. Basil. 1535. fol. est expressus. conf. *Scheibelii* astronom. Bibliogr. sect. III. pag. 37.

Arati Solensis phaenomena et Diosemea. edidit *E. Schedius.* Gustrou. 1631. 8. vid. *Adelungii* Supplementa ad Ioecheri Lexicon eruditorum, vol. I. voc. *Aratus* pag. 1006. Est versio. vid. §. VI.

Aratus. edit. *C. Lud. Manthenii.* Haun. 1641. 8. vid. Comit. *Thott.* catal. bibl. tom. IV. pag. 290.

Arati phaenom. et diosemea graece cum scholiis graecis aliisque opusculis in editione Oxoniensi, ex Moreliana maximam partem ducta, prodierunt huius sententiae:

Ἀράτου Σολέως Φαινόμενα καὶ Διοσημεῖα. Θέωνος σχόλια. Ἐρατοσθένους καταστερισμοί. Μέτρον τῆς γῆς περιφερείας· Τοῦ κύβου διπλασιασμός· Κόσκινον· Τοῦ Νείλου πηγαί· Τοῦ κανόνος τομή· Διονυσίου Ὕμνοι. Accesserunt Annotationes in Eratosthenem et Hymnos Dionysii (curante *Io. Fello,* Oxoniensi postea episcopo.) Oxonii, e theatro Sheldoniano ann. cIↄDCLXXII. (1672.) 8.

Fellus adhibuit duo codd. quos suppeditauit biblioth. Bodleiana, ad textum gr. Arat emaculandum. In corrigendis schol. verbis, editor ait, censoriam virgulam aliquando intentasse, sibi haud inciuile visum fuisse. Adiecta sunt duo planisphaeria, aeri incisa. Fabricius vero de hac editione ita iam scripserat: In hac perquam nitida et castigata editione ex altero codice MSto Bodleiano videas adscriptos post v. 470. hosce versiculos a Maximo Planude, vt suspicatur illustris editor, vel alio quopiam, minus antiquo, insertos, quo Aratum Ptolemaei magis placitis congruentem faceret.

Ἐν δέ οἱ ἑσπομένου διδύμων τὸ μέσον καθορᾶται,
Ἐν δέ τοι ὑάδες, ἃς ἀνέχει λοφιῆς ἔπι ταῦρος
Γλωχὶν πληιάδων, ἥγ' ἐς βορέην σκοπιάζει.
Ἰχθύος αὖ κεφαλὴ βορεωτέρου ἐστὶν ἐν αὐτῷ,
5 Ἀνδρομέδης κεφαλὴν δὲ καὶ ὀρνίθιον ἀθρήσεις
Ῥάμφος ὑπερκύκλοιο βορειοτέρης ἐπὶ χώρης
Μικρὰ βορειοτέρης, καὶ ἀπέστασιν ἄμφω ἐς ἴσσην.
Ἐς μέσον ἀμφοτέρων δ' ἵππου γόνυ μᾶλλον ἐκείνων
Ἄγχι τροχοῦ κέκλιται καὶ μικροῦ δεῖν ἐν ἐκείνῳ.
10 Τοῦ τ' ἐν γούνασι δεξιτερὸς διατέμνεται ὦμος [P]
Καὶ πολυπλεθροτάτου μυκτὴρ ὄφεως ὀφιούχου,
Αὐτοῦ τ' Ἀρκτούρου ἀριδείκετος ἐς πόλον ἀστήρ.
Αὐτὰρ ἔπειτα λεοντέη ὀσφὺς, ἔπειτα δὲ χαίτη.
Εἶτα δ' ὄνων ὁ βόρειος ἐπόψια σήματα κύκλου,
15 Καρκίνον ἐς μῆκος γὰρ ὅλον τρόχαλος διαμείβων
Δοιὰ μὲν ἐς νότον, ἓν δὲ βόρειον ἐς ἄντυγα λείπει·
Τοῦ μὲν ὅσον, τε μάλιστα δ' ὀκτὼ μετρηθέντος
Πέντε μὲν ἔνδια στρέφεται καθυπέρτερα γαίης,

Τα

Τὰ τρία δ' ἐν περάτῃ, θέρεος δὲ αἱ ἔντροπαι εἰσί.
20 Ἀλλ' ὁ μὲν ἐν βορέῳ περὶ καρκίνον ἐστήρικται,
Ἄλλος δ' ἀντιόωντι νότων, ὅτι αἰγοκερῆος
Τέμνῃ, καὶ στροφάλιγγα μέσην ὑδροχευμένος ὑγρῷ·
Οἷς ἅμα κήτεος οὐραῖον νοτιώτατον αἱρεῖ,
Καὶ πόδα προσθίδιον νότιόν τε θοοῖο λαγωοῦ.
25 Μεσσάτιός τε κύων ἀπομείρεται ἔνθα καὶ ἔνθα,
Εἶτα δ' ἀκροστόλιόν τε καὶ ἱστίον ἀργόος ἄκρον
Σχίζει· καὶ κεφαλὴν κόρακος βορέην δ' ἀπολείπει.
Αὐτὰρ ὕδροιο δίεισιν ἀειρομένης ἄκρον οὐρῆς,
Ἀνταρέως τ' ἔχεται, τὸν σκορπίος ἴσχει ἐν αὐτῷ
30 Ἀστέρα παμφανόωντα. καὶ οὐδέ συ τοξότα φεύγεις
Ἀλλὰ καὶ ὑμετέρην κεφαλὴν διὰ μέσσον ὁρίζει
Τὸν πύματον etc.

Similiter ex eodem codice poſt verſum 504.

Σῆμα δέ οἱ σύνδεσμος, ὃς ἰχθύας ἐς ἓν ἐλαύνει
Ἓν δὲ γένος μεγάλη μεγακήτεος ἔπλετο κήτευς,
Καὶ μέσον Ὠρίωνος, ὅπῃ ζώνη κατὰ μῆκος
Ἐκτέταται, καὶ ὕδρου πρώτη καμπὴ κρυεροῖο.
5 Παρθενικῆς δ' εἴδωλον ἔπειτα διάνδιχα τέμνει
Λοξὸν ἀπὸ πτέρυγος λαιῆς, ἄλλην ἐπιπέζαν.
Εἶτ' ὄφεως μεγάλοιο, τὸν ἀμφοτέραις ὀφιοῦχος
Δραξάμενος κατέχει καμπὴν πρώτην μετὰ χερσὶν,
Οὐρὴν δ' ἀκροτάτην, καὶ δεξιὸν ἀνέρος ὦμον.
10 Οὐ πολὺ πρὸς βορέην ἀπολείπεται, ἐς μέτρα δ' ἴσα
Αἰετὸς ἐκτανύσας, δ' ὠκύπτερον ἐς νότου οἶμον
Δεξιτερὸν κύκλοιο παράπτεται· ὑδροχόος δὲ [P]
Αὐτοῦ ἔχει κεφαλὴν ἐπικύκλου· τῶν νεπόδων δὲ
Ὃς νοτιώτερός ἐστι, διχάζεται ἀλλ' ἐπὶ μῆκος.
15 Τοὺς μὲν παρβολάδην ὀρθοὺς περιτέλλεται ἄξων.

Etenim vetus auctor vitae Arati, a Victorio editae, teſtatur, olim illius poema varie deprauaſſe non modo pictores, grammaticos et aſtronomos interpretationibus ſuis, ſed etiam nonnullos truncando, interpolando. Prooemium [aa]) totum vsque ad verſum vndeuigeſimum alii plane omiſerunt, et Arati eſſe inficiati ſunt. Alii tale ſcripſerunt exordium eſſe poematis Aratei:

Ἀμφί μοι ἠελίοιο περικλυτοῖό τε μήνης
Ἔσπετέ μοι Μοῦσαι — — —

Alii

aa) Conf. *Buhle* ad Aratum pag. 377. *Bandin.* catalog. MSS. gr. biblioth. Laur. II. pag. 63. *Harl.*

Alii in hanc sententiam, veluti Anclidi cuipiam inscriptum:

> Ἀγκλείδη, ξεῖνων ἱερὸν θάλος, ὦ δ' ἄγε σύ μοι
> Οὐρανίην φαίνειν ἐπὶ τρίβον — — —

Vel Antigono, regi:

> Ἀντίγονε ξεῖνων ἱερὸν θάλος — — —

Vel denique sic:

> Ἑπτάχα σὺν δεκάδεσσι περιπλομένων δινωτῶν.

Ex his tot tamque diuersis exordiis abunde constat, quantum in Arato praecipue sibi permiserit Criticorum audacia.

Arati Solensis Apparentia, *M. T. Cicero* latinis versibus, italicis vero *Ant. M. Salvinius*, qui nunc primum ex autographo biblioth. publ. Marucel. in lucem prodeunt, curante *Ang. Mar. Bandinio*, I. V. D. Laur. biblioth. reg. praefecto, qui *Hugonis Grotii* supplementa in Tullii versionem et notas aliquot adiecit. Florent. 1765. 8.

Editionem vix commemoratione dignam esse censet *Saxius* in Onomast. I. pag. 103. Grauius de ea et Bandinio iudicat *Buhle* praefat. pag. XXVI sq.

Nouissima eaque optima est editio,

Ἀράτου — *Arati, Solensis, Phaenomena et Diosemea, graece et lat. ad codd. MSS. et optimarum edd. fidem recensita. Accedunt Theonis scholia vulgata et emendatiora e cod. Mosquensi, Leontii de sphaera aratea libellus, et versionum Arati poeticarum Ciceronis, Germanici, et R. F. Auieni, quae supersunt. Curauit Io. Theophil. Buhle, Prof. Gottingens. vol. I. Lipsiae,* in offic. Weidmanniana. 1793. mai. 8.

M. Guil. Müllerus, Gymnasii Altonani quondam Subrector, nouam Arateorum parauerat editionem et varia collegerat subsidia. Mortuo autem illo, cel. *Buhl.* operam suscepit, et in emendandis, interdumque interpretandis Arati carminibus atque scholiis intelligenter versatus est, lectionibus codd. Vratislau. at Mosquensis atque melioribus edd. vsus. In prolegomenis plurimorum codicum et editionum dedit notitiam. Volumen *secundum*, quod futuro anno (1794.) probabiliter lucem adspiciet, commentationem de vita, opere et reliquis fragmentis Arati; obseruationes cum in loca Phaenom. et Diosemeorum difficiliora, tum in Theonis scholia et Leontii de sphaera libellum; Ciceronis Germanici Caesaris et R. F. Auieni reliquias nouis curis recensitas vna cum planisphaeriis et indicibus continebit.

Arati phaen. latine, F. R. Auieno interprete, sunt quoque inter Auieni Opp. Matriti 1634. 4. — *lat.* interpretibus Cicerone, Auieno et Germanico Caesare, inter *Maittaire* Opp. et fragmenta veter. poet. latinorum. Londini 1713. fol. vol. II. pag. 1546. — *latine* Germanico Caes. interpr. cum Hug. Grotii et Io. Conradi Schwarzii notis, inter Caes. Germanici Opp. a *I. C. Schwarzio* edita. Coburg. 1715. 8.

De his Ciceronis, Germanici et Auieni interpretationibus earumque edd. supra §. V. tum a Fabricio in biblioth. latina et a me in breuiore notitia litterat. rom. etc. copiosius disputatum est.

Scripta

Scripta in quibus illustrantur aut emendantur Aratea, praeter memorata.

Ioseph. Scaliger in commentario ad Manilii astronomicon libr. V. Heidelbergae 1579 et 1590. 8. passim Arati loca emendat illustratque.

Cassii Bassi commentarius in *Germanici Caesaris* phaenomena Aratea recognitus, in *Io. Bapt. Fonteii* de prisca Caesiorum gente commentariis. Bonon. 1582. fol. pag. 207 sqq.

Io. Grammii obseruationum graecarum ad Arati phaenomena specimen. Hauniae 1710. 4.

In *Georg. d'Arnaud* Lection. graec. Hagae Comit. 1730. 8. sunt animaduersiones in Aratum eiusque scholiasten.

Doruillius in critica vanno quater prouocat ad codd. et emendat aut vindicat tot Aratei carminis loca.

Pauca loca e codd. tentat *I. Schrader* in libro emendationum, Leoward. 1776. 4. praef. pag. XVIII. et in libro obseruationum, Franequerae 1761. 4. p. 51. — Vnum Arati, vnumque scholiastae locum emendat *Toup.* in emendation. in Suidam et Hesychium, III. pag. 501. et IV. pag. 363. — *Wessling.* in Obseruatt. variarum libr. Traiecti ad Rhen. 1740. pag. 246 sq. et *Valcken.* in diatr. in Euripidis perditorum dramatum reliquias pag. 48. A. 287. A. quaedam Arati verba emendarunt aut explicuerunt.

Georg. Beiche, praes. Cstph. Cellario, disp. de poetis scholae publicae vtilioribus, scil. de *Arato*, Dion. Periegeta, Virgilio etc. Halae Magdeb. 1706. 4. *Harl.*

IX. Scripserat et alia Aratus, quae intercidere. Fuerunt autem haec [bb]):

Ἀνατομή. Suid. in Ἄρατος. [*Eudocia* p. 62. nominat ἀνατομὴν εἰς Πανσανίαν τὸν Μακέδονα.]

Εἰς Ἀντίγονον. Suid. [*Eudoc.* ἐπιθυτικὸν εἰς Θεόπρον, εἰς Ἀντίγονον.]

Ἀνθρωπογονία. Suid. [et Eudocia.]

Ἀστρολογία καὶ ἀστροθεσία. Suid. [Eudoc.] Vide infra in Κανών. Aratum ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἀστρικῶν laudat *Tzetzes* ad Hesiodum I. Ἔργ. pag 6. b.

Διόρθωσις Ὀδυσσείας. Vide, quae dixi supra lib. II. cap. 2. §. 19. [et *Villoison.* Proleg. ad Homeri Iliad. pag. 34.]

Ἐλεγειῶν liber, ex quo de *Diotimo*, Adramyttensi, poeta, distichon proferunt *Macrobius* V. 20. et *Stephanus Byz.* in Γάργαρα, *Anthologia* epigr. II. 40. pag. 239. [P]

Epicedium in Cleombrotum. Suid. [Ἐπικήδειον τὸν Κλεομβρότου Suidas, Ἐπικήδ. (omisso articulo praepositiuo,) Κλεομβρότου· *Eudoc.* Küster. ad Suidae locum, tom. I. pag. 309.

bb) Auctor vitae apud *Iriartum* pag. 202. Arati diuersa, inquit, exstant opera; digna vero memoratu quatuor: vnum *de virtutibus medicinalibus*, (ἓν μὲν ἰατρικῶν δυνάμεων·) alterum *canonis sectio*, (κανόνος κατατομή·) tertium *Phaenomena*; quartum *de ortu siderum*, (περὶ ἀνατολῆς·) quod quidem aiunt, non esse *Arati*, sed *Hegesianactis*. *Harl.*

309. scribendum putat Ἐπικήδειον vel εἰς Κλεόμβροτον, vel εἰς τὸν Κλεομβρότου θάνατον. *Harl.*]

Epicedium in fratrem Myrin. Auctor vitae a Victorio editae.

Epigrammata in Philen, Antigoni regis coniugem. Suid. [et Eudoc.]

Ἐπιθυτικόν. Suid.

Εἰς Θεόπροπον. Suid. et schol. Arati v. 259. vbi Θεόπρομον legitur. Sed ἐν τῷ πρὸς Θεόπροπον ἐπικηδείῳ citatur etiam in scholiis ad Iliad. Σ. 486. [in schol. Marcian. edit. Villois. Homer. pag. 430. atque *Eudoc.*]

Epistolae, seu quas Arato suppositas a *Sabirio Pollone*, (Sabidio forte vel Sabinio Pollione,) contendebat Apollonides, Nicaenus: (Νικαεὺς pro Κηφεὺς legendum ex Ammonio, vt obseruauit Bentleius.) Vita Arati, a Victorio edita et Suid. Has epistolas Meursius male refert ad Aratum, Sicyonium. E Suida quidem coniicere possis, epistolas et carmine et prosa Aratum, Solensem, scripsisse, vel sub eius nomine lectas olim fuisse. [atque Eudoc. quae bis memorat epistolas, n. Ἠθοποιΐας, ἐπιστολάς· et in fine: Ἐπιστολάς, ὁμοίως καταλογάδην.] Verum haud accuratissimus auctor est Suidas.

Ἠθοποιΐαι. Suid. quod perperam nonnulli reddunt *de moribus*. [Sed Eudoc. vt modo memoraui, Ἠθοποιΐαι.]

Ἰατρικαὶ δυνάμεις. Auctor vitae et *Pollux*, qui II. 4. tres hexametros profert ex Arati ἰατρικοῖς.

Κανών. *Achilles Tatius* cap. 15 et 16. Isagoges in Aratum, vbi testatur, auctorem hoc in libro singillatim egisse de quinque planetis. Forte non diuersus hic liber fuit ab eo, qui Suidae est ἀστρολογία καὶ ἀστροθεσία. [vide notam, paullo ante subiectam.]

Περὶ Ὁμήρου καὶ Ἰλιάδος. Auctor vitae.

Ὀστολογία. Auctor vitae.

Παίγνια. Suid. [et Eudocia.]

Εἰς Παυσανίαν τὸν Μακεδόνα. Suid. [ἀνατομὴν εἰς Παυσ. τὸν Μακεδόνα, Eudocia, forsan rectius. *Harl.*]

Σκυθικός. Auctor vitae.

Σπονδοφόροι (scil. λόγοι vel ὕμνοι). Suid. [et Eudocia.]

Σύνθεσις εἰς φαρμάκων θηριακῶν ἐπιτηδείαν. Suid. respicit *Galenus* lib. II. de antidotis cap. 7. tom. II. pag. 445. [Eudoc. Σύνθεσιν φαρμάκων ἰατρῶν ἐπιτηδείαν.]

Ὕμνοι εἰς Πᾶνα. Suid. [*Eudocia*] siue vt auctor vitae ὕμνος. [vid. locum e vita Arati a me ad §. I. supra adscriptum. *Harl.*]

Quid vero est, quod *Strabo* lib. X. pag. 486. de Gyaro agens, δηλοῖ δὲ, inquit, τὰς ἀπορίας αὐτῶν καὶ Ἄρατος ἐν τοῖς κατὰ λεπτὸν (Xylander: *in minutis.*)

Ὦ Λητοῖ σὺ μέν με μὲν σιδηρέῃ Φολεγάνδρῳ
Δειλῇ ἢ Γύαρον παρελεύσεαι αὐτίχ' ὁμοίην. [?]

X. Theo-

X. Theocrito, Catullo, Ouidio et aliis poetis plerisque graecis et latinis Arati nomen ita effertur, vt prima breui, media syllaba producatur [cc]); sed Callimachus in epigrammate [dd]), primam produxit, ϱ duplicando: vt in Ἀῤῥαβες, Πυῤῥηναῖον ὄρος et similibus; mediam corripuit Simonides apud *Laertium* IV. 45. si lectio sana fuerit, Sidonius et auctor poematii latini, Paulinus Nolanus, (vid. infra cap. de Manethone §. VIII.) in quo legas hunc versum:

Aut Arati numeros, aut picta Manaethonis astra.

Alius autem ille et longe antiquior fuerit *Aratus*, (ni locus ille corruptus est,) cuius imaginem Simonides testatur Parios expressisse in suis numis. *Alius* quoque 2) fuit, cuius vitam Plutarchus consignauit, *Aratus*, Sicyonius [ee]), praetor Achaeorum fortissimus et Polybio multis laudatus, nostri Arati aequalis, auctor operis historici, XXX. amplius libros complexi: de quo, vt 3) de *Arato*, *Cnidio*, aegyptiacae historiae scriptore, *Vossius* in Hist. Graecis. Etiam *Arati*, Sicyonii, dialogos ad Zenonem ab Athenaeo laudari, legas in doctissimi Meursii Bibliotheca graeca. Sed Persei, Stoici, conuiuales dialogos, non Arati, memorat *Athen.* lib. IV. pag. 162. 4) *Aratus*, Sicyonius, Sicyonii ducis, de quo iam dixi, filius, et ipse praetor Achiuorum, de quo Polybius lib. IV. 5) *Aratus*, Tegeates, historiarum scriptor, quem ex Hygino obseruat Meursius, forte vero nomine vocabatur Araethus, Ἀραίθος, vt est in scholiis ad Apollonium. Vide Munckeri notas ad Hyginum cap. 1. Poetic. astronom.

XI. Index scriptorum, in quo *Hipp.* notat libros tres Hipparchi in Aratum. *Schol.* Scholia graeca ad versum Arati, *Er.* Eratosthenis catasterismorum caput, *Germ.* paginam in scholiaste latino Germanici, editionis Paris. apud Guil. Morellium, 1559. 4. *Leont.* libellum Leontii, mechanici, περὶ κατασκευῆς Ἀρατείας σφαίρας. *Vit.* 1. Vitam Arati a P. Victorio et Petauio editam. *Vit.* 2. Vitam alteram et prolegomena graeca, quae Arato praemittuntur. [*Vit.* 3. Vitam ab Iriarto et Ruhnkenio editam.] Et denique *Pseud. Er.* libellum in Arati Phaenomena sub falsis Hipparchi vel Eratosthenis nominibus editum. His denique adiunxi [F] etiam scriptorum ab *Hygino* citatorum indicem, auctiorem, quam in editione Thomae Munkeri.

Achaeus. *Schol.* v. 172.

cc) In epigrammate quoque *C. Heluii Cinnae* (Burm. anthol. vet. lat. epigr. II. epigr. 251. tom. I. pag. 140.) supra ad §. V. iam prolato, prima corripitur, secunda producitur:

Haec tibi Arateis multum vigilata lucernis etc.

Pariter in epigrammate Ptolemaei, regis, in Aratum, (quod *Vrsinus* in Virgilii collatione cum aliis gr. scriptor. pag. 13. (pag. 15. edit. Valcken.) primus dedit, et *Fell.* in edit. sua Arati vitae graecae addidit,)

Ἀλλὰ τὸ λεπτολόγω σκῆπτρον Ἄρατος ἔχει.

Harl.

dd) Apud *Fulu. Vrsin.* l. c. et *Fell.* l. m. scribitur a priore Ῥήσεις, a posteriore Ῥήσεις Ἀρήτου σύγγονοι ἀγρυπνίης. Apud Fellum praeterea epigramma Antipatri in Aratum, quod incipit,

Γράμμα τὸ δ' Ἀρήτοιο δαήμονος, ὅς ποτε λεπτῇ etc.

Harl.

ee) Eius Effigiem vide, si placet, in Iac Gronouii thesauro Antiq. Graecar. tom. III. lit. g. *Fabric.* conf. *Schmidii* disp. de Arato cap. I. §. 1. vbi aliquot *Arati* ex antiquitate produeuntur. *Harl.*

Aegyptii. *Schol.* v. 150. 152. 192. 359. 443. 544. 733. 752. 924. 946. Aegypti ſitus *δελτωτὸν* refert. v. 233.

Aeſchrioni inſcripſit Hipparchus ſuos in Aratum libros.

Aeſchylus. *Er.* cap. 24. *Hygin.* pag. 376. 384. 411. *Germ.* 123. *ἐν Γλαύκῳ ποντίῳ. Vit.* 1. Prometheo ſoluto. *Hygin.* pag. 371. *ἐν Φορκύσι. Er.* cap. 22. *Hygin.* pag. 376.

Aglaoſthenes. *Germ.* pag. 127. *ἐν τοῖς Ναξιακοῖς. Er.* cap. 2 et 30. *Hygin.* pag. 358. 387. Male in *Germ.* pag. 106. Agatoſthenes in Aſiaticis carminibus.

Alcman. *Vit.* 1.

Alexander, Aetolus, Arati aequalis. *Vit.* 2. cuius in epiſtolis Aratus meminit. *Vit.* 1. [*Vit.* 3.] Non alius forte Alexander, qui laudatur ab *Hygino* pag. 395.

Amphianus, tragoediarum ſcriptor. *Germ.* pag. 130.

Amphis, Comicus. *Germ.* pag. 106. *Hygin.* pag. 356.

Anacreontis verſus. *Hygin.* pag. 370.

Anaxagorae ſententia de cometis. *Schol.* v. 1091.

Anaximander. *Germ.* 145.

Anaximenis ſententia de iride. *Schol.* v. 940.

[*Antagoras. Vit.* 3. ſed vid. not. Hemſterh.]

[Antigonus *ἐν τοῖς περὶ Ἱερώνυμον.*]

Antimachus. *Vit.* 1.

Antiſthenes. *Germ.* pag. 236. *ἐν τῷ Ἡρακλεῖ. Er.* cap. 40.

Apollinaris. *Schol.* v. 1051.

Apollonides, Νικαεὺς, (ita leg. pro Κηφεύς·) Arati epiſtolas et Euripidis (vide quae ſupra lib. II. cap. 10. §. XXIII.) ſuppoſitas eſſe exiſtimabat. *Vit.* 1.

Apollonius (poeta). *Schol.* v. 988. Apollonius, qui Aratum commentario illuſtraſſe colligitur ex Vita 1.

Aratus. *Er.* cap. 2. 9. *Hygin.* pag. 359. 370. 389. 401. 431. 449. 461. 465. 466. *πρὸς τὸ κλίμα τȣ̃ Ἑλλησπόντȣ καὶ Λακεδαιμονίων δοκεῖ τὴν τῶν Φαινομένων πραγματείαν συνθεῖναι, καὶ ἔστι πιθανὸν ἐκεῖσε διατρίβειν ἔνθα καὶ τȣ̀ς λόγȣς ἐποίησεν. Schol.* v. 498. *πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος κλίμα τὰ Φαινόμενα πραγματευσάμενος. Pſeud. Er.* cap. 7. (Aliter *Hipp.* e quo vide quae ſupra §. 2. pag. 453.) *Διοσημεῖα ἄλλο βιβλίον σφόδρα βιωφελές. Schol.* v. 373. *τὰς δὲ αἰτίας ἑκάστων ἀφανεῖς ȣ̓́σας παρίησι καὶ στοχασμȣ̀ς ἀδήλȣς ȣ̓ διεξέρχεται καθάπερ οἱ Φιλόσοφοι. Vit.* 2. *τὸ ἑαυτȣ̃ ποίημα καὶ ποιητικόν πως* [P] *θελήσας εἶναι, ἀλλ' ȣ̓χὶ μόνον Φυσικόν. Schol.* v. 28. *ἰστέον δὲ, ὅτι τὰ περὶ ἄστρων τῷ Ἀράτῳ εἰρημένα ȣ̓ πάνυ καλῶς εἴρηται, ὡς ἐστιν ἔκ τε τῶν Ἱππάρχῳ καὶ Πτολεμαίῳ συντεταγμένων περὶ τȣ́των μαθεῖν· Αἴτιος δὲ πρῶτον μὲν ἐπεὶ καὶ τὰ Εὐδόξȣ, οἷς μάλιστα ἠκολȣ́θησεν ὁ Ἄρατος, ȣ̓ λίαν ὀρθῶς εἴληπται, ἔπειτα δὲ ὅτι ȣ̓ πρὸς τὸ ἀκριβὲς, ὥς Φησι Σπόρος ὁ ὑπομνηματιστὴς, ἀλλὰ πρὸς τὸ χρήσιμον τοῖς ναυτιλλομένοις ταῦτα ȣ̓́τως διαγέ-*

διαγέγραπται, εἰκότως δὲ ὁλοσχερέςερον διὰ τέτων διαλαμβάνει. Leont. Οἱ μὲν εὐϑεῖς (εὐήϑεις) προγράφεσι τε ποιήματος τὰ φαινόμενα, οἱ δὲ ἀκριβεῖς τὴν διάϑεσιν καὶ κίνησιν τῆς σφαίρας. *Vit.* 2. Ὅμηρον μὲν ἓν εἶδος γραφέων βλάπτει τῶν βιβλιογράφων, Ἄρατον δὲ δύο, βιβλιογράφων τε καὶ ζωγράφων. *Vit.* 2. [*Vit.* 3.] his Aſtronomos, Grammaticos et Geometras addit. *Vit.* 1. Alii in Aratum Scholiaſtae. *Schol.* v. 559. Heſiodi imitator Aratus. v. 45. Homeri quoque. *Vit.* 2. ſed in argumento ipſo potiſſimum ſecutus eſt Eudoxum. (vide quae ſupra §. II. ex *Hipp.* et *Vit.* 1. [ac *Vit.* 3.] etc.) Aratus ἐν τῷ εἰς Θεόπροπον ποιήματι. *Schol.* v. 259. Medicus fuit. *Vit.* 1. vbi et alia eius ſcripta recenſentur, quae ſupra ordine retuli.

Alius Aratus, Cnidius, cuius fuerunt Aegyptiacarum hiſtoriarum libri. *Vit.* 1. Aratus, Sicyonius, cuius πολύβιβλος ἱςορία libris XXX. *Vit.* 1.

Archibius ad Antiochum, Syriae regem, ſcripſit. *Germ.* pag. 147.

Archilochus. *Schol.* v. 1003. *Vit.* 1.

Areithus (al. Araetus, Aritus vel Ariethus), Tegeates, hiſtoriarum ſcriptor. *Hygin.* pag. 358. 370. Ἄραιϑος apud Lucill. Tarrhaeum pag. 41. Voſſio Ἀρήιϑος.

Qui Argolica conſcripſerunt. *Hygin.* pag. 367.

Arion, citharoedus. *Schol.* v. 316.

Ariſtarchus, grammaticus. *Schol.* v. 28. 254.

Ariſtomachus. *Hygin.* pag. 407.

Ariſtophanes. *Schol.* v. 1047.

Ariſtophanis, Byzantii, Phaenomena. *Vit.* 1.

Ariſtoteles. *Schol.* v. 880. 948. 1094. Philoſophus, qui de animalium ratione diſſeruit. *Germ.* pag. 131. ἐν τῇ περὶ ζώων πραγματείᾳ. *Er.* cap. 34. ἐν τοῖς περὶ ϑηρίων. *Er.* cap. 41. libro de beſtiis. *Germ.* pag. 136. Eius ſententia de iride. *Schol.* v. 940. de cometis. v. 1091.

Ariſtotherum, mathematicum, dicitur audiſſe Aratus. *Vit.* 2.

Artemidorus. *Germ.* pag. 128. ἐν ταῖς ἐλεγείαις, ταῖς περὶ ἔρωτος αὐτῷ πεποιημέναις βίβλοις. *Er.* cap. 31. omiſſus Voſſio poeta.

Aſclepiades. *Schol.* v. 7. *Hygin.* pag. 395. Myrleanus lib. XI. de Grammaticis. *Vit.* 1.

Aſtraeus. *Vit.* 1. antiquus mathematicus. *Schol.* v. 97.

Aſtrologi. *Schol.* v. 88. antiqui. *id.* v. 364. 440. 637. 741. 754. 862. 1068. recentium quidam. v. 400. σχεδογραφία in ſphaera, contraria eſt ἐρανοϑεσίᾳ [?] in coelo. v. 248. 250. ὡς συντρέχειν τῇ ἱςορίᾳ καὶ τὸν καταςερισμόν. v. 325. nominum aſtris impoſitorum quintuplex ratio. v. 27. Sphaerae ſiue globi coeleſtes aetate Leontii a deſcriptione Claudii Ptolemaei nonnihil, et a ſphaera Arati plurimum diſſidentes. *Leont.*

Athenodorus, Arati pater. *Vit.* 1 et 2. [et 3.] Alius frater Arati. *Vit.* 1 et 2. [et 3.] qui primus Zoilo, Homeromaſtigi, ſe oppoſuit. *Vit.* 2.

Attalus in Aratum. *Hipp.* vide ſupra §. 3.

Auctor

Eubulus.

ἐν παντὶ τόπῳ σχεδὸν τῆς οἰκουμένης δύνασθαι παρακολουθεῖν ταῖς διαφοραῖς τῶν συνανατολῶν καὶ συγκαταδύσεων.

Hippias. *Schol.* v. 172.

Hippocrates, Pythagoricus. *Schol.* v. 1091. eius ſententia de Cometis. ibid.

Homerus. *Schol.* v. 1. 5. 14. 26. 27. 39. 45. 62. 91. 100. 132. 139. 155. 177. 192. 208. 250. 254. 286. 322. 327. 342. 420. 443. 501. 526. 585. 641. 664. 733. 741. 909. 921. 949. 966. 1010. 1023. 1047. *Germ.* pag. 103. 104. 110. *Vit.* 1. *Hygin.* p. 256. 360. 366. 397. 411. Iliad. B. id. pag. 378. Odyſſ. pag. 467. Vide et ſupra in Athenodoro.

Μεταχειρήσεις Ὁμηρικαί. *Schol.* v. 24.

Homeri imitator Aratus. *Vit.* 2.

Horologiorum et *γνώμονος* mentio. *Schol.* v. 499.

Hyginus genealogiarum, a ſe ſcriptarum, librum I. laudat pag. 376.

Iſidorus in Naturalibus ſiue in Phyſicis. *Germ.* pag. 136.

Iſter. *Hygin.* pag. 409. 413.

Iulianus. Vide infra in Theon.

Lacedaemoniorum et Aegyptiorum claues. *Schol.* v. 192.

Laſi Magnetis Phaenomena. *Vit.* 1.

Leo, qui de rebus Aegyptiacis ſcripſit. *Hygin.* pag. 304.

Mathematici et Grammatici, de varietate lectionis diſceptantes. *Schol.* v. 23.

Mathematicorum ſententia, ſolem duodeuiceſies maiorem eſſe terra. v. 541.

Menander, Arati aequalis. *Vit.* 1.

Meton, antiquus aſtronomus: eius *πίνακες ἐννεακαιδεκαετηρίδων.* *Schol.* v. 752.

Metrodori ſententia de iride. *Schol.* v. 940.

Mnaſeas. *Hygin.* pag. 395. libro I. de Europa. *Germ.* pag. 143.

Mnaſeas Arati pater a quibusdam traditur. *Vit.* 2. [P]

Muſaeus. *Er.* cap. 13. *Germ.* pag. 115. 116. 123. *Hygin.* pag. 379. lyra ab Orpheo accepta. *Schol.* v. 269.

Myris, Arati frater. *Vit.* 1 et 2.

Myrtilus. *Germ.* pag. 116. *Schol.* v. 172.

Μυθολόγοι. *Schol.* v. 156. 161. 254. 259.

Nauplius vrſam maiorem primus obſeruauit. *Schol.* v. 27.

Nicander. *Schol.* v. 254. 637. 916. 946. Theriaca ſcripſit, Arato duodecim Olympiadibus iunior. *Vit.* 2. ſub quinto vixit Ptolemaeo, aſtrologus. *Vit.* 2 et 1. vbi et Alexipharmacon mentio.

Nigidius. *Germ.* pag. 109. 112. 116. 120. 121. 125. 127. 129. 141. 143.

Orpheus.

Tragici.

Tragici. *Schol.* v. 455.

Tubero. *Germ.* pag. 143.

Virgilius. *Germ.* pag. 141. 143.

[Zeno, stoicus, quo cum versatus est Aratus. *Vit.* 3.]

Zenodotus, Aetolus. *Germ.* pag. 104.

Zenodotus, Mallotes. *Schol.* v. 33.

Zoilus, supra in Athenodoro.

XII. Arato praeclarum ERATOSTHENIS, Cyrenaei, iungo ingenium, non quo aequales plane fuerint, quamuis nec Arato multo iunior Eratosthenes, sed quia scriptorum eius reliquias Arato iunxit illustris Fellus. Natus est Eratosthenes ff) Olympiade CXXVI. 1. (ante Christum 276.) patre Aglao, vt vocat Lucianus gg), licet Suidas addat, Ambrosium ab aliis adpellari, quod forte aui nomen fuit.

[Floruit, saltem bibliothecae Alexandrinae praeesse coepit circ. A. M. 3777. Olymp. CXXXVIII. 1. ante C. N. 226. V. C. 526. notante *Saxio* in Onomast. tit. I. pag. 109. De Eratosthene modo plura, modo pauciora scripserunt

Vossius I. de hist. graec. cap. XVII. pag. 80—90. et de scientiis mathematicis, cap. XXXIII. §. 3. pag. 158.

Ionsius de scriptor. hist. philos. II. 7. §. 1 et 2. pag. 174 sqq. edit. Dornii.

Simson in chron. cathol. part. V. ad Olymp. CXLVI. A. M. 3809. ante Chr. 194. V. C. 558. in quem annum confert Eratosthenis obitum.

Montucla histor. mathes. tom. I. part. I. pag. 252—256. qui eius ingenium inuentaque laudat, atque refert iudicium de Eratosthene et quarumdam Eratosthenicarum obseruationum astronomicarum examen, quod tulit atque instituit *Ricciolus* in Geog. et hydrog. reform. et Alm. nou. libr. III. cap. 27.

Heilbronner in historia matheseos vniuersae lib. I. cap. 10. pag. 249 sqq. — *Hamberger* zuverläss. Nachrichten etc. I. pag. 351 sqq.

Inprimis laudem merent *Laurent. Ancher* et *Günther Car. Fried. Seidel.* Prior scripsit diatriben in fragmenta geographicorum Eratosthenis, partic. I. Gottingae 1770. 4. Atque optandum est, vt nomen soluat: promisit enim, se non solum librorum Eratosth. geographicorum, sed reliqua quoque, quotquot reperire potuit, fragmenta, aliquando in lucem editurum esse. In hac prima diatribe vna cum vita Eratosthenis collegit, docteque emendauit atque explicuit XX. fragmenta, quae ad initium libri primi pertinent. Posterior collegit fragmenta trium librorum geographicorum variique generis docte fuseque illustrauit obseruationibus, praemissa commentatione de Eratosthene iisque, quos sequutus est, auctoribus. Inscriptus est libellus: *Eratosthenis geographicorum fragmenta. Edidit G. C. Fr. Seidel.* Göttingae 1789. 8.

 Insuper

ff) *Suid.* Ἐρατοσθ.

gg) *Lucianus* Macrob. extrem.

Insuper praedicanda est sollertia atque diligentia cl. *Conr. Mannerti*, qui in libro egregio, *Geographie der Griechen und Römer*, Noribergae 1788. 8. pag. 91 sqq. primum paucis exponit vitam Eratosthenis, tum de eius ingenio, meritis, virtutibus vitiisque mathem. iudicat; dein examinat Polybii, Hipparchi, Posidonii et Strabonis de illo iudicia, interdum iniqua. De Strabone iam iudicauit Fabric. infra in catalog. voc. Γεωγραφύμενα. Denique Mannert pag. 98 sqq. acute lateque explicat Eratosthenis ac Strabonis artem geographico-mathematicam. — Ego quoque in introduct. in histor. L. Gr. part. I. pag. 541 sqq. egi de Eratosthene, *Harl.*]

Praeceptores habuit e ciuibus suis hh) Lysaniam, grammaticum, et Callimachum, in omni genere litterarum excellentem virum, praeterea [si *Straboni* I. 15. fides est habenda, Zenonem, Stoicum, vid. *Ancher* pag. 4. et] Aristonem, Chium, philosophum, de quo supra in Stoicis dixi. Ipse ingenio et industria hoc est adsecutus, vt grammatici et poetae et philosophi ac geometrae nomine a Luciano celebretur, Plinio ii) iudice, fuerit *in omnium quidem literarum subtilitate et in hac vtique* (Geometria) *praeter caeteros sollers.* [Inter medicos nominat eum Fabric. B. Gr. XIII. pag. 153.] Hinc alii eum πένταθλον adpellarunt, velut quemdam in omni erudito puluere quinquertionem; alii Platonem alterum kk), propter singularem, qualis fuerat etiam in Platone, mathematicarum disciplinarum cum reliqua philosophia et eruditione coniunctionem; denique dictus fuit βῆτα ll) *beta eruditorum*, quod si non

hh) *Suid.* [de *Lysania* vid. *Ionsium* de script. hist. philos. II. cap. 2. §. 5. pag. 147. Dorn.]

ii) *Plin.* lib. II. Hist. cap. 108.

kk) Vide supra in vol. III. pag. 58. not. col. b. Hinc inter Platonicos relatus est. vid. vol. III. pag. 127. Sed inter Stoicos quoque numeratus est. vid. vol. III. pag. 562. *Harl.*

ll) *Marcianus Heracleotes* in Periplo pag. 63. Καὶ μετ' ἐκεῖνον (Τιμοσθένην) Ἐρατοσθένης, ὃν βῆτα ἐκάλεσαν οἱ τοῦ μουσείου προστάντες. Idem testantur Hesych. illustris et Suidas, licet apud hunc βήματα scribatur, quod doctiss. *Woweranus* cap. 2. §. 9—11. Polymathiae parum verisimiliter ita exposuit: *tanquam in adscensu ac gradibus haereret*, nec *ad summum peruenire contenderet.* Sed recte Suidam ex Marciano et Hesychio emendandum censent viri praeclarissimi, Meursius, Heraldus, Vossius, Ionsius, Neocorus. *Humfredo* autem *Hody*, exquisitae et ipsi eruditionis viro, aegre adsentior, qui lib. I. de bibliis originalibus cap. 8. pag. 47. ideo Eratosthenem dictum esse βῆτα suspicatur, quod Zenodotus primus, Eratosthenes secundus fuerit praefectus bibliothecae Alexandrinae: quam eius sententiam in libro contra Aristeam pridem edito pag. 163. post Marsham. pag. 3. Chron. Can. propositam amplexus est *Io. Nicolai de Mose* alpha et Christo A et Ω. dicto Lugd. Bat. 1703. 12. pag. 38. [conf. Fabric. B. Gr. lib V. cap. 38. pag. 441.] Sed, ne dicam, aliam rationem ab Hesychio et Suida diserte adferri, deinde parum certum esse, an alius fuerit vel ante Zenodotum, Ephesium, vel inter hunc et Eratosthenem bibliothecae illius praefectus, nusquam certe legimus, Zenodotum dictum alpha: neque Apollonium gamma, neque Aristonymum delta, quos illi thesauro librario post Eratosthenem praefuisse constat. Quamquam alioqui notum est, litterarum nomina viris quibusdam ob varias caussas indita esse, vt ex *Ptolemaei Hephaestionis* lib. V. apud Photium cod. CXC. *Sozomeno* III. 13. *Palladio* in Lausiaca pag. 90 sq. iam pridem notarunt viri docti, *Reinesius* lib. I. Var. lect. cap. 9. *Bisciola* tom. II. Hor. subseciu. lib. 17. cap. 20. *Ionsius* lib. II. cap. 17. *Chevreus* in Chevreanis tom. I. p. 201 sq. *Hugo Menardus* ad Concordiam regularum pag. 165. etc. In Koenigii biblioth. legas, Cardanum libro XVI. de subtilitate, vt Archimedi primum, ita Eratostheni secundum locum tribuere inter XII. viros, ingenii laude praestantissimos. Sed Eratosthenis, quod miror, ne meminit quidem inter illos Cardanus. Ceterum duodecim viri, quos a singulari ingenii et inueniendi subtilitate prae ceteris omnibus ibi effert tom. III. Opp.

non primas [P] antiquioribus illis merito relinquendas, certe secundas in omni doctrina tulerit. Philologi vero nomen sibi, Suetonio mm) teste, vindicauit primus. A Ptolemaeo tertio, siue Euergete, qui Olymp. CXXXIX $\frac{3}{4}$. discessit nn), arcessitus, praefuit Alexandrinae bibliothecae per integrum regni Philopatoris tempus, vsque ad annum Ptolemaei Epiphanis decimum vel duodecimum. Inter discipulos eius Menandrum, (diuersum a comico celebri,) Mnaseam, Aristin aliosque, insignis fuit Aristophanes, Byzantius, Aristarchi praeceptor, de quibus in Grammaticis erit opportunus dicendi locus oo). Obiit Eratosthenes ex inedia prae taedio, ex hebetata oculorum acie concepto, Olymp. CXLVI. 1 vel 3. anno aetatis LXXX. vel vt Lucianus pp) LXXXII. ante Christum 196 vel 194. [Ex *Censorino* de die natali cap. XV. efficit *Ancher* l. c. pag. 5. not. 13. Eratosthenem, anno aetatis octogesimo expleto, anno demum octogesimo primo decessisse.]

XIII. E scriptis eius exstat libellus *καταστερισμῶν*, siue descriptio astrorum singulorum, et historia eorumdem fabularis. [cod. mst. ab editis interdum discedens, est inter codd. gr. Matrit. teste *Iriarte*, catalog. pag. 242.] Apud [P] Achillem Tatium male vocatur *καταμερισμός*, et apud Suidam *καταστηριγμοί*, vt iam notatum viris doctissimis. Respicit et hunc libellum scholiastes Arati, Eratosthenem laudans, Hyginus in Poetico astronomico, et, qui totum fere latine pridem conuertit, Germanicus, notior sub titulo scholiastae Germanici. Graece primus ex vnico MSto codice edidit notisque illustratum Arato cum nonnullis Eratosthenis fragmentis subiunxit et planisphaerium, ad veterum mentem aere eleganter descriptum, addidit praestantissimum Oxoniae lumen *Ioh. Fellus* ann. 1672. 8. — [vid. supra inter editt. Arati h. anni nota.] — Deinde cum latina viri doctissimi *Tho. Galei* interpretatione lucem vidit pag. 97 sqq. inter opuscula Physica et Ethica vulgata. Amst. 1688. 8. *Fabric.* — Eximias obseruationes criticas in hunc Eratosthenis libellum scripsit *Petr. Henr. Koppiers* in Obseruatis philologicis, Lugduni Batau. 1771. 8. cap. VIII — X. pag. 92 — 130. Apographum codicis acceperat a Ruhnkenio. — Duo Eratosth. catast. loca emendat *Valcken.* ad *Euripidis* Phoeniss. pag. 166 et 185. — Sententiae quaedam nostri Eratosthenis collectae reperiuntur

III. Opp. pag. 607. hi sunt et hoc ordine: 1) Archimedes, 2) Aristoteles, 3) Euclides, 4) Io. Scotus, 5) Io. Suisset (cuius scriptorum quorundam in cimeliis philosophicis a se edendorum spem fecit illustris et his, quae iam refero, ingeniis merito suo accensendus Leibnitius), 6) Apollonius, Pergaeus, 7) Archytas, Tarentinus, 8) Mahometes, Mosis F. Arabs, Algebrae instaurator, et 9) Alkindus, Arabs, 10) Heber, Hispanus, 11) Galenus et 12) Vitruuius.

mm) *Sueton.* cap. 10. de Grammaticis.

nn) Conf. *Corsin.* agonist. dissert. p. 64. *Harl.*

oo) *Polemon* aduersus Eratosthenem citatur ab Harpocratione et schol. Sophoclis. [ad Oedip. Colon. v. 502. vbi fragmentum ex hoc Polemone seruatum legitur.] Eius liber II. *περὶ τῆς Ἀθήνησιν Ἐρατοσθένους ἐπιδημίας* citatur a Scholiaste ad *Aristophanis* Aues v. 11. Respicit Strabo. vid. *Valesium* ad Harpocration. pag. 92. Sed haec ad alium Eratosthenem pertinent. Sicut et Lysiae, quae exstant, orationes aduersus Eratosthenem, de quibus dixi libro II. cap. 26. *Fabric.* — *Ancher* tamen in diatribe laud. pag. 4. not. 8. suspicatur primum ex Schol. ad Apollon. Rhodii Argon. IV. 280. coll. cum Harpocrat. in voc. Ἄζονες, ac Strab. I. pag. 15. Polemonem ab erroribus, quos forte circa res Atticas in scriptis suis commiserat Eratosthenes, argumenta criminis petiisse: deinde illum esse *Polemonem*, Periegetae nomine ornatum, qui Aristophanem Byzantin. Eratosthenis discipulum, habuit magistrum. *Harl.*

pp) In Macrob. cap. 27. tom. III. p. 228. Reitz. vbi vid. M. du Soul. *Harl.*

periuntur in collectione Gnomic. Frobeniana et inter *Hertelii* poet. gnomicos, (vid. supra in vol. I. lib. II. cap. 11. §. 6. 7. pag. 726 et 727.) inter poetas graecos minor. a *Wintertonio* editos, Cantabrig. 1684. 8. pag. 471. in *Brunckii* analectis vett. poet. graec. tom. I. pag. 477 sqq. gr. et inter *eiusdem* poetas gnomicos graecos pag. 134. — Fragmentum de re quadam grammatica ex scholiis ineditis in Dionysium dedit *Villoison* in Anecdotis graecis, tom. II. pag. 172. nr. 4. — A scholiastis Homer. et Eustathio ad Homerum Eratosthenes saepius vel citatur, vel fragmenta proferuntur. vide indices illorum supra in vol. I. nec non a scholiast. ad Aristophanem; quos et alios diligenter excutere, fragmenta digerere et explicare oportet futurum fragment. Eratosthen. editorem. *Harl.*

Edidit et *Petrus Victorius* graece introductionem quamdam in Aratum hoc titulo: Ἐρατοσθένους, ἢ ἄλλως Ἱππάρχου εἰς τὰ Ἀράτου φαινόμενα. Eamdem, addita versione sua latina, praelis iterum subiici curauit in Vranologio *Dionys. Petauius* Paris. 1630. fol. recuso Amst. 1703. fol. Sed recte Petauius obseruauit, pseudepigraphum hunc esse libellum et nec Hipparcho neque Eratostheni posse tribui, cuius iudicii ratio reddi facile potest. Nam Hipparchus ipse nominetenus in eo citatur, et praeterea mentio fit Iulii mensis, quod nomen diu demum post mortuum Eratosthenem Romae est auditum. Occurrit et vox barbara ἀλεκτροπόδιον, quo Orionem adpellarunt recentiores Graeci. [Priora duo capita, at in fine pleniora, sunt in cod. Matrit. teste *Iriarte* pag. 239.]

XIV. Scriptorum quorumdam perditorum *Eratosthenis* notitiam dedere *Meursius* ad Hesychium illustrem p. 147 sq. et ad Nicomachi Geraseni harmonica pag. 166. *Vossius* lib. I. de hist. graecis cap. 17. *Ionsius* lib. II. cap. 7. de scriptoribus hist. philos. *Ioh. Fellus* Oxoniensis postea praesul, in sua Catasterismorum editione, et denique praestantissimus *Galeus*, praefatus ad editionem Amstelodamensem Opusculorum Mythologicorum, Physicorum et Ethicorum rr). Sed ecce tibi nostram pleniorem paullo adcuratioremque. [Neque vero hunc Fabric. catalogum in omnibus satis accuratum, reliquis tamen accuratiorem esse, pronuntiat *Ancher* in diatr. mem. pag. 5. not. 15. At Fabric. in notis msstis iam suppleuit plura, quae statim inserui. *Harl.*]

Περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. *Harpocrat.* in Ἀρμοσαί. *Clemens* IV. Strom. pag. 496. *Strabo* I. pag. 15. (18. Alm.) *Theodoritus* VIII. Therapeut. pag 120.

De Regibus Aegyptiis. Vide infra in Χρονολογίαι.

Περὶ ἀλυπίας. Suid. in Ἐρατοσθ. Athen.

Ἐν τῷ ἐννάτῳ τῶν Ἀμαθυσίων. Hesych. in Ροῖκος. Idem in Ἀφρόδιτος. ὁ δὲ τὰ περὶ Ἀμαθοῦντα γεγραφὼς παιάνισον (*Voss.* ad Catull. pag. 286. παιᾶνι ἴσον,) ἄνδρα τὴν Θεὸν ἐσχηματίσθαι ἐν Κύπρῳ λέγει. [?]

Περὶ ἀνέμων. *Achilles Tatius* cap. 33. Isagoges. et Lexicon astronomicum graecum, teste Fello.

Ἀντιερινύς.

qq) Versiculum quemdam *Stobaeus* Floril. tit. II. 2. p. 36. vid. *Toup.* Emendatt. tom. III. p. 36. 18. Eratostheni; contra Callimacho tribuit Athen. *Harl.*

'Αντιερινύς. *Athen.* IX. pag. 376. Schol. *Nicandri* in Theriac. pag. 42.

'Αριθμητική, e quo Κόσκινον, (de quo infra,) videtur repetiisse *Nicomachus* lib. I. Arithmet. Respicit *Theo Smyrnaeus* pag. 129. etc.. Iamblichus, Philoponus et Asclepius ad Nicomachi Arithmet. A Boethio laudari haud memini.

'Αρίστων. *Athen.* VII. pag. 281. Ἐρατοσθένης γοῦν ὁ Κυρηναῖος μαθητὴς γενόμενος Ἀρίστωνος τοῦ χίου, ὃς ἦν εἷς τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Ἀρίστωνι.

'Αρμονικά. *Nicomach.* lib. I. pag. 24. *Ptolem.* II. 14. Harmonic. *Proclus.*

'Αρσινόη. *Athen.* VII. pag. 276. Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ συγγράμματι Ἀρσινόη.

'Αρχιτεκτονικόν, *Lexicon* siue *onomasticon* architectonicum, (*Salmas.* praefat. ad ius atticum.) Schol. *Apollonii* ad lib. I. v. 29. Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἀρχιτεκτονικῷ μέρει ταῦτά φησιν ἱστοῦ. Idem ad lib. III. v. 10. Τὴν δὲ κατασκευὴν τῶν ἀρότρων Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἀρχιτεκτονικῷ καταγράφει.

'Αστρονομία. Suid. Ἐρατοσθ. Forsan in hac scripserat, tempus esse solis motum, vt ex Eratosthene refert *Plutarchus* lib. I. cap. 21. de placitis.

Τὰ πρὸς Βάτωνα. *Laert.* VIII. 89. Interpres Ambrosius vertit: *in libris ad Hecatonem.* MS. Palatinus, Menagio teste, πρὸς Κάτωνα, quod haud dubie corruptum pro Ἑκάτωνα, quae vera fortassis lectio fuerit; sed alius intelligetur *Hecaton*, quam Stoicus Panaetii discipulus, Eratosthene iunior. Batones quoque quatuor vel quinque in veterum scriptis obseruarunt viri docti, vt notatum est supra lib. II. cap. 22.

Γαλατικῶν liber II. *Stephanus Byz.* in Σπάρτακος. IV. in Διανεῖς. VII. in Βοὸς κεφαλαί. XXXIII. in Ὕδρηλα. Quadraginta voluminibus plus minus hoc opus constitisse, nescio, quo tradat auctore *Meursius* ad Hesych. illustrem pag. 148. Neque vero librum XXXVII. laudat Stephanus, vt apud Meursium et Vossium legas, sed XXXIII. *Fabric.* Non de Galliis propriis; sed de Gallis, qui, ex Celtogallia Bithyniam migrantes, deinceps magnam Asiae intra Taurum partem armis occuparunt, libros Eratosth. esse intelligendos, docet *Seidel* l. c. pag. 140 sq. *Harl.*

Γεωγραφούμενα rr). Schol. *Euripidis*, Med. v. 2. Γεωγραφία. Schol. Apollonii ad lib. IV. v. 13. ὁ περὶ Γεωγραφίας λόγος. Strab. I. pag. 16. Polybius apud eumdem II. pag. 104. Δικαίαρχόν τε καὶ Ἐρατοσθένη τὸν τελευταῖον πραγματευσάμενον περὶ τῆς Γεωγραφίας. Huius se vestigiis insistere testatur *Scymnus Chius* v. 112.

> Τῷ τὴν Γεωγραφίαν γὰρ ἐπιμελέστατα
> Γεγραφότι, τοῖς τε κλίμασι καὶ τοῖς σχήμασι,
> Ἐρατοσθένει μάλιστα συμπεπεισμένος.

Reprehensa est Eratosthenis geographia ab Hipparcho, Polemone, [vid. ad §. XII.] Serapione Antiocheno (de quo *Cic.* II. 6. ad Attic.) et aliis, vt e Strabone patet, qui et ipse

rr) *Iriarte* in Catal. codd. gr. in biblioth. regia Matritensi e cod. CXXI. pag. 485 sqq. publicavit incerti auctoris recentioris Σταδιασμὸν siue *periplum* cum prologo auctoris, graece. *Harl.*

ipſe ea paſſim vtitur, et frequentius illam caſtigat, quandoque etiam, vt videtur, praeter meritum. Citatur praeterea a *Caeſare* VI. 24. de bello Gallico. Pluribus libris conſtitiſſe hoc opus adparet ex eodem *Strabone* lib. I. pag. 62. vbi *primum* et *ſecundum* ὑπομνημάτων eius geographicorum commemorat. *Primum* etiam auctor vitae Arati a Victorio editus. Librum *tertium* γεωγραφικῶν ἢ γεωγραφυμένων Schol. *Apollonii* ad lib. IV. v. 20. 25. 26. 75. 309. 1215. Totam terram diuiſit in duas partes, Aſiam atque Europam, Africa Europae adiecta. vid. Bruckhuſ. ad Tibull. pag. 376. *Fabric.* Fragmenta trium horum librorum a Seidelio eſſe collecta et expoſita, iam adnotauimus. *Harl.*

Γνωμονικὰ e Cenſorini loco tribuunt viri docti Eratoſtheni, de quo infra in Μετρήσεις, (ſ. Καταμετρήσεις.)

Γραμματικὰ συχνὰ ſiue commentarios multos grammaticos edidiſſe Eratoſthenem, teſtatur Suidas. *Clemens* duos libros commemorat I. Strom. p. 309. quum notaſſet, Apollodorum Cumanum primum grammatici et critici nomine celebrem fuiſſe, ἔνιοι δὲ, inquit, Ἐρατοσθένη τὸν Κυρηναῖον φασὶν, ἐπειδὴ ἐξέδωκεν ἔτος βιβλία δύο, γραμματικὰ ἐπιγράψας. Confer *Sueton.* cap. 10. de Grammaticis. [vid. ad §. XIII.]

Διάλογοι πολλοί. Suid. Ἐρατοσθ.

Τὰ πρὸς Ἑκάτωνα. Vide ſupra πρὸς Βάτωνα.

[Ἐπιγράμματα. In eius τῦ Κύβυ διπλασιασμῷ (apud *Fell.* pag. 35.) Quod et duo alia fragm. poetica ἐκ τῦ Ἑρμῦ, (ib. pag. 46.) et ἐκ τῆς Ἠριγόνης. recepit *Brunck.* in Anal. vett. poet. graec. tom. I. pag. 477 ſq. et in epigr. τυ Κύβυ διπλασ. reſcripſit emendationem Εὐαίων Πτολεμαῖε etc. pro lectione Felliana εὖ αἰὼν, quam coniecturam propoſuerat *Valtken.* in Diatribe in Euripidis deperditorum dramatum reliquias, p. 285. B. C. *Harl.*]

Ἐπιςολαί. *Athen.* X. pag. 418.

Ad Hegetorem Lacedaemonium. Macrob. V. 21. *Athen.* XI. pag. 482. Ad Ptolemaeum epiſtola de duplicatione cubi, ſeruata ab Eutocio ad Archimedem de ſphaera ac Cylindro pag. 20 ſq. atque inde a praeſtantiſſimo Fello edita inter fragmenta Eratoſthenis.

Ἠριγόνη poematium omnino emendatum, διὰ πάντων ἀμώμητον, *Longino* iudice p. 184. Citatur a *Plutarcho* parallelis minoribus, Stephano Byz. in Ἄςυ. *Fabric.* conf. ſchol. et minora et Veneta ad Iliad. Hom. X. 29. vbi Eratoſthenis hiſtor. de Ἠριγόνη adducitur. nouas miſcell. obſeruatt. in a. 1741. tom. II. pag. 118 ſq. *Harl.*

Ἑρμῆς. Poema heroicum, quo omnem hiſtoriam de Mercurio complexus erat Eratoſthenes, teſte ſcholiaſte ad Homeri Iliad. ώ. — [verſ. 24. ad eumdem Hom. locum vid. vtrumque ſcholiaſten in edit. Villoiſonii p. 517. Fragmentum ex illo poemate ſeruauit ſchol. Venetus ad Iliad. Σ. 473. pag. 429. edit. Villoiſonii. Longiorem vero illius fragmenti particulam ex Achille Tatio, Arati interprete, (in iſagoge in Arati phaenom. pag. 153.) profert et emendat *Fulu. Vrſinus* in Virgilio cum graecis ſcriptoribus collato pag. 114. illosque verſus ab *Virgilio* Georg. I. v. 233. imitatione expreſſos fuiſſe exiſtimat, praeeunte Valerio Probo ad hunc Virgilii locum. Eiusdem fragmenti particulam dedit

Heraclides

Heraclides de allegoriis Homer. pag. 476. Gale, aut 165. edit. Nic. Schow: versus Eratosth. emendauit *Ios. Scaliger* ad Manilium IV. pag. 320. edit. Argentor. item *Fell.* in fragm. Eratosthenis p. 46. — Ad idem Eratosthenis carmen respicere videtur schol. min. ad Hom. Iliad E'. 422 *Harl.*] *Athen.* V. pag. 189 VII. pag. 284. *Steph. Byz.* in Ἀπία. *Achilles Tatius* ad Aratum cap. 16. 28. 29. Schol. *Apollonii* ad lib. I. v. 36. II. 2. et III. 35. *Tzetz.* ad Lycophronem v. 23. *Hadr. Iun.* III. 5. animadu. *Valesius* ad Harpocrat. pag. 98. — *Timarchus* libro quarto περὶ τοῦ Ἐρατοσθένους Ἑρμοῦ citatur ab *Athenaeo* XI. pag. 501. Ex Hermete Eratosthenis repetit *Chalcidius*, quae refert pag. 156.

[In *Callimachi* αἴτια scripsit. vid. supra vol. III. pag. 825. §. III. *Harl.*]

[Κατάλογοι memorantur a scholiaste *B.* ad Homer. Iliad. X. 29. a Villoisonio edito. *Harl.*]

Καταμερισμός. *Achilles Tatius* Isagoge ad Arat. cap. 24. sed legendum καταστερισμῶν, nam, quae de lacteo circulo e lacte Iunonis ibi profert Achilles, leguntur in Catasterismis Eratosthenis, qui exstant, cap. vlt. [P]

Καταστεριγμοί. Suid. sed et ibi legendum καταστερισμοί, vt eruditissimo Neocoro ad Suidam adnotatum.

Κόσκινον *Cribrum arithmeticum*, cuius rationes a *Nicomacho* seruatae sunt lib. I. Arithmet. pag. 17 sq. Nec aliud quicquam est, quam tabella, numeros impares complectens, adscriptis ad compositos numeros communibus diuisoribus, vt compositi a simplicibus distinguantur et statim constet de compositorum diuisore. [vid. *Fell.* in fragm. Eratosth. pag. 41 sq.] Conf. diagramma duplex apud *Camerarium* in notis ad Nicomachum pag. 10 sq.

Περὶ ἀρχαίας Κωμῳδίας *libri* pluries laudati ab Harpocratione, qui *septimum* citat in Μεταλλεῖς, vt *octauum Laertius* VII. 5. *nonum* Schol. ad *Aristoph.* ad Aues v. 588. *tertium*. id. ad Ranas v. 1057. *Galenus* praefat. ad glossas Hippocratis: ὅτι γὰρ ἐποίουν οἱ παλαιοὶ πολλὰ τῶν ὀνομάτων, δέδεικται μὲν ἱκανῶς καὶ πρὸς Ἐρατοσθένους ἐν τοῖς περὶ ἀρχαίας κωμῳδίας.

E quo loco adparet, Eratosthenem non modo de poetis antiquae comoediae eorumque dramatibus et didascaliis egisse, quo quaelibet tempore comoedia fuerit edita, (conf. *Ciceronem* VI. 1. ad Attic. et Schol. Aristoph. in argumento ad Pacem et Plutarch. an seni gerenda Resp. pag. 785.) sed etiam res atque vocabula comicorum exposuisse, vt probe notat *Io. Woweranus* cap. 14. Polymathiae.

Περὶ κωμῳδίας *librum XI.* citat *Athenaeus* XI. pag. 501. vbi aliquid de loco Cratini, veteris comoediae poetae, vnde nescio, an calculum adiicere debeam sententiae elegantissimi et clarissimi viri *Tiberii Hemsterhusii*, qui in notis pereruditis ad *Pollucis* X. sect. 60. vbi similiter *Eratosthenes* citatur ἐν τοῖς περὶ κωμῳδίας, de vtraque comoedia veteri et noua, atque adeo tertia media egisse Eratosthenem suspicatur. *Fabric.* — Locus memorabilis est apud schol. ad *Aristophanis* Ranas 1060. vbi citatur *Eratosthenes* ἐν γ' περὶ κωμῳδιῶν, ibidemque de tragoedia *Aeschyli*, *Persae* inscripta, adnotasse dicitur: δοκοῦσι οὗτοι οἱ Πέρσαι ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου δεδιδάχθαι ἐν Συρακούσαις, σπουδάσαντος Ἱέρωνος.

adde ſchol. ad *Ariſtoph.* Plutum v. 797. v. 1195. vbi antiqua res quaedam explicatur, et ita ſaepius a ſcholiaſtis ad Ariſtophanem Eratoſthenes rerum et verborum, quae ſiue ad comoedias ſiue ad antiquitatem ſpectant, interpres commemoratur. adde ſupra vol. II. pag. 441.

De *Muſica* etiam ſcripſiſſe videtur. conf. ſupra vol. III. pag. 650. Num vero ſeparatim, an in libris de comoediis id fecerit, equidem definire non auſim: immo vero videntur libri περὶ ἀρχαίας κωμῳδίας, περὶ κωμῳδίας et κωμῳδιῶν, nec non περὶ μȣσικῆς partes vnius operis fuiſſe. *Harl.*

Περὶ κονικῶν τομῶν ſcripſiſſe Eratoſthenem, aiunt viri docti, laudato teſte Proclo ad Euclidem. Sed vnicus eſt Procli locus, quem reſpiciunt, et e quo tamen nihil tale merito poſſis colligere lib. II. pag. 31. ἐπινοεῖσθαι δὲ ταύτας τὰς τομὰς τὰς μὲν ὑπὸ Μεναίχμȣ τὰς κωνικὰς ὁ καὶ Ἐρατοσθένης ἱϛορῶν λέγει. Μηδὲ Μεναιχμείȣς κωνοτομεῖν τριάδας. Hic verſus depromtus eſt ex epiſtola ſiue elegia Eratoſthenis ad Ptolemaeum, regem, de cubi duplicatione, de qua paullo ante dixi. Idem *Proclus* p. 13. reprehendit Eratoſthenem, quod analogiam ſiue proportionem dixerit σύνδεσμον τῶν μαθημάτων, commune vinculum mathematicarum diſciplinarum. Sed nihil hoc ad conicas ſectiones. [P]

Κύβȣ διπλασιασμός. *Vitruu.* IX. 3. organica meſolabi ratione ab Eratoſthene explicatus. Confer *Pappum* lib. III. pag 7 et 8. Epiſtolam ad Ptolemaeum, qua hoc Eratoſthenis inuentum continetur, ſeruauit Eutocius: et ex eo Fellus edidit, vt dixi ſupra in ἐπιϛολαί. vid. etiam *P. Ramum* libro I. ſcholarum mathematicarum.

Μελέται. *Strabo* I. pag. 15.

Περὶ μεσοτήτων βιβλία β'. *Pappus* lib. VII. pag. 241. 247. Hinc meſolabii inuentionem Eratoſtheni tribuerunt viri docti.

Μετρήσεις, (Καταμετρήσεις,) *Macrobius* lib. in ſomnium Scip. lib. I. cap. 20. *Et Eratoſthenes in libris dimenſionum ſic ait, menſura terrae ſepties et vicies* ss) *multiplicata menſuram ſolis efficit.* Ex hoc opere Eratoſthenis, (qui inde *orbis terrarum menſor* dicitur *Cenſorino* cap. 15.) μέτρον τῆς γῆς περιφερείας deſcripſit *Cleomedes* lib. I. cap. 10. atque inde praeſtantiſſimus Fellus tt): referunt praeterea *Vitruuius* lib. I. cap. 6. *Plinius* lib. II.

ss) Fortaſſe *decies.* vid. ſupra in catal. ſcriptor. in ſcholiis ad Aratum etc. voc. mathematicorum ſententia. *Heumann.*

tt) Amplius, quam de menſura in hoc libro actum fuiſſe, patet ex *Pſeudo-Plutarcho* de placitis philoſophor. I. 21. II. 31. (ad quae loca vide Corſini et Beckii notas,) vbi ex eo Eratoſthenis libro citantur loca. Diſtantiam ſolis et lunae a terra et ipſam ſolis magnitudinem calculis eum ſubduxiſſe, inde fit probabile. Commentarium veluti in illud fragmentum ſcripſerunt, et Eratoſthenem modo vindicarunt, modo correxerunt *Eiſenſchmid.* de figura telluris, Argentor. 1691. 4. et ex eo *Heilbronner* l. c. pag. 251—255. inprimis *Seidel* l. c. pag. 48—62. et pag. 87—90. *D'Anville* in: Diſcuſſion de la Meſure de la Terre par Eratoſthéne, ſervant à confirmer la meſure du ſchéne Egyptien etc. (in Mem. de Litterature — des Inſcr. tom. XXVI. pag. 92—100) atque *de la Nauze* in: Remarques ſur Eratoſthéne à l'occaſion de la latitude de Syéne, ibidem tom. XXVI. p. 101—111. adde *Mannert* l. m. p. 92—102 ſq. *Harl.*

lib. II. Hist. cap. 168. vbi Eratosthenem *in omnium quidem litterarum subtilitate, et in hac vtique praeter ceteros sollertem* adpellat, *quem*, inquit, *cunctis probari video*, et libro VI. cap. 29. pag. 734. vbi notat, Eratosthenem in Berenice, Arabiae oppido ausum *ingentis exempli indubitata ratione vmbrarum, mensuram terrae prodere coepisse*, quum die solstitii hora sexta obseruasset, locum subtilitatis immensae, vmbras in totum absumtas. *Marcianus Heracleota* pag. 61. idem *Macrobius; Censorinus* cap. 13. *Marcianus Capella* lib. VI. pag. 194. et *Strabo* II. pag. 86. terrae ambitum esse stadiorum 252000 [uu]), qui numerus reddendus etiam auctori introductionis vel commentarii in Aratum, qui sub falso Eratosthenis vel Hipparchi nomine editus est a Victorio [vv]). Supputationem Gnomonicam, qua Eratosthenes numerum illum collegisse dicitur, exponit *Robertus Balforeus* in commentario ad Cleomedem pag. 219. 220 sq. [*Petrus Nonius* lib. II. de obseruatione pag. 132. *Ricciolus* in Almagesto nouo, Bonon. 1651. tom. I. lib. 3. cap. 27. pag. 163.] Adde *Io. Bapt. Ricciolum* geographiae reformatae lib. IV. cap. 7. pag. 123 sq. lib. V. cap. 3. pag. 144 sqq. et pag. 153. atque Almagest. lib. II. cap. 7. *Io. Wowerium* de vmbra cap. 14. Rationem vero longitudinis terrae ad latitudinem eius maiorem dupla dixisse Eratosthenem, testatur *Agathemer* pag. 2. Solem a terra abesse stadia 780000. *Plutarch.* II. 31. de placitis Philos. Ceterum *Marcianus Heracleota* in Epitome Artemidori Ephesii p. 64. quum *Timosthenis* [ww]) σαδιασμῶν ἐπιδρομὴν commemorasset, addit, se mirari, quod Eratosthenes totum libellum, ne prooemio quidem excepto, transscripserit, paucis quibusdam adiectis. Scripserat *Timosthenes* etiam de insulis libros X. quos in vnum ipse contraxit, et librum de portubus; sed hos ab Eratosthene transscriptos Marcianus haud innuit. *Harmenopulus* lib. II. procheiri, titulo 4. ait, miliare secundum Eratosthenem et Strabonem esse stadia octo seu vlnas octingentas. *Arrianus* in Indicis pag. 512. ἐμοὶ δὲ, ait, Ἐρατοσθένης ὁ Κυρηναῖος πιςότερος τοῖς ἄλλοις ἔςιν, ὅτι τῆς περιόδου πέρι ἔμελεν τῷ Ἐρατοσθένει. Plura deinde ex eo referens addit, ipsum testari, se longitudine tradere μεμετρημένον σχοίνοισι, καὶ εἶναι γὰρ ὁδὸν βασιληΐην. *Willebrodus* vero *Snellius* librum suum, quo de terrae ambitu eiusque vera quantitate agit, *Eratosthenem Batauum* inscripsit. Lugd. Bat. 1617. 4. In hoc nonnulla reprehendit *Cassinus*, filius, vt relatum leges in historia acad. Paris.

uu) Vid. Mem. de Trevoux. pag. 311. an. 1718. passuum mensura romana, 31500000. Hipparchus, teste Plinio, addidit circiter 25000 stadia.

vv) Add. *Strabo* lib. II. pag. 90. *Theo* pag. 23. ad Ptolemaeum, *Simplicius* in libr. II. de coelo, sub extrem. *Cassiodorus* lib. de geometria, *Scotus Erigena* lib. III. de diuisione naturae p. 146. 147. *Vincent. Bellouac.* lib. VI. speculi natur. cap. 13. ex Gerberti astrologia; 9000 leucas, *Ioannes de Mandeville*, ex quibus se ait percurrisse 2400. — 180000 stadia terrae esse perimetrum, ex Ptolemaeo, quem non nominauit, tradit Basilius Homil. IX. in Hex. pag. 112.

ww) Posidonius apud *Strabonem* I. pag. 51. Almel. honorifice loquitur de *Timosthene*. Hic vero fuit praefectus classis Ptolemaei secundi, Philadelphi cognomine: Mare internum eiusque insulas, et mare Tyrrhenicum circumnauigauit: vid. *Marcianum Heracl.* pag. 64. edit. Hudsoni: eumque scripsisse περίπλους, tradit *Agathemerus* I. 2. conf. *Seidel* l. c. pag. XVII. Sed plagii crimen a nomine Eratosthenis iam amolitus est *Strabo* lib. II. pag. 92. vbi vel multos errores ab Eratosthene aeque ac Timosthene commissos esse scribit, additque, nostrum a Timosthene plurimis in rebus dissentire. Vindicat nostrum quoque ab illa iniuria *Ancher* l. c. pag. 6 sq. qui praeterea suspicatur, librum Timosthenis περὶ λιμένων eumdem fuisse cum libro περὶ Νήσων. *Harl.*

rif. scientiar. ann. 1702. atque in libro, Traité de la grandeur de la figure de la Terre. Paris. et Amsterd. 1723. 12. vid. Acta eruditorum, germanice scripta, 95. pag. 780 sqq. *Fabric.* — De *Snellio*, Professore mathematum Leidensi, plura vide apud *Montuclam* l. c. tom. II. pag. 5. inprimis pag. 180 sqq. et pag. 231. atque tom. I. pag. 263. *Heilbronner* l. cit. pag. 447 sq. *Harl.*

Τῦ Νείλυ πηγαί· in geographico opere, vt videtur, ab Eratosthene descriptae, inter eius fragmenta ab illustri Fello cum notis quibusdam exhibentur e *Strabonis* lib. XVII. p. 786 sq.

Ὀκταετηρίς. *Geminus* cap. 6. *Achilles Tatius* Isagoge in Aratum cap. 19. vbi [P] male legitur *ὀκτακαιδεκαετηρίς*. Docet eodem loco Achilles, dubitatum esse de hoc scripto, an Eratosthenem habuerit auctorem.

Ὀλυμπιονῖκαι. *Laert.* VIII. 51. *librum primum* huius operis. *Athen.* IV. pag. 154. Hoc suppleuit et continuauit Phlegon Trallianus.

Ὁμήρυ διόρθωσις quoque ab Eratosthene composita est, si credimus viris doctis, ad Strabonis et Athenaei testimonia prouocantibus. Sed nullus in his exstat locus, e quo hoc certe colligi possit; quamquam obiter in Geographia sua et forte in grammaticis commentariis quaedam illius poetae illustrauerat Eratosthenes. Neque *Athenaeus* lib. I. pag. 24. Homericam ex Eratosthene adducit emendationem, vt legas in notis Worthi ad Tatianum pag. 107. *Fabric.* nisi huc referas, quae schol. Venet. ad Hom. Iliad. ω. 282. habet: *ἡ διπλη, ὁτι εἰ μη προσεθηκε τον ϛιχον, οἱ θελοντες συγχεισθαι τα δυϊκα παρ' Ὁμηρω, Ἐρατοσθενης και Κρατης, ἐλεγον ἀν ἐπι των ἐννεα Πριαμιδων τεταχθαι, τω μεν ζευγνυσθην.* *Tatiani* locum vid. supra libro II. cap. 1. §. 3. vol. I. pag. 321. vbi dicitur Eratosthenes scripsisse de vita, tempore et poesi Homeri. adde ibidem pag. 512. et *Villoison* in proleg. ad Homeri Iliad. pag. XXX. *Harl.*

Περίπλυς, infra Περὶ πλέτυ.

Πίναξ τῆς οἰκυμένης, tabula geographica, Straboni memorata.

Πλατωνικός. *Theo Smyrnaeus* pag. 2 et 12. Videtur autem hic liber scriptus fuisse, quantum e Theone licet coniicere, non ad reprehendendum, sed commendandum et explicandum Platonem: itaque non adsentior iis, qui apud *Laertium* VIII. 89. vbi Eratosthenes laudatur ἐν τοῖς πρὸς Ἑκάτωνα, legunt πρὸς Πλάτωνα.

Περὶ πλέτυ καὶ πενίας. *Laert.* IX. 66. et *Plutarch.* in Themistocle pag. 125. vbi male doctiss. Vossius, adsentiente illustri Fello, reponendum suspicabatur ἐν τῷ περίπλῳ.

Ποιήματα. Suid. et Lucianus, qui poetam vocare Eratosthenem, non tantum grammaticum et philosophum iubet in Macrobiis, [cap. 27. pag. 228. tom. III. edit. Reitzii.] Elegiam eius de duplicatione cubi seruauit Eutocius ad Archimedem de sphaera ac cylindro pag. 22. atque inde inter Eratosthenis fragmenta edidit Fellus. Vide et quae supra in Ἑρμῆ et Ἠριγόνη.

Versum Eratosthenis, qua potu pulmonem tangi scripsit, legas apud *Macrobium* VIII. 5. et *Plutarch.* Alios apud *Athenaeum* I. pag. 24. *Proclum* in Politiam Platonis pag. 391. nisi ibi per Cyrenaeum poetam intelligitur Callimachus: quod facilius mihi persuadeo.

Ποιμενικός.

Ποιμενικά. *Proclus* ad Hesiodi Ἔργ. pag. 133. b. *Fabric.* — At enim Fellum, Galeum et Fabricium minus integro Procli loco ad Hesiodi Opp. et dier. v. 488. Ἐρατοσθένης ἐν ποιμενικοῖς. Καλλίστρατον δὲ τὸν τυρὸν φησιν, deceptos esse, monet adnotator ad Lucae Holstenii Obseruationes ad indicem scriptorum, a Stephano Byzantino citatorum, in nouis miscellan. obseruatt. tom. II. in ann. 1741. pag. 118 sq. Is vero reponere iubet, Ἐρατοσθένης μὲν ποιμενικὴν, Καλλιστρ. δὲ τὸν τυρὸν φησι. et addit, „Tzetzae ad h. l. Athenaei III. pag. 115. A. et, quae ne minimum relinquunt haesitandi locum, verba Etymologi p. 573. V. 31. commodiori loco erunt explicanda; quando scholiastes etiam Aristophanis ad Equites v. 959. eam in rem aduocari poterit, et menda liberari." Atque *Valcken.* ad schol. Euripid. Phoeniss. p. 608. not. 57. in nota, ait, Procli in Hesiod. E. καὶ H. v. 590. reponatur Ἐρατοσθένης μὲν ποιμενικὴν, pro vulgatis ἐν ποιμενικοῖς. *Harl.*

Ἡ τοῦ Πυθαγορικοῦ λεγομένου κανόνος κατατομή. Ptolemaeus Harmon. lib. II. cap. 14.

Περὶ Σιβύλλης. *De Sibylla Samia, nomine* Φυτώ. Suid. in Σίβυλλαι, nisi obiter de Sibylla hac egerat Eratosthenes in sua Chronographia.

Σκευογραφικόν. *Pollux* praefat. libri X. *Scenographica* legit Galeus praefat. ad scriptores Mytholog. et idem scriptum cum Eratosthenis *Architectonicis*, supra memoratis, esse, suspicatur. Sed totus [P] Pollucis liber decimus, quo de vasis agit, demonstrat, veram scripturam esse σκευογραφικόν.

Περὶ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν αἱρέσεων. Suid. Ἐρατοσθ.

Χρονολογία. *Syncell.* pag. 193. περὶ χρονογραφιῶν. Harpocrat. in Εὔηνος. Accuratis canonibus vsum Eratosthenem in suis χρονογραφίαις, contendit *Dionysius Halic.* lib. I. Antiq. Rom. 60. vbi ex eius sententia Romam conditam tradit Olymp. VII. 1. post Troiae excidium CCCCXXXII. Sed et *Censorinus* cap. 21. et *Clemens* I. Strom. pag. 336. notat ad primam Olympiadem ab Eratosthene numeratos annos CCCCVII. Rursus *Clemens* I. Strom. pag. 327. *Tatianus* pag. 166. et *Syncellus* pag. 180. a Troia capta ad Homerum vsque, annos centum ex Eratosthenis sententia computant. Regum Aegyptiorum successionem iussu Ptolemaei ex commentariis Aegyptiacis et sacerdotum Diospolitanorum traditione graecis litteris consignauit, teste Syncello pag. 91. ὧν τὴν γνῶσιν ὁ Ἐρατοσθένης λαβὼν Αἰγυπτιακοῖς ὑπομνήμασιν καὶ ὀνόμασιν κατὰ πρόσταξιν βασιλικὴν τῇ ἑλλάδι φωνῇ παρέφρασεν. Idem pag. 147. ὧν τὰ ὀνόματα Ἐρατοσθένης λαβὼν ἐκ τῶν ἐν Διοσπόλει ἱερογραμματέων, παρέφρασεν ἐξ Αἰγυπτίας εἰς ἑλλάδα φωνήν. [Forsan in hoc opere egit quoque de Alexandro M. vid. supra, vol. III. pag. 41. nisi malis existimare, in γεωγραφουμένοις id eum fecisse.] Vsi hoc opere Eratosthenis praeter Apollodorum in Chron. Africanum, Eusebium et alios Chronologos antiquiores (nam Syncelli aetate iam videtur intercidisse) Cicero, Plinius in Hist. Plutarchus in vitis, Soranus in Hippocratis vita etc. conf. Graeca *Eusebii* pag. 25. *Scaligeri* can. isagog. p. 136. *Rich. Cumberlandum* de Sanchoniathonis historia phoenicia, et ex eo Acta erudit. ann. 1722. pag. 527 et 536. Bibl. Angloise tom. VIII. pag. 506.

Marci Mantuae Bonaviti, Patauini, ICti, *Eratosthenes* φιλολόγος editus cum eius Theseo, Patau. 1568. 8. est expositio legum quarumdam quae pugnare inter se videntur.

De catalogo regum Thebaeorum Aegypti et dynastiis vide ad caput sequens de Manethone. *Harl.*

CAPVT

CAPVT XXI (olim XX)

DE MANETHONE, AEGYPTIO, ET ALIIS ASTROLOGIAE APOTELESMATICAE SCRIPTORIBVS.

I—VII. *Manethonis nomen et aetas: Aegyptiaca et alia scripta deperdita.* VIII. *Apotelesmatica eiusdem auctoris.* IX. *De aliis Astrologis Apotelesmaticis graecis editis, sin. illatim de Paulo Alexandrino, et Hephaestionis Thebani, Vettiique Valentis fragmentis.* X. *De Astrologis graecis ineditis.* XI. *De Astrologis graecis deperditis:* XII. *Catalogus scriptorum, qui Astrologiam Apotelesmaticam oppugnarunt.*

[Cum supplementis *G. C. Harles.*]

Nomen MANETHONIS varie exaratum reperio a), Μάνεθος, [P] Μάνεθως, Μανεθῶς, Μανεθὼς, Μανετὼ, Μανέθων, Μανεθὼν, Μανεώθων, et Μανεθῶν denique, quod postremum prae ceteris scribendi modis probat *Ed. Bernhardus* vir infinitae eruditionis in notis, vtinam integris, ad Iosephum pag. 21. Fuit hoc nomine olim in Aegypto vir, omni genere sapientiae b) exacultus, patria Sebennytes c) vel Diospolitanus, qui sub Ptolemaeo Philadelpho, functus apud Mendesios d) vel Heliopolitas summi sacerdotis et scribae

a) Vide *Menag.* ad Laert. pag. 8. Ceterum Aegyptium nomen est haud dubie *Manethon*, vt operam ludat *Harduinus*, qui in Chronologia V. T. pag. 32. repetit ex *Man*, voce germanica, quae *virum* sonat, et hebraico את *cum*, atque תן *virtute.* Nec felicius ipsi res procedit, cum Aegyptiae veteris linguae ignarus, tamen p. 28 sq. negat, in Aegyptiorum dynastiis apud Manethonem occurrere nomina Aegyptia; sed omnia esse ex Hebraeis, pauca e graecis petita fontibus Sed exempla, quae mox affert, ita sunt comparata, vt aeque facile ex Mexicano aliquis idiomate illa possit deducere. Manethonis nomini adfinia *Menuthis*, Canobi vxor, apud Epiphan. et *Menuthis* vicus Aegypti, de quo Stephanus Byz. *Fabric.* — *Georg. Hieron. Welschius* in specimine supplementorum ad bibliothecam Gesnero-Simlero-Frisianam, in *Schelhornii* amoenitt. litterariis tom. VI. pag. 504 sq. discernit tres *Manethonas:* primum *Manethonem Sybennitam*, sacerdotem Aegyptium, quem ante tempora Alexandri, contra Scaligerum, secus sentientem, in Aegypto floruisse contendit: ad illum, tamquam antiquissimum fideque dignissimum prouocare, putat, Iosephum contra Apionem, Hebraeos in libro Iuchasin, et Arabas; atque Ioachidem in suo Zohar de regibus Aegypti citare eum hisce verbis, Manethon in libro actorum regum Aegypti: vel Manethon in historia Aegypti. Alterum esse, scribit, *Manethonem Mendem*, sacerdotem et ipsum Aegypti, qui, teste Suida, scripsit περὶ κατασκευῆς κυφῶν, quomodo praeparandi sint Cyphi seu suffimigia. (cf. vero Fabricium paullo post in §. VII.) Tertium esse iudicat, eodem Suida teste, *Manethonem* ex Diospoli Aegypti, auctorem physiologicorum, apotelesmaticorum versibus, (δι' ἐπῶν,) aliorumque quorumdam astronomicorum. Hunc, (quem temporibus Augusti vixisse, haud tuta coniectura motus, opinatur,) a multis cum veteri illo Dynastiarum Aegypti compilatore confusum esse censet et pauca de eius historia Aegyptiorum regum, seu dynastiis, et controuersia inde orta disserit. De alio *Manethone* vid. infra ad §. VIII. *Harl.*

b) *Aelianus* X. 16. de animal. ἀκούω δὲ καὶ Μανεώθωνα τὸν Αἰγύπτιον σοφίας ἐς ἄκρον ἐληλακότα ἄνδρα ἀκοῦν etc.

c) *Suid.* Μάνεθως ἐκ Διοσπόλεως τῆς Αἰγύπτου, ἢ Σεβεννύτης. Sebennytam vocat et *Plutarch.* de Iside pag. 354. ac pag. 362. et *Syncellus* pag. 16. 18. ipse de se Manetho ibid. pag. 40. γένει Σεβεννύτης ὑπάρχων ἡλιοπολίτης, τῷ δεσπότῃ μου Πτολεμαίῳ χαίρειν. *Fabric.* — conf. *Lilienthal* select. histor. litter. diss. IV. pag. 97. *Heumann.*

d) Rursus *Suidas:* Μάνεθως Μένδης ἱερεύς, (doctissimus Suidae sospitator, Neocorus, in MSto codice Paris. reperit ἀρχιερεὺς Αἰγύπτου. Apud *Syncellum* quoque pag. 40. Manethon ipse in epistola ad

bae facri munere, varia graece *) fcripfit et eidem Ptolemaeo dicauit, hiftorica, phyfica et de apotelesmatica aftrologia, de quibus fingulis nonnihil dicam.

I. *Αἰγυπτιακῶν tres libros* compofuiffe conftat e *Georgio Syncello* [f]), qui ex Africano et Eufebii chronicis diligenter transfcripfit, quae Manethon ex *facris Hermetis columnis* [g]) de antiquis Aegyptiorum regibus tradiderat, perfequens γενεὰς CXIII. in dynaftiis XXXI. Sequutus eft Manethon χρονογραφεῖον aliquod Aegyptium, quod παλαιὸν vocatur a *Syncello* pag. 51. et pertingebat vsque ad regem vltimum dynaftiae tricefimae, Nectanebonem, cuius ab Ocho pulfi fuga incidit in Olymp. CVII. 3. paucis ante Perfas, ab Alexandro victos, annis. Tricefimam primam [?] dynaftiam videtur Manethon addidiffe, in qua tres reges: Artaxerxes Ochus, Arfes Ochi F. et Darius Codomannus, quem Alexander fuperauit. Vide *Syncellum* pag. 78 et 256. qui veteri illo chronico deceptum Manethonem pag. 51. et non pauca mentitum obferuat, vt Aegyptiae gentis laudes et antiquitatem amplificaret. pag. 15. 17. 37. Profeffus et ipfe Manethon eft, fe addidiffe nonnulla ἐκ τῶν ἀδεσπότων μυθολογουμένων, vti funt, quae confutat *Iofephus* I. contra Apion. pag. 1052 fq. Plura hoc de opere ne addam, facit virorum doctiffimorum *Voffii* et *Marshami* induftria, quorum ille lib. I. de Hift. Gr. cap. 14. hic fub initium praeclari Canonis chronici de eo agendum fibi duxit. Fidem Manethonis merito eleuant poft *Iofephum* lib. I. contra Apion. pag. 1039 fq. et *Theophilum* III. ad Autolycum pag. 130 fq. *Hermannus Conringius* in Aduerfariis Chronolog. de antiquis Afiae et Aegypti dynaftiis cap. 17. pag. 190 fq. Ed. *Stillingfleetus* Orig. facr. lib. I. cap. 2 et 5. *If. Voffius* cap. 10. de aetate mundi; *Melch. Leydeckerus* lib. III. de Rep. Hebraeorum p. 115 fq. *Rich. Simon* epift. felect. II. 28. et *Iac. Perizonius* in inueftigatione aegyptiarum originum, Lugd. Batau. 1711. 8. cap. 19 et 20. Et certe nihil difficilius fuerit, quam dynaftias Manethonis

ad Ptolemaeum fe adpellat ἀρχιερέα καὶ γραμματέα τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱερῶν ἀδύτων. *Syncello* ibid. ἀρχιερεὺς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ εἰδωλείων. *Fabric.* vid. *Simfon* Chron. in parafceue cap. I. pag. 11 fq. et pag. 1154. ad A. M. 3743. ante C. N. 260. V. C. 492. cui tempori, quod incidit in Olymp. CXXIX. 3. etiam *Saxius* in Onomaft. I. pag. 105. adfignat Manethonis aetatem. *Harl.*

e) *Iofephus* I. contra Apionem, fiue Manethonem potius, (in illo enim confutando maxima libri pars occupatur,) pag. 1093. Μανεθὼν δ' ἦν τὸ γένος ἀνὴρ Αἰγύπτιος, τῆς ἑλληνικῆς μετεσχηκὼς παιδείας, ὡς δῆλός ἐστι, γέγραφε γὰρ Ἑλλάδι φωνῇ τὴν πάτριον ἱστορίαν κ. τ. λ. *Eufebius* in exordio libri II. Praeparat. πᾶσαν μὲν οὖν τὴν Αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν εἰς πλάτος τῆς Ἑλλήνων μετείληφε φωνῆς, ἰδίως τε τὰ περὶ τῆς κατ' αὐτοὺς Θεολογίας Μανεθὼς ὁ Αἰγύπτιος ἔν τε ᾗ ἔγραψεν ἱερᾷ βίβλῳ καὶ ἐν ἑτέροις αὐτοῦ συγγράμμασιν. *Iacobus Edeffenus* citat *Methodolum*, Aegyptiorum chronographum, fub quo nomine *Manethonem* latere fufpicatur *Affemannus* pag. 488. bibl. oriental. *Fabric.* — Confer *Stillingfleet* Orig. facr. libr. I. cap. 2. Catholica hiftoria mundi, (*Allgemeine Welthiftorie,*) curante Baumgartenio in linguam germanicam conuerfa, vol. I. pag. 491 fq. de quaeftione, num et quatenus ex facris Hermetis columnis vnice defcripferit Manethon hiftoriam, nec non de litteris facris, et num in graecam linguam transferri potuerit, per quam occafionem adnotator N. pro ἑλληνίδα φωνὴν, apud Syncellum coniicit ἐλλειοχον φωνὴν, *vulgarem linguam.* conf. tamen quae *Beer* loco mox memorando pag. 172 fqq. de illo Syncelli loco, et de diuinatione Thot, ratione tamen haud omnino probabili, differit. *Harl.*

f) Primus tomus continebat XI. dynaftias Deorum Semideorumque, annis 2300. reges CXCII. Secundus dynaftias XII—XIX. annis 1121. reges XCII. Tertius dynaftias XX—XXXI. per annos 1050. Primum librum laudat *Syncellus* pag. 60. fecundum pag. 59. 72. 73. tertium pag. 78. 256. vbi vltimum hunc fuiffe teftatur. Vide et *Scalig.* ad Graeca Eufebii pag. 411. b.

g) *Syncell.* pag. 40.

nis expedire, et cum reliqua veteri historia conciliare, vt perspicuum est, si quis inter se conferat conatus praestantissimorum veteri aeuo Chronologorum, Africani, Eusebii, et Syncelli: vel recentium *Scaligeri* Can. Isagog. pag. 128 sq. et pag. 316 sq. *Sam. Petiti* cap. 27. (l. b. IV. cap. 6.) Var. lect. *Kircheri* I. Oedipi pag. 68 sq. *Vsserii*, *Iac. Capelli*, *Marshamique*, qui in diuersis Aegypti regionibus plures dynastias simul eodem tempore rebus praefuisse contendit, et in antiquitate temporum restituta *Pauli Pezronii*. Fragmenta quaedam Manethonis e Iosepho et Syncello descripsit illustrauitque Scaliger in Graecis Eusebii et ad calcem operis immortalis de emendatione temporum. *Fabric.*

[E P I M E T R O N.

In vtramque partem post illos viros doctos, quos iam citauit Fabricius, multi alii disputarunt: quorum alii in genere fidem Manethoni in historia dynastiarum vel vindicarunt, vel denegarunt; alii in specie inquisiuerunt, num pastores, quos in Aegyptum venisse tradidit Manethon, Israelitae fuerint, nec ne? Quoniam vero ab auctoribus historiae catholicae memoratae pag. 190 sqq. et pag. 478 sqq. praecipue pag. 490 sqq. atque ab Baumgartenio ceterisque adnotatoribus omnis controuersia vberius exposita est, et diuersae Whistoni, Perizonii, Pezronii, Newtonii aliorumque sententiae et interpretationes late adductae atque examinatae sunt; tum a *Ferdinando Guil. Beer* in Abhandlungen der alten Zeitrechnung und Geschichte, (Lipsiae 1752. mai. 8.) pag. 163—242. in sect. V. regula, secundum quam Manethon dynastias descripserit, proposita et consensus harum dynastiarum cum ordine temporis, a scriptoribus diuinis seruato, et cum aliis indubitatae fidei narrationibus, declaratus est; in sectione autem sexta de pastoribus, qui Aegyptum imperio tenuerunt, copiose disputatum: satius esse duxi, paucos tantummodo commemorare, qui praeter laudatos viros huic pistrino operam addixerunt, quam in re controuersa, a nostro quoque instituto aliena, diu versari.

Io. Adami Strobelii disp. praeside *Io. Dan. Koelero*, an Manethonis pastores inuasores Aegypti fuerint Israelitae. Altdorf. 1730. 4.

Primum eos nominat, qui post *Iosephum* I. contra Apionem pag. 1040 sq. et *Eusebium* in Chronic. lib. post. nr. 190. adfirmarunt, pastores illos, Aegyptiis Hycsos dictos, Israelitas fuisse, eorumque recenset argumenta. Sunt vero *Hugo Grotius* de veritate religionis christianae lib. I. sect. XVI. in notis; *Nicol. Abramus* in Pharo lib. VIII. cap. 2 et 3. pag. 200 sqq. *Leidecker* a Fabricio iam laudatus, *Hermann Witsius* in Aegyptiacis lib. III. cap. 3. *Basnagius* in antiqq. iudaicis etc. tom. I. cap. 8. (hist. tamen iud. lib. III. cap. 18. impugnat hic Manethonis auctoritatem, adnotante Heumanno,) *Perizonius*, a Fabricio pariter excitatus, *Buddeus* in hist. eccles. V. T. sect. III. §. 24. pag. 449 sqq. Postea pari modo eos enumerat, qui negarunt, pastores illos fuisse Israelitas, contra contenderunt, illos vel Arabes fuisse, vel Phoenices, vel homines alius gentis, eorumque argumenta refert. Negarunt vero apud illum ipse *Manetho* lib. II. Aegypt. apud Iosephum l. c. *Iulius Africanus* apud Syncellum pag. 61. edit. Paris. *Petrus Cunaeus* in republ. Hebraeorum V. T. lib. I. cap. 5. *Scaliger* in animaduerss. ad Eusebii Chronicon pag. 19. *Paull. Pezron.* in antiquitate, a Fabricio iam citata, *Sam. Bochartus* in geographia S. part. II. libr. I. cap. 4. *Io. Marsham* in canone chronico, saec. VIII. pag. 103 sqq. et saec. XII. pag. 323. *Iac. Vsserius* in annal. V. et N. T. part. I. ad A. M. 2179. pag. 8. *Frid. Spanhemius* in hist. eccles. epoch. III. sect. VII. §. 2. pag. 308. (quibus

bus addes *Des-Vignoles* in chronologia, mox memoranda, tom. I. pag. 598. Vanitatis et mendaciloquentiae accusat eum *Conring.* lib. I. de medic. Herm. cap. IV. pag. 37. cap. VII. pag. 60.) Denique eorum, qui ab adfirmantium partibus stare solent, argumenta corroborare sustinet.

Alios, qui de Manethone egerunt, enumerat *Baumgarten* in nota 347. ad versionem historiae catholicae germanicam, I. pag. 490. et pag. 514. de pastoribus istis, quos cum conditoribus historiae illius negat fuisse Israelitas. Hanc quoque sententiam strenue defendit Iosephumque multis refutat *Beer* l. c. pag. 214 sqq. et pag. 227 sqq. Suspicatus potius pag. 217 sqq. inuasionem istam intelligendam de expeditione *Oguz Chan* tatarica, quam ex Abulgasi Chan historia tatarica refert et comparat cum narratione Manethonis, praecipue Mosis. Idem pag. 178. existimat, Manethonem successionem regum, prouti inuenisset in variis, quae adhibuit, chronicis, constituisse et reges exteros esse seorsum persequutum, vt, quamdiu in Aegypto hi regnauerint, cognosceretur: nomen igitur dynastiarum apud Manethonem neque locum natalem neque sedem regum; sed chronicon, ex quo is hausisset, indicare: inprimis illum vsum esse chronicis vrbium This, Memphis et Diospolis: Pastores et Aethiopas eum posuisse tamquam peculiares Dynastias, vt, quamdiu commorati sint in Aegypto, facilius intelligeretur, nec ordo regum, in Chronicis relatorum, interrumperetur: vt fidem Manethonis firmius stabiliret Beer, comparauit dynastias apud Eratosthenem, Iosephum, Eusebium, Africanum, Syncellumque tum inter se, tum cum narratione Mosaica. Ingeniose quidem acuteque omnia explicat Beer; num vero interdum non abusus sit ingenio, aliis aeque acutis viris inquirendum et definiendum relinquam. — Dynastias regum Aegypt. apud Manethonem in ordinem quoque redigere studuit *I. Iackson* in Chronological antiquities, vol. II. pag. 256 sqq.

De fide *Manethonis* et *Eratosthenis* historica iudicarunt iidem conditores historiae catholicae l. c. pag. 497. vbi praecipue sobrium *Baumgartenii* iudicium est perpendendum. *Eratosthenes* vero confecerat regum Thebaeorum Aegypti catalogum, cuius fragmenta seruauit Syncellus. Illius narrationem maiore fide dignam esse, quam Manethonis testimonium, censent *Marsham*, qui Eratosthenem inter primos chronologiae graecae emendatores habet, in can. chron. pag. 8. 16. 217. et *Cumberland* in Remarks on Sanchoniathon pag. 416 sq. Eratosthenis tamen catalogum et mancum et parum vtilem esse arbitratur *Beer* l. c. pag. 211. Sed de illis fragmentis optime meruit, eaque tam critice, quam grammatice, ope praesertim linguae copticae, emendauit atque explicuit, et Scaligeri, (in Eusebianis,) ac Salmasii (de ann. climact.) emendationes atque interpretationes adtulit, saepiusque correxit *Paul. Ernest. Iablonsky* in *Adnotationibus in Eratosthenis Cyrenaei catalogum regum Thebaeorum Aegypti, quibus potissimum interpretatio eius graeca nominum Aegyptiacorum examinatur et illustratur:* quas *Alphons. Des-Vignoles* tomo secundo suae chronologiae, (Chronologie de l'Histoire sainte et des Histoires etrangeres,) Berlin. 1738. 4. pag. 736—765. inseruit. Adde eumdem *Vignoles* tom. II. pag. 659. etc. et alibi. Cum *Pezronio* aliquoties rem habuit. Hunc quoque saepe refutauit, atque de dynastiis ac pastoribus Aegyptiorum, Manethone atque Eratosthene passim disputauit.

Fourmont in: *Reflexions sur l'Origine, l'Histoire et la Succession des anciens Peuples Chaldeens, Hebreux, Pheniciens, Egyptiens, Grecs etc. jusqu'au tems des Cyrus.* — Nou-

velle

velle edition. Parif. 1747. II. voll. 4. praecipue vol. II. lib. III. capp. 6—10. p. 43—164. — tum pag. 173. contra Voffium (diff. de aetate mundi, pag. 270.) defendit Manethonem a crimine fraudis. adde pag. 202 fqq.

Pauca dedit de Manethone *Heilbronner* in hiftoria mathefeos vniuerfae, pag. 241 fq. eiusque annorum vsque ad Alexandri M. tempora computationem tamquam ridiculam damnat. Sed haec fufficiant, ne extra oleas vagari videar. *Harl.* Copiofius aduerfus Manethonem difputauit cl. *Chriftoph. Meiners* Verfuch einer Religionsgefch. alter Völker, befonders der Aegypter pag. 105 fq. Add. *Meufelii* Biblioth. hiftor. vol. II. part. II. pag. 333. *Bonanus* dans l'Hiftoire de l'Acad. d. Infcr. XLII. pag. 31 fq. *Beck.*]

II. Ἱερὰ βίβλος. *Liber Sacer,* quod de theologia Aegyptiorum Manethon egerat. Meminit praeter alia Manethonis συγγράμματα *Eufebius* in limine libri II. Praeparat. cuius verba iam in notula adfcripfi. Refpicit forte etiam *Theodoritus,* quo tefte lib. II. Therapeut. pag. 34. Μανεθὼς τὰ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος καὶ Ἄπιδος καὶ Σαράπιδος καὶ τῶν ἄλλων Θεῶν τῶν Αἰγυπτίων ἐμυθολόγησε. Egerat de Diis ac Semideis gentis fuae etiam in Aegyptiacorum libris: fed ibi magis chronologi atque hiftorici; at in facro fermone theologi partibus functus fuiffe mihi videtur. Quamquam idem cum illis facrum hoc opus fuiffe haud dubitauit *G. I. Voffius.*

III. Βίβλος τῆς Σώθεως, ad *Ptolemaeum.* Syncell. pag. 40. Τὸ Σῶθος φασὶν Αἴγυπτος καλεῖται, *Theophil.* ad Autolyc. III. pag. 130. Scaliger ad Graeca Eufebii pag. 408. *Σῶθιν τὴν Ἰνάχου vocabant Aegyptii: item Σωθιακὴν περίοδον Ἴσιδος fiue Ifidis peregrinationem, quae etiam refertur a Prometheo* [?] *apud Aefchylum.* (v. 822 fq.) *Videntur Aegyptii annorum fuorum certiffimam epocham ἀπὸ τῆς Σωθιακῆς περιόδου repetiuiffe, vt manifefte colligitur ex Clemente Alex.* (I. Strom. pag. 335.) *neque dubito, τὴν Σώθεως βίβλον τοῦ Μανεθῶ ab eodem initio regum fuorum dynaftias deduxiffe. Apud Vettium Valentem Antiochenum Σὴθ* h) *ex libris Petofiris, non Σῶθις dicitur.* Ex his verbis colligas, Scaligerum βίβλον Σώθεως haud diuerfum exiftimaffe ab opere hiftorico de Aegyptiorum dynaftiis. Sed mihi potius videtur in hoc libro Manetho egiffe de anno Aegyptiorum cynico, de quo dixi ad Chalcidium pag. 218. vbi pro σολεχὺν legendum σῶθιν. Notum eft fidus, quod Graecis ἀστροκύων, idem Aegyptiis dictum Σῶθιν fuiffe.

IV. *Manetho* ἐν τῷ πρὸς Ἡρόδοτον laudatur ab *Etymologici M.* auctore in Λεοντοκόμος et ab *Euftathio* ad Iliad. λ'. pag. 857. edit. Rom. ἐν τοῖς πρὸς Ἡρόδοτον. Magnus quoque *Bochartus* I. Hieroz. pag. 715. citat Manethonem in notis ad Herodotum. Sed aut fallor, aut Euftathius et Etymologici fcriptor inciderunt in locum Manethonis hiftoriarum, in quo Herodotum caftigauerat. Certe *Iofephus* I. contra Apionem pag. 1039. de hiftoria Manethonis loquens, teftatur, Herodotum faepius in illa ab ipfo reprehenfum ob res Aegyptiacas, falfo memoriae proditas. Γέγραφε γὰρ Ἑλλάδι φωνῇ τὴν πάτριον ἱστορίαν, ἔκ τε τῶν ἱερέων, ὥς φησιν αὐτὸς, μεταφράσας, καὶ πολλὰ τὸν ΗΡΟΔΟΤΟΝ ἐλέγχει τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑπ' ἀγνοίας ἐψευσμένον. *Fabric.* — vid. *Clericum* filuar. philolog. cap. IV. §. 3. *Heum.*

V. Περὶ

h) En manifeftam originem fabulae de columnis Sethi! *Heumann.*

V. Περὶ ἀρχαϊσμοῦ καὶ εὐσεβείας *de antiquitate et pietate* siue de priscis et religiosis Aegyptiorum ritibus *liber*, e quo *Porphyrius* lib. II. de abstinendo ab animatis §. 15. [pag. 199 et 200. edit. de Rhoer, qui excudi regis nomen fecit Ἀμωσιν,] narrat, immolandorum hominum consuetudinem Heliopoli sustulisse regem Amasin. Porphyrii locus legitur et in *Eusebii* IV. 16. Praeparat. et respicitur a *Theodorito* VII. Therapeut. pag. 109. licet Manethonem haud nominet. Confer *Marshami* Canonem Chron. pag. 315 sq. Ex eodem Manethonis libro videtur narrare *Plutarchus* de Iside et Osiride pag. 380. [i]) quod in vrbe Ilethyae, (εἰληθυίας enim pro Ἰδιθύας legendum, notauit vir doctissimus [k]),) homines viuos palam exusserint canicularibus diebus, cineribus etiam procul sparsis ac dissipatis, ne quidquam de lustramentis hisce Typhoniis superesset. [conf. *Sam. Squire* ad edit. Plutarchi de Iside et Osiride, Cantabrigiae, (1744.) 8. p. 170. sq. et p. 100. additi commentarii, anglice scripti. *Harl.*]

VI. Φυσικῶν ἐπιτομή. *Laert.* prooem. sect. 10. Haec forte sunt, quae Suidas memorat Φυσιολογικά, et e quibus *Aelianus* X. 16. de animal. videtur referre eos, qui suillum lac bibant, lepra ac vitiligine infici, etsi [P] librum ipsum Manethonis haud vidisse, suspiceris ex eo, quod dicit ἀκούω εἰπεῖν.

VII. Περὶ κατασκευῆς κυφίων, de ratione praeparandi sacri suffiminis, quod κῦφι Aegyptiis vocabatur, et memoratum est *Plutarcho* [l]), Galeno, S. Hieronymo. Vide *Kircherum* tom. II. Oedipi part. II. pag. 539. Suidas quidem hoc scriptum Manethoni Mendesio vindicat, quem a Sebennyte videtur diuersum facere; sed huiuscemodi in rebus quam parum tribui eius fidei possit, eruditos viros haud latet.

VIII. Manethoni praeterea ἀποτελεσματικὰ δι' ἐπῶν tribuit Suidas, et alia quaedam, vt ait, Ἀστρονομούμενα. Etiam *Paulini Nolani* [m]) epistolae XXXVIII. subiicitur carmen ad Iouium, in quo eiusdem operis mentio:

> *Nunc tria miremur texentem fata Platonem,*
> *Aut Arati numeros, aut picta Manaethonis astra.*

Neque vero aliud hic sunt *picta astra*, quam carmine descripta, et verbis, vt ait Plautus Poenulo, depicta, quemadmodum de Ennio apud *Ciceronem* I. Tusc. quaest. cap. 15. *Hic vestrum pinxit maxima facta patrum.* Quod petitum ex illo Simonidis, quod variis locis refert *Plutar-*

i) Vol. VII. pag. 496. edit. Reiskii. *Harl.*

k) Ἰλιθύας rescribendum censet *de Rhoer* ad Porphyrii l. c. pag. 199. adde *Semler* Erleuterung der egyptischen Alterthümer durch Uebersetzung der Schrift Plutarchs von der Isis und dem Osiris, Breslau. 1748. 8. p. 74 et 271 sq. Εἰληθυίας emendauit quoque *Wesseling.* ad Diodor. Sic. tom. I. pag. 99, 85. *Harl.*

l) De Iside et Osiride tom. VII. pag. 509. edit. Reiske, aut pag. 188. edit. Squire, cuius not. vide. *Harl.*

m) *Barthius* lib. I. aduersar. cap. 15. *Auctor carminis ad Colleam vel Iouium, quod non optime Paulino adscribi, alibi demonstramus.* Idem XXXII. 22. tribuere videtur Claudiano Mamerto: *Paulinus siue Mamertus ad Colleam.* Confer LIV. 3. *Paulino* audacter et recte, vt opinor, tribuit *Cerda* in Aduersariis sacris cap. 149. pag. 364. Cerdam enim malui vocare, quam Lacerdam, quoniam ipse cap. 185. pag. 497. Nicolaum Abramum suae societatis virum non dubitat eo nomine reprehendere. *Nicolaus*, inquit, *Abramus, cuius ego nomen melius teneo, quam ille meum, qui me citans Lacerdam nominat: ego enim Ioannes Ludouicus de la Cerda nominor, itaque Cerdam debuisset dicere, non Lacerdam. Sed ignosco homini ignoranti nostrum idioma* etc.

Plutarchus n), ζωγραφίαν μὲν εἶναι φθεγγομένην τὴν ποίησιν, ποίησιν δὲ σιγῶσαν τὴν ζωγραφίαν, *poesin esse picturam loquentem, picturam vero poesin quandam tacitam silentemque. Horatius* in arte, *vt pictura poesis est. Cicero* IV. ad Herenn. *si poema loquens pictura est, pictura tacitum poema debet esse.* Plura *Io. Dauis.* ad Ciceronis locum pag. 34. *Charles la Motte* in libro, cui titulus: an essay on poëtry et painting, Londin. 1730. 8. Bibl. raisonnée tom. V. pag. 395 sqq. [Plura in hanc rem, si opus visum fuerit, diceremus. Spence, Bossu aliique illo Simonidis abusi sunt: Lessing in Laocoonte fines picturae ac poeseos melius et seuerius discreuit; alii medium tenuisse videntur. Sed omnis illius sententiae interpretatio aeque ac controuersiae expositio a consilio rei et a Manethonis historia nimis nos abduceret.] *Gronouius* ad Herodotum pag. 925. *quidquid ab Manethone versibus erat scriptum, solebat in eadem pagina coloribus diuersis adpingi, vt spectaretur coniunctio vel separatio planetarum, et inde opera eorum* etc. Manethon ipse poema suum cum Hermetis κηροχύτῳ γραφῇ conferens μάθημα λάλον vocat sub initium libri V. quod e versione mea adscribam:

> *E libris, Ptolemaee, sacris, sacrisque columnis*
> *Arcanis, sapiens quas his in reperit Hermes,*
> *Signauit vires proprias coelestibus astris.* [P]
> *Consilii adiutor fuit illi Asclepius, inde*
> *Ceris mandauit formas* o), *diuinaque imago*
> *Florilegae impressa est dono pulcherrima Musae.*
> *Ast ego si illuni coelestia sidera nocte*
> *Saepe reuisendo, picturam sisto loquentem,*
> *Nec quisquam potis est partem huius cernere laudis*
> *Quam solus, quem plurimum amo, magnus Petosiris,*
> *Non leuis iste labor, Ptolemaee, videbitur vlli.*

Iacobus Gronouius in postremo versu edidit, ἢ βαιὸς κάματος ἔτος, vnde totum hunc locum non videtur cepisse, certe, vt multa, obscurissime reddidisse. Sed legendum esse οὐ βαιὸς, vt in mea versione interpretatus sum, nec ipse, credo, negabit, si conferet exordium libri primi, vbi inter alia haec leguntur:

De

n) *Plutarch.* de gloria Atheniensium. Idem de audiendis poematibus pag. 12. edit. Grotii, (in cuius viri maximi versione male est descriptum: *Picturam esse loquens poema, poema vero tacitam picturam*) de dignoscendo adulatore pag. 58. et IX. vlt. Sympos. Conf. *Io. Wower.* de vmbra, *Laelium Bisciolam* tom. II. hor. subcesiu. lib. III. cap. 3.

o) De illa Κηροχύτῳ γραφῇ praeter *Gronouii* praefat. ad Manethonem XX. 3. consulas *Salmasium* ad Solin. pag. 231 sq. *Vossium* IV. 91. de idololatria, *Lambecium* VIII. p. 329. 330. 331 et 97. *Reinesium* inscript. pag. 569. 570. *Valesium* ad Eusebium pag. 200. *Cangium* glossar. graec. p. 647. *Gisberti Cuperi* Harpocratem pag. 136. *Pancirollum* deperdit. lib. II. *Bulengerum* de pictura et plastice lib. I. cap. 6 sq. *Scheferum* de arte pingendi pag. 55. Meminit etiam *Anacreon* carm. XXVII. et carm. XXIX. 5.

> Τὸ δὲ πᾶν ὁ Κηρὸς αὐτὸς
> Ἐχέτω λαλῶν σιωπῇ.

Item *Plinius* lib. XXXV. cap. 11. pag. 224. edit. Harduini. *Martial.* IV. 47. *Athenaeus* in pompa Ptolemaei Philadelphi lib. V. pag. 200. *Auson.* epigr. 25-27. Anonymus in epistola de ceromate apud *Baluzium* tom. IV. Miscell. pag. 419. *Io. Behmius* de encausto imperatoribus olim sacro, Regiomont. 1715. 4. *Fabric.* — adde *Hermann. Hugonem* de prima scribendi origine, p. 197 sq. edit. Trotz, vt mittam eos, qui recentiore aetate de encausto atteque encaustica scripserunt. *Harl.*

De nocte insomnis multo de luce laborē
Indulsi, vt Tibi, quos mea fecit Musa, libellos
Mitterem, et e studiis ferres haec commoda nostris.

Supersunt Manethonis ἀποτελεσματικῶν, siue *de viribus et effectis astrorum libri sex*, scripti ad Ptolemaeum, regem, quem Philadelphum esse, adeoque et Manethonem eumdem, qui Aegyptiaca et alia iam a me commemorata scripsit, nulla, vt opinor, ratione idonea negari poterit. Illud vero de Philadelpho apertissime etiam confirmatur lib. V. 208. vbi Ἀρσινόης ὑμέναιοι diserte memorantur, quod et erudito editori obseruatum p). Ceterum tulere aetatem apotelesmatica Manethonis in vnico, quantum sciam, codice mediceo sexcentorum circiter annorum q), e quo varia virorum doctorum Lucae Holstenii et Lucae Langermanni apographa, atque Iacobi quoque Gronouii editio profluxit. Versiculos quosdam ex illo opere tum adhuc inedito produxerat *Alexander Morus* in notis, haud portrita eruditione refertis, ad nouum foedus in Iacobi I. 1. Alios *Abrahamus Hinckelmannus*, decus huius vrbis immortale, in detectione fundamenti Bohemiani, edita Hamburgi 1693. 4. pag. 114. cuius verba e Germanico hic translata adscribam: *De astrologia apotelesmatica nullum forte in orbe terrarum superest monumentum antiquius sex libris Manethonis, sacerdotis Aegyptii, qui versibus elegantibus graecis concinnati in hac vrbe* (Hamburgo) [P] *exstant. Semel quidem occurrit in bibliotheca Ioannea inter codices Holstenianos; alterum exemplum est apud virum quendam nobilissimum, in cuius apographi ora siue margine etiam emendationes non paucas eruditas occurrunt. Inscriptum est hoc opus regi Aegypti Ptolemaeo, Philadelpho haud dubie, qui artem illam magni faciebat, vt patet ex ipso statim limine poematis.* χαίρεις ὦ Πτολεμαῖε *etc. Testatur quoque Manetho, Hermetis se doctrinam afferre lib. V.* Ἐξ ἀδύτων ἱερῶν βίβλων *etc. Vnde etiam patet, sententiam Kircheri, qui duos fuisse Manethones contendit tom. I. Oedipi Syntagm. I. cap. 9. merum commentum esse. Adde Stillingfleeti Origines sacras pag. 51. 53.* Haec verba quum legissem, adii virum, non minus doctrina ac pietate insignem, quam humanitate incredibili, atque, vt mihi Manethonis inspiciendi copiam faceret, ab eo petii: neque hanc tantum ab eo, sed et describendi haud difficulter impetraui. Hinc de edendo scriptore cogitans, latine ita reddere institui, vt versum versu exprimerem: tum acerba morte r) interim

p) *Manethonis* apotelesmatici meminit etiam *Anna Comnena* in Alexiade lib. VI. pag. 164. vbi negat, illi methodum horoscopiae cognitam fuisse; οὔτε γὰρ ἐπ' Εὐδόξου τοῦ ἀστρονομικωτάτου ἡ τῶν χρησμῶν μέθοδος ἦν, οὔτε ὁ Πλάτων τὴν σύνεσιν ταύτην ᾔδει· ἀλλ' οὐδὲ Μανέθων ὁ ἀποτελεσματικὸς περὶ ταύτης ἠκρίβωσεν· ἀλλὰ λῆψις ἦν ἐκείνοις ὡροσκοπίας, ἐν οἷς προεμαντεύοντο, καὶ πῆξις τῶν κέντρων, καὶ τοῦ ὅλου διαθέματος ἐπιτήρησις, καὶ ὁπόσα ἄλλα ὁ τὴν μέθοδον ταύτην εὑρηκὼς τοῖς ἐσύστερον παρέδωκεν, ἅπερ ξυνετὰ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ματαιάζουσιν.

Alius *Manetho*, magus, aequalis Apollonii Tyanei, de quo *Anastasius Sinaita* quaest. 20. *quid vero dixerimus de magicis* Manethonis *operibus, qui in hac deceptione magica tantus exstitit, vt saepe rideret Apollonium Tyanaeum, quasi in hac arte ad perfectionis culmen non peruenisset. Aiebat enim, requiri, vt, sicuti ipse verbo solo faceret, quae volebat, et non quibusdam sacris permitteret ea, quae ab ipso efficiebantur:* tom. IX. biblioth. patrum. Lugd. pag. 991. Eadem *Cedrenus* pag. 202. edit. Basil.

q) Vid. *Bandini* catalog. MSSt. graec. biblioth. Laurent. tom. II. cod. XXVII. pag. 52 sq. *Harl.*

r) Haemorrhagia correptus obiit Hinckelmannus ὁ μακαρίτης non multo maior quadragenario, 3. Id. Febr. anni 1695. Vide Reu. viri amici ac popularis mei honoratiss. *Henrici Pippingi* sacrum decadum septenarium siue Memorias LXX. Theologorum pag. 599.

interim exstincto viro praestantissimo, editionem ipsam sum adgressus, versione graecis ex aduerso posita, et libro primo, vt in MSto codice reperi, in Aphorismos LXX. distincto, et adscriptis in margine graecis argumentis, quae compendio exarata etiam in apographo, atque adeo difficiliora lectu erant; sed ad intelligendum poetam non parum conferre mihi visa sunt. Huius editionis meae primis forte foliis conspectis, calcar sibi addere passus est clarissimus *Iacobus Gronouius* ad maturandam suam apotelesmaticorum Manethonis editionem, quam omissis illis, quae dixi, argumentis dedit graece, Lugd. Bat. 1698. 4. s) latina sua versione prosaria ad calcem separatim subiuncta, additis nonnullis notulis siue castigationibus. Quum vero et mihi alia essent, quae agerem, et argumenti vanitas sisteret vtcunque impetum animi, miraque esset typorum graecorum apud nostros lentitudo ac difficultas, facile me praeuertit nec inuitum. Existimo etiam, laborem illum, quem rei literariae bono haud leuem insumsit, aliud longe mereri, quam vt propter illa, quae in eius editione vel interpretatione, vel notis etiam obelo digna animaduerti t) fortassis possint, vel a me vel ab alio quocunque exagitetur, quum homines simus, et scriptorem antiquum [P] graecum eumque poetam et astrologum antea ineditum in lucem proferre omnibus absolutum numeris, res difficilima sit, neque vlli hactenus, quod sciam, contigerit mortalium. Optent tamen multi mecum, vt vir doctus secum habitans vicissim fastuoso aliorum contemtu, et acerbis indignissimisque sarcasmis ac reprehensionibus, quibus viros quoslibet spirantes ac defunctos, etiam praeclarissimos, nulla vel leuissima data occasione, sugillat, (cuius rei exemplum vel in praefatione ad Manethonem aduersus Gerh. Ioh. Vossium et Alex. Morum dicta praebere possunt,) non adeo conspurcaret scripta et merita sua in litteras, certe praeclara, sed futura oppido maiora, si, quam diligenter humaniores tractat litteras, tam sedulo quoque caueret humanitati bellum indicere.

In notis ad Manethonem pag. 267. Vir doctus protulit versus hexametros graeci poetae de septem planetis, *nescio*, inquit, *an editos, certe dignos, qui legantur.* Hos ipsos in Stobaei Eclogis physicis et ab Henr. Stephano ad calcem Anthologiae graecorum epigrammatum pridem vulgatos lector reperiet, et ab Hugone Grotio pag. 135. excerpt. latinis versibus eleganter redditos. Septimus versiculus quoque sub Theonis nomine exstat in extremo libri primi anthologiae gr. epigrammatum. Spicilegium emendationum et notarum in Manethonem, et argumenta graeca in librum primum, publici iuris facere animus mihi est, cum otium nactus fuero ad *Maximi* poema, de quo infra, περὶ Καταρχῶν, et meam Manethonis versionem, Manilii exemplo, carmine latino compositam in lucem proferendam. *Fabric.*

Confer *Herm. Sam. Reimari* de vita et scriptis I. Alb. Fabricii commentar. Hamburgi 1737. 8. pag. 84. not. de humanitate Fabricii, qua tractabat inhumanum Iac. Gronouium: pag. 208. vbi tradit Reimarus, libri I. versus 245. typis iam expressos fuisse duobus foliis in 4. et sollicitatum postea Fabricium, vt ne Gronouiana quidem editione ab illustrando astrologo

s) Conf. Acta erudit. Lipf. ann. 1698. pag. 557. *Harl.*

t) Animaduersae in versione hallucinationes quaedam non inficiandae sunt ab illustris doctrinae viro *Iacobo Perizonio*, in responsione ad nuperam notitiam de variis Aeliani aliorumque auctorum locis, Lugd. Bat 1703. 8. pag. 38 sq.

logo deterreri se pateretur, id quod, vt ait Reimarus, maxime Perizonius vrguebat; quem adeo Fabricius miti suo de Gronouiana editione iudicio offendit, vt longa epistola lenitatem eius accusaret. Quod vero Fabricius versionem Manethonis, Manilii exemplo, carmine composuit, id secus factum esse, apud Reimarum pag. 323. optarunt Graeuius, Almeloveenius, Olearius aliique. (adde *Wolfii* epistolam ad La Crozium in thesauro epistolico Lacroziano tom. II. pag. 97.) De locis quibusdam Manethonis a *Io. Corn. de Paw* et *Fabricio* disputatur ibidem pag. 316—323. — Posthaec secum constituerat *Iac. Philipp. Dorville* Manethonis apotelesmata secundum Gronouianam exemplum, multis Fabricii suisque castigationibus notatum, recensere, suisque illustrare animaduersionibus: at morte abreptus consilium exsequi non potuit. Quam praeclara autem editio futura fuisset, abunde declarant infinita paene Manethonis loca, quae Dorville in animaduersionibus ad Charitona passim modo explicuit, modo correxit. — Fabricius orae exempli sui haec adscripsit: „Hoc apotelesmaticorum opus Manethonis versibus redditum esse italicis ab Antonio Maria Saluino, perinde vt Homerum, Hesiodum, Anacreontem, Theocritum, Aratum, Musaeum, hymnos Orphei, Callimachum, Oppianum, Nicandrum, Aristophanis Nubes Plutumque et non pauca ex anthologia epigrammata, didici ex diario Veneto, Giornale d'Italia, tom. XIV. pag. 132. Traditur hoc etiam in memoriis Trevoltinis ann. 1729. pag. 2090. vbi Saluini elogium anno aetatis 76. Florentiae d. 16. Maii 1729. defuncti, quum graecas litteras per annos 53. publice professus esset.“ *Harl.*

Fuerunt nonnulli, qui dubitarent, an Apotelesmaticon libri ad Manethonem referenda essent, vel qui plane contenderent, illos nomen tam antiqui auctoris mentiri *). Hisce, nescio, an accensere debeam doctissimum Carolum Cangium de Fraxinis, qui in indice auctorum, quibus ad condendum glossarium mediae Graecitatis vsus est, memorat Manethonis ἀποτελεσματικῶ ἀποτελέσματα τῶν ἀναβιβαζόντων ex cod. Colbertino nr. MMLXXIX. Nam ex Glossario ipso in voce Λωτικάριοι, Πρακτόριον et alibi adparet, Manethonis poema a Cangio minime fuisse inspectum; sed tantum tenuia quaedam lemmata ex Manethonis aphorismis a grammatico quodam collecta, qualia exstare dixi in ora codicis Medicei. In poemate autem ipso quid demum indignum sit scriptore, Ptolemaeis aequali, quid antiquissimo astrologo ac poeta, nihil hactenus fuit ab iis, qui genuinum illud esse dubitant, in medium adlatum. E contrario vehementer pro antiquitate eius pugnant carminis simplicitas castaque [P] Homeri imitatio, tum scribendi genus aphoristicum, quod antiquis astrologis probatum fuisse testatur *Ptolemaeus*, mathematicus, lib. III. Tetrabibli cap. 2. vbi illud missum facere se ait, quod varium sit et multiplex, ac prope infinitum. Porro dum circulos coelestes et astra, quae ab ipsis secantur, Manethon describit, facile ostendit, se longissime a nostra aetate, quum ista in litteras mitteret, abfuisse. Alia enim sidera hodie a circulis illis secari constat, propter praecessiones aequinoctiorum, quae tanto temporis interuallo diuersum sphaerae situm effecerunt. Quibus si addas totius operis contextum, in quo nihil occurrit, quod non aetati Ptolemaei, qui ex Arsinoe coniuge agnoscitur Philadelphus, ac plus simplici vice nominetenus compellatur, nihil, quod veterum Aegyptiorum astrologorum sententiis non conueniat; repetitiones etiam antiquissimis potius scriptoribus genuinis, quam vanis

*) Haec etiam *Richardi Simonii* sententia est epist. select. tom. II. nr. 28. *Heumann.*

vanis impostoribus familiares: nihil profecto habebis, quo fidem codicis antiquissimi, quo disertum Suidae ac poetae latini veteris, qui picta Manethonis astra celebrat, testimonium, iure possis in dubium vocare. Auctor ipse sub extremum libri sexti thema suum natalitium, siue, vt Vitruuio dicitur, nascentiam testatur fuisse sole in ♊ Ioue in ♊ Saturno in ♒ et Marte in ♋. Quod si accuratas ephemerides non minus, quam chronologiam, omnibus numeris absolutam haberemus: non difficile foret, annum, quo natum se indicat, ex hisce indiciis astrologicis inuestigare. Iam non magis hoc fieri potest in tanta chronologorum varietate astrologorumue parum saepe solidis calculi hypothesibus, quam inepte argumentaremur, si ex hoc ipso genuinum vellemus Manethonem euincere. *Fabric.* — Neque tamen, (vti iam notaui in introductione in hist. L. Gr. I. pag. 537.) *Thom. Tyrwhitt*, doctus sagaxque Anglus, Gronouianis argumentis adduci potuit, vt crederet, opus illud esse genuinum. E contrario in praefat. ad Pseudo-Orphei poema de lapidibus, (Londini 1781. 8.) pag. XII — XIV. non solum Holstenii iudicium, ex stilo et numeris poematis ductum, comprobat, scriptorem istius libri antiquitatem esse mentitum; sed aliis quoque tam rerum, quam vocabulorum indiciis demonstrat, auctorem non fuisse Manethonem, Aegyptium, sed incertum quemdam poetam, illius nomen falso prae se ferentem, qui sub imperii romani occasum vixerit. Denique acute suspicatur clareque docet, duo libros ex iis, qui Manethoni tribuuntur, nr. I et V. in quibus oratio plerumque pinguis et scabra sit, non raro barbara, peccata in metrum frequentia et enormia, ordo plane nullus, et alia merito reprehendenda, non profectos esse a scriptore librorum reliquorum, II. III. IV et VI. sed ab alio versificatore; immo vero auctorem libri primi ex libro IV. multos versus negligenter et extra ordinem repetiisse, ideoque crimine plagii manifesto conuinci. Quod Tyrwhitti iudicium comprobat censor in bibl. critica Amstelod. II. part. 8. pag. 87 sq.

Inter scriptores editos a *Io. Annio*, Viterbiensi, est quoque *Manethonis* supplementum Berosi, ab Amynte, Assyriorum rege et Aegypto, a quo Aegyptus nomen accepit, vsque ad tempora, quibus Assyrii, Aegyptii, Tyrrheni deliciis eneruati decreuerunt, Latini creverunt, *ex quibus geniti sunt, per quos Romani imperium tenent.* Sed prologum, qui illi supplemento a Manethone praemissus fingitur, ab impostore isto esse fictum, constat, idque docuit etiam noster *Fabricius* in Bibl. Gr. vol. XIII. lib. VI. cap. 12. vbi de Beroso et libris, ab Io. Annio confictis, eorumque editt. agit, pag. 214 sq. De editt. vide eumdem ibid. p. 217 sqq. et quae adtuli in Introd. in L. Gr. I. pag. 538.

Auctorem poematis *de viribus herbarum deo alicui consecratarum*, quod Aldus primus edidit 1518. 4. et Fabricius cum versione notisque Io. Rentorfii recudi fecit in vol. II. B. Gr. pag. 629 sqq. veteris edit. *Manethonem* esse suspicatur, nulla vero opinionis suae ratione addita, *Bernardus* in epistola ad Reiskium, subiecta huius vitae, ab eius coniuge editae, pag. 356. *Harl.*

Petosirin delicias suas siue πολυφίλτατον ἄνδρα vocat Manethon lib. V. 10. e quo loco non magis probare licet, aequales fuisse, quam Isocratem vixisse temporibus Dionysii Halicarnassei, quia hic illum ἑταῖρον *) suum adpellat, vel Dicaearchum aut Theophrastum fuisse aequales

*) Vide supra lib. II. cap. 26. pag. 848. [vol. II. pag. 777.]

aequales Ciceronis aut Attici, quia ab his amici ac familiares vocantur, vel denique Zachariam, prophetam, vixisse aetate Moysis, quoniam Philoni, Iudaeo, Zacharias dicitur εἷς τῶν Μωύσεως ἑταίρων. Sed quae Petosiris oratione prosaria tradiderat, haec Manetho versibus graecis reddidit hexametris, et obseruationibus propriis auxit, vt patet e prologis libri I et V. Longe antiquiorem vero fuisse Petosirin, et multo tempore Manethonem antecessisse, constat ex Aristophane, qui Petosirin memorat apud *Athenaeum* III. pag. 114. [P] Idem Petosiris notatur vel laudatur a Claudio Ptolemaeo in tetrabiblo sub nomine τοῦ παλαιοῦ vel τοῦ ἀρχαίου, vt obseruauit *Salmasius* de annis climacter. pag. 353. et *Marshamus* in canone Chron. pag. 477. qui de *Petosiride* eiusque aequali, rege Aegypti, *Necepso*, antiquissimis astrologiae iudiciariae scriptoribus, multa erudite collegit.

Magnum decus Daniae, *Thomas Bartholinus*, libro de medicis Poëtis p. 99. *Inter alia mathematica*, inquit, *Manethonis fragmentum περὶ νόσων graecis versiculis exstat in bibliotheca Medicea Florentiae litteris quadratis, quod descriptum a fratre Erasmo Bartholino vidi hoc principium habere:*

> Νῦν δ' ἄγε μοὶ κέρη Λιβηθριὰς w) ἔννεπε μοῦσα
> Ὅσσα φέρει νόσοις ἀλγήματα δῖα σελήνη.

Verum norit lector, hos versus non esse operis initium, nec esse Manethonis; sed esse petitos e medio poemate Maximi περὶ καταρχῶν, quod ante Manethonem in codice Mediceo legitur; deinde versum alterum scribendum esse sic:

> Ὅσσα φέρει νούσοισιν ἀκήματα δῖα σελήνη,
> Ὅσσα τε λυγρὰ πέλονται ἐν αἰθύλοισι θεοῖσι
> Δώδεκα etc.

IX. Vt supra capite XVIII et XX. Astronomos graecos veteres plerosque persequutus sum, ita iuuat, hoc loco Manethoni alios astrologiae iudiciariae scriptores subiicere, atque editos quidem cumprimis. Ab *Hesiodo* in Ἔργοις καὶ Ἡμέραις, et *Arato* in Διοσημείοις constat, traditam partem astrologiae iudiciariae simpliciorem, et cui soli natura rerum suffragari videtur, qua ex astris de tempestate coniecturam capimus. De vtroque et de tributis *Hermeti* iatromathematicis ceterisque huius commatis scriptis dixi suo loco, quemadmodum et infra lib. IV. agam de praecipuo opere huius disciplinae, tetrabiblo *Claudii Ptolemaei*, et, qui in illud scripsere, *Porphyrio*, *Proclo*, *Anonymo* siue *Demophilo*, aliisque. Praeter hos dicendus in praesenti mihi est PAVLVS x), *Alexandrinus*, cuius posterior editio εἰσαγωγῆς εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν siue *introductionis in doctrinam de viribus et effectis astrorum*, ex bibliotheca illustris Henrici Ranzouii, sereniss. Danorum regis per Holsatiam et Dithmarsiam tum legati, vulgata est graece [P] cum versione *Andreae Schatonis*, qui MStum codicem, innumeris mendis deprauatum fuisse, queritur. Witebergae 1586. 4. Inscripsit haec rudimenta *Paullus* filio suo, *Cronammoni*, qui in priore patris ἐκδόσει quaedam minus recte se habere notauerat.

w) MS. Πιμπληϊάς.

x) *Eudocia* in Violario pag. 361. ex *Suida* v. Παῦλος tom. III. pag. 61. Παῦλος, φιλόσοφος, ἔγραψεν ἀστρολογίας εἰσαγωγὴν καὶ ἀποτελεσματικά. Fabric. tamen in sequentibus malit apud Suidam legere ἢ ἀποτελεσμ. *Harl.*

notauerat. *Πάνυ καλῶς ὦ φίλε παῖ Κρονάμμων, ἐψευδογραφηκότας ἡμᾶς ἀνευρὼν ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἐκδόσει τῶν εἰσαγωγικῶν, προετρέψω ἑτέραν σύνταξιν λειπομένην ἐν οὐδενὶ τῶν εἰς τὴν αὐτὴν πρόθεσιν συντεινόντων θεωρημάτων. Μετὰ καὶ τοῦ καταναγκάσαι καὶ τὰς κατὰ* ΠΤΟΛΕΜΑΙ͂ΟΝ *ἀναφορὰς ἐπιλογιζομένους πρὸς τοῖς τέλεσιν ἐκθέσθαι, ὡς ταύτας εὐχρηστοτέρας κατειληφότων ἡμῶν αὐτοῦ τε* ΠΤΟΛΕΜΑΙ͂ΟΥ *ἐν τῷ περὶ χρόνων ζωῆς δι᾽ αὐτῶν τὴν πραγματείαν ποιουμένου, καὶ* ᾿ΑΠΟΛΙΝΑΡΙ͂ΟΥ *παρακελευομένου ἐν τῷ περὶ ἀφέτου καὶ οἰκοδεσπότου καὶ ἀναιρέτου ταύταις κεχρῆσθαι. Προσεπιτούτοις καὶ* ᾿ΑΠΟΛΛΩΝΙ͂ΟΥ [y] *τοῦ* ΛΑΟΔΙΚΕ͂ΩΣ *ἐν τοῖς ἰδίοις πέντε βιβλίοις διαβάλλοντος τοὺς* ΑΙ͂ΓΥΠΤΙ͂ΟΥΣ, *ὡς πολλὴ ἀπάτη αὐτοῖς γεγένηται ἐν ταῖς τῶν ζωδίων ἀναφοραῖς.* Liber planus et facilis, ac locis quibusdam exceptis elementa incertissimae artis perspicue tradens. Per *σοφοὺς τῶν Αἰγυπτίων* videtur intelligere Ptolemaeum, cuius canonem alibi nominetenus in testimonium citat: *τὴν δὲ ἀκρίβειαν τούτων ὁ πρόχειρος κανὼν Κλαυδίου Πτολεμαίου παραστήσει.* Tempus, quo scripsit, satis accurate definire videtur diem XX. Mechir anno Diocletiano 94. hoc est Christi anno CCCLXXVIII. [z] Verum auctor christianus *scholiorum graecorum*, quae cum Pauli libro edita sunt, eumque iam illustrant, iam reprehendunt, testatur, se scripsisse anno Diocletiani 867. qui respondet Christi anno MCLI. Graecorum 6659. Meminit inter alia Paulus etiam libelli, sub *Hermetis Trismegisti* nomine iactati, cui titulus *ἡ πανάρετος*, et ex eo refert doctrinam de septem *κλήροις* siue sortibus planetarum, de quibus dixi lib. I. cap. 7. pag. 50. Rursus ex eodem Hermete profertur locus de climactericibus: *παρέθετο δὲ ὁ Τρισμέγιστος Ἑρμῆς ἐν τῇ περὶ κλιμακτήρων πραγματείᾳ, λέγων οὕτως. οὐ πάντοτε οἱ ἐπιφερόμενοι ταῖς ἀνθρωπίναις γενέσεσι κλιμακτῆρες νόσων παραίτιοι γίνονται, ἀλλ᾽ ὅτε μὲν πένθους, ὅτε δὲ δικῶν, ἕτεροι δὲ μακρῶν ἢ χρονίων ἀποδημιῶν δοτῆρες γίνονται. Καὶ οἱ μὲν διὰ τῶν παραιρέτων ἀποτελούμενοι κλιμακτῆρες νόσων καὶ κινδύνων καὶ πένθους παραίτιοι χρηματίζουσιν, οἱ δὲ διὰ τῶν τῆς αἱρέσεως, ζημιῶν καὶ τῶν τούτοις παραπλησίων.* Claudit librum Paulus allata genitura mundi, siue descriptione situs planetarum cum primum coeperunt orbem terrarum lumine suo collustrare, tunc scilicet solem ait fuisse in leonis parte [aa]) 19. lunam in Cancri 15. Saturnum in Capricorni 15. Iouem in sagittarii 15. Martem in Scorpii 14. Venerem in librae parte 3. Mercurium in 7. [P] Virginis oriente in cancro circa horoscopum parte 15. hora noctis vndecima adsumta. *αὕτη*, inquit, *ἐστὶν ἡ τοῦ θνητοῦ καὶ ἐπιγείου κόσμου γένεσις. Ἐν τούτοις τοῖς ζωδίοις πρῶτον οἱ προκείμενοι ἀστέρες ἐξεφάνησαν, αἰώνιον ἔχοντες πνεῦμα ἐν ἀφθάρτῳ μένει κείμενοι, ὅθεν καὶ οἰκητήρια αὐτῶν αὐτὰ τὰ ζῶα κατωνό-*

y) Lambec. VII. pag. 91. legit ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ. *Fabric.* Sed confer paullo post adnotata. *Harl.*

z) Itaque nescio, quis sit Paulus, philosophus, quem nono Christi saeculo introductionem in astrologiam scripsisse tradit *Ricciolus* in Almagesto. Nam circa ann. Chr. 695. fuit *Paulus* monasterii Callistrati monachus, astrologus, qui Leontium imperio potiturum, quod ann. 695. factum est. Meminit Suidas, *Ἰουστινιανὸς ὁ ῥινότμητος*, historia miscella XIX. 35. et *Nicephorus*, Constantinopol. in breuiario historico fol. 25. (115.)

aa) Firmicus lib. III. (al. lib. II.) cap. 1. Math. rectius vbique legit 15. referens et ipse thema siue figuram genituræ mundi e libro Aesculapii qui *Myriogenesis* (lege *Moerogenesis*) inscribebatur, testatusque sequi se Aesculapium Anubiumque, *quibus potentissimum Mercurii numen istius scientiae secreta commisit.* Confer *Salmas.* pag 534. de annis Climactericis. *Macrobius* quoque libr. I. in Somnium Scipion. cap. 21. et ex eo *Honorius Augustod.* lib. I. de philosophia mundi cap. vlt. refert ex Aegyptiorum mente, in natali mundi cancrum gestasse lunam, leonem Solem; quod cum Paullo Alexandrino et Firmico conspirat.

κατωνόμασαι. Liber hic Pauli, vel fragmenta eius in aliquot codicibus exstant manu exarata in thesauro librario imperatoris, de quibus vide, si placet, librum septimum Lambecii de bibl. Vindob. inter alia memorantis codicem cum hac inscriptione: Παύλυ Ἀλεξανδρέως εἰς τὴν Ἀποτελεσματικὴν ἐν συνόψει, καὶ μαΐστορος τῦ Ἀπομάσαρ. Vnde suspicor, *Apomasari* illi, (eidem, cuius Onirocritica cum Artemidoro edidit Rigaltius,) tribuenda esse graeca, quae paullo ante memorabam in Paulum scholia: nisi sint forte *Stephani*, Atheniensis. Vide *Sylburgii* catalog. MS. graecor. biblioth. Palatinae, pag. 93. Ceterum miror, a Lambecio, Nessellio et Labbeo scriptorem libri ipsius vocari quandoque non Paulum, vti scholia illa k. 4. b. et tituli MSS. plurium codicum diserte adpellant; sed *Iulium* vel *Iulianum*, Alexandrinum. *Pauli* nomen confirmat etiam Suidas: Παῦλος φιλόσοφος, εἰσαγωγὴν ἀστρολογίας ἢ ἀποτελεσματικά· ita enim malim legere, quam καὶ ἀποτελεσματικά.

[E P I M E T R O N.

De codice Vindobonensi vid. *Lambecii* commentarios de biblioth. caesarea tom. VII. pag. 194 sq. vbi Lambecius primum indicem libri siue initium codicis sic indicat: Παύλυ Ἀλεξανδρέως ἐπίσκεψις ἀστρονομική· κεφάλαιον α΄. tum memorat et vberius describit editionem Andreae Schati, Wittebergae 1588. 4. Denique animaduertit, notandum esse, exstare in eadem editione praefationem *Paulli Alexandrini ad Cronamonem*, — in eiusque fine mentionem quidem fieri *quinque librorum Apollonii Laodicensis de astrologia iudiciaria*; sed reuera ibi pro ἈΠΟΛΛΩΝΙΌΥ τῦ Λαοδικέως ἐν τοῖς ἰδίοις πέντε βιβλίοις legendum esse ἸΟΥΛΙΑΝΟΥ τῦ Λαοδικέως, h. e. *Iuliani Laodicensis*. Quae quum Fabricius noster non adtente legisse videretur Kollario: hic, honesta nominis Fabriciani mentione facta, in duabus notis subiectis quaedam contra eum monuit. Primum in nota *B.* pag. 193 sq. „De *Paulli*, inquit, *Alexandrini astrologica introductione* Fabricius egit Bibl. Gr. vol. II. pag. 503 sqq. (qui est noster locus,) vbi pag. 505. (veteris edit.) praeter rem, meo quidem iudicio, miratur, auctorem hunc a Lambecio Nesselioque non *Paullum*, sed *Iulium* vel *Iulianum* quandoque vocari: *Iuliani* enim nomen *Apollonio*, Laodicensi, nequaquam autem *Paullo*, Alexandrino, semper tribuitur a Lambecio, vt mox videbimus. Nec minus idem Fabricius aberrat a vero, dum scribit, memorari a Lambecio codicem Caesar. in quo haec sit epigraphe: Παύλυ Ἀλεξ. . . . καὶ μαΐστορος τῦ Ἀπομάσαρ· nam consultis *Paulli* Caesarianis exemplaribus omnibus, nos quidem illam epigraphen non reperimus.“ At Fabricius sequutus fuisse videtur *Nesselium*, qui in catalog. codd. MSS. gr. Vindob. part. V. pag. 172. de cod. CXXII. nr. 5. diuersum ab eo, de quo *Lambecius* l. m. et ipse *Nesselius* l. c. part. IIII. pag. 103 sq. fusius egerunt,) haec scripsit: „*Iulii Alexandrini*, vel sub ficto nomine, *Apomasaris* introductio synoptica in astrologiam apotelesmaticam — — in capita CLVI. diuisa, cuius titulus et principium: Παύλυ Ἀλεξανδρέως εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐν συνόψει, καὶ μαΐστορος (h. e. *magistri*) τῦ Ἀπομάσαρ. Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ βιβλίῳ τῦ μαΐστορος τῦ Ἀπομάσαρ. Κεφάλαιον α΄ περὶ κοσμικῶν ἀποτελεσμάτων etc. Verum haec inscriptio a recentiore quodam syllogae opusculorum MSS. Abumasaris et Paulli Alexandrini addita est, monente *Kollario*, qui in supplementorum ad Lambecii commentarios libro I. Vindobonae 1790. pag. 538 sq. non solum id animaduertit; sed etiam illum posteriorem, quem Fabricius ex Nesselio notarat, codicem LXXXIV. qui varia continet opuscula, praesertim ad orbis terrarum cognitionem pertinentia, vberius describit. Nimirum nr. V. habentur quaedam opuscu-

la et fragmenta astrologica; primum fol. 33. *Abumasar s. Abu-Maaschari* libellus cum hac peculiari inscriptione: τάδε ἔνεςιν ἐν τῷ βιβλίῳ τῦ μαΐςορος τῦ ἀπομάσαρ, (sed libellus in hoc codice est maxima sui parte mutilus,) tum sequitur a fol. 44. παύλε ἀλεξανδρέως εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἀποτελεσματικήν· *Paulli Alexandrini introductio in artem ex astris diuinandi.* Haec igitur valebunt ad Fabricium excusandum. Idem valebit de altera Kollarii nota l. m. pag. 195. not. B. Fabricium enim sequutum esse arbitror notitiam codicis eiusdem, quem postea a Kollario in supplementis curatius descriptum esse iam adnotaui, a Nesselio exhibitam. Id quidem Kollario concedam, Lambecii locum a Fabricio vel non inspectum fuisse, vel confusum cum Nesseliana narratione. Docte vero Kollarius obseruat, per σοφὸς τῶν Αἰγυπτίων a *Paullo*, Alexandrino, non intelligi *Ptolemaeum*, cuius canonem alibi, nominatim in testimonium citauerat; sed veteres illos Aegypti sapientes, id est, diuinarum humanarumque rerum peritos, quos arabici scriptores *Hhukiemai Myssyr* adpellare sunt soliti, quorumque in Dioscoridis spuriis, pag. 441 sqq. a Saraceno vulgatis, frequens occurrit memoria." — In eodem cod. XLVII. (apud Lambec. pag. 196 sq. apud Nessel. cod. CLXXIX. part. IV. pag. 104.) nr. 9. sunt excerpta nonnulla ex *Paulli Alexandrini* introductione in astrologiam iudiciariam. — Eiusdem *Paulli Alexandrini* introductio in apotelesmatica est in cod. *mediceo* VII, plutei 28. nr. 7. teste *Bandinio* in catalog. codd. gr. biblioth. Laurent. pag. 18 sq. — eadem, cum aliis astronomicis, in biblioth. *Monac.* Bauara, vid. catalog. pag. 67. cod. CLXXIII. — tum in cod. *Veneto* D. Marci CCCXXXV. secundum catalog. pag. 154. — in cod. Pembrok. vid. infra in Bernardina vett. mathematicorum synopsi ad vol. XII. — Pauca de hoc Paullo Alexandrino eiusque aetate incerta dedit *Heilbronner* in hist. mathes. pag. 435. *Harl.*]

Exstat et in biblioth. Caesarea *Heliodori* cuiusdam commentarius in Pauli huius doctrinam astrologicam, diuisus in capita quinquaginta tria. Ἡλιοδώρε εἰς τὴν Παύλε διδασκαλίαν. Κεφάλαιον α΄. περὶ ποιότητος τῶν σχημάτων, καὶ εἰς τί συμβάλλονται. *Fabric.* — In biblioth. *Caesarea* cod. XLVII. tom. VII. Lambecii commentar. biblioth. Vindob. pag. 193 sq. (apud Nesselium part. IV. pag. 103 et 104.) continet ex *Heliodori* astrologica doctrina capita octo: et ibid. nr. 9. pag. 197. excerpta quaedam ex Heliodori doctrina astrologica: atque Lambecius notat ad priorem locum, eiusdem opusculi mentionem fieri in *Phil. Labbei* noua bibliotheca msstor. librorum pag. 168. illudque olim exstitisse in biblioth. Cardinalis Carpensis; idemque suspicatur, illum *Heliodorum* eumdem esse, atque *Heliodorum Larissaeum*, quem tamen ab illo distinguit Fabric. Bibl. Gr. vol. VI. pag. 781. vbi plures recenset *Heliodoros* et pag. 783. — In eadem biblioth. *Vindobonensi* teste Lambecio VII. pag. 546. cod. CXXXIV. (cod. CXV. apud Nesselium l. c. pag. 71.) continet *Heliodori* commentarium in Paulli Alexandrini doctrinam astrologicam, quem innuit Fabric. — cod. CXXXV. praebet nr. 2. (apud Nessel. pag. 135. cod. CCLXII.) *Heliodori* comm. in Paulli Alexandrini doctrinam apotelesmaticam; cuius principium: τὸ ἑξάγωνον σχῆμα ἀγαθόν ἐςι, καὶ μάλιςα etc. — Est quoque in biblioth. *Veneta* D. Marci, in cod. CCCXXIV. pag. 149. catalogi. — tum in biblioth. *Florent.* Medicea, teste *Bandinio* in catal. MSS. gr. II. pag. 29. nr. 10. cum hac epigraphe ἀποτελεσματικὰ ἐκ τῶν εἰς τὸν Παῦλον ἐξηγητικῶν Ἡλιοδώρε καὶ ἑτέρων ἀςρονόμων, atque cod. XXXIV. ibid. pag. 61. nr. 16. quaedam astronomica secundum Heliodorum. *Harl.*

Ioachimus

Ioachimus Camerarius, cui omne genus litterarum plurimum debet, disciplinam quoque astrologicam [bb]) variis scriptis illustrauit, atque inter alia graece atque latine Norimbergae ann. 1532. 4. edidit *Astrologica*, quibus continentur 1) Incerti scriptoris [cc]) Διάγνωσις τῆς ἡλιακῆς σφαίρας τῶν ιβ' εἰδώλων, ὅπως ἐν ἑκάστῳ μηνὶ ἀκριβῶς χρὴ διαιτᾶσθαι. *Ratio orbitae solis per duodecim simulacra coeli, quemue victum vsurpare singulis mensibus conueniat.* [in cod. *Veneto* D. Marci CCCXXXV. teste catal. pag. 154.] De hoc breui scripto ita amicus noster Dietricus Doblerus: *Saeculo post Christum nono vel decimo adparet hoc conscriptum, si veri sunt quatuor posteriorum mensium dies ingressui solis in signa singula adsignati: octo autem priorum mensium dies corrupti videntur esse saeculo forsan decimo quinto ab inepta librarii manu, reducentis istos numeros ad dies, quibus suo tempore solem signa introire* [P] *videbat in Calendariis suis adnotatum, praecessiones autem aequinoctiorum ignorantis, tanto tamen candore pollentis, vt dum nihil periculi ex correctione sua metuendum esset, intrepidus mutaret, quae mutanda ipsi videbantur: cum autem ad Pleiades mense Nouembri ante solis ortum occidere incipientes peruenisset, manum de tabula corriperet, nec amplius quicquam corrigeret. pag. 1—3.*

2) Ἐκ τῶν Ἡφαιστίωνος τοῦ Θηβαίου ἀποτελεσματικῶν καὶ ἑτέρων παλαιῶν περὶ τῆς τῶν ιβ' μορίων ὀνομασίας καὶ δυνάμεως. *Excerpta ex* HEPHAESTIONIS, *Thebani, iudiciis, eque aliis veteribus scriptoribus* de duodecim coeli signorum adpellationibus, adfectionibus et effectis, quaeque regiones terrarum singulis subsint signis, secundum varias sententias Aegyptiorum, eosque secuti Dorothei, tum praeterea Hipparchi ac Ptolemaei. Decanorum quoque trinorum in singulis ζωδίοις siue signis Aegyptia adferuntur nomina, de quibus vide *Salmasium* pag. 610 sq. libri de annis Climactericis, qui et multis aliis huius scripti locis adfert lucem, et nominum illorum interpretationes daturum se receperat in suo de lingua Aegyptica commentario, cuius egregium specimen dedit pag. 566 et 614. Idem Hephaestionis Apotelesmatica in plures libros diuisa videtur euoluisse: nam pag. 52. locum de Aegyptiorum Iatromathematicis graece profert ex Hephaestionis Thebaei praefatione libri primi. Et sane *Labbeus* pag. 120. biblioth. nouae MSS. memorat Hephaestionem Theban. περὶ καταρχῶν libris tribus, in bibliotheca Petri Strozzae. Sed *Thom. Galeus*, ad Iamblichum pag. 311. verba quaedam graece proferens, laudat cap. 17. *Fabric.* — [In cod. *Vindobonensi* CXXXIV. 1. apud *Lambec.* VII. pag. 545 sq. reperitur Anonymi cuiusdam auctoris syntagma astrologicum, diuisum in capita centum triginta septem. Inserta sunt fragmenta quaedam astrologica *Hephaestionis Thebani*, *Iuliani Laodicensis*, et *Pseudo-Hermetis Trismegisti*. — in cod. CXLI. ibid. pag. 557. in alio anonymi cuiusdam syntagmate astrologico, in capp. ducenta diuiso. — In cod. CCCXXIV. *Veneto* D. Marci, secundum catalogum MSS. pag. 149. et cod. CCCXXXV. pag. 154. Excerpta ex *Hephaestionis Thebani* iudiciis, et ex aliis veteribus scriptoribus de XII. coeli signorum adpellationibus. — In cod. *Florent. Laurent. mediceo* XIII. plut. 28. nr. 3. et cod. XIV. nr. 5. cod. XV. nr. 4. teste *Bandinio* in catal. MSS. gr. vol. II. pag. 26 et 28 et 33. Excerpta ex *Hephaestionis Thebani* et aliorum antiquorum apotelesmaticis: et nr. 7. *Hephaestionis* de decubitu infirmorum prognostica ex mathematica disciplina. adde pag. 59. cod. XXXIV. nr. 4. — *ibid.* pag. 28 et 29. in cod. XIV. nr. 11. excerpta ex

bb) Vide *Vossium* de scientiis Math. cap. 65. p. 376 sq.

cc) An is fuit *Vettius Valens*? vide notam sequentem ad nr. 4. *Harl.*

ex *Hephaestionis* astronomicis. *Harl.*] — Quando vixerit iste *Hephaestio*, non comperi, nisi quod *Salmasius* pag. 533. ad Constantini M. aetatem referre non dubitat. De aliis huius nominis infra in Grammaticis sum dicturus.

3) Ὅσα οἱ πλανώμενοι ἀστέρες ἐν ἑκάστῳ τῶν ζωδίων σημαίνουσιν. *Decreta siue significationes quinque errantium stellarum per signa Zodiaci. pag. 21—36.*

4) *Vestii Valentis Antiocheni ex primo libro floridorum*, Οὐεττίου Οὐάλεντος τοῦ Ἀντιοχέως ἀνθολογιῶν, fragmentum de natura septem planetarum et ratione effectionum, latine tantum e versione [dd]) haud credo ipsius Camerarii pag. 48—53. In aliis codicibus rectius VETTIVS vocatur hic VALENS, non Vestius, et celeberrimum antiquissimumque apud veteres Vettiorum nomen: nam, antequam [P] Numa Romulo succederet, Vettius quidam interrex fuit, quem cum Tatio e Sabinis venisse suspicatur *Fuluius Vrsinus* in familiis Rom. pag. 1305. tom. VII. Graeu. De aliis *Vettiis* siue *Vectiis* operae pretium sit consulere Glandorpium in Onomastico, *Reinesium* epist. LXIX. ad Rupertum pag. 651 sq. *Laur. Begeri* spicilegium Antiquitatis pag. 89. *Lucium Camarram* in Teate antiquo lib. III. 3. tom. IX. Thesauri Ital. *Sertorii Vrsati* monumenta Patauina pag. 259. 651. *Fabretti* inscriptiones pag. 251. *Almelouenium* ad Coelium Aurelium pag. 620 sqq. *Montfaucon* tom. V. supplem. p. 35. vbi *Publius Vettius* in veteri marmore tabula XII. — *Vettium*, Hadriani aetati parem, latinitate a se donatum, in lucem dare voluit *Huetius*, vt narrat in vita sua lib. I. pag. 22.

Sed et plures fuere *Vettii Valentes*, 1) medicus, Apuleii Celsi discipulus, laudatus Scribonio, Coelio Aureliano, Galeno, Marcello Empirico: ob adulterium vero cum Messalina interfectus a Claudio, imp. Vide, quae viri docti ad *Plin.* XXIX. 1. et ad *Tacitum* XI. 30 sq. ac Rhodium ad Scribonium pag. 157. Huic doctissimus Tiraquellus cap. 31. de nobilitate sect. 64. perperam tribuit Anthologias, quibus περὶ κλιμακτήρων ἑβδοματικῆς καὶ ἐννεαδικῆς ἀγωγῆς egerit e disciplina Petosiridis et Necepso, regis. Is ipse enim est astrologus, longe iunior, de quo in praesenti quaerimus. 2) Medici filius, praetor, augur aliisque magnis dignitatibus functus sub Nerone, vt ex Inscriptione veteri apud Gruterum pag. CX. 2. docet *Reinesius* III. 14. Var. lect. [de quatuor *Valentibus*, medicis, vid. Fabric. Bibl. Gr. vol. XIII. pag. 446. adde ibid. pag. 444. ibid. pag. 25. et indic.] 3) Astrologus, quem dicitur de fatis vrbis

[dd]) Videtur sane Camerarius Graeca simul fuisse editurus, si ipse vertisset, et non ab alio latine translata haec fragmenta accepisset. *Caspar* vero *Barthius* haec male latini veteris scriptoris et latine primum scripta, non e graeco versa esse existimauit, V. 4. VIII. 19. et XI. 3. Aduersar. quo nomine merito incurrit censuram *Reinesii* p. 558. Var. lect. Sed hic vir doctus non magis verisimiliter latina illa tribuit *Firmico* pag. 692 sq. *Bandurius* pag. 585. ad Origines Constantinop. *Vettii Valentis* Περὶ ἐμβάσεως ἀστέρων libros MSS. in biblioth. regia distinguit a libris VIII. ἀνθολογίας γενεθλιακῆς, MS. in biblioth. Vaticana et Mediolanensi. *Fabric.* — Valentis Antiocheni et aliorum apotelesmata sunt inserta anonymi cuiusdam auctoris syntagmati astrologico, in capita CC. diuiso, in XIV. cod. *Vindobon.* teste *Lambecio*, comment. de biblioth. caes. VII. pag. 557. (apud Nesselium IV. p. 63. cod. CVIII.) — In cod. *mediceo* apud Bandin. II. p. 59. in syntagmate astrologico, nr. 7. *Theophili* collectioni de mundanis principiis insecuntur quaedam ex *Valente* Περὶ τῆς τῶν ιβ' τόπων διαιρέσεως. Num haec cum opusculo, nr. 1. notato, congruant, dispiciant alii, quibus ea conferre licet. Exstat quoque in cod. regio Paris. MCCCCV. MDCCCCXCI. MMCXXXIX. adde infra in hoc volumine p. 583. veteris editionis, in synopsi math. Bernhardina vol. XII. *Harl.*

vrbis CPolitanae consuluisse ee) Constantinus, Imp. Ita enim Zonaras tom. III. pag. 7. Τότε ὥς τινες ἱστορήκασι, τὸν Ἀστρονόμον καλέσας Οὐάλεντα, τῶν τότε περὶ τὴν τέχνην ταύτην ἐσχολακότων τὸν ἀκριβέστερον ἐκέλευσεν ἐπὶ τῷ γενεθλίῳ τῆς πόλεως συντάξαι θεμάτων etc. ff) Similia habent Cedrenus et Glycas atque anonymus chronici scriptor apud *Lambecium* V. pag. 236. [pag. 485. edit. Kollarii.] Atqui hunc ipsum Valentem esse illum Vettium, e cuius floridis fragmenta Camerarius edidit, non absurde videtur sentire Barthius, cui magnum *Salmasium* ὁμόψηφον obseruo; qui et ipse scriptorem illum ad Constantini tempora retulit pag. 533. de annis Climactericis. Sed antiquiorem atque adeo diuersum facit ὁ πάνυ *Seldenus*: ita enim ille syntagm. I. de Diis Syris pag. 87. *Suadet hoc et vetustissimi, sed nondum editi astrologi auctoritas, qui sub Claudii Ptolemaei tempora aut circiter; ni fallor, scripsit. Adriani enim anni primi* gg) *meminit, mensibus vtitur Aegyptiacis* (Alexandrinis), *nec Ptolemaei, sed saepiuscule Petosiridis et Necepsonis, quem* τὸν βασιλέα *nonnunquam* κατ' ἐξοχὴν [?] *vocat*, (librum eius XIII. citans) *Abrami item, Critodemi* hh), *Timaei, Hermippi, Orionis auctorum mentionem facit, et a Ptolemaica astrologia satis discordat. Is autem est Vettius Valens Antiochenus — —. Codex ille Valentis, quo vtor, est MS. et Christophori Longolii* ii) *sumtibus olim exaratus — — Se autem magno labore et dispendio, magnisque itineribus mathesin comparasse adfirmat Vettius.* Ἡμεῖς δὲ, inquit, πολλὴν μὲν χώραν διοδεύσαντες καὶ τὴν Αἴγυπτον διελθόντες, διδασκάλοις φιλαργύροις περιπεσόντες, τὰς μὲν τῶν χρημάτων δόσεις ὑπομείναμεν διὰ τὴν περὶ τὸ ἔργον ἐπιθυμίαν. Ante Seldenum

ee) Etiam de veteris Romae fato consultus quidam *Vettius*, Varronis aequalis, qui auguratus est, populum romanum ad mille et ducentos annos peruenturum, teste *Censorino* cap. 17. Confer *Sirmondum* ad Sidon. pag. 222. Nescio, an ab illo Vettio et veteri Roma ad Valentem de noua Roma consultum aliquis ansam cudendae fabulae petierit. Equidem de astrologo per Constantinum tunc temporis consulto res haud facillima est creditu, et melioribus scriptoribus alto silentio praeterita, praecipue vero parum verisimilis, vbi agitur de superstitione astrologiae diuinatricis, quam vniuersam detestabantur Christiani, futilissima et absurdissima omnium, quae est themata ciuitatum excitare, et e situ astrorum tempore vrbis condi vel instaurari aut amplificari coeptae fortunam illius diuinare.

ff) Confer *Ern. Schelstratenii* antiqq. ecclesiasticas tom. I. pag. 518. et *Tillemont* tom. IV. histor. imperator. not. 59. ad vitam Constantini pag 618. *Cangium* ad Zonaram pag. 28. et in Constantinopoli Christiana, *Bandurius* antiquit. Constantinopol. pag. 585. *vrbis Constantinopolitanae genethliacam figuram descripsit Valens astronomus, qui quidem tractatus ineditus exstat in biblioth. Ambrosiana Mediolani, vt refert doctiss. et amantiss. P. D. Bernhard de Montfaucon in suo diario italico, sed putant nonnulli, commentum esse recentiorum Graecorum.*

gg) Locum dedit idem *Seldenus* III. 20. de iure Nat. et gent. — pag 4. MS. τὰ ἀπὸ Αὐγούστου ἔτη πλήρη ἐμὴ καὶ ἐμβόλιμοι λς. Adriani anni quarti pag. 7. tertii pag. 9. 20. *b.* Mentio etiam Κε ἔτους Ἀντωνίνου, μηνὸς Φαῶφι pag. 73. *b.* et ιζ' ἔτους Ἀντωνίνου, μηνὸς Φαμενὼθ pag. 20. *b.*

hh) Quem θαύματον vocat; *Critodemi* ὅρασιν pag. 18. *b.* MSt. ibid. pag. 106. *b.* laudat Ἀπολλινάριον, *Apollinarem* quemdam. — libro VII. καὶ ταῦτα, inquit, μὲν, ὦ Μάρκε, μετὰ πολλοῦ πόνου καὶ ἐγκρατείας ζητήσας καὶ ἀνευρὼν συνέταξα, καὶ τὰς ἐνεργείας ἐξεθέμην. Τοιγαροῦν ὁρκίζω σε ☉ καὶ ☾ καὶ τῶν ε ἀστέρων τὰς δρόμους φύσιν τε καὶ πρόνοιαν καὶ τὰ δ' στοιχεῖα, μὴ ταχέως τινὶ μεταδοῦναι, καὶ ταῦτα ἀμαθῶς etc. — Marco Meibomio Vettium edendum offert *Seldenus* ann. 1654. tom. II. Opp. p. 1710.

ii) Ex Aldi codice msto Seldenianum, quod est in biblioth. Bodleiana, describi curauit Christophorus Longolius pretio XX aureorum ducatorum. Thom. Hearne putat, duo Vettios Valentes fuisse, quorum scripta in illo codice coaluerunt: alter computo indictionum vtitur, alter aerae Diocletianeae. Bibl. angloise, tom. VII. pag. 200.

num *Iosephus Scaliger* epist. CXIV. ad Casaubonum: *Vettius Valens, astrologus, de quo quaeris, scribebat tempore eodem, quo Claudius Ptolemaeus* kk), *sub Hadriano et Antonino, vt eius epochae testantur. Citat aliquot veteres eiusdem studii homines, tam mihi ignotos, quam ipse est; neque enim ullus veterum, qui hodie exstant, eius meminit. Alius Valens fuit tempore Constantini, a quo consultus de vrbis nouae Romae Byzantinae fato. Sed noster Vettius, vt vides, longe antiquior est. Habet multa quidem vtilia, sed non pauca circulatricis diuinationis nugatoria.* Scaligeri et Seldeni vestigiis audacter insistit Reinesius, quamquam epochas illas et annum primum Adriani potuit Valens memorare ex antiquiore scriptore, quoniam non de suo scripsit omnia, sed composuit ἀνθολογίας siue *floridorum Astrologicorum* libros, e variis scriptoribus et propria obseruatione collectos. Quid? quod *H. Dodwellus* ll) in diss. de tabulis coeli, quae exstat ad calcem tomi I. spicilegii patrum, concinnati a Grabio, p. 341. notauit, Vettium hunc Valentem habere obseruationes aerae Diocletianeae anno CLX. (Christi CCCCXLIV.) recentiores: vt adeo Constantini quoque aeuo longe iunior sit iste Vettius. Verum de tota hac re melius iudicium ferre licebit, si quando opus ipsum satis spissum et in octo diuisum *libros* viderit lucem, quod manu exaratum in variis bibliothecis exstat Angliae Bodleiana, Galliae, Italiae, Belgii, Lugdun. Bat., et Germaniae nostrae quoque. Editionem eius promisit e cod. Gottorp. iam pridem illustris Huetius, notis ad Origenem pag. 54. cuius vide etiam commentarios de vita sua lib. III. pag. 117 sq. (ibid. pag. 9. pag. 48.) Loca ex eo graece producunt, praeter eumdem Huetium, Scaliger ad Euseb. in canonibus Isagog. deque temporum emendatione, Salmasius de annis Climacter. Galeus ad Iamblichum, *H. Dodwell.* diss. epistol. de anima pag. 245 sqq. *Seldenus* prolegom. de Diis Syris cap. 3. pag. 33. et syntagm. I. cap. 1. pag. 88 sq. Libro III. de iure Nat. et gentium cap. 20. tom. II. Opp. pag. 1535 sq. 1556. et commentar. ad marmora Oxoniensia pag. 28 sq. atque 42. edit. Prideausii, vbi occurrit adiurandi formula, qua libro quarto fratrem aliosque discipulos suos obstringit Valens, ne artis suae sacra atque arcana cum quoquam indigno [P] aut profano communicent, mutilentue scripta ipsius, aut interpolent, vel nominis et gloriae auctoris non habeant rationem. Eam formulam mm), quia singularis est, et auctorem ipsum spectat, eumque a Christi

kk) Videndum, ne Ptolemaei, (non suas) obseruationes, longe iunior ἀνθολογίᾳ suae intulerit.

ll) Mirum tamen est, quum vir hic doctissimus alibi scripserit, Vettium Valentem habere obseruationes anno CLX. aerae Diocletianeae recentiores, eumdem tamen in dissertatione epistolica de anima, quam anglice edidit, pag. 247. tradere, quod nouissima temporis nota in Valentis opere a se reperta sit annus XXI. Antonini Pii. En eius verba! in quibus etiam notat, quod Βάλης quidam siue Valens in illo citatur: *This work is an Anthology collected out of the eldest and best Authors of the kind together with his own observations and improvements in this book, to which this preface belongs. This was the way also of Iulius Firmicus, an author whose age is better known. This makes it very difficult to determine the collector's age from the astrological calculations mentioned in it, because it is so difficult to distingvish whose the calculations are, whether of the collector, or of some of the Authors out of whom he made his collection. The latest note that i have observed in a cursory view of him, is of the XXI year of Antoninus Pius. The collector mentions one Βάλης. If this be the same with Vettius Valens, the collector cannot be Vettius Valens, but some later Man, who has excerpted Vettius as well as others.*

mm) Eamdem formulam repetiit *Fabric.* lib. V. cap. 1. pag. 76 sq. vol. V. ex libro IV. Floridorum siue Anthologiorum Valentis Antiocheni, additque, id opus tum Hamburgi, tum passim alibi in variis bibliothecis manu exaratum delitescere, et se ipsum MS. licet mutilum ante 300 annos scriptum

Christi sacris alienum fuisse docet, hoc loco integram subieci: Ὁρκίζω σε, ἀδελφέ μȣ τιμιώτατε, καὶ τȣ̀ς μυςαγωγȣ́ς μȣ ταύτῃ τῇ συντάξει, ȣ̓ρανȣ̃ μὲν ἀςήρικτον κύτος [nn]), καὶ κύκλον δυοκαιδεκάζωδον, ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ τȣ̀ς ε̄ πλανήτας ἀςέρας, δι᾽ ὧν ὁ πᾶς βίος ἡνιοχεῖται, αὐτήν τε τὴν πρόνοιαν καὶ ἱερανάγκην, ἐν ἀποκρύφοις ταῦτα συντηρῆσαι, καὶ μὴ μεταδȣ̃ναι τοῖς ἀπαιδεύτοις, εἰ μὴ τοῖς ἀξίοις καὶ δυναμένοις διαφυλάσσειν καὶ ἀμείβεσθαι δικαίως, αὐτῷ τε ἐμοὶ ΟΥΑΛΕΝΤΙ τῷ εἰσηγησαμένῳ ἀείμνηςον καὶ ἀγαθὴν φήμην ἀπονέμειν. Καὶ μάλιςα ἐπιγνόντας τὸ ἄφθονον καὶ τὸ τῆς ἀληθείας μέρος, ὡς ὑπὸ ȣ̓δενὸς ἀνδρὸς ἐπιλελυμένον αὐτὸς ἐφώτισα. Μηδὲ παρέντας τὸ ἐμὸν ὄνομα ἑτέρȣς ἐπεισφέρειν ταύτῃ τῇ [oo]) συντάξει, μηδὲ λωβῆσαί τινα τῶν προγεγραμμένων ἢ μελλόντων λέγεσθαι, πρὸς τὸ ἀθετῆσαι τȣ̀ς ἐντυγχάνοντας, καὶ μὴ ψόγον ἐπενέγκαι. Καὶ ταῦτα μὲν διαφυλάσσȣσιν οἱ προειρημένοι θεοὶ πάντες εὐμενεῖς [pp]) ἔσονται, καὶ βίος εὐπαθὴς [qq]), καὶ καταθύμιος λογισμῶν συντέλεια. Ἐπιορκȣ̃σι δὲ τὰ ἐναντία, μήτε γῆ βατὴ, μήτε θάλαττα πλωτὴ, μήτε τέκνων σπορὰ, τυφλὸς τε νȣ̃ς. Καὶ πεπαιδευμένος ὑπάρχων ἀσχήμονα βίον καὶ ἀνεπίτευκτον ἀγαθῶν ἐπάγοι. Ἐὰν δέ τις καὶ μετὰ θάνατον ἐςὶ κακῶν τε καὶ καλῶν ἀμοιβὴ, κἀκεῖ τῶν ὁμοίων μεταλάβοιεν. Vide rursus *Seldenum* lib. II. de Synedriis Hebraeor. cap. XI. sect. 4. vbi confert formulam similem Iulii Firmici, additque hanc e libro septimo Valentis, quam cap. 3. prolegom. de Diis Syris quoque vulgauerat: Τȣ̀ς τὰς παραγγελίας ἡμῶν πειθομένȣς ὁρκίζω ἡλίȣ μὲν ἱερὸν κύκλον, καὶ σελήνης ἀνωμάλȣς δρόμȣς, τῶν τε λοιπῶν ἀςέρων δυνάμεις, καὶ κύκλον δυοκαίδεκα ζωδίων, ἐν ἀποκρύφοις ταῦτα ἔχειν, καὶ τοῖς ἀπαιδεύτοις ἢ ἀμυήτοις μὴ μεταδιδόναι, τιμήν τε καὶ μνήμην τῷ εἰσηγησαμένῳ ἀπονέμειν. Εὐορκȣ̃ντι μὲν εὖ εἴη, καὶ καταθύμιοι οἱ προκείμενοι θεοί. Ἐπιορκȣ̃σι δὲ τὰ ἐναντία.

5) Claudunt Camerarii collectionem Ἰατρομαθηματικὰ, *Hermeti Trismegisto* tributa, de quibus iam dixi lib. I. cap. IX. vbi et de *Galeni* libro eiusdem argumenti, et de Curanidibus et aliis Hermeticis astrologicis scriptis. Occurrunt et astrologica quaedam in *Geoponicis*. De his agam libro VI. Verum iam deinceps ineditos quosdam astrologos recensebo.

X. *Astrologi Graeci inediti.*

Achmetis Astrologica MSS. laudantur a Meursio in glossar. Scripsit introductionem [P] in Astrologiam Persicam, quae fuit in biblioth. Palatina. *Fabric.* De *Achmete*, filio *Sereim*, eiusque codice oneirocritici Vindobonensi, de aetate illius, (tempore *Mamun*, seu *Mamon* vel *Maimon*, Caliphae Babylonii, qui ab ann. Chr. 813. vsque ad ann. 833. imperauit,) et de *Apomasare*, copiosus est *Lambecius* in comment. de biblioth. Caesar. VII. pag. 562—577. vbi etiam Rigaltii ac Leunclauii sententias adducit et interdum examinat. confer doctam Kollarii notam ad Lambec. et nostrum Fabric. Bibl. Gr. vol. III. pag. 410. vet. edit. — et adde cod. CXLIV. apud Lambec. ibid. p. 577 et p. 585. —

ptum ex libris Gudianis accepisse. *Harl.* — conf. *Fabric.* Bibl. L. lib. III. cap. 8. pag. 564. *Heum.* — Alius generis exorcismos e cod. dedit aut indicauit *Iriarte* in catal. codd. Matrit. regg. pag. 421 sqq. *Harl.*

nn) κύτος deest loco a Fabric. vol. V. pag. 77. descripto. *Harl.*

oo) τῇ deest loc. cit. *Harl.*

pp) ἐμμενεῖς loc. cit. *Harl.*

qq) ἀπαθὴς loc. cit. *Harl.*

In cod. CXLV. — *εἰσαγωγὴ καὶ θεμέλιον εἰς τὴν ἀστρολογίαν ποίημα* ᾿ΑΧΜΑ´ΤΟΥ τῦ Πέρσυ in cod. CCCXXIV. *Veneto* D. Marci, teste catal. pag. 149. *Harl.*

Pro *Annscholii* thesauro apud *Labbeum* pag. 121. biblioth. nouae MSS. lege *Antiochi.*

Anonymi varii. Vide elenchum auctorum, glossario Graecobarbaro Cangii subiectum, p. 34. Nesselium catalogo biblioth. Caesareae parte I. pag. 343. [in cod. Vindob. XLVII. apud *Lambec.* VII. pag. 186 sqq. sunt varia scripta astronomica Procli, Ptolemaei, Antiochi, Heliodori, Paulli Alex. etc. in cod. CXXIX. nr. 9. anonymi collectio miscella astronomica et astrologica et alii: in cod. CXXXIII. nr. 30. pag. 536. obseruatt. prognosticae.] Testatur et *Lambecius* VII. pag. 261. [pag. 557. edit. Kollarii,] in eadem bibliotheca Caesarea exstare Anonymi MS. Syntagma Astrologicum in capita 200. diuisum et 356 paginas in folio implens, cui praeter varias diuersorum anonymorum auctorum institutiones et obseruationes astrologicas, insertae sunt *Georgii Chrysococcae* tabulae astronomicae geographicae et astrologicae: *Sethi, patriarchae,* astronomia, ab Angelo, scilicet, ipsi tradita: *Petosiridis* organum astrologicum ad Nechepsum, regem Aegypti, *Ammonii,* filii Hermeae, *Io. Camateri,* et Io. Philoponi libri III. de vsu astrolabii: Claudii Ptolemaei, Theophili, Dorothei Sidonii, Petosiridis Aegyptii, Antigoni Nicaeni, Io. Camateri, Valentis Antiocheni, Hephaestionis Thebani, Stephani Alex. *Porphyrii, Apollinarii,* et *Critodemi* apotelesmatica. Idem *Lambecius* pag. 235. [pag. 545 sq. edit. Kollarii,] refert aliud Anonymi syntagma astrologicum, diuisum in capita 137. insertis quibusdam fragmentis Hephaestionis Thebani, *Iuliani Laodicensis,* et Hermetis Trismegisti. Sic *Labbeus* biblioth. nou. MSS. pag. 278. in biblioth. regis Galliae cod. DLIX. narrat exstare astrologica varia ex Rhetorio, *Deucalione* etc. capitibus 66. Item astrologica e *Leone Philosopho, Theodosio,* Valente, *Demetrio,* Dorotheo, Maximo, Hephaestione, *Zoroastre,* Manethone, Paulo Alex., Theophilo, *Critodemo,* Zeucho siue *Teucro* et Iuliano.

[*Paulli Alexandrini* introductio et anonymorum variorum excerpta aut fragmenta astrologica in cod. Vindob. LXXXIV. teste *Kollario* in supplem. ad Lambecii comment. pag. 539 sqq. et ibid. in cod. LXXXVII. nr. XV. pag. 556. excerptum astrologicum. — Permultorum, quorum nomina vel addita sunt, vel incognita, scripta MSS. astronomica varii generis et diuersae aetatis et de astrologia iudiciaria aliisque artibus diuinatricibus indicantur in catalog. MSSt. regior. Paris. tom. IV. pag. 331—365. sine a cod. MMMMMMMCCLIV — MMMMMMMCCCCLXXXVIII. — In biblioth. *Escurialensi,* plures codd. (teste *Plüer* in Itinerario per Hispanias pag. 194.) *anonymorum* de lunaribus obseruationibus, de generatione temporis in 12. Zodiaci signis, indica calculatio, cum altera *Pentarii,* astrologica capita et alia opuscula. — In cod. regio *Matrit.* CX. apud *Iriart.* pag. 431 sqq. varia, quae huc pertinent, opuscula occurrunt, et pag. 439 sqq. primum graece typis descriptum legitur Menologium siue calendarium astrologicum. — In biblioth. Bauar. *Monac.* secundum catal. pag. 69. cod. CLXXVI. continet libellum astronomicum ex variis auctoribus collectum. — In biblioth. *Veneta* D. Marci, secundum catal. pag. 153 sqq. cod. CXXXIV. praebet tria syntagmata, 1) syntagma astrologicum, diuisum in capp. CXV. ex *Mercurio Trismegisto, Maximo, Iuliano* aliisque anonymis. 2) aliud capp. CLXXXIV. quorum nonum praefixum habet nomen

Leonis,

Leonis, philosophi, postremum continet *Io. Camateri*, praefecti Canicleo, poema iambicum ad Emanuelem Comnenum, inter inedita. 3) aliud capp. LXXIV. ex *Dorotheo, Orpheo, Valente, Ptolemaeo, Hephaestione, Anubio* siue *Anubione* et *Manethone.* — pag. 154. cod. CCCXXXV. praebet syntagma astrologicum, in capp. DCXLV. diuisum, cui, praeter varias diuersorum anonymorum institutiones et obseruationes astrologicas, inserta sunt varia: cap. 1. ratio orbitae solis per XII. simulacra coeli, quemue victum vsurpare singulis mensibus conueniat: inter astrologica Ioach. Camerarii. — cap. 3. *Io. Damasceni* duodecim mensium nomina: — cap. 6. Excerpta ex *Hephaestionis*, Thebani, iudiciis: — cap. 7. *Stephani*, philosophi, de arte mathematica: — cap. 13. *Mercurii Trismegisti* de duodecim locorum adpellationibus et facultate: — cap. 400. *Paulli Alexandrini* introductio in doctrinam de viribus et adfectis astrorum: — cap. 442. *Rhetorii* de duodecim signis Zodiaci et de aliis ex Antiochi thesauris: — cap. 483. *Io. Camateri* poema iambicum. Cetera sunt ex aliis excerpta: in eodem codice aliud est syntagma astrologicum, fine mutilum, auctoribus Hephaestione et aliis anonymis. — ibid. pag. 154. cod. CCCXXVI. comprehendit aliud syntagma astrologicum capp. 375. et varia auctorum, etiam anonymorum opuscula atque excerpta. — In biblioth. *Laurent. Florent.* teste *Bandinio*, catal. tom. II. pag. 25 sqq. varia insunt; n. traditio in persicos canones astronomiae, *Isaaci monachi Argyri* ad Oenaeoten dominum Andronicum, qui postularat ratione traditas methodos solis ac lunae cyclorum, et eorum, quae ex his consequuntur: (in hoc codice quaedam differunt ab edit. Dionysii Petauii in opere de doctrina temporum, Antwerp. 1703. fol. tom. III. pag. 194 sqq, coll. *Lambecio* tom. VII. pag. 492 sqq. et infra ad voc. *Isaac. Monach.*) tum ex Hephaestione, Panchario Stephano etc. Sed vberrimum *syntagma astrologicum*, quod continet capp. 465. et in his multa anonymorum, est ibid. pag. 27 sqq. in cod. XIV. plutei 28. — Aliud syntagma astrologiae iudiciariae scriptorum pag. 31 sqq. cod. XVI. comprehendit volumen rerum astronomicarum collectionem, ex variis auctoribus excerptam, et 265. capitibus digestam: in his traditionem in persicos canones astronomiae, capp. XVIII. eosdem tabulis 140. comprehensos, et *Demetrii Chlori*, (a. C. 1374. de quo nihil tradidit Fabricius,) *methodus qua ratione inueniatur horoscopus, seu pars oriens sine errore*, (vid. Bandin. pag. 32. nr. II.) — In cod. XVII. (pag. 34. catal.) reperitur Περσικὴ σύνταξις ἀστρονομίας, *persica constructio astronomiae.* — cod. XXXIII. (pag. 58. catal.) Ex *Apomasare* excerpta, libris III. et alius liber apotelesmaticus, qui inscribitur Πάλχ, *Palch*, capitibus constans 148. primum, περὶ τῶν ιβ' ζωδίων καὶ τῶν δ' καιρῶν. — cod. XXXIV. (pag. 59 sqq. catal.) syntagma aliud astrologicum, ex variis collectum astrologiae iudiciariae scriptoribus: in his de iis, quae vna cum XII. Zodiaci signis exoriuntur secundum *TEVCRVM*, tum vniuersalis obseruatio ex luna de fulminibus et aliis aëris adfectionibus, ex *LABEONE* secundum interpretationem ad verbum, nec non *Theophili*, *Rhetorii*, *Pancharii* etc. et quorumdam anonymorum astrologica. — Apud *Bandin.* III. pag. 338 sqq. cod. XIV. varia anonymorum etc. continet astrologica, in his oration. *Laxeuterii* ad deum, *Nicolai Hydruntini* prooemium in Laxeuterii artem etc. initium iudiciorum *Laxeuterii* in nomine domini et multa alia, de quibus copiosus est Bandin. add. supra ad vol. I. pag. 790. notam. — Nubem astrologicorum librorum, tam editorum, quam manu exaratorum, *Heilbronner* passim excitat

in hiſtoria matheſ. vniuerſae. vid. indicem III. ad illam, ſub voc. *Aſtrologici libri. Harl.*]

Omitto, quae pag. 121. [Labbei Bibl. MSS.] referuntur prognoſtica ſereni aeris ex diuerſis auctoribus collecta, Arato, Africano, Apuleio, Anatolio, Ariſtotele, Berytio, Varrone, Demogeronte, Didymo, Diophane, Florentino, Neſtore, Orpheo, Paxamo, Plutarcho, Ptolemaeo, Pamphilo, Platone, Sotione, Theophraſto, Vindanionio, Zoroaſtre aliisque, qui omnes citantur in Geoponicis graecis, nouiſſime perquam emendate editis et illuſtratis a clariſſimo Needhamo.

[Inter ea accepi munificentia regis Neapolitani catalogum mstum plenum graecorum codd. manu exaratorum, in bibliotheca regia Neapolitana ſeruatorum, a cl. *Paſchali Baſſio* regio bibliothecario iuſſu regis, quod religioſa grataque mente profiteor, intelligenter confectum. Inter illos cod. LV. membranaceus ſaeculi XII. plura continet ſcripta. Quae huc pertinent, ita ſunt conſignata: *Ποίημα Πέρσου φιλοσόφου τοῦ Μαζουνατῆ*, (ſic ſemper in hoc codice pro *Ζουνατῆ*, quod alii habent.) *αὐτὸς γὰρ ἐτεχνεύσατο καὶ κατεσοφίσατο τήνδε τὴν τέχνην διὰ ψάμμου πρὸς μεταβολὰς καὶ ποιότητας τῶν ἀστέρων, τοῖς βουλομένοις λέγων τὰ συμβησόμενα ἀγαθά τε καὶ φαῦλα, καθὼς μετὰ μικρὸν καθόλου δηλωθήσεται. Ὑπομνήσω δὲ ἀρτίως ὅπως καὶ πότε μετεστοιχειώθη ἀπὸ στοιχείων καὶ γλώσσης Περσίδος εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων γραφὴν καὶ διάλεκτον παρὰ Ἀρσενίου μοναχοῦ. Ἐν γὰρ τῷ ,ςψοδ' ἔτει,* (A. C. 1266.) *ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐξ ἐπιτροπῆς τῆς εὐσεβεστάτης κυρίας Θεοδώρας ἡ βίβλος αὕτη τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο. Χρὴ γινώσκειν ὅτι οἱ προσάλληλοι τῶν ἀστέρων σχηματισμοὶ συγκρινομένης τῆς διαδόσεως αὐτῶν ποικίλας ἀποτελοῦσι τὰς μεταβολάς.* Sequitur porro tractatus hic aſtrologicus, meram ſuperſtitioſarum diuinationum farraginem continens, non verſibus politicis, vt codex Caeſareus, deſcriptus a Lambecio, ſed ſoluta oratione. Sub ſchemate, quod cernitur ad calcem tractatus, legitur: *ὦ σοφία πόσα δύναισαι· πρόσχες ἄνω τῆς τέχνης τὴν ἀκρίβειαν·* ad latus: *ὁ γραμματικὸς ἔμπειρος οὐ βλέπει βλέπων· καὶ ὁ γραμματικὸς ἄπειρος βλέπει οὐ βλέπων.* — Tum *Ἀκριβὴς φιλοσοφία τῶν Χαλδαίων.* Incipit *Ἐπειδὴ οἱ ἀποτελεσματικαὶ ἐκ τούτων τῶν προφάσεων ἀποτελοῦσι τὴν γέννησιν τῶν ἀνθρώπων.* — Poſt alia ſcripta theologica: *Διάγνωσις τῶν ζωδίων*, lingua graeca vulgari: Inc. *ὁ κριὸς ὠφελεῖ διὰ νὰ βάλη χαρτίον.* Tractatus aſtrologicus, vbi de diuinatione per catinum et alia ſuperſtitionis plena. — — Aliis intermixtis ſequitur: *Βασιλεῖ μεγάλῳ Πτολεμαίῳ Ἀστράψυχος ἱερεὺς καὶ βίβλων ἐπιγραφεὺς ἰδίῳ δεσπότῃ.* Inc. *ὅτι μηδὲν ὀφείλει σε τῶν καλῶν λανθάνειν.* — *Πετοσίρεος φιλοσόφου·* Inc. *περὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν ὑπ' ἐμοῦ εὑρισκομένων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον·* — *Ἑτέρα ἐξήγησίς τινος περὶ σεισμοῦ, περὶ θερμῶν ὑδάτων, περὶ τῶν ἐπιγείων καὶ ἐπουρανίων κατασκευῆς, περὶ τῶν δ' στοιχείων, περὶ νεφελῶν, περὶ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν.* Inc. *ὁ σεισμὸς οὕτως γίνεται· ἡ γῆ ἔχει φλέβας ἀερικάς.* — *Ἕτερα κεφάλαια ἐκβληθέντα ἐκ τῆς ἀστρονομικῆς τέχνης.* Capp. ſunt 25. Inc. *Τὸ οὐράνιον σῶμα τινὲς κρύσαλλον πεπηγμένον εἶπον εἶναι.* cap. 2. eſt *Πρόκλου οὐρανοδρόμου.* cap. 6. *κανόνιον τῶν κδ' βαθμῶν καὶ τῶν δ' ἀνέμων·* ἈΝΤΙΌΧΟΥ. cap. 7. ΠΑΎΛΟΥ ἈΛΕΞΑΝΔΡΈΩΣ *ἐπίσκεψις ἀστρονομικὴ περὶ τῶν ιβ' ζωδίων.* cap. 12. hoc titulo: *σχόλιον Πρόκλου οὐρανοδρόμου περὶ ἀνατολῶν καὶ δύσεων.* Inc. *περὶ ἀνατολῶν καὶ δύσεων ἄστρων εἰπεῖν ἀστρολογικῶς ὡρμημένω*

νῳ μοι. cap. 13. ΚΛΑΥΔΙΟΥ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακοποιῶν ἄσρων. cap. 16. ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ, Λαοδικέως. cap. 17. ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ἐπίσκεψις τῶν πλανητῶν, πῶς κυριεύουσι τὰς ζ΄ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος καὶ τὰς ιβ΄ ὥρας. cap. 21. περὶ τῶν τῆς σελήνης παρατηρήσεων, Πέρσου Φιλοσόφου τοῦ Μαζουνατῆ. Incipit τῆς σελήνης οὔσης ἐν τῷ κριῷ καλόν ἐσιν ὁδεύειν. cap. 23. περὶ ἄσρων ποιούντων τάραξιν καὶ κίνδυνον, ἢ ὄμβρους ἢ πυρκαϊάς. Πέρσου φιλοσόφου τοῦ Μαζουνατῆ. Post haec: χρῆσμα (sic) τεχνωθὲν παρὰ τοῦ Οὐάλεντος. Inc. Ὄργανον θεοῦ ἐσὶν ἡ φύσις. — Μερικὰ ἀποτελέσματα ἐκ διαφόρων ἀποτελεσματικῶν, Οὐάλεντος, μασάλη, ῥητόμου, μαξίμου, ὑφαισίνου, πρωταγόρου, Ἰουλιανοῦ λαοδικέως, καὶ ἑτέρων — Ἐκ τῆς Ἡλιοδώρου ἀσρονομικῆς διδασκαλίας περὶ δεκάνων ζωδίων. Inc. Ἰσέον ὅτι ἐν ἕκασον ζώδιον ἔχει δεκανοὺς γ΄. — — Περὶ αἱρέσεως τῶν ἄσρων. Ἀντιόχου, Παύλου Ἀλεξανδρέωως (sic) Ἰουλιανοῦ. — — Ἐπισολὴ Πέτρου φιλοσόφου εἰς τὸν Πατριάρχην Κύριον Λουκᾶν — Τοῦ αὐτοῦ Πέρσου φιλοσόφου ἔκθεσις περὶ ἀσρονομίας. (De quibus et reliquis huius codicis partibus nec non ceteris codd. alio loco plura disputabuntur.) — Περὶ σελήνης πῶς δεῖ εὑρίσκειν τὸ θεμέλιον αὐτῆς. Inc. ἄκουε ἀνάλυε τὰς τξε ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ — Τοῦ ἁγίου ΜΑΞΙΜΟΥ μέθοδος τῆς ιδ΄ ἐν συντόμῳ. Inc. πάντοτε ὁ πρῶτος κύκλος τῆς σελήνης. — Alia astrologica, quo quisque sub Zodiaci signo natus. Inc. ὁ γεννηθεὶς νεώτερος ἐν καιρῷ ζωδίου τοῦ κριοῦ ἔσαι εὐειδείς. Codex chartaceus, scriptus manu Ioannis τοῦ ἐπικλητου ξηροκεφαλίτου, coeptus anno 1484. absolutus anno 1495; paginis constans vtrinque notatis 1232. *Harl.*]

Ammonii, Hermeae F. iam memini in Anonymis.

Antigoni, Nicaeni, ἀποτελεσματικὰ MSta in biblioth. Caesarea. Vide *Nesselii* catalogum IV. pag. 63. [*Lambecii* comm. VII. cod. CXLI. 2. pag. 557.]

Antiochi Apotelesmatica, siue thesauri apotelesmatum. *Labbe* biblioth. nou. MSS. [P] pag. 385. *Nessel.* IV. pag. 63 et 103. 104. [— *Lambec.* comment. VII. pag. 192. cod. XLVII. Is autem cod. continet tantum capita XLIV. Sed Lambecius ex Frisio ad Gesneri bibl. tradit, in biblioth. Vaticana exstare *Antiochi* thesauri apotelesmatum capita 107. — In eodem codice nr. 14. (pag. 198. Lambec.) prostat *Antiochi* prognosticon de Calendis mensium, (h. e. superstitiosas Calendarum obseruationes, quae καλανδολόγια adpellata sunt, vid. *Io. Meursii* Lexicon graeco-barbarum voc. Καλανδολόγιον.) — Excerpta ex illis a *Rhetorio* facta in cod. CXXXVII. pag. 549. et obseruatt. illius insertae sunt cod. CXLI. pag. 557 sq. adde *Bandini* catal. MSS. gr. Laurent. II. cod. VII. pag. 19. et cod. XXXIV. pag. 59. item supra, inter *Anonymos*. *Harl.*] Vide et infra in *Rhetorius*.

ANVBIONIS, siue vt Firmicus vocat *Anubii*, poetae vetustissimi elegiam de horoscopo laudat *Salmasius* de annis Climactericis pag. 87. 602. etc. et profert ad Solin. p. 655. edit. Paris. [add. *Anonymos*.]

Apollinaris Apotelesmatica. Lambec. VII. pag. 261. [pag. 558. edit. Kollarii.] Laudatur hic Apollinaris a Paulo Alexandrino. [vid. locum supra §. IX. init.]

Apollonii, mathematici, Apotelesmata. Cod. reg. Paris. 1543. Citat Cangius in Πνεύματα et alibi. Περὶ μαντείας ἀσέρων libros IV. scripsisse Apollonium, Tyanensem, testatur *Philostratus* III. 13. Sed puto, in illo codice potius contineri quaedam astrologica

logica Apollonii, Laodicenſis, quem libris quinque hoc de argumento ſcriptis Aegyptios aſtrologos variorum errorum poſtulaſſe, teſtatur Paulus Alexandrinus. *Apollonium* quoque *Myndium* peritiſſimum inſpiciendorum natalium laudat *Seneca* VII. 3 et 17. Nat. quaeſt. [vid. ſupra ad nr. 1. epimetron.]

Aſtrampſychi Aſtrologia Perſica, cod. Colbert. MMCCII. Ἀςραμψύχȣ λαξευτήριον. Πτολεμαίῳ Ἀςραμψῦχος ἱερεὺς καὶ βίβλων ἐπισφραγιςὴς ἰδίῳ δεσπότῃ χαίρειν. Sequitur eiusdem θεωρία τῶν ἀςέρων. Deinde ἀρχὴ σὺν Θεῷ. Πυθαγορικȣ̃ λαξευτηρίȣ ἤτοι τȣ̃ ῥαμπλίȣ (al. ῥαβελίȣ) ȣ̃τω περιλεγομένȣ περσισί. [— De cod. *Veneto* D. Marci CCCXXIV. in catal. pag. 149. haec leguntur: „*Aſtrampſychi*, ſacerdotis opus, ἱερέως Ἀςραμψύχȣ ποίημα. Habentur prius quaeſita plura in diuerſas materias, quibus ſubiiciuntur reſponſa in decades CII. diſtributa. Praemittuntur preces et modus, reſponſa inueniendi: vulgo *Cabalam* vocant. *Aſtrampſychi* ad Ptolemaeum ſors, qua interrogati et interrogantes diuinant, MS. fuit in biblioth. Cardinalis a. S. Angelo, teſte *Labbeo* pag. 168. biblioth. nou. MSS. Ex praemiſſis precibus colligitur, auctorem fuiſſe chriſtianum." Illa Aſtrampſychi ſors eſt quoque in eadem biblioth. Veneta, cod. CCCXXXVI. catal. pag. 155. — In cod. *Laurent. Florent.* XIV. nr. 6. plut. 28. (teſte *Bandinio* II. pag. 29.) eſt *Aſtrampſychii*, Aegyptii, ad regem Ptolemaeum de praedictione ad varias quaeſtiones. adde inter *anonymos*, fin. de *Laxeuterio. Harl.*] — Vide *Cangii* gloſſar. in Ῥάμπλιον, et Λαξευτήριον. [et ſupra in vol. I. pag. 308.] Hoc opus verſibus politicis expoſuit *Arſenius*, monachus, qui MSti occurrunt in biblioth. Caeſarea. id. in Πολιτικοί. Vide et de hoc Arſenio *Lambecium* VII. pag. 260. [pag. 554 et 557 ſq. edit. Kollarii,] vbi Geomantiam *Zanatae*, philoſophi Perſae, vocat, quam *Cangius* addendis ad gloſſar. pag. 212. Ψαμμομαντείαν. [adde *Fabric.* Bibl. Gr. vol. X. p. 490. de *Arſenio*, et pag. 491. de *Aſtrampſycho*.]

[*Camaterus.* vid. Ioan. Camaterus.]

Critodemi ἀποτελέσματα ὡρίων. Cod. Colbert. MMLXIX. *Lambec.* VII. pag. 261. [pag. 558. edit. Koll.] 284. [in biblioth. *Laurent.* medicea, cod. XIV. nr. 15. (Bandin. II. pag. 31.) excerpta ex Critodemo περὶ ἐχθρῶν τόπων καὶ ἀφέσεων, περὶ κρύψεως σελήνης etc. cap. XII. quorum vltimum nr. CCCCLXI. eſt περὶ τȣ̃ ἐν ποίῳ μηνὶ ὁ γεννηθεὶς τελευτήσει. *Harl.*] Citatur Critodemus a Iulio Firmico et Vettio Valente. Citatur et *Orion.* Num itaque vocabulum Ὡρίων a praecedente ἀποτελέσματα in codicis Colbertini epigraphe ſeparandum? [an caput operis quoddam illo vocabulo deſignabatur?] *Vettius Valens* MS. ὁ δὲ σοφώτατος Κριτόδημος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ αὐτȣ̃ Ὅρασις συνεκτικωτάτη πολλῶν μαρτυριῶν ἀρχὴν τοιαύτην ἐποιήσατο· Ἤδη ποτὲ πελαγοδρομήσας καὶ πολλὴν ἔρημον διοδεύσας ἠξιώθην ὑπὸ Θεῶν λιμένος ἀκινδύνȣ τυχεῖν καὶ μόνης ἀσφαλεςάτης.

[*Demetrius Chlorus.* vid. inter anonymos. *Harl.*]

Dorotheus Sidonius, de quo *Scaliger* ad Manil. pag. 23. *Apotelesmata vnus veterum, quod ſciam, verſibus ſcripſit Dorotheus Sidonius, quem legerunt Arabes, Omar, Meſſaala, auctor Alcabitii, ita, vt ante quingentos annos eum auctorem exſtitiſſe,* (i. e. adhuc ſuperfuiſſe,

fuisse, Firmico enim laudatus longe est antiquior,) *non dubitemus* rr). Praeter Dorotheum Apotelesmatica scripserat non solum Manetho, de quo supra; sed et *Heliconius*, de quo Suidas. Inter philosophos, qui Iuliani, imperat. temporibus vixerunt, ab Abulpharajo pag. 89. memoratur *Dorotheus*, *mathematicus*, *scientiae sphaericae et iudiciorum astrologicorum peritia insignis: libri ipsius hoc in genere doctis noti sunt de natiuitatibus et circulis*. [In codice *Veneto* D. Marci CCCXIII. (catal. pag. 145 sq.) Ptolemaei magnae syntaxi praemittuntur *Dorothei Sidonii* septem astrorum epitheta. — *Dorothei* obseruationes astrologicae insunt cod. *Vindobonensi* CXLI. nr. 2. teste *Lambecio* VII. pag. 558. *Harl.*] — Ceterum Dorothei versus complures hexametros graece producit *Salmasius* de annis climactericis praefat. [P] et pag. 289 et 291 sq. et ad Solinum variis locis. Basileae quoque ann. 1571. fol. prodiere *Albohazen Haly Abenragel*, Arabis, de iudiciis astrorum libri VIII. latine par *Antonium Stupam*, Rhaetum, quibus accessit compendium XII. domorum coelestium, ex Messaala, Aomare, Alkindo, Zaele, Abencit, *Dorotheo*, Iergi, Aristotele et Ptolemaeo collectum, per *Petrum Lichtenstein*. [vid. infra inter deperditos astrologos, voc. *Abraham*.]

[*Eudemus*. vid. supra in hoc vol. pag. 16.]

Gennadio, patriarchae CPol. tribuitur expositio Ramplii non modo in codice regio, de quo Cangius, sed et in Palatino. Vide Sylburgi catalogum MSS. pag. 94.

Georgius Chrysococces, medicus, a. C. 1336. clarus, *astrologica Persarum* in graecam linguam vertit, et astrologica scripta composuit, quorum pars in bibliothecis manuscripta superest. vid. *Allatium* de Georgiis pag. 359. [rec. in nostra Bibl. Gr. vol. X. pag. 693 sq.] *Fabric.* — Iunior igitur is est, qui ann. 1427. varia Xenophontis, et Arriani historiam manu sua Constantinopoli descripsit. vid. illius subscriptiones apud *Bandin.* in catal. MSS. gr. Laurent. tom. II. pag. 283 sq. et pag. 690 sq. — Allatii longum locum reposuit *Lambecius* in comment. de biblioth. Caes. VII. pag. 516 sqq. late disputans de cod. *Vindobon.* CXXIX. nr. 21. in quo seruatur *Georgii Chrysococcae* expositio in syntaxin astronomicam Persarum — cum subiunctis tabulis astronomicis, geographicis et chronologicis: et adnotat, cod. eiusdem opusculi quoque seruari in cod. Vatic. atque ex *Labbei* noua biblioth. MSS. librorum graecorum pag. 124. notat, in cod. Parisino regio MCCCCIV. exstare *Georg. Chrysococcae* tabulas astronomicas geographicas. *Allatius* l. c. memorat codd. in biblioth. Antonii Augustini, binos in biblioth. Ambrosiana Mediolani, et eius astronomica in biblioth. Matrit. in bibl. Paris. regia nr. MCCXIX. — praeterea in biblioth. Matritensi conseruari eiusdem opusc. quomodo construendum sit horoscopium aut astrolabium, II. κ'. 19. Allatius ibidem memorat quoque, eum Homeri Odysseam cum scholiis aliisque correctissime exscripsisse; atque codicem exstare in biblioth. quondam Palatina, nunc Vaticana. (conf. supra vol. I. pag. 406. §. XV.) — Kollarius in not. A. pag. 519. adfert obseruationem Lambecii, „Plura de hac Georgii — expositione in syntaxin astronomicam Persarum et de tabulis, eo pertinentibus, vide apud — *Ismael. Bullialdum* in astronomia philologica, Paris. 1643. fol. Visus autem is fuit cod.

rr) Vide infra inter deperditos astrolog. voc. Abraham. *Harl.*

cod. msto reg. Paris. ex quo etiam in eiusdem operis fine praefationem *Georgii* ad fratrem suum Io. Charsaniten gr. et lat. exhibet; sed a codd. msstis biblioth. Vindob. aliquantum discrepantem." In eodem opere et cod. Vindob. in primis ratio habenda est *tabularum geograph.* longitudinis et latitudinis praecipuarum vrbium Europae, Asiae et Africae, quia, (vt ait Lambecius,) eorum beneficio non pauca thesauri geographici Abrah. Ortelii loca possunt emendari et illustrari. — In eodem codice nr. XII. et in cod. CXXXI. (pag. 521.) et in cod. CXXVIII. (pag. 553 sq.) reperitur eiusdem, vt videtur, *Georgii Chrysococcae* editio atque expositio syntagmatis canonum astronomicorum iudaicorum, quod ἑξαπτέρυγον siue *sexalare* inscribitur, quia ipsi illi *canones* πτερὰ siue *alae* inscribuntur. Adhaerent in fine aliae quaedam *obseruationes miscellae astronomicae.* — In cod. CXXX. (pag. 521. Lamb.) et cod. CXLI. (pag. 557.) continentur *Georgii Chrysococcae* tabulae astronomicae, geographicae et chronologicae. — In cod. *Veneto* D. Marci CCCIX. (pag. 145. catalog.) *G. Chrysoc.* astronomica, et cod. CCCXXVII. (pag. 150.) illius expositio in constructionem Persarum cum astronomicis designationibus et tabulis geographicis. — *G. Chrysococcae* expositio per epitomen in regulas persicas astronomicas, et methodus conficiendi horoscopum siue astrolabium, in biblioth. *Escurial.* teste *Plüero* in itinerario etc. pag. 170. *Harl.*

[*Harpocration.* vide inter astrologos deperditos, h. v. *Harl.*]

Heliodori commentarius in Pauli Alexandrini doctrinam astrologicam, diuisus in capita LIII. *Lambec.* VII. pag. 256. [pag. 194 et 546. et pag. 547. edit. Kollarii: collato epimetro ad §. IX. et inter *anonymos;* est quoque in cod. *Veneto* D. Marci CCCXXIV. (pag. 149. catal.) — excerpta in cod. *Laurent.* (Bandin. II. pag. 29.) *Harl.* —] — Haec est *Heliodori* astronomica disciplina, quam laudat *Galeus* ad Iamblichum pag. 304. *Heliodorus*, astrologus, Leonis, imperatoris, temporibus memoratur a *Codino* nr. 113. Origin. Constantinopolit. [vid. inter deperditos astrologos h. v.]

Hephaestionis, Thebani, Apotelesmaticon libri III. De hoc scriptore dixi paullo ante inter editos.

Heraclidis apotelesmata. *Labbe* biblioth. nou. MSS. pag. 385. *Heraclidis* cuiusdam, qui ἀςρολογούμενα scripsit, mentio apud *Laertium* V. vlt.

Hermippus. Vide infra in Maximo. Citatur et *Hermippus* quidam a Vettio Valente, sed is, ni fallor, Hermippus, Peripateticus, intelligitur, quem inter Arati interpretes quoque laudari video: vel potius *Hermippus* astrologus, laudatus ab Athenaeo XI. pag. 478.

Astronomia *Hippocratis. Labbe* pag. 213.

Iapharis, astrologi, liber imbrium. *Labbe* pag. 120.

Ioannis, *Antiochensis*, de coniurationibus. *Labbe* pag. 385. [*Ioannes*, *grammaticus*, de vsu astrolabii, cod. Bauar. vid. catal. pag. 67. *Harl.*]

Ioannis Camateri, praefecti Canicleo [ss]), siue atramentario Imperatoris, poema iambicum ad Emanuelem

ss) Vid. *Cangius* ad Alexiadem pag. 258. 378. et in Glossario graeco, *Boivinius* ad Nicephor. Gregoram p. 761. *Montfaucon* palaeograph. graeca pag. 22.

Emanuelem Comnenum, imp. περὶ ζωδιακοῦ κύκλου καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ἐν οὐρανῷ. Cod. reg. Parif. MMDCCXXXII. Exftat et in biblioth. Bodleiana. Vide *Selden.* de titulis honorum part. I. cap. V. §. 6. *Thom. Galeum* ad Iamblichum de myfteriis aegypt. pag. 304. *Oudin.* tom. II. de fcriptor. eccleſ. tom. II. pag. 1655. *Fabric.* — MSt. inter codd. Venetos et Vindobonenf. Vide fupra voc. *Anonymi.* — In biblioth. athenaei *Taurinenf.* cod. CCXXIX. fic infcriptus eft: τοῦ σοφωτάτου ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ ΚΑΜΑΤΗΡΟΥ τοῦ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου περὶ τῆς οὐρανίας τῶν ἀστέρων διαθέσεως ἐν συνόψει, διὰ στίχων ἰαμβικῶν πρὸς τὸν βασιλέα τὸν Πορφυρογέννητον. ex quo codice editores catalogi codd. MSS. graec. pag. 315 fq. integrum prooemium graece cum verfione latina publicarunt. — cod. chartac. Voffianus in catal. biblioth. *Leidenfis* pag. 397. nr. 43. *Harl.*

Ifaaci, monachi, cognomine Argyri, πραγματεία νέων κανονίων, συστάντων κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ςωος' (6876. qui refpondet anno Chrifti 1368.) ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ἔτους. *Labbe* pag. 120. *Fabric.* Eft in cod. *Vindobon.* CXXXVI. tefte *Lambecio* VII. pag. 492 fqq. qui animaduertit, hanc πραγματείαν diuerfam effe ab eiusdem *Ifaaci* computo, ann. Chr. 1373. compofito, quem primus ex bibliotheca palatina graece et latine edidit *Iac. Chriftmannus*, Heidelbergenfis Profeffor, ann. 1611. 4. deinde *Dionyf. Petauius* in Vranologio, Parif. 1630. cum noua verfione latina, et cum fecundo eiusdem *Ifaaci computo*, ex biblioth. regia Parifina depromto, gr. et lat. perperam igitur *Gerard. Io. Voffium* fcripfiffe, de fcientiis mathematicis cap. 40. §. 15. et cap. 62. §. 13. illum claruiffe faeculo vndecimo. adde fupra ad *anonymos* e cod. Laurent. notata. — *Ifaaci* de reducendis triangulis non rectis in rectos, cod. in biblioth. *Coislin.* Montfaucon. pag. 220. — *Ifaaci, Argyri*, methodus conficiendi aftrolabii, in cod. *Bauar.* (catal. pag. 67.) — *Ifaaci, monachi*, folares et lunares cycli, et de facultatibus animae, in codd. Bauar. CLXIX et CXV. pag. 65 et 47. catal. Plura vide in noftra Bibl. Gr. vol. X. pag. 176 fqq. fupra in hoc vol. in capite de aftronomicis veter. §. XIX. not. de Dionyfio Petauio: infra in fynopfi veterum mathematicorum Bernhardina vol. I. nr. 1. *Holftenius* editurus erat *Ifaacum* de terra defcribenda in plano, vid. vol. III. Bibl. Gr. vet. edit. pag. 82. — Codicem *Ifaaci* Arithmeticorum memorat *Labbeus* biblioth. nou. MSS. pag. 201. — *Ifaaci* opufculum de metris poeticis eft in cod. *Taurin.* (vide catal. MSS. graecorum pag. 374.) et in cod. *Angl.* (vid. catal. MSSt. codd. Angliae tom. II. p. 246.) In biblioth. *Vaticana* funt codd. *Ifaaci* de geographia, de confectione aftrolabii, exercitium chronologicum, de folaribus et lunaribus cyclis etc. et de pafchate. — In bibl. *Efcurial.* (tefte *Pliiero* in itinerario pag. 178.) *Ifaaci, Argyri*, opus nouorum librorum, continentium res a principio anni 6976. (fic) creationis mundi. — methodus geodefiae, — fchol. in I. figuram defcriptionis in plano — et de XII. ventis, verfibus politicis. *Harl.*

[*Io. Glycas.* vid. infra voc. *Zonaras.*]

Io. Laurentius, Philadelphienfis Lydus tt), incertum, an Chriftianus uu), qui fub Anaftafio, Iuftino

tt) Vid. *Fabric.* Bibl. L. lib. IV. cap. 7. p. 797. *Heumann.*

uu) *Montfaucon* in catal. codd. gr. Coislin. p. 207 fq. e cod. CXXXVI. publicauit graece cum latina

Iustino et Iustiniano impp. vixit, teste *Theophylacto Simocatta* VII. 16. pag. 186. et *Photio* cod. CLXXX. Scripserat ad Gabrielem, praefectum vrbis CPoleos, (in quem Leontii, scholastici, epigramma legitur in limine libri quarti Anthologiae,) libros tres, vnum de mensibus, alterum περὶ διοσημειῶν καὶ ἄλλων τινῶν ὑποθέσεων μαθηματικῶν, tertium historici ac ciuilis argumenti, περὶ πολιτικῶν ἀρχῶν, e quo locum graece producit *Lambecius* ad Codinum [P.] pag. 208. *Cangius* glossario latin. voc. *Silentium*. — *Raph. Fabrettus* ad columnam Traiani pag. 153. testatus est, latio donatum ab eruditiss. amico *Iosepho de Iuliis*, et iamiam e MSto apud eum, mutilo quamuis, publicam lucem inspecturum, quod quum Fabrettus scripsisset ann. 1683. Lydus necdum vidit lucem. De prioribus duobus praeter Photium meminit Suidas, et librum quidem *de mensibus*, *Rutgersius* pag. 289. Var. lect. et *Meursius* ad Leonis Tactica pag. 447. suspicantur, eum ipsum esse, quem e Palatino codice Meursius descripsit, et *Rutgersius* pag. 247. 260. graece edidit sub titulo, ἐφήμερος βροντοσκοπία vv) τοπικὴ πρὸς τὴν σελήνην κατὰ τὸν Ῥωμαῖον ΦΙΓΟΥΛΟΝ (*Nigidium Figulum* puta ww)), astrologica scientia inter Romanos praestantissimum, cuius fragmenta ibi Rutgersius collegit, illisque hunc e latino Nigidii graece translatum libellum praemisit,) ἐκ τῶν ΤΑΓΗΤΟΣ καθ᾽ ἑρμηνείαν πρὸς λέξιν. Sed est potius pars διοσημειῶν, vt patet ex primis verbis: εἰ ἐπὶ πάσης τῆς διοσημείας etc. xx)) Alias eiusdem libri partes in codice MMCCCCXXXII. bibl. regiae Parif. exstare, notauit eruditissimus *Neocorus* [Küster,] ad Suidam in Ἰωάννης Φιλαδελφεύς, *de sortibus*, *de terrae motibus*, *Diarium* siue *Ephemeridem*, indicantem per totum annum ortus et occasus signorum e libris *Claudii Thusci* ad verbum graece versa etc. Ioannes Scheferus, Lydi, librum περὶ διοσημειῶν existimauit, eiusdem fuisse argumenti cum Obsequentis libro de prodigiis; sed ex Arato et aliis constat, διοσημεῖα siue διοσημείας esse prognostica de tempestatibus tum e ventis, tonitribus et ceteris huiusmodi. Videtur etiam ad hunc librum respexisse *Leo*, imp. in extremo tacticorum, verbis

latina sua versione praefationem ad synopsin historiarum, scriptam a *Ioanne Scylitze*, Curopalata, et magno Drungario Vigiliae, (claro circa A. C. 1081. vid. Fabric. Bibl. Gr. vol. VI. pag. 386. etc.) In hac ille enumerat quosdam historicos recentiores, suo ingenio interdum indulgentes, in iisque *Ioannem Lydum, monachum*: qui si noster est, et disciplina, quam sectatus est, inde cognoscitur, et forsan respicitur ad librum περὶ ἀρχῶν πολιτικῶν, at noster miles et iuridici munere functus dicitur: vid. infra vol. IX. pag. 436. *Harl.*

vv) Eadem forte Brontologia memorata *Labbeo* biblioth. noui MSS. pag. 121. sed in catalogo MSS. biblioth. Palatinae pag. 94. legas: *Photii Romani Brontoscopia, Io. Laur. Lydo Philadelphiensi interprete cum eiusdem Laurentii praefatione itemque Figuli tonitruum et fulgurum interpretatio ex Tagete Hetrusco*. Posteriorem tantum Rutgersius edidit. Confer *Brontologium* siue libellum de tonitruum significatione e graeco latine translatum ad Herenfridum, inter *Bedae* opera tom. I. pag. 387. et quod *Cangius* in adpendice ad glossarium graecum memorat Βροντολόγιον τῶν ιβ᾽ ζῳδίων συνταχθὲν ὑπὸ Ἡρακλείου βασιλέως ἐκ τῆς ἄστρων κινήσεως, cod. reg. MMCCLXVII. idem in glossario ipso testatur, cod. reg. DCCCCXLV. exstare βροντολόγιον τῶν ιβ᾽ μηνῶν. Βροντολόγιον Δαβὶδ τοῦ προφήτου, et βροντολόγιον τῆς σεληνιακοῦ. Eiusmodi βίβλον περὶ βροντῶν καὶ σεισμῶν διεξιοῦσαν memorat *Nicetas Choniates* in Manuele Comneno VII. 5. pag. 233. Adde, si placet, quae notaui in codice apocrypho N. T. pag. 952. *Io. Pierium Valerianum* de fulminum significatione tom. V. thesauri graeci.

ww) Vid. *Lucanum* I. pag. 639 sqq. *Fabric.* — conf. supra in vol. I. pag. 846 sq. et pag. 854. *Harl.*

xx) Sic quoque legitur in cod. *Veneto* D. Marci CCCXXIV. (catalog. pag. 149.) *Harl.*

verbis a Io. Cheko interprete lectis, ſed quae in graeco Meurſii codice deſiderantur: *Qui Ptolemaeum diligenter cognoſcunt et Chaldaicas quasdam obſeruationes, Arati Phaenomena, Ioannis Lydi diurnam menſtruamque obſeruationem.* Hisce obſeruationibus ſiue praedictionibus non magnam fidem tribuit *Photius:* ἀλλ᾽ ἡ μὲν περὶ διοσημειῶν ὅσα γε κατ᾽ ἐμὴν κρίσιν καὶ πεῖραν οὐδὲν ἢ ἐπ᾽ ὀλίγον διενήνοχε μύθων. *Liber de menſibus* longe alius eſt, et varia de diis eorumque ſimulacris ac cultu adſpergit, quae inde deſcripſere Codinus ac Suidas. Graeco MSto ex biblioth. regia Pariſ. vſus eſt *Lambecius*, qui loca ex illo libro graece producit ad Codinum nr. 26 — 29. 31. 32. 63. pag. 152. 153. 154. 155 et 172. *Salmaſius* pag. 255. ad Simplicium. Memoires de l'Academie des Inſcript. tom. VII. pag. 291 ſq. *Photius:* ἡ δὲ περὶ μηνῶν πραγματεία εἰ καὶ πολὺ τὸ ἄχρηστον ἔχει, ἀλλ᾽ ἂν πρὸς τὴν τῆς ἀρχαιότητος μάθησιν ἐπιχαρί τε καὶ λίαν χρειῶδες. Oracula quaedam, in Obſopoei editione non obuia, ex Io. Lydi fragmentis in codice regio Pariſ. MMMCCCLXVII. edidit *Io. Boiuinius* ad Nicephorum Gregoram p. 786. *Fabric.* — Cl. *Schow*, quum adhuc per Italiam proficiſceretur, in epiſtola ad me miſſa et Romae ipſis Nonis Mai. 1789. exarata, inter alia haec erudite notauit: „Ad opera *Ioannis Lydi* interius cognoſcenda primum me adtentum fecit cl. Abbas Marinius, vnus ex primis Italiae eruditis, cuius ſummae et humanitati et eruditioni multa debeo. Ipſe enim ex Leonis Allatii mstis opus *Ioannis Lydi* περὶ μηνῶν, ab ipſo Allatio, vt iam ex Fabricio noſti, ſuis ſymmictis deſtinatum, inter ſchedas ſuas deſcriptum ſeruat, mihique perlegendum dedit, ſimulque docuit, codicem eiusdem operis in bibliotheca *Barberina* cuſtodiri: cuius mihi copia ab eruditiſſimo Garatonio facta, apographum Marinianum cum codice Barberino conferre inſtitui. Apographum Marinianum eodem modo incipit, et finitur, quo codex *Barberinus* nr. CCLXXVII. Incipit: Βροντὴ γίνεται, εἰληθέντος πνεύματος ἐν νέφει παχεῖ τε καὶ νοτιωτέρῳ, καὶ ἐξωσθέντος βιαίως δι᾽ αὐτοῦ, ὅθεν ῥήγνυται τὰ συνεχῆ πιλήματα τοῦ νέφους, καὶ βρόμον (ἤγουν ἦχον) καὶ πάταγον μέγαν ἀπεργάζονται, ὅπερ βροντὴ λέγεται, ὥσπερ ἐν ὕδατι πνεῦμα σφοδρῶς ἐλαυνόμενον· κατὰ δὲ τὴν τοῦ νέφους ἔκρηξιν πυρωθὲν τὸ πνεῦμα λάμψαν ἀστραπὴ λέγεται.

Ἐκ τῶν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Φιλαδέλφεως: Ὀρθῶς ἄρα οἱ μυθικοὶ τὸν Κρόνον τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἀφανίζοντα ποιοῦσιν, αἰνιττόμενοι δή που τὸν χρόνον πατέρα τε ἅμα καὶ ὄλεθρον τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ φυομένων γίνεσθαι. etc. Finitur cum Ephemeride *Claudii Thuſci:* Ἐφήμερος τοῦ παντὸς ἐνιαυτοῦ σημείωσις ἐπὶ ἀνατολῶν τε καὶ δυσμῶν τῶν ἐν οὐρανῷ φαινομένων ἐκ τῶν ΚΛΑΥΔΙΟΥ τοῦ ΘΟΥΣΚΟΥ καθ᾽ ἑρμηνείαν πρὸς λέξιν. Quae ad principium menſis Iulii progreditur et finitur: τῇ πρὸ ϛ νόννων Ἰουλίων Ζέφυρος ἢ νότος· ταραχαὶ τοῦ ἀέρος ἐκ τοῦ νότου. Nec aliud diſcrimen inter cod. Barberinum et apographum Marin. intercedit, niſi quod ſequens locus, qui in hoc legitur, in illo deſit: Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ Πτολεμαῖος, συμβουλεύοντος αὐτῷ Ἀριστάρχου τοῦ γραμματικοῦ τὴν Ῥωμαίων ἀσπάσασθαι προστασίαν, πρῶτος χάρτην ἀποστείλας τὴν Ῥώμην ἐξένισεν, ἀντευδοκιμεῖται δὲ ὅμως παρὰ τοῦ Περγαμηνοῦ Ἀττάλου, Κράτητος τοῦ γραμματικοῦ ἡγησαμένου τῆς σπουδῆς πρὸς ἔριν Ἀριστάρχου τοῦ ἀντιτέχνου αὐτοῦ· δέρματα γὰρ τὰ ἐκ προβάτων ἀποξέσας εἰς λεπτὸν ἔστειλε τοῖς Ῥωμαίοις τὰ λεγόμενα παρ᾽ αὐτοῖς μέμβρανα· εἰς μνήμην δὲ τοῦ ἀποστείλαντος ἔτι καὶ νῦν Ῥωμαῖοι τὰ μέμβρανα Περγαμηνὰ καλοῦσιν. Eum autem poſtea inueni in excerptis Maximi Planudis ex eodem Ioannis Lydi opere, quae in codice *Palatino* biblioth. Vaticanae nr. CXXXXI. habentur.

Videmus ex iisdem excerptis, *Planudem* descripsisse codicem, in quo tum temporis *Lydi* opus copiosius et plenius erat, quam hodie in codice Barberino. Dolendum vtique est, quod excerpta Planudea intra solum operis prooemium consistant, nec vlterius progrediantur; exinde tamen quam plurimis in locis *Lydi* opus, quod multos Graecorum mythos ritusque Romanorum religiosos nouo interdum lumine et ex fontibus hucusque incognitis illustrat, correxi, adauxi et suppleui." Hactenus cl. *Schow*, cui mecum viri eruditi et curiosi gratias agent maximas. Grata igitur erit editio, quam vir ille humanissimus promisit, et quam sub praelo sudare audiui: aut forsan, dum haec scribo, (die IV. Iul. 1793.) iam lucem ea vidit; at nondum in manus meas venit. [Descripta tum iam fuit literis Lipsiensibus maxima libelli pars, quem cognoui multa futilia continere, pauca probabilia, et noua. Specimen operis dedit et de eo iudicauit amiciss. *Schow* in: Biblioth. der alten Litt. und Kunst, Inedita part. VII. p. 21. sq. *Beck.*] — Cel. *Villoison* in itinere suo Constantinopolitano inter codd. ex bibliotheca Nicolai Maurocordati superstites detexit codicem, lacerum quidem et mutilum, meroque magnam partem ita corruptum, vt vix litterarum ductus agnosci queant, in quo trium librorum *Io. Laurentii Philadelphensis Lydi de prodigiis, de mensibus* et *de politicis magistratibus*, περὶ διοσημείων, περὶ μηνῶν, περὶ ἀρχῶν πολιτικῶν, *Photio* memoratorum cod. CLXXX. pag. 406. maxima pars latebat: idemque addit, primum opus *de terrae motibus illorumque signis* exstare in codice regio MDCCCCXCI. indice catalogo codicum graecorum pag. 429. Idem laudat *Burette* pag. 188 et 189. tom. V. Mem. de l'Acad. des Inscript. vbi ex cod. fragmentum profert, et *la Borde* Histoire de la Musique ancienne et moderne, ac *le Beau* Histoire du bas-Empire lib. LIV. pag. 55. tom. XII. Tum pergit: „sed liber *de mensibus*, quem ad antiquitatis cognitionem gratum et valde vtilem vocat *Photius* pag. 406. et liber de *politicis magistratibus*, quem τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα μάλιστα φιλοτιμουμένοις οὐκ ἄκομπον παρέχεσθαι τὴν ἱστορίαν, idem ibidem adfirmat, hucusque desiderabantur. *Lydus* autem laudatur et in nostris scholiis Venetis ad Iliad. Ω. v. 617." Hactenus cl. *Villoison* in prolegom. ad edit. Homeri Iliados pag. XLVI. not. — In cod. *Veneto* laudato, praeter opusculum, a me iam paullo ante memoratum, est quoque 1) Ἰωάννου Λαυρεντίου Λυδοῦ Φιλαδελφέως ἐπὶ τῆς βασιλείας . . . agitur de signis tonitruum, si contigerint in singulis mensibus, et 2) *de terrae motibus*; initium: εἰ ἐπὶ πάσαις ταῖς τῆς διοσημείας etc. *Harl.*

Iulianus, Laodicensis. Vide supra in *Anonymis*, [et in epimetro ad §. IX.]

Leo, philosophus. Vide supra in *Anonymis*. [P] [methodus prognostica sancti euangelii et Psalterii, in cod. medic. XIV. apud *Bandin.* III. pag. 339. nr. VI.]

Inter scripta *Maximi*, qui Iulianum, imp. instituit, Suidas refert librum περὶ καταρχῶν. Hoc poema est astrologicum de electionibus siue initiis astrologice deligendis, et exstat adhuc in codice Mediceo [XXVII. plut. 28. teste *Bandinio* catal. msst. gr. II. p. 52. yy)] in

yy) *Bandinius* l. c. haec adnotauit: „Maximum hunc Byzantinum, siue Epirotam, ab alio *Maximo*, philosopho Ephesio, Iuliani itidem magistro, distinguunt *Socrates* III. 1. et *Nicephorus* X. 1. Eius scripta, teste Suida, (et Eudocia pag. 300) sunt περὶ ἀριθμῶν, in Aristotelem ὑπόμνημα, nec non quaedam Iuliano inscripta, περὶ ἀλύτων ἀντιθέσεων, quae in lucem gr. et lat. edidit *Fabric.* Bibl Gr. vol. IX. pag. 570. et περὶ καταρχῶν." Hactenus *Bandinius*. adde *Fabric.* vol. VIII. pag. 769. vbi plures recenset *Maximos* et vnde notam suam descripsit Bandinius, et Fabricii notam ad vol. IX.

in quo Manethonis Apotelesmatica continentur: exstat autem initio mutilum, pluribus vt videtur capitibus prioribus amissis. Incipit:

Εἰ δὲ σημαίνηται μέσην κατὰ μοῖραν ὁδεύοι

Per medium Phoebe signum progressa Leonis.

Supersunt capita περὶ ξενιτείας, περὶ γάμου, περὶ νόσων, περὶ τομῆς καὶ χειρουργίας, περὶ δραπετῶν, περὶ παίδων διδασκαλίας, περὶ γεωργίας, περὶ τῶν ἐν δεσμοῖς, et περὶ κλοπῆς. In quibus e lunae cursu per signa Zodiaci vel vario respectu ad alias stellas errantes, diiudicatur, quodnam sit auspicatissimum tempus suscipiendi itineris, vel nuptiarum contrahendarum, vel qui futurus sit euentus morbi, vel quando sectio venae aut alia chirurgica operatio optime institui queat, quando auspicato conducantur serui, pueri optime instituantur, ager colatur; quando sit speranda e vinculis et captiuitate liberatio, vel restitutio rei furtiuae. Sunt versus hexametri plures sexcentis, quos ex apographo codicis medicei descriptos habeo, nec publicae luci inuidebo [zz]), vna cum altero astrologico opusculo Platonici, sed christiani scriptoris, graeca prosa composito, et in duos diuiso libros, sub titulo *Hermippi*, qui in dialogo [aaa]) colloquens inducitur. Incipit: Ἀλλ᾽ οὐ τοιοῦτόν τι τὸ Πρωτέως ἦν παρ᾽ Ὁμήρῳ φάσμα εἰς πολυειδεῖς μορφὰς ἐξαλλάττον, ὁποῖος ἐκ τῶν λόγων, ὦ Ἕρμιππε, ἡμῖν ἀναφαίνῃ. Continet hic dialogus quamdam astrologicae scientiae commendationem atque apologiam, tum explicationem quoque et synopsin. Neque vero auctor est ex iis, qui putant, ab astris effici singula; sed tantum innui ac προσημαίνεσθαι. Itaque de stella, quae Christi natiuitatem indicabat, ita differit lib. I. Καὶ μὲν ὁ ἐπὶ τῆς τοῦ θεοῦ λόγου γενέσεως ἀστὴρ τοῖς μάγοις ἡγούμενος, (καὶ μή μεμφέσθω τις τοιούτοις παραδείγμασι χρωμένοις, ἀλλ᾽ εἴ τις συνετὸς, φιλοκρινάτω τοῖς λεγομένοις, βέβηλοι δὲ θύρας ἐπίθεσθε,) ἐκεῖνος τοίνυν οὐχ ὅτι γε ἐφάνη καὶ τοὺς μάγους συνεφελκύσατο, τὴν γένεσιν ἀπετέλεσεν, ἀλλὰ τοὐναντίον τελουμένην ἐσήμανεν, οἷον εἴ τις κῆρυξ καὶ προαγγελεὺς τοῦ τοσοῦδε καλοῦ γεγονώς. Differit etiam deinde de eclipsi, quae tempore passionis Christi adparuit, atque vtrum necessarium fuerit, vt Christus crucifigeretur a Iudaeis, quoniam hoc prophetae praedixerant. Hoc vero negat ille, ἀλλ᾽ [?] ἐγὼ φαίην

vol. IX. pag. 417. Nondum vbique distincta sunt nomina et scripta vtriusque Maximi. vide supra in vol. III. inter peripateticos philosophos, pag. 499. voc. *Maximus. Harl.*

zz) *Fabricius* id carmen περὶ καταρχῶν e cod. mediceo primus edidit in Bibl. Gr. vol. VIII. pag. 414 sqq. graece cum versione latina Rentdorfii. Sed Ruhnken. abnegauit illud Maximo. vide supra in vol. III. pag. 521. inter philosophos cynicos, vbi quaedam de Maximo notata sunt. — In biblioth. *medicea* apud *Bandin.* l. c. II. pag. 61. nr. XVII. codex XXXIV. continet carmen Maximi περὶ καταρχῶν *de electionibus ex heroico metro in pedestrem dictionem translatum.* Metaphrasis incipit, πῶς ὁ τεχθεὶς ἄνθρωπος αὐξιφωτάσης τῆς σελήνης ἔμπρακτος ἔσται etc. Primum caput est περὶ κτήσεως δίλων· secundum περὶ πλοῦ καὶ ἐμπορίας· tertium περὶ ὁδοιπορίας, quod Fabricius inscribit περὶ ξενιτείας, et vnde incipit poema, ab illo editum. Metaphrasis igitur integra est, et plura ab initio seruauit, quam carmen ipsum. — *Maximi* scriptum περὶ ἀλύτων ἀντιθέσεων rhetoricum, idque breve, est in cod. *Veneto* D. Marci DVIII. (catalog. pag. 273.) et cod. DXII. (ibid. pag. 275.) atque edidit *Carolus Stephanus* graece ad calcem Dionysii Halicarnassei epistolae ad Pompeium, Paris. 1554. 8. (vid. *Fabricii* Bibl. Gr. vol. IX. p. 417.) tum *Fabric.* graece cum sua versione lat. in eodem volumine pag. 569 sqq. — In eodem vol. pag. 416. ex Photio memorat *Maximi* μελέτας διαφόρους, *varias declamationes. Harl.*

aaa) Illum dialogum gr. ac lat. publici iuris fecit *Fabric.* Bibl. Gr. vol. XII. pag. 261 sqq. *Harl.*

φαίην ἂν, inquit, ὡς οἷόν τ' ἦν καὶ τὸ πάθος μὴ γεγονέναι, καὶ τὰς προφήτας ἐδὲν ἧττον εἶναι προφήτας, εἰ σωφρονεῖν ὅλως ἡ τῶν Ἰεδαίων πλῆθυς ἠβέλετο, ὅπεργε κἀκεῖνοι δι' αὐτὸ τῦτο σχεδὸν προειρήκασιν, ὅπως τῦ τοιαῦτα τολμῆσαι δεινὰ οἱ Ἰεδαῖοι ἀπόσχωνται.

[*Melampodis*, astrologi, *methodus praedictionum lunarium* est in codice *Vindobon.* CXXIX. nr. 10. teste *Lambecio* VII. pag. 514. apud *Nesselium* IV. pag. 108. cod. CXC. adde supra in vol. I. lib. I. cap. 15. pag. 116 et 117. et *Camerarium* de generibus diuinationum pag. 5 et 6. *Harl.*]

[*Pancharius*, de decubitu infirmorum prognostica [bbb]), in cod. *Mediceo* XIII. plut. 28. nr. 6. teste *Bandinio* II. pag. 26. et *Pancharii* epitome de decubitu aegrorum, ibid. cod. XXXIV. nr. 3. *Bandin.* ibid. pag. 59. — *Pancharius* de iatromathematicis in codice *Veneto* D. Marci CCCXXXVI. vid. catal. MSS. gr. pag. 155. — Citatur in codice Vindobon. vid. paullo post inter astrologos deperditos h. v. *Harl.*]

Petosiridis, philosophi, Ὄργανον Ἀστρονομικὸν siue ψῆφος σεληνιακὴ de ratione praedicendi euentus morborum, cum epistola ad regem Nechepso. *Lambec.* VI. pag. 94 et 105: VII. pag. 118: 218. [s. edit. Kollarii, VI. pag. 217. vbi Lambec. multus est de Petosiride, et pag. 241. nr. 12. VII. p. 252 sq. et pag. 578. et *Nessel.* IV. pag. 26 et 27. cod. XXXVII. nr. 4.] Sylburg. catalog. MSS. biblioth. Palatinae pag. 62. Labbe pag. 213. [Κανόνιον Πετοσείρεως insertum legitur in cod. *Mediceo* XXXIV. plut. 28. nr. 4. (*Bandin.* catal. II. pag. 59.) et ibid. nr. 7. quaedam ex Petosiride ad regem Nechepsum. — in cod. XIV. plut. 86. nr. 14. (*Bandin.* III. pag. 343.) *Circulus Petosiridis*, quem sequitur eiusdem epistola ad regem Nechepsum. — In catal. regio *Matrit.* in cod. LXXXIV. nr. 89. est Πετοσίρεως ἑτέρα γνῶσις, (alias enim multas variorum diuinationes exhibet,) quae est ipsa Petosiris epistola ad Nechepsum, graece, quam *Iriarte* pag. 338 sq. catalogi primus eudulgauit: in eodem cod. nr. 130. (pag. 343. Iriart. quem vide pag. 344.) legitur *organum astronomicum* Petosiris ad Nechepsum, Assyriorum regem. — adde infra de Ptolemaeo, vol. III. pag. 419. edit. vet. et vol. XIII. pag. 360. in elencho vett. medicorum. *Harl.* — vide Voyages literair. Paris. 1717. tom. I. pag. 250. *Heumann.*] Confer. quae de *Petosiride* notata *Salmasio* ad Solinum pag. 654. edit. Paris. et de annis Climacter. ac *Marshamo* in Canone Chronico pag. 477. [supra cap. de Manethone §. VIII. fin. et paullo post inter deperditos astrolog. h. v.]

Picatrix. Acta erud. Lips. 1714. pag. 445. *Bayle* diction. voc. *Bacon*, (Royer,) not. C. Nisi forte ridiculo errore auctor factus est ex adpellatiuo vocabulo *piatricis*, quod *sagam* significat, vsurpatum *Plauto* mil. glor. III. 1. 101. *Heumann.*

Porphyrii Apotelesmatica. *Lambec.* VII. pag. 261. [pag. 558. Koll.] Nescio, an diuersa ab Isagoge in tetrabiblum Ptolemaei, quae sub Porphyrii nomine ann. 1551. Basileae fol. prodiit, et *Vossio* pag. 358. de scientiis math. videtur epitome e libris tribus εἰσαγωγῆς ἀστρονο-

bbb) s. iatromathematica, h. e. doctrina pronuntiandi de morborum euentu ex obseruatione motus et adspectuum planetarum, regnantium ea hora, qua decubuerit aeger: qualem iam Hermes Trismegistus scripsisse fertur. vid. *Heilbronner* hist. mathes. vniuersae pag. 69.

ἀστρονομουμένων, quos memorat Suidas. Atque isagoge illa in MSS. codd. tribuitur Antiocho. [acc. *Petrus Petitus* Obss. pag. 133. et *Thom. Gale* ad Iamblich. de mysteriis aegypt. pag. 304.] Videntur tamen ἀστρονομούμενα rectius accipi de opere astronomico, quam astrologico, siue apotelesmatico. *Fabric.* In cod. tamen *mediceo Florent.* XX. plut. 28. nr. 1. occurrit Πορφυρίου — *Porphyrii philosophi introductio in apotelesmaticen Ptolemaei*, cum figg. geometricis ad marginem, et *Bandin.* in catal. codd. gr. Laurent. tom. II. pag. 38. obseruat, prodiisse gr. et lat. cum Hieronymi Wolfii versione, Basil. 1559. fol. ante scholia Demophili, et Hermetem de reuolutionibus natiuitatum. — In cod. *Escurial.* apud *Plüer* in itin. per Hispan. pag. 188. inter alia Porphyrii opuscula mssta nominantur separata et diuersa *Porphyrii* Isagoge (sed quaenam sit, non additur,) et eiusdem introductio in Ptolemaei quadripartitum. *Harl.*

Pythagorae, mathematici, ad Heliadem epistola de dubiis rerum humanarum euentibus cognoscendis. *Sylburg.* catalog. MSS. biblioth. Palatinae pag. 92. Supra in Astrampsychus, [*Iriart.* catalog. MSS. gr. pag. 335 sqq. 342 sq. supra in vol. I. p. 786. *Harl.*]

Rabulium siue *Remplium.* Vide supra in *Astrampsychus.* Apud *Labbeum* pag. 121. male scribitur: *Namplii* Synthesis Persica.

Rhetorius de XII. signis Zodiaci, ex Antiochi thesauris apotelesmatum. [v. inter anonymos.] *Lambec.* VII, pag. 257. [pag. 549. Koll.] *Labbeus* pag. 121. [vbi tamen pro *Annscholio* legendum est Antiochus. adde cod. *Bauar.* CLXXIII. pag. 67. catalog. *Venet.* D. Marci CCCXXXV. pag. 154. catalog. *Laurent. medic.* XXXIV. tom. II. Bandin. pag. 59. *Harl.*]

Serapionis, Alexandrini, opusculum astrologicum. *Lambec.* VII. pag. 256. [pag. 557. Koll.]

Sethi, *patriarchae* ccc), astrologia, ab angelo ipsi communicata. *Lambec.* VII. pag. 261. [pag. 557. edit. Kollar. cuius not. vid. pag. 563.] Simile commentum pag. 254 sq. [pag. 543. edit. Koll. *Fabric.* cod. pseudepigr. V. T. pag. 265.] refert Noae, patriarchae, methodum geomanticam, ab angelo ipsi reuelatam. [*Wolf.* biblioth. hebr. tom. I. p. 1156.]

Stephani, Alexandrini, apotelesmatica. *Labbe* biblioth. nou. MSS. pag. 120. Eiusdem *Stephani* et *Apomasaris* de planetarum coniunctione. *Sylburg.* p. 39. catalog. MSS. bibliothecae quondam Palatinae. *Fabric.* — In cod. *Bauar.* CLXXIII. (catalog. pag. 67.) et cod. Laurent. Florent. XIII. nr. 8. (*Bandin.* II. pag. 27.) inscribitur ἀποτελεσματικὴ πραγματεία. — *Apotelesmatica* in cod. *Veneto* D. Marci CCCXXXVI. (catal. p. 155.) adde supra inter *Anonymos.* *Harl.*

Mich. Staboromani ad imperatorem Alexium Comnenium. *Montfaucon* in biblioth. Coislin. pag. 207.

Les questions que le Roi Loctus fit au sage Philosophe *SYDIAC*, l'Astremonyen. MS. in bibl. Menarsiana pag. 35.

Theophili

ccc) Vide supra in vol. I. p. 82. *Iriart.* catal. pag. 339 sqq. de multis *Sethi* Opusculis MSStis. *Lambecii* prodrom. histor. litterar. lib. I. cap. 3. §. 3. *Harl.* Fuit etiam *Seth* quidam diuinator λεχανομάντης, de quo *Nicetas Choniates* X. hist. p. 369. *Fabric.*

Theophili ad Deucalionem filium prognostica ex astrologia. *Sylburg.* pag. 39. catal. MSS. bibliothecae quondam Palatinae. adde Lambec. VII. pag. 256. [pag. 547. Kollar.]

Theophili, Alexandrini, introductio ad apotelesmaticen laudatur a *Cangio* glossar. in Πρωτοςάσιον. *Gaulmino* pag. 22. ad Eustathium et alibi. *Fabric.* — περὶ κατα ρχῶν in cod. *Veneto* D. Marci pag. 155. catal. — cod. Laurent. apud *Bandin.* II. pag. 26, 3. pag. 29, 9. pag. 59, 7. *Harl.*

Vettii siue *Vettii Valentis* Ἀνθολογιῶν siue floridorum astrologicorum libri VIII. De hoc scriptore supra inter editos dixi. [P]

[*Zanata.* vid. *Astrampsychus.* In codice *Vindobon.* CXL. pag. 554 sq. in *Lambecii* comment. incipiunt prolegomena: Ποίημα Πέρσου Φιλοσόφου τοὔνομα ΖΑΝΑΤΗ etc. adde *Nesselii* catal. part. IV. pag. 63. et pag. 98. *Harl.*]

Themation *Eleutherii Zebelini* ad diuersos vitae casus cognoscendos. *Sylburg.* pag. 93.

Io. Zonarae aut apologeticus aduersus scriptum quoddam Manuelis Comneni, imp. ad monachum, cui obiiciebatur nimia circa astrologiam cura. Ex *Ioannis Zonarae*, siue, vt alii, *Michael. Glycae* antapologetico ad scriptum Manuelis Comneni imp. ad quemdam monachum, quo reprehensus fuerat ob nimium circa astrologicas et mathematicas artes studium, graece quaedam producit *Cangius* ad Zonaram pag. 28 sq.

[De *Zoroastris* astrologicis vide supra, in vol. I. pag. 307 sq. *Heilbronner* hist. mathes. pag. 61. *Needham* et *Niclas* prolegg. ad Geopon. pag. LXXIV sq. *Harl.*]

XI. *Astrologi quidam deperditi, vel quorum scripta nulla exstant.*

Abrahami libri astrologici a Vettio Valente et Iulio Firmico laudantur. Neque dubium est, Abrahamum, patriarcham, auctorem gentis Iudaicae, intelligi, qui a Beroso apud *Iosephum* lib. I. Antiq. cap. 10. δίκαιος ἀνὴρ, μέγας, καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος adpellatur. De tributa illi astrologica scientia collegi varia testimonia in codice Pseudepigrapho veteris testamenti. Videntur itaque Vettius et Firmicus habuisse libros sub Abrahami nomine, velut e Chaldaico translatos graece. *Abraham*, Iudaeus, astrologus, laudatur etiam ab *Albohazen Hali*, Abenragelis F. pag. 400. [vid. supra inter editos astrologos, voc. *Dorotheus*,] qui dominum suum Almahaz memorat pag. 131. citat etiam *Albumasarem* pag. 160. 298. b. *Alkindum* insignem astrologum pag. 16. 37. 117. b. *Antiochum*, astrologum, pag. 190. b. *Aristotelem*, astrologum, pag. 479. 525. 532. *Dorotheum* pag. 16. b. 17. b. 148. b. eius verba pag. 189. b. de electionibus pag. 298. b. de mansionibus lunae p. 7. 101. de quaestionibus furti p. 499. dissentire ait a Ptolemaeo, qu n imo a semet ipso pag. 51. b. reprehendit pag. 160. b. sapientem vocat pag. 139. *Hermetem* pag. 17. a. 216. b. *Haly* librum notarum s. tabulas pag. 148. b. *Haly*, Hametis F. pag. 299. *Messalam* p. 17. b. 401. *Ptolemaeum* saepe. *Theophilum*, Thomae F. p. 298. b. *Vellium*, (puto leg. *Vettium*), saepissime. De electionibus pag. 298. b. *Tysillum*, (an *Thrasyllum?*) quem sapientem vocat pag. 133. *Zaradest* s. Zomastrem, p. 145. b. 216. b. 218. — Abrahamus autem ille haud diuersus est ab Abenesra. vid. *I. C. Wolfii* biblioth. hebr. I. pag. 82. et de *Messala*, astrologo, tom. III. pag. 821. *Fabric.* — adde *Brucker.* in historia critica philos. I. pag. 72 sq. qui de astrologia et astrologis in Opere suo passim dispu-

tat:

tat: quod semel adnotasse sufficiat. *Voss.* de scient. mathem. cap. XXX. §. 6—8. pag. 130. *Lambecii* prodrom. hist. litter. p. 39—53. lib. I. cap. 6. *Hamberger* zuverl. Nachr. I, pag. 24 sq. catal. Bünau. tom. III. vol. I. pag. 20 sqq. *Harl.*

Achinapolus. Vitruu. IX. 7. *Antipater itemque Achinapolus, qui non e nascentia, sed ex conceptione genethlialogiae rationes explicatas reliquit.*

Aesculapii Moerogenesin citat Firmicus, e qua genituram mundi proferre se ait lib. III. cap. 1. Hic fortasse occisus a Domitiano. Chronic. Pasch. pag. 250.

Africanus, mathematicus. Sidon. VIII. 11. pag. 1078.

Alexander, Aegyptius, ab Anna Comnena VI. Alexiados pag. 164. laudatus.

Anticrates, de quo epigramma in libro II. cap. 6. Anthologiae, quod incipit: "Ἀντικράτης ᾔδει τὰ σφαιρικὰ μᾶλλον Ἀράτου, et illustratur a *Burmanno* ad Petronium pag. 171.

Antipater. Supra in Achinapolo.

[*Apollonius Myndius.* *Weidler.* l. c. pag. 116 sq.]

Archelaus et *Cassander* summi astrologi tempore Panaetii. *Cic.* II. 42. de diuinat.

Ascletario. *Sueton.* Domitian. cap. 15. *Vincentius Bellou.* X. 36. speculi histor.

Aulus, de quo libro II. Anthol.

> Εἶπεν ἀπαλλαχθῆναι τὸ κεκριμένον αὐτὸς ἑαυτῷ
> Τὴν γένεσιν διαθεὶς Αὖλος ὁ ἀστρολόγος.

Babilus. *Sueton.* Neron. cap. 36. *Petrus Faber* III. Semestr. pag. 367. *Fabric.* — Ad locum Suetonii vide *Burmann.* et *Oudendorp.* qui tandem, ad hunc, ait, vide, num pertineat Arnobius lib. I. pag. 31. de Magis, *Iulianus* et *Baebulus*; in nota vero ad *Dionem Cassium* lib. LXVI. 9. pag. 1084. tom. II. edit. Reimarii, hic suspicatur, *Babilum* apud Suetonium forsan eumdem esse, ac *Barbillum*, de quo astutum sermo erit. *Harl.*

Barbillus, astrologus, quo vsus Vespasianus, licet ipse edicto mathematicos vrbe pepulisset, *Dio Cassius* in excerptis, a Valesio editis, pag. 702. [tom. II. pag. 1084. Reimar. vbi in notis de certamine illo late disseritur.] *Barbilleorum* siue agonis, a Vespasiano in Barbilli gratiam Ephesiis concessi, mentio in marmore Arundeliano pag. 71.

Berosus inter primos videtur graeca lingua de hoc argumento scripsisse, cuius diuinas praedictiones memorat *Plinius* VII. 37. Hist., statuam illi ideo inaurata lingua ab Atheniensibus publice in gymnasio positam referens. Chaldaeorum genethlialogiae primum aperuisse disciplinam in insula et ciuitate Coo, auctor *Vitruuius* IX. 7. Idem IX. 4. *Berosus, qui a Chaldaeorum ciuitate siue natione,* (Babylonium fuisse constat,) *progressus in Asiam, et disciplinam patefecit* etc. Chaldaicum praedicendi genus a pluribus repudiatum, vt ab Eudoxo, Archelao, Cassandro et Scylace Caryandensi, testatur *Cicero* I. de Diuinat. ddd) Ceterum inuentorem sideralis huius disciplinae chaldaicae creditum Iouem *Belum*, auctor *Plinius* VI. 26. Hist. pag. 712. et *Solinus* cap. vlt. Alii ad *Zoroa-*

 strem

ddd) Vid. *Weidleri* histor. astronom. III. 11. pag. 34 sqq. et de *Belo* pag. 27 sqq. ac 45. *Harl.*

strem hoc retulere. [P] Idem Plinius Chaldaeorum tres doctrinas memorat Hipparenorum, Babyloniorum, Orchenorum. *Fabric.* — Adde *Montuclam* I. pag. 4. *de la Lande* Astronom. I. pag. 112 sq. *Heilbronner* pag. 59 sqq. et pag. 246. — *Ber.* inuenit inter horologii genera hemicyclium excauatum ex quadrato ad enclimaque succisum. *Vitruu.* de architectura VIII. cap. 9. pag. 199. *Martini* von den Sonnenuhren der Alten pag. 40 sq. qui ex variis veterum locis efficit et copiose demonstrat, duo fuisse Berosos, antiquiorem, circa Olymp. XXXV. et ante Chr. n. 640. ac iuniorem sub Alexandro M. natum, ante Chr. n. 300. et ab V. C. 450. floruisse. Berosi, Chaldaei, fragmenta collegit et multis de eo disputat *Fabric.* Bibl. Gr. vol. XIV. pag. 175—211. Quae vero idem pag. 202. ex Iosepho X. antiqq. cap. 1. nr. 4. tamquam Berosi vulgauit, ea verba esse Iosephi, notauit Scaliger et *Valcken.* in diss. de scholiis in Homerum ineditis pag. 134. fin. adde *Bailly* Geschichte der alten Sternkunde part. II. p. 185—187. qui etiam duo discernit Berosos, et meam introduct. in Hist. L. G. I. pag. 538 sq. *Harl.*

Caecilius Argiuus Arborius. Scaliger. lection. auson. II. 33. pag. 178.

Carpus. [apud *Pappum* in prooemio libri VIII.]

Cassander. vid. Archelaus.

Catananges, Athenis Constantinopolin profectus sub Alexio Comneno.

Eleutherius, Aegyptius. *Anna Comnena* VI. Alexiados pag. 165.

Epigenes, laudatus *Plinio* VII. 46. Hist. [*Senec.* quaest. natur. VII. 3. supra pag. 10. in II. vol. *Montucla* I. pag. 59. *Weidler* hist. astronom. pag. 116 sq.]

L. Tarrutius Firmanus, Ciceronis familiaris, graece astrologica scripserat, teste *Plinio*, indice scriptor. libri 18. et Romae vrbis ac Romuli thema genethliacum condiderat, vt narrant *Cicero* II. de diuinat. [cap. 47. vbi vid. Dauis.] et Plutarch. in Romulo. Confer P. Baelii Lexicon.

[*Harpocration.* vid. not. ad voc. *Nechepso.* ex cod. Nanniano CCXLVII. in catal. codd. gr. Nann. pag. 440 sqq. publicatum est specimen excerptorum ex *Harpocrationis* opere de viribus naturalibus. *Harl.*]

Heliconius, astrologus, quem Suidas testatur scripsisse ἀποτελεσματικὰ et περὶ διοσημείων. [vid. supra, pag. 13. Eum post C. N. vixisse, suspicatur Weidlerus in hist. astronom. pag. 118. *Harl.*]

Heliodorus fatorum per genituras interpres, circa a. Ch. 370. *Ammian. Marcel.* XXIX. 1. „tartareus ille malorum omnium cum Palladio fabricator, mathematicus, vt memorat vulgus.“ idem cap. 2.

Heliodorus, astrologus, Leonis Isauri tempore. *Codin.* nr. 113. Origg. Constantinopol. [vid. inter ineditos astrologos h. v.]

Hierotheus, Atheniensis, tempore Iustiniani. *Codin.* nr. 144. Origg. Constant.

Ioannes, astrologus, sub Romano Lacapeno, imp. Continuator Theophanis pag. 255.

Leptines, mathematicus Seleuci regis. *Valer. Maxim.* V. 7. ext. 1.

Ligurius,

Ligurius, astrologus, sub Leone, imperatore. Vide Origines Constantinopolitanas *Combefisii* pag. 32. 65. et *Codinum* in edit. Lambeciana nr. 68.

Maurianus sub Zenone, imperatore. Chronic. paschale pag. 328.

Maximinianus, Atheniensis, tempore Iustiniani. *Codin.* nr. 44. Origg. Constantinopol.

Nechepso, [al. *Necepso*, vid. *Fabric.* Bibl. Gr. vol. XIII. pag. 344. vbi plura de eo dicta sunt,] rex Aegypti, ad quem Petosiris scripsit, circa annum aerae atticae 800. hoc est circa Olympiadum initium floruisse creditus: laudatur et ipse inter scriptores huius argumenti a Plinio ***), Firmico, [*Ausonio* ep. 19, 20.] et aliis, ac tertium decimum eius librum citat et de sorte fortunae inde quaedam repetit Vettius Valens, librum quadragesimum *Galenus* IX. 2. de facultat. simplicium medicament. et ex eo Aetius. Hic Nechepso ac Petosiris antiquissimi duo scriptores astrologiae Aegyptiacae, quae a Chaldaicae rationibus in quam plurimis dissidebat. *Fabric.* conf. *Heilbronner* l. c. pag. 72 sq. *Dieter. Tiedemann* disput. de quaestione, quae fuerit artium magicarum origo etc. p. 27 sq. *Harl.*

Nectanebis, rex Aegypti. *Henr. Vales.* pag. 291 sq. ad Adalberonem.

Nimroth et *Hyspaicus*, duo corrupta nomina scriptorum de astris apud Honorium Augustod. II. 5. de philosophia, quos citat cum Firmico, Ptolemaeo, Marciano (Capella,) Hygino et Arato.

Nicolaus, astrologus, sub Constantino, Leonis philosophi filio. Continuator Theophanis pag. 237.

Orion citatur ab eodem Valente.

Orpheus, Vettio Valenti ac Firmico laudatus. De scriptis tum aliis, tum astrologici argumenti, quae ad Orpheum referuntur, dixi supra lib. I. cap. XIX.

Paberus, de quo *Agathias* lib. II. pag. 65.

Palchi apotelesmata, gr. perierunt in biblioth. Escurialensi. — [Est liber, *Palch* inscriptus, in biblioth. Laurent. Florent. vid. supra inter anonymos, versus finem. A *Plüero* in itinerario per Hispan. pag. 186. inter codd. Escurial. nominatur, *Palchi*, apotelesmaticae, liber primus. *Harl.*]

Pantharius citatus in anonymi syntagmate astrologico MS. graeco apud *Lambec.* VII. pag. 273. [pag. 586. Kollar. exstat vero ineditum adhuc opusculum. vid. supra inter astrologos ineditos, voc. *Pantharius*. *Harl.*]

X 3 *Pancratius*,

***) Confer *Marshamum* in Canone Chronico pag. 477. *Fabric.* — In biblioth. regia *Matrit.* cod. CX. sunt incerti prologus in librum, titulo *Chyranidem*, (Kuranidem,) *Harpocrationis* in eumdem prologus, (vtrumque prologum Iriarte in catalogo MSS. gr. pag. 432 sq. graece primus euulgauit): eiusdem, vt videtur, *Harpocrationis* epistola siue praefatio in regis *Necepsi librum de XIV. tum lapidum, tum herbarum remediis, secundum Zodiaci signorum ordinem eiusque libri fragmentum*, n. Κριὸς ζώδιον α̃ vsque ad initium signi quarti, i. e. cancri: liber vero ipse incipit: Ἀπὸ Φαμενὼθ δευτέρας κγ̃ εἰκάδος ἤτοι δυσμῇ τῷ κατὰ δὲ ῥωμαίους ἀπὸ ιγ̃ καλανδῶν ἀπριλλίων πρώτη βοτάνη ἡλλιόσφακος. Plura vide de hoc libro inedito dubiaeque, vt mihi videtur, fidei, apud Iriart. pag. 435 sq. qui alia eiusdem codicis opuscula astronomica, astrologica, medicaque recenset. *Harl.*

Pancratius, astrologus et pseudopropheta. — Historia miscella XXIII. 31. Παρακατίων apud schol. gr. ad Hesiodum pag. 184. ὅταν δὲ γένηται σύνοδος καὶ ἐγγύτης ἡλίου καὶ σελήνης, ὡς Παρακατίων λέγει, τότε καὶ ὁ γάμος εὔκαιρος· sed lego ὥσπερ ὁ Κάτων λέγει.

Petosiris ἐν τοῖς ὅροις citatur a Vettio Valente. Suidas, eum, ait, scripsisse καθὰ καὶ Ἕλληνες καὶ Αἰγύπτιοι τὰς περὶ θεῶν διετάξαντο ἐπιλογάς. Tum ἐκ τῶν ἱερῶν βίβλων ἀστρολογούμενα, et denique περὶ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις μυστηρίων. Dixi de hoc iam supra, quum de Manethone agerem, qui eum sequi se profitetur, et quum astrologos ineditos h. v. recenserem. In praesenti addam, quod Petosiris interdum pro quouis astrologo ponitur, vt apud *Iuuenalem* VI. 580. *Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris*. Et in graeco epigrammate lib. II. cap. 6. in quemdam, qui sibi ex astris mortem praedixerat, et ne falleret diuinationis fides, se ipsum suspendit; αἰσχυνθεὶς Πετόσιριν ἀπήγξατο καὶ μετέωρος θνήσκει etc.

Ptolemaeus, Othonis in Hispania comes, de quo apud Tacitum lib. I. Hist. cap. 22. Diuersus a *Claudio Ptolemaeo*.

Fullonius Saturninus. Sidon. VIII. 11. epist. et carmine 22.

Scylax, Halicarnasseus, familiaris Panaetii, excellens in astrologia. *Cic.* II. 42. de diuinatione.

Seleucus. *Tacit.* II. Hist. cap. 78. *Sueton.* Othone cap. 4.

Stephanus, Alexandrinus, tempore Heraclii, qui Saracenis praenuntiauit fortunam annorum CCCLXV. teste Cedreno.

Stephanus, mathematicus. Constantin. de administrando imperio cap. 16. et vita Basilii, Macedonis, pag. 159.

Stephanus, alius, tempore Basilii, Macedonis, cuius vitam adi cap. 61. pag. 159. edit. Allatii.

Teucri, Babylonii, scripta citantur a Porphyrio siue Antiocho in Ptolemaeum. *Psellus*: [P] ἀπὸ δὲ τῶν Τεύκρου τοῦ Βαβυλωνίου βιβλίων πολλά τις ἂν εὕροι θαυμασιώτατα etc. Vide *Salmas.* ad Solin. pag. 654. (491. edit. Traiect.) et praefat. de annis Climacter. vbi obseruauit, hunc Teucrum ab Arabibus vocari *Tenkelum*. [supra inter anonymos, fin.] Idem forte, qui *Lasbas*, *Babylonius*, dicitur in codice MS. Ioannes Camateri astrologi graeci.

Theogenes, mathematicus. *Sueton.* Augusto cap. 94.

Thrasybulus. Lamprid. in Alexandro, Sidonius VIII. epist. 11.

Thrasyllus, mathematicus, de quo supra cap. 4. in Platonicis. Eo Tiberius vsus est, teste *Tacito* VI. 20 sq. Annal. *Dione* lib. LV. pag. 555 sq. *Suetonio* cap. 98. Aug. et Tib. cap. 14. 62. Cai. cap. 19. Ceterum Tiberio superuixit, neque ab eo interfectus est, vt praeter rem, a versione Dionis lib. LVII. pag. 612. deceptus, tradit doctissimus *Ionsius* III. 3. pag. 224. Confer Dionem lib. LVIII. pag. 638. Huius Thrasylli filius imperium praedixit Neroni. *Tacit.* VI. annal. cap. 22.

Tribo-

Tribonianus, Sidetes, qui sub Iustiniano imp. floruit, scripserat, vt refert Suidas, praeter carmen epicum in canonem Ptolemaei, *συμφωνίαν τῦ κοσμικῦ καὶ ἁρμονικῦ διαθέματος* et *εἰς τὺς τῶν πλανωμένων οἴκυς καὶ διὸ ἑκάςῳ οἶκος ὁ δεῖνα.*

Iulianus Vertacus: Sidonius epist. ad Polemium carm. 22. et VIII. epist. 11.

Zoroastris ἀςεροσκοπικὰ ἀποτελεσματικὰ βιβλία ε. Suid. [vid. supra §. X. fin. fff)]

XII. *Catalogus selectus Scriptorum, qui Astrologiam apotelesmaticam oppugnarunt.*

Quum mihi semper visum fuerit studium ex astris de vita ac fortuna hominum pronunciandi non modo lubricum et incertum, licet aliquando forte, vt omnes circulatoriae artes, vera enuntiet; sed noxium quoque, vtpote quod libertate nos spoliat, preces facit irritas ggg), studium virtutis opprimit, spe vel metu animos nostros implet praepostero, multisque modis turbat hhh), etiamsi non persuasos, tamen trepidos aut suspensos propter humani ingenii imbecillitatem: itaque non ab re me facturum putaui, si hoc loco praecipuos scriptores veteres ac recentes, qui eam argumentis variis, armisque omnis generis oppugnarunt, paucis referrem.

E veteribus Christianis quidem innumeros astrologiam refutasse, Eusebium Emesenum etiam, quod τὴν ἀποτελεσματικὴν exerceret, sede episcopali pulsum, constat; sed suffecerit

fff) Omni tempore, etiam a renatis litteris, arti aut fraudi astrologicae haud defuisse patronos, constat, et magna illorum nubes excitari potest: ego vero chartae parcam: memorabo tamen propter libri raritatem *Lucae Gaurici*, Geophonensis, episcopi Ciuitatensis, *tractatum astrologicum*, in quo agitur de multorum hominum accidentibus per proprias eorum genituras ad vnguem examinatis. Quorum exemplis consimilibus vnusquisque de medio genethliacus vaticinari poterit de futuris. — Venet. 1522. 4. eiusdemque, qui astronomus ac astrologus praestantissimus vatesque celeberrimus etc. dicitur, Opera omnia tom. III. Basil. 1575. fol. de quibus libris, eorumque argumentis astrologicis et de Gaurico ipso copiosus est *Freytag.* in adparatu litterar. tom. III. p. 741 — 759. idemque percenset ibidem duo eiusdem fere argumenti libros raros *Laurentii Bonincontrii* rerum naturalium et diuinarum, siue de rebus coelestibus libr. III. Venet. 1526. 8. de cometis variorum diss. etc. sumt. Petri Pernae 1580. 4. ac *Leuini Lemnii* de astrologia etc. Ihenae 1587. 8. a pag. 759 — 776. *Harl.*

ggg) Εἰ μὲν ἦν μαθεῖν, ἃ δεῖ παθεῖν,
Καὶ μὴ παθεῖν, καλὸν ἦν τὸ μαθεῖν.
Εἰ δὲ δεῖ μαθεῖν, ἃ δ' ἦν μαθεῖν,
Τί δεῖ μαθεῖν; χρὴ γὰρ παθεῖν.

Si nosse detur, quae futura sint, et haec
Vitare; esset nosse haec; pulcra res:
At quum pati necesse est, nosse quae datum est:
Hoc nosse quid iuuat? tamen cogor pati.

hhh) *Sextus Empiricus* V. pag. 110. verissime astrologos notat ποικίλως μὲν ἐνηρεάζοντας τῷ βίῳ, μεγάλην δ' ἡμῖν ἐπιτειχίζοντας δεισιδαιμονίαν, μηδὲν δὲ ἐπιτρέποντας κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ἐνεργεῖν. *Vitae humanae multis modis afferentes iniuriam, et in nobis magnam excitantes superstitionem, neque quicquam permittentes agere ex recta ratione.* Adde *Alex. Tassoni* pensieri diuersi IX. 8. vbi negat, tela praeuisa minus nocere: *Dicaearchi* liber, Ciceroni laudatus, intercidit, quo probauit, *nescire futura, melius esse, quam scire.* Desideramus etiam *Minucii Felicis* librum de fato contra mathematicos. Pro astrologia contra Io. Christoph. Sturmium, germanice 1725. 4. De Iudaeorum astrologia *Buxtorf.* pag. 1323. Lex. Talmud. *Fabric.* [— Libell. ebraeus, de computo astrologico, in cod. Vffenbach. auctore Maio in bibl. Vffenbach. msst. I. pag. 384. et ibid. pag. 705. lib. Turcice scriptus, de astrologia iudiciaria variisque diuinandi generibus. ibid. part. IV. pag. 692. nr. 8. 9. et pag. 702. varia astrologica illiusque artis apologia MSS. lat. et germanica reperiuntur.

rit citasse scriptorem recognitionum *Clementis* [f] IX. 19. cui loco gemina ex Bardesane refert *Eusebius* VI. 10 et 11. Praeparat. *Origenem* in Genesin pag. 11 sq. et in Iob. cap. 38. cui iungendus *Iac. Billius* lib. I. cap. 8. Obss. sacr. *Gregor. Nyssen.* contra fatum tom. I. p. 899 sq. *Diodorum*, *Tarsensem*, apud Photium cod. CCXXIII. *Cyrillum*, *Hierosolymitanum* pag. 30 et 57. edit. praeclarae Millesianae: *Cyrillum*, *Alexandrinum*, V. contra Iulianum pag. 357 sq. *Basilium* VI. in Hexaëm. tom. I. pag. 74 sq. vsque ad 78. *Ambros.* VI. 4. in Hexaëm. Chrysostomum variis locis; *Caesarii* quaestiones 47 sq. *Methodium* in Conuiuio virginum pag. 117 sq. edit. Combefisii. *Nicetam* IV. 42. thesauri orthodoxae fidei. *Io. Philoponum* in hexaëmerone cap. 18 sq. *S. Prosperum* carm. de prouidentia dei v. 626 — 720. Acta SS. Sebastiani tom. II. Ian. 20. pag. 274. *Augustinum* de doctrina christiana II. 21 sq. et de ciuitate dei lib. V. cap. 5. confession. VII. 6 sqq. et quaest. V. ac N. T. CXV. *Iohannem* denique *Sarisberiensem* lib. II. Policratici cap. 19.

Inter τὰς ἔξω praecipue consulendi *Cicero* de diuin. II. 42. *Fauorinus* apud Gellium XIV. 1. *Sextus Empiricus* libro aduersus mathematicos quinto, qui totus astrologis est oppositus, *Plotinus* Ennead. 2. lib. III. Ennead. 3. lib. I. cap. 5. et lib. II. ac III. Operae pretium quoque est, videre, quam infirmae sint rationes astrologorum principis *Claudii Ptolemaei*, lib. I. Tetrabibli cap. 3. conantis euincere, vtile esse, futuri nosse temporis exitum, quem tam sapienter caliginosa nocte premit deus. Rectius *Diogenianus* apud *Eusebium* IV. 3. praeparat. pag. 138.

Omitto leges, senatus consulta et imperatorum edicta aduersus mathematicos siue Genethliacos, atrocia quidem satis, sed plerumque irrita, suffragante astrologis hominum communi vitio et imbecillitate, atque imperatoribus ipsis clam probantibus, quos publice eiiciebant. De illis agunt *Lipsius* ad Taciti II. 32. Annal. *Vertranius* ad eiusd. lib. I. hist. cap. 22. et *Iac. Gothofredus* ad cod. Theodos. tom. III. pag. 125. *Laelius Bisciola* III. 7. hor. subseciu. [*Raphael. Volateran.* commentar. vrban. (edit. nouae apud Claud. Marnium et her. Io. Aubrii 1703. fol.) lib. 35. pag. 1301 sqq.] Vitellius astrologos certa die iussit excedere Italia, teste *Dione* LXV. init. pag. 734. illi diem definierunt, quo ipsi e vita esset excedendum: [et Dio addit, adeo futuros rerum euentus adcurate praesciuisse astrologos: sed vide *Reimari* not. ad illum Dionis locum, tom. II. pag. 1061.] Vespasianus astrologos iussit vrbe excedere; at plurimum tribuit Barbillo, astrologo. [vid. *Dion. Cassium* LXVI. cap. 9. tom. II. pag. 1084. edit. Reimari, cuius notam conferes. *Weidleri* hist. astronom. pag. 164 sq. pag. 176. et 187 sq. et *Heilbronner.* hist. mathes. vniuersae pag. 15 sqq. *Harl.*] His adde, quod Alexandriae, vt refert Suidas in Βλάκκα, astrologi iubebantur pendere βλακενόμιον, quasi *tributum* quoddam *stultorum*, διὰ τὸ τοὺς μωροὺς εἰσιέναι πρὸς αὐτοὺς, *quod stulti ad eos accederent.* Et ipsi astrologi *Baddim* mendaces, *badins.* A Talmudicis per Babylonios intelliguntur astrologi: Hinc illud apud *Buxtorfium* pag. 2519. Lexic. Rabbin. *sicut mentiuntur pluuiae ipsorum.* [A Romanis astrologos dictos fuisse *Chaldaeos*, notum est. vid. *Weidleri* histor.

riuntur. In *Wolfii* Lection. memorab. tom. I. II. innumera paene superstitionis astrologicae, quae etiam viros nec indoctos nec imprudentes decepit, exempla occurrunt. vide tom. II. pag. 314. edit. II. de Gothorum astronomia et astrologia: index sub voc. *Astrologus* etc. suppeditabit loca, cui ars illa, vel hodie nondum deleta, erit grata. *Harl.*]

histor. astronom. cap. VI. §. 32. pag. 165.] Sixti V. bulla contra astrologos tom. II. Bullarii magni pag. 515. Vrbani VIII. ibid. tom. IV. pag. 173.

E recentioribus aduersus astrologiam apotelesmaticam disputant, (praeter eos, quos laudant *Io. Picus* [iii]) libro I. aduersus astrologos pag. 283. et Gerh. Io. Vossius lib. de scientiis mathematicis cap. XXXVIII.) *Georgius Trapezuntius* cur astrologorum iudicia vt plurimum sint falsa. Venet. 1525. Coloniae 1544. 8. (vid. Giornale de' letterati d'Italia tom. XVI. pag. 446.) *Thom. Campanella* de fasto siderali vitando. Lugduni 1629. 4. *Ben. Pererius* libro III. de magia, pag. 274 sqq. Opp. theolog. *Guil. Perkinsus* in antiprognostico, tom. II. Opp. pag. 461 sqq. *Io. Caluinus* in disp. contra astrologiam iudiciariam, *Pithoeus* [kkk]), professor Sedanensis, in libro gallico, cui titulus *traité curieux de l'Astrologie judiciaire, ou preservatif contre l'Astromantie des Genethliaques*, *Derodon* in libello, qui inscribitur *discours contre l'Astrologie Judiciaire*, *Petrus Gassendus* tom. II. de philosophia Epicuri pag. 422—509. *Sixtus ab Hemminga*, Frisius, in astrologia, ratione et experientia refutata, Antwerp. 1583. 8. *Marius Mersennus* in Genesin pag. 966 sqq. *Io. Christophor. Sturmius* in praelectionibus academicis, Francof. 1722. 4. et separatim germanice, Coburgi 1722. 8. cum praef. Bonifacii Henrici Ehrenbergeri. vid. Acta Erud. 1722. pag. 371. et tom. V. supplem. pag. 91. *Christoph. Heluius* singul. diss. recusa in fasce tertio Th. Crenii, Leidae 1699. 8. p. 361 sqq. *Henr. Klausing* diss. de pseudo-mathematis, Witteberg. 1705. *Alexander de Angelis* in Genethliacos coniectiores, [P] *Salmasius* libro de annis climactericis, qui praeterea in alio libro, sed qui numquam lucem vidit, de ortu ac progressu astrologiae, pluribus hoc fecisse se scribit. *Gerh. Ioh. Vossius* lib. II. de Idololatria cap. XLVII. et XLVIII. *Henricus Morus* Opp. theolog. pag. 298 sq. *Iulius Caesar Bulengerus* lib. I. de diuinatione cap. 6 seq. et libro secundo integro: *Georgius Paschius* in inuentis nouantiquis pag. 592 sq. *Petrus Baelius* variis locis Lexici sui, praecipue, vbi de Ruggerio disserit, et in cogitationibus de Cometis passim, nec minus in earum continuatione pag. 178 sq. *Antonius Vandalen* de diuinationibus Idololatricis pag. 420 sq. *Sigismund Schmider* diss. de astrologia iudiciaria. Lipsiae 1709. Astrologie iudiciaire par Mr. *Bordelon* 1710. Auctor libri, instruction d'un pere à sa fille, in Mem. de Trevoux 1707. Iul. pag. 1218 sqq. *Fabric.* — Conf. *Stollium* in Anleitung zur Historie der Gelahrheit, edit. IV. libr. VII. §. 60—64. p. 338 sqq. et supplementis pag. 133 sq. qui alios excitat scriptores, *Morhof.* in Polyhist. philos. lib. II. part. I. cap. 12. §. 9. pag. 330 sq. in primis libr. III. de artibus diuinatoriis et Magia p. 452 sqq. — *Christ. Falsteri* quaestiones roman. pag. 333. eiusdem amoenitat. philolog. tom. I. pag. 235. — In *Heilbronneri* historia matheseos vniuersae frequens passim fit mentio astrologiae, eius historiae, abusus, astrologorum et permultorum astrologicorum librorum: quae omnia repetere aut citare, molestum foret. — Multa quoque, quae ad historiam astrologiae eorumque, qui vel defenderunt illam vel oppugnarunt, per plura saecula et antiquiora et recentiora, facerent, docte collecta sunt atque exposita, multorum, omnis aetatis, recentiorum potissimum virorum doctorum scripta, in quibus in vtramque partem disputari solet, indicata et tum vanitas illius superstitionis, tum rationum, quibus varii abusi sunt ad vim istius

iii) Contra Picum pro astrologia scripsit *Lucius Bellantius* de astrologica veritate, Florent. 1498. fol. qui ann. 1495. mortem ei ex coelesti themate fertur praedixisse: quem tamen et ipsum in diuinatione sua fuisse falsum, notat Gassendus.

kkk) Ancillon Misc. Critic. tom. II. pag. 74.

istius commonstrandam, falsitas, abunde declarata est a cl. *Diet. Tiedemanno* in disputatione de quaestione, quae fuerit artium magicarum origo, quomodo illae ab Asiae populis ad Graecos atque Romanos, et ab his ad ceteras gentes sunt propagatae, quibusque rationibus adducti fuerint ii, qui ad nostra vsque tempora easdem vel defenderent, vel oppugnarent. Marburgi 1787. 4. — Sed haec sufficiant de nugis astrologicis: quamquam negari non potest, historiam astrologiae esse quoque historiam superstitionis, et desipientiae humanae, adeoque infantiae aut imbecillitatis ingenii humani. *Harl.*

CAPVT XXII

DE ARCHIMEDE, SYRACVSANO, APOLLONIO, PERGAEO, ET EVTOCIO, ASCALONITA.

I. *Archimedis genus et aetas.* II. *Eius liber de sphaera ac cylindro.* III. *De circuli dimensione.* IV. *De centris grauium planorum.* V. *De conoidibus et sphaeroidibus.* VI. *De lineis spiralibus.* VII. *De quadratura parabolae.* VIII. *Psammites.* IX. *De iis quae in aquis vehuntur.* X. *Assumtorum, siue lemmatum liber.* XI. *De speculis vstoriis.* XII. *Scripta inedita.* XIII. *Et deperdita.* XIV. *Dialectus, qua vsus est, et scriptores in Archimedem deperditi.* XV. *Varia et admiranda Archimedis inuenta.* XVI. *Archimedis scriptorum codd. et editiones.* *De MOSCHIONE.* XVII. *De APOLLONIO, PERGAEO.* XVIII. *Eius conicorum libri.* XIX. *Codd. et editiones.* XX. *Scripta deperdita.* XXI. *De EVTOCIO, Ascalonita, et eius scriptis.*

[Cum supplementis *G. C. Harles.*]

I.

[PRAEMONENDA.

De vita, ingenio, scriptis et inuentis Archimedis plures egerunt, et nobis fecerunt otium.

Archimedis vita, ab *Heraclide* scripta, (vt testatur Eutocius comment. in Archimedem,) periit. — Admodum pauca de eo retulit *Hubertus Goltzius* in Sicilia et magna Graecia etc. Brugis Flandror. 1576. fol. part. I. pag. 20. C. 52 et 55. A. part. II. pag. 67.

David Riualtus a Flurantia vitam eius composuit, quae praefixa est Archimedis operibus ab eodem editis. Paris. 1615. fol.

Io. Andr. Schmid conscripsit diss. de Archimede, mathematicorum principe. Ienae 1683. 4.

Vita d'Archimede, Siracusano, Filosofo e Mathematico, in antiche Siracuse di *Gio. Bonanni* e *Vincenzo Mirabella* [a]), Palermo 1717. fol. part. II. pag. 146 — 153. quod opus latine versum

a) *Mirabella*, eques Syracusanus, scripsit vitam *Archimedis*, Theocriti, Epicharmi et Tisiae, rhetoris, eamque subiecit Descriptionis veteris Syracusae, (italice,) Neapoli 1613. fol. pag. 106 sqq.

versum atque illustratum est a *Siegeberto Hauercampo*, in Thesauro antiqq. et historiar. Italiae et Siciliae, tom. X. part. XI.

Gian Maria Mazzuchelli Notizie istoriche e critiche intorno alla vita ed agli scritti di *Archimede*, Siracusano. Brescia, presso Gian Maria Rizzardi. 1737. mai. 4. — Idem in Scrittori d' Italia etc. tom. I. pag. 951.

Archimedis vitam componere coepit *Melot* in Mem. de l' Acad. de B. L. tom. XIV. pag. 128 sqq.

Anton. Mongitor. in Bibl. Sicula tom. I. pag. 79—83. copiosus est de Archimede eiusque operibus et inuentis, atque multos alios laudat viros doctos, de principe illo mathematicorum disserentes.

I. G. de Chaufepié nouv. Diction. histor. et critiq. sub h. v.

I. Frid. Weidler in historia astronomiae lib. VI. §. 9 et 10. pag. 135 sqq. qui praecipue ea, quae Archimedes in astronomia vel inuenit, vel molitus est, strictim enarrat.

Io. Christoph. Heilbronner in historia matheseos vniuersae pag. 258—278.

Montucla in Histoire des Mathematiques, part. I. lib. IV. tom. I. pag. 231—252. late persequitur placita et inuenta Archimedis, et quasdam examinat de iis narrationes.

Car. Mag. Brandelii disp. praeside *Brismanno*, Prof. sistens Archimedis vitam eiusque in mathesin merita. Gryphswald. 1789.

In laudem eius scr. in Iourn. des Sav. 1729. mens. Aug. pag. 542. adde *G. I. Vossium* de scient. mathem. cap. XVI. §. 2. pag. 56. 57. et cap. XLVIII. §. 5 et 6. pag. 287 sq.

Iudicia de eo lata collegit *Thom. Pope Blount* in censura celebr. authorum p. 44 sqq.

Imago eius cum circino in manu in veteri gemma apud *Paullum Alex. Maffeium* tab. 73. ap. *Montfaucon* tom. III. supplem. tab. XVII. p. 44. — ex *Paruta* tab. 162. in Siculis numism. in *Iac. Gronouii* Thesauro antiqq. graec. tom. III. litt. *m.* et in notis *Laur. Begeri* ad Flor. pag. 289. — in *Iac. Bonanni* libro II. Syracusae antiquae pag. 253 sq. tom. X. part. XI. Thes. Siciliae pag. 1057. — *Klotz.* in Lection. Venusinis pag. 64. Duo numismata cum Archimedis effigie in Antiquitt. Sicil. Sigeberti Hauercampii tom. VIII. tab. 162. quibus illustrandis prosunt ea, quae notarunt *Antonin. Mongitor* in Obss. ital. ad *Vincent. Auriae* Sicil. inuentr. pag. 120 et 121. ac *Spanhemius* ad Iuliani orat. pag. 201. *Harl.*]

ARCHIMEDES, Syracusanus [b]), non humilis homunculus, a puluere [P] et radio [c]) excitandus, sed genere nobili fuit, regis Hieronis cognatus [d]) et amicus, atque ingenio

b) *Solinus* cap. 6. vbi de Syracusis: *Hinc domo Archimedes, qui iuxta siderum disciplinam machinarius commentator fuit*, hoc est, si recte verba intelligo, et astronomiae callentissimus, siderumque, vt de eodem *Liuius* XXIV. 34. spectator vnicus fuit, et in mechanicis plurima felicissime commentatus est. *Fabric.* — *Tenui scribens in puluere Musa* vocatur a *Palaemone* lib. de mensuris et ponderibus v. 54. conf. *Hornius* hist. philos. lib. III. cap. 19. pag. 214 sq. Laus Archimedis vid. in actis erudit. Lips. ann. 1683. p. 246. fin. et ann. 1718. pag. 396. vituperatio illius in Gundlingianis pag. 146 sqq. *Heumann.*

c) *Cicero* V. Tusc. Quaest. cap. 23. [ad quem locum vid. Dauis.] vbi Archimedis conditionem praefert vitae Dionysii, Siciliae tyranni: *ex eadem urbe*

genio gloriam, quam reges innumeri, consequutus maiorem. Nam in omni genere geometricae, sideralis ac machinalis disciplinae, incredibili industria [e]) ac subtilitate multa admiranda et ante ipsum inaudita reperit. In Aegypto [f]) edoctus ibidem inuentis cochleis ad aquas exhauriendas aggeribusque conditis sempiternam post se reliquit memoriam beneficii singularis ac diuini. [Atque alia in Aegypto praeclare instituisse illum, refert auctor arab. in arabica philosophorum bibliotheca de Archimede etc. in *Casiri* bibl. arabico-hispan. tom. I. pag. 383. adde *Mongitor* l. c. pag. 80. *Harl.*] Quumque Syracusa, caput Siciliae, a Romanis grauissima obsidione vexaretur: solus per tres annos [g]) sollertibus inuentis suis patriam defendit. Denique, postquam Dianae festo [h]) opera transfugae potiti sunt vrbe Romani, ab irrumpente milite et circulos eius formasque descriptas parum curante obtruncatus est [i]) anno V. C. 542. Olymp. CXLII. ante Christum natum 212. quinque amplius annis maior

vrbe humilem a puluere et radio excitabo, qui multis annis post fuit, Archimedem. Fabric. — *Fraguier* in Mem. de l'acad. des Inscr. tom. II. commentation. pag. 398 sqq. scripsit in hunc Ciceronis locum, (quae germanice versa est a Gottschedia in vol. II. der kön. Akad. der Aufschrift. ausführliche Schriften pag. 439 sqq.) in ea culpat Fraguier Ciceronem, quod hic Archimedem nominauit *humilem homunculum*; sed Montucla et Chaufepié not. D. fin. vindicarunt Ciceronem ab iniuria: et recte. Comparatus enim Archimedes cum rege Dionysio propter vitae et fortunarum sortem videbatur *humilis homunculus.* Sic *Silius Ital.* XIV. 343. vbi mire eum laudat, tamen vocat *nudum opum. Harl.*

d) *Plutarchus* in Marcello pag. 305. Καὶ μέντοι καὶ Ἀρχιμήδης Ἱέρωνι τῷ βασιλεῖ συγγενὴς ὢν καὶ φίλος etc.

e) *Plutarch.* pag. 307. quo in loco cibi saepe ac potus oblitum refert. Idem alibi in libro, quod suauiter viui non possit secundum Epicurum pag. 1094. et libro, quod seni gerenda sit Resp. pag. 786. narrat a seruis non raro abreptum vestibusque exutum et vnctum, strigili in vncto corpore lineas duxisse, quod notauit etiam *Stobaeus* serm. 29. περὶ φιλοπονίας pag. 206. *Cicero* V. de finibus cap. 19. *Quem ardorem studii censetis fuisse in Archimede, qui dum in puluere quaedam describit attentus, ne patriam quidem captam senserit.* Subtilissimus exquisitor dicitur *Cassiodoro* VII. variar. epist. V. Data opera ita occultasse sua inquisitionis vestigia, quasi inuidisset posteris suam analyticen atque inuestigandi artem, arguitur a *Wallisio* tom. II. Opp. pag. 782. Sed qui mox addit, hoc eum cum ceteris scriptoribus antiquis commune habere.

f) *Diodorus Sic.* lib. V. p. 217. *Abulpharajus* pag. 41. *E claris etiam Mathematicis fuit Archimedes, qui Graecus fuit, at scientiam ab Aegyptiis hausit. Dicitur aggeribus vinxisse terras plerarumque Aegypti villarum et fundamenta posuisse pontium quibus a pago in pagum transitur, cum excreuerit Nilus.*

g) *Liuius* XXV. 31. *Athen.* XIV. pag. 534. Itaque *Florum* II. 6. 33. merito reprehendit Salmasius. [adde Freinshem. ad Flori locum.]

h) *Plutarchus* Marcello pag. 308. *Polyaenus* VIII. 11 et 12. *Syncellus* pag. 285. Diodorus apud *Tzetz.* II. Chil. v. 134. De *Soside*, fabro aerario, et *Merico*, Hispano, Syracusarum proditoribus vide *Liuium* XXVI. 21. et XXV. 30. — [— *Perizonius* in animaduerss. historicis cap. VIII. pag. 349 sq. editionis a me curatae Liuium inconstantiae suique obliuiscentis in vtroque loco reum incusat: contra *Creuier* putat, a Liuio totam hanc de Merici proditione narrationem fuisse turbatam. v. *Drackenb.* ad libr XXV. 30. p. 1020. et de Soside ad libr. XXVI. 31. pag. 1096. tom III. qui iam laudat *Cluuerium* I. Sicil. ant. XII. pag. 164 sqq. vt alios historiae romanae scriptores silentio praetermittam. *Harl.*]

i) *Liuius* XXV. 31. *Plutarchus* Marcello p. 308 sq. *Valerius Max.* VIII. 7. ext. 7. *Silius Italicus* XIV. 677 sq. *Tzetzes* Chil. II. v. 135 sq. Militi irrumpenti dictum ab Archimede: τὰν κεφαλὰν, καὶ μὴ τὰν γραμμὰν, vt ex veterum aliquo tradit Georgius Valla lib. I. de rebus expetendis et fugiendis cap. 6. [conf. *Gatacker* ad Antonin. lib. I. §. 1. pag. 185. Londin. 1707. 4. Varias diuersasque narrationes refert Mongitor. pag. 81. *Harl.*]

maior septuagenario k). Consul Marcellus victor, qui hoc factum dolebat l), [l] et diserto edicto prohibuerat m), *inter triumphales laureas lugubri moerore illum exstinctum defleuit*, et corpus cognatis superstitibus honeste sepeliendum tradidit n), ipsosque honore est prosequutus o). Tumulo Archimedis, quod viuus ab amicis rogauerat p), imposita est figura sphaerae in cylindro, cum epigrammate, de ratione, quam cylinder solidus continens haberet, ad sphaeram in ea contentam. Haec a Cicerone q), quum Quaestorem Siciliae ageret, multis post Archimedis mortem annis reperta est ante portam Syracusae Agrigentinam r), exesis fere penitus epigrammatis verbis, neglecta vulgo et non multum e dumis eminente columella. Atque etiamnum sphaerae figuram ac cylindri obseruare licet, in Archimedis haud dubie memoriam, exstare in numis quibusdam priscis Syracusanorum apud Parutam. Thema eius Genethliacum nescio qua fide exponit Iulius Firmicus libro V. Mathes. pag. 77.

II. *Scripta Archimedis haec ad nos peruenerunt s):*

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΦΑΙΡΑΣ t) ΚΑΙ ΚΥΛΙΝΔΡΟΥ, *de Sphaeris et Cylindro libri II.* ad *Dositheum* [quod adparet ex vers. lat. Nam graeca sunt ab initio mutila.] In

hoc

k) *Tzetzes* Chil. II. V. 105. *Fabric.* Conf. *Chaufepié* l. c. not. *A.* et *B.* Secundum Riualtum apud *Mongitor.* pag. 79. in lucem editus est Archimedes Olymp. CXXII. a. ante C. N. a. 289. secundum *Hambergerum* in zuverläss. Nachrichten etc. tom. I. pag. 326. A. M. 3697. ante C. N. 257. secundum eumdem interiit A. M. 3772. ante C. N. 212. et tamen, adnotante *Saxio* in Onom. I. pag. 117. Syracusae coeperunt a Marcello oppugnari A. M. 3791. Olymp. CXLI. 3. ante C. N. 212. a. V. C. 540. Sic quoque *Edw. Simson* in Chron. pag. 1270. qui pag. 1276 sqq. obsidionem atque expugnationem Syracusarum vberius exponit, interitum Archimedis adsignat A. M. 3793. Olymp. CXLII. ante C. N. 210. V. C. 542. *Hieronymus* in Eusebii Chronico pag. 557. edit. Valers. cuius notam conferes, Syracusarum excidium collocat in Olymp. CXLI. 1. adde ibidem Pontacum pag. 186. qui *Orosii* lib IV. cap. 17. Syracusas secundum Varronis rationes captas esse A. V. 543. tradentis, et Fastorum Onuphrii rationes cum Eusebianis componit. At *Pighius* in Annalibus magistratuum et prouinciarum S. P. Q. R. tom. I. pag. 180. Syracusarum expugnationem confert ad annum ab V. C. DXLI. coss. Q. Fuluio Flacco III. et Appio Claudio Pulcro, qui secundum *Theod. I. ab Almelouen* fastos romanorum consulares fuerunt coss. a. V. C. 541. ante C. N. 212. Atque auctore *Riualto* nonaginta annos natus periit anno ante C. N. 214. alii parumper differunt. vid. Mongitor. pag. 81. Sic fasti et chronologi variare solent. *Harl.*

l) *Cicero* lib. IV. in Verrem cap. 58. *Iulius Firmicus* V. Mathes. pag. 77. vide etiam *Nicephorum* ad Synesium de insomniis pag. 366.

m) *Valerius Max.* VIII. 7. extern. 7. *Plinius* Hist. natural. VII. 37.

n) *Liuius* XXV. 31.

o) *Plutarchus* Marcello pag. 309.

p) *Plutarchus* pag. 307. Πολλῶν δὲ καὶ καλῶν εὑρετὴς γεγονὼς λέγεται τῶν φίλων δεηθῆναι καὶ τῶν συγγενῶν, ὅπως αὐτοῦ μετὰ τὴν τελευτὴν ἐπιστήσωσι τῷ τάφῳ τὸν περιλαμβάνοντα τὴν σφαῖραν ἐντὸς κύλινδρον, ἐπιγράψαντες τὸν λόγον τῆς ὑπεροχῆς τοῦ περιέχοντος στερεοῦ πρὸς τὸ περιεχόμενον.

q) *Cicero* V. Tusculanar. quaest. cap. 23.

r) *Ad portas Agragianas* dedit Dauisius, et probauit *Dorville* in Siculis pag. 193. cum Dauisio lectionem cod. Vrsin. *Achradinas. Harl.*

s) De his intelligenter egit *Montucla* I. p. 233 sqq. adde *Chaufepié* l. c. not. *D. Harl.*

t) Meminit huius operis etiam *Abulpharajus* pag. 41. Scriptum est post librum de lineis spiralibus. Laudat Archimedes Eudoxi θεωρήματα περὶ τὰ στερεά, et Cononem iam defunctum. *Epistolam ad Dositheum* his libris praemissam e cod. mst. edidit *Andreas Schottus* libro et capite primo Obseruatt. humanar. [De argumentis librorum vid. Montuclam et reliquos ab initio laudatos.

hos libros exstat commentarius graece scriptus ab *Eutocio Ascalonita*, de quo infra §. vlt. dixi, MS. codicem horum librorum, qui Georgii Vallae fuit, laudat Guil. Philander ad Vitruuium IX. 3. in quo praeter linguae doricae proprietatem et omissionem spirituum atque accentuum testatur occurrisse subinde syllabarum et dictionum notas, quae ne a Graecis quidem ipsis hoc tempore satis agnoscantur. [P] Editi etiam sunt latine cum synopsi mathematica Marii Mersenni, et graece cum libro de circuli dimensione Paris. 1561. Loca quaedam Eutocii emendauit *Marcus Meibomius* dialogo de proportionibus. Hafniae. 1655. fol. 1. Conf. *Guil. Oughtredi* declaratio theorematum Archimedis de sphaera et cylindro, in eius claui mathematica, Londini 1667. — *Ferdinandi Ernesti Comitis ab Herberstein* specimen archimedaeum, quo cuicumque sphaerae datae inscribit cylindrum rectum, habentem ad ipsam sphaeram eam proportionem, quam coni aequilateri eidem sphaerae inscripti superficies ad superficiem sphaerae, in Actis eruditor. Lips. mens. April. 1710. pag. 161 sqq. — [vbi Comes ab Herberstein laudat quidem *Andream Tacquet* e S. I. qui selecta ex Archimede theoremata demonstrasset; at docet tamen, ductu analyseos, breuiori nonnumquam via ad veri agnitionem perueniri. add. *Heilbronn.* pag. 120. *Hebraica* versio *Coslae* ben Luca. vid. in *Wolfii* bibl. hebr. tom. IV. p. 962 sq. — *Abu Sehel* in propositiones quasdam libri secundi Archimedis de sphaera et cylindro arabice scripsit: cuius cod. est in bibl. Leidensi. vid. catal. bibl. etc. pag. 450. nr. 14. 15. *Harl.*]

III. ΚΥΚΛΟΥ ΜΕΤΡΗΣΙΣ, *de circuli dimensione liber* u), quem in duobus geometricorum elementorum libris Lugd. Bat. 1594. fol. praeter rem reprehendit vir summus *Iosephus Scaliger*, vindicauit *Adrianus Romanus*, eques auratus, in apologia pro Archimede ex exercitationibus cyclicis contra Scaligerum, Orontium Finaeum et Raymarum Vrsinum, in decem dialogos distributa, Wurceburgi 1597. fol. Impossibilem esse, *Saurin.* in mem. acad. Parisin. 1720. p. 18. monet. Hic Archimedis libellus lucem vidit etiam Paris. 1561. et cum praefat. *Christoph. Meureri*, Lips. 1602. 8. sed graecis *Eutocii* commentariis illustratus cum versione ac notis *Ioh. Wallisii* prodiit Oxon. 1676. 8. et in tertio tomo operum viri huius praestantissimi, ibid. 1699. fol. quem vide sis etiam tom. II. Opp. pag. 359 sq. et 478. [a *Poleno*, Patau. 1712. 4.] Conf. *Thomae Gephyrandri* consideratio noua in Archimedis opusculum de circuli dimensione, Tremoniae 1609. 4. et *Lagnii* in memoriis acad. scientiar. Paris. ann. 1723. pag. 78. Cyclometrica *Willebrodi Snellii* v), et quae de quadratura circuli scripsere contra Scaligerum *Iac. Christmannus* et *Franciscus Vieta*, contra Tho. Gephyrandrum *Casp. Schottus* Magiae vniuersal. pag. 756. Contra Gregorium de S. Vincentio *Marcus Meibomius* lib. de proportionibus pag. 100 et 197 sq. Aliis, quos de subtili hoc argumento laudat *Vossius* pag. 136. de scientiis mathematicis, et *Georgius Paschius* lib. de inuentis nou-antiquis pag. 514 sq. edit. secundae, addes ex eodem *Vossio* pag. 94. Hippocratem Chium pag. 182. 333. Guilelmum Grisauntum pag. 228. 333. Franciscum Leodicensem pag. 335. Ioh. Buteonem pag. 435 sq. Ioh. Campanum, ac praeter hos *Tho. Hobbesium*, *Antonium Pimentam* w), *G. G. Leibnitzium* x), *Detleuum Cluuerum* y), *Ben Ithem* scriptorem Arabem

u) Auctor vitae Archim. apud *Casir.* l. c. pag. 383. distinguit librum de circuli dimensione a libro de circuli quadratura, et addit alium de circulis sese inuicem tangentibus. *Harl.*

v) Vide *Montuclam* II. pag. 5 sqq. *Harl.*

w) Giornale de letterati in Parma 1687. pag. 56 sq.

x) Acta erudit. 1682. pag. 41 sq. [ibid. 1687. pag. 526. ann. 1692. pag. 275.]

y) Acta erud. 1686. pag. 369.

Arabem antiquum, quem a Petro de la Valle latinum factum testatur *Leo Allatius* in apibus Vrbanis pag. 226. *Carolum Marianum*, Cremonensem, 1599. *Iac. Falconum*, 1591. *Ioa. Chrismannum*, 1594. *Thomam Fantetum*, Lugdunensem, *Io. Bachon.* 1657. 1669. *Mallement de Messange*, le grand probleme de la quadrature du Cercle, Paris. 1686. 12. *Bernardin. Salin.* S. I. *Alphonsum Anton. de Sarasa*, S. I. (eiusque magistrum, Gregorium de S. Vincentio,) Antwerp. circa ann. 1660. *Gregor. de S. Vincentio*, Lugduni 1654. 4. Antwerp. 1647. fol. 1656. fol. *Anton. la Louera*, Gallum, S. I. Tolosae 1651. 8. *Franciscum Linum* S. I. de pseudo-quadratura circuli Thomae Viti, Londini 1660. 8. *Colin de Tourelles* numerus minor quam $\frac{1}{7}\frac{0}{8}$, et maior quam $\frac{1}{7}\frac{0}{1}$ diameter ad peripheriam etc. Mem. de Trevoux, 1723. p. 904. *Christian. Hugenii* magnitudo circuli inuenta, Lugd. Batau. 1654. 4. — Anonymum, in actis eruditorum, tom. VIII. supplem. pag. 436. *Remum Baudemont*, Memoirs of literature tom. II. pag. 320. *Guidonem Grandum* Iourn. de Sav. 1712. II. pag. 520 et 525. Acta erudit. 1715. pag. 42. et tom. V. supplem. pag. 260. *Danielem Wagwell*, Act. erud. 1715. pag. 47. *Io. Posenum* in quadraturae circuli Archimedis et Hippocratis *), Chii, expressione cum eius dialogo de vorticibus coelestibus, Patau. 1712. (vid. Acta erudit. 1712. pag. 427 sqq. Giornale d'Italia tom. X. pag. 22.) — *Herculem Corrazi*, Mem. de Trevoux, 1707. p. 438. — *Hobbesii* quadraturam confutat *Io. Wallisius* 1669. 4. philos. transactions tom. I. pag. 971. — *Iac. Gregorium*, Scotum, Iourn. des Savans 1668. pag. 111. — *Sam. Klingenstierna*, quadratura curuarum hyperbolicarum, in philos. transactions nr. 417. pag. 45 sqq. — *Iulianum. Potier* in Hist. de l'Academie de Paris 1700. pag. 127. aliorum, Histoire etc. 1703. p. 77. Mem. pag. 24. — *Io. Georg. Buchnerum*, Historie der Gelehrsamkeit pag. 568. *Alexandrum Marchetti*, Giornale d'Italia tom. XII. pag. 221. — *P. Castel* Iourn. liter. tom. XIV. pag. 479. — *Mathulonus* new memoirs, tom. VI. pag. 317. falsitatem demonstrationis suae ostensuro, 3000 etiam libras gallicanas numeraturum se pollicitus est, Hist. liter. del Europe, 1727. Sept. pag. 87. Iourn. des Sav. 1728. pag. 285. ostensa a Nicolio. ib. in Histoire etc. Novembr. pag. 193 sqq. Iourn. de Sav. 1728. Mart. p. 291 sqq. 307 sqq. 312. — *Basselin*, Iourn. des Sav. 1735. Aug. p. 411. *Ludolph. Henr. Rost*, Hamburgi 1733. 4. [Nostra quoque aetate a *Merkelio*, qui demonstrationem quadraturae circuli frustra tentauit, aliisque mathematicis in vtrumque partem disputatum esse, id significasse sufficiat. *Franco* Scholasticus et *Hermannus Contractus* nec non *Guil. Grisauntus* ante complura saecula scripserunt etiam de quadratura circuli, vid. *Heilbronner*. l. c. pag. 452. et 453. ac 489. Inter antiquiores studuerunt quadraturam circuli inuenire *Bryso* et *Antiphon*. vid. *Heilbronner* p. 149 sq. *Harl.*] Quod geometrice demonstrari non possit circuli quadratura, perinde vt cubi duplicatio, disputatur in Ephemeridibus Parisiensibus anni 1697. pag. 199. edit. Amst. Hist. de l'Acad. de Paris. 1699. pag. 87. et conf. Nouv. Republ. lettr. 1700. pag. 630. Memorat hunc Archimedis librum Proclus quoque 4. in primum Euclidis pag. 110.

IV. ἘΠΙΠΈΔΩΝ ἸΣΟΡΡΟΠΙΚΩ͂Ν ἢ ΚΈΝΤΡΑ ΒΑΡΩ͂Ν ἘΠΙΠΈΔΩΝ *de planis aequiponderantibus, siue, de centris grauium planorum libri II.* Hos quoque libros graeco commentario illustrauit *Eutocius*. Κεντροβαρικὰ [P] vocat *Tzetzes* Chil. XIII. v. 974. et *Simplicius* in II. de coelo comment. 63. latine ex *Guidi Vbaldi* e Marchionibus Mon-

*) Conf. *Heilbronneri* hist. mathes. pag. 119 sq. Acta erudit. Lips. 1700. pag. 307 sqq. *Harl.*

tis paraphrasi cum eius scholiis prodiere Pisari ann. 1598. fol. Gallice librum priorem vertit *Petrus Forcadel*. Paris. 1565. 4. Confer de hoc argumento *Pappum* libro VIII. pag. 450. Meminit eiusdem operis Archimedei *Proclus* III. ad primum Euclidis pag. 51. vide etiam *Commandinum* de centro grauitatis solidorum Bonon. 1565. 4.

V. ΠΕΡΙ' ἀμβλυγωνίων ΚΩΝΟΕΙΔΕ'ΩΝ ΚΑΙ' σχημάτων ΣΦΑΙΡΟΕΙΔΕ'ΩΝ, *De figuris Conoidibus obtusis et de Sphaeroidibus libri II.* ad *Dositheum*. In editione Francisci Maurolyci Nobilis Siculi Panorm. 1685. Nam in prioribus editionibus ex Archimedis sententia recte vt vnus liber occurrit. Memorat Archimedes sub init. se in alio libro ad eumdem Dositheum egisse περὶ ὀρθογωνίε κωνοειδέος. Confer *Ioh. Kepleri* Vas austriacum, [Lentiae 1615. fol.]

VI. ΠΕΡΙ' ΈΛΙ'ΚΩΝ *de lineis spiralibus* liber ad eumdem Dositheum, in quo theoremata super illo argumento a *Conone*, Archimedis amico et celebri geometra, ante plures annos defuncto, inexplicata relicta exponit. De huius libri eiusque demonstrationum difficultate queritur Ismael Bullialdus, cuius conferes librum de hoc argumento, cum exercitationibus eius geometricis editum Paris. 1657. 4. et *Petr. Varignonium* in historia academ. scient. Paris. 1707. pag. 58 sqq. et Memoriis pag. 91 sqq. *Wallisii* Opp. tom. I. pag. 375. 380. tom. II. pag. 324 sqq. et 661. Ad hunc librum respicit Archimedes sub initium librorum de sphaera et cylindro, quos postea edidisse ex hoc ipso constat.

VII. ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΣΜΟ'Σ ΠΑΡΑΒΟΛΗ'Σ, *Liber de quadratura parabolae*, ad eumdem Dositheum missus, Conone, quem hic iterum laudat, iam defuncto. [conf. *Sturmii* quadratura parabolae, methodo arithmetica infinitorum demonstrata, in actis erud. Lips. ann. 1685. *Christiani* comm. ad §. XVI. fin. laudat. pag. 30 sqq. *Harl.*]

VIII. ΨΑΜΜΙ'ΤΗΣ, *De numero arenae liber* ad regem *Gelonem*, quo probat non esse infinitum, sed efferri et colligi posse, si vel maxime orbis terrarum totus arena constet. Nedum

posse aliquem certis numeris comprehendere arenam
Littoris et fluctus omnes numerare marinos.

Huius libri quatuor exstant versiones. Vna *Iacobi Cremonensis* ab Heruagio edita [Basil. 1544. fol.] altera *Fred. Commandini*, qui longe melius vertit, et notas etiam addidit, sed mendoso codice vsus, Venet. 1558. fol. tertia *Dau. Riualti* [Paris. 1557. 4.] qui Commandini versionem ac notas vel non vidit, vel neglexit, multa peius posuit: quarta denique accuratissima *Ioh. Wallisii*, qui alio charactere subinde verba quaedam sensui illustrando addidit et castigationes ad contextum graecum subiecit. Oxon. 1676. 8. et tomo tertio operum Wallisii ibid. 1699. fol. pag. 513 sqq. [conf. infra de edd. plura.] Illustrauit hunc librum etiam *Christophorus Clauius* Bambergensis Iesuita, rei mathematicae peritissimus, in Digressione de arenae numero, in commentario in cap. 1. Sphaerae Iohannis de Sacrobosco pag. 237 sq. [s. Opp. tom. III. Mogunt. 1611. fol. pag. 120 sq.] *Paschasius Hammelius* [aa]), Paris. 1557. 8. Consule

aa) In commentario in Archim. libr. de numero arenae maris. Num Hammelius addiderit versionem lat. vti scripsit *Heilbronner* p. 265. not. e. dubitat *Scheibel* in Einleitung zur mathemat. Bücherkennt-

Confule etiam, fi placet, *Marium Merfennum* ad fex prima Genefeos capita p. 10 fq. *Aloyfii Lollini* epiftolas pag. 470. *Wallifii* opera tom. II. pag. 20 fqq.

IX. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΧΟΥΜΕΝΩΝ, *De iis, quae* [bb]) *aquis innatant libri II.* [P] qui in Bafileenfi editione defiderantur, fed in Riualtina graece ac latine exftant, et latine ex verfione *Fred. Commandini* [cc]) cum eius commentariis prodierant, Bononiae ann. 1565. 4. et Pifauri 1572. 4. cum Ariftarcho de magnitudinibus et diftantiis folis et lunae. Meminit huius libri Archimedis *Strabo* lib. I. pag. 54. *Hero Alexander* in fpiritalibus pag. 151. et *Pappus* Alex. in prooemio libri octaui mathematicarum collectionum. Refpicit etiam *Vitruuius* VIII. 6. A doctiffimo Meurfio in bibl. graeca hoc opus et alia quaedam praeter rem, vt exiftimo, tribuuntur Archimedi Tralliano. Gallice vertit notasque addidit *Petrus Forcadellus*, Parif. 1565. — Italice, *Nicol. Tartaglia*, Venet. 1551. 4. et latine idem *Tartaglia* cum opufculo de ponderofitate. Venet. 1565. 4. apud Curtium Troianum. — [Inter recentiores hoc opufculum fyllogae fuae auctorum de motu aquarum (Grandi), italice fcriptae, inferuit anonymus tom. III. Florent. 1723. mai. 4.] Adde *Ioannis Bardi*, Florentini, eorum, quae vehuntur in aquis, experimenta ad Archimedis trutinam examinata. Romae 1614.

X. ADSVMTORVM fiue LEMMATVM liber latine tantum cum tribus libris Apollonii Pergaei ex cod. msto arabico magni ducis Etruriae, interprete *Thebet ben Kora*, exponente *Almochtaffo*, editus ab *Abrahamo Ecchellenfi*, qui hunc librum et Apollonii Conicorum V. VI. VII. ex arabico vertit, adiutus a *Ioh. Alphonfo Borello*, qui, arabice ignarus, tam callebat mathematicas difciplinas, quam harum imperitus Ecchellenfis bene callebat arabice. Prodiit Ecchellenfis translatio cum *Borelli* notis Florentiae 1661. fol. [In bibl. Bodleiana eft exemplar cum not. msst. E. Bernardi.] Alteram editionem huius libri arabico-latinam debemus viro doctiffimo *Iohanni Grauio*, Anglo, in Mifcellaneis *Sam. Fofteri*, Lond. 1659. fol. Confer Acta eruditorum ann. 1700. pag. 518. et *Tho. Smithum* in Ioh. Grauii vita pag. 28. et in vita Ed. Bernhardi. Noua verfio *Ifaaci Barrow* in eius Archimede, Apollonio et Theodofio, Londini 1675. 4.

XI. ΠΕΡΙ ΚΑΤΟΠΤΡΩΝ ΚΑΥΣΤΙΚΩΝ, DE SPECVLIS COMBVRENTIBVS parabolicis, κατόπτρων τὰς ἐξάψεις vocat *Tzetz.* Chiliad. II. v. 153. et XIII. v. 974. Archimedem ἐν τοῖς περὶ κατοπτρικῶν laudat *Theo* pag. 10. ad Ptolemaeum. Hunc putant librum notari ab *Apuleio* in apologia pag. 19. edit. Pricaei, *Alia praeterea eiusdem modi plurima*, (de ratione fpeculorum planorum, tumidorum et globoforum cauorumque,) *quae tractat volumine ingenti* [dd]) *Archimedes, Syracufanus, vir in omni quidem geometria multum*

cherkenntnifs part. XI. pag. 323. Idem haefitat, an nomen *Chr. Hunichii*, qui Archimedis opinionem de arenae numero explicuiffe et examinaffe dicitur, Lipf. 1593. recte fcriptum fit, et opinatur, *Aug. Chriftoph. Hennichium*, Rect. Stettin. fcribendum effe. *Harl.*

bb) Confer *Ricciolum* Almagefti noui lib. II. cap. 5. *Galilaeum de Galilaeis* et hiftoriam acad. fcientiar. Parifin. 1700. pag. 192.

cc) Qui graecum codicem accepit a Cardinali Marcello Ceruino. vid. Giornale d'Italia, tom. 19. pag 156 fq.

dd) Ex h. l. coniicit *Scheibel* in Einleitung zur mathemat. Bücherkenntnifs, part. IX. pag. 268.

tum ante alios admirabili subtilitate, sed haud sciam, an propter haec vel maxime memorandus, quod inspexerat speculum saepe ac diligenter. Exstat sub Archimedis nomine liber de speculis vstoriis ex arabico translatus latine ab *Antonio Gongaua* ee): Occurrit hic liber etiam in Archimede *Maurolyci*, sed inter externa, et *Ptolemaeo*, mathematico, tribuitur. Archimedi suppositus videtur etiam ex sententia *Gabrielis Naudaei* Syntagm. de studio militari pag. 658. quia mentio in illo fit Apollonii, Pergaei, qui Archimede ff) iunior fuerit. Dioclis librum *περὶ πυρίων* laudat Eutocius in lib. II. de sphaera ac cylindro pag. 30. et 15. De *Anthemii Trallinni*, qui Iustiniani temporibus claruit, circa a. Chr. 532. libro *περὶ παραδόξων μηχανημάτων*, qui cum versione, licet imperfecta, *Claudii Aucantheri*, mathematici, MS. exstat in bibl. Vindobonensi, et in quo itidem de speculis vstoriis egit, vide, si placet, *Lambecium* VII. commentar. p. 291 sq. [P.] [p. 466 sqq. edit. Kollarii, qui haud pauca Lambecii, alios in errorem deducentis, peccata correxit, vt postea videbimus.] De hoc *Anthemio* vid. *Procop.* Caesar. de aedific. lib. I. cap. 1. lib. II. cap. 3. de templo Constantin. S. Sophiae pag. 284. lib. 1. Κτισμ. in manipulo Combefisiano: Ἀνθέμιος δὲ ὁ Τραλλιανὸς ἐπὶ σοφίᾳ τῇ καλουμένῃ μηχανικῇ λογιώτατος οὐ τῶν κατ' αὐτὸν μόνον ἁπάντων, ἀλλὰ καὶ πρὸ αὐτοῦ γενομένων πολλῷ — — καὶ μηχανοποιὸς σὺν αὐτῷ ἕτερος Ἰσίδωρος ὑπουργεῖν βασιλεῖ. Hinc constat de aetate *Eutocii*, Ascalonitae, qui Isidoro et Anthemio libros suos inscripsit. Adde

Archimedem magnum volumen de omnibus doctrinis opticis conscripsisse. *Harl.*

ee) Quoniam libellus de speculis comburentibus Ptolemaeo fuit a nonnullis adscriptus, *Gongaua* versionem suam, ex arabico factam, adiecit versioni suae Operis quadripartiti, a Ptolemaeo conscripti, Louan. 1548. 4. in postremis quatuor foliis ita inscriptam: *Antiqui scriptoris libellus de speculo comburenti concauitatis parabolae.* Argumentum vero totius operis indicauit *Scheibel* in Einleitung zur mathematischen Bücherkenntnis, part. IX. pag. 268 sq. *Montucla* vero I. pag. 250. dubitat cum *Borellio*, ab Archimede profectum fuisse illud opusculum. Quia autem versio illa Gongauae obscura est, *Orontius Finaeus* theoriam speculorum vstoricorum parabolicorum, (*parabolischer Brennspiegel,*) secundum Apollonium, et confectionem illorum docuit in libello, admodum raro, et inscripto: *De speculo vstorio, ignem ad propositam distantiam generante, liber vnicus. Ex quo duarum linearum semper adpropinquantium et numquam concurrentium colligitur demonstratio. Orontio Finaeo, Delphinate, auctore.* Lutetiae, ex officina Michael. Vascosani. 1551. 4. — Eiusdem libelli versio italica exstat in *Finaei Operibus*, Venet. 1581. 4. vid. *Freytagii* analecta pag. 339. vbi plures laudantur, qui de Finaeo egerunt, et *Scheibel* l. c. pag. 292. — Idem *Scheibel* V. C. I. mem. pag. 269. et, quae Fabricius de Archimede Maurolyci scripsit, ita corrigit: Maurolyci opus, quod primum Messanae 1672. fol. praelo exierat, excepto vno alteroue exemplari, in naufragio periisse; postea opera Borelli Panormi 1685. fol. recusum: at in hoc opere haud reperiri libellum Archim. de speculis comburentibus: sed *opera exotica*, s. externa, duobus foliis, exhibere tantum notitiam inuentorum Archimedis; in his sub titulo de speculis vstoriis nihil praeter loca ex Galeno et Tzetza; eadem pauca loca cum nonnullis adnotationibus, tantum reperiri in Archimedis Operibus per *Dau. Riualtum*, gr. et lat. Paris. 1615. fol. pag. 546. 547. Adde *Montuclam* I. pag. 251. et *Iosephi Priestley* historiam opticae artis, (Geschichte und gegenwärtiger Zustand der Optik, etc.) a *Georgio Sim. Klügel* in linguam germanicam conuersam, Lipsiae 1776. 4. pag. 9 et pag. 25 sq. a Klügelio adnotata, et pag. 171 sq. historiam illorum speculorum recentiorem. Idem Klügelius in Addendis pag. 561 sqq. quaedam notatu digna adtulit. adde §. XVI. de Archimede Maurolyci. *Harl.*

ff) Longis temporibus posteriorem Apollonium scribit Naudaeus, sed supparem Archimedi fuisse, patebit ex iis, quae dicam infra §. 17. *Fabric.* At *Schmidt* in diss. §. 7. obseruat primum, plures fuisse Apollonios, tum Apollonium Pergaeum reuera aetate antecessisse Archimedi. *Harl.*

Adde *Bandurium* ad antiqq. Constantinopol. pag. 772. *Fabric.* — vid. infra p. 767. vol. II. veteris edit. *Lambecium*, qui praeter haec Procopii et Tzetzae loca laudat de nostro quoque *Agathiam* de imperio et rebus gestis Iustiniani imper. pag. 149 — 152. in corpore hist. Byzant. edit. Paris. et *Paull. Silentiarium* in carmine s. descriptione eiusdem templi Soph. part. I. vers. 134 — 140. edita gr. et lat. a Carolo du Fresne in corpore historiae Byzantinae Paris. 1670. fol. cum Io. Cinnami historia de rebus gestis imperatorum Ioannis et Manuelis Comnenorum. Kollarius ad pag. 405. notat, in cod. Vindob. non esse librum, sed exiguum libri mechanicorum Anthemii fragmentum, quatuor solum problematibus finitum. Primus vero e tribus Parisiens. bibl. reg. codd. et vno apographo Vindob. edidit cum gallica versione et notis criticis et II. capp. Obseruationum calci adiectis *Puteanus (du Puy)* in commentar. Acad. Paris. inscript. vol. XLII. Paris. 1786. pag. 392 — 451. (adde Histoire de l'acad. des Inscr. in eodem vol. pag. 72.) et sigillatim, huius sententiae:

Fragment d'un ouvrage grec d'Anthemius sur des Paradoxes de Mecanique. Revu et corrigé sur quatre MSts, avec une Traduction Françoise et de notes. Par Mr. Dupuy, Secrétaire perpetuel de l'Academie Royale des I. et B. L. Paris. 1777. 4. Vatic. cod. V. L. aut apographum nancisci non potuit. Conf. censuram Kaestneri in bibl. philol. vol. II. (Gottingae 1780.) pag. 17 — 22. Götting. ephem. litter. supplem. 1779. pag. 403. et bibl. criticam Amstel. vol. II. part. II. pag. 126 — 129. In prooemio expositionis problematis II. *quomodo efficiamus, vt ex spatio, quod non sit minus iactu sagittae, incendium exstat per radios solis*, adfirmatur, (vt ait censor Batauus,) auctoritas historicorum, qui huius artificii facultatem Archimedi tribuerunt; et simul negatur, illud effici potuisse secundum antiquorum explicationem. Igitur Anthemius nouam ipse proponit; quae eiusmodi est, vt ostendatur, Archimedem ex tanto spatio naues Marcelli ad Syracusas incendisse ope complurium speculorum planorum hexagonorum. Quam rationem, Anthemianae ignarus, postea denuo inuenit Buffonus (in Mem. de l'Acad. des scienc. 1747. vbi suum inuentum ad ea praestanda, quae de Archimede narrantur, explicuit.) In secundo Obss. du Puy capite primum doctrina Anthemii de speculis Archimedis comparatur cum descriptione Io. Tzetzae in Chil. II. 35. qui Anthemium non intellexit, omniaque turbauit. Tum comparatur Anthemii ratio cum explicatione *Vitellonis*, mathematici, saec. XIII. qui libros decem de re optica composuit [gg]) et libri quinti propositione 65. ita retulit Anthemii sententiam, vt eam non recte describeret, et a tradita in hoc fragmento ratione rerumque natura aberraret. Kepplerus igitur et Cartesius *Anthemii* mechanismum non potuerunt ex Vitellone nosse. Kollarius l. c. aegre fert, ipso ignaro, apographum Vindobon. fuisse scriptum, adfirmatque, se et ea, quae a du Puy vitio vertuntur Lambecio ac Nesselio, iam pridem emendasse, et lubenter versionem suppeditaturum fuisse alienam. Tum ad pag. 411 sqq. ostendit Kollarius, Claudii *Ancantheri* versionem latinam in eodem codice non pertinere ad Anthemii fragmentum; sed esse versionem fragmenti opusculi cuiusdam arithmetici, ab anonymo quodam auctore scripti, quod in codice statim consequitur Anthemii fragmentum: Anthemiani autem fragmenti latinam versionem, a Spanagelio factam, in bibl. latere Vindobonensi, eiusque specimen praebet. Denique pag. 414. in

gg) Vid. de hoc opere et auctore *Heilbronner* pag. 462 sq. in primis *Scheibel* Einleitung etc. part. IX. pag. 277 — 280. *Freytag* in analect. literar. pag. 976 — 980.

in alia nota de *Ancanthero*, medico et historico, exeunte saeculo XVI. vberius disputat. *Kollarius* in supplem. ad Lambecii commentar. alium illius fragmenti codic. ex codice Colbertino descriptum, et ex bibl. Hohendorfiana in Caesaream illatum, p. 438 sqq. copiose describit. — *Anthemii* cod. de speculis vstoriis, est quoque *Londini* in cod. Galei, nr. 6070. teste Bernardo pag. 185. Adde ad sect. XIV. de speculis vstoriis adnotata. *Harl.*

XII. *Scripta inedita Archimedis:*

De fractione circuli hh), arabice per Thebit. Labbe bibl. nou. MSS. pag. 251. [Apud *Castr.* pag. 384. de anguli rectilinei trisectione et proprietatibus.]

Perspectiua, arabice. Labbeus p. 259. *Fabric.* *Scheibel* l. m. p. 270. suspicatur, perspectiuam Archimedis fuisse opticam, aut opus, ab Apuleio in praecedenti paragrapho memoratum, et part. X. sect. I. vbi chronologico-mathematicam bibliographiam artis perspectivae diligenter concinnauit, pag. 408. de lite, num veteres, praecipue pictores ac sculptores, ante Christum natum perspectiuam artem nouerint atque exercuerint, nec ne? paucis agit, librosque, huc pertinentes, indicat; p. autem 409. existimat, Perspectiuam Euclidis atque Archimedis proprie nihil aliud esse, quam opticam artem, quoniam omnes doctrinae opticae olim nomine perspectiuae fuissent comprehensae. — *Klügel* ad Pristleyi librum part. I. sect. 5. pag. 75 sqq. duce Lamberto, confecit historiam perspectiuae, et in addendis pag. 565. quaedam suppleuit. *Harl.*

Archimedis elementa mathematica hebraice MSta exstare in bibl. Vaticana, testatur *Bartoloccius* tom. I. bibl. Rabbinicae pag. 484.

Opera geometrica Archimedis in compendium redacta per Albettam. Labbe bibl. nou. MSS. pag. 256.

[Liber περὶ ἰσοπεριμέτρων. *Sturm.* epist. ad Aschanum, edit. Ackeri pag. 64. *Heum.*]

XIII. *Scripta Archimedis deperdita:*

Ἀρχαὶ ad Zeuxippum. Meminit ipse in Psammite pag. 120. et 153 sq. edit. Basil. Confer *Wallisium* pag. 148. ad Pappi fragmentum et ad Archimedem pag. 166.

> Τὰ ἐπισίδια καὶ ἕτερα βιβλία
> Ἐξ ὧν Ἥρων, Ἀνθέμιος καὶ πᾶς μηχανογράφος
> Τὰ ὑδρικά ii) τε ἔγραψαν καὶ τὰ πνευματικά τε
> Βαρυλκά τε σύμπαντα καὶ θαλασσοδομέτρας.

Iohann.

hh) *Klügel* ad Pristley l. c. pag. 25. vertit *von der Brechung des Kreises.* *Scheibel* in Einleitung etc. part. IX. pag. 270. opinatur, fuisse libellum geometricum. *Harl.*

ii) Apud doctiss. Vossium pag. 288. de scientiis mathematicis hoc verbum redditur *quae clepsydris docet horas metiri.* Sed videntur respici potius, quae Archimedes docuit de superficie et pondere, quae in libris ὀχουμένων. [vid. *Mongit.* pag. 82. vbi ex Blancano plura, quae periisse dicuntur, Archimedis scripta recenset, diuersaque variorum V. D. de quibusdam iudicia adfert. Commentaria vero in Homerum non habent nostrum mathematicum, vt quidam putarunt, auctorem, sed Archimedem, grammaticum Trallianum. vid. supra, vol. I. pag. 506. *Harl.*]

Iohann. Tzetzes Chil. XIII. hist. 457. Idem Chil. II. hist. 35.

Βαρυλκὸν Πνευματικὴν τὰς ὑδροσκοπικάς τε
Καὶ ταῦτα δὲ τοῦ γέροντος τῶν βίβλων Ἀρχιμήδους.

[*Liber datorum* apud *Casir.* l. c. pag. 384.]

Ἐφόδιον, in quod scripsit Theodosius, Tripolites, teste Suida, in Θεοδόσ.

Περὶ ζυγῶν. *Pappus* lib. VIII. collect. problemat. 6. proposit. 10. pag. 461.

Μηχανικὰ sua memorat ipse *Archimedes* de quadratura parabolae propos. 6. δέδεικται τοῦτο ἐν τοῖς μηχανικοῖς. Nisi intellexit libros de [P] planis aequiponderantibus [kk]). Confer *Vossium* de scientiis mathemat. cap. 48. §. 5. pag. 288. quo in loco contradicit sibi ipse vir doctissimus. *Vitruuius* praefat. libri VII. *Non minus de machinationibus* (scripserunt) *Diades*, *Archytas*, *Archimedes*, *Ctesibius*, *Nymphodorus*, *Philo Byzantius*, *Diphilus*, *Charidas*, *Polyidus*, *Phyrus* (an Sporus?) *Agesistratus*. Porro viderit Suidas, [et Eudocia pag. 74.] qui mechanica tribuit Archimedi Tralliano, philosopho, siue grammatico, qui in Homerum commentarium ediderat. At locus *Plutarchi* in Marcello pag. 307. non negat, Archimedem, Syracusanum, aliquid scripsisse mechanici argumenti, quo principia illius artis et fundamenta vniuerse tradiderit; sed tantum negat, eum scripto exposuisse rationem admirandarum illarum machinarum, quas ipse diuino suo ingenio est commentus, quoniam illa veluti parerga quaedam duntaxat habuisset ludentis geometriae, vt ait idem *Plutarchus* pag. 305.

Περὶ σφαιροποιΐας, quem solum librum mechanicum ab Archimede compositum adfirmauit *Carpus* apud Pappum prooemio libri VIII.

[Obseruationum coelestium Archimedis meminit *Ptolemaeus* in Almagesto lib. III. cap. 2.]

Librum de septangulo in circulo memorat Abulpharaius pag. 42. vbi addit, rem parum profecto credibilem, Romanos e libris eius, quindecim gestamina combussisse: [nec non in *Casiri* bibl. arab. hispan. pag. 383.]

Conica, quorum meminit *Archimedes* ipse libro de quadratura parabolae et lib. I. de conoidibus et sphaeroidibus. Et Heraclides apud Eutocium existimauit, *Apollonium*, Pergaeum, Conica ex Archimedis opere, quod ineditum accepit, descripsisse, et pro suis edidisse. Sed iniuriam fieri Apollonio, idem *Eutocius* notat: *Nam et Archimedes multis in locis velut antiquioris Conicorum institutionis mentionem facere videtur, et Apollonius ea scribit, non vt a se ipso inuenta: non enim dixisset vberius et vniuersalius haec a se, quam ab aliis tractata fuisse.* Confer [infra ad §. XVII.] *Vossium* pag. 434. de scientiis mathematicis.

Macrobius II. 3. in somnium Scip. *Et Archimedes* quidem stadiorum numerum deprehendisse se credidit, quibus a „terrae superficie luna distaret, et a luna Mercurius, a Mer„curio Venus, Sol a Venere, Mars a Sole, a Marte Iupiter, Saturnus a Ioue. Sed et a „Saturni

kk) Arabs apud Casirium pag. 384. nominat inter scripta Archimedis librum de instrumentis hydraulicis, vbi de cochleis, ad aquas exhauriendas idoneis. *Harl.*

„Saturni orbe vsque ad ipsum stelliferum coelum omne spatium se ratione emensum pu-„tauit.“ Confer eumdem lib. I. cap. 19.

XIV. *Heraclidem* ll) (Lembum forte; confer *Ionsium* pag. 171.) *in Archimedis vita* laudat Eutocius prooemio in lib. de circuli dimensione et commentario in Apollonium.

Archimedis scripta quaedam ante Eutocium illustrauerant *Dionysodorus* Eutocio memoratus, et, cuius iam e Suida memini, *Theodosius Tripolites.* [P]

Dialecto vsus est Archimedes dorica, vtpote Syracusanus, quod videre est etiamnum in Ψαμμίτῃ et plerisque aliis eius scriptis: quod vero in libro de circuli dimensione et in libris de sphaera ac cylindro exigua dorismi vestigia supersunt; id librariis potius, qui hos libros frequentius descripserunt, tribuerim, quam Eutocio vel eius praeceptori Isidoro Milesio, mechanico, quibus hoc adscribit vir incomparabilis Ioh. Wallisius. Sane *Eutocius* ipse in lib. II. de sphaera ac cylindro pag. 30. edit. Basil. summo se studio vetera Archimedis exemplaria indagasse testatus, disertis verbis queritur, se vix ea potuisse consequi, quae *ἐν μέρει τὴν Ἀρχιμήδει φίλην δωρίδα γλῶσσαν ἀπέσωζον, quae vel ex parte doricam dialectum conseruassent, qua Archimedes delectatur.* Porro in constructionibus ac demonstrationibus suis Archimedes breuis est ac succinctus, qui passim supplenda quaedam ac subintelligenda relinquit lectori: non enim tradit elementa, vt Euclides, qui perspicue et particulatim omnia designat; sed tradita adeoque iam intellecta praesumit ac supponit, vt eidem Wallisio obseruatum.

XV. Iuuat hic etiam recensere Archimedis inuenta mm), machinas, variaque opera admiranda, quibus non minorem ingenii et scientiae laudem, quam scriptis compositis promeruit, et propter illa a Cardano lib. XVI. de subtilitate p. 802. inter viros duodecim, quos ex omni memoria ingeniosissimos selegit, primo loco ponitur. [conf. Mongitorem, *Heilbronner*, in primis *Montuclam* ll. citt. de iis copiose differentes. *Io. Isaac Berghaus* Geschichte der Schiffahrtskunde etc. Lips. 1792. 8. tom. I. pag. 334. et quos ibi laudat.] Fuerunt autem haec:

MACHINAE BELLICAE, sambuca, helix, tollenones, catapultae, aliaeque, quibus patriam Syracusas vnus triennium sollertissime defendit aduersus Marcelli et Appii, ducum romanorum, impetus, et propter quas dictus est πολυμήχανος, ἑκατόγχειρ et geometricus Briareus, describuntur a *Polybio* in excerptis libri VIII. pag. 718 sq. [tom. III. p. 14. edit. Schweighäuseri, s. tom. II. pag. 103 sq. edit. Ernest.] vbi de Sambuca, *Liuio* XXIV. 34. *Plutarcho* in vita Marcelli pag. 306 sq. *Athenaeo* V. pag. 208. Confer *Silium Italicum* XIV. 342 sq. *Suidam* in Σκορπίδιον, *Zonaram*, etc. *Oribasium* libro de Machinamentis cap. 6. 24. etc. *Tzetzen* Chil. II. hist. 35. *Proclum* II. in primum Euclidis pag. 12. Scriptorem graecum de obsidione toleranda et repellenda pag. 319. 326 sqq. in veteribus mathematicis, Paris. in

ll) Meminit commentariorum per Heraclidem ad Dositheum a se missorum Archimedes in limine libri de lineis spiralibus.

mm) Pleraque Archimedis inuenta celebrat *Vincentius Auria* in libro: *Sicilia inuentrix*, italice edita, cum obseruatt. *Antonini Mongitoris*, Panormitani, Panormi, 1704. 4.

in fol. editis; *Bessonum* in theatro instrumentorum, *Petrum Ramum* in libro I. scholar. mathemat. E recentioribus *Magium* II. 10. Misc. *Schefferum* de militia nauali II. 5. III. 3. pag. 193 sq. et *Ez. Spanhemium* ad Orat. I. Iuliani pag. 201. *Riualtum* ad Archimedem pag. 544 sq. — [De *Helice* vid. *Berghaus* Geschichte der Schiffarthskunde etc. tom. II. pag. 76 et 698 sqq. *Harl.*]

Tormenta, qualibus hodie vtimur, ab Archimede reperta esse, praeter rem scripsere Franciscus Petrarcha et Robertus Valturius, confutati ab *Hieron. Magio* lib. I. cap. 1. Misc.

SPECVLA nn) VSTORIA, quibus Romanorum conflagrarunt [?] naues. Ea fabulis adscribunt Magius, Kepplerus, Naudaeus, Cartesius, Ioh. Dan. Maior cap. 13. genii errantis, et alii perinde vt Herculis speculum, in quo naues, longissimo distantes spatio, liceret contemplari. vid. Bailii Lex. in *Hercule* not. *D.* — — [*Montucla* l. c. pag. 245—248. in vtramque partem disputans, argumentis eorum tum qui negant factum, tum qui id defendunt, expositis, secundum nullum dirimit litem. adde *Dechales* in cursu mathem. vol. III. p. 722. *Georg. Pasthium* in inuentis nou-antiquis, pag. 750. *Martin Knutzen* Abhandlung von den Brennspiegeln des Archimedes. Regiomont. 1747. 4. — Dubitat quoque *Klügel* in nota ad Pristley hist. optices pag. 9. at, si Archimedes speculis combusserit Roman. naues, id factum fuisse contendit ope permultorum speculorum planorum, memoratque ex Mem. acad. Paris. doctrinarum ann. 1746. Buffonum ope 400 speculorum planorum in distantia 140 pedum plumbum et stannum liquefecisse, et in maiore distantiae spatio iis combussisse lignum. *Harl.*] — Speculis simpliciter parabolicis hoc non potuisse Archimedem efficere, *Thom. Bartholin.* sub praesidio Erici Olai, in disquisitionibus ex vniuersa mathesi, Hafniae 1636. 4. quaest. 7. adfirmat. De *Isaaci Newtoni* speculo sextuplici, in vnum focum reflectente, vid. *Derham* astrotheologiam, p. 166. m. edit. *Fabric.* — [*Brydone* in itinere per Siciliam et Maltam tom. I. pag. 243. vers. german. late differit de situ loci, vbi Archimedes cremasse dicitur Romanorum naues, et turrim, de qua id fecisse fertur Archimedes, adhuc monstrari ait, denique suspicatur, si historia vera est, id vel per specula plana, (*Spiegelgläser*) aut plana eaque valde lucida metalla (*sehr helle metallene Platten,*) fuisse effectum. conf. Klügel l. c. pag. 561 sq. — *L. Dutens* in opusculo, *du miroir ardent d'Archimede*, Paris. 1775. 8. narrationem de illa stupenda Archimedis arte speculisque vstoriis esse veram contendit, et ex cod. msto regio *Anthemii*, (de quo eiusque libro inedito supra iam egi) locum, in quo structuram sui speculi descripsit, gallice conuersum dedit. *Harl.* — Equidem Polybius, Liuius et Plutarchus, vbi de Archimede loquuntur, nullam speculorum mentionem faciunt. Diodori Siculi historia et Dionysii Halic. circa tempora Archimedis est manca. Lucianus adfirmat sane, Archimedem τὰς τῶν πολεμίων τριήρεις καταφλέξαι τῇ τέχνῃ, in Hippia tom. II. cap. 2. pag. 742. [tom. III. pag. 67. edit. Reitz. vbi vid. Moys. du Soul.] Sed speculis vstoriis hoc fecisse, non addit. Neque apud *Galenum* lib. III. de temperamentis tom. I. edit. Basil. pag. 81. necesse est, vocabulum πυρίον de speculis, (vt facit *Riualtus* pag. 546. *Alphonsus*

nn) *Francisci Salafia* Speculum Archimedis, in quo reflexis radiis solaribus illustrium disquisitionum moralium R. P. Fr. Vincentii Candidi — — omnes casus conscientiae practicabiles summarie digesti resoluuntur. Messanae 1655. 4. est opus morale. vid. *Mongitor.* Bibl. Sicul. I. p. 238. *Harl.*

phonsus Pandulphus in libro de fine mundi pag. 73 sq. et *I. Georg. Liebknecht* diss. de speculis causticis, Ienae 1704. 8.) interpretari: οὕτω δή πως, (nihil autem de speculis, sed de alia materia, flammam facile concipiente, praecesserat,) οἶμαι καὶ τὸν Ἀρχιμήδην φασὶ διὰ τῶν πυρίων ἐμπρῆσαι τὰς τῶν πολεμίων τριήρεις. Confer *Dan. Furlanum* ad Theophrastum de igne pag. 178. *Nic. Parthenium Giannetasium* in Vere Herculano Neapoli. 1704. 8. lib. III. cap. 7. pag. 253 sqq. sed et *Athanas. Kircherum* in magna arte lucis et vmbrae, libr. X. pag. 771 sqq. *Isaac. Barrow* tom. IV. Opp. pag. 127. *Nec vobis hodie adeo mirabile est, catoptrices principia et leges mathematicae non ignorantibus, quo artificio magnus Archimedes romanas naues comburere potuit, nec a tot saeculis immobilem Vestam quomodo terram concutere potuisset.* [adde *Heilbromer* pag. 262 sq. qui dissentientium partibus accedere videtur.] At *Ioh. Tzetzes* oo) Chil. II. v. 119. diserte meminit de speculo hexagono, et reflexis in hoc per alia specula radiis:

> Ἑξάγωνόν τι κάτοπτρον ἐτέκτηνεν ὁ γέρων
> Ἀπὸ δὲ διαστήματος συμμέτρου τοῦ κατόπτρου
> Μικρὰ τοιαῦτα κάτοπτρα θεὶς τετραπλᾶ γωνίαις
> Κινούμενα λεπίσι τε καί τισι γιγγλυμίοις
> Μέσον ἐκεῖνο τέθεικεν ἀκτίνων τῶν Ἡλίου
> Μεσημβρινῆς καὶ θερινῆς καὶ χειμερινωτάτης·
> Ἀνακλωμένων δὲ λοιπὸν εἰς τοῦτο τῶν ἀκτίνων
> Ἔξαψις ἤρθη φοβερὰ πυρώδης ταῖς ὁλκάσι
> Καὶ ταύτας ἐξετέφρωσεν ἐκ μήκους τοξοβόλου.

Laudat ibi Tzetzes auctores huius rei Diodorum Siculum, Heronem, Philonem auum et nepotem μηχανογράφους, et Anthemium, Dionemque. Eustathius ad Odyss. λ'. 234. pag. 431. καὶ αἱ τοῦ Ἀρχιμήδους δὲ καυστικαὶ διὰ κατόπτρων ἀστραπαὶ δηλοῦνται ἐξ ἱστοριῶν.

Zonaras tom. I. pag. 424. Dionem eumdem laudans auctorem: *Eustathius* ad Iliad. ε. pag. 388. κατοπτρικήν τινα ἐπίνοιαν μηχανησάμενος Ἀρχιμήδης μὲν ὁ σοφώτατος πολεμικὰς ἐνεπύρισε νῆας, ὡς οἷά τις κεραυνοβόλος. Sic et scholiastes *Luciani* tom. II. pag. 36. [tom. III. pag. 67. edit. Reitz.] Confer, quae infra libro quinto dixi in Proclo, quem similibus speculis vsum ferunt ad classem Gothorum accendendam. — [*Klügel* vero ad Pristley l. c. pag. 10. not. animaduertit, de Proclo, mathematico et platonico philosopho, mortuo a. 485. id intelligi non posse, quum Vitaliani conamen classis Gothorum accendendae incidat in annum 514.] — *Rogeri Baconi* de speculi vstorii fabrica, liber obuius in bibliothecis Angliae. vid. *Oudin.* tom. III. de scriptoribus ecclesiasticis pag. 194. — adde *Oswaldi Krugeri*, Prutheni, S. I. catoptrocaustica, Vilnae 1636. 4. — *Io. Andreae Segneri* de speculis Archimedis tentamen, Ienae 1732. 4. — — *Andreae Gaertneri* lib. von hölzernen Brennspiegeln, Dresdae 1715. 4. — *Tschirnhausii* speculum causticum vitreum, quod radios non reflectendo, vt metallica vel lignea, sed transmittendo in focum distantia XII. pedum vrit vehementissime, describitur in historia acad. doctrinarum, 1702. Iourn. des Sav. 1705. pag. 986.

SPHAERA

oo) Qui ἐκπυρακτώσεις τὰς ἀπὸ τῶν κατόπτρων geometriae ope fieri notauerat Chil. XI. 598.

SPHAERA VITREA pp), qua miro artificio, vt postea Posidonius, lunae, solis et quinque errantium motus illigauit, teste *Cicerone* II. de natura deor. [cap. 34. vbi vid. Dauis.] pag. 379. edit. Lescaloperii, et I. tusc. quaest. pag. 193. edit. Camerarii cap. 25. Meminit et *Claudianus* qq) eleganti epigrammate pag. 257. edit. Heinsii, [XVIII. pag. 694. edit. Burmann.] et *Sextus Empiricus* VIII. aduersus mathematicos pag. 329. [lib. IX. pag. 577. vbi vid. Fabric.] *Lactantius* II. 5. *Firmicus* lib. V. pag. 77. *Marcianus Capella* lib. VI. pag. 191. *Heron.* spirital. pag. 199. *Ouidius* VI. fastor. v. 277. [P]

Arce Syracosia suspensus in aëre clauso
Stat polus, immensi parua figura globi.

Plutarchus in Marcello inter instrumenta, ab Archimede inuenta, numerat σκιόθηρα καὶ σφαίρας καὶ γωνίας. *Cassiodor.* lib. I. variar. epistol. 45. vocat *paruam machinam, grauidam mundo, coelum gestabile, compendium rerum, speculum naturae ad speciem aetheris incredibili mobilitate volutatum.* adde *Kircheri* artem magneticam pag. 245 sqq. 251. Similem machinam a Sinensi quodam philosopho circa a. Chr. 724. ex orichalco compositam, memorat *P. Gaubil*, Iesuita. vid. Acta erud. Lips. 1732. pag. 374.

ORGANVM MVSICVM HYDRAVLICVM. *Tertull.* de anima cap. 14. *Specta portentissimam Archimedis munificentiam,* (qui hoc munus obtulisse videtur Hieroni,) *organum hydraulicum dico, tot membra, tot partes, tot compagines, tot itinera vocum, tot compendia sonorum, tot commercia modorum, tot acies tibiarum, et vna moles erunt omnia. Sic et spiritus, qui illic de tormento aquae anhelat, non ideo separabitur in partes, quia per partes administratur, substantia quidem solidus, opera vero diuisus.* *Plinius* Organi hydraulici inuentionem tribuit Ctesibio VII. 36. hist. — Figuram eius ex *Vitruuii* X. 13. et Heronis mente exhibet *Is. Vossius* libro de viribus rhythmi pag. 99 sq. Confer *Optatiani Porphyrii* Panegyricum cap. 24 et 25. in editione Velseri. [*Montuclam* I. pag. 244 sq.] *Nos*, inquit Pignorius pag. 177. libro de seruis, *huius generis organum Romae vidimus in Quirinali in hortis Pontificum, audiuimusque non sine comitum admiratione, cum musices modos variaret, nemine plectra manu tangente.*

TRISPASTVS siue *Polyspastus*, et alia instrumenta magnis oneribus tollendis apta. *Tzetzes* Chil. II. hist. 5. et Chil. III. v. 60 sq. *Oribasius* rr) libro de machinamentis cap. 4. et 26. quod est *de trispasto Apellidis siue Archimedis.* *Pappus* Mathemat. collect. lib. VIII. problemate 6. proposit. 10. pag. 460 sq. vbi quadragesimum hoc inuentum mechanicum Archimedis vocat, *datum pondus data potentia mouere.*

Huc spectat *Helice*, qua ingentem Hieronis nauem in mare protrudit. Vide *Athenaeum* V. pag. 217. *Proclum* II. in primum Euclidis cap. 3. pag. 18. [*Vitruu.* X. cap. 4.] *Plutarchum* Marcello

pp) Ridicule pro fabula habet Octauius Lancellotus in libro, cui titulus, *farfalloni degli antichi historici*, cap. 44. pag. 101.

qq) *Claudiani* epigramma eleganter expressit *Io. Bapt. Marinus*, poetarum italorum nobilissimus, in sua Galeria pag. 178. *Mirò quaggiu dal Cielo il sommo Giove* etc.

rr) Verba *Oribasii* graece e MSto codice regis Galliae producit *Riualtus* ad Archimed. p. 541 sq. — *Libra Archimedis*, Cracouiae 1644. Valeriano Magno Capucino data a Tito Liuio Barutino, librando aeri, aquis ponderandis.

Marcello pag. 306. vbi et dictum Archimedis ad Hieronem: *da mihi, vbi consistam, extra terram, et mouebo terram*, πᾶ βῶ καὶ χαριστίωνι τὰν γᾶν κινήσω πᾶσαν: [Sed *Montucla* I. pag. 243. adduci nequit ad id credendum.] *Tzetz.* II. Chil. v. 130. Confer, si placet, *Nicephorum* pag. 366. ad Synesium, *Paullum Casatum* de terra, machinis mota, Romae 1658. 4. et quae de machinis variis, ab Archimede excogitatis, disputat Reu. D. *Ioh. Andreas Schmidius* in exercitatione de Archimede (Ienae 1688. 4.) pag. 24 sq. Facit huc itidem Iacobus Bessonus, Gallus, in theatro instrumentorum et machinarum, et *Riualtus* ad Archimedem pag. 540. *Io. Wilkins*, episcopus Cestriensis, in Magiae mathematicae parte priore, quam *Archimedem* inscripsit. Meminit Helicis Archimedeae etiam *Eustathius* ad Iliad. μ'. pag. 866. et *Marinus* ad data Euclidis. Illam helicen eleganter describit *Nicolaus Parthenius Giannettasius*, poeta suauissimus, in extremo libri secundi Nauticorum. *Fabric.* — adde *Mongitor.* I. pag. 80. *Paulus Casatus* in disputat. mem. Archimedem, terrae motionem spondentem, ab arrogantiae suspicione vindicare sustinuit; in contrariam autem sententiam iuit *Sturmius*, Prof. quondam Altdorfinus, in diss. de terra, machinis immobili, Altdorf. 1691. *Harl.*

COCHLEA ad exhauriendas aquas, Αἰγυπτιακαὶ Κοχλίαι, quoniam in Aegypto ab Archimede inuentae sunt. [conf. *Mongitor.* pag. 80.] *Diodorus Siculus* lib. I. pag. 21. (30.) V. [P] pag. 217. *Athenaeus* V. pag. 208. *Casaubon.* pag. 64. b. ad Strabonem. Ratio cochleae eiusmodi exponitur a *Vitruuio* X. 11. ne de recentioribus dicam, Guido Vbaldo, Iosepho Ceredo, aliis. Vide et *Riualtum* ad Archimedem pag. 537. [*Mongitor.* p. 80. a.]

NAVIS IMMENSA Hieronis, regis, viginti ordinibus remorum structa, in qua praeter complura spatiosissima conclauia, gymnasium, ambulationes, hortus, bibliotheca, balnea etc. *Athenaeus* V. pag. 206 sq. e *Moschione*, qui de illa naui singularem librum scripserat, περὶ τῆς ὑπὸ Ἱέρωνος τῶ Συρακοσίω κατασκευασθείσης νεώς, ἧς ὁ Ἀρχιμήδης ἦν ὁ γεωμέτρης ἐπόπτης ss). Idem *Athenaeus* pag. 208. memorat Archimedis machinam λιθοβόλον, quae saxum τριτάλαντον siue 300. librarum iaceret ac telum duodecim cubitorum vibraret.

DE LVCERNIS ex Archimedis officina, ipsis sibi nutrientibus incendium, vide si placet, quae e Lactantio *Ioh. a Chockier* in face historiarum part. I. cap. 20.

Non satis intelligo, quod apud *Plutarchum* lib. de non suauiter viuendo secundum Epicurum pag. 1093. legitur, Ἀρχιμήδην ἀνευρόντα τῇ γωνίᾳ τὸν διάμετρον τῶ ἡλίω τηλικῶτο τῶ μεγίςω κύκλω μέρος ὄσαν ἡλίκον ἡ γωνία τῶν τεσσάρων ὀρθῶν. [Sed vide *Scheibel* Einleitung etc. IX. pag. 270.]

INVENTVM, quo in corona tt) votiua Hieronis, regis, Archimedes deprehendit furtum admissum ab artifice, qui argentum in auri vicem admiscuerat, describitur a *Vitruuio* IX. 3.

ss) Structuram huius nauis copiose describit aliaque adfert lectu digna, multosque laudat et veteres et recentiores de illa scriptores *Io. Is. Berghaus* in: Geschichte der Schiffahrtskunde etc. vol. II. pag. 74—86. *Harl.*

tt) Vide *Riualtum* ad Archimedem pag. 534 sq. *Io. Baptistae Hodierna*, Ragusani, *Archimede redivivo*, con la stadera del momento, dove s'insegna il modo di scoprir le frodi nella falsificatione del oro, et dell' argento etc. Panormi 1644. 4.

IX. 3. et Q. Rhemnio Palaemone, ſiue quisquis auctor poematis latini de menſuris ac ponderibus cap. vlt. Meminit et *Plutarchus* libro, quod non ſuauiter poſſit viui ſecundum Epicurum pag. 1094. et *Proclus* II. in primum Euclidis cap. 3. pag. 18. ſed loco corrupto. Ita autem puto legenda Procli verba: Τὸ αὐτὸ καὶ Ἱέρωνα, (male Πεζίονα excuſum,) φασὶν εἰπεῖν ἡνίκα τῦ ςεφάνε μὴ λυθέντος ὃν κατεσκεύασεν τὴν ὁλκὴν ἑκάςη ἀνεῦρεν τῶν συγκραθεισῶν ὑλῶν. *Fabric.* Simile *Roberti Boylei.* Iourn. des Sav. 1675. p. 246 ſqq. Philoſoph. Transactions nr. 115. pag. 329 ſqq. conf. *Io. Georg. Leutmannum* in commentariis acad. Petropolit. tom. III. pag. 138 ſqq. add. *Montuclam* I. pag. 241 ſq. *Heilbronner* et *Chaufepié* l. c. *Harl.*

LOCVLVS ARCHIMEDIVS, de quo *Atilius Fortunatianus* in arte metrica pag. 2684. Vett. Grammaticorum, editorum ab Elia Putſchio: *Nam ſi loculus ille Archimedius quatuordecim eboreas lamellas, quarum anguli varii ſunt, in quadratam formam incluſas habens, componentibus nobis aliter atque aliter, modo galeam, modo ſicam, alias columnam, alias nauem figurat, et innumerabiles efficit ſpecies, ſolebatque nobis pueris hic loculus ad confirmandam memoriam plurimum prodeſſe: quanto maiorem poteſt nobis afferre voluptatem, quantoque* (ita leg.) *pleniorem vtilitatem* etc. *Victorinus* lib. III. orthographiae pag. 136. *Vt ille loculus eſſe Archimedius e quatuordecim cruſtis eburneis, nunc quadratis, nunc triangulis, nunc ex vtraque ſpecie variis figuratis et velut quibusdam membris artis ſtruendae cauſſa compoſitus eſſe proditur. Nam vt in illo praefinito ac determinato cruſtarum numero, multiplici earumdem variata ſpecie nunc nauis, nunc gladii, nunc arbuſcula et ſi quae alia figurantur* etc. — [*Montucla* I. pag. 244 ſq. optat, vt Oedipus illud aenigma, ab Atilio propoſitum, nec ingenio Archimedis dignum, ſoluat. *Harl.*] Confer *Auſonii* praefat. [P] ad centonem nuptialem pag. 505 ſq. edit. Tollii, et *Ennodium* epigrammate 133. de oſtomatio eburneo.

[*Epiſtola ſuppoſititia.* vid. inter codd. e biblioth. Pariſ. notatos.]

XVI. *Codd. msſti et editiones Archimedis.*

[*Codices MSSti.* Ab *Heilbronnero* in hiſtoria matheſeos e Montfauconii bibliotheca bibliothecarum MSStorum paſſim indicantur: quibus aliorum notitiam aliaque adieci: paginae autem ſimpliciter et parentheſeos ſignis notatae indicant loca in libro Heilbronneriano. — In biblioth. *Vaticana,* Archimedes de figuris, (pag. 540.) — Inter libros MSS. archiui Baſilicae S. Petri, Archimedis quaedam. (pag. 547.) — In biblioth. *Laurentio medicea:* ego vero MSStos citabo ex *Bandini* catal. MSS. graec. tom. II. pag. 14 ſq. codicem membranac. IV. plut. 28. qui continet varia Archimedis opera et alia, recenſebo. Sunt igitur in illo, ſaeculo XIII. ſine accentibus in mai. 4. exarato, et figuris geometricis inſtructo, de ſphaera et cylindro libri II. de dimenſione circuli liber; de figg. conoidibus et ſphaeroidibus, liber vnus, qui in edit. Franc. Maurolyci, Panormi 1685. contra veterum editt. et codd. msſtr. fidem in duo diuiditur; de lineis ſpiralibus lib. in fine adiicitur ſcholion in XVIIII. propoſitionem;

1644. 4. — Vitrum archimedeum inueniendae quantitati mixtorum metallorum deſcripſit *Emm. Schwedenborg* in parte I. miſcellan. obſeruationum circa res naturales, Lipſiae, 1722. 8. p. 113. — *Iac. Leupold* theatrum ſtatic. pag. 223. Soluit id quoque inuentum *Franciſcus a Schooten* in ſuis exercitationibus mathematicis, part. I.

nem; de planis aequiponderantibus, seu centris grauium planorum, libri II. Arenarius, siue de numero arenarum; de quadratura parabolae liber; *Eutocii* Ascalonitae, Isidori Milesii mechanici discipuli, in Archimedis libros II. de sphaera et cylindro, ad Ammonium; in libr. de circuli dimensione, in libr. II. de planis aequiponderantibus ad Petrum quemdam. — Citatur *Archimedes* in florilegio sententiar. apud Bandin. I. pag. 253. — In biblioth. S. Marci Dominicanorum *Florentiae Archimedis* de rotundis pyramidibus; commentum *Ioannis de Chius* in demonstrationes Archimedis; eiusdem de speculis, de dimensione circuli. — *Florentiae* in biblioth. S. Mariae cod. Archim. de sphaera; auctore *Israele Spachio* in nomenclatore scriptorum philosophicor. atque philologicorum etc. Argentinae 1598. 8. pag. 377. — In biblioth. S. *Marci Venetiis*, iidem Archimedis libri et Eutocii commentarii, qui sunt in cod. Laurentiano. vid. catal. MSS. gr. Marc. pag. 144. cod. CCCV. Iidem libri *latine* versi sine interpretis nomine prostant in eadem biblioth. teste catal. codd. latin. pag. 140. cod. CCCXXVII. — In biblioth. *Ambros. Mediolan.* Archim. de numero arenae et de quadratura parabolae. (pag. 561.) — In biblioth. regia *Parisiensi*, teste catalogo, vol. II. pag. 488 sq. sunt in codd. MMCCCLIX. MMCCCLX. MMCCCLXI. MMCCCLXII. iidem libri Archimedis et Eutocii, qui in superioribus exstant codd. et in cod. MMCCCCXLVIII. est *Archimedis* supposititia ad Eratosthenem *epistola*, siue problema, alexandrinis versibus scriptum, de bobus soli sacris. — in eadem biblioth. inter codd. latinos, (vol. IV. pag. 327 sq.) cod. MMMMMMMCCXV. Archimedis libellus de aequiponderantibus; cod. MMMMMMMCCXX et MMMMMMMCCXXI. plura Archimedis et Eutocii in illum scripta; atque cod. MMMMMMMCCCCLXV. *Archim.* libellus, de circuli dimensione, *Maurolyco* interprete. — In biblioth. *Taurinensi*, inter codd. latinos (catal. pag. 306.) cod. MXXXVI. tractatus *Archimenidis* (sic) de mensura circuli, cui subiicitur Leonardi, Cremonensis, commentarius. — In biblioth. *Colbertina* Eutocii in Archimedem, et Archimedes de ponderibus, (p. 576. 577.) — In biblioth. abbatiae *S. Petri de Selincurte*, dioecef. Ambianensis, *Archimedis* et Eutocii Opp. (pag. 581.) — In biblioth. abbat. *S. Remigii*, Rhemensis, Archim. Opp. (pag. 582.) — In biblioth. *Bodleiana*, Archimedes de figuris et curuis superficiebus. Archim. de sphaera cum Euclidis datis aliisque in libro dicto, *tractatus medii*, arabice per *Zin Eddin Abhari*; iidem arabice, per *Nassiredin Tusaeum* — — Archim. de mensura circuli, arabice. — id. de quadratura circuli; id. de curuis superficiebus cum commentario Io. Tinecaue. — Arch. de circuli dimensione, nec non eiu dem Opp. et Apollonii conica, cum notis H. Savil. graece. (pag. 604. 610. 612. 613. 620.) — In biblioth. *Cantabrig.* Archim. de quadratura circuli. (pag. 630.) adde infra in synopsi Bernardina. — In biblioth. *Escorilian.* (*Plüer* in itiner. per Hispan. pag. 157.) Archim. Opp. cum comment. Eutocii; iterum eadem sine commentario. — *Noribergae* in biblioth. publ. seruatur cod. qui continet Archimedis Opera, (vide cel. *de Murr* memorabilia biblioth. publicar. Noribergens. part. I. pag. 50.) quae haud diuersa videntur ab iis, quae Pirkheymerus Roma transmissa accepit. Nam *Bilibaldus Pirkheymerus* acceperat cod. gr. et Io. Regiomontanus Romae nactus est Archim. Opp. *latina* in gratiam Nicolai V. pontificis a *Iacobo Cremonensi* versa.

Ex his msstis, vt ad *editiones* progrediar, *princeps* graeca prodiit huius sententiae:

Ἀρχιμήδους — Archimedis, Syracusani, philosophi ac geometrae excellentissimi Opera, quae quidem exstant, omnia, multis iam saeculis desiderata, atque a quam paucissimis hactenus visa,

visa, nuncque primum et graece et latine in lucem edita. Quorum catalogum versa pagina reperies. Adiecta quoque sunt Eutocii Ascalonitae in eosdem Archimedis libros commentaria, item graece et latine, nunquam antea excusa. Basileae Io. Heruagius excudi fecit. An. MDXLIIII. (1544.) fol.**)

Curauit hanc editionem *Thomas Gechauff*, *cognomento Venatorius*. Exemplar cum notis mstis Ed. Bernardi est in biblioth. Bodleiana. vid. catalogum biblioth. illius pag. 64. Plura disputaui de hac editione rara in Introduct. in histor. L. Gr. I. pag. 548 sq. et diligenter descripsit illam *Clement* in biblioth. histor. et critique tom. II. pag. 6 sq. not. Sed *Arch. opp.* antea *latine* versa iam lucem viderant, quorum editio paucis quidem cognita, ab eodem tamen Clement indicata est:

Opera Archimedis Syracusani per Nicolaum Tartaleam, Brixianum. *Venetiis.* 1543. 4. Quatuor tantum continet opuscula.

Ab *Io. Aurispa*, Siculo, saec. XV. Archimedis opera fuisse translata, prodit Gesnerus: sed *Mongitor*. Bibl. Sic. I. pag. 323. nil certi dicere potuit.

Opera nonnulla *Archimedis* a *Fed. Commandino in latinum conuersa et commentariis illustrata*, scil. circuli dimensio, de lineis spiralibus, quadratura paraboles, de conoidibus et sphaeroidibus, de arenae numero. Venetiis 1558. fol. apud Paul. Manut.

Vid. Giornale de Letterati tom. XIX. pag. 162. et catal. bibl. Bodlei. l. c. cumprimis catal. *Bunau*. I. pag. 142. — Addita quoque sunt *Eutocii opera* a *Commandino* latine versa. (vid. biblioth. Barberin. I. pag. 65.) In Serie dell' Edizioni Aldini (Patau. 1790. pag. 107.) ita citantur tamquam duo diuersi libri: nr. 7. *Archimedis opera nonnulla ex versione Federici Commandini. Venet. 1558. apud Aldi filios*, fol. — nr. 8. *Commentaria in nonnulla Archimedis opera*, *Venetiis 1558. Paul. Manutius.* fol. Atqui sunt reuera II. tomi. vid. *Freytag.* analecta litter. pag. 33 sq. et *Goetz.* memorabil. bibl. Dresdens. II. pag. 245. vbi quoque principem in graecam recenset edit.

Arch. Opp. lat. cum comment. *Nic. Tartaleae*, Brixiani Venet. 1565. 4. — De Tartalea siue *Tartaglia* vid. Montuclam II. pag. 462 sq.

De iis, quae vehuntur in aqua, lat. et cum commentariis per *Fed. Commandinum*. Bononiae. 1565. 4. vid. *Niceronii* Nachrichten von berühmten Gelehrten. tom. VII. vers. Baumgarten. pag. 53. vbi vita Commandini enarratur.

De insidentibus aquae, libri duo. Venetiis. 1565. 4. cat. bibl. Barber. l. c.

**) De hac editione Fabricius notauit, quae sequuntur: „Hanc editionem Riualtiana, de qua mox dicam, potiorem habet Ioh. Wallisius. *Quamquam enim*, inquit, *Riualtus illam in leuioribus quibusdam emendauit, vbi tamen erat nodus, vindice dignus, nihil est molitus. Quaeque mutauit, id fecisse videtur non auctoritate codicis alicuius, fide dignioris, sed ex coniectura sua, eaque non in omnibus, ut quid grauius dicam, satis felici. Heruagius autem cum videatur etiam ea loca, quae manifesto erant deprauata, ita edidisse, vt in MSto codice reperta fuerant, nobis integrum reliquit per veri, quae supersunt, vestigia nostras etiam coniecturas interponere absque* κωρυδιορθώματος *praeiudicio.* Meminit tamen Riualtus codicis, quo vsum se profitetur MSti, et ex Riualto ipse in notis ad Psammitem Wallisius."

Archimedis Opera, quae exstant, gr. et lat. nouis demonstrationibus commentariisque illustrata, per Dauidem Riualtum a Flurantia, Coenomanum. Paris. apud Claudium Morellium 1615. fol.

Archim. vita, a Riualtio scripta, est praefixa, adiuncti autem *Eutocii* commentarii. vide de hac perrara editione Clement. loco cit. p. 7. not. — In catal. bibl. Barberinae I. p. 65. illa editio a. 1625. signata est: num igitur repetita sit editio, an typotheta in anni nota erraverit, equidem nescio. — Fabricius vero adnotauit, *Riualti* editionem recusam esse ex noua recensione *Claudii Richardi*, Profess. regii in academia Matritensi. Paris. 1646. fol.

Archim. opera aliquot lat. (pag. 92 sqq.) cum supplemento (pag. 165.) latine, in *Marii Mersenni* synopsi mathematica, Paris. 1644. 4. Nouam Archim. editionem molitus erat *Edmund. Halley.* vid. Iourn. des Sav. 1709. Ianuar. pag. 177. — — *Boëthii* interpretatio a *Cassiodoro* lib. I. var. epist. 45. memorata, pridem intercidit. — In praesenti noua editio *Archimedis, a Torellio,* Italo, adornata, sub praelo adhuc sudat Oxonii in offic. Clarendon. Textus quidem iam ab aliquo tempore exiit praelo; etiam notae, venuste impressae: sed opus nondum absolutum est. Robertson, lector matheseos, curam gerit. *Harl.*]

[Inscribitur editio, quae modo prodiit: *Archimedis quae supersunt omnia cum Eutocii Ascalonitae commentariis, ex recensione Iosephi Torelli, Veronensis cum noua versione latina. Accedunt Lectiones variantes ex Cod. Mediceo et Parisiensibus. Oxonii e typogr. Clarend.* 1793. fol. *Beck.*]

Archimedis opera illustrata a *Francisco Maurolyco*, nobili Siculo [?] et Abbate Messanensi, post mortem eius excusa sunt Messanae 1672. fol.[vv]) cura *Ioh. Alphonsi Borelli:* et quum editionis illius, nondum ad vmbilicum perductae, exempla pleraque naufragio periissent, recusa Panormi ann. 1685. fol. apud Cyllenium Hesperium. In hac editione Arenarius Archimedis et περὶ ὀχουμένων latine exhibentur integri e versione Commandini, reliqua vero scripta e traditione Maurolyci, qui omisit, addidit, interpolauit pleraque[ww]) pro libitu, prout ipse argumenta, ab Archimede tractata, quam optime ac plenissime clarissimeque explicari posse existimaret. Denique subiiciuntur externa, aliunde scilicet adscita et adiuncta: Archimedis liber περὶ ἰσοπεριμέτρων, siue de figuris aequalis ambitus, auctore Theone, Alexandrino, tum liber de speculis vstoriis, quem Claudio Ptolemaeo, non Archimedi ab aliis tribui dixi, nec non e variis scriptoribus collecta notitia de Archimedis corona, cochlea, helice, trispasto, de inuentis aduersus Marcelli et Appii machinas, de machinis aere et aqua mouentibus, de confectione sphaerae materialis etc.

Germanice Archimedis scripta transtulit et illustrauit mathematicus et physicus doctissimus *Ioh. Christophorus Sturmius*, Altdorfinae academiae quondam[xx]) decus. Norimbergae apud Paulum Furstium 1670. fol.

[Eodem

vv) Conf. Bibl. universelle tom. V. pag. 348. *Roberti Huntingtoni* epistolas pag. 97. Compleat library a. 1693. Mai. pag. 263. Iourn. des Savans a. 1692. p. 501. *Fabric.* — vide notam ad §. XI. Inscriptio libri rarissimi (Clement ait pag. 7. *de la derniere rarité,*) est: *Admiranda Archimedis, Syracusani, monumenta mathematica, ex traditione Francisci Maurolyci.* Messanae. 1672. fol. *Harl.*

ww) Vide Acta erudit. ann. 1687. pag. 544 sq. [*Clement* II. pag. 7 sq. *Tenzel.* curieuse Biblioth. 1705. pag. 316.]

xx) Diem obiit supremum ann. 1703. 26. Dec.

[Eodem anno *Sturmium* edidisse Archimedis Opera latine versa praeter opusculum de insidentibus humido, prodit cl. *Willius* in Nürnbergischen Gelehrten-Lexicon tom. III. pag. 805. vbi quoque memorat eiusdem Sturmii versionem *arenarii* germanicam:

Archimedis arenarium, oder Sandrechnung, aus dem Griechischen in das Deutsche übersetzt und mit Anmerkungen erläutert. Nürnberg. 1667. fol.

Trattato delle cose, che stanno sul liquido, interprete *Guid. Grande*, in Raccolta d'Autori de Moto dell' Acque. Florent. 1723. 4. tom. I. pag. 1. vid. catal. Bunau. I. pag. 142. et *Paitonium* in bibl. degli autori antichi etc. I. pag. 88. — Arabes quoque verterunt Archimedis opera, aut in illa commentati sunt. vid. *Casiri* bibl. arab. hispan. I. pag. 384. — De libro geometrico et moto arabico *Tahrir* per *Nassireddin Al Thousi*, in quo Archimedis theoremata, de sphaera et cylindro aliaque, vid. *Herbelot* biblioth. orientale pag. 845 sq. — id. pag. 963. *Ketab Arschemides*, opus Archim. mathematicum, e graeco arabice versum: — pag. 963. versio arabica linearum parallelarum: et alia alibi. vid. ad Herbeloti opus, indicem voc. Archimedes, et Montuclam II. 337 sqq. et passim. *Harl.*]

Opera Archimedis, Apollonii Pergaei Conica et *Sphaerica Theodosii Tripolitae* illustrata et succincte demonstrata per *Isaacum Barrow*. Lond. 1675. 4. et inter Opera. fol. — Exstat et *Marini Ghetaldi* Archimedes promotus. Romae 1603. 4. vid. Iourn. des Savans 1675. p. 263. philosophical transactions nr. 114. pag. 314.

Andreas Taqueti elementa geometrica et selecta ex Archimede theoremata, Antwerp. 1654. 8. et Cantabrigiae 1703. 8. ex recensione Guil. Whistoni.

[Wallisii editt. libell. de circuli dimensione et arenarii, iam supra indicatae sunt. Addi debent:

The Arenarius of Archimedes translated from the Greek. With notes and illustrations, to which is added the dissertation of Christopher Clavius on the same subject, from the Latin. Londini 1784. 8. cum praefatione *G. Anderson*. vid. quae scripsi in Introduct. in hist. L. Gr. I. pag. 550.

A variis varia ratione exposita sunt aut illustrata Archimedis opera placitaue: atque in superioribus paragraphis plurium iam sunt commemorata scripta et pericula. A *Fabricio* adscripta sunt margini:

Io. Kepleri Stereometriae archimedeae supplementum. Linciae 1615. fol.

Bernardi Lamy noua elementa geometriae, gallice, in quibus compendium Euclidis et praecipuae Archimedis propositiones, cum analysi. Paris. 1690. 8. Addantur

Promotus Archimedes, seu de variis corporum generibus, grauitate ac magnitudine comparatis, auctore *Marino Ghetaldo*, Patritio Ragusino, Romae apud Al. Zannettum. 1603.

Io. Wilhelmi Christiani, Kiloniensis, commentatio, qua explicantur fundamenta calculi, quem ab infinito nominamus, et ostenditur, quomodo iis, quae tradiderunt *Euclides*, *Archimedes*, *Apollonius Pergaeus* innitatur calculus infiniti. Gottingae 1792. 4.

Alia cumprimis ex Milliet et Vossio laudauit *Mongitor* l. c. pag. 83. *Harl.*]

[Inserendus est *Moschion*, Syracusanus, sub Hierone II. Syracusarum rege, qui librum de admiranda Hieronis Syracusarum regis naue scripsit. *Athenaeus* V. cap. 9. pag. 206. vid. *Mongitor*. bibl. Sic. tom. II. pag. 82. *Harl.*]

XVII. Ar-

XVII. Archimedi merito iungimus APOLLONIVM, a patria, Perga, Pamphyliae ciuitate, dictum *Pergaeum*, quem Euclidis [yy]) discipulis longo tempore operam dedisse Alexandriae scribit *Pappus* lib. VII. pag. 251. et sub Ptolemaeo Euergete, (primo [zz]) vt adparet,) vixisse notat Heraclides [aaa]), in Archimedis vita laudatus ab Eutocio. [*Saxius* in Onomast. litter. tom. I. pag. 108. adligat eius aetatem a. O. C. 3759. Olymp. CXXXIII. 3. ante C. N. 244. V. C. 508.] Ipse quidem Pergami versatum se esse et Alexandriae testatur libro primo epistola ad Eudemum Pergamenum. Ἀπολλώνιος Εὐδήμῳ χαίρειν. Εἰ τῷ σώματι εὖ διάγεις etc. *Si et corpore vales, et aliae res ex animi tui sententia se habent, bene est: nos quidem satis belle habemus. Quo tempore tecum Pergami fui, animaduerti, [P] te cupidum esse intelligendi conica, quae a nobis scripta sunt. Itaque misi ad te primum librum emendatum, reliquos deinceps missurus, cum animo ero tranquilliori: non enim arbitror te oblitum, quod a me accepisti, quid scilicet causae fuerit, cur ego haec scribere adgressus sim, rogatus a* Naucrate, geometra, *quo tempore Alexandriam veniens apud nos fuit, et cur nos cum de illis octo libris egissemus, maiorem statim in his diligentiam non adhibuimus. Nam cum ipse Naucrates quam primum esset nauigaturus, nos ea non emendauimus, sed quaecunque sese nobis obtulerunt, conscripsimus, vtpote qui ea postremo essemus percursuri: quamobrem nunc tempus nacti, vt quaeque emendamus, ita edimus. Et quoniam accidit, nonnullos alios ex iis, qui nobiscum fuerant, habuisse primum et secundum librum, antequam emendaretur, noli mirari, si in quaedam incidas, quae aliter se habent.* Summis viris accensetur a *Vitruuio* libro et capite primo, cuius verba vide infra §. XX. fin. adducta. *Fabric.* — *Cartesius* minus benigne iudicat de Apollonio, (vid. *Baillet* vitam Cartesii tom. II. pag. 39 et 101.) sed magnificentius de eo sentit *Newton* in opusculis tom. I. atque *Montucla.* Iudicia de eo collegit *Thom. Blount* in censura etc. pag. 41 — 43. *Harl.* Excellentem in mathematicis habitum adsecutus iure a Pappo celebratur, et propter id ipsum, de quo iam dicturus sum, Conicorum opus, *magni Geometrae* [bbb]) nomine venit: teste Gemino in sexto de mathematicis praeceptionibus libro, apud Eutocium. — Licet tempora conueniant: alius tamen videtur fuisse *Apollonius*, astronomus, (quamquam de Pergaeo nostro accipit Halleius;) de quo haec *Ptolemaeus Hephaestio* apud Photium cod. CXC. Ἀπολλώνιος δ᾽ ἐν τοῖς τοῦ Φιλοπάτορος χρόνοις ἐπ᾽ Ἀστρονομίᾳ περιβόητος γεγονὼς Ἔψιλον ἐκαλεῖτο, διότι τὸ σχῆμα τοῦ Ε συμπεριφέρεται τῷ τῆς σελήνης, περὶ ἣν ἐκεῖνος μάλιστα ἠκρίβωτο. Miratur *Scaliger* in Eusebium pag. 117. quod figuram litterae epsilon cum luna conuenire scribit Hephaestio, quum tempore Philopatoris, qui a. 205. ante C. N. obiit, aliter solita fuerit exarari, nimirum tamquam τριόδους πλάγιος siue *tridens reclinis in latus*, vt Agatho auctor est et Theodectes apud *Athenaeum* X. pag. 454. vel, vt Euripidi describitur, γραμμὴ εἰς ὀρθὴν μία, λοξαὶ δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῆς τρεῖς κατεστηριγμέναι, *recta linea, quae tres ab vna parte transuersas habet.* Sane in antiquis monumentis graecae litterae *epsilon* et *sigma* lunae figuram vix referre obseruantur ante tempora Domitiani. Notauit haec post Ezech. Spanhemium scriptor anglus antiquitatum

yy) Auctor arab. philosophorum bibliothecae arabicae apud *Casir.* tom. I. bibliothecae arabico-hispan. p. 384. (vbi de Apollonio nostro agitur,) Apollonium, scribit, fuisse Euclide antiquiorem, quamuis Pappus et Heraclides illum hoc recentiorem esse tradiderint. *Harl.*

zz) Rebus praefuit ab Olymp. CXXXIII½. ad CXXXIX⅔. Euergetes regnare incepit a. ante C. N. 247. cui Olymp. CXXXIX. successit Philopator a. 222. ante C. N.

aaa) Male *Heraclius* in versione latina.

bbb) Vid. *Wallisii* opera tom. II. pag. 316 sqq.

quitatum Palmyrenarum, ann. 1696. adde *Io. Rhodium* de acia pag. 155. *Iac. Sponium* p. 132. miscell. *Laurent. Begerum* tom. I. thesauri Brandenburgici pag. 445. *Montfaucon* palaeogr. graeca pag. 152. 153. Itaque *Ptolemaeus Hephaestio*, fortasse morem suae aetatis respiciens, (vixit autem sub Traiano,) caussam *Apolloniani* cognomenti ex ingenio suo effinxit. *Fabric.* — — Enimuero ex figura litterarum epsilon et sigma nullum argumentum duci potest, vtpote quum non solum ante Domitiani tempora, sed etiam ante Augusti aetatem, immo vero ante primum bellum punicum C lunatum et Є rotundum fuisse vsurpata, ex marmoribus nummisque abunde probarint Princeps *de Torremuza* in: antiche Iscrizioni di Palermo pag. 237 sqq. 240. 264. *Chandler* in inscription. antiq. Oxonii 1774. pag. 89. *Paciaudi* in Marmoribus Peloponnesiis, Romae 1761. vol. I. p. 33 sq. aliique, quos laudat cl. *Villoisen* in Anecdotis gr. tom. II. qui pag. 157—171. copiose disputat de illarum aliarumque litterarum figura antiqua. Immo vero pag. 162. contendit, lunatam formam τῦ Є esse omnium antiquissimam, quod ea occurrit in monumentis etruscis, obseruante *Gorio* in libro: Difesa dell' Alfabeto degli antichi Toscani, Florent. 1742. pag. 28. Etrusci autem characteres iis prorsus similes sunt, qui in antiquissimis obseruantur inscriptionibus graecis. vid. *Oliuerii* epistolam, insertam volumini primo Marmorum Peloponnes. pag. 80 sqq. adde *Paciaud.* eadem monum. Peloponnes. tom. II. pag. 255. Sic ɘ pro Є a dextra ad sinistram scriptum est perpetuo in tabulis Eugubinis in: Saggio di lingua Etrusca et di altre antiche d'Italia, Romae 1789. 8. tom. III. pag. 674 sqq. adde passim in tomo I. varia exempla antiquissima et in tabula prima aeri incisa inter formas scriptionis variae apud Graecos perantiquos; item frequentia eiusdem figurae in tomo II. occurrunt exempla, Lunatam τῦ epsilon figuram esse antiquissimam, docuerunt quoque *Eckhel* in num. vet. pag. 97 et 117. et *Caetan. Marini* in: Iscrizioni antiche delle ville e de' pallazzi Albani, Romae 1785. 4. pag. 175. Lubricum igitur est argumentum pro Scaligeri sententia et Fabricii suspicione de diuerso Apollonio ex figura Є sumtum.

De *Apollonio Pergaeo* eiusque ingenio librisque plures egerunt:

Vossius de scientiis mathematicis cap. XVI. §. 1. pag. 54 sq.

Weidlerus in historia astronomiae pag. 139 sq.

Bayle in Diction. vol. I. h. v. p. 265 sq. in not. *D.* adtingit crimen, Apollonium fuisse plagiarium, atque Archimedis scripta inuentaque compilasse et pro suis vendidisse. Eutocius quidem nomen Apollonii ab hac iniuria vindicauit; at illum male quidem caussam perorasse, ostendit Bayle, et tamen plagii maculam, Apollonio inustam, exstinguit. Adde supra §. XIII. fin.

Heilbronner in hist. vniuersae mathes. pag. 272—278.

Montucla in Histoire des mathematiques, vol. I. p. 256—265. qui admirator est Apollonii, et de eius inuentis dogmatibusque praeclare sentit agitque: negat autem contra Eutocium, Apollonium sectionibus conicis primum dedisse id nomen. conf. tamen cl. *Scheibel* in Einleitung zur mathematischen Bücherkenntniss, part. III. pag. 228 sqq.

Io. Frid. Weidler scripsit schediasma, in quo Apollonio Pergaeo doctrinae curuarum promotae gloriam vindicat (n. a crimine Heraclidis, qui Apollonium furti reum fecit,) Wittembergae, 1715. 4. conf. Acta eruditor. Lips. 1715. pag. 327 sq. Mem. de Trevoux ann. 1717. pag. 1855. *Harl.*

XVIII. *Octo* scripsisse *libros Conicorum*, (Κωνικὰ στοιχεῖα primos IV. libros respiciens vocat Eutocius ad Archimedis II. de sphaera ac cylindro pag. 40.) siue *de sectionibus* ccc) *Conicis*, in gratiam *Naucratis*, geometrae, ex verbis epistolae Apollonii ad *Eudemum* iam adductis patet ddd). Argumenta singulorum in eadem epistola hunc in modum prosequitur. *Ex octo libris quatuor primi huius disciplinae continent elementa: quorum* primus *quidem complectitur generationes trium coni sectionum et earum, quae oppositae dicuntur; itemque principalia ipsarum accidentia, a nobis vberius et vniuersalius, quam ab aliis, qui ea de re scripserunt,* (Euclide potissimum et Aristeo, Archimede, Cononeque Samio et Nicotele Cyrenaeo, vide *Pappi* lib. VII. p. 250. 251. et *Apollonii* epistolam, libro IV. praefixam,) *elaborata.* Secundus *liber tractat ea, quae adtinent ad diametros et ad axes sectionum, et ad illas lineas, quae cum sectione non conueniunt; tum de aliis differit, quae et generalem et necessariam vtilitatem ad determinationes adferunt: quos autem vocem diametros et quos axes, ex hoc libro cognosces.* Tertius eee) *liber continet multa et admirabilia theoremata, quae vtilia erunt ad solidorum locorum compositiones, et ad determinationes; quorum complura et pulcherrima et noua sunt. Haec nos perpendentes, animaduertimus, non positam esse ab* Euclide *rationem componendi loci ad tres et quatuor lineas, verum ipsius tantummodo particulam quamdam, atque hanc non satis feliciter: non enim fieri poterat, vt ea compositio recte perficeretur absque iis, quae a nobis inuenta sunt.* [¶]. Quartus *liber tradit, quot modis conorum sectiones inter sese et circuli circumferentiae occurrere possint; et multa alia ad pleniorem doctrinam, quorum nihil ab iis, qui ante nos fuerunt, memoriae proditum est: coni sectio, et circuli circumferentiae et oppositae sectiones, ad quot puncta oppositis sectionibus occurrant. Reliqui autem quatuor libri ad abundantiorem scientiam pertinent.* Quintus *enim de minimis et maximis magna ex parte agit.* Sextus *de aequalibus, et similibus coni sectionibus.* Septimus *continet theoremata, quae determinandi vim habent.* Octauus *problemata conica determinata. At vero in omnibus his editis, licet vnicuique, qui in ea legendo inciderit, ex animi sui sententia iudicare. Vale.* Ex his libris recensitis

ccc) In Io. Sauberti τῶ μακαρίτα oratione II. de Bibliotheca Norimbergensi hos Apollonii libros de sectionibus videas male referri inter libros medicos siue anatomicos.

ddd) Auctor arabicae philos. bibliothecae apud *Casirium* l. c. pag. 385. „Filii, ait, *Musae ben Saker*, (tres germani fratres, summi mathematici,) in prolegomenis ad conicorum librum prodidere, *Apollonium Alexandrinum* eius auctorem esse, idque opus non vna de caussa deprauatum: primo ob illius describendi difficultatem, emendandique incuriam: secundo, quod sit detritus, deletaque illius inter homines memoria; adeo vt interpolatus disiunctusque vltro, citroque vagaretur, idque ad *Eutocii*, Ascalonis incolae vsque tempora, qui diligentia, qua potuit, illius membra collegit, et quatuor illius tractatus castigauit. Praeter ea illi addiderunt, hunc librum *octo* constare tractatibus, quorum *septem octauique* partem arabice extare adseuerant." *Harl.*

eee) Eutocius praefat. ad Anthemium: *Tertius conicorum liber dignus ab antiquis existimatus est, in quem multum studii ac diligentiae conferretur: id quod variae ipsius editiones ostendunt. Sed neque epistolam habet, vt alii libri, neque commentarios in ipsum docti alicuius viri, qui ante nos fuerunt, quamquam in eo multa sunt contemplatione dignissima.*

fff) Secundum misit per filium suum, Apollonium et ipsum cognominatum, vt ex epistola, libro praefixa, constat: *Apollonio, filio meo, dedi, vt ad te perferret secundum librorum conicorum quae a nobis conscripta sunt. Tu eum diligenter percurres et communicabis cum iis qui eo tibi digni videbuntur:* Philonidae etiam Geometrae, *quorum tibi Ephesi amicitiam conciliaui, si quando in isthaec Pergami loca venerit, legendum dabis.*

tis a se et emendatis primores tres ad eumdem Eudemum ggg) misit, (Alexandria, vt videtur?) quartum, et reliquos forte quatuor *Attalo* inscripsit: Ἀπολλώνιος Ἀττάλῳ χαίρειν. Πρότερον μὲν ἐξέθηκα γράψας πρὸς Εὔδημον τὸν Περγαμηνὸν τῶν συνταγμάτων ἡμῶν Κωνικῶν ἐν ὀκτὼ βιβλίοις τὰ πρῶτα τρία etc. *Prius quidem ex octo libris quos de Conicis composuimus, tres primos edidi ad* Eudemum Pergamenum *scriptos. Eo autem mortuo, quum reliquos ad te mittere decreuerimus, quod meorum scriptorum lectionem ambitiose desideras, in praesentia quartum librum mittimus. In eo haec continentur: ad quot puncta plurima conorum sectiones inter se et circuli circumferentiae occurrere possint, nisi totae totus congruat; praeterea coni sectio et circuli circumferentia et oppositae sectiones oppositis sectionibus, ad quot puncta plurima occurrent: ad haec alia non pauca his similia. Ex his, quod primo loco dictum est,* Conon Samius ad Thrasydeum scribens *explicauit, non recte in demonstrationibus versatus: Itaque* Nicoteles Cyrenaeus *eum leniter reprehendit. De secundo* Nicoteles in libro contra Cononem *mentionem sic fecit, tamquam quod demonstrari facile posset. Sed tamen nos neque ab ipso neque ab alio quopiam demonstratum inuenimus. Tertium vero* etc.

XIX. *Graece* nullus Apollonii huius liber lucem viderat, ante editionem Halleianam, de qua acta erud. Lips. tom. VI. supplem. p. 145. etsi *quatuor primores* vna cum *Eutocii* commentario MSti exstiterunt in cod. Bauar. CXLIV. in regia Paris. aliisque bibliothecis, etiam priuatis quibusdam, vt Tho. Galei et Gudiana. Igitur hoc debemus *Edmundo Halleio*, apud Oxonienses geometriae Professori Sauilliano, qui, a Io. Hudsono adiutus, coeptam a *Dauide Gregorio* telam feliciter pertexuit, et nitidissimam Apollonii Conicorum editionem dedit e theatro Sheldoniano inscriptam:

Apollonii Pergaei conicorum libri octo, graece et lat. cum *Pappi* Alexandrini lemmatis et *Eutocii* Ascalonitae commentariis: *Sereni* Antissensis de sectione cylindri et coni libri duo, nunc primum ex MS. gr. et latine editi opera *Edm. Halleii*, Oxoniae 1710. fol.

Libris *quatuor* primoribus ex cod. msto Sauiliano et D. Bernhardi, Theol. Prof. recensitis, quemadmodum et commentariis Eutocii graece e cod. Barocciano descriptis additur versio Commandini passim emendata cum mathematicis figuris, sine quarum ope libri huiusmodi intelligi nequeunt. Libri tres proximi, *quintus, sextus* et *septimus* ex noua *Halleii* versione, non e graecis, quae nusquam exstant, sed arabicis post Rauium et Ecchellensem concinnata: liber denique *octauus* ex eiusdem Halleii ingenio studiose restitutus, adiuncta sunt omnium *octo librorum λήμματα* graece et latine ex *Pappo* Alexandrino, gr. hactenus inedito. Adiecti sunt *Sereni*, philosophi Antissensis, de sectione cylindri et coni, libri duo, ex codd. MSS. graecis editi. — In vita *Eduardi Bernhardi* pag. 68. *praeter posteriores a quarto Apollonii Pergaei conicorum libros ex arabica lingua latine versos, scholiisque illustratos contulit quatuor priores latine editos Bononiae* 1556. *cum graeco textu ab ipso margini addito et cum versione arabica.* [conf. *Clement.* l. mem. pag. 417. not.]

Latine e graeco translati prodierant libri IV. priores, interprete [P] *Io. Baptista Memmio*, Patricio Veneto, Venetiis 1537. quem pueriles errores commisisse, mathematicae praesertim

ggg) Confer Gesneri Bibliothecam pag. 252. 253.

fertim ignoratione deceptum, notat *Franciscus Maurolycus* hhh) praefat. ad Cosmographiam editam Venetiis 1543. 4. qui et ipse emendatiorem translationem promisit, et edidit.

Federicus deinde *Commandinus* iii), Vrbinas, et Apollonii libros IV. de integro vertit, et *Pappi*, Alexandrini, lemmata e libro collectionum eius octauo depromta *Eutociique* commentarium itidem a se translatum et proprias notas addidit, Bononiae ex offic. Alexandri Benatii, 1566. fol. [Ann. 1566. bis ssgnata est edit. in catal. Leidensi p. 188. et ann. 1556. signata occurrit quoque in catal. bibl. Pinell. tom. I. pag. 320. *Clement.* in bibl. etc. tom. I. pag. 415 sq. disserit de hac rara edit. cum nota a. 1566. Additus praeterea est *Serenus Antissensis* kkk) de sectione cylindri et coni, latine ex versione et cum commentariis Feder. Commandini. Sed quia Commandinus vsus erat vitiose scripto, codice non potuit tam bonam, quam voluit, versionem concinnare; *Marin Ghetaldus* mstum corrigere suscepit secundum auctoris mentem, et resoluere problemata in libro: *Apollonius rediuiuus, seu restituta Apollonii Pergaei inclinationum Geometrica*, et *supplementum Apollonii Pergaei tactionum geometriae pars reliqua.* Venetiis. 1607. 4. vid. *Bayle* l. c. not. *B.* vbi de interpretibus et commentatoribus conicorum Apollonii disserit. —] Illa vero Commandini editio nitide et emendate curante *Nicolao Buti* recusa est Pistorii lll) Hetruriae, e noua typographia Stephani Gatti a. 1696. fol.

Praeterea *Claudius Richardus* Iesuita, Commandini sequutus versionem, eosdem quatuor libros edidit cum commentariis suis eximiis, quos a. 1642. Madriti auditoribus suis praelegerat, Antwerp. 1655. fol. Idem testatur, se anno 1643. auditoribus suis tradidisse alios proprios quatuor conicorum libros, in quibus argumenta librorum Apollonii V. VI. VII et VIII. ex ingenio suppleuit, vel quae in iis ille demonstrauerat, diuinauit. Exstant praeterea in *Marii Mersenni* synopsi (Paris. 1644. 4.) p. 276—312. libri Apollonii priores quatuor contracti latine, cum *SERENI Antissensis*, philosophi, (Apollonio, quem libr. I. proposit. 18. citat, et cuius conica commentariis illustrasse se innuit propos. XVI. libri I. pag. 16. edit. Oxoniensis, iunioris) *libris duobus de sectione cylindri, et coni per verticem* ad *Cyrum* amicum, pag. 313—328. itidem latine, *Commandino*, qui eos Apollonio Bonon. 1576. fol. subiunxerat, interprete. Graece MS. in bibl. Bauar. cod. CXXXXIV. et bibl. regia Paris. teste Labbeo pag. 119. bibl. nouae MS. Nam graece quidem primum mmm) editi sunt isti Sereni libelli, e III. codd. bibliothecae regis Christianissimi manu exaratis, in Halleiana, quam modo laudaui, Apollonii editione. Ante Commandinum cuius versionem Halleius graecis adiunxit, Maurolycus etiam in praefatione Cosmographiae *Sereni* libros editurum se receperat.

Meminit hic *Serenus* lib. I. propos. 28. pag. 29. etiam *Pithonis*, geometrae, Euclide iunioris. *Sereni* autem meminit *Marinus* in Προθεωρίᾳ ad data Euclidis pag. 457. edit. Oxon. sed

hhh) Vide *Voss.* de scientiis Math. pag. 59. 60. [conf. *Clement* bibl. curieuse hist. et crit. I. pag. 416. not.]

iii) Vide Giornale d'Italia tom. 19. pag. 160 sq. [*Montucla* I. pag. 463.]

kkk) In margine de hoc philosopho scripsit Fabricius: „In Commandini editione legitur *Antinsensis*, quia in graeco repererat Ἀντινσέως. Sed latine dicendum erat *Antissensi*, ab Antissa, Lesbi insulae ciuitate." *Harl.*

lll) In historia operum eruditorum ann. 1695. August. pag. 552. emendandum, quod scribitur: *On fait à Pistoye une 2. edition d'Apollonius de Thyanes.*

mmm) Errorem enim librarii esse existimo, quod in catalogo Bodleiano memoratur editio Sereni graecolatina Bononiensis.

sed ita, vt Archimede antiquiorem facere videatur. Πολλὰ γὰρ τεταγμένα φύσει ὕστερον Ἀρχιμήδης τοῦ Σερήνου ἐθεώρει, ὅτι τίτακται. Pro quo Dauid Gregorius legit ὕστερον Ἀρχιμήδους ὁ Σέρηνος ἐθεώρει.

[Praeter *codices graecos*, a Fabricio iam memoratos, nominandi sunt *Vindobonenses* duo apud Kollarium in supplemento ad Lambecium, pag. 425 sq. cod. LXIII. qui continet *Apollonii* Conicorum libros IV. et *Sereni*, Antissensis, de cylindri sectione librum vnum, et de coni sectione librum alterum, tum *Apollonii* Conicorum libri duo priores ex Hohendorfiana bibliotheca, cod. LXIV. nec non codex *Noribergensis*, qui continet *Apollonii* conicorum libros IV. edit. Eutocii, et *Sereni* περὶ κυλίνδρου τομῆς, κεφ. λζ. eiusdemque *Sereni* κώνου τομὴν κεφ. ξε. vid. *de Murr* Memorabb. bibliothec. Noriberg. tom. I. p. 45. — Ab *Heilbronnero*, duce potissimum Montfauconio, codices, in variis bibliothecis seruati, enumerantur, quos, signo paginae nude adposito, indicabo, aliorum notitia adspersa. — In bibl. igitur *Vaticana* libri Apollonii de pyramidibus: liber de speculis comburentibus. (pag. 540.) — In bibl. *Ambrosiana* Mediolanensi, Conicorum libri IV. (p. 561.) — In bibl. *Scorialensi* regis Hispaniarum, Conicorum libri II. (pag. 568. Apud *Plüer*. in itinerario per Hispan. pag. 157. nominantur Con. libri III. et de constructione partium libri IIII. item pag. 189. *Sereni Antinesei* (sic), philosophi, de cylindri sectione libri II.) — In biblioth. regia *Parisiensi*, conicorum libri in sex codd. catal. tom. II. pag. 487 sqq. n. cod. MMCCCXXXXII. libri tres priores conicorum et *Serenus* de sectione coni et de sectione cylindri. cod. MMCCCLIV. conicorum libri IV. priores; cod. MMCCCLV. libri III. priores; cod. MMCCCLVI. libri IV. priores, ad calcem quaedam viri docti obseruatt. sunt reiectae. cod. MMCCCLVII. libri IV. priores, cum nota graece inediti: item *Eutocii* Ascalonitae in eosdem libros commentarius, graece ineditus, *Sereni Antissensis* (sic) de cylindri sectione libri duo, graece inediti: cod. MMCCCLVIII. *Eutocii* commentarius in IV. libr. priores conicorum, et *Sereni Antissoei* (sic) liber de cylindri et coni sectione. — cod. MMCCCCLXXI. conicorum libri IV. priores. — cod. MMCCCCXIX. nr. 14. Apollonii, mathematici, apotelesmata. — In bibl. *Mozarini*: *Eutocii* in Apollonii conicon primum commentarii, *Apollonii* conic. alter et tertius *Sereni* de coni sectione et cylindri sectione, (pag. 583.) — inter MSS. gr. *de Mesme*, Conica. (pag. 584.) — In bibl. *Taurinensi* cod. LXXXII. Conicorum quatuor priores libri et *Serenus* de cylindri sectione libri II. teste catalogo pag. 176 sq. — In bibl. *Bodleiana* inter codd. orientales, Apollonius de sectione linearum secundum proportionem cum aliis scriptis mathematicis. (pag. 610.) — libri posteriores Apollonii de conicis sectionibus, *arabice* per *Thebit*, filium Korrae, (rectius, Thabet ben Corrah. conf. *Herbelot*. Bibl. orient. pag. 846. *Montucla* I. pag. 346.) cum diagrammatibus, fol. eiusdem de conicis sectionibus, libri VII. (pag. 613.) — conicorum libri IV. graece, eadem gr. sed schematibus et demonstrationibus destituta, (pag. 617.) — inter codd. latinos *Apollonius* analyticus, II. voll. 4. et Apoll. conica cum notis H. Sauilii, (pag. 620.) — In bibl. collegii vniuersitatis *Oxon.* Some things of *Apollonius Pergaeus* by Anderson, Snellius etc. Doctrine of angular sections etc. by *Richard Rawlinson*. (pag. 624.) — in aliis *Angliae* biblioth. Conicorum libri IV. et Eutocii commentar. in eos, graece. (pag. 637.) — In bibl. *Vffenbachiana* Apoll. de sectionibus conicis cum figg. artificiosissimis. — idem de section. conicis cum notis, II. voll. eaedem propositiones, breuiori methodo demonstratae, ab Abdól Melick Sjirazita, Persa, (pag. 646.) *Harl.*]

Libri quatuor posteriores conicorum Apollonii nusquam adhuc reperti sunt graece; verum *quintus*, *sextus et septimus*, arabice versi siue in epitomen missi ab *Abalphato*, filio Mahmudi, Isphahanensi, Persa, ad regem Abicaligiarem, qui ab anno Hegirae 372. a. Chr. 982. rebus praefuit, ex MSto Florentino inciderunt in manus *Abrahami Ecchellensis*, qui, adiutus nnn) a *Io. Alphonso Borello*, mathematicis exculto disciplinis, eosdem latine, haud ita commode, vt notauit Halleius, transtulit, et cum *Borelli* commentario edidit Florentiae a. 1661. fol. addito Archimedis libro assumtorum, de quo supra dixi. [vid. *Clement.* l. c. p. 416 sq. not.] Testatur hic Abalphatus, primos quatuor libros pridem a suis lectos ex versione arabica, (illa fortassis, concinnata sub regno ooo) [?] Almamuni ppp), qui Caliphatum iniit ab anno Hegirae 203.) sed hosce tres a se primum fuisse translatos. Aliam arabicam versionem siue epitomen versionis Thabit ben Corrah eorumdem trium librorum, (nisi quod septimi libri propositiones postremae ab editore sunt omissae,) auctore *Abedilemelico* siue *Abdolmelec Shirazita*, Persa, ante annos 500. confectam qqq), ex Oriente secum adtulit *Christianus Rauius*, et a *Samuele Reyhero*, mathematum professore rrr), latine redditam vulgauit Kiloniae a. 1669. 8. aliis quibusdam arabicis Apollonii interpretibus in praefatione commemoratis, et breuiter etiam notatis iis, quibus arabica versio priorum quatuor librorum differt a Commandini siue Richardi editione. Adtulit et Iacobus Golius ex Oriente codicem arabicum librorum V. VI et VII. in quo sextus hanc praefixam habet epistolam: *Mitto ad te*, Attale, *sextum conicorum, in quo propositum nobis est agere de sectionibus aequalibus et inaequalibus, similibus atque dissimilibus, eorumque diuisione. Plura autem de hisce diximus, quam ii, qui ante nos geometrae fuerunt, docuimusque* etc. Ad calcem eiusdem codicis Goliani notatum fuit, quod *octauus* Apollonii liber non translatus fuit ab Arabibus, quod illorum exemplaria etiam illo libro caruerunt: *quamquam testatur doctissimus scriptor Aben Nedin,*

nnn) De hoc itaque intelliges, quod scripsit *Richard Simon*, tom. IV. bibl. critique pag. 45. tom. 4. Lettres choisies, pag. 39.

ooo) Hinc videtur falli *Gregorius Abulpharajus*, qui in Hist. Dynast. pag. 41. non quatuor solos, sed septem libros Apollonii, tempore Almamuni translatos, scribit. Certe fallitur in iis, quae subiungit: *Hic autem liber vna cum altero, ab eodem composito, in causa fuit, quod composuerit Euclides librum suum longo post tempore.* Constat enim, Euclidem Apollonio fuisse antiquiorem. *Fabric.* — conf. notam ad §. XVII. auctor arab. apud *Casir.* l. cit. pag. 385. „Huius conicorum libri, ait, tractatus *septem*, etsi prooemium *octo* indicet, *Almamone* imperitante, in sermonem arabicum translati sunt. Itaque liber *octauus* nonnisi librorum septem synopsis est, continetque corollaria quaedam, hypotheses nimirum, maxime vtiles scituque dignas. Is ab eo tempore ad hanc vsque diem a multis quidem huius disciplinae peritis perquisitus est; nihil tamen certi de illo compertum. Re cum quibusdam aetatis nostrae mathematicis collata, ex iis vnus librum hunc se vidisse mihi testatus est: verum ex libri descriptione, quam mihi ille ab auctoris mente prorsus alienam exhibuit, cum libri argumentum nescire probe intellexi, quare ab illo discessi, hominem in sua relinquens inscitia.“ conf. not. ad §. XVIII. init. — Ibidem, „*quatuor*, scribit Arabs, *priores libros*, quos emendauit *Ahmad Ben Musa*, arabice conuertit *Helal ben Helal* Emessenus; *posteriores* vero tres opera *Thabeti ben Corrah*, *Harranitae*, arabice prodiere.“ De hoc Thabete copiose agitur in eadem *Casirii* bibl. I. pag. 356 sqq. adde supra in notitia codicum versus finem. *Harl.*

ppp) Confer *Renaudotum* de barbaricis Aristotelis versionibus, supra in vol. III. p. 298. *Harl.*

qqq) Adde codicum notitiam fin. *Harl.*

rrr) Vide acta eruditorum Lips. ann. 1685. pag. 399. *magis, quam facile existimari potest, barbare* traduxisse Rauium, notat Halleius praefat. ad Apollonium.

Nedin, (Golii verba agnoſcis apud Merſennum pag. 275.) *qui philoſophorum arabum operumque ab illis editorum circa quadringenteſimum a Mahammade annum elenchum deſcripſit, partem illius octaui libri verſam fuiſſe, aſſeritque, omnes Apollonii libros ſua exſtare lingua, eosque plures, quam Pappus enumeret.* Suſpicatur quidem Claudius Mydorgius, libros illos, arabice editos, eſſe cuiusdam Arabis, ſub Apollonio latentis, non ipſius Apollonii; ſed argumentum, quo vtitur, tantum probat, interpretem, quod in aliis etiam ſcriptis Arabes feciſſe conſtat, libertate vſum eſſe quaedam interpolandi. De octaui libri figuris quibusdam repertis meminit *Bartholomaeus Herbelotus* bibl. Oriental. pag. 119. *Depuis le tems de Khalife Almamon jusqu'en l'an 1000. et plus de l'Hegire ce huitieme livre n'a point été trouvé, et on croit, qu'il eſt caché dans quelques Bibliotheques des Grecs, ou il eſt conſervé pretieuſement a cauſe de ſa rareté. Aben Mouſſa dit, qu'outre les ſept livres d'Apollonius on a trouvé encore quatre figures du huitieme etc. Ahmed ben Mouſſa Al-Hamaſſi, natif de la ville d'Ems ou Emeſſe, en a traduit les quatre premiers, et* [☛] *Thabeth Ben Corrah a traduit les trois autres; c'eſt ainſi qu'en parle l'Auteur du livre intitulé:* Navader al akhbar, les narrations curieuſes. *Haſſan ben Mouſſa Ben Schaker a revu et corrigé cette traduction.* Gemina leguntur pag. 978. [Conf. notam antecedentem. In bibl. Leidenſi, (catalog. pag. 453—455.) inter codd. orientales, exſtant *Apollonii Pergaei* conicarum ſectionum lib. V. VI et VII. in arabicam linguam verſi a *Thabit ben Cora* — *Apoll. Pergaeus* de conicis ſectionibus, calligraphice et figg. geometricae neceſſariae ad explicandum Apollonium Pergaeum de ſectionibus conicis. De *arabicis* Apollonii etc. verſionibus vide *Aſſemani* catal. mſstorum biblioth. Florent. pag. 380. *Montuclam* I. pag. 357 ſq. 379. *Harl.*]. — Nouiſſime *Halleius* in praeclara ſua Apollonii editione tres iſtos libros vertit latine ex cod. Bodleiano verſionis arabicae, quam annis abhinc 450. et vltra compoſuit Thabit ben Corrah et emendauit Beni Moſes; Naſir Eddinus Tuſaeus vero circa a. Chr. 1250. recenſuit. Adhibuiſſe etiam ſe teſtatur codicem Golianum arabicum ſeptem librorum, emendatum ab Ebn Mohamed Ebn Al-Haſan Tuſaeo et Achmed Ebn Aly Abulfaray Mohamed; e quo codice varia emendauit ac ſuppleuit, etiam in prioribus libris quatuor graecis. Octauum denique librum ex Pappi lemmatis et ingenio ſuo reſtituit addiditque.

De problemate Apollonii, *dare in vna ſuperficie duas lineas, quae numquam coincidant, licet ſemper adpropinquent*, ſcriptum Rabbi Moſis prouincialis, latine verſum a Franciſco Baroccio. vid. *Wolf.* bibl. hebr. tom. III. pag. 806.

Apollonii Conica integritati ſuae, ordini et nitori reſtituta ab *Elia Aſtorino*, Carmelita, Neapoli 1702. 4.

Guid. Grandi compendio delle ſezioni coniche d'Apollonio, con aggiunta di nuove proprietà delle medeſimi a ſezioni. Florentiae 1722. 12. vid. Act. erud. Lipſ. ſupplem. tom. VIII. pag. 434 ſqq. Giornale d'Italia tom. 34. pag. 375.

[Elementa ſectionum conicarum, conſcripta ad vſum Fauſtinae Pignatelli — edita vero in gratiam ſtudioſae iuuentutis, autore *Nicolao de Martino*, regio mathem. profeſſore, Neapoli, tom. I. II. 1734. 8. conf. acta erudit. Lipſ. ann. 1736. Menſe Ianuar. p. 44 ſqq.]

Marini Ghetaldi Apollonium rediuiuum iam ſupra memorauimus. — *Alexander Anderſon*, Aberdonenſis, 1612. 4. Pariſ. edidit ſupplementum Apollonii rediuiui; quo perfecit ea,

ea, quae deerant in Ghetaldi libro: — *Willebrordus Snellius* Apollonii Pergaei libros de sectione determinata et de rationis ac spatii desectione latine vertit etc. 1613.

In *Petri Herigonii* cursu mathematico, Paris. 1644. 8. VI. tom. in tomo primo sunt nr. 3—6. Apollonii Pergaei de determinata sectione geometrica a Will. Snellio restituta; eiusdem Apollonii inclinationum geometria a Mar. Ghetaldo restituta, et tactionum geometria a Franc. Vieta restituta.

Apollonii conicorum libri IV. methodo noua illustrata et succincte demonstrata per *Isaacum Barrow*. Cum Archimedis operibus et Theodosii sphaericis per eundem Barrow, Londini 1675. 4. vid. *Clement* l. c. pag. 416. not.

Io. Bronau commentarius in Archimedis et Apollonii Pergaei sectiones conicas. Londini 1675. 4.

Paul. Matthiae Doriae ad Hyacinthum a Christophoro epistola, in qua ostenditur, parabolam Apollonianam, quomodocunque describatur, lineam geometricam non esse, atque adeo falsa esse, quae de omnibus reliquis curuis tradi solent, (italice scripta.) Editio ab auctore reuisa et aucta. Amstelodami 1718. mense Nou. examinatur in Act. erudit. supplem. tom. VII. pag. 201—210. et adduntur pag. 216 — 217. ad dialogos Doriae animaduersa quaedam, in quibus ratio redditur excerptae methodi Dorianae, insertis actis ann. 1717. m. Maio. adde, quae sequuntur a Fabricio obseruata, et *Heilbronner* pag. 276 sq. *Harl.*

Post deperditos *Pappi*, *Sereni*, *Hypatiae* in Apollonii conica commentarios, e recentioribus plurimi post Apollonium sss) de ratione conicarum sectionum scripsere, vt iam laudatus Mydorgius, ann. 1632. cuius elementa Apolloniauis simpliciora facilioraque Sereno in synopsi sua subiecit Mersennus. vid. Io. Wallisii Opp. I. pag. 295 sqq. et II. pag. 683. Gregorius item a Sancto Vincentio, Iesuita, in acutissimis geometriae tomis, sub titulo Quadraturae Circuli editis, tum Iacobus Milnes ttt) in sectionum conicarum elementis, edit. III. ann. 1723. Isaacus quoque Barrow, et in Apollonio rediuiuo Willebrodus Snellius, Marinus Ghetaldus et Alexander Andersonus uuu), *Franciscus Vieta* in Apollonio Gallo, [in Opp. mathematicis, Paris. 1609. fol. — recusis opera *Franc. a Schooten*, Lugd. Batau. 1646. fol. nr. 11.] Beniamin Bramerus in Apollonio Catto, *Vincentius Viuiani* vvv) libro de maximis et minimis siue geometrica diuinatione in quintum conicorum Apollonii, nec non diuinatione altera de locis solidis, Florent. 1659. fol. *Bartholomaeus Intieri* Florentinus in Apollonio ac Sereno promoto, qui liber praela euasit Neapoli ann. 1704. 4. *Guil. Franc. Marchio Hospitalius* in tractatu analytico postumo gallice scripto, de sectionibus conicis. Paris. 1704. 4. anglice ab *E. Stone*. 1728. 4. conf. Memoirs for the curious 1707. pag. 365. Act. erud. 1708. pag. 45. Iourn. des Savans, 1721. pag. 3. — *L. Treviger*, Cantabrig. 1731. 4. vid. Acta erudit. 1734. pag. 133. *Poivreus*

sss) Apollonium Pergaeum cum Rhodio confundi et scripta vtriusque perturbatissime referri videas in bibliotheca reali philosophica pag. 83.

ttt) Vid. Acta erud. Lips. 1703. pag. 226.

uuu) Vide ad §. sequentem voc. *Neuaeus*. *Harl.*

vvv) Vide de hoc Viuiani libro, quo solis sagacibus coniecturis argumentum libri V. Apollonii, numquam a se visi, adsequutus est, elogia historica academiae gallicae illustrium pag. 68. 69. Obiit vir praeclarissimus Florentiae in patria a. C. 1703. d. 22. Sept. aetatis 82. teste *Iulio Negri* pag. 132. historiae scriptorum Florent. —

Poivreus in Traité des sections du cylindre et du Cone etc. Parif. 1704. 8. vid. Act. erudit. 1707. pag. 132. *Laurentius Lorenzinius*, Viuiani discipulus, vid. Acta erudit. 1723. pag. 73. *Vincentius Santini* in: Delle Sezzioni coniche dedotte nuovamente in Piano dal Cerchio etc. Lucae, 1722. 8 vid. Acta erud. tom. VIII. supplem. pag. 431 sqq. *Philippi de la Hire* de sectionibus conicis libri IX. 1685. fol. vid. Acta erud. 1685. p. 398. *Des Chales* in mundo mathematico, [— *Christiani* comment. de calculo infinito, vid. ad §. XVI. fin. *Kaestner.* in: Hamburgisch. Magazin, tom. XVII. part. II. etc. aliique recentiores, quorum labores et cogitata hic recensere, neque vacat, neque opus est.]

[Inter deperdita aut nondum vulgata Apollonii scripta olim numerabantur

Λόγȣ ἀποτομῆς *libri duo de sectione rationis siue proportionis.* *Pappus* libr. VII. p. 241. 242. 262 sq. meminit illorum. Versionem libri primi arabicam Thabet ben Korrah non modo accuratissime castigasse, sed duobus etiam commentariis exornasse, illorum vero secundum, qui vix intelligi possit, minime correxisse, perhibetur in arabica philosophorum bibl. apud *Casir.* I. m. p. 388. — Illi libri arabice exstant Oxoniae inter libros Seldenianos. Adde supra in notitia codicum msstorum: et

Χωρίȣ ἀποτομῆς *libri duo de spatii sectione.* Pappus libr. VII. pag. 241. 242. 263. Duo haec opuscula primum in lucem edita sunt ab Halleio:

Apollonii Pergaei de sectione rationis libri duo. Accedunt eiusdem de sectione spatii libri duo restituti. Praemittitur Pappi Alexandrini praefatio (graece edita) *ad VII^{mum} collectionis mathematicae cum lemmatibus eiusdem Pappi in hos Apollonii libros. Opera et studio Edmundi Halley*, apud Oxonienses geometriae Professoris Sauiliani. Oxonii, e theatro Sheldoniano, 1706. 8.

Conf. acta erudit. Lips. 1707. p. 103 sq. *Clement* l. c. p. 417. Libros de sectione rationis Halleius non tam ex arabico vertit interprete, quam potius ex figuris additis sensum odoratus est vir sagacissimus, quum arabicae linguae vix mediocrem haberet cognitionem. At Bernardus iam decimam fere partem verterat, illoque mortuo Henr. Aldrich in versione Bernardina castigauerat nonnulla. Arabicum vero illud mstum ex lingua graeca in arabicam translatum esse, probat Halleius, quod in diagrammatis lineae notas secundum ordinem alphabeti Graecorum dispositas habeant, qui ab ordine alphabeti Arabum plane diuersus est. Factam coniicit hanc versionem circa a. Chr. 820. auspiciis Almaimonis Chalifae siue imperatoris Saracenorum. *Isaac. Newton* maximi fecisse dicitur Apollonii de sectione rationis libros, ex quibus clariorem analyseos veterum ideam haurire liceat, quam quae ante editum ab Halleio hoc antiquitatis monumentum fuerit Geometris. vid. praefationem ad conspectum philosophiae If. Newtoni, (*a View of Sir If. Newtons Philosophy,*) Londini 1728. 4. et acta erud. Lips. a. 1730. mens. Aug. p. 339. — Libros autem de sectione spatii, iam olim deperditos, post Snellium, Halleius ex ingenio propriisque meditationibus ita restituit, vt ab ipsius Apollonii opere non multum discrepare confideret.

Apollonius germanice versus prodiisse dicitur Cassellis, 1658 et 1683. 4. *Harl.*]

XX. Scripta Apollonii cetera, deperdita pleraque, quae laudari obseruaui a Pappo et aliis, haec sunt:

Ἐν ἀναλυομένῳ τόπῳ *in loco resoluto* laudatur ab Eutocio pag. 11. ad Apollonium, edit. Oxoniensis. conf. *Marin.* ad data Euclidis pag. 458. edit. Oxon.

Διωρισμένης τομῆς libri duo de determinata sectione ᵂᵂᵂ). *Pappus* lib. VII. pag. 243. 263. 281. 305. *Fabric.* — In arabica philosophorum vita, apud *Casir.* l. m. pag. 385. scripta Apollonii recensentur: in his, „*de determinata sectione libri II.* quorum prior a Thabeto emendatus est: secundus, etsi arabice conuersus, vix intelligitur." Ibidem nominantur Apollonii scripta:

De linearum sectionibus similibus, libri duo.

De circulis sese inuicem tangentibus liber I. Argumentum de tactionibus ab Apollonio tractatum, illustrauit etiam Euangelista Torricellus.

De duabus lineis, quae, extra angulos rectilineos aliquantulum positae, inter sese occurrunt, liber a Thabeto Ben Korrah memoratus. *Harl.*

Περὶ ἐπαφῶν libri duo. *Pappus* lib. VII. pag. 243. 328. 345.

Ἐν τῷ περὶ τȣ̃ κοχλίȣ γράμματι Apollonium laudat *Proclus* II. ad Euclid. pag. 29.

Ἐν τῇ καθόλȣ πραγματείᾳ Apollonius laudatur a *Marino* in Προθεωρίᾳ ad data Euclidis statim sub initium.

Νεύσεων *libri duo de inclinatione,* siue de inclinatis corporibus, *Pappus* lib. VII. pag. 241. 249. 305. 313. 328. et *Marinus* ad data Euclidis, pag. 453. edit. Oxon. *Alexander Andersonus,* Aberdonensis Scotus Paris. 1612. 4. edidit supplementum Apollonii rediuiui siue analysin problematis ad doctrinam Apollonii περὶ νεύσεων, a *Marino Ghetaldo,* Patricio Ragusino, restitutam. *Fabric.* — [Lucem adspexerunt *Apollonii* inclinationum libri duo a *Samuele Horsley* restituti. Oxon. typis Clarendon. 1770. 4. *Harl.*]

Περὶ τῆς συγκρίσεως τȣ̃ δωδεκαέδρȣ καὶ τȣ̃ εἰκοσαέδρȣ τῶν εἰς τὴν αὐτὴν σφαῖραν ἐγγραφομένων. Binas huius libri ἐκδόσεις memorat Hypsicles praefat. ad lib. XIV. Euclidis. Locum Hypsiclis integrum descripsi supra cap. XIV. §. 4.

Τόπων ἐπιπέδων *libri duo de locis planis, Pappus* lib. VII. pag. 241. 247 et 438. [P] [in bibl. arab. apud Casir. l. c. citatur *de locis planis, eorumque sectionibus similibus liber primus.*] Horum argumenta ac rationem diuinare et ex ingenio restituere iam ante ann. 1634. conatus est *Paulus Fermat,* senator Tolosanus: in eius Opp. mathemat. p. 12 sqq. Tolosae 1679. fol. Inde *Franc. Schooten.* Lugd. Bat. 1657. [Postea prodierunt *Apollonii* locorum planorum libri II. restituti a *Roberto Simson,* lat. Glasguae, Foulis. 1749. 4. *Harl.*]

Ὠκυτόβοος, quo in libro videtur egisse de numeris quantumuis magnis inter se multiplicandis: quae res ante inuentas cifras paullo intricatior fuit. Eutocius ad Archimed. de dimensione circuli. Confer *Wallisium* ad fragmentum Pappi proposit. 18. Halleius ὠκυτόκιον legit, velut a celeri productione repetito vocabulo.

[*Alchindus*

ᵂᵂᵂ) Ex ingenio suo restituere conatus est *Willebrordus Snellius,* quemadmodum etiam libros de rationis et spatii sectione, et de inclinatis lineis siue corporibus. vide descriptionem academiae Leidensis pag. 225. *Fabric.* — Inscriptio libri Snelliani est: *Apollonius Batauus* s. exsuscitata geometria Apollonii Pergaei περὶ διωρισμένης τομῆς. Leidae 1608. 4. *Harl.*

[*Alchindus* in Euclidis proposito refert, huius elementa geometriae ab *Apollonio* conscripta esse, eademque in libros XV. digesta. Quum autem huiusmodi operis studium successu temporis nonnihil intermissum esset, quidam ex alexandrinis regibus ad geometriae cognitionem sibi comparandam amplificandamque excitatus, Euclidem, ea tempestate notissimum, laudatum opus castigare atque illustrare iussisse dicitur in bibliotheca philosophorum arabica apud *Casir.* l. m. p. 340. vbi quoque commentatores in illud opus arabici nominantur. *Harl.*]

Periit et *Hypatiae*, quae Isidori philosophi vxor fuit, commentarius in conica Apollonii, a Suida memoratus.

Inter singulares viros Apollonius noster haud immerito refertur a Vitruuio libro et capite primo: *Hi autem inueniuntur raro, vt aliquando fuerunt Aristarchus Samius, Philolaus et Archytas Tarentini, Apollonius Pergaeus* (ita etiam MS. Arundel. nam male quaedam editt. *Pergamenus*) *Eratosthenes, Cyrenaeus, Archimedes et Scopinas* (an *Scopas?*) *ab Syracusis, qui multas res organicas et gnomonicas, numero naturalibusque rationibus inuentas atque explicatas posteris reliquerunt.* [conf. ad §. XVII. notata.] Arabibus *Apollonius* dicitur, perinde vt Euclides quoque, *Alnagiar*, quod fabrum lignarium denotat, sed ab illis vsurpari videtur pro Geometra. Nam et a Graecis magnum Geometram dictum Apollonium, iam supra ex Eutocio notare me memini. *Fabric.* — Apud *Herbelot* in bibl. orient. pag. 978. a. Hagi Khalfah, dum memorat in bibl. sua orientali arabicam Apollonii figurarum conicarum versionem e graeco factam, Apollonium nominat *Alnagiar, Alhakim Alriadhi*, fabrum aut architectum, et philosophum moralem. *Harl.*

XXI. Operae pretium est, tribus hoc loco verbis agere etiam de EVTOCIO, Ascalone, Palaestinae ciuitate, nato, qui *Isidori* xxx), mechanici, Iustiniano imperante clari, discipulus fuit, et commentaria sua in libros Archimedis de sphaera ac cylindro dicauit *Ammonio*, quem κράτιστον φιλόσοφον vocat, Hermiae filium et Procli, a. C. 485. defuncti, discipulum, ni fallor, compellans. [vid. ad §. XI. circa fin.] Meminit etiam Eutocius Theonis yyy), Alexandrini,

xxx) In fine commentar: Εὐτοκίου Ἀσκαλωνίτου ὑπόμνημα εἰς τὸ Ἀρχιμήδους, ἐκδόσεως παραγνωσθείσης τῷ Ἰσιδώρῳ, ἡμῶν διδασκάλῳ,

Εὐτοκίου κεινοῦ γλυκερὸς πόνος, ὅν ποτ' ἐκεῖνος
Γράψεν τοῖς φθονεροῖς πολλάκι μεμψάμενος.

Isidori, Milesii, mechanici, mentio in *Procopii*, rhetoris, descriptione S. Sophiae p. 284. libr. I. κτισμάτων.

yyy) *Eutocius* in proposit. 4. libri II. de sphaera ac cylindro p. 28. ὡς ἔστιν εὑρεῖν ἐντυγχάνοντας Πάππῳ τε καὶ Θέωνι καὶ Ἀρκαδίῳ ἐν πολλοῖς συντάγμασι οὐκ ἀποδεικτικῶς, ἀλλ' ἐπαγωγῇ τὸ λεγόμενον παριστῶσι. Idem ad lib. de circuli dimensione pag. 49. ὅπως δὲ δεῖ σύνεγγυς τὴν δύναμιν πλευρὰν τὸν δοθέντα ἀριθμὸν εὑρεῖν, εἴρηται μὲν Ἥρωνι ἐν τοῖς μετρικοῖς, εἴρηται δὲ Πάππῳ καὶ Θέωνι καὶ ἑτέροις πλείοσιν ἐξηγουμένοις τὴν μεγάλην σύνταξιν τοῦ Κλαυδίου Πτολεμαίου. Meminit etiam *Pappi* commentar. ad Apollon. pag. 6. et ad Archimedem pag. 16. ad lib. II. de sphaera ac cylindro, vbi duas medias proportionales inuenire docet ex mente *Platonis, Heronis*, (ἐν μηχανικαῖς εἰσαγωγαῖς καὶ ἐν τοῖς βελοποιητικοῖς) *Philonis* Byzantii, *Apollonii*, (Pergaei) *Dioclis* (ἐν τῷ περὶ πυρίων) *Pappi*, (ἐν μηχανικαῖς εἰσαγωγαῖς) *Spori*, (Nicaeni, quem iterum citat prooemio in lib. de circuli dimensione pag. 49. et in fine pag. 55. mentionem faciens Ἀριστοτελικῶν eius κηρίων siue Mellificii Aristotelici,) *Menaechmi, Archytae*, (ex Eudemo Rhodio, Peripatetico, cuius Geometricam historiam laudat pag. 49.) *Eratosthenis* ad regem Ptolemaeum, subiectis eius philosophi versibus

drini, qui [P] qui trecentis amplius post Christum annis fuit, et Pappi eadem cum Theone aetate sub Theodosio M. clari Alexandriae philosophi. Monumenta *Eutocii* edita haec sunt:

1) *Commentaria ad libros II. Archimedis de sphaera ac cylindro*, scripta, vt iam dixi, ad *Ammonium*. Meminit horum ad Apollonii conica, pag. 14.

2) *Commentaria ad librum* eiusdem *Archimedis de circuli dimensione*.

3) *Commentaria ad libros II.* ἰσοῤῥοπικῶν, quae *Petro* cuidam inscripsit.

4) *Commentaria in quatuor priores libros conicorum Apollonii Pergaei*, ad *Anthemium* zzz), quem sodalem carissimum adpellat. Illa vna cum figuris, ab Eutocio, (vt ipse testatur pag. 7. et alibi,) additis, verum latine prodierunt ex versione *Fred. Commandini*, Bononiae 1566. fol. et Pistorii 1696. fol. Graece exstant MSta in biblioth. regis Galliae, teste Labbeo biblioth. nou. MSS. pag. 117. [in biblioth. ducis Mutinensis, teste Montfaucon. adde indicem codd. Apollonii Pergaei supra exhibitum, et *Heilbronner* passim in historia matheseos.] —. Ex codice msto Barocciano, *graece*, addita Commandini versione, subinde emendata, vulgauit *Edmundus Halley* in luculenta sua Apollonii editione. Oxoniae 1710. fol. [Mentio quoque hic iniicienda est *Euphranoris* μηχανοποιοῦ (*mechanici*), qui vnus fuit ex Sicyoniis exsulibus, tempore Antigoni et Ptolemaei, regis Aegypt. atque Ecdeli, Arcadis, philosophi. Is Arato, Cliniae, principis quondam ciuitatis Sycyoniorum, filio scalas fecit solutiles ad vrbem occupandam. vid. *Plutarch.* in vita Arati, cap. 6. pag. 514 sq. tom. V. Opp. Plutarchi, edit. Reiske. *Harl.*] Ad calcem praefationis ad libr. IV. ait Eutocius, se posteriores etiam quatuor libros Apollonii similiter in gratiam Anthemii illustraturum, quod num fecerit, haud constat. Certe videtur recensuisse. — Meminit etiam pag. 14. suorum commentariorum in primum magnae Syntaxeos Ptolemaei.

versibus de cubi duplicatione,) et *Nicomedis* e libro περὶ τῶν κογχοειδῶν γραμμῶν, non etiam *Philoponi*, nisi hunc quoque in codice suo legit Georgius Valla, vt suspicetur aliquis e Philandro ad Vitruuii IX. 3. Sed in editis Eutocii commentariis Philoponum, qui saeculo sexto floruit, laudatum non inueni.

Citantur praeterea Eutocio Apollonius Pergaeus in elementis conicis pag. 40.

Ἐν τῷ ὠκυτοβόῳ pag. 55.

Antipho et Hippocrates Chius quadraturam circuli inquirentes pag. 49.

Hero ἐν τῷ ὑπομνήματι τῷ εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν εἰσαγωγὴν, (Nicomachi, Geraseni,) pag. 28.

Magni Logistica pag. 55.

Nicomachus ἐν πρώτῳ μουσικῆς pag. 28.

Philo Gadarenus pag. 55.

Laudat et p. 1. illud Socraticum e Platone, ὡς τοῦ θεοῦ συλλαμβάνοντος πάνυ εἰκὸς καὶ ἐπὶ τέλος ἡμᾶς τῆς σπουδῆς ἐλθεῖν, quod et ipsum diuina adnuente benignitate me consecuturum confido.

zzz) Hic ipse videtur esse *Anthemius Trallianus*, mechanicus, cuius meminit *Tzetzes* Chil. II. vers. 151. et XIII. hist. 457. et cuius librum περὶ παραδόξων μηχανημάτων adhuc superesse MS. notaui supra §. XI. Confer *Procopii*, rhetoris, locum supra, ad cap. de Archimede §. XI. datum, e quo constat, Anthemium hunc cum Isidoro Milesio celebre illud S. Sophiae templum a. C. 532. condidisse. Plura de hoc Anthemio *Agathias* lib. V. pag. 144 sq.

CAPVT

CAPVT XXIII

VETERVM MATHEMATICORVM SCRIPTA, QVAE REPERIRI POTVERVNT, DIGERENDA

VOLVMINIBVS XIV

quorum catalogum ab *Edwardo Bernhardo* [a]) pridem compositum Thomas Smithus vir clariss. subiecit eius vitae ad calcem epistolarum Huntingtonianarum editae Lond. 1704. 8.

VOL. I.

EVCLIDES.

I.

Elementorum libri quindecim iuxta editionem graecam, Basileae 1533. collatam cum MSS. Gr. Bodl. Arch. B. 25. et Bodl. S. 4. 9.

Vna cum versione latina Fr. Commandini. Pisauri 1572. et Pisauri 1619. aliquot in locis emendata.

Principia, quorum in construct. et demonstrationibus vsus est, in margine adnotata.

Schemata aeri incisa.

Demonstrationes, symbolis breuissime expressae, ex editis D. Barrouii, et scriptis D. D. Oughtredi et Rawlinsoni.

Scholia vetera

Graecorum, ex codd. MSS. et editione Commandini:

Arabum, ex MSS. Arab. in Arch. Bodl. recensente Thebeto Corraide, [P] et in bibl. C. V. D. Pocockii, et in bibl. Coll. D. Ioan. Bapt. Oxon.

Item iuxta traditionem Chogia Nasireddini Persae, Romae 1594. Exstat autem et Persice inter MSS. bibl. Coll. D. Ioan. Bapt. Oxon.

Item ex versione latina, quam ex Arabico fecit Adelardus, manuscripta in Museo Bodl. Ambulac. 178. et Arch. Digb. 174. et Coll. Trin. Oxon. 24. et MS. Bal. 239. et Cant. Pen. 61. et 69. et Caii 1. et Seld. Arch.

Per Campanum. Paris. 1516. et Basil. 1546. et MSS. Bodl. A. 3. 8. Med. et Y. 1. 2. Th.

Syriaca ex MSS. Syr. in Arch. bibl. publ. Cantabr.

a) Obiit Edwardus Bernhardus, viris maximis et aetatis nostrae ornamentis merito annumerandus, Oxoniae ann. 1697. 12. Ianuar. anno aetatis 95. — De *Dasypodii* versionibus scriptorum graecorum mathematic. vid. *Keplerianas* epistolas CXLIIII. *Fabric.* — Retinui hoc caput propter insertam codicum mstorum et aliorum librorum notitiam. conf. cl. *Scheibel* in Einleitung zur mathematischen Bücherkenntniß part. VI. Breslau. 1775. 8. pag. 651—673. *Harl.*

Adnotationes viri illuſtris, D. Sauilii, et aliorum, ex MSS.

Excerpta, (neceſſaria quidem,) ex ſcriptis recentiorum iam vulgatis Fluſſ. Candallae, Peletarii, Zamberti, Tartaleae, Clauii, Billingleii noſtratis 1496. Camilli, Taurelli, Welperi, Camerarii 1577. Cattaldi, Schulerii, Bettini, Io. Benedicti, Dibuadii, Puteani, Scheubelii, Lanſii, Tacqueti, Barrouii, Herigonii, Cottignez, Fabri, Arnoldi, Oughtredi, Walliſii, Sturmii, Cardani, Richardi, Daſypodii, Bouilli, praecipue vero Fr. Commandini.

Procli commentarius in elementorum lib. I. graece quidem ex edit. Baſileenſi ad fidem codd. in Arch. Pembr. 161. emendata. Idem ille liber, quo in verſione ſua concinnanda olim vſus eſt Baroccius; latine vero ex verſione Barocii, (ſed correcta,) cum notis.

Iamblichus περὶ κοινῆς μαθηματικῆς gr. lat. ſtudio D. Tennulii, e MSS.

Problematum Euclideanorum Analyſis per Fr. Schotenium ex ſchedis illius geometrae.

De ſuperficierum diuiſionibus opus egregium a Ioanne Dee, Londinenſi, reſtitutum, Mohammede Bagdedino (Babylonio) vel auctore vel interprete. Latine cum notis Fr. Commandini iuxta edit. Piſaur. 1574. 4. Giornale d'Italia tom. 19. pag. 173 ſq. Prodiit etiam italice, Piſaur. 1570. 4.

Thabeti liber conſimilis argumenti, arabice et latine, ex codd. Arab. Seldeni cum notis.

Excerpta ex Martiani Capellae libro ſexto, collata cum MSS. antiquiſſimis in Arch. Seld. et in Coll. Ben. Cantabr. 181. et Digb. 221. Merton. 70. et Ben. 185. et Laud. L. 71.

Ex Boethio H. I. 10. [P]

Iſaacus Argyrus de figurarum transmutatione gr. lat. e codd. MSS. Pembr. 70. 393. et Pembr. 111. 73. et Seld.

Iſaacus, monachus, in ſex priores lib. Element. Argentorat.

Anonymus de menſurandis ſolidis MSS. Digb. 104. 154. et in bibl. Sauiliana. Vide et K. 44. et K. 17. in Arch. Laud. item K. 61. Laud.

Mich. Pſelli geometria, hoc eſt, geodaeſia διὰ ςίχων gr. MS. Pembr. 76. 412.

D. Sauilii praelectiones ſecundum edit. Londinenſem 4.

Praefatio de Euclide eiusque operibus, quantum poſt Proclum ac Sauilium licet.

Nicephori Blemmidae fragmentum de geometria et de ſtellis MS. gr. Pembr. 106. et in Pſ. 8. ibidem.

Nicephori Gregorae quaeſtiones philoſophicae et mathematicae: inter alia, de menſura arcae Noe ex Origene, gr. MS. Pembr. 48.

Idea Trigonometriae folio vnico.

Hic forte vel ad Heronem, et de geometria practica ex MS. bibl. Sauil. et Digb. et Seld. et D. Gronouii, atque ex Clauio, Herigono, Steuino, Tacqueto, Pitiſco, etc. Sed quam breuiſſime.

Index

Index.

II. Euclidis data gr. lat. ex edit. D. Hardy, 4. Parif. 1625. collata cum edit. lat. Basil. 1546. et cum MSS. graecis in Arch. Pembr. 161. et cum MSS. arab. in Arch. Seld.

Vna cum praefatione Marini gr. lat. et scholiis veterum atque etiam recentiorum manuscriptis.

Thabeti Data arab. et lat. e codd. Seld. et ex cod. Bodl. Con. Apoll.

Iordani Data Arithmetica ex MS. Bodl. in ambul.

III. Euclidis introductio musica, et sectio canonis, gr. lat. iuxta edit. Meibomii 4. et Penae Parif. 1557. 4. collata cum MS. Ben. 183. et MS. gr. Pembr. 41. cum notis Meibomii et aliorum.

IV. Euclidis, (vti vulgo creditur,) optica et catoptrica gr. lat. vti pridem edidit Pena, Parif. 1557. 4. collata cum lat. Basil. 1546. et Italica edit. Dantis Flor. 1573. et cum MS. gr. in Arch. Pembr. et in bibl. D. Ioan. Oxon. et cum MS. arab. Seld. et cum MSS. lat. in Ambul. Bodl. 178. [P]

Vna cum notis Sauilii et aliorum, et epistola Kepleri, et Penae praefatione.

V. Euclidis phaenomena gr. lat. ex edit. Argent. 1572. 8. et cum scholiis antiquis, et notis Maurolyci, Romae 1592. 4. collata cum MSS. gr. Coll. D. Ioan. Oxon. et Coll. Reg. Cantabr. et in Arch. Pembr. 161. et bibl. Vossianae, et cum MS. arab. Seld. et cum MSS. lat. in Ambul. Bodl. cum notis.

VI. Euclidis fragmentum de Leui et Ponderoso, lat. ex edit. Basil. 1546. collatum cum MS. in Coll. D. Ioan. Oxon. et in ambul. Bodl.

VOL. II.

APOLLONIVS, PERGAEVS, MAGNVS GEOMETRA.

I. Apollonii, Pergaei, conicorum libri VII. Quatuor quidem priores gr. lat. ex versione Fr. Commandini, Bonon. 1566. collata cum versionibus Memmii et Maurolyci. Graece e cod. MSS. biblioth. Sauilianae et biblioth. Leidensis et cod. regis christianissimi 103. Labb. pag. 271.

Adnexis commentario Eutocii lat. ex versione Commandini, et graece ex cod. in Arch. Pembr. 169. atque notis D. Sauilii, et aliorum.

Tres autem sequiores libri, scil. 5. 6. 7. (nam octauus iam olim periit,) arab. et lat. ex translatione arabica Beni Musa, qui editionem Eutocianam expressit, et noua versione latina vna cum notis Abdolmelic, Arabis, qui Apollonii Con. libros septem in compendium redegit, ex cod. MS. Bodl. tum etiam notis Borelli, mathematici egregii, et aliorum, cum schematis et notis ex schedis D. Golii, viri summi. Haec cum lemmatis Pappi.

Translatio arabica Beni Musa ex cod. bibl. Leidensis, (qui etiam MS. optimae notae in catalogo librorum MSS. D. Golii τῦ μακαρίτυ apographum est,) transscripta fuit. Golianus

nus codex etiam quatuor priores Conic. libros exhibet: ſicut et iſte in bibl. Florentina, quem latine vertit A. Echellenſis, non adeo feliciter. [P]

II. Serenus de ſectione Cylindri gr. lat. Graece quidem ex MSS. regis chriſtianiſſimi, et lat. ex verſione Commandini 1566. Bonon. cum notis ipſius, et Sauilii, et aliorum.

III. Apollonii, Pergaei, περὶ λόγȣ ἀποτομῆς libri duo, numquam antehac in Occidente viſi. Arab. et lat. ex MS. Seld. cum notis. Disquirendum, an liber de ſectionibus in bibl. Florentina, cuius mentio fit in bibl. Labbeana, ſit idem illud opus.

IV. Thabet, Abu Hamed, Abu Sahl, Abu Mohammed, et aliorum clariſſimorum geometrarum, aggreſſiones de anguli rectilinei triſectione, arab. et lat. cum notis Forſteri, Borelli, et aliorum. Textum dant MSS. Seld. et Grauii.

V. Thabeti Lemmata arab. et lat. vna cum tractatu eiusdem de rationum compoſitione, etiam arab. et lat. ex cod. MSS. Seld. et Bodl.

Adde Maurolyci V. librum Conicorum.

Accedat, quod neceſſarium eſt, ex Schotenio, Viuiano, Barrouio, Torricellio, Cavallerio, Gregorio a S. Vincentio, Mydorgio, Wernero Norimb. Baroccio, Walliſio, Anderſono, Vieta, Herigono, Ghetaldo, Riccio, Scaligero.

VOL. III.

ARCHIMEDES, SYRACVSANVS.

Archimedis opera: viz.

I. Circuli dimenſio graece ex edit. Baſil. 1543. et ex MS. 43. reg. chriſtianiſſ. Labb. p. 271. Latine vero ex verſione Commandini Venet. 1558. cum notis Arabum ex MS. Seld. arabicis et lat. MSS. in ambul. Bodl. et in Arch. Seld. et in Coll. Caii Cant. 1. atque adnotationibus Commandini, Sauilii, Walliſii, et aliorum; ex Snellio, Pellio, Greg. a S. Vincentio, Lalouera, Gregorio Scoto, Hugenio, et M. de Angelis, aliisque, quod iuuat: ſc. Regiomontano, Cuſano, Peletario, Bouillo, Chriſtmanno, A. Romano, a Ceulen, Buteone, B. Porta, Caſtaldo, Alcalmo. [P]

Eutocius in lib. de circuli dimenſione gr. ex edit. Baſ. et MSS. Gall. latine vero per Commandinum.

II. De lineis ſpiralibus gr. ex edit. Baſil. et MSS. reg. Gall. lat. per Command. cum notis ipſius, et Sauilii, et aliorum. Confer ea, quae Walliſius, Bullialdus, et alii hac de re ſcripſerunt.

III. Quadratum paraboles gr. ex edit. Baſil. et MSS. et lat. per Command. cum commentario ipſius, et opuſculo L. Valerii eiusdem argumenti.

IV. De conoidibus et ſphaeroidibus gr. ex edit. Baſil. et MSS. et lat. per Command. cum comment. eius.

V. De

V. De arenae numero gr. ex edit. Basil. et MSS. reg. Gall. latine per Command. vna cum ipsius annotatis.

VI. De sphaera et cylindro libri II. gr. ex edit. Basil. et MSS. Gall. lat. ex eadem editione Basil. (emendata tamen,) cum notis D. Sauilii, et scholiis Arabum ex MSS. arab. Seld. et lat. in ambul. Bodl. et Arch. Seld. et hebraice versi ex edit. Costae Ben Luca MS. B. 108.

Hanc mathesin ornarunt Torricellius, Tacquetus, Wallisius noster, alii.

Commentarius Eutocii in libros de sphaera et cylindro gr. ex edit. Basil. et MSS. reg. christianiss. et latine ex edit. Basil. (sed correcta.) Huc refer, quae ad duarum mediarum proportionalium ἐφευρεσιν pertinent, ex Cartesio, Hugenio, Slusio, Gregorio vtroque, Wernero Norimb. Gruenbergio, Molthero.

VII. De aequiponderantibus libri duo gr. lat. ex edit. Basil. et MSS reg. Gall.

Eutocius in libros de aequipond. gr. lat. ex edit. Basil. collata cum MSS. regis christianiss. cum commentario Guidubaldi.

Heic de centro grauitatis ex Commandino, L. Valerio, de la Faille, Guldino, Torricellio, Villalpando, et praecipue D. Wallisio.

VIII. De iis, quae vehuntur in aquis, siue περὶ τῶν ὀχουμένων, gr. ex MSS. reg. Gall. latine vero per Commandinum, cum notis eiusdem, et Baldi, et D. Sauilii.

Heic Hydrostatica.

IX. Archimedes, vel potius Zenodorus, de isoperimetris, lat. ex MS. in ambul. Bodl.

X. Archimedis exoterica ex Riualto, cum auctario. [P] Adiicere heic licet Marini Ghetaldi Archimedem promotum.

Propositiones ipsae Archimedeae collatae cum graecis Riualti.

Excerpta nonnulla ex commentariis Riualti, atque ex editione italica Nic. Tartaleae.

Archimedem promittit D. Montonus Gallus. Dedit nuper Borellus librum, cui tit. Archimedes, ita et Fabrius. Legito inde, quicquid nouiter adinuentum.

VOL. IV.

PAPPVS, ALEXANDRINVS, et HERO.

I. Collectio mathematica, graece ex binis MSS. bibl. Sauilianae, edita aliquantum auctior. Habet et gr. MS. D. Lescuyer. Lat. ex versione Commandini, aliquot in locis emendata, vna cum notis ipsius atque aliorum: et ad lib. VII. Apollonii nonulla a Snellio, Ghetaldo, Vieta, et Schotenio restituta.

II. Heronis, Alexandrini, Pneumatica: ex codd. in Arch. Pembr. 169. 148. et Laud. C. 66. Lat. ex versione et cum notis Commandini.

Automata ex MSS. gr. Vossii et Pembr. 169. 195.

Belopoeeica, Ctesibii potius, gr. lat. ex edit. Baldi 1616. 4. cum notis eiusdem ac aliorum, vid. Pembr. MS. 187. 13.

De machinis bellicis MS. gr. Vossii, et lat. ex versione Baroccii, et e MSS. gr. Pembr. 169. 137.

Barulcus arab. et lat. e cod. MS. Leidensi, vel e schedis Golii, qui opus istud magni mechanici prelo aptissimum reliquit.

Alia ἀνέκδοτα eiusdem auctoris penes Is. Vossium.

Aristotelis mechanica ex edit. et cum notis Monantholii, Baldi, Blancani.

Pachymerii mechanica lat. per Bechtum, Basil. 1560.

Adiunge I. Frontinum de aquaeductibus ex editt. praecipue vero [P] D. Auzotii, si exstet: imo et Gromaticos ex edit. Turnebi ac Rigaltii.

Huc refer Procli Diadochi, si istius geometrae sit, opusculum de motu gr. lat. ex edit. Paris. 1542. et MS. Pembr. 161. 184. et Pembr. 76. 404. et Anonymi problema de motu, Digb. 93.

E scriptis recentiorum mechanicis, seu de motu, excerpta, vti, (post Iordanem et Baconem,) Baldi, Varronis, Galilei, Gassendi, Borelli, Fabrii, Herigoni, et maxime Wallisii, qui ceteris omnibus in difficillima ista mathesi palmam praeripuit: etiam Guidubaldi, Monantholii, Steuini, Schotti, B. Portae.

Anonymi Tactica, opus absolutissimum: vbi et de Thessalomachia, strategematis, atque acie ordinanda etc. Gr. MS. Pembr. 131. 262.

Pediasimi Synopsis Geodaetica ex MSS. Pembr. 169. 41. 161 et 70. 396 et 76. 412. et excerpta 111. 74.

Heronis Iunioris Geodaesia gr. lat. per Barocc. et ex MSS. Pembr. et Arch. Bodl. et bibl. Vossiana.

Heronis eiusdem de terminis geometricis, gr. lat. per Dasypodium, Argent. 1570.

Habet Vossius in sua lectissima bibliotheca, graece scripta, Apollodori Poliorcetica, Asclepiodori, philosophi, Tactica, Vrbicii [b]) Tactica, Nicephorum περὶ παραδρομῆς et alia istius Gregorae, Philonem Byzantium de machinis bellicis, et oppugnandis defendendisque vrbibus, Arriani et aliorum Tactica, Demetrii Cubicularii Naumachica, Constantini Porphyrogennetae Piratica, et Anonymum de strategematis bellicis, et alium de ordinandis aciebus.

Vegetius Laud. 42. I. MS.

Mechanici cuiusdam, qui sub Alexandro M. floruisse dicitur, Tactica: arab. et lat. e codice bonae notae in Coll. D. Ioan. Oxon.

Hic de ponderibus et mensuris, quod idoneum, ex Grauio, Agricola, Brerwodo, Villalpando, Capello, Mersenno, Iordano, Gassendo, Gronouio.

VOL. V.

b) Vid. infra ad cap. de Polybio, Onosandro etc. in hoc volumine pag. 767. vet. edit. In cod. regio *Neapolitano* XXX. bombycino saec. XIV. qui continet Onosandri et Mauricii στρατηγικὰ, in fine adpendicis loco et *Vrbicii* ἐπιτήδευμα. Incipit: *αἱ μὲν προτεταγμέναι τάξεις εὕρημα τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν. Harl.*

VOL. V.

ATHENAEVS. [P]

Machinamenta bellica lib. V. at quintus inſcribitur Philonis Athenaei, fol. 57. vna cum Cteſibio, (Βελοποιικὰ,) Bitone de inſtrumentis bellicis, et ceſtis Africani, fol. 106. capitibus 169. et fol. 22. excerptis ex Apollodoro, gr. lat. ex MSS. in Arch. Pembr. 187. et optimo codice in Coll. Magdal. Oxon.

Anonymus de obſidione toleranda MSS. Pembr. 187. 137. et Voſſ.

Anonymi Strategemata veterum ſelecta. Pembr. 187. 156. et Voſſ. et praecepta militaria ibid. fol. 172. et Voſſ.

Accedant Tactica Aeneae, Aeliani, Leonis, et aliorum.

Adde Vitruuium, artis architectonicae auctorem vnicum, qui ad nos vsque peruenire potuit, iuxta edit. Laet., collat. cum MS. in Coll. D. Ioan. Oxon. cum notis adnexis ex Barbaro, Barroccio, Cataneo, Villalpando, Frearto, aliisque, quae iuuent: (neque enim adeo ampla eſt ars iſthaec, ac multi exiſtimant.) tum de militari architectura tam veterum quam recentiorum. Conſule hac in re praeſtantiſſimum Voſſium, tum Maurolois, Tacquetum, Goldmannum.

Geoponica MS. Pembr. 54.

Excerpta ex Plinio, Columella, et Macrobio, quae videbuntur.

Galeacius de S. Sophia T. D. 110. MS. Laud.

Anonymus de eadem eccleſia C. 46. Laud.

Pictura arcae Noae Laud. K. 86. et templi Salomonis ad indicem Lyrae inter MSS. Laudinos.

VOL. VI.

DIOPHANTVS, ALEXANDRINVS.

Arithmeticorum libri ſex, et de numeris multangulis liber vnus, gr. lat. cum commentario C. Bacheti. Pariſ. 1621. collati cum MSS. biblioth. Sauilianae. Conferatur etiam cum editione Xylandri. Quaere, an tredecim libri iſtius mathematici exſtent graece in biblioth. Vaticana: multi enim id adſerunt.

Theo de Mathematicis ad Platonis lectionem requiſitis, gr. lat. per Bullialdum. Pariſ. 1644. cum notis eiusdem et [P] aliorum. Graeca conferantur cum MSS. in Arch. Pembr. et in biblioth. Coll. D. Ioan. Oxon. et in Arch. Laud. C. 66.

Nicomachi Geraſeni Arithmetica, cum notis Camerarii.

Nicomachi Arithmetica θεολογούμενα.

Iamblichus in Nicomachi Arithmetica.

Aſclepius in Nicomachi Arithmetica, gr. lat. ex codd. MSS. in Arch. Pembr. 4°. 4. ſiue 113. et in Arch. Seld.

De Arithmetica tractatus imperfectus in Arch. Seld. bis.

Boethii Arithmetica ex MSS. Baliolensis Collegii 258. et Trin. Oxon. 24. et Pembr. 61 et 65. et 211. et Ben. 209. et Petr. 29. collatis cum edit. Rufi et Clichtouei.

Barlaami, monachi, Logistica, gr. lat. ex edit. Chambers, collata cum MSS. biblioth. Sauil. et Seld.

Maximi Planudis Arithmetica secundum Indos, gr. lat. ex cod. MS. in ambul. Bodl. et Laud. 68. et Ali Koshgius. Vide MS. Pers.

Thabeti tractatus de veritate propositionum algebricarum ex demonstrationibus geometricis adstruenda, cum aliis tractatibus egregiis, quae Gebricam artem spectant, arab. et lat. e cod. MS. Bodl. Carpe ex Sexto Empirico gr. lat. quod decet.

Quae ex Leonardi Pisani Algebra.

Quae de Pellii nostratis praelectionibus in Diophantum.

Figurae, quibus mercatores Turcici vtuntur. MS. arab. Laud. B. 38.

De fractionibus tr. duo MSS. lat. Laud. E. 107.

R. Abrahami Caii Arithmetica, hebr. et lat. per Schreckenfusium. 1546.

Alchindus de sex quantitatibus.

Carpe, quod lubet, ex nostratibus, Bredon, Suisset, Wallingford, Bradwardin. Peccam.

Adde ex Beda et Martiano, quae huc spectant, iuxta fidem MSS. codd. Optimi enim seruantur vtriusque scriptoris in biblioth. Britannicis: tum ex Cassiodoro et Isidoro.

Consulantur recentes Algebristae, Tartalea, Cardanus, Clauius, Stifelius, Steuinus, Herigonus, Oughtredus, Harriotus, Cartesius, Wallisius, Fermatius, Paschalius, Andersonus, Bouillus, Buteo, Cataldus, Lud. a Ceulen, Fr. Schotenius Faulhabers, Kinckhuysen, Wassanaer, Glareanus, Xylander, Iordanus, Malapertius, Mengolus, [P] Maurolycus, Nonius, Ramus, Scheubelius, Salignacus, Snellius, Taisner, Pellius, Billius, Reinoldinus, Cauallerius, Bombellus, L. Burgensis.

VOL. VII.

Μικρὸς Ἀστρονόμος, *siue parua syntaxis Alexandrinorum.*

Continebantur in illo codice, (quem Arabes Tractatus intermedios vocant, scil. inter Στοιχειωτὴν et Magnum Constructorem,) praeter ipsius Euclidis Data, Optica, Catoptrica, et Phaenomena.

I. 1) Theodosii Sphaericorum libri tres, gr. lat. secundum edit. Penae, et illam Ven. collatam cum MSS. graec. in Arch. Pembr. et in bibliotheca Sauiliana, et cum arab. cod. Seld. et lat. in Ambul. Bodl. cum selectis notis ex Clauio, integrisque Sauilii.

2) De habitationibus gr. lat. coll. cum MSS. gr. Pembr. 166. 254. et MSS. arab. gr. et lat. cum notis Auriae.

3) De

3) De diebus ac noctibus, gr. lat. ex MSS. gr. Pembr. 166. 162. cum scholiis, et arab. et lat. cum notis Ionf. Auriae et Dasypodii.

II. 1) Autolycus de Sphaera mota, gr. lat. ex MSS. gr. Pembr. 166. 166. et arab. et lat. cum scholiis, et cum notis Auriae.

2) De ortu et occasu, gr. lat. ex MSS. gr. Pembr. 166. 184. cum scholiis, et cum notis Auriae.

III. Menelai, (qui corrupte ab Arabibus, legendo י pro נ, Mileus vocatur) Sphaerica, arab. et lat. collata cum MSS. arab. Seld. et lat. in Ambul. Bodl. Adiectis notis atque etiam Sphaericis Maurolyci.

IV. Aristarchus de magnitudine luminarium, gr. lat. per Command. cum notis ipsius et Sauilii, et explicationibus Pappi: ad fidem MSS. arab. Seld. et gr. Arch. Bodl.

V. Hypsiclis Anaphoricus, gr. lat. secundum edit. E. Bartholini, cum notis eiusdem atque aliorum: collatus cum MSS. gr. Arch. Bodl. et cum arab. codd. Seld.

Huc accedat Beni Musa de figuris planis et sphaericis. [P]

VOL. VIII et IX.

CLAVDIVS PTOLEMAEVS. Quantus Scriptor!

I. Ptolemaei Μεγάλη Σύνταξις siue Almagestum, graece ex edit. Basil. 1538. et MS. optimo in Arch. Seld.

Latine ex versione noua, quae in bibl. Sauiliana seruatur, collata cum Trapezuntina, recognita per Gauricum 1528. et 1541. et 1551. per Schreckens. et cum versionibus lat. ex arabico in Coll. Nou. 281. et in Coll. Magd. 136. et in bibl. Bodl. et edit. vulgatis.

Illustratum scholiis Arabum ex MSS. arab. D. Pocockii et in bibl. regia; et vberrimis commentariis arab. in bibl. Bodl. et persice in Coll. D. Ioan. Oxon. MS. et arab. MS. in bibl. publica Cantabr. inter MSS. Erpenianos, litteris hebraicis scriptum.

Commentarii Theonis et Cabasilae, gr. ex edit. Basil. et MSS.

Notae Gaurici, Schreckenfusii, et aliorum selectae, integrae Sauilii.

Io. Rasel translatio ex graeco Almagesti cum commentariis, et epilogo ad Nicolaum P. Rom. contra Iacob. Cremonensem. MS. lat. B. 170. Laud.

II. Al-Suphius de Stellis fixis arab. et lat. cum figuris geminis e cod. MSS. Pocockii, Theuenoti, et forte et ex museo Golii, cum notis.

III. Liber egregius de erroribus in canone fixarum. arab. et lat. e cod. MSS. in bibl. Bodl. Con. Apoll. et bibl. Golii.

IV. R. Abrahae Aben-Ezrae astronomia MS. lat. Digb. et κόλυρος inter MSS. Seld. Opus excellens: et forte MS. Pembr. 67.

V. Nasireddini institutiones astronomicae, cum commentario luculento arabico Husain Ebn Mohammed, Nisaburiensis, qui Noddam vocatur, arab. et lat. ex MS. Coll. Ioan. Oxon.

VI. Cleomedis Meteora, gr. lat. per Balforeum, et ex editione Vallae et Basil. 1547. collata cum MSS. opt. in Arch. Pembr. fol. 9. 75. et 50. 15. et 4°. 56. 57. et cum MSS. Sauilianis: cum notis selectis Balforei, et aliorum, et scholiis gr. (forte Pediasimi,) doctis quidem ex MSS. Sauil. et Pembr. 169. 75. et 161. et 70. 296. et 111. [P]

VII. Pselli compendium quatuor artium, arithmeticae, musicae, geometriae et astronomiae, gr. lat. per Xylandrum, et per Murenum, Lips. 1590. et ex MS. Pembr. 94.

Item Michaelis Pselli παντοδαπὴ διδασκαλία. Ro. 18. 256. vbi de stellis a capite 120. et fol. 294. b.

Eiusdem solutiones quaestionum physicarum fol. 665.

Item istarum scientiarum systema Pachymeris ex MS. Arch. Pembr.

Item Cassiodorus de iisdem, ex edit. Garetii et MSS.

De Paschate egregia, et excerpta ex Panario Epiphanii de eodem.

VIII. Albategnius (Albatani) lat. ex edit. Venet. 1552. et MSS. lat. Digb. et Sauil.

IX. Alfragani astronomia arab. lat. ex editione ac illustratione Golii, collatis etiam MSS. lat. Digb. et Sauil. et Laud. E. 107.

X. Nic. Copernici epistola ἀνέκδοτος de tempore annuo, ex bibl. Sauil.

XI. Campanus e MSS. Digb. et Bodl. et MS. Coll. Noui 293. et Ben. 93.

XII. Ric. Wallingfordi libri IV. egregii de sinubus ac proportionibus, cum scholiis Lenys lat. e cod. MS. Digb. 178.

XIII. Sim. Bredon super demonstrationes aliquas Almagesti. Opus perdoctum, ex MS. eodem Digb.

Argyri astronomica quaedam gr. lat. e MSS. gr. Seld.

Ali, filii Aben Ragel, astronomia lat. Venet. 1485. per Aegid. de Tebaldis.

Petri Alliacensis opera astronomica, lat. e MS. Orial. 14.

Astronomica MSS. Ben. 193 et 194. et Coll. Nou. 295. et Coll. Ioan. Oxon.

Manilius ex edit. Scaligeri ac Bullialdi coll. cum MS. CCC. 2.

Swinshed de motu coeli. Cant. Arch. 127.

R. D. D. Sethi Wardi astronomia geometrica: opus eximium. Idem de Cometis.

Introductio ad astronomiam ex Gassendo, Tacqueto, Ricciolo, Keplero, Scheinero, Heuelio, Bullialdo, Borello, Longomontano, Herigono, Peurbachio, Steuino, Galileo, Schickardo, Hortensio, Oswaldo, Baroccio, Maurolyco, Guidubaldo, Maimonide in Mishne [P] Tora, Bettino, Langreno, Comite Pagano, Cassino, Blancano, Blanchino, B. Porta, Linnemanno, Heckero, Abrahamo Zacuth, Canallerio, Malapertio, Vrstitio, Clauio,

Clauio, Santbech, Dante, Diaz, M. Scoto, Chriſtmanno, G. Wendelino, Ariſtarcho Merſenni, Philolao Bullialdi, Ang. Riccio, Wernero Norimb. G. Bonato, Bouillo, Gaurico, Schonero, Rheinoldo, Nonio, Rhetico, Moeſtlino, Tychone, Iunctino, obſeruationibus Haſſiacis, Metio, Lansbergio.

Heic, vel in ſequente vol. de cometis et eclipſibus, tam ex ſcriptis vett. quam recentiorum, Daſypodii, Cy[illegible]i, Gemmae, Keppleri, Heuelii, Lobkowitz, Petiti, Auzotii, Piſonis, Snellii.

Accedant:

Quaedam de Vietae harmonico coeleſti, cuius mentio in aſtronomia Philol. Item de Salini problem. aſtronom. in Coll. Ieſuit. Genuae.

Nic. Copernici Reuolutiones, ſecundum edit. Mulleri et Rhetici: et Ioannis Regiomontani epitome Almageſti: et Gebri Arabis lib. IX. in Almageſtum. cum notis Sauilii. Noremb. 1533. ex bibl. Sauil.

Excerpta ex inſtitutionibus aſtronomicis arab. MSS. in Coll. D. Ioan. B. et Almageſto, i. e. aſtronomia Auerrois. MS. arab. D. Pocock.

Thii mathematici obſeruationes 7. gr. lat. ex aſtronomia philolaica et MS. in Ambul. Bodl.

Excerpta ex Plutarcho de placitis philoſophorum. MS. Pembr, 131. 404.

Io. de Dandis opus planetarium, Appiani illo ingenioſius. MS. Laud. 155.

Item alius de eodem argumento, fol. 345. et fol. 406. de acceſſu ſolis: et fol. 118. *Εὐμέθοδος ἐπιδρομὴ θεωρημάτων παντοδαπῶν*, vbi de problemate illo Anthemii mechanici, *πῶς δεῖ ἐν τῷ δοθέντι τόπῳ κατασκευάσαι ἀκτῖνα προσπίπτειν ἡλιακὴν ἀμετακίνητον ἐν πάσῃ ὥρᾳ καὶ τροπῇ.*

VOL. X.

CLAVDIVS PTOLEMAEVS. [?]

I. Canones *πρόχειροι* gr. lat. Haec iam primum prodeunt ex MSS. gr. Sauilianis binis et Pembr. et Bodl. in Ambul. et Coll. Noui 252. vna cum duplici commentario Theonis gr. ex iisdem MSS.

II. Heraclii Imperatoris luculentiſſimus commentarius in canones *προχείρους* gr. lat. ex codd. MSS. bibl. Sauil. et Bodl. in Ambul. cum tabb. nonnullis.

III. Claudii Ptolemaei Hypotheſis et Canon Regum, et Proclus de ſphaera, ex edit. D. Bainbrigii, coll. cum MSS. Sauil. et Pembr. item Leontius de Sphaeropoeia, gr. lat. ex edit. Santandreana: item Procli hypotypoſes aſtronomicae gr. lat. edit. Allatii, et e MSS.

IV. Claudii Ptolemaei Anathema in templo Serapidis, et *περὶ κριτηρίου* ex edit. D. Bullialdi et MS. Bodl. in Ambul. cum notis Bullialdi et aliorum.

V. Tabulae perſicae, gr. lat. diuerſarum editionum: e codd. gr. Pembr. tribus, viz. 63. 58. et 100. et Seld.

VI. Tabulae

VI. Tabulae persicae Nasiroddini, pers. lat. ex bibl. Goliana.

VII. Tabulae persicae Ologbegi, viri principis, ex MSS. Coll. D. Ioan. Oxon. et Pocockii, et bibl. Sauil. et arabice in Coll. D. Ioan. Oxon.

VIII. Excerpta ex tabulis MSS. arabicis, 1) Ebn Schatir Damasceni in Arch. Seld. 2) Omadoddini, metrice, in Coll. D. Ioan. Oxon. 3) Cyriaci Presbyteri. Arab. Laud. B. 80. 4) Mugisal, siue συλλογὴ persica MS. Laud. A. 130. Astronomica. Habet, inter alia, praecipue de fixis stellis, de tempore, ventis, aestu maris, montibus et fluuiis, mechanicis, Astrolabio, Telesmatis, et poetice. 5) Encyclopaedia fratrum germanorum, siue Echwanol Sepha MS. arab. A. 159. et apud Pocock, vbi inter alia, de Quadriuio, quod vocat Boethius, atque praecipue geographica et musica. 6) Astronomorum aliquot persarum collectio: sunt autem, Yahya Ebn Mohammed excerpta ex Abu Abdalla Maredinense, Gelatoddin Mansur, Hosein Ebn Hosein, Chowaresmius Alkobraeus, Fessol Hatem super Mohammed Giagermaeum, liber egregius. Tum Ali Sergiandius, perceleber astronomus, de sphaera, de epochis, de vrbibus: Ali denique Koshgius, auctor optimus, de logistica secundum Indos, et astronomia: seruatur in eodem [P] vol. et Nassiroddin Tusensis, tr. de Astrolabio. Persice omnia.

Tabulae astronomicae Abul Abbas Achmed Ebnól Banna arab. MS. B. 115. Laud.

Tabulae Ebn Atar secundum doctrinam Ebn Shatir Damasceni MS. arab. A. 50. Laud.

Mohammed Abu Omar Ebn Kasem Andelusani, i. e. Toletani, astronomia, charactere Afric. in bibl. D. Ioan. B. Oxon. Ibidem eodem argumento ac charactere libellus Abu Isaac Ibrahim Ebn Mezerkal cum tabb. aliquot. Tum Mohammed Ebn Mohammed Alsuphius de sciatericis.

De compositione Tabularum tractatus, qui vocatur, צפיחא לבן אלזרכאלה, i. e. Plinthus Arzachelidis, lib. elegans ac vtilis, hebraice, MS. Laud. 108. Tum tract. Iacobi Ben Macir Harasensis de Astrolabio, cum commentario, hebraice, ibidem: MS. lat. E. 107. Laud. viz. Calendarium Richardi Monke, Capellani de Anglia anno 1434. Ioannes de Sicilia super canones Arzachelis. Tabula mediorum motuum per Magistrum Rede: Almanach ad meridianum Oxon. canon fixarum, cum figuris constellationum, et tabulae Toletanae certe egregiae. Demonstrationes canonum tabb. Liber doctus. Theoria Planetarum. Calendarium Grossi capitis. Numenuz Aegyptiorum. Philosophi et Magistri filiae Ptolemaei. Almanach, seu tabb. ab Arzachele mutatae in annos Alexandrinos, et a Magistro Ioanne Papiense in annos Christ. Ars quadrantis, et cylindri compositio.

De sphaera Digb. 93. Kenubi astronomus, Digb. 95.

Theorica Si. Bredon, Digb. 93. liber egregius.

Theorica planetarum, Digb. 93.

Tabb. W. Rede Oxon. Digb. 57. 25. Ibi fol. 41. tabb. aliae Oxonienses absolutissimae cum eclipsibus ab ann. 1376. ad ann. 1390. Ibi de vsu instrumenti, dicti *Albion*, inuenti, quod puto, per Ric. Wallingford. Ibi fol. 131. de aequatione dierum tract. perpulcher. Ibi rationes aequationum planetarum, et quantitas annua per Thabet et R. Monke, et capitula Almagesti fol. 146.

De

De signis Zodiaci et de planetis, gr. Pembr. 76. 143.

IX. Arzachelis tabulae ex MSS. lat. Mert. 73. et Arch. Bodl. 122. et bibl. Sauil. [P]

Item tabb. Prophatii Iudaei, ex MSS. Mert. et Arch. Digb. et bibl. Sauil.

Canon fixarum per W. Wyrcestre 1440. Laud. B. 23. Ibidem.

G. Euesham de motu octauae sphaerae. Oxon. 1316.

X. Alphonsi tabb. ex editt. et MSS. Laud. B. 23. et E. 107. cum notis.

XI. Obseruationes et tabb. MSS. P. Dacii Ben. 330. Eshendem Orial. 65. Lemonicenses. Publ. Cantabr. 223. Si Bredon. 24. Alb. Batecomb, cum aliis. Magd. Oxon. 14. Killingworth. 168. Lumly. Caerleon. 188. Lumley. R. Wallingford, Read Oxoniensis.

De Calendario MS. arab. 4°. in legato Scaligeri et Chronico Samaritan. arab. ibid.

Quaere, an gnomonica hic interseri possit, tam secundum veteres, Latinos sc. et Arabas, quam recentiores, puta Clauium, Herigonum, Magnanum, Commandinum, Ougthredum, et e MSS. Rawlinsoni, Hoggii, et Forsteri.

XII. Harroxii obseruationes cum notis Wallisii, et Rooke, quod reperiri potest cunque.

XIII. Excerpta quam breuissima ex tabb. Rudolph. Philolaic. Lodoiticis, Mediceis, Danicis, Prutenicis, Bergens. Frisicis, Lansbergianis, illis Riccioli, Wingi, Streti, recentiorumque aliis, et ex obseruat. Tychonis, siue a Curtio, siue a Bartholino vulgatis.

XIV. Collectanea ex vett. marmoribus, historicis, chronicis, tabb. Paschalibus computisque MSS. de re chronologica, atque perparce ex Petauio, Scaligero, Simsono, Caluisio, Strauchio, aliisque recent. viz. Marshamo, Seldeno, Vsserio, Seneschallo, Petito, Clauio, Vieta, Emmio, Allatio, Lydiato, Cardano, G. Mercatore, Christmanno, R. Ori per Christmann. Maurolyco, Gassendo, Baronio, Saliano, P. Alliacensi, A Ecchelensi in Byzant. histor. vna cum Censorino ex edit. Lugd. Bat. et MS. et Beda ex MSS. Ioan.

VOL. XI.

CLAVDIVS PTOLEMAEVS. [P]

I. Περὶ φάσεων ἀπλανῶν καὶ ἐπισημασιῶν, gr. lat. multo emendatius, quam Petauius olim dedit, e codd. MSS. Sauil. et in Ambul. Bodl. cum notis Petauii et aliorum.

Anonymus de ortu et occasu fixarum, gr. MSS. Pembr. 94.

II. Claudius Ptolemaeus de Analemmate, lat. cum notis Fred. Commandini, mathematici praestantissimi, et amplissimi Sauilii ac aliorum: collat. cum MS. in biblioth. Bodl. in Ambul.

III. Geminus de adparentiis et isagoge, etc. ex edit. 1590. et illa Petauii, viri summi, et MSS. bibl. Sauil. et Pembr. 187. 206 et 165. 9.

Festus Auienus etiam ex MS. item Germanicus, et Cicero, et Hyginus.

Adde hic Hipparchum et Tatium, ex editt. Victorii ac Petauii, et MSS. bibl. Sauil.

IV. Arati gr. lat. iuxta edit. H. Grotii, incomparabilis V. collata cum MSS. Pembr. 4°. 419. 113. cum scholiis ἀνεκδότοις καὶ καλοῖς et 8°. 133. et extra numerum, cap. 78. compendiosa metaphrasis Arati et docta. Pembr. 131. 429.

V. Heraclius, imperator, Philoponus, Nicetas, aliique Graecorum de Astrolabio gr. lat. ex codd. MSS. Pembr. et Sauil. et Coll. Nou. et Bodl. in Ambul. vna cum scholiis arabicis ex MS. arab. Con. Apoll. et ex MSS. lat. in Arch. Seld. et ex Hermanni Astrolabio MS. Seld. et MS. Bodl. in Ambul. et Digb.

Philoponus, vt puto: elegans enim est, et meminit Ammonii, discipuli sui, et imperatoris, puto Heraclii, instigantis, de Astrolabio, gr. MS. Pembr. 166. 197.

Alius de eodem, ibidem: et Anonymus de Quadrante, forte ex latino, (meminit enim Paris. et Montis Pessulani,) gr. MS. Pembr. 187. 201. et Pembr. 165.

Item scholia Anonymi, imo et Macarii Hieromonachi, adiuuante illum fratre suo, Nicephoro Gregora, ibid. Item, nonnemo de Astrolabio, hortatu Manelli, cardinalis, ad Papam Romanum, vti videtur: ibid.

VI. Iordanus de Planisphaerio ex edit. Command. et per Valder. 1536. et MSS. in bibl. in Ambul. et Caii I. [?]

De prognosticationibus et obseruationibus aeris mutat. ex Rob. Lincoln. et Alkindio tam edit. quam MS. et Columella, et Plinio, et Macrobio, Prognosticon gr. MS. Pembr. 131. 262. et Pembr. 194. 88. et ibi de ortu et occasu fixarum optime.

Qu. de Bessarionis Card. Canone fixarum aut edito aut scripto in biblioth. Venet. D. Marci.

Alkindius de pluuiis per planetas.

Hygini astronomicon ex edit. Basil. et MSS.

R. Abr. Cai de sphaera, hebr. et lat. per Schreckens.

Commentarii in sphaeram et computum Io. Sacrobosci. MS. D. Ioan. Oxon.

VII. Ptolemaeus, vel veterum alius, de speculis, lat. ex edit. et ex MSS. vna cum commentario MS. in bibl. Sauiliana.

Heliodori optica, gr. lat. secundum edit. E. Bartholini, cum scholiis eiusdem: et ex MSS. Coll. D. Ioan. B. et Arch. Pembr.

Robertus Lincoln. de Refractionibus. E. 107. Laud.

Anthemii, mechanici, (cuius opus templum S. Sophiae,) fragmentum μηχανημάτων παραδόξων, gr. lat. ex MSS. Coll. D. Ioan. Oxon.

Alhazeni Optica lat. ex edit. et MS. Cantabr. Petr. 23.

Vitellionis Optica.

Adde Pecchami Cantuar. et Baconis perspectiua ex editt. et MSS. in bibl. Sauil. et Petr. 28. et Linc. 16. et Bodl.

Quaere Dioptrica W. Snellii nondum edita.

Haec

Haec cum notis et excerptis necessariis ex recentioribus Opticis, Steuino, Herigono, Kepplero, Cartesio, Fabrio, Gregorio, Barrouio, (seu, quod iste meruit, Varrone nostro,) Hugenio, Porta, Guidubaldo Ghetaldo, Hobbio, Gualtero Wernero nostrate, Dasypodio, Risnero, Maurolyco, Vossio, Nonio, Antonio de Dominis, Greinbergio, Cataldo.

Tum de arte perspectiua, quae nunc vocatur, siue Scenographica, ex Nicerone, Du Bosse, Herigono, Alberto Durero.

VOL. XII.

CLAVDIVS PTOLEMAEVS. [P]

I. Claud. Ptolemaei Tetrabiblos et Carpus, graece ex editt. et MSS. Coll. Nou. 299. et C.C.C. 50. et Laud. C. 100. et Pembr. 169. 328. Latine ex editt. et MSS. Cant. Publ. 224. et 152. et Coll. Nou. 75. et C.C.C. 49.

Excerpta ex Tetrab. Pembr. 131. 441. gr. MS.

Commentarii Procli, Theonis, Porphyrii.

Pauli Alexandrini introductio in apotelesmaticam ad filium suum Cronamonem. gr. MS. Pembr. 94. 76. Liber bonus de arte minime bona.

II. Mercurius Trismegistus de decanis, gr. lat. ex edit. et MS. gr. Coll. Nou. 299.

III. Vettii Valentis Anthologia astrol. e cod. MS. Seld.

IV. Excerpta ex Vettii astrol. gr. lat. e cod. MS. in Ambul, Bodl. et in MS. Seld. et Barocc. 49. 68. et in MS. Sauil. gr. vbi Heraclii comment. in Canonas προχείρους.

V. Firmici Astronom. Linc. Coll. 94. et Pembr. 64. MSS. collat. cum editis.

Petosiridis Prognostica ex MSS. Pembr. 166. 162. et 169. 376.

VI. Astrologia Ghaminaei, Arab. charactere Mauritanico. MS. legat. Scaligeri.

Albumasar, (seu Abu Maasher,) de natiuitatibus, arab. et gr. MS. Pembr. 94. 68. MS. Laud. A. 137. Latine nullibi non reperitur.

Nasiroddin Tusensis de Geomantia. Persice MS. Laud. 154.

Alchebitius cum comment. Ioannis de Saxonia ex editt. et MS. Digb. 93. vbi tractat de annis. Ibi etiam Albumasar de partibus.

Procli Vranodromus. Gr. MS. Pembr. 166. 162 et 169. 376.

Duodecim τόποι Masala. Gr. MS. Pembr. 94. 100. Ibidem tabulae, et alia non omittenda.

VOL. XIII.

CLAVDIVS PTOLEMAEVS. [P]

Claudii Ptolemaei Geographia, graece ex edit. Basil. per Frobenium, et Paris. cum epistola Erasmi 1546. et gr. lat. per Bertium: et ex MSS. graecis binis optimae notae in Arch. Seld.

Latine vero ex edit. Argent. per Vbelum 1513 et 1520. Lugd. per Villanouanum 1541. Basil. per Münsterum 1542 et 1552. Coloniae ex versione Nouiomagi 1540. Romae 1590. cum tabb. partim aeneis, partim ligneis: et ex MS. lat. in Coll. Magd. per Nonium Pacinum. Liber pulcher. edit. italice, per Gastaldum, Ven. 1584.

II. Eledrisii c) Geographia, (cuius compendium plane est illa, quae Nubiensis vocatur,) arab. et lat. cum tabb. MSS. D. Pocockii et biblioth. Bodl.

III. Abulfedae Geographia arab. et lat. ex binis codd. opt. D. Pocockii, et vno biblioth. publ. Cantabr. et, quod speramus, ex edit. Theuenoti. [vid. quos laudat *Hartmann* l. c. pag. 18.]

IV. Calcoshendius, scriptor accuratissimus, de Aegypto, arab. et lat. e MS. Seld.

V. Mappa regni Sinici, a Chinensi quodam depicta, ex Arch. Seld.

Geographia Ibn Isaac MS. arab. charactere Afric. Laud, A. 139. Liber eximii pretii.

Anonymus περὶ θέσεως κόσμου. MS. gr. Pembr. 131. 427.

R. Bacon de situ orbis. Cant. Ben. 192.

G. Melherayae Mappa Mundi Ben. 255.

Hygini Descriptio mundi. Petr. 5.

W. de Worcester de longitud. et latitud. locorum in Anglia, Ben. 379.

Directorium terrae sanctae. MS. Coll. Magd. Odorici itinerarium. Ben. 4 et 72. et Luml. 247. Rubrocki itinerarium. Ben. 61. et Luml. 247. Necham. Ben. 262.

Adnectantur Scylax, gr. lat. ex edit. If. Vossii, cum notis eiusdem.

Marcianus.

Dicaearchus, gr. lat. edit. Hoeschelii et H. Stephani.

Nicephori Blemmydae geographia synoptica ex edit. et MS. [P] Laud. C. 69. Item Nicephori Gregorae scholia in lib. I. Geographiae Ptolemaei, ibidem.

Solinus ex edit. Salmasii, τοῦ πάνυ. Coll. cum MS. bibl. publ. Cantabr. 195. et Petr. 94. et G. C. 35. et Coll. Magd. Oxon. et Laud. cap. 118.

Mela ex edit. If. Vossii, incomparabilis viri, collat. cum MS. Coll. Nou. 285.

Aethicus.

Tabulae Peutingerianae.

Antonini itinerarium, cum notis Suritae, et ad fidem MS. Ben. 273. cum commentario Talboti.

Stephanus de vrbibus, gr. lat. secundum edit. Leidensem.

Strabo

c) f. potius *Edrisii.* vid. *Herbelot* bibl. orient. voc. Edrisi *Io. Phil. Kurzmann* comment. de Africa Geographi Nubiensis. Ienae 1791. 8. pag. 4 sqq. *Io. Melchior Hartmann* comm. de geographia Africae Edrisiana. Gottingae 1791. 4. pag. 2 sqq. *Harl.*

Strabo ex edit. Casauboni, vel saltem variantes lectiones e cod. gr. MS. bibl. publ. Cantabr. 7. et lat. MS. Linc. Coll. 94. et bibl. publ. Cantabr. 91. forte et Pembr. 169. 178.

Dionysii περιήγησις gr. lat. ex edit. Stephani cum scholiis Eustathii, et edit. Hilli, et ex MSS. gr. Bodl. 4°. M. 46. et Pembr. Arch. extra numerum C. et bibl. publ. Cantabr. 7. et Laud. C. 31.

Introductio ad Geographiam et artem nauticam ex Herigono, Ricciolo, Fournier, Wright, Borroughs, Merula, Ortelio, Atlantibus D. Bleau, Keplero, Maurolyco, Balthasare Conrado, L. Holstenio, Vossio, Baroccio.

VOL. XIV.

CLAVDIVS PTOLEMAEVS.

I. Claudii Ptolemaei, Harmonica. gr. lat. ex codd. MSS. gr. in Coll. D. Ioan. Oxon. optimae notae, et in Arch. Bodl. et in Ambul. Bodl. et in bibl. Savil. et Pembr. 124. cum scholiis, et Coll. Nou. 299. et Coll. Magd. Oxon.

II. Commentarius Porphyrii, gr. e cod. MS. Coll. Magd. seruatur fragmentum eius in Coll. D. Ioan. Oxon. atque liber ipse in bibl. [P] regis Galliae et in bibl. Vossii, et in libr. I et II. in Arch. Pembr. 41. 148.

III. Bryennius in Ptolemaei Harmonica gr. ex MS. Coll. Magd. Habet et Meibomius et bibl. regis Galliae.

Quaere, an Cleomedis, Dioclis, Pediasimi reperiantur in Vatic. aut Gallic. aut bibliotheca Vossii: et an Cleomedis Harmonica sit inter opera Georgii Vallae.

Pachymeris Harmonica e MS. Vossii, graece.

Lampadarius de Musica recentiorum Graecorum. gr. lat. ex MS. Seld.

Auicennae Musica arab. et lat. e codd. Pocockii et Grauii.

Musica, persice ex MS. cod. Coll. D. Ioan. B. Oxon. partem bene magnam ex Ptolemaeo traducta.

Boethii Musica ex editt. et MSS. Coll. Magd. Oxon. 131. et Coll. Bal. 257. et Trin. Oxon. 24. et Pembr. 61. et MSS. Seld. et Laud.

Antiqui scriptores musici, ex edit. Meibomii cum notis eiusdem, collat. cum editt. et cum MSS. viz. praeter Euclidem.

Aristoxenus. MSS. gr. Bodl. Arch. A. 113. et Arch. Seld. et Bodl. Th. 17. 22. et Pembr. 41. 21.

Nicomachus MSS. gr. Pembr. 41. 122.

Alypius MSS. gr. 4°. Pembr. Arch. 41. 71. et Arch. Bodl. 113. et Coll. Ioan. B. Oxon.

Gaudentius MSS. gr. Coll. D. Ioan. Oxon. et Pembr. 41. 101.

Bacchius MSS. gr.

Aristides MSS. gr. Arch. Bodl. 112. et in Museo Ambulacri, et in bibl. Savil.

Excerpta ex Martiano, et Macrobio, praesertim MSS. et Cassiodoro, et Censorino, et Dionysio Halicarnassensi, et Vitruuio.

Plutarchus de Musica ex editt. et MSS. gr. lat. cum notis.

Grostead in Musicam et Arithmeticam Boethii. E. 107. Laud.

Musicae compendium MS. lat. biblioth. D. Ioan: Oxon. item Adnotationes egregiae in illud.

Item Guido coll. cum MSS. Coll. D. Ioan. Oxon. cum commentario perdocto: et iterum in eadem bibl.

De Theone ad Platonem. Vid. vol. VI. [P]

Habet et insignissimus vir D. Is. Vossius, quae ad rem musicam spectant, alia.

Adnectantur tractatus Chilmeadi de Musica vetere, penes Bysh. Equitem.

Consulendus est Beda nostras, et conferendus cum MSS. Coll. Ioan. Oxon. binis.

Illustrarunt hanc doctrinam, omnium suauissimam, Galileus vterque, Keplerus, Cartesius, Mersennus, Brunkerus, Wallisius, Cottignez, Kircherus, Iac. Faber Stapul. Zarlinus, Gaffurius, Gesualdus.

Haec satis superque.

CAPVT XXIV

DE ATHENAEO, MECHANICO, APOLLODORO, ARCHITECTO, ET ALIIS HVIVS ARGVMENTI SCRIPTORIBVS.

I. *Athenaei, mechanici, liber de machinis bellicis.* II. *Apollodori poliorcetica.* III. *Philonis Byzantii mechanicorum reliquiae.* IV. *Liber Philonis de septem spectaculis.* V. *Bitonis de machinis bellicis.* VI. *De Herone ac Ctesibio variisque Heronibus.* VII. *De Iulii Africani Cestis.* VIII. *Anonymus de toleranda obsidione.* IX. *Francisci Iunii catalogus artificum mechanicorum, statuariorum, pictorum aliorumque.* X. *Catalogus eorum, qui de re pictoria et statuaria scripserunt.*

[Cum auctario *G. C. Harles.*]

I.

ATHENAEVS a) incertae patriae scriptor, et longe diuersus ab Athenaeo Byzantio, quem instaurandis vrbibus muniendisque praefecit [P] Gallienus, imp. teste *Trebellio Pollione* cap. 13. quingentisque et sexaginta annis antiquior, περὶ μηχανημάτων, *de machinis bellicis librum* scripsit ad *M. Marcellum*, qui Syracusas cepit Olymp. CXLII. [conf. *Lambec.* VII.

a) *Athenaeum*, Atheniensem, vocat Ioan. Aurispa in litteris ad Ambrosium, Camaldulensem, tom. III. collectionis Martenianae pag. 714. *Habeo ego volumen quoddam magnum vetustum Athenaei, Atheniensis, mathematici, cum picturis instrumentorum. Id volumen est antiquum et picturae non satis aptae; sed facile intelligi possunt.* pag. 170. Ἀθηναίου περὶ ὀργάνων πολεμικῶν adpellat.

VII. pag. 445.] Laudat *Hero* iunior praefat. ad mechanica, vbi ait, eum ex Agesistrati et aliorum sapientum scriptis poliorcetica ad M. Marcellum composuisse. Non aliorum autem tantum, sed sua etiam inuenta in hoc opere memorat et formis adiunctis illustrat: οὐ γὰρ μόνον, inquit pag. 9. δεῖ τὰ καλῶς εὑρεθέντα ὑφ᾽ ἑτέρων εἰδέναι, ἀλλ᾽ ἐπείπερ ἐστὶν εὐκινησία περὶ τὴν ψυχὴν, καὶ αὐτόν τι εὑρίσκειν δεῖ.

Memorat vero pag. 2. *Daimachi* b) Poliorcetica, qui cum Alexandro M. fuit, tum *Pyrrhi*, Macedonis, πολιορκητικὰ ὄργανα, p. 2. 9. et scripta *Agesistrati*, mechanici, (a Vitruuio etiam praefat. libri VII. et ab Herone iuniore in prooemio libri de bellicis machinis, vbi Athenaei huius meminit, laudati,) quem in βελικοῖς excelluisse testatur pag. 2. Huius praeceptorem *Apollonium* laudat pag. 3. tum Tyrium, naupegum, *Pephasmenum* et *Geram*, Carthaginiensem, qui arietis ac testudinis vsum docuerunt. Praeterea pag. 4. *Polyidum*, Thessalum, cuius discipuli, *Diades et Chaereas*, cum Alexandro militarunt, et *Diadem* ἐν μηχανικῷ συγγράμματι, ex quo descriptionem *arietis* cum *Vitruuii* X. 16. pag. 19. edit. Laeti, dedit *Turnebus* aduersar. XXIII. 31. et addita icone *Rigaltius* ad Onosandrum pag. 69 sq. [adde *Schwebel* ad Onosandrum pag. 120.] *Hegetorem* porro Byzantium pag. 5. ex quo descriptionem testudinis *Turnebus* XXIII. 33. cum Vitruuii versione, et *Epimachum*, Atheniensem, qui Demetrio Poliorcetae, Rhodum oppugnanti, Helepolin construxit, pag. 7. (et apud Rigaltium pag. 76.) *Callistratum*, qui ὑπὲρ τῶν μηχανικῶν scripsit, tum pag. 8. *Ctesibium*, Ascrenum, siue, vt in MSto, *Acrenum*, Athenaeo Dipnosoph. IV. pag. 174. Κερέα, quod forte ex illo deprauatum est, [in textu edit. Paris. est Ἀσκληνὸς, sed in margine Ἀσκρηνὸς et in vers. lat. *Ascrenus*. vid. §. VII. not.] qui in vrbe Alexandria mechanicus fuit. In extremo libri pag. 11. ait, se etiam descripturum alio libro, quomodo machinis a se expositis occurri debeat. Ὅσα δὲ δεῖ πρὸς τὰ εἰρημένα ἀντιμηχανήσασθαι, ἐάν τινα ἀναλεξώμεθα παρὰ τῶν ἀρχαιοτέρων, πειρασόμεθά σοι κἀκεῖνα γράψαι. Praeterea mentionem quam in prooemio fecit, *Homeri*, *Stratonis*, *Hestii*, siue, vt in MSto, *Istiaei*, *Archytae*, *Aristotelis*, *Calani* Indi, cuius dictum celebrat; Graecos de rebus paruis magna scribere volumina, Indos breuia praecepta de rebus maximis tradere: *Isocratis* epistolae de pace ad Philippum, inita citius, quam Isocrates absoluisset scriptionem; *Callisthenis*, ἱστοριογράφου, tum Delphici moniti, quod iubet χρόνου φείδεσθαι, item alterius sententiae, ὅτι τὰ καιροῦ μέτρα εἰδέναι, ὅρος φιλοσοφίας ἐστί. Hunc librum e quatuor MSS. regis Galliae, e quibus is, qui numerum MMCLXXIV. inscriptum habet, antiquissimus est et ante 700. amplius annos scriptus, graece recensuit *Theuenotus*, latine vertit *Henr. Valesius*, ac *Ioh. Baptista Cotelerius*. Exstat primo loco inter veteres mathematicos perquam nitide ac luculenter

b) [In textu gr. edit. Paris. est Δηΐμαχος, in margine Δαΐμαχος, in versione autem latina *Deimachi*.] *Daimachi* πολιορκητικὰ ὑπομνήματα laudat Steph. in Λακεδαίμων, et e Stephano *Eustathius* ad Iliad. II. pag. 222. Numerus λε apud Stephanum non numerum librorum, sed machinarum, quas Daimachus descripserat, notare videtur. In bibliothecis adhuc superesse hoc opus MS. testatur *Vossius* de scientiis Math. cap. 48. §. 23. pag. 295. Scipio Tettius commentario de Apollodoris: *Exstant hodieque et expugnatoria vrbium* Apollodori *nomine commentaria, huius*, (Atheniensis, qui de diis scripsit,) *an alterius, non plane dixerim*, titulo Ἀπολλοδώρου τὰ πολιορκητικά· *quae cum* Daimachi, Athenaei, *Ctesibii*, *Bitonis*, *Pappi*, *Philonis*, *Anthemii eiusdemque et similis argumenti libris aliorum complurium circumferuntur.*

ter cum latina versione et figuris, in aes incisis c), editos Parisiis e typographia regia an. 1693. fol.

[Inscriptio libri haec est:

Veterum mathematicorum, Athenaei, Bitonis, Apollodori, Heronis, Philonis, et aliorum opera, graece et latine pleraque, nunc primum edita, ex manuscriptis codicibus bibliothecae regiae. Parisiis, ex typographia regia. 1693. fol.

In praefatione primum de consilio operaque Theuenotii agitur: adnotatur praeterea, illum in Heronis pneumatica ex octo codd. graecis eum potissimum delegisse, qui cum translatione Commandini latina maxime conspirasset, reliquis tamen non plane spretis; *de la Hire*, qui post obitum Theuenoti curam editionis suscepit, et codd. msstos regios contulit cum excusis, illa Heronis gallice vertisse, additis adnotationibus; organi hydraulici et pneumatici descriptiones optime conuersas esse ab eodem de la Hire in sermone latinum; *Pouchard* recognouisse Athenaei, Apollodori, Philonis Bitonisque opuscula; *Boiuinium*, (Boivin,) collatis *Africani* msstis, varias lectiones descripsisse, coniecturas et adnotationes, quibus Africani librum corruptissimum multis in locis restituit, adiecisse, et auctorum collegisse testimonia, huic editioni praemissa. Praefationem excipit recensio codd. msstor. in bibl. Paris. codd. MMCLXXIII. MMCLXXIV. (qui est optimus,) et MMCLXXV. continent *Athenaei* libr. de machinis, *Apollodori* Poliorcetica, *Philonis* βελοποιικά, *Bitonis* tractat. de construct. bellic. machinarum et *Heronis* opus de Chiroballistra, eiusdemque Belopoeica; cod. MMCLXXVI. eadem complectitur, exceptis Philonis Bitonisque libris. *Heronis Pneumatica* sunt in *octo* exemplaribus, nr. MMCLXIX. MMDCCXXII. MMDCCXXIII. MMMCXCI. (qui a ceteris plerumque discrepat,) MMMCXCII. MMMCXCIII. MMMCXCIV. *Heronis automata* praebent codd. MMCLXIX. MMDCCXXII et MMMCXCV. *Iulii Africani* cod. MMCLXXIII. in biblioth. regia et cod. MDCCCCXCVI. in biblioth. Colbertina. De obsidione toleranda, sine auctoris nomine, cod. MMCLXXIII et MMCLXXV. atque in biblioth. Colbertina, cod. MDCCCCXCVI. — Praeter opusc. in inscriptione editionis memorata, insunt quatuor theoremata, adiuncta spiritalibus Heronis, per Io. Baptistam Aleottum, *Iulii Africani* Cesti, graece, lib. de obsidione toleranda, nec non Bernardini Baldi in Heronis belopoeica notae et variae lectiones ac notae ad Iulii Africani librum cestorum, opera Ioannis Boivin.

Hic codd. quorum notitiam acquirere potui, msstos Athenaei et reliquorum, in hoc capite memoratorum, omissis Parisinis, simul indicabo: quos ex *Heilbronnero* notaui, iis simpliciter signum paginae adieci. — In biblioth. *Vindobon.* auctore *Lambecio* comm. libr. VII. in cod. XLVII. nr. 13. pag. 197. edit. Kollar. *Heronis tertii* sub imperatore Heraclio saec. VII. introductio in Geodaesiam, εἰσαγωγὴ τῶν γεωμετρουμένων, sed contracta atque interpolata. — ibid. cod. CV. nr. 2. pag. 399 sqq. eiusdem *Heronis tertii* introductio in geodaesiam, quae vtrobique prorsus diuersa est ab eiusdem Heronis libro de geodaesia, ad vsum rei militaris adcommodata et a Barocio edita. — ibid. in cod. CX. pag. 415 sqq. *Heronis, Alexandrini*, (sub Ptolemaeo

c) Figuras in codd. msstis non satis respondere auctoris verbis, notarunt Ios. Scaliger et Isaac. Casaubonus. vid. *Casauboni* epist. 177. edit. Graevii.

Ptolemaeo Euergete II.) ſpiritalium machinarum libri duo cum figg. elegantiſſimis; eiusdem dioptrica. — eiusdem manuballiſtrae conſtructio et ſymmetria; — eiusdem fragmenta duo de campeſtribus et Camario, machinis bellicis ita dictis: — eiusdem belopoeetica. — ibidem in cod. CXI. pag. 420 ſqq. *Heronis*, Alexandrini, belopoeetica cum figg. — *Apollodori* poliorcetica cum figg. machinarum obſidionalium. — *Philonis*, Byzantii, lib. de fabrica turrium, murorum aliarumque munitionum et de obſidione tum toleranda tum facienda. — *Sexti Iulii Africani* Ceſti, ſiue de re militari libri IX. (vbi Lambecius multus eſt pag. 422 ſqq. de hoc opere eiusque auctore.) — *Imper. Conſtantini Porphyrogeniti* liber tacticus etc. — *Heronis tertii* excerpta inſtructionum militarium. — *Heronis tertii* (alibi, etiam in editione Pariſ. ſ. ſylloge Thevenotiania, nullum auctoris nomen additur.) excerpta de toleranda et repellenda obſidione, (hunc codicem conſpirare cum Colbertino cod. MDCCCCXCVI. notat Kollarius pag. 431 ſq.) — ibid. cod. CXII. (pag. 435.) *Heronis*, Alexandrini, belopoeetica cum elegantibus figuris coloratis. — *ibid.* cod. CXIII. pag. 437 ſqq. cum Tengnagelii adnotationibus, quas Lambecium in vſum ſuum conuertiſſe, Kollarius in not. A. animaduertit; *Heronis Alexandrini* belopoeetica, cum adpendice de manuballiſtrae conſtructione et fragmentis duobus de campeſtribus et Camario: in fine notanda eſt ſubſcriptio ab antiqua manu exarata: Τέλος τῶν ἈΡΧΙΜΈΔΟΥΣ Βελοποιικῶν, τῶν ἐξηγηθέντων παρὰ ῞ΗΡΩΝΟΣ ΚΤΗΣΙΒΊΟΥ. Vnde, (vt ait Lambecius,) adparet, Heronis Alexandrini belopoeetica, ſ. belopoeica ipſi etiam *Archimedi*, Syracuſano, olim fuiſſe adtributa, et *Heronem*, Alexandrinum, eorumdem explanatorem potius fuiſſe habitum, quam auctorem. — *Heronis*, Alexandrini, pneumatica. — *Athenaei* libr. de machinis bellicis, cum figg. — *Bitonis* lib. de conſtructione inſtrumentorum bellicorum et catapultariorum cum figg. — cod. CXIV. pag. 444 ſqq. *Athenaei* lib. de machinis bellicis cum figg. coloratis; *Bitonis* lib. de conſtructione inſtrumentorum bellicorum et catapultariorum ad Attalum I. Pergami regem; *Heronis Alexandrini* manuballiſtrae conſtructio et ſymmetria, cum duplici adpendice de campeſtribus et Camario; *Heronis* Alex. belopoeetica; *Apollodori*, architecti, poliorcetica ad imper. Hadrianum; *Philonis Byzantii* liber de fabrica turrium, murorum aliarumque munitionum et de obſidione tum toleranda tum facienda; ex *Sexti Iulii Africani* Ceſtorum enneabiblo liber de re militari; *Heronis tertii* excerpta de toleranda et repellenda obſidione, (ſed in codice mentio Heronis non inicitur, pariter in cod. eodem nr. 9. pag. 452. vti in cod. CXI. nr. 6. Heronis nomen non additur, a Lambecio vero ita citatur is,) *Heronis tertii* excerpta inſtructionum militarium. — In *Kollarii* ſupplem. ad Lambecii commentar. cod. LXV. p. 430 ſq. *Heronis Alexandrini* ſpiritalium liber primus, vbi adnotatur et fuſius declaratur, in codice illo Vindob. totum hoc opuſculum aliter diſpoſitum reperiri, atque in editis exemplaribus, et in hoc codice opus in duo libellos, XXIV. capitibus conſtantes, diuidi; (vti in cod. Argentorat.) — in cod. LXVI. pag. 436 ſqq. *Heronis* ſpiritalia, II. libris; — eiusdem βελοποιητικὰ (ſic) *teliſfactiua;* — eiusdem dioptrica; — eiusdem τινὰ Κλάσματα, ſiue fragmenta quaedam, inter eius ſcripta ſeruata, aegre reperiunda, (at iſta per Heronis *ſpiritalia* paſſim ſparſa ſunt.) — eiusdem fabrica ſponte ſe mouentium, περὶ αὐτοματοποιητικῆς πραγματείας.

In biblioth. *Monac. Bauarica*, cod. CCXV. (catal. p. 79.) *Athenaeus* de machinis bellicis; item *Biton*, *Hero*, *Iulius Africanus* de re militari, *Leonis* Imperatoris de re militari et copiis inſtruendis διατάξεις. *Nicephori* imper. de bellico adparatu libri XII. — cod. CLXXVII. (catal. pag. 69.) *Heronis* iſagoge geometrica. — cod. CCXXXVIII. (catal. p. 82.)

Heronis mechanica et βελοποιητικὰ καὶ εὐθυμετρικὰ et id genus alia. — cod. CCXXXIX. (catal. pag. 83.) *Iulii Africani* de adparatu bellico.

In biblioth. *Augustana: Her.* isagoge geometrica, (*Reiser* cat. pag. 66.) fragmenta quaedam, quae alibi in scriptis eius non exstant; eiusdem de spiritalibus liber, latine; fragm. geometricum, (ib. pag. 81.)

De codice Argentinensi cl. *Io. Schweighaeuser*, P. P. O. in vniuersitate litterarum Argentoratensi, ann. 1789. in peculiari disputauit prolusione academica. Notitia autem codicis, a viro illo erudito scripta, quia breuis et docta est, ab hoc loco haud aliena videtur. „*Isaacus Casaubonus*, ait Schweighaeuser, in fragmentis Polybianis laudauerat librum manuscriptum Anonymi Tactici, qui in regia exstat bibliotheca, hoc titulo ὅπως χρὴ τὸν τῆς πολιορκουμένης πόλεως στρατηγὸν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἀντιτάττεσθαι, καὶ οἵοις ἐπιτηδεύμασι ταύτην ἀποκρούεσθαι, id est, *qua ratione vrbis obsessae praefectus obsistere obsessioni et quibus institutis repellere eam debeat:* ex eoque codice fragmenta nonnulla, minime spernenda, quae ex deperditis Polybii libris excerpta sunt, depromserat. Ex illis fragmentis vnum est, ad historiam oppugnationis Syracusarum pertinens, cuius ope contextum Polybianum, qui a compilatore excerptorum ex Polybii libris XVII. prioribus conseruatus est, opportune auxit *Iac. Gronouius* in sua Polybii editione lib. VIII. cap. 5. Aliud satis amplum ac notabile Polybii fragmentum, quod ad Ambraciae obsidionem spectat, quam *Liuius* lib. XXXVIII. cap. 7. exponit, ex eodem regio codice ab Henr. Valesio secum communicatum, publici iuris fecit idem *Iac. Gronouius* in Dissertatione Epistolica, tomo II. Liuii, a se editi, subiecta, pag. 56 sq. Quod fragmentum Polybianum saepius laudans *Drakenborchius*, ad Liuii locum citatum, atque etiam ipsum exhibens tomo VII. Historiarum Liuii pag. 148 sq. lectorem oblitus est monere, commentarium illum Tacticum, e quo fragmenta ista fuerant a Polybii editoribus depromta, iampridem interim integrum in lucem fuisse emissum. Scilicet inter *Veterum Mathematicorum, Athenaei, Bitonis, Apollodori, Heronis, Philonis, et aliorum opera*, quae *Parisiis ex Typographia regia anno MDCXCIII.* edita sunt, ista, quam dixi, *de repellenda obsidione* commentatio, ex tribus codicibus regiis descripta, exhibetur: monuitque editor, eamdem in codice msto bibliothecae caesareae Vindobonensis (teste *Lambecio* tom. VII. ad cod. CXI. et ad cod. CXIV. nr. 8.) ad auctorem referri *Heronem*, qui Heraclii imp. aetate vixisse creditur. Is igitur libellus quum et alias, et inprimis ob ipsa fragmenta, ex Polybio, ex Arriano, ex Iosepho ad verbum descripta, sit notabilis, vnde passim minus emendatis scriptorum illorum locis adferri medelam posse intellexi; subiit animum videre, an in codicum graecorum adparatu, quo instructa est bibliotheca nostrae vniuersitatis, veterum mathematicorum scripta complectentium, eiusdem fortasse libelli inueniretur exemplum. Sed ea quidem spe frustratus, dum codices nostros perlustro, incidi in volumen, quo reliqua fere omnia veterum mathematicorum ad mechanicam praesertim pertinentia scripta, quae Parisiensis illa, quam dixi, editio exhibet, continentur, et praeter illa vnus nec typis ad hunc diem descriptus libellus, et in manuscriptorum etiam codicum thesauris inuentu rarissimus, *Heronis*, non recentioris huius, quem modo nominaui, sed veteris illius Alexandrini, philosophi, qui duobus ante C. N. saeculis claruit, περὶ Διόπτρας. Ac de hoc quidem libello, alio fortasse tempore locoque, vbi et maiori otio fruemur, et minus angustis chartae limitibus erimus conclusi, nonnulla differere licebit. Nunc vel solos titulos singulorum scriptorum, quae eodem, quod dixi, volumine bibliothecae nostratis continentur, breuiter recensuisse

fuisse iuuabit. Scilicet in codice nostro insunt I. "Ἥρωνος Ἀλεξανδρέως Πνευματικά. quae, quum in edit. Paris. continua serie absque distinctione a pag. 145—232. excurrant, in manuscripto nostro in duos libros distribuuntur, suis rursus capitibus, minio notatis, distinctos. Prior liber, in XXIV. capita distinctus, a fol. 1—34. excurrit: sed duo posteriora capita, cap. 23. ὑδραυλικῆ ὀργάνε κατασκευή, et cap. 24. ὀργάνε κατασκευή ὥστε ἀνέμε συρίζοντος etc. in edit. Paris. ad finem fere totius commentationis reiecta sunt, pag. 227—230. Alter liber XXX. complectitur capita, a fol. 35—54. Sequuntur folia nonnulla vacua, et sic fere deinde rursus post cuiusque libri finem. Desiderantur autem in his *Heronis Spiritalibus* passim multa in manuscripto codice, quae in impresso leguntur. II. "Ἥρωνος Ἀλεξ. Βελοποιητικά. fol. 57—75. In edito haec habentur pag. 121—144. et mendose ibi inscribuntur Βελοποιϊκά. III. "Ἥρωνος Ἀλεξ. περὶ Διόπτρας. fol. 81—120. Liber ineditus, quem supra commemoraui: IV. Ἀθηναίε περὶ Μηχανημάτων. fol. 122—132. In edit. Parisina pag. 1—12. V. Βίτωνος κατασκευαὶ πολεμικῶν ὀργάνων καὶ καταπελτικῶν. fol. 132—141. edit. Paris. pag. 105—114. VI. "Ἥρωνος χειροβαλλίστρας κατασκευὴ καὶ συμμετρία. fol. 141—144. edit. pag. 115—120. VII. "Ἥρωνος Ἀλεξανδρέως τινὰ κλάσματα, ἃ ἐν τοῖς νῦν σωζομένοις αὐτῦ συγγράμμασι μόλις εὑρίσκοιτ' ἄν. fol. 147—167. Haec XXVIII. capitibus sunt distincta; in quibus quum sperassem, inedita fortasse nonnulla me reperturum, curatius perquirens intellexi, esse eadem omnia, quae, vt supra monui, in *Spiritalibus Heronis* passim in manuscripto desiderata, in impresso ibi exhibentur. VIII. "Ἥρωνος Ἀλεξανδρέως περὶ Αὐτοματοποιητικῆς. fol. 167—193. edit. p. 243—274. IX. Εὐκλείδε Κατοπτρικά. fol. 195—208. Haec non insunt in edit. Paris. sed et alias ab aliis et a Dasypodio, olim nostrate, cum ceteris Euclidis operibus edita sunt Argentorati 1571. X. Claudunt librum figurae, ad praecedentes commentationes pertinentes, rudi arte pictae, quarum similes paullo diligentius calamo delineatae ipsi contextui adiectae sunt. Sed nonnullis locis in codice nostro, quemadmodum et in regiis codicibus, desideratur figura, ad quam in contextu prouocatur: veluti figura Sambucae, machinae oppugnatoriae, a Bitone descriptae. Eodem modo in Heronis commentario *de Dioptra* desideratur delineatio ipsius huius instrumenti, cuius constructionem a se vel recens inuentam vel emendatam pluribus ceteroquin verbis explicauit auctor." Hactenus cl. *Schweighaeuser.*

In bibl. *Leidensi* inter codd. Scaligerianos, (catal. pag. 339. nr. 12. *Heronis* definitiones vocabulorum geometriae, graece, it. pag. 341. nr. 39.) *Athenaei* aliquid de machinis, cum formis *Bitonis;* adparatus bellicorum instrumentorum et catapultarum, sed excerpta modo. *Iulii* Africani cestuum aliquid: ibid. nr. 45. *Heronis* pneumaticon libri II. item περὶ στατῶν αὐτομάτων cum figg. — In codd. Vulcan. pag. 344. *Heronis* Alex. αὐτοματοποιητικά. — nr. 7. *Iulii Africani* Cesti. — Inter codd. Vossianos, (catal. pag. 391. nr. 3.) *Athen.* de machinis bellicis; *Bitonis* poliorcetica organa; *Heronis* chiroballistrae fabrica; *Heronis* et *Ctesibii* belopoiica; *Apollodori* poliorcetica; anonymus de munimentorum constructione. *Iuliani Africani* strategica et cesti; anonymus περὶ ἀπλήκτων· alter de strategematibus; *Nicephorus* περὶ παραδρομῆς et alia, ad rem bellicam spectantia. — ibid. (cat. pag. 393. nr. 36.) *Iulius Africanus* de bellicarum rerum adparatu, scriptum παρὰ Ἀνδρέε Δαρμαρίε τῦ Ἐπιδαυρίε. — pag. 395. nr. 75 et 76.) *Heronis* poliorcetica, eiusdem de mensuris. p. 396. *Her.* pneumatica cum figg. scr. 1454. Paris. per Angelum Bergicium Cretensem. — p. 397. nr. 44. ex libro I. pneumat. *Heronis* excerptum. — (cat. pag. 399. nr. 70.) de modo defendendae

 vrbis

vrbis obsessae fragm. anonymi, quod tribuitur a nonnullis Iulio Africano, vt notatur in prima quoque *pagina*, praesertim de obsidione Tyri. — ita quoque (catalog. pag. 401. nr. 7.) *Iulii* Africani πρὸς πολεμίους παρασκευὰ cum *Athenaeo*, *Bitone* et parte *Apollodori*. — (catal. pag. 401. nr. 2.) *Athenaei* περὶ μηχανημάτων fol. IV. et dimid. item *Bitonis* cum V. L. — nr. 6. *Hero*, Alexandrinus, περὶ τῶν αὐτοματοποιητικῶν· *Cyri Nicephori* imper. περὶ παραδρομῆς et alia bellica. — ibid. (catal. pag. 402. nr. 10.) *Heronis* χειροβαλλίστρας κατασκευὴ καὶ συμμετρία, trium fol. *Ctesibii* βελοποιϊκά· ex *Apollodoro* πολιορκητικά, collata cum cod. Barrociano, anonymus περὶ ἀπλήκτου sic collatus. — ibid. nr. 17. *Heronis*, Alexandrini περὶ τῶν αὐτοποιητικῶν· nr. 18. *Heronis* introductio τῶν γεωμετρουμένων· *Moschionis* ὑποθῆκαι. — Euclidis elementorum libri sex, cum commentario Saidi ben Masoud, et cum scholiis *Heronis* ad quaedam problemata, arabice. (catal. inter codd. orientales pag. 453. nr. 399, 1.) — ibid. (pag. 454. nr. 51.) *Heronis* Barulci libri III. de motu grauium, ex graeco in arabicum sermonem transtulit Costa ben Louca Baalbegensis, cum figg.

In bibl. *Vaticana*, *Heronis* Alex. pneumata. gr. (p. 544.) — In bibl. *Barberina*, *Her.* mathemat. (vid. meam introd. in hist. L. Gr. I. pag. 66.)

In bibl. Archiuii basilicae *S. Petri*: *Her.* pneumatica, cum scholiis, opus mathematicum de ponderibus subleuandis, graece. (pag. 546.)

In bibl. Laurent. *Medicea*, teste Bandin. catal. tom. II. p. 529. cod. XVII. plut. 59. nr. 6. et tom. III. cod. XIII. plut. 74. pag. 109. ex primo libro spiritalium *Heronis* Alex. excerptum valde longum. — ibid. pag. 15. cod. IV. plut. 28. excerptum ex *Heronis* III. lib. de mensuris. Subiunguntur alia quaedam de ponderibus et mensuris, fortasse eiusdem Heronis, suspicante Bandinio, quem vide. — ibid. tom. III. pag. 109. cod. XIII. nr. 35. plut. 74. *Heronis* introductio in terrae dimensionem. — ibid. III. p. 371. cod. XXVIII. 1. *Heronis*, Alexandrini, spiritalium libri II. — pag. 109. cod. XIII. plut. 74. nr. 35. *Heronis* III. introductio in terrae dimensionem. — tom. II. pag. 233. cod. IV. plut. 55. *Iulii Africani* Cesti. plura vide apud Bandinium. — ibid. III. pag. 127. cod. XXIII. Ex Africani cestis, fragmentum, quod dedit Bandin.

In biblioth. *Veneta* D. Marci teste catal. cod. CCCXXIII. nr. 3. p. 148. et cod. CXXXVI. pag. 154. *Heronis*, Alexandrini, isagoge τῶν γεωμετρουμένων. Sed initium in vtroque differt. — pag. 271. cod. DVI. fin. *Heronis* stereometrica.

In biblioth. regia *Taurinensi* cod. gr. LX. (secundum catal. codd. gr. pag. 159 sq. auctores fere iidem sunt, qui editi fuerunt Parisiis 1693. hoc ordine: *Athenaei* de machinis bellicis liber: *Bitonis* constructiones bellicarum machinarum et catapultarum: *Heronis* de constructione et mensura manubalistae; eiusdem de telis conficiendis; ex *Apollodori* libris de machinis obsidionalibus: *Philonis* de telorum constructione liber quartus ab initio mutilus, et lib. V. Ex *Iulii Africani* cestis excerpta; anonymi quomodo obsessae vrbis praefectus in obsidione se gerere debeat, et quibus studiis illam defendere; excerpta ex (Heronis) institutionibus militaribus, qualis nempe debeat esse dux exercitus. *Nicephori* imper. liber de praeparatione, περὶ παραδρομῆς etc. — ibid. cod. LXXXIII. pag. 178. *Heronis* spiritalium libri II. cum figg. eiusdem de automatorum fabrica libri II. cum figg. et *Her.* III. isagoge περὶ τῶν γεωμετρουμένων — eadem isagoge geometriae in cod. CCXXVIII. p. 363. — ibid. pag. 390. cod. CCXCVIII. *Heronis* pneumatica et de automatorum fabrica.

In

In bibliotheca regia *Neapolitana* secundum catalogum MSS. gr. iussu regis scriptum mihique missum, cod. CXLIII. *Athenaeus* περὶ μηχανημάτων. *Bitonis* κατασκευαὶ πολεμικῶν ὀργάνων καὶ καταπελτίςων· *Heronis* χειροβαλλίςρας κατασκευὴ καὶ συμμετρία· *Heronis*, Ctesibii, βελοποιϊκά· anonymi ὑποδείγματα πρὸς πολιορκίαν εὔχρηςα· Incipit ἀνέγνων σε, δέσποτα, τὴν περὶ τῶν μηχανημάτων ἐπιςολήν· κατασκευὴ ἑλεπόλεως, κόρακος λεγομένης (forte Epimachi.) Inc. ἡ ἑλέπολις αὕτη ἐκ τριῶν μερῶν τῶν μεγίςων συγκεῖται. Anonymi strategetica: praecedit index, in capita LXX. distinctus: 1) περὶ ὁπλίσεως. 2) περὶ πολεμίων φθορᾶς etc. *Iulii Africani* cestus. Leonis, imperatoris, tactica: *Nicephorus* imp. de excursionibus cod. chartac. saec. XV. cum formis, eleganter descriptis. — In cod. V. *Heronis* liber de geometria, quae ad agrorum mensuram pertinet. — in cod. LV. fin. *Heronis* isagoge τῶν γεωμετρεμένων· Inc. καθὼς ἡμᾶς etc. — cod. CLXXI. *Heronis*, Alexandrini, πνευματικὰ cum figg. ad marg. et in calce adpositis. cod. CCXXIX. *Heronis* ἀρχὴ τῶν γεωμετρεμένων ad Dionysium. Inc. καθὼς ἡμᾶς ὁ παλαιὸς διδάσκει λόγος· Eiusdem εἰσαγωγαὶ τῶν ςερεομετρεμένων· Incipit σφαίρας δοθείσης τῆς διαμέτρε ποδῶν ί εὑρεῖν τὸ ςερεόν· — cod. CCXXX. Anonymi, (*Heronis*) παρεκβολαὶ ἐκ τῶν ςρατηγικῶν παρατάξεων. Inc. περὶ τῦ ὁποῖον εἶναι δεῖ τὸν ςρατηγόν· Ὅτι ἐπιμελητὴν καὶ ὀξὺν καὶ ἀνδρεῖον.

In bibl. canonicorum regularium *Bononiae* Heron de machinis bellicis amanuense Valeriano Albino. (pag. 559.)

In museo *Caroli Anantii*, *Her.* geodaesia, graece, (pag. 561.)

In bibl. Ambros. *Mediolan.* *Heronis* spiritalia, ter geometria, ter geodaesia. (pag. 562. 563.) — In bibl. ducis *Mutinensis*, *Her.* mathematica, (pag. 564.)

In bibl. *Scorialensi*, Hisp. *Heronis* Opp. iconibus illustrata. (pag. 568.) — Auctore autem Plüero in itinerib. per Hispan. pag. 157. *Apollodori* (qui et apud Plüerum et in Clarkii epistolis de praesenti statu Hisp. secundum I. T. Kochleri versionem pag. 395. vbi quoque est catal. codd., *Atheniensis grammaticus* vocatur,) de obsidendis ciuitatibus quaedam: pag. 160. — *Athenaei* mechanica. pag. 162. — *Bitonis* fabricae bellicae, bis, et catapultorum. — *Heronis* de re militari, varia de geometria etc. de mensuris, definitiones nominum geometriae, Chirobalistae exstructio et proportio, pneumatica et automata, poliorcetica.

Inter MSS. Abbatiae *S. Petri de Selincurte*, dioecesis Ambianensis, *Heronis* geodaesia et spiritalia, (pag. 581. 582.) — in bibl. Cardin. *Mazarini*, *Heronis* spiritalia, eiusdem definitiones nominum geometricorum; *Athenaei* de machinis; *Leonis* manubalistae compositionis, eiusdem telifactitia; *Apollodori* de machinis bellicis. (pag. 583.) — Inter catal. MSS. graec. de *Mesme*, *Heronis* spiritalia, (pag. 584.) — In bibl. *Coisliniana*, *Heronis* geodaesia et spiritalia, teste *Montfaucon* in bibl. Coislin. pag. 220.

In bibl. *Bodleiana*, *Heronis* Geodaesia, item ex ea excerpta: eiusdem geodaesia, figurarum mensuram ostendens. (pag. 592. 593 et 595.) — eiusdem poliorcetica, de geodaesia, propositiones decem, eiusdem spiritalia, et de automatis fabricandis. — *Athenaei* aut divertius *Philonis*, Atheniensis, de mechanicis, liber primus; *Bitonis* fabrica machinarum bellicarum; *Ctesibii*, aut *Heronis*, belopoeica, ex *Apollodori* poliorceticis excerpta; *Athenaei* liber II. de fabrica helepoleos, lib. III. IV. et V. *Iulii Africani* Κεςοί· anonymus de fabrica et vsu quadrantis. (pag. 594.) — *Heronis* introductio geometrica. gr. (pag. 612.) — *Her.* defini-

definitiones geometricae. — *Athenaeus* et *Bito* de machinis bellicis; *Iuliani Africani* Cesti, capp. 79. (pag. 617.) — In bibl. vniuerſ. *Oxonienſis*, *Heronis* libri III. quorum primus continet 37. capp. 2) περὶ αὐτοματοποιητικῆς. 3) περὶ ϛατῶν αὐτομάτων· *Athenaeus* de machinis bellicis; *Bitonis* lib. de catapultis et aliis inſtrumentis bellicis; *Heronis* lib. de chiroballiſtrae conſtructione; *Heronis* Cteſibii lib. de telorum fabrica; excerpta ex *Apollodori* poliorceticis; *Iulii Africani* ceſti: tractatus de obſidione repellenda; παρεκβολαὶ ἐκ τῶν ϛρατηγικῶν παρατάξεων· *Leonis* Tactica; *Nicephorus*, imper. περὶ παραδρομῆς. (pag. 627.) — In aliis *Angliae* bibliothecis, *Athenaeus*, *Bito*, *Heron* et alii auctores, rem bellicam pertractantes. — item *Her.* de geometria commentarii, bis, eiusdem ſtereometrica et reliqua eius opera; *Iulius Africanus* de adparatu bellico: *Heronis* ſpiritalia cum figg. manu Angeli Bergitii, Cretenſis. — eiusdem Automata ſeu neuroſpaſtica. *Athenaeus*, *Biton*, *Apollodorus* et alii de machinis bellicis. (pag. 633. 634) — *Heronis* varia opera, gr. ſcripta, eiusdem geodaeſia, gr. itemque excerpta ex illa; *Bitonis* liber de machinis bellicis; *Cteſibii* belopoeïca, (pag. 636. 637.) — *Heronis* poliorcetica, graece; *Athenaeus* et *Bito* de machinis bellicis; *Iulii Africani* ceſti; anonymus de re militari. (pag. 640.) *Harl.*]

In *horologium aquarium* huius Athenaei epigramma [d] Antiphili [¶] (ſine nomine auctoris licet) exſtat in anthologia IV. vlt. emendatum a *Salmaſio* ad Solinum pag. 637. edit. Pariſ. *Athenaeum* mechanicum et reliquos e codd. Palat. edere voluit cum verſione adoleſcentis, (an Salmaſii?) *Ianus Gruterus*. vid. dehortantem ob difficultatem negotii [vid. Sylburgii cat. MSS. gr. bibl. Palat. pag. 23. 123.] Ioſ. Scalig. epiſt. 420 ſqq.

II. APOLLODORVS, architectus, cuius praeter *Aelium Spartianum* in Hadriano cap. 19. et *Dionem Caſſium* lib. 69. pag. 789 ſq. meminit *Hero* iunior in praefat. ad librum de machinis bellicis, et *Tzetzes* Chil. II. v. 81. 91. [vid. *Lambec.* comm. de bibl. caeſ. VII. pag. 420 ſq. de codd. paullo ante diſputauimus.] Scripſit ad Hadrianum, imp. πολιορκητικά, ſiue de machinis obſidionalibus, nullos vetuſtiores ſcriptores laudans; ſed quales ipſe parandas machinas bellicas exiſtimaret, imperatori, per epiſtolam [e] hoc requirenti, exponens, additis formis ſiue διαγράμμασι. Exſtat in iam laudata veterum mathematicorum collectione Thevenotiana pag. 13—48. Hunc Apollodorum deinde ab Hadriano interfectum narrat *Dio*, [lib. LXIX. cap. 4. p. 1152 ſq. tom. II. edit. Reimari, cuius not. conſules,] quod paullo impudentius quondam praeſente Traiano ipſum, nondum imperatorem, de operibus, ab Apollodoro factis haud ſatis perite diſſerentem, repuliſſet his verbis: *abi et cucurbitas pinge, nam tu haec quidem certe ignoras* [f]. Fuit tum temporis et alius architectus, quo Hadrianum vſum fuiſſe traditur a Spartiano, *Detrianus* nomine, pro quo Dexterianum vel Demetrianum legunt viri docti. Citat *Apollodori* poliorcetica *Fulu. Vrſinus* ad Caeſar. pag. 83. Antwerp. 1595. 8. poſt fragmenta vett. hiſtoric. et *Rigaltius* not. ad Onoſandrum pag. 75.

III. PHI-

d) Id tamquam ineditum produxit *Cangius* addendis ad Conſtantinopolin chriſtianam pag. 192. [conf. *Lambecii* comment. de bibl. Caeſarea VII. pag. 446 ſqq.]

e) In exordio libri: *ἀνέγνων σου Δέσποτα τὴν περὶ τῶν μηχανημάτων ἐπιστολήν, καὶ μακάριος ἐγενόμην, ὅτι με κοινωνῆσαι ταύτης σου τῆς φροντίδος ἄξιον ἔκρινας.*

f) Vid. Caſaub. ad Spartian. cap. 14. pag. 144. coll. Reimaro ad Dion. Caſſ. II. pag. 1153. §. 41. *Harl.*

III. PHILO, Byzantius, circa annum vrbis Romae DCI. g) clarus, Demetrio Phalereo rerum Athenis potiente, laudatur a *Vitruuio* praefat. libri VII. inter eos, qui de machinationibus scripserunt. *Tzetzes* vero duos hoc nomine memorans, Ἥρων καὶ Φίλων, Πάππος τε καὶ πᾶς μηχανογράφος· (sed legendum est καὶ πᾶς, atque Pappus intelligendus,) Chil. II. v. 152. notat, eum meminisse Archimedis: etiam pag. 56. 67. 72. 77. meminit *Ctesibii*, Archimedis aetate clari, vt mox dicam. Hero Philonis Byzantii meminit libro II. automatopoeetici pag. 263., et de eodem argumento scripsisse innuit. Atque Philonis, architecti, qui Athenis armamentarium struxit, impensa et elegantia visendum, mentio apud *Valerium Maximum* VIII. 12. vbi eloquentiam eius celebrat.

Exstat in eadem illustris Theuenoti collectione Parisiensi huius Philonis, mechanicorum, *liber quartus* pag. 49—78. ad Aristonem scriptus, et βελοποιϊκὰ siue ὀργανοποιϊκὰ h) tractans, cum tertius i) λιμενοποιϊκὰ docuisset, alius μοχλικὰ, vt constat e pag. 49. 59. 61. Primus liber inter alia duplicationem cubi tradiderat, vt ipse testatur pag. 51 sq. Vnus e sequentibus, πνευματικὰ pag. 77. et alius περὶ ἐπιστολῶν τῶν κρυφαίως ἀποστελλομένων pag. 102. alius παρασκευαστικὰ k) de bellorum adparatu pag. 103. Pag. 50. laudat Polycleti statuarii dictum, τὸ εὖ παρὰ μικρὸν διὰ πολλῶν ἀριθμῶν γίνεσθαι, rectum inter multos numeros minimo aliquo constare, ibidem sui temporis mechanicos, Alexandrinos praecipue regum φιλοδόξων et φιλοτέχνων fauore suffultos, hanc artem vsu et experientia maxime perfecisse testatur. Cum Alexandrinis artificibus diu se versatum et in insula Rhodo plures architectos familiares habuisse, ait pag. 51. Rhodi [[P]] se versatum testatur quoque pag. 80 et 84. Chalcentonum siue Chalcotonum, a mechanico Ctesibio Alexandriae repertum, memorat pag. 56. 67. 72. Aerotonum siue sclopetum, aëris vi iaciens tela, ab eodem Ctesibio inuentum et πνευματικὰ eius θεωρήματα pag. 77 sq. quo loco se Ctesibii aequalem fuisse innuit. Κελτικῶν et Ἰσπανῶν μαχαιρῶν mentio pag. 71. Catapultam polybolon, a Dionysio Alexandrino Rhodiis constructam, refert pag. 73. [conf. *Alb. Ludou. Frid. Meisteri* de catapulta polybola commentatio, qua locus Philonis, mechanici, in libro IV. de telorum constructione exstans, illustratur. Göttingae 1768. 4. et *Klotz* in act. litterar. vol. V. part. III. pag. 335. *Harl.*] — Philonis et aliorum celebrium architectorum et de architectonice scriptorum meminit *Ausonius* in Mosella v. 300 sqq. [vbi vide interpr. in edit. Tollii pag. 396.]

Non hoc spernat opus Gortynius aliger, (Daedalus) *aedis*
Conditor Euboïcae, casus quem fingere in auro
Conantem Icarios patrii pepulere dolores.
Non Philo Cecropius: *non qui laudatus ab hoste* (Archimedes)

Clara

g) *Saxius* in Onomast. I. pag. 131. adsignat aetatem illius A. M. 3852. Olymp. CLVI. 4. ante C. N. 151. V. C. 601. conf. *Vossius* de disciplina mathem. cap. 48. § 9. pag. 291. et de histor. gr. III. pag. 318. *Harl.*

h) In msto Palatino, quo vsus est Meursius, praefixum erat Βίτωνος, *Bitonis*, nomen. Sine nomine auctoris in codd. Lugd. Bat. et Andreae Schotti et Ant. Grimani apud Th. Bartholinum, quibus omnibus vti mihi licuit beneficio Io Grammii: itaque varias lectiones ex illis adscripsi ad oram edit. Paris. in Athenaeo, Philonis quinto libro et Bitone. [Codices supra enarraui.]

i) Philetaerium ἐν λιμενοποιϊκοῖς laudat *Tzetzes* Chil. II. vers. 87.

k) Qualia sint παρασκευαστικὰ, vide sis *Casaubonum* ad Aeneae cap. 7. pag. 1727. et ad cap. 21. pag. 1750 sq.

Clara Syracosii traxit certamina belli.
Forsan et insignes hominumque operumque labores
Hic habuit decimo celebrata volumine Marci (Varronis)
Hebdomas l): *Hic clari viguere* Menecratis *artes,*
Atque Ephesi spectata manus; vel in arce Mineruae
Ictinus; *magico cui noctua perlita fuco*
Allicit omne genus volucres perimitque tuendo.
Conditor hic forsan fuerit Ptolemaïdos aulae
Dinochares (alii, *Dinocrates.*) etc.

Liber quintus pag. 79—104. ad eundem Aristonem, agit de modo construendi turres, murosque ac fossas, et valla horreaque et praeparanda alia ad obsidionem vtique necessaria; pag. 83. memorat turres quinquangulares ac serratas a Polyido, mechanico, repertas; pag. 86 sq. de ciborum ac frumentorum generibus, in obsidionis tempus seruandis, disserit, et pag. 88. Epimenidios trochiscos laudat, de quibus dixi lib. I. cap. 6. §. 5. Figurae, quas pag. 86. pag. 63. et alibi auctor addidisse se significat, desiderantur. Aegyptiorum strategema, quo scalis scorteis muros vrbium, quas obsiderent, conscendebant, exponit pag. 102. Miror, quod pag. 103. contra ius gentium suadet, frumenta et aquas veneno letifero corrumpere.

IV. Referri solet ad hunc ipsum *Philonem* libellus m) elegans περὶ τῶν ἑπτὰ θεαμάτων *de VII. orbis spectaculis,* quem e biblioth. Francisci Barberini, sed postrema parte capitis de templo Dianae Ephesiae et integro capite vltimo de Mausoleo mancum primus e codice Vaticano in lucem edidit et versione sua notisque illustrauit *Leo Allatius*, Rom. 1640. 8. Caput de templo Ephesii mutilum, cum versione *Lucae Holstenii*, qui hunc librum edere voluit, exstat

l) *Hebdomas* operum mirabilium, *Scaliger* lect. Auson. lib. I. cap. 4. Sed verius est, decimam hebdomadem Varronis intelligi.

m) *Vrbanus Chevraeus* lib. VIII. historiae orbis terrarum, gallice editae, quo de septem miraculis copiose disserit, cap. I. (tom. 4. pag. 290.) non adeo magni fecit hunc scriptorem, *qui ne nous dit presque rien de singulier, et qui dans le fond n'est considerable que par les remarques de Leo Allazzi son interprete. Herodote, Diodore de Sicile, Strabon, Pline livr. 36. et quelques autres ont parlé de ces Merveilles du Monde plus exactement, et si je les puis profiteray de ce qu'ils ont dit.* — Nicetae locum de septem orbis miraculis (θεάματα) graece ex cod. MSto biblioth. Augustanae edidit *Hoeschelius* ad calcem Philonis de septenario pag. 42. 43. — Scholia graeca in carmina de septem orbis miraculis citat *Allatius* p. 7. de Nilis. Conf. *Bedae* libellum, tom. I. pag. 400. *Cassiodorum* VII. epist. 15. Epigramma *Antipatri* εἰς ναὸς lib. I. antholog. pag. 103. *Martial.* Spectac. epigr. 4. *Hygin.* fab. 223. incertum graecum, ab Allatio ad Philonem Byzant. pag. 22. editum; *Ampelium* cap. 8. Adpendiculam Vibii Sequestris pag. 163 sq. edit. Franc. Hesselii. *Villalpandum* tom. II. in Ezechiel. part. II. pag. 559. vbi cum templo Hierosolymit. comparat. XIII. iambi in septem spectacula apud Cedrenum pag. 81. (edit. Paris. pag. 170.) Septem mirabilia mundi ad calcem antiquitatum Iosephi, Augustae Vindel. 1470. fol. coll. Fränckische Acta XIV. p. 87. *Maiolus* dierum canicular. pag. 949 sqq. Apud *Montfaucon* in diario italico cap. XX. p. 272 sq. in codice quodam graeco saec. XIII. in bibliotheca Baluzii, septem orbis mirabilia hoc numerantur ritu: 1) Thebae Aegyptiacae; 2) Babylonis moenia; 3) Mausoleum; 4) Pyramides; 5) Colossus Rhodius, quem quidam, etiam ibi, aiunt columnam aeneam esse 600 cubitorum; 6) Capitolium romanum; 7) templum Hadriani Cyzicenum. vid. Montfaucon.

exſtat tom. VII. theſ. Gronou. pag. 389. Recuſus deinde eſt Philo ex eodem cod. Vatic. Lugduni 1661. 8. cum verſione Dionyſii Saluagni Boeſſii in eius miſcellaneis, et inſertus ex Allatii edit. tomo VII. theſauri antiquitatum graecarum Gronouiani. *Allatium* in Philonis verſione non raro a ſenſu ſcriptoris aberrare, notat et vno alteroque exemplo demonſtrat *Io. Henr. Maius*, filius, libro II. obſeruationum ſacrarum pag. 14 ſqq. et *Boeſſius* quaedam rectius legit atque interpretatur, vt in limine ſtatim: καὶ τοῖς Ἠλείοις τῆς Ἑλλάδος ἐπιδημῆσαι, pro: καὶ τοῖς καλοῖς —. Memini, *Colomeſium* ad Gyraldum pag. 493. ſuſpicari, quod Guilelmus Choul ea, quae in libro gallico de veterum Romanorum regione pag. (194.) 211. ex antiquo graeco auctore MS. acephalo refert de Coloſſo, Rhodio, ex praeſenti Philonis libello petierit. Sed alia ſunt, quae de Coloſſo a Philone traduntur, qui mihi vix ac ne vix quidem videtur ille mechanicus, cuius belopoeica paullo ante retuli; ſed potius aliquis e rhetorum numero non contemnendae aetatis, *Philo* forte *Heracleotes*, de quo dixi lib. I. cap. 22. §. 4. [in cod. Vindob. CXI. in tomo VII. Lambecii comm. *Philoni* tribuitur lib. de obſidione tum toleranda tum facienda.]

Fuit et *Philo* quidam geometra Tyanenſis, cuius meminit *Pappus* lib. IV. propoſit. 30. et longe antiquior *Philo*, *Athenienſis*, architectus, qui armamentarium, mille nauium capax, in Munychia exſtruxit, celebratum *Straboni* IX. pag. 395. *Plutarch.* Sulla p. 461. aliisque: et de eodem armamentario atque de aedium ſacrarum ſymmetriis ſcripſit, teſte *Vitruuio* praef. libri [P] ſeptimi. Confer *Franciſcum Iunium* in catalogo artificum, et egregii *Hemſterhuyſii* notas ad haec Pollucis X. cap. 15. ἐν γοῦν τῇ τοῦ νεὼ ποιήσει, ἣν Φίλων ἢ Θεόδωρος (al. Ἀπολλόδωρος) συνέθηκε, γέγραπται. De *Philone Byzantio* ſe, ait Allatius, plura dixiſſe in diatriba de Philonibus, ſed ea lucem non vidit. [De *Philone Byzant.* vid. *Montucla* I. pag. 278. de *Philone Gadar.* magiſtro Spori, ibid. pag. 329 et pag. 312. de *Philone Tyanenſi*, qui ſcripſit περὶ πληκτοειδῶν, implicantium et aliarum varii generis ſuperficierum. vid. Heilbronner pag. 385.]

V. BITO, qua patria, incertum, ad Attalum *), regem, de conſtructione bellicorum inſtrumentorum ex diuerſis antiquioribus mechanicis ſcripſit, teſte Herone iuniore praefat. ad librum de machinis bellicis. Laudat Heſychius in Σαμβύκη, et forte *Aelianus* Tactic. cap. I. laudans Bitonis Εἰσαγωγάς.

Exſtant eius κατασκευαὶ πολεμικῶν ὀργάνων καὶ καταπελτικῶν, MS..... τισῶν, *conſtructiones bellicarum machinarum et catapultarum*, pag. 105—120 in collectione Theuenotiana. Dicatus liber Attalo, regi: nam initio libri pro verbis ὦ πάλαι vel πάλλα βασιλεῦ legendum cum Lambecio [lib. VII. pag. 242. vbi de codice et Bitone diſſeritur,] ὦ Ἄτταλε βασιλεῦ, atque ita in codice ſuo reperit *Thd. Galeus*, vt teſtatur in diſſ. de ſcriptis mythologicis pag. 45. Fragmenta quaedam publicauit Rigaltius ad Onoſandrum. Vtrum vero Attalum I. innuat, qui Pergami regnauit ab Olymp. CXXXIV. 4. ad CXLV $\frac{3}{4}$. an vnum e poſterioribus duobus Attalis ab Olymp. CLV $\frac{2}{3}$. et Olymp. CLX. habenas regni gerentibus adloquatur,

*) In *Montfauconi* biblioth. Coisliniana pag. 177. pro ὦ πάλα βασιλεῦ legendum ὦ Ἄτταλε. Ibidem ex *Bitone* mutuam adfert iconem *gruis*, qualis eſt in Athenaeo pag. 12.

adloquatur, haud liquido constat, etsi primum illum libenter intellexerim. [*Voss.* de scient. mathem. cap. 48. §. 22. pag. 295. adgregat Bitonem scriptoribus incertae aetatis. *Hamberger* in zuverläss. Nachrichten etc. tom. I. pag. 362. fauet suspicioni Fabricianae et aetatem Bitonis collocat in imperio Attali I. circa A. M. 3757. ante Chr. n. 227. *Saxius* in Onomast. I. p. 108. ponit annum aetatis, A. M. 3764. Olymp. CXXXIV. 4. ante C. N. 239. A. V. C. 513. *Harl.*] — Non procul ab initio libri Biton describit machinam petrariam, Rhodi fabricatam a Charone Magnesio, aliam pag. 107. Thessalonicae constructam ab Isidoro Abydeno, et p. 108. Helepolin, quam Alexandro M. composuit Posidonius, Macedo: tum pag. 110. Sambucam Damii Colophonii, et pag. 111. *γαστραφέτην* a Zopyro, Tarentino, Mileti confectam, p. 113. et aliam ab eodem elaboratam Cumis in Italia. *Bitonis πολιορκητικὰ* laudat *Hero* cap. 25. [codd. notitiam supra iam suppeditaui.]

Opticorum suorum meminit Biton in extremo paginae 108. *ἔστι δὲ καὶ τοῦτο μεθοδικὴ θεωρία, ἣν διήλεγμαι ἐν τοῖς ὀπτικοῖς.*

VII. HERO, Alexandrinus, *Ctesibii* o), Ascreni, qui Ptolemaei p), [P] Philadelphi et Euergetae I. temporibus Alexandriae floruit, discipulus q) et mechanicus insignis, in philosophia

o) De hoc *Ctesibio*, mechanico, eiusque repertis meminere *Vitruuius* praefat. VII. et IX. 9. X. 12. *Plinius* VII. 37. *Athenaeus* IV. pag. 174. et XI. pag. 497. *Athenaeus* alter de machinis bellicis pag. 8. *Philo* in belopoeicis p. 56. 67. 72. Scripta quoque huius Ctesibii olim fuere. Vitruuius lib. I. cap. 1. *Item qui Ctesibii et Archimedis libros et ceterorum, qui eiusdem generis praecepta conscripserunt, leget, cum iis sentire non poterit, nisi his rebus a philosophis fuerit institutus.* Idem praefat. libri VII. *Non minus de machinationibus* (scripserunt) *uti Diades, Archytas, Archimedes, Ctesibius, Nymphodorus, Philo Byzantius* etc. Athenaeus IV. pag. 174. Τρύφων δ᾽ ἐν τρίτῳ περὶ ὀνομασιῶν συγγράψας φησὶ περὶ τῆς ὑδραύλεως Κτησίβιον τὸν Μηχανικόν. Athenaeus alter pag. 8. de machinis bellicis: Κτησίβιος δὲ ὁ Ἀσκληνὸς (MS. aliud Ἀχρηνὸς, Casaubonus IV. 23. ad Athenaeum Ἀσκρηνὸς, Meursius in bibl. graeca Ἀσκραῖος.) ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μηχανικὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. Hero iunior de machinis bellicis cap. 23. *Quemadmodum Ascraeus Ctesibius Heronis, Alexandrini, Magister in suis commentariis declarauit per huiusmodi machinam.* [vid. supra, §. I.] Apud *Cassiodorum* VII. 5. variar. epist. suspicor, *Ctesibii* nomen reponendum esse pro *Metrobio. Archimedes quoque, subtilissimus exquisitor, cum Metrobio tibi semper assistant.* Ctesibium citans *Turnebus* II. 4 sq. Aduersar. Heronem intelligit, codicem Belopoeicorum manu exaratum nactus, quae Ctesibio malunt tribuere viri quidam docti: [et in aliis codd. tribuitur Ctesibio.]

p) Ex Hedyli epigrammate apud *Athenaeum* XI. pag. 497. *Salmasius* pag. 638. ad Solin. et *Franciscus Iunius* in catalogo artificum pag. 57. colligunt, Ctesibium μηχανοποιὸν vixisse tempore Ptolemaei, Philadelphi. Philadelphus obiit Ol. CXXXIII. 3. ante Christum 248. Miror, *Athenaeum* IV. pag. 174. scribere, quod Ctesibius Hydraulidis inuentor fuerit sub Ptolemaeo Euergete secundo, (qui coepit regnare Olymp. CLVIII. 2.) et Aspendum incoluerit. Atqui meminit Ctesibii Athenaeus, mechanicus, qui scripsit circa Olymp. CXLII. Pro Aspendo Alexandriam legit Casaubonus. *Fabric.* — Fuit inuentor Hydraulidis et organorum hydraulicorum. vide cel. *Wernsdorf* praefat. ad Publii Optatiani organon, in Poetis lat. min. tom. II. pag. 395. *Forkel* Geschichte der griech. Musik I. pag. 46 et 475. *Harl.*

q) Magistrum Heronis Ctesibium vocat Hero Iunior loco paullo ante adducto. Num pater quoque fuerit, vt Francisco Iunio visum pag. 57 et 96. catalogi artificum, dubito. Fuere et alii *Ctesibii.* [vid. supra in vol. III. pag. 515.] *Fabric.* — De *Herone* vid. *Vossium* de scientiis mathem. cap. 27. §. 8. pag. 115. et cap. 48. §. 8. pag. 298. eumque post Archimedem et Athenaeum ponit. *Saxius* in Onom. lit. I. pag. 116. collocat eius aetatem in A. M. 3786. Olymp CXL. 2. ante C. N. 217. V. C. 535. conf. *Io. Andreas Schmid* (iunioris)

ſophia vero, vt Bernhardino Baldo in Heronis vita obſeruatum, Epicurum maxime probans, ſcripſit, quae exſtant: [de codd. ſupra egi.]

Χειροβαλλίςρας κατασκευὴ καὶ συμμετρία, *de conſtructione et menſura manubaliſtae* fragmentum. Graece primus edidit Bernhardinus Baldus, et ſine verſione ſubiecit Belopoeicis, de quibus mox. Graece deinde ac latine cum figuris, in aes inciſis, ediderunt Pariſienſes, neſcio, quo interprete, inter mechanicos, luculentis, vt dixi, typis editos p. 115 — 120.

Barulcus ſiue *de oneribus trahendis* libri III. Arabice a Iac. Golio ex oriente adlati ſunt, nondum editi in lucem. *Fabric.* — vid. *Conring.* de ſitu Helmſtad. p. 4. *Benzel.* — Inſcriptio eſt: *Barulcus Heronis*, ſiue operis de leuandis rebus grauibus libri tres, quos ex graeca lingua in arabicam transferri iuſſit Achmed Muſtaſimides, imperii babylonici ſummus princeps, interpretationi praepoſito *Coſta*, *filio Lucae Heliopolita*, de quo egit *Anton. Brugmans*, Proſ. philoſ. et mathem. in vniuerſitate Groningenſi, in ſpecimine mechanicae veterum per mechanicam recentiorum plenius expoſito, et ſocietati doctrinar. Gottingenſi oblato: cuius ſumma exhibetur in ephemerid. litter. Gotting. plag. 63. a 1785. pag. 625 ſq. De *Coſta* vid. *Caſiri* bibl. etc. I. pag. 419. *Herbelot.* in bibl. orient. pag. 964. b. citat arabicam Heronis machinarum bellicarum verſionem. *Harl.*

Βελόποιικά, ſiue vt alii Βελοποιητικά, ſiue vt rectius Eutocius ad Archimedis II. de ſphaera ac cylindro vocat βελοποιητικὰ, *de telis conficiendis* [?] *iaculandisque liber.* In *Barthii* aduerſariis II. 12. pag. 76. vitioſe excuſum *belopoeica.* *Rigaltius* ad Onoſandrum pag. 89. „in ſcidis msstis habui librum, aut potius libri partem aliquam, cui titulus Κτησιβίυ βελοποιικά· multae ibi catapultarum aut balliſtarum, quae non ſaxa, ſed tela emittunt, ſpecies, hominibus vero noſtris nondum intellectae.“ [— Archimedi hoc opus in cod. Vindob. tribui, iam ſupra animaduerſum eſt in notitia codicum msstr. ſubſcriptio quidem, antiqua manu exarata, haec eſt: τέλος τῶν Ἀρχιμήδυς βελοποιικῶν, τῶν ἐξηγηθέντων παρὰ Ἥρωνος Κτησιβίυ. vid. Lambec. VII. comment. etc. pag. 437. *Harl.*] — Graece et latine cum verſione et notis *Bernardi Baldi*, qui vitam quoque Heronis adiunxit: [ſed codd. ad quos prouocat, haud nominauit,] Auguſtae Vindel. 1616. 4. et inter mechanicos, typis regiis excuſos, Pariſ. 1693. fol. pag. 115 — 144. notis Baldi ad calcem voluminis reiectis.

Πνευματικὰ, *Spiritalia* ſiue vt in bibl. Menarſiana pag. 35. video adpellari *ſpiritatiua*, vbi mst. graec. cod. *Heronis* et ceſtorum *Africani* memoratur, vti p. 48. *Athenaeus* de machinis, et *Apollodorus* de expugnandis vrbibus. Graece habuit *Heronis πνευματικὰ Marc. Meibomius.* vide ad Muſicos pag. 200. Ex *Frid. Commandini* verſione et cum notis, quae prodierant Vrbini 1575. 4. Pariſ. 1583. 4. et Amſtelod. 1680. 4. r) figurisque in aes inciſis. Graece et latine exhibentur et inter mechanicos, Pariſiis excuſos, pag. 145 — 235. additis *Io. Baptiſtae Aleotti* quatuor theorematibus ſpiritalibus ex Italico latine conuerſis. Edita etiam ſunt Heronis Spiritalia ex Italica Aleotti verſione, Bononiae 1647. 4. Ferrariae 1589. 4. italice

ris) diſp. ſub praeſidio Rud. Chr. Wagneri habita diſp. de Heronis Alexandrini vita, ſcriptis et quibusdam inuentis, Helmſtad. 1714. 4. *Montucla* I. pag. 277 ſq. *Heilbronner* pag. 281 ſqq. et de *Cteſibio* pag. 278 ſq. *Lambecius* in comm. de bibliotb. caeſarea tom. VII. pag. 415 ſq. *Harl.*

r) Sed textum gr. notasque Commandini abeſſe edit. Amſtel. animaduertit *Hamberger* in zuverläſſ. Nachrichten etc. I. pag. 360 ſq. *Harl.*

per *Alexandrum Georgium*, Vrbinatem, Vrbini 1592. 4. [item Bonon. 1647. 4. per Carol. Zenerum. — aliae version. Venet. 1595. et Io. Bapt. Portae Neapoli. 1605. 4. vid. *Paitoni* bibl. degli autori antichi gr. e lat. volgar. tom. II. pag. 24—27.] germanice, per *Agathum Cationem*, Bambergae 1687. cum adpendice Salomonis de Cous. [Hirii versionem gallicam memorat editor vett. mathematic. in praefatione, sed alibi non inueni illius mentionem.]

Περὶ αὐτοματοποιητικῶν, *de automatorum fabrica* libri II. italice editi Venet. 1589. 1601. et 1661. 4. interprete *Bernardino Baldo*, cum eius animaduersionibus, et praemissa diss. de artis mechanicae origine ac progressu. [vid. Paiton. l. mem.] Graece et latine cum versione *D. Couturii* prodiere vna cum reliquis mechanicis Paris. 1693. fol. pag. 243—274. Ex his sunt, quae ex Herone tum adhuc inedito producit *Gaulmin.* pag. 8. ad Eusthath. pag. 504. ad Theodor. Prodrom. et *Io. Rhodius* ad Scribonium pag. 95.

In bibliotheca Vindobonensi, teste Lambecio, occurrunt MSta Heronis *Dioptrica* siue liber περὶ διόπτρας, triginta fere foliis in quartó constans, cuius initium: τῆς διοπτρικῆς πραγματείας πολλὰς καὶ ἀναγκαίας παρεχομένης χρείας. *Fabric.* Enimuero *Kollarius* ad Lambec. VII. pag. 417 sq. animaduertit clareque ostendit, Heronis dioptrica in illo codice haud reperiri integra, vtpote quum inter illa triginta folia nouem fere integra, nullis tamen numeris notata, sint vacua, quae manifesto late patentem indicent lacunam; adde notitiam codd. msstor. supra datam, *Pristley* hist. optices pag. 23. *Scheibel* Einleitung zur mathemat. Bücherkenntniss, part. IX. pag. 267 sq.

Fragmenta duo de *campestribus* et *Camario*, machinis bellicis, edita quidem sunt a Bern. Baldo cum belopoeeticis; sed in cod. Vindob. CX. non mediocriter diuerse leguntur, obseruante *Lambecio* VII. pag. 418. Exstant quoque in Vindob. CXII. et aliis codicibus. *Harl.*

Perdita huius *Heronis* scripta sunt:

- Τὰ περὶ ὑδροσκοπείων libris IV. quos laudat *Proclus* in hypotyposi astronom. pag. 42. et Hero ipse in limine πνευματικῶν, qui περὶ ὑδρείων ὡροσκοπείων vocat. *Pappus* praef. libri VIII. περὶ ὑδρείων.
- Μηχανικαὶ εἰσαγωγαί. *Eutocius* ad Archimed. II. de sphaera ac cylindro.
- Μηχανικῶν libri, quorum tertium laudat *Pappus* lib. VIII. pag. 488. Heronem in mechanicis et catapulticis citat idem lib. I. pag. 7.
- Περὶ μετρικῶν. Eutocius ad lib. de circuli dimensione.
- Περὶ ζυγίων diuersum opus ab automatis Heronis putat fuisse Bernardinus Baldus. Memorat *Pappus* praef. libri VIII.
- Περὶ τροχιωδιῶν, *de rotulis*. *Pappus* lib. VIII. pag. 561.

Laudatur *Hero* subinde a Proclo ad Euclidem, Nazianzeno Orat. 10. vbi cum Euclide et Ptolemaeo coniungit, Heliodoro in Opticis, ἀπέδειξε γὰρ ὁ μηχανικὸς Ἥρων ἐν τοῖς αὐτῷ κατοπτρικοῖς.

Fuit

Fuit et HERO secundus, mathematicus, ante medium saeculum a Christo nato quintum clarus, Procli, philosophi, magister, teste *Martino* in Procli vita cap. 9. ἐπὶ δὲ μαθήμασιν Ἥρωνι ἐπέτρεψεν ἑαυτὸν ἀνδρὶ θεοσεβεῖ, καὶ [P] τελείαν παρασκευὴν ἐσχηκότι τῶν κατὰ παίδευσιν ὁδῶν. Confer Lambecium VII. p. 404. et *Küsteri* notas ad Suidam in Ὀλυμπιόδωρος. Huius vt opinor Heronis ὑπόμνημα εἰς τὴν ἀριθμητικὴν εἰσαγωγὴν (Nicomachi) laudat *Eutocius* ad Archimed. pag. 28. edit. Basil. [conf. longam de illo et Suidae loco notam Lambecii a Kollario VII. pag. 98 sq. adpositam et expositam.]

HERONEM tertium sub Heraclio vixisse, contendunt viri docti. [*Saxius* in onomast. litt. II. pag. 72. eius aetatem adserit a. post C. N. 623.] Sane Christianus fuit et sub Imperatoribus scripsit, testatur quoque in Geodaesia, quam Barocius edidit, a Claudii Ptolemaei temporibus, scripsit sub Antonino Pio, ad suam vsque aetatem stellas fixas processisse septem graduum spatium, quod in 400. annis fieri obseruat Albategnius. Vide *Iosephum Blancanum* in Chronologia Mathematicorum pag. 54. cum eiusdem loc. mathemat. Aristotelis, Bonon. 1615. 4. et ex eo *Vossium* cap. 48. de scientiis mathemat. §. 20. pag. 294. et *Gabr. Naudaeum* de studio militari pag. 520. [*Heilbronner* pag. 397 sq. *Montucla* I. p. 331.] Eius haec scripta feruntur:

De machinis bellicis liber, (in cuius cap. 23. antiqui Heronis mechanici mentio,) latine tantum lucem hactenus vidit e versione et cum scholiis *Francisci Barotii*, Venet. 1572. 4.

[Ex litteris cl. *Schow*, ad me Bononiae d. XIV. Sept. 1790. scriptis, in quibus de anecdotis *Bononiensibus* ex bibliotheca S. Saluatoris egit, ea, quae sequuntur, excerpere et hic inserere iuuat. „In cod. nr. DLXXXVII. saec. XVI. a Valeriano Albino, cuius Montfaucon in catal. librariorum meminit, exarato p. 162. tit. Ἥρων (n. tertius) Προοιμιον. Initium. Ὁσα μεν των πολιορκητικων rel. Agit nempe de *machinis bellicis*, cuius figurae in ipso codice depictae sunt. Huic libro adnexus est alter de *geodaesia*. Hic codex Fabricio ignotus fuit, et procul dubio vnicus est, qui haec Heronis opera seruauit: codex enim archetypus, ex quo Valerianus Albinus cod. S. Saluat. exscripsit, periit. Codicem S. Saluat. doctissimus Abbas *Mingarellius*, bibl. S. Saluatoris praefectus, de graecis et copticis litteris immortaliter meritus, descripsit, suumque exemplar mihi hac conditione dono dedit, vt illud, postquam textum eiusdem in lucem publicam protulerim, bibl. S. Saluat. restituam. Hoc exemplar cum ipso codice S. Saluat. contuli, illudque summa diligentia exaratum esse deprehendi. Graecus *Heronis* textus versioni lat. Baroccii multum lucis adfundet, a qua multis in locis insigniter aberrat. Hanc varietatem ipse Mingarellius in margine MSti sui diligenter notavit. Vt stilus Heronis in hoc opere cognoscatur, initium prooemii adscribam: Οσα μεν των πολιορκητικων μηχανηματων δυσχερη και δυσεφικτα πεφυκεν, ειτε δια το ποικιλον και δυσδιαγνωςον της τουτων καταγραφης, ειτε δια το των νοηματων δυσληπτον, ἢ μαλλον ειπειν, ακαταληπτον ταις πολλαις, ἴσω (sic) δε τη αγνωσια. μονη περιληπτων, ὡς μηδ' απ' αυτης της των σχηματων θέσας (sic, pro θεσεως) το σαφες κεκτημενων και ευληπτον ατε μη πασιν οντων ευκολων τε και γνωςων, μητε μην προς κατασκευην και τεκτονευσιν ευχερων· μονων δε των ταυτα ἐξευρηκοτων και συγγεγραφηκοτων μηχανικων εις την τουτων ἐξάπλωσιν και σαφηνειαν δεομενων, οἷον τα Απολλοδωρου προς Αδριανον αυτοκρατορα συνταχθεντα πολιορκητικα, τα Αθηναιου προς Μαρκελλον εκ των Αγησιςρατου και ἑτερων σοφων πρὸς πολιορκιαν εκτεθεντα ὑπομνηματα, τα Βιτωνος προς Ατταλον

περι κατασκευης πολεμικων οργανων εκ διαφορων συλλεγεντα πρ. γενεσερων μηχανικων, βελοποιϊκα και τα προς πολιορκιαν αντιμηχανηματα φυλακτικα τε και διατητικα, επι τε συςασει και αλωσει πυλων διαφορα παραγγελματα· ταυτα κατα την παλαι συνταχθεισαν των ανδρων καθολικην τεχνολογιαν, ως τοις πολλοις νυν απεξενωμενα παντη και δυσδιαγνωςα δια τε την εκ τυ χρονυ παραδραμυσαν ληθην· αλλ᾽ οτι και ασυνηθη κοινοις τυγχανει λογοις τα των επιςημων ονοματα, τη παρυση βιβλω μη ενταξαι πρεπον εκριναμεν, ως αν μη της επιπολαζυσης εν αυτοις ασαφειας, τον νουν αντιπεριςπωσης προς εαυτην, και περι την των σαφων τις αυτονοηση (fic, leg. *αυτονοηση*) *διαγνωσιν. Μονα δε τα Απολλοδωρου, απερ εις τελος διασαφησαντες, δι᾽ επεργασιων και επενθυμηματων συνεπεραναμεν, πλειςα και αυτοι συμφωνα προσευροντες και παραθεμενοι· οσα δε εκ των λοιπων σποραδην συνελεξαμεθα, ευγνωςα και προς αληθειαν ευκαταληπτα κοινης εννοιας αξιωματα κατα Ανθεμιον οντα, και απο μονου προβληματος και σχηματισμυ καταλαμβανεσθαι δυναμενα, μηδεμιας διδασκαλιας η ερμηνειας δεομενα, ιδιωτεια λεξεων και απλοτητι λογου υφ᾽ ημων και αυτα μεταποιηθεντα προς το σαφεςερον, ωςε παρα των τυχοντων ευκολως και τεκτονευεσθαι και κατασκευαζεσθαι, τοις τον Απολλοδωρου και ταυτα συμπλεξαντες* etc. Videmus ex hoc prooëmii principio Heronis consilium, qui Apollodori poliorcetica enarrat, variis a se et ex aliis adiunctis illustrationibus. Hunc Heronem cum Io. Lydo de *mensibus* aliisque in Germaniam tuam redux quam primum e tenebris producam." Hactenus humanissimus *Schow*, cuius liberalitati haec et alia debeo. *Harl.*]

Geodaesia, quam [Montucla parui aestimat et] itidem latine vertit et scholiis illustrauit libroque de machinis subiecit Barocius. Graece nondum edita est: [vid. *Lambec.* VII. p. 399 sqq. adde supra, codd. notitiam.]

Liber de obsidione repellenda et toleranda, *ὅπως χρὴ τὸν τῆς πολιορκυμένης πόλεως ςρατηγὸν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἀντιτάσσεσθαι, καὶ οἵοις ἐπιτηδεύμασι ταύτην ἀποκρούεσθαι*. Sine nomine auctoris graece tantum editus Paris. 1693. fol. cum reliquis mechanicis scriptoribus, p. 317 — 364. Heroni tribuitur in codice Vindobonensi, teste Lambecio, [VII. pag. 431. Kollar. cuius notam *B.* conferes,] et multa ex Polybio, Arriano et Iosepho ad verbum descripta exhibet.

Παρεκβολαὶ ἐκ τῶν ςρατηγικῶν παρατάξεων περὶ τῦ ὁποῖον εἶναι δεῖ τὸν ςρατηγὸν etc. Sub Heronis nomine MStae in bibl. Vindobonensi exstant *Lambecio* teste, [pag. 430 sq. et 452.] quae Iulio Africano a Rigaltio in notis ad Onosandrum et in glossario Tactico tribuuntur, in Barberina et aliis bibl. sine nomine auctoris leguntur, teste Naudaeo.

De vocabulis Geometricis ac Stereometricis, *Ἐκ τῶν τῦ Ἥρωνος περὶ τῶν τῆς Γεωμετρίας καὶ Στερεωμετρίας ὀνομάτων*, graece, et separatim latine cum primo elementorum Euclidis libro edidit *Conradus Dasypodius*, Argentorati 1571. 8.

Excerpta de mensuris ex Heronis [s]) *Geometria* graece ac latine cum versione *Bernardi de*

s) Pro *Herone* male vocatur *Hieron* in Eliae du Pin biblioth. script. eccles. tom. 19. pag. 277. edit. Amstel. La lecture de ce monument seroit plus curieuse, si les anciennes monnoyes etoient un peu plus connües, ou si le traducteur s'etoit donné la peine de nous apprendre quel raport elles ont avec les nôtres etc. Hist. Ouvrag. 89. Mai. pag. 235.

de Montfaucon vulgarunt Benedictini tomo primo Analectorum Graecorum, Parif. 1688. 4. pag. 308: 315. integram ex codice regio edere ob prolixitatem veriti. [vid. *Bandin.* cat. MSS. gr. Laurent. tom. II. pag. 15.]

Εἰσαγωγὴ τῶν γεωμετρȣμένων, nondum quod fciam edita, quae [P] incipit: καθὼς ἡμᾶς ὁ παλαιὸς διδάσκει λόγος, manu exarata apud me exftat. Refpondet huic libello introductio Heronis in Geodaefiam, (a Geodaefia, quam Barocius edidit, vtique diuerfa,) quam in bibliotheca Auguftiffimi imperatoris bis MStam, femel quidem aliquantum abbreuiatam et interpolatam occurrere teftatur Lambecius. [VII. pag. 339 fqq. aliud eft initium in cod. gr. Veneto D. Marci. vid. catal. pag. 154.]

Heronis aftronomica laudat *If. Voffius* ad Catull. pag. 302.

Fuere et alii Herones veteribus memorati, quos perfequutus erat fingulari diatriba de Heronibus Leo Allatius, fed quae lucem nunquam vidit. Mihi praeter iam dictos hi obferuati funt:

Hero, Alexandrinus, Cynicus quem laudat Nazianzenus Orat. 23. licet Hieron. de fcript. Ecclefiaft. nomen Heronis falfo adfcriptum et Maximi Cynici laudes illa oratione contineri obferuauit. vid. etiam *Cotelerii* notas ad tom. II. monument. ecclefiae graec. pag. 640.

Hero, Athenienfis, Orator, cuius τὰς ἐν Ἀθήναις δίκας κεκριμένων ὀνομάτων libros III. ἐπιτομὴν τῶν ἡρακλείδȣ ἱςοριῶν et alia fcripta Suidas memorat. [conf. *Kollar.* ad Lambec. VII. pag. 98 fq.]

Herones duo fcriptores infignes de chirurgia, quos laudat *Celfus* praef. libr. VII. *Fabric.* — Illorum alteri infcriptum fuit *collyrium pfittacus* apud *Galenum* compof. fec. loc. lib. IV. cap. 7. vnde repetiit *Actuarius* meth. med. VI. cap. 5. adnotante *I. Henr. Ioglero* in biblioth. ophthalmicae fpecimine primo, Hamburgi 1683. pag. 43. *Harl.*

Hero, Luculli libertus, *Plin.* H. N. 35. cap. 18.

Hero, ex σκυτοτόμῳ fiue futore philofophus a Theone pag. 78 fq. progymnasm. memoratus.

Hero, *Antiochenus* poft Ignatium epifcopus, cuius ad eum fertur epiftola.

Herones, Chrifti martyres, de quibus Eufebius.

[*Hero* perfonatus, i. e. *Maximus Cynicus*, de quo fupra in vol. III. pag. 520. vid. *Fabric.* B. Gr. VII. pag. 517. et *Kollarius* in fupplem. I. ad Lambecii comment. pag. 147 fq.]

Hero, Alexandrinus, monachus, de quo Palladius Laufiaca p. 81 et 125. edit. Meurfii.

Hero, Thebanus. Caffian. II. 5. collat. Niceph. X. 29.

His addes denique *Heronem*, quem viginti libros de re ruftica fcripfiffe, totidem fere verbis et ex iisdem auctoribus, ex quibus Geoponica collecta funt, teftatur *Gyraldus* lib. de re nauali tom. II. Opp. pag. 650. Meminit huius *Heronis* etiam *Guil. Philander* ad Vitruvium II. 4.

VII. Praeter

VII. Praeter iam dicta Athenaei, Apollodori, Philonis, et Bitonis ſcripta, ſiue ex illis excerpta de machinis bellique atque obſidionum adparatu, et Heronis de manubaliſta, tum Heronis-Belopoetica, Spiritalia et Automata, quae graece et latine cum verſione latina Valeſii, Cotelerii, Coturii, Iuliani Puchardi, Commandini etc. et figuris in aes inciſis ediderunt Pariſienſes: Eadem Theuenoti collectio pag. 275—316. ſed graece tantum exhibet Opuſculum in capita LXXVII. diſtinctum ſub titulo: IVLII AFRICANI *κεστοί* [t]. ſed neutiquam eſt opus illud [P] Africani integrum, quod ſub Ceſtorum titulo Alexandro Mammaeae ab Africano dicatum conſtabat libris [u]) IX. vt tradit *Syncellus* pag. 359. licet *Photius* cod. XXXIV. libros XIV. vel *Suidas* in Ἀφρικανὸς [et *Eudocia* in Violario pag. 73.] atque ex eo auctor recens ſcholiorum graecorum ad Anthol. epigramm. lib. VII. pag. 610. plane libros XXIV, numerent. In hoc opere, cuius *Euſebius* quoque VI. 31. Hiſt. eccleſ. et *Nicephorus* IV. 21. meminerunt, Africanus *ἰατρικῶν καὶ φυσικῶν καὶ γεωργικῶν καὶ χυμευτικῶν* admirandas *δυνάμεις* complexus fuerat, vt teſtatur Syncellus, et adparet e fragmentis, quae ex Africano in Hippiatricis et Geoponicis [v]) occurrunt, et quae in *Mich. Pſelli* libro inedito *θαυμασίων ἀκουσμάτων ἰατρικῶν καὶ φυσικῶν* obuia, publici iuris fecit *Lambecius* commentar. pag. 222—224. [pag. 472—479 edit. Kollarii, cuius notas conferes.] Suidas: *εἰσὶ δὲ οἱονεὶ φυσικὰ ἔχοντα ἐκ λόγων τε καὶ ἐπαοιδῶν καὶ γραπτῶν τινων χαρακτήρων ἰάσεις τε καὶ ἄλλοίων ἐνεργειῶν.*

At enim haec, quae ſub nomine *κεστῶν* Africani Pariſiis prodiere, atque de re militari potiſſimum [w]) rebusque variis et inuentis, ad eam felicius gerendam repertis, atque partem ex medicorum, chemicorum, magorum, phyſicorum et geometrarum officina petitis, diſſerunt, inſtruuntque duces et milites, et cap. XXV. ſq. pag. 298 ſq. quaedam adſpergunt rem ruſticam ſpectantia, qualia etiam in Geoponicis leguntur: Haec inquam non ſunt ipſum Africani opus, ſed excerpta ex Africani Ceſtis et aliis ſcriptoribus, ſiue antiquioribus, vt Aenea Tactico, e quo integra capita deſcripta pridem notauit Caſaubonus: ſiue etiam quibusdam longe iunioribus, vt tum alia [x]) ad oram paginae a me notata loca videntur innuere, tum Beliſarii

t) *Κεστὸς* Veneris acu picta zona, de qua Euſtath. ad Iliad. *ξ*. 214. Idem ad Iliad. *γ*. pag. 323. *κεστὸν* interpretatur *κεντητὸν καὶ ποικίλον*. Itaque Iulius Africanus libros ſuos, quibus de variis argumentis ex variis ſcriptoribus plurima collegerat, inſcripſit *κεστοὺς*, quaſi *στρωματεῖς* atque *Varias et amoenas lectiones* dixerit. Vtitur ipſe hoc vocabulo pag. 297 b. *τί δὲ θαῦμα εἰ καὶ τοῦτο παρὰ Χαρίτων ἔλαβεν ἡ Ἥρα· καὶ γὰρ παρὰ τῆς Ἀφροδίτης τοὺς κεστοὺς ἐδανείσατο.* Dicti etiam ſunt *ceſti* lora, quibus pugiles ſolebant manus et brachia innectere, quo fortius ferire poſſent, vt videre eſt in antiqua imagine apud Guil. Choulium libro de balneis et exercitationibus veterum pag. 18. Confer, quae viri docti ad Virgil. V. Aeneid. v. 69. et Rigaltium ad Onoſandrum pag. 24 ſq. 37. *Stephanium* ad hiſtor. Saxonicam Io. Grammatici lib. III. fol. 84 ſq.

u) Male XIX. excuſum in *Tillemontii* Mem. eccleſ. tom. III. parte II. nota 1. ad Vitam Africani edit. Bruxell.

v) Conf. *Needhami* et *Niclaſii* prolegomena ad Geoponica, pag. XLV ſqq. vbi varia de Africano docte diſputantur. *Harl.*

w) Caſaubonus ad Aeneae cap. 7. teſtatur, in quibusdam codicibus inſcribi *πρὸς πολεμίους παρασκευαί*· in aliis *πολεμικῶν παρασκευαί*.

x) *Καὶ Ῥωμαίων δὲ αὐτοκράτορες παλαιοί* p. 291. capite *δ*. *ἐχρήσατο τῇ πείρᾳ ταύτῃ καὶ Σύρμος ὁ Σκύθης, καὶ Βαρδησάνης ὁ Πάρθος, τάχα δέ τις καὶ πλείονες. εἶδον καὶ αὐτὸς Ἐναγκάρου τοῦ Βασιλέως [καὶ] Μάννου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ πολλάκις παρόντος ἐμοῦ ὑφηγουμένου* etc. pag. 300. capite *κθ*.

Belisarii [y]) mentio aperte docet. [P] Ex libro *quinto* et *sexto* Cestorum repetita, quae in bibliothecis Vaticana, Palatina, Barberina, Farnesiana, Monachiensi et regia atque Colbertina Paris. et in aliis Germaniae, Belgii et Angliae bibliothecis reperiuntur, notat *Gabriel Naudaeus* II. 8. de studio militari, cap. 8. pag. 520. Corruptissima autem in MStis codicibus reperta sunt haec excerpta, prioribus maxime capitibus, quamobrem nulla etiam latina versio addi potuit, licet eruditissimus Io. Boiuinus [z]) in suis castigationibus, ad calcem voluminis adiectis, innumera loca feliciter restituerit atque illustrauerit [aa]). Quoniam vero inter vulgaria quaedam atque inepta in hoc opusculo leguntur alia etiam digna notatu, et vix ac ne vix quidem alibi obuia, optandum est, vt in meliores et emendatiores codices incidant viri docti, quibus ad interpretationem huius opusculi excitentur. Exstant sane in codicibus etiam [Caesarianis, teste Lambecio aliisque, quos excitaui in notitia codd.] it. Bodleianis, e quibus descriptum memini me videre Lipsiae apud clariss. amicum nostrum Godfridum Olearium, sed, ni fallor, deerant prima capita XXIX. Non dubito, alia exemplaria in Italiae posse inveniri bibliothecis, in quibus pridem ea euoluit Politianus cap. 15. Misc. et *Rigaltius* ad Onosandrum pag. 16. 23. 27 sq. 45. 84. Habet et Leidensis biblioth. inter libros Is. Vossii; quemadmodum bina occurrunt praeterea Vindobonae in thesauro librario potentissimi imperatoris. Fuit etiam in biblioth. *Scorialensi*, teste *Alex. Baruoëtio*, qui de illo, *nescio*, inquit, *an tantum boni opus illud contineat, quantum continet mali: praeterquam enim quod sequioris aeui, adeoque stili sit auctor ille, multa habet similia tacticis Leonis, quaedam etiam superstitiosa, ac multa ridicula, vt de curatione per Abracadabra, quaedam mulomedica, falsa plurima. Fabric.* — In duobus codd. Leidensibus Africano tribuitur lib. de modo defendendae vrbis obsessae.

Hic postliminii instar reducam, quae Fabricius noster de *Iulio Africano* disseruerat lib. V. cap. 1. §. 3. pag. 268 sqq. vol. V. Ita vero ille:

„*Sextus* [bb]) *IVLIVS AFRICANVS*, Syrus, ex Emaunte, sub Antonino Helogabalo et Alexandro Seuero clarus [cc]), de cuius *Cestorum* libris dixi lib. III. etc. [qui est noster locus.] Illa latine vertere coepit *Iulianus Puchardus*, ann. 1705. die XII. Decembr. a. aetat. 49. Parisiis denatus; sed non perfecit, neque interpretationem suam edere voluit: quod existimaret, quaedam in illis obuia rectius vulgo ignorari. *Zachariae Lundii* commentarium mst.

y) Τοῦτο δὲ Ἰταλία καὶ Βελισάριος, ἐπεὶ γὰρ ἀντισχεῖν δεινὸν τὸ πλῆθος etc. pag. 309. b. capite ξϛ'. πολεμοῦσι μὲν καὶ οἱ σύμμαχοι Ῥωμαῖοί τε καὶ Ἄραβες. pag. 310. capite ξη'. Videtur Christianus scripsisse, quod legitur pag. 311. b. capite ο' de transfugarum non repudiando matrimonio, ὃ καὶ τιμῶσιν τὰ παρ' ἡμῖν θρησκευόμενα, si a *religione nostra non sint alieni.* Clausula libri innuitur pag. 300. λήγέτω δὲ καὶ τόδε τὸ σύγγραμμα ἅς τι ἀρχαῖον καὶ φιλομαθὲς διήγημα. Capite κθ'. siue 29.

z) Eiusdem *Boiuini* latina versio fuit in bibl. Rostgaardiana pag. 454. Daneschioldiana p. 402. *Fabric.* Boiuin. noluit latine illud vertere, quum de *fontibus, veneno inficiendis*, agant, et his talibus, ne durante bello hostes doctos obtrectarent, quasi consultores regi suo, vt inficiatur communibus generis humani vsibus destinata aqua. Haec mihi Boiuinus. *Benzel.*

aa) Opus valde vitiatum nominat *Valcken.* in adnotatt. vberioribus ad Adoniazus. Theocriti p. 345. C. et pag. 346. A. notat, cod. Leidens. olim Vossianum habere multa editis longe meliora. *Harl.*

bb) *Sextum* vnus vocat Suidas. *Fabric.* Σέκτος scribitur, forsan operarum vitio, ab *Eudocia* l. m. *Harl.*

cc) Circa ann. Chr. 221. vid. *Saxii* Onom. lit. I. pag. 352 sq. aut a. C. 228. vid. *Hambergeri* zuverl. Nachrichten. tom. II. pag. 525 sq. vterque plures citat, qui de Africano egerunt. *Harl.*

inst. in Africani cestos seruari, accepi Hafniae a Wolfio, regiae biblioth. custode. In illis fragmentis cap. 29. auctor testatur, vidisse se Bardesanem Parthum, quem diuersum mihi esse persuadeo a Bardesane scriptore: [De quo paullo post ad §. IX. differetur.] Nam et huic minus conuenit illa iaculando pingendi sagittarumque ictibus formam eius, quem vellet, pulcre describendi [dd]) sollertia, quam in suo Africanus praedicat, et hic Parthus fuit, alter Babylonius. Denique qui sub Antonino vixisse scriptorem docent Porphyrius et Eusebius, si Elagabalum, non, Marcum philosophum intellexissent, perinde vt *Hieronymus* cap. 63. vbi de Africano differit, nota quadam addita Antonini nomen distinxissent. [Africanus sub Antonino Elagabalo et Alexandro Seuero clarus, ait Saxius l. c. argumento *Hieron.* de scriptor. eccles. cap. 63. siue quod Chronographiae suae opus, h. e. libros V. de temporibus ab orbe condito vsque ad A. C. 221. perduxit, ratiocinatore *Pagio* in critic. Baron. ad a. Chr. 220. nr. II. pag. 464. tom. II. siue quod Κεστοὺς suos Alexandro, Iuliae Mammaeae filio, inscripsisse dicitur.]

Africanum *de bellico adparatu* MS. de quo *Casaubonus* ad Suetonii Caesarem cap. 31. et *Salmasius* epist. 123. ad Isaacum Vossium, intellige partem *Cestorum* Africani, tum adhuc ineditam, sed postea graece Parisiis euulgatam. Eodem refer, quod scribit *Gassendus* ad ann. 1622. Pejrescium *obtinuisse tum ex Vaticana, tum ex Ambrosiana Mediolanensi exempla quaedam Africani aliorumque Tactic rum in gratiam Lud. Machalti viri strenui, auctorumque militarium et mathematicorum studiosi.* Et quod librum septimum Cestorum, qui est de re militari, habuisse MS. testatur Holstenius apud *Morhofium* lib. I. Polyhistoris pag. 69. Ex cestis etiam petita sunt, quae sub Africani nomine in Geoponicis et Hippiatricis graecis leguntur, ac fortasse nostrum respexit *Fulgentius* III. 7. mythologicon, vbi Africanum iatrosophistam laudat. Certe in Cestis ἰατρικὰς et φυσικὰς δυνάμεις atque ἰάσεις contineri, iam olim Eusebius in Chron. et Suidas in Ἀφρικανὸς notarunt. Inter edita cestorum capita est etiam illud 57. περὶ κρυφίας ἐπιστολῶν εἰσπομπῆς, quod laudat *Is. Vossius* ad Iustini II. 10. quem vide etiam ad Catullum pag. 30. vbi de Africano quaedam erudite obseruat, et inter alia adfirmat, στρατηγικῶν, quae supersunt, fragmenta, constituisse sextum ac septimum cestorum librum." — Reliqua, quae ibi Fabricius scripsit, paullo post adferam. — Cestos Africani gallo-francice vertit *Guischardus: Les Cestes de Iule Africain, traduits pour la premiere fois d'un Manuscrit grec.* vide tom. III. illius commentariorum: *Memoires critiques et histor. sur plusieurs Points d'Antiquités militaires par Charles Guischard, nommé Quintus Icilius*, Berolin. 1774. 4. et 8. IV. voll. *Harl.*

Superest, vt referantur a me nomina scriptorum sane paucorum, quos in isthoc opusculo memorari reperi:

Euclidis στοιχεῖα, pag. 295 b. Οἱ τῆς ἐγκυκλίου μετρίως ἐπήβολοι παιδείας τῶν Εὐκλείδου στοιχείων ἐπιπόσον ὡς εἰκὸς ἐφήψαντο.

Homerus

dd) Quod ζωγραφῆσαι βέλεσιν vocat Africanus, apud Philostratum lib. II. de vita Apollonii cap. 28. pag. 81. dicitur σκιαγραφῆσαι βέλεσιν. Magisque admirandum hoc, quam quod in veteri inscriptione apud Gruterum pag. DI XII. de Sorano Batauo: *emissumque arcu dum pendet in aere telum ac redit, ex alia fixi fregique sagitta.* Vel quod de Domitiano *Sueton.* cap. 19. *in pueri procul stantis praebentisque pro scopo dispansam dextrae manus palmam, sagittas tanta arte direxit, vt omnes per interualla digitorum innocue euaderent.*

Homerus pag. 292. b.

Ἰαμβεῖον ἀρχαῖον, ὡς λυσιτελέστερος πᾶσι τοῦ προπετοῦς ὁ ἀσφαλὴς ἡγεμών. pag. 278. Verſus ipſe exſtat apud *Suetonium* Auguſto cap. 25. Ἀσφαλὴς γάρ ἐστ' ἀμείνων, ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

Neptuniani Phyſica pag. 301. b. φιλοπονῶν περὶ τὴν τοῦ παρόντος συγγράμματος ἔκθεσιν, ἀνέγνων ἐν τοῖς Νεπτουνιανοῦ φυσικοῖς etc.

Οἱ Κυντίλιοι. pag. 301. b. Quinctilii fratres, qui ſub Commodo, imp. clari ſcripſerunt de re ruſtica.

Eundem fuiſſe *Sextum* ee) *Iulium Africanum*, qui *Chronographias* libros V. ff) ab orbe condito ad a. C. 221. ſcripſit, et Iulium Africanum, Ceſtorum ſcriptorem, credemus potius Euſebio, Photio, Syncello, et Suidae, hoc adfirmantibus, quibus Petauius, Voſſius, Labbeus, Lambecius, Wetſtenius, Tillemontius [Needham, Hambergerus, Saxius etc.] adſentiuntur; quam Ioſ. Scaligeri et H. Valeſii virorum licet maximorum coniecturis contra nitemur. Ceterum, [P] quod Chronographiae et κεστῶν libros pro vno eodemque opere habuit *Petauius* XII. 40. de doctrina temp., hoc merito retractauit ipſe VIII. 2. auctarii diſſ. [Chronographiae pars fuit, non peculiaris liber ἐπίτομος, quando legitur in Euſebii Chron. Ἀφρικανὸς ἐν ἐπιτομῷ, vti Fabricius in nota msta ad Suidam Baſileenſem apud *Niclas* ad Geoponica, prolegg. pag. XLVII. not. 5. docuit contra *Meurſium*, qui in biblioth. graeca pag. 1199. ex illo Euſebii loco ſingulare Africani opus, Ἐπίτομον, exſculpit. *Harl.*]

Alia de Africano eiusque ſcriptis apud accuratiſſimum *Tillemontium* tom. III. 3. Mem. eccleſ. pag. 115. et praeſtantiſſimum *Caueum* [tom. I. pag. 110 ſq.] in parte vtraque Hiſt. literariae lector euoluet, quibus ambobus in mentem venit ſuſpicari, quod Ceſtos forte ſcripſerit Africanus, nondum Chriſti ſacris initiatus: licet in altera parte Caueus malit ſubſcribere eorum ſententiae, qui ceſtos ad alium referunt Africanum. Sed de tota re melius iudicare liceret, ſi opus ipſum exſtaret, quod paucis forte fragmentis exceptis, vt iam notaui, intercidit. Nam et Boiuinius prima vix 44. capita Africano audet tribuere, cum 45. vsque ad 59. fere ad verbum ſint deſcripta ex Aeneae Tacticis, et ſexageſimum cum reliquis propter vocabula barbara et ſtili diuerſitatem, alium et recentiorem auctorem referant: e quibus illa περὶ φυλάκων pag. 315. Heronis forte iunioris eſſe idem eruditiſſimus Boiuinius coniicit. Ceterum Chriſtianos etiam τερατώδη ſectatos, ac ſuperſtitionibus ſatis craſſis quandoque deditos fuiſſe, ne ab haereticis priſcis Gnoſticis, Priſcillianiſtis etc. vel ex noſtra aetate ducam argumentum, vetera conuincunt exempla, et Geoponicon ſcriptor, (haud dubie Chriſtianus,) et Tryphonis, martyris, exorciſmus inſectorum hortis vineisque noxiorum apud *Lambecium* VII.

ee) Sextum vocat Suidas in Ἀφρικ. et Σεξτίνα. Neque adſentiendum viris doctis H. Valeſio ad Euſeb. pag. 127. et Labbeo I. de Script. eccleſ. pag. 659. qui *Ceſtum* dictum volunt a Ceſtorum opere.

ff) *Iam vero hiſtoriam tibi tradituri ſumus ex* quinto libro Africani, *ſcriptoris chronici: — — is quaecumque de noſtris regibus* (Armeniae) *narrat, ea depromſit vniuerſa ex tabulario* Edeſſae, *quae eſt* Vrha: *cuius quidem tabularii libri de fanorum hiſtoriis e* Neſibi *et* Sinope Pontica *fuere eo aduecti*, ait *Cheronenſis Moſes*, qui Africani hiſtoriam Edeſſae excerpſit, pag. 101. edit. Whiſton, Londin. 1736. vid. *Niclas* ad Needhami prolegom. ad Geoponicos pag. XLVII. nr. 5. *Harl.*

pag. 247. et plura eiusmodi non adeo inobuia futura si quis diligentius inquisierit: inque his frequentatâ quaedam superstitiosa ita publice, vt conciliorum decretis prohibenda fuerint, de quibus *Brunus*, oratorii Iesu presbyter, parte tertia libri, gallice ann. 1702. 12. editi, quem inscripsit: *Histoire critique des pratiques superstitieuses qui ont seduit les peuples et embarassé les Savans.* Ex eodem Geoponicon scriptore recte colligas, Africanum Christianum fuisse, quum Cestos scriberet, in quibus commendauit efficax aduersus vini corruptionem remedium, si dolio inscribantur θεῖα haec verba (Psalm. XXXIV. 8.) *Gustate et videte, quoniam suauis Dominus*, vel, si pomum, his verbis inscriptum, proiiciatur in vinum. XIV. 5. Ἀφρικανȣ. Ἀμήχανον τραπῆναι τὸν οἶνον ἐὰν ἐπιγράψῃς ἐν τῷ ἀγγείῳ ἢ ἐν τοῖς πίθοις ταῦτα τὰ θεῖα ῥήματα· Γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος. Καλῶς δὲ ποιήσεις καὶ εἰς μῆλον ȣ̓́τω γράφων, ἐμβάλλων τὸ μῆλον εἰς τὸν οἶνον. Plura huiuscemodi farinae ex Geoponicis infra libro VI. refero, vbi de Hippiatricis quoque dicturus sum, quorum collectio et ipsa ex Africani Cestis quaedam habet adnotata, vti alius liber MS. Constantini Porphyrogennetae iussu, vt videtur, [P] collectus, de quo Boiuinius in castigationibus ad Africanum pag. 360. *Fabric.* Add. *L. El. du Pin* nouv. bibliotheque tom. I. pag. 115. *Stolle* Nachrichten von den Kirchenvätern, p. 134 sqq. qui alios V. D. laudat, Ienae 1733. 4. — *Io. Fabric.* in historia biblioth. Fabric. part. II. pag. 379. et part. III. pag. 359. *Io. Christ. Neu* in accessionibus ad Wheari relection. hiemales, pag. 255.

Pergo, ea, quae Fabricius vol. IV. pag. 269 sqq. de Iulio Africano scripserat, hic adiicere.

„Praecipuum Africani opus fuit *Chronographia*, annorum 5623. siue libri V. de temporibus, ab orbe condito vsque ad a. Chr. 221. Olymp. 250. 1. Grato et Seleuco Coss. Ex quo, licet hodie deperdito, multa Eusebius in suo Chronico et Syncellus, Io. Malala, [qui octies eum citat, plerumque addito τȣ̃ σοφωτάτȣ epitheto,] Theophanes, Cedrenus aliique chronologi, atque in his auctor chronici paschalis, quod Alexandrinum vulgo vocant, tum latino-barbarus scriptor excerptorum vtilissimorum ex Eusebio, Africano et aliis, quae Scaliger edidit ad calcem chronici Hieronymiani pag. 58 sq. [Sed fragmenta Africani, Eusebii et Syncelli Scaliger confuse posuit; contra *Iac. Goarus* sollicite discriminauit in sua editione.] At enim liber *de diuisionibus et generationibus gentium*, *Canisio* tom. II. antiquar. lection. pag. 579. atque emendatius *Labbeo* tom. I. bibl. nouae MSS. pag. 298. editus latine, quem Iulii Africani esse suspicati sunt *Vossius* III. de histor. latin. part. IV. cap. 3. pag. 756. et *Sandius* ad Vossium pag. 279 sq. potius referendus est ad *Hippolytum*, Portuensem, Africani aequalem. Quamquam Africani etiam Chronicon fuere, qui latine interpretarentur, et fortasse, vt *Dodwellus* diss. de successione pontificum pag. 98. ex antiquo MS. latino chronici Eusebiani codice Mertonensi colligit, antequam Eusebii chronicon verteret Hieronymus. Illi interpretes vel etiam librarii, aut qui describendum sibi Africani opus curauerunt, diuersis deinde temporibus ad suam cuiusque, qua vixit, aetatem continuarunt seriem consulum, aliaque pro suo quisque captu addiderunt vel omiserunt interpolaruntue. Cestos Africani cum chronologia confundit *Petauius* XII. 40. de doctrina temporum, quod ipse retractat VIII. 2. ad Vranolog. Africanum ἐν ταῖς χρονογραφίαις laudat etiam *Maximus* ad Dionysii pseudo Areopagitae epistolam IV. Alia veterum loca, Africanum laudantia, quoniam a viris doctis, Scaligero et Valesio, ad Euseb. Allatium ad Eustath. Antiochen. pag. 5 sq. Labbeo, Tillemontio, Caueo et Wetstenio (in notis ad epistolam ad Origenem de Susanna p. 148 sq.) adlata sunt, omitto.

Ex

Ex eodem Africani opere petita videtur, quam MS. in bibl. Vindobonensi exstare testatur *Lambecius* tom. V. pag. 297. [pag. 623. edit. Kollarii,] *διήγησις Ἀφρικανοῦ περὶ τῶν ἐν Περσίδι γενομένων διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.* Incipit: *ἐκ Περσίδος ἐγνώσθη ἀπ' ἀρχῆς ὁ Χριστός· οὐδὲν γὰρ λανθάνει τοὺς ἐν αὐτῇ νομομαθεῖς ἅπαντα φιλοπονοῦντας. Ὅσα γάρ· κ. τ. λ.* Vide et Africani fragmenta apud *Lambecium* lib. I. pag. 141. et lib. III. pag. 39. [adde catal. codd. gr. Venet. D. Marci pag. 42. fin. et catal. bibl. Monach. Bauar. pag. 35.]

Etiam *acta martyrii Symphorosae* filiorumque eius, sub Hadriano passorum, in mstis codicibus Iulio Africano tribuuntur, et sub eius nomine a Mombritio Mediolanensi tom. II. act. Sanctor. et in postrema Surii editione ad 18. Iulii edita sunt. vide Baronium ad Martyrolog. rom. 18. Iul. *Et quidem fieri potuit,* inquit *Theodoricus Ruinartus,* qui iterum recudi curauit in actis selectis martyrum 20. in actis SS. Antwerp. ad d. XVIII. Iul. pag. 358. tom. IV. *vt in Africani libris de Chronographia inserta fuerint.* Sed in temporibus a Christo nato longe breuiorem, quam in antecedentibus aetatibus fuisse, testatur *Photius* cod. XXXIV. Itaque, si verum est Eusebii, quod in iisdem actis additur, testimonium, quod Africanus acta martyrum, quotquot Romae et per Italiam passi erant, litteris consignauerit, in alio opere, ac in Chronographia fecerit. [Enimuero, illa esse supposititia, demonstrauit *Sam. Basnage,* Annal. tom. II. pag. 46 sq.]

Denique *Hebed Iesu* in catalogo librorum chaldaeorum nr. 15. adfirmat, exstare *B. Africani, episcopi Emaus, commentarios N. T. et chronicon.* Sane *Origenes* pag. 244. epistolae de Susanna Africanum laudat, vt *πολλὰς διατριβὰς ἔχοντα ἐν ταῖς ἐξετάσεσι καὶ μελέταις τῆς γραφῆς.* Et *Iulius* quidam subinde in catenis citatur, et in catena Corderiana in Ioannem vocatur Iulius Episcopus. Laudatur etiam Iulii commentarius in Ioannem a Mose Barcepha, Syro, de paradiso. [In *Nicetae* catena siue sylloge interpretum Euang. Lucae ex Africano quaedam esse excerpta, ait *Montfaucon* in biblioth. Coisliniana pag. 63.] Confer *Paulli Colomesii* de scriptoribus ecclesiasticis paralipomena.

De *epistola ad Origenem* scripta de *Susanna historia* et Origenis ad Africanum responsione, quae graece et latine exstat, dictum est abunde in cap. de Origene. Meminere illius *Euseb.* VI. 31. hist. *Hieronymus* in catalogo cap. 63. *Photius* cod. XXXIV. *Nicephorus* V. 21. et *Suidas* in Ἀφρικανὸς ϰς Σωσάννα. — [edita est illius

Epistola ad Origenem de Susanna, cum initio responsionis Origenis, graece per *Dau. Hoeschelium,* cum *Adriani* isagoge in sacras litteras. Augustae Vindelic. 1602. 4. — et cum responsione Origenis, gr. et lat. cum notis *Io. Rudolphi Wettstenii,* cum Origenis dialogo contra Marcionitas. Basil. 1674. 4. pag. 220. — Pars epistolae Origenis ad Africanum est in cod. Coislin. XXI. olim CCXXXVIII. teste *Montfaucon* in bibl. Coislin. pag. 63. *Harl.*]

Ex *epistola ad Aristidem,* qua Matthaei et Lucae narrationes *de genealogia Christi* inter se conciliantur, profert nonnulla *Eusebius* lib. I. histor. cap. 7. atque ex illo *Nicephorus* lib. I. cap. 11 sq. et catena MS. in Lucam apud *Lambecium* III. pag. 62. Licet traditionem, ab Africano in illa epistola laudatam, pro suspecta habeat *Dodwellus* pag. 38. ad Irenaeum. Laudat illam epistolam *Eusebius* iterum VI. 31. ac praeter Hieronymum, Photiumque ac Nicephorum V. 21. *Augustinus* II. 7. retractationum.

Quae Io. Trithemius ab Africano ſcripta refert *de S. Trinitate*, *de circumciſione*, *de Attalo*, *de Paſcha*, *de Sabbato*, nullus veterum, quod equidem ſciam, commemorat.

Commentum abſurdum de *Abdiae* Babylonici libris ex hebraico per *Eutropium*, neſcio quem, graece, atque inde a Iulio Africano latine verſis, et quae in Abdia ipſo lib. VI. cap. 20. de *Cratonis*, diſcipuli apoſtolorum, *libris decem actuum apoſtolicorum*, per Iulium Africanum latine translatis, leguntur, reiectum a me videre, ſi tanti eſt, licet in codice apocrypho noui teſtam. part. II.

Iulium noſtrum *Africanum*, Ceſtorum et Chronologiae ſcriptorem, in duo vel tres praeter rem diſtrahunt viri docti. In longe plures autem Hendreichius in pandectis Brandenburgicis. — Fuere tamen a noſtro diſtincti 1) *Iulius Africanus*, orator, quem concitatiorem, ſed in cura verborum nimium et compoſitione nonnumquam longiorem, ac translationibus parum modicum fuiſſe, ſcribit *Quinctilianus* X. 1. — 2) oratoris nepos, *Iulius Africanus*, de quo Plinius VII. 6. epiſt. 3) *Sextus Caecilius Africanus*, ICtus, et alter iunior, Papiniani diſcipulus, de quibus dixi in bibliotheca latina. Illud vero lepidum, quod Africanum poetam, coecum, ab Ennio laudatum, exſculpit *Hendreichius* ex Lactantii lib. I. inſtitutt. diuinar. cap. 18. quum ibi Lactantius adferat verſus Ennii, quibus loquens inducitur Scipio Africanus, iactansque clades, generi humano a ſe illatas, hisce verbis:

Si fas caedendo coeleſtia ſcandere cuiquam eſt,
Mi ſoli' coeli maxima porta patet:

Quibus deinde Lactantius ſubiungit: *O quantis in tenebris*, *Africane*, *verſatus es*, *vel potius poëta*, (Enni!) *qui per caedes et ſanguinem patere hominibus adſcenſum in coelum putas.*" Hactenus Fabricius. *Harl.*

VIII. Claudit collectionem Theuenotianam tractatus, Caſaubono pridem ad Polybium et Aeneam lectus, atque in Barberina aliisque bibliothecis obuius, [vid. notitiam codicum ſupra datam,] atque a Pariſienſibus itidem graece tantum editus de obſidione toleranda et repellenda, neſcio cuius ſcriptoris; ſed, vt videtur, Chriſtiani, ſub titulo: *ὅπως χρὴ τὸν τῆς πολιορκουμένης πόλεως στρατηγὸν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἀντιτάσσεσθαι* [gg]), *καὶ οἵοις ἐπιτηδεύμασι ταύτην ἀποκρούεσθαι.* pag. 316 — 330. et pag. 361 — 364.

E Polybio, Arriano, Polyaeno et Flauio Ioſepho pleraque ad verbum deſcripſiſſe, iam ab editoribus adnotatum eſt. Archimedes *εὐμήχανον σοφίαν* laudat pag. 319. 326 ſq. Non valde antiquum eſſe patet, quod pag. 323. Ioſephum accenſet *τοῖς παλαιοῖς*. Et Heroni tertio tribui in codice Vindobonenſi, iam ſupra dixi, §. VII. [vid. Lambec. et Kollar. VII. comment. de bibl. Caeſar. pag. 431. *Africano* tribuitur a Rigaltio et in cod. Leid. Anonymum poliorceticum vocat *Caſaubon.* ad I. 8. Aeneae.]

IX. Alios

gg) Eſt vocabulum militare, Iacobi IV. 6. *Plutarchus* in Pyrrho tom. II. edit. Oxon. pag. 466. *ἀντιτάξασθαι μὲν ἐφοβήθησαν*, in aciem procedere timuerunt. [conf. *Krebs* Obſſ. in N. T. e Ioſepho pag. 222. et quae ego notaui ad *Demoſthenis* orat. de corona cap. 88. pag. 547. *Harl.*]

IX. Alios ſcriptores rei militaris infra cap. de Polybio §. XI. breuiter perſequutus, hoc loco mechanicos recenſere inſtitueram, niſi eum laborem iam praecepiſſet erudita accurataque Franciſci Iunii, filii, induſtria, catalogus locupletiſſimus architectorum, mechanicorum, pictorum aliorumque artificum, ſecundum ſeriem litterarum digeſtus, ſubiicitur editioni poſtumae librorum eius III. de pictura veterum, Roterod. 1694. fol. His pauca quaedam nomina e veterum ſcriptis, plura ex antiquis marmoribus obſeruaui poſſe accedere. In praeſenti vero vnum tantummodo locum ſupplementi loco adſcribam ex Africani ceſtis, de *Bardeſane* hh) quodam, Partho, qui tam probe calluit pictoriam et ſimul artem iaculandi, vt ictibus telorum potuerit imaginem eius, quem vellet, deſcribere, quod Africanus feſtiue vocat *ζωγραφῆσαι βέλεσιν* ſiue *τοξεύειν γραφάς*, vel denique *γράφειν τοξεύμασι* ii). Verba eius haec ſunt pag. 301. *Ἦν δὲ ἄρα σοφὸς τοξότης Βαρδησάνης εἴπερ τις ἕτερος, οἶδα δὲ ἄνθρωπον τοξεύσαντα οἷα ζωγράφον, ὁ δὲ τρόπος τοιόσδε. Ἄνδρα κατάντικρυ ποτὲ ἔστησε νεανίαν* [P] *καλὸν καὶ εὔρωστον, ὃν καὶ γραφεὺς ἂν ἐξέκαμε μιμούμενος, περιεβάλετο δὲ τὴν ἀσπίδα ὁ νεανίσκος, τοῦτο γὰρ προσέταξεν ὁ Βαρδησάνης, ἐνδεικνύμενος τὴν τέχνην ἡμῖν θεαταῖς. Ὁ δὲ οἷα ζωγράφος ἀγαθὸς τὸν κατέχοντα μετέθηκεν ἐπὶ τὴν ἀσπίδα, πρώτην μὲν δὴ τὴν κεφαλὴν ἔγραφεν ὀρθοῖς βέλεσι κύκλον κεφαλῆς μιμούμενος. Εἶτα τῶν ὀφθαλμῶν τὰς βολάς, χειλέων ἁρμονίας, ῥυθμὸν γενείων, καὶ ὁ λοιπὸς ἄνθρωπος ἠκολούθει τῇ τάξει τοῦ σώματος. Ὁ δὲ ἐσεμνύνετο τοξικῇ γραφικὴν συλλαβών, καὶ γράφων τοξεύμασι καὶ τοξεύων γραφάς. Ἐθαυμάζομεν δὲ ὁρῶντες, ὡς πολεμικὸν ἐπιτήδευμα τὸ τόξευμα*

hh) Alius et antiquior fuit *Bardeſanes*, Babylonius, quem ſub Alexandro Seuero vixiſſe; (adeoque Africani fuiſſe aequalem,) male adfirmat *Voſſius* lib. IV. pag. 483. de Hiſt. graec. Nam licet Porphyrius IV. *περὶ ἀποχῆς* illum ſcripſiſſe ait aetate *πατέρων*· illud tamen latius accipiendum eſt, et Antonini tempora reſpicit, vt teſtatur *Porphyrius* ipſe fragmento de ſtyge, vbi refert narrationem illam de aqua probationis Tantalia Brachmanum, tradidiſſe *τὰς ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ ἐξ Ἐμισηνῶν εἰς τὴν Συρίαν ἀφικνουμένου Βαρδησάνῃ τῷ ἐκ Μεσοποταμίας εἰς λόγους ἀφικνουμένων.* Ex hoc loco colligitur quoque, eumdem eſſe *Bardeſanem*, qui de Indorum philoſophis, ſcripſit, teſte Porphyrio et Hieron. II. contra Iouinian. et qui dialogum de fato ad Antoninum, imper. edidit, de quo infra lib. V. Neque difficilia ſolutu ſunt argumenta *Friderici Strunzii* in hiſtoria Bardeſanis et Bardeſaniſtarum, quibus contendit, duos diuerſos fuiſſe. Sub Elagabalo Antonino vixiſſe contendunt *Grabe* I. ſpicilegii pag. 317. et *Dodwellus* IV. 35. diſſ. ad Irenaeum ex Porphyrii loco de Styge. *Fabric.* — Fabricio accedit *Iac. de Rhoer* ad Porphyrium de abſtinentia ab eſu animalium lib. IV. §. 17. pag. 356. *Porphyrii* illud fragmentum publicarunt primus *Andr. Schottus* ex cod. Auguſtini, in obſſ. human. pag. 229. et poſt eum *Luc. Holſten.* emendatius inter opuſcula Porphyrii Rom. 1630. pag. 148 — 153. ex cod. Vaticano. Poſt Holſtenium latine eum vertit *Tollius* in Fortuitis cap. 28. Emendatiorem tamen dedit locum cl. *Heeren* in Ioann. Stobaei eclog. phyſicar. et ethic. libris II. part. prima, (Gottingae, 1792. 8.) pag. 140 ſqq. et in notis accurate lateque diſſerit de *Bardiſane* et *Babylonio et Syro*, cuius nomen in haereticae hiſtoria haud obſcurum eſt. Oppugnat autem Fabricium et docet, a Bardiſane Syro plane diuerſum eſſe Bardiſanem Babylonium, quem ſequitur Porphyrius in fragmento citato, Voſſiique iudicio, illum Babylonium floruiſſe ſub Alexandro Seuero, adeoque centum circiter annos a Bardiſane Syro afuiſſe, ſubſcribit, et ſtatuit, *τὸν Ἀντωνῖνον, τὸν ἐξ Ἐμισηνῶν* non eſſe Marcum illum philoſophum; ſed potius *Heliogabalum*, Alexandri Seueri anteceſſorem, qui, ex vrbe Emeſa ortus, quum imperator factus eſſet, Antonini nomen recepit. Concludit igitur, conſtitui inde aetatem ſcriptoris, Bardiſanis Babylonii, eamque vtique ad Heliogabali et Alexandri tempora cum Voſſio reiiciendam eſſe. *Harl.*

ii) De Gratiani, imper. *ſpiculis ſemper ferientibus deſtinata* dictum *τὰ Γρατιανοῦ βέλη φρένας ἔχει*, *Cangius* ad Zonaram pag. 42.

τόξευμα ἦν, ἀλλ' ἦν τι καὶ τερπνὸν, καὶ κίνδυνος ἡδονῇ. Ὁ δὲ καταθέμενος τὴν ἀσπίδα εἶδεν αὐτὸν ἐπὶ τῷ οἰκείῳ ὅπλῳ γεγραμμένον, καὶ ἔχαιρεν γενόμενος στρατιωτικὸν ζωγράφημα.

X. Concludam hoc caput indice ſcriptorum de re ſtatuaria ac pictoria, petitum ex eodem *Franciſco Iunio* lib. I. de pictura veterum cap. 3. praeter quem de hoc argumento ſcripſere Aldus Manutius, Iulius Caeſar Bulengerus et Lud. Demontioſius, (qui exſtant recuſi tom. IX. theſauri Gronou.) tum Io. Schefferus, [Winckelmann, Buſching, Heyne aliique.]

Adaeus, Mytilenaeus περὶ ἀγαλματοποιῶν *de ſtatuariis. Athen.* Deipnoſoph. XIII. pag. 606.

Alcetas libro II. περὶ τῶν ἐν Δελφοῖς ἀναθημάτων, *de iis, quae Delphis conſecrata.* id. XIII. pag. 591.

Alexis, poeta, fecit drama, inſcriptum: γραφή, *pictura.* Videtur autem fabulae iſtius argumentum ab argumento ſcriptorum, qui hic recenſentur, non plane abhorruiſſe; ſiquidem coniecturam facere licet ex eo loco, quem adduxit *Athenaeus* XIII. pag. 605 ſq. Id ipſum quoque ſentire licet de Pherecratis γραφεῦσι, *Pictoribus*, apud eumdem *Athenaeum* IX. p. 395. quemadmodum etiam de Diphili ζωγράφῳ, *pictore*, apud eumdem VI. pag. 230. VII. pag. 291. De Alexandridis denique ζωγράφοις apud *Pollucem* Onomaſt. lib. X. cap. 14. Plurima adhaec e Pomponii, (Comici latini,) *Pictoribus* loca paſſim adducit Nonius Marcellus.

Anaximenes ſcripſit de picturis antiquis, teſte *Fulgentio Planciade* lib. III. Mytholog. in Actaeone.

Antigonus, ſtatuarius, condidit volumina de ſua arte. *Plin.* XXXIV. 8, Idem XXXV. 10. alterius, vt videtur, Antigoni meminit, qui de pictura ſcripſit. Antigoni opus περὶ πινάκων *de Tabulis* memoratur *Laertio* in Chryſippo VII. 188.

Apelles de arte ſua ad Perſeum, diſcipulum, ſcripſit, vt eſt apud *Plinium* lib. XXXV. ſub finem capitis 10.

Ariſtodemus, Carius, operam ſingulorum, qui pingendi artem altius euexerunt, [P] litteris prodidit, ac ſimul recenſuit, quot reges vrbesque bene erga eam fuerint affecti. Teſtis Flau. Philoſtratus in prooemio iconum, qui Ariſtodemum artis pictoriae cauſa per quadriennium domi ſuae aluiſſe ſe teſtatur, ipſe clarus circa a. Chr. CCXX. vt infra libro IV. dicetur.

Artemon περὶ ζωγράφων, *de pictoribus.* Harpocratio in Πολύγνωτος.

Calliſtratus in imaginibus, quae typis deſcriptae exſtant inter ſcripta Philoſtrati: de quibus infra ſuo loco.

Callixenus ſcripſit ζωγράφων τε καὶ ἀνδριαντοποιῶν ἀναγραφὴν, *pictorum et ſtatuariorum deſcriptionem.* Atque ex hoc Callixeni ſcripto refert *Photius* cod. CLXI. coaceruatum fuiſſe librum XI. excerptorum variorum Sopatri.

Chreſtodorus, Coptita, ſcripſit ἔκφρασιν τῶν ἐν τῷ Ζευξίππῳ ἀγαλμάτων deſcriptionem ſtatuarum in gymnaſio Zeuxippo. Vide Suidam in Ζεύξιππος et Χριστόδωρος. Haec deſcriptio

descriptio superest hodie, ac legitur libro V. Anthologiae Epigrammatum Graecorum. [vid. infra in catalogo poetarum epigrammatariorum h. v.]

Democritus, philosophus, scripsit περὶ ζωγραφίης. Laertius IX. 48. in Democrito.

Democritus Ephesius scripsit de templo Dianae Ephesiae. Laertius IX. 49. Librum primum illius operis laudat Athenaeus XII. pag. 525.

[*Dauidis Durandi* historia picturae antiquae, Londini 1725. edita, recensetur et laudatur in bibl. angloise, tom. XIII. pag. 225. *Heumann*.]

Duris Δȣ̃ρις περὶ ζωγραφίας *de pictura*. Laert. in Thalete I. 38.

Euphorion Εὐφορίων ἐν ποτηριογλύπτῃ *in poculorum sculptore*, citatur a scholiaste Theocriti ad vers. I. Eidyllii secundi.

Euphranor Isthmius pictor volumina composuit de symmetria et coloribus. *Plin.* XXXV. 11.

Hegesander, Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ ὑπομνήματι ἀνδριάντων καὶ ἀγαλμάτων, *Hegesander Delphus in commentario, quem perscripsit de statuis et imaginibus. Athen.* V. 210.

Hippias Eleus sophista disputauit de pictura et statuaria, teste *Philostrato* lib. I. de vitis sophistarum.

Hypsicrates περὶ πινάκων *de Tabulis*, memoratur *Laertio* in Chrysippo VII. 188. Vide et infra in Xenocrate.

Iamblichus περὶ ἀγαλμάτων, *de imaginibus* (earumque cultu,) quod opus eius confutare adgressus est Io. Philoponus. De vtroque vide Photium.

Iuba (filius), rex Mauritaniae, studiorum claritate memorabilior etiam, quam regno, vt est apud *Plinium* V. 1. Hist. scripsit περὶ ζωγράφων [?] *de pictoribus*, atque operis eius librum VIII. citat Harpocration in Παῤῥάσιος. Scripsit etiam περὶ γραφικῆς *de pictoria*, eodem Harpocratione teste in Πολύγνωτος. Photius quoque in Sopatri variis excerptis citat *Iubae* librum secundum περὶ γραφικῆς, de *pictoria*. [vid. Memoir. de l'academ. Paris. des I. et B. L. tom. IV. pag. 457 sqq.]

Malchus, Byzantinus, sophista, scripsit τὸν ἐμπρησμὸν τῆς δημοσίας βιβλιοθήκης καὶ τῶν ἀγαλμάτων τȣ̃ Αὐγȣςέȣ, *Conflagrationem publicae bibliothecae et statuarum Augustalis*. Suid.

Margeus, Ausonius Mosella:

> *Forsan et insignes hominumque operumque labores*
> *Hic habuit decimo celebrata volumine Margei*
> *Hebdomas* — — —

ad quae verba vide Eliam Vinetum.

Melanthius pictor περὶ ζωγραφικῆς *de pictoria. Laert.* IV. 18. in Polemone. [de quo loco vide *Ignatii Rossi* commentatt. Laert. pag. 60 — 63.]

Menaechmus, statuarius, scripsit de sua arte. *Plin.* XXXIV. 8.

Menaechmus, Sicyonius, περὶ τεχνιτῶν de artificibus. Athen. II. pag. 65. XIV. pag. 635.

Menetor περὶ ἀναθημάτων de donis ſacris. Athen. XIII. pag. 594.

Menodotus Μηνόδοτος ὁ Σάμιος περὶ τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Σαμίας Ἥρας, *de iis, quae viſuntur in Iunonis Samiae templo. Athen.* XIV. pag. 655. Quamquam Menodotum hunc nonnulla etiam de pictoribus ſcripſiſſe ex *Laertii* II. 108. diſcimus, vbi de variis Theodoris agit.

Pamphilus ſcripſit *περὶ γραφικῆς καὶ ζωγράφων ἐνδόξων, de pictoria et pictoribus illuſtribus.* Suid.

Paſiteles quinque volumina ſcripſit nobilium in toto orbe operum. *Plin.* XXXVI. 5.

Philoſtrati vtriusque imagines exſtant, de quibus infra lib. IV.

Polemon περὶ πινάκων, de tabulis. Laert. in Chryſippo VII. 188. *περὶ τῶν ἐν Σικυῶνι πινάκων, de tabulis Sicyoniis, Athen.* XIII. pag. 576. *περὶ ζωγράφων πρὸς Ἀντίγονον,* de pictoribus ad Antigonum, *Athen.* XI. pag. 474. Harpocration in Λαμπάς. Πολέμων ὁ περιηγητὴς τέτταρα βιβλία συνέγραψε περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει. *Polemon, qui orbem deſcripſit, quatuor libros compoſuit de donariis in Athenarum arce,* vt teſtatur *Strabo* IX. Geograph. pag. 396. Videturque idem eſſe, ac ille, quem ſaepe [P] nominat Clemens Alex. in protreptico, et *Laertius* lib. II. in Theodoro Atheo. Polemon *περὶ τῶν ἐν Καρχηδόνι πέπλων. Athen.* XII. pag. 529.

Porphyrius περὶ ἀγαλμάτων, de imaginibus. Adfert ex eo quaedam *Stobaeus* cap. XXV. Eclogarum Phyſicarum. Ceterum is non tam de arte, quam de cultu ſimulacrorum ſcripſiſſe putandus eſt, vt Iamblichus quoque, de quo ſupra.

Protogenes pictor reliquit *περὶ γραφικῆς καὶ σχημάτων βιβλία β'.* de pictoria et figuris libros duos. Suid.

Sopatri liber XII. variorum excerptorum continebat plurima pictorum ac ſtatuariorum hiſtoriam ſpectantia. Vide, quae paullo ante de Callixeno, et Iuba rege dicta ſunt.

Theophanes περὶ γραφικῆς de pictoria. Laert. II. 104. in Theodoro Atheo.

Xenocrates ſtatuarius [et ſcalptor,] de ſua arte compoſuit volumina. *Plin.* XXXIV. 8. et rurſus XXXV. 10. Teſtatur idem, quod Antigonus et Xenocrates de pictura ſcripſere. Quamquam ibi forte *Hypſicrates* legendum ex *Laertio,* qui lib. VII. 183. in Chryſippo tres *περὶ πινάκων de tabulis* ſcriptores coniungens, Polemonem, Hypſicratem et Antigonum nominat. [*Xenocratis* nomen in gemma quadam, inter Socraticas, a Chifletio editas, comparet: *Menagius* ad Laertium IV. 6. putabat, ibi repraeſentari Xenocratem, philoſophum, aſino inſidentem: ſed iam dubitauit *Perizon.* ad Aelian. H. V. lib. III. cap. 18. p. 245. edit. Abr. Gronou. Atque *Hermann Vlrich von Lingen* in minor. opuſculis, germanice ſcriptis, part. I. pag. 95. monuit, reuera exhiberi Silenum cum thyrſo, aſino inſidentem, et nomine addito indicare ſcalptorem, artificem noſtrum. adde notam ad vol. III. pag. 191 ſq. *Harl.*]

CAPVT

CAPVT XXV

DE MONVMENTO ADVLITANO PTOLEMAEI EVERGETAE, ET DE COSMA INDICOPLEVSTE.

I. *Monumentum Aduliticum siue Adulitanum.* II. *Cosmographia Christiana, lecta pridem a Photio sine nomine auctoris, quod doctissimo editori haud obseruatum.* III. *Eius auctor num Cosmas?* IV. *Index scriptorum, in illa laudatorum.* V. *Scripta Cosmae deperdita.* [ʀ]

[Studio *G. C. Harles.*]

I.

Eximium monumentum PTOLEMAEI Euergetae I. a) in *Adule*, Aethiopum ciuitate maritima, suo adhuc tempore superstes obseruauit b) atque Cosmographiae suae christianae inseruit scriptor quidam graecus sub Iustino imp. clarus, qui mercaturae causa illa se loca adiisse testatur. Reperit vero δίφρον siue sellam e candido marmore ad vrbis ingressum a rege consecratam Marti, et in posteriori parte imagines Herculis atque Mercurii habentem insculptas, tum vndique inscriptam litteris graecis, et ingentes expeditiones, a Ptolemaeo feliciter susceptas, amplissimasque victorias satis gloriose celebrantem. Hoc monumentum primus edidit [e Vaticano, vt videtur, codice] cum latina sua versione *Leo Allatius* (non Lucas Holstenius, vt memoriae lapsu adfirmat *M. V. la Croze* in vindiciis veterum scriptorum, pag. 140.) Romae 1631. 4. recus. Lugd. Bat. 1674. 8. sed edidit vitiose admodum, vt notat *Is. Vossius* ad Melam III. cap. 8. pag. 263. [pag. 853. edit. Abr. Gronou. Lugd. Batau. 1748. 8. Eiusdem tamen Allatiani, (ait cl. *Saxius,*) exempli fide et argumento vti *Christian. Adam. Rupertus*, quoad Arsinoes cum fratre Philadelpho matrimonium obiter vsus esse videtur in Obseruatt. ad *Besoldi* synopsin cap. XI. pag. 193. edit. Franequ. sic totam chartae Allatianae formulam repetierunt *Abrah. Berkelius* ad calcem genuinorum *Stephani Byzantini fragmentorum*, Lugd. Batau. 1674. 8. sub titulo: *Ptolemaei Euergetae III. Aegypt. regis monumentum Adulitanum* et vndecim annis post *Carolus Sponius* in miscellan. Erudit. antiquit. sect. X. nr. CIII. pag 358 sq. *Harl.*] Integrius e codice Topographiae mundi christianae Florentino descripsit vir illustris doctrinae *Emericus Bigotius*, a quo acceptum *Theuenotus* vna cum gallica versione inseruit tomo primo operis praeclariss. quod in tria distinctum volumina prodiit Parisiis 1666. fol. sub titulo: *Relations de diuers voyages curieux qui n'ont point esté publiées.* Ex hac editione descriptum graece exhibet *Daniel Caspar a Lohenstein*, poetarum germanorum sublimissimus, in notis ad Cleopatram suam pag. 180. sed vitio typographi perquam inemendate. [Eumdem Florentinum codicem, vt verbis vtar humanissimi *Saxii*, paullo ante inspexit *Isaac. Vossius*, vnde excerpta quaedam *Allatianis* meliora leguntur in eius adnotationibus ad III. Melae pag. 387 et 390. edit. Franecquer. (pag. 849 et 852 sq. edit. II. Abr.

a) Circ. A. M. 3783. Olymp. CXXXIV. 3. ante Ch. N. 220. a. V. C. 532. secundum *Saxii* rationes, Onomast. I. pag. 112. vbi de hoc monumento diligenter disserit: eiusque ego verba suo loco inserui. *Harl.*

b) Cosmae Indicopleustes lib. II. pag. 140. ἐν τῇ Ἀδούλῃ τῇ πόλει τῆς Αἰθιόπων πόλει παραλίῳ. Confer de hoc oppido et portu *Guil. Stuckium* ad Arriani periplum maris Erythraei, fol. 10. *Cellarii* Africam antiquam p. 96. Hodie *Ercoco* dicitur, vt Sponio notatum est.

Abr. Gronou.) Labentibus annis, vti *Bernardus Montefalcon.* integram *Cosmae*, monachi Aegyptii, *topographiam christianam*, sic cum ea marmorei istius solii, dudum deperditi, epigraphen, siue *monumentum Adulitanum* ad vtriusque codicis, cum Vaticani, tum Florentini fidem recensuit in *Collectionis nouae patrum*, Paris. 1706. fol. tom. II. p. 141 sqq. additis non modo *Cosmae scholiis* in *Ptolemaei inscriptionem*, sed suis etiam animaduersiunculis, nec non pictura δίφρȣ Πτολεμαϊκȣ̃, ad pag. 188. (Ex hac Montf. sylloge repetierat Fabricius h. l. monumentum Adulitanum cum adnotationibus; sed ego omisi, quoniam illud cum insigni obseruationum adparatu postea locum inuenit in *Edm. Chishulli* antiquitatum asiaticarum, part. I. Londini 1728. fol. pag. 79—87. Specimen codicis Florentini e bibl. Laurentiana dedit quoque *Montfaucon* in Palaeographia graeca pag. 282. adde *Clerici* bibl. ancienne et moderne tom. IV. pag. 45 sqq.) Ab illo tempore nemo dubitauit, quin maxime sincerum esset Montesalconis exemplum. Vel sic tamen huic intercessisse visus est *Theoph. Sigefr. Bayerus*, qui primam partem huius monumenti ex apographo codicis Vaticani summa accuratione secundum versus et litteras a *Iosepho Simone Assemanno*, (conf. hic ipsius *Assemanni* epistola ad Bayerum in Sylloge Vhliana, vol. IV. pag. 3 sq.) descriptam edidit in dissertatione *de nummis duobus Ptolemaei Lagidae*, tom. IV. commentarior. academiae Petropolitanae a pag. 248. inserta. Ceterum non eadem omnibus huius monumenti auctoritas visa est. Sunt, qui probae vetustatis esse credant, quorum sententiae me nondum poenitet. Alii νοθείας accusarunt: in quibus fuerunt *Harduinus*, *Begerus*, *Io. Sartorius*, aliquantulum dubitans, et *Erasm. Froelichius*. *Harduini* iudicium, in chronologia veteris testamenti pag. 579. Operum select. de eo latum, vanitatis conuicit *La Crosius* in Vindiciis veterum scriptorum p. 140—145. *Begeri* dubitationibus, in thesauro brandenburg. tom. III. p. 31 sq. expositis, occurrit *Chishullus* in animaduersionibus ad monumentum Adulitanum I. ante I. Etsi vero defensio *La Crosiana* virorum doctorum suffragia tulit, ipsique *Gisberto Cupero*, testibus eius *litteris criticis* pag. 6. (adde *Cuperi* epist. ad La Crosium in thes. epistol. tom. III. pag. 268.) placuit; tamen *Io. Sartorio*, Gedanensi Professori, non vsquequaque satisfaciebat, nonnullis ei scrupulis subortis, quorum caussa ad La Crosium singulares scripsit litteras in thesauro epistolico La Crosiano tom. I. nr. 267. obuias. Respondit ei humaniter docteque *La Crosius*, eiusque epistolam ipse *Io. Sartorius* in libello, qui penes me est, satis raro *de Ostracismo litterario*, Gedani 1710. 4. pag. 78 sqq. promulgauit, a *Iordano* deinceps in historia vitae et scriptorum La Crosii, Amstelod. 1741. 8. pag. 108 sqq. typis renouatam. (adde tom. III. thes. epistolici La Crosiani, epist. 149. pag. 288—291. vbi locus quidam in monumento emendatur.) Neque tamen *Sartorius* herbam porrexisse videtur, quaedam denuo suspicatus, vt adparet ex aliis litteris, ad eumdem La Crosium datis, in thesauro La Crosiano, tom. I. nr. 268. (conf. epistolam *Wolfii* ad La Crosium in eodem thesauro epistol. tom. II. epist. 11. pag. 18 sq. vnde adparet, Sartorium riuis La Crosii suos irrigasse hortos.) Tandem vti totius monumenti fidem in dubium vocare ausus non est *Erasmus Froelichius* in inscriptionibus antiquis, ad Annales Syriae regum illustrandos idoneis, pag. 125. ita alteram duntaxat illius partem sibi de sincera antiquitate suspectam esse scribit. Cuius tamen dubitationum remedia iam antea occupauerat vir litteratissimus *Theoph. Sigfr. Bayerus*, l. l. Hactenus cl. Saxius. *Harl.*

II. Opus

II. Opus ipſum in quo monumentum hoc exſtat, inſcribitur χριστιανικὴ τοπογραφία παντὸς κόσμου c), *deſcriptio mundi vniuerſi, e mente Chriſtianorum*, et diſtributum eſt in *libros duodecim*, etſi non ſimul ab auctore vulgatos, quia initio non tot libros mente conceperat. Duodecimus in Vaticano MS. deſideratur, in mediceo codice mutilus extrema parte [n. vltimo folio poſtremi libri amiſſo,] eſt repertus, atque ita a *Montfaucono* cum reliquis XI. integris, [vid. Fabric. in Bibl. Gr. vol. XIII. pag. 835 ſqq.] editus. Argumentum operis ſuccincte perſequitur *Photius* d), cuius locum doctiſſimo editori haud obſeruatum adſcribam. Ita vero ille codice XXXVI.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφή· Χριστιανῶν βίβλος, ἑρμηνεία εἰς τὴν ὀκτάτευχον e). Παμφίλῳ f) δέ τινι προσφωνεῖ τὸ βιβλίον· ἦν δὲ τοῖς Ἰουστίνου g) τοῦ τῶν Ῥωμαίων βασιλέως ἡμέραις ἐνακμάζων. Ἀπάρχεται μὲν οὖν ὑπέρ τινων ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων, γραφικαῖς, ὡς ἐδόκει, μαρτυρίαις ἀγωνίζεσθαι. Ἔστι δὲ ταπεινὸς τὴν φράσιν h) καὶ συντάξεως οὐδὲ τῆς κοινῆς μετέχων· ἀλλὰ καί τινα κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀπίθανα συντίθησι i), διὸ καὶ μυθικώτερον μᾶλλον ἢ ἀληθέστερον

Lectum opus eſt, cuius titulus *Chriſtianorum liber*, tractatus octo voluminum, Pamphilo cuidam dicatus ab auctore, qui Iuſtini, imp. romani, temporibus floruit. [P] Initio ſtatim eccleſiaſtica quaedam dogmata, S. Scripturae, vt ipſi quidem videtur, teſtimoniis propugnat. Dictione vtitur humili, et plus quam vulgari compoſitione. Sed et incredibilia quaedam narrat vt fabuloſis potius quam fide dignis accenſere ſcriptoribus hominem fas ſit. Pro quibus vero maxime propugna-

c) Lib. I. ſub init. et pag. 114 ſq. lib. II. pag. 125. 126. lib. VII. pag. 275.

d) Vid. Bibl. Gr. vol. IX. pag. 386. *Harl.*

e) Nullo modo huic operi conuenit titulus *expoſitionis in octateuchum*, ſiue in primos octo ſacrae ſcripturae libros. Itaque haec verba innuunt potius expoſitionem ſiue tractatum, libris octo conſtantem, ſiue in octauo libro deſinentem. Nam quamuis mox ab ipſo Photio duodecim numerantur libri, tamen poſtremi quatuor interiecto demum tempore ſcripti et prioribus additi ſunt, et a Photio referuntur ſeparatim.

f) Pamphilo Hieroſolymitano. Vide lib. I. pag. 114. lib. II. pag. 124. et lib. VIII. pag. 305. Hunc θεοφιλέστατον πατέρα vocat lib. II. pag. 185. lib. VI. p. 266. ὦ τιμία κεφαλή ad eumdem lib. V. p. 260.

g) Lib. II. pag. 141. παρόντι ἦν μοι ἐν τοῖς τόποις πρὸ τούτων τῶν ἐνιαυτῶν ἄνωθεν πέντε πλέον ἢ ἔλαττον, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως, ὁ τηνικαῦτα βασιλεὺς τῶν Ἀξωμιτῶν μέλλων ἐξιέναι εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Ὁμηρίτας τοὺς πέραν etc. Expeditio illa Elesbani, Aethiopum regis, facta eſt a. Ch. 522. (confer *Pagium* tom. II. Critic. Baron. pag. 517.) Iuſtini imp. quinto: Ergo auctor iſta ſcripſit Alexandriae, (vide lib. II. pag. 114. lib. VI. pag. 6. pag. 264.) a. Ch. 547. Iuſtiniani 21.

h) Ipſe lib. I. pag. 114. libenter fatetur ἀσαφῶς πως καὶ ἀνωμάλως argumentum ſuum διεξιέναι· καὶ γάρ, inquit, ἐννοιῶν ὀρθῶν, οὐ φράσεων δεῖται ὁ χριστιανός. Nimirum a Pamphilo, qui Hieroſolymis Alexandriam acceſſerat, etiam atque etiam ad hoc excitatus permiſit ſe ad ſcribendum impelli, cum alioqui mercaturam feciſſet et a litterarum elegantiorum ſtudio fuiſſet alienus, praetereaque per morbos exhauſtus etiam corporis viribus. Ἐνοχλῶν ἡμῖν περὶ τούτου οὐ διέλιπες, ἀσθενούντων ἡμῶν τυγχανόντων τῷ σώματι, ταῖς τε ὄψεσι καὶ τῇ ξηρότητι τῆς γαστρὸς πιεζομένων, καὶ συνεχῶς λοιπὸν ἐκ τούτου ἀσθενείαις συχναῖς περιπιπτόντων, ἄλλως δὲ καὶ τῆς ἔξωθεν ἐγκυκλίου παιδείας λειπομένων, καὶ ῥητορικῆς τέχνης ἀμοιρούντων καὶ στωμυλίᾳ λόγων ἢ κόμψοις χαρακτῆρσι συνθεῖναι λόγον οὐκ εἰδότων, καὶ ταῖς τοῦ βίου πλοκαῖς ἀσχολουμένων lib. II. pag. 124. itaque pag. 125. ait, ſe ſcribere ἄνευ κεκομψευμένου καὶ τεχνικοῦ λόγου ἐν ἰδιωτικοῖς τε καὶ ἀπλάστοις ῥήμασι. Et pag. 132. Ἐμπορίας γὰρ χάριν ἔπλευσα τοὺς τρεῖς κόλπους τούτους, τόν τε κατὰ τὴν Ῥωμανίαν (in ditione Romanorum) καὶ τὸν Ἀράβιον, καὶ τὸν Περσικόν, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκούντων δὲ ἢ καὶ πλεόντων τοὺς τόπους, ἀκριβῶς μεμαθηκώς. Adde lib. III. pag. 178 ſq.

i) Videtur reſpicere ea, quae libro XI. tradit de variis animantibus arboribusque, quae tamen ſi quis

ρον ἡγεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, δίκαιον. Ὑπὲρ
ὧν δὲ δόγματα ἐνίσταται, ἔστι ταῦτα· Ὅτι ὁ
οὐρανὸς οὐκ ἔστι σφαιρικὸς, οὐδὲ ἡ γῆ, ἀλλ' ὁ
μὲν ὡσεὶ καμάρα [k]), ἡ δὲ ἑτερομήκης [l]), καὶ
κεκόλληται [m]) τὰ πέρατα τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὰ
πέρατα τῆς γῆς. Καὶ ὅτι πάντες οἱ ἀστέρες
κινοῦνται, ἀγγέλων [n]) αὐτοῖς τῇ κινήσει διακο-
νούντων, καὶ ἕτερά τινα τοιαῦτα. Ποιεῖται
καὶ ὡς ἐν παρεκβάσει [o]) μνήμην καὶ τῆς Γενέ-
σεως καὶ τῆς Ἐξόδου, διατρίβει δὲ τῇ διηγήσει
καὶ τῇ θεωρίᾳ, ὡς ἐπίπαν τῆς σκηνῆς [p]), ἐπι-
τρέχει δὲ καὶ τοὺς Προφήτας, κἀκεῖθεν τοὺς
Ἀποστόλους. Λέγει δὲ ὅτι τὸ μέγεθος ἔχει ὁ
ἥλιος δύο κλιμάτων [q]), καὶ ὅτι οἱ Ἄγγελοι οὐκ
εἰσὶν ἐν τῷ οὐρανῷ [r]), ἀλλὰ μόνον ὑπὲρ [s]) τὸ
στερέωμα καὶ μεθ' ἡμῶν. Καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς
ἀνελθὼν ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ οὐρα-
νοῦ καὶ τοῦ στερεώματος [t]) εἰσῆλθε. Καὶ ὅτι τοῦ-
τό ἐστι καὶ μόνον ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν [u]).
Λέγει δὲ καὶ ἄλλα τινὰ ἀλλόκοτα [v]). Προσ-
φωνεῖ δὲ τοὺς μὲν ἓξ αὐτοῦ λόγους Παμφίλῳ
τινὶ

propugnationem suscepit dogmata, haec sunt: Coelum non esse orbiculari figura, nec terram [P] adeo, sed illud fornicis instar terrae incumbere, hanc longiorem esse, quam latiorem, et extrema coeli vltimis terrae iungi: Astra singula moueri ministerio angelorum, et id genus alia. Digressus in mentionem Geneseos et Exodi, cumprimis insistit enarrationi et contemplationi tabernaculi. Hinc Prophetas percurrit, ac deinde Apostolos. Solis magnitudinem duobus climatibus metitur terrae, et angelos non in coelo versari, sed tantum infra firmamentum et nobiscum degere contendit. Christum vero, ascendentem e terris, ingressum esse locum medium inter coelum ac firmamentum, idque solum esse regnum coelorum. [P] Adfert et alia absona: ac libros quidem sex Pamphilo alicui consecrauit; e sex reliquis autem, (vniuersi enim duodecim sunt,) septimum Anastasio, in quo coelos dissoluendos negat, et

si quis legat nostro tempore, quo historia naturalis tot hominum sollertium longissimis itineribus non leuiter locupletata est, facilius iis habebit fidem. Certe praeclara mihi videntur et neutiquam contemnenda, quae scriptor ille obseruauit. Totum vero illum librum XI pridem e codice Mediceo a Bigotio descriptum cum Gallica eius versione vulgauerat *Theuenotus* tomo primo collectionis itinerum Paris. 1650. fol.

k) Quod nempe scriptum esset Es. XL. 22 ὁ στήσας ὡς καμάραν τὸν οὐρανόν. Confer *Eusebium* ad illum locum pag. 511. et laudata ab auctore Topographiae Seueriani atque Chrysostomi verba, *Allatium* ad Eustathium in Hexaëmeron, p. 26 sqq. *Petauii* dogmata theolog. de mundi opificio lib. I. cap. 12.

l) Instar mensae in sacro tabernaculo. Vide lib. II, pag. 138. ἑτερομήκη ipse vocat pag. 129.

m) Lib. II. pag. 129. τὸν οὐρανὸν κατ' ἄκρα τοῖς ἄκροις τῆς γῆς συνδέησε.

n) Lib. II. pag. 150. 155. lib. III. pag. 161. lib. IV. pag. 189. lib. VII. pag. 287. lib. IX. pag. 310 et 312 sq.

o) Libro quinto.

p) Quia apostolus tabernaculum vocat ἅγιον κοσμικὸν Hebr. IX. 2. Vide lib. I. pag. 115. lib. II. pag. 134 sq. lib. III. pag. 163. 173 sq. lib. V. pag. 179. 200 sq. lib. VII. pag. 297. lib. IX. pag. 309. 311.

q) Lib. VI. pag. 265. 267.

r) Sententia auctoris perspicue patet e figura. Angelos autem in supremo coelo esse, negat lib. II. pag. 157. lib. VII. pag. 286 sq. 289. lib. IX. pag. 313.

s) Non super stereoma siue firmamentum, sed intra atque subter illud. Nam ex mente auctoris nihil supra firmamentum praeter aquas supracaelestes et regnum coelorum.

t) Ac primus quidem. Vide lib. VII. p. 277. lib. IX. pag. 314.

u) Lib. III. pag. 183.

v) Vt de monte Conico, columnis coeli, terra, vltra Oceanum inaccessa etc. De monte eiusmodi geminam Braminum doctrinam refert *Abraham Rogerus* in: Indianischen Heidenthum pag. 291. adde Mem. de Trevoux 1713. pag. 1861.

τινὶ [w]), *τῶν δὲ λοιπῶν ἕξ, (οἱ γὰρ πάντες αὐτῷ δώδεκά εἰσι,) τὸν μὲν ἕβδομον Ἀναςασίῳ* [x]), *ἐν ᾧ ὅτι ἀκατάλυτοί εἰσιν οἱ ἐρανοί* [y]). *Τὸν ὄγδοον δὲ, ὅς ἐςιν εἰς τὴν ᾠδὴν Ἐζεκίε* [z]) *καὶ εἰς τὸν ἀναποδισμὸν τῷ ἡλίε, Πέτρῳ* [aa]) *προσφωνεῖ, ἐν ᾧ, ὅτι καὶ ὑπομνημάτισε τὰ ἄσματα τῶν ἀσμάτων* [bb]) *λέγει. Οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες ἐ πρός τι πρόσωπον αὐτῷ συνετάγησαν.*

et octauum dicauit Petro, in quo Canticum Ezechiae et regressionem solis interpretatur, testatus, se etiam Canticum Canticorum commentario explicuisse. Reliqui quatuor libri ad neminem sunt ab auctore diserte directi.

III. Patet ex hoc loco, *Photium* in codice suo nullum auctoris nomen adscriptum reperisse. Vocatur tamen à viris eruditis *Cosmas Indopleustes. Allatius* pag. 20. 47. de mensura temporum citat *Christinum* siue *Christianum*, in christiana topographia. [Alia Allatii loca adtulit Fabric. §. III. versus finem.] In codice mediceo [cod. 28. plut. IX.] hic index est operis, *αὕτη ἡ βίβλος χριςιανικὴ τοπογραφία περιεκτικὴ παντὸς τῷ κόσμε παρ' ἡμῖν ὠνομασμένη* [*Bandinius* in catal. msst. graec. biblioth. Laurent. tom. I. pag. 437—449. de illo cod. saeculo X. scripto, de argumento operis et de Cosma ipso copiosus est. In cod. Laurent. pag. 20. b. post prologos II. legitur tamen Κοσμᾶ *μοναχῷ λόγος α΄ πρὸς τὲς χριςιανίζειν μὲν ἐθέλοντας, κατὰ τὲς ἔξωθεν δὲ σφαιροειδῆ τὸν ἐρανὸν νομίζοντας καὶ δοξάζοντας.* Bandinius iam memorat, in codice bibliothecae Caesareae apud Lambec. in comm. de illa biblioth. lib. III. cod. IX. exstare solummodo laciniam. Atqui *Kollarius* in nota ad Lambecii comm. III. pag. 47 sq. ostendit, esse tantum quatuor excerpta, quae quoque, editione Montfaucon. collata, diligenter designat. Vaticanus codex vnciali charactere circiter saec. IX. in membranis manu exaratus est, cum figuris ex vetustiori exemplari, et, opinante Bandinio, ex autographo depictis; sed caret libro XII. Cosmas enim, ait Bandinius, editam a se topographiam christianam secundis curis aliam in formam plerisque in locis deduxit, multis partibus auxit, et quum obstrepentibus nauiterque pugnantibus aduersae sententiae viris, obiecta refellere opus esset, libros addidit nouos [cc]), vnde accidit, vt ea, quae a primo manarunt autographo exemplaria, longe breuiora sint aliis, quae post sartum et tectum opus exscripta sunt. Postremi generis est Laurentianus codex saec. X. ad cuius fidem Montfaucon in collectione noua patrum tom. II. editionem suam curauit, adiutore Antonio Maria Saluinio. *Iac.* tamen *Gronouius* ad Minucii Felicis cap. 37. *sententiam*, ait, *hanc non memini legisse speciosius illustratam, quam a Cosma Monacho in ista christianica topographia, nuper ita Parisiis edita, vt potuisset emendatius id praestari.* Idem Montfaucon tabulas nonnullas, quibus bene multis totus exornatus codex, fecit describi: dolet tamen Bandinius, omissas esse elegantissimas et ab antiquitatis studiosis maximi faciendas. Saluinium tulisse opem, docet Bandin. ex ipsius Montfauconii

w) Supra dixerat Photius, Pamphilo totum opus esse dicatum. Nunc lectione vlterius progressus, recte monet, ei inscriptos esse ab auctore libros solummodo sex primores.

x) Lib. VII. pag. 274. *ὦ φιλοπονικώτατε ἀνδρῶν Ἀναςάσιε.* Eumdem *φιλόχριςον* vocat pag. 275.

y) Lib. VII. pag. 275 sq.

z) Esaiae LVIII.

aa) Lib. VIII. pag. 300. 307 et 308. vbi *φιλόχριςον* adpellat.

bb) Illud in Canticum Canticorum *ὑπόμνημα*, ait dedicasse se Theophilo amico, lib. VIII. p. 300.

cc) Quod a Cosma Alexandriae a Chr. 547. factum esse, docet *Hamberger* in zuverläßigen Nachrichten etc. part. III. p. 387. vbi de Cosma disserit. Ad eumdem annum aetatem Cosmae refert *Saxius* Onom. litter. I. pag. 43. *Harl.*

Montfauconii epistolis, ad eumdem Saluinium datis ann. 1700. editisque tom. II. pag. 149 sqq. Symbol. litter. Gorii. Ex epistola vero quinta pag. 200. efficitur, curam depingendarum tabularum, quae deletae paene erant in cod. Vaticano, demandasse Anselmo Mar. Bandurio, a quo tamen nonnullae inscriptiones, difficiles captu, fuerunt praetermissae. — Cosmae prooemium εἰς τὸν ψαλτῆρα citatur a Niceta Choniate in thesauro orthod. fidei, teste Bandinio tom. I. catal. laud. pag. 432. b. Prologus ipse in Psalmos est in cod. *Venet.* D. Marci, (catal. pag. 261.) Prologum huius Cosmae in Psalmos integriorem, quam *Montfaucon* tom. II. pag. 223. editurum se promisit *Magnus Crasius* diss. epist. pag. 27. Lipsiae 1728. Nec tamen confundenda est Ecphrasis in Psalmos, in codd. Vindob. tom. III. pag. 272. et tom. IV. pag. 475. neque enim est, vt Lambecius opinabatur, a Cosma, Hierosolymitano, neque carmine iambico, sed versibus politicis scripta, vt docet Kollar. ad vtrumque Lambecii locum. Conf. Fabric. Bibl. Gr. vol. X. pag. 218. vbi plures Cosmae enumerantur: quibus adduntur h. l. a Fabricio *Cosmas*, diaconus Apostolopitanus, tempore Chrysostomi, Lambec. VIII. pag. 300. *Cosmas*, cuius sermo paraeneticus ad peccatorem contumacem, Lambec. VIII. pag. 449. Nessel. V. pag. 24. *Cosmae Hieromonachi* Ἑρμηνεία τῆς ἐπιστήμης τῆς χρυσοποιίας, mstum in cod. regio, et Laurent. vid. Bandin. III. pag. 356. *Cosmas*, alexandrinus episcopus, Asseman. tom. II. biblioth. oriental. pag. 474. Fabricio ignotus fuit *Cosmas Cyparissiota*, cuius *officium supplex in Iesum*, in cod. Laurent. medic. apud Bandinium tom. I. catalogi, cod. XVII. pag. 40. ibid. pag. 530. occurrunt *Cosmae* sub imperat. Romano seniore magistri officiorum sententiae duae de colonis. Decretum illius περὶ παροίκων exstat in cod. Veneto D. Marci, (catal. pag. 103.) *Harl.*] — Geographum christianum mst. biblioth. medicae de animalibus indicis citat *Thom. Bartholinus* lib. de vnicornu cap. 24. pag. 211.

Sed vereor, vt proprium hoc, n. Cosmas Indopleustes, eius nomen sit. Nam vt *Indopleustes* quidem dictus est a suscepta in longe dissita loca [dd]) nauigatione, ita *Cosmas* adpellatus videtur, quod scripsisset topographiam κόσμου siue mundi [ee]). Similiter Ioannes, abbas Sinaita dictus est Climacus, quod scripsisset librum, cui titulus κλῖμαξ, vt omittam alia huius generis exempla, iam nota eruditis, et partim collecta ab *Adriano Baillato* in libro gallico, quo scriptores sub falso vel nullo nomine latentes recensuit, p. 322. Video etiam, de auctore addubitare *Is. Vossium* pag. 275. ad Melam: *Quam antiquum sit vocabulum, liquet ex auctore topographiae christianae, siue is sit Cosmas Indopleustes, siue alius.* Et pag. 276. *Cum hoc conuenit Cosmas Indopleustes, siue quicumque alius τοπογραφίας χριστιανικῆς est auctor.* *Cosmam* [?] nescio an nostrum, libro primo Αἰγυπτιακῶν laudant scholia graeca in

dd) Conf. Casauboni et Salmasii notas ad haec *Vopisci* in Firmo *naues quoque ad Indos negotiatorias saepe misit*, tom. II. p. 709 sq. *Fabric.* conf. *Robertson* in libro: an historical disquisition concerning the Knowledge which the Ancients had of India etc. Londin. et Edinburg. 1791. mai. 4. qui de Cosma agit, [p. 91 sq. versionis germ.] et distinguenda putat ea, quae ipse viderit Cosmas ab illius hypothesibus physicis. Cl. Heeren librum similis fere argumenti qui nuper prodiit, nondum vidi. *Harl.* [A. H. L. Heeren Commentatt. de Graecorum de India notitia et cum Indis commerciis, Commentatt. Soc. etc. Gott. vol. X et XI. Eiusd. Comm. de Romanorum de India notitia, ib. vol. XI. Eiusd. Ideen über die Politik, den Verkehr und den Handel der vornehmsten Völker der alten Welt, Carthager, Aethioper, Aegypter. Gött. 1793. 8.]

ee) Enimuero haec dubitatio, seu coniectura leuis esse videtur: nam plures, qui Cosmae audiebant, exstitisse, certum est. *Harl.*

in *Apollonium* IV. vſ. 262. Coſmas tamen Indopleuſtes citatur a *Corderio* in Pſalmos tom. I. pag. 53. 303. a *Petro Gyllio* lib. II. topographiae Conſtantinop. cap. 25. Certiſſime Neſtorianum eſſe auctorem topographiae, notat *M. V. la Croſe* in bibl. Bremenſi, tom. V. pag. 663. in muſeo Bremenſi tom. I. pag. 85. et in hiſtoria chriſtianiſmi apud Indos pag. 27 ſqq. edita gallice, Hagae 1724 12. licet non diffiteatur, Mariam ab eo dici Θεοτόκον pag. 260. C. add. *Ioſeph. Sim. Aſſemannus* lib. III. bibl. orient. part. 2. pag. XCI. DCXVII. qui circa a. Ch. 539. ſcripſiſſe eum pronuntiat. *Coſmae* tres inter patriarchas Alexandrinos referuntur in chronico orientali pag. 126. 132. 133. Topographiae quidem auctor in Aegypto diu verſatus eſt, atque Alexandriae ſcripſit, vt teſtatur II. pag. 114. VI. pag. 264. Mercaturam exercuiſſe non vno ſe loco prodit, II. pag. 132. III. pag. 178. XI. pag. 336. Eumdem monachum vocat inſcriptio libri: Κοσμᾶ Αἰγυπτίȣ μοναχȣ̃ χριστιανικὴ τοπογραφία. Opificium exercuiſſe monachos olim, ſatis conſtat vel ex *Epiphanio* LXXX. 3 ſq. et *Palladii* Lauſiaca pag. 92. 142. 143. etc. ne adferam, quae in hanc rem collegerunt Alteſerra in Aſceticis, Thomaſinus de diſciplina eccleſiaſtica et Gundlingius ad Euſtratii delineationem eccleſiae graecae pag. 21 ſq. Sed rationes commerciorum et frequentia itinerum cum monachi inſtitutis minus congruere videntur. Igitur commerciis auctor forſan quum valedixiſſet, monachi vitam eſt amplexus: niſi dicamus, eum fuiſſe inſtar Ieſuitarum miſſionariorum noſtro tempore, qui mercatores ſunt et monachi. Patriarcham Cairenſem, Ioannem Abulmagedum, antequam ad patriarchatum eſcendiſſet, exercuiſſe mercaturam, et ſaepius transieciſſe in Indiam, leges in chronico orientali fol. 139. ad ann. 6707. Libro quinto topographiae plura occurrunt, quae iisdem prope verbis memini me legere in *Chronico Paſchali*, quod vulgo adpellant Alexandrinum. Fortaſſe vterque ſcriptor ex communibus hauſit fontibus. Hinc *Allatius* in conſenſu de purgatorio p. 942. Coſmam, ſuſpicatus eſt, auctorem eſſe chronici Alexandrini. Idem *Allatius* pag. 50. de libris Graecorum eccleſiaſticis locum adferens ex topographia chriſtiana, auctorem vocat *Chriſtinum* ſiue *Chriſtianum*: ita et pag. 528. de conſenſu vtriusque eccleſiae. Sed de purgatorio p. 936. et de conſenſu pag. 260. auctorem antiquum vocat, nomine nullo addito. [conf. *Voſſius* de hiſtor. graecis II. cap. 23. pag. 219. *Fabric.* infra in vol. VI. lib. V. cap. 4. pag. 142 ſqq.] Praecipue vero iucunda eſt huius topographiae lectio, quod ex ea veterum Chriſtianorum ſententia de orbe terrarum arcam Noae referentem, haud ſphaerico, ſed plano ff) non modo explicata ſit perſpicue, ſed etiam propugnata variis argumentis, atque ita propoſita, vt, quomodo ſecundum hanc hypotheſin eclipſes, ortusque et occaſus ſiderum animo ſuo conceperint atque intellexerint boni illi homines, perſpiciatur. Similem fere *Siamenſium* opinionem refert *Luberius* in deſcriptione regni Siamenſis, gallice edita, tom. I. pag. 199. *Indorum* Laneus, Mem. de Trevoux 1713. pag. 1861. *Theodori Mopſueſteni* apud Io Philoponum in Hexaem. *S. Diodori Tarſenſis* apud Photium, *Chryſoſtomi* et aliorum apud Petauium lib. dogmat. theol. de mundi opificio cap. 12. *Lactantii* III. 24.

IV. *Index ſcriptorum et aliorum quorumdam, in Topographia Chriſtiana memoratorum.*

Amphilochius, familiaris S. Baſilii, in Iambis ad Seleucum. Lib. VII. pag. 292.

Anaſtaſius,

ff) Conf. Lambec. III. pag. 21. Chronic. paſchale pag. 237. 238. [*Holſten.* in *Lilienthalii* ſelectis hiſtoricis et litterar. Obſeru. IV. pag. 94 ſq. *Harl.*

Eutyches,

gg) Hanc obseruationem, vt alia, e Iosepho mutuatus est noster. Vide lib. I. contra Apion. pag. 1071. Occurrit quidem νόμȣ vocabulum hymno in Apollinem v. 20. non tamen de lege ciuili siue morum, sed ᾠδῆς.

V. Scripſe-

hh) Similem errorem obſeruabis apud Theophilum Antiochenum lib. III. ad Autolycum pag. 120. edit. Pariſ. et in Nazianzeni orat. XV. pag. 226.

V. Scripserat et alia hic auctor Cosmographiae, quorum ipse partim facit mentionem. Sunt autem haec:

1) Descriptio terrae ad Constantinum. πρὸς τὸν φιλόχριστον Κωνσταντῖνον βιβλίον, ἐν ᾧπερ γέγραπται πλατυτέρως πᾶσα ἡ γῆ, ἥ τε πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ αὕτη καὶ πᾶσαι αἱ χῶραι ἔτι τε καὶ νότια μέρη τὰ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἕως τοῦ νοτιαίου Ὠκεανοῦ, λέγω δὴ ὁ Νεῖλος ποταμὸς καὶ αἱ παρακείμεναι χῶραι καὶ τὰ ἔθνη τῆς τε Αἰγύπτου πάσης καὶ Αἰθιοπίας, ἔτι τε καὶ Ἀράβιος κόλπος καὶ αἱ παρακείμεναι χῶραι καὶ ἔθνη ἕως πάλιν τοῦ αὐτοῦ Ὠκεανοῦ, ὁμοίως καὶ ἡ μέση γῆ τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τοῦ κόλπου καὶ αἱ χῶραι καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἐν αὐτῇ. lib. I. pag. 113. Huius operis vel lacrimis deploranda iactura videtur Montfauconio.

2) Adumbratio siue imago vniuersi et motus siderum facta ad imitationem sphaerae armillaris Graecorum, atque de illa imagine liber ad Homologum, diaconum. Ὁ σφαιροφος τοῦ παντὸς καὶ τῆς ἀστρῴας κινήσεως ὁ παρ' ἡμῖν γενόμενος κατὰ μίμησιν τῆς ὀργανικῆς τῆς ἔξωθέν σφαίρας, καὶ ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος πρὸς τὸν θεοφιλέστατον διάκονον Ὁμόλογον ἀποσταλείς. lib. I. pag. 114. Idem forte opusculum respicit VII. pag. 274. vbi ait, se ἑτέρῳ συγγράμματι docuisse, quod coelum non sit sphaera, nec circulariter moueatur.

3) Commentarius siue ὑπόμνημα in canticum canticorum, ad Theophilum, amicum suum. VII. pag. 300.

4) *Cosmas* citatur in catena MS. Macarii Chrysocephali in Matthaeum. [An vero intelligendus est Cosmas *Hierosolymitanus?* Hic enim cum multis aliis vett. theologis teste *Lambecio* commentar. III. pag. 165. vti in cod. CCI. Coislin: teste *Montfaucon* in catal. bibl. Coislin. pag. 251. citatur in catena, siue commentario amplissimo in euangelium S. Lucae. Illum quidem scripsisse etiam in Lucam, coniicit *Caueus* part. II. hist. litterar. Sed locus, quem adfert, hoc non probat, et quod Fabric. in nota msta obseruarat, petitum est e libro V. cosmographiae pag. 247. Similiter argumenta quatuor euangeliorum, quae in Matthaeum et Marcum sub nomine *Cosmae Indicopl̃tae*, in Lucam et Ioannem sub *Cosmae Indicopleustae* nomine ex veteri cod. exhibet *Matthias Flacius* in praeclara glossa sua ad N. T. desumta sunt, adnotante Fabricio in nota msta, ex eodem cosmographiae loco, Basil. 1570. fol. gr. et lat. Inde forsan desumtae quoque sunt praefatiunculae Cosmae Indicopleustae in Matthaeum, Marcum, Lucam et Ioannem in codd. VIII et XI. *Nanianis* pag. 6 et 8. catalogi graecorum codd. MSS. apud Nanios adseruatorum *Harl.*]

5) *Expositio in Psalmos*, [de qua iam ad §. III. quaedam adnotata sunt. Codex membran. est in bibl. Taurinensi, et in catalogo graecor. MSSt. p. 67 sqq. late describitur. Primum animaduerterunt editores, illo codice amplissima contineri commentaria in Psalmos et cantica vtriusque testamenti, quae profecto eadem videantur, ac illa, quae refert *Carolus Du Fresne* in glossario mediae et infimae graecitat. pag. 516. sub titulo, qui legitur in cod. Colbertino, Κοσμᾶ Ἰνδικοπλεύστου ἐξήγησις εἰς τοὺς ψαλμοὺς ἱστορικῶς γε καὶ ἀναγωγικῶς etc. Praefatio cum epigraphe, quae *Cosmae Indicopleustae* nomen praefert, aiunt editores, eodem sane modo, quo in Barocciano codice apud Oudinum tom I. p. 1412. Κοσμᾶ τοῦ Ἰνδικοπλεύστου πρόλογος εἰς τοὺς Ψαλμούς. Hanc praefationem in Psalmos edidit *Montfaucon*, tom. V. Opp. Chrysostomi pag. 540. ex msto Ottoboniano, in quo *Io. Chrysostomo* adscribitur. Praefationem alteram excipit textus Psalmorum cum expositione locorum dif-

 ficilio-

ficiliorum. Consensum tamen cum iis, quae Corderius in Catena vulgauit, deprehenderunt editores illius catalogi. Est quoque huius Cosmae commentar. in prophetam Dauid, (vti scripsit *Plüer* in itinerario per Hispan. p. 163.) s. Psalmos in bibl. Escorial. et in cod. XIX. gr. bibl. reg. Neapolitanae. *Harl.*] — Expositio *Cosmae* in Psalmos cum protheoria de ratione Psalmorum in cod. Colbertino 1476. Ex cod. Barocciano descriptum habere se testatur *Io. Christophor. Wolfius* pag. 28. de catenis patrum, et ibidem graece describit expositionem Cosmae in Psalmum CX. 4. ex Nicetae thesauro orthodoxae fidei. Prologum illum, a laudato Wolfio ex cod. Barocciano XV. mihi communicatum, vidi, nihil aliud esse, quam ἀποσπασμάτιον, quod topographiae p. 223. legitur, sed nonnullis post verba p. 224. εἰ μὴ τῷ Δαβὶδ auctius. Laudatur etiam ab *Allatio* p. 595. de processione Spiritus Sancti. — [In cod. XXVII. nr. 2. bibl. reg. *Neapolitanae* est *Cosmae*, monachi, κανὼν τῇ κυριακῇ τῶν βαΐων, εἰς τὴν μεγάλην ἑβδομάδα. *Harl.*]

CAPVT XXVI (olim XXI)

DE APOLLONIO, RHODIO.

I. De Apollonio, Rhodio, eiusque aetate. II. *Libri IV. Argonauticon, qui exstant.* III. *Alii scriptores de hoc argumento, deperditi.* IV. *Scholiastae et interpretes Apollonii, qui interciderunt. De scholiis graecis editis, ibid.* V. *Scripta Apollonii deperdita.* VI. *Codices mssti et editiones Argonauticon.* VII. *Alii Apollonii.* VIII. *Index scriptorum, in scholiis ad Apollonium citatorum.*

[Cum supplementis *W. Iaegeri* et *G. C. Harles.*]

I.

Vitam huius poetae persequuti sunt et de eius ingenio atque carmine iudicarunt aut aliorum collegerunt iudicia

Vossius de poetis graecis cap. VIII. pag. 66. et de histor. graecis I. cap. 16. pag. 82 sq.

Laurentius Crassus in Istoria de' poeti greci etc. Neapoli 1678. fol. pag. 52. admodum breuiter et tenuiter scripsit de nostro.

Adrien Baillet in Iugemens des Savans, tom. III. edit. III. Amsterd. 1725 4. p. 145 sqq. nr. 1127. qui iudicia tam veterum, quam recentiorum, e. g. *Tanaq. Fabri*, Abreg. de poët. grecs pag. 159. *Olai Borrichii* diss. de poetis graecis nr. 46. *Ren. Rapin* Reflex. partic. sur la poët. etc. II. part. reflex. XV. etc. protulit.

Eorumdem aliorumque de Apollonio iudicia collegit aliaque de eo narrauit *I. G. de Chaufepié* in Nouv. dict. histor. et crit. h. v. pag. 397 sq.

Plura dedit auctor, *Biographiae classicae*, (anglice scriptae et a Mursinna in linguam germanicam conuersae,) Halae Sax. 1767. 8. part. I. pag. 175—180.

Thomas Pope Blount in censura celebrium authorum etc. Geneuae, 1710. 4. pag. 43 sq.

Sulzer in Allgemeine Theorie der schönen Künste, tom. I. voc. Argonautica, ibique ill. de Blankenburg.

Rariores

Rariores Argonauticorum editiones recenset *Dau. Clement* in Bibl. curieuse historique et critiq. tom. I. pag. 418 sqq. *Harl.*]

APOLLONIVS, Sillei vel Illei F. Alexandrinus [a]) fuit, siue, vt Athenaeo placet, Naucratites [b]), Aegyptius, ab aliis plerisque, quia ius ciuitatis apud Rhodios accepit, ibique rhetoricam per aliquod tempus cum laude professus est, dicitur *Rhodius*, Callimachi discipulus fuit; sed postea inuisissimus, adeo, vt illum sub *Ibidis* nomine deuoueret diris, quemadmodum supra in Callimacho dixi. Qua demum tantopere ratione [P] offenderit Callimachum, incertum est, siue quod ipsius sibi libros Apollonius arrogauerit, vt in Callimachi vita tradit vir doctus, siue quod eius scripta contemserit famaeque eius detraxerit. Apollonium quoque perstringi putat *Is. Vossius* [c]) a *Callimacho* hymn. in Apollinem v. 105.

> Ὁ φθόνος Ἀπόλλωνος ἐπ' οὔατα λάθριος εἶπεν
> Οὐκ ἄγαμαι τὸν ἀοιδὸν, ὃς οὐδ' ὅσα πόντος ἀείδει.

Eratostheni successit Apollonius, Rhodo Alexandriam reuertens, in praefectura bibliothecae [d]) sub Ptolemaeo Euergeta I. vt Apollonio Aristonymus, teste Suida [e]). Tzetzes ad Lycophronem ait, eum fuisse e Pleiade poetarum, certe in tragicorum Pleiade non fuit [f]), et ab aliis, illum referentibus, recte omittitur. Callimacho in vita quantumuis inuisus, tamen post mortem tumulo eius illatus fuit, si auctori graeco vitae Apollonii credimus: quod si ille sensisset, non minus fortassis moleste tulisset, quam *Patruuius* [g]), per somnium indignatus, se sepultum [P] esse prope mendicum. Verum in morte non modo disparitas omnis cessat, sed discordia quoque, vel inuitis stolidis mortalibus.

II. Exstant libri IV. Ἀργοναυτικῶν siue *de Argonautarum expeditione*, scripti carmine heroico, tanta cura, vt Longinus poetam ἄπτωτον [h]) adpellet, siue nusquam lapsum vitiique

a) *Strabo* lib. XIV. p. 655. *Suidas* in Ἀπολλώνιος Ἀλεξανδρεὺς, [tom. I. pag. 283. Küsteri, cui fere consensit *Eudocia* pag. 61. nisi vt haec in fine vltimam lineam omitteret, aut librarius duo vltimos versus permisceret.] Auctor graecus vitae Apollonii: τὸ μὲν γένος ἦν Ἀλεξανδρεὺς, υἱὸς δὲ Σιλλέως, ὡς δέ τινες Ἰλλέως, φυλῆς Πτολεμαΐδος De hac tribu Ptolemaide vide, si placet, *Ioan. Brodaeum* ad anthologiam pag. 284.

b) *Athenaeus* libr. VII. pag. 283. ex quo, vt multa alia, hoc petiit *Aelian.* XV. 23. de animal. Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος ἢ Ναυκρατίτης ἐν Ναυκράτεως κτίσει etc. Conf. *Ionsium* de scriptor. hist. philos. I. cap. 2. pag. 15 sq. et *Vossium* lib. I. cap. 16. de histor. graecis.

c) Pag 342. ad Catull.

d) Ab A. M. 3809. Olymp. CXLVI. 1. ante C. N. 194. ab V. C. 558. bibliothecae Alexandrinae praefuisse videtur *Saxio* in Onom. lit. I. pag. 120. *Harl.*

e) Confer successionem praefectorum biblioth. Alexandrinae apud Ionsium pag. 101.

f) Sed in altera poetarum varii generis, quae non fuit nulla. vid. *Nagel* diss. de Pleiadibus poetarum graecorum, Altdorf. 1762. 4. p. 9 sqq. *Iaeger.*

g) Notum *Petri Patruuii* siue *Patrisii*, gubernatoris Limorensis, somnium, quod incipit: *je songeois cette nuit* etc. vid. *Niceron* tom. 24. Memoires etc pag. 171. *Brokesii* irrdisches Vergnügen etc. tom. II. pag. 357. metaphrasis in *Poesie der Niedersachsen*, tom. I. pag. 299. gallice et latine in *Francisci Vauassoris* epigrammatibus pag. 115.

h) *Longinus* περὶ ὕψους XXXIII. 6. ἐπεί τοι γε καὶ ἄπτωτος ὁ Ἀπολλώνιος ὁ τῶν Ἀργοναυτικῶν ποιητὴς, [*Toup.* in not. ad h. l. p. 344. malit legere, ὁ τοὺς Ἀργοναύτας ποιήσας,] ἆρ' οὖν Ὅμηρος ἂν μᾶλλον ἢ Ἀπολλώνιος ἐθέλοις γενέσθαι; Casaubonus epist. pag. 565. *De Apollonio, Rhodio, critici pronuntiarunt, eum* ἀδιάπτωτον *είναι, quum denotare vellent, plus studii et curae in eo fuisse, quam ingenii; igitur*

que nullius reum. Quum enim admodum iuuenis specimen huius operis in patria praelegisset et pro laude risum et contemtum tulisset, Rhodum concessit, ibique illud expoliuit tam diligenti studio, vt, a dentibus criticorum minus iam sibi metuens, lucem videre posset non cum venia tantum, sed cum laude quoque. *Quinctilianus* X. 1. 54. *non contemnendum opus vocat*, compositum *aequali quadam mediocritate*. Prima illa προέκδοσις Apollonii memorari videtur ex Cuperi obseruatione in scholiis graecis ad libr. I. vs. 515. 688. et 801. *Fabric.* [Apollonium argonautica sua bis edidisse, contendit quoque *Ruhnken.* in epist. critica, edit. II. — Quinctiliani tamen iudicium aliquantum seuerius est. — Geographiam, Argonautarum fabulosam secundum Apollonium Rhodium diligenter exposuit atque illustrauit *Car. Traug. Gottl. Schoenemann* in commentatione de geographia Argonautarum, Gottingae 1788. 4. pag. 49 — 65. adde cel. *Heynium* ad Apollodori biblioth. pag. 206 sqq. 210 sqq. Catalogum Argonautarum vide apud *Eudociam* pag. 220 sq. *Harl.*] — Argonautarum notitiam tradere adgressi sunt *Eduardus Simson* in Chronico, *Thom. Galeus* ad Apollodorum sed diligentius ante Valerium Flaccum suum *Petrus Burmannus:* [cuius catalogum ego etiam praefixi meae Valerii Flaccii editioni, paucis additis adnotatiunculis.] De Iasone adeundus Claudius Bachetus Meziriacus in erudito commentario ad Heroid. epistolam sextam Ouidianam Hypsicles ad Iasonem. [Adde notas cel. *Heynii* ad Apollodori biblioth. pag. 177 sqq.] Quare Argonautae dicti *Minyae*, idem Bach. Meziriacus exponit tom. II. pag. 56. [itam schol. *Pindari* Isthm. I. 79. *Heyne* ad Apollodorum pag. 143 et 178.] de naue Argo pag. 69 sqq. [et *Heyne* l. c. pag. 227 sq.] De Phaside, fluuio, pag. 93 sqq. Idem pag. 83. de Argonautis dicturum se promisit in commentario ad Apollodorum.

III. Argonautica praeter Apollonium apud Graecos scripsere:

[*Antimachus* ἐν Λύδῃ. vid. supra in vol. I. p. 379. 358 sqq. *Groddeck* l. c. p. 102 sqq.]

Cleon, Curiensis, e quo multa nostrum transtulisse, adfirmat Asclepiades, Myrleanus, Apollonii discipulus, apud scholiasten ad lib. I. vs. 156. [conf. *Toup.* emendatt. in Suidam III. pag. 374. edit. Lips. *Groddeck* über die Argonautika, in Bibl. der alten Litter. und Kunst part. II. pag. 70. *Harl.*]

Dionysius, Milesius, siue vt Suidae, Mitylenaeus, auctori scholiorum itidem laudatus. *Fabric.* — Mitylenaeum vocat eum quoque *Eudocia* pag. 132. traditque, eum scripsisse Argonautica ἐν βιβλίοις ἕξ. Ab eadem pag. 416. περὶ Φινέως citatur quaedam Dionysii narratio ἐν τοῖς Ἀργοναύταις. adde infra in catalogo *Dionysiorum*, pag. 801. vet. editionis et supra in vol. I. de Homero pag. 378. not. qq. *Harl.*

Epimenides,

tur magis vitiis carere, quam vt magnam laudem sit adeptus. Confer *Cunaei* praefat. ad librum III. de rep. hebr. *Dan. Heinsius* in diss. de Nonni Dionysiacis pag. 183. *Apollonius, Rhodius, magis de verbis et structura, vt grammaticus, quam de ipsa periodo et oeconomia sollicitus, diuersorum actiones sed vnius itineris, neque multum diuersi temporis, descripsit. Quem profecto et subiectum et inscriptio et exempla aliorum in eodem subiecto defendunt.* Inaequalitatem aliquam dictionis in Apollonio obseruasse, sibi est visus *Tan. Faber* libro de poetis: geographicae rei imperitiam *Casaubonus* ad Dionem Chrysostom. pag. 102. et *Vossius* lib. I. Inst. Poet. cap. 3. §. 6. Languescere nimium et varietate iucunda destitui, conqueritur acerbus poetarum censor, *Renatus Rapinus* in obseru. de poesi §. 15. *Fabric.* adde cl. *Heynii* iudicium in opusculis academ. tom. I. pag. 82 sqq. 92 sqq. pag. 94. not. *Groddeck* l. cit. pag. 65 sqq. aliosque, ab initio huius capitis a me laudatos. *Harl.*

Epimenides, de quo dixi lib. I. cap. 6. *Fabric.* [vol. I. pag. 33. *Groddeck* über die Argonautika etc. lib. cit. part. II. pag. 78 sq. *Harl.*]

[*Eumelus*, Corinthius. *Groddeck* l. c. pag. 94 sqq. supra in vol. I. pag. 379. *Harl.*]

Herodorus, cuius Ἀργοναῦται siue Ἀργοναυτικὰ plus simplici vice in scholiis ad Apollonium citantur. *Fabric.* vide supra in vol. I. pag. 515. *Groddeck* in diss. de hymnis homericis p. 13. inprimis in laudata bibliotheca antiquae litteraturae et artis l. c. p. 72—78. vbi copiose erudíteque disputat de eius aetate, patria, poematibus et ratione, qua eum imitatus sit Apollonius. *Harl.*

[*Hesiodus*, si auctor est poematis, *Aegimius* inscripti, de quo supra in vol. I. pag. 592. et *Groddeck* l. mem. pag. 79 sqq. *Harl.*]

Orpheus, cui tributa Argonautica etiamnum exstant, vt dixi lib. I. cap. 18. [P] [Num ex Orphicis haurire potuerit Apollonius, inquirit, idque negat *Schneider.* in fragm. Pindaric. pag. 76.]

Pindarus, pythionica quarta. Adde *Mich. Neandri* aristolog. pindaricam p. 172 sqq.

Pisander, quem in Theogonia heroica Argonautarum expositionem descripsisse refert *Zosimus* lib. V. histor. cap. 29. [conf. supra in vol. I. pag. 590. *Muncker.* et *Staueren.* ad Hygini poetic. astronomic. pag. 475.] Ne dicam de *Argonauticis* a Mich. Neandro Lips. 1588. 8. editis, quae incipiunt ἦν τιν' Ἰησονίης νηὸς σόλος ἔλλαβεν ἀρχήν, cuius poematii pro antiquo scriptore a nonnullis habiti, vt ceterorum, eidem adnexorum, auctor est *Laurentius Rhodomannus.* Id latine vertit *Petrus Laurembergius*, vix XI. annorum puer, vt narrat *Ioann. Cothmannus* in eius vita apud *Reinh. Henr. Rollium* in memoriis philosophorum, decade II. pag. 164.

[*Simonides*, genealogus, nepos Simonidis, lyrici poetae, circa Olymp. LXXXII. vid. *Groddeck* l. mem. pag. 99 sqq. supra in vol. II. pag. 151. not. *Harl.*]

IV. Commentariis illustrauerat Argonautica Apollonii *Charon* quidam, (diuersus a Charonte, Lampsaceno, prisco illo historico, vt recte Vossio [i]) obseruatum,) qui αὐτοῦ τοῦ Ἀπολλωνίου γνώριμος ἐν τῷ περὶ ἱστοριῶν τοῦ Ἀπολλωνίου laudatur a scholiaste ad lib. II. 1055. *Hypatiam* praeterea ὑπόμνημα Ἀπολλωνίου siue commentarium in Apollonium scripsisse notat Suidas. *Irenaeum* ἐν πρώτῳ Ἀπολλωνίου citat schol. ad lib. I. vs. 1299. [et ad libr. II. vs. 127. conf. Nouas miscell. obseruatt. tom. II. pag. 121. Fabric. B. Gr. vol. IV. pag. 518.] *Aristophanem* quoque, grammaticum, in recensendo Apollonio occupatum fuisse, suspicor e scholiis ad IV. 972. *Marianus* quidam, sub Anastasio, imp. clarus, metaphrasin graecam Argonauticorum Apollonii composuit, teste Suida, iambis 5608. Praecipue *Lucillus Tarrhaeus*, (e Tarrha, Cretae ciuitate,) *Sophocleus* (Σοφοκλεῖος aliis, sed in Stephani Byz. codicibus Σοφοκλῆς,) et *Theon* [k]), (Alexandrinus ille, vt existimo, de quo dicturus sum libro V.) eruditis Apollonium commentariis illustrarunt, e quibus excerpta sunt, quae habemus, praeclara

i) *Voss.* hist. gr. pag. 102 et 442.

k) In Ambrosii Camaldulensis XVI. epist. 1. col. lectionis Martenianae pag. 489. pro *Athenoae* lege *et Theone. Fabric.* conf. *Warton* tom. I. edit Theocrit. pag. 135 sq. *Harl.*

clara in poetam nostrum *scholia graeca*, vt praeter titulum, scholiis ipsis praefixum, testatur scholiastes *Aristophanis* ad nubes vs. 397. vbi laudans ea, quae in scholiis ad Apollonium IV. 264. leguntur, τȣτο δὲ τȣ̃πος καὶ οἱ περὶ τὸν Λύκιλλον τὸν Ταῤῥαῖον καὶ Σοφοκλεῖον καὶ Θέωνα ἑρμηνεύοντες τάδε φασίν. Confer praefat. Stephani in Apollonium, [*Rutgersii* V. Lect. lib. IV. cap. 18. p. 435 sq. et quae ego adnotaui ad schol. Aristophanis mem. p. 308 sq.] *Holstenium* ad Stephanum pag. 262. *Colomesium* ad Gyraldum pag. 154: *Meursium* ad Hesychium illustr. pag. 197. et *H. Dodwelli* diss. de scriptis et aetate Marciani, Heracleotae, §. 10. tom. I. geographor. graecorum Ioh. Hudsoni pag. 156.

Latino carmine Argonautica Apollonii transtulit olim totidem libris *P. Terentius Varro*, *Atacinus* [l]), quem his verbis celebrat *Ouidius* IV. ex Ponto 16. 21.

> *Veliuolique maris vates, cui credere possis*
> *Carmina caeruleos composuisse deos.*

Et II. tristium 439. [P]

> *Is quoque Phasiacas Argo qui duxit in vndas.*

Tum *Propertius* II. 25 et 85.

> *Haec quoque perfecto ludebat Iasone Varro.*

Apollonium quoque effingendum sibi, sed paullo liberius proposuit is, cuius poema insigne latinum Argonauticon, quamuis mutilum hodie habemus, *Valerius Flaccus*: sed ita eum effinxit, vt saepe superauerit, quemadmodum vno alteroque specimine ostensum a Petro Burmanno praef. ad Flaccum. Loca Apollonii a *Virgilio* expressa vide apud *Iul. Scaligerum* libro V. poetices cap. 6.

V. Alia etiam scripsit Apollonius noster, quae post Meursium [m]) Vossiumque paucis recensebo, quum nihil ex illis amplius exstet.

Περὶ Ἀρχιλόχȣ. *Athen.* X. pag. 451.

Ἐπιγράμματα. *Antonin.* Liberal. cap. 23. Metamorph.

Κανωπὸς πρῶτος καὶ δεύτερος. *Steph. Byz.* in Κόρινθος et Χώρα, [cuius locum emendat *Toup.* in emend. in Suidam et Hesych. tom. II. pag. 555 sq. *Harl.*]

Κτίσεις *Origines vrbium*; cuius partes, Ἀλεξανδρείας κτίσις. Schol. Nicandri Theriac. Καῦνος siue Καύνȣ κτίσις. Parthen. Erotic. cap. 1 et 11. Κνίδȣ κτίσις Steph. in Ψυκτήριος. Ναυκράτεως κτίσις Athen. VII. p. 283. Aelian. XV. 23. de animal. Etiam Ποντικαὶ

l) Vide *Vossium* lib. I. hist. lat cap. 16. *Fabric.* — b. *Wernsdorf* ad poetas latinos minores, tom. I. pag. 154 sqq. in primis tomi V. part. III. pag. 1385 sqq. et pag. 1392 sq. de eius opere Argonauticorum, vbi, *neque ipsum*, ait, *Apollonium ita credo expressisse* Varronem, vt nihil aliud, quam verteret latine: *imitatus est et vertit frequenter*, *vt carminis eius reliquiae docent; sed tam libere vertit et imitatus est, vt multis in locis suo vteretur ingenio. Hoc enim dignum erat nomine poetae* etc. *Harl.*

m) *Meursius* in notis ad Apollonium Dyscolum, libr. II. de Rhodo cap. 6. et in bibl. graeca. *Vossius* de hist. gr.

τικα, quorum librum I. laudat schol. Apollonii II. vers. 159. Apollonio tribuere malit eruditissimus Galeus, quam Apollodoro.

[Critice et grammatice Homerum aut loca homerica pertractasse videtur. vid. scholia Veneta ad Iliad. *α'*. vers. 3. *β'*. 436. et indices auctorum, ab Eustathio reliquisque scholiastis citatorum, supra in vol. I. Num id in singulari, nunc deperdito, opere *πρὸς Ζηνόδοτον*, ad quod schol. Venet. ad Iliad. *ν'*, vers. 657. prouocat, an in aliis quoque fecerit libris, mihi incertum videtur. adde *Villoison* prolegg. ad Homerum pag. XXV. et supra in vol. I. pag. 504 sq. *Harl.*]

Apollonii dictum *ἀνάγνωσις τροφὴ λέξεως lectio alimentum orationis* refertur a Theone pag. 5. progymnasm.

VI. *Apollonii Rhodii Codd. MSS. atque editiones.*

[Praeter codicem, vnde descripta fuit editio princeps, eumque, ex quo, teste Brunckio, emendata passim est edit. Parisina, nec non illos, qui ad Venetam editionem concinnandam adhibiti esse traduntur, sunt

Parisiis, in *bibl. regia*, antiqui et bonae notae *codices quinque*, nr. MMDCCXXVII. MMDCCXXVIII. MMDCCXXIX. MMDCCCXLV. MMDCCCXLVI. notati, quorum ex catalogo bibl. reg. notitia peti potest.

Viennae, in *bibliotheca caesarea*, codex, cuius lectiones communicatae fuerant cum nouissimo editore, Brunckio.

[*Venetiis* in bibl. D. Marci, in catal. MSS. gr. pag. 252. *Harl.*]

Guelferbyti, in *bibliotheca ducis*, codex, cuius lectiones itidem, Heynio conciliatore, ad Brunckium peruenerunt.

[*Neapoli* in biblioth. regia nr. 82. Argon. lib. 2. 3 et 4. pars vsque ad vers. 494. — nr. 131. Argon. cum versione lat. interlin. cod. chart. saec. XV. — nr. 222. libri IV. cod. membran. saec. XV. *Harl.*]

[In *Laurent. medicea* cod. membr. VII. plut. XXXI. teste *Bandinio*, in catal. MSS. gr. tom. II. pag. 82. — cod. XI. ibid. pag. 86. cum scholiis ad marginem, ex quo princeps editio profluxisse videtur Bandinio: cod. XXVI. ibid. p. 98. cum scholiis: cod. IX. plut. XXXII. saec. X. cum scholiis, ibid. pag. 133. Bandin. de hoc insigni cod. copiosus est: cod. XVI. ibid. pag. 142. — cod. XLV. ibid. pag. 204. — cod. XXV. plut. LXX. ibid. p. 685. — gr. commentarii cum vitis Apollonii: cod. VIII. plut. XCI. tom. III. pag. 427. *Harl.*]

In *Scorialensis Coenobii bibliotheca* codex, cum scholiis incerti auctoris, (nondum a quoquam adhibitus,) teste *M. Car. Christ. Plüer*, in *Reisen durch Spanien.* Lips. 1777. 8. p. 157. In *Eduard. Clarkii Briefe von — Spanien*, Lemgouiae, 1765. 8. p. 395. idem codex non nisi librum primum Argonauticorum exhibere traditur; verum, cum *Plüer*, longe ille diligentior *Clarkio*, libros quatuor eo contineri testetur, nulla ratio habenda est istius incuriae vel scriptoris, vel interpretis *Köhleri*, vel typothetae. [conf. *Iriart.* catal. codd. gr. reg. Matrit. pag. 537. qui ex illo cod. deorum epitheta publicauit.]

[In bibl. regia *Matrit.* cod. LXI. Apollonii vitae, argumentum, velleris aurei notitia, (quam *Iriarte* l. c. pag. 213. graece primus dedit,) Apoll. Argon. libri IV. cum notis Lascaris. Iriart. pag. 212—214.

In biblioth. *Vratislau.* Rhedigeriana cod. ann. 1488. scriptus, Argon. libri IV. cum vita Apollonii et ὑποθέσει τῶν ἀργοναυτικῶν. *Harl.*]

Editiones Argonauticor. Apollonii Rhod.

Florentina; Apollonii Rhodii Argonautica, graece, c. scholiis graecis in margine, litteris quadratis s. capitalibus, per Laur. Flor. de Alopa, 1496. 4.

Hic annus in calce libri typis est expressus; alii ponunt ann. 1498. vid. *Clement* biblioth. cur. etc. tom. I. pag. 418 sq.

Veneta, in aedibus Aldi et Andreae Soceri, graece, c. scholiis non in qualibet pagina appositis, verum seorsum subnexis, curante Francisco Asulano, ann. 1521. 8.

Plura, vt supra memorauimus, exemplaria manuscripta se contulisse in praefat. ait Asulanus. [In bibl. Leidensi est exemplar, cui multa adscripsit *Gerardus Falckenburg* teste catal. pag. 260. nr. 606. *Harl.*]

Parisina, graece, sine scholiis. 1541. 8. Prioribus emendatior editio et passim e scripto codice emendata.

Francofurtensis, graece, c. indice et scholiis ad calcem libri coniectis et separatim excusis, ex offic. Petri Brubachii, 1546. 8.

Haec edit. Venetam expressit, sublatis aliquot operarum erroribus. [De hac edit. Fabricius haec scripserat: „Huius editionis, non admodum nitidae, exemplum possideo, quod fuit Philippi Melanthonis *), qui in fronte haec ei verba manu sua inscripsit: *Deo iuuante cras hora septima inchoabo interpretationem carminis Argonautici, quod magna cum laude ab Apollonio scriptum est. Oro autem filium dei, vt, sicut in arca Noae vexit suos Argonautas, ita nunc quoque rogo, vt hanc suam nauim vehat, in qua et nos sumus remiges et* ὑπηρέται *inter magna pericula, in quibus sua nos seruet clementia.* Franciscum quoque Portum, interpretantem Apollonii Argonautica Geneuae, auscultauit Sibrandus Lubbertus, vt refert Sixtinus Amama in oratione Lubberti funebri.“]

Basileensis, graece, cum scholiis, separatim additis; dehinc poema integrum heroico carmine lat. non infelici, licet a sententia Apollonii interdum aberrante, redditum a *Valentino Rotmaro*, Salisburgensi, cum eiusdem decuria annotationum, quarum 1) capite ritus varii ex Apollonio et eius scholiaste exponuntur, 2) prouerbia et sententiae, 3) mythica et geographica varia, 4) auctores, qui in scholiis allegantur, nec exstant, 5) descriptiones chronographicae, crepusculi v. g., aurorae, vesperae etc. 6) quae Virgilius et Ouidius ex Apollonio transtulerunt, 7) fabulae, variaque ἄπιστα et ἀδύνατα, in Apollonio occurrentia, 8) festa et sacrificia, 9) Epitheta Iouis, Apollinis et Neptuni, et 10) varia miscellanea. Ex officina Henricpetrina, 1572. 8.

Haec

*) Melanchthonis enarrationes exstant mstae in biblioth. publ. Noribergensi. *Harl.*

Haec edit. expressit Aldinam et Francofurtensem, teste Brunckio. Annum impressionis alii perhibent 1570. Verum 1572. indicant non solum *Fabricius* et *Clement*, supra laudatus, sed confirmat etiam *catalog. bibliothecae Moerlianae*, part. I. pag. 81. [Vir quidam doctus in litterar. ephem. Salisburg. ann. 1792. plag. 95. habuit duo exempla, vbi in calce textus graeci et scholiorum graec. scriptum est: Basil. ex offic. Henricpetrina ann. cIↄIↄLXXII. Sed tum sequitur nouus titulus cum Rotmari dedicatione, Ingolstadii 1570. metrica versio constans pagg. 309. cum notis pag. 127. *Harl.*]

Geneuensis, Henrici Stephani, ann. 1574. 4. graece, cum scholiis in margine cuiusque paginae adpositis, et castigationibus, (trium non amplius paginarum,) reiectis ad calcem. In praefat. etiam nonnullis Poetae et scholiorum locis Stephanus lucem adfundit.

Parisinam fere sequitur, adsumtis e Florentina et Aldina lectionibus, quas meliores esse censuit, paucisque in locis, e sola graecae linguae peritia, abluta foediore illuuie; nam codicem nullum adhibuit. In Petri Francii et Schabruchii p. 150. bibliotheca fuit haec editio, referta multis notis et emendationibus descriptis e codice *Odoardi Bisseti;* quod narrat *Fabricius*, sed ita, vt nihil praeterea de illius codicis conditione commemoret. Laudatur accurata huius edit. interpunctio a *Fabricio;* sed non praetermittenda est obseruatio *catal. Moerl.* pag. 65. in ea libr. I. v. 90. Τοῖσι δ' ἐπ' Αἰακίδαι μετεκίαθον· ὃ μὲν ἄμ' ἄμφω totum esse omissum. [vid. *Denis* Merkwürdigkeiten der Garellischen Bibliothek, pag. 333. *Harl.*]

[*Henr. Stephanus* non edidit, vt quidam scripserunt, adnotante iam *Hambergero* in zuverläss. Nachr. tom. I. pag. 359. Apollonii Argonautica inter *Poetas principes heroici carminis, Paris.* 1566. fol. at in *Iac. Lectii Corpore Poetarum Graecorum*, graece, cum vers. lat. Io. Hartungi, *Geneuae*, 1606. fol. typis sunt exscripta. *Harl.*]

Lugduno-Batava: Apollonii Rhodii Argonauticorum libri IV. ab Ieremia Hoelzlino in Latinum conuersi; commentario et notis illustrati, emaculati; scholiis ad carmina numerato additis concinnati. Commentarius in verborum et rerum Indicem contractus. Lugd. Bat. ex officina Elzeuiriana. 1641. 8.

Haec editio, cui ad calcem commentarii Hoelzliniani adiectae sunt *Lucae Holstenii* Obseruationes aliquot ad Apollonii Argonautica et graecum eius scholiasten, cum multis emendationibus Martini Sladi fuit in biblioth. Petri Francii. Ceterum de Hoelzlini commentario non vsque quaque praeclare sentit et nimium illi in captandis Hebraismis studium vitio vertit *Aegid. Menagius*, tom. I. Anti-Bailleti, pag. 390. Inclementius adhuc de eo iudicat *Ruhnkenius*, epist. crit. I. pag. 32. II. pag. 68. et *Brunckius* in praefat. pag. IV. et vir doctus in biblioth. crit. (Amstelod. 1780.) vol. II. part. II. pag. 31. [conf. *Bayle* Diction. voc. Hoelzlin. not. z.]

Oxoniensis: Apollonii Rhod. Argonauticor. libri quatuor. Edidit, noua ferè interpretatione illustrauit, priorum editorum notas praecipuas selegit, Sanctamandi numquam prius editis nonnullas suas adiecit, nec non indices tres addidit Ioannes Shaw, A. M. II. voll. 4. mai. Oxon. e typographeo Clarendoniano, 1777.

Chartae et typorum elegantia haec editio reliquis praestat; cetera omnia ita comparata sunt, vt ei vix in mediocribus locus concedatur, Sanctamandi notae, breues illae et paucae, meras habent coniecturas, neque vltra medium secundum librum pertinent. Praeferunt tamen

men plerumque significationem acuminis et doctrinae; quae etiam tribuitur notulis Io. Vptoni, in libri titulo non commemoratis. Shawius textum Hoelzlini sequitur, ac de eius ἀκριβείᾳ ita iudicat, vt suam ipsius rei criticae imperitiam turpiter ostendat. Volumen primum complectitur ipsum graecum carmen; deinde seorsum versionem latinam, quam editor ipse ex duabus versionibus, Hartungiana et Hoelzliniana, confecisse videtur. Altero volumini insunt interpretum animaduersiones et indices. Shawianarum animaduersionum praecipua dos est breuitas: monstrant tamen interdum Valerii Flacci imitationem, et leuiter exercitatis non nihil lucis et adiumenti adferunt. Ex Hoelzlini notis editor multa circumscripsit et sustulit, ita tamen, vt iudicii elegantis in earum delectu vix vlla reperiatur significatio. Ex tribus, qui adiecti sunt, indicibus primus exhibet memorabilia e notis interpretum; alter continet auctores, in scholiis laudatos, diuersus ab eo, quem dedit Fabricius, sed eo minus perfectus et absolutus; tertius, isque vtilissimus, profert verba omnia, quae in Apollonii poemate leguntur. vid. *Biblioth. Crit.* vol. I. part. III. pag. 113 sqq. et *Brunck.* praefat. p. IV sq.

Eadem edit. ibidem repetita est ann. 1778. 8. mai.

Argentoratensis: Apollonii Rhodii Argonautica e scriptis octo veteribus libris, quorum plerique nondum collati fuerant, nunc primum emendate edidit Rich. Fr. Phil. Brunck. — Argent. ap. — Bauer et Treuttel. 1780. 8. et 4.

Nouam recensionem exhibet editor, locis permultis non solum e libris, sed etiam e coniectura cum sua, tum aliorum emendatis, ita, vt difficultates, quibus antea obsitum erat poema, pleraque sublatae esse videantur. Brunckii tamen coniecturas sub examen vocauit *Ruhnkenius*, in II. epistola crit. adiecta *Homeri Hymno in Cer.* Lugd. Bat. 1782. p. 189—228. in qua Apollonius passim illustratur et quinque versibus nouis ex Etymologico MS. biblioth. Paris. augetur. Lectionum diuersitas virum magnum in eam adduxit sententiam, vt duplicem huius carminis editionem a poeta publicatam fuisse statuat. De cetero *Brunckius*, omissa versione latina et scholiis graecis, textum tantummodo Argonauticorum dedit, eique varias lectiones, notas et emendationes, et his postremo adpendicem subiecit. Quamquam opera viri doctissimi praecipue in crisi exercenda, constituendisque lectionibus versatur, non neglexit tamen munus interpretis, sed passim explicationem, et comparationem versuum Apollonii cum aliis notis criticis interseruit.

Versiones Argonauticorum Apollonii.

Latinae: Apollonii libri IV. prosa primum donati a Iohanne Hartungo. *Basileae*, 1550. 8. *apud Ioh. Oporinum.* In epistola ad Ioh. Venatorium testatur Hartungus, sibi in hoc scriptore vertendo *fuisse saepe arrodendos vngues, saepius scabendum caput, dum, quae hinc inde corrupta erant, restitueret, obscurioraque vtcunque explanando erueret.* Praemisit etiam emendationes et castigationes eorum, quae in editione graeca Aldina et Francofurtensi perperam legi non dubitat. conf. *Rutgersii* var. lection. VI. 6. Haec versio textui poetae adiuncta est in Corpore Poetar. Graecor. a *Iac. Lectio,* Geneuae, 1606. fol. edito. De versione metrica *Valentini Rotmari*, subiuncta editioni Argonauticorum Basileensi, 1572. iam supra mentio facta.

Hoelzlinus,

Hoelzlinus, qui in prolegom. pag. 41. Hartungi interpretationem assis non esse adfirmat, nouam dedit, quae quidem prioris illius, verbis graecis nimia religione adhaerentis, obscuritatem vitat, sed contra saepius a poetae sententia temere discedit.

Shaw nouam versionem suam ex duabus superioribus, Hartungiana et Hoelzliniana, concinnauit, inutilem fere nunc post tot, tantasque emendationes a Brunckio in textu graeco factas.

Italicae: [Orphei et Apollonii Argonautica italicis versibus reddidit *Anton. Mar. Saluini.* vid. Giornale d'Italia tom. XIV. pag. 132.] *L'Argonautica di Apollonio Rodio tradotta ed illustrata. Roma*, 1791. 4. [tom. I. a patre purpurato *Filangieri*, cum graeco textu e rec. Brunckii, et obseruatt. textui partim subiectis, partim, si longiores essent, adiectis. In praefat. de fabula carminis, de consilio poetae, iisque, quae ad litteraturam carminis pertinent, agitur. Tomus II. continebit duo posteriores carminis libros. *Harl.*] Nimis fidus interpres, dum epitheta singula reddere laborat, eneruata et verbosa oratione elegantiam poetae tantum non omnem petimit; interdum et a vera eius sententia aberrat. Textui subiectae sunt adnotatt. breuiores; ampliores, in quibus bona malis, protrita reconditioribus miscentur, ad calcem cuiusque libri additae reperiuntur. Ceterum hic tomus exhibet librum I et II. Argonauticorum. vid. *Allg. Litteraturzeit. ann. 1793. nr. 130.*

Anglicae: The loves of Medea and Iason. A Poeme — translated from the Greek of Apollonius Rhodius's Argonautics, by I. Ekins, M. A. etc. London, 1770. 4.

Haec partem tantum carminis, scilicet amores Medeae et Iasonis, exhibet: totum, versibus anglicis redditum et notis illustratum, dedit *Eduard Burnaby Green*, Lond. 1780. 2. voll. 8. min. et *Franc. Fawkes*, cum Coluthi carmine de raptu Helenae, ibid. 1780. 8. mai. vid. de vtraque versione *N. Bibl. der schön. Wissensch. 25. B. pag. 168.*

Germanica: versibus hexametris a *Io. Iac. Bodmero*, Turici, 1779. 8. [*Hohl* in: Kurzer Unterricht in den schönen Wissenschaften für das Frauenzimmer, Chemnit. 1772. 8. oeconomiam carminis docuit, et versionem quarumdam particularum dedit. *Harl.*]

Scripta, Apollonium illustrantia.

Praeter *Dau. Ruhnkenii* supra iam laudatam epistolam criticam alteram, in cuius editione auctiore ann. 1782. publicata pag. 203. de cognomine Poetae Ἥλιος differitur, hic merentur commemorari:

Iac. Tollii Comparatio Apollonii et Ouidii, (Metamorph. VII.) qua Apollonius vt plurimum praefertur, in *Iani Berkelii* differt. selectis criticis de poetis graecis et latinis. Lugd. Bat. 1707. 8. pag. 387 sqq.

Io. Lortinii Obseruationes quaedam in Apollonium Rhodium, subiunctis B. (h. e. *Iac. Phil. Dorvillii*) castigationibus, in *Miscellan. Obseru.* vol. 4. tom. 2. pag. 192—196.

Georg. d'Arnaud Lectionum graecarum libri duo, Hagae Comit. 1703. 8. pag. 235—245.

I. F. Facii Epistola critica in aliquot Orphei et Apollonii Rhod. Argonautic. loca ad *Theoph. Christ. Harlesium*, Erlangae, 1772. 4.

De

De huius libelli laude vid. Klotz. Act. Litt. vol. 7. pag. 245.

G. E. Groddeck über die Argonautika des Apollonius Rhodius. in *Biblioth. der alten Litteratur und Kunst*, 2. Stück. *Goett. 1787. pag. 61 sqq.* Quae in fine praeclarae huius commentationis pag. 113. promissa est clausula, adhuc exspectatur.

G. A. C. Scheffler von den griechischen Heldendichtern ausser dem Homer, — in *Humanist. Magazin*, Helmstädt, 1787. pag. 264—280.

A. Matthiae Obseruationes Criticae —. Goettingae, 1789. pag. 26—31.

[*Paull. Vindingii* praelectt. msstae in Apollonium Rhodium.]

Io. Sal. Semlerus emendat. scholior. Apollonii protulit in *Miscellan. Fasc. 2.* (Norimb. 1749.) *pag. 30. Iaeger.*

[*Io. Toup.* in emendatt. in Suidam et Hesychium tom. I. pag. 233. emendat schol. locum, in tom. III. pag. 224. emendat Apollonii locum: pag. 335 sq. explicat alium. *Doruillius* in animadu. ad Chariton. multis locis idem praestitit etc. *Harl.*]

VII. Apollonii nomen multis iam pridem commune fuit, quorum plerosque recensuere *Io. Meursius* in syntagmate de Apolloniis, quo editionem historiae commentitiae Apollonii, Alexandrini, ornauit Lugd. Bat. 1620. 4. et in bibliotheca Graeca p. 1234. sq. [Repeti iussit et auxit *Lud. Henr. Teucherus*, in edit. Hist. commentitiae Apollonii Dyscoli, Lips. 1792. 8.] Post Meursium Vossius de histor. graecis lib. I. cap. 23. Ionsiusque lib. III. cap. 9. pag. 258 sq. et in pandectis Hendreichius. Horum [P] obseruatis quum addere me nonnulla posse videam, volo et ipse catalogum Apolloniorum hoc loco subiicere.

Apollonius, cuius mentio in veteri inscriptione graeca Alexandri Seueri, Mem. de Trev. 1717. pag. 1765.

Apollonius inter duces Romanos, qui Persis regiones ademerunt post Odaenathum Palmyrenum, memoratus ab *Euagrio* III. 41. pag. 373.

Apollonii, Abderitani, mentio apud *Hippocratem* III. de morbis epidem. tom. I. pag. 739.

Apollonius, *Acharnensis*, qui scripsit de festis. Harpocrat. et schol. Aristoph.

Apollonius, *Adramyttenus*, citatur in antiquis editionibus Strabonis lib. XI. sed Casaubonus pro Apollonio recte reponit Apollodorum.

Apollonium, *Aegyptium*, citat *Theophilus Antiochenus* III. ad Autolycum p. 127. 136. 139. vbi ex eo refert, quosdam computasse tum annos ab origine orbis terrarum 15003075. siue 15000375. vt habes pag. 136. *Athenaeus* V. pag. 191. Καὶ παρ' Αἰγυπτίοις δὲ τὸ παλαιὸν σωφρονικῶς διεξήγετο τὸ τῶν συμποσίων γένος, καθάπερ εἴρηκεν Ἀπολλώνιος περὶ τέτων γεγραφώς. Porro plures fuere Apollonii Aegyptii. Vide infra Alexandrinus et Memphites. *Apollonius*, Aegyptius, qui Caligulae mortem praedixit, teste Dione pag. 663. A.

Apollonius, *Alabandensis*, Car, cognomento μαλακὸς siue *mollis*, qui postea Rhodum se contulit, teste rursus Strabone XIV. pag. 655.

Apollonius *Alabandensis* alter, cognomento *Molon*, rhetor eximius, quem Rhodi audiverunt Caesar et Cicero. Vide *Ciceronem* I. de Oratore cap. 17. et in Bruto cap. 91. *Plutarchum*

Plutarchum in Caesare p. 708. et in Cicerone p. 862 sqq. *Suetonium* in Caesare cap. 4. atque ibi Torrent. ac Casaubon. *Aelian.* XI. V. H. cap. 25. Meminit eiusdem *Cicero* alibi, vt lib. I. de inuent. cap. vlt. lib. II. ad Atticum epist. 1. et lib. I. de Oratore cap. 28. vbi merito probat, quod hic Apollonius, quum mercede doceret, tamen non passus est eos, quos iudicabat non posse oratores euadere, operam apud sese perdere; verum eos dimisit, et ad quamcumque artem putaret esse aptos, ad eam potius impulit suitque hortatus. Laudat et Strabo loco laudato ac *Quinctilianus* III. 1. XII. 6 Ex Iosepho autem lib. II. contra Apionem p. 1065. 1069. 1077. 1079. et 1080. adparet, hunc Apollonium quaedam scripsisse aduersus sacra Iudaeorum. Male Μήλων apud *Euseb* IX. 19. praepar. euangel. Etiam in Homerum scripsisse nonnulla, colligas e Porphyrii quaestionibus Homericis pag. 10. Λύει δὲ τὴν ἀπορίαν αὐτὸς ὡς καὶ Ἀπολλώνιος ὁ τοῦ Μόλωνος παρίστησι. [conf. supra in vol. I. p. 505. et Villoison. praef. ad Apollonii lexicon Homeric.] Ex Rhetorico quodam illius scripto definitionem figurae promit Phoebammon lib. I. p. 98. Καὶ Ἀπολλώνιος ὁ ἐπίκλην Μόλων ὡρίσατο. σχῆμά ἐστι μεταβολὴ εἰς ἡδονὴν ἐξάγουσα τὴν ἀκοήν. Ceterum [?] hic esse, videtur qui, vt refert Plutarchus p. 862 sq. cum Ciceronem in eloquentia etiam graece declamantem triumphare videret, *Te nempe, Cicero, et laudo,* inquit, *et admiror: sed Graecorum fortunae me miseret, cum videam eruditionem et eloquentiam, quae sola bonorum nobis relicta erant, per te Romam accessisse.* Idem porro est Apollonius Molo, et qui a Plutarcho ac Porphyrio vocatur Apollonius Molonis *). Sic Athenodorus, Tarsensis, Sandonis F. Plutarcho dicitur Ἀθηνόδωρος ὁ Σάνδων. Conf. *Vales.* ad Ammian. XIV. 8. Similiter Herodes Atticus passim audit, qui Attici erat filius, et Apion Plistonices Gellio, Clementi, aliis; qui Suidae Ἀπίων ὁ Πλειστονίκης. Sic Sol Hyperion, pro Hyperionide; aliis Lycaon, pro Lycaonide; Amphitruo, pro Amphitruonis filio; Moliones, pro Molionidis etc. vide notas *Erasmi Schmidii* ad Pindar. pag. 270 sq. *Burmanni* ad Ouidii Fast. VI. pag. 235. Immerito igitur reprehenditur Plutarchus tum ab aliis, tum a *Ioh. Rualdo* animaduers. XXVIII. pag. 116 sq. Vide et *Meursii* lib. de Rhodo pag. 101. Allatium ad epistolas Socraticorum pag. 215 sq.

Apollonius, *Alexandrinus*, peripateticus, Plutarch. περὶ φιλαδελφ. Fuit et Alexandrinus patria Apollonius, Argonauticon scriptor, de quo ante dixi, et Apollonius alter, grammaticus, cognomine δύσκολος, de quo infra lib. IV. *Fabric.* *Apollonius, Alexandrinus*, alio nomine *Anteros*, qui Claudii temporibus Romae docuit. vid. *Eudocia* pag. 62 sq. *Fabric.* B. Gr. vol. VII. pag. 50. vbi quidam Apollonii grammatici nominantur. *Harl.*

Apollonius, *Antiochi* Grypi, Syriae regis *Parasitus*. *Athen.* VI. pag. 246.

Apollonius, *Antiochenus*, pater et filius, medici *Herophilei* atque *Empirici*. Meminit vtriusque auctor Isagoges, quae legitur inter scripta Galeni tom. IV. pag. 372. Incertum, vtrius sit περὶ μύρων liber laudatus *Athenaeo* XV. pag. 688. περὶ εὐπορίστων φαρμάκων

*) Acerrime contradicit *Casaubonus* ad Suet. Caes. cap. 4. et ad Strabon. lib. 14. pag. 196. edit. Geneu. 1587. Ridiculo errore hunc Apollonium auctorem Argonauticorum facit *C. H. Heinecke* in vers. german. Dionysii περὶ ὕψους edit. 1738. pag. 243. not. *Iaeger.* Apollonius ὁ τοῦ Μόλωνος in schol. Venetis D. Marci vid. *Villoison.* l. c. et in Anecdotis gr. II. pag. 184. not. Atque *Alexandrum Molonis* eum vocari vult *Huctius* demonstrat. euangel. propos. IV. cap. 2. §. 35. *Harl.*

μάχων quem plus simplici vice citat Galenus. Vide infra in Apollonio Pergameno. Et idem forte patria Antiochenus, sed quod apud Pergamenos reges versaretur, Pergamenus vocatus est. Ἀπολλώνιος ὁ πρεσβύτερος, Zenoni Herophilio repugnans, laudatur ab Erotiano in Ἀμφιβάλλουσα. Forsan haud alius, qui Galeno aliquando dicitur ὁ βυβλᾶς.

Apollonius, *Aphrodisiensis*, ἀρχιερεὺς καὶ ἱστορικὸς, γέγραφε Καρικὰ, περὶ Τράλλεων, περὶ Ὀρφέως καὶ τῶν τελετῶν αὐτοῦ. Suid. [et Eudocia p. 50. collato supra, vol. I. p. 142.] Καρικὰ pluribus constabunt libris, vt ex Etymologici auctore patet, et Stephano, qui XVIII. librum citat in Χωλὸν Τεῖχος. *Voss.* de hist. gr. pag. 505. Apud eumdem Stephanum Byz. vbi citatur Apollodorus περὶ Ἀλεξανδρείας, περὶ γῆς, et ἐν Καρικοῖς, Apollonii, Aphrodisiensis, nomen reponendum esse contendit *Tho. Galeus* in diss. de scriptoribus mythologicis pag. 18.

Apollonius, *Archebuli* siue *Archebii* F. grammaticus, Apionis Plistonicae [?] praeceptor. Suid. in Ἀπίων. Scripsit περὶ λέξεων Ὁμηρικῶν ordine alphabetico, vt constat ex eodem Suida in Ἀπολλ. et Hesychio praef. Lexici. [Plura leges supra in vol. I. pag. 505 sq.]

Apollonius, Ἀρχιστράτωρ, cuius trochiscum siue pastillum refert *Galenus* tom. II. pag. 388. edit. graecae Basil.

Apollonius, *Ascalonites*, historicus. Steph. Byz. in Ἀσκαλών.

Apollonius, *astrologus*. Vide infra in *Laodicensis* et *Myndius*. Etiam *Apollonius*, Tyanensis, libros quatuor περὶ μαντείας ἀστέρων scripserat, teste *Philostrato* III. 13. Ptolemaeo Hephaestioni lib. V. memoratur *Apollonius* Ptolemaei Philopatoris temporibus, ἐπ' ἀστρονομίᾳ περιβόητος γεγονὼς, qui cognominatus est Ἔψιλον, quod littera haec accedat in figuram lunae, in cuius ille considerationem plurimum temporis studiique contulisset. [De antiqua litterae illius scriptura memini iam supra agere.]

Apollonius, *Atheniensis*, *sculptor*, Nestoris F. quem e Gruteri inscript. pag. XLII. 2. obseruauit Franciscus Iunius in catalogo Artificum. Confer Ionsium pag. 251. et Sponii Misc. pag. 122.

Apollonius, *Atheniensis*, sub Seuero, imp. clarus sophista, de quo *Philostratus* II. de Sophist. pag. 597. [pag. 600. edit. Olearii, cuius not. conferes.] qui pag. 598. e declamationibus eius laudat Calliam p), qua Atheniensibus voluit dissuadere, ne corpora sepelienda cremarent. . Vixit annos LXXV.

Apollonius, *Attalensis* (ὁ Ἀτταλεὺς) cuius librum II. Onirocriticon laudat *Artemidorus* I. 34. et III. 28. pag. 33. et 175.

Apollonius Βυβλᾶς siue βιβλιακὸς, (quasi helluo quidam librorum, confer *Reines.* var. lect. pag. 412.) medicus empiricus, qui de σημασίαις apud Hippocratem scripserat aduersus

p) Olear. l. c. pag. 601 sq. putat, *Calliam*, Atheniensem, tale quid suasisse, nuspiam obvium esse, et nomen, quod istas partes sustineret, pro arbitrio sibi forsan finxisse sophistam. *Harl.*

aduersus Zenonem Herophileum, teste *Galeno* tom. V. edit. Basil. pag. 413. 414. [vid. infra in vol. XIII. elenchum medicorum, vbi p. 74 sqq. permulti Apollonii, medici, recensentur. *Harl.*]

Apollonius, *caelator*, *Spon.* p. 123. Misc. vbi et memoratur *Apollonius*, Archelai, sculptoris, pater.

Apollonius, *Cappadox.* Infra in *Tyanensis.*

Apollonius, *Car.* Supra in *Alabandensis.* et mox in *Croeus.* Ὁ τὰ Καρικὰ γράψας, in *Aphrodisiensis.* Pro hoc Apollonio male *Apollodorus* legitur apud Stephanum.

Apollonius, *Chalchedonensis* siue *Calchidensis*, praeceptor M. Aurelii Antonini. De hoc supra in Stoicis dixi, [vol. III. pag. 539. vbi tres alii Apollonii, Stoici, indicantur.]

Apollonius, *Chaeridis* F. Schol. *Aristoph.* ad Vespas vs. 1190. *Fabric.* — Apollonius ὁ τοῦ Χαίριδος schol. Venet. ad Hom. Iliad. γ'. 448. Sic bis quoque vocatur ab Apollonio, Archibii filio. Sed *Villoison* in prolegom. ad Homeri Iliad. cum scholiaste Aristophanis legere malit ὁ τοῦ Χαίριδος, additque: „Huius fortasse pater, *Chaeris*, Χαῖρις, laudatur ad Iliad. Β'. 311. Ζ'. 71 et Γ'. 601. Ad Boeotiam vs. 372. pro οἱ περὶ Χαῖρον καὶ Διόδωρον, καί τινι τῶν καθ' ἡμᾶς lego οἱ περὶ Χαῖριν etc. vbi vides, nostrum de suae aetatis criticis loqui. Diodorus, qui cum Chaeride hic laudatur, fortasse Tarsensis est, ab Eustathio Ἀριστοφάνειος vocatus, et de quo vid. Fabric. B. Gr. lib. III. cap. 31. p. 777. tom. II.“ Hactenus Villoison, cuius quoque prolegomena ad Apollonii lexicon homeric. pag. 20. consules. adde supra in vol. I. pag. 504 sq. *Harl.*

Apollonius, *Chius*, medicus, quem Timotheo, patriarchae Constantinopolitano, (ann. 1621.) venenum praebuisse, arguit *Allatius* de consensu pag. 1074.

Apollonii duo, [tres] *Christiani* scriptores antiqui, saeculo II. post Christum natum clari, quorum vnus contra Montanistas scripsit, alter volumine, pro fide sua edito, martyrium sub Commodo imp. fortiter subiit Romae. Vide, quae viri docti ad *Euseb.* V. 18. et 21. Hist. atque *Hieron.* cap. 42. Catalogi. [vide plura de his infra in lib. V. cap. 1. §. 11. pag. 191. vol. V. adde *Tzscher* l. c. p. 30 sq.] De Apollonio *Collatino*, latino scriptore saeculi XVI. dixi in bibliotheca latina. De *Guil. Apollonio*, theologo [?] reformatae ecclesiae, et aliis recentioribus huius nominis dicere de industria omitto.

Apollonius, *Chronicorum* scriptor, Steph. in Χαλκητόριον. Sed videtur legendum *Apollodorus*, vt visum praestantissimo Galeo.

Apollonius, *Citieus*, medicus. *Strab.* XIV. p. 683. Scripserat libros XVIII. pro Bacchio Tanagraeo aduersus Heraclidis, Tarentini, libros tres de vocibus Hippocratis, teste *Erotiano* siue *Herodiano* in praef. Eidem in Ἀμφιβάλλουσι laudantur quatuor *Apollonii*, *medici*, πρεσβύτερος, de quo supra in *Antiochenus*, *Apollonius*, Μεμφίτης, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, *Apollonius*, ὁ Ὄφις, et *Apollonius*, *Citiensis*, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων. *Apollonios* duos, qui chirurgiam inuentis suis locupletarunt, laudat *Celsus* libro VII. praef. Memphiten intelligens, ni fallor, et Citiensem, qui ambo de articulis scripsere. *Apollonium*, *Citiensem*, libro II. de Epilepticis laudat *Coelius Aurelian.* lib. I. cap. 4. chronicar. passionum. Idem lib. III. cap. 4. *Alii phlebotomiam recusarunt in lienicis*, *vt Apollonius*,

nius, *Citiensis*, *alii probauerunt*. [adde *Halleri* biblioth. chirurgic. tom. I. pag. 26. *Harl.*]

Claudii Apollonii Theriaca refertur a *Galeno* II. de antidotis tom. II. pag. 450.

Apollonius, *P. Crassi libertus*. Dixi supra in Stoicis. Cic. ad diuers. XIII. 16.

Apollonius, *Cronus*, patria Iassius, Car, a quo discipulus eius, Diodorus, dialecticus, Croni nomen tulit, teste *Strabone* XIV. pag. 658. Confer *Laertium* II. 111.

Apollonium, *Cyclada*, memorat Woweranus cap. 17. polymathiae ur. 20. e latinis Galeni edition. sed legendum Apollonius βυβλᾶς, de quo supra.

Apollonius, *Drepanitanus*, Cic. in Verrem. Quinctil. IX. 2. pag. 782.

Apollonius *Dyscolus*, patria Alexandrinus, sub M. Antonino clarus grammaticus, pater Herodiani, itidem grammatici, de quibus vtrisque dicendi locus infra libro V. [add. *Teucher* ad Meursii syntagma de antiquis Apolloniis p. 10 sqq. edit. Apollonii Dyscoli hist. commentit.]

Apollonius, poeta *ὁ εἰδογράφος*, schol. *Pindari* ad Πυθιονικ. εἶδος β'. pag. 181.

Apollonius, *Empiricus*. Supra in *Antiochen*.

Flauius Apollonius, Procurator Augusti. Vet. inscript. apud *Sponium* p. 52. Miscell.

Apollonius, Pergaeus, *geometra*, de quo supra.

Apollonius *Glaucus*, medicus. Eius *libros de interioribus* siue *περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν* citat *Caelius Aurel.* IV. 8. tardar. passionum.

Apollonius, *Grammaticus*, quem in *καταλόγῳ νεῶν* citat scholiastes ad Iliad. Θ'. 284. non est diuersus ab Apollonio, Rhodio, cuius catalogus nauium et heroum ex lib. I. Argonauticon respicitur, vt ex schol. Pindari ad Nem. Od. V. notauit praestantissimus Galeus. [P] [*Teucher* ad Meursium l. c. pag. 17. eidem adtribuit ἐξήγησιν de vita Aeschinis et duplex argumentum in orat. aduersus Timarchum; ἐξήγησιν Ἡροδότου γλωσσῶν laudatam ab auctore Etymologici MS. in Σοφιστὴς et Κωφός· ex hac desumtam esse putat Maussacus particulam ἐξηγήσεως, in Herodotum nonnullis Herodoti editt. praefixae, etc. *Harl.*]

Apollonius, *Herophileus*. Vide in Apollonius, *Antiochenus*, et *Mus*. [et Teucher pag. 18.]

Apollonius et Dexippus, *Hippocratis* discipuli, quos ab Erasistrato male reprehensos, quum nullos ipsorum libros ostendere posset, notatum *Galeno* tom. V. pag. 83. edit. Basil.

Apollonius, *Laodicensis*, quem libros quinque de astrologia apotelesmatica edidisse et Aegyptios de variis adcusasse erroribus, testatur Paulus Alex. in praef. Isagoges. Huius forte *Apollonii* Apotelesmata leguntur MSta in codice reg. Paris. MDCCCXLIII.

Apollonius, *Logisticus*, *Vossio* p. 149. memoratur, sed *Laertio* I. 25. et VIII. 12. est Apollodorus. Idem de Apollonio *Lemnio* Heidenreichii obseruabis e Varrone, Plinio et aliis.

Apollonius,

Apollonius, *mechanicus*, Agesistrati praeceptor. *Athenaeus*, mechanicus, pag. 3. de machinis bell.

Apollonius, *medicus*, tempore Antoninorum siue Apuleii, qui eius meminit Metamorph. lib. IX. sub init. Incertum, quisnam notetur e variis Apolloniis, medicis, quos memoraui in *Antiochensis*, *Citiensis*, *Memphites*, *Mus*, Θὴρ, *Pergamenus*, *Pitaneus* etc.

Apollonius, *Memphites*, citatur a *Caelio Aureliano* IV. 8. tardar. passionum, schol. Nicandri ad Theriaca et Erotiano in Ἀμφιβάλλουσι, vbi eius scriptum περὶ ἄρθρων commemorat. Meminit et Nicolaus Myrepsus, epithema eius auriculare referens. [fuit secta Erasistrateus. Eius medicamentum ad sugillata in oculis apud *Aetium* libr. VII. cap. 20. — *Galen.* in isagoge, et II. antidotorum, atque *Aetium* Tetrab. II. sect. II. cap. 33. et sect. III. cap. 20. notat *Teucherus* pag. 19. *Harl.*]

Apollonius *Mollis*. Supra in Alabandensis.

Apollonius *Molo* siue *Molonis*, rhetor. Supra ibid. Inter Aegyptiacar. rerum scriptores laudat *Cosmas*, Indicopleustes, lib. XI. pag. 341.

Apollonius, qui Μύρωσιν. Plin. indice libri XXVIII. Supra in Antiochen.

Apollonius *Mus*, Herophileus q). *Cels.* praef. libri V. qui eumdem videtur etiam respicere praef. libri I. [*Caelius Aurelianus* Oxeon lib. II. cap. 13. *Teucher* pag. 31.]

Apollonius r), *Myndius*, qui apud Chaldaeos studuisse se professus est, peritissimus inspiciendorum natalium, tempore Alexandri M. *Seneca* VII. 3 et 17. nat. quaest. Nescio an alius, quem grammaticum vocat Stephanus in Μύνδος.

Apollonius, *Naucratites*, sophista, Adriani et Chresti auditor, de quo *Philostratus* lib. II. de Sophist. pag. 596. 608. [P] [pag. 600. edit. Olear. cuius notam conferes.]

Apollonius, *Nestoris* F. Vide supra in *Atheniensis*.

[In inscriptione apud *Paciaudum*, monument. Pelopon. tom. II. pag. 238. Ἀπολλωνις Ἀπολλωνις Ἀπολλωνις Ἀπολλωνιε Νικολαου Ηρακλα Ηρακλα Χρηστοι Χαιρετε. *Harl.*]

Apollonius, *Nysaeus*. Vide supra in Stoicis.

Apollonius, Organicus. Galen. tom. II. pag. 391.

Apollonius, Ὄφις, Erotian in prooemio. Nescio idemne sit Apollonius ὁ Θὴρ, eidem laudatus Erotiano in Ἀμφιβάλλουσι.

Apollonius, *Panormitanus*. *Cic.* in Verrem. V. 7 sq.

q) Conf. *Fabric.* Bibl. Gr. vol. XIII. p. 74 sqq. vbi multi *Apollonii*, medici, recensentur, et *Io. Henr. Iugleri* biblioth. ophthalmicam, Hamburg. 1783. 8. pag. 48 sqq. qui multus est de Apollonio nostro eiusque medicamentis ocularis, et contra *Hallerum*, in biblioth. botan. tom. I. pag. 51. et 100 sq. ac bibl. chirurg. tom. I. pag. 61. duo distinguentem Apollonios Herophil. disputat. *Harl.*

r) Huic Apollonio pridem in mentem venit, cometas esse propria sidera, quae altiora mundi secant, et tum demum adparent, quum in imum sui cursus venerint. Quae sententia hodie probatur mathematicis eruditissimis. Idem eum Epigene Chaldaeos adiit, testatus, apud eos exstare obseruationes 720 annorum, coctilibus laterculis inscriptas.

Apollonius, *Parianus*, nullus est, quem ex loco male accepto Steph. in Πάρος, Meursius commentus est. vid. *Allatium* de Georgiis, pag. 320.

Apollonius, *Pergaeus, geometra* de quo egi supra.

Apollonius, *Pergamenus*, medicus, *Plinio* lib. VIII. etc. *Oribasio* lib. I. Euporiston. cap. 9. laudatus et VII. 19. collect. Videtur is ipse Apollonius, qui περὶ τῶν εὐπορίστων φαρμάκων, teste Galeno, scripsit. Eius *de virtutibus herbarum* refert rursus *Oribasius*. Euporist. praef. Idem liber Apollonii περὶ βοτανῶν citatur et a scholiaste Nicandri ad Theriaca. Atque ideo fortassis inter rei rusticae scriptores a Varrone et Columella reponitur.

Apollonius, *Pitanaeus*, medicus. Plin. XXIX. 6. sed *Myronides* XXVIII. 1.

Apollonius, *Platonicus*, Syrus. *Spartian*. Hadriano cap. 2.

[Apollonius, *poeta* ὁ εἰδογράφος. *Teucher* pag. 31.]

Apollonius, *Prienensis*, Archelai, sculptoris, pater. *Spon*. pag. 123. Misc.

M. Vlpius Apollonius, *propheta*, in inscriptione graeca apud Montfaucon tom. II. supplem. antiqq. tabula XLVIII. συνθρονέντων ἐν Αἰγύπτῳ Θεῶν Μ. Οὔλπιος Απολλωνιος προφήτης.

Apollonius, *rhetor*. Supra in Alabandensis. Alius, vt existimo, de quo *Seneca* controuers. XIX. *Apollonius Graecus et Buteo fatuam quaestionem mouerunt primam* etc.

Apollonius, *Rhodius*, *statuarius*. Plin. XXXVI. 5.

Apollonius *Sutor*. Supra in *Antiochenus*.

Apollonii, *Smyrnaei*, Epigramma lib. IV. Antholog.

Apollonius, *Solensis*, praeceptor Demetrii Aspendii. *Laert*. V. 83. Peripateticus.

Apollonius, Atheniensis, *Sotadis* F. de patris sui Poematis scripserat teste *Athenaeo* XIV. pag. 621. De *Sotade* dixi lib. II. cap. 22.

Apollonii *Stoici* fuere multi, Nysaeus, Tyrii etc. de quibus supra cap. XV.

Apollonius, *strategus* Mytilenaeorum, in nummo apud *Seguinum* pag. 61. cui stoicus videtur.

Apollonius ὁ ἀπὸ Στράτωνος, cuius de pulsibus laudatur a *Galeno* IV. de differentia pulsuum. Hunc Tiraquellus cap. 31. de Nobilitate, *Stratonis filium* adpellat. Sed malim Stratonium, e Stratonis, Peripatetici, schola.

Apollonius, *Syrus*, Platonicus. *Spartian*. Hadriano cap. 2.

Apollonius, *Tarsensis*, medicus, saepe laudatus Galeno libris de medicam. secundum genera et secundum locos.

[Apollonius ὁ τοῦ Θέωνος laudatur in scholiis Hom. Venetis. vid. *Villoison* prolegom. ad Homeri Iliad. pag. XXIX. sub finem.

Apollonius, *technicus*, idem cum Dyscolo, vid. *Villoison* l. mem. *Harl*.]

Apollonius

Apollonius, ὁ Θὴρ, siue *bestia*, medicus. Erotian. in Ἀμφιβάλλωσαι. Vide supra Apollonius Ὄφις. [P] [Apollonius, *Tyrius*, sub Hadriano, imperatore. vid. Fabric. lib. IV. cap. 24. pag. 61. vol. IIII.]

Apollonius, *Thespiensis*, medicus, nullus est. Vide *Galen.* tom. II. pag. 266.

Apollonius, *Tyanensis*, sub Nerone clarus, de quo infra lib. IV. [Meursius et Tenches l. c. pag. 25 sqq.]

Apollonius, *Tyanensis*, *iunior*, sub Hadriano, imp. de quo Suid.

Apollonii duo *Tyrii*, de quibus dixi supra in Stoicis.

Apollonii, philosophi, et *Zachaei*, Christiani, dialogus de veritate religionis, quem edidit *Dacherius* tom. X. spicilegii p. 1. videtur esse a scriptore latino, Afro, compositus, sub initium saec. V. vid. *Tillemontii* hist. imperator. tom. V. in vita Honorii, imperat. cap. 70. p. 1388 sq. [In indice hi et alii Apollonii producuntur. adde Spachii nomenclator. pag. 721. et alibi in indice. *Harl.*]

VIII. *Index scriptorum* *), *in scholiis graecis ad Apollonium citatorum.*

*) Indicem huiusmodi, sed valde imperfectum, editioni suae subiunxerat suisque in Apollonium locis communibus inseruerat Valentinus Rotmarus. Alium, perquam accuratum, ad paginas adornatum editionis praeclarae Stephanicae misit ad me Oxonia vir doctissimus Io. Hudsonus. Tertium, non minus diligenter ad sectiones graecas scholiorum concinnatum, quibus sunt distinctae editiones Basileensis et Francofurtensis Purbachiana accepi Lipsia ab amico, confectum nescio quo auctore. Quartum, maxime communis, vt spero, vsus, hoc loco edendum putaui, ad singulos librorum Apollonii versiculos comparatum a Io. Christophoro Wolfio, Wernigerodensi, collatumque cum indice Oxoniensi et Lipsiensi. Habui et quintum ad manus, quem similiter ad versiculos vniuscuiusque libri digesserat Christianus Henricus Postellus, ὁ μακαρίτης. Intelligo praeterea, illustri Cupero indicem eiusmodi ante triginta circiter annos compositum, cum variis obseruationibus et castigationibus, quibus per magis ardua summi viri negotia adhuc carere coguntur studiosi.

†) Huius *Androetae* ἱστορικὸν περὶ τῆς γῆς αὐτῦ πατρίδος mentio in MSto codice apud Lambecium I. pag. 148.

Eumolpus

u) Optima lectio *in conceptibus* (animalium), quam adlatus inde locus, κριὸς cervos esse docens, nonnihil confirmat. Dici autem vix potest, quantam haecce vel spreta vel inobseruata lectio pruriginem excitauerit eruditis emendandi Etymologici M. auctorem, qui in Πρωτεσίλαος Sophocleum scholiasten ad verbum exscripserat, vnica tamen laborante literula: nam pro ἐν ταῖς κυήσεσι exarauit ἐν ταῖς κτήσεσι, vice cuius Sylburgio coniiciendi facultas suppeditauit ἐν ταῖς κτίσεσι, quam incongruentem emendationem an quis hactenus improbarit, nescio. Imo *Casaubonus* Animadvers. in Athen. lib. X. cap. 14. ita suum adsensum ei accommodauit, vt, expuncta etiam Athenarum patria, citato Dionysio Chalcidem adtribuendam putauerit, in quam opinionem pertraxit *Phil. Iac. Maussacum* not. ad Harpocrat. in Ἡφαιστία et *Vossium* lib. III. de Hist. gr. *Nic.* vero *Loensis* in Miscell. Epiphyll. pag. 354. citatus *Daumio* epist. ad Reinesium XX. et ille, quem innui, *Reinesius* var. lect. lib. II. cap. 8. duos Dionysios, vtut aetate, scriptis et patria differant, pro vno eodemque agnoscunt. Dicas profecto ob ignoratam hanc Dionysii praesentis citationem debere ludibrium Adrasteae ad vnum omnes. *Haec auctor Indicis, Lipsia ad me transmisit.*

v) Conf. cel. *Heynii* comment. de Apollodori biblioth. in tomo III. editionis illius pag. 923. et pag. 980 sqq. *Harl.*

CAPVT

CAPVT XXVII

DE APOLLODORO, ATHENIENSI, ANTIGONO CARYSTIO ET ALIIS QVIBVSDAM.

I. *Apollodorus, Atheniensis.* II. *Eius bibliotheca num epitome maioris operis.* III. *Scriptores in ea laudati.* IV. *Editiones vulgatae.* V. *Promissae.* VI. *Scripta huius Apollodori deperdita.* VII. *Alii Apollodori.* VIII. *De Antigono Carystio.* IX. *Parthenio.* X. *Antonino Liberali.*

[Cum supplementis *G. C. Harles.*]

I.

De APOLLODORO, Atheniensi, scriptoribusque eius cognominibus dicturum retrahit prope ac retinet multorum eruditorum calamus in hoc argumento iam exercitatus, Scipionis Tettii [a]), Ioh. Meursii [b]), [P] Gerhardi Iohannis Vossii [c]), Iohan. Ionsii [d]), Thomae Galei [e]), ne de Morerio, Hofmanno et Hendreichio [f]) dicam. Non omittendum tamen mihi videtur, pleniorem hujus linguae scriptorum notitiam tradere adgresso, nomen inter auctores graecos celeberrimum. [In primis commendanda et consulenda est cel. *Heynii* commentatio de Apollodori bibliotheca nouaque eius recensione simulque vniuerse de litteratura mythica, quae praefixa est parti III. editionis ab ill. Heynio curatae: quam integram commentationem lubentissime hic insererem, saltem excerperem, nisi illam editionem in manibus eruditorum esse existimarem: quare praestare videtur, lectores ad illam ablegare editionem; nec mythicae veteris curiosos iteratae illius lectionis, credo, poenitebit. Quaedam tamen ex illa liceat excerpere. adde *Bougainville* in Mem. de l'acad. Paris. des Inscr. vol. XXIX. pag. 81. *Harl.*]

Fuit itaque *Apollodorus*, Asclepiadae [g]) filius, Atheniensis, grammaticus, discipulus Aristarchi, grammatici, et Panaetii, Rhodii, Diogenisque [h]) Babylonii, philosophorum Stoicorum.

a) Tractatu siue dissertatione de Apollodoris, quae adiuncta fertur editioni bibliothecae Apollodori Romanae 1555. 8. cum Benedicti Aegii Spoletini versione et notis, et non ita pridem in auctione quadam publica apud Batauos veniit quatuor fere florenis, licet mole perexigua sit.

b) In Bibliotheca Attica.

c) De hist. gr. lib. I. cap. 21.

d) Lib. II. cap. 17. de scriptoribus hist. philosoph. et cap. 15. pag. 194.

e) In diss. de scriptoribus mythologicis cap. 2 sq.

f) Morerius et Hofmannus in Lexicis, atque Hendreichius in pandectis Brandenburg.

g) Galeus existimauit Suidam, quum Ἀπολλόδωρον Ἀσκληπιάδου vocat, hoc ipso innuere, illum discipulum fuisse Asclepiadae, grammatici Myrleani. At quamuis constet, genitiuum ita positum nonnumquam praeceptorem denotare, non semper parentem, vt exemplis quibusdam docuit etiam Ionsius, (pag. 14.) quo minus tamen praesenti loco id mihi persuadeam, facit, quod Suidas mox praeceptores Apollodori notat Panaetium et Aristarchum. Atque ita video clarissimum Neocorum quoque in suo Suida verba illa accepisse, vt Apollodorus, Asclepiadae filius, denotetur.

h) *Scymnus Chius*, de Apollodoro nostro agens, (licet non nominet,) sub initium periegeseos:

Τῶν Ἀττικῶν τις γνησίων τε φιλολόγων
Γεγονὼς ἀκουστὴς Διογένους τοῦ Στωϊκοῦ,
Συνεσχολακὼς δὲ πολὺν Ἀριστάρχῳ χρόνον.

Fabric. *Corsinus* tamen in F. A. tom. IV. pag. 107 sq. ex Scymni loco suspicatur, Apollodori chronica vsque ad Olymp. CLXII. peruenisse. Etenim Scymnus, ait, ad Nicomedem, Bithyniae regem, scribens a. 3. Olymp. CLXII. dissimulato Apollodori nomine laudat eius χρονογραφίαν στοιχεῖαν

corum. Chronicon suum perduxit vsque ad annum ab Ilii excidio 1040. hoc est Olympiad. CLVIII. 4. i) [¶] idemque dicauit Attalo secundo Philadelpho k), Pergami regi, qui obiit, Olymp. CLX. 3. ante Christum natum CXXXVIII. Quamdiu postea vixerit Apollodorus, non constat.

II. E scriptis eius nihil ad nos peruenit praeter fragmenta et *bibliothecae libros III.* in qua, sicut post Apollodorum libris primoribus bibliothecae suae Diodorus Siculus, (verum non graeca tantum, sed barbara quoque μυθολογούμενα persequutus,) veluti per synopsin collegit, quascumque l) de diis et heroibus ad Troiana vsque tempora fabulosas traditiones et genealogias iactabant Graeci, Homerus, Hesiodus, tragici, cyclicique poetae praecipue. Inde *Salmasius* pag. 847. ad Solinum Apollodori bibliothecam nihil aliud, quam epitomen cycli epici esse obseruat.

¶E P I M E T R O N.

Hic varia sunt obseruanda et corrigenda. Primum in scholiis ad Homeri Iliada Venetis Apollodorus ad Iliad. α'. 195 et 196. ἐν πρώτῳ, ad Il. α'. 42. et β'. 103. ἐν δευτέρῳ, ad Boeotiam vs. 1. ἐν τρίτῳ laudatur. Tum, vt cl. Heyne l. c. pag. 905 sqq. egregie docet singulaque late eruditeque persequitur, Apollodorus mythorum, seu fabularum, cyclum exponit, non secundum opinionis alicuius commentum, (nos hypothesin adpellamus,) sed ex poetis scriptoribus principibus nude ac terse, ordine lucido et ratione commoda. Distinctio autem vulgaris, (quamquam forsan antiqua,) in libros et capita indocte facta, ab Apollodoro profecta esse non videtur. Primis enim capitibus (lib. I. 1—6.) continentur fere, paucis aliis interpositis, *mythi ex theogoniis et cosmogoniis* profecti. Sequitur hinc *altera sectio* ad finem libri primi; *mythi hellenici*, (multorum igitur carminum argumenta,) seu priscae narrationes, a maioribus fando acceptae, de auctorum stirpis hellenicae, inprimis *aeolicae*, fatis rebusque gestis, sermone antiquo primum expositae, hominumque prisca omnia in miracula vertentium ore traditae, tandem a poetis varie ornatae. *Alter liber*, vt nunc quidem libellus dispescitur, *Inachi genus*, *Persei* stirpem, *Herculis* res gestas fataque et *Heraclidarum* fata vsque ad Aegyptum, Cresphontis filium, exponit. *Tertius* liber persequitur *Agenoris stirpem*,

ἐων ἄχρι τῶ νῦν βίω, *chronographiam versibus descriptam ad hoc vsque tempus.* adde infra ad Apollodori scripta deperdita voc. Χρονικὰ et Fabric. infra, lib. IV. cap. 2. de Scymno, vol. III. pag. 35. vet. edition. *Harl.*

i) A. M. 3860. ante C. N. 134. A. V. C. 609. calculos subducente *Saxio* in Onomast. lit. I. pag. 136. At *Corsin.* F. A. IV. p. 107. suspicatur, Scymni locum, vbi tempus illud indicatur, vitiatum esse, aut Apollodorum ipsum chronicis suis posthaec partem aliquam adiecisse, immo vero Apollodori chronica vsque ad Olymp. CLXII. peruenisse. *Harl.*

k) Confer *H. Dodwelli* diss. de aetate Scymni Chii tom. II. geograph. minorum Hudsoni pag. 90 sq.

l) Summa capita totius bibliothecae Apollodori, licet eo non nominato, refert *Lucianus* de saltatione tom. I. pag. 801—801. *Fabric.* s. tom. II. a cap. 37. pag. 290 sq. edit. Reitzii. Gale in notis ad Apollodorum pag. 95. suspicatus est, Lucianum l. m. redegisse nostrum in compendium: at cel. *Heyne* p. 910. monet, Lucianum de Apollodoro ne cogitasse quidem, diuersas fabulas, diuersumque fabularum ordinem sequi, instituto quoque vti prorsus alieno, et fabularum, a pantomimis saltari solitarum, agere recensum. *Harl.*

ſtirpem, aliasque fabulas, res geſtas, mythos laconicos, et fabulas Troianas. Paullo abruptius ad *Aeaci ſtirpem* procedit narratio (lib. III. 12, 6.) nec minus ſubito inde ad fabulas atticas cap. 13. donec in *Theſei rebus* deficit libellus, qui deductus eſſe debuit vsque ad bellum Troianum et errores ducum, Troia capta redeuntium. Ipſe enim lib. I. 3, 4. περὶ ὧν, (*Sirenum*) ait, ἐν τοῖς περὶ Ὀδυσσέως ἐροῦμεν. Perierunt adeo, (vt idem elegantiſſimus Heyne obſeruat,) non modo de Theſeo reliqua, cum primis, quae lib. III. 1. promittit Apollodorus, de Phaedra et Ariadne, verum omnino Pelops, et cum hoc Tantalus pater, et cum Hippodamia Oenomaus ac Pelopidarum ſtirps adeoque de Atreo, Thyeſte, Agamemnone eiusque progenie narrata, et alia: quaedam conſilio videtur omiſiſſe. Ex deperditis quaedam ab aliis deprompta eſſe ſuſpicatus Heynius, loca p. 909 ſq. indicauit. Idem ille, poſtquam de mythorum origine eorumque tradendorum et tractandorum inter veteres ratione, ſimulque de mythorum natura atque ratione (a pag. 911—936.) erudite acuteque diſſeruit, et viam quaſi ad meliorem mythorum horumque commutationum et aetatum intelligentiam aperuit; clare docet, eo conſilio mythos, quos alii in fronte hiſtoriarum ſiue catholicarum, ſiue graecarum collocarant, Apollodorum collegiſſe videri, vt vno volumine proponeret compendium *eorum mythorum*, qui a poetis maxime eſſent frequentati, inprimis, qui in cyclo epico occurrerent. Manifeſtum, ait *Heyne*, hoc fit comparatione eorum, quae *Proclus* in Chreſtomathia, (claſſico loco apud Photium cod. CCXXXIX.) cyclo epico comprehenſa dixit. Multa tamen adtexuit Apollodorus, quae in aliis poetis, etiam in tragicis et lyricis occurrerent: id quod epigramma, (a Fabricio ipſo paullo poſt adlatum,) teſtatur. Omnia haec ordine diſpoſuit lucido, partim ad ſua genera, partim ad tempora ſua reuocando. Nec tamen Apollodorus, quantum adſequi ſibi licuiſſe fatetur doct. Heyne e poetis cyclicis ipſis, ſi Heſiodum excipias, ea excerpſit; ſed ſequutus eſſe videtur *auctores mythicos*, quorum etiam nomina interdum adponit. Principes ex illis ſunt Pherecydes, Acuſilaus, alii, de quibus Heyne cum ſigillatim, tum in indice auctorum, ab Apollodoro laudatorum diſputauit. Hinc vbique ſedulo indagauit Heyne, quem auctorem in iis, quae narraret, ſequutus eſſet Apollodorus. Hic vero, quae praecipua ipſius laus eſt, ſeruauit multorum veterum carminum argumenta, multa ex veteribus mythographis, qui periere, etiam cycli epici veſtigia aliqua: nec immiſcuit interpretationes phyſicas aut allegorias, nec fabulis adhaeſit orphicis, in quibus multa abſurda occurrebant. Ex his etiam Salmaſii ſententia, Apollodori bibliothecam eſſe tantummodo epitomen cycli epici, poterit iudicari. *Harl.*]

Photius cod. CLXXXVI. [m]) περιεῖχε τὰ παλαιότατα τῶν Ἑλλήνων ὅσα τε περὶ θεῶν καὶ ἡρώων ὁ χρόνος αὐτοῖς δοξάζειν ἔδωκεν. Ὀνομασίας ποταμῶν καὶ χωρῶν καὶ ἐθνῶν καὶ πόλεων etc.

Vetus epigramma [n]):

Αἰῶνος

m) Hunc locum citat, corrigit et illuſtrat *Heyne* l. c. pag. 940 ſqq. *Harl.*

n) Hoc epigramma, cujus auctor nimis magnifice de Apollodori libello ſenſerit, Photius iam legerat cod. CLXXXVI. Relatum quoque eſt in anthologiam epigramm. Planudeam Steph. pag. 524. *Brunck.* Analect. tom. III, pag. 271. laudatum vero a *Salmaſio* ad Solin. pag. 597. qui edidit: Αἰῶνος σπειρήματ' ἀφ. alii-que, ab Heynio autem pag. 957. ſic verſum: *Hauriens orbem* (cyclum) *eruditionis*

Αἰῶνος σπάργημα ἀφυσσάμενος παρ' ἐμεῖο
Παιδείης, μύθους γνῶθι παλαιγενέας.
Μήδ' ἐς Ὁμηρείην σελίδ' ἔμβλεπε, μήδ' ἐλεγείην,
Μὴ τραγικὴν Μοῦσαν, μηδὲ μελογραφίην.
Μὴ Κυκλίων ζήτει πολύθρουν στίχον· εἰς μὲ γὰρ ἀθρῶν
Εὑρήσεις ἐν ἐμοὶ πάνθ' ὅσα κόσμος ἔχει.

Saeculorum spiram licet hic cognoscere paucis
Si veterem hanc nostram perlegis historiam.
Maeonidae ne volue volumina, neue elegiam,
Ne tragicam Musam, ne melicos numeros:
Multisonos Cyclicum versus ne quaere, quia in me
Inuenies, quidquid maximus orbis habet.

Fabric. adde Galei differt. edit. eius praefixam pag. 37. *Harl.*

Iosephus Scaliger in elencho orationis Chronolog. Dauidis Parei p. 81. *Apollodori bibliotheca opus sane ingeniosissimum et elegantissimum, fabula est, non si homines, sed si hominibus attributa considerantur. Eam totam, si velimus, possumus κατὰ γενεὰς* o) *in certum chronicum coniicere* p). Virorum doctorum sententiam, quibus hoc Apollodori opusculum vel plane indignum Apollodoro nostro visum est q), aut existimata est epitome [P] ab *Euphorione* r) vel *Sopatro* s) concinnata ex libris XXIV. eiusdem Apollodori περὶ θεῶν, argumentis

ditionis antiquitatis, disce ex me (libellus loquitur) *veteres fabulas, neque homericum volumen inspice, nec elegias, aut tragicam musam, aut carmina lyrica, aut cycliorum poetarum carmina require: me enim inspecto inuenies cuncta, quae mundus habet. Harl.*

o) Genealogicas tabulas XVIII. ex Apollodoro concinnatas habes in editione Galei. *Fabric.* Meliores tabulas XIX. genealogicas secundum Apollodorum confecit *Heyne* pag. 998—1034. l. c. tom. III. adde *Christophori Saxii* Tabulas genealogicas, siue stemmata deorum, regum, principum, virorum illustrium, qui per id tempus, quod Varroni mythicum dicitur, vel vixisse, vel populis, a se nominatis, ortum dedisse vulgo creduntur, ad fidem Hesiodi, *Apollodori*, Hygini et aliorum contexta etc. Traiecti ad Rhenum 1783. m. fol. *Harl.*

p) Hoc Scaligeri effatum praestare nolit *Heyne* l. c. pag. 938. adde *Galei* diss. pag. 37. *Harl.*

q) *Is. Vossius* ad Melam pag. 36. [I. 8. pag. 591. edit. Abr. Gronou.] *Auctor ille, qui de diis scripsit, quique Apollodori nomen vulgo praefert,* (ex Aegii scilicet Spoletini errore titulus bibliothecae Apollodori praefixus est *de Deorum origine libri III.* cum plane diuersum opus a bibliotheca, quae exstat, fuerit opus Apollodori πολύβιβλον de diis, alterum vero in cod. MSS. Vaticano et Palatino, quos inspexit Gudius, tum in aliis bibliothecarum Italiae, Galliae, Angliae, quos memorat Galeus pag. 35. tum apud Photium denique nullum alium quam bibliothecae titulum habet) *ad Atlantem in Hyperboreis Hesperidas collocat. Sed scriptum illud plane indignum est tanto grammatico. Pleraque ea, quae veteres citant ex Apollodoro de diis, aut non exstant in hoc libro, aut saltem longe aliter concipiuntur. Vnde liquet, scriptum illud vel titulum mentiri, vel alterius esse Apollodori.* Vossio adsensus est Henr. Valesius, teste *Colomesio* pag. 97. Opusc. Epitomen tantum esse, adfirmat *Rich. Simon* tom. IV. 16. epist. select. [conf. *Graeuius* lectt. Hesiod. cap. 23. pag. 118. bis. *Heumann.*]

r) Ita *Barthius* ad Statii lib. I. Thebaid. I. Sed Euphorion Apollodoro antiquior fuit. Vnde Barthium, quid scriberet non satis cogitasse, adfirmat *Borremansius* libro de Poetis pag. 51. Adde *Reinesii* epistolas ad Daumium 85. pag. 215. 216. Epitomen habere nos Apollodori, etiam alibi adfirmat Barthius vt LIII. 1. Aduersar. sed de Euphorione recte tacet, et ad Statium Theb. I. 121. pag. 460.

mentis variis confutauit praestantissimus Galeus, pag. 37 sq. hoc praecipue, quod diuersum fuerit argumentum, tractandique ratio, et quod veteres, vt schol. Sophoclis, Apollodori bibliothecam ab opere περὶ θεῶν diligenter distinguunt, quodque eorum, quae ex libris περὶ θεῶν passim citantur, in bibliotheca nec vola adparet nec vestigium. Haec porro vtrum ab ipso auctore in *tres libros* distincta fuerit, praeter Photium, qui βιβλιδάριον vocat, dubium reddunt codices MSti, in qua illam distinctionem viri docti [t]) exstare negant. Librum secundum tamen citat Homeri graecus scholiastes ille, qui sub Didymi nomine ambulat, ad Iliad. α'. vs. 42. Liber tertius (praeter lacunam, qua Icari natiuitatem, Daedali incarcerationem et vtriusque ad Cocalum fugam pag. 238. desiderari notat Galeus, e Tzetza ad Lycophronem illa vtcumque supplens,) [P] extrema parte mutilus est; itaque in editionibus adscriptum, λείπει πολλά, *multa desunt* [u]), tres scilicet vel quatuor paginae de iis, quae sub initium libri tertii pag. 151. receperat ipse, dicturum se de Phaedra et Ariadne, de expeditione Amazonum aduersus Athenas, de Pelope eiusque regni diuisione, de belli Troiani origine, excidio Ilii et erroribus Graecorum quorumdam post captam Troiam. Quae singula ex eodem Tzetza peti possunt, qui sua videtur ex Apollodoro mutuatus esse. *Fabric.* Enimuero Tzetzae commentario ad Lycophronem perlecto, (vti scribit cl. *Heyne* pag. 911.) vix tuto pronunties, quaenam ex Apollodoro profecta esse videri debeant: hariolari autem de hoc vel illo et diuinare parum fructuosum est. Ceterum passim laudantur nonnulla ex Apollodoro, quae in eo non reperiuntur. Enimuero, ait Heyne pag. 944. sunt illa aut ex vltima bibliothecae parte, quae interiit, aut ex aliis Apollodori libris, in quorum fragmentis illa redhibentur. Et paullo post idem V. D. pergit: Interea negari nequit, et ipsum libellum Apollodori nos habere valde interpolatum et multis locis lacunosum, mutilum et truncatum: nec mirum, quum ipsum libelli argumentum homines inuitaret, vt margini aliunde sibi nota adscriberent, aut concise dicta explerent, alia expungerent, vt minus nota. Praeter ea omnia exemplaria, quae habemus, nimis recentia sunt et propagata ex

pag. 460. [Barthii sententiae subscribit *Burmann* in catal. Argon. in Calais. *Harl.*]

s) Ita *Tan. Faber* ad Apollodorum pag. 261. et *Reinesius*, epist. ad Rupertum pag 410 sq. quibus fundus sententiae suae Photius cod. CLXI. συνείλεκται δὲ Σωπάτρῳ τὸ βιβλίον ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ἱστοριῶν καὶ γραμμάτων. Τὸ μὲν ἓν πρῶτον περὶ τῶν παρ' Ἕλλησι μυθολογημένων θεῶν διαλαμβάνει, ὃ συνείλεκται ἐκ τῶν Ἀπολλοδώρου περὶ θεῶν γ' λόγου. Ἀθηναῖος δὲ ὁ Ἀπολλόδωρος καὶ γραμματικὸς τὴν τέχνην. Οὐκ ἐκ τοῦ τρίτου δὲ μόνον ἡ ἐκλογὴ αὐτῷ πεποίηται, ἀλλὰ δὲ καὶ β' καὶ δ' καὶ ε' καὶ θ', τοῦ τε ιά πάλιν καὶ ιβ' καὶ ιδ' τε καὶ ις' μέχρι τοῦ κδ'. Sed parum verisimile est, Photium tam male memorem fuisse, vt cod. CLXXXVI. non obseruaret, Sopatri se eclogas legere, cum scripsit: ἐν τῷ αὐτῷ δὲ τεύχει (in quo Cononis narrationes) καὶ Ἀπολλοδώρου γραμματικοῦ βιβλιδάριον ἀνεγνώσθη μοι, Βιβλιοθήκη αὐτῷ ἡ ἐπιγραφή. Nec video, quo argumento probauerit Valesius, haec non esse Photii. Neque magni momenti videtur, quod *Tan. Faber* pag. 263. *Alibi dixit* (Apollodori bibliotheca) *Aeacum seruare claues Inferorum, quod videri possit esse ab homine Christiano, quamquam scio, Poetam dixisse πύλας ᾅδου. Alibi etiam ἀνίστασθαι videtur vsurpasse eo sensu, quo scriptores nostri, alibi alia.* Sic et inferum claustra dixit Apuleius XI. Miles. et σκότου πύλας Euripides. Confer Pausaniae locum et Axiochi Platonici in notis Galei ad Apollodor. pag. 52. *Vindetum* de vita functorum statu pag. 28. et *Grotium* ad Apoc. 1. 18. Apud Platonem quoque in Politico legas ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ κειμένων δὲ ἐν τῇ γῇ πάλιν ἐκεῖ ξυνισταμένους καὶ ἀναβιωσκομένους.

t) Gale diss. de scriptoribus Mytholog. pag. 40.

u) Gale in notis ad Apollodor. pag. 95 sq.

vno, non admodum antiquo, valde corrupto, et vocum litterarumque compendiis obscuris et ambiguis laborante, quae librarii indocti adsequi non poterant. *Harl.*

III. Scriptorum, qui Apollodori in bibliotheca laudantur, catalogus [v]) hic est:

Acusilaus pag. 68. 69. 78. 108. 160. 187. 203. 212. 231.
Alcmaeonidis [w]) scriptor 34.
Apollonii, Rhodii, Argonautica 55.
Asclepiades, Myrleanus 70. 151.
Asius [x]), poeta 189.
Castor [y]), chronographus 69.
Cercops, Milesius 70. 77. [conf. Heyne pag. 979.]
Demaratus 52.
Dionysius [z]), Mytilenaeus 52.
Eumelus, poeta 189. 190. 203.
Euripides 72. 179. 186. 193.
Herodotus [aa]) 52. 167.
Hesiodus 33. 54. 68. 69. 78. 81. 167. 178. 193. 224.
Hesiodi Aspis 84. [?]
Homerus 9. 78. 81. 148 167.
Mnesagoras [bb]) 199.
Naupacticon scriptor 1:9.
[Νόστοι II. 1, 4. vid. *Heyne* pag. 990. *Harl.*
Orphici 199.
Panyasis 15. 199. 224.
Pherecydes 12. 15. 24. 52. 70. 95. 132. 148. 157. 177. 189. 213.
Philocrates 221.
[Pindarus II. 4, 2. sed locus est interpolatus, vid. *Heyne* pag. 300 et 996.]
Pisander 34.
Stesichorus 199.
Thebaidos scriptor 33.
Telesilla 167.
Tragici 69. 77. 78.

IV. *Codi-*

v) Paginarum numerus respicit editionem Galeanam, in qua liber secundus pagina 67. tertius pag. 147. incipit. *Fabric.* Cel. Heynius indicem non solum suae editioni adcommodauit, et auxit; sed etiam de singulis fere vberius disputauit, et fontes, ex quibus hausit Apollodorus, indagauit atque aperuit a pag. 973—997. Omnino ille index doctus, sed longior, quam vt eum hic repetam, est comparandus et litteraturae antiquae studiosis valde commendandus. *Harl.*

w) Citatur etiam a Strabone, et videtur fuisse pars Cycli Epici, perinde vt Naupactica, Νόστοι, Θηβαΐς. [vid. Heyne pag. 976.]

x) *Asium*, poetam praeter eumdem Strabonem laudant Pausanias et Athenaeus, [XII. pag. 525. conf. *Valcken.* diatrib. pag. 58 sq. *Heyne* p. 977.]

y) Hunc *Castorem*, Rhodium, nonnulli, Vossium sequuti, Apollodoro crediderunt iuniorem et bibliothecam ideo Apollodori esse haud posse. Sed rectius *Ionsius* lib. II. cap. 15. 1. qui Apollodori aequalem fuisse obseruat. [vid. Heyne p. 978.]

z) De Dionysio hoc Cycli Historici scriptore dixi lib. II. cap. 2. inter scripta Homeri deperdita vel ei supposita nr. 15. [vol. I. pag. 378 not. qq. infra, ad cap. de Dionysio Halic. pag. 7?9. vol. II. vet. edit. *Mytilenaeus* dicitur a schol. Apollon. I. 1290. sed leg. ὁ Μιλήσιος. vid. *Heyne* l. m. pag. 980 sqq. *Harl.*]

aa) Male *Herodotus* legebatur. Heyne et ante eum Tan. Faber in sua edit pag. 269. not. correxit *Herodorus* Ἡρόδωρος, et pag 984. de eo egit. Nomina vero illa duo saepe confusa fuisse, iam monui supra in vol. II. pag. 348. adde *Groddeck* in Biblioth. der alten Litteratur und Kunst, part. II. pag. 72 sq. *Harl.*

bb) Vitio laborare nomen et refingendum *Amelesagoras* vel *Melesagoras*, (aut vtraque forma forsan vsu fuit frequentata,) monent *Meursius* ad Antigon. Caryst. cap. 12. *Voss.* H. Gr. I. 2. pag. 58. Opp. *Heyne* pag. 987. *Harl.*

IV. *Codices et editiones bibliothecae Apollodori.*

[*Codices MSSti.* Galeus in diss. praefixa eius editioni pag. 35. prouocat ad codices, manu exaratos, quos Aegius Romae vidit, aut quos seruant bibl. Venetae, Florentina, Palatina, Altempsiana, Montchaliana, Gallicana regia aut Oxoniensis, qui huic libello hunc dant titulum: Ἀπολλοδώρȣ Ἀθηναίȣ γραμματικȣ̃ Βιβλιοθήκη. *Oxoniensis* tamen, quem contulit Galeus, transscriptus fuisse videtur ex codice *Palatino*, qui nunc est bibl. Vaticanae nr. 52. quo cum reliqui codd. vel in vitiis, lacunis, hiatibus, interpolationibus ita conspirant, vt exemplar istud, propter litterarum compendia, quae in aliis hucusque collatis tarditate librariorum quasi fontes exstiterunt aliarum corruptelarum, seriore aetate exaratum, mater veluti reliquorum, qui collati sunt, codd. enasceretur, vel cum aliis ex communi quodam fonte, aeque contaminato, manaret. — *Aegius* sequutus est cod. *Metellinum*, a Iano Metello Sequano accepto: tum contulisse videtur cod. *Farnesianum* ex bibl. Alexandri Farnesii Cardinalis, cod. *Io. Honorii*, nisi idem cum Farnesiano sit; et codicem *Scipionis Tettii*, Neapolitani, descriptum ex *Radulphi Cardinalis* exemplari: — Alius cod. exstat in biblioth. *Vaticana* nr. 1071. — In catalogo *Gudiano* pag. 513. memoratur Salmuriense exemplum, collatum cum binis msstis Vaticanis. *Parisiis* in biblioth. regia sunt *quatuor* codices nr. MDCLIII. MDCLVIII. MMDCCXXII. qui tantum habet fragmentum, et MMCMLXVII. In bibl. *Laurent. Medicea*, teste *Bandinio*, catal. II. pag. 618. est cod. chartac. saec. XV. Cel. *Heyne* accepit, opitulante Ruhnkenio, adparatum variae lectionis, quem *Gerardus Iac. van Swinden* cc) olim in Apollodorum conquisiuerat. In eo fuit varietas lectionis e codd. *Palatino*, altero *Vaticano*, *Laurent. Mediceo*, *Vesuntino*, et duobus *Parisiensibus regiis*, quibus accessit varietas lectionis cod. tertii Parisini, et cod. *Doruilliani.* vid. *Heyne* praef. ad tom. I. pag. 6 sq. et tom. III. pag. 950 sqq. vbi de codd. adhibitis curatius disserit. — in cod. CCXXVII. biblioth. reg. *Taurinensis* Apollodori bibliotheca mythologica, praemisso rerum memorabilium indice, secundum alphabeti ordinem: catal. pag. 314. — *Neapoli* in biblioth. regia cod. XLVIII. *Apoll.* βιβλιοθήκη, cod. chartac. saec. XV.

Editiones.

De his breuiter quidem, at intelligenter acuteque iudicat *Heynius* l. c. pag. 946 sqq. Princeps est

Apollodori Atheniensis, bibliotheces, siue de deorum origine, tam graece, quam latine, luculentis pariter ac doctis annotationibus illustrati et nunc primum in lucem editi libri III. *Benedictio Aegio*, Spoletino, interprete: acc. *Scip. Tetti* de Apollodoris commentarius. Romae in aed. Ant. Bladi, 1555. 8.

Reprehenditur *Aegius* a *Borthio* III. ad Statium pag. 1585. atque, iudice Heynio, infinitis in locis scriptorem correxit et interpolauit, plerumque ex scholiaste Lycophronis, Homeri, Apollonii et ex Diodoro, interdum etiam ignoratione seu sermonis, seu fabulae.

 — Eius

cc) *Swinden* vero, nouam Apollodori curaturus editionem, vndique conquisiuit subsidia, et exposuit suum adparatum, idemque de fontibus mythologiae disseruit in *specimine nouae editionis Apollodori et commentarii ad eum*, perdocti quidem, at iusto, opinor, copiosioris, in *Nouis miscell. obseruationibus criticis*, tom. III. Amstelaed. 1741. 8. pag. 37—99.

— Eius versio seorsum recusa exstat *Antwerpiae* apud Io. Bellorum, s. a. 8. (quam Gale nouam editionem Apollodori esse putabat,) in Bibl. Thottianae catalogo tom. IV. pag. 253. occurrit *Apollodor.* de deorum origine, *latine*, Antwerp. Guil. Siluius, 1565. 8. — item *Lugduni* 1608. (quam Fabric. tamquam nouam editionem recensuit,) et ad calcem Hygini aliorumque mythographorum. Paris. 1578. 8.

Apollodori — graece et latine: ex interpretatione Bened. Aegii, Spoletini: editio emendata et illustrata per *Hieronym. Commelinum.* ex offic. Commelin. 1599. 8.

Ope cod. Palatini detexit multa, quae infarserat Aegius, emblemata; ea tamen, paucis exceptis, omnia reliquit: at, quae in cod. Palatino non reperiebantur, cancellis inclusit. Opere nondum ad calcem perducto, quum ille diem obiret supremum, necdum vltimam admouisset manum, siluam variae lect. cum adnotatiunculis nonnullis ex illius schedis *Iudas Bonutius*, eius necessarius, adiecit. In bibl. Leidensi est exemplar, notatum manu Ios. Scaligeri.

Apollodori biblioth. cum Hygino, Arato etc. Lugduni, 1608. 8. vid. supra p. 103 sq.

Ἀπολλοδώρȣ — *Apollodori* Atheniensis *bibliotheces* siue de diis libri tres. *Tanaquillus Faber* recensuit et notulas [calci adiectas a pag. 257 — fin.] addidit. Salmurii apud Io. Lenerium. 1661. 8.

Fundus est edit. Commel. notae quidem sunt fere subitaneae, at tamen acumen editoris produnt. Aegii versionem lat. et *Passeratii* versionem gallicam saepe correxit multaque loca melius interpretatus est. Iustum commentarium idem Faber olim parasse se in Apollodorum significauerat Claudio Sarrauio, sed postea mole deterritus consilium abiecit, vt testatur pag. 259. *Vbi tantam* ὕλην, inquit, *quae a me hinc et hinc congesta fuerat ex Pausania, Plutarcho, poetis graecis latinisque, scholiastis veteribus, Luciano, Origene, Tertulliano, Clemente, Lactantio, Herodoto, Gyraldo, Meursio, Vossio, Bocharto totque aliis bonarum litterarum proceribus, vbi, inquam, illam congeriem contemplatus sum, coepi cohorrescere, et consilium ipse damnaui meum. Editio certe in tantam molem excreuisset, vt sine muli Mariani opera circumferri liber non potuisset.*

Apollodori bibliotheca a *Iuda Bonutio*, gr. et lat. Amstelod. 1669. 8. vid. *Pinelli* bibl. tom. III. pag. 40. nr. 5852. sed edit. Commel. tantum recusa videtur.

Historiae poeticae scriptores antiqui. Apollodorus, Atheniensis, Conon grammaticus, Ptolemaeus, Hephaest. F. Parthenius Nicaensis [dd]) Antoninus Liberalis, graece et lat. Accessere breues notae et indices necessarii. Paris. typis F. Mugunt. Prostant apud R. Scot, bibliopol. Londinensem. 1675. 8.

Praemissa est docta disp. de scriptoribus mythologicis. Galeus textum quidem nec curauit, nec recensuit: sed tamen eius notae sunt eruditae et acutae, quamquam male digestae et tumultuariae. vid. Heynium pag. 948 sqq.

Collectio

dd) Conenis narrationes et Ptolem. Hephaest. libri VII. sunt potius excerpta e Photii biblioth. cod. CLXXXVI et CXC.

Collectio graeca ex Apollodori bibliotheca, Luciani dialogis mortuorum et Demosthenis oratione de pace. Versionibus adiectis et Apollodori fere noua: in vsum iuuentutis scholasticae. Halae 1762. 12.

Kirchnerus in vtili hac collectione dedit duo priores Apollodori libros, emendationibus Galei indubitatis in textum admissis, et in praefatione docet exemplis, (a Fabricio ad §. II. not. o. maximam partem adductis,) Fabrum ex quibusdam dicendi formulis male suspicatum esse, Apollodorum fuisse Christianum.

Apollodori Atheniensis bibliothecae libri tres ad codd. MSS. fidem recensiti a Chr. G. Heyne. Göttingae. tom. I. (qui continet textum graecum) 1782. 12. tom. II. III. et IV. qui peculiarem habent inscriptionem:

Ad Apollodori Atheniensis bibliothecam notae, auctore Chr. G. Heyne, cum commentatione de Apollodoro, argumento et consilio operis, et cum fragmentis. part. I. II. III. Gottingae 1783. 12.

Haec est praestans illa et optima editio, ad quam saepe prouocauimus. Quorum codd. msstorum varias lectiones et quem adparatum V. D. habuerit, iam supra declaratum est. Nactus quoque est ex venditione publica librorum P. Burmanni II. tria exemplaria Apollodori, variis lectionibus, manu adscriptis, instructa, ex quorum vnico, lectione codicis Dorvilliani stipato, fructum tantummodo capere potuit. Sed quomodo versatus sit in restituendo, emendando illustrandoque auctore, ipse clare copioseque exposuit in commentat. part. III. pag. 953 sqq. Notae praebent critices, litteraturae, antiquitatis et mythologiae antiquae thesaurum.

Apollod. Biblioth. cum indice verborum graeco-german. locupletissimo a *K. H. Ioerdens*, Berol. et Libau. 1789. 8. Textus gr. repetitus est ex recensione Heyniana. conf. Ien. Allgem. Litteraturz. m. Aug. 1789. nr. 271. pag. 619 sq.

Latinam *Aegii* versionem, eiusque editiones iam supra in notitia principis editionis memorauimus. — *Gallice* vertit *Ianus Passeratius*, Paris. 1605. 12. — *germanice* cl. *I. G. Meusel*, in praesenti Prof. histor. Erlangensis, Halae Sax. 1768. 8.

Bachet Meziriac. in notis, gallice scriptis, ad Ouidii epistol. Her. passim et frequenter illustrat Apollodori loca. — *Chr. Guil. Mitscherlich*, in praesenti Professor Gottingensis, eruditam scripsit *Epistolam criticam in Apollodorum* ad V. Ill. C. Gottlieb Heyne. Accedunt nonnulla in Statium et Catullum. Gottingae 1782. 12. — *Koen* ad Corinth. grammat. aliquot Apollodori loca; multo plura autem *Henr. Verheyk* in notis ad Antoninum Liberalem passim illustrarunt aut correxerunt. *Harl.*

V. *Editiones promissae.*

Dolendum est *Bacheti Meziriaci et Henrici Valesii* commentarios in Apollodori bibliothecam intercidisse. De illo [ee] Claudius Sarrauius pag. 99. epist. ad Alex. Morum data 14. Martii 1644. *Burgii Sebusianorum diem obiit ante decem aut circiter annos vir insignis Caspar Bachetus*

ee) Vide *Simonii* biblioth. critic. tom. IV. cap. 16. pag. 129 sq. *Heumann.*

Bachetus Meziriacus. Habere se dicebat paratum Apollodorum cum eruditissimis commentariis, in quibus omnis mythica theologia explicatur. Vir erat doctus et accuratus, vt constat ex eius libello de Aesopo et fabulis Aesopicis aliquotque sacris epistolis ad Ouidianarum exemplum concinnatis, quae omnia video a magnis viris in summo pretio haberi. Sane concidisse ff) fertur spes omnis edendi huius operis, etsi anno 1661. adhuc *Tan. Faber* scripsit in notis ad Apollodorum pag. 259. *Praeterea nondum fortasse desperandum est, promissos olim Meziriaci commentarios editum iri; ille certe aliquid praeclarum et se dignum praestiterit, qui quidem longe doctissimus fuerit, rem amplam habuerit, et otio abundarit plurimo.* — De *Henrico Valesio* Colomesius in opusculis pag. 97. *Parmi ses ouvrages Manuscrits il me dit qu'il avoit des remarques sur l'Apollodore qui écrit de Diis gentium, qu'il distingue tres doctement avec l'excellent Mr. Vossius sur Pomponius Mela, de celuy dont nous avons la Bibliotheque. Fabric.* — Simile fuit studium et consilium *Bignoni*, vid. eius Elogium in Hist. de l'Acad. des Inscript. tom. XVI. pag. 337. — Cl. *Schow*, Danum, nouam Apollodori, eamque e codd. italic. correctiorem editionem paraturum esse cognoui. *Harl.*

VI. *Scripta Apollodori deperdita.*

Περὶ τῶν Ἀθήνησιν ἑταιρίδων. *Athen.* XIII. pag. 567. A. pag. 583. D. XIV. p. 586. A. 591. C. *Etymol. M. Harpocrat.* et *Suidas* in Νάννιον ac Φανοστράτη. [vid. *Heyne*, qui fragmenta collegit atque illustrauit, part. III. pag. 1163 sqq.]

Ἀντιγραφὴ πρὸς τὴν Ἀριστοκλέους ἐπιστολήν. *Athen.* XIV. pag. 636. [vid. *Heyne* pag. 1172.]

Γῆς περίοδος, κωμικῷ μέτρῳ gg). Chorographia, versibus iambicis. *Strabo* XIV. pag. 677. *Steph.* in Ἄβυλλας et Αὔγιλα, Γαυγάμηλα, Νέβαι et Ὀρβίται, vbi vide Holsten. [Apud *Stephan. Byzant.* in Ταυρόεις occurrit Apollodorus ἐν πρώτῳ γεωγραφουμένων.] At apud *Tzetzem* III. hist. 100. τὸ περὶ νήσων, πόλεων καὶ δήμων βιβλίον non referendum est ad Apollodorum, cuius nomen praecessit, sed Stephanum Byz. cuius nomen sequitur, quod ex particula δὲ videtur esse perspicuum. [vid. *Heyne* pag. 1126 sqq. qui plura collegit et partim examinauit.]

[Ἐν γλώτταις. Citatur Apollodorus in scholiis Venetis ad Homeri Iliada, ά. 244 et 567. Nisi hoc opus idem fuerit, quod dicitur alias περὶ ἐτυμολογιῶν, aut pars illius: multa fragmenta aut nomina, quae ab Heynio ad lib. de etymologiis referuntur, ex opere γλῶτται deprompta videntur. *Harl.*]

Περὶ Δηλίων non videtur librum scripsisse Apollodorus, sed obiter de illis quaedam tradidisse in opere etymologiarum, vel alio volumine. [p] Vide *Athen.* IV. pag. 172 sq. In iisdem

ff) Vide *Rich. Simonis* lettres choisies, bibl. critic. tom. IV. epist 16. Essais de literature, tom. V. pag. 247. ann. 1715. spes facta est commentariorum Meziriaci Parisiis edendorum. vide Acta eruditorum, germanice scripta, tom. IV. pag. 625 sq. Ipse Meziriacus prouocat ad illos commentarios in notis ad Ouidii Heroides tom. I. pag. 343. 349. tom. II. pag. 83. 151. 181. 205.

gg) Metrum *comicum*, (ait *Heyne* pag. 1075.) de iambis senariis, quales in comicis occurrunt paullo liberiores, accipiendum esse, nullus dubito: translatum hoc ad rerum expositionem breuem, quae memoria facile ita ligata oratione comprehendi posset, a Scymno, Chio, videmus, Apollodori, vt ipse ait, exemplo. coll. p. 1072 sq. vbi Scymni, Chii, versus adfert atque explicat. *Harl.*

iisdem etymologiis forte tradidit quoque rationem prouerbii γραῦς σερίφιος, quam ex Apollodoro repetunt Hesychius et alii. Sic rursus apud *Athenaeum* XI. pag. 482. Κύμβα ποτήριον. Ἀπολλόδωρος παφίοις, male de dramate Apollodori, comici, cui titulus fuerit πάφιοι, cogitarunt viri docti: nam sensus est, apud Paphios cymbam fuisse nomen poculi, idque tradidisse Apollodorum ἐν τῷ περὶ ἐτυμολογιῶν, vt diserte legas pagina proxima 483.

Δογμάτων συναγωγή. Laert. Chrysippo VII. 181. est Apollodori Ephilli, Stoici, de quo dixi cap. 10. huius libri, [tom. III. pag. 539.] et quem *Laertius* in Zenone VII. 39. diserte laudat ἐν τῷ πρώτῳ τῶν εἰς τὰ δόγματα εἰσαγωγῶν.

Περὶ Ἐπιχάρμε sextum librum citat Suidas in Καρδιώττειν. Epicharmum Κωμῳδιογράφον in tomos siue volumina decem digessit Apollodorus, Atheniensis, teste Porphyrio in Plotini vita [cap. 24. vid. *Heyne* pag. 1142 sq.]

Ἐτυμολογίαι. *Varro* lib. IV et V. de lingua lat. Harpocrat. Etymol. M. schol. Apollonii III. 281. et librum *secundum Athen.* II. pag. 63. D. [Multo plura congessit *Heyne* pag. 1144 — 1162.]

Ἠθική, quam laudat Laertius in Zenone, Apollodori Ephilli fuit.

Περὶ θεῶν opus de diis in XXIV. libros distributum, teste *Photio:* quo tempus ἄδηλον illustrauerat Apollodorus, vt in bibliotheca, quae exstat, tempus μυθικὸν, et in chronicis tempus ἱστορικόν. Vide *Galei* diss. de scriptoribus mytholog. cap. 4. [cuius tamen opinionem reiecit et rem melius explicuit *Heyne* pag. 1040 sqq. et *Sopatri*, qui Constantini M. temporibus vixit, locum adfert et sub examen vocat. *Harl.*] *Sopatri* eclogas περὶ τῶν παρ᾽ Ἕλλησι μυθολογεμένων θεῶν, ex Apollodoro concinnatas, memorat Photius cod. CLXI. Librum *primum* Apollodori περὶ θεῶν citat *Steph.* in Δωδώνη. *Secundum Stobaeus* eclog. phys. et *Erotianus* siue Herodianus in Χάριτες. *Sextum Harpocrat.* in Ἀποπομπάς. *Nonum* Steph. in Ἄρειος πάγος. *Quartum decimum* Macrob. I. 17. Sat. *Decimum sextum Steph.* in Ἀρκάς. *Decimum septimum* schol. *Sophoclis* Oedip. Col. v. 481. *Vicesimum* Porphyrius fragmento de Styge apud *Stob.* eclog. I. [vid. *Heyne* pag. 1074 sq. qui locum explicat.] Quamplurimis aliis idem opus laudatum sine librorum discrimine, vt idem praestantissimus Galeus adnotauit, [pluribusque ostendit exemplis Heyne, qui p. 1039 — 1072. loca, ex opere de diis seruata, persequitur.] Saepius illud respicit Tzetzes ad Lycophronem, quando Apollodorum, historicum, Atheniensem, citat.

Περὶ θηρίων. *Athen.* XV. pag. 681. D. [*Aelian.* H. A. VIII. 7. schol. ad Nicandr. aliquoties. Sed Heyne pag. 1170. dubitat, an ille liber ad nostrum Apollodorum recte possit referri. *Harl.*]

Apollodorum ἐν τῷ περὶ κρατῆρος ῥησειδίῳ de vocabulo crateris citat *Athenaeus* XI. pag. 501. videtur respicere idem scriptum XI. pag. 479. a. et 497. f. [et alibi. vid. *Heyne* pag. 1166 sqq. qui putat, non singularem librum, sed caput operis etymologici fuisse. *Harl.*]

Περὶ νεῶν καταλόγε vel περὶ νεῶν vel simpliciter περὶ καταλόγε, libri XII. de nauium catalogo apud Homerum, opus [?] luculentum. *Porphyrius* apud *Eustathium* ad Iliad. β΄. pag. 199. καὶ Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος ἐπραγματεύσατο τὰ περὶ τε καταλόγε

ἄριςα ἐν δώδεκα βιβλίοις. Laudat et respicit passim praeter eumdem, sed cuius tempore iam periisse videtur, Eustathium, et auctorem schol. minorum in Homer. *Strabo*, vt VI. pag. 254. IX. pag. 405. 416. X. pag. 453. 457. 460. XIV. pag. 677. 678. 680. Reprehendit et quandoque vt VII. pag. 298. XII. pag. 553 sq. XIV. pag. 677 sq. [Plura Strabonis loca profert, interdum corrigit explicatque *Heyne*, qui a pag. 1099 — 1125. fragmenta illius operis colligit.] Librum primum citant scholia minora ad Iliad. β'. 503. Steph. in Ἄργυρα, et Πλαταιαί, secundum Strabo I. pag. 21. VII. pag. 298. scholia minora ad Iliad. ά. 42. *Tzetzes* Chil. VII. v. 761. quintum *Athenaeus* III. pag. 82. septimum *Steph.* in Κορώνη. Laudatur etiam hoc opus a schol. *Apollonii* III. 1089. et Steph. in Τένεδος. [Conf. *Villoison* prolegg. ad Apollonii lexic. Homer. pag. 24.]

Περὶ νομοθετῶν librum secundum citat *Laert.* in Solone lib. I. sect. 58.

Apollodorus ἐν τοῖς Ὁμήρε. *Schol.* Nicandri pag. 80. Videtur respicere libros in nauium catalogum, de quibus iam dixi. *

Περὶ μύρων καὶ ςεφάνων. *Athen.* XV. pag. 675. Forte Apollodori, medici. [vid. Heyne pag. 1173.]

Παρθικά. Athen. XV. pag. 682. sunt Apollodori Artemitae, de quo infra.

Περὶ Σώφρονος de Sophrone siue commentariorum in Sophronis mimos, [et quidem εἰς τὲς ἀνδρείες μίμες et εἰς τὲς γυναικέες μίμες Sophronis] libri, *Athen.* III. pag. 89. VII. pag. 281. Etymol. M. in Ἀλφηςής, Ἀσαλής etc. Librum *tertium* citat *Athen.* VII. pag. 281. *quartum* schol. Aristophanis ad Vesp. v. 483. Confer *Casaubonum* ad Athenaeum VII. 6. Vetus scholion graec. in Nazianzeno apud B. de Montfaucon in diar. ital. pag. 214. [*Heyne* pag. 1138. *Villoison.* prolegom. ad Homeri Iliad. pag. 29.]

Περὶ φιλοσόφων αἱρέσεων. *Laert.* in Solone lib. I. sect. 60. nisi sit Apollodori Ephilli, Stoici.

Τραγιάμβων primum auctorem fuisse Apollodorum, scripsit Suidas in Ἀπολλόδ. et Τραγήματα, [et Eudocia pag. 63.] forte, quod primus iambis [hh]) scripsisset res serias, historiam scilicet et geographiam. Confer *Galei* diss. de scriptoribus mytholog. pag. 47 sq. [Is vero tragiiambos cum comicis iambis idem fuisse putat.]

Φυσική, siue φυσικὴ κατ' ἀρχαίαν. *Laertio* in Zenone laudata, auctorem potius habuit Apollodorum Ephillum, Stoicum.

Χρονικά, siue χρονικὴ σύνταξις a Troia capta ad sua vsque tempora, versibus iambicis, opus, historiam annorum 1040. [ii]) complexum, atque Attalo, Philadelpho [kk]), Pergami regi, dedicatum,

hh) Sed tragici iambi a comico metro, (vid. notam antecedentem,) diuersi videntur: nec nostrum Apollodorum forsan alium inuentorem esse tragi iambi, et Suidae locum negligenter exscriptum, sit credibile. vid. Heyne p. 1075 sq. *Harl.* — *Cercidae* μιλιαμβοι. *Laert.* VI. 76.

ii) A Troia capta ad Olympiadem primam annos 408. intercessisse, Apollodorus docuerat. Incidit igitur ex eius calculo Troiae excidium in annum ante C. N. 1184. subductis inde annis 1040. supra memoratis, chronica patet substitisse in Olymp. CLIX. 1. A. C. 144. V. C. 610. Ptolemaei Euergetae II. anno altero, et anno XVI. Attali, Philadelphi, adnotante *Heynio* pag. 1074. qui a pag. 1072 — 1099. fragmenta aut memoriam illorum congessit partimque illustrauit. Sed vide notam supra ad §. I. et Scymnus ann. 3. Olymp. CLXII.

dedicatum, teste Scymno, Chio, [in periegesi v. 16—49.] Vide *Galei* diss. de scriptoribus mytholog. cap. 6. *Menagium* ad Laert. lib. I. sect. 37. et II. 2. Librum *primum, secundum, tertium*, et *quartum* Chronicorum laudat Stephanus Byz. *tertium* etiam *Laertius* IV. 23. 28. *octauum* huius, vt videtur, operis *Syncellus* pag. 185. Citantur etiam [P] Apollodori Chronica a Diodoro Sic. Strabone, Luciano in longaeuis, Gellio XVII. 4. et aliis quam plurimis. Confer *Ionsium* pag. 194. Praecipue diligenter eo in aetate philosophorum adsignanda vsus est Laertius. [Apollodorus enim non solum epochas illustriores, sed etiam virorum clarorum aetates passim designauerat in isto opere, cuius iactura deploranda est.]

VII. *Apollodori plures* [n]).

Apollodorus, Adramyttenus. Strab. XI. pag. 525. sed legendum videtur Artemites. Ita quoque fortassis pag. 516.

Apollodorus, architectus, de quo supra cap. 24. huius libri §. 2. Vide et notas elegantissimi *Hemsterhusii* ad Pollucis X. cap. 51.

Apollodorus, Artemites, siue vt Stephano Byzant. audit, Ἀρτεμιτηνὸς, Parthica scripsit, memorata *Straboni* II. pag. 118. XI. pag. 509. et initio libri XV. *Athenaeo* XV. 682. vbi librum *quartum*. [vid. *Heyne* pag. 1177.]

Apollodorus, Aspendius, philologus, in veteri Inscriptione Ephesina apud praestantiss. Sponium: ἡ βουλὴ ἐτίμησεν Πόπλιον Αἴλιον Φλαβιανὸν Ἀπολλόδωρον Ἀσπένδιον φιλόλογον. Τὸ δὲ μνημεῖον κατεσκεύασεν Πόπλιος Αἴλιος Φλαβιανὸς Ζώιλος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ.

Apollodorus, Atheniensis, pater Archelai, qui Socratis magister fuit. *Laert.* II. 16. *Iustinus Mart.* Alius, pro quo Isaei oratio, ὑπὲρ τοῦ Ἀπολλοδώρου κλήρου.

Apollodorus, Atheniensis, comicus, de quo supra lib. II. cap. 22.

Apollodorus, Atheniensis, pictor, infra in Σκιαγράφος.

Apollodorus, Carystius, comicus, de quo supra lib. II. cap. 22.

Apollodorus Κασσανδρεὺς, *Cassandriae* tyrannus, in Thracia ab Antigono, Macedoniae rege, oppressus; de quo vid. *Heinsius* ad Ouid. II. ex Ponto v. 43.

Apollodorus, Citieus, (al. *Stilleus*) ac *Tarentinus* laudantur a *Plinio* XX. 4. Forte alter horum, Galeno laudatus scripsit, περὶ θηρίων *de bestiis venenatis*, schol. *Nicandri* p. 50. b. et *Plin.* Indice lib. XI. Περὶ μύρων καὶ στεφάνων, *Athen.* XV. pag. 675. *Plin. de odoribus* indice lib. XII et XIII. Περὶ βοτανῶν. schol. Nicandri pag. 47. b. *Apollodorus, medicus, in volumine, quo suasit Ptolemaeo, regi, quae vina biberet. Plin.* XIV. 7. [conf. *Heyne* l. c. pag. 1171 et pag. 1173.]

CLXII. laudat Apollodori chronographiam. vid. Fabric. Biblioth. Graec. vol. III. pag. 35. vet. edit. *Harl.*

kk) De hoc Philadelphi cognomine vide *Edm. Chishull* antiquitt. asiaticas pag. 148 sq.

ll) Conf. *Ionsius* II. 17. pag. 204. *Heumann.*

Apollodorus, *Corcyreus*, *Clem. Alex.* V. Strom. pag. 570.

Apollodorus, *Cumanus*, grammaticus primus et criticus dictus *Clem. Alex.* I. Strom. pag. 309. Amphictyonibus honorem tribuentibus. Plin. VII. 37. Hist. [vid. *Heyne* p. 1176.]

Apollodorus, *Cyrenaeus*, grammaticus, schol. *Eurip.* Oreste v. 1485. Etymol. M. in Βωμολόχοι. *Athenaeus* XI. pag. 487. Suid. in Ἀντικρυς, Βωμολόχος, Νάνιον et Βδελύσσω. De poculis scripsisse innuit *Athen.* XI. pag. 573. Etiam de diis aliqua composuit, si credimus Natali Comiti III. 16. 17. 18. et IX. 5. nisi Cyrenaeum cum Atheniensi, grammatico, confudit. [P] [conf. *Heyne* pag. 1174 sqq. et pag. 1167. num hic, an Atheniensis de poculis scripserit.]

Apollodorus, *Cyzicenus*, *Laert.* in Democrito IX. 38. male *Apollodotus* legitur apud *Clementem* II. Strom. pag. 417.

Apollodorus, Damascenus, architectus. Procop. lib. IV. de aedificiis Iustiniani.

Apollodorus, *Democriti* adsectator, qui magica scripsit. Plin. XXIV. 17.

Apollodorus ὁ Δωριεύς. schol. Theocriti Idyll. I. v. 52.

Apollodorus Ephillus, Stoicus, cuius est ἠθικὴ laudata *Laertio* in Zenone et φυσικὴ (κατὰ τὴν ἀρχαίαν) quam citat idem Laertius et Stobaeus pag. 20. eclog. Vide, quae notavi supra cap. 10. huius libri, [vol. III. pag. 539.] et Suidam in Θέων. Idem forte est *Apollodorus*, quem cum Chrysippo iungit *Tertull.* cap. 15. de anima.

Apollodorus, *Epicureus* [mm]), ἐν πρώτῳ περὶ τῦ Ἐπικέρȣ βίȣ. *Laert.* X. 2. Mentio eiusdem sect. 10. et forte 25. vbi κηποτύραννος vocatur, quasi regnum quoddam tenens in horto siue schola Epicuri, et quadringentorum amplius voluminum auctor, ac praeceptor Zenonis, Sidonii. [conf. supra in vol. III. pag. 600.]

Apollodorus, *Erythraeus*. *Lactant.* lib. I. cap. 6. ex Varrone, et de ira dei cap. 22. *Photius* quaest. 160. ad Amphilochum.

Apollodorus, *Gelous*, comicus, de quo supra lib. II. cap. 22.

Apollodorus ὁ γράψας τὰς ὕμνȣς. Erotian. in Τέρθρον. [Alias ignotus.]

Apollodorus, *Lemnius*, περὶ γεωργίας. *Aristot.* Politic. lib. I. cap. 7. *Varro* de re rust. *Plinius* indice libri XIV. XVII. XVIII.

Apollodorus, *Logisticus*. *Laert.* Solone I. 25. et Pythagora VIII. 12. Ἀριθμητικὸς *Athenaeo* X. pag. 458. Male *Apollodotus* apud Plutarchum de non suau. viu. secundum Epicur. pag. 1094.

Apollodorus, *mechanicus*, et architectus, de quo dixi cap. 24. huius libri §. 2.

Apollodorus ὁ Μεγαρίτης, *Megarensis*, citatur a Stobaeo, vt notauit Scipio, Tettus, et, qui ex eo pleraque retulit, Simlerus in biblioth.

Apollodorus, *Nicaenus*. Stephanus in Νίκαια. Male Καίκαια in Meursii biblioth. graeca pag. 1232.

Apollodorus,

mm) Hunc confundit cum Apollodoro, Atheniensi, *Bosius* ad Cic. Attic. XII. 23. *Harl.*

Apollodorus, *Parius*, Apollonii F. de quo inscriptio graeca apud *Sponium* pag. 336. miscell. et emendatius apud *Bernardum de Montfaucon* in diario italico pag. 38.

[*Apollodorus*, *Pasionis* F. Hunc, qui multas dixit caussas orationibus, quas Demosthenes scripserat, habitis, *Heynius* V. C. pag. 1178. apud *Athenaeum* XIII. pag. 573. B. intelligit. *Harl.*]

Apollodorus, *Pergamenus*, rhetor, qui Augustum imp. Apolloniae instituit, auctor sectae Apollodoreae. *Strabo* XIII. p. 625. qui et eius *τέχνας* memorat. Citatur saepiuscule a Quinctiliano, etiam in dialogo de oratoribus. Vide et *Sueton.* Augusto cap. 89. Meminit et Plinius, (nisi Apollonii nomen reponendum, indice lib. XV.) Eusebius Chron. et Lucian. Macrobiis, qui 82. annos vixisse testatur.

Apollodorus, *Peripateticus*, forte, ad quem epistola a Lynceo Samio Theophrasti discipulo scripta laudatur ab *Athen.* IX. 14.

Apollodorus, *Phalereus*, Socratis amantissimus, aliis omnibus asper, ideo *μανικὸς* dictus. Plato Symposio, Plutarch. Catone minore. In epistolis Socraticis Allatianis pag. 46. vocatur *μαλακὸς*, forte, quod Socrati [?] morituro tulit tunicam ex pretiosa lana pulchreque textam et simile pallium, rogauitque, vt sic ornatus demum cicutam biberet. *Aelian.* I. var. Hist. cap. 16.

Apollodorus, *rhetor*. Vide supra, *Pergamenus*. — Alius *Apollodorus*, rhetor, iunior, quem *S. Nilus* lib. I. epist. 75. reprehendit, quod, quam Christo nomen dedisset, ad idola reuertisset.

Apollodorus *σκιαγράφος* circa Olymp. XCIII. *Plin.* XXXV. 9. *Eustath.* ad Iliad. *κ'*. *Franciscus Iunius* catalogo pictorum pag. 24.

Apollodorus, *Scilleus*. Supra in Citieo.

Apollodorus, *Socraticus*, vide paullo ante, *Phalereus*.

Apollodorus, *statuarius*. *Plin.* XXXIV. 8.

Apollodorus *Syllus*. Cic. I. de natura deor. [cap. 34. vbi vide Dauis. est supra inter Stoicos de Apollodoro, Ephillo, vol. III. pag. 539.] Nisi potius distincte legendum *Apollodorus*, *Syllus*.

Apollodorus, *Tarentinus*. Supra in *Citieus*.

Apollodorus, *Tarsensis*, tragicus, de quo supra lib. II. cap. 19. [Alius *Tarsensis*, grammaticus. vide Heyne pag. 1174.]

Apollodorus, *Telmissensis*, *ἀνὴρ ἐλλόγιμος*, de somniis scripsisse videtur. Laudatur *Artemidoro* lib. I. cap. 82.

Apollodorus, *Tyrannus*, memoratur Platoni, Aeliano, Plutarcho, Valerio Maximo, Senecae II. 4. de ira et VII. 19. de beneficiis, et, qui sepulcrum eius memorat, Pausaniae in Atticis. Euphorionis Chalcidens. poema, cui titulus Ἀπολλόδωρος, teste Parthenio, schol. Apollon. et Lycophron.

Non raro etiam *Apollodori* nomen pro *Apollonio* positum obseruarunt viri docti, vt apud Stephanum, vbi Apollodori *Carica* citantur, vel vbi *Pontica*, vt in scholiis ad Apollon. Rhodium. [II. 159. conf. *Heyne* p. 1177 sq] Etiam *Apollodorum*, Ephesium, ingerunt nonnulli pro *Artemidoro*.

Fuit et *Apollas*, aduersus quem scripsit Chrysippus, teste *Laertio*, VII. 193. 197. nescio, an is, qui Apollodorus dicitur apud *Ciceronem* I. de natura deor. cap. 24. *Zeno quidem non eos solum, qui tum erant, Apollodorum, Syllum, ceteros figebat maledictis* etc. Ita enim rectius videtur locus iste legi in melioribus edit. quam, vt alii coniungunt, velut vnius hominis nomen, *Apollodorus Syllus*. At *Apollas* ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων, laudatus *Athenaeo* IX. pag. 369. idem videtur viris doctis, qui Marciano Heracleotae pag. 63. est Ἀπελλᾶς ὁ κυρηναῖος, et cuius Δελφικὰ citat *Clemens* protreptico pag. 31. Fuit et *Apellas*, scepticus, apud *Laert.* Timone IX. p. 597. vbi citatur eius liber, cui ab alio sceptico huius nominis titulum fecerat Agrippam. Etiam apud Sextum Empiricum mentionem huius *Apellae* nn) fieri, notauit Meursius, qui locus me fugit. Alios *Apellas* refert *Menagius* ad Laertii Chrysippum pag. 342. et *Grotius* ad Rom. XVI. 10.

Non omittendus et *Apollos* in sacro Actorum Apostolicorum libro XVIII. 24. et 1 Cor. I. 12. III. 4. etc. et Tit. III. 13. atque in *Clementis Romani* epistola cap. 47. memoratus, quia Ἀπολλὼς per contractionem [?] pro Apollodoro dictum esse notauit *Salmasius* epist. ad Menagium de Herode infanticida pag. 65. Ἀπολλὼς ὁ Ἀλεξανδρεὺς λόγιος, ὁ ποτιστὴς τῶν Χριστοῦ μαθητῶν *inter discipulos Christi rigator*, ita enim reddenda mihi videntur verba S. Nili II. 49. epist. *vir Alexandrinus ex Iudaeis valde eloquens et perfectus in lege, episcopus Corinthiacorum*. S. Hieron. in Tit. III. 13. De eo consulendi *Io. Prideauxius* Opp. latin. pag. 463 sq. et *Vitringa* III. 21. var. obs.

Apollodorus ἐν ῥυτίνῳ citatur a *Plutarcho* quaest. graec. pag. 301. nec dubitarunt aliqui, ῥύτινον Apollodori, comici, dramatibus adscribere. Sed locum consideranti patebit, historicum opus respici, Apollodori forte Tarentini, et fortasse pro ἐν ῥυτίνῳ legendum est Ταραντῖνος, licet de Tarentinorum duce Dinone alius quoque Apollodorus tradere hoc potuerit, quod commemorat iam dicto loco Plutarchus, eum praecone suffragia plura contra sententiam lata iactante, praetulisse pauciora, ἀλλ' αὗται, inquit, βελτίους, *at haec meliora sunt*.

Praetereo alios *Apollodoros*, vt *Tyrannum Cassandrensem*, de quo *Aelianus* XIV. 41. XV, 15. Var. Excerpta Peiresc. pag. 265. *Plutarch.* de sera numinis vindicta pag. 555. 556. *Polyaenus*, *Muret.* XVII. 17. var. lect. etc. *Cyzicenum, ducem Atheniensium. Aelian.* XIV. 5. Var. Apollodorum, *Amphipolitanum*, praefectum Babylonis, *Diodor. Sic.* XVII. pag. 538. *Curt.* V. 9. *Arrian.* VII. pag. 161 sq. *Apollodorum, Siculum, Plutarch.* Caesare pag. 731. *Apollodorum* sub Honorio et Arcadio impp. Comitem et Procos. Africae, ad quem aliquot Symmachi epistolae exstant. Conf. *Iac. Godofredus* in prosopographia cod. Theodosiani pag. 350 sq. tom. VI.

nn) Non huius, sed Apellis pictoris facit mentionem *Sextus Empir.* I. Pyrrhon. sect. 28. [conf. Fabric. not. ad Sextum Empir. pag. 41.]

tom. VI. Fuerunt et *Apollodori* inter Archontes Athenis Olymp. LXXXVII. 3. CVII. 3. CXIV. 4. CXV. 2.

VIII. Apollodoro subiiciam **ANTIGONVM**, illo licet antiquiorem, vtpote qui sub Ptolemaeo Philadelpho scripsit oo). Huius vnicus libellus ad nos peruenit ἱςοριῶν παραδόξων συναγωγὴ, *historiarum mirabilium collectio*, qua mirandae pp) et singulares obseruationes de animalibus et aliis rebus naturalibus breuiter referuntur, excerptae ex auctore libri de admirandis auditionibus, qui inter Aristotelis scripta qq) legitur (a cap. XXXII — CXXVII.) tum e *Callimachi* rr) ἐκλογῇ τῶν [?] παραδόξων (a cap. CXLIV — CLXXXIX. siue ad finem libri) et aliis quibusdam scriptoribus, quorum catalogum e Meursii editione subiunxi, [et ego ex Beckmanni edit. aliquantulum auxi:]

Aeschylus τοξότισι cap. 127.
Alcman 27.
Amelesagoras, Atheniensis, Ἀτθίδι 12.
Amometi ἀνάπλους ἐκ Μέμφεως εἰς τὴν καλουμένην ἴσιδος κρήνην 164.
Archelaus, Aegyptius, περὶ παραδόξων. 23.
Περὶ θαυμασίων 96.
Aristoteles 18. 23. 24. 26. 31. 32. 43. 52. 66. 97. 127. 159 – 185.
Περὶ ζώων 66.
Callimachus 177. Aegyptius 51. Callimachi, Cyrenaei, ἐκλογὴ παραδόξων 144.
Ctesias 16. 128. 160. 165. 181. 182.
Eudoxus 135. 144. 153. 162. 169. 177. 178.
Hellanicus, Lesbius 139.
Heraclides 167.
Herodorus 48.
Herodotus 25.
Hesiodus, nomine quidem non addito, 25.
Hippon (Hippys), Rheginus, 133.
Homerus 28.
Lycus 66. 148. 170. 175. 185. 188. Rheginus 154.
Megasthenes Ἰνδικοῖς 147.
Myrsilus λεσβιακοῖς 5. 17. 129.
Nicagoras 173.

Phanias

oo) *H. Dodwell.* diss. de aetate peripli Hannonis §. 21. pag. 33. *Voss.* Hist. gr. lib. I. cap. 12. pag. 78 sq. *Fabric.* — *Saxius* in Onomast. lit I. pag. 103. aetatem illius confert ad A. M. 3733. Olymp. CXXVII. 1. ante C. N. 270. a. V. C. 482. aut paullo post: *Hamberger* in zuverläſſigen Nachrichten etc. tom. I. pag. 325. ad A. M. 3700. ante C. N. 284. *Harl.*

pp) Alios mirabilium et paradoxarum narrationum scriptores retuli lib. I. cap. XXII. §. IV.

qq) Vide, quae supra cap. V. §. XXI. p. 245. *Fabric.* — cl. *Schneider* Periculo critico in Anthologiam Constantini Cephalae, (Lipsiae 1772. 8.) subiecit cap. V. pag. 132 — 147. emendationes in Aristotelem et Antigonum Carystium; in quo vt permulta loca, a Meursio non curata, ex ipsis Aristotelis libris felicitate ingenii sui restituit; ita ex Antigono Aristotelis loca emendauit. Statim vero ab initio capitis, „ego vidi, ait, mirabundus, nullum fere caput esse in Antigono ex Aristotele sumtum, quod non corruptelae aliquam maculam ignoratione librariorum conceperit. Duo in vnum capita confusa; verba omissa, sine quibus sensus laborat. — — Fatendum tamen est, saepe Antigonum eximiam opem corruptis philosophi locis emendandis praestare; qua in re tamen cautione esse vtendum magna facile video, quia Antigonus interdum verba aliquot de suo addit, resque ab Aristotele traditas saepe aliis verbis eloquitur. — — Mira fuit interdum Antigoni socordia, qua philosophum exscripsit, ea, quae vel caput rei faciunt, vel sine quibus reliqua vix intelligi possunt, omittentis.“ *Harl.*

rr) Obseruatum hoc post Stanleium clarissimo Bentleio, qui multa Antigoni loca egregie illustrat atque emendat in fragmentis *Callimachi* pag. 328 sq. *Fabric.* — f. tom. I. edit. Ernesti, 1761. 8. pag. 414 — 455, coll. Schneidero l. c. p. 136. qui tamen de loco quodam culpat Bentleium. *Harl.*

Primus Antigonum graece et latine cum versione sua edidit *Guil. Xylander*, descriptum e bibl. Palatinae [ss]) *vetustissimis membranis, rarissimo mihique alias numquam viso litterarum genere conscriptis*, quae eius sunt verba in praef. ad Albertum a Stetten. Prodiit Xylandri editio vna cum M. Antonini libris *εἰς ἑαυτὸν* et Apollonii, Dyscoli, *Θαυμασίοις*, ac Phlegonte Tralliano, graece, et seorsim latina Xylandri horum librorum versione, per Thom. Guarinum, Basil. 1568. 8. [adnotatt. ad Antigonum leguntur pag. 320—322.] — *Ioannes* deinde *Meursius* Antigonum seorsim edidit cum interpretatione Xylandri, addiditque eruditas notas Lugd. Bat. 1619. 4. [tt]) exemplis quibusdam huius editionis annum 1622. praeferentibus. Nam Londinensem Hendreichio memoratam chimaericam esse existimo, [P] neque vidi alteram Xylandri Argentoratensem, quam idem commemorat anni 1590. 8. *Fabric.* Conf. *Clement* bibl. curieuse etc. I. pag. 369 sq. — Nouissima, plenissima optimaque est editio:

Ἀντιγόνου — *Antigoni Carystii* historiarum mirabilium collectanea, explicata a *Ioanne Beckmann*, Prof. Gotting. Additis annotationibus G. Xylandri, I. Meursii, R. Bentleii, I. G. Schneideri, I. N. Niclas aliorumque cum interpretatione G. Xylandri. Subiectis sub finem annotationibus ad Aristotelis auscultationes mirabiles. Lipsiae 1791. 4.

Praemissa sunt excerpta ex praefatione *Xylandri*, praefat. *Meursii*, excerpta ex *Schneideri* periculo critico in antholog. (ex quo libro, quae ad Antigonum adnotata sunt, excerpsit;) et ex *Dodwelli* diss. de peripli Hannonis aetate. Notae criticae separatae sunt ab exegeticis, quae multa historiae naturalis capita egregie explicant. Censor in ephemerid. litter. Gotting. nr. 89. pag. 977. a. 1791. quaedam adnotat et corrigit. — *Salmasius*, qui Solinum multa debere Antigono, perperam, credo, arbitratus est, in Exercitatt. Plinianis passim, e. g. pag. 107. b. D. pag. 157. b. A. pag. 173. 179. et alibi varia Antigoni loca tentauit aut exposuit. *Harl.*

Praeter hanc ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγὴν Phlegonti cap. 28. mirabil. et Stephano Byz. laudatam in [uu]) Γύαρος, scripserat *Antigonus*, Carystius, etiam alia, vt:

Bios

ss) Conf. *Sylburg.* in catalogo MSStorum in bibl. Palatina in Monumentis pietatis et litterariis virorum — illustrium, Francof. ad Moen. 1701. 4. pag. 124. cod. CCCLXXXIX. qui praeter alios continet *Parthenii* de amatoriis affectionibus, historiolas XXXVI. *Antonini Liberalis* metamorphos. fabb. 41. *Apollonii* historias mirabiles, *Antigoni* historiarum incredibilium collectionem etc. De editionibus conf. *Beckmann.* praef. p. IV sqq. *Harl.*

tt) Apud Isaac. Elzevir. Meursius permulta loca egregie sanauit, et, collato Aristotele, restituit. Illa editio repetita est in *Operibus Meursii*, a Io. Lamio collectis vol. VII. pag. 3—72. *Harl.*

uu) Xylander in Stephano suo Byz. adnotauit, Antigonum, Carystium, hunc ipsum esse, cuius θαυμάσια nuper in lucem emiserit. Non primum itaque hoc a Meursio obseruatum fuit.

Βίος siue vitas philosophorum, Laertio et Athenaeo, *Eusebio* XIV. 18. praep. et Hieron. de script. eccl. celebratas, de quo opere videndus *Ionsius* II. 4. 1. Respicit et Suidas in Ὠτοθλαδίας.

Περὶ ζώων *Hesych.* in Ἴλιοι.

Περὶ λέξεως *Athen.* III. pag. 88. VII. pag. 297. 303.

Poema heroicum, cuius titulus Ἀντίπατρος. *Athen.* III. pag. 82. qui duos inde versus adducit.

Videntur etiam huic *Antigono* tribuendae ἀλλοιώσεις siue metamorphoseon liber, quem laudat *Antoninus* Liberalis cap. 23. At ἱστορικὰ ὑπομνήματα, quae ex *Athenaei* XIII. p. 610. inter scripta huius Antigoni doctissimus Vossius refert, Carystio Pergameno tribuenda sunt ex plurimis aliis Athenaei locis, non Antigono, qui a patria Carysto, Euboeae ciuitate, Carystius dicitur. Alii fuerunt 1) *Antigonus*, *Alexandrinus*, grammaticus, citatus ab Erotiano in prooemio et in Περιηγεῖ. Hic forte respicitur a scholiaste Nicandri, vbi citat Antigonum. 2) *Antigonus*, *Cumanus*, qui de re rustica scripsit, laudatus Varroni, Plinio, Columellae. 3) *Antigonus*, pictor, qui de pictura scripsit, teste *Plinio* XXXV. 10. περὶ πινάκων, *de tabulis pictorum*. *Laert.* Chrysippo VII. sect. 188. Diuersus, vt videtur, 4) *Antigonus*, qui de toreutice scripsit, teste rursus *Plinio* in indice libri XXXIV. Hunc, inter statuarios commemoratum, de arte sua scripsisse ait XXXIV. 8. Videtur etiam fuisse 5) *Antigonus* quidam, mathematicus, vt ex auctore scholiorum graecorum in tetrabiblon Ptolemaei pag. 201. Meursius colligit, idem, vt suspicor, qui inter Arati interpretes recensetur. 6) *Antigonus*, rex Macedoniae, cuius epistolam ad Zenonem, Citieum, refert *Laertius* VII. 7. Eruditionem huius Antigoni *Diocles* in epistola προφυλακτικῇ apud Paulum Aeginetam lib. I. cap. vlt. praedicat his verbis: ἐπειδή σοι συμβαίνει μουσικωτάτῳ πάντων βασιλέων γεγονέναι, καὶ πλεῖστον χρόνον βεβιωκέναι, φιλοσοφίας τε πάσης ἔμπειρον ὄντα τυγχάνειν, καὶ τοῖς μαθηματικοῖς πρωταγωνιστήν, ὑπολαμβάνων βασιλικὴν καὶ οἰκείαν εἶναι τὴν φιλοσοφίαν τὴν περὶ τῶν ὑγιεινῶν ἀκοήν τε [?] καὶ θεωρίαν, γέγραφά σοι etc. Fueritne is auctor περιηγήσεως Μακεδονικῆς, laudatae a Stephano in Ἀβαντίς, dubito. Alius certe 7) *Antigonus*, Italicae historiae scriptor, quem laudat Festus in, Romam, et Dionysius Hal. I. antiq. pag. 5. At Plutarchus in Romulo pag. 28. Antigoni, regis, dictum refert, non, vt Vossio visum, Antigoni, scriptoris, Italicam historiam respicit. 8) *Antigonus*, medicus insignis castrensis, cuius pastillum ad capitis dolorem refert *Galenus* II. de medic. secundum locos cap. 2. Meminit eiusdem Marcellus Empiricus et collyrium eius commendat cap. 8. [conf. Fabric. B. Gr. vol. III. in elencho medicor. pag. 63 sq.]

IX. Cum Apollodoro Galeus edidit PARTHENII [vv]), Nicaeni, *volumen, quod de amantibus composuit*, vti *Probus* ad Eclog. 9. Virgilii vocat, ad cap. 15. huius libri respiciens: siue narrationes, soluto sermone scriptas, de iis, quae amantibus acciderunt: Παρθενίου Νικαέως περὶ ἐρωτικῶν παθημάτων ad *Cornelium Gallum* [ww]) qui sub Augusto imp. floruit et suauitate

tate

vv) Vide *Bayle* diction. supplem. voc. *Parthenius*. *Harl.*

ww) De hoc *Gallo* videndus vir, doctrina et ingenio praestans, *Iustus Fontanini* libro de scriptoribus Foroiuliensibus. *Fabric.* — *Iusti Fontanini* histor. litterar. Aquileiensis libr. Romae 1742.

tate carminum excelluit; ad quae componenda perquam opportunam huiuscemodi narrationum lectionem ipsi commendat. Τὰ πλεῖστα αὐτῷ τε παρέξῃ εἰς ἔπη καὶ ἐλεγείας ἀνάγειν τὰ μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἁρμόδια etc. Μεταμορφώσεις eius memorat Suidas in Νέστωρ, quem et ipsum ait librum eo titulo scripsisse. Scriptores [xx]) e quibus narrationes suas collegit *Parthenius*, hi sunt:

Alexander, Aetolus, ex cuius carmine elegiaco, cui titulum fecerat Apollinem, profert versus quatuor et triginta cap. 14.

Andrisci Ναξιακά cap. 9.

Apollonii, Rhodii, Ἀργοναυτικῶν α΄. cap. 28. Καῦνος cap. 1. siue Καύνου κτίσις, cap. 11. Poema epicum, cuius decem versiculos Parthenius conseruauit, emendauit *If. Vossius* ad Melae lib. I. cap. 1. 16.

Aristocritus cap. 11.

Aristodemus ὁ Νυσαεὺς ἐν α΄. ἱστοριῶν cap. 8.

Aristoteles cap. 14.

Asclepiades, Myrleanus, Βιθυνιακῶν α΄. cap. 35.

Cephalo, Gergithius, ἐν Τρωϊκοῖς cap. 4 et 34.

Dectades cap. 13.

Diodorus ἐπαίτης (Gesnero *medicus*, Vossio *circulator:* sed interpres [P] forte rectius legit *Elaites*,) ἐν ἐλεγείαις cap. 14. Galeus in notis ad Parthenium pro *Diodoro* mauult *Dionysiodorum*, Troezenium. Vossius lib. de poetis graecis, memoriae, vt videtur, lapsu pro Diodoro Dionysium posuit.

Euphorion Ἀπολλοδώρῳ cap. 28. Θρακὶ cap. 13 et 26.

Hegesippus Μιλησιακῶν α΄. cap. 16. Παλληνικοῖς cap. 6.

Hellanicus Τρωϊκῶν α΄. cap. 34.

Hermesianax cap. 22. Λέοντι (siue rectius Λεοντίῳ, vt apud Athenaeum et Antoninum Liberalem cap. 39.) cap. 5.

Ὁ τὴν Λέσβου κτίσιν ποιήσας, (Apollonius, forte Rhodius,) cap. 21. vbi ex illo poemate versus heroicos viginti et vnum adfert.

Licymnius, Chius, μελοποιός cap. 22.

Οἱ τὰ Μιλησιακά cap. 14. Vide supra in Hegesippo.

Moero,

1742. 4. pag. 1—62. Ego quoque de eo plura dedi in introductione in notitiam litteraturae romanae, tom. I. pag. 333 sqq. et in notitia breuiore litterat. rom. pag. 231 sq. Hinc *Saxius* in Onomast. lit. tom. I. pag. 182. adligat Parthenii aetatem A. M. 3975. Olymp. CLXXXVII. 3. ante C. N. 28. a. V. C. 724. Adde *Vossium* de histor. graec. II. cap. 1. pag. 129 sq. et de poetis graecis cap. VIII. pag. 70. *Harl.*

xx) *Le Beau* iunior, nominat et explicat auctores, e quibus Parthenius libros suos amatorios concinnauit in Histoire de l'Academie des Inscr. vol. 34. Paris. 1770. pag. 63 sqq. *Harl.*

Moero, Μοιρὼ, (poetria Byzantia,) ἐν ταῖς ἀραῖς cap. 27.

Neanthes ἐν β'. cap. 33.

Nicaenetus cap. 11. Λύρκῳ cap. 1.

Nicander cap. 34. ἐν τῷ περὶ ποιητῶν cap. 4.

Phanias, Eresius cap. 7.

Philetas ἑρμῇ cap. 2.

Phylarchus cap. 25 et 31. ἐν ιέ. (interpres *libro IV.*) cap. 15.

Simmias, Rhodius cap. 33.

Sophocles Εὐρυάλῳ cap. 3.

Theophrastus ἐν τῷ πρὸς τοὺς καιροὺς (interpres *libro IV.*) cap. 9. ἐν α'. τῶν πρὸς τοὺς καιροὺς cap. 18.

Timaeus Σικελικοῖς cap. 29.

Xanthus Λυδιακοῖς cap. 33.

Primus hunc scriptorem in lucem edidit cum versione sua *Ioannes Cornarius*, Zuiccaviensis, Basil. 1531. 8. apud Frobenium. — Cum eadem interpretatione prodiit iterum Basil. 1555. fol. inter scriptores de exemplis virtutum et vitiorum, quos infra in Aeliano recenseo, et ex officina Commelini graece et latine iunctus Achillis Tatii, et Longi Eroticis a. 1601. 8. [Habeo editionem: *Achillis Tatii* — lib. VIII. *Longi* sophistae — lib. IV. *Parthenii Nicaeensis* de amatoriis affectibus lib. I. *iterum* edita graece ac latine in bibliopolio Commeliano. MDCVI. (1606.) 8. Praefatio Iudae et Nicolai Bonnuitiorum ad Gruterum scripta est 1601. prid. Kal. April. Estne igitur intra quinquennium in offic. Commelin. bis excusa illa collectio; an tantum primi folii pagina et inscriptio mutata? *Harl.*] Vidi etiam latine cum Eustathii siue Eumathii amoribus excusum Lugduni Bat. 1618. 12. Gallice vertit *Iohannes Fornerius*, Montalbanensis, vna cum Plutarchi narrationibus amatoriis, Lugd. 1555. et Paris. apud Aegidium Robinotum 1556. 8. Denique cum Apollodoro et aliis gr. et lat. nitide recudi curauit *Tho. Galeus*, additis breuibus, sed eruditis notis, quibus interpretis etiam subinde errata quaedam emendauit Paris. 1675. 8. [P] pag. 341—402.

Eumdem esse Parthenium, qui has narrationes prosa scripsit et poetam huius nominis, docet auctor ipse, versus suos de Biblide et Cauno referens cap. 11. Tum *Plutarchus*, qui in parallelis minoribus pag. 308. quum de Leucone et Cyanippo narrationem e capite 10. repetiisset, subiungit: ὡς Παρθένιος ὁ ποιητής. Itaque non dubito, eum ipsum esse, cuius *Stephanus* in Νικαία meminit, *Lucianus* vero de scribenda hist. tom. I. pag. 637. iungit cum Euphorione et Callimacho: quemque Suidas [et *Eudocia* pag. 357.] tradit Heraclidis et Eudorae, siue ex Hermippo quodam iuniore, (Smyrnaeus enim ille, qui de vitis scripsit, Parthenio antiquior fuit,) Tethae filium Nicaeensem vel Myrleanum ἐλεγειοποιὸν καὶ μέτρων διαφόρων ποιητήν, captum a Cinna in bello Mithridatico, (anno V. C. saltem 670.) postea propter doctrinam liberum dimissum, vsque ad Caesaris Tiberii tempora vixisse. Tiberius

rius [yy]) imperare coepit A. V. C. 767. centum fere post Cinnam interfectum annis. Itaque Tiberii nomen vel a Suida, vel ab alio quodam praeter rem esse adiectum non dubito, quamquam Parthenio h. e. poematis ipsius delectatum Tiberium auctor est *Suetonius* cap. 70. *Fecit et graeca poemata, imitatus Euphorionem et Rhianum et Parthenium, quibus poetis admodum delectatus, scripta eorum et imagines publicis bibliothecis inter veteres et praecipuos auctores collocauit.* Virgilium Parthenio praeceptore vsum in graecis, et quaedam illius versibus suis expressisse, notant *Macrobius* V. 17. et *Gellius* IX. 9. et XIII. 26. sed et in codice bibl. Ambrosianae [zz]) Moreto Virgilii haec verba adscripta obseruauit Is. Vossius: *Parthenius Moretum scripsit in graeco, quem Virgilius imitatus est.* Scripta Parthenii haec commemorantur in veterum monumentis:

Ἀνθίππη. Steph. in Κρανίδες, Λάμπεια.

Ἀρήτης (coniugis) ἐγκώμιον. Libris III. Suidas [et Eudocia] in Παρθ.

Ἀρήτης ἐπικήδειον. Id. [Eudoc. post ἐπικηδ. addit τῆς γαμετῆς.]

Εἰς Ἀρχελαΐδα ἐπικήδειον. *Hephaestio* pag. 4. qui totum elegiacum fuisse testatur, solo extremo versu iambico adiuncto.

Εἰς Αὐξίθεμιν ἐπικήδειον. Steph. in Γαλήσιον.

Δῆλος Steph. in Βεληδόνιοι et Γεύννοι, et Ὤγενος vbi vide Holsten. et Salmas. [P] ad Solin. p. 842. ex quo loco videtur referendum hoc poema ad Parthenium, Phocensem. [vid. infra in catalogo *Dionysiorum*, voc. Dionysius, Alexandrinus.]

Ἐλεγεῖαι. Artemidor. IV. 64.

Ἐλεγεῖα εἰς Ἀφροδίτην. Steph. in Ἀκαμάντιον, Suid. [et Eudocia] Παρθ. Male ad *Chium Parthenium* referuntur in schol. graecis recentibus ad anthologiam epigrammatum graecor. II. 50. pag. 236.

Ἡρακλῆς Steph. in Ἴσσα et Οἰνώνη Etymol. M. in Αὐρόσχας et Ἐρίσχηλος.

Ἴφικλος Steph. in Ἀράφεια.

Κριναγόρας. Etymol. M. in Ἄρπυς.

Λευκάδιαι. Steph. in Ἰβηρίαι.

Μεταμορφώσεις. Suid. in Νέστωρ, (licet *Parthenio*, *Chio* [aaa]), tribuit in Παρθ.) *Eustath.* ad Dionys. vs. 420. ὡς Παρθένιος ὁ τὰς μεταμορφώσεις γράψαι λεγόμενος. Vide et ad Iliad. β'. pag. 248. edit. Basil. His vsum Ouidium, non dubitant Gyraldus et Vossius. [Add. *Mellmann* Comm. de auctor. narrat. de mut. form. p. 79 sqq. *Beck.*]

Moretum,

yy) Doctissimus Vossius existimat, verba Suidae accipi posse de tempore, quo Tiberius florere et rem gerere coepit, 29. antequam imperaret annis. Sed vsu veterum scriptorum constat, tempora imperatorum non de aliis, quam imperii annis computari. De Parthenio, Tiberii liberto, vide sis Gundlingiana XXX. 3.

zz) Vide *Vossium*, patrem, de poetis graecis p. 70. *Fabric.* — cel. *Heyne* ad Donati vitam Virgilii pag. CI V sq. tom. I. Opp. Virgil. et tom. IV. p. 208. in prooemio in Moretum, edit. II. *Harl.*

aaa) Hunc discernit *Eudocia* l. c. *Harl.*

Moretum, quod imitatus est Virgilius, vt paullo ante dixi.

Προπεμπτικόν. Steph. in Κώρυκος.

Memoratur praeterea *Parthenius* in veteri epigrammate Polliani pag. 236. libr. II. Anthol. cap. 25. a Stephano in Νεμαῦσος, Νίκαια, Βερυσθένης et Ἐλεφαντίνη, quae loca in indice scriptorum, editioni Berkelianae subiecto, vt non pauca alia desiderantur.

Vir insignis, Ianus Cornarius, suspicatus est, *librum de fluminibus*, de quo inter Plutarchi scripta dicam, auctorem agnoscere hunc Parthenium; sed parum verisimilitudinis habet illa sententia.

Fuit et *Parthenius*, *Phocensis*, Stephano memoratus in Γέτθοι, Δεκέντιοι et Ὤγενος, nisi Φωκαεὺς scriptum aliquando pro Νικαεὺς, aut Nicaeni illius, quem Stephanus quoque in Νίκαια agnoscit, cum Phocensis scriptis a Stephano confusa. Ceterum Phocensis iste Parthenius haud diuersus [bbb]) mihi videtur ab eo, quem *Parthenium*, *Dionysii* (discipulum) vocat *Athenaeus* laudato primo eius libro περὶ τῶν παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς λέξεων ζητουμένων XI. pag. 467. 501. et XV. pag. 680. eumdem respicit *Eustathius* ad Iliad. ψ΄. pag. 1412. et in Odyss. ό. pag. 567. Hunc grammaticum vocat Suidas in Διονύσ. et Dionysii, Alexandrini, a Nerone vsque ad Traianum clari, discipulum fuisse testatur. Minus praeclare sensisse de Homeri poematis, nec dubitasse Iliadem stercus [ccc]), vel sentes, Odysseam lutum adpellare, adparet [P] ex epigrammate veteri graeco, quod in lucem edidit doctissimus Neocorus ad Suidam in Παρθένιος. Ibidem Suidas [et Eudocia] alterius *Parthenii* facit mentionem, patria *Chii*, Thestoris, quem carmine celebrauit, filius: qui ad Homerum originem generis sui referebat, sed, (propter genus forte scribendi parum lucidum atque digestum,) cognominatus est *Chaos*. Huic Metamorphoses, quae Parthenii Nicaeni sunt, male isthoc loco tribui, ipso Suida auctore constat in Νέστωρ, vt paullo ante notabam. [Eudocia Parth. Chio non tribuit Metamorphoses.] Alius *Parthenius*, poeta, Domitiano a cubiculo, cuius vna cum *Sigerio* meminit Dio, vbi narrat Domitiani caedem [lib. 67. cap. 15. tom. II. pag. 1113. edit. Reimari, cuius notam conferes, et cap. 17. pag. 1115. adde *Sext. Aurel. Victor.* Epit. XI. 11. sub Nerua autem misere interfectus est a militibus. vid. *Aurel. Victor.* epit. XII. 8.] Nec minus *Martialis* III. 42. IV. 79. XI. 1. XII. 2. *Sueton.* Domit. cap. 16. et *Tertullian.* cap. 35. apologetici. Praetereo *Parthenium*, filium sororis Ennodii, ad quem Aratoris elegia exstat, edita a Sirmondo ad Ennodium, qui illius saepe meminit. De *Partheniis*, seruis imperatorum, Nic. Hieronym. Gundling. in Gundlingianis XXX. 3.

X. Collectionem scriptorum historiae poeticae Galeanam claudit ANTONINVS LIBERALIS, de quo et ipso pauca hoc loco addere, atque ita capiti huic colophonem imponere constitui. Nihil huius scriptoris habemus, praeter Μεταμορφώσεων συναγωγὴν siue *transformationum narrationes* capitibus XLI. collectas ex scriptoribus, quorum nomina sequ. pagina vides:

bbb) Phocensem a Parthenio Dionysii distinguit G. I. *Vossius* lib. II. de Hist. graecis cap. 1.

ccc) Πηλὸν Ὀδυσσείην καὶ βάτον Ἰλιάδα. Pro βάτον Küsterus legit κόπρον.

Antigonus ἐν ταῖς ἀλλοιώσεσι cap. 23.

Apollonius, Rhodius, ἐν ἐπιγράμμασι cap. 23.

Areus, Laco, Ἀρεὺς ὁ Λάκων ἐν ᾄσματι κύκνῳ cap. 12.

Athanadas Ἀμβρακικοῖς cap. 4.

Boeus, (Plinio etiam et Athenaeo laudatus,) ὀρνιθογονίᾳ cap. 3. 11. *libro primo* cap. 7. *libro secundo* cap. 16. 18. 19. 20. 21.

Corinna cap. 10. ἑτεροιουμένων α΄. cap. 25.

Didymarchus μεταμορφώσεων γ΄. cap. 39.

Hermesianax Λεοντίῳ β΄. cap. 39.

Hesiodus ἐν μεγάλαις ἠοίαις cap. 23.

Menecrates cap. 35.

Nicander cap. 35. ἑτεροιουμένων α΄. cap. 1. 2. 4. 22. 23. 38. β΄. cap. 13. 17. 30. 31. γ΄. cap. 1. 2. δ΄. cap. 8. 9. 10. 12. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 32.

Pamphilus α΄. cap. 23.

Pherecydes cap. 33.

Simmias, Rhodius, Ἀπόλλωνι cap. 20.

Xanthus Lyciacis cap. 35.

Quis demum fuerit hic *Liberalis*, vel quando vixerit [ddd]), perquam est incertum, etsi antiquum esse et scribendi ratio et, quibus vsus est, monumenta, iam pridem vniuersa deperdita, fidem faciunt. Certe non multo iuniorem esse mihi persuadeo Aebutio Liberali, cui libros de beneficiis [?] *Seneca* inscripsit, quemque laudat epistola XCI. neque M. Antonio Liberali, rhetore, Palaemonis aemulo, de quo in libri de claris rhetoribus parte deperdita Suetonius, vt ex indice capitum adparet, quemque in Chronico sub Claudii, imp. temporibus memorat S. Hieronymus [eee]). Non eumdem [fff]) autem cum isthoc rhetore latino esse praesentem metamorphoseon scriptorem graecum, facile crediderim *Iosepho Scaligero*, qui pag. 192. ad Euseb. et in animaduerss. ad Rob. Titium pag. 15. 16. atque alibi Antonii,

ddd) Cl. *Saxius* in Onomast. I. pag. 308. aetatem nostri refert ad tempora Antonini Pii, imperatoris, circa a. Ch. 147. et, „nominis, ait, saltem ratio haudquaquam impedit, quo minus *Antoninorum* siue *Pii*, siue *Marci* libertum, eorumque temporum aequalem sumere liceat. Nam, quum nonnulli eumdem esse opinantur, atque *M. Antonium Liberalem*, rhetorem, temporum Claudianorum, apud *Hieronym.* in chron. Euseb. ad Olymp. CCVI. pag. 160. ad discrimen, quod interest inter *Antonium* et *Antoninum*, item rhetorem latinum et mythographum graecum, animum non aduertisse videntur." Hinc *Hamberger* in zuverläss. Nachrichten etc. tom. II. p. 41. num alios sequutus Antonini Liberalis aetatem temporibus Claudii a. Chr. 50. recte adsignarit, ex his colligi poterit. *Harl.*

eee) Crediderim, verum auctorem esse *Antoninum* illum, graece doctissimum, ad quem exstant tres *Plinii* epistolae, lib. IV. epist. 3 et 18. ac lib. V. epist. 10. Idem lib. II. epist. 11. et lib. III. epist. 9. meminit *Saluii Liberalis*. *Heumann.*

fff) Pro eodem habent *Is. Casaub.* ad Sueton. *Abr. Berkelius* et alii.

tonii, (non Antonini,) Liberalis metamorphoses laudat. Diuersum esse, non vno etiam argumento contendit *Vossius* III. de Hist. graecis pag. 326. Confer *Maussaci* diss. ad Plutarchum de fluminibus pag. 30. vbi testatur, nonnullos istum quoque de fluminibus librum Liberali, metamorphoseon scriptori, leui coniectura tribuisse. Primus συναγωγὴν *Antonini Liberalis* e codice Palatino ggg) vna cum Parthenio edidit graece vir praestantissimus *Guil. Xylander*, suamque seorsim subiunxit latinam interpretationem Basileae a. 1568. 8.

[At eodem anno correctius editi sunt ab eodem Xylandro

Antonini Liberalis transformationum congeries, *Phlegontis Tralliani* de mirabilibus libellus, *Antigoni* histor. mirabil. et *M. Antoninus* de vita sua, gr. et lat. *G. Xylandro* interprete; cum adnotationibus et indice. Basileae per Thom. Guarinum 1568. 8. Admodum raram esse hanc editionem, testatur *Clement* in Bibl. curieuse etc. tom. I. pag. 386. not.

Separatim post centum annos edidit Antoninum Liberalem notisque paucis iisque ieiunis instruxit *Abraham Berkelius*, gr. et lat. Lugd. Bat. apud Dan. a Gaesbeck. 1674. 12.

Melius, quam Berkelius, de Antonino Liberali meritus est *Thom. Gale*, quamquam in notis ad Antoninum illustrandum parum operae contulit. Is autem Berkelii editionem, etiam in mendis presse sequutus est in *Historiae poet. scriptoribus antiq.* Paris. 1675. 8. gr. et lat. — Eiusdem Berkelii recensionem notasque reddidit *I. Georg. Walch.* ad calcem editionis suae *Phaedri* fabularum, Lipsiae 1735. 8.

Multo meliorem et doctiorem editionem debemus diligentiae atque eruditioni Munckeri, in editione:

Antonini — gr. et lat. Guil. Xylandro interprete. *Thomas Muncker* recensuit, et notas adiecit. Amstel. Janss. Waesberg. 1676. 12.

Hic annus, auctore typographo, in fronte conspicitur: nam editio a. 1675. iam typis descripta erat. vid. ipsum Muncker. ad iteratam Hygini editionem cap. 59. et epistolam VII. Kal. Nou. a. LXXV. ad Nic. Heinsium, vna cum Liberali recens edito scriptam. Dolendum est, eius curas secundas aut nouam editionem Liberalis, quem, nouis eruditionis antiquae reconditaeque luminibus illustratum, Graeuio testatur Nic. Heinsius, tarditate et ignorantia heredum periisse. vid. *Verheyk* praef. ad suam editionem, qui multus quoque est de iniquitate atque iniuria, qua Munckerum adfecit Berkelius. Hic enim, arbitratus, multas sibi emendationes, quas olim cum Gipsone quodam communicarat, a Munkero sublectas esse, mutato, vt noua videretur editio, titulo, editionem suam anno sequenti repetiit, et adnotationibus aduersus Munckerum iniuriis et peracerbis infamauit et onerauit potius, quam ornauit. Contra *Munckerus* in altera sua mythographorum latinorum editione placide et moderate, oblata occasione, defendit Antoninianas suas adnotationes a proteruitate et calumniis Berkelii, huius notas, si necesse visum fuerit, honesto modo at docte refellit, et ita passim, idque frequenter Antoninum Liberalem explicuit aut illustrauit. — Has Munckeri notas, et editioni illius subiectas et in notis ad mythographos latinos sparsas, collegit, digessit, mutauit interdum aut diminuit *Verheyk* in luculenta doctaque editione, sic inscripta:

Antonini

ggg) Vnicus is est, qui huedum repertus est, in quo esset Antonin. Liberalis.

Αντωνινε — *Antonini Liberalis Transformationum congeries, interprete Gulielmo Xylandro, cum Thomae Munckeri notis: quibus suas adiecit Henr. Verheyk.* Lugd. Batau. apud Sam. et Ioan. Luchtmanns. 1774. 8.

Verheyk de mythologia et antiquitate bene meritus, superioribus editoribus praestitit; multas doctas congessit animaduersiones, multa bene acuteque vidit, et egregie interpretatus est. Neque tamen pauca, aliis denuo inuestiganda, meliusque explicanda, ab ipso relicta esse, facile patet. Antoninus enim, qui e poetis multa sumsit, ideoque multas immiscuit poeticas dicendi formulas, omnia hausit ex antiquioribus mythologiae scriptoribus, res narrat aut potius congessit lepidas mireque fabulosas, quae ad intelligentiam atque inuestigationem scientiae et religionis antiquissimae facerent, et viam quasi munirent. Quare originem quoque ac diuersitatem caussasque illarum fabularum penitius inquirere, cum aliorum narrationibus comparare, et, quantum fieri potest, sensum illarum abditum eruere atque exponere debuerat; aut alius, rei mythologicae non minus quam criticae peritus, exemplum vestigiaque Heynii, in Apollodori bibliotheca monstrata, sequi poterit. Atque in ephem. litterariis Gotting. ann. 1775. plag. 117. multa, ratione methodi atque interpretationis, culpantur. Neque sagacis illius censoris monitis obsequutus est *Teucherus*, nouissimae auctor editionis, sic inscriptae:

'Αντωνινε —. *Antonini Liberalis transformationum congeries*, cum notis Guil. Xylandri, Abrah. Berkelii, Thomae Munckeri et Henr. Verheykii. Accesserunt *Aesopi* fabulae aliquot, quae in Aesopearum editionibus haud leguntur, et *Babrii* nonnullae [hhh]). Curauit *Ludou. Henricus Teucherus.* Lipsiae 1791. 8.

Xylandri et Berkelii notas, quas praetermiserat Verheyk, etiam omisit Teucherus; contra interdum contraxit aut omisit quasdam Verheykii aliorumque adnotationes. — Idem *Teucherus* edidit solummodo correctum graecum contextum, et interdum recepit certiores criticorum emendationes:

Antonini — congeries, graece, cum *Gabriae* siue *Ignatii Diaconi* fabulis iambicis tetrastichis et *Babrii* nonnullis in vsum scholarum edidit *L. H. Teucherus.* Lipsiae 1791. 8.

Hic praeter ea memorandus est: *Antoninus Liberalis puer in stellionem, ex historia illustratus* ab *Hermann von der Hardt*, in huius Aenigmatibus prisci orbis, Helmstad. 1723. fol. pag. 22. *Harl.*]

Fuit et *Tiberius* quidam *Claudius Liberalis*, cuius mentio in veteri inscriptione apud *Sponium* pag. 61. Misc. et praefectus fabrorum, in *Fabretti* Inscript. pag. 253. — Metamorphoses e veteribus graecis scripsere praeter Liberalem et, quos ipse laudat, Antigonum, [Boeum] Corinnam, Didymarchum et Nicandrum, Callisthenes, Dorotheus siue Theodorus, Nestor, Larandensis, Parthenius et Adrianus, sophista. [F] [Multo subtilius et doctius in iis auctoribus recensendis versatur *Commentatio de caussis et auctoribus narrationum de mutatis formis ad illustrandum maxime et diiudicandum opus metamorphoseon Ouidianum, auctore Io. Guil. Lud. Mellmann*, A. M. Class. gr. et lat. in gymn. Moscov. Rect. Lipsiae et Gött. 1786. 8. vbi de Antonino pag. 89 sq. agitur. *Beck.*]

hhh) Illae nempe, quas Tyrwhitt ediderat, et ego recudendas curaui.

CAPVT

CAPVT XXVIII (olim XXX)

DE POLYBIO ET AENEA TACTICO ALIISQVE REI MILITARIS SCRIPTORIBVS.

I. *Polybii aetas, dignitas, dictio.* II. *Libri quadraginta historiarum.* III. *Quot ex illis supersint, et num excerpta, quae exstant, sint ex M. Bruti epitome.* IV. V. *Polybii codd. mssti et editiones.* VI. *Scripta virorum doctorum, quibus Polybiana quaedam illustrantur.* VII. *Versiones Polybii in linguas vernaculas.* VIII. *Scripta Polybii, quae interciderunt.* IX. *Alii Polybii.* X. *De Aenea Tactico.* XI. *De strategico Onosandri.* XII. *Catalogus scriptorum strategicorum et de re militari, qui in bibliothecis adhuc delitescunt,* XIII. *vel plane periere.*

[Cum supplementis *G. C. Harles.*]

I.

[Quod cl. *Schweighäuser*, Professor Argentoratensis, nouissimus Polybii editor, in tomo V. post praefationem diligentius et curatius egit, quam Vossius atque Fabricius, de vita, aetate, ingenio scriptisque Polybii, tam iis, quae supersunt, quam quorum aut memoria tantummodo, aut fragmenta seruata sunt, et veterum testimonia sollerter collegit, atque, si necessarium visum fuerit, docte explicuit; idemque errores aliorum castigauit: equidem praecipue in maxima huius paragraphi parte ita eum sequar, vt, quae latius ille exposuit, contraham, iisque, quae Fabricius scripserat, haec aliaque notata immisceam.

Polybius a) natus est Megalopoli in Arcadia Olymp. circ. CXLIV. vel Olymp. CXLV. inter A. V. 550 et 556. b) Atque iam *Casaubonus* in synopsi chronologica historiae Polybianae definiuit aetatem Polybii, hunc ineunte Olymp. CXLIV. i. e. circa A. V. 550 vel 551. natum statuens, regnante apud Aegyptios Ptolemaeo Epiphane. Pater fuit *Lycortas*, non *Lycus*, (vt male tradiderunt *Suidas* in Πολύβιος et *Eudocia* pag. 350.) vid. Vossium l. c. et in arte histor. cap. 22. Is vero praetor fuit Achaeorum post Aratum Philopoemenemque nobilissimus, cuius res pace belloque gestae meritoque a Polybio ipso passim, a *Liuio* XXXVIII. 30. XXXIX. 35 sqq. *Plutarcho* in Philopoem. pag. 368. *Pausan.* VII. 9. *Iustino* XXXII. 1, 9. celebrantur. Polybius iuuenis Philopoemeni se adiunxit eiusque disciplina formatur; (*Plutarch.* an seni gerenda respubl. pag. 790 sq.) et in exsequiis Philopoemenis vrnam defuncti portat, (id. ibid. p. 368.) Quum minor adhuc esset aetate legitima ad rempublicam capessendam, decernitur ei cum patre legatio ad Ptolemaeum Epiphanem, Aegypti regem, Olymp. CXLIX. 4. A. V. C. 574. *Polyb.* XXV. 7. Bello Persico Polybius cum patre Lycorta, metu potentiae Romanorum, primum censuerat, neque Perseum, neque Romanos iuuandos esse ab Achaeis. (*Polybius* XXVIII. 3 et 6.) Praefectus deinde nominatur equitum Achaeorum, qui

a) Vide *Prideaux* histor. V. T. tom. II. pag. 336. *Polybius* et *Macrobius* sunt synonyma. *Heumann.*

b) Claris argumentis id firmauit *Schweighäuser*, et refutauit *Vossium*, qui lib. I. cap. 19. natum esse Polybium, scripserat, Olymp. CXLIII. a. 4. a. V. C. 548. eumque sequuti sunt *Fabricius* et *Saxius* in Onomast. lit. I. pag. 133. *Hamberger* in zuverläss. Nachrichten etc. tom. I. pag. 382. posuit A. M. 3780. ante Ch. N. 204. — De Megalopoli eiusque praetoribus praeter alios consulendus est *Reinerius Reineccius* tom. III. historiae Iuliae pag. 522 sqq. et de Lycorta pag. 529. de caussis interitus reipublicae Achaeorum *Iac. Gothofredi* oratio in eius variis opusculis, Geneuae 1654. 4.

qui auxilio destinantur Romanis. (id. ibid. 6.) et legatus A. V. C. 585. ab Achaeis ad Q. Marcium, Cos. bellum cum Perseo gerentem. (id. ibid. 10 sq.) A. autem V. C. 586. pro praefecto equitum auxiliarium ab Achaeis petunt eum Ptolemaei fratres, Aegypti reges. (id. XXIX. 8 sq.) Postea A. V. C. 588. cum mille ex nobilissimis Achaeis, a Callicrate adcusatis, quasi bello Persico Romanis parum fauissent, Romam euocatur; at, ceteris exsulibus per Italiae oppida diuisis, ipse rogatu Fabii et Scipionis, Aemilii Paulli filii, veniam impetrat a praetore Romae manendi. (*Polyb.* XXXII. 9. *Pausan.* VII. 10.) Quod quidem postea et ipsi et patriae aliisque et litteris admodum salutare fuit: ipse vero artissimam contraxit cum *Scipione Aemiliano* [c]), annum decimum octauum tunc agente, consuetudinem. Quanta autem Polybius gratia valuerit apud Romanorum principes, vel inde patet, quod illo auctore Locri leuati sunt onere et sumtu militiae aduersus Dalmatas, (*Polyb.* XII. 5.) atque exsulibus Achaeis, Scipione in gratiam Polybii apud Catonem intercedente, concessus est tandem A. V. C. 604. anno decimo septimo, postquam euocati erant, reditus in patriam. Veri cognoscendi caussa, et vt certiora, quam alii, tradere posset, et ne, quam in Timaeo reprehendit, locorum ignoratione ipse historiam concinnaturus peccaret, itinera per Alpes, Africam (a. 607 sq. *Plin.* H. N. lib. V. cap. 1.) Hispaniam, Galliasque suscepit, et maria traiecit, nullis deterritus periculis. (*Polyb.* III. 48 et 59.) Scipioni in pluribus bellis, praesertim illi consuli (secundum *Saxii* calculos) A. M. 3859. Olymp. CLVIII. 3. ante C. N. 144. A. V. C. 607. et initio a. 608. Carthaginem oppugnanti expugnantique comes ac socius bellicorum laborum aderat. (*Appian.* Libyc. pag. 82.) Anno post vidit Corinthum incensam a L. Mummio, qui illam ingenti clade subiecit Romanis. Sane Corinthi expugnationi eum praesentem fuisse, constat ex *Plutarchi* extremo vitae Philopoemenis, et testatur ipse Polybius apud *Strabonem* lib. VIII. pag. 381. Quo facto in patriam rediit, cui iam antea (A. V. 604.) vtilis esse coepit, dum popularibus suis de seruanda inter se concordia et de colenda maiestate populi Romani salubria consilia dedisse videtur, quibus si paruissent, in calamitatem non incidissent, vt ipsi fassi sunt in inscriptione, mox memoranda. In patriam redux, apud imperatorem romanum et decem legatos honores Philopoemenis et Arati, virorum de Achaeis immortaliter meritorum, defendit, impetrauitque, vt eorum et Achaei statuae, quum iam ex Peloponneso in Acarnaniam transportatae essent, suis reponerentur locis. *Polyb.* XL. 8. tom. IV. pag. 720. edit. Schweighäus.: quae res adeo placuit Achaeis, vt statuam ei e marmore ponerent. Post discessum legatorum romanorum ex Achaia Polybius ex eorum mandato vrbes obiens, controuersias earum iudicauit, res earum legesque constituit, ciuitates ordinauit, ac Romanos iratos illis, qui dicto suo audientes esse volebant, reconciliauit [d]): in quo negotio ita se gessit, vt summo beneficio ab illo adfectos omnes se profiterentur,

c) Excerpta Peirescii e lib. 51. pag. 149. *Plin.* VIII. 16. ibique Harduin pag. 158. *Salmas.* ad Solin. p. 304. *Plutarch.* IV. 1. Sympos. *Velleius Paterc.* lib. I cap. 13. *Aelian.* Tactic. cap. 1. *Ammianus* XXIIII. 2. *Pausan.* in Arcadic. siue lib. VIII. cap. 30. pag. 663. vbi ait, omnia, quaecumque e Polybii monitu gesserit Scipio, feliciter ei cessisse, in aliis ipsum offendisse, n. in rebus, ad Carthaginem gestis. Scipionis διδάσκαλον vocat Polybium *Appianus* in Punicis pag. 82. Scipionis ἐπιστάτην siue praeceptorem dicit *Diodorus Siculus* pag. 329. Excerptor. Peirescii, [pag. 585 sq. edit. Wesseling.] *Fabric.*

d) Excerpta Peiresciana pag. 192. siue in edit. Schweighäuseri tom. IV. lib. 40. cap. 10. pag. 721 sqq. ad Olymp. CLIII. 3. V. C. 609. *Plutarch.* in Catone maiore pag. 341. *Pausan.* Arcad. cap. 30.

tur, et certatim statuis aliisque eum honoribus prosequerentur. Statua autem eius memoriam coluerunt Mantineenses, teste *Pausania* in Arcadicis siue libro VIII. cap. 9. Megalopolitani, idem ibid. cap. 30. Pallantienses, idem ibid. cap. 44. Tegeates, idem ibid. cap. 48. tum Methydrini, ibid. cap. 37. cum inscriptione: *ἐξ ἀρχῆς τε μὴ ἂν σφαλῆναι τὴν Ἑλλάδα, εἰ Πολυβίῳ τὰ πάντα ἐπείθετο, καὶ ἁμαρτοῦσῃ δι' ἐκεῖνον βοήθειαν αὐτῇ γενέσθαι μόνον, et initio effugituram fuisse Graeciam, si Polybii monitis per omnia paruisset: et deinde, postquam peccauit, illi vni salutem suam debere.* In Aegypto quoque postea, circ. A. V. 611. versatus est sub Ptolemaeo Physcone s. Euergete [e]), qui anno V. C. 608. fratri Philometori in regnum successit. Post haec historiarum opus, antea iam praeparatum, perfecit, (*Polyb.* III. 1—5.) anno tamen vrbis 620. Scipionem, iterum consulem, videtur in Hispaniam comitatus, indeque, absoluto iam reliquo perpetuarum historiarum opere, historiae belli Numantini componendae occasionem cepisse. Tandem, rure domum repetens, quum ex equo excidisset, et morbo inde fuisset correptus, diem obiit supremum, annos octoginta duo natus [f]), Olymp. CLXIV. 2. ante Chr. N. 124. secundum Fabricium: ille autem Olympiados annus conspirat apud *Saxium* l. c. I. pag. 141. cum A. M. 3882. ante C. N. 121. vrbis conditae a. 631. apud Schweighäuser. pag. 15. tom. V. circa A. V. C. 634. Si Manueli Malaxo credimus, cadauer eius sub Ioanne Comneno imperatore integrum repertum est: vid. *Nic. Comnenum* pag. 387. praenot. mystagog. ex Malaxi memoriis rerum Peloponnesiacarum. *Harl.*]

In scribendo laudem tulit viri nec in dictione prorsus negligentis, sed bene ac perspicue narrantis et docentis [g]), licet iis, qui collocationem verborum non admodum curarint, adnumeratur a *Dionysio Halicarnasseo* [h]). At longe maiorem habuit rationem rerum, quarum peritissimus, et veri, cuius amantissimus fuit: vsque adeo, vt Zenonem, Rhodium [i]), reprehendat, quod dictionis elegantiae magis quam rerum inquisitioni et argumenti sui tractationi studium impenderit, iubeatque, se [k]), sicubi de industria mentiri compertus fuerit, citra veniae spem increpari, vti vicissim ex ignoratione lapso sibi, tamquam homini, in tam longo praesertim opere dari cupit veniam. A *Iosepho* XII. 9. 1. *ἀνὴρ ἀγαθὸς, vir probus,* adpellatur: [ab *Aeliano* in Tacticis cap. 1. *ἀνὴρ πολυμαθὴς, vir multifariae eruditionis. Liuius*, qui, eum inprimis sequutus, integros etiam libros, tantum non presso vbiuis pede latinum in sermonem conuertit, (vid. Schweighäuser praef. tom. I. pag. VI.) libr. XXX. cap. 45.

e) *Strabo* lib. XVII. pag. 797 sq. [et in editione Polybii Schweighäuseriana inter reliquias libri XXXIIII. cap. 14. tom. IV. pag. 655 sq.

f) *Lucianus* in Macrobiis cap. 23. tom. III. edit. Reitzii pag. 225.

g) *Casaub.* dedicatione Polybii ad Henricum IV. pag. 43. *Fabric.* Conf. *Degorei Whear* relectiones hiemales, sect. XIII. pag. 61 sqq. edit. Neu, Tubingae 1715. 8. et *Neuii* accessiones pag. 3. in primis pag. 107 sqq. qui Casauboni praefationem incomparabilem plane et dignam iudicat, quae ab vnoquoque historiarum studioso non legi tantum, sed relegi saepius debeat. Testimonia et iudicia veterum collegit *Schweighäuser* tom. V. pag. 16—28. adde *Thom. Pope Blount* censuram celebrium auctorum pag. 46 sq. *Harl.*

h) Περὶ συνθέσ. ὀνομάτων tom. II. pag. 5. [cap. 4. tom. V. edit. Reiskii pag. 28 sq. coll. Schweigh. cit. l. pag. 20 sq.]

i) Excerpt. Peiresc. pag. 75.

k) Excerpt. Peiresc. pag. 81 sq. adde lib. XII. cap. 5. Vbertus Folieta in dissertatione de similitudine normae Polybianae, siue vtrum historia non sit, nisi verarum rerum narratio, vt sentit Polybius: tom. I. thesauri Italiae Graeuiani pag. 1241 sqq.

45. nominat eum *haud quaquam spernendum* (h. e. maximae auctoritatis,) *auctorem* [l]), (vid. Ducker. et Drackenborch. ad locum Liuii, et *Vossium* de hist. graecis I. cap. 19. pag. 123 sq.) ac lib. XXXIII. 10. *non incertum auctorem cum omnium rerum, tum praecipue in Graecia gestarum; Cicero* de offic. III. 32. *bonum auctorem inprimis. Harl.*] — In omni re accuratissimus et priscae religionis bonitatisque studiosus celebratur a *Philelfo* XVII. 1. epistol. Singulare est, quod *Ioh. Hoornbeekius* p. 39. Orationum refert de Carolo Maetio, qui, *quando ad correctionem interpretationis Belgicae bibliorum se accingeret, crebra Polybii lectione mentem imbuebat, quod eius phrasin ad graeci in nouo testamento textus intelligentiam non parum momenti adferre arbitraretur.* Vide et, si placet, *Alex. Morum* ad Galat. II. 13. vbi notat, Paulum, apostolum, frequenter vocibus vti Polybianis. *If. Casaubon.* ad Matthaeum I. 19. *Casauboniana* pag. 69 sq. *Meric. Casaubon.* pag. 210. ad Polybium, *Christoph. Wollius* diss. an nouum testamentum sit auctor classicus, Lipsiae 1733. 4. §. 17. vbi Diodorum Siculum, Arrianum, Laertium *Polybii* imitatores commendat. Hinc dictionem Polybianam cum N. T. contendendi consilium se cepisse scribit *I. Chr. Wolfius* in notis ad Casauboniana pag. 275. atque idem vt quam diligentissimo studio exsequendum susciperet, spero, me persuasisse *Georg. Raphelio.* Immo hic praeclaras suas e Polybio et Arriano in N. T. obseruationes edidit Hamburgi 1714. 8. (rec. Lugd. Bat. 1747. cum aliis, II. voll. mai. 8.) Miror tamen, quod pag. 321. Atticorum non postremum adpellat Polybium. Scribit enim, genere sermonis, non speciatim attici, sed illo, quod Κοινὸν dicit Plutarchus. vid. *Salmasium* de Hellenistica pag. 3. Pariter παραλληλισμὸν noui foederis et Polybii ratione dictionis edidit *Georg. Guil. Kirchmaier,* addita Io. Erici Ostermanni oratione de stilo N. T. vere graeco. Wittebergae 1725. 4. Idem Kirchmaierus edidit Noui foederis Polybiano maxime stilo exarati defensionem a soloecismis etc. Witteberg. 1732. 4. —. *Polybium scriptorem Lucae lectum* vocat *Grotius* ad Acta apostol. XI. 26. *Polybius quem sequi amat Lucas*, id. ad Acta apostol. XVII. 18.

II. Scripsit ἹΣΤΟΡΙΩΝ βιβλία μ'. *Historiarum* de rebus toto fere terrarum orbe per annos LIII. [m]) gestis, (vnde ipse opus suum vocat ἱστορίαν καθολικὴν) [n]) ab anno primo Olymp. CXL. [ab V. C. 535.] et initio belli Punici secundi, vbi desierant *Timaeus* [o]) et *Aratus*, Sicyonius [p]), ad euersionem regni Macedonici, siue Persen, Macedonum [q]) regem, a [P] Romanis

[l]) De hoc elogio diuersa vide iudicia apud *Cremium* animaduersion. philolog. parte IV. p. 51 sqq. v. *Barthii* Aduersaria lib. XXVI. cap. 1. Biblioth. Angl. tom. XV. pag. 516. (*Liuius* X. 30. *praemia haud quaquam spernenda*, et cap. 40.) *Buchnerus* lib. I. de commutata dicendi ratione cap. VI. Eodem modo apud Origenem saepe occurrit οὐ καταφρόνητος, obseruante *Boherello* in notis criticis ad eius opus contra Celsum pag. 4 et 40. *Heumann.* Sic *Horat.* Od. I. 1. 20. *Nec partem solido demere de die Spernit:* vbi vid. Lambin. et rel. interpr. Liuium tamen malum aut infidum Polybii interpretem carpit Reiske in praefatione ad sua Polybiana, vol. V. animaduersion. ad graecos scriptores pag. 767 sqq. adde Fabricii notam infra in notitia de editione Gronouiana. *Harl.*

[m]) *Polybius* praefat. lib. III. cap. 1 et 4. Χρόνον πεντήκοντα καὶ τριῶν. *Zosimus* lib. I. sub init.

[n]) Polybius lib. II. cap. 37. γεγράφεναι καθόλου, lib. III. 32. [conf. *Schweighäuser* adnott. tom. V. pag. 105 sqq.]

[o]) Lib. III. cap. 32. lib. I. 5. vbi traditur Timaeus in Olymp. CXXIX. desiisse.

[p]) Lib. I. cap. 3. [conf. *Casaubon.* ad Polyb. I. 1, 5.]

[q]) Lib. III. cap. 32. Steph. in Μεγάλη πόλις. Suid. in Πολύβ.

Romanis victum Olymp. CLIII. 1. [s. 3. A. V. 587.] *libros quadraginta*, vid. lib. III. 32. quorum duo primores veluti προκατασκευῆς et introductionis loco praemissi strictim persequuntur [r]) reip. romanae res a capta per Gallos vrbe, duce Brenno Olymp. XCVIII. ad primam traiectionem in Siciliam, factam Appio Claudio Cos. A. V. C. 490. atque inde paullo disertius vsque ad initium belli Punici secundi [s]). Vt vero diligentissimus fuit in rebus Romanorum describendis; ita egregie quoque explicauit res Carthaginiensium, Achaeorum, Macedoniae, Syriae, Aegypti, Ponti, Cappadociae, Persidis aliarumque gentium, multa de ingenio ducum, de re militari, de ratione et forma rerumpublicarum, de causis interioribus, initiis ac modo gestorum praeclare obseruauit, vbique praestans recti etiam in hoste laudatorem, inimicum vitiis, prudentiae ac virtuti plus tribuentem quam fortunae et confictis prodigiis, cultorem tamen dei diuinaeque prouidentiae religiosum [t]): Historicum denique, non minus narratione integra ac fide digna, quam saluberrimis monitis studentem, prodesse lectoribus suis [u]), licet ob hoc ipsum non desint, qui eum insectentur, vt post *Seb. Maccium*, Italum [v]) satis acerbe fecit *Vignolius Maruillius* Miscellaneorum tom. II. pag. 21. Latinae linguae peritus Polybius libros Censuales et alia eiusmodi monumenta Romae commendatione Scipionis e Capitolina aede vtenda accepit [w]), de pluribus ex Laelii ore et memoriis factus est certior, testatur etiam [x]), se incidisse in indicem siue tabulam aeneam scriptam et Lauinii positam ab Hannibale, quum in Italia ille versaretur, et hanc se sequutum, vnde Punice etiam calluisse possis suspicari. Ex historicis, qui ante ipsum scripserunt, plurimum tribuit Arato, minus contra fidendum docet Philino III. 26. Fabioque (vid. I. 14. III. 8 et 9.) et Phylarcho, Chaereaeque ac Sosilo, quorum duorum scripta non historiam, sed fabulas ex tonsoris officina referre adfirmat, lib. III. 20.

III. Ex illis quadraginta libris, (quibus adhuc integris vsum Caesarem Bryennium suspicatur Possinus in notis pag. 114.) non plures hodie integri exstant, quam *primores quinque*. E libris VI. vsque ad [?] XVII. excerpta tantummodo ad nos peruenerunt, quae *Isaacus Casaubonus* suspicatus fuit esse partem epitomes, quam e Polybii opere fecisse extremis vitae suae temporibus traditur *M. Brutus* [y]). Sed merito haec viri docti coniectura

Rr 3 parum

r) Confer Synopsin Chronologicam Hist. Polybianae tom. II. edit. Gronou. pag. 1586 sq.

s) Tu vero confer Schweighäuser. l. c. tom. V. pag. 110 — 112. et pag. 495 sq. *Harl.*

t) *Casaub.* dedicatione Polybii pag. 41 sq. *Mottanus Vayerus* tom. I. Opp. pag. 245. edit. in folio. Vide et *Xiphilinum* in Augusto pag. 41. vbi Polybium excusat, quod prodigiorum in historia rationem non habuerit. Εἰ μὲν ἐδ' ἂν γινέσθαι νομίζων, μεμπτῶς, πλήρης γάρ τῶν τοιούτων ἡ ἱστορία. Εἰ δ' ὡς ἐχ ἱστορήσας γε αὐτὸς, συγγνωστῶς, συγγραφὴν γὰρ προεχώρησε. Polybii iudicium de iis, qui εὐσεβείας χάριν incredibilia intexunt scriptis, vide lib. XVI. cap. 11.

u) Quo sensu Polybius historiam suam πραγματικὴν dixerit, inquirit *Schweighäuser* in notis ad Polyb. I. 2. pag. 125 sqq. et interpretatur *historiam ciuilem* vel *politicam*. *Harl.*

v) A quo lib. II. de Hist. cap. 20. Polybius, vt sordida stirpe prognatus, traducitur; at reprehenditur ab Augustino Mascardio, de arte histor. p. 290 sqq. hic tamen lib. III. cap. 2. culpat eum copiosiorem longioremque in digressionibus, licet lectu dignissimis.

w) Veterem latinam linguam primorum consulum temporibus vsitatam, sic notat ab illa, quae deinde obtinuit, differre, vt vix peritissimi possint illam adsequi, lib. III. cap. 22.

x) *Polybius* lib. III. cap. 33 et 56.

y) *Plutarchus* in Bruto p. 985. *Fabric.* Omnino conf. est *Schweighäuser*. in praefat. ad tom. I. pag. 7 sqq. qui de excerptis atque eclogis et alio fragmento plene disserit. *Harl.*

parum credibilis visa est Henrico Valesio, qui eam refellit et excerpta ab epitome distinguere docet in prolegomenis ad excerpta Peiresciana, licet probatam etiam Mottano Vayero, viro ingeniosissimo. In bibliotheca [z]) Augustissimi imperatoris in codice Historico XXV et XXX. atque adeo bis exstant manu exarata excerpta adhuc inedita libri XVIII et XIX. quae in lucem protrahi operae pretium sit. Post haec enim verba, quae in editione Casauboni et Gronouii vltima sunt libri XVII. ἐκ ὀκνήσομεν διασαφεῖν τὰ παρακολεθήσαντα ταῖς ἐξεσίαις αὐτῶν ἀπρεπῆ, sequuntur in illis codicibus: Πολυβίε ἐκ τε ιή. λόγε. Ἐγὼ δὲ κατὰ τὴν ἕκτην βίβλον ἐν ἐπαγγελίᾳ καταλιπὼν, ὅτι λαβὼν τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν σύγκρισιν ποιήσωμαι τε καθοπλισμε Ῥωμαίων καὶ Μακεδόνων. Ὅμοιον δὲ καὶ etc. Deinde post excerpta e libro XVIII. Πολυβίε ἐκ τε ιθ΄. λόγε. Περὶ τῆς Σκιπίωνος τε Ἀφρικανε ἡγεμονικῆς ἐμπειρίας. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τετον νεανίσκοι τινὲς τῶν Ῥωμαίων ἐπιτυχόντες παρθένῳ κατὰ τὴν ἀκμὴν καὶ τὸ κατὰ κάλλος διαφερέσῃ τῶν ἄλλων γυναικῶν etc. Denique excerptum περὶ Μηδίας, quod incipit: ἔςι τοίνυν ἡ Μηδία κατά τε τὸ μέγεθος τῆς χώρας ἀξιόχρεως etc. [aa]). Libri quinque primores et excerpta iam edita e libris sexto vsque ad decimum septimum [bb]) exstant etiam in manuscripto codice praestantissimo Augustae Vindelicorum, cuius varias lectiones edidit et illustri viro Iohanni Capellano dicauit *Iohannes Henricus Boeclerus*, Argentorat. 1670. 4. [et nouo ac diuerso titulo, ibid. 1681. 4. de consilio et opera Boecleri grauiter iudicat *Reiske* in praef. ad sua Polybiana, in Animaduersion. ad graecos auctores, vol. V. Lipsiae 1766. 8. pag. 793 sqq.] Alia ex historiis Polybianis excerpta de legationibus iussu Constantini Porphyrogeniti [cc]) pridem selecta, graece edidit *Fuluius Vrsinus* Antwerp. apud Plantinum 1582. 4. additis eruditis suis notis et aliis fragmentis a se collectis, in quibus sunt quaedam e Suida, quae ipse ex sola coniectura parum certa, imo, vt Valesius [dd]) obseruauit, non raro falsa Polybio tribuit. Denique alias praeclaras [?] eclogas de virtutibus et vitiis ex eodem Polybiano opere eiusdem Constantini iussu excerptas [ee]), codice

z) *Nesselius* parte V. catalogi biblioth. Vindob. pag. 54 sq. et pag. 56. [Reimmanni praef. ad bibl. Vindobonens. §. XI.]

aa) Inedita esse, quoque putarat *Lambecius* libro nono commentariorum de bibl. Caesarea Vindob. cuius initium ex MSto edidit *Schelhorn* in amoenitatt. literariis, tomo V. pag. 110 sqq. Sed Fabricium incuria Nesselii, qui codicem Vindobonensem negligenter inspexit, deceptum esse, et illa, quae putabantur, inedita fragmenta, esse excerpta excerptorum ex libris X. XI et XVII. quae in editis iam sua occuparunt loca, primus perspexit et demonstrauit *Kollarius* in epistola in Actis eruditor. Lipsiens. ann. 1760. mense Maio pag. 286. quod etiam ex Kollarii epistola notarunt *Ernesti* in praefat. ad tom. I Polybii pag. XIV. et paullo vberius explicuit *Schweighäuser* in praef. ad tom. II. pag. XI sq. At diligentius et copiosius fraudem illam aperuit Kollarius, idemque loca, vbi fragmenta illa, quae perperam habebantur inedita, in editione Ernesti iam excusa deprehenduntur, indicauit in supplementorum ad Lambecii commentarios libro primo codd. LXXVII et LXXVIII. pag. 479—486. *Harl.*

bb) Decimi octaui quoque excerpta legi in illo codice, notauit in suo catalogo Elias Ehingerus. Sed errore numerorum deceptum virum optimum notauit Boeclerus.

cc) De his excerptis ago infra lib. VI. [Constantinus ille Porphyr. malo consilio et instituto Graecorum historicorum opera minutas in partes concidenda, ex istisque particulas eas, quae prae ceteris maximi viderentur esse momenti, in his excerpta illa de legationibus, per LIII. titulos siue locos digerendas curauit.]

dd) *Valesius* praef. ad excerpta Peiresc.

ee) Quae in hisce excerptis pag. 146 sq. leguntur de Scipione, ea *Io. Henr. Boeclerus* noua versione et adnotationibus illustrauit Argentorat. 1659. 4. sub titulo: *Scipio Polybii colloquio Academico*

codice Fabricii Peirescii vsus *Henricus Valesius*, vir eruditissimus, graece et latine in lucem edidit cum notis Paris. 1634. 4.

[IV. V. *Codd. MSS. et editiones.*

Antonius Sanderus libro de claris Antoniis, Louanii 1627. 4. pag. 169. Antonium Eparchum, Corcyraeum, narrat, aliquot Polybii historiarum libros, nondum aut graece aut latine editos, in latinum sermonem transtulisse, adnotante Fabricio in margine sui exemplaris.

Codd. MSS. atque editiones quod intelligenter pleneque iam recensuit cl. *Schweighäuser* in praefationibus ad tom. I. II. et V. primum eos codd. quos laudauit ille, tantummodo paucis nominare licebit. Sunt vero 1) *Bauaricus*, qui continet historiarum Polybii libros *quinque*, (perperam in catalogo nr. 197. dicitur, *octo* inesse libros,) priores. Idem est codex, quo vsus est olim Obsopoeus ad procurandam primam Polybii editionem, (vid. *Schweighäus.* praef. tom. I. p. XXXIV sq. et tom. V. p. XV.) 2) *Augustanus*, quem quidem Boeclerus iam contulit, et lectiones, ex illo excerptas, in singulari libello, supra memorato, vulgauit; at multas bonas probasue lectiones vel prorsus praeteriit, vel parum recte enotauit. Continet V. priores Polybii libros et excerpta ex reliquis libris a sexto ad decimum octauum. 3) Regii *Parisienses* III. *Schweigh.* praef. tom. I. pag. XXXVIII et LII—LVII.) qui quoque V. priores libros continent. In catalogo MSS. Paris. regg. praeter tres illos codd. enumerantur quatuor de variis rerumpubl. formis, et quinque, excerpta praebentes. 4) *Vaticanus*, vnus omnium, qui hodie supersunt, antiquissimus, et circiter saec. XI. exaratus. Hi omnes ex communi fonte per diuersos canales atque variis temporum successionibus deriuati sunt. Alii codd. Polybiani in bibl. Vaticana custodiri dicuntur. 5) *Florentini* duo, alter in bibl. Benedictinorum B. Mariae, a. 1417. exaratus, alter ex illo a. 1435. descriptus in bibl. Laurentiana Medicea. (*Bandin.* in catal. codd. Laurent. graec. memorat vol. II. pag. 628. cod. IX. qui continet Polyb. histor. libros V. et excerpta ex eiusdem Polybii historiar. libris XII. a sexto vsque ad XVII. ibid. p. 641. cod. XXI. Polybii historiar. excerpta ex libris VI. VII. VIII. IX. et X. vol. III. pag. 203. cod. XIII. nr. 11. Excerpta III. ex libro VI. et XVIII. et X.) 6) *Vrbinas* s. *Vrbino Florentinus*, praebet is excerpta ex quinque prioribus, et ex VI. ac sequentibus libris. 7) *Vrsini*, qui et codicem, ex quo edidit Eclogas de legationibus, et alium, qui quinque priores libros Polybii complectitur, (nisi fuit idem ipse Vaticanus, sed vide praef. ad vol. II. pag. XVII sq. vbi Schweigh. suam deserit sententiam,) adhibuisse videtur *Schweigh.* pag. XLVIII sq. praef. ad I. volumen. 8) cod. *Suidae* Polybianus, de quo idem ibid. pag. XLIX sq. vberius disserit ff). — 9) Cod. *Perotti*, ex quo versionem latinam is confecit,

demico accommodatus. Haec diatriba, paucis foliis constans non legitur inter dissertationes Boecleri academicas, iunctim editas Argentor. 1701. 4. [Fabr. in ora adscripsit: Elogium Scipionis in excerpto e lib. 31. illustrat *I. H. Boecler.* tom. II. diss. academ. pag. 576 sqq.] In *Nic. Bellermontani* dissertationibus academicis ad optimos veteris et nouae historiae scriptores, vndiquaque vt Iac. Thomasius §. 239. de plagio obseruat corrasis, et excusis Francof. 1626. sunt etiam Polybium spectantia quaedam pauca.

ff) Idem vir doctissimus Polybii fragmenta ad expeditionem Antiochi M. arabicam pertinentia ex Suida collegit in diss. Emendatt. et obseruatt. in Suidam fascic. I. pag. 19 sqq. Argentor. 1789. 8. —

confecit, et quem in biblioth. Vaticana, signatum numero 1005. adhuc superesse suspicatur *Schweighäuser* l. c. pag. L sq. 10) *Veneti*, vnus in bibl. Dominicanorum, et duo in Marciana. 11) *Oxonius* in bibl. Laudiana, qui nr. 498. continet libros III et IV, et est alterum volumen et continuatio codicis Paris. nota *C.* a Schweighäusero signati, qui est eiusdem formae et scripturae atque complectitur libros I ac II. — 12) In *Bodleiana* secundum catalogum, sunt, praeter modo memoratum, nr. 3364. 3366—3368. pag. 162. excerpta ex variis Polybii libris histor. — pag. 264. nr. 26—28. *If. Casauboni* notae et curae Polybianae et pag. 266. Casauboni obseruatt. de vocc. ac phrasibus Polybianis. 13) Codex *San Germanensis* nr. 318. vid. Montfaucon. catal. Coislin. pag. 430. et biblioth. MSSt. tom. II. pag. 1063. 14) *Leidensis*, 15) *Dorvillianus*, 16) *Arlenii*, vid. Schweigh. praef. ad vol. II. p. XII.) De codd. qui *Excerpta* siue ex libris deperditis siue ex quinque etiam prioribus habent, curate copioseque agit *Schweigh.* in praef. ad vol. II. Sunt 1) *Vrbinas*, siue Vrbino-Vaticanus, 2) *Vrsini*, 3) *Augustanus*, 4) *Mediceus*, 5) vna cum *Baroccianis*, et regio Paris. (vid. Schw. praef. ad vol. II. pag. XIII sq.) de quibus antea iam sermo fuit et de duorum codd. *Vindobonensium* conditione supra iam attulimus cognitu necessaria. Alii codd. habent excerpta ex vno potissimum *libro sexto Polybii*, notabile illud argumentum de reipublicae ac militiae romanae ratione ac praestantia, et fragmenta nonnulla ex aliis libris decerpta, n. *de armatura et aciei instructione Romanorum atque Macedonum; de Scipionis animo imperatorio et exercitationibus militaribus.* 6) cod. *Tubingensis*; incipit a libro VII. desunt libri XI et XII. habet quaedam ex libris X et XVII. quae male inscribebantur titulo epitomes librorum XVII et XIX. (vti in aliis codd. quoque factum est: vid. *Schweigh.* praef. ad vol. II. pag. XI.) quem cod. diligenter descripsit, variis illius lectionibus ex illo curate collectis et cum aliis codd. atque editionibus collatis, cl. *Ier. Dau. Reuss*, (in praesenti Professor Gottingensis,) in *Beschreibung einiger Handschriften aus der Universitätsbibliothek zu Tubingen.* Tubingae. 1778. 8. — 7) cod. *Vesontinus*, ad biblioth. abbatiae S. Vincentii, quae Vesontione in comitatu Burgundiae est, pertinens: quem Schweigh. contulit. vid. praef. ad vol. II. pag. X. vbi p. XIV sqq. fuse disserit de codd. *Paciano*, *Vrsiniano*, *Schottano* et *Bauarico*, (cuius contenta indicat pag. XXVI sqq.) excerpta περὶ πρέσβεων, vulgo πρεσβειῶν, exhibentibus, et de Vrsini atque Casauboni emendationibus, item de collectore illarum eclogarum: adde *Reiskium* in praefat. ad sua Polybiana, vol. V. animadu. pag. 772 sqq. Vrsinus autem de iis, quae in ipsius codice scripta erant, sua auctoritate mutauit: tum pag. XXII. de *Thuani* cod. qui fingebatur. 8) Codex *Peirescianus* eclogarum de virtutibus et vitiis. vid. *Fabric.* B. Gr. vol. VI. pag. 491 sqq. *Schweigh.* II. pag. XXVII. qui pag. XXVIII sqq. prooemium, codici illi praemissum gr. et lat. cum variis cod. Schottani lectionibus, formulis typographicis curauit describi. — In monte *Athone* seruari *nouem* integros Polybii libros ex Ieremiae Constantinopolitani fide scribit *Graeuius* in epistola ad Nic. Heinsium, tom. IV. pag. 69. sylloges Burmannianae. — Inter codd. quibus Mendozam donauit Solimannus II. Turcarum imperator, fuerunt ex *Polybii* libris libri XII. a VI. vsque ad XVIII. vid. *Iriart.* catal. codd. MSS. graec. regiorum Matrit. pag. 277. — Inter codd. gr. *Escorial.* Polybius de variis rebus publicis

8. — *Toup.* in Emendatt. in Suidam et Hesychium, octo in Suida odoratus est, et partim emendauit, partim explicuit fragmenta, quae Polybio adsignare non dubitauit: nempe tom. I. pag. 18. 323. 400. 419. II. pag. 104. nr. 307. 349. III. pag. 65.

cis et potestatibus, teste *Plüero* in itiner. per Hispan. pag. 188. — In bibl. regia *Neapolitana* cod. CXXI. Polybii historia in epitomen redacta a VII. libro ad XVII. et cod. CLX. eadem epitome a libro VI. ad XVII. — In bibl. Augustinensium et Ioannis ad Carbonariam *Neapoli*, Polybii histor. liber VI. sequuntur reliquorum excerpta vsque ad lib. X. cod. chart. saec. XV.

Editiones gg).

Primum libros *Polybii* V. priores, sed latine a se versos edidit *Nicolaus Perottus* cum praefat. ad *Nicolaum* V. pontificem rom. in calce: *Conradus Suueynheym: Arnoldus pannartz-que magistri, Romae impresserunt.* M.CCCC.LXXIII. (1473.) fol. vid. *Audiffredi* catal. histor. criticum roman. editt. saec. XV. pag. 130 sq. *Zeni* Dissertazioni Vossiane, tom. I. p. 262 sq. catal. biblioth. Ducis de la *Valliere*, tom. III. nr. 4879. qui est codex manu exaratus, et nr. 4480. quae est editio ipsa. — rec. Brixiae 1488. fol. — Venetiis per Bernardin. Venetum, 1498. fol. (in biblioth. acad. Erlangensi.) — cum Titi Liuii epitome, Luc. Flor. in aedibus Aldi et Andreae Soceri, mense Martio, Venet. 1521. 8. (vid. *Maittaire* A. T. IV. p. 504. 661. II. pag. 613.) — *Florentiae* 1522. 8. (vid. *Goetzii* Mem. bibl. Dresd. II. pag. 102. et *Bandini* Iuntarum typographiae annales tom. II. p. 175.) — *Lugduni* 1542. 8. — *Basileae* cum Sexti Ruffi epitoma de gestis Romanorum, excud. Henr. Petrus, mense Martio, 1530. fol. (*Maittaire* A. T. indic. s. tom. V. part. II. pag. 169.) — Perotti versioni postea a libro VI. vsque ad libr. XVII. addidit latinam Epitomes et fragmentorum nonnullorum interpretationem *Vuolfgangus Musculus*:

Polybii Megapolitani historiarum libri priores quinque, Nicolao Perotto Sipontino interprete, item Epitome sequentium librorum, vsque ad XVII. Vuolfgango Musculo interprete, Lugduni 1554. 8. Basil. apud Episcopium iuniorem, 1557. 8. Geneuae 1597. et 1608. 12. In edit. Basileensi pag. 533. lib. VI. legitur: „Quae sequuntur, ab A. Iano Lascari sunt versa, et iam antea a. 1537. vulgato:" pag. 750. fin. lib. XII. „Ingens hic lacuna in graeco exemplari est, quod Augustae Vindelicorum in bibl. publica adseruatur." pag. 767. In fine libri XIIII. *Reliqua desiderantur.* Perotti versio valde liberalis est. Montfaucon tamen praetulit Perotti interpretationem Casaubonianae, de qua postea sermo erit. Tanto autem hominum adplausu excepta fuit Perotti versio, vt ex aemulis eius nonnulli, quemadmodum a Paullo Iouio scriptum est, illam antiquissimam furtoque surreptam dicerent: quod ridiculum videtur *H. Stephano* de graecae linguae studiis, de infidis gr. linguae magistris pag. 116. neque credibile diarii eruditorum Italiae scriptoribus tom. 13. pag. 452. Atque *Huetius* de claris interpretibus, (Stadae 1680. 8.) iudicat, Perottum quidem habuisse litterarum latinarum exquisitam peritiam; sed a fidelis interpretis absolutione afuisse longissime, et tam leui graecae linguae cognitione fuisse imbutum, vt vix in eius scientiae cortina videretur adstitisse. adde infra, a Fabricio de edit. Casaubon. adnotata, Schweighäus. praef. I. pag. L sq. et Mittarellum in adpendice librorum saec. XV. ad bibliothecam codd. MSS. monasterii S. Michaelis Venetiarum etc. pag. 382.

Pars

gg) De his docte et copiose egerunt *Reiske* praefat. ad Polybiana sua, in vol. IV. Animadversionum ad graec. auctor. pag. 771. etc. et *Ernesti* atque *Schweighäuser* in praefationibus ad Polybium.

Pars graece primum prodiit:

Liber, ex Polybii historiis excerptus, de militia Romanorum et castrorum metatione inventu rarissimus, a Iano Lascare in latinum translatus, ipso etiam *graeco* libro, vt omnia conferri possint, adiuncto. Io. Antonius de Sabio excudebat Venetiis M.DXXVIIII. (1529.) Kal. Martiis. 4.

Maittaire A. T. vol. V. part. II. pag. 169.

Polybii historiarum libri quinque. Graece, adiuncta in fine Perotti versione latina. Hagenoae, typis Secerianis. 1530. fol.

Vincentius Obsopeius, Auspacensis, graecum contextum ex codice, a Iac. Ottone Aetzelio, caussarum patrono Noribergensi, communicato, qui in ora varias lectiones habuit scriptas, cum fide et religione, primus edidit. vid. Ernesti praef. pag. XIII. Schweigh. praef. ad vol. I. pag. XIV sqq.

De Romanorum militia et castrorum metatione, ex Polybii historiis per A. Ianum Lascarem excerptus, et ab eodem latinitate donatus, ipso etiam *graeco* libro — adiuncto. Eiusdem *Iani Lascaris* epigrammata et graeca et latina. — Item *Iacobi Comitis Purliliarum* de re militari lib. 2. Basileae (curante *Io. Oporino*,) Balth. Laser et Tho. Platter. 1537. 8. — cum notis et animaduersionibus *Ratbodi Hermanni Schelii*, cum eiusdem Hygino, Amstel. 1660. 4. et in thes. antiqq. roman. I. G. Graeuii, tom. X. adde paullo post ad §. VI. notata.

De eclogis atque excerptis ab Vrsino ac Valesio editis, a me et a Fabricio iam antea disputatum est. — Quinque fragmenta decerpta ex Polybii historiarum libris XL. *Raphael Cyllenius* vertebat Venet. 1549. 8. Cinelli IV. pag. 87 sq. — *Marci Paulli Tartesii*, Cremonensis, qui a. 1560. obiit, versionem latinam ineditam memorat *Francisc. Arisius* tom. II. Cremonae literatae pag. 243. notante Fabricio in margine exempli sui. — *Polybii* opuscula aliquot graeca, in latinum conuersa per *Alb. Torinum*. Basil. 1544. 4. Catal. bibl. Burmann. II. pag. 60.

Πολυβίυ — *Polybii — historiarum libri priores quinque, Nicolao Perotto, episcopo Sipontino, interprete. Item epitome sequentium librorum vsque ad decimum septimum, Wolfg. Musculo interprete*, Basil. per Io. Heruagium. 1549. fol.

Graecam orationem curauit *Arlenius*, qui in praefatione ad Diegum Hortadum Mendozam profitetur, se ex illius codice, e Corcyra adlato, duodecim posteriorum librorum epitomen nunc primum adiecisse. Idem insignem lacunam, quae in Obsopoei editione lib. I. cap. 19. fuit ex codice Augustano suppleuit. Hunc autem cod. Aug. MDXLVIII. contulit Xystus Betuleius in gratiam *Wolfgangi Musculi*, qui, dum Tiguri exsulabat, aetate iam grandi versionem Perotti alieno rogatu ad illos codd. correxit et fecit pleniorem. Vndenam vero illud initium et finem epitomae sextae habuerit Heruagius, et an epitome sexta Parisiis apud Io. Lodaicum fuerit excusa, quod Arlenius significare videtur, definire non possum cum cl. Schweighäusero, praef. ad tom. I. pag. XVI sqq. de illa editione, ab Hagenoensi pluribus locis modo iure, modo perperam discrepante, at permultis locis culpa librariorum vitiosa, latius iudicante. Adde *Ernesti* praefationem pag. XIII sq. et Reiske l. c. pag. 775 sqq. et *Goetzii* memor. bibl. Dresd. II. pag. 100 sq. vbi aliae quoque editt. recensentur.

Excerptum e libro XVI. de proelio nauali circa Chium primum *graece* vulgarat illustraueratque *Lazarus Bayfius* libro de re nauali edito primum a. 1537. et recuso tom. XI. antiquit. thesauri Gronouiani pag. 581 sqq. Profitetur autem Bayfius, illud accepisse se a Victore Fausto: cuius, inquit, copiam mihi fecit Victor Faustus, dum Venetiis a rege christianissimo legatus commorarer. Edidit et illustrauit quoque *Meibomius*. vide paullo post, §. VI.

Polybii fragmentum ex legationibus, collatum cum Liuii loco de honoribus, Attalo et Rhodiis ab Atheniensibus habitis. Paris. apud Fed. Morel. 1594. 4. vid. *Maittaire* A. T. III. pag. 806.

Πολυβίου ἐκλογὴ περὶ ἐλευθερώσεως τῶν Ἑλλήνων. gr. (forsan apud Prevosteau,) 1604. 4. *Maittaire* ibid. tom. V, part. II. pag. 169.

Noua lux accensa est textui Polybiano cura operaque Is. Casauboni in editione, a Schweighäusero pag. X sqq. et XIX sqq. atque Ernestio in praefationibus et a Reiskio l. c. pag. 784 sqq. diligenter copioseque descripta, et sic inscripta:

Polybii historiarum libri, qui supersunt. Isaacus Casaubonus ex antiquis libris emendauit, latine vertit, et commentariis illustrauit. Aeneae vetustissimi Tactici commentarius de toleranda obsidione. Isaacus Casaubonus primus vulgauit, latinam interpretationem ac notas adiecit. Parisiis apud Drouardum. 1609. fol.

Sunt exempla, in quorum titulo haec leguntur: *Typis Wechelianis apud Claudium Marnium et haeredes Aubrii* MDCIX. nullo vrbis nomine adiecto. At ex eo Fabricius aliique perperam collegerunt, editionem Parisiensem ad verbum *eodem* anno *recusam esse Hanouiae* 1609. [hh]) fol. *typis Wechelianis.* Primum illi librarii in priuilegio Caesareo Marnio et Aubrii heredibus dicuntur *ciues et typographi Francofurtenses.* Tum, vti Schweigh. pluribus demonstrauit, res ita se habuit. Casaubonus, Geneuae adhuc degens, de Polybii editione egerat cum heredibus Wechelianis, qui illam suis sumtibus Francofurti suscipiendam ei spoponderant. — Ille vero, postquam Lutetiam commigrauit, negotium, vt ipse operis praeesset, detulit Drouardo, qui propter commercium frequens cum Wechelianis heredibus Polybii caussa societatem ea lege contraxisse videtur, vt, quae exempla Francofurtum mitterentur, ipsorum nomen in titulo praeferrent. Hinc, quoniam vna eademque est editio, nulla in pagina nec vlla quidem syllaba discrepant exempla, quae Wecheliana citantur, a Parisiensibus. — Fabricius de egregia illa editione, cuius basis est exemplum Basileense, haec, quae sequuntur, scripsit. „*Casaubonus* libros quinque primores e codicibus MSS. tribus, regis Galliae, Bauarico et Antonii Verderii, (sed in quo duo tantum primi libri erant,) emendauit, adhibitis insuper vetustissimis membranis Vrbini Ducis, in quibus excerpta ex primis libris XVII. atque adeo quinque etiam illis continebantur. Excerpta e libris VI —

 XVII.

hh) *Benzel* in nota msta obseruat, exemplum Hanou. in biblioth. Vpsaliensi praeferre annum 1619. edit. illam ann. 1619. notat laudatque *Harwood* in edit. et versione Pinelli, (Prospetto di varie edizione degli autori classici etc. Venet. 1780.) pag. 54. In catalogo biblioth. Burmanni II. pag. 10. occurrit *Polybius* gr. et lat. Is. Casauboni, *Paris.* 1619. fol. an nouus titulus praefixus erat editioni superiori?

XVII. recensuit ad fidem tum earundem membranarum, tum aliorum codicum MSS. regii, Memmiani, et Francisci Pithoei, *quod*, inquit, *deprehendimus, esse illud ipsum; vnde Basiliensis editio fuerat desumta.* Codicem Cardinalis Ioyeusii, Rothomagensis archiepisc. demum inspexit absoluta iam sua editione. Excerpta legationum, a Fuluio Vrsino pridem edita, emendauit et suppleuit e codice MS. Andreae Schotti, et e codice excerptorum a nescio quo Theodosio paruo ii), quae tum idem Schottus ad Casaubonum miserat, tum Casaubonus ipse in bibliotheca repererat Thuana. Vniuersa iam recensita, et eclogas quidem legationum primus vir doctissimus fide, eruditione, et elegantia insigni vertit latine; fragmenta non pauca collectis a Fuluio Vrsino adiunxit, et Synopsi chronologica Polybium illustrauit. Addidit etiam Aeneae Polybio memorati Poliorceticum ineditum hactenus, cum versione et adnotationibus, de quo infra hoc ipso capite dicam.

Ex commentariis vero, quos in Polybium molitus fuit Casaubonus, illos tantum habemus in capita vicesima libri primi, tanto viro dignissimos, atque, vt vere *Morhofius* I. Polyhist. pag. 220. aureos, qui post auctoris obitum lucem viderunt Parisiis kk) ann. 1617. 8. deinde, Boeclero curante, cum notis in Theophrasti characteres, recusi Argentorati a. 1654. 8. ac denique in Gronouianam Polybii editionem, de qua mox, recepti. Ex horum lectione incertum est, maioremne vsum et voluptatem capiant studiosi, an dolorem, quod non minus maxima elegantissimi operis parte carere coguntur, quam *Adparatu* Casauboni *ad Commentarium Polybianum*, quo militiae graecae et romanae aliarumque gentium veterum explicationem, fortunam et cum hodierna comparationem tradere instituerat, tum *indice graeco in Polybium et tractatu de stylo Polybiano*, quae parentem suum in adfectis habuisse testatur in praefat. ad notas suas pag. 201 sq. et 222. filius Mericus Casaubonus. Polybii Casaubono praemissa est dedicatio siue epistola lectu dignissima ad Henricum IV. Galliae regem, qua praeclare disserit de vsu ac praestantia historiae, tum de Polybio ipso eiusque virtutibus, quem cum aliis historicis veteribus confert, et ab impietatis crimine absoluit."

Eodem *Casaubono* interprete, libri V. et ex libris VI—XVII. excerpta, tum excerpta de legationibus et *Aeneae* Tactica, cum prolegomenis eiusd. Casauboni ad Polybium Francof. typis Wechelianis ann. 1610. 8. Ad hanc versionem suscipiendam plus simplici vice hortatus Casaubonum est Iosephus Scaliger. *Nam illa Musculi*, inquit, *ridicula est: Perotti ad quinque libros, manca, aliam non vidi.* Epist. 114. Casaubonus ipse epist. 413. *Perottus latine quidem loquitur, sed longe ab auctore discedit. De Musculo nihil dico, in quo praeter egregiam voluntatem nihil inuenio, quod laudem. Habeo in manibus* Pompilii Amasii *versionem eorum, quae ex interpretatione Musculi vulgo leguntur. Vellem vidisses, vt consilium dares, acquiescendumne in ea sit, annon. Elegans profecto est et comta. Sed vir probus hac cautione vsus est, vt obscurissimas quasque περικοπὰς non attingeret, contentus, lectorem monere, peti posse eorum versionem a Musculo. Nobis vero non licet esse tam securis.* Respicit Casaubonus

ii) Titulus excerptorum MS. codice Thuaneo: Ὁ *ἐρανίσας τὸ παρὸν Θεοδόσιός ἐστι ὁ μικρός.* vid. infra IV. 10. 10. [conf. Schweighäus. praef. ad tom. II. pag. XVIII sqq.]

kk) In Lipenii bibl. philosophica perperam traditur, Polybium Casauboni graece et latine prodiisse Paris. 1617. 8.

nus eclogam primam et tertiam e sexto Polybii libro de diuersis rerump. [ll]) formis deque Romanae praestantia, quae Alexandro Farnesio Cardinali dicata [mm]) *Pompilio Amasaeo*, (Romuli Amasaei, qui Pausaniam et Xenophontis quaedam latine conuertit, filio,) interprete prodierunt Bononiae a. 1543. 4. apud Io. Baptistam Phaellum. Idem Casaubonus epist. 425. „Tandem imperaui ipse mihi, et versionem a me expressi, vel potius initium versionis. Kalendis enim Nouembris (a. 1605.) prima eius ducta est linea. Scis, quam non contemnendus Perottus sit, qui vir, si graecarum litterarum cognitionem habuisset, in eo genere scriptionis paene mihi regnare videretur. Sed rudem fuisse τῦ ἑλλησμῦ reapse deprehendimus, sic tamen, vt τὸν καλοκαγαθὸν Musculum, qui fragmenta vertit, multis parasangis anteiret. Epist. 426. *In Polybio scis me nunc esse, cuius versionem ne me poeniteat fuisse adgressum, Perotti interpretis fatuitas facit, qui mille amplius locis omisso Polybio Liuium descripsit nobis, quare merito Itali tui latinitatem hominis sunt admirati: sed de fide illius, quod praedicat Iouius* [nn]) *quis ferat aequo animo? irascor et vehementer quidem.* Confer Casauboni praefationem, pag. 71 sq. qui ne vnam quidem paginam Polybii recte intellectam a Perotto arguit. Etiam Vincentio Opsopoeo notante, Perottus non paucos locos praetermisit, et interdum totas subtersiliit paginas, quamuis *Franciscus Sabinus* in apologia aduersus L. L. calumniatores, Perotti Polybio nihil adfirmet esse politius. Confer [supra ad primae edit. s. Perotti versionem notata,] *Anton. Borremansii* varias lect. cap. X. pag. 117. et *Leonhardi Nicodemi* additamenta ad biblioth. Neapolitanam Nic. Toppi pag. 185 sq. Hactenus *Fabricius*.

ll) Hanc Polybii elegantissimam dissertationem expressisse videri potest *Machiauellus* lib. I. diss. in decadem primam Liuii cap. 2.

mm) Praeter illas duas eclogas ex eius versione editas Casaubonus in praefat. ad Polybium testatur e Sylburgii biblioth. ad manus suas peruenisse schedam paruam, titulos XVI. continentem, variarum lucubrationum, quas hic vir doctissimus Amasaeus illustrando Polybio composuerat. *Postea*, inquit, *etiam litteris viri Magnifici Marci Velseri sumus admoniti, exstare adhuc alibi in Italia eorum libellorum nonnullos, qui si ab eruditis hominibus fuerint aliquando publicati, fructuosam eorum lectionem studiosae iuuentuti futuram non dubitamus. Nos eorum nihil vidimus; praeter versionem eclogarum, quas Musculus sermone Romano expresserat, in quo multum admirati sumus difficillima quaedam fragmenta ab Amasaeo non esse versa, sed Musculi translationem retentam, a Pompilio leuiter castigatam. Erant tamen in ea, quam diximus, schida aliquot tituli, prolixam explicationem pollicentes, et eius eclogae, qua Romana militia declaratur, et omnium penitus locorum huius secundae partis affinis argumenti, quae omnia hactenus cum inuisa nobis atque incomperta sint, nihil habemus, quod amplius de iis dicamus.* *Pompilii Amasaei* obseruationes in Polybium memorat Velserus in litteris ad Robert. Titium, (in Velseri scriptis pag. 872.) et missurum se ad Casaubonum testatur ann. 1604. Sed illas Casaubonus non accepit. Fridericus Sylburgius in epistola ad Ios. Scaligerum, data 1588. scribit, se *versionem Polybii, a Pompilio Amasaeo interpolatam, accepturum ex Italia*, tom. II. sylloges Burmann. pag. 317.

nn) Iouius pag. 34. elog. *Exinde Romae Graecas litteras pertinaci studio consectatus* (Perottus) *fretusque Bessarione, generoso Maecenate, adeo exacte feliciterque profecit, vt ab eo Polybius grauissimus historiarum scriptor latinitati donaretur. Non defuere tamen ex aemulis, qui eius auctoris traductionem antiquissimam fuisse furtoque surreptam existimarunt, quod Thucydidem, Diodorum, Plutarchum et Appianum clarissimo ingeniorum certamine conuersos vnus Polybius egregia fide latinus aequabili ac praedulci romani sermonis puritate prorsus antecedat.*

Casaubonianum textum cum vitiis operarum typographicarum, quibusdam tamen auctum accessionibus, reddidit *Iac. Gronouius* in editione, cuius haec est inscriptio:

Polybii historicorum libri, qui supersunt, interprete Isaaco Casaubono. Iacobus Gronouius recensuit, ac vtriusque Casauboni, Ful. Vrsini, Henr. Valesii, Iac. Palmerii et suas notas adiecit. Accedit Aeneae commentarius de toleranda obsidione, cum interpretatione ac notis Isaaci Casauboni, Tomi I—III. Amstel. Io. Ianss. a Waesberge et Io. a Souceren. 1670. 8.

Praeter ea, (inquit Fabricius,) quae in Parisiensi leguntur omnia, in hac reperies 1) commentarios Casauboni postumos in librum Polybii primum, 2) excerpta de virtutibus et vitiis e Polybiano opere, cum versione et notis *Henrici Valesii:* 3) *Merici Casauboni* notas ante hac ineditas in quinque primos Polybii libros, ex parentis ipsius Isaaci castigationibus collectas, quas orae codicis Basileensis vel etiam Parisiensis suae adleuerat, in quibus modo vera lectio Polybio restituitur, modo versio castigatur, quae interdum iam tum non graecis editis, sed illis correctionibus respondet. 4) *Fuluii Vrsini* notas ad excerpta legationum, quibus praecipue confert Polybium cum [oo]) Liuio, qui eum frequentissime est sequutus, et non raro ad verbum expressit, licet nonnumquam etiam ab eo dissentiat nominatim, vt lib. XXXIX. 52. 5) *Iacobi Palmerii* a Grentemesnil animaduersiones ad varia Polybii loca, quas ediderat in obseruationibus suis ad scriptores graecos Lugd. Bat. 1668. 4. p. 78—95. 6) Polybii fragmenta, post Fuluii Vrsini et Casauboni curas ab H. Valesio et Iacobo Gronouio e Suida potissimum collecta et ab Aemilii Porti hallucinationibus hinc inde vindicata. 7) *Iacobi Gronouii* ad Polybium notas, in quibus Casauboni quoque plus simplici vice notatur interpretatio. 8) Indicem pleniorem et accuratiorem. Hactenus Fabricius.

Gronouius tamen, multa suae editioni deesse probe perspiciens, post illam absolutam, omnia subsidia ad nouam Polybii editionem procurandam in Anglia, Italia et Parisiis conquisiuit. Londini ex exemplo editionis Basileensis, quo vsus erat If. Casaubonus, multiplicem obseruationum, ad Polybium pertinentium, materiem, ab eodem Casaubono congestam, atque in ora illius exempli simul cum lectionibus codicis msti Vrbinatis adnotatam, descripsit, atque in singularem libellum in forma octaua retulit. Indicem graecitatis Polybianae

oo) De Liuii et Diodori Siculi imitatione, qua Polybium in historiis suis expresserunt, notata etiam nonnulla sunt a Boeclero ad calcem variar. lectionum e codice Polybii Augustano Argentor. 1670. 4. [adde Liuium, edit. Drackenb. tom. VII. pag. 81.] pag. 169 sq. Idem dixeris de Arriano, quem ideo cum Polybio recte coniunxit Georg. Raphelius, vtriusque dictionem cum dictione sacra N. T. conferens. Quod vero Polybius a Liuio XXX. 45. non alio elogio mactatur, quam *haudquaquam spernendi auctoris*, (h. e. testis, vt vocabulum illud recte intellexit illustris Grotius,) non duxerim loliginis vel inuidiae esse cum F. Vrsino, Palmerio, Clerico I. artis Criticae pag. 463., non magis, quam impietatis, cum *Iouem*, dixit *non contemnendum*, sed λιτότητα grauitati historiae conuenientem et Polybio non minus honorificam, quam quod Ciceroni III. offic. cap. 32. audit *Polybius bonus auctor inprimis*, et Straboni IX. pag. 422. ἀνὴρ ἀξιόλογος. Confer exempla huius figurae apud *Gellium* II. 6. et plura notata a *Casaubono* pag. 1547 sq. edit. Gronouii, *Vossio* IV. 10. 8. Instit. Orator. Crenio IV. animaduers. pag. 51 sq. *Ioh. Rualdo* in vita Plutarchi p. 58 sq. *Elia Boherello* ad Origenem contra Celsum p. 4. *Menagio* ad Laert. II. 97. *Ioh. Weitzio* ad Terentium p. 644. *Drusio* ad Sirach XV. 13. *Tan. Fabro* ad Longinum pag. 223. edit. Tollii. [adde supra iam notata de illa formula Liuiana.]

nae ex Casauboniano ad Polybium adparatu accepit: qui index hodie compactus est cum tomo tertio exempli Polybii Gronouiani in bibl. Lugdunensi. Oxonii et Parisiis codd. nonnullos excussit, eorumque varias lectiones ad oram exempli suae editionis adscripsit. Parisiis accepit ab Henr. Valesio fragmenta nonnulla, ad Polybium pertinentia, ex Heronis libro de repellenda obsidione excerpta; in his fragmentum de obsidione Ambraciae, quod dissertationi epistolicae in loca quaedam T. Liuii, tomo II. Liuii Gronouiani pag. 65 sqq. tom. autem VII. pag. 148 sq. Liuii Drackenb. adiunctae inseruit. Florentiae e tribus quatuorue codd. L. V. enotauit: domum reuertens variarum obseruationum siluam et supplementum notarum, in Polybium olim a se editarum, vel exemplis suae editionis adscripsit, vel in peculiares digessit schedas. Qui *adparatus Gronouianus ad Polybium*, diu in obscuro latens, a Ruhnkenio in bibliothecam publicam Leidensem illatus, postea cum Schweighäusero, (vid. praef. ad vol. I. pag. XIII et XXIII sqq.) communicatus est.

Graecus textus Gronouianus, nonnullis manifeste vitiosis hinc inde correctis, cum versione Casauboni latina renouatus est Lipsiae, cum praefatione Ernesti, ad regendum illud institutum a librario rogati, qui praeter ea adiecit praefationem Valesianam ad excerpta Peiresciana, et emendationes *Fuluii Vrsini*, ad edit. Basil. factas, atque glossarium s. lexicon Polybianum, de quibus ornamentis aliisque mutationibus factis Ernesti ipse in praefat. more suo, h. e. erudite disseruit, et historiam editionum criticam concinnauit. Inscripta vero est editio haec vtilis et satis correcta:

Πολυβίυ — *Polybii, Lycortae F. historiarum quae supersunt*, interprete Is. Casaubono: ex recensione *Iac. Gronouii*, cum notis Casaubonorum, Vrsini, Valesii, Palmerii et Iac. Gronouii. Accessit *Aeneae Tactici* comm. de obsidione toleranda cum interpr. et notis *Isaaci Casauboni*. Praefationem et glossarium Polybianum adiecit *Io. Aug. Ernesti*. tom. I. Lipsiae 1764. (quo anno absoluta est integra haec editio, et generalem accepit inscriptionem,) apud Io. Paul. Krausium, bibliopol. Vindobon. 8. — tom. II. qui continet *Eclogas libr.* VI — XVII. *et Legationum*. Vindobonae 1763. — tom. III. qui continet *excerpta Valesii, fragmenta* et *indices*. Vindob. 1763. In Lexico multa loca etiam critice pertractantur.

Nouam plane recensionem gr. textus e codd. et edd. nec non ex ingenio aut de coniectura aliorum fecit, ordinem vulgarem mutauit, ita, vt fragmenta excerptaque suo quoduis libro insereret, versionem correxit, eruditas adnotationes, quae partim in interpretatione verborum, cum grammatica, tum maxime critica, versantur, partim in rerum et historiae illustratione, seu plenum commentarium, a contextu gr. et omni lectionis variae et coniecturarum silua seiunctum, duobus reseruauit voluminibus, in praefationibus denique historiam codd. msstor. atque editionum criticam composuit, et de subsidiis varii generis, quae nactus est ad ornandam editionem, disseruit, atque adeo egregiam procurare coepit editionem cl. *Schweighäuser*, cuius studium operamque saepe laudauimus. Inscriptio haec est:

Πολυβίυ — *Polybii Megapolitani historiarum quidquid superest. Recensuit, digessit, emendatiore interpretatione, varietate lectionis, adnotationibus, indicibus illustrauit Iohannes Schweighäuser, Argentoratensis. Tomus primus, liber I. II* et *III.* Lipsiae in libraria Weidmannia. 1789. m. 8. — *Tomus II. liber IV* et *V. cum reliquiis libror. VI* et *VII.* ib. 1789. — *tom. III. Reliquiae librorum VIII — XVI.* ibid. 1790. — *tom. IV. Reliquiae librorum XVII — XL.* 1790. — *tom. V.* 1792. continet praefationem litterariam, testimonia

monia veterum de Polybio, *spicilegium reliquiarum ex certis libris historiarum ex libr. VI. et reliquis*, tum reliqua fragmenta ex Suida maxime et Stephano Byzantino collecta, et *Schweigh.* adnotatt. ad lib. I—III. — *tom. VI. adnotatt. ad lib. IV—X.* 1792. — *tom. VII.* 1793. Indices aliaque, quae desunt, nondum exierunt praelo. Vsus quoque est Schweigh. notis Scaligerianis, Vossianis, Reiskianis, de quibus postea sermo erit, et adparatu Gronoviano, supra memorato. vid. praefat. ad tom. II. pag. 34 sqq. et V. pag. XV sqq. vbi quoque institutum suum et consilium, quod in curanda sua editione tenuit, vberius exposuit.

Oxonii a pluribus annis editio noua Polybii sub praelo sudat: textus erit Gronouiano-Ernestinus, addita variarum adnotationum farragine. *Harl.*

VI. Post Gronouianam editionem nonnulla *Polybii* loca illustrauit *Marcus Meibomius* in libro de fabrica triremium pp) pag. 70 sq. castigatis subinde Casaubono, gallico interprete *Reyero*, (quem errores augere potius, quam tollere adfirmat,) et *Iacobo Gronouio.* Idem pag. 148 sq. exhibet pugnam naualem ad Chium, a Polybio lib. XVI. descriptam, cum noua sua versione et eruditis animaduersionibus, ad quarum calcem subiungit haec verba: *His perlectis spero, iudicaturum lectorem, antiquitatis peritum, interpretatione, quam edidit Casaubonus, et castigatiorem fieri posse,* (hoc aliquot exemplis etiam docuerat H. Valesius praefat. ad excerpta Peiresciana,) *et Romani sermonis perspicuitate aliquanto ornatiorem. Notas huius viri in primum librum, quod post obitum sint editae, rigidius excutere nolim. An praestare passim in ceteros, quantum ab illo fuit exspectatum, mallem, si* [?] *otium esset, in publicum prolato hoc scriptore perpetuis commentariis illustrato probare, quam varia pollicitatione doctos homines suspensos tenere.*

Inter *Antonii Quaerengi* scripta video laudari, *de Platonis, Aristotelis et Polybii in politicis rebus dissensione:* Item, *de historiae pragmaticae Polybianae triplici fine.* — *Vberti Folietae de similitudine normae Polybianae* ad Rainaldum Corsum, Ictum, inter varia eius Opuscula, Romae 1579. 4. et tom. I. thesauri Italiae Graeuiani p. 1241—1246. Intelligit autem normam conscribendae historiae. In Ludouici Morerii Lexico perperam excusum est *Nomina Polybiana. Fabric.* — [Polybium, *Scaligerianis* notis onustum, a Nic. Heinsio petiit Graeuius in tomo IV. pag. 340. sylloges Burmannianae. Illae Scaligerianae notae, edit. Basileensi 1549. adscriptae, post varios dominos ad clar. Car. Segaar, Professorem graecae linguae in academia Traiectina peruenerunt, a quo illas accepit Schweighäuser, qui eas in adnotationibus suis laudauit. vide paullo ante de edit. Schweighäuseri adnotata. — *Io. Iac. Reiske* integrum volumen *quartum animaduersionum* suarum *ad graecos auctores*, Lipsiae 1763. 8. dicauit emendandis illustrandisque Polybii reliquiis; praefationem vero ad sua Polybiana, in qua de fide et editoribus Polybii superioribus libere copioseque iudicauit, volumini quinto animaduersionum etc. pag. 757 sqq. inseruit. — *Car. Christoph. Foersteri* lib. in quo locos quosdam Polybii a latinis interpretibus, Liuio, Casaubono et Valesio perperam translatos proposuit et examinauit, subiunctis animaduersionibus I. Iac. Reiskii ad libellum Plutarchi de tarda Numinis ira, Lips. 1755. 8. *Harl.*]

Quum

pp) Prodiit Amstelodam. 1671. 4. recusus tom. XII. thesauri Antiquitatum Rom. Graeuiani.

Quum diligentissimus fuerit in re militari Romanorum describenda *Polybius* libro VI. excerpt. cap. 17 — 40. illum locum separatim latine non infeliciter transtulit *Ianus Lascaris*, homo graecus, Basil. 1537. περὶ τῆς τῶν ὁπλιτῶν καταστάσεως, cum eiusdem Lascaris epigrammatis et Iac. Comitis Purliliarum libris duobus de re militari: latine etiam Lugd. 1592. 8. 1607. 4. [Castrametatio Romanorum ex Polybio lib. VI. a Lascari versa, inserta quoque legitur editioni *Vegetii* a Stewechio curatae Antwerp. 1584. 4. Lugd. 1592. 8. etc.] Postea eruditis commentariis illustrarunt illum *Franciscus Patricius* in opere de militia romana, (quod ex hetrusco idiomate in latinam linguam a Ludolpho Neocoro translatum in thesauri Graeuiani tomo decimo habent studiosi,) tum *Iustus Lipsius* [qq]) in libris V. de militia romana, de quo videnda censura Casauboni in epist. 21. ad Bongarsium. Ab eo tempore *Hermannus Ratbodus Schelius* [rr]) in dissertatione de castris et agmine Polybiano, quae cum aliis huius argumenti ab eodem viro elegantissimae doctrinae concinnatis diatribis in eodem thesauri antiquitatum romanarum tomo decimo occurrit. *Fabric.* — [Separatim excusus atque uberioribus notis et criticis et vero antiquariis instructus est ille libellus:

Πολυβίου — *Polybii, Megapolitani, de militia romana libellus*, versione latina, commentatione perpetua et iconibus illustratus; nec non indice rerum et dictionum latino et syllabo vocabulorum graecorum locupletatus, studio et opera *Io. Georgii Poeschelii*, ill. Gymn. Heilbronnensis Conrectoris. Norimbergae 1731. 8. conf. quoque Acta eruditorum germanice scripta, 164. tom. 14. pag. 563. Fränkische acta erudita etc. fasc. 23. Noribergae 1732. 8. pag. 977 sqq. *Harl.*]

Italice, Florent. 1552. 8. — Polybius de armis Romanorum, cum apophthegmatibus quibusdam ex Plutarcho et nominibus ordinum militarium ex Aeliano. Florent. 1552. 8. — Conferendus est praecipue *Salmasii* de militia romana liber postumus, quo et alia Polybii loca illustrantur.

Interpretibus Polybii quodammodo etiam accensendus *Leonhardus Aretinus* est; eius enim de bello Punico libri duo in MS. cod. in bibliotheca MSS. S. Michael. Venetiarum, de primo bello punico et de bello Romanorum cum Gallis. Est quoque in bibl. Mediceo-Laurentiana plut. LXV. nr. 14. conf. *Mittarelli* bibl. codd. MSS. bibl. S. Mich. Venet. p. 659. — Princeps editio ita inscripta: *Polybius, historicus*, de primo bello Punico, latine, *Leonardo Aretino* interprete. *Plutarchi* paralela a Guarino Veronensi in latinum versa; primum prodiit *Brixiae* per Iac. Britannicum, 1498. fol. vid. *Maittaire* A. T. tom. IV. part. II. p. 661. *Goetzii* memor. bibl. Dresdens. II. pag. 103. — tum *Venetiis* die oct. Nouembr. 1504. fol. in bibl. publ. Erlangens. Paris. 1512. et Augustae Vindel. 1537. 4. [ss]) veluti in Liuii supplementum editi magnam partem e Polybio sunt expressi [tt]). Prior agit de bello Punico primo, poste-

qq) Conf. *Gabr. Naudaei* Bibliograph. militar. ibique not. *Crenii*, in huius opere de eruditione comparanda p. 510 sq. *Harl. Ier. Woeldike* Index bibliothecae militaris scrippt. vett. (Hauniae, 4)

rr) Hyginus et *Polybius* de castris Romanorum, cum notis et dissertatt. de re militari populi romani: R. H S. (i. e. Schelii.) Amstelod. 1660. 4. *Heumann.*

ss) De hac edit. rara vide *Clement* bibl. curieuse etc. II. pag. 29. qui vero facit iniuriam Fabricio ac si h. l. scripsisset Paris. edit. prodiisse 1552. *Harl.*

tt) Conf. *Apost. Zeni* dissertazioni Vossiane, tom. I. pag. 90 sq. *Harl.*

posterior de seditione militis conductitii, et populorum Africae a Carthaginiensibus defectione, bello item Illyrico et Gallico. [Partem priorem Leonardi Aretini, italice versam, Florent. 1526. 8. et Venet. 1545. 8. notauit Clement l. c. Sed illam quidem Liuii e Polybio et aliis optimis scriptoribus supplendi spartam longe plenius feliciusque ab eo tempore ornauit *Ioh. Freinshemius*, vir egregius, de quo dixi in bibliotheca latina. Continuationem historiarum Polybii siue libros τῶν κατὰ Πολύβιον olim composuerat *Strabo*; quorum secundum laudat libro XI. Geograph. pag. 515. XLIII. libris illud Strabonis opus constitisse testatur Suidas in Πολύβιος, vbi addit, *Posidonium* quoque, Olbiopolitem, sophistam, Polybii historias continuasse. Libris LII. constitisse, testatur idem Suidas in Ποσειδώνιος, vbi male tribuit hoc opus Posidonio, Stoico, Alexandr. Ille fortassis Posidonius citatur a *Plutarcho* in Fabio Max. fol. 185. [add. *Eudocia* in Violario pag. 365. supra inter Stoicos, vol. III. pag. 573. *Harl*] *Scylax* vero, Caryandensis, mathematicus et musicus, scripserat, teste eodem Suida, ἀντιγραφὴν πρὸς τὴν Πολυβίε ἱσορίαν, quod viri docti ita intelligunt, vt aduersus Polybium scripserit. Potest et ita accipi, vt composuerit historiam, Polybianae aemulam, quemadmodum Alanus hoc sensu poema suum latinum inscripsit Anti-Claudianum: et Homero Amazones adpellantur ἀντιάνειραι Iliad. γ'. 189. quod scholiastes bene explicat αἱ ἴσαι κατὰ δύναμιν ἀνδράσιν. [conf. infra, lib. IV. cap. 2. §. 6. vol. IV. pag. 32. edit. vet. *Vossius* de histor. graec. lib. I. cap. 19.]

Apud *Vossium* hist. gr. libro IV. pag. 510. legas e Suida [quocum conspirat *Eudocia* pag. 267.] referri, Cleoxenum et Demeoclitum egisse de *Persis*, eorumque historiam exornatam [?] a Polybio. Sed Suidae locus ita legendus: Κλεόξενος καὶ Δημόκλειτος, ἔγραψαν περὶ πυρσῶν, (de ratione significandi in bello per faces elatas siue ignes,) ὧν (scil. πυρσῶν) τὴν πραγματείαν ἐπεξειργάσατο Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. [Atqui περὶ πυρσῶν iam correxit *Paul. Leopardus* in Emendatt. lib. V. cap. 11. et rescripsit illustrauitque *Küsterus* in sua Suidae editione tom. II. pag. 324. adde notam ad §. IX. circa fin. —] — Confer *Polybii* lib. X. excerpt. cap. 41 et 42 sq. Colomesium ad Gyraldum pag. 403. *Suidam* ipsum in Αἰνείας.

VII. *Versiones Polybii in linguas vernaculas.*

Germanice e versione *Guil. Xylandri*, Basil. 1574. fol. quae reliquis vernaculis longe praefertur a Casaubono, dedicat. pag. 23. *Non etiam defuere, qui in vulgares linguas tantum Polybii verterent, quantum latine expositum inueniebant: si tamen vertere est romanae interpretationis sexcentos errores aliis totidem cumulare, atque interim graecae linguae peritiam in prima libri fronte mentiri. Vnicam excipio germanicam versionem, ab homine longe eruditissimo profectam, sed quod res arguit, et alia eius scripta testantur, variis semper curis occupato. Fabric.* conf. *Goetzii* memor. bibl. Dresd. II. pag. 103. Beyträge zur kritischen Historie der deutschen Sprache etc. part. IX. (Lipsiae 1734. 8.) pag. 237 sq. A Centurione *de Oelsnitz*, cum interpret. et adnotatt. Folardi et Guischardi etc. Breslau. ac Berol. 1755—1769. VII. tom. 4. cum figg. — (a *Bione*,) Viennae, Pragae etc. 1759. VI. tom. 4. e lingua gallica male versus est Polybius: — a *D. C. Seybold*, cum adnotationibus et excerptis ex Folardi et Guischardi operibus, ad artem veterum militarem spectantibus, Lemgou. 1779—1783. 8. IV. tom. conf. Vollständige Sammlung aller Uebersetzungen der Griechen und Römer,

Römer, (Francof. et Lipſ. 1785. 8.) pag. 74 ſqq. et Einige Schriften der Altdorf. deutſchen Geſellſchaft, pag. 162 ſqq. noua litteraria Lipſienſ. german. 1760. pag. 83 ſqq. *Harl*]

Italice per *Lud. Dominicum* Venet. 1546. 8. tom. I. ac 1553. tom. II. iterum 1564. 4. quae poſterior longe praeſtat editio. *Fabric.* — Dominicus, linguae graecae ignarus, verſione tantum Perotti vti potuit. Hinc illam verſionem *Iulius Landi* ſecundum graecam orationem correxit, et ſuppleuit, notasque ſubiecit, Veronae 1741. mai. 4. cum tabulis geographicis, II. voll. addiditque vol. III. ibid. 1743. Le Ambaſcierie tratte dalla Storia di Polibio — dal Greco in Italiano —. vid. *Baumgarten* Nachrichten von merkwürdigen Büchern etc. tom. III. pag. 425 ſqq. et *Paitoni* voc. Polybius. — Polibio dell' accampare per *Philippo Strozzi.* — con *Eliano* de nomi militari, tradotto per *Lelio Corani.* Florent. 1552. vid. *Maittaire* A. T. Indic. voc. *Polybius. Harl.*

Gallice poſt veterem verſionem, e latina Perotti concinnatam a *Ludouico Maigreto,* Lugdun. 1548. it. 1558. ac Pariſ. 1557. editam, qua Polybium libenter et ſaepius perlectum a Carolo V. imp. narrat *Chriſtophorus Pezelius* praef. ad chronicon Strigelii a. 1586. editum, tranſtulit *Petrus Ryer,* Caſaubonum fere ſecutus, Pariſ. 1655. fol. 1670. 12. III. voll. 1669. 8. II. voll. Amſtel. 1670. 12. III. voll. [conf. *Goetzii* mem. bibl. Dresd. II. pag. 103.] Nouam verſionem gallicam meliorem cum ſupplementis notisque criticis, politicis et hiſtoricis ac militaribus nec non iconibus proeliorum aliarumque rerum parauit *Anton. Vincentius Thuiller,* Benedictinus congregat. S. Mauri, additis *Folardi* obſeruationibus, [VI. tomi, Pariſ. 1727 ſqq. 4. conf. *Baumgartenii* Nachrichten etc. III. pag. 428 ſqq. *Goetzium* l. c. pag. 104.] vid. Iourn. des Sav. 1721. pag. 237 ſqq. Mem. de Trevoux 1727. pag. 1552. — *P. Bougeant,* S. I. epiſtola de illa verſione in Mercurio a. 1724. *Thuilleri* ad illam reſponſio. — Add. *Philippi le Cerf* bibl. hiſtor. et critique des Auteurs de la Congregation de S. Maur. etc. p. 473 ſq. Bibl. françoiſe tom. X. pag. 156 ſqq. Hiſtoire lit. de l'Europe 1727. Oct. pag. 273. Iourn. des Sav. 1728. pag. 516. m. Mai. pag. 32. Octob. pag. 226. de tomo II. a. 1729. pag. 611. de tomo IV. Mem. de Trev. 1729. pag. 1893. — rec. Amſtel. VI. voll. 4. vid. Bibl. raiſonnée tom. IV. pag. 44. tom. V. pag. 109. Bibl. françoiſe tom. XVI. p. 180. Sexto, ſiue vltimo tomo, nulli a Folardo additi ſunt commentarii, quia illos cenſurae et conditionibus praeſcriptis noluit ſubiicere auctor. Iourn. des Sav. 1730. Nouembr. pag. 424. de commentariis in V. tomum vid. pag. 472 ſqq. [rec. et ſupplemento locupletatum eſt opus Amſtelod. 1753. tom. I—VII. 4. conf. Acta erudit. Lipſ. a. 1754. pag. 233—237. *Gottſchedii* Neueſtes aus der anmuthigen Gelehrſamkeit, a. 1753. pag. 414 ſqq.] Contra Folardum, Iourn. des Sav. 1733. Iul. pag. 421. ſentimens d'un homme de guerre etc. lettres ſerieuſes et badines tom. II. pag. 90. tom. IV. pag. 461. 465 ſqq. et ſupplement au IV. tome pag. 473. — Folardi apologia in bibl. françoiſe tom. XVI. pag. 17. — *Nous perdons malheureſement une bonne partie du grand Ouvrage de M. Folard par les Intrigues et cabales de gens, qui ne peuvent ſouffrir la ſincerité et la verité,* indicatur in Bibl. raiſonnée tom. VIII. pag. 328. — Reflexions ſur les Commentaires de M. Folard ſur le 1 et 2. livre. Pariſ. 1728. 12. Iourn. des Sav. 1729. pag. 232. Bibl. franç. tom. XIV. pag 150. — Huc pertinent *Folardi* nouvelles decouvertes ſur la guerre, dans une diſſ. ſur Polybe. Pariſ. 1724. 12. vid. Mem. de Trev. 1724. pag. 1230 et 1729. pag. 551. *Fabric.* — Folardi et Guiſchardi ſiue Quinti Icilii, (qui Folardum multorum errorum fecit

 reum,)

ſeum,) opera pluribus iam indicaui in Introd. in hiſtor. L. Gr. pag. 568 ſq. adde *Saxii* Onomaſt. I. pag. 135 et 556. *Harl.*

Anglice, interprete *Henrico Sheers*, cum vita Polybii et iudicio de eius ſcriptis, auctore *Iohanne Dryden*. Lond. 1693. 1699. 8. 2. voll. [*Edward. Grimeſton*, Londini, 1634. fol. *Hamton*, Londini, 1756. 4.]

VIII. *Scripta Polybii deperdita.*

Scripſerat praeterea *Polybius libros III. de vita et rebus geſtis Philopoemenis*, ducis Achaeorum, vt ipſe teſtatur lib. X. (excerpt. Peireſc. pag. 28.) Εἰ μὲν ἐν μὴ κατ᾽ ἰδίαν ἐπεποιήμεθα τὴν περὶ αὐτȣ͂ (Φιλοποίμενος) σύνταξιν, ἐν ᾗ διεσαφȣ͂μεν καὶ τίς ἦν καὶ τίνων, καὶ τίσιν ἀγωγαῖς ἐχρήσατο νέος ὤν, ἀναγκαῖον ἦν ὑπὲρ ἑκάςȣ τῶν προειρημένων φέρειν ἀπολογισμόν. Ἐπεὶ δὲ πρότερον ἐν τρισὶ βιβλίοις ἐκτὸς ταύτης τῆς συντάξεως τὸν ὑπὲρ αὐτȣ͂ πεποιήμεθα λόγον, τήν τε παιδικὴν ἀγωγὴν διασαφȣ͂ντες καὶ τὰς ἐπιφανεςάτας πράξεις, δῆλον κ. τ. λ.

Suos *de inſtruenda acie commentarios* [ſ. *commentarios tacticos,*] commemorat *Polybius* lib. IX. excerpt. cap. 16. [cap. 20. vbi vid. Schweighäuſer, tom. VI. pag. 522. et tom. V. pag. 24 ſq.] ὑπὲρ ὧν ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ παρατάξεων ὑπομνήμασιν ἀκριβέςερον δεδήλωται. Etiam inter ſcriptores τακτικῶν laudatur Polybius ab *Aeliano* cap. 1. in Tactic. et cap. 3. et cap. 19. pag. 37. edit. Arcerii, item *Mauricio* lib. Tactic. [¶]

Singulari opere deſcripſiſſe bellum Numantinum, a Scipione Aemiliano geſtum uu), colligitur ex his *Ciceronis* lib. V. epiſt. 12. ad L. Lucceium: *Deeſſe mihi nolui, quin te admonerem, cogitares, coniunctene malles cum reliquis rebus noſtra contexere, an, vt multi Graeci fecerunt, Calliſthenes Troicum bellum, Timaeus Pyrrhi, POLYBIUS Numantinum: qui omnes a perpetuis ſuis hiſtoriis, ea, quae dixi, bella ſeparauerunt, tu quoque item ciuilem coniurationem ab hoſtilibus externisque bellis ſeiungeres.*

Epiſtolae ſuae *ad Zenonem Rhodium* de Laconicae ſitu, quem perperam ille in hiſtoria ſua tradiderat, meminit *Polybius* lib. XVI. (Excerpt. Peireſc. his verbis: Περὶ δὲ τῆς τῶν τόπων ἀγνοίας τῶν κατὰ τὴν Λακωνικὴν, διὰ τὸ μεγάλην εἶναι τὴν παράπτωσιν, ȣ̓κ ὤκνησα γράψαι καὶ πρὸς αὐτὸν Ζήνωνα etc. *Ceterum de illa ſitus Laconicae ignoratione, eo, quod grauis eſſe error videretur*, (confer, quae in iisdem excerptis dixerat Polybius pag. 73 ſq.) *ad ipſum Zenonem litteras ſcribere non dubitaui, hominis ingenui eſſe arbitratus, non ex alienis erratis gloriam captare, quod nonnulli ſolent; ſed non noſtris tantummodo, verum etiam alienis commentariis vtilitatis publicae gratia, quantum in nobis eſt, curam atque emendationem adhibere.*

De habitatione circa aequinoctialem, [ſ. ſub aequatore,] ſiue, quod Zona torrida (ſ. duae zonae aequatori vicinae,) non ſit deſtituta incolis, ſingulari libro diſputaſſe Polybium, docet *Geminus* Element. Aſtronomic. cap. 13. in *Petauii* Vranologio, tom. III. pag. 31 ſq. Πολύβιος

uu) Quo Numantia Hiſpaniae decus a Romanis euerſa eſt A. V. C. 620. Olymp. CLXI. 3. octo vel nouem ante obitum Polybii annis.

Πολύβιος ἓν ὁ ἱστοριογράφος πεπραγμάτευται βιβλίον, ὃ ἐπιγραφὴν ἔχει περὶ τῆς περὶ τὸν ἰσημερινὸν οἰκήσεως. Αὕτη δέ ἐστιν ἐν μέσῃ τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ, καὶ φησὶν οἰκεῖσθαι τοὺς τόπους, καὶ εὐκρατοτέραν ἔχειν τὴν οἴκησιν τῶν περὶ τὰ πέρατα τῆς διακεκαυμένης ζώνης οἰκούντων. Hoc Polybii opus respicit *Achilles Tatius* in Isagoge ad Aratum cap. 31. notans, Polybium sex numerasse zonas, *οἱ μὲν γὰρ ἓξ ζώνας εἶπον, ὡς Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, τὴν διακεκαυμένην εἰς δύο διαιροῦντες.* Polybius enim sex faciebat Zonas; duas, aequatori proximas, duas tropicis, et duas frigidas, vt Strabo testatur. [vid. *Mannert.* Geographie der Griechen und Römer, tom. I. pag. 99 sq.] Confer *Strabonem* lib. III. p. 96 sq. *Ios. Acostum* lib. II. de natura noui orbis, *Huetium* in Huetianis pag. 262 sqq. *I. C. Coleri* auserlesene theologische Bibliothek, tom. VI. pag. 975 sqq. *Fabric.* — *Schweighäuser* in tom. V. p. 25. not. f. suspicatur, libellum illum fortasse non nisi partem fuisse libri XXXIV. historiarum, in quo geographica ex professo tractauit Polybius. *Harl.*

Librum etiam, vel *libros de Rebuspublicis*, ab historiarum opere diuersos, scripserit Polybius, si credimus Lipsio in praefatione ad militiam. Sed e loco, e quo hoc repetit vir doctus, nihil tale necessario colligitur. Ecce tibi eius verba lib. X. excerpt. cap. 16. *ὑπὲρ τούτου δὲ τοῦ μέρους εἴρηται* ΠΡΟΤΕΡΟΝ *ἡμῖν διὰ πλειόνων ἐν τοῖς περὶ πολιτείας. De hac re,* (quomodo milites iureiurando adigantur ad fidem seruandam,) *dicta sunt nobis plura superius, quum de reip. romanae institutis ageremus.* Manifesto respicit locum lib. VI. excerpt. cap. 31. [P]

IX. *Alii Polybii.*

Fuit et alius *Polybius,* Megalopolitanus, senior, qui Philopoemeni adfuit in praelio aduersus Machanidam, Lacedaemoniorum tyrannum, Olymp. CXLIII. 2. cuius mentionem facit noster lib. XI. excerpt. cap. 13. Alius *Polybius,* itidem Megalopolitanus, cui Iosephus inscribit sermonem de Maccabaeis, in codice, quo vsus est Erasmus. Praetereo *Polybum* vv), medicum, quem Polybium nonnulli adpellant, de quo dixi lib. II. cap. 24. §. 5. tum *Polybium* quemdam, ineptum et insulsum hominem, cui glorianti, quod ab imperatore ciuitate donatus esset, Demonax, philosophus, vtinam, inquit, Graecum te potius, quam Romanum fecisset, vt refert *Lucianus* in Demonacte tom. I. pag. 867. *Polybium,* libertum Augusti, *Dio Caff.* pag. 590. *Sueton.* cap. 101. cuius mentio in veteri inscript. apud Graeuium in notis pag. 797. alium *Polybium,* Claudii libertum, (Sueton. cap. 28. Dio LX. pag. 684.) cui Seneca consolationem inscripsit, fratris mortem lugenti. *A. Firmium Polybium,* e collegio Puteolano Dendrophororum, apud Sponium pag. 55. Miscell. *Polybium,* episcopum Trallensem, cuius meminit *S. Ignatius* epist. ad Trallian. Denique *Polybium,* episcopum Rhinocurorum, scriptorem vitae S. Epiphanii tom. II. pag. 353 sq. laudatum Meursio Cangioque in glossariis graeco-barbaris, cuius nomine epistola ad Sabinum, episcop. Constantiensem, tom. II. Epiphan. edit. Petau. pag. 379 sq. *Fabric.* — latine tantum; sed graece exstat in cod. Mediceo; teste *Bandinio* catal. MSS. graec. tom. I. pag. 503. nr. 7. ibid. nr. 6. est *Polybii* il-

 lius

vv) Fuerunt et Polybus e procis Penelopes vnus, Polybus vates apud Homerum et Cic. I. de diuinat. Polybus, Corinthiorum rex, Oedipi expositi nutritor: Polybus, rex Sicyoniorum etc.

lius in reliquam vitam Epiphanij, episcopi vrbis Constantiae, insulae Cypri. — Addatur *Polybius*, Sardianus, cuius libelli manu exarati de soloecismo et de speciebus ornamentorum orationis reperiuntur in biblioth. *Medicea*, (auctore *Bandinio* l. m. tom. III. pag. 391. cod. X. nr. 13. ac 14.) atque regia *Matritensi*, teste *Iriarto* pag. 147 sq. cod. XL. vbi non solum indicat libellum huius Polybii mstum de soloecismo, sed etiam eiusdem de acyrologia, et vtrumque valde breue opusculum, (quae potius fragmenta maioris operis esse videntur,) primus publici fecit iuris. Vtrumque opusculum, at emendatius, in eadem bibliotheca exstat in cod. XCV. quem cum superiore contendit, et varias vtriusque enotauit lectiones *Iriart.* l. c. pag. 373 sq. Aliae autem eaeque plures particulae grammaticae, quae in vtroque codice, a reliquis partibus separatae, nec vlli adscriptae auctori inueniuntur, ad eumdem Polybium pertinere et maioris operis grammatici membra esse videntur. Iriarte id etiam odoratus est: saltem pag. 374 sq. duas particulas *de figurata loquendi ratione*, (περὶ σχηματισμῶ,) et *de structurae* (orationis) *speciebus*, Polybii esse coniecit, et formulis typographicis describendas curauit. *Harl.*

X. Post Polybium dicendus mihi AENEAS, illo licet antiquior [ww]), *Tacticus* vulgo dictus, cuius librorum epitomen confecit *Cineas* [xx]), Thessalus, a Pyrrho legatus Romam missus Olymp. CXXV. 2. [ℙ] Composuerat hic στρατηγικὰ [yy]) βιβλία siue *commentarios de arte imperatoria*, e quibus superest τακτικὸν καὶ πολιορκητικὸν siue *liber tacticus et de toleranda*

ww) Non ab re dubitari posse, adfirmat Casaubonus, sitne hic *Aeneas* ille Stymphalius, Arcadum imperator, qui, sicut testatur Xenophon in secundo ἑλληνικῶν, circa tempora pugnae ad Mantineam h. e. anno 2. Olymp. CIV. (male in editione Aeneae Amstelod. p. 1637. legitur XIV.) [A. M. 3642. ante Chr. N. 361. A. V. C. 391. ratiocinatore *Saxio* in Onom. I. pag. 73.] viuebat, et res Arcadum non sine laude fortitudinis et prudentiae administrabat. *Idioma sane Peloponnesiacum ac nominatim Arcadum probe sibi notum fuisse, cap. 27. de voce πάνικοι agens, ostendit. Equidem vt pro vero adfirmare hoc non ausim, ita de eo nullus dubito, Aeneam nostrum aut aequalem illorum temporum fuisse, aut non longo certe interuallo ab illis abfuisse. Argumento sit etiam illud, quod machinas obsidionales commemorans, quae Aristotelis aetate, vt ipse scribit, frequentius paullo vsurpari a graecis hominibus incipiebant, arietis quidem et ἀντιτορεῖς nec non catapultae ac testudinis saltem leuiter meminit, helepoleos vero et πετροβόλων manganorum ac similium, quae posterius sunt inuenta, nullam facit mentionem.*

xx) *Aelianus* cap. 1. Tactic. ἐξειργάσατο δὲ τὴν θεωρίαν τὴν τακτικὴν Αἰνείας τε διὰ πλειόνων ὃ στρατηγικὰ βιβλία ἱκανῶς συνταξάμενος, ὧν ἐπιτομὴν ὁ Θετταλὸς Κινέας ἐποίησε. De hoc Cineae opere *Cicero* IX. epist. 25. ad Paetum. *Summum me ducem litterae tuae reddidere. Plane nesciebam, te tam peritum esse rei militaris. Pyrrhi te libros et Cineae video lectitasse. Fabric.* vid. ad §. XIII. voc. *Cineas. Harl.*

yy) Suidas: Αἰνείας ἔτος ἔγραψε περὶ πυρσῶν, ὥς φησι Πολύβιος, καὶ περὶ στρατηγημάτων ὑπόμνημα. Legendum περὶ στρατηγικῶν ὑπομνήματα ex *Polybii* X. 40. vbi de facibus, in signum elatis, pyrseutarum φρυκτωροῦντας vocat *Onosander* cap. 25. pag. 71. [pag. 90. edit. Schwebelii, cuius notam conferes.] siue περὶ πυρσῶν agit: Αἰνείας βουληθεὶς διορθώσασθαι τὴν τοιαύτην ἀπορίαν, ὁ τὰ περὶ τῶν στρατηγικῶν ὑπομνήματα συντεταγμένος. Vide et quae notaui supra pag. 596. et pag. 598. [vet. edit. de Iulii Africani cestis.] De πυρσοῖς modo antiquo *Is. Casauboni* epistolam separatim vulgauit *Ioach. Morsius*, Rostochii, 1617. 4. vid. *Thom. Crenii* epistola ad Io Frid. Leopoldum, in nouis litterariis maris Balthici supra ad §. VI fin. *Schwebel.* ad Onosandrum p. 35 sq. *Wernsdorf.* ad Himerii orationem, a me editam, Erlangae 1785. 8. pag. 60 sqq. *Harl.*

leranda obsidione, quem in Vaticana biblioth. [zz]) manu exaratum exstare pridem testatus est Simlerus. Verba ex illo graeca laudato Aeneae nomine produxit *Turnebus* XXII. 26. et XXVII. 7. Aduersar. denique ex codice biblioth. regis Galliae manu Angeli Bergicii, hominis graeci, scripto edidit et versione ac notis illustratum subiecit Polybio *Isaacus Casaubonus*, qui e Vaticano codice regium manasse suspicatur. Paris. 1609. fol. et Amstelod. 1670. 8. [aaa]) Ac latine tantum ad calcem Polybii e Casauboniana versione Francof. 1610. 8. et cum scriptoribus rei militaris, Vegetio, Frontino et Aeliano, a Petro Scriuerio recensitis, Lugd. Bat. 1633. 1644. 12. [Vesaliae Cliuiorum, 1670. 8. graece, inter mathematic. vett. Paris. 1693. fol.] In codice Mediceo [bbb]) membranaceo DCC. amplius annorum non *Aeneae*, sed *Aeliano* tribuitur, legiturque hoc titulo: Αἰλιανȣ̃ Τακτικȣ̃ ὑπόμνημα περὶ τȣ̃ πῶς χρὴ πολιορκȣμένȣς ἀντέχειν. Quod Rigaltio significans Frid. Lindenbrogius in litteris, datis 20. Iul. a. 1618. addit iudicium suum his verbis: *Casaubonus Aeneae nomine vulgauit, quam bene, ipse viderit, dictionem enim aliud arguere puto.* Sed non dubito, veriorem esse Vaticani et regii codicis inscriptionem, et minus notum Aeneae nomen a librario forte mutatum in notius Aeliani, praecipue quum in calce MSti medicei legatur Αἰνείȣ πολιορκητικὰ ἢ Αἰλιανȣ̃, καθὼς ἡ ἀρχή. Longe alia quoque scribendi ratione vtitur hic scriptor, quam Aelianus, et ad alios commentarios suos hinc inde prouocat, vt ad παρασκευαςικὴν βίβλον cap. 7. 8. 20. ποριςικὴν (fortasse περὶ πόρȣ χρημάτων,) cap. 14. et ςρατοπεδικὴν cap. 21. tum ἀκȣ́σματα siue βίβλον ἀκȣσμάτων exemplorum librum cap. 11. 22. 28. 38. et in calce libri acturum se recipit περὶ ναυτικῆς τάξεως. Quamplurima exempla adfert; sed antiqua omnia et Aeneae aetati congruentia: memorantur siquidem ab illo praeter populos varios Aristagoras, Artabazus et Astyanax, Lampsaci tyrannus, cap. 31. Athenodorus, Imbrius, cap. 24. Chares, Atheniensis, cap. 11. Charidemus, Orita, cap. 24. Datames cap. 40. Dionysius, [?] tyrannus, cap. 10. Euphratas, Lacon, cap. 27. Glus nauarchus cap. 31. Iphicrates cap. 24. Iphydiades, Abydenus, cap. 28. Istiaeus cap. 31. Leuco, Bospori rex, cap. 5. Nicocles, praesidii praefectus post nauale ad Naxum certamen cap. 22. Pisistratus cap. 4. Pytho, Clazomenius cap. 28. Temenus cap. 18. et Timoxenus cap. 31. Non pauca ex Aenea ad verbum repetit Iulius Africanus in Cestis, Casaubono obseruante [ccc]): sed nominetenus nec ille, nec Polyaenus, qui eo aliquando vtitur, nec reliqui scriptores rei militaris mentionem eius fecerunt, nisi in codice Tacticorum Leonis imp. Vindobonensi, cui praefixa Lambecius vncialibus litteris reperit nomina scriptorum, quibus Leo vsus est, sub nomine ΜΗΝΑ, quod suspicor, latet ΑΙΝΕΙΑ [ddd]). Loca quaedam ex MSto Mediceo Aeneae emendauit ac restituit *Iacobus Gronouius* in supplementis lacunarum in Aenea Tactico, Dione Cassio et Arriano de expeditione Alexandri. Lugd. Bat. 1675. 8.

XI. De

zz) Est quoque cod. elegans et figuris necessariis ornatus in biblioth. electorali Bauarica. *Harl.*

aaa) Conf. *Gronouii* supplementa in Aenea etc. pag. 4 sqq. *Harl.*

bbb) Vide *Bandini* catal. MSS. gr. bibl. Laurent. tom. II. pag. 230 sq. *Harl.*

ccc) Vide *Gabriel. Naudaei* bibliograph. militarem, ibique Crenii not. pag 498 sq. in Crenii collectione opusculorum de eruditione comparanda. Lugduni Bat. 1699. 4. *Harl.*

ddd) At Kollar. ad illum citatum locum in Lambecii comm. de bibl. Vindob. VII. pag. 455. notat, claris litteris scriptum esse ΜΗΝΑ, et censet, deperditis, qui de re militari scripserunt, auctoribus, hunc *Menam* esse accensendum. *Harl.*

XI. De AELIANI et ARRIANI Tacticis dixi infra libro IV. suo loco scripta vtriusque referens: De commentariis *Vrbicii*, *Leonis et Constantini*, Porphyrogeniti, etc. libro V. *Leonis* Naumachica dedi vol. VI. pag. 372 sqq. *Basilii Patricii*, VIII. pag. 136 sqq. Itaque praesenti loco Aeneae tantum a me subiicietur ONOSANDER, Platonicus philosophus, qui scripsit στρατηγικὸν λόγον *de imperatoris institutione* s. de arte imperatoria eximium librum, (Suidas vocat Τακτικὰ περὶ στρατηγημάτων eee), more suo, vt supra in Aenea, confundens στρατηγήματα et στρατηγικὰ) *ad Q. Veranium* fff), illum fortasse, cuius Tacitus meminit, vnde de aetate Onosandri coniecturam licet facere. Memorat librum etiam Leo imp. in Tacticis p. 215. Ὀνήσανδρος δὲ καὶ αὐτὸς στρατηγικὸν συντάξας λόγον. [*] *Fabric.*

[*Liber Baro de Zur-Lauben* in praefatione ad suam gallicam Onosandri versionem et *Schwebel.* in praef. ad suam editionem de Onosandro, eius aetate, opere, codicibus atque editionibus iam bene et copiose disseruerunt. Paucis igitur comprehendam, quae illi fusius probarunt atque exposuerunt. In tacticis Leonis constitutionibus, (cap. 14. §. 112.) et codice olim Busbekiano, qui nomina auctorum, per quos profecit Leo, operi praefixa habet, et nunc in biblioth. caesarea Vindobon. adseruatur, diserte adpellatur Ὀνήσανδρος. Ex aetate *Q. Veranii*, *Zur-Lauben* pluribus demonstrauit, Onosandrum vixisse sub Claudio, imperatore, et Veranio anno LIII. post C. N. dedicasse strategicum suum; cui Schwebelius, (qui aliorum rationes et opiniones de Onosandri aetate commemorat.) et *Saxius* in Onomast. litt. I. pag. 248. adsentiuntur. In philosophia sectatus est Platonem et in scribendi genere a Xenophonte, quem potissimum ad imitandum proposuit sibi, colorem orationis in primis duxit. Hinc paene omnes veteres, et Graeci et Romani, qui post eum de re militari scripserunt, inprimis Leo, imperator, vestigia eius legerunt aut compilarunt, atque recentiores eum mire laudarunt. Vide *Gabr. Naudaeum* in bibliographia militari et *Thomae Crenii* not. ad eum in *Crenii* collectione plurium libellorum *de eruditione comparanda* etc. Lugduni Bat. 1699. 4. pag. 470. 501 sq. (vbi Crenius repetiit Fabricii nostri iudicium de Onosandro eiusque imitatore Leone, imperatore, ex eius centuria plagiariorum ac pseudonymorum,) 509 et 510. — *Zur-Lauben* ex Montfaucon. bibl. bibliothecarum *XIII. codd. Onosandri MSStos* commemorat, nempe III. in bibl. regia *Paris.* vnum in bibl. *Selincourt.* (secundum catalog. MSS. in bibl. regia *Paris.* VII. codd. Onosandri Strateg. occurrunt.) duo in biblioth. *Ambros.* Mediolanensi, vnum in bibl. *Laurentio-Medicea;* (de quo vid. *Bandin.* catal. codd. gr. biblioth. Laurent. tom. II. pag. 232.) et reliquos in biblioth. electorali *Bauarica, Patauina,* et *Vaticana:* praeterea alium codicem in biblioth. quadam anglica, ex eodem Montfaucon tom. I. pag. 682. nr. 6038. — *Rigaltius* varias lectiones, ad calcem editionis suae reiectas, excerpsit ex *quatuor* codd. msstis; quorum vnus fuit vetustus membranaceus, *Mediceus;* alter recentior *Mediceus* ex biblioth. reginae Catharinae; tertius itidem recentior; quartus Friderici Morelli. (vid. *Rigaltii* praefat.) — *Schwebel. tres* codd. in biblioth. *Vaticana*, in his vnum quondam Palatinum, exstare tradit. Insuper contulit cod. Bauaricum et alium, quem Nagelius, Prof. quondam Altdorfinus, possedit, qui vero recentiores, ex vno eodemque fonte

eee) In edit. Küster. II. p. 699. male distinguitur τακτικὰ· περὶ στρατηγημάτων. Vnum enim est opus. *Harl.*

fff) confer *Salmasium* de militia rom. cap. 13. pag. 1389. tom. X. thes. antiqq. rom. *Tristanum* tom. I. pag. 284.

fonte profluxisse videntur. Idem Schwebelius habuit V. L. codicis cuiusdam *Florentini*, et ex biblioth. *Leidensi* ineditas emendationes, quas Ios. Scaliger et Isaacus Vossius ad Onosandrum scripserant. Atqui Onosandrum, manu Scaligeri pluribus locis correctum habuit *Vossius*, vt ipse in litteris ad Grotium, ann. 1622. 8. August. testatur. — In biblioth. *Taurinensi* cod. XLIX. (catalog. MSSt. graecor. pag. 153.) Onosandri strategicon. — In biblioth. regia *Neapolitana* cod. XXX. saec. XIV. Onosandri στρατηγικὸν ad Q. Veranium.

E d i t i o n e s.

Lucem *Onosander* vidit latine primum interprete *Nicolao Saguntino:*

Onosander ad Q. Veranium de optimo imperatore eiusque officio per Nicol. Sagundinum (sic) *e graeco in latinum traductus.* cum *Vegetio*, (vbi in calce: *Romae impressum per Eucharium Silber Alamannum.* anno M. CCCC. XCIII. (1493.) die XXIIII. Oct.) et *Sexto Iul. Frontino*, *Modesto* et *Aeliano* de instruendis aciebus. In Onosandro quidem aliae occurrunt signaturae, maiusculis litteris expressae, ab A ad DII. pertingentes; neque vlla temporis nota adiecta est: sed omnes illi auctores sunt eodem romano minusque eleganti Silberi charactere. vid. *Audiffredi* catalogum editt. roman. saec. XV. pag. 329 sq. — Ex hac editione, aliis ignota, fluxisse arbitror editiones Onosandri ex Nicolai Saguntini interpretatione, Basil. 1541. 12. 1558 et 1570. 8. memoratae a Fabricio, qui in margine exempli sui manu adscripsit: „*Secundinus* dicitur in MS. Iosephi Valettae. vid. Neuen Büchersaal LVIII. pag. 762. Giornale d'Italia tom. 24. pag. 80. et tom. XIV. pag. 385. vbi mentio codicis MS. apud Apostolum Zenum, cum praemissa dedicatione ad Alfonsum, regem Neapolitanum." Editionem ab eodem in margine notatam, *Venetiis cum Vegetio* non reperi. — Nicolaus autem Saguntinus, scriptoris mentem ac stilum minus adsequutus, optimo tamen exemplari vsus Rigaltio videtur.

Ex Saguntini versione latina, an e cod. gr. manarint interpretationes gallicae et italicae, equidem nescio. Prior inscripta est in praef. *L. B. Zur-Laubenc*

L'Art de la guerre, composé par *Nicol. Machiavelli;* l'état aussi et charge d'un Lieutenant-Genéral d'Armée, par *Onosander*, ancien Philosophe Platonique: le tout traduict en vulgaire francois, par *Iehan Charrier* natif d'Apt en Provence etc. Paris. 1546. fol.

Italica est huius sententiae;

Onosandro — dell' ottimo capitano generale — tradotto di Greco in lingua volgare Italiana per *M. Fabio Cotta*, nobili Romano. In Vinegia appresso Gabriel de Ferrari. 1546. 4. et 1548. 8. vid. *Pinelli* Catalog. tom. IV. pag. 81.

Onosandri commentarius de re militari, in sermonem latinum conuersus a *Ioachimo Camerario*, et nunc primum a filiis editus, cum prooemio ad Lassarum Schwendium et epistola ipsius; praeter ea *Franc. Petrarchae* de officio et virtutibus imperatoris. Noribergae ex offic. Gerlachiana, 1595. 8.

Camerarius, vnicum eumque corruptissimum librum nactus, ingenio, (iudice Rigaltio,) quo valebat plurimum, et doctrina Onosandrum felicius atque elegantius expressit; sed ita, vt veluti partes et membra, quae in codice graeco deerant, in eius quoque versione non semel desiderentur.

Graece primus editus est a Rigaltio:

Onosandri Strategicus et Orbicii inuentum, graece et latine: *Nicolaus Rigaltius* nunc primum e vetust. codd. graecis publicauit: Latina interpretatione et notis illustrauit: Lutetiae 1599. apud Abrah. Saugranium etc. ad calcem: excudebat Stephan. Prevosteau. M. D. XCIIX. (1598.) 4.

Vid. *Maittaire* A. T. tom. III. part. II. pag. 833. qui in notis magnam praefationis Rigaltianae partem recudi fecit: et de codd. quos Rigaltius contulit, supra in notitia MSStorum. Rigaltius in notis eruditis, vti in glossario suo tactico Parisiis 1601. 4. edito, passim citat scriptores poliorceticos tacticosque, tum temporis adhuc ineditos. Addidit Rig. Onosandro Οὐρβικίου *Vrbicii* ἐπιτήδευμα siue inuentum, quomodo pedites romani equestres barbarorum copias feliciter possint debellare, pag. 123—130. Incipit αἱ μὲν περιτεταγμέναι τάξεις, petitum ex libro duodecimo στρατηγικοῦ, quod sub *Mauricii* nomine deinde, (vt Fabricius in nota mota animaduertit,) Io. Scheferus vulgauit pag. 364. In codice regio *Neapolitano* XXX. *Mauricii* strategico adpendicis loco adhaeret *Vrbicii* ἐπιτήδευμα, quod incipit αἱ μὲν περιτεταγμέναι τάξεις εὕρημα τῶν παλαιῶν εἰσὶν ἀνδρῶν. — *Hadriani*, imperatoris, τακτικὰ sub Vrbicii nomine exstare, docet *Salmasius* ad Spartianum pag. 83. conf. *Naudaeum* in bibliographia militari pag. 508 sq. in Crenii collect. opusc. de eruditione comparanda.

Onosandri et Aristotelis mechanica, graece et lat. per *Henr. Monantholium*, cum eiusdem commentariis, Lutetiae Paris. 1599. 4.

In catalog. biblioth. Lugdunens. Batau. pag. 182. nr. 239.

Rigaltiana editio gr. et lat. recusa est, adiunctis *Aemilii Porti* castigationibus. in bibliopolio Commeliniano. 1600. 4.

In titulo etiam memoratur vberior *Iani Gruteri* commentarius. Fabricius scripserat, se eum in libri exemplis, in quae incidisset, frustra quaesiuisse. Enimuero et in catal. biblioth. Askeu. pag. 92. ita citatur *Onosandri* strategicus, gr. et lat. a Nic. Rigaltio cum notis *I. Gruteri* et Aemylii Porti. apud Commel. 1600. 4. et Schwebelius in praefat. notat, istos *Varios discursus* siue vberiores commentarios *Gruteri* ad insigniora loca *Taciti* atque *Onosandri*, anno illo editos, se ad manus habuisse. Fuit quoque in biblioth. *Thomasiana* exemplar illius editionis cum copiosioribus *Iani Gruteri* commentariis ad aliquot *Taciti* et *Onosandri* loca insigniora, apud Commelin. pars I. 1604. 4. pagg. 182. pars II. 1605. 4. pagg. 194. At *Gruterus*, vti *Chokierius* rerum tantum, non verborum aut critices rationem in suis commentariis habuerunt ggg). *Chokierii* vero editio haec est:

Onosandri strategicus, gr. et lat. (cum Rigaltii versione,) *notis sive dissertationibus Io. a Chokier illustratus*. Additae in extremo operis variantes lectiones, ex codd. diuersorum MSS. (n. Rigaltian.) depromtae. (sine anno: dedicatio tamen et praefatio scriptae sunt Romae 1610.) 4. repet. Moguntiae 1613. 4. (hunc annum etiam Zur-Lauben posuit: sed Fabric. manu correxit 1615.) et parte II. thesauri politicor. aphorism. Leodii, 1643. fol. — Coloniae 1653. 4. — In catalog. bibliothecae Lugdun. Batau. pag. 151. duae huius operis editiones ita citantur:

Ioannis

ggg) Conf. *Naudaeum* in bibliographia militari pag. 509 sq. ibique Crenii notam.

Ioannis à Chokier thesaurus aphorismorum politicorum. *Onosandri* strategicus, cum notis *I. a Chokier*. Moguntiae 1613. 4. Item auctarium istorum aphorismorum, Francof. 1615. 4. II. vol. (Forsan inde, nescio quo casu aut qua de re? Fabricius sustinuit anni notam mutare.) — Idem *thesaurus cum auctario;* accedunt eiusdem dissertatt. in Onosandri strategicum, spectantes disciplinam militarem. Moguntiae 1619. 4.

Rigaltii versio separatim fuit recusa Helmstadii 1619. 4. cum *Basilii*, imperat. exhortationibus ad filium, itidem latine tantum subiunctis, et *Ferrandi*, diaconi Carthaginiensis, VII. praeceptis, duci religioso obseruandis.

Post longum temporis interuallum noua, e codicibus emendata et doctis instructa animaduersionibus editio lucem vidit:

Ὀνοσάνδρε στρατηγικὸς, *Onosandri Strategicus, siue de imperatoris institutione liber* ad codicum MSSt. fidem expressus, et ex antiquorum tacticorum potissimum collatione, notis perpetuis criticis emendatus, nec non figuris, aeri incisis, illustratus. Accedunt duo indices, vnus rerum, alter verborum et locutionum graecarum: vna cum versione gallica *L. B. de Zur-Lauben* etc. ad calcem libri adiecta. Cura et studio M. *Nic. Schwebelii*, Gymnasii patrii Rect. et P. P. Impensis Georgii Lichtenstegeri, chalcographi Norimberg. Norimbergae, 1762. fol.

Conf. *Klotzii* acta litterar. vol. I. part. I. pag. 22—28. Noua acta erudit. 1763. mens. Maio pag. 201—211. et iterum 1768. Iul. pag. 313—319.

Versiones.

De antiquis italica et gallica versionibus iam supra in catalogo editionum disputatum est. *Gallice* quoque Onosandri opus verterunt *Blasius de Vigenere*, Paris. 1605. 4. — *L. B. de Zur-Lauben*, Paris. 1754. cuius versionem Schwebelius suae adiecit Onosandri editioni; et *Carolus Guischard* s. *Quintus Icilius*, in Mémoires militaires sur les Grecs et les Romains etc. Hagae Comitum 1757. 4. tom. II. pag. 49—106. — *Hispanice Iac. Diegen. Gratianus*, Barcinone, 1567. 4. — *Germanice: Onexander* von den Kriegshandlungen und Raethen der hocherfarn guten Hauptleut. cum *Frontino*, germanice reddito, Moguntiae, apud Iuonem Schoeffer. 1531. fol. Catalog. biblioth. Bunau. I. pag. 145. In hac versione deprehendit Zur-Lauben caput de Atheniensibus, Lacedaemoniis et Macedonibus, populis pugnandi peritissimis; quod neque in editionibus graecis, neque in vlla alia Onosandri versione inuenit. vid. Histoire de l'Acad. Paris. des Inscr. vol. XXXVI. ann. 1774. pag. 164 sq. — *Onosanders* Unterricht eines Feldherrn. Ueberſetzt und mit Anmerkungen erläutert von *A. H. Baumgaertner*, Mannheim, (sub titulo, et iuncto Claudio Aeliano: Vollständige Sammlung aller Kriegsschriftsteller der Griechen) 1777. tum seorsim, adsumto titulo, primum memorato, 1786. 4. cum figg. aeneis. *Harl.*

In bibl. Sarraziana pag. 67. memoratur Dominicus Syllenius Graecus de vetere et recentiore scientia militari, omnium bellorum genera terrestria perinde ac naualia, nec non tormentorum rationes complectente. Venet. 1599. fol.

Onosandri librum non vna ex parte corruptum esse, queritur *Salmasius* ad Spartianum tom. I. pag. 96.

„Commentaria Onosandri in Platonis Politiam, Suidae memorata, interciderunt.

Salmasium antiquae militiae graecae scriptores illustratos atque in his Onosandrum edere constituisse, testatur *Gabriel Naudaeus* in syntagmate militari pag. 498. *Fabric.* Salmasii inedita et ad rem militarem pertinentia aduersaria, nec non scriptores tacticos atque strategicos, Aelianum, Athenaeum, Apollodorum, Onosandrum, notis eiusdem msstis ornatos, post varios casus in bibliothecam regiam Parisinam tandem translatos fuisse, adnotauit Schwebel. in praefatione, vid. *Niceron.* Memor. clarissim. virorum etc. ex interpretatione Baumgartenii germanica tom. II. pag. 428. med. 452. et *Labbeum* bibl. nou. MSS. pag. 181. 4. Praeterea *Rigaltius* pleniorem et correctiorem Onosandri editionem curaturus erat. vid. eius praefat. pag. 13. Hugonis Grotii epist. 163. ad Gerh. Io. Vossium, pag. 62. Amstel. 1687. fol. et If. Casauboni epist. 441. ad Gruterum edit. Roterod. a. 1709. fol. *Gruterus* quoque Onosandrum cum reliquis Tacticis atque strategicis e codd. Palatinis erat publicaturus. vid. Ios. Scaliger. in epist. pag. 420. Fabric. lib. V. cap. 5. pag. 370. not. vol. VI. Sed haec omnia in herbis exaruerunt aut euanuerunt. adde *Naudaeum* in bibliogr. militari §. X. pag. 515 sqq. in Crenii collectione saepius memorata, vbi de Salmasio aliisque, qui de militia antiquorum scripserunt, et §. XI. pag. 518 sqq. de iis, qui militiam veterem cum noua compararunt, a Naudaeo et Crenio copiose agitur. *Harl.*

XII. *Scriptores Graeci de re militari, qui in Bibliothecis adhuc delitescunt* [hhh]).

Alexius.

Anonymus περὶ καταςάσεως ἀπλήκτȣ de fossatorum metatione, a Rigaltio citatus in glossario tactico etc. Paris. 1601. 4.

Alius *Anonymus*, quem *Nicolaus Sophianus* latine vertit et dicauit cardinali Barberino. *Nicolai Sophiani* de machinis bellicis ad Card. Bessarionem, MS. inter libros Bessarionis, Venetiis: [conf. *Naudaei* bibliograph. militar. pag. 503. in Crenii collect.] — Anonymi liber de re militari et instrumentis bellicis ex graeco latine versus a Sophiano ad spectatissimum virum Laelium de Valle MS. in bibl. Rostgaardiana pag. 468. *Fabric.* — In cod. regio Neapolit. CXLIII. praeter alios anonymi ὑποδείγματα πρὸς πολιορκίαν εὔχρηςα. item κατασκευὴ ἑλεπόλεως κόρακος λεγομένης (forte *Epimachi.*) it. Anonymi strategica. Atque ita in aliis bibliothecis e. g. Laurentio-Medicea tom. II. pag. 218. 225. 227. 229. 232. 234. 565. III. 114. 148 et 14. codices eiusmodi anonymorum tacticorum etc. reperiuntur. *Harl.*

Anthemii

hhh) Adde supra synopsin veterum mathematicorum Bernhardinam, de vol. IV. (vbi quoque de *Vrbitio*,) et V. — In codd. Medic. Florent. (*Bandini* catalog. graecor. MSS. II. pag. 218 sqq.) cod. IV. sunt collectiones Tacticorum auctorum cum cognitorum tum anonymorum et ineditorum vberrimae. Bandin. pag. 221. ex priore collectione f. *Vrbicii* militaribus virtutibus collegit et secundum alphabeti ordinem digessit extraneas ac barbaras loquutiones et voc. de reliquisque opusculis fuse differit. *Guil. Naudaeus* in bibliographia militari, §. VIII. pag. 496 sqq. collect. Crenii, dedit notitiam eorum, qui in biblioth. latent, Graecorum et Latinorum etc. pag. 508. de Vrbicio. *Harl.*

Anthemii περὶ παραδόξων μηχανημάτων memoratur a Philandro ad Vitruuium X. 15. et in Vaticana atque aliis bibliothecis exstat MS. sed de aliis potius, quam militaribus machinis agit. Dixi de hoc *Anthemio Tralliano*, qui Iustiniani, imp. temporibus claruit, supra pag. 548 et 563. (vet. edit.) Meminit eius *Procopius* Caesareensis lib. I. περὶ κτισμάτων. *I. A. Tassius*, (cuius bibliotheca in Ioanneam Hamburgensem transiit,) in litteris ad P. Lambecium cal. Maii 1650. testatur, se hunc *Anthemii* cod. MS. accepisse ex Italia, dignum, qui lucem publicam adspiciat; sed vltimis partibus mancum. *Fabr.* — In bibl. Laurentio-Medicea tom. III. pag. 114. est anonymi de terrae motuum caussis ac de *Anthemii*, mechanici, machina aduersus rhetorem, Zenonem, quam construxit ad eius domum succutiendam. Citatur quoque liber V. adde *Lambec.* et *Kollar.* VII. pag. 405 sqq. 411. *Harl.*

Artemidorus de militia, Posseuino in bibl. selecta memoratur.

Asclepiodorus siue Asclepiodotus, cuius τέχνη τακτικὴ citatur a Lambecio ad Codinum, nr. 65. [P] Ex reginae Christinae codice descripsisse se testatur *Huetius* de vita sua pag. 319. vbi, Theuenotium et Casaubonum, narrat, molitos fuisse Tacticorum editionem. *Asclepiodoti*, philosophi, τακτικὰ κεφάλαια, MSS. Leidae inter libros Vossianos. Exstat quoque cum iconibus, in bibliotheca Medicea et in XII. capita diuiditur. [vid. *Bandini* catal. MSS. gr. tom. II. cod. IV. qui plurium tacticorum scripta continet, pag. 229. vbi legitur *Asclepiodotus*, et Bandinius pag. 234. notat, *Io. Theoph. Coberum*, Saxonem, Asclepiodoti opusculum et duo alia inedita ex hoc codice a. 1760. descripsisse.] conf. *Bandurius* p. 798. ad antiquitatt. Constantinop. [*Lambin.* ad Georg. Codinum de originib. Constantinopol. l. cit. Paris. 1655. fol. et ad comm. de bibl. Vindob. tom. VII. pag. 85. supra in vol. III. pag. 164. h. v. *Harl.*]

[*Constantini*, imperator. fragmentum strategici etc. e cod. Mediceo primus publicauit *Lamius* in edit. Opp. *Io. Meursii*, tom. VI. pag. 1409. Florent. 1745. fol. In bibl. Heinsianae catalogo parte II. pag. 155. fuerunt *Constantini* Porphyrogeniti imperat. Constantin. libri de militia equestri, pedestri et nauali, mssti. — In bibl. *Medicea*, plut. LV. cod. IV. (*Bandin.* II. pag. 235.) est illud Constantini fragmentum, a Lamio editum, strategici de variarum gentium moribus, et quomodo vnaquaeque earum pugnat, et quomodo ei pugnando resistere oporteat. adde *Lambec.* comm. de biblioth. Vindob. VII. pag. 429. *Harl.*

Dalmachi commentarios obsidionales MStos ex Creta Venetias aduectos vidisse se testatur Magius II. 8. Misc. tom. II. facis artium Gruterianae pag. 1330. confer, quae supra pag. 588. notabam in Athenaeo. In bibliographiae militaris Naudaei vtraque editione, tum quam G. Schubartus, tum quam Thom. Crenius curauit, perperam excusum est *Damiaci*. Δαίμαχον ἐν πολιορκητικοῖς ὑπομνήμασι laudat Eustathius.

Epimachi Helepolin siue descriptionem Helepoleos in Vaticana et aliis bibliothecis exstare testatur idem Naudaeus: [in cod. CXLIII. Neapolit. regio.]

Lapi Biragi f. *Lampi Buragi*, στρατηγικὸν contra Turcas. MS. in biblioth. S. Marci Venetiis. *Montfaucon.* in diario italico pag. 42. *Fabric.* *Confer* notam *Crenii* ad Naudaei bibliograph. militar. p. 505 sq. in collectione opusculorum de eruditione comparanda. *Harl.*

Leonardi Fortii siue *Phortii*, Romani, *στρατηγικῆς πραγματείας*, de re militari et variis instrumentis bellicis, quorum expressae sunt imagines, libellus, graeco vulgari sermone scriptus versibus prodiit Venetiis 1531. 8. *Rigaltius* in glossario p. 132. 202. citat.

Dionysii Longini siue *Longiniani* Tactica multi laudant et exstare ferunt, *sed vbinam locorum, neminem hactenus vidi, qui diceret*, inquit Naudaeus.

Nicephori Blemmidae libellus de officio imperatoris, quem inter Miscellanea edere voluerat Leo Allatius.

Nicephori, *imp.* de euentibus bellicis et excursione, *περὶ παραδρομῆς*, in pluribus bibliothecis exstat, Viennensi, [vid. Lambecii comment. de bibl. Caes. VII. pag. 453] Ingolstadiensi, Vaticana, aliisque, quas refert Naudaeus. *Fabric.* — In biblioth. Vindobonensi, teste *Lambecio* in commentariis, tom. VII. p. 432 sq. exstat codex graecus, *Nicephori*, imperatoris Constantinopolitani, liber de re militari, in capita LV. diuisus, cuius prooemium incipit his verbis *περὶ παραδρομῆς πολέμου, τοῦ Κυροῦ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως* etc. Citatur hic liber, tamquam ineditus, saepissime a Ioanne Meursio in glossario graeco-barbaro e cod. meto Palatino, et imperatori Nicephoro adtribuitur. Quod vero auctor in praefatione, (cuius longam particulam dedit Lambecius,) profitetur, se ex *Barda* Caesare, ex *Constantino Meleino*, Patricio, et *Nicephoro*, imperatore, profecisse; Lambecius dubitat, id opus Nicephoro posse adscribi. At Kollarius notat, facile intelligi posse, opus illud imperatoris Nicephori iussu ab anonymo quodam scriptum, eidem ipsi imperatori, non sine exemplo persimilium scriptorum, siue adulatione, Graecis admodum familiari, siue sacri mandati reuerentia fuisse tributum. Atque Fabricius ipse infra de Nicephoris variis, libro V. cap. V. tom. VI. pag. 346 sq. animaduertit, illum librum *iussu Nicephori*, imperatoris, II. Phocae esse conscriptum. — Est quoque in codice *Taurinensi* LX. fol. 175. (catalog. pag. 160.) — In bibl. *Monaco-Bauarica*, cod. LX. Nicephori de bellico adparatu *διατάξεις* XIV. cum lacunis non paucis; item cod. CLXXXVI. et cod. CCXV. — In bibl. regia *Neapolitana* cod. CXLIII. de excursionibus: incipit *τὴν τῆς παραδρομῆς μέθοδον παραδοῦναι βουλόμενοι* etc. ibid. cod. CCXXX. Nicephorus *περὶ παραδρομῆς πολέμου* in capita 26. cum praefatione distinctus, quorum primum *περὶ βίγλων καὶ πόσον διάστημα ὀφείλει ἀπ' ἀλλήλων μία ἑκάστη ἵστασθαι*. Conuenire videtur cum codice Vindobonensi. *Harl.*

XIII. *Scriptores deperditi graeci de re militari.*

Alexander, *Pyrrhi* F. Aelianus et Arrianus.

Archytae Tactica ex Aeliano memorat Scaliger epist. 132. sed in Aeliano non reperio.

Artemonis machinis in bello aduersus Samios vsus est Pericles, teste Plutarcho p. 167.

[*Bardas* Caesar. vid. paullo ante in §. XI. ad *Nicephorum* notata. *Harl.*]

Bion. Aelian. vbi Gaza legit Βρύων, Arcerius Βίτων.

Cineas. *Cicero*, [Tuscul. quaest. I. 24. vbi Dauis. plures laudat, qui eius fecerunt mentionem, *Cic.* ad diuers. IX. 25, 1. *Pyrrhi te libros et Cineae video lectitasse*, vid. supra, not. ad §. X.] *Aelian.* [Tactic. cap. 1.] *Suid.* voc. Κινέας, *Liuius* epitom. libri XIII.

[vbi

[vbi vid. Ducker.] et lib. XXIV. 4. *Plutarch.* in Pyrrho p. 391 sq. [vbi Pyrrhus de hoc suo oratore traditur praedicasse, plures captas esse sibi vrbes eius orationibus, quam suis armis.] Valesii excerpta Peiresciana pag. 586 sq. [*Eutrop.* II. 12. vbi vid. Hearnium et Verheyk. pag. 78. edit. Verheyk.] *Himerius* apud Photium pag. 600. [in editione Himerii Wernsdorfiana, eclog. X. 15. pag. 190.] cuius locus non est praetereundus: *ὃ τοσοῦτον ἰσχύσας τοῖς λόγοις, ὅσον καὶ τὸν Θετταλὸν ἀκούω Κινέαν* (lege Κινέαν,) *ὃς σὺν βασιλεῖ Πύῤῥῳ γῆν ἐπιὼν πᾶσαν καὶ θάλασσαν, πρὸ τῶν μηχανημάτων τοῖς λόγοις τὰς πόλεις ἔκλινεν.* [Plura vide apud *Reimarum* ad Dionem Cassium tom. I. pag. 18.] *Baptist. Fulgosus* VIII. 7. pag. 604.

Clearchus. Aelian. et Arrianus. Solensem, Peripateticum, Naudaeus intelligit, Meerius ducem Graecorum in expeditione Cyri: Sed hunc diserte remouet Arrianus.

[*Constantinus Meleinus.* vid. §. XII. voc. *Nicephorus. Harl.*]

Demetrius Phalereus. Polyb.

Democritus. Laert. Suid. [vid. supra, vol. III. pag. 640. an legendum est *Damocritus?* qui scripsit Tactica duobus libris, apud *Suidam* I. pag. 507. et Eudociam pag. 128.]

Euangelus, cuius Tacticis delectatus Philopoemen, existimans *τὴν τακτικὴν τῶν ἄκρων τῆς πολεμικῆς τέχνην εἶναι.* Plutarchus Philopoemene pag. 358. 364. Aelian. Arrianus.

Eupolemus. Aelian. et Arrian.

Fronto. Aelian. [de Frontone vid. *Corsini* vitam Plutarchi, eius edit. de placitis philosophorum praemissam pag. IV sqq. *Harl.*]

Harpocratio. Naudaeus ex Aeliano, sed apud Aelianum non reperio. [?]

Hermias. Aelian.

Hermolytus, *Tacticus.* Eustath.

Iphicrates. Aelian. et Arrianus, qui monet, ducem non intelligi.

Macri militarium libri II. Index pandectis Pisanis praemissus.

Arrii Menandri libri IV. Idem.

[*Menas*, iudice Kollario. vid. ad §. X. not. fin. *Harl.*]

Pausanias. Aelianus et Arrianus.

Polybius. Iidem.

Iulius Pollux tacticum et strategicum librum promittit lib. I. Onomast. cap. 10.

Posidonius, *Rhodius*, *Stoicus.* Aelianus et Arrianus.

Pyrrhus, rex. *Cicero* IX. 25. epist. ad Paetum, Aelianus, *Plutarchus* tom. II. pag. 441. edit. Oxon. *Donatus* in Eunuch. IV. 7. *Pyrrhus peritissimus strategematum fuit, primusque, quemadmodum ea disciplina per calculos in tabula traderetur, ostendit.*

Stratocles. Aelianus.

Syrianus. Constantinus Porphyrog. commendat *πρὸς πολέμους καὶ καστρομαχίας βιβλία ἱστορικά, ἐξαιρέτως δὲ τὸν Πολύαινον καὶ τὸν Συριανόν.*

Tarrutini

Tarrutini Paterni militarium libri IV. Index Pandectis Pisanis praemissus.

Theodori, Rhodii, [s. Rhodiorum imperatoris,] στρατηγοῦ ὑπομνήματα. Suidas in Παιωνικῷ δέρματι.

Theodorus, Syracusanus, Τακτικῶν scriptor. *Laert.* II. 104. [vid. *Mongitor.* biblioth. Siculam, tom. II. pag. 248. quo tamen notante, *Iacobus Bonannus* in Syrac. illustr. lib. II. pag. 345. dubitat, an fuerit opus historicum, vel de praeceptis militaribus. Alias ille inter oratores eximios locum occupauit. Historiam quoque graecam scripsisse illum, ex Eusebio in Chron. Ioannes Iacobus Adria apud Mongitorem colligit. *Harl.*]

Xenocrates, tacticus, valde antiquus, memoratur a *Laertio* IV. 15.

CAPVT XXIX (olim XXVI)

DE NICANDRO, COLOPHONIO.

I. *De Nicandro et illius aetate.* II. *Eius Theriaca, et in haec scholia graeca, quae exstant, tum scholiastae varii deperditi.* III. *Alexipharmaca et duplicia scholia edita, Eutecniique inedita paraphrasis. Epigramma Nicandri in Othryadem.* IV. *Scripta deperdita Nicandri.* V. *Codices et variae editiones atque interpretationes.* VI. *Nicandri plures.* VII. *Index scriptorum, in scholiis graecis citatorum.* VIII. *De Andromacho et aliis Theriacon scriptoribus deperditis.*

[Cum supplementis *G. C. Harles.*]

I.

NICANDER, Damnaei filius, vt ipse [et *Eudocia* pag. 308.] auctor est, (Xenophanis, vt Suidas habet,) grammaticus, medicus et poeta inclutus fuit; patria passim a veteribus dicitur Colophonius, etiam in veteri [a]) epigrammate lib. I. Anthol. cap. 39. in medicos pag. 85. quo Colophon, Ioniae ciuitas, celebratur eo potissimum nomine, quod duo insignia lumina protulit, Homerum et Nicandrum. Scriptor quidem graecus vitae Nicandri testatur, Dionysium Phaselitem, (libro de poesi Antimachi, cuius imitator et ζηλωτής Nicander fuit,) tradidisse, quod Aetolus genere fuerit. [Atque *Eudocia* l. c. Αἰτωλὸς, ait, τὸ γένος ἦν, (quoniam diu et forsan iam ab ineunte aetate aut iuuentute, in Aetolia versatus est, in Aetolia natus facile credebatur,) καὶ ἱερεὺς Κλαρίου Ἀπόλλωνος.] At idem Dionysius libro de poetis retulit, Nicandrum a maioribus suis hereditate accepisse sacerdotium Apollinis Clarii, qui lucum et fanum habuit non procul Colophone [b]). Oppidum quoque fuisse

a) Καὶ Κολοφὼν ἀρίδηλος etc.

Clara vrbes inter Colophon, quae mente valentes (ἀριστεύας)

Praestanti natos educat vna duos.

Maeonidem primum, Nicandrum deinde, Camoenis

Aethereis quoniam carus vterque fuit.

conf. Benedict. Aueranius tom. II. pag. 345. diss. 75. ad Ciceron. [Nicandrum *Colophonium* dicit quoque *Cicero* de orat. I. 16.]

b) Conf. *Schneider* ad Nicandri Alexipharm. pag. 81 sq. *Harl.*

fuiſſe Clarum, (quod video, eruditiſſimum *Cellarium* addubitare tom. II. notitiae orbis antiqui pag. 77.) docere videtur Nicander in extremo Theriacon, ita de ſe loquens:

Τὸν ἴθρεψε Κλάρε νιφόεσσα πολίχνη.

Ceterum in Aetolia quoque verſatum, vitae auctor ait, patuiſſe ex eius de Aetolia commentariis, quibus non modo res Aetolorum, ſed quoque ſitum regionis, plantasque, quas illa profert, diligentiſſime deſcripſerat. [Quam temere Eudocia aut eius interpolator omnia corraſerit, vel inde fit manifeſtum, quod principio ab ea dicitur Nicander genere fuiſſe Aetolus; et tamen paullo poſt traditur commoratus eſſe in Aetolia, *διέτρεψε δὲ ἐν Αἰτωλίᾳ τὺς πλείονας χρόνυς· ὡς φανερὸν ἐκ τῶν περὶ Αἰτωλίας συγγραμμάτων καὶ τῆς ἄλλης ποιήσεως, ποταμῶν τε τῶν περὶ Αἰτωλίαν καὶ τόπων τῶν ἐκεῖσέ τε καὶ ἄλλων διαφόρων διηγήσεων· ἔτι δὲ καὶ φυτῶν ἰδιότητος, ἀέρος τε καὶ εὐκρασίας.* Floruit temporibus Attali, Pergami regis, qui ſceptrum tenuit ab Olymp. CLV $\frac{2}{3}$. ad Olymp. CLX $\frac{3}{4}$. [Secundum cel. *Ackermann.* in inſtitution. hiſtoriae medicinae p. 385. a. Olymp. 158. ante C. N. 147. V. C. 605. floruit Nicander: ſecundum *Hambergerum* vero in zuverläſſigen Nachrichten etc. tom. I. pag. 398. ab A. M. 382 $\frac{6}{5}$ — 384 $\frac{6}{7}$. ab A. C. N. 1 $\frac{6}{5}$ $\frac{0}{9}$ — 13 $\frac{8}{7}$.] Illi regi librum inſcripſit, (vnum ex iis, qui perierunt,) adloquutusque regem eſt his verſibus:

Τευθρανίδης ὃς κλῆρον ἀεὶ πατρώϊον ἴσχεις
Κέκλυθι· Μὴ δ' ἀμνήστον ἀπ' οὔατος ὕμνον ἐρύξῃς [?]
Ἄτταλ' ἐπεὶ σέο ῥίζαν ἐπέκλυον Ἡρακλῆος
Εἰσέτι Λυσιμαχῆς τε περίφρονος, ἣν Πελοπηὶς
Ἱπποδάμεια φύτευσεν ὅτ' ἄπιδος ἤρατο τιμήν.

Facile ex hac temporum differentia ſcriptor graecus c) vitae Arati, ſub Ptolemaeo Lago ac Philadelpho clari poetae, refellit fabulam, quam nonnulli pridem temere tradiderunt, quaſi aequales ambo vixiſſent Aratus et Nicander apud Antigonum, Macedoniae regem; et hic Arato, qui medicus fuerit, praecepiſſet, vt phaenomena coeleſtia ſcriberet, Nicandro contra aſtrologo et rei medicae imperito iniunxiſſet ſcribenda Theriaca et Alexipharmaca d). Tam parum credibilis eſt haec fabula, totaque commentitia, vt ne Gyraldo quidem velim adſentiri, qui ex ea Nicandrum quemdam, a poeta noſtro diuerſum, Arati aequalem, aſtrologum, colligit. Neque ſcriptori graeco vitae Theocriti, per Aldum edito, credo, aequales fuiſſe ſub Ptolemaeo Philadelpho Aratum, Callimachum, Nicandrum. Hoc ſaltem eſt certiſſimum, diu poſteriorem Arato Nicandrum noſtrum fuiſſe; et in Georgicis quidem, vt docet Cicero de Orat. I. 16. non autem in ceteris ſuis monumentis res, a ſcientia ſua et ſtudio alienas, litteris tradidiſſe. Effigies Nicandri, qui medicis a Plinio plus ſimplici vice accenſetur, inter medicos occurrit altera manu tenens librum, altera ſerpenti medicamen obuertens, in vetuſtiſſimo codice MS. Dioſcoridis bibliothecae auguſtiſſimi imperatoris, ex quo dedit illam *Lambecius* tom. II. comment. pag. 551. [pag. 183. edit. Kollarii, et Lamb. pag. 209 ſq. de Nicandro videndus eſt,] et e Lambecio *Neſſelius* parte III. pag. 7. et *Gronouius*

c) In Vranologio Petauii pag. 149. edit. Amſt.

d) Auctor vitae Arati apud *Iriart.* in catalog. codd. gr. Matrit. pag. 202. quoque tradit, nonnullis placere, Aratum fuiſſe facultate medicum, totumque genuinum opus *Theriaca* ſcripſiſſe *Nicandro*, mathematico, eique tradidiſſe; ipſum vero ab eo viciſſim accepiſſe *phaenomena*, et quaſi propria deſcripſiſſe. *Harl.*

Gronouius thesauro antiquitatum graecar. tom. III. litt. hh. [item *Winkelmann* in monument. antiq. ineditis nr. 185. pag. 242. sed compara *Schneideri* de illa Nicandri imagine iudicium in praefat. ad suam Nicandri editionem p. XVIII. De Nicandro vid. *Ger. Io. Vossium* de histor. graecis, lib. IV. cap. 14. *Io. Ionsium* de scriptor. hist. philos. II. cap. 13. 7. *Thom. Bartholin.* in diss. de medicis poetis, Hafniae 1669. 8. pag. 100 sq. *Petr. Castellan.* de vitis illustrium medicor. pag. 76 sq. et alios historiae medic. conditores. *Harl.*]

II. Ex scriptis *Nicandri* duo tantum haec poemata heroica supersunt, quamquam poemata negat esse Plutarchus e), quia, licet versibus scripta sint, nihil tamen fingunt more poetarum. Vnum est ΘΗΡΙΑΚΑ f) siue *de bestiis venenatis et aduersus illas remediis* ad Hermesianactem, amicum suum. Hoc sine ratione Nicandro abiudicare ausus fuit [?] scholiastes ineditus Dionysii Thracis in loco quem descripsi supra lib. II. cap. 8. §. 11. [vol. I. pag. 576.] Tribuunt enim Theriaca Nicandro praeter veterum codicum fidem scriptores antiqui sine controuersia, *Strabo* lib. XVII. pag. 641. *Galenus* de theriaca ad Pisonem tom. II. p. 461. (vbi versum 150. cum seq. adducit) Athenaeus, Plutarchus, Apuleius in apologia, Artemidorus II. 13. Epiphanius, Tertullianus in limine Scorpiaces, aliique quamplurimi. Metaphrasin Θηριακῶν Nicandri iambis graecis 1370. scripserat *Marianus* quidam sub Anastasio, imp. teste Suida. Nicandri Theriaca olim latinus poeta *Aemilius Macer* imitatus libris Theriacon, *Quinctil.* [X. 1. 56. s. edit. Burmann. tom. II. pag. 894. vbi vid. notas.] Hodie *graeca scholia* in istud Nicandri carmen exstant incerto auctore, antiqua tamen et docta, quae forte legit auctor etymologici magni in Ἀντίζων quum ait: ἔτως εὗρον ἐν ὑπομνήματι Νικάνδρε ἐν Θηριακοῖς. Multi autem Nicandrum olim et hoc potissimum poema interpretati sunt grammatici; Stephanus enim Byz. in Κορώπη, quum verba e Nicandri Theriacis v. 613. protulisset, subiungit: οἱ δὲ ὑπομνηματίσαντες αὐτὸν Θέων καὶ Πλέταρχος καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς φασι etc. Plutarchum intelligit Chaeroneum, inter cuius scripta Lamprias memorat εἰς τὰ Νικάνδρε Θηριακά. Sed Demetrius vtique iunior aliquis intelligendus, quia celeber ille Demetrius Phalereus Nicandro, vt notum est, antiquior fuit, vnde vocabulum *Phalerei* ab aliena manu in Stephani codices irrepsisse suspicabatur Ionsius pag. 210. *Demetrium* vero medicum, *Galeni* aequalem et M. Aurelii, imp. archiatrum, respici existimauerim, cuius meminit ille cap. 12. de Theriaca ad Pisonem et lib. 1. de Antidotis cap. 1. vel *Demetrium Chlorum*, qui in scholiis graecis subinde citatur g). Porro iam animaduersum est

e) *Plutarch.* de audiendis poetis p. 16. [cap. 2. pag. 10. edit. II. Krebsii,] οὐκ ἴσμεν δὲ ἄμυθον οὐδὲ ἀψευδῆ ποίησιν. Τὰ δ' Ἐμπεδοκλέους ἔπη καὶ Παρμενίδε καὶ Θηριακὰ Νικάνδρε καὶ γνωμολογίαι Θεόγνιδος λόγοι εἰσὶ, κεχρημένοι παρὰ ποιητικῆς ὥσπερ ὄχημα τὸν ὄγκον καὶ τὸ μέτρον ἵνα τὸ πεζὸν διαφύγωσιν.

f) *Galenus* IV. in 6. Epidem. tom. V. pag. 525. edit. Basil. καλεῖται δὲ ἀλεξιφάρμακα μὲν ὅσα τοῖς δηλητηρίοις ἀντίκειται. Θηριακὰ δὲ, ὅσα τὰς τῶν θηρίων ἰᾶται δήξεις. In non paucis locis confundentem res halucinari Nicandrum et falsa tradere, notat *Salmasius* p. 252. ad Solinum. *Fabric.* — Ex vtroque carmine potiora momenta scite excerpsit *Kurt Sprengel* in: Versuch einer pragmatischen Geschichte der Arzneikunde part. I. Halae Saxon. 1792. pag. 424 sqq. *Harl.*

g) Item a *Sexto Empirico* I. contra grammaticos sect. 84. Ab illo Demetrio Chloro *Bandinius* in catal. codd. graec. in bibl. Laurent. tom. II. pag. 32. distinguendum iure censet alium *Demetrium Chlorum*, astronomum, cuius methodus, qua ratione inueniatur Horoscopus, seu pars oriens sine errore, manu exarata custoditur in illa bibliotheca: atque ex iis, quae excerpsit Bandin.

est a doctiss. Holstenio; ea, quae ex grammaticis illis Stephanus dicto loco profert, in scholiis, quae habemus, non reperiri. *Pamphili*, grammatici Aristarchei εἰς τὰ Νικάνδρυ ἀνεξήγητα Suidas [et Eudocia pag. 359.] memorat in Παμφ. [h]) *Diphilum*, Laodicensem, ἐν τοῖς περὶ τῶν Νικάνδρυ Θηριακῶν citat schol. Theocriti Idyll. 10. *Athenaeus* VII. p. 314. *Isaacium Tzetzen*, Nicandri interpretem, Ambrosius Calepinus in dictionario, vbi agit de locustis; quod Gesnero mirum merito visum. *Eutecnii*, (alii Eutechnium vel Euthenium male scribunt,) Sophistae, paraphrasis [quondam] inedita Theriacorum et Alexipharmacorum Nicandri latet in bibliotheca imperatoria, teste *Lambecio* lib. II. commentar. p. 566. 594. [pag. 260 sqq. edit. Kollarii, qui locus est consulendus, tom. VI. pag. 205 sq. vbi Kollar. videndus est,] latet etiam in bibliothecis Galliae, vt notat *Labbeus* in bibl. nou. MS. pag. 123. 386. [i]) At icones insectorum venenatorum, quae describit Nicander, ex codice bibl. Caesareae cum interpretatione exhibuit *Lambecius* lib. VI. pag. 294 sq. [in edit. Kollar. pag. 436 sqq.] et post Lambecium *Nesselius* catalogo MSS. biblioth. Caesareae parte III. post paginam octauam. [F]

III. Alterum poema heroicum *Nicandri*, quod habemus, inscribitur ἈΛΕΞΙΦΆΡΜΑΚΑ, *de remediis aduersus venena*, (non ictu, vel morsu bestiae inflicta; de illis enim Theriaca agunt, sed per cibum vel potum hausta,) ad Protagoram, Cyzicenum. In haec praeter Eutecnii paraphrasin [olim] ineditam, de qua iam dixi, *duplicia scholia graeca* exstant saepius vulgata, breuiora altera, altera prolixiora, incertis auctoribus: quamquam *Michael*

Bandin. adparet, eum vixisse saec. XIV. Plures *Demetrios* medicos recenset Fabricius infra, in elencho medicorum vett. vol. XIII. pag. 136 sq. *Harl.*

h) Conf. *Lambecii* comment. de bibl. Caes. lib. II. pag. 141 sqq. edit. Kollari, vbi de *Pamphilo* hoc multis differitur. adde pag. 164. pag. 167. vbi locus Suidae emendatur, ac tom. VI. pag. 205. Sed compara *Küster*. ad Suidam, voc. Πάμφιλος, tom. III. pag. 14. *Needham* ac *Niclas* prolegomena ad Geoponica, pag. LXIII sqq. *Harl.*

i) Nicandri Theriaca et Alexipharm. cum paraphrasi *Eutecnii*, Sophistae, cod. in bibl. Escorial. apud *Plüer*. in itiner. per Hispan pag. 183. vbi operarum forsan vitio *Eutecnii* editum est. *Eugenium* in illo codice scriptum esse, alius fidem et narrationem aut errorem sequutus, *Fabricius* in vol. XIII. B. Gr. pag. 345. tradit. — In codice *mediceo* Florentino IX. plut. 86. nr. IV. fragmentum Eutecnii in Nicandri Theriaca, et nr. VI. ac VII. legitur *Eutecnii Sophistae* paraphrasis in Nicandri Theriaca et Alexipharmaca, ex quo et ex cod. Vindob. paraphrasin aut, vti pariter in cod. dicitur, metaphrasin Eutecnii descriptam primus in lucem protulit *Bandin.* in sua Nicandri editione, et in catalog. codd. gr. mediceorum tom. III. pag. 327. vbi de illo codice multus est, lacunarum, quas in editione reliquerat, supplementa dedit satis ampla. In eodem codice exstat initium *Dioscoridis*, (vti scriptum est,) de antipharmacis, quod tamen, Fabricio in Bibl. Gr. vol. III. pag. 96. edit. vet. et Bandinio docentibus, iudicio Francisci Redii in Obseruationibus de Viperis pag. 199. auctorem habet *Eutecnium*, Sophistam. adde Vossium in epist. ad Nic. Heinsium tom. III. syllog. Burmann. pag. 633. — Codex Nicandri *Gottingensis* habet quoque in marginibus paginarum fragmenta paraphraseos Eutecneae manu recentiore adscripta. Conf. *Schneideri* praefat. ad Nicandrum pag. XI sqq. vbi de illa Eutecnea paraphrasi et codicibus vberius differit. *Haller* in biblioth. Botanica tom. I. pag. 54 sq. vbi de Nicandro agit, Eutecnii paraphrasin, paullo seuerius iudicat, satis inutilem esse. — Cod. XXXVIII. chart. saec. XV. codicum graecorum MSSt. qui adseruantur *Neapoli* in biblioth. Augustinensium S. Ioannis ad Carbonariam, continet scholia in Nicandri Θηριακά: quae cuius sint generis, equidem dicere nequeo. *Harl.*

chael Neander, vbi scriptores, in Gnomologia Stobaeana citatos, recenset pag. 11. laudat *Athenaeum*, scholiorum graecorum in Alexipharmaca Nicandri auctorem. *Iulius Caesar Scaliger* lib. V. poetices cap. 15. vbi Nicandrum confert cum Lucano: *Neuter*, inquit, *vulgaris. Lucanus sententiis anxius. Nicander verbis atque numeris accuratus. Vix inuenias apud Graecos poetam politiorem. Magna ei laus, quum ne quid ineptum, aut inepte dicat. Itaque nitidissime suos describit serpentes, quo nitore atque elegantia tantum acquisiuit gloriae in Georgicis Maro etc. Fabric.* — Longe distat iudicium *Halleri* in bibl. botanica l. cit. saltem, quod ad res, quas tractat Nicander, adtinet: „superest, inquit, poema περὶ ἀλεξιφαρμ. cuius alia est editio nostra ab ea, quam *Plinius* legit, (lib. XX. nr. 96.) In ea enim Hippomarathrum desiderabatur, quod in nostris non omittitur. — Describit venena, eorum malos effectus, ex herbis quidem. — — — Descriptio vix vlla, Symptomata fuse recensentur, et magna farrago et incondita plantarum, potissimum alexipharmacarum, subiicitur." Tum „Θηριακῶν aliquanto longius [et vero multo difficilius ad singula remedia recte cognoscenda et interpretanda,] est poema. Ad rem herbariam ob plantas pertinet, quas ad variarum bestiarum morsus vtiles esse credit; longa, incondita, et nullius fidei farrago: hactenus vtilis, vt plantarum nomina teneas, et vnam forte alteramue notam. Dioscorides tamen multa videtur ex Nicandro habere." Immo vero et alii. vid. *Schneideri* praefat. pag. XV sq. A *Galeno* saepius citatur Nicander, tom. I. pag. 262. tom. II. pag. 125. 137. tom. III. pag. 269. tom. V. pag. 618. et aliis in locis. *Harl.*

Epigramma in Othryadem sub Nicandri nomine, (incertum an nostri,) occurrit in anthologia lib. III. cap. 5. pag. 299. Legitur et alius versiculus *Nicandri* in eadem anthologia lib. I. pag. 125. sed quem petitum ex Theriacis (v. 767.) iam obseruauit *Ioh. Brodaeus. Fabric.* — Tria Nicandri epigrammata dedit *Brunck.* in analectis vett. poet. graec. tom. II. pag. 2. qui tamen in lectt. et emendatt. siue tom. III. pag. 121. primum, putat, in Planudea pag. 250. verisimilius tribui *Nicarcho. Harl.*

IV. *Scripta Nicandri deperdita.*

Αἰτωλικά. Etymol. M. in Ἀσέληνα. Tzetza ad Lycophronem: scriptor graecus vitae Nicandri tum Nicandri et Apollonii scholiastes, qui tertium librum citat. Tertium etiam librum *Athenaeus* VII. pag. 296. Primum ibidem et XI. pag. 477. et Harpocratio in Θύσιον. et Macrobius V. 20. [Scholiast. Venet. in edit. Villoif. ad Iliad. XIII. 824. p. 329.]

Ex Nicandri Βοιωτιακῷ binos versus hexametros profert Athenaeus VII. pag. 329.

Γεωργικά. Suid. Laudat et Eustathius et schol. Aristoph. et saepe Athenaeus, [qui multa eaque insignia, at mire vitiata a librariis seruauit fragmenta.] *Cicero* autem I. de Oratore cap. 16. *de rebus rusticis*, inquit, *Nicander, homo, ab agro remotissimus, poetica quadam facultate, non rustica, scripsit praeclare.* Nicandrum tamen non imperitum fuisse agriculturae, probare sustinet *Benedict. Aueranius*, diss. 73 sq. tom. II. Opp. p. 341 sqq. *Fabric.* conf. *Haller* Bibl. bot. I. pag. 54. et tom. II. in addendis pag. 625. *Triller* in obseruatt. criticis libr. III. cap. 7. p. 180 sqq. locum e Georgicis apud *Athen.* XV. p. 684. face critica operose illustrat. *Hadr. Iunius* in animadu. lib. I. cap. 10. in Gruteri lampade s. thesauro critico tom. IV. pag. 322 sq. agit de ciborio et colocasia. *Harl.*

Γλῶσσαι.

Γλῶσσαι. Eustath. scholiastes *Aristoph.* [Equit. 406. ex hoc *Eudocia* p. 87.] *Athenaeus* VII. pag. 288. Νίκανδρος ὁ ἐποποιὸς ἐν τρίτῳ γλωσσῶν.

[De *epilepsia* tertium librum citari ab *Aureliano* Chron. III. notat *Haller*. I. bibl. botan. pag. 54. *Harl.*]

Ἑτεροιουμένων, s. de alterationibus formarum, (ita legendum, non ἑταιροιουμένων, viderunt viri docti, *Rutgersius* II. 18. var. lect. *Ionsius* pag. 183. (217.) *Harduinus* ad Plin. tom. I. pag. 122. *Vossius* IV. 14. de hist. gr.) libri quinque. Suid. [vbi vid. Küster. tom. II. pag. 601.] Primum *Stephanus Byz.* in Ἀσπαλάθεια. Quartum citat *Antoninus Liberalis* cap. 12, et *Athenaeus* VII. p. 305. [conf. *Casaubon.* ad Athen. VII. cap. 12. contra quem Vossius et Rutgers. ll. citt. disputant.] Respicit hoc opus *Antoninus Liberalis* cap. 35. [a]) et *Tzetzes* ad Lycophronem. Laudat et schol. Apollonii ad lib. I. v. 47. *Athenaeus* III. pag. 82.

Εὐρωπείας siue περὶ Εὐρώπης librum II. citat schol. Apollonii IV. 7. Confer *Rutgersium* II. 18. var. lect. *Vossium* pag. 474. de hist. graecis. Librum quintum laudat *Stephanus* in Ἄθως. [P] [vid. *Verheyk* ad Antonin. Liberal. metam. cap. 1. pag. 3.]

Ἡμίαμβοι. Schol. Nicandri.

Θηβαϊκῶν librum tertium laudat schol. Nicandri. Respicit Plutarchus de Herodoti malignitate.

Θρᾳκικὰ Nicandrum scripsisse, suspicatur *Ionsius* ex loco schol. Apollonii lib. I. v. 29. sed non est necesse, cum Thraciae vrbis, Zonae, in alio meminisse opere Nicander potuerit.

Ἰάσεων συναγωγή. Suid. Nescio, vnde hauserit doctissimus Bartholinus, quod pag. 100. de medicis poetis adfirmat, hoc Nicandri opus scriptum fuisse versibus senariis.

Κολοφωνιακῶν librum III. *Athenaeus* VII. pag. 296. XIII. pag. 569. Librum sextum *Harpocratio* in Πάνδημος.

Μελισσουργικά. *Athenaeus* II. pag. 68.

Νύμφιοι. Schol. Nicandri.

Οἰταϊκῶν librum I. Schol. *Apollonii* 1. 50. librum II. *Athenaeus* VII. p. 282. et IX. p. 411.

Nicandrum ἐν Ὀφιακοῖς laudat schol. Nicandri. Suidas in Πάμφιλος ait, grammaticum hunc scripsisse εἰς τὰ Νικάνδρου ἀνεξήγητα, καὶ τὰ καλούμενα Ὀπικά. Quo in loco Küster. legit Ὀφιακά, quod malim, quam Ὀφιονικά cum *Lambecio* II. de biblioth. Vindob. pag. 541. [pag. 166. edit. Kollar.] suspicato, Nicandrum fuisse auctorem illorum Ὀφιονικῶν, quae sub commentitii *Conchlacis* nomine edita memorat et explodit *Galenus* lib. VI. de simplic. medicament. tom. II. pag. 68 sq. *Fabric.* *Küsteri* sententiam comprobant *Needham* et *Niclas* in prolegom. ad Geoponica pag. LXIV sq. *Harl.*

a) *Antoninus Liberalis* in permultis metamorphoseon capitibus multas fabulas ex *quatuor* Nicandri libris de alterationibus, nullo librorum ordine seruato, refert: at ex *quinto* libro, (si recte memini,) nihil distincto nomine adlatum reperi. Conf. Munker et Verheyk ad initium primi capitis, atque Verheyk ad caput XXIIII. *Harl.*

Nicander ἐν ἕκτῳ περιπετειῶν. *Athen.* XIII. pag. 906. *Ionsius* pag. 153. legit περὶ πετεινῶν.

Περὶ ποιητῶν. *Parthenius* Erotic. cap. 4. περὶ τῶν ἐν Κολοφῶνι ποιητῶν, Schol. Nicandri. In hoc libro Nicander Homerum Colophoniis adseruit, vt ex vita Homeri et illa, quam Plutarcho tribuunt, et illa, quam Allatius edidit, obseruat Ionsius.

Προγνωστικῶν. Hippocratis metaphrasis carmine heroico. Suid.

Σικελία. Schol. Nicandri. Librum decimum Steph. in Ζάγκλη.

Ὑάκινθος. Schol. Nicandri.

Ὕπνος. Schol. Nicandri.

Περὶ χρηστηρίων πάντων libri III. Suid. Male Lonicerus, libros quinque.

V. *Nicandri codices MSSti et editiones atque versiones.*

Codices. Ii, qui in bibliothecis *Vindobonensi* et *Laurent.-medicea* atque *Escorialensi* cum Eutecnii paraphrasi, tum in biblioth. *Neapolitana* custodiuntur, iam ad §. II. supra sunt memorati; atque de iis quoque vberius egit *Schneider*, qui l. c. reliquos etiam, quos partim adhibuit, diligenter recensuit. Sunt vero *Riccardianus* cum scholiis, quem nominauit Lamius biblioth. Riccardianae pag. 294. at falso tradidit, sola complecti Theriaca; *Goettingensis*, qui praeter scholia non solum integriora multis in locis, sed etiam auctiora, manu gemina, altera vetustiore, recentiore altera scripta, et glossas interlineares, habet quoque in marginibus paginarum adscripta recentiore manu fragmenta paraphraseos Eutecneae, (hunc cod. a bonitate lectionum valde laudat Schneiderus;) *Parisiensis*, nr. MMCCVII. *Mosquensis*, *Dresdensis* et *Augustanus*. De hoc vid. quoque *Reiseri* catalog. codd. msst. biblioth. Augustanae pag. 69. nr. XL. Codicem Theriacorum cum scholiis in biblioth. Ambrosiana, *Mediolani*, memorat *Montfaucon* in diario italico pag. 16. et pag. 238. Nicandrum cum scholiis, *Romae* in aedibus Chiggiis. — In biblioth. *Laurent. Medicea*, in cod. XVI. plut. 82. sunt Nicandri Theriaca, sine principio, et Alexipharmaca; varias lectiones dedit Bandinius in sua editione tom. II. pag. 142. (catal. codd. gr. tom. II. pag. 142.) eadem in cod. X. plut. 91. (catal. tom. III. pag. 430.) — In biblioth. *Veneta* D. Marci eadem cum scholiis marginalibus, bis in cod. CCCCLXXVII et cod. CCCCLXXX. (catal. codd. gr. pag. 251 et 252.) — In bibl. *Leidensi*, inter codd. Vossianos, vtrumque carmen. (catalog. pag. 398. nr. LIX.) — In bibl. regia *Paris.* bis, nempe nr. MMCCCCIII. et MMDCCXXVI. teste catalogo.

Editiones.

Paucis eas designat *Schneider* in praefat. pag. X. Litterariam tamen carminum Nicandreorum historiam, qua quidem in praesenti aegre caruimus, se in altero tomo concinnaturum esse promisit.

Princeps editio est *Aldina:*

Dioscorides graece: *Nicandri* Theriaca atque Alexipharmaca, graece, cum scholiis graecis, (margini adscriptis.) Venetiis, apud Aldum, 1499. fol.

Vid. *Seemilleri* biblioth. acad. Ingolstad. incunabula typogr. fasc. IV. pag. 111 sq. in cuius exemplari typis aliis adnexa sunt seorsim scholia in Alexipharmaca Nicandri.

Nicandri

Nicandri Theriaca et Alexipharmaca, graece. Interpretatio innominati auctoris in Theriaca. Commentarii diuersorum in Alexipharmaca: cum ἐξηγήσει ϛαθμῶν, μέτρων, σημείων καὶ χαρακτήρων. Venet. Ald. mens. April. 1522. 4. scholia prodiere ann. 1523.

Vid. Serie dell' edizioni Aldine ed. II. pag. 55 sq. Hinc editio illa interdum, vt in catalog. Askew. pag. 91. dicitur prodiisse ann. 1523. Ab Aldina recensione seriores multis in locis discesserunt, et verba poetae variis vitiarunt modis, iudice Schneidero. — Hallerus l. c. ex Seguier. citat *Venetam* edit. ann. 1506. fol.

Νικανδρε — *Nicandri* Theriaca. eiusdem Alexipharmaca. Interpretatio innominati auctoris in Theriaca. Commentarii diuersorum auctorum in Alexipharmaca graece. Coloniae opera Io. Soteris. ann. MDXXX. (1530.) 4.

Soter in epistola nuncupatoria de ratione, qua versatus est in curanda hac editione, nihil adtulit: post vitam tamen Nicandri, e Suida sumtam, et post epigrammata in poetam, libet, ait, h. l. indicare tibi, vnum aut alterum locum aliter alibi, quam vulgata habent exemplaria, deprehensum.

Ioannes Lonicerus latina prosa et Nicandrum et scholiorum selecta transtulit, quae versio lucem vidit Coloniae 1531. 4. Haec interpretatio quoniam casu aut voluntate primi possessoris adhaeret interdum exemplaribus graecis superioris editionis: fit, vt, quamquam minus accurate, illa Soteris editio, vti in catalogo Menkeniano I. pag. 107. et ex eo apud Hambergerum, ita citetur: *Nicandri* Ther. et Alexiph. graece et lat. ex interpretatione Io. Loniceri, cum scholiis graecis et adnott. lat. Coloniae opera I. Soteris 1531. 4. A meo quidem graeco exemplo abest Loniceri interpretatio.

Nicandri Theriaca carmine latino heroico reddita et scholiis explanata a *Petro Iacobo Esteve*, Valentino, Valentiae 1551. 8. (a Fabricio in margine, sed apud Hallerum ex Bumaldo, et in catal. bibl. Bodlei. p. 225. voc. Nicander, a. 1552. a. 1550. apud Schneider. in praef. pag. XI. et apud Fabric. in elencho medicorum vett. s. vol. XIII. B. Gr. pag. 345.)

Nicandri Alexipharmaca. graece cum *Io. Gorraei* latina metrica versione et adnotatt. Paris. apud Vascosanum. 1549. 8. vid. *Maittaire* A. T. III. pag. 580. In catalogo bibl. Bernensis tom. I. pag. 326. dicitur *Coloniae* 1549. haec Gorraei editio prodiisse.

Nicandri Theriaca. — Alexipharmaca. gr. et lat. interprete *Io. Gorraeo*, Parisiensi. Eiusdem interpretis in Alexipharmaca praefatio, omnem de venenis disputationem summatim complectens et adnotationes. In *Nicandri Theriaca scholia* auctoris incerti et vetusta et vtilia. In eiusdem Alexipharmaca diuersorum auctorum scholia. gr. (cum ἐκθέσει de mensuris et ponderibus, graece.) apud Guil. Morelium, in graecis typographum regium. 1557. 4.

Tres sunt partes, quarum quaeuis suam habet inscriptionem, quae tamen vnum efficiunt volumen. vid. *Hamberger* Kurze Nachrichten tom. I. pag. 189. et *Goetz.* memor. bibl. Dresdens. tom. II. pag. 180 sq. Hinc in catalogo Menken. et bibl. Bernensis I. pag. 326. ita citatur, vt partes totius operis esse videantur, *Nic. theriaca*, gr. lat. Paris. apud Morel. 1557. 4. (1556. apud Menken.) — *idem* liber, graece apud Morel. 1557. 4. adde catalog. biblioth. Thottianae tom. IV. pag. 104. nr. 514. — Exemplari in bibl. Leidensi multa adscripta sunt manu Ios. Scaligeri. (catal. pag. 141.)

Alexi-

Alexipharm. et Theriaca non infeliciter quidem, at paullo licentius atque arrogantius, mutato etiam, vbi commodum videbatur, ordine, *carmine latino* reddidit *Euricius Cordus*, medicus Marpurgensis ac poeta, (mortuus Bremae, d. 24. Dec. 1535.) separatim, Francof. 1552. (sic correxit manu Fabricius numerum anni 1532. olim signatum,) 8. tum inter Cordi poemata ab *Henrico Meibomio* collecta, Helmstad. 1614. 8. conf. *Th. Bartholin.* de medicis poetis, pag. 100.

Henr. Stephanus auctoritate scholiorum et beneficio ingenii multa in verbis graecis correxit, atque *Nicandri* carmina, graece, sine scholiis edidit inter *Poetas principes heroici carminis*, Paris. 1566. fol. — Textum *Nicandri* graecum, a Stephano constitutum, reddidit *Iac. Lectius* in *Poetis graecis veteribus carminis heroici* etc. Aureliae Allobr. 1606. fol. gr. et lat. Lectius, notante Schneidero, *Theriacis* latinam poeticam *Iac. Greuini*, Galli, versionem subiunxit: *Alexipharmacorum* vero versionem a *Io. Gorraeo* profectam iuxta posuit. A Lectio tamen in elencho eorum, qui poetas graecos, illo volumine collectos, latine interpretati sunt, Alexipharmacorum interpretem vitio et tarditate forsan operarum nominat *Io. Gerraeum*, (num pro Greuino, an, vt Goetz. opinatus est in memor. bibl. Dresd. II. p. 332. pro Iac. Gorraeo, nescio, qui opus ad manus non habeam,) et Theriacorum interpretem, Iac. Gorraeum. Fabric. in B. Gr. VII. pag. 724. Greuini metaphrasin, scribit, vtrique carmini esse additam. Ex *Iac. Greuini*, qui versibus latinis Nicandrum reddidit, metaphrasi locum adfert *Io. Rhodius* ad Scribonium Largum pag. 269. 274. et in catalog. biblioth. Bodlei. II. pag. 225. Nic. Ther. et Alex. in latinum carmen translata per *Iac. Greuinum*. Ant. 1571. 4.

Io. Gorraei Opera. *Nicandri* Theriaca et alexipharmaca. Item Hippocrates — ex interpretatione et cum notis Gorraei. Paris. 1622. fol.

Vid. catalog. biblioth. Leidens. pag. 136.

Nicandri theriaca et alexipharmaca. Io. Gorrhaeus latinis versibus reddidit; italicis vero, qui nunc primum in lucem prodeunt, Ant. Mar. Saluinius. Accedunt variantes codd. lectiones, selectae adnotationes, et graeca *Eutecnii*, sophistae, metaphrasis ex codd. Mediceae et Vindobon. bibliothecae ac nondum edita, curante *Ant. Mar. Bandinio*, Florent. 1764. 8. conf. *Klotzii* acta litterar. vol. IV. part. IV. pag. 449 sq. *Kollar.* ad Lambecii comment. VI. pag. 205 sq.

Νικανδρου Αλεξ. *Nicandri Alexipharmaca*, seu de venenis in potu ciboue homini datis eorumque remediis carmen, cum scholiis graecis et *Eutecnii* sophistae paraphrasi graeca. Ex libris scriptis emendauit, animaduersionibusque et paraphrasi latina illustrauit *Io. Gottlob Schneider*, Saxo, eloq. et phil. Prof. in Viadrina Vniu. Halae 1792. 8.

Noua est recensio carminis, ex codd. supra iam memoratis, veteribus gr. commentariis, editionibus et comparatione medicorum graecorum, qui ex eodem cum Nicandro fonte plurima praecepta hauserant, aliisque subsidiis facta. In eruditis animaduersionibus tum in alexipharmaca tum ad scholia graeca, multo hic correctiora, de lectionis varietate atque veritate non minus, quam de rebus, iis praesertim, quae ad historiam naturae et medicinam antiquam pertinent, docte copioseque disputat vir doctus, Eutecnii paraphrasin, per lacinias excerptam singulis locis, integram tamen eodemque ordine quo edita a Bandinio exstat, multis tamen in locis ex codice Gotting. et ingenii felicitate correctam adposuit.

ſuit. Optandum eſt, vt alterum carmen, a Schneidero emendatum illuſtratumque, lucem adſpiciat. *Harl.*

Ottonem Brunsfelſium in Iatrii ſui Medicaminum libr. IV. veluti epitomen retuliſſe totius Nicandri, notauit Gesnerus in bibl.

Gallica.

Verſibus gallicis Nicandrum complexus eſt *Iacobus Greuinus* b), quem nec latino vtut nitido interprete Gorraeo, nec graecis ipſis cedere elegantia ſcripſit Thuanus ad ann. 1570. Prodiit *Greuini* interpretatio vna cum duobus eius libris de venenis et antidotis Antwerpiae apud Chriſtoph. Plantinum. ann. 1567. 4. *Fabric.* — [in catal. bibl. Barber. pag. 116. tom. I. citatur illa verſio, Anuers. 1568. 4.

Io. Caroli Zeune animaduerſſ. ad Nicandri carmen vtrumque. Vitebergae 1776. 4. conf. Schneideri cenſuram in noua bibl. philolog. part. II. Lipſiae 1777. pag. 322 ſqq. — *Caſpar Hofmann* var. lection. lib. III. cap. 20. pag. 126. de quatuor caſtanearum generibus ad interpr. Alexiph. — Errores quidam notantur in ſcholiis ad Nicandri alexipharmaca a *Marſilio Cagnato* in variarum obſeruatt. libro II. cap. 22. pag. 167 ſq. Romae 1587. 8. ibid. lib. I. cap. 12. pag. 35 ſq. varietas lectionis Nicandri in theriacis de amphisbaena expenditur. Nicandri carmina aut ſchol. permultis locis emendat, aut explanat citatue *Salmaſius* in Exercitatt. Plinianis et exercitatt. de homonymis hyles iatricae. — *Toup.* in emendationibus in Suidam et Heſychium libr. II. III. in primis IV. permulta loca Nicandri eiusque ſchol. emendat: plura ad Heſychium illuſtrandum laudat. — *Doruillius* in animaduerſſ. ad Charit. paſſim haud pauca Nicandri et ſchol. loca laudat aut corrigit. *Harl.*]

VI. *Alii Nicandri.*

Nicander, Alexandrinus, cuius περὶ τῶν Ἀριστοτέλους μαθητῶν laudat Suid. in Ἀλεχρίων. [¶] [vid. ſupra in vol. III. pag. 590.]

M. Fonteius Nicander, medicus. in vet. inſcriptione apud Fabrettum, pag. 6. et apud *Spon.* pag. 142. miſc. erudit. antiq. *Franciſci a Cruce Caenomana* bibl. gallicam pag. 187. *Io. Neandrum* de medicinae laudibus et origine pag. 196 ſq.

Nicander, ſacerdos Delphicus apud Plutarch. περὶ τοῦ Ει. pag. 386.

Nicander, Apolloniatarum praefectus, in numo apud Laur. Begerum tom. I. theſauri Brandenburg. pag. 610.

Nicander, Chalcedonius, quem ἐν τετάρτῳ τῶν Προυσίου (Bithyniae regis) συμπτωμάτων citat *Athenaeus* XI. pag. 496.

Nicander, Euthydami F. quem colloquentem inducit Plutarchus lib. de ſollertia animalium et in ſympoſiacis. Eidem librum περὶ τοῦ ἀκούειν inſcripſit.

Nicander, ineptus ſophiſta, cuius mentio apud *Philoſtratum* in Damiani vita pag. 601.

[*Nicandri*,

b) Vide ſis de hoc Greuino et eius ſcriptis *Verderii* Biblioth. Gallicam pag. 604 ſq.

[*Nicandri* Nucii peregrinationes, libr. II. graece cod. in bibl. Bodleiana f. Guil. Laudi. nr. DCLXIX. catalog. MSS. Angliae et Hiberniae, pag. 55. *Harl.*]

Nicander, Thyatirenus, cuius Gloſſis Atticis ſaepius vtitur Athenaeus et Harpocratio, qui librum XVIII. Ἀττικῆς διαλέκτȣ laudat in Ξηραλοιφεῖν et librum περὶ τῶν δήμων, (de populis Atticae) in Θυργωνίδαι et Τιτακίδαι. Sed Thyatirenum a Colophonio h. l. diſtinguendum, coniicies ex Stephano in Θυάτειρα.

Nicander, pater Zenonis, apud Goltzium in numo. Ionſius pag. 117.

Ambroſius denique *Nicander*, Toletanus, qui circa a. Chr. 817. S. Cyriaci epiſcopi Anconitani martyrium verſibus latinis ſcripſiſſe, et Catalepſes ſiue argumenta in Silii Italici libros compoſuiſſe traditur.

VII. *Index Scriptorum in Scholiis graecis ad Nicandrum laudatorum, concinnatus a me ad editionem Aldinam 1523. 4.*

Pag. 27. incipiunt ſcholia in Theriaca.
Pag. 63. b. ſcholia priora breuiora in Alexipharmaca.
Pag. 66. ſcholia poſteriora prolixiora.

Attici

Νικόων ἐν ταῖς δυνάμεσι 48.

Numenius 37. ex eo expressit quaedam Nicander 36. b.

ἐν τῷ θηριακῷ 50. b.

Oppianus 31. b. 48. b.

Ὀρφέως δρύες 44.

Parmenio ἐν τοῖς Ἰάμβοις 58.

Πέτριχος ἐν Ὀφιακοῖς 47. b. ἐν Ὀφιακῷ 50.

Pharicus, Cretensis, inuentor herbae cuiusdam 80. b. vbi male excusum Φαρμακῦ pro Φαρικῦ. [¶]

Philetas 27.

Phocylides 65. 82. b.

Plutarchus 31. b.

Praxagoras 65. b. 78. 80. b. 87. b.

Promenus, Cretensis, inuentor pomi cuiusdam 84.

Protagoras, Cyzicenus, cui Nicander Alexipharmaca inscripsit 66.

Οἱ τὰ ῥιζοτομικὰ γράψαντες 69. Vide supra in Anacreon, Crateuas, Diocles, Dionysius, Micton.

Ῥῶλος ὁ Δημοκρίτειος ἐν τῷ περὶ συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν 56. lege Βῶλος. [vid. *Marsilii Cagnati* variar. obss. libros IV. Romae 1584. pag. 123. sunt *Doli Mendesii* commentaria. *Harl.*]

Sophocles 64. ἐν αἰχμαλώτοις 28. b. ἐν κωφοῖς (Σατύροις) 40. b.

Sophron 46. 60. ἐν μίμοις 34. b.

Sostratus 55. ἐν τῷ περὶ φύσεως ζώων 47. b. ἐν τῷ περὶ βλητῶν ἢ δακετῶν 55. b. et 56. vbi male Σώκρατος.

Theo ἐν ὑπομνήματι (in Nicandrum) 36. b. [conf. *Warton.* ad Theocrit. tom. I. pag. 135 sq.]

Theocritus 31. b. 48. 50.

Theophrastus 28. b. 39. b. 42. b. 45. b. 47. b. 51. 60. 61. 64. 65. b. 88. b. περὶ φυτῶν 49. b. 51. ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τῶν φυτικῶν 70.

Tyrannion 28. b.

Zenodotus Theophilus 28.

VIII. Nicandro non absurde subiiciam alios de Theriacis scriptores, ANDROMACHVM praecipue, Cretensem, insignem medicum et Neronis archiatrum, ad quem *de Theriaca* m), siue, vt ipse adpellauit, ἀντιδότῳ γαλήνῃ, *carmen* non inelegans *elegiacum* scripsit, cuius primos versus dat *Tzetzes* Chiliad. XII. vs. 397 sq. sed integrum exhibet *Galenus* libro de Theriaca ad Pisonem, et lib. I. de antidotis tom. II. pag. 428 sq. edit. Basil. Latinis versibus reddiderunt *Iulius Martianus Rota et Ioh. Guinterius Andernacus.*

[Conf. de hoc, etiam de eius filio, *Gerh. Io. Voss.* de philos. cap. XII. pag. 95. *Bayle* dict. tom. I. pag. 235. voc. *Andromaque*, qui contra Vossium, de Andromacho, astrologo, disputat. — *Dan. le Clerc* hist. de la Medicine, part. III. lib. II. cap. I. pag. 585 et 598. — *Halleri* bibl. chirurg. tom. I. p. 63. atque in bibl. botanica, tom. I. p. 76. ac de filio p. 103 sq. [De vtroque Andromacho etiam Sprengel. Versuch einer pragm. Gesch. der Arzneykunde tom. II. p. 44 sq. egit.] Quod vero *Fabricius* de vtroque vberius disputauit in elencho medicorum veterum, s. infra in vol. XIII. pag. 60 sq. totum illum locum huc referam. *Harl.*]

Andromachus, senior, Cretensis, Neronis imp. archiatrus, i. e. primarius medicus, cui salutiferam illam γαλήνης siue *Theriacas* n) compositionem acceptam ferunt medici, vt ex

m) Conf. *Marsilii Cagnati* Obss. variarum lib. II. cap. 24. pag. 171 sqq. edit. romanae. *Harl.*

n) *Plinius Valerianus* lib. III. cap. 57. et lib. IV. cap. 38. ait, theriacam apud insulam Coum in templo Aesculapii incisam fuisse lapide et versibus dedicatam. Codex latinus a. 1479. exaratus, in quo *theriacae conficiendae ratio ex Democrito et Andromacho* MS. in bibl. Vffenbachii. Vide catal. eius MSSt. pag. 689 sqq.

ex Galeno refert *Aetius* p. 648 sq. edit. H. Stephani, meminitque *Eutychius* tom. I. Annal. pag. 339. Eam graecis versibus ad Neronem scripsit, quos Galenus (locis citatis) integros exhibuit. Ita autem de eo loquitur statim post princip. lib. de Theriaca, quod medicam artem non solum experientia rerum probe calluit; sed etiam sermonis elegantia rationem in ipsis copiose exercuit quinque libris. *Ioannes Tzetzes* Chiliad. XII. hist. 397. initium illius operis, Neroni dicati, refert his versibus:

> Κλῦθι πολυθρονίη βριαρὸν σθένος ἀντιδότοιο
> Καῖσαρ, ἀδαμάντα δῶτορ o) ἐλευθερίης.
> Κλῦθι Νέρων ἱλαρήν μιν ἐπικλείουσι γαλήνην.

Hoc est, ex versione Iulii Martini Rotae:

> *Antidotum multis insignem viribus audi,*
> *Caesar, qui nobis otia tuta facis.*
> *Tranquilla haec hilarisque suo pariterque serena.*

Vertit etiam fidelius, quantum memini, Io. Guinterius, Andernacus, cuius mihi non est iam ad manus interpretatio.

[Separatim editum est carmen cum prosaica Tidicaei et poetica Iulii Martiani Rotae versionibus, aliisque illustrationibus, a Galeno ad plenam Andromachi intelligentiam propositis, in libro:

De theriaca et eius multiplici vtilitate, ac recta conficiendi ratione, in *Andromachi* senioris carmen graecum, de theriaca ex viperis inscriptum, commentarius. — Auctore *Francisco Tidicaeo*, Torunii, A. Coten. 1607. 4. vid. *Hamberger* Zuverläss. Nachricht. II. pag. 119.

Andromachi senioris antiquissimum *de Theriaca carmen* ad imperatorem Neronem, recusum occasione Theriacae recens paratae in officina Leinkeriana. Noribergae 1754. 4. graece et cum noua editoris latina versione poetica. In praefatione de Andromacho et versione Rotae et alius V. D. latina quaedam adnotantur.

Theriaca Andromachi. conscribente Mose Charas. Geneuae (s. a.) sumt. Ioan. Ludou. du Four. mai. 4. III. part. I. vol. cum figg. aen.

In vltima pagina 275. ad finem poematis adiuncti et *Echiosophium* inscripti, legitur: *Pangebat M. Charas, Parisiis*, a. M.DC.LXXIX. (1679.) Neque vero est carmen Andromachi, sed examen errorum, qui in praeparatione huius Theriacae committi solent: et Moses Charas in praef., quod pericula, quae instituit, chemica non omnibus, qui viderunt, fidem fecerunt, traditurum se, scribit, rationes, propter quas celebris huius antidoti praeparationis generalis et particularis aliqualem emendationem adgressus sit, per septem aut octo saecula omnino illibatae et intactae. De vipera, eius natura, viribus, veneno etc. multa obseruantur, et tom. III. exhibetur „series nouorum experimentorum circa viperam susceptorum, cui addita est dissertatio de natura illius veneni, respondens epistolae, a *Francisco*

o) Conf. *Tristanum* tom. I. de nummis imperator. pag. 235.

cisco Redi, nobili Aretzzino, conscriptae ad Bourdelotium et Morum, editae Florentiae ann. 1670. auctore Mose Charas." codd. gr. sunt in bibl. *Galei,* (citante Hallero, bibl. botan. II. pag. 630.) et Vindobonensi, de quo in fine huius additamenti. adde bibl. MSS. Vffenbach. part. II. §. 26. et part. IV. §. 106. Andromacho aut eius filio probabiliter inscripsit Erotianus glossarium suum: quamquam *Marsilius Cagnatus* variar. obseruatt. libr. II. pag. 189 sq. Romae 1587. 8. veretur, ne recentior aliquis, temporum ignarus, falso titulo et simulata dedicatione librum Erotiani ediderit, vt opinione vetustatis auctoritatem ei compararet. Sed conf. *Fabric.* B. Gr. vol. IV. pag. 573. edit. vet. inprimis *Franz.* praef. ad Erotiani, Galeni et Herodoti glossaria in Hippocratem etc. pag. XII sqq. *Harl.*

Andromachus iunior, prioris filius, itidem Neronis archiater, scripsit libros duos περὶ συνθέσεως φαρμάκων, quorum primus externa medicamenta τὰ ἐκτὸς siue τὰ ἔξωθεν ἐπιθέμενα φάρμακα tradebat, secundus interna, τὰ ἔσω τοῦ σώματος λαμβανόμενα, quibus accessit tertius de medicamentis, quae oculis medentur τὰ τῶν ὀφθαλμῶν siue τὰ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς φάρμακα, *Galen.* tom. V. pag. 647. tom. II. pag. 252. 325. [conf. *Io. Henr. Iugler* bibliothecae ophthalmicae specimen I. pag. 78.] Idem opus hoc respiciens Andromachum laudat *Galenus* saepissime, vt tom. II. pag. 162. 191. 234. 242—246. 252. 261. 263. 267. 269. 272. 273. 274. 275. 276. 280. 281. 284. 286. 289. 291—296. 298. 300. 305. 308. 309. 321. 322. 324. 329. 330. 331. 332. 333—337. 339. 342. 344. 357. 358. 363. 365. 366. 367. 370. 383. 384. 385. 388. 390. 396—404. 411. 419. 420. 423. 430. ἐν φαρμάκοις ἔχων μεγίστην ἕξιν, iudice Damachare apud *Galenum* tom. II. pag. 402. Multa collegit medicamenta, et non pauciora, quam libris decem, dederat Asclepiades cognomento ὁ φαρμακίων *Galenus* tom. II. pag. 235. ὁ Ἀνδρόμαχος πολλὰς ἤθροισε δυνάμεις, καὶ σχεδὸν οὐκ ἐλάττους τῶν ἐν τοῖς δέκα τοῦ Φαρμακίωνος Ἀσκληπιάδου. Sed reprehenditur, quod praeparationem et rationem vtendi adnotare neglexit: tom. II. pag. 323. 325. 358. χωρὶς διορισμοῦ τὰ φάρμακα γράψας tom. II. pag. 363. 399. Ideo libri eius, quamplurima licet optima medicamenta complexi, a medicis negliguntur, tom. II. pag. 397. Citatur Andromachus frequentissime ab Aetio, qui etiam medicamentum eius cyphoides describit. De codice arabico msto, in quo descriptio *theriacae* Andromachi senioris continetur, vide *Lambecium* tom. VI. pag. 143. [pag. 321 sqq. edit. Kollarii. In illo cod. XXXIV. est nr. 3. ex Galeno I. de antidotis fragmentum, quo continetur Andromachi senioris carmen de compositione theriacae per admixtionem carnium viperarum: per quam occasionem describit codicem illum arabicum, fol. inter codices orientales caesareos, magna ex parte litteris aureis exaratum, et multis aeque antiquis imaginibus, in his Andromachi, exornatum, quo ex professo adcurate agitur *de viperis* et *de Theriaca Andromachi senioris. Kollarius* in nota A. pag. 323 sqq. primum obseruauit, arabici huius commentarii auctorem esse *Iahja,* grammaticum Alexandrinum, de quo pluribus egisse se scribit in Παρασημειώσεσι lib. I. pag. 377. (adde *Casiri* bibl. arabico-hispan. tom. I. pag. 283. idem commentatus est in varia Aristotelis opera. vid. *Casirium* ibid. pag. 304 sq. — et 244 sqq.) Tum subiecit *Kollarius* exordium illius operis in linguam latinam conuersum, in quo Iahja de Andromacho quoque sen. et occasione, per quam ad inuentionem Theriacae ductus fuerit, quoque differit. Aliquot de ea theriaca libellos Arabum exstare et Iudaeorum ex *Herbeloti* biblioth. orientali pag. 966. docet *Haller.* Bibl. botan. I. p. 76.] — Lepidus error Riccioli, qui hunc Andromachum inter astrologos tamquam primum *theoricae* inuentorem e Clauio refert in almagesto. [adde *Bayle* l. c. not. A.]

Galenus

Galenus eodem libro de Theriaca ad Pisonem cap. 12 sq. confert Theriacam descriptam a Xenocrate, Damocrate, Demetrio et Magno pag. 464 sq. Et libro de Theriaca ad Pamphilianum, Critonis de Theriaca scriptum memorat pag. 472. et Menecratis pag. 471. Idem libro I. de antidotis, quum retulisset Mithridatis Attalique regum in exploranda antidotorum vi studium singulare, testatur, de Theriaca commentatos praeterea Heraclidam Tarentinum, Crateuam, Dioscoridem, Nigrum, Iollam et Rufum Ephesium pag. 424. Exponit etiam, quae de Theriaca scripserat Andromachus, filius, in libro, prosa composito, cui *διδασκαλίαν τῶν ἐντὸς* p) *Φαρμάκων* titulum fecerat, pag. 430. tum *suos ipse versus vndecim* [P] *Hexametros de Hedrychoi magmatis compositione* pag. 431. Galenus adscribit, et pag. 437 sq. Damocratis q) *versus iambicos* plusculos *de Theriaca* ex eius *carmine de antidotis*, hinc *aliam descriptionem*, nescio quo auctore, *carmine hexametro* pag. 438 sq. Denique, quae Crito de Theriaca scripserat tertio *τῶν Φαρμακιτίδων βίβλων*. Libro secundo de antidotis Galenus refert Mithridaticae confectionem ex praescripto Andromachi, filii, tum Antipatri et Cleophanti, variaque alia antidota Orbani Indi, Aphrodae, Nicostrati, Aelii Caii p. 441. (Galli leg. ex pag. 447 sq.) et Zopyri, quae idem Andromachus descripserat. Hinc Mithridaticam et alia *quamplurima antidota versibus iambicis a Democrate tradita* pag. 441 — 444. et 453. 454. Similiter, quae Asclepiades, Bithynus, in quinto *τῶν ἐντὸς παθῶν*, quam Ἄσωνες (Mnasonis, pag. 449. Νάσωνες) inscripsit, et quae propinauit Apollonius Mus. Hinc pag. 443. improbat scripta de venenis, Orphei, theologi, Hori Mendesii iunioris, Heliodori Mendesii et Arati r), versibus quibusdam Heliodori hexametris productis *ἐκ τῶν πρὸς Νικόμαχον ἀπολυτικῶν*. Sequuntur deinde antidota varii generis variorum pag. 446. Claudii Tusci, Apellae, Zopyri, Mithridatis Eupatoris p. 447. Aelii Galli, p. 448. Archibii, Antipatri, Aelii Galli, Euclidis Palatiani, Zenonis Laodiceni et Minuciani, Nicostrati et Xenocratis, p. 449. Nili Antipatri (ὡς Νεῖλος Ἀντιπάτρῳ,) Asclepiadis Bithyni, Antonii, Coi Cratippi (ἀνδρὸς καὶ ἐπισήμου καὶ κυνοτρόφου,) Herae Cappadocis, Belchionii, qui a Caesare antidotum suum accepisse se aiebat, et Xenocratis, Laodiceni, pag. 450. Claudii Apollonii, Menippi, Menelai, Baphulli, et Abscanti, qui Lugduni medicinam fecit, pag. 451. Zoili et Epaphroditi Carthaginiensis, Arabae Thebani, Charitonis ὀχλαγωγοῦ, Simmiae, Medi, quem et ipsum infra ὀχλαγωγὸν adpellat, Andreae Apollodori, (ἣν καὶ Ἡρακλείδης ὁ Ταραντῖνος ἐν τῷ πρὸς Ἀστυδάμαντα ἀναγράφει), pag. 452. Dorothei Elei, Apollodori ac Sostrati Eudemi, (cuius versus hexametros de Theriaca Antiochi Philometoris s) Galenus scribit,) Heraclidis [P] Tarentini

p) Scripserat etiam Andromachus filius *δυνάμεις πρὸς τὰ ἐκτὸς* libris tribus. Meminit Galenus de composit. medicament. per genera. Fuit et Grammaticus hoc nomine, de quo infra in Grammaticis. [vol. VII. pag. 49. *Androm.* rhetor, vol. IV. pag. 478.]

q) Hic *Damocrates*, siue, vt Plinius XXIV. 8. vocat, Democrates, sanauit filiam M. Seruilii Gemini, qui consul fuit anno vrbis conditae 756. tertio post Christum natum, vnde de aetate Democratis constat. Laudat praeterea Galenus eius *φιλίατρον*, *κλινικὸν* et *Πυθικὸν*, vt obseruauit Meursius in biblioth. graeca. Porro valde probantur Galeno compositiones medicae, versibus scriptae, quod in illis facilius adpareat, si quid in verbis numerisue sit ab exscriptoribus peccatum. [conf. infra in elencho medicor. vett. s. vol. XIII. pag. 135.]

r) *Arati* *σύνθεσιν Φαρμάκων θηριακῶν ἐπιτήδειον* memorat Suidas, et respicit Galenus pag. 445. Sed Eudocia pro *θηριακῶν* habet *ἰατρῶν*. vid. supra pag. 108. *Harl.*

s) *Plinius* lib. XX. cap. 24. tum alter, qui Valerianus vulgo vocatur, lib. III. de re medica cap. 57.

Tarentini, Hybristae Acutirostri (Ὑβριστοῦ ὀξυρυγχίτου) et Apollonii Memphitae: pag. 452. Herae Cappadocis, cuius iam supra meminerat, et pag. 456. Nicostrati atque Amaranti, grammatici. [adde *Epiphanii* locum I. adu. haeres. pag. 3. a Fabricio infra ad Dioscoridem §. VI. vol. III. pag. 100. vet. edit. laudatum.] Obiter addam, quod apud Plinium XXIX. 1. vbi Theriaces meminit, locus ita mihi legendus videtur: *Theriace vocatur excogitata compositio luxuriae. Fit ex rebus sexcentis, cum tot remedia dederit natura, quae singula sufficerent.* Pro *sexcentis* male puto in libris editis esse *externis. Fabric.*

[*Fabricius* subiecerat poetam antiquum *de viribus herbarum deo alicui consecratarum*, quem iisdem, quibus Nicandrum typis graece pridem edidit Aldus, ac Dioscoridi subiecit, Venetiis 1518. 4. At virorum etiam praestantissimorum ita fugit industriam, vt pro inedito haberent laudarentque *Lucas Holstenius* notis ad Stephanum Byz. pag. 270. *Isaac. Vossius* ad Barnabae epistolam pag. 23. et *Thom. Bartholinus* de medicis poetis pag. 103. In codice msto, quem memorat *Labbeus* pag. 125. biblioth. nouae MSStorum subiicitur Ioannis, Damasceni cuiusdam medici, libro de pharmacis, ad purgandum idoneis. Adiecerat *Fabricius* versionem notasque doctas *Io. Rendtorfii,* Hamburgensis, denati Hamburgi d. VI. Nouembr. 1723. Ego vero illud carmen, cum versione et notis Rendtorfii, si viris placuerit doctis, et deus vires mihi vitamque concesserit, in volumen supplementorum coniiciam; hoc vero loco pauca adhuc adnotabo.

De auctore non consentiunt viri docti. *Manethonem* esse, suspicatur *Bernard* in epistola ad Reiskium, in huius vita pag. 356. Ex *Pamphili*, grammatici Alexandrini, historia herbarum esse fragmenta, scribit *Lambecius* in comment. de biblioth. Caesarea tom. VI. pag. 206. (vbi in codice Vindob. illud carmen mstum adseruatur,) sed Pamphilum, Alexandrinum, oratione illigata et ordine herbarum alphabetico scripsisse, tradidit Galenus, et *Kollarius* in nota ad illum Lambecii locum, et multo copiosius in nota ad librum et vol. II. cap. 7. de codice Dioscoridis, pag. 121 sqq. (vbi quasdam Lambecii alucinationes refert et confutat,) monet, carmen illud non esse Pamphili, Alexandrini, sed *Rufi*, forsan *Ephesii*, sub cuius nomine fuit ab Aldo cum Dioscoride excusum. Fabricius quoque ad hunc locum manu scripserat: *Rufus*, forsan *Ephesius*. conf. eumdem Fabric. infra in vol. III. pag. 103. vet. edit. XIII. pag. 385. Atque *Rufus Ephesius* e Galeno supra §. VIII. inter eos numeratur, qui de *Theriaca* commentati sunt. Adde *Kollarii* epistolam in Actis erudit. Lipsiens. mense Maio 1760. pag. 285 sq. *Harl.*]

cap. 57. et lib. IV. cap. 38. narrant, descriptionem huius Theriacae versibus dedicatam fuisse apud insulam Coum in limine aedis Aesculapii. *Fabric.* — At *Marsilius Cagnatus* variar. obss. libro II. cap. 25. pag. 174 sqq. edit. Rom. negat, Antiochum *Philometoris* cognomine vllum occurrere, sed *Antiochum M.* regem ex mente illius Galenum et Eudemum dixisse oportuit: eam enim describunt theriacam, qua secundum *Plin.* N. H. lib. XX. cap. 24. *Antiochus, rex,* aduersus omnia venena vsus traditur. Nec versus, quos Galenus scripsit, Eudemii fuisse videntur Cagnato, qui opinatur, Eudemium potuisse illos versus ex lapide, in quo in limine aedis Aesculapii incisi fuisse dicuntur, in suum volumen transtulisse. Idem Plinium, Galenum et inscriptionem illam comparat atque explicat. *Hallerum* igitur in biblioth. botan. I. pag. 53. fugit Cagnati suspicio, dum Antiochum Philomet. e Galeno laudauit. *Harl.*

CAPVT

CAPVT XXX (olim XXXI)

DE DIODORO SICVLO, ALIISQVE DIODORIS.

I. *Diodori Siculi aetas.* **II.** *Quibus auctoribus profecerit, et qua ratione in historia scribenda sit usus.* **III.** *Eius historiae catholicae libri XL.* **IV.** *Librorum XV. qui ex his exstant, argumentum. Ex reliquis fragmenta quaedam. Diodorus a variis defensus.* **V.** *Eius editiones atque interpretes.* **VI.** *Epistolae sub Diodori, Siculi, nomine editae, italico idiomate, tamquam e graecis translatae.* **VII.** *Index scriptorum, in Diodori, Siculi, bibliotheca memoratorum.* **VIII.** *Varii Diodori.*

[Cum supplementis *G. C. Harles.*]

I.

[P R A E M O N E N D A.

De vita, aetate, stilo fideque historica Diodori, Siculi, plures egerunt:

Gerard. Io. Vossius de historicis graecis lib. II. 2. et *Mallincroti* paralip. de histor. gr. p. 75. s. p. 133. in supplementis et obss. ad Vossium de historicis gr. et lat. a Fabricio editis.

Degoreus Whear in relectionibus hiemalibus, cap. XI. pag. 56 sqq. it. pag. 41 sqq. 45. et alibi; ac *Io. Christ. Neuii* accessiones ad Whear. relect. pag. 104 sq.

Anton. Mongitor. in biblioth. Sicula, tom. I. pag. 156 sqq.

H. Stephanus, *Rhodomannus* ac *Wesselingius*, in praefationibus ad suam quisque editionem; atque duorum priorum eruditas praefatt. Wesselingius primo suae edit. voluminì praemisit.

Com. de Caylus in histor. academ. Paris. Inscript. tom. 27. pag. 55. ann. 1755. qui iniquius iudicat de Diodoro eumque ceteris Graecorum historicis longe postponendum censet. — Graue quoque iudicium tulit *St. Croix* in Examen critique des Anciens Historiens d'Alexandre le Grand. Paris. 1775. 4. pag. 31 sqq.

Larcher de chronologia Herodotea, vol. VI. versionis gallicae Herodoti pag. 176 sqq.

De fide historica atque oeconomia operis et fontibus, ex quibus hausit Diodorus, Siculus, doctissime disputat cel. *Heyne* in recitationibus tribus ann. 1782—1785. praelectis in commentatt. societatis regiae doctrin. vol. V. Gotting. 1783 sqq. [cum Epimetro repetitis vol. I. edit. Bipontinae Diodori Sic. p. XIX sq. vbi etiam p. CV sq. *Ier. Nic. Eyring* quaestio de operis Diodori genere et virtutibus, et p. CXXIX sq. eiusdem *Eyringii* descriptio accuratior bibliothecae hist. D. S., e vernaculo sermone vtraque in lat. conuersa et aucta, habetur. *Beck.*] adde ad §. III. notata, et cl. *Meuselii* biblioth. histor. I. part. I. pag. 55 sq. et part. II. p. 312 sq. *Richey* in nota msta laudauit quoque *Reinharti* theatrum prud. eleg. p. 143. *Boecleri* bibliogr. critic. pag. 178. *Pope Blount* in censura pag. 43. *Eyben* in Eponymol. Magiri pag. 276 sqq. *Du Pin* biblioth. des Histor. pag. 229 sqq. *Harl.*]

DIODORVS, ex Argyrio siue Agyrio a), Siciliae oppido, genus se duxisse [P] ipse testatur,

a) *Diodorus* lib. I. cap. 4. ἡμᾶς ἐξ Ἀργυρίῳ τὸ γένος τῆς Σικελίας ὄντας. *Philippus Cluuerius* II. 6. Siciliae antiquae contra Fazellum disputat scribendum Ἀγυρίῳ, et sane dictum fuit Ἀγύριον, Ἀγύριυα, Ἀγύριον, sed Tzetzae quoque ad Lycophronem v. 1017. vocatur Ἀργύριον, et hodieque nomen

testatur, licet a Plinio in indice libri V. vocetur *Diodorus, Syracusanus* b). Vixit sub Iulio Caesare, (vt *Eusebius* in Chron. ad ann. MDCCCCLXVII.) et sub Augusto, vt Suidas auctor est, certe superuixisse videtur annum V. C. 746. quo Augustus c) tricesimo sexto post interfectum Iulium anno, calendarium culpa pontificum iterato deprauatum emendauit et bisexti non, vt ante post triennium, sed post quadriennium d) intercalandi rationem restituit, quae *Iosephi Scaligeri* obseruatio est pag. 156. ad Eusebium, probata itidem *Vossio* lib. II. de hist. graecis cap. 2. [— *Hieronymus* quidem in Chron. Eusebiano pag. 152. indicauit nominis eius celebritatem ad Olymp. CLXXXII. 4. V. C. 705. sed *Saxius* in Onomast. litterar. I. p. 198 sq. ratione bissexti romani motus, floruisse, notat, Diodorum A. M. 3997. Olymp. CXCIII. 1. ante C. N. 6. V. C. 746. Aliorum calculos et errores refert *Mongitor*. l. c.] Post Caesaris mortem scripsisse se innuit Diodorus lib. V. pag. 208. καθ' ἡμᾶς δὲ Γάιος Καῖσαρ ὁ διὰ τὰς πράξεις ἐπονομασθεὶς ὁ Θεός. et pag. 211. ὃν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις Καῖσαρ ὁ κληθεὶς Θεός. et in prooemio cap. 4. vbi ait, se historiam suam deduxisse vsque ad bellum, a Romanis gestum contra Gallos, καθ' ὃν ἡγούμενος Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ ὁ διὰ τὰς πράξεις προσαγορευθεὶς Θεὸς etc. Similiter loquitur lib. IV. pag. 158. Sub Tiberio militasse, nescio, quo auctore, tradit Constantinus Lascaris, idem, qui ait, se omnes Diodori libros quadraginta vidisse in biblioth. imperatoris constantinopolitani, in epist. de illustribus Siculis ad Ferdinandum Acunam. [conf. Fabric. Bibl. Gr. vol. XIV. pag. 29. nr. 9. *Villoison*. anecdot. graec. tom. II. pag. 264. not. *Wesseling*. praefat. circa finem. Sed vana res est, vti quoque aliud fuit figmentum, quod *Fabricius* in nota mota obseruauit: *M. Velserus* epist. ad Robert. Titium ann. 1607. (pag. 881. Opp.) „Passò di quà questi giorni, chi mi affermò trovarsi in Firenza in mano del Signor Riccardo Riccardi intiero tutto Diodoro Siculo, che senza altro sarebbe grandissimo Tesoro da stimar più, che tutta la preda portata da Bertoni di S. A. quest' anno. Mà per dirlo ingenuamente, non ne credo nulla, la fama potrebbe essere nata da Fragmenti, che si vedono in stampa, cavati dal libro del Sign. Ludouico Alemanni." Ex illo cod. edidit eclogas Hoeschelius, vt in notitia editionum adnotauimus. *Harl.*]

II. In eodem prooemio libri primi testatur Diodorus, se, quo magis accurate de singulis scribere posset, nec locorum ignoratione peccaret, magnam Asiae et Europae partem, Aegyptum quoque (lib. I. pag. 29.) non absque periculis atque aerumnis perlustrasse, latinae etiam linguae gnarum ex priscis Romanorum commentariis ἐκ τῶν παρ' ἐκείνοις ὑπομνημάτων ἐκ πολλῶν χρόνων τετηρημένων res et gesta illorum describenda petiisse: quemadmodum res Aegyptiorum, Assyriorum, Medorum, Persarum, Graecorum, Carthaginiensium, Siculorum, Rhodiorum petiit ex Herodoto, Ctesia, Beroso, Thucydide, Xenophonte, Philisto, Callisthene, Theopompo Chio, Apollodori Chronicis, Hieronymo Cardiano et Marsya, rerum Macedonicarum scriptore, tum Ephoro, Timaeo, Zenone Rhodio, Antiocho

Syracusano

nomen illi est *S. Filippo d' Argirone. Fabric.* ἐξ Ἀγυρίου defendit Rhodomannus, et rescripsit Wesseling. ad locum Diodori citatum pag. 8. codd. missos et ipsum Diodorum, vrbem Ἀγύριον adpellantem, XIV. 9. XVI. 83. etc. sequutus. *Harl.*

b) Hunc a nostro Diodoro alii distinguunt. vid. infra in catalogo Diodororum. *Harl.*

c) Vide *Solinum* cap. 1. et *Petauium* IV. 3. de doctrina temporum.

d) Cum Olympiade, h. e. quadriennio, bisextum confert Diodorus: ἡ δὲ Ὀλυμπιὰς πληροῦται κατὰ τέτταρας χρόνους, ἔστι δὲ ὅπερ οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι Βίσεξτον.

Syracusano aliisque: res Cretensium ex Epimenide, Dosiada, Sosicrate et Laosthenide [e]). Nimis frequentem vsum orationum et rhetoricationum reprehendit in limine libri XX. ridens eos, qui προσθήκην ἐποιήσαντο τὴν ὅλην ἱστορίαν τῆς δημηγορίας, *totam historiam velut adpendicem concionum fecere:* contra praeclarum ducit historiae encomia [P] digna virorum praestantium et malorum vituperationes intexere, (lib. XI. pag. 266.) quibus iusta de rebus fama constet, et εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα *in omne aeuum* (pag. 262.) posteris tradatur. Quae vero sola lectorem offendere potest in eiusmodi opere, vniuersalem plurium gentium historiam per annorum ordinem tradente, interruptio narrationum, eam excusat lib. XX. (tom. II. pag. 780.) Prouidentiae diuinae adsiduus est praedicator, bonis praemia, sceleratis iustas, licet quandoque seras tribuentis poenas: sed quas praeterea memorat hinc inde diuinationes, prodigia et innumeras variis populis traditas creditasque fabellas, non ita se illis habuisse ostendit fidem, vt propterea superstitiosus scriptor a Vayero [f]) dici iure meruerit, sed eas fideliter referendo boni historici officium impleuit. [Atque potest temporis vulgique superstitione excusari.] Atheis vero adscribi a Stillingfleeto in originibus sacris et a Ienkino Thomasio in historia atheismi pag. 141. omnino magnopere miror.

III. Scripsit Diodorus historiam catholicam, siue res ab vltimis inde aetatibus vsque ad Olymp. CLXXX. 1. *per cognita loca orbis* (ἐν τοῖς γνωριζομένοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης lib. 19. tom. II. pag. 651.) res per annos mille et centenos (lib. III. sub init. tom. II. pag. 133.) gestas *libris XL.* Tempus annorum triginta in hoc opere componendo insumsisse se testatur in prooemio, titulumque illi fecit *Bibliothecam* [g]), quod hanc ex quorumcunque superiorum historicorum scriptis contexuisset, vt recte obseruat *Ioannes Rainoldus* praelect. 100. de libris apocryphis tom. I. pag. 1233. *Plinius* praefat. histor. natural. *Apud Graecos desiit nugari Diodorus, et* βιβλιοθήκην *historiam suam inscripsit. Iustinus Martyr*, Cohortat. ad Graecos pag. 10. καὶ ὁ ἐνδοξότατος δὲ παρ' ὑμῖν τῶν ἱστοριογράφων Διόδωρος ὁ τὰς Βιβλιοθήκας ἐπιτεμὼν ἐν τριάκοντα ὅλοις ἔτεσιν [h]), Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην, ὡς αὐτὸς γέγραφε, διὰ πολλὴν ἀκρίβειαν περιελθὼν καὶ αὐτόπτης τῶν πλείστων γεγονὼς, τεσσαράκοντα ὅλα τῆς ἑαυτοῦ ἱστορίας βιβλία γέγραφεν. *Theodoretus* eum laudat ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν βιβλιοθηκῶν, lib. 3. pag. 42. θεραπευτ. *Eusebius* lib. I. Praeparat. cap. 6. ὁ Σικελιώτης Διόδωρος γνωριμώτατος ἀνὴρ τοῖς Ἑλλήνων λογιωτάτοις ὡς ἂν ὑπὸ μίαν συναγηοχὼς πραγματείαν ἅπασαν τὴν ἱστορικὴν βιβλιοθήκην. [vid. elogia et iudicia auctorum de Diodoro Siculo, collecta et posita a Wesselingio tom. I. edit.] Praecipue diligentem rationem habet notationis temporum, [P] complexus vniuersis quadraginta libris historiam annorum a Troia [i]) capta 1138. vt

e) Vide *indicem* scriptorum in Diodori bibliotheca memoratorum, infra §. VII. et cel. *Heyne* l. c. *Harl.*

f) *Mottanus Vayerus* tom. I. Opp. edit. in fol. pag. 302. loquens de Diodoro, Siculo: *Si j'avois à le blamer, ce seroit bien plutost de la grande superstition qu'il fait paroitre dans tous ses écrits, aussi bien que Tite Live parmy les Latins.* Atqui Liuium ipse alibi Vayerus tuetur et superstitionis notam ab eo remouet, vt in latinis scriptoribus notaui.

g) Vide Stephani praefat. init. *Harl.*

h) Male interpres: *triginta totis annis Asiam et Europam peragrauit.* Nam verba ἐν τριάκοντα ὅλοις ἔτεσιν referri debent ad praecedentia, vt ex Diodori praefat. f. cap. 4. constat.

i) Troiam captam supponit 408. annis ante Olympiades, sequutus Apollodorum in Chron. ad Euseb.

vt ipse in prooemio libri I. [cap. 5. p. 9. vbi vid. Wesseling.] et XIII. adnotauit. Et quamquam dolendum est, in Romanis praecipue rebus, non semper accuratissime temporum calculum ponere [k]), et nomina, vt queritur Dempsterus, corrumpere: pauci tamen scriptores veteres exstant, e quibus tanta lux definiendis temporibus et seriei rerum, a Graecis et aliis gentibus gestarum adfulgeat, quam e Diodoro, licet ne dimidia quidem pars illius operis ad nos peruenit. Exstant enim libri duntaxat quindecim; *primores quinque* nimirum et *vndecimus*, quique hunc excipiunt *vsque ad vicesimum. Fabric.* [— Nostra aetate quaestio agitata est, num Diodorus scripserit, et vero primus fuerit, qui concinnaret historiam *catholicam* siue, quam vocant, *vniuersalem*, nec ne? Omnis quidem controuersiae cardo vertitur in notione eiusmodi historiae, et finibus rite definiendis. conf. *Ernesti* praefat. ad volumen primum historiae vniuersalis, a Guthrio anglice scriptae, et a variis in linguam theotiscam translatae, et *Ier. Nicolai Eyringii* in diss. de historiae vniuersalis apud Graecos Romanosque et nostros iam scriptores diuersa ratione. Gottingae 1763. 4. pag. XVI sq. inprimis eiusdem viri doct. et humanissimi commentationes II. (in *I. C. Gattereri* historische Bibliotheck, Vol. IV.) a) *Gedanken von der Stelle, welche Diodor unter den Schriftstellern, und besonders unter den Geschichtschreibern verdient.* Defenditur Diodorus Siculus, ab iniquis acerbisque Io. Ludouici Viuis, Bodini et de la Mothe de Vayer, seu de Burigny, Ernestique etiam Cayli iudiciis, nec ad collectaneorum auctores; sed ad classem eorum, qui historicorum nomen, dignitatem fidemque mereantur, quamquam non ad primam et nobilissimam, tamen non ad infimam refertur: id quod diligentius fusiusque demonstratur in sectione altera, in qua consilium, institutum seu oeconomia operis et ordo rerum per singulos libros dilucide explanantur, s. b) *von dem Plane des Diodors aus Sicilien*, p. 20 — 214. tum in vol. V. p. 29 — 38. continuatur ille labor, et de vitiis ac, quae plures nitent, virtutibus nostri historici agitur. Rerum quidem compositio, (*Plan*) vitiosa censetur; sed tamen et opus historiis, quae vocantur, vniuersalibus, et Diodorus, historicis, qui dicuntur, pragmaticis, adnumeratur, p. 30 sqq. Compositio rerum quoque valde culpatur, et historiam s. bibliothecam Diodori actorum fere diurnorum et annalium formam prae se ferre, iudicatur a *Iacobo Moor* in periculo de historica compositione, ex *Moori* Essays read to a Litterary Society etc. Glasguae 1759. 12. sumto et ab Eyringio in eodem V. volumine histor. bibliothecae p. 38 sqq. germanice verso, p. 66 sqq. Eyringii Commentatt. latine redditae tom. I. edit. Bip., vt supra dictum est. — Saepe vocabulis, e medio petitis, Diodorum vti, notat *Salmasius* de modo vsurarum pag. 476. plagium vero in Posidonium ei obiicit *Casaubon*, ad Strabonem pag. 64 et 65. *Harl.*]

IV. *Primi quatuor* libri theologiam resque antiquissimas et magnam partem ante Troianas Aegyptiorum, Babyloniorum, Chaldaeorum, Indorum, Scytharum, Arabum, Aethiopum, Libycorum, Graecorumque persequuntur, et in his fabulosa quidem non pauca, sed inter gentes illas pro veris gestis atque originibus iactata et credita; liber *quintus*, (βίβλος νησιωτική dicta ipsi Diodoro,) insularum celebriorum origines et praecipuas antiquitates perstringit. In quinque proximis erat memoria totius vetustatis regnorum [l]) Orientis, quae multum

Euseb. pag. 156. licet aliorum alia fuerit sententia, vt notauit *Ioh. Christoph. Artopaeus*, Prof. Argentoratensis, in differt. de incertitudine notationis temporum per Olympiades ann. 1699. edita.

k) Vid. *Scaligerum* ad Eusebium pag. 156.

l) *Scaliger*. ad Euseb. pag. 156.

multum hiſtoriae ſacrae allucebat, tum Corinthiorum aliorumque graecorum populorum, Romanorumque origines, et res, per totum orbem geſtae, a Troia capta vsque ad Xerxis in Graeciam expeditionem. Sed de illis nihil nobis praeter exigua fragmenta ſupereſt. Liber *vndecimus* incipit a Xerxis in Graeciam irruptione Olymp. LXXV. 1. et Annalium more hiſtoriam perſequitur, notatis ad ſingulos annos archonte Athenienſi ac Romanis, quos minus quidem accurate digerit, Conſulibus, et ad ſingulas Olympiades Olympionicis, quam laudatiſſimam induſtriam in omnibus reliquis libris adhibet, et res, ab illo, quod dixi, tempore, per totum orbem geſtas, continuat vsque ad tempora Philippi, Macedonis, cuius temporibus liber XVI. et Alexandri Magni, cui liber XVII. deſtinatus, tum Alexandri ſucceſſorum, quorum bella et varias res, illorum aetate geſtas, in tribus proximis libris exponit vsque ad bellum, quo Antigonus ab aemulis regibus ſuperatus occubuit Olymp. CXIX. romanas res parce et breuiter adtingit Diodorus in libris, quos habemus; fuſius diſſerit de rebus Carthaginienſibus, quaeque in patria ſua Sicilia contigerunt, [ſ] fuſiſſime de Graecis. In poſtremis viginti libris hiſtoriae telam eodem modo pertexuerat vsque ad Olymp. CLXXX. et bellum a Caeſare contra Gallos geſtum: ſed, vt dixi, illi iampridem interciderunt, exceptis eclogis nonnullis ac fragmentis, ab H. Stephano, F. Vrſino, H. Valeſio [et Weſſelingio] editis. Ex libro ſeptimo fragmentum de origine vrbis Romae ſeruauit *Syncellus* pag. 194. Dictionem Diodori ſimplicem ac perſpicuam hiſtoriaeque congruentem laudat *Photius* cod. LXX. Contra acerbiores Bodini et Lud. Viuis cenſuras eum defendunt [Degor. Whear,] Gerh. Voſſius ac Mottanus, Gallus, de hiſt. graecis, et ante vtrumque, apologiam Diodori ſcripſerat Henricus Stephanus.

V. Primus quinque m) libros primores *latine* vertit *Poggius Florentinus*, ſi modo verſionis ille auctor, quae Vincentii Opſopoei iudicio non recte Poggio adſcribitur. *Neque enim veriſimile eſt*, inquit, *adeo ſpurciloquum et virulentum ſycophantam et vitilitigatorem quidquam Graecitatis calluiſſe, qui ne latinam quidem linguam, cuius ſibi videbatur peritiſſimus, recte calluit.* Nec deſunt n), qui verum auctorem dicant fuiſſe *Ioh. Phream* o), Anglum, Balliolenſis collegii ſocium, qui litteras elegantiores ſub Paulo I. in Italia docuit, et a. 1465. Epiſcopus Bathonienſis deſignatus diem obiit ſupremum.

 [Antequam

m) Numerantur quidem a Volaterrano et antiquis illius verſionis editionibus libri ſex, ſed primus in duos ab interprete diuiſus eſt, quia Diodorus librum illum, vti decimum ſeptimum quoque, in duo τμήματα diſtribuerat, quorum poſterius incipit pag. 28. edit. H. Stephani.

n) Cum primis *Brianus Twynus* in antiqq. acad. Oxonienſ. lib. III. p. 371. atque *Guil. Burtonus* in hiſtoria L. Gr. p. 55. aut in *Groſchuffii* noua librorum rarior. collectione, faſcic. IV. pag. 698. *Harl.*

o) Vide *Io. Leland* de ſcriptoribus Britanniae pag. 467. qui grauiter abnegat Poggio, *Baylii* Lexicon in Phrea, et *Voſſium* Hiſt. latin. p. 549. vbi de Poggio. [Sed *Io. Bapt. Recanatus* in vita Poggii cap. XI. et alii in vita *Poggii*, ipſius *hiſtoriae Florentinae*, Venetiis 1715. mai. 4. praemiſſa, *Apoſtolus Zenus* in Giornale de' letterati d'Italia tom. VIIII. pag. 174 ſqq. et 454 ſqq. atque in Diſſertazioni Voſſiane, tom. I. pag. 41 ſqq. *Niceron* in memoriis etc. tom. X. pag. 44 ſqq. ex interpretat. Baumgartenii germanica, *Manſius* in edit. bibl. lat. med. et inf. aetat. Fabric. tom. V. pag. 307. vbi pag. 305. plures, qui vitam Poggii perſequuti ſunt, nominantur; *Freytag* in adparatu litter. tom. II. pag. 1228 ſqq. *Weſſeling.* in praefat. plura argumenta protulerunt, quibus ducti Poggio illam adſererent verſionem: atque Freytag. et plures laudat V. D. et argumenta bene explanat. Add. *Iul. Nigri* hiſtor. ſcriptor. Florent. pag. 474. *Harl.*

[Antequam ipsas editiones persequar; *codices mstos*, mihi cognitos, enumerabo. Wesselingius statim in limine praefationis suae recenset codd. quos et ipse et Francisc. Dionys. Camusatus, qui nouam Diodori editionem parauerat, vel cum editis contulit, vel aliorum opera collatos adeptus est. Nominantur vero *Coislinianus* saec. XV. qui complectitur libros Diodori priores et XI. XII. XIII. XIIII. XV. omniumque quos Camusatus vidit, optimus, et quo vsus est H. Stephanus in procuranda sua Diodori editione. (vid. *Montfauc.* bibl. Coislin. pag. 213 sq. cod. CXLIX.) — Duo *Claramontani*, quorum alter sub saeculum XV. exaratus, et Coisliniano in plerisque consentaneus censetur; in altero autem sunt libri XI. XII. XIII. XIV. XV. Praeter ea Camusatus adleuerat exemplaris sui margini V. L. ex codice regio Paris. MMDXXXVIII. qui sequentes quinque siue postremos eius decadis libros lecturo offert: tum ex cod. *Mutinensi*, a Michaele Apostolio in Creta ex antiquo et optimae notae libro descripto excerpta, e bibliotheca autem *Leidensi* Ios. Scaligeri ac Is. Vossii coniecturas, vtriusque libro adpositas, nec non Is. Casauboni manu transscriptas veteris codicis lectiones libr. XVIII et XIX. nactus est. *Wesseling.* copiose describit codices, quorum lectiones habuit, n. tres *Parisienses*, *Vaticanum* CXXX. membr. alium bombycinum, schedas ad libros XI — XV. aliasque ad quinque postremos; cod. *Venetum* D. Marci, aliumque monasterii Dominicanorum S. Ioannis et Paulli. *Vindobonensem*, olim Neapolitanum, et *Mediceos* Florentiae nominauit quidem, sed contendere aut vsura lectionum frui non licuit. [conf. Notitia litt. praemissa tom. I. edit. Bipont. pag. CLXV sq.]

De *Vindobonensi* cod. saec. XI. exarato, multus est *Kollarius* in supplement. ad Lambecii commentarios pag. 486 sqq. et cum edit. ac notitia Wesselingiana comparat. Accessit cod. LXXX. olim Iani Pannonii, dein Brassicani, nunc Vindobon. hinc inde mutilus, manu Ioan. Scutariotae Florentiae 1442. scriptus, qui continet libr. XVI — XX. ex quo Obsopoeus illos libros primus publicauit. vid. *Wesselingii* praef. et *Kollarium* l. c. p. 491 sqq. — In eadem bibl. cod. initio XVI. saeculi scriptus, quo continentur Diodori Sic. bibliothecae liber primus et quintus. vid. *Kollar.* l. mem. pag. 496 sqq. et *Lambecium* in *Schelhornii* amoenitatt. litter. tom. V. pag. 113 sqq. — Denique in eadem bibl. codex, saeculo XV. exaratus, qui teste *Kollario* l. c. pag. 498 sqq. comprehendit *Georgii Gemisti Plethonis* ex Diodori Siculi bibl. historicae libro secundo excerptum de Assyriorum et Medorum regibus, (in Wesselingii edit. tom. I. pag. 113. v. 27 — pag. 148. v. 17. conf. Wesselingii not. 2. pag. 113.) eiusdem Plethonis ex Diodori Siculi et Plutarchi operibus narrat. rerum gestarum post pugnam Epaminondae ad Mantineam: (compara Diodor. edit. Wesseling. tom. II. pag. 72. nr. 25.) denique eiusdem Plethonis excerpta quaedam ex Diodoro Siculo. (vid. Wesselingii editionem tom. II. pag. 92. nr. 60.) Gemisti epitome de Assyr. et Medor. regibus e libro II. Diodori est quoque in cod. alio *Vindobonensi*, (vid. *Lambec.* comment. VII. pag. 210. et vol. I. pag. 241 sqq.) *Leidensi* inter Vossianos, nr. 73. (catal. pag. 399. et pag. 493. nr. 6. inter codd. Perizon.) et in cod. *Bauarico*. vid. Reichardi praef. ad edit. Georgii Gem. Plethonis lib. II. de iis, quae post pugnam Mantinensem apud Graecos gesta sunt. Lipsiae 1770. 8. — In bibl. regia *Neapolitana*, Diodori — libri V. priores, codex bombycinus saec. XIV. mutilus in principio et in fine. — In bibl. S. Io. de Carbonaria *Neapoli* Diodori bibl. — In bibl. regia *Parisiensi*, secundum catal. tom. II. pag. 383 sq. cod. CLVIII et CLIX. *Diodori* — libri V. priores. — cod. CLX. libri decem ab vndecimo ad vicesimum. — cod. CLXI. ab libro XI. ad XVII. qui mutilus est. — cod. CLXII et CLXIII. a libro XI. ad XV. — cod. CLXIV et CLXV. lib. XV.

ad

ad XX. — cod. CLXVI. lib. XV — XVIIII. verum imperfecti ordineque inuerso et perturbato. — codd. CLXVII. CLXVIII. CLXIX. liber XVII. — In eadem *Parif.* bibliotheca inter codd. latinos cod. MMMMMDCLXXXIX. Diodori libri V. priores a *Poggio* Florentino latine versi. — MMMMMDCCXII. Diodori Siculi lib. XI. XII. XIII. XIV. interprete *Georgio Trapezuntio.* In bibl. Benedict. *Rem.* et St. Vincentii, *Befontii*, Diodori biblioth. apud Montfaucon — *Traiecti Mosae*, (Montpellier) Diodori libr. XI — XVII. apud eumdem. — In bibl. *Laurentiana*, *Florent.* teste *Bandinio* in catal. graec. codd. tom. II. cod. I. plut. 70. Diodor. lib. I. II. III. V. (pag. 654 sqq.) — cod. V. nr. X. ex XXXII. libro excerptum, (pag. 661. conf. edit. Wesseling. tom. II. p. 519.) — cod. IX. nr. IV. libri IV. (p. 670.) — cod. XII. lib. XI — XX. (pag. 672.) — cod. XV. libri V. priores. (pag. 676 sq.) — cod. XVIII. libri I. sectio altera, (in Wesselingii edit. tom. I. pag. 51 — 170. lin. 30.) ac libri II. III. V. (p. 677 sq.) — cod. XXXIV. (p. 690 sq.) lib. I. in duas partes diuisus, lib. II. III. cuius tamen magna pars deest, vti liber IV. integer, et ex libro V. hic tantummodo superest fragmentum. Clauditur codex epigrammate graeco et graeca amanuensis f. scriptoris Georgii Diaconi Chrysoeenceae subscriptione, a. 6935. h. e. anno Chr. 1427. quod latine tantum Montfaucon in Palaeogr. graeca p. 77. refert. — Citatur in violar. comp. apud Bandinium tom. I. pag. 549. — In bibl. *Veneta* D. Marci cod. CCCLXXV. Diodori libri ab XI. ad XX. vide catal. codd. gr. illius bibl. pag. 179. sq. vbi variarum lectionum specimen exhibetur: — cod. CCCLXXVI. libri V. a XV — XX. (ibid. pag. 180.) — in bibl. regia *Taurinensi* lib. V. priores, (catal. pag. 69.) et inter codd. latinos cod. DCXXX. pag. 172. versio latina ab anonymo, (editor catal. suspicatur a Franc. Philelfo,) versa et Paullo II. pontifici rom. dedicata. — In bibl. *Escorial.* Diod. Siculi — libri XV. demtis 6. 7. 8. 9. 10. (Plüeri itinerar. pag. 165.) — In bibl. *Mediolan.* Diodori epitome, apud Montfaucon. — In bibl. elect. *Bauarica* Diodori libri XI — XV. (catal. pag. 74.) — in bibl. *Augustana* Vindel. plut. V. Diodori fragmenta. — In *Anglia* in bibl. *Bodleiana* inter codd. Barocc. codd CXIV. et CXVII. Excerpta ex Diodoro Siculo. — In bibl. *Cantabr.* collegii S. Benedicti. cod. MDLXXXV. Diodor. a Poggio olim latinus, nunc anglicus a Skeltono factus. — in bibl. *Westmonaster.* cod. MCLVI. Diodori libri quidam, lat. — et in biblioth. *Norfolciana* Diod. libri VI. latine, teste catalogo codd.

E d i t i o n e s.

Diodori Siculi historiarum libros V. priores *Poggius; Florentinus*, (vti iam memoratum est,) latine primus vertit: sed quia primum librum in duo diuisit, sex libri in fronte nominantur. Princeps editio latina est:

Diodori Siculi historiarum priscar. libri VI. e graeco in latinum traducti per Fr. Poggium. Acc. *Cornelii Taciti* de situ, moribus et populis Germaniae libellus aureus. *Bononiae* 1472. fol.

Catal. bibl. ducis de la Valliere tom. III. nr. 4835. (vbi nr. 4833. elegans illius versionis codex mstus saec. XV. describitur: cuius initium: *Prohemium in libros Diodori Siculi quos Poggius florentinus latinos fecit ad Nicolaum V. summum Pontificem.*) Catal. bibl. Pinell. tom. II. nr. 2482. pag. 33. *Maittaire* A. T. IV. pag. 319. *Orlandi* Origine e progressi della Stampa, pag. 110 et 321. vbi sequentes quoque nominantur. — Saepius enim repetita est haec versio, cuius princeps editio olim habebatur:

Diodori

Diodori Siculi historiarum libri VI. sine titulo, custode, paginaque in fine: *Diodori Siculi bibliothece historias libri:* in quibus priscae res, fabulae et multa ac varia de situ locorum ac moribus gentium continentur: *Impressi Venetiis per Andream Iacobi* (filium) *Katharensem* — M.CCCCLXXVI. (1476.) *prid. Kal. febr.* acc. *Taciti* de situ — Germaniae libellus aureus. fol.

Diligenter describit hanc editionem et Poggio adserit versionem *Denis* in memorab. bibl. Garellianae pag. 60 sq. adde *Goetzii* memorab. bibl. Dresdensis II. pag. 403. *Maittaire* A. T. IV. part. I. pag. 360. *Io. Bened. Mittarelli* bibl. codicum MSS. monasterii S. Michael. Venetiarum, in adpendice librorum editt. saec. XV. pag. 136.

Diodori Siculi sex libri latine, interprete Pogio et *Cornel. Tacitus* de moribus Germanorum. — Impressi per Thomam Alexandrinum, *Venetiis* 1481. fol.

Maittaire l. c. part. II. pag. 422. *Mittarelli* l. mem. bibl. *Smithian.* pag. CCXV. *Seemiller.* incunab. bibl. Ingolstad. III. pag. 3 sq. et *Pinelli* catal. l. m. pag. 33.

Lucianus de veris narrationibus *et Diodorus Siculus.* In calce. *Explicit feliciter opus Diodori Siculi diligenter ac accuratissime emendatum atque* Venetiis *impressum per Philippum Pincium Mantuanum.* 1493. fol.

Goetzii memor. laud. II. pag. 122. qui monet, *Maittar.* IV. pag. 558. perperam addidisse *Iustinum et Florum. Pinelli* catal. tom. III. pag. 288. nr. 7583.

Diodorus Siculus. tum inc. pag. I. *Liber primus. Pogius Florentinus ad Nicolaum* V. *Pon. max.* — In calce: *Explicit foeliciter opus Diodori Siculi diligenter ac accuratissime emendatum per Bartholomaeum Merulam: Acque Venetiis impraessum Magistrum Ioannem de Cereto de Tridino alias Tacuinum. Anno salutis dominice.* M.CCCC.LXXXXVI. (1496.) *Kalen. Octobris.* fol.

In bibl. acad. Erlangensi. adde catal. bibl. Schwarzianae tom. II. pag. 239 sq.

Diodorus Siculus. Denis Rose etc. *Venundantur in vico Sancti Iacobi* etc. 4. Est versio Poggii, rec. *Parisiis* circa initium saec. XVI. vid. *Freytag.* adpar. litterar. tom. II. p. 1297 sqq. qui multus est de Poggii versione: *Baumgarten* Nachrichten von — Büchern. IX. pag. 307 sqq. Aegidius de Maseriis editor esse dicitur in nota Fabricii msta. Idem Fabricius adscripsit, *Poggii* versionem repetitam esse *Basil.* 1530. (an rectius 1531?) 1559. (quam et eam a. 1578. postea amplius indicabimus,) 1628. *Paris.* 1531. 8. apud Simon. Colinaeum, (de qua vide *Maittaire* A. T. II. pag. 754.) *Lugduni* 1552. 1559. 12. apud Sebast. Gryphium. (vid. Smithian. biblioth. pag. CXLVII.)

Diodori Siculi scriptoris graeci libri duo, primus de Philippi regis Macedoniae, aliorumue quorundam illustrium ducum, alter de Alexandri filii rebus gestis. Vtrunque latinitate donauit Angelus Cospus. *Bononiensis. Alexandri regis vita, quam graece scriptam a Io. Monacho* (f. Zonara,) *Ang. Cospus vertit in nostram linguam.* In calce: *Impressum Viennae Pannoniae per Hieronym. Victorem. Mense Aug. Anni 1516.* fol.

Luculentis typis excusum exemplar est in bibl. acad. Erlang. Sed hanc admodum raram editionem quia *Denis* in Memor. bibl. Garellianae pag. 263—265. diligenter et copiose descripsit, equidem tantummodo adnotabo, a Cospo hic versos esse libros XVI et XVII. ex

cod.

cod. Budensi graeco, qui libros sex graecos a lib. XVI—XX. (ita quidem scripsit et numerauit Cuspinian. in Cassiodor. Coss. pag. 123. notante Denisio,) continet, et quem cum libris Cuspinianis in biblioth. caesaream Vindob. migrasse opinatur idem Denis. — Recus. *Venetiis* per Ioannem de Tridino, alias Tacuinum a. 1517. fol. (Maitt. A. T. indic. pag. 340.) tum auctior et inscripta:

En damus Diodori Siculi historici graeci, quae nunc quidem extare noscuntur opera, nempe de illustrium regum Philippi et Alexandri, nec non aliquot aliorum nobilium ducum Macedoniae praeclare factis, Bartholomaeo Cospo Bononiensi interprete, lib. II. de fabulosis Aegyptiorum gestis — a Pogio Florentino latinitate donatos, lib. VI. Io. Monachi ex libris historiarum suarum de vita Alexandri ab eodem Bartholomaeo versum, lib. I. Bocatii aliquot insignium foeminarum, quarum apud varios autores crebro fit memoria, historias, ex eiusdem lib. X. Nunc denuo diligenter recognita et a mendis, quibus hactenus laborabant, studiose vindicata. Basileae excudebat Henr. Petrus mense Aug. MDXXXI. (1531.) fol.

Est exemplar in bibl. acad. Erlang. adde Wesselingii praefat. et *Freytag.* adparat. litter. III. pag. 573 sqq. vbi magna pars praefat. H. Petri est repetita. — Praeter ea, adnotante Fabricio, ibid. rec. 1535. 1545. fol.

Libri XVI. XVII. XVIII. XIX et XX. non emendatissimi quidem, variis tamen locis meliores illis editionibus, quae cultissimae sunt habitae, Wesselingio indice, graece primum prodierunt,

Diodori Siculi historiarum aliquot, quae extant, opera et studio Vincentii Obsopoei in lucem editi. Basileae, apud Io. Oporin. sumt. Robert. Winter. 1539. 4.

Vide supra in notitia codd. de cod. Vindobon. *Modicas has*, inquit Obsopoeus, *Diodori reliquias a Iano Pannonio quondam, Quinque ecclesiensi episcopo, ab interitu vindicatas ac deinceps ab eruditissimo viro Io. Alexandro Brassicano nobis per Ioh. Petreium communicatas, et nunc tandem a me transscriptas edimus.*

In catal. biblioth. Leidensis pag. 226. nr. 473. citantur. *Diodori Siculi* libri VI. priores. Dictys Cretensis de bello troiano. Reliqua Diodori Siculi, Basileae 1548. fol.

Διοδώρε —. *Diodori Siculi bibliothecae historicae libri quindecim de quadraginta. Decem ex his quindecim nunquam prius fuerunt editi.* Anno M. D. LIX. (1559.) Excud. Henricus Stephanus, illustris viri Huldrici Fuggeri typographus. fol. Parisiis: graece.

Libros quinque priores et vndecimum ad XV. sumsit ex MSS. Claromontanis, non optimis vtique, haud neglectis tamen, quod Wesselingio clarissimum in modum adparuit, aliis; inter quos num etiam Fuggeri, cui suam ἔκδοσιν inscripsit, liber fuerit manu exaratus, sicuti memorarat Fabricius, dicere non potest Wesselingius. Addidit Stephanus, qui, inter historicos graecos ex sua officina Diodorum Siculum primum in lucem prodire iussit, libros ab Obsopoeo editos, et adnotationes, sed festinato, vt saepe indicauit, nec tamquam per otium scriptas. Hinc plura reliquit aliis felicius sananda. Praeterea adiecit fragmenta quaedam, ex libris Diodori perditis, cum versione a se confecta, illisque supplementum libri XVII. ex Arriano et Curtio desumtum subnexuit. Praemisit diatribam de scriptis Diodori et apologiam aduersus Viuem. Conf. *Goetzii* memorab. bibl. Dresdens. tom. II. pag. 401. in primis

 Freytag,

Freytag. in adparatu litter. II. pag. 1300 sqq. vbi quoque Rhodomanni et Wesselingii editiones recenset, et quaedam de Diodoro Siculo tradit.

Idem *Henr. Stephanus* vulgauit, sed ignarus, Diodori esse, illustre fragmentum *de Cleonnide et Aristomene* inter Polemonis et Himerii declamationes, Paris. 1567. 4. — Id tamen fragmentum Is. Vossius reperit in cod. Florentino sub nomine Diodori Siculi. vid. *Ger. Io. Vossium* in addendis de historicis graecis pag. 529.

Diodori Siculi bibliothecae historicae libri XV. hoc est, quotquot graece extant de quadraginta, quorum quinque nunc primum latine eduntur, —. Adiecta his sunt ex iis libris, qui non extant, fragmenta quaedam. Sebastiano Castalione totius operis correctore, partim interprete. Praeter ea interiecta est Dictys Cretensis et Daretis Phrygii de bello Troiano historia, ad supplendam lacunam quinque librorum, qui inter quintum et undecimum desiderantur. Basileae per Henr. Petri. 1559. fol.

Est collectio plurium interpretationum latinarum. Priores V. libros Poggius, libros XI—XIV. anonymus, librum XV. Marcus Hopperus, lib. XVI et XVII. Angelus (alias, Bartholomaeus,) Cospus, reliquos Castalio verterunt. — Illa collectio recusa est et post Daretem, Phrygium, additum *Thryphiodori* Ilii excidium, *Guil. Xylandro* interprete, et in calce accesserunt fragmenta historica Diodori latine versa, ibidem in offic. Henripetrina 1578. fol. curante *Io. Iac. Grynaeo.* vid. *Goetz.* l. c. II. pag. 403 sq. et thesaurum bibliothecalem tom. II. pag. 345 sqq. Noriberg. 1738. 4. vbi *Schurzfleischii* et aliorum iudicia de Diodoro memorantur.

Excerpta ex Diodoro Siculo de legationibus, cum notis *Fuluii Vrsini:* cum Excerptis ex Polybio de legationibus, Antwerpiae. 1582. 4. conf. infra, in vol. VI. pag. 230. *Dau. Hoeschelius* eclogas seu fragmenta e libr. XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV et XXVI. dedit ex codice *Ludouici Alemani*, Florentini, a R. Thomson, Britanno, exscriptas, sed mire vitiosas, (vid. syllog. epistol. P. Burmanni, tom. II. pag. 354.) in *Excerptis e Diodoro* graece, ad calcem *eclogarum de legationibus*, Augustae Vindelic. 1603. 4. pag. 150—172. conf. infra, vol. VI. pag. 491. 492. scholia tamen adiecta, quae a Rhodomanno profecta esse docet Wesseling. in praefat., ad vitia eradicanda bene faciunt.

Stephani hortatu libros Diodori, quos habuit, latine vertit vir vtriusque linguae peritus *Laurentius Rhodomannus*, Cheruscus, nullo alio MS. codice, sed sola Stephani editione vsus. Inscriptio haec est:

Diodori Siculi biblioth. historicae libri XV. de XL. quorum V. priores Aegypti, Asiae, Africae, Graeciae, insularum et Europae antiquitates continent: Reliqui decem res a Persis, Graecis, Macedonibus et ceteris orbis terrarum populis; ab expeditione inde Xerxis in Graeciam vsque ad Antigoni caedem, gestas exponunt. His accesserunt eclogae seu fragmenta, ex libris quibusdam auctoris, qui desiderantur. Omnia cum interpretatione latina, summis rerum capitibus in margine ac temporum annotatione illustrata. Cui adiecta chronologia duplex; Archontum atticorum et magistratuum rom. ad Mundi, Olympiadum et vrbis C. annos succincta rerum quolibet anno gestarum indicatione, supputatorum. Index praeterea tergeminus et phraseologia ex V. libris mythologicis, ac tandem (Stephani ac Rhodomanni) in contextum graecum. Studio et labore *Nicolai Rhodomanni.* Hannouiae typis Wechelianis. 1604. fol.

De

De rara hac editione vid. *Goetz.* memorabilia cit. II. pag. 402 sq. *Car. Henr. Langii* vitam Laurentii Rhodomanni cap. III. §. 34. pag. 371 sqq. *Baumgarten* Nachrichten von merkwürdigen Büchern, part. IX. pag. 300 sqq. — Rhodomannus addidit cum versione sua eclogas s. fragmenta e deperditis Diodori libris, tum illas, quas Stephanus adiunxerat, e libro XXXI. XXXII. XXXIV. XXXVI et XXXVII. tum alias ex libro VI et VII. ab Eusebio et Syncello seruatas, et quas e libro XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV et XXVI. cum ipso communicauerat Hoeschelius, et quas e libro XXXI. XXXII. XXXIV. XXXVI. XXXVII. XXXVIII et XL. excerpsit *Photius* Patriarcha cod. CCXLIV. conf. infra, vol. IX. pag. 398 et 495. Omisit tamen, incertum qua de caussa, legationum eclogas *F. Vrsini.*

Rhodomanni versio latina separatim in lucem emissa est: *Diodori Siculi bibl. historicae libri XV.* reliqui. Quibus accesserunt eclogae —. Omnia ex interpretatione *Laur. Rhodomanni,* Cherusci, suis capitibus seu paragraphis distincta: quibus respondet cod. locupletissimus. Hanouiae typis Wechelianis, apud haeredes Io. Aubrii 1611. 8. Omissa tamen est in margine temporis notatio, quam optimo consilio addiderat Rhodomannus, et e re lectoris erat, in singulis paginis superiore loco adnotari. — Posthaec accesserunt

Fragmenta ex Diodori Siculi libr. histor. VI. XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV. XXVI. XXXIV. XXXVI. XXXVII. graece et lat. cum *Henrici Valesii* notis, in *H. Valesii* Excerpt. Peiresc. Paris. 1634. 4. pag. 220 sqq.

Nouam editionem parauerat *Ios. Wasseus,* vid. Acta erudit. Lips. a. 1711. pag. 528. Giornale d'Italia tom. IX. pag. 454. *Clerici* bibl. select. tom. 21. pag. 376. Mem. de Trevoux 1716. pag. 118. infra in vol. IX. de scriptoribus in Photii biblioth. pag. 495. item *Francisc. Dionys. Camusatus,* vt iam ex praefatione Wesselingii supra adnotaui. adde Act. erudit. 1727. p. 287. At enim lucem non adspexerunt illorum editiones promissae.

Fragmentum Diodori, sine nomine auctoris ab H. Stephano editum, *Io. Boiuinus* latina donauit versione et triplici lingua vulgauit in tomo II. Memoriar. academ. Paris. litterarum humaniorum, Paris. 1717. 4. pag. 84. et edit. Amstel. 1719. 12. tom. III. pag. 106 sqq.

Tandem omnia, quae Stephanus ac Rhodomannus collegerant, vna cum excerptis ab Vrsino et Valesio in lucem proditis, nouisque fragmentis hinc inde conquisitis edidit, e codicibus, (quos supra iam enumeraui,) aliisque litterarum ingeniique praesidiis, docte verecundeque recensuit, sagacissimis et eruditissimis adnotationibus ornauit Diodori reliquias, ineditas Ios. Scaligeri, Is. Vossii, Cl. Salmasii et F. Vrsini coniecturas aliorumque V. D. notas adiecit et latinam Rhodomanni interpretationem, mutatis tamen, vbi graeca dari poterant meliora, nonnullis, adponendam curauit *Wesselingius,* vniuersitatis Vltraiectinae ad Rhenum quondam ornamentum, in splendida editione, inscripta:

Διοδώρε — —. *Diodori Siculi bibliothecae historicae libri, qui supersunt, interprete Laurentio Rhodomanno: ad fidem MSS. recensuit Petrus Wesselingius, atque Henr. Stephani, Laur. Rhodomanni, Fuluii Vrsini, Henr. Valesii, Iac. Palmerii et suas adnotationes adiecit.* tom. I. II. Amstelodami. 1746. fol. cum sex indicibus.

Doctam Wesselingii praefationem excipiunt Stephani et Rhodomanni et Grynaei dedicationes ac praefationes aliaque iam memorata: in fine tom. I. leguntur excerpta ex Io. Chr. de Iordan adparatu chronologico etc. sect. V. de chronologia Diodori Siculi. conf. *Baumgar-*

tenii Nachricht. etc. l. c. p. 303 sqq. Acta erudit. 1747. p. 1 sqq. bibl. raison. tom. XXXVI. part. I. art. 6. part. II. art. 2. — Excerpta dederunt *Schütz.* in Chrestom. gr. et *Stroth.* etc. *Harl.*

[Editio Wesselingii repeti nuper coepit Biponti in typographia Societatis, curante Extero: Διοδωρος. *Diodori Siculi bibliothecae historicae libri, qui supersunt, e recensione Petri Wesselingii, cum interpretatione lat. Laur. Rhodomanni atque annotationibus variorum integris indicibusque locupletissimis. Noua editio, cum commentationibus III. Chr. Gottl. Heynii et cum argumentis disputationibusque Ier. Nic. Eyringii. Volumen primum. 1793.* 8. Quod praeter Stephani tractatum, et Heynii atque Euringii commentatt. p. 361. indicatas, continet p. CLX. Notitiam litter. editionum D. S. plenam, Wesselingii praefat., et librum Diodori I. cum animaduerss. — Volumen secundum. Lib. II et III. In margine argumenta capp. notata sunt. — Clar. *Ludou. Wachler.* Gymn. Herford. Rect. editionem parabiliorem tribus voll. se curaturum esse ostendit. *Beck.*]

Nonnulla Diodori loca illustrat *Iacobus Palmerius* in exercitationibus ad optimos auctores graecos pag. 96—150. et *Latinus Latinius* tomo II. bibliothecae, pag. 76. *Io. Iensius* in epistola ad Graeuium de locis aliquot Diodori, subiecta eius lectionibus Lucian. Hagae 1698. 8. *Petri Fabri* notas ineditas ad Diodorum Siculum memorat *Francisc. Grauerol.* in notis ad epistol. Petri Bunelli. [Loca plura emendantur aut illustrantur a *Corsinio* in fastis atticis II. pag. 15. III. pag. 250. IV. pag. 27. 63. a *Valckenario* in Herodoti editione Wesselingiana, passim, a *Doruillio* in animad. ad Charitona, a *Toupio* in emendatt. ad Suid. et Hesych. tom. I. pag. 76. 174. II. 205—310. 625. n. *Casp. Fr. Munthii* obss. philol. in sacros N. T. libros ex Diodoro Siculo collectae. Hafniae 1755. 8. Accedit index vocum Diodorearum, quibus lexica locupletari et suppleri possunt etc. *Harl.*] Praecipue notatu digna sunt, quae de Iudaeis scriptor ille tradidit et de Moyse in Ecloga [p]) libri XXXIV. XL. et libro I. pag. 84 sq. licet locum illum aliter longe acciperet Iustinus, et e Iustino Cyrillus, quam in rem videndi *Huetius* pag. 104. demonstrat Euangelic. et *Simon Patricius*, episcopus Eliensis, ad Exod. IV. 16. [F]

Librum XVI et XVII. *latine* vertit ante Rhodomannum *Bartholomaeus*, (siue vt in libro ipso vocatur *Angelus* [q]),) *Cospus*, Bononiensis, et cum Iohanne, monacho, de vita Alexandri M. edidit. [Editiones iam supra indicatae sunt.] Fragmenta quaedam Diodori Siculi, Melanthone suadente, latine vertisse *Fridericum Staphylum,* lego in huius vita, praemissa scriptis Staphyli iunctim editis, Ingolstadii 1613. fol. — Tres postremos libros, versos ab *Andrea Dudithio*, notauit *Nic. Commenus* tom. II. hist. gymnasii Patauini pag. 89.

Gallice versus prodiit Diodorus a libro XI. ad XVII. *Iacobo Amioto* interprete, Paris. apud Mich. Vascosan. 1554. [1654. in catal. Bunau. I. pag. 149. vitiose forsan.] fol. Tres primos libros verterat in eamdem linguam *Antonius Maccaultus*, Paris. 1535. 4. *Diodorus Siculus*, gallice ex Roberti Maccault. et Iac. Amioti versione, cum notis Ludou. Regii. Paris. 1585. fol. *Claudius Seyssellius* gallice composuit e libris 18. 19. 20. Diodori et Plutarchi vitis, libros

p) Videtur haec respicere H. Stephanus pag. 7. Apologiae pro Herodoto: *il me souvient aussi d'avoir leu en une librarie d'Italie un fragment de l'Histoire de Diodore Sicilien, auquel il accoustre Moyse de toutes façons.*

q) *Angelum* etiam vocat Bumaldus in biblioth. Bonon. p. 18. Fresius in epit. Gesner. p. 51. *Richey* not. mst. *Angelum* semet ipse in versione sua Diodori vocat. *Harl.*

libros quatuor historiae successorum Alexandri Paris. 1530. fol. et apud Sim. Colinaeum et inde apud P. Gualterum a. 1545. 12. Luxembourg. 1705. 12. [Histoire universelle de Diodore de Sicile, traduite en François par M. l'Abbe *Terrasson*, Amsterd. 1737 sqq. 8. (al. 12.) IV. tom. cum notis, interdum criticis et erudita praefatione de Diodoro Siculo, eius historia, oeconomia, fide historica, fragmentis, editionibus; versionibus tum latinis tum gallicis de suaque opéra et consilio. conf. quoque *Baumgartenii* Nachrichten etc. l. c. pag. 308 sqq. Bibl. raison. tom. XX. part. I. art. 5. vbi aliae versiones in varias linguas recensentur. *Harl.*]

[*Germanice* verterunt *Io. Herold; Diodori des Siciliers* sechs Bücher — verdeutscht durch *Io. Herold*, cum tabb. ligno incisis, in Heroldi Heydenwelt, Basel 1554. fol. Francof. 1643. fol. et *Stroth*, Francof. ad Moen. 1782 sqq. 8. VI. voll.

Italice. *Paitoni* in bibl. degli autori volgarizzati; (vbi sub voc. *Diodoro* persequitur italicas Diodori versiones,) pag. 288 sq. incertus citat ex Osservazione letterarie tom. II. *Diodoro Siciliano da Girolamo Sopravatico*. Venezia 1481. sed est latina Poggii versio, ibidem eodem anno cum *Ieronymi Squarciafici* epistola, (quam reddidit editor catalogi Smithiani pag. 215 sq.) recusa. vid. supra in notitia editionum ad h. a. — VI. priores libri, (ex Poggii diuisione,) *italice* versi prodierunt, Florent. apud heredes Philippi Iuntae 1526. 8. — Venetiis per Gabriel Iolitum, Ferrariensem, 1542. 8. ibid. 1547. 8. 1566. 8. — In catal. biblioth. Barberinae I. p. 344. citatur: Nauigatione di Iambolo Mercante, tradotta di Greco da' libri di Diodoro dal Ramusio. — Historia, ovvero libraria istorica di *Diodoro Siculo* — tradotta di Greco in latino da diversi Auttori et nella nostra lingua da M. *Francesco Baldelli*. Venet. apud eumdem. II. tom. 1574. 4. vid. *Paitoni* l. c. pag. 290 sq. et *Iust. Fontanin.* della eloquenza Italiana etc. Venet. 1737. 4. pag. 610 sq. adde *Mongitor*. l. c. *Harl.*]

Anglice, *G. Boothus*, Cestriensis, Londin. 1699. (1700.) fol. vid. Works of the Learned. 1699. pag. 570.

Danica, Michaelis Wogelii interpretatio supra lib. II. cap. 25. §. 13. memorata, lucem nondum adspexit, quod sciam.

Vtinam verum esset, inquit H. Stephanus epistola ad Huldricum Fuggerum, *quod olim ex doctissimo viro Lazaro Baysio audiebam, et quod ille ad se scriptum legere mihi solebat, nimirum totos quadraginta libros visos in Sicilia nostro tempore fuisse.* Saltim verum fuisset, quod Gesnerus audiuisse se tradit in bibliotheca, *libros, qui quintum sequuntur vsque ad decimum in Sicilia superstites asseruari, et in appendice ad bibliothecam apud Cardinalem S. Crucis Romae et Augustae Vindelicorum apud D. Ioh. Iacobum Fuggerum.* [adde Mongitor. loc. cit.]

Auctor Chronici Paschalis, (quod Alexandrinum vulgo vocant) pag. 44. relato epitaphio Iouis, quod monstrabant Cretenses, addit, περὶ ὃ συνεγράψατο Διόδωρος ὁ σοφώτατος χρονογράφος, ὃς καὶ ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ περὶ Θεῶν εἶπεν ὅτι Ζεὺς ὁ τοῦ Κρόνου υἱὸς ἐν τῇ Κρήτῃ κεῖται. Caue tamen, ex hoc loco colligas, Diodorum Siculum peculiarem de diis librum composuisse.

[VI. De spuriis Diodori Siculi *epistolis* huc reducam, quae Fabricius noster in vol. XIV. pag. 227. notarat. „*Antonius Mongitor* in bibl. Sicula, edita Panormi a. 1707. fol. tom. I. pag. 158 sq. de *Diodoro Siculo* disserens refert, sub eius nomine, italica lingua prodiisse *epi-*

 stolas

ſtolas LV. in *Petri Carrerae* hiſtoria Catanae, tom. I. pag. 457. Prodiit illa hiſtoria italice, Catanae 1639. fol. in qua notas nonnullas Carrera addidit, et pag. 492. tradit, epiſtolas illas latine e graeco translatas a. 1470. a Cardinali *Beſſarione*, Nicaeno: italice vero ex latino verſas nonnullas ab *Octauio Archangelo*, nobili Catanenſi, qui circa a. Chr. 1600. floruit. Nec graeca hactenus in lucem protulit quisquam, nec latinam, quam Beſſario dicitur concinnaſſe, verſionem. Quamquam vero idem Carrera dubitat, ſitne Diodori Siculi, an *Theocriti Chii* r); tamen neutrius videntur eſſe, quum nemini veterum memorentur, neque mistus illarum codex vsquam potuerit reperiri, ac minime obſcura νοθείας et recentioris aetatis argumenta in ipſis deprehendantur epiſtolis: vnde *Placidus Reina* pro recenti eas otioſi ingenii commento habet s), et laudatus *Mongitor* tom. II. pag. 107. *apocryphas putantur a naſutioribus non ſine rationum pondere.* Idem viſum *Gisberto Cupero* Exerc. I. de elephantis in numis, capite IX. tom. III. theſauri antiquitatt. rom. Sallengriani pag. 87. et *Petro Burmanno*, qui praefat. ad tom. X. theſauri ſplendidi ſcriptorum Siciliae, ex officina Petri van der Aa, Lugduni Batau. 1723. fol. in quo cum Carrerae hiſtoria, Catanae recuſa, epiſtolae illae exſtant *italice* cum verſione ex italico *latina*, antea inedita *Abrahami Preigeri: Addit deinde alitud argumentum* (Carrera,) *quod nulli, credo, critico placebit, ex epiſtolis* Philanthropi, *pontificis maximi Catanenſium ad Cocalum, et* Catanenſium *ad Daedalum, quas e graeco vertit Beſſarion latine, et Diodori alicuius Siculi eſſe iactantur. Has enim ſpurias et recentioris alicuius ſophiſtae eſſe quis non videt? Mentio ibi fit Iulii menſis et legionis, naumachiae, et circi, quae ipſa nomina diu poſt Cocali tempora inualuerunt. Has epiſtolas, quarum auctoritate paſſim vtitur, et ſe decipi patitur, dicit verſas ex latino in italicum ſermonem ab Octauio Archangelo, et ſeruari in primo volumine chronicorum Catanae: ipſum tamen eas non potuiſſe Romae, quum ibi a. 1636. eſſet, reperire.* — Idem Burmannus pag. 9. *Vt lectoribus aeſtimandi copiam Carrera dare poſſet, qua auctoritate fretus plurima inaudita eruditis tradat, Diodori illius epiſtolas, ab Archangelo italice verſas adiecit operi ſuo: Quod ſane docet, bona fide Carreram his fidem habuiſſe, quum e re ſua conſultius aliter fuiſſet, eas aeterno ſilentio premere: manifeſtiſſimas enim fraudis et ſpuriae ignobilitatis notas praeferunt, quas hic longo ordine exponere nihil adtinet, quum nemo humanitatis et elegantiae veteris ſtudioſus non ſtatim eas deprehendere queat. Lepidum vero, quod ſuſpicatur, non Diodori Siculi eſſe, ſed forte* THEOCRITI CHII, *quia Suidas eius hiſtoriam Libycam, (quam belli inter Libycos et Catanenſes geſti eſſe credit,) et epiſtolas admirabiles memorat. Infirmo certe argumento, quum illae epiſtolae* θαυμάσιαι *videantur argumenta rerum incredibilium* t) *habuiſſe, vt eo titulo* περὶ θαυμασίων *Phlegon librum inſcripſit, quem in ſenſum ſi quis illas velit referre epiſtolas, per me licet. Sed ſi ipſi ineptiſſimarum epiſtolarum lectio eas falſitatis non ſtatim damnaret, quaeſo videat, an Theocriti Chii aeuo, qui aequalis Ariſtoteli et Theopompo tempore Alexandri vixit* u), *vt adparet ex* ATHENAEO *libr. XII. cap. 9. conueniat Marcellus et Laelius Metellus,*

r) Vid. ſupra in vol. III. pag. 775. §. IV. *Harl.*

s) Idem ſenſerunt *Moshemius* in epiſtola ad Crozium in theſauro epiſtolico La Croziano tom. I. p. 297. et *Dorville* in Siculis cap. XII. p. 204. qui, epiſtoles, ait, illas Diodori nugaces et recentiſſimas valere iubeamus cum ipſo Carrera, homine nugaciſſimo. *Harl.*

t) Hoc minus veriſimile mihi videtur: nam ita dixiſſet epiſtolas non θαυμασίας, ſed περὶ θαυμασίων. Conſuetum autem Suidae, epiſtoles, quas laudat, *admirabiles* nuncupare. Ita de Phalaride: ἔγραψεν ἐπιστολὰς θαυμασίας πάνυ.

u) Lib. III. cap. 16. §. IV. pag. 775. vol. III. *Harl.*

Metellus, (ignobilis homo,) quorum epistolas etiam hic producit. Certe Marcellum toto saeculo Alexandro iuniorem fuisse constat." Hactenus Fabricius, qui ipsas Diodori epistolas LXV. integras cum historiola notabiliorum dictorum et factorum Catanensium e versione Abrahami Preigeri latina ex opere illo grandi caroque exhibuit: quas equidem, quia Wesselingius easdem, rescisis Carrerae notis, voluminì Diodori sui secundo subiecit, in hac editione omittendas duxi. *Lennep* in Valckenarii praefat. ad Phalaridis epistolas pag. V sq. suspicatus est, Phalaridis epistolas propter magnam in quibusdam conuenientiam esse eiusdem, cuius sunt epistolae sub Diodori Siculi nomine italice et latine vulgatae. Et si non idem sit, Phalaridis tamen epistolas sequutum esse, ex collatis quibusdam epistolis collegit Lennepius. Enimuero Valckenarius bene dissentit, et, ex his, ait, horumque similibus (exemplis) nihil aliud conficias, nisi id vnum, has fictl Phalaridis epistolas a litterato nugatore lectas, qui, homo forsan Italus, ad simile quid tentandum hoc exemplo motus, istas sub Diodori Siculi nomine latine scripserit, vel italice, tamquam a se de Graecis conuersas." Adde supra in vol. I. pag. 664. not. g. adscriptam.

Diodoro Siculo Crassus in Historia poetarum graecorum pag. 155. adtribuit comoedias, quas *Diodoro Sinopensi* ab Athenaeo rectius, opinor, adscriptas fuisse, supra in vol. II. pag. 437. notatum est. adde *Mongitor.* l. c. pag. 158. *Harl.*]

[VII. Inseram ex editione *Wesselingii* indicem scriptorum in Diodori Siculi bibliotheca memoratorum: quorumdam nomina Fabricius in margine exempli sui notauit, quorum quaedam interiiciam. De plerisque consulendus est *Heynius* in Comm. de fide Diod. Sic. imprimis Comm. tertia.

Agatharchides, Cnidius, tom. I. pag. 81.

Aeschines, Socraticus, II. 62.

Alcman I. 252.

Anaxagoras I. 11. 46.

Anaximenes, Lampsacenus, II. 62. 73.

Anaxis, Boeotus, II. 78.

Antander, Syracusanus, II. 492.

Antimachus I. 234. 630.

Antiochus, Syracusanus, I. 528. (cuius libri IX. τῶν Σικελικῶν a Cocalo, Sicanorum rege, ad Olymp. LXXXIX. 1. libr. XII. pag. 120. edit. Rhod. *Fabric.* not. msta.)

Antiphon II. 641.

Apollodorus, Atheniensis, I. 9. 626. 630.

Aratus I. 323.

Aristophanes I. 504.

Aristoteles II. 62.

Artemidorus, Ephesius, I. 81.

Astydamas I. 676.

Athanas, Syracusanus, II. 77. (vbi Wesseling. notat, Athanam res maioris Dionysii primore Sicularum rerum libro obiter perstrinxisse, et de poetico eius studio ineptisque verborum

Hieronymus,

VIII. Agam hoc loco de aliis etiam *Diodoris*, qui doctrinae vel ſcriptorum laude celebres fuerunt. Obſeruati ſunt in ſcriptis veterum hi v):

Diodorus, *Procopii*, ſophiſtae, amicus, quem commendat epiſtola 12.

Diodorus, praeter *Adramyttenum*, philoſ. academicus, cauſſidicus ac rhetor, cuius meminit *Strabo* XIII. pag. 614.

Diodorus ex *Alexandria* Troadis, *tragicus*, cuius meminit idem Strabo.

Diodorus, *Alexandrinus*, mathematicus, quem citat Eudorus, philoſophus, apud Achillem Tatium Iſagoge ad Aratum. [?]

Diodorus, *Antiochenus*, ad quem Baſilii M. epiſtolae. Infra in *Diodoro*, *Tarſi epiſc.*

[*Diodorus*, Apollinariſta, haereticus. vid. infra, in vol. VIII. pag. 332.]

Diodorus, *Ariſtophanius*. Vide infra in *Diodoro Tarſenſi*.

Diodorus, *Aſpendius*, Pythagoreus, de quo lib. II. cap. 13. Cynicis eum moribus vixiſſe, notat *Athenaeus* IV. pag. 163.

Diodorus, *Comicus*. Vide infra *Diodorus*, *Sinopenſis*.

Diodorus, Iaſſius, cognomento *Cronus*, ab Hieronymo *Socraticus* adpellatur et a *Laertio* refertur lib. II. qui eſt de Socraticis. [vid. ſupra in vol. II. pag. 720. §. 44. et vol. III. pag. 626. *Eudocia* pag. 136. quae eum dialecticis adnumerat.] Apollonii, dialectici, cognomine Croni, auditor fuit, praeceptor vero Philonis, dialectici, ac Zenonis, Sidonii, quem eumdem cum Citieo *Ionſius* ſuſpicatur pag. 116. Vide et 119 ſq. vbi de quinque huius Diodori filiabus, itidem dialecticis, et de ſophiſmatis, ab eo repertis. Aequalis fuit hic Cronus Callimachi, vt conſtat ex epigrammatibus huius, quae adferunt *Sextus* I. Mathem. pag. 62. et *Laertius* II. 111. De dogmatibus eius conſulendi idem Sextus, Cicero, Lactantius, Clemens aliique. *Fabric.* — conſ. ſupra in vol. III. pag. 559 ſq. vbi plura de hoc ſunt adnotata. *Harl.*]

Diodorus, Crotoniata, Pythagoreus, de quo feci mentionem lib. II. cap. 13.

Diodorus,

v) Conf. ſupra in notitia tragicorum deperditorum, vol. II. pag. 295. voc. *Diodorus*. *Harl.*

Diodorus, *Cynicus*. Supra in Diodoro Aspendio.

Diodorus, *dialecticus* siue *Sapientiae dialecticae professor*, vt vocatur a Plinio VII. 53. De eo dictum paullo ante in *Diodoro*, *Crono*.

Diodorus, *Elaites*, cuius elegias laudat *Parthenius* cap. 15.

Diodorus, *Ephesius*, qui de Anaximandro scripsit, teste *Laertio*. Hic mihi videtur laudari a *Chalcidio* p. 291. Alius *Diodorus*, Ephesius, tyrannicida et sub Demetrio Plutarchus, de quo Polyaen.

Diodorus, *Epicureus*, qui sibi ipsi necem consciuit gulamque praesecuit, vt refert *Seneca* de vita beata cap. 19.

[*Diodorus*, Theophili F. Halaeensis, vel Synodi Iouis hospitalis, vel naucleroruin et mercatorum πρόξενος, cuius mentio est in decreto Musei Nanii, et de quo copiosus est *Clemens Biagi* in tractatu de decretis Atheniensium, Romae 1785. 4. cap. 34. pag. 295 sqq. *Harl.*]

Diodorus, *medicus*, qui Empirica scripsit, *Plin.* XX. 12. et XXIX. 12. At XX. 8. Diodoti Petronii antilegomena citantur, licet et ibi quidam Diodorum legant: vti apud *Athenaeum* X. pag. 434. pro Diodoto Erythraeo, qui Ephemerides Alexandri scripsit. Diodori, medici, etiam mentio apud *Galenum* aliquoties, vt iam notauit Tiraquellus pag. 355. de nobilitate. [conf. in elencho medicorum, vol. XIII. pag. 141 sq.]

Diodorus, *Megaricus*. *Eustath.* ad Odyss. α. pag. 1397. edit. Roman. Idem cum dialectico siue Crono, de quo supra.

Diodorus, *monachus*; infra in Diodoro, Tarsi episcopo.

Diodorus, *Periegetes*, qui περὶ μνημάτων scripsit, teste Plutarcho in Themistocle, Theseo, Cimone. [?] Idem forte, qui περὶ δήμων siue populis, (non, de bellis,) atticis scripsit, teste Harpocrat.

Diodorus, peripateticus, Critolai auditor, de quo dixi supra in catalogo Peripateticorum.

Diodorus, Prienaeus, qui scripsit de re rustica, teste Varrone, Plinio, Columella.

Diodorus, Sardianus, rhetor senior. Vide infra in Diodoro Zona. Rhetorices definitionem e Diodoro refert scholiastes Aphthonii, vt Meursio obseruatum, quod sit εὑρετικὴ δύναμις καὶ ἑρμηνευτικὴ μετὰ κόσμου τῶν ἐνδεχομένων πιθανῶν ἐν παντὶ λόγῳ.

Diodorus, Sardianus, rhetor iunior, Strabonis amicus, qui testatur, eum scripsisse ἱστορικὰ συγγράμματα, carmina lyrica aliaque poemata, libro XIII.

Diodorus, Sinopensis, comicus, de quo ex Athenaeo et Suida mentionem feci lib. II. cap. 22. [tom. II. pag. 435. Diodoro Siculo illas comoedias adscribi a Crasso, supra fin. §. VI. iam notaui.]

Diodorus, Socraticus, ab Hieronymo I. contra Iouinianum dicitur, qui aliis *Cronus* et *dialecticus*, de quo supra dixi.

Diodorus, Stoicus, quem citat Achilles Tatius in Aratum. Idem forte, contra quem scripsit Chrysippus, cuius cum illo controuersia περὶ τοῦ ἀδυνάτου memoratur etiam a S. Hiero-

Hieronymo. [Supra in catalogo Stoicorum III. pag. 559. idem dicitur *Diodorus, Cronus*, de quo paullo ante.]

Pro *Diodoro*, Stoico, Ciceronis magistro, meliores codices referunt *Diodotum*. [vid. supra loco memor. pag. 559.]

[*Diodorum*, Syracusanum, quem Plinius inter eos adducit auctores, ex quibus librum tertium et quintum historiae suae naturalis collegit, aetatis obscurae, diuersum esse a Diodoro Siculo, bibliothecae auctore, *Bonannus* Syrac. illustr. lib. II. pag. 345. et *Mongitor*. bibl. Sicul. I. pag. 156. statuunt. *Gesner* in biblioth. pag. 198. de vtroque Diodoro disserens, illum Syracusanum forsan eumdem cum Diodoro Siculo suspicatur. *Harl.*]

Diodorus, Tarsensis, grammaticus, cuius esse ἀπομνημονεύματα Laertio laudata, γλώσσας Ἰταλικὰς et πρὸς Λυκόφρονα, quae citat Athenaeus, tum librum περὶ σταθμῶν a Suida in τάλαντον, (et auctore scholii graeci ad Nazianzenum in diario italico Montfauconii pag. 214.) citatum putat Meursius, quem vide pag. 21. ad Chalcidium. Idem *Diodorus*, vt notatum Meursio, laudatur ab Erotiano siue Herodiano in Κάμορον et Hesychio in Διαγόρας. Eumdem existimo, qui ab Eustathio Ἀριστοφάνειος adpellatur. [Citatur in scholiis Marcianis ad Homerum. vid. *Villoison* prolegom. ad Homeri Iliada pag. 29.]

Diodorus siue Theodorus, ex antiocheno presbytero *Tarsi* episcopus, clarus sub extremum quarti a Christo nato saeculi, scripserat praeter alia, (de quibus Photius, Suidas et e recentioribus *Caueus* histor. litter. ecclesiastica ad a. Chr. 378.) commentarios in libros V. T. in quibus sensum historicum sectatus, allegorias missas fecit, teste *Socrate* VI. 3. De libro contra Photium, Sabellicum, Marcellum Ancyranum et Malchionem vide *Theodoritum* libr. II. cap. 11. haeret. fab. Liber politicorum huius Diodori, quem Syriace exstare scripsit Hebed Iesu, haud diuersus est a libro eius de prouidentia, vt notatum *Rich. Simoni* III. 19. epist. select. *Fabric.* [Plura de hoc Diodoro leges infra in vol. VIII. pag. 358 sqq. aliisque locis, in indice notatis. Per hanc occasionem obseruabo, auctorem *quaestionum ad orthodoxos,* quae inter opera Iustini Martyrii edi solent, (vide infra in vol. V. p. 58. nr. 10.) esse *Diodorum, Tarsensem* episcopum, probatum iuisse *Maturinum Veyssiere la Croze* de scriptore quaestionum ad orthodoxos, in epistola ad Io. Laurent. Moshemium in bibliotheca histor. philol. theol. Bremensi, class. V. pag. 656 sqq. Argumenta, quibus vtitur, haec fere sunt. Auctorem quaestionum ante Isidorum Pelusiotam vixisse, et quidem temporibus Iuliani, ostenditur et ad Diodorum Tarsensem refertur, hunc esse auctorem illius libri, probatur ex formula, qua vtitur, qua de Christo homine loquens, eum τὸν δεσπότην Χριστὸν, Christi autem dei et hominis mentionem faciens eum, τὸν κύριον Χριστὸν adpellat. Qua phrasi tum vtebantur Nestorianismo fauentes, in cuius suspicionem et hic Diodorus venit. Non esse Theodoreti foetum, vt Sylburgius initio notarum ad quaestiones illas arbitratur, ex stili efficitur diuersitate, qui in Theodoreto est elegantior. Diodorum esse auctorem, porro ostenditur, quod et Diodor. et Theodoretus fuerit monachus et Synusiastarum aduersarius et sphaeram damnauit, matrem domini non adpellauit Θεοτόκον. Quod Suidas in operum eius catalogo, quem vnus seruauit nobis ex Theodoro Lectore, minime recensuerit, respondet Croze, quaestiones forte esse easdem, quae ita ibi memorantur,

πρὸς

πρὸς Εὐφρόνιον φιλόσοφον κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν, et Theodor. Hasaeus in nota obseruat, addi posse, quod pleraeque materiae illae, de quibus libros scripsisse Diodorum hunc, siue, vt Photius vocat, Theodorum, Tarsensium episcopum, commemorat Suidas, tractentur quoque in illis ad orthodoxos quaestionibus: Basilius M. Caesareae Cappadociae archiepiscopus, meminisse videtur illius scripti, ad se missi in Epistola CLXVII. ad Diodorum, Oper. tom. II. pag. 951. Laudatur ab Athanasio, Epiphanio, Meletio, Basilio, Ioanne Chrysostomo et pluribus aliis, infamatus Cyrillo in epistola I. ad Succensum; quo factum est, vt eius scriptorum memoria oblitteraretur, aliis in nominibus, praefixis, iis operibus, quae inuito aduersariorum eius odio ad nostram vsque aetatem peruenerunt.

Hasaeus in not. p. 656. addit; Wilhelm. Ern. Tenzel. in Exercitt. selectis p. 187 sqq. et 436 sqq. de illius libri auctore plures laudare sententias. vid. Ern. Grabium in Spicilegio patrum saec. II. pag. 164. Dallaeus in lib. de Confirm. libr. II. cap. 12. abnegat quoque Iustino: huius, inquit, operis auctor Irenaeum et Origenem laudat, vtrumque Iustino, vt notum est, iuniorem. Manichaeorum meminit, quorum parens A. D. 261. primum emersit, ascetas et monachos memorat, ab Antonio exortos, qui A. D. 358. est denatus, de anachoretis agit, eos ἄνδρας ἀρχαίους vocat; sic loquitur, quasi euersus suis temporibus fuerit Paganismus, imo hunc a Christianismo debellatum dicit, quod nonnisi sub Christianis Augustis vere dici potuit; et alia multa habet, quae hominem produnt, nonnisi quarto, quintoué saeculo viuentem. *Harl.*

Diodorus, tragicus. vid. supra *Diodorus*, Alexandrinus.

Diodorus, Tryphon, presbyter, Magnetis, quem ignotum prius hospitio exceperat, deinde aduersarius. Vide *Epiphanium* de mensuris ac ponder. cap. 20. et haeresi LXVI. cap. 11. Ad hunc Diodorum epistola Archelai, edita a Valesio ad Socratem pag. 200. et a Zacagnio. Idem forte *Diodorus*, quem XXV. libris contra Manetem scripsisse refert Photius, cod. LXXXV. licet videam inter scripta Diodori, Tarsi episcopi, referri etiam ab Hebed Iesu librum aduersus Manichaeum. Tryphonis inter aduersarios huius haeresiarchae meminit etiam *Photius* libro I. contra Manichaeos, cuius opus tetrabiblum etiamnum ineditum mihi olim legendum concessit, qui eius editionem meditabatur, D. *Abraham Hinkelmannus* ὁ μακαρίτης.

Omitto *Diodorum*, Tryphonem, qui Syriae rex fuit Olymp. CLIX. et Liuio aliisque memoratur.

Diodorus, Tyrius, episcopus, ad quem S. Athanasii epistola.

[*Diodorus* cognomine *Valerius*, patria Alexandrinus, Pollionis filius, Teleclis discipulus, quem Suidas et Eudocia pag. 136. testantur scripsisse τὴν ἀττικὴν λέξιν. Vixit sub Hadriano. Fabricius infra, lib. IV. cap. 34. 4. pag. 517. vol. IV. eumdem esse putat cum *Theodoro*, cuius atticae glossae laudantur ab Athenaeo. add. Photium cod. CXLIX. Fabric. l. cit. pag. 583. et vol. IX. pag. 418. Suidas in Πωλίων citat huius ἐξήγησιν τῶν ζητουμένων παρὰ τοῖς ῥήτορσιν. *Harl.*]

Diodorus, cognomento Ζωνᾶς, rhetor. Supra in *Sardianus*. Strabo lib. XIII. Zonae cuiusdam (huius, vt videtur,) epigrammata graeca leguntur in anthologia. [vid. infra in catalogo poetar. epigrammatariorum. *Harl.*]

CAPVT XXXI (olim XXXII)

DE DIONYSIO HALICARNASSENSI ET ALIIS DIONYSIIS.

I. *Dionyſii Halicarnaſſei aetas et Antiquitatum Romanarum opus XX. librorum.* II. *Libri priores XI. ſuperſtites, et ex aliis fragmenta.* III. *Codices MSSti, editiones et interpretes Antiquitatum.* IV. *Ioh. Canabutii ineditus in locum Dionyſii commentarius graecus.* V. *Laus accurationis et ſtili Dionyſiani.* VI. *Epitome Antiquitatum Dionyſii et commentatio* περὶ χρόνων *deperdita.* [?] VII. *Critica et rhetorica eius ſcripta, compoſita ante Antiquitatum libros.* VIII—XV. *Recenſentur, vbi et de ſingulorum interpretibus.* XVI. *Scripta deperdita Dionyſii.* XVII. XVIII. *Vtrum auctor ſit libri* περὶ ἑρμηνείας, *qui ſub Demetrii, et vitae Homeri, quae ſub Plutarchi nomine exſtat.* XIX. *Index ſcriptorum, a Dionyſio citatorum.* XX. *Alii Dionyſii.*

[Cum auctario *G. C. Harles.*]

I.

[De *Dionyſio Halicarn.* eius aetate, ſcriptis, ingenio, fide dicendique genere diſputarunt

Ger. Io. Voſſius de hiſtoricis graecis lib. II. cap. 3. pag. 169 ſqq.

Martin Hankius de romanarum rerum ſcriptoribus, Lipſiae 1669. 4. part. I. cap. 8. pag. 52 ſqq. et part. II. pag. 227 ſqq.

Degoreus Whear in relectionibus hiemalibus etc. ſect. XVI. pag. 69 ſqq. edit. I. Chriſtiani Neuii cum huius acceſſionibus pag. 110 ſqq.

Bellanger in praefatione ad ſuam Dionyſii etc. verſionem gallicam, Pariſ. 1723. 4.

De Dionyſii aetate *Henr. Dodwell,* qui etiam tabulas confecit chronologicas, additis adnotationibus, in editionibus Hudſoni ac Reiskii.

Boivin maior compoſuit canonem Dionyſii chronologicum, in Memoir. de litterature des I. et B. L. tom. IIII. pag. 17 ſqq. edit. Amſterd. 1719. 12. ſ. tom. II. edit. Pariſ. 1717. 4. pag. 373 ſqq. vbi pag. 379. Voſſii, vel potius Meurſii errorem, quemdam σύγχρονον Polybii occurrere *apud Polybium* lib. XIV. (vbi nullus occurrit Dionyſius Halic.) repetit; quum ſcribendum ſit, *apud Strabonem.* Ibidem idem opinatur, opera, quae in tomo II. (probabiliter edit. Sylburgii,) exſtant, alterius eſſe Dionyſii; at praeter fidem hiſtoricam: ſed non noua eſt illa opinio. vid. notam graecam infra in notitia MSS. ex cod. Laurent. Medic.

Plurium tam veterum quam recentiorum de eo teſtimonia ſunt collecta ab *Hankio* l. c. a *Thoma Pope-Blount* in cenſura celebrium authorum pag. 80 ſq. et ab *Hudſono*, huius et Reiskii editt. praemiſſa.

Cur ionice non ſcripſerit, diſquirit *M. V. la Croſe* pag. 120. vindic. veterum ſcriptorum. *Harl.*]

DIONYSIVS, Alexandri F. e Caria Halicarnaſſenſis a), ciuis Herodoti, vir doctiſſimus

a) Fuit et alius *Dionyſius Halicarnaſſeus* Adriani, imperatoris, temporibus celeber, Aelius praenomine, e noſtri poſteris, quem Atticiſtam Suidas vocat, et cuius de atticis vocibus libros V. recenſet

simus et criticus [b]), ac rhetor sua aetate praestantissimus, in Italiam venit [c]) post finem bellis ciuilibus impositum ab Augusto Caesare circa mediam Olymp. CLXXXVII. (A. V. C. 723. ante Christum anno XXX.) atque ab eo tempore [d]) per annos XXII. Romae versatus latinae linguae facultatem et alia, ad historiam romanam scribendam necessaria monumenta ac subsidia, sibi comparauit, partimque e familiaritate cum viris eruditis, partim e commentariis latine scriptis Porcii [❡] Catonis, Fabii Maximi, Valerii Antiatis, Licinii Macri, Aeliique et Gellii et Calpurnii et multorum aliorum materiam sibi amplam et vberem ad futurum opus digerendum congessit. Manum admouit operi Olymp. CXCIII. 1. [e]) Anno vrbis conditae Catoniano 745. (Varroniano 746, Dodwell. 747.) ante Christum VIII. [apud *Saxium* Onom. litt. I. pag. 195. A. M. 3996. Olymp. 192, 4. ante C. N. 7. V. C. 745.] et stilo facili ac perspicuo, et singularem elegantiam [f]) prae se ferente scripsit *Antiquitatum* siue *Originum Romanarum* Ῥωμαϊκῆς

recenset *Photius* cod. CLI. De hoc dixi infra §. 20. et libro IV. Sed Dionysius Halicarnasseus ὁ καθ' ἡμᾶς Διονύσιος συγγραφεὺς *Straboni* XIX. p. 656. vbi de Halicarnasso agit, laudatus idem plane est cum nostro, tum, quum Strabo ista scriberet, iam defunctus, vt notatum *H. Dodwello* in diss. de Dionysii aetate pag. 326. [p. LV. tom. primo edit. Reiskii.] At *Meursius* ad Helladium pag. 36. Polybio pro Strabone nominato Dionysium Halicarnasseum commentus est, nostro longe antiquiorem. [Eumdem errorem commisit *Vossius* de graecis histor. lib. IV. cap. 13. pag. 471. qui me diu vexarat, *Polybium* quoque pro Strabone (XIV. pag. 970. Almel.) ponendo. Meursium coeca fide sequutus videtur. *Harl.*] — Verum hic recte omissus est in *Meursii* libro de Dionysiis tom. X. Antiquitat. Graecar. pag. 587.

b) *Eunapius* in Porphyrii vita: Λογγῖνος δὲ κρίνειν γε τοὺς παλαιοὺς ἐπιτέτακτο, καθάπερ πρὸ ἐκείνου πολλοί τινες ἕτεροι, καὶ ὁ ἐκ Καρίας Διονύσιος πάντων ἀριδηλότερος. Etiam Suidae Dionysius noster dicitur παντοῖος λόγιος, *Vir vsquequaque doctissimus.* [adde *Gregor. Nazianzen.* in epist. 121. et *H. Vales.* de re critica lib. I. cap. 2. pag. 149. addit. eius Emendatt. a Burmanno editis. *Harl.*]

c) *Dionysius* ipse lib. I. pag. 6. ἐγὼ καταπλεύσας εἰς Ἰταλίαν ἅμα τῷ καταλυθῆναι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος μεσούσης, καὶ τὸν ἐξ ἐκείνου χρόνον ἐτῶν δύο καὶ εἴκοσι μέχρι τοῦ παρόντος γενόμενον ἐν Ῥώμῃ διατρίψας, διάλεκτόν τε τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκμαθὼν etc. [Secundum *Dodwell.* de aetate Dionysii Halicarn. sect IX. ille natus est intra annum Varronianum 676 et 700. s. Olymp. CLXXV — CLXXXI.]

d) Fallitur itaque *Rogerus Aschamus*, qui lib. I. epist. 12. Dionysium nostrum confundit cum Dionysio, qui docuit in aedibus Ciceronis, aut cum liberto M. Varronis, vti *Franciscus Philelfus* XXIII. 11. epist. ad Ioannem, episcopum cardinalem Portuensem: *Dulcissima illa mihi videri seruitus debet, quam qui seruit, et melior redditur et illustrior. Quum et Alemander penes Lycurgum, et penes Platonem, Phaedon seruos gerunt, et* Dionysius Halicarnasseus penes M. Varronem: *videmus*, hunc in historiographum nobilem euasisse, *Phaedonem in philosophum non ignobilem; ut Alemandrum ex temerario atque importuno adolescente in virum continentem ac frugi.* Dionysium Halicarn. σύγχρονον fuisse Apionis, Plistonicae, notat *Suidas* in Ἀπίων.

e) Claudio Tiberio Nerone II. et Cn. Calpurnio Pisone Coss. anno imperii Augusti 24. vnde nullo modo est credibile, Virgilium, quem anno 13. Augusti constat mortuum, ex Dionysio partem materiae Aeneidos hausisse, quod viris quibusdam praeclaris, [Voltario in periculo de poesi epica, et censoribus in biblioth. Françoise, tom. XII. part. I. nr. 2. vid. ephem. litter. Lipsiens. a. 1729. mense Iul. pag. 548 sq.] in mentem venisse video: eos quidem ante oculos potuit habere Virgilius, quorum vestigiis institit etiam Dionysius.

f) Photius cod. LXXXIII. Scriptorem vocat τὴν φράσιν καὶ λέξιν καινοπρεπῆ. [Varie iudicarunt de nostro viri docti: vid. testimonia, ab Hankio, Blount et Hudsonio congesta: quibus addes graue Reiskii iudicium in praefat. ad tom. I. meam sententiam dixi in Introduct. in histor. L. Gr. tom. I. pag. 592. *Harl.*]

μαϊκῆς Ἀρχαιολογίας [g]) *libros XX.* De Romanorum genere, originibus, republica et rebus gestis ab vrbe condita vsque ad Olymp. CXXVIII. 3. siue initia belli primi Punici, a quo incipit *Polybii* [h]) historia, quam aemulatus videtur Dionysius Herm. Conringio iudice de ciuili prudentia cap. 14. vt *Iosephus* vicissim Dionysii exemplo creditur historiam suam iudaicam libris viginti complexus esse, et inscripsisse Ἀρχαιολογίαν Ἰουδαϊκήν.

II. E libris [i]) XX. Dionysii Originum siue antiquitatum non plures exstant, quam *priores vndecim*, desinentes in anno vrbis CCCXII. et fragmenta quaedam de legationibus, quae ex posterioribus libris vulgauit graece *Fuluius Vrsinus*, tum fragmenta quaedam e libro XII. quae in excerptis Peirescianis graece et latine edidit *H. Valesius* pag. 529—545. notisque illustrauit. [P]

III. [De *codicibus msstis* primum agemus. Ex *Vaticano* Vrbinat. nr. 103. et antiquitate et bonitate praestantissimo, lectiones habuit Hudson (cuius vid. praefat. in primis pag. XXIX. tom. I. edit. Reiskii, coll. ipsius Reiskii praefatione) et saepius Reiskius textum emendauit. Recentioris codicis *Vaticani* nr. CCCCL. ex aliquo peruetusto libro exscripti, nec multum illi, quem habuit Lapius, dissimilis, lectiones in libro XI. adhibuit Hudsonius, quem vide in praef. l. c. Ex alio *Romano* et *Veneto* Sylburgius Stephanei exemplaris lacunas suppleuit, multaque sanauit vitia: Idem fragmenta legationum, a Fuluio Vrsino publicata, ad *codicem mst. Iulii Pacii* emendauit. In edendis *rhetoricis* libris idem Sylburgius *sex* codices, vnum ex bibl. Bononiensi per Amusaeum, quatuor ex bibl. Dudithii et alium aliunde habuit, sed, quum serius aduenissent, non potuit omnes conferre, vt ipse testatur in praefatione, cuius particulam recudi feci in Introductione in hist. L. Gr. pag. 588 sq. tom. I. — In *Montfaucon* bibl. bibliothecarum traditae sunt codicum notitiae, at, vt *Reiske* in praefat. pag. XXIII. iam conquestus est, tam perplexae et ambiguae, vt aenigmati sint similiores, quam plano atque perspicuo testimonio, eamque biblioth. vocat ille vastam et indigestam molem, parum fructuosam farraginem. — Alios adhuc nominabo. *Romae* in biblioth. *Barberina* sunt cod. CCCXXXVII. chartac. saec. XV. Dionys. Halic. de arte panegyr. et cod. chartac. saec. XV. de Thucydide. — Ibidem in bibl. *Angelica* cod. membr. XV. qui vero et quot libri insint, nescio. — Ibidem in bibl. *Chiggiana* cod. membr. nondum collatus, saec. IX. (vid. Introd. meam, prolegomen. pag. 62. 65 et 66.) atque hic Chiggianus cod. idem esse videtur, de quo Montfaucon. in palaeographia graeca, libr. I. pag. 24. nec non in diario italico pag. 238. (vbi eum cod. saeculo X. adsignat, proditque, se nullum eius scriptoris vidisse pari antiquitate et praestantia

g) Sunt, qui titulum Ἀρχαιολογίας putent tantum conuenire primis libris, non toti operi. Vide Vossium II. 3. Hist. Gr. Photius quoque illius tituli plane non meminit, sed vocat βιβλία ἱστορικῶν λόγων εἴκοσι. A *Cyrillo Alex.* VI. in Iulian. pag. 193. laudatur Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασεὺς τὰς Ῥωμαίων ἱστορίας εὖ μάλα συντεθεικώς. At Stephanus Byz. in Κωνστάντεια laudat Dionysium ἐννεακαιδεκάτῳ Ῥωμαϊκῆς Ἀρχαιολογίας, vnde patet, totum opus ab eo lectum fuisse hoc titulo.

h) Notauit hoc etiam *Euagrius* lib. V. cap. vlt. Histor. Eccles. et *Photii* cod. LXXXIII. Confer *Dodwellum* ad Chronolog. Dionysii Halic. p. 106.

i) Falli Gelenium, qui libros XX. a Dionysio absolutos negat, Photii, Stephani Byz. aliorumque testimoniis reuincit *Vossius* II. 3. Histor. Gr. et *Martinus Hankius* lib. II. de Rom. rerum scriptoribus pag. 228.

ſtantia codicem,) et vberius tom. I. biblioth. bibliothecarum pag. 174. expoſuit, atque Lucae Holſtenii retulit iudicium. Ille codex ſuppeditauit imaginem Dionyſii, quam aere caelatam Montfauc. in palaeographia gr. dedit, et ex eo Reiske titulo voluminis I. edit. adponendam curauit. — *Neapoli* in bibl. regia in cod. LII. chart. ſaec. XV. Dionyſii Hal. ars rhetorica, περὶ τῶν ἐν μελέταις πλημμελουμένων, περὶ λόγων ἐξετάσεως, περὶ τῶν Θουκυδίδου ἰδιωμάτων· ex Demetrio Phalereo, (ſic) περὶ γλαφυροῦ χαρακτῆρος· ex Dionyſio περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἐπιστέλλειν. — *Taurini* in bibl. regia cod. LXXVI. (catal. p. 171 ſq.) Dion. Hal. de conſtructione orationis liber, ad cuius calcem ſubiiciuntur problemata rhetorica in ſtatus orationis, (εἰς τὰς στάσεις.) ſiue argumenta varii generis. — In bibl. *Veneta* D. Marci cod. CCCLXXII. chart. ſaec. XIV. Dionyſii Hal. antiqq. rom. libri X. priores, ex quo Theupolus in catalogo pag. 177 ſqq. variarum lectionum ſpecimen exhibuit. — cod. CCCLXXIII. membran. in fol. ſaec. XV. romanar. antiquitatum libri XI. poſtremus fine mutilus eſt. (catal. pag. 179) cod. CCCCXV. membran. in 4. ſaec. XV. Dionyſii Halicarn. de ſtructura orationis, — cod. CCCCXXIX. membran. in 4. ſaeculi XV. Dion. ars rhetorica. — cod. CCCCXLIV. chart. in 8. ſaec. XIV. Epitome operis Dion. Hal. de verborum compoſitione. — cod. DVIII. chartac. in 4. ſaec. XV. Dion. de verborum compoſitione, περὶ τῶν ἐν ταῖς μελέταις πλημμελουμένων, περὶ Θουκυδίδου ἰδιωμάτων. — cod. DXXII. membran. in 4. ſaec. XV. de characteribus Lyſiae rhetoris. (in catal. pag. 201. 210. 230. 273. 281.) — In bibl. *Laurent. Medicea*, Florent. (teſte Bandinio, in catal. codd. gr. tom. II.) cod. XXII. chart. in 4. ſaec. XV. plut. 58. Dionyſii Halic. ad Ammaeum de iis, quae Thucydidi propria ſunt. (pag. 463.) — cod. XI. chart. in 4. ſaec. XV. (cuius meminit Montfaucon. Palaeogr. gr. pag. 86.) methodus orationum panegyricarum etc. ſ. ars rhetorica ad Hechecratem. Hic vero obſeruanda eſt nota ab ſcriptore codicis cap. X. περὶ τῶν ἐν μελέταις πλημμελουμένων praefixa: Τοῦτο τὸ μονόβιβλον, οἶμαι, Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς συνέταξεν ὁ Πρότερος· μέμνηται γὰρ ἐν αὐτῷ ὡς ἐκδεδομένου αὐτῷ τοῦ περὶ μιμήσεως· tum (nec non in cod. XVI. plut. 60. et cod. XVIII.) de iis, quae Thucydidi propria ſunt, quam epiſtolam ad Ammaeum omiſit Montfaucon in ſuo catalogo; ſed male libellum de *imitatione* citauit, et fortaſſe pro titulo operis notam illam ſcriptoris paullo ante memoratam perperam accepit. — porro, de compoſitione nominum ſiue de ſtructura orationis, (catal. pag. 499 ſq. 605 et 608.) — cod. XVIII. plut. 60. et cod. XXV. nr. VIII. de compoſitione nominum epitome: initium tamen conſpirat cum edit. Sylburg. reliqua, in compendium contracta, ab iſta plane diſcrepant. (pag. 608 et 615.) — cod. XV. plut. 59. (pag. 527.) de compoſitione nominum, et de oratoribus atticis ad Ammaeum commentarii, quos Victorius deſcripſit miſitque ad Petrum Anton. Iacominum, vid. epp. lib. IX. pag. 210. — Dion. Hal. romanarum antiquitatt. liber XI. in fine diuerſus eſt codex. — Dion. Hal. epitome, gr. inter codd. Io. Rhodii msstos, in Tomaſini bibliothecis *Patauinis* msstis. Vtini 1639. 4. pag. 139. — Teſte *Montfaucon* in diario italico pag. 13, in bibl. *Ambroſiana Mediolanenſi*, Dion. Hal. recens cod. — pag. 365. *Florentiae* in bibl. monaſterii etc. Dion. Hal. de nominibus, cod. membran. ſaec. XV. — *Mabillon* tom. I. Muſei italici pag. 171. narrat, in bibl. abbatiae S. Mariae *Florentiae* exſtare MS. Dion. Halic. *de compoſitione nauium;* ſed legendum erit *vocum*. — In bibl. regia *Pariſienſi* permulti codices modo plures, modo pauciores libros rhetoricos; pauci archaeologiam Dionyſii Halic. continent: in cod. chart. MDCLIV. a. Chr. 1535. exarato ſunt antiquitatum romanarum libri V. priores, in cod. chart. MDCLV. a. Chr. 1540. ſcripto, libri II. VII. VIII. IX et

et X. in cod. chart. MMCMXXXIII. a. Chr. 1474. scripto, excerpta e libro primo historiae. Contra lib. de structura orationis in *vndecim* codd., ars rhetorica in *duabus;* de antiquis oratoribus iudicium in *quinque;* de aetate scriptorum Demosthenis et Aristotelis in *vno;* de iis, quae Thucydidis propria sunt, in *octo;* de Herodoti et Xenophontis scriptis iudicium, in *vno;* de admirabili vi dicendi in Demosthene in *quatuor;* et Lysiae vita in *vno;* Epistolae denique in *quatuor* codd. secundum catalogum exstant, quorum omnium plenam enumerationem fore longiorem molestamque arbitror. — In bibl. *Coisliniana*, auctore Montfaucon in catalogo MSSt. illius bibliothecae pag. 302. in cod. CCXLIX. Excerpta pauca ex Dionysio Halic. — pag. 214 sq. cod. CL. romanarum antiqq. libri XI. ex eodem exemplari exscriptus hic cod. videtur Montfauconio, vnde manarunt editiones. Mihi quidem videtur codex quidam peruetustus, qui forsan periit, at vndecim tantum Dionys. archaeologiae libros comprehendit, vnicus fons fuisse reliquorum codicum, variis temporibus varia ratione scriptorum. — pag. 593 sq. in cod. CCCLXXXVII. ex quo Montfaucon longum exhibuit locum graecum, Dionysii Hal. definitio rhetorices laudatur et explicatur, idemque pag. 597. inter grammaticos refertur. — In cod. *Matritensi*, teste Iriarto pag. 357. 1. Dion. Hal. iudicium de Lysia rhetore. — In cod. *Escorialensi*, auctore Pluero, itiner. per Hispan. pag. 165 sq. Dion. Hal. methodus panegyricorum; epitome de compositione nominum; problemata de rhetorica; de V. dialectis, vnde et ex quibus dialectici (sic) ortum habuerunt; de Thucydidis proprietatibus. — In biblioth. *Vindobonensi*, teste Nesselio, catalog. part. IV. cod. LX. pag. 37. Dionysii Hal. ars rhetorica; de figurata oratione; de charactere Thucydidis, et de compositione nominum. — pag. 129. 237. Dion. Hal. de compositione nominum. — In biblioth. *Heidelbergensi* olim fuerunt Dion. Hal. de Thucydide, Demosthene etc. rhetorica, bis; de dictione. — In biblioth. *Guelferbytana*, Dion. Halic. sed quinam sint libri, nescio: tum ex biblioth. Gudiana, Dion. Hal. rhetorica. — In biblioth. *Monaco-Bauarica*, excerpta ex libro I. Dion. Hal. et lib. de compositione. (vid. catal. pag. 72 et 81.) — In biblioth. *Vratislauiensi* (teste Kranzio pag. 88. Memorab. biblioth. Elisabetanae Wratislau.) multa Dionysii Halicarn.

Editiones.

Libros XI. latine primum e duobus codicibus vaticanis transtulit *Lapus Biragus* [k]), Florentinus, dicauit Paullo II. quem Platina quidem notat summo odio humaniorum litterarum studia habuisse. Princeps editio post dedicationem habet inscriptionem:

Dionysii

k) Nomen illius vario modo scriptum reperi: in *Adelungii* Fortsetzung und Ergänzung des — Ioecher. Gelehrten-Lexic. vol. I. pag. 1883. scribitur *Birago*, *Lampugnino*, siue *Lappus*, *Lampus*, patria *Mediolanensis*. *Mazzuchelli* distinguit Lapum de Castellione et in Scrittori d' Italia, vol. II. part. II. p. 1259. tradit, *Biragum*, (*Lampugninum* s. *Lampum*,) *Mediolanensem* medio saec. XV. familiarem Franc. Philelfi, in latinum sermonem transtulisse *primum librum Dion. Halic.* eamque versionem msctm latere in bibl. Ambros. Mediolanensi. In bibliotheca codd. MSSt. Monasterii S. Mich. Venetiarum edit. *Mittarelli* in adpendice librorum saec. XV. pag. 86. (adde pag. 139.) vocatur *Biragus Lappus*, *dictus etiam Lampus.* In epistola nuncupatoria ad Pontificem rom. Paullum II. quam recudendam curauit Paschalius in bibliotheca Smithiana (Venetiis 1755. 4.) pag. CXCIX sqq. ab initio exaratum est nomen: *Lapus Biragus*, *Florentinus*, in fine autem

Dionysii Halicarn. Originum siue antiquitatum romanarum liber I. (insunt vero libri decem, cum vndecimo imperfecto:) in calce: *Taruisii per Bernardinum celerium deluere.* a. Ch. n. M.CCCC.LXXX. (1480.) Bissexto Kl. Mart. fol.

De hac rarissima edit. et Birago eiusque versione vide praeter eos, quos in nota laudavi, Cardinal. *Quirin.* adpend. ad Mich. Canensii vitam Paulli II. §. 24. p. 273. *Ger. Io. Voss.* de histor. lat. lib. III. cap. 10. pag. 807. *Bure* bibliogr. instruct. Histoire, tom. I. nr. 4796. pag. 522. *Braunii* notit. de libris — bibl. monasterii ad SS. Vdalr. et Afram, tom. II. pag. 77 sq. *Bellangerium* in praef. ad versionem gallicam pag. XXI sqq. Catal. biblioth. Pinellian. tom. II. nr. 2491. vbi scribitur *Lampus Biragus; Goetzii* memorab. bibl. Dresdens. tom. II. (vbi nr. 200 sqq. plures Dion. Hal. editiones recensentur,) pag. 155. *Seemilleri* incunabula typogr. bibl. Ingolstad. fasc. II. pag. 50 sq. vbi est exemplar, cui Glareanus suas correctiones et mutationes manu adscripterat. Rec. est illa edit. Regii 1498. fol. per Francisc. de Mazalis, d. XII. Nouembr. fol. (vid. *Maittaire* A. T. tom. IV. part. II. pag. 660. catal. biblioth. Bernens. tom. I. pag. 281. in *Seemilleri* incunabulis mem. fasc. IV. pag. 101.) Tum eadem repetita est: *Dion. Hal. — insignes historiae in XI. libros digestae. — Parisiis* M. D. XXIX. (1529.) *venundantur ab Gallioto Pratensi et Petro Vidouaeo, vniuersitatis Parisiensis bibliopolis. cum priuilegio supremae curiae Parlamenti. Galliot du Pr.* fol.

Hanc valde incognitam edit. vberius describit, et de illis bibliopolis ac Birago agit *Freytag.* in adparatu litter. tom. III. pag. 577 sqq. — Sylburgius de versione Biragi ita iudicat: *Etsi vero Lapus pleraque parum latine, multa etiam sinistre vertit; tamen, quia duos vetustos codd. quos a Paullo II. acceperat, in sua versione sequutus est, et verbum verbo reddere studuit, saepe mihi ad verae lectionis inuestigationem viam patefecit.* adde, quos citat Freytag. libr. mem. tom. II. pag, 1305 sq. Quare *Henricus Glareanus* recognouit Biragi versionem, et, se 6000 errores sustulisse professus est in editione inscripta:

Dionysii Halicarnasei antiquitatum siue Originum rom. libri XI. a Lapo Birago Florentino latine versi, ac per Henricum Glareanum P. L. recogniti, ab innumerisque mendis repurgati, et illustrati annotationibus (300.) *Adiuncta est per eumdem chronologia temporum in Dionysii historia comprehensorum.* Basileae in offic. Frobeniana. 1532. fol. vid. *Goetz.* l. c. pag. 155. — *Rhetorica* quaedam graece ediderat Aldus Manut. in collectione rhetorum, Venet. 1508. fol. (conf. infra §. VIII sqq. et in vol. IV. lib. IV. cap. 31. §. 16. pag. 457.) sed libri antiquitatum primum *graece* prodierunt:

Διονυσίου — *Dionysii Halicarn. antiquitatum roman. libri X. Ex bibl. regia — Lutetiae.* ex officina Rob. Stephani, typographi regii, typis regii. M. D. XLVI. (1546.) fol. et

tem *Lappus Biragus Flor.* A Philelfo, eius magistro, in epistola ad Leonardum Aretinum scripta 1436. dicitur *Lapus Castelliunculus*, a *Fabricio* in bibl. lat. mediae et inf. aet. tom. IV. pag. 244. vbi de eo agitur, *Lapus Biragus, de Castellione Florentinus, obiit Florent. saec. XV. vergente.* Atqui metrum pugnare videtur pro scriptura, *Lapus.* Nam Vgolinus Verinus in eum scripsit: *Te,* Lape, *mors iuuenem nimis invidiosa peremit, Ingenii sed multa tui monumenta supersunt.* Adde de illo *Iul. Nigrum* de scriptor. Florentin. pag. 343. Mansus tamen ad Fabricii loc. *Lapum* seu *Lampum* nominat eum. Enimuero cl. Morellius in litteris ad me datis, *Lampus,* ait, *Biragus,* Mediolanensis, *differt a Lapo, Florentino, qui Castelliunculus potius, quam Florentinus esset adpellandus.*

Διονυσίου — *Dionysii Hal. de compositione, seu orationis partium apta inter se collatione ad Rufum. Item, quo genere dicendi sit vsus Thucydides, ad Ammaeum.* Lutet. ex offic. Rob. Stephani. M.D.XLVII. (1547.) fol.

Opusculis rhetoricis Rob. Steph. addidit nonnullas emendationes, ad varios codd. expressas. Plura de splendida hac editione et libris, quos illa continet, docte disputat *Freytag* in adpar. litter. tom. II. pag. 1304—1313.

Dionysii, Alexandri F. Halicarn. antiquitatum s. originum rom. libri X. Sigismundo Gelenio interprete. Addidimus vndecimum ex versione Lapi, chronologiam Henr. Glareani, P. L. simulque indicem, commonstrantem, quicquid est antiquitatum etc. Basileae per Hier. Frobenium et Nic. Episcopium. 1549. fol. — item apud Seb. Gryphium, Lugduni 1555. 12. II. voll. et ibid. apud Vincentium 1561. 12. in quibus tamen minoribus edd. exclusa est chronologia Glareani.

Gelenius, (de quo copiosus est *Bellanger* in praefat. ad vers. gallicam pag. XXIII sqq.) meliorem quidem, nec tamen omnibus omnino probatam, *latinam* dedit versionem *decem* tantummodo librorum; vndecimi enim libri ordo est in codd. gr. perturbatior.

Dionysii Hal. scripta quaedam critica, graece. scil. Prooemium Dionysii de antiquis rhetoribus tractatus, quod deest in impressis libris; Dionysii responsio ad Cn. Pompeii epistolam de Platonis stilo; eiusdem comparatio Herodoti cum Thucydide, et Xenophontis, Philisti, Theopompi inter se; eiusdem ad Ammaeum epistola, aduersus eos, qui Demosthenem ab Aristotele praecepta eloquentiae didicisse contendebant; eiusdem de praecipuis Graecorum poetis, historicis, rhetoribus elogia: Maximi illius, qui Iuliani imperatoris praeceptor extitit, libellus de oppositionibus insolubilibus. Graece apud Carolum Stephanum, edente Henr. Stephano. Lutetiae 1554. 8. H. Stephan. quaedam primus inuenerat apud amicum quemdam in Italia, vt ipse testatur in praefat. ad Victorium et adiecit emendationes. Illius praefat. tam graece quam latine scriptae maximam partem recudi fecit *Maittaire* in Ann. typogr. III. part. II. pag. 641 sqq. De singulis opusculis criticis ac rhetoricis, eorumque editt. paullo post disputabitur.

Dionysii Hal. nonnulla opuscula, latine, Stanislao Ilouio interprete, ex officina Rob. Stephani, Lutet. 1556. 8.

Maittaire loc. cit. pag. 682.

Post Stephanum de opp. Dion. Hal. egregie meruit, et nouam recensionem, certe meliorem et locupletiorem Sylburgius parauit editionem, sic inscriptam:

Dion. Hal. scripta, quae exstant, omnia, et historica et rhetorica, gr. et lat. E veterum librorum auctoritate, doctorumque hominum animaduersionibus, quam plurimis in locis emendata et interpolata: cum latina versione ad graeci exemplaris fidem denuo sic collata, et conformata, vt plerisque in locis sit plane noua. Addita fragmenta quaedam, cum Glareani chronologia et duplici appendice. Additae etiam notae, quibus de vtriusque textus vel emendatione vel explanatione agitur. Adiecti praeter ea duo locupletissimi rerum et verborum indices, alter graecus, alter latinus. Opera et studio Frid. Sylburgii Veterensis. Francof. apud heredes Andreae Wecheli. 1586. fol.

Fabricius

Fabricius de hac editione ea, quae sequuntur, iam scripserat: „*Sylburgius* graeca ad varios codices MSS. doctorum virorum opera recensita emendauit, atque e Romano potissimum ac Veneto codice suppleuit, Gelenii versionem innumeris locis castigauit, librum vndecimum et fragmenta de legationibus, a Fuluio Vrsino edita, et iam recens ad Iulii Pacii codicem emendata, de integro vertit, Glareani chronologiam, Aurelium Victorem de origine gentis Romanae cum notis A. Schotti, leges regias et decemuirales cum notis et glossario, notasque e Victorii, Mureti, Brodaei, Leopardi, H. Stephani, Camerarii, Guil. Canteri, Xylandri, Wolfiique scriptis excerptas et suas propria industria concinnatas, indices in Dionysium, qualibus solet editiones suas ornare, locupletissimos graecos et latinos subiunxit. — Recusa est *Sylburgii* editio graece et latine, Lipsiae ann. 1691. fol. minus emendate, nec verbulo adiecto, quo ex virorum doctorum saeculi integri industria aliquid noui ornamenti Dionysio accederet.“

De altero tomo, qui rarior est et separatim editus atque continet libros rhetoricos et criticos, e codicibus et de coniectura tam aliorum quam Sylburgii emendatiores, duobusque nusquam ante vulgatis auctos, cum notis eruditis, vberius egi in Introduct. in hist. L. Gr. I. pag. 587 sq. Versiones libellorum latinae, textui gr. adiectae, a diuersis interpretibus sunt profectae. H. Stephani epistola aut praefatio, graece scripta, excipit praefationem Sylburgii breuem, in qua trium, quibus is vsus est, exemplarium meminit, primi, quod ab Roberto Stephano cum priore Dionysii tomo Lutetiae est editum 1547. alterius, quod ab Henr. Steph. ibidem a. 1554. in lucem est emissum; tertii, quod e medicea bibliotheca *P. Victorii* opera prolatum, Lugduni Io. Tornesii typis exaratum est.

Latine versa separatim prodierunt:

Dionysii Halic. scripta, quae extant, omnia, historica et rhetorica; nunc primum vniversa latine edita: illa quidem olim per Gelenium; sed ita modo interpolata per Frider. Sylburgium, vt pene noua versio dici queat: Haec vero a variis translata etc. Hanouiae, (male scripsit Bellanger in praefat. cit. pag. XXV. *Hanover,*) typis Wechelianis, apud hered. Io. Aubrii. A. 1615. 8. II. tom.

Posthaec libros solos Dion. Hal. XI. antiqq. rom. latine vertit suisque illustrauit notis *Aemilius Portus*, Francisci F. *Excud. Eustathius Vignon sibi et Henr. Stephano* 1588. fol. (vid. *Pinelli* catalog. tom. II. pag. 34.) — 1590. 12. apud Anton. de Harsy. — et cum notis suis, H. Stephani et If. Casauboni [l]); item excerpta de legationibus ex triplici versione et cum notis H. Steph. Frid. Sylburgii et ipsius Porti. Lugd. 1592. fol. apud Vignonium: (teste Fabricio nostro. adde Hudsoni praefationem.) — Libri XI. antiqq. rom. *Dionysii*, e Porti versione separatim recusi, cum argumentis librorum et Gnomologia Dionysiana, Geneuae, apud Iac. Stoer. 1603. 12.

Διονυσίου — *Dionysii Halicarn. Opera omnia, graece et latine, scil. cum versione lat. Aemilii Porti emendata, notis obseruationibusque variorum et variis lectionibus codd. vaticanorum;*

l) Notas in Dionys. Halic. a se editas memorat *Casaubonus* ad Polybium pag. 128. *Niceron* in Mem. clar. viror. tom. XIIII. pag. 122. vers. german. *If. Casaubono* tribuit edit. cum versione Aem. Porti. Geneuae 1588. fol. et Casauboni notae parum laudantur.

norum; accedunt Excerpta de legationibus, graece, cum versione Henr. Stephani, et variorum notis; Peiresciana, cum H. Valesii interpretatione, et Obseruationibus H. Dodwelli, dissertatio de aetate Dionysii ac tabulae chronologicae Dionysianae. Opera et studio Io. Hudsoni. Oxoniae e theatro Sheldoniano, 1704. II. tom. fol.

Conf. de hac splendida, nec adeo frequenter obuia editione Act. erudit. 1704. p. 529 sqq. Bibl. ancienne et mod. de M. Clerc. tom. XIV. pag. 246 sqq. History of the works of the learned 1704. pag. 417. 490. Fabric. de illa ea, quae sequuntur, notauit. „Graeco textui ad editionem Sylburgii recensito adiungitur Porti translatio hinc inde emendata m), et singulis paginis superius adscripta temporis notatio ex mente viri egregii *H. Dodwelli*, infra autem praeter notas et obseruationes variorum substratae variae lectiones codicis Vaticani ante 700. annos scripti per libros primores decem et per vndecimum alterius Vaticani recentioris, quas viris praestantissimis Laur. Zacagnio et Iac. Perizonio in acceptis refert editor humanissimus. Excerpta de legationibus cum versione H. Stephani et variorum notis, Peiresciana cum Henrici Valesii interpretatione, et obseruationibus exhibet, operique praemittit veterum recentiumque n) de Dionysio testimonia ac iudicia, ad calcem tomi II. reiectis notis quibusdam variorum in quaedam Dionysii loca copiosioribus F. Vrsini, If. Casauboni, H. Stephani, Sylburgii etc. In his pag. 323. H. Dodwelli, supra laudati, dissertatione de aetate Dionysii, et vocabulo γενεὰ o), tum ab eodem Dodwello concinnatis et summo studio elaboratis tabulis chronologicis Dionysianis.“ Hactenus Fabricius. Sed non omne, quod nitet, aurum est. Atque de illa editione, mendis typographicis contaminata, quae praeter ea Sylburgianas animaduersiones, non integras, sed mutilatas exhibet, *Bellanger* in praef. ad vers. gall. pag. XXVII — XLII. multis locis vitiose siue versis, siue expositis, in medium prolatis limaque adhibita, et *Reiskius*, cui Hudsonius neque ingenium, nec industriam quidem adprobauit in Dionysio ornando, in praef. pag. XV — XX. grauiter aperteque iudicant. — Reiskius vero, Georgii, librarii Lipsiensis, qui Dionysium Hudsoni typis repetere coepit, precibus motus, quamquam aliis laboribus districtus, curam Dionysii, postquam plures primi voluminis plagulae iam praelo exierant, suscepit, et non solum textum a vitiis typographicis sedulo purgauit; sed fide quoque codicum, praecipue Vaticani saepius, et ex ingenio interdum correxit, singulisque tomis notas adiecit, maximam partem criticas, quas ante absolutum opus et ante obitum adhuc parauerat; in praef. ad tom. I. dedit siluam lectionum a pag. 2 — 464. vbi demum folia singula a praelo mustea recensere coepit, a mendisque purgare, quae vel vitiose excusae erant, vel ab Hudsono e cod. Vaticano rescribendae videbantur. Inscripta autem est editio:

Dionysii

m) *Quoiqu'il proteste dans sa preface, qu'il l'a corrigée, il y a cependant laissé plusieurs fautes*, Bellangerius praef. pag. XXVII — LIX add. Mercure Galant d'an. 1723. Ianv. Fevr. et Mars.

n) Plura collegerunt Martinus Hankius libro vtroque de Rom. rerum scriptoribus, Christianus Wilhelmus Eybenius ad Ioh. Magiri Eponymologicum, Thomas Pope Blount etc. Prae ceteris lectu iucunda sunt, quae de Dionysio obseruat Mottanus Vayerus tom. II. p. 305 sq. edit. in fol.

o) Hac voce plerumque non certum numerum annorum, sed stirpes ac successiones notari, contendit vir doctissimus, perinde vt Matthaei primo capite. Confer eiusdem exercitat. de aetate Pythagorae pag. 170 sq.

Dionysii Halic. Opera omnia, graece et latine. Cum annotatt. Henr. Stephani, Frid. Sylburgii, Franc. Porti, Isaaci Casauboni, Fuluii Vrsini, Henr. Valesii, Io. Hudsoni et Io. Iac. Reiske. Lipsiae 1774—1777. VI. voll. in 8. cum icone Dionysii Halic. ex cod. Chiggiano. Volumen sextum, cuius curam post Reiskium mortuum gessit Morus, etiam nunc inter coelites triumphans, ornant a pag. 1170 sqq. *Caperronneri* obseruationes codici regio Paris. arte typographica recentiori adscriptae et vel ex alio cod. ductae vetustiore vel ex ingenio viri cuiusdam docti profectae, quas Capperron. in Mem. de l'acad. des Inscr. tom. XXIV. pag. 1—29. in Obseruat. sur l'ouvrage de Denys d'Halic. intitulé περὶ τῆς λεκτικῆς Δημοσθένους δεινότητος publicarat. Accesserunt *Toupii* cogitationes et emendationes p) ex eius curis in Suidam nouissimis, eiusque emendationibus in Suidam excerptae. Addi etiam solet vita Reiskii, a Moro èleganter scripta et seorsum edita. — Futuro tamen editori, quum Reiskius propter temporis penuriam operisque festinationem nec satis instructus a praesidiis necessariis, accederet, nec omnino praeparatus ad operam historico criticoque nostro commodandam a bibliopola inuitaretur, plura supersunt, in quibus emendandis illustrandisque ingenium atque eruditionem ostendere possit. Plures codices sunt excutiendi, et historia tam illorum quam editionum critica est conficienda. Permulta loca egent medicina, ad vulnera, quae multa, vel tarditate librariorum, vel incuria operarum editórumque facta, restant, caute prouideque sananda, aut ab aliorum praua curatione et corruptione vindicanda. Plura desiderant legitimam interpretationem cum grammaticam, tum vero historicam. Namque inquirendum erit, quos Dionysius Halic. sequutus sit auctores, et qua ratione id fecerit; tum in quibus ab aliorum narratione et iudicio differat. In opusculis criticis et rhetoricis scriptores ipsi, de quibus ille differit, curatius diligentiusque sunt conferendi. Denique, quae adhuc supersunt, fragmenta plura sunt conquirenda. Amplus igitur patet campus, in quo editor virtutes ingenii atque litterarum copiam cum laude exponere possit. Atque censor vltimi tomi Reiskiani in Berolin. bibl. vniuers. supplem. III. a 1779. pag. 1865 sqq. haud paucas nouas adtulit coniecturas. Bene praeiuit *Grimmius*, idemque modestum tulit iudicium de edit. Reiskiana, et plura loca particularum, quas ex libris antiqq. Dionysii excerpsit, critice, grammatice, historiceque persequutus est in libro bonae frugis et commendando inscriptoque:

Dionysii Halicarnassensis Archaeologiae romanae, quae ritus romanos explicat, synopsis. Adornauit, animaduersiones interpretum suasque et indicem in vsum tironum locupletiorem adiecit Dauid Christian. Grimm, A. M. et Lyc. Annaemontani Rect. *Accedunt auctaria quaedam*, Lipsiae sumtu Weidman. hered. et Reichii. 1786. 8.

Selecti Dionysii Halic. de priscis scriptoribus tractatus. gr. et lat. cum adnotatt. *Guil. Holwell*, et diss. de vero mediae vocis vsu. Londini. 1766. 8. — *Iidem* ab *Eduardo Rowe Mores*, gr. Oxon. typis Clarend. 1781. 8.

Ex Dionysii Halicarn. archaeologiae romanae lib. X. cap. I — VIII. explanauit Io. Sam. Horstigius. Lips. 1790. 8. Textus Reiskianus cum noua versione latina et adnotationibus tam

p) Repetitae illae sunt passim in tribus prioribus voluminibus Operis Toupiani; *Emendationes in Suidam et Hesychium* etc. Oxonii 1790. 8. IV. voll.

tam criticis; quam antiquariis et grammaticis bonis exhibetur. conf. Ien. Allgem. Litteraturz. a. 1791. mense Aug. nr. 208. pag. 239.

V e r s i o n e s.

1) *italice*, *Francisci Venturi*, Florentini, Venet. per Nic. Bascarinum, 1545. 4. — cum vita Dion. a Tommas. Porcaccio (Porcacchi) scripta, cum adnotationibus, tabulis geographicis et chronologicis etc. est septimus annulus, (il settimo anello della Collana historica greca.) Veronae 1738. 4. (vid. *Freytag.* anal. litter. pag. 291.) — La Militia Romana di Polibio, di Tito Livio e di *Dionigi Alicarnaseo.* Da *Francesco Patricii dichiarata*, e con varie figure illustrata etc. Ferrarae per Dominicum Marmarellum. 1583. 4. De his vid. *Paitoni* bibl. degli autori — volgarizzati, tom. I. pag. 303 sq.

2) *gallicae:* veteris gallicae versionis *Petri Meissonier*, medici Lugd. meminit *Anton. Verderius* in bibl. gallica; sed non videtur esse edita nec illam vmquam fuisse repertam, obseruat P. le Iay in praef. ad suam versionem. — Libros tres priores *gallice* e latino Lappi translatos a *Claudio de Tesserat*, nobili Parisino, testatur Franc. a Cruce Cenomane in biblioth. gallica, pag. 64. Neque hanc memorat *le Iay*, qui profitetur, se primum gallice vertisse libros Dionysii Halic. — *Les Antiquitez Romaines* de Denys d'Halicarnasse, traduites du Grec par *le Gabriel François le Iay*, de la Compagnie de Iesus. Avec des Notes historiques, critiques et geographiques. tom. I. II. Paris. 1722. 4. Iay in praefat. valde laudat Dionysium, eumque fere praefert T. Liuio, et multos laudat, de eo benigne iudicantes. Notae, maximam partem historicae atque antiquariae futurum editorem quodammodo iuuare possunt. Bene vero fecit Iay, quod formas nominum propriorum latinas retinuit, nec more reliquorum suorum popularium truncauit et peruertit. Le Iay quidem adseuerat, se e graeco sermone secundum Hudsoni editionem vertisse; at alii ex latina versione gallicam confectam esse censent. Melior quidem, ex ipsa graeca oratione concinnata esse iudicatur interpretatio *Bellangerii*, Doctoris Sorbonici: *Les Antiquités Romaines de Denys d'Halicarnasse, traduites en François, avec des Notes historiques, geographiques, chronologiques et critiques.* Par M * * * tom. I. II. Paris. 1723. 4. Docte eruditeque in praef. agitur de Dionysio Hal. eius charactere, virtutibus historicis et scribendi genere, atque editionibus, interpretibus, in primis pag. XLII sqq. de versione P. *le Iay*, cuius versionis plura loca seuere examinantur. Ipsa versio Bellangeri ab aliis V. D. praefertur superiori, et notae subiectae cum criticae tum historicae atque antiquariae dignae sunt, quae a futuro editore conferantur atque expendantur. In plerisque actis litterariis gallicis vtriusque versio recensetur, et patres societatis Iesu mire laudarunt socium *le Iay.* vide, si vis, Mem. de Trevoux a. 1722. pag. 550. a. 1723. nr. 50. a. 1724. nr. 5. pag. 64 sqq. pag. 645. *Le Iay*, (iudicatur,) *a donné une traduction* (des pensees,) *Bellanger une version* (des mots.) adde Iourn. des Sav. pag. 470. a. 1724. pag. 304. pag. 426. In bibl. Françoise tom. XIV. pag. 101. dicitur: *Le Pere le Iay peut être mieux écrit, mais Mr. Bellanger a incomparablement mieux traduit.*

Traité de l'arrangement des mots traduits du Grec *de Denys d'Halicarn.* avec la Langve grecque et la Tragédie de Polieucte de P. Corneille avec les Remarqves par M. l'Abbé *Batteux.* Paris. 1788. 8. conf. ephem. litter. Gothan. ausländische Litteratur. 1790. nr. 17. Ien. Allg. Litteraturz. mense Dec. 1789. pag. 588 sqq.

3) *anglice*

3) *Anglice* vertit *Edward Spelman*, cum notis et dissertatt. Londini. 1759. 4.

4) *Germanice*, *Io. Laur. Benzler*, Lemgou. 1771 sq. 8. conf. philol. bibl. vol. I. part. 7. Gottingae 1772. 8. pag. 431 sqq. *Coriolani* historiam in Thomsons Agamemnon et Coriolan. Lipsiae 1760. 8. — de charactere Thucydidis libellum vertit *Meusel* in bibl. histor. Gatterer. vol. VI. nr. 1.

Versiones *latinas* iam antea memoratae sunt.

Scripta illustrantia.

Io. Christiani Gottleberi Obseruatt. in quaedam loca Dionysii Halic. specim. I—IV. Annaemontan. 1769 et 1770. 4. et in nouis actis erudit. Lips. 1771. mens. Maio et Iun.

Grimmii progr. lection. Dionysian. fasc. I—IV. Annaemont. 1782 sq. cf. eiusd. praef. ad edit. Archaeol. Dion. pag. XIII.

Chr. Frid. Matthaei progr. de Dionysio Halicarn. Wittebergae 1789. 4. Insunt obss. in Dionysii epistolam ad Ammaeum et iudicium de Isocrate.

Schlosseri Apologie des Thucydides gegen einen Tadel des Dionys. von Halikarn. in: Neuen Deutschen Museum, part. II. m. Febr. 1790. pag. 153 sqq.

Boivin tres commentatt. in Mem. Paris. des Inscr. vol. II. pag. 319 sqq. 374 sqq. 400 sqq. item *Couture* diss. sur un endroit du II. Livre de Denys d'Halic. ibid. tom. IIII. pag. 573 sq. — In Historia illius societatis Paris. varia loca Dionysii explicantur aut emendantur; a *Baudelot* tom. I. (ex versione Gottschediae germanica,) pag. 217 sq. Dionysius ex Thucydide corrigitur, de Acantho, qui primus in ludis Olymp. nudus certauit de praemio; tom. IX. pag. 126 sqq. a Frereto de origine primorum in Italia populorum, et quidem de coloniis pelasg. ac graecis. Is putat, primum Halic. archaeologiae librum similem esse libello romanensi. Alios libellos iam antea memoraui, et paullo post in notitia minorum Dionysii opusculorum indicabo. *Harl.*

IV. In locum libri I. Antiquitatum de insula Samothrace ac diis Troicis prolixos commentarios graece scripsit *Iohannes Magister*, cognomine *Canabutius* siue *Canabuza*, [paullo ante a. 1462. origine forsan Italus, natione vero Graecus,] quos memorat *Labbeus* pag. 108. bibl. nou. MSS. et edere pridem constituerat Leo Allatius. [vid. *Leon. Allatium* de mensura temporum etc. edit. a Bartoldo Nihusio, Colon. Agripp. 1645. 8. in adpendice pag. 249. nr. 46.] Exstant etiam manu exarati in biblioth. Vindobonensi imperatoris, distincti in capita XCVI. quorum titulos 96. post Lambecium edidit *Nesselius* in catalogo MSS. inter codices historicos pag. 165 sq. [P] *Fabric.* — Sed de Canabutio codice Vindobonensi, et argumento, longe copiosius diligentiusque disseruerunt *Lambecius* et *Kollarius* in supplem. ad Lambecii commentarios, cod. LXXXIII. pag. 504—534. — De codice Paris. inscripto: Ἰωάννης Καναβούτζη τοῦ Μαγίστορος πρὸς τὸν αὐθέτη (lege, vt est in cod. Vindobonensi, αὐθέντην) τῆς Αἴνου καὶ Σαμοθράκης, multus est *St. Croix* in: Notices et Extraits des MSSts de la Biblioth. du Roi lûs au Comitè etabli par Sa Majesté dans l'Acad. des Inscr. tom. I. Paris. 1787. 4. pag. 538—541. Cum cod. Parisino conuenit cod. CCXXXIV. in bibl. regia *Taurinensi*. vide catal. codd. graecorum illius bibl. pag. 316 sqq. vbi prooemium integrum, (quod

etiam maximam partem a Lambecio et Kollario factum esse, scire nondum potuit editor illius catalogi,) graece cum versione latina promulgatum est. *Petrus Morinus*, (notante Fabricio in nota msta,) in Opusculis pag. 406. ait, Canabuzium ibi maxime se probasse, vbi refellit Dionysii Halicarn. errorem, ex illis Hellenismi tenebris ortum, quas lux euangelica discussit. *Harl.*

V. Testatur Dionysius ipse q), se in historia sua voluisse referre ac seruare characterem ἐξ ἁπάσης ἰδέας μικτὸν, ἐναγωνίε τε καὶ θεωρητικῆς *quiddam ex rerum gestarum narratione et speculatione philosophica mixtum*, itaque vt diligentissime et romanis ipsis scriptoribus longe accuratius describit rempublicam romanam ritusque, et temporis notationem adsidue magno studio adiungit; ita hinc inde digreditur, et orationes quandoque longiores interiungit, quo ipso iucundiorem lectu esse iudicauit Photius. Stoicae philosophiae fauisse, *Vossius* obseruat lib. I. de Idololatria cap. 10. Dictione autem vtitur tam pura ac dilucida, vt cognitionem graecae linguae consequi cupientibus Dionysii lectionem, non ab re prae ceteris commendarit Hermannus ab Hardt in Studioso r) suo graeco. *Hugo Grotius* epist. 189. ad Gallos, *in romana*, inquit, *historia obliuiscendum non est, plus ferme frugis e graecis auctoribus, quam e romanis hauriri, quia mores ritusque publicos exteri diligentius obseruant traduntque.* Idem Polybii et Dionysii exemplo probat auctor dissertationis, gallice editae, in diario litterario Hagensi, Lettres serieuses et badines, tom. IV. p. 550 sqq. *que les Etrangers sont plus en état d'ecrire l'histoire d'un pais, que les naturels memes.* Dionysium tamen, hominem graecum, interdum esse falsum imperitia proprietatis vocum latinarum, notat *Salmasius* pag. 698. de modo vsurarum.

VI. Scripserat praeterea Dionysius *Epitomen harum antiquitatum libris quinque*, Stephano Byz. laudatam in Ἀρίκεια et Κοριολλα, sed illa iam pridem intercidit. De ea videndus *Photius* cod. LXXXIV. et *H. Stephanus* operae I. in Dionysium cap. 5 et 7. Etiam *librum* περὶ χρόνων scripsisse se, innuit *Dionysius* lib. I. p. 60. in quo docuit, qua ratione graecam supputandi ad romanam rationem liceat dirigere. Meminit et *Clemens Alex.* I. Strom. p. 320. Παλαίτερα δὲ τῶν Ἑλληνικῶν s) τὰ Ἀργολικὰ, τὰ ἀπὸ Ἰνάχε λέγω, ὡς Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς ἐν τοῖς χρόνοις διδάσκει. Suidas: Εὐριπίδης τραγικὸς, τε προτέρε ἀδελφιδȣ̃ς ὡς Διονύσιος ἐν χρονικοῖς. Sed haec Hudsono pridem obseruata. [Boivin l'ainé in Mem. de Litterat. des Inscr. vol. II. pag. 380 sqq. probatum it, Epitomen illam et librum de temporibus fuisse vnum idemque opus, aut librum quemdam epitomes fuisse canonem temporis.]

VII. Nunc ad alia Dionysii scripta accedere par est, critica et rhetorica, tum illa, quae exstant, tum, quae perierunt. Exstant vero haec sane eximia et lectu digna, nisi quod acerbam nimis criticam quandoque exercere videtur Dionysius, in his scriptis, quae iunior aetate et feruentior edidit, neque enim dubium est, haec ante antiquitates ab eo composita fuisse.

Conf.

q) Lib. I. pag. 7.

r) Editus est Helmstadii 1706. 8.

s) Pro Hellenicis alii male posuerunt *Graecos*, quod reprehendit *Boivin*, neque tamen emendatum est in noua editione Clementis Oxoniensi pag. 379.

Conf. de editt. Works of the Learned 1704. pag. 422. . [De Dion. critico Valef. emendatt. et de critica pag. 149.]

VIII. ΠΕΡΙ' ΣΥΝΘΕ'ΣΕΩΣ 'ΟΝΟΜΑ'ΤΩΝ t) *de structura Orationis* liber, ad Rufum Melitium u) siue, vt Sylburg. Minucium v). Graece primus edidit et [P] Aldus inter veteres Rhetoras, Venet. 1508. fol. Prodiit et graece Argent. 1550. 8. cum aliis Dionysii opp. edit. Rob. Stephani in fol. et Sylburgio curante in tomo posteriore operum Dionysii Wecheliano. — Latine vertit vtcumque et exempla latina addidit *Samuel Birkouius*, Polonus, in academia Samoscensi professor. Prodiit graece et lat. Samoscii a. 1604. 4. [plura de rara hac editione notat *Io. Dan. Ianozki* in Nachricht von den in der Zaluskischen Bibl. sich befindenden raren polnischen Büchern, part. V. pag. 214 sqq. vbi a. 1602. per errorem editum scribit librum, sed in catalog. biblioth. Bernensis I. pag. 281. idem annus 1604. notatur. Illam edit. laudat Casaub. lib. de Enthusiasmo cap. IV. pag. 118.] Eadem *Bircouii* versio ab *A. Schotto* recensita et breuibus scholiis illustrata exstat in editione Dionysii latina Hanou. 1615. 8. — Longe emendatiorem versionem edidit, graeca castigauit, et notas Sylburgii variorumque et suas addidit *Iacobus Vptonus*, Etonensis, Lond. 1702. 8. cuius editionem laudatam, si placet, vide in actis erud. a. 1703. pag. 44.

[In hac editione Sylburgii recensionem erat sequutus. Postea secundis curis, vsus subsidiis, quas Hudson. a Michaele Lequienio acceperat, emendatiorem emisit editionem, in qua, vt ipse Vptonus in praefatione ait, multa prius aut mutila aut luxata e codicibus calamo exaratis, duobus praecipue regiis et vno Colbertino feliciter in hac impressione restituta sunt. Epigraphe autem haec est:

Διονυσίου Ἀλικ. περὶ συνθέσεως ὀνομάτων. *Dionysii Halic. de structura orationis liber.* Ex recensione *Iac. Vptoni*, A. M. collegii regalis apud Cantab. nuper socii: qui et veterem interpretationem emendauit, et notis integris Frid. Sylburgii selectisque aliorum, suas passim animaduersiones adiecit. His accesserunt *Simonis Bircouii* exempla latina, (graecis Dionysii respondentia,) cum duobus indicibus. Londini, impensis R. Knaplock. 1728. 8. — Tertium emendatiusque ibidem 1747. mai. 8. (vid. Acta erudit. Lipf. a. 1754. m. Febr. pag. 57 sqq. vbi quaedam corriguntur,) Bircouii versionem valde carpit Vpton. in praefatione.

Fabricius in margine manu scripserat: „Theodorus Gaza librum Dionysii Halic. de compositione orationis latine vertisse traditur apud Oudinum tom. III. de scriptoribus ecclesiasticis pag. 2541." Idem tom. IX. B. Gr. pag. 195. ex Volaterrano lib. XV. comm. vrb. fol. 157.

t) Etiam Dionysius Longinus hoc de argumento duobus libris scripserat post nostrum Dionysium [vid. *Longin.* de sublimit. sect. 39.] et longe acriore atque exquisitiore iudicio valuisse videtur *Tan. Fabro* in notis ad Longin. pag. 208. edit. Tollianae, pollicito, hoc se ostensurum in locis, quos vterque examinauit. Io. Hudson praefat. ad Longinum suspicatur, illi potius adtribuendum hunc librum, quam Dionysio Halicarnasseo. [*Io. Siceliota* in comment. msto. in Hermogenem multum praefert Longino Dionysium: sed iure dissentit *Ruhnken.* in diss. de Longino, §. 6 et 12. *Harl.*]

u) In msto regio Paris. et Colbertino *Metilium.*

v) Conf. *Morhof.* polyh. lit. VI. 1, 4. Dionysii Halic. librum *Valesius* ad Eusebii histor. eccles. VII. 25. pag. 137. errore memoriae nominat περὶ συντάξεως ὀνομάτων. *Heumann.*

fol. 157. refert, Gazam vertisse; addit vero, neminem se vidisse, qui illam interpretationem memorasset. Enimuero reuera exstat illa versio, typis descripta, et a cel. *Morellio* in nota ad *Pinelli* bibl. tom. III. p. 9 sq. rarissimi illius libri editio diligenter curateque notatur, ita inscripta:

Dionysii Hal. praecepta de oratione nuptiali, de oratione natalitia et de oratione epithalamio a *Theodoro Gaza* latine reddita. Oratio in nuptiis Hugutionis Contrarii et Camillae Piae. *Claudiani* carmen de Phoenice. Cremonae sine anni et typographi nota, saec. XV. 4. (ante annum 1492. fortasse per *Bernardin. de Misintis* praelo exiisse illam editionem, animaduertit Morellius, vir humanissimus.) Idem *Morellius* l. c. pag. 21. et *Saxius* in historia lit. typogr. Mediol. p. DCX. alteram editionem indicant huius sententiae:

Chirii Consulti Fortunatiani rhetoricorum libri III. Dialectica et computus. *Dionysii Halic. praecepta de orat. nuptiali, natalitia et epithalamiis*, latine reddita a *Theodoro Gaza* etc. edente *Francisco Puteolano;* absque vlla nota, (Mediolani,) saec. XV. 4. Add. *Denis* supplem. annal. typogr. Maitt. pag. 553. *Harl.*]

Denique ex Vptoni editione hunc librum in posteriorem Dionysii sui tomum recepit Hudsonus, versione locis quibusdam interpolata et graecis castigatis ad codices binos regis Christianissimi, et vnum Colbertinum, quorum vsum Michael le Quien ipsi comparauit. [*Hardionis* emendatio loci cuiusdam, in: Hist. de l'acad. des Inscript. vol. V. pag. 138. aut secundum vers. Gottschediae germ. tom. III. pag. 254 sqq. *Harl.*]

IX. ΤΕΧΝΗ, *Ars Rhetorica* ad Echecratem, duodecim capitibus constans et omnium, quae ex Dionysii scriptis exstant, Hudsono iudice, mendosissimum. Graece inter Rhetoras Aldi 1508. fol. et in editione Dionysii Parisiensi Rob. Stephani, et Wecheliana. Prima quatuor capita περὶ τῶν πανηγυρικῶν, μέθοδον γαμηλίων, γενεθλιακῶν et ἐπιθαλαμίων latine vertit *M. Antonius Antimachus*, Ferrariensis, quae versio ex edit. Basil. 1539. fol. legitur in calce editionis Wechelianae tom. II. pag. 199. At caput V. μέθοδον προσφωνηματικῶν et VI. ἐπιταφίων latina interpretatione donauit *Guil. Gratius*, Brugensis, Iesuita. Caput VII. προτρεπτικὸν ἀθληταῖς et VIII. περὶ ἐσχηματισμένων transtulit *Andreas Schottus*. IX. περὶ ἐσχηματισμένων siue de figurata dictione tractatum posteriorem, tum et X et XI. περὶ τῶν ἐν μελέτῃ πλημμελουμένων et περὶ τῶν ἐν μελέταις ἀτεχνίας *Guil. Gratius*. Caput XII. περὶ λόγων ἐξετάσεως *A. Schottus*. Latine haec omnia leguntur in editione Dionysii latina Hanouiensi ann. 1615. 8. sed capita X. XI. XII. a prioribus male distracta sunt, et reiecta ad pag. 168 sq. Hudsonus versionem hinc inde emendauit et graeca castigauit ad codices binos regis Galliae, tum ad Colbertinum, Iamesii item, theologi Cantabrigiensis et Rogeri Galei. Tan. Faber in notis ad Longinum pag. 135. τέχνην Dionysii nostri, quod miror, esse negat: atqui Dionysii dictionem habet ac characterem, pollicetur etiam librum de imitatione pag. 64. quem a nostro scriptum constat. Laudat sane *Nicostrati* dictionem pag. 36. λέξει δὲ χρησέον ἀφελεῖ μᾶλλον ἐγγὺς Ξενοφῶντός τε καὶ Νικοστράτῳ βαίνοντα. Sed neutiquam intelligendus *Nicostratus*, Macedo, sub M. Antonino [?] clarus, de quo *Suidas*, *Philostratus* de Sophist. pag. 618. et *Alciatus* II. 49. parergon, non magis quam sophista iunior Tarpezuntius, qui historiam scripsit a Philippo Arabe ad Odenatum vsque Palmyrenum et Valeriani infelicem in Persas expeditionem, teste *Euagrio* lib. V. cap. vlt. Historiae Eccles. Constat enim, plures floruisse *Nicostratos* antiquiores, vt illum, aduersus quem Demosthenes dixit Orationem LIX.

nem LIX. ne de aliis in praesenti memorem. Menander quoque siue Alexander, rhetor, (Dionysium, vt videtur, nostrum sequutus,) Xenophontem ac Nicostratum coniungit, eorumque, sed et Dionis Chrysostomi ac Philostrati dictionem eius, qui heroica atque imagines scripsit, adfirmat ἁπλουστέραν εἶναι καὶ ἀσφαλεστέραν. [In biblioth. Bessarionis quondam fuisse *Nicostrati* libellum hodie deperditum, *de senatu habendo*, ex aliorum narratione refert *Villoison.* anecd. gr. tom. II. pag. 263. not. Illum libellum laudat *Pompeius Festus* voc. *Senacula.* adde *Nicostratum*, comicum, de quo supra in vol. II. pag. 472. *Harl.*] — De Mureti vero errore, qui ex loco τέχνης huius, quo pag. 37. Dionysius Isocratem ἑταῖρον suum vocat, iuniorem quendam Isocratem est commentus, dixi lib. II. cap. 26. §. 5.

X. ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ w) siue τῶν ἀρχαίων κρίσις, graece primum cum aliis quibusdam Dionysii scriptis criticis, mox commemorandis, prodiit Paris. an. 1554. 8. edente *H. Stephano*, qui e Cicerone et Quinctiliano iudicia de iisdem scriptoribus adiunxit. Latine vertit *Stanislaus Ilouius*, Polonus, Basil. 1557. 8. inscripsitque *de praecipuis graecae linguae auctoribus elogia.* Ilouii translatio recusa est in editione Wecheliana tom. II. pag. 206. et in latina Hanouiensi, et in graecolatina Hudsoniana. Scriptores, de quibus iudicium fert Dionysius in praesenti libro, hi sunt: Homerus, Hesiodus, Antimachus, Panyasis, Pindarus, Simonides, Stesichorus, Alcaeus, Aeschylus, Sophocles et Euripides: Herodotus et Thucydides, Philistus et Xenophon, ac Theopompus, tum Pythagorei et Plato atque iterum Xenophon et Aristoteles. Lysias praeterea et Isocrates, Demosthenes, Aeschines, et Hyperides.

XI. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἈΤΤΙΚΩΝ ῬΗΤΟΡΩΝ ὑπομνηματισμοὶ πρὸς Ἀμμαῖον. *De Oratoribus Atticis* ad Ammaeum commentarii. Horum prima pars duntaxat exstat, περὶ τῶν πρεσβυτέρων, de antiquioribus, *Lysia, Isocrate, Isaeo.* Ex altera de iunioribus Oratoribus Atticis, *Demosthene, Hyperide* et *Aeschine* superest tantummodo caput, initio mutilum et hinc inde hians, περὶ τῆς λεκτικῆς Δημοσθένους δεινότητος, et tractatio non integra de *Dinarcho.* Tertia pars de Historicis et ceteris scriptoribus Atticis, a Dionysio promissa incertum, an perfecta, certe ad nos non peruenit. Quae *de Lysia et Isocrate* commentatus est Dionysius, primus cum Lysiae orationibus et Isocratis graece edidit Aldus ann. 1518. fol. post Aldum R. Stephanus ad calcem Antiquitatum Dionysii ann. 1547. fol. [Prooemium in H. Steph. scriptis Dionysii criticis, in 8. — Dion. iudicia de pluribus oratoribus Reiske inseruit editioni suae oratorum graecor. atque illustrauit. *Harl.*] *Latine* transtulit [P] Matthias Martinez de Waucquier, Middelburgicus, et quae de Isocrate, Hieron. Wolfius, cuius versionem Sylburgius quoque in Wecheliana editione exhibuit. Tom. II. pag. 211. Quae autem *de Isaeo et Dinarcho*, P. Victorius graece vulgauit e biblioth. Medicea Lugd. 1580. 8. [in catal. Pinell. III. pag. 8. indicatur a. 1541. 4.] apud Tornaes. — Vertit latine A. Schottus, ac de

 Dinarcho

w) De charactere σεμνῷ, in quo χνοῦς ἀρχαιοπινὴς et χάρις ἀβίαστος, vid. Hist. de l'Acad. des Inscr. tom. III. pag. 191 sqq. *Salmas.* ad Tertull. de pallio pag. 233 sq. et contra Cercoëtium pag. 273 sqq. *Gedoyn* in Hist. de l'Acad. des Inscr. vol. V. pag. 126 sqq. et *Hardio* pag. 136 sqq. aut sec. versionem Gottschedinae german. tom. III. pag. 239 sqq. et 251 — 254. prior contra Salmasium disputat, et Petauii expositionem maximam partem amplectitur. *Harl.*

Dinarcho idem, quem dixi, Martinesius siue Martinius. Quae de dicendi vi denique, quae singularis fuit *in Demosthene*, primus e recentiore MS. codice et schedis, e Lollini bibliotheca a Don Zellino communicatis graece edidit Frid. Sylburgius, latine Martinesius conuertit. Exstant haec latine in editione Hanouiensi a. 1615. 8. Graece in Wecheliana, graece et latine in Hudsoniana, qui duobus MSS. biblioth. regis Galliae ad graeca castiganda vsus est, et in Isaeo ac Dinarcho et Demosthene, codice ex MS. biblioth. Bodleianae.

XII. EPISTOLA I. AD AMMAEVM, (quem φίλτατον siue amicissimum vocat,) *de aetate scriptorum Demosthenis et Aristotelis*, siue quod Demosthenes artem rhetoricam non didicerit ex Aristotele, neque orationibus suis ad eius praecepta conformatis omnium oratorum praestantissimus euaserit. Graece primus edidit *H. Stephanus* 1554. 8. [— gr. et lat. item Franc. Fabritii vita Demosthenis, Colon. 1573. 8. in catal. bibl. Bernens. I. pag. 281.] latine vertit et textum graec. addidit in sua Demosthenis editione *H. Wolfius*, (Francof. 1604. fol. pag. 50 sqq.) cuius versionem recudi curauit Sylburgius tom. II. pag. 223. *A. Schotti* x) translatio cum eius notis exstat in editione Dionysii Hanouiensi latina a. 1615. 8. et in graecolatina Hudsoni, qui vsus MS. codice regio ad graeca castiganda.

XIII. EPISTOLA II. AD AMMAEVM περὶ τῶν Θουκυδίδου ἰδιωμάτων, *de iis, quae Thucydidi propria sunt*. Scripta post librum copiosiorem, de Thucydide, de quo mox, et graece vulgata ab Aldo [cum Thucydide, Venet. 1502. fol. et a Iunta, Florent. 1526. fol. ab Aldo itidem] inter graecos rhetoras a. 1508. fol. tum a Ioachimo Camerario a. 1540. et aliis quibusdam Thucydidis editoribus, et ab Rob. Stephano cum antiquitatibus Dionysii a. 1547. fol. et in editione Dionysii Wecheliana. Latine *Matthia Martinez* interprete in editione latina Hanouiensi et in graecolatina Hudsoni, qui ad graeca emendanda adhibuit duos regios gallicos codices et vnum Colbertinum.

XIV. DE THVCYDIDE, *Liber ad Q. Aelium Tuberonem* περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ συγγραφέως ἰδιωμάτων. Graece primus e codice *Andreae Dudithii*, Pannonii, quem a Paulo Manutio acceperat, edidit Sylburgius in editione Wecheliana. Subiunxit idem tom. II. pag. 241. perelegantem Dudithii translationem, quae prodierat Venet. 1560. 4. apud Manutium, et Basil. 1579. 8. [in Penu artis historicae, tom. I. pag. 916.] Exstat etiam in latina Dionysii [?] editione Hanouiensi et in graecolatina Hudsoni, qui vsus ad graeca castiganda codice MS. Bodleiano, erudita H. Sauilii manu hinc inde notato. Laudant hunc librum ex merito Rogerus Aschamus in epistola de imitatione, scripta ad Ioh. Sturmium, et adnexa etiam *Rolandi Maresii* epistolis pag. 602—604.

XV. EPISTOLA AD CN. POMPEIVM (πρὸς Γναῖον Πομπήιον) *de Platone*, qua exponit, quid in eius philosophi dictione et quam ob rem improbarit, adiuncto iudicio de historicis, quos praecipue imitatione dignos esse putat, *Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Philisto, Theopompo*. Hanc epistolam graece primus cum aliis quibusdam Dionysii

x) Confer Vitas Demosthenis et Aristotelis comparatas A. Schotto auctore, Augustae Vindel. 1603. 4.

nysii scriptis vulgavit Carol. Stephanus, Paris. 1554. 8. [vid. supra in notitia editt. ad hunc annum.] latine vertit *Stanislaus Ilovius*, Polonus, Basil. 1557. 8. diuisam in bina opuscula, quorum vnum sub titulo comparationis excellentissimorum historicorum inscriptum, dedicauit Ioh. Tencinio Comiti, alterum inscripsit Caelio secundo Curioni, praeceptori suo. Haec versio recusa legitur in editione Wecheliana, tom. II. pag. 229. et in latina Hanouiensi, atque in graecolatina Hudsoni, qui codice MS. regis christianissimi vsum se testatur ad graecum contextum castigandum. *Gedoyn* gallice vertit. vid. Histor. acad. Paris. Inscr. tom. III. pag. 187. 201. 203.

Quod Sylburgius in praefat. ad tomum posteriorem promittit primi tomi spicilegium et secundi auctarium, lucem non vidit, sed cum praestantissimo auctore intercidit.

XVI. Perierunt etiam scripta varia critica et rhetorica Dionysii ipsius, vt eidem Sylburgio iam obseruatum.

Desiderantur sane haec, praeter epitomen operis antiqq. rom. supra, §. VI. memoratam:

1) Περὶ μιμήσεως, *de imitatione* ad Demetrium ὑπομνηματισμοὶ γ' commentarii III. an, et quinam et quomodo imitandi sint scriptores eximii [y]). *Dionys. Epist.* ad Pompei. pag. 128. et lib. de Thucydide sub init. Scholiast. Hermogenis 1) περὶ ἰδεῶν pag. 378. laudat Dionysium περὶ μιμήσεως, χαρακτήρων καὶ συνθέσεως ὀνομάτων, quae tria distincta sunt scripta. Nam eadem pagina citat Dionysium ἐν τῷ πρώτῳ χαρακτήρων, mox ἐν τῷ περὶ συνθέσεως ὀνομάτων, atque iterum ἐν τῷ περὶ μιμήσεως, ex quo etiam proferuntur quaedam pag. 411. atque ex secundo περὶ χαρακτήρων. Recte igitur *Meursius* in libro de Dionysiis distinxit scripta περὶ μιμήσεως et περὶ χαρακτήρων. [adde *Valesii* emendatt. III. cap. 14. pag. 96. *Harl.*] — Non absurde autem Sylburgius operis περὶ χαρακτήρων ἐκλογὴν esse putabat τοὺς τῶν παλαιῶν χαρακτῆρας, de quibus dixi supra §. 10. et de libro περὶ συνθέσεως ὀνομάτων, §. 8.

2) Περὶ τῆς πραγματικῆς Δημοσθένους δεινότητος, de Demosthenis in rerum tractatione admirando acumine ac vi, (vt περὶ λεκτικῆς δεινότητος eiusdem oratoris disseruit in ὑπομνηματισμοῖς, quos habemus de rhetoribus Atticis ad Ammaeum.)

3) De Hyperide et Aeschine, tum historicis, philosophis, ac ceteris scriptoribus Atticis ὑπομνηματισμοί. [?]

4) Liber περὶ τῆς ἐκλογῆς ὀνομάτων, *de delectu verborum*, quem Rufo promittit in lib. de verborum compositione. *Fabric.* Schol. *Venetus* ad Hom. Iliad. ό. 705. laudat Dionys. Halic. ἐν τετάρτῳ ἀττικῶν ὀνομάτων· et particulam excerpit. Sed Aelium Dionysium habuisse auctorem videtur *Villoisonio* in proleg. ad Hom. pag. 29. fin. *Harl.*

5) Liber

y) Vide supra in notitia codicum de cod. medic. Florent. et *Reiskium* in praefat. ad vol. I. pag. XX. vbi locum citat ex schol. ad Hermogenem ab Aldo editis pag. 411. lin. 15—29. e libro περὶ μιμήσεως, et pag. 412. lin. 15—36. alium ex libro Dionysii περὶ χαρακτήρων. *Harl.*

5) Liber de Lysia et internoscendis eius orationibus ἰδίαν δὲ περὶ τοῦ ῥήτορος πραγματείαν συντασσόμενος etc. *Dionysius* in Lysia pag. 86. Confer in Isaeo sub init.

6) Ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς φιλοσοφίας πρὸς τοὺς κατατρέχοντας αὐτὴν ἀδίκως, adversus eos, qui politicam philosophiam iniuste reprehenderunt. *Dionys.* lib. de Thucydide pag. 137.

Denique Dionysium Halicarnasseum inter eos, qui *Epicuri* famam scriptis lacerarunt, refert *Laertius* lib. X. sect. 4. quod forte in libro iam dicto de ciuili philosophia factum.

XVII. Citatur praeterea Dionysius Halicarnasseus περὶ ἑρμηνείας in scholiis ad Aristoph. Nubes v. 406. Vnde librum de elocutione, qui legitur sub nomine *Demetrii Phalerei*, et in quo locus a scholiaste comici laudatus occurrit, Dionysio nostro tribuunt *Angelus Politianus* I. 64. miscell. et lib. I. epist. I. *Aldus Manut.* siue *Marcus Musurus* in orthographia dictionum graecar. ad Statium voc. *Sunion*, *H. Valesius* ad excerpta Peiresciana pag. 65. [et de re critica pag. 156. vbi tamen in nota dissentit Burmann.] *Is. Vossius* ad Catull. pag. 153. et in libro de poematum cantu et viribus rhythmi, *Menagius* pag. 59 et 222. ad Laertium. *Bernard. Moneta* tom. III. Menagianorum p. 580 sq. Sed hoc de libro dictum a me est infra lib. IV. cap. 31.

XVIII. Dionysio etiam nostro *librum de vita Homeri*, qui sub *Plutarchi* nomine exstat, tribuit praestantissimus vir, *Thomas Galeus*, qua de sententia vide, si placet, quae dixi lib. II. cap. 1. §. 4.

XIX. *Index scriptorum, a Dionysio Halicarnassensi citatorum, accommodatus ad paginas editionis Wechelianas, cuius paginas Oxoniensis, vnde hic elenchus depromtus est, in ora paginarum interiori adscriptas habet. A. Tomum priorem, B. posteriorem denotat.*

Aphareus,

z) Falsam esse hanc scripturam et lectionem in Dionysio Hal. patet quoque ex eo, quod Ioan. Magister Canabutius legit τί γράφει ὁ ποιητὴς ἀρκτῖνος etc. vide Ioannis illius locum apud Kollarium in suppl. ad Lamb. comm. pag. 53. *Harl.*

XX. Dio-

aa) Enimuero iam Sylburgius in indice, quis hic esset Σάων, merito dubitauit. Nec vero, vt *Vossius* de hist. gr. III. pag. 410. refert, is est, qui ab Athenaeo *Saeus* vocatur. Melius *Henr. Valesius* emendatt. libr. III. c. p. 14. pag. 96. et *Ionsius* de scriptor. hist philos. lib. I. cap. 2. probante Burmanno ad Valesii locum, correxerunt Ψάωνα ex Diodoro Siculo lib. XXI. atque recepit Reiske. Fuit autem *Psaon* Plataeensis, qui Divlli, Atheniensis, historiam continuauit libris XXX. circa tempora Agathoclis, teste Diodoro, lib. XXI. 5. tom. II. pag. 490. edit. Wesseling. vid. supra, in vol. II. pag. 744. *Harl.*

XX. Dionysios alios quam plurimos Io. Meursius ad Helladium et singulari libro, qui in tomo decimo thesauri Gronouiani pag. 1580. exstat, commemorauit, de multis monitum etiam Vossio atque Ionsio III. 8. de nonnullis praeterea mihi obseruatum: itaque catalogum eorundem hoc loco subiungere conueniens instituto meo dixi: [conf. indic.]

Dionysius, ad quem Libanii epist. 33. lib. I. conf. epist. 41. 84.

Dionysius, *Aegiensis*, Δικτυακῶν scriptor. Phot. cod. CLXXXV et CCXI.

Aelius Dionysius, Halicarnasseus, auctor historiae musicae, libris XXXVI. ῥυθμικῶν ὑπομνημάτων libris XXIV. Μουσικῆς παιδείας siue διατριβῶν libris XX. et de iis, quae musice dicta sunt apud Platonem libris V. Suid. [secundum *Eudociam* pag. 131. scripsit ῥυθμικῶν ὑπομνημάτων βιβλία εἴκοσι τέσσαρα· μουσικῆς ἱστορίας βιβλία λς΄· μουσικῆς παιδείας, ἢ διατριβῶν, βιβλία κβ΄. *Harl.*] qui sub Hadriano, imp. clarum et sophistam ac musicum vocatum esse refert. *Ionsio* III. 8. idem videtur cum Aelio Dionysio, qui Lexicon Rhetoricum et Atticum scripsit, de quo infra lib. IV. et cum eo, cuius libro de Alexandria vsus Sopater apud Phot. cod. CLXI. *Fabric.* — Num hic Dionysius sit Cyzicenus, aut idem cum Dionysio, Milesio, sophista, et epigrammatum auctor, inquirit *Reiske* in notitia poetarum anthologicorum pag. 206 sqq. subiecta Antholog. graecae Cephalae. In schol. Venetis D. Marci ad Hom. Iliad. O΄. 705. citatur ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν ἀττικῶν ὀνομάτων. Quem nostrum esse arbitratur *Villoison.* in Prolegom. ad Hom. pag. XXIX. circa fin. aliosque, qui in scholiis illis memorantur, adducit *Dionysios.* adde infra tom. VII. pag. 57 sq. vbi praeterea plures *Dionysii*, *grammatici*, recensentur. *Harl.*

Dionysius quod Atheniensibus suasit, vt numis aeneis vterentur, dictus *Aeneus*, teste Athenaeo XV. pag. 669. poeta et rhetor perantiquus Atheniensis, cuius *Poemata* laudat *Plutarch.* Nicia, pag. 526. *Elegias Aristoteles* III. 2. Rhetor. et *Athenaeus.* X. pag. 443. et XV. pag. 668. *Fabric.* Num ad hunc, an ad alium referri possint duo Hymni, satis noti, quaerit *Snedorf* de hymnis veterum graecorum, pag. 62 sq. *Harl.*

Dionysius, *Afer*, a quibusdam dicitur scriptor περιηγήσεως, quae exstat. De eo infra lib. IV.

Dionysius, *Albianus*, schol. *Apollon.* II. v. 660.

Dionysius, *Albae* in Italia episcopus. *Niceph.* IX. 33.

Aelius Dionysius, *Alexandri F. Halicarnasseus.* Supra in *Aelius* Dionysius. [P]

Dionysius Alexandrinus a plerisque vocatur περιηγήσεως scriptor, quam habemus et de qua me dicturum recepi infra lib. IV.

Dionysius Alexandrinus, Glauci F. grammaticus, sub Nerone deinceps clarus vsque ad Traianum, qui imperatori fuit ab epistolis et legationibus ac responsis et bibliotheca. Suid. [et Eudocia pag. 133.]

Dionysius, *Alexandrinus*, priore, vt videtur, antiquior, ab eo distinguendus, (licet apud Suidam confundi videatur.) magister Parthenii, grammatici, Chaeremonis vero, philosophi, discipulus et in schola Alexandrina successor. *Parthenius* Dionysii (scil. discipulus) memoratur apud Athenaeum, vt notaui supra pag. 678. [vet. edit.] vbi Parthe-

nium intelligebam Phocensem, quod forte de Parthenio accipiendum erat Nicaeno, quem imitatus est Virgilius.

Dionysius, *Alexandrinus*, Teri F. grammaticus, discipulus Aristarchi, et Dionysii Thracis nomine notior, de quo et scriptis eius dixi lib. IV. [conf. *Villoisonii* prolegg. ad Homeri Iliada, edit. Venetae pag. 29. fin.]

Dionysius Magnus, *Alexandriae episcopus*, discipulus Origenis, quem ab Alexandro Dionysio, cuius commentar. inchoatus in Ecclesiasten memoratur Eusebio, Hieronymo et Suidae, perperam distinguit doctiss. Meursius. De eo consulendus egregius vir *Guil. Caueus* in vitis patrum tomo I. et in hist. litteraria scriptor. eccles. ad A. C. 254. In bibliotheca Augustana occurrit catena MS. in epistolam ad Romanos, tum ex aliis, tum e Dionysio Alex. congesta. vide B. D. Reiseri catalogum MSS. pag. 9.

Dionysius, *Alexandrinus*, *rhetor*, itidem Christianus, superiore longe iunior, cuius sunt commentarii in Dionysium Areopagitam, quos in bibl. cuiusdam nobilis Veneti Lollini manu exaratos exstitisse auctor est veterum librorum helluo, sed non satis accuratus criticus, Franciscus Turrianus. Vide *Albertinum* de Eucharistia pag. 261. et Ephemerides Parisienses a. 1702. 20. Martii.

Dionysius, *Anthropographus*, qui homines tantum pingebat. *Plin.* XXXV. 20.

Dionysius, *Antiochenus*, *sophista*, de cuius epistolis, quae exstant, dixi supra lib. II. cap. 10. §. 31.

Dionysius, Apollinaris, haeretici, discipulus. Infra in *Areopagita*.

Q. *Aquilius Dionysius*. Vet. inscriptio apud Rhodium pag. 296. ad Scribon.

Dionysius, *Arei*, philosophi, F. cuius contubernium iniit (Alexandriae, vt e [?] Plutarcho constat,) eruditionis graecae caussa Augustus, imp., teste *Sueton.* cap. 89. [vbi vid. Oudendorpii aliorumque interpretum notas.]

Dionysius, *Areopagita*, cuius Act. XVII. 34. mentio, et sub cuius nomine scripta etiamnum multa exstant, quae ab Eutychianis primum edita in lucem obseruat *Morinus* de sacris Ecclesiae ordinat. p. 241. Dionysio, Apollinaris, haeretici, discipulo tribuit illustris Stillingfleetus. Vide quae infra lib. IV.

Dionysius, *Argiuus*. Clemens Alex. I. Strom. pag. 321.

Dionysius, *Argiuus*, statuarius. Vide Francisc. Iunium in catalogo artificum.

Dionysius, *Aristarcheus*, grammaticus Alexandrinus, qui vulgo Dionysius Thrax. De eo infra lib. IV.

Dionysius, *Ascalaphus*. Etymol. M. in Διονύσ. Idem, iudice Meursio, qui *Athenaeo* XI. 475. λεπτὸς siue *gracilis*, vbi eius commentarium in Theodoridam siue carmen de amore memorat.

Dionysius, astronomus, apud Ptolemaeum a. 463. Nabonassari, h. est, ante Christum 285.

Dionysius, *Athéniensis*, ταῖς κινήσεσι schol. Apollon. II. v. 279. Etymol. in Προκόννησος, ἐν ταῖς κτήσεσι, pro quo emendant κτίσεσι. Vide supra pag. 282. not. Κτίσεις scripserat etiam Dionysius, Chalcidensis, de quo suo loco. Fuit praeterea Dionysius, Atheniensis,

nienfis, qui *Aeneas* dictus. Dionyfium quoque Athenienfem in numo apud Goltzium Ionfius obferuauit. Athenis Dionyfium, Stoicum, audiuit Atticus, tefte Cic. II. Tufc. De Dionyfio, Attico, rhetore, infra in *Pergamenus*. De Atticifta, in *Aelius*.

Aurelius Dionyfius, Infcriptio vet. apud Gruterum pag. 845.

Dionyfius Bar Salibi, Syrus, Iacobita, a. Chr. 1171. defunctus. De eo leges in epiftolis Huntingtonianis pag. 111 fq. 113 fq.

Dionyfius, Bithynus, dialecticus, *Strab*. XII. p. 566. auditus a Theodoro, atheo. *Laert*. II. 98.

Dionyfii, Byzantii, ἀνάπλουν βοσπόρου, Stephano ac Suidae memoratum, edere promifit tomo tertio geographorum graecorum minorum laudatiffimus Hudfonus. Initium e MS. regis chriftianiff. graece vulgauit *Cangius* in CPoli chriftiana. Eiusdem Dionyfii Threnos fiue poema epicedium referunt Suidas memorat, et alibi in Δαυου. Μαυσωλις Periegefin quoque ait Byzantii Dionyfii fibi videri, nifi ibi legendum *Bithynus* pro *Byzantio*, vt volunt viri docti. [conf. *Eudoc*. pag. 132. Fabric. Bibl. Gr. lib. IV. cap. 2. §. 19. pag. 83. tom. III. edit. veter. *Harl*.]

Dionyfius e Caria, criticus, apud Eunapium prooem. haudquaquam diuerfus eft a Dionyfio, Halicarnaff. cuius fcripta exftant.

Dionyfius Calchedonius Ionfio memoratus nullus eft: nam apud *Clementem* I. [?] Strom. pag. 333. inter antiquiffimos fcriptores memoratur Dionyfius ὁ Καρχηδόνιος *Carthaginienfis*.

Dionyfius, Carthaginienfis, *Laert*. II. 106. nifi legendum cum eodem Ionfio Χαλκηδόνιος pro Καρχηδόνιος, vt Dionyfius Bithynus intelligatur, de quo fupra. Chalcedon enim ciuitas Bithyniae.

Dionyfius, Carthufianus, de quo Caueus fiue Warthonus ad a. C. 1450.

Dionyfius, Chalcidenfis. Quinque libros κτίσεων fcripfit, tefte Marciano in periplo. Meminit et *Strabo* XII. pag. 566. Laudatur in fcholiis ad *Apollon*. [I. 558. 1024. inprimis IV. 264.] et *Ariftoph*. [Nub. 397. vbi vide, quae notaui,] tum a Suida et Harpocratione. Meminit et *Plutarchus* lib. de Herodoti malignitate pag. 860. Refpicit *Clemens* I. Strom. p. 333. vbi ex Dionyfio refert, Thafum conditam Olymp. XV. *Dionyfius Halic*. lib. I. p. 58. et forte *Zenobius*, Dionyfium, Chalcidenfem, laudans V. 64. prouerb. Vide *Rutgerf*. IV. 18. var. [et cl. *Heynii* opufcula academ. II. pag. 339. not. *b*.]

Dionyfius, Chalcus, fupra *Aeneas*.

Dionyfius, Charmidae F. fchol. *Pindari* Nem. VII. pag. 381.

Dionyfius, chirurgus. *Scribon. Largus* compofit. med. cap. 212 fq.

Dionyfius, praeceptor *Ciceronis* filiorum, de quo VIII. 36. ad Atticum: *Dionyfium dimifi a me, vt magiftrum Ciceronum, non libenter, vt hominem ingratum, non inuitus*. Confer VI. 1. VII. 4. 8. 16. VIII. 4. IX. 3. 14. XIII. 1. De eodem forte *Cicero* XIII. ad famil. 77. *Dionyfius, feruus meus, qui meam bibliothecam multorum nummorum tractauit, quum multos libros furripuiffet, nec fe impune laturum putaret, aufugit*. Haec e Ionfio pag. 251.

Dionyfius,

Dionysius, filius eius Dionysii, qui Ciceronis filium docuit, elegans magis declamator, quam vehemens. Sen. lib. I. controuerſ. 4.

Dionyſius, Colophonius, qui ſub Menippi nomine libros edidiſſe fuit creditus. Vide *Laert.* VI. 100.

Dionyſius, Colophonius, pictor nobilis, de quo Franciſcus Iunius in catalogo artificum et Ionſius pag. 254. [*Aelian.* V. H. lib. IV. 3.

Dionyſius, Corinthius, poeta epicus, cuius ὑποθήκας, Αἴτια et Μετεωρολογούμενα, tum proſa ſcriptum commentarium in Heſiodum Suidas [ex eoque *Eudocia* pag. 132.] memorat, teſtatus, etiam Periegeſin a quibusdam ad eum veluti auctorem referri. Eius forte fuere libri λιθικῶν carmine ſcripti, de quibus infra.

Dionyſius, Corinthi epiſcopus et martyr, de quo vide *Caueum* ad a. Chr. 170. et quae infra libro IV.

Dionyſius κριτικῶν ſcriptor apud *Laertium* I. 38. non diuerſus videtur a Dionyſio Halicarnaſſeo, cuius ſcripta exſtant.

Dionyſius, Cyclographus. Vide infra in *Dionyſ. Mileſio,* hiſtorico et *Samio.* [P]

Dionyſius Cyrtus, medicus inſignis Aegyptius. *Steph.* in Κύρτος.

Dionyſius, Cyzicenus, cuius epigramma in Eratoſthenis funus legitur III. Antholog. p. 420.

Dionyſii, Delphici, filios, Aeacidem et Ariſtotimum, aequales ſuos, laudat *Plutarchus* de ſolertia animal. pag. 965.

Dionyſius Diacenus: infra in *Dionyſ. Philadelphienſi.*

Dionyſius, dialecticus: ſupra in *Dionyſ. Bithyno.*

Dionyſius, Diogenis F. geographus, laudatus a Marciano in Periplo.

Dionyſius Exiguus, auctor aerae vulgaris chriſtianae, quae ab illo Dionyſiana adpellatur. Floruit circa A. C. 530.

Flauius Dionyſius, conſularis Phoenices A. C. 328. de quo Valeſ. ad Euſeb. IV. 42. de vita Conſtantini.

Dionyſius, Γιγαντιάδος ſcriptor. Steph. in Κελαδώνη et Νέσσων.

Dionyſius, Glauci F. ſupra in *Dionyſ. Alexandrino.*

Dionyſius, grammaticus, cuius mentio apud Platonem ἐρασταῖς et Platonis ipſius magiſter, ſi Laertio III. 4. et Apuleio fides: licet dubitet Ionſius pag. 250.

Dionyſius Halicarnaſſeus maior: de quo hoc capite ſatis dictum.

Dionyſius Halicarnaſſeus iunior. Supra in *Aelio Dionyſio.*

Dionyſius, Heliopolites. Artemidor. II. 71. pag. 152. e quo loco Onirocritica ſcripſiſſe colligitur.

Dionyſius, Heracleotes, Arati praeceptor, vt traditur in vtraque Arati vita. Idem, vt videtur, cum Metathemeno, de quo dixi ſupra cap. XV. et quem anno aetatis LXXXI. vt

vita

vita abiret, cibo abstinuisse, refert *Censorinus* cap. 15. Sophocli Parthenopaeum suppo-suisse *Laert.* V. 92.

Dionysius Ἡρακλείτειος *Laert.* IX. 15.

Dionysius, *Historicus*, qui sub postremis imperatoribus scripsit et a Iornande cap. 19. de rebus Geticis citatur.

Dionysius, *Hydragogus*. *Plutarch.* quaest. nat. pag. 914.

Dionysius, *Iambus*. *Plutarch.* de musica pag. 1136. *Clemens Alex.* V. Strom. pag. 569. vbi versum hexametrum adfert. Eius περὶ διαλέκτων. *Athen.* VII. pag. 284. vbi sine caussa Casaubon. suspicatur legendum ἰαμβοποιὸς· vid. *Guil. Cuper.* III. 13. Obss. pag. 317. Aristophanis, grammatici, praeceptor, circa Olymp. CXL. clarus, vt e Suida in Ἀριστοφ. Ionsius obseruauit. *Fabric.* Floruit Olymp. CXLV. Fuit poeta acer et iambicus: hinc eius cognomen *Iambus*, conf. *Burett.* comment. soc. Paris. Inscr. tom. XIII. p. 232. Hunc Dionysium fuisse auctorem duorum in Musas et Apollinem hymnorum, coniicit *Burettius* in Histor. acad. Paris. Inscript. tom. V. conf. *Snedorf.* l. cit. pag. 57 sq. *Harl.*

Διονύσιος ὁ Ἰτυκαῖος. Ἔστι δὲ Ἰτύκη πόλις Σικελίας (imo Λιβύης) schol. Luciani tom. I. pag. 38. Vide infra *Dionys. Vticensis*.

M. Iunius Dionysius, medicus. Inscriptio vetus apud Rhodium pag. 297. ad Scribon. [P] [vid. *Symmachus* lib. VIII. epist. 4. *Heumann.*]

Dionysius, *Leptus* siue *gracilis*, supra in Ascalapho.

Dionysius, *Leuctricus*. *Athen.* XIII. pag. 609.

Dionysius scriptor Λιθιακῶν, (f. λιθικῶν) poeta, idem forte cum Periegete. *Eustath.* prooemio, siue epistola ad Ioh. Ducam. Maximus ad Dionys. Areopagit. de myst. theol. cap. 2. tom. II. pag. 28. Suid. in Διονύσ. Κορίνθιος.

Dionysius Longinus, de quo infra lib. IV.

Dionysius Magnes, rhetor, Olymp. CLXXIII. Ciceronis, annum XXIX. agentis, praeceptor in Asia fuit, teste *Cic.* in Bruto cap. 91. *Plutarcho* in Cic. pag. 862.

Dionysius, medicus, Cels. VI. 6. Plin. XX. 3 et 11. Supra in *Iunio* et *Cyrto* ac paullo post in *Milesio*, *Sallustio* et *Samio*. [conf. infra, in elencho medicorum vett. f. vol. XIII. pag. 143. vbi plures quoque *Dionysii*, *medici*, enumerantur.]

Dionysius, confessor, episcopus *Mediolanensis*, a. ante C. N. 360. de quo Acta Sanct. tom. VI. ad diem 25. Maii pag. 9 sqq.

Dionysius, *Melitensis*, Plutarchi familiaris IX. 14. sympos. quaest.

Dionysius, Heracleotes, *Metathemenus* dictus, quod a Stoicis ad Cyrenaicos vel Epicurum defecisset, vt dixi supra cap. XV. Vide Ionsium pag. 250.

Dionysius Milesius, *Historicus*, clarus circa Olymp. LXV. teste Suid. in Ἑκαταῖος, *res Darii*, (Hystaspis, sub quo fuit,) scripsit *libris V.* teste rursus Suida in Διονύσ. qui praeterea

terea eius *Persica* [bb]), ionica dialecto composita, commemorat: tum *libros tres de rebus Troianis*, itemque Μυθικὰ et Κύκλον ἱςορικὸν libris septem. (siue, vt *Clemens* in protreptico p. 30. vocat, μέρεσι.) At vndecimus laudatur in schol. ad *Euripidis* Phoeniss. v. 1123. [ad quem locum conf. notam *Valckenarii* pag. 734. qui eum Dionys. *Samium* vocat.] De hoc opere, quod ςέφανον vocat *Socrates* III. 23. et ex eo *Niceph.* X. 36. Tripartita VII. 2. et *Samio* Dionysio Athenaeus tribuit, dixi supra lib. II. cap. 2. §. 24. [vol. I. p. 378. vbi plura de eo adnotaui. *Harl.*] Suspicor autem, μυθικὰ siue παλαιὰς μυθοποιΐας, vt vocat *Diodorus Sic.* III. 66. p. 140. (200.) et Τρωϊκά, Suidae memorata, non fuisse diuersa a Cyclo illo historico. Vide *Diodorum Siculum* lib. III. cap. 52. pag. 129. (185.) Forte nec *Persica* eius diuersa fuere a libris τῶν κατὰ Δαρεῖον [cc]), quod expono *de rebus Dario imperante gestis*. Sic apud *Plutarchum* de sera Numinis vindicta pag. 363. τῦ γενομένυ μεθ' ἡμᾶς Πρωτογένυς, recte Xylander: *qui nobiscum fuit*, non, *qui post nos*. Ceterum *periegesin Orbis* etiam Suidas [atque Eudocia pag. 128 sq. vbi libros Dionysii indicat,] tribuit huic et mox Samio Dionysio. Perperam sane, si illam, quam hodie habemus, intellexit; alium enim, illo longe iuniorem Dionysium, auctorem habet; vt dicturus sum infra lib. IV. *Argonauticorum* Dionysii Milesii primum et secundum librum laudat schol. Apollonii [dd]), nisi Mytilenaeum intellexit, quem et ipse alibi et Suidas tradit scripsisse Argonautas. Quamquam Dionysium quoque Milesium, (sed in cyclo historico, [?] vt suspicor,) de Argonautis scripsisse tradit Diodorus Sic. loco laudato, et respicit, vbi de Argonautis loquitur, Apollodorus in bibliotheca sua, historici, vt alibi dixi, Cycli epitome.

Dionysius, Milesius, medicus, cuius mentio ap. *Galenum* IV. 7. κατὰ τόπυς et alibi II. de antidot. *Plinium* lib. XII et XXII. Caelium Aurel. etc.

Dionysius, Milesius, Sophista, Isaei Assyrii auditor, sub Hadriano imp. clarus. Vide *Philostrat.* I. de Sophist. pag. 513. et pag. 522 sq. *Dionem* LXIX. pag. 789. [tom. II. pag. 1152. edit. Reimar.] De epistolis, quas huic Dionysio male tribuit Meursius, dixi supra lib. II. cap. X. §. 31. Epigrammata quoque Dionysii Sophistae, quae in Anthologia leguntur, Antiocheno libentius tribuerim. *Fabric.* — Adde *Eudociam* p. 130 sq. *Harl.*

Dionysius, Musicus. supra in *Aelius Dionys.* Alius apud Nepotem in Epamin.

Dionysii Musonii F. Samius, vel secundum alios, Rhodius, scripsit, Suida teste, ἱςορίας τοπικὰς libris VI. Ex his forte fuerunt Βασσαρικὰ, Stephano memorata et Eustathio ad periegeten. Addit Suidas [quocum consentit Eudocia p. 129.] ἱςορίας παιδευτικῆς libros X. et (quae alterius Dionysii est) οἰκυμένης περιήγησιν. Samio etiam libros περὶ τῦ Κύκλυ tribuit Athenaeus sed Dionysius ὁ κυκλογράφος aliis Milesius est, vt paullo ante dixi.

Dionysius,

bb) Dionysii *Persica* laudat etiam *Cicero* de N. D. I. adde *Reinesii* var. lection. pag. 325. [qui lectionem *Dionysii* defendit. Locus autem Ciceronis est in libro I. *de diuin.* cap. 23. vbi vero Gruterus, Dauisius, Ernesti et Hottinger, spreta *Dionysii* lectione, rescripserunt *ex Dinonis Persicis. Harl.*]

cc) Eudocia pag. 128 sq. Suidam, tom. I. pag. 601. sequuta, distinguit τὰ μετὰ Δαρεῖον ἐν βιβλίοις πέντε a *Persicis. Harl.*

dd) Vide supra in hoc vol. pag. 281. not. *v*, et pag. 264. *Harl.*

Dionysius, Mytilenaeus. Infra in Scytobrachion.

Alius *Dionysius, Mytilenes* metropolita, qui Philippi Solitarii dioptram recenseri et a Philalito quodam dictionem illius operis graecam castigari iussit.

Nestor Dionysius, Nouariensis Minorita, auctor dictionarii latini, editi Argentinae 1502.

Dionysius, Olynthius, inter eos, qui de Homero eiusque genere et aetate scripserunt, laudatus a Tatiano. At χρονικὰ apud Suidam in Εὐριπίδης, non huius sunt Dionysii, vt Meursio visum, sed Halicarnassei.

Dionysii duo, Ὀψαρτυτικῶν scriptores, ab Athenaeo citantur.

Dionysius, Oxymachi F. medicus, a Rufo laudatus libro de partibus humani corporis.

Dionysius, Parisiensis, quem ab Areopagita distinguere docuit Io. Launoius.

Dionysius, Pergamenus, cognomine *Atticus,* Apollodori, rhetoris, qui Augustum imp. docuit, discipulus, σοφιστὴς ἱκανὸς καὶ συγγραφεὺς καὶ λογογράφος. *Strab.* XIII. p. 625.

Dionysius, Phaselites, citatur in schol. ad *Pindarum* Od. 2. Pyth. p. 421. edit. Oxon. eius, περὶ τῆς Ἀντιμάχου ποιήσεως et περὶ ποιητῶν ab auctore graeco vitae Nicandri.

Dionysius, Philadelphiensis, siue a Ptolemaeo Philadelpho in Indiam missus cum Megasthene, vt vires gentium proderet, teste *Plinio* VI. 17. Ὀρνιθιακά, illi tributa a quibusdam, refert Eustathius ad Dionysii periegesin, addens, illum dictum vulgo διάκενον siue *inanem,* διὰ λέξεως ἀκυρολογίαν. [P]

Dionysius, Platonis seruus, *Laert.* II. 42.

Dionysius Marcus Pomponius, libertus. Cic. IV. 7. 11. 15. ad Attic. ad diuers. XII. 24.

Dionysius, Rhodius: supra in *Dionysii Musonii* F. *Tertull.* de anima cap. 46.

Dionysius, episcopus Romanus ab A. C. 259. ex cuius epistola ad Dionysium Alex. legitur fragmentum apud Athanas. de decretis Synodi Nicaenae. Nam, quae ipsi praeterea tribuit Lud. Iacobus a S. Carolo in bibl. Pontificia, atque in his librum de situ orbis siue periegesin e fabuloso Luitprando, recte explosit praestantiss. Caueus. *Fabric.* — Hic *vir eruditissimus et plane admirandus* vocatur ab Eusebio hist. eccl. VII. 7. vid. ibid. cap. 26 et 27 et 30. fin. *Heumann.*

Dionysius Sallustius, medicus. *Plin.* XXXII. 7.

Dionysius, Samius, vide supra in *Dionys. Musonii* F.

Dionysius, Samius, medicus. Galen. IV. 13. de medic. secundum genera.

[*Dionysia,* saltatrix. *Cic.* orat. pro Q. Roscio 8. *A. Gellius* I. 5. *Harl.*]

Dionysius, Scymnaeus. Tzetz. ad Lycophronem v. 1247. *An forte intelligitur Aelius Dionysius Halicarnasseus iunior, qui Scymno Lexicon suum inscripsit?* ita Ionsius pag. 242.

Dionysius, Scytobrachion, siue *Scyteus,* paullo ante Ciceronem vixit, Ionsio obseruante ex Suetonio de Grammat. cap. 7. Auctor fuit historiarum, quas alii ad Xanthum Lydum retulere, teste *Athenaeo* XII. pag. 515. Citatur ab Eustathio ad Iliad. γ'. Huic Dionysio *Coronam* tribuit Ionsius, a Socrate, (ipse ex memoriae lapsu Eusebium citat,)

 laudatam,

laudatam, idemque esse putat opus XXXIII. librorum de Nymphis apud Suid. in Νύμφαι. Sed coronam illam haud diuersam existimem a Κύκλῳ historico Dionysii Milesii, de quo supra. Praeterea Dionysius iste, Mytilenaeus, Suida teste, scripsit carmine Epico τὴν Διονύσου καὶ Ἀθηνᾶς στρατιάν, tum Μυθικὰ ad Parmenontem, denique *Argonautas* sex libris sermone prosario, quod opus in scholiis ad Apollon. laudatur: *Fabric.* — vide supra, in hoc volumine pag. 264 et 282. schol. Venet. D. Marci ad Hom. Iliad. γ. 40. Inter poetas epigramm. veteres occurrit *Scythius* quidam: quem *Dionysium Scythium* nostrum, (qui hic tamen scribitur *Scyteus*,) esse opinatur *Reiske* in notitia poet. anthologicorum, pag. 261. *Harl.*

Dionysius, Seleuciae episcopus, qui interfuit concilio generali quinto Constantinop. 553. Dubitant, fueritne episcopus Seleuciae in Syria, an in Isauria. Sed Syriae Seleuciam intelligendam esse, patet ex vita Simeonis iunioris, stylitae nr. 154. tom. V. Maii p. 365.

Dionysius, Siculus, Syracusarum tyrannus, de cuius scriptis videndi praeter Suidam viri docti, laudati a me lib. II. cap. 19.

Dionysius, Siculus, iunior, superioris filius, tyrannus et ipse Siculorum, quem epistolas et de poematibus Epicharmi scripsisse Suidas [ex eoque Eudocia pag. 136.] testantur. Epistolam eius ad Speusippum exhibet *Laert.* IV. 2. De hoc prouerbium *Dionysius Corinthi.* Vide *Iustin.* XXI. 5. *Fabric.* Adde *Staueren.* ad Corn. Nepot. X. cap. 5. edit. min. De Dionysio, magistro Corinthi, disputarunt Heumannus, qui negauit, et Frid. Guil. Roloff, qui narrationem illam bis defendit. vid. *Roloffii* progr. siue Nouas veterum auctorum, qui Dionysium F. Siciliae tyrannum litteras Corinthi docuisse tradant, vindicias, Traiecti ad Viadrum, 1737. 4. *Harl.*

Dionysius et Cephalo, legislatores, qui e Corintho in Siciliam venerunt. Plutarch. Timoleonte pag. 248.

Dionysius, Sidius, Etymol. M. in Ὑποπτέρων, forte legendum Σιδώνιος pro Σίδιος.

Dionysius Sidonius. Varro lib. IX. de lingua lat. et Eustath. ad Odyss. α. [?] [schol. Venet. D. Marci ad Homer. variis locis, et ad Iliad. ξ. 40. atque Iliad. γ'. 128. simpliciter vocatur *Sidonius*. vid. cl. *Villoison* prolegg. ad Homeri Iliad. pag. XXIX. fin. *Harl.*]

Dionysius, Sinopensis, comicus, circa Olymp. C. cuius dramata quaedam laudari ab *Athenaeo* notabam lib. II. cap. 22.

Dionysii, Stoici, duo vel tres, de quibus supra cap. X. [vol. III. pag. 560.] vnus Heracleotes, [*Cic.* acad. quaest. IV. 22.] alter, quem citat Laertius VI. 43. et contra quem scripsit Chrysippus: tertius, quem Athenis Atticus audiuit teste Cic. 2. Tusc. cap. 10.

Dionysius, Syrus, saeculo XII. post Christum natum clarus. Supra in *Dionysius Bar Salibi*.

Dionysius, dictus etiam *Terus*, a patre, et ab eiusdem patria *Thrax*. Grammaticus, discipulus Aristarchi, de quo infra lib. IV. Videtur etiam pictoriae peritus fuisse et sculptoriae. Confer *Athenaeum* XI. pag. 489. et Etymol. M. in Διονύσ. Franciscum Iunium catalogo pictorum pag. 79. Si idem fuit, de quo Athenaeus, docuit Rhodi.

Dionysius, Thebanus, musicus antiquissimus, de quo dictum lib. II. cap. 15.

Dionysius

Dionysius, *Theophanti* F. supra in *Dionys. Metathemenus*.

Dionysius, *Tryphonis* F. grammaticus, qui περὶ ὀνομάτων scripsit, laudatus Athenaeo, Harpocrationi et Stephano Byz.

C. Valerius Dionysius, cui ius Quiritium siue ciuitatis Romanae a Traiano dari rogat *Plinius*, X. epist. 105.

Cassius Dionysius Vticensis, qui Magonis, Carthaginiensis, libros XXVIII. γεωργικῶν, punice scriptos, libris XX. graeca lingua est complexus et Sextilio, Praetori, misit, teste Varrone, lib. I. 1, 10. Meminit huius operis Plinius quoque et Columella I. 1, 10. et Athenaeus. Citatur etiam Dionysius in Geoponicis lib. I. cap. 11. licet Magonis opus eiusque epitome, tum illa Dionysii, tum altera sex librorum, a Diophane, Bithyno, missa ad Deiotarum, regem, iam periisse videantur, quum Geoponica iussu Constantini, Porphyrogeneti, concinnarentur, tantum abest, vt, quod viris quibusdam doctis in mentem venisse video, Geoponica, quae exstant, sint ipsi illi XX. libri, a Dionysio Vticensi e Magone compositi. Ῥιζοτομικὰ huius Dionysii memorantur in scholiis ad Nicandrum v. 520. et a Stephano Byz. in Ἰτύκη, atque respiciuntur, vt Meursius obseruat, etiam a Seruio ad I. Georgic. *Fabric.* Dionysii, Itacaei f. Vticensis, liber quartus γεωργικῶν laudatur ab *Athenaeo* XIV. pag. 648. Idem scripsit περὶ φυτῶν. vid. Fabric. infra in elencho medic. vol. XIII. pag. 143. et *Needham* in prolegom. ad Geoponica pag. LVII. edit. Niclas. *Harl.*

Dionysius, *Zopyrus*. Schol. *Aristoph.* ad aues v. 1299. Nisi legendum *Dionysius et Zopyrus*. Nam, vt *Laertius* VI. 100. notat, Dionysius et Zopyrus, Colophonii, sub Menippi, Cynici, nomine libros ediderunt. [P]

CAPVT XXXII. (olim XXVIII)

DE ANTHOLOGIA SIVE FLORIDIS EPIGRAMMATVM GRAECORVM.

I. Breuis Anthologiae graecae historia, et de prima collectione, a Meleagro facta et de editt. II. De Philippo, Thessalonicensi, et Strabone. III. De Agathia et Constantino Cephala huiusque collectione et edition. IV. De Maximo Planude. V. Codd. mssti et editiones anthologiae Planudeae. VI. De editionibus promissis Menardi, Salmasii, Clerici et aliorum. VII. Catalogus poetarum, qui epigrammata composuerunt, cum variis obseruationibus et accessionibus.

[Studio *G. C. Harles.*]

I. *Breuis Anthologiae graecae et antiquiorum illius collectorum historia et de Meleagro.*

Historiam epigrammatum quamdam, ex *Francisci Vauassoris* libro de epigrammate, cap. XVI. Paris. 1669. 8. (rec. 1678. 8. et in eius operibus, Amstelod. 1709. fol. p. 85 sqq.) repetitam, Fabricius huic capiti praemiserat, et paucis illustrarat obseruationibus. Enimuero Vauassor, quamquam multa praeclare scripserat, et quaedam, suo tempore adhuc inedita,

ta, primus produxerat in lucem: tamen, quia post illius et ipsius Fabricii tempora viri docti, in historia et collectione epigrammatum diligenter versati, multo plura praestiterunt, et multa curatius de antiquioribus epigrammatum collectoribus disseruerunt, atque e codicibus mstis eruerunt permulta, illis incognita; valde mancam conficere potuit historiam et amplum aliis reliquit spicilegium. Praeterea edidit epigrammata, quae posthaec ab aliis cum saepius meliusque emissa sunt in lucem, tum curatius explicita, et vero alia, quae a nostro abessent instituto, inseruit. Quare priores quinque paragraphos ita immutaui, aut potius resecui, vt ea, quae mihi essent cognita ab aliisue melius excogitata probataque, substituerem, breuitati tamen maxime inseruirem. Adhuc vero desideratur plena adcurataque anthologiae graecae eiusque poetarum historia, in qua varia illius poeseos generis fata secundum ordinem temporis ab infantia paene vsque ad senectutem rite deducantur clareque exponantur. Illam tamen a Schneidero, aut Iacobsio, aut Mansone, VV. CC. qui quidem illius spem fecerunt, forsan licet exspectare. Primas tamen lineas antiquioris historiae primaeque periodi scite duxit cl. *Carolus Gottlob Sonntag* in: *Historia poeseos graecae breuioris ab Anacreonte vsque ad Meleagrum ex Anthologia graeca adumbrata.* Lipsiae, 1785. 8. Conferenda etiam sunt, quae *Lessing* in: Vermischten Schriften, part. I. et *Herder* in: Zerstreuten Blättern, Gothae, fasc. I. 1785. 8. pag. 99. et fasc. II. pag. 103 sqq. de origine et natura epigrammatis acute ingenioseque disputarunt; quamquam in diuersas partes abire videntur. Epigrammatis vero vocabulum duplici sumitur sensu, vel *etymologico*, eoque antiquissimo, qualia in ἀναθήμασιν erant in vsu, et mere historica, quae praeter nomen hominis, qui dedicauit ἀνάθημα, et dei, cui aliquid consecrabatur aut offerebatur, nihil, nec semper caussam, cuius caussa figebantur, continere solent; vel sensu *nobiliore*, vbi, vt postea videbimus, per varias occasiones, aut etiam animi delectandi ludendique caussa, modo ad laudem et commendationem, modo ad vituperationem rei hominisque, modo ioci libidinisque caussa, ornatus verborum aut ingenii acumen adhibebatur, sensaque animi, siue pii gratique, siue ira odioque aut amore commoti, varia ratione diuersoque scribendi genere, prouti rei conditio mentisque et ingenii natura exigebant, sententiose acuteque, (a bonis quidem poetis,) at breuiter, exprimebantur. Ab ortu lyricae poeseos id genus epigrammatum florem atque incrementum accepit, et plures exstiterunt homines ingeniosi, qui illis conficiendis nominis celebritatem consequerentur. Enimvero non tam historiam et doctrinam epigrammatis, quam breuem anthologiarum veterum graecarum notitiam hoc loco daturus, primum quosdam excitabo, qui post Vauassorem historiam aliquam epigrammatum atque collectionum, nec non poetarum epigrammatariorum modo breuiorem, modo longiorem concinnarunt.

Leo Allatius in epistola ad Gabr. Naudaeum inter *F. Liceti responsa de quaesitis per epistolas.* Bononiae, 1640. pag. 308.

Emman. Martin in epist. var. a Wesselingio, Amstel. 1738. editis, V. ep. IV. libr. pag. 184. (quam epistolam recudi fecit *Meinecke* sub finem edit. suae Meleagri,) et VI. lib. V. pag. 216.

Io. Henr. Leichius in praefat. ad carmina sepulcralia, et *Io. Iac. Reiske*, primum in nouis miscellaneis Lipsiensibus, vol. IX. Lipsiae, 1752. 8. tum in praefatione ad Anthologiam graecam, a Constantino Cephala conditam, atque in notitia poetarum etc. subnexa; de quibus libris in sectione de Constantino Cephala paullo fusius disputabimus.

Christian.

Christian. Adolph. Klotzius in praef. ad Stratonis aliorumque veterum poetarum graecorum epigrammata, nunc primum edita. Altenburgi 1764. 8.

Richard. Frid. Phil. Brunck. in praefat. ad Analecta veterum poetarum graecorum, tom. I. Argentorati. 1772. 8.

Frid. Iacobs in praef. ad Emendationes in epigrammata anthologiae graecae. Lipsiae 1793. 8.

Adde *Sulzer* in: allgemeine Theorie der schönen Künste etc. tom. IV. voc. *Sinngedichte*, ibique cel. de *Blanckenburg*, qui nubem aliorum excitauit, qui scripserunt de epigrammate, vel in diuersis linguis epigrammata confecerunt, aut luserunt; *Burmann.* II. in epistola dedicatoria, vol. I. Anthologiae vett. latinorum epigrammatum et poematum etc. Amstel. 1759 4. praemissa, et cel. *Beck.* in comm. de litteris et auctoribus gr. ac lat. part. I. sect. I. pag. 12 sqq.

Ritu autem antiquissimo fuit sancitum, vt, quemadmodum antea paucis significaui, homines inscriptionibus aut breuibus carminibus vel res, variis de caussis consecratas diis, tum ad religionem testificandam, tum ad vota concipienda ornarent, vel magnos illustresque homines, aut ingenio scriptisque, aut eximiis in patriam singulosue homines meritis, aut victoriis in bello, certamine ludoque partis, claros, etiam feminas celebrarent, vel memoriam defunctorum cum significatione grati moestiue animi studerent conseruare vel publica priuataque loca, aedificia aliaque monumenta, pictas tabulas, statuas hermasque illustrarent. Hinc in corporibus Inscriptionum, a Grutero, Reinesio, Sponio, Muratorio Donio aliisque, de quorum studio et operibus hic disserere non vacat [a]), sollerter collectis, multa occurrunt eiusmodi epigrammata, seu breuia carmina. Alii homines faceti atque ingeniosi lepidique sensa animi paucis argutisque, interdum lasciuioribus versibus conclusa exprimere, iocari, etiam pungere et lacerare alios consueuerunt: vnde orta sunt epigrammata amatoria, dedicatoria, sepulcralia aliaque diuersi mixtique generis. Sic Anytes, Myrus, Nossidis, Leonidae, Callimachi, aliorumque epigrammata supra in capite de lyricis poetis et alibi laudauimus, eorumque indicauimus collectiones atque editiones. Ipse Meleager in carmine, quod coronae suae prooemii loco addidit et post Vauassorem ac Fabricium a Reiskio, Brunckio aliisque repetitum atque explicitum est, poetas, e quibus contexuit illam, suo cuique flore adsignato, scite recensuit. Breuibus vero illis carminibus quum homines valde delectarentur, exstiterunt, qui illa colligerent, ordinarent et collectionem nomine *Anthologiae* aut *Coronae* insignirent. Neque enim Meleager primus fuit aut vnicus, qui ea ratione variorum epigrammata aut inscriptiones seruaret ab interitu. Atque iuuat, hoc loco Fabricii notam inserere. Ille enim, postquam Vauassoris de Meleagro aliisque Anthologiae gr. conditoribus narrationem repetierat, „non tantum, ait, ex collectionibus hactenus recensitis epigrammatum, et ex omni genere scriptorum graecorum; sed et ex *Epitaphiis* et *Inscriptionibus antiquis*, in Graecia tum obuiis, et ex parte hodieque superstitibus, collectam fuisse anthologiam, obseruat *Iacobus Sponius* pag. 91. Misc. antiquit. et

a) Vid. *Burmannum* l. c. et *Io. Frid. Christii* Abhandlungen über die Litteratur und Kunstwerke — — von Io. Carl. Zeune, Lipsiae, 1776. 8. sect. III. pag. 48 sqq.

et pag. 94. itineris sui edit. germanicae, a Menudierio curatae. Idem testatur, Florentiae in bibl. medicea descripsisse se inscriptiones eiusmodi graecas quindecim ex membrana, in qua Monachus quidam ante quadringentos vel quingentos annos illas congesserat. Neque heri vel nudius tertius probari coepisse studium istud epitaphia et veteres inscriptiones consulendi, satis patet ex Herodoto, Dionysio Halicarn. Pausania aliisque, ad illarum testimonium hinc inde prouocantibus. *Philochorus* quoque, Atheniensis, inter alia collegerat ἐπιγράμματα ἀττικὰ, teste Suida; et *Polemonis periegetae*, qui a singulari in hoc genere studio στηλοκόπας dictus fuit, περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων laudat *Athenaeus* X. pag. 436. 442. Confer, si placet, *Casaubonum* VI. 5. *Aristodemi* librum I. Θηβαϊκῶν ἐπιγραμμάτων citat schol. Apollonii II. 906. *Neoptolemus* Parianus ἐν τῷ περὶ ἐπιγραμμάτων. Athen. X. pag. 455. Notum praeter ea est, ab *Euhemero* historiam deorum contextam esse *ex titulis et inscriptionibus sacris, quas in templis habebantur*, vt testatur *Lactantius* lib. I. cap. XI. *Diogeniani* ἀνθολόγιαν ἐπιγραμμάτων memorat *Suidas* in Διογεν." Hactenus Fabricius.

Sed inter *Graecos*, (nam de *latinis* epigrammatibus horumque Anthologia hic sermo non est, et Burmannus II. in epist. dedic. memorata copiose docteque agit,) quorum nomina, labores, meritaque in colligendis vet. epigrammatibus adhuc celebrantur, et quorum anthologiae partim supersunt in msstis codd. partim ope formularum typographicarum vulgatae ab omnibus, quibus volupe erit, legi possunt, inprimis Meleager Gadarenus, Strato, Philippus Thessalonicensis, Agathias, Constantinus Cephala et Planudes eminuerunt. De his igitur, et primo quidem de *Meleagro* paucis agemus.

Meleager autem fuit Eucratis F. natione Syrus et oppido Gadarenus, aut verius forsan ortus Atthide, oppido aut pago non satis nobili, in regione Coelesyriae sito, haud procul Gadara, in qua tamen vrbe magnam vitae partem consumsisse videtur. (vid. *Martin.* apud Meinecke pag. 150. coll. *Reiskio* in notitia poetar. anthol. pag. 232. de sensu voc. Atthidos disputante, et *Mansone* in praef. atque ad carmen 126. Meleagri pag. 157.) Quando autem fuerit in viuis, magna inter viros doctos intercedit controuersia. Vauassor, cui non repugnat Fabricius, Reiskius in notitia pag. 131 sqq. vbi de Meleagro fuse disserit, aliique contendunt, eum vixisse Seleuco VI. (qui regnum iniit Olymp. CLXX. 3.) rege Syriae vltimo. Accedit fides et testimonium schol. graeci, ἤκμασεν ἐπὶ Σελεύκȣ τȣ̃ ἐσχάτȣ. Atque *Saxius* in onomast. litter. I. pag. 142. annum, quo ille floruit, sic designauit, A. M. 3907. Olymp. CLXX. 3. ante C. N. 96. V. C. 656. Contra ea aequalem fuisse Antipatro Sidonio seu Tyrio, qui circa Olymp. CLX. floruit, *Reiske* ex carmine 620. suae collectionis et quia laudes Antipatri canat, probatum iuit. *Salmasius* in prolegom. ad homonyma hyles iatr. pag. 4. *Martin.* l. c. et *Klotz.* in praefat. ad Stratonis epigramm. pag. 7. potissimum ex Diogene Laertio lib. VI. cap. 8. §. 99. effecisse sibi videntur, Meleagrum fuisse Menippi aequalem atque ciuem, et in scurrilibus aemulatorem eiusdem cum eo sectae. Ideo aetatem Meleagri referunt ad a. Olymp. CXLVIII. 1. ante C. N. 186. quo Seleucus Philopator, Antiochi M. filius regnum capessiuit. At enim id argumentum esse parum validum, monuit Manso, qui quidem ipse ob carmen 50. Anal. II. p. 20. in quo Corinthi excidium, (Olymp. CLVIII. 4.) vt casus recens, memoratur, aetatem Meleagri imperio Demetrii II. Nicatoris eiusque successorum adligare malit; neque tamen, quoniam Meleager se in carmine 126.

πολυετέα

πολυεττία vocat, Vauassoris Reiskiique rationes plane reiicit. Ab his omnibus discedit cl. *Schneider*, in periculo critico pag. 65 sq. opinatus, Meleagrum in epigrammate Anthol. VII. pag. 450. imitatione expressisse et corrupisse Stratonis carmen XII. (apud Klotzium,) adeoque iuniorem esse Stratone, qui tempore Augusti vixit. Quid? si dicamus, Stratonem ante oculos habuisse et ornasse Meleagri carmen. In vrbe patria, nobilissima Tyriorum, Menippi quoque, quem in scribendo exemplum, quod imitaretur, proposuisse sibi dicitur, patria, maximam iuuenilis aetatis partem transegit, vrbem quoque Tyrum incoluit, senex autem in insula *Co*, quo se forte ob bella, Syriam tum vastantia, contulit, ibi diem obiit supremum. vid. epigramma in Meleagrum, quod post Vauassorem e cod. Barberino produxit *Martinus* l. c. apud Meineck. pag. 151. qui praeter ea arbitratur, Meleagrum, senio iam confectum, ante funus id sibi ipsum exarasse, in qua sententia quoque versatur Reiske in notitia pag. 233. Brunck. vero in analectis gr. poet. tom. III. p. 271. epigr. 572. inter ἀδέσποτα ἐπιγράμματα refert et in lectionibus pag. 285. probat Holstenii, qui in notis ad Steph. Byzant. voc. Γάδαρα idem edidit, emendationem (a Martino quoque pag. 151. et Crenio ad Casaubon. de satyrica poesi lib. II. cap. II. pag. 205. edit. Rambachii propositam,) Μενιππείαις loco vitiosae, quam dederat Fabric. μελιττείοις. Holstenius vero suspicionis suae praesidium reperit in alio epigrammate lib. III. Anthol. cap. VI. pag. 302. vbi Meleager profitetur in iuuenta Menippi, ciuis sui, imitatorem se fuisse: Πρῶτα Μενιππείαις συντροχάσας χάρισιν. Crinagoras in epigrammate, quod edidit Salmas. ad Solinum p. 850. [b]) (apud Brunk. anal. II. pag. 146. epigr. 24.) Σύν τι μοι ἄλλα, Μένιππε, λάβευ φίλος ἴσορα κύκλον Γράψας, ὦ πάσης ἴδρι γεωγραφίης. Eum in insula Co defunctum esse vita, testantur versus, a Martino ex margine cod. Palatini et ab Holstenio ex cod. Barberino prolati:

> ὁ Μελέαγρος Γαδαρηνὸς ἦν τὸ γένος
> Σύρος, ἐτελεύτησεν ἐν Κῷ τῇ νήσῳ.

Quando autem Fabricius supra vol. III. pag. 521. Meleagrum nostrum in catalogo Cynicorum recenset, iam ibidem prouocaui ad catalogum poetarum epigramm. Hic igitur adnotabo, aliis Meleagrum et *Cynicum* et nostrum videri vnum eumdemque fuisse, aliis secus, eosque plane diuersos. Atqui moribus quidem et inuerecundia, saltem genere scribendi compar fuit noster Cynicis notae peioris: et Schneider distinguit eum ab eo, qui Cynicus audit. Atque aliquantum quoque dubitasse videtur *Reiskius* in notit. pag. 232. sed ex eo, quod Fabricius eum inter Cynicos refert, nondum sequitur, eum fuisse Diogenis Cynici discipulum aut aequalem temporibus regulorum Alexandri M. prouincias lacerantium, h. e. Olymp. CXVIII. ferme. Namque potest aliquis philosophi cuiusdam placita sequi, neque tamen eius discipulus semper dicitur, multo minus eidem aequalis. Certe Fabricius neutrum diserte scripsit, (quod tamen Schneiderus ac Reiskius, ex verbis illius colligunt,) et ipse quod ad aetatem adtinet, secum pugnaret. Nostrum vero Meleagrum et Cynicum Vossius in libro III. de historicis gr. pag. 388. et Gesnerus apud Ionsium aliique discernunt. Contra Menagius ad Laertium pag. 266. Ionsius et Crenius aliique haud distinguunt, nostroque vti etiam

b) Menippus in epigrammate Crinagorae esse videtur cel. Heynio diuersus a Gadarensi. Est Pergamenus.

etiam Reiskius citat in notitia p. 233. tribuunt συμπόσιον· sed cl. *Schneider* p. 109. Reiskium refutaturus, scribit, ab *Athenaeo* pag. 502. C. (qui Μελέαγρος, ait, ὁ Κυνικὸς ἐν τῷ συμποσίῳ οὑτωσὶ γράφει) id clare Meleagro Cynico vindicari adeoque eum distingui a Gadarensi, additque, se de ea re plura alias disputaturum esse. Id si omnino certum est et exploratum, ex alio Athenaei loco colligi potest, Meleagrum Cynicum etiam fuisse Gadarensem atque libros, quos alii nostro Meleagro d) adscribunt, χάριτας et σύγκρισιν λεκίθυ καὶ φακῆς ab illo Cynico confectos. *Athenaeus* enim libro IV. cap. 14. pag. 157. vbi sex Cynici et Carneus Megarensis (de quo tamen vide supra in vol. III. pag. 513 notata,) in conuiuio discumbunt, eosque adloquitur Nicium, scortum, (ἡ κυναμυῖα Νίκιον.) inter alia, ἢ καθάπερ, ait, ὁ πρόγονος ὑμῶν Μελέαγρος ὁ Γαδαρεὺς ἐν ταῖς Χάρισιν ἐπιγραφομέναις ἔφη. τὸν Ὅμηρον Σύρον ὄντα τὸ γένος, ἢ μόνον ἀνέγνωτε σύγγραμμα αὐτῶ τὸ περιέχον λεκίθυ καὶ φακῆς σύγκρισιν; etc. *an vt in opere, quod* Gratias *vocauit, scribit vester auus* Meleager Gadarensis, *Homerus genere Syrus* —. *an vero eius opus solummodo legistis, quod* lentis et oleariae trullae d) contentionem atque comparationem *continet?* Totam historiam et nomina habere ficta, quum durum sit, Meleager Gedarensis auctor illorum opusculorum et Cynicus declaratur: at enim res nondum confecta videtur. Namque quod πρόγονος illorum Cynicorum dicitur a Nicio, nondum omnino sequitur, Meleagrum ipsum fuisse Cynicae disciplinae addictum; atque fieri potuit, vt Nicium erraret aut per iocum et ad Cynicos illos praesentes irridendos quaedam adfingeret. Noster igitur Meleager innui potuit; nec tamen philosophus fuit Cynicus, aut, quod verisimilius mihi esse videtur, Cynicus a nostro diuersus etiam *Gadaris* ortus et opusculorum memoratorum parens. Haec omnia a probabilitatis specie minus abhorrere sentio, et certiora edici potuerant, si Athenaeus Cynicos, quos discubuisse scribit, clare nominasset, eorumque aetas curate definita esset, sed litem secundum vllum dirimere non conor. Quidquid est, id certum est, Meleagrum nostrum colligendis veterum poetarum epigrammatibus suisque ipsius, quae ad nostram peruenerunt memoriam, maiorem perpetuamque consequutum esse nominis celebritatem. Geminam vero *coronam*, (h. e. corpus, collectionem, vid. Salmas. exercitt. Plin. pag. 596. edit. Vltraiect. et Reiskii notit. pag. 241 sq.) seu *anthologiam* carminum graecorum nexuit, alteram eamque petulantioris atque lasciuioris argumenti, in amores puerorum; alteram in amores puellarum omnesque vitae humanae casus atque instituta. Priori praefixit epigramma, in quo finxit, ab Amore ipso hanc Coronam Veneri esse contextam, puerosque quorum formas in ea cecinerat, floribus comparat et quod incipit πάγκαρπόν σοι, κύπρι, καθήμενα etc. (vid. in Reiskii notitia pag. 244 sq. in Brunckii analect. I. et in Meineckii edit. nr. 2. in Mansonis editione nr. 47.) Illam deinceps auxit *Strabo*, nomine tamen Meleagri oblitterato, ita, vt de solo Stratone nomen acciperet e); sed Agathias atque Planudes arcuerunt a suis collectio-

c) Pausanias pag. 284. meminit Meleagri cuiusdam τὰ ἔπη ποιήσαντος κύπριν.

d) Si, vt in textu est, retines λεκίθυ, vertendum est *pisi;* sed si *trullae olearias* reddis, scribendum λημύθυ. Atqui cel. *Heynio* id verius esse videtur, et, vt verbis illius vtar, „fuit, puto, satyra Meleagri, (seu *Menippi*, videtur enim nomen corruptum esse,) qua comparatur vita lautior et mollis cum tenui victu. λήκυθος *vas vnguentarium.*"

e) Vid. Reiske pag. 244. Sed censori Brunck. analectorum in biblioth. critica Amstelod. vol. I. part. II.

collectionibus. Posteriorem vero Agathias, Cephalas et Planudes ad suum quisque ingenium, refinxerunt. Hanc coronam ita texuit Meleager, vt (more forsan aliorum, qui ante illum eiusmodi collectiones curarunt,) ex diuersis totius antiquitatis sex et quadraginta scriptoribus epigrammatum decerperet flores, Diocli dedicaret atque inscriberet, Στέφανον ἐπιγραμμάτων. (vide *Salmas.* ad Solin. pag. 848. f. p. 596. edit. Vltraiect. et Holstenii notas ad Stephanum Byzantin. in Γάδαρα, vbi testatur, collectionem Meleagri, nobilis poetae, exstare in bibliotheca Cardinalis Barberini). Ordine alphabetico posuit nomina eorum, ex quibus contexuerat coronam, et prooemii loco carmen versuum quinquaginta et octo adfinxit, vbi et poetae[f]) nominatim et flores adpellantur, atque, vt suus cuique adsignatus flos est, inter se iunguntur. Id carmen post Vauassorem et Fabricium aliquoties editum hic omisi. Equidem id recudi feci in Anthologia graeca poetica, Byruthi 1792. pag. 252 sqq. Antea vero e cod. quondam Palatino, nunc Vaticano *Emman. Martinus,* cuius epistol. V. libri IV. consules, tum *Brunck.* in Analect. poetarum graecorum, tom. I. pag. 1 sqq. collatis notis in tom. III. pag. 335. et Reiskius in notitia poet. epigrammat. pag. 234 sqq. ediderunt, emendarunt atque illustrarunt. — Brunck. quoque l. cit. a pag. 1—38. omnia, quae supersunt, Meleagri carmina iunctim edidit, et CXXIX. numerauit; in his carmen XXXII. quod tamen sub *Posidippi* nomine exstat in Planudea edit. Wechel. pag. 587. et in tom. III. pag. 3. Lection. Posidippo tribuere ille malit, quamuis parui referat, nosse, num hunc, an Meleagrum habeat auctorem. [Apud *Iacobsium* in Anthol. gr. leguntur tom. I. pag. 1—40.] Plura vel integra vel eorum disticha exstant in Anthologia Planudea et a viris doctis passim edita, interdum emendata sunt. Qui vero vel primi ediderint singula aut correxerint quaedem, diligenter adnotauit cl. *I. C. F. Manso.* Ab illo autem V. D. separatim edita sunt

Μελεαγρου τα σωζομενα. Meleagri reliquiae: lectionis varietatem, versionem metricam et commentarium perpetuum adiecit I. C. F. Manso, (in praesenti Rector et Professor Gymnasii Breslau.) Ienae in officina libraria Croeckeriana 1789. mai. 8.

Ordo carminum hic non is est, quem fecerat Brunck; sed secundum argumenta illorum constitutus. Numerauit autem CXXVIII. epigr. quoniam ex carm. 61 et 62. apud Brunckium

part. II. pag. 23. videtur Strato, Sardianus, epigrammata, quibus de puerorum amore luserat, volumine peculiari edidisse: atque contendit, quod Reiskius putarit, ab Meleagro priorem quoque coronam esse factam et a Stratone auctam, id falsa niti meleagrici carminis interpretatione.

f) Scholion graecum quod recenset nomina, Fabricius margini exempli sui adscripsit, quod hic ponam: Οὗτος ὁ Μελέαγρος Φοῖνιξ ἦν τῶν ἀπὸ Παλαιστίνης πόλεων· ἐποίησε δὲ τὸν θαυμάσιον τοῦτον τὸν τῶν ἐπιγραμμάτων στέφανον· συνέταξε δὲ αὐτὸν κατὰ στοιχεῖον. Ἀλλὰ Κωνσταντῖνος ὁ ἐπονομαζόμενος Κεφαλᾶς συνέχεεν αὐτὸν ἀφορίσας εἰς κεφάλαια, ἤγουν ἐρωτικὰ ἴδια, καὶ ἀναθήματα, καὶ ἐπιτύμβια, καὶ ἐπιδεικτικά, ὡς νῦν ὑποτέτακται ἐν τῷ παρόντι πυκτίῳ. Ὅτι ὁ Μελέαγρος Γαδαρηνὸς ἦν, τὸ γένος Σύρος· ἐτελεύτησεν ἐν Κῷ τῇ νήσῳ. Οἱ τῶν ἐπιγραμμάτων ποιηταί, οὓς συνέταξε ὁ Μελέαγρος ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ πλακέντι στεφάνῳ, Σιμωνίδης, Ῥιανός, Ἀλκ... (Ἀλκαῖος,) Λεωνίδης, Ἀνύτη, Μοιρώ, Σαπφώ, Μελάνιππος, Νόσσις, Ἤριννα, Σαμμίας, Μνασάλκας, Πάμφιλος, Παγκράτης, Τύμνης, Νικίας, Εὔφημος, Δαμάγητος, Καλλίμαχος, Εὐφορίων, Ἡγήσιππος, Πέρσευς, Διότιμος, Μενεκράτης, Νικαίνετος, Σιμμίας, Παρθένιος, Βακχυλίδης, Ἀνακρέων, Ἀνθέμιος, Ἀρχίλοχος, Πολύκλειτος, Ἀντίπατρος, Ποσείδιππος, Ἥδυλος, Σικελίδης, Πλάτων ὁ μέγας, Ἄρατος, Χαιρήμων, Φαίδιμος, Ἀντηγόρας, Θεοδωρίδης, Φανίας [καὶ αὐτὸς ὁ Μελέαγρος. Ἔγραψε δὲ τὸν στέφανον πρὸς Διοκλέα. Ἤκμασεν ἐπὶ Σελεύκου τοῦ ἐσχάτου.

ctum effecit vnum, nr. 64. Textui graeco a pag. 57. addidit selecta Meleagri carmina, versibus latinis expressa. Laudatur haec editio, ita tamen, vt quaedam emendentur aut aliter explicentur, in Ephemerid. litterar. Gottingensibus a. 1789. nr. 88. Lipsiensibus, eiusd. anni, nr. 74 Norimbergensibus, nr. 84. mense Octobr. Annal. litterar. Helmstad. mense Iulio 1789. pag. 22 sqq. bibl. vniuers. Berol. II. part. 2. pag. 536 sqq. adde, Esprit des Iourn. tom. VI. pag. 144.

Ordinem et vt plurimum recensionem Brunckii retinuit, singulis carminibus bene praefixit argumentum, notas criticas textui subiecit. historicas autem et grammaticas seorsum cum Martini epistola adiecit cl. *Albert. Christ. Meineke*, (in praesenti Rector scholae Soest:)

Μελεάγρε τὰ σωζόμενα· *edita e recensione Brunckii cum commentario.* Lipsiae 1789. 8. conf. Ephem. Norberg. Lipsienses, (nr. 28.) et reliquas citatas.

Idem *Meineke* separatim euulgauit graece cum Hugonis Grotii metrica versione latina, et interpretatus est

Meleagri Idyllium in Ver, Gottingae 1788. mai. 8. — Ego quoque inserui illud cum tribus aliis Meleagri carminibus Anthologiae meae gr. poet. edit. Baruthin. pag 255. item *Koeppen* in Griechischer Blumenlese, part. III. pag. 206 sqq. — Germanice autem verterunt *Gedicke* in Leipzig. Musenalmanach. 1781. atque *Gotthelf Guil. Christoph Starke* inter sua carmina, Bernburg 1788. edita. — Id carmen quamquam iam diu fuit cognitum et vulgatum in editione principe Anthologiae Florentina in fine prioris libri, et ex ea, sine mutatione et aberratione in Stephaniana (1566. 4.) Frobeniana, Basil. 1549 fol. pag. 170. sine nominis auctore, atque Wecheliana (1600. fol. vbi pag. 180. *Vinc. Obsopoei* versio latina metro elegiaco seruatur,) tamen Italus quidam *Io. Baptista Zenobetti* illud, praefixo titulo,

Ver, Idyllium Meleagri, e cod. Vaticano msto editum et illustratum, Romae 1759. 4. tamquam hucusque ἀνέκδοτον et egregium venerandae antiquitatis monumentum, quasi recens detectum primus sibi videbatur e cod. Vaticano edidisse, atque doctis censoribus in Iourn. de Trevoux, Ian. 1760. vol. I. pag. 61. fucum fecit: adde ibid. pag. 180. sed breui post errorem detexit personatus auctor epistolae, ibid. mense Martio pag. 763. datae, cui inserta est quoque Grotii versio metrica e codice primum eruta. vid. *Brunck.* in lectionibus tom. III. Analect. pag. 104 et 314. vnde illam narrationem Meinecke pag. 20. illius carminis et in edit. Reliquiarum Meleagri pag. 133. et Manso pag. 5. edit. repetierunt: adde hunc quoque in notis pag. 98.

II. Meleagri instituto atque exemplo *Philippus Thessalonicensis*, nouam concinnauit anthologiam ex poetis, qui floruerunt post Meleagrum, huiusque more in recta litterarum serie singulos. e quibus delegit carmina, poetas, pro cuiusque ingenio cum singulis floribus, vel plantis vel arbusculis comparauit suumque librum adpellauit *coronam*, adiectis suis quoque haud paucis carminibus acutis aeque ac venustis. In praefatione apud Vauassorem, Martinum locis citt. Brunck. anal. tom. II. pag. 211. epigr. I. nominauit poetas [g]), e quibus

g) Schol. ad cod. Palat. Ἕτερος, ἄ.τ, στέφανος Μελεάγρε. Σύνηξε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν ἐμφερομένων Φιλίππε Θεσσαλονικέως, ὃν ἐποίησε ἐν κατα...μένω ποιητῶν ἐξ Ἀντιπάτρε, Κριναγόρε, Τυλλίε, Φιλοδήμε,

quibus contexuit coronam: addit vero, exemplo Meleagri, se ex aliis quoque poetis, sui aeui, νεϱτιφύτες dixit eos, flores in suam legisse coronam.

Philippum claruisse Augusti Caesaris Octauiani aetate, Vauassor ex tribus epigrammatibus euicisse sibi persuasit. Primum ex carm. LXI. apud Brunck. aut in edit. Stephan. p. 26. Φοῖβον αἰνυγαμένη ποτὲ Δάφνη etc. quo Caesari sponte enatam ex eius ara saxea lauream gratulatur. Tum ex carm. in psittacum, pag. 84. Anth. Stephan. qui doctus *salue domine* dicere euolauit dimissus in siluam, eamdemque formulam reliquas docuit aues: psittacus autem, referente Macrobio, Augustum ab actiaca victoria redeuntem formula, *aue Caesar, victor imperator!* consalutauit. Tertium argumentum petitur ex carmine pag. 97. Steph. quo elephanti praedicantur currum Caesaris triumphalem agentes. Duo posteriora argumenta per se minus valida sunt atque idonea ad aetatem Philippi definiendam. At dictio carminis in elephantum, collati cum alio pag. 444. edit. Steph. in apes, mel in rostris Actiacis facientes, tum carm. in Herum, h. e. Herodotum aut Herodorum, Laodicensem athletam, qui etiam in Actiacis et Pergamenis vicisse dicitur Anth. Steph. pag. 295. et carm. pag. 426. Anth. Steph. quo auctor pro aegrotante Caesare vota et sacra fecisse ait, inprimis carmen pag. 321. Anth. Steph. in quo moles in sinu Puteolano ab Agrippa condita A. V. 717. praedicatur, haec igitur aliaque carmina Reiskio in notitia etc. pag. 268 sqq. grauiora esse videntur argumenta ad aetatem Philippi aeuo Augusti imperatoris adserendam. Enimuero, quod in hanc coronam recepta sunt nomina poetarum, Antiphili aliorumque, Vespasiano atque Hadriano iuniorum, in carmine pag. 119. Steph. mors violenta Aelii Hadriani imperatoris, sponte suscepta, celebratur, et vocabulum sequioris aeui, κάνθος pro ὀφθαλμὸς occurrit [h]), ex his acute sane coniicit Reiske, duo fuisse Philippos, alterum antiquiorem C. Iulii Caesaris Dictatoris et Augusti Octauiani aequalem, alterum sesqui saeculo ferme iuniorem, cui Anthologiam debemus. Atqui plures fuerunt Philippi, vid. infra in catalogo poetar. epigramm. Forsan tamen ita rem expedire licet, vt existimemus, Philippum, Thessalonicensem, fuisse conditorem atque collectorem illius, quae sub nomine eius circumferebatur, anthologiae, quae vero deinceps a librariis aliisque aucta fuit similibus carminibus: aut opinemur, alterum Philippum recognouisse anthologiam, a Philippo Thessalonicensi factam, et quibusdam serioris aeui carminibus auxisse. Reiskius ex carm. quod in Ienensianis nr. 134. (in Anthol. Cephalae Reiskiana nr. 785. pag. 168. coll. pag. 257 sq.) legitur in Glyconem, Pergamenum athletam, ab Horatio Epist. I. 1. 30. celebratum probabili specie, (namque id alii nostro Philippo, alii Antipatro tribuunt,) concludit, Philippum Augusti aetate floruisse. Lessing quoque in vermischten Schriften, part. I. Berol. 1771. 8. pag. 323. epigramma in Glyconem confert ad illustrationem loci Horatiani. Item censor libri Lessingiani in biblioth. philologica vol. I. part. VI. Gottingae, 1772. pag. 325. multus est de hoc carmine, idque a Philippo, Thessalonicensi, profectum, eumdemque auctorem fuisse prooemii in hanc, quae

 ei

ρα, Παρμενίωνος, Ἀντιφάνα, Αὐτομέδοντος, Ζωνᾶ, Βιάνορος, Ἀντιγόνα, Διοδώρα, Εὐήνα καὶ αὐτᾶ Φιλίππα. Ἔγραψε δ᾽ ἔτος ὁ Φίλιππος τὸν στέφανον πρὸς τινα Κάμιλλον.

h) Brunck. tamen in Anal. tom. III. pag. 185. non offenditur illo vocabulo; contra scribit, id vocabulum exemplo atque auctoritate antiquiorum etiam poetarum, in his Moschionis apud Stobaeum in florilegio Grotii pag. 437. posse defendi.

ei vulgo tribuitur, coronam, adeoque sub Augusto, imperatore, floruisse. Id si verum est, ille verus fuit collector, et meae coniecturae accedit aliquid ponderis. Haec autem est summa illius disputationis omnino eruditae. In Anthologia pag. 445. occurrit quoque Philippus, Macedo, auctor duorum epigrammatum, quae in indice Reiskiano desiderantur. Duorum igitur Philipporum alter confecit epigrammata in donaria et statuas nuda, ab omni ornatu, sententia didactica, aut ingenioso carminis exitu destituta, versibus *iambicis*. Hos iambos vnum eumdemque habere auctorem, sibi persuadet censor, quamquam duo eiusmodi carmina in vulgari Anthologia pag. 445. Macedoni, tria autem eiusdem generis in Cephalae Anthologia pag. 3. 23 et 89. Thessalonicensi tribuantur.

Alter autem Philippus, pariter multas inscriptiones s. epigrammata in donaria, metro elegiaco, at maiore adhibita sermonis venustate et puritate leporeque scripsit. Ingeniosus quidem saepe videri cupit, quamquam haud felici successu. Horum neutrum carmina fudisse amatoria, existimat censor; posteriori tamen adscribit epigrammata in quosdam imperatores. Quod igitur in Anthol. Cephalae Reiskiana pag. 7. Philippo, Thessalonicensi, epigramma, metro elegiaco confectum, diserte adtribuitur, idemque eodem metro praefationem ad coronam exarauit, concludit censor, eumdem parentem esse reliquorum metro elegiaco conditorum carminum. Contra *Iambico* versuum genere concinnata epigrammata Philippo, Macedoni, huiusque aetatem aeuo Augusteo adserit ducibus inscriptionibus in duas statuas duobus athletis, Damostrato, Sinopensi, (pag. 284. vulg. anthologiae,) et Herae, Laodicensi, (pag. 434. pag. 295. Steph.) in ludis Pergamenis, ab Augusto primum institutis, victori positis. Concludit igitur, Heram et Philippum [i]), Macedonem, sub Augusto vixisse. Haec tamen omnia in coniecturis, quamquam acutis ac probabilibus, posita sunt.

Multa Philippi, Thessalonicensis, carmina reperiuntur in Anthologia tam Planudis quam Cephalae: et passim a viris doctis per occasionem edita sunt. Iunctim ea atque correctius recudi fecit atque aliis auxit Brunckius in Analect. tom. II. pag. 211—235. et critice pertractauit in Lectionibus, s. vol. III. pag. 179—186. vbi praeter ea ex codice epigramma Philippi ineditum euulgauit: sed de aetate poetae ne γρῦ quidem. Pag. 180. incertum illi videtur, vtrum Leonidae, Tarentino, an Philippo carm. IX. sit tribuendum. [Apud Iacobsium in Anth. tom. II. pag. 194—219. sunt LXXXV. Philippi carmina.]

Inserendus est *Straton*, qui *Sardianus* dicitur a *Salmasio* ad Solin. pag. 239. F. Maius quidem in Obseruatt. sacris (vbi quaedam carmina e cod. Vffenbachiano edidit,) libri IV. pag. 1 et 65. et in Catalogo MSS. Vffenbach. pag. 574 sq. scribit τῦ Καρδιανῦ, (vti etiam, teste Schneidero,) in periculo pag. 130. in carminis primi inscriptione in cod. Dresdensi et schedis Thryllitsch.) et intelligit *Cardiani filium;* Fabricius vero in catal. poet. epigram. voc. *Strato* interpretatur in nota msta, *patria Cardianum.* Ego vero putem, primum scriptum fuisse CAPΔIANOY. Figuram vero illam lunatam C librarius, ignarus, ita quoque in monumentis antiquis litteram Σ, h. e. S scribi, (vid. *Villoison.* in anecdotis gr. tom. II. pag. 158 sqq.) et C Latinorum arbitratus, mutasse videtur in Graecorum K. Rectius igitur Salmasius, Brunck. aliique legisse atque edidisse videntur *Sardianum.* At de eius aetate vitaeque ratione

V. V.

i) Philippum, Thessalonicensem, pro auctore carminis in Heram a Reiskio haberi, antea notauimus.

V. V. D. D. non consentiunt. *Reiskius* in praefat. ad Cephalae anthologiam pag. XII sq. inprimis in notitia poet. antholog. voc. Στράτων pag. 261 — 265. (vbi aliquot Stratonis carmina dedit,) Stratonem cum propter silentium Meleagri et Philippi, Thessalonicensis, tum propter multa poetarum, Augusto, Tiberio, Hadriano atque etiam Seuero aequalium, nomina, quae in Musa hominis exstant, inter Philippum atque Agathiam collocandum esse, et tertio saeculo post Chr. nat. aeuo Seueri, imperatoris, vixisse suspicatur. Neque enim illi videtur probabile esse, tot poetarum carmina post Stratonem ab alio fuisse addita, quae Musae illius partem haud contemnendam efficiunt. Stratonem tamen Meleagro esse antiquiorem, coniecerat Schneider in periculo etc. pag. 45. et pag. 109. vti iam supra monuimus; at suam retractauit sententiam pag. 46. inprimis pag. 130. et clarius eius aetatem aeuo Hadriani adsignauit: „Quod enim, ait. perstringit *Capitonem*, medicum, lib. II. pag. 215. edit. Wechel. rem conficit. Est is *Artemidorus Capito*, qui scripta Hippocratis recensuerat, suamque ἔκδοσιν *Hadriano* imperatori, aliisque probauerat; sed Galenus eum Hippocratis verba saepissime interpolasse docet tom. V. pag. 4. edit. Basil. atque idem Galenus eum per totum commentarium perstringit. Inde adparet clarissime aetas Stratonis." Ab illo distinguit duo *Capitones*, qui non fuerunt medici, nempe *Capitonem*, Alexandrinum, poetam, cuius ἐρωτικὰ laudat *Athenaeus* pag. 427. eiusdem ad Philopappum commentarios pag. 350. et *Capitonem* quemdam, ad quem Aristides orationem tertiam Platonicam, tom. II. pag. 315. edit. Oxon. scripsit.

Sub nomine eius collectio carminum, Παιδικὴ Μοῦσα inscripta et in variis codicibus, seu potius apographis, de quibus postea disputabimus, seruata est. Omnes autem, qui tractauerunt exempla, profitentur, inter illa epigrammata reperiri complura, quae ob rerum turpitudinem et verborum obscoenitatem summa reprehensione, nec luce digna sint. Iam in Anthologia edita et inter illa, quae Maius et Reiske promulgarant, sunt Stratonis quaedam, quae verecundiae et pudoris leges migrent. vid. Klotzii praefat. pag. 36 sq. Strato autem num priorem Meleagri anthologiam in amores puerorum, tantummodo auctam, nomine tamen Meleagri oblitterato, iterum ediderit, quae est Reiskii aliorumque sententia, an, quod est censoris Amstel. iudicium, volumine peculiari epigrammata, quibus de puerorum amore saepe obscoenius luserat, euulgarit, hanc quaestionem iam supra adrigimus. Ex musa autem Stratonis puerili permulti viri docti, Salmasius, I. Henr. Maius, Doruillius, I. Christianus Wolf, Pierson, Reiskius aliique, quos paullo post in sectione de Constantino Cephala excitabo, et quorum plurimos idem Reiske in indice carminum Musae puerilis a viris doctis editorum penultimo, eius Anthologiae Caphalae subiecto, nominauit, passim euulgarant. Separatim tamen non ex codice quidem Stratonis epigrammata edidit Klotzius; sed ex apographo Vimariensi alicuius hominis, qui ex alio quo apographo Salmasiani apographi partem carminum enotarat. Is igitur quaedam, antea non vulgata, eaque, quae, licet laudent pulcritudinem puerorum, tamen verborum rerumque minus careant obscoenitate, quam alia iam edita e codice in lucem prodire iussit, et inscriptionem praefixit:

Stratonis aliorumque veterum poetarum Graecorum epigrammata nunc primum a Christ. Adolpho Klotzio edita. Altenburgi. ex officina Richteria, 1764. 8.

Praemisit

Praemisit longam praefationem, in qua de anthologiis graecis, de quibusdam codicibus, de Tryllitschio, aliisque rebus erudite disputat. Subiecit paucas et suas et viri cuiusdam doctas adnotatiunculas. Conferri tamen debet

Periculum criticum in Anthologiam Constantini Cephalae, cum editam, tum ineditam. Accedunt emendationes in Aristotelem et Antigonum Carystium. Scripsit Ioan. Gottl. Schneider. Lipsiae 1772. 8.

In cap. I et II. anthologiae a Reiskio in miscellaneis Lipsiensibus editae, epigrammata multa, in his quaedam Stratonis, emendantur et explicantur: Cap. III. perlustrantur epigrammata, a Klotzio edita. Cap. IV. epigrammata Musae Stratonis, partim edita, partim inedita illustrantur: vbi pag. 80. admiratur ingenium molle et facile *Meleagri* et *Stratonis*, quo dulcissimas amoris imagines fingunt, omniumque artium, philosophiae, physices, atque adeo ipsius Homeri spoliis eamdem rem exornant, quo fastidio lectorum occurrant. Quaedam inedita hinc inde primus euulgauit; et pag. 106. in addendis promittit catalogum poetarum epigrammatographorum, cuius editio omnibus, credo, illarum deliciarum studiosis, haud ingrata erit. Pag. 110 sqq. ad carmina Klotziana varietates lectionum enotauit, petitas illas ex apographo codicis *Dresdensis*, qui vbique, atque etiam in numero carminum conspirat cum schedis Tryllitschii. Dicitur in inscriptione sumtus esse ex eclogis Anthologiae Is. Vossii: notae et emendationes adscriptae in eodem codice Dresdensi.

Omnia epigrammata (XCIX.) e Stratonis Musa, (neque vero omnia ipsius sunt Stratonis) recensuit et reposuit *Brunckius* in Analect. poet. graec. tom. II. pag. 359 sqq. et in tom. III. p. 207 sqq. tum, vnde singula sumserit, indicauit, tum critice pertractauit. Toupius, qui in emendationibus in Suidam pauca Stratonis epigrammata tentauerat, in nota ad tom. III. pag. 114. nouae editionis distichon apud Suidam in Κωμάσομαι, cum Brunckio Anal. III. pag. 45. reddidit Asclepiadae, quod in priore editione tribuerat Stratoni.

III. Sequitur nouus conquisitor epigrammatum et collector idemque historicus, AGATHIAS, Asianus et Myrinaeus, qui quoque scholasticus adpellatus est. Vixit autem regnante Iustiniano, exeunte saeculo sexto, et *Saxio* in Onomast. litter. vol. II. p. 64. (vbi plures, qui de eo egerunt, V. D. nominat,) ipsique Fabricio nostro infra in vol. VI. libr. V. cap. 5. pag. 261. vbi de eo, qua historico, disputat, videtur Agathias ante A. C. 593. historiam suam non absoluisse, nedum publicasse. Adde quoque Fabricium paullo post in catalogo poetarum epigr. voc. *Agathias*. Hic exstitit nouae anthologiae auctor, qui praeter antiquiora, sua quoque et aequalium poetarum epigrammata collecta vno in septem libros diviso volumine edidit. Ipsius Agathiae epigrammata LXXX. quae leguntur in Anthologia, metaphrasi a Ios. Scaligero et Iano Dousa donata gr. edidit cum illius historia *Bonau. Vulcanius*, Lugduni Batau. 1594. 4. — repet. *Agathiae Scholastici de imperio et rebus gestis Iustiniani imperatoris libri V. Ex bibliotheca et interpretatione Bonau. Vulcanii. Accesserunt Agathiae epigrammata* [at non ex nouo codice petita, sed ex anthologia Stephani transscripta,] cum versione lat. Paris. 1660. fol. — rec. Venet. 1729. fol. — *Epigrammata* graece, *cum adnott. Io. Brodaei et Vinc. Obsopoei.* In Epigr. graec. Francof. hered. Wechel. 1600. fol. *Brunck.* autem, aliis additis, emendatius reddidit XCV. epigr. in Analect. tom. III. pag. 33—68. et in eodem volum. inter Lectiones etc. pag. 240 sqq. illa criticis vt plurimum

mum

mum obseruationibus illustrauit, et libros laudauit, vbi plurima iam antea promulgata fuerunt atque emendata. Agathias vero Meleagri anthologiam, a Philippo, Thessalo, auctam, prouentu cum suo, tum aliorum, aut aequalium sibi, aut paullo vetustiorum, locupletauit, (conf. Brunck. praef. pag. XI sq.) at carminum ordinem, a Meleagro et Philippo seruatum, deseruit. Atque Reiskius, qui in praefatione ad Anthologiam Cephalae pag. XII sqq. tum in notitia poetarum anthol. pag. 178 sq. vbi versus ex eius praefatione, quibus ordinem suae anthologiae exposuit, a Vauassore olim excerptos, recudi fecit, denique pag. 115. multus est de illius collectione, opinatur, duce ipso Agathia in prooemio, primum librum tenuisse dedicatoria, secundum sic dicta ἐπιδεικτικὰ seu descriptiones variarum rerum [k]); tertium sepulcralia; quartum ea, quae casus humanae vitae tractent, quintum satyras, seu aculeatas inscriptiones, sextum amatoria; (seu potius lusus in amores feminarum [l]); septimum tandem laudes vini et conuiualia. Idem collectionem Agathiae non eo ordine, quo ille digesserat, in codicibus [m]) seruatam esse, animaduertit pag. 115. Carmini 555. subiecti sunt in codice quidem Lips. sqq. tituli: Τέλος τῶν ἀναθηματικῶν ἐπιγραμμάτων Ἀγαθίου σχολαστικοῦ. καὶ ὁ τῶν ἀναθηματικῶν ἡμῖν ἐπιγραμμάτων χαρακτὴρ πεπλήρωται, ἱκανῶς ἔχων ὡς ἐμαυτὸν πείθω. — — Transit ad sepulcralia, quae hoc habent primordium: ἀρχὴ ἐπιτυμβιδίων ἐπιγραμμάτων, ὧ (R. conicit ὡς vel ὧν) ἐσχεδίασεν ὁ Κῦρις Κωνσταντῖνος ὁ Κεφαλᾶς etc. Num carmen 278. Agathiae a Reiskio in nouis miscell. Lips. IX. pag. 99. editum loco praefationis ad illius anthologiam fuerit scriptum, nec ne? Reisk. pag. 100. et pag. 438. disputat. Posteriore tamen loco priorem quidem sententiam reuocat; suspicatur autem, quum Agathias et iambico et heroico genere saepius praefatus sit Anthologiae suae, eumdem elegiaco quoque idem fecisse. Postquam codicis quondam Vffenbachiani, nunc Lipsiensis libros duo primos in Agathiae collectione locum habuisse nullum monuit; qui in codice, iudicat, nostro tertio loco positus, et a nobis anno superiore (in nouis miscell. Lips.) publicatus fuit, eum librum fuisse sextum, secundum constitutionem Agathiae. Dedicatoria, quae hactenus et edidimus et exposuimus, in codice Agathiae duxisse agmen, quae nostri codicis abdita fuere medio sinu, et quartum obtinere locum iussa. Sepulcralia, ad quae nunc accedimus, quintam et extremam partem nostri codicis, tertiam fuisse in Agathiae chartis. Abesse a nostro codice illam, quae penes Agathiam secunda erat, ea ipsa, si quid video, quam Iensius ante nos primus prodidit, nos ex eo repetemus deinceps. — — Fieri nequit, vt haec ordinis, ab Agathia instituti, turbatio illi Constantino Cephalae non debeatur, quem et prolatus a nobis hic loci titulus ait carmina sepulcralia σχεδιάσαι, h. e.

k) In praefat. pag. XIII. vbi idem argumenta septem librorum refert, argumenta II. priorum librorum aliter designat et paululum a semet ipse discedit: nam ad primum, ait, caput redibant carmina, laudes deorum celebrantia, secundum dabat dedicatoria, etc.

l) Poeta ipse in prooemio ἑκταῖον, ait, δὲ μέλος κλέψασα Κυθήρη εἰς ὀάρους ἐλέγοιο παρατρέψειε πορείην, καὶ γλυκερὰς ἐς ἔρωτας· h. e. *Venus, sextum volumen sibi furtim vindicans, elegiae institutum ad amatoria cum feminis colloquia et dulces amores detorquebit.* vid. Menagiana tom. III. pag. 162. Aliter vertit Vauassor.

m) Ipsius tamen collectionis, ab Agathia factae, codices non amplius exstant. Meleagri enim et Philippi coronae perierunt; nec non Agathiae collectio. Seruatus est Cephalas in vno cod. Palatino. Sola Planudea in pluribus exstat codd. mstis. Conf. quae de Cephala paullo post adnotaui.

h. e. *in schedas suas* deposuisse, et aliud elogium, quod e codice msto Vaticano Coronae Meleagri citauit Emman. Martinius epist. pag. 193. et ex eo repetiit Leichius pag. V. praefationis ad carmina sepulcralia, a se hoc ipso ex codice Lips. eiusque illo capite depromta, cuius iam limina salutamus. Hactenus Reiske, qui doctrinam atque ingenium Agathiae admiratur atque veneratur. Stephanus tamen, et Ios. Scaliger apud Vauassorem et Brunck. in praefat. pag. II. minus benigne sentiunt de illius carminibus. Recte tamen Reiske (praef. pag. XV.) et ante eum Vauassor. indicarunt, satius futurum fuisse, et ad maiorem animi delectationem et auctores multorum, quae nunc dicuntur, ἀδήλων indagandos, ad iudicium de ingenio aetateque singulorum curatius ferendum et ad cognoscendum, quomodo alius alium imitatus sit, multo aptius, si carmina ad temporum, quae sua cuique sors tribuit, ordinem, ab Agathia iisque, qui sequuti sunt, disposita, ipsique a se poetae non discerpti, nec aliorum aliis admixta epigrammata, nec mala cum bonis propemodum alternis confusa fuissent. Agathias autem suum opus ad Theodorum decurionem τὸν Κοσμᾶ conscripsit, et, (vt notam Fabricii eaque, quae manu adscripsit, hic ponam,) fecit titulum: Ἀγαθίȣ Σχολαστικȣ̃ Ἀσιανȣ̃ Μυριναίȣ (male Σμυρναίȣ apud Salmasium pag. 849. ad Solinum,) συλλογὴ νέων ἐπιγραμμάτων. Ipse auctor etiam στέμμα vocat in praefat.

> — — μιῇ δ' ὑπὸ συζυγιβίβλῳ
> Ἐμπορίην ἤθροισα πολυξείνοιο μελίσσης
> Καὶ τόσον ἐξ ἐλέγαο *) πολυσπερὲς ἄνθος ἀγείρας
> Στέμμα σοι εὐμύθιο καθήρμοσα Καλλιεπείης.

Suidas, (vbi vid. Küsteri notas,) Ἀγαθίας συνέταξε τὸν Κύκλον τῶν νέων ἐπιγραμμάτων, ὃν αὐτὸς συνῆξεν ἐκ τῶν κατὰ καιρὸν ποιητῶν. Meminit huius operis sui etiam Agathias in prooemio historiae: ἔδοξε δέ μοι πρότερον κἀκεῖνο ἀξιέπαινόν τι εἶναι, καὶ ȣ̓κ ἄχαρι, εἴ γε τῶν ἐπιγραμμάτων τὰ ἀρτιγενῆ καὶ νεώτερα, διαλανθάνοντα ἔτι καὶ χύδην ȣ̃τωσὶ παρ' ἐνίοις ὑποψιθυριζόμενα ἀγείραιμί τε ὡς οἷόν τε εἰς ταυτὸ, καὶ ἀναγράψαιμι ἕκαστα ἐν κόσμῳ ἀποκεκριμένα. — Schol. graecum: Ἀγαθίȣ σχολαστικȣ̃ Μυριναίȣ ȣ̓ στέφανος, ἀλλὰ συναγωγὴ νέων ἐπιγραμμάτων. Ἤκμασε δ' ȣ̃τος ὁ Ἀγαθίας ἐπὶ Ἰȣστινιανȣ̃ τȣ̃ μεγάλȣ. Ἔγραψε δὲ ταῦτα τὰ ἐπιγράμματα πρὸς Θεόδωρον Δεκȣρίωνα. Fertur inter alia Agathiae huius epigramma in imaginem Theodori illustris et bis Proconsulis. — Quaedam epigrammata et historiae loca emendat explicatque Toupius passim in Emendatt. in Suidam et Hesychium. Quam tamen mutationem in epigr. Agathiae in Anthol. Cephalae miscell. Lips. vol. IX. pag. 691. Toup. III. pag. 66. fecerat, eam examinauit et deseruit, atque illud carmen late explicuit *Schneiderus* in periculo critico p. 27 sqq. Praeter ea Salmasius, Pierson, Doruillius aliique in emendandis explicandisque Agathiae carminibus versati sunt.

Successit *Constantinus Cephalas* qui veterem Anthologiam ita reformauit, vt et mutilaret illam et augeret. Quorum autem veterum poetarum bene multorum carmina in Constantini Cephalae collectione prostant, ea index amplus, a Reiskio confectus et illius editioni Cephalae subiectus, suppeditabit: asterisco notati sunt, quorum epigrammata non reperiuntur in Planudea collectione. At cod. Lipsiensis non continet integram illius Anthologiam;

*) Sic Fabric. sed vitiose, puto.

logiam; sed tantum partem, libros III. Quis vero fuerit *Constantinus* ille, inquisiuit Reiskius in notitia poetar. antholog. pag. 225 sq. Duorum enim Constantinorum, alterius Rhodii, alterius Siculi, epigrammata, quae absunt Planudea, in Cephalae collectione (nr. 637—640. edit. Reiskii) occurrunt. *Rhodius* autem Reiskio videtur idem esse, atque Constantinus Cephalas auctor huius collectionis. „Aetatem, ait Reiske, ipse suam prodidit et parentes patriamque in carmine 639. (pag. 106.) quo ait, se, filium Ioannis et Eudociae, regnante Leone et eius fratre Alexandro filioque Constantino, Lindo oriundum, Rhodi oppido, crucem in patria dedicasse. Vixit ergo saeculo decimo post C. N. ineunte et scripsit illud carmen circa a. Chr. 906—911. Nam illo natus fuit celeber ille tot libris relictis Constantinus; hoc a studiis litterarum quoque clarus Leo, pater eius, obiit." Contra ea *Siculum Constantinum* fuisse Rhodii magistrum, coniicit Reiskius, ex titulo τῦ μακαρίυ, qui ipsi tribuitur carm. 637. et quandoquidem, addit, carmen scripsit, ad quod Theophanes, historicus saeculi IX. respondit. vid. carm. 636 et 637. Idem suspicatur, eumdem esse illum Constantinum Siculum, philosophum, cuius carmen graecum alphabeticum Anacreonticum super periculo parentum et fratrum suorum in mari, mstum in biblioth. Caesarea memorat Lambecius, indice Fabricio B. Gr. tom. X. pag. 282.

Quod autem Agathiae collectio illius aeui ingeniis, quae dudum a verae pulcritudinis sensu desciuerant, aptior videbatur: antiqua illa, a Meleagro et Philippo collecta carmina, paullatim abierunt in obliuionem, et forsan intercidissent, nisi Constantinus Cephalas nouam condidisset anthologiam. Hic enim multa quidem ex Agathia et posterioribus poetis, haud pauca tamen ex Meleagri quoque et Philippi coronis legit, vel potius Agathiae collectionem pro fundo fecerat, suaque sub finem subiecerat; aut illius collectioni suam ipse superstruxerat, rescisis aliis, aliis additis; priorem quoque Meleagri partem, siue si malis, Stratonis Musam puerilem et alia fortassis, quae in nulla trium antecedentium Anthologiarum exstarent, adiecit: et syllogen epigrammatum graecorum in capita secundum argumentorum genera reduxit: sequutus in hoc quoque Agathiam. Vide *Allatium* cap. 14. de patria Homeri, pag. 1831. vbi meminit codicis msti antiquissimi, qui e bibliotheca Palatina venit in Vaticanam; item Reiskium, Leichium et Brunck. ll. citt. ac schol. gr. supra ad sectionem de Meleagro adscriptum. Atque idem, quod Meleagri, Philippi atque Agathiae collectiones, a vetustate temporisque absumtae iniuria, fatum expertae sunt, forsan mansisset Constantini opus, nisi Sylburgius, cum primis Salmasius in bibliotheca Palatina exemplum, antea parum cognitum, reperisset, et descripsisset sibi: quo factum est, vt ex eo pluribus apographis et excerptis factis in plurium hominum notitiam manusque perveniret. De illo tamen, quo vsus est Salmasius, codice, qui in praesenti custoditur in biblioth. Vaticana, fatisque illius postea differemus. Salmasius vero ad Solinum et historiae augustae scriptores, Küster ad Suidam, (qui multa carminum ex illa collectione fragmenta sparsit per Lexicon suum,) Warton et Toup ad Theocritum, Klotz in lectionibus Venusinis et ad Tyrtaeum, Io. Christian. Wolf in editt. Sapphus et poetriarum graecarum, Holstenius ad Stephan. Byzantinum, Wesseling. Bentleius, Valckenar. Albertus, Koen, Goensius, Musgrauius aliique in notis ad varios auctores, Pierson in verisimilibus, Ruhnken in epist. crit. Wasse in Obss. belgic. miscell. Doruillius, nouam paraturus editionem, in Vanno critica, in primis in animaduersionibus ad Charitonem, Bandinius in catalogo bibl. Laurent. Zeune in animaduersionibus ad Anacreontem etc. multa epigrammata,

nondum euulgata, in lucem protulerunt, emendarunt atque illustrarunt. Plura tamen ex apographis separatim ediderunt Iensius, I. H. Maius, Leich, inprimis Reiske atque Brunck. De postremi studio opereque postea in catalogo editionum disputatur: hic reliquorum labores paucis persequemur. *Iensius* igitur edidit

Lucubrationes Hesychianas: Obseruata in stylo Homeri: *Vetera epigrammata pro anecdotis prodeuntia.* Roterd. typis Io. Dan. Beman. 1742. mai. 8.

Iensius epigrammata illa 154. quae inter schedas varias casu repererat, hic tamquam inedita sine versione pag. 305—354. in lucem emisit, perpaucis emendationibus additis. Enimuero et vitiose sunt edita, et multa iam antea promulgata erant. vid. ad Steph. Byzant. voc. Λυδία et Θύμβρις, Ruhnken. in epistola I. critica et ex ea noua acta erudit. 1750. nr. X. pag. 475 et 476. Dorville ad Chariton. pag. 81 sq. vbi Epigrammata a Iensio inconsulto consilio edita ille scribit, ac pag. 185. idemque pag. 370. 433 sq. 600. castigat quaedam. At Dorville dum inuehitur in Iensium et Leichium, quod illi epigrammata quaedam, olim iam ab aliis in lucem protracta, tamquam hactenus inedita venditarint, ipse reprehensionis immemor et labilis memoriae atque infirmitatis ipse testis, in notis ad Chariton. pag. 332 et 348. duo, quasi nondum edita, euulgauit, quae iam dudum alii dederant, indice Reiskio in nou. misc. Lipf. IX. pag. 87 sq. Hoc exemplum criticos seueros docere potest imbecillitatem humanam et maiorem in aliis reprehendendis verecundiam atque modestiam. Plura Iensiana face critica perscrutatus illustrauit *Adrianus Heringa* in Obseruatt. criticarum libro, Leowardiae, 1749, 8. capp. 17. 22 et 31. — Antea I. C. S. (h. e. Io. Conrad Schwarz, Director quondam Gymnasii Coburgensis,) nouis miscellaneis Lipsiensibus vol. IV. part. I. pag. 94—138. inseruit *Explanationem epigrammatum quorumdam graecorum a Io. Iensio pro ἀνεκδότοις editorum,* atque permulta epigrammata graece repetiit, latine vertit et copiose illustrauit: sed non satisfecit criticorum subtilitati. Enimuero paullo durius est iudicium Doruillii ad Chariton. pag. 82. vbi, „fateor, inquit, haec, (quae a Iensio et Leichio scripta notauit,) iocum et ludum esse, si compares cum iis, quae nescio quis in Misc. Lips. vol. IV. pag. 1. ad Iensiana illa epigrammata conscribillauit, nec sine fastu: quibus nihil par aut secundum in his litteris vmquam obuium habuisse fateor." — Omnia illa Iensiana carmina Reiskius recepit in Anthol. suam Cephalae, et pag. 174—265. vario obseruationum, maxime criticarum, genere illustrauit, et quae ab aliis iam antea promulgata aut correcta explicitaque fuissent, sedulo indicauit.

In amplissima *Vffenbachii* bibliotheca olim duo fuisse codices, vel potius exempla, (Copien) paullo post indicabitur. Ex altero aliquot epigrammata *I. H. Maius*, Professor quondam Giessensis, primus euulgauit in suis Obseruationum sacrarum libris: ex altero plura idem dedit et latine vertit carmina in Bibliotheca MSta Vffenbachiana, pag. 578 sqq. Hic codex Vffenbachianus postea transiit in bibliothecam Lipsiensem Senatoriam. Hinc ex eodem paullo post *Io. Henr. Leichius* carmina sepulcralia selegit, edidit, docte illustrauit praefixa inscriptione:

Sepulcralia carmina ex Anthologia M. S. graecorum epigrammatum delecta cum versione latina et notis. Accedunt ad graecas Muratorii Inscriptiones, in miscellaneis Lipsiensibus tom. I. part. III. explicatas, curae secundae et nouae emendationes. Lipsiae 1745. mai. 4.

Leichius,

Leichius, quamquam diligenter verſatus erat in emendandis explicandisque hiſce reliquiis, operam tamen viris, harum rerum intelligentibus, haud omnino probauit, cumprimis, acrius interdum, notatus a *Doruillio* ad Charitonem pag. 78—82. 185 ſq. 251—254. 409. 516—518. 531 et 532. Atque a Ruhnkenio in epiſt. I. critica arguitur, Muſis Gratiisque inuitis ad epigrammata graeca emendanda acceſſiſſe. Modeſte quaedam notauit cenſor in nou. Act. erud. Lipſ. 1746. m. Iunio. pag. 318 ſqq.

Denique *Reiske* de Anthologia graeca, maxime de ea, quam Cephalas contexuit, bene meritus, e codice Lipſienſi, olim Vffenbachiano, omiſſis Stratonicis aliisque, tertium caput et librum, qui 118. carmina continet amatoria in foeminas, in quatuor, vt ſcripſit, *miſſus* diuiſum, exhibuit in vol. IX. nouorum Miſcellan. Lipſienſium in part. I. pag. 80—148, *primum* miſſum, *ſecundum*, in parte II. pag. 297—323. *tertium* in parte III. pag. 434—481. et *quartum* in parte IV. pag 661—697. gr. cum verſione latina, et animaduerſionibus tam hiſtoricis, quam criticis. Poſtea quartum et quintum librum, ſ. dedicatoria et ſepulcralia carmina ex eodem codice ſeparatim edidit, adiectis Ienſianis, h. e. a Io. Ienſio quondam publicatis, latine vertit, doctamque poetarum anthologicorum notitiam, et copioſas eruditas ad carmina notas ſubiecit, praefationem autem longam eamque haud ſpernendam de hac praeſertim inedita et edita Anthologia praemiſit. Inſcriptus vero eſt liber:

Anthologiae graecae a Conſtantino Cephala conditae libri tres. Duo nunc primum, tertius poſt Ienſium iterum editi, cum latina interpretatione, commentariis et notitia poetarum. Lipſiae in bibliopolio Gleditſchiano. 1754. 8. — iterum Oxon. 1766.

Indices vtiles adiecti ſunt: 1) poetarum, quorum carmina in Conſtantini Cephalae collectione proſtant: 2) poetarum, quos Meleager in praefatione ad ſuam coronam laudat, et quorum carmina illi intexuit. Aſteriſco notantur, quae deſunt Anthol. Cephalae. 3) poetarum, quos Philippus, Theſſalonicenſis, adhibuit et in praefatione nominauit. 4) carminum Muſae puerilis, a VV. DD. editorum. 5) vocum, vnde carmina quaeque ordiuntur. Vberior huius editionis notitia exſtat in nouis actis eruditorum Lipſ. m. Mart. a. 1757. pag. 115—125. doctior autem, interſperſis pluribus animaduerſionibus, in Gottingenſibus relationibus de libris nouis, faſc. XI. ſ. a. 1754. pag. 153—161. auctore, ni fallor, I. M. Geſnero. — De Schneideri periculo critico iam ſupra pluribus diſputaui.

IV. Venio ad MAXIMVM PLANVDEM, poſtremum inter antiquiores collectorem epigrammatum. Is autem fuit Monachus Conſtantinopolitanus, grammaticus, rhetor et theologus ſuae aetatis clarus doctusque, et ab Andronico II. Auguſto, cui carus erat, a. Chr. 1327. orator ad Venetos miſſus. Quando naturae debitum perſoluerit, non conſtat *Saxio* in Onomaſt. litter. II. pag. 355. vbi plures, qui de eo egerunt, V. D. memorat; refert quidem, eſſe, qui eum a. 1353. ſuperuixiſſe exiſtiment; ſed, quum Doruillius in Obſſ. miſcell. vol. II. tom. III. pag. 429. ſcribit, *Maximum Planudem ab omnibus obiiſſe tradi MCCCLIII.* locupletem ſane eius famae auctorem requirit. *Fabricius* ſane B. Gr. lib. V. cap. 45. vol. X. p. 533. vbi ſcripta recenſet Maximi Planudae, hunc adnotat, adhuc a. 1353. vixiſſe. adde *Villoiſon.* in anecdotis gr. tom. II. pag. 153. not. Nos vero hic tantum eius operam conſiderabimus in *colligendis* epigrammatibus gr. poſitam. Nemini enim, (vt Fabric. in margine manu notauit,) perſuadebit *Io. Harduinus*, quod pag. 495. Opp. ſelect. illum,

 ſcribit,

scribit, *non repurgatorem tantum, vt vulgo habetur, sed verius auctorem esse anthologiae.* Auctor tamen lemmatum, quae epigrammatibus praefixa sunt, habetur, notantibus Huetio pag. 34. et Fabricio, qui etiam de titulo ἀνθολογίας citat *Benedicti Averanii* diss. I. tom. I. Opp. et in eius laudem diss. 21. Cephalae autem anthologiae nouam induit formam, ita, vt illam, Agathiae exemplo, in septem libros distribueret, neque tamen eadem, quae Agathias, in quodque referret volumen. Multa enim omisit carmina, et quam plurima obscoeniora vel resecuit, vel interpolauit. Atque schol. graec. libro VII. praemissum: ἐν τῷδε τῷ ἑβδόμῳ τμήματι περιέχεται ἑταιρικά τινα ἀποφθέγματα, τὰ μὲν ὡς ἐγκώμια· τὰ δ' ὡς ἐπιστολαί· τὰ δ' ὡς ἂν ἕκαστον ἔτυχεν· ὅσα μὴ πρὸς τὸ ἀσεμνότερον καὶ αἰσχρότερον ἀποκλίνει. Τὰ γὰρ τοιαῦτα πολλὰ ἐν τῷ ἀντιγράφῳ ὄντα παρέλιπε, φησὶν ὁ Πλανούδης. Fuluius autem *Vrsinus* in suo codice adnotauit: ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐν παλαιῷ εἰσι παρ' Ἀγγέλῳ τῷ Κολλωτίῳ [o]. Planudes vero, quod obscoena resecuit, id bene ac prudenter egit, nec ea iterare et quasi commendare, personam monachi decuit. Enimuero quum neque historicus, neque poeta bonus esset, haud debuerat interpolare, multo minus, multa Meleagri, Philippique proscribens obscoena, ex recentiore tamen aeuo Silentiarii, Macedonii aliorumque nihilo illis castiora recipere. Id igitur fecit, vt multa relinqueret, alia resecaret, non tam pudoris, quam compendii ratione ductus, Cephalaeque volumen ad minorem redacturus molem. Alioquin non omisisset permulta, eaque pudica epigrammata dedicatoria. Illius quidem itidemque monachorum caussam strenue defendit Vauassor; at tamen eum non absoluit. conf. Brunck. praefat. pag. IV sq. Quaestio autem atque illius examen, num et quatenus carmina veterum flagitiosa typis euulgare liceat, ad nostrum non pertinet studium; et multi in hanc palaestram descenderunt. vid. quae Reiske et Klotz. in praefat. suis disputarunt, aliorumque adtulerunt iudicia.

Ista a Planude compilata Anthologia per plura saecula litterarum typis sola erat vulgata. — In bibl. *Coisliniana* exstant quoque *anecdota Anthologiae graecae, Leonardi Philarae*, vulgo *Villeret*, Atheniensis, (qui Cardinalis Richelii tempore vixit circa a. 1630.) manuscripta: sunt autem epigrammata, ex variis auctoribus collecta ab eodem Leonardo Philara, qui multa in fine, a semet ipso adornata, descripsit. vid. *Montfaucon* catal. illius bibliothecae pag. 519. qui quidem, vtrum illa sint anecdota, iussit inquirere, nomina autem auctorum ibidem posuit.

V. *Codices atque editiones Anthologiae epigrammatum graecorum, praecipue Planudeae.*

Codices.

Antiquissimus codex esse videtur *Mediolani* in bibl. Ambrosiana, membranaceus, saeculi XI. teste Montfaucon in diario italico pag. 18. Quaenam tamen sint epigrr. aut cuiusnam, aut a quo collecta, Montfaucon non indicauit [p]. An igitur hic codex is est, vnde Lascaris

o) Atqui Vrsinus videtur anthologiam Cephalae respicere, et ex his Vrsini verbis colligere licet, ipsum illum codicem Palatinum fuisse antea Angeli Collotii.

p) Diu tamen multo post, quum Muratorii anecdota graeca Patau. 1709. 4. in manus sumerem, in mentem venit, in illo cod. forsan reperiri Gregorii Nazianz. tantum carmina.

Lascaris suum (qui in praesenti est Matriti,) descripserit? Comprehendit quidem varia id volumen. — Est autem in bibliotheca regia *Matritensi* cod. XXIV. densiore charta atque optime leuigata, totus Constantini Lascaris manu descriptus, Mediolani a. MCDLXIV. fol. ab Iriarto autem in catalogo codd. etc. pag. 86 — 120. diligenter lateque recensitus. Is praeter *Musaei* de Herone et Leandro carmen, *Orphei* Argonautica et Hymnos, item Hymnos *Homeri* et *Callimachi*, continet *veterum 490. epigrammatum* collectanea. In anthol. edita Planudea, Francof. 1606. fere omnia, sed non eodem ordine posita deprehenduntur. In illa tamen edit. desiderantur septem et viginti epigrammata, quae ex hoc codice Iriarte notitiae suae inseruit luceque publica donauit: sedulo autem indicauit, in quo capite et libro editae anthologiae singula huius codicis epigrammata reperirentur. Id etiam notatum est ab Iriarto, nonnulla codicis illius vel nomen auctoris, vel lemma, siue titulum, ab eo diuersum, praeferre, quam in edita reperias anthologia, multa plenius exhiberi, multa vero praetermitti; frequentissime plura vnius auctoris, in editione distributa, in codice in vnum quasi coire: quaedam in msto nomen auctoris praebere, quae in excusis anonyma referuntur ac vice conuersa, etc. Porro auctorum nomina, ex quibus depromta sunt, quosque ipse Lascaris diserte adpellat, secundum litterarum ordinem pag. 117. digessit Iriarte. Multa praeter ea memorantur vel ἄδηλα vel ἀδέσποτα. Cum notitia Iriarti, tum maxime codicis ipsius collatio futuro anthologiae editori omnino erit fructuosa et vero necessaria. — Tum cod. LXXII. eiusdem biblioth. (pag. 257 sqq. Iriarti,) continet inter alia *Maximi Planudis* aliquot epistolas et versus, — *epigrammta varia ex graecorum epigrammatum anthologia;* alia tamen quoque, quae neque in Planudea anthologia, eiusue adpendice, neque in Cephalea reporit Iriarte vid. pag. 260 sqq. — Pag. 262. protulit *Ioannis Tzetzae* epigramma, antea ineditum. — pag. 263. primus euulgauit *Maximi Planudae* carmen in laudem Ptolemaei, Geographi, versibus heroicis XLVII. qui etiam exstant in bibliothecae Coislinianae cod. CCCLV. atque in eius catalogo pag. 520. memorantur: tum primus excudi fecit epigramma *Aristotelis* elegiacum in templo Corinthi, et *Eumeli*, poetae, de Aeeta versus VIII. hexametros, s. fragmentum. — Agathiae ineditum, Hadriani, Luciani aliorumque perpauca epigrammata pag. 450. in cod. CXIV. indicantur. — Codices duo, qui grammatica Planudeae opuscula continent, ab eodem Iriarto pag. 372. 387 sq. et 391 sq. recensentur. — Ibidem pag. 526 sqq. passim, coll. pag. 562 sq. inter *Vincentii Marinerii Valerii* opera inedita, quam plurima occurrunt epigrammata varii generis.

In bibl. *Laurentio-Medicea*, Florent. (teste Bandinio tom. II. catal. MSS. gr. p. 99 sqq.) cod. XXVIII. saec. XV. chartac. optime seruatus diligenterque conscriptus, in 4. plutei 31. continet *Anthologiam* s. florilegium variorum epigrammatum, in VII. libros diuisum et a Maximo Planude collectum, vt ex primi libri titulo, paene euanido, eruitur. Singulis autem libris index capitum praecedit, rubrica conscriptus; itemque vniuscuiusque epigrammatis titulum, auctorisque nomen rubrae litterae distinguunt. Nec desunt interdum in margine parua quaedam scholia, ab eadem manu exarata. In fine legitur rubris characteribus conscripta haec nota: (gr. scripta, quam ex latina versione reddimus:) „Finis septimi tomi Anthologiae diuersorum vna simul comprehensorum epigrammatum, quae plane expendimus, et vt licuit, emendauimus, ego *Demetrius Chalcondyla* et *Ioannes Laurentii* anno a natiuitate Domini MCCCCLXVI.“ Bandinius, se, quidem gloriatur, hunc codicem praecipua quadam recensione dignum existimasse, ideoque singula epigrammata, in ipso contenta,

contenta, cum Florilegio edito in corpore poetarum graecorum veterum Iac. Lectii ita contulisse, vt eorum initium ac finem in vtroque exemplari inter se componens, quae vel deesse, vel abundare in alterutro compererit, ea omnia lectori significaret. Enimuero cur Bandinius codicem non contulit cum principe editione, quam ipse paullo post, neque tamen diligenter descripsit, vt videremus, num et quomodo illa differret et num Florentinus codex fuerit apographum codicis Matritensis, Lascaris manu scripti, an ex communi fonte manarit, an plane sit diuersus, quum ipse Lascaris in praef. ad editionem principem nec fontem, vnde hauserit, nec, quem codicem sit sequutus, indicarit? Ex indice et collatione Bandiniana id tantum cognoscimus, in Florentino codice, alia aliis auctoribus, ac in Lectii editione, interdum tribui, alia alio loco posita, aut omissa esse, aut auctiora, aut plura legi epigrammata etc. Ipse sensit incommodum, et circa finem contulit quoque edit. Francof. a. 1600. fol. Cur id non fecit perpetuo? — Teste eodem Bandinio in eodem tomo pag. 140. cod. XVI. epigrammata nonnulla, ex anthologia fortasse desumta; et p. 145. in eodem codice epigrammata XXVII. ex anthologiae libro V. descripta: alia varii generis in cod. L. membranaceo. — pag. 382. cod. XXIX. nr. 12. permulta epigrammata. — p. 575. cod. XLIV. plutei 59. nr. 11. ex Anthologia praeter Empedoclis sphaeram epigrammata XXIII. Antipatri, Archiae, Asclepiadis, Leonis philosophi, Leonidae, Mnasalcae, Philippi et anonymi, tum duo Planudae opuscula grammatica. — pag. 622. in cod. II. plut. 69. et in cod. XVI. p. 638. cum Thucydide, tetrastichon ἄδηλον in illum historicum, quod, quoniam differt ab edito in anthologiae libro I. c. 44. Bandinius excudi fecit: tom. III. p. 210. cod. XIII. plut. 74. nr. 46. epigrammata quaedam, ex anthologia forsan sumta, solutae tamen orationis instar exarata. — pag. 425. cod. VIII. plut. 91. nr. 3. epigr. 50. Antipatri, Archiae, Archilochi, Demarati, Gauradae, Hadriani Caesaris, (al. Germanici,) Leonidae, Leontii, Luciani, Metrodori, Moschi, Nicarchi, Orestis, Paulli Silentiarii, Philippi, Platonis, Posidippi, (sic exaratum est nomen,) Simonidis et Zenodoti.

Io. Lamius in Deliciis eruditorum Florent. 1743. 8. edidit catalogum gr. codd. incertae cuiusdam bibliothecae, saec. XVI. a monacho quodam scriptum, cum versione Elmii lat. In illo p. 186. memoratur cod. paruae longitudinis, qui continet *Epigrammata* et Theognidis ad Cyrnum.

In bibl. D. Marci *Veneta*, cod. CCCCLXXXI. pag. 252 sq. Anthologia epigramm. in sectiones VII. distributa: Omnia paucis exceptis, etiam exstant in edit. Lubini. 1604. sectionum tamen tituli nonnumquam differunt ab editis, et aliquando plures sunt, aliquando pauciores.

Planudeae anthologiae codex cum scholiis est in bibliotheca *Monacensi*.

Planudes vero quod Cephalae collectionem eamque ex libro, parum emendato, fere excerpserat, epigrammmatibus in capita per locos communes digestis, Cephalae anthologiae memoria per plura saecula penitus oblitterata fuit. Vnicum tamen exemplar, (vti plurimi credunt,) ab interitu seruatum, quod Heidelbergae in bibliotheca illa, quondam celeberrima et optimis libris scriptis referta, custodiebatur, tandem, (vt supra, vbi de Cephalae anthologia egimus, iam ostendimus,) sedulitate et sollertia Claudii Salmasii detectum, in plurium venit notitiam. (vid. *Leich.* praefat. pag. VIII sqq. qui coniicit, Michaelem Sophianum e Graecia secum adtulisse illum codicem, et de Sophiano fusius disserit. Salmasius

enim,

enim, quum Heidelbergae ante direptum illum, et maximam partem postea Romam delatum thesaurum tres annos commoratus, omnia excuteret, in veteres, (vt verbis vtar Brunckii, praef. pag. VII sq.) incidit membranas: quas quidem ante eum adtigerant viri aliquot docti, sed supine, et non eo, quo par erat, studio inuestigauerant et perscrutati fuerant, ita, vt, licet cognosceretur, graeca in iis haberi epigrammata, non satis tamen perspectum esset, quantum ab editis cum numero, tum singulorum integritate differrent. Salmasio nostro reseruatum erat, vt pretiosissimas illas veteris aeui reliquias e tenebris erueret, hocque incremento rem litterariam bearet, qui, diligenter euolutis his membranis, quum primum comperisset, veterem illam ibi contineri anthologiam, omnia sedulo, quae edita erant, ad exemplar editionis Wechelianae a. MDC. contulit, cuius in oris varietates membranarum adnotauit, quaecumque autem essent anecdota, separatis descripsit in chartis, e quibus orta est *Anthologia* illa *inedita*, quae solius Claudii Salmasii studio debetur, quo nomine summo viro immortales gratiae habendae sunt. Hactenus *Brunck.* qui praeter ea quorumdam apographorum, ex Salmasii schedis descriptorum, fata et conditionem enarrat. Salmasius quidem ipse paraturus erat editionem, (vide quae Fabricius ipse de editionibus promissis postea, et Brunck. e vita Salmasii praef. pag. XV. notarunt;) neque tamen aliis inuidit illas dapes. Ex illis igitur schedis plurima deriuata sunt ἀντίγραφα; in quorum tamen plerisque multa menda remanserunt, multae corruptelae, quales scribarum aut ignorantia aut praua corrigendi sedulitas inuehere solet. Alii ex illis apographis fecerunt excerpta, aucta mox aliis vndecunque petitis et adscriptis: vnde orta est horum diuersitas. Prioribus quoque, vt adnotat Brunckius, non eadem omnibus insunt, nec eodem ordine: alia aliis vberiora, prout variis temporibus a Salmasio communicatum fuit exemplar, quod habebat in manibus, et adsiduo studio in dies ornabat magis. Ex eo, at nondum integro, nec curate scripto, primum manauit id, quod descripsit Fr. Guietus, (quod tamen Salmasianis coniecturis persperſum est,) deinde in bibliothecam Menagii, denique in bibl. regiam Parisiensem illatum est, et a *Boiuinio* in actis acad. Parisiensis Inscript. tom. II. pag. 261 sqq. late expositum. Idem Boiuinius poetas, quorum epigrammata in illa collectione occurrunt, secundum ordinem alphabeti nominauit; ad hoc quaedam epigrammata graece cum duplici versione, altera gallica prosaica, altera latina metrica excerpsit, docteque explicuit. Guetiano apographo vberius et melius est *Bouhierianum*, Diuione, nec tamen ipsum omnibus partibus integrum. Vtrumque apographum habuit et sequutus est Brunck. Ex Boiuiniano codice formatus esse videtur Reiskio cod. *Bigotianus*, qno se vsum fatetur Küster ad Suidam voc. Θρίναξ.

In Biblioth. Lugdunensi Batau. duo sunt codd. mssti. Alter (teste catalogo pag. 335. nr. 34. b.) Στράτωνος παιδικὴ Μοῦσα, *cum aliis epigrammatibus, quae inter doctos Anthologiae vocabulo dicuntur, sed obscoenae, manu Ios. Scaligeri, vnde plurima facta sunt exemplaria.* (Haec sunt excerpta ex apographo Salmasiano:) alter (ibid. pag. 399. nr. 8.) *Anthologia, h. e. epigrammata collecta ex variis poetis, numquam edita, quorum primum est Stratonis.* Hic est celeber ille codex *Vossianus*, ex quo multa fluxerunt apographa et excerpta facta sunt; et ex quibus Bataui, Angli Germanique passim et quasi certatim per occasionem publicarunt epigrammata. Sic, quum Vossius in Anglia commoraretur, ex Vossiano codice *Eduard. Bernardus* librum suum confecit, vnde a Rich. Bentleio et in fragmentis Callimachi et dissert. Phalaridea passim citatur, quod exemplum hodie pars est biblio-

 thecae

thecae *Bodleianae.* (conf. tamen Iablonsk. epist. in thesauro Lacroziano epist. I. pag. 176 sq.) Ex eodem *Ezechiel Spanhemius* magnam anthologiae partem exscripsit, e quibus schedis, Berolinum translatis, natae sunt schedae *de la Croze*, quarum exemplum habuit *I. C. Wolfius* et postea illatum est in biblioth. publ. Hamburg. Croz. schedae Lipsiam in bibl. Senator. peruenerunt. De schedis la Crozianis vide *Reiske* in nouis miscell. Lips. IX. pag. 147 sq. et la Croze hanc iis praefixit inscriptionem: *Epigrammata graeca inedita, descripta primum a Friderico Sylburgio e cod. MSto bibliothecae Palatinae, ex cuius apographo, quod erat apud Isaac. Vossium, ea descripsit Ill. Ezech. Spanhemius, ex cuius codice ego ea descripsi Berolini* A. C. 1716. Differunt paullulum ea, quae scripsit Croze in Thesauro epistol. tom. III. p. 43. adde tom. II. pag. 344. Tum excerpta ex illo Vossiano facta continet codex *Vimariensis*, quondam Schurzfleischianus, ex quo Klotzius Stratonis aliorumque ediderat epigrammata, et de quo atque Vossiano codice idem multus est in praefatione sua: idem obseruat pag. 13. Vimariensem codicem non esse manu Tryllitii scriptum, (vti Gesnerus scripserat,) sed ab hoc in margine tantum ea carmina notata, quae in Anthologia edita iam exstarent. Sed quia Vossianus codex, a Frid. Sylburgio olim e cod. biblioth. Palatinae descriptus, (teste Colomesio in Opp. a I. A. Fabricio Hamburgi a. 1709. editis, pag. 860. coll. Klotz. in praef. pag. 27 sq.) a Salmasiano, quantum constat, multis differt rebus, v. c. dispositione capitum, et quod multa sunt in vno, quae desunt alteri, quaestio orta est, num reliqui omnes codices, quos constat Palatini propagines et veluti surculos esse, ex vnone Salmasiano apographo creuerint, an ex aliis quoque apographis alii? vid. *Reiskii* praefat. pag. XIX.

Videtur quidem posse lis ita componi, vt cum Brunckio, (vti supra adnotatum est,) dicas, non ex vno, sed ex pluribus diuersisque apographis Salmasianis aut ex eo exemplo Salmasii, prouti hic variis temporibus siue plenius siue alio ordine instructum in manibus habuerat, diuersisque temporibus cum aliis communicarat. Enimuero id, quod a Sylburgio, decem amplius ante annis, quam Salmasius Heidelbergam venerat, in summa senectute iam mortuo, scriptum erat, e Salmasiano manare non potuit, nec, vtroque apographo multis rebus discrepante inter se, Salmasius, cui omnes thesauri Palatini a Iano Grutero recluderentur, temere descripsisse videtur Sylburgianum. Quare Gesnero, (quem censorem fuisse opinor Anthologiae graecae Cephal. a Reiskio editae in relationibus Gottingensibus de libris nouis l. cit. pag. 139 sq.) probabile videtur, diuersa esse apographa, ac forte ne vnius quidem libri Palatini, Sylburgianum et Salmasianum, atque adeo Sylburgianum illud, quod Vossianum postea factum est, a Salmasiano esse diuersum, et ex alio plane codice, Palatino ipso quoque, descriptum, cuius notitia Salmasium fugerit *). Nam quae varietas profertur, ea, vt ait Gesner, maior est, quam vt ab ingenio alterius viri docti, aut ab erroribus posteriorum descriptorum profecta possit videri. Ex vtro autem illorum fluxerit cod. *Lipsiensis*, quem ab Isaaco Grutero, qui superiore saeculo ad finem vergente ludum litterarium apud Haganos (vti opinatur Reiskius p. XX. praef.) moderatus decessit, habuerit Gisb. Cuperus, haud omnino certum est. Isaacus ille Gruterus, Iano Grutero

*) In Sylburgiano MSS. graec. bibl. Palatinae catalogo in monumentis pietatis equidem, nisi oculi aberrauerint, bis inueni mentionem epigrammatum factam, n. pag. 41. nr. 130. Epigrammatum Anthologia e diuersis auctoribus collecta et in VII. libros digesta, in quarum prima scholion Maximi Planudis fol. et pag. 128. nr. 418. Epigrammatum folia VIII. 4.

Grutero iunior, si exscripsit codicem Heinsianum, sequutus est apographum quoddam Salmasianum, cuius copiam Dan. Heinsius a Scaligero impetrarat. Probabilius tamen e codice Vossiano ductus est Lipsiensis. Hic autem primum a Cupero ad Vffenbachium pervenit, et inde cum ceremoniali Constantini Lipsiam. Quare quum *I. H. Maius*, et *Reiske*, ille in Bibl. MSSt. Vffenbach. hic in initio primi missus in nouis Miscell. Lipsiens. et in praef. ad edit. Cephalae nec non *Leichius* in praef. ad carm. sepulcralia pag. XI sq. iam copiose disputarint de illo, equidem hic nolo esse multus. Ex Vffenbachiano MSto exemplum sibi sumsit *Steinheilius*, quod in manibus habui; et *Maius* ipse, cuius exemplum est in bibliotheca Giessensi atque a viro quodam docto in bibl. philologica, vol. III. Lipsiae 1781. 8. part. I. pag. 4 sqq. non modo descriptum, sed etiam variae lectiones, cum Brunckii editione comparatae, inde enotatae, atque continuatae sunt in noua biblioth. philolog. et critica, Gottingae 1782. vol. I. fasc. I. pag. 91 sqq. et fascic. II. pag. 193—220. — In Bibl. Leidensi inter codd. Vossianos sunt quoque in cod. LIV. pag. 398. *epigrammata graeca*, item cum scholiis, et in cod. XVII. pag. 402. epigr. quaedam graeca. — *Coislinianus* codex, cuius Montfaucon in catal. Coislin. pag. 519. meminit, ex Anthologia formis excusa descriptus videtur Leichio in praef. pag. XI. qui etiam pag. XII. memorat exemplar *G. C. Goetzii*, Lipsiensis, e schedis Holstenianis descriptum. Quod Doruille quaedam publicauit epigrammata, quae in reliquis haud leguntur apographis, id nihil ad rem facit decernendam. Nam illum, constat, ipsum Romae codicem Palatinum accurate descripsisse, nouamque (vt iam memoraui,) paraturus erat editionem. Schedae autem illius post mortem in Britanniam ad heredes delatae, num adhuc illaesae supersint, aut quo loco in praesenti lateant, equidem ignoro. Ad eum miserat I. A. Fabricius epigrammatum graecorum msta duo vetera et notas ineditas virorum doctorum. vid. Fabricii vitam, a Reimaro scriptam, pag. 57. Forsan alterum fuit id, quod acceperat Fabric. a Io. Baptista Desforset. vid. ibidem pag. 247. — In cod. quodam *Vindobonensi* esse epigrammata ἀνεπίγραφα, conieceram ex Georgii Wallini epistola ad Crosium. vid. Thes. epistolic. Lacrozianum tom. I. pag. 344. At, quum cel. *Alterum*, Prof. L. Gr. in vniuers. Vindob. per litteras adirem, vir ille humanissimus respondit, ibi non exstare cod. anthol. gr. Anthologium, a Nesselio memoratum, esse librum ecclesiasticum Graecorum, neque philologicum: se tamen in cod. phil. CCCXI. apud Nessel. reperisse nonnulla epigramm. gr. variorum veterum auct. in IV—VI. fol. a Nesselio omissa.

Romae quoque est in bibliotheca *Barberiniana* apographum, quod Allatio et Holstenio praesto fuit; sed illud vnde sumtum fuerit, dubium nonnullis videbatur. At iam Gesnerus in Relat. Gotting. l. c. pag. 138. et Brunckius praef. pag. XII. diuinarunt et quasi edixerunt, vtrumque authentico illo Heidelbergensi esse vsos. Certiora tamen mihi per litteras Romae postridie nonar. Mai. 1789. exaratas, significauit cl. *Schow*. (qui in praesenti vniuersitatem ornat Hafniensem.) Neque ego ingratum me fecisse lectoribus arbitror, quod longiorem ex illis particulam huc transtuli. (Diu haec scripseram, quum in eph. litt. legissem. cl. *Schow* in peculiari comm. de illo cod. nuper egisse: at ego nondum vidi illam.)

„Praesenti tempore in apographum illud celebre Holstenianum inquiro, in quo epigrammata graeca continentur, quodque ipse Holstenius interdum vt codicem bibliothecae Barberin. citat. Id autem apographum transscriptum est ipsa Holstenii manu, quae mox

 agnosci-

agnoscitur ex celebri illo apographo Salmasiano, quod, dum Lucas Holstenius Parisiis agebat, in bibl. regia seruabatur. Patet ex apographo Holsteniano, Salmasium Heidelbergae haud alia ex codice Palatino descripsisse epigrammata, quam ea, quae suo tempore aut vitiose edita erant, aut prorsus incognita. Hinc selectum tantum quemdam epigrammatum MS. Holstenianum exhibet, multis ex iis, quae in edd. hodiernis et analectis leguntur omissis. Postea vero quam Holstenius Romam adierat, apographum suum cum ipso codice Palatino, qui in bibl. Vaticanam iam translatus erat, contulit, atque multa inde emendauit. Ex hac collatione natae sunt animaduersiones, emendationes, variaeque lectiones, quae hinc inde in margine apographi sunt notatae. Vides igitur, quam feliciter Brunckius veritatem diuinauerit in praef. Analect. dum de hoc MSto bibl. Barberin. loquitur. Textus apographi Holsten. adeo vitiose et negligenter scriptus est, vt vix mihi fingere possim, quomodo vir doctus tali modo transscribere potuerit, nisi forte culpa huius negligentiae temporis angustiae, qua premebatur, tribuenda sit. En titulum apographi Holsten. et ordinem epigrammatum, qui idem est, ac in cod. Palatino, nisi vt hic epigrammata Christianorum omittantur: *Paulli Silentiarii ἔκφρασις magnae ecclesiae S. Sophiae et Ambonis eiusdem ecclesiae. Ex MSS. codd. Palatinae bibliothecae. Ex Cl. Salmasii exemplari transscripsit Lucas Holstenius* cIↄIↄCXXVI. *ad IX. Kal. Sept. et reuidit Romae ad ipsum codicem Palatinum Vatic. biblioth.* cIↄIↄXXIX. *a. d. VII. id. April.* In MS. Holsten. quod fol. CLXXXI. constat, continentur r)

I. Παύλου ποιητοῦ Σιλεντιαρίου Κύρου ἔκφρασις εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἤτοι τὴν ἁγίαν Σοφίαν, fol. 1 — 23.

II. Παύλου Σιλεντιαρίου ἔκφρασις τοῦ Ἄμβωνος fol. 23 — 35.

III. Μελεάγρου ποιητοῦ Παλαιστίνου στέφανος διαφόρων ἐπιγραμμάτων fol. 35 — 40.

IV. Φιλίππου ποιητοῦ Θεσσαλονικέως στέφανος ὁμοίων καὶ διαφόρων ἐπιγραμμάτων fol. 40 — 44.

V. Ἀρχὴ τῶν ἐρωτικῶν ἐπιγραμμάτων fol. 44 — 55.

VI. Ἀρχὴ τῶν ἀναθηματικῶν fol. 55 — 73.

VII. Ἀρχὴ τῶν ἐπιτυμβίων ἐπιγραμμάτων, ὧν ἐσχεδίασεν ὁ κύριος κωνσταντῖνος ὁ κεφαλᾶς, ὁ μακάριος καὶ ἀείμνηστος καὶ τριπόθητος ἄνθρωπος fol. 73 — 105.

VIII. Ἀρχὴ τῶν ἐπιδεικτικῶν fol. 105 — 133.

IX. Ἀρχὴ τῶν προτρεπτικῶν fol. 133 — 135.

X. Ἀρχὴ τῶν σκωπτικῶν καὶ διαφόρων fol. 135 — 141.

XI. Ἀρχὴ τῶν Στράτωνος τοῦ Σαρδιάνου fol. 141 — 157.

XII. Κομητᾶ fol. 157 — 158.

XIII. Διαφόρων μέτρων διάφορα ἐπιγράμματα fol. 158 — 163.

XIV. Γυμνασίας χάριν καὶ ταῦτα τοῖς φιλοπόνοις προστίθημι, ἵνα γνῷς, τί μὲν παλαιῶν παῖδες, τί δὲ νέων fol. 163 — 181.

XV. Ἰωάν-

r) Si hunc indicem contuleris cum eo, quem Brunck praef. pag IX sq exhibuit, et quem in fronte ipsius cod Vaticani scriptum esse idem testatur, ipse facile cognosces vtriusque indicis discrimen. Brunck itidem notauit, integras Meleagri et Philippi coronas s. collectiones non ibi exstare, nec praeter prooemia, singulis praeposita, aliquid earum amplius superesse. *Harl.*

xv. Ἰωάννε γραμματικȣ̃ Γάζης ἔκφρασις τȣ̃ κοσμικȣ̃ πίνακος τȣ̃ ἐν χειμερίῳ λȣτρῷ fol. 181. quo folio finitur." Hactenus cl. *Schow*, cui gratias me debere maximas, lubenter profiteor. Adiunxit nonnulla epigrammata et animaduersionum marginalium Lucae Holstenii exempla, quae paucis tantum notabo. In epigrammate, in Analectis Brunckii tom. II. pag. 262. III. in secundo versu cod. habet ἔδωκαν Ἄπνῃ. Ad marginem vers. 3. ἧς etc. notauit: „In ms. habetur lacuna III. versuum, quam aliquis recentior quatuor versibus subsequentibus iterum adscriptis ineptissime repleuit." Carm. in anal. tom. II. p. 349. II. legitur sine lacunae suspicione. Ad primum vero versum in margine scripsit Holsten. „Desunt in edit. praefigenda autem sunt epigr. Πάντα λίθον. lib. VII. pag. 481. in vltimo versu scribitur πο. ε͂ν (pro ποιεῖν). Ibid. p. 392. VIII. legitur in cod. vers. 4. μήλων καὶ ῥόδων. — vs. 5. ὦ πόσσȣς — — κάλλος. — vs. 6. — ἔτρεχες ἡλικίης, et subiicitur in parenthesi: ἄλλως: ἡνίκα πρωτοβόλων λάμπεν ἀπὸ βλεφάρων. ad marg. versus 5. scripsit Holsten. *Hi duo versus additi sunt manu recentiori.* — Epigramma ibid. tom. II. pag. 184. II. inscriptum est: Ἀκυλλȣ, οἱ δὲ Πολέμωνος τȣ̃ πόντικȣ̃.

Cel. *Berthold. Nicol. Krohn*, praeco verbi diuini apud Hamburgenses, notat in catalogo suae bibliothecae, (Hamburgi 1793. 8.) pag. 187. nr. MMCCCCXLIV. *fragmenta codicis msti membranacei Anthologiae graecae*, VIII. folior. saec. XIV. med. 4. Continentur epigrammata numero XLVI. Doct. possessori videtur codex ille excerpta ex Anthologia Planudea exhibere. Neque tamen epigr. vt in Planudis collectione, in suas classes sunt relata; sed promiscue alia excipiunt alia. Ego vero, quantum ex nota V. D. coniicio, codicem illum, si tantae est vetustatis, singularem, et diligentiore comparatione dignum esse censeo, nisi fuerit vnus ex Fabricianis. — In bibl. publica *Hamburg.* est codex mstus in 12. qui sedecim scripta veterum Graecorum complectitur, a I. Mich. Dilherro donatus. In eo est Anthologia epigr. graecorum, XXX. pagg. quae cl. Pitisco descripta esse videtur.

Plena igitur integraque epigrammatum editione, quae Palatinum exemplum fideliter adcurateque expressum referat, certoque contextu adhuc caremus; quamquam Brunckii sedulitati, diligentiae atque ingenio praeclaram epigrammatum cum editorum tum ineditorum, et in vnum quasi corpus redactorum editionem debemus, inscriptam:

Analecta veterum poetarum graecorum editore Rich. Frid. Phil. Brunck. graece. tom. I. Argentor. 1772. II. 1773. III. 1776. 8.

Editio, nonnisi titulo mutata, quarto volumine augenda, ibid. 1785. — tomo tertio adiecit acutas *lectiones* seu notas, maximam partem criticas, raro sedem aut auctorem carminis inquisiuit, aut historicam dedit notitiam; grammatica autem interpretatio, quae sensum verborum aut artem ingeniumue poetae declaret, propemodum plane desideratur. — Ordinem epigrammatum mutauit et poetas sua cuique carmina adtribuens, secundum aetates disposuit, initio a Meleagri carminibus facto.

Studuit igitur, quantum potuit, epigrammata omnia, etiam Stratonis, integra et emendata edere: hisque adiunxit quaedam diuersi quidem generis, ab Anthologia tamen ex mente illius non alieni, qualia sunt Theocriti, Bionis et Moschi bucolica variaque idyllia, Anacreontia et lyrica quaedam, Callimachi, Cleanthis et Procli hymnos, fragmentaque aliorum aliquot poetarum, quorum integra carmina in Meleagri collectione olim lecta fuisse

 certum

certum sit. Praeter apographum Guyetianum eoque melius neque tamen omnibus partibus integrum Bouherianum, et praeter praestantissimas Planudeae anthologiae et reliquorum poetarum editiones aliaque subsidia, de quibus copiosus est in praefatione, habuit quatuor haud optimae notae codd. scriptos ex biblioth. regia Parisiensi, quorum vnus epigrammata nonnulla praebuit, quae in editionibus non exstarent. Sed longiorem et adcuratam eruditamque huius editionis notitiam, interspersis multis correctionibus et suspicionibus, leges in bibl. critica Amstelod. vol. I. part. II. pag. 20 — 49. Adde cl. *Frid. Iacobs*, (qui maius opus et commentarios in anthologiam molitur,) emendatt. in epigrammata anthologiae graecae, Lipsiae 1793. 8. qui in praef. pag. X. sobrie prudenterque iudicat de Brunckii editione. Cum Iacobsii libello compares censuram in ephem. Gotting. 1793. plag. 109. pag. 1089.

[Repeti Iacobsius, multorum VV. DD. suasu, textum graecorum epigramm. Brunckianum, sed ita, iussit, vt insereret, quae Brunckius vol. III. inter Var. Lect. aut alibi edidit, suo loco, omitteret gnomicorum poetarum, et Anacreontis, Sapphus, Erinnae, carmina, Callimachi hymnos, Bucolicorum Idyllia, et alia, denique varietatem lectionis nonnullis epigrammatis adderet: *Anthologia Graeca siue poetarum Graecorum lusus. Ex recensione Brunckii. Tom. I. II. Indices et Commentarium adiecit Frider. Iacobs.* Lipsiae, MDCCXCIV. 8.]

De *Boschii* consilio Anthologiae cum versione Grotii metrica edendae, infra in notitia editionum promissarum egi.

Progredior ad *editiones anthologiae epigrammatum graecorum Planudeae.*

Princeps est *Florentina:*

Ἀνθολογία διαφόρων ἐπιγραμμάτων, ἀρχαίαις συντεθειμένων σοφοῖς, ἐπὶ διαφόροις ὑποθέσεσιν, ἑρμηνείας ἐχόντων ἐπίδειξιν καὶ πραγμάτων ἢ γενομένων, ἢ ὡς γενομένων ἀφήγησιν. Διῃρημένη δ' εἰς ἑπτὰ τμήματα τοῦ βιβλίου, καὶ τούτων εἰς κεφάλαια κατὰ στοιχεῖον διεκτεθειμένων, τάδε περιέχει τὸ πρῶτον. Εἰς ἀγῶνας. Εἰς ἄμπελον . . . .

Haec est inscriptio rarissimae editionis, graecis litteris capitalibus ex recensione Ioannis Lascaris Rhindaceni, quam vberius describit *Clement* in bibl. curieuse historique etc. tom. I. pag. 361 sq. vbi et alias raras anthologiae editiones recenset: item *Ferdin. Fossius* in catal. codd. saec. XV. impressor. — in bibl. Magliabechiana, Florent. 1793. fol. pag. 106 sq. in qua seruatur exemplar et membranaceum et chartaceum. Vltima septem folia in quamplurimis desiderantur exemplis, in iis autem est Io. Lascaris epigramma graecum, praefatio latina eiusdem ad Petrum de Medicis, denique subscriptio: *Impressum Florentiae per Laurentium Francisci de Alopa Venetum. III. Idus Augusti.* M. CCCC. LXXXXIIII. (1494.) 4. Omnia litteris quadratis. Quod septem illa folia plurimis absunt exemplis, (vid. *Montfaucon* in diario italico pag. 410. *Seemiller* loco mox citando etc.) fieri solet, vt illa editio saepe occurrat et citetur *sine loco et anno.* Sed *Maittaire* A. T. tom. I. edit. primae p. 272 — 283. maiusculis litteris illa septem folia ita typis renouanda curauit, vt singulis paginis lineisque primae editionis omnia responderent. Idem Maitt. ibid. pag. 268 sq. 284. vol. IV. part. I. pag. 98. pag. 102. (vbi animaduertit vitium typographicum apud *Leonem Allatium* animadu. in antiqq. Etrusc. fragm. Paris. 1640. 4. pag. 61. 62. qui scribit, editam esse illam Florentiae 1484.) it. pag. 103. Fabricius errorem typogr. a. 1497. in suo ipse exemplo manu correxit, et verum annum restituit. *Bandinius* quoque in catal. codd. graec. Laurent. Medic. vol. II. pag. 105. epigramma et praefationem Lascaris, (docte suseque probantis, litterarum figuras,

quibus

quibus prisci Graeci vtebantur, omnes fuisse capitales,) litteris minusculis excusa repetiit, adiunctis paucis animaduersionibus. Adde de hac editione *Iriart.* catal. codd. msst. gr. p. 179. coll. pag. 243 sqq. vbi exemplari addita sunt anecdota quaedam mssta ab Iriart. ibi publicata. *Seemiller* in incunabulis typograph. biblioth. Ingolstad. tom. IV. pag. 54. *Goetz.* memor. bibl. Dresd. I. pag. 29. cel. *Panzer* in annal. typogr. vol. I. pag. 421 sq. qui plures laudat. In bibl. Pinelli fuerunt duo exempla; alterum membranaceum, alterum chartaceum. vid. catal. tom. II. pag. 256 sq. — *Leich* in praefat. pag. VIII sqq. multus de hac editione, animaduertit, notarum partem in exemplo bibl. Senat. Lipsiensis passim editis illis haberi auctiorem. — Cl. *Pitisco*, Prof. Hamburg. in litteris ad me scr. videtur ex codice peruetusto litteris vncialibus olim in magna Graecia exarato, 170. fol. descriptus. Praefationem Lascaris in posterioribus editionibus per typographorum auaritiam esse omissam, dolet *Colomesius* ad Gyraldum p. 515. Nitidissimum exemplum, in membranis excusum, fuit in bibl. Krysiana, Iac. Krysii, Hagae Comitum 1727. 8. p. 94. — Anni 1488. nota litteris capitalibus: in bibl. Markiana, Hagae Comit. 1727. 8. part. I. p. 111. apud Clement. cum hoc mihi vitiosa videtur.

Florilegium diuersorum epigramm. in septem libros digestum. graece. Post Aldinum stemma sequens nouus titulus, (qui est in Florentina principe edit.) Ἀνθολογία διαφόρων ἐπιγραμμάτων etc. In calce legitur breuis graeca epistola *Scipionis Carteromachi* ad Aldum, et post illam: *Venetiis in aedibus Aldi mense Nouembri* M.DIII, (1503.) 8.

Exemplar membranaceum fuit in bibl. Askew, (vid. Cat. pag. 35.) et est in bibl. Laurentio-Medicea. vid. Bandinii Catal. MSS. gr. tom. II. pag. 104. qui epistolam gr. reddidit et notauit, Scipionis Fortiguerrae, Carteromachi dicti, vitam a Iusto Fontaninio descriptam esse in Diario litteratorum Italiae tom. XX. art. XI. §. II. Exemplar cum notis mstis viri docti saec. XVI. fuit in bibl. Pinelliana. vid. catal. l. c. adde *Goetz.* mem. bibl. Dresd. I. p. 30. et Serie dell' Edizioni Ald'ne etc. p. 23. [Aldina exempla a. 1503 et 1521. habet bibl. Paullina Lipf.]

Alteram Aldi editionem: *Florilegium epigramm. graec. in aedibus Aldi et soceri.* Venet. 1517. 8. *mense Nouembri* memorat *Maittaire* A. T. pag. 303. sed, quoniam eodem, vti prior, mense *Nouembri* finita dicitur, nec memoratur ab auctore serie dell' ediz. Ald. neque a Pinello ad Harwoodium, suspicor, eam vel dubiam esse, vel vltimum tantum folium mutatum, addita anni illius nota.

Florilegium diuersorum epigrammatum in septem libros. Ἀνθολογία διαφόρων ἐπιγραμμάτων etc. — *Impressum Florentiae per heredes Philippi Iuntae Florentini:* 1519. 8. graec.

Vid. *Bandinii* Iuntarum typograph. annal. part. II. pag. 151. Est in biblioth. Gotting. Exemplar cum notis msstis est in bibl. Bodleiana. vid. Catal. vol. I. pag. 398.

Basileensis a. 1521. 8. memoratur in catalogo biblioth. Bigotianae II. pag. 202. Sed esse dubia videtur. Forsan est editio: selecta epigrammata graeca, latine versa ex septem epigr. graecorum libris, Basileae ex aedibus Io. Bebelii. mense Aug. 1529. 8.

Florilegium diuersorum epigramm. in septem libros. Solerti nuper repurgatum cura M.D.XXI. (1521.) *Nunc exit castigatius, quam alias vnquam pristinis elustratum erroribus, multisque adauctum adiectis epigrammatibus.* gr. Venetiis, in aedibus Aldi et Andreae soceri. mense Ianuario. 1521. 8. vid. *Goetzii* Mem. biblioth. Dresd. I. pag. 32. *Clement.* l. c. pag. 362 sq. Est quoque in bibl. Giessensi, Gottingensi etc. Exempl. in bibl. Bodleiana l. c.

cum

cum V. L. manu Iof. Scaligeri. Haec editio ad codicem Palatinum a Frid. Sylburgio collata fuit quondam apud Graeuium, vt ipfe refert in praefat. ad Callimachum.

Florilegium epigrammatum, follerti nuper cura repurgatum. Parif. 1531. 8. apud *Iodoc, Badium.* — Eft in bibl. Hamburg. publ. et Gottingenfi. Fuit quoque in bibl. Sarraziana nr. 1328. et Pinell. l. m. etc. Repetitio fuperioris Aldinae effe videtur. Quae enim illa in titulo profitetur, eadem haec editio gloriatur. At enim de hac editione idem pronuntiandum erit iudicium, quod H. Stephanus tulit de Aldina recentiore, et quod poftea referemus.

Epigrammatum graecorum libri VII. annotationibus Ioannis Brodaei Turonenfis illuftrati. Quibus additus eft in calce operis rerum ac vocum explicatarum index diligentiffime confcriptus. Froben. Bafileae 1549. fol. graece.

Sigismundus Gelenius in praefatione f. epiftola ad Io. Frifium, Tigurinum, nuncupatoria mirifice laudat Brodaei commentarios et variam illius exactamque omnis generis librorum cognitionem. Commentarii, epigrammatibus fubiecti, funt omnino docti et a multis VV. DD. laudati: at enim iufto copiofiores, interdum tenues; admodum raro, (quantum equidem animaduerti,) de lectione critice difputatur; fed ex mythologia, aut antiquitate aut grammatica interdum vel res tritae vberius explicantur: bona epigrammatum pars latine verfa eft. Num vero Brodaeus plagii fit reus, et adnotationes olcant Tuffani, regii graecae linguae Profefforis Parifijs, actore quodam apud Maittarium A. T. H. p. 356 fq. alii iudicent. conf. *Freytagii* adparat. litt. II, pag. 781 fq. In biblioth. Leidenfi eft exemplar plurimum confcriptum a viro docto. Sequuntur feptem volumina, ruditer colligata, in quibus funt verfiones epigrammatum latinae a variis tentatae, vt Railleto, Volcardo, Caftellio, Labaeo, Mekercho etc. vti notatur in Catal. pag. 335. nr. 25.

Anthologia fiue florilegium diuerforum epigrammatum, cum nonnullis epigrammatis recens inuentis, reiectis ad calcem, gr. Venetiis apud Aldi liberos. 1550. 8.

Hic annus adfignatur illi editioni, laudatae ab auctore ferie dell' ed. Aldine pag. 90. in catal. Pinelli l. cit. a Fabricio noftro aliisque. Exemplum, quod eft in bibl. Hamburg. illum quoque annum prae fe fert. Contra Maittaire in A. T. III. pag. 604. refert eam inter libros, qui a. 1551. prodierunt. Verum tamen titulum exemplaris, quod eft in bibl. Gottingenfi, vir quidam doctus mihique amicus his verbis indicauit: *Florilegium diuerforum epigrammatum in feptem libros diftinctum, diligenti caftigatione emendatum. Cui nonnulla nuper inuenta epigrammata in fine adiecta funt, vna cum indice tam rerum, quam auctorum copiofiffimo. — Venetiis apud Aldi filios.* M. D. L. (1550.) — Illam editionem, filiam forfan fuperioris Aldinae editionis, valde reprehendit H. Stephanus in praef. ad fuam editionem, quod editor non erubuerit, pro magna epigrammatum acceffione, quam in titulo pollicitus fuerat, feptem aut octo verficulos Anacreontis dare deprauatos: et editionem multis mendorum millibus locupletatam effe, grauiter pronuntiat. Fabricius in margine B. Gr. manu fcripfit, illam editionem cum notis MSS. Lucae Langermanni, collatam cum MS. Palatino fuiffe apud Schelium, Hamburgenfem, fe quoque apud eumdem euolutiffe *anthologiam ineditam* et plurima collectanea, caftigandis epigrammatibus graecis ac fupplendis idonea, etiam notas MSStas ex Hugonis Grotii editione excerptas.

Florilegium epigrammatum graecorum. Venet. apud Petrum et Io. Mariam Nicolinos Sabienſes. 1550. 8. vid. Catal. bibl. Thottianae, vol. IV. pag. 278. nr. 620. Hanc edit. rariſſimam adpellat *Brunck* Anal. III. pag. 39. Atque vel ipſis Venetiis adeo rara eſt, vt cel. Morellius ſe nullum exemplar vnquam vidiſſe mihi ſignificaret.

Ἀνθολογία. — *Florilegium diuerſorum epigrammatum veterum, in ſeptem libros diuiſum, Magno epigrammatum numero et duobus indicibus auctum.* — gr. M.D.LXVI. (1566.) *Excudeb. Henr. Stephanus* — 4. Duplici indici ſubiiciuntur σχόλια Μαξίμȣ, ὧν μνείαν ἐποιησάμην σελίδι ζτ΄. et Henr. Stephani *adnotationes in quosdam Anthologiae epigrammatum locos, et potiſſimum eos, qui ſecus, quam in hac eius editione aut ſcripti aut interpuncti inueniuntur ſcholia et adnotationes.* — Noua quodammodo eſt recenſio. Multa quidem in lectione, plura in interpunctione, titulis, et ſeparatione aut coniunctione epigrammatum mutauit: heroum epitaphia epigr. e codice Mediceo, χειρφώδη pag. 835. ex vetere cod. epigrammatum, quem Louanii habebat Ioan. Clemens, Anglus; alia ex Herodoto aliisque graecis auctoribus deſcripſit. — Quis verò *Maximus* ille auctor ſcholiorum graecorum fuerit, non omnino certum habemus atque exploratum. *Andr. Riuinus* in praef. ad Anthol. pag. 2. adſcribit ea Maximo Planudae. Verum Fabricio noſtro auctor videtur admodum recens, et ex vulgaribus libris, Suida, Euſtathio, ſchol. in Apollonium, Athenaeo, Stobaeo, Pauſania aliisque, quos nominatim citat, pleraque collegiſſe. Hinc ſuſpicatur, eſſe pleraque alicuius Planudae etiam iunioris; licet alia recte tribuantur Maximo, vt, quae in Wecheliana edit. occurrunt ante notas H. Stephani, referenda ad pag. 98. Conf. *Freytag.* adpar. litter. II. pag. 783—787. *Baumgart.* merkw. Bücher etc. tom. V. pag. 63 ſqq. — In bibl. Leidenſi duo ſunt exemplaria cum variis virorum doctorum notis msstis. vid. Catal. illius biblioth. p. 260. nr. 9 et 10. et in bibl. Comit. de Thott fuit exemplar cum multis adnotatt. margini manu adſcriptis. vid. Catal. tom. IV. pag. 34. aliud exemplar cum not. msstis in bibl. Bodleiana.

Epigrammatum graecorum annotationibus Ioannis Brodaei, Turonenſis, *nec non Vincentii Opſopaei et graecis in plerque epigrammata ſcholiis illuſtratorum, libri VII.* Acceſſerunt Henr. Stephani in quosdam Anthologiae epigrammatum locos annotationes. Additi ſunt indices tres, perneceſſarii. Francof. apud Andr. Wecheli heredes Claudium Marnium, et Io. Aubrium. a. 1600. fol.

Haec editio ſatis nota, raraque quidem, nec vero tantae raritatis, quantae ſuperiores, in graecis ſequitur H. Stephanum. Praeter adnotationes *Vincentii Opſopaei* [*]) et *Brodaei* animaduerſiones, e chirographo illius auctas, et ſingulis vtrasque epigrammatibus ſubiectas, nec non H. Stephani caſtigationes vna cum indicibus ad voluminis calcem coniectas, in ora libri paſſim exhibet *ſcholia graeca*, in quibus nonnulla loca haud infeliciter illuſtrantur, ex cod. Franciſci Pithoei, quem cum altero Pauli Petaui typographus contulit. Adde *Clement.* l. c. pag. 363 ſq. *Goetzii* memor. bibl. Dresd. I. pag. 30 ſq. Ad ſcholia graeca pertinere videntur,

*) Huius adnotationes antea ſeorſum prodierunt inſcriptae: *In graecorum epigrammatum libros quatuor annotationes longe doctiſſimae iam primum in lucem editae*, Vincentio Obſopoeo auctore, cum indice. Baſileae in officina Nicol. Brylingeri. 1540. 4. Quatuor tantum libros enarrauit, I. II. IIII et VII. cuius conſilii rationem in praefatione declarat. Obſeruatt. ſunt grammaticae atque eruditae, et ſenſum vel carminis vel vocabulorum diligenter explicant. Multorum epigramm. vel ſuam vel aliorum VV. DD. verſionem latinam eamque metricam adiecit Opſopeius.

videntur", quae *If. Cafaubon.* lection. Theocrit. cap. 2. fcripfit. „Vidimus, partim etiam habemus quam plurimas ἐξηγήσεις et fcholia in plerosque omnes poetas antiquos, etiam *in graeca epigrammata* et in Oppianum; quae omnia olim a nobis, difcendi cupiditate inflammatis, auidiffime comparata, lectione deprehendimus effe plane, quod Theocritus ait ἅπαν ῥύπον, λῆρον ἐπὶ λήρῳ· aliud nihil."

Anthologia feu florilegium graeco-latinum; h. e. veterum Graecorum epigrammata: quae iam olim ex trecentis plus minus auctoribus, ab *Agathia* fcholaftico et *Maximo Planude* fuerunt collecta: Quotquot in hanc vsque diem, doctiffimorum virorum opera, latino carmine conuerfa exftant: cum ipfis interpretationibus nunc recens edita ab *Henrico Megifero.* — — Praemiffi funt tres indices, locorum videlicet communium, feu capitum, authorum atque interpretum huius operis. Francofurti fumt. Authoris, excudit Ioachimus Brathering. 1602. 8. — rec. dicitur 1613. 8.

Haec editio rara continet VII. libros. In tertio indice enumerantur 93. interpretes. vid. *Hamberger* zuverläff. Nachrichten, tom. IV. pag. 570. Fabric. eam edit. enumerarat in catalogo librorum fingulorum vel epigrammatum felectorum.

Ἀνθολογία. — *Florilegium, h. e. veterum graecorum poetarum epigrammata, comprehenfa libris feptem, Interprete Eilhardo Lubino,* (Profeffore quondam in vniuerfitate litterarum Roftochienfi.) In bibliopolio Commeliniano. 1604. 4. vid. *Clement.* l. c. pag. 364. In bibl. Lugd. Batau. eft exemplar, ad cuius oram aliqua funt adfcripta a viro docto: vbi autem illa editio a. 1603. adfignatur. Exemplar tamen, quod eft in bibl. Hamburg. habet quoque a. 1604. praefixum, et fic alia. [Nimirum epiftola dedic. eft d. 2. Sept. 1603. fcripta.]

Variorum epigrammatum libri VII. gr. et lat. interprete Eilhardo Lubino. in Corpore poetarum graecorum tragicorum, comicorum et epigrammatariorum. Colon. Allobrog. 1614. tom. II. pag. 495 fqq.

Ἀνθολογίας διαφόρων ἐπιγραμμάτων εἰς ἑπτὰ βιβλία διῃρημένης τὸ πρῶτον· In aduerfa pagina *Raccolta di vari Epigrammi divifa in fette libri* ex regia typographia. Neapoli 1788. imper. 4.

Quatuor volumina, quorum primum duobus tomis lucem adfpexit, necdum vltra *primum librum* opus proceffit, Planudis; duo autem alii Conftantini Cephalae Anthologiam comprehendent. Gaetanus Carcani metrice vertit in linguam italicam. Splendidum effe dicitur opus; fed exfpectationi atque votis cenforis in ephem. litterar. Gotting. a. 1789. pag. 117. minime refpondet: equidem id nondum vidi.

Anfelm. Bandurius in Imperio orientali, f. antiquitatt. CPolitanis, Venet. 1729. fol. tom. I. pag. 115—153. librum feptimum dicauit variis epigrammatibus, (ex libr. III. IV. et V. anthol.) et poematibus tum veterum tum recentiorum poetarum atque infcriptionibus in celebriora vrbis CPolitanae monumenta: atque Bandur. in tom. II. varii generis obferuationibus illuftrauit.

De Ienfii, Reiskii, Brunckiique editionibus epigrammatum gr. iam fupra eft difputatum.

Libri

Libri singuli vel epigrammata selecta.

Graecae literaturae dragmata *Io. Oecolampadio* autore, Basileae apud Andr. Cratandr. a. MDXXI. — Compendium grammaticae graecae Iac. Ceporini iam de integro ab ipso authore castigatum et locupletatum. Hesiodi georgicon ab eodem Ceporino breui scholio adornatum, vbi dictiones et sententiae quaedam obscuriores atque obiter graecorum carminum ratio declaratur. *Epigrammata quaedam lepidiora vice coronidis adiecta* etc. Basileae apud Valentinum Curionem. min. 8. Epigrammata Posidippi, Metrodori, Archiae, Luciani, Palladae et aliorum habent inscriptionem suam: ἐπιγράμματά τινα σποράδην συγκομισθέντα. Exstat in bibl. publ. Giessensi et Lipsica.

Epigrammata graeca veterum elegantissima eademque latina per Io. Soterem collecta. (e libr. I. II. III. IV.) Coloniae 1525. 12. — 1528. 8. — rec. Friburgi Brisgoiae, Stephanus Melechus Grauius excudebat 1544. 8. quam editionem typographus Grauius praedicat, Soteriana esse multo castigatiorem, ex collatione emendatiorum codicum a mendis repurgatam et nonnullis epigrammatibus ex graeco exemplari adiunctis locupletiorem. vid. *Freytag.* ad-par. litt. II. pag. 790 sq.

Selecta epigrammata graeca latine versa, ex septem epigrammatorum graecorum libris †). Accesserunt omnibus omnium prioribus editionibus ac versionibus plus quam quingenta epigrammata, recens versa ab *Andrea Alciato*, *Ottomanno Luscinio*, ac *Iano Cornario*, Zuiccauiensi. — Basileae ex aedibus Io. Bebelii. mens. Aug. MD.XXIX. (1529.) 8.

Quod Cornarius in praefatione, (cuius partem dedit *Maittaire* A. T. II. pag. 725.) ait, se hunc libellum *tribus centuriis a se versorum auctum* mittere; suspicatus eram, sequentem librum, cuius notitiam amicus mihi per litteras dedit, sed anni notam, (qua num liber ipse careat, nescio,) non adscripsit, prius in lucem exiisse. En exteriorem titulum:

Seria iocique dulcissimo litterarum Mecoenati D. Antonio Fuggero ab *Ottomanno Luscinio* non sine insigni delectu congesta, quorum elenchum sequens monstrabit pagella. — Interior autem titulus in auersa pagina hic est:

Plutarchi — commentarius, quo non alius vtilior, docens, quibus argumentis deprehendas, circa virtutem, morum vitaeque integritatem te certo profecisse, *Ottomanno Luscinio* interprete. — *Epigrammatum graecûm centuriae duae, latinitate per eundem donatae,* singulis illustratorum argumentis, vnde graecas illas argutias leporemque incomparabilem facile assequaris licebit: ita vt ad res serias, iocos, in vniuersa acta vsui esse possint. — Index rerum per epigrammata sparsim digestarum, quo sint inuentu faciles. Sed quum cl. *Am. Ende* comment. doctam de vita scriptisque *Ottmari Nachtgalli*, (qui etiam nomen saepius mutauit more illius aeui et se nominauit *Luscinium*, *Philomelam*, *Progneum*, *Aidon*,) in cl. *Strobelii* Miscellaneen literarischen Inhalts, part. IV. Norib. 1781. 8. conferrem, pag. 51 sqq. reperi, librum illum in lucem prodiisse *Argentor.* 1529. 8 et dedicationem esse datam *ex academia Friburgensi, idibus Ianuar.* 1529. Ibi quoque notatur, Epigrammata, a Luscinio versa, interdum mutata, in aliis eiusdem generis collectionibus fuisse repetita, e. gr. in Epigrammatibus graecis veterum — per Soterem collectis, Colon. 1528. 8. in selectis epigram-

 mat.

†) Est Soteriana collectio.

mat. graecis latine verſis — a *Iano Cornario*, Baſil. 1529. 8. (diuerſa igitur omnino eſt haec editio paullo ante memorata, et vtriusque edit. exempla in B. Gott.) atque in collectione latina, inſcripta: ſcholae chriſtianae epigrammatum libri duo ex variis chriſtianis poetis decerpti, in vſum adoleſcentulorum. Baſil. 1539. 8. Plura de illa editione et Luſcinii *iocis* adnotauit cl. *Am-Ende.*

Caſpari Vrſinii Velii epigrammatum graecorum in latinum ſermonem verſorum liber, in eius poematibus editis Baſil. 1522. 8.

Epigrammata veterum poetarum cum epitaphiis et epigrammatis *Ioachimi Camerarii* et *Iac. Micylli* *). Baſileae ex officina Heruagiana. — In calce: Baſileae apud Io. Heruagium et Io. Eraſm. Frobenium. Anno M.D.XXXVIII. (1538.) 8.

Anthologiae graecorum epigrammatum liber primus vniuerſus per Franciſcum Bellicarium Pequilionem in latinum ſermonem metricum conuerſus. Excud. Ludouicus Grandinus. IX. Kalend. Mart. Pariſ. 1543. 4. *Maittaire* A. T. III. pag. 354.

Epigrammata quaedam excuſa graece. Pariſ. 1544. 4. exſtare, notauit Fabricius; niſi haec eadem ſit editio, quam modo ex Maittario indicauimus.

Epigrammata ſelectiora e graecis ſcriptoribus. Epigrammatum centuriae duae. Tiguri apud Froſch. (Froſchouerum.) MDXLIIX. (1548.) 8.

Singulari quidem titulo inſignita eſt haec collectio: ſed eſſe adpendicem libri, quem Ioannes Friſius, Tigurinus, hoc emiſit titulo: *Heſiodi Aſcraei poema inſcriptum* Ἔργα καὶ Ἡμέραι, *i. e. Opera et dies. Accedunt in idem breuia ſcholia a Iacobo Ceporino primum conſcripta, nunc per Ioannem Friſium Tigurinum inſigniter aucta. — Item ſelecta aliquot Graecorum epigrammata, quibus propter vtriusque linguae ſtudioſos latinam translationem adiecimus,* — patet non ſolum ex hac generali libri inſcriptione, ſed etiam ex praemiſſa Rodolphi Gualthi epiſtola. vid. *Freytagii* adpar. litter. II. pag. 779 ſqq.

Anthologia epigrammatum Luciani. graece. Pariſ. apud Guil. Morellium. 1551. 4.

Anthologia epigr. Antipatri. graece. Pariſ. apud Guil. Morelium 1551. 4.

Vid. *Maittaire* A. T. III. part. II. pag. 605.

Ἀνθολογικὸν ἑλληνιστὶ καὶ ῥωμαϊστὶ — per *Mich. Neandrum.* Baſil. per Io. Oporin. 1556. 8.

Epigrammata graeca in S. Dionyſium Areopagitam. Pariſ. apud G. Morelium. 1562. 8. In bibl. Sarraziana. ſect. IV. pag. 92.

Epigrammata graeca ſelecta ex Anthologia. Interpretata ad verbum et carmine ab Henr. Stephano; quaedam et ab aliis. Loci aliquot ab eodem annotationibus illuſtrati. — Eiusdem interpre-

*) Titulus huius editionis eſt graece ſcriptus: Ἐπιγράμματα Ἑλληνικὰ τῶν παλαιῶν ποιητῶν καὶ ἐπιτάφια μετὰ τῶν ἐπιγραμμάτων Ἰωαχείμου Καμεραρίου καὶ Ἰακώβου τοῦ Μικύλλου. Subiecta ſunt pag. 97. Νεωτερικὰ Politiani, pag. 100. Micylli, pag. 103. Ioach. Camerarii, pag. 122. eiusdem epitaphia, pag. 138. Ὀνειροκριτικαὶ pag. 145. Verſiones nonnullorum latinae.

interpretationes centum et sex vnius distichi, aliorum item quorumdam epigrammatum variae. Anno M.D.LXX. (1570.) Excud. Henr. Stephanus. 8.

Vauassoris reprehensionem iam Fabricius paullo post in notitia edit. Riuini memorauit, adde *Freytag.* l. cit. pag. 786 sq.

Epigr. graeca in Homerum ex libris Anthologiae, ab *H. Steph.* aliisque latine versa. apud H. Stephanum. 1573. 8. In bibl. Bodleiana.

Selecta quaedam de moribus epigrammata, ex primo Anthologiae libro: gr. et lat. ex variis interpretibus. Paris. apud Ioan. Bene-nat. 1577. 4.

Epigrammata in Homerum. gr. ex offic. Feder. Morelli. Paris. 1587. 4.

Epigrammata latina ex anthologia Graecorum petita: latino carmine reddita a *Paullo Stephano. Eiusdem Pauli Stephani iuuenilia.* Lugduni (Geneuae) apud Francisc. le Preux. M.D.XCIII. (1593.) 8.

Anthologiae seu epigrammatum graecorum (91.) *liber I. ad vsum scholarum hoc modo seorsim excusus.* Colon. Agrippinae. In offic. Birckmannica, sumtibus Arnoldi Mylii. 1598. 8. gr. sine vlla praefatione.

Florilegii diuersorum epigrammatum veterum in septem libros distributi, primus, cum interpretatione (latina metrica, eodem, quo Graeca, carminis genere ita expressa, vt versus versui, et verbum verbo paene respondeat,) *Eilhardi Lubini, e regione opposita.* — Rostochii: e praelo Myliandrino. 1600. 8.

Num eadem sit, aut quomodo differat, (differt quidem forma,) alia, mihi per litteras ab amico quodam ex bibl. quadam publica indicata:

Ἀνθολογίας διαφόρων ἐπιγραμμάτων, εἰς ἑπτὰ βιβλία διῃρημένης, τὸ πρῶτον, μεταφράζοντος Ἐλάρδου Λουβίνου. Florilegii variorum epigrammatum in septem libros distributi primus, interprete *Elardo Lubino*, Professore poeseos in academia Rostochina publico. 4. sine anni et loci nota, equidem dicere nequeo. An est illa Lubini editio, quam supra in notitia editionum integrae Planudeae anthol. ad a. 1604. indicaui? an pars tantum?

Excerpta ex Anthologia Martiale et Theocrito quaedam. Paris. 1606. 8.

Epigrammata in imagines ducum, regum, imperatorum, ex graeca anthologia selecta, latinis versibus a Fed. Morello reddita; inscriptio vetus in via Appia effossa, quae dedicationem fundi continet ab Herode factam, graece, latinis heroicis ab eodem Morello expressa. Lutet. apud eumdem Mor. 1607. 4.

Maittaire A. T. III. pag. 851. Catal. bibl. *Menken.* I. pag. 84. bibl. *Askew.* pag. 146. nr. 3548.

Epigrammata ex libris graecae anthologiae a Flor. Christiano selecta et latinis versibus reddita. — Accessit Musaei poemation versibus lat. ab eodem expressum. Lutet. ex typogr. Rob. Stephani. 1608. 8. Askew. bibl. pag. 61. et *Maitt.* l. c. pag. 853.

Epigrammata selecta ex florilegio et alia quaedam ex veteribus poetis, comicis potissimum, latino item carmine conuersa. Romae 1608. 12. apud Barthol. Zannetum. vid. *Freytag.* l. c. pag. 191 sq.

Graeca veterum epigrammata in imagines regum, ex secundo anthologiae libro, Paris. e typographia Io. Liberti. 1609. 4.

Omnium horarum opsonia, siue graeca epigrammata ex septem libris Anthologiae selecta, cum metaphrasibus variorum. Francof. 1614. 8.

Epigrammatum graecorum selectorum pars prima. Ingolstadii ex typographeo Ederiano, 1617. 8. et pars secunda, ac pag. 124—241. Ἐπιγράμματα ἐκ τῆς Ἀνθολογίας ἐπίλεκτα, tamquam pars tertia, τομὴ τρίτη. quamquam ante Moguntiae prodiisse, ex praefatione colligas,

Anthologia poetica graeco-latina. Antwerpiae 1617. 8.

Ἀνθολογία διαφόρων Ἐπιγραμμάτων παλαιῶν — *Florilegium diuersorum epigrammatum veterum* in centurias distributum, a *M. Elia Cüchlero*, Gorlic. P. C. Opus nou-antiquum, Lusatiae litteratae sacrum. Versione latina gemina, soluta et ligata, cum autoris perpetua, tum aliorum diuersorum saepius textu adornatum. *Centuria prima* —, Gorlicii IohannIs rhaMbae typI eXCVDebant. (h. e. 1618.) item Centuriae II—V. 1618—1619. 4.

Epigrammata selecta cum latina versione. Monachi, 1622. 8.

Anthologia epigrammatum graecorum selecta et ab omni obscoenitate vindicata. Cum latina interpretatione κατὰ λέξιν. Flexiae apud Ludou. Hebert. — M. DC. XXIV. (1624.) 8. vid. *Freytag*, l. cit. pag. 792 sq.

Florilegium epigrammatum graecorum. gr. et lat. editore *Th. Farnabio.* Londini 1628. (1629. in catal. bibl. Bodleian. I. pag. 398.) — 1650. 8.

Io. Laurenbergii otium Soranum, siue *epigrammata* ex graecis latinisque scriptoribus, Hafniae 1640. 4.

Graecorum epigrammatum libri duo auctore Io. Cottunio, cum eiusdem versione latina. Patauii 1653. 4.

Epigrammata selecta. graece ad calcem Cyclopis Euripidei cum metaphrasi latina Q. Septimii Florentis Christiani. Helmstad. 1653. 4.

Bohuslai Balbini, S. I. examen melissaeum, seu epigrammatum libri quinque, quibus sextus ex graecis fontibus additur. Pragae 1663. 12.

A. Licinii Archiae et Luciani Samosateni epigrammata graeca, in rem et commodum studiosorum φιλελλήνων edita a M. *Christiano Saalbach*, humaniorum litterarum P. P. — Gryphiswaldiae ex officina Starkiana. 1692. 8.

In *Valentini Acidalii* epigrammatibus Helmstad. 1589. 4. pag. 37—42. versa e Graecis; — in *Viti Amerbachii* poematibus Basil. 1550. 8. pag. 22—30. — in *Io. Matthaei Toscani* florilegio s. epigrammatibus selectis graecis, latinis versibus redditis, Burdigalae 1620. et Geneuae, 8. — in *Dan. Heinsii* carminibus, Lugd. Batau. 1640. 8. viginti propemodum ex anthologia inedita occurrunt graeca epigrammata cum latina versione metrica; conf. *Reiske* in nouis misc. Lipsiens. IX. pag. 146 sq.

Riuini editio in fronte, nouam instituti rationem amplis verbis ipsa declarat:

Ἀνθολο-

'Ανθολογία — *seu Florilegium* graeco latinum diuersorum epigrammatum veterum, e CCLXXVII. auctoribus graecis rarioribus, et quorum *opera interciderunt, ab Agathia Scholastico et Maximo Planude iam olim collectorum, et in VII. libros digestorum, nunc in trium chiliadum centurias distributorum, recens vero et superioribus retro seculis a CCCXXX. variarum nationum latinis poetis famigeratissimis ciuitate praetextaque romana donatorum, et carminibus totidem latinorum translatorum; praemissa sua cuique epigrammati secundum litteram et ad verbum prosaica, in bibliopoliis hactenus desiderata Eliae Cuchleri aut Eil. Lubini versione, iunctis rerum, auctorum et interpretum indicibus. Cura studio atque opera; vt et collectione, confectione, et impensis An. Riuini, Halis-Saxonis, Philos. et Medic. D. C. P. Caesar. Poeticaeque P. P. — Opus nou-antiquum — vtile* etc. Gothae. Prelo Reyheriano, excud. Io. Mich. Schall. aera Dionysii 1651. Venund. Lipsiae ab editore. 8.

De hac rara edit. vid. *Clement.* l. c. pag. 365. et *Fabricius* ea, quae sequuntur, adnotavit. „*Andreas*, inquit, *Bachmannus* siue *Riuinius* *), Professor, Lipsiensis, variis scriptis haud ineruditis et illustratione poetarum quorumdam veterum Christianorum latinorum clarus, nouam integri florilegii epigrammatum in trium Chiliadum centurias diuisi editionem molitus est hoc consilio, vt singulis epigrammatis, graece descriptis, subiiceret versionem prosariam, qua redditur verbum verbo, tum poeticas metaphrases adiungeret, non vnam vel duas, sed denas et amplius, bonas, malas, mediocres, aliorum et suas ipsius. Non inutile hoc fortassis institutum esse duxit, pro tironibus, docendis, quid distent aera lupinis, et quomodo eadem sententia suauius tersiusque efferri possit et debeat. Henrici vero Stephani studium, qui postremum distichon epigrammatis graeci VI. 6. Anthologiae, quod incipit Σὸς πόσις 'Αγχίσης, in editione anni 1566. *quinquaginta* distichis latinis extulit, quinimmo, (quod virum sagacissimum fugisse miratur Colomesius,) inter selecta epigrammata a. 1570. vulgata, *centum et quatuor* distichis latinis est interpretatus, reprehenditur a Vauassore cap. 17. libri de epigrammate pag. 202. tamquam puerile, *quod distichorum illorum vel optimum naeuo quodam suo non careat, cetera in plerisque absona et incondita reperiantur.* Sic *Christianus Daumius*, Cygneae 1625. 8. edidit Μονόστιχοποικιλοπαίγνιον, seu versiculum ex anthologia lib. I. cap. 8. epigr. 6. πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι παῦροι δέ τε Βακχοί, latinis hexametris plus trecentis redditum. Atque in schedis adhuc habuisse aiunt eumdem versum expressum hexametris 2000, phalaicis 250. vide Godofr. Ludouici historiam rectorum et scholarum, part. III. pag. 113. — In Riuini autem collectione occurrunt fere ad pleraque epigrammata interpretationes vna vel plures satis bonae et amoenae, quales fere sunt Io. Gorraei, Q. Sept. Florentis Christiani, Iani Dousae, Pauli Stephani et aliorum. Sed non pervenit

*) Rector primum scholae Nordhusanae, deinde in Academia Lipsiensi Poeseos ac denique Pathologiae Professor, diem obiit supremum a. 1655. natus Halae Saxonum a. 1601. Vide *Io. Henr. Ernesti* Orat. de professoribus poeticis per saeculum XVII. Lips. 1702. 8. *Henningi Witte* memorias philosophorum, part. II. pag. 251. Eius filii tres nostra aetate patriam illustrarunt atque vno extincto etiamnum ornant triplici genere studiorum egregii viri, Tilemannus Andreas Riuinus, verbi diuini praeco disertus ac grauis piusque et linguae hebraeae, quam publice docebat adprime gnarus, defunctus initio anni 1692. De quo consulendae Henrici Pippingii Memoriae Theologor. p. 406 sq. Quintus Septimius Florens Riuinus, iuris romani et Saxonici consultissimus, et Augustus Quirinus Riuinus, medicus ac botanicus excellens.

venit vltra librum secundum, cum quo primum etiam epigrammatum graecorum millenarium absoluit. Prodiit Gothae a. 1650. w) 8. licet exempla quaedam (folio tituli, vt fieri solet interdum, recusp,) prae se ferant annum 1657. Catalogum latinorum poetarum, quorum metaphrases in hoc opere vndique congestae sunt, editor praemisit vaegrandem; e quo illos tantummodo referam, qui plura epigrammata e graeco sunt interpretati, vt sunt: e veteribus *Ausonius*, e recentioribus praeter *Riuinum* ipsum, *Andreas Alciatus*, *Benedictus Brugnolus*, (in Laertii versione,) *Bonauentura Vulcanius*, *Caspar Barthius*, *Vrsinus Velius*, *Christianus Daumius*, *Claudius Minos*; *Claudius Rosselletus*, *Daniel Heinsius*, *Daniel Alsuortus*, *Des. Erasmus*, *Eilhardus Lubinus*, *Elias Cuchlerus*, *Publ. Faustus Sabaeus*, *Franciscus Bellicarius*, *Franciscus Modius*, *Franciscus Schottus*; *Fridericus Morellus*, *Georgius Buchananus*, *Gregorius Bersmannus*, *Guilelmus Canterus*, *Guarinus Veronensis*, *Hadrianus Iunius*, *Henricus Stephanus*, *Hieronymus Megiserus*, *Hugo Grotius*, (sed cuius versionem totius Anthologii, de qua infra dicturus sum, Riuinus non habuit,) *Iacobus Thomasius*, *Ioannes Benedictus*, *Ianus Cornarius*, *Ianus Dousa*, *Io. Fidlerus*, *Reichenbacensis*, *Ianus Gruterus*, *Ianus Guilelmius*, *Io. Gorraeus*, *Io. Lauterbachius*, *Ianus Lernutius*, *Io. Pannonius*, *Io. Pierius Valerianus*; *Io. Sleidanus*, *Io. Stigelius*, *Io. Soter*, *Io. Venatorius*, *Ioach. Camerarius*, *Iosephus Scaliger*, *Iulius Caesar Scaliger*, *Is. Casaubonus*, *Lambertus Alardus*, *Leodegarius a Quercu*, *Lucas Fruterius*, *Martialis Monerius*, *Matthaeus Toscanus*, *Nich. Bentinus*, *Natalis Comes Venetus*, *Nicodemus Frischlinus*, *Nicolaus Borbonius*, *Ottomarus Luscinius*, *Paulus Melissus Schedius*, *Paulus Stephanus*, *Petreius Tiara*, *Philippus Melanchthon*, *Polycarpus Wirthius*, *Q. Septimius Florens Christianus*, *Scaeuola Sammarthanus*, *Stephanus Paschasius*, *Theodorus Beza*, *Tho. Morus*, *Thomas Venatorius*, *Valens Acidalius*, *Vincentius Obsopoeus et Zacharias Friedenreich*. Praetereo reliqua Riuino memorata nomina vltra trecenta ac viginti, quia nemo fere est, qui poesin latinam vel primis adtigit digitis, quin in vno vel altero epigrammate graeco expertus sit vires, saltem de latino vertendo in aliud latinum.

Ab eo tempore, qui operae pretium in hoc genere fecerit memorare iuuat vnum *Petrum Francium*, Amstelodamensium Musarum decus, in cuius Poematis bene multa exstant epigrammata translata de Graeco suauissime et felicissime. Viderunt lucem Amst. 1682. 12. et 1697. 8.

Nouus Graecorum Epigrammatum et Poematum delectus cum noua versione et notis, opera *Thomae Iohnson*, editio III. et emendatior Lond. 1706. 8. typis Io. Barber." Hactenus *Fabricius*.

Himerii, Sophistae, oratio *εἰς βασιλέα* etc. et *epigrammata quaedam graeca*, ex Anthologia mst. Omnia in vsum praelectionum publ. ex codd. Vffenbach. nunc primum in lucem emissa a *Io. Henr. Maio*, F. Giessae 1709. 8. cum versione lat. et adnotatt. Maii ad orat. et anthol. calamo adscriptis, in bibl. *Krohnii* V. Cl. vid. huius catal. pag. 199. nr. 6.

Ἀνθολο-

w) Num. anni 1651. habet exemplar, quod vidit quidam in bibl. publ. cel. itemque Clement. et in catal. bibl. Menken. I. pag. 117. duplex editio' occurrit, Gothae 1651. et alia, (nisi tituli folium sit tantummodo mutatum,) Lipsiae. 1661. *Harl.*

Ἀνθολογία sive epigrammatum ex Ἀνθολογία edita MS. Bodleiana, aliisque auctoribus, delectus, Oxon. 1724. 8. — noua edit. Londini 1780. 8. in vsum scholae Westmonasteriensis.

Ἀνθολογία δευτέρα sive poematum graecorum minorum delectus in vsum scholae Westmonasteriensis. — Edit. altera, aucta et emendata. Londini sumtib. Guil. Ginger, ad insignia collegii Westmonaster. iuxta scholam regiam. 1769. 8. Haec tamen editio continet non tam epigrammata, quam potius particulas ex Hesiodo, Theocrito, Bione, Callimacho, Pindaro, Anacreonte, et carmen de Herone atque Leandro.

Nouus graecorum epigrammatum seu ποεμάτων (sic) *delectus cum noua versione et notis* (criticis.) *Opera Th. Iohnson.* edit. noua recognita et emendata. Etonae. 1777. 8.

Raymundi Cunichii e S. I. *Anthologica sive epigrammata Anthologiae Graecorum selecta latinis versibus reddita et animaduersionibus illustrata.* Romae typis Mich. Angelli Barbiellini. 1771. 8.

Kleine Anthologie. Aus den Brunkischen Analekten gesammlet, und zum Behuf der Schulen herausgegeben. Duisburg. 1789. 8.

Carmina ex antiquis lapidibus — obseruationibus et notis illustrata a P. Franc. Maria Bonada. Parmae 1751 et 1753. 4. II. voll.

Scelta d'Epigrammi greci, tradotti in versi latini ed italiani. Liuorno, 1772. — tum X. epigrammatibus et nonnullis prosaicis aucta, Pesciae 1780. — Edit. III. auct. X. epigrammatibus. Florent. 1790. 4. Auctor est *Auerardo de Medicis*, nobilis Florentinus.

Centum epigrammata in italicos versus transtulit *Girolam. Pompeius*, quae cum textu graeco exstant in eius Operibus, italice scriptis, tom. II. Veronae 1790. 8. — Inter *Io. Thomasii Cavazzae* scripta in Giorn. d'Italia tom. XVIII. pag. 288. memorantur *Gli Epigrammi greci tradotti in verso Italiano.*

Il Satirico innocente Epigrammi transportati dal Greco all' Italiano da Antonio Giulio Brignole Sale. Genova per il Calenzana. 1648. 12.

Varj Epigrammati (130) *della greca Anthologia recati in lingua volgare* etc. Venet. apud Anton. Zatta 1752. fol. — *Anton. Maria Saluinius* multa epigrammata italice vertit. vide Novelle letterarie di Venezia 1729. et *Paitoni* biblioteca degli autori antichi — volgarizzati, tom. I. pag. 68.

Opuscoli postumi di Giovanni Paolo Ricolvi, continenti 1) Saggio sulla critica, poema del Signor Alessandro Pope etc. 2) *Dissertaz. sovra l' Antologia, o sia Raccolta di Epigrammi Greci.* 3) Lezione acad. *sovra Menandro* etc. 4) Homeri Batrachomyom. lat. atque italo metro reddita. In Torino. 1777. 4. De historia atque ingenio diuersitateque epigramm. primum pauca, eaque nota refert Ricoluis tum ex Anth. edita magnum epigrammatum, secundum classes suetas distributorum, numerum delegit, eaque graece cum versione metrica tam latina quam italica posuit et quaedam est interpretatus.

Ex Scipionis Maffei opusculis in Giornale de' letterati d'Italia tom. 32. pag. 213. a Fabricio notatur: „*Il Maggi* avendo tradotti dal Greco alcuni epigrammi dell' Antologia, quasi essi fossero imperfetti o rozzi, aggiunse a cia scheduno la chiusa, cioè una sentenza nel fine, con che vengono i più di que' componimenti a deformasi, e a perdere ogni belleza."

Herder in zerstreuten Blättern, collect. I et II. et *Car. Gottlob Sonntag* in: zur Unterhaltung für Freunde der alten Literatur etc. part. I. Rigae 1790. 8. multa epigrammata graeca germanice verterunt et partim illustrarunt.

[Plurium epigrr. versiones vernaculae collectae sunt in libro: Griechische Blumenlese in deutschen Uebersetzungen, Grottkau, 1788. 12.]

Epigrams translated into english verse from the original Greek and selected from the Compilation of Rich. Fr. Phil. Brunk etc. Londini 1791. 8. conf. the monthly Review for April. 1792. pag. 381 sq. et Neue Bibl. der schönen Wissenschaften etc. tom. 50. part. I. pag. 175 sq. et in part. II. pag. 337. laudatur A selection of greek Epigramms or Inscriptions from Bruncks Anthologia; to which is annexed a Translation in english verses, with Notes. Oxon. 1792. 8.

Gallice pauca quaedam epigrammata vertit in poematis suis *Ludou. Hestellus*, (Hesteau,) Io. Aurati discipulus. Paris. 1578. 4. — *Menardierii* Galli paraphrasin epigrammatum quorumdam Anthologiae laudat *Io. Capellanus* pag. 253. Melanges litteraires; atque Fabric. in margine memorat *Hippolyti Iulii Pilet de Mesnardiere* imitationes quasdam Anthologiae, in eius poematibus, Paris. 1656. fol. — *Francisc. Carpentarius*, se non pauca epigrammata vertisse, testatur in Carpentarianis pag. 189. — Exstant et alia ex gallica Tamiserii versione, hoc titulo: *Anthologie*, ou Recueil de plus beaux epigrammes grecs, pris et choisies de l'Anthologie grecque. Mis en vers Français, sur la version de plusieurs doctes personnages. Avec les opuscules de Phocylide, Naumache et Pitagore, aussi traduits du Latin. Par *Pierre Tamisier*. Lugduni. 1597. 1617. 8. — *Longapetraeus* vertit quaedam versibus gallicis, in notis ad Anacreontem, Moschum etc.

Nonnullis codicibus atque editionibus addita esse scholia, ex recensione codd. msstorum atque editionum, facile est cuilibet intellectu. Nec mirum, quum multis, e quibus conflata est Anthologia, poetis, iam antiquioribus temporibus contigissent interpretes: e quorum commentariis grammatici serioris aeui varia fortuna compilarunt scholia sua suisque interdum auxerunt et vero contaminarunt obseruatiunculis, ex quibus deinceps alia diuersi generis pretiique orta sunt scholia, codicibus poetarum et ipsarum anthologiarum adscripta.

Quare fieri potuit, vt etiam Planudeae collectionis codicibus scholia vel ex superioribus anthologiis petita, vel ab imperitis lectoribus facta, adponerentur. Hinc gemmae quoque in stercore quasi reperiuntur. Atque tanta illius tempestatis inscitia obseruationes, quo leuiores et quo peiores erant, eo faciliores interdum visae sunt, eoque magis placuerunt librariis.

Quaedam scholia ex recentioribus scriptoribus congesta fuerunt. vide ad notitiam edit. Stephan. a. 1566. et edit. Wechel. a. 1600. notata. Quibusdam epigrammi. addita fuisse videtur paraphrasis, interdum, vt videtur, vel misera vel frigida. Cel. quidem atque humanissimus *Morellius*, per litteras, nuper demum mens. Decembr. 1793. ad me exaratas, hancce dedit graeci cuiusdam epigrammatis notitiam, ex qua hominem quemdam leuis armaturae cognoscimus. „Est apud me, ait V. D. in codice msto saeculi XVII. epigramma graecum εἰς τὸ σπήλαιον τῦ Μακεδονίυ, in insula Cretensi cum glossa interlineari et paraphrasi Ζαχαρίυ ἱερέως τῦ Μαλαφαρᾶ τῦ Κυδωνιάτυ. Epigramma post Gruterum et Muratorium Doruillius denuo edidit et explicauit pag. 491. ad Charitonem; postea Reiskius in Anthologia

recusum

recusum dedit pag. 109. Graeculi mei paraphrasis vix vllius pretii est; eaque profecta ab homine, qui epigramma vel suis oculis non vidit, vel legit perperam. Namque versu primo pro ἕρεσι ταλλαίοις ἱδρύμενε habet ἕρεσιν ἀταλαίοι ἴδρη· versu decimo pro διπλῆν habet δήλην et alia eius modi."

Recentiorum commentatorum plurimi criticis, pauci grammaticis aut historicis obseruationibus illustrarunt epigrammata, vt e notitia editionum et ex iis, quae ab initio passimque adnotauimus, facile patebit. Qui vero singula vel primi in lucem protulerint, vel per occasionem interpretati sint aut emendarint, qui multi sunt, eos omnes enumerare, aut sedes singulorum inquirere, id et longum foret, et a nostro instituto alienum. Atque de permultis Reiskius, Brunck. aliique iam bene monuerunt. Enimuero vt plenus, quantum fieri potest, catalogus tum veterum, tum recentiorum commentatorum conficiatur, addito iudicio, et sedes singulorum epigrammatum inuestigetur, id optandum est: namque is labor ad historiam atque intelligentiam anthologiae permultum faciet. Forsan cl. *Iacobs*, quem supra iam laudaui, et qui in: Biblioth. der alten Litteratur und Kunst, part. IX. a. 1792. scripsit p. 22 sqq. obseruatt. in nonnulla epigramm. anthol. gr. et in Emendatt. in auctores gr. et lat. Gothae 1786. multa epigrr. emendauit, id praestabit. *Harl.*

VI. *Editiones promissae.*

Cum in Anthologia edita non modo quamplurima epigrammata, [P] etiam honestissima et eruditissima," desiderentur, quae in MStis codicibus collectionum Meleagri et aliorum, qui supra sunt commemorati, occurrunt; sed et in illis, quae edita sunt, multa legantur inemendata et parum intellecta ab interpretibus: viri docti iam pridem de noua aliqua pleniore et emendata Anthologiae editione cogitarunt, qua non dubium est et ad graecae linguae et ad antiquitatis cognitionem, haud exiguum aliquid posse accedere. Vetusti eiusmodi ac plenioris codicis meminit *Iosephus Scaliger* in epistola ad Gruterum CCCCXXX. *Audiui non semel ex Francisco Porto Cretensi, optimo et eruditissimo sene, se in manibus Nicolai* x) *Sophiani, hominis graeci, integrum ἀνθολογίας codicem summae vetustatis vidisse, in quo omnia illa Epigrammata, quae narras, exstabant, quae non dubium est propter praetextata verba et obscoenitatem a Planude Monacho damnata fuisse.* Anthologiam nouam ex codicibus Vaticanis se editurum pollicitus est *Lucas Langermannus*, teste *Colomesio* pag. 515. ad Gyraldi dialogum extremum de veterum poetarum historia. *Christian. Daumius* epist. ad Nic. Heinsium, a. 1673. tom. V. syllog. pag. 217. *Quid ampliss. Langermannus agit? Ecquando anthologia graeca auctiore nos beabit et ceteris promissis?* Heinsius pag. 218. ad Daumium respondit, totum illum foro deinde addictum esse. Cumprimis autem dolendum, quod ὁ πάνυ *Salmasius* institutum non peregit, qui testatus est, se optimi libri Palatini ope, (qui nunc est in bibl. Vaticana,) aliquot millia optimorum epigrammatum partim in lucem editurum, partim nitori suo restituturum, ad Trebellii Pollionis Claudium cap. 5. tom. II. scriptor. Hist. Augustae pag. 361. y) Passim idem vir doctus in scriptis suis, ad Solinum

x) *Michaelis Sophiani* legendum, vt notauit *Colomesius* cap. 18. cimeliorum litterariorum. *Fabr.* De illo egit *Leich.* in praefat. ad suam Anthol. etc. *Harl.*

y) XXV. Epigrammata, e cod. msto bibl. Palatinae ad Iac. Gujionium a Salmasio missa, graeca exhibet *Philippus de la Mare* in vita Guijoniorum, pag. 139 sqq. *Heum.*

linum praecipue, et ad illos, quos dixi, Historiae Augustae scriptores inedita epigrammata graeca producit et explicat; et non tantum editionem Anthologiae integrae, sed et ad eam commentaria molitum se innuit, vt p. 262. ad Tertull. de pallio. Confer etiam, si placet, *Iosephi Scaligeri* ad Salmasium epistolam CCXLV. et sq. quibus inter alia eum monet, vt addat epigrammata, quae passim apud auctores veteres leguntur, et alia praeterea, quae in veteribus inscriptionibus exstant z). Vidi in bibliotheca Gudiana Salmasii Suidam, in cuius ora libri praecipue notauerat, quae ad epigrammata facerent. Suidas enim innumeras lacinias tum ex edita, tum ex inedita Anthologia, vt notum est, adducit. Verum ea loca diligentissime obseruata et erudite excussa sunt a praeclaro Suidae editore Ludolpho Neocoro. Non pauca [XXXXV.] inedita epigrammata difficillima, Arithmeticos complexa griphos, ex libro Salmasiano descripsit, et versione sua ac notis illustrata edidit eruditissimus *Claudius Bachetus Meziriacus* ad Diophantum, Tolosae 1670. lib. V. pag. 262 sq.

[*Gotthold Ephraim Lessing* in libro: Subsidiorum ad historiam et litteraturam etc. (Zur Geschichte und Litteratur, aus den Schätzen der Herzogl. Bibliothek zu Wolfenbüttel.) part. I. pag. 135 sqq. memorat codicem mstum graecum, quondam Gudianum, nunc Guelferbytinum in quo praeter quaedam Libanii opuscula aliaque etiam continentur plura epigrammata graeca, in his *Pauli Silentiarii εἰς τὰ ἐν Πυθίοις θερμὰ, ἡμιάμβια δίμετρα καταπληκτικὰ*, quibus Aldus suam Anthologiae editionem primus auxit: de quo carmine infra in catalogo poetarum epigrammatar. voc. *Paullus Silentiarius* fusius disputabitur. Idem *Lessingius* ibid. part. II. pag. 421—446. notat, in illo codice interdum meliores deprehendi lectiones; praecipue autem de problematibus et gryphis arithmeticis, a Bachetio publicatis atque ab *Heilbronnero* in historia matheseos, (Lipsiae 1742. 4.) pag. 845. iteratis agit, et obseruat, problem. XLI. XLII. XLIII et XLIV. iam in Anthol. Planudea, lib. I. sect. 46. prostare, et XLV. ab Aldo Manutio in adpendice anthologiae fuisse antea editum. Idem tamen ex codice primus graece euulgauit, additis scholiis graecis atque eruditis et suis et Heusingeri atque Leistii adnotationibus, problema XXXXVII. *ὅπερ Ἀρχιμήδης ἐν ἐπιγράμμασι εὑρὼν, τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ ταῦτα πραγματευομένοις ζητεῖν ἀπέστειλεν, ἐν τῇ πρὸς Ἐρατοσθένην τὸν Κυρηναῖον ἐπιστολῇ*, vna cum tribus aliis aenigmatibus, hexametro versuum genere scriptis, diuersis vero ab quinque illis, *ἐπιγράμματα γριφώδη* inscriptis, quae Henr. Stephanus ex vetere codice epigrammatum, quem Louanii habebat Io. Clemens Anglus, descripta, editioni suae Anthologiae adiecerat. *Harl.*]

Iohannem quoque *Laurembergium* [P] graeca epigrammata non dissimilis argumenti cum interpretatione sua et commentariis edidisse constat Hafniae 1640. 4. Sed illorum ipse est auctor. Planudis Anthologiam variis ineditis aa) locupletatam, latinis versibus interpretatus

z) *Ezech. Spanhemius* epist. ad Nicasium data a. 1697. *à l'age ou j'etois de 15 a 16 ans, MS. de Saumaise voulut me confier l'edition des Epigrammes grecs anecdotes, qu'il avoit tirés du MSt. et qu'il ne croyoit plus de saison dans sa vieillesse. Un demelé qui survint par sa faute entre feu mon pere et luy, me priva de l'honneur, que j'en aurois tiré à cet age là et du secours, qu'il m'y auroit donné.* vid. Leibnitiana miscellanea, pag. 100.

aa) Grotius epistola 527. ad Gerh. Ioh. Vossium: *Adieci epigrammata non pauca praeter ea, quae suae editioni subnexerat Henricus Stephanus ex inscriptionibus et libris.* Ad Grotium autem

tatus est elegantissime, vt solet, vir maximus *Hugo Grotius.* Ex eius metaphrasi, quae necdum integra vidit lucem, epigrammata quaedam produxerunt viri docti, Franciscus praecipue Iunius libris de pictura et catalogo Artificum, tum ad Plinium praecipue ad libr. 34. et Themistium Io. Harduinus, Io. Clericus in siluis philologicis, ac, ne alios in praesenti commemorem, *Franciscus Vauassor* libro de epigrammate cap. 17. vbi Ios. Scaligeri interpretationem quorumdam cum Grotiana confert, et Grotio palmam merito tribuit. Grotius ipse versionem suam diu pressit exspectatione Salmasianae editionis, vt scripsit ad Salmasium a. 1633. Epistola 314. *Vtinam et Anthologia prodiret: nam sola ea mora est, quo minus de edenda nostra Planudeae συλλογῆς versione cogitem, quia prius velim videre, quae abs te aut ex libris aut ex ingenii felicitate emendata sunt, ne corrupta Graecae intelligendo faciam, vt nihil intelligam.* Idem innuit epistola 368 et 418. a. 1635. in quibus Salmasium rogat, vt, quoniam editionis spes in longum protrahatur, ne dedignetur secum castigationes suas communicare. Has ab illo impetrasse se testatur in litteris, eiusdem anni mense Decembri scriptis ad Gerh. Io. Vossium (epist. 527.) *Cum scirem, Salmasium τὸν πάνυ illa eadem epigrammata cum antiquae fidei codicibus contulisse, impetraui ab eo, quae annotauerat, quaeque ego ex coniectura notaueram, in iis vidi mihi librorum auctoritatem accedere. Nunc parata sunt omnia, vt in vulgus dari possint, graeca et latina eodem modulo quo Stobaeana illa et scenica, vt velut ad duos fratres pari cultu tertius addatur.* Confer epist. 573 et 692. ad eumdem Vossium; et Vossii epistolam CCCXX. e qua videbis, Blauwium nouas operi moras iniecisse: *Isaacus Vossius* ad Nic. Heinsium (tom. III. syllog. Burmann. pag. 648.) Amstelod. 1652. d. 18. Octobr. *Quod veritur*, ait, *Lucas Langermannus, ne Salmasius eum in edenda anthologia praeueniat, id frustra veritur. Numquam huic operi manum adhibebit.* Diem obiit Salmasius d. 3. Sept. 1653. Addenda etiam, quae *Heinsius* ad Vossium ibid. pag. 656. Ceterum ex inedita Anthologia graeca a multis viris doctis producta epigrammata videre licet, vt, si quis ea colligere adgrediatur, non exiguum numerum sit reperturus in Salmasii scriptis, Allatio de Simeonibus, sed et in Holstenii notis ad Stephanum Byzantinum, illustris Spanhemii, Bentleique ad Callimachum, et doctissimi Neocori ad Suidam. *Petri Francii* poema graecum ad Iacobum Goierum (Γωϊῆρον,) qui ineditam Anthologiam ad eum miserat, legitur pag. 491. poematum. Et videtur vir ille doctus singularem operam in epigrammatis graecis illustrandis [P] collocasse; nam in catalogo bibliothecae exquisitissimae Francianae pag. 133. memoratur editio Brodaei Basileensis cum notis MSS. et pag. 138. Anthologia inedita MS. tum editionis H. Stephani a. 1566. aliquot exempla cum notis Canteri, Palmerii, Hugonis Grotii et, (quas Grotio communicauerat,) Salmasii, Vulcanii, item et [bb]) Berkelii, Petri Francii et aliorum; et pag. 143. editio Aldina anni 1551. cum notis perpetuis Petri Francii. Tum editio Aldina prior anni 1521. collata cum MS. Palatino per Sylburgium et Gruterum: praeterea

autem iure quis transferat, quod de Paullo Stephano Rich. Thomsonus:

Quum tua compono graecis epigrammata, Groti!
Disperеam, ni te surripuisse putem
Et genium ingeniumque illis laudemque rotundi
Oris et hanc penitus quae placuit Venerem.
Scilicet hoc, quod Roma tibi nec Bilbilis illi
Docta dedit, tu das; Graecia victa iacet.

bb) Vide Io. Clerici bibl. selectam tom. VII. pag. 210.

praeterea Florentina a. 1519. quae olim Iani Rutgersii et H. Gruteri fuerat, cum perpetuis obseruationibus et emendationibus MSS. Marci Sladi. Intelligo etiam, *Petrum Menardum* cc), Turonensem, inter alia ingenii sui monumenta reliquisse itidem ineditam hactenus latinam poeticam interpretationem Anthologiae graecae, plus dimidia parte locupletioris. Eius specimina quaedam habes lib. I et II. CPolis Christianae praestantiss. Cangii.

IOANNES CLERICVS, tomo VII. bibliothecae selectae pag. 191. nouam epigrammatum graecorum editionem dd) adornare se, scribit hoc titulo: *Epigrammatum graecorum Anthologia duobus libris auctior, emendata et latinis versibus reddita ab* HVGONE GROTIO, *cuius accedunt prolegomena. Subiecta sunt scholia Graeca, ac notae* Ioannis Brodaei, Vincentii Opsopoei, Henrici Stephani, Petri Danielis Huetii ee) *et aliorum* ff). *Accesserunt collationes MSS. Codd. veterumque* [P] *editionum et animaduersiones.* Quo adparatu autem hoc opus adgressus sit, ipse testatur his verbis, quae non dubito gallice subiicere, cum illam linguam paucissimi hodie ignorent. *Pour commencer par le texte Grec, celui qui a entrepris cette edition, a l'exemplaire de Grotius, dans lequel ce grand homme a corrigé de sa main quantité d'endroits, et sur lequel il se reglera parce qu'il mettra a coté sa belle version latine de cet ouvrage. Neanmoins il ne se contentera pas de cela, parce qu'il a là dessus des secours que Grotius n'a pas tous eus. Il a un exemplaire collationné par Sylburge et par Gruter, avec un Manuscrit de la Bibliotheque Palatine, qui est apparement à présent dans celle du Vatican; et dans ce MS. il y avoit divers auteurs des Epigrammes qui ne sont point dans les editions communes, des vers antiers suppleez, et quelques Epigrammes qui n'ont jamais été publiées. Outre cela, on a l'ancienne edition de Florence de MCCCCXCVII.* qui

cc) Menardus hic ante paucos annos septuagenario maior Turoni defunctus nihil edidit praeter *Academiam principum* a iuuene vulgatam in vsum Delphini; et *Concordiam Chronologorum*, gallice. Ceterum plura dicitur reliquisse in scriniis, digna luce, *vitas philosophorum veterum tomis IV. Philosophiam Pythagorae, Commentarium in Gellium et Anthologiam, l'Anthologie des Epigrammes Grecques, traduites en vers latins et augmentée de plus de la moitié de ce qu'on en a recueilli jusqu'a present.* Vide memorias litterarias Triuultinas siue Dombenses a. 1701. mense Febr. pag. 102. Diuersus ab hoc *Iacobus Menardus*, quem laudat magnus Graeuius praef. ad Ciceronis Orationes; *Claudius Menardus*, qui edidit indiculum de haeresibus tributum S. Hieronymo; *Hugo* denique *Menardus*, Benedictinus, cuius notissima eruditis scripta in Barnabae epist. in Sacramentarium S. Gregorii M. luculenta S. Gregorii editione recusum; differtatio de vnico Dionysio, Martyrologium Benedictinorum et Concordia Regularum Benedicti Abbatis Anianensis etc. Obiit Paris. 1644. 21. Ian.

dd) Adde acta erudit. Lips. tom. VI. supplem. 85 sq. vbi *Saluini* emendationum, ad Clericum ab Henr. Newtono missarum, fit mentio.

ee) *Huetii* loca quaedam Anthologiae subiiciuntur eius poematis edit. IIII. Vltraiecti 1700. 12. Implent paginas 49. Cetera vsque ad p. 82. sunt vberiores adnotationes ad Paulli Silentiarii carmen de thermis Pythiis et aliorum epigrammata quaedam, quae adpendicis loco H. Stephanus subiecit.

ff) Harum notarum quibus Ios. Scaligeri castigationes insertae sunt, mentio occurrit in litteris illustris Huetii ad Petrum Francium datis Abrincae 3. Eid. Sept. MDCXCVIII. *Nunc quidem penes me non est in hoc secessu Anthologiae exemplar* Scaligeri *notis auctum, de quo scribis — perpaucae sunt notae illae et satis leues. Si quid bonae frugis est, relatum a me fuit inter obseruationes, quas ante annos aliquot expressit a me Graeuius noster, et oppressit calamitas temporum.* Inter epistolas ad P. Francium p. 434.

qui est toute en lettres capitales, et qui paroit être la premiere de toutes. On a encore diverses anciennes editions, d'Alde, des Juntes, de Badius etc. sans parler de celles d'Etienne, de Froben et Vechelius, avec les notes de Brodaeus et Opsopoeus. On a eu aussi soin de faire acheter dans l'Auction de la Bibliotheque de feu Mr. Francius, *Professeur en Eloquence à Amsterdam, tous les exemplaires de l'edition d'Etienne, qu'il y avoit, avec les remarques de divers savans hommes écrites aux marges. Tout cela servira beaucoup à établir la veritable maniere de lire du Texte, et l'on en rendra compte tres exactement dans les notes nouvelles, ou l'on mettra toutes les varietez de quelque consequence. Grotius avoit eu sans doute connoissance du MS. Palatin, ou de quelque autre, car il y a beaucoup de ses corrections et de ses supplemens, qui s'y rapportent. Outre cela il avoit eu de quelcun, peutêtre de Saumaise, diverses Epigrammes, qui n'ont point été imprimées, et dont il a fait une addition considerable à la fin de son exemplaire. On a resolu de faire des additions d'Henry Etienne et de celle là un* livre VIII. *car comme l'on sait, il n'y a que VII. livres dans les editions ordinaires. De plus on a de quoi faire un livre IX. de diverses Epigrammes anciennes, que l'on tirera d'un Recueil MS. d'Epigrammes, que leur extreme obscenité ne permet pas de publier toutes. On en prendra seulement ce qui peut paroitre aux yeux des honêtes gens.* [?]

Ceux qui liront la version de Grotius, *admireront également et le génie heureux et la patience de cet excellent homme; qui a traduit tout ce livre en autant de vers, qu'il y en a dans l'Original, qu'il égale tres-souvent et qu'il surpasse même quelque fois. Pour les additions nouvelles qu'il n'a pas traduites parce qu'il ne les avoit pas, on les mettra seulement en prose; aussi bien qu'un endroit de l'Edition d'Etienne* gg) *qu'il n'a pû traduire. On aime mieux en user ainsi, que de joindre à Grotius des vers qui n'egaleroient pas les siens, et d'ailleurs les lecteurs n'y perdront rien pour l'intelligence de l'Original. Il y aura d'abord une tres-belle preface de Grotius, ou il traite et de l'Anthologie et de la version qu'il en a faite.* Les notes *seront sous le Texte, et outre toutes celles qui ont été imprimées sur ce recueil et dont le titre parle,* 1) *l'Auteur aura soin de ramasser de tous les plus illustres Critiques les endroits dans lequels ils ont eclairci ou corrigé quelque passage d'Anthologie:* 2) *il recueillera toutes les varietez de lecture de diverses editions qu'il a pû trouver, toutes les conjectures et les explications qu'il jugera bonnes, des marges des exemplaires qu'il a, et les confirmera par de nouvelles raisons; ou s'il y en a de fausses, qui pussent tromper quelcun, il ne manquera pas de les réfuter en peu de mots,* 3) *il ajoutera diverses remarques qu'il a faites lui même sur quantité d'endroits de l'Anthologie. Pour les* scolies Greques *je ne sai pas si elles sont anciennes, mais assurement elles ne le sont pas* hh) *toutes, puisque* Henri Etienne *y est quelque fois cité comme*

gg) Pag. 483 sq. Vide quae infra in catalogo poetarum epigrammatariorum, vbi de Paulo Silentiario.

hh) Recte hoc notatur a viro doctissimo. Totus enim scribendi genius, latinismi, et ratio citandi scriptores docent, haec scholia composita esse non a Graeco antiquo, sed Gallo aliquo vel Italo XVI. saeculi. Varias lectiones notat auctor, quisquis fuit, non tantum e codicibus scriptis, quorum duos potissimum euoluisse videtur, vnum *ἀρχαιότατον ἀντίγραφον Παύλου τοῦ Βονάρου ἐν Πατάβιῳ* pag. 43. sed etiam ex impressis Anthologiae editionibus pag. 426. *ἐν ἄλλοις βιβλίοις εὑρίσκεται μόνον ὡς Κράτητα ἐπιγραφθέν.* Planudes citatur pag. 589. Arsenius pag. 14. Interdum inemendata sunt excusa illa scholia, vt pag. 82. *εὐάζειν* legendum pro *σκευάζειν.*

comme à la page 264. (de l'edition de Wechel) *Ces scolies ressemblent fort à celles de Bisset sur l'Aristophane, et elles pourroient bien être de lui ou de quelque autre habile moderne de son tems* [ii]). [P] *Fabric.*

Illos vero labores, quorum fructus neque Grotius neque Clericus percipere potuit; edendos ac profligandos suscepit *Hieronymus de Bosch*, et consilium declarauit in peculiari programmate, inscripto: *Hieronymi de Bosch descriptio edendae anthologiae gr. ab Hug. Grotio latinis versibus redditae,* anno 1793. typis Wildii et I. Altheer, typographorum Vltraiectinorum in forma 4. excuso. Mandatum ipsius Grotii in epistola ad Isaac. Vossium nr. 1698. p. 733. expressum sequuturus, graecum contextum ex edit. Francofurtana a. 1600. ad quam Grotius suam versionem vnice composuit, paucis mutatis in duobus voluminibus in forma quarta repetendum curabit versione Grotii latina in altera paginae parte adposita. Tertium volumen continebit Brodaei, Opsopoei, Stephani, Huetii, Doruille, Reiskii, Eldickii, Schneideri, Toupii, Ruhnkenii, Wyttenbachii, Brunckii et aliorum ipsiusque Boschii animaduersiones, vna cum carminibus a Vauassore, Salmasio, Iensio, Küstero, Holstenio, Wolfio, Leichio, Doruillio, Reiskio, Toupio, Ruhnkenio, Brunckio aliisque sparsim editis, quibus Boschius suam adiiciet versionem latinam. Quartum volumen comprehendet versiones latinas, quas a renatis litteris permulti confecerant viri eruditi. Grotii versio a Burmanno II. e codice Doruillii, (illam olim edituri, vid. Obseru. miscell. tom. VII. pag. 67.) descripta peruenit ad Boschium, qui praeter editiones Anthologiae duo habet exempla editionis Wechelianae, cum adnotationibus Burmanni II. et Schraderi aliorumque scriptis, nec non II. codices s. apographa, e quibus inedita publicaturus est epigrammata, cum animaduersionibus Lennepii ac Schraderi, quibus accedent ineditae Boiuinii notae ad Anthologiae graecae editionem Aldinam et epigrammata anthologiae, a Planude mutilata, nunc vero ex vetustis codd. MSS. in integrum restituta. Haec est summa programmatis, in quo editio illa haud adeo commoda adnunciatur. Quaedam tamen prudenter monentur et adnotantur de isto Boschii consilio in ephem. litter. Götting. a. 1793. nr. 109. m. Iulio.

Chardon de la Rochette Anthologiae editionem gr. parare perhibetur, atque Abb. *Fontani*, bibliothecae Riccardianae Florentinae praefectus supplementa promisit et 900 fere inedita reperisse dicitur: item *de Foncemagne*, qui suam versionem gallicam et obseruatt. misit Brunckio. vid. Histoire de l'acad. des Inscr. tom. XLV. pag. 82.

Oddyum, Anglum, nouam epigrammatum graecorum e cod. Bodleiano paraturum fuisse editionem, narratur in Neuen Büchersaal der gelehrten Welt, part. 28. Lipsiae 1731. pag. 285.

Petrus Violletus ex S. I. cuius MSta seruabantur Lugduni, grandaeuus adhuc epigrammata tam veterum quam recentiorum iocosa lepidaque in linguam graecam transferre sueuerat,

σκευάζων. p. 150. ἐν Ἀχαϊκοῖς pro Ἀρχαϊκοῖς. p. 216. Πολυδεύκης βιβλίῳ δ'. pro βιβλίων ε'. Interdum loco mota sunt; vt pag. 314. vbi scholion graecum exstat, quod pertinet ad epigramma primum paginae proximae 315. Etiam pag. 193. pro Πολύδωρος legendum Πολυδεύκης· Mentio enim δορυδρεπάνα apud *Pollucem* lib. I. sect. 120.

ii) De conspectu hoc et de ipsa Anthologia sinistrum et iniquum iudicium legitur in Mem. de Trev. 1705. Dec. pag. 2158 sq.

rat, teste *Dominico de Colonia* tom. II. pag. 724. histor. litter. Lugdun. qui illud Didonis apud Ausonium,

> *Infelix Dido nulli bene nupta marito,*
> *Hoc pereunte fugis, hoc fugiente peris,*

a Violleto ita graece versum,

> ὦ ἀτυχὴς Διδὼ οὖ ἐδενὶ ἀνδρὶ γαμᾶσα
> τῶ φύγες ὀλλυμένα, τῶ δὲ φυγόντος ὄλε,

exempli loco adtulit. — A *Wolfgango Schoensledero*, S. I. anthologiam graecorum epigrammatum latino carmine redditam esse, memoratur a Philippo Alegambe in Bibliotheca Iesuitica. De *Cyriaco Anconitano*, qui primus fere inter Italos inscriptiones et epigrammata vetera, carminibus composita, summo labore congessit, vid. *Leich.* in nouis miscell. Lips. tom. I. pag. 450 sqq. et *Burm.* II. praefat. ad vol. I. Anthol. veter. latinor. epigrammat. pag. IX sqq. et Fabricii notam ad I. paragr. Sed haec sufficiant. *Harl.*

VII. CATALOGVS POETARVM VETERVM
qui epigrammata graeca condiderunt.

Quibus signum crucis additum, illorum tantummodo in inedita anthologia aliquid seruatum legitur:

Quibus asteriscus praefixus est, sub eorum nomine nulla Epigrammata in Anthologia edita leguntur, in qua plurima quoque occurrunt ἄδηλα, siue quae nullum; multa, quae falsum auctoris nomen habent adscriptum [kk]).

Abbianus, Lucillii aequalis, circa extremum saeculi a Christo nato quarti vixit; vterque enim Flaccum, rhetorem barbarum, perstringit lib. II. Epigr. εἰς ῥήτορας, pag. 251. Forte autem *Ammianus* pro Abbiano legendum. Nam litterae β et μ frequenter in MSS. confunduntur. *Fabric.* Atque sub *Ammiani* nomine *Brunck.* anal. II. pag. 385 sqq. edidit XXVII. epp. *Harl.*

[*Ablabius illustrius:* in discum Asclepiades pag. 379. Henr. Steph. in MS. *Brunck.* anal. II. pag. 451.]

Aceratus,

kk) Cl. *Schneider* in Periculo critico, in primis in Analectis criticis in scriptores veteres graecos et latinos, fascicul. I. (Traiecti ad Viadrum 1777. 8.) nr. 1. dedit notitiam quorumdam epigrammatographorum, quorum nomina et fragmenta in analectis Brunckianis exstant. Ipse Brunck. tom. I. praefixit catalogum poetarum alphabeticum, quorum carmina recepit in Analecta poet. graec. Eiusmodi nudum catalogum eorum, quorum epigrammata in codd. Parisino et Vffenbachiano continentur, *Boiuinius* confecit in Mem. de l'acad. Paris. des Inscr. tom. II. pag. 264. et *Maius* in biblioth. msta Vffenbachiana. Copiosius disseruit *Reiske* in notitia poetarum anthologicorum; qui praeterea in indice primo nomina poetarum, quorum carmina in Constantini Cephalae collectione prostant, dedit: tum quot carmina, et quo in illa collectione loco reperirentur, memorauit, denique asterisco notauit, quae in Planudea non essent: quod ideo hic praemonendum censui, vt in sequentibus vna tantum alteraque littera syllabaque posita breuitati inseruire liceat. *Harl.*

Aceratus, grammaticus, cuius exstat epigramma lib. III. cap. 14. in Hectorem Homerico poemate celebratum. [Brunck. II. pag. 189.]

Adaeus siue *Addaeus*, *Mytilenaeus*. Vnicum sub huius nomine occurrit epigramma III. 22. [In Brunck. anal. II. pag. 241 — 243. *decem* epigr. *duo* in Boiuinii msto.] Num legendum *Alcaeus*? Etiam in H. Stephani editione pag. 421. et in Aldina pag. 246. b. excusum Ἀδδαίȣ Μακεδόνος, quod ipse Stephan. alibi legit Ἀλκαίȣ. Fuit tamen et *Adaeus*, Mytilenaeus, cuius liber περὶ ἀγαλματοποιῶν et περὶ διαθέσεως laudatur Athenaeo pag. 471. et 606. Idem forte, ad quem Polemo scripsit, vt idem Athenaeus auctor est. Alius *Addeus*, Comes et Magister vtriusque militiae per Orientem, ad quem lex de Iudaeis coelicolis et Samaritanis lib. 8. cod. Theodos. *Fabric.* [Plura vide in *Brunckii* lection. pag. 188. in primis in *Reiskii* not. pag. 178 sq. qui carmen Iensian. 67. tribuit *Adaeo* iuniori. *Harl.*]

Adrianus, imperator, cuius etiam latina quaedam epigrammata exstant. Confer *Barthium* XXXIII. 12. Aduersar. *Graecis studiis impense imbutum* refert *Spartianus* cap. 1. *ingenio eius sic ad ea declinante, vt a nonnullis Graeculus diceretur. Poematum et literarum omnium studiosissimus — Nam et de suis dilectis multa versibus composuit, amatoria carmina scripsit.* id. cap. 14. Ineditum huius Adriani epigramma graecum in Traiani imp. donaria Ioui Casio de spoliis Geticis adpensa primus publici iuris fecit *Salmasius* ad Hist. Aug. tom. I. p. 133. [deinde *Boiuin* pag. 268 sq. gr. cum versione sua lat. et p. 275 sqq. notas adiecit et pag. 297 sqq. disput. de Ioue Casio.] In vulgatae Anthologiae codicibus lib. I. cap. 54. vnicus Hadriani versus hexameter legitur [(P)] in Magni Pompeii tumulum, is ipse quem refert *Dio* lib. LXIX. pag. 792.

Τῷ ναοῖς βρίθοντι πόση σπάνις ἔπλετο τύμβȣ,

Paene caret tumulo, cui tot modo templa fuerunt.

Fabric. *Brunck.* II. pag. 285 sq. dedit quinque epigr. praeter vnum illum versum hexametrum; adde eiusdem Lection. p. 196. *Reimar.* ad Xiphilin. pag. 1130. *Reiske* notit. pag. 180. in primis in notis ad carmen 540. quod est Hadriani, pag. 107 sq. *Harl.*

[*Admetus*, Vnus versus hexam. apud Brunck. II. pag. 308. *Harl.*]

Aegis, alius, vt opinor, ab Aegide siue Aegia, historico, quem laudat Clemens Alex. I. Strom. pag. 321. MS. Ἄγιδος pro Αἴγιδος. *Fabric.* Atque Brunck. I. pag. 185. dedit Ἄγιδος. Sic quoque editio princeps. *Schneider* in peric. pag. 129. *Agis*, inquit, poeta Amphiptolemi filius occurrit apud *Pausan.* pag. 124. Forte idem, cuius ὀψαρτυτικὰ laudat *Athenaeus* pag. 516. *Harl.*

Aemilianus Nicaenus, diuersus a Palladio Aemiliano scriptore latino rei rusticae et ab Aemiliano Maurusio, quem in Dipnosophistis colloquentem inducit Athenaeus. Inter tria eius epigrammata [apud Brunck. II. pag. 275. coll. lectt. pag. 194.] vnum in Venerem Praxitelis, vulgata Anthologia exhibet.

[* *Aeschines*, rhetor, aequalis Straboni, vt ex eius geographia XIV. pag. 942. patet, suspicante Reiskio, notit. pag. 180. Epigramma apud *Boiuin.* et in *Brunck.* anal. tom. I. pag. 176. et in *Reiskii* anthol. pag. 62. carm. 539. coll. notis, pag. 106. *Harl.*]

ΑΙΣΧΙΩ

ΑΙΣΧΙΩΝΟΣ τοῦ Σαμίου, pag. 222. edit. H. Stephani, quod incipit: Ἐγὼ Φιλαινὶς etc. *Fabric.* — Apud *Brunck.* I. pag. 189. inscribitur Αἰσχρίωνος. *Harl.*

Aeschylus, tragicorum princeps, cuius ἐλεγεῖα citat *Plinius* XXV. 2. praeter alios lib. II. cap. 16. §. 8. a me laudatos. *Fabric.* — *Brunck.* I. pag. 148. et II. pag. 523.

[* *Aesopus*. *Brunck.* I. pag. 76.]

Agathias Myrinaeus, e Myrina, Aeolidis ciuitate, Scholasticus [u]), sub Iustiniano, imp. clarus praeter alia, de quibus libro quinto dicendi erit locus, non modo κύκλον τῶν νέων Ἐπιγραμμάτων ex aliis poetis collegit, de quo supra §. III. hoc capite dictum est; sed et ipse libr. VII. plura de suo epigrammata addidit, quae ex authologia edita iunctim cum latina sua versione, (singula enim versibus reddidit non infeliciter,) ad calcem historiarum Agathiae exhibet *Bonauentura Vulcanius*: it. *Ios. Scaliger*, nonnulla etiam Ian. Dousa. Vnum perquam difficile de lusu Zenonis, imp. illustrat Salmas. ad Vopiscum Proculum, *Tho. Hyde* in historia Nerdiludii pag. 44 sq. et felicius *Io. Corn. de Paw* in diatriba de alea veterum, Traiecti 1726. 8. *Grotii* metaphrasis in Bibl. anc. et moderne tom. 25. pag. 224. Mentio Agathiae epigramm. apud Tzetzen proleg. in Lycophronem et apud Suidam in Μέγας βασιλεύς. Ineditum quoddam, quod incipit στῆλαι καὶ γραφίδες etc. a Valent. Hermanno Thryllitio vulgatum, habes in nouis litterariis Lipsiensibus ann. 1719. pag. 175. *Fabric.* Praeter ea, quae supra disputaui de *Agathia*, add. *Boivin*, *Iriarte* cat. mssto graec. Matrit. pag. 107. nr. 124. Illud a Thryllitio publicatum est ep. LVIII. pag. 53. Brunck. tom. I. inter 95. Agathiae epigrammata a Brunckio ibid. pag. 33 sqq. edita. conf. *Brunckii* lection. pag. 240 sqq. *Reiske* notit. pag. 177 sq. *Harl.*

Aitistyus lege *Antistius*.

Alcaeus Macedo, an Addaeus? *Fabric.* — Boivin. adde Schneid. anal. pag. 10. et Reiskium in Adaeo. *Harl.*

Alcaeus Messenius, Philippo, regi Maced. aequalis; H. Steph. pag. 254 et 272. siquidem is fuit Alcaeus, quem epigrammate ἀντεκωμῳδεῖτο Philippus apud *Plutarchum* Flaminio pag. 373. Conf. *Is. Vossium* ad Catull. pag. 42. *Fabric.* Conf. supra, in vol. II. p. 88. *Hemsterhus.* ad argumentum Pluti Aristophan. pag. 7 sq. Is intelligit eum Alcaeum, qui Philippum, Macedoniae regem, a T. Quintio debellatum, virulentis carminibus proscidit, commemoratum quoque a *Plutarcho* in romani imperatoris vita pag. 353. D. et locum schol. veteris ad Homerum nostro Alcaeo e membranis erutum ex Anth. II. cap. 47. ep. 5. interpretatur atque emendat. adde Boivin. *Brunck.* I. pag. 486 sqq. dedit XXII. ejus epigrammata, coll. lection. pag. 114 sq. qui ad carm. XIX. de confusione vtriusque Alcaei et de auctore illius epigr. cuius inscriptio olim erat Ἀλφειοῦ Μιτυληναίου, sed quod nostro est vindicandum, paullo vberius disserit. *Reiskius* in notit. pag. 180 sq. opinatur, eumdem esse posse cum *Alcaeo*, *Epicureo*, circ. A. V. C. 580. seu Olymp. CXLIX. 1. quem *Aelian.* V. H. lib. IX. 12. ob epicureae sectae professionem

 Roma

u) Σχολαστικοῦ ἐν Σμύρνῃ pag. 341. H. Steph. in MS.

Roma eiectum perhibet, aut cum *Alcaeo*, Polybio aequali; vid. Excerpt. legat. 122. pag. 1323. 10. Reiskii coniecturam haud spernendam esse censet *Schneider* in Anal. vbi pag. 10—13. copiosus de Alcaeo eiusque carminibus, Vossii de Alcaeo, comico atque epigrammatis auctore, et Scaligeri de duobus Alcaeis, epigrammatum scriptoribus, altero Macedone, altero Messenio, sententias reiicit. *Harl.*

Alcaeus Mytilenaeus, cuius epigrammata, (ὑμνοπόλον enim vocat,) intexuit Coronae suae Meleager. Licet aliud videatur Allatio de patria Homeri cap. 14. p. 1831. De hoc et aliis Alcaeis dixi lib. II. cap. 15. [vol. II. pag. 84 sqq. adde *Iriart.* cat. p. 90. 97. *Villoison.* proleg. Homer. pag. 33.]

Alcaeus ἐπιγραμματογράφος recentior, sub Vespasianis clarus. *Tzetz.* praef. ad Lycophronem. *Fabric.* Tzetzae errorem castigat *Schneider* in per. crit. pag. 98. et anal. pag. 10. *Harl.*

Alexander Aetolus, temporibus Ptolemaei Philadelphi floruit, et praeter alia poemata, de quibus lib. II. cap. 19. [vol. II. pag. 283.] dixi, scripsit etiam epigrammata siue ἐλεγεῖα, quorum vnum in Agathoclem ab Athenaeo refertur XIV. pag. 699. [vnum in Anthol. Cephal. nr. 780. vid. Reiskii not. pag. 180.] Alia tria leguntur in Anthologia: [plura in *Brunck.* anal. I. pag. 418 sqq. collatis lection. pag. 98. vbi quoque de Alexandris, altero Pleuronio, altero Ephesio, disserit.] Videtur hic esse [P] Alexander quem inter eos laudat Meleager e quibus Coronam suam adornauit.

Alexander Magnus. H. Steph. pag. 432. Πίγρης ὀρνίθων. *Fabric.* Sed illud Brunck. tribuit Alex. Aetolo. *Harl.*

Alexis, cuius decastichon lib. VI. Anthologiae cap. 5. exstat, nescio, an comicus, de quo dixi supra lib. II. cap. 22.

Alpheus (Ἄλφειος), *Mytilenaeus*, Antipatro Sidonio iunior. Macrinum epigrammate quodam adloquitur, dubito, an imperatorem lib. I. cap. 12. *Fabric.* conf. supra, vol. II. pag. 91. *Reisk.* not. pag. 180—182. *Brunck.* II. pag. 128 sqq. qui XII. dedit Alphei epigrr. et in Lection. pag. 155 sq.

Ammianus. Vide supra in *Abbiano.*

Ammonidis, Ἀμμωνίδε, distichon vnicum exstat lib. II. Antholog. cap. 13. *Ammonii*, H. Steph. pag. 339. εἰμὶ μέν. *Fabric.* — in Brunckii anal. II. pag. 448. idem cum alio eiusdem epigrammate. *Harl.*

[*Amometi* nomen proprium quidam reperisse sibi visi sunt in versu 31. primi carminis Meleagrici; sed ibi vocab. ἀμώμητοιο est adiectiuum. vid. *Brunck.* lect. pag. 1. *Manso* edit. Meleagr. pag. 95. *Reiskio* not. pag. 237. videtur esse nomen poetae; cui consentit *Schneider.* in per. crit. pag. 109 sq. *Harl.*]

Anacreon, poeta lyricus, cuius carminibus Coronam suam illustrasse testatur se Meleager. De Anacreonte dixi lib. II. cap. 15. [vol. II. pag. 91 sqq.]

In Anaxagoram, Lampsacenorum epigramm. epitaphium est apud Laert. II. 15. Corinthiorum in Periandrum. lib. I. sect. 97. Lindiorum in Cleobulum sect. 93. Prienensium in Biantem sect. 85. Lesbiorum in Pittacum sect. 79. Lacedaemoniorum in Chilonem sect. 73.

sect. 73. Epigramma nescio cuius in imaginem Solonis sect. 62. et in Thaletem sect. 39 et 34. in Linum et Eumolpum sect. 3. 4.

[* *Andronicus*. *Boiuin*. *Philarae* anth. ap. Montfaucon bibl. Coisl. pag. 519. vbi auctorum nomina pariter referuntur, *Brunck*. II. pag. 293. *Reiske* not. pag. 184. *Harl.*]

[* *Anius*. Boiuin. *Harl.*]

Antagoras, quo et ipso vsus Meleager, vid. vers. 52. carm. 1. Vide et *Laert*. IV. 21 et 26. *Fabric.* Carmen in edit. Anthol. pag. 526. aliud in adpendice Wechel. pag. 24. Duo in *Brunckii* An. I. pag. 260. Familiariter vsus est Antigono primo, quorum mutua scommata refert *Plutarch*. Apophth. pag. 192. idem scomma refert pag. 668. adnotante *Schneidero* in per. crit. pag. 129 sq. qui num cum *Antagora*, *Rhodio*, Arati Solensis aequali, idem esset, adhuc haesitabat: sed in Anal. pag. 3. Rhodium fuisse et epigrammatum et Thebaidos auctorem, vberius iuit demonstratum. Diuersa disputant de *Antagora*, Rhodio, *Hemsterh*. ad Callimach. tom. I. pag. 591. *Burmann*. II. ad Propert. pag. 472, a. *Schellenberg* ad Antimachi Colophonii reliquias pag. 25 sq. *Harl.*

**Anthemius* videtur esse nomen poetae in hoc versu Meleagri, eos, e quibus coronam suam concinnauit, celebrantis: εἰς δ' ἑλίγας εὔπορον Ἀνθέμιον. Memoratur quoque in graeco scholio inter nomina poetarum, e quibus Meleager coronam suam contexuit. *Fabric.* Vauassor non intelligit nomen proprium, sed accipit pro flore anthemio; cui accedere videtur *Reiskius* pag. 183. et copiosius de eo voc. disputat p. 237 sq. ad vers. 36. carminis: vbi vocabulum littera minuscula excudi fecerant Brunck. et Manso, cuius notas pag. 3 et 95. vide. *Harl.*

**Antigonus*, Carystius, cuius epigrammata suae inseruit collectioni Philippus, Thessalonicensis, [et dedit *Brunck*. II. pag. 244.]

[*Antimachus*, Colophonius. *Henr. Stephan.* pag. 340. *Brunck*. I. pag. 167. et in Lection. p. 29. *Schellenberg* in Antimachi reliquiis pag. 33. et pag. 115. supra, in vol. II. pag. 104 sqq. *Harl.*]

Antimedon, Cyzicenus, vid. infra, *Automedon*.

Antiochus, forsan Aegaeus, Sophista, de quo Philostratus. *Fabric.* II. epigr. in Brunckii anal. II. pag. 305. *Harl.*

Antipater Macedo, videtur mihi ille Antipater, cuius mentio fit a Meleagro inter eos, e quibus Coronam suam contexuit. *Fabric.* Vixit aetate Philippi, aut patris Alexandri M. aut penultimi regis Macedoniae, patris Persei, circa Olymp. CXL. vsque ad CL. iudice *Reiskio* in not. pag. 185. vbi de hoc et duobus reliquis Antipatris est copiosus, eique tribuit epigr. τὸν πάρος Ὀρβήλοιο, Steph. anthol. gr. pag. 435. et, quamquam valde haesitans, carm. 37. et 94. in Ienfianis: sed *Brunck*. illud, quod incipit τὸν πάρ. Ὀρβ. tom. II. pag. 10. nr. 18. recepit inter epigrammata Antipatri Sidonii, cuius CXI. epigrammata pag. 6—37. dedit, et pag. 527. duo alia postliminii instar reduxit. Adde *Iriart*. catal. pag. 109. et saepius in notit. illius cod. Anth. *Harl.*

Antipater Sidonius, paullo ante Ciceronem clarus, quo tempore bellum cum Mithridate gerebant Romani. vid. *Scaliger* ad Eusebium pag. 152. [De illo, Stoicorum adsecla, vid.

supra, vol. III. p. 537.] Huius epigrammata collectioni suae inseruisse videtur Meleager, cuius epigramma in Antipatri huius obitum edidit et illustrauit *Io. Corn. de Paw* in diatribe de alea veterum pag. 115. aliud Antipatri pag. 133. Epigramma pag. 465. in Venerem Apellis Anad. eleganter exprimit latine *Ausonius* epigr. 106. et illustrat *Bened. Aueranius* diss. 19. 20. tom. I. Opp. pag. 57 sqq. *Fabric.* — De aetate illius fuse disputat Reiske not. p. 185 sqq. et ex pluribus epigrammatibus efficere studet, eum floruisse ab Olymp. CLVI. vsque ad Olymp. CLXXI. et fuisse aequalem L. Crassi atque M. Antonii, neque multum ab aetate M. T. Ciceronis, secundum *Ciceron.* de Orat. III. cap. 50. Idem disputat, num *Antipater Tarsensis*, *Stoicus*, idem sit cum Sidonio, quod cum Vossio et Ionsio existimat haud improbabile esse: dissentit Fabric. supra in vol. III. p. 537. *Leich.* in sepulcr. carminibus dedit, latine vertit atque illustrauit Antipatri Sidonii carm. X. XI. XIII. XIV. XVI. XVIII. pag. 12 sqq. et in notis pag. 16 sq. addidit aliud eiusdem tum ineditum: in praefatione adnotat, eius in Homerum carmen et alia, manu Io. Thessali Scutariotae a. 1452. descripta haberi in bibl. Laurentiana, teste Montfauconio biblioth. MSS. pag. 306. D. *Boivin.* l. c. pag. 268 sqq. dedit graece cum verss. gallica et latina tam soluta, quam ligata, et pag. 284 sqq. adiecit obseruationes, in quibus etiam animaduertit, in Anthologia edita, Sidonium et Thessalonicensem saepe confundi. (quod etiam notauit Reiske l. c.) Idem Boivin ex Anthologia edita atque msta pag. 287 sqq. plura edidit, vertit atque exposuit vtriusque Antipatri epigrammata. Adde Brunck. lection. pag. 121 sqq. cui pleraque, quibus in codice nomen gentile non adpositum est, et ille asteriscum praefixit, Thessalonicensi tribuenda videntur, et pag. 155. reposuit ex Buheriano apographo epigramma corruptum, cui manum adhibuit medicam. *Schneider* in peric. pag. 120. ex edit. Florentina iungit, cum Huetio, duo disticha carminis in Anacreontem, in aliis editionibus separata. In codd. Matrit. apud Iriartum pag. 92. 97. 108. 238 etc. saepe occurrunt epigrammata vtriusque Antipatri. *Harl.*

Antipater, *Thessalus*, siue vt lib. I. Antholog. cap. 87. et in cod. Hug. Grotii et apud Küster ad Suidam in Ἄρης, legitur, *Thessalonicensis* mm), tempore Augusti, imper. clarus. Hic est, qui nouem lyricas poetrias et Alcmanem versibus celebrauit. Memorat et Archilochi et Homeri natales cultos. *Fabric.* De eius aetate plura disputat *Reiske* l. cit. adde *Boivin* l. mem. *Schellenberg* in reliquiis Antimachi pag. 40 sq. vbi ex *Brunckii* anal. II. p. 115. repetit carmen in laudem Antimachi additque versionem Grotii ligatam. *Brunck.* in anal. II. pag. 109—127. carmina 69. Antipatri, Thessalon. recepit, et in Lection. pag. 149 sqq. illustrauit: carmen tamen quartum Antip. Sidonio malit, adsignare. add. pag. 235 sq. — *Schneider* in peric. crit. pag. 105. carmen vulgauit, antea a nemine editum. *Harl.*

Antiphanes, Macedo, Megalopolita, quo in collectione sua vsum se profitetur Philippus, Thessalonicensis. [IX. epigr. in tom. II. pag. 204 sqq. et aliud III. p. 331. dedit *Brunck.* add. *Reiskii* not. pag. 190. *Brunck.* lectt. pag. 309. *Toup.* emendat. in Suid. pag. 499. edit. Lips. *Harl.*]

Antiphilus

mm) Thessalonicensem a Thessalo distinguit Baudelot de Dairval in explicatione gemmae antiquae, in Mem. de Trev. 1711. pag. 537.

Antiphilus Byzantius, cuius et ipsius epigrammata collectioni suae Philippus intexuit. [P] — Tiberii Neronis tempore vixisse eum, adparet ex epigrammate lib. I. pag. 119. quo illius imperatoris beneficium, Rhodiis praestitum, [a Chr. 53. V. C. 806. teste *Tacito* Annal. XII. 58.] celebrat. *Fabric.* — vid. *Leich.* praefat. pag. V. et epigramma quoddam cum versione lat. et interpretatione pag. 1 sq. *Boivin.* ac *Brunck.* in cuius tom. II. pag. 169—181. XLIII. Antiphili exstant epigrammata, atque *Reiske* not. pag. 191 sq. qui variis diuersorum carminum rationibus motus, parum abest, quin statuat, duo fuisse *Antiphilos*, alterum aequalem Augusti et Tiberii, alterum Neronis et Domitiani: immo vero suspicatur, tertium fuisse *Antiphilum* saeculi III. post C. N. auctorem epigrammatis, quod *Du Cange* add. ad Constantinop. Christ. p. 192. et emendatius *Salmas.* exercitt. Plin. pag. 449. ediderunt, in horologium aquatile, ab Athenaeo mechanico factum: neque tamen sibi constat. Adde *Brunckii* lection. pag. 168 sq. et 172 sq. vbi ex apographo Buheriano duo edidit epigrammata, quae Reiske in Anthol. Cephalae pag. 141. coniecturis suis interpolata vulgauerat. *Iriart.* in catal. codd. gr. pag. 108. nr. 125. *Harl.*

Antistii vnum epigramma in Priapum, agri custodem, lib. IV. Anthologiae pag. 478. edit. Wechel. Antistii, medici, mentio apud *Suetonium* Caesare cap. 82. — *Antistii Sosiani*, qui, factitatis in Neronem carminibus probrosis, exsilio est multatus, apud *Tacitum* XVI. 14. In *Antistium Veterem*, (qui A. V. C. 747. Consul fuit,) epigramma latinum Laureae Tullii apud *Plin.* XXXI. 2. *Fabric.* — *Mair* catal. pag. 375. *Boivin.* *Reiske* not. pag. 190. *Brunck.* II. pag. 284. vbi tria edidit Antistii epigrammata, et in lection. pag. 195. aliud ex Dorvillii adnott. ad Charitonem pag. 57. *Harl.*

Antonius Argiuus, cuius bina epigrammata graeca exstant in florilegio edito, in vrbes dirutas vtraque, Mycenas, (quod alius cod. tribuit Munatio,) et Argos. *Fabric.* Vnum in Brunck. anal. II. pag. 240. *Harl.*

* *Antonini*, poetae, epigrammata graeca impense laudat *Plinius* iunior in epistola ad eum scripta IV. 3. adde eumdem IV. 18. et V. 10. *Fabric.* — De illo Antonino plura scripserunt Catanaeus et reliqui interpr. in edit. Cortii ad primum Plinii locum pag. 251 sq. *Harl.*

* *Anytes* epigrammata fuere in Corona Meleagri. De ea dixi supra lib. II. cap. 15. [tom. II. pag. 106 sq. add. *Reiskii* notit. pag. 192 sqq.]

* *Apion* in epigrammate. Suid. in Ἀγύρτης, Σπιλάδες, Σφάραγον, Τρίγληνα.

Apollinaris, diuersus, vt existimo, ab Apollinari, poeta Christiano. *Fabric.* In *Brunckii* anal. II. pag. 283. dicitur *Apollinarius*, et duo eius leguntur epigrammata; in lection. autem pag. 195. *Apollinaris*. *Harl.*

Apollonides, Smyrnaeus, quem Augusti imp. aetate vixisse notat *Casaubonus* ad Suetonii Tiber. cap. 14. *Fabric.* — *Boivin.* et *Reiske* in not. pag. 194. ducibus epigrammatibus distinguunt duo *Apollonidas*, alterum Smyrnaeum, quem cum Apollonida, Nicaeno, (vid. *Ions.* de script. hist. phil. III. 3) eumdem fuisse existimant, tempore Augusti, alterum, aetate Hadriani imperatoris, et sua cuique adsignat carmina. *Brunck.* II. pag. 132—139. vnius Apollonidae Smyrnaei XXX. dedit epigr. adde eiusdem Lection. pag. 156 sqq.

156 sqq. et pag. 159. reposuit epigramma illius corruptum, a Salmasio e cod. Vatic. descriptum. *Harl.*

Apollonius, grammaticus: in edit. H. Stephani pag. 95. distichon, quod incipit: Καλλίμαχος τὸ κάθαρμα etc. *Fabric.* — in *Brunck.* anal. II. pag. 358. *Harl.*

Arabius, *Scholasticus*, sub Iustiniano clarus, Longinum, praefectum CPol. celebrat in epigrammate lib. IV. Antholog. pag. 431. *Fabric.* Tria dedit epigr. Brunck. III. pag. 109. *Harl.*

Aratus cuius epigrammatis Meleager vsus est ad coronam suam concinnandam. Vide, quae de Arati ἐλεγειῶν libro dixi capite 20. huius libri §. 9. Epigramma eius ineditum, quod incipit ἀρχηγὸς Φιλοκλῆς, in bibl. litter. Londini 1722. 4. nr. 2. pag. 28. [In *Brunck.* anal. I. pag. 253. incipit Ἀργεῖος etc. et aliud Arati epigr. editum est. *Harl.*]

Arcesilai, philosophi, epigrammata producit *Laertius* IV. 30 sq. *Fabric.* In *Brunck.* anal. II. pag. 62. adde supra, in catal. Platonicorum, III. pag. 162. *Harl.*

Archelai, (al. Asclepiadae) epigramma in statuam Alexandri, factam a Lysippo. Lib. IV. Antholog. pag. 554. *Fabric.* *Brunck.* II. pag. 58. et tria alia ex Antigono Carystio p. 77 et 22. tom. III. pag. 330. vid. Lection. pag. 309. pag. autem 137. is notat, Archelaum vixisse sub Alexandro M. et, quod etiam cum Ptolemaeo, Lagi F. in Aegypto commoratus est, ab *Antigono Car.* hist. mir. cap. XXII. dici Aegyptium. *Harl.*

[* *Archestratus.* Boivin. *Harl.*]

Archias, Antiochenus, pro quo exstat Ciceronis oratio, qui mirificam illius in versibus graecis pangendis facultatem celebrat cap. 8. Eius epigrammata collecta sunt et iunctim edita cum versione *Nicodemi Frischlini*, vna cum Callimacho. Etiam gr. Christoph. Salbachio curante, Grypswald. 1692. 8. cum Luciani epigr. Latinis versf. reddita sunt a *Dan. Alsworto*, Anglo, Rom. 1596. 8. eodem, qui Virgilii Bucolica Graeco reddidit carmine. conf. *Cinelli* bibl. volante II. pag. 11. Ei quoque in MS. quod olim Lipsiae inspexi, tribuitur epigramma, quod in Wecheliana editione pag. 76. incipit, Σοὶ πατρὶ Θεσσαλίῃ. *Fabric.* Eius epigramma in Delphinum publicauit Küster ad Suidam voc. Φοινίσσω. — In *Boiuinii* apographo et Iensian. carmen 108. inscriptum est *Archiae recentiori.* Quare coniicit *Reiske* notit. pag. 197. vel alium poetam, illo Tulliano posteriorem, claruisse, aut voc. νεωτέρου Graeculo inepto esse imputandum, aut suspicandum, Ἀρχύτου legendum esse pro Ἀρχίου. — *Brunck.* II. p. 92 sqq. edidit 34. Archiae epigrr., et in his illud Iensianum et aliud pag. 528. Id autem, quod Fabricius notauit, equidem inter Brunckiana non deprehendi. adde Br. lection. pag. 145 sqq. qui tamen obseruat pag. 148. in cod. Vaticano alia tribui Archiae Mitylenaeo, [vt semper in cod. quem contulit H. Grotius,] aliud Archiae, Macedoni; aliud Archiae, Bysantio, [sic quoque in edit. H. Stephani pag. 257.] aliud Archiae, grammatico, aliud denique Archiae recentiori. adde eiusdem Lection. pag. 236. *Harl.*

Archilochum inter eos, e quibus coronam suam contexuit, memorat Meleager. De Archilocho dixi lib. II. cap. 15. Elegos eius laudat Athenaeus. *Fabric.* vid. *Brunck.* I. 40. et in Lect. pag. 156. pag. autem 236. duo alia ex Athenaeo pag. 447 et 594. dedit. *Harl.*

Archimedis

Archimedis primum. H. Steph. pag. 274.

Archimelus Ἐπιγραμμάτων ποιητὴς laudatus Athenaeo, qui eius epigramma in nauem praegrandem Hieronis mille modiis tritici a rege remuneratum refert lib. V. pag. 209. [duo dedit *Brunck.* II. pag. 64. adde Lection. pag. 138 sq. *Harl.*]

Arenaeus, Ἀρηναῖος Ῥαιφερενδάριος, cuius vnicum epigramma in mulierem, lasciue et procaciter se gerentem, exstat lib. VII. Antholog. pag. 606. [P]

Argentarius. Infra *Marcus Argentarius.* [*Reiskii* notit. pag. 195 sq.]

* *Arias*, hoc enim nomine poetam epigrammatarium innuere videtur Meleager his versibus 43 sq. vbi eos, e quibus coronam concinnauit suam, commemorat:

Καὶ μὴν καὶ Ἀρίαν ταχνότριχα θῆκατο νάρδον,
Ὑμνοθέτας ἱερμῶ δῶρον ἀειδόμενον.

Fabric. At enim *Reiske* not. p. 239. item *Brunck.* edidit καὶ μὴν καὶ Συρίαν, et *Manso*, cuius notam consules,) cum Salmasio Συρίην. *Harl.*

[*Arion. Brunck.* III. pag. 327. et Lection. pag. 308. supra vol. II. pag. 110. *Harl.*]

[*Ariphron.* supra II. pag. 111. *Brunck.* I. pag. 159.]

Aristo, idem ni fallor, qui citatur a Mario Victorino in arte grammatica. Vel Aristo, philosophus, cuius versum in Arcesilam profert Laertius IV. 33. *Fabric.* — *Aristonis* carmen 739. in Anthol. Cephalae tria in *Brunckii* anal. II. pag. 258 sq. *Schneider* in peric. crit. pag. 127. tribuere malit *Aristoni*, *Ceio*, de quo plura disputaui supra in volum. III. pag. 467 sq. *Harl.*

[*Aristocles.* Brunck. II. pag. 108.]

* *Aristodemi* librum primum Θηβαϊκῶν Ἐπιγραμμάτων citat schol. *Apollonii* II. vs. 906. [conf. *Valcken.* ad schol. Euripid. Phoen. p. 732. vbi plura de eo sunt collecta. *Harl.*]

[*Aristodicus*, Rhodius; Boiuin. H. Steph. pag. 266. duo epigr. in *Brunckii* Anth. II. p. 260. coll. Lection. pag. 191. *Harl.*]

Aristoteles. Vide Laertium V. 6. et quae de peplo, ei tributo, dixi supra cap. V. huius libri §. 35. [vol. III. pag. 275 sq. vbi etiam de eius carmine in Hermiam.]

* *Arriani* epigrammata apud Athenaeum citantur. Sed legendum *Rhiani*, vt habent quoque meliores editiones.

[* *Artemidorus*, grammaticus: epigr. in Theocritum, (vbi de eo quaedam sunt notata,) et aliud, in *Brunckii* An. I. pag. 263. *Harl.*]

[* *Artemon. Boivin; Mains; Brunck.* II. p. 79. *Reiske* notit. p. 196. qui suspicatur, illum esse eumdem cum Artemone, τῷ μελοποιῷ, de quo supra in vol. II. pag. 112 sq. vbi plures quoque recensentur *Artemones. Harl.*]

Asclepiades, qui epigrammate celebrat Berenicen p. 438. edit. Wechel. et Cleopatram p. 490. Non videtur esse idem auctor epigrammatis in Aiacem pag. 344. quod parodia in Cynicos imitatus Mnesalcas apud *Athenaeum* IV. pag. 163. et sine nomine auctoris affert *Eustathius* ad Iliad. β'. e Porphyrio. Asclepiadi tribuit MS. νὺξ μακρὴ, quod Meleagro H. Ste-

H. Stephanus pag. 451. et φειδῃ παρθενίας aliud apud Ezech. Spanhem. pag. 334. ad Iuliani Caesares. *Fabric.* — Vtrumque illud epigr. et praeter ea 37. alia sub nomine *Asclepiadis*, Samii, et aliorum eiusdem nominis dedit *Brunck.* I. p. 211 — 219. coll. Lection. p. 43 sqq. De Asclepiade Samio, qui Theocrito fuit aequalis, et aliis cognominibus plura disputauit *Reiske* not. pag. 197 sqq. et tria inseruit Asclepiadis, lyrici siue Adramytteni, epigrammata. adde, quae supra sunt notata in vol. II. p. 113 sq. schol. ad *Theocr.* VII. 40. *Schneider.* in Anal. pag. 1 sq. de Asclepiade Samio, tum in per. crit. pag. 14 sq. pag. 37. vbi repetit epigr. quod dederat Toup. ad schol. Theocriti pag. 215. et Klotz. ad Tyrtaeum pag. 26. edit. sec. et pag. 119. aliud ex notis Klotzii ad Tyrtaeum pag. 3. *Harl.*

[* *Asclepiodotus.* *Brunck.* II. pag. 490. et in Lection. pag. 231. *Harl.*]

Asinius Quadratus. Ei in MS. epigr. vltimum p. 203. edit. H. Stephani. *Fabric.* — *Brunck.* anal. II. pag. 299. in eos, qui ab Sulla, Romanorum consule, interfecti sunt, vnde eius aetas adparet. *Harl.*

Astydamas, tragicus, se ipsum epigrammate efferens Suid. et Apostolius in Σαυτὸν ἐπαινεῖς. *A. Schottus* ad prouerbia pag. 151. *Fabric.* — *Brunck.* III. pag. 329. vbi dicitur tragicus poeta, eiusd. Lectt. pag. 309. supra vol. II. pag. 289. *Harl.*

Athenaeus ὁ ἐπιγραμματοποιός. *Laert.* VI. 14. VII. 30. et X. 12. *Tzetza* prooem. ad Lycophron. [*Brunck.* II. p. 257. epigr. II. dedit. *Iriart.* catal. p. 103.]

Athenodori epigramma in Sodamidem piscatorem lib. III. Anthologiae pag. 369.

Automedon, Cyzicenus, cuius epigrammatis ad suam collectionem concinnandam Philippus Thessalonicensis vsus est. *Fabric.* — *Brunck.* II. 207 sqq. vndecim edidit illius epigrammata et aliud tom. III. pag. 331. conf. Br. Lection. pag. 200. qui opinatur, eum in Italia aut saltem sub Romanorum imperio, primo aut secundo post Chr. N. saeculo vixisse. *Harl.*

Bacchylides cuius carminibus coronam suam illustrauit Meleager. Dixi de eo lib. II. cap. 15. [vol. II. pag. 114 sq.]

[*Ioannes Barbucallus.* *Brunck.* III. pag. 11. et Lection. pag. 238. XI. exstant epigrammata. *Harl.*]

Lollius Bassus, Smyrnaeus, in msto, quod Grotius inspexit, Lampin amicum suum adloquitur in epigrammate p. 101. edit. Wechel. quod Horatius videri possit imitatus esse. Βάσσος Λόλλιος vocatur pag. 244. [et apud Maium.] Bassi fuere multi, quos infra lib. VI. in Geoponicis recenseo. Lampis haud alius occurrit, quam ναυκληρικὸς ille apud *Plutarchum* an seni gerenda Resp. pag. 787. Idem *Lampon* videtur adpellari pag. 789. *Lampes* Aegineta apud Themistium in Orat. Sophista pag. 297. [?] *Fabric.* — At num *Lollii Bassi* carmen in Anthol. Planud. pag. 6. Horatius imitatione expresserit, dubium et vero falsum esse videtur: nam in Cephalae anthologia apud Reisk. carm. 603. in Leichii carm. sepulcr. carm. I. pag. 2 sq. et carm. X. in anal. Brunckii, qui tom. II. pag. 160 sqq. vndecim Basso tribuit epigrammata, est Bassi Lollii epigramma in Germanicum, Caesaris nepotem, Neronis patrem, et quidem in eius mortem, a. Chr. 19. V. C. 771. vel

vel 772. Vel igitur antiquior Bassus fuit carminis illius in Germanici victorias, vel probabilius Horatius et Lollius Bassus ex communi fonte hauserunt. Atque Leichius in praef. pag. VI. dubitat, omnia, quae in Anthologia Bassi nomine feruntur, debere ad vnum Lollium Bassum referri. adde *Reiske* in notitia pag. 200 sq. *Brunck.* Lect. pag. 167 sq. *Harl.*

Bianor, cuius epigrammata suae intexuit collectioni Philippus Thessalonicensis. Inter alia pag. 150. luget Sardium cladem, quae motu terrae concussae sunt anno quarto Tiberii imp. teste *Tacito* II. 47. annal. Alius *Bianor*, cuius mentio in *Chionis* epistola XI. *Fabric.* In *Brunckii* anal. II. pag. 154 sqq. leguntur XIX. epigrr. adde eiusd. Lection. pag. 165 sq. *Reiske* notit. pag. 201. *Schneider* per. crit. pag. 16 sq. *Harl.*

[*Bias.* Eius scolia recepit *Brunck.* I. pag. 154 sq. *Harl.*]

Bisantinus, incertum, an Besantinous (Helladius), an Byzantinus, (ita in cod. msto, quem contulit Hugo Grotius,) (Antiphilus forte.) Huic male etiam in codice MS. quem olim Lipsiae inspexi, tribuitur distichon, quod pag. 33. edit. Wechel. Theognidi restitutum est. *Fabric.* — Sed *Schneider* per. crit. pag. 129. intelligit *Phaedimum Bisanthenum.* In codice Matrit. *Bisantino* dilucide adsignatur distichon, quod etiam in nota ad oram capitis CXV. Stobaei sermonum adposita tribuitur vel *Theognidi* vel *Bisantino*, teste *Iriarto* in catal. msstor. graec. pag. 106. qui Bisantini nomen tuetur et varietatem lectionis Pentametri in cod. Matrit. adnotat. — In *Byzantina* autem quaedam monumenta reposuit epigrammata *Brunck.* in anal. III. pag. 132 sqq. et explicat in Lection. pag. 256 sqq. *Harl.*

Boethus, Tarsensis, poeta *Straboni* XIV. pag. 675. memoratus. Pyladem pantomimum sub Augusto imp. celebrem effert epigrammate, quod legitur lib. I. Antholog. pag. 23. et emendat *Scaliger* ad Euseb. ann. 1995. illustratque *Benedict. Averanius* tom. I. diss. XVI sqq. pag. 49 sqq. *Fabric.* — adde *Schneider* per. crit. pag. 17. *Harl.*

Callias Arginus, cuius vnicum tetrastichon exstat in Polycritum compotorem p. 243. *Fabric.* — *Brunck.* II. pag. 3. *Harl.*

Callicerus, Rhodonem, medicum furacem perstringit disticho, quod legitur pag. 217.

Nicolaus CALLICLES, Alexii Comneni archiater, ab Anna Comnena memoratus libr. XV. pag. 496. cuius poesin et iambos plurimi fecit Georgius, episcopus Corinthi, libr. de constructione orat. ad quem etiam exstant epistolae Theophylacti, Bulgariae archiepiscopi 38. 39. 56. 57. Illius sunt epigrammata aliquot, iam olim ab Hieronymo Contio edita, quorum duo dat etiam Cangius ad Alexiadem pag. 424.

Callicter. Καλλίκτηρος Μαντισίῳ in msto distichon, quod pag. 179. edit. H. Steph. *Parmenioni* tribuitur. *Fabric.* — *Cillacter* in apogr. Boivin. atque *Reiske* not. p. 219. coniicit, legendum esse Κινέα τῦ ῥήτορος, et quaedam de eo obseruat. — *Callicter* apud *Brunck.* qui in Anal. II. pag. 294. sub eius nomine tria recepit epigrammata, et aliud pag. 529. addidit: conf. eiusdem Lection. pag. 197 et 236 *Harl.*

Callimachus cuius epigrammatis vsus etiam Meleager ad coronam suam contexendam. De iis dixi capite 17. huius libri: [vol. III.]

Callinus, cuius ἐλεγεῖα ab *Athenaeo* citantur XII. pag. 527. Nomen eius quandoque cum Callimacho confunditur. Pro Καλλινῳ edit. H. Steph. pag. 25. Grotius adnotauit Κυλλανῳ. *Fabric.* — vide notam *dd.* ad vol. I. p. 726. *H. Valesium* emendation. lib. IV. cap. 14. ibique notam Burmanni II. pag. 116. *Dodwelli* exercitat. II. de aetate Pythagorae pag. 110 sq. qui eius aetatem adsignat Olymp. XXXVI½. *Brunck.* anal. I. pag. 39. et quae ego notaui in Anthologia graeca poetica edit. Baruth. pag. 40. *Harl.*

[*Callistratus*. *Brunck.* I. pag. 155. Plura scripsi in Anthol. mem. pag. 90 sqq. *Harl.*]

Capito. Huic tribuitur in msto pag. 481. H. Stephani elegans distichon Κάλλος ἄνευ etc. [quod etiam *Brunck.* anal. II. pag. 199. dedit sub illius nomine,] deinde sequitur hoc Archiae: Ὁπλίζευ Κύπρι τόξα, etc.

[*Carcinus*, tragicus. vid. supra in vol. II. p. 290 sq. Eius decastichon iambicum de Cerere eiusque filia, in cod. Matrit. 114. qui multa plurium continet epigrammata, teste *Iriarto* catal. pag. 450. *Harl.*]

Carphyllides, cuius elegans epigramma in senem singulari felicitate vitae et coniugii vsum legitur pag. 279. edit. Wechel. [duo epigr. in *Brunckii* anal. II. pag. 401.]

Carpyllides, idem vt videtur, cum superiore.

Cerealis epigramma vnicum sed scitum ac prudens in Rhetorculos obscura affectatione ineptos exstat pag. 246. [Tria Κερεαλιῳ epigrr. in *Brunck.* anal. II. pag. 345.]

Chaeremon inter eos laudatus a Meleagro, e quibus coronam suam adornauit. Ineditum eius epigramma in Eubulum, Athenagorae filium, produxit *Cangius* addendis ad CPolin Christianam pag. 193. [Tria illius epp. in *Brunck.* an. II. p. 137. qui illud, a Cangio publicatum, alii Chaeremoni tribuere malit.]

Chrestodorus, Coptites Thebanus, cuius epigrammata de imaginibus, in Gymnasio CPolitano Zeuxippo dedicatis, leguntur libro V. Anthologiae. Vide Suidam in Ζεύξιππος. Vixit Christodorus post Leonem Thracem sub Anastasio Dicoro, vt ex epigrammate in Pompeii statuam collegit praestantissimus *Cangius* in CPoli Christiana lib. I. pag. 91. quem vide de Zeuxippo erudite disserentem. *Fabric.* — *Eudocia* in violario pag. 436. ex *Suida* tom. III. pag. 688. h. v. Χριστόδωρος Πανίσκου, ἀπὸ Κόπτου πόλεως τῆς Αἰγύπτου, ἐποποιός· etc. Tum prodit, illum floruisse sub Anastasio imperatore, et scripsisse 1) Ἰσαυρικὰ ἐν βιβλίοις ς'. h. e. expugnationem Isauriae, ab Anastasio factam; 2) *Epigrammatum libros tres;* 3) epistolarum libr. IV. 4) *descriptionem statuarum in gymnasio Zeuxippi;* quae hodie exstat; 5) *Origines*, Πάτρια, *a*) Constantinopolis, lib. 12. carm. epico; *b*) Thessalonices lib. 25. *c*) Nacles, vrbis circa Heliopolin; *d*) Mileti in Ionia; *e*) Trallium, *f*) Aphrodisiades et alia forsan: vide schol. gr. in margine de Claudiano adscriptum. — Ab hoc distinguit illa cum Suida *Christodorum*, Thebanum, Illustrium, qui scripsit ἰξευτικὰ δι' ἐπῶν et θαύματα τῶν ἁγίων ἀναγύρων (Suidas ἀναργύρων, sed Küster scribendum censet et in versione expressit μαρτύρων,) Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ. — *Christodori* ἔκφρασις, siue descriptio etc. legitur quoque cum notis *Anselmi Bandurii* in libro VII. antiquitat. Constantinopol. Paris. 1711. fol. pag. 153 sqq. aut edit. Venet. 1729. fol. pag. 131 sqq. conf. Bandur. pag. 602. aut edit. Venet. pag. 464. Illa descriptio, ab Aldo et aliis in particulas male discerpta et distincta, a *Brunck*o

Brunckio Anal. pag. 456 sq. ex edit. Florent. et Vaticano codice coniuncta et restituta est, additis duobus aliis epigrammatibus iam olim editis, et explicata in Lection. p. 227 sq. In *Io. Cinnami* hist. lib. VI. legitur epigr. Cruci inscriptum, in memoriam Hunnorum, bello victorum sub Manuele Comneno pag. 284. edit. Tollii, (fol. 152. edit. Parisin.) Adde *Reiske* notit. pag. 272. *Harl.*

[*Cillacter* s. *Cilliactor.* Boiv. et Mai. Nomen suspectum *Reiskio* in Miscell. Lips. IX. p. 114. vid. supra, *Callicter. Harl.*]

Claudianus, inter latinos poetas celebratissimus, graeca quoque epigrammata non infeliciter composuit, quae in Barthii [Burmanni II. pag. 693—707 sq.] et aliis quibusdam editionibus collecta leguntur nn). [P] *Fabric.* — Quinque in *Brunckii* analect. p. 447 sq. tom. II. — *Reiske* not. pag. 220. Scripsit quoque *Gigantomachiam*, carmen graecum, cuius insignia fragmenta e cod. primus vulgauit notisque instruxit, et de eo carmine copiosius disseruit *Iriarte* in catal. msst. graecorum Matrit. pag. 215—222. addita notitia Lascaris et Bembi epistola de illo poemate. Particulam, (XI. prope versf.) *Arsenius*, Monembasiae in Peloponneso archiepiscopus, iam ediderat in libro: Ἀποφθέγματα — *praeclara dicta philosophorum, imperatorum, oratorum et poetarum* etc., sine l. et a. in 8. notante Iriarto. *Harl.*

**Cleobulinae* aenigma e commentariis Pamphilae producit *Laertius* lib. I. sect. 91. *Fabric.* De *Cleobuline* et *Cleobulo* vide vol. I. pag. 578. et duo epigr. *Cleobuli* in Brunckii anal. I. pag. 76. *Harl.*

**Cleobuli* epigramma in Midae Mausoleum *Laertius* lib. I. sect. 89.

Comitas, *Scholasticus* et chartularius, idem ni fallor de quo dixi lib. II. cap. 2. §. 21. *Fabric. Boiuin.* tum *Brunck.* anal. III. pag. 15. dedit VI. epigrammata; coll. eius Lection. p. 238. In Antiqq. constantin. edit. Banduri pag. 128. edit. Venet. exstat vnum epigr. *Harl.*

[*Constantini*, alter Rhodius et christianus; alter Siculus; *Maius* in cat. MSS. Vffenbach. et *Reisk.* in collect. Cephalae, carm. 637—640. et not. pag. 167 sq. *Reiske* in notit. pag. 225 sq. qui Rhodium habet eumdem cum Constantino Cephala, auctore collectionis s. anthologiae, Siculum autem suspicatur fuisse illius magistrum, eumdemque, de quo Fabric. Bibl. Gr. vol. X. p. 280. — Ineditum vulgauit *Iriart.* in catal. MSS. gr. p. 234. *Harl.*]

Cornelius Longinus.

Cosmas, *Mechanicus*, (leg. *Monachus* oo)). Praeter Cosmam, Aegyptium, de quo supra cap. 25. fuit etiam Cosmas, poeta Hagiopolites siue Hierosol. saeculo VIII. post natum

 Christum,

nn) Exstant etiam quaedam in Anthologia inedita. Sunt illa haud dubie Christiani; vt patet ex epigrammate in Christum seruatorem, quod incipit ὦ Πυρὸς ἀενάοιο etc. Scholia in margine: Κλαυδιανοῦ εἰς τὸν Σωτῆρα· ἔτερος ὁ Κλαυδιανός, ὁ γράψας τὰ πάτρια Ταρσοῦ, Ἀναζάρβου, Βηρύτου, Νικαίας. *Fabric.* — Forsan *Christodorus* est scribendum, et id epigr. a Brunckio omissum, ei tribuendum, quia in schol. auctor πατρίων etc. *originum* dicitur. vid. quae, quamquam paullo diuerse, modo de Chrestodoro adnotaui. *Harl.*

oo) Sic in Brunckii Anal. III. p. 107. *Harl.*

Christum, auctor hymnorum et psalterii Dauidici, versibus politicis redditi; tum *Cosmas* Βεςήτωρ siue Vestiarius, auctor quarumdam orationum.

Crates, Thebanus, *Philosophus* Cynicus, cuius quaedam apud Laertium et Iulianum leguntur. Vide, quae de illo supra cap. 9. huius libri, [tom. III. pag. 514.] *Fabric.* — Vnum epigr. dedit *Brunck.* II. pag. 3. ducibus Salmasio et Toupio, quos laudat in Lection. pag. 121. conf. *Schellenberg.* reliq. Antimachi pag. 40. *Harl.*

Crinagoras, *Philosophus*, cuius epigrammata collectioni suae intexuit Philippus, Thessalonicensis. In H. Stephani edit. pag. 84. pro Φιλίππε legendum e MS. Κριναγόρε. Crinagorae epigr. in Tiberium illustrat Tristanus tom. I. pag. 158. *Fabric.* — *Clinagoram* quoque legi, notauit Lascaris in cod. Matrit. apud *Iriart.* pag. 98. — *Brunck.* II. pag. 140 sqq. edidit 46. epigramm. et in Lection. pag. 159 sqq. plura notauit; pag. 164. autem fragmentum epigr. post Iensium et Reiskium subiunxit atque emendauit. *Reiske* in notit. pag. 221. distinguit duo *Crinagoras*, alterum Aegyptium et antiquiorem, cuius aetatem secundum carm. 669. adsignat Olymp. CXXXIII. Ptolemaeo Euergeta rege; alterum, iuniorem, sub Augusto, imperatore, auctorem plurium epigrammatum, et de argumento atque occasione plurimorum epigramm. copiose disserit. Adde *Valcken.* in diatr. Euripidea p. 290. de loco cuiusdam epigrammatis, et *Hemsterhus.* ad Lucian. tom. I. pag. 145. *b. Harl.* Cl. *Manso* editio epigrammatis Crinagorae nuper promissa nondum prodiit.

Cyllenius Petianus. Fabric. Brunck. II. p. 282. et Lect. p. 195. *Harl.*

Cyrillus, grammaticus, ille fortassis cuius Glossae feruntur et cui vocabulorum diuerse προσῳδεμένων ἑτεροσημασίας nonnulli tribuunt. [Brunck. II. p. 491. et Lect. p. 231.]

Cyrus Κῦρος ἀπὸ ὑπάτων, *Flauius Cyrus*, qui CPoli Consulatum gessit a. Chr. CCCCXLI. Idem poeta Eudociae [p. 271.] probatus. Cyrus Panopolita sub Theodosio iuniore, de quo *Euagrius* lib. I. cap. 11 et 19. *Valesius* ad Euagrium pag. 63. nec non Suidas, Chronicon Paschale pag. 318. ex Prisco hist. Est et alius, pater Paulli Silentiarii, de quo *Hanckius* de scriptor. Byzant. p. 164. Alius denique, qui vulgo vocatur *Cyrus*, cuius verum nomen est *Theodorus Prodromus*; (Κῦρος enim recentioribus Graecis pro Κύριος positum, *Dominum* significat) qui sub Io. Comneno vixit et cuius epigrammata graeca aliaque poemata viderunt lucem Basileae 1536. 8. De huius scriptis dixi infra libro V. Κύρε τε μεγάλε in MS. epigr. vltimum pag. 110. edit. H. Steph. Sed noster Κῦρος ὁ ποιητὴς, lib. IV. Anthologiae p. 493. et lib. III. p. 334. *Fabric.* — *Brunck.* II. p. 254 sq. VII. epigrr. et Lect. p. 226. *Reisk.* notit. p. 225. *Harl.*

Damagetus, cuius epigrammatis vsus est Meleager, quum Coronam suam necteret. *Fabric.* Mai. Boiv. *Brunck.* II. 38. dedit XII. epigr. et aliud tom. III. pag. 331. quod vero in Lection. p. 309. abiudicat Damageto. De eius aetate vid. *Reisk.* not. p. 203 sq. *Harl.*

Damocharis siue *Democharis*, grammaticus, CPoli vixisse videtur saeculo quinto vel sexto post natum Christum. [Brunck. III. 69. Lect. p. 245. Ab *Eudocia* p. 35. citatur *Demagoras Samius* de Halcyonidum numero. *Harl.*

Damascius cuius vnicum distichon habemus in funus Zosimae seruae p. 341. non diuersus a philosopho, de quo Photius ac Suidas. Nam in codice, quem Grotius inspexit, inscribitur

scribitur Δαμασκίε φιλοσόφε. *Fabric.* — Et eam quoque epigr. quod dedit *Brunck.* Anal. II. p 475. habet inscriptionem. *Harl.*

[*Damostratus.* Boiuin. *Brunck.* II. pag. 259. et in Lection. p. 191. arbitratur, illum in poetarum epigrammatariorum censum venire non debuisse, et titulum epigr. Δαμαστράτε ἀνάθημα ταῖς Νύμφαις nomen eius, a quo dedicatio facta sit, tantummodo significare, nomenque poetae librarii negligentia omissum esse, quia in veteri codice epigrammata dedicatoria fere omnia praeter poetae nomen, illius etiam nomen praescriptum habeant, a quo dedicatio facta sit. In Iensiana edit. nr. 143. bis legitur Δαμάστρατος· sed Reiske ad exemplum Doruillii dedit Δαμόστρατος, ratus, eum forsan eundem esse cum Demostrato Apameensi, senatore romano, auctore Halieuticôn seu de piscatione operis saeculi primi a Chr. nato. vid. Fabric. B. G. vol. XIII. pag. 138. *Harl.*

Daphitas siue *Daphidas*, Telmissensis, grammaticus, ob maledicentiam fixus cruci iussu Attali, Pergami regis. Versiculos eius regi iniurios seruauit *Strabo* XIV. p. 647. De eodem meminere *Cicero* de fato, *Valerius Max.* lib. I. cap. 8. Hesychius illustris et Suidas. *Fabric.* — *Eudocia* p. 132. *Brunck.* III. p. 330. Lection. p. 309. *Harl.*

Demantes, cuius epigramma de Theano, interim, dum eius maritus Apellichus nauigaret, mortua, exstat p. 336. [?]

Demaratus iunior, Spartanus, qui Hadriani vel Germanici Caesaris epigramma, quo Romanos Graecorum victores celebrauerat, repressit parodia ex Homero et Archilocho. Vide Anthologiam pag. 145.

Demetrius Bithynus in Myronis bouem epigrammata scripsit, quae leguntur pag. 444. edit. Wechel. [*Brunck.* anal. II. pag. 65. Variorum carmina in Myronis bouem germanice vertit et illustrauit *Sonntag* in lib. zur Unterhaltung etc. pag. 100 sqq. *Demetrii* ep. *in inuidos* publicauit *Iriart.* p. 259.] Alius *Demetrius*, poeta, cuius versus profert *Laertius* V. 85.

Demiurgus. epigr. in Hesiodum pag. 270. edit. H. Stephan. Ἑλλάδος εὐρυχ. etc.

Democharis. Vide paullo ante, *Damocharis.*

Democritus, epigrammatum poeta σαφὴς καὶ ἀνθηρὸς, laudatus *Laertio* IX. 49. Eius vnicum epigramma superest pag. 465. in Venerem, e mari emergentem: [et in *Brunck.* anal. II. pag. 260.]

Demodoci nomine tria epigrammata leguntur lib. II. cap. 43. sed primum, quod incipit καὶ τόδε Δημοδόκε apud Strabonem et Eustath. ad Dionys. Phocylidi tribuitur, et non de Chiis, sed de Leriis agit, vt in graecis scholiis notatum [pp]: de *Demodoco* Lerio dixi nonnulla lib. I. cap. 5. §. 7. [III. epigrr. *Demodoci, Lerii*, in *Brunck.* anal. II. pag. 56. lect. pag. 137. *Harl.*]

[*Dicaeus Gallus*, cod. Vffenbach. Mai.]

[*Dicelis*

pp) Phocylidis epigr. leuiter immutarat Demodocus. *Harl.*

[*Diocles Carystius.* Boiv. et Maius. IV. epigrr. in *Brunckii* anal. II. p. 182 sq. Lection. p. 173. qui notat, in cod. Vatic. titulum esse Ἰȣλίȣ Διοκλέȣς, non, vt in Planudea, Ἰȣλιανȣ͂, quod fraudi fuisset *Reiskio* in not. p. 206. rato, vtrumque nomen esse rectum. *Harl.*

Diodorus, Sardianus, cuius epigrammatis Philippus Thessalonicensis suam locupletauit collectionem. Vixit Neronis tempore, vti patet ex eius epigrammate εἰς Νέρωνας. *Fabric.* — In epigrammat. occurrunt, adnotante *Reiskio* in not. pag. 205 sq. *Diodorus Sardianus Zonas*, alibi *Zonas* simpliciter dictus, *senior* ac rhetor, bello mithridatico clarus, et *Diodorus Sardianus iunior*, rhetor, ac Strabonis aequalis, qui nudo *Diodori* nomine interdum reperitur. Conf. *Strabo* pag. 931. de claris Sardianis. — *Reiske* addit tertium *Diodorum*, grammaticum, *Tarsensem*, in epigr. nomine Diod. grammatici insignitum. Atque *Diodori, Tarsensis*, MS. pag. 198. edit. H. Steph. Iuniori tamen Sardiano *Schneider* in anal. pag. 15 sq. malit tribuere carmina, quam cum Reiskio tertium Tarsensem grammaticum adsumere, et plura disputat de illis Diodoris. *Diodori Sardiani*, τȣ͂ Διοπάϑȣς in Neronem, quum ex Scyro Ilium peteret pag. 34. (ap. Brunck. II. pag. 187. nr. 6. qui id carm. ad Diodor. iuniorem retulit,) sed cod. Palat. omittit nomen τȣ͂ Διοπείϑȣς. *Brunck.* in anal. distinguit vtrumque, ac *Diodori Zonae* epigramm. dedit tom. II. pag. 80 sqq. et III. pag. 331. *iunioris* autem epigrr. II. pag. 185—189. et interpretatur in Lection. pag. 140 sq. et pag. 174. Adde infra, in v. *Zonas*, et supra, cap. 30. in catal. *Diodororum* pag. 379 et 381. et *Bandin.* catal. bibl. mediceae, tom. II. pag. 607. *Harl.*

Iulius Diocles. Supra, in Diocles.

Diocris in Myronis bouem pag. 444.

Diogenis, Phrygis, episcopi Amiseni, in tumulum filii pag. 375. [*Brunck.* II. pag. 492.]

Diogenes Laertius, qui in opere de philosophis, quod exstat, passim epigrammata ex pammetro suo refert. Pammetrum ipsum non videtur Planudes vidisse; sed epigrammata, quae in Anthologiam retulit, e libris de vita philosophorum petiisse. [In cod. Matrit. ap. *Iriart.* pag. 100 sq. et pag. 103. epigr. in Chrysippum multum abhorret a vulgatis. conf. Menag. ad lib. VII. segm. 184.] De Diogene Laertio dicetur infra libro IV. Idem refert et aliorum quaedam epigrammata suo loco notata et nonnulla sine nomine, vt in Pythagoram, athletam, VIII. 48. in Epicharmum, 78. in Heraclitum IX. 16.

* *Diogeniani Heracleotae*, grammatici, qui sub Adriano imp. claruit Ἀνϑολόγιον Ἐπιγραμμάτων memorat Suidas.

Qui *Dionysio* pag. 32. Anthologiae tribuitur versus ὥρη ἐρᾷν, ὥρη δὲ γαμεῖν, ὥρη δὲ πεπαῦσϑαι, *Timonis* est apud *Athenaeum* XIII. cui etiam tribuit *Grotius* in Ecclesiastae III. Plura *Dionysii* in anthologia inedita leguntur.

Dionysius Cyzicenus, Eratosthenis, Cyrenaei, funus epigrammate decorauit, quod legitur p. 420.

Dionysius, Sophista, idem fortassis Antiochenus, cuius epistolae exstant. *Fabric.* — vid. *Brunck.* anal. II. pag. 253 et 529. Catal. Dionysiorum in cap. de Dionysio Halic. *Reisk.* notit. p. 207 sq. qui plurima tribuit *Dionysio*, cognomine *Musici* et *Sophistae*, sub *Hadriano*, imperatore. Adde *Schneideri* peric. crit. pag. 9 et 22 sq. *Harl.*

* *Dionysii Aenei* (χαλκῦς) Ἐλεγεῖα. *Athen.* X. pag. 443. XV. 688. Sed non [?] magis ea huc spectant, quam Critiae, vel Hermesianactis, Melanthii et Xenophanis, quae apud eumdem laudantur.

[*Diophanes*, Myrinaeus, Boiv. Mai. *Reiske* notit. pag. 209. *Brunck.* anal. pag. 259. Lection. pag. 191. *Harl.*]

[*Diophantus.* Eius problema arithmeticum edidit Meziriac, et *Brunck.* Anal. II. pag. 307. coll. Lection. p. 199. *Harl.*]

Dioscorides, Vicopolita, poeta Meleagro antiquior, qui eius epigrammatis vsus est ad texendam suam coronam. *Fabric.* — Eum in Aegypto post Anyten vixisse, imperantibus Ptolemaeis, post Olymp. CXX. suspicatur *Reiske* in notit. pag. 208. *Brunck.* edidit XXXVIII. illius epigrr. in Anal. I. pag. 493 sqq. et explicuit in Lection. p. 115 sqq. Carmen quoddam, a Wartono ad Theocrit. pag. 181. editum, emendat atque interpretatur *Schneider* in peric. critico pag. 95 sq. *Dioscuridam* tamen scribendum esse suspicatur. adde infra libr. IV. cap. 3. de Dioscoride, §. 11. nr. 3. *Harl.*

Diotimus, cuius epigrammatis idem Meleager coronam suam exornauit. Vide et Salmas. ad Tertull. de pallio p. 262. — *Diotimus*, *Milesius*, p. 483. H. Steph. *Diotimi*, *Atheniensis*, τῦ Διοπείθυς p. 208. H. Steph. *Diotimi*, *Myrinaei*, quaedam exstant in Anthologia inedita. *Fabric.* — *Diotimi*, nullo patriae nomine addito, XI. epigrammata edidit *Brunck.* anal. I. pag. 250 — 252. Reiske in notit. p. 208 sq. suspicatur, Diotimum Anthologiae intelligi debere illum Diotimum, rhetorem, quem cum aliis decem collegis Antipater, Macedoniae rex, sibi ad supplicium dedi flagitauit, teste Suida voc. Ἀντίπατρος. Plures Diotimos recenset Ionsius de scriptor. etc. II. 15. fin. Contra *Schneider* in per. crit. p. 129. existimat, Diotimum, a Meleagro memoratum, illum esse Adramytenum, qui Gargaris litteras docuit, in quem Arati epigramma Stephanus voc. Γάργαρα habet, et Anthol. p. 289. edit. Wechel. Idem Stephanus Diotimi παντοδαπὰ ἀναγνώσματα memorat voc. Πασσαργάδ. *Harl.*

Dorieus, (Δωριεὺς ὁ ποιητής) cuius epigramma in Milonem *Athen.* X. pag. 412. [*Brunck.* anal. II. p. 63.]

Duris, *Eleates*, siue, (vt Steph. Byz. in Ἔφεσος,) Ἐλαΐτης. Epigramma in Pherecydem e Duridis secundo τῶν ἱερῶν refert *Laertius* lib. I. sect. 120. [Brunck. l. c. p. 59. εἰς τὸν κατακλυσμὸν Ἐφέσῦ.]

Empedocles, *philosophus*, cuius epigramma in Pausaniam exstat apud eumdem *Laertium* VIII. 61. et in Acronem, medicum, 65. Empedoclis itaque nomen addendum in Anthologia p. 348. edit. Wechel. [*Brunck.* I. p. 163. duo illius epigramm. edidit.]

Epigonus, *Thessalus*, siue potius *Thessalonicensis*, vt in edit. Ald. p. 13. et a Grotio adnotatum video pluribus locis; paucorum, sed non inelegantium epigrammatum auctor, quale est illud p. 131. quo ait, multos, etiam si vinum non bibant, insanire; φεῦ, τίνες ὕδωρ πίνεσιν μανίην σώφρονα μαινόμενοι! *Fabric.* *Brunck.* II. p. 306. Ἐπιγόνῦ Θεσσαλονικέως duo epigrammata. In Lection. p. 198. notat, in membr. titulum esse Ἐπιγόνῦ Θεσσαλονικέως, in ora adscriptum, Σεκύνδῦ Ταραντίνῦ. *Harl.*

Eratosthenes iunior, sub Iustiniano imp. clarus, cuius epigramma in funus Anastasiae legitur p. 374. Idem videtur auctor distichi in Xenophontem ebriosum p. 571. vbi *Eratosthenes*, *Scholasticus*, adpellatur in MSto, quod Grotius inspexit, et edit. Wechel. p. 606. et in inedita Anthol. apud Vffenbach. *Fabric.* — *Brunck.* in Anal. I. p. 477. dedit tria poematia *Eratosthenis*, *Cyrenae*, at tom. III. p. 123 sq. quatuor epigrammata *Eratosthenis*, *Scholastici.* adde eiusdem Lection. p. 111 et 254. *Reiske* not. p. 209 sq. *Harl.*

Erinna Lesbia, cuius epigrammata Meleager suae implexuerat coronae. De ea dictum lib. II. cap. 15. — *Erinna Mytilenaea.*

Erycius. Vide *Puteani* diatribam de Erycio cap. 7. et Menagii amoenitates iuris p. 198. — *Erycius*, *Cyzicenus*, p. 199. edit. Steph. — *Erycius*, *Thessalus*, ibid. p. 249. *Fabric.* — in cod. Matrit. apud *Iriart.* p. 97. legitur Ἐρυκίῳ in Sophoclem. — Sub Erycii, *Cyziceni*, nomine Brunck. in anal. II. pag. 295 sqq. XV. edidit epigrammata et illustrauit in Lection. p. 198 sqq. ad carm. autem XII. Eryc. Cyzicenum sub Augusto vixisse contendit, et dissentit a Reiskio, qui in notit. p. 210. Parthenium, in quem Homeri obtrectatorem Erycius epigramma scripserat, (nr. 597. Anth. Ceph.) adeoque Erycium Traiano suppparem fecerat. *Harl.*

Etrusci, *Messenii*, epigramma in Hieroclidam, piscatorem, lib. III. Anthol. p. 359. [*Brunck.* II. pag. 307]

Sub *Euclidis* nomine Griphus occurrit inter epigrammata, ab Aldo Anthologiae subiuncta: neque vero Euclides mihi auctor esse videtur; sed aenigma veluti proponi soluendum Euclidi: εἰπὲ τὸ μέτρον ἄριστε γεωμετρίης ἐπίϛωρ.

Qui deinde sequuntur versus in septem planetas, leguntur etiam in Eclogis Stobaei, et velut ante non editi in Gronouii notis ad Manethonem.

Euenus, cuius epigrammata Philippus, Thessalonicensis, in suam collectionem retulit. Huic *Eueno* tribuebatur etiam in codice, quem [?] euolui Lipsiae, epigramma, quod exstat p. 18. edit. Wechel. et incipit κὴν με φάγῃς. Idem Eueno tribuit Carol. Neapolis ad Ouid. fastor. I. 357. In anthologia inedita Euenus hic dicitur grammaticus. De *Eueno* dicere me memini lib. II. cap. 11. §. 7. *Fabric.* — Sed supra vol. I. p. 729. Reiskium et Schneiderum laudaui, atque pluribus adnotaui, *Eueno* cuidam *iuniori* multa, quae in Anthologia exstant, carmina esse adscribenda. *Harl.*

Eugenii iambi in Anacreontem exstant p. 507. ex Leonida, vt videntur, expressi. [*Brunck.* III. p. 453. in Lection. p. 226.]

* *Euhemerus*, perantiquus scriptor, historiam Deorum contexuit ex inscriptionibus (epigrammatis) sacris, quae in templis habebantur, vt refert *Lactantius* lib. I. cap. XI. De Euhemero ipso, quem Deorum ethnicorum contemtorem Atheis plerique accensent, et de eius opere, quod latine olim conuertit Q. Ennius, vide elegantissimum scriptorem et eruditissimum Hieron. Columnam ad fragmenta Ennii p. 212. edit. praeclarae Wetstenianae. *Fabric.* conf. *Sevin.* in Mem. de litter. — des Inscr. vol. VIII. p. 107 sqq. supra in vol. III. p. 646. *Harl.*

[Eunomia-

[*Eunominus* in titulo carminis lenfiani 40. et apogr. Boiuin. non est nomen hominis, sed sectae. vid. *Reiskii* notit. p. 211. *Harl.*

Euodus, Εὔοδος. [*Brunck.* II. p. 288.

* *Euphemus*, cuius epigrammatis suam se exornasse coronam innuit Meleager. Εὐφήμε τ' ἀμάρακον πέταλον.

* *Euphorion*, cuius epigrammatis idem visus est Meleager ad coronam suam concinnandam. Eius quaedam in inedita anthol. *Fabric.* — Duo epigramm. edidit *Brunck.* II. p. 256. *Boivin. Reiske* notit. pag. 212. cum Suida aetatem illius adligat Olymp. CXXVI. adde *Schneider.* in analect. p. 7 sq. *Toup.* epist. crit. p. 134. edit. Lips. s. animadu. in Suidam et Hesych. tom. II. p. 603 sq. Supra in catalogo deperdit. tragicorum vol. II. pag. 304. *Harl.*

Eupithius, *Atheniensis*, grammaticus, ὁ στίξας τὴν καθόλε (scil. τέχνην,) qui Herodiani grammaticum opus interpunxit et recensuit. Vide p. 35. edit. Wechel. [*Brunck.* II. pag. 402.]

Euripides, tragicus, cuius epigramma refertur etiam ab Athenaeo. [*Brunck.* II. p. 97.]

Eustathius in suis ad Homerum commentariis epigrammata quaedam producit sine nomine auctoris, vt in aquas insalubres Dienses p. 280. C. edit. Rom. In Aiacem, e Porphyrio p. 285. A. In Nestorem p. 296. B. in Timotheum, citharoedum, pag. 313. A. In Erinnam, poetriam, p. 327. A. In Arcadionem p. 746. C. in Linum p. 1163. C. In Hecaten p. 1197. B. In tripodem, a Diomede Apollini sacratum, p. 1313. C. In Archilochum p. 1320. A. In Nioben p. 1368. In Phyallum, Crotoniatem, p. 1591, 54. In Medicum Acronem p. 1634, 10. Vide et p. 1400, 13. et 1457, 23.

Eutolmius Illustris. [Εὐτολμίε σχολαστικȣ̃ Ἰλλȣστρίε IV. epigr. in *Brunck.* anal. III. p. 8.]

Flaccus (infra in *Statilius.*) [Maius citat duo Flaccos.]

[*Fronto.* Φρόντωνος duo epigrr. edidit *Brunck.* II. p. 346. *Reiskio* in notit. pag. 271 sq. videtur esse *Fronto, Emesenus*, rhetor, tempore Seueri Augusti. vid. Suid. voc. Φρόντων. *Schneider* in peric. crit. pag. 34. explicat epigr. contra Reiskium in Misc. Lips. IX. pag. 127. *Harl.*

Gabriel, praefectus CPolis qq), in cuius imaginem epigramma Leontii legitur initio libri quarti Anthologiae. Lusit et ipse versibus in Amorem, qui in libo, pipere insparso, effictus erat dormiens p. 471. [*Brunck.* II. p. 7.]

Gaetus, nisi sit truncum nomen Γαιτȣ, pro Γαιτȣλίȣ.

Gaetulius, siue *Getulicus*, *Lentulus Gaetulicus*, de quo *Plinius* lib. V. epist. 3. [?] *Martialis* praef. libri I. epigrammatum. Vide *Sirmondum* ad Sidon. p. 243. *Fabric.* — *Reiske* in miscell. Lips. IX. p. 146. et in notit. p. 201. *Brunck.* II. p. 166 sqq. dedit IX. epigrr. et in Lection. p. 168. illa persequitur. *Schneider* in Anal. p. 13 sq. refutat Reiskium et de Cn. Lentulo, Gaetulico, qui ex triumpho, de Gaetulis reportato, cognomen *Gaetulici*

qq) Vide supra inter astrologos ineditos in voc. *Io. Laur. Philadelph. Lydus.*

lici traxit, atque consulatum gessit A. V. 752. et de illius filio cognomine, a Caligula interfecto, atque historiarum et epigrammatum scriptore, copiose disserit. *Harl.*

Galli in Tantalum Hexastichon p. 447. edit. Wechel. [vid. *Reiskii* notit. pag. 201 sq. Duo epigrr. in *Brunckii* anal. II. p. 106. et in Lect. p. 149.]

Gaurades, cuius carmen Doricum, postremas singulorum versuum syllabas recantans, produxit etiam *Politianus* cap. 22. misc. [*Brunck.* II. p. 440.]

Geminus infra in *Tullius Geminus.* [*Brunck.* II. p. 279.]

Germanicus Caesar, quem non latino tantum, sed graeco etiam carmine valuisse constat. Huic Grotius in msto notat, tribui epigr. secundum p. 44. edit. H. Steph. non vero primum, quod sit Hadriani imperatoris. [Vnum ep. dedit *Brunck.* II. p. 159.]

Getulius siue *Getulicus.* Vide paullo ante *Gaetulius.*

Glaucus, *Atheniensis*, (*Nicopolita* p. 252. edit. H. Stephani,) cuius epigramma in Baccham insanientem, a Scopa, sculptore, effictam, exstat p. 436. et cum Grotii versione apud Franciscum Iunium in catalogo artificum p. 197. Idem mihi videtur cum Glauco, sophista, quem laudat *Philostratus* II. de Sophist. p. 597. *Fabric.* conf. *Reiske* in notit. p. 202. vbi vnicum Glauci, quod in Musa Stratonis nr. 49. exstat, inserit et vertit. *Brunck.* II. p. 347 sq. sex Glauci epigrr. dedit. et supra, in vol. II. p. 122. *Harl.*

[*Glyco.* Vnicum eius epigr. recepit *Brunck* II. p. 278. In Planudea quidem edit. p. 29. duo sunt epigramm. quorum neutri praefixum est auctoris nomen; sed vid. epigr. lib. I. p. 18. edit. H. Steph. Atque Brunck. secundum cod. Vatic. vbi integrum carmen Glyconi tribuitur, duo illa coniunxit. vide eius Lection. p. 195.] Quod addi debet iis, quae in vol. I. p. 122. de Glycone scripta sunt. *Harl.*

Gregorius. Anonymi epigramma p. 283. quod incipit, ἐνθάδε τύμβος ἔχει etc. in cod. Palat. notatur petitum ἐκ τῶν ἐπιγραμμάτων τοῦ ἁγίου ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τοῦ Θεολόγου.

Gregorii, Theologi, *Nazianzeni*, epigrammata plura edidit *Billius* in sua Nazianz. editione; multo tamen plura ex cod. perantiquo *Ambrosiano* primus vulgauit, et copiose docteque illustrauit, ac vers. adiecit latinam *Lud. Anton. Muratorius* in Anecdotis graecis, ex msst. codd. etc. Patauii 1709. 4. p. 1—217. Operam illi tulerunt *Io. Boivin*, qui ex codd. Paris. quaedam descripsit aut contulit et *Io. Bapt. del Miro*, qui ex codd. Florent. Vaticanis quaedam inedita suppeditauit. *Harl.*

Hadrianus, imper. *Salmas.* fol. 37. ad Spartian. *Küster.* ad Suidam in Καῖσον. [vid. supra voc. *Adrianus.* Sex epigrr. in *Brunckii* Anal. II. p. 285 sq. *Harl.*]

Hedylus, Siculus, est inter eos, e cuius epigrammatibus coronam suam Meleager concinnasse se profitetur. Eadem laudantur ab Athenaeo IV. p. 176. C. VIII. p. 345. Meminit etiam Strabo. vid. Io. Meursii biblioth. atticam. *Fabric.* — *Reiske* in miscell. nou. Lips. IX. p. 460. et in notit. p. 212. dissentit a Fabricio de patria, ratus, *Sicelidas* in versu Meleagri non ad Hedylum pertinere, sed esse nomen, per se positum, diuersumque Sicelidem ab Hedylo. (vid. quoque *Manso* ad Meleagri carm. I. vers. 46.) Hedylus num Atheniensis, an Samius fuerit, dubitat *Athenaeus* VII. p. 297. Eum tamen aetate Ptolemaei, Philadelphi, vixisse, ex Anthol. Steph. p. 521. s. carm. IV. vbi Ctesibium,

mechani-

mechanicum, memorat, efficit Reiske, et notat, in titulo quidem carminis 355. Anthol. Cephal. schedas de la Croze dare Παύλε scil. Silentiarii; sed praefert lectionem Ἡδύλε. — *Brunck.* p. 483 sq. septem illius dedit epigrr. et quartum emendat in Lect. p. 235. — *Schneider* in per. crit. pag. 100. Hedylo aliquod epigr. tribuere malit: aliud epigramma, a Brunckio omissum, at a *Strabone* pag. 683. seruatum, addit in Anal. pag. 9 sq. vbi de Hedylo disputat. *Harl.*

Hegesippus, cuius epigrammata itidem Meleager suae Coronae intexuit. *Fabric.* — *Boiuin.* *Mai. Leich.* praefat. p. VI. *Reiske* notit. p. 212. nihil certi potuit de eius patria, aetate et rebus expiscari. *Brunck.* I. p. 254 sq. octo illius edidit epigrammata. *Harl.*

[*Heliodorus.* Boiuin. *Brunck.* II. pag. 306. *Harl.*]

Helladius. Huic in msto, quod inspexit Hugo Grotius, tribuitur distichon (pag. 90. edit. H. Stephani,) quod incipit: Φεύγετε τὰς πλουτοῦντας etc. *Fabric.* — Aliud *Brunck.* II. pag. 438. *Harl.*

Heraclides, *Sinopensis*, Ἐπιγραμμάτων ποιητὴς λιγυρὸς, *Laertio* V. 64. memoratus. [Tria epigrr. in Brunckii anal. II. pag. 261.]

Hermes Tryphon. Infra in Tryphon.

Sub *Hermetis Trismegisti* nomine vel *Orphei* carmen περὶ σεισμῶν legitur in adpendice, iam ab Aldo libris septem Anthologiae subiecta. De eo dixi lib. II. cap. 9. §. 7. et cap. 18. §. 6.

Hermocreon: cuius bina exstant epigrammata; vnum p. 7. in fontem nymphis sacratum; alterum p. 41. in statuam Mercurialem sub platano; dedicatam a Nicagora quodam; dubito, an illo, qui Ἐλευσίνιος ἱερῦ κήρυξ vocatur a *Philostrato* pag. 623. de Sophist. [*Brunck.* anal. II. p. 252.]

Hermodori epigramma in imaginem Veneris, lib. VI. anthologiae p. 464. *Fabric.* *Brunck.* II. pag. 262. *Schneider* in Anal. p. 2 sq. In Meleagri carm. I. 44. legitur ἑρμοῦ δῶρον ἐκδύμενον vnde, tamquam e latebris, Em. Martin. epist. p. 153. edit. Meineck. produxit *Hermodorus* poetae nomen, probantibus Reiskio, Mansone, Meineckioque in notis ad illum versum. *Harl.*

[*Herodes*, Atticus. *Brunck.* II. p. 300. et in Lection. p. 198. *Harl.*]

Herodicus, *Babylonius*, cuius Cratetii, grammatici, in Aristarcheos legitur epigramma apud *Athenaeum* in extremo libri V. Dipnosophist. [*Brunck.* II. p. 65.]

[*Heronax*, Sardianus. Boiuin.]

[*Hippias*, *Brunck.* II. pag. 57.]

[*Hippo*, id. III. p. 330. ex Clemente Alexandrino p. 48. vid. eiusdem Lection. p. 309. *Harl.*]

Hipponax. Vide pag. 31. edit. Wechel.

Homeri in Midam epigramma pag. 319. exstat; sed integrius exhibet H. Steph. in adpendice p. 16. De illo vide *Tollium* ad Longin. p. 199. De aliis epigrammatis, Homero tributis, dixi lib. II. cap. 2. §. 5. Omitto illud, quod apud inferos composuisse sibi eum fingit Lucianus II. Verae Hist. tom. I. p. 681. [P]

Ἰλοδήμῳ in MS. epigramma alterum pag. 232. edit. H. Stephani.

Tiberius Illus. Infra in *Tiber.*

Ianus Lascaris, epigrammata illius graeca excusa Basil. 1537. 8. cum Polybio de castrorum metatione, et Iacobi Comitis Purliliarum libris duobus de re militari. [In Iriarti catal. MS. gr. multa Lascaris citantur epigrr. vid. paullo post, v. Lascaris (Constantinus.) *Harl.*]

Ioannes, grammaticus, p. 494. forte Tzetzes, qui perinde, vt Philoponus, hoc venit nomine. Sed e Lambecio et aliis constat, plures fuisse olim Iohannes, cognomento grammaticos.

Ioannes Poeta Barbucallus, hispanus, qui inter alia Beryti conflagrationem defleuit, Synesii scholastici aequalis. Vide lib. IV. Antholog. pag. 431. *Fabric.* — Vide supra, voc. *Barbucallus.* — *Brunck.* III. p. 11. et Lect. p. 238. *Iriart.* in bibl. reg. Matrit. codd. graec. pag. 114. b. negat, certo colligi ex schol. graeco, Barbucallum fuisse Hispanum. *Harl.*

Ion, Chius, cuius ἐλεγεῖα laudat Athenaeus. *Laert.* II. 121. *Fabric.* — *Brunck.* Anal. I. pag. 161 sq. *Iriart.* l. cit. p. 97. nr. 112. p. 199. nr. 115. *Harl.*

[*Irenaeus,* referendarius, *Mai. Harl.*]

Isidorus, Aegeates, p. 357. [*Brunck.* II. p. 473 sq. Lect. p. 228.]

Isidorus, scholasticus, [Aegyptius,] p. 553. [*Brunck.* II. p. 474. Lect. p. 228.]

Iulianus, imperator, de quo infra libro V. [*Brunck.* II. p. 403. et III. p. 332.]

Iulianus, antecessor, idem forte, cui Priscianus, qui saeculo medio sexto grammaticam docuit CPoli, libros suos inscripsit. [*Brunck.* III. p. 9. Lect. p. 238. Anecd. *Iriart.* pag. 100 sq. e cod.]

Iulianus, praefectus praetorio, (ἀπὸ ὑπάρχων) sub Iustino imp. pag. 279. Aegyptius. [vide supra inter Lyricos, nr. 35. vol. II. pag. 126 sq.] Fuit et alius *Iulianus,* praefectus Aegypti, sub Theodosio magno. Confer *Iac. Godofredum* ad Codic. Theodosian. tom. VI. p. 369. vbi de pluribus Iulianis. [*Brunck.* II. pag. 493 sq. vbi dedit 71. epigrr. Lect. p. 231 sqq. *Reiske* notit. p. 219. et in notis pag. 238 sq. a Brunck. Lect. pag. 232. valde notatus. *Harl.*]

Iulianus (siue vt p. 106. Iulius) *Diocles* p. 567. Versum, qui deest, supplet MS. Δωτυβόλει τέτῳ δὲ παρ' Ἠϊόνων προκάλωσι. *Fabric.* vid. supra, voc. *Diocles. Harl.*

Iulius Leonides, pag. 105. edit. Wechel. *Fabric.* — conf. *Heringae* Obseruatt. pag. 168. *Brunck.* II. p. 190 sqq. illi 43. epigrammata tribuit: in Lection. tamen p. 174 sq. carm. XII et XXX. Leonidae, Tarentino, adserit. *Reiske* in notit. p. 218. notat, Ἰλίε Λεωνίδε inscriptum esse in cod. Lips. carm. 26. Musae Stratonicae, schedas autem de la Croze dare Ἰελίε, notato tamen in margine, cod. Palatinum Ἰλίε praestare. vid. in voc. *Leonides. Harl.*

Iulius Polyaenus, Sardianus, pag. 50 et 59. Iulio Polyaeno Grotius etiam tribuit e cod. msto, quod in H. Steph. editione lib. I. p. 41. *Iuliano* adscribitur: incipit πολλάκις εὐξαμένῳ. [*Brunck.* II. pag. 287 sq. IV. epigrr.]

[*Lacon.*

[*Lacon.* *Maius* in catal. MSS. Vffenbach. Apud *Reiskium* in notit. pag. 226. tribuunt aliqui carmen 458. Laconi, poetae plane incognito; alii Philippo, Thessalonicensi. Reiske, at ipse dubius, opinatur, eumdem esse cum *Lacone*, quem Tacitus VI. ad A. V. 786. inter primores Achaeorum a Tiberio adflictum fuisse prodit. Sed censor in biblioth. philolog. vol. I. part. VI. (Gotting. 1772. 8.) pag. 327. contendit, nomen *Laconis* in catalogo poetarum epigrammat. esse exstinguendum, idque carmen Philippo tribuendum. *Harl.*]

[*Constantinus* LASCARIS. Eius epigrr. varia in cod. Matrit. notante Iriart. pag. 461. 462 sqq. in catal. MSS. graec. etc.]

Laurea Tullius. Infra in *Tullius.*

Leo, philosophus, imperator, de quo infra lib. V. *Fabric.* — *Boivin.* duo apud *Maium.* *Reiskius* in notit. pag. 227. sentit, Leonem illum, cuius in Anthol. Cephal. carmina quaedam leguntur, et vnum p. 1. Anthol. Steph. non esse illum sic dictum *Leonem,* philosophum, imperatorem Constantinop. (qui a. Chr. 911. obiit,) nec alterum *Leonem,* philosophum, ei aequalem, (de quo *Allatius* de Psellis pag. 2 sq.) sed *Leontium τὸν Ἕλληνα*, patrem Eudociae, (cuius nomen cum *Leone* et *Leonida* saepe confundatur,) et diuersum a *Leontio, scholastico,* Anthol. Planudeae. adde infra in vol. XIV. p. 24. de Leone, philosopho, et Leonida in cap. de Allatii catal. Symmicton. Sub nomine *Λέοντος φιλοσόφȣ Brunck.* anal. III. pag. 128 sqq. edidit decem carmina; in Lection. autem p. 255. Reiskii opinionem acriter perstringit, et vel Leonem, imperatorem, vel alterum Leonem, Mich. Pselli discipulum censet fuisse epigr. auctorem. *Harl.*

Leonides, Tarentinus, cuius epigrammata, quae plurima supersunt, suae iam coronae innexuerat Meleager. De eo pag. 94 et 408. Epigramma ineditum apud *Küsterum* ad Suidam in Ῥωμαϊκά. De illius Ἰσοψήφοις rr) vide *Huetium* de vita sua p. 146. *Huetiana* p. 254 sq. et ad Antholog. p. 40 sq. Octo carm. cum latina metaphrasi exhibet *Ioan. Iuuenis* lib. III. de antiquitate et fortuna Tarentinorum cap. 3. vbi de eruditis Tarentinis, in tom. IX. Thes. Italiae part. V. *Fabric.* — Vixit circa Olymp. CXXVI. ante Chr. nat. 276. quod colligitur ex epigr. a *Pausania* pag. 31. laudato et in *Brunckii* analectis tom. I. (vbi p. 220 sqq. centum illius Leonidae epigrammata leguntur,) epigr. 21. pag. 225. repetito. Docte et copiose disserit de *Leonida, Tarentino,* eius ingenio, et virtutibus vitiisque poeticis atque praestans illius epigr. in Anadyomenen graece cum eruditis adnotatt. subnectit *Carl David Ilgen* nunc Professor Ienensis ecl., in specimine poeseos Leonidae, Tarentini, Lipsiae, 1785. 8. *Reiske* in notit. p. 228. pauca de eius aetate adfert; *Brunck.* in Lectt. p. 47 sqq. critice persequitur loca difficiliora, et *Alb. Christian. Meinecke,* apud Susatenses rector, *vtriusque Leonidae carmina* gr. cum lectionis

rr) Ἰσόψηφα calculis aequata nomina, vel ἰσοψήφοι versus vocant, qui, collecto litterarum singularum, quibus constant, valore, eumdem explent numerum. Vide *Muretum* XIV. 13. var. lection. et quae ad *Gellium* XIV. 6. viri docti notarunt, *Scaliger.* ad graeca Eusebii pag. 408. *Guil. Massieu* in tom. III. hist. acad. Inscr. pag. 311. — Anthol. pag. 94. Γράμμα Λεωνίδεω, δίστιχα γὰρ ψήφοισι ἰσάζεται et pag. 244. Δαιμαγόρην χαὶ λοιμὸν ἰσόψηφός τις ἀκούσας etc. pag. 427. Λεωνίδα εἰς ἐπίκτητον, ἰσόψηφον, pag. 562 sqq. plura ἰσόψηφα Leonidae.

nis varietate et commentario separatim edidit Lipsiae 1791. 8. In praefatione enarrat vitam vtriusque Leonidae. adde *Schneider* fragmenta Pindar. p. 36. nr. VI. *Harl.*

Leonides, *Alexandrinus*, sub Marco imp. clarus. vide pag. 562 sq. *Fabric.* — XXXXIII. epigrr. dedit *Brunck.* II. p. 190 sqq. ac *Meinecke* l. c. conf. *Brunckii* Lection. p. 174 sqq. *Reiskii* notit. p. 229 sq. qui docet ex epigr. eum floruisse sub Nerone, Vespasiano et Hadriano, h. e. a. Chr. 59—127. *Heringae* Obseruatt. p. 186 sq. *Harl.*

Leonteus, Λεοντεύς. pag. 69.

Leontius, *scholasticus*, CPoli vixit, et inter alia Gabrielem praefectum epigrammate decorauit, quod legitur p. 430. Citatur in Geoponicis. [vid. *Needham* prolegom. ad Geopon. p. LXI sq. de nominis varietate.] Fortasse referendarius ille sub Iustiniano. vid. Alemannus ad Procopium p. 151. De *Leontiis* pluribus scholasticis *Bandurius* p. 837. ad antiqq. Constantinopol. *Fabric.* — Hunc ipsum Fabr. vide infra in vol. VII. p. 451. not. qui ibid. p. 455 sqq. variorum *Leontiorum* dedit catalogum. — *Brunck.* III. p. 103. dedit XXIII. *Leontii*, scholastici, epigrammata, coll. Lection. p. 250 et 255. vbi Reiskii opinionem refellit. *Iriart.* in catal. MSS. gr. Matrit. pag. 109. dedit atque latine et hispanice vertit epigramma quoddam. *Harl.*

Libanius, ep. in Iulianum penultimum, quod in edit. Henr. Steph. p. 219. Iuliano tribuitur. *Fabric.* — In *Brunckii* anal. II. p. 404. prostat sub nomine *Libanii*. *Harl.*

Bassus Lollius. vid. *Bassus*.

Cornelius Longinus p. 453. 555. *Fabric.* — vid. *Brunck.* II. p. 200. et Lectt. p. 177. *Harl.*

Lucianus, Samosatensis, de quo dixi lib. IV. [*Brunck.* II. pag. 308. Lectt. pag. 199. *Iriart.* pag. 104 sq. 108.

Lucillius, cuius plurima epigrammata exstant. σκωπτικὰ pleraque et διασυρτικά, vt notauit *Casaubonus* cap. 6. lect. Theocrit. [et qui epigr. quoddam p. 84 sq. edit. Reiskii interpretatur.] Cum Lucillo Tarrhaeo prouerbiorum scriptore, praeter rem, ni fallor, confundunt viri docti. Ad Neronis tempora male refertur in Mem. de Literat. tom. I. p. 80. Aetatem eius cognoscas ex eo, (p. 86. edit. Wechel.) quod fecit in funere *Magni* medici, illius, ni fallor, qui Galenum epigrammate decorauit pag. 485. diu post, sub extremum nempe saeculi quarti a Christo nato clarus. Potamonem, malum poetam, et Hermogenem, chirurgum et medicum pessimum, perstringit Lucillius p. 237. 217. [?] *Fabric.* Hermogenis medici meminit *Galen.* p. 13. edit. Basil. et Xiphilin. ait, illum, sub Hadriano vixisse. De hoc intelligendam esse inscriptionem epigrammatis, contendit V. D. in biblioth. philol. tom. I. part. VI. Gottingae 1772. p. 311 sq. *Brunck.* II. p. 317 sqq. dedit 124. Lucillii epigrammata, et in Lection. p. 201 sqq. est interpretatus. *Schneider* in per. crit. p. 131. explicuit carm. p. 187. edit. Wechel. in Cratippum, λύκος h. e. φιλόπαις. *Harl.*]

Lycaeus male codices quidam pro *Alcaeo*.

[*Lysimachus*. Boiuin.]

Maccius, in MSto Boiuin. et epigr. quartum MSt. p. 114. edit. H. Steph.

Macedo.

Macedo: vide *Philippus*.

Macedonius, *Consul*, Agathiae et Pauli Silentiarii aequalis, teste Suida in Ἀγαθίας. In msto, quod Grotius inspexit, Μακεδονίȣ Θεσσαλονικέως. Viderit Obsopoeus, qui p. 339. Macedonium Alexandri M. aequalem fecit. *Fabric.* — Reiske notit. p. 231. Macedonio adserit carmen, quod p. 96. Anth. Steph. sub titulo Μακέδονος, h. e. Antipatri Macedonis, legitur. In *Brunckii* anal. III. p. 111 et 332. reperiuntur 42. carmina atque pag. 251 sq. ac 310. explicantur. *Harl.*

Quintus Maccius siue *Metius*, cuius varii in Priapum et Cupidinem lusus exstant, Etrusci Messenii aequalis fuisse videtur, quoniam et ipse Hieroclidem piscatorem epigrammate celebrat p. 117. [*Reiskius* in notit. pag. 230. argumentum Fabricii, Maecium aequalem fuisse Etrusci Messenii, quoniam vterque Hieroclem piscatorem carmine celebret, non satis firmum esse censet, quia nomen illud possit fictum esse, aut alterum fuerit imitatus, neque constet, quando vixerit ille Etruscus Messenius. Idem decernere non audet, atque equidem valde dubito, num Metius hic sit Metius Tarpa, aut Metius Pomposianus, a Domitiano sublatus, de quo vid. *Dio Cassius* p. 1110. — *Maecii* Κοΐντȣ Μαικίȣ, epigramm. in *Brunckii* anal. II. p. 236 sq. et III. p. 332. atque explicantur in Lection. p. 186 sqq. *Harl.*] Alius *Metius Tarpa*, criticus, auditor adsiduus poematum et poetarum, qui carmina sua in aede Apollinis vel Musarum praelegebant. De hoc agunt viri docti ad *Sueton.* Augusto cap. LXXXIX. et ad Horatium I. Sat. X. 38.

Magnus, *medicus*, vide supra in Lucilio.

[*Marcellus*. Brunck. II. p. 302.]

Marcus Argentarius p. 444 et 622. et in catal. MSS. Vffenbach. p. 584. *Fabric.* *Boiuin.* *Leich.* praef. pag. VI. ac pag. 28 sq. edidit epigramma cum vers. latina et notis. Quo vixerit tempore, seriore quidem, non constat. *Reiske* notit. pag. 195 sq. haeret; sed vide eum; ego enim nolo hariolari. Apud *Schneider* in peric. crit. p. 114 sq. in cod. Dresd. Argentario tribuuntur epigr. quae alibi aliis. In *Brunckii* anal. II. pag. 266 et 529. epigramm. XXXIV. prostant, atque in Lection. p. 192 sqq. explicantur. *Harl.*

Marcus Pompeius. Infra in *Pompeius*.

Marianus, *Scholasticus*, cuius epigramma εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον illustrat *Begerus* I. thesauri Brandenb. p. 39. [apud *Brunck.* II. pag. 511 sqq. sunt V. epigrr.] Alius *Marianus*, Lupercaliorum poeta latinus, cuius fragmentum emendatur a Rutgersio p. 70. var. lect.

[*Marinus*, Neapolitanus. *Boiuin.* *Brunck.* II. p. 446. Fabric. B. Gr. vol. VIII. p. 463. *Reiske* notit. p. 231. *Harl.*]

[*Matron*: ἐκ τῶν παρῳδιῶν λείψανα VI. fragm. *Brunck.* II. p. 245 sqq. ex Athenaeo atque Eustathio pleraque iam dederat H. Stephan. in Parodiis cum certamine Homeri et Hesiodi etc. 1573. 8. vid. *Brunck.* Lect. p. 189. et supra in vol. I. p. 516. nr. LXX. et p. 550. infra vol. XIII. p. 623. *Harl.*]

Melanippidis epigrammata suae se coronae implexuisse testatur Meleager. [vid. *Eudoc.* p. 302. supra in vol. II. p. 129 sq.]

Meleager, Gadarenus, Coronae epigrammatum, quam concinnauit e variis poetis, sua et ipse adnexuerat: vt libr. I. p. 49. *τίνας ἀν εἴποι λόγους Μελέαγρος.* De eo satis dictum fuit supra §. 1. huius capitis. Floruit sub Seleuco VI. Syriae rege annis ante Christum natum fere 100. Bina in eum epigrammata leguntur pag. 405 sq. anthologiae edit. Wechel. Eius aliud anecdoton dat *Io. Cornel. de Pauw* in diatr. de alea veterum p. 111. *Maius* Obseruatt. IV. p. 147. quem vide etiam p. 159.

Menandri iunioris distichon exstat p. 287. Menandri, Byzantii, epigramma in Menandrum, comicum, legitur apud Scholiasten Hermogenis, quod produxi supra lib. II. cap. 22. *Fabric.* *Menandri* epigr. in Themistoclem atque Epicurum dedit *Brunck.* anal. p. 203. et supra in vol. III. p. 607. est exhibitum. *Harl.*

Menecrates, ***Smyrnaeus***, cuius epigrammatis Meleager suam illustrauit coronam. *Fabric.* — vid. supra, in vol. I. p. 727. not. *nn.* — Duo epigrr. dedit *Brunck.* I. p. 476. *Harl.*

Mesomedis carmen in vitri conflationem pag. 517. (lyricis numeris digestum a *Salmasio* ad Iulii Capitolini Antoninum Pium cap. 7.) Hic fuit Mesomedes, Cretensis, quem poetam Hadriano imp. carum eiusque libertum, praeter alia *μέλη* composuisse laudem Antinoi, testatur Suidas. Citharicorum carminum musicum poetam vocat *Hieron.* Chron. ad a. MMCLX. Lyricum poetam *Capitolinus* [?] loco laudato, vbi Antoninum narrat salarium ei imminuisse. Eius Aenigma, antea ineditum, vulgauit *Salmasius* ad Capitolin. Eiusdem, vt videtur, est hymnus in Nemesin, de quo supra, [in vol. II. p. 130 sq. et vol. III. p. 644 sq.] memoratus etiam Ioanni, Philadelphiensi.

Metrodorus, grammaticus, Ioannem quemdam alterum veluti Solonem celebrat p. 434. et Posidippi epigrammati, de vitae genere deligendo, contradicit p. 28. [II. epp. in *Brunck.* anal. II. p. 476.] De variis Metrodoris, (fuit enim alius Metrodorus, Smyrnaeus, poeta antiquior. Aristides tom. I. p. 495 sq.) dixi supra in catalogo Epicureorum, [tom. III. p. 606 sq.] Metrodorus vero iste, epigrammatum poeta, Chrestodori et Iuliani, Aegyptii, aequalis fuisse videtur, siquidem Ioannes iste idem est, qui a duobus his celebratur p. 279. epigr. apud *Salmas.* ad Solinum p. 1058. [*Brunck.* in Lectt. p. 229. alterum Metrodoro Scepsio, Mithridatis aetate, alterum epigr. alii, cognomini, malit tribuere. *Harl.*]

Michaelis, ***grammatici***, (forte Pselli,) epigramma p. 514. in Agathiam, rhetorem ac poetam, eiusque parentem Memnonium. Alia in Anthologia inedita. *Fabric.* — *Boiuin.* *Maius* in bibl. Vffenb. p. 582. *Reiske* in notit. p. 245. hunc, Agathiae probabiliter aequalem, discernit ab alio, cuius epigr. in imaginem Deiparae in cod. Lips. et Reiskii edit. carm. 642. siglam habet MH͂Χ. atque interpretatur *Michael;* intelligit autem *Michaelem Psellum*, seniorem, doctorem Leonis, imperatoris Macedonis, (vid. *Allatium* de Psellis pag. 2. in Fabric. B. Gr. vol. X.) — *Brunck.* III. p. 144. edidit Μιχαήλου γραμματικοῦ εἰς εἰκόνα Ἀγαθίου Σχολαστικοῦ, atque in Lectt. p. 255. tantum scripsit: „*Mich. PSELLI* epigr. edidit Cangius in additamentis ad CP. Chron. in calce Zonarae p. 151." *Harl.*

Mimnermus, Solonis aequalis. Vide *Laertium* lib. I. sect. 60. De Mimnermo dixi lib. II. cap. 11. §. 7. [vol. I. p. 733 sq.]

Mnasalcas,

Mnasalcas, *Sicyonius*, siue, vt alii, Plataeensis, cuius epigrammatis coronam suam veluti flosculis exornasse se scribit Meleager. Laudat et *Athenaeus* IV. pag. 163. *Fabric.* — *Boiuin. Mai. Leich.* praef. p. VII. et carm. XXI. p. 28. gr. ac lat. cum notis. *Brunck.* I. p. 190 sqq. dedit XVIII. illius epigrr. collat. Lect. pag. 34 sqq. *Reiske* in notit. p. 245 sq. qui eum Alexandro M. supparem fuisse ex carm. 420. colligit, nec tamen audacter pronuntiat. Ortus fuit Sicyone ex δήμῳ Plataeis, teste *Strabone* lib. IX. p. 632. qui initium inuidiosi carminis Theodoridae de poesi Mnasalcae dedit. Hinc *Schneider* pag. 6 sqq. anal. Mnasalcae aetatem ad Theodoridae tempora circ. Olymp. CXXXVI. retulit. *Harl.*

[*Moero*, Byzantia, alias *Myro*. *Boiuin. Maius.*]

Moschus, Bucolicon scriptor, de quo supra cap. XVI. huius libri. {vol. III. p. 805 sqq.}

Mundus Munatius ep. est in MS. pag. 100. edit. H. Steph. [quod sub eius nomine exstat in *Brunckii* anal. II. p. 240. in Lect. tamen p. 188. monet Brunck., vitium esse in praenomine. In edit. Planudea p. 147. adscribitur *Antonio Argiuo*. *Harl.*

[*Mucius Scaeuola*. *Boiuin.* — *Brunck.* II. p. 265. ex Toupii addendis ad Theocritum p. 391. vid. *Brunck.* Lection. pag. 192. Reiskius tamen suspicatur, nemine de Mucii Scaeuolae peritia graecarum litterarum memorante, in titulo errorem nominis accidisse. — An *Musicii*, vitio per compendium scribendi et inertiam librarii orto, et *Scaeuolae* nomine ab interprete, qui *Mucii* nomen in suo exemplo repererat, addito? *Harl.*]

Musicius, sub cuius nomine epigramma exstat p. 20. edit. Wechel. quod alii referre malunt ad Platonem.

[*M. Musurius*. Mai.]

Myrinus p. 193 et 410. ss) [*Brunck.* II. p. 107. *Maius.* *Reisk.* notit. p. 247 sq. qui Μυρῖναν *Murenam*, Varronis filium adoptatiuum, qui periit A. V. 732. iussu Augusti, intelligit. *Harl.*]

Myro, Byzantia, cuius epigrammata suae coronae intexuisse se testatur Meleager. De ea dixi lib. II. cap. 15. {vol. II. p. 131 sq. *Brunck.* I. p. 202}

[*Naucrates*. Maius.]

* *Neoptolemus*, *Parianus*, ἐν τῷ περὶ ἐπιγραμμάτων. *Athen.* X. p. 455. tt)

Neroni, imp. p. 305. tribuitur vox inhumana ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί, quae auctorem habet nec Neronem, nec Tiberium, licet vtrique probata. Vide *Dionem* LVIII. p. 634. *Suetonium* Nerone cap. 38. Excerpta Peiresc. p. 802. Suidam in Τιβέρ.

Nestor, Larandensis, idem ni fallor, de quo Hesychius illustris et Suidas. Sed ex meto ab Hugone Grotio adnotatum video Νέστορος Νικαέος. p. 67. Νέστορος εἰς τὸν Πύθιον δράκοντα. Huetius putabat, esse fragmentum maioris operis. *Fabric.* vide supra, in vol. I. p. 134. *Nestorem*, Larandensem, h. l. intelligendum esse, adsentitur et ex inscriptione

ss) An Agathias Myrinus? vel Diotimus Myrinus? Myrini etiam quaedam in Anthol. inedita Vffenb. et apud Salmas. ad Solinum p. 272.

tt) Conf. *Groddeck* in Bibl. der alten Litterat. und Kunst. part. II. Gotting. 1782. 8. pag. 92. *Harl.*

ſcriptione carminis 797. quae illum claris verbis auctorem adpellat, vti in apogr. Boiuinii, *Reiske* docet in notit. pag. 248. Idem animaduertit, *Neſtorem*, quem Antipater, Theſſalus, carm. 283. adloquitur, videri potius *Neſtorem, Tarſenſem*, eſſe, de quo *Strabo* p. 992. narrat. Adde *Schneider.* per. crit. p. 11 ſq. *Brunck.* anal. II. p. 344. tria fragmenta Νέϛορος Λαρανδέως, et alios duo verſus tom. III. pag. 146. XX. profert illuſtratque in Lection. p. 204. *Harl.*

Nicaenetus Abderites ſiue *Samius*, e cuius epigrammatis coronae ſuae aliquid decoris adferre conatus eſt Meleager. Laudatur ab *Athenaeo* XV. p. 673. *Fabric.* — Quo auctore Fabricius eum faciat Abderitam, neſcire ſe fatetur *Reiske* in notit. pag. 248 ſq. Meleager in carm. I. 29. (vbi vid. Reiske p. 237. et Manſon. in edit. p. 3.) eum fuiſſe Smyrnaeum, eidem ceciniſſe videtur. Quare hic ſuſpicatur, quum ille ab Athenaeo dicatur *Samius*, vel Smyrnaeum diuerſum eſſe a Samio, vel Nicaenetum noſtrum e patria, Smyrna, Samum migraſſe, ibique ſedes fixiſſe. A *Reiskio* autem diſcedit *Schneider* in per. crit. 116—118. vbi late de poeta noſtro diſſerit. Monet igitur primum, ex Athenaei loco certum eſſe, illum fuiſſe Samium; tum apud Meleagrum voc. Σμυρναίης, (pro quo in cod. Palat. legitur μυῤῥιναίης.) accipi non debere pro patria poetae, ſed pro herba, foliis myrrhae Nicaeneti, vel ſatiuae illius, vel ſilueſtris. (Sic quoque interpretatur *Brunck.* in lection. p. 1. ad vſ. 29.) Denique defendit *Schn.* Fabricium, qui auctorem habeat Athenaeum, in quo lib. XIII. p. 590. — Νικαινέτȣ τȣ̃ Σαμίȣ ἢ Ἀβδηρίτȣ. Ex Athenaeo p. 672. patet, eum vixiſſe ante Phylarchum, hiſtoricum. Stephan. denique Byzantinus voc. Ἄβδηρα Nicaenetum dicit Ἐποποιόν, eumque Abderis ortum prodit. Concludit igitur Schneider Nicaenetum, Samium, nulla re nunc differre ab Athenaei Nicenaeto. *Brunck.* in anal. I. pag. 416. dedit ſex epigrr. inſcripta Νικαινέτȣ τȣ̃ Σαμίȣ et in Lect. p. 96. explicuit. *Harl.*

Nicandri verſus, qui pag. 125. Anthologiae legitur, eſt in Theriacis 767. epigramma in Othryadem Spartiatam. p. 299. De Othryade agit *Lucenſis* II. 5. Epiphyllid. et *Meurſius* IV. 13. Miſc. Lacon. *Fabric.* — In *Brunck.* anal. II. p. 2. tria Nicandro tribuuntur epigramm. quorum primum quidem in Planudea *Nicarcho* adſcribitur: quod etiam Brunckio in Lection. pag. 121. videtur veriſimile; ſed, qui codic. Vatican. in titulis epigramm. ſemper ſequitur, id quoque ſub Nicandri nomine recepit. *Harl.*

Nicarchus, cuius plura epigrammata exſtant. Ex his p. 215 ſq. quibus perſtringit malos medicos ſui temporis, Phidonem, Diodorum, Agelaum, Alexin, et Zopyrum, quo poſtremo nomine medicum Epicureum Plutarcho memorari notauit Brodaeus. Sed *Nicarchus* hic Plutarcho iunior eſt, et ſub CPolitanis imperatoribus ſcripſit, [?] vt colliges ex epigrammate eius in Dulcitium, Procos. p. 278. Alius *Nicarchus* longe antiquior, quem ab Ariſtophane perſtringi notauit Suidas in Μικρός γε μῆκος et Φαιναν. p. 418. edit. H. Steph. *Fabric.* — *Boiuin.* — *Reiske* in notit. p. 249. qui Fabricium, ex epigr. in Dulcitium, pocon colligit, quemdam eſſe Nicarchum iuniorem, refutat, animaduertendo, illud carmen in pr. edit. Florentina eſſe ἀδέσποτον; Nicarchum vero, ex eius epigrammatibus coniicit, fuiſſe Samium, et vixiſſe ſaeculo poſt Chr. nat. primo aut ſecundo. *Brunck.* in anal. II. p. 349 ſqq. dedit XXXVIII. epigrammata, in Lection. p. 205.

p. 205. de quibusdam locis disputauit, et p. 310. inter incertorum poetarum carmina, epigr. quintum tom. III. p. 334. Nicarchi quoque esse iudicauit. *Harl.*

Niceratus, cuius epigramma in Cratinum, vinosum poetam, pag. 122. *Fabric.* Sed in cod. Dresd. tribuitur *Nicaeneto*, sub cuius nomine etiam leges in *Brunck.* anal. I. p. 417. IV. et *Schneider* in per. crit. pag. 116. adsentire videtur, nonnulla quidem corrigit, atque variam adfert codicis Dresdensis lectionem. Nomen in cod. Dresd. recte scriptum esse, contendit Brunck. in Lection. p. 96. Hinc *Nicerati* nomen non comparet in eius indice poetarum, volumini I. praemisso. *Harl.*

Nicias, Meleagro antiquior, qui eius epigrammata suae intexuerat coronae. *Fabric.* *Boiuin.* *Maius.* — *Reiske* notit. pag. 249. coniicit, eum cum illo Nicia, Milesio, medico, ad quem Theocritus scripsit idyllium suum vndecimum, esse eumdem. Atque *Brunck.* I. p. 248 sqq. edidit nouem epigrammata Νικίȣ Μιλησίȣ. *Harl.*

Nicodemi, Hermacleotae ἀντιςρέφοντα, siue retrograda carmina lib. VI. antholog. cap. IV.

[*Nicomachus*. Boiuin. Maius. *Brunck.* II. p. 283. Patriam eius et aetatem expiscari non potuit *Reiske* in notit. p. 249 sq. *Harl*]

Nicomedis epigramma in Hippocratem, (quod alii codices tribuunt Basso,) p. 85. Aliud in Aesculapium. *Possin.* p. 462. tom. II. ad Pachymerem. *Fabric.* *Brunck.* in anal. II. pag. 382. edidit, praeter epitaphium in Nicomedem, X. carmina, inscripta, Νικομήδȣς Σμυρναίȣ ἰατρȣ̃, (in his sunt octo retrograda, ἀναςρέφοντα ἢ ἀνακύκλικα,) et in Lect. pag. 216. haec adnotat: „Istae IX — XI. inscriptiones primum vulgatae sunt ab *Octauio Falconerio* in Inscript. athleticis, Romae 1668. iterum a *Sponio* in Misc. erud. antiquit. p. 131. vnde eas repetiit Fabric. B. G. tom. XIII. p. 348. quorum ridiculum errorem correxit *Gorius* Inscript. antiquarum tom. I. p. 271. *Harl.*

Nili, *scholastici*, in imaginem Satyri ex opere musiuo p. 480. *Fabric.* In *Brunck.* anal. III. p. 14. est epigr. in imaginem Satyri. — aliud in iconem Archangeli in anthologia inedita. *Harl.*

Nossis, cuius epigrammata coronae suae inseruisse se testatur Meleager. De ea dictum lib. II. cap. 15. [vol. II. pag. 133.]

[*Numenius*, Tarsensis. *Mai.* ex cod. Vffenbach. Quis fuerit et qua aetate, non constat. vid. *Reiske* in notit. p. 251 sq. Vnum ep. in *Brunckii* anal. II. p. 346. *Harl.*]

Oenomai (diuersi, vt suspicor, a Cynico huius nominis, de quo supra cap. XIII.) in Cupidinem, paterae insculptum p. 490. [*Brunck.* II. p. 402.]

Onestus, *Corinthius*, male alicubi *Orestus*; aliis *Onestes*. — *Onestus*, *Byzantius*, p. 253. edit. H. Stephani. *Fabric.* Atque in Brunckii Lection. pag. 196. carminis IX. titulus in cod. Vatic. Ονέςȣ Βυζαντίȣ. VI. autem et VII. tribuuntur Onesti, Corinthio: in ceterorum titulis non addita sunt gentilia. *Reiske* notit. p. 252. nil certi explicare aut augurari potuit. *Brunck.* in anal. II. p. 289. decem edidit epigrammata. *Harl.*

Palladas, Chalcidensis, grammaticus, qui de paupertate sua conqueritur lib. I. cap. 17. de eius aetate constat ex epigrammate, quod composuit in Themistium, quum praefectus CPoleos factus esset sub Valentiniano et Valente, p. 274. edit. Wechel. Meminit Pal-

ladae. *Tzetzes* praef. ad Lycophronem. Palladam *Alexandrinum* dici in msto, fubinde notat Hugo Grotius. *Fabric.* — *Reiske* in miscell. nouis Lipf. tom. IX. p. 128. in notit. p. 253 fq. vbi fufpicatur, illum effe eum Palladium, ad quem et de quo non paucae exftant epiftolae in Libanii illis, a Wolfio editis, atque fuiffe rhetorem, h. e. iuuenum in agendis cauffis forenfibus magiftrum. Idem alia, vt plurimum in coniecturis pofita, de illo atque, qui videntur illi, aequalibus, et de doctrina, num chriftianae difciplinae placita amplexus, an, (quod is probabilius effe putabat,) idolorum cultor fuerit, copiofe difputat: at, num *Chalcidenfis* fuerit, nondum Reiskio videtur certum atque exploratum, faltem id ex epigr. pag. 146. A. Steph. haud effici demonftrat. Atqui *Brunck.* anal. II. p. 406 fqq. epigr. 147. et alii, quod cum Salmafio ad hift. Aug. p. 132. adfcripfit Palladae, tom. III. pag. 332. et in Lection. p. 310. praefixit titulum Παλλάδα 'ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΏΣ. In Lectionibus p. 120 fqq. quaedam notat: carm. 22. quod in membranis fine auctoris nomine legitur, et nouiffimus editor inter Lucianea retulit, Palladae tribuit cum Salmafio; tum ex carm. 115. in Hypatiam, ab Alexandrinis chriftianis interfectam, definit aetatem et addit, ex multis illius carminibus adparere, eum non fuiffe Chriftianum. — In cod. Matrit. apud *Iriartum* p. 104 fqq. plura citantur *Palladae* carmina, et p. 107 fq. *Iriart.* dedit vertitque epigr. in aurum. *Harl.*

Pamphilius, cuius epigrammata itidem fuae coronae intexuerat Meleager. [Duo epigrr. in *Brunck.* anal. I. p. 258. Lection. p. 57. *Harl.*]

Pancrbtius, fiue *Pancrates*, cuius epigrammatis fuam fe exornaffe coronam Meleager refert. *Fabric.* — vide fupra in vol. I. pag. 153. L. *β. Reiske* not. p. 152 fq. *Brunck.* I. p. 259. Lection. p. 57 fq. vbi recte monet contra Reiskium, de Pancrate, Alexandrino, Hadriani Athenaeique aequali, non effe cogitandum; coniicit vero, Pancratem, Arcada, cuius halieutica et Conchoreïdem laudat Athenaeus, etiam epigrammatum, quae Meleager fuae innexuit coronae, fuiffe auctorem. *Harl.*

Pantelii in Callimachum et Cynaegirum epigramma p. 13. omiffum legitur in calce edit. Wechel. [*Brunck.* anal. II. p. 404. Lection. p. 219. *Harl.*]

[*Panyafis*, Halicarnaff. *Brunck.* III. p. 328 fq. quatuor edidit epigrammata et fragmenta, ex Clemente Alexandrino, Stobaeo, et Athenaeo. vid. Lection. p. 308 fq. *Harl.*]

Parmenion, *Macedo*, (non ille Alexandri dux; fed Parmenio alius iunior,) cuius epigrammata fuae implexuit collectioni Philippus, Theffalonicenfis. Erit tamen forte, qui duci illi tribuendum non negauerit epitaphium diftichon in Alexandrum, quod legitur p. 347. edit. Wechel. *Fabric.* Sed dux Parmenio mortuus eft prior Alexandro M. vt conftat e Curtio. *Heumann.* — Παρμενίων in cod. Matrit. apud Iriart. pag. 450. — *Parmenon*, Boiuin et Maius. *Reiske* in notit. p. 256 fqq. multus de eo, primum obferuat, eumdem effe, qui *Parmenon* et *Parmenion* audiat; tum illum quoque probabiliter dici a Stephano Byzant. voc. Βεδῖνοι et Φρίκιον, *Parmenontem Byzantium*, (quia in Macedonia natus apud Byzantium aetatem egiffe videatur,) et illum ipfum inter Ceph. carm. 263. (id fi ad noftrum pertinet,) vocari *Parmenontem*. (Atque *Brunck.* recepit id inter ἀδέσποτα, carm. 121. et in Lection. p. 265. animaduertit, titulum Παρμένοντος non effe auctoris, fed dedicantis nomen.) Denique inquirit Reiske, num idem fit cum *Parmenide*, cui in fchedis Crozianis tribuitur carmen, quod gr. et latine exhibet;

exhibet; dubitim tamen ei videtur, vtrum hic titulus ad versum praefationis ad coronam Meleagri 32. vbi Παρθένιδος, debeat refingi, an potius illo versu reponi Παρμένιδος ad hoc exemplum, an tandem *Parmenis* et *Parthenis* sint diuersi. — *Brunck.* II. p. 201 sqq. dedit XV. epigrr. *Parmenionis Macedonis.* add. Lection. p. 277. *Harl.*

[*Parrhasius.* vid. *Brunck.* II. pag. 60. vbi tria exstant carmina siue fragmenta, et in Lection. pag. 138. *Harl.*]

* *Parthenis*, cuius epigrammatis ad suam adornandam coronam Meleager vsus est. [vid. *Brunck.* ad Meleagr. carm. I. 31.]

Paulus uu), *Silentiarius*, Agathiae aequalis. vid. anthol. p. 603. edit. Wechel. et Suidam in Ἀγαθίας vv) sub Iustiniano, imp. clarus, cuius plurima epigrammata referuntur. Sed et in adpendice, ab Aldo a. 1519. adiuncta, comparent eiusdem ἡμίαμβα δίμετρα καταληκτικὰ in Thermas Pythias, ita vero scripta in codd. msst. qualem et ipse possideo vnum, vna cum graecis scholiis, (diuersis ab iis, quae Vulcanius edidit,) et ab Aldo excusa, vt bini versiculi iuxta in vna serie legendi [?] positi sint; sed in posterioribus editionibus perperam singuli ad imum paginae pergendo desuper lecti coniunctique sunt et totum poema inde sic perturbatum, vt nullus exsculpi possit sensus, quamobrem a Grotio etiam sine interpretatione est omissum. Vide *Io. Clerici* ww) bibl. selectam tom. VII. p. 209 sq. *Huetium* de vita sua p. 145. *Federicus* vero *Morellus* ordini genuino restitutum poema edidit separatim eodemque carminis genere reddidit Paris. 1598. 8. folio, vt consueuit facere, fugitiuo: [cum aliis, in bibl. Leidensi. vid. Catal. bibl. pag. 46. nr. 113.] Ante Morellum *Bonauentura Vulcanius* idem Silentiarii poemation nitori suo restitutum graece subiecerat Gregorii Cyprii encomio maris xx) Lugd. Batau. 1591. 8. Henricoque Stephano inscripserat his verbis: *Mitto tibi pro Musa tua principum monitrice* ἀντίδωρον *Pauli Silentiarii carmen, quod in anthologia epigrammatum graecorum pessime ab aliquo typographiae tuae* ἐπισκόπῳ *habitum (neque enim adeo crassum* ἁμάρτημα *in religiosam tuam diligentiam cadere potest) a me restitutum et breuibus aliquot notis graecis* Emanuelis *nisi fallor* Chrysolorae *illustratum tuo nomini inscripsi.* [In bibl. Askew. p. 157. est *Paul. Silentiar.* in therm. Pyth. a *Vulcanio* Lugd. Batau. 1593. 8.] Exstat et eiusdem Silentiarii descriptio siue ἔκφρασις poetica templi CPolitani S. Sophiae, de qua dicam infra lib. V. inter scriptores historiae Byz. vol. VI. pag. 278 sqq. Ex libro Aristotelis de mirabilibus materiam poematis sui in Thermas repetiisse

uu) De dignitate et officio Silentiariorum in Aula CPolitana vide vtrumque Cangii glossarium.

vv) Quoniam vero Agathiae aequalis fuit Paullus iste; mirum, quod in cod. medic. scamn. LV. nr. 7. [vid. *Bandin.* cat. msst. tom. II. pag. 256. et de codd. postea,] cuius apographum exstitit in bibl. Gudiana, inscriptio carminis in thermas ita se habet: Παύλου Σιλεντιαρίου εἰς τὰ ἐν Πυθίοις θερμὰ ἡμίαμβα δίμετρα πρὸς τὸν βασιλέα τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον. Incipit ibidem: βέλω μαθῶν, Αὔγουστε, Κωνσταντῖνε Κράτιστε, Θερμῶν ἄτεχνον. An igitur dicemus, duos diuersis temporibus fuisse Paullos Silentiarios, dignitate et facultate carmina scribendi claros? *Fabric.* — Id diserte scribit infra, vol. VI. pag. 280. *Harl.*

ww) Qui tamen male tradit, Huetium primum animaduertisse versuum confusionem. *Harl.*

xx) Vel potius scribendum est, Vulcanium editioni suae *Aristotelis de mundo* subiecisse tamquam adpendicem, et Silent. carm. et Greg. Cyprii encomium. vid. vol. III. p. 347. *Harl.*

repetiisse Paullum, notauit *Huetius* in Huetianis pag. 304. cuius eruditae obseruationes ad hoc carmen leguntur post eius notas in anthologiam p. 50—78. Vltraiecti. 1700. 12. *Fabric.* — Paullum Silentiarium latinos poetas habuisse ante oculos, *Imman. Gottlieb Huschke* ostendit in epistola critica in Propertium, Amstel. 1792. 8. p. 39 et 40. — De Paulli epigr. in Homerum vid. *Iriart.* catal. MSS. gr. Matrit. p. 96. — Supra ad §. VI. haud longe ab initio apographi olim Gudiani, nunc Guelferbytani, et Lessingianae dissertationis de illo codice atque Paulli Silentiarii poemate eruditae feci mentionem; Fabricius vero de ordine versuum in exemplo Aldino, indeque in posterioribus editt. orta confusione, a Vulcanio autem correcta ea, quae scitu essent necessaria, iam exposuit. Quapropter ego hic primum quosdam codices et editt. memorabo. Quo facto ea, quae Lessingius docte acuteque et copiose scripserat, paucis comprehendam. — *Bandinius* in catalogo codd. gr. msst. in bibl. Laurentio-Florentina codd. aliquot Paulli describit. Tom. II. pag. 256. in cod. VII. plut. 55. nr. XIII. sunt sententiae et epigrammata externorum sapientum ex iis, quae collecta sunt a Maximo Planude. Inter haec epigrammata p. 255. inseruntur *Paulli Silentiarii*, h. e. secretariorum primicerii, in thermas Pythias semiiambi *ad imperatorem Constantinum Porphyrogenitum* cum scholiis marginalibus et glossis interlinearibus, (forte Manuelis Moschopuli, vti Bandin. in indice suspicatur,) et incertam falsamue Fabricii probat sententiam, hunc Paullum esse iuniorem et longe diuersum a nostro Paullo Silentiario, qui sub Iustiniano imperatore floruit. — Iidem semiiambi, cum glossis interlin. et scholiis ad calcem, in cod. XXXIV. plutei 57. (pag. 390. nr. XIV.) — tum in cod. XXIII. plut. 58. nr. 2. (p. 464.) — denique in cod. XIII. plut. 74. nr. 45. (III. p. 110.) — In codice *Leidensi*, olim Bonau. Vulcanii, nr. 2. cum scholiis, teste Catal. pag. 343. — In bibl. *Parisiensi* regia quinque carminis illius sunt codices, scil. DCCCCXCVIII. MCCCX. MMDLXII. MMDXCVI. cui addita dicuntur scholia, adhuc inedita, MMDCCXXXIX. — In bibl. *Vindobonensi* cum Man. Moschopuli scholiis, teste Nesselio.

Comparet illud carmen cum eius epigrammatibus in Anthologia Planudea ab Aldo et reliquis edita: multa epigrammata sunt in Anthologia Cephalae, a Reiskio vulgata; item ex Anthologia, in Imperio orientali, a Bandurio edito, part. III. edit. Venet. p. 117. 119. 122. 130. — *Brunck.* anal. III. p. 71—102. inseruit LXXXIII. epigr. in his nr. LXXIV. carmen εἰς τὰ ἐν Πυθίοις θερμά, versibus in ordinem suum reductis, atque in Lection. p. 245 sqq. critice tractauit: cuius carminis ordinem, putat pag. 249. primum ridicule peruersum esse, vt omnes versus non geminis in eadem pagina columnis distribuerentur, sed continua exprimerentur serie, in edit. Ascensiana, a. 1531. quam imitati sunt H. Steph. et Wecheli heredes: atque „typographi, ait, Itali, qui post Ascensium et Frobenium Anthologiam ediderunt, Aldo meliorem, quem sequerentur, ducem non quaesiuerunt; proinde carmen hoc in Nicolinorum editione Veneta a. 1550. et ea, quae anno post subsequuta est, filiorum Aldi, legentibus res facile procedit.“ Enimuero ridiculam illam versuum confusionem ex edit. Iuntina 1519. in Badianam s. Ascensianam aliasque manasse, monet *Lessing.* l. c. p. 140. Idem docet, *Claudium Ancantherum*, in versione latina, inscripta: — *Paulli Silentiarii Hemiambia dimetra catalectica, in Thermas Pythias, latine facta, epico carmine* (versibus 170.) Venet. 1586. 8. (vid. Pinelli catal. tom. II. nr. 4320.) exemplum Aldinum, adeoque rectum versuum

ordinem

ordinem esse sequutum. Contulit tamen mstum cuius ipsi copiam fecerat sodalitas canonicorum Lateran. D. Ioannis cognomento Viridarii, (vid. *Lessing*. p. 160.) Tum differit de Stephani negligentia, et quae Ancantherus, Huetius, Vulcanius, Fabricius, Bandinius praestiterint aut modo bene, modo male adnotarint. Posthaec 1) gr. contextus, in ordinem suum reductus atque ex cod. Guelferb. et sagacitate Lessingii correctior, 2) scholia graeca, 3) adnotationes Lessingii. Has excipit docta inquisitio, vbinam illa ἐν Πυθίοις θερμὰ fuerint, et num Paullus quidam iunior auctor poematis haberi possit? Docet igitur ex *Procopio* de aedif. Iustin. lib. V. cap. 3. pag. 98. edit. Maltret. thermas istas ἐν Πυθίοις in Bithynia a Iustiniano vario modo amplificatas et palatio aliisque rebus vtilibus ornatas fuisse; auctorem igitur poematis in istas thermas meliore iure videri Paullum Silentiarium, qui sub Iustiniano vixit, quam iuniorem quemdam. Acute autem sentit et diffuse demonstrat, codicis Florent. inscriptionem πρὸς τὸν βασιλέα Κύριον Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον et verba in initio carminis Αὔγουστε Κωνσταντῖνε Κράτιστε, a reliquis abesse codicibus nec carere fraudis et falsitatis suspicione. Denique probabile et paene certum illi videtur, thermas cum ruderibus et reliquiis spatiosi aedificii apud locum quemdam, qui hodie dicitur *Eskicher*, (vid. Paul. Lucas Voyage fait par l'ordre du Roi, tom. I. pag. 103. Amstel. 1714.) esse thermas, quas Paul. Silentiar. carmine celebrauit. *Harl.*

Pausanias in descriptione graeciae plura refert epigrammata, quae olim anathematis et aliis monumentis antiquis inscripta reperit. Eorum accuratum et pleniorem, quam est in praeclara editione Lipsiensi, indicem dabo infra lib. IV. Pausaniae quaedam leguntur in anthologia inedita.

Peritus. H. Stephan. pag. 337.

Perses, cuius epigrammata Meleager suae intexuit coronae. *Perseus* in cod. Vffenbach. *Perses*, Thebanus, in codice, quem inspexit Hugo Grotius. Πέρσου ποιητοῦ vltimum in edit. H. Steph. p. 257. et Πέρσου Μακεδόνος p. 288. Epigr. p. 416. πολλάκι etc. Persae tribuit, et cum eo, quod ibi sequitur, iungit Huetius. *Fabric.* — *Brunck*. II. p. 4 sq. *Persae, Thebani*, octo exhibet epigrr. et in Lection. pag. 121. explicat, omittit tamen id, quod Huetius tribuerat Persae. *Reiske* in notit. p. 258. parum vel nihil potuit de illo adferre. *Harl.*

Cyllenius Petianus, pag. 114. edit. Wechel.

Phacellus, pag. 365.

[*Phaedius*. Maius.]

* *Phaedimus* inter eos laudatus a Meleagro, e quibus coronam suam composuit. Vide et Steph. Byz. in Βισάνθη. *Phaedimi* quaedam in Anthologia inedita exstant. *Fabric.* — *Reiskius* not. pag. 266. nihil certi de illo potuit proferre. *Brunck*. I. pag. 261. quatuor *Phaedimi* recepit carmina, et de tertio differit in Lection. p. 58. *Schneider* in peric. crit. p. 129. obseruat, in edita anthol. p. 63. Βισαντῖνε carmen legi, quem Fabric. supra in voc. *Bysantinus* vel Helladium, vel Antiphilum facit; sed Schneider. intelligendum censet *Phaedimum* nostrum *Bisanthenum*, eiusdemque suspicatur esse libros περὶ ἡρακλείας, quos memorat *Athenaeus* p. 498. — Phalaris epist. 130. cuidam scribit Phaedimo.

dimo. *Fabric.* ad carmen Meleagri I. (quod ex Vauassore repetierat,) vſ. 52. ſcripſit: Φαίδιμος h. l. non eſt epitheton *Antagorae;* ſed nomen poetae proprium, cuius meminit *Stephanus Byzantinus*, Βισάνθη πόλις Μακεδονίας, ἀφ' ἧς Φαίδιμος ἐλεγείων ποιητής. At apud Theodulphum Aurelianenſem lib. IV. carm. I. Sedulius vocatur *rutilus*, i. e. φαίδιμος *luculentus*, vnde *Rutilum*, poetam, inuitis, ni fallor, Muſis, effinxerunt viri eruditi." adde *Schellenberg.* reliquias Antimachi pag. 25. not. *i.* de *Antagora.* *Harl.*

Phaennus, cuius epigrammatis Meleager coronam ſuam decorauit. *Fabric.* — *Brunck.* I. p. 257. praebuit duo epigrammata. *Schneider.* per. crit. p. 125. probat lectionem quamdam cod. Palatini. *Harl.*

Phalaecus in epigrammatibus laudatur ab *Athenaeo* X. p. 440. *Fabric.* — vid. vol. I. p. 134. *Reiske* in notit. p. 266. notat, e carmine anth. Ceph. 445. ſolum conſtare, eum poſt Olymp. CXXV. vixiſſe, quia Gallorum meminerit. *Brunck.* edidit I. p. 421. fragmentum et quatuor epigrammata, et tom. II. p. 525. vnum adhuc. Adde Lection. p. 99 et 235. *Harl.*

Phanias quo et ipſo vſum ſe profitetur Meleager. In anthologia inedita *Phaenias.* Eius epigramma edidit *Küſter* ad Suidam voc. Χεάντειραν et illuſtrauit *Christian Gottlieb Schwarz* diſſ. de varia ſupellectile rei librariae veterum §. 14. Altdorf. 1725. *Fabric.* — *Reiske* in notit. pag. 266. contendit, nomen rectius ſcribi Φανίας aut Φανέας, (quod nomen habet *Polyb.* init. excerpt. lib. XVII.) quam Φαννίας in cod. Lipſ. Tum notat, eum vixiſſe poſt Epicurum, vt e carm. Ceph. anth. 525. et ante Meleagrum, aut cum eo, vt ex verſ. 52. praefationis eius conſtet. — *Brunck.* II. pag. 52 ſqq. octo Φανίᾳ epigrr. edidit, et in Lection. p. 135 ſqq. explicuit. *Harl.*

[*Phidias.* Vnicum eius carmen dat Anthol. Cephal. lib. II. initio, nr. 249. vid. *Reiskii* notit. pag. 266. *Harl.*]

[*Philemon.* Brunck. II. pag. 61.]

**Philetas*, *Coi*, epigrammata memorat Suidas. *Fabric.* — vid. ſupra vol. II. fin. ſ. p. 874. Philetae duo epigrr. dedit *Brunck.* I. pag. 189. nouem alia epp. ac fragmenta, tom. II. p. 523. et quinque alia tom. III. p. 234 ſq. In inſcriptione carminis 712. apud Reiskium adpellatur *Samius*, et *Reiske* in notit. p. 266 ſqq. multus de illo, arbitratur, Meleagri *Samium* (verſu 14. praefat.) cum Polybii *Samo*, (vel rectius *Samio* leg.) Chryſogoni filio, circa Olymp. CXL. regis Macedoniae penultimi, Philippi, tum iuuenis ſodali, ab eodem tamen Philippo deinceps ſublato, fuiſſe eumdem. De *Samio* illo Meleagri vid. *Brunck. Lect.* p. 1. in primis p. 114. vbi ſuam retractauit ſententiam. *Schneider.* in anal. p. 5 ſq. de Phileta eiusque ſcriptis diſſerit, neminem vero adhuc praeter interpretem Theocriti reperire potuit, qui eum diceret Samium; Ναξιακοὶ tamen ex Heraclide, grammatico, apud Euſtath. ad Homerum pag. 1885. non ad Philetam Coum, ſed ad Philetam Epheſium refert, indeque apud Tzetzem in Lycophron. p. 633. pro Φιλτέας ἐν τρίτῳ Ναξιακῶν legendum eſſe ait Φιλητᾶν. — *Philetae Coi fragmenta, quae reperiuntur.* Collegit et notis illuſtrauit *Car. Phil. Kayſer*, Enzhemio Palatinus. — Praefixa eſt epiſt. *Chr. G. Heynii* ad Io. Ge. Schloſſerum. Gottingae 1793. 8. *Harl.*

Philiades,

Philiades, Megarensis. Vide *Stephanum* Byz. in Θέσπεια. *Eustath.* ad Iliad. β'. pag. 266. edit. Rom. [Vnicum epigr. dedit *Brunck.* III. p. 329. adde Lection. p. 309. *Harl.*]

Philippus Macedo sub Caio Caesare scripsit. Vide lib. IV. Anthologiae cap. XI. p. 461. [vid. supra, §. 2. de Philippo Thessal. — *Philippi* regis Maced. vnicum epigr. reposuit *Brunck.* I. p. 492. adde Lection. p. 115. nr. XXII. *Harl.*

Philippus, Thessalonicensis, qui post Meleagrum collectionem epigrammatum [P] ex variis poetis condidit, illisque sua adiunxit. De ea dictum supra §. 2. Claruit sub Augusto imp. et post. Vide supra in Bianore. *Fabric.* *Reiske* notit. pag. 267 sqq. *Brunck.* II. p. 211—235. sub nomine eius 84. epigramm. edidit; sed in Lection. p. 179 sqq. ostendit, quaedam aliis tribui, aut esse incerta; p. 186. ineditum protulit. *Harl.*

Philippus iunior, saeculo quinto vel sexto post natum Christum clarus, cuius est epigramma pag. 472. in amores sibi arridentes CPoli. Confer *Cangii* CPolin Christianam lib. II. p. 167. — *Philippi Byzantii* epigramma in Herculem. Natalis Comes mythol. VII. pag. 701.

[*Philiscus*, cuius epigr. in Lysiam, rhetorem, dedit *Brunck.* I. p. 184. ex Plutarcho in Lysiae vita p. 836. vid. *Brunck.* Lection. p. 34. *Harl.*

[*Philo, Byblius*, grammaticus. *Suidas* voc. Φίλων, tom. III. p. 612 sq. tradit, eum circiter tempora Neronis, etiam sub Hadriano vixisse, eumque ipsum testari, Seuerum Erennium fuisse consulem, quum ipse annum egisset LXXVIII. Olymp. CCXX. atque scripsisse de comparandis atque eligendis libris, libr. XII. de vrbibus et claris viris, quos vnaquaeque tulit, libr. XXX. (quod opus in epitomen redactum fuisse ab Aelio Sereno, produnt Suidas in Σερῆνος et Etymol. v. Βακέρας,) tum, (nisi is alius fuerit Philo,) de imperio Hadriani et alia. Eadem narrat *Eudocia* in Violario p. 424. addit tamen, eundem quoque scripsisse *epigrammatum libros quatuor. Harl.*]

Philonis in canos hominis stulti p. 33. [*Brunck.* II. p. 401.]

* *Philochorus*, Atheniensis, collegerat ἐπιγράμματα Ἀττικά. Suid.

Philodemus, cuius epigrammatis Philippus, Thessalonicensis, suam adornauit collectionem. De eo dixi inter philosophos Epicureos, [supra, in vol. III. p. 609.] Eius ineditum epigr. in Menagianis, tom. III. p. 371. aliud in Salmasii Plin. exercitatt. p. 850. A. edit. Vltraiect. aliud fragmentum συμποτικὸν, ibid. p. 749. A. *Fabric.* — *Philodemi* 31. epigramm. collegit *Brunck.* II. pag. 83 sqq. et illustrauit, duoque alia addidit in Lection. pag. 144 sq. Pauca de eo tradit *Reiske* in notit. p. 271. Quaedam correxit *Valcken.* in diatr. Euripid. p. 286 sq. et comprobauit *Schneider* in peric. crit. p. 6. vbi aliud epigr. quod ἄδηλον legitur in Anthol. VII. p. 483. vindicat Philodemo: aliter emendat versum p. 105. — p. 115. carmen, quod in cod. Dresdensi inscribitur *Argentario*, malit modo, vti factum est in edita anth. p. 468. tribuere *Philodemo*, modo tamen *Argentario*: p. 116. in codice Dresdensi, cui consentit Palatinus, carmen adscribitur Philodemo, quod in Anthol. Steph. pag. 484. legitur ἄδηλον. — p. 122. Schneider emendat epigr. Philodemi in libro VII. p. 468. idemque aliud epigr. 381. anthol. Cephal. et emendat, idque Philodemo malit reddere, quam Silentiario inscribere. *Harl.*

Philostratus in imaginem Telephi vulnerati p. 452. [*Brunck.* II. p. 400.]

[*Philoxenus. Brunck.* II. p. 58. coll. Lection. p. 138. in collectione Iensiana, nr. 140. *Reiskio* in notit. p. 271. videtur esse *Philoxenus*, tragicus, de quo vide supra, vol. II. p. 315. Atque *Schneider* in anal. pag. 3 sq. quoniam id epigr. est in Mercurium a Tlepolemo, Myrensi, Polycriti filio, dicatum in stadio, Tlepolemum autem illum Olymp. CXXXI. vicisse *Pausan.* p. 394. scribit, inde efficit, Philoxenum, poetam, cum Dionysio seniore vixisse, et ex carmine ipso ostendit, eum Myris, Lyciae vrbe, oriundum, et Polycrito patre natum fuisse. *Harl.*]

Phocylides, Milesius, in msto secundum ep. p. 117. edit. H. Stephani. *Fabric.* — *Brunck.* I. 77. edidit nouem, et II. p. 522. adhuc vnum epigr. conf. Lect. p. 13. *Harl.*

[*Photius*, patriarcha. *Reisk.* not. p. 272.]

[*Phronto.* Maius. vid. supra, voc. *Fronto. Harl.*]

Pinytus, cuius duo versus in Sapphonem exstant pag. 403. *Fabric.* — *Brunck.* II. pag. 288. *Schneider* in peric. crit. p. 129. contendit, illum *Pinytum*, Bithynensem, fuisse Epaphroditi yy) libertum, grammaticum, et Romae docuisse, laudatque Stephan. Byzant. voc. Βιθύνιον. *Harl.*

Pisander, Nestoris forte filius, Larandensis, de quo Suid. Sed in msto., quod Grotius inspexit, Πεισάνδρῳ Ῥοδίῳ, p. 203. H. Steph. *Fabric.* — conf. supra in vol. I. p. 215. et p. 590. not. *tt.* — *Brunck.* II. p. 294. edidit epigr. *Pisandro*, *Rhodio*, inscriptum, et ita quoque in cod. Vaticano, probatque in Lect. p. 196. *Harl.*

Piso, eius epigr. p. 168. edit. H. Steph. *Fabric.* — et in *Brunckii* anal. II. p. 108. *Harl.*

Pittacus: duo scolia dedit *Brunck.* I. p. 154.]

Plato, philosophus, cuius epigrammatis Meleager coronam suam illustrauit. Confer, quae exstant apud *Laertium* III. 28 sq. Gellium etc. De eo dictum hoc ipso libro cap. 3. [tom. III.] In Platonem epigrammata varia exhibet idem *Laertius* III. 43 sq. Sed in Anthologia exstant nonnulla, quae videntur Platonis iunioris. *Fabric.* Atque *Brunck.* vtriusque distinxit epigrammata: nam in anal. tom. I. p. 169. dedit XXX. epigrr. *Platonis*, philosophi, tria autem iunioris *Platonis* p. 175. adde eius Lectiones p. 29—32. et *Iriart.* codd. MSS. gr. Matrit. p. 92 et 93. inprimis p. 98. de epigr. Platonis in Aristophanem: item p. 103 sqq.

Polemo periegetes περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων, *Athen.* X. p. 436. 442. — *Polemonis* regis Ponti epigr. in iaspidem artificiose sculptum p. 489 Wechel. *Fabric.* — *Polemonis* regis tria epigrr. recepit *Brunck.* II. pag. 184. et explicuit in Lection. p. 173 sq. *Harl.*

Pollianus, (Πωλλιανὸς, Πωλιανὸς, Πωμιανός). Florum poetam perstringit pag. 236. num Hadriani imp. aequalem? Meminit ibidem Parthenii et Callimachi ex Homero pleraque

yy) An eius *Epaphroditi*, a quo etiam Epictetus manumissus est? *Harl.*

que mutuatorum. *Fabric.* — Πωλλιανϐ quinque epp. collegit *Brunck.* II. pag. 439 sq. et in Lection. pag. 223. illustrauit. *Harl.*

Iulius (MS. Iulianus) *Polyaenus.* *Franciscus Redi* Osservaz. intorno alle vipere p. 37. *Fabric.* IV. Epp. in *Brunck.* II. pag. 287. et Lection. pag. 196. *Harl.*

* *Polycletus*, inter eos, e quibus coronam suam concinnauit, celebratur a Meleagro.

Polystratus et ipse a Meleagro adhibitus est inter eos, e quibus coronam suam contexuit. *Fabric.* — *Reiskius* ex carmine pag. 203. H. Steph. coniicit, hominem fuisse magnae Graeciae, qui circa Olymp. CLVIII. 3. V. C. 608. aut Romae aut in Italia viueret. In *Brunckii* anal. II. p. 1. duo exstant epigrr. et p. 121. Lection. vnum locum correxit. *Harl.*

M. *Pompeii iunioris* in Laidem p. 328. in Mycenas p. 146. *Fabric.* — *Brunk.* II. pag. 105. Lection. pag. 149. *Harl.*

* *Posidippus*, *Siculus*, inter eos, e quibus coronam suam confecit, a Meleagro commemoratus. Posidippi epigrammata laudantur ab *Athenaeo* X. p. 412. 414. et schol. *Apollonii* lib. I. 1289. Eius epigramma de vitae genere deligendo imitatus *Ausonius* Idyllio XV. confer *Politianum* cap. 49. Misc. et *Franc. Iunium* catalogo artificum p. 114. *Fabric.* — supra in vol. I. p. 728. not. *oo.* vbi Brunck. in gnomic. poet. et Reiskium iam laudaui: *Küster* ad Suidam voc. Ποσ. tom. III. p. 159 et 160. *Villoison.* prolegg. in Homerum p. 33. — *Brunck.* anal. II. pag. 76 sqq. — In cod. Medic. Florent. XXXIV. plut. 57. (Bandin. II. catal. pag. 392. nr. XX.) est epigr. ἀδέσποτον, versibus elegis X. et incipit ποίην τις etc. quod vero in codice XVI. plut. 87. (tom. III. pag. 402.) *Posidippo*, ab aliis *Platoni*, comico, adscribitur. adde cod. XIII. plut. 74. nr. 46. (*Bandin.* III. p. 111.) — *Posidippi* carmen, Iriart. p. 115. — *Schneider* in peric. crit. p. 70 sq. ep. a Klotzio et Warton. vulgatum adposuit emendatius atque exposuit: et p. 118. carm. quod Posidippo lib. VII. p. 452. tribuitur, Meleagri esse pronuntiat. adde *Brunck.* lection. p. 3. *Harl.*

[*Praxillae*, II. scolia apud Brunck. pag. 157. *Harl.*]

* *Procli* inter epigrammatarios poetas meminit *Tzetzes* praef. ad Lycophronem. — [*Proclus Lycius.* Boiu. *Brunck.* II. p. 441 sqq. *Reiske* notit. p. 259. *Harl.*]

[*Michael Psellus.* Brunck. III. p. 127. vid. supra, voc. *Michael.* *Harl.*]

[*Ptolemaeus*, rex. *Brunck.* II. pag. 66. tria epigrr. *Harl.*]

[*Pythagoras.* Boiuin.]

[*Pytheas.* Vnicum ap. *Brunck.* II. p. 244. vid. *Athen.* p. 465. *Harl.*]

[*Asinius Quadratus.* vid. supra, voc. *Asinius.* *Harl.*]

Quintus, *Smyrnaeus*: Huic Tzetzes Chiliad. II. 38. tribuit carmen de laboribus Herculis, quod sine nomine auctoris legitur in Anthol. lib. IV. p. 448. *Fabric.* — Recepit id sub nomine *Quinti Brunck.* II. pag. 475. et in Lection. pag. 228. notauit, in vno regiorum codicum titulum esse εἰς τὸ αὐτὸ Κοίντϐ Σμυρναίϐ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. *Harl.*

Rhianus, cuius epigrammata Meleager suae coronae intexuerat. De eo [P] dixi lib. II. cap. XI. §. 7. [vol. I. p. 734] Eius poematis delectatum Tiberium, auctor est *Suetonius*

nius cap. 70. Citat epigrammata eius *Athenaeus* XI. pag. 499. [vid. *Brunck.* I. pag. 479 sqq. II. p. 526. et Lection. p. 112 sq. et p. 235. *Reiske* notit. p. 259. *Harl.*

Rufinus, cuius epigrammata Erotica XXVIII. leguntur p. 615 sq. p. 486. μισῶ etc. Eidem MStum tribuit πῦ σοι Κῶνα etc. p. 482. H. Stephani. In eodem msto legitur distichon, quod in editis desideratur: Ῥυφῖνος τῇ μῇ etc. *Fabric.* — *Brunck.* tamen tom. II. p. 396. nr. 25. id cum aliis 37. *Rufini* carminibus dedit, et in Lect. p. 217 sqq. illustravit. — Quaedam loca emendauit exposuitque *Schneider* in peric. crit. pag. 80 sq. et p. 103 sq. vbi carmen exhibuit auctius. — adde *Reiskii* notit. p. 259. *Harl.*

Rufus, domesticus, p. 615. [*Brunck.* II. p. 490.]

Sabinus, p. 555. forte sophista, qui sub Hadriano claruit, Suida teste. In msto dicitur grammaticus. *Fabric.* — Atque *Brunck.* II. pag. 304. scripsit et dedit Sabini Γραμματικῦ epigr. *Harl.*

Samius. Σαμίυ epigrammatis Meleager suam se ornasse coronam testatur hoc versu: καὶ Σαμίυ δάφνης χλῶνα μελαμπέταλον. *Fabric.* vide supra, voc. *Phileta* et *Schneider* anal. pag. 4. *Brunck.* I. pag. 485. duo dedit *Samii* epigrammata, cuius Lect. pag. 114. conferes. *Harl.*

Sammius. Vide infra in *Simmia.*

Sappho, cuius epigrammata pauca Meleager coronae suae intexuerat. De ea dixi lib. II. cap. 15. [vol. I. p. 137 sqq. adde *Paw* ad Anacreont. p. 308. *Harl.*]

Sarapion, pag. 302. [*Serapionis* Alexandrini epigramma in *Brunck.* anal. II. pag. 291. et mst. epigr. p. 207. Steph.]

Satyrius, siue *Satyrus Thyillus.* Infra in *Thyillus.*

[*Scythius*, siue *Scythinus.* Boinin. Maius. *Reiske* notit. p. 261. nihil de eius aetate rebusque reperire potuit: ei tamen videtur *Scythius* a *Scythopoli*, vrbe Palaestinae apud Iordanem, dictus fuisse. In cod. Lips. carm. 10. editum a Klotzio, inscribitur Σκυθῖυ, in carm. 213. auctor Σκυνθῖνος dicitur: vtrumque corrupte, *Schneidero* in per. crit. p. 128. iudice, qui vero suspicatur, poetam istum esse *Scythinum*, qui a Stephano Byzant. voc. Τηιος, Teius iambicorum ποιητὴς vocatur. Apud *Athenaeum* XI. cap. 11. p. 461. vbi vid. Casaubon. σκυθινὲς ὁ Τήιος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ ἱςορίᾳ. Animaduertit quoque Schneider, eum bis a Plutarcho laudari, in opusc. moral. p. 715. atque p. 402. simpliciter Σκυθινὸν memorari, ibique exstare insigne iamborum fragmentum. — *Brunck.* II. p. 104. edidit duo epigrammata Σκυθίνυ Τηΐυ. *Harl.*

Secaeus (Σηκαῖος), p. 624.

Secundus, CPoli scripsisse videtur saeculo post Christum natum, quinto vel sexto. [III. epp. *Brunck.* III. p. 5. dedit, et in Lection. p. 235. refellit Fabricium et existimat, eum fuisse supparem iis poetis, quorum carminibus Philippus suam nexuit coronam. *Harl.*]

[*Serapion.* vid. *Sarapion.*]

Simmias, cuius epigrammata suae ornamentum coronae adiecit Meleager. De Simmia dixi hoc ipso libro cap. 16. [vol. III. p. 808.] *Simmiae* μῆνες citantur a Stephano Byz. in Ἀμύκλαι.

Ἀμύκλας. Eiusdem Ἀπόλλωνα laudat Steph. in Ἡμίκυνες et Tzetzes Chil. VII. hist. 144. Forte et in anthologia edit. Wech. pag. 517. pro Σαμμίς legendum Σιμμίς, nisi malis Σαμίς. [vid. *Brunck.* Lection. p. 38 sqq. 114. et p. 235. qui dedit *Simmiae Thebani* II. epp. tom. I. p. 168. *Simmiae* autem *Rhodii* carm. I. p. 204 sqq. et II. p. 525. adde vltimum ep. 260. edit. Steph. et p. 274 et 275.]

Simonidis Cei epigrammata Meleager itidem coronae suae intexuerat. De illis dixi lib. II. cap. 15. [vol. I. pag. 142 sqq. *Iriart.* catal. pag. 94.] Post vers. 1. p. 209. edit. Stephan. addendum hoc Simonidis εἰς Γόργιππον ἐπιτύμβιον· Οὐκ ἐπιδὼν νυμφεῖα λέχη κατέβη τὸν ἄφικτον Γόργιππος ξανθῆς Περσεφόνης θάλαμον. *Fabric.* — *Brunck.* in Lection. p. 17—25. opinatur et acute docet, quaedam dubia aut incerta fide tribui Simonidi, neque, quae ibi Simonidea leguntur, omnia esse eiusdem hominis, quum plures fuissent cognomines; denique p. 25. duo fragmenta, ab Aristotele seruata, reponit; — conf. *Reiske* notit. p. 260 sq. *Harl.*

Sinopensium epigramma in Diogenis Cynici statuam. Laert. VI. 78.

[*Solon.* vide supra, vol. I. p. 735 sqq. vbi iam Brunck. aliosque editores laudaui. *Harl.*]

Sophoclis, tragici, in Euripidem ex *Athenaei* XIII. p. 604. [*Brunck.* I. p. 63.]

Sophronii, *patriarchae* Hierosolymitani, in funus Ioannis, patria Cyprii, papae, siue patriarchae Alexandrini, p. 282. Aliud in Xenodochium ab Eulogio, patriarcha Alex. conditum p. 497. [*Brunck.* III. p. 125. et Lection. p. 254.]

Sosipater. MS. tribuit illi ἐχμαίνει χείλη pag. 487. edit. H. Steph. quod p. 129. edit. Wechel. legitur. Coniungendum esse cum disticho, quod ἀδέσποτον sequitur, notat et interpretatur Huetius. *Fabric.* — Illud sub *Sosipatri* nomine cum duobus aliis epigrr. dedit *Brunck.* I. p. 504. et exposuit in Lection. p. 119. *Harl.*

Speusippi, philosophi, in Platonem p. 418. [*Brunck.* I. p. 176.]

Statyllius (Statilius) *Flaccus*, cuius sex vel septem epigrammata in graeco florilegio leguntur. Dubitat *Gassendus* II. 6. de vita Epicuri, an sit idem cum *Statilio epicureo*, de quo *Plutarch.* in Catone minore et Bruto: vide etiam infra in *Tullio.* *Fabric.* — *Stratyllius* male in cod. Lips. vid. *Reiske* notit. p. 261. *Brunck.* II. pag. 262 sqq. XII. edidit epigramm. et examinauit in Lectt. pag. 192. Distichon, χρυσὸν ἀνὴρ εὑρών, quod in Anthol. I. cap. 84. inscribitur *Statyllio*, apud Diog. Laert. tribuitur *Platoni*, notante *Iriart.* catal. pag. 104. vbi aliud quoque distichon latine et hispanice vertit. *Harl.*

Strato, non philosophus ille Peripateticus, sed poeta hoc nomine iunior, Epicuri, vt videtur, de grege porcus. Capitonem medicum perstringit pag. 215. *Cardianus* dicitur in Anthologia inedita. vid. *I. Henr. Maii* Obseruatt. sacras libr. IV. pag. 1 et 65. et catal. MSS. Vffenbach. pag. 574 sq. Equidem accipio Στράτωνος τοῦ Καρδιανοῦ, non, vt Maius, *Cardiani filium.* Huius Stratonis παιδικὰ cum aliis epigramm. ineditis illustrare voluit Salmasius. conf. Menagiana tom. IV. pag. 229. *Stratonem*, *Sardianum*, vocat *Salmasius* pag. 338. ad Solin. *Fabric.* — Abunde disputatum est de illo supra ad §. II. *Harl.*

[*Sulla.* vid. *Brunck.* Lection. p. g. 267. *Harl.*]

Synesius,

Synesius, *philosophus*, de quo infra libro V. [*Brunck*. II. pag. 449.]

Synesii, *scholastici*, in Hippocratis imaginem ab Eusebio Byzantio positam, pag. 485. [P] [*Brunck*. III. pag. 11.]

[*Thales*, Milesius, *Boiuin*. At caue, ne intelligas antiquissimum philosophum; nam verum nomen erat *Thallus* aut *Thyillus*. *Harl.*]

[*Thallus*, Milesius, sub Caesare Germanico, vt vult *Reiske*, qui in notit. pag. 214. de eo varia hariolatur, aut sub Tiberio, vti Boiuin. interpretatur, qui Mem. cit. tom. II. p. 268. dedit, et p. 270 sqq. illustrauit epigr. *Brunck*. II. p. 164 sq. quinque recepit epigramm. et in Lection. pag. 163. cum Boiuin. p. 291. carm. 1. in natalem Tiberii imperatoris scriptum censet; et adnotat, in cod. epigr. I. Θάλλȣ, II et IV. Θαλȣ̃ Μιλησίȣ, V. Θάλλȣ Μιλησίȣ, et III. Θυηλάȣ inscribi; vnde aut Θάλλȣ aut Θυΐλλȣ faciendum putat. adde *Reiske* l. c. pag. 218. voc. Θυήλαος. *Harl.*]

Theaetetus. *Laert.* IV. 25. VIII. 48. *Fabric.* — *Brunck*. II. pag. 251 sq. quinque, et III. pag. 131. vnum adhuc dedit epigr. coll. Lection. pag. 189. fin. *Hemsterhus*. ad *Lucianum*, vol. I. pag. 433. e msto edidit emendauitque Theaeteti epigr. *Reiske* in notit. pag. 214 sq. hunc et sequentem Theaetetum scholasticum h. e. caussarum patronum, vnum eumdemque fuisse hominem arbitratus, varia de eo disputat. *Harl.*

Theaetetus, *scholasticus*; sub Iustino imp. claruit CPoli. Vide *Cangii* CPolin Christianam lib. II. p. 152. *Fabric.* — Huic *Brunck*. II. p. 514 sqq. VI. epigrr. adserit, et in Lect. p. 232. critice tractat illustratque. *Harl.*

[*Themistius*. *Brunck*. II. p. 404. conf. eius Lection. p. 219 et 256. V. *Harl.*]

[*Theo*, Alexandrinus philosophus, celebris Hypatiae pater, circa fin. saeculi IV. *Leich.* praef. p. VII. *Maius*. *Fabric*. B. Gr. vol. IV. p. 451. *Reiske* notit. p. 217. — *Brunck*. II. p. 505. duo vna cum monosticho, et duo tom. III pag. 4 sq. dedit carmina, atque in Lection. p. 219 sq. et 237. ea partim vindicauit illi, partim critice atque grammatice persequutus est. *Harl.*]

Theocriti, *Chii*, epigramma in Hermiam. *Laert.* V. 11. [*Brunck*. I. pag. 184. de *Theocrito Syracus*. in vol. III. abunde disputatum est.]

* *Theodorides* inter eos celebratus a Meleagro, e quibus coronam suam contexuit. Eius quaedam leguntur in Anthol. inedita et longe plura in edita. Pag. 215. H. Steph. male Θεοδωρίτȣ pro Θεοδωρίδα, qui recurrit p. 253. 342. 439. *Fabric.* — *Brunck*. II. p. 450. tamen dedit *Theodoreti*, *grammatici*, epigr. in imaginem Philippi, ἄρχοντος ἐν Σμύρνῃ (et Anthol. Steph. pag. 235.) pag. autem 41 sqq. XVIII. *Theodoridae* carmina, et in Lection. pag. 132 sqq. illustrauit. *Reiskius* in notit. pag. 215. etc. multus de illo, agit de scriptura nominis varia, diuersitate hominum Theodoriti aut Theodoreti, grammatici, atque Theodoridae, huiusque patria, quam Aeolidem fuisse colligit ex carm. pag. 214. Anthol. Steph. Eum vero intra Olymp. LXIX et CLXX. vixisse censet. Ea, quae sequuntur, ingenii quidem produnt acumen; at in coniecturis meris posita sunt. — *Schneider* in per. crit. p. 86 sq. duo epigrammata Theodoridae docte fuseque illustrat atque explicat, et contra Ruhnkenium disputat. Idem V. D. in anal. pag. 7 sqq. ad

Reiskii

Reiskii coniecturas refellendas ea carmina, quae quidem ex msstorum librorum fide ad Theodoridam auctorem relata sunt, late curateque peruestigauit, vt hominis aetatem, certis indiciis oppressam, teneret. Praecipue ex carmine IX. in tumulum Euphorionis, Olymp. CXXVI. teste Suida nati, scripto efficit, aetatem Theodoridae fere ad Olympiadem CXXXVI. vsque pertigisse. A *Clemente Alexandrino* Stromat. V. p. 678. laudatur Euphorionis ἀντιγραφὴ πρὸς Θεωρίδαν, vbi Schneider legere iubet Θεοδωρίδαν, cuius nomen saepe confusum et corruptum fuisse ostendit. — Theodoridae μέλος in Amorem commentariis Dionysii (τῦ λεπτῦ) explicatum memorat *Athenaeus* XI. pag. 475. Nostrum, denique suspicatur Schneider, fuisse Theodoridam, Syracusanum, auctorem Dithyramborum, ex quibus vnum, Κενταύρες, nominat *Athenaeus* XV. pag. 699. illiusque versum hexametrum profert Hegesander, Delphus, apud *Athenaeum* VI. p. 229. coll. VII. p. 302. Tarentinum ei videtur facere *Pollux* Onomast. X. §. 187. *Harl.*

Theodorus, epigrammatum poeta. *Laert.* II. 104. Etiam Theodori quaedam in Anthol. inedita exstant, et in pridem edita p. 203. 320. *Fabric.* — In Anthol. Steph. p. 140 et 220. cum titulo *Theodori Anthi.* vid. Reiske l. c. pag. 215. et Maium. — *Theodori*, proconsulis duo epigrr. in *Brunckii* anal. III. p. 6. conf. *Fabric.* B. Gr. vol. IX. p. 191. *Harl.*

[*Theophanes*, scriptor saeculi X. vid. *Fabricii* B. Gr. vol. VI. pag. 151 sq. *Reiske* notit. pag. 217. *Harl.*]

Theosobiae epigramma in Ablabii medici funus, lib. III. pag. 348. *Fabric.* — *Brunck.* II, pag. 450. *Harl.*

Thomas, scholasticus. Epigr. p. 514. vbi, se, ait, tres mirari prae ceteris, Demosthenem, Thucydidem et Aristidem. *Fabric.* — *Brunck.* III. p. 125. qui p. 124. alium, *Thomam Patricium* et *Logothetam*, distinguit huiusque epigr. in Anastasium edidit. *Harl.*

Thucydides, historicus. cod. Vffenbach. [in cod. Lips. carm. 558. quod tamen tanto nomine indignum censet *Reiske* in notit. pag. 217.] aliud in Euripidem in H. Steph. Anth. p. 273. [in *Brunckii* anal. II. pag. 236.]

Thymocles. Vossii et Vffenbach. cod. *Timocles. Fabric.* — carmen vnicum, a Doruillio et a *Brunck.* II. p. 259. editum, praestat Musa Stratonis. *Reiske* in notit. pag. 218. dubius est, num ille cum *Timocle*, comico, (de quo supra in vol. I. pag. 503 sq.) idem fuerit. — *Timoclem* quoque *Rhodium* nominat Maius. *Harl.*

Satyrus Thyillus pag. 111. etc. Σατυρὶς εἰς τρεῖς ἀδελφὰς, lib. VI. cap. 15. *Fabric.* — *Satyrii Thyilli* epp. VI. reposuit *Brunck.* II. p. 276 sqq. et illustrauit in Lection. p. 194 sq. Inter ἀδέσποτα, in tom. III. p. 184. carm. 173. ediderat *Salmasius* in Pliniann. exercitt. pag. 83. iterumque pag. 766. cum latina versione; quo loco aiebat, auctorem esse veterem poetam *Satyrum*. *Brunck.* igitur in Lection. p. 267. suspicatur, in membranis adscriptum esse Σατύρε, adeoque eumdem forsan auctorem, qui vulgo *Satyrius Thyillus* nuncupetur. *Reiskii* coniecturas, de varia nominis scriptura homineque ipso leges in Notit. pag. 214. voc. Θάλης s. Θάλλος. *Harl.*

[*Thyellaus*. cod. Lipſ. carm. 446. quod tamen *Eueno* potius inſcribendum putabat *Reiske* in notis pag. 34 ſq. adde eumdem in notit. pag. 218. de ſcripturae varietate nominisque confuſione, et ſupra in voc. *Thallus* notata. *Harl.*]

Tiberius Illus, pag. 62. 63. 64. *Fabric.* — *Tiberii* Ἰλλȣςρίȣ nomine *Brunck.* III. pag. 7. duo reddidit epigrammata. *Harl.*

[*Tiberii*, imperatoris, *epigrammata* artemque rhetoricam memorant *Suidas*, voc. Καῖσαρ, et *Eudocia* in Violar. pag. 270. *Harl.*]

[*Timocreon*, *Rhodius*, Themiſtocli et Simonidae aequalis. vide ſupra, in vol. I. p. 504. in primis ibid. p. 159. vbi diſtichon adfertur, quod, teſte *Reiskio* in notit. p. 265. in fine libri ſecundi Anthol. Cephal. nr. 277. legitur. Duo carm. praebet *Brunck.* I. p. 148. et ſcolion quidem ex diſtinctione *Io. Alberti* in obſeruu. philol. in N. T. p. 401. ipſo fatente in Lection. p. 25. *Harl.*]

Timon, e cuius ſillis Laertius, Sextus et alii plura referunt. *Fabric.* — *Brunck.* I. pag. 153. *Timonis, miſanthropi*, vnicum epigr. ex *Plutarcho* in Antonii vita tom. V. p. 138. edit. Bryani, (vid. Lect. p. 26.) et II. p. 67. ex *Timonis Phliaſii* Sillis, 39. fragmenta refert, et quaedam illuſtrat in Lection. pag. 139. conf. ſupra, in vol. II. pag. 616. et vol. III. pag. 623 ſqq. *Harl.*

Traianus, *imp.* cuius vnicum tantum diſtichon legitur lib. II. antholog. cap. 13. [*Brunck.* II. pag. 265.]

Troilus, *grammaticus*, pag. 435. [*Brunck.* II. pag. 450.] Ab hoc diuerſus fuit Troilus, ſophiſta, de quo dicam lib. IV.

Tryphonis Hermetis in Terpem, ſiue Terpandrum, citharoedum, p. 77. [*Brunck.* II. p. 451.]

Tullius Geminus, cuius epigrammata Philippi, Theſſalonicenſis, collectioni inſerta fuerunt. *Fabric.* — *Reiskius* notit. pag. 202. diſcedens a Fabricio, dubitat, num *Tullius* adpellatus ſit *Geminus*, et *Geminus* idem ſit cum *Tullio*, cuius epigrammata Philippus, ſe coronae ſuae, ait, intexuiſſe: immo vero ſuſpicatur, illum *Tullium*, a Philippo memoratum, poſſe eumdem eſſe cum *Tullio Laurea*. *Brunck.* tamen II. p. 279. X. epigrr. dedit *Tullio Gemino* inſcripta, nec aliquid monet in Lection. p. 195. quinimo adnotat, carminis IX. titulum in Vat. cod. eſſe Τυλλίȣ Γεμίνȣ Σαβήνȣ pro Σαβίνȣ. *Harl.*

Tullii Laureae in Sapphonem p. 404. Vide et ſupra in *Antiſtio*. An *Laurea Tullius* Ciceronis libertus? Ita videtur. Pro Στατυλλίȣ pag. 247. edit. H. Steph. in MS. Λαυρέα Τυλλίȣ. *Fabric.* — Reiskio etiam in notit. pag. 226. procul dubio idem atque *Tullius Laurea*, libertus Ciceronis, eſſe videtur, cuius vnicum carmen in Anthol. Steph. p. 279. legitur: vnum aliud eius carmen eſt in Muſa Stratonis nr. 28. quod Reiske ſic poſuit ibidem, vt legendum exiſtimauit. At *Brunck.* II. pag. 102 ſq. id cum duobus aliis non ſolum multo aliter conſtitutum dedit; ſed auxit quoque diſticho, et in Lection. p. 148. rationem reddidit. *Harl.*

[*Tymnes*, Boiuin. *Tymna*, Maius. *Tymnes*, *Brunck*, qui tom. I. pag. 505. VI. illius edidit epigrammata, et in Lection. pag. 119 ſq. non ſolum illuſtrauit, ſed etiam carmen IV. ex Plutarchi Moral. pag. 240. vbi diſcerpta diſticha tamquam e diuerſis epigrammaſin male

male adferuntur, paullo aliter conſtituit, et vno diſticho locupletauit. Idem eſt ac *Tymneus*, qui ſequitur. *Reiskio* in notitia pag. 265. quia *Tymnes* Anth. Steph. p. 337. Priapum celebrat, videtur aequalis, non antiquior Meleagro fuiſſe, qui eum in corona ſua pancarpo verſ. 19. nominat. Idem quoque e pag. 229. Anthol. Steph. vbi *Tymnes* Eleuthernam, oppidum Cretae, memorat, colligit, eum Cretenſem fuiſſe, aut in Creta vixiſſe. *Harl.*

Tymneus, Meleagro antiquior, qui eius epigr. coronam ſuam exornauit.

Xenocratis, iunioris, in imaginem Mercurii p. 467. [*Brunck.* II. pag. 59. repetitum p. 256.]

Xenocritus Locrus, poeta coecus natus, cuius meminit Heraclides de politiis apud Stobaeum. Neſcio, eiusne ſit epigramma, quod legitur p. 367. anthologiae edit. Wechel.

[*Xenocriti*, *Rhodii*, ep. pag. 254. edit. Steph. et *Brunck.* II. pag. 256.]

Zanus (an Zonas?), pag. 368. [vid. *Zonas.*]

Zelotes, pag. 113. [*Zelotus*. *Brunck.* II. pag. 400. duo epigrr.]

Zenobius, grammaticus, cuius in Victoris, grammatici, imaginem epigramma exſtat p. 507. [*Brunck.* II. pag. 402.]

Zenodotus, pag. 56. Forte idem cum ſuperiore: quoniam Zenobii et Zenodoti nomina paſſim confunduntur, vt obſeruo infra lib. IV. vbi de *Zenobio*, prouerbiorum ſcriptore. [*Brunck.* II. pag. 61. *Zenodoti*, Epheſii, tria dedit epigramm. add. Lection. pag. 238. *Harl.*] Epigramma Zenodoti, Stoici, in Zenonem, produxit *Laertius* VII. 30. [*Brunck.* II. pag. 78.] Etiam verſus quosdam iambicos Zenodoti refert Stobaeus ſerm. 2 et 61.

Zonas, cuius epigrammata collectioni ſuae implexuit Philippus, Theſſalonicenſis. *Fabric.* Recte Fabric. paullo ante coniecerat, loco *Zani* (in Planudea pag. 368.) legendum eſſe *Zonas;* atqui in msto Vatic. Ζωνᾶ Σαρδιανῦ. vid. *Brunck.* Lection. pag. 141. *Zonas* autem eſt idem cum *Diodoro Sardiano*, rhetore ſeniore, vid. *Reiskii* notit. pag. 212. Atque Maius ita notauit e cod. Vffenbach. *Zonas Sardiacus*, (lege, *Sardianus*, vt Reiske pag. 205. notit. titulum carminis 593. enotauit,) *qui et Diodorus.* — conf. ſupra, voc. *Diodorus. Harl.*

Zoſimus Thaſius, pag. 105. 565. 566. *Fabric.* — *Brunck.* II. p. 452 ſq. edidit quatuor illius epigramm. add. Lection. pag. 226. *Harl.*

E recentioribus *Io. Baptiſta Bratteſchi*, Florentinus, ord. Praedicat. circa a. 1586. ſcripſit Ἱεροχιλιάδας epigrammatum graecorum in laudem Sanctorum et virorum illuſtrium. vid. Biblioth. Dominican. tom. II. pag. 382.

[*Hippolyti Iulii Pilet de Mesnardiere* imitationes quaedam Anthologiae in eius poematibus. Pariſ. 1656. fol. vid. ſupra in cat. editt. fin.]

[De *Vincentii Marinerii Valentini* epigramm. mest. vid. *Iriart.* catal. gr. codd. Matrit. pag. 520. 528 ſqq. et ſaepius. adde indicem pag. 563. voc. *Epigrammata. Harl.*]

Subiiciam *indicem epigrammatum alphabeticum*, ex diuerſis libris conflatum, quem ſingulari humanitati cel. *Heynii* me debere, cum teſtificatione grati animi profiteor.

Ἀγχι

Αλκηστις

Ἀνερα

'Αρρικτοι

Αὐγησον

Δ. Δαιδα

Δ.

E.

Ἐθραυσθης

Εἰ

Εὐγαθης

Ἡ δυσι

Ἠδη

Θεσσαλος

K.

Και

Κοντον

Λ.

Λαιλιος

M.

Μακρα

Ξ.

Ξειν'

Ὁρας

Οὐ

Οὐκ

Π.

Πολλα

P.

Ῥιψω

Σοι

Σωμα

Την

Το

Τουτον

Υ.

Τῃ

Φ.

Φραζε

Ψ.

Ω.

Ὠ νυξ

Librī, ex quibus index hic conflatus est.

A. notat Anthologiam Edit. H. Stephani 1566. 4.

A. Ms. est Apographum Anthologiae ineditae.

A. R. Anthologia a Reiskio edita. Lipſ. 1754. 8.

Leich. Carmina ſepulcralia Lipſ. 1745. 4.

Ar. Ep. Ariſtaeneti Epiſtolae. Edit. Plantin. Antverp. 1566.

M. L. Miſcell. Lipſienſ. Nou. Vol. IX.

Theocr. ex editione Reiskii Lipſ. 1765. 4.

J. indicat epigrammata a I. Ienſio cum lucubrationibus Heſychianis edita. Roterod. 1742. 8.

C. E. Callimachi Epigrammata, quae exſtant in edit. Erneſt.

M. A. Muratori Anecdota graeca Patau. 1709. 4.

Br. Brunckii analecta vett. poet. gr.

FINIS LIBRI TERTII.

IO. ALB. FABRICII
BIBLIOTHECAE GRAECAE
LIBER IV
DE SCRIPTORIBVS
QVI CLARVERVNT A NATO CHRISTO VSQVE AD CONSTANTINI M. TEMPORA.

CAPVT I
DE STRABONE AMASENO.

I. *Strabonis genus et aetas.* II. *Opus geographicum; consilium, quod in eo componendo secutus est; fontes quos adiit; codices manuscripti; editiones, versiones.* III. *Variae operis geographici chrestomathiae; de codicibus earum manuscriptis et editionibus.* IV. *Emendatores operis geographici, praecipue Gemistus Pletho.* V. *Scripta Strabonis deperdita.* VI. *Alii Strabones.* VII. *Index scriptorum, in opere Strabonis geographico citatorum.*

[Studio *I. P. Siebenkees*, Prof. philos. Altdorfini.]

De *Strabonis* patria, vita, eruditione, veteres plane silent, paucis iis exceptis, quae apud *Suidam* voc. Στραβων et Στρατων leguntur, inter recentiores ea adtigerunt:

Franciscus Patricius, de regno et regis institut. pag. 194. et discus. peripat. tom. I. pag. 29 sqq.

Guil. Budaeus, de asse lib. I. pag. 86. ed. 1542.

Lud. Cael. Rhodiginus in lect. antiq. lib. XXXI. cap. 25.

Marsilius Cagnatus in var. obseruat. lib. III. pag. 601—610.

Aegidius Tschudus in praefat. ad *Strabonis* geographiam edit. Basil. 1549. in epistola ad Beatum Rhenanum inter epistolas philolog. Melch. Goldasti, Lips. 1674. pag. 224. et in Sim. Schardii Scriptor. rerum germanic. tom. I. pag. 303.

Guil. Xylander in praefat. ad *Strabonis* edit. 1571.

Isaac. Casaubonus in praefat. ad Strabonis edit. 1578 et 1620.

Phil. Cluuerius in praefat. ad Germaniam antiquam et in ipsa operis tractatione lib. III. cap. 1.

Gerh. Io. Vossius de historicis graecis lib. II. cap. 6. pag. 150 sqq.

Io. Ionsius, scriptor. histor. philosophiae, lib. II. cap. 6. pag. 241.

Thom. Pope-Blount, in censura celebriorum autorum pag. 94—96.

Iac. Brucker, in historia critica philosophiae tom. II. pag. 82.

Henric. Morlierus in Essays de litterature pour la connoissance des livres tom. I. p. 105. edit. Hag.

Io. Georg. Hager in Geographischen Büchersaal tom. I. pag. 1 sqq.

Io. Friedr. Hennicke in dissert. de Strabonis Geographicorum fide ex fontium, vnde is hausit, auctoritate aestimanda. Gotting. 1792. 8.

[*Gossellin* Geographie des Grecs analysée, pag. 57 sq.

Conr. Mannert Geogr. der Griech. und Röm. tom. I. pag. 58 sq.]

I. *De genere, vita et aetate Strabonis.*

Strabo a), Amasiae, Cappadociae ciuitate, natus de genere, e quo ortus est, paterno, omnino silet, maternam tantum gentilitatem commemorans. Duxit autem genus maternum a Dorylao, regis Mithridatis Euergetis amico, et exercitus ductore; qui, mortuo eo rege, imperio se abdicauit et Gnossi, insulae Cretae nobilissima ciuitate, vitam egit priuatam. Ibi ex vxore Sterope filios sustulit Stratarcham et Lagetam, cuius filia fratri Moaphernis, Colchidis prouinciae praefecti, nupta, matrem peperit Strabonis b).

Strabo iuuenili admodum aetate *Aristodemo*, qui Nisae, Asiae minoris prope Maeandrum oppido, mane rhetoricam, vespertinis horis grammaticam docebat c): *Tyrannioni*, Amiseno,

a) Strabo vitiose nominatur *Suidae* Strato, tom. III. pag. 382. edit. Kuster. quod tamen nomen Patricius defendit in discussionum peripatet. tom. III. lib. III. pag. 29. operis geographici, cui Strabonis nomen inscriptum est *Stratonem*, Cretensem, auctorem esse censens; qua in re *Ioan. Andreas*, Aleriae episcopus, in epistola ad Paulum, Pont. M. II. latinae versionis opp. Strabonis edit. Sweinshem. praefixa, illi praeiuit. Argumenta, quibus sententiam suam innititur, petita sunt 1) ex *Athenaei* loco lib. XIV. pag. 657. edit. Casaub. vbi notatur: Μνημονεύει δὲ αὐτῶν Στράβων ἐν τρίτῳ Γεωγραφικῶν, ἀνὴρ οὐ πάνυ νεώτερος. Λέγει αὐτὸν ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἐγνωκέναι Ποσειδώνιον τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφον ὃ πολλάκις μεμνήμεθα συγγενομένῳ Σκιπίωνι τῷ τὴν Καρχήδονα ἑλόντι. 2) e Suida loco citato, vbi leguntur ΣΤΡΑΤΩΝ Αμασευς φιλοσοφος, γεγονεν επι Τιβεριου Καισαρος και εγραψε Γεωγραφικα εν βιβλιοις ζ'. Ad Athenaei locum quod adtinet, viri docti iam probauerunt, eum duos confudisse Posidonios; vnum, Scipionis familiarem, alterum, Apameensem, Pompeii amicum et historiarum scriptorem, Stratonique saepissime citatum. Deinde minime dubito, vocem Στρατων apud Suidam incuriae librarii originem debere. Patricii opinionem refutatum iuerunt *Marsilius Cagnatus* libr. cit. pag. 602 et 608. *Ionsius* libr. cit. p. 202. *Lael. Bisciola* in breui disquisitione, an libri XVII. Geograph. Strabonis sint, an Stratonis, in horar. subseciuar. tom. II. lib. VIII. cap. 5. [Reuera quoque respondet *Casaubon.* animadu. in Athen. lib. XIV. cap. 21. p. 935. Respondit etiam Pag. Gaudent. lib. de Romanor. philosophia, cap. 51. *Heum.*] — vid. quoque, quae *Harlesius* obseruat not. ss ad *Fabric.* Bibl. Gr. tom. III. pag. 573. — *Eustathio* ad Dionys. Perieget. Strabo semper κατ' ἐξοχὴν appellatur ὁ Γεωγράφος. e. gr. v. 13. 68 sq.

b) *Strabo* X. pag. 731. 732. Cas. 478. B.

c) *Strabo* XIV. pag. 962. B. Cas. 650. C.

Amiſeno, grammatico et Ariſtotelico [d]): *Xenarcho*, Seleucenſi peripatetico [e]) operam dedit. Inſequenti tempore familiaritatem et conſuetudinem inſtituit cum *Boethio*, Sidonio peripatetico [f]), et *Athenodoro*, ſtoico, Petrae Arabum Nabataeorum metropoli nato [g]), cuius auctoritate forte motus, miſſis Ariſtotelicorum placitis, quae antea ſequutum fuiſſe credibile eſt, Stoicorum partibus ſe adſcripſit. Stoicos enim Strabonem ſequutum eſſe, ipſe variis in locis innuit [h]); licet non deſint, qui eum ab Ariſtotelicis vnquam deſciuiſſe negent [i]). In Aegypto quum eſſet, Aelii Galli, quem Octauianus Auguſtus huic prouinciae praefecerat, amicitiam coluit, quo cum totam Aegyptum vsque ad Syenem et Aethiopiae fines ſeptemtrionales perluſtrauit [k]). Fecit deinde itinera per maximam Aſiae minoris et ſuperioris partem, per oram Africae ſeptemtrionalem maritimam, per inſulas tantum non omnes maris mediterranei, per Graeciam denique et Italiam vsque ad Ligurorum fines, quo in itinere hiſtoriam, religionis indolem, ciuilem ſtatum rerum publicarum locorum et regionum conditionem cognoſcendi occaſionem nactus eſt ampliſſimam. Hiſce itineribus inſtitutis, non vno tantum loco, nec absque ambitione et iactantia gloriatur, de ſe praedicans [l]): *ſe verſus occaſum ab Armenia vsque* ad Etruriae fines, verſusque meridiem ab Euxino ponto ad Aethiopiae vsque fines perueniſſe, nec vllum priorum geographiae ſcriptorum ſe longiora itinera ſuſcepiſſe.

De aetate Strabonis relaturus, etſi annum, nec quo natus eſt, nec quo inter viuos eſſe deſiit, accurate finire poſſum: (quae enim *Morlierus* de Strabone, ann. XII. Tiberii mortuo, in medium protulit [m]), ſolis coniecturis, nec vlla veterum auctoritate obfirmatis, nituntur) attamen pluribus e locis operis geographici perſpicuum habeo, eum, quo tempore Octauianus et Tiberius Auguſti rem publicam tenuerint, floruiſſe. Memorat enim nonnullos inter ſuos aequales, quos Auguſto regnante vixiſſe inter omnes conſtat; *Publ. Seruilium Iſauricum*, cuius filia Auguſto ſponſa fuit [n]) quemque iuuenis ſenem viderat [o]): *Athenodorum*, ſtoicum, quem tanta apud Octauianum gratia valuiſſe perhibent, vt mitius imperium, repreſſamque illius crudelitatem et libidinem Roma illi deberet [p]): *Aelium Gallum*, alios, quibus recenſendis ſuperſedeo. Praeterea in geographicorum tractatione variorum mentionem facit, quibus

d) *Strabo* XII. 824. Caſ. 548. XIII. 907. Caſ. 605.

e) *Strabo* XV. 987. A. B. Caſ. 670.

f) *Strabo* XVI. 1098. D. Caſ. 757.

g) *Strabo* XVI. 1126. A. Caſ. 779.

h) *Strabonem* Stoicorum ſectam ſequutum eſſe, demonſtrant loca, in quibus Lenonem, Stoicorum principem, τον ἡμετερον, eiusque ſequaces τυς ἡμετερυς adpellat. vid. lib. I. 29. A. Caſaub. 15. A. vbi leg. quae Caſaubonus obſeruauit. Lib. II. 70. B. Caſ. 41. C. 163. A. Caſ. 104. A. vid. quoque *Stephanum* voc. Ἀμασεια. *Caſaub.* praefat. ad Strabon. init. *Voſſium* de hiſt. gr. II. cap. 6. pag. 185. *Ionſium* de ſcript. philoſ. II. cap. 16. p. 241. *Iac. Brucker.* hiſt. phil. crit tom. II. p. 52.

i) *Xylander* in praefat. ad Strabon.

k) *Strabo* II. 179. A. 118. Caſ. A. B. XVII. 1170. Caſ. 816. B.

l) Lib. II. 177. D. Caſ. 117. C. loc. claſſ. de Strabonis itiner. meminit eorum etiam aliis in locis. e. gr. I. 101. B. Caſ. 59. C. II. 159. D. Caſ. 101. C. VIII. 580. A. Caſ. 377. Ib. 582. A. Caſ. 379. X. 732. A. Caſ. 477. Ib. 743. Caſ. 485. XI. 788. B. 518 Caſ. XII. 809. C. Caſ. 535. XVII. 1161. B. Caſ. 807. Ib 1166. A. Caſ. 812. 1170. D. Caſ. 816. 1173. A Caſ. 818. 1194. B. Caſ. 837.

m) lib. cit. tom. I. pag. 105.

n) Tacet. *Sueton.* Auguſt. cap. 62.

o) *Strabo* XIV. 981. C. Caſ. 568. D.

p) *Zonaras* pag 544. Zoſimus lib. I. cap. 6. vid. quos citat *Harl.* ad Fabricii B. Gr. tom. III. pag. 543.

bus, ipsum quinto adhuc Tiberii anno vixisse, aperte comprobatur. Nolo hic omnia congerere, quae hac de re e Strabone citare possim: sufficere censens, rem vno alterove exemplo expedire. Ciuitatem Sardianorum, vehementissimo terrae motu cum vndecim aliis Asiae minoris ciuitatibus destructam, et Tiberii postea munificentia refectam, enarrat q), quod IV. Tiberii anno, V. C. DCCLXX. p. Chr. XVIII. C. Caelio Rufo et L. Pomponio Flacco Coss. euenisse e Tacito euincitur r). Librum quartum se conscripsisse Strabo ait ann. tertio supra tricesimum, ex quo Norici Romanis tributum soluerent s). Deuicti autem fuerunt a Tiberio et Druso circa ann. Vrb. DCCXXXIX. cui si addideris triginta tres annos, exibit ann. Vrb. DCCLXXI. p. Chr. XIX. qui est Tiberii principatus quintus; et duodecimum cum componeret, Cycizenos nondum Tiberius libertate priuauerat t), quod V. C. DCCLXXVIII. p. Chr. XXVI. Tiberii imp. XII. euenisse constat u). [conf. *Athen.* XIV. pag. 657. fin. *Heum.*] Plura de his *Marsil. Cagnatus* lib. cit. per lancem saturam proposuit.

II. *De opere Strabonis geographico.*

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΙΖ. praestantissimum ingenii Strabonis monumentum v), indefesso studio, eximia arte et summa eruditione elaboratum, ad nos peruenit. Quo in opere Strabo non circa steriles tantum notitias geographicas versatur; sed, quae ad origines et fata, ad religionem et ciuilem institutionem, ad mores denique ciuitatum et rerumpublicarum instituta spectant, e veterum praecipue Graecorum suisque commentariis tanta doctrinae copia et ingenii sagacitate exposuit, vt, num eruditionis eius varietatem, an ingenii praestantiam rectius mirer, dubius sim. Quae cum ita sint, etiamsi expressis verbis id non docuisset, in promtu esset iudicare, *consilium* in conscribendo hoc opere illi fuisse: vt, quae vel ad *delectationem animo comparandam*, vel ad *vitae institutum salubribus praeceptis augendum* facere viderentur, in tractatione geographica proponeret. Praeclarum sane et tanto viro dignum consilium; quo tamen se non raro in fraudem pertrahi siuisse, iure dolemus. Quum enim ea tantum tractare institueret, quae ad vitae tum ciuilis tum priuatae rationem salubriter instituendam, vel ad animos delectandos vtilitatis aliquid habere viderentur: inde factum est, vt, habita solummodo aequalium suorum ratione, et neglectis iis, quae vel iniucunda auditu, vel leuia parumque illis vtilia haberentur, in singularum ciuitatum et regionum descriptione non ea diligentia et cura versaretur, quam nos, praestantissimis, e quibus hausit, fontibus deperditis, vt adhibuisset, optemus w). Quo de consilio, ea tantummodo, quae ad instituta et rationes suae aetatis memoratu digna putarentur, tractandi, pluribus in locis ipse nos certiores facit. Sic init. libri primi x) se eumdem, quem in historiarum descriptione modum tenuerit, in geographicorum tractatione quoque seruaturum declarat, *και τα μικρα, και τα αφανη παραπεμπειν· εν δε τοις ενδοξοις και μεγαλοις, και εν οἱς το πραγματικον και μνημονευτον και ἡδυ διατριβειν.* et

q) *Strabo* VII.

r) *Tacit.* Annal. II. 47.

s) *Strabo* IV. pag. 316. B. Caf. 206.

t) *Strabo* XII. pag. 883. A. Caf. 576.

u) *Tacit.* Annal. II. 26. [conf. Lipsii comm. in Tacit. p. 480. de tempore, quo Strabo opus suum composuerit. *Heum.*]

v) Valde laudatur a *Prideaux* hist. V. T. tom. II. pag. 746. Vocari potest *Historia geographica. Heum.*

w) Praeclare de hac re egit cl. *Hennicke* in dissert. laud.

x) *Strabo* I. 26. A. B. Caf. 14. A.

et Hispaniam [y]) et Arabiae partem ad sinum Arabicum [z]) describens ingenue profitetur, se quorumdam populorum priscis nominibus recensendis abstinere, ne ingrato et iniucundo eorum sonitu elegantiorum auribus molestiam adferret. Pessima haec geographo pronunciata esse, optimo iure exclamat cl. *Hennicke* [aa]). Quam multae enim notitiae, non ad geographiae veterum cognitionem ampliorem, sed ad vniuersum rerum antiquarum studium, multum facientes, eo nimio elegantiae popularium suorum auribus blandiendi studio nobis subtractae sint, in promtu est videre.

Fontes, quos Strabo in rerum geographicarum tractatione adiit, varii fuerunt iique praestantissimi. Non iis enim, quos principes rerum geographicarum fontes esse nemo nescit, historicorum et geographorum scriptis, vnde notitias peteret, contentus; poetarum etiam, epicorum praecipue et tragicorum [bb]), praestantissimos, in origine, conditione, et fatis antiquissimorum populorum illustrandis, adhibuit.

Quinam autem potissimi fontes cum in vniuersa rerum tractatione, tum in singularum regionum conditione exponenda Straboni fuerint, paucis declaraturus: illis omissis, quorum auctoritate raro vsus est, de iis tantum referre constitui, e quibus multa et praeclara petiisse constat.

Ex *Antiochi* historia Italiae, in rebus potissimum ad antiquos Italiam incolentes populos et ad ciuitatum Magnae Graeciae historiam spectantibus, multa et praeclara petiit [cc]).

Apollodorus, Atheniensis, *Chorographiam* siue Γης περιοδον iambico metro compositam [dd]), et opus περι νεων καταλογυ, siue de nauium apud Homeri Iliad. II. catalogo composuit; quibus Strabonem in insularum et regionum descriptione, quarum Homerus mentionem facit, haud exigua debet [ee]).

Apollodori, ab Artemita, qua natus est, Babyloniae vrbe, *Artemiteni dicti*, historiam de rebus Parthorum gestis, praecipue in Hyrcaniae, Bactrianae, Arianae, Mediae, Armeniae descriptione adhibuit [ff]).

Aristobulus, qui cum Alexandro M. magnam Indiae, septentrionalis praecipue, partem perlustrauit, deque expeditionibus huius regis in singulari opere egit, Straboni multas notitias suppeditauit [gg]).

Artemi-

y) *Strabo* III. 252. B. Cas. 166. B.

z) *Strabo* XVI. 1123. D. Cas. 777.

aa) In Differtat. laudata pag. 11. not. *q*,

bb) Praeclara tragicorum poetarum fragmenta, quibus historiam, mores, instituta, conditionem, antiquissimorum populorum illustraret, Strabo geographicae tractationi intexuit; ex. gr. ex *Aeschyli* Prometheo soluto sunt I. 58. B. (33.) VII. 461. (301.) e Pontio Glauco X. 687. A. (447.) ex Edonis X. 721. B. C. (470.) caet. ex *Euripidis Archelao* V. 339. A. (211.) e Bacchis X. 720. A — C. (469 — 470.) caet.

cc) *Strabo* de priscis Hyelae conditoribus VII. 388. A. (253.) 391. A. (254.).

dd) *Strabo* X. 995. D. (677.)

ee) Contra Apollodorum praeclaram dissertationem inseruit XIV. 959 — 1000. (677 — 681.) — VII. 457. X. 696. A. 700. C. 706. A. 713. A. 727. C. (453 457. 460. 466. 474.)

ff) *Strabo* II. 178. C. (118. loc. class.) de fluminibus Hyrcaniae XI. 777. A. (509.) 783. A. B. (514.) 796. B. 525. quo in loco pro Ἀδραμυττηνες legendum est: Ἀρτεμιτηνος, cum codd. Vat. CLXXXIII. CLXXXIV. vid. quoque *Casaub.* ad h. l.

gg) Praeter res Indicas praeclare egisse videtur de Hyrcaniae natura et indole. Strab. XI. 776. L. (509.) Quae ad Indiam spectant vid. ap. *Strab.*

Artemidorus, Ephesius, trium orbis partium descriptionem, quam *Periplum* inscripsit, libris XI. absoluit, cuius doctrinam et diligentiam quanti aestimauerit Strabo, vel exinde patet, quod ex eo distantiarum locorum et regionum, maritimarum praecipue, dimensionem petiit [hh]).

Asclepiades, a Bithyniae vrbe, quam Prusias ab vxore Apameam nominauit, *Myrleanus* dictus, περιηγησεως Hispaniae auctor fuit, quem in huius regionis descriptione Strabo potissimum adhibuisse probabile est [ii]).

E *Callisthenis*, Alexandri comitis, in expeditione persica, historia varia ad antiquiora populorum fata spectantia petiit [kk]).

Clitarchus variis in libris τα περι 'Αλεξανδρον exposuit, quo in opere tamen non ea, qua debuit, cura et diligentia, teste Strabone, versatus est [ll]).

Caecilius, Romanarum rerum scriptor, a Strabone quoque inter fontes citatur [mm]).

Daimachus, Plataeensis, in Indicis, multa quidem fabulose, quaedam tamen praeclare tractauit [nn]).

Demetrii, *Scepsii*, clarissimi inter veteres scriptoris, qui Τρωικον διακοσμον composuit [oo]), auctoritati Strabo multa debet; praecipue praeclara sunt, quae ex illo de Troadis regione petiit [pp]).

Dicaearchi periplo in finiendo locorum mari mediterraneo adiacentium situ haud raro vsus est [qq]).

Ephorus, Cumanus [rr]), in libris XXX. res barbarorum et Graecorum ab Heraclidarum in Peloponnesum reditu ad Perinthi vsque oppugnationem descripsit [ss]); quo in opere de populorum commigrationibus, de origine, conditoribus, et institutis rerumpublicarum et ciuitatum egisse, e veterum testimoniis perspicuum est [tt]); quibus addas non nulla ad finiendum

Strab. XV. 1013—1062. 691—730. — XVI. 1076. A. 741. de veterum Asiaticorum commerciis locus pracl. ex Aristobulo leg. XVI. 1110. 766.

hh) Distantiarum dimensionem ad *Artemidori* rationes institutas vid. apud *Strabonem;* de illis Hispaniae III. 221. C. (148.) Corsicae et Sardiniae a continenti V. 342. B. (224.) Italiae inferioris VI. 400. C. (261.) 409. A. (267.) 436. C. (285.) Peloponnesi VI. 516. B. (335.) de Thessaliae distantiis IX. 667. A. (436.) Acarnaniae X. 705. A. B. (459.) Insularum Graeciae adiacentium X. 727. C. (474.) 743. C. (485.) de illis quarundam regionum Asiae septen. XI. 757—760. (495 — 498.) de Asiae minoris XIII. 923. A. B. Asiae superioris inde ab Euphrate ad ipsam Indiam XIV. 979. B. (668.) 985. B. (669.) 993. A. (676.) XVI. 1103. A. (760.) de sinu Arabico XVI. 1114—1125. (769—779.) de Mauritania XVII. 1181. D. (825.) caet. —

ii) *Strabo* III. 236. B. (157.) 252. C. (166.)

kk) *Strab.* XIII. 909. C. (611.) 930. C. (627.)

ll) *Strabo* VII. 450. B. (293.) XI. 752. B. (491.) caet.

mm) *Strabo* V. 352. C. (230.)

nn) *Strabo* II. 121. (70.) XV. 1011. B. (689.)

oo) Hoc opus proprie erat commentarius in eam Iliados B. partem, qua recenset copias Troianas. Vid. *Voss.* de Hist. Gr. lib. I. cap. 21. p. 97. tom. IV. opp. Voss.

pp) *Strabo* XIII. 887—909. (594—611.)

qq) *Strabo* III. 205. A. (140.) De Dicaearcho loc. cl. ap. *Plin.* H. N. III. cap. 45.

rr) De *Ephoro* l. cl. *Strab.* VIII. 513. A. (332.) XIII. 924. B. (662.) vid. *Harl.* ad Fabric. B. Gr. tom. II. pag. 500.

ss) *Diodor. Sic.* XVI. p. 468. D. edit. Rhodomann tom. II.

tt) *Strabo* IX. 646. A. (422.) X. 713. A. (465.) l. class.

dum situm regionum earumque indolem spectantia. Strabo haud exiguam eorum partem, quae de antiquissimorum populorum origine, moribus, et institutis geographicae tractationi intexuit, huic praestantissimo auctori debet [uu]).

Eratosthenes, Cyrenaeus, vir in omni litterarum genere excellens, in geographia ante Strabonem summus, opus edidit, περι γεωγραφιας inscriptum [vv]); e quo ad mathematicam et politicam geographiam facientia quae Strabo hausit, tanta sunt, vt in fontium Strabonianorum recensione principem locum obtinere iure mereatur. Geographiae enim systema Eratosthenis Strabo fere totum recepit; ita tamen, vt rerum plurimarum notitiis, quas vel geographi post Eratosthenem detexerunt, vel ipse in commentariis, quos in itinere conscripserat, adnotauit, illud emendatum, obfirmatum, amplificatum proponeret. Quapropter aberrare a vero illi non videntur, qui Strabonis in opere recensionem potius Eratosthenis geographiae auctiorem et correctiorem, quam nouum systema geographicum contineri censeant [ww]). Quae autem Eratosthenes de mathematica geographia, de orbis terrarum figura, eiusque diuisione in partes statuit, libris, primo et secundo, et, vt videtur, haud raro ipsis Eratosthenis verbis Strabo exponit, ventilat, atque contra *Hipparchi* aliorumque obiectiones defendit; singularum regionum descriptioni immiscens, quae ad politicam geographiam facientia ille protulit [xx]).

Eudoxus, Cnidius [yy]), in Γης Πεϱιοδῳ geographicis multa, ad historiam atque naturam locorum pertinentia, adsperserat, e quibus Straboni haud exigua petita sunt [zz]).

Fabii Pictoris Romanorum historia in rebus Romanorum antiquis exponendis vsus est [aaa]).

Hecataeus, Milesius, primus, qui, teste Eratosthene, apud Strabonem, geographiam conscripsit [bbb]), Straboni haud raro citatur.

Hellanico, Lesbio, antiquissimo historiarum inter Graecos scriptori, Strabo nonnulla, ad populorum, quorum ille historiam descripserat, mores et fata pertinentia, debet [ccc]).

De *Homeri* cognitione orbis terrarum Straboni tam honorifica fuit opinio, vt poetarum principem, auctorem etiam geographiae praestantissimum fuisse, censeret [ddd]).

uu) *Ephorum* praecipue adhibuit exponens de Celtis IV. 304. (199.) de priscis Italiae incolis V. 337. C. D. (221.) de Cimeriis V. 375. A. (244.) de Locrensium institutis et legibus VI. 398. B. C. (260.) de Crotonae vrbis auctore VI. 403. A. (262.) de origine vrbium Siciliae graeca. VI. 410. A. (268.) de Scytharum aliorumque populorum septentr. moribus et vitae institutis VII. 463. A. B. (302.) de Minoe Cretensium legislatore X. 730. A. B. (476.) de coloniis Doriensium post bellum Troianum conditis X. 735. A. (479.) caet.

vv) *Strabo* I. 29. C. (16.)

ww) Vid. quae cel. *Mannert* in eruditissimo libro: *Geographie der alten Griechen und Römer* de Strabone obseruauit tom. I. p. 97 sqq.

xx) *Eratosthenis* fragmenta, ad geographiam mathematicam spectantia ex Strabonis libb. I et II. collegit, doctissimoque commentario illustrata edidit cl. *Gunth. Carol. Fridr. Seidel*, Gotting. 1789. 8. ad ipsam regionum descriptionem quae pertinent, collectorem et editorem adhuc desiderant. [conf. supra in hoc vol. pag. 117 sqq.]

yy) *Strabo* XIV. 969. C. (656.) Athen. VI.

zz) *Strabo* VIII. 581. B. (379.) IX. 598. D. (390.) caet.

aaa) *Strabo* V. 350. A. (229.)

bbb) *Strabo* I. 13. C. (7.)

ccc) *Strabo* VIII. 562. C. (366.)

ddd) *Strabo* I. 3. B. 4. A. B. (2.) 12. A. B. 13. A. (6.) rel. Strabo Homerum remotissimas terras iam

Iulii Caesaris de bello gallico opus, de Gallia et de populis Alpes inhabitantibus, exponens, adhibuisse videtur [eee]); de Britannia atque insulis septentrionalibus maris Atlantici agens, praeclare quidem e *Pytheae*, Massiliensis, itinerario erudiri potuisset: sed nil nisi commenta illum proferre persuasus [fff]), notitiis Romanorum ieiunis potius acquiesci debere censuit.

Megasthenes, Alexandri legatus ad regem Sandrocottum [ggg]), licet in rebus Indicis, de quibus exposuit, veris non raro falsa miscuisse a Strabone accusatur, varia tamen haud eaque spernenda de Indiae fertilitate, natura, animalibus illi suppeditauit [hhh]).

Nearchus classis praefectus, qua Alexandri iussu ab Indo in sinum persicum vectus, Periplum scripsit; quo ex opere Strabo nonnulla praeclara petiit [iii]).

Onesicritus, nauis regiae gubernator, de rebus Alexandri M. scripsit quo opere Strabo in Indiae descriptione non raro vsus est [kkk]).

Patroclus, regionum, mari Indico adiacentium, sub Seleuco Nicatore praefectus, omnium qui de Alexandri expeditione in Indiam scripsere praestantissimus Straboni habetur. Is, quum res Indicas describeret, commentariis, quos de Alexandri expeditione a *Bastone* et *Diogneto*, regis iussu descriptis, et a Xenocle, gazae Seleuci Nicatoris custode sibi traditis, vsus est. Qua praecipue de caussa Strabo fidem eius summe faciendam censet [lll]).

Polybius praecipuis Strabonis fontibus adscribendus est. Praeclara enim, et haud exigua, vel ad mathematicam et physicam geographiam, vel ad situm regionum et locorum finiendum, vel denique ad populorum historiam spectantia, Strabo ex hoc praestantissimo auctore petiit [mmm]).

Polycletum, Larissaeum, in libris historiarum de rebus Alexandri multa et praeclara de situ regionum Asiaticarum exposuisse, e Strabone patet [nnn]).

Posidonius,

iam cognouisse probare studet. Nec enim minus maris externi, quo Europae et Africae occidua adluuntur, quam interni, omniumque, quibus id continetur, terrarum, praeterea Ponti Euxini ad ipsam vsque Colchidem Bospori Cimerii, et, quae inde superius ad arcticum pertingunt, locorum, Libyae denique et Asiae ad ea vsque loca, quae prope oceanum orientalem coluntur, praeclara cognitione Homerum instructum fuisse, longe maiore libri primi parte et multis passim reliquorum locis declaratum iuit. cl. *Hennicke* diss. laud. pag. 18. 19. — conf. *Strabo* III. 222. (149.)

eee) *Strabo* IV. 267. C. (177.)

fff) Iniqua de Pythea censura Strabonis exstat lib. II. 163 sqq. A sqq. (104.) Accedo iudicio cel. *Mannert*, in libr. laud. qui Pytheam vera quidem, sed multis commentis immixtis, protulisse censet.

ggg) *Strabo* XV. 1028. A. 1035. C. (702. 709.) II. 121. D. (70.)

hhh) *Strabo* II. 119. 121. B. (70.) XV. 1015. 1032. A. B. (706.)

iii) De fluminum in India natura ex Nearcho petita sunt XV. 1013. A sqq 1020. (691.) de elephantis 1031. C. (705.) adde 1032. (706.). de expeditione Nearchi XVI. 1051. — Nearcho non temere fidem habendam esse euincere conatur *Strabo* II.

kkk) *Strabo* II. 121. C. 70. XV. 1011.

lll) *Strabo* II. 118. 120. B. (68. 69.) In expositione 122. de India 118. et Asia superiori caet. auctoritate comitum Alexandri Strabo praecipue vsus est.

mmm) Polybii sententias, ad mathematicam et physicam geographiam facientes, exposuit praecipue II. 162 sqq. (109 sqq.) — De Italiae distantiis II. 437. A. (285.) De populis, Alpes inhabitantibus IV. 318. 319. (207. 208.) De Aetna monte VI. 423. B. (276.) de Epiro VII. 496. C. (323.) de Corinthi excidio VIII. 584. B. (381.) rel.

nnn) Praeclare cumprimis de regionibus, Caspio mari versus orientem sitis, exposuisse videtur. Strab. XI. 777.

Posidonius, Apameensis [ooo]), Pompeii et Ciceronis amicus, historiarum et rerum geographicarum inter scriptores maxime inclaruit [ppp]). Orbis haud exiguam partem ipse explorauit, de quo variis in operibus, in rerum praecipue post Polybium gestarum enarratione [qqq]), et in libro περι Ωκεανου notitias accuratiores tradidit. Quae Strabo illi debet, magna sunt et praeclara. Namque non tantum, quae Posidonius in libro cit. περι Ὠκεανȣ de mathematica et physica geographia disputauerat, in geographicorum libro primo et secundo repetiit [rrr]): sed singularum regionum descriptioni haud exigua, de populorum indole et moribus [sss]), de rebus naturalibus earumque caussis [ttt]), de regionum natura et proventibus, ab illo exposita, intexuit [uuu]). Praecipue autem illius auctoritatem adhibuit in Hispaniae earumque regionum tractatione, quarum ampliorem cognitionem Romani bellis cum Mithridate gestis sibi parauerant; terrarum scilicet Europae septentrionalium, et Asiae inter Maeotidem paludem et Pontum sitarum.

E *Theopompi* historiarum libris praecipue praeter geographica varia, ad originem, constitutionem et fata vrbium et rerumpublicarum spectantia, petiit [vvv]).

Timosthene denique vsus est in regionibus, quae mari mediterraneo adluuntur, describendis [www]).

Praeterea magnus aliorum scriptorum numerus illi citatur, inter quos eminent: *Timaeus* [xxx]), *Philochorus* [yyy]), *Heraclides* [zzz]), *Aristoteles*, *Theophrastus*, *Hipparchus*, alii, quorum recensio in tractationis calce videre est. Ex hac auctorum recensione euincitur, Strabonem diligentia haud vulgari operam dedisse, vt copia fontium amplissima instructus, ad orbis terrarum descriptionem accederet.

Quae diligentia in cognoscendis et inquirendis auctoribus, praeclara quidem, summaque laude digna habenda, tamen res, nec sola nec primaria est, qua Strabo effecit, vt opus ipsius praestantissimorum antiquitatis monumentorum numero adscriberetur; aliis iisque maioris momenti id consequutus est: summo nempe illo studio in seligendis et adhibendis fontibus, et eximia illa arte in elaborando atque ornando suo opere demonstrata. Qua enim diligentia farraginem notitiarum immensam ordinauit et disposuit, quo ingenii acumine in auctoribus ponderandis versatus est, quo studio indefesso explorauit, qua potissimum auctoritate in regionum singularum descriptione vteretur, qua eruditione singula auctorum placita examinauit, refutauit, emendauit? At, virtutem suam Strabo praecipue

 in

ooo) *Strabo* XIV. XVI. 1093. A. (753.)

ppp) *Strabo* XIII. 513.

qqq) Posidonius scripsit ἱστοριας των μετα Πολυβιον in LII. libris. vid. *Fabricii* B. Gr. tom. III. p. 573. edit. *Harl.*

rrr) *Strabo* I. 10. A sqq. (4.) II. 150—162. (94 sqq.)

sss) De Celtiberorum indole et vitae ratione locus praeclarus ex Posidonio petitus est *Strab.* III. 250. B. (165.) de illis Cimbrorum VII. 450. B. C. (293.) de Gallis IV. 303. A. (198.) de Syrorum agricolis. XVI. 1125. C. (779.) caet. Adde X. 784.

ttt) *Strabo* III. 261. B. (173.) 229. A. (154.) IV. 277. A. (182.) VI. 424. C. (277.) XVII. 1139. B. C. (779.)

uuu) De metalli fodinis Hispaniae III. 217—220. (147 sqq.) de Illyrici natura VII. 487. A. B. (361.)

vvv) *Strabo* VIII. 575. C. (375.) X. 683. B. (445.) XIII. 932. C (629.) caet.

www) *Strabo* XIII. 919. B. (619.) II. 148. B. (92.)

xxx) *Strabo* VI. 399. B. (260.)

yyy) *Strabo* VII. 505. A. (328.)

zzz) *Strabo* VIII. 590. B. (385.)

in ſeligendis fontibus, e quibus ſingularum regionum deſcriptionem peteret, eorumque fide et auctoritate diiudicanda declarauit. In vnius enim cuiusque regionis tractatione maxima cum circumſpectione operam dedit, vt ex iis inprimis auctoribus notitias peteret, quos omnium iudicio praeſtantiſſimos eſſe, conſtabat. Sic, de Aſia quum referret, in ſingulis eius partibus ſingulos illum ſequutum eſſe auctores videmus; de India enim, Syria aliisque Aſiae ſuperioris partibus agens, ſolos quaſi de rebus Alexandri ſcriptores adiit, et quo iudicii acumine illorum ſingulorum fidem examinauerit, de Patrocle, Daimacho, Megaſthene aliis ab eo diſputata demonſtrant; Hyrcaniam reliquasque ad Caſpium mare orientem verſus ſitas regiones illuſtrans, rerum Parthicarum ſcriptores adhibuit; et in terris Europae ſeptentrionalibus et Aſiae a Maeotide palude ad Colchim vsque deſcribendis vſus eſt, qui de bello Mithridatico egerunt [a]). Iudicii praeſtantiam, et eruditionis copiam immenſam iis, quae contra Eratoſthenis, Polybii, Poſidonii, aliorum pronunciata diſputauit, declaratam dedit.

Paucis nunc adtingenda ſunt, in quibus Strabo qui reprehendatur dignus videtur [b]).

1) Ob nimis honorificam de Homero opinionem, quem remotiſſimas antiqui orbis terrarum terras, de quibus ſequiore demum aetate Graecis certum aliquid innotuit, accurate cognouiſſe contendit, non raro iniquus recentiorum cenſor euaſit.

2) Herodotum plane neglexit, ideoque praeſtantiſſimi non ſolum in hiſtoricis ſed etiam in notitiis ad regionum ſitum et naturam cognoſcendam facientibus [c]), auctoris ſubſidio ſe ipſum fraudauit. Quodſi enim eius auctoritatem non omnino reieciſſet, in deſcribendis non minus Europae partibus; trans Iſtrum circa Pontum Euxinum ad Paludem Maeotidem et Tanaim ſitis, quam illis Aſiae regionibus inter Pontum Euxinum et mare Caſpium; et quibusdam Africae auſtrinae tractibus accuratius, quam factum eſſe videmus, verſatus eſſet.

3) Nec minus in negligendis Romanorum ſcriptoribus modum exceſſit. Praeclare enim ex iis, de regionibus, in quibus bella geſſerant, de Hiſpania, Gallia, Germania, Italia, deque variis Aſiae atque Africae partibus erudiri potuiſſet [d]), niſi, ſilentibus Graecorum libris, e Romanis nihil notatu dignum addiſci poſſe, perſuaſus fuiſſet [e]).

4) In regionum deſcriptione multa, ad accuratiorem populorum locorumque naturam et conditionem ſpectantia, vel omnino omiſit, vel non ea, qua debuit, cura, declarauit. Etenim,

a) De fontibus geographiae Aſiaticarum regionum tractationis exſtat ap. *Strabon* I. 26. B. (14.)

b) Rem doctiſſime expoſuit cl. Hennicke in diſſ. laud. pag. 18 ſqq.

c) Herodoti auctoritatem in rebus, ad geographiam ſpectantibus, praeclare vindicauit cel. *Heeren* in praeſtantiſſimo libro: *Ideen für die Politik, den Verkehr und Handel der vornehmſten Völker der alten Welt*. Götting. 1793.

d) *Strabo* I. 26. C. (14.)

e) Multa, ad rem geographicam facientia, haurire potuerat e Romanorum auctoribus, e quibus praecipue nominandi ſunt: *M. Porc. Cato Cenſorinus* de bello Punico primo et ſecundo, *Sempronius Aſellio* de rebus, in bello Punico ſecundo ſub P. Scipione Africano in Hiſpania a ſe ipſo geſtis, *P. Rutilius Rufus* de bello Numantino, *Q. Lutat. Catulus* de rebus in conſulatu ſuo et contra Cimbros geſtis, *L. Corn. Sulla* de rebus ſuis, *L. Siſenna*, de bello contra Sullam. *L. Lucceius* de bello Marſico, *C. Iul. Caeſar* de bello ciuili, *A. Hirtius* de bello Gallico, Alexandrino et Africano. *C. Salluſt. Criſpus* de bello Iugurthino, *Varro Atacinus* de bello Sequano, *Hoſtius* de bello Iſtrico etc.

Etenim, praeclare licet de natura, prouentibus, indole quorumdam locorum atque regionum exposuerit, praeclariora tamen, praecipue quibus res naturales earumque causas declarentur, reticuisse iure censendus est. Quem in errorem *consilio*, ea tantum tractandi quae vel ad animi delectationem facere, vel vtilitatem et fructum aliquem comparare viderentur, Strabonem inductum esse, iam supra innui.

De Codicibus manuscriptis [f]).

I) *Codices textus graeci.*

a) In *Italia.*

Romae Bibliotheca Vaticana sequentes Strabonis codices possidet. 1) nr. CLXXIII. fol. max. sec. XV. chart. fol. 469. omnes Strabonis libros exhibet; est codex, ob lectionum varietatem praestantissimus; et ex antiquissimo exemplo descriptus, vt lacunarum frequentia indicare videtur. † 2) nr. CLXXIII. sec. XV. vel ineunte XVI. chartac. fol. min. fol. 284. duodecim libros priores continet; manu ineptissimi librarii descriptus, vitiis enim calami scatet. Hic codex, etiamsi tenuiorem varr. lectt. messem praebet, ob id tamen memorandus est, quod pro dissertatione de climatibus ap. Strab. II. 194. B. (132.) vsque ad libri finem aliam exhibet de terrae figurae, ita inscriptam: *Στραβωνος περι μεγεθους και σχηματος της γης*, quae incipit: *Ἡ γη κεντρου λογον επεχει προς την σφαιραν του στερεωματος· ουχ ότι πασα κεντρον εστι· παν γαρ κεντρον αδιαστατον ύπαρχει και αμερες*; quam *Laurentino-Mediceo* cod. Plut. 128. cod. III. contineri, testis est *Bandinius* in catal. biblioth. Laurent. † [g])

Inter codices *Vrbinatenses*, qui pariter in Vaticana bibliotheca adseruantur, est volumen fol. nr. CV. charta lintea sec. XVI. Geographicorum Strabonis X. libros posteriores continens. Conspirat iste codex fere in omnibus cum cod. Vatic. CLXXIII. †

Florentiae prostant in *Bibliotheca Laurentino-Medicea* 1) Plut. 28. cod. V. *Strabonis* libri X. priores, cod. chart. sec. XIV. 4. fol. 293. *Bandin.* pag. 15. 2) plut. cod. cod. XL. iidem *Strabonis* libri, cod. papyr. 4. sec. XIV. fol. 207. ap. *Bandin.* pag. 66. 3) cod. XV. vltimos septem *Strabonis* libros complectens, cod. sec. XIV. fol. 233. *Bandin.* pag. 31. 4) cod. XIX. iidem Strabonis libri, sec. XIV. 4. fol. 230. *Bandin.* pag. 37.

Venetiis in instructissima bibliotheca Marciana adseruantur: 1) nr. CCCLXXVII. Cod. membranaceus, fol. max. sumtibus immortalis *Cardinalis Bessarionis* manu, vt mihi quidem videtur, *Ioannis Rhosi*, Cretensis [h]), descriptus, omnium Strabonis codicum, quos vidi, elegantissimus, et ob lectionis probitatem pretiosissimus, integrum Strabonis opus continet. † 2) nr. CCCLXXVIII. sec. XV. chart. fol. duodecim libros complectens posteriores. * 3) nr. CCCLXXIX. chart. 8. libros septem vltimos exhibet. † [conf. *Villoison* anecd. gr. II. pag. 248.]

Cesenae

f) Codices, signo † notatos, totos cum impressis contuli, asterisco insignitos in locis tantum difficilioribus inspexi.

g) Hoc opusculum in anecdotis graecis fasc. I. formulis exprimi curabo.

h) Vid. *Montfaucon* Palaeogr. gr. pag. 101.

Cesenae in *bibliotheca Malatestarum* in coenobio fratrum minorum adseruata, exstat cod. chart. *Strabonis*. *Montfauc. Biblioth.* bibl. tom. I. pag. 434.

Mediolani in Bibliotheca Ambrosiana teste *Montfauc.* l. cit. pag. 504. cod. Strabonis geograph. cum scholiis vol. IV., cum aliis duobus eiusdem codicibus adseruantur. ibid. pag. 528.

Taurini, in bibl. reg. teste catal. codd. latin. p. 172. Strabonis geogr. a *Guarino* Veron. in latinum sermonem translata.

b) In *Hispania*.

Bibliotheca Escorialensis possidet cod. Strabonis geograph. libros VII. priores complectens *Montfauc.* l. cit. pag. 622. [secundum *Plüer*. in itinerar. per Hispan. pag. 190. cod. continet lib. XVII. — In bibl. regia *Matrit*, cod. chart. continens XVII. libros, copiose describitur ab *Iriarto* catal. pag. 19 sq. *Harl.*]

c) In *Gallia*.

In *regia* olim *bibliotheca Parisiensi* prostant sequentes Strabonis codices, secundum tom. II. catalogi bibliothecae regiae nr. MCCCXCIII. codex bombycinus, ex oriente a Seuinio a. 1727. adlatus; e quo *Montfauconius* varietatem lectionis libri primi excerpsit, eamque in tom. II. bibl. pag. 1027 sqq. inprimi curauit. MCCCXCIV. membranaceus, sec. XV. manu Caesaris Strategi Lacedaemonii [i]); olim mediceus. libros XVII. Strabonis complectitur, nr. MCCCXCV. chart. sec. XVI. integrum opus Strabonis exhibet. Notante catalogo, eo vsi sunt typographi, quorum opera Strabo graecus ex officina *Aldi* primum prodiit. nr. MCCCXCVI. chart. sec. XV. pariter XVII. libros continet. nr. MCCCXCVII. sec. XII. cod. membr. X. libros priores exhibens. nr. MCCCCVIII. chart. sec. XV. libros XVII. continet.

d) In *Anglia*.

Oxoniae in collegio nouo mutilus Strabonis codex adseruatur. nr. MCCCXI. in catal. MSS. Oxon. *Montfauc.* Bibl. bibl. tom. I. pag. 666.

Cantabrigiae in academiae bibliotheca est codex quorumdam Strabonis librorum. nr. MMCCLXXI. *Montf.* ibid. pag. 672.

Etonae in bibliotheca collegii decimus Strabonis liber inuenitur. nr. MDCCCCXII. *Montfauc.* ibid. pag. 674.

e) In bibliothecis *Moscouiensibus* exstant quaedam exempla Strabonis teste Athanas. *Schiada* in eorum recensione.

II) *Codi-*

i) *Montfaucon* Palaeogr. gr. pag. 97.

II) *Codices Latini.*

Florentiae in bibliotheca Laurentino-Medicea plut. 30. cod. VII. membr. est codex, versionem *Guarini Veronensis* latinam Strabonis complectens. (*Bandin.* Catal. pag. 301.)

Parisiis in bibl. regia cod. MMMMDCCXCVI. eamdem versionem exhibet. Catal. bibl. regiae tom. II.

Taurini bibl. reg. codicem possidet, eamdem vers. continens. *Montfauc.* tom. II. p. 1401.

Editiones Strabonis.

1) *Graeca.*

1516. *Strabo de situ orbis*, Venetiis in aedibus Aldi et Andr. Soceri, mense nouembri. [praemissis indice gr. et breuibus singulorum libror. praeter primum argumentis, quae in codd. occurrere, Casaub. quoque testatur, ac ab illo seorsim Straboni suo subiecta sunt] fol. Codex, quo Aldus in Strabone edendo fuerat, nunc in bibl. regia adseruatur. [In bibl. Monacensi seruatur exempl. cum notis criticis P. Victorii manuscriptis.]

2) *Latinae.*

Primam versionis latinae editionem Sweinshemius et Panarz circa ann. 1471. *) sine anni mentione for. max. fol. 240. et dimid. ediderunt. Exemplum huius rarissimae editionis, quo ego vtor, primo statim folio ab epistola editorum nomine a *Ioanne Andrea*, episcopo Aleriae in Corsica, ad Paulum P. M. II. scripta incipit, in qua auctor contra Georgii Trapezuntii inuectiones se defendere molitur; quam fol. 3. ipsa Strabonis versio sequitur. Libri decem priores a *Guarino Veronensi*, septem autem posteriores a *Gregorio Triphernio* (Trifernate) translati sunt. Claudit opus fol. 241. index rerum, singulis in libris Strabonis contentarum, quem sequuntur versus, in quibus typographi nomina sua declarant:

Aspicis illustris lector quicunque libellos
Si cupis artificum nomina nosse: lege.
Aspera ridebis cognomina teutona: forsan
Mitiget ars musis inscia verba virum.
Cōradus suueynheym: Arnoldus pānartzq: magistri
Rome impresserunt talia multa simul.
Petrus cum fratre Francisco maximus ambo
Huic operi aptatam contribuere domum.

Haec versio optimorum codicum lectionem ad verbum exprimit, seruata ipsa codicum interpunctione; ideoque quibus codices ipsos inspiciendi copia non est, pro codice inseruire potest.

1472. Eadem versio *Venetiis* recusa est per *Vindelicum Spirensem.* fol. de qua editione accurate egit cel. M. *Denis* in *memorabilibus bibliothecae Garellianae* pag. 40 sqq.

1473. Romae Sueinshemii et Pannartii editio repetita est. fol. vid. *Maittaire* in *ann. typogr.* tom. I. pag. 329. not. 1. [*Audiffred.* l. c. pag. 126 sq. *Panzer* l. c. pag. 437.]

1480.

*) Cel. tamen *Seemiller* in incunabulis typogr. bibl. Ingolstad. tom. I. p. 19 sq. adferendam esse illam putauit editionem a. 1469. adde *Audiffredum* in catal. rom. edit. saec. XV. ad h. annum pag. 28 sq. et cel. *Panzer* in annal. typograph. vol. II. pag. 413. *Harl.*

1480. *Strabo*, latine ex versione Guarini Veronensis et Gregorii Tifernatis, vltimam manum imponente Iac. Antonio Marcello. — ap. Ioan. Vercellensem. *Cat. Bibl. Bunau.* vol. I. pag. 153. [k])

1484. *Strabo* de situ orbis latine vers. a Gregorio Typhernate. typis Ioann. Vercellensis. Maitt. l. c. pag. 458.

1494. *Strabo* de situ orbis libri XVII. et in calce Strabonis Amasini scriptoris illustris geographiae opus finit; quod Ioan. Vercellensis propria impensa viuentibus posterisque exactissima diligentia imprimi curauit A. S. MCCCCLXXXXIIII. die XXVIII. Ianuarii. (sine loco.)

De hac editione copiose agit *Hager* in Geograph. Büchersaal. tom. I. pag. 19 sqq.

1496. *Strabonis geographia*, latine versa, Venet. fol. *Maitt.* tom. I. pag. 628.

1510. eadem Guarini Veronensis versio repetita Venet. apud Bartholomaeum de Zanis. fol.

1512. *Strabonis Geographia*, decem et septem libros continens, e graeco in latinum a Gregorio Tifernate et Guarino Veronense conuersa cum indice. Paris. per Egidium Gourmont. fol.

1523. *Strabonis geographici* commentarii, olim vt putatur a Guarino Veronensi et Georgio Tifernate latinitate donati, iam vero denuo a Conrado Heresbachio ad fidem graeci exemplaris auctorumque, qui huc facere videbantur, recogniti. Basil. ex officina Valent. Curionis fol.

1539. *Strabo* ab Guarino et Gregorio Trifernate, vt putatur versus, sed recognitus et emendatus a Conrado Heresbachio. ex officina Curionis. Basil. fol.

Est repetitio editionis antecedentis.

[1540. *Strabonis* Geographia — lat. interprete *Pirckheimero*, cum tabb. opera *Seb. Münsteri*. Basil. ap. Henr. Petri. fol. vid. catal. bibl. Thottianae, tom. IV. pag. 23. *Harl.*]

1559. *Strabonis de situ orbis* libri XVII. cum indice locupletissimo. Lugduni apud Gabrielem Coterium. tom. I. et II. 8.

Brequignius

k) Fabric. scripserat, vltimam manum imposuisse *Io. Anton. Marcellum:* at *Richey* in nota mota haec notauit: „Iacob. Anton. Marcellus, Patricius et eques Venetus, armis sane illustrior, quam litteris, non quidem ipse imposuit manum vertendo Straboni, sed a Guarino versum suo sumtu et cura ad integritatem operis promouit, quum Nicolaus V. pontifex rom. Guarinum in opere inchoato destituisset.“ — idem de edit. a. 1494. haec notauit: „Io. Vercellensis, typographus, Venet. in epist. ad Paullum II. pontif. Straboni lat. praefixa, Iacobo, ait, Angelo Florentino in mathematicis doctissimo, ab Alexandro V. demandata est prouincia, transferendi in latinum Ptolemaei, *Strabonis* vero a Nicolao V. *Guarino* Veronensi, et Gregorio Tifernati. Quorum ego in manibus sumtis exemplaribus, ex Gregorii Archetypis Asiam atque Africam describi feci. Guarini autem Europa perlecta, quod in ea multa deerant, fragmentis, vt puto, graecorum illius exemplarium, amicorum ope addi omnia curaui. In quo Theodoro meo Gazae, atque Andronico Lampo, item Birago, graece latineque doctissimis viris, non exigua gratia est habenda.“ adde Fabric. B. L. mediae et inf. aetat. tom. III. pag. 101 et 119. edit. Mansi. *Harl.*

Brequignius in praef. ad *Strabon*. pag. XII. hanc editionem forma sedecima impressam ait.

1652. *Strabonis*, de situ orbis libri XVII. editi quidem in eorum gratiam, qui Geographiae studiosi sunt, olim vt putatur a Guarino Veronensi et Gregorio Trifernate latinitate donati; recens vero a doctissimis viris quorum in praefatione fit mentio, emendatiores quam antea prodeunt. Accessit index locupletissimus. Amstelodami apud Ioan. Iansson. tom. I et II. 12.

Est mera repetitio editionis 1539.

3) *Editiones graeco-latinae.*

1549. Στραβωνος περι της Γεωγραφιας βιβλια ιζ. Strabonis de situ orbis libri XVII. graece et latine simul iam in eorum, qui pariter Geographiae et vtriusque linguae studiosi sunt gratiam editi: olim quidem, vt putatur, a Guarino Veronensi et Gregorio Trifernate in latinum conuersi, ac deinde Conradi Heresbachii opera ad eius generis auctorum fidem recogniti, nunc vero postremum eruditorum aliquot industria ac studio, quorum in praefatione fit mentio, ab innumeris, quibus aeque et graecum exemplar et latina translatio scatebat, mendis repurgati. Basil. per *Henricum Petri*. a. M.D.XLIX. mense Augusto.

Editor fuit *Marcus Hopper*, iurium Professor Basileensis, vt praefatio ad Aegidium Tschudium indicat, qui etiam, quae in Aldino graeco exemplari vitiosa erant, restituit; latinae versionis restituendae prouincia *Henrico Glareano* et *Ioan. Hartungo* demandata. vide praefat. edit. praemissam.

1571. *Strabonis* rerum geographicarum libri XVII. graece, et latine interprete *Guil. Xylandro*, cum eiusdem notis et castigationibus ad calcem singulorum librorum subiectis, ex officina Henr. Petri. Basil. [Eiusdem Xyl. *lat.* versio separatim ibid. eodemque anno cum tabb. geographicis, eademque praefatione edita memoratur in Catal. Thott. l. c. et est in biblioth. Erlang. Inscripta autem, *Strabonis* — rerum geographicar. commentarii libris XVII. contenti, latini facti, *Guilielmo Xylandro*, Augustano, interprete. Adiecimus eiusdem annotatiunculas. — Basil. ex offic. Henricpetrina, — in calce Basileae — cIↃIↃLXXI. fol.]

1587. *Strabonis* rerum geographicarum libri XVII. *Isaacus Casaubonus* recensuit, summoque studio et diligentia, ope etiam veterum codicum, emendauit, ac *commentariis* illustrauit. — Adiecta est etiam *Guilielmi Xylandri* Augustani latina versio cum necessariis indicibus. Excudebat Eustath. Vignon. (sine loco.)

Casaubonus vix dum duodetriginta annos natus, hac editione priores longe superauit. Graecum textum, in prioribus exemplaribus turpissimis mendis deprauatum, partim ope quattuor codicum, quorum lectiones a socero Henrico Stephano acceperat; partim ex ingenio multis in locis emendatiorem et auctiorem reddidit, notisque doctissimis illustrauit. Contra iniquos obtrectatores, qui de eo conquesti erant, quod Xylandri versionem non emendauerit, defensionem instituit in praefatione ad Polyaenum.

1620. Altera Casauboni editio, sexto post mortem viri magni anno prodiit *Parisiis*, curante Morellio, typis regiis.

Est priore spendidior et emendatior.

1707. *Strabonis* rerum geographicarum libri XVII. accedunt huic editioni ad Casaubonianam III. expressae, notae integrae G. Xylandri, If. Casauboni, Fr. Morellii, Iac. Palmerii, selectae vero ex scriptis P. Merulae, I. Meursii, Ph. Cluuerii, L. Holstenii, Cl. Salmasii, S. Bocharti, If. Vossii, Ezech. Spanhemii, Ch. Cellarii, aliorumque. Subiiciuntur Chrestomathiae graece et latine. Amstelod. ap. Ioan. Wolters. tom. II. fol.

Hanc editionem imprimendam curauit Theod. Ianson. ab *Almeloveen.* vid. praefat.

1763. *Strabonis* rerum geographicarum libri XVII. ad fidem msstorum emendati, cum latina Xylandri interpretatione recognita, adnotationibus et indicibus ab vno e sociis regiae inscriptionum et humaniorum academiae. Adiunctae sunt tabulae geographicae ad mentem Strabonis delineatae. *Paris.* 4. tom. I. tres libros priores continens.

Hanc splendidissimam editionem curare inchoauit *I. Brequignius;* textum recensuit ad fidem cod. reg. MCCCXCIII. qui is est, quem Seuinus ex oriente adportauit, cuique haud raro nimiam auctoritatem etiam apertis in mendis tribuit. Prodiit solummodo tomus primus, tres priores libros Strabonis complectens. *Brequignius* enim taedio captus rei, omnem, quem collegerat ad suam editionem ornandam, adparatum quibusdam Anglis doctis commisisse fertur, qui eo in noua, quae summo splendore Oxoniae paratur, editione vterentur.

[Ipse cl. *Siebenkees*, auctor huius de Strabone narrationis, nouam parat editionem, ex codd. multo correctiorem atque vberiorem cuius primum volumen Lipsiae hoc ipso anno prodit, 8.]

[Librum III. Strabonis de Hispania *Ioannes Lopez*, geographus regius, ex latino sermone in hispanicum transtulit, Madrit. 1788 8. Additus est textus graecus, cum omnibus Casauboni notis, quibus ille suas et III. mappas geographicas veteris Hispaniae, et in quibus vetus ac noua Hispania comparantur, adiecit. *Harl.*]

4) Versionem *Italicam* curauit *Alfonsus Buonacutius.* [Venet. 1562. 4. partt. II.]

5) Versio *germanica.*

Des *Strabo*, eines alten stoischen Weltweisen, aus der Stadt Amasia gebürtig, allgemeine Erdbeschreibung, von *Abraham Iacob Penzel.* Tom. IV. 8. Lemgouiae 1775—1777.

De Henrici Scrimgeri codicum Strabonis collatione.

Silentio praeterire hic non possum *Henricum Scrimgerum, Geneuensem,* olim de editione noua Strabonis critica procuranda cogitasse, et ad eam adornandam sex codicum manuscriptorum lectionem variam summo studio collegisse. Lectiones margini exempli Aldini, quo in hoc labore vtebatur, adscripsit; quod post viri doctissimi mortem primum ad *Fuluium Vrsinum* peruenit, et deinde cum aliis, quos iste possederat, libris in *Bibliothecam* Barberinam adlatum est, in qua nunc adseruatur. Quos autem codices adhibuerit, ipse in nota, fronti exempli adscripta, indicat, quam iuris publici facere superuacaneum non puto.

1) „In primis ex bibliotheca Petri Bembi codicem habuimus sane antiquum, qui X. „priores libros continebat, ipse etiam multis in locis in margine veterem lectionem aliam ac „diuersam habens, quam etiam in nostro posuimus hoc signo: γρ."

2) „Secundo loco Bessarionis, cardinalis, librum ex S. Marci bibliotheca habuimus „qui omnes Strabonis libros habebat; illius lectionem minio rubro adscripsimus, aut duobus „semi-

„semicirculis, prioris libri lectioni affixis, cum ea conuenire ostendimus.“ (Iste codex in bibliothecae Marcianae catalogo nr. CCCLXXVIII. notatur.)

3) „Tertio ex eadem bibliotheca vetustum codicem contulimus, qui quidem duodecim „libros priores habebat, huius diuersam lectionem, quia in omnibus fere cum Bessarionis co„dice concordaret, lectionis illius diuersitati duobus semicirculis nigro minio apposuimus, „siquando autem diuersum haberet, in vltima parte id posuimus, et punctula frequenter, qui„bus indicamus, idem in ipso deesse, quod in Bessarionis, in eadem margine notauimus, hinc „codicem Gemisti fuisse credimus.“

Est codex inter Marcianos nr. CCCLXXVIII.

4) „Quarto librum *Gemisti* habuimus, qui initio excerpta omnia ex Strabonis libris ha„bebat veluti epitomen, aliquando etiam aduersus Strabonis sententiam disputationes. Hic „liber habet Strab. lib. XI. XII — XVII. huius diuersam lectionem, quia etiam multis in locis „cum Bessarionis conueniret, semicirculo eidem conuenire ostendimus, diuersam autem le„ctionem vlterius in margine posuimus.“

5) „Ad extremum cum Romae essemus, duos antiquos codices habuimus, quorum al„ter integerrimus et castigatus manum Lascaris in marginum notis indicabat, in quo libri „XVII. fuerunt; alter qui omnium longe vetustissimus fuit, et vetustate ipsa corrosus facile „indicium fecit, vnde lacunae illae, quae in caeteris omnibus habentur, emanarunt, libros „nouem continebat, cuius lectionis varietatem ad interiorem marginem vel notis, quibus „conuenire cum optimis exterioris marginis notis indicare solemus, vel certe scriptis atque „positis illis, quo illius erant propriae varietates.“

Vbi antiquissimus iste codex hodie lateat, incertum est. Id autem, nisi plane fallor, e Scrimgeriana eius collatione euinci posse puto: libros nouem priores cod. Vat. nr. CLXXIII. ex eo descriptos fuisse; accurata enim Scrimgerianarum cum Vaticano codice lectionum collatione instituta, deprehendi, eum, cum in lacunis, tum in varietate lectionis cum illo conuenire, quem Scrimgerus codicem antiquissimum habuit.

Hanc collationem forte Casaubonus respiciens ad *Petrum Iunium* scribit: *Quantum ad eam rem* (nouam nempe Strabonis editionem) *iuuare nos tuae illae notae Scrimgerianae queant, ne dici quidem potest.* vid. Casaub. epist. 514.

III. *De chrestomathiis Strabonianis.*

Habemus plures Geographicorum Strabonis chrestomathias, quarum vna tantum, reliquis adhuc in bibliothecis latentibus, formulis impressa et iuris publici facta est.

1) *Chrestomathia vulgata.*

Incertum, quo auctore, concinnata videtur, quo tempore Bulgarorum res stetit, inter annum Christi 976 et 996. sub Basilio II. Bulgaroctono dicto; quod *H. Dodwellus* in dissertatione *de excerptore Strabonis* collegit ex his eius verbis lib. III. pag. 1252. edit. Almeloven. και νυν δε πασαν ηπειρον και Ἑλλαδα σχεδον και Πελοποννησον, και Μακεδονιαν Σκυθαι

Σκλάβοι

Σκλαβοι νεμονται [l]). Idem doctissimus *Dodwellus* obseruat, nullis graecobarbaris vti vocabulis hunc scriptorem, excepto vnico, quod ῬΙΧΙΆΝ plus simplici vice dixit pro recessu aestus marini.

Editiones Chrestomathiae Strabonianae.

1533. Prodiit graece in variorum geographicorum collectione, a *Sigismundo Gelenio* editorum, sequenti titulo: Ἀρριανȣ περιπλȣς Εὐξεινȣ ποντȣ, τȣ αὐτȣ περιπλȣς της ἐρυθρης θαλασσης. Ἀννωνος περιπλȣς Λιβυας, Πλȣταρχȣ περι ποταμων και ὀρων. ἐπιτομη των τȣ Στραβωνος γεωγραφικων. Ἐν Βασιλειᾳ παρ' Ἱερωνυμῳ Φροβενιῳ και Νικολαῳ τῳ Ἐπισκοπιῳ, ἐτει της θεογονιας αφλγ. 4.

1557. Latina *Hieronymi Gemusaei* versio post *Dominici Marii Nigri* libros XI. Geographiae prodiit Venet.

1703. Graece et latine cum versione *Hieronymi Gemusaei* et dissertatione *Henrici Dodwelli de Strabonis excerptore, et aetate qua vixerit,* notisque suis breuibus prostat in tomo secundo *Geographiae veteris scriptorum minorum,* a *Ioanne Hudsonio* Oxoniae editorum.

1707. *Almelouenius* eamdem editioni suae Strabonis subiecit, sequutus ex asse editionem Hudsonianam, Dodwelliana dissertatione praefixa.

2) *Chrestomathiae ineditae.*

1) In *Italia.*

Romae in *Palatino-Vaticana* bibliotheca cod. nr. CV. (ap. Sylburg. pag. 129.) saec. XV. chart. 4. prostat, varia e variis historicorum et philosophorum scriptis a *Maximo Planude* excerpta, continens. Codex inscriptus est: Συναγωγη συλλεγεισα ἀπο διαφορων βιβλιων παρα τȣ σοφωτατȣ και λογιωτατȣ και τιμιωτατȣ ἐν μοναχοις Κυριȣ Μαξιμȣ τȣ Πλανȣδη πανυ ὠφελιμος. Excerpta ex Dione Cassio, Pausania, quae CL. folia priora continent, excipiunt illa e Strabonis Geographicorum libb. I. II. IV. V. VI. VII. X. XI. XII. XV. XVI. XVII. amplissima, et ad textum Strabonis castigandum optima. † In *bibliotheca Vaticana antiqua* cod. nr. CCCCLXXXII. saec. XIII. vel XIV. bombycinus, 8. chrestomathiam Strabonis ineditam exhibet. Codex ob siglarum et syllabarum compendia lectu difficillimus est, atque aetate et blattarum morsu misere adfectus. * nr. CLXXV. eiusd. bibl. cod. membran. saec. XIII. vel XIV. inter varia opuscula continet: Συνοψιν των κολπων της κατ' ἡμας οἰκȣμενης ἐκλεγεισα ἐκ της γεωγραφιας Στραβωνος. Excerpta sunt e Strabonis lib. II. pag. 182. (121.) vsque ad lib. VII. pag. 492. (320.) † Cod. apud Sylburg. XCII. exstat quidem inter *Palatino-Vaticanos* libros, sed alieno loco collocatus; ideoque mihi copia eum euoluendi non facta est.

Florentiae in *Medicea bibliotheca* plut. 28. cod. XXIX. chart. saec. XV. 4. continet 1) Στραβωνος περι μεγεθȣς και σχηματος γης. 2) ἐκ των περι Στραβωνος γεωγραφικων περι της γης της οἰκȣμενης σχηματος. Vtrumque opusculum Straboni auctori falso adtribuitur.

l) Quos auctor epitomes *Sclauos* nominat, Bulgaros fuisse, quorum imperio *Sclaui* tunc temporis subiecti erant, nemo nescit.

buitur. Namque potius est illud de terrae habitatae figura, quod in cod. Vatican. CLXXIV. operis Strab. exstat, posterius *Gemistum* potius auctorem habuit, cui etiam in cod. Vatic. CLXXIV. et Venet. CCCLXXIX. adscribitur. In bibliotheca Riccardiana excerpta Strabonis in codd. nr. XXVII et XXIX. sunt. vid. *Lamii* catal. bibl. Riccard. pag. 327.

2) In *Gallia.*

In *bibliotheca Parisiensi* cod. nr. MCCCXCVIII. saec. XVI. locupletissima et ab editis plane diuersa Strabonis excerpta continet. Exemplum huius codicis, lib. X. complectens, manu *Lucae Holstenii* descriptum adseruatur inter eiusdem viri, dum viueret, celeberrimi, schedas, in instructissima bibliotheca Barberina, quod cel. *Casp. Garatonius* eiusd. bibliothecae praefectus, vir pari humanitate et eruditione mecum communicauit. nr. MCCCCIX. exhibet e Strabone, Pausania, Dione, Aristotele, aliis, excerpta. Catal. bibl. regiae tom. II.

In *Anglia* inter codices Isaaci Vossii in bibliotheca collegii Etonensi cod. nr. MMCLXXI. continet Strabonis fragmenta. vid. catal. librorum msstorum Angliae et Hiberniae in vnum collect. Oxon. 1697. *Montfaucon.* biblioth. tom. I. 675. — [In bibl. *Leidensi*, inter codd. Vossianos, sunt Excerpta ex scholiaste Strabonis, qui fuit penes Patric. Iunium. vid. catal. illius biblioth. pag. 399. nr. 7.]

IV. *Emendatores operis Straboniani.*

Saeculo iam XV. non defuerunt, qui de restituendo et emendando Strabonis opere, quantum fieri posset, cogitarent; inter quos praecipue eminet *Gemistus Pletho*, magni Bessarionis magnus praeceptor. Is 1) opusculum edidit, *Διορθωσις ἐνιων των ὐκ ὀρθως ἐν τῃ γεωγραφικῃ ὑπο Στραβωνος λεγομενων* inscriptum, in quo varia, a Strabone parum accurate tradita, emendauit. Auctor praecipue in iis corrigendis versatur, quae de Caspio mari Strabo tradiderat. Incipit autem opusculum: *Οὐτε την θαλατταν την Κασπιαν ὀρθως οἰεται Στραβων τῳ ὠκεανῳ συμβαλλειν· κατ' αὐτην γαρ ὐσα αὐτη παντοθεν καταλαμβανεται*; et vltima eius verba ita sonant: *Ἁ μεν ὐν ἀξια λογυ των Στραβωνι ὐκ ὀρθως ἐν τῃ γεωγραφικῃ λεγομενων ταυτῃ ὑφηγησει, ταυτ' ἐςι τε και τοιαυτης της τε διορθωσεως προς ἡμων τυγχανει. εἰ δε τι αὐτῳ και ἀλλο ὐκ ὀρθως λεγεται, ὐκ ἀν δη μεγα τι εἰη· τα δε πολλα αὐτῳ εὐ τε και καλως λεγεται.* Hoc opusculum, quod particula tantum amplioris Gemisti operis esse videtur: *Lucas Holstenius* in geographicorum syntagmate edere voluit, teste *Lambecio* lib. I. de biblioth. Vindobon. pag. 114. [m]) — 2) At, maioris momenti, et ad restituendum Strabonis textum praeclare facientia, sunt eiusdem *Gemisti* excerpta e decem Strabonis libris prioribus, quae in cod. Veneto CCCLXXIX. exstant. Summa enim cura, et haud minori successu Gemistus plurima Strabonis loca, nullius codicis ope sananda, partim ingenii acumine, partim forte codicum, nostris emendatiorum, auxilio, hoc in opere ita restituit et in meliorem ordinem redegit, vt ex eo largior ad

m) Exstat hoc opusculum in cod. Vaticano nr. CLXXIV. Veneto CCCLXXIX. Florentino Mediceo plut. 28. cod. XXIX. inter codd. bibl. *Pellisery* in Anglia n. 1200. eiusque meminit *Labbeus* Bibl. noua MSS. pag. 120. [In cod. Vossiano in bibl. Leidensi est, (teste catalogo bibl. Leidensis pag. 399. nr. V. fragmentum geographicum, correctum per D. Georg. Gemistum. *Harl.*]

ad magnam operis Straboniani partem restituendam, messis colligenda sit, quam ex quouis integro Strabonis codice. ‡

Cyriaci Anconitani scholia in Strabonem graeca, quibus *Lucas Langermannus*, ICtus Hamburgensis, vsus esse dicitur, in bibliothecis a me perlustratis, frustra quaesiui *n*).

De locis Strabonis in opere geographico emendandis et illustrandis praeclare meruerunt:

Iacob. Palmerius, in exercitationibus in auctores graecos. Vltraiect. 1694. 4. p. 287 sqq.

[Strabonis de Mose et religione iudaica historiam illustrat *Tolandus* in Originibus iudaicis, quae cum eius Liuio Antedeisidaemone prodierunt, Hagae Com. 1709. 8. *Heum.*]

Animaduersiones in Strabonis Geographiae libros IX. depromtae ex manuscripto codice Mediceo, exstant inter varia geographica ab *Abr. Gronouio* edita Lugd. Batau. 1739. 8. pag. 149 sqq.

Emilio Giannuzzi, osservazione sopra un luogo di Strabone Geogr. lib. II. in Raccolta di opuscoli scientifici, e filologici. tom. XVIII. pag. 364—369.

In Voyage litteraire de la Grèce, cahier V.

In plurimis dissertationibus, actis academiae Inscriptionum Parisiensis insertis; praecipue in iis, quarum *Brequignius* auctor est.

Oberlinus V. cel. ad Vibium Sequestrem Strabonem culpat, defendit, emendat.

Thomas Tyrwhittus, in Coniecturis in Strabonem Oxon. 1783. recus. Erlangae 1788. cum *Harlesii* praefatione.

Gosselin, in Géographie des Grecs analysée, ou les Systemes d'Eratosthenes, de Strabon, et de Ptolemée comparés entre eux, et avec nos connoissances modernes. à Paris 1790. 4. max.

Quibus addas miscellaneas obseruationes in auctor. vet. vol. II. tom. I. pag. 1 sqq. *o*) et *Lucam Holstenum*, in notis ad *Stephanum* de vrbibus.

V. *Strabonis scripta deperdita.*

Strabo alios ante scripserat libros, quam geographicum opus condendum adgressus est, de historia tractantes, quos intercidisse dolemus. Quorum ipse mentionem facit, haec sunt:

Ὑπομνή-

n) De hisce scholiis *Almelouenius* in praefat. ita: Foret profecto egregium ornamentum, si comparari posset *Cyriacus Anconitanus Scholiastes Graecus Strabonis*, qui tempore Friderici III. in Strabonem videtur Graeca Scholia conscripsisse, quibus vsus est Lucas Langermannus, ICtus Hamburgensis, vti colligi potest ex Reinesii Inscriptionum syntagmate p. 223 et 368. [Conf. *Villois.* prolegg. ad Homerum etc. p. XXXII. not.]

o) Suas in Strabonem notas memorat *Cornelius Bonauentura Bertramus*, cap. III. lucubrationum Frankenthalens. *Philippus* quoque *Cluuerius* III. cap. 40. Germaniae antiquae, notas in Strabonem pollicetur; et cap. 49. adfert verba Casauboni in epistola ad ipsum scripta Cluuerium, hortantis ad hoc opus suscipiendum. Verum nec Bertrami nec Cluuerii notae lucem viderunt, nec *Roderici*, Collegii regalis praefecti, quem Cantabrigiae nouam huius scriptoris editionem molitum esse fama fuit. *Lucae Holstenii* notae in Strabonem hactenus anecdotae adseruantur in bibliotheca Barberina.

Ὑπομνήματα ἱστορικὰ nominat lib. I. (13.) ad librum eorum sextum prouocat XI. 784. B. (515.) quo ex loco patet, Polybii historias hoc in opere suppletas et continuatas fuisse; id quod etiam *Suidas* voce Πολύβιος innuit: ἔγραψε δὲ αἴτ καὶ Στράβων Ἀμασεὺς τὰ μετὰ Πολύβιον ἐν βιβλίοις μγ. Citat quoque Strabonis ὑπομνήματα ἱστορικὰ *Plutarchus* in Lucullo pag. 511. edit. Francof. eademque videtur respicere in Sylla pag. 468. *Iosephus* quoque XIV. cap. 8. Strabonem inter scriptores rerum Pompeii magni gestarum refert, vt optime, de hoc loco commentans monet *Montacutius* in Apparatu ad Origines ecclesiasticas pag. 147.

De rebus Alexandri, et vt videtur in singulari opere se exposuisse, ipse declarat II. 121. (70.) SIEBENKEES.

VI. Fuere item alii Strabones in veterum scriptis memorati, vt 1) C. Fannius Strabo, *Consul*, anno V. C. 592. a quo lex sumtuaria Fannia nomen accepit et quo Consule rhetores ac philosophi Roma sunt pulsi, teste Gellio XV. 1. 2) Strabo, Siculus, quem per 135000. passuum quod abesset vidisse referunt Cicero, Varro, Strabo ipse noster, Plinius ac Solinus: Confer Brodaeum VIII. 1. Misc. et Petauium VII. 10. diss. ad Vranolog. 3) Cn. Pompeius Strabo, Magni Pompeii pater. Plutarch. in Pompeii vita et de sera vindicta Numinis. 4) Strabo, tragicus latinus, cuius meminit Marius Victorinus pag. 2456. Grammaticae. *Strabo qui et sesquiculus* (leg. sesquioculus) *dictus est, primus de Tecmesa scripsit tragoediam suam et in scena pronunciari iussit.* 5) Seius Strabo praetorianarum cohortium sub Augusto praefectus, pater Seiani. Hunc puto intelligi a Macrobio II. Saturnal. cum refert, Augustum Straboni, in adulationem Caesaris male existimanti de peruicacia Catonis, dixisse: *quisquis praesentem statum ciuitatis commutari non volet, et ciuis et vir bonus est.* 6) Acilius Strabo, praetor, absolutus a Nerone. Tacit. XIV. 18. annal. 7) Aemilianus Strabo, vir consularis, quem laudat Apuleius in floridis. 8) Theodoricus Strabo, Ostrogothorum dux, cuius meminit Paulus Diaconus lib. XVI. 9) Strabo siue Strabus, Gallus, Hortuli auctor, Pseudo-Macro laudatus in poemate de herbis. De eo Thom. Bartholinus lib. de Medicis Poetis pag. 117 sq. 10) Walafridus Strabo, monachus, Fuldensis postea Decanus S. Galli ac denique Abbas Augiae diuitis a. Chr. 849. defunctus, de quo Vossius II. 33. Hist. lat. et Caueus Hist. litterar. ad a. 842. etc. Dicti primum Strabi siue Strabones a specie deprauata oculorum, quod hi illis essent distorti, siue στρεβλοί. Meminit Plinius VII. 12. et XI. 37.

Strabo pro Geographorum Principe in epitaphio Seb. Münsteri:

Germanus Esdras hic Straboque conditur. [p]

VII: *Index Scriptorum et virorum, ingenio ac doctrina illustrium, a Strabone laudatorum.*

p) Ad paginas edit. Paris. quas Almelouaniana in margine, vt dixi, annotauit. Sed indicem hunc in vtraque frustra quaeres.

Archelaus,

Diogenes,

Stesichorus,

Liber secundus Strabonis incipit pag. 67. III. pag. 136. IV. pag. 176. V. pag. 209 VI. pag. 252. VII. pag. 289. VIII. pag. 332. IX. pag. 390. X. pag. 444. XI. pag. 490. XII. pag. 533. XIII. pag. 581. XIV. pag. 632. XV. pag. 685. XVI. pag. 736. XVII. pag. 785. edit. Paris. Ad hunc vero indicem concinnandum, fateor, adiutum me esse industria Io. Hudsoni, et Ioh. Friderici Winckleri, collegae mei coniunctissimi. [¶]

CAPVT II

DE DIONYSIO PERIEGETE ATQVE ALIIS GEOGRAPHIS.

I. Dionyſii patria et aetas. II. Interpretes veteres. III. Codices et editiones. IV. Scripta deperdita. V. Index ſcriptorum, in Euſtathii commentariis et anonymi paraphraſi citatorum. VI. De Scylacis periplo. VII. Eius editiones. De periplo anonymi cum Scylace editi. id. VIII. De Iſidoro Characeno. IX. Scymno Chio. X. Marciano Heracleota, qui Artemidori Epheſii libros XI. geographiae in epitomen redegit. De aetate Artemidori Epheſii ac Menippi Pergameni. ibid. XI. De Agathemere. XII. Index ſcriptorum in geographis graecis Io. Hudſoni citatorum. XIII. De Euſebio de locis Hebraicis. XIV. De Stephani Byz. ἐθνικοῖς, fragmento eorum Seguieriano, et epitome Hermolai. XV. XVI. Index ſcriptorum in Stephani fragmento et epitome citatorum. XVII. De expoſitione totius mundi quam graece et latine edidit Iacobus Gothofredus. XVIII. De geographicis ſcriptis a Leone Allatio editis. XIX. De ſyntagmate geographorum graecorum, quod edere voluit Lucas Holſtenius. XX. De aliis quibusdam graecis geographis ineditis ac deperditis.

[Cum ſupplementis *G. C. Harles.*]

I.

Straboni iungere iuuat DIONYSIVM, eiusdem argumenti et aetatis ſcriptorem, qui ab erudito et eleganti poemate heroico, quo περιήγησιν οἰκουμένης [a]), ſiue *enarrationem orbis*, ſuo tempore cogniti, ad Eratoſthenis maxime, vt videtur, mentem complexus eſt, PERIEGETAE nomen accepit. Patria ei fuit Charax Spaſinu [b]), quam prius Alexandriam dictam eſſe conſtat, [P] non illam Aegypti aut Syriae, ſed Suſianae ad ſinum arabicum inter Tigrin et Eulaeum fluuios. Hinc Dionyſium *Characenum* vocant nonnulli, vt magnus *H. Valeſius* ad excerpta Peireſciana pag. 6. alii plerique *Alexandrinum*. Euſtathius Afrum eſſe adfirmat, forte, quod ex Alexandria Aegypti ortum Dionyſium eſſe exiſtimaret; ſicut apud Luitprandum Ticinenſem cum Dionyſio [c]), pontifice rom. inepte confunditur. *Sunt, qui putant*, inquit, *Dionyſium Papam fuiſſe natione Africum, ſcriptorem libri de ſitu orbis.* Suidas Byzantinum [d]) eſt ſuſpicatus, ſiue, vt Voſſius [e]) apud Suidam in Διονυσ. legendum eſſe coniicit, Bithynum: ac praeterea periegeſin refert etiam inter ſcripta Dionyſii Mileſii et alterius Dionyſii Rhodii vel Samii. Denique doctiſſimus *Meurſius* ad Helladii Chreſtomathiam et in libro de Dionyſiis auctorem periegeſeos fecit e Suida Dionyſium Corinthium. Sed merito illorum ſententiae ſubſcribimus, qui de noſtro Dionyſio accipiunt haec *Plinii* VI. 27. Hiſt. *Charax oppidum Perſici ſinus vltimum — — conditum eſt primum ab Alexandro Magno — — Hoc in loco genitum eſſe Dionyſium terrarum orbis ſitus*

a) Περιήγησις dicitur quae veluti manu deducit lectorem per varias regiones orbis terrarum. Vti Περίπλους, qui oram maritimam ſtylo deſcribit ac quaſi circumnauigat. Citatur Dionyſii noſtri periegeſis a *Stephano Byz.* ſaepiuſcule, et a *Io. Tzetza* Chil. XII. hiſt. 450. fallitur etiam Voſſius, qui ex alterius Samii Dionyſii periegeſi verſus illos petitos putat.

b) Vide *H. Valeſium* ad Ammiani XXIII. 6. pag. 372. edit. Pariſ. 1681. fol. [ſ. pag. 287. edit. Gronou.] et *Harduinum* ad Plin. VI. 27. hiſt.

c) Confer, ſi placet, *Guil. Cauei* hiſt. litterar. ſcriptorum eccleſiaſt. part. II. ad A. C. 259.

d) *Voſſ.* de hiſt. graecis lib. II. cap. 3. cui *Neocorus* ad Suid. adſentitur.

e) Huius Dionyſii Byzantini περίπλουν τοῦ ἐν τῷ Βοσπόρῳ ἀνάπλου praeter eumdem Suidam Stephanus Byz. memorat, de qua dicam infra.

situs recentissimum auctorem constat, quem ad commentanda omnia in orientem praemisit Diuus Augustus, ituro in Armeniam ad Parthicas Arabicasque res maiore filio [f]). Sane Augusti tempora signat Periegetes vs. 1051. vbi de Parthis:

> Ἀλλ' ἔμπης κατὰ δῆριν ἀμαιμακέτας περ ἐόντας
> Αὐσονίου βασιλῆος ἐπεπρήυνεν ἀκωκή.

Vbi *βασιλέα* vocat imperatorem Augustum: *ἄνακτας* vero Caium ac Lucium Caesares [g]) vs. 355. vbi de Roma canit: *Ῥώμην τιμήεσσαν ἐμῶν μέγαν οἶκον ἀνάκτων*; ad quae verba *ἀνάκτων δὲ εἰπὼν ἔδειξε, φασὶν, ἐναργῶς ὅτι οὐκ ἐπὶ τῶν ὑπάτων αὐτὸς ἦν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἤκμαζε, Νέρωνος ἢ καὶ Αὐγούστου κατά τινας, οὗ μεμνῆσθαι λέγεται καὶ ἐν τῷ Αὐσονίου βασιλῆος ἐπεπραΰνεν ἀκωκή.* Accedit locus veteris scholiastae MS. Vossio [?] de poetis graecis laudatus: *Διονύσιος ὁ περιηγητὴς γεγονὼς υἱὸς Διονυσίου Ἀλεξανδρέως. Γέγονε δὲ ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων μετὰ Αὔγουστον Καίσαρα ἢ ἐπὶ αὐτοῦ.* Miratus tamen sum, quod auctor Characis patriae suae ne quidem facit mentionem, et vs. 707 sq. Caspium mare descripturus negat se itinera maritima fecisse, aut loca illa ipsummet oculis suis lustrasse:

> Ῥεῖα δέ τοι καὶ τήνδε καταγράψαιμι θάλασσαν
> Οὐ μὲν ἰδὼν ἀπάνευθε πόρους, οὐ νηῒ περήσας.
> Οὐ γάρ μοι βίος ἐστὶ μελαινάων ἐπὶ νηῶν,
> Οὐδέ μοι ἐμπορίη πατρωΐος, οὐδ' ἐπὶ Γάγγην
> Ἔρχομαι, οἷά τε πολλοὶ Ἐρυθραίου διὰ πόντου
> Ψυχῆς οὐκ ἀλέγοντες, ἵν' ἄσπετον ὄλβον ἕλωνται.
> Οὐδὲ μὲν Ὑρκανίοις ἐπιμίσγομαι, οὐδ' ἐρεείνω
> Καυκασίας κνημῖδας Ἐρυθραίων τ' Ἀριηνῶν.
> Ἀλλά με Μουσάων φορέει νόος, αἵτε δύνανται
> Νόσφιν ἀλημοσύνης πολλὴν ἅλα μετρήσασθαι
> Οὔρεά τ' ἤπειρόν τε καὶ αἰθερίην ὁδὸν ἄστρων.

Quod autem vs. 208 sq. Nasamonum *ἀποφθιμένων ἐρημωθέντα μέλαθρα* memorat, non necesse est, respici ab eo cladem, Domitiani aetate Nasamonibus per Romanos illatam, memoratamque Zonarae: licet hoc vehementer contendat *Salmasius* pag. 411 sqq. ad Solinum, qui propterea Dionysium hunc iuniorem longe esse Augusti aetate, ac Seueri [h]) temporibus vixisse vel Marci Antonini [i]) alibi etiam scripsit: at enim antiquiorem de Nasamonibus Ro-

 manorum

f) Caio puta, quem cum Lucio Caesare Augustus adoptauit. Confer *Antonium Pagi* tom. I. Criticae Baronianae pag. 8. et H. Noris ad Cenotophia Pisan. diss. 2. pag. 193. Christoph. Cellarium in diss. de Poetis Scholae Publicae vtilioribus Halae Sax. a. 1706. §. 18 sq.

g) Suidas ex Harpocratione: *καλοῦνται δὲ οἱ μὲν υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως ἄνακτες.*

h) Pag. 628 in Exerc. ad Solin. quas post commentar. in Hist. Augustam edidit, sequutus Scaligerum, quem vide ad Eusebii nr. MMCCXV. pag. 228. [cuius opinionem iam reiecit *Vales.* ad Ammian. l c.] Vide etiam *Io. Rualdum* ad Plutarchum p. 95. et *Tillemontii* Hist. Imperator. tom. I. pag. 212 et 110.

i) *Salmas.* ad Seuerum Spartiani cap. 15. tom. I. pag. 614. a Scaligeri sententia recedens *ignoscant*, inquit, *mihi manes summi viri*, versum Dionysii 1051 sq. *retulerim potius ad Verum Marci fratrem, qui de Parthis triumphauit, vnde et Parthicus*

manorum victoriam notant non modo [*] Eustathius: οἱ δὲ φασιν αὐτοὺς καταπολεμηθῆναι συναγωνιζομένους τῷ Κάτωνι κατὰ τοῦ Καίσαρος· sed et alter scholiastes Oxonii editus: οὗτοι γὰρ μὴ φροντίσαντες Διὸς, κατὰ Ῥωμαίων δὲ στρατεύσαντες καὶ ἡττηθέντες, ὡς καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ὑπὸ Σκιπίωνος ἀναιρεθέντος, μὴ φέροντες τὴν ἧτταν ἑαυτοὺς ἀνεῖλον. Et Catonem per Nasamones copias duxisse suas, e *Plutarcho* in eius vita pag. 786. et *Lucano* IX. 443 sq. obseruat praeclarae doctrinae vir Christophorus Cellarius erudita diatriba, qua inter vtiliores publicis scholis poetas graecos, Dionysium nostrum prae ceteris commendat §. XXI. Dionysium, Diogenis filium, geographum, memorat Marcianus, Heracleota, aitque eum perinde, vt Eratosthenes, terrae ambitum fecisse stadiorum 259200. *Fabric.*

[E P I M E T R O N.

Aetas et patria Dionysii nostri adeo est incerta, vt Delio natatore opus sit, ad rem obscuram sagaciter feliciterque eruendam. Cum Fabricio nostro faciunt *Hamberger* in zuverläss. Nachricht. tom. I. pag. 589 sq. *Saxius* in Onomast. I. pag. 202. et alii. Suidas recenset plures Dionysios, inter hos tom. I. p. 691. edit. Küsteri, nominat Dionysium, *Byzantium,* poetam epicum, quem parentem fecit περιηγήσεως τοῦ ἐν τῷ Βοσπόρῳ ἀνάπλου· tum alium Dionysium, *Corinthium*, poetam epicum, a quo scriptam fuisse refert οἰκουμένης περιήγησιν δι' ἐπῶν: posthaec Dionysium, *Milesium*, historicum, cui pariter tribuit περιήγησιν οἰκουμένης· denique *Dionysium*, Musonii F. *Rhodium* aut *Samium*, historicum, auctorem οἰκουμένης περιηγήσεως· addit vero, se existimare, Dionysium *Periegetam* fuisse *Byzantium* propter fluuium Rhebam. — *Eudocia* in Violario pag. 132. duo Dionysios, poetas epicos, profert, n. *Byzantium*, de quo Suidae verba repetiit, et *Corinthium*, quem, diserte pronuntiat, scripsisse οἰκουμένης περιήγησιν δι' ἐπῶν. Vide, quanta inconstantia vel apud ipsos fuerit antiquiores, sed de iliis diuersis Dionysiis, et variis diuersisque illorum περιηγήσεσι copiose docteque disputat *Dodwell* l. mox citando. *Guil. Hillius* in editione sua, cum in praefatione, tum maxime in commentario in eorum quidem sententiam potissimum inclinat, qui Byzantium statuant illius patriam fuisse, eumque sub Domitiano aut paullo post scripsisse; verecunde autem adiicit, „ipsum Apollinem Delphicum, si de re adeo dubia consultus fuisset, non nisi anceps aliquod responsum redditurum fuisse arbitror." Suidas ex eo, quod exigui fluuii *Rhebae*, tamquam vicini, aliquoties, (vt vs. 794. et ter vs. 352.) fiat mentio, Dionysium fuisse Byzantinum, duxit argumentum; cuius quidem infirmitatem bene demonstrat *Burmannus* I. ad Valer. Flacci Argon. IV. 698. sed quando notat cum indignatione, Hill. ex eo coniecturam cepisse, Dionysium fuisse Byzantinum, illo autem argumento vti non debuisse Dionysii commentatorem, nec patriam poetae inde effici posse, iniuriam quodammodo

Parthicus dictus est. Temporibus enim Marci vixisse illum poetam, multis et validis argumentis alibi adstruemus, quod et ostendit v. 355. vbi ἄνακτες *sunt duo Augusti, Marcus et Verus. Et Scaliger* ἡμῶν ἀνάκτων *exponit Seueri patris Caracallae et Getae filiorum. Sed ad ipsum poetam haec pluribus discutiemus, quem politiorem emendatioremque aliquando, si Deus fauerit, dabimus comparatis duabus antiquis interpretationibus Auieni et Prisciani, vbi, quid vterque interpres peccarit, et quoties, aperiemus.* Etiam Barthius LVIII. 5. adfirmat, Dionysium *aureolum suum libellum principantibus Antoninis scripsisse.* Cui sententiae nuper adstipulatus est in sua Dionysii editione Georgius Henricus Vrsinus.

dammodo facit Hillo. His enim ad Dion. vſ. 497. miratus, cur is mentionem exigui fluuii, Rhebae, ſollemnem frequentemque iniecerit, haec tantum ſubiecit: „niſi eum Suida *leue hoc argumentum* arripiamus ad confirmandam opinionem, quod ipſe *Byzantius* fuerit.“ At grauius argumentum, Dionyſium fuiſſe Byzantinum, reperiſſe ſibi viſus eſt Hillus, (quamquam ipſe recte vocauit non magnum,) in verſu 138. Τῆς δ' ὑπὲρ ἄσπετα φῦλα τιταίνεται Ἀσίδος αἴης Πρὸς νότον· *Hanc autem ſupra innumerae gentes panduntur aſiaticae terrae ad auſtrum.* Copioſe demonſtraturus erat, ὑπὲρ h. l. *vltra* denotare, et, vi illius praepoſitionis, apud geographos, ratione patriae ſuae habita, ea loca easque regiones deſignari, quae vltra patriam ſitae ſint, hoc igitur loco a poeta ita poſitum eſſe, vt patriam ſuam reſpiceret. Ego vero inde aliquid certi elicere non auſim: atque *Dodwellus* in diſſ. de aetate et patria Dionyſii Periegetae, §. 29. vsque ad 33. Hilli argumenta haud leuibus armis adgreſſus, infirmauit et fregit. At idem ille, ſententia Cellarii ac Fabricii repudiata, in alia omnia tranſit. Quare primum oſtendere ſtuduit, Dionyſium, Characenum, apud Plinium, quem illi anteſtantur, diuerſum eſſe ab noſtro periegeſeos auctore; hunc ſcripſiſſe poſt Domitianum, a quo deleti eſſent Naſamones, quorum quidem cladem ad Scipionem refert vetus ille, quem Thwaiteſio debemus, graecus ſcholiaſtes ad verſ. 209. quod tamen hiſtoriae repugnare, putat Dodwell. adductis teſtibus grauibus, Hillique ſententia oppugnata, fata Naſamonum docte illuſtrat. Tum alia ex noſtro poeta colligit argumenta, quae aetatem eius definire illi videntur. Ex eo, quod poeta vſ. 356. Romam adpellauit μητέρα πασάων πολίων, colligit, eum fuiſſe Caracalla iuniorem, deinde de reliquis Dionyſiis, quos ſcripſiſſe περιηγήσεις tradit Suidas, et vrbis Byzantii fatis copioſus, inprimis monet, Dionyſium, *Byzantium*, non ſcripſiſſe περιήγησιν, ſed Boſpori tantummodo Thracii ἀνάπλουν eumque oratione ſoluta; non, carmine epico. Tandem adnititur demonſtrare, orbis periegeſin *epicam* vnice ſcriptam eſſe a *Dionyſio, Corinthio*, huiusque multa loca, quorum dat catalogum, excitari a veteribus, eumdemque eſſe noſtrum, cuius carmen manu verſamus. Poſtquam alia, quae ad diſſenſum poſſint commouere, operoſe congeſſit et remouit, arcem rei ingreditur, et §. XXIII ſqq. omnibus ingenii atque doctrinae praeſidiis adhibitis, Salmaſio iam quodammodo ad Vopiſci Aurelianum cap. 25. tom. II. pag. 477. praeeunte, oſtendere conatus eſt, noſtrum Dionyſium fuiſſe Corinthium, atque patriae indicia in carmine §. 34. deprehendiſſe ſibi viſus eſt,) atque ſub Elagabalo vixiſſe. Nititur praecipue, vſ. 919. quem *Stephanus Byzantin.* voc. *Emiſſa* e Dionyſio citat, mutilo quidem, vti putat, quem vero *Auienus*, Dionyſii noſtri paraphraſtes, vſ. 1083 ſq. ſuppleuiſſe atque explanaſſe illi videtur, de Emeſa vrbe et templo Elagabali Solis, ibi celebrato. Illa igitur verba, quamuis hodierna Dionyſii exemplaria non habeant, Dodwellus tamen, Auienum in codice integriore, ſibi coaeuo, reperiſſe, et Dionyſium ea in gratiam Elagabali poemati ſuo inſeruiſſe, arbitratur. Quae tamen ſententia, quamquam late, docte acuteque explanata eſt, verſibus 915 ſqq. quos male tranſpoſitos habuit, in alium ordinem redactis, *Wernsdorfio* tamen in commentat. de Priſciani periegeſi et aliis eius carminibus etc. in Poetis lat. minor. tom. V. part. I. pag. 228. nondum, niſi grauior adferatur ratio, ſatis confirmata videtur, et, ſi quidem, ait, Auienus iſtam vrbis Emeſae laudem non ab ipſo Dionyſio habere; ſed de ſuo addere, vt multa alia ſolet, potuit. Et Priſcianus, qui verſu 860. non alia, quam quae Dionyſius vſ. 919. habet, exprimit, ſatis oſtendit, ſaluum eum locum eſſe, et quae Auienus inſeruit, non in eius codice graeco exſtitiſſe; quae igitur Stephanus e Dionyſio

nysio verba citare visus est, ad alium, quam Periegetam, pertinere. „At, quamquam Cellarius et Fabricius argumentum e versu 210. Dionysii, de Nasamonibus, a Romanis deletis, ductum, quo alii aetatem Dionysii post tempora Domitiani figere statuerunt, iam convellere studuerunt: Wernsdorfius tamen eodem argumento, tamquam graui, contra Cellarii sententiam vtitur. Imperante enim Domitiano illos fuisse deuictos, in Excursu X. ad Prisciani periegef. vs. 194. libr. cit. pag. 581 sqq. ex historia romana vberius probatum iuit: et caussam delendorum illorum post Dodwellum docte explicuit, idem, quando Dionys. scribit: ὃς Διὸς οὐκ ἀλέγοντας ἀπώλεσεν Αὐσονὶς αἰχμή, *quos Iouem non curantes perdidit Ausonia hasta*, per Δία ipsum imperatorem romanum intellectum esse a poeta, haud inepte coniicit. Enimuero, vtut clades illa sub Domitiano vera sit; tamen, si cetera omnia bene se habeant, Cellarii et Fabricii sententia nondum plane refutata est. Nam Nasamones ante Domitianum fuerunt victi et gens Romanis tributaria; alias dici non potuerat, Nasamones sub Domitiano rebellasse et alia, quae ipse Wernsdorf adfert ex Eustathio, patrasse, quibus imperatorem ad iram saeuamque vindictam irritarent. Quidquid est, aetas nec non patria Dionysii incerta manet, et ab vtraque parte multa possunt speciose quidem disputari. Dodwellus quidem l. c. §. 27. pag. 47 sqq. ostendere adlaborat, Dionysium non recte dici posse *Alexandrinum:* tamen non omnia, quae dixit, satis firma ad probandum et persuadendum aliis videbuntur. *Harl.*]

II. Interpretes Dionysii periegesis ex antiquis habuit duos, qui ambo illam carmine latino hexametro reddiderunt, *Rufum Festum Auienum*, et *Priscianum*, pro quo alii *Rhemnium Fannium* contra codd. auctoritatem nominant [k]). De vtroque dixi in Bibliotheca latina [l]). Graeco commentario copioso illustrauit libellorum supplicum minister et magister rhetorum, postea archiepiscopus Thessalonicensis, *Eustathius*, clarus circa A. C. 1160. vt dicere me memini lib. II. cap. III. §. 8. quum eiusdem in Homerum diffusos commentarios recenserem [m]). Lacunam ingentem in *Eustathio* ad Dionysii vs. 889—917. qua editiones hiabant, e codice Holsteniano in eadem latina suppleui bibliotheca a. 1696. Hamburgi excusa, vnde in Oxoniensem Dionysii editionem a. 1697. pag. 157 sqq. supplementum illud fuit deriuatum [n]). Praeter Eustathium, qui commentarios suos Ioanni Ducae, Andronici F. dicauit,

k) Conf. *Wernsdorf.* prolegg. ad poet. lat. minor. tom. V. part. I. pag. 212 sq. *Harl.*

l) De falso fictoque recentiore grammatico *Rhemnio Fannio* et origine illius erroris copiosus fuit b. *Wernsdorf.* in prolegomenis ad Prisciani carmina, in vol. V. parte I. poetarum latinorum minorum pag. 212—221. tum a pag. 221—235. de *Prisciano* eiusque periegesi: de *Rufo* autem *Festo Auieno*, et eius carminibus eorumque editoribus peculiarem doctamque idem praemisit commentationem vol. V. part. II. poetar. min. latin. *Harl.*

m) Ex Strabone et antiquioribus sua plerumque sumsit, non semper iudicio recte adhibito. *Harl.*

n) Supplementum illud commentariorum Eustathii ad v. 882 sqq. Periegeseos Dionysii *Holstenius* depromserat ex CCXV. cod. bibl. Claromontanae, *Iriart.* quoque in cod. regio Matrit. LXXXIX. (qui continet Eustathii commentarios in Dionysii Periegesin, a principio vsque ad vs. 423. mutilum,) reperit, et, prouti in suo codice inuenerat, in catal. codd. MSS. Matrit. pag. 359 sq. excudi fecit atque lectiones, a Fabricianis diuersas, adnotauit. At integrius id dedit *Schneider* in analectis criticis, fasc. I. (Traiecti ad Viadrum 1777. 8.) pag 18 sq. „ex codice, (vt verbis illius vtar,) regio Parisiensi nr. 2218. qui praeter Lycophronis Cassandram cum commentario Tzetzae, multum castigatiore, quam editus exstat, Oppianum

dicauit, in eadem editione exhibentur e codd. Bodleianis *Glossae Graecae interlineares*, et *paraphrasis Graeca Anonymi* scholiastae, numquam ante vulgata. Paraphrasis eiusmodi manu exarata occurrit etiam in bibliotheca Vindobonensi. [et integra in cod. *Matthaei*, vt infra notabimus. add. St. Croix Mem. l. c.] Et Is. Casaubonus notis ad Strabonem aliquoties citat alium ab Eustathio et graecum ἀνέκδοτον Dionysii scholiasten. Plures quoque ante Eustathium in hunc poetam scripsisse, ex multis huius commentariorum locis patet, quibus ad aliorum prouocat explicationes, interdum etiam vocans παλαιὲς, vt, quando tradit, ab iis Dionysii poema adpellari ἱςορικὸν συγκείμενον ἐκ τοπικῦ καὶ πραγματικῦ καὶ χρονικῦ καὶ γενεαλογικῦ. Denique Hudsonus tomo tertio Geographorum graecorum daturum se recepit Dionysii Periegesin cum commentariis graecis *Nicephori Blemmidae* e codice Bodleiano, et Auieni versione metrica. Claruit Blemmidas medio saeculo post Christum natum tertio decimo. [P] *Fabric.* Sed non edidit Hudson, vt infra in catalogo editionum adnotabimus. *Harl.*

III. *Codices et Editiones Dionysii.*

De codicibus Eustathii commentar. in Dionysium *Matritensi* et *Claramontano* disserui in nota antecedenti. Codicem quondam *Mendozanum* memorat *Iriarte* catal. codd. gr. Matrit. pag. 277. — In bibl. quadam incerta, cuius catalog. dedit Lamius in deliciis eruditor. Florent. 1743. 8. occurrunt p. 168. cod. CLXIV, Dion. periegesis cum Psychagogiis: p. 216. cod. CCXXV. Perieg. cum Eustathii commentar. cod. CCXXVI. CCXXVII et CCXXVIII. Eustath. enarratio in Dion. perig. sine textu. — In bibl. Rhedigeriana *Vratislauiae* est cod. Dionysii a. 1488. scriptus. [de quo vid. Cel. *Buhlius* praefat. vol. I. Arati] — De cod. *Perusino*, vid. Gronouii varias lectiones ex cod. illo collectas et subiunctas edit. Berkel. 1688. — In bibl. *Escorialensi* a *Piñero* in itinerar. per Hispan. pag. 166. codd. ita citantur: 1) Dionysii orbis descriptio, cum aliis scriptis Dionysii Halicarn. rhetoricis; 2) Dionysii *Corinthii Africani*, (num haec insolita et ab ignorantia librariorum orta inscriptio a vetere manu graece quoque scripta sit, nec ne? equidem nescio: a Clarkio in epistolis de hodierno statu Hispan. p. 401. forsan vitiose citatur Dionysii *Corinthii Afr.*) orbis descriptio et de 12 ventis, cum Alexandrino; 3) iterum descriptio orbis cum expositione, (cuius quis sit auctor, non memoratur:) cum eodem Alexandrino. (quis hic est Alexandrinus? auctor ne epistolae ad Basilidem, cuius codex in eadem exstat bibliotheca? an alius?) At ista confusio haud infrequens est. Diligentiore inquisitione atque comparatione codicum illorum opus erit.

In bibl. *Veneta* SS. Ioan. et Paulli, Dominicanorum cod. Dion. teste Montfaucon in diario italico, pag. 48. — in bibl. D. Marci, secundum catal. pag. 249. cod. CCCCLXXI. Dion.

pianum de Venatione et plures Porphyrii libros, habet etiam Dionysii Periegesin cum commentariis Eustathii in membrana vetusta scriptam. Paraphrasis graeca non modo nullis lacunis interrupta legitur, vt in libris editis; sed saepius etiam tantum differt oratione et vocabulis, vt plane noua videri possit " Idem V D duas subiecit notas, quarum alteram repetiit ex *Cuperi* epist. ad Fabricium in Vhlii sylloge noua epistolarum, vol. I. pag. 376 quae Cuperi epist. etiam legitur in *Reimari* vita Fabricii pag. 2:3 sq atque Fabricius in posterioribus bibl. latinae (postrema quidem pag. 606.) editionibus, reposuit Τραιάνα pro vitiosa, ab Hudsonio repetita, lectione Τραιάνης. Atque *de Sainte Croix* in Memoire etc nr. 9. reperit quoque in cod. regio MMDCCXXIII. qui est idem, quem habuit Schneider, veriorem lectionem Τραιάνς. *Harl.*

Dion. Perieg. orbis descriptio, cum schol. marginalibus: pag. 252. cod. CCCCLXXX. eadem cum schol. marg. pag. 316. cod. DXVII. eadem sine scholiis.

Romae in bibl. Barberin. cod. Dion. membr. saec. XIV. — *Nicephori Blemmidae* geographia, MS. Lucae Holsten. — In bibl. *Neapolitana* regia Dionysii Alexandrini οἰκουμένης περιήγησις, cod. chart. saec. XV. — eadem cum glossis margin. et scholiis Eustathii, cod. chart. saec. XV. — *Neapoli* in bibl. Augustinens. S. Iohannis ad Carbonariam, *Eustathii* scholia in Dionysium Periegeten. cod. chart. saec. XV. — Dionysii οἰκουμεν. περιήγησις cum scholiis Eustathii, cod. bombyc. saec. XIII.

Florentiae in monasterio, Dion. Perieg. cum scholiis, (vid. Montfauc. diar. ital. pag. 369.) et in cod. bombyc. saec. XIV. (vid. Montfauc. l. cit. pag. 370.) — *Ibidem* in bibl. Laurent. cod. XXV. plut. 28. apud Bandin. catal. vol. II. pag. 44. Prolegomena, sed ab initio mutila, incipiunt Διονύσιος ὁ περιηγητὴς γέγονεν υἱὸς Δίωνος Ἀλεξανδρέως etc. (Ergone pater fuit Alexandrinus, a quo etiam noster forsan vocatus erat Dionysius Alexandrinus?) Sequitur orbis descriptio cum paraphrasi marginali auctore anonymo, quae etiam calci tom. IV. geographorum gr. vett. edit. Hudsoni, pag. 2 sqq. adhaeret. Quae ibi pauca de duodecim ventis sequuntur, ea codex habet in prolegomenis. — idem carmen in cod. VIII. nr. 4. plut. 31. teste Bandin. l. c. pag. 64. — nec non in cod. XXVII. nr. 3. Bandin. l. c. pag. 99. — et cum glossis interlin. in cod. XXXVI. nr. 3. plut. Bandin. l. m. p. 197. — *Patavii* in bibl. coen. S. Ioan. Dion. Periegef. — In bibl. Ambros. *Mediol.* eadem, teste Montfaucon.

In bibl. *Parisina* in XVIIII. codd. Dionysii orbis descriptio, et in V. codd. fragmenta occurrunt. e. g. in codd. MCCCCXI. MMDCCXXIII. MMDCCXXXI. MMDCCCLIV. MMMXXIII. est orbis descriptio cum not. marg. et Eustathii commentar. in codd. MMVIII. MMDLXII. MMDCCCXXXIV. MMDCCCXLIII. MMDCCCLIII. est descriptio orbis vel cum glossis passim inter lineas sparsis; vel illis destituta sic quoque in cod. MMDCCVIII. cui tamen subiicitur paraphrasis: in cod. MMDCCXXX. accedunt anonymi scholia: in cod. MMDCCXXXII. est Dion. orbis descr. subiecta singulis versibus metaphrasi, et scholiis quibusdam ad marginem coniectis. in codd. MDCCXXXIII et MDCCXXXIV. MMDCCCLV. MMDCCCLVI. MMDCCCLVII. MMDCCCLVIII. est Eustathii commentarius: in codd. MMDCCXXXV. MMDCCCLV. carmini adiecta est paraphrasis. cod. MMDCCLXXI. continere dicitur Dion. carm. cum scholiis hactenus ineditis et vita auctoris praefixa; cod. MMDCCLXXII. Dion. cum glossis interlinearibus et scholiis hactenus ineditis, atque praemissis prolegomenis etiam ineditis, quae tamen digna iudicantur luce publica. in cod. MMDCCCXXXIII. Dion. carm. passim inter lineas glossae: coniecta vero ad marginem scholia inedita. — in cod. MMDCCCLIII. Dion. orbis descr. coniecta ad marginem anonymi paraphrasis et scholia, iam vulgata, atque Eustathii in idem poema parecbolae. in cod. MMDCCCLIX. legitur anonymi paraphrasis. — Codices, qui fragmenta aut excerpta continent, praetermittam. — In tribus autem codd. MCCCCV. MCCCCVI et MMDLIV. est *Dionysii, Byzantini*, fragmentum de Thracio Bosporo. — In bibl. *Traiecti Mosae*, (Montpellier) Dion. periegef. teste Montfaucon.

In bibl. *Leidensi* inter codd. Vossianos, particula periegef. Dionysii, (catal. pag. 386. nr. 15.)

In

In bibl. Caesarea *Vindobonensi*, teste *Nesselio* catal. MSS. part. IV. p. 111. in cod. CXCVIII. fragmenta Hesiodi, Pindari et *Dionysii* de situ orbis cum scholiis interlin. et margin. et part. V. p. 171 sq. in cod. CXXII. *a*) vita poetae; *b*) poema cum paraphrasi graeca; *c*) anonymi obseru. de duodecim ventis; *d*) anonymi excerptum hydrographicum nauigationis per Pontum Euxinum a Bosphoro Thracio vsque ad Bosphorum Cimmerium. Est fragmentum illius peripli Ponti Euxini, inter Geographiae veteris scriptores graec. minores vol. I. Oxon. 1698. pag. 16. Inter vtrumque tamen non minimum intercedit discrimen, et comparandum esse codicem iudicat *Kollarius*, qui prouocat ad Analect. Vindobon. tom. I. pag. 1102. Hic codex curatius describitur in *Kollarii* supplemento ad Lambecii commentar. pag. 535 sq. Vtrum vero ea paraphrasis cum illa, in edit. Oxon. a. 1697. edita, sit eadem nec ne? neque Fabricius dicere potuit, neque Kollarius. Apud *Lambecium*, (comment. tom. V. pag. 522.) in cod. CCXCII. nr. 2. est fragmentum Dion. n. obseruatio geographica de Aethiopibus.

In *Britannia*, (catal. libr. MSS. in Anglia et Hibernia. Oxon. 1697. F.) in bibl. *Barocc.* nr. 78. Dionysii perieg. (p. 10.) — ibid. nr. 145. Dion. cum scholiis ex Eustathio; (p. 18.) in bibl. *Laudi*, nr. 683. Dion. poema, graece, (pag. 54.) — in bibl. *Cantabrig.* idem gr. cum comment. (pag. 164.) — in bibl. collegii *Etonensis*, nr. 1849. Dion. perieg. cum graecis scholiis, (pag. 47.) — in bibl. *Iacobaea* Westmonaster. nr. 8561. Periegesis, et nr. 8562. fragmentum. (pag. 246.) et nr. 8582. *Nicephori Blemydae* geographia atque edit. Dion. cum notis msstis.

In bibl. *Augustana* Vindel. Dion. periegesis. (Reiser. catal. pag. 75.) — In bibl. *Guelferbytina*, Dion. Perieg. nr. 71. — In bibl. quondam *Palatina*, cum metaphraste et schol. teste Sylburgio nr. 96. 139. item nr. 102. add. nr. 184. 319. 331. — In biblioth. *Monacensi*, cod. CCXXVI. chart. (vid. Catal. pag. 80.) cuius lectiones varias excerpsi.

In bibl. *Bernensi*, cod. chart. saec. XVI. teste Sinnero in catal. pag. 369.

In bibl. *Mosquensi* cod. saec. XII. qui continet fragmentum a versu 278—350. et rursus a versu 470—524. cum scholiis. Et textus et schol. varias lectiones dedit cel. *Matthaei*, quum adhuc illustris Afranei Rector esset, atque ex cod. quem ipse possidet, saec. XVI. cui adiecta est integra paraphrasis, quae in edit. Oxon. 1697. 8. deficit versu 1011. inseruit V. L. doctasque adspersit adnotationes in prolusione, inscripta: *Dionysii Periegetae locus tractatur*, Dresdae 1788. 4.

E d i t i o n e s.

Primum veteres *latinae*, praecipue *Auieni* atque *Prisciani*. De his, quia b. *Wernsdorfius* in doctis prolegomenis ad Poetas latinos minores, et de Auieno quidem tom. V. part. II. Helmstadii 1791. 8. pag. 621 sqq. atque de editionibus pag. 692 sqq. de Prisciano autem tom. V. part. I. Altenburgi 1788. pag. 209 sqq. et de editt. pag. 241 sqq. vberrime disputavit; ego quoque in hoc volumine pag. 99 sq. Arati editiones, quibus Dionysius veteresque interpretes additi sunt, pluribus recensui; de multis eo breuiori mihi esse licebit. Neque hoc loco de Auieno ac Prisciano ex instituto agimus. *Auienus*, (iudice Wernsdorfio tom. V. part. 2. pag. 656.) non pauca Dionysii suo lubitu abiicit atque omittit; alia multa adiicit ex aliis forte scriptoribus hausta; omnia vero stilo liberrimo, et oratione tam luculenta ornataque exponit, vt legentes poetam, suo ingenio excitatum, eminenti quodam spiritu ferri videamus.

deamus: Contra *Priscianus* vbique strictior et religiosior in interpretando est; non poetam, sed grammaticum professus. Ipse tamen multa libertate vsus, (vt Wernsdorf. de Prisciano tom. V. part. I. pag. 226. censet, et Dodwell. in diss. de aetate et patria Dionysii §. 25. exemplis demonstrat,) Dionysii textum pro lubitu pertractat, et pro personae suae vel instituti ratione sciens et prudens mutat; multa breuiter dicta latius explicat, alia quae ille copiosius contrahit, multa e Solino repetit et alia addit detrahitque.

Editiones Auieni.

Princeps *Rufi Festi Auieni* interpretatio *Dionysii descriptionis* etc. cum *Auieni* interpretatione Arati phaenomenorum aliisque est *Veneta* 1488. 4. In calce: *Hoc opus impressum Venetiis arte et ingenio Antonii de strata Cremonensis. Anno salutis* MCCCCLXXXVIII. *octauo Cal. Nouembres.* Hic Antonius de Strata fuit redemtor libri et typographus; Georgius Valla auctor editionis, hu usque curam gessit atque praefatus est *Victor Pisanus*, Vallae discipulus. vid. supra pag. 99. in primis *Wernsdorf.* l. l. tom. V. part. II. pag. 692—700. Rufi Festi descriptio incipit pag. 58. Wernsdorf. pag. 699. obseruat, vitiosum admodum et multis naeuis obsitum esse hoc exemplum; in descriptione autem orbis terr. duas paginas, nempe auersam folii f. et aduersam fol. II. transspositas et permutatas reperiri, ita vt post versum 1047. omissis versibus 38. intermediis, pergatur cum versu 1086. atque isti omissi ponantur pagina sequente.

Auieni de orbis terrae partibus. Venetiis 1502. fol. vid. Catal. bibl. Barber. I. pag. 92.

Posthaec textum primae editionis admodum mendosum emaculare et corrigere adgressi sunt *Io. Cuspinianus*, *Io. Camers* et *Ioachim Vadianus*, Viennae vna viuentes. vid. Wernsdorf. V. part. II. pag. 679 sq. et pag. 700 sqq.

Situs orbis Dionysii Ruffo auieno interprete: in fine: *Vienne. Cuspinianus neuos et verrucas sustulit. Winterburger impressit anno* MDVIII. (1508.) 4.

Dionisii Afri ambitus orbis: Rufo Festo Auieno paraphraste: castigatissime impressus. Perlegente et conferente proba exemplaria Ioachimo Vadiano, Heluetio etc. In fine: *Vadianus tandem neuos et verrucas pro virili sustulit: Io. Singrenius diligenter impressit. Vienne mense Febr. anno decimo quinto.* 1515. 4.

Rufi Festi Auieni descriptio orbis terrae, inter *Pithoei* epigrammata et poematia vetera, pag. 244. edit. Paris. 1590. et pag. 389. edit. Lugd. 1596.

Rufi Festi Auieni descriptio orbis terrae, inter *poemata vetera*, quae adiuncta sunt *Daretis Phrygii de bello Troiano libris VI. a Cornelio Nepote carmine donatis*, per Alex. Carol. Trognaesium, Antwerpiae apud Ioach. Trognaesium 1608. 8. iterumque Duaci, 1632. 8.

Auieni descriptio orbis terrae vna cum ora maritima et fabulis Auieni. Antwerp. 1632. 4.

Ruffi Festi Auieni V. C. Hispani Opera, quae exstant, nimirum Descriptio orbis, orae maritimae, Arati phaenomena, fabularum liber, epigrammata varia. *Don Petrus Melian — collegit, ex bibliotheca D. Laurentii Ramirez de Prado.* Madriti, ex offic. Franc. Martinez. 1634. 4.

Au-

An. Orbis descriptio exstat quoque in *Hudsoni* edit. geogr. veteris scriptorum graec. min. cum *Prisciani* periegesi latina, vol. IV. tum inter Opp. et fragmenta veterum poetarum etc. a Mich. *Maittario* collecta, Londin. 1713. fol. vol. II. pag. 1325 sqq. — in *collectione Pisaurensi* omnium poematum — latinorum, tom. IV. Pisauri 1766. 4. pag. 166. — inter Poetas lat. minores a *Wernsdorfio* editos, vol. V. part. II. quae est plenissima optimaque editio. — Separatim cum notis Schraderi, Nic. Heinsii, Casp. Barthii, Cl. Salmasii aliorumque: impensis et curis *H. Friesemanni*, qui hic illic sua addidit. Amstelod. 1786. 8.

Editiones Prisciani latinae.

Quibus textus graecus est additus, eae in catalogo editionum Dionysii indicabuntur. Editt. Prisciani ac Dionysii rariores refert *Clement.* in biblioth. curieuse etc. tom. VII. pag. 413 — 416.

Prisciani interpretatio ex Dionysio de orbis situ: in antiquissima Operum Prisciani editione *Romana* fol. s. l. et a. et typographi nota, (typis Vdalr. Han. circa a. 1471. notante Audiffred. in catal. editt. rom. saec. XV. pag. 394.) — tum in editione, quam Wernsdorf. primam habuit, *Veneta* a. 1475. continuata a. 1476. in fine: *Impressum Venetiis impensis Iohannis de Colonia sociique eius Iohannis mather de Gherretzem. a. domini* MCCCCLXXVI. fol. — Probabiliter *Priscian. interpret. ex Dionysio* etc. fuit quoque in antiquioribus editionibus Prisciani Opp. Venet. s. n. typographi, (forte Vindelini) 1470. fol. et s. l. ac typogr. nota (Venet. ap. Vindelin.) 1472. fol. vid. Bibl. Smithian. Venet. 1755. 4. pag. 389. *Freytag.* adp. III. pag. 75.

In *Prisciani* Operibus Venet. 1481. fol. vid. *Goetzii* memor. bibl. Dresd. I. p. 453 sq. vbi plures edd. indicantur.

Pomponii Mellae Cosmographi Geographia. *Prisciani Caesariensis interpretatio ex Dionysio de orbis situ.* In calce: *Erhardus ratdolt. Augustensis impressit Venetiis* — a. 1482. 4.

Prisciani interpr. de situ orbis; inter Prisciani Opp. ex recognitione et emendatione *Benedicti Brognolli*, Veronensis, impressit Hannibal Foxius Parmensis et socii, cum epistola *Cypriani Cornelii*, Parmensis. *Venetiis* M.CCCC.LXXXV. (1485.) fol. vid. *Denis* Mem. bibl. Garell. pag. 115. et Appendicem librorum impress. saec. XV. ad *Io. Bened. Mittarelli* bibl. codd. msst. monasterii S. Michaelis Venet. pag. 384. et ex hoc *Denis* in supplem. ad Maittair. Annal. I. pag. 204. — tum *ibidem* typis Georgii Arriuabeni, Mantuani, 1488. fol. — et *ibidem*, corrigente Bernad. Paiolo, per Philippum Pincium, Mantuanum, 1495. fol. — cum Mela, sine vlla nota. — vid. *Mittarellium* l. c. pag. 384 et 385.

Dionisij Allexandrini philozophi de situ orbis Translatio per Pristianum (Priscianum) *grammaticum.* In calce: *Impressum Vienne a Ioanne Winterburg. Emendatum autem a L.* (lectore) *Io. Cuspiniano* etc. circa 1493 — 1494. 4.

Vid. *Denis* supplem. part. II. pag. 553.

Cosmographia Dionysii Thessalonicensis de situ terrae habitabilis per Priscianum e greco in latinum traducta. Impressa Coloniae prope conuentum predicatorum a. 1499. fol.

In *Prisciani* editionibus *Veneta* per Philippum Pincium, 1500. fol. et *Mediolanensi* per M. Leonh. Pachel. 1511. fol. de quibus copiose disserit *Freytag*. in adpar. litt. III. p. 73 sqq.

Dionysii Afri de situ orbis: siue Geographia, Prisciano aut Fannio Rhemnio interprete liber vnicus. Io. Camertis in eumdem commentariolum. Ad calcem: *Viennae Pannoniae*, in aedibus Hieron. Vietoris et Io. Singrenii etc. 1512. 4.

Vid. *Wernsdorf.* l. c. 230 et 243. Male in catalogo biblioth. Thuanae citatur haec edit. Viennae 1512. cum notis *Camerarii:* (forsan, quia in catal. msto ab auctore primum exaratum fuit *Camer.* vnde alius, qui catalogum pararat praelo, fecit *Camerarii,*) quem tamen errorem repetierunt Morhof. Fabricius et alii. vid. *Georg. Lizel.* in historia poetar. graecorum Germaniae, pag. 44. et *Clement*. Bibl. curieuse etc. tom. VII. pag. 415. not. 14.

Rhemnio Fannio male tribui illam interpretationem, iam adnotatum est. Enimuero non solum in Camertis editione is dubie nominatur, sed disertius quoque in aliis: sic in *Pinelli* catal. tom. I. p. 356. nr. 2138. citatur: *Dionysii de situ orbis latine, interprete Rhemnio Fannio Palaemone, ex recensione Pomponii* (Laeti). Absque vlla nota. saec. XV. 4. — ibid. pag. 354. in edit. Ferrar. graece cum versione *Rhemnii Fannii Palaemonis.* (vti in titulo clare dicitur, carmen latinum *falso hactenus Prisciano adtributum,*) 1512. 4. etc. Atqui *Gerh. Io. Vossius* de poet. lat. cap. V. pag. 65. arbitratur, verius illos censere, qui *Rhemnium Fannium* auctorem esse statuant. conf. quoque testimonia et iudicia V. D. de Prisciano eiusque periegesi, quae Wernsdorf. collegit l. c. pag. 253 sqq. *Morhof.* Polyh. litter. lib. VII. cap. 2. sect. 21. p. m. 1053 sq.

Pomponius Mela, Iulius Solinus, Vibius Sequester, P. Victor, *Dionysius Afer de situ orbis, Prisciano interprete.* Venetiis apud Aldum 1518. 8. Multos haec editio habet versus insititios. — Editio *Lipsiensis* cum scholiis *Petri Mosellani* a. 1518. dubia est. — *Florentinam* quoque Wernsdorfius se non vidisse testatur: at *Bandinius* in annalibus Iuntar. typographiae tom. II. pag. 136. non modo indicauit eam, sed etiam Antonii Francini Varchiensis epist. nuncupatoriam ad Petrum Victorium, in qua is se multa Melae loca e codice vet. castigasse atque emendasse declarauit, typis repetendam curauit. Inscriptio haec est:

Pomponius Mela, Iulius Solinus, Itinerarium Antonini Aug. Vibius Sequester, P. Victor de regionibus vrbis Romae, Dionysius Afer de situ orbis, Prisciano interprete. *Florentiae* per heredes Phil. Iuntae. 1519. 8. Ex Aldina edit. maximam partem fluxisse videtur editio. — In alia *Prisciani* Opp. edit. ibid. 1525. 4. deest Dionysius de situ orbis etc. vid. *Goetz.* mem. bibl. Dresd. I. pag. 455.

Dionysii siue Libyos, siue Halcarnasii, de geographia elegantissimus libellus a Prisciano vel, (vt aliis placet,) a Fannio Rhennio e graeco versus. in fine: *Impressum Ingolstadii per V. V. M. Andr. Lutzen.* 1519. 4. — lat. per Priscianum 1521. 16. in catal. bibl. Barber. I. pag. 346.

Dionysius de situ orbis a Rhemnio Fannio latinitate donatus: a Christierno Torchillo Morsiano ad exemplar graecum diligenter castigatus, et cum memorabilium rerum et celebrium locorum nominibus in marginibus illustratus. Coloniae apud Euchar. Ceruicornum. 1538. 8.

Hancce editionem Fabricius inter editt. graeco-latinas retulerat: at *graecum* Dionysium non habet: atque Wernsdorf. V. part. I. pag 230 et 244 sq. adfirmat, Torchillum sequutum esse

esse Aldinum exemplar, adeoque et versus spurios et interpolationes habere, quaedam tamen hinc inde castigasse, ac nonnullas Camertis emendationes suscepisse videri.

Antonini itiner. Vibius Sequester — Victor de regionibus vrbis Romae. *Dionysius Afer de situ orbis, Prisciano interprete.* Lugduni ap. hered. Sim. Vincentii. (1550. 8.)

Dionysius Afer de orbis situ, Prisciano interprete, (cum praefat. Henr. Brucaei.) Rostochii, excusa per Iac. Lucium. 1578. 4. Hanc editionem expressam esse ex Antwerpiensi Papii, adnotat Wernsdorf. pag. 246.

Denique *Prisciani* interpretatio est inter epigrammata et poematia vetera a *Pithoeo* edita, Paris. 1590. pag. 363. — Lugduni a. 1596. pag. 496. — inter *Hudsoni* Geograph. minores vol. IV. — inter Opp. et fragmenta veterum poetarum a *Mich. Maittairio* collecta, vol. II. pag. 1632. — in collectione *Pisaurensi* omnium poematum — latinorum, tom. IV. pag. 243. — inter poetas latinos minor. a *Wernsdorfio* editos, tom. V. part. I. pag. 262 sqq.

Dionysii periegesin quoque verterunt Antonius Becharia, Abel. Matthaeus, Bernhardus Bertrandus, Henr. Stephanus, et metrice Andr. Papius: quorum postremorum versiones, quoniam adhaereut graecis ipsorum editionibus, eos h. l. omittam, et reliquorum memorabo labores atque editiones, de quibus iudicium tulit Wernsdorf. l. c. p. 234 sq. *Camertis* versio prosaria, quam memorat Fabricius, non exstat: confusa forsan cum eius commentario.

Dionysii Periegetae de situ orbis poema, e greco carmine in latinam prosam traductum per Antonium Becharium. Venetiis per Bernardum pictorem et Erhardum Ratdolt cum Petro Loslein de Langenzen eorum correctore et socio. Venetiis 1477. 4. (Bure bibliogr. instruct. nr. 4176. pag. 19 sq. in Pinelli catal. tom. I. pag. 356.) — ibidem per Franciscum Renner de Hailbrun. 1478. 4. (vid. *Creuennae* catal. tom. V. pag. 6 sq. edit. 4.) — ibidem per Christoph. de Pensis dictum Mandello 1498 fol. de quibus tribus editt. multus est *Fossius* in catal. codicum, saec. XV. impressorum, in bibl. Magliabechiana, Flor. 1793. fol. pag. 623 sq. — tum Parisiis cum nomine et insignibus *Ioan. Petit*, in fronte: per Georg. Wolf. et Thielmannum Kerver, 1499. 4. (*Maittaire* A. T. IV. pag. 685. qui in nota, aliud exemplar illi per omnia simillimum se vidisse, testatur, quod tamen in fronte habet *apud signum lilii aurei*, et in fine, sine anni nota, *pro Ioanne Paruo*, omissis *Wolf* et *Kerver* nominibus;) — ibid. 1501. 4. et Basileae apud Henr. Petrum 1534. (al. 1533.) 4. conf. *Clement.* Bibl. etc. tom. VII. pag. 413 sqq.

Abel. Matthaeus, Carnotensis ICtus, Dionysii periegesi carmine versae Eustathii commentarios, latine a se translatos, adiunxit. Paris. 1556. 4. ad Cardinalem Carolum Lotharingum. — sine a. nota: in bibl. Thottiana. IV. pag. 105.

Versionem latinam commentariorum Eustathii, a *Vincentio Marinerio* Valentino, bibl. regiae Escurialensi praefecto, factam, adhuc in scriniis latere, tradunt Nic. Antonius in bibl. Hispana et Iriart. circa finem catal. codd. graec. in bibl. Matrit. — Quando Fabricius et alii e Simlero referunt, Dionys. de situ orbis ex *Sim. Lemnii* versione latina metrica, heroicis versibus edit. Venet. 1543. quaerendum cuidam fuit visum an non manus operarum aut ipsius Simleri a vero aberrauerit, et *Rhemnii* nomen fuerit reponendum; at est in Menckenii cat. et *Maittaire* in indice A. T. pag. 344. eam memorat, addito nomine Sim. Lemnii et typograph. Bartholomaei ac Francisci.

Editiones graecae secundum temporis ordinem.

Dionysii de situ orbis, gr. et lat. *ex versione Rhemnii Fannii Palaemonis*, cum castigationibus, Coelii Calcagnini adnotatione super Anchiale et Rhemniani carminis constitutione. Ferrariae, apud Ioan. Maciochum Bondenum 1512. 4. Editio haec, admodum rara, fuit in bibl. Pinelli, vide catalog. I. pag. 354. et in bibl. Auriuill. cat. sect. I. pag. 103, nr. 1195. adde *Maittaire* A. T. II. pag. 240. inprimis V. part. I. siue indic. pag. 344. vbi plena est inscriptio.

Dionysius de situ orbis cum Pindaro, Callimacho et Lycophrone, graece. Venetiis in aedibus Aldi et Andreae Asulani soceri, mense Ian. 1513. 8.

Maittaire A. T. II. pag. 248. recudi fecit Aldi epist. nuncupat. ad Andr. Nauigerium. — Num *Dion.* cum Chrysolorae erotem. apud Aldum 1512. lucem viderit, equidem cum Rewiczkio (catal. pag. 52.) nescio, et vero dubito: saltem in serie dell' ediz. Ald. vbi pag. 31. illa Chrysolorae editio memoratur, nulla fit Dionysii perieg. mentio.

Dionysii Afri de situ orbis opus studiosis necessarium, graece scriptum. Idem in latinitatem a Rhemnio Grammatico translatum, falso hactenus Prisciano adscriptum. In idem Coelii Calcagnini annotatiunculae, ex libris eiusdem exceptae. Basileae apud Val. Curionem. 1522. 8. Breuem praefationem praemisit *Valens Curio.*

Dionys. cum Arato etc. gr. et lat. cum notis *Ceporini*, Basil. 1523. 1534. Colon. 1543. Basil. 1547. 1561. 1585. Antwerp. 1554. (al. 1553.) 8. vide supra in hoc vol. cap. de Arato pag. 99—101. — Edit. *Cantabr.* Dionysii etc. graec. 1533. 8. memorauit Fabricius.

Dion. de situ orbis graece. *cum graecis Eustathii commentariis*, ex bibl. regia. ex officina Roberti Stephani. regiis typis. Lutetiae. 1547. 4. vna cum variis lectionibus. Exemplar huius accuratae editionis cum emendationibus msstis Xylandri et M. Sladi fuit in biblioth. P. Francii.

Dionysii Periegesis, graece, cum variarum lectionum adnotatione, et latine, *Rhemnio Fannio grammatico interprete.* Paris. apud Guil. Morel. 1556. 4. et 1559. 4. *Maittaire* III. pag. 684 et 713. — Separatim est versio latina versibus exposita. ibid. apud G. Morel. 1556. 4.

Dionysii orbis descriptio, graece et lat. ad verbum, vt conferri a studiosis possit. Basil. 1556. 8. vid. *Askew* catal. pag. 60. — Num haec diuersa sit ab edit. Basileensi, *Dion.* gr. et lat. interprete *Bernhardo Bertrando*, qui similiter Dionysii poema et *Eustathii* comment. latine vertit, Basil. 1556. 8. apud Io. Oporin. alii decernent.

Nouam instituit recensionem, patris tamen sui, vt ipse in fine ait, editione leuatus; at lectiones quoque interdum audacius mutauit *Henr. Stephanus*, qui *Dion.* periegesin graece dedit emendatam, additis in margine lectionibus, inter Poetas principes heroici carminis, Paris. 1566. fol. tom. II. pag. 360 sqq. — Eum sequutus *Lectius* in Corpore poet. graec. Geneu. 1606. fol.

Dionysii de situ orbis liber, interprete Andrea Papio, Gandensi. Cui subiungitur *Prisciani Periegesis e Dionysio*, ex emendatione *Andreae Papii*, cum eiusdem notis ad eam: et *Musaei* Hero et Leander, interprete eodem. Antwerpiae, ex officina Christoph. Plantin. 1575. 8. — Papius, tum vix duodeuiginti annos natus, Dionysium haud infelici labore reddidit

dit versibus, et V. L. notasque calci adiecit criticas: praeter ea Prisciani interpretationem ad tres codd. msstos Caroli Langii, Gemblacensem et Buslidianum duasque Venetas editiones recensitam adiunxit.

Paullo post H. Stephanus de Dionysio iterum egregie meruit in collectione, hodie haud adeo frequenti:

Dionysii Alex. et Pomponii Melae situs orbis descriptio. Aethici Cosmographia. C. I. Solini polyhistor. *In Dionysii poematium commentarii Eustathii. Interpretatio eiusdem poematii ad verbum, ab Henr. Stephano scripta: nec non annotationes eius in idem et quorumdam aliorum* etc. *Excudeb. Henr. Stephanus.* a. M. D. LXXVII. (1577.) 4.

Editionem patris sui fecit fundum: contulit tamen edd. Aldinam, Ceporini Basileensem, a. 1523. Morelii atque Papii, suam inde recensionem formauit, suo ingenio adiutus, lectiones illarum excerptas et quas pater Robertus enotarat e libris scr. modo in margine contextus, modo in adnotationibus, maximam partem criticis, interdum geographicis, protulit; hisque inseruit potiores Ceporini Papiique notas. Pro patre suo pag. 141 sq. quaedam contra Papium modeste et grauiter scripsit. — In catal. bibl. Graeuianae pag. 208. memoratur exemplar, *collatum cum cod. msto, in quo aliquot versus inediti reperiuntur.* — Prisciani metaphrasis, quam Wernsdorf. l. c. pag. 246. additam esse scribit, saltem in meo exemplo, nuspiam deprehendi: neque illius fit mentio in titulo libri, neque in praefatione epistolaque.

Dionysii orbis ambitus, graece. Paris. apud Prevosteau. 1603. 8.

A Pinello et Harwood. vocatur *bella et rara editio.*

Dion. cum notis *Antonii Bassolii*, e soc. Iesu, gr. et lat. Mussiponti. 1620. 8. e Fabricio. — *Dionysii periegesis*, gr. Paris. apud Io. Libert. 1631. 4. Maitt. A. T. III. pag. 896. *Dion.* de situ orbis, graece. Lugduni, 1633. 4. in bibl. Pinelli I. pag. 355. et Askew. pag. 49. in cuius catal. pag. 60. duae editt. graecae *Eton.* s. a. notantur.

Διονυσίς — Dionysii orbis descriptio; commentario critico et geographico, in quo controuersiae pleraeque, quae in veteri geographia occurrunt, explicantur et obscura plurima elucidantur, ac tabulis illustrata, a Guilielm. Hill, *A. M. collegii Merton in acad. Oxoniensi olim socio, iam vero Gymnasiarcha Dublinensi. Textui etiam subiungitur figurarum,* (grammaticarum,) *quae apud Dionysium occurrunt, cum dialecticis et aliis grammaticis minutiis, systema, in vsum tironum; vt non modo philologis et geographiae studiosis verum et scholis inseruiatur, in quibus geographia vetus, historiae lux, vna cum poesi graeca ex hoc fonte imbibi poterit.* Londini, typis M. Clark, impensis I. Martyn. 1679. 8.

Haec est satis longa editionis, quam habeo, inscriptio, ex qua consilium editoris clare adparet: margini textus graeci adpositae sunt lectiones variae potiores, a Roberto Steph. collectae, aut Hilli opiniones. Additae Stephani versioni in margine quoque adiecit emendationes. Huic editioni Hill. additurus erat Eustathii commentarium, si bibliopola e re sua futurum censuisset. Sed plures Hilli exstant editiones, a Fabricio iam memoratae, et in Pinelli aliorumque catalogis obuiae; quae, quomodo differant, equidem dicere nequeo. Antiquior igitur est Londini 1657. (ap. Fabricium, sed in bibl. Bodleiana et Pinelli catal. a. 1658.) et cum *Eustathii* commentario, notis Steph. Moreli, Ceporini Papiique, Londini 1688. 8. — *Dion.* gr. Londin. 1668. 8. ap. Fabric. — gr. et lat. Londin. 1679. 8.

Dion.

Dion. cum versione H. Stephani, et notis atque A. Papii metaphrasi, et T. Fabri animaduersionibus. Salmur. 1676. 8.

Dion. orbis descriptio, cum veterum scholiis et *Eustathii* commentariis. Accedit Periegesis *Prisciani* cum notis *Andreae Papii.* Oxoniae, e theatro Sheldon. 1697. 8.

Cum versione H. Stephani, (ex cuius editione a. 1577. illa est recusa,) singulis paginis vna cum *glossis interlinearibus graecis* ac *paraphrasi graeca* anonymi scholiastae substrata, *Eustathiique* commentario cum breuibus notis et quinque tabulis geographicis de nouo factis ac Dionysio et Eustathio adcommodatis. In hac praeclara editione, (vt Fabricius ait,) quam studiosi debere se norint V. Cl. (nomen enim ipse suum dissimulauit,) *Eduardo Thwaites*, collegii Reginae socio, occurrunt praeter ea variae lectiones ex editionibus Stephanorum et codd. Bodlei. Etonens. et Cantabrig. atque ex interpret. priscis Dionysii diligenter collectae, tum editoris breues ad Dionysium notae siue castigationes; metaphrasis item Prisciani ex A. Papii editione cum eiusdem notis, supplementum lacunae in commentariis Eustathii, quod ex cod. msto bibl. Claramontanae descripserat Holstenius, ac denique indicem editionum Dionysii, vocabulorum omnium, quae in Dionysio reperiuntur, et scriptorum, quos Eustathius in commentariis suis citat. Huius anni editionis exemplaria interdum addita sunt, vt exemplo in bibl. Noribergensi, et in bibl. Pinell. posteriori, I. pag. 357. nr. 2143. loco quarti voluminis, Hudsoni scriptoribus gr. minoribus geographiae veteris. Atque Hudsonus primum adiunxerat illam tamquam particulam totius operis: sed postea mutauit consilium, et quartum volumen auctum iterata editione euulgauit, vt ipse testatur in praefatione. vide descriptionem illius ad annum 1710.

Διονυσίȣ — *Dionysii orbis terrae descriptio, systemate figurarum et troporum, quae in ea eminent, indice item vocum rerumque rariorum et notabiliorum ac nominum propriorum omnium, et notis denique, quibus versionis lectionisue mutatae aut mutandae ratio redditur, dubia quaedam explicantur, obscura illustrantur, aucta in vsum Gymnasii Ratispon. — edita a Georgio Henrico Vrsino, Gymn. eiusdem Rectore et Prof. publ.* (Ratisbon.) 1705. 8.

In constituendo textu graeco H. Stephanum, in systemate figurarum Hillum maxime sequitur, ita tamen, vt suo etiam iudicio vtatur. Et index et notae ad intelligenda verba resque geographicas sunt admodum vtiles: ipsum poetam Vrsinus interdum refutat; saepius tamen Hillum, quem alias haud spreuit ducemque delegit. In praefatione de aetate et patria Dionysii differit.

Τῆς πάλαι καὶ τῆς νῦν οἰκουμένης περιήγησις siue Dionysii geographia emendata et locupletata, additione scil. geographiae hodiernae graeco carmine pariter donatae, cum 16. tabulis geographicis. Ab Ed. Wells, A. M. aedis Christi alumn. Oxon. e theatro Sheldon. 1704. 8.

Non est Dionysiani carminis recensio nouaque editio; sed Dionysii periegesin fecit ille tantum basin, ita, vt illam ex suo ingenio ad faciem hodiernae geographicae disciplinae digereret, emendaret, in XXXVI. distribueret capita, multaque mutaret, amputaret, et quae ad recentiora pertinerent tempora, Dionysii rationem genusque dicendi imitaturus, suo quaeque loco insereret adiiceretque. Graecum textum, qui constat 1459. versibus, (genuinum Dionysii carmen 1187. versibus constat,) excipiunt notae geographicae; et h interpretatio latina. Haec noua geographiae antiquae et recentioris forma mire placuisse

videtur

videtur Wellsii popularibus: recusus enim liber est Oxon. 1706. 8. 1709. 8. Londini 1726. 8. et gr. Londini 1761. 8. vid. Pinelli catal. I. pag. 355 sq.

Dionysii orbis descriptio (graece et lat.) *cum commentar. Eustathii, archiep. Thessalonic.* Oxoniae e theatro Sheldon. 1710. 8. sine vlla praefat. Exemplo huius edit. adscribi feci lection. var. cod. Bauar.

Dion. ab Andr. Papio, gr. et lat. accedit *Aristophanis* Plutus gr. cura *Sigeberti Havercampi.* Lugd. Bat. 1736. 8.

Inter *Hudsoni* geographos minores locum vltimum, inscriptum:

Geographiae veteris scriptores graeci minores, cum dissertatione in Dionysium, annotationibus etc. vol. IV. Oxoniae e theatro Sheldoniano 1712. 8.

Dionysii periegesis obtinet. Neque tamen omnibus illorum geographorum exemplaribus adhaeret noua haec Hudsoni editio. Atque ipse Hudson in praef. ad I. volumen ait, se decreuisse, opus in *tria* volumina partiri. Hinc multa reperiuntur exemplaria, quibus loco quarti voluminis addita est editio Dionysii a. 1697. vid. ad illum annum notata et Morellum V. C. ad Pinelli catal. I. pag. 356 sq. in primis *Bure* Bibliogr. instructive, *Histoire*, tom. I. nr. 4176. pag. 11—19. vbi is contenta quatuor voluminum exponit, et de diuersitate exemplarium quarti vol. curate agit. Idem tamen tradit, volumen illud quartum, a. 1712. signatum, nouo tantum titulo in fronte instructum et nihil aliud esse, ac editionem Dionysii Periegetae a. 1710. etiam a censore in A. Erud. a. 1712. pag. 536. memoratam, huius sententiae:

Dionysii orbis descriptio, cum Eustathii commentariis et anonymi paraphrasi graeca: accedunt antiquae versiones Prisciani et R. Festi Auieni. Oxon. 1710. — Idem Bury notat, eamdem editionem illo titulo ornatam et recusam esse Oxonii 1717. 8. atque hoc anno notatam *editionem* Dion. periegeseos, *nouissimam et locupletissimam* indicauit *Hamberger* in zuverläss. Nachr. I. pag. 591. atque in kurzen Nachricht. I. p. 238. add. *Crevenna* Cat. tom. V. pag. 5. Hudson. in praef. ad vol. IV. non satis clare explicuit mentem suam remque ipsam. Sibi, (narrat,) vti Holstenio, placuisse, vt Dionysii orbis descriptio seorsim prodiret, ita tamen, vt sibi liceret Dionysium vel separatim a reliquis in lucem emittere; vel iisdem, tamquam particulam totius operis adiungere, nec ab initio de Dionysio edendo cogitasse; sed, quum a Godefr. Christiano Goetzio, bibliothecae Lipsiensi praefecto, Holstenii notas ad Dionysium et Eustathium, et ab Abbate Bignonio paraphrasin gr. locupletiorem, scholiaque graeca in Dionysium inedita accepisset, visum sibi esse, nouam parare editionem. Huic igitur addidit illa, ex scholiis tamen ea tantum, quae ad geographiam aliquid conferrent, aliaque ex anonymi libello excerpta: *Nicephorum* autem *Gregoram* in Dionysium, quia id solum praestitisset, vt periegeta carminis vinculis liberaretur, eiusque ex oratione bona ligata fieret soluta, non bona, bibliothecarum latebris recondi in aeternum reliquit. Verum, quae in genuina iterataque editione contineantur, paucis persequemur. 1) *Henr. Dodwelli* o) docta dissertatio de aetate et patria Dionysii, Periegetae. 2) *Dionysii* orbis descr. gr. et lat. cum

o) Huius operam et diss. non omnino probat *St. Croix* in memoire s. notitia nouae editionis, infra laudanda.

cum *Eustathii* commentario, per singulas paginas poetae subiecto. 3) *Rufi Festi Auieni* descriptio orbis terrae, cum breuibus notis criticis. 4) Periegesis *Prisciani* cum not. criticis. 5) *Auieni* ora maritima, cum not. crit. 6) Anonymi paraphrasis, integrior, quam Twaitesius publicarat, 7) Parecbolae e quibusdam scholiis gr. in Dion. ineditis. 8) Excerpta gr. geographica inedita. 9) Fragmentum gr. ex Constantino Porphyrogenito et 10) fragmenta de vrbium et regionum nominibus, in alia mutatis, ex notis Leonis Allatii ad Georgium Acropolitam p. 244. et ex iis, quae subiiciuntur Codino pag. 404. edit. Paris. aliaque apospasmatia geographica, vel inedita hactenus vel emendatius edita, graece, cum notis. 11) V. L. et adnotationes in Dionysii periegesin, interspersis Lucae Holstenii notis, antehac ineditis, et ad versionem. 12) V. L. emendationes et notae ad Eustathium. 13) coniecturae et emendatt. ad Auieni periegesin atque oram maritimam. 14) Indices. — Conf. Acta erudit. Lips. a. 1712. mens. Dec. pag. 532 sqq. vbi praecipue in compendium redacta est Dodwelli dissertatio.

Eustathii commentarius in Dionysium Periegetam, latine, ex interpretatione Alexandri Politi. Coloniae Allobrogum 1741. 8. vol. II. vid. Pinelli catal. tom. III. nr. 6291. p. 110. — Idem *Politus* edidit obseruationes criticas in Dionys. Romae 1742. vide *de Sainte-Croix* in Memoire siue notitia futurae edit. geographor. min. veterum, nr. 9. vbi de Dionysii periegesi Eustathiique commentario et lacuna in eo paullo copiosius differit. — Loca quaedam in Eustathii comment. acute emendat illustratque *Tan. Faber* in epistolis criticis, parte I. (Salmuri 1674. 4.) epist. 9. pag. 33 sqq. et epist. 21. pag. 70 sqq. in epist. 20. pag. 67 sq. corrigit locum Dionysii in epist. 14. pag. 49 sqq. refutat Eustathii de Euripo narrationem. *Harl.*

Versio Gallica.

Carmine *gallico* donauit *Benignus Salmasius.* Paris. 1597. 12. Hoc politissimum disertissimumque vocat filius Claudius Salmasius praefat. ad Tertullianum de pallio. [P] [conf. *Clement.* l. m. pag. 416. not. *Italica Saluini* adhuc in scriniis latet. Versio *anglica* per Th. Twine. London. 1572. 8. *Harl.*]

Editiones promissae.

1) *Claudii Salmasii.*

2) *Lucae Holstenii.* Lambec. tom. I. de biblioth. Vindob. pag. 114.

3) *Nicolai Lloydii.* Confer eius praefat. ad Dictionar. Historico Geograph. Poeticum Caroli Stephani locupletatum.

IV. Dicitur et alia scripsisse hic Dionysius, quae omnia intercidere. Eustathius: Διονύσιος δὲ Λίβυς μὲν ἱστορεῖται τὸ γένος, συγγράψαι δὲ καὶ ἄλλα βιβλία λέγεται, Λιθιακά τε, καὶ Ὀρνιθιακὰ καὶ Βασσαρικὰ (meminit Suid. in Διονύσ. Κορίνθιος) ἐκρίθησαν ἴδια Διονυσίου τὰ λιθιακὰ διὰ τὴν τοῦ χαρακτῆρος ὁμοιότητα. τὰ δὲ Βασσαρικὰ (Stephano Byz. p[illegible] s simplici vice lauda'a) διὰ τὴν τραχύτητα οὐκ ἄξια τούτου κριθέντα εἰς τὸν Σάμιον ἀνηνέχθησαν Διονύσιον. Τὰ δὲ Ὀρνιθιακὰ ἐς ἄλλον τινὰ Φιλαδελφέα Διονύσιον, ὃν διὰ λέξεως ἀκυρολογίαν ἐπεκάλουν διάκενον.

[Excerpta ex *Dionysii Byzantii* anaplo Bospori Thracici, latine seruata a Petro Gyllio dedit *Hudson* in III. vol. minor. geograph. graecor. vid. infra in catal. edit. §. VII. *Harl.*]

V. *Index*

V. *Index Scriptorum ab Eustathio ad Dionysium citatorum: ex editione Oxoniensi a. 1697. 8. p)*

Asteriscus notat epistolam Commentariis praemissam, numerus versum Dionysii.

p) Hudson volumine IV. etiam subiecit indicem auctorum in commentariis Eustathii; at paginis illius editionis adcommodatum. Ex illo quaedam suppleui, versu Dionysii laudato. *Harl.*

Ποσειδώνιος

Auctores citati in Supplemento Eustathii.

Auctores citati a Paraphraste.

[Addam indicem auctorum citatorum a Paraphraste etc. ex Hudsoni vol. IIII.

VI. Iam ceteros deinceps Geographos graecos paucis persequar, quorum alii antiquiores etiam Dionysio sunt, alios plerosque aetate ille antecessit. Antiquior q) est SCYLAX, Caryandensis, e Caryandis Cariae oppido, quem Darius Hystaspis r) misit ad Indum fluuium et oras maritimas lustrandas, ex quo itinere tricesimo mense reuertit, vt auctor est *Herodotus* IV. 44. [pag. 300. edit. Wesseling. qui contra Dodwellum quaedam notat.] Condidit hinc Περίπλουν, quem eidem inscripsit Dario, vt Aelii Dionysii testimonio s) constat. Mentionem eius facit *Aristoteles* VII. 14. Politic. et in Cianorum politia apud scholiasten *Apollonii Rhodii* lib. I. ad vs. 1177. atque varia ex eo fabulosa legas apud *Philostratum* III. 14. Vitae Apollonii, et *Io. Tzetzam* Chiliade VII. hist. 144. Huic Scylaci malo tribuere [P] PERIPLVM, qui hodie exstat, quam vel cum viris doctis t) comminisci sine veterum suffragio *Scylacem* alterum, *Caryandensem*, qui priore sit iunior, sed ante Alexandri M. tempora sub Dario Notho vixerit: vel cum Suida, cuius sententiam sequitur *Dodwellus* u) referre hunc librum ad Scylacem tertium, Polybii aequalem. En Suidae verba: Σκύλαξ Καρυανδεύς, (πόλις δέ ἐστι τῆς Καρίας πλησίον Ἁλικαρνασσοῦ τὰ Καρύανδα,) Μαθηματικὸς καὶ Μουσικὸς ἔγραψε περίπλουν τῶν ἐκτὸς τοῦ Ἡρακλέους στηλῶν, τὰ κατὰ Ἡρακλείδην τὸν Μυλασσῶν

q) Antiquiores etiam sunt *Hanno*, de cuius Periplo dixi lib. I. cap. 6. et *Dicaearchus*, de cuius ἀναγραφῇ ἑλλάδος vide si placet lib. III. cap. 8. [vol. III. pag. 487. De Scylace vid. *Relandi* Palaest. lib. III. cap. 7. pag. 431.]

r) Darius Hystaspis obiit Olymp. LXXIII. 4. ante Christum natum 485.

s) Graecus auctor incertus, cuius testimonium periplo Scylacis praefigitur, non dubitans, hunc ipsum, quem habemus, Scylacis libellum esse eumdem antiquissimi illius scriptoris, Dario illum dicatum ab auctore suo refert: Αἴλιος Διονύσιος ἐν τῷ περὶ Ἀλεξανδρείας βιβλίῳ πρώτῳ φησίν, ὅτι Δαρείῳ προσεφώνησε Σκύλαξ τὸ φρόντισμα. Darium Is. Vossius Nothum intelligit; sed videtur Aelius Dionysius de eodem potius cogitasse Dario, a quo Scylacem ablegatum Herodotus narrat. Atqui ille fuit Darius Hystaspis F. Notho antiquior. Edito quidem periplo nulla eiusmodi προσφώνησις ad Darium praefigitur, quae sane potuit temporum iniuria perire atque amitti.

t) Ita *Vossius* pater lib. I. de Hist. Graecis cap. 39. et *Is. Vossius* ad Melam I. 16. pag. 393. it. ibid. II. 3. pag. 446. vbi eum vocat Pseudo-Scylacem, et pag. 448. atque in praefat. ad Scylacem. *Meminit enim noster*, inquit, σκελῶν μακρῶν τοῦ Πειραιῶς, *quod tamen Themistoclis opus est. Meminit et Amphipoleos, quam condidit Brasidas, quum antea* ἐννέα ὁδοὶ *dicerentur. Cleostrati quoque Astrologi Tenedii et Callistrati, rhetoris, Atheniensis, mentionem facit, quos diu post illum Hystaspidem floruisse certissimum.* Ex his quaedam sunt, vt Cleostrati mentio, quae non male congruunt scriptori temporum Darii Hystaspis: nam Cleostrati Octaeteridem primam, qui serius computant, ab Olympiade LXI. repetunt, alii ab Olymp. LIX. Themistocles paucis post Hystaspidem obiit annis. Callistratus, Atheniensis, Dati conditor, antiquior videtur et diuersus a Rhetore, de quo Plutarchus de vita Demosth. Denique Amphipolin a Brasida demum hoc nomen accepisse aegre mihi persuadeo, et contrarium innuit *Diodorus Sic.* XII 68. Quid? quod idem Vossius Epitomen tantum Scylacis nos habere adfirmat, in qua *multa legantur contra sententiam Scylacis, in quibus epitomator errauerit.* Mirum igitur, ad hunc non retulisse potius, si quae offendit vir doctus, manifesta recentiorum Darii Hystaspidis aetate temporum testimonia.

u) *H. Dodwellus* in diss. de Peripli Scylacis aetate, tom. I. Geographor. graec. minor. Io. Hudsoni.

λαστῶν βασιλέα, Γῆς περίοδον v), Ἀντιγραφὴν w) πρὸς τὴν Πολυβίε ἱςορίαν. Valde vereor, ne Suidas, in distinguendis homonymis scriptoribus minime adcuratus, confuderit Scylacem antiquum, Caryandensem, cum Scylace, Halicarnasseo, mathematico, de quo *Cicero* II. de diuinat. cap. 42. *Scylax Halicarnassius familiaris Panaetii, excellens in astrologia, idemque in regenda sua ciuitate princeps, totum hoc Chaldaicum praedicendi genus repudiauit.* Certe veteres, vt Strabo, vnicum norunt Geographum Scylacem, Herodoteum illum, quem propterea παλαιὸν συγγραφέα vocat idem *Strabo* XIV. pag. 658. scriptor graecus incertus, cuius testimonium edito periplo praefigitur, [P] ἀρχαιότατον ἄνδρα, *Stephanus Byz.* in Καρύανδα, παλαιὸν λογογράφον. Iam certo constat, periplum, quem hodie habemus, lectum eidem Straboni: nam in hoc Troadis initium ab Abydo deducitur, quod a Scylace fieri ille notauit XIII. pag. 583. Idem quoque lectus a Marciano Heracleota, Auieno in orae maritimae descriptione, aliisque. Quid igitur? num Suidae plus fidei, quam Straboni habebimus? aut credemus, scriptorem Polybii aequalem Tyrum βασίλειαν νῆσον adpellaturum, aut Thebas τεῖχος, aut memoraturum Olynthum, aut x) Lysimachium et Antiochiam Syriae itemque Thessalonicam, et in Aegyptiacae orae descriptione Alexandriam praetermissurum? Non sane. Relinquatur igitur per me antiquissimo illi Herodoteo Scylaci, quem vnum veteres nouerunt, periplus iste, qui non plane integer, ne dicam parum, (etiam post virorum doctissimorum curas,) emendatus y), ad nos peruenit. In hoc ab Herculis columnis in Hispania facto initio vltra quas ipsas Carthaginiensium emporia, (qualia etiam ante primum bellum Punicum habuisse ex *Polybii* lib. I. cap. 10. iam obseruarunt viri docti.) commemorat, vniuersas deinceps Europae et Africae oras persequitur, ad columnas Herculis in Africa denique subsistens. Narrat etiam diaphragmata, siue vias, quibus e Graecia in Asiam vel ex Asia in Graeciam commode liceat traiicere. *Fabric.*

[E P I M E T R O N.

Secundum *Saxium* in Onom. litt. I. pag. 29. floruit *Scylax*, Caryandensis, geographus, circ. a. m. 3497. Olymp. LXVIII. 1. ante Chr. N. 506. V. C. 246. Fabricii de aetate Scylacis sententiam amplexi sunt atque ornarunt *Hagerus* atque *de Sainte-Croix*. Prior scripserat progr. de Scylace, geographo antiquissimo illiusque periplo, Chemnit. 1765. 4. quod postea in compendium quasi redactum et tamen interdum locupletatum germanice vertit in Palaestra geographica, (Geographischer Büchersaal) vol. I. Chemniz. 1765. 8. p. 560 sqq. Is igitur loca Herodoti, Ciceronis, Suidae, et reliqua, a Fabricio iam laudata et ab Hudsono collecta, positaque ante Scylacis periplum in illius editione minorum geograph. graecorum,

v) Ex hac Scylacis Periodo siue descriptione orbis terrarum *Dodwellus* §. 3. hausisse existimat Strabonem, quod lib. XII. pag. 566. e Scylace tradit, circa lacum Ascanium habitasse Phrygas et Mysos. Sed et in periplo Scylacis, qui mutilus ad nos peruenit, loca mediterranea quandoque perstringuntur. Itaque poterat illa Strabo petere e loco periplі, qui in nostris codicibus desideratur.

w) Vide, si placet, quae de hac ἀντιγραφῇ notaui lib. III. cap. 28. §. 6. [in h. vol. pag. 330.]

x) Iac. Gronouius praefat. ad Geographica antiqua.

y) *Rich. Bentley* Apologia diss. de epistolis Phalaridis pag. 327. *Scylax one of the most corrupted books in the World.*

eorum, paullo vberius recitat, errorem Suidae ostendit, refutatque Dodwelli opinionem atque argumenta, Fabriciique rationes pro Scylace Herodoteo copiosius explicat. Denique editiones et peripli Scylacis argumenta s. contenta persequitur. Posterior autem n. *de Sainte-Croix* Fabricii sententiam tuetur et amplificat in Histoire de l'acad. — des Inscr. vol. 42. Paris. 1786. dedit quoque obseruationes geographicas et chronologicas in Scylacem. Idem pag. 328. n. pag. 374. n. ostendit, multos in textu errores esse ab interpolatoribus profectos; atque pag. 373. nec non in Examen des Hist. d'Alexandre pag. 272. et in Mem. s. notitia de noua Geographorum editione, (de qua in fine huius capitis copiosior ero,) nr. 2. obseruat probatque, plures textus errores ignorantiae ac festinationi librariorum, qui vocabula et integras ῥήσεις transposuissent, originem debere. — *Holstenius* in epistola ad Peirescium de Scylace caussaque corrupti textus et remediis illius emendandi tam intelligenter disseruit, vt particulam epistolae, a *Sainte-Croix* in notitia etc. nr. 2. not. *b.* repetitam, huc transferre haud dubitem. „Auctor, (Scylax,) ait, ipso Herodoto antiquior. Errant enim, qui sub ipso Dario Codomanno vixisse arbitrantur: quae Vossii opinio est libro de historicis graecis. Nimis temere est sequutus ea in re Iosephi Scaligeri fidem, qui id in fronte libri sui adnotarat, quem olim ab ipso Vossio Lugduni Batauorum vtendum habui. Meminit enim eius Herodotus libro IV. et ipsum opusculum aperte auctoris aetatem testatur. Inter omnes illos minores geographos nullus exstat hoc corruptior. Sed bona fide tibi committo, quid maxime mihi ad persanandum felicissime, paucis locis exceptis, profuerit: obseruaui crebro legendo et errorum similitudine, quum Oxonii hunc auctorem tractarem, vitia omnia orta fuisse ex litterarum maiuscularum confusione. Vnde deprehendi, librum scriptum fuisse charactere antiquissimo litteris capitalibus, sed fugientibus et vetustate exesis. Ita Λ Δ Α et Ε C, Ο Θ item Α Ι Φ Ν aliosque characteres minimum in modum confusos obseruaui. Itaque quotiescumque mihi aqua haerebat, locum ita depingebam, et dein in varias figuras litterarum vicinitate et coniunctione vel diuisione transformabam, donec veram scripturam nullo negotio erueram. Profuit etiam omnium locorum Herodoti et Hellanici, in primis vero Hecataei, quae apud Stephanum exstant. Adeo enim conueniunt, vt non dubitem, quin alter alterum κατὰ πόδας transscripserit. Hactenus *Holstenius*." Vossius in praefat. ad suam edit. censet, Periplum Scylacis esse ἐπιτομὴν et compendium maioris operis; multa enim hic legi, quae plane sint contra sententiam Scylacis, in quibus epitomator errauerit. *Harl.* Copiose de Scylace nuper disputauit Cl. *Conr. Mannert* Geogr. der Griechen und Römer, part. I. pag. 64—72. qui enim discernit ab illo quem Herod. memorat, ineunte bello Peloponn. floruisse, et periplum e variis variorum narrationibus diligenter compositum esse censet. [De illo cuius opera Darius vsus est, vid. Robertson über die Kenntnisse der Alten von Indien pag. 13 sq. et Cel. *Heeren* de Graecorum de India notitia, Commentatt. Soc. Gött. tom. X. pag. 121 sq.]

VII. [Codd. msti pauci exstant. Ex codice *Palatino* edidit Scylacem Hoeschelius. vide Sylburg. catal. MSS. gr. nr. 142. In bibl. Bodleiana codex esse traditur. — In biblioth. *Parisina* sunt quidem tres codices, nr. XXXIX. MDCIII. et MMMLIV. qui continent geographica quaedam et fragmenta; at incertorum auctorum: atque Sainte-Croix testatur, se in illa nullum reperisse Scylacem. In bibl. *Augustana* Vindel. *Artemidori* geogr. epit. *Scylax*, *Isidorus* Charac. *Dicaearch.* et Periplus Paphlag. — In biblioth. *Vindob.* (teste Kollario in Supplem.

Supp'em. I. ad Lambecii comment. pag. 537.) cod. LXXXIV. nr. 4. est incerti auctoris schol. de duodecim ventis, et fragmentum s. excerptum hydrographicum nauigationis per pontum Euxinum a Bosporo Thracio vsque ad Bosporum Cimmerium, vid. supra in notit. codd. Dionysii Periegetae. — In bibl. quadam incerta cuius catal. dedit Lamius in deliciis eruditorum, Florent. 1743. 8. pag. 8. cod. III. bis praebet *Agath.* geographiam. *Harl.*]

Primus graece edidit Scylacem *Dauid Hoeschelius* vna cum Marciano Heracleota, Artemidoro Ephesio, Dicaearcho Messenio et Isidoro Characeno: Augustae Vindel. 1600. 8. [z]) additis breuibus notis siue castigationibus. Edidit autem ex codice Palatino, in quo hunc reperit titulum: Σκύλακος τοῦ Καρυανδέος περίπλους τῆς οἰκουμένης Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ Λιβύης, καὶ ὅσα καὶ ὁποῖα ἔθνη ἕκαστα ἑξῆς καὶ χῶραι καὶ λιμένες καὶ ποταμοὶ, καὶ ὅσα μήκη τῶν πλῶν καὶ αἱ νῆσοι αἱ ἑπτὰ [aa]) αἱ οἰκούμεναι καθότι ἑκάστη κεῖται τῆς ἐπείρου. — Postea lucem vidit graece et latine cum tralatione et notis eruditis atque castigationibus *Isaaci Vossii*, tum vix vnum et viginti [bb]) nati annos, Amstelod. 1639. 4. subiuncto Anonymi periplo Maeotidis Paludis et Ponti Euxini, quem a Salmasio acceperat [cc]), cui etiam librum dicauit [dd]). *Ita enim par erat*, inquit, *vt* [P] *primitiae iuuentae nostrae primo, si pateris, virorum cederent.* — Loca quaedam Scylacis ab eo tempore illustrauit, ne Phil. Cluuerum, Meursium, Bochartum, Holstenium, Salmasium aliosque paucos, qui hoc obiter in scriptis suis fecerunt, iam memorem, *Iacobus Palmerius* Grentesmenilius in Exercitationibus ad optimos auctores graecos Lugd. Bat. 1648. 4. pag. 268—282. et sparsim in Graecia antiqua. De hoc Isaacus Vossius ad Catullum pag. 257. *Multus est in hoc Scylacis loco vir doctus Iacobus Palmerius, vbi excutit obseruatiunculas, quas pueri olim edidimus, sed vt hoc, ita quoque ceteris in locis feliciorem instituere potuisset censuram.* — Ab eo tempore *Iacobus Gronouius* edidit geographica antiqua Lugd. Bat. 1697. 4. in quibus Scylax Vossii, Palmerii et Gronouii ipsius notis illustratus et emendatus praemittitur Anonymi Periplo, Agathemeri Hypotyposi geographiae et expositioni mundi a Iacobo Gothofredo editae.

[Inscriptio haec est:

Geographica antiqua, h. e. Scylacis periplus maris mediterranei. Anonymi periplus Maeotidis et Ponti Euxini. *Agathemeri* hypotyposis geographiae. Omnia graeco-latina. *Anonymi* expositio totius mundi latina. Cum notis Is. Vossii, I. Palmerii, S. Tennulii et emendationibus *Iacobi Gronouii.* Lugduni Bat. 1697. 4. Huius editionis quaedam exemplaria, in fine aucta, nouam acceperunt in fronte inscriptionem, vt mox videbimus. — *Hudsoni* enim cura paullo post lucem viderunt saepius iam memorati

Geogra-

z) In biblioth. Leidensi est exemplar, cui quaedam adscripsit Is. Vossius. vid. catal. illius bibl. pag. 152. nr. 133. etiam catalog. libr. MSSt. Angliae etc. inter codd. Vossianos pag. 70. nr. 2721. *Harl.*

aa) Ad calcem libri non septem tantum sed duodeuiginti insulas periplus Scylacis memorat. Confer H. Dodwell. §. 16. dissert. de Scylacis aetate.

bb) Natus Is. Vossius Lugduni Batauorum 1618. fatis concessit Londini 1691.

cc) Vid. Casauboniana pag. 2 et 200. *Heum.*

dd) In bibl Leidens. (catal. pag. 201. nr. 602.) est exemplar cum Is. Voss. not. mstis. *Harl.*

Geographiae veteris scriptores. Cum interpretatione latina, dissertationibus et annotationibus. vol. I. Oxoniae 1698. 8.

In his *Scylacis* Periplus, graece cum versione Isaaci Vossii latina, locum obtinuit secundum. Textui subiectae sunt variae lectiones et coniecturae, maximam partem e Vossii et Gronouii editionibus sumtae. Notae Palmerii, Berkelii, Vossii, Gronouii cum paucis Hudsoni adiectae sunt in calce, p. 7—62. Praeter ea in hoc primo volumine continentur, *Hannonis* per. *Agatharchides* de mari rubro, (de quo vid. lib. III. cap. II. vol. III. pag. 32 sq.) e Photii cod. CCL. cum Laur. Rhodomanni versione, Periplus vterque *Arriano* adscriptus, *Nearchi* paraplus, ex eiusdem Arriani Indicis, *Marciani Heracleotae* periplus cum fragmentis *Artemidori* ac *Menippi*, et *anonymi periplus Euxini ac Maeotidis paludis*, (Arriano in cod. Vossiano adscriptus teste Catal. pag. 399. nr. 71.) ab Is. Vossio et Iac. Gronouio iam editus, quem, adnotante Fabricio, ex Scymni Chii atque ex Arriani periplis maximam partem ad verbum collectum esse, eruditi obseruarunt, auctore siue *Alypio*, de quo Iulianus epist. 30. siue, vt Is. Vossius existimabat, iuniore quodam, licet *H. Dodwellus* in diss. de hoc scriptore suspicetur nescio, quem Diocletiani imp. temporibus propinquum. Singulorum textui Hudson. praemisit testimonia veterum, et subiecit varias lectiones cum suis aliorumque emendationibus, et in fine suas aliorumque notas posuit vberiores. Praefationem vero excipiunt *Henrici Dodwelli* de geographorum, quos primum hoc volumen continet, aetate et scriptis, doctae dissertationes. At Gronouius aegre tulit, quum istos auctores tam repente recusos suasque notas integras quidem ad summam, sed pro lubitu tamen truncatas, mutatas, etiam, (vt conquestus est,) alienis verbis adulteratas cerneret: nec Dodwelli rationes de aetate Scylacis, suis crebro oppositas, probare potuit. Quare exemplaribus editionis suae, a librario nondum venditis, operi nouum titulum praefigere iussit, et adiecit acerbam quidem, at doctam disquisitionem, in qua editionem Oxoniensem, Hudsonique consilium grauiter culpauit praecipue Dodwelli de Scylacis aetate sententiam argumentaque late persequutus acriter impugnauit. Singulas autem Dodwellianae dissertationis paragraphos recudi fecit, iisque examen et responsiones saepe virulentas subiecit. Huic disputationi, quae LX. paginis constat, praemisit inscriptionem: *Iacobi Gronouii animaduersio in recentem ab Oxonio Scylacis editionem et dissertationis de Scylacis aetate examen. Accedit excerptum Ephori ex typographia christiana seruatum in bibliotheca medicea et ab eodem descriptum.* Inde, mutato tantum et a. 1700. signato folio, altera inscriptio enata est:

Geographica antiqua — — — et emend. Iacobi Gronouii. Cuius accedit anim. in Oxon. edit. et examen dissertationis, de aetate Scylacis cum fragmento Ephori. Lugduni Batau. ap. Iordanum Luchtmans. 1700. 4.

Excepta illa animaduersione editiones a. 1697. et 1700. non diuersae sunt nec repetitae, sed vna eademque. Hudson. autem Gronouii obtrectationibus modeste et paucis respondit in praefat. ad II. volumen. Quoniam vero Gronouius *Ephori* fragmentum suo examini subiecerat, id forsan commouit Hudson. vt illud, quamquam bis promiserat, collectione sua excluderet.

Ad Scylacem illustrandum et emendandum pertinent *Theoph. Sigefr. Bayeri* comm. de situ Scythiae sub aetatem Herodoti, tom. I. commentar. Petropolit. pag. 404 sqq. et *Bocchi Slothouwer*, I. V. D. et Rectoris Doccumani, tirocinium criticum in veteres aucto-

res,

res, praesertim Orpheum, *Scylacem* et Apollonium. Leoward. 1792. med. 8. conf. ephemer. litter. Gottingens. a. 1792. nr. 192. pag. 1923 sqq.

Per hanc occasionem ea, quae *Hudsoni*. in *tertium* Geogr. minorum graec. volumen, Oxoniae 1712. 8. recepit, eo quem Hudson. ipse in praefatione significauit, ordine indicabo. Nam quoniam singula fere opuscula separatim posita, suos habent paginarum numeros: factum est, vt in exemparibus aliis alius librorum esset ordo, prouti bibliopegae forsan visum aut commodum fuerit. Sic exemplar, quod ego in manibus habeo, et illud, ex quo Fabricius in B. Gr. vol. XIII. pag. 812 sq. contenta tomi III. repetiit, et inter se et ab ordine, ab Hudsono praescripto, valde discedunt.

I. Excerpta e *Dionysii Byzantii* Anaplo Bospori Thracici, *latine* seruata a Petro Gyllio, cum notis. Fragmentum *graecum* ex duobus codd. Vaticano et Paris. exhibuit *Carolus du Fresne* sub initium suae Constantinopoleos christianae, et repetiit Hudson. in prima nota. (conf. infra in hoc capite notam ad §. XIX. supra in catalogo *Dionysiorum*, cap. XXXI.) Idem pag. 7. publicauit fragmentum gr. auctoris incerti de septem turribus Byzantinis, quod ex cod. Vatic. descriptum, cum Hudson. communicarat Godefred. Christian. Goetz. Ille Dionysii Byzantii periplus graece adhuc exstitit saec. XVI. quoniam Petrus Gyllius in libro de Bosporo Thracio magnam illius partem latine vertit. Nicol. Sophian. habuit cod. mst. illius peripli graec. cuius meminit Gesner. *De Sainte-Croix*, (quem vide l. cit.) reperit in tribus msstis Paris. regiis, ab Holstenio collatis, nr. 1405. 1406. in quo meliorem cuiusdam loci lectionem deprehendit de S. Croix, quam Du Cange dederat, et 2554. fragmentum, graece scriptum: at capiti Agathemeris vltimo fine vllo interuallo adiunctum. — In bibl. Ambrosianae catalogo citatur titulus istius peripli; sed S. Croix suspicatur, esse tantummodo fragmentum.

II. *Arriani* siue potius anonymi periplus s. descriptio Ponti Euxini, et locorum vtriusque continentis, videlicet Bithyniae, Ponto adiacentis, Paphlagoniae etc. collecta ex Scymno, Arriano, Marciano aliisque, quam Holstenius pridem vulgare constituerat ex codice Vaticano, cum versione Ioannis Hudsoni. *S. Croix* l. m. nr. 18. miratur, Hudson. huius descriptionis fragmentum ab eo, quod in primum vol. receperat, discreuisse, quum partes essent vnius operis, adhuc tamen manci. — *Arriani* periplus et anonymi periplus ponti Euxini fuit in cod. Palatino nr. CCCXCVIII. in Sylburgii cat. MSSt.

III. Excerpta ex Syntaxi Persarum *Georgii, medici Chrysococcae*, primum ex biblioth. Paris. ab Ismaele Bullialdo euulgata, ab Hudson. ex duobus codd. Bodleianis emendata, gr. et lat.

IV. *Claudii Ptolemaei* tabula longitudinis et latitudinis vrbium insignium ex vetusto cod. Barocciano cum Var. Lect. duorum aliorum msst. ab Hudsono primum eruta, gr. et latine.

V. *Anonymi* vetus orbis descriptio, pridem vulgata a Iac. Gothofredo, recusa latine ex Iac. Gronouii editione.

VI. Variae lectiones in anonymum geographum Rauennatem, ex mssto Vrbinate Vaticanae bibl. nr. 678.

VII. *Ptolemaei Arabia*, ope codicis msti vetustissimi ac praestantissimi innumeris locis emendata a Ioanne Grauio ee), ex edit. Londin. 1650. 4. gr. et latine.

VIII. Ex *Abulfeda* tum inedita Arabiae, maris Persici et Alcolzum siue rubri: arabice et latine per Ioan. Grauium.

VIIII. Chorasmiae et Mawaralnahrae, h. e. regionum extra fluuium Oxum descriptio *Abulfedae* Ismaelis ex tabulis Principis Hamah, arab. et lat. cum Grauii praefatione, edita pridem a Ioanne Grauio, Londini 1650. 4.

Binae tabulae geographicae, vna Nassir Eddini Persae, altera Vlug Beigi Tatari, arabice cum versione Io. Grauii, ex edit. Londin. 1651. 4. Accedit arabici auctoris fragmentum in Ioannensium apud Oxonienses bibl. repositum, cum versione Simon. Ockleii.

X. *Claudii Ptolemaei* ἔκθεσις κανονικὴ τῶν ἀστερισμῶν, s. catalogus fixarum stellarum, graece e MSStis emendatus.

XI. Indices 1) locorum, populorum etc. 2) ad arabica. *Harl.*

VIII. ISIDORVS, Characenus, Dionysii, de quo sub initium huius capitis, eius scripsit post fugam Tiridatis ff), quam anno Tiberii XXII. post Christum natum XXXV. gg) contigisse, innuit *Tacitus* VI. Annal. 44. licet Augusti imp. temporibus illam adscribat *Dio* lib. LI. [P] pag. 456. Neque diuersus videtur ab hoc *Isidorus*, Characenus, quem laudat Plinius inter externos scriptores, e quibus librum II. Nat. Historiae digessit, et lib. V. cap. 31. vt adeo scripsisse videatur ante imperium Flauii Vespasiani. Artaxerxes vero, quem Isidori Characeni parentum aetate annos natum XCIII. decessisse e vita narrat *Lucianus* in Macrobiis tom. II. pag. 472. non fuit Artaxerxes Ochus, vt aliquando visum *Vossio* IV. 10. de Hist. Graecis; sed longe iunior Artaxerxes quidam e regibus Persarum, qui Parthis Arsacidis subiecti fuerunt, vt pulchre obseruauit doctiss. *Dodwellus* in diss. de Isidoro Characeno §. 1. Scripserat hic *Isidorus*, Marciano etiam Heracleotae laudatus, Παρθίας περιηγητικὸν, quem citat *Athenaeus* III. Dipnosophist. pag. 93. Huius operis deperditi pars esse videntur, qui hodie exstant σαθμοὶ Παρθικοὶ hh), *mansiones Parthicae*, quibus distantias locorum in XVIII. regnis, imperio Parthico tum subiectis, (non tantum Parthyenes proprie sic dictae,) Isidorus adnotauit. Primum graece cum Scylace et aliis lucem viderunt cura optimi *Hoeschelii*, deinde ad codicem Parisiensem castigatae cum versione *Hudsoni* et notulis meis ii) in tomo secundo geographorum minorum editae sunt Oxoniae a. 1703. 8. in quo volumine praeterea habentur *Dicaearchi* βίος Ἑλλάδος et montis Pelii descriptio, *Scymni*, Chii, quae supersunt,

ee) Conf. *Grauii* vitam, a Smitho editam p. 30.

ff) Meminit eius Isidorus pag. 4. ἐνταῦθα γάζα ἦν Φραάτε τε ἀποσφάξαντος τὰς παλλακίδας ὑπὸ Τηριδάτης φυγὰς ὢν ἐισβαλλεν. Confer Vossium lib. de Philologia pag. 55.

gg) An. vrb. c. 789. Fabricii rationibus subscribit *Saxius* in Onom. I. p. 237. adde *Hamberger* zuverl. Nachricht. II. pag. 22 sq. et supra in hoc vol. pag. 20. §. XV. *Harl.*

hh) De his σαθμοῖς, siue, vt apud Io. Malalam tom. II. Chron. p. 21. vocantur, μοναῖς, earumque varietate praeter ea, quae ad Isidorum notaui, vide, si placet, Eduardi Bernardi lib. 3. de mensuris et ponderibus pag. 248 sq. Sic Amyntas quidam scripserat σαθμὰς Περσικὰς et σαθμὰς τῆς Ἀσίας. Laudat Athenaeus et Aelian. XVII. 17. de animal.

ii) Quas valde laudat de S. Croix l. m. nr. 9. *Harl.*

superſunt, *Plutarchus* de fluuiis, *Agathemer*, et *Strabonis* epitome, atque de ſingulis hiſce ſcriptis eorumque aetate diſſertationes eruditiſſimi *Dodwelli*.

IX. SCYMNVS, Chius, poſt Apollodorum, cuius [kk]) χρονογραφίαν ϛοιχȣ̃σαν ἄχρι τȣ̃ νῦν βίȣ compoſitam verbis iambicis et Attalo Philadelpho, Pergami regi, inſcriptam, tacito Apollodori nomine, laudat, ſcripſit ad regem Bithyniae Nicomedem, (tertium Chreſtum cognomine, vt videtur H. Dodwello, Olymp. CLXXII. 3. [ll]) ante Chriſtum natum XC.) carmine itidem iambico Περιήγησιν ſiue *enarrationem orbis*, qua Eratoſthenis maxime veſtigiis inſiſtere ſe profitetur vſ. 112 ſq. Mutila ſub falſo *Marciani Heracleotae* nomine primum graece ab [P] *Hoeſchelio* vna cum Scylace et aliis edita eſt e cod. Palat. et cod. Caſauboni, cum notis et V. L. in margine Auguſtae Vindel. 1600. 8. p. 1—30. — deinde latino carmine reddita et graece ac latine vulgata a *Fed. Morello* Pariſ. 1606 8. Hinc cum proſaria verſione et notis *Eraſmi Vindingii* Paulli F. Hafniae 1662. 8. Verum iam *Iſaacus Voſſius* ad Anonymi periplum p. 38. recte monuerat, Scymnum Chium eſſe illius periegeſeos auctorem, quod poſtea confirmauit *Lucas Holſtenius* ad Porphyrium p. 82. et ad Apollonii Rhodii IV. Argonaut. vſ. 284. ac nouiſſime *H. Dodwellus* diſſ. de Scymno Chio §. 7. ita, vt nullus dubitandi locus ſuperſit. Igitur doctiſſimus *Hudſonus* non dubitauit, poemati huic verum Scymni Chii nomen praefigere, qui illud non modo recudi fecit in tomo ſecundo geographorum graecorum cum latina verſione Vindingii notisque, et caſtigationibus: ſed etiam ſubiecit eidem alia Scymni ex eodem opere *fragmenta*, ex Anonymi maxime periplo, quem Iſ. Voſſius ediderat, collecta, quae cum verſione iambica *Lucae Holſtenii*, ad calcem notarum ſummi eius viri ad Stephanum Byz. in lucem protulit Theodorus Ryckius Lugd. Bat. 1692. fol. [mm]) Mentio Scymni Chii apud Apollonium Dyſcolum hiſt. commentitiae cap. 15. (vti Meurſio probe obſeruatum,) et Stephanum Byz. variis in locis, et ſcholiaſten Apollonii IV. 277. vbi ἐν τοῖς περὶ Ἀσίας et 284. vbi ἐν τοῖς περὶ Εὐρώπης citatur; ita enim pro ἐν τῇ ις΄. legendum docuit idem laudatus Holſtenius.

X. MARCIANVS ex Heraclea Ponti oriundus, iunior fuit Claudio Ptolemaeo. Stephano autem, qui eum ſaepius laudat, antiquior. Incertum, idemne Marcianus, qui Creticorum ſcriptor memoratur a Phrynicho apud *Photium* cod. CLVIII. vel quem Syneſius epiſt. CI. ad Pylaemenem ἑρμȣ̃ λογίȣ τύπον adpellat, et quem Valentis imp. filias Anaſtaſiam et Caroſam, grammatica praecepta docuiſſe refert *Socrates* IV. 9. Hiſt. [Hinc circa A. C. 410. floruiſſe videtur.] Scripſit proſa Περίπλȣν τῆς ἔξω θαλάσσης ἑῴȣ τε καὶ ἑσπερίȣ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ μεγίϛων νήσων *Periplum maris externi* [nn]) maximarumque, quae in illo ſitae

kk) Vide, ſi placet, quae de Apollodori Chronico ſcripſi lib. III. cap. 27. [ſupra in hoc vol. pag. 287 et 298.] Quod vero *Stephanus Morinus* pag. 42. diſſ. periegeſin Marciani Apollodoro tributam ſcribit a Salmaſio, error eſt haud dubie, ſiue Salmaſii, ſiue, quod magis mihi perſuadeo, Morini.

ll) Secundum Saxii Onom. I. pag. 143. A. M. 3915. ante C. N. 88. V. C. 664. *Harl.*

mm) In catal. biblioth. Bünau. I. pag. 148. adiecta iſta fragmenta dicuntur *Holſtenii* notis in Stephanum Byz. Lugd. Bat. 1684. fol. pag. 373. *Harl.*

nn) Mare externum opponit mari intra Europam, Africam, et Aſiam, quod ſatis adcurate adfirmat deſcripſiſſe Artemidorum. Τῆς μὲν γὰρ ἐντὸς Ἡρακλείων ϛηλῶν ἁπάσης θαλάσσης ἀκριβῆ τὸν περίπλȣν πεποιήμεθα ἐν ταῖς ἐπιτομαῖς τῶν ια΄ βιβλίων Ἀρτεμιδώρȣ

sitae sunt, insularum *libris II.* quorum prior integer exstat, de mari orientali et meridionali, posterior, qui oceanum occidentalem et septentrionalem persequitur, capitibus tribus postremis de Africa, et capite de distantiis ab Roma ad insignes orbis habitabilis vrbes mancus [P] ad nos peruenit. Ante hos duos libros, in quibus Claudii Ptolemaei [oo]) et Protagorae geographia atque *ἀναμετρήσει σταδίων* vsum se fuisse testatur, idem Marcianus composuerat *Epitomen librorum vndecim geographiae Artemidori Ephesii*, e qua prologus tantum et Ponti vtriusque, Bithyniae et Paphlagoniae periplus superest. Neque vero solum in hac epitome sequutus est *Artemidorum*, quem Olymp. CLXIX. hoc est centum circiter ante natum Christum annis claruisse refert, sed etiam alios, quos laudat his verbis: *Οἱ γὰρ δὴ δοκοῦντες ταῦτα μετὰ λόγων ἐξητακέναι* ΤΙΜΟΣΘΕ΄ΝΗΣ *ὁ Ῥόδιός ἐστιν ἀρχικυβερνήτης τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου γεγονώς, καὶ μετ' ἐκεῖνον* ἘΡΑΤΟΣΘΕ΄ΝΗΣ [pp]) *ὃν βῆτα ἐκάλεσαν οἱ μουσεῖου προστάντες. Πρὸς δὲ τούτοις* ΠΥΘΕ΄ΑΣ *τε ὁ Μασσαλιώτης καὶ* ἸΣΙ΄ΔΩΡΟΣ *ὁ Χαρακηνός. Καὶ* ΣΩΣΑΝΔΡΟΣ *ὁ κυβερνήτης τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γράψας.* ΣΙΜΜΕ΄ΑΣ *τε ὁ τῆς οἰκουμένης ἔκθεις τὸν περίπλουν, ἔτι μὲν* ἈΠΕΛΛΑ͂Σ *ὁ Κυρηναῖος καὶ* ΕΥ̓ΘΥΜΑ΄ΝΗΣ *ὁ Μασσαλιώτης καὶ* ΦΙΛΕ΄ΑΣ *ὁ Ἀθηναῖος καὶ* ἈΝΔΡΟΣΘΕ΄ΝΗΣ *ὁ Ἰάσιος καὶ* ΚΛΕ΄ΩΝ *ὁ Σικελιώτης,* ΕΥ̓΄ΔΟΞΟΣ *τε ὁ Ῥόδιος καὶ* ἌΝΝΩΝ *ὁ Καρχηδόνιος — Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ* ΣΚΥ΄ΛΑΞ *ὁ Καρυανδεὺς καὶ* ΒΟΤΘΑΙΟ΄Σ — *Μετὰ δὲ τούτων τοὺς πλείστους* ἈΡΤΕΜΙ΄ΔΩΡΟΣ *ὁ Ἐφέσιος γεωγράφος, καὶ* ΣΤΡΑ΄ΒΩΝ *γεωγραφίαν ὁμοῦ καὶ περίπλουν συντεθεικότες,* ΜΕ΄ΝΙΠΠΟΣ *τε ὁ Περγαμηνὸς* [qq]), *διάπλουν γράψας, ἀκριβέστεροι δοκοῦσι πάντων τῶν προειρημένων τυγχάνειν — Ἐγὼ τοίνυν πάντων τῶν μνημονευθέντων προκρίνας* ἈΡΤΕΜΙ΄ΔΩΡΟΝ *τὸν Ἐφέσιον ἐπιτομὴν τῶν ἕνδεκα βιβλίων τοῦ μνημονευθέντος ἐποιησάμην προσθεὶς καὶ* ἘΞ ἙΤΕ΄ΡΩΝ ΠΑΛΑΙΩ͂Ν *τὰ ἐλλείποντα, καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν ιά βιβλίων φυλάξας, ὡς μετρίαν μὲν γεωγραφίαν, τελεώτατον δὲ περίπλουν ἀπεργάσασθαι.* Primus *Marcianum* e codice Io. Georgii Herwarti graece luci dedit *Dauid Hoeschelius*, Augustae Vindel. 1600. 8. cum Scylace, Dicaearcho et Isidoro Characeno [rr]). — [gr. et lat. interprete

Ἀρτεμιδώρου τοῦ Ἐφεσίου Γεωγράφου, ὃν νομίζομεν τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάσσης ἐπιμελέστατον περίπλουν ἐν τοῖς τῆς γεωγραφίας βιβλίοις πεποιῆσθαι. Lib. II. p. 35.

oo) Holsten. animaduertit, totum hoc opus esse concinnatum ex vno Ptolemaeo; quod verum esse testatur *de Sainte-Croix* in Memoire etc. nr. 17. additque, non modo contextum Marciani, valde corruptum, emendari posse ope Ptolemaei; sed etiam caput de distantiis sumtum esse ex scriptis geographie. Protagorae: at numerorum signa interdum esse vitiosa. Conf. eiusdem Exam. critiq. des Histor. d'Alexandre pag. 303. *Harl.*

pp) De Timosthene et Eratosthene dixi lib. III. cap. 20. [de Pythea supra in hoc vol. pag. 14 sq.]

qq) Idem Marcianus pag. 65. *Μένιππος ὁ Περγαμηνὸς καὶ αὐτὸς τῆς ἐντὸς θαλάσσης περίπλουν ἐν τρισὶν ἤθροισε βιβλίοις, ἱστορικήν τινα καὶ γεωγραφικὴν ἐποιήσατο τὴν ἐπαγγελίαν.* Hoc Menippi opus, cuius nouam editionem curasse se Marcianus pag. 66. testatur, *ὅπερα κύκλον* vocat *Crinagoras* in Epigrammate, quod edidit *Salmasius* ad Solin. pag. 580. edit. primae. Hinc constat, *Menippum* non demum floruisse sub Imp. Commodo, vt coniiciebat doctissimus Dodwellus diss. de aetate Marciani Heracl. §. 7. sed iam ante Augustum, sub quo fuit Philippus, Thessalonicensis, qui Crinagorae Epigrammata, cuius meminit et Strabo, coronae suae intexuit.

rr) In codice quondam *Palatino*, (teste Sylburgio, nr. 142. pag. 44. catal. MSS. gr. bibl. Palat.) fuerunt 1) *Marciani*, Heracleotae, Periplus, Ponti, Eoique et Hesperii maris ex Artemidoro et aliis in II. libros contractus. mutil. 2) *Artemidori* geographicῶν epitome, cum supplemento incerti. 3) *Scylacis* periplus per epitomen. mutil. 4) *Isidori* stathmi parthici. 5) *Dicaearchi* Graeciae descriptio. 6) *Marciani* alia terrarum orbis descriptio, mutila et passim corrupta. *Harl.*

prete Erasmo, Paulli F. *Windingio*. Hauniae 1662. 8. — sed est Scylac. vid. §. super.] Latine vertit et cum notis edidit in volumine primo Geographorum minorum saepe iam ex merito mihi laudatus *Io. Hudsonus*, Oxoniae 1698. 8. subiunctis *Menippi*, Pergameni, et *Artemidori*, Ephesii, elogiis atque fragmentis.

[Plura *Artemidori*, cuius opus valde desideratur, fragmenta passim sunt a scholiastis graecis tum editis tum ineditis seruata, et digna, quae colligantur. conf. indicem scriptorum, in Steph. epit. citatorum, voc. *Artemidorus Ephesius*. Duo fragmenta publicauit *van Goens* in animaduersion. ad Porphyr. de antro Nymph. pag. 87. Ipse Hudson aliud dedit fragmentum tom. III. geogr. min. pag. 40. *Artemidorum* Ephesium laudat schol. Apollonii Rhod. ad lib. IV. 259. ex quo *Schoenemann* in comment. de geographia Argonautarum, (Gottingae 1788. 4.) pag. 41. acute corrigit alterum schol. ad Apoll. IV. 284. et pro *Hecataeo*, *Artemidorum* Ephesium, item pro *Hesiodo*, *Hecataeum* substituit. Sub Marciani Heracleotae, nomine a Fed. Morello, Scymni Chii orbis descriptionem editam esse Paris. 1606. 8. in superiore paragrapho iam monuit Fabric. *Harl.*]

Marcianum respiciunt scholia ad Apollonium [?] quando III. 558. in illis laudatur Artemidorus ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν γεωγραφουμένων.

XI. AGATHEMER, Orthonis, (al. Othonis,) F. Marciano antiquior esse creditur a viris doctis ss), et ad Septimii Seueri tempora propius accedere, licet argumenta, quibus vtuntur, non plane certa atque explorata sint tt), et ab aliis, (vt a Salmasio,) Agathemerus iste suppar habetur Georgio Gemisto Plethoni, qui saeculo XV. post Christum natum claruit. Equidem compendiarii eiusmodi scriptores frequenter antiquiorum verba transscribunt, e quibus aetatem illorum colligere valde lubricum est. Claudio Ptolemaeo uu) plurimum tribuit Agathemerus; sed quam longe ab eius fuerit aetate remotus, nullo indubitato docet indicio. Laudat in limine libri prioris etiam alios antiquiores. ἈΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ, inquit, ὁ Μιλήσιος ἀκουστὴς Θάλεω πρῶτος ἐτόλμησε τὴν οἰκουμένην ἐν πίνακι vv) γράψαι. Μεθ'

ss) *Godfrid. Wendelinus* apud Tennulium praefat. ad Agathemerum, *H. Dodwellus* diss. de Marciani aetate §. 9. et in diss. de Agathemero. [adde *Saxii* Onomast. liter. I. p. 350. Post A. C. 193. ponit eius aetatem *Hamberger* in zuverl. Nachr. I. pag. 433.]

tt) *De Sainte-Croix* in Mem. etc. nr. 14. illum circa Septimii Seueri tempora vixisse, ex eo potissimum probat, quod meminit monumenti seu muri per transuersam insulam Britanniam ducti, de quo Spartian. in script. hist. august. tom. I. pag. 623. *Harl.*

uu) Sequitur in opere praestanti principia Timosthenis, ab Eratosthene et Ptolemaeo adoptata, notante eodem S. Croix. *Harl.*

vv) Tabulas geographicas primum e Graecis composuisse *Anaximandrum*, testatur etiam Strabo, Laertius II. 2. et alii. Inter Aegyptios *Sesostri* hoc tribuit Eustathius ad Dionys. Καὶ Σέσωστριν δέ φασιν ὁ Αἰγύπτιος πολλὴν περιεληλυθὼς γῆν, πίναξί δὲ δέδωκε τὴν περίοδον, καὶ τῆς τῶν πινάκων ἀναγραφῆς οὐκ Αἰγυπτίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ Σκύθαις Colchis: vide *Marshami* Can. Chron. saec. XIV. pag. 369. et *Franciscum Bianchinum* in Historia vniuersali e monumentis antiquis probata et italice edita Romae 1699. 4. cap. 30. pag. 477 sq.) εἰς θαῦμα μεταδοῦναι ἠξίωσεν. Post Anaximandrum Hecataeus, Democritus et Eudoxus similiter docuerunt breuibus in tabellis *pictos edifcere mundos*, vt *Propertii* IV. 3. 35. verbis ad sententiam graeci scriptoris efferendam vtar. Idem Eustathius: πινακογραφίας κατάρξαι μὲν ἱστόρηται Ἀναξίμανδρος, Ἑκαταῖος δὲ μετ' αὐτὸν τῇ ταύτῃ τόλμῃ ἐπιβαλεῖν. Μετὰ δὲ Δημόκριτος μαθητευσάμενος Θάλητι, καὶ τέταρτος Εὔδοξος. Meminit etiam tabulae geographicae aereae, ab Aristagora Mileti tyranno, Cleomeni,

Μεθ' ὃν ἙΚΑΤΑΓΟΣ ὁ Μιλήσιος ἀνὴρ πολυπλανὴς [?] διηκρίβωσεν ὥςε θαυμασθῆναι τὸ πρᾶγμα. ἙΛΛΆΝΙΚΟΣ γὰρ Λέσβιος ἀνὴρ πολυΐςωρ ἀπλάςως παρέδωκε τὴν ἱςορίαν. Εἶτα ΔΑΜΑ'ΣΤΗΣ ww) ὁ Σιγεὺς τὰ πλεῖςα ἐκ τῶν Ἑκαταίε μεταγράψας περίπλεν ἔγραψεν. Ἑξῆς ΔΗΜΟ'ΚΡΙΤΟΣ καὶ ΕΥ'ΔΟΞΟΣ καὶ ἄλλοι τινὲς (*Timosthenem* et *Posidonium*, Stoicum, aliquibus interiectis etiam nominat,) τῆς γῆς περιόδες καὶ περίπλες ἐπραγματεύσαντο. *Libros duos* huius Agathemeri *Compendiariarum Geographiae expositionum*, ὑποτυπώσεων τῆς Γεωγραφίας ἐν ἐπιτομῇ, scriptos ad *Philonem* xx), discipulum suum, lectu-que

Cleomeni, Lacedaemonio regi, allatae, *Herodotus* V. 49 Nec defuere, qui iam apud sacrum scriptorem libri Iosuae XVIII. 8 sq. tabularum geographicarum vestigium sibi viderentur reperire. Conferatur clariss. Kiloniensium ICtus et Mathematicus, *Samuel Reyherus* Matheseos Mosaicae capite XXXII. Ex scriptorum porro graecorum latinorumque monumentis varia de mappis geographicis testimonia collegerunt *Marsilius Cagnatus* IV. 5. Var. Obs. *Nicolaus Bergierius* de publicis et militaribus Romani Imperii viis III. 17. tomo X. thesauri Antiqu. Rom. *Gerh. Ioh. Vossius* libro de Philologia pag. 61 sq. *Matthias Bernieggerus* Quaest. I. in Tacitum, *Menagius* ad Laertii Theophrastum lib. V. sect. 51. *Iac. Perizonius* ad Aeliani III. 28. Var. Hist. et *Cangius* in glossario latino, vocabulo *mappa mundi*. Apud Stephanum Byz. in Αἶνος et Ἄβδηρα per πίνακας et πινακογράφες Xylander et Maussacus putant denotari tabulas geographicas; sed Holstenius et Abr. Berkelius in notis ad illa loca recte obseruant, respici tabulas, siue indices doctorum virorum eorumque scriptorum, quales a Callimacho olim compositos dixi lib. III. cap. 17. [vol. III. pag. 821 sq.] quemadmodum patrum nostrorum memoria scriptor elegantissimus Nic. Erythraeus, libro, quo vitas doctorum virorum suauissimo stilo descripsit, titulum fecit Pinacothecam. Mirum est, quod *Io. Xiphilinus* pag. 222. e Dione narrat, Metium Pompusianum interfectum a Domitiano, quod imperium adfectare videretur τὴν οἰκεμένην ἐν τοῖς τῦ κοιτῶνος τοίχοις ἔχων ἐγγεγραμμένην. Vtrum vero diabolus Matth. IV. 8. quum Christo seruatori regna mundi ostendit, hoc fecerit demonstrata mappa geographica, vt viro summo Hugoni Grotio in mentem venisse videtur, aliis iudicandum relinquo. Mihi quidem vel ideo hoc non videtur verisimile, quod nemini altus mons ascendendus sit, vt tabulam geographicam vel inspiciat ipse, vel alteri inspiciendam relinquat. Consule etiam, si placet, Io. Danielis Maioris, medici Kilon. scrutinium Medicum Satanicae κοσμοδάξεως capite 2. [Haec Hug. Grotio non venerunt in mentem. Is potius statuit, effictis rerum imaginibus Christo exhibuisse omnem regiae fortunae adparatum: nec aliter capit *Calovius* in Bibl. illustrat. ad illum locum, vt Heumannus in dissertatt. sylloge tom. I. part. I. pag. 169. monuit. *Harl.*] — Quales denique fuerint veterum πίνακες geographici, rudiores praesertim illi, ad itinerum directionem comparati, nullo clariore testimonio constat, quam reliquiis tabulae Theodosianae e Peutingeri schedis a M. Velsero editae, de qua disserui in bibliotheca latina. De Agathodaemonis Alexandri tabulis geographicis dictum a me infra est in capite de Claudio Ptolemaeo. De diaphragmatis siue lineolis, quibus marium traiectus et itinera notabantur, conferendus *Dodwellus* diss. de Scylacis Peripli aetate §. 16. Libellus, qui nautis portus et interualla locorum monstrat, apud Graecos vocatur πορτελάνος, de quo vocabulo Cangius. Tabulam veterem terrae sanctae vulgauit *Iacobus Bongarsius* in tomo posteriore praeclari operis, quod inscripsit Gesta Dei per Francos. ap. Wechel. 1611. fol. *Fabric.* — Mapparum geographicarum meminit eleganter *Eumenius* in orat. pro schola Augustodunensi cap. 20 et 21. *Heum.*

ww) De *Hecataeo* et *Hellanico*, vid. supra in vol II. pag. 348 et 349 sq. de *Damaste* ibidem pag. 354. atque cl. *Seidel* in prolegom. ad Eratosthenis geographicorum fragmenta, (Gottingae 1789.) pag. XX sqq. Hellanici libr. I. τῆς Δευκαλιωνίας citat Eudocia pag. 108. Violarii, pag. autem 248. eius librum I. Φορωνίδος. In scholiis Marcianis ad Homerum citatur *Hellanicus* ἐν πρώτῳ τῶν Ἀτλαντικῶν et ἐν Τρωϊκοῖς, *Harl.*

xx) Lib. I. cap. 6. τῶν δὲ τὰ τῇ πάσθέσα ὡς ψεύδη ἀπολελεγμένα ἐπιςημονικῶς διορθώμενοι, δεῖν προσεπονήσαμεν καὶ αὐτοὶ, τὴν τῦ παντὸς ὡς ἐγχειριδίῳ συνελεῖν πραγματείαν, ὡς ἂν ἐπὶ μνήμης ἔχῃς, ὦ ΦΙ'ΛΩΝ ἄριςε, ὅσα καὶ διὰ ζώσης φωνῆς παρ' ἡμῶν ἀκήκοας.

que haud indignos et nonnulla tradentes alibi haud obuia in lucem edere voluere viri docti Is. Vossius [yy]), Lucas Holstenius [zz]) et Godfridus Wendelinus [aaa]): sed primus e codice Io. Iacobi Chifletii cum versione et notis vulgauit *Samuel Tennulius*, Amstelod. 1671. 8. Deinde Scylaci subiecit *Iacobus Gronouius*, qui auunculi notis suas addidit et versionem plusculis locis emendauit. Lugd. Batau. 1697. 4. Denique in volumine secundo Geographorum minorum [P] e Gronouii fere editione repraesentauit recensuitque praestantissimus *Hudsonus*, Oxon. 1703. 8. qui codicis etiam Sauiliani mentionem facit. [*De Sainte-Croix* l. mem. scribit, Hudsonum tantummodo reddidisse contextum, a Tennulio constitutum; neglexisse autem codd. quinque, qui numerorum signa multo rectius, quam editi libri, exhibeant, et plures easque bonas praebeant varias lectiones, ab Holstenio comparatos, e bibl. autem Paris. habuisse Holstenium msstos codd. MCCCCV. MCCCCVI. et MMDLIV. Est quoque cod. in bibl. *Vaticana* forsan is, qui quondam fuit in bibl. Palatina, teste Sylburgio nr. 62. in quo praeter alia sunt G. Plethonis chorographia Thessaliae, et Dionysii Byzantii nauigatio Bospori. In cod. *Vindobon.* est Agathemeri opusculum, at mancum, teste *Nesselio* in catal. codd. part. V. pag. 173. immo illud recenti admodum manu esse scriptum et erroribus scatere, tradit *Kollarius* in supplemento I. ad Lambecii commentar. pag. 544. Quaedam sunt partes in cod. *Vossiano* in bibl. *Leidensi*. vid. Catal. pag. 399. nr. 7. — In cod. *Taurinensi*, chart. saec. XVI. (catal. codd. gr. pag. 366.) est Ἀγαθημέρȣ τȣ̃ Ὀρθῶνος γεωγραφίας ὑποτύπωσις. — Inter codd. Th. Gale, *Londini*, nr. 6065. Agathemer. — Idem, in cod. *Guelferbytino* nr. 151. *Harl.*]

In veteribus inscriptionibus Agathemeri nomen plus simplici vice occurrit, vt notatum Wendelino. *L. Aelius Agathemer*, *C. Papirius Agathemer*, *C. Iulius Agathemerus* et *C. Vatronius Agathemer* apud Gruter: et in marmoribus Arundelianis Γ. Αἴλιος Ἀγαθήμερος Ἐφέσιος et ἐπὶ τȣ̃ ἱερȣ̃ Ἀγαθημ.... Denique epitaphium *Claudii Agathemeri*, medici, Myrtalesque, eius coniugis, quod integrum adscribam ex edit. Prideausii pag. 77.

Κλαύδιος ἰητὴρ Ἀγαθήμερος ἐνθάδε κεῖμαι
Παντοίης δεδαὼς κραιπνὸν ἄκεσμα νόσȣ.
Ξυνὸν τȣ̃το δέ μοι καὶ Μυρτάλῃ ἄσα συνεύνῳ
Μνῆμα μετ' εὐσεβίων δ' ἔσμεν ἐν Ἠλυσίῳ [bbb]).

Etiam in vita Persii pro Claudio Agaterno, medico Lacedaemonio, cuius conuictu ille apud Cornutum visus esse traditur, *Claudii Agathemeri* nomen esse reponendum, haud dubitat *Reinesius* in epistolis ad Hofmannum pag. 538. et in syntagmate inscriptionum pag. 610.

XI. *Index*

yy) *G. Ioh. Vossius* lib. de Philologia pag. 56.

zz) *Lambec.* I. de bibl. Vindob. pag. 113.

aaa) *Tennulius* praef. ad Agathemerum.

bbb) Quae *Wernsdorf.* Prof. quondam Dantiscanus, ita vertit:

Claudius en Agathemerus, arte fugare peritus
Astutum morbos quoslibet, hic iacet.
Myrtale habet mecum hoc coniux commune sepulcrum
Cumque piis campo viuimus Elysio. Harl.

XI. *Index Scriptorum, in Geographis antiquis Graecis minoribus citatorum.*

Ex editione Hudsoni, Oxon. 1698. et 1703. 8.

Tomo primo.

Tomo secundo.

Antisthenes

[Volumini tertio nullus additus est index: qui in commentariis ad quartum volumen citantur scriptores, supra ad §. V. memorati sunt. *Harl.*]

XIII. EVSEBIVS, Pamphili, Caesareensis episcopus, circa annum Christi 340. denatus, praeter tot alia doctrinae atque industriae singularis monumenta praeclara, quae capite postremo huius libri perstringam, scripserat ad Paulinum, Tyri episcopum, libros duos Περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, *de nominibus locorum et urbium in sacra Scriptura.* Horum priore libro, qui intercidit, nomina illa locorum, quae hebraica in sacris litteris occurrunt, interpretatus in graecam linguam, subiunxerat *topographiam terrae Iudaeae et distinctas tribuum sortes, ipsius quoque Hierusalem templique in ea cum breuissima*

breuissima expositione picturam: Καὶ ἐπὶ τέτε ὡς ἐν γραφῆς τύπῳ (ita leg. pro γραφαῖς) τῆς πάλαι διαβοήτε μητροπόλεως αὐτῆς, λέγω δὴ τὴν Ἱερεσαλὴμ, τε τε ἐν αὐτῇ ἱερε διαχαράξας μετὰ παραθέσεως τῶν εἰς τὲς τόπες ὑπομνημάτων. Libro posteriore, qui adhuc exstat, ordine alphabeti eadem nomina persequutus Eusebius, singulorum locorum situm et quomodo sua aetate adpellarentur, explicauit. Hic diu lectus est latine tantum inter *S. Hieronymi* opera, qui librum istum Eusebii de locis hebraicis vertit, atque in Palaestina ipse diu versatus non pauca emendauit et addidit. [conf. *Reland.* Palaestin. lib. II. cap. 11.] Pluribus tamen locis Hieronymi liber corruptus ad nos est delatus, vnde *mendosissimum* vocat Andreas Masius pag. 198. commentarii luculenti in Iosuae historiam, quo inter alia variis eum locis illustrauit correxitque. Graece primus edidit *Iacobus Bonfrerius* e soc. Iesu, nactus exemplar, (mendis scatens et ipsum,) in bibliotheca regis Christianissimi. Edidit autem praefixum eruditis suis commentariis in Iosuam, Iudices, et Ruth. Parif. 1631. fol. atque iterum 1659. fol. apud Cramoisium. Et quemadmodum Eusebium ex Hieronymo; ita hunc ex illo vicissim emendauit, faciliori omnia ordine digessit, nouam suam versionem, notas insignes et supplementa, tabulam item chorographicam Palaestinae subiunxit, vt merito habeatur hoc volumen siue Onomasticon vrbium et locorum S. Scripturae ad geographiam sacram illustrandam ex omnibus, quae hactenus exstant, praecipuum atque princeps. Ab eo tempore *Ioannes Marcianaeus*, monachus Benedictinus in praeclara sua operum Hieronymi editione tomo secundo Paris. 1699. fol. hunc Eusebii librum graece ad exemplar MS. denuo recensitum cum versione Hieronymi ad MSS. codices castigata iterum exhibuit, adeoque pluribus locis meliorem dedit, sed omissis Bonfrerii notis, quod [¶] factum nollet Richardus Simon in epistolis criticis Basileae editis. Denique Bonfrerianam editionem integram, collata Marcianaei industria longe nitidius emendatiusque recudi curauit, et castigationes suas addidit *Ioannes Clericus*, subiuncta Bonauenturae Brocardi, monachi Ord. Praedicator., qui circa a. Chr. 1283. in terra sancta versatus est, Palaestina, latine scripta. Amstelodami anno 1707. fol. Confer, si placet, eius bibliothecam selectam tomo XIII. sub init. Etiam Petrus Bertius pridem geographiam sacram ad Eusebii librum περὶ τοπικῶν ὀνομάτων molitus fuit, vt ex eius digesto nouo de aggeribus et pontibus ad mare structis refert *Vossius* cap. XLIV. §. 35. de scientiis mathematicis. Bertio defuncto, eius Eusebiana ex Menagii munere ad Is. Vossium transmisit Claudius Sarrauius, vt constat ex huius epistolis pag. 267. edit. primae. [seruantur adhuc in bibl. Lugdun. Batau. vid. Catal. pag. 391. 4.] Eusebium auctorem esse huius libri, praeter rationem dubitarunt nonnulli eruditi, vti Petauius ad Epiphan. Laudatur sub Eusebii nomine etiam a Procopio Gazaeo ad librum Iudicum pag. 503. *Fabric.* — [Quatuor exstare dicuntur codd. gr. 1) Parisin. e quo edidit Bonfrerius et recognouit Martianaeus, 2) Oxoniensis, e Parisino descriptus, 3) Lugdun. Batau. cuius inspiciendi copiam nemini adhuc factam Rhenferdius doluit, vid. Catal. pag. 391. nr. 4. 4) Vaticanus, nr. 1456. circa saec. X. scriptus; ex quo *Vallarsius* tom. III. Opp. Hieronymi innumeris in locis tam correctum atque restitutum dedit Eusebii opusculum, vt adfirmare non dubitaret, nunc demum integrum Eusebii textum prodire. *Harl.*]

XIV. STEPHANVS, grammaticus Byzantinus, auctor Ἐθνικῶν siue Lexici, quod eruditorum manibus teritur, geographici, Eugenio in schola, quae imperatorum

auspiciis CPoli florebat, successit, si credimus Thomae de Pinedo. qui id probat ex his verbis in voce *ἀνακτέρεια*: *Εὐγένιος ὁ πρὸ ἡμῶν τὰς ἐν τῇ βασιλίδι σχολὰς διακοσμήσας.* Verum recte obseruatum a Guil. Xylandro, Theodoro Ryckio et Abr. Berkelio est, haec non Stephani, sed Epitomatoris *Hermolai* verba esse videri, de quo Suidas: *Ἑρμόλαος γραμματικὸς Κωνσταντίνου πόλεως γράψας τὴν ἐπιτομὴν τῶν ἐθνικῶν Στεφάνου γραμματικοῦ, προσφωνηθεῖσαν Ἰουστινιανῷ τῷ βασιλεῖ.* Idem Suidas auctor est, Eugenium CPoli docuisse sub Anastasio imp. qui Iustinianum, cui Hermolaum epitomen suam inscripsisse constat, in imperio antecessit. Ex quibus perspicuum esse videtur, non Stephanum, sed Hermolaum Eugenio in schola successisse, licet fuerit etiam antiquior quidam Eugenius, Themistii pater; sed is non grammaticus, verum philosophus a Constantio celebratur. Non minus ambiguum est, vtrum in aliis locis, quae ad probandam vel inquirendam Stephani aetatem Berkelius citat, loquatur Hermolaus, an ipse Stephanus. Ex Tzetza autem, Stephani opus in Chiliadibus citante, ne minimae quidem notae coniectura de illius aetate peti potest, etsi non minimam posse colligi eidem Berkelio videbatur; qui vero possit, quum Tzetza sexcentis propemodum annis scripserit post Hermolaum, nec hilum addat, ex quo aetatem Stephani discamus. Haec enim eius sunt verba Chiliad. 3. hist. 100. agentis de Heraclea, quae ante dicta Perinthus: [P]

> *Ὁ Ἀπολλόδωρός φησι ταύτην τὴν ἱστορίαν.*
> *Τῷ περὶ νήσων, πόλεων καὶ δήμων δὲ βιβλίῳ*
> *Στέφανος ὁ Βυζάντιος οὐ γράφει περὶ ταύτης,*
> *Περὶ τῆς Ἡρακλείας δὲ γράφει τῆς ἐν τῷ Πόντῳ.*

Vbi in transcursu cum doctissimo viro Thoma Galeo cap. 8. diss. de scriptoribus Mythologicis discedere liceat a celeberrimi Vossii sententia, qui in opere de historicis graecis putauit, a Tzetza h. l. citari librum Apollodori *περὶ νήσων, πόλεων καὶ δήμων.* Ceterum e fragmento Seguieriano et ex iis, quae non ex epitome, sed ex Stephani opere ipso supersunt apud Constantinum Porphyrogennetum, patet, illum scripsisse non tantum post Athenaeum Naucratitam et grammaticum Herodianum, id est post Marci Antonini et filiorum tempora, sed et post Marcianum, Heracleotam, qui Synesii aequalis fuit, vt adeo eumdem necesse sit vixisse post Arcadium Honoriumque, quae opinio fuit viri summi et de bonis litteris, Stephano autem cum primis, praeclare meriti Lucae Holstenii, Hamburgensis [ccc]). Itaque minus audiendus *Iohannes Tristanus*, argumento leuiore ductus, cui ante Gallienum vixisse, longeque, quam vulgo, antiquior fuisse Stephanus videbatur; tom. II. operis praeclari numarii pag. 81. Plane autem ratio fugit virum doctum [ddd]), qui in Italia antiqua pag. 1234. Eustathium Stephano antiquiorem putauit, cum Eustathius tot saeculis illo iunior in commentariis ad Dionysium Periegetem et ad Homerum frequentissime Stephanum eiusque Ἐθνικὰ, nec Stephanum modo, sed et Stephani epitomen, *τὸν τὰ Ἐθνικὰ ἐπιτεμόντα* citet, non quidem, quod integro Stephano vsus non fuerit Eustathius, vt Thomas de Pinedo suspicatur, quum contrarium pridem ostensum sit a Berkelio ex locis, vbi Eustathius

ccc) Atque *Saxius* in Onom. lit. I. pag. 520. Stephanum, putat, Marciano Heracleota, et Prisco Panite recentiorem, vixisse circ. a. Chr. 472. *Harl.*

ddd) Vide Berkelii praefat. ad Stephanum.

thius ex Stephano profert, quae in nostro hodie desiderantur: (confer *Neocorum* ad Suidam in Παρθένιος,) sed, quia Hermolaus nonnulla adiecerat passim operi, quod in epitomen contraxit. Vnde puto etiam, minus tuto nos posse cum Holstenio, Berkelio, Theodorio Rycquio adfirmare, quod Stephanus religione Christianus fuerit, etsi in vocabulo Βηθλεέμ legimus verba Christiani procul dubio scriptoris: ἐν ᾗ γέγονεν ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τῦ Θεῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν. Ecquis vero nos docebit, haec Stephani esse, non Hermolai? Non miror igitur, viro doctissimo *Septimio Florenti Christiano* in mentem venire potuisse, vt 'Εθνικῶν auctorem Ethnicis adscriberet in notis ad Aristophanis Irenem pag. 77. Quod etiam facit *Richardus Montacutius* p. 177. [P] Apparatus, Stephanum in originibus sacris et hebraicis mire hallucinari obseruans. Quamuis aliud videatur Eduardo Bernardo, litterarum illarum peritissimo, qui pag. 49. ad Iosephum non dubitat, Stephanum laudare tamquam orientalium originum sedulum indagatorem. Confer *Bocharti* Chanaan II. 12. Ceterum rectius nos fortassis cum praestantissimo Petro Baelio in Lexico Historico-Critico nihil definimus, et hoc totum de ***) religione Stephani in medio relinquimus. Quantum vero ii, qui veterum scripta in epitomas redegerunt, licere sibi in illa olim putauerint, non vno exemplo norunt viri eruditi, vt minime necessarium sit, ea de re hoc quidem in loco plura verba facere.

Stephani opus ab auctore videtur inscriptum fuisse 'Εθνικά· ita enim Suidas et saepe Eustathius adpellat, et suadet scopus operis haud postremus, qui ad grammaticam τεχνικὴν pertinet, et est, nomina gentilia docere, quomodo a gentium, regionum, insularum, vrbiumque, pagorum, et fluuiorum nominibus recte deduci debeant, quod veterum scriptorum auctoritate plerumque facit, imo semper hoc eum facere, si opus ipsum Stephani exstaret integrum, videremus: etsi ipsum saepe ex ingenio formare sua 'Εθνικὰ notat *Is. Vossius* ad Melam pag. 45. Ita etiam opus suum inscripserat Orus siue Orion grammaticus, cuius liber secundus περὶ ἐθνικῶν Stephano citatur in Τάνα. Diuersum tamen institutum fuit Damastae Sigaeensis in 'Εθνῶν καὶ Πόλεων καταλόγῳ, Diogeniani ἐν πίνακι πασῶν ἐν τῇ γῇ πόλεων aliorumque, qui de regionibus vel vrbibus tractarunt geographorum more vel historicorum. Neque huc spectant Hippiae Delii vel Callimachi ἐθνικαὶ ὀνομασίαι, Hellanicique et Zenodoti scripta eiusdem argumenti, quibus in scriptis de vocabulis et idiomatis, nationi alicui peculiaribus agebant, vt alio loco diximus. Ceterum in versione graeca catalogi Hieronymiani, quae ad Sophronium vulgo refertur, statim sub initium alio longe sensu οἱ τὰ ἐθνικὰ συντάξαντες sunt scriptores Ethnici siue pagani. Stephani porro 'Εθνικὰ in plures libros digesta erant, ita quidem, vt cum littera O iam inciperet liber sextus et tricesimus, vt ex manu exarato epitomes codice Perusino et Salmasii, qui Palatino MS. vsus fuerat, obseruatione docuit Iacobus Gronouius. Hinc patet, falli *Ioh. Rualdum*, qui in vita Plutarchi cap. 1. citat Stephanum Byzantinum libro XXII. περὶ πόλεων, producens locum ex voce Χαιρωνεία, et capite 6. adferens nonnihil ex voce Τάναγρα laudat librum XIX. Nempe singulis litteris singulos [P] libros a Stephano tributos, perperam putabat vir doctus. Equidem iam cum Xylandro non licet amplius dubitare, litterarum ordinem sequutum

***) Fateor tamen, me valde inclinare in eorum sententiam, quibus Stephanus videtur fuisse Christianus.

ſequutum fuiſſe τὸν Ἐθνικογράφον, ita tamen, vt vnica littera plures interdum impleret libros, ſingulis praemiſſo indice nominum, de quibus eſſet dicturus. Vtrumque patet ex calce fragmenti, quod ex bibliotheca *Petri Seguierii*, Franciae Cancellarii, primus in lucem protulit *Samuel Tennulius*, addita latina verſione et notis Amſtelod. 1669. 4. Eidem fragmento Theophilus, neſcio quis, qui illud in membrana deſcripſit, hoc triſtichon adiecerat:

> Σφάλματα καλλιγράφων πολύιδνα μύρια φεύγων
> Χερσὶν ἑαῖς Θεόφιλος ὅλας ἐγράψατο βίβλους
> Τῶν ἐθνικῶν fff) Στεφάνοιο σοφῆς στάζοντα μελίττης.

Titulus ggg) autem hic praefigitur: Στεφάνου γραμματικοῦ Κωνσταντίνου πόλεως περὶ πόλεων νήσων τε καὶ ἐθνῶν δήμων τε καὶ τόπων καὶ ὁμωνυμίας αὐτῶν καὶ μετωνομασίας καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐθνικῶν τε καὶ τοπικῶν καὶ κτητικῶν τε ὀνομάτων, qui titulus pleniſſime quidem, quae in Stephani libro continentur, exponit, ſed librarii potius merces emtori venditantis, quam auctoris eſſe videtur. Nomina, quae fragmentum iſtud libri decimi pars poſtrema perſequitur, ſunt δύμη, vsque ad extremum litterae Δ, niſi quod in vocabulo δώριον magna et aliquot paginarum lacuna eſt. Facile autem patet, ſi quis vulgatos Stephani codices cum hoc fragmento conferat, quam multa omiſerit *Hermolaus* in ſua Ἐθνικῶν ἐπιτομῇ, quae ſola nobis hodie omiſſo Stephani opere ſupereſt, adparetque, recte adfirmaſſe Iſ. Voſſium, qui idem fragmentum tum adhuc ἀνέκδοτον non ſemel laudauit in ſuis ad Melam notis, vix viceſimam partem ἐθνικῶν deſcriptam ab Hermolao, vnde fuere, quibus in mentem veniret, non epitomen ipſam, ſed epitomen epitomes nos duntaxat habere. Confer *Bailleti* iudicia de praeſtantiſſimis quibusque ſcriptoribus tom. I. pag. 461. *Caſpar* itaque *Barthius*, epitomatori indignatus, in Bibliotheca ſua, ſiue libro octauo epidorpidon de Stephano ita ſcripſit:

> *Cui iſte fractus eſt liber; male inceſtus*
> *In orbis ambitum coactor exiſtit.*

Ceterum id, quod dixi, integri Stephani fragmentum Seguierianum poſt Tennulium verſione et notis illuſtrauit, cum Hannonis periplo, *Abraham Berkelius*, Lugd. Bat. [P] 1674. 8. hhh) idemque ſuae Stephani editioni poſtea ſuo loco pag. 312 ſqq. inſeruit, et iterum ad calcem ſui Stephani noua verſione et notis locupletatum exhibuit *Thomas de Pinedo*. Partem fragmenti, quae de *Dodone* agit, peculiariter, (poſt triumuiros illos,) academicis exercitationibus illuſtrandum ſibi ſumſit *Iacobus Gronouius*, Lugd. Bat. 1681. 4. gr. et lat. iii) adiecta Stephani Lemonii erudita de oraculo Dodonaeo epiſtola, et notis doctiſſimis *Eduardi Bernhardi* kkk). Pars illa fragmenti Seguieriani ex Gronouii editione recuſa etiam eſt tomo ſeptimo theſauri antiquitatum graecarum.

[Ibidem pag. 321. ſunt *Iac. Triglandii* coniectanea ad quaedam loca obſcura fragmenti de Dodone. *Montfaucon* in bibl. Coisliniana olim Segueriana pag. 281 ſqq. animaduertit, illud

fff) Ita in MS. legi, non, vt editum eſt ab aliis, τονικῶν, teſtis Iac. Gronouius. [Atque Montfaucon ex cod. ſcripſit ἐθνικῶν.]

ggg) Pleniorem titulum Montfaucon dedit, vti paullo poſt adnotabitur. *Harl.*

hhh) In 12. in catal. Pinell. I. pag. 360. *Harl.*

iii) Vid. Acta erudit. Lipſ. 1682. pag. 224 ſqq. *Harl.*

kkk) Exemplar cum notis mst. Iſ. Voſſii eſt in biblioth. Leidenſi. *Harl.*

illud quidem longius ex opere ipso Stephani integro fragmentum, ex apographo Tennulii, ad fidem illius codicis Segueriani (saec. X.) exarato, at mendis grauissimis resperso, aliquoties esse formulis typographicis descriptum. Quare id ipsum ex eodem codice emaculatum cum latina versione et notis rursus publicauit, et quatuor priores lineas, quae in editt. omissae fuere, hic addidit. Quae in voc. Δώριον in editis magna est lacuna, ea in cod. post verbum μέρος τι mutila sunt, quia folium a summo ad imum abscissum est, ita vt extrema tantum linearum verba manserint; atque Montfaucon singula, quae restabant, vocabula, syllabas litterasque reddidit. Sequens vero post abscissum codicis folium pagina sic incipit, γνώμην ἔχοντα τὴν ἀπαιδίαν ἐκπέμπειν, quae in edito consequenter ponuntur, ac si nihil deficeret. In fine litterae Δ et voc. Δώτιον titulum, quem paullo ante Fabricius ex editis repetierat, *Montfaucon* pag. 290. post voc. ὀνομάτων dedit hisce auctiorem, βιβλίον ιά, ὃ τὰ κεφάλαια ταῦτα, vbi Tennulius male ὀγδοήκοντα κεφάλαια τὸ γε ταῦτα et Montfauc. in nota addit: „Hic tot capita numeranda, quot nomina, quae ad LXXVI. folum pertingunt." Idem posuit nominum catalogum, qui deficit in Ἔλωρος πόλις, cum versione latina: sequitur Tristichon, a Fabricio iam adductum, et articulus, Ἔαρες, ἔθνος Ἰνδικὸν τῶν μετὰ Δωριάδος Διονύσῳ πολεμησάντων. Διονύσιος ἐν Βασσαρικῶν δ'. — Tum clausula:

Οἱ δὲ θοῶς προγένοντο Διωνύσου κατὰ φήμης. *Harl.*]

Equidem fatendum est, Stephanum per vniuersum opus non pauca adspergere de vrbium populorumque veris et fabulosis originibus, recensere passim viros doctos, qui in ciuitate vel regione, de qua agit, claruerunt, aliaque tradere quam plurima historici et geographici argumenti; ita quidem, vt, si praecipue ipsum Stephanum, non Stephani ἐπιτομὴν haberemus, minimam operis partem tributam videremus exponendis nominibus gentilitiis et patronymicis, vnde vocem ἐθνικῶν paullo laxius a Stephano acceptam suspicabatur acutissimus Baelius, cuius verba ex tom. III. Lexici pag. 2793. adscribam: *il n'y a nulle apparence, que le dessein principal de ce Grammairien ait roulé sur l'explication de ces termes derivatifs. C'étoit apparement la plus petite partie de son projet, et un accessoire de son ouvrage. J'avoue, qu'il est fort soigneux de marquer ces sortes de noms, mais cela n'occupe que tres peu de place en comparaison des faits quil rapporte, et des temoignages qu'il cite. Et que seroit ce si nous avions tout l'ouvrage, nous y verrions une ou deux lignes par article pour l'explication du nom adjectif formé du nom de la ville, et nous verrions quelquefois des pages toutes entieres dans un seul article. Je croi sauf meilleur avis que le titre ἐθνικὰ se rapporte à toutes les observations qui se peuvent faire sur un peuple, sur un lieu, en tant qu'on se borne aux origines et à l'historie Geographique.* Integro Stephani opere praeterea vsus Constantinus Porphyrogennetus, vt patet conferenti caput XXIII et XXIV. libri de administrando imperio cum iis, quae in vulgata Hermolai epitome de Iberia et Hispania leguntur. Ac iure mireris, Meursium virum doctiss. in editione operum Constantini hoc non obseruasse, qui duo ista capita, quoniam de illis emendandis desperabat, sine interpretatione latina edidit. Sed caput XXIII. emendatum et latine versum Berkelianae Stephani editioni pag. 408 sq. integrum insertum est. In capite XXIV. omnia recte se habent, nisi vt verba Κεῖντες ὁ τῶν Ῥωμαίων πολέμαρχος ἐν ἀμφοτέραις Ἰσπανίαις delenda videantur, vtpote quae nihil aliud sint, quam nota, ex ora libri in textum recepta: et postremum verbum Παννωνία ex Plutarcho de fluminibus [?] et Plinio lib. III. cap. I. hist. mutandum est in Παννία.

In libris eiusdem Constantini de thematibus imperii orientalis plura ex Stephano, longe iis, quae Hermolai epitome exhibet, locupletiora occurrunt. Vide lib. II. thema 6. 9. 10. 12. etc. etsi raro nominatur ipse Stephanus, quod tamen fit themate IX. de Sicilia, vbi Stephani, grammatici, nomen diserte exstat. Consulenda etiam excerpta Constantini Peirescciana, ab Henr. Valesio cum versione ac notis vulgata, pag. 493. Stephanum ἐν τῷ περὶ κύπρε laudat magni Etymologici auctor et ex eo Varianus in Σφήκεια, quod apud *Vossium* pag. 416. de historicis graecis redditur *libro de Cypro.* Sed verisimilius est, ab Etymologico non respici ἐθνικὰ Stephani in Κύπρος, (vbi σφηκείας hodieque meminit epitome,) quam singularem de Cypro librum. Aut in Etymologico non *Stephanus* legendum, sed *Philostephanus*, (Cyrenaeus ille fuit, Callimachi familiaris,) cuius περὶ Κύπρε laudat Clemens Alexandrinus in protreptico, atque idem Vossius partem esse putabat operis περὶ νήσων, eodem auctore, tot veteribus celebrati. Certe Isaacius Tzetza ad Lycophronem, qui Stephani quoque alibi meminit, eadem verba, quae apud Etymologum habentur, producit ex Philostephano ἐν τῷ περὶ Κύπρε, vt ante nos adnotauit Abrahamus Berkelius. Ab eodem obseruatum est, ἐθνικογράφον laudari praeterea a Suida in Νικαώνη, et Νάξος, vt auctorem scholiorum ad epigrammata graeca, Bisetum ad Lysistratam Aristophanis, aliosque iuniores innumeros silentio inuoluam. *Hermolai Epitomatoris* mentionem occurrere in *Eudociae* Macrembolitissae Ioniis MSS. lll) testatur Carolus Fraxinetus siue du Fresneus in glossario graeco. In edita Stephani epitome desiderantur in littera K nomina quaedam, incipientia a KE, tum omnia a KH, KI, KΛ, KN, et non pauca a KO. Neque hactenus repertus est, qui illam lacunam suppleret, etsi Iosephus Scaliger epistola ad Ianum Gruterum, quae inter editas est 431. testatus est Nicolao mmmm) Sophiano, praeter alios codices graecos fuisse etiam integrum Stephanum, (hoc est integram epitomen Stephani,) cum toto K et Λ. Equidem in λ nullam lacunam suspicati sunt vel primus editor Aldus, vel post eum alii: nullum tamen nomen, a ΛE incipiens, occurrit, et in reliquis huius litterae quandoque parcior esse videtur, vnde Scaligero venire in mentem potuit, etiam litteram Λ imperfectam in vulgatis codicibus circumferri. Praeterea Ioh. Passeratius integra Stephani epitome vsus fuisse perhibetur ex eo, quod Stephanum in voce Κηφισσος laudat, illustrans elegiam sextam [P] secundi libri Propertii, poetae. Quamquam Nicolaus Lloydius, qui, locum eumdem respiciens, hoc de Passeratio tradiderat ad Caroli Stephani dictionarium historicum in *Argynnis*, postea per litteras a Thoma de Pinedo rogatus rescripsit, se de ipsius fide dubitare. Dubitat etiam iure meritoque Berkelius, et productam a Passeratio fabulam ex epitome Stephani in voce Ἄργεννος peti potuisse obseruat.

[*Codices MSSti.*

In bibl. regia *Neapolitana* est in cod. CCXXVI. chartac. saec. XVI. Stephanus Byzantinus de vrbibus. — In bibl. Augustinensium et S. Ioannis ad Carbonarium *Neapoli*, in cod. chartac. XIII. Stephanus Byzant. περὶ πόλεων καὶ δήμων. — *Mediolani* in bibl. Ambros. Steph. de vrbibus, cod. recens bombycinus, teste Montfaucon in diario ital. pag. 14. —

Venetiis

lll) Vide pag. 168. edit. Villoisonii. *Harl.*

mmmm) Non Nicolaus, sed Michael Sophianus illos graecos codices habuit. Vide Paulli Colomesii Opuscula pag. 57.

Venetiis in bibl. SS. Ioannis et Paulli Dominicanorum Steph. de vrbibus cod. saec. XV. teste eodem pag. 48. — In bibl. *Leidensi* inter codd. Vossianos cod. chart. ex Ethnicis Stephani per epitomen. Principium ab littera A in fine adscriptum: τέλος τῶν τοπικῶν Στεφάνε. vide catal. bibl. p. 392. nr. 20. — Plures laudantur codd. *Vossiani* in catalogo MSS. Angliae et Hiberniae pag. 59. cod. MMCLVI. Steph. Byz. de vrbibus. vbi quoque in cod. MMCLIV. Stephani Byzantii commentar. in Aristotelem de anima: ib. pag. 60. cod. MMCCXX. et cod. MMCCLXXII. fragmentum Stephani de vrbibus, a Sam. Tennulio e bibl. Seguieriana vulgatum: ad poster. cod. adnotatum est: „Stephanus glossographus idem forte cum Stephano geographo in expositione ἐνδιαθέντων γραφῶν MS. laudatur a Pearsonio, praefat. apologetica pro 70. interpretibus contra Hieronymi. bibliis graecis, Cantabrigiae excusis, praefixa." — pag. 67. nr. 2677. iterum 2687. est Stephanus Xylandri cum notis msstis virorum doctorum. — In bibliotheca *Parisiensi* cod. MCCCCXII et MCCCCXIII. Steph. de vrbibus. — In bibl. *Escorialensi* Steph. Byz. de vrbibus et populis, teste Plüero in itiner. per Hispan. pag. 190. — In biblioth. quondam *Palatina*, teste Sylburgio in catal. MSSt. nr. 57. Steph. ἐθνικῶν s. τοπικῶν epitome, qui cod. venit in Vaticanam.

Editiones.

Princeps editio est Aldina: *Stephanus Byzantinus* de vrbibus, graece. in fol. sine ancora et Delphino, ad Ioan. Taberium Brixiensem. Praefatio data est *Venet.* XV. Kal. April. 1502. in calce: *Venetiis apud Aldum Romanum* mense Ianuar. 1502.

Partem praefationis recudi fecit *Maittaire* A. T. II. pag. 160. Idem in indice pag. 255. notat, editionem *Venetam* 1498. fol. quam Orland. pag. 410. et Beughem. pag. 130. adferunt, sibi esse prorsus ignotam et valde suspectam; neque aliam esse putat, quam Aldinam, et forsan legere eos potuisse M.IID pro M.DII. — Fabricii aliorumque notas msstas, orae exemplaris cuiusdam adscriptas, et a Ballenstedt quidem partim editas, mecum beneuole communicauit cl. *Gurlitt*, quas infra post indicem in lucem prodire iussi, tanta Stephani editionum paucitate et propter egregii spicilegii, a cl. Gurlitto collecti, accessionem lectori, praesertim futuro editori, haud ingratas visu lectuque fore ratus.

Στέφανος περὶ πόλεων. *Stephanus de vrbibus.* Florentiae per heredes Philippi Iuntae, prid. Kal. Maias M.D.XXI. (1521.) 8. graece.

Fluxit haec editio ex Aldina. *Harl.*]

Ab eo tempore *Conradus Gesnerus*, Basil. 1553. 1560. fol. in secunda et tertia editione onomastici nominum propriorum, nomina locorum ex Stephano latine interpretatus adiecit, non paucis etiam castigatis, vt ipse in praefatione et epistola de libris a se editis pag. 23. testatur. In Gerhardi Iohannis Vossii libro de scientiis mathematicis pag. 410. leges, *satis omnibus liquere, quod Stephanus multum debeat Xysto Betuleio*, quod olim Vossium sequutus et ipse in exercitatione de Lexicis, a. 1689. Lipsiae edita, scripsi. Sed iam non dubito, a Vossio perperam nominatum Xystum pro doctissimo Xysti discipulo, *Gulielmo Xylandro*, qui Basileae a. 1568. fol. Stephanum innumeris locis emendatum cum suis castigationibus, graece, subiecto auctorum, ab ἐθνικογράφῳ laudatorum, indice recudendum dedit, et hac

editione procul dubio optime de Stephano promeritus est.[nnn]. Sunt, qui latinam versionem etiam simul edidisse adfirment; sed et hos falli constat, quamuis versionem promisisset molitusque esset Xylander, cuius partem Heidelbergae ab eius heredibus redemit, et a. 1626. ad Holstenium misit vir summus *Claudius Salmasius*. Hic et ipse Stephanum cum versione et animaduersionibus edendum aliquando in se suscepit, vt patet et eius notis ad Inscriptionem Herodis Attici pag. 29. verum a latine transferendi labore deterrere eum non dubitauit Iosephus Scaliger his verbis epistola CCXLV. scripta a. 1607. 3. Id. Maii. *Tamen prius Stephani ἐθνικὰ a te exspectamus, siquidem parata habes: in illo auctore melior pars litterarum κάππα et λάμβδα deest. Et praeterea multa sunt suspecta, alia perspicue vitiosa, quibus sine codice mederi ne optima quidem ingenia possunt. Quid est, quod e re litteraria magis facere possis, quam haec publicare. Sed quomodo vlla interpretatio latina e dignitate adiici possit, non video; est enim merum lexicon, vt Pollux, cuius, qui versionem latinam dedit, magis sese illo facto traduxit, quam commendauit. Haec est sententia mea, non, qui te a tua dimouere postulem. Nam si tibi ita videtur, nolim te a proposito tuo deterrere.* [¶] *Melius tamen tibi consultum fore credo, si hoc labore supersederis, ex quo tenuissimus ad imperitos, nullus ad doctiores fructus, ad te vero nulla gloria prouentura sit.* Quae viri maximi verba respiciens Iac. Gronouius Exercitat. de Dodone pag. 12. *Vehementer*, inquit, *mihi placuit sententia Iosephi Scaligeri, negantis, se videre, quomodo e dignitate Stephano aliqua interpretatio possit adiici. Vnde quoque Salmasium nouimus consilium vertendi huius lexici, quod antea formauerat, abiecisse, et plane hunc laborem non dubitauit superuacuum vocare magnus Casaubonus.* Forsan igitur memoria fefellit Antonium Clementium, qui in vita Salmasii pag. 28. quum retulisset, virum hunc, vel iuuenem potius supra laudes, (tunc enim vix[ooo]) viginti annorum fuit,) praeter alia Stephanum quoque sexcentis amplius locis emendatum ac maxima ex parte ex antiquissimo codice biblioth. Palatinae auctum ad praelum paratum habuisse, subiungit: *Cui, si bene memini, versionem etiam adiecerat, potius temporis fallendi et styli exercendi gratia, quam quod necessarium iudicaret.* Sed et *Leo Allatius* pag. 147. apum vrbanarum versionem pariter et notas eruditissimas in Stephanum a Salmasio ad praelum paratas fuisse testatur. Quod vero pag. 29. scribit idem Clementius, certo sibi constare, non periisse eum thesaurum, nec in biblioth. τοῦ μακαρίτου a multis retro annis exstitisse; sed haerere apud virum quemdam eruditissimum, cui vsum codicis sui Salmasius concesserit, vix dubitem, verba haec, si non ad If. Vossium, ad Lucam certe Holstenium respicere, cui Salmasius et partem versionis Xylandri, quam forte pro Salmasiana habuit Clementius, et suum Stephanum vtendum amice concesserat. Vsus Holstenius praeterea codice *Isaaci Casauboni*, quem similiter non mediocrem operam in isto auctore castigando posuisse constat, vel ex lectionibus eius Theocriteis, in quibus cap. 1. Stephanum sexcentis mendis liberatum edere promittit, neque ob aliam caussam illam curam abiecisse videtur, quam quod Salmasio idem cordi esse intellexisset, cuius Ste-

phanus

nnn) Ex officina Oporin. — In bibl. *Leidensi* sunt tria exempla, ad quorum primum in charta adiecta If. Vossius multa coniecit; alterum conscriptum est manu Thomae Brunonis; tertium manu Gerardi Falcoburgii nonnullis in locis conscriptum est et emendatum. *Harl.*

ooo) Antonius Clementius adfirmat, Salmasium natum esse a. 1596. Ita vix vndecim fuisset annorum, quum ista ad eum scripsisset Scaliger. Sed verius videtur, quod alii aiunt, eum natum fuisse a. 1588. Atque ipse Clementius pag. 1. scribit, cum a. 1606. egisse annum aetatis quartum decimum.

phanus tempore interiecto peruenit in bibliothecam Isaaci Vossii, qui Berkelio vtendum illum dedit. *Carolus* praeterea *Sigonius* de Stephano illustrando cogitasse fertur, vti *Iohannes Hartungus* quoque, teste Simlero, et *Aloysius Gradenicus*, bibliothecae Venetae S. Marci praefectus, teste Koenigio in biblioth. et Colomesio in biblioth. selecta pag. 43 sq. vt omittam Nicolaum Lloydium et viros doctissimos, qui obiter non paucis Stephani [P] locis lucem adtulere, Philippum Cluuerium, Abrahamum Ortelium, Ezechielem Spanhemium, omnisque eruditionis ac veteris praecipue geographiae penu, Isaacum Vossium: etiam *Iosephi Scaligeri* manu notatus et castigatus Stephanus editionis Xylandrianae comparatus a Seb. Tengnagelio exstat Viennae in bibliotheca Augustissimi imperatoris. Lubinum quidem hisce addere nollim: nam Thomas de Pinedo, quum notasset, Mich. Antonium Baudrandum Parisinum ad Philippi Ferrarii lexicon geographicum tom. II. pag. 357. vbi de Stephano agit, mox subiungere: *Quod nunc latinum reddidit, restituit et notis illustrauit doctissimus P. Augustinus Lubin Augustinianus*, testatur, sibi, veritatem huius rei scrutanti, per litteras, ad amicum scriptas, responsi loco obtigisse, Baudrandum hoc dixisse *in fide parentum*. Ac profecto non valde diligenter Stephanum triuisse videtur Lubinus ille, Mercurii geographici, gallice editi auctor, qui integrum eius nomen esse putauit *E'tienne des Villes*, quasi *Stephanus de Vrbibus*, vt Petrus de Natalibus, vel Nicolaus de Passeribus adpellatus fuisset, quod non minus lepidum est, quam quod Ferdinandus quidam Fabiani in Ioh. Ciampini elogio laudaturus Itinerarium quoddam, gallice scriptum et duplici indice auctum, quum in titulo legisset verba *enrichi de deux listes*, id scriptoris nomen esse ratus, adpellauit *Dominum Henricum de Deux listes*. Latinam quoque Stephani Ἐθνικῶν versionem adornauit *Benedictus Aegius*, Spoletinus, quam e Vaticana biblioth. a Stephano Gradio, illius tum praefecto, acceptam vna cum graecis edere, Holsteniique notis praemittere volebat Theodorus Ryckius, nisi ex Italia in Belgium redux a nouis Stephani interpretibus, de quibus iam dicturus sum, praeuentum se esse sensisset.

A. 1678. Amstelodami fol. lucem adspexit Stephani epitome illustrata animaduersionibus copiosis et latina versione Iudaei Lusitani, *Thomae de Pinedo* ppp), auctaque indice scriptorum, ab ἐθνικογράφῳ citatorum, in quo quidem Xylandrum sequutus est, vt ipse fatetur, vbi de Polo agit. Non pauca tamen addidit, et Xylandri hallucinationes interdum correxit, vt cum inter alia sustulit, quod Cornelium Alexandrum, Polyhistorem, Asclepiadae discipulum, historicum in quinque diuersos scriptores Xylander distraxerat, notatus eo nomine a Ioh. Ionsio pag. 13. libri de scriptoribus historiae philosophicae. Non me fugit alioqui, *Beverlandum* pag. 87. de Peccato Orig. et *Ed. Bernardum* pag. 49. ad Iosephum et alios admodum sinistre de Iudaei illius animaduersionibus sentire; modestia tamen illius industriaque et rem litterariam iuuandi studium nemini [P] cordato improbantur. Hinc non tantum a diligentia eum commendat Ioh. Daniel Maior in diss. de numis graece inscriptis, sed et Paullus Colomesius notis ad Gyraldi dialogos de Poetis pag. 105. adpellare non dubitat virum multae lectionis atque ingenii amoenissimi. Idem tamen in bibliotheca selecta pag. 46 sq. fatetur, se in Stephano Thomae de Pinedo non multum eximii deprehendisse. *Il y paroist je l'avoue, quelque lecture, mais une lecture triviale, et qui ne nous aprend rien de particulier.* Pour

ppp) De quo vide *Wolfii* biblioth. hebr. nr. 665. *Harl.*

Pour les corrections ou les coniectures, outre que ce Juif Portugais en doit une bonne partie a Jean Hartungus, qu'il n'allegue que fort rarement; il y en a peu qu'on puisse nommer heureuses et de la force de celles des Leopars, des Scaligers, des Maussacs, et des Saumaises. De plus il témoigne n'avoir lû que fort imparfaitement les ouvrages de ces grands hommes et de plusieurs autres, du travail desquels il auroit pû embellir et augmenter le sien. Je non pousse pas plus loin ma censure, parce que j'ay fait ailleurs quelques remarques sur la Critique de ce Juif. Fabric. — [Sunt exempla, (e. gr. in cat. libr. Com. de Rewiczky, p. 53. et Pinell. I. pag. 360.) quae nouum accepisse videntur titulum, in quo Amstelodami 1725. fol. Integram dabo inscriptionem ex Hambergero in zuverläss. Nachrichten tom. III. pag. 277.

Stephanus de vrbibus, quem primus *Thomas de Pinedo* Latii iure donabat, et obseruationibus, scrutinio variarum linguarum, ac praecipue hebraicae, phoeniciae, graecae et latinae detectis illustrabat. His additae praeter eiusdem *Stephani* fragmentum, collationes *Iacobi Gronouii* cum codice Perusino, vna cum gemino rerum et verborum indice ad Stephanum et Thomae de Pinedo obseruationes. Amstelod. typ. Iacobi de Ionge. 1678. fol. In bibl. Bodleiana est exemplar cum notis msstis Ed. Bernardi. *Harl.*]

A. 1684. Lugduni Batauorum fol. prodiere *Lucae Holstenii* notae et castigationes postumae in Stephanum, non sane a viro praestantissimo, quod valde optandum erat, ad editionem paratae et elaboratae, sed quales ad oram Stephani ab Holstenio adscriptas velut siluam quamdam et apparatum elaborandorum commentariorum in codice *Barberiniano*, ex autographo, quod Serenissimae Christinae, Suecorum reginae, Holstenius legauerat, expresso, reperit, nec sine magno labore digessit descripsitque *Theodorus Ryckius* qqq). Nihilominus vel hae inter legendum in chartam a viro insigni coniectae nec vltimam manum expertae notae, plurimum longe lucis Stephano adferunt, plura loca tum illius tum aliorum scriptorum felicissime restituunt. Ac profecto non tantum MStis duobus Palatinis aliisque subsidiis praestantissimis instructus, sed et criticos ac geographiae veteris omnisque doctrinae callentissimus Holstenius fuit, vt, si ipsi commentarium in Ἐθνικὰ perficere atque edere concessum fuisset, nihil forte magis egregium in hoc genere potuisset requiri ac desiderari. Iam non adeo mirum est, in postumo opere nonnullos legentibus obseruari errores, quorum multos ex numis praecipue ostendi posse, Pyrrhique Ligorii auctoritati nimium saepe Holstenium tribuisse, notatum est ab illustri Ezech. Spanhemio epistola tertia ad Andream Morellum, quae huius specimini rei numariae subiungitur. Quantum vero lumen quamque haud vulgare Stephano ex numis possit accedere, docuit idem Spanhemius in incomparabili opere de praestantia numismatum, [P] vt Harduinum aliosque nunc praetermittam. *Francisci*

qqq) Inscriptio haec est: *Lucae Holstenii* notae et castigationes postumae in *Stephani Byzantini* ἐθνικὰ, quae vulgo περὶ πόλεων inscribuntur: post longam doctorum exspectationem editae a *Theodoro Ryckio*. Qui *Scymni*, Chii, fragmenta hactenus non edita: item dissertationem de primis Italiae colonis et Aeneae aduentu et alia nonnulla addidit. Lugd. Batau. apud Io. Hack. 1684. fol. conf. act. erud. Lipf. 1684. menf. Nou. p. 487 sqq. In nouis miscell. Obseru. tom. II. pag. 117 — 124. leguntur *Lucae Holstenii obseruationes ad indicem scriptorum a Stephano Byzantino citatorum*, quas Franc. Galluppus descripserat. *Creuenna* in catal. tom. V. pag. 11 sqq. duas Holstenii litteras ineditas itidem excudi fecit. *Harl.*

Francisci Guieti notas ad Stephanum, sed adhuc ineditas laudat Aegidius Menagius pag. 27. amoenitatum iuris ciuilis.

Denique a. 1688. Lugduni Batauorum fol. Stephani epitome cum noua versione et commentario eximio *Abrahami Berkelii* edita est, qui vir eruditus et diligens praeter codicem Salmasianum cum codd. Palatinis collatum, variis aliis adminiculis et MSto insigni Vossiano vsus non tantum innumeris locis emendatiorem, sed et interdum auctiorem Stephani epitomiatorem dedit, vt in Ἀγνὰς, Ἀκυληΐα et plurimis aliis vocibus lector non indiligens facile ex se obseruabit. Immortuus est huic operi bonus Berkelius, adeoque a littera H commentarius vltimam auctoris manum haud expertus, qualiscunque tamen in eius schedis exstabat cura *Iacobi Gronouii* adiectus fuit. Subiunctae sunt etiam ipsius Gronouii breues notae quaedam cum variantibus, lectionibus per eumdem virum doctum ex MSto Perusino collectis. *Fabric.* Inscriptio haec est:

Στεφάνε — *Stephani Byzantini gentilia per epitomen: antehac περὶ πόλεων de vrbibus inscripta:* quae ex codd. msst. Palatinis ab Cl. Salmasio quondam collatis et MS. Vossiano restituit, suppleuit ac latina versione et integro commentario illustrauit *Abrahamus Berkelius.* Accedunt collectae ab *Iacobo Gronouio* variae lectiones ex cod. MS. Perusino et admixtae eiusdem notae. Lugd. Batau. apud Dan. Gaesbeek. 1688. fol. — iterum cum accessione quadam, (num praeter hanc et tituli folium totum opus recusum sit, nescio:) — Inscriptio quidem haec est: *Stephani* — — a *Iac. Gronouio* variae lectiones ex codice MS. Perusino, intermixtis eiusdem notis, cum excusatione de excerptis Bocharti et Palmerii a se non publicatis. Lugd. Batau. apud Fred. Haaring. 1694. fol. — Exemplum huius anni indicauit Hamberger l. c. et frequentius occurrunt exemplaria illius anni. *Harl.*

Sed Berkelio, tametsi iam pridem defuncto, non leuem dicam scribit prolegom. ad Sam. Bocharti opera *Stephanus Morinus*, quod *Bocharti*, *Palmerii* suasque ipsius obseruationes, in Stephanum illi transmissas, vel plane neglexerit, vel appositas rarissime suis, quibus debebat, auctoribus acceptas tulerit. Qua de re lector melius iudicabit, si Bocharti, Palmerii et Stephani Morini ad Stephanum obseruationes, quae [in *Bocharti* geograph. sacra, Lugd. Bat. 1692. fol. pag. 791 sqq. et] tom. I. Operum Bocharti editionis Traiectinae post paginam 793. leguntur, conferet cum editione Stephani, a Berkelio concinnata, euoluetque Iani Berkelii filii pietatem in vindicanda fide paterna ad Iac. Gronouium. *Fabric.* — Fragmentum e cod. Seguieriano a Tennulio et Montfaucon; nec non fragmentum de Dodone, a Gronouio editum, iam supra memorauit Fabricius. — In miscell. obseruatt. vol. VII. p. 76. 128. 168. quaedam Stephani loca emendantur. — In nouis miscell. obss. VII. p. 769—797. exstant doctae *I. Gauel* notae in Steph. Byzant. in quibus permulta Steph. loca emendantur, aut explicantur, aut a crisi Berkeliana vindicantur. — Ibid. tom. VIII. pag. 927—958. et tom. IX. pag. 961—976. *Hadrianus Heringa* primum de quibusdam iudicium fert editionibus, tum de officiis futuri editoris breuiter disserit: quibus praemissis, articulos primae litterae vsque ad voc. Ἀλλι latius persequitur, eosque variis, maxime criticis, illustrat obseruationibus, atque interdum a Gauelii opinione discedit. — *Notae in Stephani Byz. ἐθνικὰ* a I. A. Fabricio, vt videtur, aliisque Aldinae editionis marginibus adscriptae ex autographo communicantur a *Iul. Bernh. Ballenstedt*, Helmstadii 1774. 4. Illas notas cum cl. *Gurlittii*

litti supplementis atque aduotationibus hic, vti supra iam promisi, cum lectoribus, critices atque antiquitatis amantibus, communicare haud incommodum videbitur. *Harl.*

[Notae in *Stephani Byzantini* Ἐθνικὰ, ab *Ioh. Alberto Fabricio*, aliisque Aldini exempli marginibus adscriptae. Ex Autographo communicauit aliisque auxit *Ioh. Gurlittus*, magister superior scholae Bergensis prope Magdeburgum, Conuentualis Monasterii Bergensis, rel.

Quas hic Bibliothecae graecae Fabric. insertas vides, lector erudite, adnotatiunculas in Hermolai Epitomen Stephani Ἐθνικῶν, iam quidem maximam partem edidit (Helmstad. 1774.), qui nuper e viuis discessit, *Iul. Bernh. Ballenstedt*, Rector scholae Schoeningensis in ducatu Brunsuicensi doctissimus, e cuius bibliotheca illud Aldinae editionis (a. 1502.) adeoque principis exemplum, quod nunc manibus tero, mihi comparaui. Sed quum vir clariss. eas programmate scholastico ederet, atque verendum adeo sit, ne, vt solent eiusmodi libelli paucis exemplis proponi neque a librariis per omnem eruditorum orbem diuendi, in paucorum manus venerint; gratiam aliquam me iis denuo edendis operique eius viri, a cuius manu maximam partem profectae videntur, quo et certius seruentur et cum pluribus communicentur, inserendis, apud graecarum litterarum doctos industriaeque Fabricianae fautores initurum esse non despero. Accedit, quod doctissimus Ballenstedt non omnium in marginibus illius exempli notatorum ratione habita, ea tantum excerpsit, quae maioris ad illustrandum illum auctorem momenti esse putauit.

Sed antequam eas ipsas adnotatiunculas prodire iubeo; et de auctoribus et de ratione vtilitateque earum, quaedam e Ballenstedtii libello laudato partim desumta, praemittenda sunt. Maximam illarum partem *Io. Alb. Fabricio* deberi, aperte testatur ductus et forma litterarum, quae cum scriptura nominis proprii et notitiarum litterariarum, Bibliothecae graecae postea insertarum, quae libri indici manus ipsius adiunxit, non male congruit. Habuisse vtique Fabricium id moris, vt inter legendum notas suas margini librorum adlineret, praesertim iis, quorum aliquando illustrandorum consilium cepisset, et Reimarus, vir summus, in vitae eius descriptione pag. 46. testatur, et aliunde mihi constat. — Alia quaedam esse vel a *Sopingio*, Theologo et Philologo Belgico, vel a *Palmerio*, doctissimo illo milite Francico, vel a *Valesio* adnotata, nota ad voc. Ῥαφιον παιδιον adscripta prodit, in qua auctor *iussu Vossii ad Iustin.* pag. 72. *Hesychium emendasse se profitetur.* Hesychiani vero textus corruptum παιδίον in voc. Ῥαφιον, in παιδιον recte mutarunt et Sopingius et Palmerius et Valesius, vt adeo vnus ex his reliquae adnotationis ex parte saltem auctor videri possit. Quamuis et hoc omnino praestare nolim, quum non ex Morhofii tantum Polyhist. 1, 4, 7. sed ex ipsa quoque Albertina Hesychii editione satis constet, plures viros doctos olim ad emendandum Hesychium manus admouisse, qui castigationes suas vel ad marginem exemplorum rrr), quibus vtebantur, adscripserint, neque dum vltimam manum expertas, aliisue de caussis, separatim non ediderint, vel aliis libris, et iis, quos criticos vocant, et commentariis suis in auctores veteres occasione passim oblata inseruerint. Quare et alium adnotationis illius auctorem haberi posse, si quis pugnet, negare non ausim. Ceterum his, in quibus Fabricii manus non agnoscitur, adnotatis, Ballenstedtio praeeunte, obelum (†) apposui.

Verum quisquis tandem eorum auctor fuerit, quem, etiam si diligenter exquisitum certissime deprehenderemus, ne operae quidem pretium ad vsum eorum facturi videremur; dignae vtique sunt, quae etiam ἀνωνύμως in lucem emittantur. Quamquam enim ad rem criticam parum spectent, neque in varietate lectionis e codd. scriptis enotanda locisue deprauatis felici ingenii acumine emendandis versentur; multa tamen collecta continent, quae ab aliis doctis viris, *Meursio*, *Casaubono*, *Valesio*, *Bentleio*, rel. ad emendandum Stephani opusculum in medium passim prolata sunt; pleraque autem adnotata ad rerum intellegentiam iuuandam comparata sunt, iisque, quae ab Ethnographo, siue vera, siue falsa, traduntur, lucem aliquam adlatura. In plurimis quidem non nisi nomina et loca scriptorum, vnde emendatio illustratioue peti potest, indicata animaduertas; id tamen nemo in earum auctoribus

rrr) Eiusmodi exemplum edit. Aldinae (Venet. 1514.) Hesychii, multis Christ. C. Septimii Florentis manu adscriptis castigationibus emendatum equidem ipse tanquam κειμήλιον seruo.

auctoribus reprehendet, quum margo libri singulas quasque virorum laudatorum animaduersiones integras vix capere potuisset. Neque vero a me iure aliquis postulauerit, vt praeter ea, quae, vncinis inclusa, accuratius posui, quidquam praestarem, vtque loca laudata integra subiiciendi laborem susciperem, quum caueri deberet, ne libellus hic, Bibliothecae Fabricianae παρεργυ modum excederet. Quid? quod exiguam hanc ad illustrandum Stephani librum symbolam eruditorum maxime vsui aut futuro eius editori destinatam velim, a quibus libri laudati facile adhiberi euoluique possunt. Quam ob rem etiam mearum partium duxi, vt ea, quae ipse, ex quo illo Stephaniani operis exemplo familiariter vtor, a viris doctis passim emendata in eo vel illustrata marginibus adscripsi, vna cum illis antiquioribus adnotatis publici iuris facerem; quorum auctoribus vt suus honos constaret, vncinis includende mea qualiacunque ab illis distinxi. Neque in posterum plura ad illustrandum Stephanum praesidia e libris criticis et philologicis colligere desistam, communicaturus ea cum viris doctis singulari libello per occasionem scholasticam scribendo, simul satis magnam eorum vim comparauero. Nam profecto iam dudum optaui cum viris doctis, mallet editor quisque nouus auctoris alicuius veteris, quo quilibet in quolibet eius obscuro et difficili loco adhuc praestita vno obtuitu perspicere posset, bonas potissimum emendationes et enarrationes singulorum scriptoris edendi locorum congerere, quae et per libros criticam rem tractantes, et per commentarios in alios auctores scriptos aliosue libros dispersa reperiuntur, quam excerpendis commentariis priorum eiusdem auctoris editorum vnice insudare, siue potius operam, qua neque veteranis neque tironibus omnino satisfit, plerumque perdere. Atque huic desiderio vt tanto facilius quisque satisfaciat, vtinam detur nobis aliquando iuuenum litterarum adiuuandarum cupidorum et labori assidue ferendo parium societas, quae syllabum catholicum omnium ex omnibus scriptoribus veteribus, in libris criticis et philologicis cuiuscumque generis disperse tractatorum, emendatorum, explicatorum locorum conficiat! nam Gruterianam lampadem criticam nouam a Germanorum quidem irremissa industria, verum, qua nunc est germanorum res libraria conditione, non nisi ab Anglosaxonum, fortassis etiam aliquando ab Francorum, si pace restituta pristinus promouendi litteras animus rediuerit, insigni in studia artium liberalitate exspectare licet.

Ceterum vt et nouus aliquando Stephaniani operis editor existat, qui denuo in verborum integritatem et rerum traditarum veritatem et intelligentiam studiose inquirat, mecum optabit, quicunque non pauca, quae ad emaculandum illustrandumque hunc ad omne antiquitatis studium vtilissimum librum faciunt, praestantissimorum eius editorum, *Luc. Holstenii*, *Abrah. Berkelii*, *Iac. Gronouii*, *Thomae de Pinedo* diligentiam ingeniique acumen subterfugisse, ex his ipsis adnotatis perspexerit. Sunt etiam multa geographiae, historiae, omninoque litteraturae antiquae loca post illorum editorum aetatem a nostris accuratius solertiusque perlustrata, vt Stephano nostro inde multum nouae lucis accendi posse sperare liceat. — Scripsi in schola Monasterii Bergensis, mense Decembr. 1793.

A.

Ἄβαι, πόλις Φωκική] vid. Hesych. et Suid. in Ἄβαι, Plin. 4, 12. Strab. lib. X. — Ptolemaeus Alexandrinus meminit etiam oppidi huius nominis in Arabia felice. (In illa Phocensium vrbe erat Apollinis delubrum locuples, vbi oracula reddita. vid. Herodot. 8, 33.)

— ἀπὸ ἥρωος Ἄβα] Leonicus Thomaeus 2, 45. var. hist. Virgil. A. 3, 286. — magni gestamen Abantis.

— ἀμφισάντε] vid. infra voc. Ἀμφισ.

— καὶ ἀρτάβη] delenda arbitror.

Ἀβάντις, ἡ Εὔβοια] Herodot. l. 1. (c. 146.) Ἄβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶν ἐκ ἐλαχίστη μοίρη. Homer. Il. p. 72. v. 15. p. 146. v. 27. (loci sunt Il. 2, 542. 4, 464. conf. Schlichthorst geogr. Hom. p. 110.)

— ὡς Ἡσίοδος ἐν αἰγι . . . .] γυναικῶν legit Meursius in lectt. attic. Salmasius καταλόγῳ.

— ᾤκησαν] ᾤκισαν condiderant. (καὶ ante Ἀμαντ. vitiosum esse, nec pertinere ad versum Callimachi, sed ad aliud testimonium, quod exciderit, aut omissum sit, arbitratur Ernest. ad Call. Tom. 1. p. 532.)

— Ἀπολλώνιος, περκοίτην] l. 1. v. 932.

Ἄβυδοι — ὡς Διονύσιος] Musaeus in Erotopaegn. vid. Pareum p. 41 — 45.

Ἀγάθυρσα] Ἀγάθυρνα Valesius pag. 35. ad Excerpta Peiresc.

(Ἀγάθυρσοι — ὡς Πείσανδρος] est semper apud Stephanum Byz. Pisander Larandensis. vid. Heyne Exc. 1. ad Aeneid. l. 2 p. 234. 235)

Ἄγρα καὶ Ἄγραι] vid. Petauium f. 415. ad Themist.

Ἀγύρηνα] Ἀγύρινα — Ἀγυρινᾶιος — ἀργύριον.

Ἀγχιάλη] πόλις Σικελίας] leg. Κιλικίας.

Ἀγχιάλη — Ἀγχιάλην σὺν Ταρσῷ] Genesius Byzant. MS. apud Bosium: Νινευῆς βασιλεὺς Ἀνακυνδαράξε παῖς Ταρσὸν καὶ Ἀγχιάλην ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἔκτισεν. Haec ille lib. III. Βασιλικῶν. (Editus postmodum est Genesius in tom. XXIII. Scriptor. Hist. Byz. Venet. 1733. fol e cod., qui vnus restat, bibl. Paullinae Lips. cuius apographum, a Steph. Berglero factum, Io. Burkh. Menkenius Venetis editoribus transmiserat.) adde nostrum infra in Ταρσός.

— *ib.* Sardanapalum hasce duas vrbes (Tarsum et Anchialen) condidisse, contendit etiam Phauorin. in Ἀγχιάλη. †

— Ἐστι καὶ τὸ ἐπίγραμμα] de Epigrammate illo vid. Clem. Alex. II. Stromat. Cic. Tusc. 5, 35. Diodor. Sic. II. Bibl. add. Suidas voc. Σαρδανάπαλος. Plutarch. περὶ τύχης Ἀλεξάνδρου λόγ. 1. 2. Strabo l. XIII. p. 672. Arrian. II. Alexandr. Athenaeus l. VIII. Dipnos. et XII. Augustinus II. de ciu. dei, ibique Viues et Leonhardus Coquaeus. Baptista Camposulgos. IX, 1. (collectan. de dictis factisque memorab.) Crenius 7. animaduers. p. 83 sqq. Imitatus est Fridericus Caleiae comes; Siricius de animae immortalitate p. 10. — add. Tzetz. Chil. 3. hist. 95. Excerpta chronologica cum Malala edita p. 21. Polyb. Excerpt. Peiresc. p. 22. Dio Chrysost. orat. IV. de regno p. 81. (tom. 1. p. 186. edit. Reiskii) Phauorin. in Σαρδανάπ.

Ἀδιαβηνή] vid. Suidas h. v.

Ἀδρόττα] Marinus c. 32. de vita Procli. Suidas in Εὐσέβιος. †

Ἄζιλις — τινὲς δὲ Ἄζιριν] Spanhem. p. 104. ad Callimach. (ad H. in Apoll. v. 89. p. 139. edit. Ernest. tom. 2.)

Ἀθῆναι] Condidit hanc vrbem Mineruae et Neptunus; cumque inter se contenderent, ab vtro nomen vrbs condita recipere deberet, Iupiter ab eo edixit, ὃς ἂν κάλλιστον τῇ πόλει κτῆμα ἐπιδείξῃ. Neptunus itaque λιμένας καὶ νεωρίοις ταύτην ἐκόσμει. Ἡ δὲ Ἀθήνη ἐλαίαν ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀνέδωκεν εὐθαλῆ τε καὶ εὔκαρπον, καὶ ταύτην στεφανωσαμένη καὶ ὑπὸ πάντων ὁρασθεῖσα νενίκηκε. Inde Athenae, vrbis nomen. Refert hanc fabulam auctor Geoponic. lib. IX. †

— ὅτι ὁ Θησεὺς τὰς ἕνδεκα] δώδεκα. vid. Meursii Theseum cap. 17.

— ὁ δὲ Φρύνιχος ἀνάττικον] Haec non legas hodie in Phrynicho.

(— παλλάδος κλεινὴν πόλιν] vid. Hemsterhuis ad Aristoph Plut. pag. 260.)

(Ἄθως — βάλλει ἡ σκιὰ etc.] nempe vsque ad forum Myrinae. Plin. 4, 23. Strabo l. VII. pag. 510. quem refutat Heyne ad Lecheualier de situ vet. Troiae p. 50. conf. etiam Chandler's travels in Asia min. pag. 23. Mappam geograph. itinerario Choiseul-Gouffier praefixam. Riccioli geograph. reformata. De altitudine et vmbrae iactu huius montis egit Kaestner ad Lecheualier pag. 231 — 245. — Montem rationemque eius perfodiendi ab Xerxe initam descripsit Herodot. 7, 22. 23.)

Αἰγάτης] vid Gronou. pag 54. de Dodone.

Αἴγιναι — ἔτι δὲ τρόπαιον αἰπολικόν] ἔτι δὲ κατὰ τρόπον (vel τόπον) αἰπολικὸν legit Casaub. Theocrit. lect. p. 15. (p. 58. edit Reisk.)

Αἴδηψος — Καλλίμαχος Δαιδάλῳ] vid Bentlei. pag. 410. ad Callimach.

— Ἄρκιος etc] paratus. Bentlei. pag. 319. ad Callimach.

Αἰθιόπιον] Αἰθίοπιον Bentlei pag. 427. ad Callimach. vid. Holsten. ad h. l.

(Αἰξωνὴ δῆμος Κεκροπίδος φυλῆς] vid. Morus ad Xenoph. Hellen. 2, 4, 17.)

(Αἰσύμη, πόλις Θρᾴκης] Hom. Il. Θ, 304; sed Thucyd. 4, 107. dicitur Οἰσύμη. Ergo vel vtrumque obtinuit, vel alterutrum deprauatum.)

Ἄκη — ἡ δὲ περὶ τὸν Βῆλον] Fluuii nomen. vid. notas Varior. ad Tacit. hist. 5, 7.

Ἀκμόνια — καὶ Ἀκμονιεύς] Ἀκμονεύς. Ezech. Spanhem. pag. 515. de numism.

Ἀκόναι — δηλητήριον φάρμακον] Stapel (*Ioh. Brodaeus* alias) ad Theophr. hist. plantar. p. 1142.

Ἄκρα — Συρακουσίων κτίσμα etc.] locus corruptus. vid. Meurs. in Cypro l. I. c. 7.

Ἀκράγαντ-

Ἀκράγκντες] Baelii Lex. Tom. 2. pag. 1328.
Ἀκρόθυνοι] Acrothon Plinius; ἄθος ἄκρον Ptolemaeus; hodie Cima di monte. (der Berg Athos ist kegelförmig und viel höher als der Olymp. Björnståhl Tom. 6. pag. 349.)
(Ἀκύφας] eandem esse cum κύφος Iliad. β, 784. putat Hemsterhuis ad Aristoph. Plut. pag. 116.)
Ἀλαραφηνίδες — δῆμος τῆς ἀραφηνίδος] Spanhem. pag. 248. ad Callim.
Ἀλαί — τὸ ἐθνικὸν Ἀλεύς] Spanhem. pag 249. ad Callim.
Ἀλεξάνδρεια — ὄρνιθες δὲ καταπτάντες] Pitiscus ad Curtium 4, 8, 6.
— λέοντος ἀκόνι] Barthius ad Zachar. Mytil. pag. 285. (in dialogo, qui inscribitur *Ammonius*. Lips. 1654. 4.)
— ἑπτακαιδεκάτη — Σογδιανῇ] Pitiscus ad Curt. 7, 6, 13.
— ἔτι καὶ τόπος — Τρωικῇ] Spanhem. pag. 776. de numism.
— τινὲς δὲ Δανάην — ἢ Φυλλόκαπος] vid Adr. Iunii nomenclator. pag. 123. Salmas. ad Solin.
— πόλεις ὀκτωκαίδεκα] In Chronico Paschali p 170. Ἀλέξανδρος ἔκτισε πόλεις ιβ΄. ὧν αἱ προσηγορίαι αὗται· 1) Ἀλεξάνδρειαν τὴν παρὰ Πεντάπολιν, πρότερον Τεττῶν καλουμένην, Μέμφεως οὖσαν ἐμπόριον. 2) τὴν πρὸς Αἴγυπτον. 3) τὴν πρὸς Ἄρπαν. 4) τὴν Καβιῶσαν. 5) τὴν καὶ Σκυθίαν ἐν Αἰγαίοις. 6) τὴν ἐπὶ Πώρου. 7) τὴν περὶ Κύπριδος ποταμόν. 8) τὴν ἐπὶ Τρωάδος. 9) τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος. 10) τὴν ἐπὶ Μεσαργαρέι. 11) τὴν ἐν Πέρσαις. 12) τὴν Κάσον.
(Ἁλίαρτος — Ἁρμενίδας δ' ἐν τῷ ρ etc] male Pinedo corr. διὰ τῶ ρ. vid. obseru. miscell. Batau. Tom. X. pag. 431.)
Ἁλικαρνασσός — ὡς Καλλίμαχος] Bentlei. ad Callim. pag. 420.
Ἀλύβη — ὅς τις μὲν κάλχην] καλίβην. Casaub. Theocr. Lect. pag. 30. (pag. 66. edit. Reisk. conf. Stephan. voc Χάλυβες Danuille geogr. ancien. pag. 100. Car. Stephanus diction. voc. Alyba.)
Ἄλυκος — Καλλίμαχος] Bentlei. ad Callim. pag. 383.
Ἀλωπέκη] vid. Hesychium h. v.
(Ἀμαθοῦς — ἡ ἀπὸ τῆς Κινύρα μητρὸς Ἀμαθούσης] apud Plin. 7, 56. est Agriope; ap. Hesych. voc. Κινύρας est Pharnace. vid. Heyne ad Apollodor. pag. 824.)
(Ἄμπελος — ἄλλη ἐν Κυρήνῃ — ἀμπελίτην ἄναξ] vid. Hemsterh. ad Aristoph. Plutum pag. 322.)
Ἀμύκλαι, πόλις λακωνική] Schol. Theocr. 192. (ad Id. 10, 35. 12, 13.) Meurs. miscell. Lacon. 4, 2 et 3. alia colonia in Italia hoc nomine, de qua idem 1, 7.
(— ὡς Σιμίας ἐν μησὶν etc.] Locum hunc emendauit Heyne antiquar. Aufsätze Tom. 1. pag. 99.)
Ἀνακτόρεια] Eustath. ad Iliad. α. pag. 16. v. 36. ἐν δὲ τῇ τῶν ἐθνικῶν καταγραφῇ καὶ κύριον ὄνομα φέρεται ἄναξ υἱὸς γῆς καὶ ἀρανοῦ, ἀφ' οὗ καὶ ἡ Μίλητος Ἀνακτόρια ἐκλήθη ποτέ. Confer infra in Μίλητος.
(Ἄξος, πόλις Κρήτης etc.] defendit Wesseling. ad Herodot. p. 348.)
Ἀργίνουσα πόλις τῆς αἰολίδος ἀντικρὺς δὲ λέσβου καμένη καὶ μανίας καλουμένης ἄκροις. Aristoph. interpr. in Βατράχοις.
(Ἄρειος πάγος, ἀκρωτήριον Ἀθήνησιν] Heyne ad fragm. Apollodor. p. 1045. coll. p. 820. malle videtur δικαστήριον pro ἀκρωτήριον.)
(— ὅτι ἀλιρρ] emend. Heyne ad Apollod. pag. 820.)
Ἄριμα — Τυφῶνα] Τυφώεος ἔμμεναι εὐνάς. Ita ex Homeri hymno restituit Erythraeus indice in Virgil. voc. *Inarime*. (conf. Heyne ad Apollod. p. 77 sq. Schlichthorst geogr. Hom. p. 144 sq.)
(Ἀρκάς — προσελήνους] vid. Heyne opusc. Acad. Tom. 2. pag. 332 sq. 337 et 343. — Mox pro ἐναμασθῆναι legit idem ad Apollod. p. 667. ὁμοιωθῆναι.)
(Ἅρμα] vid. Hesychium h. v.
— ἐκλήθη ἀπὸ Ἀμφιαράου] Plutarch. 6. Parallel. minor. Strabo IX. pag. 736.
— τῆς Ἀττικῆς Ἅρμα] vid. Suidas.
(Ἀρμενία — ὡς Ἀντίπατρος ἐν τρίτῳ περὶ ῥόδα] de hoc v. Vossius de hist. graecis p. 324. — ad locum: παρὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑρκανίας. vid. Eustath. ap. Voss. l. c. p. 271.)
Ἄρνη — καὶ Λυκόφρων] v. 643.
(Ἀσβύστα] locis ab Holstenio laudatis adde Lycophr. v. 895.)
Ἀσία — ἀντὶ τῶ Ἀσίς] sed vide Acta Erud. 1703. p. 160. ex Laur. Begero de numis serpentiferis.
(Ἀσίνη] vid. Wasse ad Thucyd. 4, 12.*
Ἀσκάλων — καὶ δωρόθεος] laudatur etiam Etymol. M. voc. Ἀμφιγυοῦν.

 Ἄστυρα

"Ἄγυρα — ἀφ' ἧ τὸ τῆς ἀσυρηνῆς ἀρτέμιδος ἱερόν] Haec falsa. vid. Morus ad Xen. Hellen. 4, 1, 20.
"Ἀτλαντες — Ἡρόδοτος τετάρτῃ] c. 184. vbi vid. Wessel. et Valcken. pag. 362. Plin. 5, 8. ibique Dalechamp.
Αὔλων] vid. Morus ad Xen. Hellen. 3, 2, 18.
— ὃν ἐπόλισαν Κροτωνίαται] dissensum ab Strabone componit Heyne opusc. Acad. tom. 2. pag. 103.
Αὐσχίται — ὑπὲρ βάκης] leg. αὐσχίσαι — Βάρκης. vid. Cuper. syll. epist. Burm. tom. 2. pag. 690. Herodot. 4, 171. Wessel. ad Diodor. 3, 49.
Ἀφόρμιον — Εὐφήμιος] Vossius de hist grr. l. 3. p. 366.)
Ἀφροδίτια] Ἀφροδίσια. Meurs. miscell. Lacon. 2, 9. Festus hoc nomine. Notae ad Iustin. 21, 3, 2.

B.

Βαβυλὼν — ἐχ ὡς Ἡρόδοτος] l. 1. 184. adde Bernegger ad Iustin. 1, 2, 7. vbi Herodotum contra Stephanum defendit.
Βαίταμψα] Maussac. pag. 390. b. ad Harpocrat.
(Βάλδος — ὡς ἄφωνον] haec verba suspecta et orta e superioribus, vbi litterae ἀφώνε mentio, videntur Ernest. ad Callim. tom. 1. p. 532. 533.
Βάρκη — οἱ τὰς ἱπποτροφίας etc.] vid. Herodot. 4, 189. et quos ibi laudat Valcken.
Βατή — ἐξηγητής] i. e. sacrorum religionumque interpres. vid. Ruhnken. ad Tim. p. 110. edit. 2.)
Βενεβεντός] vid. Malelas pag. 211. †
Βίβλινη — δῆμος] Σῆμος Meurs. Bibl. gr. p. 1355.
Βορμίσκος — Δωρίσκιος] Δορίσκιος infra in Δ.
Βουκεφάλεια] Curtius 9, 3, 23. ibique interpretes. Schol. Aristoph. ad nubes v. 22.
— Βουκεφάλας λιμήν] Mela 2, 3. p. 70. Plinius.
Βαλῖτα. Suidas in Θέμις.
Βραχμᾶνες — τὰ μηρύματα μαλακὰ etc.] vid. Pearson. p. 13 sq. Prolegom. ad Hierocl. †
Βρέττος] add. Parrhas. Epist. 37
(Βύζαντες — παρ' Ἡροδότῳ δὲ κακῶς διὰ τῦ γ] Errat! vid. Wesseling. ad Herodot. 4, 194. p. 366.)

Γ.

(Γάζα — ὃ καὶ καθ' ἡμᾶς ἐκάλεν] leg. ὄν. — Ad verba seqq. conf. Scalig. p. 36. b. ad Euseb. — Singulari libello Academico in Stephani Byz. de Gazan rationem inquisiuit Burscher, Theologus Lipsiensis, Lips. 1764. 4. conf. etiam eiusd. diss. de Gaza derelicta futura ad Zeph. 2, 4. ibid. 1768.)
Γέργις — αὐτή τε καὶ ἡ σφίγξ] Spanhem. p. 217.
(Γιλιγάμβαι] γιλιγάμμαι praetulit Wesseling. ad Herodot. 4, 169. p. 356.
Γλῆτες — μετὰ τ. Κυνῆτας] vid. Neues Magazin fur Schulen etc. tom. 1. part. 2. p. 419 — 442.)
Γορδυαῖα — καὶ Γορδύχες] Hos Carduchos, Gordos, Mardos, Gordyaeos, Gordaeos, Cardyeos et Carduenos vocari, Fullerus adfirmat p. 39. Miscell. — adde loca auctorum, adducta a Crenio in Exercitat sacr p. 150 sqq.
Γέρθοι — ἐν τοῖς Βυζαντικοῖς] Hermolaum nimirum Byzantinum historiam scripsisse, ex hoc loco probat Vossius 2, 22 de histor grr. p. 271.
Γραικὸς — ἀφ' ἧ Γραικοί] Scaliger pag. 20. a ad Euseb. (conf. Marm. Parium epoch. 10. Prideaux marm. Oxoniens. p. 151. Aristot. Meteorol. 1, 14. Apollodor. 1, 7, 2. Hesych. voc. Ῥαῖκος. Miras recentiorum quorumdam notationes (originationes) commemorat Leisner ad Bos. antiq. gr. p. 3. 4. — Ceterum a Stephano dissentit Euseb. Chron. 1. de argiu. regibus nr. 35. qui *Graecum* Thessali patrem facit.)

Δ.

Δαραί, οἱ . . . . ραι] οἱ καὶ Δάραι. Coteler. II. p. 656.
(Δαρεανία — αὐτῆμαρ ἐνάμ . . . . . ἐρύσαντο] Wesseling. ad Herodot. p. 162. καὶ αὐτῆμαρ ἐρύσαντο)

Δέρβη

Δίῤῥα — Διῤῥατίδος] Διῤῥιάτιδος. Meurs. miscell. Lacon. 306.
Δῆλος] Hieronym. Wolfius haec pro Stephano Suidam scribere facit in latina sua huius historiarum translatione; quem quid mouerit, ipsi videndum relinquimus, cum apud Suidam tale nihil in nostris codd. reperiatur. Barthius aduers. 42, 19. †
Δία — πρὸς Μιλήτῳ] Haec Scholiastae Theocriti est ἡ περὶ Μῆλον.
— ἡ πρὸς Σαρμοσσῷ] Ἀμοργῷ. Casaub. Theocr. Lect. p. 34.
Διομήδεια — οἱ ἐρωδιοὶ] vid. Aelian. Anim. 1, 1.
(Δουκαία — Ῥόδα] Heyne ad Virgil. Cir v. 476. emendat σπορά...)
Δορίσκος — ὡς δορμίσκιοι] Βορμίσκιοι supra in h. v.
Δρύλλαι — Διογένης] notat locum Diog. Laert. in prooemio.
Δυμᾶν — Πάμφυλον] vid. de hoc Hemsterh. ad Aristoph. Plut. p. 114.
Δωδώνη — τῆς Μολοσσίδος] vid. Neues Magazin für Schulen tom. 2. part. 1. p. 5.
Δώριον] quae Hemsterh. l. c. p. 117. et Ducker ad Thucyd. 3, 92. ex h. l. laudant, ostendunt, in aliis editt. plura legi, quam in Aldina.)

E.

(Ἐκβάτανα — ἔστ . . . εὐρώπης] emendat haec Heyne opusc. Acad. tom. 3. p. 61.)
Ἑλλάς — ὁ τοῦ Δευκαλίωνος] Apollodor. l. 1. γίνονται δὲ ἐκ Πύῤῥας τῷ Δευκαλίωνι παῖδες. Ἕλλην μὲν πρῶτος, ὃν ἐκ Διὸς (lege Φθίας) ἔνιοι γεγεννῆσθαι λέγουσι etc. Lineis deinde aliquot interiectis: αὐτὸς μὲν οὖν ἀφ᾽ αὐτοῦ τοὺς καλουμένους Γραικοὺς προσηγόρευσεν Ἕλληνας, vbi nota etiam interpretis errorem, qui reddit: *is quidem de se Hellenas, qui postea Graeci vocati sunt, nominauit.* Vertendum erat: *is quidem de se Hellenas, Graecos alias dictos, nominauit.* At reliqua etiam, liber quia rarus est, adscribi merentur: τοῖς δὲ, pergit, παισὶν ἐμέρισε τὴν χώραν. Καὶ Ξοῦθος μὲν etc. (omisi hic reliqua Apollod. verba, margini adscripta, quum Heynii beneficio liber in plerorumque manibus versetur. — Ceterum vulgatam lectionem in Apollod. l. c. ἐκ Διὸς confirmare Scholiastem Hom. Il. p. 2. vel ab Fabricio, vel ab alio quo serius adscriptum est.)
— de voc. Γραικοί, Γραῖη et inepto apud Hesych. Ῥαικοί vid. Gale ad Apollodor. p. 15.
— πανέλληνες] vid. Graeu. ad Hesiod. p. 56.
— τὸ ἐθνικὸν Ἕλλην] *Hellenes dicti sunt a quodam Hellene, vt quidam volunt; alii ab Elaea, i. e. oliua, quae Athenis erat. Cuius gentis princeps natio et prima origo fuerunt Iones. Horum autem sator et primus auctor fuit Iauan.* Dannaeus ad August. de haeres. ex Epiphan. Epist. ad Acac. †
— Ἕλλην ἀπὸ Ἕλληνός τινος ἀνδρὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι κατῳκηκότων. alii ἀπὸ τῆς Ἐλαίας τῆς Ἀθήνας. Damasc. de haeres. — Ἕλλην οὕτω καλούμενος Δευκαλίωνος καὶ Πύῤῥας παῖς ἀρχὴ ἐγένετο τοῖς Ἕλλησι τῆς τοιᾶσδε προσηγορίας καίτοι πάλαι Γραικοῖς λεγομένοις. Cyrillus 1. contra Iulian. p. 10. d. † — Ἕλληνες pro graecis fidelibus Ioh. 12, 20.
Ἔλαια] mentio in Nili narrat.
Ἔλυρος] vid. Meurs. Cretam 1, 9.
Ἔννα] apud Sidonium male *Aenna*; apud Iul. Firmicum *Henna*.
— Ἐνναῖαι] Ennaeae Cererem nurus frequentant. Priap. 76.
Ἐπίδαυρος — τινὲς δὲ λαμπρὴν] λιμηρὰν legit Meursius miscell. Lacon. 266.
Ἐρετρία — καὶ Ἐρετρικός] αἰτιατικὴν Ἐρετρικήν Laert. p. 13. Suidas Ἐρετρικήν.
(Ἐρινεός — καὶ Ἐρίνεος] vtraque forma occurrit. vid. Wasse ad Thucyd. 1, 107.)
Ἑρμιον] vrbs Achaiae vocatur Scholiastae Aristoph in Σφῆκες, et Suidae in Λᾶσος, it. Plinio 4, 5.
— ἱερὸν Ἥρας παρθένου] Ermionensis Cereris, hymnique, a *Laso* (Fabric. Bibl. Gr. III. p. 102. 267.) in eandem facti meminit Athenaeus.
Ἐρεχθία] Ἐρχιά. vid. Meurs. de populis Atticae.
— Ἐρεχθιεύς] Ἐρχιεύς
Εὐκαρπία — ... ἄμαξαν] ... Clericus ad Num. 13, 24.
Ἔφεσος — Ἡρόδοτος δὲ Λυδίας] l. 1, c. 142; tamen in eod. libri c. 147. Ephesios et Colophonios Ioniae adsignauit.

(Ἔφεσος

(Ἔφεσος — ἔτω γὰρ ἐν Ἀλεξ .... σοφεκλ. etc.] hunc locum lacunosum expleuit Rutgers. Var. Lect. 2, 1.
Ἐχῖνος — ἔχιν ἄστυ] al. ἐχίνους ἄστυ. vid. obseru. miscell. Bat. tom. 9. p. 463. coll. p. 450.

Z.

Ζυγοὶ — ζυγιανοί] Hinc corrig. Pomp. Mela 1, 2. vid. obseru. miscell. Bat. tom. 7. p. 443.

H.

Ἡφαιστία — τῶν δ' Ἡφαιστιέων τύραννος etc.] locum hunc emendat Valcken. ad Herodot. p. 503. vbi et voc. Παρεστήκατο h. l. explicat.)

Θ.

Θάσσος νῆσος etc.] vide hunc locum emendatum apud Scaliger. p. 37. ad Euseb. b. et Iac. Gronou. ad Arrian. p. 88. †
(Θίννας] leg. Θιναὶ Spanhem. ad Callim. Iou. v. 42. sic et habet Stephanus in Ὀμφάλιον.)
Θέραμναι] alias *Therapna* dicta. Micyllus p. 152. Θεράπναι scribit Meurs. miscell. Lacon. p. 297. (conf. Cellar. geogr. tom. 1. p. 1203.)
(Θέσπεια — Θεσπιάδα] is dicitur a Pausan. Thespius. Sed vtraque forma in pluribus frequens. vid. Hemsterh. ad Aristoph. Plut. p. 325.)
Θέρνος — ἐπιγράμματι] vid. Schol. Aristoph. in Νεφέλαις. Latine Camerar. praefat. ad Herodot. pag. 14.
(Θύελλα] Est Τέλα. Quomodo ortum sit Θύελλα, vid. Wessel. ad Herodot. 1, 167. p. 79.)
Θυρέα — τῆς Καινεργίας] Καινεργίας. Meurs. miscell. Lacon. 302.
(— κατὰ συναίρεσιν θύρη] leg. θύραι Ruhnken. ad Timaeum p. 74. edit. secund.
Ἡλιόπολις] Holsten. ad h. l. nomen Βαλανία in Chron. Alex. pro numine accipit et in eo latere *Beli* aut *Baal* (solis) existimat. Sed ita Holstenium alterum dimidium voc. Βαλανία, quod aeque corrig. videatur, intactum reliquisse, monuerunt obs. miscell. vol. 2. p. 174. et lgg. Βὰλ vel Βάαλ ἡλίῳ aut Δία.)

I.

Ἱεροσόλυμα — ἀπὸ τῶν Σολύμων] Atqui Solymi, quorum etiam Hom. meminit, sunt apud Telmessum in Pisidia quaerendi, autore Strabone. † (Il. ζ, 184. 204. Odyss. ε, 283; in quo posteriore loco malunt leg. Ἐλύμων. Schlichth. geogr. Hom. p. 13 et 153. Heyne Exc. 1 et 3. ad Aen. 5; improbat tamen. Idem in comment. de theogon. Hes. in Commentat. soc. Gott. tom. 2. p. 144.)
Ἰνδικῆται] alii Ἰνδιχῆται, Indigetes. vid. Crenii Exercit. sacr. p. 59 sq. Steph. Κίσιβις, Chron. Alex. in nota Holstenii Κίσιβις.
(Ἴνυκτον — Ἡρόδοτος δὲ Ἴνυκτος] Ἴνυκος Wessel. ad Herodot. p. 449.)
Ἴος — νέων παίδων αἴνιγμα] Allatius de patria Homeri cap. XI.
(Ἴρασα] Herod. 4, 158. Occurrit et Pindar. Pyth. 9, 185. Ἴρασσα.
Ἰωνία, ἡ ἀττικὴ πρότερον] conf. Strabo l. 9. init. Hesych. in Ἴωνες. Hom. Il. ν, 685.)

K.

Καβειρία] vrbs commentitia. vid. Fabrettum p. 318. ad tabulam veterem Iliad. †
(Καλάτιβος] Καλλάτηβος emenda ex Herodoto 7, 31.)
Καλλινικόπολις] condita Ol. 134, 1. a Seleuco Callinico, in Mesopotamia. Chron. Paschale p. 175. †
(Καίναι — κιναῖος — κινκία] Rutgers. V. L. 2, 6. p. 92. leg. Κηναῖος — Κηναία.
Καρία — ἀπολλώνιος — περὶ παθῶν] vid. Fabric. Bibl. Gr. vol. 7. pag. 5. — Mox ὑπομνηματίζων h. e. commentario illustrans vid. ibid. pag. 6.)
Καρχηδὼν — καὶ κακκάβη] vid. Maior p. 29.

(Κασσι-

(Κασπάπυρος] vid. Weſſel. ad Herodot. p. 300.
Καυλωνία] vid. Heyne var. lect. ad Aen. 3, 553.
Κρέβυζοι] vid. Commentatt. ſoc. Gotting. tom. XI. p. 176.
Κροκοδείλων — ἐν τῇ Μοιρίδι] Μοιρίδι. emendat Valcken. ad Herodot. p. 176.
Κυβέλεια — καὶ Κυβελίς] ſcribendum Κύβελις. vid. obſeru. Miſcell. Bat. tom. X. p. 420.
Κυνητικόν — κύνητες] vid. Neues Magazin fur Schulen tom. 1. part. 2. p. 454 ſq.
Κυνὸς κεφαλαί] Schneider ad Xenoph. Hell. 5, 4, 15.
Κύφος — δύο δ' εἰσὶ Κύφοι, ἡ μὲν Περραιβίας ἡ δὲ Θετταλίας] Haec errore non vacare putat Hemſterhuis ad Ariſtoph. Plut. p. 116.)

Λ.

Λακεδαίμων — τὸ θηλυκὸν λάκαινα] adde Phrynichum. (Ad locum de praeſtantiſſimis ferri generibus apud Vett. conf. Schneider ad Hiſtor. rei metall. vett. p. 25 — 30. vbi etiam voc. Στόμωμα explicat.
Λαπίθη — ἔνι καὶ Λαπίθαι] Λαπίθαιον. Meurſ. miſcell. Lacon. 319.
Λητή — ἱστορῆται Νίκαρχος] Alii Νέαρχος, qui tamen non Letaeus erat, ſed Cretenſis. vid. Gronou. ad Arrian. p. 332. Valeſ. ad Harpocrat. p. 118.
(Λίλαια] Berkel. ad h. l. ſcholiaſtem Ariſtoph. emendat; aliter corrigit Hemſterh. ad Plut. p. 115.)
Λυσιτανία, μέρος τῆς Βαιτικῆς] vid. Cellar. notit. orbis ant. p. 66. tom. 1.

M.

(Μάζυες — μάξυες (Herod. 4, 191), — μάχλυες (leg. μάχλυες) vid. Weſſel. ad Herodot. 4, 178. pag. 359. Plin. 7, 1.
Μαιῶτις — ἣν φασι κληθῆναι] leg. κλιθῆναι obſeru. Miſcell. Bat. tom. 7. p. 168.
Μαρώνεια] vid. Gronou. tom. II. Antiquit grr. tab. XI.
Μασσία] vid. Heyne opuſc. Ac tom. 3. p. 61.
Μαστιανή] vid. Heyne l. c.
Μέγαρα — ἀπὸ μεγαρίου τοῦ Ἀπόλλωνος] Haec emendauit Heyne ad Apollod. p. 883.
(— καὶ τὰς μεγαρικὰς κεράμ. etc.] vid. Hemſterhuis ad Plutum Ariſt. p. 274.)
Μελαινεῖς] Statius XII. Thebaid. 619.
Μίλητος — ὠνομάσθη Ἀνακτορία] Lemonym. p. 134. ad Var. S. †
Μύνδος πόλις Καρίας] Ἀρκαδίας. Caſaub. Theocr. lect. 34.
— ὁ Ζήνων] de eo Koenig. in Bibl. V. et N.

N.

Ναβαταῖοι — ναβάτης δὲ ἐστιν] vid. Eduard. Bernard. p. 49. ad Ioſephum.
Νάξος — μόνας ἐνταῦθα etc.] Adde Suidam. Leonic. , 99. V. H Lindenbrog ad Cenſorin. p. 49.
Νικομήδεια] Ἀντίγονος ἐπικτήσας Νικομήδειαν ὠνόμασεν. Chronic Paſchale ad Olymp. CXXVII. 3. p. 174.
Νῖνος — ἣν ἔκτισε] Niniuae vrbis conditor, quis? vid. Cren. Exercit. Sacr. p. 172 ſq. †
— ἐν τῇ Ἀτυρίᾳ] ita βαρβαρικῶς vocata Aſſyria. add. Fulleri miſc. Sacr. p. 78.
Νίσιβις — σημαίνει τὰς στήλας] Propterea Crenio Exerc. Sacr. p. 164 ſq. deductum videtur ab Hebr. נצב ſtatuit, collocauit. נציב ſtatua.
(Νόμβα] dicitur etiam *Noba*. vid. Hemſterh. ad Plut. pag. 249.)

O.

(Ὄα — Δάιων] alius eſt is, qui laudatur a ſchol Ariſtoph. ad Plut. vſ. 1003. vid. ibi Hemſterh. pag. 352 ſq.
Ὄλυρος — ὡς Ξενοφῶν ἑλληνικῶν ἑπτὰ] Fortaſſis excidit aliquid poſt nomen Xenophontis, aut locus corrig. cum Moro ad Xenoph. Hell. 7, 4, 17.)

(Ὀλυμ-

(Ὀλυμπίειον] vid. obseru. miscell. Bat. vol. 7. pag. 74 sq.
Ὀμηρῖται — ἔθνος Αἰθιόπων] Holsten. praecipit, leg. Ἀράβων. vid. tamen Ludolfum ad Histor. Aethiop. pag. 228.
Ὀμφάλιον] Spanhem. ad Call. Ien. vs. 45.)

Π.

Παλλήνη — τρίγωνον τὴν βάσιν] vid. Gorallus ad Seueri Aetnam vs. 42.
Παραιτόνιον] Barth. ad Statium III. pag. 11.
Παρθυαῖοι — ἢ διὰ τὴν φυγὴν] Nic. Antonius de Iure exulum p. 6. †
(Παρνασσὸς — ὡς Ἀλέξανδρος] Idem dicitur Alexandrides. vid. Hemsterh. ad Plut. pag. 323—335. Mox vitiose est περὶ τὸ — χρηστήριον pro τῷ — χρηστηρίῳ.
Πάρος — κυκλάδων καθεζόμενος] προσκαθεζόμ. mauult Valck. ad Herod. pag. 500.
Πειραιὸς — ἐκ Πειραιῶς] attica forma. vid. Morus ad Xen. Hell. 2, 4, 15. p. 100.
Πλαταῖαι — ἔτι καὶ νῆσος πρὸ τῆς λιβύης] et quae deinde commemoratur,
Πλατεῖα, νῆσος Λιβύης] non diuersae sunt insulae, sed vna eademque. vid. Hennicke geograph. Herodoti pag. 29.)
Πονηρόπολις] vid. Suidam et Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης p. 146. edit. latin.
Πρακίαι] adde Meurs. miscell. Lacon. 4, 16.
Πρίαπος] vid. Faber III. Semestr. p. 50.
(Πυθὼ — Πυθοῖ] ponitur aduerbialiter, vt Ἀθήνησι. vid. Scalig. ad Euseb. nr. DCCXXXV. p. 42.)

Ρ.

Ῥαβάθμωμα] ῥαβαθμωὰβ vel ῥαβαθμωάμ. Mal. p. 222. ad Ios. †
Ῥάριον πεδίον] Hinc Hesychium iussu Vossii ad Iustin. p. 72. emendauimus. †
(Ῥῶσος] vrbs Ciliciae, ad dextrum intrantibus Issicum sinum secund. Vales. ad Euseb. H. E. p. 85. scribitur et *Rhossus.*)

Σ.

Σάμη τῆς Κεφαλληνίας, vbi Epiphanes diuino honore affectus. vid. Clem. Strom. 3. pag. 428. b. c. †
Σάμψα — ὁ ἥλιος] Σαμψαῖοι Ἡλιακοὶ ap. Epiphanium. †
Σάρακα — σαρακηνοί] Stephanum hic sequuntur Couarruvias, Gueuara, in Epist. Pintus ad Danielis cap. 7. qui Saracenos ab vrbe *Saraca* dictos volunt. Alii a *Sara*, Abrahami vxore, quod nollent ab ancilla *Hagareni* appellari. Damascenus (in libro de *haeresibus*. vbi de Mohamedanis quaedam subiicit. Exstat tom. 1. opp. Damasc. edit. Mich. le Quien. Paris. 1712. fol.) ἐκ Σάρας κενὰς, quasi *Sara vacuos* dictos nugatur. Alii a *Sarra* et *Sakan*, quod Arabice est *desertum habitauit.* Pocockius (in *specimine historiae Arabum*) a *Sharkion*, orientalis. Plurimi et doctiores a סרק *praedari.* Vide Hornbeck pag. 83 sq. Summae Controu.
Σελεύκεια] In titulis numi Seleuceni ab Holsten. ad h. l. p. 287. laudatis: σελευκεων πατριας, et ζευς Α. Κασιος, A illud non pertinet ad vocem ζευς, sed vocabulo πατριας subiiciendum est, vti monet Berger. Thes. Brandenb. II. pag. 644.
(Σηλυμβρία] Rectius dicitur σηλυβρία. vid. Hutchins. ad Xen. Anab. 7, 2, 15.)
Σίδη — Σιδήτης] Gronou. pag. 54. ad Arrian.
Σιδών] Achill. Tat. 1, init. (conf. Isidor. orig. 15, 1. Plin. 5, 19.)
Σκότιτα — σκοτινᾶς — Παυσανίας δεκάτῳ] σκοτιτὰς — σκοτιτᾶς — Παυσ. τρίτῳ. vid. Meurs. miscell. Lacon. pag. 2.
Σμίνθη, πόλις Τρῳάς] commentum. vid. Fabrettum pag. 317. ad tabellam Iliadis. (σμινθος dicitur a schol. min. Hom. Iliad. I, 39. at σμινθεὺς ibi dicitur Apollo a Cretico voc. Σμινθος *mus*, vid. Strabo l. 13. pag. 604. B. Plin. 10, 24. 31, 8. Ergo est epitheton, quale σαυροκτόνος, λύκειος, παρνόπιος, et Iouis ἀπομύιος. conf. Strabo l. c. pag. 613. A.)
Σόρα — φοινικῆς πόλις Σόρα] i. e. Tyrus. vid. Fuller. miscell. facr. pag. 79.

(Σίδομα

(Σόδομα — τῶν δέκα πόλεων] in Genesi Mosis *quinque* tantum commemorantur. vid. Cellar. geogr. ant. 2. pag. 575.)

Τ.

Τάῤῥα — ἀφ' ἧς Λύκιος] Λυκίλλας legendum suadet Vossius de hist. grr. p. 384. Praefat. Anonymi ad Apollonii Argonautica: παράκειται τὰ σχόλια Λυκίλλα Ταῤῥαίου καὶ Σοφοκλέους καὶ Θέωνος. Τάῤῥα δὲ πόλις Κρήτης, ὥς φησι Λογγῖνος ἐν τοῖς φιλολόγοις. †

Ταρσός] Vrbem hanc patriam suam profitetur Paulus Act. 22, 3. Hieronymus autem scribit (in libro de *vitis Euangelistarum et Apostolorum*, qui exstat cum graeca versione, quae Sophronio tribuitur, in Fabric. Bibl. Eccles. Append), Paulum fuisse ex oppido Iudaeae Gischali; quo a Romanis capto, *Romam* (*Tarsum*, Ciliciae vrbem, Fabricius scribere voluit, vt ex Sophronii versione graeca vidi) cum parentibus suis Paulus migrauerit, et exinde Hierosolymas ad studia demum legis fuerit missus. — *Vita Hieronymi* (tom. 5. opp. Hieronymi Paris. 1706.) testatur, eum diutius in Tarso Ciliciae mansisse, vt Cilicum linguae proprietates, quibus D. Paulus in epistolis vsus, addisceret.

— ἐπισημοτάτη πόλις Κιλικίας]. Iul. Caes. 495. τὸν τῆς Κιλικίας ὀφθαλμὸν vocat Eustathius diaconus in vita Pauli. add. Appianus 708. *Argiuorum opus* vocat Strabo 14. pag. 392. qui maxime videndus. Ptolemaeus Alexandrinus 5, 8. geogr.

— Διονύσιος δὲ ὁ Θρᾷξ] Dionysius Alexandrinus sss), ibique Eustathius. Leonic. 3. V. H. 80. Schol. Iuvenal. 3, 117. Lucian. 2, 792.

— dicitur et Δ[illegible]ιππνον, patria Constantini magni, Lips. admir. 201.

— Perseus condidisse memoratur. vid. Valesium ad Ammian. pag. 38 sq. †

— ἄποικος Ἀργείων] Strabo XIV. 392.

— κτίσμα Σαρδανάπαλ] et quidem μιᾷ ἡμέρῃ, iuxta Suidam. vid. Barth. aduers. 48, 2.

— ποταμὸς Κύδνος] Plin. 228. vbi Tarsum vocat liberam ciuitatem. Mela pag. 32. Strabo XIV. 392. et supra in Ἀγχιάλη. — *Tarsenses* molles, deliciosi etc. Philostrat. pag. 290.

Τέγεα — μελοποιὸς Αὔγη] Ἀνύτη. Leopard. Emendat. 2, 16. Colomes. animadu. ad Gyraldum p. 170.

Τένεδος — πέλεκυν] Suidas in Τενέδιος ξυνήγορος (Tenedius patronus): δύο πελέκεας ἐν ἀναθήματι τιμῶσιν οἱ Τενέδιοι. †

(Τέρινα — ἐκαλεῖτο δὲ καὶ μεγ. Ἑλλάς] ἐκαλεῖτο spectare ad voc. Ἰταλίας, recte monuit Heyne opusc. Ac. tom. 2. pag 202.)

Τῆλος νῆσος] Sam. Petitus pag. 759. Miscell.

Τῆμνος πόλις] Boecler lect. Polyb. ex Ms. Augustan. pag. 102.

Τίνδιον πόλις] Athenaeus l. XV. ex Hellanici Aegyptiacis apud Canter. pag. 214. (sc. nouar. lect. quae extant in Gruteri lamp. crit.)

Τριόπιον, πόλις] Salmas. pag. 26 sq. ad inscript. Herodis.

— τριόπιος] καὶ τριοπίτης.

Τυῤῥηνία — τύραννος ἐκλήθη] add. Fuller. 1, 11. Miscell.

Υ.

Ὕβλαι — γελεῶται] Sam. Petit. 2, 12. obseru.

Ὑλλάριμα — ὅθεν ἦν Ἱεροκλῆς] Pearson. pag. 25 sq. Prolegom. ad Hierocl. †

(Ὕπανις — Μητρόδωρος ἐν τετάρτῳ] Herodotum innui, monuit Valcken. ad Herodot. pag. 305.)

Ὑρία — Ἰσαυρίαν Σελεύκειαν] Σελευκεία. vide Valesium ad Ammian. pag. 9.

Φ. Φάλη-

sss) Pro *Alexandrino* lege *Periegetam*, quem Auctor intellexisse, vel ex adiecto Eustathii commentario apparet, cum quo Dionysii periegesis prodiit Lond. 1688. et Oxon. 1697. Pro *Alexandrino* ab alia manu rescriptum erat *Afer*. male. conf. Indic. Fabric. B. gr. *Haec est animaduersio Ballenstedtii.*

Φ.

Φάληρον — πόλις ἐν Ὀπικοῖ] Acta Erud. 1689. pag. 256.
(Φάσηλις — ἐν δὲ χθὼν — ἀμφεθ. στεφάνοι] Hunc locum emendauit Ruhnken. ad Timaeum pag. 17. edit. secund.
Φιλλάς — ὑπὲρ ταύτης] de Santen apud Ruhnken. ad Tim. pag. 270. leg. ὑπὸ ταύτης.
Φίλα — ἐκδιδόντος ἐς λίμνη] ex Herodoto 4, 178 legendum ἐκδιδόντος ἐς λ.)
Φωκίς — Φωκᾶ] Φωκᾶς ἔθνος ὅμορον τῇ Εὐβοίᾳ, πόλεις ἔχων δύο καὶ εἴκοσι. Liban. vita Demosthen. 302. (multi Φωκίας s. Φωκᾶς et Φωκαίας confundunt, vt docuit Scalig. ad Euseb. Chron. Lat. p. 86. 87.)

X.

Χαιρώνεια — τοῖς ὅροις Φωκίδος] confer Rualdum cap. 2. vit. Plutarchi.
— Ἀριστοφάνης ἐν Βοιωτ.] male Apollodorum nominat Rualdus cap. 1. pag. 5.
— Ἄρνη τὸ ἀρχαῖον] conf. Rualdum in vita Plutarchi cap. 1.
(Χάλυβες — ὁ σίδηρος ἐπωνύμενος] Enimuero sec. Plin. 34, 14. ex omnibus generibus palma Serico ferro est, quod Seres cum vestibus suis pellibusque mittunt; secunda Parthico. Componere haec conatur Voss ad Virg. G. 1, 58. At vid. Schneider Analecta ad histor. rei metallicae vett. pag. 24 — 28, vbi et voc Στόμωμα explicat. conf. etiam Stephan. Byz. voc. Λακεδαίμων. Ceterum quae traduntur in Hom. Il. 2, 857. de argentifodinis Chalybum, repugnare videntur reliquis scriptorum vett. testimoniis, qui venas ferreas tantummodo laudant. Num igitur Homerum color ferri Chalybici argenteus decepit, an venae argenteae Strabonis aetate vere defecerant?
Χαριμάται — Ἑλλάνικος ἐν κτίσεσιν] κτίσεσιν. vid Vossius de histor. grr. 1, 1.
Χερρόνησος] Post ὁμορίζει ante χερρονησίτης Wesseling. ad Herodot. pag. 744. inserendum putat χερρονήσιοι.
Χίος — καὶ ἀργαῖοι τοῖς γυμνασίοις] Ruhnken. ad Tim. pag. 215. leg. γύμνησι; locumque sumtum suspicatur e Theopompo apud Athen. 6. pag. 265. B. conf. Pollux 3, 83.)
Χολλίδαι — Λαέρτιος ἐν δευτέρῳ] τρίτῳ. Ionsius Histor. Philos. pag. 272. l. 3. c. 12. §. 5.
— Χολλιδεύς] Hinc Laertii codex emendandus, qui Κολλιδεὺς scribit Ionsius l. c.
Χρύση — ἐγγὺς Λήμνου] Vrbs Chryse in agro Troico Apollini Sminthio sacra fuit. Nulla autem prope Lemnum vrbs Chryse, sed promontorium περὶ Ἡφαιστίαν, a Sophocle πάγον Χρύσης dictum. Vid. Salmasium pag. 246 sq. ad Aram Dosiadae et 143 sq. Adde Allatium de patria Homeri pag. 128 sq. † (Schlichthorst geogr. Hom pag 143.)
(Χρυσόπολις — Διονύσιος ὁ Βυζάντιος] Vossius de hist. grr. pag. 357.

Ψ.

Ψιμάδα — Κασίτων] Vossius de histor. grr. pag. 139.

Ω.

Ὠρικός — Ἠπάρχ] ab aliis Macedoniae accensetur. vid. Cellar. G. A. 2, 13. tom. 1. p. 1082. Callim. tom. 1. pag. 532. edit. Ernest.)

(Denique indicasse sufficiat, in omnibus Stephani Byz. locis, vbi loca ex Apollodori, biblioth. mythicae auctoris, scriptis laudat, consulendum esse Heynum ad Apollod. fragm., qui inprimis inde a pag. 1119 — 1137. multa in Stephano vitia scripturae vel indicat vel emendat —) Hactenus *Gurlittus*. — Addere licet, Stephanum quendam grammaticum etiam scripsisse commentar in Dionysii Thracis τέχνην γραμματικήν· vide *Fabric.* Bibl. Gr. libr. V. cap. 7. vol. VII. pag 24 et 27. ac pag 71. vbi vero hunc Stephanum alium esse iudicat ac nostrum Ἐθνικῶν auctorem, et particulam Stephani περὶ συγκοπῆς e meto euulgasse *Villoison* in anecdotis graec. tom. II. pag. 41 sq. *Toup.* in emendatt in Suidam et Hesychium, in tom. I et II. aliquot loca Steph Byz. emendauit aut vindicauit atque explicuit. — Eius fragmenta mss. gr. habuit Olearius. vid. eius litteras ad Fabric. in huius vita a Reimaro edita, pag. 314. — Plures *Stephanos* suppeditabit index. *Harl.*]

XV. *Index*

XV. *Index Scriptorum in fragmento Stephani Seguieriano citatorum.*

Ad paginas editionis Berkelianae pag. 313—331.

XVI. *Index Scriptorum, in Stephani Epitome memoratorum, longe, quam est in editione Berkeliana, plenior.* [Conf. *Holstenii* obss. ad indicem scriptorum etc. supra laudatas in nouis misc. obss. tom. II. pag. 117 sqq.]

περὶ Λυκίας α΄. in Μολύνδεια.

Λυκιακοῖς, in Δαίδαλα et Μελαγχίαι, α΄. Γάγαι, Ἔρυμναι, Λάμος. Τυμνισσός. Οἰνόανδα, Σίδυμα. Τήλανδρος. β΄. Ἄραξα, Κράγος, Ὕλμοι.

περὶ Λυκωρείας β΄. in Αὔλη.

περὶ πλῶ, in Σέβεδα.

περὶ πόντου, in Ὕλεα.

περὶ Παφλαγονίας. in Γάγγρα, Δάριδνα.

περὶ Φρυγίας. γ΄. Φαρνακία, γάλλος, ἀκμόνια.

περὶ Συρίας, Τάβαι, ὠρωπός.

περὶ παντοδαπῆς ὕλης λόγοι μβ΄ in Κοτυάειον.

Libro III. in Αὐτομάλακα. XIII. in Ἀλλώρια.

ἐν τῷ περὶ τῶν παρ' Ἀλκμᾶνι τοπικῶς εἰρημένων, in Ἄραξα, et Ἀσσός.

Alexander, Ephesius, in Σεβαστή.

ἐν Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ, in Χαονία.

Alexandri huius, cognomine Lychni, versus in Λάπηθος et Ταπροβάνη.

Anacreon, in Τέως.

Anaximenis μεταλλαγαὶ βασιλέων, in Πασαργάδα.

Androtio, in Αἰτωλία, Βολισσός, Κρωπία, Θυραῖα, Ἐπαρῖται, Οἰνοῦς.

Eius liber *tertius* in Ἁλικαρνασσός, *quintus* in Μαλιεύς, *fextus* in Αἶραι, *feptimus* in Μετάχοιον, Στρύμη, *octauus* in Ἀκόντιον.

Ἀτθίδος β΄. in Δελφοί. γ΄. in Κάπαι, Πάνακτον, Παρπάρων. δ΄. in Ἀργεννοῦσαι. ε΄. in Μεθυριάδες. ς΄. in Γηρσῖνος, Ἀρκεσίνη, Αἶραι, Ἴηλος. Vide et pag. 71. 429. 440.

Anthes, in Ἁλικαρνασσός.

Antibius, Afcalonita, Stoicus, in Ἀσκάλων.

Antigoni περιήγησις Μακεδονική, in Ἄβαντις. [¶]

Antigonus, Caryftius, in Γύαρος.

Antimachus, in Ὑπερβόρεοι, Ἀμφιγένεια, Ἄργος, Δύμη.

Eius Θηβαΐς citatur in Αἶα. α΄. Θηβαΐδος in Κύνθος et verfus aliquot heroici in Τευμησσός.

Ἀρτέμιδος β΄. in Κοτύλαιον.

Antiochus, [Syracufanus. vid. Holften. not.] in Βρέττος, Σαμάρεια.

Antiochus Cycnus, Afcalonita, philof. Stoicus, in Ἀσκάλων.

Antipater, γ΄. περὶ Ῥόδου, in Ἀρμενία.

Antiphanes, Bergaeus, comicus, in Βέργη.

Aphrodifius fiue Euphemius, ἐν τῷ περὶ πατρίδος, in Ἀφόρμιον.

Apio, in Ἀπόλλωνος, Πόλις, Καβησσός, Κραστός.

Apollodorus pag. 175. 285. 415. 164. 166. 99. 102. 313. 36. 198. 222. 768. 769. 67. 82. 123. 136. 251. 603. 369. 767. 699. 704. 740. 292. 505. 631. 638. 668. θαυμασιώτατος, in Ὠρικός.

Eius β΄ περὶ Ἀλεξανδρείας, in Ὀρβῖται.

Γεωγραφουμένων α΄. in Ταυροεις.

περὶ γῆς β΄. in Γαυγάμηλα, Ἰβηρίαι, et forte in Αὔσης, vbi alii codices περιηγήσεως β΄, et pag. 510. 535. 596. 629. 726.

νεῶν καταλόγῳ, in Τένεδος. α΄. νεῶν καταλόγου, in Ἄργουρα et Πλαταιαί. ζ΄. eiusdem, in Κορώνη. η΄. in Ὤλενος.

περὶ θεῶν θ΄. in Ἄρειος πάγος. ις΄. ἀρκάς.

Καρικῶν δ΄. in Ὕδη, ζ΄. in Ἀρκόννησος et p. 517. 540. 550. ι΄. νάρκασος. ις΄. λαγίνια.

περιηγήσεως, β΄. in Ἄβυλλος, Αὐγινάστος, Ψησσοί, Τορέται, γ΄. in Γαυγάμηλα.

χρονικῶν α΄. in Ἀσσώριον, Ἔλωρος, Μυοῦς, Χήσιον. β΄. in Νόαι, Ὕκκαρον, Φαβία, Χαιρώνεια et Χαλκητόριον. γ΄. in Ἀμαξιτός, Ἄκανθα. δ΄. in Ἀερία, Ἀμήστρατος et Καινοί. Citantur et Apollodori Chronica, pag. 628. 630.

Τελμισσεῖς

Boius

Deilochus.

γ΄. Βασσα-

ttt) Phalerei nomen ab alia manu adiectum videtur.

uuu) Conf. *Fabric.* B. Gr. lib. IV. cap. 19, 2. pag. 602. vol. III. vet. edit. *Harl.*

Eius

ἐν

vvv) Hi sunt duo diuersi auctores, notante Holsten. *Harl.*

www) Ita vocatur in argumento, quod graecis in Argonautica Apollonii scholiis praemittitur. *Fabric.* *Lucius* Tharraeus vocatur in cod. Palat. notante Holstenio. *Harl.*

Orus,

xxx) Ἡρόδοτος legere iubet Holsten. *Harl.*

yyy) Male interpres Stephani ait, Nicandrum hunc Gangrenum esse appellatum.

Phileas,

zzz) Hunc esse Pausaniam Damascenum, qui scripsit Syriae antiquitates, docet Holsten. in notis etc. pag. 123. *Harl.*

Socrates,

Theophilus ιά. περιηγήσεως Σικελίας, in Παλική.

Theopompus, pag. 28. 81. 150. 36. 56. 81. 100. 547. 85. 548. 359. 373. 728. 714. 353. 771. 674. 225. 235. 584. 417. 673. 672. 671. 613. 612. 609. 605. 600. 595. 296. 202. 477.

Ἑλληνικῶν libri pag. 496. 503. 344. 760. 717. 182. 664. δ'. in Ἄσπενδος. ή. in Ἔμβατον et Κάλπη.

Φιλιππικῶν libri pag. 39. 59. 68. 101. 130. 430. 452. 453. 497. 503. 530. 540. 479. 547. 548. 552. 553. 558. 560. 562. 563. 243. 264. 599. 388. 390. 734. 750. 711. 716. 725. 286. 319. 306. 311. 339. 685. 691. ά. in Ἀλλάντη. έ. in Ἀμφαναί. κβ'. in Χυτρόπολις. κδ'. in Ἄρης, Ἀσησσός. λθ'. in Ἀσαί.

Multi etiam eius libri, suppresso nomine passim citantur: vt κβ'. in Θέσωρος. κδ'. in Βαίτιον, Ἀσησσὸς et Ἄσσηρα. λβ'. in Μαυσός. μγ'. in Δριλώνιος. μβ'. in Ἵππος. μς'. in Ἄσακος. ν'. in Καρός. νά. in Κράνεια. νβ'. in Βαρήτιον. νς'. in Αἰγείρουσα ἁλέα, Λύκαια. νζ'. in Μεσσαπέαι.

Thucydides, p. 3. 27. 38. 504. 124. 710. 127. 128. 236. 147. 157. 190. 201. 229. 303. 309. 230. 515. 563. 572. 569. 577. 260. 576. 568. 506. 392. 427. 725. 697. 678. 679. 723. 742. 603. 606. 607. 611. 770. 771. 748. 730. 731. 733. 758. 497. 481. 83. 231. 280. 295. 312. 334. 343. 348. 378. 390. 470. 471. 706.

Timaeus, in Ἀργύρινοι, Ἀτάβυρον, Εὐκαρπία, Μασσαλία.

Timagenes ά. βασιλέων, in Μιλύαι.

Timagoras, in Σπάρτη.

Timo, Σίλλοις, in Φλιοῦς.

Timocrates, Adramyttenus, in Βέρεξ.

Timosthenes, in Ἀλεξάνδρεια, Ἀπία, Ἀρτάκη.

ἐν τῷ σαδιασμῷ, in Ἀγάθη.

Timotheus, citharoedus, Milesius, in Macedonia mortuus, qui scripsit νόμων κιθαρῳδικῶν libros XVIII. ἔπη 8000. et προνόμια αὐλῶν 1000. Eius epitaphium, in Μίλητος.

Tryphon, in Ἅλαι, Αὖλις, Ἦλις.

παρωνύμοις, in Ἀγυιά, Ἀπολλωνία, Λητωεύς, Μυκάλη, Σχοινοῦς.

Vlpianus, Ἀραβικοῖς, in Τάννοι.

Vranius, in Βραχία, Μάννεως, Νίσιβις.

Ἀραβικῶν ά. in Σέννανες, Σίγγαρα, Αὔαθα. β'. in Ἐρυθρά, Πάλμυρα, Τάννοι, Αἰαμήνη, Αἰανῖτις, Χατραμωτίτης, Μώθα, Μήδαβα.

γ'. in Ἀβασηνοί, Ἄδανα, Ἄχομαι, Ζάβιδα, Θαμοῦδα, Κερδανῖται, Ἀτραμῖται, Ὄβοδα, Σῆρες, et Τάρφαρα.

τετάρτη, in Ἀκχηνοί.

Excidit numerus in Νόσορα.

Xanthus, Lydus, in Ἄρνα, Ἀρτύμνησος, Λύκοζος.

λυδιακῶν ά. in Λυκοσθένη. β'. in Ἀσδύριον, Στρόγωλα. γ'. in Λυδία et Εὐπάτρια. δ'. in Ἀσκάλων, Σιδήνη, Ἀσερία, et Ἀσελέβη. Male λυκιακοῖς quidam codd. in Μελάμπεια, Ἔλγος, Σιδήνη.

Xenagoras, in Ἀκόντιον, Καρπασία, Χυτροί.

Xenion, in Ὄαξος, Εἴνατος, Φαλάσαρνα.

Eius Κρητικά, in Ἀρκάδες, Δραγμος, Λάμπη Κάνταυες, Καμάρα, Ὤλερος, Ὀλοῦς. et Ὑδραμία.

Xenophantus, in Ἅλαι, Ἀραφηνίδες.

Xenophon, in Ἀρμενία, Θύμβρεια, Ἐπαρῖται.

Ἀναβάσει Κύρου, pag. 548. 562. 573. 675. 169. 311. 459. 448. [P]

Ἑλληνικῶν ά. in Χείμερα, Ἀσσυρία. γ'. in Σκῆψις. ς'. in Εὔταια. ζ'. in Ὀλοῦρος.

ἱππαρχικῷ, in Φάληρα.

Alius

Alius videtur, qui ἑκκαιδεκάτῃ, in Ὄλβρος citatur.
ἀναμετρήσεσιν, in Ὠρωπός.
Zeno, Myndius, grammaticus, in Μύνδος.
Zenodotus, in Ἄντρων, Δωδώνη.
Zopyrus, in Ἀφροδισιάς.

Ad hunc indicem supplendum profuit mihi clariss. Hudsoni industria, qui suas mihi schedas Oxonia humanissime transmisit.

XVII. EXPOSITIO TOTIVS MVNDI ET GENTIVM, cuius latinam versionem antiquam, initio mutilam, e Iuretiano codice Salmasius Iacobo Gothofredo edendam concessit, auctorem videtur habuisse ethnicum a) Sophistam, patria forte Antiochenum b), clarum circa a. Chr. 347. c) vnde nonnullis viris doctis d) in mentem venit, hunc ipsum libellum esse illam geographiam, quam ad Iulianam imp. e) misit Alypius Caesarii frater, addita tabula geographica, quam iambis adscriptis exornauerat. Equidem auctor huius expositionis negat, se in Britannia fuisse, in extremo libri: *deinde alia, quae sic vocatur Britannia Insula, sicut, qui fuerunt narrant, valde maxima et praecipua in omnibus.* De Alypio autem *Ammianus* XXXIII. 1. *Negotiumque* (restaurandi templi Hierosolymitani, Iulianus) *maturandum Alypio dederat Antiochensi, qui OLIM Britannias curauerat pro praefectis.* Vnde non absurde *Petrus Baelius* f) colligebat, alium quemcunque, quam Alypium, eius scripti esse auctorem. Possit tamen dici, Alypium ad Iulianum misisse geographiam, quam non ipse scripsisset, sed alius: neque enim Iulianus diserte adfirmat, illam geographiam ab Alypio fuisse compositam, quemadmodum nec πινάκιον siue geographicam tabulam, cui tantum versus adscripserat. Dionysio Petauio notis ad Iuliani Orat. I. g) adpellatur *veteris mundi descriptionis auctor latinus, is quidem non graecus.* Sed fortasse nihil aliud his verbis voluit vir eruditus, quam latina, quae habemus, antiqua esse, non graeca: licet latina illa e graecis conuersa esse, tot graecismi, ab inerudito et barbaro interprete relicti, [P] manifesto produnt. Confer *Salmasium* ad hist. Augustam pag. 456. et Steph. *Le Moyne* notas ad varia sacra pag. 1033. Edidit hanc latinam veterem versionem rustico sermone h), vt ait Barthius, compositam, addita graeca sua interpretatione nouaque eius translatione latina et commentario *Iacobus Gothofredus*, dicauitque Salmasio, [hoc titulo praefixo: *Vetus orbis descriptio, graeci scriptoris sub Constantio et Constant. impp. Nunc primum post mille trecentos ferme annos edita, cum duplici vers. et notis Iac. Gothofredi,* ICti.] Geneu. 1628. 4. Institutum suum ipse exponit his verbis: *Graeci scriptoris ἐπίστασις isthaec est, quae ab insulso literione, graecae latinaeque linguae iuxta ignaro, in latinam linguam transfusa fuit: tam inepte, vt iacuisse tamdiu non mirer, potius enatasse. Ea barbaries*

 vbique

a) Vide *Iac. Gothofredi* prolegomena et notas pag. 21. ad cap. XVIII.

b) Id. pag. 20. *Iac. Palmerius* Exerc. ad auctores Graecos pag. 283. *Fabric. De St. Croix* in Memoire etc. nr. 45. opinatur, hoc opusculum primum sermo e syriaco fuisse scriptum, deinde in linguam latinam translatum: at oppido vtile ad rem mercaturae sub Constantio, Augusto, cognoscendam *Ed.*

c) Gothofred. pag. 12.

d) *Voss.* de scientiis Mathemat. 248. [*Phil. Brietius* inter testimonia ab Hudsono collecta.]

e) Iulian. Epistola XXX.

f) Tom. I. Lexici, in Alypio, nota B.

g) Pag. 72. edit. Lips. Similiter Phil. Brietius parallel. Geograph. tom. I. pag. 10. cuius verba Gronouius editioni suae praefixit.

h) *Barthius* ad Zach. Mytilenaeum pag. 250 et 245.

vbique hanc interpretationem obsidet, vt in tam conciso praesertim opere non putes quicquam latere, quod erui publice intersit. Et tamen contra est: nempe quod in balluca auri argentique adsolet, diligentius excutienti purioris metalli ramenta quam plurima hic intermicant. Quinimo, (quis putet?) et haec ipsa versionis barbaries in bonum vertit. Nam quia interpres verbum verbo curauit reddere, Graecanica etiam vbique constructione seruata; quae vitium latinis auribus sonaret, facile fuit, graeca saltem mediocria ex latinis FACERE non bonis. Sane vel ex his verbis, (vt latinismos, in graeca hac περιηγήσει a Laur. Normanno τῷ μακαρίτῃ obseruatos, omittam,) constat, falli eos, qui graeca a Gothofredo edita putant esse antiquum et originarium contextum, quod videtur etiam sensisse *Iacobus Palmerius*, Grentesmenilius, qui locis nonnullis veteris huius orbis descriptionis lucem adfert in exercitationibus ad optimos auctores graecos pag. 283—286. [i]) Quamobrem non plane videtur improbandum *Iacobi Gronouii* institutum, qui, quando hanc expositionem mundi cum Scylace, Anonymo Vossiano et Agathemere recudi curauit, Lugd. Bat. 1697. 4. latinum tantum exemplar antiquum expressit, Gothofredi graecis omissis. Notas etiam eruditas et prolegomena omisisse alii noluerint, at loca quaedam in praefatione sua non infeliciter emendauit. *Fabric.* — Ex editione Gronouii recusum est id opusculum in *Hudsoni* Geogr. graec. minor. vol. III. vide supra ad §. VII.

Cod. regius *Matritensis* CXXI. est memorabilis. Namque praeter alia inest Διαμερισμὸς τῆς γῆς, *diuisio terrae*, (in cod. Vindob. apud Nessel. part. I. cod. CLIII. nr. 16. recensetur hoc titulo: Διαμερισμὸς τῆς γῆς εἰς τοὺς γ'. υἱοὺς τοῦ Νῶε, *diuisio orbis terrarum inter tres filios Noe.*) Illud opusculum aliud incerti auctoris excipit ineditum; cuius pars prior est catalogus praecipuorum orbis montium et fluminum; posterior autem est Periplus siue σταδιασμὸς τῆς θαλάσσης, *per stadia maris dimensio*, cum prologo, in quo auctor scribit, se incipere ab Alexandria ad Dioscuridem vsque in Ponto iacentem, et ab Europa, ab Hiera, prope Chalcedonem sita, vsque ad Herculis columnas. Plura additurum esse ipsum aut reuera adiecisse, ex fine prologi patet. Verum codex, mutilus, nec satis emendate scriptus, deficit in insula Creta. Illam vero posteriorem partem *Iriarte* in catal. MSS. graecor. pag. 485—493. primus graece euulgauit, et, quae praestiterit, multis docuit; tum pag. 494 sqq. adiecit indicem alphabeticum locorum omnium, quae in descripto stadiasmo, s. periplo referuntur. Vtramque partem, promisit *de St. Croix* in Mem. nr. 22., se cum reliquis minor. gr. scriptor. geograph. esse editurum. *Harl.*

XVIII. In *Leonis Allatii* συμμίκτοις, Bartholdo Neuhusio curante, excusis Amstelodami, (licet titulus falso Coloniam Agrippinam praeferat) a. 1653. 8. leguntur quaedam geographica [k]). Sunt autem haec:

1) *Ioannis Phocae*, Cretensis monachi, qui sub Emanuele Comneno militauerat, et Palaestinam inuisit a. Chr. cIↃCLXXXV. Ἔκφρασις ἐν συνόψει τῶν ἀπ' Ἀντιοχείας μέχρις Ἱεροσολύμων κάστρων καὶ χωρῶν Συρίας, Φοινίκης, καὶ τῶν κατὰ Παλαιστίνην ἁγίων τόπων. *Compendiaria descriptio castrorum et vrbium ab vrbe Antiochia vsque Hierosolymam*, cum versione Allatii. [P]

2) *Epiphanii*,

i) Conf. *Hasaeus* lib. de academ. Beryt. cap. 7. §. 2. *Heum.*

k) Conf. infra in vol. VI. pag. 689 sq. *Harl.*

2) *Epiphanii*, monachi ac presbyteri Hagiopolitae, διήγησις εἰς τύπον περιηγητοῦ περὶ τῆς ἁγίας πόλεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἁγίων τόπων. *Enarratio geographica Syriae, urbis sanctae et sacrorum ibi locorum* cum versione *Fed. Morelli*, (qui e MS. Vaticano prior, sed minus emendate Parisiis a Iac. Sirmondo acceptam ediderat,) per Allatium interpolata. Auctor singula, quae scripsit, oculis se suis vidisse testatur pag. 63. τὴν γὰρ πᾶσαν ἀλήθειαν ἔγραψα, καθὼς περιεπόλευσα, καὶ εἶδον οἰκείοις ὀφθαλμοῖς. Quando scripserit, non docet. Eiusdem de S. Apostolo Andrea et de S. Maria memorat Allatius de Simeonum scriptis pag. 90 et 106.

3) *Perdiccae*, Protonotarii Ephesini, ἔκφρασις περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κυριακῶν θεμάτων (al. θαυμάτων καὶ θεαμάτων.) *Expositio thematum Dominicorum et memorabilium, quae Hierosolymis sunt*, versibus politicis, cum versione *Fed. Morelli*, iambico carmine, qui sine auctoris nomine e codice, in quo Maximi Planudae carmina praecedebant, vulgaverat. Perdiccae nomen restituit Allatius e codice Viennensi. Confer *Lambecium* lib. I. de bibl. Vindobonensi pag. 101. 104. 105. Cangio hic idem videtur Perdiccas, de quo Pachymeres VI. 24. Hist. et pseudo-Synodus Palamitar. a. Chr. 1347. habita pag. 171.

4) *Anonymi* ἀπόδειξις περὶ τῶν Ἱεροσολύμων, *locorum Hierosolymitanorum enarratio*, lingua graeca vulgari, cum Allatii versione.

5) Tractatus de distantiis locorum terrae sanctae scriptus ab Eugesippo quodam a Chr. MXL. latine, e codice Caroli Moroni.

6) Willebrandi ab Oldenborg Canonici Hildeshaemensis, qui a. Chr. cIↃCCXI. Palaestinam lustravit, itinerarium terrae sanctae, latine ex MSto codice Branensis monasterii prope Suessionem, vnde habuit bibliotheca Puteana, ex hac Holstenius, ab isto Allatius.

XIX. Idem *Holstenius* syntagma geographorum graecorum edere constituerat, duabus distinctum partibus, quarum delineationem refert propinquus eius *Lambecius* lib. I. de bibl. Vindob. pag. 113 sq. In *parte priore* debebant comparere:

Mich. Pselli de terrae situ, figura et magnitudine opusculum, quod fuit etiam in bibliothecis Iac. Sirmondi et Patricii Iunii, teste Vossio.

Anonymus de terra describenda in plano.

Isaacus Argyrus de terra describenda in plano.

Agathemeri Orthonis hypotyposis geographiae, de qua dixi supra §. XI.

Incerti auctoris compendium geographiae.

Marciani Heracleotae de ambitu orbis terrarum libri II. de quibus supra §. X. [C]

Artemidori, Ephesii, epitomes fragmentum, de quo ibid.

Hannonis circumnauigatio Africae, de qua disserui lib. I. cap. VI.

Scylacis Caryandeni descriptio maris interni, de quo §. VI sq. huius capitis.

Scymni Chii de situ orbis poema. id. §. IX.

Dicaearchi descriptio Graeciae, de qua lib. III. cap. VIII. [pag. 486. vol. III.]

Dionysii

Dionysii Byzantini ἀνάπλους siue l) descriptio Bospori Thracii, [cuius editionem ab Hudsono accepimus in vol. III. script. min. gr. Geogr. vid. supra in recens. editt. Dionysii Perieg.]

Petri Gyllii m), qui diu in Oriente versatus est, et a. Chr. 1555. Romae obiit, commentariorum de Bosporo Thracio libri III. ad Dionysium illustrandum *iam tot annos in coecis tenebris iacentem, qui licet hominum*, inquit Gyllius, *in magna luce versaretur, tamen crassa* [?] *adeo caligine circumfusus est, vt non videretur, nisi quis simili studio, quo vti conatus sum, eius caliginem discutere.* [conf. infra, in lib. V. cap. 5. vol. VI. pag. 553. *Harl.*]

Arriani descriptio Ponti Euxini, de qua dicam infra capite de Arriani scriptis.

Anonymi descriptio Ponti collecta ex Scymno, Arriano et Marciano. Hanc a nobilissimo Godefrido Christiano Goezio acceptam ad praestantissimum Hudsonum transmisi, qui illi in volumine tertio geographorum graecorum locum dabit: [et vero dedit.]

Arriani, vel potius incerti circumnauigatio maris Erythraei. De hac quoque infra in capite de Arriani scriptis dicturus sum.

Isidori, Characeni, mansiones Parthicae, de quibus supra §. VIII.

Palladius de Indis et Brachmannis, de quo vide si placet lib. I. cap. XI. §. VI.

Strabonis epitome, de qua capite I. huius libri IV. §. 4.

Gemisti Plethonis emendatio aliquot errorum Strabonis: descriptio Graeciae, e Strabone excerpta, et descriptio Peloponnesi (e Ptolemaeo) De Gemisti, vti Pselli quoque et Isaaci

l) Scripsit *Dionysius Byz.* Stephano ac Suidae laudatus, ante imp. Seueri tempora, qui A. C. 197. Byzantium et loca Bosporica ruinis inuoluit. Exordium eius *Anapli* a Cangio in CPoli Christiana editum, [rec. in *Hudsoni* geogr. script. gr. min. vol. III. nr. 1. not. 1.] quia breue est, h. l. integrum adscripsi. Εἰ μόνην συνέβαινε τοῖς ἀναπλεῦσαιν εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ τὸ καλούμενον αὐτοῦ στόμα, τερπνὴν ἅμα καὶ θαυμαστὴν εἶναι τὴν ὄψιν, δυσχερὴς ἦν ἄλλως ἐπὶ τοῖς ὁρωμένοις ὁ λόγος. ἀπείργασε γὰρ δὴ τὸ σύμπαν ὑπὸ τῆς ὄψεως ἀξιοθαύμαστον ἑαυτὴν παρεχομένης κατά τε ἐγγύτητα καὶ στενοχωρίαν τοῦ πορθμοῦ, κατὰ τὴν δι᾽ ὀλίγου τῆς θαλάττης πρὸς ἀμφοτέραν τὴν ἤπειρον ἐπιμιξίαν, ἐγγυβαθῆ κόλπων καὶ λιμένων ἀνάχυσιν, ὑφ᾽ ὧν οὐχ ἧττον εὔθηρός ἐστιν ἡ σκεπάνη, καὶ τοῦ ῥεύματος τὸ μὲν πλέον κατιόντος, ἔστι δὲ ὅτε κατ᾽ ἐπικράτειαν ἀναστρέφοντος, ἀσιόντων δὲ τῶν ἀκρωτηρίων τὴν περιαγωγὴν παρ᾽ ἀλλήλων ἀναπτυσσομένων, καὶ ἐκ τῆς κατ᾽ εὐθυπορίας ἀναλυόντων τοῦ ῥεύματος τὴν βίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐλάττω παρέχεται τῆς ὄψεως τὴν ἀκρόασιν, ἀναγκαῖον ἔδοξέ μοι συγγράψαι περὶ τούτων, ὡς τοῖς μὲν ἰδοῦσι μηδὲν ἐνδέοι τῆς ὁλοκλήρου καὶ τελεωτάτης ἱστορίας, οἱ δὲ μὴ θεασάμενοι, τὸ γοῦν ἀκηκοέναι περὶ αὐτῶν ἔχοιεν. Ἀρχὴ δὲ αὐτὴ τοῦ τε λόγου καὶ τῆς χωρίων φύσεως πέλαγός ἐστιν ὁ Πόντος ὁ Εὔξεινος, μεγέθει τῶν ἄλλων πλεῖστον, ὅσα μὴ πρὸς τὴν ἔξω θάλασσαν ἰσώσασθαι. Μόνη δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀνακέχυται λίμνη Μαιῶτις, ἣν μητέρα καὶ τροφὸν τοῦ πόντου κατεφήμισε λόγος ἐκ παλαιᾶς μνήμης παραδιδόμενος. Ταύτης τὸ περίμετρόν ἐστι δισχιλίων σταδίων, τὸ δὲ πέρας Τάναϊς, ὅρος τῶν δυοῖν ἠπείρων.

m) Scripsit idem *Gyllius* quoque librum de vrbe CPoli accuratissimum, in quo nihil aliud carpit *Tho. Smithus* in notitia CPoleos pag. 66 sq. quam quod paene nimia diligentia vsus narrationem paullo obscuriorem et minus gratam videatur reddidisse. *Fabric.* — *Petri Gyllii* de Bosporo Thracico libri III. *eiusdem* de topographia Constantinopoleos et de illius antiquitatibus libr. IV. editi sunt in *Domini Anselmi Banduri*, Ragusini, Presbyteri ac monachi Benedictini e congregatione Melitensi, imperio orientali, siue antiquitatibus CPolitanis, in IV. partes distributis etc. Paris. 1711. fol. II. voll rec. Venet. 1729. fol. et in hac quidem editione pag. 211 — 335. *Harl.*

Isaaci Argyri scriptis dicendi locus erit infra libro V. Gemisti geographia Thessaliae MSta in bibl. Vindob. et regia Londinensi. [vid. S. Croix Mem. nr. 26. et quae inde infra excerpsi.]

Varia excerpta Geographica collecta e variis MSS.

In *parte altera* syntagmatis Holsteniani, siue, vti apud Lambecium lib. VI. pag. 268. vocatur corpore Byzantino, exstare debebant:

Hesychii, viri illustris, Origines CPolitanae, quas Io. Meursius primus cum latina versione et notis edidit.

Georgii Codini Origines et antiquitates CPolitanae, quas illustrarunt idem Meursius et Lambecius, vt libro V. dicam.

Anonymi excerpta de antiquitatibus CPolitanis, illa, ni fallor, quae primo loco in Combefisii manipulo Originum rerumque CPolitanarum leguntur, et a Lambecio illustrata sunt.

Pauli Silentiarii descriptio templi Sophiae et descriptio ambitus eiusdem templi, carmine iambico: quod a Cangio deinceps editum atque illustratum versione et notis est ad Io. Cinnami calcem, [Paris. 1670. rec. Venet. 1729. fol.]

Petri Gyllii descriptio vrbis CPolitanae.

De XIV. regionibus vrbis CPolitanae libellus anonymi latini, qui Theodosio imperante scripsit. Confer Cangii CPolin Christianam lib. I. pag. 62. Praefationem ex codice Vindobonensi edidit Lambecius lib. II. de bibl. Vindobonensi cap. 8. pag. 950 sq. Librum ipsum habes ad calcem notitiae vtriusque imperii. [P]

Emanuelis Chrysolorae comparatio veteris et nouae Romae.

Constantini Porphyrogeniti thematum imperii CPolitani libri II. quorum priorem vertit atque illustrauit Bonau. Vulcanius, posteriorem Federicus Morellus. [repet. collato cod. MS. Parisino, in *Bandurii* imperio orientali, cum Bandurii versione in tom. I. et not. in tom. II. conf. infra, in lib. V. cap. 5. vol. VI. pag. 487 sq. *Harl.*]

Hieroclis, grammatici, Synecdemus (comes peregrinationis) siue notitia prouinciarum imperii Orientalis, quam postea vna cum supplemento, quod e Farnesiano codice Holstenius descripserat, in tomo secundo n) antiquitatis ecclesiae illustratae edidit *Emanuel a Schelstrate*, Romae 1697. fol. Meminit huius libri Constantinus Porphyrogen. lib. II. them.

n) In huius tomi secundi adpendice praeter Hieroclis synecdemum exstat et Itinerarium, quod fertur sub nomine Antonini Augusti, tum Nili Doxopatrii commentarius de quinque thronis Patriarchalibus, atque aliae huiuscemodi notitiae veteres Patriarchatuum, Metropoleon et Episcopatuum antiqui orbis Christiani. Quod vero multis in hoc opere agit Schelstratenus, vt dispositionem dioeceseon ecclesiasticarum iuxta dispositionem prouinciarum imperii, de quarum ratione sollicite disserit, factam olim fuisse demonstret, hoc impugnauit *Benedictus Bacchinus* erudito volumine, in tres distincto libros, de ecclesiasticae Hierarchiae origine, Mutinae a. 1704. 4. Qui tamen accurate vetera monumenta pensitauerit, neque semper ante Constantinum M. neque nusquam ecclesiasticas dioeceses cum prouinciarum diuisione conspirare inueniet.

them. cap. 1. pag. 81. *μαρτυρεῖ καὶ τῷ λέγω καὶ Ἱεροκλῆς ὁ Γραμματικὸς, ὁ γράψας τὸν συνέκδημον. Fabric.* — Conf. infra in vol. VI. lib. V. cap. 5. pag. 545 sq. — rec. in *Banduri* imperio orientali tom. I. pag. 31. edit. Paris. aut pag. 25 sqq. edit. Venetae. Is vero Bandur. in praef. pag. V sq. refutat Emman. Schelstratenii opinionem, illud opus nec genuinum esse nec integrum Hieroclis; sed ex Hieroclis, grammatici, commentario desumtum. Contra Schelstratenium cum Banduro facit *Petr Wesseling.* in prolegom. pag. 626 sqq. Hic vero Hieroclis Synecdemum optime edidit graece, amplissimoque et erudito commentario illustrauit in praeclara collectione, inscripta: *Vetera Romanorum itineraria*, siue Antonini Augusti itinerarium cum integris Ios. Simleri, Hieron. Suritae et Andr. Schotti notis: *Itinerarium Hierosolymitanum et Hieroclis grammatici Synecdemus curante Petro Wesselingio*, qui et suas addidit adnotationes. Amstel. 1725. 4. pag. 621 sqq. Idem in prolegomenis docte copioseque docet, Hieroclem, quum hanc notitiam vulgaret, nihil eorum videri quae nouauit Iustinianus, nec tamen Hierocles memorauit, inaudiuisse, adeoque ante Belisarium Consulem, cuius annum plures nouarum constitutionum praeferunt, principe tamen Iustiniano, scripsisse. *Harl.*

Notitia o) episcopatuum sedis Antiochenae et Hierosolymitanae. [P] [in cod. Medic. *Florent.* XIII. plut. 59. ap. *Bandin.* catal. MSSt. gr. tom. II. pag. 521. est catalogus patriarcharum Hierosolymitanorum, Antiochenorum, et Constantinopolitanorum. *Harl.*]

Appendicis

o) Plures eiusmodi Notitias Episcopatuum veterum Orientis et Occidentis graece et latine in lucem dedit *Carolus a S. Paulo*, episcopus Abrincensis, Paris. 1641. fol. ad calcem Geographiae sacrae. Animaduersiones postumae *Lucae Holstenii* in hoc opus, cum eiusdem obseruationibus in Phil. Cluuerii (cuius itineris socius fuit, vide pag. 263. et Lambecium VI. pag. 273 et 258.) Italiam antiquam et Thesaurum geographicum Abrahami Ortelii prodierunt Romae 1666. 8. Denique *Caroli a S. Paulo* Geographia sacra, additis Holstenii animaduersionibus nitide recusa est Amstelodami a. 1703. fol. Similem notitiam a *Basilio Iatimbanensi* A. C. 883. compositam graece et latine vulgauit *Guil. Beueregius* in notis ad Synodum Trullanam pag. 135 sq. vbi notat, Carolum non optima semper fide egisse; sed Romanorum praesulum ambitioni hinc inde litasse. Praeterea Eutychii, medio fere saeculo X. clari, notitiam sedium metropoliticarum Alexandriae ab eodem Beueregio pag. 148 sq. alias item huiuscemodi a *Iac. Goaro* ad calcem Codini, et *Em. Schelstrateno* parte 2. Antiquitatis Eccles. editas. *Nici Doxopatrii*, qui saeculo XII. post Christum natum scripsit Notitiam ecclesiarum a Patriarcha CPolitano dependentium, ante Schelstratenum etiam dederat *Allatius* lib. I. de vtriusque Ecclesiae consensu cap. 24. *Stephanus le Moyne* tom. I. Var. sacror. pag. 211 sq. et *Richardus Simon* ad calcem Historiae criticae de religione et ritibus Orientalium gallice editae, vbi et alia quaedam huius argumenti e Tho. Smithi libro de statu praesenti ecclesiae graecae. His addes *Leonis Sapientis διατυπωσιν*, [Francof. 1596. et a Goar. cum Codino, 1648.] et expositionem nouam Andronici Palaeologi imp. quam Georgii Cyprii Chronico Ecclesiae graecae Lips. 1687. 8. latine subiecit D. *Io. Olearius*. De Episcopatibus Africae obseruata multa sunt Io. Fello, episcopo Oxoniensi ad Cyprianum, et praestantissimo Eliae du Pin ad Optatum. Notitiam veterem prouinciarum Africae vulgauit *Iac. Sirmondus* tom. I. Var. Opusc. recusam tom. I. eius operum atque in tomo priore historiae persecutionis Vandalicae Victoris Vitensis, curante Theodorico Ruinarto: cui addenda, quae ad Sexti Rufi breuiarium cap. 4. viri docti. [De eparchiis s. prouinciis orbis opuscul. vide paullo post in catal. s. mem. de St. Croix nr. 24. et de aliis in fine. In cod. reg. *Neapol.* XIX. est series imperatorum ac Patriarcharum CPolit. versibus iambicis: in cod. LXVII. indiculus metropoleon et episcopatuum CPolit. subiectorum.] Notitias prouinciarum

Appendicis loco subiiciendi erant:

Philonis, sophistae, liber de septem miraculis mundi, de quo dictum est lib. III. cap. XXIV. §. 4. [vol. IIII. pag. 232 sq.]

Sotionis excerpta de miraculis aquarum, de quibus vide, si placet, libri III. cap. V. §. 38. [vol. III. pag. 322.] et Vossium II. 7. de hist. graecis. *Fabric.* Plura de eo tradunt Needham et Niclas in prolegg. ad Geoponica, h. v. pag. LXXI sq. *Harl.*]

Pauli Silentiarii carmen de miraculis aquarum, de quo lib. III. cap. XXVII. [inter poetas epigrammat. h. v.]

Anonymus de incremento Nili, iste, ni fallor, qui latine inter Aristotelis scripta legitur, vt dixi eiusdem libri cap. V. §. 37. vel potius breuior alter, quem graece et latine ad Herodoti calcem dedere H. Stephanus, G. Iungermannus et Tho. Galeus.

Seorsim ab Holstenio edendi.

Stephanus de vrbibus, Dionysius de situ orbis, et geographica sacra Eusebii, Hieronymi, Eucherii et aliorum.

[Vberiorem geographorum minorum editionem meditatus est *Penzel*, cui debemus germanicam Strabonis versionem, mihique id ante plures annos significauit per litteras, atque etiam a. 1785. mense Febr. ad St. Croix ea de re scripsit; quod ex nota illius prima in mox memoranda commentatione cognoui. Sed huc vsque a promissis nondum stetit. Neque tamen consilio illius deterritus est *De Sainte-Croix*, ad quem saepius prouocauimus. Is enim nouam eamque pleniorem minorum tam graecorum quam latin. geogr. scriptorum molitus, notitiam futurae illius, si fata fuerint acerba, editionis dedit in peculiari scriptiuncula, *Memoire envoyé a Messieurs du Iournal des Sçavans, sur une nouvelle édition des petits Géographes anciens.* Par M. *le Baron de Sainte-Croix*, in Iourn. des Sçavans pour l'année 1789.

rum Galliae tum idem *Sirmondus* tom. I. Concilior. Galliae et *A. du Chesne* tom. I. scriptor. Francor. Reliquarum prouinciarum dispositio qualis saltem vltra Honorii et Arcadii tempora exstitit, peti potest e Notitia vtriusque imperii, quam illustrauit Pancirollus, et Graeuius tom. VII. thesauri Romani inseruit. Notitiam Patriarchatuum Antiocheni et Hierosolymitani, nescio an eandem, quam in syntagmate Geographico edere Holstenius voluit, Guil. Tyrio subiectam exhibet *Iac. Bongarsius* tom. I. gestorum Dei per Francos pag. 1044 sq. Notitiam Ecclesiarum Romae *Baronius* tom. XI. ad a. 1057. nr. 20. E recentioribus Geographiam ecclesiasticam summatim tradidere 1) *Aubertus Miraeus* libris V. de notitia Episcopatuum orbis Christiani Antwerp. 1613. 8. et in Chronico Chronicorum Iani Gruteri. 2) *Frid. Spanhemius*, Theologus Leidensis, tom. I. Opp. qui etiam chartas geographicas habet adiunctas, et 3) *Commanvillius* libro gallice Rothomagi a. 1700. 8. edito et magna industria composito, cui titulus: *tables Geographiques et Chronologiques de tous les Archeveschez et Evechez de l'Univers, ou l'on voit l'état ancien et present* etc. [Catalogum Patriarcharum Constantinopolitanor. a primo, Metrophane, sub Constantino M. vsque ad Cyrillum a. 1712. confecit Fabric. infra in vol. VI. p. 693—734. Quatuor catalogi patriarcharum et episcoporum Byzantin. atque Constantinopolit. gr. et lat. in *Banduri* imperio Orientali, vol. I. p. 187 sqq. edit. Paris. s. pag. 161 sqq. edit. Venet. In illo *Banduri* opere plura reperiuntur, quae huc pertineant; sed quia Fabric. infra in vol. VI. lib. V. cap. V. pag. 545 sqq. singulas partes recensuit, lectorem ad illud cap. ablegare praestat. *Harl.*

1789. Paris. 12. m. April. p. 657—753. Separatim quoque in forma quarta, sed paginarum numero serieque destituta, e prelo exiit; quam in manibus habeo. Praeter vulgata etiam inedita publicaturus horum dedit indicem. Enimuero plura inedita possunt reperiri, atque catalogus eiusmodi ineditorum iam exstat in *Bibliotheca literaria being a Collection of Inscriptions, Medals, dissertations* etc. Londini 1722. Number III. p. 24 sq. Sed paucis indicabo, quae ille in collectione publicaturum se copiosius declarauit. De singulis enim plura, quae vel ad notitiam auctoris cuiuslibet aut editionum opusculorumque litterariam, vel ad argumentum opusculorum codicumque msst. vsum pertinerent, docte notauit. Sunt vero

1) *Hannonis* periplus.

2) *Scylacis*, Caryandensis, periplus.

3) *Dicaearchi* status Graeciae, eiusdem fragmentum et descriptio montis Pelii, quae tria diuersa fragmenta ab editoribus male diuulsa et confusa fuisse, de St. Croix late ostendit, et longum Holstenii de iis in nota adducit locum.

4) *Antonii Diogenis* ex incredibilibus de Thule excerpta, ex Photii bibl. cod. CLXVI. Est descriptio itineris Tyriorum in partem quamdam Oceani.

5) *Monumentum Adulitanum*. Notat, primam Leonis Allatii editionem esse vitiosam: meliorem esse Chishulli in Antiquitt. Asiae pag. 73. et *Bayeri* secundum cod. Vaticanum, in comment. acad. Petropol. tom. IV. pag. 248. et in opusculis variis pag. 16. vid. supra in hoc volum. pag. 251 sq.

6) *Agatharchidis* peripli rubri maris excerpta. Hudsonus culpatur.

7) *Scymni Chii* orbis descriptio, cum Ephori fragmentis.

8) *Dionysii Periegetae* orbis descriptio, cum Eustathii commentario, paraphrasi graeca et scholiis selectis.

9) *Isidori Characeni* mansiones Parthicae.

10) *Arriani* indica.

11) *Arriani* periplus Ponti Euxini.

12) *Anonymi* periplus maris Erythraei.

13) *Ptolemaei* tabula longitudinis et latitudinis vrbium insignium.

14) *Agathemeris*, *Orthonis* F. compendiarium geographiae expositionum libr. III.

15) *Dionysii Byzantii* de Bosporo Thracio fragmentum.

16) Fragmentum, epitome vndecim librorum *Artemidori Ephesii*.

17) *Marciani Heracleotae* periplus maris externi, tam orientalis, quam occidentalis, et maximarum insularum, quae in eo sitae sunt.

18) *Anonymi* periplus Ponti Euxini.

19) *Stephani Byzantii* de vrbibus fragmentum.

20) *Nonnosi* ex historia legationum, (ad Aethiopas, Homeritas et Saracenos iussu Iustiniani susceptarum,) excerpta, ex Photii bibl. cod. VIII.

21) *Con-*

21) *Constantini Porphyrogeniti* de thematibus imperii orientalis et occidentalis libri duo.

22) *Anonymi* periplus, siue per stadia maris dimensio, ex cod. Matrit. de quo supra egimus.

23) *Strabonis* epitome, siue Chrestomathia, vbi in nota longa doctaque Holstenii obseruatio de Strabone et schedis Scrimgerianis adfertur.

24) *Anonymi* de Eparchiis siue prouinciis orbis opusculum, quod Bertius primum sub nomine Ptolemaei cum huius geogr. 1618. euulgauit; at non est ab illo auctore profectum: correctius id e codice edidit Montfaucon. in biblioth. Coislin. pag. 581. In cod. Paris. reg. nr. 1603. est illud multo plenius.

25) *Anonymus de diuisione orbis* cum alio inedito, quod est in msto regio, nr. 2492.

26) *Gemistius Pletho* de emendatione aliquot errorum Strabonis. In bibl. Paris. publica sunt quatuor codd. nr. 817. 1191. 1415 et 2426. Tertio cod. addita est tabula geographica; in eodemque titulus illius operis, quod in sex capita potest diuidi, est ἐκ τῶν γεωγραφικῶν βιβλίων, περὶ τῶν τῆς γῆς καὶ τῆς οἰκουμένης σχημάτων ἐπιδιορθωθὲν παρὰ τοῦ σοφωτάτου etc. (sic quoque inscribitur in cod. Vindob. LXXXVII. nr. XVI. et *Kollar.* in supplem. I. pag. 556 sqq. copiosus est de illo libello. adde infra in vol. X. pag. 745.) In cod. *Vatic.* et *Scorial.* teste eodem Kollario, inscribitur ἐκ τοῦ Στράβωνος γεωγραφικῶν περὶ τοῦ τῆς γῆς τῆς οἰκουμένης σχήματος· διορθωθὲν παρὰ τοῦ Πλήθωνος. Secundum codic. mstum collegii Claramont. nunc Meermanianum, est inscriptio Διόρθωσις ἐνιόντων οὐκ ὀρθῶς ὑπὸ Στράβωνος λεγομένων (vid. *Brequigny* catal. msstor. collegii Claram. pag. 326.). Pletho sibi quoque fecerat excerpta e Strabonis libr. IX et X. quae sunt in cod. Paris. nr. 1739. in his e libro IX. (vid. *Labbei* biblioth. noua mstor. pag. 120.) *Topographia Thessaliae* est in eiusdem bibliothecae codd. nr. 462 et 2376. cui opusculo inseruit Pletho, quae *Plutarchus* in quaest. gr. cap. 13. de Thessalia retulit. — eadem in bibl. *Vindob.* cod. XC. nr. 7. (vid. *Lambec.* comment. libro VII. pag. 350.) et cod. LXXXVII. nr. 7. (vid. *Kollarii* supplem. pag. 553 sqq. vbi plura Gemisti scripta, in illo codice seruata, recensentur.)

27) Excerpta ex *Georgii Chrysococcae* syntaxi Persarum, de Chrysococca vid. seq. §. notata.

28) Varia geographica ex Hudsonii editione Dionysii Periegetae, variisque lexicis atque scholiastis excerpta.

29) *Michaelis Pselli* opusculum de terrae situ, figura et magnitudine, sub nomine *Nicephori Blemmidae* in cod. Oxoniensi; sed Psello tribuitur in codice Sirmondi. St. Croix dubius est, num id differat ab eo, quod Montfaucon in biblioth. Coisl. pag. 599. nominauit *Blemmidae* geographiam synopticam, nec ne?

30) *Anonymi* compendium geographiae expositionis ex codice.

31) *Anonymus* de describenda terra in globo ex mente Ptolemaei.

32) *Pseudo-Plutarchus* de flumine.

33) *Anonymus* de Istro fluuio, ex cod. Vaticano.

34) *Philo, Byzantinus,* de VII. miraculis mundi; ab Allatio minus curate emendateque editus.

35) *Anony-*

35) *Anonymi* opuſculum de ſeptem orbis miraculis. Leo Allatius in notis ad Philonem Byſant. quaedam dedit ex eo fragmenta, et integrum cum verſione latina editurus erat; ſed morte prius eſt abreptus, quam id aliaque praelo ſubiicere potuit.

36) *Pomponius Mela* de ſitu orbis.

37) *C. Iulii Solini* Polyhiſtor, ſiue de ſitu et mirabilibus orbis.

38) *Rufi Auieni* deſcriptio orbis terrae.

39) *Rufi Feſti Auieni* ora maritima:

40) *Anonymi* deſcriptio totius orbis et gentium.

41) *Claudius Rutilius Numatianus* de reditu ſuo, ſiue iter.

42) *Priſciani* periegeſis.

43) *Aethici* coſmographia.

44) *Anonymi* libellus prouinciarum romanarum et ciuitatum prouinciarum gallicarum. Theodorus Gronou. ex cod. Mediolan. illum libellum primus a. 1739. at minus docte edidit, iudice de St. Croix.

45) Hic numerus omiſſus eſt.

46) Nomina prouinciarum et ciuitatum Galliae.

47) *Vibius Sequeſter* de fluminibus, fontibus, lacubus, nemoribus, paludibus, montibus, gentibus, quorum apud poetas mentio fit.

48) *Anonymi Rauennatis* de geographia libri quinque.

49) *Pappi, Alexandrini,* deſcriptionis orbis epitome ex verſione Armeniaca latine reddita.

50) *Petri Gyllii* de Boſporo Thracio, libri III.

Tum ſupplementi loco ſequuntur quidam Palaeſtinae et adiacentium regionum ſcriptores.

1) *Euſebius Pamphili* de nominibus locorum et vrbium in ſacra ſcriptura.

2) *Epiphanii, monachi,* enarratio geographica Syriae et vrbis ſanctae.

3) *Bedae* de nominibus locorum in actis Apoſtolorum libellus.

4) *Eucherius* de ſitu Iudaeae.

5) *Eugeſippus* de diſtantiis locorum terrae ſanctae.

6) *Ioannis Phocae* compendiaria deſcriptio caſtrorum et vrbium ab vrbe Antiochiae vsque Hieroſolymam.

7) *Buchardi* de monte Sion, deſcriptio terrae ſanctae.

8) *Perdiccae,* Protonotarii Epheſini, (a. 1345.) expoſitio thematum dominicorum et memorabilium, quae Hieroſolymis ſunt, verſſ. graecis iambicis.

9) *Anonymi* enarratio locorum Hieroſolymitanorum.

Denique

Denique adiicientur geographiae ecclesiasticae:

1) Graeca notitia patriarcharum.

2) Notitia ecclesiastica, siue diatyposis *Leonis Augusti.*

3) *Nili Doxopatrii* notitia patriarchatuum.

4) Notitia latina quinque patriarchatuum.

5) Notitia Thuana patriarch.

6) *Guil. Tyrii* notitia episcopatuum, e cod. emendata: editio enim in Gestis Dei per Francos pag. 1045. haud exacta est. Hactenus index de St. Croix. *Harl.*

XX. Supersunt et alia geographica scripta graeca, manu exarata, in variis bibliothecis, vt [in biblioth. *Laurent. Medic.* duce Bandin. catal. MSS. gr. II. cod. XVI. plut. 57. pag. 374. *anonymi* nomina fluminum, fontium, montium, vrbium, gentium atque lapidum. — pag. 420. in cod. XXXXII. *anonymi* pauca de proprietatibus aliquarum regionum, Scythiae e. g. quae nullis omnino fulminum ictibus obnoxia perhibetur. — p. 433. in cod. L. plut. 57. nr. 16. nomina ciuitatum graecarum vetera et noua. — in vol. III. pag. 326. cod. VIII. plut. 86. nr. 25. geographico-historica de Aegypti regione ac Nili adluuione; it. de proprietatibus quorumdam populorum e Ptolemaeo et Agatharchide. In cod. *Vindob.* apud *Kollar.* Suppl. pag. 561 sq. est in cod. LXXXVII. nr. 20. *Lastaris*, cognomine *Canani*, historema de itinere suo, per Europam facto, vbi Kollarius optat, vt fragmentorum, praecipue si ex vetustioribus libris sint exscripta, geographicorum, maior ratio habeatur. — in cod. CXXXVI. nr. VI. (ibid. pag. 768.) nomina graecarum vrbium recentiora, quae tempore vetustis fuere substituta. Alia in notitia de St. Croix et a Fabricio in nota *m* ad praecedentem paragraphum et alibi sunt memorata. Atque in pluribus bibl. latent geographica scripta, quorum *omnium* et singulorum anxia conquisitio obscuram ingratamque potius proderet, credo, industriam, quam vtilitatis studium. Neque syriacorum atque arabicorum, (de quibus multus est *Casiri* in bibl. hispan. arab. e. g. praef. ad tom. I. pag. XIV sqq. tom. II. pag. 1 sqq. pag. 9 sqq. etc.) scriptorum catalogus ad nostrum institutum pertinere videtur. Multorum tamen notitia iuuare potest futurum geographicorum graecorum scriptor. editorem. Sic praeter memoratos libros supersunt] in *Augusta Vindobonensi*, *Androetae* Tenedii, (cuius periplum propontidis laudat scholiastes Apollonii II. 159.) [F] ἱστορικὸν περὶ τῆς γῆς αὐτοῦ πατρίδος, teste Lambecio tom. I. pag. 148. *Mich. Pselli*, quod rotunda sit terra, *Nicephori Blemmidae* breuis geographia p), *Georgii Chrysococcae*, medici, tabulae astronomicae et geographicae, quarum meminit Labbeus pag. 121. 124. bibl. nou. MSS. q) *Gemisti Plethonis* varia geographica, de quibus Allatius libro de Georgiis pag. 386. *Anonymi* fragmentum historico-geographicum de diuisione orbis terrarum inter tres filios Noae r), eorumque posteros, quod itidem exstat in Vindobonensi bibliotheca, teste Nesselio, part. I. p. 140. 230. [et in cod. Matritensi supra laudato.]

Deperditos Geographos Graecos s) persequi nihil adtinet, quorum] praecipuos ex solis Strabonis, Eustathii, Stephani Byz. aliisque, [F] quos paullo ante dedi, indicibus, colligere cuiuis

p) In reg. biblioth. *Neapolitan.* est in cod. XV. Niceph. Blemmidae γεωγραφία συντομωτέρα. *Harl.*

q) Vide supra in hoc vol. pag. 153. *Harl.*

r) Confer de hoc argumento Genes. X. et Iosephum lib. I. Antiq. cap. VI. cum F. D. Bernhardi notis: Cosmam, Indopleusten, lib. II. Topographiae Christianae p. 131. 132. et Samuelis Bocharti Phaleg.

cuiuis facile est. Sed plerosque etiam notatos memini Vossio in praeclaro de historicis graecis opere, et in libro de Philologia cap. XI. ac de scientiis mathematicis cap. XLIII et LXIX.

E recentioribus Graeciam tabula descripsit *Nicolaus Sophianus*, Corcyraeus, circa A. C. 1480. Romae clarus, quam commentario illustrauit Nicolaus Gerbelius, Basil. 1545. recuso tom. IV. thesauri Gronouiani. Quamquam vero et hanc et reliquas Geographiae veteris partes illustrarunt multi [t]), nemo tamen plenius hoc accuratiusque fecit viro egregio *Christophoro Cellario*, cuius notitia orbis antiqui, siue Geographia plenior ab ortu Rerump. ad Constantinorum tempora prodiit Lipsiae et Cantabrig. 1701. 1706. 4. duobus vol. [u]) Hic septuagenario propior a. 1707. Halae Saxonum excessit e viuis, die quarta Iunii, quum non hoc tantum, sed quam plurimis aliis insignibus ingenii sui monumentis rem litterariam pariter et gloriam nominis sui insigniter locupletasset. Singularem praeterea lucem Geographiae priscae adfundit *Ioannis Harduini*, e Soc. Iesu, opus eruditissimum, cui titulus *Numi antiqui populorum et vrbium illustrati.* Paris. 1684. 4. [Sed cfrr. praeter alia Opera rei numariae veteris, et *Io. Christoph. Rasche* Lexicon vniuersae rei num. vet. Lips. 1785 sq. X. voll. 8. inprimis: Populorum et regum numi inediti collecti a *Franc. Neumann* Vindob. 1779. 83. II. 4. et *Ios. Eckhel* Doctrina numorum veterum, Pars I. Vol. I. II. Vindob. 1792 sq. 4. *Beck.*]

s) *Cicilius*, Argiuus, poeta epicus, scripsit ἁλιευτικὰ et Περιήγησιν Ἑλλάδος, teste Eudocia pag. 270.

Polemon, Euegeti F. ex oppido iliaco Glycia oriundus, tempore Ptolemaei Epiphanis, scripsit orbis descriptionem, siue geographiam; vnde Periegetes dictus est: idem scripsit descriptionem Ilii, libr. III. origines (Κτίσεις) vrbium, quae sunt in Phoeide pluraque alia. vid. *Suidam* voc. Πολέμων, tom. III. pag. 139. Küsteri, *Eudociam* pag. 350. quae autem vel re ipsa, vel tarditate librariorum aut operarum paullo differunt. Suidas enim tradit, eum quoque scripsisse: Κτίσεις τῶν ἐν Φωκίδι πόλεων, καὶ περὶ τῆς πρὸς Ἀθηναίους συγγενείας αὐτῶν· Κτίσεις τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων. atque Küster adnotat, se ex MSS. Paris. locum ita suppleuisse. In editione autem Eudociae ita et forsan rectius distinguuntur verba: Κτίσεις τῶν ἐν Φωκίδι πόλεων· καὶ περὶ τῆς πρὸς Ἀθηναίους συγγενείας τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων. aut ex Suida ita corrigi potest locus Eudociae Κτ. τ. ἐν Φωκ. πόλεων· Κτίσεις τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων, καὶ περὶ τ. π. Ἀθην. συγγενείας αὐτῶν. Adde supra ad cap. de Anthologia §. 1. et in catal. poetar. epigrammatarior. v. *Polemo.* A Schol. ad Apoll. Rhod. IV. 324. citatur Polemon ἐν κτίσει Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν.

Strabo, Amasenus, apud Suidam III. pag. 382. et ex eo apud Eudociam pag. 388. est *Strabo*, geographus.

Timagetus, cuius liber περὶ λιμένων, *de portubus*, laudat[illegible]oliaste ad *Apollon. Rhodium* IV. 259. 284. 306. 3?? vide *Mallincrot* in paralipomenis ad Vossii libr. de historicis graec. et lat. in Supplementis et Obseruatt. ad Vossium a Fabricio editis. Hamburgi 1709. 8. pag. 114. in primis cl. *Schoenemann* in comment. de geographia Argonautarum pag. 43 sqq. Hi pauci e multis sufficiant. *Harl.*

t) e. g. Emmius, Spon, Wheler, Chandler, Choiseul, Guys, Gillies aliique multi, quorum scripta passim enumerat *Gottlieb Heur. Stuck* im Verzeichniss von ältern und neuern Land- und Reisebeschreibungen etc. Halae Sax. 1784. 8. et in part. II. a Webero edita ibid. 1787. 8. vbi in indic. voc. *Griechenland*, loca, vbi recensentur, facile reperies. Nubem scriptorum diuersi generis aeuique excitauit cel. *Meuselius* in biblioth. histor. vol. II. part. I. pag. 243 sqq. inter scriptores de rebus Osmannicis, (in quo tomo etiam scriptores de rebus Syriacis atque Arabicis recensentur,) et vol. III. part. II. p. 155 sqq. ac p. 371 sqq. *Harl.*

u) Iterum opus illud praestans, et adnotatt. *Io. Conr. Schwarzii* locupletatum prodiit Lipsiae 1731. 4. II. voll. posthac Londini, cum 27. tabb. geogr. denique cum variis emendationibus et additamentis, cur. *Francisco Tirolio* Romae 1774. fol. Geographiae antiquae nouam lucem adfundit ac de veteribus geographis erudite iudicat differitque cl. *Conr. Mannert* in Geographie der Griechen und Römer aus ihren Schriften dargestellt. Noriberg. pars I. 1788. 8. pars II. 1789. pars III. 1792. *Harl.*

CAPVT

CAPVT III
DE DIOSCORIDE.

I. *Dioscoridis nomen.* II. *Eius secta.* III. *Eius vita, aetasque.* IV. *Alii Dioscorides.* V. *Dioscoridis in botanicen et materiam medicam merita.* VI. *Libri de materia medica V.* VII. *Libri duo, alter de venenis eorumque praecautione ac medicatione, alter de venenatis animalibus.* VIII. *Liber περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.* IX. *Liber de succidaneis medicamentis.* X. *Notha Dioscoridis.* XI. *Libri de parabilibus medicamentis duo.* XII. *Dioscoridis et Stephani Atheniensis alphabetum empiricum.* XIII. *Codd. Dioscoridis MSS. cum adpictis figuris.* XIV. *Codices graeci.* XV. *Codices latini.* XVI. *Codices arabici.* XVII. *Codices librorum de medicamentis, paratu facilibus.* XVIII. *Editiones graecae.* XIX. *Editiones graeco-latinae.* XX. *Versiones Dioscoridis latinae.* XXI. *Versiones Dioscoridis in aliis linguas.* XXII. *Commentarii,* XXIII. *Editiones libri de medicamentis paratu facilibus, et spuriorum.* XXIV. *Editiones promissae. Commentarii, qui lucem non viderunt.*

[Studio *Io. Christ. Gottl. Ackermann*, Med. D. et Prof. Altorfin.]

I.

PEDACIVS DIOSCORIDES aut DIOSCVRIDES vulgo adpellatur in libris scriptis, at non omnibus, editisque, quantum scio, omnibus. Hinc, quod in codicibus quibusdam, antiquissimo etiam Vindobonensi [a]), *Pedanius* adpellatur, in aliis etiam, quos Ianus Lascaris et Cl. Salmasius inspexerunt, ac quod in Photii bibliotheca [b]) sub Pedanii nomine citatur, *Lambecius* [c]) a Pedania, Romanorum gente, *Pedanium* adpellandum censuit, quo nomine etiam antiquissimus excerptorum ex Dioscoride codex, qui in bibliotheca Vindobonensi exstat, inscriptus est. Difficultatem, nullo forsan modo extricandam, facilis permutatio litterarum κ. et ν. et faciles librariorum errores inde nascendi, peperere.

II. Empiricae sectae addictum fuisse Dioscoridem, multi adfirmarunt, in iisque nostro adhuc tempore *Hallerus* [d]). At hi ad empiriam Dioscoridis statuendam solo hoc argumento vsi sunt, quod plantarum aliorumque medicamentorum virtutes, nullo causarum, quae morbos producunt, aut temporum discrimine addito, tradiderit. Quod etsi negari non potest, sciendum tamen est, dogmaticos, de medicamentorum virtute et vsu ad morborum curationem differentes, eodem modo plane scripsisse, quo Dioscoridem esse commentatum, ex libris eius, qui supersunt, constat. In ea enim medicinae parte, quam, diducta medicinali scientia in tres partes, φαρμακευτικὴν nominarunt, dogmatici non aliter, nisi empiricorum modo scribere potuerunt; quam medicamentorum pertractandorum rationem etiam Galenus, dogmaticorum medicorum princeps, sequutus est. Ad eum modum, quem dogmatici omnes in scribendis medicamentis tenebant, Dioscoridem scripsisse vtique existimandum est, etsi non nego, eum, quoniam libris nobilissimorum empiricorum et Asclepiadis disciplinae ac methodicorum sectae addictorum de medicamentis vsus est, etiam horum

a) *Lambec.* Com. de biblioth. Caesar. Vindob. lib. II. cap. 7. pag. 590.

b) *Photius* in biblioth. nr. CLXXVIII.

c) Commentar. de biblioth. Caesar. Vindobon. lib. II. cap. 7. pag. 591.

d) In tom. I. biblioth. botan. cap. 36. pag. 80.

horum medicorum placita in libros suos transtulisse e). Postquam enim in ista rixarum, quas diuersae in medicinali scientia sectae, dogmaticorum, empiricorum, methodicorum, caet. mouerant, acerbitate, medici in diuersas partes transierant, et absurda quaeuis, dummodo sectae suae fauerent, tuebantur, quidam medici, postea eclectici, siue hectici adpellati, nati sunt, qui in *θεωρία* maxima quidem ex parte dogmaticos sequerentur, in aliis vero, quae ipsis maxime placebant, ex empiricorum aut methodicorum placitis adsumerent eoque modo systema sibi conderent, maxima ex parte quidem dogmaticorum systemati consentaneum, non tamen ex omni. Hanc in scribendis de medica materia libris rationem Dioscorides maxime sequutus est, quam et optime in praefatione ad lib. I. materiae medicae his exposuit: *μετὰ πλείστης ἀκριβείας τὰ μὲν πλεῖστα δι' αὐτοψίας γνόντες, τὰ δὲ ἐξ ἱστορίας συμφώνου τοῖς πᾶσι καὶ ἀνακρίσεως τῶν παρ' ἑκάστοις ἐπιχωρίων ἀκριβώσαντες πειρασόμεθα καὶ τῇ τάξει διαφόρῳ χρήσασθαι*, κ. τ. λ.

III. De vita Dioscoridis non fere scimus, nisi ea, quae ipse memoriae prodidit. Anazarbae, Ciliciae vrbe f), natus est. Militarem ipsum vitam egisse et iam in ea aetate materiae medicae, ex vegetabili maxime regno, operam dedisse, ipse disertis verbis memorat: peragrasse etiam multas regiones, maxime eam ob causam, vt medicinis exacte studeret, *ἡμεῖς, ὥς ἐστιν εἰπεῖν, ἐκ πρώτης ἡλικίας ἄλεκτόν τινα ἔχοντες ἐπιθυμίαν περὶ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ὕλης, καὶ πολλὴν γῆν ἐπελθόντες, οἶσθα γὰρ ἡμῶν στρατιωτικὸν τὸν βίον, συναγηόχαμεν τὴν πραγματείαν ἐν ἓξ βιβλίοις.* Qui locus prostat in praefatione ad libr. I. de materia medica pag. 2. edit. Goupyl. Tempus, quo libros suos scripserit, incertum est. Tamen Neronis aeuo eum vixisse et inscriptio libri de probabilibus medicamentis, (si is tandem genuinus est,) probat, quae ad Andromachum, Neronis archiatrum, est, et familiaritas, quae inter ipsum et Licinium Bassum fuit. Areum enim, cui libros de natura medica inscripsit, cum laudat, *δεῖγμα*, inquit, *οὐ σμικρὸν τῆς ἐν σοὶ καλοκαγαθίας καὶ ἡ τοῦ κρατίστου* g) *Λικινίου Βάσσου πρὸς σὲ διάθεσις, ἣν ἔγνωμεν συνδιάγοντες ὑμῖν.* Quae quum ita sint, Dioscori-

e) In praefatione ad Areum p. 1. 3. ed. Goupyl. Paris. 1549. 8. Dioscorides ipse rationem tradit, qua in libro suo concinnando vsus sit. Legisse se empiricos nobiliores ipse docet, nominaque eorum, quos legit, adducit. Docet vero etiam, se legisse Asclepiadas, (sectatores Asclepiadis,) *Iulium Bassum*, (non Tullium, quem Caelius Aurelianus vocat libr. III. acutor. cap. 16.) *Niceratum*, *Petronium*, *Nigrum*, *Diodotum*, quos vero reprehendit ceu medicos, *οὐ τῇ πείρᾳ τὴν ἐνέργειαν τῶν φαρμάκων κανονίζοντας.*

f) Qui negarunt, Dioscoridem ante Plinium vixisse, etiam hoc argumento vsi sunt, quod, si hoc tempore vixisset, Anazarbeus esse non potuisset. Suida enim docente, Ciliciae vrbs, nomine Cyinda primum fuit, dein Diocaesarea, postremo Anazarbum, a Zarbae nomine, qui terrae motu euersam reaedificauit, a Nerua imperatore missus. vid. *Marsil. Cagnat.* lib. II. *variar. obseruat.* cap. 28. conf. quoque *Stephan. Byzantin.* in Ἀναζαρβά. Suidae vero errorem, qui Anazarbae nomen ante Neruae imperium inditum scribit, refellit *Valesius ad Ammian.* XIV. 8. et *Harduinus ad Plinii* lib. V. 27. vbi Anazarbenorum mentio, emendatione LX. Habet etiam de patria Dioscoridis quaedam *Salmasius* exerc. Plinian. cap. 30. et in homonym. hyles iatricae, prolegom. p. 10. Vid. quoque *Hallerum* in tom. I. biblioth. botan. cap. 36. pag. 97. et *Dan. le Clerc* in histoire de la medicine part. III. lib. II. cap. 2. pag. 622 sq.

g) Solennis hic titulus virorum, in dignitate constitutorum. Ita Paulus, apostolus: *κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι*, Act. XXIII. 25. adde XXVI. 25. Hinc patet quoque, Theophilum, cui Lucas euangelium et acta inscripsit, magistratum gessisse, quia et ipsum ita adfatur: *κράτιστε Θεόφιλε.* *Fabric.*

Dioſcoridis aetas colligi poterit ex Licinio, ſiue, vt apud *Tacitum* XV. 33. vocatur, Lecanio Baſſo, qui conſul fuit anno Chriſti LXIV. Neronis XI. Areum hunc, cui Dioſcorides libros de materia medica inſcripſit, *Torrentius* ad Sueton. Auguſt. cap. 89. et *Lambecius* lib. II. commentar. pag. 559. eundem eſſe putarunt cum Areo, philoſopho Alexandrino, quo familiariter vſus eſt Auguſtus, imperator. Sed Areus, quem amicum coluit Dioſcorides, is potius fuit, quem Aſclepiadeum, (Aſclepiadis ſectatorem,) vocat *Galenus* lib. V. de compoſit. medicamentor. ſecundum genera cap. vltim. tom. XIII. edit. Charter. pag. 801. ὡς δὲ Διοσκορίδης ὁ Ταρσεὺς (Lambecius pag. 561. legit Αναζαρβεὺς) ἔδωκεν Ἀρείῳ τῷ Ἀσκληπιαδείῳ θαυμαστῶς κατέχων τὰς αἱμοῤῥαγίας. (conf. Dioſcoridem lib. V. mater. med. cap. 115. περὶ χαλκιτέως) Is Areus, Aſclepiadeus, igitur ab Areo, philoſopho, diuerſus fuit. Ex ipſo etiam loco, in quo Dioſcorides Licinium Baſſum amicitiamque memorat, quae Areo cum hoc fuerit, clariſſime adparet, alium eſſe Areum, quem adfatur Dioſcorides, ac philoſophum illum Alexandrinum. Neque enim tam plumbeus fuiſſet, vt pro Licinio Baſſo non potius nominaſſet Auguſtum, imperatorem, apud quem adeo gratioſus erat ille Areus. At Lecanius Baſſus carbunculo iam perierat, quum ſcriberet Plinius XXVI. 1. *quo duo conſulares obiere, condentibus haec nobis eodem anno, Iulius Rufus et Q. Lecanius Baſſus, ille medicorum inſcientia ſectus, hic vero pollice laeuae manus euulſo acu ab ſemet ipſo, tam paruo vulnere, vt vix cerni poſſet.*

Neronis itaque aeuo et ante Plinium vixiſſe Dioſcoridem noſtrum, libroſque ſuos de materia medica poſt annum a Chriſto nato LXIV. et XI. a Neronis principatu compoſuiſſe, credibile eſt, etſi, Suida (ſ. v. Διοσκορίδης) maxime duce, qui Dioſcoridem, ſed non noſtrum, verum potius Dioſcoridem Phacam apud Cleopatram, Aegypti reginam, ſatis diu ante Plinii aetatem fuiſſe refert, quidam fuerint, qui eum longo ante Plinium tempore floruiſſe putarent; quidam vero, qui eum poſt Plinium, media fere inter clariſſimum hunc auctorem et Galenum aetate floruiſſe ſtatuerent [h]). Ante Plinium non vixiſſe eum, maxime inde probari poſſe quidam arbitrati ſunt, quod Plinius libris de materia medica, a Dioſcoride ſcriptis, non vſus ſit. Ab eo ſane non citatur, et licet ſaepius in vtroque auctore vna eademque legantur, id inde pendere videri poteſt, quod vterque auctor iisdem fontibus vſus ſit. Quod etſi negari non poteſt, tamen, quae Plinius ſubinde refert, ita cum dictis a Dioſcoride conueniunt, vt Plinium eo fuiſſe vſum veroſimile ſit. Sic quae de haematite profert *Plinius*, in libr. XXXVI. hiſtor. natural. cap. 20. mire concordant cum dictis a Dioſcoride de eodem lapide libr. V. de materia medica, cap. 144. ipſeque Plinius ad Dioſcoridem forte reſpexit, dicens: *hanc eſſe ſententiam eorum, qui nuperrime ſcripſere* [i]).

IV. Fuere et alii Dioſcorides, quos diligenter recenſet *Ionſius* II. 6. de ſcriptoribus hiſtoriae philoſophicae, cuius obſeruatis mea adiungam.

Qqqq 2   1) *Dioſco-*

h) Probaſſe ſibi videtur, Plinium a Dioſcoride nihil accepiſſe, *Marſilius Cagnatus* in lib. II. variar. obſeruat. cap. 28.

i) Salmaſius in exercit. Plin. cap. 30. p. 290. F. et in libro de hononym. hyles iatric. paſſim ipſum Plinium ex Dioſcoride corrigit, auctore ſcilicet eo, ex quo is ſua deſumſerit. Sed nimis temere. Fieri enim potuit, vt vterque iisdem fontibus vteretur. Loca quaedam Plinii et Dioſcoridis, inter ſe conuenientia, collegit cl. *Sprengel*, in libro: *Verſuch einer pragmatiſchen Geſchichte der Arzneykunde*, Th. II. Abſchn. V. III. §. 26. pag. 47

1) *Dioscorides*, medicus, ob lentes, quas in facie habebat, cognominatus Φακᾶς, teste Suida, (s. v. Διοσκερίδης) qui eum apud Cleopatram sub Antonio vixisse et libros XXIV. medici omnes argumenti, scripsisse adfirmat. Sed male eum confundit cum nostro Anazarbeo, a quo diserte distinguit Galenus, Alexandrinum fuisse testatus, in expositione glossarum Hippocratis in Ἰνδικὸν, et Herophileae addictum sectae, in praefatione ad eamdem expositionem. Idem Galenus loco priore eum scripsisse τὰς ὀνομασίας τῶν φαρμάκων refert accenſetque de eodem argumento auctoribus, Menestheo, Andreae Chrysaris, et Xenocrati (Aphrodisiensi: alius apud Erotianum Xenocritus, Cous, grammaticus) et Erotianus in praefat. ad glossarium suum Hippocraticum notat, Dioscoridem Phacam septem libris castigasse, quae interpretandis Hippocratis vocibus difficilioribus scripserant ante ipsum alii, Xenocritus Cous, Callimachus Herophileus, Bacchaeus Tanagraeus, Philinus Empiricus, et qui hunc in compendium misere, Epicelleustus Cretensis et Apollonius Ophis. Ordine alphabetico hos libros compositos fuisse, atque idem opus a Galeno respici, suspicatur *Lambecius* lib. II. cap. 7. pag. 565. Ex Dioscoride hoc Alexandrino, siue Phaca excerptum legitur, ex practico eius sine dubio opere, de terebintho, peculiari exanthematis genere, apud *Paulum Aeginetam* libr. IV. cap. 25. Quaedam de eo leguntur etiam apud Clericum, in *histoire de la medecine*, part. II. lib. I. cap. 7. pag. 326. part. II. lib. III. cap. 12. pag. 429. edit. Hagae Comit. 1729. in 4. [apud *Reimmann.* praefat. ad biblioth. Vindob. §. 15. pag. 21. *Heum.*]

2) *Dioscorides*, Alexandrino et Anazarbeo iunior, quem patrum suorum memoria, hoc est, sub Traiano et Hadriano floruisse, refert *Galenus* in praefat. glossarium Hippocraticarum et γλωσσογράφον vocat in Ἰνδικὸν, sed in praefatione addit, eum in pluribus libris, (huius forte fuere libri XXIV. Suidae memorati,) vix tertiam partem aut quartam vocum Hippocratis interpretatum, et plura ex Dioscoride Anazarbeo, Nigro, Pamphiloque, et qui hos aetate antecesserunt, Crateua, Theophrasto, Heraclide Tarentino et aliis descripsisse. Hic ipse videtur Dioscorides, qui perinde, vt Artemidorus Capito, cognatus ipsius, scripta Hippocratis recensuit et obelis dispunxit, in mutandis antiquis lectionibus audacissimus, vt supra a nobis notatum est, in huius bibliothecae libr. II. cap. 23. §. 11. vol. II. pag. 517. Tarsensem a Galeno vocari, quod adfirmat *Tiraquellus* de nobilitate pag. 355. non reperi: nam in loco V. 15. de medicamentis secundum genera male excusum esse Ταρεὺς vel Ταρσεὺς pro Ἀναζαρβεὺς, iam notauit *Lambecius*. *Salmasius* in prolegomenis de homonymis hyles iatricae pag. 10. vbi tres hosce Dioscorides recte distinguit, tertium istum non putat fuisse medicum, sed grammaticum duntaxat, quod in medio relinquo. De eo quaedam litteris consignauit Clericus, in *histoire de la medecine*, part. III. lib. II. cap. 2. pag. 621.

3) *Dioscorides*, epigrammatum poeta, Meleagro Gadareno, qui 100. circiter annis ante Christum vixit, antiquior, de quo ita *Dan. Heinsius* p. 106. ad haec Horatii in arte v. 279. *modicis instrauit pulpita tignis: persuasum est nobis, versus Dioscoridis respexisse Flaccum — Fuit autem iste Dioscorides antiquissimus poeta, cuius tredecim in Graeca Anthologia epigrammatia leguntur, iam edita: nos non pauciora ἀνέκδοτα habemus. Eum sane cum Callimacho, Theocrito, Apollonio et aliis, circa Philadelphi tempora vixisse, existimamus. Aliquot enim eis τὰ* Ἀδώνια *conscripsit, quae potissimum ab Arsinoë tum colebantur, vt e decimo et quinto Theocriti Idyllio scimus, et eiusdem, nisi fallor, alibi meminit.* Eius epigrammata exstant quaedam inter anecdota anthologiae graecae, quae scripta existunt in bibliotheca Coisliniana

vid.

vid. Montfaucon biblioth. Coislinian. part. II. pag. 519. cod. CCCLII. [vid. supra in catalog. poetar. epigrammat. h. v.]

4) *Dioscorides*, Dionysii F. Atheniensis, Epicephisius, tribus Oeneidis, curator testamenti Theophrastei. *Laert.* V. 57.

5) *Dioscorides*, Isocratis [k]) discipulus, ab Athenaeo lib. I. pag. 11. laudatur, versus Homericos Iliad. *l.* 119. interpolans. Hunc igitur crediderim, quem ἐν τοῖς παρ' Ὁμήρῳ νόμοις citat Suidas in Ὅμηρος. Ex eodem petita quae Athenaeus pag. 8 sq. disputat περὶ τοῦ τῶν Ἡρώων καθ' Ὅμηρον βίου, vt probe e Suida notauit Casaubonus pag. 27. Respicit et *Eustathius* ad Iliad. ύ. pag. 1270. ὡς δὲ καὶ Ἀγαμέμνων ἀάσατο οἴνῳ μεθύων κατὰ τὸν Διοσκουρίδην. Eiusdem νόμιμα citat Schol. *Aristoph.* ad aues v. 1283. Suidas in Σκυτάλη. Idem forte *Dioscorides*, qui in schol. Apollonii I. 741. refertur tradidisse lyram datam Amphioni ab Apolline.

6) *Dioscorides*, Stoicus, Zenonis, qui Chrysippo successit, pater, ad quem plures libros scripsit Chrysippus. *Laert.* VII. 190. 193. 198. 200. 202. Huic Ionsius tribuit ἀπομνημονεύματα *Laertio* I. 63. et *Athenaeo* XI. pag. 507. memorata, licet Casaubonus malit ea referre ad superiorem, Isocrateum. Eumdem Ionsius exemplo Zenonis, Persaei ac Sphaeri, Stoicorum, putat scripsisse πολιτείαν Λακεδαιμονίων, quam citat *Plutarchus* in Lycurgo p. 46. [l]) et *Athenaeus* IV. pag. 140. librum laudans secundum. Respicit et *Plutarchus*, Dioscoridem citans in Agesilao pag. 616.

7) *Dioscorides*, Cyprius, vnoculus, discipulus Timonis, Pyrrhonii, qui temporibus Ptolemaei, Philadelphi, vixit. *Laert.* IX. 114. 115.

8) *Dioscorides*, Byzantinus, grammaticus, frater Hipparchi et Nicolai, Byzantini, Sophistae, qui cum Eustephio et Asterio, Lacharem, Heracleonis Sophistae discipulum, Athenis audiuit sub impp. Marciano et Leone. Suid. in Νικόλαος.

9) *Dioscorides*, astrologus. Censorin. cap. 17. *Praeterea fieri potest, quod refert Varro, quodque Dioscorides, astrologus, scripsit, Alexandriae inter eos, qui mortuos solent conseruare, constare, hominem plus centum annis viuere non posse.*

10) Nescio sitne idem cum superiore, an, quod verosimilius dixerim, iunior *Dioscorides*, Aegyptius, quem cum Damide et Menippo, Apollonii, Tyanensis, in itinere comites celebrat Philostratus IV. 12. pag. 169.

11) Omitto *Dioscoridem*, Antigoni regis fratris filium. Diodor. Sic. XIX. pag. 704. 709. tum

12) *Dioscoridem*, Ptolemaei Romam legatum, qui cum Serapione interfectus est ab Achilla, teste Caesare III. 109. de bello ciuili.

k) *Tiraquellus* pag. 355. de nobilitate in catalogo Medicorum pro Ἰσοκράτης, aliud agens legit Ἱπποκράτης.

l) Cap. 11. pag. 204. edit. Leopoldi, Plutarchi Theseus et Romulus, Lycurgus et Numa Pompilius inscriptae, Lips. 1789. 8. vbi vid. not. Leopoldi. *Harl.*

13) *Dioscoridem* praeterea, Apollonii, Neapolitani, patrem, in vet. Inscriptione apud Gruterum pag. 86.

14) *Dioscoridem*, scalptorem, qui Romae vixit et Octauiani Augusti imaginem gemmae insculpsit, qua Augustus, et postea successores eius signarunt. *Plinius* hist. natural. XXXVII. cap. 1. sect. 2. *Sueton.* Octau. cap. 50. Nonnulla eiusdem artificis opera, variis in museis adseruata, recensentur a *Buonarruotio* in osservazioni sopra alcune medaglie pag. 45. a *Phil. Stoschio* in gemmis antiquis caelatis scalptorum nominibus insignitis Amst. 1724. fol. tab. 21 sq. a *Io. Winkelmanno* in Description des pierres gravées du feu Baron de Stosch, Florent. 1760. 4. pag. 339. ab eodem, in historia artis tom. II. pag. 261. 266. edit. Mediolan. 1779. a *Braccio*, in opere: de scalptoribus, qui nomina sua gemmis et cameis immiserunt. Florent. 1785. fol. tom. I. a *Sponio*, in Miscell. pag. 122. Solonis faciem, in Amethysto ab hoc Dioscoride caelatam, Bagartius Peireskio ostendit, teste *Gassendo* in huius vita lib. II. ad a. 1605. pag. 115.

15) *Dioscoridem*, a quo dicta insula διοσκορίδȣ Plinio, Ptolemaeo, Stephano et auctori peripli maris Erythraei memorata, hodie Zogotara, de qua *Baelius* tom. I. Lexici.

16) *Dioscoridem*, Samium, qui tessellationem exercuit, vt declarat inscriptio tabulae vermiculatae, a. 1763. e Pompeianis ruderibus erutae: ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΗΣ ΣΑΜΙΟΣ ΕΠΟΙΗΣΕ. vid. *Winckelmann* Nachrichten von den neuesten Herculanischen Entdeckungen. Dresd. 1764. 4. pag. 25 sq. Eiusd. hist. art. edit. Mediol. pag. 303.

Videtur etiam Dioscori interdum nomen expressum pro Dioscoride, vt apud *Oribasium* praef. Εὐπορίςων, vbi Dioscorum de herbis laudat, et forte apud *Galenum* VIII. 7. de medicamentis sec. locos pag. 587. tom. XIII. edit. Paris. vbi ἡπατικὴ τȣ̃ διοσκόρȣ memoratur: licet fuerit etiam medicus quidam *Dioscorus*, *Trallensis*, sed longe iunior, frater Anthemii, mechanici, diu post Galenum, Iustiniani imp. aetate clarus, cuius mentio apud *Agetiam* lib. V. p. 144. Neque *Dioscorides*, quem ἐν ςαθμοῖς καὶ μέτροις laudat *Tzetzes* Chil. XIII. v. 307. diuersus est a nostro Anazarbeo, de cuius scriptis deinceps mihi est paucis disserendum.

V. Princeps post Theophrastum, Eresium, inter graecos *Ped. Dioscorides* est de re herbaria auctor, quam singulari studio agitauit, primusque omnium eorum medicorum, qui de medicinali materia scripsere, in hac disciplina illud adsequutus est, vt eius methodus pertractandae materiae medicae a Graecis, post eum viuentibus, teneretur: vt eadem ad Arabes cum medicinali Graecorum disciplina transiret, ab his ad Arabistas eosque deflueret, qui instaurandae Graecorum medicinae a saeculo inde XVI. operam dederunt, vtque, qualis nostro adhuc tempore traditur in scriptis libris doceturque materia medica, ad Dioscoridis methodum normamque (solo fere Cullenio excepto, qui, aliorum experimento parum fretus, suo tantum vsus est,) tradatur. Tradidit vero medicinalem materiam maxima ex parte ad empiricorum mentem, morbos carptim enumerans, ad quos vtile hoc vel illud medicamentum sit, non vero explicans, neque peculiarem statum morborum caussasrumue, neque adeo subinde ipsius medicamenti rationem. Hinc, etsi maximam gloriam Dioscoridem esse adsequutum merito existimandum sit in eo, quod omnes medici eum vnicum in medicinali materia praeceptorem agnouerint: dubitandum tamen est, num hoc Dioscoridem sequendi eumque imitandi studium in commodum eius disciplinae cesserit.

Plantis maximam ſe dediſſe operam, ipſe fatetur in praefatione ad materiae medicae lib. I., etſi aliis naturalibus corporibus ex animali et minerali regno operam haud leuiorem impendit. Plantas deſcripſit: at quum ſyſtemate botanico vllo eius aetas careret, ipſeque multis ſimilitudinibus comparationibusque ſingularum plantarum cum aliis vteretur, plurimas ita deſcripſit, vt agnoſci nequeant. Signa enim ex colore, magnitudine, ſurculis, exque comparatione cum aliis ſumta in ſolis vulgaribus plantis, et in his non ſemper, perſpicua ſunt, recte monente *Hallero*, botanico inſigni, in biblioth. botan. tom. I. cap. 36. pag. 79. Quare immenſae demum lites de plantis Dioſcoridis exſtiterunt, quas, quum componi non poſſent, nec etiam ex antiquiſſimo codice Vindobonenſi, infra enarrando, nec ſtudio virorum praeſtantiſſimorum, qui rei medicamentariae Dioſcoridis operam ſummam dederunt, deſperatio tandem compoſuit.

Vtcumque vero haec ſe habeant, neminem tamen botanicorum famam et auctoritatem Dioſcoridis attigiſſe, Hallerus l. c. pag. 80. recte refert. Eum *Galenus* laudat, perfectiſſimum et pleniſſimum de medicamentis ſcriptorem, in libr. I. de antidotis cap. 12. tom. XIII. p. 883. edit. Chart. in praefat. ad lib. VI. de ſimplicium medicamentor. facultatibus tom. XIII. pag. 144. in lib. IV. de compoſitione medicamentor. per genera cap. 1. tom. XIII. pag. 735. etſi eum etiam non raro reprehendit, ceu empiricum nimis, quique virtutes medicamentorum non ſatis definite enarret, vid. de ſimplic. medicamentor. lib. VII. ſ. v. Κορίαννον tom. XIII. pag. 194. et lib. VIII. ſ. v. Πολύγονον pag. 221. de compoſit. medicamentor. per genera lib. II. cap. 1. tom. XIII. pag. 673. quique adeo vim vocum ignorauerit. vid. de ſimplic. medicamentor. facultat. lib. XI. ſ. v. Πιμελὴ pag. 301. Ex eo vero hauſere Graeci, poſt eum viuentes permulti, Galenus, Aetius, et ex empiricis inprimis Lucius Apuleius, ſiue quisquis eſt auctor libelli de herba vetonica et de virtutibus herbarum. Fuit, ad noſtra fere tempora, vnicus in medicinali materia praeceptor Hiſpanorum, Luſitanorum, Andr. Lagunae diſciplinam ſequentium. Mauri atque Turcae medici adhuc plantas earumque virtutes ex Dioſcoride diſcunt. vid. Shaw's travels, or obſervat. relating to ſeveral parts of Barbary and the Levant. Lond. 1757. 4. pag. 263. Multo etiam frequentiores commentatores habuit, pluresque verſiones et editiones repertus eſt, quam vllus rei herbariae aut medicamentariae ſcriptor. *Haller*. biblioth. botan. tom. I. pag. 80.

VI. Exſtant eius *περὶ ὕλης ἰατρικῆς*, ſiue vt Erotianus in Καμμάρῳ edit. Franzii p. 214. vocat, *ὑλικῶν*, aut, vti Galenus ſimpliciter *περὶ ὕλης*, *de materia medica* libri V. ad Areum, Aſclepiadeum medicum, quem Dioſcorides ipſe *ὁμότεχνον* adpellat. Eius operis quinque libros Dioſcorides conſcripſit, vti ipſe dicit in praefatione libri I. ad Areum: *οἶσθα γὰρ ἡμῖν στρατιωτικὸν τὸν βίον συναγηόχαμεν τὴν πραγματείαν ἐν ε̄ παραδεδομένην βιβλίοις, σοῦ προτρεψαμένου ᾧ καὶ τὴν σύνταξιν ἀνατίθεμεν* Et ad quintum praefatus: *ἐν τούτῳ*, inquit, *τελευταίῳ ὑπάρχοντι τῆς ὅλης πραγματείας διαλεξόμεθα περὶ οἴνων καὶ τῶν καλουμένων μεταλλικῶν.* Quintum etiam librum *τῶν ὑλικῶν* citat *Erotianus*, l. cit. Neque Galenus, neque vllus alius veterum medicorum libros, quinto libro ſuperiores, cognitos habuit.

VII. Superſunt praeterea libri duo, a *Photio* in biblioth. cod. CLXXVIII. etiam ſub Dioſcoridis nomine, tamquam ſextus et ſeptimus liber, *de alexipharmacis* et *theriacis* lecti, ſextus

sextus quidem περὶ φαρμάκων ὅσα τε ἐςὶ τῶν δηλητηρίων καὶ ὅσα τῶν ἀλεξικάκων, siue, vt in libris quibusdam editis inscriptio legitur: περὶ δηλητηρίων φαρμάκων καὶ τῆς αὐτῶν προφυλακῆς καὶ θεραπείας, et septimus περὶ τῶν ἰοβόλων ζώων, καὶ τῆς τῶν ἀπ' αὐτῶν πληγέντων σημειώσεως καὶ θεραπείας, siue, vt in aliis legitur: περὶ ἰοβόλων, ἐν ᾧ καὶ περὶ λυσσῶντος κυνός. Hi in quibusdam editionibus discerpti sunt in libros quatuor, vnde nouem libros Dioscoridis numerant. Verum an genuini [m]) Dioscoridi, sint, dubitari potest, quia Galenus etiam libro de antidotis, vbi optima erat occasio, horum non meminit, sed tantum libros quinque commemorat. Itaque praefatio ad Areum, libro sexto praemissa, videtur esse conficta, iisdem verbis fere, quibus libri V. prologus, constans, et ad eum, vt videtur, ab alio quodam simplici imitatione expressa. Neque forte lecta Photio, quia Photius librum sextum ait esse τελευταῖον ὅλης προθέσεως, quum tamen in libri sexti praefatione legas. ἐν τούτῳ τελευταίῳ ὑπάρχοντι τῆς ὅλης πραγματείας καταλεξόμεθα περὶ τῆς τῶν ὠφελεῖν ἡμᾶς ἢ βλάπτειν δυναμένων φαρμάκων ἐνεργείας. Haec omnia effecerunt, vt materiae medicae in aliis libris libri quinque, quod cum mente Dioscoridis conuenit, in aliis septem, in aliis octo, in aliis nouem, numerentur, vnice, vti et Hallerus recte monuit, ob aliter initos numeros. Sextus plerarumque editionum est Aldi, Cornarii, Ruellii, Matthioli, et *alexipharmacorum* ac *theriacorum* nomine venit.

Ceterum etsi argumenta quaedam sunt, quae nos inducere possint ad credendum, hos duos modo nominatos libros a Dioscoride non esse profectos, tamen quaedam etiam pro genuinis eorum originibus pugnant. In his maxime *Erotiani* citatio τῶν ὑλικῶν Dioscoridis, qui diserte haec dicit: Διοσκουρίδης ἐν τῷ ε τῶν ὑλικῶν φησὶ τὸ ἀκόνιτον εἰρῆσθαι ὑπό τινων κάμμαρον. Hic vero locus Dioscoridis, in quo aconitum κάμμαρον a quibusdam dici refert, non in quinto, sed in quarto librorum editorum libro et quidem cap. 77. edit. Goupyli prostat. Haec saltim probant, libros Dioscoridis iam eo tempore, quod proximum post auctorem erat, fuisse confusos, facileque liber sextus septimusque, qui vterque partem quinti efficere, etiam ob argumenti similitudinem, potuit, postea separari potuerunt, praefatione ab librario, siue alio homine adiecta. Denique a Galeno non memorari hos duos libros, vtique certum est: verum id non probat, eosdem esse spurios.

VIII. Dioscoridis περὶ μέτρων καὶ σαθμῶν refertur a *Galeno* in libro eiusdem argumenti cap. 14. tom. XIII. pag. 982 edit. Charter. Meminit *Io. Tzetzes*, Chiliad. XIII. hist. 479.

Ἐν τοῖς σαθμοῖς καὶ μέτροις δὲ Διοσκουρίδης λέγει
Κοτύλας ἤτ' ἡμίνας τρεῖς τὸν χοίνικα ὑπάρχειν
Ἤγουν δύο καὶ ἥμισυ σαθμὸν λιτρῶν τυγχάνειν.

IX. Περὶ συμβαλλομένων, siue de *succedaneis medicamentis* scripsisse Dioscoridem, nescio an noster, testatur *Galenus* in libro eiusdem argumenti tom. XIII. edit. Charterii p. 965. Nescio etiam, an Galenus hoc loco librum peculiarem Dioscoridis voluerit, siue num potius significare, Dioscoridem quaedam in libris de medicinali materia de substitutis etiam medicinis scripsisse.

X. Notha

m) Hos duo libros ab ipso Dioscoride scriptos esse, contendit *Casaubon.* in Casaubonianis p. 15. 16. *Heum.*

X. Notha etiam multa quibusdam scriptis editisque Dioscoridis libris addita sunt, editioni vtrique Aldinae, Iani Cornarii, Io. Ant. Saraceni, quibusdam versionibus etiam. Iam olim obseruatum est a Simone Ianuensi, tum a Remberto Dodonaeo, Io. Ant. Saraceno, aliisque, Thoma etiam Reinesio p. 154. defensionis var. lect. varios in bibliothecis occurrere codices Dioscoridis, recentiore manu corruptos et alienorum ex Pamphilo, Alexandrino, aliisque iunioribus accessione interpolatos et confusos, relato ob claritatem nominis ad Dioscoridem, quidquid herbariis etiam inferioribus visum fuerat. Hisce interpolatoribus tribuenda sunt, quae ex MSS. codicibus iam leguntur ad calcem maioris et prioris Aldinae editionis, quae vero postea magnopere auxit ex diuersis codicibus *Hieronymus Roscius*, in altera editione Aldina, auctioraque deinde edidit a pag. 401. *Ianus Cornarius* in graeca Dioscoridis editione Basil. 1529. Repetiere eadem Iac. Goupylus, Io. Ant. Saracenus, qui ea omnium plenissima dedit, omisit Marc. Vergilius in graeco-latina Dioscoridis editione.

Haec spuria quum diuersas origines habeant, hactenus non satis illustratas, eas paucis expediam. Continentur nempe in iis

1) Nomina et synonyma plantarum graeca barbaraque alia, Aegyptia, Hetrusca, Gallica, magica quamplurima, subinde graecae linguae proprietatibus plane aduersa et ita efficta, vt adpareat, ea esse aut vehementer corrupta et interpolata, aut profecta ab incondito recentiore librario. Ea nomina Aldus in priore ac maiore editione in textum recepit, notauitque in praefatione, se ea in contextu omnium exemplarium scriptorum legisse. Neque Aldo absurdum visum est, Dioscoridem, qui multas terras peragrauerat, diuersa plantarum in diuersis regionibus nomina notare voluisse. Ex Aldi itaque mente haec pars spuriorum genuina videri possit. Ipse quoque olim credidi, haec plantarum diuersa nomina synonymaque a Dioscoride vere esse profecta, (in praefat. ad scriptores de medicamentis paratu facilibus pag. 28. 29.) eadem enim in antiquissimo Dioscoridis codice, Vindobonensi, ineunte saeculo VI. scripto, leguntur: sed vt in aliam sententiam nunc transeam, veritatis, quam quisque liberalis homo sequi debet, studium me cogit. Haec enim nomina, quae Lambecius Comm. de biblioth. Vindobonensi libr. II. cap. 7. pag. 593. a Pamphilo, Alexandrino, quem Galenus in praef. lib. VI. de simplic. medicamentor. facultatibus ceu nominum inutilium in botanicis inuentorem citat, profecta esse putat, ex L. Apuleii de medicaminibus herbarum libro, nec non ex eiusdem auctoris libro de herba vetonica in Dioscoridem irrepserant. Quod inde inprimis probari potest, quod omnia ista vana absurdaque, quae in eo libro Apuleii leguntur, graeca facta in his nothis Dioscoridis occurrunt, quod videre cuique lectorum licet, vbi praeter innumera alia caput de herba vetonica in Apuleii herbario cum his, quae Saracenus habet a pag. 461. oper. Diosc. contulerit.

2) Alia in hisce nothis transscripta sunt ex aliis auctoribus, notante iam Io. Ant. Saraceno. Sic caput integrum περὶ ἰασμελαίȣ, quod legitur inter notha Dioscoridis apud Saracenum pag. 442. ex Aetii libro I. descriptum est. Alii loci ex Plinio, quo empirici omnes maxime sunt vsi, descripti sunt, alii ex Oribasio, alii ex Constantino Africano. Ab empirico Christiano profecta esse ex parte, quae in hisce nothis proferuntur, et id docet, quod diebus parasceues quaedam medicamenta auctor sumi iubeat.

3) Quaedam in hisce nothis orta etiam sunt ex transpositione capitum eorumque mutato ordine. Dioscorides enim, vtut magis lectus fuerit, quam alius quisque, Galeno

forsan excepto, antiquus medicus, vtut editiones expertus sit multiplices et a commentatoribus mire tortus, nondum tamen ita editus est, vt vel bonam eius editionem exstare dici possit. Quaedam etiam orta esse videntur a vano isto studio, ea, quae Dioscorides de simplicibus medicinis enarrauit, in alphabeti seriem redigendi.

XI. Exstant denique περὶ εὐπορίστων ἁπλῶν τε καὶ συνθέτων φαρμάκων, *de facile parabilibus* simplicibus et compositis *medicamentis* ad Andromachum *libri duo*, in editionibus antiquioribus omissi, et separatim primum e manuscripto Augustano editi in lucem Argentorati, 1565. 8. cum versione *Io. Moibani*, medici Augustani, et, cum hic operi immortuus esset, Conradi Gesneri, qui et notas addidit et Galeni aliorumque συμφωνίας. Vti reliqua, ita praesentes libros de integro recensuit et versionem nouam adiunxit Saracenus, in sua Dioscoridis editione. Andromachus senior, Neronis archiater, Dioscoridis aequalis fuit, non iunior, qui seriore aeuo vixit. Hi libri num Dioscoridis sint, dubitatum est. Ex libris de materia medica a Dioscoride, Alexandrino, esse compositos, Ianus Cornarius aestimauit. Spurios esse, contendit Lambecius comm. de bibliotheca Caesar. Vindobonensi lib. II. cap. 7. Ignorauerunt eos antiquiores Dioscoridis editores, Aldus, Ianus Cornarius, Marcellus Vergilius. Neque multi eorum codices scripti exstant. Ignorasse videntur eos Plinius, Galenus, a quo, idem argumentum pertractante, memorati sine dubio fuissent. Neque, quod medicamenta tantum continent, paratu facilia ac vile pretium habentia, ab alio fere scribi potuisse putatum est, nisi ab empirico. Sed ad haec omnia argumenta facilis est responsio. Plinius ne libros de materia medica quidem Dioscoridis memorauit, neque singulorum pharmacorum virtutes enarrans, auctores, queis vsus est, semper memorauit. Galenus Dioscoridem saepius quidem nominauit, at loca ex eo non, nisi fere vbi corrigere eum poterat, adduxit; facile igitur libros εὐπορίστων coram habere potuit, etsi eorum mentionem non fecit. Tandem non omnes hi empirici et a dogmaticorum medicina alieni putandi sunt, qui paratu faciles medicinas perscripserunt. Temporum enim calamitate, qua tolerabilior illa hominum conditio, quae inter diuitias atque inopiam medium tenet, non exstabat, medici adigebantur ad perscribendas medicinas, paratu faciles. Ceterum pro genuino hunc librum declararunt Io. Moibanus, Conradus Gesnerus (in praef. ad euporista) et Io. And. Saracenus (in praef. ad Diosc.).

Verum etsi demonstrari nequit, hos libros a Dioscoride, Anazarbeo, esse profectos; tamen probari potest, eos aetati Dioscoridis non penitus repugnare. Aretaeum in iis citari, Gesnerus refert, sed locum, quem citat, typothetarum errore corruptum esse, doleo. Vsum esse his εὐπορίστων libris Oribasium et quaedam ad verbum ex iis descripsisse, Achilles P. Gasserus in epistola ad Gesnerum, editioni εὐπορίστων Argentoratensi praefixa, refert. Aetius his libris vsus est, qui tetrab. II. serm. II. cap. 16. ramentorum loti arboris cremorem, epilepticorum auxilium, diserte ad Dioscoridem refert, de quo in libris de medicinali materia nihil, in paratu facilium vero medicamentorum libris scriptum est. Etiam tetr. II. serm. I. cap. 88. et tetr. III. 5. 1. cap. 2 et 27. medicamenta, ex his libris desumta, citantur. Meminit adeo Aetius librorum Dioscoridis περὶ εὐπορίστων tetrab. II. serm. IV. cap. 2. Negari tamen nequit, quaedam etiam esse, quae hunc librum recentiorem Dioscoride nostro esse demonstrent. Graecae in eo occurrunt voces, temporibus Dioscoridis nondum vsitatae:

tae: moschus nominatur, serioris aeui medicamentum. Neque empirici, Dioscoride, Anazarbeo, superiores, hos paratu facilium medicinarum libros citarunt.

XII. Liberali Augustini Gadaldini, medici Veneti, donatione Conradus Gesnerus Dioscoridis et Stephani, Atheniensis, librum, graece scriptum, περὶ φαρμάκων ἐμπειρίας acceperat, isque codex, multis in locis deprauatus et obsoletis vocibus scatens, postea in Casp. Wolphii bibliothecam transiit. Wolphius eum, in latinam linguam conuersum, edidit titulo: *Alphabetum empiricum, siue Dioscoridis et Stephani Atheniensis philosophorum et medicorum de remediis expertis liber iuxta alphabeti ordinem digestus. Nunc primum a Caspare Wolphio in latinam linguam conuersus et in lucem editus* (*Tiguri*) 1581. 8. Morbi secundum alphabeti ordinem pertractati sunt. Quae ad Dioscoridem referuntur, fere omnia ex libris de materia medica et de paratu facilibus medicamentis hausta sunt.

XIII. In enarrandis *codicibus* Dioscoridis MSS. eum ordinem seruabo, vt primum eos describam, in quibus aut cum textu Dioscoridis, aut cum epitome ex eo figurae continentur pictae, ad melius intelligenda naturalia corpora, quae Dioscorides descripserit. Gaudebant enim Graeci librarii maxime picturis et imaginibus, quibus res, ab auctoribus descriptas, natiuis coloribus atque picturis repraesentabant. conf. *Montfaucon* palaeogr. Graec. lib. I. cap. 1. pag. 7. Quum enim, vt de plantis tantum loquar, Dioscorides fere ad 700. plantas descripserit, earumque post tot commentarios ac tam copiosas illustrationes tertia adhuc pars ignoretur, Hallero notante, qui in secundo libro, in quo notissimae alias plantae et olera continentur, XXV. reperit de CII. speciebus, quae vel omnino ignotae sunt, vel dubiae, vid. biblioth. botan. tom. I. cap. 36. pag. 85. vtique sperandum est, fore, vt ii codices, quibus figurae plantarum adpictae sunt, rei herbariae Dioscoridis multum lucis adfundant, inprimis vbi hi codices tempore, a Dioscoridis aeuo non nimis longe remoto, scripti sunt.

1) Codex MS. qui in bibliotheca Caesarea Vindobonensi seruatur, omnibus antiquitate, forsan etiam nitore, palmam praeripit. Eum fusissime describit *Lambecius* in Comm. de bibliotheca Vindobonensi lib. II. cap. 7. a pag. 519. vsque ad pag. 594. neque tamen ita, vt de praestantia codicis recte iudicari possit. Icones etiam ex eo depingi sculpique curauit, sed non plantas vtiliaue alia, verum pauones, et medicorum antiquorum consessus, aliaque eius generis, minus vtilia. Eadem fere, tamen aliquantulum vtiliora, tabulas enim III. addidit, draconum, serpentum, scorpionum cet. picturas exhibentes, *de Nessel*, in catal. codd. MSS. biblioth. Caesar. Vindobon. part. III. nr. 1. pag. 3. Eumdem ex Lambecio descripsit, addito specimine characteris, *Montfaucon*, in palaeographia graec. lib. III. cap. 2. pag. 195. Eum codicem Busbeckius Constantinopoli, penes Iudaeum, viderat, sed maiore pretio habitum, quam vt ab eo emi posset. Mentio eius codicis est etiam apud Busbeckium, in epist. Turcica IV. Reinesium, pag. 201. variarum lectionum, et Colomesium, in opusc. pag. 108. Post annum MDLXII. impressu Busbeckii a Maximiliano II. redemtus est et Vindobonam translatus in bibliothecam Caesaream. Membranaceus est, forma quadrata paullo maiore, continet folia CDXCI. quorum maxima pars iniuria vetustatis male habita et a tineis corrosa est. Litterae maiusculae sunt, accentus desunt, voces sine vlla distinctione sibi cohaerent. Aetatem eius Lambecius eam aestimabat, vt, illum suo tempore mille et centum sexaginta tres annos superare, sine vlla controuersia existimaret. Continentur enim in eo, praeter veterum

medicorum effigies *), quaedam picturae, quae eum scriptum esse docent temporibus Iulianae Aniciae, quae matrem habuit Placidiam, imp. Valentiniani III. filiam et imp. Theodosii iunioris ex filia Eudocia neptem, patrem vero Flauium Anicium Olybrium, qui post imp. Anthemium imperare coepit in occidente A. C. 472. ac Constantinopoli floruit temporibus Anastasii Dicori et Iustini I. siue senioris, atque in principio imperii Iustiniani Magni mortua est. Ordo, in quo materia medica, maxime vegetabilis, in eo codice pertractata est, alphabeti est: prima enim planta, de qua scribitur, est ἀείζωον τὸ μέγα, vltima ὤκιμον. Vniuscuiusque plantae descriptioni sua e regione respondet figura artificiosissime ad viuum depicta. Contextui Dioscoridis vbiuis fere praefixae sunt variae adpellationes singularum plantarum, nempe quomodo vna eademque planta non solum a Graecis et Romanis, verum etiam a Persis, Aegyptiis, Hetruscis, Hispanis, Gallis, Dacis, cet. olim vocata sit. Icones ex hoc codice depictae, quae apud Dodonaeum reperiuntur, spem de his figuris magnam non faciunt. Aconitum lycoctonum alliariae simile pingitur foliis vrticae, quae oporteret esse platani, vt descriptioni responderet. Sic rudis est figura alyssi, ex eodem codice descripta, foliis vtcunque, floribus valde obiter expressis in Franckii veronica thuizante. Figuras ei antiquissimo codici, aliique, quem Neapolitanum dicunt, quique Viennae seruatur, quem adeo antiquiorem Constantinopolitano isto putant, aeri incidendas curauit nescio quis, an bibliopola, an homo doctus Vindobonensis. Tabulae plantarum, in his codd. MS. pictarum, aere exscriptae erant anno MDCCLXXIII. referente homine quodam docto in ephemeridibus litterariis Gottingensibus ad ann. 1773. pag. 10 sq. CDXC. Earum CCXXXIV. oculis ipsis suis is doctus vir vsurpabat ac coram habebat. Erant hae tabulae in folio, quod vocant, oblongo, quali vero modo figurae plantarum, aeri incisae, comparatae sint, ex his, quae doctus is vir refert, non patet. Multae tamen plantae satis ex figuris cognosci quod possunt, patet, permultas nos pro Dioscorideis habuisse, quas saltim pictor, qui figuras codici addiderat, pro talibus non habuerat. Sic Periclymenum Diosc. conuoluolus est, Satyrium Diosc. est orchis, fucum referens, lichen Diosc. est hypnum, phalangion Diosc. ad acanthii genus pertinere videtur, onosum symphytum ecchii foliis referre videtur, sisymbrium vtrumque Diosc. ad menthae genus referendum est, serapias est orchis morio mas, polygonum foemina Dioscoridis est limnopeuce, et sic porro. Quae quum ita sint, vtique optandum erat, vt accuratior earum tabularum cura in manus viri cuiusdam docti caderet. Cl. Iacquinum, botanicum egregium, ei operi maxime idoneum esse, iure putabat anonymus Gottingensis, qui de his tabulis refert. Sed, nescio qua de causa, hoc opus, quo sine dubio vtilitatem qualemcunque rei herbariae veterum adlatum iri spes est, in tenebris ad nostra vsque tempora iacuit, nec rescifcere nobis licuit, quodnam infelix fatum hae tabulae expertae sint.

z) Alium

*) Medici illi sunt Machaon, Chiron Centaurus, Heraclides Tarentinus, Pamphilus Alexandrinus, Xenocrates Aphrodisiensis, Manlius Herophileus, Sextius Niger, Crateuas, Apollonius Memphites, Andreas, Nicander, Rufus Ephesius, Galenus, et ipse denique Dioscorides, cuius imago editionis etiam Saraceni praemittitur. De singulis ibi prolixe Lambecius disserit. Imagines e Lambecio dedit etiam Ioannes Petrus Bellorius. ad calcem illustrium philosophorum, poetarum, rhetorum. Rom. 1685. fol. Singulas separatim exhibuit Gronouius; Machaonem et Chironem quidem tom. I. yyyy sq. Crateuam tom. II. 70. et reliquos tom. III. antiqq. Graecar. da. ll. eeee. kkkk. et Dioscoridem ooo.

2) Alium codicem, ante mille annos ad minimum scriptum, bibliothecae regiae *Parisinae*, in quo omnes fere, paucis exceptis, plantarum figurae, manu antiquarii, qui librum scripsit, graphice expressae sunt, laudat *Salmasius* in exercitat. Plinian. cap. 27. pag. 254. ed. Traiectin. Multas in eo codice exstare plantas, ad veritatis naturam delineatas, idem refert. Silphii plantae imaginem, inde descriptam, simul exhibuit Salmasius, sed multa in ea figura vitia sunt, ipso monente Salmasio l. c. quae ad verum expressam credere vetent. Is forsan idem codex est, quem accuratius describit *Montfauconius* in libr. I. palaeogr. Graec. cap. 6. pag. 43. et libr. III. cap. 8. pag. 256. vbi et duo capita ex eo, de thymbra et de serpillo leguntur descripta. Scriptus est in membrana et numerum habet in bibliotheca regia Parisin. MMCXXX. Vetustate non multis Dioscoridianorum exemplarium; depictarum stirpium arborumque elegantia nulli cedit. Saeculi noni est, et in Aegypto scriptus esse videtur, hinc etiam forma characterum aliquid peregrinitatis habere videtur. Specimen eius codicis aeri incidi curauit *Montfaucon* l. c. pag. 258. Exemplar toto libro primo multisque hinc et inde partibus mutilum est. Ad singulas plantas nomina Arabica scripta, sed recentiore manu, leguntur, item ad marginem aliae notae Arabico idiomate adscriptae sunt. Ad plantam, quae thymbra dicitur, eiusdem nomen Graeco-Coptico charactere exaratum legitur, videlicet *νεμμόμ*, quod vocabulum est Aegyptiacum. Ad alias etiam plantas nomen Aegyptium Graeco-Coptico charactere scriptum est, quo adseritur, codicem in Aegypto esse scriptum. Latina nomina singulis plantis recentior manus adscripsit. Plantae viuo colore, eleganter quidem, at rudi arte, sunt depictae, quod probant duo specimina, quae Montfauconius specimini memorato, aeri inciso, addidit, thymbrae atque serpilli. Non infrequenter sub arboribus et plantis depinguntur homines, morbis, quibus curandis illae aptae sunt, laborantes. Hic vero Dioscoridianus codex, non alphabetico ordine descriptus est, vt Caesareus atque Neapolitanus, mox memorandus, (nr. 3.) sed quomodo ab ipso Dioscoride primum editus fuerat. Capitula in hoc codice alia, ac in editis, ratione numerantur: numeri enim ab initio primi libri incipiunt, et continuata serie per libros ad finem ducuntur, ita, vt serpilli capitulum in editis numero 46. libri tertii, hic trecentesimus quinquagesimus numeretur. Capitula in sectiones plerumque multas distinguuntur, ac sectiones singulae ad marginem notantur per literas numerales α, β, γ.

3) Alium, qui adseruatur *Neapoli*, in bibliotheca Patrum Augustinianorum S. Johannis de Carbonaria. *Bernhardus Montfaucon* in diario Italico pag. 309. refert his verbis: *Codex Dioscoridis, eleganter descriptus, membranaceus, characteribus vncialibus quadris, sine accentibus, adpositis plantarum florumque figuris, minio depictis a perita manu. Huius auctoris nullum puto pari vetustate et elegantia exemplar exstare: nam regium, quod antiquitatis causa suspicitur, huic multum concedit aetate et pulchritudine. Initio mutilum his verbis incipit: ἀμβροσία οἱ δὲ βότρυς, estque quinti, vt puto, saeculi.* Is codex vlterius describitur a *Montfauconio* in libr. III. palaeograph. Graec. cap. 3. Putat, Neapolitanum hunc codicem antiquiorem esse Caesareo; character enim partim quadrus, partim rotundus, ad formam inscriptionum veterum propius accedere videtur. Est forma paene quadra, vt Caesareus. Spissus est non multo minus D. foliorum. In initio mutilus est, et vt Vindobonensis codex, ad alphabeti seriem concinnatus. Vidit hunc Dioscoridis codicem Richard, Voyage d'Italie, apud Augustinianos, deque eo satis fuse refert. [Hic codex a. 1717. a patribus Augustin. Carolo VI. dono oblatus in biblioth. Vindobonens. peruenit, et copiose descriptus est a *Kollario*

lario in supplem. ad Lambecii comment. pag. 343—393. Notat vero ille, hunc codicem multo minorem esse Byzantino illo Dioscoridis herbario, noto facto a Lambecio comment. lib. II. et VI. p. 202. ad quem vtrumque locum Kollarius dedit adnotationes. Cod. est ab initio et fine mutilus: multo antiquiorem Byzantino esse, demonstrat Kollar. et vberius explicat caussam, cur hunc cod. inscripserit *Herbarii* titulo. In hoc cod. sunt 410. historiae seu descriptiones; imagines vero quaternis pauciores. Herbarum ordo est alphabeticus; at perturbatus. Subnectuntur praeter propria singularum herbarum nomina, etiam alia, cum graeca, tum barbara, quae a Dioscoride non proficiscuntur. Quare Kollarius pag. 355. posuit *dacica* herbarum quarumdam nomina, ordine alphabetico, quae quidem vel illyrica vetustissima, vel certe epirotica esse existimat. Subiungit longum et accuratum indicem herbarum plantarumque omnium, quae et hoc olim Neapolitano et Byzantino codice continentur. Denique dat specimen suorum schol. philologicorum in hoc herbarium. Sed Dioscoridis et herbarum studiosi ipsi legant Kollarii notitiam. *Harl.*]

4) Antonius Musa Brassauolus (examen omnium simplic. pag. 274.) in antiquo Dioscoride herbulam depictam vidit, quae posset esse caryophyllata. vid. *Haller.* in biblioth. botan. tom. I. pag. 85.

5) In bibliotheca *Leidensi* codex exstat Dioscoridis Anazarbaei de re medica, versus in Arabicam linguam ab Honeino et Stephano, cum figuris herbarum, florum, animalium, piscium et insectorum. vid. catalog. biblioth. public. Lugd. Batau. pag. 443.

6) In bibliotheca regia *Parisina* codex exstat Dioscoridis cum figuris II. n. MMCLXXIX.

7) Excerpta ex Dioscoride de animalibus et plantis cum figuris sunt in bibliotheca regia *Parisina* II. MMCCXCIV.

8) Dioscoridis tractatus de herbarum natura et virtutibus, in cuius margine appositi sunt singularum herbarum iconismi, coloribus eleganter depicti, exstat in biblioth. *Bodleiana*, teste catalog. MSS. Angliae et Hibern. nr. 3637. pag. 174.

9) Liber Dioscoridis de herbis foeminis exstat scriptus in membrana, cum adpictis viuo colore animalium et herbarum figuris in biblioth. *Bodleian.* teste catalog. MSS. Angl. et Hibern. nr. 7527. pag. 335.

XIV. Codices Dioscoridis alii, quotquot mihi innotuerunt, hi sunt, et Graeci quidem:

Codex MS. Dioscoridis graecus librorum V. de materia medica, at in fine mutilus, cuius vltimum caput est περὶ αἱματίτου λίθου, scriptus in serica charta, est in Vossiana bibliotheca bibliothecae publicae *Leidensis*.

Dioscorides de plantis, ordine alphabetico digestus, et multum ab editis discrepans: Idem de venenatis et alexipharmacis exstat graece in biblioth. Vossiana biblioth. public. acad. *Leidens.* teste catalog. eius bibliothecae, pag. 394.

Graecum Dioscoridis codicem in bibliotheca *Vindobonensi* recenset *Lambecius* comment. lib. II. cap. 7. pag. 597. Chartaceus est, in folio, a Busbeckio Constantinopoli comparatus. Continet praefationem Dioscoridis ad libr. materiae medicae primum. Finita praefatione incipit descriptio plantarum secundum alphabeti seriem, maxima parte ex Dioscoridis de materia

teria

teria medica libris desumta. Nomina plantarum, de quibus supra dixi, descriptioni insunt. Mutilus vero est codex, quinque tantum foliorum, ita, vt ne ipsum quidem A sit integrum, sed in Ἀλίμῳ desinat.

Codex Graecus librorum de materia medica quinque, chartaceus, in folio, additis etiam alexipharmacis, in fine tamen mutilis, exstat quoque in bibliotheca *Vindobonensi*, teste *Lambecio* l. et pag. cit.

Alius codex Graecus, chartaceus, in folio, Constantinopoli comparatus, exstat in *eadem* bibliotheca, teste *Lambecio* l. c. pag. 598. Continet is Dioscoridis et Stephani, Atheniensis, alphabetum empiricum titulo: βίβλος Διοσκορίδου καὶ Στεφάνου Ἀθηναίου τοῦ φιλοσόφου, περιέχουσα φαρμάκων ἐμπειρίας κατὰ ἀλφάβητον σοφῶς ἐκτεθεῖσα. Eiusdem alphabeti empirici exemplar manuscriptum graecum ex bibliotheca Gesneri redemit Casp. Wolphius, quo in latine edendo hoc alphabeto vsus est.

Onomasticon botanicum ex Dioscoridis libris quinque de materia medica ab anonymo auctore compositum, ordine alphabetico exstat Graece, in chartáceo codice in 4. in biblioth. *Vindobonens. Lambec.* lib. II. cap. 7. pag. 599.

Excerpta de herbis ex Crateua, Dioscoride et Galeno exstant in bibl. *Vindob.* graece. Videntur a recentiore graeculo ex codice Dioscoridis antiquiore esse descripta.

Codex graecus XLVI. foliorum Dioscoridis librum I. de materia medica continet et lib. II. capita priora XXVI. cum anonymi cuiusdam auctoris antiqui scholiis marginalibus. His insuper accedunt variantes lectiones ex duobus vetustis codd. MSS. bibliothecae Venetae Cardinalis Bessarionis et ex tertio quodam Nicolai Leonici, quae propria Petri Victorii manu ibidem in margine adscriptae sunt. Is enim quatuor illos codices MSS. diligentissime accuratissimeque inter se contulit. *Lambecius* Comm. de biblioth. Vindobonens. adpend. lib. III. additam. 13. pag. 344.

Dioscoridis medicamenta varia ad morbos ordine alphabetico exstant Graece in biblioth. *Bodleian.* nr. 150. teste catal. MSS. Angliae et Hibern. pag. 20.

Dioscoridis historia plantarum exstat Graece inter codd. MSS. *Isaaci Vossii*, teste catal. MSS. Angl. et Hibern. nr. 2157. tom. II. pag. 59.

Dioscorides de plantis, ordine alphabetico digestus, et multum ab editis discrepans. Idem de venenatis et alexipharmacis exstat inter codd. MSS. Isaaci Vossii teste catal. MSS. Angl. et Hibern. nr. 2168. tom. II.

Liber quintus de materia exstat Graece in biblioth. *Laurentiana* Medicea plut. LXXIV. *Montfaucon* tom. I. p 386. Ped. Dioscoridis Anazarbaei e Cilicia de medica materia libri IX. exstant graece in bibl. *Laurent. Medicea* plut. LXXIV. *Montfauc.* tom. I. p. 387. [*Bandinius* in catal. MSS. gr. in indice voc. Dioscoridis partem cod. X. plut. 74. de simplicibus medicamentis ad Andromachum tribuit Dioscoridi, at in recensione ipsius cod. tom. III. pag. 95. quoniam expunctum fuit auctoris nomen, suspicatur esse Galeni: incipit tamen, τῶν ἁπλῶν φαρμάκων παράδοσις, ὦ τιμιώτατε Ἀνδρόμαχε. quod est initium libri Dioscoridei. — in cod. XX. plut. 74. iidem duo libri: ad calcem vero primi libri manu multo recentiore notatum est, superiora non esse Dioscoridis σημείωσαι, ὅτι τὰ ἄνωθεν οὐκ εἰσὶ Διοσκορίδου. —

in

in adpendice, in vol. III. pag. 136. cod. X. qui continet Dioſcoridem de facile parabilibus ſimplicibus et compoſitis medicamentis, vberius deſcribit Bandin. Praebet cod. prolegomena ex aliis excerpta et Dioſcoridis εὐπόριστα, et quidem capp. 1033. reliqua, quae ſequuntur, vsque ad caput 1049. ſunt alius auctoris. — in cod. XVII. plut. 74. nr. 14. eſt liber V. de materia medica: quaedam tamen deſunt. — in cod. XXIII. nr. 1. eiusdem plutei ſunt Dioſcoridis de materia medica libri IX. quorum tamen primi quinque tantum de materia medica; alii quatuor de alexipharmacis et theriacis. Bandinius, qui tom. III. pag. 125. multus eſt de his libris, et qui ſpurii habentur, et de Dioſcoride, oſtendit quoque diſcrimen huius cod. ab editione Aldina: — in cod. VIII. plut. 75. eſt fragment. illorum libr. et nr. 6. excerpta ex illis: — cod. XIX. plut. 76. nr. 5. initium de antipharmacis, de quo vid. Bandin. III. pag. 328. — tom. II. pag. 432. cod. 50. praecepta, iambicis verſibus comprehenſa, ſine auctore. vid. Bandin. indic. *Harl.*]

Dioſcoridis codices Graeci tres, in quibus duo membranac. [in quibus cod. CCLXXIII. eſt notandus] chartaceus vnus, exſtant inter codd. cardinalis Beſſarionis in bibliotheca Diui Marci *Veneta.* conf. Montfaucon, tom. I. pag. 470. [vid. catal. codd. gr. pag. 133. add. quartus membran. 597. vid. Catalog. pag. 312.]

Dioſcoridis de materia medica liber I. exſtat Graece Pataui, ex muſeo Marci Mantuae Benauidii. Montfaucon. tom. I. pag. 488. Dioſcoridis libri de materia medica omnes exſtant Graece etiam Pataui, ex libris Io. Rhodii. Montfaucon. l. c. pag. 489.

Dioſcorides exſtat, ſed incertum an Graece, Veronae, in muſeo Io. Saibantae. Montfaucon. l. c. pag. 490.

Duo Dioſcoridis codices, Graeci ſine dubio, exſtant in biblioth. Ambroſiana Mediolanenſi. Montfaucon. l. c. pag. 496. Alius codex exſtat in eadem bibliotheca, teſte eodem, pag. 529.

Dioſcorides περὶ ὕλης ἰατρικῆς exſtabat in bibliotheca *Guil. Pelliſerii* Montfaucon. tom. II. p. 1199. Eiusdem opera quaedam exſtabant in eadem. Montfauc. l. c. p. 1200.

Dioſcoridis opera ἀκέφαλα exſtant in bibliotheca *Scorialenſi.* vid. Clarke epiſt. Anglice ſcriptas de praeſenti ſtatu regni Hiſpaniarum epiſt. VIII. ſect. 2.

Dioſcoridis quaedam de animalibus et herbis exſtabant graece in bibliotheca *Thuana.* vid. catal. eius biblioth. Lauenb. 1704. 8. pag. 441.

Codex Dioſcoridis de materia medica, vt puto, Graecus, exſtabat in bibliotheca Michaelis Cantacuzeni. *Verdier.* pag. 62. Haller. bibl. botan. tom. I. pag. 86. et onomaſticon botanicum ex Dioſcoride (*Verdier.* pag. 599.) et excerpta ex Dioſcoride, Crateua et Galeno (ibid. conf. Haller. l. c. pag. 86.)

Codex Dioſcoridis, in quo mutata et tranſpoſita multa ſunt, eſt in bibl. reg. *Pariſ.* II. nr. MMCCLXXXVII.

[Cod. Πεδανίυ διοσκυρίδυς (ſic) de virtute ſimplicium medicamentorum, de qualitatum, quae ex re, ſapore praedita, manifeſtantur, temperamentis, et, de ordine atque abſceſſu temperamentorum, in bibl. reg. *Matrit.* cod. LXXXIV. fol. 132. ſecundum *Iriarti* catalog. pag. 334. — item in cod. XC. fol. 86. catalog. pag. 435 ſq. Haec duo capita ſiue ſectiones

fruſtra

frustra se quaesiuisse apud Dioscoridem, vel in amplissima Iani Antonii Saraceni editione, vtroque loco scribit Iriarte. In vtroque cod. sequitur de quarumdam herbarum virtute, quam enarrationem, existimat Iriarte, ineditam esse. In priore cod. fol. 133. est alphabetica plantarum ceterorumque simplicium descriptio ex Dioscoridis libr. V. de re medica a recentiore quodam facta, quam ineditam putat Iriarte pag. 345. vti aliam breuem 69. plantarum virtutum enarrationem. — In posteriore cod. est alia alius collectoris alphabetica expositio potestatum plantarum, fructuum etc. et fol. 147. partic. περὶ ἀντιβαλλομένων, quam vulgauit Iriart. pag. 436.]

Codex secundum alphabeti ordinem dispositus cum libro de theriacis, nuperus et saeculi XVI. exstat in bibliotheca regia Parisina II. MMCLXXXIV. Alius, recti ordinis, in eadem bibliotheca reperitur. Alius in libros VIII. et capita 1011. distributus cum indice, scriptus saeculo XIV. est in eadem bibliotheca II. nr. MMCCXXIV. Alius, librorum quinque, seu excerptorum ex iis libris, et lexico vocum botanicarum et ad rem iatricam pertinentium saeculi XV. est ibidem II. nr. MMCLXXX. Iterum plenum opus librorum de materia medica, librorum duorum de theriacis et alexipharmacis et de venenato et rabido cane II. MMCLXXXV. Alius, iterum pleni operis, a Demetrio Tribole saeculo XV. accurate descriptus, cum indice II. nr. MMCLXXXII. Iterum alius totius operis, II. nr. MMCLXXXIII.

[In bibl. reg. *Matrit.* cod. CX. fol. 155. περὶ λίθων Διοσκυρίδυς. „Is commentarius, ait *Iriarte* pag. 437. XXXVII. lapidum adpellationes, formas, medicasque potestates ordine litterarum breuiter enarrat, videturque ex ampliore Dioscoridis opere, alienis tamen quibusdam adiectis, excerptus; inter eius tamen vel edita vel inedita, siue genuina, siue supposititia scripta minime occurrit, neque de illo in MSStorum bibliothecis vlla exstat mentio.“ Hinc Iriarte breuem illum commentarium l. c. in lucem protulit. *Harl.*]

Appendix ad Dioscoridem XVI. herbarum, quae fit ex Pamphilo. *Lambecius* libr. II. pag. 593.

[In catalogo codd. graec. incertae cuiusdam biblioth. a *Io. Lamio* in deliciis eruditor. Florent. 1743. 8. edito pag. 168 sqq. est cod. membr. vetustissimus, qui continet Dioscoridem sine principio et fine cum descriptione figurata omnium, quae in ipso sunt, herbarum. Tres alii codd. qui Dioscoridis quaedam complectuntur, pag. 170 sq. ibidem memorantur. *Harl.*]

Liber Dioscoridis de experientia medica, de simplicibus et compositis medicamentis, litterarum ordine, imperfectus; non enim excedit litteram A. et interiacet quaedam lacuna, est in bibliotheca *Laurent. Medicea* plut. LXXV. Montfaucon. tom. I. pag. 388.

Corrupta collectio et barbara Dioscoridis et Stephani, Atheniensis, sermone Graeco barbaro, 105 capitum, est in biblioth. reg. *Paris.* nr. MMCLI.

Dioscorides Aldinae editionis, cum viri docti emendationibus exstat inter codd. MSS. Isaaci Vossii, teste catal. MSS. Angliae et Hibern. nr. 2699. tom. II.

Dioscoridis libellus περὶ εὐχύμων exstat graece in biblioth. Bodleian. nr. 150. teste catal. MSS. Angl. et Hibern. pag. 20.

De Rufi ac Plutarchi fragmentis in Dioſcoridem. Conr. Geſnerus in catalogo eorum, qui Dioſcoridem illuſtrarunt apud Lambec. de bibl. Vindobonenſi lib. II. cap. 7. pag. 608. haec habet: *Audio et Rufi ac Plutarchi quaedam fragmenta in Dioſcoridis libros exſtare Graece in Italia nondum excuſa: quorum copia facta ſit Aloiſio Anguillarae, Romano, horti medicorum Patauii procuratori, ut fama loquitur et ipſe, ſpero, propediem ſuis lucubrationibus declarabit.*

XV. Codices Dioſcoridis latini minus copioſi proſtant. Dioſcoridis latina verſio, progreſſa iuxta alphabeti ordinem, initio facto a littera A, vbi primum vocabulum eſt *Acorus* et finit cum littera F, in voce *Ficus maritima* eſt in biblioth. publica vniuerſ. *Lugd. Bat.* vid. catal. *eius* biblioth. pag. 376.

Dioſcorides, latine verſus et iuxta alphabeti ſeriem digeſtus, exſtat inter codd. MSS. *Iſaaci Voſſii*, teſte catal. MSS. Angl. et Hibern. nr. 2431. tom. II.

Herbarium Antonii Muſae, ſiue collectio Apuleii Platonici, Sexti Placiti et Dioſcoridis exſtat in bibliotheca *Laurentiana Medicea.* plut. LXXIII. Montfaucon. tom. I. pag. 384.

Dioſcorides, a Gaſpare Gabrielio latine verſus, exſtat Patauii in libris ex muſeo Philippi Thomaſini. Montfaucon, tom. I. pag. 489.

Codex Dioſcoridis latinus, imperfectus, a Petro, Paduanenſi, elucidatus, ſaeculo XIV. ſcriptus, exſtat in bibliotheca regia *Pariſin.* IV. nr. MMMMMMDCCCXX. Alius, ab eodem elucidatus, ſaeculi XIII. exſtat in eadem bibliotheca, IV. nr. MMMMMMDCCCXIX. Duo alii codices latini ſaeculi XIV. exſtant in eadem IV. nr. MMMMMMDCCCXXI.

Tractatus herbarum Dioſcoridis, Platonis et Galeni, valde nuperus, exſtat in bibliotheca regia *Pariſina.* IV. nr. MMMMMMDCCCXXII.

Excerpta ex Dioſcoride exſtabant latine in bibliotheca Thuana. vid. catalogum eius bibliothecae Lauenb. 1704. pag. 443. In eadem bibliotheca exſtabant, et Gallice quidem, recepta medicinalia, ex Dioſcoride deſumta. catal. pag. 446.

Dioſcoridis de antipharmacis exſtat, vt puto, latine in biblioth. Laurentiana Medicea, plut. LXXXVI. Montfaucon. tom. I. pag. 406.

Dioſcorides de herbis foemininis exſtat inter codd. MSS. eccleſ. cathedral. *Weſtmonaſt.* teſte catal. MSS. Angl. et Hibern. nr. 1258. tom. II. pag. 29.

Idem liber de virtutibus herbarum foeminearum exſtat inter codices *Henr. Worſeley* teſte catal. MSS. Angl. et Hibern. nr. 6897. tom. II. et in bibliotheca *Laurentiana* Medicea plut. LXXIII. Montfaucon. tom. I. pag. 381. — [et in bibl. reg. Taurinenſi, cod. membr. CCCCXXV. ſaec. XIII. fol. 12. teſte catal. illius bibl. codd. latin. pag. 101. *Harl.*]

Pedacii Dioſcoridis liber de ſcientia medicinae exſtat, latine, ni fallor, in bibliotheca *Vaticana*, teſte Montfaucon. tom. I. pag. 10.

Aſclepio, Dioſcoridi et Bruno chirurgia tribuitur, quae exſtat inter MSS. codd. bibl. S. Victoris *Pariſin.* Montfaucon. tom. II. pag. 1371.

XVI. Praeter Arabicum Dioſcoridis codicem in *Leidenſi* bibliotheca, quem ſupra §. 13. memoraui, hi Arabici Dioſcoridis codices exſtant.

Dioſcoridis

Dioscoridis de simplicibus, seu de materia medica libri V. MS. arabice adiectis in margine nominibus graecis per Th. Hyde fol. minori.

Eiusdem de venenis et eorum praecautione, s. de alexipharmacis liber vnus.

Eiusdem de venenatis animalibus, seu de theriacis liber vnus.

Supplementum eorum simplicium, quae in Dioscoride desiderantur, arabice per Ibn Gialjal Andalusenum. Haec omnia exstant in bibliotheca *Bodleiana*. vid. catal. MSS. Angl. et Hibern. nr. 6374. pag. 286.

Arabici codices librorum Dioscoridis de materia medica recensentur in *Casiri* biblioth. arabico-Hispan. Escor. tom. II. p. 283. [Sunt tres libri de re herbaria sine interpretis nomine: atque Casiri subiicit Dioscor. vitam et opera ex arabica philosophorum bibliotheca, fol. 201. arabice et lat.]

Hic quoque memorandus est *Ebn Beithar*, celeberrimus inter Arabes de botanica et medicinali materia scriptor, qui eam ob causam *Aschad*, s. herbarius dictus est. Is Dioscoride maxime vsus est. In Africa natus, anno Hegirae 646. a. Christi 1248. mortuus est. Scripsit historiam generalem simplicium vel plantarum, secundum alphabeti ordinem, quatuor voluminibus comprehensam. Scripsit quoque de vsu simplicium ad curationem morborum, qui singulas corporis humani partes occupare consuerunt, et alium librum: de vtilitate animalium et arborum in medicina. Codices MSS. horum librorum exstant in biblioth. reg. *Parisina* et in biblioth. *Laurent. Medicea* Florentiae. vid. *Herbelot*. biblioth. orientale s. v. *Beithar. Dioscoride. Al Mogni*. [est codici passim adscripta marginibus latina plurimorum simplicium interpretatione, in bibl. Escorial. vid. *Casiri* l. c. I. pag. 275 sqq. qui copiosus est de argumento operis, quod vocat eximium, et latina interpretatione luceque publica dignum censet. Addit vitam Beitharis 1) ex Abulfedae historia vniuersali ad an. Egirianum 646. 2) ex Ioannis Leonis Africani libello de viris quibusdam illustribus apud Arabes, repetitam ex Fabricii B. Gr. tom. XIII. pag. 281. tum Beitharis prologum arab. et lat. — pag. 280. alterum exemplar, s. tomum secundum, at minus accurate, minusque nitide exaratum memorat: cod. DCCCXXXVI. etc. s. tom. III et IIII. ibid. pag. 280. vbi laudat alios II. codd. in biblioth. de Montiano et Lyando, Matriti, qui praebent II. et V. tom. et eiusdem opuscul. *de ponderibus et mensuris ad medicinae vsum*, ac *de veterinaria medicina*. — in tom. II. pag. 344. cod. MDCCCXVII. Bethar de medicam. simplicib. tom. I et V. *Harl.* Alius codex Albeitharis est in biblioth. Naniana Venetiis, vid. Assemani catalogo de' codici Marosci Orient. della Bibl. Naniana tom. II. pag. 244 sq. *Beck.*] De simplicibus medicamentis opus Ebn Beithar. Guil. Postellum secum ex oriente aduexisse refert Conr. Gesnerus in interpretum Diosc. catalogo, quam vid. apud Lambec. lib. II. cap. 8. pag. 608. *In eo*, vti Postellus in epistola ad Gesnerum refert, *simplicia quam plurima et remedia innumera, quorum nec nomen, nec vis, nec vsus nobis adhuc innotuit, sunt expressa: atque omnia ita absoluta, vt quidquid super iisdem medicamentis apud Dioscoridem, Galenum et Oribasium imperfectum et mutilatum est, ex hoc volumine restitui et sarciri possit.*

Ceterum memorandum est, Arabes in medicamentorum scientia, praeter Galenum, quem in quacumque medicinae disciplina maximi faciebant, et sequebantur, maxime Dioscoride esse vsos, quaeque celeberrimi Saracenorum medici de simplicibus medicamentis, ex

vegetabili regno protulere, maxima ex parte ex Dioſcoride eſſe deſumta. In aetate vero Dioſcoridis definienda hallucinatus eſt Gregorius Abulpharagius, qui hiſtoria dynaſtiarum VI. pag. 67. edit. Pocock. haec habet: *Hoc tempore* (Ptolemaei Phyſconis) *floruit Dioſcorides, medicus eximius, quo de plantis ſcripſit, ex incolis vrbis Ain Zarba. Inquit Galenus; quatuordecim libros de medicamentis ſimplicibus reuolui; a diuerſis authoribus conſcriptos nec inter ipſos perfectiorem libro Dioſcoridis vidi. Eumdem laudat Iohannes Grammaticus in hiſtoria ſua; dicens hominibus percharus, vir animo praeſtanti, qui plurimum hominibus profuit, clarus, celebris, qui multis regionibus peragratis medicamentorum ſimplicium a continentibus; inſulis et maribus ſcientiam acquiſiuit eorumque formam deſcripſit.*

Vti Hippocratem et Galenum; ita et Dioſcoridem in Syriacam linguam verſum, in Arabicam ex ea Arabes tranſtulerunt. Inueniri adeo refert Renaudotus in epiſtola ad Dacierium de exigua virtute; quae Arabum verſionibus eſt, quae legitur in translatione operum Hippocratis Gallica ad calcem tomi ſecundi, Dioſcoridis Arabicos codices cum Syriacis verſionibus ſaepius collatos atque caſtigatos. Generatim vero his arabicis verſionibus magna virtus tribuenda non eſt, etſi Salmaſius conſilium ceperat graeci textus Dioſcoridis reſtituendi ex arabico codice, quem in Ebenbeitar legerat. vid. *Renaudot.* l. c.

XVII. Librorum de parabilibus medicamentis II. codices MSS. hi exſtant:

Pedacii Dioſcoridis Anazarbaei ad Andromachum de ſimplicibus medicamentis libri II. vbi ad calcem libri primi alia manu notatum eſt, eum non eſſe Dioſcoridis, ſunt in bibliotheca Laurentiana Medicea plut. LXXIV. Montfaucon. tom. I. pag. 387.

Codex etiam τῶν εὐπορίςων, chartaceus in folio eſt in bibliotheca Auguſtana: conf. *Hoeſchelii* index librorum MS. graecorum bibliothecae Auguſtanae nr. 112. pag. 54. Montfaucon; tom. I. pag. 594. Eo vſus eſt ad editionem ſuam Io. Moibanus. Eum codicem depranatiſſimum eſſe, et ſuo auctore paene indignum, Geſnerus refert in epiſtola dedicatoria ad ſenatum Auguſtanum, εὐπορίςων editioni ſuae praefixa.

Exſtat quoque codex libri de paratu facilibus medicamentis in bibliotheca Caeſarea Vindobonenſi, teſte Lambecio; lib. VI. pag. 598.

XVIII. *Editionum* Dioſcoridis copia permagna eſt, quas nunc recenſebo. Aſteriſco notatas omnes coram habui. Graecae tres exſtant:

Πεδάκιȣ Διοσκορίδȣ ἀναζαρβέως περὶ ὕλης ἰατρικῆς λόγοι ἕξ. Ἔτι περὶ ἰοβόλων ἐν ᾧ καὶ περὶ λυσσῶν τȣ̃ κυνός. συμείωσις τε τῶν ὑπ᾽ αὐτῶν δεδηγμένων καὶ θεραπεία. Νικάνδρȣ τȣ̃ κολοφωνίȣ ποιητȣ̃ θηριακὰ μετὰ σχολίων. Τȣ̃ αὐτȣ̃ ἀλεξιφάρμακα. In folio, cui titulus inſcriptus eſt, legitur adhuc epigramma in Nicandrum. Locus, annus, reliqua omnia titulo deſunt. *

In auerſa pagina huius editionis, quae in folio medioeris formae exſcripta eſt, Aldi Manutii epiſtola ad Hieronymum Donatum, patricium Venetum, legitur, in qua Aldus rationem operis qualemcunque reddit notatque, ſe plura legiſſe Dioſcoridis exemplaria. Scripſit eam epiſtolam Aldus Venetiis, octauo Idus Iulias, anno MID. Index ſequitur deinde Graecus capitum alphabeticus, poſtea contextus, capitum numero non ad libros redacto, ſed ad finem operis vsque vna ſerie decurrente. Notha quaedam adiecta ſunt; ſed in ſequentibus

editionibus

editionibus ea auctiora leguntur: iis enim *Hieronymus Roscius*, alterius editionis Aldinae editor, in primis operam dedit. Continetur Dioscoridis opus XV. quaternis, et nouissimo quinterno. Deinde *Nicander* sequitur cum scholiis. Haec est operum Dioscoridis editio princeps.

Διοσκορίδης. Dioscorides. (Is solus titulus est. In eius auersa pagina legitur:) *Πεδακίε Διοσκορίδε περὶ ὕλης ἰατρικῆς λόγοι ἕξ. Τε αὐτε περὶ ἰοβόλων, ἐν οἷς καὶ περὶ λυσσῶντος κυνὸς σημειώσις τε τῶν ἀπ᾽ αὐτῶν δεδηγμένων καὶ θεραπεία λόγοι δύο. Ἔλεγχος ἁπάντων τῶν Φυτῶν, καὶ ζώων, καὶ μεταλλευομένων ὧνπερ τὸ χρήσιμον ὁ συγγραφεὺς Διοσκορίδης ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ διδάσκει. Στίχοι περὶ δυνάμεως τινῶν Φυτῶν ἐν τοῖς παλαιοῖς εὑρισκόμενοι ἀντιγράφοις.*

Pedacii Dioscoridis de materia medica libri VI. Eiusdem de venenatis animalibus lib. II. quibus canis rabidi signa et curatio eorum continentur, quibus venenata animalia morsum defixerint. Index omnium plantarum, animalium, metallorum, quorum vtilitatem author praesenti libro docet. Carmina de virtute siue facultate quarundam plantarum in antiquis reperta exemplaribus. Graece. Venetiis, in aedibus Aldi et Andreae Soceri. 1518. 8. seu potius forma inter quartam et octauam media. **

Textum huius editionis recensuit *Hieronymus Roscius*, Patauinus, qui codice Nicolai Leoniceni vsus est. Huic Roscio Franciscus Asulanus praesentem editionem inscripsit. Textus minus vitiosus est, quam in principe editione. Notha Dioscoridis, inprimis nomina ista plantarum, de quibus supra §. 10. dictum est, primum Roscii opera a textu separata et ad calcem addita sunt; quod etiam notauit Io. Ant. Saracenus, in praefat. ad notha Dioscoridis, in eiusd. edit. oper. Dioscorid. pag. 440.

Διοσκορίδης. Dioscorides. Basileae, ex aedibus Ioannis Bebelii, anno 1529. mense Aug. *

In pagina tituli auersa legitur: *Πεδακίε Διοσκορίδε περὶ ὕλης ἰατρικῆς λόγοι ἕξ. τε αὐτε περὶ ἰοβόλων ἐν οἷς καὶ περὶ λυσσῶντος κυνὸς σημειώσις τε τῶν ἀπ᾽ αὐτῶν δεδηγμένων, καὶ θεραπεία λόγοι δύο. Ἔλεγχος ἁπάντων Φυτῶν καὶ ζώων, καὶ μεταλλευομένων ὧν περ τὸ χρήσιμον ὁ συγγραφεὺς Διοσκορίδης ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ διδάσκει. Pedacii Dioscoridis de materia medica libri VI. Eiusdem de venenatis animalibus libri duo, quibus canis rabidi signa et curatio continentur, quibus venenata animalia morsum defixerint. Index omnium plantarum, animalium, metallorum, quorum vtilitatem Dioscorides praesenti in libro docet.* Deinde sequitur dedicatio libri ad Ioannem Fridericum, Saxoniae ducem, cui editor, *Ianus Cornarius*, nomen suum subscripsit. Eam excipit argumenti index alphabeticus Graecus. Dein sequitur contextus graecus, capitum numero non diuiso cum libris; sed per totum opus decurrente. Pagina 398. opus Dioscoridis absoluitur. Dein notha sequuntur, vsque ad p. 446. quae operis vltima est.

Forma eius editionis media est inter quartam et octauam. Emendatior est prioribus: at ingenio suo etiam subinde indulsit in emendando Dioscoride Cornarius. Ipse hoc opus suum vehementer laudat, inquiens in dedicatione: *Etsi nihil in hoc opere mihi arrogare velim, hoc tamen vere dicere possum, nullum* (hoc Dioscoride) *Graecum auctorem emendatiorem ac maiore diligentia excusum in Germania prodiisse, meaquidem animaduersione*, cet.

XIX. Editiones graeco-latinae hae exstant:

Πεδακίου Διοσκορίδου Ἀναζαρβέως περὶ ὕλης ἰατρικῆς βιβλία ἑ. Τοῦ αὐτοῦ περὶ δηλητηρίων φαρμάκων καὶ τῆς αὐτῶν προφυλακῆς βιβλίον ά. Τοῦ αὐτοῦ περὶ ἰοβόλων, ἐν ᾧ καὶ περὶ λυσσῶντος κυνὸς βιβλίον ά. Τοῦ αὐτοῦ περὶ σημειώσεως τῶν ὑπὸ ἰοβόλων δεδηγμένων. βιβλίον ά. Τοῦ αὐτοῦ περὶ θεραπείας τῶν ὑπὸ ἰοβόλων δεδηγμένων βιβλίον ά. Pedacii Dioscoridae Anazarbei de materia medica libri V. De lethalibus venenis eorumque praecautione et curatione. De cane rabido: Deque notis, quae morsus ictusue animalium, venenum relinquentium, sequuntur: Deque eorum curatione, Lib. vnus. Interprete Marcello Vergilio, Secretario Florentino. Eiusdem Marcelli Vergilii in hosce Dioscoridis libros commentarii doctissimi, in quibus praeter omnigenam variamque eruditionem, collatis aliorum interpretum versionibus, suae tralationis ex vtriusque linguae autoribus certissima adferuntur documenta. Morborum praeterea atque humani corporis vitiorum genus omne, quorum subinde meminit Dioscorides, diligentissime explicatur. Coloniae, opera et impensis Ioannis Soteris, anno 1529. mense Augusto. fol. *

Maximam operam in antiquioribus versionibus corrigendis et in Dioscoride melius latine reddendo insumsit Vergilius, post tres versiones latinas, ante ipsius aetatem confectas. Textui minorem operam dedit: maiorem versioni Ruellianae emendandae et commentariis, in quibus loca parallela ex antiquioribus Graecis, Plinio, Galeno, copiosissima leguntur. Ceterum confecti ab homine docto quidem, at rerum botanicarum ignaro, ad rem Dioscoridis herbariam illustrandam parum faciunt. [In biblioth. Pinelli fuit exemplar cum notis msstis saec. XVI. vid. catalog. illius biblioth. tom. I. pag. 284.]

Dioscoridis libri octo graece et latine. Castigationes in eosdem libros. Parisiis, impensis viduae Arnoldi Birckmanni, 1549. 8. *

Curauit hanc editionem et ob formae commoditatem, et ob textus integritatem valde commendabilem, *Iacobus Goupylus.* Is exemplaria, prius excusa, cum multis veteribus libris MSS. ex bibliotheca Parisina contulit, locosque omnes, qui peruerse descripti, aut deficientes essent, asterisco notauit. Castigationes etiam addidit, breues quidem, at praeclare scriptas, maxime ductus Codd. MSS. quos coram habebat. Latina versio est *Ioannis Ruellii,* de qua infra exponemus.

Πεδακίου Διοσκορίδου τοῦ Ἀναζαρβέως τὰ σωζόμενα ἅπαντα. Pedacii Dioscoridis Anazarbaei opera quae exstant omnia. Ex noua interpretatione Iani Antonii Saraceni, Lugdunaei, medici. Addita sunt ad calcem eiusdem interpretis scholia, in quibus variae codicum variorum lectiones examinantur, diuersae de materia medica, seu priscorum, seu etiam recentiorum, sententiae proponuntur, ac interdum conciliantur: ipsius denique auctoris corruptiora, obscuriora, difficilioraque loca restituuntur, illustrantur et explicantur. (Francofurti) *Sumtibus haeredum Andreae Wechelii, Claudii Marnii et Ioan. Aubrii* 1598. fol. *

Textum Goupyli sequutus est *Saracenus* eumque correxit atque, vbi meliores atque probatiores lectiones ex codd. MSS. in promtu erant, emendauit, meliorum semper codicum auctoritatem sequutus. Addidit varias lectiones *Ioannis Sambuci* in opere Dioscoridis apud Henricum Stephanum edendi immortui, ex Iac. Goupyli editione, cui Sambucus varietatem lectionis ex VI. codd. MSS. adscripserat, quaeque adhuc in bibliotheca Caesarea Vindobonensi

dobonensi seruatur, (vid. Lambecius Comm. de bibliotheca Vindobonens. lib. II. cap. 7. pag. 599.) Io. Opsopoei ex codd. Palatinorum collatione; et interpretum aliorum animaduersiones. Maxime illustrauit Dioscoridem ex Theophrasto et Plinio. Latinam versionem nouam effecit omniumque optimam, quum Ruellii versionem corrigere, ob errorum multitudinem, nequiret.

Ea Saraceni operum Dioscoridis editio est plenissima, nam et euporista continet, quae in libris aliis omnibus desiderantur, et accuratissima, hinc earum, quae hactenus prodiere, optima, etsi, quod dolendum, a viro quidem docto, at rei herbariae ignaro, profecta est. Laudat ex merito hanc editionem Henricus Stephanus, de bene instituendis graecae linguae studiis pag. 80. et If. Casaubonus, graeco epigrammate, quod operi praemittitur.

XX. Versiones *latinae* Dioscoridis copiosae confectae sunt, eaeque saepius typis exscriptae, vt fieri solet in auctore, quem medici omnes manu versarunt. Antiquiorum versionum latinarum recensionem exhibent *Marcellus Vergilius* in praefat. ad Diosc. editionem, et *I. Ant. Saracenus* in praefat. ad suam Diosc. editionem.

Vsque ad Marcelli Vergilii tempora ea, quibus Dioscoridem graece et latine edebat, tres versiones prostabant latinae.

1) Versio vetus Dioscoridis, non ex graeco, sed ex Arabico Dioscoridis codice facta, Coloniae, et Hallerus ex Seguierio refert, ann. 1478. fol. edita, tamen ab acutissimo *Panzero*, in *annalibus typographicis, ab artis inuentae initiis ad annum 1500.* vol. I. pag. 283. non memorata, fuit in bibliotheca Bigotiana. [Non Coloniae, sed *Collis*, cum correct. et exposition. marg. Petri Paduanens. edita est. vid. *Fossii* catalog. biblioth. Magliabech. I. pag. 825.] Ex hac versione multa transscripta sunt in Matthaei Siluatici pandectas medicinae et Io. Serapionis F. librum de simplicibus.

Exstat et editio veteris illius translationis Lugd. 1512. cum additionibus Petri Paduani, s. de Apono. Eius titulus est: *Index librorum in presenti volumine contentorum. Dyoscoridis exactissimi indagatoris fidelissimique scriptoris virtutũ simpliciũ medicinarũ Liber CCCCCCCXVII continens capitula: cum nõnullis additionibus Petri Paduanẽsis in margine libri notatis. Eiusdem Dyoscoridis de naturis et virtutibus aquarum tractatus vnus.* (In fine) *Explicit liber dyoscoridis de natura simpliciũ quẽ Petrus paduanensis padue legẽdo correxit et exponẽdo quae vtiliora sunt in lucẽ deduxit: impressus Lugduni per Gilbertum de villiers expẽsis honestissimi viri Bartholomei trat. Anno dñi MCCCCXII. die po XXIX mensis Martii.* 4. mai. *

Eius etiam libri exemplar erat penes Hallerum biblioth. botan. tom. I. cap. 36. pag. 82. Ordo est alphabeticus. Versio mire abhorret a Graeco contextu et ex Arabico facta est. Petrus Paduensis est *Petrus* de *Apono*, vir suo tempore celeberrimus. [Exemplum est in bibl. Erlang.]

2) Versio *Hermolai Barbari* prodiit Venetiis 1516. in fol. additis eiusdem Hermolai notis siue corollariis et Io. Baptistae Egnatii in Diosc. annotamentis. Versio Hermolai elegans quidem est, at, quod Plinio nimis inhaerit, parum fidelis et verbis Dioscoridis minus respondens. [conf. quae scripsi in Introd. in hist. L. Gr. tom. II. §. 12.]

3) Ex

3) Ex versione *Io. Ruellii*, Suessionensis, botanici insignis, graece et latine docti, eorum quoque, quae Saraceni de botanica habent, non negligentis, prodiere Dioscoridis libri de materia medica sex annis:

1516. in fol. *Pedacii Anazarbei de medicinali materia libri quinque. De virulentis animalibus, et venenis, cane rabioso, et eorum notis libri quatuor Ioanne Ruellio Suessionensi interprete. Habetur venale in officina Henrici Stephani e regione scholae Decretorum.* (*In fine legitur:*) Impressum est in praeclarissimo Parrhisiorum gymnasio hoc — opus in officina Henrici Stephani — absolutumque octauo Calendas Maias. Anno domini MDXVI. in folio. *

1527. in 8. Venetiis. * — 1529. in fol. Argentorati, c. *Hermolai Barbari* in Dioscoridem corollariis et commentariis Marcelli Vergilii per Ottonem Brunfelsium contractis. *

1532. in 8. Basileae. — 1537. in 8. Parisiis. * — 1539. in 8. Basileae. * — 1542. in 8. Basileae. *

1543. in 12. Lugduni. *

1543. in fol. Francofurti et Marburgi, c. annotationibus Gualth. Riuii ac Loniceri scholiis. *

1545. in fol. Francofurti, c. notis Gualth. Riuii, Valerii Cordi, nomenclaturisque herbarum vario idiomate, per Conradum Gesnerum. *

1546. in 12. Lugduni. *

1547. in 12. Lugduni, apud Frellonium. *

1547. in 12. Lugduni, apud Theobaldum Paganum. *

1549. in fol. Francofurti, additis annotationibus per Gualth. Riuium, Acc. Valerii Cordi annotat. in Dioscoridem; Euricii Cordi iudicium de herbis et simplicibus medicinae. * — 1550. in 8. Lugduni, ap. Balthaz. Arnolletum, cum breuibus H. B. P. (Dalechampii) adnotationibus. * — 1552. in 8. Lugduni, cum annotat. H. B. P. et cum figg. * — 1554. in 12. Lugduni. * — 1593. in 8. Basileae.

Prodiit etiam Dioscorides ex *Marcelli Virgilii* versione, cum eiusdem Marcelli commentariis amplissimis plenissimisque, non quidem scientiae rei herbariae, attamen lectionis librorum antiquorum. Hinc eius commentarii stirpibus Dioscoridis reuelandis non conferunt. Versio bona est ceterum, et emendatior praecedentibus. Prodiit ea cum commentariis: 1518. in fol. Florentiae, apud haeredes Phil. Iuntae. [conf. *Bandini* Iuntarum typograph. annal. tom. I. pag. 39 sqq. inprimis tom. II. pag. 126 sqq.] — 1523. in fol. Florentiae, apud haeredes Phil. Iuntae, Florentini, titulo: *Pedacii Dioscoridis Anazarbei de medica materia: Libri sex. a Marcello Virgilio Secretario Florentino latinitate donati: cum eiusdem* commentationibus: nuperque diligentissime ex secunda *interpretis recognitione excusi. Accedit insuper in Dioscoridem Index latine graeceque excusus: alius praeterea in commentationes eorum quae tum graece tum latine notatu digna sunt:* * [vid. Bandin. loco mem. II. pag. 190 sq.]

Ex *Iani Cornarii* etiam versione prodiit Dioscorides, cum notis, minus ad rem herbariam, magis ad voces illustrandas et ad praxin medicam pertinentibus, et quidem anno:

1557.

1557. in fol. Basileae, titulo: *Pedacii Dioscoridis Anazarbensis de materia medica libri V. Iano Cornario — interprete. Eiusdem Iani Cornarii emblemata singulis capitibus adiecta. Dioscoridis de bestiis venenum eiaculantibus et lethalibus medicamentis* lib. II. *eodem Cornario interprete. Eiusdem Iani Cornarii in eosdem libros expositionum libri II. Adiunctis in fine tribus tabulis locupletissimis.* *

Ex *Iani Antonii Saraceni* meliore versione, de qua ego supra dixi, prodiit Dioscorides, Francofurti, 1598. 12. *

Non quidem nouam Dioscoridis versionem molitus est, sed Ruellii versionem correxit emendauitque *Petrus Andreas Matthiolus*, vir ad illustrandum Dioscoridem natus, philologus, criticus, botanicus insignis, vt adeo post Ruellium libri Dioscoridis demum in rei herbariae peritissimi viri manus inciderent. Prodiit vero Dioscorides latine, edente *Petro Andr. Matthiolo*, forma vtplurimum nitida et cum figuris multo studio effictis: 1554. in fol. Venetiis, cum iconibus paruis, absque notis. * — 1554. in 12. Lugduni. * — 1558. in fol. Venetiis, cum figuris et apologia. * — 1559. in fol. Venetiis. * — 1560. in fol. Venetiis. * — 1562. in 4. Venetiis, cum iconibus et apologia aduersus Amatum, indice curatiuo et notis. — 1565. in fol. Venetiis, quae editio figurarum, typorum et chartae praestantia reliquas superat. * — 1569. in 12. Venetiis. — 1570. in fol. Venetiis. — 1571. in 4. Venetiis. addita Francisci Calceolarii descriptione itineris sui a Verona in Baldum montem, plantis refertissimum. — 1583. in fol. Venetiis part. II. *. 1604. in fol. Venetiis.

Ea Dioscoridis Matthioli editio, in italicam linguam versa, saepius prodiit, et quidem 1548. in 4. Venetiis, titulo: *Il Dioscoride del eccellente Dottor medico M. P. Andrea Matthioli da Siena, con suoi discorsi, da esso la seconda volta illustrati et diligentemente ampliati.* * — Figurae ei editioni desunt. Praecessisse editionem primam, titulus docet. Eam videre mihi non licuit. [prodiit vero Venetiis 1544. fol. vid. *Paitoni* biblioth. I. pag. 306 sq. quem vide de editt. 1552. 4. — 1555. fol.] — 1549. in 4. Venetiis, quoque absque figuris. 1549. in 4. Mantuae, cum figuris plantarum et animalium. — 1550. in 4. Venetiis. *Dioscorides dell' P. A. Matthioli con li suoi discorsi da esso la terza volta illustrati.* * 1555. in fol. Venetiis. * — [ib. 1559. fol.] — 1562. in 4. Lugduni. — 1563. in fol. Venetiis. — [1568. fol. Venet.] — 1570. in fol. Venetiis. * — [ib. 1573 et 1583. fol. — 1584. [l. 1585.] in fol. Venetiis. — [1593. Venet. et Bergam. 4.] — 1604. in fol. Venetiis. — 1621. in fol. Venetiis. * — [1645. Venet. fol.] — 1711. in fol. Venetiis.

Ea versio Matthioli cum commentariis prostat quoque in operibus *P. A. Matthioli*, quorum editionem praestantissimam dedit Casp. Bauhinus, trecentis iconibus suis aut Camerarianis, et multis plantis auctam. Synonyma etiam ex auctoribus classicis adiecit. Prodiit ea collectio Francof. 1598. fol. * recusa 1674. fol. * — Vide de hac Matthioli editione Dioscoridis et Ant. Pasini annotationi et emendationi nella tradottione dell' Andr. Matthioli de cinque libri della materia medicinale di Dioscoride. Bergam. 1591. 4. * Editio etiam Bergomi exstare dicitur ab anno 1593. 8.

XXI. In alias quoque linguas, praeter latinam, conuersus Dioscorides saepius prodiit. *Italicas* editionis P. A. Matthioli versiones iam dixi §. praecedente. Exstant adhuc sequentes versiones:

a) *Italicae* — [Venet. 1539. 8. sed est dubia.] — Interprete *Fausto di Longiano.* Venetiis, 1542. 8. Seguier. Haller. [catal. bibl. Pinell. tom. IV. pag. 69.] vid. et Conr. Gesnerum in catal. eorum qui Dioscoridem illustrarunt apud Lambecium de bibl. Vindob. lib. II. cap. 7. pag. 605.

Interprete *M. Antonio Montignano*, Firenze 1545. 8.

Ea editio repetita est Florentiae, apud Bernhard. Iuntam, 1547. 8. * — [Plura vid. in *Paitoni* bibliotheca degli autori — volgarizzati. tom. I. pag. 306 — 314.]

b) *Hispanicae.* Inclaruit maxime *Andreas de Laguna* versione sua librorum Dioscoridis de materia medica.

Dioscorides Anazarbeo acerca de la Materia medicinal, y de los venenos mortiferos, traducido de lengua Griega en la vulgar Castellana et illustrado con claras y substantiales annotationes, y con las figuras de innumeras plantas exquisitas y raras par el Doctor Andreas de Laguna, Medico de Iulio III. Pont. Max. En Anvers, en casa de Iuan Latio. 1555. fol. * — Eadem Andr. Lagunae editio repetita est, et quidem cum figuris: 1560. in fol. Madriti. — 1563. in fol. Salamanticae. — 1566. in fol. Salamanticae. * — 1570. in fol. Salamanticae. — 1636. in fol. Valentiae. — 1677. in fol. Valentiae. * — 1695. in fol. Madriti. — 1733. in fol. Madriti. — 1752. in fol. Madriti, duobus voluminibus, illustratus et valde auctus, curante *Suarez de Ribera.*

Exstat quoque *I. Iarava historia de las yervas y plantas sacada da Dioscorides Anazarbeo y otros autores. Antwerp.* 1557. 8. *

c) *Gallicae.* — 1553. in fol. *par Martin Matthee.* Ea versio repetita est annis 1559. in 4. et 1580. in 4. — 1561. in fol. Lugduni ex editione Matthioli, *par Antoine du Pinet.* Repetita Lugd. 1566. fol. * et Lugd. 1572. fol. * — 1572. in fol. Lugduni, *par Iean des Moulins.* Eadem versio repetita est Lugduni, annis 1573. fol. 1579. fol. 1580. fol. 1619. fol. 1642. fol. 1656. fol. *

d) *Bohemica.*

Ex versione Matthioli Bohemice reddidit Dioscoridem, cum magnis figuris *Thaddeus Hagek.* Pragae, 1562. fol.

e) *Germanicae.*

Des hochberümpten Pedonii Dioscoridis Anazarbei — beschreibung aller materien und gezeugs der Artzney — in sechs bücher verfast und zum ersten mal aus der Griechischen und Lateinischen Sprachen gründlich verteutscht durch Iohan Dantzen von Ast — Frankfurt am Mayn, bey Ciriaco Iacobi zum Bart 1546. fol. * — a *Ioach. Camerario* recensa Francof. 1586. fol. ibid. 1590. fol. 1598. fol. 1600. fol. 1610. fol. * 1611. fol. 1614. fol. * 1626. fol. cum iconibus Gesnerianis. Reuidit postremas edit. Petr. Vffenbach. — Ex editione Matthioli versi a Georgio Handsch. Prag. 1563. fol.

XXII. Commentatorum in Dioscoridem grex satis magnus est: at Ruellio et Matthiolo exceptis, qui tamen in frigidiore regione vixerunt, hinc plantarum calidiorum regionum, de quibus Dioscorides loquitur, cognitionem exiguam tantum habere potuerunt; vnde multa

reliqua

reliquerunt et minus recte explicata, et falsa, omnes botanices ignorarunt, omnes locis parallelis ex Theophrasto, Plinio, cet. colligendis insudarunt, aut saltem graecarum vocum explicationi operam dederunt. Hinc ii omnes ad Dioscoridem illustrandum parum praestitisse existimandi sunt. Desideratur enim adhuc, recte monente *Hallero* in biblioth. botan. tom. I. cap. 36. pag. 85. commentator, qui easdem, quas Dioscorides, regiones percurrerit, plantasque, in classico solo lectas, cum descriptionibus Dioscoridis comparauerit.

Indicem commentatorum in Dioscoridem composuit *Conr. Gesnerus*, qui legitur in *Valerii Cordi* annotat. in Dioscoridis de materia medica libros V. Tiguri 1561. fol. mox memorando. Eum indicem repetiit *Lambecius*, Comm. de bibl. Vindobonensi lib. II. cap. 7. pag. 603. Recensuit etiam commentatores, at non omnes, *Haller*, in bibl. botan. tom. I. cap. 36. pag. 83 sq. — *Io. Baptistae* Egnatii additamenta cum Hermolai Barbari corollariis prodierunt Venetiis 1516. et vix ullius sunt momenti. Eas suo tempore nondum viderat Gesnerus, vir, antiquarum rerum alias studiosissimus.

Hermolai Barbari, patricii Veneti, cardinalis et patriarchae Aquileiensis, viri eruditionis nomine nunquam satis laudati, in Dioscoridem exstant commentarii. Multa in iis continentur docte et ingeniose dicta: at quod libros quidem cognitos habebat vir optimus, naturam vero ignorabat, hi commentarii Dioscoridem fere non, nisi ex Theophrasto et Plinio illustrant. Prodiere hi *Hermolai Barbari in Dioscoridem corollariorum libri V.* 1516. in fol. Venetiis, quae prima in titulo dicitur editio. — 1518. in fol. Haganoae. — 1530. in fol. Coloniae, apud Ioannem Soterem. * — 1534. in 4. Basileae.

Leonhardi Fuchsii in Dioscoridis historiam herbarum certissima adaptatio cum earumdem iconum nomenclaturis graecis, latinis et germanicis *Argent.* 1543. fol. * Herbarum figurae sunt, cum locorum, in quibus Dioscorides de iis dixit, mentione. Pertinet huc quoque clarissimi huius viri *historia plantarum*, Basil. 1542. fol. et saepius diuerso idiomate edita, in qua historias ex ipso Dioscoride descriptas plantarum permultas tradidit. Huc etiam pertinet: *eiusd. apologia, qua repellit malitiosas Gualtheri Ryff reprehensiones, quas Dioscoridi attulit* — Basil. 1544. 8. * Huc pertinet quoque *Leonh. Fuchsii* aduersus mendaces et christiano homine indignas Christiani Egenolphi suique architecti calumnias responsio. Basil. 1545. 8. * [conf. Freytag. adpar. litter. tom. II. pag. 899 sqq.]

Ioannes Lonicerus, Marpurgensis professor, scholia quaedam in Dioscoridis libros composuit, cum nomenclaturis graecis, latinis, hebraicis, germanicis. Ea scholia existunt in latina Dioscoridis editione ex versione Ruellii, supra memorata, quae Marpurgi, 1543. in fol. prodiit.

Andreae Lacunae, Segobiensis, annotationes in Dioscoridem Anazarbeum, iuxta vetustissimorum codd. fidem, quibus Ioannis Ruellii versio latina beneficio contextus graeci plurimis locis corrigitur et illustratur. Lugduni, 1554. 12. Hispanica etiam harum adnotationum exstat editio ab ann. 1552. fol. Exstant eaedem cum versione libror. Diosc. de materia medica Hispanica, ab eodem viro profecta, cuius editt. vide supra. Laudatissimus nostro quoque adhuc tempore in Hispania Dioscoridis interpres plantas multas, vbique delineatas, dedit. Codices etiam adhibuisse fertur. At magis practici argumenti eius sunt annotationes, quam botanici et critici.

Amatus Lusitanus in duos priores Dioscoridis libros commentarios quosdam edidit nomine Ioann. Roderici Castelli albi Lusitani. Antwerp. 1536. fol. Deinde Amati Lusitani nomine *enarrationes in V. Dioscoridis libros.* Hae Venetiis primum excusae sunt 1553 4. *. mox Argentinae, 1554. 4. * Prodierunt porro Venetiis, 1557. 4. * Lugduni, in qua *acc. praeter correctiones lemmatum adnotat. R. Constantini, nec non simplicium picturae ex Leonh. Fuchsio, Iacobo Dalechampio atque aliis*, 1558. 8. * Totum ad rerum cognitionem inclinare et multa bona ac rara docere, Gesnerus refert. Fere Galenum et sequaces eum legisse et Arabes, nomina nupera quatuor linguarum adiecisse, loca tamen natalia aliqua Hispanica addidisse et Italica *Hallerus* in bibl. botan. tom. I. cap. 36. pag. 83.

Anonymus, qui solum litteris H. B. P. innotescere voluit adnotationes breues, singulis capitulis Dioscoridis adiectas et aliquos icones edidit cum versione Ruellii supra dicta, Lugd. 1550. — Eaedem redeunt in editione versionis *Ruellii* Lugdunensi 1552. Auctor *Dalechampius* sua ex Galeno et Matthiolo sumsisse fatetur, et icones nonnullas crassiusculas adiecit, triginta vero et sex nouas ad calcem.

Io. Cosmae Holzachii adnotationes in Dioscoridem. Lugd. 1556. 12.

Robertus Constantinus edidit eruditas vtilesque correctiones lemmatum et adnotationes in Amati Lusitani enarrationes, cum illis pariter excusas Lugduni 1558. in 8. vna cum iconibus, ex Fuchsii fere libro desumtis, exiguis.

Valerii Cordi adnotationes doctissimae *in Dioscoridis libros V. secundo* ab *auctore auctae et recognitae* editae sunt Argentorati, 1561. fol. * vna cum libris quatuor eiusdem, quibus descriptiones variarum stirpium continentur et alia quaedam. Prima adnotationum Valerii Cordi editio est in Dioscoride latino Ruellii ab ann. 1549. quam vide.

Antonii Pasini Obseruationes in Dioscoridem 1592. 4.

Nicolai Maroneae comm. in Diosc. et Plinii de amomo. Basil. 1608. 4. * Adiectus est Io. Pone de plantis seu simplicibus, quae in Baldo monte reperiuntur.

Iacobi et *Pauli Constant.* notae in Dioscoridem. Pictau. 1628. fol.

Antonii Stupani simplicium medicamentorum facultates ex Dioscoride. Lugd. 1561. 12. cum iconibus Matthioli.

Praeter dictos commentatores ad Dioscoridem illustrandum adhuc pertinent

Bartholomaeus Marantha, Venusinus medicus, qui *methodi cognoscendorum simplicium medicamentorum libros III.* scripsit, Venet. 1559. 4. Hi, Gesnero iudice, ad innumera Dioscoridis loca recte intelligenda vtilissimi sunt, vt commentarii quidem in eius libros, non grammatico tamen, sed philosophico more instituti videri queant.

Benedictus Textor libellum de stirpium differentiis ex descriptionibus Dioscoridis digessit. Prodiit titulo: *stirpium differentiae ex Dioscoride* secundum locos communes. Paris. 1534. 12.* 1537. 12. cum Trago Kyberi Argent. 1552. 4. Methodicus est in Dioscoridem index.

Io. Agricolae Ammonii medicinae herbariae libri II. quorum primus habet herbas huius saeculi communes cum veteribus, secundus fere a recentibus medicis inuentas herbas, quae post Galenum accesserunt. Basil. 1539. 8. * Indicem simplicium habet a Dioscoride proditorum.

Ioannes

Ioannes Manardus in doctissimis epistolis suis cum alia multa passim ad cognitionem medicaminum simplicium erudite docet, tum in prima libri VIII. epistola Marcelli Vergilii interpretationem in primum Dioscoridis librum examinat.

Melchior Guilandinus in Theonte aduersus Matthaeolum. Patauii 1558. 4. * vitia Matthioli, in edendo etiam Dioscoride commissa, acerrime perstringit. Quaedam etiam ad Dioscoridem illustrandum occurrunt in *eiusd. de stirpibus aliquot epistolis* Patauii, 1558. 4. *

Alois. Anguillaria in lib. *simplici* Venet. 1561. 4. * 1561. 8. * latine ab *Bauhino* Bas. 1593. 8. Is loca, in quibus Dioscorides vixit, adiit. Is plantas Dioscoridis nominat, locum ipsis natalem adsignat. Dioscoridis codicem passim emendat.

Io. Franci veronica theeizans accessit mantissae loco coniectura de alysso Dioscoridis Lips. et Coburg. 1700. 12. *

Corn. Petri adnotatiunculae aliquot in quatuor libros Dioscoridis. Antwerp. 1533. 8. *

Ant. Pinaei historia plantarum, earum imagines, nomenclaturae, qualitatis et natale solum. acc. simplicium medicamentorum facultates secundum locos et genera ex Dioscoride. Lugd. 1561. 12. *

In Dioscoridis plantas etiam commentatus est, vt in Theophrasti, *Caspar Bauhinus*, in *pinace theatri botanici, seu indice in Theophrasti, Dioscoridis, Plinii et botanicorum, qui a saeculo scripserant, opera, plantarum fere sex millium nominibus, cum synonymis et differentiis Basil.* 1623. 4. * et saepius.

Dioscoridi illustrando porro insudarunt *Hier. Mercurialis*, in var. lectt. *Marsilius Cagnatus* in variis obseruatt. *Caspar Hofmannus* in var. lectt. *Th. Reinesius*, in varr. lectt. et in epistolis. Multa quoque ad interpretationem Dioscoridis adtulerunt ii, qui Plinium interpretati sunt. Multis inprimis locis Dioscoridem illustrauit *Cl Salmasius* in exercit. Plinian. et in opere de homonymis hyles iatricae. Plantas Dioscoridis medicinales ac, quae eae fuerint, acutissimo examini subiecit, earum saltim partem, quas Hippocrates commendauit, *Ill. Grimmius* in Hippocratis libro de diaeta acutorum in vernaculam verso linguam, et in Germanica editione operum Hippocratis, de quibus praeclaris operibus ego dixi in huius bibliothecae libr. II. cap. 23.

XXIII. Nunc et librorum de medicamentis, paratu facilibus, et quorundam aliorum, quae spuria manifeste sunt, editiones memorabo.

Εὐπόριστα Dioscoridis vna tantum vice seorsim typis excusa sunt.

Εὐπόριστα. *Ped. Dioscoridis Anazarbei ad Andromachum; Hoc est De curationibus morborum per medicamenta paratu facilia libri II. Nunc primum et Graece editi, et partim a Ioanne Moibano, medico Augustano, partim vero post huius mortem a Conrado Gesnero in linguam latinam conuersi: adiectis ab vtroque interprete symphoniis Galeni aliorumque Graecorum medicorum. Argentorati, exc. Ios. Rihelius*, 1565. 8.

Textus est graecus a Moibano et Gesnero emendatus, manuscriptum enim erat vitiosissimum. Versio commode vsus est, ob consilia ad singulos morbos curandos separata. Notarum saepe parum dicta illustrantium, farrago summa. In botanicis et ad naturalem histo-

 riam

riam pertinentibus neque Moibanus, neque adeo maximi iste nominis vir *Gesnerus* insudarunt, sed in practicis et in locis parallelis colligendis, quorum copia ad nauseam suppetebat.

Repetita est haec *Moibani* et *Gesneri* editio in operibus Dioscoridis *I. Ant. Saraceni.* Is versionem emendauit.

Dioscoridis et Stephani Atheniensis alphabetum empiricum supra dixi §. 12. Spurium est opus et seriorum temporum.

Dioscoridis tractatus de natura et virtutibus aquarum, qui editioni Lugdunensi 1512. versionis antiquae, de qua supra dixi, additus est, scriptus est ab empirico Arabista. Continentur in eo qualitates aquarum simplicium, ad Galeni doctrinam de quatuor elementorum qualitatibus et compositiones aquarum ad diuersos morbos.

XXIV. Tandem etiam, quod humanis rebus solet accidere, multa etiam sibi in Dioscoride et edendo et interpretando proposuere viri docti: at proposito exciderunt.

Hieronymus Bagolinus, Veronensis, Dioscoridem verterat, eaque versio apud Io. Rhodium exstabat in Scribon. pag. 175. Haller. l. c. pag. 84. Verterat etiam Caspar Gabrieli.

Montignanus, Italicae versionis Dioscoridis, quam supra dixi, auctor, ei versioni suae alterum volumen addere volebat, in quo textus emendationes a se profectae continentur. Quod typographus Bernardus Iunta notat in prolog. ad versionem Dioscoridis italicam Montignani 1547. 8.

B. Marantha promisit commentarios in Dioscoridem, notante Gesnero in indice eorum, qui Dioscoridem illustrarunt apud *Lambecium*, Comm. de bibl. Caesar. Vindob. lib. II. cap. 7. pag. 604.

Editionem Dioscoridis parauit splendidissimam doctissimamque, multis notis et varietate lectionis ex codd. nobilissimis auctam, *Ioannes Sambucus.* Eius operis edendi Henricus Stephanus consilium ceperat. Sambucum in hoc laboris genere iam multa praestitisse, eius codex probat, qui Vindobonae in bibliotheca Caesarea est, et notis doctissimis scatet. At dira Sambuci mors exsequendi eius consilii opportunitatem praecidit. vid. de hac edit. quae Iani Ant. Saraceni editionis occasionem dedit, Ian. Ant. Saracenus in praef. ad editionem suam Dioscoridis.

Ioannes Ruzendita paraphrasin in Dioscoridis libros de materia medica scripserat, quae erat in bibliotheca Michaelis Cantacuzeni. Verdier pag. 62. et *Michaelis Pselli* in bibliotheca Manuelis Eugenii, cuius pars dicitur anno 1570. prodiisse.

Notas manu *Guilandini* scriptas Falconetus possidebat, (in catalog. biblioth.)

Salmasius commentarios in Dioscoridem parauerat, Guidoni Patino dictos.

Commentarios in Dioscoridem inchoauerat *Grienwald.* Tabulae Vindobonenses codicis antiquissimi, de quibus ego supra dixi §. 13. etiam ad ea pertinent, quae, vt in docti ac periti viri manus perueniant ab eoque cum erudito medicorum ac philologorum orbe communicentur, est omnino optandum.

CAPVT

CAPVT IV

DE ARETAEO.

I. *Aretaei aetas, vita.* II. *Aretaei secta.* III. *Aretaei merita in medicinam theoreticam et practicam.* IV. *Libri eius qui adhuc exstant. Libri de re pharmaceutica deperditi.* V. *Codices manuscripti.* VI. *Editionum Aretaei historia.* VII. *Commentatores in Aretaeum. Alia scripta, Aretaeum illustrantia.*

[Studio *Io. Chr. Gottl. Ackermann*, Med. D. et Prof. Altorfin.]

I.

ARETAEVS CAPPADOX [a]) diuersus fuit ab Aretaeo Corinthio, (Lucianus in Toxari). Sabinum etiam, Hippocratis commentatorem veterem, *Gellio* III. 16. et Galeno saepius memoratum, quo auctore Tiraquellus Aretaeum Sabinum adpellaret, haud comperi. Quonam vero tempore floruerit Aretaeus Cappadox, celeber in medicina scriptor, haud facile suspicari licet, quod ipse nullius scriptoris, praeter Homerum et Hippocratem, meminit, neque vicissim ipse citatur a medicis antiquis, nisi ab *Dioscoride*, euporist. pag. 112. in edit. Saraceni, *Aetio*, tetrab. II. f. 4. cap. 47. et tetrab. III. serm. III. cap. 1. et *Paulo Aegineta*, lib. IV. cap. 1. Ex his Aetius quinto saeculo vetustior non est, Paulus aetate inferior Aetio est, et teste Abul-Pharajio hist. dynast. pag. 114. 115. (edit. Pocock) saeculo ineunte septimo vixit. Dioscoridem libros de materia medica composuisse, aut vltimis annis imperii Neronis, aut saltem mox post Neronis decessum, supra probauimus cap. de Dioscoride. Hinc forsan *Vossio* adsentiendum foret, cui Aretaeus antiquissimus scriptor et diu ante Caesarum tempora clarus fuisse videtur, de vitiis sermon. pag. 419. 782. et de philosophia pag 96 et 107. Sed argumentum, quo Vossius hoc euincere conatur, quod nimirum Aretaeus Ionice scribat atque Ionismus et Dorismus ante Caesarum tempora vsurpari desierit; abunde confutatur ex Arriani Indicis, quae Ionica dialecto exarata sunt, et exemplo Cephalionis atque Dionysii, Milesii, quos Ionice scripsisse Suidas testatur. Vnde a Vossii sententia discedit *Aegidius Menagius*, in amoenitatibus iuris, pag. 223. Ceterum quod post initia Caesarum vixerit Aretaeus, ex ipsius opere luculenter euinci potest. Etenim non modo antidori, a rege Mithridate confectae, sed etiam notante Clerico, hist. de la Medec. part. II. lib. IV. f. II. cap. 3. illius, quae, quoniam ei immiscerentur carnes viperinae, ab Aretaeo ἡ δι᾽ ἐχιδνῶν et ἡ διὰ θηρίων, a ceteris vero Graecis θηριακὴ vocata est, mentionem facit. Huius autem auctor fuit Andromachus, Neronis archiater, eiusque componendi rationem, versibus scriptam, quos *Galenus* seruauit, (de antidotis lib. I. cap. 6. pag 875. tom. XIII. edit. Charter.) ad eumdem imperatorem misit. Quin et medicamentum διὰ βησασᾶ, quod

a) De Aretaei aetate, secta, medicinali scientia, cet. omnium plenissime doctissimeque scripsit *Io. Wigan*, in dissertationibus Aretaeo, ab ipso edito, praemissis. Multa quoque scitu vtilia de Aretaeo habet *Dan. Clericus*, in hist. de la medecine part. II. lib. IV §. II cap. 3. pag. 5-8 sq. ed. Hagae Comit. 1729. 4. conf. *Carol. G. Kühn* de dubia Aretaei aetate. Lips. 1779. 4. Aretaeus de pulmonum inflammatione. Contextum Graecum, adiecta versione latina, edidit cum emendatt. et commentario *Carolus Weigel*. Lips. 1790. 4. *Sprengel*, in I. Versuch einer pragmat. Gesch. der Arzneykunde Th. II. Abschn. V. §. 43.

quod item, Aetio teste, ab Andromacho excogitatum est, adhiberi praecipit Aretaeus de curat. acutor. morbor. lib. I. cap. 6. pag. 98. edit. Wigan. Nominat etiam, iam Petro Petito notante in praefat. ad comment. in Aretaeum pag. 136. d. edit. Boerhaauii Aretaeum in lib. II. curat. acutor. morbor. cap. 5. in curatione ibi ἀρχίατρον nominare, idque nomen sane ante Andromachi Neronisque tempora in vsu non erat, quod probauit *Henr. Meibom* in comm. in Marc. Aurel. Cassiodori form. archiatror. comitis pag. 13. nr. 2. et ego quoque probaui in tractatione: *Erläuterung der vornehmsten Medicinalgesetze bis zum XIII. Iahrhundert*, quae legitur in *Cl. Pyl Repertorium für die gerichtliche Arzneykunde* part. II. pag. 167 sq. — Patet etiam ex Caelio Aureliano, qui in praefat. ad lib. I. chronicor. expresse dicit, *neminem ante Themisonem remedia tardarum valetudinum scripsisse*, libros Aretaei post Themisonis aetatem esse conscriptos, qui breui ante Corn. Celsi tempora floruit. Ita minime dubium est, quin post initum a Nerone regnum medica Aretaeus sua monumenta litteris mandauerit [b]). Erravitque in Lindenio renouato *G. A. Merklin* pag. 87. cum adfirmat, Aretaeum Strabonis et Gregorii Nazianzeni fuisse coaetaneum; haec enim perspicue secum pugnant; quum trecentis amplius annis iunior fuerit Gregorius. Errauit etiam Petrus Petitus, qui eum Galeno inferiorem facit, neque tamen Iuliani Caesaris principatu iuniorem esse putat. vid. praefat. in eiusd. comment. in Aretaeum pag. 136. d.

Cappadox Aretaeus vbinam vitam egerit, incertum: procul dubio tamen in aliqua regione scripsit, cui liberum cum Italia Romaque erat commercium, quippe qui vina aegrotantibus Italica dari praecipiat Fundanum, Falernum, Signinum. (de curat. acutor. morbor. lib. II. cap. 3. pag. 113. edit. Wigan.)

II. De secta Aretaei apud scriptores altum est silentium. *Dan. Clericus* in hist. de la medecine part. II. libr. IV. sect. II. cap. 3. primus ex Aretaei ipsius scriptis probare sibi visus est, eum pneumaticorum medicorum sectae fuisse addictum. Eius sectae conditor fuerat Athenaeus, Attaliae, Ciliciae vrbe, natus: eamdem post Athenaeum sequuti sunt Theodorus atque Agathinus, Athenaei discipuli, deinde Archigenes et Herodotus, Agathini discipuli, Magnusque et Leonides. Floruit vero ea secta perbreui temporis spatio, a Vespasiano nimirum vsque ad Antoninum Pium [c]). Ea secta praeter elementa, ab dogmaticis medicis atque Galeno stabilita, eorumque qualitates, calidum, frigidum, siccum, humidum, quintum elementum ex Stoicorum philosophorum mente statuebat, spiritum nempe, cuncta penetrantem, a quo cuncta contineantur, gubernenturque, quo spiritu recte constituto naturalia consistere ac hominem bene valentem esse, eodem vero offenso morbos procreari, (vid. *Osterhausen* diss. de hist. sectae medicor. pneumaticor. sect. II. §. 1. pag. 42.) eodem penitus compresso, hominem non permanere; sed repente mori adfirmabant. Spiritus offensiones varias existere posse in humano corpore tradidit Aretaeus. Si in casu epileptico intra pectus ferueat et inclusus omnia commoueat, facit ex eius sententia spiritus, vt ad os atque nares humorum inundatio

b) Ex Dioscoridis aetate temporeque, quo is euporista scripserit, statuit Io. Wigan, Aretaeum non modo post susceptum a Nerone principatum, sed et ante exortum Titi imperium vixisse. vid. dissert. eius de Aretaei aetate l. c. pag. 15.

c) Vid. *Io. Carol. Osterhausen*, auditoris mei, dissertat. doctissimam, exh. historiam sectae medicorum pneumaticorum. Altorf. 1791. 8. p. 33 sqq.

inundatio prorumpat. Si frigidus atque iners ſpiritus in inteſtinis naſcitur, ileum parit. Refrigeratum conſequitur aſthma: ſpiſſus, humidus, aculeoſus lienis ſcirrhum efficit, ſubtilis, reſolutus, tenuis et ſiccus phrenitim, congelatus apoplexiam [d]). Locus vero, ex quo Clericus et Io. Wigan maxime probare voluerunt, Aretaeum pneumaticorum ſectae addictum fuiſſe, eſt in capite de ſynanche, quod VII. eſt in lib. I. de cauſis et ſignis acutorum morborum, pag. 6. edit. citat. In eo Aretaeus ſynanchen a ſpiritus in calidiſſimum ſicciſſimumque conuerſione deducit ſine vlla membri cuiusuis inflammatione, inque probationem eius rei putat, homines in Charoneis ſpecubus vno ſpiritus hauſtu interimi, quin etiam hominem ſine morſu quouis, ſed a lingua canis recepto tantum ſpiritu, in rabiem agi: eamdem ſpiritus mutationem etiam intra hominem fieri poſſe.

Sed, vt fieri ſolet in ſcriptoribus practicis, quorum generi Aretaeus accenſendus eſt, vt ſubtiliores theorias aut negligant, aut non perſpicue ſatis exponant, Aretaeus etiam ſententiam ſuam de ſpiritu ita expoſuit, vt ex ea, illum pneumaticorum ſectae addictum fuiſſe, ſaltim non perſpicue ſatis pateat. Sic locus de ſynanche Aretaei, in quo eum clariſſime ſententiam ſuam aperuiſſe referunt Clericus atque Wigan, quos viros deinde ſequuti ſunt in ſtatuenda Aretaei theoria ad placita ſectae pneumaticorum efformata, *Io. Conr. Barchuſen*, hiſt. medicinae, Amſt. 1710. 4. pag. 269. *Io. Henricus Schulze* in compendio hiſtoriae medicinae, Hal. 1744. pag. 332. et *Alb. de Haller* in biblioth. medicinae practicae tom. I. p. 192. probat tantum, Aretaeum duas anginae ſpecies ſtatuiſſe, alteram inflammatoriam, alteram ab aere tetris exhalationibus corruptam; hinc non a ſpiritu iſto Stoicorum offenſo natam. In qua ſententia quoque fuit doctiſſimus in Aretaeum commentator, *Petrus Petitus* in commentar. et animaduerſ. in VIII. Aretaei libros in edit. Aretaei Boerhaauian. Lugd. Bat. 1725. pag. 145. Reliqua etiam omnia loca, in quibus Aretaeus de ſpiritu loquitur, talia ſunt, vt ex iis probari nequeat, hunc auctorem de ſpiritu Stoicorum, corpora omnia penetrante et elementum corporum quintum efficiente, verba feciſſe. Omnia haec loca, ex quibus Aretaeum pneumaticum fuiſſe ſtatuere auctores, collegit doctiſſimus *Oſterhauſen* diſſ. cit. ſect. III. §. 1. pag. 79. probauitque, ex iis non patere, Aretaeum ei ſectae fuiſſe addictum. Ceterum Aretaeus, in explicanda morborum natura, dogmaticorum theoria vtitur, omnia ex quatuor qualitatibus elementorum explicans. Ad dogmaticorum igitur ſectam eum pertinuiſſe, recte iudicauit *Petrus Petitus*, in praefat. commentar. in Aretaeum, pag. 135. f. A methodicorum ſecta alieniſſimus eſt.

III. Etſi vero Aretaeus in ea medicinae parte, quae morbis medetur, tanta praeſtitit, quanta reliquorum medicorum praeter Hippocratem vix vllus; eius tamen inter antiquos medicos famam fuiſſe vel nullam, vel valde ſaltem exiguam, mirandum eſt. Citant Aretaeum tantummodo Dioſcorides, Aetius et Paulus; et ne hi quidem medici quidquam ex eius ſcriptis excerpſerunt, hauſeruntue, ſed eum tantum nominarunt. Silentio praetermittunt eum reliqui veteres medici omnes, collectores, etiam iſti omnia compilantes, Galenus atque Oribaſius. Cauſſa eius rei haec Wigano (de Aretaei aetate pag. 16.) fuiſſe videtur, quod Archigenes,

d) Ea Aretaei loca omnia, ex quibus probari poſſe ipſi viſum eſt, Aretaeum fuiſſe pneumaticum, collegit *Dan. Clericus*, l. c. Repetiit ea *Wigan*, in diſſ. de Aretaei ſecta l. c. p. 19. 20.

chigenes, celeberrimus pneumaticus medicus, Romae florens, famam Cappadocis nostri nominis sui celebritate praestinxerit. Aretaeus etiam verbis Hippocraticis, sed obsoletis saepissime vtitur. Stilus eius a fuso isto Asiatico dicendi genere eorum temporum abhorret: scribit enim dialecto ionica, subtilique quadam ac venusta orationis breuitate vtitur, Homeri et Hippocratis imitatione ductus. Etiam postquam in occidentalibus Europae plagis excoli coeperunt graecae litterae, pauci eius scripta lectitarunt, et magis criticae, quam medicinalis scientiae caussa. Nostro tempore ea frequenter vsurparunt ii, qui sacro codici veteris et noui Testamenti interpretando operam dederunt: morbos enim quosdam praeclare describit, de quibus in eo fit mentio, elephantiasin, maniae quasdam species, cet.

Etsi vero hoc fatum habuit Aretaeus, vt a Graecis, post eum viuentibus, raro nominaretur, et ab omnibus retro saeculis vsque ad nostra tempora semper ea eius fuit fortuna, vt non nisi paucis admodum innotesceret, tamen, si Hippocratem excipis, nullum e medicorum antiquorum omnium grege inuenies, quem cum Aretaeo, siue dicendi genus, siue argumenti, quod tractauit, grauitatem, respicias, possis comparare. Homerum et Hippocratem in scribendo imitatur, Homerum, ita scribendo, vt ligatam eius orationem imitari videatur, Hippocratem, vt breuitatem eamdem referat, vt paucis verbis multa comprehendat: vt, Aretaeum vbi legis, non medicum, primo post Christum saeculo florentem, sed ex aurea linguae graecae aetate legere tibi videare.

Anatomes scientiam, pro saeculi, quo vixit, ratione habuit magnam profundamque, maioraque sine dubio eius scientiae documenta edidisset, si argumentum, ad anatomen magis faciens, pertractasset. De eius anatomica scientia peculiarem dissertationem scripsit doctissimus *Wigan*, quae legitur in Aretaei editione, quam is vir doctissimus curauit, a pag. 22.

Maxime autem in ea pathologia, quae in morborum historia versatur, et in curatione morborum tradenda inclaruit. Eius merita circa pathologiam haec sunt: 1) Morbos quosdam, ante eum incognitos, primus descripsit, venae cauae acutum morbum, alios, quos hic enarrare non licet. 2) Aliorum historiam perfectiorem dedit, elephantiaseos, maniae, melancholiae, diuersarum specierum, tetani, cet. 3) In scribenda historia morborum talem se gessit, vt, vbi morbos, ab eo descriptos, legas, eos praesentes esse et coram intueri te sentias, atque, nisi superauit Hippocratem in scribenda hac morborum historia, illum saltim assequutus esse existimandus sit. De curandi ratione, quam tenuit Aretaeus, ita doctissime ac verissime iudicauit cl. Wigan, l. c. pag. 28. *Vti ex proprio, non ex alieno penu haec de medendi arte monumenta depromsit Aretaeus, ita in eadem naturae ductum, et magistram, quam ipse vocat optimam, experientiam secutus est, nec quidem illo magis in stilo efformando, quam in remediis adhibendis peritus artifex et concinnus. Eo ordine, eo iudicio, ita distincte planeque traduntur curandi rationes, vt vix quidquam in hoc genere ex summi scriptoris manibus exierit absolutius. Quae ab antiquioribus dicta, eorum alia, vtpote optima, selegit, alia limauit et expoliuit: quaedam ipse primus haud infeliciter tentauit.*

IV. Exstant Aretaei περὶ αἰτιῶν καὶ σημείων ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν βιβλία δ'. *De acutorum et chronicorum morborum caussis libri IV.* initio manci. Περὶ θεραπείας ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν βιβλία δ'. *De curatione acutorum et diuturnorum morborum libri IV.* manci

mutilique

mutilique omnes, ita, vt paſſim apud Aetium reperias ex Aretaeo citata, quae in exemplaribus noſtris deſunt. Librorum diuiſio ea eſt, vt libris duobus prioribus de cauſſis et ſignis acutorum morborum, libris vero duobus poſterioribus de cauſſis et ſignis diuturnorum morborum ſermo ſit. In libris quatuor de curationibus idem ordo eſt, duobus nempe prioribus curatio acutorum, poſterioribus vero duobus curatio diuturnorum pertractatur. Deſunt vero in exemplaribus, quae habemus, libri primi de cauſſis et ſignis acutorum morborum cap. I. περὶ φρενιτικῶν. cap. II. περὶ ληθαργικῶν. cap. III. περὶ μαρασμȣ̃. cap. IV. περὶ ἀποπληξίης, et initium capitis V. περὶ ἐπιληψίης. In libro primo de curatione diuturnorum morborum deſunt cap. VI. περὶ μανίης. cap. VII. περὶ παραλύσιος. cap. IX. περὶ ἐμπυικῶν. cap. X. θεραπεία τῶν ἐς τὸν πνεύμονα ἀποςάσιων. cap. XI. θεραπεία ἄσθματος. cap. XII. θεραπεία πνευμωδῶν. cap. XV. θεραπεία ἰκτέρȣ. cap. XVI. θεραπεία καχεξίης. In libro II. de curatione diuturnorum morborum deſunt cap. I. θεραπεία ὕδρωπος. cap. IV. θεραπεία τῶν ἐν κύςι. cap. VIII. θεραπεία κολικῶν. cap. IX. θεραπεία δυσεντερίης. cap. X. θεραπεία λειεντερίης. cap. XI. θεραπεία ὑςερικῶν. Multa etiam capita alia maiore, alia minore parte mutila ſunt.

Libri Aretaei *de re pharmaceutica*, quos compoſuiſſe ipſe perhibet, quorumque cauſſa medicamentorum formulas in opere ſuo non tradidit, intercidere temporum iniuria.

V. Codices MSS. librorum Aretaei neque copioſi exiſtunt, neque valde antiqui. Ad eos, qui mihi innotuerunt, referendi ſunt:

Codex Harleyanus. Eum Wigano communicauit Ill. Harley, Comitis Oxonienſis filius vnicus. Mancus eſt et mutila capitula plura exhibet, tranſpoſita alia. Scriptus eſſe videtur non ex vno exemplari, neque vno eodemque tempore, tamen vna et eadem manu. Licet trecentis vel quadringentis annis parum antiquior eſſe videatur, plurimisque paſſim mendis laborans, eas tamen ex boni potius exemplaris, quam ex librarii defectu contraxit. Eo vſus eſt, deque eo haec refert Io. Wigan, in praefat. ad Aretaeum pag. 6. *Ex eo codice plus adiumenti in emendando Aretaeo habui, quam ſperare auſus ſum: cum omnes huius auctoris MSS. de quibus ad me notitia peruenit, et parum veteres ſint, et maculis etiam foediſſimis inquinati; ſiquidem huius ope non modo verbis Ionicae ſuae terminationes paſſim redditae ſunt, ſed et proba ac ſana ſententiarum quarundam lectione nitido terſoque huic auctori ſenſus proprius atque elegans reſtitutus. Quare codicem Aretaei, Harleyano emendatiorem, haud vllibi exiſtere crediderim.*

Codex Vaticanus, valde recens. Ex eo vix quicquam ſuppetiarum hauſit Io. Wigan, niſi quod dialectum quandoque eius auctoritate, vbi ceteri codices deficiebant, emendauerit. Eſt perquam vitioſe ſcriptus et aliis magis mutilus.

Codex Auguſtanus, pariter, vt omnes, mutilus. vid. de eo Dau. Hoeſchelii catal. graecor. codd. qui ſunt in bibliotheca reip. Auguſt. Vindelic. nr. 113. pag. 54. Eum imperfecte deſcripſit, etſi eo in editione Aretaei concinnanda vſus eſt, Georg. Heniſch. vid. ei. praef. ad Aretaeum.

Codex Bauaricus, qui in bibliotheca Monachienſi exiſtit. Eum non deſcripſit Georg. Heniſch, etſi eo vſus eſt.

Codex Venetus, in biblioth. D. Marci. Eo quoque vſus eſt Georg. Heniſch. Vid. Montfaucon, tom. I. pag. 466.

Codex Pariſinus, qui in bibliotheca regia ſeruatur. Pleniſſimus eſt omnium; continet enim libri poſtremi capita quinque, quae in aliis codd. deſiderantur, quaeque genuina eſſe ambigebat Heniſchius. Eum codicem edidit *Iacobus Goupylus* in editione Aretaei Pariſina, ab ann. 1554. in 8. quae graecarum Aretaei editionum princeps eſt. Duos inſuper Goupylus codices habebat, alterum, quem ſuo ſumtu ſibi comparauerat, alterum, quem ex Capelli muſeo depromſerat.

[Codex *Neapolitanus*, in bibl. regia, chartac. ſaec. XV. de cauſſis et ſignis acutorum morborum liber II. qui incipit a dimidio capite 2. — de cauſſis et notis diuturnorum adfectuum libri II. — de acutorum morborum curatione, libri II. deeſt caput vltimum libri II.]

Codex Florentinus eſt in bibliotheca Laurentiana Mediceo plut. LXXV. Papyraceus eſt tituluмque habet: Aretaei Cappadocis de ſignis morborum et eorumdem curationibus libri V. Is codex eſt abſque principio et fine, dialecto Ionica. Primum, quod legitur, caput eſt de tetano, vltimum de melancholia. vid. Moutfaucon. tom. I. pag. 389. Bandini III. pag. 162.

In bibliotheca Cathedralis eccleſiae *Patauinae* exſtat P. 129. Aretaeus Cappadox de diuturnis et acutis morbis, ex muſeo Phil. Thomaſini, neſcio an Graece. Montfaucon, tom. I. pag. 489.

Aretaei Cappadocis medica exſtant in biblioth. Ambroſiana *Mediolanenſi*. Montfaucon tom. I. pag. 493. Alius codex Aretaei, neſcio an Graecus, exſtat in eadem bibliotheca. Montfaucon. tom. I. pag. 529.

Aretaei Cappadocis certorum malorum curationes exſtant in bibliotheca Scorialenſi regis Hiſpaniae. Montfaucon. tom. I. pag. 617. [Plüer Itin. per Hiſpan. pag. 157.]

Aretaei libri VII. graece exſtant mutili in bibliotheca reg. *Pariſin.* nr. MMCCII. Libri VI. ibidem nr. MMCCLXXXIX. et, vt Hallerus putat, nr. MMCCLXXXVIII. in quo forte ſcriptum Rufi de renum et veſicae morbis Aretaei nomen fert.

Libri de ſignis et cauſis acutorum et diuturnorum morborum, et de iſtorum curatione, cetera mutilus codex exſtat in biblioth. reg. Pariſ. nr. MMCLXXXVI.

Libri quatuor de cauſis et ſignis et curationum exſtant in biblioth. regia *Pariſin.* nr. MMCLXXXII. Solus liber I. de curatione acutorum eſt in bibl. reg. Pariſ. nr. MMCCXX.

In bibliotheca *Bauarica* Monachii eſt praeter codicem, quo Heniſchius vſus eſt, etiam Aretaei liber de acutis morbis graece.

Tribus codd. MSS. vſus eſt Petr. Petitus in comment. in Aretaeum, quorum vnum e bibliotheca collegii Claromontani Patrum ſocietatis Ieſu Coſſardus, ei bibliothecae praefectus, ipſi commodauit: alios duos ex bibliotheca Menteliana accepit. Sed hi libri omnes ab vno propagati videbantur. Menteliani tamen paulo melioris notae erant.

Io. Albertus Fabricius et Michael Maittaire Io. Wigano varietates lectionum communicarunt, Aretaei exemplaribus impreſſis adſcriptas. Eas ex aliquo MS. codice fuiſſe decerptas, autumat Wigan, in praefat. ad Aretaeum, pag. 7.

In

In bibliotheca publica vniuersitatis *Lugduno-Batauae* exstat Henischii graeco-latina editio Aretaei, in qua Iosephi Scaligeri manu plurima Aretaei loca sanantur, Gerardo Vossio adscribente. Vid. catalog. eius bibliothecae, pag. 138.

VI. *Editionum Aretaei* historiam optime exposuit Io. Wigan, qui illustrandis omnibus, ad Aretaeum pertinentibus, maximo studio vacauit.

Aretaei scripta, priusquam graece lucem vidissent, *latine* prodierunt, *Iunio Paulo Crasso*, professore Patauino, interprete. Versio Venetiis, apud Iuntas impressa, anno 1552. in 4. In praefatione, ei interpretationi adnexa, Crassus refert, Aretaei codicem veterrimum et cariosum in manus suas incidisse, ipsum vero hunc codicem non sanum integrumque fuisse; sed mendis inquinatum, multis magnisque vulneribus concisum atque laceratum. Transtulit tamen eum codicem in latinam linguam, collatis tribus aliis exemplaribus MSS. ex quibus multa restituit, deprauata correxit, confusa in ordinem redegit, loca, in quibus de medela dubitabat, asterisco notauit. In margine libri pauculae variantes lectiones notatae reperiuntur, non graece, sed latine conscriptae. Ceterum in hac Crassi editione libri de diuturnorum morborum curatione secundi capita quinque, secundum scilicet, tertium, quintum, sextum atque septimum desiderantur, quae postea in aliis editionibus tam graece quam latine, loco suo restituta sunt.

Aretaeum primum graece edidit *Iacobus Goupylus*, adiectis iis libri postremi capitibus quinque, quae in Crassi versione desiderabantur. Graece e MS. in Galliarum regis bibliotheca se expressisse testatur, duorum aliorum codicum ope, quorum vnum suis sumtibus comparauerat, alterum e Capelli museo depromserat. Exemplar hoc Parisiis nitidissime excusum est hoc titulo: Ἀρεταίε Καππαδόκε περὶ αἰτιῶν καὶ σημείων ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν, βιβλ. δ'. Ὀξέων καὶ χρονίων νέσων θεραπευτικὰ βιβλ. δ'. *Aretaei Cappadocis de acutorum ac diuturnorum morborum caussis et signis lib. IV. De acutorum ac diuturnorum morborum curatione lib. IV. Ex bibliotheca regia. Parisiis, apud Andream Turnebum, typographum regium*, 1554. 8. * Textus continetur paginis 195. Deinde tribus foliis continentur αἱ διαφόροι γραφαὶ καὶ σφαλμάτων τινῶν ἐπανορθώσεις, variae lectiones ex MSS. codicibus cum coniecturis aliquot non contemnendis. Editio haec est nitidissima, charta purissima, margines spatiosi, graeci vero typi elegantes quidem, at minuti. Maximam in hac editione operam impendit Goupylus, qui praefationi ad Oddonem Castillionium, cardinalem, nomen suum praefixit, vt perpauci in ea typographi errores occurrant et trium istorum codicum collatione sententiae plurimae deprauatae castigentur.

Eodem anno, scilicet 1554, post graeca tamen publici iuris facta, Crassi interpretatio cum Rufo Ephesio Parisiis edita est apud Guilielmum Morelium et Iacobum Puteanum in 12.* Titulum plenum vid. cap. de Rufo Ephesio, §. 4.

Huic adnotationes locorum subiiciuntur, qui in Aretaei codice graeco ab interpretatione Crassi discrepant, auctore *G. M. T.* quas notis suis ad varias lectiones intermiscuit in sua editione Aretaei Ioannes Wigan. Hic item capita illa quinque, quae Crassus non verterat, iam primum latine traducta sunt. Anonymum hunc fuisse Goupylum, vix dubitari potest. Celsum Crassum, Iunii Crassi filium, ex Goupyli editione vertentem, fuisse Petitus asserit. Guil. Morelium auctorem esse eius versionis, putant alii.

Secundum proxime memoratam editionem latinam Aretaei versionem inter medicae artis principes impressit *Henricus Stephanus* anno 1567. in fol. * omissis tamen notulis, quas sub fine anonymus iste editor adiecerat.

Crassi versio ab ipso recognita, traductis etiam ab eodem capitibus quinque, quae in priore eius editione deerant, Basileae, apud Petrum Pernam, anno 1581. in 4. primum impressa est: licet a Crasso, vt ex epistola eius, ad lectores data, patet, anno 1555. absoluta sit. Verum eam in publicum non prodiisse ante annum 1581. mortuo iam Paulo Crasso, constat ex typographi ad lectorem epistola, vbi haec leguntur: *Ediderat iam ante Iunius Paulus Crassus Aretaeum a se e graeco in latinum versum Venetiis: nunc vero, ab ipso ante obitum recognitum, et multis capitibus ex graeco exemplari auctum, (vt in praefatione scribit) filius eius Celsus ad nos misit.* Ea versio prodiit cum *medicis antiquis graecis Iunii Pauli Crassi*, quorum titulum pleniorem vide cap. de Rufo Ephesio, §. 4.

Sequuta deinde est graeco-latina *Georgii Henischii* editio: Ἀρεταίȣ Καππάδοκος ἰατρικά. *Aetiologica, semeiotica et therapeutica morborum acutorum et diuturnorum Aretaei Cappadocis. Graece et latine coniunctim edita tribus mss. codicibus, Veneto, Bauarico, Augustano collatis. Cum commentario, quo obscura doctrina de nominibus et parte adfecta morborum singulorum cum suis signis perspicua methodo illustratur, Autore Georgio Henischio B. medico Augustano. Augustae Vindelicorum, sumtibus Georgii Willeri apud Dauidem Francum,* 1603. fol. *

In praefatione sua dicit haec Henischius: *Tria inspexi manuscripta, Venetum, Bauaricum et Augustanum. Idem est initium in Augustano, quod in Lutetiano exemplari: deficiunt autem in illo sex* (error hic Henischii est: nam quinque tantum capita in secunda editione adiecta sunt.) *capita, quae desiderata in prima editione. Venetum et Bauaricum contractius est, vtrumque a sexto capite περὶ τετάνȣ demum incipiens, et sex illis capitibus similiter carens. Haec vero capita, quae non alibi, quam in regio codice reperiuntur, genuina esse, non sine causa ambigo. Aetium enim serm. II. cap. 1. de diabete agens ex Aretaeo excerpsit, quae in eius capite de diabete non leguntur, legi vero deberent, si legitimum esset.* Confutat Henischium Wiganus et id inde factum esse putat, quod Aretaei caput de diabete mancum sit. De editione sua haec amplius Henischius: *Addidi autem conuersionem Iunii Pauli Crassi. Pauca quaedam, inserta textui latino et diuerso charactere impressa sunt, ex notis anonymi Galli. In margine variae sunt lectiones, partim annotatae a Iacobo Goupylo, partim ex codice Augustano. Item, ne imperfectus (!) esset Aretaeus, et ad vsum minus accommodatus, colores illius obliteratos purpurisso Galeni, et Alexandri Tralliani, inprimis vero Pauli Aeginetae, reconcinnare et mancum suis partibus absoluere volui,* etc. Idque fecit inaniter atque infeliciter: quae enim desunt, omnia ex his auctoribus suppleuit, qui tamen in omnium manibus sunt, neque Aretaeo vel in medendi, vel adeo in scribendi ratione similes.

Typi solum in hac editione Henischii laudem merentur. Hi maiusculi sunt, oculisque legentis grati. Quae ex aliis in textum recepta leguntur, minore typo distincta sunt. In obeunda reliqua sui numeris parte inscium hominem et incurium se gessit. Codices, quod scio, oscitanter contulit, vt noua eorum collatione opus adeo sit. Aretaeum ne vno emendauit fere loco. Neque variae lectiones vllae ex Veneto ac Bauarico codice in libro leguntur. Excerpsit varias lectiones partim ex Goupyli editione, partim ex codice Augustano.

Neque

Neque tamen etiam in hoc codice conferendo magnam diligentiam adhibuisse videtur. Verba quaedam è textu expulit, quae et auctoris sensui optime congruunt, et intellectu sunt facillima, in eorum vero locum quasdam inanes literas substituit, Augustani vero codicis varias lectiones quasdam, vtut optimas ac textui maxime congruentes, non recepit in textum. Textum cum omnibus erratis ex Goupyli editione, auctum erratis typographi edidit. Latinam versionem sine minima emendatione reliquit. Commentarii, quos adtexuit, auctorem non illustrant, sed res continent, ab Aretaei ingenio alienissimas, quae nonnisi ex stolido capite profectae existimari possunt.

Ἀρεταίȣ Καππαδόκȣ, περὶ αἰτιῶν καὶ σημείων ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν βιβλία τέσσαρα περὶ θεραπείας ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν βιβλία τέσσαρα. *Aretaei Cappadocis de caussis et signis acutorum et diuturnorum morborum libri quatuor. De curatione acutorum et diuturnorum morborum libri quatuor. Cum MSS duobus Harleyano et Vaticano contulit: nouamque versionem dedit, Iohannes Wigan A. M. Aedis Christi alumnus. Accedit Praefatio: dissertationes in Aretaeum: Variae Lectiones: Notae, et emendationes: Tractatus de Ionica Aretaei dialecto: quodque difficiliores huius auctoris voces exponit, lexicon. Oxoniae, e typographeo Clarendoniano,* 1723. in fol. mai. *

Ea Wigani editio est omnium, quae hactenus prodiere, splendidissima, accuratissima, plenissima. Suscepit Wiganus laborem eius editionis parandae impulsu Ioannis Freind. Fundamentum ei praebuit textus Goupyli, qui Henischii quoque erat: contulit vero diligenter duos MSS. codices Harleyanum atque Vaticanum, nec non lectionis varietatibus ab Io. Alb. Fabricio atque Michaele Maittaire ipsi communicatis, paucis quidem, at vtilibus, vsus est. Eo modo noua, et prioribus longe accuratior textus recensio nata est, eo magis commendanda, quod Wiganus in lectionibus recipiendis neque timidus nimis, neque audax fuit; sed medium tenuit. Latinam versionem de nouo dedit, quia Crassi traductio, non quidem prorsus adspernanda, tamen saepissime, quod MSS. vitiosis vtebatur, obscura et dubia est. Haec Wigani versio optimis quoque atque probatissimis merito adnumeratur: etiam vbi graeca ita corrupta sunt, vt iis mederi plane desperaret, ea non sine sensu probabili auctorisque de iis rebus tractationi haud incongruo adumbrare tentauit. Variantium lectionum congeriem e libris editis et MSS. collectam, ad editionis huius paginas lineasque accommodauit, diligenter simul notatis omnibus, quas vel receperit, vel eiecerit. In notis, has lectiones sequentibus, copiosissimis, doctissimis, cur quasdam receperit, quasdam reiecerit, rationem dedit. Coniecturae eius in emendando factae, vtplurimum similibus vel Hippocratis, vel Aetii, qui Aretaeo maxime vsus esse videtur in compilandis libris suis, hinc magni ad Aretaeum illustrandum vsus est, vel Aretaei ipsius loquendi modis stabiliuntur. Notas sequitur tractatus de Aretaei dialecto, auctore Michaele Maittaire, qui cum librum suum insignem de dialectis graecis edidit, nondum in Aretaei scripta inciderat; verum vbi postea auctorem hunc euoluisset, et quaedam de eius dialecto collegisset, ea rogatu Ioannis Freind diligentissime recensuit et vna cum Aretaei libris imprimenda permisit. Lexicon tandem adiectum est vocum, Aretaeo propriarum, antiquarum, poeticarum, Ionicarum, non nisi his, qui plurimum in eius lectione versati sunt, intellectu difficilium. Sed lexicon alphabeti ordine dignum est, ita, vt et indicis loco haberi possit. In lexico etiam loca aliorum medicorum veterum insunt, ex quibus compositiones medicamentorum, quae Aretaeus commen-

commendat, peti possunt. Praefixae sunt dissertationes doctissimae de Aretaei aetate, secta, opinionibus, in anatomicis scientia, et praxi medica. Textus graecus vnius tantum vel alterius literulae menda laborat, typis Oxoniensibus maximis atque optimis excusus. Notandum quoque est, Aretaeum primum medicum fuisse graecum, qui vnquam prelo Oxoniensi fuerit subiectus. Eius editionis trecenta tantum impressa fuisse exemplaria, docet H. Boerhaaue, in praefat. in Aretaeum. — [add. Acta erudit. Lips. ann. 1728. pag. 97 et 106.]

Ἀρεταίου Καππαδόκου περὶ αἰτίων καὶ σημείων ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν βιβλία τέσσαρα. Περὶ θεραπείας ὀξέων καὶ χρονίων παθῶν βιβλία τέσσαρα. Aretaei Cappadocis de caussis et signis acutorum et diuturnorum morborum libri quatuor. De curatione acutorum et diuturnorum morborum libri quatuor. Cum commentariis integris Petri Petiti, medici Parisiensis atque clarissimi Ioannis Wiggani doctis et laboriosis notis et celeberrimi Mattairii opusculis in eumdem, tandemque eruditissimi atque celebratissimi Danielis Wilhelm. Trilleri obseruationibus et emendatis. Editionem curauit Hermannus Boerhaaue. Lugduni Batauorum, apud Ianssonios van der Aa, 1731. fol. mai. * Ad manus etiam mihi est editio, quae videri posset, altera, ab anno 1735. fol. * quae vero plane ea est, quae ann. 1731. Typographus tantum alium titulum cum anno 1735. imprimendum curauit. Meum exemplar adeo titulo, qui anno 1731. impressus est, at ob nouum titulum lacerato, non caret.

Quum veterum medicorum praeter Hippocratem et Galenum copia non esset, cogitabat Boerhaauius de eis eodem modo edendis atque iungendis, prouti Charterius Hippocratem et Galenum iunxerat, ita, vt bibliotheca Graecorum medicorum haberetur completa. Otio vero carens et secessu, Ioannem van Groeneveld, Iuris vtriusque et medicinae Doctorem, excitauit, vt vellet cum ipso sustinere negotium, quod collatis consiliis vna publico destinarent. Id operis is alacer est aggressus, ita, vt totus textus graecus cum latina versione impressus fuerit anno 1719. vna cum subnexis notulis. Tum coepit Boerhaauius digerere Petiti commentaria in Aretaeum, Menagio memorata, et a Dan. Clerico desiderata. Interea temporis Richardus Mead Boerhaauium donabat Aretaeo, a Wigano edito. Doluit Boerhaauius gauisus. Doluit inprimis, se iam prius inprimendum curauisse hunc auctorem, seque, vbi sciuisset Wigani propositum, ante impressum sub suis auspiciis Aretaeum, omnia Petitiana Wigano fuisse donaturum. Sed continuandum propositum editionis erat a Boerhaauio, qui ingenue fatetur, *nullam ipsi in ea procuranda deberi laudem, nullam gloriam.* Textus Goupyli est. Versio latina, textui apposita, Crassi, quam Henricus Stephanus edidit in principibus artis medicae. In notulis subiunctis habentur, quae Iosephus Scaliger adscripserat margini sui libri ex editione Henischii, quem librum postea Io. Gerardus Vossius, deinde Isaacus Vossius habuere, nunc bibliotheca academiae Leidensis (vid. supra §. 5.) possidet. Sunt hae emendationes fere quinquaginta per totum librum. Appositae etiam sunt in his notis correctiones Petri Petiti ex manuscriptis ingenioue, nec non emendationes Goupyli et Henischii. Varietates etiam in versionibus Iunii Pauli Crassi, Henischio, Petiti, Scaligeri, notatae sunt. Post textum auctoris curauit subnectendos integros Petri Petiti commentarios, qui anno 1662. scripti diu latuerunt, intereaque temporis, vbi editionem suam Boerhaauius parabat, Londini etiam typis excusi sunt 1726. 4. * sed non integri, verum tantum in tres priores libros. Hinc huic Boerhaauianae editioni id proprium est, quod *integros Petiti commentarios in octo Aretaei libros* continet, alibi nuspiam editos. Addidit deinde omnia, quae Wiganus illustrando Aretaeo protulerat,

protulerat, dissertationes, varias lectiones, notas, Michaelis etiam Mattairii commentarium de dialecto Aretaei, indicem vocum, Aretaeo propriarum, cet. Addidit etiam Dan. Wilh. Trilleri coniecturas et emendationes in Aretaeum, quas ille in Actis publicauerat Lipsiensibus, aliasque praeterea, quas Trillerus ad eum misit. Index tandem appositus est, a Pellerino confectus, rerum medicarum, in Aretaeo notabilium.

Aretaei Cappadocis medici libri VII. accuratissime in latinum sermonem versi et ad Boerhaauianam editionem expressi prodierunt latine *Argentorati*, 1768. 8. *

Latine etiam prodiit Aretaeus ex Io. Wigani versione, Vindobonae 1790. 8. * Plena est ea editio errorum.

Germanice versum Aretaeum edidit *F. O. Dewez*, Viennae, 1790. 8. * cum notulis, parum vtilibus. [anglice *I. Moffat*, Londini 1785. 8.]

Editio Parisina Aretaei graeco-latina, quam auctam memorat Merklini Lindenius renouatus Petri Petiti annotationibus, non prodiit.

VII. Commentarii in Aretaeum exstant Petri Petiti, medici Parisini, anno 1662. ad finem perducti. Hos breui prodituros sibique inscriptos testatus est *Menagius*, ad Diog. Laert. anno 1692. editum, pag. 253. Eosdem commentarios memorat etiam Dan. Clericus in hist. de la medicine part. II. lib. IV. s. II. cap. 3. pag. 308. edit. Hagan. 1729. at ab eo non visos. Eos commentarios, Petiti manu scriptos, anno 1703. aere suo redemerat Ioannes Iensius, a quodam typotheta, qui victum artis huius opera quaeritabat in typographia Pauli Schelti, Hagae Comitum. Ille vero referebat, se id manuscriptum volumen reperisse in cistella, Lutetiis Parisiorum Hagam delata, cum viri suppellectile ab anicula matertera, in Galliis defuncta, cuius paupercula ad eum hereditas peruenerat. Ab Iensio ad Boerhaauium transierunt.

Editi sunt hi *Petri Petiti commentarii in tres priores Aretaei Cappadocis libros Londini*, 1726. 4. * Editor est *Mich. Maittaire*. De Petri Petiti vita et scriptis commentatio praefixa est. Ex Graeuianis schedis hi commentarii enati ab eoque publicati sunt. Sed non integri ad eum peruenerunt et pars eorum posterior ab eo non potuit reperiri. Integri vero *in octo Aretaei libros* commentarii redeunt in editione Boerhaauiana. Philologici et critici sunt.

Ad Aretaeum illustrandum haec tandem scripta pertinent:

Sepia Voluox *Io. van der Linden*. Prodiit seorsim Lugd. Bat. 1653. 4. et exstat in select. Leid. 1653. 4. * pag. 89. pertinet ad Aretaeum II. de caussis et sign. acutor. cap. 6.

In Diario Britannico 1751. exstant *observations sur quelques maladies singulieres d' Aretée et de Caelius Aurelien.*

Dan. Wilh. Trilleri coniecturae et emendationes in Aretaeum, e Boerhaauio receptae, prostant in Actor. Lipsiens. ann. 1728. pag. 101 sq.

In *Io. Ern. Imman. Walchii* antiquit. medic. selectis, Ien. 1772. 8. * in quibus commentationes academicae continentur, antea editae occurrit nr. VIII. pag. 159. commentatio *de morbis veterum obscuris*, et nr. IX. *de venae cauae acuto morbo apud Aretaeum.* Scripsit in has commentationes Ill. *Baldingerus* duo programmata, alterum *de venae cauae acuto morbo*

in Aretaei lib. II. cap. 8. Ienae. 1771. 4. * quod recusum legitur in *Gruneri* diss. Ienensib. vol. I. pag. 209. alterum quod docet *Aretaei* ἆσθμα πνευμῶδες *veteribus non esse ignotum. Ien.* 1772. 4. *

Aretaeus de pulmonum inflammatione. Contextum Graecum adiecta latina versione edidit emendationes et commentarium adiunxit Carolus Weigel. Sect. I. Lips. 1790. 4. *

CAPVT V
DE RVFO EPHESIO.

I. *Rufi varii. Ephesii aetas, vita.* II. *Rufi libri qui supersunt.* III. *Codices MSS.* IV. *Editiones.* V. *Libri Rufi perditi.* VI. *Index alphabeticus auctorum, quos Rufus nominauit.*

[Studio *Io. Christ. Gottl. Ackermann*, Med. D. et Prof. Altorfin.]

I.

Temporibus inter Platonem et Alexandrum Magnum Gregorio Abul-Pharajio referente in histor. dynastiar. IV. pag. 59. edit. Pocock. artis medicae peritia claruit *Rufus*, atque ei docendae operam dedit. *Suntque*, inquit Abul-Pharajius, *de ea libri ab ipso compositi, quanquam tenues in eius theoria progressus fecerit et minus firmis probationibus vtatur. Pleraque ab ipso dicta confutauit Aristoteles in libris de naturali philosophia, vt et Galenus, qui argumentis perspicuis errores ipsius demonstrarunt.* Sed is *Rufus* longe ab Ephesio nostro alius fuit, si vmquam exstitit: est enim inter eius Rufi tempora, eiusque, cuius anatomici libri adhuc supersunt, interuallum fere quingentorum annorum. Alius etiam fuit *Menius Rufus*, cuius meminit *Galenus* libr. VII. de composit. medicamentor. sec. genera cap. 6. tom. XIII. pag. 838. edit. Chart. *Rufum* vero *Hieracem Thebanum*, quem refert Tiraquellus, nullum reperio, licet Hierax Thebanus laudetur a Galeno lib. V. de composit. medicamentor. secundum genera cap. 11. pag. 791. tom. XIII.

Quo vero tempore *Ephesius Rufus*, anatomicorum librorum, qui supersunt, aliorumque multorum, qui interierunt, auctor, vixerit, incertum est. Si Tzetzae fides habenda est, in chiliadibus, vetustus auctor est, et Cleopatrae reginae Aegypti, medicus fuit: si vero Suidae, quem plerique in aetate Rufi Ephesii sequuntur, in isque *Guilielmus Clinch*, praestantissimus de Rufo et Rufi scriptis auctor [a]) nec non *Georg. Abr. Merklinus* [b]), *Dan. Clericus* [c]) et *Halleius* [d]), cum Critone sub Traiano floruit. Quod etiam ex Galeno patet, qui Hadriano imperante natus, Rufum, quem saepius cum laude citat, inter recentiores numerat [e]). Ipse vero *Rufus*, etsi multos medicos citat, hi tamen omnes ad antiquiores pertinent,

a) Praefixa ea est dissertatio operum Rufi Ephesii editioni, ab hoc viro profectae, Londini, 1726. 4.

b) In Lindenio renouato pag. 952. conf. quoque Wolfg. Iusti chronolog. medicor.

c) Histoire de la médecine part. III. lib. II. chap. 2.

d) Bibliotheca anatomica tom. I. pag. 78.

e) Galenus de atra bile cap. 1. tom. III p. 155. edit. Chart. τῶν δὲ νεοτέρων ἄριστα γέγραπται περὶ μελαγχολίας τῷ Ἐφεσίῳ Ῥούφῳ. κ. τ. λ. Conf eiusd. commentar. in libr. VI. Hippocratis de morb. vulgaribus comment. I. nr. 10. tom. IX. p. 373. edit. citat.

pertinent, de nullis vero, vt ſibi coaetaneis, loquitur, ita, vt ex his nihil deſumi poſſit, quod illius aetatem commonſtret. De vita eius auctores omnes ſilent. Neque ex ſcriptis eius adparet, quam vitam egerit. Eius imaginem, ſi modo vera eſt, ex Dioſcoridis codice Vindobonenſi ſumtam, contueri licet apud *Gronouium*, in theſaur. antiq. Graecar. vol. III. tab. eeee. conf. *Voſſius* de philoſophia cap. XII. §. 14. p. 97. *Saxii* onomaſt. literar. tom. I. pag. 283.

II. Superſunt adhuc de ſcriptis Rufi valde numeroſis tres libri, quorum duo mutili ſunt. Nempe

Περὶ τῶν ἐν κύστει καὶ νεφροῖς παθῶν, *de veſicae renumque affectibus*, liber, extrema parte mutilus.

Περὶ φαρμάκων καθαρτικῶν, *de purgantibus medicamentis.* Eius tantum fragmentum exſtat, cuius principium et finis deeſt.

Περὶ ὀνομασίας τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων, *de corporis humani partium adpellationibus* libri III.

Dictione vtitur Rufus in his libris Attica, ſimplici, graui, conciſa, et breuitate, omni verborum pompa ornatiore. Minutiſſima quaeque in practicis libris morborum diſcrimina notauit, curandi viam indicauit, vberiorem medendi methodum ſuggeſſit. Suppurationem viarum vrinariarum optime pertractauit, conſilia ad eam curandam vtiliſſima dedit. In medicina dogmaticorum ſectae eum fuiſſe addictum et ex libro de renum et veſicae affectibus patet, in quo omnia ad dogmaticorum ſyſtema digeſſit, et ex fragmento de purgantibus, in quo diligenter humores notat, quos pharmaca, quae ab eo nominantur, purgent.

In anatomico opere et ſententias quasdam veterum de rebus, ad φυσιολογίαν pertinentibus, deſcripſit, nullibi alias reperiundas, et ipſe miro artificio de partibus corporis humani ſcripſit. In libro primo externas partes primum recenſet, deinde internas. Infundibulum primus in libro ſecundo deſcripſit, iuxta quod nerui optici diſcedant. Oculi eiusque partium deſcriptioni miram operam dedit. Ipſe in diſſecandis cadaueribus ſimiarum ſeſe exercuit, tironesque monet, ne eius generis exercitia negligant, ac ita non ſolum de rebus anatomicis, ſed etiam botanicis, practicisque ſcripſit, vt ab veteribus maxime ſit aeſtimatus, a Galeno vehementer laudatus, ab Oribaſio vir dictus ſit maximus. Eius merita circa rem botanicam recenſet *Hallerus* in bibliotheca botanica, tom. I. §. 48. pag. 107. circa rem anatomicam, in bibliothec. anatom. tom. I. §. 53. pag. 78. et circa medicinam practicam in bibliotheca medicinae practicae tom. I. §. 53. pag. 172.

III. Libri de adpellationibus partium corporis humani primi binae, vt videntur, Rufi exſtitere ἐκδόσεις. Quae enim in *altero*, quem vocant, *libro primo Rufi de adpellationibus corporis humani partium* a pag. 46. vsque ad pag. 52. edit. Clinch. continentur, ea in praecedenti libro totidem fere verbis exprimuntur. Quod aut ideo factum eſſe poteſt, quia Rufus ſuum librum poſtea iterum edidit, aut etiam a librariorum incuria forſan profectum eſt. Praelectionis anatomicae materiam, quam ſuis habuit Rufus, hunc alterum Rufi librum primum continere, Clinchii ſententia eſt, in diſſ. de Rufo et Rufi ſcriptis, editioni Rufi

 praefixa

praefixa pag. 16. His libris Königio videtur vsus esse Pollux; libro secundo onomastici, licet nusquam Rufum nominetenus laudet Pollux.

Codices MSS. librorum Rufi, et quidem eorum, qui typis exscripti sunt, nempe *libri de adpellationibus corporis humani partium*, *de renum et vesicae affectibus* et *fragmenti de purgantibus* hi exstant:

Codex graecus bonae notae libri de partium corporis humani adpellatione exstat in bibliotheca Caesarea *Vindobonensi*, teste de Nessel, part. IV. pag. 146. Exstare etiam eorum librorum codicem MS. in biblioth. Bernensi, notat *Gul. Clinch.* in diss. de Rufo et Rufi scriptis pag. 19. [et *Sinner* in catalog. codd. in biblioth. Bernensi, pag. 589.]

Rufi Ephesii ὀνομασίαι τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων exstabant graece in bibliotheca cardinalis *Ottoboni*. Montfaucon, tom. I. pag. 186.

Rufus Ephesius de partibus humani corporis exstat, nescio an graece, in aliqua bibliotheca Romana, cuius nomen Montfauconio excidit tom. I. pag. 201.

Nomenclaturae Rufi Ephesii partium humani corporis exstant duo codices, vt puto, graeci, in bibliotheca Ambrosiana *Mediolanensi*. Montfaucon tom. I. pag. 504.

Rufus Ephesius cum Aretaeo. — Idem cum Oribasio. — Rufi Ephesii opuscula medica exstant in biblioth. reg. *Paris.* nr. MMMCLXI. MMMCLXII. MMMCLXIII.

Rufi Ephesii nomina partium hominis exstant graece in biblioth. reg. *Parisin.* ex biblioth. cardin. Radulphi. Montfauc. II. pag. 769.

Rufus Ephesius de partibus corporis humani exstat in bibliotheca Colbertina, nr. MMMMMLXVIII. biblioth. reg. *Paris.* Montfauc. II. pag. 1011.

Rufi Ephesii medici opera exstant in biblioth. *Guil. Pelliserii.* Montfauc. II. pag. 1199.

Rufus de partibus humani corporis exstabat in biblioth. Dn. Br. de *Mesme.* Montfauc. II. pag. 1327.

Rufi Ephesii nomenclatura partium humani corporis exstat in biblioth. regia *Taurinens.* Montfauc. II. pag. 1401. [catal. codd. graec biblioth. Taurin. pag 415.]

Rufi Ephesii monobiblon de his, quae purgare oportet, et quando, et quibus medicamentis. Idem de morbis vesicae ac renum exstabat graece in bibliotheca *Isaaci Vossii.* vid. catal. MSS. Angliae et Hibern. tom. II. nr. MMCLXXXI. Exstant iidem libri graece in bibl. publ. vniuers. Leidens. vid. catal. eius biblioth. pag. 395.

Rufi Ephesii μονόβιβλον de purgantibus exstat graece in biblioth. *Augustan.* vid. Hoeschelii catal. MSS. graecor. biblioth. Augustan. pag. 54. Codex etiam est de purgantibus in biblioth. Laurent. Medicea. Bandini III. pag. 152.

Rufi Ephesii de vesicae et renum morbis liber, cuius et finis deest, et paginae quaedam corrosae sunt, exstat graece in biblioth. *Augustan.* vid. Hoeschel. pag. 54. qui simul memorat libellum vtrumque plura suppeditare, quam auctoris huius editionem Parisinam ab ann. 1554.

Chirurgica

Chirurgica Rufi exstant in bibliotheca *Laurentiana Medicea*, graece, collectore et scriptore Niceta Plut. LXXIV. Montfaucon tom. I, pag. 385. Ea postea edidit cum aliis chirurgis eius collectionis Cl. Cocchi.

IV. *Editiones* librorum Rufi, qui ad nos peruenerunt, paucae sunt. Princeps haec est:

Ῥούφου Ἐφεσίου περὶ τῶν ἐν κύστει καὶ νεφροῖς παθῶν. περὶ τῶν φαρμάκων καθαρτικῶν. περὶ θέσεως καὶ ὀνομασίας τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων. Σωρανοῦ περὶ μήτρας καὶ γυναικείου αἰδοίου. Rufi Ephesii de vesicae renumque morbis. De purgantibus medicamentis. De partibus corporis humani. Sorani de vtero et muliebri pudendo. Ex bibliotheca Regia. Parisiis, apud Andream Turnebum, typographum Regium, 1554. 8.*

Prodiit ea editio eodem anno cum Aretaeo, eadem forma, ex eadem bibliotheca, et eodem editore, Iacobo scilicet Goupylo. Praefatio nulla legitur. Post locos vero ex Suida de Rufo et Sorano sequuntur variae lectiones quaedam, et paucae ex codd. reliquis graecis Rufi in bibliotheca regia Parisina excerptae, has vero lectiones textus graecus.

Aliam editionem graecam ex Astruccii catalogo Parif. 1556. 8. notat Hallerus, biblioth. anatom. tom. I. pag. 79., de qua vero equidem dubito.

Graeca et latina Rufi editio vna tantum prodiit:

Ῥούφου Ἐφεσίου περὶ τῶν ἐν κύστει καὶ νεφροῖς παθῶν. περὶ τῶν φαρμάκων καθαρτικῶν. περὶ θέσεως καὶ ὀνομασίας τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων. Rufi Ephesii de vesicae renumque morbis. De purgantibus medicamentis. De partibus corporis humani. Nunc iterum typis mandauit Gulielmus Clinch, M. D. Qui et dissertationem de Auctore eiusque scriptis, vna cum commentariolo de vsu idoneo vesicantium in morbis curandis adiecit. Londini, 1726. in 4.*

Textus est Goupyli, versio Iunii Pauli Crassi et Goupyli, quam mox enarrabo. Crassi versionem aliquot locis emendauit editor. Praeterea editor in ea editione nihil praestitit, nisi quod eam accurate et nitide typis exscribendam curauerit.

Latina versio librorum Rufi de partium corporis humani adpellationibus *Iunium Paulum Crassum* auctorem habet. Dictio in ea a graeco idiomate nimis recedit, notante Clinch in diss. cit. pag. 18. Ea primum prodiit cum Aretaeo Crassi Venetiis, hoc titulo:

Aretaei libri VII. et Rufi Ephesii de corporis humani appellationibus libri III. a Iunio Paulo Crasso latinitate donati. Venetiis, apud Iuntas, 1552. 4. mai.

Postquam vero anno 1554 Goupylus Aretaeum Rufumque pleniorem ediderat, (fragmentum enim de purgantibus ac libellum de renum et vesicae morbis Crassus ignorauerat) Goupylus, siue, vt alii volunt, Morelius hoc fragmentum de purgantibus et librum de renum et vesicae morbis interpretatus est. Plenior haec Rufi versio latina cum Aretaeo prodiit hoc titulo:

Aretaei libri VIII. Rufi Ephesii de hominis partibus libri III. Iunio Paulo Crasso interprete; access. quae Crassus non vertit, Aretaei aliquot capita, Rufi liber de vesicae ac renum affectibus. Eiusdem de medicamentis purgantibus, Adnotationes locorum, in quibus ab interprete Graeca dissentiant. Parisiis, apud Guil. Morelium, 1554. 12.*

Eam latinam Goupyli, siue Morelii editionem iterum edidit *Henr. Stephanus*, in artis medicae principibus, Parif. 1567. fol. *

Libri III. de partium corporis humani adpellatione redeunt latine, ad primam apud Iuntas editionem, in collectione Basileensi medicorum veterum graecorum, quae hoc titulo prodiit:

Medici antiqui Graeci, Aretaeus, Palladius, Ruffus, Theophilus, Phifici et chirurgi. Partim numquam, partim antea, sed nunc auctiores editi. Omnes a Iunio Paulo Crasso medico et Professore Patauino Latio donati. Quibus accesserunt Stephani Atheniensis et ipsius Crassi Quaestiones medicae ac naturales. Basileae, ex officina Petri Pernae, 1581. 4. *

In *Andreae Vesalii anatomia, addita nunc postremo etiam antiquorum anatome, Venetiis apud Io. Anton. et Iacobum de Francifcis* edita sine anni mentione (et anno 1604.) fol. Rufi anatome, in tabulas redacta, et quidem appendicis loco, peculiari hoc titulo occurrit:

Vniuersa antiquorum anatome tam ossium, quam partium externarum: ex Rufo Ephesio medico antiquissimo: tribus tabellis explicata per Fabium Paulinum. Quibus accessit quarta ex Sorani medici antiquissimi fragmento graeco non antehac latino facto de matrice. Venetiis apud Io. Antonium et Iacobum de Francifcis, 1604. fol. *

Nouam editionem Rufi ad MS. Bernense recensitam, graeco-latinam molitus est Martinus Bogdanus, teste Th. Bartholino, Cent. IV. medic. epist. pag. 37. Ea vero editio lucem non vidit.

V. Multos praeterea Rufus Ephesius libros scripsit, ex quibus aut fragmenta tantum prostant, seruata a Galeno, Oribasio, Aetio, Arabibus, Rhase maxime, aut quorum tituli tantum supersunt, quales vs. 9. collegit Suidas, aut qui denique exstant quidem adhuc, at in bibliothecis adhuc inter codices MSS. latent. Adducam titulos eorum librorum, simulque auctorum, a quibus memorantur, locos.

Suida referente hos libros scripsit:

Περὶ διαίτης libros V. Ex eo multa se sumsisse scribit Oribasius, in med. collect. lib. V. cap. 3. Ex iis libris forsan etiam sunt loci de aqua, quos habent *Galenus* in tomo VI. edit. Chart. et Aetius, lib. III. cap. 165. — De eduliis locum seruauit *Oribasius* med. coll. lib. IV. cap. 2. Multa alia ex iis libris loca collegit *Hallerus*, in biblioth. med. pract. tom. I. lib. I. §. 53. pag. 174. 175. Eos saepissime citauit Rhases. Sed plures libri erant, quam V. Ex Rufi de vino, qui est lib. XII. de diaeta, fragmentum habet *Oribasius* med. coll. lib. V. cap. 7.

Περὶ διαίτης πλεόντων. librum I.

Περὶ τραυματικῶν Φαρμάκων. librum I.

Περὶ τραυματισμȣ̃ ἄρθρων. librum I. Idem forsan hic liber est cum eo, *qui e l. de morbis, qui articulis contingunt*, ex quo Oribasius medicin. collect. lib. VIII. cap. 47. Hieram Rufi describit.

Περὶ σύκων. librum I. Excerpta ex hoc libro vid. apud *Oribas.* lib. I. med. collect. cap. 40.

Περὶ

Περὶ ἀρχαίης ἰατρικῆς. librum I.

Περὶ γάλακτος. librum I. Is tamen, vt videtur adparere ex Oribaſio med. collect. lib. II. cap 61. in quo excerpta ex eo leguntur, pars librorum περὶ διαίτης forſan fuit. *De lactis Potione* ex Rufo legitur in Oribaſii ſynopſi libr. IV. cap. 40.

Περὶ οἴνȣ. librum I. Eum quoque Rhaſes citat.

Περὶ μέλιτος. librum I. Videtur is liber fuiſſe pars librorum περὶ διαίτης, quod adparet ex Oribaſ. med. coll. lib. II. cap. 63.

Porro ſcripti ab eo exſtiterunt:

Libri therapeuticorum, quos memorat Galenus, in praefat. ad lib. VI. de ſimplic. medicam. facult. Hi libri cum libris eiusdem argumenti Archigenis, Galeni et aliorum veterum inſignium medicorum exſtant in bibl. Laurent. Medicea plut. 75. vid. Montfaucon. I. pag. 389.

Liber περὶ μελαγχολίας, adeo adcurate ſcriptus, vt nihil ſupereſſet ad dicendum, quam magnam laudem ei tribuit *Galenus* de atra bile cap. 1. tom. III. pag. 165. Ch. Locus ex eo libro exſtat apud Aetium tetr. II. Serm. II. cap. 9. pag. 250. coll. Henr. Stephani. Excerpta ex hoc forſan libro redeunt in Hippocratis et Galeni editione Ren. Charterii tom. X. pag. 496. Περὶ μελαγχολίας ἐκ τῶν Γαληνȣ̃ καὶ Ῥέφȣ, καὶ Ποσειδωνίȣ, καὶ Μαρκέλλȣ, Σικαμίȣ τȣ̃ Ἀετίȣ βιβλίων.

Libri de rebus venereis excerpta ſuperſunt. Eſt apud Oribaſium in ſynopſ. lib. III. vnguentum de pene erigendo. conf. Synopſ. lib. I. cap. 6. et med. collect. VI. cap. 38. Vnguentum ad ciendam venerem apud Oribaſ. ſynopſ. lib. III. — Quae venerem adiuuant. Oribaſ. med. collect. lib. VI. cap. 38. — Qui ſeminis loco flatum emiſerint. Aetius tetr. III. ſ. III. cap. 35. pag. 577. coll. Steph. Qui nullum ſemen in coitu emittebat, vtique vero in ſomno, eum hominem ſiccis et calidis et caſtoreo ſanauit *Aëtius* tetr. III. ſ. III. cap. 35. pag. 577. Codex eius libri eſt in bibliotheca reg. Pariſ. nr. MMCCXL. vid. quoque Montfaucon. II. pag 735.

Libri de peſte locus ſupereſt, apud *Oribaſ.* Synopſ. lib. VI. cap. 25. conf. *Aetius* tetr. II. ſerm. I. cap. 95. pag. 223. *Paulus Aeginet.* lib. II. cap. 36. pag. 406. collect. Stephan.

Rufi Epheſii liber de medicina et collectiones medicae exſtant in biblioth. Scorialenſi. vid. Montfaucon I. pag. 623. et Caſiri in biblioth. Scorialenſ.

Libri Rufi de regimine infantum. De medicamentis popularibus. De morbis oculorum. Liber ad vulgus. Liber de morſu canis rabidi, cui etiam Poſſidonii nomen additum eſt, *de ieiunio* a Rhaſe citantur. Citatur etiam Rufus ſaepiſſime a Serapione. Generatim notandum eſt, Rufi Epheſii magnum apud Saracenos honorem fuiſſe. Eius liber *Ke ab Althebb* translatus exſtabat in linguam Arabicam. vid. *Herbelot* bibliotheque Orientale ſ. v. *Ketab Althebb le Ariſthou.* Translati etiam exſtabant in Arabum linguam multi alii Rufi libri, quod iam probant crebrae citationes Rufi, ab Arabibus factae.

Ῥέφȣ ἰατρȣ̃ ἐρωτήματα ιά. quorum principium eſt: Ἐρωτήματα. Χρὴ τὸν νοσȣ̃ντα ἐρωτᾶν, cet. Graeco-barbaro ſermone ſcripta, ſunt in bibliotheca Caeſar. *Vindobonenſi.* vide de Neſſel catal. MSS. part. III. pag. 22.

Excerpta ex Rufo Epheſio exſtant in biblioth. *Vaticana.* Montfaucon I. pag. 6.

Synopſis

Synopsis de pulsibus, quam exscriptor existimauit esse Rufi Ephesii, exstat graece in biblioth. *Laurent. Medicea* Plut. 75. Montfaucon I. pag. 388. Bandini III. pag. 151.

Rufi versiculos citat *Galenus* de composit. medicamentor. sec. loca. lib. I. cap. 1.

Περὶ βοτανῶν carmen, libris quatuor comprehensum, quod laudat *Galen.* praefat. lib. VI. de simpl. medicamentor. facult. tom. XIII. pag. 144. edit. Chart.

De glaucomate et suffusione ex Rufo caput habet *Oribasius* in synops. lib. VIII. cap. 47.

De arte coquendi Oribas. med. collect. lib. IV. cap. 2. Est forte pars libri de diaeta.

Ex eodem opere forte sunt libri *de aqua* Oribas. medic. collect. lib. V. — *de sapa Oribas.* lib. V. medic. collect. cap. 7. *de aceto et lora. Oribas.* ibid. lib. V. cap. 7.

De machinis medicis. Scamnum Hippocratis ex Rufo citat Oribasius de machinament. cap. 28.

Περὶ ὑδάτων ἐκ Γαλήνε, Ὀρειβασίε, Ῥέφε, Διοκλε̃ς καὶ Ἀθηναίε τομίον exstat in edit. Hippocratis et Galeni Charteriana tom. VI. pag. 489.

Περὶ ὑγείας libri, qui inter *Galeni* libros sunt, Rufo tribuebat Rhases.

De clysteribus. Ex hoc, vt videtur, peculiari Rufi libro excerpta leguntur prolixa apud Oribasium medic. collect. lib. VIII. cap. 24. Forsan eius quoque peculiaris liber fuit de glandibus, ex quo quaedam leguntur apud Oribasium, medic. collect. lib. VIII. cap. 39.

In Hippocratis quoque scripta commentatus est, vt colligo e Galeno, de libris propriis tom. I. pag. 35. edit. Charter. vbi Sabinum et Rufum vocat ἄνδρας τοῖς Ἱπποκράτες γράμμασιν ὡμιληκότας ε̉ παρέργως. Eius enarrationes in Hippocratis libros de morbis popularibus laudat Galen. in comment. II. in VI. epid. text. 31. pag. 414. tom. IX. Chart. [*Hippocratis* aphorismos *Casirius* in biblioth. arabico-hispanica, tom. I. pag. 235. b. scribit, a *Rufo* in quatuor libros, a Sorano in tres, a Galeno, quem Arabum turba sequuta sit, in septem libros fuisse diuisos.]

Poema graecum *de virtutibus herbarum Deo alicui conseruatarum*, quod cum Dioscoride Aldus 1499. edidit, a Rufo profectum esse, suspicabatur Conr. Gesnerus.

VI. Auctorem, Asclepiade recentiorem, Rufus non citasse videtur. En indicem auctorum, a Rufo citatorum,

Aristoteles, in lib. I. de part. appell. pag. 26. 28. 42. edit. Clinch.
Asclepiades, lib. II. pag. 65.
Chrysippi emplastrum laudat in lib. de ren. et vesic. affect. cap. 5. pag. 4.
Clitarchus, lib. I. pag. 40.
Cnidiae sententiae, lib. I. pag. 40.
Epicharmus, lib. I. pag. 29.
Erasistratus, lib. II. pag. 65.
Eudemus, lib. I. pag. 29. 35. 42.
Euryphon, lib. I. pag. 32.

Dionysius,

CAPVT VI

DE PHILONE IVDAEO.

I. *Philonis genus et aetas.* II. *Scriptorum editorum et deperditorum catalogus et ordo: suppositorum quoque cum variis obseruationibus.* III. *Codd. mssti et editiones.* IV. *Philones varii.*

[Cum supplementis *G. C. Harles.*]

I.

De *Philone*, eius scriptis, ingenio, atque opinionibus, quod praeter Fabricium plures modo strictim, modo liberius scripserunt, nobisque fecerunt otium: primum producemus illos, qui in genere, aut paullo fusius de eo egerunt. Sunt vero:

Hieronymus de viris illustribus, cap. XI. vbi falsa quaedam de eo traduntur, et adnotatores in biblioth. eccles. edit. Fabricii, Hamburgi 1718. fol. pag. 61 sqq. plura obseruarunt notatu digna.

Suidas voc. Φίλων, is vero catalogum operum Philon. ex Sophronio, graeco Hieronymi interprete, sumsit mutuum: de quibusdam pauca notauit *Küster.* in not. tom. III. p. 613. — Ex Suida catalogum repetiit *Eudocia* in Violario pag. 425 sq.

G. I. Vossius de histor. graecis lib. II. cap. 7.

G. Caue in Scriptorum ecclesiasticor. historia litteraria, tom. I. Basil. 1741. fol. p. 21 sqq.

R. Ceillier Hist. des Auteurs ecclesiastiq. tom. I. pag. 543. vt alios, historiam ecclesiasticam conscribentes, *Du Pin* Hist. ecclesiastique, *Tillemont* mem. eccles. etc. omittam.

I. Basnage hist. des Iuifs, tom. I. pag. 564 sqq.

Cudworth in systemate intellectuali, passim, praecipue doctus eius interpres latinus *Moshemius* in nota pag. 712 sq. pag. 824. inprimis in adnotatione docta longaque de philosophia et theologia Philonis, tom. I. pag. 828 sqq. edit. Lugdun. Bat. 1773. 4. vbi praeterea multos alios V. D. in vtramque partem disputantes laudat.

Io. Christoph. Wolf in biblioth. Hebraea tom. I. nr. 1828. pag. 973—977. et vol. III. eod. numero pag. 927. [et *Herm. Fr. Koecher* Noua Bibl. Hebr. tom. I. pag. 113 sq.]

I. I. Brucker historia critica philos. vol. II. pag. 797 sqq. et in Adpendice siue vol. VI. pag 452 sqq.

Th. Mangey in praefat. suae edit. Philon. quam recudi fecit doctisque auxit obseruationibus *Pfeifferus* nostras V. C. in vol. I. suae editionis.

Io. Bened. Carpzouii, Abbatis et Theologi Helmstad. *sacrae exercitationes* in S. Paulli epistolam ad Hebraeos ex Philone, Alexandrino. Praefixa sunt *Philoniana prolegomena*, in quibus de non adeo contemnenda *Philonis* eruditione Hebraica, de conuenientia stili Philonis cum illo D. Paulli in epist. ad Hebraeos et de aliis nonnullis varii argumenti exponitur. Helmstadii 1750. mai. 8. De iis, quae ad ortum Philonis, disciplinam, ingenium, philosophiam et theologiam pertinent, praeclare disputatur.

Hamberger in zuverläßigen Nachrichten etc. tom. II. pag. 28 sqq.

Ex his ea, quae ad historiam Philonis et ad controuersias, quae illius opiniones excitarunt, curatius cognoscendas pertineant, harum rerum cupidus atque intelligens abunde haurire poterit. Alia, in quibus Philo illustratur, aut ad interpretandam scripturam sacram commode adhibetur, scripta passim in hoc capite commemorantur. Adde quae supra ad vol. III. pag. 182. notaui. *Harl.*]

PHILO, gente ac religione *Iudaeus*, [Pharisaeorum sectae addictus, et dogmatum rituumque gentis suae tenacissimus, vid. *Mangey* praef. pag. IX sqq. edit. Pfeiffer. et cel. *Carpzou.* in sacris exercitatt. pag. 253 sq. et 434 sq.] patria Alexandrinus, [aut Alexandriae natus, τεχθεὶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, vt Sophronius vertit Hieronymum,] ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος [a]), e nobili inter suos ac sacerdotali familia fuit, Alexandri Lysimachi, Alabarchae [b]), Alexandrini, h. e. scripturae et vectigalium magistri, qui inter praecipuos ibi magistratus erat, frater [c]). [Quando in lucem editus sit, dissentiunt eruditi, aliis eius natalem diem ad annum XX. ante C. N. aliis ad annum decimum referentibus. *Mangey* vero praef. pag. VI sq. et *Brucker*. I. pag. 797. not. *r*. amplectuntur ornantque *Basnagii* (in Hist. des Iuifs lib. II. cap. 22. pag. 597 sqq) aliorumque rationes, qui Philonem natum esse statuunt A. V. C. 723. ante C. N. tricesimo [d]).] Aetate prouectus circa A. C. XL. caput legationis

a) *Ioseph.* XVIII. 10. antiqq. *Eusebius* II. 4. 5. 18. etc. hist. *Nicephorus* II. 9. *Fabric.* — Vid. veterum de Philone testimonia, a Mangeyo tom. I. pag. XXI sqq. collecta, et *Th. Pope Blount* in censura celebrior. authorum, pag. 102 sqq. edit. Geneu. *Harl.*

b) De hoc vocabulo vid. laudatos a Grangaeo ad *Iuuenal.* I. 130. et *Ciceron.* II. ad Attic. 17. *Fabric.* — et Bosium ad Ciceronis locum. *Rhenferd* singularem de *Arabarcha* scripsit disp. in Opp. philol. pag. 584. Alibi enim scribitur *Arabarches;* sed scripturam *Alabarchae* defendit *Cuiacius* Obseruatt. lib. VIII. cap. 7. adde *Mangey* praefat. pag. 3—5. ibique Pfeifferi not. *Harl.*

c) Vide *Lipsium* comment. in Tacitum p. 458. Philo a Iudaeo quodam, R. Azaria vocatur *Iedidaeus*. vid. *Abelii* adnotatt. ad Saurini tom. II. ad V. T. pag 314. *Heumann.*

d) Caussa, cur ita rationes subduceret Mangeyus, haec potissimum est, quod Philo, quum anno Caii quarto, V. C. 793. legationem ad Caium suscepisset, se lib. de legat. pag. 545. senem adpellauit: Iudaeis autem sollemne fuit, (vid. Pirke Avoth cap. 5) non nisi septuagenarios adpellare senes. *Harl.*

nis [e]) fuit, popularium suorum nomine, ad Caium imper. apud quem Alexandrini per Apionem grauiter calumniati Iudaeos fuerant. Et quamquam irrita fuit legatio; tamen scripta ipsa et memoriae, quas de ea reliquit, prudentiae, virtuti, ingenio atque constantiae eius testimonium reddunt luculentissimum. Quum iterum venisset ad Claudium imperator. Romae loquutum fuisse cum Petro apostolo, eiusque habuisse amicitias, scribit post *Eusebium* [II. 16. hist. eccl.] *Hieronymus* in catal. cap. XI. [pag. 62. additque, eum ob hanc caussam Marci, discipuli Petri, apud Alexandriam sectatores ornasse laudibus suis. Immo vero cap. VIII. de Marco tradit, respiciens ad librum Philonis περὶ βίȣ θεωρητικȣ̃ ἢ περὶ ἱκετῶν, Philonem, quum Alexandriae vidisset primam ecclesiam, adhuc Ἰȣδαΐζȣσαν, quasi in laudem gentis suae, librum super eorum consuetudine scripsisse; aut vti cap. XI. narrat, librum de prima Marci euangelistae apud Alexandriam ecclesia composuisse et versatum esse in laude Christianorum, atque horum habitacula nuncupasse monasteria. Sed vide infra in catalogo scriptorum Philon. nr. 36. *Harl.*] — Atque [?] Petrum ante Claudii fata Romam venisse, incredibile videtur *Sam. Basnagio* tom. I. annal. pag. 499. Magis etiam incredibile mihi videtur in illo vetustiorum silentio, quod *Photius* cod. CV. refert, eum Christo nomen dedisse; sed postea ex indignatione quadam et taedio iterum ad suos rediisse [f]). In philosophia atque eloquentia ita profecit, vt vulgo etiam ferretur de eo prouerbium ἢ Φίλων πλατωνίζει, ἢ Πλάτων φιλωνίζει, neque enim iudaicam tantum, sed externam quoque gentium philosophiam, Pythagoricam praecipue ac Platonicam calluit, et cum iudaica coniunxit [g]): vnde *Nicephorus* II. 15. Philonem περιβόητον ἐπ' ἀμφοτέραις φιλοσοφίαις adpellat, quod contra viri docti *Ioannis Ionsii* sententiam, (qui lib. III. cap. 4. de scriptoribus hist. philosophicae, Philonem Platonicum fuisse multis negat,) confirmatum a me alias singulari dissertatione [h]), Lipsiae

Yyyy 2 a. 1693.

e) Confer de hac Philonis legatione *Tillemont* tom. II. hist. imperat. pag. 763 sqq. et *Martinum Hankium* de scriptoribus rerum Byzant. lib. I. cap. VIII schismaticum non fuisse Philonem, contra *Bernhardi Lamy* sententiam probat idem *Tillemontius* tom. II. Memor. eccles. parte III. pag. 228 sqq. *Fabric.* — *Lamy* in diss. de paschate Iudaeorum pag. 429 ex eo, quoniam Philo numquam fecisset mentionem Hierosolymorum templique, effecisse sibi visus est, illum pro schismatico, quem dicunt, esse habendum. Sed Lamium errasse, ostendit quoque *Mangey* praefat. pag. X. nec non ven. *Carpzou.* in sacris exercitt. etc. pag. 474. qui praeterea *Schoettgenii* opinionem, (in horis hebr. tom. II. p. 38.) Philonem fuisse Semiiudaeum, bene reiicit. — adde *Brucker.* I. pag. 799. *Benzel.* in litteris ad Fabricium, in huius vita, a Reimaro scripta, pag. 221. *Harl.*

f) Eusebii historiam de Philonis conuersione et Photii de eius ἀποστασίᾳ tum historiae ecclesiae christianae, tum ipsi aetati Philonis, qui nec Petrum, nec Marcum videre potuit, et ipsius Philonis libris, in quibus nihil, quod Christianum sapiat, reperiatur, adeo, vt ne semel quidem Christianorum meminerit, omnino repugnare et fabulis Milesiis adnumerandam esse, *Basnage* l. c. p. 579. *Petrus Allixius* in iudicio ecclesiae iudaicae contra Vnitarios cap. 6. *Henr. Scharbau* in iudaismo detecto pag. 98 sqq. *Brucker.* I. pag. 799 sq. et *Mangey* praefat. pag. VII sqq. copiose demonstrarunt. *Crellii* sententiam pluribus proposui in Introd. in hist. L. Gr. tom. II. §. 9. *Harl.*

g) Conf. *Dion. Petauium* dogmat. theol. tom. II. lib. I. de Trinit. cap. I. §. 1. pag. 18. *Harl.*

h) Recusa est illa disputatio inter I. A. Fabricii opuscula. Hamburgi 1738. 4. pag. 147 sqq. Confer *Moshem.* ad Cudworth. I. pag. 826 sqq. not. qui haud longe ab initio animaduertit, *Petrum Allixium* libro, in superiore nota laudato, cap. 23. pag. 354 sq. edit. anglicae contendere, *eclecticum* ex schola Potamonis fuisse Philonem; id tamen iam antea visum fuisse erudito viro, qui praefationem praemisit *Philonis* Operibus, Geneuae 1613. fol. editis, nec non *Ioan. van der Wayen* in peculiari de λόγῳ, quam aduersus *Io. Clericum* exarauit, dissertatione, praefixa *Stephani Rittangelii* bilibrae

a. 1693. edita de Platonismo Philonis iudaei, et a *Io. Clerico* demonstratum in epistolis criticis est aduersus *Ioannem van der Weyen*, theologum Franequeranum, epistola VIII. Credat interim, qui volet audaciori magni Scaligeri i) effato, *hebraismi et syriasmi imperitiorem fuisse Philonem, quam vllus Gallus vel Scytha, et hoc omnia eius scripta loqui:* cap. XVIII. elench. tribaeres. [adde eumdem Ios. Scaliger. in ep. 13. Guilb. Seguino et in notis ad Eusebii Chron. pag. 57.] Mihi quemadmodum constat, quod non satis est, Iudaeum natum esse, vt idem statim hebraice vel syriace doctus sit; ita doctorem tam celebrem legis e Iudaeis illa aetate, propter leues quasdam et minus congruentes, neque ad grammaticam formulam satis exactas, quae in Philone fortassis obseruantur, etymologias, statim de ponte deiicere, atque hebraismi et chaldaismi rudem pronunciare, videtur haud aequum. Miror etiam virorum doctorum iudicium, qui e recentioribus Rabbinis Philonem hebraicorum rituum ignorantissimum k) fuisse concludunt l). In expositione librorum Mosaicorum *Allegoriis*

librae veritatis, Franeck. 1698. 8. pag. 39. 54. 74. Item cel. *Carpzou.* in disput. peculiari cap. V. pag. 20 sqq. et in prolegom. laudatis lib. VIII. cap. 5. Allixii subscribit sententiae, Philonem iis philosophis eclecticis esse adnumerandum, qui, auctore Potamone, Alexandriae sub Augusto floruissent, nec adeo vnico Platoni adhaesisse statuit, sed etiam l. l. et in ipsis exercitatt passim obseruat, Philonem Peripateticos, Pyrrhonios, Pythagoram, Critolaum, Democritum, Stoicos aliosque esse sequutum. Atqui *Liuſius* in manuduct. ad stoic. philos. I. diss. 17. *Philonem stoicissare*, contendit, cui adsentit *Schoettgenius* in praefat. ad Philonem §. 6. De Philone, Pythagorae etiam placita sectante, vid. supra in vol. I pag. 862. et in vol. III. pag. 82 de Philone, Platonico philosopho. Contra Moshemius, quum, quatenus Philo Platonis decreta amplexus, cum Mosaicis coniunxerit, quaedam disputasset, et Allixii opinionem examinasset, tandem omnia comprehendit et sic pronunciandum esse censet: „Philonem non secus, atque reliquos Iudaeos, qui Alexandriae sapientiae studiis dediti tum temporis erant, eius disciplinae fuisse socium, quae plurimis Alexandrinorum philosophorum placuerit; hanc autem disciplinam maximam partem cum Platonis consensisse placitis, tametsi admixta quaedam alia habuerit dogmata, ex orientalium fortassis philosophia hausta, quorum explicatam saltem apud Platonem haud reperire mentionem licet: neque tamen ex toto huic philosophiae addictum fuisse Philonem; verum omnem dedisse operam, vt ad legem et religionem Iudaeorum eam adcommodaret.“ Deinde de theologia Philonis inprimis de iis, quas fouisse dicitur, sententiis de λόγῳ et de trinitate late disserit. Adde eumdem *Moshemium* in commentariis de rebus Christianorum ante Constantinum M. Helmstad. 1753. 4. pag. 25 sq. 313 sqq. *Brucker.* l. c. *Mangey* praef. p. XXI sqq. pag. XXVI — XXXXIII. at notam confer Pfeifferi. Ille enim errat de λόγῳ Philonis Hinc *I. Ben. Carpzou.* in docta disp. de λόγῳ Philonis non Iohanneo, aduersus Mangey Helmstad. 1749. 4. quam auctiorem postea inseruit prolegomenis ad Exercitat. in epist. ad Hebraeos etc. pag. 155 sqq. de duplici Philonis verbo, contra Mangeium, Clerici opinionem recoquentem, erudite disputat. *Herm. Witsius* in Miscellan. sacrorum tom. II. Lugd. Bat. 1736. 4. pag. 70 sqq. §. 7. 10. 12. 15 sqq. in exercit. III. περὶ τοῦ λόγου, Philonis aliorumque argutias iam confutauit. Disputationis autem Carpzouianae summam leges in Vollständigen Nachrichten von dem — Inhalte — academ. Schriften, part. II. Lipsiae 1750. pag. 145 — 155. *Harl.*

i) *Mangey* praefat. pag. XLV sq. accedit Ios. Scaligeri et Huetii iudicio, Philonem hebraice et syriace nesciuisse. *Schoettgen.* quoque in praefat. ad Philon. edit. idem sensit; sed bene respondit *Carpzou.* in prolegom. cit. p. 42 et p. 51. *Harl.*

k) R. Cudworth libro qui inscribitur: true notion of the Lord's supper pag 17. *Philo Alexandrinus though Jew of nation, yet very ignorant of Jewish customs.* Hugo Grotius ad Matth. XXVI. 18. *In moribus Hebraeis Philo ipse Alexandrinus non satis certus est auctor.* *Fabric.* Philonem hebraice nesciuisse, scribit *Gaulminus* not. ad libr. de vita Mosis pag. 195. Contemtim quoque de scriptis Philonis iudicat *Vitringa* Obss. sacrar. lib. V. cap. XI. § 3. *Heum*

l) *Brucker.* l. pag. 798. not. *t.* manifestum esse putat, multis eum in locis satis crassam legis mosaicae

riis m) nimis indulſit, fateor, atque idem vt in ſacris ſcriptis facerent, auctor fuit Chriſtianis, praecipue Origene exemplum eius auctoritate ſua commendante, ſed vel eo nomine carus eſſe Philo debet, quod tam amplum et locuples de ratione illius aetatis ἀλληγορούμενα tractandi teſtimonium praebet Iudaeus. Vnde vero habet vir incomparabilis, in acerrima illa ſua Philonis cenſura n), eum *nomenclaturis ſolis contribulium ſuorum hebraeo graecis inſtructum*

ſaicae ignorantiam prodere, nec id in homine, in gentilium ſcholis educato, euenire aliter potuiſſe. — Atque Philonem loca V. T. non ex ebraeo fonte, ſed ex verſione τῶν LXX. excitaſſe, demonſtratum fuit *Claud. Frees Horneman* in ſpecimine exercitationum criticarum in verſionem LXX. interpretum ex Philone, Göttingae 1773. 8. et quidem in praemiſſa comment. de textus LXX. interpretum ex Hexaplis Origenis interpolatione et vſu *Philonis* Iudaei in illo emendando pag. 3—37. §. 6. et 7. poſtquam §. 5. adoptauit et comprobauit *I. Dau. Michaelis* iudicium in comm. de chronologia Moſis poſt diluuium §. V. Philonem non quidem omnino rudem fuiſſe linguae hebraicae; at, id quod ex eius etymologiis nominum propriorum inprimis adpareret, ſubtil et grammatica ſermonis hebraicae ſcientia caruiſſe. Adde eruditam libri Hornem cenſuram in Erneſti neueſten theolog. biblioth. vol. III. part V. pag. 461 ſqq. *Carpz.* in prolegomenis citatis, ſobrium cl. *Pfeifferi* iudicium ad Mangeii praef. p. XLV ſq. vbi Mangeius de ingenio atque eruditione Philonis egit. Contra cl. *Chriſtoph. Frider. Loesnerus* in ſpecimine lectionum Philonianarum, Lipſiae 1758. 4. non ſolum praedicat ſingularem Philonis amorem ac ſcientiam graeci ſermonis, et ſtudium poetarum graecorum, praecipue Homeri atque Euripidis aeque ac felicem Platonis, Thucydidis, Iſocratis, Demoſthenis atque Xenophontis imitationem; ſed ſtatuit quoque, Philonem ebraica bene calluiſſe. Atque Philo dici poteſt, ex LXX. interpretibus eam potiſſimum ob rem dicta S. S citaſſe, quoniam illorum verſio graeca Alexandrinis vnice paene cognita, ſa tem in vſu fuerit: quare id argumentum ad Philonis ignorantiam linguae hebraicae demonſtrandam valere non videtur. Etymologiarum autem venatores in quaenam dumeta abſurdaque incidere ſolent? *Harl.*

m) *Mangey* in praef. pag. XIV. multus de Philonis ſtudio allegoriarum, in eo potiſſimum verſatur, vt doceat, illud eum accepiſſe ex Phariſaeorum diſciplina, eum nimium quantum allegorias eſſe ſectatum, adeoque principem quidem, nec tamen ſolum et primum allegoriſtarum fuiſſe, et *Photium* cod CV. errare, dum ſtatuit, a Philone omnem allegoricum ſacrae ſcripturae ſermonem in eccleſiam perueniſſe; ipſum noſtrum antiquiores ſe interpretes, qui iſtud ſtudium ſint perſequuti, memorare et eſſe auctorem, Eſſenos maximam philoſophiae ſuae partem priſco ritu tradere per allegorias, atque *Ariſtobulum* *) diu ante Philonem allegoricas ſcripturae protuliſſe explicationes. Diligenter quoque de ortu allegoriarum in S. S. interpretatione, earumque praecipuis patronis, Philone atque Origene differit *Moshemius* in commentariis laudatis pag. 630 ſqq. Copioſius autem de Philonis ſtudio allegoriarum et etymologiae agit *Carpzou.* in prolegom. per totum librum ſecundum a pag. XXII — LII. vbi pag. XXXXVIIII ſq. quaedam de *Eſſenis* apud Philonem adnotat. — De *Eſſenis*, quos Philo vocat Therapeutas, h. e. medicos, (vid. Theſaur. epiſtol. Crozianum, tom. III. pag. 168.) et quae Philo de iis tradidit, praeter *Fabricium* noſtrum in luce ſalutari, toti orbi exoriente, cap. IV. p. 55. vide infra ad nr. 37. in notitia opp. Philon. et *I. Dau. Michaelis* Einleitung in die göttlichen Schriften des N. Bundes, vol. II. edit quartae, (Gottingae 1788. 4.) §. 185. pag. 1244 ſqq. qui alios V. D. quoque laudat. *Harl.*

*) Quem tamen exſtitiſſe poſt Simonem et Hodium negat *Eichhorn* in vniuerſali bibliotheca litteraturae biblicae, vol. V. part. II. et hiſtoriam interpretationis allegoricae perſequitur. Conferri quoque poſſunt cel. *Roſenmülleri* programmata, (quorum decimum prodiit Lipſiae 1794.) de fatis interpretationis ſacrarum litterar. in eccleſia chriſtiana.

n) Ed. *Bernhardus* apud Caueum in parte II. hiſt. litterar. ad a. Chr. 40. *Fabric.* Sed Bernhardus eſt refutatus a cel. *Carpzouio* in prolegom. laudatis, lib. II. cap. 3. pag. XXXVIII. collatis iis, quae idem V. D. per totum cap. III. praeclare diſſeruit. *Harl.*

ſtum protuliſſe ea, quae de nominibus [?] hebraicis interdum argutatur. Quis enim non malit adſentiri Origeni, Euſebio et Hieronymo, diſerte adfirmantibus, Philonem ipſum nomenclaturam eiusmodi compoſuiſſe et librum de nominibus hebraicis eorumque etymologiis condidiſſe? *Fabric.* Illum Philonis librum de nominibus Hebraeorum adhuc Heſychii tempore fuiſſe ſuperſtitem, et Heſychium ex hoc Philonis opuſculo in lexicon ſuum transduxiſſe, magnamque ſaepius illius etymologiarum, in V. T. nominibus eruendis obuiarum, cum Philoneis, quae iam reſtant, conuenientiam eſſe, cum *Io. Martianaeo*, Opp. Hieronymi editore, in commentario ad librum Hieronymi de nom. Hebr. I. pag. 90. cenſet et contra *Weſſelingium*, in libro Probabil. cap. 30. p. 280. ſecus ſentientem, oſtendit *Carpzou.* in prolegomen. Philon. lib. II. cap. 2. pag. 28 ſqq. adde infra de ſcriptis Philon. nr. 42.

Philonis autem opera horumque interpretatio et collatio quantum conducant ad hiſtoriam philoſophiae, cumprimis ad rectam vtriusque teſtamenti diuini intelligentiam, plures viri docti monuerunt atque exemplis docuerunt. Nam Philo, ipſe Iudaeus, quod res ſacras et biblicas, hiſtoriam et antiquitates Hebraeorum, ad quas etiam ſcriptores N. T. ſaepe adludunt, diligenter euoluit, ad mores, conſuetudines, placita atque opiniones Iudaeorum ſuique temporis, quod ab aetate ſcriptorum N. T. diuinorum prope abeſt, crebro reſpexit, et quod τῶν LXX. verſionem plerumque retinuit: totum dicendi genus, permultae formulae loquendi, prouerbia, vis et poteſtas complurium vocabulorum, cum in LXX. verſionibus tum praecipue in N. T. rectius et felicius, quam ex aliis, haud raro explicari atque intelligi poſſunt. Quare Erneſti atque Michaelis ore et ſcriptis Philonis lectionem ſedulo commendarunt ad loca N. T. illuſtranda. Quod ille a ſcriptoribus priorum ſaeculorum eccleſiaſticis et allegoriarum amantibus ſtudioſe lectus eſt; etiam illorum dictis librisque lucem frequenter adſundit. In catenis in libros V. T. ſaepius occurrunt Philonis effata et ſententiae. vid. infra, in libro V. cap. 17. vol. VII. pag. 734. 735. 736. etc. 790. Hinc *Ioannes Damaſcenus*, *Chryſorrhoas*, octauo iam ſaeculo conſcripſit ἱερὰ παρέλληλα, in quibus praeter multorum, qui quidem interciderunt, ſcriptorum fragmenta, *Philonem* quoque cum dictis codicis ſacri contendit. Idem laudabile inſtitutum Io. Pricaeus, Hugo Grotius aliique in adnotatt. ad N. T. Mangey in notis ad Philonem, *Io. Alberti* in ſpecimine obſſ. in N. T. ex Philonis libro de opificio mundi erutarum, in Muſeo Bremenſi vol. I. part. I. pag. 106. obſeruarunt, et Philonianas loquendi formulas atque ſententias compararunt cum ſtilo N. T. — *Claudii Frees Hornemanni* ſpecimen exercitt. criticarum etc. iam laudaui. — *Idem* conſcripſit obſeruationes ad illuſtrationem doctrinae de canone V. T. ex Philone — Hauniae. 1775. 8 (de quo libello vid. ephem. litter. Kilonienſ. a. 1775. nr. 50. et ex illis Erlangenſes in ſupplem. eiusdem anni, ſcid. 48. pag. 753 ſqq.) — Hornemanni iudicium de canone V. T. ſiue de libris, a Philone in illum receptis, et quos hic vel diuinae originis fuiſſe contendit, vel nude citauit, vel non memorauit, vt plurimum quidem, ſed ita, vt quaedam ornaret, eruditeque explicaret, in quibusdam diſcederet a ſententia Hornemanni, ſequutus eſt cel. *Eichhorn* in Einleitung ins alte Teſtament, tom. I. Lipſiae 1780. 8. pag. 53 — 68. — *Hoeſchelius* ad S. Io. Damaſceni homiliam et acroſtichin, Μωσῆς θεῷ πρόσωπον ἐν Θαβὼρ ἰδε etc. Auguſtae Vindel. 1588. 8. p. 95 — 104. Philonis loca emendat. — Vir quidam doctus (in Bibl. raiſon. tom. XXXII. part. II. pag. 304.) in Philonis ſcriptis verſionis *Aquilae*, qui tamen centum ferme annis recentior fuit, veſtigia animaduertit: huius quoque cubilia detexit *Petr. Weſſeling* in epiſtola ad H. Venemam de Aquilae in ſcriptis Philonis Iud. fragmen-

tis

tis et Platonis epistola XIII. Traiecti ad Rhen. 1748. mai. 8. et multa de Philonis consensu cum LXX. interpretibus et dissensu ab illis docte disputat, Mangeii rationes aliquoties discutit a pag. 23. loca ex versione, siue Aquilae ea fuerit, seu alius, in orationem Philonis adscita, cum cura examinat, denique pag. 34. summam confecit, atque, ita, ait, obtinuisse mihi, quod proposueram, videor, Philonem Iudaeum Alexandrinorum versionem in exscribendis veteris testamenti verbis sedulo sectari, nonnumquam ab ea quidem parum dissociari, sed aut ornatus orationis gratia, aut amanuensium delicto, aut suo; *cum Aquila minime consentire;* si quae sint in commentariis versionis illius indicia, ea pleraque omnia vel intempestiuis antiquariorum scholiis, ex Hexaplari *Origenis* editione arcessitis, tribuenda, vel dubiae esse auctoritatis."

Cel. *Carpzouii* sacras exercitationes in Paulli epist. ad Hebraeos ex Philone et praefixa prolegomena Philoniana saepius laudaui. — Idem vir graece doctissimus edidit Stricturas theolog. in epistolam S. Paulli ad Romanos. Adspersi subinde sunt flores Philoniani: primum prodierunt Helmstadii in nonnullas particulas dissectae 1752—1756. 4. Tum iunctim editi libelli, emendatius et auctius ibid. 1758. 8. vid. Nachrichten von Niedersächsischen berühmten Leuten und Familien, plag. 78. vol. II. Hamburgi 1769. 8. pag. 218. et pag. 217 sq. de sacris exercitationibus, ac pag. 223. de disputatione de λόγῳ Philonis; vbi plurium V. D. censurae et iudicia de vtroque libro ac disputatione citantur.

Quos fructus ex lectione Philonis litterarum cupidus percipere possit, egregie ostendit cl. *Christoph. Frid. Loesner*, Professor Lipsiensis, cum in Lectionum Philonianarum specimine, Lipsiae 1758. 4. tum vero in Obseruationibus ad N. T. e Philone Alexandrino. Lipsiae 1777. 8. Verborum quidem vim atque notionem potissimum persequitur: neque tamen rerum atque antiquitatis, lectionisque verae aut falsae Philonianae curam negligit; hinc inde Carpzouii quoque opiniones atque interpretationes oppugnat. — M. *Adam Frid. Kühn*, Rector scholae Sorau. in Lusatia inferiore, scripsit II. progr. spicilegium Loesneri obseruationum ad N. T. e Philone Alexandrino, Sorau. 1783. 4. — rec. et auct. Pfortae 1785. 8.

Chr. Guil. Thalemann de nube super area foederis cum vindiciis. Acc. comment. *de auctoritate Philonis et Iosephi* in hist. rituum sacrorum. Lipsiae 1771. 8. Contra Rauium, Rabbinorum commentis interdum maiorem, quam Philoni ac Iosepho, auctoritatem tribuentem, disputat, et Philonis scientiam rituum iudaicorum vindicat. conf. *Ernesti* neueste theolog. Biblioth. tom. I. part. V. pag. 465 sqq.

De doctrina, disciplina, opinionibus stiloque Philonis docte pleneque agit *E. H. Stahl* in Versuch eines systematischen Entwurfs des Lehrbegriffs Philo's von Alexandrien, in *Eichhornii* Allgem. Biblioth. der biblischen Litteratur, vol. IV. part. 5. pag. 469—890. Lipsiae 1793. 8. *Harl.*

II. Scripta *) *Philonis* complura exstant *digna meliore tum editione, tum interpretatione*, vt recte ait *Cotelerius* ad tom. II. monumentor. ecclesiae graecae pag. 540. Addo etiam, ordine

*) Sociniani cuiusdam hominis putidam coniecturam, qui scripta Philonis composita esse existimat ab aliquo huius nominis Christiano, qui circa extremum saeculi secundi post Christum natum claruerit, confutauit *Petrus Allixius* in iudicio ecclesiae Iudaicae aduersus Vnitarios capite VI.

ordine meliori; nam qui in editionibus occurrit, est admodum perturbatus. Sed vniuersis his, vt spero, defectibus occurret et eruditorum exspectationi abunde satisfaciet doctissimus vir *Ericus Benzelius*, Erici archiepiscopi dignissimi F. Praefectus doctissimus bibliothecae Vpsaliensis, qui, adparatu non contemnendo instructus, iam ab aliquot annis nouam Philonis editionem et vno alteroque opusculo auctiorem molitur p). Philo ipse in limine libri περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμῶν oracula Moysis, quae plerisque scriptis suis illustrauit, in tres ideas siue tria distinguit genera: Τὴν μὲν περὶ κοσμοποιΐας, τὴν δὲ ἱστορικὴν, τὴν δὲ τρίτην νομοθετικήν. Hanc distinctionem sequuti sunt, qui scripta Philonis pleraque digesserunt in Κοσμοποιητικά, Ἱστορικά et Νομοθετικά. Sed contra Philonis mentem ac minus commode ea sunt vsi. Mihi quidem, saluo aliorum iudicio, ita videntur Philonis scripta digerenda esse: [Littera *M.* significabo ordinem et paginam edit. Mangey.]

1) Περὶ τῆς Μωϋσέως κοσμοποιΐας. *De mundi opificio* siue in Hexaëmeron pag. 1. edit. Paris. [et pag. 1. M.] Ex hoc libro locum proferens *Eusebius* VIII. 13. praeparat. Πάλιν δὲ, inquit, τὸν Φίλωνα παριτέον ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν εἰς τὸν νόμον. Laudat idem XI. 24. [Io. Damascenus in Parallelis sacris citat ἐκ τῆς τῶν κατὰ Μώσεα κοσμοποιΐας. Ipse Philo lib. de Abrahamo pag. 385. ita prouocat ad hunc librum ὡς ἐν τῇ κοσμοποιΐᾳ δεδήλωται. Hoc autem opusculum est commentarius partim litteralis, partim mysticus in Geneseos cap. 1. Apud Hieronymum et Sophronium est titulus generalis, *in quinque libros Moysi.* vid. ibi notam Fabric. pag. 62. adde indicem MS. cod. Antonii Eparchi, infra in vol. X. pag. 480. nr. XIV. *Harl.*], Latine conuertit Ioh. Christophorsonus.

2) Νόμων ἱερῶν ἀλληγορία τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον πρώτη ad Genes. II. vs. 1—17. *Allegoriae sacrarum legum post Hexaëmeron* lib. I. pag. 46. (40.) Philonis allegoriam sacrarum legum legisse se testatur *Photius* cod. CIII. *Fabric.* — *Mangey* notat ad initium huius libri pag. 43. Io. Damascenum, huius opusculi locum adducentem, citare ἐκ τοῦ περὶ Μωσέως, et illum in parallelis sacris tum octauum, tum nonum allegoriarum librum saepius memorare; vnde concludit, vel hos libros olim fuisse aliter diuisos, vel partem eorum periisse. *Harl.*

3) Νόμων ἱερῶν ἀλληγορία τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον δευτέρα ad Genes. II. 8 sq. *Allegoriae* lib. II. pag. 1087. Hic liber ab Hoeschelio primum graece q) editus cum notis, et male

p) Conf. *Guil. Ern. Tenzel* obseruationem, in Obseruationibus halensibus, tom. V. pag. 428 sqq. Neque vero Benzelii editio vidit lucem. At suam ille versionem atque animaduersiones miserat Mangeyo, qui tamen promissa haud omnino seruauit. vid. Commercium epistolicum inter Benzelium, archiep. huiusque fratrem, Gustau Benzelstjerna, censorem librorum, Suecice, a *I. H. Lidén*, Lincöping. 1791. 8. editum. atque Ien. Allgem. Litteraturzeit. mense Sept. 1791. nr. 251. pag. 582. Atque ipse Mangey in praefat. fin. scribit, se a Benzelio librum excusum accepisse, quem Benz. variis lectionibus ex cod. August. atque Seldeniano cum nonnullis coniecturis consperserat; ex his tum coniecturis, tum adnotationibus quaedam fecisse nota, plura ex iisdem editurum, nisi inaudiuisset, ipsum nouae Philonis editionis suscepisse consilium. Ex notis Benzelii manu exaratis vidi, et suis locis adnotaui, illum ordinem, a Fabricio praescriptum, rarius deseruisse. *Harl.*

q) Francof. 1587. cum duobus aliis opusculis, dein cum reliquis Philonis opp. Paris. 1640. Morellus trium illorum opusculorum versionem confecisse arguitur imperfectam et ab auctoris mente alienam. Libellus ipse desideratur in Turnebi editione: nec in quouis cod. Paris. legitur. Hinc sequens liber etiam in multis codd. inscribitur ἀλληγορία δευτέρα. In cod. Vaticano inscribitur Φίλωνος

male in Geneuensi ac Parisiensi liber tertius inscribitur et a reliquis longe distrahitur. [*M.* dedit opusculo locum III.]

4) Νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαι τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον τρίτη ad Genes. III. 8 sq. *Allegoriae* lib. III. pag. 60. [pag. 87. *M.* cuius not. vide.] Hic male in editionibus inscribitur liber secundus. [¶] [A Damasceno, et aliis citatur liber III. allegoriarum. Commentar. in Genes. III. 1—7. periit.]

Librum quartum allegoriarum Philonis citat *Leontius* apud Turrianum IV. 2. Apologiae pro epistolis Pontificum. *Fabric.* Quae scripserat, (ait Mangey pag. 138.) Philo in Genes. III. 20—23. diu perierunt. Scripsisse vero liquet ex lib. de Sacrif. pag. 137. *Harl.*

5) Περὶ τῶν χερουβὶμ καὶ τῆς φλογίνης ῥομφαίας, καὶ τοῦ κτισθέντος πρώτου ἐξ ἀνθρώπου Κάϊν r) ad Genes. III. 24 sq. *De Cherubim et flammeo gladio, de Caino, qui primus ex homine procreatus est* pag. 108. [*M.* pag. 138. locus in codd. variat. vid. Pfeiffer.]

6) Περὶ ὧν ἱερουργοῦσιν Ἄβελ τε καὶ Κάϊν ad Gen. IV. 2 sq. *De sacrificiis Abelis et Caini* pag. 130. *Fabric.* [*M.* pag. 163. qui praeferre malit lectionem cod. Vatic. περὶ γενέσεως Ἄβελ καὶ ὧν αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κάϊν ἱερουργοῦσιν, *de natiuitate Abel, atque iis, quae ipse et frater eius Cain sacrificant.* In cod. A. Monacensi et alio loco positus est et inscriptus περὶ ὧν ἱερουργοῦσιν Ἄβελ καὶ Κάϊν. *Harl.*

7) Περὶ τοῦ τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι φιλεῖν ἐπιτίθεσθαι ad Genes. IV. 7 sq. *De eo, quod deterius potiori insidiari soleat* p. 155. [*M.* pag. 191.] Laudat *Eusebius* XI. 15. praeparat. et ante eum Origenes in Matth. pag. 369. Φίλων δὲ ἐν πολλοῖς τῶν εἰς τὸν Μωϋσέως νόμον συντάξεων αὐτοῦ εὐδοκιμῶν καὶ παρὰ συνετοῖς ἀνδράσι φησὶν ἐν βιβλίῳ ἐπὶ τοῦ τὸ χεῖρον etc. [ἐν τῷ Z et H νόμων etc. citatur a Io. Monacho.]

[Post id opusculum Mangey inseruit aliud, et ex cod. Vaticano CCCLXXXI. exscriptum primus pag. 226 sqq. edidit περὶ τῶν τοῦ δοκησισόφου Κάϊν ἐγγόνων, καὶ ὡς μετανάστης γίνεται, *de posteritate Caini sibi visi sapientis, et quo pacto sedem mutat:* continet commentarium, pro more mysticum, in Genes. IV. 16—26. et sapit stilum Philonis. Sed diu e plurimis codicibus excidisse videtur, quoniam Eusebius, Hieronymus, Photius, Suidasque id in catalogo scriptorum Philon. non recensent. Saepius tamen a Ioanne Monacho inedito sic citatur ἐκ τῶν H καὶ Θ τῶν νόμων ἱερῶν ἀλληγορίας. Adde Lambec. comment. codd. Vindob. III. pag. 210. vbi titulus libri deperditi citatur, vti in catalog. Vatic. *Harl.*]

8) Περὶ Γιγάντων ad Gen. VI. 1. *De Gigantibus* pag. 284. [*M.* pag. 262.]

9) Περὶ τοῦ ὅτι ἄτρεπτον τὸ θεῖον ad Gen. VI. *De eo, quod Deus sit immutabilis* p. 293. [*M.* pag. 272.] *Eusebius* II. 8. Hist. forte non male s) vtriusque libri, huius ac praecedentis, communem tradit fuisse titulum, περὶ γιγάντων ἢ περὶ τοῦ μὴ τρέπεσθαι τὸ θεῖον. Sane libro priore, qui de gigantibus inscribitur, agitur etiam de diuinae virtutis immobilitate. *Fabric.*

Mangey

Φίλωνος Ἰουδαίου τῶν μετὰ τὴν ἑξαήμερον: in Mediceo autem Φίλωνος εἰς τὸ ποιήσωμεν βοηθὸν κατ' αὐτὸν λόγος B. vid. Mangey pag. 66. *Harl*

r) A Suida et Eudocia citatur εἰς τὰ Χερουβὶμ, τουτέστι τὴν φλογίνην ῥομφαίαν. *Harl.*

s) Male omnino, et vid. cod. Norf. occasionem vero huius inscript. ὅτι ἄτρ. τὸ θεῖον. v. p. 296. E. *Benzel.* in not. msta.

Mangey et iudicium et ordinem Fabricii ſequitur, atque obſeruat, quae a Io. Monacho inedito adducantur ἐκ τῦ περὶ Γιγάντων, in hoc opuſculo occurrere. Mangeii autem verba fecit ſua *Bandin.* adde cl. Pfeifferi not. tom. II. pag. 357. et pag. 388 ſq. Suidas et Eudocia memorant περὶ Γιγάντων, α. ſequentis autem libri de immutabilitate Dei mentionem non iniiciunt. *Carpzou.* quoque in exercitatt. ſacris, ad Hebr. VI. 17. pag. 284. pronuntiat, librum de immutabili deo eſſe partem libri de Gigantibus. *Harl.*

10) Περὶ γεωργίας Νῶε ad Gen. IX. 20. liber I. *De agricultura Noë* pag. 187. [*M.* pag. 300. περὶ γεωργ. omiſſo voc. Νῶε. Atque in toto libro nihil legitur de Noacho. vid. *Carpzou.* ſacr. exercit. pag. 516.]

11) Περὶ Φυτȣργίας Νῶε ſiue περὶ γεωργίας liber II. ad Gen. IX. 20. *De plantatione vineae a Noë factae* pag. 214. [*M.* pag. 329.] Libros duos περὶ γεωργίας ſcripſiſſe Philonem, teſtatur idem Euſebius, et hunc pro ſecundo agnouit etiam in verſione ſua Lilius Tiphernas. *Fabric.* Hunc eſſe librum ſecundum libri antecedentis Mangey, (Fabricium ſequutus,) docet in not. pag. 300 et 329. Plurimi autem codices huncce librum priori haud ſubiungunt, et ipſi variant in loco, illi adſignato. vid. Pfeiffer. *Harl.*

12) Περὶ μέθης ad Gen. XI. 21. *De ebrietate* pag. 240. [*M.* pag. 357.] Hic liber videtur olim diuiſus fuiſſe in duos. Nam duos περὶ μέθης ſcripſiſſe Philonem, idem Euſebius teſtatum reliquit. *Fabric.* — Mangey pag. 328. in nota ad antecedentem librum dubitat, an ille ab hoc *de ebrietate* recte ſeparetur, ſiquidem ad pag. 233. edit. Pariſ. de plantatione deſinat agere noſter, et ad ebrietatem pergat. — Philo a pag. 265 B. — 270. B. integram diſſertationem de veritate ac falſitate ſenſuum conſcripſit, in qua Pyrrhonem plane ſequutus, exempla adduxit, quibus poſtea ſaeculo II. Sextus Empiricus vſus eſt, et eodem circiter tempore Diog. Laertius in vita Pyrrhonis. v. *Carpzou.* in ſacris exercitt. in Ep. ad Hebraeos V. 13. pag. 245 ſq. — Plures antiquiores citarunt duo *de ebrietate*, (aut, vt priores interpretes verterunt, *de temulentia,* libros, quare coniicit cel. Pfeifferus vol. III. pag. 169. forſan Euſebium, Hieronymum et Suidam libellum, περὶ Φυτȣργίας, quem non noſcant, pro primo περὶ μέθης habuiſſe. Sed illum ab aliis pro ſecundo περὶ γεωργίας libro habitum fuiſſe, paullo ante vidimus. *Harl.*

13) Περὶ τῦ ἐξένηψε Νῶε Gen. IX. 24. *De verbis, euigilauit Noë* pag. 273. [*M.* p. 390.] Hunc ipſum librum puto intelligi ab Euſebio, cum memoratur εἰς ὃ περὶ ὧν νήψας ὁ νȣ̃ς εὔχεται καὶ καταρᾶται. Neque opus eſt, vt pro νȣ̃ς legamus Νῶε — nam ad νȣ̃ν adplicat Philo, quae de Noë dicuntur. [Adſenſit Mangey, cuius et Pfeifferi notas conferes. adde Fabric. ad Hieronym. pag 62]

14) Περὶ συγχύσεως διαλέκτων ad Gen. XI. 1 ſq. *De confuſione linguarum* pag. 319. [*M.* pag. 404.] Huius libri Euſebius facit mentionem et Hieronymus.

15) Βίος σοφȣ̃ τȣ̃ κατὰ διδασκαλίαν (Euſebius male δικαιοσύνην, licet videatur reſpici ad Gen. XV. 6.) τελειωθέντος ἢ περὶ νόμων ἀγράφων, *Vita Sapientis, per doctrinam perfecti, ſiue de legibus non ſcriptis* pag. 349. Totus hic titulus [P] in Euſebio exſtat. Vulgo autem inſcribitur *de Abrahamo:* et ſane maiorem partem de hoc agit, prius tamen de aliis ante Abrahamum piis hominibus, Enoſo, Enocho, Noë, quos vocat προτέρην τριάδα τῶν ἀρετὴν ἐπινοησάντων, tum paucis de Iſaaco et Iacobo et Sara: ſingula κατὰ τὰς ῥητὰς

γραφὰς

γραφὰς primum, deinde κατὰ τὰς ἀλληγορίας, vt loquitur, νόμους persequens. Porro in limine huius libri, Philo ait, se, postquam de mundi opificio disseruit, iam etiam de legibus agere velle, ac primo de vniuersalioribus illis atque antiquioribus non scriptis, sed scriptarum archetypis, ad quarum normam Abraam et alii amici dei vitam suam exegerunt. Ὃν μὲν οὖν τρόπον ἡ Κοσμοποιΐα διατέτακται, διὰ τῆς προτέρας συντάξεως ὡς οἷόν τε ἦν ἠκριβώσαμεν. Ἐπεὶ δὲ τοὺς νόμους etc. Non puto autem, a Philone alium librum hoc de argumento praemissum, quam vnicum, quem numero primo retuli περὶ κοσμοποιΐας. Eumdem respicit, quum de tetrade loquens δι' ἃς δ' αἰτίας, inquit, ἅγιος ἐλέχθη, διὰ τῆς προτέρας συντάξεως εἴρηται. Neque syntaxin vocat collectionem plurium librorum, sed vnicum librum. Περὶ Φιλανθρωπίας pag. 797. δεδήλωται πρότερον ἐν δυσὶ (lege τρισὶ) συντάξεσιν, ἃς ἀνέγραψα περὶ βίου Μωϋσέως. Reliquos, separatim editos; interim hodie ordinem sacrarum litterarum, quas interpretatur, sequi tuto nos posse existimo. *Fabric.* — *Benzel.* in nota: „nr. 16. mihi 15. — nr. 17. mihi 16. — nr. 18. mihi 17. — nr. 19. mihi 18. *Philo libro proximo*, (quae Fabricii verba sunt in med. nr. 19.) — pag. 1052. c. — 20. mihi 19." Atque Mangey mutauit ordinem. Nam opusculum, quod Fabricius loco 15. collocandum putarat, Mangey post plura alia, demum in vol. II. loco primo pag. 1 sq. posuit, et inscripsit, vti apud Fabricium nostrum legitur, nisi vt in fine post ἀγράφων adderet, ὅ ἐστι, περὶ Ἀβραάμ. Ab Hieron. et Damasceno dicitur liber *de vita sapientis*, σοφοῦ. A Suida et Eudocia male, περὶ βίου φιλοσόφου, et a Sophronio περὶ βίου φιλοσοφικοῦ. *Harl.*

Βίος σοφοῦ αὐτομαθοῦς ἢ κατὰ φύσιν, *Vita Isaaci.* Et Βίος σοφοῦ ἀσκητικοῦ siue ἐξ ἀσκήσεως, *Vita Iacobi*, periit. Vide, quae dixi infra nr. 21.

16) Περὶ ἀποικίας ad Gen. XII. 1 sq. *De migratione Abraami* pag. 388. [*M.* pag. 436.] Meminit Eusebius.

Περὶ μισθῶν liber *de mercede proborum* ad Gen. XV. 1. [et quidquid Philo de capp. 13 et 14. scripserat,] intercidit. Memorat Philo pag. 424. ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ περὶ μισθῶν ὡς ἐνῆν ἐπ' ἀκριβείας διεξήλθομεν.

17) Περὶ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων πραγμάτων κληρονόμος ad Gen. XV. 2. p. 482. [*M.* I. pag. 437.] *De eo, quis rerum diuinarum haeres sit.* Eusebius alteram quoque partem tituli seruavit περὶ τοῦ τίς ὁ τῶν θείων ἐστὶ κληρονόμος, Καὶ περὶ τῆς εἰς τὰ ἴσα καὶ ἐναντία τομῆς. Agitur enim in hoc libro etiam de foedere Gen. XV. 10. quo deus iussit Abrahamum diuidere vaccam et cetera animalia et partes ex aduerso sibi inuicem ponere.

18) Περὶ τῆς εἰς τὰ προπαιδεύματα συνόδου ad Gen. XVI. 1 sq. *De congressu comparandae liberalis eruditionis causa* pag. (424.) 450. [*M.* I. pag. 519.] Nimirum humaniores artes ac disciplinas philosophiae famulantes Philo confert cum Hagare, ancilla Abrahami. Apud Eusebium non προπαιδεύματα legitur, sed παιδεύματα. Sed προπαιδεύματα magis probo. Et Philo ipse libro [P] proximo pag. 428. εἰρηκότες ἐν τῷ προτέρῳ περὶ τῶν προπαιδευμάτων καὶ περὶ κακώσεως etc.

16) Περὶ φυγάδων ad Genes. XVI. 6 sq. *De profugis* pag. (450.) 428. [*M.* pag. 546.] Apud Eusebium hic liber recte inscribitur περὶ φυγῆς καὶ εὑρέσεως *de fuga Hagaris eaque per angelum inuenta:* atque ita legit Hieron. in catalogo et Sophronius. In quibusdam Eusebii codicibus fuit, [nec non apud Suidam, (vbi vid. Küster.) et Eudociam,] περὶ φύσεως

 καὶ

καὶ εὑρέσεως, vt patet ex Rufini verſ. In aliis Valeſius inuenit περὶ Φύσεως καὶ αἱρέσεως Nicephorus vtramque lectionem coniunxit περὶ Φυγῆς καὶ αἱρέσεως, περὶ Φύσεως καὶ εὑρέσεως. Male, vt opinor, li et in MS. Euſebii Nortfolchienſi acceperim quoque legi περὶ Φυγῆς καὶ αἱρέσεως, περὶ Φυγῆς καὶ εὑρέσεως.

Περὶ διαθηκῶν *de teſtamentis* ſiue *pactis dei* libro duo interciderunt. Meminit Philo libro proximo: τὸν δὲ περὶ διαθηκῶν σύμπαντα λόγον ἐν δυσὶν ἀναγέγραφα πράξεσι Memorat ex hoc ipſo loco, atque ita, vt non vidiſſe illos innuat Euſebius, et ex eo Hieron. Male itaque apud Euſebium legitur περὶ διαθηκῶν πρώτης καὶ δευτέρας. Scripſerat Euſebius α' καὶ β', quod exprimi debet πρῶτον καὶ δεύτερον, ſcilicet βιβλίον.

20) Περὶ τῶν μετονομαζομένων, καὶ ὧν ἕνεκα μετονομάζονται, ad Geneſ. XVII. 1 ſq. *De iis, quorum nomina in ſcripturis mutata memorantur, et quare illud factum ſit* pag. 1044. [*M.* pag. 578.] Hunc librum primus graece ex codice Auguſtano edidit et notis illuſtrauit *Dauid Hoeſchelius*, Francof. apud Wechel. 1587. 8. Latine vertit *Fed. Morellus*, Pariſ. 1593. 8. memorat Euſebius. *Fabric.* — Deeſt hoc opuſculum in codd. Pariſ. Mediceis Moguntinisque, et in edit. Turnebi. Pars autem huius libri deſiderari videtur Mangeio, quod a Ioanne Monacho quam plurima ἐκ τῶν μετονομαζομένων citantur, quae nullibi apud Philonem occurrunt. Idem Mangeius retinuit Morelli verſionem latinam, hinc inde mutatam. In hoc opuſculo deſiit Pfeifferi noſtratis editio. *Harl.*

21) Βίος Πολιτικοῦ (Photius cap. 103. περὶ βίου πολιτικοῦ) ὅπερ ἐστὶ περὶ Ἰωσήφ. *Vita viri ciuilis, ſiue de Ioſepho* pag. 526. In limine huius libri teſtatur, ſe ſcripſiſſe vitas trium virorum Abrahami, Iſaaci et Iacobi, de quibus libro de Abrahamo: ὁ μὲν γὰρ πρῶτος ἐπίκλησιν Ἀβραὰμ σύμβολον διδασκαλικῆς ἀρετῆς ἐστίν· ὁ δὲ μέσος Ἰσαὰκ Φυσικῆς, ὁ δὲ τρίτος Ἰακὼβ ἀσκητικῆς. Sed Iſaaci et Iacobi vita intercidit, vt dixi ſupra poſt nr. 15. Ioſephi vitam latine vertit praeter Gelenium *Franciſcus Zinus*, Venet. 1575. 8. *Fabric.* Mangeius hoc opuſculum poſt id, quod Fabricius nr. 22. ſignauit, in tom. II. p. 41. poſuit. In codd et apud Photium cod. CIII. eſt inſcriptio βίος πολιτικός Hieronymus *de conuerſatione vitae;* vnde Sophronius, et ex hoc Suidas et Eudocia περὶ ἀγωγῆς βίου. Continet vero hoc opuſculum et hiſtoriam et allegoriam vitae Ioſephi. *Harl.*

22) Περὶ τοῦ κατὰ τὸν Μωϋσέα θεοπέμπτους εἶναι ὀνείρους. *Quod a deo mittantur inſomnia.* Libros *quinque* huius argumenti ſcripſiſſe Philonem, Euſebius, Nicephorus et Suidas teſtantur. Sed *primus* intercidit, *ſecundus* legitur pag. 565. edit. Pariſ. [*M.* tom. I. pag. 620.] in cuius limine primus citatur: ἡ μὲν οὖν πρὸ ταύτης γραφὴ περιεῖχε τοὺς κατὰ πρῶτον εἶδος ταττομένους τῶν ὀνείρων θεοπέμπτων, ἐφ' οὗ τὸ θεῖον ἐλέγομεν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐπιβολὴν [ὑποβολὴν Mang. ex cod. Vatic.] τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις ἐπιπέμπειν [P] Φαντασίας. *Tertium* habes pag. 1108. [*M.* pag. 699.] ab Hoeſchelio primum vulgatum graece ex codice Auguſtano, et illuſtratum notis Francof. apud Ioh. Wechelum 1587. 8. *Quartus* et *quintus* non exſtant. *Fabric.* In vtroque, quod reſtat, opuſculo, neque codd. neque Hieronymus agnoſcunt illud κατὰ τὸν Μωϋσέα, et omiſit Mangeius. Suidas et Eudocia citant περὶ ὀνείρων ε'. Philo myſtice agit in libro II. de duobus Iacobi ſomniis, Geneſ. XXVIII et XXXI. memoratis. Alter, qui ſupereſt liber, continet myſticum commentarium in Ioſephi praefectique piſtorum ac pincernarum ſomnia, Geneſ. XXXVII. et XXXVIII. Quod raro in codicibus mstis occurrit, et contextus eſt vitioſus, Mangeius eum ope duorum co-

dicum

dicum et coniecturis pro viribus sanauit, et versionem de nouo fere confecit. In hoc opusculo definit vol. I. edit. Mangeii. *Harl.*

Τῶν ἐν Γενέσει ζητημάτων καὶ λύσεων. *Quaestionum et solutionum in Genesin* libri VI. praeter ea, quae exstant latine in Micropresbytico pag. 340—360. Basil. 1550. fol. post editionem Paris. 1520. fol. interciderant. Memorantur apud Euseb. et in titulo Codicis Caesarei. *Fabric.* — Damascenus in Parall. pag. 362. meminit libri secundi pag. 363. sexti: porro ibid. pag. 376. pag. 658. quinti. *Benzel.* in nota msta.

Hactenus, quae ad Geneseos librum illustrandum faciunt.

23) Περὶ βίου Μωυσέως, ὅπερ ἐστὶ περὶ θεολογίας καὶ προφητείας. *De vita Moysis, siue* de theologia ac prophetia liber I. pag. 602. [*M.* tom. II. pag. 80.] II. pag. 654. [*M.* pag. 134.] III. 664. [*M.* pag. 145.] Citat *Clemens* I. Strom. pag. 342. [Multa inde habent Clem. Alex. Damascenus, Io. Monach. et catenae ineditae in Exodum. vid. Mangeium.] latine vertit praeter Gelenium *Franciscus Philelphus*; (vide *Vossium* de hist. lat. pag. 591. [et *Zenum* in Dissertaz. Vossiane, tom. I. pag. 294.]) *Adrianus Turnebus* Paris. et *Franciscus Zinus* Venet. 1575. 8.

Libri quinque ζητημάτων καὶ λύσεων siue *quaestionum et solutionum in Exodum* Eusebio, [Suidae, Eudociae et Hieronymo] et in titulo codicis Caesarei memorati non exstant. [Quaedam seruauit Damascenus.]

24) Περὶ τῶν δέκα λογίων, ἃ κεφάλαια νόμων εἰσί. *De decalogo* pag. 744. Latine vertit *Ioh. Vevraeus*, Paris. 1544 [1554. ap. Maitt.] 8. *Ioh. Christophorsonus*, Antwerp. 1533. 4. *Fabric.* — [*Mangeius* tom. II. pag. 180. vertit *de decem oraculis, quae sunt legum capitula*, et notat, cod. Augustanum congruere cum editis in titulo huius libelli; in cod. Mediceo scribi Φίλωνος περὶ τῶν νόμων ἰδέας, reliquos codices habere εἰς τὸν δεκάλογον Μωσέως. Hieronymus (vbi vid. Fabric. pag. 63. not. z.) *de decalogo libri IV.* et Suidas atque Eudocia ex Sophronio περὶ σκηνῆς, (qui vero liber intercidit.) καὶ Δεκαλόγου, δ'. Sed Mangeius animaduertit, Philonem non de decalogo, sed de legibus specialibus libros quatuor edidisse, neque aliter docere *Eusebium*, a quo eccles. histor. lib. II. cap. 18. scribitur περὶ τῶν δέκα λογίων.

25) Περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων εἰς τὰ συντείνοντα κεφάλαια τῶν δέκα λογίων. βιβλία ε. *Libri quinque de legibus decalogi specialibus Eusebio* memorantur. Ex his *primus* intercidit [t]), quo bina praecepta exposuerat (1) περὶ τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς αὐτοκρατεῖς ἑτέρους et (2) περὶ τοῦ μηδὲν θεοπλαστεῖν χειρόκμητον. Haec enim duo accurate in illo se tractasse, testatur Philo ipse libro proximo; vnde patet, binos libellos eius περὶ μοναρχίας huc non spectare, licet in illis *quoque agat de* cultu vnius summi dei.

Libri *secundi* pars prima, qua illustratur praeceptum (3) περὶ εὐορκίας καὶ σεβασμοῦ *de iureiurando et religione* legitur pag. 769. edit. Paris. et quamquam titulus promittit etiam agere περὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδόμης καὶ γονέων τιμῆς, in libro ipso haec desiderantur. Occurrit tamen altera pars, praeceptum (4) illustrans περὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδόμης καὶ τῶν ἑορτῶν *de sancto*

Zzzz 3 *sabbatho*

t) Non intercidit. vide epimetron. *Harl.*

sabbatho et diebus festis p. 1173 sq. edit. Paris. Primus hanc graece edidit David Hoeschelius e codice MS. [Vaticano, nr. 379. vti coniicit Mangey,] Augustae Vindelicor. 1614. 4. Latine vertit Fed. Morellus Paris. 1614. 8. Sed tertia ad praeceptum (5) περὶ γονέων τιμῆς non exstat.

Liber *tertius* ad praeceptum (6) τὸ κατὰ μοιχῶν καὶ παντὸς ἀκολάστου et ad praeceptum (7) τὸ κατὰ ἀνδροφόνων καὶ πάσης βίας. *Contra moechos, omnesque libidinosos, et contra homicidas omnemque violentiam habetur* pag. 776. In quibusdam codicibus argumenta huius libri ita designantur: περὶ φθορᾶς, [P] περὶ ὑπογαμίου, περὶ ἀνδροφονίας, περὶ ἐπιτιθεμένων, περὶ ἀκουσίου φόνου περὶ τοῦ μὴ ἀναισχυντεῖν γυναῖκας. In hoc libro, vt in illo de decalogo, praeceptum de non occidendo postponit Philo praecepto de non committendo adulterio, sequutus codices graecos Exodi XX. Sic et Lucas XVIII. 20. Marcus X. 19. Paulus Rom. XIII. 9. Syrus interpres Matth. XV. 19. *Tertullianus* de pudicitia cap. 5. *Clemens* VI. Strom. p. 685. *Iulianus* Parabates apud Cyrillum Alexandr. V. p. 152. *Syncellus* p. 131. Chronographiae. [Adde *Mangeium* ad librum de decem oraculis, tom. II. p. 207. not. o.]

Liber *quartus* ad praeceptum (8. 9. 10.) τὸ περὶ τοῦ μὴ κλέπτειν καὶ ψευδομαρτυρεῖν καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν, καὶ περὶ τῶν εἰς ἕκαστον ἀναφερομένων, καὶ περὶ δικαιοσύνης, ἣ πᾶσι τοῖς δέκα λογίοις ἐφαρμόζει. *De furto non faciendo, de non dicendo falso testimonio et de non concupiscendo, tum de iis, quae ad singula haec referuntur. Denique de iustitia, praeceptis vniuersis congruente.* [s. quae cum omnibus in vniuersum decalogi praeceptis cognationem habet.] Hic liber lucem nondum vidit, excepta particula περὶ ψευδομαρτυριῶν *ad praeceptum nonum*, quae exstat sub titulo, τὰ περὶ δικαστοῦ *de iudice* pag. 718. [*M.* II. p. 344.] Latine translata a *Ioh. Christophorsono* u), tum a *Rolando Petreio* Francof. 1602. 8. cuius v) versio vna cum ipsius notis subiecta editioni Paris. Prodiit et seorsim graece et latine, cum versione *L. Humfredi* Basil. 1559. 8. Integrum vero ex MS. codice Seldeniano descripsit, et edendum in se recepit *Benzelius*. [Edidit Mangey tom. II. pag. 335.] Confer, quae de eodem codice *Seldenus* lib. II. de Synedriis cap. XIII. §. 12. *Fabric.*

[E P I M E T R O N.

In editione Mangeii librum de decalogo excipit pag. 210. liber περὶ περιτομῆς, *de circumcisione*, quae prima est pars, quam intercidisse putarat Fabricius. A cuius iudicio et plurium, qui sequuntur, librorum, ordine, ab ea praescripto, quoniam Mangeius valde recessit, non solum ordinem, quem hic tenuit, indicaui, sed etiam illius notam, ab initio p. 210. scriptam, repetendam duxi.

„Postquam noster, inquit Mangeius, de decalogo in genere eiusque decem capitibus disseruisset, iam ad leges particulares descendit, quae ad capita ista referuntur. Merito igitur libellus hicce, (de circumcisione,) cum quinque sequentibus, de Monarchia, Sacerdotibus, et Sacrificiis etc. librum de decalogo excipit, quum primi praecepti generalis leges speciales contineat: ad fidem enim vnius dei refertur ista cultus ratio, quam ipse sacris et caerimoniis instituit. Confirmatur hoc ex titulo huius libelli in codice mediceo. Sic enim ibi scriptum, περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων, εἰς B. Κεφάλαια τῶν δέκα λογίων· τό τε μὴ

u) Vide *Sturmii* epist. ad Aschamum ed. Ackeri, pag. 12. *Heum.*

v) Non est Rolandi, sed Christophorsoni versio. *Benzel.* in nota msta.

μὴ νομίζειν ἔξω ἑνὸς Θεοῦ ἑτέρους αὐτοκρατεῖς καὶ τὸ μὴ χειρότμητα θεὸν πλασεῖν (melius forsan *θεοπλασεῖν.*) *Περιτομή.* Vnde liquet, nos hos de legibus specialibus libros in suum ordinem reduxisse, qui in editis mire fuit turbatus; ibi enim libri de praecepto primo in vltimo sunt loco posita. Quod vero *Eusebius* eccles. hist. lib. II. cap. 18. scribit, *περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων — α΄. β΄. γ΄. δ΄.* horum primus non intercidit, quod viris doctis visum; sed est hic ipse libellus, de quo agimus, cui tamen insuper adnectendi quinque sequentes, qui, quamuis in totidem titulos distribuantur, pro vno solum libro sunt habendi. Hactenus *Mangey*.

Sequitur, 1) pag. 213 *περὶ Μοναρχίας λόγος α΄. de Monarchia liber primus*, et pag. 222. *liber secundus.* (apud Fabricium nr. 27.) Libellus I. est, ait Mangey, praecedentis continuatio, pertinetque similiter ad primum decalogi praeceptum, de vno deo colendo. In codice mediceo sequitur ordine continuo, nulla etiam distinctione adposita, solummodo nota haec in margine adiicitur, *περὶ Μοναρχίας νόμοι.*

2) *Περὶ τοῦ τινα γέρα ἱερέων*, apud Fabric. nr. 28.

3) *Περὶ ζώων τῶν εἰς θυσίας καὶ τινα τῶν θυσιῶν τὰ εἴδη*, apud Fabricium nr. 29.

4) *Περὶ θυόντων*, *de sacrificantibus*, apud Fabricium nr. 30.

5) *Περὶ τοῦ μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι*, apud Fabricium nr. 31. Hos quinque libellos fuisse partes primi libri, iterum adfirmat Mangey in nota prima ad pag. 270. Hic enim incipiunt eae partes, de quibus Fabric. nr. 25. egit.

Περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων, εἰς τρία γένη τῶν δέκα λόγων, τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον, τὸ πέμπτον, τὸ περὶ εὐορκίας καὶ σεβασμοῦ, καὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδόμης καὶ γονέων τιμῆς, de specialibus legibus, quae referuntur ad tria decalogi capita; videlicet tertium, quartum quintumque, de iureiurando religioneque, de sacro sabbato, de honore habendo parentibus. Sed liber de parentibus honorandis periit. At pag. 277. sequitur,

Περὶ τῆς ἑβδόμης de septenario, et festis diebus, cum versione Fed. Morelii latina, verum plane immutata. In edit. Turnebi desideratur, contra in editione Paris. a. 1640. ad calcem Philonis operum fuerat reiectus. In nullo codice reperit Mangeius; sed ad calcem libelli praecedentis de legibus specialibus in cod. Mediceo notatum legit, *ἑξῆς ἐστι κεφάλαιον τὸ περὶ τῆς ἱερᾶς ἑβδόμης, ὦ μυρία καὶ ἀναγκαῖα* etc. .n. sic incipit hic libellus.

Περὶ τῶν ἀναφερομένων — — τῶν δέκα λόγων· τὸ ἕκτον καὶ τὸ ἕβδομον, κατὰ μοίχων καὶ παντὸς ἀκολάστου, καὶ τὸ κατὰ ἀνδροφόνων καὶ πάσης βίας pag. 299. est liber tertius, de quo abunde disputauit Fabricius. Continet vero liber, iudice Mangeio, egregium commentarium in praecepta de adulterio et homicidio, in quo auctor iuris romani antiqui, quod vulgo Anteiustinianeum adpellatur, scientiam prodit singularem. — Illum excipit liber, antea ineditus:

Περὶ τῶν ἀναφερ. — — τῶν δέκα λογίων τὸ Η καὶ τὸ Θ καὶ I. τὸ περὶ τοῦ μὴ ἐπικλέπτειν, καὶ ψευδομαρτυρεῖν etc. vti iam Fabricius de libro *quarto* ad praeceptum 8, 9, 10. titulum notauit, cum versione latina *Erici Benzelii*, Lincopensis Episcopi. Post *ἐφαρμόζει* additur tantum a Mangeio *ὅ ἐστι τῆς συντάξεως.* Quod autem ex cod. Vindob. Lambecius I. comment.

comment. fol. 143. profert libri titulum τὸ Η καὶ τὸ Θ καὶ τὸ Ι. τὸ περὶ τοῦ μὴ κλέπτειν — ὃ ἐστι ὅλης συντάξεως, Mangey coniicit, etiam deesse τὸ τέλος, vertique debere: *qui quidem totius tractatus est finis*, quippe quum περὶ δικαιοσύνης libellus vltimus eorum sit, quos de legibus scripsit noster. Descriptus autem est liber ex cod. Bodleiano nr. 3400. olim Seldeni, qui eum cum multis legauit academiae Oxoniensi. De praecepto, οὐ ψευδομαρτυρήσεις agit Philo pag. 342. segmentum autem τὰ περὶ δικαστοῦ separatum quidem a superiore particula, pag. 344. sed est pars et membrum praecedentis de testimonio falso, continetque reliqua Philonis dicta ad praeceptum nonum. Malit tamen M. legere τὰ πρὸς δικαστήν, vt habent cod. mediceus et Bodleianus, et ipse Philo in initio libr. *de iustitia* pag. 358. ἐν τὸ δικαιοσύνης οὐ βραχὺ μέρος ἢ τὸ πρὸς δικαστήρια καὶ δικαστήν. — Pag. 348. sequitur ad praeceptum de non concupiscendo, et reliqua praecepta specialia.

Περὶ δικαιοσύνης *de iustitia.* pag. 358. cuius pars est sectio περὶ καταστάσεως Ἀρχόντων *de constitutione Principum*, pag. 361. apud Fabric. nr. 33.

Περὶ τριῶν ἀρετῶν, ἤτοι περὶ ἀνδρείας καὶ φιλανθρωπίας καὶ μετανοίας, *de tribus virtutibus, siue de fortitudine et humanitate et poenitentia* pag. 375. Hunc titulum *Mang.* reposuit ex cod. Bodleiano. In codice mediceo et cod. collegii Lincoln. apud Oxonienses omittitur τριῶν, additurque καὶ εὐσεβείας post voc. ἀνδρείας. Forsan additum fuit, quoniam Philo sequentem libellum *de humanitate* ita inchoauit: τὴν δὲ εὐσεβείας συγγενεστάτην καὶ ἀδελφὴν καὶ δίδυμον ὄντως ἑξῆς ἐπισκεπτέον φιλανθρωπίαν, *nunc cognata germana gemellaque soror* pietatis *consideranda est humanitas.* vbi adnotat *M.* pag. 383. vel se malle ἀνδρείας pro εὐσεβείας, quia Philo in praecedenti non de pietate, sed de fortitudine egit, vel ea, quae auctor dixerit de pietate, iam periisse. Atque Philo de tribus tantum virtutibus hic egit; nec quicquam expresse inibi de pietate scripsit. De reliquis opusculis eorumque ordine in edit. Mangeiana ad numeros Fabricianos notabiliora scripsimus. *Harl.*]

26) Τὰ ἐν μέρει διατάγματα. *De praeceptis specialibus* varios commentarios deinceps scripsit Philo, ex quibus exstant: περὶ περιτομῆς *de circumcisione*, siue quare deus Iudaeis iniunxerit circumcisionem pag. 810. [*M.* II. pag. 210.] Caussas, quas adfert Philo, ait, se accepisse ἀρχαιολογουμένας παρὰ θεσπεσίοις ἀνδράσιν, οἳ τὰ Μωϋσέως οὐ παρέργως διηρμήνευσαν. Alias adferunt *Iustinus* quaest. 102. ad Orthodox. Photius epist. 248.

27) Περὶ Μοναρχίας λόγος α΄, β΄. *De Monarchia* siue de colendo vno deo et templo ac cultu eius liber I. pag. 812. et II. pag. 820. Vocabulo Μοναρχίας eodem sensu in libro similis argumenti vsus est Iustinus Martyr.

Liber περὶ τῆς σκηνῆς. *De tabernaculo* apud Eusebium memoratus intercidit.

28) Περὶ τοῦ τίνα γέρα ἱερέων *de praemiis sacerdotum et honoribus* pag. 830.

29) Περὶ ζώων τῶν εἰς θυσίας καὶ τίνα τῶν θυσιῶν τὰ εἴδη. *De animalibus idoneis sacrificio, deque victimarum generibus* pag. 835. Eusebius vocat περὶ τῶν εἰς τὰς ἱερουργίας ζώων καὶ τίνα τῶν θυσιῶν εἴδη.

30) Περὶ θυόντων. *De iis, qui victimas offerunt* pag. 841.

31) Περὶ τοῦ μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι. Ad Deut. XXIII. 19. [?] *De mercede meretricis non accipienda in sacrarium* pag. 860. Graece cum notis edidit Hoeschelius e codice Augustano a. 1612. 8.

32) Περὶ

32) Περὶ τῶν προκειμένων ἐν τῷ νόμῳ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἄθλων, τοῖς δὲ πονηροῖς ἐπιτιμιῶν καὶ ἀρῶν. *De praemiis et poenis exsecrationibusque in lege propositis* pag. 910. [*M.* pag. 408.] Meminit *Eusebius*, [hist. eccl. II. cap. 18] neque adsentior w) *Guil. Cantero*, qui VIII. 7. nouar. lect. a libro περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν diuersum facit alterum περὶ εὐχῶν καὶ ἀρῶν. Recte porro existimat *Canterus*, illa περὶ ἀρῶν pag. 930. cum superiore libro esse connectenda. *Fabric.* Coniunxit quoque Mangeius librum περὶ ἀρῶν et partem libelli de praemiis et poenis esse iudicauit pag. 408. ita tamen, vt pag. 429. virgula distingueret, posita inscriptione, περὶ ἀρῶν *de exsecrationibus*, et prioribus libris suum daret titulum pag. 408. περὶ ἄθλων καὶ ἐπιτιμιῶν, *de praemiis et poenis*. Hieronymus: *nec non de victimis et repromissionibus siue maledictis*, quae vertit Sophronius περὶ θυσιῶν, περὶ ὑποσχέσεων, ἤτοι καταρῶν· Sic quoque ex illo Suidas et ex hoc Eudocia. Neque Suidae testimonium et Canteri iudicium omnino spernit *Carpzou.* in sacris exercitatt. in Ep. ad Hebr. cap. VI. vers. 8. pag. 268. vbi ait, alteram libri partem esse περὶ εὐχῶν καὶ ἀρῶν· „nam male, inquit, hi libri in editionibus descripti sunt. Scilicet liber *de praemiis et poenis* desinit pag. 922. D. in verbis καθ' ἃ γέγονεν ἡ αἵρεσις τῶν ἱερέων, ἀλογεῖν. vnde incipit alius περὶ εὐχῶν καὶ ἀρῶν. Libellus enim singularis in editis περὶ ἀρῶν, illius περὶ εὐχῶν pars saltem secunda est. Sic adducitur a Suida: περὶ ὑποσχέσεων, ἤτοι καταρῶν· quod idem est. — — Patet quoque ex clausula prioris tractationis περὶ εὐχῶν, illam περὶ ἀρῶν partem esse secundam. Accedit, quod Philo in aliis locis εὐχὰς καὶ κατάρας coniungit, vt, de migrat. Abrah. pag. 406. B. et alibi." *Harl.*]

33) Περὶ καταστάσεως ἄρχοντος [ἀρχόντων *M.* ex codd.] ad Deut. XVII. 15 sq. *De creatione principis* (non per sortem, sed suffragia) pag. 722. [*M.* pag. 361. post libellum *de iustitia.*] In extrema parte huius libri multis commendat iustitiam x). Latine conuertit Ioh. Christophorsonus.

34) Περὶ τῶν τριῶν ἀρετῶν. *De tribus virtutibus;* περὶ ἀνδρείας, *de fortitudine* p. 736. [*M.* pag. 375.] περὶ φιλανθρωπίας *de charitate* pag. 697. [*M.* pag. 383.] et, (de qua in huius libri extrema parte agitur) περὶ μετανοίας *de resipiscentia* y). Philonem scripsisse de tribus virtutibus, Eusebius testatur, περὶ τῶν τριῶν ἀρετῶν, ἃς σὺν ἄλλαις συνέγραψε Μωϋσῆς. Male Sophronius, Hieronymi interpres, pro ἀρετῶν posuit δυνάμεων. Porro titulus iste diserte tribuitur libellis, quos dixi, in codice Bodleiano, [seiunxit hanc particulam a superiore *M.* pag. 405. ducibus codd. Bodlei. et Paris.] vt mihi adfirmauit eruditissimus Benzelius. Eiusmodi codicem memorans etiam Gesnerus in bibl. *Inuenio* z) *praeterea*, inquit, *librum Philonis graecum haberi de virtutibus, fortitudine, pietate, humanitate, poenitentia.* Vide et *Steph. le Moyne* varia sacra tom. I. pag. 520. [et epimetron in fine.]

35) Περὶ εὐγενείας. *De nobilitate* pag. 903. [*M.* pag. 437. cum interpr. L. Humfredi.] Prodiit separatim cum versione *Laur. Humfredi* ap. Oporin. 8. et cum interpretatione atque analysi *Hermanni Nehemii* Basil. 1581. 8. et gallice *Daniele d' Auge*, professore graecae linguae

w) Sed ego quidem, *Benzel.* in not. msta.

x) Immo pars est libri de iustitia. *Benzel.* in nota msta.

y) Item in Io. Damasc. parallel. MS. *Benzel.*

z) Itaque fallitur Boecler. in Iosepho Philon. pag. 1. *Benzel.*

guae regio interprete Parif. 1550. 8. cum Synefii oratione de regno in eamdem linguam translata. [lat. Goupyli verfio lat. eft in cod. MMCMLXIII. Parif. vid. catal. codd. III. p. 357.]

36) Liber Philonis, quo probauit, πάντα δῦλον εἶναι φαῦλον, malum et infipientem quemlibet effe feruum, intercidit. Memorat Eufebius [hift. eccleſ. II. cap. 18.] et Hieron. et Philo ipfe in proximi initio. At exftat alter eius ad Theodotum fcriptus περὶ τῦ πάντα σπυδαῖον [aa]) εἶναι ἐλεύθερον. Quod omnis probus fit liber pag. 865. [M. pag 445. vbi vid. notam. Multa ex hoc opere defumfit Eufeb. praepar. euangel. lib VIII. cap. 11.] In hoc libro inter alia agit de Effaeis, qui actiuam vitam ducebant, quorum ad quatuor millia, ait, fuo tempore in Palaeftina ac Syria verfatos effe. Non plane certum eft, an hoc fit proprium volumen, quod de Effaeorum vita edidiffe Philonem ait Hieronymus II. contra Iouinian. [Ex poetis, praecipue ex Euripide, Philo multa loca adduxit.]

37) περὶ βίυ θεωρητικῦ ἢ ἱκετῶν ἀρετῶν [bb]): De vita contemplatiua vel fupplicum [?] virtutibus fiue de hominibus vtriusque fexus, contemplatiuam et folitariam vitam ducentibus, quos Therapeutas ac Therapeutridas vocatos innuit, quod animae quamdam medicinam et dei cultum fingularem profiterentur [cc]. Edit. Parif. pag. 889. [M. II. pag. 471.] Pro ἱκετῶν Sandius mauult ἀσκητῶν· fed ἱκετῶν apud Eufebium [dd]) legerunt etiam Rufinus, Hieronymus, Suidas, Nicephorus etc. Porro idem Eufebius et alii veteres, Epiphanius XXIX. 5. Hieron. in catalogo [ee]) Sozom lib. I. cap. 12 hift. Caffianus II. 5. Inft. monaftic. Nicephorus II. 16. hift. Suidas in Φίλων, Pachymeres ad Dionyf. epift. 1. exiftimarunt, Philonem hoc libro agere de Chriftianis. Ita et titulus MS. apud Lambecium III. pag. 69. Φίλωνος περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανῶν [ff]) ἅμα καὶ μοναχῶν. Scholion MS. apud eumdem p. 71. Μέμνηται τύτων καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλυ (II 17 hift.) Τινὲς δὲ φασι, ταῦτα τὸν Φίλωνα περὶ τῶν κοινῶν Ἰυδαίων εἰπεῖν. Ἄλλοι περὶ Ναζαραίων Ἰυδαίων· (adde Iofephum IV. 4. antiq.) Ἄλλοι περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς πιστῶν καὶ πεπιστευκότων εἰς Χριστὸν καὶ φυλαττόντων τὸν νόμον Μωυσέως τυπικῶς. Ἄλλοι περὶ τελείων χριστιανῶν. Οἵας δὲ ἦσαν αἱρέσεως, μοναχικὸν ζῶντες βίον θεραπευταὶ εἰκότως ὠνομάζοντο.

aa) Voc. σπυδαῖον quidem legitur in infcriptione huius libri: quae vero num a Philone profecta fit, dubito. Hieronymus tantum citat vnum libr. quod omnis infipiens feruus fit, quae vertit Sophronius, ὅτι πᾶς ἄφρων δῦλός ἐστι. Ita quoque Suidas et Eudocia. Philo ipfe in initio profitetur, fe in fermone fuperiore, (qui periit,) fcripfiffe, περὶ τῦ, πάντα δῦλον εἶναι φαῦλον· fe in hoc, nempe pofteriore, oftenfurum effe, ὅτι πᾶς ὁ ἀστεῖος ἐλεύθερος. Atque fic librum citat Carpzou. in prolegom. ad facras exercit. pag. LXXXXVII. addit-que, „quem indicem fic vertimus: fapientem effe liberum, quod Stoicorum dogma eft. Nam ἀστεῖος idem notat, quod σπυδαῖος. Neque recte tranftulit Gelenius: omnis probus liber; nec Mangeius, liber, qui virtuti ftudet " Harl.

bb) Ἢ ἱκετῶν citatur ab Eufebio hiftor. eccleſ. lib II. cap. 18 Περὶ βίυ θεωρητικῦ ἱκετῶν citat Hieronym. lib. de fcriptor. ecclef. cap. XI. Hinc patet, vocem ἀρετῶν effe delendam, quae videtur varians lectio pro ἱκετῶν. Sed nec ἱκετῶν huc quadrat. Nifi forte ἱκετῶν h. l. fignificat orantium, der Betenden. vid. Lamb. Bof. diff. de etymologia graeca, § 9. Heum.

cc) Conf. Heumanni acta philof. tom. III. pag. 503 fqq. Harl.

dd) Hift. eccl. II. 18 qui vero voc. ἀρετῶν omifit: quod abeft quoque a nonnullis codd. v. Mang. notam. Harl.

ee) Et in vita Mofis pag. 51. et in vita Philonis, pag. 61. ad vtrumque locum vid. Fabricium noftrum. Harl.

ff) Sic quoque in margine cod. Florent. Medicei. Harl.

ζοντο. Καὶ ὁ μακάριος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ὁ μαθητὴς τοῦ ἁγίου Παύλου, ὁ γενόμενος Ἀθηνῶν ἐπίσκοπος ἐν τῷ περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας (cap. 6.) τοὺς μοναχοὺς ἔφη τὸ παλαιὸν καὶ Θεραπευτὰς ὀνομάζεσθαι [gg]). De Christianis agere Philonem, e Iudaismo transgressis, persuasere sibi quoque viri docti *Tillemontius* tom. II. mem. eccles. parte I. p. 167 sq. *Guil. Beuregius* in codice canonum vindicato pag. 374 sq. *Is. Vossius* pag. 46 sq. var. obs. et *Thomas Bruno* in diatriba de therapeutis Philonis, a Colomesio post epistolam Clementis Romani edita [hh]). Sed verius vtique est, Iudaeorum genus ab eo describi, non Christianos, idque agnouit *Photius* cod. CIV. et ostenderunt *Scaliger* cap. 29. trihaeresii, tum lib. VI. de emendat. temp. pag. 539. et ad Eusebii Chron. pag. 14. *H. Valesius* ad Eusebii hist. pag. 34. (qui in eo dissentit a Scaligero, quod Therapeutas Philonis negat fuisse Essenos, adstipulante *Antonio Pagi* ad a. Chr. 62. nr. 3.) *Guil. Caueus* in vita Marci, euangelistae, anglice edita nr. 3. *Blondellus* lib. I. de Sibyllis cap. 7. *Hankius* lib. II. de rerum Rom. scriptoribus pag. 86 sq. *Fabric.* Nec non *Mangeius*, *Io. Bouhier*, qui in epistolis, gallice scriptis ad Bernh. Montfaucon. Paris. 1712. 12. contra notas Montfauconii ad versionem libri gallicam, (vide notam in ima ora et infra, catal. edd. circa finem,) ostendit, Therapeutas illos fuisse Iudaeos — *Brucker.* in hist. crit. phil. I. pag. 797. qui in nota r. docet, Philonem libros de Essenis et Therapeutis, tamquam specimen philosophiae suae ante C. N. scripsisse, adeoque per Therapeutas, non potuisse Christianos intelligere, quum eo tempore in Aegyptum nulla peruenerit de Christo praedicatio. Is laudat quoque *Basnage* hist. des Iuifs lib. II. cap. 22. pag. 597 sqq. et ibidem pag. 765 sqq. late persequitur Essenorum historiam. Adde *Carpzou.* in Prolegom. p. LXXI sq. et *Triller* in notis ad versionem suam: *Hugonis Grotii Leidender Christus, Trauerspiel.* edit. II. Hamburg. 1748. 8. pag. 285 sq. vbi multos is alios, qui de Therapeutis et Philonis opusculo egerunt, viros doctos laudat, et ipse de Essenis quaedam disputat. adde, quae supra ad §. 1. circa fin. notata sunt. — De hoc Philonis libro et controuersiis, quas excitauit, vide quoque *Moshemium* in commentariis de rebus christianis ante Constantinum M. pag. 55 sq. *Harl.*

38) Libri περὶ προνοίας *de prouidentia* epitomen exhibet *Eusebius* VIII. 1. praeparat. et fragmentum lib. VII. cap. 21. [Recepit Mangeius vtrumque Eusebii locum inter Philonis fragmenta, pag. 625 et 634 sqq. cum adnotatione, citari loca ex iis libris a Ioan. Damasceno in parallelis sacris et a Io. Monacho inedito tit. περὶ βασιλέως χριστοῦ. *Harl.*] Fragmenta duo ex Michaelis Apostolii Ἰωνιᾷ MS. edidit *Hoeschelius* vna cum libro περὶ τῆς ἑβδόμης, de quo supra nr. 25. Nisi liber in Flaccum simpliciter etiam inscriptus fuit de prouidentia, (vt infra dicam;) ex Gesnero colligo, hunc [P] ipsum integrum latine ex Lilii Tiphernatis versione exstare in bibl. Vaticana. Meminit etiam Suidas.

De Iudaeis apologeticus liber, *Eusebio* II. 18. hist. memoratus, intercidit. Locum ex illo adlaturus idem *Eusebius* VIII. 6. praeparat. [ii]) Πρῶτα δὲ, inquit, θήσω Φίλωνος τὰ περὶ

Aa aaa 2 τῆς

gg) Idem scholion adscriptum est cod. Coislin. LXXXVI. et excudi fecit Montfaucon in catalog. codd. Coislin. pag. 140. *Harl.*

hh) Therapeutas fuisse Christianos, euincere studuit *Bernhard de Montfaucon* in notis ad versionem suam huius libri Philoniani de vita contemplatiua gallicam, Paris. 1709. 12. *Harl.*

ii) Reposuit Mang. inter fragmenta Philonis, II. pag. 626 sqq. qui probat emendationem Vigeri, ὑποθετικῶν, et monet, hos libros diu intercidisse, nec a quouis, praeter Eusebium, agnosci. *Harl.*

τῆς ἀπ' Αἰγύπτου πορείας τῶν Ἰουδαίων, ἣν πεποίηνται Μωϋσέως ἡγουμένου, ἀπὸ τοῦ πρώτου συγγράμματος, ὧν ἐπέγραψεν ὑποθετικῶν, ἔνθα τὸν ὑπὲρ Ἰουδαίων, ὡς πρὸς κατηγόρους αὐτῶν ποιούμενος λόγον, ταῦτά φησιν etc. Incertum est, quid sibi velit illud ὑποθετικῶν, vel vt in alio MS. legitur ὑποθετικῶς, neque satisfacit coniectura Vigeri, viri doctissimi: idem *Eusebius* VIII. 10. (8.) alium eiusdem operis locum producturus: τούτων δ' ἀπὸ τῆς ὑπὲρ Ἰουδαίων Ἀπολογίας λαβὼν σύ γε ἀνάγνωθι ταῦτα. Quamobrem apud Suidam quoque in Φίλων pro περὶ Ἰουδαίων Neocorus malit rescribere ὑπὲρ Ἰουδαίων. [quod probat *Mangey* et rescripsit II. pag. 632. vbi inter fragmenta reddidit Eusebii locum. *Harl.*]

39) Εἰς Φλάκκον pag. 965. edit. Parif. [*Mangey* II. pag. 517.] siue, vt *Syncellus* p. 331. et *Photius* cod. CV. titulum refert Φλάκκος ἢ Φλάκκων ψεγόμενος. *Aduersus* Auillium *Flaccum*, Aegypti sub Tiberio et Caio praefectum, (adhuc a. Chr. 38.) qui Iudaeos male tractauerat, sed non diu post poenam dedit, dignitatibus a Caio deiectus, in exilium pulsus ac denique interfectus. Vnde colligit Philo, deum adhuc curam agere gentis suae. Hinc in versione Lilii Tiphernatis hic liber inscribitur *in Flaccum de prouidentia*, teste Gesnero [kk]). Ceterum recte in MSS. et editionibus praefigitur legationi ad Caium, quae post Flacci tempora demum accidit. Equidem Photius postponit, et Valesius postponendum esse, contendit ex eo, quia Eusebius hunc librum in Flaccum respiciens II. 6. histor. citat Philonem ἐν δευτέρῳ συγγράμματι ὧν συνέγραψε περὶ ἀρετῶν. Sed non plane certum est, an Eusebius per librum secundum περὶ ἀρετῶν respexerit librum aduersus Flaccum, nec Photii institutum est, libros eo, quo scripti sunt, ordine recensere.

40) Περὶ ἀρετῶν καὶ πρεσβείας πρὸς Γάϊον pag. 992. edit. Parif. [*M.* II. pag. 545.] *De virtutibus*, (per ironiam hunc titulum fecit Philo, teste *Eusebio* II. 18. hist.) *et legatione ad Caium liber*, a Philone iam sene, successu nullo suscepta Iudaeorum Alexandrinorum nomine anno Christi XL pro iure ciuitatis et proseucharum, quo per accusationes Apionis propter negatum imaginum imperatoris cultum erant carituri. *Photius* cod. CV. huius scripti titulum refert Γάϊος ψεγόμενος [ll]). Deest autem in codicibus nostris pars postrema, qua alteram, vt videtur, admissionem ad Caium, sed similiter irritam, descripserat. Haec enim postrema sunt libri, qualis hodie exstat, verba: Εἴρηται μὲν οὖν κεφαλαιωδέστερον ἡ αἰτία τῆς [P] πρὸς ἁπάντων Ἰουδαίων ἔθνος ἀπεχθείας Γαΐου. Λεκτέον δὲ καὶ τὴν παλινῳδίαν πρὸς Γάϊον. [Atque *Iosephus* antiqq. lib. XVIII. cap. 9. nonnulla de secunda coram Caio recitatione narrat, quae ex deperdita hausta videntur Mangeio, cuius primam ad h. librum conferes notam. *Harl.*] — Miror Valesium, qui per hanc Palinodiam intelligit librum in Flaccum.

kk) Vid. *Valesius* ad Eusebii hist eccles. lib. II. cap. 6. *Heum.* — Εἰς Φλάκκον etiam cod. mediceus: in reliquis vero MSStis reperit Mangeius inscriptionem: Φίλωνος Ἑβραίου ἱστορία ὠφέλιμος καὶ πάνυ βίῳ χρήσιμος. Τὰ κατὰ τὸν Φλάκκον, ἤτοι περὶ προνοίας· Mang. tamen suspicatur, olim scriptum fuisse κατὰ τοῦ Φλάκκου, vti citatur a Ioanne Monacho, inedito. Ex Eusebii Chron. ad a. 39. (quae verba ex Syncello refert Fabric. in sequenti num.) Mangeius coniecturam ducit, librum hunc esse partem alterius deperditi, qui de Seiani iniuriis egerat, idque vlterius liquere putat ex primis opusculi verbis. Mihi quidem id nondum omnino probabile videtur. Huic tamen libro demum post libros περὶ βίου θεωρητικοῦ et περὶ ἀφθαρσίας κόσμου, (quem Fabric. nr. 4. designauit,) locum vindicauit. *Harl.*

ll) Is quidem libri laudat excellentiam; tamen ipsi videtur Philo ἀλλάττειν τῆς Ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας ἀλλότρια συγγραφόμενος. *Harl.*

Flaccum. *Eusebius* II. 5. hist. testatur, Philonem quinque libris descripsisse *τὰ κατὰ Γαΐον Ἰουδαίοις συμβάντα.* Horum *primus*, vt videtur, fuit liber Apologeticus, qui periit, et de quo dix. ante nr. 39. *Alter* similiter perditus, de iis, quae sub Tiberio per Seianum mala Iudaeis acciderunt. *Syncellus* pag. 328. Σηϊανὸς ἔπαρχος Τιβερίου Καίσαρος περὶ τελείας ἀπωλείας τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων πολλὰ συνεβούλευσεν τῷ Καίσαρι, ὡς Φίλων ὁ Ἰουδαῖος ἐξ Ἀλεξανδρείας διάγων ἱστορεῖ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς περὶ αὐτὸν πρεσβείας. *Tertius* liber aduersus Flaccum, qui adhuc inter Philonis scripta, vt iam dixi, legitur. *Quartus* et *quintus περὶ ἀρετῶν*, de virtutibus *Caii Caesaris*, quorum solus prior superest.

[Separatim editus est *Philonis Iudaei* lib. de virtutibus s. de legatione ad Caium imp. graece, cura b. *S. F. N. Mori.* Lipsiae. 1781. 8. — et diu antea, gr. Paris. ex typogr. Io. Libert. 1626. Maitt A. T. indic. p. 141 *Harl.*] — De legatione ***) ipsa vide *Iosephum* XVIII. 10. et e recentioribus *Ioh. Henrici Boecleri* schediasma ad hunc Philonis librum diss. academic. X. p. 380 sq. et *Tillemontium* in imperatorum historia tom. I. p. 674 sq. qui inter alia p. 771. *Ioseph semble marquer une autre audience dans laquelle Apion ayant fort invectivé des Iuifs* etc. Haec latius forte descripserat Philo in palinodia. — Narrat *Eusebius* II. 18. hist. ferri Philonem Claudio imperante libros aduersus Caium, quos per cauillationem de virtutibus inscripserat, coram vniuerso senatu recitasse, illosque dignos fuisse visos, qui in bibliothecis adseruarentur, cuius rei fidem apud auctorem esse libenter iubeo. *Fabric.* — *Io. Christ. Gottleber*, illustris Afranei quondam rector, edidit quatuor prolusiones: Animaduersiones historicae et philologico-criticae ad Philonis legationem ad Caium, Misniae 1773 et 1774. Duarum priorum prolusionum censura est in *Ernesti* neuesten theologischen Bibliothek, vol. III. part. IV. pag. 381—384. Adde noua acta erudit. Lips. a. 1772. m. Octobr. pag. 507—522. Agit Gottleber de ipsa legatione, illius caussis et tempore, de Philonis fide, eumque in hac narratione praeferendum censet Iosepho, Dioni ac Suetonio. Vindicat eius scientiam litterarum et antiquitatum hebraicarum, locaque libri difficiliora explicat illustratue aut a Mangeii mutationibus emendationibusque defendit. — Narratio Philoniana cum aliis quoque in animaduersionibus ad versionem germanicam, fidam quidem, at minus venustam, vindicatur, inscriptam:

Die Gesandschaft an den Caesar, aus dem Griechischen des Philo, übersetzt von Io. Frid. Eckhard, (Directore Gymnasii Ienacensis,) Lipsiae 1783. 8. *Harl.*

41) Περὶ ἀφθαρσίας Κόσμου. *Quod mundus sit incorruptibilis* p. 938. edit. Parif. [*M.* II. pag. 487] In calce mutilum esse, vel alterum huius argumenti librum desiderari ****), patet ex clausula: ἃ μὲν οὖν περὶ ἀφθαρσίας κόσμου παρειλήφαμεν, εἴρηται κατὰ δύναμιν. Τὰς δὲ πρὸς ἕκαστον ἐναντιώσεις ἐν τοῖς ἔπειτα δηλωτέον. In verbis εἴρηται κατὰ δύναμιν definit liber περὶ κόσμου *de mundo*, qui in edit. Paris. pag. 150. legitur et excepto exordio totus est ad verbum ex hoc de mundi incorruptibilitate expressus a verbis pag. 939. e. ad 1158. a.

Aaaaa 3 Τριττα

***) Legationis illius meminit etiam R. Azarias in Imbre Binah cap. 8. narrans, ante eam susceptam ieiunium sollemne Philonem indixisse.

****) Fabricii iudicium comprobat Mangey; qui praeter ea adnotat, hoc opusculum, quod in cod. medic. praeter rem et summam libri inscriptum est περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, deesse in maxima codicum parte, nec recenseri in indicibus Eusebii, Hieronymi, Photii et Suidae; neque tamen abiudicandum esse Philoni. *Harl.*

Τριτταὶ τοίνυν δόξαι etc. nisi quod varia hinc inde sunt omissa. Nescio, an Philo duas eiusdem libri vulgauerit editiones, an alius e Philone ista sic digesserit [oo]). Librum de mundo sub *Philonis* nomine video graece subiici operibus Aristotelis et Theophrasti, editionis Aldinae 1495. [pp]) fol. et 1552. 8. Latine a. 1526. vertit et Iacobo Tusano dicauit *Guil. Budaeus* [qq]), cum cuius versione edidit Simon Grynaeus, additum Aristotelis libro de mundo et Cleomedis libris duobus, a Georgio Valla latine versis, Basil. 1533. 8. exstat et in Micropresbytico pag. 389. Basil. 1550. fol. Prodiit illa versio [P] etiam Paris. 1545. 8. et inter opuscula Philonis, a Sichardo edita, Basil. 1527. fol. et 1583. 4.

42) Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων ἑρμηνεῖαι. *Interpretatio nominum Hebraicorum in Lege ac Prophetis* [rr]). Meminit *Origenes* ad Iohannem pag. 79. sed sine Philonis nomine. Philonem auctorem laudat *Eusebius* II. 18. hist. et, qui latine nomina hebraica conuertit, Hieronymus: *Philo, vir disertissimus Iudaeorum, Origenis quoque testimonio comprobatur, edidisse librum Hebraicorum nominum, eorumque etymologias iuxta ordinem litterarum e latere copulasse* — *Origenes* vero *inter cetera ingenii sui praeclara monumenta etiam in hoc elaborauit, vt, quod Philo quasi Iudaeus omiserat,* (nomina hebraica noui testamenti,) *hic vt Christianus impleret* [ss]). Hic liber inter Philonis opera hactenus non est ineditus; sed latine occurrit in Micropresbytico Basil. 1550. fol. pag. 361. tum inter scripta Hieronymi, tomo III. et nuper graeca eius fragmenta non pauca e MSS. restituit, et cum duplici versione latina, Hieronymi veteri et sua ipsius recenti vulgauit *Ioannes Marcianaeus* tomo secundo operum Hieronymi

oo) Libellus *de mundo* cum latina Guil. Budaei versione exstat in editione *Mangei*, tom. II. pag. 601. Atque hic in nota illum non tam genuinum esse auctoris foetum putat, quam collectionem ex eius operibus, in qua congesta sint dicta eius fere omnia de mundo creato, non interituro; maximam vero partem desumtam esse ex libro de mundi incorruptibilitate. Ex illius collatione se, fatetur Mangey, menda quam plurima, quae fugissent Guil. Budaeum, librum quoque Philoni abiudicantem, sustulisse, in codicum autem penuria, (vnicus enim libri codex, isque recens conscriptus, exstat in bibl. Vaticana,) quaedam loca adhuc restare deplorata. Idem primae notae ex cod. msto MMMDCCCCXXXV. bibl. Paris. regiae adiunxit Budaei de sua editione et auctore opusculi incerto epistolam, Cal. April. a. 1525. scriptam. Secus sensit cel. *Carpzou.* in sacris exercitatt ad Hebr. I. 11. pag. 47 sq. cui Budaei epistola et dubitatio plane non satisfacit, et „ego quidem, ait, signa, quae negent Philonis esse opus, non deprehendo; sed ingenium, quod allegorias captat, quod in numeris quaerit mysteria, quod in minimis rebus et plane nullius momenti subtile est, video: id quod omnino est Philonianum. Loquutiones quoque et phrases a reliquo genere dicendi similiter non differunt. Multa ad verbum desumta sunt ex aliis Philonis libris, in primis ex illo de incorruptib. mundi, id, quod Philo saepissime facit, bis idem aut ter inculcans. Praeter ea, librum aliquem ab Alexandrino nostro scriptum esse, in quo ad argumenta, in περὶ ἀφθαρσίας κόσμου recensita, data opera se responsurum dicit, ipse in clausula commemorati libri indicat: quam vide. Et quamuis in hoc libro responsionem istam non legamus; dubium tamen non est, quin adiecta in sequentibus fuerit. Neque enim integrum ad nos peruenisse puto; sed primam tantum illius partem: nisi plures de mundo conscripsit, quorum in secundo ex instituto responsionem adiecit." *Harl.*

pp) Vid. vol. III. Bibl. Gr. pag. 316. *Harl.*

qq) Hic in praefatione negat, hunc librum *de mundo* esse Philonis Iudaei. Idem negant Turnebus et Menagius, quem vide in adnotatt. ad Laertium pag. 203. *Heum.* MSt. Budaei est in bibl. Paris. publ. vid. catal. codd. tom. III. p. 158. *Harl.*

rr) Conf. supra ad §. 1. fin. *Harl.*

ss) Fragmentum ex cod. Paris. coll. Ludou. dedit *Mangey* inter fragmenta Philonis, tom. II. Opp. pag. 663. *Harl.*

Hieronymi pag. 109 sq. Idem ex Philonis scriptis reliquis nominum hebraicorum interpretationem laudabili studio collegit et litterarum ordine digestam exhibuit pag. 95 sq. Paris. 1699. fol. Nemo negauerit, mirificas passim occurrere in hoc libro interpretationes atque longius petitas, annominationes et etymologias, sed quas tamen scire refert ad intelligenda multa veterum loca et allegoricas, quibus passim vtuntur, sacrae scripturae expositiones. [adde *Iac. Rhenferdi* exercitt. philologic. Franequer. 1707. et infra, Fabr. libr. IV. cap. 35. §. 1. vol. IV. pag. 540 sqq. vet. edit. *Harl.*]

Liber de Biblicis antiquitatibus, ab Adamo ad Saulis regis mortem, latine tantum exstat et Philoni suppositus esse videtur. Prodiit inter Philonis opuscula, latine edita a Io. Sichardo, Basil. 1527. fol. In Micropresbytico ibid. 1550. fol. pag. 295. Inter scriptores antiquae historiae, quos *Iuda Bonutius* edidit, Heidelbergae apud Commelin. 1599. 8. Vide *Martinum Hankium* de Romanar. rerum scriptoribus lib. II. pag. 90. et pag. 99 sq. Huic libro Trithemius, Gesnero notante, titulum tribuit *de generationis successu*.

Cum biblicis hisce antiquitatibus non confundendum *Breuiarium* tt) *temporum, in tres libellos* diuisum, quorum primus tempora ab Adamo percurrit, vsque ad captiuitatem Babylonicam; secundus vsque ad Maccabaeos; tertius vsque ad Agrippam, tertium Iudaeorum regem, quem ait auctor nugiuendulus regnasse annis XXX. *vsque ad hunc vltimum annum aetatis meae decrepitae*. Hoc breuiarium, Philoni a *Iohanne Annio Viterbiensi* suppositum, editum et commentario illustratum cum ceteris eius commentis saepe prodiit post editionem primam Romanam a. 1498. fol. uu) [P] Vide Hanckium libro laudato p. 90 et 96 sq. Tantum addam in praesenti, quod R. Azarias in Meor Enaiim cap. XXXII. idem breuiarium Pseudo-Philonis, siue, vt ipse hebraice vocat, *Iedidaei*, Alexandrini, sed hinc inde interpolatum, retulit hebraice, e quo latine conuersum exhibet *Guil. Henricus Vorstius* in commentario ad chronologiam Dauidis Ganz. pag. 308.—312. Neque aliud puto esse scriptum, quam hoc Pseudo-Philonis breuiarium, quod in catalogo bibl. Bodleianae memoratur inter Philonis scripta liber *de Genealogia Christi* latine cum commentario Ioh. Annii Paris. 1612.

Liber, in quo *reges Iudaeorum* recensuit Philo, intercidit. Mentio est apud *Clementem* Alex. I. Strom. pag. 337. Φίλων δὲ καὶ αὐτὸς ἀνέγραψε τὰς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων διαφώνως τῷ Δημητρίῳ. Demetrium intelligo Iudaeum quemdam, qui scripserat librum de regibus Iudaeorum sub nomine fortassis Demetrii Phalerei. Ac *Philo* et ipse hic fortassis alius.

III. Codices MSSti et Editiones Philonis.

Quoniam *Mangeius* et *Pfeifferus*, collega mihi amicissimus, codices manu exaratos, quos vel ipsi contulerunt, vel quorum lectiones varias prior ab aliis acceperat, in praefationibus

tt) De huius *breuiarii* νοθείᾳ vid. Fabricii proleg. ad libr. Iudith §. VII. pag. 4. *Heumann.* Est in cod. DCIII. Taurinensi. vid. catal. cod. latin. biblioth. Taurin pag. 167. *Harl.*

uu) Romae 1499. 4. fine commentario, vid *Audiffredi* catalog. roman. edd. saec. XV. pag. 348 sq. qui multus est de hac edit. et Lairii atque Maittairii erroribus. Sine commentar. cum Pausaniae descriptione Atticae, lat. Venet. impress. Bernardinus Venetus, 1498. 4. vid. *Maittaire* A. T. IV. part. II. pag. 667. *Harl.*

nibus diligenter descripserunt, praeter ea ad singulos Philonis libros, qui in singulis codd. inessent, significarunt, Pfeifferus quoque in notis ad Mangeii praefat. pag. LVI sqq. Mediceos codd. ex Bandini catalogo enumerauit; equidem paucis illos indicabo: aliorumque adiiciam commemorationem. Codicum igitur, e quibus profecit *Mangeius*, hic est index:

Vaticanus cod. nr. CLII. qui largam variarum et meliorum lectionum copiam suppeditauit.

In biblioth. publica *Paris.* tres codd. nr. MDCCCXCV. MMCCL et MMCCLI. quorum vltimus videtur esse egregius. At enim secundum catalog. MSSt. codd. sunt in biblioth. regia vel alii codices vel alio ordine numerati. Cod. CCCCXXXIII. manu Sophiani maximam partem exaratus continet Philonis opp. omnia, exceptis sex vltimis libris, quos exhibet editio Parisiensis. — cod. CCCCXXXIV. saec. XVI. comprehendit 19. opuscula Philonis, et anonymi historiae V. T. compendium, ad Iuditham vsque deductum. — cod. CCCCXXXV. saec. XI. praebet Philonis librr. 1) vita sapientis, per doctrinam perfecti, siue de legibus non scriptis, 2) vita ciuilis; 3) vita Moysis lib. primus; 4) de caritate; 5) de resipiscentia; 6) de nobilitate; 7) de virtutibus et legatione ad Caium; 8) anonymi Paschalion, siue canon paschalis, manu recentiore scriptus. — In cod. MMCCXXI. sunt Philonis vita viri ciuilis, siue de Iosepho; eiusdem liber de vita contemplatiua. — In cod. MMLXXV. Phil. opusc. omnem probum esse liberum. — In cod. MDCXXX. nr. 32. Excerpta varia e Philonis operibus. — Ex catena inedita cod. regii nr. MDCCCXXV. accepit Mangeius quam plurima Philonis deperdita, quae edidit inter fragmenta, vol. II. pag. 675. — item collationem cod. *Coislinians* nr. XLIII. de quo vide Montfauc. catal. pag. 115. — In cod. *Coislin.* CCCLXXI. in Montfauc. catal. illorum in Opp. Maximi pag. 474—479. plura Philonis, (num nostri semper, an, quod suspicor, aliorum quoque, nescio,) occurrunt loca. — in cod. CLXV. pag. 222 sq. in Theodori Metochitae Logothetae opere de rebus philosophicis est quoque sectio περὶ Ἰωσήπȣ et περὶ Φίλωνος. — In codd. V et VI. catal. pag. 41 et 42. in catenis duabus in Leuiticum — Ruth. — (Pariter in catena in Genes. ex Exod. in cod. Mosquensi. vid. *Matthaei* notit. codd. etc. pag. 29.) in cod. XXXVII. in Niconis collectione etc. pag. 111. sed ex cod. CXXII. (catal. pag. 198.) qui etiam continet Niconis collectanea etc. patet, loca esse excerpta ex Philone *Carpathio.* — in cod. LXXXVI. catal. pag. 140. et Philonis de iis, qui in Aegypto ex circumcisione crediderant, Christianis simul et Monachis, ex libro, qui inscribitur, de vita contemplatiua, ἢ περὶ οἰκετῶν (sic, lege ἱκετῶν.) cum scholio, supra ad nr. 37. notato. — In cod. CCXCIV. (catal. pag. 412.) et cod. CCCV. (catal. pag. 421.) sunt excerpta ex Philone Monacho et *Philone Iudaeo,* aliisque scriptoribus. — Ex cod. collegii Ludouici M. excerptorum Philonis apographum accepit Mangey, inscriptum Ἰωάννȣ πρεσβυτέρȣ καὶ Μοναχȣ̃ τȣ̃ Δαμασκηνȣ̃ ἐκλογῶν βιβλίον. Excerpta tamen, adprime vtilia, ad multa Philonis loca emendanda atque restituenda, longe alia videntur Mang. a Ioannis Damasceni sacris parallelis. Ab illo vt distingueretur, adpellauit eum Mangey *Ioannem Monachum ineditum,* et illa euulgauit excerpta in vol. II. pag. 660.

In *Britannia* sunt codd. quos contulit Mangeius, 1) *Lincolniensis collegii.* 2) *Bodlrianus,* olim Seldenii, ex quo antea inedita de praeceptis decalogi octauo, nono et decimo primus publicauit. 3) *collegii noui,* a. quidem 1533. manu exaratus, at ex antiquissimo *Patauino* cod. descriptus. 4) *Cantabrigiensis.*

Florentiae

Florentiae in biblioth. *Medicea*, plures ſunt codd. quorum e Bandinii catalogo mentionem iam fecit Pfeifferus pag. 56 ſqq. ad praefat. Mangeii. Antiquiſſimi et praeſtantiſſimi collationem (apud Band. tom. I. pag. 487.) habuerat Mangeius, qui forſan aliorum quoque codd. medic. L. V. acceperat, (vid. Bandin. II. pag. 634) Nam praeter illum cuſtodiuntur alii in illa bibliotheca; lib. de opificio mundi et legis allegor. lib. primus, in cod. XX. plut. 10. cod. XI. plut. 69. in cod. X. plut. 85. et liber ſecundus in cod. XI. plut. 69. et cod. X. plut. 84. — quaedam Philonis opuſcula, in cod. memorato XI. (Bandin. II. pag. 630 ſqq.) — cum ſcholiis margin. cod. XXIII. plut. 10. (Bandin. I. pag. 491.) vita Moſis, ſine auctoris nomine, in cod. XIII. plut. 11. (Bandin. I. pag. 509.) — omnia fere Philonis opera, in cod. X. plut. 85. (Bandin. III. pag. 267 ſqq. — In monaſterio *Florentino* reperit *Montfaucon* (vid. diarium italicum, pag. 363.) in cod. XV. ſaec. bombyc. Philonis Iudaei opera quaedam: de mundi opificio.

Ex cod. *Auguſtano* Vindelic. edidit Hoeſchelius quaedam Philoniana, vt iam ſupra adnotatum eſt.

E biblioth. electorali *Monacenſi* Pfeifferus noſter tres habuit codd. quos contulit et in praefat. ad vol. I. deſcripſit. 1) Philon. opera plurima, ex codice cardin. Beſſarionis, (vid. Tomaſini biblioth. Venet. mſtam pag. 50. in plut. 32.) — 2) Phil. de vita Moſis libri II. de ſacerdotio, de virtutibus, de vita Ioſephi et de vita eruditi, ſiue de legibus non ſcriptis. 3) lib. de ſeptimo die.

Inſuper in biblioth. *Veneta* D. Marci, (catal. pag. 27 ſq) 1) cod. XXXIX. Phil. opp. omnia, quae ſunt in edit. Turnebi, exceptis allegoriis ſacrarum legum poſt hexaëmeron. — 2) cod. XL. eadem, praeter allegoriam primam ſacrarum legum et opuſculum de ſpecialibus legibus. — 3) cod. XLI. opp. omnia, inter quae diſerte nominatur liber de circumciſione. — (hi tres codd. eſſe videntur, quos iam ſaec. XVI. contulit Chriſtophorſonus. vid. infra in catal. editionum,) 4) cod. XLII. de vita Moyſis, de fortitudine, caritate et reſipiſcentia, vita viri ciuilis, vita ſapientis, per doctrinam perfecti. Ex codd. XL et XLI. coll. cum edit. Turnebi adfertur ſeges variarum lectionum. — cod. XV et cod. DXXXV. continent octateuchum, in cuius marginibus eſt catena, ſiue collectio commentariorum ex diuerſis patribus etc. in his ex Philone epiſcopo et Philone hebraeo. (catal. pag. 17 et pag. 289.) Sic in aliis citantur illi catenis.

In biblioth. *Vindobonenſi* Caeſarea, cod. XI. nr. 5. ſecundum Lambecium in commentar. VII. p 72. Philonis de mundo, ſiue quod mundus ſit incorruptibilis. Lambec. (vti Neſſelius quoque in catal. part. IV. pag. 61.) librum eſſe putat ſuppoſititium; contra Kollarius probat Fabricii iudicium. — In eodem codice nr. 6. et in cod. XIV. nr. 4. pag. 80 ſq. ex Euſebii opere de praepar. euang. excerpta, libri XV. cap. 15. de ſecundo principio ex Philone. — ibid. tom. VIII. pag. 3 ſq. cod. I. *a*) libri tres de vita Moyſis; *b*) de vita viri ciuilis, ſiue Ioſephi; *c*) de vita Abrahami, tamquam viri, per doctrinam perfecti, ſiue de legibus non ſcriptis; *d*) adnotationes gr. margin. ad illos libros. vid. notam Kollarii, qui laudat codicem, lectiones non ſpernendas ſuppeditantem. — In cod. XXXIII. nr. 5. (pag. 752.) ſunt ſententiae variae, potiſſimum ex Philone collectae. — ibid. tom. III. pag. 209. in cod. LV. (apud Neſſel. cod. XXIX. part. I. pag. 47.) Phil. liber de creatione mundi ſecundum traditionem Moyſis: multa in indice graeco promittuntur; ſed primum tantum, idque ne integrum quidem

 opuſculum

opusculum περὶ τῆς κοσμοποιίας in cod. superest. in cod. XLVI. nr. 13 et 33. (tom. IV. pag. 259 et 264.) excerpta ex Philone aliisque. *Kollarius* in supplem. commentar. tom. I. pag. 447. recenset cod. LXIX. qui continet 1) vitam Mosis, libros III. quorum tertius inscribitur περὶ ἱερωσύνης, λόγος γ'. 2) de virtutibus; 3) vitam viri ciuilis, siue de Iosepho.

Neapoli in biblioth. regia in cod. L. Excerpta ex Philone.

In biblioth. *Escorial.* Phil. opera aliquot, teste Plüero in itin. per Hispan. pag. 186.

In biblioth. *Leidensi* Philonis cuiusdam hebraei de elementis et quibusdam proprietatibus eorum. (catal. pag. 366. nr. 50.) — Expositio nominum hebraicorum in catal. Vossiano vt volunt Origenis seu Philonis. (catal. p. 396. nr. 20.) — περὶ μοναρχίας καὶ ἱερωσύνης. (catal. pag. 398. nr. 54.)

In biblioth. *Petropolitana* academ. doctrinarum est cod. Philonis. vid. Bemerkungen über Rußland in Rücksicht auf Wissenschaften, Kunst und Religion. part. I. Erford. 1788. 8.

Editiones.

Antequam graecus Philo lucem vidit, latino quasi habitu indutus prodiit.

Lilius Aegidius Libellus, Tiphernas, Philonis scripta in linguam latinam conuertit, et Sixto IV. atque Innocentio VIII inscripsit: sed, Gesnero teste, seruat biblioth. Vaticana. vid. *Fabric.* Bibl. lat. med. et inf. aetat. tom. IV. pag. 274. edit. Mansi.

Philonis Iudaei centum et duae quaestiones et totidem responsiones super Genesim. Paris. 1520. fol. editore *Augustino Iustiniano*, ordinis praedic. episcopo Nebiensi.

Philonis — libri antiquitatum: quaestionum in Genesin de Essaeis; de nominibus hebraeis, (interprete Hieronymo,) de mundo; (interprete Guil. Budaeo,) latine. Basil. per Adam. Petrum. 1527. fol. et 1538. 4. atque in Micropresbytico, 1550. fol.

Cum *Ioannis Sichardi* ad sodales ecclesiae Fuldensis epistola, in qua se exemplaribus Fuldensi et Laurissensi vsum scribit. vid. *Maittair.* A. T. II. pag. 687. et *Lambecheri* bibliothecam antiquam Vindobon. ciuicam etc. part. I. Viennae Austriae 1750. 4. pag. 285. qui in nota obseruat, primam edit. Paris. 1520. ab altera, quae sequuta est *Basileae* cum aliis eiusdem auctoris opusculis ann. 1526. opera *Ioan. Schardii* hinc inde discrepare, praecipue ad finem. Differtne igitur etiam ab edit. Basil. 1527?

Graece primum prodierunt quaedam *Philonis* opuscula, huius sententiae:

Φίλωνος — — *Philonis Iudaei in libros Mosis de mundi opificio, historicos de legibus. Eiusdem libri singulares.* Ex biblioth. regia. — Parisiis, ex officina *Adriani Turnebi*, typographi regii. Regiis typis. M.D.LII. (1552.) fol. gr.

Desiderantur plura Philoniana, quae postea ab Hoeschelio aliisque addita sunt. De hac rarissima editione, cui in calce adiectae sunt variae lectiones, vid. *Freytag.* adparat. litt. tom. I. pag. 610 sq. *Denis* Memorab. biblioth. Garellianae pag. 590. — Insequenti anno Io. Christophorsonus, Anglus, quaedam Philoniana latine vertens, Turnebianam editionem cum codd. MSS. praesertim tribus Venetis D. Marci, et alio, quem a Petro Francisco Zino, Veronensi,

Veronensi, nactus erat, contulit, et quadringenta fere errata in illa castigauit. Inscriptio autem haec est:

Philonis Iudaei libri quatuor, de mundi fabricatione, de decem praeceptis, de magistratu deligendo, de officio iudicis: latine iam primum conuersi, Io. Christophorsono, Anglo, interprete. Excudebat Ioannes Verwithagen, typographus iuratus. Antwerp. 1553. 4. vid. *Maittaire* A. T. III. part. 2. pag. 620 sqq. qui Christophorsoni epistolam dedicatoriam, Louanii scriptam d. XI. Cal. Martii 1553. et lectu dignam, recudi fecit.

Philonis Iudaei de vita Mosis libri tres, latine, Adriano Turnebo interprete, — cum quibusdam ad finem emendationibus, apud Adr. Turnebum. Paris. 1554. 8.

Vid. *Maittaire* l. c. pag. 633. — rec. sed omissis emendationibus, in *Turnebi* operibus, tom. II. nr. 11. Argentorati 1600. fol. vid. *Freytag.* adpar. litt. III. pag. 691.

Philonis liber de diuinis decem oraculis, quae summa sunt legum capita; latine, *Io. Veuraeo* interprete. Lutetiae apud Carol. Stephanum, typograph. regium. 1554. 8. vid. *Maitt.* A. T. indic. pag. 141.

Philonis Iudaei, scriptoris eloquentissimi, ac philosophi summi, *lucubrationes*, (n. quae 43. opuscula in graeca Turnebi editione exstant,) *omnes, quotquot haberi potuerunt, nunc primum latinae ex Graecis factae per Sigismundum Gelenium.* Basil. 1554. fol. — Lugduni 1555 et 1561. 8.

Phil. de nominum in sacris mutatione; de formatione Euae, et somniorum Iosephi, Pharaonis etc. allegorica expositio. Francof. 1587. 8. vid. catal. biblioth. Leidens. pag. 64. nr. 142. vbi quoque citantur *Phil. antiqq. biblicae* et alia. partim lat. partim lat. et graec. Basil. 1550.

Philonis de nominum in sacris scripturis mutatione, lat. Fed. Morellio interprete, cum eiusdem adnotatt. apud Fed. Morell. Paris. 1593. 1598. 8.

Vid. *Maittaire* III. pag. 804 et 830.

Philonis opera, graece et latine, cum *Gelenii* versione. Accesserunt *opuscula quatuor*, ab *Hoeschelio* primum edita, cum versione *Fed. Morelli* etc. et liber de mundo, cum versione *Guil. Budaei.* Geneu. 1613. fol.

Ab *Hoeschelio* n. sunt, vt aliquoties notatum est, edita 1) *Philonis opuscula tria*, scil. quare quorundam in sacris litteris mutata sint nomina: de formatione Euae ex Adami latere, et de vtriusque lapsu; expositio allegorica somniorum Iosephi et Pharaonis. Graece e bibl. Augustana, nunc primum edita studio et cum notis *Dau. Hoeschelii.* Francof. Io. Wechel. 1587. 8. et

2) *Philo Iud. de Septenario. Eiusdem fragm. II. e libro de Prouidentia. Omnia* e codd. msst. nunc primum edita a *Dau. Hoeschelio.* Augustae Vindel. 1614. 4. graece. Adtulit quoque paucas V. L. cod. Boici, et apographi Th. Canteri.

Phil. Iudaei de Septenario liber, nunc primum *latine*, *Fed. Morello* interprete, cum eius notis. Lutet. 1614. 8. vid. *Maitt.* A. T. III. pag. 864.

Sed, qui singuli libri vel separatim editi sunt, vel latine versi, a Fabricio iam suo cuique loco est memoratum.

Φιλωνος — *Philonis Iudaei omnia, quae extant, opera.* Ex accuratissima *Sigismundi Gelenii* et aliorum interpretatione, partim ab *Adriano Turnebo*, professore regio, e Christianissimi regis bibliotheca, partim a *Dauide Hoeschelio* ex Augustana, edita et illustrata. Huic nouissimae editioni accessere variae lectiones et elegantissimus eiusdem Philonis *de Septenario* libellus et *de prouidentia dei* fragmenta, cum rerum indice locupletissimo. Lutetiae Parisior. 1640. cum regis priuilegio. fol.

Epistolae nuncupatoriae subscripserunt Seb. Cramoisy, Dion. Moreau, Claud. Sonnius, Io. Branchu, Gabr. Cramoisy, Dion. Thierry et Dion. Bechet. Illam excipiunt veterum de Philone testimonia et catalogus ordoque librorum Philon. In fine post fragmenta Philonis sequuntur adnotatt. Turnebi, Hoeschelii et Rolandi Petreii notae in Philonem de officio iudicis, ab illo latine versum.

Illa editio Parisiensis ad verbum expressa et recusa est *Francofurti*, (Wittebergae) apud Ierem. Schrey et Henrici Io. Meyeri haeredes. 1691. fol. — Atque haec eadem editio vel recusa est, vel potius nouo tantum titulo vestita Francof. sine anni nota, apud Ierem. Schrey et I. G. Conradi. In fronte libri promittitur: „Accedunt nouiter notitia vitae et operum Philonis, ex V. C. I. A. Fabricii Bibl. Gr. et praefatio Christ. Schoettgenii." quae vero desunt in exemplo, quod possidet Pfeifferus noster.

Diu vero iacuit Philo: nam praeter Turnebum, Hoeschelium et Christophorsonum reliqui parum, aut nihil contulerunt ad sananda textus vulnera; multo minus ad legitimam orationis interpretationem. In summa igitur erat exspectatione noua, quam diu promiserat Mangeius, editio: quae quum prodiisset, tantum abfuit, vt eam, quam excitarat, spem omnino compleret, vt potius, in haud paucis quidem locis, eluderet. Multis ad restituendum ornandumque Philonem praesidiis instructus, nouam quidem e codd. instituit recensionem, multa praeclare emendauit aut illustrauit, ordinem librorum alium a vulgato, eumque meliorem constituit, melius plerumque vertit; ad cuiusque libri initium rationem reddidit loci, cuique libro adsignati, et breuem eorum, quae ad historiam cuiusque libri pertinent, notitiam tradidit; quaedam Philonis opuscula primus in lucem protraxit, eoque bene meruit de Philone; sed permulta quoque criticis reliquit corrigenda sagacioribus, aut peruertit, et fenestram quasi aliis, non dicam criminandi aperuit, sed, (quod quidem bene euenit,) ingenii exercendi studiique acrioris dedit occasionem. Sic Carpzou. et Loesner. multa Philonis loca tentarunt, et frequenter Mangeii coniecturas reiecerunt. Basin autem fecit Mangey edit. Parisiensem, et textum non nisi codicum, praecipue medicei, ex quo etiam bene multos orationis hiatus suppleuit, fide atque auctoritate mutauit: in notis tamen non solum, quae ex codicibus innouauit; sed etiam varias librorum lectiones, at, quod culpandum est, non omnes, aliorumque et suas, interdum iusto audaciores, coniecturas sedulo animaduertit: interdum quoque sensum et vim verborum aut sententiarum exposuit aut cum aliis contulit. De prolegomenis, primo volumini praefixis, cuius vero magna pars Carpzouii aliorumque dissensum, praecipue de λόγῳ Philonis mouerunt, saepius est a nobis disputatum. En vero editionis, omnino splendidae, inscriptionem!

Φιλωνος — *Philonis Iudaei opera, quae reperiri potuerunt, omnia.* Textum cum MSS. contulit, quam plurima etiam e codd. Vaticano, Mediceo et Bodleiano, scriptoribus item vetustis, nec non catenis graecis ineditis, adiecit, interpretationemque emendauit, vniversa

versa notis et obseruationibus illustrauit *Thomas Mangey*, S. T. P. Canonicus Dunelmensis. vol. I et II. typis Guil. Bowyer. 1742. fol.

Vide longam doctamque Ernesti censuram in nouis actis erudit. Lips. mens. Iul. 1745. pag. 385—402. in qua non solum summam dedit prolegomenorum; sed etiam a pag. 394. de multis locis in oratione in Flaccum, et legatione ad Caium acute disputauit, Mangeii versionem et coniecturas examinauit, suamque dixit sententiam. Ernestus autem se esse censorem, in fronte exempli, quod ex eius bibliotheca in nostram venit academicam, „ipse professus est, et addidit, „vide etiam Dorville ad Charitonem pag. 293. vbi probat et confirmat, quae dixi ad locum Flacci pag. 529." Idem manu notauit, „In praefat. debebat etiam de deperditis Philonis libris dici, vt de *hypotheticis* apud Euseb. praepar. euang. qui locus affertur in testimoniis, sed sine interpretatione." — A Mangeio autem primum editos fuisse librum de posteritate Caini, octauum, nonum, et decimum libr. in decalogi mandata, et librum de iustitia, supra iam obseruatum est. Fragmenta autem, quae collegit et alteri tomo adiecit Mangeius, sunt ex Io. Damasceni sacris parallelis, alia ex codice MS. collegii Paris. Ludouici M. inscripto Ἰωάννȣ Πρεσβυτέρȣ καὶ Μοναχȣ̃ τȣ̃ Δαμασκηνȣ̃ ἐκλογῶν βιβλίον Α καὶ Β. Ex Antonio, ex anonymi collectione florilega, MS. Barocc. nr. 143. denique ex catena inedita cod. regii Paris. nr. 1825. — *Ignatius Rossius* in commentatt. Laertianis §. V. ad Diogen. Laert. VII. sect. 132. contra Mangeium late disputat pag. 142 sqq. ostenditque, Philonis sententiam de Diogene, Stoico, fuisse Gelenio, Lipsio et Mangeio haud cognitam, nec vti Mang. putarat, Diogenem Apolloniatem intelligendum. idem pag. 146. in eodem Philonis libro locum vitiosum sanat.

Recentissima, saepiusque laudata, at necdum absoluta est editio: *Philonis Iudaei opera omnia*, graece et lat. ad edit. Mangey. collatis aliquot MSS. edenda curauit *Aug. Frider. Pfeiffer.* Erlangae. vol. I—IV. 1785—1788. 8.

Gallicas versiones per *Petrum Bellier*, Paris. 1575. fol. et ex recognitione *Fed. Morelli*, Paris. 1612. 8. Fabricius memorauit. Adde: Le livre de *Philon*, de la vie contemplative, ou de la vertu de ceux qui s' appliquent à la priere, traduit sur l' original Grec, avec des Observations, ou l' on fait voir, que les Therapeutes, dont il parle, etoient Chrestiens: (par le Pere D. Bern. *de Montfaucon*.) Paris. apud L. Guerin. 1709. 12. Dissensit *Bouhier*: vid. supra, inter scripta Philonis ad nr. 37. — De legatione ad Caium lib. gallice vertit *Arnaldus d'Andilly*, et subiecit suae *Iosephi Opp.* interpretationi gallicae, edit. III. Paris. 1670. fol. pag. 477 sqq. et sub finem praefat. scite comparat dictionem Iosephi ac Philonis.

Italicas versiones recenset *Paiton.* in Biblioteca degli autori ant. gr. e latini volgarizzati, tom. II. pag. 70 sqq. n. *vita Mosis* per Sebast. Faustum de Longiano. Venet. 1548. 8. — *de perfecto homine* s. Iosepho per Petr. Francisc. Zinum, Canonicum Veronensem, Venet. 1547. 4. — per Bol. Zaltier. ibid. eodem anno, 12. — per Zinum cum Gregorii etc. perfecto Christiano. ibid. 1575. 8. — *de creatione mundi*, per Augustin. Ferentill. Venet. 1570. 4. 1572. 1574. 1575. 1578. 4.

Germanice. Philo vom Leben Moses, das ist: von der Gottesgelahrheit und dem prophetischen Geiste. Dresdae, 1778. 8. *Harl.*

Haec de *Philone* dicta sufficiant, cui *librum Sapientiae* quidam, parum verisimili coniectura, tribuerunt, vt notaui lib. III. cap. 14. §. 3. [vol. III. pag. 728.] Non desunt etiam

viri docti, qui Philonis ſcripta lecta eſſe ſuſpicentur S. Paulo Apoſtolo in epiſtola ad Hebraeos [vv]), nec minus S. Iohanni [ww]) Euangeliſtae: ne de Flauio Ioſepho dicam, ad cuius lib. IV. Antiquitatum pag. 320. ita commentatur Eduardus Bernhardus, vir eruditiſſimus, ſed nimis vsque acerbus Philonis reprehenſor: *Hunc itaque Archaeologum fortean ſeduxit ars Philonis, cuius ſub calamo grandeſcunt omnia* [xx]) *colliculique in magnos aſſurgunt montes. Quippe ex tota vita legislatoris praeter alia argumenta, vtrisque vſurpata, facile intelligas, quantum a Ioſepho diſtet Philo, a ſcriptore prudenti ac docto ſophiſta Alexandrinus, qui eloquentia Iſocratis et philoſophia peripatetica ignorantiam ſuam ſermonis rituum reliquaeque plurimum hebraicae rei Iudaeus licet paſſim redimere contendit.*

IV. *Philones alii.*

Cum *Leonis Allatii* diatriba de Philonibus numquam viderit lucem, et praeter eos, quos colligit *Ionſius* III. 4. de ſcriptoribus hiſt. philoſoph. alios quosdam, mihi obſeruatos, videam, iuuat eorum breuem catalogum hoc loco ſubiungere.

[*Philonem* ſeniorem, qui ſub templo ſecundo vixit, et ſcripſit librum de anima, atque memoratur in libro Iuchaſin, *Io Druſius* de Henocho cap. XI. habet auctorem libri *ſapientiae*. vid. not. *aa*. ſupra ad vol. III. pag. 728 et 729. et ad vol. I. pag. 862. *Harl.*]

Philo, academicus, Clitomachi diſcipulus, quem Mithridatico bello Athenis Romam profugum Cicero audiuit. Vide *Cic.* IV. cap. 6. Academ. [in Bruto cap. 89. ſect. 10. vbi vid. Wetzel. *Auguſt.* contra academ. cap. 18] et *Plutarchum* Cicerone pag. 861. et quae dixi lib. III. cap. 4. [¶] [tom. III. pag. 181 ſq. vbi plures *Philones* enumerantur. *Harl.*] Male hunc Aldobrandinus confundit cum longe antiquiore Philone, dialectico, quo familiariter vſus Zeno, Citieus. *Laert.* VII. 16. Forte autem idem eſt cum *Philone*, academico, quem Lariſſaeum vocat Stobaeus in Eclog. Phyſ. [et in ethic. lib. II. cap. 2. pag. 160. *Benzel.*]

Philones duo inter Aegypti epiſcopos, qui Sardicenſi ſynodo a. Chr. 347. ſubſcripſere apud *Athanaſ.* Apologia II. tom. I. pag. 768.

Philo, epiſcopus, Alogorum aduerſarius. Auctor praedeſtinati cap. 30. niſi hic auctor pro Philone Iudaeo, apud quem frequens λόγυ mentio, Philonem, epiſcopum, nobis effinxit.

Philo, Ariſtotelis ſeruus. *Laert.* V. 15. Idem forte, qui ab *Athenaeo* XIII. pag. 610. Ariſtotelis γνώριμος ſiue familiaris dicitur, et contra Sophoclis, archontis, decretum philoſophos, quos ille Attica eiecerat, ſcripto defenſitauit, impugnatus viciſſim a Demochare. Vide *Ionſium* lib. I. cap. 17.

Philo, Athenienſis, in quem Lyſiae oratio XXX. laudata *Polluci* IX. 5. [quae eſt in cod. Coisl. CCCXLII. fol. 107. verſ. citante Montfauc. in catal. pag. 456.] Alius Scepticus, de quo infra.

Philo,

vv) *Hugo Grotius* ad Hebr. IV. 12.

ww) *Ioh. Clericus* in Epiſtolis Criticis p. 316.

xx) Idem *Clericus* ad Exodi XXIX. 20. *Huius ritus ſymbolici ſignificationem optime interpretari videtur Philo, qui alioqui plerumque fidiculis ad negotium ſuum, quicquid videtur, trahit.*

Philo, Atheniensis architectus, Ciceroni, Straboni, Vitruuio, Plutarcho, Plinio et Ausonio memoratus, de quo dixi lib. III. cap. 24. [in h. vol. pag. 233.] Vide et Meursii fortunam Attic. pag. 59.

Philo, Batonis pater apud *Gruterum* in vet. inscript. pag. 327.

Philo, Byblius. Infra in Herennio Philone.

Philo, Byzantinus, mechanicus, cuius scripta lib. III. cap. 24. [in hoc vol. pag. 231 sqq.] recensui.

Philo, Carpathius vulgo, etiam apud Suidam: sed rectius *Carpasius*, Carpasiae, vrbis in Cypro, (vide *Holsten.* pag. 162. ad Steph. Byz.) episcopus, Epiphanii familiaris, clarus circa a. Chr. 400. Sub eius nomine commentarius in *Canticum Canticorum* ad Eustathium, presb. et Eusebium, diaconum, exstat e latina versione Stephani Salutati Paris. 1537. 8. apud Rob. Steph. atque inde in bibl. Patrum. Fragmenta huius Philonis occurrunt graece in expositione, quam Eusebii Pamphili nomine ad Canticum Canticor. edidit Io. Meursius, Lugd. Bat. 1617. 4. Genuinum Philonis commentarium e codice Bigotiano dicitur editurus Anselmus Bandurius, monachus Benedictinus. *Fabric.* Testimonia locaque ex hoc Philone, aut interdum ex alio quoque citantur, adnotante Montfaucon. in cod. Coislin. CXIX. p. 192. in Maximi Opp. quibusdam in cod. Coislin. CCCLXXI. ap. Montfauc. pag. 574. 575. in collectione Niconis ibid. pag. 111. et 198. adde pag. 251. et 412. passim in catena patrum in canticum cantic. in catena Vatic. Procopii, in catena in Octateuchum, a Theotocio edita, in catena in Genesin in cod. Vindobon. ap. Nesselium pag. 20. cap. 7. et alibi. vid. infra lib. V. cap. 17. vol. VII. p. 734. 735. 736. 753. Commentar. eius in Cantic. cantic. Eusebio Pamphilo etiam adtribuitur in cod. Vindobon. LVI. ap. Lambec. tom. III. pag. 212. qui quidem iudicat, commentar. reuera non ab ipso tantum Eusebio Pamphili compositum; sed partim ex ipsius, partim ex Athanasii, Didymi, Gregorii Nysseni, Philonis, episcopi insulae Carpathi, (vti quidem scribit sentitque Lambecius,) aliorumque Eusebio sine vlla controuersia recentiorum scriptorum ecclesiasticorum operibus collectum esse; in nota autem addit, Eusebium ideo perperam adscriptum esse, quia praefationis huius commentarii et nonnullorum eiusdem fragmentorum auctor videatur esse, et forsan etiam reuera sit Eusebius. Idem laudat Phil. Labbaeum, tom. I. de scriptor. eccles. pag. 308. adde *Fabric.* ipsum infra in libr. V. cap. 34. vol. IX. p. 252. et catal. bibl. Leidensis p. 64. nr. 184 sqq. *Cauei* script. ecclesiast. histor. litterar. vol. I. p. 374 sq. *Du Pin* hist. eccl. vol. II. p. 240. Oudin. aliosque historiae ecclesiasticae scriptores. — In bibl. reg. *Paris.* inter collectanea Bigotiana est, teste catal. cod. MMMLXXXVII. pag. 606. tom. II. Philonis Carpasii comment. in canticum canticorum. In quibusdam Italiae bibliothecis codd. gr. illius commentarii latent: e quorum nonnullis prodiit:

Philonis, episcopi Carpasii, enarratio in canticum canticorum. Graece et latine edidit cum notis suis Mich. Angel. Giacomellus, Archiepiscopus Chalcedonens. Romae 1772. 4.

Haec editio valde laudatur ab *Ernestio* in neuesten theol. Bibl. vol. III. part. 6. pag. 483—492. Ex cuius censura pauca delibare fas erit. Duplex vetus in Canticum canticorum commentarius exstat: quorum alterum, latine versum, sub nomine Philonis edidit Steph.

Salutatus,

Salutatus, alterum autem sub nomine Epiphanii, Petr. Franc. Fogginius ex cod. Vatic. 1750. 4. Philoni tamen tribuitur in codd. italicis, atque ex duobus Giacomellus vulgauit Philonem graecum. Eum quidem Salutatus vertit, at paraphrastis potius, quam interpretis personam induit. In antiqua lat. versione idem comment. adsignatur Epiphanio, episcopo in insula Cypro, sub cuius nomine eum euulgauit Fogginius. Philonem tamen Carpasium, non Carpathium, episcopum quemdam in insula Carpatho, dici, Giacom. contra Foggin. docet eiusque sententiam de duobus Philonibus refutat. Quod Cosmas in typographia Christi, circ. an. 535. scripta, eius meminit, commentarium Philonis Carpasii iam ineunte saeculo VI. confectum fuisse, fit manifestum. At quoniam in Cosmae topogr. nonnulla commentarii citantur loca, quae hodie in editis Philonis Carp. desiderantur; ex eo colligit Foggin. duplicem fuisse commentarium, alterum a Philone Carpasio, alterum a Philone Carpathio concinnatum. Secus vero sentit Giacomellus, ratus, commentar. illum a Philone Carpasio bis fuisse editum; prioris editionis textum esse eum, quem habemus in codd. ex altera autem, eaque auctiore, Cosmam citasse loca. Sed Ernesti censet, primo, Carpasium et Carpathium Philonem vnum esse eumdemque; tum commentarium, quem adhuc ferimus, tantummodo esse antiquioris epitomen. — Commentarius ipse est allegoricus, et textus Cantici canticor. gr. integer, ex Alexandrina recensione vtplurimum ductus, est insertus, cuius lectiones quasdam varias, et coniecturarum specimina dedit Ernesti. *Harl.*

C. Cessenius Philo, qui Clodium accusauit damnauitque, teste Asconio.

C. Curtius Philo, qui consul fuit A. V. C. CCCX.

[Φίλωνος Κυρηναίου mentio apud *Synes.* epist. 67. *Benzel* in nota msta.]

Philo, diaconus, ἀπὸ Κιλικίας, quem laudat *S. Ignatius* epistola ad Philadelph. cap. XI. Vide infra, Philo, Tarsensis. [P]

Philo, dialecticus, Carneadis magister, discipulus Diodori Croni. De hoc supra lib. III. cap. 11. §. 7. [vol. III. pag. 627.] — Idem forte, contra quem περὶ σημασιῶν scripsit Chrysippus. *Laert.* VII. 1, . et qui laudatur a Simplicio ad Categor. Philonis, dialectici, Μενέξενον citat *Clemens Alex.* IV. Strom. pag. 523.

Philo, Dyrrhachiorum praefectus. Apud Begerum tom. I. thesauri Brandenb. pag. 457. 460.

[Eranius Philo, περὶ διαφορᾶς σημασίας κατ' ἀλφάβητον cod. mst. inter codices Vossianos, secundum catalogum biblioth. *Leidensis* pag. 401. nr. 14. Forsan scribi debuerat *Herennius Philo*, cui Ammonii libr. de differ. interdum adtribui, paullo post notabimus. *Harl.*]

[Quis Philon sit, cuius meminit Constantinus Porphyrog. themate IX. occid. partis, inquirere iubet *Benzel* in nota msta.]

Philonis, nescio cuius, epigramma in stolidi hominis canos legitur lib. I. Anthologiae p. 33.

Philo, Gadarenus. *Eutoc.* ad Archimed. pag. 55. [pag. 156. edit. Oxoniens.]

Philo, geographus, qui ante Eratosthenem et Hipparchum scripserat τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν, teste *Strabone* II. pag. 77. Eumdem Philonem respici ab *Antigono Carystio* cap. 160. Philonis Αἰθιοπικὰ laudante, probe obseruauit *Vossius* pag. 403. de Hist. Graecis.

Philo,

Philo, Heracleotes, quem ἐν τῷ πρὸς Νύμφην περὶ θαυμασίων citat Porphyrius apud *Stobaeum* Eclog. physic. pag. 130. Fortasse huic tribuendus liber, qui exstat de septem orbis spectaculis.

Herennius Philo, Byblius grammaticus, Domitiano imperante ac deinceps quamplurimis scriptis inclaruit, praecipue 1) libris octo Φοινικικῶν, quos e Sanchoniathone interpretatum se esse ferebat. Vide, si placet, supra lib. I. cap. 28. [in vol. I. pag. 224 et 226. §. II et III.] et Antonium Vandalen in diss. de Sanchoniathone, quem libro de Aristea subiecit. 2) libro περὶ Ἰουδαίων, quem veluti nonum Φοινικικῶν habuit Eusebius. 3) libris XXX. περὶ πόλεων καὶ ὃς ἑκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκε, cuius operis eximii epitomen tribus libris scripserat Aelius Serenus, teste Suida. 4) libris XII. περὶ κτήσεως καὶ ἐκλογῆς βιβλίων, cuius operis pars forte fuit περὶ χρηστομαθείας. Etymol. in Γέρανος. 5) περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ. Vide Meursium ad *Hesychium* illustr. pag. 217. Vossium, Ionsiumque. *Fabric.* de adagiis, vid. *Laert.* III. 40. Ammonii libr. de differentiis vocabulorum ad Philonem nostrum quidam retulerunt. vid. infra lib. IV. cap. 26. 8. vol. IV. pag. 174. edit. veteris; num lexicon rhetoricum scripserit, vid. ibid. cap. 36. 11. pag. 583. composuit quoque histor. veterum medicorum etc. vid. infra in vol. XIII. pag. 367. conf. *Eudocia* pag. 424. vbi Herennius Philo etiam scripsisse dicitur ἐπιγράμματα, βιβλία δ'. et sub Hadriano consulatum gessisse. — it. *Brucker.* hist. crit. phil. I. pag. 238 sq. et de eius commentario in Aristotelem inedito, supra in vol. III. pag. 258. *Harl.*

Philo ὁ ἱστοριογράφος apud *Theodoritum* VII. Therapeut. pag. 109. haud diuersus mihi videtur a Byblio, de quo iam dixi.

Philo, Larissaeus, philosophus academicus. Vide supra Academicus.

Philo, libertus Pompeii. *Cic.* ad Attic. XVI. 4. et ad famil. VIII. 8.

Philo, medicus, Plutarchi aequalis II. 6. et VIII. 9. sympos. forte Philo, Tarsensis, de quo infra. [Philonis, Tarsensis, et duorum aliorum Philonum, medicorum, memoriam vid. infra in elencho Medicorum, in vol. XIII. pag. 367. *Harl.*]

Philo, Metapontinus, tibicen et poeta. Stephanus Byz. in Μεταπόντιον.

Philo, nescio quis, ἐν τῷ μεταλλικῷ, laudatus ab *Athenaeo* VII. pag. 322. [P]

Philonis, monachi graeci, meditatio ascetica aduersus pulcritudinem mulierum. MS. in bibl. Vindob. incipit: εἶδον κάλλος γυναικὸς, βασανίζον μου τὴν διάνοιαν. *Fabric.* — Excerpta e Philonis monachi scriptis in cod. Coislin. CCXCIV. notante *Montfaucon* in catal. pag. 412. Illius aliorumque Philonum apophthegmata in cod. Coislin. XIV. nr. 4. pag. 60. catal. etc. *Harl.*

Philo, pater Nymphodori, historici Syracusani, in vet. inscriptione apud *Gruterum* p. 401.

Philo, poeta, Alexandro, polyhistore, antiquior, e cuius libro primo τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα versus decem hexametros profert *Eusebius* IX. 20. praeparat. et alios quinque e libro eius decimo quarto, IX. 24. et cap. 37. nonnulla proferuntur ex illo. Sane, si Iosepho fides, I. contra Apion. pag. 1051. ethnicus hic scriptor fuit idem, vt videtur, Philo, quem cum Demetrio laudat *Clemens* I. Strom. pag. 337. Sed viri eruditi, Iosepho haud

credentes, non dubitant, eum fuisse Iudaeum. Vide *Huetii* demonstrat. euangel. pag. 102 sqq. [et V. D. supra de Philone seniore laudatos.]

Philo, procurator Ausonii, epist. XXII.

Philo, Ptolemaei Philopatoris adsentator. *Athen.* VI. pag. 251.

Philo, Pythagoreus. *Clemens Alex.* I. Strom. pag. 305. et *Sozom.* lib. I. cap. 12. [conf. vol. I. pag. 862.]

Q. Publius Philo, Consul. a. V. C. 415. 427. 435. 440.

Philo, rhetor ac philosophus, cuius historiam ecclesiasticam laudant Anastasius, Sinaita, et Glycas, [qui annal. pag. 282 sq. ex illa hist. eccles. quaedam profert,] Guil. Caueo in diss. de scriptor. eccles. et hist. litter. II. 187. incertae aetatis videtur esse cum Philone, Carpasiae episcopo, qui [a Polybio] in Epiphanii vita [cap. 49.] κληρικὸς ἀπὸ ῥητόρων adpellatur. Praeclara ibidem vir eruditissimus obseruat de rhetoribus veteris ecclesiae, eorumque officio, sacras litteras et histor. ecclesiasticam tradendi. *Fabric.* — Sedes illorum, vbi profitebantur, θρόνος ῥητορικὸς, illi vero ipsi etiam simpliciter ῥήτορες, latinis scriptoribus *tractatores*, h. e. exegetae, adpellabantur. vid. Giacomellum ad Philonis, Carpasii, librum: qui etiam et Ernesti in censura libri, a Phil. Carpasio scripti, supra laudata, Philonem hunc κληρικὸν ἀπὸ ῥητόρων, (cuius formulae vim Tillemont, Ceiller, aliique male intellexerant, arbitrati, denotare eum, qui, antea ius professus, deinde Clericus factus esset,) et Philonem, episcopum Carpasium, vnum eumdemque fuisse censent. *Harl.*

Philo, Timonis, sceptici philosophi Pyrrhonii, discipulus, Atheniensis. *Laertius* IX. 67. 69.

Philo, Sabbathias, (siue vno potius vocabulo Φιλοσαββάτιος,) Iudaeus, qui praeter Celsum ac Porphyrium euangelia scripto oppugnauit, teste *Epiphanio* LI. 8. tom. I. pag. 429.

Philo, sophista, cuius liber de VII. orbis spectaculis exstat. Vide, quae de eo dixi libr. III. cap. 24. §. 4. [in hoc volumine pag. 232 sq.] et supra in Philone, Heracleote.

Philo, Tarsensis diaconus, qui cum Agathopode et Gaio S. Ignatium e Syria comitatus esse, et martyrii eius acta concinnasse traditur. vid. epistolam, Ignatio adscriptam, ad Tarsenses cap. X. ad Antiochenos cap. XIII. [infra, lib. V. cap. 1. vol. V. pag. 42. in primis *Caueum* in historia litteraria script. eccles. vol. I. pag. 43 sq. *Harl.*]

Philo, Tarsensis medicus, cuius apud Galenum mentio. Incertum, idemne medicus huius nominis, cuius apud Celsum et alios artis salutaris scriptores mentio, etiam apud Plutarchum. [vid. supra, voc. *Philo Medic.*]

Philo, Thebanus. *Plutarch.* Alexandro pag. 691. Respicitur idem fortasse a *Stephano Byz.* in Ἄντισσα. *Fabric.* — vid. supra in vol. III. pag. 49. h. v. *Harl.*

[Philo, Theodori Studitae filius; patris II. epistolae ad illum ineditae inter Theodori epist. in cod. Coislin. XCIV. in catal. Montfauc. pag. 145 et 147. fin. citantur. *Harl.*]

Philo, Tyanensis, geometra, cuius mentio apud *Pappum* Alex. libr. IV. propos. 30. [vid. supra in hoc vol. pag. 233.]

L. Veturius Philo. Liu. XXVI. 33. consul a. V. C. 547.

CAPVT

CAPVT VII

DE SACRIS LIBRIS NOVI FOEDERIS.

I. Ἡ καινὴ διαθήκη; Εὐαγγέλιον; *quatuor euangelia.* II. *S. Matthaei euangelium.* III. *Euangelium Marci.* IV. *Lucae euangelium.* V. *Acta.* VI. *Iohannis euangelium.* VII. *Epistolae tres.* VIII. *Apocalypsis.* IX. *Pauli epistolae.* X. *Petri epistolae.* XI. *Iacobi epistola.* XII. *Epistola Iudae.* XIII. *Euangelium secundum Aegyptios et Hebraeos, et scripta, supposita Christo atque Apostolis.* XIV. *De scriptis Barnabae et Clementis Romani.* XV. *De Canone et ordine libror. N. T.* XVI. *Codices MSti celebriores.* XVII. *Editiones praecipuae.* XVIII. *Versiones.* XIX. *Harmoniae Euangelicae.* XX. *Distinctio in capita et στίχοι.* XXI. *De lingua Hellenistica et stilo N. T.*

[Studio *Christiani Theophili Kuinoel*, Prof. Lipf.]

I.

Libri Euangelistarum, Apostolorumque, in vnum corpus redacti, nominantur vulgo *ἡ καινὴ διαθήκη, nouum foedus, nouum testamentum* a). Scil. voc. διαθήκη in genere notat *constitutionem, dispositionem quamcunque,* speciatim, *testamentum* quod vulgo vocant. Alexandrini autem interpretes, quos sequuti sunt scriptores christiani antiquissimi, hebraicum nomen ברית *foedus*, expresserunt graeco voc. διαθήκη. Iam quoniam foedus et legibus et promissis constat, hinc ברית non minus, quam διαθήκη, notat interdum *leges, praecepta,* Hos. 1, 7. (ad quem l. vid. quae notauimus), interdum, *promissiones* Ps. 25, 14. 89, 29. etc. Quatenus vero Iudaeorum religio legibus atque promissis constabat, eatenus ea ipsa quoque dicebatur ברית. Sicuti autem Christus, et ipsius discipuli, omnino voces et formulas, in re sacra Iudaeor. sollemnes, lubenter transferre solebant ad religionem christianam, ita etiam hanc ipsam relig. christianam vocabant διαθήκην, et quidem διαθήκην καινήν, quo discernerent eamdem a religione Iudaeorum, quam dicebant διαθήκην παλαιάν· Matth. 26, 28. Gal. 4, 24. Ebr. 8, 8. Inde vero etiam libri scriptorum sacror. Iudaeorum vocantur a Paulo 2 Cor. 3, 14. παλαιὰ διαθήκη, et hinc inde a sec. II. libri discipulorum Christi a doctoribus ecclesiasticis dicti sunt ἡ καινὴ διαθήκη. Vocabulum *testamentum* desumtum est e versione vulgata, quae graecum διαθήκη, hoc ipso nomine latino, sed minus accurate, exprimit. Conf. *Suiceri* Thes. Eccles. sub V. διαθήκη· *Clericus* et *Grotius* in Prolegg. ad Matth. *Ioh. Ge. Rosenmüllerus,* in Diatribe, *de vocabuli διαθήκη in libris N. T. vario usu.* Erlangae 1778. 4. *Schleusneri* Lexicon in N. T. sub h. v. et nostras obss. ex libris apocryphis V. T. in N. T. ad Gal. 3, 15. —

a) Testamenti vocabulo laxius interdum vsi sunt veteres scriptores, vt cum interpres S. Irenaei 2, 19. dixit *Gynicos cum Gnosticis eiusdem esse testamenti.* ad quem locum vid. *Grabii* notas pag. 142. Caet. διαθήκης vocabulum vetustissimi quique christiani in latina eccl. interpretari consueuerunt *testamentum.* Ita quod Paulus vocat διακόνους καινῆς διαθήκης 2 Cor. 3, 6. *Tertullianus* cap. 39. de resurrectione, dicit, Apostolorum negotium nullum fuisse aliud, quam *veteris testamenti resignandi, et potius iam Dei in Christo concionandi.* Qua ratione autem *nouum* hoc appellatur *testamentum*, cum etiam fidelibus V. T. salus in Christo proposita fuerit, dicit *Euseb.* l. I. demonstrat. Euangel. Vocabulum quidem *Berith.* vix vnquam in V. T. pro testamento ponitur. *Fabric.*

In codicibus nostris primum inter libros N. T. locum obtinent quatuor euangelia, Matthaei nimirum, Marci, Lucae, et Iohannis euangelium. Vocabulum autem *εὐαγγέλιον*, prop. signif. *laetum nuntium quodcunque* [b]) v. c. de nato filio, Theoph. Char. 17. de profligato hoste Heliodor. 10. p. 456., vt verbum *εὐαγγελίζεσθαι* laetum nuntium adferre [c]). Respondet *εὐαγγέλιον* hebraico בשׂרה 2 Sam. 18, 22. 25. cui nonnumquam additur, טובה 2 Sam. 18, 27. vbi *οἱ ὁ· εὐαγγέλιον ἀγαθόν·* a scriptoribus autem N. T. *εὐαγγέλιον* adhibetur de doctrina christiana Rom. 1, 1. 3. Marc. 13, 10. de praedicatione huius doctrinae, de munere, hanc doctrinam tradendi 1 Cor. 9, 14. atque *εὐαγγελισαὶ* dicuntur doctores religionis Act. 21, 8.; per metonymiam porro indicat singulas religionis christ. partes, v. c. commentarios de dictis, factis, et fatis Christi, (qui commode etiam inscribi potuissent, *Ματθαίου*, *Μάρκου* etc. *ἀπομνημονεύματα*, vt Xenophontis commentarii, de rebus Socratis *Ξενοφῶντος ἀπομν.*) et scriptores horum commentariorum dicuntur *euangelistae*. Conf. *Suicer*. Thes. Eccles. tom. I. p. 1220. *Schleusneri* Lex. ad N. T. s. v. *εὐαγγέλιον*, *Wolfii* Curas, Prolegg. in Matth. p. 2. *Walaei* Prolegg. ad Matth. pag. 1. et quos laudauit *Koecherus* in Analectis in quat. euangel. pag. 4. *Kuinoel.*]

Antiquissimum de euangeliis, quatenus hoc voc. commentarii apostolici de vita ac scriptis I. C. denotantur, testimonium est *Ignatii* epist. ad Philadelph. cap. V. *προσφυγὼν τῷ εὐαγγελίῳ ὡς σαρκὶ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας, καὶ τοὺς προφήτας ἀγαπῶμεν.* Disertius alterum *Iustini Martyris* Apolog. I. c. 66 a multis viris doctis iam laudatum: *οἱ γὰρ ἀπόστολοι ἐν τοῖς γενομένοις ὑπ' αὐτῶν ἀπομνημονεύμασιν ἃ καλεῖται Εὐαγγέλια, οὕτως παραδεδώκαν.* Eodem loco lecta fuisse iam tum in ecclesiis [d]) illa *ἀπομνημονεύματα*, perinde vt propheticas scripturas, testatur Iustinus [e]). Numerum quaternarium

b) Vocabulum *εὐαγγέλιον* triplici notione apud scriptores reperitur, vel pro fausto nuntio, vt ap. Plutarch. Pompeio pag. 140. *γραμματηφόροι προσήλαυνον ἐκ Πόντου κομίσαντες εὐαγγέλια·* vel pro praemio boni nuntii, ap. Cic. 2, 3. et 12. ad Attic.: vel pro sacrificio, quod accepto laeto nuntio offerebant, vt ap. Plutarch. Phocio. tom. I. p. 749. *Φιλίππου δὲ ἀποθανόντος εὐαγγέλια θύειν τὸν δῆμον οὐκ ἔα.* *Fabric.*

c) Non tamen semper huic verbo laeti ac iucundi nuntii significatio est, quemadmodum patet ex hoc loco epistolae primae earum, quae Phalaridi tribuuntur: *οὐκ ἀγνοῶ δὲ λύπας εὐαγγελιζόμενός σοι καὶ δάκρυα.* *Fabric.*

d) De more euangelia et alios libros biblicos in ecclesia legendi conf. *Wilh. Ern. Tenzelii* exercitatio Viteb. 1685. de ritu lectionum sacrarum. *Ioh. Steph. Durantus* 2, 23. de ritibus eccl. catholicae, *Leo Allatius* de libris ecclesiast. Graecor. pag. 33 sq *Ioh. Baptista Ferrarius* de ritu, sacrar. concionum lib. I. cap. 15 sq. euangelia stantes audiebant, epistolas sedentes, vt praeter *Allatium* pag. 35. 49. notat *Steph. le Moyne* notis ad varia sacra pag. 987 sq. *Fabric.*

e) Sed Iustinum nostra euangelia intellexisse, negat *Frid. Andr. Stroth*, atque demonstrare studet, Iustinum vsum esse euangelio eo, quod non tantum Nazaraeis, et Ebionitis, sed etiam omnibus primae eccl. Christianis Palaestinensibus in vsu fuerit, euangelio secundum Hebraeos, in (*Eichhorn*) *Repertorium für bibl. u. morgenl. Litteratur* tom. I. pag. 1 sqq. [aduersus quem disputauit *Paulus* in *Exegetisch - kritischen Abhandlungen* 1784. Comm. I.] Etiam *Semlerus* in *s. Zusätzen zu Townson Abhandlungen über die vier Evangelien* Th. I. pag. 117. affirmat, Iustinum ignorasse quatuor euangeliorum nomina; cum vero *Tatianus*, Harmoniam, siue Diatessaron (vid. Euseb. H. E. 4, 29. pag. 193 sq.) collegerit ex quatuor euangeliis, in promtu esse, illa quatuor euangelia nostra, statim post Iustini tempora latius et accuratius innotuisse, et tanquam genuina probata fuisse. *Kuin.*

ternarium euangeliorum celebrat, [eorumque auctores nominat] Irenaeus 3, 1. et 11. f) *Fabric.*

[Ceterum quod adtinet fidem historicam quatuor euangeliorum, de ea disputauit peculiari libro, *Lardnerus*, Credibility of the Gospel history, vernacule reddita sub titulo: *Nath. Lardners Glaubwürdigkeit der euangelischen Geschichte aus dem Englischen mit S. I. Baumgartens Vorrede, Berlin* 1749—51. voll. V. 8. *Nath. Lardneri* fides historica euangel. c. praefat. ac quibusdam animaduerss. *Ioh. Christoph. Wolfii* Bremae 1733. 8. The history of the first planting of the christian Religion by *Georg Benson* London 1756. voll. II. 4. vernacule: *Georg Bensons Geschichte der ersten Pflanzung der christl. Religion, wie sie in der Geschichte der Apostel und in ihren Briefen enthalten ist. Halle* 1768. voll. II. 4. *Less über die Religion, ihre Geschichte, Wahl und Bestätigung* Th. I. (Göttingen 1784. 8.) S. 467 sqq. *Kleuker ausführliche Untersuchung über die Aechtheit und Glaubwürdigkeit der schriftlichen Urkunden des Christenthums* Th. I. Münster 1793. 8. *Michaelis Einleitung in die Schriften des neuen Bundes* Th. II. §. 120. pag. 877. edit. quartae. *Heinr. Carl Alex. Haenlein Handbuch der Einleitung in die Schriften des N. T. Th. I. Erlangen* 1794. 8. S. 35 sqq. vt alios plures omittam. Laudauit etiam nonnullos qui breuius hoc idem argumentum pertractarunt, *Ioh. Ge. Rosenmüllerus* in scholiis in N. T. Prolegg. ad Matth. tom. I. pag. 3.

II. MATTHAEVS, si vera est sententia plurimorum interpretum, eum eumdem esse, qui Leui vocetur Marc. II, 14. Luc. V, 27. coll. Matth. IX, 9.), patrem habuit Alphaeum quemdam, qui non est confundendus cum Alphaeo, qui Mariae, matris Christi, sororem in matrimonium duxerat. Antequam Christi partes sequeretur, e portitorum (qui in oppidis Iudaeorum publicanorum vices gerebant, v. *Suicer.* Thes. Eccl. et *Schleusner.* Lex. sub voc. Τελώνης et quos ibi laudauit; *Caue* Antiquit. Apost. p. 670.) numero erat. — Conf. *Wolfius* in Curis ad Matth. Prolegg. et quos ibi citauit, nec non *Koecheri* Analecta pag. 4 sq. Matthaeum autem eumdem esse cum Leui, ob narrationis, quae Marci et Lucae l. c. legitur, similitudinem plures adfirmarunt, veluti *Christ. Frid. Schmidius* in Hist. Canonis V. et Noui Testamenti (Lips. 1775. 8.) pag. 408. qui ibi etiam hanc in rem ad Hieronymi (Catal. s. v. *Matthaeus*) Sophronii, et Isidori Hispalensis (de vita et obitu sanctor. cap. 77.) testimonia prouocat; *Thom. Townson Abhandlungen* etc. *Th. I.* pag. 66. qui ibi hanc in rem laudat Chrysost. V. 111. pag. 204. edit. Sauil. alii; *Grotius* g) vero statuit, Matthaeum et Leuin differre, atque hunc Iacobi minoris fratrem, minime autem Apostolum, Matthaeum vero

 Aposto-

f) Conf. *Stosch* de canone libror. N. T. pag. 165 sqq. et alios quos supra laudauimus. *Irenaeus* primus est qui quatuor euangelia nostra diserte nominat, ita vt etiam vulgatum ordinem sequatur. vid. *Semler zu Townson* Th. I pag. 116. etsi ceteroquin perquam ridicula sit caussa, quam affert, cur tantum quatuor euangelia esse possint, quod nimirum sint quatuor plagae coeli, quae significentur litteris vocabuli Ἀδὰμ, nempe ἀνατολὴ, δύσις, ἄρκτος, μεσημβρία. — Plura de euangeliis infra notabuntur. *Kuin.*

g) Leuin a Matthaeo distinguit Heracleon apud Clementem Alex. Strom. IV. pag. 502. et Origenes l. contra Celsum p. 48. [vid. Schmid H. C. p. 428.] quorum testimoniis vulgarem sententiam impugnat *Grotius* [ad Matth. 9, 9.] Huic vide quae praeter *Calouium* respondet *Cotelerius* in notis ad Constitut. Apostol. VIII, 22. et *Dodwellus* Diss. I. in Irenaeum §. 34. *Fabric.*

Apoſtolum fuiſſe; adſentitur *Grotio*, *Michaelis* in *Einleitung* Th. 2. §. 130. pag. 933 ſqq. qui tamen negat, Leuin fuiſſe apoſtolum, et Iacobi minoris fratrem; vid. quae contra *Grotium* monuit *Schmid* l. c. et in progr. *origines quatuor euangeliorum* pag. 4. (Lipſ. 1764. 4.) — *Theodor. Haſe* in *disquiſitione de Leui, a Chriſto ad apoſtolatum vocato*, inſerta biblioth. Bremenſi T. V. contendit, Leuin, cuius meminerit Marc. l. c. eſſe eumdem apoſtolum, qui alias nominetur Lebbaeus. Contradixerunt *Lardner* ſupplements to the Credibility of the Goſpel Hiſtory tom. III. et *Michaelis* Einleit. Th. II. pag. 935. De *tempore*, quo Matthaeus commentarios ſuos conſcripſerit, diuerſae ſunt hominum doctorum ſententiae, etſi omnes ferme conſentiant, eum *primum* euangelium ſcripſiſſe. Pluribus hoc euincere ſtuduit v. c. *Townſon* l. c. B. I. pag. 275. Contra *Semlerus* Paraphr. euangelii Ioh. lat. (Halae 1771. 8.) in praefat. et in notis paſſim, credit. Iohannem primum omnium ſcripſiſſe; quod negant *Michaelis Oriental. Biblioth.* Th. III. pag. 24 ſq. et *Einleit. Th. II.* p. 877. alii. Vir doctus in *Beyträgen zur Beförderung d. vernünft. Denkens in d. Relig.* part. XVI. p. 57. oſtendere conatus eſt, primum omnium euangelium Ebraeorum ſcriptum eſſe, huius diuerſas recenſiones fuiſſe Nazarenorum et Ebionitarum euangelia, tum prodiiſſe Marcionis euangelium, hoc excepiſſe Marci librum, tunc edita eſſe ἀπομνημονεύματα τῶν ἀποςόλων, citata a Iuſtino M., porro Matthaei euangelium, denique Lucae, de tempore, quo editum ſit Ioh., non conſtare. *Irenaeus* Haer. III, 1. pag. 174. cuius verba protulit *Schmid.* H. C. pag. 449. tradit, Matthaeum euangel. ſuum litteris conſignaſſe eo tempore, quo Petrus et Paulus Romae docuiſſent et ibique eccleſiam condidiſſent [h]), annum ergo, quo hoc contigiſſe creditum eſt, *Millius* in Prolegg. §. 61 ſqq. nominat LXI. vel LXII. *Lardnerus* et *Michaëlis Einleit. Th. II.* pag. 940. LXIV. vel LXV. *Schmid.* vero l. c. XLII. quem vide [i]). Alias aliorum ſententias vid. ap. *Lardnerum* Supplements tom. I. pag. 95. *Tillemontium* Memoires tom. I. pag. 975. 1169. qui annum III. poſt Chriſti adſcenſionem nominat, (*Michaelis* Einleit. pag. 949.) et *Michaelem* pag. 935—946. qui quidem ſtatuit, controuerſiam facile poſſe componi, ſi accipiatur, Matthaei euangelium *hebraice* ab ipſo conſcriptum fuiſſe a. XLI. in *graecam* vero linguam translatum anno LX. vel LXI.

Attamen Matthaeum *hebraice* euangelium ſuum conſcripſiſſe, plures dubitarunt, et Matth. *graece* ſcripſiſſe, rectiſſime adfirmarunt. Nemo vero a nobis poſtulabit, quum neutiquam introductionem in libros N. T. ſcribamus, vt ſingula argumenta, quae in vtramque partem a viris doctis prolata ſunt, adferamus; vtriusque ſententiae patronos praecipuos nominaſſe ſufficiet. Opinio nimirum illa, Matthaei ἀρχέτυπον exemplum fuiſſe *hebraicum*, vt hoc obiter notemus, ſuam debet originem Papiae (apud Euſeb. H. E. III, 39. pag. 137. vid. *Semler Geſchichte d. Glaubenslehr. in Baumgartens Polemik* pag. 41. Th. I.) homini cum maxime credulo,

h) De hac fabula conf. *Schmid* l. c. et quae infra notabimus ad epiſt. Pauli ad Rom. *Kuin.*

i) Vid. Baſnagii Annal. ad a. Chr. LXIV. ſect. 12. — Annum XLII. nominant quoque, at paulo iuniores teſtes, auctor vitae, arabice editus a *Kirſtenio* Menologium ab Vghello tom. II. Italiae S. vulgatum 16. Nou. Auctor operis imperf. in Matthaeum, Theophylactus, [Prooem. in Matth.] Euthymius, et alii, ne de ſubſcriptione, quae in variis codd. [a *Wetſtenio* notatis] legitur, dicam. Hos ſi audias, iam anno poſt Chriſti aſcenſionem octauo, vel nono euangelium ediderit Matthaeus, quae ſententia probatur etiam *Seldeno* VII, 12. de iure naturae et gent. et ex antiquis Coſmae Indopleuſtae lib. V. Coſmographiae chriſt. pag. 245. Veriſimilior Chronici Alex. et Nicephori II, 45. ſententia, qui decimo quinto poſt aſcenſionem Chriſti anno ſcripſiſſe Matthaeum affirmant. *Fabr.*

credulo, cuius ſententiam ſequuti ſunt *Irenaeus* III, 1. alii [k]); ſed euangelium Nazarenorum et Ebionitarum, cum Matthaei euangelio confudiſſe videntur plurimis, qui graecum Matth. textum defendunt [l]). Ex recentioribus, Matthaeum *hebraice* ſcripſiſſe contenderunt: *Simon* hiſtoire

k) Hinc multi vett. de graeco interprete textus hebraici *Bartholomaeo* (Iſidor. Hiſpal. et Nicephorus) *Iacobo*, (auctor Synopſ. ſcript. ſ. Opp. Athanaſ. tom. II. pag. 155.) vel *Luca* et *Paulo*, (Anaſtaſ. Sinaita) *Iohanne*, (Theophylactus) vel *incerto quodam homine* (Hieronym. et Sophron.) cogitarunt. vid. *Schmid* H. C. pag. 435. *Kuin.*

l) Vide, quae ſcripſi in codice Apocrypho N. T. pag. 356. 368. 668. et *Eraſmi* Apologiam adverſus Stunicam. Nota etiam, Syriacam veterem Matthaei verſionem de Graeco videri tranſlatam, non de Hebraico, [de ea infra], et Marco ac Clementi Graecum Matthaeum lectum, cuius etiam verbis quandoque vtuntur. Hebraice vero, quae exſtant Matth. editiones, recens a Iudaeis vel chriſtianis elaboratae ſunt, et abſurdiſſime pro Matthaeo authentico habentur, ſiue *Münſteriana* illa Baſil. 1537. fol. Henrico VIII. Angliae regi, inſcripta, et verſione atque commentario aduerſus Iudaeos inſtructa, ſiue *Tiliana*, quam ex Italia attulit *Ioh. Tilius* [*Iean de Tilet*] et *Ioh. Mercerus* latine tranſtulit Pariſ. 1555. 12. [Titulus: *Euangelium hebraicum Matthaei recens e Iudaeorum penetralibus erutum, cum interpretatione latina ad Vulgatam, quoad fieri potuit accommodata. Cum priuilegio. Pariſiis ap. Martinum Iuuenem.* M. D. L. V. *Kuin.*] Münſteriana recuſa eſt Baſil. 1557. 8. [Titulus: תורת המשיח *euangelium ſecundum Matth. in lingua Hebraica cum verſione lat. atque annotationibus Seb. Münſteri — vna cum epiſtola D. Pauli ad Hebraeos Hebraice et Latine Baſil. apud* Henr. Petri MDLVII. — illuſtrauit tribus diſſertatt. euangel. Hebr. Seb. Münſteri, *Nahmmacherus*, — conf. de vtroque euangelio *Michaelis* Einleit. Th. II. pag. 1044 ſqq. §. 139. qui ibi oſtendit, Iudaeum conuerſum circa ſaec. XII. vel XVI. hanc verſionem e vulgata latina compoſuiſſe; ex incorrecto latino eſſe conuerſum, ſtatuit *Wetſten.* Prolegg. pag. 279. edit. *Seml.* Obſeruauit porro *Michaelis*, *Tillii* et *Münſteri* verſionem eſſe eandem, ſed *Münſterum* lacunas MS. codicis ipſum expleuiſſe, *Tillium* codicem immutatum exprimendum curaſſe. Conf. etiam *Schmid* Hiſt. Can. pag. 433 ſqq. *Kuin.*] et Baſil. 1582. 8. etiam Pariſiis 1551. 8. cum praefatione *Ioh. Quinquarborei* Aurilacenſis Aruerni. *Tilianae* ſtilum terſiorem eſſe, obſervant viri docti, et Matth. XVI, 17. Romano adulari pontifici. Vid. *Lud. de Dieu* ad Matth. pag. 529 ſq. *Wagenſeilii* Sotam pag. 597. 1122. *Rich. Simonis* Hiſt. Crit. lib. II. pag. 231 ſq. et lib. III. pag. 789. Millii Prolegg. ad N. T. pag. 116. 127. [infra verſſ. N. T. Hebr.] Vtramque a Iudaeis e latina verſione veteri expreſſam eſſe, coniicit *Huetius* de claris interpretibus pag. 181. Exſtat et Matthaei euangelium hebraice in N. T. polyglotto *Eliae Hutteri.* Aliam MStam verſionem hebraicam ſe in manibus habere, teſtatus eſt Rich. Simon. *Fabric.* — De *Nazaraeis* et *Ebionitis* conf. Epiphan. Haereſ. 29. 30. coll. *Moshemii* commentarr. de rebus Chriſtianor. ante Conſtantin. M. ſect. II. §. 38 ſqq. *Walch. Ketzergeſchichte* Th. I. pag. 99—124. (*Eichhorn.*) *Repertor. für bibl. u. morgenländ. Litterat. Th. I.* p. 5 ſqq. *Herder Briefe zweener Brüder Ieſu.* Commentatio hiſtorico-theologica critica demonſtrans, Nazaraeos haereticorum catalogo eſſe expungendos, eorumque contra parti, qui Chriſti nomen dederunt, adſcribendos, auctore *Dettmers* Franc. ad Viadr. part. I. 1791. 4. De euangelio Nazaraeor. et Ebionitar. (quo tempore ſit conſcriptum, non conſtat) quod, vt plurimis videtur, vocabatur etiam τὸ τῶν δώδεκα εὐαγγέλιον, et τὸ καθ᾽ Ἑβραίους εὐαγγέλιον. vid. *Semler Geſchichte d. Glaubensl.* in *Baumgartens Polemik* Th. I. pag. 39. *Simon* hiſtoire crit. du texte du N. T. chap. 7. 8. *Maius* examen hiſtoriae criticae cap. 7. 8. *Grotius* Prolegg. ad Matth. *Millii* Prolegg. §. 45 ſq. *Maſch* Abhandl. von der Grundſprache Matthaei (Halle 1755.) *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 138. pag. 1005 ſqq. Admodum praedicat huius *euangelii Nazaraeorum ſ. duodecim apoſtolorum*, praeſtantiam praeter alios *Niemeyerus*, theologus Halenſis, in diſſ. inſcripta: *coniecturae ad illuſtrandum plurimorum N. T. ſcriptorum ſilentium de primordiis vitae I. C.* Halae 1790. 4. Statuit, hoc euangelium habuiſſe auctores apoſtolos, fuiſſe hebraice conſcriptum, ſed iam apoſtolorum aeuo plures exſtitiſſe huius euangelii recenſiones; fuiſſe, hoc euangelium fontem e quo hauſiſſent Matth. Marc. Lucas et Iohannes; hos haec memorabilia Chriſti, hebraice ſcripta, in vſum graece loquen-

histoire crit. du Texte etc. cap. 5. 6. 7. *du Pin* Prolegg. sur la Bible tom. II. cap. 2. §. 3. *Tillemont* Memoires etc. tom. I. pag. 972. *Calmet* in Prolegg. et Dissertatt. in s. script. p. 8. et Dictionaire tom. III. pag. 218. *Millius* Prolegg. pag. 8. [m]) *Caue* Antiquitt. Apostt. p. 680. Historia litterar. script. eccles. sec. I. p. 13. *Stackhouse Vertheidigung der bibl. Gesch.* part. VI. pag. 405. 767. 769. *Michaelis* Einleit. Th. II. p. 948. §. 132. et quos ibi laudauit. (*Williams*) a free inquiry into the authenticity of the first and second chapters of St. Matthew's Gospel etc. The second edition London 1790. (coll. *Eichhorn Allgem. Biblioth. d. bibl. Litterat.* B. II. pag. 918 sqq.) *M. Christ. Frid. Weber Beyträge zur Geschichte des Neutestamentl. Canons* Tübing. 1791. 8. coll. (Hassencamp) *Theologische Annalen* Iahrg. 1791. p. 273 sqq. Matthaeum hebraico sermone conscripsisse suum euangelium disp. auctore *Elsnero* Theol. D. Francof. ad Viadr. 1791. 4. [Ab his non recedit, qui Syrochaldaice Matthaeum statuit V. D. in *Wahl* Magazin für alte, besonders morgenl. und bibl. Litt. zweyte Lieferung p. 57 sq.] — Matthaeum vero *graece* scripsisse, demonstrarunt: *Cappellus* in Obss. ad N. T. p. 110. *Hottingerus* in Thes. Philol. lib. II. cap. 1. pag. 512. *Basnage* Annal. ad a. 64. §. 13. *Calouius* in Critico s. biblico Diatr. VII. §. 2 sqq. *Kortholt* de variis script. s. editionibus. cap. 7. p. 63. *Pritius* et *Hofmannus* in Introduct. in lect. N. T. § 2 sqq. *Christi. Schroeder* de lingua Matth. authentica Viteb. 1701. *Gust. Phil. Merl.* disp. de lingua authentica N. T. cap. 2. 4. *Masch von der Grundsprache d. Ev. Matth.* qui scripsit contra *Michaelem; Lardner* Credibility etc. *Koecher.* Analect. in quat. Euangg. p. 7. *Schmid.* H. C. p. 431 sqq. *Venema* H. E. tom. II. p. 119. *Nosselt Vertheidigung d. Wahrheit d. christl. Relig.* §. 312. *Walaeus* in Commentar. in libros histor. N. T. p. 1. *Semler Gesch. d. Glaubenslehre in Baumgart. Polemik. Th. I.* p. 38 sq. *Wetstenius*, alii.

Matthaeum euangelium suum destinasse *Iudaeis* [n]), plerique volunt. Conf. supra not. *m.* *Townson* l. c. *B. I.* pag. 369 sqq. etc. *Semlerus* tamen ad *Townson B. I.* pag. 22. notat, accuratius ita dicendum esse: scripsisse Matthaeum primis doctoribus christianis, vt Iudaeos non-christianos (Hellenistas, Gesch. d. Glaubensl. l. c. pag. 40.) edocerent vanitatem opinionum de Messia, quas fouerent, et eo felicius propagarent religionem christianam.

loquentium, graeca fecisse; diuersitatem, quae inter euangelia Matth. Marci et Lucae deprehendatur, inde esse repetendam, quod mira fuerit exemplarium euangelii illius apostolorum diuersitas; Marcum forte eodem vsum esse exemplari, quo Matthaeus, Iohannem qui vixerit Christo coniunctissimus, rarius illud euangelium respexisse. Haec omnia sunt non nisi per coniecturam dicta, idoneisque rationibus destituta, recteque repudiantur a *Griesbachio* diss. infra vbi de Marco disputabimus, laudanda. De Ebraeorum, Nazaraeorum et Ebionitarum euangeliis notata etiam nonnulla reperiuntur *in den Beyträgen zur Beförderung des vernünftigen Denkens in d. Religion* part. XVI. pag. 57. vid. quae diximus supra de tempore, quo Matth. euangel. conscriptum sit. *Kuin.* Add. *Semler* Comm. de διατεσσάρων et Euangelio Hebraeorum, Hal. 1777. et in Opusc. theol.

m) *Millius* coniicit, Matthaeum scripsisse euangelium suum in gratiam Hebraeorum fidelium, qui antea parum accurata διηγήσει siue euangelio secundum Hebraeos vsi fuissent. Non diu post Iacobum minorem curasse, vt graeca versio legeretur. *Fabric.*

n) Inde argumentum petiit etiam *Weberus* in libro supra laudato, ad defendendam *hebraicam* Matthaei scripturam. Lingua patria, inquit, erat syro-chaldaica, ergo in Palaestina necessaria erat historia vitae fatorumque Christi, hac lingua conscripta, graeca inutilis erat. Sed ponamus, etsi hoc non concedamus, Matthaeum destinasse euangelium suum vnice Palaestinae incolis, graeca tamen lingua erat vbique in vsu, et vnde probatur, Matthaeum non scripsisse etiam Iudaeis, extra Palaestinam viuentibus? hi vero omnino graece loquebantur. *Kuin.*

nam. Aliter ſentit *Vitringa* in Hypotypoſi Hiſt. et Chronol. S. pag. 214. §. 8. cui adſtipulatur quoque *Stoſch.* in Diſſ. de cura vet. eccl. circa libros N. T. praemiſſa commentationi ipſius de libror. N. T. canone (Francof. ad Viadr. 1755. 8.) p. 20 ſq. euangeliis conſcribendis, ſtatuit, occaſionem praebuiſſe excerpta ex narrationibus, aut adnotationibus Apoſtolor. Chriſtique diſcipulorum, quae primi Chriſtiani inter ſe communicaſſent, et magni theſauri loco habuiſſent, cuius generis fuerint euangelia ſecundum Hebraeos (ſ. Nazaraeorum) et Aegyptios, quae cum Apoſtoli, vt prudentiores eccl. doctores intelligerent, non eſſe eo cum iudicio, cura, et fide, congeſta vel digeſta, quam relig. decus poſtularet, et ſaepe etiam a falſis fratribus interpolarentur, e re eccl. eſſe putaſſe, accuratiores congerere narrationes. *Kuin.*]

Anticipationibus abundare Matthaei euangelium, nec illum chronologiae aeque ac Lucam vel Iohannem eſſe obſeruantem, notauit *Baſnagius* ad a. Chr. XXX. ſect. 56. [o]) Titulum *Euangelii* an ipſe praefixerit Matthaeus, dubitari poſſit [p]), quia incipit eius liber his verbis: βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. Et qui monent, ipſum notanter praefixiſſe titulum: *εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον*, non τοῦ Ματθαίου, haud cogitant, vnum idemque haec duo ſignificare, vt recte animaduerſum *Iohanni Druſio* eſt in praeteritis, et lib. I. quaeſt. Hebr. cap. 23. [q]) — Matthaei euangelium reiecerunt *Cerdoniani* et *Marcion*, qui ſolum Lucam recipiebant. Vide de Cerdonianis adpendicem ad Tertullian. de praeſcript. cap. 51. et de Marcione [r]) *Irenae.* Lib. I. cap. 29. *Epiphan.* XLII, 9. *Origen.* in Philocalia cap. 5. et 2. contra Celſum pag. 77. *Theodoritum* lib. I. de haereticis fabulis cap. 24. [s]) At de Valentinianis nolim cum *Bellarmino* lib. I. de verbo Dei cap. 6. *Ianſenio* aliisque adfirmare, ſolum Ioh. euangelium ab iis receptum, licet *Irenaeus* III. cap. 11. pag. 220. adfirmet, eos, qui a Valentino ſunt, eo quod eſt ſecundum Iohannem pleniſſime vti ad oſtenſionem coniugationum ſuarum. Sane in Valentinianis commentis, quae graece exſtant ad calcem Clementis Alex., loca e Matthaeo et Luca proferuntur, et *Tertullian.* cap. 38. de praeſcript. diſerte teſtatur, Valentinum *integro teſtamento* vſum, et ſcripturis *pepercisse*, nec *machaera vſum palam*, licet ſenſum peruertendo plus abſtulerit. Eſt tamen Origenis locus pag. 77. lib. II. contra Celſum, qui Tertulliano videtur contradicere: μεταχαράξαντας δὲ τὸ Εὐαγγέλιον ἄλλους οὐκ οἶδα ἢ τοὺς ἀπὸ Μαρκίωνος, καὶ τοὺς ἀπὸ Οὐαλεντίνου, οἶμαι δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ Λουκανοῦ. Itaque Origenis tempore fortaſſis Valentiniani quidam faciebant, quod Valentinum facere Tertullianus negauit. *Manichaei* vero et Matthaeo et omnibus N. T. ſcriptis, (vetus enim plane reſpuebant,) ita detrahebant fidem, vt ſaltem interpolata eſſe cauſſarentur. *Solent dicere*, inquit Auguſtinus contra Adimantum cap. 15. *cum ſcripturarum eos vrget auctoritas, hoc capitulum a corruptoribus ſcripturarum inſertum eſſe euangelio.* Conf. quae ſingillatim de Matthaeo Fauſtus Manichaeus apud Auguſtinum lib. XVII. cap. 1. ac de euangeliis

o) Add. *Michaelis Einleit. Th. II.* p. 902 ſq. §. 127.

p) Indicem non eſſe a Matthaeo profectum, inter omnes hodie conuenit. vid. *Semler Geſch. d. chriſtl. Glaubenslehre in Baumgart. Polem.* Th. I. pag. 37. alios. *Kuin.*

q) Solet praepoſitio κατὰ a graecis ſcriptoribus ſaepius ita adhiberi, vt accuſatiu. nominis, cui addita eſt, poſitus ſit pro genitiuo, v. c. Polyb. III, 6. αἱ κατ' Ἀννίβαν πράξεις ſunt, *res geſtae Hannibalis. Kuin.*

r) De Marcione vid. infra ad Lucam notata. *Kuin.*

s) *Schmid.* H. C. p. 26 ſq. p. 452 ſqq. *Kuin.*

geliis 32, 3. et quae plura ex Augustino loca collegit Sixtus Senensis lib. VII. Bibliothecae sanctae.

Solum Matthaei euangelium receperunt *Cerinthiani* teste Philastrio cap. 36. neque integrum illud, sed *ἀπὸ μέρυς*, genealogiam potissimum et illa amplectentes, e quibus hominem nudum Christum videbantur sibi posse contendere, vt refert *Epiphan.* XXVIII. 5. add. XXX, 14. Itaque de aliis, quam Cerinthianis capiendus *Irenaeus* III, 11. licet alioqui descriptio tota non male in Cerinthianos quadret, *qui autem Iesum separant a Christo, et impassibilem perseuerasse Christum, passum vero Iesum dicunt, id quod secundum Marcum est, praeferentes euangelium, cum amore veritatis legentes illud corrigi possunt.* Eodem loco testatur, *Ebionaeos* Euangelio solo Matthaei vsos, quod monuerat etiam lib. I. cap. 26. sed Genealogiam resecuisse, (quod etiam in Monotessaro suo fecit Tatianus teste *Theodorito* lib. I. de haeret. fab. cap. 20.) atque adulterato et truncato euangelio vsos scribit *Epiphan.* XXX. 14. Eusebius autem videtur falli, qui H. E. III, 27. euangelium, quod solum recepere Ebionaei, confudit cum Euangelio secundum Hebraeos, quae diuersa fuisse [u]) probauit *Grabe* ad Irenaeum pag. 220. et monui in cod. apocrypho N. T. pag. 360. vbi Marium quoque notaui Mercatorem, qui tom. II. edit. *Garnerianae* pag. 128. Ebionem Matthaei, Marci, et Lucae auctoritatem secutum scribit. Neque in viri summi *H. Valesii* interpretatione Eusebii Hist. VI, 17. facile acquieueris, vbi legas, *Symmachum Ebionem aduersus euangelium Matthaei acriter disputare in commentariis suis.* Nam graeca Eusebii nihil aliud sonant, quam quod Symmachus in scripto quodam suo, (an commentariis in Matthaeum, vt accepit Hieronymus, non satis certum esse puto,) πρὸς τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀποτεινόμενος εὐαγγέλιον *Matthaei prolixius insistens euangelio,* ex eo haeresin suam confirmare voluerit. Etiam in locis Basilii et Chrysostomi, quae *H. Stephanus* in thesauro adduxit, et quae *Valesio* ansam interpretationis suae dedisse videntur, ἀποτείνεσθαι πρός τινα commode exponi potest, *diutius alicui inhaerere,* non vt exponit *Stephanus, in aliquem inuehi.* Miror quoque, quales fuerint Ebionei, qui, Methodio teste in Conuiuio decem virginum pag. 133. scripturas a spiritu inspiratas negabant, ἐξ ἰδίας κινήσεως τὺς προφήτας λελαληκέναι φιλονεικῦντες. De Tychio Messalino *Euthymius* apud *Lambecium* III. pag. 171. καὶ ἑτέρας μὲν θείας γραφὰς διέφθειρε καὶ παρηρμήνευσε. κατ' ἐξαίρετον δὲ ἅπαν τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, καὶ πάσας τὰς περὶ τῦ Θεῦ καὶ Πατρὸς δὲ καὶ περὶ τῦ ἁγίυ πνεύματος ῥήσεις εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτῦ πατέρα παρηρμήνευσε. Ex his verbis satis patet, Matthaei euangelium a Tychio non reiectum, nec corruptum, sed tantum falsis interpretationibus peruersum fuisse. Recentiore aetate non memini exstitisse Christianorum quemquam ea impudentia, qui Matthaei auctoritati derogare voluerit praeter Anabaptistas nonnullos, a quibus capita quaedam temere vocata in dubium notarunt *Sixtus Senensis* lib. VII. bibl. *Frassenius* disquisit. bibl. pag. 665 sq. et *Rich. Simon.* lib. I. Hist. Criticae N. T. pag. 100. Hisce addi potest *Natalis Albertus de Versé* auctor recens libri, qui inscribitur: *tombeau du Socinianisme*, cuius haec sunt verba, pag. 167. *il est certain que ce que nous appellons presentement l'euangile de S. Mat-*

t) De Ebionaeis vid. supra not. *l. Kuin.*

u) Non fuisse diuersa, contra *Grabium, Fabricium* nostrum, et *Michaelem* (qui tamen in edit. quarta recentiss. Introductionis suae in N. T. pag. 1007. dubitanter scripsit) affirmant *Semler* in *Gesch. d. Glaubensl.* supra not. *l.* laudatus et *Schmid.* H. C. pag. 436 sq. *Kuin.*

S. Matthieu n'est qu'une traduction fort suspecte, S. Hierome nous apprenant que l'Euangile Hebreu de S. Matthieu étoit fort different du Grec. Ibidem initia euangeliorum Matthaei v), Lucae et Iohannis sollicitat et pro addititiis habet satis absurde.

III. MARCVS, euangelista, vtrum a Iohanne Marco, S. Barnabae consobrino, de quo Act. XII, 12. XV, 37. Coloss. IV, 10. et 2 Tim. IV, 11. et Philem. v. 23. distingui w) debeat, non plane videtur exploratum. *Filius*, h. e. discipulus x) adpellatur a Petro 1. ep. V, 13. Conf. Euseb. II, 15. Patria Cyrenaeus fuisse traditur in Actis de vita Marci, quae graece et latine edidit *Henschenius* ad 25. April. et saeculo IV. vel V. scripta esse coniicit *Tillemontius;* VII. vel VIII., *Elias du Pin* y). Genere sacerdotali fuisse Marcum, Pseudo-Hie-

 ronymus,

v) De integritate cap. I. et II. euangelii Matthaei, nostra aetate acriter disputatum est. Conf. (*Iohn Williams*) A free Enquiry into the authenticity of the first and second Chapters of St. Matthew's Gospel. London. Printed for B. White and T. Cadell. 1771. 8. (vid. *Michaelis Neue Oriental. Bibliothek. Th. I.* pag. 53 sq.) *Williamum* refutarunt, et integritatem capp. defenderunt: *Caleb Flemming* free thoughts upon a free Enquiry into the authenticity of the first and second chapters of St. Matthew's Gospel, et *Velthusenius* The authenticity of the first and second chapters of St. Matthew's Gospel vindicated in answer. London 1771. (vid. *Mi haelis Oriental. Bibl. Th. I.* pag. 107 sqq.) Diss. de genuina auctoritate cap. I. et II. euangelii St. Matthaei. Exercitatio theologica exhibita a *Theoph. Coelestino Pipero* Gryphiswaldiae 1779. 4. *Williami* libellus auctior prodiit hoc titulo: a free inquiry into the authenticity of the first and second chapters of St. Matthew's Gospel; with a new Preface, containing an account of some MSS. in the British Museum: and a dissertation on the original language of that Gospel. The second edition. Corrected improved, and much enlarged London 1790. 8. (vid. *Eichhorn Allgem. Biblioth. d. bibl. Litt. B. II.* p. 918 sq.) Dubitavit de integritate horum capitum etiam *Strothius von den Interpolationen im Evangelio Matthaei*, in (Eichhornii) *Repertorium für bibl. und morgenl. Litteratur* Th. IX. p. 99 sqq. contra quem scripsit *Ioh. Otto Thieß:* de Euangelii Matthaei integritate interpolando non corrupta. Helmstad. 1782. 4. conf. praeterea, eiusdem libellus, *über die Magier und ihren Stern Hamburg* 1790. 8. (vid. *Eichhorn Allgem. Biblioth. d. bibl. Litteratur* B. II. pag. 671 sqq.) *Velthusen Sophienruhe oder die Landpfarre* Hamburg und Kiel 1783. (*Vollborth*) Progr. inquiritur in caussas, cur Iosephus caedem puerorum Bethlehemiticorum Matth. II, 16. narratam, silentio praeterierit? Gottingae 1788. 4. *Ioh. Frid. Schmid* examen integritatis duorum priorum capitum euangelii Matthaei Lips. 1791. 4. *Kuin.*

w) Distinguunt praeter alios quam plurimos *Cotelerius* ad Const. Apost. II, 57. pag. 262. et *Tillemont.* tom. II. Memor. Eccles. pag. 159 sq. at diversos esse negant *Sam. Basnage* ad a. Chr. 66. nr. 15 sq. et *Ioh. Georg. Dorsheus* prolegom. commentarii ad Marcum. *Fabric.* Distinguunt etiam *Grotius, Calouius* Prolegg. *Schmid.* Hist. Can. pag. 455 sq. Diuersos vero negant *Michaelis Einleit. Th. I.* p. 1051. §. 140. edit. quart. (quam semper sequor) *Wetsten.* tom. I. pag. 551. *Semler Gesch. d. Glaubenslehre* pag. 45. *Kuin.*

x) Theophylact. Prooem. in Marc. Πέτρυ μαθητής· Isidorus Hispalens. de vita et obitu sanctor. cap. 84. *Petri discipulus, eiusque filius.* Primi Christiani, secuti hac in re Iudaeos, sese inuicem *fratres;* doctores, discipulos, qui ipsorum beneficio Christiani essent facti, *filios;* discipuli, doctores, *patres* compellabant. Grauiter ergo errant *Heumannus in s. Anhang zur Erklärung Marci* pag. 736. *Bengelius* et *Schoettgenius*, qui verba Μάρκος ὁ υἱός μυ 1 Petr. l. c. proprie intelligunt, et Marcum Petri filium fuisse affirmant. — Marcum fuisse ex numero LXX discipulorum Iesu, tradit Epiphan. Haeres. lib. II. haer. 51. §. 6. pag. 428. eum Iesum audiuisse, negant Papias ap. Euseb. H. E. III, 39. *Basnage* Annal. a. LXVI. pag. 752. *Tillemont* Memoires pour seruir à l'histoire eccles. tom. II. pag. 159. *Kuin.*

y) Marcum fuisse Cyrenaeum; probabilem coniecturam vocat *Schmid.* H. C. p. 435. neutiquam vero probabile esse affirmat, hominem Cyrenaeum Barnabae fuisse consobrinum, nulla etiam probabilitatis specie LXX discipulis annumerari. *Kuin.*

ronymus, et Beda ſcripſit, primum Alexandriae epiſcopum multi *z*) prodiderunt, licet οἰκουμενικὸν potius pro more Apoſtolico, non τοπικὸν egiſſe contendat *Salmaſius* ſiue *Walo Meſſalinus* pag. 204. 211. 261. Iudaeum ἑβραΐζοντα magis quam ἑλληνίζοντα *Grotius* coniicit e frequentioribus Hebraiſmis ad Marc. V, 25. VI, 14. IX, 42. X, 26. etc. *Fabric.*

[Marcum in conſcribendo euangelio ſuo adiutorem habuiſſe Petrum Apoſtolum, plurimi patrum contendunt. Papias enim apud *Euſeb.* H. E. III, 39. *Irenaeus* adu. haereſ. III, 1. *Euſeb.* H. E. V, 8. *Tertullian.* contra Marcion. V, 5. *Hieronym.* in Catal. cap. 8. Marcum vocant *comitem* et ἑρμηνευτὴν, *interpretem* Petri. Quae quidem verba, viri docti vario modo expoſuerunt: conf. *Basnage* Annal. pag. 75.. *Simon* Hiſt. Crit. du N. T. Chap. 10. pag. 104. 109. *Basnage* Hiſtoire de l'egliſe lib. VIII. cap. 2. §. 3. pag. 422. *Caue* in Antiquitt. Apoſtoll. pag. 748. *Schmid* H. C. pag. 19. *Michaelis Einleitung Th. II.* §. 141. 142. p. 1052 ſq. 1059 ſq. *Dan. Heinſius* Prolegg. ad Exercitt. in N. T. pag. 23. *Townſon* l. c. B. II. pag. 119. et *Griesbachius* in Commentatt. theol. infra laudandis. — Quum porro magna inter *Matthaei* et *Marci* euangelia ſimilitudo intercedat et quoad res, et quoad verba ac formulas, (conf. et ſupra not. *l.* extr.) iam *Auguſtinus*, (quem poſtea plures ſequuti ſunt,) *de conſenſu euangeliſtar.* lib. I. cap. 2. Opp. tom. IV. pag. 160. nominauit Marcum *pediſſequum et abbreuiatorem Matthaei.* Negarunt hoc tamen haud pauci, et plura hanc in rem protulerunt argumenta. Obſeruarunt inter alia, Marcum non eumdem tenere ordinem, quem teneat Matthaeus, quod etiam poſt alios veteres obſeruauit Hieronym. Prooem. ad Matth. vid. *Schmid* H. C. pag. 460.) Marcum plures res expoſuiſſe copioſius v. c. abnegationem Petri XIV, 66. (hanc rem a Petro ipſo didiciſſe Marcum, animaduertit Chryſoſt. homil. 86. in Matth. pag. 889.) nonnulla memoriae prodidiſſe, quae apud Matthaeum non legantur, alia vero a Matth. enarrata, ſilentio praeteriiſſe, v. c. genealogias *aa*). — Magna vero etiam *Marci* cum *Luca* conuenientia eſt; non ſolum in rebus, ſed etiam in verbis et formulis. conf. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 144. p. 1066. §. 145. p. 1070. vnde nuper *Griesbachius*, diſſertationibus duabus, oſtendere ſtuduit: *Marci euangelium totum e Matthaei et Lucae commentariis eſſe decerptum*, Ienae 1789. 1790. 4. contendit V. D., Marcum ſequutum eſſe plerumque

z) Petau. Dogm. Theol. tom. III. pag. 697 ſq. 711. *Fabric.*

aa) Conf. omnino hanc in rem *Fabrum Stapulenſem* initio commentarii in Marcum, *Grotium* ad Matth. XXIV, 36. *Caſp. Hermannum Sandhagenium* decade prima epiſtola theolog. I. *Rich. Simonem* lib. I. Hiſt. Crit. N. T. pag. 108. et *Ioh. Millium* Prolegg. ad N T. p. 12 ſq. *Fabric.* nec non quos laudauit *Koecher.* in Analectis pag. 534. Adde *Lardnerum* Supplements to the Credibility of the Goſpel Hiſtory vol. I. cap. 10. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 144. pag. 1063 ſqq. *Koppium* in Program.: *Marcus non epitomator Matthaei.* Gottingae 1782. 4. qui quidem ad ſtabiliendam ſententiam ſuam his potiſſimum vtitur argumentis. *Omnes veteres vsque ad Auguſtini tempora prorſus hac de re ſilere;* ſed hoc ſilentium nihil facit ad rem, proprium poſtulatur iudicium; conf. etiam quae obſeruauit *Michaelis Einleit. Th. II* pag. 1065. *eſſe* admodum improbabile *Marcum, virum apoſtolicum, mutilaſſe et decurtaſſe euangelium apoſtoli, copioſiorem narrationem* longe *fuiſſe vtiliorem quam breuiorem;* quaeritur quid factum ſit, non quid fieri debuerit, et fortaſſis iis, quibus ſcribebat Marcus, vtilior erat narratio breuior, neque Iohannes omnia, quae ipſi nota erant, exponere volebat; *Marcum ſaepe eſſe verboſiorem Matthaeo, plura enarrare, quae non legantur apud Matthaeum, haec vero omnia eſſe ab* epitomatoris *perſona aliena;* ſed exinde, ſi quid video, non niſi ſequitur hoc, Marcum non fuiſſe epitomatorem ſeruilem et nimis ſollicitum, eum etiam ex aliis fontibus vel alio fonte ſuam narrationem hauſiſſe. *Kuin.*

rumque Matthaeum ducem, interdum tamen, hoc relicto, ſeſe comitem adiunxiſſe Lucae; additamenta, quae in Marci euangelio deprehendantur, eſſe nonniſi paraphraſticas dilatationes narrationum breuiorum Matthaei et Lucae. Equidem, ſi mihi mea dicenda eſt ſententia, lubenter adſentior viro eruditiſſimo, et non minus, quam ille, (Diſſert. ſecunda pag. 13.) exiſtimo, patres antiquiſſimos, Clementem Alex. ap. Euſeb. lib. VI. cap. 14. Irenaeum, aliosque ſupra laudatos, qui Petri auſpiciis Marcum commentarios ſuos conſignaſſe praecipiunt, ſomnia ſua, non hiſtoriam, ex documentis, fide dignis, narrauiſſe, aut fallaci rumore, orto fortaſſis exinde, quod Marcus Petri fuerit diſcipulus, deceptos fuiſſe; neque adeo ſtatuendum eſſe vel cum *Townſonio*, Petrum Marco dictaſſe euangelium, vel ſaltim illud perlegiſſe et emendaſſe, vel cum *Schmidio*, res eſſe a Petro, verba et narrationis ſtructuram Marco deberi; omninoque, quae patres tradere ſoleant de tempore et loco ſcriptionis, de occaſione ſcribendi, conſilio auctoris, fontibus, quibus vſus ſit vnusquisque librorum N. T. ſcriptor, admodum eſſe incerta. — Nuper modo Ill. *Eichhorn* in Allgem. Bibl. der bibl. Litterat. vol. V. part. V. de fontibus, e quibus *Matth. Marc.* et *Lucas* in conſcribendis commentariis ſuis hauſerint, pluribus diſputauit, ita tamen, vt nondum ad finem illa ipſa commentatio perducta ſit. Statuit nimirum, nullum horum euangeliſtarum ante oculos habuiſſe alterius euangelium (pag. 766.), ſed potius eos communi fonte vſos fuiſſe; nempe breui narratiuncula de vita ſatisque Chriſti, lingua hebraica vel ſyro-chaldaica conſcripta. (p. 781.) Non tamen Archetypum, ſed tantum verſiones eius praeſto fuiſſe euangeliſtis iam antequam in manus eorum venirent, variis additamentis locupletatas (pag. 784.). Marcum exemplar, cuius margini alia manus plura e commentariis Matthaei et Lucae adſcripſerat, adhibuiſſe, eumque nihil prorſus mutaſſe, ſed omnia immutata ex hebraico ſermone in graecum tranſtuliſſe. (p. 830.) *Grieſbachius* diſſertationes, quas paullo ante commemorauimus, recognouit, multis augmentis locupletauit easque inſerendas curauit *commentationibus theologicis* infra laudandis et per hanc occaſionem etiam *Eichhornii* ſententiam diligentius examinauit.

Marcum *ante* Lucam ſcripſiſſe, Lucam varia ſumſiſſe a Marco mutua, et Matthaeum rurſus legiſſe Lucam, ergo Marcum primum omnium ſcripſiſſe, ſtatuit *Storr über den Zweck der evangeliſchen Geſchichte Iohannis* §. 58 ſqq. add. eiusdem Diſſ. I. *in libror. N. T. aliquot loca* Tubing. 1790. pag. 58 ſqq. coniecturam admodum improbabilem, nominat *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 145. pag. 1073. conf. etiam eius *Oriental. Biblioth.* Th. V. — *Romae* ſcripſiſſe Marcum, eſt conſtans veterum haud improbabilis traditio [bb]), quae ſi vera eſt, pateſcit, Marcum ſcripſiſſe Helleniſtis et Chriſtianis ex gentilibus; in promtu eſt etiam cauſſa, quare res nonnullas, v. c. genealogias praetermiſerit; quarum commemoratio non niſi Iudaeis, in Palaeſtina viuentibus, grata et accepta eſſe poterat. — Marcum abiiſſe in Aegyptum, et eccleſiam Alexandrinam fundaſſe, tradunt Euſebius, Proſper Aquitanus, et Hieronymus, laudati a Schmidio H. C. p. 456. et Marcum euangelium ſuum non *Romae*, ſed in *Aegypto* conſcripſiſſe, contendit Chryſoſt. Opp. tom. VII. pag. 6. conf. *Lardneri* Supplements tom. I. pag. 175 ſq. Chap. 7. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1059. §. 141. qui ſuſpicatur, Marcum euangelium ſuum bis edidiſſe, primum *Romae*, et iterum, *Alexandriae.*

bb) Docent hoc Epiphan. LI, 6. Theophylact. et veteres *ὑπογραφαί Guil. Caue* in vita Marci §. 5. alii. *Fabric.*

Marcum *coptice* scripsisse, probare conatus est *Wahl, in Magazin alter Litteratur IIIte Lieferung,* pag. 8 sqq. quae coniectura nititur fabula, Marcum Alexandriae primum, eccl. christianam rexisse, cui coniecturae repugnat omnis antiquitas, quae non nisi *graecum* euangelium Marci nouit; quae adeo etiam aduersatur alii fabulae, Marcum *latine* scripsisse, cuius tamen fabulae origo facile perspici potest: orta nimirum est ex illa traditione, quae Marcum Romae scribentem facit. Conf. *Stosch* de canone pag. 282. *Schmid* H. C. pag. 458. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 146. pag. 1073 sqq. et quos ibi laudauit [cc]).

De *tempore* ceterum, quo scripserit Marcus? et veteres et recentiores dissentiunt. *Irenaeus* III, 1. *Euseb.* H. E. V, 8. eum post Petri et Pauli ἔξοδον [dd]) scripsisse, adfirmant. Subscriptiones duorum codd. a *Wetstenio* tom. I. pag. 642. notatae, et Theophylactus, annum nominant post adscensionem Christi decimum; Arabs, et cod. Cantabrig. in fine euangelii, annum post Chr. adscens. duodecimum, alias aliorum veterum sententias v. ap. *Valesium* ad Euseb. H. E. II, 16. pag. 65. Recentiorum alii referunt hoc euangel. ad a. Chr. XLIII. v. c. *Schmidius* H. C. pag. 475. ad a. LXV. *Caueus* in vita Marci ad a. LXIII. *Fabricius* noster, alii. vid. *Tillemont* Memoires tom. I. pag. 975. 1109. tom. II. pag. 163. 392. *Selden.* de iure naturae pag. 887. *Kuin.*]

Marci euangelium reiecerunt olim Cerinthiani, Cerdoniani, Marcion, et Ebionitae, de quibus paullo ante in Matthaeo dixi. De duodecim versibus postremis cap. vltimi, quos in nonnullis codd. omissos, Marco quidam male abiudicant, vide sis disputata a me in codice Apocrypho N. T. pag. 326 sq. et *Eliae du Pin* Prolegg. Biblica part. II. pag. 35 sq. *Fabric.*

IV. [L V-

cc) *Latine* scripsisse Marcum, nusquam affirmant tot veteres, pro hac sententia laudati a *Melchiore Inchofero* lib. V. Hist. Sacrae Latinitat. cap. 8. ne quidem Nazianzenus, licet ait eum scripsisse Ἰταλίῃ h. e. in Christianorum vsum in Italia. At in pseudo-Damasi Pontificiali fateor illud satis aperte innui, nam in vita Petri; *hic,* inquit, *scripsit duas epistolas, quae catholicae nominantur, et euangelium Marci, quia Marcus auditor eius fuit et filius de baptismo, quae post omnem quatuor euangelior. fontem, quae ad interrogationem et testimonio eius, hoc est Petri, formata sunt, dum alius* (Marcus) *latine, aliusque* (Lucas) *graece, et alius* (Matthaeus) *hebraice consonant, tamen eius testimonio sunt firmata.* Sed neque eius scriptoris, neque Petri de Natalibus qui IV, 86. Catalogi ab ipso Marco graece versum Aquileiae refert, neque orientalium recentiorum, vel deceptorum, vel male intellectorum, (nam per Romanam linguam etiam ab illis Graecam quandoque intelligi obseruauit *Seldenus*) tanta est auctoritas, vt illis assentiendum sit contra silentium et contraria veterum testimonia, Hieronymi, Chrysostomi, Augustini. Etiam αὐτόγραφον quod iactatur S. Marci Venetum, Graecis litteris exaratum esse, testantur *Baronius* ad a. Chr. 45. nr. 41. *Honoratus Nicquetus* de titulo S. Crucis Christi pag. 93. et Maximilianus Misson in Itinerario. Sed licet illum codicem latinum esse demus *Genebrando, Gretsero, Ciacconio, Montfaucono,* [conf. etiam, quos laudauit *Koecherus* in Analectis pag. 533. *Michaelis Einl. Th. II.* pag. 1074. *Kuin.*] tamen vix quisquam est nostra aetate, inter viros eruditos Romanae etiam ecclesiae, qui Marcum latine scripsisse sibi persuadeat, vt patet euoluenti scripta *Rich. Simonis, Eliae du Pin, Tillemontii, Frassenii,* aliorumque. Conf. *Seldenum* ad Eutychii Origg. Alexandr. pag. 152. *Kortholti* libr. de variis biblior. editt. pag. 71 sq. *Ernesti Christ. Schroedteri* Exercit. de lingua Marci authentica Viteb. 1702. *Fabric.*

dd) H. e. *discessum ex vrbe Roma,* ita potius cum viris doctis intellexerim verba Irenaei III, 1. quae laudat Euseb. V, 5. Hist. *Fabric.* sic *Millius* quoque,

IV. [LVCAS, quem sine ratione idonea cum *Lucio*, cuius Act: XIII, 1. Rom. XVI, 21. mentio, confundunt *Basnagius* Annal. ad an. LX. §. 33. p. 714. *Heumannus* in Poecile tom. II. p. 519. *Lardnerus* Credibility of the Gospel hist. tom. I. pag. 250—253. *Wetstenius*, et *Fabricius* noster ee), recte repugnantibus *du Pin* Prolegg. sur la Bible lib. 2. cap. 2. §. 5. p. 37. *Schmidio* H. C. pag. 462. et *Michaele Einleit. Th. II.* §. 149. pag. 1082 sq. fuit haud dubie medicus ille Antiochenus ff), qui commemoratur Col. IV, 11. 14. (vid. Euseb. H. E. III, 4. Hieronym. Catal. v. Lucas: *Lucas medicus Antiochensis*. v. *Winckleri* Diss. *de Luca euangelista medico*, in ipsius Hypomnematibus philol. pag. 331. *Benedict. Gottlob Clauswitz* Commentat. *de Luca euangelista medico*, *Keuchen*. Analect. pag. 658. *Michaelis Einleit.* l. c. pag. 1078.) adeoque fortassis libertus. vid. *Schmid* H. C. pag. 462. *Grotius* in Prolegg. Eum fuisse *pictorem*, plures crediderunt; v. *Koecher*. l. c. et quos ibi laudauit; sed refutatur haec fabula ab *Hofmanno* in Obss. ad *Pritii* Introduct. pag. 179. *Basnagio* Histoire de l'eglise lib. 22. cap. 2. §. 1. 2. pag. 1312. *Lardnero* Supplem. vol. I. p. 237 sq. Vtrum fuerit Lucas ex-gentilis, an ex-Iudaeus, certo constitui non potest. Sed probabilius omnino est, eum, antequam sese ad Christi signa conferret, fuisse gentilem, partim ob Col. l. c. vbi v. interpp. partim ob traditiones antiquas. vid. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 147. pag. 1076 sq. *Schmid* H. C. pag. 463. — Origene s. Adamantio quodam auctore, in Dialogis adu. Marcionitas pag. 8. et Epiphanio Haeres. LI. pag. 435. fuit Lucas e numero LXX. discipulorum Christi; sed haec traditio aeque impobabilis est, ac illa altera, discipulos, Emmauntem abeuntes, (Luc. XXIV, 13. 18.) fuisse Lucam nostrum, et Cleopam; quum, Lucam fuisse e LXX. discipulorum numero, quod defendit v. c. *Whitby* in preface to the Gospel of St. Luke, admodum difficulter possit conciliari cum euangelii ipsius initio. vid. *du Pin* l. c. *Tillemont* Memoires etc. tom. II. pag. 458.

quoque, *Schmid* H. C. pag. 457. *Semler Gesch. d. Glaubenslehre in Baumg. Polem. Th. I.* p. 51. alii, sed *Simon* hist. crit. du. N. T. chap. 10. pag. 105 sq. *Basnage* histoire de l'eglise lib. VIII. cap. 2. p. 421. *Michaelis Einleit. Th. II.* p. 1059. illa verba de morte Apostolorum intelligunt. *Kuin.*

ee) *Λέκιος* dicitur Nazianzeno: *Ματθαῖος μὲν ἔγραψεν ἑβραίοις θαύματα Χριςῦ. Μάρκος δ' Ἰταλίῃ, Λέκιος Ἀχαιΐδι.* [at vide *Schmid* H. C. pag. 462. not. 89.) Fuerunt enim iam olim, qui, teste Origene, Lucam eundem putarent, cum Lucio, quem Paulus inter *συγγενεῖς* suos refert Rom. XVI, 21. Neque verisimilitudine destituitur haec sententia, licet *Grotius* hunc Lucium putat esse *Λέκιον* illum Cyrenaeum Act. XIII, 1. et Lucae nomen suspicatur potius esse decurtatum pro Lucillio. In calce cod. Cottoniani atque in aliis apud *Ioh. Mabillonium* part. III. tom. I. Musei Ital. legitur: *explicit liber euangelii secundum Lucanum.* Nimirum illa aetate pro Beda dicebant Bedanum, pro Offa, Offanum, et similia, vt obseruauit *Hickesius* lib. II. thes. septentrional. pag. 251. *Fabric.*

ff) Paulinus Natali IX. Felicis: *Hic medicus Lucas*, prius arte, deinde loquela: bis medicus *Lucas.* Conf. *Muratorii ἀνέκδοτα* tom. I. pag. 8. Sed Lucam medicum a Luca euangelista distinguit *Sam. Basnagius* [etiam *Heumannus*, supra laudat. pag. 518. *Kuin.*] quem vide ad a. Chr. LX. nr. 33. de Sila siue Siluano intelligit verba 2 Cor. VIII, 19. *cuius laus magna est in euangelio;* quae de Luca interpretati rectius, ni fallor, sunt, interpolator epistolae Ignatii ad Ephes. §. 15. Origenes, Hieronymus, et alii veteres. In bibl. *Renati Moreau* fuit *epistola Lucae ad medicum Claudium Galenum* teste Labbeo bibl. noua MSS. pag. 217. Sed non minus conficta fuit haec epistola, quam imagines, quas a Luca pictas referunt Ioh. Phocas ap. Allatium in *Συμμίκτοις* pag. 56. et alii scriptores, exigua fide digni, quos explodit *Ioh. Reiskius* in tractatu de imaginibus Iesu Christi pag. 219 sq. *Fabric.*

pag. 458. *Schmid* H. C. pag. 463. et qui nuper 1786. peculiari libello, Gottingae edito, in quo in Lucae inspirationem et diuinam eius euangelii auctoritatem inquisiuit *Henr. Phil. Sextro,* (vbi demonstrauit, Lucam non fuisse αὐτόπτην, neque LXX Christi discipulis adnumerandum esse) quicquid et contradixerint *Basnagius* l. c. §. 28. pag. 710. et *Fabricius* noster, quem nunc audiamus. *Kuin.*]

Non repugnat, et Lucam et Marcum ex LXX. discipulis fuisse, licet veteres miro consensu, vt Marcum Petri, ita Lucam tradant, Pauli fuisse interpretem et sectatorem. Haud dubie enim Apostolorum etiam prae LXX. illis magna praerogatiua erat. Neque obstat porro, quod Lucas adfirmat, se ea scribere, quae acceperit ab illis, qui fuissent οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται. Nam non de omnibus LXX. dici hoc poterat, quod Act. I, 21 sq. ad apostolum requiritur, vt Christo semper adfuerint a tempore baptismatis Iohannis, vsque dum in coelos sublatus est. Ex eo ipso loco constat, non a Paulo solo euangelium Lucae esse suppeditatum, vt legitur apud *Iren.* III, 1. et in synopsi Athanasii iunioris; ὑπηγορεύθη μὲν ὑπὸ Παύλου τοῦ ἀποστόλου, συνεγράφη δὲ καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ Λουκᾶ τοῦ μακαρίου ἀποστόλου [gg]) καὶ ἰατροῦ· sed si a Paulo [hh]) forte quaedam hausit, vt *Tertullian.* IV, 2. 5. ad Marcionem quoque confirmat, ea fuisse paucissima, pleraque autem omnia ab αὐτόπταις reliquis apostolis accepisse. Neque enim Paulus fuerat αὐτόπτης. Itaque et Euseb. III, 24. adfirmat, Lucam ex Pauli contubernio, καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ἀποστόλων ὁμιλίας ὠφελημένον, *et reliquorum apostolorum sermonibus* (Petri maxime, vt habet pseudo Dorotheus.) *adiutum* scripsisse: e quo tamen neutiquam sequi arbitror, Lucam nullis plane rebus interfuisse ipsum, aut numquam adfuisse domino, in his terris versanti, quemadmodum illi sentiunt, qui ipsum credunt fuisse ex Hellenistis, a. Chr. XLI. Antiochiae conuersis, Act. II, 20. [sic statuit v. c. *Millius.*] Vt vero alte et a capite omnia posset accurate repetere, παρηκολουθηκότι πᾶσιν ἀκριβῶς atque ad finem plene deducere, quoniam haud semper, neque maximam partem adfuisset, non sufficiebat ipsi sua αὐτοψία, sed vti Spiritu S. adspirante, ita et Apostolorum, qui rebus interfuerant, testimonio, opus erat. *Fabric.*

[Quonam *tempore* Lucas, suum euangelium conscripserit? sunt variae interpretum sententiae. (vid. supra ad Matth.) Ac illud ipsum quidem constituere accuratius voluerunt ex libri ipsius initio, verbis nimirum, ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν· Etenim hic alii per πολλοὺς intelligunt euangelia Matthaei et Matthaei, (vt *Semler Gesch. d. Glaubenslehre* in *Baumgartens Polemik* T. I. pag. 52 sq. *Sam. Basnage* Exercitatt. Anti-

gg) Proprie non apostolus erat, sed apostolicus, non magister, sed discipulus, vt ait Tertullian. IV, 2. contra Marcion. Nonnunquam tamen viri etiam apostolici veteribus veniunt nomine apostolorum, vt multis exemplis docuit *Frid. Spanhemius* Misc. Sacr. lib. III. diss. de apostolatu tom. II. Opp. pag. 295. Sic Lucas apostolus dicitur etiam Idatio in fastis. *Fabric.*

hh) Testibus Tertullian. l. c. et Euseb. H. E. III, 24. fuerunt olim, qui haec memorabilia Christi adscriberent Paulo, apostolo, aut saltim affirmarent, Lucam ex ore illius accepisse ea, quae memoriae prodidit. Male et perperam. vid. *Koecheri* Analecta p. 657. et *Semler* ad *Townson* pag. 21. et 127. Fabula ipsa orta videtur ex Gal. I, 6. 7. vbi legitur κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου· satis vero mature, v. Iustin. Apol. II. pag. 98. Colon. voc. Εὐαγγέλιον adhibebatur de euangelistarum commentariis. Hanc ergo significationem substituebant etiam Pauli l. l. vocabulo illi (etsi ibi adhibeatur de doctrina christiana) cum vero non esset euangelium, sub Pauli nomine conscriptum; Lucae, vtpote Pauli comitis, euangelium, adscribebant apostolo. *Kuin.*

Antibaron. pag. 370. ſed *Iacob. Basnage* Hiſt. Eccleſ. Saec. I. praeter Matthaeum et Marcum, Chriſtianos quosdam pios et probos, qui iſtam ſcriptionis operam in ſe ſuſcepiſſent; cui adſtipulantur *Wolfius* in Curis, Prolegg. et Fabricius noſter,) atque verbum ἐπιχειρεῖν bono ſenſu accipiunt [ii]), de ſtudio feliciter in aliqua re collocato, quo ſenſu etiam legatur apud Platonem et Iſocratem, quo eodem ſenſu ponatur quoque Latinorum *aggredi*. v. *Wolfius* in Curis et *Grotius* ad Luc. I, 1. Alii vero verbum ἐπιχειρεῖν malo ſenſu poſitum exiſtimant, et ita quidem, vt ei reprehenſionis nota inſit, atque adeo per πολλὺς intelligunt euangelia apocrypha, falſis narrationibus deturpata, vid. *Grabius* in Spicil. Patr. Saec. I. pag. 31 ſqq. *Millius* Prolegg. pag. 35. *Huetius* in demonſtrat. Euangel. Propoſit. I. §. 16. pag. 42. *Simon* Hiſtoire Crit. du N. T. chap. 12. p. 123. 125. *Schmid* H. C. p. 466. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 155. pag. 1121 ſq. conf. omnino *Hofmann.* in obſſ. ad *Pritii* introduct. in N. T. pag. 183. et *Koecherus* Analect. ad Luc. I, 1. pag. 663. Equidem exiſtimo, Lucam per πολλὺς, neutiquam intellexiſſe Matthaeum et Marcum, ſed potius varii generis deſcriptiones vitae Chriſti, quae illis temporibus circumferebantur, ſiue breuiores, ſiue ampliores, falſa et vera commiſcentes. Quodſi enim Lucas in mente habuiſſet Matth. et Marcum, haud dubie non tantum ſcripſiſſet, ſe conſuluiſſe αὐτόπτας, ſed Matthaeum nominatim induxiſſet. vid. *Semler* ad *Townſon* B. II. pag. 6. 9. 76. *Stoſch* de canone libror. N. T. pag. 20. vnde porro probatur, Matth. et Marc. debere intelligi? cur a vulgari ſignificatione verbi ἐπιχειρεῖν receditur? quomodo duo homines, Matthaeus et Marcus dici poſſunt πολλοί; vid. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1100 ſqq. §. 151. Etiam doctores veteres hac in re diſſentiunt. Poſt Matthaeum et Marcum ſcripſiſſe Lucam, docent *Irenaeus* adu. haereſ. lib. III. cap. 1. *Origenes* ap. Euſeb. H. E. VI, 25. ipſe *Euſeb.* III, 24. *Epiphan.* haereſ. LI, 5. pag. 425. *Hieronym.* Catal. cap. 3. *Tertullian.* IV, 5. Sed *Clemens Alex.* (quem laudauit *Fabricius*), in Hypotypoſeon libris, Lucam Marco praeponit (vid. *Townſon* B. I. pag. 124.) ap. Euſeb. VI, 14. dum ait, prima ſcripta eſſe euangelia, in quibus genealogia proponitur, προγέγραπται τῶν εὐαγγελίων τὰ τὰς περιέχοντα γενεαλογίας. — Voluerunt etiam ex loco 2 Cor. VIII, 18. ſcriptionis euangelii Lucae tempus definire. Eſt nimirum perantiqua opinio, Paulum illo loco innuiſſe Lucae euangelium ſcriptum. Conf. *Origenes* Hom. I. in Lucam, Chryſoſt. Opp. tom. IX. pag. 2. *Macknight* Harmon. IV. euangel. Obſeru. praelim. Obſ. VII. Sed iam *Theophylactus* ad 2 Cor. l. c. rectiſſime adfirmauit, voc. Εὐαγγέλιον illo loco non de Lucae commentariis, ſed potius de ipſa religionis doctrina interpretandum eſſe. conf. *Schmid* H. C. pag. 465. *Sextro*, Diſſ. *an ex argumentis* externis *Lucae euangeliſtae inſpiratio poſſit probari?* (Helmſtad. 1789. 4.) pag. 10 ſq. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1109. §. 152. Quodſi ergo Paulus intellexiſſet euange-

ii) Ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι nihil aliud eſt, quam ἀνετάξαντο, vt *Caſaubono* in notis ad Lucam probe obſeruatum. Sic Diodor. Sic. in praefat. hiſtor. ὀλίγοι δ᾽ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἀρξάμενοι τὰς κοινὰς πράξεις ἐπεχείρησαν ἀναγράφειν μέχρι τῶν καθ᾽ αὐτοὺς καιρῶν. Hippocrates de veteri medicina: ὁκόσοι ἐπεχείρησαν περὶ ἰητρικῆς λέγειν ἢ γράφειν. Quid igitur iniurii eſt in ſacros ſcriptores illos, quando Lucas ait, alios quidem, neque vnum, ſed plures, ſcripſiſſe ante ſe de rebus I. C. (vtrum ſimul reſpexerit euangelium ſecundum Hebraeos, euangelium ſecundum Aegyptios, παραδόσεις Matthiae etc. docti iudicent) quorum laudatiſſimo exemplo incitatus ipſe quoque voluerit hoc aggredi, omnibus vsque ab ſtirpe diligenter inquiſitis, vt Theophilus haberet ſcripto etiam conſignata illa, quae e Lucae ſermonibus coram perceperat. Hic enim ſenſus verborum ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης (vid. *Salmaſ.* de Helleniſtica, pag. 103. *Suicer.* Theſ. in Κατηχέω) λόγων τὴν ἀσφάλειαν. *Fabric.*

euangelium Lucae, certo exinde sequeretur, Lucam scripsisse prius, quam haec ad Corinthios data esset epistola; sed Paulus minime intellexit, neque adeo ex hoc ipso loco argumentum peti potest. — Variant quoque homines docti, quod attinet *annum*, quo scripserit Lucas? alii notant an. post Chr. adscensionem XV. alii XXII. alii XXVII. Multus est in his variis sententiis enarrandis et examinandis *Tillemontius* Memoires tom. p. 463. add. *Wetsten.* tom. I. pag. 643.

Quaeritur denique, *quo loco? ad quosnam?* et *quare?* Lucas suum euangelium literis consignarit. Alii nominant *Antiochiam*, alii *Alexandriam* in *Aegypto* (vt Syrus interpres,) vel *Alexandriam Troadis*, (vid. *Sam. Petiti* Varr. Lect. lib. I. cap. 12. sic *Fabricius* noster) alii *Achaiam* s. *Boeotiam*, (*Lardnerus*, *Hieronymus*, vid. *Townson B. I.* pag. 128. *B. II.* pag. 115. *Semler Gesch. d. Glaubensl.* l. l. pag. 55.) alii *Bithyniam*, alii denique, quorum sententia se maxime probabilitate commendat, *Palaestinam* etc. remittimus omnino lectores nostros ad *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1103 sqq. § 152 sqq. qui ibi varias sententias adtulit, adlatasque diligenter examinauit. — Scripsisse Lucam ethnico-christianis, opinatus est iam Origenes in Matth. ap. Euseb. H. E. VI, 25. quem sequuntur *Townson B. I.* pag. 48. *B. II.* pag. 117. alii. *Hellenistis* inprimis *Alexandrinis* destinasse suum euangelium, maxime probabile videtur *Schmidio* H. C. pag. 466. *Grabio* et *Millio* Prolegg. pag. 114. Vt Christianis de historia vitae factorumque Christi prospiceret, scripsisse Lucam euangelium, cui, reiectis omnibus parum accurate de hoc grauissimo argumento editis narrationibus et compilationibus, plenam fidem habere possent, post *du Pin* Prolegg. sur la Bible lib. II. cap. 2. probare studuit *Stoschius* de Canone pag. 21 sqq. — Inscripsit Lucas librum suum *Theophilo;* quinam vero hic fuerit, non constat. Diu multumque inter litteratos quaesitum est, vtrum nomen certi cuiusdam hominis, an adpellatiuum sit, quo significaretur *homo pius*, *Deique amans.* Adiectum κράτιστος haud fauet illi opinioni, quam etiam pauci amplexi sunt, voc. Θεόφιλος esse nomen adpellatiuum. At enimuero etiam ii, qui certi cuiusdam hominis nomen esse statuunt, varia de huius hominis persona, dignitate, religione commemorant. Fuisse eum hominem, dignitate conspicuum, docet adpositum κράτιστος [kk]); eum non Christianum fuisse, suspicatur *Michaelis;* Alexandrinum fuisse, opinatur *Schmid* H. C. pag. 467. coll. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1093. nomen prorsus fictum esse, coniicit *Heumannus* in Diss. *de Theophilo,* inserta biblioth. Bremensi Class. IV. fascic. III. et VI. Nolo autem paullo verbosior esse in explicandis virorum doctorum opinionibus; qui plura legere cupit, adeat *Michaelem* l. c. pag. 1087 sqq. et eos, quos laudauit *Koecherus* in Analectis ad Luc. I, 3. *Kuin.*]

Graece scripsit Lucas, non syriace, (conf. *Fullerus* Sacr. Miscell. IV, 1.) licet Antiochenus, atque *inter omnes euangelistas graeci sermonis eruditissimus* agnoscitur ab Hieronymo ep. 145.

kk) Theophilum illum virum fuisse in dignitate constitutum, patet ex elogio κράτιστε quod Lucas ei tribuit, quod possit etiam confirmari e recognitionibus pseudo-Clementis X, 71. si fides scripto nullius fidei, vbi inter conuersa Antiochiae a Petro plus quam decem millia refertur Theophilus, *cunctis potentibus in ciuitate sublimior, qui domus suae ingentem basilicam ecclesiae nomine consecrauit, in qua Petro apostolo constituta est ab omni populo cathedra. Fabric.* add. *Schmid* H. C. pag. 467.

ep. 145. ad Damasum, et ad VI. Iesaiae. Hebraismos quidem in Luca quoque non paucos obseruasse sibi visus est *Ioh. Vorstius*, sed nimis illum liberalem fuisse in adnumerandis sacrorum N. T. scriptorum hebraismis, iam spirantem adhuc monuerat amicus *Tho. Reinesius* in epp. ad eum scriptis, et pluribus exemplis docuit egregius iuuenis *Horatius Vitringa*, in flore aetatis extinct. Certe *audacius quam verius hoc contendi* a *Vorstio*, recte adfirmat *Ioh. Henr. Maius* in examine hist. criticae Simonianae pag. 375. *Lucam plus Hebraismorum quam ceteros scriptores sacros vsurpasse.*

Lucae euangelium reiecerunt Cerinthiani, et Ebionitae: solum illud recipientibus Cerdonianis et Marcione, sed qui mirifice interpolatum [ll]) et primis capitibus truncum variisque locis mutilatum habuit, atque, vt videtur [mm]), sine Lucae nomine praefixo, et praemissis vicissim [nn]) Marcionis antithesibus. Non omnia tamen, quae aliter legisse referunt Tertullianus et Epiphanius, totidem Marcionis corruptiones fuisse videntur, cum nonnulla forte ita repererit in suis codd., vt recte viri docti adnotarunt. Quemadmodum locus de eo, qui sabbatho opus famulum faciebat, qui in quibusdam codd. legitur post Luc. VI, 5. non a Marcionitis, vt volebant *Grotius* et *Arnoldus*, sed ex euangelio Aegyptiorum adiectus esse videtur Millio p. 30. Prolegg. ad N. T. *Iohannem* vero *Bodinum*, qui, Marcionem sequutus, prima Lucae capita in dubium vocauit, confutat *Huetius* demonstrat. euangel. IX, 9. 7. pag. 776 sq.

ll) Irenaeus lib. I. cap. 29. lib. III. cap. 11. Tertull. IV, 2. contra Marcion. et Epiphan. haer. XLII. cap. 9. 10 sq. tom. I. p. 310 sq *Fabric.* Conf. disputat. *Marcionem Pauli epistolas et Lucae euangelium adulterasse dubitatur, praeside Iosia Frid. Christi. Loeffler defensa a Guil. Gabr. Wegener, Traiecti ad Viadr.* 1788. 4. Vanitatem plerarumque criminationum Epiphanii ostenderant iam *Richardus Simon, Semlerus*, alii, quorum vestigia hoc in libello pressit haud infeliciter *Loefflerus.* Exemplar epistolarum, quod possedit Marcion, vocatum τὸ ἀποστολικὸν, continebat auctore Epiphan. haeres. XLII, 9. has epistolas: ep. ad Galatas, vtramque ad Corinth. ep. ad Rom. vtramque ad Thessal. ep. ad Ephes. Coloss. Philem. et Philippenses, et quidem hoc ipso ordine, quo eas posuimus. Cum variis temporibus, et a variis colligerentur epp. Pauli, necesse erat, vt variae illae collectiones, et quoad ordinem et quoad numerum epistolarum, differrent inter sese maximopere. Marcion ergo habebat exemplar epp. mancum et imperfectum, nec adeo plures epistolas agnoscebat. Id quod fortassis non malo animo fecit. De Marcionis euangelio vetus traditio docet, cum tantummodo Lucae euangelium admisisse, id vero mirifice interpolasse. Quodsi vero diligentius examinantur loci, allati ab Irenaeo, Tertulliano, Epiphanio; patet, omnia, quae hanc in rem proferuntur, coniecturis niti: patet, Marcionem habuisse euangelium quoddam, nostris maximam partem simile, ab iis tamen etiam diuersum. Marcionis euangelium neque erat euangelium Lucae, nec euangelistarum, quod sibi Marcion composuerat, sed illud euangelium iam ante Marcionis tempora erat confectum sicuti saec II. plura exstabant euangelia, praeter illa, quae nos habemus. Irenaeus statuebat, Lucae euangelium esse fontem, e quo fluxerit Marcionis euangelium, quoniam hanc opinionem fouebat et defendebat, exstitisse et exstare tantum potuisse quatuor euangelia, et ex vno horum reliqua omnia esse deriuata. Hinc etiam traditio, Ebionitarum euangelium e Matthaei tamquam fonte, fluxisse. Irenaeum hac in re Tertullianus secutus est — Et haec quidem, quae hactenus scripsimus fusius et accuratius exposita leguntur in libello Loeffleriano, qui insertus legitur Commentationn. theologg. (vol. I. Lips. 1794. 8.) a *Velthuseno, Rupertio* et me ipso editis. Conf. etiam *Eichhornii* Allgem Bibl. d. bibl. Litteratur B. II. pag 320 sqq. *Kuin.*

mm) Conf. *Rich. Simon.* Hist. Crit. N. T. lib. I. pag. 125. *Fabric.*

nn) Tertullian. contra Marcion. IV, 4. *Fabric.*

V. Euangelio etiam alterum λόγον siue librum, πράξεις nimirum Ἀποςόλων Lucas subiecit, cui *Acta Apostolorum* diserte tribuunt etiam veteres, vt *Irenaeus* III, 15. et 19. *Tertullianus* de ieiuniis cap. 10. *commentarium Lucae* adpellans; vt alios veteres et recentiores omittam. [vid. *Lardner*. Supplements etc.] In codd. multis nomen auctoris non fuit adscriptum [oo]), forte, quod tamquam δεύτερος λόγος euangelio stati subiunctus fuit hic liber [pp]), vt suspicatur *Dodwellus* Diss. I. ad Irenaeum pag. 69. Plerique tamen codices hunc titulum praefixum habent [qq]): Λουκᾶ εὐαγγελιςοῦ πράξεις ἀποςόλων, vel πράξεις τῶν ἁγίων ἀποςόλων διὰ Λουκᾶ ἀποςόλου. A *Lambecio* [rr]) etiam adsertur imago Lucae, in genibus scribentis Actorum librum, quam codici vetusto in bibl. Vindobonensi praemissam reperit. Graece scriptum esse, nemo, quod sciam, ambigit, atque *Rich Montacucium* [ss]) quidem, si audimus, *luculento et purissimo sermone, vt ne ipsae quidem Athenae magis attice loquantur*. Quamquam *Epiphan*. XXX, 6 et 12. Actorum Apostolicorum librum a Iosepho, Tiberiensi hebraice repertum memorat. Non diu post euangelium, aliquo tamen tempore interiecto, a Luca videtur compositus, et quamquam vniuerse *apostolorum* acta titulus pollicetur, aliorum tamen res vix adtingit liber, quam Petri et Pauli, Pauli autem maxime, cuius conuersionem, itinera, et labores persequitur vsque ad primam in vrbe Roma commorationem biennii Act. XXIII, 30. et defensionem apud Neronem quarto huius imperii anno A. C. LVIII. Vtrum Romae [tt]) propterea scriptum librum necesse sit, vt colligit Hieronymus, alii videant, qui malunt Alexandriae [uu]) hoc factum, siue illa Troadis, siue Aegypti; vel in altera Aegypti vrbe Thebis: mihi enim hoc totum videtur esse perquam incertum. Neque omnia Pauli, etiam illis, quae tangit temporibus, ne dum Petri gesta Lucam adtigisse, pulcre obseruat Hieronymus in secundam ad Galatas. Quaerentibus, cur Paulo superstes historiam non vlterius pertexuerit, respondet Chrysostomus homil. I. in Acta, quod ad scopum praecipuum iam haec, quae scripsit, sufficerent, et de cetero sanctis illis viris magis curae esset, ecclesias doctrina euangelii replere, quam λογογραφεῖν. Quamquam vero in synopsi Athanasiana legas, Petrum Acta ὑπαγορεῦσαι, siue eorum materiam praebuisse Lucae, tamen verius est, quod Euthalius, a *Zacagnio* editus, p. 421. adfirmat, Lucam, quibus ipse interfuisset, et quae ipse vidisset, conscripsisse. Συναπεδήμει γάρ, inquit, τοῖς τε ἄλλοις ἀποςόλοις καὶ μάλιςα τῷ Παύλῳ, καὶ εἰδὼς ἀκριβῶς γράφει. Hieronymus in

oo) Recenset eos Wetsten. tom. II. pag. 455. *Kuin.*

pp) Non Lucae tantum euangelio, sed toti codici euangeliorum, appendicis loco subiunctus videtur liber *Schmidio* H. C. pag. 471. *Kuin.*

qq) *Rich. Simon* Hist. Crit. lib. I. pag. 19 sq. *Fabric.*

rr) *Lambec.* lib. II. biblioth. Vindob. pag. 571. *Fabric.*

ss) *Montacucius* Praefat. ad Anal. Origg. Eccles. *Fabric.*

tt) Sic *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 166. p. 1175. et quidem anno LXIII. *Schmidius* vero H. C. pag. 470. scriptum librum esse existimat Romae a. LVIII. *Kuin.*

uu) Etiam Theophilum, cui Acta Lucas inscripsit, inter primos credentium, et nobilissimos Alexandriae fuisse scribit Bar Bahiul, auctor Syrus Lexici apud Castellum, [vid. Schmid. H. C. pag. 467. coll. *Michaelis Einleit. Th. II.* p. 1093. *Kuin.*] *Alexander* vero *Morus* parum verisimiliter illi Theophilo inscripsisse libros suos Lucam suspicatur, quem iudicio areopagitico falsi damnatum Athenienses precibus Pisonis concedere noluere, vt refert Tacitus Hist. II, 55. *Fabric.* De Theophilo, vid. quae supra notauimus. Alexandriae scripsisse Lucam, falso perhibent ὑπογραφαὶ MSS. graecorum. v. *Millii* N. T. pag. 196. *Schmid* H. C. pag. 470. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1103 sq. et pag. 1175. *Kuin.*

in Catalogo S. E. *Lucas* euangelium, ſicut audierat, ſcripſit, Acta vero Apoſtolorum, ſicut viderat ipſe, compoſuit. [De ſcribendi indole Lucae, modo narrandi, nec non de Chronologia Actor. vide quae praeclare obſeruauit *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 168 ſq. pag. 1179 ſqq. *Kuin.*]

Probe ex Varrone notauit *Scaliger*, *actum* latine dici, quod alii barbare *tractatum* adpellant, ſed graeca inſcriptio praeſentis libri manifeſtum facit, *Acta* vel *Actus* h. l. eo ſenſu eſſe accipienda, vti quae veteribus memorantur acta vrbis, acta Pompeii, acta publica et diurna populi Rom., acta Caeſaris, acta temporum Auguſti, acta Tiberii, Caii etc. acta diurna Senatus, acta Antonii, acta Pilati, de quibus ſuperfluum eſt hic plura adferre poſt doctorum hominum ad Plin. Sueton. etc. diligentiam. Erant quidem illi commentarii, in quos non res quaelibet, ſed eximiae, magnae, graues, notatuque grauiſſimae referebantur, et ad poſterorum memoriam transmittebantur. Ac qui magni aliquid geſſiſſet, is dictus eſt feciſſe, quod dignum eſſet exire in acta; neque quicquam magis deſiderabant et non factum querebantur, qui res dignas memoria patraſſent. *Fiunt iſtae palam, cupiunt et in acta referri.*

Acta Lucae reiecerunt olim praeter *Cerinthum*, de quo Philaſtrius Haer. 36. *Ebionitae*, Epiphan. XXX, 16. *Tatianus* et *Seueriani*, Euſeb. H. E. IV, 29. *Marcionitae*, Tertull. V, 2. contra Marcion. et *Manichaei*, Auguſtin. contra Adimantum cap. 12. et de vtilitate credendi cap. 3. et contra epiſtolam fundamenti cap. 5. ineptam *Wolfgangi Lazii*, *Ioh. Fabri* et *Materni Cholini* dubitationem, qui ambiguos ſe haerere profeſſi ſunt, vtrum Lucas acta ſua ex Abdia, an hic e Luca deſcripſerit, alibi in prolegg. ad Pſeudo-Abdiam exploſi. Quod vero *Chryſoſtomus* Homil. I. in acta queritur, illa aetate multis librum hunc ignotiſſimum fuiſſe, potius mihi ſupinam ac priuatam quorumdam ſocordiam et torporem, quam publicam eccleſiae negligentiam caſtigare videtur. Πολλοῖς, inquit, τετὶ τὸ βιβλίον ἐδ᾽ ὅτι ἔνι γνώριμόν ἐςιν, ἔτε αὐτὸ ἔτε ὁ γράψας αὐτὸ καὶ συνθείς. Idem certe *Chryſoſtomus* Hom. LXVI. de diuerſis locis N. T. teſtatur, ſua aetate praelegi ſolita in eccleſiis poſt Paſchatos feſtum. (tom. V. edit. *Ducaei* pag. 842.) quod confirmat Euthalius, a *Zacagnio* editus, p. 443. et Auguſtinus tractat. VI. in Iohannem [vv]), praeterea lex Theodoſii de feſtis lib. XV. cod. Theodoſ. tit. 5. lege 5. Recentium quoque Graecorum eumdem morem obſeruarunt *Cangius*, gloſſario Graeco in Πραξαπόςολος, et *Lambecius* de bibl. Vindobon. lib. V. pag. 287.

De *altercatione Papiſci et Iaſonis*, quam ab Ariſtone Pellaeo ſcriptam ad Lucam, veluti auctorem, male retulit Clemens Alex. ſexto Hypotypoſeon, teſte Maximo ad Dionyſium de myſtica theol. cap. 1. vide *Guil. Spenceri* notas ad Origen. IV. contra Celſum pag. 57. *I. E. Grabii* Prolegg. ad Irenaeum pag. 15. et tom. II. ſpicilegii patrum pag. 127 ſq. *Guil. Caui* hiſt. litterariam S. E. ad a. Chr. CXXXVI. et *Ittigii* diſſ. de patribus apoſtolicis pag. 91 ſq. *Fabric.*

vv) Conf. *Sam. Basnagii* Annales I. pag. 805. et quae ſcripſi in praef. ad partem poſteriorem cod. apocryphi N. T. *Fabric.*

VI. S. IOANNES, Zebedaei, Bethsaidensis, piscatoris et Salomes F. [v]) Iacobi frater, ὠ μόνον ἰδιώτης ἀλλὰ καὶ ἀγράμματος [ww]), sed qui in Iesu amore, quo vnice sese effert [xx]), abunde hausit eruditionis diuinae ac coelestis, tantam quoque vim eloquendi divina, vt esset Boanerges quidam, siue tonitru filius, Marc. III. 17. Versatus deinde maior natu in Asia, ἔνθα τὸ παλαιὸν ἐφιλοσόφυν οἱ τῆς Ἑλληνικῆς συμμορίας ἅπαντες [yy]), Euangelium graece condidit Ephesi [zz]) omnium postremus [aaa]) iam nonagenario maior [bbb]) cum e Patmo reuersurus esset post Domitiani necem quae a Chr. 96. contigit [z]). Nam Syriace primum

v) Vitam huius Apostoli praeter Lardnerum in *Supplements to the Credibility of the Gospel History*, vol. I. cap. XI. omnium vberrime descripsit Frid. Adolph. Lampius in *Prolegom. Commentar. in Euangel. Ioan.* praemissis, *tom. I. lib. I. cap. I — VI. pag. 1 — 102.* vbi p. 2. etiam reliqui eiusdem vitae enarratores commemorantur, quos eosdem laudatos etiam reperies apud Io. Geo. Walchium in *Bibl. theol. sel. tom. III. pag. 461 sq.* et Hambergerum in *zuverl. Nachricht. vol. III. pag. 124 sq. Keil.* add. *A. H. Niemeyer* in Charakteristik der Bibel tom. I. edit. quintae.

ww) Chrysost. I. in Ioann. p. 10. ex Act. IV. 13.

xx) Io XIII. 23. XIX. 26. XX. 2. XXI. 7. 20. Grotius obseruat, Petrum maxime fuisse φιλόχριστον, Ioannem φιλιησῦν, vt Alexander de amicis suis dicebat, Hephaestionem esse φιλαλέξανδρον, Craterum φιλοβασιλέα. Diodor. Sic. XVII. 114. Plutarch. Alexandro pag. 691.

yy) Chrysost. loco laudato.

zz) Irenaeus III. 1. apud Euseb. V. 8. Hist. et Epiphan. LI. 12. licet alii in Patmo scripsisse affirment, Hippolytus, Dorotheus etc. [Postremus male huc refertur, cum Euangelium nostrum diserte tradat, Ephesi editum fuisse. Alios vero testes et plures nominatim codices graecos, in quibus Euangelium hoc in Patmo editum fuisse defenditur, laudat Wetstenius *N. T. tom. I, pag. 831.* Verum eiusmodi codicum subscriptionibus nullam hac in re fidem habendam esse, recte iudicat I. D. Michaelis in *Introd. in libr. N. T. vol. II. §. 165. pag. 1171.* edit. recentiss. *Keil.*] Vide Sam. Basnage ad a. Chr. 97. nr. 11.

aaa) Clemens Alex. in libris Hypotypos. apud Eusebium VI. 14. et III. 24. Hist. consentiente Irenaeo, Epiphanio LI. 19. et aliis veteribus. *Fabr.* Aliter tamen visum est I. S. Semlero, qui in Paraphrasi huius Euangelii pluribus locis contendit, Ioannem omnium Euangelistarum primum videri scripsisse. Verum hanc coniecturam argumentis, admodum leuibus, niti, exemplis aliquot docuit idem Michaelis in *Biblioth. orient. et exeget. vol. III. pag. 24 sq. Keil.*

bbb) Epiphan. Haer. LI. tom. I. pag. 434. διὸ ὕστερον ἀναγκάζει τὸ ἅγιον πνεῦμα τὸν Ἰωάννην παραιτύμενον εὐαγγελίσασθαι δι' εὐλάβειαν καὶ ταπεινοφροσύνην, ἐπὶ τῇ γηραλέᾳ αὐτῦ ἡλικίᾳ μετὰ ἔτη ἐνενήκοντα τῆς ἑαυτῦ ζωῆς μετὰ τὴν αὐτῦ ἀπὸ τῆς Πάτμυ ἐπάνοδον. Conf. Suidam in Ἰωάννης. Io. Dallaeum lib. I. cap. 16. de scriptis Dionysii Areopag. et Stephanum le Moyne ad Varia sacra pag. 1020 sq.

z) Omnino admodum varie hoc tempus a scriptoribus antiquis et in graecis, qui nobis supersunt, codicibus, solet definiri, aliis quidem sub *Domitiano*, aliis sub *Traiano*, aliis anno post Christi in coelos adscensum *trigesimo*, aliis *trigesimo primo*, aliis denique anno aetatis Ioanneae *centesimo* id scriptum tradentibus; ex quo facile est, colligere, haec omnia non nisi coniecturis niti, nec certi quicquam hac de re inter veteres constitisse. Itaque recentiores scriptores ex ipso potius libri argumento tempus, quo exaratum esset, quodammodo saltem studuerunt definire. Atque hic alii quidem ex cap. V, 2. intelligi posse iudicarunt, id ante Hierosolymorum excidium scriptum fuisse, quoniam hic piscina ad portam ouium etiamnum exstare (ἐστὶ) dicatur; quod tamen argumentum parum firmum esse, non incommode iudicauit Michaelis *l. l. pag. 1173.* Ipse vero ex cap. XVIII, 10. et XXI, 18. 19. hoc saltem colligi posse, cum aliis quibusdam defendit, post Petri demum obitum librum hunc scriptum fuisse; verum nec haec loca ad eam rem declarandam sufficere, bene monuit Chr. Frid. Schmidius in *Histor. antiq. et Vindicat. Canon. sacr, P. II. S. I. cap. IV. §. 196. p. 482. not. 51.* Nihilominus tamen Io. Aug. Starkius in *Histor. Saec. I.* (*Geschichte der christlichen Kirche des ersten Iahrhunderts,*) *vol. II. pag. 85.* ex vtroque argumento id effici posse statuit, Euangelium hoc a. Chr. 68. aut 69. scriptum esse iudicandum.

Ven.

primum scriptum a Ioanne, et graece deinde a Graecis, ad fidem conuersis, vel a nescio quibus aliis conuersum esse, Salmasii ccc) parum verisimilis coniectura est, omni veterum consensu destituta, licet apud Epiphanium XXX. 6 et 12. mentio Euangelii Ioannis, hebraice reperti a Iosepho Tiberiensi, sed ἀπὸ Ἑλλάδος εἰς Ἑβραΐδα φωνὴν μεταληφθέντος. Ad Autographum graecum Ioannis prouocat Petrus Antiochenus apud auctorem Chronici Alex. p. 521. nescio qua fide: at Chrysostomus homil. 1. in Ioann. pag. 13, testatur, Syros, Aegyptios, Indos, Persas, Aethiopas et infinitas alias nationes vsas Euangelio Ioannis, in suam translato linguam. Imaginem Prochori, ex Ioannis dictantis ore Euangelium excipientis et graece scribentis, [P] refert e veteri codice Lambecius II. de bibl. Vindob. pag. 571. [itemque *Montefalconius* in Diar. Ital. pag. 362.] A versione graeca LXX. Interpretum quandoque discessisse Ioannem et hebraicis verbis institisse, obseruat Eusebius in Psalmos, a praestantissimo Montfauconio nuper editus pag. 171. ὅθεν καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὡς ἂν Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων τὸν Σωτῆρα ὁ πτερνισμὸν ἀλλὰ καὶ πτέρναν (Io. XIII. 18.) ὠνομακέναι ἐμνημόνευεν. Confer exempla plura apud Christianum Schotanum de auctoritate versionis LXX. interpretum p. 67. 3) Iulianus, parabates, apud Cyrillum X. pag. 327. vitio vertit Ioanni, quod Iesum Deum esse docuerit, aliis hoc apostolis non ausis facere, τὸν Ἰησοῦν οὔτε Παῦλος ἐτόλμησεν εἰπεῖν Θεὸν, οὔτε Ματθαῖος, οὔτε Λουκᾶς, οὔτε Μάρκος, ἀλλ᾽ ὁ χρηστὸς Ἰωάννης. Saltem in hoc acutius vidit Iulianus Socinianis, quod Iesum a Ioanne Deum esse pronunciatum non negauit. Si voluisset aciem intendere, idem etiam ab aliis factum apostolis intelligere potuisset. Quod vero Ioannes Iesu diuinitatem diligentius ceteris exposuit, ideo iampridem aquilae insigne et theologi titulum tulit 4), vnde et Euangelium eius θεολογίαν adpellat Suidas in Ἰωάννης 5). Scilicet hanc fidem inculcauit *Ioannes, Domini discipulus, volens per Euangelii*

Ven. autem Storrius in libro, infra laudando, quem de consilio Euangelii nostri scripsit, §. 77. *pag. 405.* nihil certi hac de re definit, neque tamen improbabile esse iudicat, id diu post excidium Hierosolymitanum scriptum esse. *Keil.*

ccc) Refellitur a Rich. Simone I. Hist. Crit. N. T. pag. 333. [vers. germ. vol. I. pag. 624 sq.] qui pag. 41 sq. [vers. germ. pag. 65 sq.] etiam Petri Antiocheni ad Ioannis Autographum prouocantis, fidem vocat in dubium. *Fabric.* Proposuit autem Salmasius hanc coniecturam in notissimo libro *de lingua hellenist. pag. 258.* neque tamen de nostro tantum Euangelio ibi loquitur, sed *omnes* potius *Apostolos* lingua sibi familiari et vernacula scripsisse defendit, *quae protinus*, (haec sunt ipsa eius verba,) *a Syris* Ἑλληνίζουσι, *vel Graecis ipsis, ad fidem conuersis, quos secum habuissent Euangelii praedicandi adiutores et administros, in Graecum fuissent translata. Keil.*

3) Idem vero et reliqui scriptores N. T. nonnunquam fecisse videntur, de quo consulendi sunt I. D. Michaelis *l. l.* § *33. pag. 240 sq. vol. I.* et I. B. Koppius in *Excurs. I. epistolae ad Roman.* subiecto, *pag. 332 sq.* Quare non video, cur de Ioanne singulatim hoc obseruandum putauerit noster. *Keil.*

4) Quod quippe vocabulum de diuinitatis Iesu defensore κατ᾽ ἐξοχὴν tum dici solebat, de quo vid. Buddeum in *Institutt. Theol. dogm. pag. 52.* et Wolfium in *Cur. phil. tom. IV. p. 369.* itemque Lampium *l. l. lib. I. cap. VII. §. 19. p. 118.* et *§. 21. p. 121.* De ipso vero vocabuli vsu conferenda est S. V. Tittmanni Prol. *de Theologis veterum. Viteb. 1775. 4. Keil.*

5) Commemorari et hoc poterat, idem Euangelium hac ipsa de causa πνευματικὸν etiam dici Clementi Alexandrino apud Euseb. *H. E. lib. VI, 14.* Hoc enim nomine aperte ideo dicitur, quod non tractet τὰ σωματικὰ, vel, vt Epiphanius dicit *haer. LI, 12.* τὴν ἔνσαρκον πραγματείαν, quam reliqui Euangelistae exposuerant. Ceterum vestigia huius dogmatis, in Euangelio nostro traditi, peculiaribus scriptis persequuti sunt Dau. Christ. Grimmius, scholae Annaemontanae hodie Rector, in *Theologiae Ioanneae, s. Vindiciarum diuinitatis I. C. Ioanneo Euangelio demonstratae Spec. I.*

Euangelii annunciationem auferre eum, qui a Cerintho inseminatus erat hominibus errorem, et multo prius ab his, qui dicuntur Nicolaitae, qui sunt vulsio eius quae falso cognominatur scientia etc. vt locuples testis Irenaeus III. 11. pag. 218. [6]) Vtrum voluerit simul Platonicas περὶ

Spec. I. Lips. 1770. et *Spec. II. 1773. 4.* S. V. Tittmannus in Prol. *de Iesu Deo et Seruatore in Euangelio Ioannis demonstrato, Viteb. 1778. 4.* itemque S. V. Kleukerus in libro sic inscripto: *Iohannes, Petrus und Paulus, als Christologen betrachtet. Rig. 1785 8. Keil,*

6) Idem testantur etiam Hieron. in *Prooem. in Matth.* et in *Catal. script. eccles. cap. IX.* atque Epiphanius *haer. LI. pag. 423.* qui tamen non vnum Cerinthum, quem nec Irenaeus solum cogitari voluit, commemorant, sed plurium sectarum gnosticarum mentionem faciunt. Quamquam vero Irenaei verba, vt non incommode monuit Grimmius *l. l. Spec. I. pag. 15.* sic tantum intelligi possunt, vt Ioannem Euangelio suo scribendo illi errori, quem et Cerinthus post alios diuulgasset, occurrisse, tradere velle existimetur: plerique tamen ita potius ea intellexerunt, vt aduersus ipsum Cerinthum Iohannem Euangelium suum scripsisse, Irenaeum statuisse defenderent, hancque eamdem loci interpretandi rationem multis nuper asserere studuit, eamque chronologiae etiam rationibus conuenire pluribus ostendit S. V. Storrius in peculiari commentatione in locum illum Irenaei, *Repertor. liter. bibl. et oriental. Eichhorn. vol. XIV. pag. 136 sq.* inserta. Fuerunt tamen omni tempore admodum variae virorum doctorum de veritate huius narrationis sententiae, aliis quidem eam admittentibus, aliis vero acriter impugnantibus. Ex illis inprimis commemorandi hic videntur Io. Franc. Buddeus in *Eccles. Apostol. cap. 5. §. 5. pag. 409—440.* Ge. Lud. Oederus in Tract. *de scopo Euangelii S. Iohannis Apostoli, haeresi Cerinthi oppositi, Francf. 1732. 8.* et Ioach. Oporinus, Goettingensis quondam Theologus, qui ex hac quidem traditione optimam huic libro lucem accendi posse, statuit, idque pluribus ostendere studuit in Dissertatione sic inscripta: *Clauis Euangelii Iohannis historico-ecclesiastica, quae dextre applicata, patefacit, totum Euangelium Iohanneum nihil aliud esse, quam demonstrationem anti-Cerinthianam de Iesu θεανθρώπῳ, mundi seruatore, Goetting. 1743. 4.* itemque ex recentioribus I. D. Michaelis in *Introd. in libr. N. T. vol. II. §. 158. pag. 1133 sq.* et S. V. Storrius in peculiari libro super hoc argumento scripto: *Ueber den Zweck der evangelischen Geschichte und der Briefe Iohannis, (Tubing. 1786. 8.) pag. 43 sq.* Praeter hos autem aduersus eosdem Gnosticos, neque tamen eos Christianos, sed vel Iudaeos, vel gentiles, Euangelium nostrum scriptum esse, defendit quoque Auctor anonymus in *Bryträgen zur Beförder. des vernünftig. Denkens in der Religion, Fasc. XVI. pag. 197 sq.* Contra vero hanc de Euangelio nostro, Gnosticis opposito, sententiam olim quidem inprimis oppugnauit Frid. Ad. Lampius *l. l. Prol. lib. II. cap. III. §. 10 sq. p. 179 sq.* nostris autem temporibus inter huius sententiae oppugnatores inprimis eminuit S. V. Tittmannus, qui in egregio libello *de vestigiis Gnosticorum in libris N. T. frustra quaesitis, (Lips. 1773. 8.) pag. 155 sq.* ab eorum sententia alienissimum se esse ostendit, qui gnosticos errores Ioannis animo in scribendo hoc Euangelio obuersatos fuisse statuunt. Cum igitur haec veterum de consilio Euangelii nostri traditio non omnibus probaretur, alii quidem alias ea de re sententias stabilire conati sunt, quarum plerasque diligenter enarrauit atque examinauit Lampius *l. l. Proll. lib. II. cap. III.* Ipse vero cap. IV. hanc de consilio libri nostri sententiam proposuit, vt Ioannem Iudaeos, doctrinam christianam amplexos, in fide de Iesu, vero Messia, eodemque Dei filio, confirmaret; cui proxima est Lardneri sententia, qui in *Supplements to the credibility of the Gospel history, vol. I. pag. 393 sq.* Ioannem id maxime spectasse defendit, vt Iudaeis incredulis veritatem historiae euangelicae persuaderet, vel saltem, cum facile potuerit praeuidere, se hoc consilium vix esse assecuturum, poenarum ab iis sumendarum iustitiam vindicaret. Sed vtramque sententiam vero parum consentaneam esse, ostendit Michaelis *l. l. pag. 1132 sq.* Neque magis ad verum accedere videtur b. Semleri sententia, qui in *histor. dogmat. fidei Polemicae Baumgarten. praemissa, vol. I. p. 61 sq.* in graecorum maxime Iudaeorum, extra Palaestinam, nominatimque in Asia, viuentium, vsum hoc Euangelium a Ioanne eo consilio scriptum esse defendit, vt ad fidem in Christum eos adduceret. Multo vero probabilior, imo vix iustae

περὶ τȣ λόγȣ argutationes, quales nuper ediderat Philo Iudaeus, emendare, doctiores iudicent [7]). Temporis rationem per Paschata vnus reliquis videtur distinctius designasse. Tam sublimis

iustae amplius dubitationi obnoxia censenda est eorum sententia, qui Ioannem nostrum Euangelium suum Ioannis Baptistae sectatoribus, qui Iesum verum Messiam esse negarent, hancque dignitatem suo potius magistro deferrent, opposuisse defendunt. Id enim plura huius Euangelii loca, (cap. I, 42. II, 11. IV, 29. 42. VI, 69. IX, 35. X, 24. XI, 27. et cap. I, 8. 20. III, 26—28.) cum aliis Epistolarum eius locis (1 Ep. II, 22. IV, 3. 2 Ep. 7.) collata, non tam suadere, quam aperte potius monstrare atque adeo postulare videntur; quod vberius essem demonstraturus, si hic locus pateretur, neque id a viris, mox nominandis, satis iam esset demonstratum. Etenim id ipsum Ioannis nostri in libro suo conscribendo consilium fuisse, non modo suspicatos iam esse vidi Semlerum *l. l. pag. 66.* et in *Paraphr. hui. Euangel. vol. I. pag. 11.* atque Herderum in *Erläuterungen zum N. T. aus einer neueröfnet. morgenl. Quelle, pag. 11.* sed reperi etiam, idem olim iam defensum fuisse a Celeb. Nic. Barkey in peculiari commentat. *de scopo Euangelii, quod est secundum Ioannem*, inserta *Biblioth. Hagan. Class. III. fasc. III. pag. 591 sq.* cui iungenda est alia eiusdem viri comment. *de Sabiis* in *Class. IV. fasc. II.* eiusd. *Bibliothec. p. 355 sq.* reperiunda. Nostris autem temporibus eandem sententiam, eorum, quae Batauus ille scripserat, penitus, vt videtur, ignarus, vt nouam plane hypothesin proposuit, multisque adornare conatus est Io. Geo. Overbeck, sacrorum in terris Austriacis hodie minister, in peculiari libro, ea de re edito, quem sic inscripsit: *Neue Versuche über das Evangel. des Iohannes, Gerae, 1784.* 8. mai. tulitque is, praeter aliorum, nominatim etiam S. V. Storrii et b. Michaelis plausum, quorum ille in libro paullo ante laud. *p. 27 sq.* hic autem in *Introd. in libr. N. T. vol. II. §. 159. p. 1140 sq.* eandem sententiam calculo suo comprobauit, eamque cum superiori illa de gnosticis erroribus in hoc Euangelio oppugnatis, praeter rationem, vt mihi quidem videtur, vterque iungendam iudicauit. *Keil.*

7) Haud dubie animo nostri obuersatus hic est Io. Clericus, quem constat hanc sententiam acriter propugnasse in libro peculiari, eoque sic inscripto: *XVIII prima Commata cap. I. Ioan. paraphrasi et animaduerss. illustrata a Io. Clerico, Amstel. 1695 8* et inserto dein partim *Commentario in Pentateuch. edit. I. Amstel. 1696.* partim repetitae editioni Paraphraseos librorum N. T. Hammondianae, *Francof. 1714.* fol. Verum hanc sententiam mox oppugnarunt primum Elias Benoist, editis tribus *Dissertationibus epistolicis* de his 18. versibus, *Roterod. 1697.* de quibus cfr. *Acta Eruditor.* ei. an. *p. 489 sq.* tum Io. van der Wayen in Dissert. *de λόγῳ*, praemissa *Rittangelii librae veritatis, Franeq. 1698* 8. cui respondit Clericus in *Epistol. critic. VII. VIII.* et *IX.* post Camp. Vitringa in *Obseru. Sacr. lib. V. cap X—XIII. pag. 132 sq.* Herm. Witsius in Exercit. III. περι τȣ λογȣ in *Miscellan. SS. tom. II. p. 87 sq.* Lampius *l. l. lib. II. cap. III. §. 52. pag. 203 sq.* aliique plures. Quanquam vero toties iam confutata fuerat haec Clerici opinio, tamen eandem fere reuocare sustinuit Th. Mangeyus in *Praef ad Philonem* a se editum; sed et huic acrem se aduersarium praebuit S. V. Io. Ben. Carpzouius, Helmstadiensis theologus, in Dissert. *de λόγῳ Philonis non Iohanneo, Helmst. 1749* 4. inserta dein Prolegomenis, *Exercitationibus S. in Pauli epist ad Hebraeos ex Philone Alex.* praemissis, *pag CVII sq.* Nescio tamen, an hi omnes viri doctissimi satis liquidum fecerint, nihil plane similitudinis λόγῳ Iohanneo cum Philoniano intercedere, quod mihi non videtur negandum, quanquam, quod Clericus voluit, Philonem a Iohanne lectum fuisse, aut hunc saltem τȣ λόγȣ nomen vsurpandi occasionem ei praebuisse, minime contenderim. Certe hoc saltem, vt recte iam obseruauit Semlerus in *Paraphr. ad h. l.* iure contendi posse arbitrer, istud nomen lectoribus Ioannis aliunde iam cognitum censendum esse, cum eo, tanquam satis iam noto, vtatur, nulla plane eius explicatione aut definitione addita. Vnde autem ductum fuerit, et quae notio ei tum temporis videatur subiecta fuisse, id non magis licet hoc loco inquirere, quam ei conueniret, si reliquas de fonte et sensu huius vocabuli virorum doctorum sententias nunc vellem enarrare. Si tamen placuerit, cfrri hic possunt, quae scripsi in *Exercit. I. de doctoribus veteris ecclesiae culpa corruptae per Platonicas sententias Theologiae liberandis*, (Lips. 1793. 4.) *p. 72 sq.*

Qui

ſublimis porro diuinitatis Ieſu praeco pauca eius miracula [ddd]) et in his duo tantum, apud reliquos memorata Euangeliſtas, retulit: ſermones Domini velut in ſupplementum ceterorum Euangeliſtarum compiures adnotauit. Nam vt Theodoro Mopſueſteno apud auctorem Catenae traditum, Ioannes laudata et confirmata trium, qui ante ſe Euangelium ſcripſiſſent fide, ea quae illi omiſiſſent pauca adiuncturum ſe ſpopondit [8]). Ὁ δὲ ἐπῄνεσε μὲν τῆς ἀληθείας τοὺς γεγραφότας, ἔφησε δὲ βραχέα μὲν αὐτοῖς παραλελεῖφθαι καὶ τῶν μάλιστα ἀναγκαίων λεχθῆναι θαυμάτων τὰ διδασκαλικὰ ἅπαντα μικροῦ. Εἶτα καὶ δεῖν ἔφασκε τοὺς περὶ τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας τοῦ χριστοῦ διαλεγομένους, μηδὲ τοὺς περὶ τῆς θεότητος λόγους παραλιπεῖν, ὥστε μὴ τοῦ χρόνου προβαίνοντος τούτοις ἐνεθισθέντας τοῖς λόγοις τοὺς ἀνθρώπους τοῦτο μόνον αὐτὸν νομίζειν ὅπερ ἐφαίνετο. Ἐπὶ τούτοις παράκλησις τῶν ἀδελφῶν ἐγένετο, ταῦτα ἃ μάλιστα ἀναγκαῖα μὲν κρίνει [P] πρὸς διδασκαλίαν παραλελειμμένα δὲ ὁρᾷ τοῖς λοιποῖς, γράψαι μετὰ σπουδῆς, ὃ δὴ καὶ πεποίηκε. Confer Topographiam Chriſtianam Coſmae Indopleuſtae lib. V. pag. 248. Si fides [9]) auctori Martyrii S. Timothei apud Photium cod. CCLIII. pag. 762. Ioannes etiam priorum trium Euangeliſtarum ſcripta recenſuit. τοὺς τόμους οἳ ἀνέγραφον διαφόροις γλώσσαις τὰ σωτήρια τοῦ Δεσπότου πάθη τε καὶ θαύματα καὶ διδάγματα, τούτους παρὰ τῶν κομιζόντων δεξάμενος Ἰωάννης διέταξέ τε καὶ συνδιήρθρωσε, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν τριῶν Εὐαγγελιστῶν τὸ ὄνομα ἐνηρμόσατο.

Euangelium Ioannis reiecerunt praeter *Cerinthianos*, *Ebionaeos*, *Cerdonianos*, et *Marcionem*, de quibus ſupra in Matthaeo, *Theodotus* Byzantinus [10]) auctor Theodotianorum, de quo

Qui vero aliorum ea de re ſententias cognoſcere cupiant, iis adeundus inprimis eſt Wolfius in *Cur. phil. et critic. in IV. Euangel. pag. 780 ſq.* cui quoad recentiorum ſententias iungendus eſt b. Doederleinius in *Inſtitut. Theol. chriſt.* tom. I. pag. 345 ſq. edit. recentiſſ. *Keil.*

ddd) Nazianzenus de Ioannis Euangelio: παῦρα δ' Ἰωάννη γράφεται ἱερῇ ἐνὶ βίβλῳ Θαύματα, ἀλλὰ λόγοι πολλοὶ χριστοῖο λέγονται.

8) Idem tradiderunt etiam Clemens Alex. apud Euſeb. *H. E. lib. III. cap. 24.* et *VI, 14.* Hieron. in *Catal. ſcriptt. eccleſ. cap. IX.* et Epiphan. *lib. II. haer. LI, 6.* Sed parum hoc probabile videri, praeter alios inprimis docuit Lampius *l. l. lib. II. cap. III. §. 3. pag. 174 ſq.* nec ſibi etiam perſuaderi potuiſſe monuit Semlerus ad *Townſonii Abhandlungen üb. die vier Evangelien, vol. I. pag. 53 ſq.* Nihilominus tamen id ipſum pluribus nuper argumentis demonſtratum iuerunt b. Michaelis in *Praef. Commentario in hiſtoriam ſepulturae Chriſti eiusque in vitam reditus*, germanice ſcripto praemiſſa, *pag. 61 ſq.* itemque in *Introd. in libr. N. T. vol. II. §. 161. pag. 1158 ſq.* et S. V. Storrius in libro aliquoties iam laud. *pag. 246 ſq.* Si autem, quae ſupra de conſilio huius Euangelii diſputata ſunt, vera ſunt cenſenda, cogitur inde, id totum dogmaticum potius, quam hiſtoricum fuiſſe, adeoque noſtrum neutiquam voluiſſe abſolutam vitae Ieſu hiſtoriam proponere, ſed ea modo tradere, quae conſilio ipſius eſſent accommodata. Ea vero expoſuit ſic, vt multa lectoribus ſuis, aliunde iam cognita, ſupponeret, quod idoneis exemplis docuerunt Michaelis in *Introd. in libr. N. T. vol. II. §. 161. pag. 1160 ſq.* et Storrius *l. l. §. 52. pag. 235 ſq.* atque ea maxime traderet, quae Hieroſolymis aut in confiniis illius vrbis Ieſus inſtituiſſet, ceteris quidem Euangeliſtis res, in Galilaea potiſſimum ab eo geſtas, perſequentibus, quae ſcita eſt obſeruatio Franc. Gotth. Hartwigii in *Apolog. Apocalypſ. vol. IV. p. 57.* An vero horum Euangeliſtarum libros nominatim cognitos habuerit, ad eosque reſpexerit ſic, vt, quae illi omiſiſſent, ſupplere inſtitueret, id equidem non puto, certo poſſe definiri, et vix liquido demonſtrari. *Keil.*

9) At fidem ei non habendam eſſe, vix quemquam fore putauerim, qui dubitet, cum facile adpareat, quam infirmo aut nullo potius fundamento haec omnis narratio innitatur. *Keil.*

10) Cfrenda hic ſunt, quae pro his haereticis ab hac culpa repudiati Euangelii Ioannei liberandis ſcripſit Lampius *l. l. lib. II. cap. I. §. 2. pag. 135 ſq. Keil.*

quo Epiphanius LIV. 1. tum *Alogi*, de quibus idem Epiphanius LI. 3. 18. 22. quanquam Ebionaeos et Cerinthianos videtur per Alogos denotasse [11]), nam LI. 12. etiam nominetenus illos compellat: ποῖ πλανᾶσθε Κήρινθε καὶ Ἐβίων καὶ οἱ ἄλλοι; et Theodotum pag. 462. ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἀλόγου αἱρέσεως appellat. Vide et Philastrium cap. LX. Γνησιότητα et auctoritatem huius euangelii aduersus Alogos asseruit nouissime, vt alios in praesenti omittam, Io. Clericus V. C. commentario in prima Euangelii Ioannis. At Grotium, qui ad XX. 30. et XXI. 24. contendit, caput vltimum Euangelii non ab ipso Ioanne, sed ab Ecclesia Ephesina additum esse [12]), refellunt Calouius, Noldiusque ad Ioannem, Elias du Pin tom. II. prolegom. Bibl. pag. 44. Huetius demonstratione Euangelica pag. 35 sq. et Io. Millius prolegom. in N. T. §. 249. pag. 29. [13]) qui tamen pag. 30. §. 256. locum Io. V. 4. de angelo, ad κολυμβήθραν descendente [eee]), ex Euangelio ad Hebraeos vel alio eiusmodi Apocrypho scripto insertum esse, incerta prorsus suspicione auguratur [14]). Omitto superstitiosos Euangelii

 Ioannis

11) Quam parum commoda sit haec nostri coniectura, facile iudicabit, qui Alogos istos ex ipsa Epiphanii narratione Cerinthum Euangelii nostri auctorem dixisse cogitauerit. Hinc enim sponte profecto intelliget, eos a Cerinthianis necessario diuersos esse iudicandos. Multo accuratiora sunt, quae de his Alogis disputauit S V. Storrius *l. l. §. 24 sq. pag. 56 sq.* qui hic vtique est conferendus. *Keil.*

12) Idem cum Grotio statuerunt Ger. Ioh. Vossius in *Harm. Euang. III, 4. §. 8* Clericus in *Bibl. vniu. tom. XII. pag. 437.* in *Bibl. select. tom. XIV. pag. 387.* et in *notis ad Hammond. in Io. XX, 29.* Chr. Matth. Pfaffius *de var. lect. N. T. cap. XI. §. 5. p. m. 178 sq.* Moerlius in *Scholiis philol. pag. 128.* Semlerus in *Introd. Polem. Baumgart. praemissa*, vol. I. pag. 62. et in *Paraphr.* hui. Euangel. ad hoc Cap. atque nuperrime Celeb. Henr. Eberh. Gottl. Paulus in *Nouo Repertor. litter. bibl. et orient. tom. II. pag. 327.* et *Memorabil. P. V. pag. 176 sq.* Praeter hos autem fuerunt etiam, qui Ioannem primo quidem in cap. XX. scribendi finem facere voluisse, deinde vero eorum, quae praetermissa fuerant, recordatum, vltimum Caput adiecisse defenderent, quam coniecturam praeter Ger. Io. Vossium *l. l.* proposuit Rich. Simonius in *Obseruatt. Nouis super N. T. (Nouvelles Observations sur le texte et les Vers. du N. T. Par. 1695.) pag. 123.* vbi et alii quidam commemorantur, qui in eam inciderunt, quibus addi etiam potest Guil. Worthingtonus, Anglus, qui Ioannem circa vitae suae finem nouam Euangelii, a se prius editi, recensionem curasse, eique cum historiam de adultera, tum hoc vltimum Caput addidisse statuit, de qua sententia eius cfr. *Brittisch theolog. Magaz. vol. III. part. 2. pag. 457 sq. Keil.* Est vero et tertia, eaque mihi probabilior, eorum sententia, qui cap. XXI. reliquam partem genuinam, sed duo vltimos versiculos aliena manu additos esse censent. *Beck.*

13) Adde his Rich. Simonium in *Histor. crit. N. T. lib I. cap. XIII. pag. 151.* Vers. germ. *tom. I. pag. 249.* vbi Grotium, et in *Nov. Obseruatt. l. l.* vbi Clericum confutat, Lampium in *Comment. ad h. l.* Ioh. Reinh. Rusium in *Harm. Euangel. tom. III vol. II. pag. 1546.* Ad. Osiandrum in *Exerc. qua Authentia cap. XXI. in Eu. Io. pertr. Tubing. 1756.* 4. Michaelem in *Introd. in libr. N. T. vol. II. §. 164. p. 1170.* Io. Geo. Frid. Papstium in Diss. *de Authentia Capit. XXI. Ioannis, Erlang. 1779.* 4. et Io. Frid. Krausium in *Vindiciis Capit. vltimi Euangelii Ioannis*, Viteb. 1793. 4. qui libellus Ven. Paulo inprimis est oppositus, qui tamen ad eum nuper respondit *Memorab. l. l. Keil.*

eee) In variis quidem antiquis ille codicibus desideratur. Vide Bernardi Lamy Concordiam Euangel. tom II. pag 656 sq. et Rich. Simonis diss. de MSS. N. T. pag. 69. Non tamen certum hoc argumentum statim νοθείας, quia veteres quidam Christiani quandoque nonnulla e metu praepostero scandali in codicibus, quos publice legebant, omiserunt. Vide, si placet, quae de loco Ioh. VIII. 1 sq. vbi de adultera sermo, disserui in codice Apocrypho N. T pag. 357 sq.

14) Non omnino tamen improbabilis redditur haec viri docti suspicio, si verum est, quod scite obseruauit b. Michaelis *Biblioth. orient. et exeg. vol. III. pag. 18 sq.* hunc versum hebraice primum aut chaldaice scriptum et post demum in graecum videri translatum, cogiteturque et hoc, omnem

Ioannis et primorum eius verborum abusus, de quibus Delrio disquis. Mag. lib. I. cap. IV. qu. 54. et lib. VI. cap. II. sect. 3. pag. 1021. Quamquam neque aliis euangeliis pepercit male feriata hominum περιεργία, vt sortes fff) ex iis lectae, et suspensione illorum vel lectione sisti incendia et vis auerruncari existimata morborum, furumque et aliorum maleficorum crimina prodi posse credita, satis demonstrant. Nec [P] minor cultus euangeliorum codicibus exhibitus ggg), qui litteris descripti aureis et argenteis, ornati gemmis, in loco editiori et in tribunalibus repositi, praelati in supplicationibus, in processionibus sollennibus: lecti a regibus publice, posita tantisper regis veste ac persona, suspensi de collo hhh), adoratione iii), deosculatione kkk) et obsignatione honorati, per eos iuratum lll) et innocentiae fides facta, illis ostensis depositae inimicitiae mmm), ordinandorum impositi capitibus nnn), a stantibus cum praelegerentur auditi, et quod in Polonia iussu Micislai, regis, factum, strictis velut in defensionis tesseram equitum auscultantium gladiis. Vtinam vero a multis genuinum illud atque vnicum cultus genus non negligatur, quod Christo auctore iubet facere poenitentiam et credere euangelio Marc. I. 15.

VII. Praeter Euangelium habemus etiam eiusdem Ioannis Epistolas *tres*, licet nomen suum iis Ioannem praefixisse neget Dionysius Alex. apud Euseb. VII. 25. Hist. De harum **prima**, qua nulla ardentior est ad commendandam charitatem, nemo dubitauit quin Apostoli esset, exceptis haereticis quibusdam, a quibus euangelium quoque respui iam dixi, vel qui omnes epistolas catholicas, vt Marcion, reiecerunt. Eusebius III. 24. Hist. *τῶν δὲ Ἰωάννου συγγραμμάτων πρὸς τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ ἡ προτέρα τῶν Ἐπιστολῶν παρά τε τοῖς νῦν καὶ τοῖς ἔτ᾽ ἀρχαίοις ἀναμφίλεκτος ὡμολόγηται.* Dionysius Alex. apud eumdem VII. 25. pag. 275. *συνᾴδουσι μὲν γὰρ ἀλλήλοις τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ Ἐπιστολὴ, ὁμοίως τε ἄρχονται.* Chrysostomus homilia in Matth. XXI. 23. edita a Cotelerio III. monument Eccles. Graecae pag. 148. *αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ κήρυξ ὁ ταῦτα κηρύξας* (Io. XVII. 3.) *αὐτὸς ἐν τῇ Ἐπιστολῇ τῇ ἑαυτοῦ γράφων, τῶν δὲ ἐκκλησιαζομένων οὐ τῶν ἀποκρύφων μὲν ἡ πρώτη Ἐπιστολή. Τὴν γὰρ δευτέραν καὶ τρίτην οἱ πατέρες ἀποκανονίζουσιν, τὴν μέντοι πρώτην Ἐπιστολὴν ἅπαντες εἶναι Ἰωάννου συμφώνως ἀπεφήναντο.* Augustinus tractatu VII. in hanc Epist. *Si nos diceremus, Deus dilectio est, scandalizaretur aliquis ex vobis, et diceret, quis dixit? — — Nunc ecce habetis, fratres, Scripturas Dei, Canonica est ista Epistola, per omnes gentes recitatur, orbis terrae auctoritate tenetur, orbem terrarum ipsa aedificauit. Audis hic ab Spiritu* [P] *Dei, Deus*

omnem narrationem iudaicum ingenium haud obscure prodere. Ceterum quanquam multi Criticorum admodum dubitanter de authentia huius loci iudicarunt, nemo tamen, quantum mihi quidem constat, post Millium aperte eum proscribere ausus est, praeter Semlerum in *Paraphr.* ad h. l. Michaelem *l. l.* et scriptorem ignotum in *Beyträgen zur Beförder. des vernünft. Denk. in der Relig. fasc. VI. pag. 22. Keil.*

fff) Ant. van Dalen de oraculis pag. 315 sq. edit. 2. Obs. Hallenses IV. 13. *Fabric.* Adde Io. Petr. Milleri, Vlmensis quondam Gymn. Rectoris, Pr. *de sortibus biblicis*, Vlmae, 1756. 4. et Io. Frid. Cottae Diss. *de Sortibus Sanctorum*, *Tubing. 1758. 4. Keil.*

ggg) Vide Io. Ciampinum part. I. Vett. monument. Musiu. cap. XVI. et Reu. Io. Andreae Schmidii trigam diss. Historico-Theol. 3. de cultu Euangeliorum, Ienae 1692. 8.

hhh) Chrysost. et Hieron. ad Matth. XXIII. 5.

iii) Rich. Simon Obs. Nou. in N. T. pag. 121.

kkk) Pagi ad A. C. 825. n. 23.

lll) Niceph. Gregoras XII. 5.

mmm) Socrates VII. 13. Hist. pag. 351. A.

nnn) Iac. Goar ad Eucholog. pag. 312.

Deus dilectio est. Iam si audes, fac contra Deum, et noli diligere fratrem tuum. Ne Sociniani quidem, quod sciam, aliud profiteri ausi sunt, quamquam illis hoc a Menochio et Cornelio a Lapide impingitur. Ioannem ἐν τῇ μείζονι Ἐπιστολῇ laudat Clemens Alex. II. Strom. pag. 389. agnoscens adeo alias quoque eius epistolas breuiores, neque peculiarem titulum ad quos exarata fuerit sciens producere, quem Possidius in Indiculo scriptorum Augustini, et Augustinus II. 39. quaest. Euangel. et pseudo-Hyginus Epist. I. p. 190. [15]) habent, *Epistolam Ioannis ad Parthos* [ooo]), i. e. inquit Grotius, *ad Iudaeos* [ppp]), *Christum professos, qui non sub Romanorum, sed sub Parthorum viuebant imperio in locis trans Euphratem, vbi ingens erat Iudaeorum multitudo, vt Neardae, Nisibi, et aliis in locis.* Saltem verisimilius hoc est,

quam

15) Alios eiusdem inscriptionis testes commemoratos vide apud Wolfium in *Cur. phil. et crit. vol. IV. pag. 243.* quibus addi debet, quod Millius *Proll. §. 1463. p. 161.* codicem laudat, in quo secunda etiam nostri epistola sic inscribitur: Ἐπιστολὴ β' πρὸς Πάρθους, quodque in codice quodam bibliothecae Geneuensis, teste quidem Griesbachio, nostra epistola non *ad Parthos*, sed *ad Sparthos* potius inscribitur, quod tamen haud dubie ex priore illo ortum est. De sensu autem et fide huius inscriptionis admodum variae sunt virorum doctorum sententiae. Quos Grotius quidem, quem ea in re praeiuit Guil. Estius in *Comment.* in hanc epistolam, per Parthos intellectos velit, noster ipse statim exponit; sed hanc tamen sententiam parum sibi verisimilem videri, profitetur Lampius *l. l. lib. I. cap. VII. §. 3. p. 105.* Alii vero, vt Pritius narrat *Introd. in N. T. cap. VIII. §. 2. pag. 97.* per Parthos pios potius *exules* significari statuerunt. Fidem autem huius inscriptionis vnus fere, quantum mihi quidem constat, Grotius agnouit, ceteri autem omnes eam vno ore falsam esse defendunt, cum a nullo scriptore *graeco* hoc nomine citetur, (nam quod Athanasius a quibusdam in hanc rem laudatur, id vanum esse docet Semlerus loco mox commemorando,) nec in vllo graeco codice haec inscriptio reperiatur, nec ante Augustinum vllus PP. latinorum hoc nomine vsus sit, neque ipse etiam Augustinus aliis in locis, quibus hanc eandem epistolam excitat, hoc nomine vtatur, sitque omnino perquam dubium, Ioannem in Parthia fuisse, doctrinamque christianam, vt vulgo traditur, ibi docuisse, aut cum huius prouinciae incolis quicquam rei habuisse. Hinc vel hanc omnem inscriptionem inani coniectura fictam iudicarunt, vel Augustini locum corruptum esse statuerunt, iamque Serrarius quidem Parthis *Pathmios*, h. e. Pathmi insulae incolas substitui voluit, Whistonus vero πρὸς Παρθένους, ad *virgines*, scl. ecclesias, h. e. nulla haeresi corruptas, eam scriptam fuisse defendit, Semlerus denique in *Introd. Polem. Baumgart. praemissa, vol. I. pag. 78.* pro: *ad Parthos* in loco Augustini *adapertius* legendum statuit. Michaelis autem hanc inscriptionem *l. l. §. 261. pag. 1519.* inde ortam iudicat, quod Ioannes in hac epistola saepe vtatur vocabulis, ex Persarum philosophia repetitis, φῶς, σκοτία et similibus. Quicquid sit, saltem quemlibet facile putem esse concessurum, ad certos quosdam homines hanc epistolam, vel, vt rectius potius dicendum statuunt Michaelis et Storrius, librum scriptum esse iudicandum, si vel maxime, quinam ii fuerint, nunquam poterit certius constitui. Id enim omnis argumenti eius ratio postulat, cum et de falsis doctoribus dicatur, qui ecclesiam perturbent, quos non credibile est, vbique locorum exstitisse, et sub finem etiam lectores moneantur, vt sibi ab idololatria caueant. Quare non videtur quis a vero magnopere deflexurus, si Asiae minoris, in qua Ioannem magnam vitae suae partem transegisse constat, coetibus quibusdam eam destinatam fuisse defenderit. Neque enim huic sententiae obstare existimem, quod eam iam ab Origenis inde temporibus inter καθολικὰς epistolas relatam fuisse legimus, cum et alias epistolas certis coetibus aut hominibus destinatas, nimirum Petrinas itemque secundam et tertiam nostri scriptoris, inter easdem receptas fuisse constet, quicquid etiam de origine et sensu huius catholicarum epistolarum nominis statuatur; quod non est huius loci accuratius examinare. *Keil.*

ooo) Vide Franciscum Combefis. tom. I. auctar. nouiss. bibl. Patrum pag. 483.

ppp) Confer Io. Braunii V. C. librum I. select. sacrorum cap. 14.

quam quod Lightfootus Hor. Talmud. in 1 Cor. I, 14. eam a Ioanne suspicatus est ad *Corinthios* directam esse [16]), quod nemo veterum scripsit. De tempore nihil certi reperi annotatum, nisi quod coniectura plerorumque est, ab aetate prouecto scriptam esse [17]) et Docetarum [qqq]) errores in illa perstringi [18]). Locum celeberrimum V. 7. de tribus in coelo testibus

16) Causam coniecturae suae hanc habuit, quod Caium, cui tertia nostri epistola inscripta est, eundem iudicauit cum Caio illo Corinthiaco, qui in illo 1 ep. ad Cor. loco commemoratur; ideoque in illa epistola, quam Ioannes vs. 9. epist III. ecclesiae, in qua versabatur Caius, se scripsisse dicit, hanc primam cogitandam esse statuit; in quo illud saltem cum aliis commune habet, quod vtramque epistolam eodem tempore a nostro scriptam et editam fuisse iudicauit. Idem enim de omnibus nostri epistolis defenderunt Gotth. Traug. Zachariae in *Praef. Paraphrasi* earum praemissa, et S. V. Storrius in libro saepius iam laudato, *pag. 406 sq. Keil.*

17) Sunt tamen etiam, qui maturius eam scriptam existiment, v. c. Grotius, Hammondus et alii, de quo consulendi sunt, qui varias interpretum hac de re sententias latius exposuerunt, Lampius nimirum *l. l. l. I. cap. VII. §. 4. p 106.* et Wolfius in *Cur. phil. et critic. vol. IV. p. 243.* Neque vero mirum est, varias esse hac de re sententias, cum antiquitatis testimoniis, quibus quidem solis ea constitui potest, hic prorsus destituamur. Hinc nec illud inter viros doctos convenit, vtrum ante vel post Hierosolymorum fata scripta sit iudicanda, aliis quidem hoc, aliis illud defendentibus. In hac tamen re mihi quidem tutiorem sententiam amplexi videntur ii, qui ante illud excidium eam scriptam esse existimant, cum neque aperta illius calamitatis mentio, neque obscura eius significatio, qua eam, si serius scripta fuisset, vix puto cariturum fuisse, in ea reperiatur. Similiter et illud ambigitur, vtrum ante vel post Euangelium nostri scripta fuerit, quippe et hic in duas, vt ex Wolfio videre licet, partes plerisque discedentibus. Medius tamen inter eos est Bayerus, quem Wolfius *l. l.* vtrumque librum simul editum docet statuisse, cui addendus nunc est S. V. Storrius, qui *l. l. p. 384.* id ipsum defendit, quanquam in eo a Bayero discedit, quod non dedicationis loco epistolam nostram Euangelio praemissam statuit, quae illius fuit sententia, sed eius potius adpendicem, aut partem secundam habendam esse defendit. *Keil.*

qqq) Petau. lib. I. de incarnat. cap. 4.

18) Fuit quidem haec plerorumque olim sententia, vt Docetas Ioannem hac epistola oppugnare voluisse defenderent, sed his tamen Cerinthianos etiam plerumque iunxerunt, et vtrosque a Ioanne erroris argui existimarunt. Ita certe statuerunt Camp. Vitringa *Obseru. Sacr. lib. V. cap. XX. pag. 155.* Io. Franc. Buddeus in *Eccles. apost. cap. V. §. 5. p. 440 sq.* et *§. 7. p. 550 sq.* itemque Ioach. Oporinus in Dissert. sic inscripta: *Iohannis Ap. Paraenesis ad primos Christianos de constanter tenenda communione cum patre ac filio eius I. C. nodis interpretum liberata et luci vere innatae suae restituta. (Goetting. 1741. 4.) pag. 6 sq.* Solum tamen Cerinthum hac in re commemorat Zachariae *l. l.* Alii vero his Gnosticos omnino substituerunt, quorum in numero ponendus est v. c. Millius in *Proll. N. T. §. 149. p. 18.* et inprimis Michaelis *l. l. §. 262. p. 1521.* Horum vero sententiam commodis argumentis oppugnauit S. V. Loefflerus in Diss. qua *Ioannis Episto'a I. Gnosticos inprimis impugnari* negat, *Trai. ad Viadr. 1784. 4.* Ipse vero in omni epistola non nisi de Iudaeis, qui, relictis patriis erroribus ad Christianorum sacra transierant, cogitandum esse censet, atque his omnia, quae de illis hominibus, quibus opposita est epistola, in ea dicuntur, commode posse accommodari, per singula eundo ostendere studet; eiusdemque sententiae esse etiam videtur S. V. Knappius in Prol. *in locum 1 Io. V, 6 — 11. (Hal. 1792. 4.) pag. 5.* Ego vero, si et mihi, quid hac de re videatur, dicendum sit, et hic de iisdem Ioannis Baptistae sectatoribus, Iesu Nazareno dignitatem Messianam denegantibus, cogitandum esse existimem, quibus supra dixi Euangelium nostri fuisse oppositum, cum eorum, qui hic taxantur, error diserte in eo ponatur, (II, 22.) quod Iesum verum Messiam esse negent, (ex quo loco mihi quidem is, qui cap. IV, 3. occurrit, huicque aperte est parallelus, vnice videtur explicandus esse,) occurratque praeterea et alius locus, (cap. V, 6.) quo, vt scite obseruauit Cl. Barkey *l.* supra *laud.* Ioannes Baptista haud obscure peti videatur. Idem defendit etiam Storrius *l. l.* quanquam is, vt supra in disputatione de Euangelio nostri iam admonui,

bus [rrr]) quem vel interpolare quosdam vel tollere ausos codicum varietas demonstrat [19]), tanto minus mirabimur, quod Socrates etiam VII. 32. Hist. de loco altero [sss]) IV. 3. huius epistolae differens notat [20]), quod *οἱ πάλαι ἑρμηνεῖς αὐτὸ τοῦτο ἐπεσημήναντο, ὥς τινες εἶεν ῥαδιουργήσαντες τὴν ἐπιστολήν, λύειν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον θέλοντες.* Et Beda ad 1 Ioann. IV, 3. *In tantum namque ex Deo non sunt, vt quidam eorum, qui prauo dogmate separare volebant ab hominis dispensatione diuinitatem Christi, hunc quoque versiculum ex hac epistola eraserint, ne scilicet per auctoritatem B. Ioannis conuinceretur error eorum.*

Epistola secunda scripta est ad quandam Babyloniam, *Electam* nomine, vt legas in adumbrationibus ad hanc epistolam, quae feruntur sub nomine Clementis Alexandrini [21]). Nomen enim proprium foeminae esse Electam, recte obseruarunt viri doctissimi [ttt]), perinde vt

monui, Cerinthianos quoque a nostro simul spectari contendit. Verum de huius sententiae veritate mihi quidem nondum potuit persuaderi, quanquam multum in ea asserenda virum Ven. operae posuisse intellexerim. *Keil.*

rrr) Huius loci vindicias singulari libro nuper edidit Reu. Frid. Ernestus Ketnerus Lips. 1696. 4. Ad eundem locum vide et mirare industriam clarissimi Millii.

19) Ita nostro quidem pro ea, quae tum erat criticae sacrae ratio, suo quodam iure hac de re licuit iudicare; at nostris temporibus nemo facile, nisi criticae rei plane ignarus, reperiatur, qui, quas partes amplectendas esse existimet, dubius etiamnum haereat, cum, praeter Rich. Simonii, (in *Histor. crit. libr. N. T. vol. I. pag. 346 sq. vers. germ.*) Thom. Emlyni, (qui *ἀνωνύμως* edidit librum, sic inscriptum: *A full inquiry into the original authority of that text 1 Io. V, 7. Lond. 1715.* et *ibid. 1717.* 8. auctius repetitum,) et b. Michaelis, (in *Introd. in libr. N. T. vol. II. §. 263. pag. 1531 sq.*) studia, partim a recentissimis variarum N. T. lectionum collectoribus, Wetstenio, Griesbachio et Matthaei, partim etiam a b. Semlero in *vol. I. der historischen und kritischen Sammlungen über die sogenannten Beweisstellen in der Dogmat. Hal. 1764. 8.* satis iam sit ostensum, critico quidem argumento huius loci auctoritatem amplius defendi non posse: vnde nec b. Fr. Ant. Knittelii *αὐθεντίας* huius loci vindicandae conatus, (in *Neuen Kriticken über den berühmten Spruch 1 Io. V, 7. Brunsw. 1785. 4.*) hoc iudicium potuerunt immutare. Neque vero eandem internis argumentis feliciori cum successu defendi posse, ipse, qui id nuper tentauerat, Ill. Guil. Fr. Hezelius, tandem agnouit, a Griesbachio quippe ea de re admonitus. Conf. Eius *Schriftforscher, vol. II. part. II et VIII. Keil.*

sss) Ad hunc locum conferendus Tho. Ittigius cap. X. de haeresiarchis pag. 185 sq. et Rich. Simon. I. Hist. Critic. pag. 357. [vers. germ. pag. 680.]

20) At parum certam huius scriptoris atque reliquorum, qui idem tradunt, Fulberti nimirum Carnot. atque Hincmari et, quem noster addit, Bedae, hac in re fidem esse, monuit iam Buddeus in *Institut. Theol. dogm. lib. IV. cap. 2. §. 44. pag. 880.* cui assentitur etiam Semlerus in not. ad Rich. Simonii locum, a nostro laudatum. Conferenda inprimis hic est b. Frid. Andr. Strothii *Diss. de vera lectione loci difficilioris 1 Io. IV, 3. Hal. 1770. 4. Keil.*

21) Cum paulo obscurior sit huius scriptoris locus, lubet ipsa eius verba adscribere. Habent autem apud Cassiodorium sic: *Secunda epistola, quae ad virgines scripta est, simplicissima est. Scripta vero est ad quandam Babyloniam, nomine Electam, significat vero electionem ecclesiae sanctae.* In quibus verbis scriptorem locum 1 Petr. V, 13. in animo habuisse, vix dubitem: quid vero sibi velit illud, quod cum ad virgines, tum ad Electam quandam epistolam scriptam dicit, doctioribus diiudicandum relinquo. *Keil.*

ttt) Grotius ad Epist. 2. Ioannis et Colomesii pag. 62. Obs Sacr. [Eodem modo hac de re statuerunt etiam Iac. Capellus ad *h. l.* Pricaeus, Dupinus *Proleg. de la Bible II, 2. pag. 64.* Tillemontius *Memor. histor. Eccles. tom. I. pag. 1095. edit. Bruxell.* et Wetstenius *N. T. tom. II. pag. 729.* Miror autem, hanc sententiam nostro probari potuisse, cum non contemnenda, vt equidem arbitror, argumenta a multis iam sint in medium allata, quae eam prorsus repudiandam esse

vt ἔκλεκτος [P] viri nomen est apud Herodian. lib. I. et Io. Tzetzan Chil. VI. hist. 55. Eandem Ioannes Κυρίαν vocat, quemadmodum Latini foeminas honestas vocabant *dominas* siue *domnas* [22]) et Nazianzenus epist. IV. Κυρίᾳ τῇ μητρί [uuu]). Hanc epistolam diserte Ioanni, Domini discipulo, tribuit Irenaeus lib. I. cap. 16. et lib. III. cap. 18. Citant Tertullianus, Cyprianus etc. [23])

Epistola tertia ad *Caium* [vvv]), quem Ioannes ἀγαπητὸν vocat, et Beda, pseudo-Dexter atque alii eundem putant esse cum illo, de quo Rom. XVI, 23. et 1 Cor. I, 14. aut qui in

esse ostendant. Primum enim si vocabulum ἐκλεκτῇ vim proprii nominis haberet, alterum illud κυρίᾳ necessario per *dominam* reddendum esset: tum vero, vt recte vidit Michaelis *l. l. §. 272. pag. 1565.* nomini ἐκλεκτῇ omnino fuisset praeponendum. Deinde vero, quod maiorem adhuc vim puto habere, adparet etiam ex v. 13. in vocabulo ἐκλεκτῆς non esse de proprio nomine cogitandum, cum ibi etiam soror huius mulieris, ad quam scribit Ioannes, eodem nomine appelletur, neque profecto credibile sit, duas sorores idem nomen habuisse; vt taceam, Ioannem, si hoc proprium mulieris nomen fuisset, scripturum potius fuisse sic: τῆς ἀδελφῆς σε Ἐκλεκτῆς, vel τὰ τέκνα Ἐκλεκτῆς, τῆς ἀδελφῆς σε. *Keil.*] Quanquam alii nomen proprium supprimi existimant, atque ἐκλεκτὴν vocari hanc quocunque alioqui nomine foeminam, vti Rufus ἐκλεκτὸς ἐν Κυρίῳ Rom. XVI. 13. Ita Christophorus Henricus Ritmeier in diatriba de Electa Domina. Helmst. 1706. 4. *Fabric.* Est haec iam multorum Interpretum sententia, cui nihil etiam magnopere videtur obstare, nisi hoc vnum, quod paulo insolentius videatur, proprium mulieris nomen a Ioanne penitus fuisse omissum. *Keil.*

22) Quanquam haec vocabuli huius explicatio commode potest admitti, sunt tamen etiam, qui in hac potius voce proprium mulieris nomen agnoscunt, eamque Cyriam dictam fuisse defendunt; quam sententiam inter recentiores primus studiosius paullo exornauit Heumannus in *Poeciles tom. II. pag. 422.* cui accessit deinde Bengelius in *Gnomone pag. 1192.* Post hunc autem eandem denuo asserere studuit Chr. Aug. Krigelius, scholae Thomanae apud nos Collega meritissimus, in Comment. *de Κυρίᾳ Ioannis, Lips. 1758.* 4. in qua hanc mulierem non modo proprio nomine Cyriam dictam fuisse defendit, sed natione etiam Graecam, conditione diuitem et muneris dignitate Asianae ecclesiae Diaconissam fuisse contendit. Praeter hos vero eadem sententia probata etiam fuit b. Zachariae *l. l.* Io. Bened. Carpzouio in *Epistolarum catholic. Septenario,* (Hal. 1790. 8.) *p. 185.* et nuperrime Ven. Storrio *l. l. p. 406.* Et commendatur sane haec sententia, praeter alia argumenta, hoc maxime, quod vs. 5. eandem vocem in muliere hac compellanda repetiit Ioannes. Veterum autem quorundam sententiam, recentiorum etiam nonnullis, e. c. Calouio, Hammondo, Whistono, Serrario et inprimis Mich. Mauduitio probatam, quae vtramque vocem non de muliere quadam, sed de ecclesia vel vniuersa, vel particulari, vult intelligi, vix commemorandam, nedum refutandam putauerim, cum ab omni veri specie longissime abhorreat. Et tamen non multum ab ea abest b. Michaelis, cum *l. l. pag. 1566.* suspicetur, omissam forsitan esse vocem ἐκκλησίᾳ, inscriptamque epistolam ecclesiae cuidam, quae die Domini conuenire consueuerit. Sed hanc sententiam parum verisimilem esse, suo iam iure monuit b. Zachariae *l. l. Keil.*

uuu) Alia exempla vide apud Rittershus. ad Plin. lib. X. Epist. et ad Saluian. pag. 82. Zimmermannum pag. 815. florileg. et Cotelerium ad Patres Apostolicos pag. 75.

23) Id qua fide scripserit noster, se videre negat Chr. Fr. Schmidius in *Historia et Vindicat. Canon. V. Nque T. lib. II. part. II. sect. I. c. IV. §. 214. pag. 571.* dicitque, sibi in vtriusque viri scriptis ne verbulum quidem occurrisse, quod huc pertineat, in quo tamen aperte humani aliquid passus est. Etenim Tertullianus quidem v. 7. nostrae Epistolae aliquoties mentionem facit, nimirum *adu. Marc. lib. V. cap. 16. de praescript. haer. cap. 33. de carne Chr. cap. 24.* Quod autem Cyprianum attinet, haud dubie noster eundem locum ex Concil. Carthag. *Opp. p. m. 242.* vbi v. 10. epistolae nostrae laudatur, in animo habuit, quem ipse Schmidius commemorat. *Keil.*

vvv) Confer Io. Henr. Heideggeri Enchiridion Biblicum III. 27. et Io. Braunii selecta sacra p. 161.

in Actis XIX, 29. XX, 4. [24]) Quanquam vero vſ. 4. *τέκνον* a Ioanne adpellatur, non neceſſe eſt ideo, a Ioanne fuiſſe e gentibus conuerſum [25]). Quod ſi fuiſſet, eius quoque in iam dictis locis mentio fieri potuit, haud obſtante aetate, quae de his pariter epiſtolis haud eſt explorata, vtut Epheſo ſcriptas et poſt primam plerique exiſtimant. Ex hac prolaturus nonnihil Hieronymus epiſt. LXXXV. *Clangat*, inquit, *tuba Euangelica*, *filius tonitrui*, *quem Ieſus amauit plurimum*, Presbyter Electae Dominae. *Et in alia Epiſtola:* Presbyter Caio clariſſimo. Quare, omiſſo Apoſtoli titulo, Presbyterum ſe appellet Ioannes, ad ſecundae epiſtolae initium multis diſputatum eſt ab Oecumenio [26]).

Hanc vtramque Epiſtolam Ioanni Euangeliſtae vindicat nectarei ſimilitudo ſermonis [27]), et iampridem adſcribunt Canones Apoſtolis tributi, Canones Laodiceni [28]) et Carthag. Chryſoſtomus [29]), teſte etiam Suida in Ἰωάννης, Athanaſius iunior in ſynopſi, et qui in eas ſcripſere Beda et Oecumenius et alii iuniores infiniti, ex quibus Anonymus [www]) quidam Graecus, cuius hi ſunt verſus:

> Ἐπιςολὴν Ἰάκωβος μίαν πλέκει,
> Διττὰς ὁ Πέτρος ταύτας ὑφαίνει πάλιν,
> Ὁ Θεολόγος βροντῆ τρεῖς Ἰωάννης,
> Καὶ μίαν αὖθις συντίθησιν Ἰούδας,
> Ἑπτὰ πέλουσι Καθολικαὶ σύμπασαι.
> Θεολογικὴ δ' ἀποκάλυψις πάλιν
> Σφραγὶς πέφυκε τῆσδε τῆς βίβλου πάσης. [P]

Dubius haeret Origenes apud Euſeb. VI. 27. Hiſt. pag. 227. *καταλέλοιπε δὲ καὶ ἐπιςολὴν πάνυ ὀλίγων ςίχων, ἔςω δὲ καὶ δευτέραν καὶ τρίτην.* Idem Euſebius III. 25. *καὶ ἡ ὀνομαζομένη δευτέρα καὶ τρίτη Ἰωάννου, εἴτε τοῦ Εὐαγγελιςοῦ τυγχάνουσαι εἴτε καὶ ἑτέρου ὁμωνύμου ἐκείνῳ.* Illius ſcilicet Ioannis presbyteri [30]) eadem aetate clari, de quo Papias apud Euſeb.

24) Alii tamen aliter etiam ſtatuunt, quorum ſententias vide apud Lampium *l. l. lib. I. cap. VII. §. 12. pag. 112.* et Wolfium in *Cur. phil. vol. I. pag. 331. Keil.*

25) Vt nimirum ſtatuerunt Heideggerus loco, a noſtro modo commemorato, not. *vvv.* et Lampius *l. l. Keil.*

26) De eadem re varia etiam quaeſiuerunt et diſputarunt recentiores, quae cognoſci poſſunt ex Wolfio *l. l. pag. 332.* Praeterea vero conſuli etiam debet Heumanni peculiaris Diſſert. in hanc epiſtolam, quae primum prodiit *Goett. 1742. 4.* poſt autem repetita eſt in Ei. *Noua Sylloge Diſſertatt. P. I. Diſſ. VIII. pag. 276 ſq. Keil.*

27) De his ſermonis Ioannei quaſi criteriis pluribus expoſuit Flacius in *Claue Script. S. P. II. p. 503 ſq.* Glaſſius in *Phil. S. lib. I. tr. IV. S. III. pag. 338.* edit. Budd. et Moldenhauerus in *Introduct. in libr. Canon. P. II. S. II. cap. II. membr. IV. pag. 356.* Ad tertiam vero nominatim epiſtolam haec criteria tranſtulit Chriſtl. Gottw. Wabſtius in Diſſ. *de Diotrephe*, ſub Praeſidio Io. Chr. Stemleri defenſa, *Lipſ. 1758. 4. §. 10. p. 15. Keil.*

28) De canone Laodiceno vid. quae poſt notabuntur ad §. ſequent. *Keil.*

29) De huius teſtimonio conferendus inprimis eſt Schmidius in *Hiſtor. et Vindic. Can. lib. II. part. I. ſect. IV. §. 173. pag. 413. Keil.*

www) Apud Allatium diſſ. I. de libris Eccleſiaſticis Graecorum pag. 48.

30) Hic vero Ioannes presbyter, ab Apoſtolo diuerſus, non immerito, vt videtur, ſuſpectus eſt Clerico in *Hiſtor. eccleſ. duorum primor. a C. N. ſeculorum*, ad A. C. 92. *pag. 507.* Semlero ad *Simonii hiſtor. critic. N. T. vol. I. pag. 341. verſ. germ.*, et Schmidio *l. l. pag. 571. not. 64.* Vindicias tamen eius nuper ſuſcepit S. V. Carpzouius

Euſeb. III. 39. et Dionyſius Alex. apud eumdem VII. 25. vbi et Ioannis, cognomento Marci, mentio, quem a Ioanne presbytero Epheſino [xxx]) diſtinguit, haud alienus alioqui ab eorum ſententia, qui tres Epiſtolas Ioanni Euangeliſtae tribuunt. Hieronymus cap. IX. de S. E. *Reliquae autem duae Epiſtolae Ioannis* [yyy]) *presbyteri aſſeruntur, cuius et hodie alterum ſepulchrum apud Epheſum oſtenditur.* Coſmas Indopleuſtes VII. pag. 292. [31]) σιωπῶμεν δὲ ὅτι τὰς καθολικὰς ἀνέκαθεν ἡ ἐκκλησία ἀμφιβαλλομένας ἔχει, καὶ πάντες δὲ οἱ ὑπομνηματίσαντες τὰς θείας γραφὰς οὔτε εἰς αὐτῶν λόγον ἐποιήσατο τῶν καθολικῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ κανονίσαντες τὰς ἐνδιαθέτους βίβλους τῆς θείας γραφῆς, πάντες ὡς ἀμφιβόλους αὐτὰς ἔθηκαν. Λέγω δὴ Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνων ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἐπίσημος καὶ λαμπροῦ βίου, μετ' οὐ πολὺ τῶν Ἀποστόλων γενόμενος. Καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, καὶ Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, καὶ Ἀμφιλόχιος ἐπίσκοπος γενόμενος τοῦ Ἰκονίου, φίλος καὶ κοινωνικὸς τοῦ μακαρίου Βασιλείου, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς πρὸς Σέλευκον αὐτῷ γραφεῖσιν ἰάμβοις ἀμφιβαλλομένας αὐτὰς ἐξεῖπεν. Ὁμοίως καὶ Σευηριανὸς ὁ Γαβάλων εἰς τὸν κατὰ Ἰουδαίων λόγον αὐτὰς ἀπεκήρυξεν. Οὐ γὰρ τῶν Ἀποστόλων φασὶν αὐτὰς οἱ πλείους, ἀλλ' ἑτέρων τινῶν πρεσβυτέρων ἀφελεστέρων. Ὅθεν ὁ Παμφίλου εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν λέγει, ὅτι ἐν Ἐφέσῳ δύο μνήματά εἰσιν, ἓν Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, καὶ ἓν ἑτέρου Ἰωάννου πρεσβυτέρου τοῦ γράψαντος τὰς δύο Ἐπιστολὰς τῶν καθολικῶν, τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην. — — Εἰ μὴ γὰρ τὴν πρώτην Πέτρου καὶ τὴν πρώτην Ἰωάννου οὐ λέγει αὐτὸς καὶ Εἰρηναῖος εἶναι τῶν Ἀποστόλων, ἕτεροι δὲ οὔτε αὐτὰς λέγουσιν εἶναι τῶν Ἀποστόλων ἀλλὰ τῶν πρεσβυτέρων. Πρώτη γὰρ καὶ δευτέρα καὶ τρίτη Ἰωάννου γέγραπται, ὡς δῆλον ἑνὸς προσώπου εἶναι τὰς τρεῖς. Ἕτεροι δὲ καὶ τὴν Ἰακώβου σὺν ταῖς δυσὶ ταύταις δέχονται. Ἕτεροι δὲ πάσας δέχονται. Παρὰ Σύροις δὲ εἰ μὴ αἱ τρεῖς μόναι αἱ προγεγραμμέναι οὐχ εὑρίσκονται, λέγω δὴ Ἰακώβου, Πέτρου καὶ Ἰωάννου. Sane in antiquis codicibus et primis editionibus verſionis Syriacae N. T. epiſtola ſecunda et tertia Ioannis et poſterior Petri, et Iudae illa etiamnum deſideratur [32]).

VIII. Denique exſtat inter libros ſacros, eiusdem Ioannis [P] Euangeliſtae, ita enim perſuaſi ſumus, *Apocalypſis* [zzz]), quam, poſtquam Romae in oleum igneum demerſus nihil paſſus [a]) atque inde in inſulam relegatus eſt, in exſilio [b]), in inſula Aegaei maris, Patmo [c]), vidiſſe

zouius in *Septenario epiſtol. cathol. pag. 183 ſq. Keil.*

xxx) Non diſtinguendum eſſe ſuſpicatur clar. Dodwellus ad Irenaeum pag. 10.

yyy) Probata haec ſententia etiam Bucero, Grotio et paucis quibusdam aliis.

31) Ad hunc vero locum, in quo plura parum recte traduntur, conferenda, qua emonuerunt Monteſalconius in *Praef. cap. V. ſ. 10.* Lampius *l. l. lib. I. cap. VII. ſ. 7. p. 107 ſq. not. i.* et inprimis Schmidius *l. l. lib. II. part. II. ſect. I. c. IV. ſ. 214. p. 573 ſq. Keil.*

32) Hac de re legenda, quae ſcripſit Ven. Haſſencamp in: *Anmerkungen über die lezten Paragraphen des Herrn Hofr. Michaelis Einleit. in die Schriften des N. B. (Marb. 1767. 8.) ſ. 9. pag. 63 ſqq. Keil.*

zzz) De vocabulo ἀποκαλύψεως et duodecim Apocalypſibus Apocryphis vide ſi placet quae ſcripſi in codice Apocrypho N. T. p. 935 ſq. *Fabric.* De priore adi etiam Wolfium in *Cur. phil. tom. IV. pag. 430. Keil.*

a) Tertull. de praeſcript. cap. 36. atque ex eo Hieron. lib. I. contra Iouinian. cap. 14. Pſeudo-Prochorus, Pſeudo-Abdias etc. *Fabric.* De huius narrationis fide legenda inprimis ſunt, quae poſt plures alios ſcripſerunt Moshemius *Diſſertatt. ad H. E. pertinent. vol. I. pag. 497 — 546.* et Heumannus in *Bibl. Brem. tom. III. faſc. II. p. 316. et tom. IV. faſc. V. p. 935. Keil.*

vidisse se et ad septem Asiae ecclesias [d]) scripsisse, auctor ipse testatur. De tempore diuersa tradunt veteres. Nam Epiphanius LI. 33. sub Claudio (Nerone) hoc factum affirmat [33]), vt adeo ante euersum templum Hierosolymitanum [e]) scriptus liber sit, quod suadent quoque

Ggggg 2 loca

b) Maimonidem et alios Iudaeos, qui negant, Prophetiam locum habere in exsule, confutat Io. d'Espagne in examine XVII. pronuntiatorum Iudaicorum pag. 12 sq.

c) Apoc. I. 9. Ἐγὼ Ἰωάννης ὁ καὶ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ex hoc loco non certo constat, scriptam etiam Apocalypsin in Patmo, quod tradit Abdias et Dorotheus. Imo non amplius in illa fuisse cum scriberet Ioannes, coniicias e verbo ἐγενόμην. Ephesi forte scripserit.

d) Confer Christoph. Cellarii τοῦ μακαρίτου Exercitationem de septem Ecclesiis Asiae et exsilio Ioannis Apostoli. Halae Magdeburg. 1701. [recusam illam partim in *Dissertatt.* huius viri *academicar.* Sylloge, a Io. Ge. Walchio edita, *Lips. 1712. 8.* partim in *Thesaur. disput. Hasaeano, tom. II. pag. 1033.*] Et de praesenti statu septem illarum Ecclesiarum librum singularem Thomae Smithi. V. C. *Fabric.* Praeterea vero de his ecclesiis consulendum etiam est Ferd. Stoschii *Syntagma Dissertationum septem de nominibus totidem vrbium Asiae, ad quas D. Iohannes in Apocalypsi Filii Dei epistolas direxit. Guelpherb. 1757. 8.* De conatibus vero eorum, qui haec vrbium nomina aeque ac epistolas, ad eas scriptas, non proprie, sed mystice, intelligendas esse statuerunt, legendus inprimis est Herm. Witsii lib. *de sensu epistolarum Apocalypticarum, Franeq. 1678. 12.* separatim primum editus, post vero *Miscellaneis* eius *sacris, tom. I. lib. III. p. 633 sq.* insertus. Ab his tamen seiuncta est Harenbergii sententia, in *Commentar. ad Apocalyp. p. 318.* proposita, qua has septem ecclesias non in Asiae ciuitatibus, sed Hierosolymis potius in synagogis Christianorum, ex illis regionibus profectorum, quaerendas esse statuit, quamque vt praeiuerat ei Harduinus, ita post ipsum amplexus etiam est Heringius in libr. infra laudando, *pag. 124 sqq. Keil.*

33) Noster igitur per Claudium, ab Epiphanio commemoratum, Neronem putat designari, quem quippe nouerat in nummis et ipsum Claudium adpellari. Sed an recte id sibi persuaserit, equidem non dixerim, cum Epiphanius Neroni quidem nuspiam Claudii nomen tribuat, adpareatque etiam ex libro de *ponderib. et mensur. p. 169.* Claudium cum Nerone neutiquam fuisse ab eo commixtum. *Keil.*

e) Haec sententia probatur Hentenio praef. ad Aretham in Apoc. Hugoni Grotio ad Apocalyps. I. 9. et de Antichristo, tom. III. Opp. pag. 492. 499. Hammondo, Peganio ad Apocalypsin p. 40. Ligthfooto tom. I. Opp. p. 799. tom. II. p. 118 sq. et 563. Ioanni Lomeiero dier. genial. decade 2. diss. 3. et Hermanno ab Hardt V. C. coniectura de millenario. *Fabric.* Huic postremo Herm. ab Hardt se opposuit Bernh. Petr. Karlius in Diss. *de Apocalypsi non in Iudaismo olim adimpleta, §. 3.* quae inserta est *Biblioth. Brem. class. VI. pag. 1105 sq.* Hardtium tamen iterum secutus est Io. Gothofr. Lakemacherus in *Obseruatt. philol.* pluribus in locis. Praeter hunc vero eiusdem sententiae defensores laudandi etiam sunt Io. Harduinus in *Chronol. V. T. p. 636.* et Is. Newtonus, cuius locum, qui huc pertinet, latine conversum exhibet Wolfius in *Cur. phil. et critic. tom. IV. pag. 375 sq.* qui tamen eius argumentis parum se moueri profitetur. Recentioribus autem temporibus eandem sententiam probarunt Wetstenius in *N. T. vol. II. pag. 746.* Harenbergius in *Comment. in Apocal.* germanice scripto, Michaelis in *Introd. in libr. N. T. vol. II. §. 283. pag. 1625 sq.* qui, quanquam nihil certi definit, maxime tamen in hanc sententiam videtur inclinasse, Herderus in *Commentar. in h. libr.* (*Μαραν Αθα, das Buch von der Zukunft des Herrn, Rig. 1779. 8.*) *pag. 274.* Hartwigius in *Apolog. Apocalyps.* vol. II. pag. 42 sq. et Storrius in *Noua Apolog. Apoc. §. 14 sq. p. 218 sq.* Verum et antiquioribus temporibus plures fuerunt, qui Apocalypsin ante euersa Hierosolyma scriptam statuerent, in quorum numerum inprimis referendi sunt ii, quos Andreas *Comment. cap. XVIII. et XIX.* narrat, sextum sigillum de excidio Hierosolymitano exposuisse; quorum similes commemorat etiam Arethas, qui et ipse *pag. 731.* edit. Paris. diserte dicit, Apocalypsin ante excidium illud scriptam iam fuisse, de cuius testimonii auctoritate non incommoda quaedam

disputat

loca Apoc. VI, 16. XI, 1. etc. [34]) Etiam apud Hieronymum I. in Iouinianum legebatur, *quod a Nerone missus in feruentis olei dolium*, antequam Marianus Victorius pro *a Nerone* scriberet *Romae*. Et in recentiore versione Syriaca adscriptum exstat: *Reuelatio quae facta fuit Ioanni Euangelistae in Insula Patmo, cum in illam iniectus fuisset a Nerone* [f]) *Caesare*. Sed plerosque mouit Irenaei auctoritas qui V. 30. de Apocalypsi verba faciens, *neque enim*, inquit, *ante multum temporis visum est*, *sed paene sub nostro saeculo, ad finem Domitiani Imperii*. Quae verba laudant Eusebius III. 18. et V. 8. Hist. [35]) Maximus in Dionysii epist. X. Nicephorus et alii. Hieronymus de S. Æ. cap. X. *Quartodecimo anno, secundam post Neronem persecutionem mouente Domitiano Ioannes in Patmos insulam relegatus, scripsit Apocalypsin*. Eandem suntentiam secutus quoque fuerat Eusebius in Chronico, cui suffragantur Arethas [36]), Syncellus

disputat Michaelis *l. l. pag. 1628*. Pro eadem sententia laudari etiam potest anonymus auctor fragmenti, a Muratorio in *Antiqq. Ital. medii aeui tom. III. pag. 854.* seruati, qui, cum Apocalypsin Paulo iam cognitam fuisse tradat, profecto Claudii aut Neronis temporibus eam a Ioanne visam fuisse, statuerit necesse est. *Keil.*

34) Imo non tantum haec et alia loca id suadere existimem, sed arbitrer etiam, ex vniuerso libri argumento multisque singulis locis satis perspicuum esso, vrbem illam, cuius destructio cap. XVIII. describitur, nullam aliam esse, nisi Hierosolymitanam; quod bene docuit Hartwigius *l. l. vol. II. pag. 39 sq.* Atque haec ipsa interna argumenta vt, meo quidem sensu, luculentissime demonstrant, librum ante vrbis huius euersionem scriptum esse, ita iis eo magis puto nobis acquiescendum esse, quo minus in veterum scriptorum hac de re dissensu illorum quidem testimoniis quicquam poterit definiri, omninoque putauerim, eos vel ita tempus hoc constituisse, vt interpretatio libri ea, quam ipsi probabant, postularet, vel ipsos nihil certi hac de re tenuisse, quae non improbabilis est Semleri opinio in *Nouis Disquisit. de Apocalyp.* (*Neue Untersuch. über die Apocal.*) *pag. 207.* proposita. *Keil.*

f) Confer Stephani le Moyne notas ad Varia Sacra pag. 1019.

35) Atque ex hoc quidem scriptore ipsum locum nunc iuuat adscribere, vt lectorea de sensu eius, qui admodum varie constituitur, ipsi possint iudicare. Habet autem integer locus sic: *Εἰ γὰρ ἔδει ἀναφανδὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ κηρύττεσθαι τ' ὄνομα τοῦτο, δι' ἐκείνου ἂν ἐρρέθη τοῦ καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἑωρακότος. Οὐδὲ γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἑωράθη, ἀλλὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, πρὸς τὸ τέλει τῆς Δομετιανοῦ ἀρχῆς.* Horum autem verborum sensus mihi quidem profecto non ita apertus esse videtur, vt, quod noster inde vult probatum, perspicue ex iis intelligi possit. Saltem non omnino improbabile videtur, quod Wetstenius *N. T. tom. II. pag. 746.* monuit, vocabulum illud *ἑωράθη* non ad Apocalypsin, a Ioanne visam, sed ad Ioannem ipsum esse referendum, qui sub finem imperii Domitiani adhuc conspectus fuerit, vel, (vt Dan. Henr. Heringius in libr. mox laudando, *pag. 120.* illam vocem explicare maluit,) doctoris personam gesserit. Atque si verum est, quod Storrius nuper in *Repertor. litter. bibl. et orient. vol. XIV. p. 177 sq.* ostendere conatus est, Irenaeum Apocalypsin multo prius, quam Euangelium, a Ioanne scriptam iudicasse, profecto non potest ea huius loci explicatio, quam Eusebius cum reliquis, quos noster laudauit, secutus est, locum habere; quanquam eam alioquin multo facilius tulerim illa, quam Knittelius nuper in *Beyträgen zur Kritik über Iohan. Offenbar. p. 25 sqq.* stabilitum iuit, quaeque licet pluribus iam iisque perquam commodis argumentis a Semlero *l. l. p. 75 sqq.* itemque Schmidio in *Histor. et Vindic. Canon. p. 491.* fuerit oppugnata, denuo tamen, quod miror, defensorem nacta est Storrium in *Nou. Apol. Apocal. pag. 225 sqq.* Multo minus vero illa huius loci explicandi ratio poterit probari, quam Harenbergius in *Comment. in Apocal.* iniit, quaque vocabulum illud *ἑωράθη* de libro Apocalypseos sub Domitiano h. e. vt ille quidem statuit, sub Marco Aurelio vel Septimio Seuero, demum viso et vsurpari coepto intelligendum statuit; aduersus quam interpretandi rationem digna sunt, quae legantur, quae scripsit b. Michaelis *l. l. pag. 1632. Keil.*

36) Nescio equidem, qui factum fuerit, vt hunc huius sententiae defensorem laudaret noster, cum Arethas repetierit quidem ex Eusebio Irenaei hac de re narrationem, ipse tamen, vt modo

Syncellus [f] et omnis fere turba Chronologorum vt pseudo-Abdiam V. 2. et Martyrologiorum ac Menaeorum scriptores praeteream. Pro eadem sententia disputat Blondellus II. 2—4. de Sibyllis et Apocalypseos interpretes plerique, etiam nouissime Bossuetus pag. 9 sq. sed et Sam. Basnage ad a. Chr. XCVI. 12. [37]) Iussus est scribere Ioannes, quae vidit praesentia et futura et breui futura. γράψον ἃ εἶδες, καὶ ἅ εἰσι, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα. Apoc. I, 19. ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς. I, 3. et XXII, 10. Plenum sensum horum vaticiniorum vix quisquam perspexit, licet innumerabiles illum videre sibi visi sunt, qui se mutuo refellunt. Recte Caietanus: *exponat cui Deus dederit.* De Caluino Scaliger: *sapit, quod in Apocalypsin non scripsit.* At vero *qui obscuritatem Apocalypseos Ioanneae contra auctoritatem Scripturae obiicit, idem agit ac si quis quadraturam circuli obiiceret certitudini mathematicae*, vt ait Stillingfleetus in epistola ad Deistam. Ioanni Euangelistae Apocalypsin tamquam auctori constanter tribuunt, atque adeo diuinam eius auctoritatem amplectuntur non modo Tertullianus, Cyprianus et latinae ecclesiae doctores vniuersi, teste Hieronymo: sed et Graeci antiquissimi, Iustinus Martyr [g]), Irenaeus, Origenes et qui commentariis illustrarunt Arethas et Andreas aliique quamplurimi [38]). Vide Sam. Basnagium tom. I. Annal. pag. 811 sq. Iac. Basnagium

do admonui, Apocalypsin ante excidium Hierosolymitanum scriptam statuerit. *Keil.*

37) Post hos eandem sententiam inprimis defendere sustinuerunt duumuiri celeberrimi, Vitringa *ad Apoc. I, 2. p. 7 sqq.* et Lampius in *Proll. Ioan. lib. I. cap. IV. §. 7. p. 61 sqq.* eandemque sequuti etiam sunt Millius in *Prolegg. N. T. §. 157.* Hoffmannus ad *Pritium in Introd. in libr. N. T. pag. 125 sq.* Lardnerus in *Supplements to the second Part of the credibility of the Gospel History, vol. III. cap. XXII. p. 368—379* et Schmidius *l. l. pag. 486 sqq.* Caeterum praeter has, quas Fabricius nunc attulit, alia etiam extat de tempore scriptae Apocalypseos traditio, nimirum Pseudo-Dorothei, qui sub Traiano, vel, vt habet codex Guelpherbytanus versionis graecae, (conf. Knittel. *l. l. p. 89.*) sub Hadriano adeo eam dicit scriptam fuisse. Verum hanc narrationem vix dignam puto, quae commemoretur, nedum examini subiiciatur. *Keil.*

g) Iustinum et Irenaeum etiam Apocalypsin interpretatum esse, siue commentario illustrasse, scribit Hieronymus. Sed videtur Eusebii verba male accepisse, vt probe obseruauit Huetius pag. 38. demonstrat. Euangel. et clariss. W E. Tentzelius in florum sparsione ad Hieron. de S. E. p. 25. [Idem statuit etiam Mich. Merkelius in libro, mox laudando, aduersus authent. Apocalyps. scripto, *p. 9. in not.* Alii vero, veluti Grabius in *Spicileg. PP. Sec. II. p. 170.* Caue in *Histor. litter.* itemque ipse Fabricius noster in *Biblioth. eccles. pag. 56. not. k.* et *Oederus* in *Disquisit. de Authent. Apoc. (Christlich freye Untersuch. über die sogenannte Offenbar. Iohann. — herausgegeben — von I. S. Semler, Hal. 1769. 8.) pag. 66.* verba Hieronymi non de integro Commentario, sed de quorundam tantum Apocalypseos locorum expositione, Iustini atque Irenaei scriptis hinc inde adspersa, acceperunt. Neque ipse putauerim, Hieronymum ea de integro commentario intelligi voluisse, cum in ipsis vtriusque viri scriptis recensendis nullam horum commentariorum mentionem fecerit. *Keil*] Nicephorus quidem IV. 6. Hist. aperte respicit locum Iustini in dialog. cum Tryphon. pag. 308. In laterculo marmoreo scriptorum Hippolyti Portuensis inter alia memoratur ὑπὲρ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου καὶ Ἀποκαλύψεως. Vide Scaligerum VII. de emendat. temp. pag. 728. [Eiusdem Hippolyti scriptorum apocalypticorum a syriacis etiam scriptoribus mentionem fieri, docet Michaëlis in *Introd. in libr. N. T. vol. II. p. 1591 sqq. Keil.*] Andreas quoque Caesareensis testes γνησιότητος huius libri laudat Papiam, Irenaeum, Methodium, Cyrillum Alex. Gregorium Naz. Hippolytum.

38) De horum ceterorumque, qui laudari in hac re solent, doctorum antiquorum testimonii cum veritate, tum auctoritate, permulta constat nostris temporibus in vtramque partem fuisse disputata, quae facile adparet, non esse huius loci vel enarrare, vel examinare. Consulenda vero erunt hac de re illorum scripta, qui post vel inter defensores vel aduersarios nostri libri laudabuntur. Fuerunt tamen etiam, qui in singulorum

Basnagium tom. I. Hist. Eccles. gallice editae lib. VIII. cap. 7. pag. 435. 436. Bezam, Grotium et Calouium ad Apocalypsin, Baronium ad a. Chr. 97. Rich. Simonis Hist. Criticam N. T. D. Io. Henr. Maium in eius examine cap. XIX. et Reu. Gustauum Schroeterum in asserta canonica auctoritate Apocalypseos, Rostoch. 1697. 4. [39])

Libri huius auctorem esse *Cerinthum* haereticum, praescripto Ioannis nomine auctoritatem commentis suis mutare conantem, veteres quidam crediderunt, non modo haeretici *Alogi* [h]), sed et Catholici [i]) [P] Dionysio Alexandrino antiquiores [40]). Neque tamen adsentitur

gulorum quorumdam scriptorum testimonia eorumque vim diligentius inquirerent, hic loci paucis commemorandi. De Clementis igitur Alex. testimonio post ea, quae de illo iam disputauerat Mich. Merkelius in *Freyen Abhandlungen und Prüfungen einiger neuern Abhandlung.* (*Lips. 1776.* 8.) *pag. 295 sq.* in peculiari commentat. exposuit S. V. Car. Fr. Staeudlin, Goetting. Theol. inserta eius *Symbolis ad interpretat. prophetar. V. T.* (*Beiträge zur Erläuterung der bibl. Prophet. und zur Gesch. ihrer Ausleg. Tubing. 1785.* 8.) *pag. 249 sq.* De Irenaeo autem separatim disputauit Frid. Ant. Knittelius in libro paullo ante laudato: *Beyträge zur Kritik üb. Ioh. Offenbar. Brunsu. 1773.* 4. cui tamen praeter Merkelium modo commemoratum *l. l. pag. 274 sq.* se opposuit Semlerus in *Neue Untersuch. über die Apokalypsin. Hal. 1776.* 8. *Keil.*

39) His adde Petr. Dan. Huetium in *Demonstr. euang. prop. I. §. 9. p. 33 sq.* Ioh. Gerhardum in *Loc. Theol. lib. I. cap. X. §. 292. tom. II. pag. 234 sq. edit. Cottae*, Steph. le Moyne *Var. Sacr. tom. II. pag. 1012 sq.* Io. Millium in *Prolegg. ad N. T. §. 157—180.* Calmetum in *Proll. Comment. in Apoc.* Lampium *l. l. Proll. lib. I. cap. VII. §. 17. pag. 115 sq.* Bellosobrium in *Praefat. ad Apoc. Ioa.* Leonh. Twelsium in *Vindiciis Apocalypseos*, quas ex libro, eius anglice scripto, (*A critical examination of the late new text and version of the New Testament in Greek and English, Lond. 1732.* 8.) latine translatas *Curis* suis *philol.* inseruit Wolfius *tom. IV. pag. 387 sq.* If. Newtonum in *Praefat. Commentar. in Apocalyps.* Wetstenium in *N. T. tom. II. pag. 744 sq.* Io. Dau. Michaelem in *Introd. in libr. N. T. vol. II. pag. 1577 sq.* Chr. Fr. Schmidium in *Histor. et Vindic. Canon. p. 496 sq.* Io. Aug. Starkium in *Histor. eccles. Sec. I. vol. II. cap. VIII. et IX. pag. 103 sq.* Henr. Car. Alex. Haenlein in *Handbuch zur Einleit. in die Schrift. des N. T. vol. I. cap. II. §. 20. pag. 188 sq.* et, qui nuper authentiam huius libri peculiaribus scriptis defenderunt, Io. Fr. Reussium in *Diss. de auctore Apocalypseos, Tubing. 1767.* 4. quae posthac cum recusa est in *Opusc.* eius *theol. fasc. I.* tum vero multo etiam auctior, adiectaque apologia, germanice versa prodiit, hoc indice praefixo: *Vertheidigung der Offenbarung Iohannis gegen Herrn D. Semler, Francf. 1772.* 8. Chr. Frid. Schmidium in *Disquis. critic. de authentia Apocalyps.* (*Kritische Untersuchung: ob die Offenbahrung Iohannis ein ächtes Buch ist, Lips. 1771.* 8.) Fr. Ant. Knittelium in libr. modo laud. Io. Balth. Lüderwaldium in *Bemühungen zur gründlichen Beurtheilung und Erkenntniß der Offenbahrung Iohann. Helmst. 1777. 78. 2. voll. 8.* Vinc. Fassinum in *diuinae libri Apocalyps. auctoritatis Vindiciis ex monument. graec. aduersus nuperas exceptiones Firmini Abauzitii, Lucc. 1778. 8.* Franc. Gotth. Hartwigium in *Apolog. Apocalyps.* (*Apologie der Apocalypse wider falschen Tadel und falsches Lob, Chemnit. 1780—83. IV. Voll. 8.*) Gottl. Chr. Storrium in *Noua Apolog. Apoc.* (*Neue Apologie der Offenbahrung Iohannis, Tubing. 1782. 8.*) itemque in Commentar. *de consilio Euangel. et epp. Iohann.* (*Ueber den Zweck der evangelischen Geschichte und der Briefe Iohannis, Tubing. 1786. 8.*) *pag. 86—148.* denique Dan. Henr. Heringium in libro, sic inscripto: *Neue Abhandlungen über eine merkwürdige Stelle in dem Briefe des h. Ignatius an die Philadelph. und über den bisherigen Streit wegen der Apokalypse, Vratisl. 1783. 8. Keil.*

h) Philastrius haeresi LX. et Epiphanius LI. 3. tom. I. pag. 424. qui Alogorum aduersus Apocalypsin obiectiones refellit nr. 32 sq. pag. 454 sq. *Fabric.* Vniuersa horum Alogorum argumenta, quibus hac in re vsi sunt, Epiphanio duce, discussit Io. Gottfr. Koernerus in diss. *de auctoritate canonica Apocalypseos Iohannis ab Alogis impugnata,*

ſentitur illis Dionyſius, ſed potius aliorum multorum e fratribus accedens ſententiae, quos ait amplecti eam et magni facere, librum etiam haud intellectum ſibi veneratur, et arcanam quandam planeque admirabilem ſingularum rerum intelligentiam in eo latere exiſtimat. Vt autem Cerintho a quibusdam Apocalypſis Ioannis tribueretur, factum eſſe videtur duplici de cauſa. Nam primum quidem in ea leguntur quaedam, quae a Nepote apud Euſeb. VII. 24. Hiſt. et aliis nonnullis Iudaizantibus tam craſſe explicabantur, vt Cerinthianis fabulis viderentur frigidam ſuffundere [41]). Deinde Cerinthus et ipſe crepabat Apocalypſin in plerisque

pugnata, et ab Epiphanio defenſa. Lipſ. 1751. 4. vnum autem e primariis, quod ex loco de eccleſia Thyatirenſi cap. II. petitum erat, examinauit Ferd. Stoſchius in *Demonſtratione exiſtentiae eccleſiae Thyatirenae tempore Apoſtoli Iohannis contra Alogos antiquos et hodiernos,* quae exſtat in *Symbol. litt. Bremenſ. tom. II. part. II. pag. 111 ſq.* Contra vero nuper controuerſiam, ab his Alogis motam, ad ipſam libri noſtri authentiam labefactandam transferre ſtuduit Mich. Merkelius in libro, ſic inſcripto: *Hiſtoriſch kritiſche Aufklärung der Streitigkeiten der Aloger und anderer alten Lehrer über die Apokalypſis, — als ein Beytrag zum zuverläſſigen Beweiſe, daß die Apokalypſis ein untergeſchobenes Buch iſt. Francf. et Lipſ. 1782. 8.* cui tamen non infelici, vt equidem arbitror, conatu reſtiterunt Storrius in *Nou. Apolog. Apocal. §. 9. pag. 90 ſq.* itemque *de conſilio Euang. et epiſt. Ioh. §. 28. pag. 70 ſq.* et Hartwigius in *Apolog. Apocal. vol. IV. pag. 179 ſq.* illo tamen nouas ſententiae ſuae aduerſus vtrumque virum vindicias tentante in: *Umſtändlicher Beweis, daß die Apokalypſe ein untergeſchobenes Buch ſey, (Francf. et Lipſ. 1785. 8.) pag. 138—169.* et *pag. 256—279. Keil.*

i) Dionyſius Alex. apud Euſeb. VII. 25. τινὲς μὲν ἐν τῶν πρὸ ἡμῶν etc. Eundem Dionyſii locum, ſed non integrum, produxerat Euſebius III. 28. Hiſt.

40) Male hos τινας, a Dionyſio commemoratos, ab Alogis ſeparaſſet noſter, ſi verum fuerit, quod Merkelius quidem *l. l. pag. 32 ſq.* et Storrius in *Nou. Apol. Apoc. pag. 127 ſq.* contra Hartwigium, *l. l. vol. II. pag. 75 ſq.* contrarias partes tuentem, aſſerere ſtuduerunt, eosdem illos cum Alogis fuiſſe. Aliter tamen de his τισι, a Dionyſio commemoratis, ſtatuerunt Michaelis *l. l. §. 276. pag. 1585 ſq.* et *pag. 1589.* itemque Auctor ignotus *Dilucidat. hiſtoriae canonis iudaici et chriſtiani, (Verſuch einer Beleuchtung der Geſchichte des jüdiſchen und chriſtl. Bibelkan. Hal. 1792. 8.) vol. II. pag. 324.* Quicunque vero etiam fuerint, adparet ſaltem hoc, omnino fuiſſe ante Dionyſium, qui Apocalypſeos authentiam in dubium vocarent, adeoque non eſſe, quod fides huius viri in ſuſpicionem vocetur, quod fecit tamen poſt Ittigium in *Sel. capp. H. E. ſec. I. pag. 297.* Schmidius in *Hiſtor. Canon. lib. II. part. II. S. I. cap. 4. §. 206. p. 540 ſq.* Ceterum eandem de Cerintho, Apocalypſeos auctore, ſententiam amplexus etiam eſt Gregor. Barhebraeus, ſec. XIII. ſcriptor, de quo cfr. Michael. *l. l. pag. 1607 ſq.* Recentioribus vero temporibus eandem denuo defendit G. L. Oederus, cuius librum, ſuper hoc argumento ſcriptum, *(Chriſtlich freye Unterſuchung über die ſogenannte Offenbar. Iohannis,)* edidit I. S. Semlerus, *Hal. 1769. 8.* qui et ipſe cum in notis, huic libro ſubiectis, tum vero etiam in peculiari ſcripto, ſupra iam laudato, *(Neue Unterſuchung üb. Apokalypſin, Hal. 1776. 8.)* ab eadem ſententia non alienum ſe profeſſus eſt; eandemque tueri etiam ſtuduit F. A. Strothius in libro: *Freymüthige Unterſuchungen die Offenbarung Iohan. betreffend, Hal. 1771. 8.* itemque Mich. Merkelius in libris, aliquoties iam commemoratis. In eandem inclinat etiam Henr. Korodi in *Hiſtor. Chiliasmi, (Kritiſche Geſchichte des Chiliasmus, Francf. et Lipſ. 1781. 8.) vol. II. pag. 331 ſq. Keil.*

41) Si modo doceri poſſit, Chiliasmum, quem haud dubie in animo nunc habuit noſter, Cerinthum defendiſſe, quod tamen ſcriptores ii, qui de eius opinionibus conſulto expoſuerunt, prorſus ignorant, neque ceteris etiam ſententiis eius ſatis videtur conuenire, vt bene docuerunt Schmidius in *Examine crit. authent. Apocal. p. 284 ſq.* itemque in *Hiſtor. Canon. lib. II. part. II. S. I. cap. IV. §. 205 pag. 526.* et Spittlerus in *Epitom. Hiſt. eccleſ. (Grundriß der Geſchichte der chriſtl. Kirche) pag. 55 ſq. Keil.*

que eandem cum Ioanne, ſed locis quibusdam a ſe interpolatam, quod colligo ex verbis [k]) Caii presbyteri apud Euſebium III. 28. Hiſt. et Theodoriti II. 3. haeret. fab. [42]) Hinc iam minus mirum eſt, quod Apocalypſin Ioanneam non modo reiecerunt *Cerdoniani* [l]), *Marcionitae* [m]) et *Theodotiani* [n]): ſed et inter catholicos ſcriptores, orientales [o]) praeſertim [43]), alii eandem in catalogo ſcriptorum N. T. praetermiſerunt, vt fit in Canone Apoſtolico [44]) et Canone

k) Ea additis obſeruationibus quibusdam deſcripſi in codice Apocrypho N. T. pag. 956 ſq.

42) Noſter igitur eandem hic ſententiam ſequitur, quam poſt multos alios magno nuper argumentornm apparatu inprimis defendere ſtuduit Hartwigius *l. l. vol. I. pag. 35 ſq.* qui tamen in eo a noſtro diſſentit, quod Cerinthum non veram Ioannis apocalypſin interpolaſſe, ſed aliam, eamque totam a ſe fictam, ei ſubieciſſe ſtatuit. Verum huic ſententiae, quam olim iam reiecerat Grabius in *Spicileg. PP. tom. I. pag. 312.* recte, vt equidem arbitror, ſe oppoſuerunt Semlerus in *Theol. Brief. vol. II. pag. 178 ſq. et vol. III. pag. 3 ſq.* itemque Storrius *l. l. pag. 61 ſq.* Neque Michaelis etiam iis, quae ab Hartwigio hanc in rem ſunt diſputata, eo adduci potuit, vt ſententiam ſuam, qua de noſtra Apocalypſi Caium cogitaſſe, olim iam defenderat, mutaret; qua de re videnda Ei. *Intr. in libr. N. T. vol. II. pag. 1587 ſq.* Multo minus vero Schmidii ſententia probari poterit, quam *l. l. pag. 286 ſq.* et in *Hiſtor. Canon. p. 319. 506. et 538.* propoſuit, quaque in libro, a Caio reiecto, de noua, quae dici ſolebat, Montaniſtarum prophetia vult cogitari, hancque fanaticam dicit Apocalypſeos interpretationem fuiſſe, quae Apocalypſeos Ioanneae titulum prae ſe tuliſſet. Illa enim noua prophetia nunquam de libro aliquo, Ioannis nomine inſignito, dicebatur, ſed de nouis reuelationibus, quas Montaniſtae a Paracleto ſibi contigiſſe iactitabant. *Keil.*

l) Tertull. de praeſcript. cap. LI. Epiphanius haereſi XLI. pag. 299 ſq *Fabric.* Tertullianus autem cum aperte hic dicat: Cerdon *Acta Apoſtolorum et Apocalypſin quaſi falſa reiicit*, non video equidem, quo iure Io. Dan. Schumannus in *Spec. II. Obſeruationum ex veteribus eccleſiae ſcriptoribus (Hannou. 1777.)* quo Cerdonem atque Marcionem libri apocal. teſtes ſiſtit, defendere potuerit, hos haereſiarchas, ſi reieciſſe aut reſpuiſſe dicantur hunc librum, non dici, eum pro ſpurio declaraſſe, ſed diuinam tantum auctoritatem ei derogaſſe. *Keil.*

m) Tertull. IV. 5. contra Marcion. Epiphan. haereſi XLII. pag. 309.

n) Epiphan. haereſi LIV. pag. 462 ſq. teſtatur, Theodotianos eſſe ἀπόσπασμα haereſeos Alogorum, a quibus Apocalypſin reiici monuit praeter Epiphanium LI. 3. Auguſtinus et auctor praedeſtinati haereſi XXX. *Fabric.* Neſcio vero, annon feſtinantius hic pronunciauerit noſter, cum ex eo, quod Epiphanius hos homines Alogorum ἀπόσπασμα dicit, id effici ſtatuat, eosdem etiam Apocalypſin reieciſſe. Saltem nullus veterum diſerte hoc de iis teſtatus eſt. *Keil.*

o) Hieronymus Epiſtola CXXIX. ad Dardanum: *Neque Graecorum quidem Eccleſiae Apocalypſin Ioannis eadem libertate* (nemine contradicente) *ſuſcipiunt.* Iunilius Afer: *De Ioannis Apocalypſi apud Orientales admodum dubitatur.* In Occidente etiam nonnullos fuiſſe, qui eam non reciperent, colligas ex his Sulpicii Seueri lib. II. Hiſt. *Librum S. Apocalypſis qui a plerisque aut ſtulte aut impie non recipitur.* Concil. Toletan. IV. can. 16. A. C. 633. *Quia plurimi ſunt, qui Apocalypſeos auctoritatem non recipiunt, eamque in Eccleſia Dei praedicare contemnunt, ſi quis eam deinceps aut non receperit, aut a Paſcha vsque ad Pentecoſten miſſarum tempore in Eccleſia non praedicauerit, excommunicationis ſententiam habebit.*

43) Cauſas huius rei non improbabiles in medium protulit Hartwigius *l. l. vol. IV. p. 204 ſqq.* ſimulque et hoc non male admonuit, ſemper tamen in eadem eccleſia repertos eſſe, qui ab iſta aequalium ſententia alienos ſe profiterentur, veluti Auctorem Synopſeos Script. S. Epiphanium et Andream Caeſareenſem, atque ipſum Hieronymum hanc graecae eccleſiae ſententiam ab huius temporis conſuetudine repetere, eique veterum ſcriptorum auctoritatem opponere. *Keil.*

44) At huius Canonis admodum dubia eſt auctoritas, plerisque quippe pro ſpurio eum et adulterino declarantibus, ac ſec. demum quinto aut ſexto effictum ſtatuentibus, de quibus inprimis videndus eſt I. F. Cotta in *Hiſt. Eccl. (Verſuch*

Canone [p]) Laodiceno postremo, qui in codice Canonum Ecclesiae vniuersae est CLXIII. a Cyrillo Hierosol. Catechesi IV. 22. Greg. Nazianzeno poemate 33. de libris vtriusque test. tom. II. [[?]] Opp. pag. 98. et in codicibus quibusdam syriacis et arabicis [q]) noui foederis; alii inter Apocrypha retulere, vt illi, de quibus Eusebius III. 24. et 25. Hist. et Amphilochius [45]) in carmine de sacrae scripturae libris ad Seleucum [r]), tum Gregorius Nyssenus [s]) et auctor veteris

such einer ausführlichen Kirchengeschichte des N. T. Tubing. 1771. 8.) *vol. II. pag. 1174 sqq.* iisdemque e recentioribus addendus Hartwigius *l. l. vol. IV. p. 197 sqq.* Fuerunt tamen etiam, qui Clementi Alexandrino eum tribuerent, quam sententiam post Beueregium, qui eam inprimis defendit in *Iudicio de canon. apostol. eorumque numero et auctoritate*, in Cotelerii *Patr. apostol. tom. I. p. 432 sqq.* itemque in *codic. Canon. eccles. primitiu. ibid. tom. II. pag. 116 sqq.* suo etiam calculo comprobarunt Cl. Lud. Tim. Spittlerus in *Hist. iur. Canon.* (*Geschichte des kanonischen Rechts bis auf die Zeiten des falschen Isidorus, Hal. 1778. 8.*) *p. 69.* s. itemque Mich. Merkellus *l. l. p. 280.* et Car. Fr. Staeudlinus in *Symbolis ad interpretat. prophetar. V. T.* supra laudatis, *p. 285 sqq.* et *p. 303 sqq.* contrarium tamen aduersus eos tuente Ven Storrio in *Nou. Apol. Apocal. p. 57 sqq.* et in Comment. *de consilio Euang. et epp. Ioan. p. 129 sqq.* Mediam aliquam viam ingressus est Io. Guil. Ianus in *Diss. de antiquitate Canon. apostolicorum, Viteb. 1740. 4.* in qua quippe plerosque horum canonum, sec. secundo vel tertio confectos, sed quinto demum in hunc, quem hodie obtinent, ordinem compositos fuisse, defendit. *Keil.*

p) Recte hoc factum, ad illum canonem annotat Lucas Osiander. In Arabica autem versione eiusdem Canonis, obseruante Io. Gregorio, Apocalypsis Ioannis N. T. memoratur. [Nec huius Canonis vlla amplius esse potest auctoritas, postquam, quod suspicatus iam fuerat Chr. Frid. Schmidius in *Histor. Canon. p. 175. 385 et 541.* pluribus demonstrauit idem Spittlerus, quem modo commemoraui, eum nimirum inter spurios esse referendum, de quo videnda Ei. *Kritische Untersuchung des sechzigsten Laodicenischen Canons, Brem. 1777. 8.* licet argumentis eius praeter leuiores quasdam dubitationes, a Merkelio *l. l. pag. 282 sq.* propositas, alia quaedam grauiora opposuerit Celeb. Schroeckhius in *Histor. eccles. vol. IV. pag. 262 sq. edit. Imae.* ad quae tamen ab illo quoque responsum est in *Ephem. Goetting. an. 1780. Scid. XXVI. Additam. pag. 415 sq. Keil.*] Quemadmodum etiam Nazianzenum aliis in locis Apocalypsin pro diuina agnoscere notauit Claudius Frassenius pag. 753 sq. disquisitionum Biblicarum. *Fabric.* Conferantur quoque, quae in eandem rem scripsit Schmidius in *Exam. critic. Apocalyps. pag. 353.* et in *Histor. Canon. pag. 396.* cum quibus tamen comparari merentur, quae de vi horum testimoniorum non incommode admonuit auctor libri, supra laudati: *Versuch einer Beleucht. der Geschichte des jüdischen und christlich. Bibelkan. vol. II. pag. 331. Keil.*

q) Vid. Io. Gregorii praefat. ad Obseruationes in quaedam S. Scripturae loca tom IX. Critic. sacror. Angl. *Fabric.* Huic iungendus est Ven. Hassencamp in *Anmerkungen über die lezt. Paragraphen des Herrn Hofr. Michaelis Einleit.* (*Marb. 1767. 8.*) *p. 22 sqq.* Praeter hunc autem inprimis conferendus est S. V. Storrius in *Nou. Apolog. Apocal. §. 12. p. 185 sqq.* qui admodum dubium esse ostendit, vtrum omissio huius libri in versione syriaca antiquiore olim iam locum habuerit, nec ne. Certe Ephraemum hunc librum non modo cognitum habuisse, sed pro diuino etiam agnouisse, idoneis eius testimoniis ostendit Hassencamp *l. l. p. 9 sqq.* coll. Schmidii *Exam. critic. Apocal. Ioh. pag. 334 sqq. Keil.*

45) Si modo is auctor est huius carminis, quod, vt ipse Fabricius noster recte obseruauit in *Cod. apocr. N. T. tom. II. pag. 959.* ab aliis Gregorio etiam Nazianzeno tribui constat, vnde in eius quoque *Opp.* legitur, *tom. II. p. 190 — 195. edit. Colon. Keil.*

r) Amphiloch. τὴν δ' Ἀποκάλυψιν τὴν Ἰωάννου πάλιν τινὲς μὲν ἐγκρίνουσιν, οἱ πλείους δέ γε νόθον λέγουσι.

s) Homilia εἰς τὴν ἑαυτοῦ χειροτονίαν tom. II. pag. 44. Ἤκουσα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ἘΝ ἈΠΟΚΡΥΦΟΙΣ πρὸς τοὺς τοιούτους δι' αἰνίγματος λέγοντος ὡς δέον ἀκριβῶς μὲν ζέειν τῷ πνεύματι, κατεψύχθαι δὲ τῇ ἁμαρτίᾳ. ὄφελον γὰρ ἦσθα, φησι, ψυχρὸς ἢ ζεστός. Apoc. III. 15. Videndum tamen, an in hoc Nysseni loco Ἀπόκρυφα sint, quod vult Heinsius, *ab Ecclesiis non recepta*, num potius *arcanae visiones*, vti Pseudo-Dionysio cap. 3. de Eccles. Hierarchia

veteris Stichometriae t); alii Ioannem presbyterum, virum apostolicum, suspicati sunt auctorem esse, vt Dionysius Alex. u) apud Eusebium VII. 25. et Eusebius III. 39. Hist. Stylum quoque carpit Dionysius his verbis pag. 267. διάλεκτον μέν τοι καὶ γλῶσσαν οὐκ ἀκριβῶς ἑλληνίζουσαν αὐτοῦ βλέπω, ἀλλ' ἰδιώμασι μὲν βαρβαρικοῖς (Hebraismis) χρώμενον, καί που καὶ v) σολοικίζοντα [46]). Recentiores Erasmum, D. Lutherum, Zwinglium, Caluinum, Ios. Scaligerum,

...archia Apocalypsis vocatur κρυφία καὶ μυστικὴ ἐποψία τοῦ τῶν μαθητῶν ἀγαπητοῦ καὶ θεηγορίας. Ita certe Nysseni locum intellexit Suicerus tom. I. thesauri pag. 449. [Atque ita eum vtique intelligendum esse, ex eo, vt bene iam admonuerunt Lampius in *Prolegg. ad Iohan. lib. I. cap. VII. §. 24. not. r. pag. 123.* et Schmidius in *Histor. Canon. lib. II. part. I. sect. IV. pag. 398 sq.* itemque in *Exam. critic. Apocal. Ioh. pag. 129.* probabile fit, quod alibi eandem Apocalypsin diserte inter scripta diuina refert, vnde *tom. III. Opp. pag. 601.* ei etiam dicitur ἡ τελευταία τῆς χάριτος βίβλος. *Keil.*] Sic Commodianus Instruct. XLIII. 17. *Operta Ioannis*, ex Rigaltii emendatione. Eodem sensu Iuuenalis dixit *arcanum volumen Moysis* XIV. 102. Φοινίκων ἀπόκρυφα βιβλία apud Hesychium illustrem in Pherecyde. Vet. gloss. *opertum*, ἀπόκρυφον. Tertullianus cap. 2. de pallio referens quaedam de protoplastis e Genesi, *sed arcana ista*, inquit, *nec omnium nosse. Fabric.* Ad eandem vocabuli ἀποκρύφα notionem confirmandam facit etiam Epiphanii locus *haer. LI, 3.* vbi de Alogis dicit, se non fuisse eos reprehensurum, si solam Apocalypsin reiecissent, quoniam id hoc consilio videri possent fecisse, ne librum *apocryphum* reciperent, διὰ τὰ ἐν τῇ ἀποκαλύψει βαθέως καὶ σκοτεινῶς εἰρημένα. *Keil.*

t) In quibusdam codicibus στιχομετρίας post verba καὶ ὅσα τῆς νέας εἰσὶν ἀπόκρυφα, sequitur Ἀποκάλυψις Ἰωάννε στίχων αυ.

u) Rationes huius refellit Elias du Pin tom. II. prolegom. Bibl. pag. 68. 69. et Io. Lightfootus Opp. posthum. pag. 145. *Fabric.* His addendi Millius in *Proll. N. T. §. 168 sqq.* Twelsius in *Vindic. Apocal. part. II. cap. III. sect. IV.* apud Wolfium *tom. IV. pag. 415 sqq.* inprimis autem Hartwigius *l. l. vol. II. pag. 149 sq.* Caeterum eandem de Ioanne presbytero, Apocalypseos auctore, sententiam recentioribus etiam temporibus non improbabilem iudicarunt Henr. Dodwellus in *Dissertat. Cyprian. diss. IV. §. 1.* et ignotus quidam censor in *Supplem. III. ad Bibliothec. vniuers. germ. tom. XIII—XXIV. pag. 1409 sq.* eandemque illos etiam, qui Ioanni Theologo librum hunc olim inscripserint, defendisse statuit Heumannus in *Act. Erudit. tom. VI. Supplem. p. 171 sq.* denuoque asseruit in *Poeciles tom. III. p. 221 sq.* Praeter hos autem fuerunt etiam, qui, annon Ioanni potius Marco, quam Apostolo, liber hic tribuendus sit, ambigerent, in quam sententiam, quanquam mox iterum a se repudiatam, incidit idem Dionysius Alex. loco modo allato, recentioribus autem temporibus in eandem inclinauit Theod. Beza in *Proll. ad Apocal.* itemque Herm. von der Hardt in *Aenigmat. prisci orb. p. 575. Keil.*

v) Confer Balthas. Stolbergium de soloecismis et barbarismis N. T. dictioni falso tributis p. 10.

46) Hanc caussam diligentius tractarunt Millius *l. l. §. 176 sq.* Leonh. Twelsius *l. l. part. I. cap. III.* apud Wolfium *tom. IV. p. 399—404.* Michaelis *l. l. vol. II. §. 284. p. 1633 sqq.* Schmidius in *Histor. Canon. part. II. S. I. cap. IV. §. 202. p. 503.* et Hartwigius *l. l. p. 180 sq.* Ad eandem vero caussam et hoc pertinet, quod Cabalisticae etiam scribendi rationis vestigia in Apocalypsi reperisse sibi visi sunt, praeter alios quosdam, inprimis Iac. Rhenferdius in peculiari dissert. *de stylo Apocal. cabbalistico*, in *Operibus* eius *Philolog. (Trai. ad Rhen. 1722. 4.) p. 1 sq.* itemque Io. Gerh. Meuschenii *N. T. ex Talmude illustrato, (Lips. 1736. 4.) pag. 1090 sq.* reperiunda, et Io. Franc. Buddeus *tom. III. Obseruatt. select. Halens. Obs. I. pag. 20.* quorum sententiam quanquam oppugnauerat iam Io. Clericus in *Bibl. Vet. et Nou. tom. XVII. part. I. pag. 88 sq.* eandem tamen denuo defenderunt atque latius etiam extenderunt S. V. Herderus in Μαραν Αθα, *(Rig. 1779. 8.) pag. 330 sq.* Henr. Corodi in *Histor. Chiliasmi vol. II. cap. XIII. pag. 231.* et Illustr. Eichhornius in commentat. *Biblioth. bibl. tom. III. part. II. pag. 191 sq.* inserta: *über die Personification der Eigenschaften Gottes unter den spätern Iuden.* Praeter stylum autem in ipso etiam libri argumento, quod multa sanae doctrinae contraria contineat, recentiores potissimum huius libri aduersarii haeserunt; verum et horum dubitationes tollere studuerunt Schmi-

Scaligerum, Lucam Osiandrum, Ioh. Bodinum aliosque, qui, vtrum Ioannis euangelistae esset, aliquando subdubitarunt, praetereo [47]).

IX. PAVLVS qui et Saulus [w]), Iudaeus de tribu Beniamin ex oppido Iudaeae Gischalis fuit [x]), quo a Romanis capto, cum parentibus suis, qui ius sibi ciuitatis Romanae comparauerant [y]) Tarsum Ciliciae commigrauit: ab his ob studia legis missus Hierosolymam, a Gamaliele [z]), viro doctissimo, eruditus est. Etiam ex more Iudaeorum, qui cum studio legis opificium aliquod coniungere [aa]) solebant, simul tentoria [bb]) in vsum militarem e pellibus

Hhhhh 2 conficere

Schmidius *l. l. part. II. S. I. cap. IV. §. 204 sq. pag. 511—532.* et Illustr. Eichhornius in comment. de internis argumentis aduersus authentiam Apocalyps. in eiusdem *Biblioth. bibl. tom. III. part. IV. pag. 571 sq. Keil.*

47) Neque magis est, quod nos de recentioribus controuersiis super huius libri auctoritate agitatis, iisdemque per Oederi maxime librum, supra a nobis commemoratum, motis, vberius nunc exponamus. Adeat, cui eas cognoscere volupe est, Io. Balth. Lüderwaldium in *Act. historico-ecclesiast. nostri temporis vol. I. (Wimar. 1774.) pag. 485 sq.* et Dürrium in Walchii *Neuest. Religionsgesch. vol. VII. pag. 243 sq.* late de iis differentes. Addendus tamen nunc est Apocalypseos aduersariis auctor libri, qui nuper prodiit: *Einleitung in die Geschichte des Canons sämtlicher Schriften des N. T. insonderheit der Offenbarung Iohannis. Herausgegeben von dem Verfasser des Hierocles. Hal. 1794. 8. Keil.*

w) Saulus nomen mali ominis, non tantum propter regem impium hoc nomine, sed etiam propter significationem. Nam, vt in scholiis ad Vespas Aristophan. pag. 353. legas, σαῦλον καλοῦσι τὸ φαῦλον καὶ διεῤῥυηκός. Itaque e Saulo Paulum factum affirmant veteres, vt Augustinus, alii. Vide *Nouarinum* in limine adagior. ecclesiasticor. et *Sannazarium* ad Damasi carmen I. Pauli nomen a proconsule Cypri, Paulo, ad Christi fidem conuerso, tulisse scribit Hieron. Sed vid. *Frid. Spanhem.* Opp. tom. II. p. 327. Augustin. serm. 25. de sanctis, *qui fecit ex Saulo Paulum, fecit ex Simone Petrum. Fabric.* De Pauli nomine et Sauli altero v. *Wolf.* in Curis ad Act. VIII, 1. XIII, 9. omninoque interpp. vnde nomen Pauli habuerit, non constat. Falluntur qui cum Augustino statuunt, eum Pauli nomen a Christo accepisse. Etiam aliquamdiu post suam conuersionem adhuc Sauli nomen appellatur. vid. *Schmid* H. C. pag. 576. Quae *Fabricius* de significatione nominis Σαῦλος notauit, non sunt huius loci, significat (hebr. שאול) *desideratum* vel *desiderabilem*, et haud dubie ei hoc nomen a parentibus in ipsa circumcisione inditum est. vid. *Schleusneri* Lex. N. T. s. v. Παῦλος. *Kuin.*

x) Hieron. de S. E. cap. 15. *Fabric.*

y) Schol. Graec. ad Act. XXII, 28. vid. etiam Spanhemii orbem Romanum pag. 140. edit. sec. *Fabric.*

z) De hoc Gamaliele praeter *Pearsonium* et alios interpretes actorum et vitae Pauli scriptores, adi *I. G. Dorschei* semestre Tiburtio Dionysianum pag. 237 sq. *Carpzouium* ad *Schikardi* ius regium Hebr. pag. 101. et pag. 425 sq. *Wagenseilium* in Sota pag. 991 sq. et *Casp. Henr. Graunii* historiam Gamalielis cognomine Senis Viteb. 1687. 4. Gamalielem ipsum deinde Christianum et baptizatum fuisse, refert *Eustratius* apud Phot. cod. CLXXI. *Fabric.* add. *Wetsten.* tom. II. pag. 16. *Thalemanni* libellus, *de eruditione Pauli Iudaica non graeca.* Lips. *Kuin.*

aa) Vid. *Grotius* ad Matth. XIII, 55. Act. XVIII, 3. *Lightfooti* Horas Talmud. ad Marci VI, 3. *Buxtorf.* Lex. Talmud. in אמנות, et *Hottingerum*, nepotem, ad Gemaram Chagigah p. 122. *Fabric.*

bb) *Coteler.* ad Constitut. Apostol. II, 63. *Erasmus* et *Stunica* ad Act. XVIII, 3. *Conr. Sam. Schurzfleisch* in diss. de Paulo σκηνοποιῷ, et in altera, quam inscripsit, *animaduersiones ad insigniores Ciliciae antiquitates*, vbi inter alia e Dione Chrysost. et Libanio obseruat, magnum eorum numerum olim in Cilicia fuisse, qui corio operarentur, quo spectant et vdones Cilicii apud Martial. XIV, 114. Nam et hodie tapetia Tarsi confecta e Cilicia exportari, recentiores nauigationum libri testantur. Etiam a scenofactoria dictione petere Paulum obseruatum fuit, vt 2 Cor. V, 1. XII, 9. *Fabric.* Praeter *Cotelerium*, a *Fabricio* laudatum, conf. *Saubertum* in Opp. Posthum. p. 143. et *Suiceri* Thes. Eccles. tom. II. pag. 981. *Kuin.*

conficere didicerat, vnde σκηνοποιὸν vocat Lucas, nonnulli veteres σκυτοτόμον. E persecutore Pharisaeo, adscitus inter apostolos [cc]), sed extra numerum illorum duodecim, qui Christo, in terris versanti, adfuerant, a domino tamen ipso, non ab hominibus, neque per homines (Gal. I, 1. Act. IX, 5.) cooptatus, nulli iure cedebat apostolorum, omnibus plura etiam tulisse et maiora laborasse professus (2 Cor. XI, 23.) atque ita non apostolus gentium (Rom. XI, 13. 1 Tim. II, 7.), vt inter Iudaeos quoque longe maximum numerum Christo fuerit lucratus, vt vel scripta eius testantur. De vita eius praeter Lucam in Actis App. eiusque interpretes, videndi sunt scriptores, sed longe minore fide digni, qui *vitas apostolorum* succincto stilo scripserunt, *Graece* quidem Sophronius, Hieronymi interpres: Dorotheus, a *Caueo* in hist. litterar. Script. eccles. ad a. Chr. CCCIII. et a *Cangio* editus ad calcem Chronici Paschalis pag. 434. qui pag. 437. etiam graece et latine exhibet anonymum de patria et parentibus apostolorum, Hippolytus a *Combefisio* auctar. noui tom. II. siue in historia Monothelitarum pag. 831. vulgatus, et eadem fere tradens Epiphanius in codice regis Christianissimi signato IIMDCCCCLI. fol. 233. et anonymus, cum Oecumenio in epp. Pauli pridem editus: *latine* Abdias, in cod. N. T. apocrypho cum notis a me vulgatus, et Abdiae insistens vestigiis, Ordericus Vitalis, tum pseudo-Linus de passione Petri et Pauli, Isidorus Hispalensis siue quisquis auctor de vita et morte sanctorum vtriusque Test. et auctor indiculi apostolorum à Florentinio illustrati et cum Martyrologio Hieronymiano editi: vt omittam poemata de duodecim apostolis, Venantii, Walafridi Strabi etc. S. Damasum carmine I. in Paulum Apost. His accedunt Menaea et acta Sanctor. 29. Iunii. Tum Nicetas apud *Combefisium* tom. I. auctar. nouiss. Euthalius in prologo ad epp. Pauli, graece scripto, et partim in Complutensibus et ab *Erasmo*, *Rob. Stephano*, *Christoph. Pelargo*, et cum Oecumenii commentariis, sed integre in N. T. edit. *Boeclerianae*, et emendatius denique cum latina versione vulgato in collectaneis monumentorum veterum *Laur. Alexandrini Zacagnii.* Inter recentiores celebrandus inprimis *Ioh. Pearsonius* in Annalibus Paulinis, et Annalium scriptores *Baronius*, *Iac. Cappellus*, ac *Sam. Basnage;* tum *Antonius Godellus*, *Claudius Dausqueius*, *Barthol. Grauantus*, *Thom. Massutius*, et *Iohannes Brant* in vita Pauli, *Hermannus Witsius* in meletematis Leidensibus, *Ian. Bircherodius* in serie chronolog. actorum S. Petri et Pauli, *Lud. Cappellus* in historia apostolica illustrata [Lips. 1691. 8.], [dd]) et qui vitas ceterorum quoque apostolorum diligentissime scripsere, *Guil. Cauus* et *Tillemontius:* vt omittam *Ioachimum Perionium*, *Ioach. Camerarium*, *G. Maiorem* aliosque, et *Andream Wilckium* in posteriore parte Ἑτερογραφίας, qua recentium poetarum carmina in apostolos collecta exhibentur. His addere licebit forte *Ioh. Schedium*, quem a pluribus annis vitam Pauli molitum disces, ex actis eruditor. tom. I. supplementi pag. 336. Sed missis hisce et quae de itinere Paulino singulari diatriba commentatus est *Christo. Cellarius*, tantum noto in praesenti, me eorum sequi

cc) Conuersio Pauli exponitur Act. IX, 1 sqq. in quem locum nuper (Erlangae 1793. 4.) commentatus est *Christo. Frid. Ammon*, theologus nunc Göttingensis, qui libellus insertus quoque legitur Opuscc. ipsius, quae hoc ipso anno edidit. *Kuin.*

dd) Add. *Millii* Prolegg. §. 4 sqq. *Ioach. Langii* commentatio, de vita et epistolis Pauli, *Benson* history of the first planting of the christian church, *Lardners* Supplements, *Schmid* Hist. Can. pag. 575 sqq. *Niemeyer Charakteristik der Bibel Th. I.* pag. 129 sqq. *Schroekh Kirchengeschichte Th. II. S. 159 sq.* et quos laudauit *Wolfius* in Curis Prolegg. in ep. ad Rom. *Kuin.* *Io. Ortw. Westenbergii* Diss. de iurisprudentia Pauli Apostoli, in Eius Opuscc. acadd. fasc. I. a Püttmanno editis Lips. 1794. 4.

ſequi rationes, qui Paulum [ee]) conuerſum eſſe exiſtimant anno quarto ſiue vltimo Caii, a. C. XLII. et capite truncatum a. Chr. LXVIII. [ff]) Neronis XIV. Intra iſtud tempus ſcriptae ab eo ſunt diuinae, quas eccleſia iam pridem legit, *epiſtolae quatuordecim*, quae in ſacro bibliorum volumine [gg]), neſcio quo auctore, diſpoſitae potius videntur, maximam certe partem, pro dignitate eorum, ad quos ſcriptae fuerunt. Nonnullis epiſtolis praeter Pauli nomen, etiam *Timothei*, vel *Soſthenis*, vel *Siluani* praefigitur [hh]). *Cur id?* reſpondet *Saluianus* epiſt. IV. *primum credo, vt ſimul agnoſcerentur, qui ſimul ſcriberent. Deinde vt ii, qui ſeparatim ab vnoquoque eorum edocti fuerant, ſcirent, omnium non diſcrepare ſententiam. Poſtremo, vt quos ſingulorum non mouebat auctoritas, omnium ſaltem moueret adſenſus.* Priori ad Corinthios quidem *Pauli* et *Soſthenis*, epiſtolis ad Philippenſes, Coloſſ. et Philemonem *Pauli* et *Timothei*, vtrique vero ad Theſſalonicenſes, *Pauli*, *Siluani* ac *Timothei* nomen praemittitur. Nec propterea de auctore Paulo dubitatum eſt, vti nec de epiſtola Clementis ad Corinthios ſcripta ſub nomine eccleſiae Romanae. Locuples inprimis teſtimonium Pauli epiſtolis praebet Petrus 2 ep. III, 15 ſq. vbi adiungit, in illis [ii]), quae de aduentu Chriſti ad iudicium Paulus ſcripſit, eſſe δυσνόητα quaedam, a leuibus et imperitis hominibus male accepta atque, *vt ceteras* diuinas *ſcripturas*, in peruerſum et exitioſum ſenſum detorta. De rationibus vero, quae epiſtolas haſce interpretibus difficiliores reddunt, expendi merentur, quae e *Ioh. Lockii* poſtumo libro, qui inſcribitur *an eſſay for the underſtanding of St. Pauls Epiſtels by conſulting St. Paul himſelf*, notauit *Ioh. Clericus* Bibl. Select. tom. XIII. p. 38 ſq. Hyperbata in iisdem epiſtolis iam olim obſeruauit *Irenaeus* III. 7. et *Tertullian.* cap. 43. de reſurrect. *Photius* ep. CLXIV. καὶ γὰρ πολλή τις τοιέτε σχήματος τῷ μεγάλῳ Παύλῳ ἡ χρῆσις, ὥσπερ καὶ τῆς ἐλλείψεως καὶ τῶν περιβολῶν καὶ δὴ καὶ τε ἀπὸ κοινε, καὶ κατὰ πᾶσαν ἰδέαν ἡ μεταχείρησις. Eloquentiam tamen Pauli multis merito celebrat Chryſoſtomus,

ee) *Frid. Spanhem.* in diſſ. de conuerſionis Paulinae epocha Opp. tom. II. pag. 323. *Fabric.* Conuerſum a. Chr. XXXI. primo poſt Chriſti aſcenſionem ſtatuit *Schmid* H. C. p. 578. *Kuin.*

ff) Vide interim quae diſputat *Pagi* tom. II. Criticae Baron. pag 51 ſq. vt probet, Petrum ac Paulum morti additos anno Neronis XII. Nerua et Veſtino Coſſ. *Fabric.* add. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1313. §. 208. et pag. 1331. Num Paulus bis captiuus Romae fuerit, vt vulgo volunt, euidenter quidem, demonſtrari non poteſt, cum deſint argumenta hiſtorica certa et idonea; admodum tamen probabile eſt. Conf. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 206. pag. 1308. §. 195. p. 1271. et p. 1322 ſqq. prouocant inprimis ad Phil. I, 25. 26. et 2 Timoth. IV, 6—20. *Kuin.*

gg) Vid. *Grotius* Prolegg. ad ep. ad Rom. *Michaelis Einleit. Th. II.* § 171. pag. 1188. *Rich. Simon.* Hiſt. Crit. lib. I. pag. 158 ſq. De ordine et annis, quibus Paulus ſuas epp. ſcripſerit, multi diſputarunt, *Pearſonius* in Annal. Paulin. *Millius* in Prolegg. *Baronius*, *Lud. Capellus*, *du Pin*, *Tillemontius*, *Dodwellus*, *Iac. Hottingerus*, in Pentade diſſertationum biblico-Chronologicarum Vltraiecti 1723. 8. aliique, ſuo quisque loco laudandi. De authentia epp. Pauli conf. *Paley* Horae Paulinae Londin. 1790. nec non *Ioſ. Frid. Chriſt. Loeffler* Diſſ. Marcionem Pauli epiſtolas et Lucae euangelium adulteraſſe dubitatur Trai. ad Viadr. 1778. 4. conf. Commentatt. theologicc. Lipſ. 1794. a *Velthuſeno*, *Rupertio* et me ipſo editae vol. I. pag. 180 ſqq. *Kuin.*

hh) Quoniam nimirum erant epiſtolarum ſcribae (vid infra not. *ll.*) quibus Paulus eas dictauerat, vt recte opinatur *Heumann* in epiſtola, *de ſcribis epiſtolarum Pauli*, cui adſentitur *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 171. pag. 1189. qui ibidem etiam rationem affert, ob quam Timothei et Silvani coniunctim, in ep. ad Theſſal. mentio facta ſit, vel, inquit, duobus ſcribis vſus eſt, vel alteri dictauit, et alterius nomen appoſuit, vt ſignificaret, ſe eum habere conſentientem. *Kuin.*

ii) Ἐν οἷς legunt plerique codices, licet nonnulli habent ἐν αἷς, vt notant *R. Stephanus* et Oxonienſes et in Alexandrino reperiſſe ſe *Grotius* teſtatur. *Fabric.* conf. ad h. l. interprett. inprimisque *Pottus.*

mus, tum alibi, tum in homiliis de eius laudibus *), Photius epist. CLXV. Hieronymus item, ne de aliis dicam, et Euseb. III, 24. Hist. eum vocant πάντων ἐν παρασκευῇ δυνατώτατον λόγων νοήμασί τε ἱκανώτατον γεγονότα [kk]). Quum suas mitteret Paulus epistolas, vsus est quandoque amanuensi [ll]), qui vel ex dictantis exciperet ore, vel ex autographo illas describeret, quibus ipse deinde manu sua aliquid subscripsit. Amanuensis eiusmodi fuit *Tertius* Rom. XVI, 22. ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος, ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ. Subscriptiones occurrunt 1 Cor. XVI, 21. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ἤτω ἀνάθεμα Μαρὰν ἀθά. 2 Thess. III, 17. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστι σημεῖον, ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ, οὕτω γράφω. *Fabric.*

[1) *Epistola ad Romanos.* Quinam fuerint ecclesiae Romanae, cui Paulus literas inscripsit, conditores, certo non constat. *Petrum* Romae ecclesiam fundasse, docent Papias, et ex eo Clemens Alexandrinus, atque Eusebius H. E. II, 14. 15. Falsam autem hanc fabulam esse, plures demonstratum iuuerunt, v. c. *Frid. Spanhemius* in Miscell. Sacrae Antiq. lib. III. Diss. III. *de ficta profectione Petri apostoli in vrbem Romam deque non vna traditionis origine* Opp. tom. II. pag. 331 sqq. add. *Schmid.* H. Can. pag. 628 sq. *Hofmann* ad *Pritii* Introduct. in N. T. pag. 242. *Koppe* Prolegg. in ep. ad Rom. p. 5. *Christ. Frid. Franke* notae historicae conditioni cognoscendae primor. Christianor. inprimis Romanor. cum Paulus ad eos scriberet, seruientes, Viteb. 1791. 4. pag. 27 sqq. Quodsi enim Petrus Romae, vt volunt, per XXV annos ecclesiam rexisset; haud dubie Paulus in hac epist. eius mentionem fecisset, eum salutasset, et in epistolis, Romae scriptis, Petri quoque nomine Christianos, quibus scripsit, salutasset. Reiicit etiam fabulam illam locus Coloss. IV, 10. 11. Neque minus falsa est traditio *Irenaei* III, 1. *Paulum* et *Petrum* fuisse eccl. Rom. conditores, quum ex hac ipsa ep. XV, 20. adpareat, Paulum nondum Romam venisse. vid. *Hammondus* Prolegg. tom. II. pag. 5. Maxime

*) Homiliae Chrysostomi duae in laudem Pauli praefixae sunt cum animaduerss. *Tib. Hemsterhusii.* Orationibus, quarum prima est *de Paulo Apostolo*, et *L. C. Valckenari* tribus Orationibus. Lugd. Bat. 1784. 8. *Beck.*

kk) Conf. *Werenfelsii* diss. de stilo scriptor. N. T. pag. 356. in Opusc. edit. Basil. 1718. *Ioh. Guil. Fuhrmann* de concinnitate in epistola Pauli ad Romanos, Lipsiae, 1776. 4. [*Eiusdem* Comm. de subtilitate Pauli in argumentis tractandis, Lips. 1777. 4.] *Frid. Wittings Erläuterung der Lehrart Pauli, durch eine tabellarische Uebersetzung des Briefs an die Philipper und eine ungezwungene Zergliederung des andern Briefs an die Corinth. in Paragraphen u. Anmerkungen, Braunschw. u. Hildesheim* 1761. 4. (coll. *Ernesti Neue theol. Biblioth. B. III.* p. 621 sqq.) eiusdem *Fortgesetzte Erläuterung der Lehrart Pauli durch eine ungezwung. Zerglieder. des Briefs an die Römer, Hildesheim,* 1764. 4. (coll. *Ernesti* l. l. B. V. p. 178 sq.) Philologia Thucydideo Paulina s. notatio figurarum dictionis Paulinae, cum Thucydidea comparatae, vulgata a Car. Lud. Bauero, Halae 1773. 8. Car. Lud. Baueri Logica Paulina, Halae 1774. 8. Eiusd. Rhetorica Paulina, vel quid oratorium sit in oratione Pauli part. III. ib. 1782. II. voll. 8. Omitto plures alios, qui de stilo Pauli scripserunt, quos laudauit *Wolfius* in Curis Prolegg. in ep. ad Rom. *Kuin.*

ll) Apostolos nunquam suas literas dictasse, potius defendendam esse ἰδιόχειρον eorum scripturam, statuit *Ferdin. Stosch* in commentatione, *de epistolis apostolorum idiographis*, Guelferbyt. 1751. Hoc vero rectissime negat et Paulum saltem, in conscribendis epistolis suis, amanuensium siue scribarum ministerio vsum esse, docet *Griesbachius* in libello, cui titulus: *Curae in histor. textus gr. epp. Pauli* p. 42. adstipulatur ei *Michaelis* in *Einleit.* Th. II. p. 1190 sqq. §. 172. qui ibidem etiam contra *Stoschium* in diss. *de epistolis apostolorum non deperditis*, Groningae 1753. et *Lardnerum* in Supplements to the Credibility etc. tom. II. chap. 25. p. 433. affirmat, Paulum plures omnino exarasse literas, praeter eas, quae ad nostra vsque tempora peruenissent. *Kuin.*

Maxime probabile est, Romanis doctrinam christianam innotuisse per Christianos, antea Iudaeos, qui mercaturae exercendae caussa Romam venerant. Constitisse autem ecclesiam Rom. non tam ex hominibus, antea gentilibus, quam potius maximam partem ex hominibus, antea religioni Iudaicae addictis, docet *Koppius* Proleg. p. 7. quod minus recte, vt videtur, negat, et Christianos illos maximam partem antea gentiles fuisse, adfirmat *Franke* l. c. pag. 29. — *Corinthi* hanc ep. esse scriptam, et quidem, quum iterum Paulus in hanc vrbem sese contulisset, docent *Hammondus*, *Grotius*, *Calouius*, *Schmidius*, *Koppius*, l. l. c. c. alii. Quo vero *anno* conscripta sit, dissentiunt mirifice interpretes. Nominant enim alii a. Chr. LII. (v. c. *Ludou. Cappellus* in hist. Apostolor. illustrata, quam laudauit Fabricius; *Schmidius* H. C. pag. 628.) alii a. Chr. LIV. (*Calou.* in Prolegg.) LV. (*Salmas.* in apparatu de primatu papae, pag. 46. *Dodwellus* de iure Laicor. circa sacra, pag. 232. laudati a Fabricio) LX. (*Sandhagenius*, quem citauit Fabric.) alii denique LVIII. hunc annum nominant *Fabricius* noster, et *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1232. §. 188. *Kuin.*]

Graece scripta est epistola, non *latine*, etsi scholiastes Syrus notat, scriptam esse *Romane* רומאית, quo vocabulo graecam linguam significari, Romae tunc et in omni fere Romano imperio vulgatissimam, *Seldenus* ad Eutychium obseruauit mm). Igitur non magis fide dignum est, quod Cornelius a Lapide, *Tertium* nn), Pauli amanuensem, suspicatur, epistolam hanc, latine versam, misisse ad Romanos, quam quod a *Melchiore Inchofero* lib. V. histor. sacrae latinitatis cap. 6. traditur, Paulum latine interdum et praedicasse et scripsisse. *Fabric.*

[Ceterum de *occasione* huius ep. conscribendae monet *Koppius* Prolegg. pag. 6. Paulum, per Aquilam et Priscillam, vna cum aliis Iudaeis, Claudii edicto Roma pulsos, de conditione ecclesiae, in hac vrbe florentis, certiorem redditum, ab iisque incitatum esse, vt hasce conscriberet litteras, quibus Christianos Rom. inprimis a studio rixarum contentionumque, e praeconceptis opinionibus maximam partem orto, auocaret.

2) *Epistola Prior ad Corinthios.* De Corinthiorum *ciuitate* vid. quae notarunt *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 177. pag. 1211. *Frid. Aug. Guil. Krause* epist. I. ad Corinth. perpetua annotatione illustrata (Francof. ad Moenum 1792. 8.) Prolegg. pag. 15 sqq. *Grotius* Prolegg. [*Io. Ern. Immon. Walchius* in disp. Antiquitates Corinthiacae. Ienae 1761. 4.] alii. — De *conditione* ecclesiae v. *Michaelis* l. c. §. 178. *Krause* l. c. *Schmid* H. C. p. 611. *Gottlob Christ. Storr:* notitiae historicae epistolar. Pauli ad Corinth. interpretationi seruientes. Tubingae 1788. 4. coll. *Eichhorn, Allgem. Bibliothek der bibl. Literat.* B. II. p. 739 sqq., alii. *Storrius* nimirum, cuius vestigia accurate pressit *Kransius*, demonstrare studuit, duas fuisse Corinthi sectas principes, vnam legibus Mosis fauentem, alteram eas repudiantem, vtramque earum rursus in duas diuisam fuisse factiones; iudaizantes nimirum, a doctoribus suis, Petri, Iacobi, et Apollinis discipulis, sese adpellasse *Petrinos*, vel *Christianos*, cum Iacobus Christi frater esset. Horum vero iudaizantium aduersarios sese nominasse *Paulinos*, vel, *Apollonios*. Ergo, quum Paulus 1 Cor. I, 12. loquatur de variis Corinthiorum sectis, harum sectarum nomina, non fuisse ab Apostolo nomina ficta, ad vitandam grauiorem offensionem, sed fuisse nomina illa vere Corinthi vsitata, neque obstare huic opinioni illud μετεσχημάτισα IV, 6. vid. *Storr.* l. c. §. 3. pag. 6 sq. *Krause* pag. 38 sq. *Schmid* H. C. pag. 614. Ab hac

mm) Add. *Grotius* et *Calou.* in Prolegg. nec non *Wetsten.* tom. II. pag. 18. *Kuin.*

nn) De eo vide, quae notauit *Michaelis Einleit.* tom. II. §. 188. p. 1253. *Kuin.*

hac ſententia diſcedit *Michaelis* Einleit. pag. 1216. exiſtimans nomina illa eſſe fictitia, et Corinthiacam eccl. eſſe maximam partem *vnum* e gente Iudaeorum, Pauli aduerſarium, ſequutam. — Notat porro *Storrius*, Petrinos et Iacobi ſectatores plerumque inter ſe conſenſiſſe, vt et Paulinos et Apollonios. Docet, anti-Paulinos negaſſe more Sadducaeorum reſurrectionem mortuorum, curaſſe inprimis ornamenta externa, conſtitiſſe denique hanc ſectam ex opulentioribus Chriſtianis. Sectatores Pauli et Apollinis, (Apollonios qui ſe nominabant, id faciebant propterea, quod Apollo eſſet Paulo diſertior,) reieciſſe omnia, quae Iudaeorum opiniones et ritus redolerent, atque ita nimio veritatis ſtudio, et feruore partium Paulinarum immodico abreptos, mediam viam reliquiſſe, et in errores varios incurriſſe. Fuiſſe ſectatores Pauli maximam partem homines pauperes, numero tamen ſuperaſſe fautores Petri et Iacobi, hoc vel exinde apparere, quod homo ille, qui nouercam in matrimonium duxerat, (qui haud dubie ex anti-Paulinorum numero erat) per plurima vota coetu excluſus ſit. Hunc nimirum hominem *Michaelis Einleit. Th. II.* p. 1220 ſq. et *Storr* §. 12. p. 91. not. 173. exiſtimant fuiſſe ex-gentilem, ad religionem Iudaicam transgreſſum, et inde factum Chriſtianum; iudaica enim opinione eiusmodi ſcelus adiuuari et defendi omnino potuiſſe; ſed hoc negat *Schmid* H. C. pag. 612 ſq. *Krauſius* vero ad V, 1. negat, hominem cum nouerca matrimonium iniiſſe, ſed tantum eam ſtupraſſe. — De aliis vitiis, quibus tunc temporis indulgebant Corinthii vid. *Storr* l. c. *Michaelis* pag. 1221 ſq. *Krauſe* pag. 65. *Schmid* p. 611 ſqq. — *Occaſionem* hanc epiſtolam conſcribendi proximam dederat Paulo epiſtola Corinthiorum. Etenim ſcripſerat Apoſtolus Corinthiis epiſtolam, nunc quidem deperditam oo), quam minus recte intellexerant, quare hanc ipſam ob cauſſam, vt Apoſt. mentem ſuam accuratius exponeret, omninoque quaeſtiones nonnullas alias, inter ipſos exortas, ſolueret, cum litteris ad eum miſerunt *Stephanum*, *Fortunatum*, et *Achaicum* 1 Cor. XVI, 5 ſq. vid. *Michaelis* l. c. pag. 1230. *Krauſe* pag. 33 ſq. ad hanc ergo Corinthior. epiſt. Paulus reſcripſit eam, quam nos quidem nominare ſolemus primam, et V, 11. innuit epiſtolam illam, quam antea ſcripſerat; verbis nempe ἐν τῇ ἐπιςολῇ. Sunt quidem, qui haec verba intelligenda eſſe praecipiant de hac ipſa noſtra ep. prima, vt *Stoſchius* in diſſ. *de epp. Apoſtolor. non deperditis* pag. 75 ſqq. et ipſe *Fabricius* noſter, cuius verba adponamus: „verba 1 Cor. V, 9. ἔγραψα „ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιςολῇ, reddenda eſſe: *ſcripſi vobis in hac epiſtola*, neque aliam quandam „epiſtolam, quam ante priorem ad Corinthios Paulus ſcripſerit, ſed hanc ipſam reſpicere „oſtendi in cod. Apocrypho N. T. pag. 919. Poſſunt etiam verba ἔγραψα ὑμῖν reddi, *ſcribo* „*vobis*. Sic in ep. Philippi ad Athenienſes ap. Demoſthen. Orat. de corona: γέγραφα ὑμῖν, „*ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλεῖτε περὶ τέτων ſcribo vobis, ne amplius de his laboretis*. Epiſtola VIII. „earum, quae Phalaridi tribuuntur: *γέγραφά σοι συντόμως ſummatim tibi ſcribo*. — Quod „vero nullam epiſtolam ad Corinthios Paulus ante hanc miſerit, declarat etiam ſignum et „nota

oo) *Whiſtonii* quidem eiusmodi epiſtolam Pauli ad Corinthios, armenica lingua conſcriptam, vna cum Moſis Chorenenſis hiſtoria armenica, ediderunt Lond. 1736. 4. quam pater *Whiſtonius* pro genuina venditauit; eam vero ſuppoſiticiam eſſe, recte demonſtrarunt *Moshem.* in Prolegg. ad h. epiſt. noſtram et ad V, 9. nec non *Michaelis Einl.* Th. II. §. 179. p. 1230. *Kuin.* Sed omnium copioſiſſime hiſtoriam harum epp. perſecutus eſt Venerandus ſenex, *Carpzouius* in praef. ad edit. earum: *Epiſtolae duae apocryphae, altera Corinthiorum ad Paullum Apoſt., altera Paulli Apoſt. ad Corinthios quae dicitur periiſſe ex cod. MS. Armenico nunc primum editae ſeparatim, Graeceque et Latine verſae, et additis Guil. atque Geo. Whiſtoniorum Notis, Praefat. et animaduerſionibus auctae a Ioa. Bened. Carpzou.* Editio altera auctior. Lipſ. 1776. 8. *Beck.*

„nota manus suae, quam, veluti antea incognitam, Corinthiis in extremo epistolae adscribit. „Conf. *Grotium* ad 2 Thess. III, 17." verum omnino epistolam deperditam esse intelligendam, docuerunt *Grotius* et *Bengelius* ad V, 9. 11. *Moshem.* Prolegg. ad hanc ep. et ad l. c. *Michaelis Einleit.* pag. 1230. not. o. *Storr* l. c. pag. 34. not. 62. *Krause* pag. 32 sqq. Quo *anno* et *loco* nostra ep. scripta sit, variant interpp. Ephesо missam ad Corinthios circa annum LVI. vel LVII. notant *Euthalius* pag. 589. *Pearsonius* Annal. Paulin. *Michaelis* §. 177. pag. 1211. Alii Philippis, vel in itinere, cum Ephesum tenderet, scriptam esse epistolam opinantur, e quorum numero sunt *du Pin* Prolegg. tom. II. pag. 48. *Sandhagenius*, et *Fabricius* noster.

3) *Posterior ad Corinthios.* Vt prioris epistolae seueritatem emolliret Apostolus, postquam compererat ex ore ipsius Titi, quem Corinthum miserat, cessisse Corinthios ipsius cohortationibus; et vt eos in virtutis studio confirmaret, atque prorsus ab vitiis erroribusque, quibus hactenus indulserant, abstraheret, hanc iis posteriorem epistolam scripsit, anno LVII. paucis mensibus interiectis, vt statuunt *Pearsonius*, *Millius*, Prolegg. *Ioh. Clericus* alii, a quibus tamen discedunt *Schmidius* in H. C. pag. 622. qui a. Chr. LII. et *Harenbergius*, qui in bibl. Brem. Class. VII. p. 889 sq. anno LV. scriptam ep. esse censent. Argumentum litterarum prolixius exposuerunt *Schmid* l. c. pag. 623. et *Michaelis Einleit.* §. 183. pag. 1240. alii.

4) *Epistola ad Galatas.* Christiani in Galatia, siue Gallograecia [pp], viuentes, quibus haec ep. destinata erat, fuerant, antequam sese ad Christi signa contulerant, vel Iudaeorum, vel gentilium sacris addicti. Non enim potest recte defendi sententia *Ioh. Braunii* in Select. Sacris lib. I. cap. 5. et *Theod. Hasaei* in biblioth. Brem. Class. IV. pag. 1014. ad Galatas ex-Iudaeos tantum, hanc ep. esse exaratam; nam ipsa ep. hanc sententiam satis euidenter refutat. Viuebant autem inter Galatas homines Iudaei, qui, quamquam nunc Christiani, tamen adeo circumcisionis, reliquorumque rituum Mosaicorum tenaces erant, vt Christianis reliquis quoque eorum iugum imponere vellent, et cum facile intelligerent, Paulum nunquam ipsorum conamina esse probaturum, auctoritatem ipsius omni modo minuere et debilitare studerent. Conf. *Koppius* in Prolegg. ad h. ep. pag. 4. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1200 sq. §. 174. Huius rei fama peruenerat ad apostolum, qui adeo has litteras conscripsit, vt ab his erroribus auocaret Galatas. Eum hac in epistola paullo vehementius scripsisse, obseruarunt plures; obseruauit hoc idem Tertullian. adu. Marcion. lib. I. cap. 20. qui monet, Paulum scripsisse *adhuc in gratia rudem, vt neophytum, feruenter.* Verba Tertull. adtulerunt *Grotius*, (cui tamen caussa vehementioris scriptionis, quam Tertull. adfert, minime sese probat, vide eum,) *Calouius* et *Michaelis.* Hanc ergo epistolam inter Paulinas primam fuisse, (sicuti statuit Marcion; v. Epiphan. haer. XLII. coll. *Schmid* H. C. pag. 609.) non potest satis certo colligi ex Tertulliani verbis, etsi hanc sententiam plures amplexi sint, v. c. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 173. pag. 1193 sqq. qui, quum duo commemorentur in litteris sacris Pauli in Galatiam itinera, Act. XVI, 6. XVIII, 23. hanc ep. statim post primum ad Galatas iter, anno circiter XLIX. conscriptam adfirmat. *Grotio* autem scripta videtur eodem

pp) Γαλατία Ἑλληνὶς haec dicitur Themistio Orat. XXIII. p. 299. Mentio Γαλατῶν pro Gallograecis in Callimachi hymno in Delum v. 184. ad quem locum vid. *Spanhemius* pag. 439. *Fabric.* add. *Cellarii* Geograph. Ant. tom. II. pag. 173.

dem tempore, quo ep. ad Rom. a. Chr. LV. *Eliae du Pin* Prolegg. bibl. tom. II. pag. 49 sq. anno LVI. extremo, vel initio anni LVII. *Fabricio* nostro, non diu post epist. ad Rom. in itinere versus Hierosolymam a. Chr. LVIII. *Koppio* denique, post secundum iter, ante annum LIV. vel LI. pro diuerso nimirum modo XIV. annos Gal. II, 1. vel a conuersione Pauli, vel ab vltimo eius in vrbem Hierosolymam itinere, computandi. Conf. ad h. l. *Koppium* in Prolegg. pag. 8 sq. et *Strothium* in (*Eichhornii*) *Repertor. für bibl. und morgenl. Litterat. Th. IV.* pag. 41 sqq. *Semlerum* Prolegg. ep. ad Gal. — *Storrius* in diss. *de epistolar. catholicarum occasione et consilio*, existimat, hanc epistolam esse adpendicem ad ep. Hebraeis scriptam, et vtramque iisdem Asiae minoris ecclesiis fuisse destinatam. — Ceterum non minus *de loco*, quo epistola scripta sit, dissentiunt inter se interpretes; quorum varias sententias enarrauit *Michaelis* l. c. pag. 1198. *Romae* exaratam esse epistolam, docent subscriptio, quae in nostris codd. legitur, et *Salmasius* Apparat. pag. 19. laudatus a *Fabricio* nostro; hanc vero sententiam reliquarum omnium maxime improbabilem esse, recte iudicarunt *Koppius*, et *Michaelis*, alii. Nihil prorsus de loco constitui potest.

5) *Epistola* illa, quae in codd. nostris *Ephesiis* est inscripta, num etiam vere ad Ephesios fuerit missa, dubitatum et in varias partes disputatum est. Conf. hanc in rem: *Wolfius* in Curis Prolegg. in h. ep. *Millius* ad Eph. I, 1. Prolegg. pag. 8. s. 71. *Bengelius* in Apparatu, et Gnomone, *Schmid* H. C. pag. 644 sqq. *Fabricius* noster in cod. Apocrypho N. T. p. 858. *Wetstenius* ad Eph. I, 1. *Lardner* Supplem. to the first Book of the second part of the Credibility etc. vol. II. pag. 387. *Koppe* Prolegg. ad h. ep. *Ioh. Andr. Cramer Uebersetzung des Briefs an die Epheser* (Hamburg u. Kiel 1782. 4.) *Einl. Michaelis Einleit. Th. II.* §. 200. pag. 1283 sqq. etc. Alii nimirum interpretum hasce litteras *Laodicenis*, alii *Ephesiis*, alii denique *pluribus ecclesiis* destinatas, et *encyclicas* fuisse, docent. — Atque inter eos quidem, qui *Laodicenis* inscriptas fuisse hasce litteras adfirmant, e recentioribus nominandi sunt inprimis, *Millius* Prolegg. §. 71 sqq. *Sam. Crellius*, *Bensonius*, *Wetstenius*, *Grotius*, *Iac. Pearcius* in notis ad Epist. ad Phil. pag. 114 sq. *Wallius* in notis Critt. in N. T. anglice editis pag. 280. *Semlerus Geschichte der Glaubensl.* B. I. pag. 95. alii, quos laudarunt *Lardnerus* et *Wolfius*. Hi ergo omnes I, 1. pro ἐν Ἐφέσῳ legendum esse praecipiunt, ἐν Λαοδικείᾳ. Argumentis vero vtuntur potissimum his: prouocant *primo* ad Marcionis testimonium; verum vid. *Michaelis* l. c. pag. 1283 sq. *Koppe* pag. 257. *deinde* ad nonnullos locos ep. v. c. I, 15. III, 2. 4. etc. ita comparatos, vt ex iis adpareat, scriptam fuisse hanc ep. ecclesiae, nomine tantum Apostolo cognitam. vid. *Michaelis Einleit.* pag. 1286 sq. *porro* ad similitudinem, quae inter hanc et epistolam, Laodicensium episcopo Apoc. II. inscriptam, intercedat, quo argumento vsus est inprimis *Wetstenius*; at vide *Michael.* pag. 1291. *denique* ad Col. IV, 16. ibi, inquiunt, commendat Ap. Colossensibus lectionem epistolae ad Laodicenos, vt eo accuratius mentem suam possint cognoscere, sed epistolae ad Ephes. et Coloss. adeo sibi sunt, et quoad formulas, et quoad singulas voces, similes, vt pateat, per illam ad Laodicenos epist. non nisi hanc Ephesiis, vt vulgo velint, inscriptam, intelligendam esse. Conf. *Michaelis* pag. 1290. et infra ad ep. ad Coloss. notata. — Qui vero vnice *Ephesiis* has litteras perscriptas fuisse contendunt, has inprimis, ad comprobandam suam sententiam, rationes adferunt: 1) omnes codd., verss. vett., et antiquissimi patres, Ignatius, Irenaeus, Clem. Alex. Tertullian. Cyprian. etc. legunt I, 1. τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν Ἐφέσῳ. vid. *Michaelis* pag. 1284. *Lardner* l. l. cap. 13. *Cramer* pag. 5 sq. 2) Tertulliani adu. Marcion. V, 17. verba: *ecclesiae quidem*

quidem veritate epistolam ipsam ad Ephesios habemus emissam, non ad Laodicenos, sed Marcion ei titulum aliquando interpolare gestiit, quasi et in isto diligentissimus explorator; esse ita interpretanda: codd. Tertulliani et orthodoxorum legerunt verba ἐν Ἐφέσῳ, Marcion vero in codd. suis ea deleuit, eorumque loco substituit ἐν Λαοδικείᾳ. vid. *Cramer* pag. 11 sq. vbi *Koppianam* explicationem illorum verborum: (Prolegg. p. 257.) *defuit in codd. antiquiss. inscriptio ep., fuit tantum ecclesiae traditio, eam Ephesiis perscriptam fuisse;* vtpote maxime improbabilem reiicit. 3) loci illi I, 15. III, 2. 4. commode possunt ita explicari, vt non repugnent sententiae eorum, qui ad Ephesios datas literas adfirment. — Qui vero has litteras *encyclicas* fuisse statuunt, in exornanda hac sua sententia mirifice inter se dissentiunt. *Vsserius* nimirum, in annal. ad a. Chr. LXIII. pag. 646 sq. *Bengelius* in Gnomone N. T. et Apparatu Crit. existimant, Paulum Tychico plura dedisse har. litterar. exemplaria, vt ea inter ecclesias, ad quas peruenturus esset, distribueret, in vnoquoque autem, eo loco, vbi ponendum fuisset eccl. nomen, spatium fuisse relictum hunc in modum: τοῖς οὖσιν .... καὶ πιστοῖς. Quod vero in codd. nonnullis reperiantur verba ἐν Ἐφέσῳ, huius rei caussam inde esse repetendam, quod sint descripti ab exemplari, Ephesiis tradito. *Zachariae* (*Paraphrastische Erklärung der Briefe Pauli Th. I. Einl.*) statuit, litteras pertinuisse ad Ephesios et reliquas adiacentes Asiae minoris ecclesias; Ephesiorum in inscriptione factam esse mentionem, quod haec ecclesia mater illarum fuerit. Quae sententia nobis maxime probabilis videtur. Aliam ingressus viam *Koppius*, negat, epistolam *Ephesiis* vel *Laodicenis* vnice aut potissimum scriptam fuisse; negat, in antiquiss. codd. sec. I. et II. ineunte ecclesiae certae mentionem factam esse in inscriptione. Quod ex Tertulliani loco euincere studet, pag. 257 sqq. de quo supra diximus; adfert etiam hanc in rem locum Basilii M. contr. Eunomi. Lib. II. pag. 258 sq. de quo conf. etiam *Michaelis* pag. 1295 sqq. §. 203. et *Schmid* H. C. pag. 646. negat denique, quicquam in hac ep. deprehendi, quod probabile reddat, eam potissimum Ephesiis scriptam fuisse. Itaque censet *Koppius*, epistolam quidem esse encyclicam, missam ad ecclesias plures, sed per has ecclesias intelligendas omnes eas esse, quas decedens Roma Colossas, Tychicus in hoc ipso ex Italia in Asiam minorem itinere suscepto, adiisset, maxime cogitandum de iis eccl. quos coram non vidisset Apostolus; an in his ecclesiis Ephesina quoque numeranda sit, non constare, sed nec verosimile esse, potius probabile, ep. etiam ad Laodicenos fuisse missam Prolegg. p. 264 sq. — De *conditione* eccl. Ephesinae v. *Salomon van Till* in Isagoge, commentario in h. ep. latine Amstelod. 1726 4. edito, praemissa, *Gudius*, quem laudauit *Wolfius* in Curis pag. 4. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 204. pag. 1297. alii. — Quod denique *locum* et *tempus* scriptionis adtinet, in eo ferme omnes, (exceptis *Beza* et *Oedero*, de quibus v. Wolf. in Curis Prolegg. in h. ep. p. 5 sqq.) consentiunt, scriptam esse ep. Romae, quum Paulus ibi captiuus teneretur, eodem fere tempore, quo ep. ad Coloss. h. e. circa a. Chr. LXI. vel LXII. si *Pearsonium* et *Koppium* sequimur; anno autem LVIII. si audimus Hammondum.

6) *Epistola ad Philippenses* qq) missa est ad Christianos, Philippis viuentes. *Philippi* autem, (nunc Philippopolis,) erat colonia Romana. vid. *Vaillant* Num. aen. imp. tom. I. pag. 160.

qq) Qui plures Philippensibus epistolas a Paulo missas contendunt, nituntur loco Polycarpi epist. cap. 3. ὃς καὶ ἀπὼν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολάς. Sed certum est, ἐπιστολὰς etiam in plurali numero interdum de vnica dici epistola, vt demonstraui in cod. apocrypho N. T. p. 914 sq. Ita latini quoque

pag. 160. *Spon* Miſcell. [illegible] :iq. pag. 173. et vrbs Macedoniae nobilis, vnde et in nummis nominatur πρώτη. [illegible] *panhem.* de vſu et praeſt. numiſm. Diſſ. IX. pag. 583 ſq. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 205. pag. 1301 ſq. *Stephanus le Moyne* Var. Sacr. vol. II. Paulus, qui in hac ciuitate bis fuerat praeſens, Act. XVI, 12. XX, 6. ipſe ibi eccleſiam condiderat. Ex vrbe Roma a Paulo, captiuo, hanc eſſe epiſtolam miſſam, omnes vno quaſi ore profitentur. Negauit quidem hoc *Oederus*, peculiari libello, Onoldi 1731. edito, atque probare ſtuduit, epiſtolam longe prius, non multo poſt Philippenſium conuerſionem, calamo fuiſſe exceptam; ſed docte ſatis refutarunt eum *Wolfius* in Curis pag. 168 ſqq. *Michaelis Einleit.* §. 206. pag. 1306 ſq. qui quidem poſterior l. c. oſtendit, hanc ep. ſcriptam eſſe poſt epp. ad Coloſſ. et Epheſ. a. C. LXV. *Pearſonius* et *Clericus* vero a. LXII. ſcriptam exiſtimant. Tabellarius huius ep. erat Epaphroditus, quem, iudice *Fabricio* noſtro, *Fraſſenius* Disquiſit. bibl. p. 207. male diſtinguit ab Epaphro, de quo Col. I, 13. IV, 12. ſermo eſt. Diſtinguit eum etiam *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 197. extr. p. 1277. Conf. *Wolfius* in Curis ad Col. I, 7.

7) *Epiſtola ad Coloſſenſes*, ſiue ex antiqua ſcribendi ratione, ad *Colaſſenſes* (vid. *Wolf.* Cur. ad I, 2. *Calov.* Prolegg. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1275. §. 197.) data eſt Chriſtianis, qui viuebant in vrbe Phrygiae Pacatianae, Coloſſis, de qua ciuitate conf. *Cellarius* Geogr. Ant. tom. II. pag. 153. *Wolfius* l. c. et *Michaelis* l. l. Scriptam eſſe hanc ep. antequam Paulus Coloſſenſes vidiſſet, interpretes plurimi adfirmant, et laudant hanc in rem II, 1. I, 4. negauit tamen hoc poſt Theodoretum, *Lardnerus* Supplements cap. XIV. quem vero refutauit *Michaelis* l. c. pag. 1277. Conſcripta eſt ep. omnium fere conſenſu, eodem tempore, quo illa ad Epheſios, vt vnumquemque ſatis ſuperque docet ſimilitudo, quae inter vtramque epiſtolam deprehenditur, maxima. Pleriſque perſuaſum eſt, exaratam eam eſſe anno circiter LXI. vel LXII. non *Epheſi*, vt placuit *Eraſmo*, ſed *Romae*, vt omnis antiquitas credidit. Quoniam vicina erat Laodicea, hinc rogauit Paulus Coloſſenſes, IV, 16. vt hanc epiſtolam communicarent cum Laodicenſibus, ſicuti optabat, vt Laodicenſes cum Coloſſenſibus communicarent literas, quas ad Apoſtolum miſiſſent. Ita enim intelligenda videntur verba τὴν ἐκ Λαοδικείας. vid. *Theodoret.* ad h. l. tom. III. pag. 501. *Chryſoſtomus* tom. XII. pag. 249. *Michaelis Einleit.* §. 199. pag. 1280 ſqq.

8) ***Epiſtola prior ad Theſſalonicenſes*** interpretibus haud paucis omnium, quas Paulus ſcripſit, epiſtolarum, prima videtur; quae iam fuit opinio Chryſoſtomi et Theodoreti Praef. in ep. Pauli tom. III. pag. 2. In conſtituendo autem ſcriptionis anno mirifice variant. Scriptam eam eſſe putat *Lud. Cappellus* a. C. XLVII. *Henr. Dodwellus* de iure Laicor. pag. 232. a. XLIX. *Schmidius* H. C. pag. 600. a. XLVIII. *Hammondus* L. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1207. LI. *Pearſ. Mill.* in Prolegg. §. 4. *Clericus* LII. *Vſſerius*, *Koppius* in Prolegg. pag. 133. a. LIV. *Grotius* quidem in notis ad limen ep. 1. et 2 Theſſ. III, 17. eam epiſtolam, quam nos nominamus *poſteriorem*, ſtatuit eſſe *priorem*, ſed argumentorum, quae protulit, leuitas

que ſcriptores, vt Plinius, XXXIII, 3. *M. Bruti in Philippicis campis epiſtolae reperiuntur, frementes fibulas tribunitias ex auro geri.* Iuſtin. XI, 12. *tertias epiſtolas et per epiſtolas Alexandrum deprecatur:* atque XI, 8. *accepto poculo epiſtolas* (Parmenionis epiſtolam ſuperiore die redditam) *Medico tradidit. Fabric.* conf. etiam *Wolfii* Curas, Prolegg. in ep. ad Philipp. p. 166. [et *Ioh. Gottfr. Am-Ende* Specimina II. epiſtolae ad Philipp. perpetua adnot. illuſtr. 1789. 1791. 8. in Prolegg.]

leuitas satis est detecta a *Sam. Basnagio* in Ann. ad a. C. LI. nr. 4. *Henrico Moro* in Opp. Theologg. pag. 176. *Calouio* in Prolegg. *Koppio* Prolegg. p. 134. *Michaele Einleit. Th. II.* §. 176. extr. pag. 1210. Hanc priorem ad Thess. ep. *Athenis* missam esse a Paulo, qui eos iam vidisset, notante *Fabricio* nostro, monuit Euthal. pag. 656. Sed eam esse *Corinthi* scriptam, plures demonstrare studuerunt. vid. *Hammondus* Prolegg. *Millius* in notis ad subscriptionem, alii [rr]).

9) *Posterior* ergo *ad Thessalonicenses* scripta est post illam priorem; quo vero tempore, non satis constat. Plerisque eodem anno scripta videtur, quo prior; et quidem, vt volunt *Wolfius*, *Clericus* et *Fabricius* a. C. LII. Corinthi. *Koppius* non certo definiri posse adfirmat, vtrum sit scripta Corinthi, an post discessum ex Corintho, ex alia quadam Graeciae minoris ciuitate.. *Pearsonius* nominat scriptionis annum LIII. *Vsserius*, LIV. *Lud. Cappellus*, XLVIII.

10) *Prior ad Timotheum.* Timotheus, cui Paulus duas epistolas inscripsit, graecum patrem, (vt videtur *Wolfio* in Curis, portae proselytum,) matrem, ex gente Iudaica, Eunicen, patriam vero, Lystram, Lycaoniae oppidum, habuit. Act. XVI, 1. [ss]) Eum Ephesi reliquerat Paulus, vt coetum Christianorum, nuper demum collectum, in ordinem redigeret, ibique adhuc versabatur Timotheus, quum hanc priorem epistolam Apostolus scriberet. Episcopi munere in illa ecclesia functum esse Timotheum, docent Sophronius, a *Wolfio* laudatus, et *Hammondus*; archiepiscopum eum fuisse, (quem tamen honorem prorsus tunc ignorabat ecclesia,) adfirmat *Cornelius a Lapide*, cuius opinionem laudauit, laudatamque refutauit *Calouius* in Prolegg. in h. ep. Erat potius euangelista, de quo doctorum eccl. primae genere vid. *Ioh. Andr. Quenstedii* Antiquit. Bibl. et Eccles. cap. 2. pag. 79. §. 8. *Frid. Spanhemius* in Hist. Christ. sec. I. cap. 12. Opp. tom. I. pag. 568 sq. *Ioh. Franc. Buddeus* de eccles. Apostol. pag. 688. *Witsius* in Miscell. I, cap. 21. §. 53. *Franc. Burmannus* in Exercit. Academ. part. II. nr. 15. *Suicerus* Thes. Eccles. tom. I. pag. 1234. Conf. praeterea, Diss. *de ordinatione Timothei, ad* 1 Tim. IV, 14. *et* 2 Tim. I, 6. *auctore M. Woldemar. Salom. Hausdorf. Vit.* 1754. 4. et Diss.: *analysis logica* II. *epistolae Pauli ad Timoth. auct. Ioh. Bernh. Rembowsky A. M. Lipsiae* 1752. 4. pag. 3 sq. — Scripta est haec epistola Pauli, si fides Euthalio pag. 686. et subscriptionibus, *Laodiceae*, quae erat Phrygiae Pacatianae metropolis; sed *Athenis*, Arabs Erpenii; *in Macedonia* aliquot codd.; *Philippis* Millius, Beza; *Troade* Schmid H. C. pag. 617. scriptam eam esse docent. Tempus scriptionis a plerisque refertur ad ann. LXV. a *Lud. Cappello* aliisque ad an. LII. Ecclesiam Ephesinam tunc temporis per Essenos maximo-

rr) De loco 2 Thess. II, 2. vbi falsam sub apostoli nomine ab impostoribus iactatam epistolam memorari nonnulli existimant, dixi in cod. Apocrypho N. T. pag. 916 sq. *Fabric.* add. *Noesselti* Opusc. Theol. tom. II. pag. 257. *Koppius* Excursu II. in ep. ad Thess. pag. 229. et quae nos de hoc loco disputauimus in Obss. ex libris apocryphis V. T. ad N. T. pag. 149. *Kuin.*

ss) Extat etiam Polycratis, (in Act. Sanctor. tom. II. 24. Mens. Ianuar. pag. 566.) episcopi Epheseni, narratio de vita Timothei, quam vero *Tillemontius* dans les Memoires etc. tom. II. pag. 265. 475 sq. saeculo quinto vel sexto a quodam ecclesiae Ephesinae homine conscriptam censet. conf. praeterea *Hermann. Witsius* in Exercitt. Acadd. pag. 316 sq. et quae notauit *Caueus* in eius vita. *Kuin.*

maximopere turbatam fuisse, demonstrare studuit *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1244 sq. contra quem disputauit *Schmid* in H. C. pag. 619 sqq..

11) *Posteriorem ad Timotheum* conscriptam esse a Paulo *Romae*, carceri incluso, est in aprico positum. conf. cap. I, 8. 12. 16. 17. II, 9. vtrum vero prima an secunda captiuitas intelligenda sit? de eo dubitatur; bis enim Romae captiuum fuisse Paulum, vt paulo superius notatum est, interpretum plurimi statuunt. Et in eorum quidem numero, qui *priora* vincula, de quibus Act. extr. sermo est, defendunt, ponendi sunt *Baronius* ad a. C. LIX. nr. 10 sq. *Lightfootus*, *Lardnerus* Supplem. tom. II. pag. 226 sqq. *Hammondus*, *Caueus*, *Witsius* alii. Contrariam vero sententiam, hanc nimirum epistolam ad posteriora vincula esse referendam, euincere studuerunt *Sam. Basnagius* Annal. tom. I. pag. 726. *Bellosobrius* in Préface sur la seconde epitre à Timothee pag. 378. *Moshemius* in seiner *Erklärung der Briefe an den Timoth.* pag. 609 sqq. *Clericus*, *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 211. pag. 1322 sqq. Scriptam eam esse putant vel a. C. LXIV. Neronis XI, vt *Lud. Cappellus*, vel a. LXVI. Neronis XII, vt *Vsserius*, *Schmid* H. C. pag 673. vel a. C. LXVII. vt *Pearsonius*, *Clericus*, *Millius*, eamque omnium epistolarum Paulinarum vltimam profitentur. *Kuin.*]

Epistolas ad Timotheum a quibusdam haereticis reiectas, testatur Clemens II. Strom. pag. 383. De Marcionitis certe hoc constat e Tertulliano, Hieronymo et Epiphanio, ne dicam de illis, quos infra notabo omnes Pauli epistolas reiecisse. *Fabric.*

[12) *Epistola ad Titum* tt), gentilem, (Gal. II, 3.) ex Asia oriundum, quem Paulus Christianum fecerat, scripta est eo tempore, quo ex ipsius Pauli mandato in Creta commorabatur, vt ecclesiam, nuper ibi conditam, in ordinem redigeret, coll. I, 5. Si sequimur ὑπογραφὴν, scripta est *Nicopoli;* sed huic ipsi subscriptioni fidem habendam esse, plurimi negant: existimant potius vel exaratam eam esse in quodam Macedoniae aut Achaiae oppido, vt *Schmid* H. C. p. 636. vel Colossis, vt *Millius* Prolegg. §. 122. qui idem per *Nicopolin*, III, 12. memoratam, non cum Theodoreto ad h. l. Thraciae vrbem, sed non minus quam *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 208. p. 1313 sqq. et *Schmid* l. c. intelligit Nicopolin, in Epiro sitam. Annus scriptionis *Millio* est a. Chr. LXIV. *Vsserio* et *Pearsonio* LXV. *Baronio*, *Hammondo* LV. sed *Lud. Cappello* LI. Ceterum Titus non functus est munere episcopi, vt voluerunt *Grotius* et *Millius*, nec archiepiscopi, vt *Hammondus* statuit, vel Superintendentis Generalis, vt *Calouio* placuit, sed, sicuti recte monuit *Clericus*, euangelista fuit, quo eodem munere et functus est Timotheus. *Kuin.*]

Epistolam ad Titum reiecit Marcion, teste Tertull. V, 21. et Hieronymo in commentar. atque Epiphanio; itaque apud Philastrium error est cap. 45. scribentem de Marcione: *secundum Lucam autem euangelium solum accipit, non euangelia: nec epistolas Pauli, nisi ad Timotheum et Titum.* At recte Augustinus IV, 16. de doctrina Christiana, *has*, inquit, *tres apostolicas epistolas ante oculos habere debet, cui est in ecclesia doctoris persona imposita. Fabric.*

[13) *Epi-*

tt) De Tito vid. Acta Sanctor. IV. Ian. *Fabric.* et alios quos laudauit Wolfius in Curis, add. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 207. pag. 1309 sq. *Kuin.*

[13) *Epiſtola ad Philemonem.* Philemon uu), ad quem breuiſſimam ſane epiſtolam Paulus conſcripſit, fuit, auctore Hieronymo, Coloſſenſis, monente Theodoreto, Phryx; quod vtrumque omnino verum eſſe poteſt, quum, vt ſupra dictum eſt, Coloſſarum vrbs, fuerit vrbs Phrygiae Pacatianae. Fuiſſe autem Philemonem Coloſſenſem, ſaltim in huius vrbis vicinia habitaſſe, colligi poſſe videtur etiam ex loco Col. IV, 9. vbi Oneſimus vocatur ὁ ἐξ ὑμῶν h. e. *popularis veſter,* atque Paulus etiam ſalutat Archippum. Philemonem ab ipſo Paulo ad religionem Chriſtianam eſſe adductum, eum nimirum, quum Paulus Epheſi eſſet, (conſtat enim, Apoſtolum non fuiſſe Coloſſis,) in hanc vrbem veniſſe, probare volunt ex huius ep. v. 19. vid. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 196. pag. 1274. negat tamen hoc *Ioh. Georg. Carol. Klotzſch* in diſſ. *de occaſione et indole epiſtolae Pauli ad Philemonem* (Viteb. 1792. 4.) pag. 10 ſq. Eum autem fuiſſe virum haud ignobilem, vel exinde patet, quod in ipſius aedibus conuenire ſolebant Chriſtiani coll. v. 2. (*Storrius* enim, in Diſſ. *in epiſtolas ad Coloſſ. partem alteram et epiſtolium ad Philemonem* Tubingae 1787. 4. p. 41. ſine idonea cauſſa, vt videtur ſtatuit, Chriſtianos, qui in Philemonis aedibus conueniſſent, fuiſſe tum liberos tum famulos, vno verbo, familiam ipſius,) quod munificentia eius praedicatur v. 7. coll. v. 22. hinc etiam Chryſoſtomus tom. XII. pag. 669. Φιλήμων, inquit, ἀνήρ τις τῶν θαυμαστῶν καὶ γενναίων. Iam quum Paulus eum v. 2. nominarit ſuum συνεργὸν, exinde coniecerunt, eum functum eſſe Coloſſis munere eccleſiaſtico, quod ſane admodum probabile eſt, etſi ceteroquin hoc non poſſit vnice ex hoc vocabulo colligi; quum συνεργὸς in genere tantum indicet, Philemonem operam quamdam augendae religioni nauaſſe, vid. *Pauli apoſtoli ad Philemonem epiſtola graece et latine illuſtrata — a Lebr. Chriſt. Gottlob Schmid Lipſ. 1786.* 8. pag. 16. Diaconum eum fuiſſe, non ſine probabilitatis ſpecie ponit *Michaelis* l. c. Coloſſenſium vero epiſcopum eum fuiſſe, arbitratur *Hofmannus* in introduct. ad lect. ep. ad Coloſſ. §. 18. quam eandem opinionem fouit quoque *Fabricius* noſter, qui ſcripſit: *curam Coloſſenſis eccleſiae tum gerebat.* Ex huius igitur Philemonis domo, Oneſimus vv) ſeruus, rebus ſuis vel omnino male geſtis, (ἠδίκησε v. 19.) vel, vt volunt Theodoretus et Chryſoſtomus, furto commiſſo, aufugerat Romamque ad Apoſtolum peruenerat, a quo, quum ad religionem Chriſtianam adductus eſſet, hero cum his literis commendatitiis remiſſus eſt. — Mentio fit in inſcriptione

uu) De Philemone conf. *Ioh. Ens* in Biblioth. Sacra pag. 282. *Witſius* in Meletem. Leidenſibus pag. 193. *Tillemont* dans les Memoires etc. tom. I. part. II. nr. 66. *Wolfius* in Curis Prolegg. *Kuin.*

vv) Oneſimus ſerui nomen etiam apud Sueton. Galba cap. 13. e *Mureti* emendatione XV, 11. Var. lectt. et Oneſimus Plutarchi ſeruus apud Galen. de optimo docendi genere. Plures in antiquis inſcriptionibus apud *Gruterum* pag. 900, 13. 987, 8. etc. et *Sponium* Miſc. pag. 73. Sic Oneſiphorus l. 59. D. de manumiſſis teſtamento, et *Vtilius* apud Capitolinum in Marco cap. 29. *Chreſimus* libertus Auguſti apud *Gruterum* pag. 485, 2. *Vtilia* et χρηστὴ vel χρησίμη, nomina ancillarum. Vide *Menagii* cap. 31. amoenitatum Iuris, et *Val. Chimentellum* de honore biſellii cap. 8. Ad nomen Oneſimi vero, quod *Vtilem* ſonat, alludit Apoſt. V, 10. [ad quem locum vid. interpp.] — Oneſimum noſtrum, epiſcopum Berrhöenſem vocat auctor Conſtitutt. Apoſt. VII, 46. et ſub Domitiano paſſum tradunt Nicephorus et Menaea XV. Febr. Euthalius pag. 707. ἱστέον δὲ ὅτι οὗτος ὁ Ὀνήσιμος καὶ μαρτυρίᾳ ἠξιώθη ἐν τῇ Ῥωμαίων πόλει, Τερτύλλου τοῦ τηνικαῦτα τὴν ἔπαρχον ἐξουσίαν διέποντος, τῇ τῶν σκελῶν κλάσει τὴν ψῆφον ὑπομείνας τοῦ μαρτυρίου. Sed alius omnino, de quo in Ignatii ad Epheſios epiſt. cap. 1. Oneſimus, Epheſi epiſcopus, vt recte *Pearſonio* obſeruatum in Vindic. Ignatii pag. 379. Alium etiam Oneſimum, Byzantii epiſcopum, memorant Nicephorus CPol. et Philippus Cyprius in Chronico eccleſiae Graecae, *Fabric.* conf. *Wolfius* in Curis ad v. 10.

ne ep. Appiae atque Archippi. Illam fuisse Philemonis coniugem, hunc ipsius filium atque diaconum, plerisque persuasum est. Prouocant hanc in rem ad Col. IV, 9. et ad subscriptionem huius epistolae in MS. Cryptoferratensi apud *Zacagnium* pag. 708. πρὸς Φιλήμονα καὶ Ἀπφίαν δεσπότας Ὀνησίμου καὶ πρὸς Ἄρχιππον διάκονον τῆς ἐν Κολόσσαις ἐκκλησίας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ὀνησίμου οἰκέτου. Sed haec incerta sunt. Scriptam hanc epistolam esse eodem tempore, quo litteras ad Ephes. et Coloss. plurimi statuunt, v. c. *Pearsonius*, *Wolfius* in Curis, *Clericus*, *Fabricius* noster, alii, anno nimirum LXII. a quibus tamen discedunt *Lud. Cappellus* (cui scripta videtur a. LVI.) *Hammondus*, qui nominat a. LIX. *Vsserius*, qui a. LXIV. exaratam eam esse existimat. *Kuin.*]

Epistolae ad Philemonem breuitatem suam profuisse, vt *Marcionis* falsarias manus effugeret, testatur Tertullian. V, 21. et Hieron. praef. commentarii ad hanc epist. postquam dixisset, quosdam nolle eam inter epistolas Pauli recipere, caussatos, non semper apostolum, ne omnia Christo in se loquente dixisse, subiungit: *Pauli esse epistolam ad Philemonem, saltem Marcione auctore doceantur, qui quum ceteras epistolas eiusdem vel non susceperit, vel quaedam in his mutauerit, atque corroserit, in hanc solam manus non est ausus mittere, quia sua illam breuitas defendebat.* Igitur forte apud *Epiphan.* tom. I. pag. 373. legendum διὰ τὸ ὁλοσχερῶς αὐτὴν, οὐ διαστρόφως παρ' αὐτῷ κεῖσθαι. Quod vero *Ioh. Gerhardus* in exegesi loci de S. Scriptura §. 269. notat, *anomoeos quoque hanc epistolam vt more humano scriptam contemsisse, referente Epiphanio haeresi LXXVI.* apud Epiphanium non inueni, licet LXXVI. 6. pag. 991 sq. de anomoeis tradat, quod prophetarum et apostolorum nomina contumeliis incessere non dubitauerint, et quando vrgeri rationum vi ac constringi se viderent, data fuga dicere consueuerint, τοῦτο ἀπόστολος ὡς ἄνθρωπος ἔφη *haec apostolus tamquam homo dixit*, abusi, vt existimo, loco 1 Cor. VII, 12. quo tamen non hominis, erroribus obnoxii, opinionem Paulus opponit praecepto Dei; sed apostolicam sententiam diserto κυρίου, h. e. Christi, versantis in terris, mandato subiungit. *Fabric.* *)

[14) *Epistola ad Hebraeos*, vtrum a *Paulo*, an ab alio quodam conscripta sit, diu multumque disputatum est. Ea autem est argumentorum in vtramque partem prolatorum indoles, vt nihil hac in re certi definiri possit, sed potius cum *Origene* profitendum sit: τίς ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν, τὸ μὲν ἀληθὲς ὁ Θεὸς οἶδε. Conferendi sunt: *Calouius* in Prolegg. ad hanc epist. *Ezech. Spanhemius*, in libello peculiari, *de auctore epistolae ad Hebraeos* ww), *Lardner* Supplements to the Credibility of the Gospel History tom. II. cap. XII. pag. 311—386. *Carpzou.* Prolegg. ad exercitt. sacrr. in ep. ad Hebr. *Ioh. Halletti* Dissert. *de auctore et lingua originali ep. ad Hebr.* quae inserta legitur Wolfii Curis Philoll. tom. III. pag. 806 sqq. *Grotius* in Prolegg. ad hanc ep. *Schmid* Hist. Canon. pag. 659 sqq. *Semler, Beyträge zu genauerer Einsicht des Briefs an die Hebr.* (coll. *Ernesti Neue theol. Bibl.* B. V. St. 3. S. 197 sq.) *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 217. pag. 1339 sqq. *Gottl. Christ. Storr Pauli Brief an die Hebr.* (Tübingen 1789.) Einleit. p. 1 sqq. quocum diligenter comparetur, M. *Werner Carl. Ludw. Ziegler,*

*) De ordine harum omnium epp. Paull. disputauit copiose *Blochius* in lib. Chronotaxis scriptorum Paulli, Flensb. 1782. 8. add. *Wilh. Paley* Horae Paulinae. Lond. 1790. 8.

ww) Prodiit separatim primum ann. 1658. 8. deinde cum *Lud. de Tena* et aliorum viror. doctor. ad eandem epistolam lucubrationibus Lond. 1661. fol. Denique tom. II. Opp. *Spanhemii* libro secundo Misc. sacr. pag. 171 sq. *Fabric.*

Ziegler, *vollständige Einleitung in den Brief an die Hebr.* (Göttingen 1791. 8.) *Ioh. Henr. Heinrichs* epist. Pauli ad Hebr. Graece (Gottingae 1792.) Prolegg. pag. 1 sq. *Wolfius* in Curis Prolegg. ad h. ep. pag. 583 sqq. 590 sqq. et quos ibi laudauit. — Iam quod attinet *testimonia veterum*, de huius epistolae auctore, ea sunt ita comparata, vt, si accuratius ponderentur, non possit exinde peruinci, vtrum *Paulus* epistolae auctor habendus sit, nec ne? Attamen si sine partium studio in ea inquirimus, hoc saltem adparere videtur, ecclesiam vet. maximam partem dubitasse de literarum authentia. Etenim in ecclesia *graeca*, quae Paulo epistolam adscripsisse dicitur, omni tempore haud pauci fuerunt, qui eam illi abiudicarent, vid. *Ziegler* l. c. pag. 21 sqq. Dubitarunt de Paulo *Irenaeus* et *Hippolytus*, qui sunt ex illa eccl. antiquissimi. vid. *Photius* cod. CCXXXII et CXXI. Neque ex eccl. *Romana*, *Tertullianus* (de pudicit. cap. 20.) *Caius*, presbyter Rom. (an. 210. vid. *Eusebius* H. E. VI, 20. *Hieronymus* Catal. Script. sub voc. *Caius* Opp. tom. I. p. 185.) sicuti nec omnino haec omnis ecclesia, vsque ad *Hieronymi* tempora, qui primus epistolam, tamquam a Paulo profectam, canoni inseruit, Paulum auctorem agnouerunt, vid. *Ziegler* pag. 72 sqq. *Richard. Simon* Hist. Crit. lib. I. cap. 16. lib. II. p. 95. *Iac. Basnage* Hist. de l'Eglise tom. I. lib. VIII. cap. 6. Euseb. III, 3. VI, 11. 14. *Hieron.* ad Es. VI et VII. ad Matth. XXVI. et ep. 129. ad *Dardanium*, nec non Catal. Script. Eccles. s. v. *Paulus*; Opp. tom. I. pag. 172. *Marcionem* quidem huius opinionis, in eccl. Romana florentis, auctorem fuisse, probare studuit *Storr* l. c. p. 41 sqq. xx) hoc idem tamen, pluribus hanc in rem in medium prolatis argumentis, negauit *Ziegler* l. c. pag. 101 sqq. *Kuin.*]

Nouatianos quidem ad hanc epistolam prouocasse, praeter *Epiphanium* haeresi LIX. testatur *Eulogius* apud *Photium* cod. CCXXX. Sed Arianos voluisse sollicitare huius auctoritatem epistolae, docet *Theodoritus* in limine commentarii, cui congruit quod *Epiphanius* LXIX, 37. illam ab Arianis reiici adfirmat, et epistolam ad Hebraeos οὐχ ἐκκλησιάζεσθαι obiicit Anomoeus *Athanasio* l. de Trinitate, cui respondens ille, ἀφ' οὗ, inquit, κατηγγέλητο Εὐαγγέλιον Χριστοῦ, Παύλου εἶναι πεπίστευται ἡ ἐπιστολὴ, καὶ μετ' αὐτῆς εἰσὶν ἐπιστολαὶ ἴδιαι πᾶσαι τοῦ Παύλου. *Fabric.*

[Qui porro auctorem epistolae Paulum esse adfirmant, et qui hoc idem negant, variis quoque *argumentis ex ipsa epistola desumtis* vtuntur. Atqui defensores quidem *prioris* sententiae, solent prouocare partim ad formulas, in hac epistola obuias et vero etiam in aliis Paulinis epistolas occurrentes, partim ad formulas rariores et soli Paulo proprias; vid. *Wetstenius* tom. II. pag. 386. *Schmid* Hist. Can. pag. 662. — Laudant cap. XIII, 23. vbi promittit auctor, se breui venturum esse vna cum Timotheo, atque obseruant, Timotheum perpetuum Pauli fuisse comitem. Quidni vero et alius Timothei amicus ita scribere potuit? vid. *Ziegler* pag. 248. — Proferunt 2 Petr. III, 15. 16. et inde non modo probant, Petrum ante oculos habuisse ep. ad Hebr. sed etiam Paulum ad eosdem scripsisse, ad quos tunc scripserit Petrus, h. e. ad ex-Iudaeos, hinc inde dispersos, de quibus 1 Petr. I, 1. vid. *Wolfius* in Curis pag. 584. *Storr.* l. c. pag. 70 sq. *Semler*, *Beyträge zur genauern Einsicht des Briefs an die Hebr.* pag. 36. *Bengel* Gnomon. edit. 2. pag. 992. 1163. *Carpzow.* Prolegg. ad exercitt. Philon.

xx) Latinorum opinionem, Paulo hanc epistolam abiudicantium, a Marcione descendere, existimauit *Sandius* in Hist. Eccles. pag. 148. Sed parum credibile haeretici hominis ὑπόθεσιν suae seruientis auctoritatem Catholicos scriptores sequi voluisse. *Fabric.*

Philon. in h. ep. pag. 79 sqq. at vide, quae contra monuerunt *Ziegler* pag. 160 sqq. et *Michaelis Einleitung* §. 219. pag. 1342. — Commemorant etiam cap. X, 34. vbi omnino verba τοῖς δεσμοῖς μου συνεπαθήσατε apprime conueniunt Paulo; sed lectio est ibi incerta, et aliam, τοῖς δεσμίοις μου *erga captiuos misericordes fuistis*, veram et genuinam esse, plures demonstrarunt. Alia huius generis argumenta leguntur apud *Storrium* pag. 77 sqq. *Wolfium* in Curis pag. 584. *Heinrichs* pag. 7. *Ziegler* pag. 176 sq. *Schmid* H. C. p. 663 sqq. *Carpzou.* cap. II. III. *Lardner* pag. 346. et alios, quos supra laudauimus. — Attamen ii, qui posteriori sententiae adstipulantur, qui nimirum Paulo epistolam *abiudicant*, vrgent potissimum stili diuersitatem a reliquis epp. Pauli, quam et ipse *Origenes*, acutissimus suorum temporum Criticus, agnouit; vid. *Euseb.* H. E. VI, 25. *Ziegler* pag. 181 sqq. — Monent praeterea, deesse inscriptionem et salutationem, reliquis in epp. Paulinis sollemnem. Cuius rei caussam hanc adfert *Theodoretus* tom. III. pag. 542. Ἑβραίοις γράφων, ὧν οὐκ ἐνεχειρίσθη τὴν ἐπιμέλειαν, γυμνὴν τῶν ἀξιωμάτων εἰκότως τὴν διδασκαλίαν προσήνεγκεν *in ep. ad Hebr. quorum cura ipsi non fuerat demandata, merito absque mentione dignitatis suae doctrinam proposuit.* Sed *Hieronymus* in Catalogo s. v. *Paulus* — *propter inuidiam sui apud Hebr. nominis titulum in principio salutationis amputauit.* Quae tamen rationes parum probabiles mihi videntur. Aliam coniecturam, quae tamen non nisi ab iis potest admitti, qui Paulum auctorem ep. negant, proposuit *Michaelis* in *Einleit.* Th. II. §. 218. pag. 1341. interpretem nimirum epistolae graecum, omisisse salutandi formulam, vel quod auctoris nomen obscurum nec celebre esset. — Adferunt denique plures locos, qui haud leues difficultates mouent, si epistolam a Paulo conscriptam esse defenditur v. c. II, 3. de quo loco plura dicentur infra, XIII, 7 sqq. etc. vid. *Ziegler* pag. 238 sqq. — — Hinc ergo variae omni fere tempore de ep. auctore sententiae prolatae sunt. *Tertullianus* de pudicit. cap. 20. p. m. 641. *Barnabam* auctorem epistolae nominat [yy]), cuius verba laudauit *Schmid* Hist. Can. p. 315. conf. *Ziegler* pag. 93. qui hanc eandem sententiam fuisse eccl. Romanae demonstrat. — *Lutherus* non sine magna probabilitatis specie (quod agnoscit *Ioh. Clericus* tom. IV. biblioth. select. pag. 410. et ipse quoque *Spanhemius* in libello supra laud., qui tamen part. II. cap. 9. *Lutheri* sententiam eo inprimis argumento refutare studuit, quod nullus veterum hoc idem tradiderit,) ad Genes. cap. XXVIII. pluribus demonstrauit, *Apollinem Alexandrinum* [zz]), cuius Act. XVIII, 24. 1 Cor. I, 12. III, 4. etc. Tit. III, 13. Clem. Rom. epist. cap. 47. mentio fit, auctorem epistolae esse. Statuit nimirum *Lutherus*, *Apollinem*, vel alium Iudaeum Alexandrinum, varios sermones, quos *Paulus* habuisset cum Iudaeis graecis, collegisse, atque in formam epistolae redegisse; aut omnino Pauli nomine, eo iubente vel permittente, hanc ep. conscripsisse. Hoc quidem negat *Ziegler* pag. 256 sqq. quum nihil hac de re in ipsa ep. monitum sit; pluribus tamen argumentis ostendit, Lutheri sententiam de auctore ep. sese a probabilitate maximopere commendare. — *Heinsius* Exercitt. Sacr. XVI, 1. sine vlla idonea ratione,

yy) Huic eam a nonnullis tributam esse, tradit etiam *Philastrius* haeresi 88. *Hieron.* in Catal. vbi de *Paulo* Apostolo differit, et respicit ad Tertulliani cap. 20. de pudicitia. Placuit haec sententia etiam viro docto *Ioh. Cameroni*. Sed Barnabae, qui nunquam fuit in Italia, esse non posse, probat *Frid. Spanhemius* part. II. cap. 8. et *Thomas Ittigius* diss. de patribus Apostolicis pag. 172 sq. et 182. *Fabric.*

zz) De hoc Apolline Alexandrino, quem Corinthiorum episcopum vocat *Hieronymus* ad Tit. III. vid. *Ioh. Prideaux* pag. 463 sq. Opp. et *Vitringa*

ratione, alium *Paulum*, ab Apostolo diuersum, ep. scriptorem finxit. — *Clementis Romani*, tanquam *interpretis* harum litterarum, meminerunt *Eusebius* H. E. III, 38. (vbi docet, nonnullos existimasse, Paulum scripsisse eas hebraice, *Lucam* vero euangelistam, vel *Clementem* eas interpretatum esse,) *Hieronymus* in Catal. voce *Paulus*, *Theodoretus* in praef. tom. III. pag. 544. *Gobarus* apud Photium cod. CCXXII. et *Theophylactus; auctorem* vero ep. a quibusdam habitum esse *Clementem*, docet *Philastrius* Haeres. apocryph. cap. 18. Huius opinionis probabilem originem adfert *Schmid* l. c. pag. 66. coll. eiusdem Obss. in ep. ad Hebr. pag. 13. 14. [aaa]) *Kuin.*]

Lucam esse auctorem [bbb]), post alios scripsit *Elias Boherellus* in notis ad eruditam suam versionem Gallicam librorum *Origenis* contra Celsum pag. 143. *Epistolam ad Hebraeos Pauli esse, vetus est et communis opinio. Ego praeter cetera animum inducere non possum vt credam, Paulum, qui nihil se a quoquam accepisse aut doctum fuisse asserit, Gal. I, v. 12. velle de se ipso tamquam Apostolorum auditore, loqui* [ccc]), *quod facit auctor ep. ad Hebr. cap. II, v. 3. At sic Lucas Euang. cap. I, 3. Multaque sunt, cur hanc epistolam Lucae adscribendam putem. Nam vt omittam, ipsum cum Timotheo Pauli comitem fuisse, Act. XVI, 3. 10. XXVII, 37. Hebr. XIII, 23. ne de reliquis immorer, quae aliunde duci possunt, argumentis, monere obiter contentus ero de quibusdam vocibus, Lucae particularibus, quae in ep. ad Hebr. occurrunt, vt est* ἐπιστέλλειν *pro:* scribere epistolam, *Act.* XV, 20. *et* XXI, 5. *Hebr.* XIII, 22. ἡγέμενοι *pro*, verbi ministris *Act.* XIV, 12. *et* XV, 22. *Hebr.* XIII, 7. 17 *et* 24. *item vox* ἀρχηγὸς *Act.* III, 15. *et* V, 31. *Hebr.* II, 10. *et* XII, 2. *quae nescio an aliis obseruata fuerint, certe non memini.* Sed non sunt haec pauca ita Lucae particularia, vt non ab aliis illius aetatis scriptoribus sacris vsurpari potuerint eodem sensu. Et longe plures Paulinas locutiones in ep. ad Hebr.

tringa Obss. III, 21. *Fabric.* nec non *Michaelis Einleitung Th. II.* § 178. pag. 1213. §. 205. pag. 1315 sq. 1318. *Kuin.*

aaa) *Spanhemius* part. II. cap. 1 sq. docet, scriptorem non esse *Clementem Romanum*, qui Hebraeos numquam docuit, et ipse testimoniis ex ep ad Hebr. vtitur, de quo vide etiam sis D. *Ittigii* diss. de Patrr. Apostt. pag. 231 sq. — *Clementem* pro auctore habuit *Patricius Iunius*, cui *Clementis* epistolam debemus. — Illud quidem omitto, quod cap. 9. ab eodem *Spanhemio* docetur, auctorem non posse esse *Marcum*, neque *Tertullianum* denique, si tamen cuiquam tam absurda opinio in mentem venire potuit, vt testatur Sixtus Senensis. *Fabric.*

bbb) Ostendere hoc conatus est *Grotius* instituta comparatione huius epist., cum scriptis *Lucae;* sed refutarunt eum, praeter eos, quos laudat *Fabricius*, *Wetstenius* N. T. tom. II. pag. 385 sq. et *Hallet* in Diss. laud. in *Wolfii* Curis tom. III. pag. 829. *Kuin.*

ccc) Hoc argumentum mouit *Lutherum*, *Lucam Osiandrum* aliosque, de quibus *Gerhardus* in exegesi loci de S. Scriptura §. 274. vt Paulum auctorem esse negarent. Sed per communicationem Paulus ait εἰς ἡμᾶς, respiciendo magis ad Hebraeos, quibus scribit, quam ad se. Confer quae ad eum locum respondet *Seb. Schmidius* pag. 168 sq. et *Spanhemius* de auctore ep. ad Hebr. part. III. cap. 5. *Fabric.* Praeter *Lutherum* et *Osiandrum*, nominandi quoque sunt *Calvinus*, *Grotius* alii, vid. *Schmid* Hist. Canon. pag. 666 sq. Plures autem, ad remouendam difficultatem monuerunt, Ap. vsum esse oratione communicatiua, ita, vt ἡμᾶς positum sit pro ὑμᾶς. *Iac. Cappellus* ad 2, 3. *nihil obstat, quo minus potuerit Paulus ita loqui per* ἀνακοίνωσιν. vid. quoque *Hallet* l. l. in *Wolfii* Curis tom. III. pag. 827. *Heinrichs* Prolegg pag. 7. *Wolfius* in Curis ad Hebr. II, 2. *Storr* Einleitung pag. 77 sq. sed conf. etiam *Ziegler* pag. 246. Sed illa, quae solent disputari de oratione communicatiua, per se spectata, parum valent; debent adesse alia argumenta, quibus possit constitui et comprobari, esse h. l. ἀνακοίνωσιν admittendam. *Kuin.*

Hebr. demonſtrauit *Spanhemius* part. II. cap. 1 ſq. qui Lucam auctorem non eſſe multis diſputat cap. 7. cui adde, ſi placet, *Eliam du Pin* Prolegg. Bibl. tom. II. p. 56. *Fabric.*

[Πρὸς Ἑβραίους eſſe ſcriptam epiſtolam, docet ἐπιγραφή, non quidem ab ipſo auctore profecta, ſed perantiqua tamen, vid. *Ziegler* l. c. pag. 216. nihil vero illa amplius docet, quam ſcriptam eſſe epiſtolam Chriſtianis, ante Iudaeis. Olim quidem haud pauci fuerunt, qui exiſtimarent, Ἑβραίους nominari eos, qui *lingua* vterentur *Hebraica*, et ex Palaeſtina oriundi eſſent, qui hoc ipſo nomine diſtinguerentur a Iudaeis, extra Palaeſtinam viuentibus et *graece* loquentibus; adeoque ex hac ipſa inſcriptione adparere, ſcriptas eſſe haſce litteras *Iudaeis, in Palaeſtina viuentibus* (hoc contenderunt Clem. Alex. Hieronym. Chryſoſt. Theodoretus etc. *Michaelis Einl. Th. II.* §. 220. p. 1343 ſqq.); at enimuero voc. Ἑβραῖος latiori ſignificatu poni, et omnino *nationem* ac *religionem*, non *linguam* indicare, neque adeo quicquam ex hoc titulo colligi poſſe, ſatis accurate demonſtrarunt plures: vid. *Ziegler* l. c. p. 216 ſqq. *Schmid* Hiſt. Can. pag. 668. *Lightfoot* Horr. Hebrr. Opp. tom. II. pag. 704 ſq. *Semler Beyträge* etc. pag. 45 ſq. *Noeſſelt* Commentat: *de tempore, quo ſcripta fuerit epiſtola Pauli ad Hebraeos, deque Hebraeis, quibus ſcripſerit*, inſerta ipſius Opuſc. tom. I. pag. 269. *Carpzov.* Exerc. in ep. ad Hebr. pag. VI ſqq. — Itaque alii ſtatuerunt, epiſtolam deſtinatam fuiſſe *Chriſtianis ante Iudaeis, extra Palaeſtinam viuentibus*, argumenta v. ap. *Heinrichs* Prolegg. pag. 10 ſq. *Ziegler* pag. 226 ſq. Iam vero huius ipſius ſententiae defenſores, rurſus in varias partes abeunt. Ac *Hieronymus* quidem, cuius tamen ſententia iam dudum eſt exploſa, *Hiſpanis;* ſed *Wetſtenius* tom. II. pag. 386. *Romanis Iudaeis*, *Noeſſeltus* l. c. *Iudaeis*, qui in *Macedonia, Theſſalonicae* inprimis, ad Chriſti ſigna ſeſe contuliſſent, *Storrius* in *Galatia* viuentibus, (conf. tamen Ziegler p. 117 ſqq.) ſcriptam fuiſſe, probare ſtuduit. Maxime probabilis videtur eſſe eorum ſententia, qui ſcriptam eam fuiſſe, adfirmant, *omnibus Iudaeo-Chriſtianis per omnes regiones diſperſis, vt certae cuidam eccleſiae tradita accipiatur, idque Palaeſtinenſi;* huius ſententiae ſunt *Lightfoot* Harmony of the N. T. vol. I. pag. 340. *Braunius* Prolegg. in ep. ad Hebr. pag. 29 et nuperrime *Heinrichs* Prolegg. pag. 12 ſqq. *Kuin.*]

Diſputatum eſt etiam de *lingua*, qua ſit epiſtola conſcripta. Hebraice ſcripſiſſe Paulum, *Clemens Alex.* apud *Euſeb.* VI, 14. Hiſt. et vnius illius fide quaſi Hebraeus ad Hebraeos non aliter, quam ea lingua ſcribere potuerit, *Euſeb.* [ddd]) ipſe III, 23. *Euthalius* pag. 670. *Coſmas Indopleuſtes* V. pag. 255. *Theodoritus*, *Theophylactus*, et in catalogo *Hieronymus* adfirmant [eee]). Graeca quae hodie habemus, originarium eſſe auctoris ſacri contextum, argumentis non contemnendis poſt *Caluinum* probat *Spanhem.* part. III. cap. 2. *Millius* praefat. ad N. T. pag. 11 ſqq. *Blondellus* Prolegg. ad Pſeudo-Iſidorum pag. 44 ſq. *Heideggerus* in Enchiridio Biblico pag. 943. et *Iac. Cappellus* Obſſ. in N. T. pag. 109. 112 ſq. [fff]) neque audiendi, qui

ddd) At Euſeb. in Pſalmos, a Montfaucono editus, pag. 15. obſeruat, Paulum in hac ep. verſione LXX. Interpretum vſum, vti Hieronymus quoque in Ieſ. VI. quo ipſo eam graece primitus ſcriptam agnoſcunt. ὁ δὲ ἀπόστολος νομομαθὴς ὑπάρχων ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους τῇ τῶν ό ἐχρήσατο. *Fabric.*

eee) Etiam *Origenes* apud *Euſeb.* H. E. VI, 25. ipſa inſcriptio epiſtolae πρὸς Ἑβραίους procul dubio huic opinioni originem dedit, quam etiam exornauit *Michaelis* Prolegg. in ep. ad Hebr. et *Einleit. Th. II.* pag. 1356. §. 224. *Kuin.*

fff) *Semleri* Diſſ. *quod Paulus graece epiſtolam ad Hebr. exarauerit*, *Halae* 1761. *Semler* Beyträge pag. 60. *Storr.* Prolegg. §. 12. *Ziegler* pag. 187 ſq. 227 ſq. *Heinſius* Prolegg. pag. 16 ſq. *Schmid* H. C. pag. 668 ſq. *Kuin.*

qui cum *Widmanstadio* Syriacam versionem huius ep. pro fonte venditant, aut cum *Hallensibus* tom. VII. Obseruatt. selectt. pag. 268. contendunt *indubitatis et inuictis argumentis probari posse, quod Hebraice primum scripta fuerit*, quum ex tota antiquitate ne vnus quidem possit proferri testis, qui Hebraicam viderit. *Fabric.*

[Denique de *tempore* quoque et *loco*, quo fuerit epistola conscripta, varia monuerunt interpretes. Et nos quidem cum *Zieglero* pag. 250 sq. existimamus, *de loco* nihil prorsus posse constitui, ipsam subscriptionem Ἐγράφη ἀπὸ Ἰταλίας διὰ Τιμοθέου non esse genuinam, sed adulterinam et suppositiciam, quod ipsa luculenter satis doceat lectionis varietas; de *tempore* autem, nihil amplius posse certo constitui, quam eam esse scriptam ante excidium Hierosolymitanum. Qui Paulo vindicant epistolam, *Millius* in Prolegg. §. 53. et *Fabricius* noster, post Iacobum minorem martyrio adfectum a. LXII. Neronis VIII. et quidem postquam e carcere euaserat Apostolus, atque in vlteriorem aliquam Italiae partem, vel vt *Heinrichs*, (qui ponit an. LXIII.) vult, Graeciae partem recesserat; *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 223. p. 1355. post an. LXIV. scriptam censet epistolam. *Noesseltus* l. c. hanc ex omnibus epistolis Paulinis primam esse statuit, anno LII. vel LIII. Corintho, vbi tunc versabatur Paulus, missam. οἱ ἀπὸ Ἰταλίας sunt ei, *Iudaei*, regnante Claudio, Roma pulsi, Aquila et Priscilla; verba Τιμόθεον ἀπολελυμένον de itinere Timothei, ex Macedonia reducis, exponit. — Quod adtinet argumentum huius epistolae, conf. *Sam. Frid. Nath. Morus*, Profess. quondam Lips., der Brief an die Hebräer übersetzt (Leipzig 1786. 8. IIIte Auflage) Vorrede. *Ziegler* pag. 260 sq. *Storr* Einleit. §. 14. *Heinrichs* pag. 19 sqq. etc. *Kuin*]

Ceterum a Marcione reiectam epistolam ad Hebr. (et forte a *Basilide*, quem cum Marcione Hieronymus coniungit,) auctor est *Epiphanius* LXII, 9. Idem de Marcione licet ex Tertulliano colligere, et diserte scribit Hieronymus praefat. in epist. ad Titum. — Arianis, a quibus similiter in dubium vocata est epistola ad Hebr., succenturiantur recentiores Sociniani quidam, atque ex his Gregorius Eniedinus, contra cuius obiectiones illam vindicatam videre est in *Feurbonii*, Theologi Giessensis, anti-Eniedino, et *Hoornbeckii* Socinismo profligato tom. I. pag. 23 sq. *Caietanus* quoque praefat. ad epist. ad Hebraeos, *quoniam*, inquit, *Hieronymum sortiti sumus regulam ne erremus in discretione librorum canonicorum, nam quos ille canonicos tradidit, canonicos habemus, et quos ille a canonicis discreuit, extra canonem habemus, ideo dubio apud Hieronymum auctore huius epistolae existente, dubia quoque redditur epistola, quam nisi sit Pauli, non perspicuum est, canonicam esse. Quo fit, vt ex sola huius epistolae auctoritate non possit, si quod dubium in fide accideret, determinari.* Sed *Caietanum* socii ecclesiae suae vel deserunt, vel refellunt. Lutherum quoque nostrum de hac epistola durius aliquando loquutum esse non diffiteor, veritum, ne per illam Nouatiani vel Montanistici errores stabilirentur, atque auctoritate veterum quorundam catholicorum latinorum doctorum abreptum.

Epistolas Pauli vel omnes, vel plerasque reiecerunt *Ebionitae* vtriusque generis, et *Encratitae*, teste *Origene* lib. V. adu. Celsum extr. Idem de *Helcesaitis* tradit *Origenes* in Ps. LXXXII. sed ex *Epiphanio* XXX, 3. constat, adfines hos Ebionitis fuisse, quorum in Paulum calumnias tangunt idem *Epiphan.* XXX, 16 et 25. *Euseb.* Hist. III, 27. et *Theodoritus* lib. II. haeret. fab. cap. 1. De Encratitis siue Seuerianis quoque idem *Euseb.* IV, 29. βλασφημοῦντες δὲ Παῦλον τὸν ἀπόστολον ἀθετοῦσιν αὐτοῦ τὰς ἐπιστολὰς μήτε πράξεις τῶν ἀποστόλων καταδεχόμενοι.

χόμενοι. *Hieronymus* praefat. ad Titum: *Sed Tatianus Encratitarum Patriarches, qui et ipse nonnullas Pauli epistolas repudiauit, hanc vel maxime, hoc est, ad Titum Apostoli pronuntiandam credidit, paruipendens Marcionis et aliorum* (Basilidem eodem loco nominauerat,) *qui cum eo hac in parte consentiunt, assertionem.* De eodem Tatiano Eusebius: τοῦ δὲ ἀποστόλου φασι τολμῆσαι τινὰς αὐτὸν μεταφράσαι φωνὰς ὡς ἐπιδιορθούμενον [ggg]) αὐτῶν τὴν τῆς φράσεως σύνταξιν. Victor Capuanus de Tatiano: *Sed et dictis apostolicis manus profanae emendationis, vel vt dicam verius, corruptionis dicitur intulisse.* Marcion vero [hhh]) recepit Pauli epistolas tantum decem, alioque ordine, et passim interpolatas ac truncas, 1) ad Galatas, 2. 3) vtramque ad Corinthios 4) ad Romanos, 5. 6) vtramque ad Thessalonicenses 7) ad Ephesios, quam ipse inscripsit ad Laodicenses [iii]), 8) ad Colossenses, 9) ad Philemonem et 10) ad Philippenses. Vid. *Ioh. Rodolphi Wetstenii* notas in Adamantii dialogos contra Marcionitas pag. 18 sqq. De *Manichaeis* patet ex Augustin. lib. IX. contra Faustum, quod Pauli epistolas ita admiserunt, vt dicerent, vel apostolum, cum videtur sibi contradicere, sententiam suam retractasse, vel ab aliis inserta quaedam illi esse aliena. *Veruntamen si eius est et prior illa sententia, nunc emendata est: sin fas non est Paulum inemendatum dixisse aliquid vnquam, ipsius non est. Fabric.*

{Epistolae *Petri, Iacobi, Iudae*, et *Iohannis* in codd. versione Arabica, scriptis patrum antiquissimorum, editionibusque praestantissimis communi καθολικῶν ἐπιστολῶν nomine insigniuntur. De vi autem et significatione huius cognomenti, omni fere tempore a viris doctis varie disputatum est. Alii, septem illas epistolas ita adpellatas esse contendunt propterea, quod *catholicam* h. e. *vniuersalem doctrinam contineant, et ab vniuersalibus quasi doctoribus* h. e. *ab apostolis conscriptae sint, quos Deus in vniuersum mundum doctrinam christianam annuntiaturos ablegasset;* alii statuunt, eas vocatas esse catholicas, *vt discernerentur ab epistolis Ignatii, Barnabae aliorumque, numquam in canonem librorum sacrorum relatis. Noesselto* catholica epistola est, *legitima omniumque consensu probata. Principio proprium fuisse hoc nomen primae Petri et Iohannis epistolae, quo distinguerentur a ceteris eorundem scriptorum, quae incertae fidei essent; post, cum didicissent homines ecclesiastici, ceteras quoque eorundem apostolorum, itemque Iacobi et Iudae, epistolas veterum scriptorum vsu tritas, plurimis etiam in ecclesiis publica lectione probatas esse, translatum hoc nomen esse ad vniuersas, quas a Paulinis epistolis discernere vellent;* quae sententia ceteris videtur omnino praeferenda. Alii praecipiunt, eas ideo nominari catholicas, *quod non vni homini, vel regioni vel ecclesiae, sed Christianis, per orbem terrarum dispersis, sint inscriptae, epistolas Iohannis, secundam nimirum et tertiam, esse adiectas, quod eundem haberent auctorem;* ita statuit praeter alios *Michaelis*. Hae sunt praecipuae sententiae, alias praetermitto. Conf. omnino: *Dauid. Iul. Pott* Epistolae Catholicae vol. I. Gottingae 1786. Excurs. I. pag. 173. *de sensu atque origine vocis ἐπιστολὴ καθολικὴ sententiae tam veterum quam recentiorum interpretum recensentur atque diiudicantur.* Diss. continens *Coniecturas ad historiam catholicae Iacobi epistolae auctore Ioh. Aug. Noesselt, Halae* 1784. 4. p. 4 sqq. *Hofmannus* ad *Pritii* Introduct. in N. T. pag. 62 sqq. et ibi laudatos. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1404 sq. *Gottl. Christ. Storr, de catholi-*

ggg) Conf. *Richard. Simon.* Hist. Crit. N. T. lib. I. pag. 367 sq. *Fabric.*

hhh) Vid. supra ad Matth. not. l.

iii) Vid. supra notata ad ep. ad Ephesios.

catholicarum epistolarum occasione et consilio Tubingae 1789. 4. *Stäudlin, de fontibus epistolar. catholicar. inprimis de allegationibus, quae in iis deprehenduntur Gotting.* 1790. 4. *Kuin.*]

X. Simon Bethsaidensis, Bar Iona, siue filius Iohannis, cognomento PETRVS, Andreae frater, ἡ ἀπαρχὴ τȣ̃ κυρίȣ ὑμῶν [kkk]), ὁ τῶν ἀποςόλων πρῶτος, ᾧ πρώτῳ ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἀπεκάλυψεν, ὃν ὁ χριςὸς εὐλόγως ἐμακάρισεν, ὁ κλητὸς καὶ ἐκλεκτὸς, καὶ συνέςιος καὶ συνοδοίπορος, ὁ καλὸς καὶ δόκιμος μαθητὴς, vt celebratur a Pseudo-Clemente in epistola ad Iacobum, Iudaeis maxime [lll]) ad euangelium conuertendis a domino missus Gal. II, 7. post apostolatum atque εὐαγγέλιον περιτομῆς, per plures annos gestum, denique crucifixus capite ad terram verso [mmm]) Christum suum martyrio honorauit Romae anno Neronis XIV. Christi LXVIII. De vita et martyrio Petri, praeter eos, quos supra in Paulo memoraui, consules Acta Sanctor. XXIX. Ianuar. *Fabric.* Add. *Grotius* et *Calouius* in I. ep. Petri Prolegg. *Pritius* introductione in N. T. cap. 16. ibique *Hofmannus* p. 241 sqq. *Schmidius* H. C. pag. 389 sqq. *Wolfius* in Curis Prolegg. ad I. ep. Petri pag. 88 sq. *Niemeyer Charakteristik* Th. I. pag. 499 sqq. *Pott* Prolegg. ad. I. Epist. pag. 3 sqq. *Kuin.*

[*Epistola prior Petri* scripta est τοῖς ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντȣ etc. vnde ea etiam, monente *Fabricio* nostro, Tertulliano Scorp. adu. Gnosticos pag. 614. et Cypriano Testim. lib. III. ad Quirin. pag. 427. epistola *ad Ponticos* dicitur [nnn]). Quinam autem per illos ἐκλεκτȣ̀ς intelligendi sint, in eo magnopere inter se dissentiunt tam antiquiores, quam recentiores interpretes. Alii, vt *Eusebius* (H. E. III, 4. τοῖς ἐξ Ἑβραίων ȣ̓̃σιν ἐν διασπορᾷ Πόντȣ etc.), Hieronymus, *Grotius* (ad 1 Petr. I, 1.) intelligendos esse monent, *Christianos antea Iudaeos, extra Palaestinam viuentes;* alii, vt *Procopius* (in Ies. LXV, 20.) *Cassiodorius* (de institut. diu. lit. tom. II. pag. 516.) *Wetstenius* (ad 1 Petr. I, 2.) *Christianos e gentibus;* alii v. c. *Wetstenius* tom. II. pag. 681. *Ios. Hallet* in *Wolfii* Curis tom. III. pag. 822 sqq. (cuius *Halleti* rationes examinauit *Hofmannus* ad *Pritii* Introduct. in N. T. pag. 82 sq.) *Bensonius, Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1452 sqq. *Iudaeos antea gentiles, nunc vero Christianos;* alii denique, vt *Wolfius, Hofmannus, Pottius* etc. *christianos e Iudaeis et gentilibus,* maxime vero *Iudaeo-christianos.* Conf. omnino *Wolfius* et *Pottus* in Prolegg. — Dissentiunt non minus

kkk) Vid. *Blondellum* in Pseudo-Isidoro pag. 45 sq. ac de reliquis Petri praerogatiuis Chamierum tom. II. panstratiae Cathol. tom. II. lib. II. cap. 14 sq. ad 19. et M. Antonium de Dominis IV, 1. Dreieri Controuers. cum Pontific. Diss. IX et X. *Fabric.*

lll) Conf. *Frid. Spanhem.* Opp. tom. II. pag. 342 sq. *Fabric.*

mmm) Hieron. cap. 1. Catal. Caeterum e crucifixione Petri patet, eum non fuisse ciuem Romanum; Paulus enim, quod ciuitate Romana gauderet, decollatus fuit. *Fabric.*

nnn) Graece vtique scripta est, non hebraice, vt *Baronio* ad a. C. XLV. nr. 29. visum, quasi *Marcus* graece vertisset. Nam quod Hieronymus epist. 150. ad Hedibiam ait, *duas epistolas quae dicuntur Petri, stylo et charactere discrepare, structuraque verborum,* non linguarum diuersitatem intelligit, sed rationes dicendi. *Fabric.* Petri phrasin multo esse perplexiorem quam Paulinam, *Erasmi* iudicium est, in Praefat. ad suam Paraphrasin. *Idem.* Conf. etiam quae hanc in rem notarunt *Hofmannus* ad *Pritii* Introduct. in N. T. pag. 84 sqq. et *Pottus* in Prolegg. ad epist. secundam. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 252. p. 1472 sqq. *Kuin.*

minus de *tempore* scriptionis huius epistolae. Ad a. XLVI. *Baronius* eam refert, *Heideggerus* ad a. LII. (vid. *Hofmann* l. c. pag. 88.) *Dodwellus* Diss. I. Cyprianic. §. 5. ad a. LIV. et Neronis primum, *Lightfootus* ad a. Chr. LXV. *Fabricius* noster, et *Millius* ad a. Chr. LXI. Neronis VII. sed *Michaelis* l. c. §. 248. pag. 1458. ad a. LX. rectius haud dubie, monente *Potto* pag. 20 sqq. refertur ad annos intermedios LVIII—LXI. — Denique de variis opinionibus interpretum, quod attinet scriptionis *locum*, diligenter disputarunt *Michaelis* l. c. §. 249. pag. 1459 sqq. et *Pottus* pag. 12 sq. Nimirum I. ep. V, 13. *salutat vos*, scribit Ap. ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτή. Iam per Babylonem, Eusebius, et alii veterum, etiam recentiorum haud pauci, vt *Vales.* pag. 33. ad Euseb. *Grotius*, *Millius*, *Lardnerus*, *Hammondus* intelligunt *Romam*, quae ab Apostolo ita nominata sit mystice. Cuius opinionis auctor videtur fuisse Papias, quem plurimi patrum sequuti sunt, vt et quidam codd. qui habent, Ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης· quam tamen sententiam pluribus refutauit iam *Iac. Lenfant* in epist. inserta *Ioh. Clerici* biblioth. selectae part. XVI. pag. 297 sqq. Alii vero intelligendam esse existimarunt, *Hierosolymam*. Longe vero probabilior videtur eorum sententia, qui Babylonem, proprie sic dictam, intelligunt, qui tamen etiam in eo dissentiunt, vtrum sit intelligenda vrbs Aegyptiaca, Cairo vicina, (sic *Ioh. Pearsonius* et *Hofmann* ad *Prit.* pag. 87 sq.), an potius vrbs Assyriaca, et haec sententia, quam praeter alios amplexi sunt *Erasmus*, *Lightfootus*, *Bengelius*, *Wetstenius*, est haud dubie verissima, praesertim etiam, quum, vt obseruauit *Schmid* in Hist. Can. pag. 694. prouinciae Asiaticae, 1 ep. I, 1. eo ordine geographico numerentur, quo Babylone scribenti occurrebant. *Michaelis* in prioribus introductionis suae in N. T. editionibus, Ctesiphonem et Seleuciam, Tigridis flumini ex aduerso adiacentes, communi Babylonis nomine a Graecis et Romanis comprehensas, intelligebat, sed in quarta editione *Th. II.* §. 249. pag. 1464. hanc sententiam retractauit, et Babylonem veterem intelligendam esse censuit. Fuisse quoque, qui existimarent, Ἰόππης epistolam esse scriptam e verbis *Syncelli* pag. 332. quem laudauit *Fabricius*, adpareret, si sana esset lectio. Verba sunt: μέμνηται καὶ ἐν αὐτῇ (scil. τῇ πρώτῃ Ἐπιστολῇ τοῦ Πέτρου) Μάρκου (τοῦ εὐαγγελιστοῦ pag. 331.) καὶ τῆς πόλεως Βαβυλῶνος, ἄλλοι δὲ Ἰόππης γεγράφθαι φασίν· sed pro Ἰόππης haud dubie, vt iam notauit *Schmidius* l. c. pag. 694. quem quoque Pottus pag. 19. sequitur, legendum est Ῥώμης. *Kuin.*]

Erasmus in loco 1 Petr. V, 12. suspicatur, priorem aliquam epistolam huius viri memorari, quod visum etiam *Grotio* et in Obss. sacris *Paulo Colomesio*. Verba *Erasmi* sunt: ***cum in priore Petrus testetur, se scripsisse per Siluanum, et in posteriore aperte testetur eam esse secundam, non video, qui res possit explicari, nisi aut posterior Petri non sit, aut Siluanus eam scripserit iussu Petri. Quodsi haec ab ipso Petro scripta sit, videtur tres scripsisse, quarum prima interciderit.*** Verum rectius alii de hac ipsa epistola sua loqui contendunt Petrum, vt notaui in cod. Apocrypho N. T. pag. 906. *Fabric.* ooo)

[*Epistola*

ooo) Conf. ad l. c. interpp. Caet. *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1455 sq. ex 1 ep. II, 13. 14. coniicit, Petrum, paulo antequam hanc ep. literis consignaret, legisse Pauli literas ad Romanos. *Storrius* in Diss. *de catholicar. epist. occasione et consilio*, statuit, Petrum has epp. inprimis propterea conscripsisse, vt refelleret varii generis opiniones falsas, ortas ex male intellectis locis epp. Pauli ad Hebraeos et Galatas. Ideo eum contendere non esse admodum propinquum Christi adventum 2 ep. III, 15. ideo eum inculcare coniunctionem recte praeclareque factorum cum professione relig. christ. 1 epist. II, 24. III, 18. IV, 1. *Kuin.*

[*Epistola posterior*, quae sub Petri nomine fertur, vtrum sit genuina, an suppositit'a, diu multumque disputatum est. Conf. omnino *Grotius* et *Calouius* in Prolegg. *Potti* Prolegg. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 233. pag. 1475 sqq. *Wolfius* in Curis Prolegg. *Frid. Aug. Lud. Nietzsche Epistola Petri posterior auctori suo inprimis contra Grotium vindicata atque adserta, Lips.* 1785. 8. in quo libello *primo* dubitationes in medium adferuntur, quibus *Grotius*, maxime auctoritate veterum fretus, αὐθεντίαν huius ep. suspectam reddere studet, *deinde* examinantur rationes, quibus inprimis suam de Simone, episcopo Hierosolymitano, opinionem commendare conatur, denique etiam e nonnullis ipsius ep. locis, habito tamen ad *Grotium* respectu, docetur, eam a nemine, nisi ab vno Petro esse profectam. Probatur autem authentia huius epistolae partim argumentis *internis* v. c. I, 18. III, 1. 15. etc. conf. *Nietzsche* l. c. pag. 56 sqq. partim *externis*, veterum testimoniis, e quibus potiora adduxit *Pott.* Prolegg. pag. 172 sqq. Petro hanc epistolam vindicant *Calouius, Hammondus, Richard. Simon.* hist. crit. du texte du N. T. pag. 197 sq. *Campegius Vitringa* Obss. S. IV. p. 937. *Guil. Caueus* in vita Petri sect. X. num. VI. quos laudauit *Fabricius* noster. Petrum vero epistolae auctorem non agnouerunt *Caluinus, Grotius, Scaliger, Salmasius, Erasmus*, alii, et nupetrime *Semlerus*. Sunt autem argumenta eorum, qui Petro epistolam abiudicant, generis duplicis; prouocant nimirum partim ad *testimonia veterum*, qui dubitanter de hac ep. scripserunt, vel simpliciter Petro eam abnegarunt, v. c. Origenes apud Euseb. H. E. VI, 26, Eusebius III, 3. Hieronymus, Syrus, in cuius versione omittitur, vid. *Pott.* pag. 161 sq. *Schmid.* H. C. pag. 700 sq. sed dubia quae antiquitas mouit, e medio sustulerunt *Millius* Prolegg. nr. 126. *Richard. Simon.* l. c. *Ioh. Ens* in Biblioth. sacr. pag. 392. *Hofmannus* ad *Pritii* Introduct. pag. 92 sq. *Nietzsche* l. c. pag. 9 sqq. partim ad *stili diuersitatem;* quae omnino fuit praecipua dubitandi caussa. Iam nos quidem, quamquam non ab eorum partibus stamus, qui existimant, nihil omnino posse, in tanta vtriusque epistolae breuitate, de stili discrepantia dici, quin potius affirmamus, deprehendi inter vtramque ep. aliquod stili discrimen, illud tamen neutiquam statuimus ita esse comparatum, vt exinde possit colligi, Petrum non esse huius ep. auctorem, sed potius alium, v. c. Simeonem, Hierosolymitanum, quem *Grotius* voluit. Ea enim, quae deprehenditur discrepantia stili, inprimis repetenda est, *partim*, a diuersitate argumenti, quum in hac ep. longe aliae res pertractentur, quam quae in priori pertractatae erant, vid. *Nietzsche* l. c. pag. 18. *Pott.* l. c. pag. 164. *partim* a diuersitate temporis: hanc enim posteriorem paulo ante Petri obitum conscriptam esse, extra omnem dubitationem positum est, coll. I, 14. etsi ceteroquin non certo constet, quo *anno* illa data sit. Etenim *Michaelis* l. c. pag. 1483. scriptam eam esse profitetur a. C. LXIV. *Baronius* a. LXIII. alii LXVI. conf. *Lardner* Supplements vol. III. chap. XIX. Ceterum eam esse *Romae* scriptam, in eo omnes ferme interpp. consentiunt. Denique quod adtinet similitudinem, quae inter hanc, et Iudae epistolam intercedit, de ea conf. infra ad ep. Iudae notata.

XI. *Epistola Iacobi.* Quum plures in libris N. T. commemorentur *Iacobi*, quaestio illa, quinam ex his auctor epistolae nostrae habendus sit? maximopere torsit interpretes. Nos quidem varias variorum sententias breuiter strictimque enarrabimus, laudabimusque libros, in quibus argumenta vniuscuiusque partis collecta et probata reperiantur; quo minus enim ea ipsi in medium adferamus, et adlata diligentius examinemus, instituti nostri ratio prohibet. — Fit igitur in libris N. T. mentio *Iacobi, Zebedaei filii*, Iohannis fratris, atque

 apostoli,

apostoli, Matth. IV, 21. X, 2. Luc. VI, 14. Act. I, 3; porro *Iacobi minoris*, Alphaei et Mariae filii, qui quoque apostolis adnumeratur Matth. X, 3. XXVII, 56. Marc. III, 18. XV, 40. Luc. VI, 15. Act. I, 13. denique *Iacobi, fratris Christi*, qui ob singularem probitatem nominatus est δίκαιος, Matth. XIII, 55. Gal. I, 19. quem tamen Apostolis non posse adnumerari, docent *Michaelis* (qui omnino de auctore epistolae nihil definit) *Einleit. Th. II.* pag. 1413. et *Pott*. pag. 20. Iam vero, quonam sensu Iacobus ille, quem vltimo loco posuimus, Christi frater nominetur, et num omnino a Iacobo, Alphaei filio, sit discernendus, acriter disputatum est. Alii nimirum *Iacobum, Aphaei fil.* a *fratre Christi* distinguunt, v. c. *Grotius* ad epist. Iac. *Richard. Simon.* Histoire crit. du texte du N. T. Ch. XVII. vers. Cramer p. 317 sqq. *Herder Briefe zweener Brüder Iesu im Canon.* *Niemeyer Charakteristik der Bibel* tom. I. *Zaccaria* Diss. ad histor. atque antiquitatt. eccll. pertinentt. 1781. tom. I. Diss. I. *de tribus Iacobis*, *Pott*. epist. Cathol. vol. I; alii vero statuunt *Iacobum minorem*, s. fil. Alphaei et *fratrem Christi* non esse diuersos; v. c. *Lardner* Credibility etc. Supplem. tom. III. *Pearson* in expositione symb. Apost. pag. 312 sqq. *Maius* in examine histor. crit. textus N. T. Rich. Simonis pag. 207 sq. *Buddeus* in eccles. Apostolica pag. 226 sqq. *Wolfius* in Curis tom. IV. *Benson* paraphras. epist. tom. III. prolegg. sect. I et II. *Schmid* H. C. pag. 676 sq. *Ioh. Phil. Gabler*, Theologus Altorfinus, *de Iacobo epistolae eidem adscriptae auctore*, Altorfii 1787. 4. (coll. *Eichhorn.* Allgem. Biblioth. B. I. pag. 1011 sqq.) Itaque qui α) *Iacobum, Alphaei* et *Christi fratrem*, eamdem personam fuisse profitentur, rursus in duas partes abeunt. Etenim 1) alii, Iacobum hunc, et reliquos, qui Christi fratres vocantur, monent, fuisse *Iosephi*, et *Mariae*, *Cleophae* s. *Alphaei* ppp) vxoris, cui Iosephus, Cleopha fratre mortuo, leuiratu iunctus fuisset, filios, adeoque Iacobum commode dici posse Alphaei filium et Christi fratrem. Ita statuit ex veteribus v. c. *Theophylactus* ad Matth. XII. et 1 Cor. IX, 5. Repudiarunt hanc sententiam *Michaelis* pag. 1415. *Herderus* l. c. *Pott* pag. 13 sq. etc. Verum 2) alii existimant, hunc Iacobum minorem parentes habuisse *Cleopham* siue *Alphaeum* ipsum, et *Mariam*, matris Christi sororem, adeoque voc. ἀδελφὸς esse sensu latiori accipiendum, ita, vt idem sit, quod ἀνέψιος, *consobrinus*. Parens huius opinionis est *Hieronymus* vid. eum ad Gal. I, 19. et in Matth. XII. add. *Theodoret.* ad Gal. l. c. *Hammondus*, *Schmidius* H. C. pag. 676. *Calovius*, *Fabricius* noster, *Gablerus* l. c. p. 11. Qui vero β) Iacobum, Alphaei filium, a Christi fratre discernunt, ii quoque in duas partes abeunt. Alii 1) eorum statuunt, Iosephum duas habuisse vxores, primo *Escham* quamdam, e qua ei nati sint Iacobus, Ioses, Simon, Iudas, et filiae duae, Esther et Thamar, vel, vt alii volunt, Maria atque Salome; deinde Mariam, Christi matrem. Ergo Iacobum, τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, fuisse Christi compriuignum. Hanc sententiam amplexi sunt complures veterum, Origenes, Epiphanius, alii, quos citauit *Pearson* ad symbol. Apost. pag. 312 sqq. ex recentioribus *Grotius*, et *Michaelis*, qui *Einl.*

ppp) „Nomina *Cleophas* et *Alphaeus*, quamvis e nostra scribendi ratione valde diuersa videantur, facile tamen deriuantur e communi fonte, hebraica nempe scriptura, qua nomen viro erat חלפי, quod duplici modo efferri poterat, *Calphai* et *Chlopai*. Priorem pronuntiationem sequuntur Matth. Marc. et Lucas, abiecta, more Graecorum, adspiratione orientali, et addita terminatione graeca οs, vnde ἀλφαῖοs veluti Hagg. I, 1. vbi οἱ ὁ חגי efferunt ἀγγαῖοs. Posteriorem sequitur Iohannes, qui habet κλωπᾶs, ה mutato in א, vt חגה 2 Paralip. XXX, 1. ab Alex. effertur per φασεκ." Sunt verba *Gableri* l. c. pag. 11. *Kuin.*

Einl. pag. 1413. et pag. 1429. hunc ipsum facit ep. nostrae auctorem. Refutauit hanc sententiam *Gablerus* pag. 17 sqq. alii vero 2) *Herderus* nimirum, et qui eum sequuntur, *Niemeyerus Charakteristik Th. I.* pag. 517 sqq. atque *Pottus* pag. 12 sq. opinantur, Iacobum, cognomine δίκαιον, fuisse filium Iosephi et Mariae, fratremque Christi germanum. — Quaeritur ergo nunc, *quinam* ex his Iacobis hanc *epistolam conscripserit?* Igitur alii arbitrantur *Iacobum, Zebedaei* filium, auctorem ep. esse. Argumenta, quae ad hanc sententiam stabiliendam proferuntur, collegit *Michaelis Einleit. Th. II.* pag. 1418 sqq. add. *Gabler* pag. 29 sqq. recentiorum plurimi hanc opinionem repudiant, permoti inprimis auctoritate veterum eccl. doctorum, qui *Iacobo, Alphaei* filio, eidemque apostolo, epistolam vindicant, nimirum Chrysostomus, Eusebius, Epiphanius, Cyrillus Hierosolymitanus, Hieronymus, Ephraemus Syrus, alii, quos laudarunt *Schmid* H. C. et Pottus l. c. eiusdem etiam sunt sententiae *Calouius, Schmidius, Pearsonius, Gablerus,* alii *supra* laudati. Sed *Iacobum, Christi fratrem,* diuersum ab vtroque apostolo, *Grotius, Ricardus Simonus, Herderus, Niemeyerus, Pottus,* auctorem litterarum agnoscunt. — Multum etiam disputatum est, *quibusnam* haec epistola scripta sit? Alii existimant, *Iudaeis, nondum conuersis,* extra Palaestinam dispersis: sic *Lardnerus,* Supplem. chap. 17. §. 3. conf. *Michaelis Einleit.* pag. 1430 sqq. §. 241. *Pottus* pag. 33. alii *Christianis, antea Iudaeis,* vid. *Braunius* Select. Sacr. lib. I. cap. 12. quem laudauit *Fabricius,* add. *Pott* Prolegg. pag. 34. quae sententia haud dubie verissima est. *Noesseltus* vero, in Diss. *Coniecturae ad historiam cathol. Iacobi epistolae,* Opusc. tom. II. pag. 299 sqq. minus probabiliter, vt videtur, *certae cuidam ecclesiae,* nempe Antiochenae; *Beza* autem in expositione super epist. Iacobi ad I, 1. (Opp. tom. V. pag. 673. edit. Colon.) *Christianis, qui post necem Stephani, relictis Hierosolymis, inter gentes dispersi erant,* destinatam fuisse, arbitrantur. — *Annum,* quo scripta est epistola, plerique, vt *Fabricius* noster, *Lardner* Suppl. l. c. *Ioh. Henr. Michaelis* in Introduct. in ep. Iacobi §. 8. *Millius* Prolegg. §. 56. *Schmid* H. C. pag. 679. alii, constituunt p. C. N. LX. vel LXI. *Michaelis* vero, *Einleit. Th. II.* §. 242. pag. 1437. atque omnes ii, qui Iacobum, Zebedaei fil. auctorem ep. faciunt, eam longe ante an. LXI. conscriptam esse adfirmant. Vtriusque sententiae argumenta exhibuit et ponderauit *Pottus* Prolegg. pag. 36 sq. *Hierosolymis* esse litteras scriptas, exinde solet probari, quod Iacobus, teste Hieronymo de vir. illustr. per triginta annos Hierosolymitanam ecclesiam rexit. — Quod denique *consilium* epistolae adtinet, Ven. *Storr* in diss. supra laud. *de cath. epp.* etc. (Tubing. 1789. 4.) et in dissert. exeget. in ep. Iacobi not. 82. 89. 136. suspicatur, Iacobum, non minus quam Petrum, scripsisse ad Christianos, ex-Iudaeos, minoris Asiae, eo consilio, vt obuiam iret abusui doctrinae Paulinae de fide et legis Mosaicae abrogatione, vt declararet suum cum Paulo consensum, et vt firmaret animos Christianor. illorum, vt eo fortius resisterent machinationibus falsorum doctorum, in illis regionibus viuentium; legisse Iacobum epistolas ad Romanos et Galatas; sero ergo esse scriptam ep. nec Iacobum Zeb. fil. esse posse ep. auctorem. Sed illam sumtionem de consilio ep. et lectione epp. Paulinar. incertam profitetur *Gablerus* pag. 33 sqq. Prorsus autem explodenda est alia sententia de ep. consilio, quam *Fabricius* adtulit, cuius haec quidem sunt verba: „quod scopum praecipuum huius epistolae (*Frassenius* disquisit. Bibl. pag. 739) nonnulli esse contendunt, confutationem haereseos Simonis Magi, quae in fide sola sine operibus spem salutis docuerit esse repositam, procul est profecto a veritate repulsum. Nam fides Simonis Magi (vid. Ittigii de haeresiarchis pag. 37.) in ipsum eiusque Helenam, nihil profecto ad fidem, de qua Iacobus."

Ceterum *auctoritatem* huius ep. *canonicam* et antiquiorum et recentiorum plures negarunt. E veteribus laudandi sunt inprimis *Origenes* Comment. in Ioh. tom. XIX. (ὡς ἐν τῇ φερομένῃ Ἰακώβου ἀνέγνωμεν.) *Euseb.* H. E. III, 23. ἀντιλεγομένοις eam adnumerat, add. II, 23. *Hieronymus* Catal. Script. Eccles. cap. 2. *et ipsa,* inquit, *ab alio quodam sub Iacobi nomine edita adseritur, licet paulatim procedente tempore obtinuerit auctoritatem;* aliorum iudicia v. ap. *Schmid* H. C. pag. 684. cui praecipuae dubitandi caussae videntur hae fuisse: a) ipsa dubitatio de auctore epistolae, sitne apostolus nec ne? b) ipsa ep. forma; cum scil. fuerit *circularis*, nec ad *vnam* ecclesiam missa, adeoque primo tempore in nullis ecclesiae archiuis constanter retenta, sed cum aliis ecclesiis communicata, inde in scriniis ecclesiasticis defectum exemplorum huius ep. maxime apud *Latinos*, vsque ad seculum IV. exstitisse. Recentiores ep. aduersarii haeserunt inprimis in *dogmatibus*, quae continet, et hanc ob caussam eam repudiarunt, existimantes, ep. auctorem contradicere Paulo, maxime in doctrina de fide [qqq]). Sic *Lutherus* [rrr]), (*Vorrede auf die Ep. Iacobi*) *Althamerus*, cuius verba *Wetstenius* protulit N. T. tom. II. p. 658. et *Centuriatores Magdeburgenses* v. *Pott* p. 24 sq. *Schmid* H. C. p. 685 sq. Quum vero plures vett. hanc ep. agnouerint, v. *Schmid* pag. 683. *Pott.* pag. 27. etiam Syriaca ecclesia; de eius auctoritate dubitandum non videtur. Conf. *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 243. p. 1439 sq. *Hassenkamp Anmerkungen zu Michaelis Einl.* p. 26 sqq. *Assemanni* Bibl. Orientalis tom. III. part. I. cap. 9. *Rosenmüller* Scholia in N. T. Prolegg. ad h. ep. *Noesselt Vertheidigung d. christl. Religion* pag. 344 sqq. edit. 4. Omnino epistolam dignam esse, quae inter N. T. libros referatur, etiamsi non sit ab Apostolo inscripta, ostendere studuit *Pottus* Prolegg. pag. 32 sq.

XII. *Epistola Iudae.* De Iuda, cui haec epistola tribuitur, haud leuis est quoque virorum doctorum dissensio, neque illa ad expediendum facilis. *Schmidius* nimirum H. C. pag. 703. et in Prolegg. ad ep. Iudae, nec non *Rosenmüllerus* in Prolegg. aliique existimant, hunc Iudam nostrum fuisse Alphaei et Mariae materterae I. C. filium, Iacobi minoris fratrem, etiam *Lebbaeum*, et *Thaddaeum* (Matth. X, 3. Marc. III, 18. Luc. VI, 16.) dictum, eundemque apostolum. *Grotius* in Prolegg. statuit, Iudam, episcopum Hierosolymitanum, Hadriani temporibus viuentem, epist. auctorem fuisse. Refutatus est a *Campegio Vitringa* Obss. Sacr. lib. IV. cap. 9. §. 42. *Calouio, Hammondo, Caueo* in vita Iudae, Apostoli, *Rich. Simonio*

qqq) Quomodo autem Iacobus cum Paulo conspiret, varie disputarunt e reformatis quidem praeter interpretes vtriusque epistolarum *Cocceius* contra *Masenium* tom. VII. pag. 22. *Iac. Altingius* tom. V. Opp. heptade 2. diss. 4. *Turretinus* et *Ioh. Vorstius* singularibus diatribis, *Georgius Bullus* in Harmonia apostolica eiusque apologia adu. *Tho. Tullium*, *Guil. Caue* in vita Pauli sect. IX. *Herm. Witsius* in diss. adu. *Caueum*, *Francisc Burmannus* pag. 116 sq. Exerc. *Dauid. Huygenius* in diss. de fide, *Iac. Goussetus*, etc. e nostratibus videndi *Ioh. Hulsemannus* in Harmonia Apostolica aduersus *Grotium*, *Niemannus* in diss. de fide incarnata, et *Christoph. Franckius* Exerc. anti-Limborch. pag. 337 sq. Si quidem verum volumus, tota res videtur componi posse tribus verbis, cum luce clarius sit, merum esse fidei cadauer (neutiquam vero fidem illam actuosam ac salutis compotem Paulo celebratam) quam veluti ineptam, sterilemque explodit Iacobus. *Fabric.* conf. interpp. ad cap. II. Iac.

rrr) Conf. *Raithii* vindic. versionis Lutheri pag. 642. *Gerhardi* exegesin loci de S. Scriptura §. 27. *Ioh. Musaei* contra *Erbermann.* p. 110 sq. *Maium* examine Criticae N. T. pag. 205. et *Baelii* Lexicon in *Luther* nota N. sq. *Fabric.*

Simonio Hist. Crit. pag. 201 sq. *Dan. Papebrochius* (laudatus a *Wolfio* in Curis) in Actis Sanctor. Antwerpiensibus tom. III. pag. 802. hunc Iudam fuisse contendit vnum ex LXXII. discipulis Christi. Eum fuisse Christi compriuignum, Iosephi ex alia vxore filium, adfirmat *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 256. pag. 1491. contra *Herderus Briefe zweener Brüder Iesu* etc. et *Niemeyer Charakteristik* tom. I. pag. 517. eum non minus quam Iacobum, Iesu fratrem fuisse germanum, profitentur, quod tamen pluribus negant *Hassius* et *Michaelis*. Scl. *Frid. Ioach. Hasse, der Brief Iudae übersetzt und erläutert aus einer neueröfneten morgenländischen Quelle* (*Iena* 1786. 8.) *Einl.* pag. 6. docet, Iudam, huius ep. auctorem, non fuisse apostolum, non fratrem Christi, nec fratrem Iacobi, sed propinquum Iacobi minoris. *Semlerus* denique in ep. Iudae Prolegg. nihil certi, in tanta opinionum diuersitate, argumentorumque historicorum penuria, definiri posse, rectissime monet. Neque omnino etiam de *tempore*, quo sit ep. conscripta, (*locus* autem prorsus ignoratur,) constitui certi potest. *Lardnerus* opinatur, eam scriptam esse circa an. LXIV—LXVI. *L'Enfant* et *Beausobrius* an. LXX—LXXV. *Dodwellus* et *Caue* LXX. vel LXXI. *Millius* circa an. XC. Hominum nimirum doctorum plurimi, cum mira inter epistolam Iudae, posterioremque Petri intercedat similitudo, satis probabiliter existimant, Iudam illam ep. legisse, et quam plurima ex illa mutua sumsisse. Hanc quidem sententiam defendunt *Michaelis Einleit. Th. II.* §. 257. pag. 1495 sq. *Schmid* H. C. pag. 705 sq. *Fabricius* noster [sss]), et *Storrius* paullo post nominandus; etsi nonnulli contrarias partes tueantur, et statuant, Petrum legisse epistolam Iudae. *Hassius* l. c. pag. 14. qui *Herderum* sequitur, Petrum et Iudam e communi fonte hausisse, et inde harum litterarum conuenientiam deriuandam esse censet. Scripsisse nimirum arbitratur Petrum et Iudam Christianis e Iudaeis, inter Persas viuentibus, qui adeo multas opiniones, Persis sollemnes, quoque fouissent, easque commiscuissent cum opinionibus, Iudaeis propriis. Has ergo opiniones vtrumque scriptorem respexisse, iisque sese adcommodasse, Petrum verbosiorem, Iudam breuiorem esse. *Michaelis* vero pag. 1495. probari posse negat, vtramque epistolam iisdem fuisse destinatam. *Storrius* Diss. *de cath. epp. consilio*, censet, destinatam fuisse Iudae ep. Christianis, in Asia minori degentibus, scriptam esse post Petri secundam; fortasse, hoc Apostolo mortuo, Iudae necessarium visum fuisse, vestigia Petri premere, atque illius instar sese opponere erroribus falsorum doctorum, et Christianos ad constantem doctrinae verae et incorruptae professionem excitare; respexisse ergo eum inprimis 2 Petr. II. sed ne eadem iisdem verbis diceret, nonnulla orationi Petrinae adiecisse, nonnulla abiecisse, verba mutasse; et, vt lectoribus suis in memoriam reuocaret ep. Iacobi, in inscriptione libelli sese nominasse *Iacobi fratrem*. Quascunque demum partes sequaris, hoc vltro fatearis necesse est, epistolam hanc fuisse destinatam Christianis, antea Iudaeis: id enim illa ipsa sat clare et euidenter docet. — Ceterum constat, hanc epistolam, etsi a multis veterum, maxime propter Henochi testimonium [ttt]) et recentiorum quoque, v. c. *Luthero*,

sss) Epistolam scripsit postquam secunda iam a Petro edita fuisset, cuius nonnulla ad verbum repetit et interpretatur et v. 17. eam videtur singillatim innuere, quando ait: ὑμεῖς δὲ ἀγαπητοὶ μνήσθητε τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ *Erasmus* de Iudae epistola: „cum epistola Petri posteriore non solum stilo ac sententiis, sed et verbis mire congruit, quaedam illius velut interpretans, quale illud de iudicio blasphemiae. *Fabric.*

ttt) Hieronym. in Catal. Script. Eccles. *et quia de libro Enoch, qui apocryphus est, in ea assumit testimonium, a plerisque reiicitur; tamen auctoritatem vetustate iam et vsu meruit, et inter sanctas scripturas computatur.* — Ceterum *Woidius*, Anglus, cum 1775. versaretur Parisiis,

Centuriatoribus Magdeburgensibus aliis, de ipsius authentia dubitatum sit: tamen mature satis quoque agnitam et citatam fuisse a Tertulliano, Clemente Alex. Origene, Cypriano, aliis. Conf. omnino *Millius* in Prolegg. *Ens* Biblioth. Sacr. p. 397. *Hofmann* ad *Pritium* pag. 111 sqq. 114. *Schmid* H. C. pag. 707—718. *Michaelis Einleit.* §. 258 sq. pag. 1497 sqq. *Hasse* l. c. pag. 18 sq. *Wolfius* in Curis, et quos ibi laudauit. *Kuin.*]

XIII. Hactenus de libris N. T. ἐνδιαθήκοις breuiter dictum esto, quibus multa Apocrypha iam olim, (ab haereticis maxime,) adiuncta fuisse, constat. Eximiam quamdam prae illis et antiquitatem et auctoritatem a viris quibusdam doctis, H. Dodwello, I. Ernesto Grabio et a Io. Millio tribui video *Euangelio* duplici uuu), quorum alterum *secundum Aegyptios* dictum fuit, siue quod Apostolorum discipuli et Christiani Catholici in Aegypto illius essent auctores, siue quod Aegyptii illo vterentur vvv): alterum *secundum Hebraeos*, scriptum hebraice, quod legerunt Nazaraei, qui ex Hebraeis siue Hebraistis nomen Christo dederant, legis Mosaicae simul obseruantes. Sane perantiqua haec scripta esse, (licet ante Lucae Euangelium composita, cum viris doctis praestare nolim,) satis demonstrant testimonia, ex illis petita ab vtroque Clemente, Ignatio, Papia et aliis. Fragmenta Euangelii secundum Aegyptios exhibui in codice Apocrypho N. T. pag. 335 sq. Euangelii secundum Hebraeos pag. 355 sq. quod posterius in graecum latinumque sermonem ex hebraico vertisse se testatur *Hieronymus* in catalogo, vbi de S. Iacobo, vnde sub *Arami* nomine, (quoniam in *Aram* siue Syria versabatur doctor Stridonensis,) perstringitur a Theodoro Mopsuesteno apud Photium cod. CLXXVII. τοῦτον καὶ πέμπτον Εὐαγγέλιον προσαναπλάσαι λέγει, ἐν ταῖς Εὐσεβίου τοῦ Παλαιστίνου βιβλιοθήκαις ὑποκλαττόμενον εὑρεῖν.

XIV. Scripta varia Apocrypha sub Christi, Mariae et Apostolorum nominibus, vario tempore iactata, digessi ac recensui in singulari opere, quod iam saepe memoraui, sub titulo *Codicis Apocryphi N. T.* Hamb. 1703. 8. www) Igitur in praesenti titulos tantum plerosque perstringam, addito quodam obseruationum veluti spicilegio. Quum illum librum ederem; nondum in manus inciderat meas libellus, germanice editus, eodem a. 1703. sine loci notatione 8.

risiis, reperit in Biblioth. Regia codicem MS. quem *Iames Brucius* ex Abyssinia secum attulerat, qui continebat librum apocryphum Henochi, dialecto aethiopica scriptam. Les Abissins, scribit *Woidius Michaeli* (vid. *Oriental. Biblioth. Th. VI.* pag. 224 sq.) prennent ce livre pour un Monument antediluvien, et pour Canonique. C'est trop. Mais il est trèsprobable, que c'est le même livre d'Enoch, qui a été cité par les Peres, comme un livre apocryphe. Ie n'en puis developper toutes les preuves, mais il suffit, d'en alleguer quelques unes. Celse en son tems prit occasion du livre d'Enoch pour faire des reproches à la religion chretienne. Et dans ce MS. il y a des passages, et plusieurs Visions, que l'on ne pourroit iustifier, qu'en disant, ce qu'Origene repondoit a Celse: ce livre n'est dans le Canon. *Kuin.*

uuu) De euangelio secundum Hebraeos vid. notata supra ad Matth. not. *l. Kuin.*

vvv) Haec ratio magis probatur Godofredo Oleario in Obseruationibus ad noui foederis loca, Lipsiae editis. *Fabric.* [Obseruatt. ad Euang. Matthaei, Lips. 1734. pag. 6.]

www) Praeter *Fabricium* in libro inscripto: *Codex Apocryphus N. T. collectus castigatus, testimoniisque censuris et animaduersionibus illustratus* part. I. II. *Hamburgi* 1703. 8. part. III. edita est ibidem 1719. 8. videantur *Huetius* in Demonstrat. Euangel. prop. I. §. 16. pag. 37. vbi recensuit euangelia, quae sub Apostolorum nomine circumferebantur: *Moshemius* in Vindiciis antiquae Christianorum disciplinae contra Tolandum, Hamb. 1721. 8. cap 3. pag. 50 sqq. vbi disseritur de euangelio Barnabae: *Isaac. Beausobre* diss. de libris

tione 8. sub titulo Σύνεσις καὶ ἀπόκρισις Ἰησοῦ, *sapientia* [?] *Iesu duodecennis in quaestionibus et responsionibus, quas admirati fuerunt Iudaei, a Rabbino, qui praesens interfuit, hebraico idiomate descripta, postea a quo iam Christiano in graecam translata linguam et e graeco MSto Budensi germanice versa.* Sed quicunque librum legerit, facile intelliget recens haud dubie compositum, neque ex hebraico vel graeco conuersum, aut e bibl. Budensis vetusto codice graeco depromtum; sed a germano quodam vernacula lingua compositum, quasi huiusce-modi armis aut defensoribus istis indigerent sacra de deo Trinuno et Christo Θεανθρώπῳ dogmata. Scripta Christi praeter Ethnicos apud Augustinum ***) requirunt etiam Muhamedani, vt patet ex his verbis Ahmet ben Abdala in Epist. ad Emanuelem, Portugalliae regem et Mauritium, Principem Auriacum, quam cum confutatione sua edidit D. Zacharias Grapius, Rostoch. 1705. 4. pag. 116. *Dicant iam Christiani, si Christus est Deus, et venit vt magister hominum, vbi sunt libri, scripta vel praecepta, quae reliquit?* Feruntur etiam apud Muhamedanos dicta quaedam Sospitatoris nostri, quae in Euangeliis nostris haud leguntur. Ex his sunt, quae colligit Leuinus Warnerus in notis ad centuriam prouerbiorum Persicorum prouerb. LXI. pag. 30 sq. *Dixit Iesus, filius Mariae, super quo pax sit:* qui opibus inhiat, similis est ei, qui aquam maris potat: is, quo plus bibit, sitim plus prouocat, nec bibere desistit donec pereat.

Dixit Iesus, filius Mariae, Ioanni, filio Zachariae: quum quispiam aliquid de te commemorans vera loquitur, Deum lauda: si mendacia profert, magis Deum lauda; augetur enim opus tuum (bonum) in catalogo operum tuorum, idque sine omni tuo labore, hoc est illius bona opera in catalogum tuum referuntur.

Iesu beatae memoriae aliquando Mundus visus est instar anus decrepitae esse, cui ille, quot, inquit, maritos habuisti? *Ipsa adeo multos se habuisse respondet, vt numerari non possint.* Mortui igitur illi, *inquit Iesus,* te reliquerunt? *Imo vero, ista ait, ego occidi et sustuli eos. Tum Iesus,* mirum, *inquit,* est, adeo insipientes esse alios, vt quum viderent, quomodo reliquos tractaris, tui tamen amore flagrent, et de aliis exemplum non capiant.

Tempore Iesu tres aliquando iter faciebant, qui, thesaurum inuenientes, esurimus, inquiunt, ideoque vnus ex nobis abibit et cibum coëmet. Vnus ille, qui ibat, adlatum cibum, consultum,

libris N. T. apocryphis, quam insertam eius historiae Manichaeismi, e lingua Gallica in latinam transtulit *Frid. Guil. Roloff*, Berolini 1734. *Ioh. Andr. Schmid* Disp.: Pseudonouum testamentum, exhibens pseudoeuangelia, acta, epistolas, apocalypses, Helmstadii 1694. in quo libello scripta illa falsa recensentur, non autem exhibentur. *Thom. Ittig.* Diss. de pseudepigraphis Christi, virginis Mariae, et apostolorum. *Semler* Geschichte der Glaubenslehre im Baumgartens Polemik B. I. pag. 108 sqq. *Rößler* Biblioth. der Kirchenväter Th. IV. *Ioh. Godofr. Koerner,* Theologus quondam Lipsiensis, de sermonibus Christi ἀγράφοις, Lips. 1776. 4. qui tamen pag. 29. profitetur, praeter dictum illud Christi, quod Paulus Act. XX, 35. commemoret, ἄγραφον (nominat ἄγραφον, quoniam eius nulla facta est in euangeliis mentio) nullum extare sermonem Christi, quem iure ἄγραφον dixeris, et indubiis argumentis ei vindicare possis. His, hactenus laudatis, addi possunt alii, qui de libris apocryphis N. T. scripserunt, quos citarunt *Fabricius* in cod. Apocr. et *Hofmannus* ac *Kappius* ad Pritii Introd. in N. T. p. 138 sqq. Ceterum quomodo ecclesia antiqua distinguere potuerit libros sacros genuinos a spuriis et suppositiciis, eam potuisse eorum examen instituere, et vere etiam instituisse, docet *Stosch* de Canone pag. 135 sqq. *Kuin.*

xxx) Vid. Cod. Apocryph. N. T. p. 304. *F br.*

consultum, inquit, erit, vt cibum veneno inficiam, quo vescentes moriantur, egoque solus thesauro potiar. Quod fecit et cibo venenum admiscuit. Sed et duo illi viri inter se conuenerant, vt, quum cibum adportaret, eum interficerent, [P] *quo soli thesauro fruerentur. Quum igitur cibum, veneno mixtum, adferret, eum occiderunt. Et ipsi cibum illum venenatum comedentes, statim sunt mortui. Eum ecce Iesus transiens cum Apostolis suis dicebat:* haec est conditio mundi! Videte! quomodo ternos hosce tractauerit, et ipse tamen post eos in statu suo perseueret. Vae illi, qui petit mundum ex mundo!

Macarius, Alexandrinus, sub extremum homiliae XII. videtur dictum aliquod Christi proferre, quod in Euangelistis frustra quaesieris. *Διὰ τὰ σημεῖα, ἃ ἐποίει, ἠγάπων (οἱ Ἀπόστολοι) τὸν Κύριον. Λοιπὸν ὁ Κύριος ἔλεγεν αὐτοῖς· Τί θαυμάζετε τὰ σημεῖα; Κληρονομίαν μεγάλην δίδωμι ὑμῖν, ἣν οὐκ ἔχει ὁ κόσμος ὅλος. Propter signa, quae* (tum ipse tum per illos) *faciebat, Dominus ab Apostolis diligebatur. Ceterum hic ad eos, quid miramini, inquit, signa haec? Hereditatem magnam do vobis, quam vniuersus mundus non habet.* Non dubito tamen, Macarium respexisse ad Luc. X, 17—20. atque aliis verbis expressisse, quae apud illum Euangelistam legerat. Idem homilia XXXVII. sub init. *Ἀλλ' ἀκούων τοῦ Κυρίου λέγοντος ἐπιμελεῖσθαι πίστεως καὶ ἐλπίδος, δι' ὧν γεννᾶται ἡ φιλόθεος καὶ φιλάνθρωπος ἀγάπη, ἡ τὴν αἰώνιον ζωὴν παρέχουσα. Sed audiens Dominum iubentem studere fidei ac spei per quae generatur charitas erga Deum hominesque, quae operatur in vitam aeternam.* In hoc loco Macarius non vnum aliquem locum Euangelistae, aut singulare Christi dictum, sed vniuersam Euangelii summam suis verbis complexus esse videtur. Idem de plurimis aliis veterum locis dici poterit.

In eodem codice Apocrypho praeter integra descripta a me et testimoniis, censuris atque animaduersionibus illustrata, *latine* quidem Euangelium Natiuitatis Mariae, Euangelium Infantiae, (ab H. Sikio [Bremensi, 1697.] versum ex Arabico,) et Euangelium Nicodemi*), additis Pilati Lentulique Epistolis, Abdiae Acta Apostolorum, Mariae epistolas tres et Paulinas ad Senecam, Ioannis item litteras breues ad quendam hydropicum: *Graece et latine* vero Proteuangelium Iacobi, Euangelium Thomae, extrema parte mutilum, Pilati relationem ad Tiberium, hactenus ineditam: Epistolam Christi ad Abgarum yyy), Epistolam Pauli ad Laodicenses zzz) et Petri ad Iacobum: habes de Euangeliis Apocryphis circiter quinquaginta, 1) Euangelio secundum Aegyptios, 2) Euangelio aeterno, 3) S. Andreae, 4) Apellis, 5) Duodecim Apostolorum, 6) S. Barnabae, 7) S. Bartholomaei, 8) Basilidis, 9) Cerinthi, 10) Desposynorum narratione de genere Christi, 11) de Ebionitarum Euangelio. 12) De Euangelio

*) De hoc euangelio Nicodemi post *I. I. Hessium* in *Bibliothek der heil. Geschichte* nuperrime egit *Guil. Lud. Brunn* Disq. hist. critica de indole, aetate, et vsu libri apocryphi, vulgo inscripti: Euangelium Nicodemi. Berol. 1794. 8. *Beck.*

yyy) De hac epistola Christi ad Abgarum conf. inprimis quae obseruarunt, et quos laudarunt *Kappius* et *Hofmannus* ad *Pritii* Introduct. in N. T. p. 12 sqq. *Kuin.* add. *S. Th. Bayeri* Historia Edessena et Osrhaena p. 104 sq. et *I. S. Semleri* diss. de epistola Christi ad Abgarum. Hal. 1756.

zzz) *Michaelis* hanc epistolam suae introductioni inferendam curauit vid. *Einleit. Th. II.* pag. 1281. obseruauit, eam quoque legi in antiquissimis bibliis germanicis circa annum 1462. editis, post epistolam ad Galatas, esse vero compilationem satis ieiunam et sterilem ex aliis literis Paulinis. Conf. etiam quae de ea notarunt *Pritius*, l. c. pag. 141 sqq. ibique *Kappius* et *Hofmannus*, nec non *Wolf.* in Curis ad Col. IV, 16. *Kuin.*

lio Encratitarum, 13) Euae, 14) Gnosticorum εἰς ὄνομα τῶν μαθητῶν. 15) De Euangelio secundum Hebraeos. [P] 16) De Euangeliis quae falsauit Hesychius. 17) Iacobi vtriusque Euangeliis. 18) De libro Infantiae Saluatoris. 19) S. Ioannis de transitu B. Mariae. 20) Euangelio Iudae Thaddaei, 21) Iudae Ischariotae, 22) Leucii, 23) de Euangeliis, quae falsauit Lucianus [a]), 24—26) de tribus Manichaeorum Euangeliis. 27) De Euangelio Marcionis, 28) libro de S. Maria et obstetrice. 29. 30) De S. Mariae interrogationibus maioribus et minoribus. 31) Libro de Natiuitate Saluatoris. 32—34) Libro triplici de natiuitate et libro de transitu S. Mariae. 35) Euangelio Matthaei Hebraico, quo vsi Nazaraei [b]). 36) S. Matthiae Euangelio. 37) De narratione sub Iustiniano imp. reperta [c]) de genere Christi. 38) De Euangelio Nicodemi [d]). 39) S. Pauli Euangelio. 40) Euangelio perfectionis. 41) De Euangelio S. Petri, 42) S. Philippi, 43) Simonianorum, 44) Euangelio secundum Syros, 45) Tatiani, 46) Thaddaei, 47) S. Thomae [e]), 48) Valentini, 49) de Euangelio viuo et 50) Hieron. Xauierii Historia Christi, Persice scripta. Timotheo quoque Euangelium tribuunt in Menaeis suis Graeci die XXII. Ianuarii.

Persequutus praeterea sum in eodem volumine praeter Abdiam Acta Apostolorum Apocrypha quaecumque, Achaiae presbyterorum et Diaconorum Epistolam de passione S. Andreae [f]), Andreae eiusdem πράξεις, Acta Apostolorum, quibus vsi sunt Apostolici siue Apotactici, Clementis Romani recognitiones, Cratonis libros X. de gestis et passionibus Apostolorum, Acta Apostolorum, quibus vsi sunt Ebionitae, et Encratitae: Acta [g]) Ioannis; Leonidae et Neocharidis siue Xenocharidis Acta sub nomine S. Andreae Apostoli edita: Leucii Charini Manichaei Acta sub SS. Ioannis, Petri, Thomae, Andreae etc. vulgata nominibus, Linum de passione Petri et Pauli, Acta Apostolorum, quibus vsi sunt Manichaei, Marcellum de conflictu S. Petri et Simonis Magi; Anonymi [P] Historiam S. Marci Euangelistae: Ioannem Marcum de passione S. Barnabae, Anonymi Acta S. Matthiae [h]) versa ex Hebraeo;

a) Leucium non diuersum esse ab hoc Luciano contendit *Millius* prolegom. ad N. T. p. 37. *Fabr.*

b) Fragmentis ex hoc Euangelio allatis p. 368. * adde haec Hieronymi Epist. CXLIX. ad Hedibiam quaest. VIII. *In Euangelio autem, quod hebraicis litteris scriptum est, legimus non velum templi scissum, sed superliminare templi mirae magnitudinis corruisse. Fabric.*

c) Haec a Chassanaeo in catalogo gloriae mundi parte IV. male tribuitur Lactantio, quamquam ad calcem vetustarum quarundam Lactantii editionum latine exstat. *Fabric.*

d) Codex antiquus est in biblioth. Einsiedeln, et eius lectiones variae collectae atque editae sunt ad calcem libri: *Io. Iac. Heß* Biblioth. der heiligen Geschichte etc. part. I. *Harl.* De eius libri versione francogall. antiqua egit *Brunnius* lib. antea laudato.

e) De *Thomae* lib. de infantia Christi. vid. cod. Vindob. *Lambecii* comment. de biblioth. Caesar. tom. VII. pag. 580. ibique Kollarii notam. *Harl.*

f) Haec epistola encyclica, graece versa, notis et diss. illustrata a *Car. Christiano Woog*, Lipsiae 1749. 8. conf. *Baumgartenii* Nachrichten von einer Hallischen Biblioth. vol. I. pag. 360—376. *Harl.*

g) Allatis a me pag. 765 sq. veterum locis adde haec Clementis Alex. in adumbrationibus ad 1 Epist. Ioannis: *Fertur in traditionibus, quoniam Ioannes Euangelista ipsum corpus* (Christi) *quod erat extrinsecus tangens, manum suam in profunda misit, et ei duritia carnis nullo modo reluctata est, sed locum manui praebuit. Fabric.*

h) Non melioris furfuris est, quae Aethiopico idiomate exstat Vindobonae in biblioth. imperatoris *Historia Apocrypha de liberatione Matthiae Apostoli Beryti e carcere et vinculis ferreis*, per orationem quandam beatissimae Virginis Deiparae Mariae: simul etiam *colloquium Christi* Seruatoris nostri *cum* iam memorata beatissima *Matre sua* de multis superstitiosis et absurdis nominibus, quibus virtus singularis adscribitur. Vide Lambecium

Hebraeo; S. Matthiae traditiones, Clementi Alex. et aliis memoratas; Mellitum de passione S. Ioannis euangelistae; Memoriam Apostolorum, qua vsi sunt Priscillianistae, qui liber blasphemissimus dicitur a Turibio, Laudem et passiones Apostolorum, Acta Apostolica, quibus vsi Origeniani, πράξεις S. Pauli, Acta Pauli et Theclae, Pauli praedicationem, Acta S. Petri, Philalethen Eusebium de passionibus Apostolorum, Acta [i]) S. Philippi, praedicationes et διδαχὰς, διδασκαλίας, παραδόσεις, διατάξεις Apostolorum: Policratem de vita S. Timothei, Prochori Historiam de S. Ioanne euangelista, Acta Apostolorum, quibus vsi sunt Quartodecimani: Sortes Apostolorum. Periodos siue Acta S. Thomae, historiam Petri, persice scriptam, auctore Hieron. Xauerio et Zenam, legis peritum, de vita et Actis Titi, fragmenta Apostolorum, a Steph. Praetorio, Hamb. 1595. 4. in lucem edita: praecepta Petri et Pauli, et Canones atque Symbolum [k]) Apostolorum.

Denique referuntur a me *Apocalypses* Apocryphae, liber IV. Esdrae, Reuelationes Patriarcharum et Prophetarum, Apocalypsis S. Petri, S. Pauli ἀναβατικὸν, Apocalypsis et Visiones: Apocalypsis, S. Ioanni tributa, et diuersa a Canonica, Apocalypsis Cerinthi, Apocalypsis, miraculosis Caecilii illustrata commentariis, Apocalypsis S. Thomae, S. Stephani, [?] protomartyris, et Hermae Pastor. Sunt etiam, qui iactent Apocalypsin S. Mariae Virginis de poenis inferorum, quemadmodum et Gregorii Thaumaturgi Apocalypsis, qua per Ioannem euangelistam, mediante Maria virgine, veram fidem edoctus est, laudatur a Io. Vecco, Georgio Metochita etc. Vide *Leonis Allatii* Graeciam Orthodoxam tom. II. pag. 484. 735. 952. 986. et 1056. Liturgias siue Missas Christi, Petri, Iacobi, Matthaei perstringo pag. 314. praeter quas a Leontio, scholastico CPol., contra Nestorium et Eutychen memoratur etiam Missa Apostolorum.

In quibusdam codicibus librorum Noui Foederis scripta etiam virorum Apostolicorum, Barnabae [l]) et Clementis Romani [m]), iuncta fuisse constat, quamobrem praesenti loco vtrius-que

becium VIII. pag. 643 sq. et Nesselii Catalogum Codicum linguar. Oriental. nr. 243. *Fabric.*

i) Periodum et Martyrium MS. S. Philippi Apostoli citat Cangius in glossario Graeco, vocabulo Κοσμοκράτωρ et alibi. *Fabric.*

k) Petrus King (diuersus ab illustri Kingio, archiepiscopo Dublinensi) in erudito libro, anglice nuper duplici iam vice, atque inde belgice apud Batauos, et latine Lipsiae edito, qui inscribitur: Historia Symboli Apostolici, obseruat, symbolum dictum non a tesseris militaribus vel militari zona, quam σύμβολον στρατιᾶς vocat Caesarius, quaest. 78. pag. 114. neque a collatione in conuiuio, quae potius est συμβολή, sed a signis arcanis, quae habebant initiati in Mysteriis gentium, et ab Apuleio ac Firmico *signa*, a Clemente Alexandrino σημεῖα, τεκμήρια, σύμβολα et ἀπόῤῥητα σύμβολα adpellantur. Arnobio et Firmico *symbola profanae religionis*, Plutarcho consolat. ad vxor. pag. 611. et Proclo ad Politiam Platonis pag. 370. 372. μυστικὰ σύμβολα et συνθήματα. Huiusmodi fuisse verisimile est σύμβολα, quae restitui iussit Iulianus, parabates, teste Sozomeno lib. V. 3. p. 597. licet in alia abeant viri doctissimi H. Valesius et Steph. le Moyne ad Varia sacra pag. 325. *Fabric.*

l) In Nicephori CPol. στιχομετρίᾳ, quam Anastasius Biblioth. latine vertit, scripta N. T. quibus contradicitur haec referuntur: *Apocalypsis Ioannis versuum 4000. Apocalypsis Petri versuum 5800. Barnabae Epistola versuum 1306. Euangelium secundum Hebraeos versuum 2200. Fabr.*

m) Vide veterem Indicem librorum N. T. ap. *Guil. Beueregium* lib. II. codicis Canonum vindicati cap. 9. vbi Epistolae Clementis ad Corinthios libris sacris accensentur. Ac priorem quidem etiam Eusebius sua et superiore memoria in plurimis Ecclesiis frequentatam scribit III. 16. Hist. Vtraque in codice Alexandrino libris Apostolicis subiicitur. *Fabric.*

que horum monumenta paucis iuuat attingere. Qui plura de illis volet, doctissimorum virorum *Tho. Ittigii* de Patribus Apostolicis dissertationem pag. 170 sq. (eiusdem bibliothecae patrum apostolicorum praemissam) *Gul. Cauei* Hist. litterariam S. E. *I. Baptistae Cotelerii* Patres Apostolicos, et *W. E. Tentzelii* dissertationes selectas consulet. [add. *Ioh. Georg. Walchii* Bibliotheca Patristica litterariis adnotationibus instructa Ienae 1770. 8. p. 21 sq. p. 16. et quos ibi laudauit. *Kuin.*]

Epistolam Catholicam [n]) quae sub *S. Barnabae* nomine fertur, Iudaizantibus in primis oppositam Christianis, Clemens Alexandrinus et post eum alii Apostolo, siue viro Apostolico [o]), tribuere non dubitant, quanquam inter libros sacros recipi a paucis meruit, vnde *ἀντιλεγομένοις* accenset et *νόθοις*, [p]) Euseb. III. 25. Hist. et Hieron. in catalogo. Post Hierosolymitanum templum euersum scriptam esse, probe obseruauit *Stephanus le Moyne* [q]) et fatetur etiam *Io. Millius* [r]), qui eam refert ad a. Chr. LXX. Ceterum *W. E. Tentzelio* [s]) non audeo adsentiri, qui ob nonnullas [?] coniecturas, haud plane inuictas, hanc epistolam suppositam esse contendit ab Alexandrino quodam ex Iudaeo Alexandrino Catecheta. Longe minus eam Polycarpi esse, le Moynio crediderim, licet Polycarpi et Barnabae Epistolas in MSto codice confusas reperiat, cuius generis plures librariorum errores notauit *H. Dodwellus* diss. I. ad Irenaeum §. 30. Pars vero posterior Epistolae Barnabae paraenetica, quae adfuit in codice Corbeiensi, incipitque a verbis: *μεταβῶμεν δὲ καὶ ἐπὶ ἑτέραν γνῶσιν* [t]) *καὶ διδαχὴν*, videtur esse aliud plane scriptum, nescio cuius vetusti scriptoris, siue quale *iudicium de duabus viis*, inter Petri apostoli, Apocrypha veteres [u]) quidam memorant, siue quale ex veteri quadam *διδαχῇ* occurrit de eodem argumento lib. VII. Constitutt. Apostol. capitibus primis viginti.

Editiones [v]) *Epistolae S. Barnabae.*

Primus cum veteri versione latina vulgare instituit *Iacobus Vsserius*, sed nondum perfecta editio periit in graui incendio Oxoniensi a. 1643. [vid. Caue l. c. pag. 20. b.]

Hugo Menardus, siue ipso iam defuncto Lucas Dacherius cum veteri versione et *Menardi* notis vulgauit Paris. 1645. 4. [Walch. Bibl. Patrist. pag. 260.]

n) Origenes I. contra Celsum p. 49. *γέγραπται δὲ ἐν τῇ Βαρνάβα καθολικῇ ἐπιστολῇ ὅθεν ὁ Κέλσος τάχα λαβὼν* etc. *Fabric.*

o) *Christianus Schotanus* qui in libro de auctoritate LXX. Interpretum pag. 118. duos Barnabas distinguit, refellitur ab Is. Vossio de LXX. Interpretibus pag. 147. *Fabric.*

p) Confer *Sam. Basnage* tom. I. Annal. pag. 617 sq. *Fabric.*

q) Notis ad Varia sacra pag. 919. *Fabric.* Sic quoque *Cotelerius* ad Patr. Apost. tom. I. pag. 7. *Iablonsky* Inst. hist. Christ. ant. saec. I. cap. 4. §. 3. *Moshem.* de rebus Christi ante Constant. M. pag. 162. *Benson* paraphrast. Erklärung einiger Bücher des N. T. pag. 407. B. I. conf. praeterea quoque de hac epistola *Caue* hist. lit. tom. I. pag. 19. et quos ibi laudauit, et *Nicol. le Nourry* dissertatio de S. Barnabae epistola. vid. in eiusd. adparatu ad biblioth. Max. vet. patr. tom. I. p. 38—47. Paris. 1703. fol. Dissertation sur la lettre de S. Barnabe vid. dans les Dissertations melées tom. II. pag 37—56. Amsterd. 1740. 8. *Kuin.*

r) Prolegg. ad N. T. §. 3 et 12. *Fabric.*

s) *Tentzelius* in florum sparsione ad Hieron. de viris illustribus pag. 32 sq. et in dialogis menstruis, Germanice editis an. 1696. pag. 104 sq. *Fabric.*

t) De eo vtrum ad Gnosticos respexerit Barnabas, vt visum Hammondo, confer D. Tho. Ittigium de haeresiarchis pag. 180 sq. *Fabric.*

u) Vide sis codicem Apocryphum N. T. p. 802. *Fabric.*

v) Pleraque ante me notauit idem *Ittigius* de Patribus Apostol. pag. 174. *Fabric.*

Cum notis *If. Voffii*, ad epiftolarum Ignatii calcem prodiit Amft. 1646. 4. Recufa haec editio Lond. 1680. 4. *Ioachimus* quoque *Ioannes Maderus* Barnabae epiftolam cum *Voffii* notis inprimi curauit Helmft. 1655. 4.

Cum notis *Ioh. Baptiftae Cotelerii*, inter patres apoftolicos Parif. 1672. fol.

Cum Hermae Paftore, additis ad calcem breuibus *Ed. Bernhardi* in Barnabae Epift. notis. Oxon. 1685. 12. e theatro Sheldoniano, curante epifcopo Oxon. *Ioanne Fello*, qui laciniam praemonitionis Vfferianae, ex incendio feruatam, praefationi inferuit, et in Epiftola ipfa, notis breuibus adfperfis illuftrata, lacunas graeci textus, ex latina veteri verfione et huius viciffim e graeco fuppletas, minio diftinxit.

Epiftola Barnabae cum Epiftola Polycarpi ex fide MS. codicis confufa in variis facris viri doctiff. *Stephani le Moyne*, cum vberrimis [?] eius obferuationibus et annotationibus. Lugd. Bat. 1685. et 1694. 4.

Cum notis Menardi, *If. Voffii, Cotelerii, Io. Felli* et *Ed. Bernhardi*, in noua editione patrum *Cotelerii* Apoftolicorum, cura *Ioannis Clerici* recuforum, Amft. 1698. fol. [iterum L. B. 1724. II. fol.]

[In *Rich. Ruffel* SS. Patrum Apoftolicorum *Barnabae* — *Clementis* — Operibus — Lond. 1746. II. voll. 8.]

Latine in Bibliotheca Patrum Lugdunenfi, tomo I.

Anglice cum Epiftolis Clementis, Polycarpi et Ignatii ac Hermae Paftore, *Guilelmo Wakeo* interprete. Lond. 1693. 8. [vid. paullo poft ad Clem. Rom.]

Germanice, cum Epiftola Clementis Rom. interprete *Godofredo Arnoldo* a. 1696. 12. [vertit quoque et notis illuftrauit *Ioh. Otto Glüfing*. v. in *I. Otto Glüfings* Briefen und Schriften der Apoftolifchen Männer pag. 1—43. Hamburg 1723. 8. *Kuin.*] Excerpta ex ea dedit *C. F. Röfsler* in: Bibliothek der Kirchenväter tom. I. p. 7—20. *Semler* Einl. zu Baumgartens Polemik tom. II. p. 3 fq.

In actis eruditorum a. 1691. pag. 198. inter noua litteraria primo loco relatum eft *Io. Millium* Oxoniae in colligendis primorum ecclefiae doctorum monumentis ftrenue pergere, proximeque S. Barnabae Epiftolam cum omnium quotquot in eam exftant commentariis et ampliffima *H. Dodwelli* differtatione eiusque paraphrafi effe editurum. Sed necdum quod fciam ifta ἔκδοσις lucem vidit, licet Millio iam ante paucos menfes, poft vix abfolutam incomparabilem noui teftamenti editionem Oxoniae exftincto. Neque prodierunt quae ibidem in actis eruditorum tanquam ad prelum parata laudantur Clementis Romani fcripta, *Millii* notis illuftrata.

S. Clementis [w]) *Romani* Epiftola ad Corinthios, pulcherrimum haud dubie poft facras litteras Apoftolicae doctrinae monumentum, fcriptum videtur effe paullo ante templum euerfum

w) Meminit huius comitis fui atque συνεργῶ Paulus Apoftolus Philipp. IV, 3. *Fabric.* Num Clemens immediatus Petri fucceffor fuerit, nec ne? ipfi Pontificii fecum pugnant. vid. D. *Nelleri*, Icti Treuirenfis disputatio de Clemente, epifcopo romano, Treuir. 1772. et disquif. critica in *Georgii Chriftph. Nelleri*, Icti Treuir. de tribus epifcopis S. Petri etiamnum viuentis, in romana cathedra fucceforibus, fyftema nouum, vti et primatum pontificium S. *Clementis* I. ab eodem viro clariff. in ius vocatum. Coloniae 1772. conf. ephem. litter. Gotting. a. 1773. nr. 6. — Diuerfis

ſum a. Chr. LXIX. aliquot annis poſt miſſam ad eosdem S. Pauli priorem, cuius meminit epiſtolam. Neque lectu indigna eſt Epiſtola Clementis poſterior, quanquam de illa veteres dubitaſſe conſtat x).

Editiones y) Epiſtolarum Clementis Romani.

Prima egregii viri *Patricii Iunii* ex codice antiquiſſimo ſacrorum voluminum Graeco Alexandrino, [Theclae virginis manu, vt ferunt, deſcripto, et a Cyrillo patriarcha ad Angliae regem dono miſſo,] quibus has Epiſtolas inuenit ſubiunctas, et priorem cum latina ſua verſione notisque eruditis, poſteriorem extrema parte mutilam graece tantum edidit. Lacunas vocabulorum, quae in MSto legi non poterant (vna enim cap. 57. integrae vnius vel duarum paginarum lacuna reſtitui haud potuit) ex [ſ] ingenio z) ſuppletas diſtinxit aa) minio. Oxon. 1633. 4. Mirifice hoc monumento cum illud vidit delectatus eſt vir ſummus *Hugo Grotius*, vt patet ex eius epiſtola 347. Recuſa eſt praeclara Iuniana editio *Ioach. Io. Madero* curante praemiſſis nonnullis quibus γνησιότης et et antiquitas harum Epiſtolarum adſtruitur. Helmſtad. 1654. 4.

Epiſtola prior cum verſione et notis *Iunii*, poſterior cum verſione *Gothofredi Wendelini* et eiusdem de Clementis atque eius Epiſtolarum (nam poſteriorem quoque genuinam eſſe contendit) diuinatione. Pariſ. 1672. fol. in tomo primo Collectionis Conciliorum Labbeanae.

Epiſtola vtraque cum verſione et notis *I. Baptiſtae Cotelerii*, qui in capita ſiue ſectiones vtili inſtituto diſtinxit et fragmentum Epiſtolae ſecundae e parallelis MSS. Damaſceni addidit, in tomo priore Patrum eius Apoſtolicorum Pariſ. anno eodem 1672. fol.

Cum verſione Iunii hinc inde interpolata et notis breuibus *Ioannis Felli*, Oxonienſis epiſcopi, Oxon. 1669. 12. et 1677. 12. in qua poſteriore editione capitum diſtinctio Coteleriana eſt adhibita, [et omiſſae ſunt Iunii notae.]

Mmmmm 3 Cum

ſus hic eſt et diſcernendus a *Flauio Clemente*, martyre ſub Domitiano, vt *Franc. Anton. Zaccaria* in diſſ. latinis de rebus ad hiſtoriam atque antiquitates eccleſiaſticas pertinentibus, Fulgini 1781. vol. I. nr. 2. docuit. Is vero, contendens, Clementem Romanum mortem martyris ſubiiſſe, paucos ad credendum adducet. — Adde *de Vitry* diſſ. de epitaphio Clementis Martyris, in tom. 23. della Raccolta di Opuſcoli ſcientifici del P. Calogerà. *Harl.*

x) Etiam Clementis Rom. priorem ad Corinthios epiſtolam nonnulli tanquam falſam et adulterinam repudiarunt, *Ioh. Tolandus*, *Ioh. Hulſemannus*, *Abr. Calouius*, *Chr. Aug. Saligius*, alii, vid. *Walch.* Biblioth. Patriſt. pag. 212 ſq. Plures tamen recte Clementem illius ep. auctorem agnouerunt. De poſteriore Clem. Rom. ep. ad Corinthios etiam diuerſae ſunt hominum doctorum ſententiae. Nonnulli ei eandem cum priore auctoritatem tribuunt, quibus tamen reliqui omnes aduerſantur. vid. *Ittigius* infra laudatus. *Kuin.*

y) Confer laudati D. *Ittigii* diſſ. de Patribus Apoſtolicis pag. 233 ſq. *Fabric.*

z) Felicius quaedam poſtea ſupplenda coniecerunt *Pearſonius*, *Fellus*, *Cotelerius*, *Colomeſius*. Vide et *Io. Clericum* tom. II. Artis Criticae pag. 322. Quod vero doctiſſimus Iunius ſibi perſuaſit Epiſtolam I. Clementis ab *Hieronymo* olim latine verſam fuiſſe, et illam verſionem adhuc in Bibliothecis latere e quodam fratrum Lobienſium Catalogo ſuſpicatus eſt, in vtroque feſellit eum ratio, vt Ittigius probe obſeruauit. Loca quamplurima quae e ſacris litteris Clemens laudat, cum editione LXX. Interpretum contulit *Chriſtianus Schotanus* lib. de auctoritate LXX. Interpretum pag. 108 — 117. *Fabric.*

aa) In aliis editionibus vel minoribus typis excuſa ſunt, vt in Maderiana, vel vncinulis incluſa.

Cum versione *Cotelerii*, et diuinatione *Godfr. Wendelini* atque *Pauli Colomesii* notarum spicilegio. Lond. 1687. 8. addita *Tho. Brunonis* dissertatione de Therapeutis Philonis, et fasciculo Epistolarum singularium, a variis recentibus viris doctis scriptarum.

Cum versione et notis *Cotelerii*, notisque Iunii, Felli, et Colomesii: diuinatione *Wendelini*, et additamentis Maderianis: in noua editione Patrum Apostolicorum *Cotelerii*, *Io. Clerico* V. C. curante Amstelod. 1698. fol. [1724.]

Cum versione *Cotelerii* et spicilegio notarum *Pauli Colomesii*, in Bibliotheca Patrum Apostolicorum graeco-latina, qua *Clementis*, *Ignatii* et *Polycarpi* scripta genuina complexus est, praemissa [P] erudita sua de Patribus Apostolicis dissertatione, theologus praestantissimus D. *Thomas Ittigius*, Lips. 1699. 8.

[In *Rich. Russell* Opp. Patrum Apost. antea laudatis, et *Io. Lud. Frey* Epistoli SS. PP. Apostolicorum, Clementis etc. Basil. 1742. 8. Separatim has epistolas cum Iunii, Boisii et al. notis edidit *Henr. Wotton*, Cantabr. 1718. 8. et primam *Conr. Eberth*, Fuldae 1788. 8. *Beck.*]

Gallice, interprete *Antonio Teisserio*, Auenione a. 1684. *Audio et virum illustrem* (ita *Colomesius* 1687.) *ac eruditorum delicium*, *Ezechielem Spanhemium*, *quem et alloqui et mirari nobis contigit in aedibus Lambethanis*, *primam S. Clementis Epistolam in Gallicum sermonem olim transtulisse*, *quam Reip. litterariae*, *spero*, *non inuidebit vir doctissimus*.

Anglice per *Guil. Burtonum*, Londinensem, (eundem qui historiam graecae linguae scripsit) *cum notis copiosis*, *et iudicio Guil. Cauei*, *Lond*. 1647. 4. atque iterum *Guilelmo Wakaco* interprete, vna cum Barnabae, Ignatii et Polycarpi Epistolis atque Hermae Pastore. Lond. 1693. 8. [et rursus ibidem MDCCX. 8. vid. *Walch*. Bibl. Patrist. p. 242. *Kuin.*]

Germanice ex versione *Godofridi Arnoldi*, vna cum Epistola Barnabae a. 1696. 12. [vertit quoque Ioh. Otto Glüsing supra laudatus ad Barn. *Kuin.*] add. *Rösslerus* in Bibl. PP. S. Excerptis vernaculis tom. I. pag. 47—66.

Belgice, nescio quo auctore, Amstelod. 1646. 12. 1656. 4.

Feruntur et aliae Epistolae sub Clementis huius nomine [bb]) latine, quae *decretales* vulgo adpellantur, et nulla fide dignae sunt, ne vllo quidem modo conferendae antiquitate cum aliis, quamquam itidem suppositis Clementino nomini monumentis, vt sunt: *Canones Apostolorum* LXXXV. *Constitutionum Apostolicorum* libri VIII. (quorum libro septimo videtur etiam comprehendi, quae a quibusdam vocatur *Liturgia* Clementis) *Recognitionum* libri X. qui e sola Rufini versione latine exstant, *Homiliae Clementinae* XIX. *Epitome* e Petri periodis et κηρύγματι, et *Epistola ad Iacobum*, fratrem domini, quae omnia in Patribus Apostolicis Cotelerii

bb) Nostris temporibus sub Clementis Rom. nomine duae aliae epp. hactenus ignotae, e Cod. MS. N. Testamenti Syriaci cum latina interpretatione edidit *Io. Iac. Wetstenius*, quas epistolas editioni suae N. T. adiunxit, et has ipsas epp genuinas affirmauit. Etiam separatim hae epistolae prodierunt sub titulo: *duae epistolae Clementis Romani*, *discipuli Petri Apostoli*, *e codice manuscripto N. T. syriaci nunc primum erutae*, *cum versione latina*, *Lugd. Batau.* MDCCLIV. fol. Conf. Acta eruditor. MDCCLVI. pag. 30. Kraft theol. Bibliothek B. 10. pag. 117. Baumgarten Nachrichten von merkwürdigen Büchern B. 4 pag. 117. Haud leuibus vero de caussis has epp tanquam fictas reiecerunt peculiaribus literis Nathan. Lardnerus, et Henr. Venema. Conf. omnino, *Ioh. Gottl. Freudenberger commentatio*, qua *historiam recentioris controuersiae de Clementis Romani epistolis exhibet*, Lipsiae 1755. 4. et *Walch* Biblioth. Patrist. p. 213 sq. *Kuin.*

Cotelerii recensita et illustrata habentur. Verum missis hisce, de canone atque ordine librorum sacrorum noui foederis adhuc pauca mihi dicenda veniunt.

XV. Historiam *Canonis librorum N. T.* quorum auctoritas vel statim, a quo scripti sunt, in Ecclesiis omnibus obtinuit, ita, vt, qui eos reiicerent, pro haereticis haberentur; ecclesia: vel non statim ita innotuit omnibus, sed interiecto tempore tamen ab vniuersa recepti sunt ecclesia: exhibuerunt e veteribus quidem *Eusebius* in Hist. Ecclesiastica et Eusebium fere sequutus *Hieronymus* in Catalogo: inter recentiores, Theologi nostri laudatissimi, *Christianus Kortholtus* libro de Canone et *Iö. Gerhardus* in exegesi Loci de Scriptura sacra cap. IX et X. Philippus praeterea *Iacobus Hardtmannus* [etiam *Sclerandri* nomine notus] de gestis Christianorum sub Apostolis cap. XII. et *Io. Henr. Maius* in examine Hist. Criticae N. T. Tum e romanae sociis ecclesiae Sixtus Senensis in Biblioth. sancta, Posseuinus in Adparatu, [P] *Baronius* in Annal. *Huetius* in demonstratione Euangelica, *Rich. Simon* in Hist. Critica N. T. et *Lud. Elias du Pin* in Prolegg. Biblicis et Bibliothecae scriptor. ecclef. tom. I. atque in responso ad Petitdidierim quod tom. VI. adiungitur: *Natalis Alex.* in Hist. Eccles. *Claudius Frassenius* in disquisitionibus Biblicis et *Guilelmus Bonjour* ee), Tolosanus, in triduana de Canone librorum sacrorum concertatione, Rom. 1704. 4. dialogo tertio. E reformatis aliisque protestantibus *Iac. Basnage* Historiae controuersiarum theolog. gallice editarum, libro octauo, et in praefat. ad Historiam V. et N. T. imaginibus, in aes incisis, obseruationibusque criticis et moralibus itidem gallico idiomate illustratam, et in diss. apologetica aduersus *Richardsonum* dd): *Sam. Basnage* tomo primo Annalium ecclesiasticorum, *Io. Henricus Heideggerus* in Enchiridio Biblico, *Iö. Leusdenius* in Philologo Graeco, *Tho. Milles* ad Cyrilli Hierosolym. Catechef. IV. 22. *Daniel Whitby* Prolegg. 3. ad Commentaria, anglice edita, in N. T. *Nehemias Grew* in Cosmologia sacra lib. V. cap. 1. *Richardsonus* et *Stephanus Nye* in historica recensione et apologia canonis N. T. aduersus Amyntorem *Io. Tolandi*, (qui tamen ipse *Tolandus* quoque disertis verbis negat, se vllum N. T. librum vocare in dubium.) *Simon Episcopius* libro IV. Instit. Theolog. et *Io. Clericus* diss. 3. ad Harmoniam euangelicam, et qui omnium denique industriam vicit *Ioannes Millius* in prolegomenis eruditissimis ad Nouum Testamentum. *Fabric.*

[Add. *Ens* Biblioth. Sacra S. s. Diatribe de librorum N. T. canone, Amstelod. 1710. 8. *Iac. Chr. Iselius* de Canone N. T. in Miscell. Groning. tom. III. pag. 260 sq. *Ioh. Frickius* Comment. de cura vet. eccles. circa canonem S. Scripturae. Vlmae 1728. 4. *Iust. Wessel. Rumpaeus* Comment. crit. ad libros N. T. in genere. *Gerh. de Mastricht* Canon S. Scripturae secundum feriem feculorum N. T. Bremae 1722. et denuo cum notis *Chr. Koerberi* Ienae 1725. 8. *Dodwellus* diss. I. in Irenaeum §. 35 — 42. *Lampe* Prolegg. in Ioh. Euang. lib. I. cap. 5. 12 sqq. *Vitringa* Hypotyp. hist. et chronol. s. pag. 220. §. 20. *Dan. Heinr. Hering* Abhandlung von den Schulen der Propheten unter dem A. T. von der Schule des Ap. Iohannes zu Ephesus, und von dem Kanon des N. T. Breslau 1777. 8. *Eberh. Henr. Dan. Stosch* Commentatio historico-critica de libror. N. T. Canone, praemissa est dissertatio de cura veteris ecclesiae circa libros N. T. Francofurti ad Viadr. 1755. 8. *Ioh. Sal. Semler* Abhandlung von freyer Untersuchung des Kanon, Tomi IV. Halle 1771 — 1775. 8. *Christ. Frid. Schmidii* Historia antiqua et vindicatio Canonis sacri Veteris Nouique Testamenti libris II. comprehensa Lipf. 1775. 8. Nachricht von den neuesten Streitigkeiten über den Kanon des A. und N. T. in Walchs

ee) Cf. Acta Erud. a. 1706. p. 592 sq. *Fabr.* dd) Hist. des Ouvrages des Scavans a. 1740. p. 18 sq. *Fabr.*

Walchs neuester Religionsgeschichte Th. II. pag. 243 — 344. *Schröckh* Kirchengeschichte B. IX. S. 5 sqq. *Michaelis* Einleitung in die Bücher des Neuen Bundes (Göttingen 1787. 1788. 4. ed. quarta.) Th. I. Haec *Michaelis* Introductio nuperrime in linguam Anglicam translata hoc titulo prodiit: Introduction to the New Testament by *Iohn David Michaelis* — translated from the fourth edition of the German and considerably augmented with notes explanatory and supplemental. By *Herbert Marsh* — Cambridge and London 179:. 8. vol. I. p. I. continet versionem primae partis voluminis I. et part. II. continet annotationes. vol. II. p. I. versionem partis secundae voluminis I. et p. II. annotationes. Hae vero annotationes cl. *Marsh* rursus in linguam vernaculam sunt translatae: Zusätze und Verbesserungen zu Michaelis Einleitung in die Bücher des N. B. Th. I. von *Herbert Marsh*, aus dem englischen übersetzt (von M. *Ernst Frid. Carl Rosenmüller*) Göttingen bey Vandenhoek 1795. 4. alii quos laudauit *Walchius* in Biblioth. Theologica Selecta tom. IV. pag. 222. et quos nos quoque passim citauimus. *Kuin.*] Versuch einer Beleuchtung des jüdischen und christl. Bibelkanons. Halis Sax. 1792. II. voll. 8. Parte secunda. *C. F. Weber* Beyträge zur Geschichte des neubest. Kanons, Tüb. 1791. 8.

Quod ad *Ordinem* librorum N. T. adtinet, ex veterum monumentis et codicibus antiquis abunde constat, valde diuersum illum fuisse, nam et euangelistae ee) quandoque aliter, atque hodie fieri solet, iuncti deprehenduntur, et Acta Apostolica ff) iam praemissa Epistolis Catholicis, iam Apocalypsi: neque Epistolae Pauli, vel Catholicae etiam eadem semper ratione collocatae. Vulgatum tamen ordinem fere probari video ab Eusebio III. 25. Hist. Canone Apostolico LXXXV. Carthaginiensi XXVII. a Nazianzeno carmine XXXIII. aliisque compluribus et scriptoribus et codicibus. Sed quaecunque de diuersa illa collocatione [P] computationeque librorum biblicorum, non noui solum, sed antiqui quoque foederis apud veteres obseruantur, diligentissime annotauit vir doctiss. anno 1707. Oxoniae cum magna litterarum iactura denatus *Humfredus Hody*, parte postrema operis egregii de bibliorum textibus originalibus Oxon. 1705. fol.

XVI. Autographis sacrorum scriptorum pridem deperditis gg), multi supersunt MSti codd. vario tempore, variisque locis exarati, non graeci modo, sed et latini, ne de aliis linguis

ee) Christianus Druthmarus in cap. I. Matthaei: *Vidi librum Euangelii, graece scriptum, qui dicebatur S. Hilarii fuisse, in quo primi erant Matthaeus et Ioannes, et posteriores alii duo. Interrogaui Eufemium Graecum, cur hoc ita esset? dixit mihi, in similitudinem boni agricolae, quos fortiores habet boues, primo iungit. Fabric.*

ff) Vide si placet quae notaui in codice Apocrypho N. T. pag. 750. *Fabric.*

gg) Autographorum conseruationem fuisse impossibilem, nec vero etiam necessariam, docet *Stosch* de Canone libror. N. T. pag. 292 sqq. Ignatii aetate codices superstites fuisse autographos in ecclesiarum tabellariis, haud pauci euincere studuerunt ex loco Ignatii in epist ad Philadelphenos cap. 8. at enimuero neque ex hoc, neque ex Tertulliani libro de praescript. haeret. cap. 36. tale quid colligi posse, docet *Griesbach*, Vir Venerabilis, in *Curis in historiam textus graeci epist.* Pauli Spec. I. (Ienae 1774. 4. *Michaelis* Oriental. Biblioth. Th. XII. pag. 41 sqq.) pag. 48 sqq. qui idem satis perspicue demonstrat, errare quoque eos, qui statuant, tempore demum persecutionis Diocletianae, cum Christiani libros suos sacros tradere cogerentur, periisse codices autographos. Neque superstes fuit seculo IV. adhuc autographum Euangelii Iohannei, quamquam illud scriptor huius seculi, *Petrum*, Alexandrinum episcopum, existimant, a se visum profitetur in *Chron. Paschali Cangiano* pag. 5. vid. *Uranolog. Petavii* pag. 213. vt demonstrarunt quibus locus ille grauibus de caussis suspectus est, *Scaligerus*, *Petauius*, *Tillemontius*, *Garbellus*, in Prolegg. Euangel. Blanch. pag. 42. vid. *Ernesti* Interpres N. T.

linguis in praesenti dicam, quibuscum si veterum ecclesiae doctorum commentarii ac monumenta per omnium a Christo nato saeculorum decursum, et versiones antiquae quaelibet conferantur, clarissime patebit, non obstante variarum lectionum vi hh), eadem tamen scripta apostolica nos hodie legere, quae lectitarunt veteres etiam primi Christiani, neque quicquam esse ita mutatum, detractum, interpolatum, vel etiam temporum iniuria alterationem passum, vt hodie non eadem credenda, speranda, facienda, colenda et obseruanda nobis proponantur, quae apostolis ipsis superstitibus, in eorum scriptis coetus fidelium agnouit ii). Interim haud inutile est varias codicum lectiones, si sobrie fiat, consulere, non modo, vt quantum fieri licet, adhibito iudicio critico, genuinas ab aliis separemus; sed etiam vt rationes quibus interpretes librorum sacrorum plerique, siue veteres siue recentes passim vsi sunt, intelligamus, ad eos vel tuendos, aut excusandos, vel explicandos, vel denique redarguendos. Infinitum esset codices MStos librorum noui foederis a viris doctis consultos percensere, nec minus ineptum hoc loco recoquere ea, quae de MSS. disseruit *Richardus Simon* lib. I. Hist. Crit. N. T. cap. 29 sq. et in dissertatione critica libro tertio subiecta, atque *Antonio Arnaldo* kk) opposita, tum nouissime *Ioh. Millius* in doctis illis suis

N. T. pag. 182. edit. *Ammonii.* Autographum euangelii Marci quod Veneti iactarunt, falsissimum esse ostensum est supra, cum disputaremus de euangelio Marci. — Duabus potissimum de caussis primi christiani in asseruandis autographis negligentiores fuisse videntur *Griesbachio.* Nempe post editam epistolarum Apostolorum collectionem, quae dicebatur ἀπόστολος, haec ipsa collectio praeferebatur singulis epistolis, quoniam plures epistolas complectebatur, quoniam forte archetypum exemplar lectu erat difficilius, longo vsu detritum, vel quod literae ab Apostolo aut amanuensi non satis eleganter erant pictae. Praeterea illorum temporum homines parum solliciti erant de singulis textus sacri apicibus ac syllabis, dummodo sensum et doctrinam incorruptam intelligerent. *Kuin.*

hh) Incredibilem fere lectionum variarum numerum iam saeculo II. ineunte in codd extitisse docet *Griesbach* in Curis in hist. text. epistt. Paul. pag. 74 sq Plurimas autem lectionum variantium, quas in codd. qui ad nostra vsque peruenerunt tempora, deprehendimus, studio et ingenio et coniecturis librariorum deberi obseruant *Chr. Luderus* in Diss. de caussis variantium lectionum scripturae S. Lips. 1730. 4 *Wetstenius* Prolegg. pag. 27. edit. *Semleri*, *Stosch* de Canone N. T. pag. 88 sqq. et *Griesbach* l c, pag. 76. Caussam quoque praecipuam interpolati saepiuscule textus graeci idem *Griesbachius* l. c. pag. 79 sq docet, esse glossas et scholia, quae e codd. marginibus in contextum immigrarunt. Horum scholiorum duas constituit classes, alia eorum fuisse notat *exegetica*, alia *critica*, h. e. coniecturas et lectiones varias ex aliis codd. decerptas. Hoc idem argumentum pertractauit etiam *Tittmannus* in Diss. de glossis N. T. aestimandis et iudicandis, Viteb. 1782. 4. monet, *alias* glossarum natas esse ex ingenio interpretantium, *alias* ex libris V. T. cum nimirum saepius loca e V T in N. T. commemorata, non integra adlata sint, adscripsisse interpretes ea, quae deerant, vel e textu hebraico, vel ex versione Alexandrina; *alias* ex ipsis N. T. libris depromtas esse, vel quoad singula verba, vel quoad integras sententias; *alias* denique petitas esse aliunde, nimirum, e Liturgiis, Lectionariis, Euangelistariis, versionibus antiquis, patrum, aliorumque scriptis. *Kuin.*

ii) Conf. hanc in rem, quae obseruarunt *Anton Driessenius* in Diss. diuina auctoritas codicis N. T. vindicata a strepitu variantium lectionum, Groningae 1733. 4. *Stosch* de Canone N. T. pag. 89 sq. *Ernestii* Institutio interpretis N. T. pag. 154 sq. edit. *Ammon. Kuin.*

kk) *Arnaldus* a. 1691. 12. ediderat librum hoc titulo: dissertation critique touchant les exemplaires sur lesquels Mr. Simon pretend que l'ancienne Vulgate a été faite, et sur le jugement que l'on doit faire de fameux Manuscrit de Beze. *Fabric.*

suis et laboriosis ad N. T. prolegomenis [u]). At praecipua quaedam attingere, et virorum doctorum qui in codicibus N. T. graecis maxime et latinis conferendis laudatam posuere industriam, non erit, spero, ingratum lectori. *Fabric.*

[Antiquis-

u) De codd. N. T. qui paulatim e bibliothecis sunt eruti, de eorumque virtutibus, lectionibusque variis, quas continent, non hic est copiosius disserendi locus, sed conferantur praeter *Simonis* et *Millii* libros, de quorum meritis acute disputauit *Griesbachius* in Curis, inprimis ipse *Griesbachius* l. c. et in Symbolis critt. tom. I. Halae 1785. tom. II. 1793. 8. *Alb. Bengelii* apparatus criticus ad N. T., criseos sacrae compendium, limam, supplementum ac fructum exhibens, cura Phil. Dau. Burkii, Tubingae 1763. 4. *Christo. Matth. Pfaffii* diss. critica, de genuinis librorum N. T. lectionibus, ope canonum quorundam criticorum feliciter indagandis et a spuriis secernendis, vbi et inter alia de Ioh. Millii collectione variarum N. T. lectionum modeste disseritur, Amstel. 1709. 8. extat etiam in Syntagmate diss. theologg. Stuttgardiae 1720. *Daniel Whitby* examen variantium lectionum Ioh. Millii in N. T. Lond. 1710. fol. Lugd. Batau. 1717. fol. 1724. 8. et 1733. 8. cum *Hauercampi* praefatione; *Christ. Ben. Michaelis* tractatio de variis lectionibus N. T. caute colligendis et diiudicandis, in qua cum de illarum caussis, speciebus, fontibusque; tum de cautelis, ex quibus diiudicari et vel adprobari, vel reprobari debeant, agitur. Halae 1749. 4. *Ioh. Alberti Bengelii* tractatio de sinceritate N. T. graeci tuenda, cum adspersis hic illic ab editore *Chr. Bened. Michaele* adnotationibus, Halae 1750. 4. quae dissertatio extat quoque in Apparatu Bengelii critico ex edit. *Burkii*; *Wetstenii* Prolegg. edit. Semleri; *Ioh. Sal. Semleri* Hermeneutische Vorbereitung Part. III et IV. Eiusdem Vindiciae plurium praecipuarum lectionum codicis Gr. N. T. contra Whiston, Anglum, Halae 1750. 4. *Michaelis* Einleitung in die Schriften des N. B. Th. I. edit. 4. pag. 520 sqq. *Birchius* et *Moldenhauerus* Praefat. ad edit. N. T. Haunienfem 1788. *Matthaei* in sua N. T. editione, passim. [*I. Phil. Fr. Dettmers* Part. I. Vindiciarum textus graeci pericopae Ioh. VII, 53. — VII, 1 — 11. Trai. ad Viadr. 1793. 8.] De codd. quatuor Euangelior. Origenianis auct. *Ioh. Iac. Griesbach*, Halae Sax. 1771. 4. part. I. coll. *Ernesti* Neueste theol. Bibl. B. I. S. 855 sq. Tentamen descriptionis codd. veterum aliquot graecorum noui foederis MSS. qui in bibliotheca Caesarea Vindobonensi asseruantur, et quorum nunquam antea facta fuit collatio, vel plena descriptio. Accedunt fragmenta et parerga varii generis in hisce codd. reperta, vna cum speciminibus characterum graecorum aeri incisis, auctore *Hermanno Treschow*, Hafniae 1773. 8. (coll. Michaelis Orient. Bibl. Th. X. pag. 3 sqq. *Ernesti* Neueste theol. Biblioth. B. III. S. 220.) *Andr. Christ. Hwiid*, libellus criticus de indole cod. MS. graeci N. T. bibliothecae Caesareo - Vindobonensis Lambecii XXXIV. accessit textus latinus Act. Apost. antehieronymianus ex cod. Laudiano, Hafniae 1785. 8. (cod. primo loco positum accuratius descripsit, quam Treschow.) Dissertatio in aureum et peruetustum SS. Euangeliorum Euangelistarium quod in bibliotheca Norimbergensi ciuica asseruatur descripsit *Doederlein* im Literarischen Museum B. I. pag. 475 sqq. vbi etiam disseruit de correctoriis biblicis p. 1. sq. 177 sq. 344 sq. — codicem MScr. Monasterii St. Emmerami Ratisbonae aut. Colom. Sansfel. Regensb. 1786. 4. — Ueber einen Codex der vier Euangelien auf der Kurf. Bibliothek zu Mannheim N. 19. A. von *Fr. Thph. Rink* in *Eichhorns* Allgem. Biblioth. B. III. 4. — Codex MSc. graecus N. T. e bibliotheca academica Vpsaliensi descriptus et collatus a *Petr. Fab. Auriuillio*, Vpsal. 1786. 4. Untersuchung der Rauischen griech. Handschrift des N. T. von *G. G. Pappelbaum*, Berlin. 1785. 8. — Varianten zu den vier Euangelien aus e. Constantinop. Menologium des VIIIten Iahrh. conf. *Michaelis u. Tychsens* Neue Orient. Bibl B. VIII. *I. Barret* Nachr. von einem griech. Mscrpt. des Euangel. Matthaei auf der Biblioth. des Trinity College zu Dublin a. d. Transact. of the roy. irish Academy 1787. conf. *Eichhorns* Bibl. B. II. Stück 4. pag. 584—609. et *Paulus* Neues Repertorium für bibl. und morgenl. Literat. Th. I. S. 192 sqq. *Alterus* in editione N. T. aliique. — Quamquam autem antiquiores critici, quorum praecipuos commemorauimus, egregie de historia textus sacri meriti sunt, eorum tamen diligentiam longe maximeque superarunt nostrorum temporum critici, nominatim *Semlerus*, *Michaelis* et, qui primo loco nominandus erat, *Griesbachius*, qui quidem inprimis praeclare obseruarunt et constituerunt varias recensiones antiquissimas contextus graeci N. T. earumque discrimen. conf. *Semleri* Apparatus criticus ad libera-

lem

[Antiquiſſimi N. T. codices graeci exſtimantur *Vaticanus* et *Alexandrinus*; litteris vncialibus ſcripti. Ac de cod. quidem Vaticano (1209.) variae ſunt et pugnantes eruditorum ſententiae. Vid. de eo *Zacagnius* praef. ad Monum. Vet. Eccl. p. 56. *Wetſtenius* Prolegg. in N. T. pag. 62 ſqq. edit. *Semler*. Hactenus tantum exſtiterunt excerpta huius cod. et exiguus variantium lectionum numerus, vt adeo definiri non potuerit, quamnam recenſionem cod. ſequatur. vid. *Eichhorn* Allgemein. Biblioth. Th. II. pag. 373 ſq. Ante aliquot annos editionem cod. parabat *Spaletti*, Abbas, ſed quum pater *Mamachi*, ſacri palatii magiſter, codicis edendi licentiam ei denegaret, a propoſito deſiſtere coactus eſt. vid. *Adleri* kurze Ueberſicht ſeiner bibliſch kritiſchen Reiſe nach Rom, Altona 1783. *Michaelis* Orient. Biblioth. Th. XXII. S. 171 ſqq. Interim tamen *Birchius* diligentius quam hactenus factum erat, hunc cod. contulit, eoque vſus eſt in editione ſua, quae Hauniae prodiit. Conf. eiusdem Prolegg. pag. XIII ſqq. — De *Cod. Alexandrino*, quem *Cyrillus Lucaris*, Conſtantinopolitanus Patriarcha, Carolo I. Britanniae regi, dono miſerat, quique inde ab a. 1753. in Muſeo Britannico aſſeruatur, videantur *Semlerus* de aetate cod. Alexandrini Halae 1750. *Wetſtenius* p. 28. 36. ed. Seml. *Dietelmayer* diſſ. qua antiquitas cod. Alexandrini vindicatur. Halae 1739. *Pfaff* diſſ. de Variant. lect. N. T. cap. 3. pag. 53 ſq. *Michaelis* Einleit. Th. I. S. 546 ſqq. *Ioh. Sam. Hichtel* exercit. critica, qua antiquitas et praeſtantia codicis Romani prae Alexandrino contra Millium adſeritur. Ienae 1734. Coniecturae criticae de aetate codicis Alexandrini, auctore *Gottwerth Iorke*, praeſide Semlero, Halae 1759. Nouum teſtamentum graecum e cod. MS. Alexandrino, qui Londini in bibliotheca Muſei Britannici adſeruatur, deſcriptum a *Car. Godofr. Woide* Lond. ap. Nichols 1786. fol. *Caroli Godofredi Woidii* notitia codicis Alexandrini cum variis eius lectionibus omnibus, recudendam curauit, notasque adiecit M. *Gottlieb Leberecht Spohn*, Lipſ. 1788. 8. Proximi his codd. ſunt *Cantabrigienſis*, quem Theod. Beza a. 1581. Cantabrigienſi academiae donauit [mm]). De eo vid. *Wetſten.* Prolegg. pag. 16 ſqq. et *Semlerum* ibi in appendice pag. 593 ſq. *Griesbach* Symb. Critt. tom. I. pag. LV ſqq. *Michaelis* Einleit. Th. I. pag. 581 ſqq. Prodiit nuperrime huius cod. editio hoc titulo: *Codex Theodori Bezae Cantabrigienſis*. Euangelia. Et. Apoſtolorum. Acta. Complectens. Quadratis. Litteris. Graeco-Latinis. Academia. Auſpicante. Venerandae. Has. Vetuſtatis. Reliquias. Summa. Quam. Potuit. Fide. Adumbrauit. Expreſſit. Edidit. Codicis. Hiſtoriam. Praefixit. Notasque. Adiecit. *Thomas. Kipling.* S. T. P. Coll. Div. Ioan. Nuper. Socius. Cantabrigiae. E. Prelo. Academico. Impenſis. Academiae. MDCCXCIII. fol. (coll. Remarks on Dr. *Kipling's* Preface to Beza part I. by *Thomas Edwards*, L. L. D. Cambridge 1793. 8. et *Eichhorn*. Biblioth. der bibl. Litt. vol. V. pag. 704 ſqq.) — *Claromontanus*, deinde regius, Pariſiis 107. conf. *Michaelis* Einleit. l. c. pag. 594 ſqq. *Wetſten.* Prolegg. pag. 540 ſq. — *Boernerianus*,

lem N. T. interpretationem (Halae 1767. 8.) p. 45. eiusdem Hermeneutiſche Vorbereitung Stück III. pag. 2 ſq. *Michaelis* Einleit. Th. I. p. 535. *Griesbachius* in Symbolis Critt. tom. I. pag. CVIII ſq. et in Curis pag. 97. qui tamen acrem aduerſarium habuit *Matthaeum*, Profeſſorem Vitebergenſem, vid. eius Praef. et excurſus ad N. T. edit. Breuiter ſtrictimque horum virorum de recenſionibus ſ. editionibus principibus antiquiſſimis ſententias expoſuit *Ammonius*, Theologus Gottingenſis, in ſua editione *Erneſtii* Inſtitut. interp. Nou. Teſt. pag. 169. *Kuin.*

mm) Confer *Bezae* epiſtolam ad inclytam academiam Cantabrigienſem, quae illum cod. ſeruat in Biblioth S. Trinitatis. *Arnaldum* quidem fugit ratio, qui a falſario ſaeculi VI. vel VII. illum exiſtimauit eſſe exaratum. *Bezae* epiſtolam habes etiam in epiſtolis ſelectis a *Paulo Colomeſio* editis pag. 250. et in *Benthemi* libro de ſtatu eccleſiae Anglicanae pag. 354. *Fabric.*

rianus, nunc *Dresdensis*, quem nuper edidit *Matthaei*, hoc titulo: XIII. Epistolarum Pauli codex Graecus cum versione latina veteri vulgo antehieronymiana, olim Boernerianus, nunc bibliothecae electoralis Dresdensis summa fide et diligentia transscriptus et editus a *Christ. Frid. Matthaei* — cum tabulis, aere expressis; accessit ex eodem cod. fragmentum Marci M. Misenae impensis C. F. G. Erbsteinii ᴄɪↄɪↄᴄᴄxᴄɪ. 4. Sed reliquos laudare omittimus, cum in libris illis, supra laudatis, multo accuratius et copiosius de iis disputatum sit, quam h. l. de iis agi posset. *Kuin.* Codex *Laudanus* 3. graecolatinus, Acta App. continens, quem accurate describi iussit *Tho. Hearne*, Oxon. 1715. *Beck.* In bibl. regia *Neapol.* Quatuor euangelia vsui eccles. accommodata: cod. bombyc. saec. XIII. mutil. inc. a cap. XII. 23. Matth. desinit Ioan. XVIII. 36. *Neapoli* in biblioth. August. S. Ioan. ad Carbon. Acta apost. epp. Paulli et cathol. cod. saec. XV. — eadem, cod. saec. XI. — IV. euangelia, cod. saec. X. et alius saec. XIII. Euang. Ioan. et Lucae saec. XI. *Harl.*]

E veteribus ecclesiae doctoribus *Origenes* nn) et *Hieronymus* et pauci quidam alii codices N. T. varios consulere et ex iis libros sacros recensere instituerunt. Inter recentiores signum quasi ad hoc studium sustulit *Laurentius Valla*, qui ad notas suas in N. T. concinnandas tribus codd. graecis et totidem latinis vsus est. Eas circa a. Chr. 1440. elucubratas diu post *Erasmus* in lucem protulit, qui et ipse ad suam Noui Testamenti editionem saepius deinde repetitam et emendatam vsus est tum aliis MStis, tum vno graeco euangeliorum codice exarato ante mille annos, qui hodie dicitur esse in bibl. publica Basileensi. Dum vero codices graecos, qui cum latino vulgato frequentius conspirant, suspectos habet, ac si a concilii Florentini tempore ad latinos libros essent interpolati, non semper contigit optimas illi deligere lectiones, vt a Sepulueda in Epistolis, a Leo et maxime a Stunica satis quidem acerbe, non tamen semper citra rationem ipsi fuit obiectatum. Eodem tempore viri docti, qui Card. Ximenii auspiciis *Complutensi* opus Biblicum concinnarunt, ad Nouum Test. vsi sunt codicibus Vaticanis et vno inprimis venerandae vetustatis e Rhodo Insula. Inde prae ceteris operae pretium fecit *Rob. Stephanus*, qui non modo latinos codices quam plurimos et correctoria, quae vocantur, Biblica consuluit, atque inde egregias editiones latinas Bibliorum, variis lectt. et notis criticis obelisque et asteriscis instructas, adornauit, sed et in editione graeca luculenta a. 1550. fol. Nouum Test. dedit collatum cum codicibus MSS. oo) sedecim. Huius editionis exemplo vsus Beza, cui H. Stephanus lectiones aliorum codicum decem, et praecedentium editionum varietates adscripserat. *Marchio* quoque *Valesius* pp) *Petrus Frayardus* Hisp. Euangelia quatuor contulit cum aliis XVI. MSS. quorum octo fuere in bibl. Laurentiana regis Hisp. varias lectiones ex istis codicibus edidit *Io. Melchior de la Cerda* in Aduersariis sacris cap. XCI. acceperat enim illas a Ioanne Mariana, qui passim illas in notis suis ad N. T. memorat. Ceterum non semper tuto hisce licere vti, quoniam nonnulli ex codicibus

nn) De *Origene*, qui sec. III. exemplisque pluribus et antiquioribus inter se conferendis delectum fecit lectionum optimarum, per quem textum integrum et incorruptum formaret, quemque *Ernestius* in Institut. Interpretis N. T. pag. 213. edit. *Ammonii*, parentem textus pure graeci orientalis nominat, conf. *Ioh. Aug. Ernestii* Diss. de Origene interpretationis librorum SS. grammaticae auctore, Lips. 1756. 4. inprimisque de eius critica opera quam Nouo Testamento nauauit, et de ipsius recensione N. T. §. 17 sqq. *Kuin.*

oo) Confer de illis MSS. prolegomena Millii pag. 117 sq. *Fabric.*

pp) Male Marcus Velserus appellatur in latina versione commentarii Io. Pearsonii in Symbolum Apostolicum pag. 535. *Fabric.*

codicibus illis ad vulgatam latinam castigati esse videantur, non vno loco Rich. Simon obseruat, et vulgatae tuendae qq) totum illum laborem esse insumtum, indicat Mariana. *Ioannes Matthaeus Caryophilus* editionem N. T. Complutensem contulit cum MSS. codd. XXIII. decem quidem exemplaribus Euangeliorum, octo Actorum et Epistolarum, ac denique quatuor Apocalypseos. Collationes illas interiecto tempore edidit *Petrus Possinus* Romae a. 1673. fol. cum Catena Graecorum Patrum in Marcum. *H. Ernstius* de studiis diebus festis conuenientibus cap. 2. pag. 29. ait, se Nouum Testamentum cum omnibus fere editis et non paucis MSS. codd. Patrumque graecorum commentariis summo studio contulisse et ad editionem parasse. Sane in biblioth. Gudiana exstat editio Noui Testamenti Geneuensis a. 1620. 4. ab Ernstio collata cum viginti codd. editis vel MSS. [P] *Ioannes Hentenius* Commentario Euthymii in quatuor Euangelistas latine a se reddito praemisit varias lectiones ex codice illo graeco Euthymii collectas, Paris. 1547. 8. [Eum commentarium a. 1792. graece edidit *C. F. Matthaei*, Lips. III. tomis f. IV. voll. 8.] *Lucas Brugensis* non modo latinos Bibliorum codices manu exaratos diligentissime rufpando, post Sixti V. et Clementis VIII. curam multas vulgatae versioni maculas absterfit, sed et a. 1606. ad calcem commentarii in Euangelia notas publicauit in varias lectiones editionis Graecae Euangeliorum. Inter inedita *Guil. Coddaei* Io. Meursius in Athenis Batauis memorat *allegationes textuum e N. T. Graecorum ex Patribus et auctoribus aliis Graecis, quatenus aut ab editis vulgatorum codicum textibus et variis circa eos lectionibus adhuc discrepant, aut diuersitates lectionum, quae constant, firmant et fulciunt.* Sed ille quidem Coddaei labor, quod sciam, non vidit lucem. Porro e Roberto Stephano maxime selectae, siue potius ex editione minore a. 1569. (vt Millio obseruatum,) excerptae sunt variae lectiones in editione luculenta Bibliorum Graecorum Wecheliana 1597. fol. quam Francisco Iunio plerique, (alii Frid. Sylburgio,) deberi opinantur. In tomo sexto Polyglotton Londinensium habentur variae lectiones non modo, quas a Rob. Stephano, et Marchione Velesio collectas, tum quas in Wechelianis Bibliis exstare dixi, sed etiam excerptae ex Cantabrigiensi Bezae et Claramontano fratrum Puteanorum codice, quo idem Beza vsus est, et ex aliis MSS. vndecim, quos in Angliae bibliothecis inuenerunt. Varias lectiones codicis Alexandrini in Opere ipso Biblico graeco Noui foederis contextui subiecerunt, vti ad eundem codicem passim in suis commentariis prouocat Hugo Grotius, qui eius lectiones a Patricio Iunio [Wetsten. Prolegg. pag. 412. edit. Seml.] acceperat. Huius antiquissimi codicis editionem aliquando parasse Ioannem Millium, testatur illustris Bentleius in Epistola ad eum scripta pag. 95. *Seruantur etiam Oxonii Acta Apostolorum, vetustate quidem pari* (cum codice Cantabrig.) *sed versione multum diuersa; et in Gallia denique Epistolas S. Pauli, qui codex et antiquitate et latina versione, atque adeo scripturae et voluminis forma Cantabrigiensi nostro simillimus est et germanissimus. Atque haec quidem talia exemplaria, cum aliis omnibus vbiuis gentium, quod sciamus, longe longeque et dignitate et tempore antecedant, neque quidquam hodie superfit simile aut secundum, cum tineis (proh dolor) atque muribus luctantur, et vtut iis incendia pepercerint, ipso senio intra annos paucos non dubie peritura sunt. Tu vero, Milli doctissime, qui omnium mortalium maxime in eo studio versatus es, non patieris hanc laudem tibi praeripi, sed maturabis veneranda illa pignora et monumenta vetustatis a situ et interitu vindicare. Scimus enim, te horum omnium editionem instituere,*

qq) Vide Stillingfleetum in Vindicatione doctrinae de S. Trinitate pag. 165.

stituere, quae vna pagina et in vno conspectu codicem Alexandrinum, qui familiam ducit, et Cantabrigiensem [P] *cum versione sua, atque, vbi hic deficit, Oxoniensem deinceps atque Gallicanum repraesentet: quae singulas litteras atque apices exemplarium, etiam vbi a librariis peccatum est, accurate et religiose subsequatur. Nihil illi purpurae assuetur discolor aut diversum: nullas interpunctiones, nullae notae accentuum, quorum omnis hodie ratio praepostera est atque peruersa: adeo vt qui tuam editionem sibi comparauerit, ipsa illa propemodum Archetypa versare manibus atque oculis vsurpare videatur. Ea res olim, vt certum est augurium, et Britanniae nostrae splendori erit, et Ecclesiae praesidio, tuos vero labores amplissimis praemiis atque immortali gloria compensabit. Macte ista pietate et diligentia esto. In te omnes ora atque oculos conuertimus, te vnum in hoc curriculum vocamus: ipsi codices celerem tuam opem implorant et flagitant: quid cessas per medias laudes et fauentium plausus secundo rumore ingredi? Tu vero, vt polliceri de te possum, facies id sedulo, simulac exibit Nouum tuum Testamentum fere ad vmbilicum vsque perductum: quo in opere, nisi vererer coram in os te laudare, dicerem quam longo interuallo aliorum omnium in eo genere labores post te reliqueris. Ea typorum elegantia est et magnificentia, ea in annotationibus eruditio elucet, in variis lectionibus industria: quippe etenim ad eam copiam comparandam omnia S. Patrum scripta, omnes antiquas versiones, et infinitam vim codd. MSS. curiose excussisti.* Has quamuis magnificas laudes etiam vincit opus ipsum et editio N. T. luculenta Milliana quae 1707. Londini in folio lucem vidit. [vid. infra edit. Nou. Testam.] At enim codicis Alexandrini eo, quo Bentleius notat, modo edendi consilium iam pridem videtur Millius abiecisse, sumtuum fortassis magnitudine deterritus. In iisdem prolegomenis pag. 152. queritur, se *Ioannis Sauberti,* quem perperam duobus vicibus *Sarbertum* vocat, varias lectiones in Matthaeum, licet summo studio quaesitas, haud vidisse. Vtinam vero innotuisset mihi optimi viri desiderium, nihil enim libentius fecissem, quam vt librum illum eximium, Helmstadii 1672. 4. editum et singulari plane industria in hoc genere versantem, satisque apud nostros obuium, ei transmisissem. In calce huius voluminis Saubertus etiam varias lectiones Matthaei enotauit e codice MSto Chrysostomi in Matthaeum, qui perantiquus sine accentuum apicibus exstat in bibliotheca Helmstadiensi. Nouum Test. praeterea cum Variis lect. edidit, vt notum etiam pueris est, *Stephanus Curcellaeus.* [P] [vide de eius editione infra.] Hanc editionem secutus *Felbingerus,* qui Socini dogmatis subscribebat rr) in Germanica sua versione N. T. [vid. infra versiones Germanicae]. At Curcellaei industriam longe vicerunt *Oxonienses* in N. T. graece vulgato cum variis lect. e theatro Sheldoniano anno eodem 1675. 8. quanquam in hac quoque, vt a Curcellaeo plures magni monumenti διττὰς γραφὰς praetermissas monuit Rich. Simonius in responsione ad iudicium theologorum Hollandiae de Hist. Crit. V. T. pag. 48 sq. Iampridem porro *Ioannes Morinus* Oratorii Parisiensis presbyter lib. I. Exerc. Bibl. 2. cap. 3 sq. varias quasdam lectiones e codice Claramontano aliisque expendit, eo maxime studio, vt vulgatam versionem tueretur. Idem consilium fuit *Io. Boisii,* ecclesiae Eliensis

rr) Curcellaeo quoque ipsi a nonnullis datum vitio, quod in quibusdam locis visus sit Socinianis frigidam suffundere. Vid. *Io. Gottlieb Molleri* dissertationem quae inscribitur: *Curcellaeus in editione originalis N. T. Textus, Var. Lect. et Parallel. scr. locorum additamentis vestita, Socinizans,* Rostoch. 1696. 4. *Fabric.* qua probare conatus est; Curcell. in tribus capp. de Trinitate, Deitate filii, et satisfactione Christi, loca script. classica, vt faueret Socinianis, in lect. variantibus et locis parallelis corrupisse. *Kuin.*

Elienſis Canonici, in erudito libro, cuius eſt titulus: *Veteris interpretis cum Beza aliisque recentioribus collatio in quatuor Euangeliis et Apoſtolorum Actis in qua, annon ſaepius absque iuſta ſatis cauſa hi ab illo diſceſſerint, disquiritur*, Lond. 1655. 8. De varietatibus paſſim quoque monent eruditi auctores commentariorum in N. T. vt *Iacobus* et *Guil. Eſtius*, qui latini et ſyriaci interpretis diuerſas lectiones annotauit, *Ludouicus de Dieu*, qui Syriaci, Arabici, Perſici: *Thomas Mareſchallus*, qui Coptici, Gothici, Angloſaxonici. *Ioannes* etiam *Maldonatus* longe plures varias lectiones graecas ſuis in Euangeliſtas commentariis inſeruerat, ſed earum bonam partem editores ex ipſius ſocietate omiſerunt, vt a Valuaſſore accepiſſe ſe refert Rich. Simonius III. Hiſt. Crit. N. T. 619 ſq. Fuere inſuper, qui verſionibus ſuis in linguas vernaculas adderent notationem variarum lectionum, ſaltem ſelectarum, vti in Gallica N. T. interpretatione fecit idem *Simonius*, et ante eum, minus accurate quidem *Amelotus*: in Germanica Offenbaci 1703. 8. vulgata *Ioannes Henricus Reitze*. Nonnullas aliis plerisque neglectas, varias lectiones N. T. perſequitur *Io. Lomeierus* dierum genialium [¶] parte I. diſſ. IV. Dauentriae 1694. 8. Denique *Laurentinus Zacagnius* bibliothecae digniſſimus cuſtos Vaticanae in collectione monumentorum veterum inter alia praeclara edidit Euthalii, epiſcopi Sulcenſis, qui ſub extremum ſaeculi poſt natum Chriſtum quinti claruit, recenſionem Epiſtolarum Pauli et Actuum Apoſtolorum et Epiſtolarum Catholicarum. Teſtatur Euthalius pag. 513. contuliſſe ſe ἀκριβῆ ἀντίγραφα τῆς ἐν Καισαρείᾳ Βιβλιοθήκης Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου. Doctiſſimus vero Zacagnius cum Euthalianis etiam aliorum codicum MSS. lectiones paſſim contulit. Rom. 1698. 4. *Fabric.* [Quod attinet reliquos, qui codd. conſuluerunt et deſcripſerunt, remittimus Lect. ad ea, quae diſputauimus ſupra in nota ad §. 16. atque ad indicem editionum N. T. et eos libros, quos ſupra laudauimus.

XVII. *Editiones praecipuae Noui Teſtamenti.*

In editionibus N. T. recenſendis ſeruabimus ordinem chronologicum, quem *Fabricius* ſequutus eſt, ſed copioſius et accuratius de iis diſputabimus. Familias certas quaſdam editionum conſtituerunt alii. conf. inprimis, ad quem librum crebrius prouocabimus: Bibliotheca ſacra poſt *le Long* et *Boerneri* Curas continuata etc. ab *Andr. Gottl. Maſch*, Halae 1778 — 1790. voll. IV. 4. et quos laudauimus §. XVIII.

[De particula N. T. omnium primum apud Aldum 1504. edita, vid. *I. G. C. Adler* in Repertorio bibl. orient. Litt. tom. XVIII. pag. 150 ſq. *Beck.*]

Editio *Complutenſis* vid. infra. — Editiones *Eraſmi* vid. infra.

Aldina. Nouum Teſtamentum graecum. Venetiis 1518. fol. Haec editio, admodum rara, eſt omnium prima, quae ſolum textum graecum referat, prodiit vt tertia pars bibliorum, ab *Aldo Manutio* procuratorum, quod opus, eo mortuo, ab *Andrea Aſulano* abſolutum eſt. Textus in his bibliis Eraſmico admodum ſimilis eſt, omninoque haec editio primam *Eraſmi* maximam partem refert. vid. *le Long; Maſch* l. c. tom. I. pag. 196. *Walch* Bibliotheca theologica ſelecta tom. IV. (Ienae 1765. 8.) pag. 15. [Serie dell' edizione Aldine pag. 45.]

Hagenoenſis. Nouum Teſtamentum Graece. Cum praefatione Nicolai Gerbelii. Hagenoae, in aedibus Thomae Anshelmi, Badenſis 1521. *menſe Martio*. 4. „Textum huius editionis percurrenti, conſtabat primo intuitu, expreſſam eam fuiſſe ad Eraſmicam ſecundam, translatis tamen ex Eraſmica priori, eamue ſecuta Aldina, neſcio quo pacto, vitiis haud paucis,

cia, quae in Erasinica posteriori emendata fuerant, admissisque insuper multis lectionibus ἀδοκίμοις, pro quibus genuinas in editione secunda, quam ob oculos editor habebat, exposuerat Erasmus, quia et insertis etiam hic illic Erasmicarum loco, lectionibus Aldinis, quas ab Erasmicis diuersas habuit ista editio, circiter tredecim, quae sibi probatiores videbantur." *Le Long* pag. 203. col. 1. E. ex *Ioh. Millii* Prolegg. pag. 114 — Hac editione vsum fuisse *Lutherum* in concinnanda sua versione germanica probare conatus est *Tobias Eckardus* in coniecturis de codice graeco N. T. quo vsus est Lutherus, Halberstadii 1722. 8. sed aduersarium habuit *Boysenium*, vid. *Masch* l. c. tom. I. pag. 197 sq. *Walch.* l. c. tom. IV. pag. 15 sq.

Argentoratensis. — *Nouum Testamentum Graece. Argentorati apud Wolfium Cephalaeum* 1524. 8.

Ad editionem Hagenoënsem proxime accedit, praeter hanc et Argentoratensem aliam in bibliis graecis a. 1524. 8. ad Aldinam expressis, memoratur a *Maschio* pag. 198. alia anni 1538. 8. quae tamen accurate refert editionem a. 1524.

Basileenses. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα. *Noui Testamenti omnia.* (Basileae 1524.) 8. Ad calcem legitur: *Basileae apud Ioh. Bebelium mense Augusto* an. 1524. — Praefationis loco praemittitur exhortatio Oecolampadii in sacrarum litterarum lectionem, quae hic prima vice edita est. Textus graecus refert textum ed. tertiae Erasmicae, estque admodum rara editio. vid. *Masch.* pag. 199. Huic editioni accurate respondet altera Bebelii Basil. 1531. 8. hanc secuta est tertia ib. 1535. 8. vid. *Masch.* pag 200. *Walch.* pag. 16.

Nouum Testamentum Graecum ad tertiam Desid. Erasmi editionem vulgatum. Basileae ap. Nicol. Brylingerum 1533. 8.

Hanc Brylingerianam primam sequutae sunt septem aliae, annis, 1543. 1548. 1549. 1553. 1556. 1558. 1586. vid. *Masch* tom. I. pag. 201. *Walch* pag. 16 sq. vbi etiam reliquae Basileenses recensentur.

Simonis Colinaei [ss]) ἡ καινὴ διαθήκη ἐν λευκετίᾳ τῶν παρησίων, παρὰ Σίμωνι τῷ Κολιναίῳ, δεκεμβρίου μηνὸς δευτέρου φθίνοντος ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας α. φ. λ. δ. (Parisiis 1534. 8.)

Basileensis Νεα Διαθηκη. *Nouum Testamentum. Basileae* 1545. 4.

Literis

ss) Editio Colinaei in locis quibusdam e coniectura videtur esse emendata. *Colomesius* in Bibl. selecta pag 97. de hac editione: *Cette edition a ceci de particulier, qu'elle est conforme à la Vulgate en plusieurs endroits, meme ou la leçon de la Vulgate est vicieuse, comme en S. Iaques chapitre 3. verset 5. Castalion dans la defense de sa traduction de la Bible recommende cette edition, Beze au contraire dans sa reponse au Castalion n'en fait pas grand cas.* Colinaei exemplar, dit il pag. 222. non magni facio, quoniam resciui multa fuisse in eo a quodam alioqui graecae linguae doctissimo ex solis coniecturis emendata. *Il la suit pourtant dans ses notes sur le verset 18. du 2. chapitre de S. Iaques.* Vide sis etiam *Richard. Simonem* lib. 2. Hist. Crit. N. T. pag. 284. *Fabric.* Ab hoc crimine, Colinaeum nimirum ex sola coniectura varia mutasse, liberat eum *Millius* Prolegg. pag. 115. 116. quod ad alterum adtinet, conformatam esse hanc editionem ad vulgatam versionem locis compluribus, etiam vbi vulgata vitiosa sit, respondent, Colinaeum vsum esse cod. MS. ad vulgatam editionem emendato, hinc ergo non dici posse, eum textum ad latinam versionem transformasse. *Masch* p. 206 sq. *Wetsten.* Prolegg. pag. 365. edit. Seml. Textum subinde ad Complutensem, subinde ad Frobenianam conformatum, nonnunquam ab vtraque dissonum, obseruat *le Long* pag. 205. col. 1. D. *Kust.*

Literis graecis maioribus et luculentis; ad Erasmicam quintam. Ad calcem nominantur typographi: *Hieronymus Frobenius* et *Nicol. Episcopius.* vid. *Millius* Prolegg. pag. 117. *Masch.* pag. 203.

Herwagiana. Nouum Testamentum Graecum. Basileae ex officina Herwagiana, 1545. fol.

Expressa est editio ad Frobenianam quintam, admissis tamen passim lectionibus, quae viderentur meliores, ex editt. Frobenianis prioribus. Non enim separatim hoc N. T. prodiit, sed est pars bibliorum graecorum, ab Herwagio cum Phil. Melanchthonis praefatione editorum. *Millius* Prolegg. p. 116. qui lectionum specimina exhibet: *Masch.* tom. I. p. 202 sq.

Parisienses. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα. *Nouum Testamentum. Ex bibliotheca Regia.* Βασιλεῖ τ' ἀγαθῷ κρατερῷ τ' αἰχμητῇ. *Lutetiae ex officina Rob. Stephani, Typographi Regii. Typis Regiis* 1546. 12.

„Robertus Stephanus collato cum codicibus regiis et edit. Complutensi speciatim Novo Testamento, literam sacri textus illam insequutus est, quam plurium ac meliorum librorum suffragio comprobatam deprehendit, eos vero praestantiores, prout innuere videtur praefatio, fere iudicauit, quibuscum concordaret Complutensis editio." *Millius* Prolegg. pag. 116. *Masch* pag. 208 sq.

Τῆς καινῆς — αἰχμητῇ — *Lutetiae ex offic. Rob. Steph. Typogr. Reg. Typ. Reg.* 1549. 12.

Editio rara et emendatior priori, cui textus congruit, nisi quod *Millius* Prolegg. p. 125. variantes lectiones 67. repererit. Dicta est *mirifica* propter praefationis initium: *o mirificam regis liberalitatem!* Textum nullo vitio typographico laborare, obseruant *Paul. Colomesius* Biblioth. Select. pag. 108. et noster *Fabricius*, sed *Olearius* in Obss. ad Matth. IV, 8. sphalmata XIV. recensuit. *Masch* pag. 209. *Walch.* pag. 17 sq.

Τῆς καινῆς — — *Ex offic. Rob. Stephani, Typogr. Regii; typis regiis. Lutetiae* 1550. fol.

Optima et elegantissima, ac reliquarum princeps est haec editio, quae adiectas habet variantes lectiones ex sedecim exemplaribus vetustissimis, quorum octo ex bibl. Regia. Constat duobus voluminibus. Varias lectiones non ipse *Rob. Stephanus* collegit, sed *Henricus* filius; tunc temporis XVIII. annorum puer; qui tamen non ea diligentia, qua par erat, opus peregit. conf. *Millius* Prolegg. pag. 119. *Masch.* tom. I. p. 211 sqq. *Wetsten.* p. 306 sqq. *Walch.* pag. 23.

Benedicti Praeuotii. Της καινης διαθηκης απαντα. *Nouum Testamentum. Parisiis apud Petrum Haultinum in vico Iacobaeo* 1549. 16.

Ad finem voluminis II. legitur: *excudebat Lutetiae Parisiorum Benedictus Praeuotius, Typographus in vico Frementello Anno* 1549. *Idibus Martiis.* Textus compositus ad Stephanicum, ita, vt, notante Longo e Millio, non nisi LI. locis ab eo discesserit editor, idque fere ad fidem editionis Frobenianae quintae. vid. *Millii* Prolegg. pag. 125. *Masch* tom. I. pag. 215. *Walch* pag. 18.

Roberti Stephani. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα, *Ex bibliotheca Regia.* Βασιλεῖ τ' ἀγαθῷ κρατερῷ τ' αἰχμητῇ. *Lutetiae ex officina Roberti Stephani, typographi, typis Regiis* MDLXVIII. 16.

Ad calcem leguntur lectiones variantes ed. Stephanicae tertiae praecipuae, non omnes. Textus idem fere, qui in duabus prioribus. *Millius* Prolegg. pag. 131. *Masch* I. pag. 214.

Crispini. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα. Ἐν οἷς παρὰ τὰ πολλὰ ἀκριβῶς διορθωθέντα καὶ τὰ κεφάλαια, καὶ διαφόρας ἀναγνώσεις, καὶ τὰς ἐπ' ἄλληλα μαρτυρίας προσφέρομεν. *Nouum I. C. domini nostri Testamentum. Additis summis rerum et sententiarum, quae singulis capitibus continentur: variis item lectionibus mutuisque testimoniis, quae laborem in legendo et conferendo magnopere subleuabunt.* Παρὰ Ἰωάννι τῷ Κρισπίνῳ. Ἔτει ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν α. φ. ν. γ. Ἐλαφηβολιῶνος μηνὸς ὀγδόῃ. (Geneuae 1553.) 8. min.

Est haec Crispini, qui circa annum 1548. religionis caussa Parisiis Geneuam abiit, ibique typographiam exstruxit, perquam elegans editio. Habet textum Stephanicum et Stephani lectt. varias; sed contulit Crispinus etiam alios codd. et primus post Stephanum numerum lectt. variantium adauxit. Praeter hanc editionem memorantur quoque duae Crispini aliae a. 1564. 12. et 1604. 16. Geneuae. vid. *Millius* pag. 127. *Masch.* tom. I. pag. 218 sq.

Tigurina. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα. Ἐν οἷς παρὰ τὰ πολλὰ — προσφέρομεν. *Nouum I. C. domini nostri Testamentum. Additis summis rerum — magnopere subleuabunt. Tiguri apud Froschouerum* MDLIX. 8.

Textus huius editionis est Stephanicus, a Crispino recognitus. Repetita est haec Froschoueri editio a. 1566. 8. *le Long* — *Masch.* tom. I. pag. 219.

Antwerpiensis. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα. *Nouum I. C. D. N. Testamentum. Antwerpiae, ex officina Christoph. Plantini, Architypographi Regii* MDLXXIV. 32.

Cum Priuilegio Philippi II. Hispaniae regis, anno 1570. dato, quo demonstratur, ad editionem Complutensem Plantinianas esse formatas, sed variis in locis ab illa recedunt. *Walch.* pag. 18 *Masch.* tom. I. p. 192. praeter hanc editionem memorant etiam editt. Plantini a. 1564. Antwerp. 12. ibid. 1573. 8. 1590. 8. ibid. 1591. 24. 1601. 16. Lugd. Bat. 1612. 32. ibid.

H. Stephani. Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum. Obscuriorum vocum et quorundam loquendi generum accuratas partim suas, partim aliorum interpretationes margini adscripsit Henr. Stephanus. Excudebat Henr. Stephanus* MDLXXVI. 16.

Millius quidem obseruauit, hanc editionem ad primam Theodori Bezae esse formatam, sed manifestum inter vtramque dissensum notauit Masch. tom. I. p. 223. vid. et *Walch.* p. 33.

Geneuensis. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα. *Noui Testamenti libri omnes; recens nunc editi, cum notis Isaaci Casauboni. Adiectae sunt variae lectiones omnes, cum diligenti similium locorum collatione. Apud Eustathium Vignon* (Geneuae 1587.) 16.

Ad calcem leguntur Casauboni notae in euangelistas, Acta Apostolorum, et epist. ad Roman. quae postea insertae sunt Criticis Anglicanis. *Masch.* tom. I. pag. 221.

Francofurtensis. Nouum Testamentum Graecum. Francofurti ad Moenum apud Andreae Wecheli haeredes, Claudium Marnium et Iohannem Aubrium MDXCI. fol.

Hoc N. T. non separatim prodiit, sed est pars bibliorum, a Francisco Iunio, siue, vt aliis placet, Friderico Sylburgio, editorum. Sequuti sunt editores, obseruante Millio, editionem Rob. Stephani iunioris, sed in extrema vniuscuiusque paginae ora variantes lectiones, ex editione maiore Roberti senioris, Complutensi, aliisque editionibus et obseruationibus congestas, collocarunt. vid. *Millius* §. 30. *Masch.* I, 216. Recusa est haec Francofurtensis editio, vt

vt obseruauit *Fabricius* noster, Venet. 1687. fol. apud Nicolaum Dulcem. *Walch.* pag. 23. *Masch.* I. pag. 217.

Robierii. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα. *Nouum I. C. D. N. Testamentum cum notis Iosephi Scaligeri in locos aliquot difficiliores nunc primum editis. Additur etiam Syllabus locorum N. T. de quorum sensu et applicatione lis est. Coloniae Allobrogum apud Petrum de la Roviere* MDCXIX. 4.

Quae prodiit Geneuae 1620. 4. eadem editio est, quae praecedens, etsi diuersam in fronte anni notam habeat expressam, iudice *Maschio* tom. I. pag. 194.

Lugdunensis. Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum. Ex regiis aliisque optimis editionibus cum cura expressum. Lugduni Batauorum. Ex officina Elzeuiriana* cIↄIↄCXXIV. 16.

Nitidissima editio, textus compositus esse videtur Longo ad Stephanicam tertiam et tantummodo duodecim in locis ab ea recedere adfirmat. vid. *Millius* pag. 138. *Masch.* tom. I. pag. 226 sq.

Amstelodamenses. Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum. Ex regiis aliisque optimis editionibus hac noua expressum; cui quicquid accesserit, praefatio docebit. Lugd. Batau. ex officina Elzeuiriorum* MDCXXXIII. 12.

Omnium editionum Elzeuirianarum praestantissima iudice Longo pag. 217. col. 2. D. in qua inprimis typographi in eo elaborarunt, vt eam a naeuis et mendis redderent purgatissimam. Reliquae editiones Elzeuirianae an. 1641. 12. 1656. 24. 1662. 16. 1670. 24. 1678. 32. recensentur a *Maschio* tom. I. pag. 227.

Roterodamensis. Ἡ καινὴ — *praefatio docebit. Roterodami. Ex officina Arnoldi Leers* MDCLIV. 12.

Est mera repetitio editionis Elzeuirianae secundae. vid. *Masch.* tom. I. pag. 261.

Londinensis. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα. *Noui Testamenti libri omnes recens nunc editi cum notis et animaduersionibus doctissimorum, praesertim vero Roberti Stephani, Iosephi Scaligeri, Isaaci Casauboni. Variae item lectiones ex antiquissimis exemplaribus et celeberrimis bibliothecis desumtae. Edente Richardo Whitackero. Londini, ex officina Bilii* MDCXXII. 8.

Laudant hanc editionem, quae mendis scatet, et proxime accedit ad Pauli Stephani postremam anni 1617. *le Long* pag. 217. col. 2. E. et *Millius* in Prolegg. Eam iteratam esse, notat Fabricius noster, Londini 1635. 8. qua de re tamen dubitat *Maschius* tom. I. pag. 225. atque suspicatur, Fabricium notare voluisse annum 1633. hoc enim anno primam Whitackeri editionem anni nimirum 1623. repetitam esse ab Elzeuirianae typographiae curatoribus, retenta in titulo nota loci.

Parisiensis. Ἡ καινη διαθηκη. Ἐκ βασιλικης τυπογραφιας. Ἐν Παρισιοις α. χ. μ. β. (Parisiis 1642.) fol. — vid. *Masch.* tom. I. pag. 217. typis maioribus elegantissimis, cum variis lectionibus, ex editione Roberti Stephani.

Argentoratenses. Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum. Accessit prologus in epistolas S. Apostoli Pauli ex antiquissimo MSC. Argentorati ex officina Ioh. Phil. Mülbii* cIↄIↄCXLV. 12.

Consuluit editor, praeter editiones reliquas, Elzeuirianam secundam. E cod. MSC. quem ex oriente adtulit *Stephanus Gerlachius*, ad calcem additus est Prologus in epp. Pauli XIV. qui continet historiam Pauli et argumenta epistolarum. vid. *Masch.* tom. I. pag. 228 sq. repetita est haec editio Argentorati 1660. 12. et prodiit ex officina Iosiae Staedelii.

Curcellaei. Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum. Editio noua: in qua diligentius quam vnquam antea variantes lectiones tam ex manuscriptis quam impressis codicibus collectae et parallela scripturae loca annotata sunt studio et labore Stephani Curcellaei. Amstelodami ex officina Elzeuiriana* cIↃIↃCLVIII. 12.

Editio splendida. Textus ipse non est mutatus. Descriptae sunt variae lect. ex edit. Francof. apud Wecheli haeredes a. 1597. insertae tamen etiam variae lectiones excerptae ex antiquo cod. MSC. epp. Pauli, quo olim Beza vsus est. Item ex alio cod. Thuani, qui omnes N. T. libros excepto Matthaeo continet. Aliae lect. variae ex Constantinopolitano, qui asseruabatur in biblioth. Cardinalis Mazarini, nec non ex alio MS. sunt desumtae. Editio est ad praecedentes Elzeuirianas expressa. Leguntur porro in ea excerpta ex Frobeniana, Hispanica et eiusmodi aliis editt. Nonnulla desumta sunt ex If. Casauboni notis in euangelia; intermiscuit etiam Curcellaeus nonnullas H. Stephani aliorumque coniecturas. De eius meritis vid. *Masch.* tom. I. pag. 229 sqq. *Walch.* pag. 23 sq. et *Wetsten.* pag. 434. edit. *Semler.* Prodiit postea haec editio Amstel. 1675. 12. ibid. 1685. 12. ibid. 1699. 8.

Leusdenii. Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum in quo non tantum selecti versiculi 1900. continentes omnes voces N. T. asteriscis notantur, sed etiam omnes et singulae voces semel vel saepius occurrentes distinctis signis notantur, et in margine latine transferuntur, quod quidem hactenus tentauit nemo. Edidit sub ductu patris Rudolphus Leusdenus, Iohannis filius. Francofurti ad Moenum typis et impensis Balthas. Christoph. Wustii sen.* ann. MDCXCIII. 8.

Vid. *le Long* pag. 221. col. 2. D. qui tamen non minus quam *Fabricius* noster editionem ad a. 1692. refert.

Cantabrigiensis. Nouum Testamentum Graecum. Cantabrigiae 1700. 8. vid. *Masch.* tom. I. pag. 253.

Oxoniensis. Τῆς καινῆς διαθήκης ἅπαντα. *Noui Testamenti libri omnes. Accesserunt parallela scripturae loca, nec non variantes lectiones ex plus C MSS. Codd. et antiquis verss. collectae. Oxonii e Theatro Sheldoniano,* MDCLXXV. 8.

Editio splendida. Editor est *Ioh. Fellus,* episcopus Oxoniensis, etsi viri nomen nullibi expressum legatur. Textus est Stephanicus vel Elzeuirianus; cui adiectae sunt variantes lect. e cod. Alexandrino. vid. *Masch.* tom. I. pag. 232 sq. Repetita est haec editio in bibliis graecis Lipsiensibus 1697. 8. et separatim cum praefat. *Aug. Herm. Franckii,* de vera ratione tractandi Script. S. inprimis libros N. T. Lipsiae 1702. 8. vid. *Masch.* p. 233. *Walch.* p. 24 sq.

Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum. Vna cum scholiis graecis e graecis scriptoribus tam ecclesiasticis, quam exteris, maxima ex parte desumtis. Opera ac studio Ioh. Gregorii, olim SS. ac indiuiduae Trin. Coll. apud Cantabrig. Socii: nuper Archi-Diac.-Glocestriensis. Oxonii e theatro Sheldoniano. MDCCIII. Impensis Tho. Bennet, ad insigne lunae falcatae in Coemiterio D. Pauli. Londini.* fol.

Absoluere non potuit hanc editionem Gregorius; post cuius obitum edidit *Henr. Aldrich. Ioh. Ern. Grabius* a cap. IV. Lucae ad finem scholia graeca recognouit, et loca, vnde desumta sunt, diligenter notauit; adiecit quoque indicem auctorum scholiorum. Merito haec editio potest nominari repetitio editionis Oxoniensis a. 1675. — vid. *Masch.* tom. I. p. 234 sq. *Walch.* pag. 25.

Lipsienses.

Lipsienses. A. 1697. 12. cum praefatione *Rechenbergii,* repetitio Leusdenianae. A. 1703. *Ioh. Georgii Pritii,* 12. praecipuis lect. variis et chartis geographicis adornata.

Millii. Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum graecum, cum lectionibus variantibus MSS. exemplarium, versionum, editionum, SS. Patrum et scriptorum ecclesiasticorum, et in eosdem notis. Accedunt loca scripturae parallela, aliaque ἐξηγητικά et appendix ad variantes lectiones. Praemittitur dissertatio in qua de libris N. T. et Canonis institutione agitur: et historia S. textus N. T. ad nostra vsque tempora deducitur: et quid in hac editione praestitum sit, explicatur. Studio et labore Iohannis Millii, S. T. P. Oxonii e Theatro Sheldoniano,* MDCCVII. fol.

Quae in hoc opere reprehenduntur, inquit *Maschius* tom. I. pag. 236 sq. ad tria capita reuocari possunt, nimirum editorem versioni vulgatae nimium quid tribuere, et versiones quoque alias pro lectionibus variantibus habuisse; lapsus memoriae, a patribus in citandis sacris effatis commissos, pro variantibus accepisse; et denique indubitata sphalmata ad variantes eum traxisse. Inter censores, qui operi medelam adhibere studuerunt, praeter *Iacobum l'Enfant,* et *Ioh. Clericum,* maxime eminet *Daniel Whitby* (examen variantium lectionum Ioh. Millii, Londini 1710. fol. et 1727. fol.) [optima editio est: *Dan. Whitby* — obseruationes philologico-criticae, quibus — — examinantur variae lectiones *Io. Millii* in N. T. cum praef. *Sigeb. Hauercampi,* Lugd. Bat. 1733. 8. *Beck.*] qui felici successu multa, a Millio commissa, correxit et emendauit, cui accessit *Christ. Aug. Bode* in Pseudocritica Millio-Bengeliana tom. I. Halae 1767. tom. II. ib. 1769. 8. — Millius, qui in hac adornanda editione, a chartae et typorum elegantia commendabili, triginta consumsit annos, sequitur maxime Rob. Stephani editionem a. 1550. fol. conf. *Walch.* l. c. p. 24 sqq. et *Wetsten.* Prolegg. p. 445 sqq. edit. *Seml.*

Nouum Testamentum graecum cum lectionibus variantibus — studio et labore Ioh. Millii, S. T. P. Collectionem Millianam recensuit, meliori ordine disposuit, nouisque accessionibus locupletauit Ludolphus Kusterus. Excusum Amstelodami, et prostat Lipsiae apud Ioh. Frid. Gleditsch et Fil. MDCCX. *cum priuilegiis.* fol.

Textus graecus cum XXII. codd. quibus Millius non vsus erat, collatus est. Praemissa est Küsteri praefatio, Ioh. Clerici epistola de editione N. T. Milliana, quae Oxonii prodiit ad C. Iunium Optimianum perscripta, quibus succedunt prolegg. prioris editionis. vid. *Masch.* tom. I. pag. 237 sqq. *Walch.* pag. 27 sq. *Wetsten.* l. c. pag. 446.

Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum post priores Stephani, Curcellaei, tum et DD. Oxoniensium labores, quibus parallela scripturae loca, nec non variantes lectiones ex plus C. MSS. Codd. et antiquis versionibus collectae exhibentur, accedit tantus locorum parallelorum numerus, quantum nulla adhuc, ac ne vix quidem ipsa profert praestantissima editio Milliana; variantes praeterea ex MS. Vindobonensi; ac tandem crisis perpetua, qua singulas variantes earumque valorem aut originem ad XLIII. Canones examinat G. D. T. M. D. cum eiusdem prolegomenis et notis in fine adiectis, omnium indicem quaere ad calcem praefationis. Amstelodami. Ex officina Wetsteniana* cIↄIↄCCXI. 8.

Debemus hanc editionem studio Gerhardi de Traiecto Mosae Doctoris, i. e. *Gerhardi de Mastricht,* Iurisconsulti, ciuitatis Bremensis Syndici. Textus ex Elzeuiriana secunda anni 1633. descriptus. vid. *Masch.* tom. I. pag. 240. *Walch.* pag. 28 sq.

[De canonibus illis conf. *Dissertatio hist. crit. sistens examen canonum criticorum N. T. Mastrichtianorum, praeside I. Fr. Heynatz defensa a Io. Ge. Marmalle.* Trai. ad Viadr. 1792. 4. *Beck.*]

Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum graecum ita adornatum, vt textus probatarum editionum medullam, margo variantium lectionum in suas classes distributarum locorumque parallelorum delectum, apparatus subiunctae criseos sacrae, Millianae praesertim, compendium, limam, supplementum ac fructum exhibeat: inseruiente Ioh. Alberto Bengelio. Tubingae, sumtibus Ioh. Georgii Cottae.* A. D. MDCCXXXIV. 4.

Exhibet haec editio nouam orationis graecae recensionem. Et *Semlerus* quidem in Apparatu etc. pag. 42. hanc de Bengelii studiis sententiam tulit: „Bengelius perpetuis fere sentiendi miraculis adsuetus, acerrimi ingenii sui perfectam vim non parum corrupit. Si ab ista consuetudine minus liberali abfuerat, iudicandi virtute Millium Wetsteniumque poterat longiori adhuc interuallo superare, quos non parum superat." add. *Masch.* tom. I. pag. 241 sqq. *Walch.* pag. 29 sq. *Wetsten.* pag. 398. *Griesbachius* in Curis etc. pag. 15. Cum Bengelius nimia fere emendandi libidine flagraret, et vero etiam nimiae breuitatis studiosus esset, quae haud raro lectorum animos incertos dubiosque relinqueret, eorum studiis consuluit, quod adiunxerit editioni suae *apparatum criticum.* Noua huius apparatus critici editio prodiit studio *Burkii*, quae inprimis commendanda est iis, qui editionibus N. T. Bengeliani minoribus a. 1734. 8. 1738. 8. 1753. 8. vtuntur. — Editio Bengeliana minor nuperrime denuo hoc titulo in lucem emissa est [misere contaminata operarum erroribus]: ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum graecum manuale ex iterata recognitione b. I. Alb. Bengelii — Vt haec huic ed. praeter tabulam crit. quam exhibuerat quarta, nunc etiam accedit spicilegium lect. varr. quas inprimis consideratu dignas iudicauit b. Bengelius, in nouo prooemio descriptum, auct. E. Bengelio. Tubingae* 1790. 8.

Ἡ καινὴ διαθήκη. *Nouum Testamentum graecum editionis receptae, cum lectionibus variantibus codd. MSS. editionum aliarum, versionum et patrum, nec non commentario pleniore ex scriptoribus veteribus hebraeis, graecis, et latinis historiam et vim verborum illustrante, opera et studio Ioh. Iac. Wetstenii. Tomus I. continens quatuor euangelia. Amstelaedami ex officina Dommeriana.* MDCCLI. fol. *Tomus II. continens epistolas Pauli, Acta Apostolorum, epistolas Canonicas et Apocalypsin. Amstelaedami ex offic. Dommer.* MDCCLII. fol.

Postquam *Wetstenius* (de cuius vita et fatis vid. *Masch.* tom. I. pag. 243. et quos ibi laudauit,) ediderat *Prolegomena ad noui testamenti graeci editionem accuratissimam* etc. Amstelod. 1730. 4. quae hoc titulo repetita sunt: *Ioh. Iac. Wetstenii Prolegomena in N. T. notas adiecit atque appendicem de vetustioribus latinis recensionibus, quae in variis codd. supersunt Ioh. Sal. Semler cum quibusdam characterum graecor. et latinor. e libris MS. exemplis. Halae Magdeb.* 1764. 8. (coll. *Ernesti* Neue theol. Biblioth. B. V. pag. 321 sqq.): tandem post viginti annorum spatium prodiit N. T. editio, in qua textus sequitur editionem Elzeuirianam, ita tamen, vt certis quibusdam signis in textum notatum sit, quid editor censeret mutandum vel inserendum, vel omittendum, quod vberius et accuratius docent notae adiectae. Tantus autem in notis deprehenditur lectionum variantium, ex codd. adlatarum, numerus, vt editor hac in re facile superarit omnes, qui ante eum similem laborem susceperunt. Animaduersiones, quas auctor praeter notas criticas adiecit, continent inprimis locos, e libris scriptorum vtriusque linguae desumtos, quibus voluit et rem, hoc illoue loco expositam, et singulorum verborum vocabulorumque vim et potestatem illustrare.

[Nos

[Non tantum Prolegomena Wetstenii, sed et alii eius critici libelli, curante b. Semlero sunt repetiti:

I. I. Wetstenii Libelli ad crisin atque interpretationem N. T., adiecta est recensio introductionis Bengelii ad crisin N. T. etc. *edidit — Ioh. Sal. Semler* — Hal. Magdeb. cIↄIↄCCLXVI. 8.

Vt vero Wetstenius loca scriptorum Gr. et Lat. laudata plurima Raphelio, Elsnero, Bosio, aliis, Hebraica Lightfooto et Schöttgenio debet: ita in variis lect. colligendis saepe eius diligentia desiderata est. vid.

Chr. Aug. Bode Specimen Pseudo-criticae Wetstenianae, apud *Eichhorn.* Biblioth. der bibl. Litt. tom. IV. pag. 354 sq. — *Beck.*]

Nouum Testamentum ad fidem graecorum solum Codd. MSS. nunc primum expressum, adstipulante Ioh. Iac. Wetstenio, iuxta sectiones Ioh. Alberti Bengelii diuisum, et noua interpunctione saepius illustratum. Accessere in altero volumine emendationes coniecturales virorum doctorum vndique collectae. Londini, cura, typis, et sumtibus I. B. MDCCLXIII. 12. mai. voll. II.

Editionem curauit *Guil. Bowyerus*, typographus Londinensis doctissimus. Textus ita est descriptus, vti Wetstenius, si licuisset, eum editurus fuisset; nonnunquam tamen a Wetstenio recedit, ita, vt, quae, auctore Wetstenio, essent reiicienda, retenta sint. Emendationes, anglica lingua descriptae, ad calcem vol. II. leguntur. vid. *Masch.* tom. I. pag. 246. Hae coniecturae etiam separatim editae sunt hoc titulo: *Coniectures on the New Testament collected from various authors, as well in Regard to words, as Printing with the Reasons, on which both are founded. London, Printed by W. Bowyer and I. Nichols.* 1772. (vid. *Michaelis* Oriental. Bibl. Th. I. p. 123.) et vernacule redditae: Coniecturen über das Neue Testament. Zuerst gesammlet von Wilh. Bowyer, aus dem Engl. der zwoten Ausgabe übersetzt und mit Zusätzen und Berichtigungen bereichert von *Ioh. Christoph Schulz.* Leipz. 1774. 1775. 8. voll. II. coll. *Michaelis* Oriental. Biblioth. Th. VII. S. 82 sqq. *Ernesti* Neueste theol. Biblioth. B. 6. S. 867 — 873. [Auctiores nuper hae *Bowyeri* Coniecturae anglico sermone cum aliis eius Opusculis prodierunt Londini.]

Nouum Testamentum Graece. Textum ad fidem codd. versionum et patrum emendauit et lectionis varietatem adiecit Ioh. Iac. Griesbach, Theol. Doctor et Prof. in Acad. Ienensi. Vol. I. *Euangelia et Acta Apostolorum complectens. Halae apud Ioh. Iac. Curt.* MDCCLXXVII. Vol. II. *Epistolas omnes et apocalypsin complectens.* ibid. MDCCLXXV. 8. mai.

Iam an. 1774 et 1775. ediderat Vir Venerabilis libros historicos N. T. hoc titulo: *Libri historici N. T. graece. P. I. sistens synopsin euangeliorum Matthaei, Marci, et Lucae. Textum ad fidem codd. verss. et patrr. emendauit et lectionis varietatem adiecit I. I. Griesbach. Halae* 1774. 8. mai. — *Pars* II. *sistens euangelium Iohannis et Actus Apostolorum.* 1775. 8. mai. In Synopsi singulorum euangelistarum narrationes in vnum redactae sunt volumen, ita, vt, quae vnus tantum euangelista exposuit, integram occupent paginam, quae vero duo vel tres euangelistae exposuerunt, in duas vel tres columellas disposita sint. Quum vero haec librorum historicorum editio pluribus non satis commoda videretur, hos ipsos libros historicos denuo, et ita typis exprimendos curauit, vt in narrationibus euangelistarum solitum ordinem retineret. In hac N. T. editione textus receptus, is nempe, quem vulgares editiones recentiores, Elzeuirianae, Leusdenianae etc. sequuntur, quem etiam Wetstenius repetiit, fundamenti

menti loco positus est. Verum a Wetstenio ita discessit Griesbachius, vt non, prouti ille fecit, textum receptum prorsus immutatum exprimendum curaret, et in notis tantummodo alias lectiones substitueret, sed vt haud raro, loco lectionis receptae aliam in textum reciperet. Quod autem methodum adtinet, qua in adornanda noua textus sacri recensione vsus est, nihil monemus; sed cum haec editio in manibus omnium sit, lectores nostros ad praefationes, vtrique volumini praefixas, remittimus.

Ἡ καινη διαθηκη. *The new Testament, collated with the most approved Manuscripts, with select notes in English critical and explanatory, and references to those Authors, who have best illustrated the sacred Writings. To which are added a Catalogue of the principal editions of the Greek Testament, and a List of the most esteemed Commentators and Critics. By E. Harwood DD. London. Printed by I. D. Cornish for I. Iohnston.* MDCCLXXVI. 12. vol. II.

Codd. Cantabrigiensem s. Bezanum, Claromontanum et Alexandrinum, quem tamen illis, primo loco positis, et auctoritate et aetate inferiorem iudicat, in exscribenda hac editione potissimum sequutus est auctor; sed varias lect. quae in his codd. deprehenduntur, non sine magna cautione in textum recepit. A coniecturis prorsus abstinuit. Ex variis lect. quas Wetstenii N. T. continet, eas tantum, quae magna niterentur auctoritate, selegit. Adiectae sunt textui notae, anglice scriptae, quibus vel textus explanatur vel ad aliorum scripta prouocatur. vid. *Masch.* tom. I. pag. 248 sq.

De editione Cel. *Matthaei* vid. infra inter graeco-latinas pag. 855.

Nouum Testamentum ad Codicem Vindobonensem graece expressum. Varietatem lectionis addidit Franciscus Carolus Alter, Prof. Gymnas. Vindobon. Viennae, typis Ioh. Thomae Nob. de Trattner, Vol. I. MDCCLXXXVII. *Vol.* II. MDCCLXXXVI. 8.

Primus Tomus (qui post secundum prodiit) continet euangelia, secundus Acta Apostolorum, epistolas et Apocalypsin. Praemittitur textus Graecus, quem auctor ipse recensuit, hunc excipiunt excerpta codd. et versionum, ita quidem, vt omnia cuiuslibet cod. et versionis excerpta separatim sint typis expressa. Excerpta e verss. spectant tantummodo Slavonicam, copticam et latinam variorum N. T. librorum. Codex, qui ab auctore vocatur *Vindobonensis*, est Lambecii I. Nesselii XXIII. in introduct. *Michaelis* ed. 4. Vindobonensis Num. CCLXXVI. Hunc codicem integrum Alterus descripsit, ita tamen, vt, quae ipsi inesse vitia textui viderentur, ex edit. Stephani an. 1546. emendaret. Conf. *Eichhornii* Biblioth. d. bibl. Literat. B. II. p. 102 sqq. et *Michaelis* Neue Oriental. und Exegetische Biblioth. Th. V. pag. 122 sqq.

Quatuor euangelia Graece cum variantibus a textu lectionibus Codd. MSS. Bibliothecae Vaticanae, Barberinae, Laurentianae, Vindobonensis, Escurialensis, Hauniensis regiae, quibus accedunt lectiones versionum Syrarum, veteris, Philoxenianae et Hierosolymitanae iussu et sumtibus Regiis edidit Andreas Birch, Hauniae MDCCLXXXVIII. 4. *Excudebat I. F. Schultz.*

Hic tomus complectitur quatuor euangelia, secundus Acta Apostolorum, tertius epistolas et Apocalypsin continebit. Ex hac autem editione plurimum omnino vtilitatis in N. T. crisin redundat, quum plures codd. in ea collati sint, qui hactenus vel prorsus incogniti, vel saltem non accurate satis cogniti erant. Quo pertinent excerpta e cod. Vaticano perantiquo MCCIX. porro Vaticano CCCLIV. CCCLX. MLXVII. Vrbino-Vaticano II. Lambeciano XXXI. et tribus codd. Hauniensibus. — Textus in hac ed. descriptus est ex Stephani edit. tertia.

tertia. Textui subiecta sunt vnaquaque pagina excerpta e codd. Praemissa sunt prolegomena, quae continent descriptionem subsidiorum, quibus vsus est auctor, quae tamen modo breuius, modo copiosius, modo etiam nomine tantum indicantur. Conf. de hac editione *Eichhornii* Allgem. Bibl. der bibl. Litt. B. II. pag. 116 sqq. et *Michaelis* Neue Orient. u. Exeg. Biblioth. Th. VI. pag. 104 — 148.

Nouum Testamentum Graece. Perpetua annotatione illustratum a Ioh. Beniam. Koppe, Theol. P. P. O. Gottingensi. Vol. I. Complectens epistolas Pauli ad Galatas, Thessalonicenses, Ephesios. Gottingae apud Ioh. Christ. Dietrich, MDCCLXXVIII. 8. mai.

Nouum Testam. — a Ioh. Ben. Koppe. Vol. VI. epistolae Pauli ad Gal. Ephes. et Thess. editio altera auctior et emendatior curauit Thom. Christ. Tychsen, Gottingae — MDCCXCI. 8. mai.

Nouum Testam. Graece. Perp. Ann. illustr. a I. B. Koppe. Vol. IV. complectens epistolam Pauli ad Romanos. ibid. MDCCLXXXIII. 8. mai.

Epistolae catholicae Graece. Perpetua annotatione illustratae a Dauide Iulio Pott. Vol. I. complectens epistolam Iacobi. ibid. MDCCLXXXVI. 8. mai.

Epistolae catholicae Graece. Perp. Annot. illustr. a D. I. Pott. Vol. II. complectens vtramque epistolam Petri. ibid. MDCCLXXXX. 8. mai.

Nouum Testam. Graece. Perp. annotat. illustratum. Editionis Koppianae Vol. VIII. complectens epistolam Pauli ad Hebraeos. Continuauit Ioh. Henr. Heinrichs. ibidem MDCCLXXXXII. 8. mai.

Pauli ad Corinthios epistolae Graece. Perpetua annotatione illustratae a Frid. Aug. Guil. Krause. Vol. I. Complectens epistolam priorem. Francofurti ad Moenum MDCCLXXXXII. 8.

Koppius, (cuius vestigia presserunt reliqui interpretes, quorum nomina et editt. varior. N. T. librorum hic coniunctim commemorauimus,) in sua editione sequutus est recensionem Bengelianam (quam etiam *Pottius*, *Heinrichsius* et *Krausius* sequuti sunt); textui subiecit notas criticas, breues tamen et paucas et non nisi iis locis adspersas, in quibus vel grauior quaedam lectionis varietas, quae ipsa etiam interpretationi prodesse poterat, in codd. occurreret, vel textus communis probabiliter vitio laborare videretur. His notis criticis subiecit commentarium vberrimum, de cuius indole digna est, quae legatur praefatio ipsius, praemissa epistolae Pauli ad Galatas vol. I. Praeterea singulis epistolis prolegomena praemisit, et absoluta epistolae interpretatione, excursus adiecit, in quibus copiosius sententiam suam de hoc illoue loco exposuit; etiam hac in re eum imitati sunt *Pottius*, *Heinrichs.* et *Krausius*. Post mortem *Koppii* satis praematuram, viri doctissimi, *Pottius* et *Tychsenius*, editionem totius N. T. Koppianae similem promiserunt; — Cl. *Heinrichs*, vt supra iam notauimus, edidit epistolam ad Hebraeos. Vsus est obseruationibus quas b. Koppius scripto reliquerat; harum vero obseruationum neque magna erat copia, neque illae ipsae maximam partem ita comparatae erant, vt *Heinrichsius* eas omnes conuertere posset in eum vsum, cui ipsas destinarat, ergo ex iis nonnullas tantum selegit, et ne lectores existimarent, se legere Koppianas annotationes, vnoquoque loco, quo Koppii obseruationem adscripsit, (id vero ipsum admodum paucis in locis factum est) hoc religiose indicauit. *Kuin.*]

Editiones Noui Testamenti cum versione vna vel pluribus.

[*Complutenses. Nouum Testamentum graece et latine in academia complutensi nouiter expressum.* Ad calcem haec leguntur: *Ad perpetuam laudem et gloriam dei et domini nostri iesu christi hoc sacrosanctum opus noui testamenti et libri vite grecis latinisque characteribus nouiter impressum atque studiosissime emendatum: felici fine absolutum est in hac preclarissima complutensi vniuersitate: de mandato et sumtibus reuerendissimi in christo patris et illustrissimi dni domini fratris Francisci Ximenez de Cisneros tituli sancte Balbine sancte romane ecclie presbyteri Cardinalis hispanie Archiepi toletani et hispaniarum primatis ac regnorum castelle archicācellarii: industria et solertia honorabilis viri Arnaldi Guilielmi de Brocario artis impressorie magistri. Anno domini millesimo quingentesimo decimo quarto. Mensis Ianuarii die decimo* (1514.) fol.

„Ad normam codicis venerandae vetustatis, (qui vtrum idem ille sit, qui hodie Vaticanus ille celebris est, an vero adhuc in Hispania alicubi lateat, vel flebili fato perierit, postquam apographum typis exscriptum exstaret, dubium adhuc est,) textus graecus, typis eum in finem sculptis, vt antiquorum modum scribendi referant, sine vllis spirituum aut tonorum notis, adiectis tamen acutis simplicibus, exscriptus est, ad imitationem veterum codicum, qui eiusmodi litterarum fastigiis carent. Versio latina vulgata, non inter lineas graecas est inserta, sed ad latus adposita; obseruatis tamen linearum spatiis, vt graeca latinis semper responderent. Vocibus graecis additae sunt litterae latinae minutiores, quae iterum singulis latinae versionis vocibus adiectae sunt; vt cuiusuis vocis graecae latina interpretatio eo facilius indagari possit." *Masch.* tom. I. pag. 270. — De codd. MSS. quibus vsi sunt editores, in prooemio haec leguntur: „illud lectorem non lateat, non quaeuis exemplaria huic impressioni archetypa fuisse: sed antiquissima emendatissimaque: ac tantae preterea vetustatis vt fidem eis abrogare nefas videatur. Que sanctissimus in christo pater et dominus noster Leo X pontifex max. huic instituto fauere cupiens, ex apostolica bibliotheca educta emisit ad reuerendiss. cardinalem hispaniae, de cuius auctoritate et mandato hoc opus imprimi fecimus." Suspicio illa, quam *Erasmus* iam olim mouit, cod. huius edit. archetypum ad cod. latinum fuisse emendatum, recentiori aetate resuscitauit *Wetstenius* Prolegg. pag. 314 sqq. edit. *Seml.* cui adstipulatus est *Semlerus*, qui eruditionem et fidem Complutensium incertam professus est, neque satis constare monuit, quibusnam codd. et num iis satis diligenter vsi sint, vid. Semleri edit. Prolegg. Wetstenii l. c. et Apparatum ad liberal. interpret. N. T. pag. 39. 41. Opposuit ei sese *Goetzius*, theologus Hamburgensis, in s. Vertheidigung der Complutensischen Bibel, Hamb. 1765. 1769. Conf. omnino: *Walch* Neueste Religionsgeschichte Th. III. S. 325 sqq. Nachricht von der Streitigkeit über das Ansehen der Complutensischen Ausgabe des N. T. et *Masch.* tom. I. pag. 271. Ceterum haec Complutensis editio per sex vel septem annos suppressa est, vsque tandem Leo X litteris hanc in rem die 22. Martii 1520. datis, quae etiam volumini primo praemissae sunt, concederet, vt publice venderetur. Verum ante a. 1523. parum eruditis innotuit.

Nouum instrumentum omne, diligenter ab Erasmo Roterodamo recognitum et emendatum, non solum ad graecam veritatem, verum etiam ad multorum vtriusque linguae codd. eorumque veterum simul et emendatorum fidem, postremo ad probatissimorum autorum citationem, emendationem et interpretationem, praecipue Origenis, Chrysostomi, Cyrilli, Vulgarii, Hieronymi, Cypriani, Ambrosii, Hilarii, Augustini, vna cum annotationibus quae lectorem doceant,

ceant, quid qua ratione mutatum sit. Quisquis igitur amas veram theologiam, lege, cognosce, ac deinde iudica. Neque statim offendere, si quid mutatum offenderis, sed expende, num in melius mutatum sit. Apud inclytam Germaniae Basileam cum priuilegio Maximiliani Caesaris Augusti, ne quis alius in sacra Romani imperii ditione, intra quatuor annos excudat, aut vllibi excusum importet. — Ad calcem legitur: *Basileae in aedibus Ioannis Frobenii, Hammelburgensis. Mense Februario. Anno* MDXVI. *Regnante Imp. Caes. Maximiliano P. F. Augusto.* fol.

Haec est prima N. T. editio, quae biennio post Complutensem, (quae tamen nondum diuendebatur;) edita est ab Erasmo, iuuantibus eum *Oecolampadio*, *Capitone*, *Gerbelio.* De codd. quibus Erasmus vsus est, disputarunt *Millius*, pag. 111. 112. et *Wetstenius* sub nr. 1. 2. 3. 61. 69 qui eos omnes, vtpote literis minoribus et accentibus appositis scriptos, ad classem codd. recentiorum refert. E regione textus graeci posuit Erasmus versionem vulgatam, ab ipso tamen emendatam. conf. omnino *Masch.* tom. I. pag. 281 sqq. Hanc editionem quae tamen inprimis propterea est reprehensa, quod nimis festinanter auctor eam curasset, nec semper genuinas lectiones elegisset, sequutae sunt quatuor aliae a. 1519. fol. (vid. *Masch.* tom. I. pag. 286 sq.) 1522. fol. (*Masch.* pag. 288 sq.) 1527. fol. in hac editione quarta primum inspexit Complutensem Ximenii (*Masch.* p. 289 sq.) 1535. fol. *Masch.* p. 291. Diligenter his in editionibus opus suum recognouit, ita, vt etiam aduersariorum suorum *Eduardi Lei*, *Lopez Stunicae*, *Petri Sutoris* aliorumque admonitiones in vsum suum converteret. De controuersiis, Erasmo per N. T. editionem excitatis, vid. *Masch.* p. 292. not. e. et *Walch.* l. c. p. 37 sqq. et quos ibi laudauit. Adiicimus iam, quae *Fabricius* noster p. 185. scripserat: „Inter opera Erasmi recusum N. T. cum eius commentariis est Basil. 1540. fol. [vid. *Masch.* pag. 292.] atque Lugduni Batau. 1705. fol. tomo sexto [*Masch.* pag. 293.] in qua noua et luculenta editione commentaria (quae exstant quoque in Critt. Sacrr. Anglicc.) non vt in superioribus separatim excusa, sed vtilissimo instituto singulis statim paginis N. T. sunt subiuncta. Omitto N. T. cum Erasmi versione sine commentariis recusum saepius variis in locis vt Basil. 1553. 8. 1558. 8. [*Masch.* pag. 295.] ap. *Nicol. Bryling.* Paris. 1543. 8. [*Masch.* pag. 302 sq. *Millius* Prolegg. pag. 116.] apud *Carol. Guillard.* Lips. 1582. 8. [*Masch.* p. 300.] *Giessae* 1669. 4." *Masch.* pag. 299. etiam Lipsiae 1591. Voll. II. 8 sumtibus *Voegelini*, charta membranacea, editio haec in nostra biblioth. Academica Lips. adseruatur.

Ἅπαντα τὰ τῆς καινῆς διαθήκης. *Nouum I. C. D. N. Testamentum. Cum duplici interpretatione D. Erasmi et veteris interpretis: harmonia item euangelica et copioso indice. Ex officina Roberti Stephani.* MDLI. 8. (Geneuae).

Primum volumen continet quatuor euangelistas et Acta Apostolorum; adiecta est harmonia euangelica ex Andr. Osiandri opere a. 1537. edito, desumta. Alterum complectitur epp. Apostolorum et Apocalypsin, cum indice rerum et verborum in N. T. Haec est editio omnium prima, in qua textus in versiculos distinctus [tt]).

Ppppp 2 *Nouum*

tt) Inuenti illius his verbis meminit filius *H. Stephanus* praefatione ad Concordantias Graecas N. T. *Vltimum quod in literas sacras vel potius in earum lectores parens meus Robertus contulit beneficium, minus aliis non fuisse qui iudicant, non insagaci esse iudicio videntur. Id cuius honorificam facio mentionem beneficium illud est, quod cum Testamenti noui libri in tmemata, quae capita*

Nouum D. N. Iesu Christi Testamentum. Latine olim a veteri interprete, nunc denuo a Theodoro Beza versum: cum eiusdem annotationibus, in quibus ratio interpretationis redditur. Oliua Roberti Stephani. MDLVI. fol.

Iesu Christi D. N. Nouum Testamentum, siue Nouum Foedus. Cuius graeco textui respondent interpretationes duae, vna vetus, altera noua Theodori Bezae, diligenter ab eo recognita. Eiusdem Th. Bezae annotationes, quas itidem hac secunda editione recognouit et accessione non parua locupletauit. Indices etiam duo Theologis (praesertim hebraicae, graecae et latinae linguae studiosis) multum profuturi adiecti sunt. Responsio eiusd. ad Seb. Castalionem, in qua multi N. T. et harum in ipsum annotationum loci accuratissime excutiuntur, seorsim excusa prostat. A. MDLXV. Excudebat Henr. Stephanus illustris uiri Huldrici Fuggeri typographus. fol.

Praemittitur epistola Elisabethae, Anglorum reginae, inscripta. Textus est Stephanicus, et ad latus adiunctam habet vtramque versionem, in titulo memoratam. vid. *Millius* Prolegg. pag. 130. *Masch.* pag. 309 sq. *Wetsten.* Prolegg. pag. 377. edit. *Seml.* Sequuta est hanc editionem tertia a. 1582. fol. Geneuae typis Henr. Stephani fol. quarta 1589. fol. in quibus editt. plura retractauit. vid. *Masch.* tom. I. pag. 311 sq. et quos ibi laudauit. Quinta a. 1598. fol. vid. *Masch.* pag. 312 sq. quae postea cum *Ioach. Camerarii* commentario prodiit Cantabrig. 1642. fol. [mm]

Ἡ καινὴ

capita vulgo vocantur, diuisi essent, ipse horum tmematum vnumquodque in tmematia diuisit, vel potius subdiuisit: quae adpellatione ab aliis magis quam ab ipso probata, versiculi vocata fuerunt. Nam ipsi vel graeca illa voce tmematia, vel latina quae illi respondet, sectiunculas nominare magis placebat. Illam enim veterem commatum in oratione adpellationem, (Ciceroni inciseorum,) ad alium restringi vsum videbat. Verum vt his paucis de nomine contentus sim, at de re ipsa plura dicam, initium a duobus sumam, quorum vtrum magis mirari debeas, dubitabis. Vnum est, quod Lutetia Lugdunum petens, hanc, de qua agitur, capitis cuiusque catacopen confecit, et quidem magnam eius, inter equitandum, partem: alterum, quod illum paulo ante de hac cogitantem plerique omnes incogitantem esse aiebant: perinde ac si in re prorsus inutili futura, ideoque non tantum nullam laudem consecutura, sed in derisum etiam ventura ponere tempus atque operam vellet. At ecce contra eorum damnatricem instituti patris mei opinionem, inuentum illud simul in lucem, simul in omnium gratiam venit: simulque in tantam auctoritatem, vt quasi exautorarentur aliae Testamenti Noui, siue Graecae, siue Latinae, siue Gallicae, siue Germanicae, siue in alia vernacula lingua editiones, quae inuentum illud secutae non essent. Fabric.

mm) Reprehenditur *Beza* a *Drusio*, *Heinsio*, *Grotio*, *Pricaeo*, *Boisio*, *Camerone*, *Lud. de Dieu*, *Erasmo Schmidio*, et aliis non vno in loco. A *Rich. Simone* quoque lib. II. Hist. Crit. N. T. cap. 25. 26. et lib. III. cap. 50. [aliisque, quos *Masch.* tom. I. pag 310. laudauit]. Nec immerito variis in locis, vt existimo, reprehenditur. At plurima vicissim praeclare eum obseruasse, atque erudite illustrasse, iniquus sit, qui non fateatur. Etiam eodem *Simonio* teste lib. III. epist. 31. select. pag. 216. doctissimi quique sacrarum literarum interpretes romani *Bezam* non infrequenter describunt. *Les plus habiles Commentateurs catholiques Maldonat, Estius, Luc de Bruges et quelques autres ont copié Beze en plusiers endroits.* Sed in hoc humani aliquid passus *Beza* est, quod acerbe nimis insectatus fuit alterum sacrarum literarum interpretem non minus eruditum *Castellionem*. *Erasmo* quoque iniquior fuit, vnde *Heinsius* in Apologia contra Croium pag. 5. *Iosephus Scaliger, Bezae amicissimus, qui eum fratris instar coluit, neque hilarior vnquam fuit quam cum Bezae sui meminisset, interim frequentius eum, quam vellet, ab Erasmo discessisse indicabat: quod et acerbius subinde ab eo factum vidi qui nollent, vt cum ineptire eum dixit non semel, de quo tamen ad inuidiam prope alibi:*

Erasmus

Ἡ καινὴ διαθήκη. *Testamentum nouum.* דיתיקא חדתא *Est autem interpretatio Syriaca N. T. hebraeis typis descripta, plerisque etiam locis emendata. Eadem latino sermone reddita. Autore Immanuele Tremellio, Theol. D. et Prof. in Schola Heidelberg. cuius etiam grammatica chaldaica et syra calci operis adiecta est. Excudebat Henr. Stephanus.* A. MDLXIX. fol.

Textui graeco in prima columna adiecta est versio latina, a Beza confecta, desumta ex eius edit. secunda, in margine vtroque et loca parallela et breuiores notae leguntur. Columna tertia versionem syriacam, hebraicis litteris expressam, proponit, vltima columna continet versionem latinam textus syriaci, a Tremellio compositam, quae singula verba premit. Omissa sunt in vers. Syriaca epistola Petri II. Ioh. II. et III. Iudae, Apocalypsis, historia de adultera Ioh. VIII. et 1 Ioh. III, 7. vid. *Walch.* pag. 41 sq. *Masch.* pag. 408 sqq.

Τῆς τοῦ υἱοῦ Θεοῦ καινῆς διαθήκης ἅπαντα. *Nouum Testamentum Iesu Christi, filii Dei, ex versione Erasmi, innumeris in locis ad graecam veritatem, genuinumque sensum emendata. Glossa compendiaria M. Matthaei Flacii Illyrici Albonensis in N. T. Cum multiplici indice tum ipsius sacri textus, tum etiam glossae. Quid praeterea sit in commodum lectoris in hac editione praestitum, sequens nuncupatoria praefatio indicabit. Basileae* A. MDLXX. fol.

Textus graecus Erasmicus est expressus, ad marginem positae sunt variae lectiones, etiam loci paralleli. Erasmi versionem latinam editor emendauit, et ad latus textus graeci posuit; in margine notata sunt scholia breuia. vid. *Masch.* pag. 296.

Editio *Dauidis Wolderi.* Haec constat partibus duabus. Prima pars, quae continet V. T. hebraicum, inscripta est: *Bibliorum quadrilinguium tomus primus, in quo textus hebraicus continetur — — nunc primum emendate editus. Hamburgi* MDXCVI. fol. Altera pars sub hoc titulo prodiit: *Sacrorum bibliorum Quadrilinguium tomus secundus, trilinguis, librorum V. et N. T. versionem continens, graecam septuaginta interpretum, latinam duplicem, vnam veterem et vulgatam, alteram Xantis Pagnini, cum notis hebraicam veritatem indicantibus; et germanicam Martini Lutheri. Hamburgi. Excudebat Iacobus Lucius.* MDXCVI. fol. Constat haec altera pars voluminibus septem, sextum et septimum libros N. T. continet. vid. *Masch.* pag. 387.

Nouum Testamentum graece. Cum vulgata interpretatione latina Graeci contextus lineis inserta. Quae quidem interpretatio cum a graecarum editionum interpretatione discedit, sensum videlicet magis quam verba exprimens, in margine libri est collata: atque alia Ben. Ariae Montani Hispalensis opera e verbo reddita ac diuerso characterum genere distincta in eius est substituta locum. Editio postrema, multo quam ante hac emendatior. Cum praefatione eiusdem Ben. Ariae Montani, in qua sui huius operis rationem reddit, docetque quis ex eo fructus a sacrae paginae studiosis percipi possit. Ex officina Commeliniana. MDXCIX. fol. — vid. *Wetsten.* pag. 385. *Masch.* pag. 273. vv)

Ppppp 3 Nouum

Erasmus ille, quo fatentur plurimi
Nihil fuisse, nec futurum doctius.

In versione Bezae praecipue carpi solet, quod nimis superstitiose versetur in exprimendis articulis et verborum compositorum etymologia, etiam vbi nulla emphasis apparet. *Fabric.*

vv) Cum versione etiam interlineari Ariae Montani Geneuae prodiit 1572. 12. et ad calcem Hebr. Bibliorum, ab eodem Aria cum vers[illegible]e interlineari adornatorum, Antwerp. 1572. fol. recusorumque Lipsiae non ineleganter 1657. fol. *Fabric.*

Nouum Teſtamentum gr. lat. ex verſione *Seb. Caſtalionis.* Venetiis MDLXXXIII. 8. — repetita haec editio Antwerpiae 1584. 8. Lipſiae 1591. 8. vid. *Maſch.* l. c. pag. 318.

Nouum Teſtamentum Dni Noſtri I. C. Syriace, italice, hebraice, hiſpanice, graece, gallice, latine, anglice, germanice, danice, bohemice, polonice. Studio et labore Eliae Hutteri, Germani cum gratia et priuilegio Sacr. Caeſ. Mai. ad quindecim annos. Norimbergae MDXCIX. fol. Vol. II.

Hebraicam verſionem ipſe *Hutterus* www) elaborauit, ſyriacam deſcribendam curauit ad editionem Tremellii, et quae ibi deſiderabantur, adiecit, latina eſt vulgata, germanica Lutheri. Vberior huius editionis notitia haurienda eſt ex *Maſch.* l. l. p. 391 ſqq. *Walch.* p. 175. et quos ibi laudauit.

Noui I. C. Teſtamenti Graeco-Latino-Germanicae nouae editionis pars prima. In qua vna cum pietate et verbis aeternae vitae, tres linguae vel ſolae, vel inter ſe collatae vna opera et propemodum ſimul legi et addiſci compendioſe a iunioribus poſſint, cum praeliminari ad Celſiſſ. Pomeraniae principem Philippum epiſtola, in qua conſilium de latina lingua compendioſe a pueris addiſcenda exponitur ſtudio Eilhardi Lubini. Roſtochii, typis Ioachimi Pedani, typographi academici. A. MDCXIV. 4. — vid. *Maſch.* tom. I. pag. 411 ſq. *Walch.* pag. 36.

(Cum verſione Erasmi interpolata per *Matthiam Haſenreſſerum.* Francof. 1618. *Fabric.*)

Ἡ καινὴ διαθήκη τȢ̃ κυρίȢ ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριςȣ̃, δίγλωττος ἐν ᾗ ἀντιπροσώπως τό τε θεῖον πρωτότυπον καὶ ἡ ἀπαραλλάκτως ἐξ ἐκείνȢ εἰς ἁπλὴν διάλεκτον διὰ τȢ̃ μακαρίτȢ ΚυρίȢ ΜαξίμȢ ΚαλλιȢπολίτȢ γενομένη μετάφρασις ἅμα ἐτυπώθησαν. Ἔτει χηηδδδπιι. (1638.) 4. ſine loci indicio, duobus Voluminibus.

Generalium Belgii foederati Ordd. ſumtibus haec *μετάφρασις* debetur; illos autem, eius rei vt curam ſuſciperent, impulit *Iac. Golius*, hoc enim de eo *Gronouius* in Orat. funebri pag. 21. teſtatur. *Le Long* Geneuae, ſed *Walch.* pag. 46. et *Maſch.* pag. 325. Lugduni Batau. hoc N. T. prodiiſſe contendunt. Eſt bilingue, continet textum authenticum, et verſionem neo-graecam Maximi Calliopolitani. Emendata haec verſio, ſine textu graeco, edita eſt ſtudio *Seraphini*, hieromonachi Mitylenaei. Lond. 1703. 12. Recuſa eſt deinde haec verſio, poſtquam illam correxerat *Anaſtaſius Michael Macedo*, vna cum oratione ſacra, graeca. Halae 1710. 8.

Erasmi Schmidii opus ſacrum poſthumum in quo continentur verſio N. T. noua ad graecam veritatem emendata, et notae ac animaduerſiones in idem: quibus partim mutatae alicubi verſionis redditur ratio, partim alia neceſſaria monentur. Accedit ſacer contextus graecus cum verſione veteri, nec non index rerum et verborum locupletiſſimus. Itemque auctoris orationes de Sibyllis, multum hactenus deſideratae. Norimbergae ſumtibus ac typis Michaelis Endteri. A. cIↃIↃCLVIII. fol.

Textus graecus Bezae eſt ita, vt admodum raro ab eo receſſerit auctor. Verſio eſt Bezae, ſed ita emendata, vt verſio noua commode nominari poſſit. vid. *Maſch.* tom. I. p. 319. *Walch.* pag. 44. *Wetſten.* pag. 391.

(Cum

www) Idem *Hutterus* etiam lectiones euangeliorum et epiſtolarum anniuerſarias vulgauit graece, hebraice, latine et germanice; ib. 1601. 8. *Fabric.*

(Cum versione *latina* veteri, et interlineari noua *Ariae Montani: Syriaca* idem et *Arabica*, atque *Aethiopica*, quibus singulis latina versio adiuncta est. Tomo V. Bibliorum polyglotton Londinensium *Briani Waltoni* 1657. fol. [vid. *Masch.* pag. 374 sqq.] Syriaea et Arabica occurrunt etiam in Polyglottis Parisiensibus 1645. fol. [vid. Masch. pag. 349 sqq.] Syriaca literis Syriacis et Hebraicis descripta in Polyglottis Regiis Antwerpiensibus 1581. fol. *Fabric.*) vid. *Masch.* l. l. tom. I. pag. 340 sqq.

Ἡ καινὴ διαθήκη, *das ist das N. T. unsers Herrn I. C. Griechisch und Teutsch, mit einer Anleitung der Versicul und Wörter welche Herr Leusden in seiner griechischen Edition gezeichnet zu merken, und Vorrede Herrn Ioh. Wincklers, Pastor zu S. Michaelis in Hamburg. Lüneburg verlegts Ioh. Georg Lipper.* A. 1693. 8.

Textus ex editione Leusdeniana descriptus, ad latus versio Lutheri germanica. vid. Masch. pag. 325.

Nouum Testamentum XII. Tomis distinctum, graece et latine, textum denuo recensuit, varias lectiones numquam antea vulgatas ex C. Codicibus manuscr. maximam partem Mosquensibus — variarum bibliothecarum, collegit — priorum editorum — apparatus retractauit, scholia graeca addidit, patrum lectiones memorauit, animaduersiones criticas adiecit et edidit Christ. Frid. Matthaei. Rigae apud Hartknoch. MDCCLXXXVIII.

Editio haec prodiit hoc ordine: 1) SS. Apost. epp. cath. 2) D. *Pauli* epp, ad Rom. Tit. et Philem. 1782. 3) Acta Apost. 4) epistolae ad Corinth. 1783. 5) *Pauli* epp. ad Hebr. et Coloss. 6) *Pauli* epp. ad Gal. Ephes. Phil. 1784. 7) *Pauli* epp. ad Thessal. et ad Timoth. 1785. 8) *Ioh.* Apocalypsis 1785. 9) Euang. sec. Lucam. 10) Euang. sec. Ioh. 1786. 11) Euang. sec. Marc. 12) Euang. sec. Matth. 1788. Conf. *Baemesters* Russ. Biblioth. X, 1 — 3. 84. 4. 6. 472. *Eichhorn* Allgem. Biblioth. B. II. p. 302 sqq. *Michaelis* Oriental. Biblioth. Th. XX. p. 107 sqq. eiusd. Neue Orient Biblioth. Th. I. pag. 207. Th. II. pag. 162. 170. VI. 97. Codd. quos consuluit auctor, recensuit ad calcem euangelii Matth. p. 481 sq. et Apocalypseos p. 335 sqq. Qui tamen accuratius cognoscere cupit vniuscuiusque cod. indolem, is debet quoque respicere ea, quae in notis passim de codd. obseruata sunt. Textus graecus comitem habet versionem vulgatam, quae in euangeliis immutata expressa est, sed inde ab Act. Apost. cum duobus codd. collata. Recensio noua textus graeci proxime accedit ad textum receptum. Repudiat autem magnopere cl. auctor varias recensiones, quas commendarunt *Semlerus* et *Griesbachius*, viri doctissimi. Origenem statuit corruptorem textus graeci pessimum. Codicem Cantabrigiensem, quem alii in pretio habent, nihili aestimandum censet. Nouas classes codd. ipse constituit: 1) codices textus perpetui, sine scholiis et commentariis 2) euangeliaria et Praxapostoli, 3) codd. omnium maxime corrupti, nempe codd. cum commentariis marginalibus. — Promisit dissertationem de Origene, diss. in qua comparentur scholia N. T. cum scriptis Origenis, Chrysostomi, et Hieronymi; et diss. de iusto pretio Vers. Vulgatae statuendo. [Add. Idem praef. *Euthymii Zigaberii* Comment. in IV. Euangeliae, et in Not. passim.]

Epistolarum catholicarum septenarius Graece, Petri duae epistolae, Iacobi vna, Iohannis tres, et Iudae Iacobi vna; cum noua versione latina ac scholiis grammaticis atque criticis, in quibus interpunctio accurata, explicatio et cohaerentia facilis declaratur, opera Ioh. Bened. Carpzou. Theol. D. et Prof. Primar. Helmst. Abbatis Regiae Luterae, Halae, impensis viduae Curtii. cIɔIɔCCXC. 8. *Kuin.*]

Praetereo

Praetereo editiones graecolatinas librorum N. T. haud omnium, vt euangeliorum et Actorum cum Vers. Vulg. et Bezae, commentariisque selectis a *Balduino Walaeo.* Lugd. Bat. 1653. 4.

Matthaei, Lucae, capitum X. XI. Iohannis, Actorum, capitum XII. prioris ad Corinthios et Epistolarum I et II. ad Timotheum ad Titum et Philemonem. Iacobi, item trium Ioannis et Iudae cum notis eruditis *Ioh. Pricaei.* Lond. 1660. fol. inter Criticos sacros. *Fabric.*

XVIII. *Versiones Novi Testamenti.*

Pleniorem versionum biblicarum atque adeo N. T. quoque notitiam haurire licebit lectori e *Christiani Kortholti* libro erudito de variis Scripturae editionibus Kil. 1686. 4. *Iacobi Vsserii* historia dogmatica de Scripturis sacris vernaculis cum auctario viri doctiss. *H. Warthoni*, Lond. 1689. 4. et e *Rich. Simonis* Historia Critica N. T. libro secundo ac nouis eiusdem in Hist. N. T. obseruationibus. Iam olim scripta Apostolica in omnes fere omnium gentium linguas translata esse, testantur *Eusebius* Orat. de laudibus Constantini pag. 662. *Chrysostomus* Homil. LXXXI. in Matth. XXVI. p. 845. (vbi Persas, Indos, Scythas, Thraces, Sauromatas, Mauros et Britannicarum memorat incolas insularum,) et Homil. I. in Ioh. p. 13. *Theodoritus* V. Therapeut. p. 81. (vbi mentio linguae Romanae, Aegyptiae, Persicae, Indicae, Armenicaeque, Scythicae atque Sauromaticae) et Anastasius Sinaita in Hodego cap. XXII. pag. 339. [Add. *Wetstenii* et *Millii* Prolegg. *Walchii* Bibliotheca theologica selecta, litterariis annotationibus instructa tom. IV. Ienae 1765. 8. et quos ibi laudauit; *Michaelis Einleitung Th. I.* inprimisque: Bibliotheca sacra post *Iacobi le Long* et *C. F. Boerneri* iteratas curas ordine disposita, emendata, suppleta, continuata ab *Andr. Gottl. Masch.* part. II. vol. I. Halae 1781. 4. et qui ibi laudantur; Allgem. Repertorium der Literatur für die Iahre 1785—1790. Erster Bd. Erste Hälfte, Iena 1793 4. Bibliotheca biblica Ser. Würtemberg. ducis olim Lorkiana edita et Ser. Duci inscripta a *G. Ch. Adler*, Altona 1787. 4. add. quos passim laudauimus. *Kuin.*]

Sed in praesenti liceat breuem quandam versionum N. T. quae exstant veluti indicem subiicere, ordine litterarum. *Fabric.* Nos quidem Fabricii hunc ordinem seruabimus, de ipsis autem versionibus paullo curatius, quam ab eo factum est, ipsi disputabimus. *Kuin.*

[*Aegyptiaca* s. *Coptica.* Etsi extra omnem dubitationem positum sit, admodum mature, saeculo II. adfuisse sacrorum voluminum N. T in linguam Copticam (h. e. eam, quae ante Saracenorum in Aegyptum incursionem ibi florebat; conf. Thesaurus epistolicus *la Crozianus* in indice sub vocc. *Copticus*, *Aegyptus*, *Wilke*, *Wilkins*,) translationem, incertum tamen est, an etiam antiqua illa versio ad nostra vsque tempora peruenerit, vtrum fragmenta illa, quae progressu temporis in lucem prodierunt, deprompta sint ex versione ea, quam respexerunt ecclesiastici patres. vid. *Masch.* part. II. pag. 184. *Eichhorn* Allgem. Biblioth. der bibl. Literatur B. II. pag. 314. De aetate versionum Copticarum disputarunt *Woidius* in *Cramer's* Beyträgen zur Beförderung theologischer Kenntnisse 1777. 1778. 8. et *Münterus* in *Eichhornii* Allgem. Bibl. B. IV. S. 1 sqq. Editionem huius versionis, quae MSta exstat in bibl. Vaticana, in Parisiensi Regis Galliae et in Bodleiana, moliebatur *Thomas Mareschallus*, qui ex ea etiam loca quaedam produxit in notis ad versionem Gothicam, sed a promissis non stetit;

ftetit; egit autem *Mareſchalli* partes *Wilkins*, qui verſionem hoc titulo edidit: *Nouum teſtamentum Aegyptium vulgo Copticum, ex MSS. Bodleianis deſcripſit, cum Vaticanis et Pariſienſibus contulit, et in latinum ſermonem conuertit Dauid Wilkins*, *Oxoniae*, 1716. 4. mai. vid. *Maſch.* tom. II. pag. 188. *Walch.* pag. 147. *Wetſten.* Prolegg. pag. 294. edit. *Semler.* *Michaelis* Einleitung Th. I. S. 337 ſqq. xx)

De verſione *Sahidica*, conſcripta dialecto, quae in Aegypti ſuperiori parte (Said صعيد) in vſu erat, hactenus tantum fragmenta edita ſunt. *Mingarelli* edidit fragmenta euangeliorum Matthaei et Iohannis e codd. Nanianis: *Aegyptiorum Codd. reliquiae Venetiis in bibliotheca Naniana aſſeruatae. Bononiae* faſc. I. 1785. faſc. II. 1785. 4. vid. *Michaelis* Neue Oriental. Bibl. Th. 4. S. 64 ſqq. praeterea *Georgi*, monachus regulae Auguſtini, ex cod. Borgiano aliud fragmentum euang. Ioh. edidit, (cuius lectiones iam *Hwiidius* et *Michaelis* Oriental. Bibl. Th. III. excerpſerant) hoc titulo: *Fragmentum euangelii S. Iohannis Graeco-Copto-Thebaicum Saeculi IV. Additamentum ex vetuſtiſſimis membranis: Lectionum Euangeliſtarum diuinae Miſſae cod. Diaconici reliquiae et liturgica alia fragmenta veteris Thebaidenſis eccleſiae ante Dioſcorum. Ex Veliterno Muſeo Borgiano nunc prodeunt in latina verſa et notis illuſtrata opera et ſtudiis F. Auguſtini Georgii Eremitae Auguſtiniani Romae ap. Anton. Fulgonium.* 1789. 4. (vid. *Eichhorn* Allgem. Bibl. B. III. p. 253 ſqq. *Michaelis* Neue Oriental. Biblioth. Th. VIII. pag. 206—232.) Alia fragmenta protulit *Fridericus Münterus* in *Commentatione de indole verſionis N. T. Sahidicae*, *Accedunt fragmenta epiſtolarum Pauli ad Timotheum ex membranis Sahidicis Muſei Borgiani Velitris.* Hafniae CIↃIↃCCLXXXIX. conf. *Eichhorn* Allgem. Biblioth. B. II. pag. 313 ſqq. *Michaelis* Neue Oriental. Bibl. Th. VII. pag. 25 ſqq. *Haſſencamp* Theol. Annalen Iahrg. 1789. S. 657 ſqq. Refert *Münterus* hanc verſionem Sahidicam ad ſec. V. Eam quatenus ex fragmentis hactenus editis colligi poſſit, conſpirare cum antiquiſſ. lat. verſionibus et antiquiſſima Syriaca translatione; in epiſtolis Paulinis ſequi recenſionem Alexandrinam, idem *Münterus* oſtendit; in Act. Apoſt conſentire cum cod. Cantabrig. docuit *Woidius* in epiſtola, ad *Michaelem* miſſa, vid. huius Oriental. Biblioth. Th. X. S. 199 ſqq. idem *Woidius* contulit etiam quaedam capita euangelior. et epiſtolar. de qua collatione conf. *Crameri* Kieliſche Beyträge Th. III.

Aethiopica. De gente et lingua Aethiopica, et huius verſionis indole conf. *Maſch.* part. II. pag. 140 ſq. et 142. Prodiit haec verſio Romae, e codice lacunoſo, curante *Petro Teſſa Tzione*, monaſterii Aethiopici monacho, adiuuante *Mariano Victorio Reatino*, et alio perito yy), hoc titulo: *Teſtamentum nouum cum epiſt. Pauli ad Hebr. tantum cum concordantiis euangeliſtarum Euſebii et numeratione omnium verborum eorundem. Miſſale cum benedictione etc. — Quae omnia Fr. Petr. Aethiops auxilio piorum ſedente Paulo* III. *Pont. Max.* et

xx) Vid. *Kircheri* prodromum Coptum cap. VIII. qui ante annos mille et trecentos conditam exiſtimauit. *Simonii* Hiſt. Crit. N. T. lib. II. pag. 190 ſq. *Hottingeri* faſciculum pag. 158 ſq. Epiſtolas Huntingtonianas p. 16 ſq Capita quaedam huius verſionis deſcripſit et ad editionem cum verſione et notis parauit nuper ex Anglia vir clariſſ. *Ioh. Adolphus Hofmannus* Ploenenſis. *Fabr.*

yy) *Ioannem Poſtkenium*, praepoſitum eccleſiae S. Georgii Coloniae, curatorem editionis Romanae male facit *Imbonatus* Bibl latino-hebraica pag. 417. Recenti aetate *Ludouicus Caldeira* et *Ludou. de Azeuado* Luſitani e Soc. Ieſu Nouum teſtamentum Amarica lingua verterunt, teſte *Philippo Alegambe* et *Nic. Antonio. Fabric.*

et Claudio illius regni imperatore imprimi curauit anno salutis MDXLVIII. 4. vid. *Masch.* tom. II. pag. 152 sq. *Wetsten.* Prolegg. pag. 296 sq. edit. *Seml.* *Millius* Prolegg. nr. 1188. *Walch.* pag. 146. In epilogo actuum apostolorum legitur: „illa acta Apostolor. maxima sui parte versa sunt Romae e lingua Romana (h. e. latina) et Graeca in Aethiopicam propter defectum archetypi; id quod addidimus, vel omisimus, condonate nobis, vos autem emendate illud.“ *I. Ludolfus* in praef. in Lex. Aethiop. addit „et verendum est, ne idem in ceteris N. T. libris fecerint, quippe Aethiops meus in multis eos differre aiebat ab exemplaribus mss. patriae suae.“ Repetita in Polyglottis Londinensibus, etiam vitiosior facta est. Bene meritus est quoque de hac versione *Bodius*, qui euangelium Matthaei cum Graeco fonte contulit: *Euangelium secundum Matthaeum ex versione Aethiopici interpretis in bibliis Polyglottis Anglicanis editum, cum graeco ipsius fonte studiose contulit atque plurimis tam exegeticis quam philologicis obseruationibus textum partim, partim versionem illustrauit auctor Christoph. Aug. Bode. Cum praefat. Chr. Ben. Michaelis, Halae* 1749. 4. Non integra versio aethiopica in hoc libro proponitur, sed tantum in selecta eius capita inquisiuit auctor, etiam Millii de ea iudicium sub examen vocauit. *Michaelis* autem in praefat. docet, versionem non ex coptica, (quod placuit *Renaudotio* tom. II. Liturg. Oriental. pag. 389.) nec ex Syriaca, (quod aliis adrisit) sed, si sola excipiantur Acta Apostolorum, ex originali textu graeco esse deductam, non solum in Romana editione, sed etiam in polyglottis Anglicanis. Conf. eiusdem *Michaelis* tractatio de variis lect. N. T. §. 24—26. et 64. atque filii, *Ioh. Dau. Michaelis* Einleitung Th. I. §. 68. pag. 456 sqq.

Anglicarum versionum, quarum plurimae exstant, quatuor constituit classes, *Walchius* in Bibl. theol. selecta tom. IV. pag. 123 sq. sequutus *Longum* in Bibl. Sacr. part. II. Et ad *primam* quidem refert biblia, a *Milesio Couerdale* anglice versa, Londini 1535. fol. cum iam antea *Gvil. Tyndalius*, adiuuantibus eum *Ioy* et *Constantino* N. T. et V. T. a libro Geneseos vsque ad Nehemiam in linguam anglicam transtulisset. Haec editio saepius repetita est postea, inprimisque iussu Henrici VIII. regis, a duobus episcopis recognita, cum *Thomae Cranmeri* praefatione edita est Tiguri 1550. 4. Londini 1553. fol. et 4. zz) Ad *secundam* classem refert biblia anglicana, vulgo dicta *Geneuensia*, quoniam ab Anglis, regnante *Maria*, regina, Geneuae exsulibus, quorum praecipui et doctissimi erant *Miles Couerdale*, *William Whittingham* et *Antonius Gilby*, ex hebraeo et graeco scripturae fonte translata et edita sunt Geneuae 1560. 4. et saepius. *Tertiam* classem conficiunt biblia, quae dicuntur *episcopalia*, quae sub auspiciis *Elisabethae*, reginae, a *Matthaeo Parkero*, archiepiscopo Cantuariensi, aliisque nonnullis episcopis adornata et edita sunt Londini 1573. fol. saepius deinde repetita. Ad *quartam* denique classem pertinent biblia *regia*, quae sub auspiciis *Iacobi* I. Angliae regis, in vulgus emissa sunt Londini 1612. fol. et 12. quam editionem plures deinceps sequutae sunt aliae. Laudat de hac versione *Fabricius* noster *Ioh. Durellum* in historia rituum Angliae p. 215. et documenta ad *Guil. Burneti* historiam reformationis Angliae p. 213 sq. edit. Francof.

De

zz) *Galteri Delaeni* Henrici VIII. biblioscopi versionem N. T. citat *Tho. Gatackerus* p. 447. Aduersar. edit. Lond. Omitto antiquiores, quas memoratas, non prolatas in lucem, videas *Bedae*, *Alfredi* etc. et quae in bibliothecis Angliae adhuc MSS. occurrunt sub nomine Wiclefi etc. NB. *Wiclefi* non esse, contendit *Warthonus* ad *Vsser.* de scripturis vernaculis pag. 426. licet a *Wiclefo* anglice translatas esse scripturas neutiquam dubitet. *Fabric.*

De verſionibus anglicis in genere, conf. *Matthaeus Polius*, in prolegomenis ad edit. *Iacobi* iuſſu adornatam. *Lewiſii* complete hiſtory of the ſeveral translations of the holy bible in to engliſh, Lond. 1739. 8. aliique, quos laudauit *Walchius* l. c. [Nouam angl. Bibliorum verſionem edere nuper coepit D. *Alex. Geddes.*] *Anglo-Saxonica* verſio, quonam tempore? num ſaeculo VIII. IX. vel X. concinnata ſit? incertum eſt. *Eadfridus* ſiue *Egbertus*, epiſcopus Lindisfarnenſis, qui floruit a. 718. plures libros e latino in Anglo-Saxonicam linguam tranſtuliſſe dicitur; hoc idem de *Beda Venerabili*, qui a. 734. inclaruit, adfirmatur. *Alfredum*, qui et *Aelfredus* et *Alvredus* dicitur, plurimos libros vertiſſe, probari argumentis certis indubitatisque non poteſt. *Schulero* in ſ. Geſchichte der populären Schrifterklärung von dem Anfange des Chriſtenthums bis auf gegenwärtige Zeiten (Tübingen 1787.) Th. I. pag. 136. maxime probabile videtur, regnante *Aetheſtano*, anno 930. a Iudaeis quibusdam, qui Chriſti religionem ſuſcepiſſent, verſionem illam compoſitam fuiſſe. Conf. *Le Long* Biblioth Sacr. pag. 470 ſqq. et *Michaelis* Einleit. Th. I. §. 89. pag. 519 ſq. Edita ſunt: *Euangelia quatuor Saxonice et Anglice a Matthaeo Parkero cum praefatione Ioan. Foxi, dicata Eliſabethae Reginae, Londini typis Ioannis Daye*, 1571. 4. Deinde emendatius: *Euangelia quatuor Anglo-Saxonica charactere Anglo-Saxonico, cum antiqua verſione Gothica et obſeruationibus Thomae Mareſchalli* edita ſtudio Franciſci Iunii Dordrechti 1665. 4. Amſtelodami 1684. Eadem eſt editio.

Arabicae. De verſionibus arabicis N. T. conferendi ſunt inprimis *Rich. Simon* hiſt. crit. des Verſ. du N. T. Chap. 18. *Maſch*. part. II. p. 126 ſqq. *Michaelis* Einleit. Th. I. p. 441 ſqq. §. 66 ſq. Oriental. Bibl. Th. XII. S. 12 ſqq. et qui primo loco nominandus erat, *Chriſt. Gottlo. Storr*, Profeſſor Tubingenſis Celeberrimus, in diſſertatione critica de euangeliis arabicis Tubingae 1775. 4. coll. *Michaelis* Oriental. Bibl. Th. XII. pag. 2 ſqq. — Prodiit verſio quatuor euangeliorum *Romae ex typographia Medicea* 1590. fol. in fronte libri legitur annus 1590. ad calcem 1591. quinam huius verſionis auctor? vnde ea deſumta ſit? prorſus ignoratur. Eadem prorſus editio repetita eſt an. 1619. vel potius nouus tantummodo titulus operi praefixus eſt. Illa editio Romana, ſubinde tamen mutata, repetita eſt in *Bibl. Polygl. Pariſienſibus*, addita eſt verſio reliquorum librorum N. T. recentior, inepte interpolata a *Gabriele Sionita;* vnde vero verſio epiſtolarum deſumta ſit, non conſtat. Verſio quae in biblioth. Polygl. Pariſ. legitur, inde tranſlata eſt in *biblia Polyglotta Londinenſia*. E cod. MS. Leidenſi edidit N. T. *Thomas Erpenius* Lugduni Batau. 1616. 4. Verſionem quatuor euangeliſtarum, quam hae quatuor editiones continent, vnam eandemque eſſe, quamquam editiones variant, acutiſſime oſtendit *Storr* l. c. interpolatam eam eſſe cenſet modo e verſione Coptica, (§. 14.) modo Syriaca, (§. 15.) modo Latina, (§. 16.) etiam gloſſas marginales in textum irrepſiſſe ſtatuit. Epiſtolarum verſionem, quam Erpenius edidit, ſequi exemplum Syriacum; in Act. autem Apoſt. et Apocal. Ioh. maximam partem Copticum, docuerunt *Storr* l. c. et *Michaelis* l. c. pag. 452. — Iuſſu congregationis Romanae *de propaganda fide* biblia arabice edita ſunt, curante *Sergio Riſio*, epiſcopo Damaſceno, 1671. fol. III. voll. quae tamen verſio e translatione latina interpolata eſt. — E decreto et ſumtibus ſocietatis Anglicanae de *propaganda cognitione Chriſti* N. T. arabicum, edidit *Salomon Negri*, Damaſcenus, Londini 1727. 4. mai. Textus deſumtus eſt e Polyglottis Anglicanis, ſed editor eum multoties mutauit, et ad graecum textum reuocauit. De aliis verſſ. arabb. conf. quos ſupra laudauimus.

Armenica. conf. de hac verſione *Simon* Hiſt. des Verſ. Chap. 16. *Millii* Prolegg. §. 1402 ſqq. *Ioh. Ioach Schröder* diſſ. de antiquitate et fatis linguae Armenicae inſerta illius theſauro linguae Armenicae. Theſaurus Epiſtolicus *la Crozianus* tom. III. pag. 173 ſqq. *Michaelis* l. c. §. 69. pag. 455. *Maſch.* tom. II. pag. 169 ſqq. *Wetſten.* Prolegg. pag. 295. Seml. Verſionem Armenicam Chryſoſtomi aetate a *Mieſrobo*, qui litteras armenicas ad normam Graecanicarum diſpoſuit (vid. *Moſis Chorenenſis* Hiſt. p. 299. L. III.) et ſec. IV. vixit, factam eſſe, ferunt e cod. graeco, de concilio Epheſino allato, (Moſ. Choren. Hiſt. cap. 61. p. 313.) adiuuantibus eum inprimis *Iohanne Ecelenſi*, *Ioſepho Palnenſi*, et *Moſe Chorenenſi.* vid. Moſ. Chor. Hiſt. pag. 299. *Michaelis* pag. 455. poſtquam iam ante tentauerat verſionem Iſaacus, patriarcha. vid. *Moſ. Chor.* hiſt. lib. III. cap. 61. pag. 313. Sec. XIII. *Hethom* vel *Haitho,* Armeniae rex, illam verſionem Armenicam ad vulgatam immutauit. vid. *Maſch.* l. c. pag. 271. Typis exprimendam curauit hanc verſionem *Vſcanus*, epiſcopus, ſed ab eodem interpolata creditur. Biblia edita ſunt a. 1666. et N. T. ſeparatim Amſtelodami 1668. prodiit, haec editio N. T. repetita eſt 1698. Recentiſſima bibliorum editio, nitidiſſimis typis, cum figuris aeneis, locisque parallelis textui adiectis, iuſſu *Abrahami*, patriarchae Armenorum, ſtudio *Mikkitar* edita eſt Venetiis ap. *Anton. Portoli.* 1733. fol. vid. *Maſch.* pag. 178. Nunc vero temporis, vt me legere alicubi memini, ſacerdotes Armenorum, qui Tergeſti viuunt, nouam, et ope codd. Armenicor. Orientis emendatae verſionis Bibliorum Armenicorum editionem parant. — Specimen accuratae collationis verſionis Armenicae cum textu graeco cap. I — XIV. Matthaei, edidit *Bredenkamp.* vid. *Michaelis* Neue Oriental. Bibl. tom. VII. pag. 139 — 154.

Belgicae verſiones partim a pontificiis, partim a reformatis confectae ſunt. Prima, quam *pontificii*, ſequuti exemplum verſionis vulgatae latinae, elaborarunt, prodiit Coloniae 1477. fol. Voll. II. et poſtea ſaepius haec editio repetita eſt. Interpretationum, quarum reformati auctores ſunt, aliae integram Lutheri verſionem exhibent, ita tamen, vt non omnes inter ſe accurate conſentiant; ſed nonnullae earum quibusdam in locis a Lutheri verſione recedant, veluti quae prodiit Amſtelodami 1527. 8. Embdae 1565. fol. Harlemi 1627. fol.; aliae vero ad alias verſiones, helueticas inprimis, accommodatae ſunt, v. c. biblia belgica Embdae 1556. 4. Leidae 1581. fol. Amſtelodami 1583. 4. Hagae Com. 1585. fol. etc. conf. *Walch.* l. c. pag. 125 ſq. et quos ibi laudauit, nec non Catalogue raiſonné de la Collection de Livres de M. *Pierre Antoine Crevenna,* Amſterdam 1775. 4. vol. I. pag. 25 ſqq. Reliquis autem verſionibus cunctis facile praefertur, quae iuſſu Ordinum et ex decreto Synodi Dordracenae, ex idiomate originali in linguam belgicam fideliſſime tranſlata prodiit primum Lugd. Bat. et Hagae Com. 1637. fol. et poſtea quam ſaepiſſime repetita eſt. Dicuntur haec biblia vulgo, biblia generalium Ordinum Belgii foederati. Interpretes V. T. erant: *Ioh. Bogermannus*, *Guil. Baudartius*, *Gerſon Bucerus*, *Anton. Thyſius*, *Iac. Rolandus*, *Herm. Faukelius;* N. vero T. librorumque apocryphorum: *Iac. Rolandus*, *Anton. Walaeus*, *Herm. Faukel*, *Petr. Cornelii*, *Iodoc. Hoingius* et *Feſtus Hommius.* Conf. quos Fabricius noſter laudauit: *Leusdenii* philologum hebraeo mixtum pag. 70 ſq. et *Henr. Rud. Benthemium* in libro de ſtatu eccleſiarum et ſcholarum Belgicarum cap. 7. quibus add. quos laudauit *Walch.* l. c.

Bohemicarum verſionum (bibliorum) duae ſunt claſſes. Vna earum, quae ad verſionem latinam vulgatam adornatae, et a pontificiis editae ſunt. Nimirum Pragae 1488. fol.

fol. vid. [*Fossii* cat. codd. saec. XV. impress. in Bibl. Magliabech. p. 346 sq.] *Denis* Supplem. ad Annal. Typogr. *Maittairii* part. I. pag. 241. desunt in hac editione quartus liber Esrae, et tertius Maccabaeorum: repetita haec editio Cutnae 1498. fol. (in hac ed. exstat versio libri IV. Esrae.) — Venetiis 1506. fol. Pragae 1529. 1537. 1549. 1555. 1556. 1561. fol. Norimbergae 1540. fol. et, quae dicata est Rudolpho II. imp. Pragae 1577. fol. et nuperrime iussu *Mariae Theresiae*, imperatricis, Pragae 1781. 8. N. T. separatim prodiit 1471. vel 1475. vid. *Denis* ad *Maittaire* part. I. p. 9. — 1498. 4. *Denis* l. c. p. 455. — Pragae 1513. et 1564. 4. et 1568. 4. sine loco, editore *Sam. Adam de Weleslawina*, Pragae 1613. fol. etc. — Altera earum, quae ex hebraeo vel graeco idiomate opera et studio fratrum bohemorum confectae sunt. Optima harum versionum est ea, quae ab a. 1579 — 1593. 4. Voll. VI. prodiit, interpretibus *Alberto Nicolai*, *Luca Helicaeo*, *Ioh. Aenea*, *Georg. Wettero*, *Esaia Caepolla*, *Ioh. Ephraimo*, *Paulo Iessenio*, *Ioh. Capitone*, sumtibus Baronis *Ioh. Zerotini*: hanc sequutae sunt aliae, sine loco 1595. 8. Pragae 1596. 8. 1613. 4. cura et sumtibus *Erdman. Heinr. Comit. de Henkel.* Halae 1722. repetita haec bibliorum editio 1745. alia prodiit eod. anno Briegae, sed multis vitiis contaminata, etc. vid. *Walch.* l. c. p. 130. et Versuch einer böhmischen Bibelgeschichte entworfen von *Ioh. Theoph. Elsner* V. D. M. — nebst einem historischen Anhange von verschiedenen absonderlich gedruckten böhmischen Neuen Testamenten. 1765. 8.

Coptica. vid. supra *Aegyptiaca.*

Danicae versiones vel sunt e fontibus confectae veluti ea, quae a *Ioh. Paulo Resenio*, Seelandiae episcopo [aaa]), mandato Christiani IV. regis adornata, edita est Hasniae 1605 — 1607. quae postea emendata est a *Swaningio* et prodiit Hasniae 1647. — vel e Lutheri versione germanica profluxerunt; eiusmodi interpretatio edita est iussu Christiani II. ac consiliis *Ioh. Bugenhagenii*, interpretibus *Petro Palladio*, *Olao Chrysostomo*, *Ioh. Synningio*, et *Ioh. Machabaeo*: Hasniae 1550. fol. et alia, in qua tamen nihil fere mutatum praeter archaismos danicos prioris editionis, sub auspiciis Friderici II. Hasniae 1589. fol. adornarunt hanc editionem Theologi Academiae Hasniensis, *Paulus Matthiae*, Seelandiae episcopus, *Andr. Laurentii* et *Ioh. Slangendorfius*. Has editiones plures aliae exceperunt Hasniae 1607. 8. 1647. fol. 1717. 4. 1732. 8. 1740. 8. 1742. 8. etc. De *Resenii* editione conf. *Mollerus* in Hypomnematis ad *Alb. Bartholinum* de scriptis Danorum p. 297. de reliquis Kortholti tractatus de variis scripturae editionibus pag. 357. *le Long* Bibl. Sacr. part. II. et *Walch.* pag. 97.

Esthonica. Duplex est linguae Esthonicae dialectus, *Reualica* et *Dörpatica.* N. T. dialecto *Dörpatica* primum prodiit 1686. deinde 1727. Rigae 8. Interpres ignoratur. Dialecto *Reualica* N. T. libri typis descripti sunt Reualiae 1715. 4. 1729. 8. 1740. 12. Omnia biblia ibidem in lucem edita sunt 1739. praecipuique interpretes erant *Gürgen Anton*, *Helle*, et *Gutzlaff*, praepositi, sumtus suppeditauit *Bohnius*, summus copiarum praefectus. conf. Livländische Bibl. von *Frid. Conr. Gadebusch.* Erst. Th. Riga 1777. 8. S. 66 sq. et *Tetsch* Curländische Kirchengeschichte Th. III. pag. 85 sqq. qui ibidem obseruat, *Longum* in Bibl. Sacr. cap. 12. Sect. 5. pag. 372. Esthonica et Lettica biblia male confudisse, cum hae linguae sint maxime inter se diuersae. Hoc idem fecerat quoque Fabricius noster.

aaa) De *Ioh. Stenbuchii* examine versionis Danicae N. T. adi noua litteraria maris Baltici a. 1703. pag. 178. et Acta Erudit. 1706. pag. 342. *Fabric.*

Finnica f. *Finnonica* N. T. verſio, vt notauit Fabricius noſter, interprete *Mich. Agricola*, rectore ſcholae Aboënſis, prodiit Holmiae 1548. teſte *Baazio* et *Meſſenio* apud *Scheferum*. — Biblia Finnica, interprete *Aeſchillo Petraeo* edita, cura et ſtudio *Martini Stodii, Gregorii*, Matthaei filii, et *Henrici Hofmann*, Proff. Acad. Aboënſis, *Chriſtinae*, reginae, dicata fol. Holmiae ap. *Henr. Keyſer*. 1642. Denuo biblia verſa ſunt ab *Henr. Florino*. Aboae 1685. 4.

Gallicarum verſionum N. T. tam a pontificiis, quam reformatis elaboratarum, tam inſignis numerus eſt, vt eas enumerare perquam difficile ſit. Conf. de iis *Rich. Simon*, *Elias du Pin*, *le Long* Bibl. S. *Walch*. l. c. pag. 153. etc. Et praecipuae quidem, a pontificiis confectae, hae ſunt: N. T. gallice ex verſione *Guiarti des Moulins* (qui circa an. 1294. vertit, recognitum et emendatum ſtudio *Iuliani Mathoi* et *Petri Farget*, Lugd. Batau. ſine anno, *le Long* ſuſpicatur a. 1477. — N. T. gallice e latino interprete *Iacobo Fabro Stapulenſi* cum epiſtola Paraenetica. Voll. II. Pariſiis 1525. 8. — N. T. gallicum ex verſione *Renati Benoiſt* Voll. II. Pariſ. 1566. 8. 1569. 16. Antw. 1577. 16. et ſaepius. — N. T. gallicum ex verſione Louanienſi cum figuris. Rothomagi 1572. 16. et poſtea ſaepius. Inprimis hanc theologorum Louanienſium verſionem N. T. recognouit et ita emendauit, vt re ipſa noua facta ſit translatio ex vulgata latina cum textu graeco collata, *Franciſcus Veron*. Pariſ. 1646. 16. 1647. 4. — N. T. gallice translatum a *Michaele de Marolles*. Pariſ. 1649. 8. ſequutus eſt inprimis *Deſid. Eraſmi* verſionem latinam; repetita illa editio Pariſ. 1653. 12. 1655. 8. — N. T. ex antiqua editione latina iuſſu Sixti V. recognita et auctoritate Clementis VIII. edita, in gallicum idioma conuerſum a *Dionyſio Amelotte* cum notis in loca difficiliora etc. vol. III. 1666. 1667. 1670. Pariſiis 8. Animaduerſiones in hanc verſionem ſcripſit ex reformatis *Claudius Bruſſonus*: remarques ſur la traduction du nouueau teſtament, faite par ordre du clergé de France, et par le miniſtére de Denys Amelot, Delphis Bat. 1697. 12. — N. T. ex vulgata editione latina, gallice verſum, adiectis diſcrepantiis graeci textus a latino. II. voll. Montibus 1667. 12. Conſtat, hanc verſionem a multis eſſe confectam atque reuiſam; praecipui erant *Antonius le Maitre*, *Iſaacus Ludov. le Maitre* dictus *de Sacy*, *Petrus Thomas du Foſſe*, et *Anton Arnaldus*, vocatur vel *Montenſis*, quoniam Montium Hannoniae nomen pleraeque editiones prae ſe ferunt, etſi alii contendant, nullam earum ibi typis fuiſſe expreſſam; vel *Ianſeniſtarum*, quoniam a Ianſenii ſectatoribus eſt compoſita. Saepius eſt recuſa, grauiter vero etiam impugnata [bbb]. — N. T. latine ex vulgata et gallice ex interpretatione *Antonii Godeau*, ſeu verſio explicata N. T. inſertis paſſim in textu nonnullis voculis. Voll. II. 8. Pariſ. 1668. et poſtea 1672. rectius paraphraſin, ſiue cum auctore, verſionem explicatam dixeris, quam verſionem. — N. T. iuxta vulgatam editionem latinam in Gallicum ſermonem conuerſum a *Dominico Bouhours*, iuuantibus *Michaele Tellier* et *Petro Besnier* quatuor euangelia 1697. in quibusdam locis emendata 1698. reliqui libri 1707. Pariſ. 12. integrum N. T. repetitum 1704. 12. ſaepius. — N. T. gallicum ex verſione Montenſi plurimis in locis reuiſa et caſtigata ſtudio et labore *Caroli Huré*. Pariſ. 1703. Voll. IV. 12. ſine notis ib. eod. an. typis minoribus

bbb) Vid. Acta Erud. a. 1686. pag. 201 ſq. *Ioh. Frid. Mayeri* eccleſiam Papaeam Lutheranae reformationis patronam et clientem pag. 90 ſq. *Paſchaſius* vero *Quesnellus* verſionem illam Montenſem fere eſt ſecutus in praeclara ſua editione N. T. obſeruationibus moralibus illuſtrata [Pariſ. 1687. 12.] *Fabric.*

ribus ib. 1703 et 1706. — N. T. ex vulgata latina gallice redditum a *Richardo Simon* [ccc] cum litteralibus et criticis obseruationibus in loca difficiliora. Treuoltii 1702. 8. Voll. IV. — A reformatis saepius quoque libri N. T. in linguam gallicam sunt translati; prodiit N. T. ex versione *Iacobi Fabri Stapulensis* parumper recognita ad vsum eorum, qui Valles Pedemontanas occupant 1530. fol. Neocomi. — N. T. versum a *Stephano Dolet*. 1545. — N. T. Geneuense ex recognitione *Ioh. Caluini*, Lugd. 1545. 16. recognitum et emendatum a *Ioh. Caluino* et *Theod. Beza* ex consilio ministrorum Geneuensium 1560. 12. — Gallice ex Graeco conuersum a *Ioh Clerico* cum eiusdem notis, (auec des remarques, ou l'on explique le texte et ou l'on rend raison de la version,) Amstel. 1703. 4. Voll. II. — N. T. e graeco conuersum, cum notis, auctoribus *Is. de Beausobre* et *Iac. Lenfant*. Amstel. 1718. 4. Voll. II. Lausonii 1735. 4. Amstel. 1741. 4. Et haec quidem de versionibus gallicis sufficiant.

Germanicae versiones N. T. antequam Lutherus libros illos in linguam vernaculam protulerat, plures editae sunt. Antiquissimis interpretibus N. T. merito accensendus est *Otfridus*, monachus Benedictinus, *Rabani Mauri* discipulus, qui regnante *Lothario*, imperatore, quatuor euangelia versibus germanicis reddidit. Typis exprimendum curauit hoc carmen *Flacius* Basileae, mendose tamen, 1571. et *Scherz* in Thesaur. antiqq. Teuton. tom. I. pag. 1. conf. *a Stade* Specim. lect. Francic. ex Otfrido, et *Knittel* commentar. in Vlphilae vers. Goth. epist. ad Rom. pag. 468. 485. Sed Otfridi liber non tam versionem euangeliorum, quam potius paraphrasin poeticam continet [ddd]. — De bibliis germanicis, ante Lutheri tempora typis expressis, tum quoque de codd. MSS. quibusdam et ipsa Lutheri versione conf. *Paul Crell* Bericht von D. Lutheri deutschen Bibel, correctur und verschiedenen Druck derselben 1577. *Ioh. Frid. Mayeri* historia versionis germanicae bibliorum D. Martini Lutheri. Accedit mantissa de translationibus bibliorum germanicis ante Lutherum, siue editis, siue ineditis et de notis veterum biblicis dissertationes Hamburgi 1701. 4. [eee] — *Ioh. Melch. Krafft* emendanda et corrigenda quaedam in historia versionis germanicae bibliorum Martini Lutheri, Mayeri. Slesuici 1705. 4 de reliquis Krafftii de hoc argumento scriptis, aliorumque vid. *Walch.* l. c. p. 80 sqq. *Gustau. Georg Zeltner* kurzgefaste Historie der gedruckten Bibel-version und anderer Schriften D. Martin Lutheri in der Beschreibung des Lebens ac factorum Hans Luffts Nürnberg 1727. 4. *Nast* historisch-critische Nachrichten von den 6 ersten deutschen Bibelausgaben, nebst einer kritischen Anzeige aller übrigen vor Luthero theils wirklichen theils vermeintlichen Ausgaben. Stuttgard 1767. 8. *Ioh. Iac. Brucker* Abhandlung von einigen alten deutschen Uebersetzungen der heil. Schrift, in: Beyträgen zur critischen Geschichte der deutschen Sprache, Poesie, und Beredsamkeit (Leipz. 1737. 8.) B. III. S. 9 sqq. *Götz*

ccc) Condemnata est *Simonii* versio a Cardinali *Noallio*, Archiepisc. Paris. et *Bossueto*, episcopo Meldensi. Defensitauit se auctor in remonstratione aduersus Cardinalem, et lib. III. epist. select. pag. 260 sq. Vide etiam sis quae in versione illa reprehenduntur in memoriis litterariis Triuult. 1702. part. I. pag. 383 sq. edit. Amstel. *Fabric.*

ddd) Laudandus est etiam is, qui *Tatiani* Harmoniam veteri lingua Theutisca conuertit, Otfrido non valde, vt videtur, iunior, quae vulgata est cum perspicua versione et eruditis notis a *Ioh. Phil. Palthenio.* Gryphiswaldiae 1706. 4. *Fabric.*

eee) Nihil habeo, quod in praesenti eius (Mayeri) obseruatis addam, quam N. T. e Lutheri versione in Iudaeorum gratiam, laudabili instituto, litteris editum esse hebraicis a *M. Christ. Mollero*, Pastore ecclesiae Sandouiensis Francof. ad Oderam 1700. 4. *Fabric.*

Götz Versuch einer Historie der gedruckten Niedersächsischen Bibeln vom Iahr 1470—1621. Halle 1775. 4. Eiusdem Verzeichniss seiner Sammlung seltner und merkwürdiger Bibeln in verschiedenen Sprachen mit critischen und litterarischen Anmerkungen. Halle 1777. 4. — Litterarische Nachricht von den allerältesten gedruckten deutschen Bibeln aus dem funfzehnten Iahrhundert, welche in der öffentlichen Bibliothek der Reichsstadt Nürnberg aufbewahrt werden. Nürnberg 1777. 4. Geschichte der Nürnbergischen Ausgabe der Bibel von Erfindung der Buchdruckerkunst bis auf unsere Zeiten. Nürnberg 1779. 4. *Chrift. Gottl. Schwarz* Opusc. Acadd. pag. 323. *Ioh. Ge. Palms* Historie der deutschen Bibelübersetzung D. Martin Luthers vom Iahr 1517 bis 1534. mit einigen Anmerk. von *Ioh. Melch. Götze.* Halle 1772. 4. *Gottl. Christ. Giesens* historische Nachricht von der Bibelübersetzung Luthers mit Vorrede und Anmerk. von *Ioh. Barthol. Riederer* Th. I. Altorf. 1771. 8. *Panzer* Versuch einer Geschichte der Römisch-katholischen deutschen Bibelübersetzung. Nürnberg 1781. 4. Eiusdem Entwurf einer vollständigen Geschichte der deutschen Bibelübersetzung Martin Luthers von 1517—1581. mit Zusätzen. Nürnberg 1791. Postquam ergo Lutherus libros N. T. in linguam transtulerat vernaculam nostram, (versio ipsius N. T. germanica primam lucem adspexit 1522. sub titulo: das Neue testament deutsch, Viteb. sine anni nota fol. et postea eodem anno et loco fol.. vbi ad calcem legitur: gedruckt zu Wittenberg durch *Melchior Lotther,* im tausend fünf hundert zwey und zwanzigsten iahr) plures extiterunt, qui meliorem versionem N. T. conficere et illam, quae Lutherum auctorem habet, emendare vellent, plerumque sine successu felici; nec ad hunc vsque diem eiusmodi bibliorum vernacula versio edita est, quae, nostris temporibus accommodata, in vsum publicum confecta, omnibusque numeris et partibus absoluta recte dici posset. Multa praeclare disputauit de variis versionum inprimis germanicarum generibus *Griesbachius* in commentatione: über die verschiedenen Arten deutscher Bibelübersetzungen in (*Eichhorn's*) Repertorium für bibl. und morgenl. Litterat. Th. VI. pag. 262 sq. In tanta autem versionum etiam N. T. librorum, post Lutherum conscriptarum copia, si omnes enumerare vellemus, liber scribendus esset. Itaque praecipuas tantum laudasse sufficiat. E *catholicis* Nouum Testamentum ex vulgata editione latina in vernaculum sermonem transtulit *Hieronymus Emser,* iussu et suasu *Ioh. de Schleinitz,* episcopi Merseburgensis, Dresdae 1527. fol. (Das neue testament nach laut der christlichen Kirchen bewerten text corrigirt und wiederum zu recht gebracht) voluit emendare Lutheri versionem, quam prorsus deprauatam et falsam clamitabat, sed ipse eam fere totam retinuit. Interim raptim distrahebantur huius versionis exemplaria, ita, vt inde ab anno 1527—1573. quatuordecim editiones huius versiones Emserianae numeret *Panzer* Versuch einer Geschichte der römisch catholischen Bibelübersetzungen pag. 33—72. Nürnberg 1781. Praeterea *Ioh. Dietenberger* omnium bibliorum ex vulgata versionem satis barbaram concinnauit, ita, vt *Emseri* translationem N. T. fere omnem retineret. Prodiit Moguntiae 1534. Legitur quoque eiusdem Emseri versio in *Eccii* translatione bibliorum 1537. sine nomine loci et typographi, quae postea iterum prodiit Ingolstadii 1550. Ediderunt etiam versionem vernaculam omnium bibliorum *Casp. Vlenbergius.* Colon. 1630. et Theologi Moguntini, auctoritate Ioh. Phil. a Schönborn, electoris Moguntini, Moguntiae 1662. fol. et ibid. 1666. 4. Ceterum euangelium Iohannis vertit *Nicolaus Crumbach.* Lips. 1522. epistolas et euangelia annua *Georg Holzwart* 1641. Nostra aetate e pontificiis N. T. verterunt *Casp. Fischer:* die heil. Schrift des N. T. übersetzt und mit Erklärungen versehen. Prag. 1785. 8. Das N. T. unsers

Hrn.

Hrn. I. C. nach der uralten, gemeinen von der kathol. Kirche bewährten Uebersetzung deutsch herausgegeben. Wien 1787. 8. Die heil. Schrift des N. T. aus der Grundsprache u. der Vulgata übersetzt mit nöthigen u. nützl. Anmerk. begleitet für Nichtgelehrte von *Weyl.* Maynz I. B. 1789. Die heil. Schrift des N. T. übersetzt von *Seb. Mutschelle.* 1789. München 8. Die heil. Schrift des N. T. auf Befehl Herrn *Rupert* II. Abt des fürstl. Hochst. Kempten zum Nutzen und Gebrauch d. Hochfürstl. Unterthanen herausg. von *Dm. von Brentano.* Kempten I. Th. 1790. 8. — Ex *reformatis;* verbi diuini ministri Tigurini, maximeque *Leo Iudae* omnia biblia verterunt, ita tamen, vt eorum versio parum a Lutheri discreparet; prima editio in lucem edita est Tiguri ab anno 1525—1529. Nouum test. iam excusum fuerat Tiguri apud Froschouerum a. 1525. 4. postea nouam editionem, quae emendatior esset, curarunt theologi Tigurini ab a. 1665—1667. II. voll. fol. quae interpretatio vocatur *tigurina noua. Dauid. Pareus* etiam Lutheri versionem, passim tantum mutatam, repetiit, Neostadii Nemetum 1579. fol. vt et *Paullus Tossanus*, Heidelbergae 1617. 1618. fol. nouam concinnauit *Ioh. Piscator*, Herbornae ab an. 1611—1614. 4. Recentissima bibliorum versio hoc titulo prodiit: *Die Bibel, das ist: alle Bücher des A. und N. Testaments. Aus den Grundsprachen treulich und wohl verdeutschet, auf das neue und mit Fleiss wieder übersehen. Sammt den so genannten apocryphischen Büchern, dienlicher Vorrede, begreiflichen Abtheilungen der Kapitel, abgesetzten Versen, nothwendigen Concordanzen, und einem nützlichen Register. Zürch bey David Gesner Gebrüdere und bey Orell* etc. 1772. fol. vid. Acta historico-ecclesiastic. Weimariensia, et *über das Interessanteste der Schweitz aus d. Französ.* B. IV. S. 63 sqq. Sed nouum testamentum separatim edidit *Ioh. Zwik*, das ganz neüw Testament ze Teütsch den Latinen entgägen gesetzt, mit sampt den nodtwendigen Concordanzen. Zürich bey Christoffel Froschouer 1535. 4. versio germanica est illa Tigurina, latina est Erasmi. vid. *Ioh. Georg Schelhorn* Sammlung für die Geschichte Erst. B. S. 78 sq. (Nördlingen 1779. 8.) nouam versionem confecit *Amandus Polanus a Polansdorf:* das gantze neue testament vnsers herrn iesu christi, mit den besten gedruckten vnd auf pergament geschriebenen alten griechischen exemplarien collationirt vnd mit allen treuen übersehen. Basel 1603. 8. (vid. *le Long — Walch.* pag. 162.) versio germanica *Breitingeri*, Tiguri 1629. 4. *Ioh. Henr. Reitze* neues testament vnsers herrn iesu christi, aufs neue ausm grund verdeutschet vnd mit anziehung der verschiedenen lesungen vnd vieler übereinstimmenden schriftörter versehen, Offenbach 1703. 8. Erlangen 1706. 8. Büdingen 1713. 8. versio barbara et obscura, singula verba textus pressit auctor. — Geschichte Iesu unsers Herrn und seiner Gesandten, 5 Bücher, aus dem Griechischen. Zürch 1781. die Episteln ibid. 1782. 8. — Versiones N. T. plures quoque confecerunt, qui *Socinianis*, *Arianis*, ac *fanaticis* adnumerantur. Das N. T., das ist, alle bücher des neuen Bundes, welchen Gott durch christum mit dem menschen gemacht hat, treulich aus dem griechischen ins deutsche versetzt. Rackau 1630. 8. Interpretes huius versionis Socinianorum fuerunt *Ioh. Crellius* et *Ioachimus Stegmannus*, senior. — Das N. T. treulich aus dem griechischen ins deutsche übersetzt. Eine neue ausfertigung, in welcher fleissiger als iemals zuuor in irgend einer dolmetschung die mancherley lessungen sowohl aus geschriebenen, als gedruckten büchern vorgestellet vnd die übereintreffende oerter der schrift angemerket sind. Amsterdam 1660. 8. auctor est, vt praefatio docet, *Ieremias Felbinger.* Arianis accensetur. — *Caspar Ernst Triller* mit dem grundtext genauer übereintreffende übersetzung des N. T. Amsterdam (sed locus fictus) 1703. 8. Socinianorum doctrinam probat

versio,

verſio horrida et barbara. [Huc etiam *C. T. Dammii*, et *C. F. Bahrdtii* verſiones vernaculae N. T. pertinent, illa edita 1764 ſq. III. 4., haec ex tertia editione, Berol. 1783. II. 8.] — E fanaticis N. T. verterunt: *Ioh. Iac. Iunckherrott* neues teſtament des herrn vnſerer ieſu chriſti, eigentlich aus dem griechiſchen grundtext gedolmetſchet vnd in das deutſche überſetzt. Offenbach 1732. 8. coll. Beyträge zur critiſchen Hiſtorie der deutſchen Sprache, Poeſie, vnd Beredſamkeit Bd V. S. 316 ſqq. nihil ineptius hac verſione cogitari poteſt. — *Timothei Philadelphi*, (nomen fictum, auctor *Ioh. Kayſerus*, *Iacobi Boehmii* adſecla,) neues teſtamnte, nach den buchſtaben und buchſtäblichen verſtand des grundtextes überſetzet, ſine nota loci, 1735. 8. — *Nic. Lud. Comitis de Zinzendorf* verſio N. T. duabus partibus, quarum altera prodiit ſub titulo: eines abermaligen verſuchs zur überſetzung der hiſtoriſchen bücher neuen teſtaments vnſers herrn ieſu chriſti, aus dem original, erſte probe, Büdingen 1739. 8. altera: eines abermaligen verſuchs zur überſetzung der lehr vnd prophetiſchen bücher neuen teſtaments vnſers herrn Ieſu chriſti, aus dem original erſte probe, ibid. 1746. 8. [Ad idem genus *Marburgenſia Horchii* (1712.) et *Berleburgenſia* (1726. VII. fol.) biblia pertinent.]

Ex *Lutheranis* germanicis verſibus N. T. expreſſit *Daniel Bernhardi*, Superintend. vet. Marchiae Generalis, Stendaliae 1675. 8. — Das neue Teſtament nach der Ueberſetzung D. *Chriſt. Aug Heumanns*, Th. II. 1748. verbeſſert wieder aufgelegt Hannover 1750. *Mayers* Verſuch einer mit Schrift und Vernunft übereinſtimmenden und erläuternden Ueberſetzung der heil. Schrift nebſt vielen nöthigen und nützlichen Anmerkungen. Hannover 1753. D. *Ioh. Albr. Bengel* Ueberſetzung des neuen Teſtaments mit Anmerkungen. Stuttg. 1753. denuo 1769 et 1781. Das N. T. überſetzt aus dem griechiſchen und mit Anmerkungen erläutert von D. *Ge. Fr. Seiler*. II. Th. Erlangen 1781. 8. *Ioh. David Michaelis* Ueberſetzung des N. T. *Erſt*. Th. welcher die hiſtoriſchen Bücher, vier Evangelia und Geſchichte der Apoſtel enthält, Göttingen 1790. 4. *Zweyter* Theil, welcher die Briefe der Apoſtel und Offenbahrung Iohannis enthält, ib. 1790. 4. [Idem Animaduerſiones ad hanc verſionem edidit 1790 ſq. III. 4.] Das N. T. ſo überſetzt und erklärt, daſs es ein ieder Ungelehrter verſtehen kann, von *I. H. Dan. Moldenhawer*, Quedlinburg u. Blankenburg, II. Th. 1787. 1788. 4. Das neue Teſtament, neu überſetzt mit einer durchaus anwendbaren Erklärung von D. *Ioh. Otto Thieſs*. Erſt. B. Matthaeus. Hamburg 1790. 8. Zweyt. B. Marcus. 1791. 8. [edit. 2da emendatior, 1794. III. vol. eod. anno.] Singulos libros N. T. in vernaculam linguam tranſtulerunt: D. *Ioh. Ge. Roſenmüller* die Briefe des Apoſtels Pauli an die Philipper, Coloſſer, Theſſalonicher, an den Timotheus und an die Hebraeer aufs neue verdeutſcht. Nürnb. 1781. 8. *Ioh. Andr. Cramers* neue Ueberſetzung des Briefes Pauli an die Epheſer nebſt einer Auslegung deſſelben. Hamburg 1782. 4. Eiusd. Erklärung des Briefes Pauli an die Ebräer. Copenhagen 1757. II. Th. 4. D. *Sam. Fr. Nathan. Morus*, der Brief an die Ebräer überſetzt, dritte vermehrte Auflage. Leipz. 1786. 8. D. *Gottl. Schlegels* Briefe der Apoſtel Iohannes, Iacobus und Iudas überſetzt. Halle 1783. 8. (Iacobi und Iudae Briefe) Briefe zweener Brüder Ieſu in unſerm Canon (von *Ioh. Gottfr. Herder*) Lemgo 1775. 8. Pauli Brief an die Hebräer erläutert von *Gottl. Chr. Storr* Tübing. 1789. Μαραν Αθα das Buch von der Zukunft des Herrn (Offenbahr. Ioh.) des N. T. Siegel (von *I. G. Herder*). Riga 1779. 8. Der Bericht des Matthäus von Ieſu dem Meſſia. Ueberſetzt und mit Anmerkungen begleitet von *Ioh. Adrian Bolten*. Altona 1792. 8.

Gothicas

Gothicae versionis, quam confecit *Vlphilas*, Gothorum episcopus fff), (vid. de eo *Michaelis* Einleitung in die Bücher des N. B. Th. I. pag. 490 sqq. et quos ibi laudauit,) fragmenta tantum supersunt, quatuor nimirum euangelia, neque tamen integra, et quaedam particulae epistolae ad Romanos. Ac quatuor quidem euangelia exhibet codex, vulgo dictus *argenteus*, qui nunc in bibliotheca Academiae Vpsaliensis adseruatur. Prima huius versionis editio hoc titulo prodiit: Quatuor Dn. N. I. Chr. euangeliorum versiones perantiquae duae, Gothica scilicet et Anglosaxonica: quarum illam ex celeberrimo codice argenteo nunc primum depromsit *Franc. Iunius*, hanc autem ex codd. MSS. collatis emendatius recudi curauit Thomas Mareschallus Anglus, cuius etiam obseruationes in vtramque versionem subnectuntur. Accessit et glossarium Gothicum, cui praemittitur alphabetum Gothicum, Runicum etc. opera eiusdem *Fr. Iunii*, Dordrechti 1665. 4. repetita est haec editio Amstelod. 1684. 4. etiam Holmiae 1671. 4. haec eadem Vlphilae versio literis latinis vna cum recentiore Sueco-gothica, Islandica, et vulgata versione latina edita est, curante *Georgio Stiernhelmio*. Sed anno 1750. emendatius edita est, hoc titulo: Sacrorum euangeliorum versio Gothica, ex cod. argenteo emendata atque suppleta, cum interpretatione latina et annotationibus *Erici Benzelii*, non ita pridem archiepiscopi Vpsaliensis. Edidit, obseruationes suas adiecit, et grammaticam Gothicam praemisit *Edwardus Lye*, A. M. Oxonii e typographeo Clarendoniano 1750 4. etiam in hac editione non minus quam in prima, versio literis gothicis est typis expressa; denuo descripserat eam Benzelius, et latinam translationem adiecerat, sed eo mortuo (1743.) opus typis exprimendum curauit *Lye*. — Pauca quaedam fragmenta alia huius versionis, e cod. *Carolino* Bibliothecae Guelferbytanae edidit et latine vertit *Knittel*: Vlphilae versionem gothicam nonnullorum capitum epistolae Pauli ad Romanos e litura MS. rescripti Bibliothecae Guelferbytanae cum variis monumentis ineditis eruit, commentatus est, deditque foras *Franc. Anton Knittel.* Brunouici 1762. 4. (conf. *Ernesti* neue theol. Biblioth. B. III. pag. 291 sqq.) Haec editio repetita est Vpsaliae 1763.: *fragmenta versionis Vlphilanae continentia particulas aliquot epistolae ad Romanos, haud pridem ex cod. rescripto bibliothecae Guelferbytanae a Franc. Ant. Knittel edita, nunc cum aliquot annotationibus typis reddita a Iohanne Ihre. Accedunt duae dissertationes ad philologiam Moesogothicam spectantes.* Vpsaliae 1763. Plures quos laudauit et quibus adstipulatur *la Croze* (Thesaur. epist. tom. III. p. 78—95.) existimarunt, versionem hanc Vlphilae esse potius Francicam quam Gothicam, idque partim e loco inuenti codicis, monasterio nimirum Werdensi, et litterarum genere demonstrare voluerunt, sed refutati sunt a *Michaele*, (Einleit. Th. I.) *Ioh. Georg. Wachtero* in commentatione de lingua cod. argentei, inserta Miscellaneis Berolinens. ad incrementum scientiar. ex scriptis Societati exhibitis editis, Continuat. I. pag. 40—47. (conf. Beyträge zur Crit. Gesch. der deutsch. Sprache etc. B. I. pag. 150 sqq.) *Ernestio* Institut. Interpr. N. T. pag. 197. edit. *Ammon. Ihrio*, aliisque. conf. *Ioh. ab Ihre scripta versionem Vlphilanam et linguam*

Rrrrr 2

fff) Vid. *Baazii* inuentar. eccles. Sueo Gothor. pag. 86. et *Georg. Frid. Heupelii* diss. de Vlphila seu versione IV. euangelistarum Gothica. Viteb. 1693. 4. *Fabric.* coll. Beyträge zur critischen Historie der deutschen Sprache, Poesie, und Beredsamkeit (Leipz. 1732. 8.) B. I. S. 412 sqq. *Schröckh* christl. Kirchengeschichte Th. VI. pag. 35—40. Caet. Vlphilae nomen vario modo scribitur, Οὐρφίλας (Philostorg. Hist. Eccles. lib. 2. §. 5.) *Vulfilas* (Iornandes de rebus Geticis c. 51.) *Gilphilas* (Isidor. Hispalens. Orig. lib. 9.) *Gulfilas* (Isidor. Chron. Gothor. aera 415. et *Couring* de Orig. Iur. Germanici cap. 5.) *Kuin.* Omnino de Vlphila et codice Vpsal. vid. *Schinmeier* in dem Versuch einer vollständ. Gesch. der Schwedischen Bibelubersetzungen 4. Part. 2. Beyl. (1782.) p. 94 sq.

quam Moesogothicam illustrantia ab auctore emendata et aucta, cum aliis scriptis similis argumenti (curante *Büschingio*). Berolin. 1773. 4. Versionem hanc habere eas lectiones, quae nonnisi e graeco textu venire potuerint, docuerunt, praeter *Michaelem*, *Bengelius* App. Crit. pag. 408. *Wetstenius* tom. I. pag. 114. *Ihrius* (in Commentat. de lingua cod. argentei Vpsal. 1754.) *Semlerus* Apparat. ad liberalem interpretat. N. T. pag. 71 sq. *Kuin.*]

Graecobarbaram Maximi Margunii Calliopolitae versionem N. T. iam memoraui supra inter editiones N. T. cum versione vna vel pluribus. Memini etiam me legere, latinam vulgatam N. T. interpretationem exstare redditam graece, perinde vt olim versionem latinam N. T. quam ex Hebraeo concinnauerat S. Hieronymus, sua iam aetate graece translatam a Sophronio refert in Catalogo cap. 134. et lib. II. in Rufin. Referri etiam hoc loco possunt, qui paraphrasi Graeca poetica libros N. T. reddiderunt, vt euangelium Ioannis, Nonnus, qui saeculo quinto Christiano scripsit, et lectiones euangelicas atque epistolicas auorum nostrorum memoria I. Posselius. *Fabric.*

[*Hebraicae* versiones N. T. plures exstant. Illa, quam *Elias Hutterus* concinnauit, legitur in ipsius N. T. polyglotto, de quo supra diximus. Hebraicam autem Hutteri versionem separatim describendam curauit *Guil. Robertsonus*, hoc titulo: *Nouum testamentum ebraice, ex versione Eliae Hutteri; nunc autem in volumen portatu facile redactum, atque centenis quibusdam in locis, post diligentem ipsius recognitionem, emendatum atque castigatum, absque ceteris istis in editione Hutteriana linguis per sese separatim et puro puto idiomate solummodo ebraico publicatum.* Londini 1661. 8. vid. *Walch.* l. c. pag. 146. *Masch.* l. c. tom. II. pag. 5 sq. Duplicem versionem euangelii Matthaei hebraicam commemorauimus supra, cum de his ipsis Matthaei commentariis disputaremus. Epistolae ad Hebraeos versionem hebraicam edidit *Münsterus*, eandemque *ex Graeco in purum idioma Ebraeum verbotenus et accurate* transtulit, et addita versione latina edidit *Fridericus Albertus Christianus*, *quondam Iudaeus nunc per Dei gratiam proselytus.* Lips. 1676. 4. cum praefatione *Ioh. Bened. Carpzouii* ggg), repetita est haec versio Halae 1734. 8. — *Quatuor euangelia N. T. ex latino in hebraicum sermonem vertit Ioh. Baptista Zonas.* Romae 1668. fol. vid. *Masch.* pag. 7. — *Lucae euangelium hebraice vertit Frid. Petri.* Viteb. 1574. 8. vid. *Masch.* p. 12. — Lectiones epistolarum et euangeliorum hebraice edidit *Elias Hutterus* hhh). Noriberg. 1601. 8. Lips. 1663. 8. — Nouum Testamentum e Lutheri versione in Iudaeorum gratiam literis hebraicis edidit *Christianus Mollerus.* Francof. ad Viadr. 1700. 4. Lectiones quoque anniuersarias euangeliorum hebr. edidit Guil. Robertsonus. Lond. 1661. 8. — Euangelia, Acta Apost. epistolae Pauli ad Rom. et ad Hebr. germanice, characteribus Rabbinicis, ex versione *Eliae Schadaei.* Argentorati 1592. 8. [*Ioh. Henr. Kallenberg* plures libros N. T. iudaeo-germanico sermone edidit.]

Hibernico

ggg) *Carpzouius* in editione sua euangelii Matthaei Munsteriana non reperit Munsteri versionem hebr. ep. ad Hebraeos, itaque parum abest, quin neget, editam esse; sed est mihi editio Matthaei Hebraici Munsteriana Basil. 1557. 8. in cuius calce epistola ad Hebraeos latine et hebraice legitur. *Fabric.*

hhh) Sed dictionem in illa versione haud satis castigatam obseruat *Iambonatus* Bibl. Hebraeo latin. p. 38. Ibidem lego *Erhardum Schiggium Stekboraeum Heluetium* euangelia Iohannis et Lucae versione hebraica donasse. Memorat et pag. 50. *Friderici Petri* euangelia anniuersaria hebraice conuersa Antwerp. 1581. 8. *Georgii Mayeri* e Soc. Iesu N. T. hebraice versum, cuius mentionem facit *Ribadeneira* editum esse haud existimo. *Fabric.*

Hibernico sermone N. T. ex graeco et literis Anglo-Saxonicis per *Guil. Dornwillium*, cum ipsius epistola anglica, Iacobo I. Anglorum regi inscripta prodiit Dublini 1602. 4. quae eadem versio repetita est studio et impensis *Rob. Boyle.* Londini 1681. 4. vid. *le Long* Bibl. Sacr. *Fabricius* noster commemorat versionem hibernicam N. T. interprete *Guil. Daniele*, auspiciis *Guil. Vsserii*, equitis aurati, Lond. 1602. 4. recusam ibid. 1681. 4. et laudat hanc in rem Arnoldi Booti indicem auctorum animaduersionibus sacris praemissum s. v. *vernaculae.* — Veteris Test. libri sermone Hibernico ex versione *King*, recognita a *Guil. Bedell*, episcopo Kilmoriensi, editi sunt Lond. 1685. 4. vid. le Long, et quos laudauit Fabricius: *Burnetus* in Bedelli vita pag. 120 sq. et *Simon* Hist. Crit. lib. II. pag. 516 sq.

Hispanicam versionem bibliorum inter Christianos, (omittimus enim versiones hispanicas V. T. a Iudaeis confectas, vid. *le Long*, *Walch.* l. c. pag. 118, Catalogue raisonné de la Collection de livres de Pierre Antoine Crevenna vol. I. pag. 21 sqq. et quos laudauit Fabricius noster: *Nicolaus Antonius* in Bibliotheca veteri tom. II. pag. 57. 259. et *Casp. Lindenbergius* in epistola de non contemnendis ex lingua Hispanica vtilitatibus theologicis, inserta nouis literariis maris Baltici a. 1702. mens. Octobr. pag. 302 sq.) nouam adornauit *Cassiodorus de Reyna*, prodiit hoc titulo: *la biblia que es, los sacros libros del vieio y nuevo testamento, trasladada en Español* 1569. 4. Basileae. Nouum Test. ex versione eiusdem hominis, paululum mutata recusum 1596. et recognitum a *Cypriano de Valera.* Amstel. 1625. -Hanc versionem Cassiodori de Reyna inseruit quoque *Hutterus* N. T. polyglotto, 1599. Extat praeterea N. T. ex Graeco in linguam Castellanam conuersum interprete *Francisco de Enzinas*, (alias *Dryandro*) Carolo V. imperatori dicatum, Antwerp. 1543. 8. et alia Hispanica versio quae hoc titulo extat: El testamento nuevo de nuestro Señor y salvador Iesu Christo nueva y fielmente traduzido del original Griego en romance Castellano, en Venecia, en casa de Iuan Philadelpho 1556. 12.

Hungaricam bibliorum versionem, ex fontibus linguarum sacrarum concinnatam, edidit *Caspar Caroli*, Wysolyini 1589. 4. haec est prima editio, et postquam ab *Alberto Molnaro* fuit recognita, prodiit Hanouiae 1608 4. Oppenheimii 1612. et saepius. Extat quoque versio bibliorum Hungarica auctore *Georg. Kaldo*, e Soc. Iesu, Coloniae et Viennae Austriae 1626. N. T. ex versione *Caroli* prodiit Amstelod. 1646. 12. *Kaldus* etiam euangelia et missas, per annum legi solitas, in linguam Hungaricam transtulit. vid. *le Long*, *Walch.* pag. 130 sq. et quos laudauit.

Islandica Biblia ex versione Lutheri, interpretibus *Gudbrando Thorlacio* aliisque, auspiciis Friderici II. Danorum regis, prodierunt Holmae Islandorum 1584. fol. et emendatius, curante *Thorlaco Schulonio*, ibidem 1644. fol. vid. *le Long* et *Walch.* l. c. pag. 97. et ibi laudatos, et quem nominauit Fabricius, *Ioh. Mollerus* in Hypomnematis ad Albertum Bartholinum de scriptis Danorum pag. 227. Nouum Testamentum Islandice editum est ibid. 1610. 8. *Stiernhielmii* editio euangeliorum supra memorata est, cum ageremus de versione Gothica.

Italicae versiones librorum N. T. vel sunt confectae a *pontificiis* vel *reformatis.* Primus illorum, qui biblia sacra verteret, ita tamen, vt vulgatam versionem sequeretur, fuit *Nicolaus de Mallermi*, Abbas Benedictinus. Eius versio lucem vidit Venetiis 1471. fol. Kalendis Augusti. Alia versio eodem anno, non tamen notato loco, prodiit hoc titulo: *Biblia in lingua Italiana*

1471. fol. II. vol. ad calcem legitur: *quiui finisse lapocalipsis et e il fine del novo Testamento* 1471. *in Kalende de Octobrio*, haec versio etiam Mallermo vulgo adscribitur; sed quum sit a priore diuersa, alium huius auctorem fuisse, plures suspicantur. vid. Walch. pag. 128 sq. inprimisque Catalogue raisonné de la Collection de livres de M. Pierre Antoine Crevenna vol. I. p. 15 sqq. iii) Mallermi editio saepius est repetita Venetiis 1477. 1490. 1492. 1507. 1541. 1566. vid. *le Long*, *Richard Simon*, *Walch*, *Maittaire*, *Denis* Supplem. ad Maittaire, et Catalogue — Crevenna. — Nouam versionem adornauit *Antonius Brucioli* prodiit Venetiis 1532. fol. hoc titulo: *La Biblia, quale contiene i Sacri libri del Vecchio Testamento, tradotti nuouemente da la hebraica verita in lingua toscana per Antonio Brucioli. Co diuini libri del nuovo testamento di Christo Giesu Signore et saluatore nostro. Tradotti di Greco in lingua Toscana dal medesimo.* Saepius repetita est postea. Nouum Testamentum *Brucioli* separatim prodiit Venetiis 1530. 8. 1544. 12. etc. Nouum Testamentum ex versione *Zachariae Florentini*. Venet. 1542. 8. Florentiae 1566. Epistolae et euangelia anniuersaria 1483. Euangelia et epistolae dominicales. Venetiis 1505. 8. Adseruatur exemplar in bibliotheca nostra academica Lips. titulus est: *epistole euangeli vulgar historiade.* Ad calcem leguntur haec: *Qui finisce lepistole et euangeli vulgari historiade et stampate nella triumphante Cipta di Vinetia per Christofollo di pensa nel anno de Signore* MCCCCCV. *adi.* XI. *Iunio Sotto il pontificato di Papa Iulio secondo Regnante Leonardo Lauredano inclito principe di Vinetia. — Laus Deo.* — Epistolae et euangelia ex versione Remigii Florentini. Venetiis 1627. 4. kkk) Alias eiusmodi versiones euangelior. et epistolar. recensuit *Denis* Supplem. ad Maittaire. vid. Index s. v. *epistolae.* — A *Reformatis* saepius quoque N. T. italice versum est. N. T. ex Graeco recens translatum a Maximo Theophilo. Lugduni 1551. 16. N. T. Latinum (ex versione Erasmi) et *Italicum* ex interpretatione Brucioli castigata. Lugd. 1558. 16. N. T. Italicum ex Brucioli versione castigata cum annotatt. *Nicolai des Gallars* italice redditis 1560. 8.

Lapponica. Manuale lingua Lapponica, nempe Psalterium, Prouerbia Salomonis, Ecclesiastes, Siracides, euangelia et epistolae dominicales ex versione *Ioh. Tornaei.* Holmiae 1648. 8. Pericopae euangeliorum et epistolarum dominicalium, lingua Lapponica ab *Olao Stephano Graanio* reddita. Holmiae 1669. 8.

Latinae librorum sacrorum versiones plures fuerunt, monente Augustino Doctr. Chr. II, 11. 14. Prae ceteris tamen ea probata fuit, quam Hieronymus *communem*, *vulgatam* et *veterem* vocat, quae etiam, quoniam in ecclesia Latina in vsu fuit, *Italica* dicta est. Conf. de ea *Masch.* Biblioth. Sacr. part. II. vol. III. quod de versionibus latinis agit, (Halae 1783. 4.) p. 5 sqq. et ibi laudatos; *Michaelis* Einleit. Th. I. *Simon* hist. crit. des Vers. du N. T. *Millius* §. 377 sqq. *Mosheim* Commentarii de rebus Christianor. ante Constantin. M. pag. 225 sqq. P. *Pi-*

iii) Adde *Ferdin. Fossii* Catal. codd. saec. XV. impress. in bibl. Magliabechiana tom. I. p. 343 sq. qui cum Audiffredi in catal. edit. rom. pag. 92. Romae aut alio loco potius, quam Venetiis excusa esse opinatur, notatque, illa reuera diuersa esse ab illis, quae Nic. Malermii nomen prae se ferunt. Idem multus est de versione Malermi, Venet. 1490. fol. *Harl.*

kkk) Antiquiorem edit. epistol. lectionum et euangeliorum edit. litteris maiusculis gothicis, fol. sine notis typogr. et versionem Florentino idiomate, *Florent.* 1495. fol. recenset *Fossius* l. c. pag. 638 sq. *Harl.*

P. *Pithoeum* de latinis facror. biblior. interpp. pag. 5 sq. Opp. Parif. 1609. 4. etc. Verfionem quatuor euangeliorum *Italam* (de editionibus enim bibliorum, et ftudiis eorum, qui integram verfionem *veterem* e fcriptis Patrum Ante-Hieronymianorum reftituere conati funt, *Flaminii Nobilii*, Romae 1588. *Petri Sabatierii* qui codd. MSS. confuluit et verfionem edidit Remis 1749 — 1751. III. fol. aliorumque hic nihil monemus. vid. *Mafch.* l. c. p. 6 fqq.) edidit *Blanchinus* hoc titulo: *Euangeliarium quadruplex latinae verfionis antiquae feu veteris Italicae, nunc primum in lucem editum ex codd. MSS. aureis, argenteis, purpureis, aliisque plusquam millenariae antiquitatis, fub aufpiciis Iohannis V. Regis fideliffimi Lufitaniae, Algarbiorum etc. a Iofepho Blanchino, Veronenfi, Presbytero Congregationis oratorii S. Philippi Nerii de Vrbe. Romae* A. D. cIↃIↃCCXLVIIII. *Typis Antonii de Rubeis apud Pantheon in via Seminarii Romani* Vol. II. fol. Ante *Blanchinum* nimirum iam a. 1695. 12. ediderat *Ioh. Martianaeus* (Martianay) Parifiis e codd. Corbeienfi et Sangermanenfi *vulgatam antiquam Latinam et Italam verfionem euangelii fecundum Matthaeum, cum variantibus lect. et prolegomenis*, eodemque anno ibid. *epiftolam canonicam S. Iacobi Apoftoli iuxta vulgatam veterem, feu verfionem italicam* e cod. vetuftiffimo Corbeienfi; fcripfit idem: *remarques fur la verfion italique de l'euangile de faint Matthieu, qu'on a decouvert dans des fort anciens manufcrits Paris* 1695. 12. Huius ergo veftigia Blanchinus preffit, fed eum longe fuperauit. Editionem Blanchini, quae duobus voluminibus conftat, quorum prius continet euangelia Matthaei et Iohannis, pofterius euangelia Marci et Lucae, defcripfit *Mafchius* l. c. pag. 17. add. *Semler* Gefch. d. Glaubenslehr. B. I. pag. 117. in Baumgart. Polemik. — Codicem Vercellenfem, quo Blanchinus etiam vfus eft, edidit *Ioh. Andr. Iricus* Mediolani 1749. 4. mai. Cod. Foroiulienfi lacunofo Blanchinus vfus eft, cuius cod. fupplementa Pragae et Venetiis affervantur et folia XVI. quae Pragam funt delata, edidit Dobrowsky. vid. *Mafch.* p. 19. [iii]) Praeterea *Acta Apoft. graece et latine* e cod. Laudiano edidit *Tho. Hearnius* 1715. 8. Oxonii. denuo exprimendam curauit huius cod. verfionem *Hwiid* in *libello critico de indole cod. N. T. bibliothecae Caefareo Vindobonenfis Lambecii XXXIV. acceffit textus Latinus A. A. Antehieronymianus e cod. Laudiano.*

Verfionem antiquam caftigauit et emendauit *Hieronymus*, hortante *Damafo* P. R. fed haec Hieronymi verfio a pluribus improbata, nec ante faeculum octauum per omnem ecclefiam recepta eft, ita tamen, vt in exemplis caftigationis illius e regione apponeretur verfio Itala feu antiqua. vid. *Michaelis*, *Richard Simon*, *Martianaeus*, *Ernestius* Inftit. Interpr. N. T. pag. 197 fqq. edit. *Ammon.* Verfio, quae ab Hieronymo nomen habet, curante *Martianaeo*, hoc titulo prodiit: *S. Eufebii Hieronymi Stridonenf. Presbyteri Operum Tomus I. feu diuina bibliotheca antehac inedita, complectens translationes latinas V. et N. T. tum ex Hebraeis tum e graecis fontibus deriuatas, innumera quoque fcholia marginalia antiquiffimi hebraei cuiusdam fcriptoris anonymi, Hebraeas voces preffius exprimentis. Prodit e vetuftiffimis MSS. Codd. Gallicanis, Vaticanis etc. ftudio et labore monachorum ordinis S. Benedicti e congregatione S. Mauri. Parifiis ap. Lud. Boullard. MDCXCIII. fol.* vid. *Mafch.* l. c. p. 20 fq.

Verfio

iii) Totius fere N. T. verfio ante Hieronymiana reftitui poffet e codice antiquiffimo Bezae et altero regio Parif. vel Claromontano. *Fabric.* Non crediderim Fabricio, adfirmanti, eam e Bezae codd. et regio fecundo (qui eft ipfe *Claromontanus Bezae*) reftitui poffe. Ernefti ad Inft. Interpr. N. T. pag. 200. Praeter Cod. Bezae f. Cantabrig. etiam Boernerianus f. Dresdenfis Epp. Paulli habet verfionem lat.

Versio *Vulgata*, quae ab eccles. Rom. doctoribus vel integra, vel maximam partem *Hieronymo* adscribitur, vt a nostris multis iisdemque sat firmis argumentis demonstratum est, (vid. Masch. pag. 28. et ibi laudati,) ex versionibus, Itala, Hieronymiana, aliisque, et libris Patrum, composita est. Quisnam illius auctor fuerit (vulgo ad Gregorii Magni tempora natales eius referuntur)? prorsus ignoratur. De variis *Correctoriis biblicis*, quorum auctores in emendanda versione vulgata elaborarunt, egit satis accurate (*Doederlein*) in *Litterarischen Museum* I. Band (Altorf 1778. 8) pag. 1 sqq. Editiones huius versionis vulgatae innumerae exstant, *tres* vulgo earum constituuntur *classes*. I) quae ab origine typographiae usque ad emendationem huius versionis Sixti V. et Clementis VIII. susceptam prodierunt. Harum in numero sunt: *Moguntina* a. 1462. fol. per *Ioh. Faust* et *Petr. Schoeffer*, quorum nomina ad calcem leguntur [mmm]). Alii tamen Moguntinam a. 1450. fol. antiquissimam profitentur. conf. *Masch.* pag. 53 sqq. pag. 98 sqq. Hoc saltem certissime constat, non exstare editionem illa Moguntina anni 1462. antiquiorem, quae certam indubitatamque anni notam habeat. [conf. longam *Fossii* narration. in catal. codd. saec. XV. impress. in bibl. Magliabech. I. pag. 320—328. *Harl.*] *Romana* 1471. Voll. II. fol. *Noribergensis* 1475. per *Antonium Coberger.* — *Neapolitana* cum interpretationibus hebraicorum nominum secundum ordinem alphabeti 1476. fol. *Augustana* per Ioh. Bemler, 1476. fol. litteris quadratis. *Coloniensis* 1479. 1527. *Louaniensis* 1547. fol. aliaeque. vid. *Masch.* l. c. et *Walch.* pag. 53 sqq. II) quae auctoritate Sixti V. et Clementis VIII. emendatae, editae sunt. E decreto patrum Tridentinorum correctior vulgatae editio prodiit. Hoc opus coeptum est Romae 1565. sed absolutum a Sixto V. Pont. Max. hoc titulo: *Biblia sacra vulgatae editionis tribus tomis distincta. Romae ex typographia Apostolica Vaticana* MDXC. fol. vid. *Masch.* pag. 239. *Walch.* pag. 59. Post Sixti vero obitum sub auspiciis Clementis VIII. haec editio multis in locis emendata hoc titulo prodiit: *Biblia sacra vulgatae editionis Sixti V. Pont. Max. iussu recognita et edita. Romae ex typographia Apostolica Vaticana*, 1592. fol. vid. *Masch.* pag. 244 sqq. [nnn]) III) quae post Clementis correctionem in lucem prodierunt: *Biblia Latina Sixti V. pontificis Max. iussu recognita atque edita. Additae sunt concordantiae marginales, explicationes nominum ebraeorum et index rerum. Romae ex typographia Vaticana*, 1593. 4. Praeterea editio Romana 1598. Antwerpiensis 1599. 8. 1608. 8. Coloniensis 1609. 8. Parisiensis

mmm) Hanc editionem *Ioh. Faustus* et *Petr. Schoeffer* pararunt Moguntiae et tanquam scripta manu essent, vendiderunt eius exempla Parisiis pretio 60. coronatorum. Hinc ex multitudine illorum in suspicionem artis Magicae venerunt, donec comperto typographiae artificio, sententia Parlamenti fuerunt absoluti. vid. *Serarium* rerum Moguntinar. lib. I. et *Cheuillierum* in Origg. Typographiae Paris. part. I. cap. 1. *Fabric.* De *Ioh. Fausto*, *Petr. Schoeffero* et *Ioh. Guttembergio*, qui primi de arte typographica praeclare meriti sunt, vid. *Christ Gottlieb Schwarz* Diss. de origine typographiae in Opusc. Acadd. eiusdem quae nuperrime *Harlesius* V. C. edidit (Norimb. 1793. 4.) pag. 295 sq. Idem *Schwarzius* in Diss. secunda pag. 314 sqq. duas editiones bibliorum latinorum, quae e prima Moguntiae officina typographica prodierunt, descripsit, quarum altera, in qua nec anni, nec loci, nec typographi expressum iudicium est, quamque primam omnium dicit, etiam in nostra biblioth. Paulina Lips. seruatur. *Kuin.*

nnn) Quoniam autem in Clementis editione multa emendata atque aliter posita fuerant quam in bibliis Sixtinis, hinc *Tho. Iamesius* libellum quo vtramque inter se contulit, inscripsit *bellum papale* [*s. concordia discors Sixti V. et Clem. VIII. circa Hieronymianam versionem*]. Lond. 1600. 4. *Fabric.* et 1678. 8.

ſienſis editio N. T. 1649. ex typographia regia. Voll. VIII. 12. *Venitia* 1702. fol. *Bibliorum ſacrorum vulgatae verſionis editio*, *clero Gallicano dicata. Paris*, *Didot* ſen. 1785. IV. voll. 8.

Verſionum *latinarum* recentiorum praecipuae ſunt: *Iſidori Clarii* vulgata editio V. et N. T. Venet. 1542. fol. admodum rara editio, repetita Venet. 1557. fol. ibid. 1564. fol. exhibet quidem hic liber verſionem vulgatam; attamen ea eſt ita emendata, et mutata, vt plane pro noua verſione haberi poſſit. — *Pauli Eberi* biblia latina, continent quidem verſionem vulgatam, eam tamen ita, maxime e Lutheri verſione emendatam, vt fere verſio noua ſit. Viteb. 1575. emendatius cura Crellii 1574. 4. X. voll. — *Lucae Oſiandri* biblia latina iuxta veterem ſeu vulgarem translationem, ad ebraeam veritatem emendata. Tubing. 1578. 4. ibid. 1589. vsque ad ann. 1592. fol. part. III. ſaepius repetita. — *Andreae Oſiandri* biblia ſacra, quae praeter antiquae verſionis latinae neceſſariam emendationem et difficiliorum locorum ſuccinctam explicationem continent. Tubing. 1600. 1606. 1609. Francof. 1611. ib. 1618. fol. *Iacobus Faber* Stapulenſis, vulgatam verſionem euangelior. e graeco emendauit, et epiſtt. Pauli de nouo ipſe latine vertit, additis, praeter verſionem veterem, commentariis. *Eraſmus* quoque N. T. vertit, vide ſupra ooo). — Biblia omnia latine edidit *Santes Pagninus*. Lugd. 1528. 4. 1542. fol. *Benedicti Ariae Montani* biblia latina, quae complectuntur Pagnini verſionem latinam veteris teſtamenti, ab Aria multum correctam, *noui* autem *foederis* interpretationem vulgarem, itidem emendatam Antwerp. 1572. tamquam adpendix bibliorum polyglottorum Antwerpenſium prodiit, iterum ibid. 1584. fol. Coloniae 1609. fol. etc. vid. Walch. pag. 67. — *Sebaſt. Caſtellionis* biblia ſacra. Baſileae 1551. (Caſtellionis defenſio ſuarum translationum bibliorum et maxime N. T. Baſil. 1562. 8.) emendatior Caſtellionis verſio prodiit ibid. 1573. cum defenſione aduerſus Bezam, Lipſ. 1698. fol. cura *Ioh. Ludolph. Bünemann*, cum chart. geogr. et annotatt. Lipſ. 1750. 8. [Verſionem Caſtalionis emendatam edidit cum Annott. *Laur. Sahl.* Haun. 1781. II. 8. *Beck.*] *Eraſmus Schmidius* N. T. vertit et annotationes adiecit 1658. Noribergae. fol. *Sebaſt. Schmidii* biblia Sacra in linguam Lat. translata. Argentor. 1694. 4. cura *Chriſt. Frid. Wiliſchii.* Chemnitii 1717. 8. De Bezae interpretatione ſupra dictum. De *Hammondi* paraphraſi, quam ex Anglico ſermone latine vertit *Ioh. Clericus*, de *Iuuenci* metaphraſi poetica euangelior. *Iuuenci*, Actorum Apoſtol. *Aratoris*, epiſtolar. Pauli *Franciſci Bonadi* (Baſil. 1537. 8.) fuſius dicere hoc loco nihil adtinet. — *Chr. Guil. Thalemanni* verſ. lat. euangelior. et Actuum Apoſtolicor. edit. a *C. Chr. Tittmanno.* Berol. 1781. 8. — Verſio latina epiſtolar. N. T. notis illuſtrata a *Godofr. Sigism. Iaſpis.* Vol. I. Lipſ. 1793. 8.

Lettica. Nouum Teſtamentum, ſumtus ſuppeditante Carolo XI. Sueciae rege, cura D. *Ioh. Fiſcheri*, Liuoniae tunc temporis Superintendentis Generalis, prodiit Rigae 1685. 4. et Vet. Teſt. ibid. 1689. 4. Poſtea vero haec verſio emendata prodiit Regiomont. 1739. 8. conſ. *Tetſch* Curländ. Kirchengeſch. Th. III. pag. 89 — 126. *Widekind* Verzeichniſs von raren Büchern S. 591. Noua literaria maris Baltici, 1699. pag. 194. *Baumgartens* Nachrichten von merkwürd. Büchern B. III. S. 1 ſqq. *Gadebuſch* Livländ. Biblioth. part. I. pag. 69 et 321 ſq. *Kuin.*]

Lituanica

ooo) Hic ſuam verſionem ſaepius emendauit, et *Matth. Flacium* a. 1570. et *Matthiam Haſenrefferum* ann. 1614. interpolatores eſt nactus. *Fabric.*

Lituanica biblia, interprete *Samuele Boguslao Chylinski*, Lituano, lucem viderunt Londini 1660. Quod vero *Micraelius* in Hist. Eccles. pag. 778. Nicolaum quoque Radzivilium, Olicae ducem, qui an. 1565. obiit, biblia in Lituanicam linguam transferenda curasse scribit, de Polonica videtur accipiendum, de qua infra. Differt autem Lituanica dialectus a Polonica, Seruica, Bohemica, Croatica etc. vt Gallica ab Italica et Hispanica, vel vti Esthonica differt a Finnonica et Lapponica. *Fabric.*

[*Lusitanicam* versionem iussu Societatis Belgicae commerciorum, quae in Indiam Orientalem exercentur, editam Amstelod. 1681. 4. recensitam a *Bartholomaeo Heynen* et *Ioh. de Vooght*, commemorauit *Fabricius* noster; addo: *O novo Testamento, traduzido em Portugues pelo Padre Ioam Ferreira A. d' Almeida. Amsterdam par Ioam Crellius* 1712. 8. vid. Catalogue raisonnée — Creuenna pag. 25. Epistolas et Euangelios traducidos en lengua Portugueza por *Gonçalo Garcia* de S. Maria. En Saragoça por Pablo Hurus de Constantia 1485. vid. Denis Supplem. ad Maittaire pag. 198.

Malaica. Versionum orientalium recentiorum, (recensentur in *le Long* Biblioth. S. edit. *Maschii* pag. 193 sqq.) antiquissima et prima est *Malaica*, a Belgis emissa. Conf. quos laudauit *Masch.* pag. 192. Prima et splendidissima editio versionis quam *Melchior Leidekkerus* et *Petrus van der Vorm* confecerunt, prodiit Amstelodami ap. Werstenum 1733. 4. mai. vid. Masch. pag. 193. denuo Batauiae 1758 4. litteris arabicis, praecedens editio typis latinis expressa est. Nouum Testamentum editum est Amstelod. 1668. 4. et translatum a *Daniele Brouwerio.* vid. *Masch.* pag. 195. Euangelium Matth. malaice reddidit *Ioh. van Hasel*, Director Societ. Indicae orientalis. vid. *Masch.* p. 196. Quatuor euangelia et Acta Apostolor. malaice ex versione *Iusti Heurnii*, cum versione Belgica Amstelod. 1651. 4.

Moscouitica. vid. infra *Russica.*

Persicae versiones sunt recentioris aetatis. Duplex euangeliorum versio exstat; quarum vna cura et studio *Wheloci* prodiit: *Quatuor euangeliorum versio Persica — Codicibus tribus Manuscriptis ex oriente — operose inuicem diligenterque collatis. Per Abrahamum Whelocum, Prof. Cantabrig. Londini* 1657. fol. Haec editio typis exprimi coepta est a. 1652. sed mortuo Wheloco a. 1654. opus perfecit *Piersonus.* Versio latina textui ad latus est adposita. Quum haec persica versio mirifice consentiat cum textu graeco, *Whelocus*, *Millius*, *Fabricius* noster, aliique statuerunt, eam e Graeco compositam esse; sed *Renaudotio*, *Maschio* tom. II. pag. 157. aliisque e Syriaco potius confecta videtur. — Altera versio, quae, vt omnes fere concedunt, e Syriaco facta est, cum versione *Samuelis Clerici* latina, et *Thomae Grauii* adnotationibus, inserta est tomo sexto operis biblici polyglotti Waltoniani. Hanc versionem, quae priori antiquior habetur, denuo latine vertit et in varias eius lectiones inquisiuit *Bodius*: *Euangelium secundum Matthaeum ex versione Persici interpretis in bibliis polyglottis Anglicanis — ex Persico idiomate in latinum transtulit — C. A. Bode. Helmst.* 1750. 4. *Euangelium secundum Marcum* — ibid. 1751. 4. *Euangelium secundum Lucam* — ibid. 1751. 4. *Euangelium secundum Iohannem* — ibid. 1751. 4. Conf. de hac versione le Long Bibl. S. *Simon.* Hist. Crit. pag. 7. et 205. *Hottingeri* fasciculus pag. 112—127. *Masch.* tom. II. pag. 158. *Millius* Prolegg. pag. 147. *Michaelis Einleit.* Th. I. §. 71. Recentissima versio persica est illa, quam *Thomas Kulichan*, a quibusdam viris, tam pontificio-

rum,

rum, quam Armenorum ſacris addictis conficiendam curauit. vid. *Maſch.* tom. II. pag. 164. [ppp])

Polonice libri vtriusque foederis a variis vario tempore vulgati ſunt. Conf. omnino *Hottingeri* biblioth. quadripart. pag. 145. *Richard Simon* Hiſt. Crit. pag. 43. *Pfeiffer* Opp. Philol. part. I. pag. 793. *Crowaeus* in Elencho Scriptor. in S. S. pag. 21. *Le Long* Bibl. Sacr. part. II. *Walchius* l. c. pag. 131 ſq. et quos ibi laudauit, nec non *Tetſch* Curländ. Kirchengeſch. Th. III. S. 52 ſqq.

Prima editio verſionis *Polonicae*, ex latina vulgata confectae, prodiit Cracouiae 1561. fol. auſpicio Stanislai Kaſalowii, Archiepiſcopi Gneſenſis, interpretibus inprimis *Iacobo Vugecko* et *Hieronymo Leopolita.* Haec editio repetita eſt Cracou. a. 1577. et ibid. 1599. fol. N. T. ſtudio et opera eorundem editum erat Cracouiae 1556. 4. Praeter has editiones memorantur: Biblia Polonica ad fontes Hebraeos et Graecos examinata a *Sim. Budnaeo* Zaslauiae in oppido Lithuaniae 1572. 4. Biblia Polonica ex verſione *Iuſti Rabi*, Societatis Ieſu, 1657. Celeberrima tamen bibliorum verſio eſt ea, quam conficiendam curauit *Nicolaus Radzivil*, Dux Olicenſis et Magnus Cancellarius Lithuaniae; in lucem prodiit Breſtiae in Lithuania, 1563. fol. Interpretes erant: Simon Zacius, Petrus Antonius Cylarius, Gregorius Orſacius, Andreas Triceſius, Iac. Lubelius ſiue Lublinius; horum autem omnium princeps Bernhardus Woyewodda, Erasmi Roterodami quondam diſcipulus. Recuſa eſt *Dantiſci* 1632. Amſtel. 1660. 8. Refertur haec verſio, vt et illa Budnaei, ad verſiones, a *Socinianis* publicatas [qqq]). Praeterea biblia Polonica, *Vladislao*, Poloniae regi dicata et oblata in vſum eccleſiarum confeſſionis Auguſtanae hanc linguam tenentium, cum epiſtola *Chriſtophori Radzivill* ad Vladislaum IV. et ad eundem epiſtola Paſtorum Zabarawienſium, prodiit Thorun. 1632. ſtudio et cura Pauli Paliuſi Regenwolscii. N. T. polonice redditum eſt a *Ioh. Seclutiano*, Lutheri diſcipulo, 1556. editum eſt 1606. Cracouiae 4. ibid. 1621. Thor. 1585. fol. idem Polyglotton 1599. 4. 1601. 8. Dantiſci 1606. ex editione a. 1632. Dresdae 12. ex verſione Simon. Budnaei, ſine loco, 1572. 8. a *Iano Kyske*, Sociniano, cum nonnullis annotationibus per Martinum Czechovitum, Rakouii 1577. 4. a *Valentino Schulzio*, Rakou. 1620. Thorun. 1571. a *Valentino Smalcio*, Sociniano, Rakou. 1620. 12.

Ruſſicae ſiue potius *Slauicae* [rrr]), vel *Sclauonicae* (vid. *Michaelis* Einleit. Th. I. S. 447. *Tetſch.* l. c. pag. 42.) antiquiſſima editio, ea eſt, quae prodiit Pragae 1519. curante *Franciſco Scorina*, Medicinae doctore; vid. *Michaelis* l. c. Nobiliſſima autem editio eſt illa, quae exiit Oſtrouiae, ſub auſpiciis *Conſtantini*, Ducis Oſtrouiae in Volhynia 1581. fol. Hanc editionem ſequitur ea, quam litteris exprimendam curauit Alexius Michaelowitz, imperator (Czaar), Moſcoae 1663. fol. Nouum Teſtamentum ex lingua graeca de nouo translatum in idioma Rutheno-Slauonicum dialecto Moſcouitica, ſtudio monachorum ſanctae vniuerſitatis

Sssss 2

ppp) De hiſtoria Ieſu Chriſti et hiſtoria Petri, quam in gratiam Echebaris, magni Mogolis, perſice condidit *Hieronymus Xauerius*, dixi in Cod. Apocrypho N. T. pag 381 et 828 ſqq. *Fabric.*

qqq) Vtraque erat in Polonia maxime prohibita, et vel in illo regno inter libros rariſſimos habetur. vid. *Io. Dan. Ianozki* Nachricht von den in der Zaluskiſchen Biblioth. ſich befindenden raren Polniſchen Büchern pag. 4. 12. 78. part. I. et part. II. pag. 57. 27. *Harl.*

rrr) *Smotrzysky*, et *Io. de Glogau* verſiones ſlauicae obiter citantur; at libris rariſſimis adnumerantur a *Ianozki* lib. laud. part. III. pag. 31 et 103. *Harl.*

sitatis in Coenobio aduentus S. S. et viuificati spiritus, fraternitatis Wilnensis-Wilnae 1623. 8. N. T. Moscoae 1602. 8. Le Long et *Tetsch* l. c. memorant etiam editionem N. T. 1702. 8. — Quatuor euangelia Wilnae 1573. 8. Conf. de his versionibus variis, omninoque de re Slauorum litteraria: *Le Long* — *Michaelis* l. c. *Walch*. l. c. pag. 129. Tetsch. l. c. pag. 27—51. *Ioh. Petr. Kohl* introductio in historiam et rem litterariam Slauorum, in primis sacram, Altonae 1729. *Ioh. Leonh. Frisch* Historia Lingu. Slau. *Christ. Schoettgen* Origines Russicae, Dresdae 1731. 4. Altes aus allen Theilen der Geschichte oder alte Urkunden, alte Briefe und Nachrichten von alten Büchern mit Anmerkungen B. II. (Chemnitz 1766. 8.) p. 809—819. vbi agitur de editione N. T. a. 1602. *Schloezeri* Briefwechsel Th. II. pag. 140 sqq. — Nondum indoles et virtutes versionis Slauicae satis cognitae sunt, accuratiorem fortasse notitiam praebebit *Durich*, in libro: de literatura Slauica, breui edendo, vt docuit *Alter* in N. T. editione vol. II. pag. 968. Interim conferri inprimis debent, quae de versione Slauica eiusque indole praeclare, breuiter tamen, disputauit *Dobrowsky* in epistola, ad *Michaelem* missa, vid. *Michaelis* Neue Oriental. und Exegetische Bibliothek Th. VII. pag. 155 — 167. sss)

[*Seruica*, pars N. T. et Lectiones in festis in MSt. II. codd. in biblioth. Veneta Marci. vid. *Villoison*. in anecd. graec. II. pag. 247. *Harl.*]

Slauonica vid. Russica.

In *Suecicam* linguam N. T. e Lutheri versione germanica translatum a *Laurentio Andrea* ann. 1523. incoeptum, et iussu Gustaui I. regis, editum est Holmiae 1526. e versione *Amundi Laurentii* prodiit Holmiae 1550. 1605. 1621. 4. Leidae 1633. Noua bibliorum editio iussu Caroli XII. regis typis expressa est Holmiae 1703. fol. et ex praefatione, huic editioni praemissa, nec non ex Actis Eruditor. an. 1704. pag. 342. vt iam monuit *Fabricius* noster, peti potest accurata versionum antiquarum Suecicarum notitia. Nostra vero aetate sub auspiciis Gustaui III. Sueciae regis, noua bibliorum versio summa cum cura et diligentia adornata, et hoc opus viginti annorum, editis XV. speciminibus nunc ad finem perductum est. Ex iis qui primi labori manum admouerunt, adhuc superstites viuunt D. *Hesselgrén*, episcopus, *Lefrén*, LL. OO. Prof. D. *Göthenius* et *Liliestråle*, Cancellarius ac eques auratus. Qui vltimam partem operis elaborarunt, erant: D. *Vno de Troil*, Archiepiscopus, D. *Domey* et M. *Tingstadius*, Proff. Vpsalienses. Conf. omnino: Allgem. Schwedisches Gelehrsamkeits-Archiv unter Gustav III. Regierung von *Christoph Wilh. Lüdecke*, D. Th. VI. Leipz. 1791. et *Schlözers* Briefwechsel Erst. Th. S. 65—73. *Christ. Heinr. Groskurd* Etwas zur Geschichte der Uebersetzungen der Bibeln in Schwedischer Sprache in Actis H. E. nostri temp. T. II. Weimar 1775. S. 285 sqq. [*I. A. Schinmeier* Versuch einer vollständigen Geschichte der schwed. Bibelübersetzung und Ausgaben. Flensberg. 1777—1782. IV. voll. 8. et Eiusd. Lebensbeschreibung der drey schwed. Reformatoren, Anderson, Peterson, und Laurent. Peterson, it. 1783. 4. *Beck.*]

Syriacarum

sss) Vide et de versione Russica *Simon*. lib. II. Hist. Crit. N. T. pag. 223 sq. et *Ioh. Sauberti* Prolegomena ad varias lect. Euang. Matthaei pag. 46 sq. Nouam versionem e linguis originariis ab aliquo tempore pararunt *Ernestus Glück* et *Elias Kopyewitz*. vid. Noua litterar. maris Baltici an. 1698 pag. 94. Acta Eruditor. an. 1705. pag. 240. Aufgefangene Briefe tom. III. pag. 257. *Fabric.* Glückius mortuus est an. 1701. attamen, „haec versio perficitur iussu *Petri Alexiowitz*, magni Ducis Moscouiae“ verba, quae leguntur in Memoriis Treuoltinis Iul. 1706. pag. 1068. Neque tamen haec versio in lucem edita est. vid. Tetsch l. c. pag. 50 sq. *Kuin.*

Syriacarum N. T. versionum praecipuae sunt tres, *simplex*, *Philoxeniana*, et *Hierosolymitana*. Conf. omnino: *Simon* Hist. Crit. des Vers. du N. T. chap. 13. 14. 15. *Ioh. Dav. Michaelis* Curae in vers. Syriacam actuum apostolicorum cum consectariis criticis de indole, cognationibus et vsu versionis syriacae tabularum noui foederis 1755. *Hirt* Oriental. Biblioth. Th. II. *Reuschius* Syr. Interpr. cum N. T. collatus. Lips. 1741. De syriacarum N. T. versionum indole atque vsu dissertatio, Philoxenianam cum simplici e duobus peruetustis Codd. MSS., ab Amida transmissis conferente *Glocestrio Ridley* 1761. 4. *Gottl. Christ. Storr* obss. super N. T. versionibus syriacis, Stuttgardiae 1772. 8. (conf. Michaelis Oriental. Bibl. Th. IV. pag. 190 sqq.) *Masch.* Bibl. Sacr. tom. II. pag. 54 — 102: *Wetsten.* Prolegg. pag. 289. edit. *Semler. Millii* Prolegg. *Walch.* Bibl. Sel. pag. 148 sqq. *Michaelis* Einleit. Th. I. pag. 382 sqq. *Weber* de vsu vers. syr. hermeneut. Lips. 1778. [ttt]) — Versio Syriaca antiquissima quae vocatur *Peschito* (פשיטא) siue *simplex*; non omnes libros N. T. comprehendit, omittit enim II. et III. ep. Ioh., secundam Petri ep. Iudae, apocalypsin, historiam adulterae Ioh. VIII. et 1 Ioh. V, 7. Quisnam huius versionis auctor fuerit, ignoratur. Marcum vel Thaddaeum eam composuisse, fabula est. Quod adtinet aetatem huius versionis, alii eam circa finem saeculi I. confectam esse statuunt, (*Schmid* Hist. Can. pag. 289. *Michaelis* Einleit. l. c.) alii minimum saeculo IV. ineunte, (*Semler* ad *Wetsten.* l. c.) Eam antiquitate minime cedere latinae, docet *Christ. Ben. Michaelis* in *Ioh. Alberti Bengelii* tractatione de sinceritate N. T. graeci tuenda, quam notis locupletatam edidit Halae Sax. 1764. 4 (editio secunda) p. 12 sqq. vbi quoque obseruat, versionem, qua *Ephraemus Syrus* vsus est, esse plane eandem, quam primum euulgauit *Widmanstadius*, adeoque eam ex Ephraemo passim emendari posse; consentientem habet hac in re *Storrium* l. c. §. 4 et 6. conf. etiam *Assemanni* Biblioth. Oriental. tom. III. part. I. pag. 61. Versio haec Syriaca e Graeco facta est, sed interpres admodum liberalis fuit, et haud raro paraphrasten agit; eam tamen ex Itala interpolatam esse, statuit *Michaelis* in Curis etc. aliis vero probabilius videtur, versionem Sec. VIII. vel IX. mutationem ex codd. graecis recensionis occidentalis esse perpessam. De fontibus criticis versionis, eiusdemque codd. praeter *Michaelem* in Introduct. l. c. acute satis disputauit *Storrius* l. c. p. 1 — 14. et §. 12 sqq. Antiochiae eam compositam fuisse plurimi arbitrantur, *Michaelis* vero in Introduct. haud improbabiliter coniicit, eam Edessae concinnatam fuisse. — Primus editor versionis Syriacae simplicis, fuit *Ioh. Alb. Widmanstadius* (*Widmanstädter*, conf. de hoc viro, *Schelhorn* Amoenitt. Litterar. tom. 13. pag. 223. tom. 14. pag. 468. et filii ipsius Sammlung für die Geschichte, vornehmlich Kirchen- und Gelehrtengeschichte von *Ioh. Georg Schelhorn*, Erst. B. S. 1 sqq. et *Masch.* Biblioth. Lubecensis Nou. vol. VI. pag. 53 sqq.) Prouinciarum Austriae Orientalis Cancellarius, qui eam edidit e duobus codd. MSS. perantiquis, hoc titulo: *Liber sacrosancti euangelii de I. C. domino et Deo nostro. Reliqua hoc codice comprehensa pagina proxima indicabit. Diui Ferdinandi, Romani imperatoris designati, iussu et liberalitate, characteribus et lingua syra, Iesu Christi vernacula, diuino ipsius ore consecrata, et a Ioh. euangelista ebraica dicta, Scriptorio prelo diligenter expressa.* Voll. II. 4. Ad calcem voluminis

ttt) Dissertationem de vers. syr. antiqua perquam eruditam edidit *Andreas Mullerus Greiffenhagius*. Berolin. 1673. 4. qua inter alia pag 7. negat, se plane persuasum hanc quam ex Antiochenis exemplaribus descriptam habemus, eandem ipsam esse in quam Iacobus Nisibensis et Ephraim Syrus commentati sunt. *Fabric.*

voluminis secundi legitur: *in urbe Vienna amplissimae. Orientalis Austriae prouinciarum metropoli florentissima ad hunc exitum perductum est diuinum hoc opus anno a Chr. Natiuitate* MDLV. *d.* XXVII. *Sept.* Post primam vero paginam totius operis legitur: *Viennae Austriae excudebat Michael Zymmermann, anno* MDLXII. Nempe anno demum 62. typographus paginam tituli secundam armis suis et reliquis ornauit, hinc illa diuersitas deriuanda. Conf. de hac editione inprimis *Masch.* Bibl. Sacr. l. c. pag. 74 sqq. Postea haec versio Syriaca saepius edita est: a *Tremellio*, literis hebraicis, cum eiusdem versione latina Geneu. 1569. fol. locum 1 Ioh. V, 7. a se Syriace e graeco versum addidit, sed in margine; conf. de hac editione *Hirt* Oriental. Bibl. Th. II. Art. 19. extat quoque, charactere Syro et hebraeo cum vers. lat. et praefatione *Guidonis Fabricii* Boderiani, in bibliis regiis Antwerpiensibus tom. V. a. 1572. literis syriacis cum punctis vocalibus a *Gabr. Sionita* et vers. lat. Boderiani in Bibliis Parisiensibus a. 1645. vid. *Masch.* l. c. pag. 90. et Londinensibus a. 1657. quae editio praeter epistolas Petri, Ioh. et Iudae et Apocalypsin a *Pocokio* et *Lud.* de *Dieu* (de quibus paulo post dicemus) editas, etiam historiam adulterae Ioh. VIII. e MS. Vsserii, Archiepiscopi, suppletam, continent; sed locus 1 Ioh. V, 7. deest. Praeterea prodiit versio Syriaca Antwerpiae 1574. 8. et 1575. 16. vid. Masch. tom. II. pag. 80. cum versione latina Emanuelis Tremellii et lect. variis editionis Viennensis, Tremellian. Antwerpiens. polyglott. Antwerpiensis in forma octaua, et Parisinae, auctore *Martino Trostio*, Cothenis Anhaltinorum 1621. 4. Posteriorem epistolam Petri, secundam ac tertiam Iohanneam, et Iudae epistolam e MSS. Anglicis edidit *Eduardus Pocoke* uuu), Lugd. Batau. 1630. 4. vid. *Hirt* Oriental. Bibl. Th. II. pag. 309 – 312. Apocalypsin Iohanneam e MS. cuius possessor fuerat *Scaligerus*, edidit *Ludouicus de Dieu*, Lugd. Batau. 1627. 4. inserta quoque est animaduerss. ipsius in loca difficiliora V. et N. Testamenti vvv). Hebraicis literis versio N. T. syriaca edita est Heidelbergae 1569. fol. *Guidonis Fabricii* Boderiani cura, cum versione interlineari, N. T. graeco et vulgata 1584. 4. in qua omissa sunt ea, quae non leguntur in vers. syr. antiqua. Inserta est etiam *Eliae Hutteri* N. T. polyglotto. Norimberg. 1599. fol. et ipse *Hutterus*, quae in edit. Viennensi deerant, suppleuit, et in linguam Syriacam transtulit; vt ergo ei primam integri N. T. editionem debeamus. Denique vers. Syr. edidit *Aegidius Gutbierius*, addita versione latina euangelii Matthaei, ab ipso confecta, lexico breui, et lect. variis. Hamburgi, 1663. 8. quae editio saepius repetita est. Historiam adulterae ex opere Anglicano, et locum 1 Ioh. V, 7. ex editione Tremelliana descripsit. Editore *Christiano Knorre ab Rosenroth* prodiit N. T. syriacum, Sultzbaci 1684. 8. editoribus *Ioh. Leusdenio* et *Carolo Schaafio*. Lugd. Batau. 1708. 4. quae editio reliquarum omnium praestantissima est. *Schaafius* (cum enim ad Luc. XV, 20. deuentum esset, mortuus est

uuu) *Pocokius* in praefat. *a quo aut quando in linguam Syriacam translatae sint hae epistolae, supra vires meas disquisitio est. Vnum tamen monere liceat*, Dionysium *quendam, qui commentariis Syris has vna cum caeteris Canonicis et Actis Apost. nec non Apocalypsi illustrauit, in praefat. ad secundam Petri monere, epistolam II. Petri non fuisse versam in linguam Syram cum literis qui diebus antiquis redditi sunt, ideoque non inueniri, nisi in translatione* Thomae, *episcopi Heracleensis.* Huius Thomae Heracleensis versionem MS. N. T. ea, quam nos legimus, meliorem accuratioremque manu sua eleganter descriptam habuit Prokius, teste *Hochstetero*, Theologo Tubingensi, Orat. inaugural. pag. 29. *Fabric.*

vvv) Interpretem *Lud. de Dieu* vocat *Lucam* quendam, vt ipsi quidem videtur Maronitam. At *Rich. Simonio* Hist. Crit. N. T tom. II. videtur potius Europaeus. *Fabric.* vide quae de Philoxeniana versione dicta sunt.

est *Leusdenius*) versionem latinam (de qua ipse scripsit: *ad latus adiunxi versionem latinam ex omnibus versionibus latinis textus, inprimis Tremelliana, et vbicunque mihi videbatur commodum, propria opera compositam*) et varias lectiones ex omnibus editionibus diligenter collectas adiecit. Adiunxit etiam *Lexicon Syriacum concordantiale.* Denuo haec editio emendata prodiit Lugd. Batau. 1717. 4.

Ab illa autem Syriaca versione antiqua diuersa est alia recentior *Xenayae Philoxeni*, episcopi *Hieropolitani* siue *Mabugensis*, (a quo etiam dicta est *Philoxeniana*,) cuius auctoritate composita est a *Polycarpo* quodam: postea hanc versionem recensuit et cum codd. graecis contulit *Thomas*, Heracleensis; hinc ipsa quoque versio *Heracleensis* dicta est. Complexam esse hanc versionem Philoxenianam, quae singula verba premit, Euangelia, Acta Apost. eorumque epistolas, in confesso est, an vero etiam apocalypsin Iohanneam, dubitatur. Eam versionem, quam *Lud. de Dieu* edidit, (vide supra) esse Philoxenianam, statuit *Storr* in Obss. sed cum indoles huius versionis diuersa sit a *Simplici* et *Philoxeniana; Adlerus* in libro mox laudando pag. 78. censet, eum esse laborem interpretis, qui non laborasset in versione Simplici et Philoxeniana. Neque diffitendum est, versiones illas, quas *Pocokius* et *Lud. de Dieu* ediderunt, esse a reliquis versionibus Syriacis diuersas, et vero etiam recentiores, de interpretibus autem nihil certi constitui potest. Historiam versionis Philoxenianae descripsit praeter *Ridleium* l. supra l. *Storrius* l. l. §. 15—22. de versionis indole egit §. 38. diligenter quoque de ea disputauit in *Eichhornii* Repertor. für bibl. und morgenl. Literatur Th. VII. conferri etiam potest *Ioh. Ben. Michaelis* ad *Bengelii* tractationem supra laudatam pag. 17. et *Ioh. Dau. Michaelis* in Introduct. in N. T. De codd. versionis scripsit peculiarem libellum *Paulus* hoc titulo: *accuratior manuscriptorum, quibus versio N. T. Philoxeniana continetur, catalogus, cum quibusdam ad viros eruditos quaestionibus. Scripsit Henr. Eberh. Gottl. Paulus A. M.* Helmstadii 1788. Versionem Euangg. Philoxenianam, quae per saecula plura in tenebris sepulta latuit, primus edidit, White: *Sacrorum euangeliorum versio Syriaca Philoxeniana, ex Codd. MSS. Ridleyanis in bibliotheca collegii noui Oxoniensis repositis, nunc primum edita cum interpretatione et annotationibus Iosephi White, A. M. Collegii Wadh. Socii et linguae Arabicae Professoris Laudiani, tom. I. Oxonii e typographeo Clarendoniano.* 1778. conf. *Doederlein* Theol. Biblioth. vol. I. pag. 163. *Michaelis* Orient. Bibl. Th. XVI. pag. 107 sqq. Nuperrime de hac quoque versione praeclare meritus est *Adlerus*, dum edidit librum, inscriptum: *Noui Testamenti versiones Syriacae, simplex, Philoxeniana et Hierosolymitana, denuo examinatae et ad fidem Codd. MSS. bibliothecarum Vaticanae, Angelicae, Assemannianae, Mediceae, Regiae, aliarumque nouis obseruationibus atque tabulis aere incisis illustratae a Iac. Georg. Christ. Adler, Hafniae* 1789. 4. conf. *Eichhornii* Allgem. Biblioth. d. bibl. Literat. B. II. pag. 483 sqq. *Hassencamp* Theol. Annalen. Iahrg. 1789. S. 625 sq.

In hoc igitur libro versionem, hactenus non satis cognitam, dialecto Hierosolymitana conscriptam, vnde *Hierosolymitana* dicitur, primus accurate descripsit *Adlerus*, atque excerpta critica ex ea obtulit. Dialectus ad Chaldaicam proxime accedit, immixta ei sunt plura peregrina, inprimis graeca vocabula, interpres ex graeco vertit, interdum haud infelici successu agit personam commentatoris, rarius verba premit. Sequitur maximam partem recensionem occidentalem. *Adlerus* confectam hanc tralationem suspicatur intra saec. IV. post C. N. et saec. VI. Ceterum cfr. epistolae duae, vna R. P. *Augustini Antonii Georgii*

gii Erem. Augustin. Procuratoris generalis, altera, *Iac. Georg. Chr. Adleri*, in quibus loca nonnulla operis Adleriani de versionibus Syriacis N. T. simplice, Philoxeniana et Hierosolymitana examinantur. Hafniae MDCCXC. 4.

Turcicam versionem N. T. edidit *Guilielmus Seamannus*, Oxonii 1666. 4. descripta est haec versio cura societatis, commerciis turcicis inclitae. Vtrum autem *Seamannus* editor tantummodo, an etiam interpres fuerit, dubitatur; posterius tamen probabilius est, quum linguae Turcicae fuerit peritissimus. vid. *Masch.* l. c. tom. II. pag. 107. *Walch.* l. c. pag. 147. www)

Vandalica s. Illyrica dialecto versio bibliorum prodiit auctore Georgio Dolmatino Vitebergae 1584. fol. praefixa est praefatio Germanica. Conf. de hac versione epistolam, *Büttnero* scriptam, in *Schlözeri* Briefwechsel Th. II. S. 140 — 147.

Virginiana versio cura *Ioh. Eliot* edita est Cantabrigiae in Noua Anglia, et V. quidem Test. 1663. Nouum autem 1661. 4. denuo, mutata tamen literis expressa est ibid. 1685. 4. *Fabricius* autem noster obseruauit, plane aliam esse linguam Americanorum Virginianam, qua Catechismum Lutheri editum esse paullo ante (vid. not. *www*) memorasset.

Wallica s. Cambrica N. T. versio typis est expressa Lond. 1567. 4. omnium librorum vtriusque testamenti, an. 1588. fol. 1620. fol. et 1718. vid. *Walch.* l. c. pag. 124. Haec de versionibus N. T. dicenda habuimus. *Kuin.*]

XIX. *Harmoniae Euangelicae Scriptores Veteres.*

De harmouia euangelica in quam saeculo XII. latine commentatus est *Zacharias Chrysopolitanus* tom. XIX. Bibl. Patrum edit. Lugd. obuius, quamque vetus latinus interpres *Victor*

www) Praeterea *Albertus Bobouius* s. Bobowsky, Polonus, in gratiam *Leuini Warneri* totam sacram scripturam Turcice vertit, quae hodie in Biblioth. publica Leidensi MSta adseruatur, Conf. de hoc *Bobouio Thomam Hyde* in appendice [s. parte II.] ad Cosmographiam *Adami Peritsol.* Hic ipse est *Ali Bigh*, Muhammedis IV. interpres, quem biblia vertisse Turcice, lego in praefatione ad Catechesin Lutheri Virginiana et Suecica lingua iussu Caroli XI. regis vulgatam. Holmiae 1696. 8. [*Albertus* ille, puer a Tataris captus, Constantinopolin abductus, ibique in religione Turcarum institutus est. vid. Acta Erudit. Lips. an. 1691. pag. 226. *Bayle* Diction. Art. Hali Beigh. *Kuin.*] *Andreas* vero *Mollerus* in notis ad Azizi, Nesephaei Tatari, fragmentum, lingua Turcica scriptum, de cognitione Dei et hominis, vbi allegat verba Christi Ioh. III, 3. *Ista*, inquit, *auctor arabice citat, nescio vnde. Namque Erpeniana versio et Parisina quam Londinensis sequitur, aliter habent. Turcicam S. Script. siue integre siue ex parte factam versionem non credam auctorem legisse.* Quam *Ioh. Vngnadius* *fieri curauit*, *Thuano Lib. 36. teste*, *recentior procul dubio est hoc MSto quod CPoli a. 1559. erutum est. Vetus quidem Testam. Iudaei Taurici Turcice legere dicuntur, sed qui in Turcia sunt Christiani, vel syriace vel arabice vel graece vel iberice vel aliter scripturam legunt.* Thuanus Hist. ad an. 1565. qui *Vngnadio* emortualis fuit, testatur, *eum incredibili propagandae religionis desiderio ardentem immensis sumtibus biblia sacra et theologorum aliquot scripta in linguam Turcicam et Croaticam conuerti et ad gentes, illarum linguarum peritas, transferri curasse.* Andreas Mollerus in Annal. Freibergens. pag. 284. de eodem Vngnadio: Er hat mit grofsen Unkosten das N. T. die Augspurgische Confession und andere christl. Bücher in Croatische Sprache transferiren und mit cerulischen und glagolischen Buchstaben zu Tubingen drucken lassen. *Cyriac. Spangenberg* in Chron. Sax. ad a. Chr. 1564. notat, eum adiutum esse a *Primo Tubero*, Croato, *Steph.* Consule Austriaco, et *Antonio*, Dalmata. *Fabric.* Non constat vtrum versio interciderit an suppressa sit. *Masch.* II. pag. 165 sq.

Victor Capuanus xxx) venditauit sub falso nomine *Tatiani:* et de altera, quam latine vertit et sub *Ammonii Alex.* nomine edidit Ottomarus Luscinius, Augustae Vindel. 1523. sed quae et ipsa Tatiano yyy) tribuitur in versione antiqua Theotisca pec clariss. Palthenium nuper vulgata, non repetam ea, quae dixi in codice Apocrypho N. T. pag. 378 sq. Vtraque latine, in Orthodoxographis et in Bibliothecis [¶] Patrum plus simplici vice edita est. Posterior e Luscinii versione et recognitione Casparis Bruschii prodiit etiam Erfurti 1544. 8. et in Micropresbytico. Basil. a. 1550. fol. [add. *Io. Iac. Hess* Bibliothek der heiligen Geschichte vol. I.]

Theophili Antiocheni perinde vt genuina Tatiani Harmonia Euangelica periit: si modo vlla vnquam exstitit Theophili Harmonia, et non Hieronymus Theophili commentarios in Euangelia, quos cum reliquorum eius scriptorum elegantia congruere negat in catalogo cap. 25. et quorum latinam versionem hodie habere zzz) nos sunt qui existiment, cum Tatiani Monotessaro confundens scripsit Epistola CLI. ad Algasiam: *Theophilus Antiochenae Ecclesiae septimus post Petrum Apostolum Episcopus quatuor Euangelistarum in vnum opus dicta compingens ingenii sui nobis monumenta reliquit.* Conf. Zacharias Chrysopolitanus pag. 742. ex Hieronymi Homilia de villico iniquitatis.

Fragmentum Epistolae *Iulii Africani* ad Aristidem, quo conciliatur genealogia Christi in Matthaeo et Luca, seruauit Eusebius lib. I. Hist. cap. 7.

Eusebii libri περὶ διαφωνίας Εὐαγγελίων, quos memorat Hieron. catalogo cap. 81. et ad Matthaei I. intereiderunt. Exstant vero eius *Canones Euangelici*, quibus sequutus Ammonium Alex. a) per X. columnas capitula Euangelistarum (qualia e veteri computatione etiam in melioribus N. T. editionibus et in vett. MSS. ad marginem notantur) ita inter se comparauit, vt statim appareat, quotnam et quibus in pericopis Euangelistae eandem rem referant. Hi Canones iam omissa iam praemissa Epistola Eusebii ad Carpianum praefiguntur graece quibusdam N. T. editionibus, vt Erasmi, Rob. Stephani a. 1550. et Polyglottis: latine ex Hieronymi versione occurrunt in editionibus Doctoris illius Stridonensis, et in Orthodoxographis. Sed et Aethiopice in editione N. T. Aethiopica. Similiter Arabice, Syriace, Coptice, Anglo-Saxonice exstant in codicibus Noui Test. illarum linguarum MSS. Praeterea in veteri scholio ad Marcum, quod e codice Bibl. Regiae produxit Rich. Simon lib. III. Hist. Crit. N. T. pag. 89. allegantur Eusebius ἐν τῷ πρὸς Μαρῖνον περὶ τῆς δοκούσης ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις περὶ τῆς ἀναστάσεως διαφωνίας.

Epiphanium a viris quibusdam doctis inter scriptores Harmoniae Euangelicae referri video, propter ea ni fallor quae disputat haeresi LI. Alogorum. [¶]

Augustini libri IV. de Consensu Euangelistarum leguntur in parte posteriore tomi tertii editionis luculentae Operum Doctoris Hipponensis, quam Monachis Benedictinis Francisco Delfau, Thomae Blampino et aliis viris doctis congregationis S. Mauri Christianus orbis debet.

De

xxx) Huius Victoris Capuani Catenam MS. in Euangelia habuit Feuardentius, et ex eadem Fragmenta quaedam Polycarpi produxit ad Irenaei III. 3. laudata etiam Grotio ad Io. XVII, 4.

yyy) Tatiano adscribit quoque Baronius. Sed ab eius sententia discedunt non sine causa viri doctissimi. Vide Antonium Pagi ad A. C. 172. n. 3.

zzz) Theophili esse negant Cotelerius ad Patres Apostol. tom. II. pag. 16. Tillemontius, Albertus et alii.

a) Hieron. praefat. in Euangelia ad Damasum, et Isidorus Hisp. VI. 15. Origg.

De *Hieronymo* vetus ſcriptor, a Io. Mabillonio tom. IV. Analect. editus: *Euangelii Hiſtoriam ita conciliatoriis* [b]) *diſſertationibus declarauit, vt vnicam fore arbitretur.* Videlicet in commentariis ſuis ad Matthaeum et in aliis ſcriptis, ſubinde ſpeciem διαφωνιῶν in Euangeliis conatur tollere, licet nullum eius opus peculiare ſub titulo Harmoniae Euangelicae exſtet.

Iuuenci Metaphraſis Poetica Latina Hiſtoriae Euangelicae merito huc refertur, perinde vt Theotiſca illa vetus *Otfridi.*

Vtrúm *Conſtantini M.* imperatoris, τρισσὰ et τετρασσὰ huc ſpectent, quae memorat Euſebius in eius vita III. 37. eruditus Lector iudicet. Sane ita viſum Ioanni Lightfooto, Hor. Hebraic. ad Ioannis VIII.

Ex *Heſychii* Hieroſolymitani [c]) Εὐαγγελικῇ συμφωνίᾳ praeſtantiſſimus Coteleriu tomo III. monumentorum Eccleſiae Graecae edidit cum verſione ſua et notis συναγωγὴν ἀπορῶν καὶ λύσεων, quibus loca nonnulla Euangeliſtarum inter ſe conciliantur.

Anonymi Monoteſſaron iuſſu Ludouici Pii compoſitum quod euoluit olim D. Lutherus, ſeruatur in Bibliotheca Paulina Lipſienſi et celebratur a Ioachimo Fellero τῷ μακαρίτῃ, in praefat. ad catalogum MSS. illius Bibliothecae. Andreas quoque Oſiander teſtatus eſt, vſum ſe eſſe *Anonymi* veteris harmonia e Monaſterio ad fontem ſalutis.

Clementis presbyteri Lanthonienſis (circa a. C. 1170. clari) Harmoniam e Latino Anglice verſam a Io. Wickleſo, ſeruant Angli MS. in ſuis Bibliothecis.

Praetereo alios ſequioris aetatis ſcriptores Harmoniarum Euangelicarum: Guidonem de Perpiniano, Ludolphum Saxonem, Petrum Lombardum et Io. Gerſonem: Petrum Comeſtorem in Hiſtoria Scholaſtica, Simonem Carſulanum ſiue de Caſſia cognomento Fidatum (qui Florentiae a. 1348. obiit) libris XV. de geſtis Saluatoris. Colon. 1545. fol. atque ἀντικειμένων vtriusque Teſtamenti ſcriptorem Iulianum Pomerium. [P]

Harmoniae Euangelicae ſcriptores recentiores, ordine litterarum recenſiti.

Ioannes Aleſius, Lichae 1605. 8.

Natalis Alexander in expoſitione litterali et morali Euangelii Ieſu Chriſti ſecundum IV. Euangeliſtas, Pariſ. 1703. fol.

Chriſtophorus Althoferus, Ien. 1653. 1658. 4.

Anonymi Concordia Euangelica, Pariſ. 1653. edita, et Tillemontio atque aliis ſaepe laudata.

Anonymi alterius Concordia, edita Gallice, ſub titulo: Meditations ſur l'Hiſtoire et la Concorde des Euangiles. Bruxellis 1676. 12. duobus vol.

Anonymi Angli Harmonia in Bibl. Vſſerii reperta et ex Anglico Germanice translata Francof. 1672. 8. et cum praefat. Auguſti Hermanni Franckii, Halae Sax. 1700. 8.

Io. Auenarius, Baſil. 1588. 12.

Iacobus

b) Ita forte legendum pro *conſolatoris.* Cotelerius legit *conciliatoris.*

c) Solenne eſt huic Heſychio, geſta et dicta Chriſti, quo facilius difficultates etiam perleues ſoluat, multiplicare, vti faciunt e recentioribus A. Oſiander, Carolus Molinaeus, Codomannus, Io. Cluuerus, Abr. Calouius, Caſp. Hermannus Sandhagenius.

Iacobus de Ausoles, Parif. 1610.

Io. Banzius, Colon. 1624. 4.

Caesar Baronius et Sam. Basnage tomo primo Annalium.

Sebast. Barradii Lusitani Commentaria in Concordiam Euangelicam, Mogunt. 1601. fol. quatuor voll.

Beniamin Beauport Franciscanus. Paris. 1552. 8. Gallice.

Thomae Beauxamis Carmelitae Commentarii in Harmoniam Euangelicam ex antiquis Patribus congesti. Paris. 1590. 2. voll.

Balthasaris Bebelii Antiquitates Euangelicae. Argent. 1673. 4.

Caesaris Becilli Vrbinatis connexio Euangeliorum, in qua textus, ordine seruato rerum gestarum, series indicatur. Rom. 1623. Paris. 1631 et 1651. 12.

Detleui Becmanni vita Christi Meditationibus ducentis illustrata. Hamb. 1684. 8. Germanice.

[*Ioh. Alb. Bengel* richtige Harmonie der vier Euangelisten. Tübing. 1766. 8. *Kuin.*]

[*Ernst. Aug. Bertling* Neue Harmonie der vier Euangelisten. Halle 1767. 4. *Kuin.*]

Iani Bircherodii Series Chronologica Annorum Iesu Christi. Hafniae 1679. 4.

Ioannis Bourghesii, Professoris Duacensis, Historia et Harmonia Euangelica, tabulis et quaestionibus explicata. Montibus Hannoniae 1644. fol.

Io. du Buisson, Duaci 1575. Iansenium Gandauensem secutus, Rom. 1576. 8. Colon. 1604. 12. [P]

Antonius Brockeuius. Colon. 1539.

Io. Bugenhagenii Pomerani Concordia Euangelica Historiae passi Christi et glorificati. Witeb. 1524. 8.

Florentii de Bruin. Dordraci 1690. 8. Belgice.

Henrici Buntingii, Magdeb. 1589. fol. cum septem annorum Christi (1. 2. 30—34.) Calendariis Historicis.

[Die vier Euanelisten, mit ihren eigenen Worten zusammengesetzt und verdeutscht, auch mit hinlänglichen Erklärungen versehen von *Ant. Frid. Büsching*. Erst. Bd. Hamb. 1766. 8. *Kuin.*]

G. Calixti Concordia Euangelistarum, ex eius dictatis, inscio auctore, edita Halberstadii 1624. 4. et deinde saepius alibi.

Abr. Calouii Harmonia Germanice, Witeb. 1680. 8. et Latine in Bibliis illustratis tomo primo N. T. 1676. fol.

Centuriatores Magdeburgenses tomo I. capite X.

Io. Caluini [d]) Harmonia ex Matthaeo, Marco, Luca (nam in Ioannem separatim scripsit) Geneu. 1555. fol. ex officina Rob. Steph. et saepius deinde alibi, et inter opera. Etiam Gallice et Germanice.

d) Caluinus Andreae Osiandro veluti e diametro aduersatur, et dum temporis ordinem saepissime ab Euangelistis neglectum supponit, etiam vbi diuersa narrare videntur Euangelistae, vnam eamdemque rem ab illis referri arbitratur. Dicam et hic cum Liuio XXVI. 49. *Si aliquibus adsentiri*

[*Car. Hildebrand* Freyh. von *Canstein* Harmonie und Auslegung der vier Euangelisten, Hal. 1727. fol. *Beck.*]

Tho. Cartwrighti Harmonia Euangelica, per Analysin Logicam et Metaphrasin historicam illustrata. Amst. 1630. 4.

[*Io. Casauboni* de rebus sacris et ecclesi. Exercitationes XVI. ad Beronii Annaleg. Geneuae 1655. 4. *Beck.*]

Matthaei a Castro epitome Concordiae Iansenianae. Antwerp. 1593. 8.

Martini Chemnitii Harmonia Euangelica, a Polycarpo Lysero e) et Io. Gerhardo continuata atque ad vmbilicum perducta. Francof. 1593. 1608. 4. Ienae 1617. 1626. 1627. 4. et Francof. 1615. fol. Geneu. 1628. 1645. Roterd. 1646. Hamb. 1647. Francof. 1657. Hamb. 1704. fol. duobus volum.

Ioannis Christiani speculum Harmonicum praecipuarum harmoniarum, Bernae 1642. 4. et Germanice a. 1643. teste Lipenio, ipse enim librum haud vidi.

Ioannis Clerici Harmonia Euangelica, in qua vno conspectu quatuor columnis verba Graeca Euangelistarum integra conferuntur, addita latina versione vulgata, et editoris paraphrasi. Amst. 1699. fol. et latine tantum Altdorf. (titulus praefert Lugdunum) 1700. 4. Anglice quoque prodiit Lond. 1700. 4. Fatetur Clericus, in ordine prae ceteris institisse se vestigiis Io. Richardsoni, de quo infra. Etiam [P] notas in hanc Harmoniam suam pollicetur in memoriis litterariis Triuultinis a. 1702. parte I. pag. 157.

Io. Cluuerii Harmonia Euangelistarum, digesta secundum paschata et itinera Christi, edente filio Mich. Cluuero. Rostoch. 1628. 4. paucis constans foliis.

Harmonia Brunonis Cognati, Carthusiani, quem de nonnullis monet Petauius II. 12. Epist.

Laur. Codomannus. Norimb. 1568. 4. Germanice.

Alanus Copus. Louan. 1572. Duac. 1603.

Bernh. Copus, vna cum Io. Alesio de quo supra. Lichae 1605. 8.

Simonis Corroyi, Ord. Caelestinorum, Consonantia Euangelica. Lugd. 1547. Antw. 1591.

[*Sam. Cradocks* harmony of the Euangelists. Lond. 1668. fol. *Kuin.*]

Pauli Crellii, Witeb. 1566. 8. Germanice, e Bugenhagio fere.

Adriani Crommii e Soc. Iesu. Louan. 1633.

Iacobi Dornkrellii ab Eberhertz, patris et filii, in Harmonia Biblica. Luneburg. 1686. fol. Germanice, et nouis curis filii de integro ibid. 1688. 8. separatim sub titulo: *der Evangelischen Vergleichung zweyte Arbeit.*

Tho. Draxi Harmonia, Caluinum potissime oppugnans, vt Lipenio notatum.

Laurentius Echard in Historia Ecclesiastica generali trium priorum saeculorum. Lond. 1702. fol. Anglice.

Laurentius Edingerus in delineatione Harmonica ἀκολουθείας Euangelii de Christo. Hasn. 1670. 8.

Ruperti Erythrophili, Pastoris Hanouerani, Catena aurea in Harmoniam Euangelistarum. Magdeb. 1604. 4. et Germanice 1608. 4.

[A Disso-

sentiri necesse est, media simillima vero sunt, nam ambae sententiae et Osiandri illa et haec Caluini excedere aliquando modum videtur, vt magno Chemnitio probe obseruatum.

e) Lyserus incepit a capite 52. Gerhardus a capite 141. Ex merito commendatur hoc opus in Consiliis Witebergens. Theolog. part. I. tit. I. nr. 4. In tabulas illud redegit Dauid Klugius ὁ μακαρίτης.

[A Dissonance of the four generally received Evangelists and the Evidence of their respective. Authenticity examined by *Edw. Evanson*. Ipswich. 1792. 8. Conf. Ephem. Götting. 1794. pag. 569 sq. *Beck.*]

Andreae Fabri syntagma Hist. Euangelicae Harmonicum. Germanice. Vlmae 1652. 4.

Christophori Fischeri. Vlsenae 1575. 1579. 1583. fol. Concionibus Germanice habitis.

Laur. Forerus in vita Iesu Christi. Dillingae 1640. 8.

Michael Fouqué. A. 1574. Gallice. Confer Rich. Simonis Epistolas selectas lib. II. pag. 101.

Paulus Frisius de tempore ministerii Christi. Witeb. 1604. 4.

Henr. Gartwaithi Harmonia Euangelica. Lond. 1630. 4. Anglice.

Io. Gerhardi. Vide supra in Chemnitio.

Roberti Gouleti. Paris. 1535. 8. [P]

Frid. Greiffenii. Germanice.

[Harmonie der Evangelisten; d. i. Uebereinstimmung und Vereinigung ihrer Beschreibungen des Lebens Iesu Christi von *Eberh. Dav. Hauber*. Lemgo 1737. 8. Eiusd. Leben I. C. von den vier Evangelisten beschrieben, und aus der vereinigten Erzählung derselben in einen kurzen Auszug zusammengezogen, und mit einer allgem. Einleitung in die Harmonie der Evangelisten begleitet. ibid. 1737. 8. Eiusd. harmonische Anmerkungen zu der aus den besondern Erzählungen der vier Evangelisten zusammengesetzten Lebensbeschreibung — I. C. ibid. 1737. 8, *Kuin.*]

Io. de la Haye Historiae Euangelicae dispositio, ipsis Euangelistarum verbis ordinata serie distributa. Duaci 1607. 4. Ei. Triumphus veritatis ordinati Euangelii quadriga inuecta SS. Patrum exercitu stipata. ibid. 1609. fol.

Io. Henricus Heideggerus libro III. Enchiridii Biblici cap. VI.

Protasius Henriettus. Paris. 1667. 4. Gallice.

[*Io. Iac. Hess* Geschichte der drey letzten Lebensjahre Iesu. Tiguri 1781. II. 8. Add. idem in Bibl. der heil. Geschichte, vol. I. pag. 24 sq. *Beck.*]

Ioannes Hind. Lond. 1632. 8. Anglice.

Io. Hussi Collectio gestorum Christi, secundum tres annos praedicationis eius digesta. Inter eius opera Norimb. 1558. fol.

Cornelii Iansenii Gandauensis episcopi Commentaria in Concordiam Euangel. Lugd. 1571. fol. et 1582. 1594. et saepius aliis in locis.

Cornelii Iansenii Iprensis Tetrateuchus. Louan. 1639. 4.

Petri de Irurosqui, Nauarri Dominicani, series Euangelii etc. Stellae Nauarrorum 1557. fol.

Dauidis Klugii Harmonia Euangelistarum Chemnitio-Lysero-Gerhardiana in tabulas redacta. Ien. 1670. 4.

Antonii a Koninckstein Enarratio in Monotessaron Euangelicum. Colon. 1539. 8.

Io. Kromayeri, Superintend. Vinariensis a. 1636. 8. Germanice.

Bernardi Lamy, Presbyteri Oratorii Paris. Harmonia, siue Concordia IV. Euangelistarum. Paris. 1689. 12. Eiusd. Commentarius in Harmoniam cum Apparatu Chronologico et Geographico et praefatione, in qua demonstratur veritas euangelii, ibid. 1699. 4.

Io. Lightfoot Harmonia Euangelistarum inter se et cum V. T. tom. I. Opp.

De Polycarpi Lyseri Patris (qui a. 1610. Dresdae obiit) Harmonia Euangelica, vide supra in Chemnitio.

D. Val. Ernesti Loescheri tentamen accuratae Harmoniae, in relationibus nouantiquis, Germanice editis, a. 1701. pag. 164 sq.

Eilhardi Lubini Harmonia Graecolatino Germanica. Rostoch. 1616. 4.

Seuerini Lubomlii Poloni Ord. Praedicatorum. Cracou. a. 1607. fol.

Reinardi Lutz. Basil. 1561. fol.

Io. Henrici Maii, Theologi Giessensis, Harmonia Euangelica f) omnium dictorum et factorum Domini nostri Iesu Christi vsque ad [?] Pascha σαυρώσιμον; perpetua paraphrasi et commentario, ex singulis commatibus cognitionem veritatis et praxin pietatis commonstrante, illustrata. Giessae 1707. 4.

[A harmony of the four Gospels — by *I. Macknight*. Lond. 1763. II. vol. 5. 4. Iac. Macknighti S. T. D. Commentarius Harmonicus in IV. Euangelia, secundum singulorum ordinem proprium dispositus. Ex Anglico latinum fecit, notas et alia nonnulla adiecit *A. F. Ruckersfelder*, S. T. D. eiusdem et LL. OO. P. Dauentr. Bremae et Dauentriae 1772. 8. tom. II. *Kuin.*]

Io. Matthesii Historia Iesu Christi e IV. Euangelistis. Norimb. 1568. Germanice.

[Analyse de l'Evangile selon l'ordre historique de la concorde — per le P***. (*Mauduit*) — à Caën 1709 — 1712. IV. 12. *Beck.*]

Gerhardi Mercatoris Harmonia. Duisburgi 1592. 1603. 4.

Gortwaldi Meschini tabula nouae Harmoniae Euangelicae, edita Spirae, teste Lipenio.

Theobaldi Meuschii Harmonia Euang. Hanou. 1604. 4.

[*Io. Dav. Michaelis* in Introduct. in N. T. vol. II. pag. 898 sq. Anweisung wie die von den vier Evangelisten aufgesetzte Nachrichten nach der Zeitordnung auf einander folgen, von *Ioh. H. Dan. Moldenhawer*. Brem. 1781. 8. *Beck.*]

Caroli Molinaei Collatio et vnio Euangelistarum. Hanou. 1565. 4.

Rich. Montacutius in Θεανθρωπικῷ siue Originibus Ecclesiasticis. Lond. 1636. 1640. fol. duobus volum.

[A Harmony of the Gospels, in which the Original text is disposed after *le Clerc's* general manner. — Observations are subjoined, tending to settle the time and place of every transaction, to establish the series of facts and to reconcile seeming inconsistencies by *Will. Newcome.* Dublin 1778. fol. *Kuin.*]

G. Oenopolae Harmonia. Francof. 1607. fol.

[*Leon. Offerhaus* de vita Iesu Seruatoris O. M. et publica et priuata, ad calcem Spicilegiorum eius histor. chronolog. Grön. 1739. 4.]

Io. Godfridi Olearii Vita Christi. Halis Sax. 1669. 12. Germanice.

Andreae Osiandri Harmonia graece et latine libris IV. in quibus euangelica historia e quatuor Euangelistis ita in vnum est contexta, vt nullius verbum vllum omissum, nullum alienum immixtum, nullius ordo turbatus, nihil non suo loco positum: omnia vero litteris et notis ita distincta sunt, vt quid cuiusque Euangelistae proprium quid cum aliis et cum quibus commune sit, primo statim adspectu deprehendere queas, addito libro annotationum et Elencho siue Indice per tabulas argumentorum. Graece et Latine. Basil. 1537. fol. et Germanice per Io. Schweinzerum. A. 1540. 8.

Pauli

f) Auctor ipse in praef. *Compendium non tantum vasti operis Chemnitio-Lyseriani, Ligtfootiani aliorumque exhibeo, sed et occasionem suppedito plura meditandi.*

Pauli de Palatio. Constantiae 1605. 4.
Ioach. Perionii. Paris. 1553. fol.
Potensteineri. Amst. 1653. 4. Germanice edita et Lipenio memorata.
Dionysius Petauius XII. 18. Doctrinae temporum.
Paulus Pezron in Historia Euangelica, per Iudaicam et Romanam confirmata. Parisiis 1696. 12.
[A Harmony of the Evangelists in Greek, to which are prefixed critical Dissertations in English, by *Ias. Priestley*. Lond. 1777. 4. *Kuin.*]
Io. Georgius Pritius in tabula Chronologica cap. XXXVI. Introduct. in lectionem N. T. Lips. 1704. 12.
Barthol. Radmannus de Vita Christi. Francof. 1600. fol.
Vincentii Regii e Soc. Iesu dilucidatio Concordiae et Historiae Euangelicae libris VIII. Colon. 1615. fol.
Ioannis Pauli Resenii Apparatus Euangelicus siue Harmonia IV. Euangelistarum, nescio an edita.
Io. Richardsoni, Ardachadensis in Hibernia episcopi Harmonia exhibita a Iacobo Vsserio ad calcem Annalium V. T. [?]
Ioannis Roberti Arduennatis, e Soc. Iesu, Mysticae Ezechielis Quadrigae, hoc est Sancta Euangelia, Historiarum et temporum serie vinculata. Graece et latine. Mogunt. 1615. fol.
Francisci de Roxas Toletani Commentaria in Concordiam Euangeliorum secundum ordinem Euangeliorum totius anni. Madrit. 1621. fol.
S. le Roux Concordia IV. Euangelistarum. Paris. 1701. 8.
Io. Rubi Hamonii. Colon. 1572. 8.
[*Ioh. Reinh. Rus*, harmonia euangelistarum ita adornata, vt inuestigata sedulo textus cohaerentia nullus versus siue traiiciatur siue praetereatur, sine breui ac succincta explicatione, quo iusti commentarii loco esse queat. Ienae 1727. tom. IV. 8. *Kuin.*]
Dan. Sachsii Concordia Euangelistarum, Concionibus 300. explicata. Francof. 1651. 1658. 1662. fol. tribus Volum. Germanice.
Casp. Sagittarii Harmonia Euangelica Passionis [g]) Iesu Christi. Ien. 1684. 4.
Casp. Hermanni Sandhagenii Harmonia Euangelica. Luneb. 1684. 1688. 8. Germanice.
Iosephus Scaliger a Christi baptismo ad mortem vsque computat Paschata quinque pag. 86. ad Euseb. et libro VI. de emendat. temporum pag. 552 sq. Paullo aliter Paschata quinque colligit Wilh. Langius de annis Christi lib. II. cap. 10 sq. Fuere e veteribus, qui vnico tantum anno baptismum Domini et praedicationem passionemque concluserunt, vt patet e Philastrio haeresi 105. aliisque apud Blondellum prolegom. ad lib. de Episcopis pag. 27 sq. et Grotium ad Luc. IV, 19. Eidem sententiae adstipulatus nuper est Franciscus

g) Idem argumentum docte persecutus est et Euangelistarum narrationes diligenter inter se contulit Antonius Bynaeus in libris III. de Christo crucifixo. Amst. 1691. 1696. 1698. 4. Eiusdem Bynaei de Christi circumcisione liber vidit lucem an. 1690. 4. *Fabric.* [Leidensgeschichte unsers Hrn. I. Christi in ihrer harmonischen Ordnung — neu übersetzt und — erläutert, von *Ioh. Adolph Schlegel*. L. 1775. 8. *Io. Dav. Michaelis* Erklärung der Begräbniss- und Auferstehungsgesch. Christi nach den vier Evangelisten etc. Hal. 1783. 8. *Beck.*]

ciscus Burmannus parte II. Exerc. diss. 2. de interuallo τῆς πολιτείας siue functionis Christi pag. 257. Aliis placet tria tantum Paschata admittere, vt post Irenaeum II. 38. Petauio XII. 17. doctrin. temp. et Norisio Cenotaph. Pisan. cap. XVI. Sed libenter accedo eorum sententiae, qui Ioannis Euangelistae testimoniis congruentius Paschata quatuor a Sospitatore nostro post baptismum celebrata esse docent. [Copiose eam quaestionem tractauit b. *Io. Godofr. Körner* in progr. quot paschata Christus celebrarit? Lips. 1779. 4. add. *Schneider* Bibliothek der Kirchengeschichte vol. I. *Beck.*]

Iusti Georgii Schottelii Harmonia Euangelica. Brunsuic. 1675. 8. Germanice.

Andreae Seelmatteri, Heluetii. Basil. 1612. 4. itidem Germanice.

Nicolai Selnecceri Explicationes Harmoniae Euangel. Lips. 160 4. 8

Casparis Serrano Lusitani Compendium Concordiae Euangel. Iansenii Gandauensis. Colon. 1593. 8.

Georgii Sigelii Historia Iesu Christi. Norimb. 1585. fol. [P]

Barthol. Sibleati Diarium humanitatis Christi. Francof. ad Viadrum 1600. 4. Germanice.

[*Frider. Spanhemii* Opera vol. I.]

Georgii Steinhardi Euangelistarium. Lips. 1593.

Rob. Stephani Harmonia Euangel. Paris. 1553. fol.

[Harmonia quatuor Euangeliorum et reliqui N. T. libri — ordine chronol. digesti. cura *Erh. Stephan*, Argentorati 1779. 8. *Beck.*]

Io. Stineri. Colon. 1629. fol.

Taylori vita Christi. Lond. 1657. fol. Anglice.

Salamonis Van Till. Harmonia Euangelica, commentario in Matthaeum adiuncta. Dordraci 1687. 4. Belgice.

Sebast. Nanus Tillemontius parte I. memoriarum, ad Hist. Ecclesiasticam spectantium. Paris. 4. et Bruxellis 1694. 12. Gallice.

Io. Mariae Verrati, Carmelitae, Harmonia Euangelica. Venet. 1571.

Didaci Villalobos. Pintiae 1555. fol.

Abrahami Coueti de Vivier Historia Euangelica, ordine naturali digesta ita, vt ratio habeatur potissime locorum, in quibus Dominus est versatus. Prodiit Hagae Comm. 1705. 4. Gallice.

Pauli Voëtii. Amstelod. 1654. 4.

G. Ioannis Vossii Harmoniae Euangelicae de passione, morte, resurrectione ac adscensione Iesu Christi, Seruatoris nostri, libri III. Amst. 1656. 4. Eiusdem liber de Genealogia h) Christi. ibid. 1643. 4. et inter Opera VI. vol. in fol. edita.

Iac. Vsserius. Vide supra Anonymus, et Richardson.

Mich. Waltherus (pater) in Harmonia Biblica. Argentor. 1627. 4. Norimb. 1654 et 1696. fol. quae auctior est editio.

[William

h) De hoc argumento consulendum Petri Possini diasßacticon Theogenealogicum cum Catena Patrum Graecorum in Matthaeum editum Rom. 1646. fol. [add. *I. S. Baumgarten* Abh von dem Geschlechtsregister Iesu, Hal. 1754. 4. *Rich. Parry* Genealogies of Iesus Chr. im Matthaeo and Luka, Lond. 1771. *P. Casp. Dürr* Genealogia Iesu hominis optimi maximi, Götting. 1778. 8. *Beck.*]

[*William Whistons* short view of the Chronologie of the Old Testament and of the Harmony of the four Euangelists. Cantabrig. 1702. 4. *Kuin.*]

Georgii Wirth, Professoris Lips. Hortulus e IV. Euangelistis. Francof. 1610. 4.

Dan. Witby in Indice Chronologico post commentarium in N. T. Lond. 1703. fol. Anglice.

Philippi Ziegleri Concordia Euangel. Francof. 1620. fol. Germanice.

XX. *Distinctio librorum N. T. in capita et versiculos.*

Antiquissimi codices scriptorum sacrorum Noui foederis quemadmodum nullis accentibus atque interpunctionibus, sic nulla [P] quoque capitum notatione distincti fuerunt. Primus capitulorum distinctionem (quemadmodum V. T. libris Parascharum et Haphtararum) videtur libris Euangelicis et Apostolicis [i]) intulisse vsus lectionum publicarum in Christianorum coetibus, vnde pericoparum et capitulorum iam apud *Iustinum Martyrem* et *Tertullianum* mentio occurrit. De illorum ἀναγνωσμάτων ratione consulenda clarissimi viri *W. E. Tentzelii* erudita diatriba de ritu lectionum sacrarum. Witeb. 1685. 4. Deinde ob alias etiam caussas in capita diuidi coeperunt, vel ad Euangelistas inter se conferendos, vel ad verba scriptorum alleganda et tanto facilius reperienda, quem vsum omnium postremo loco, et multo demum tempore interiecto veteres respexisse est credibile. Ad conferendos inter se Euangelistas primus capitum distinctionem (quae forte nec in *Tatiani* Monotessaro nulla fuit) scriptis Euangelicis applicuisse videtur *Ammonius Alex.* quem in Canonibus Euangelicis, de quibus supra dixi, Eusebius fuit secutus. Qualis illa fuerit, Canones Eusebiani, qui adhuc exstant, *Ammonii* Harmonia, et κεφαλαίων illorum, siue capitulorum numeri, in marginibus plerorumque codicum N. T. et in Hieronymo adnotati, ignorare nos non sinunt. Praeterea apud *Euthymium* Matthaeus dispescitur in pericopas maiores LXVIII. Marcus [k]) in XLVIII. Lucas in LXXXIII. Ioannes in XVIII. [Conferri possunt edd. criticae N. T., vt *Wetstenii*, *Birchii*, *Matthaei*, *Alteri*, vbi in fine librorum e codd. afferuntur numeri capitulorum et versuum. *Beck.*] Singularum pericoparum inscriptiones graecae siue argumenta paucis verbis comprehensa leguntur in quibusdam editionibus N. T. vt *Rob. Stephani*, et ante commentaria *Theophylacti* in IV. Euangelia, atque in reliquos N. T. libros (excepta Apocalypsi) ante commentaria *Oecumenii*, vnde illa depromsit, atque in Exercitationibus suis ad N. T. graece descripsit *Daniel Heinsius*, qui et editioni N. T. *Elzevirianae* a. 1633. 12. iussit adnecti. Ex *Heinsio* dedit illa etiam *D. Georgius Pritius* introductione in lectionem N. T. cap. XXV. Apud Latinos aliae videntur obtinuisse distinctiones; nam *Hilarius* in commentariis suis Matthaeum diuidit in Canones XXXIII. Alii eundem distinxere in capita XCIV. Lucam in CVII. Denique in latinis atque inde in vniuersis per occidentem ecclesiis obtinuit distinctio capitum, quae *Hugoni*, cardinali, vulgo, tanquam auctori, tribuitur [l]), qua Matthaeus v. g. dispescitur in capita XXVIII. Marcus in XVI. etc. Sic capita etiam

i) Serius epistolae Pauli in capita diuisae sunt. vid. *Millii* Prolegg. §. 658. 738. *Wetsten.* Prolegg. pag. 178. edit. Seml. *Rumpaei* commentatio critica ad libros N. T. §. 33. 34. *Kuin.*

k) Ita et in Catena ad Marcum Possiniana.

l) Sed Hugonem auctorem fuisse, maximopere incertum est; vt ostendit pluribus *Doederlein* im Litera-

etiam maiora videmus Graecis in vsu fuisse praeter minora illa κεφάλαια siue sectiones, vt patet e *Suida*, in Τίτλος et Κεφάλαιον, qui ait, Matthaeum habere τίτλυς siue capita maiora LXVIII. at κεφάλαια siue capitula minora 355. Marcum titulos XLVIII. capitula 236. (nam σλς'. [?] legendum pro λς'. vt *Simonius* et alii monuere) Lucas titulos LXXXIII. capitula 348. Ioannes denique titulos XVIII. capitula 232. Sic Apocalypsin in Λόγυς XXIV. capitula 72. diuidit *Andreas Caesareensis*. Sic Latini in bibliis suis ante versiculorum rationem receptam capita singula diuiserunt per litteras A. B. C. etc. quarum notationem etiam sequuntur antiquiores editiones Concordantiarum.

Denique fuit distinctio librorum sacrorum in Στίχυς, quae in diuersis codicibus perquam exstitit diuersa, vt patet ex antiquis ςιχομετρίαις, qualem habes ad calcem Chronographiae *Nicephori*, CPol. editionis *Scaligeri*, et in operibus posthumis *Petri Pithoei*, adiuncta versione latina *Anastasii*, bibliothecarii, vnde recudi eam curauit in criticis sacris Anglis *Ioannes Pearsonus*, *Iacobus Goar* ad calcem *Syncelli* et *Fabrottus* ad calcem Historiae Ecclesiasticae *Anastasii*. Alias ςιχομετρίας et indiculos librorum sacrorum e MSS. codicibus vulgauerunt *Cotelerius* ad Patres Apostolicos tom. I. pag. 117. *Io. Morinus* in Exerc. Bibl. *Richardus Simon* lib. I. Hist. Crit. cap. vltimo: *Iosephus Maria Thomasius* siue *Carus*, et *Laurentius Alexander Zaccagnius*. Ceterum de tota illa ratione ςίχων apud veteres consulendi praeter iam laudatos *Salmasius* in prolegomenis ad Solinum, *Dan. Heinsius* in Aristarcho sacro cap. XIII. *Io. Croius* Obs. in N. T. cap. X sq. *Balthasar Stolbergius* Exerc. VII. et XI. earum quae libro de soloecismis et barbarismis, Noui Test. dictioni falso imputatis, subiiciuntur, *Ioannes Henricus Maius* in examine Hist. Crit. N. T. cap. XXXIII. *Io. Georgius Pritius* introductione in N. T. cap. XXIV sq. et *Humfredus Hody* de Bibliorum textibus originalibus IV. 4. pag. 644 sq. m) Vt autem de proportione ςίχων ad κεφάλαια et τίτλυς aliquomodo constet, quatuor euangelistae v. g. diuisi erant in maiores sectiones CCXVII. capitula minora MCLXII. vt computant etiam *Epiphanius* et *Caesarius*, sed ςίχυς siue versiculos 9900. Hodiernam librorum N. T. in versus distinctionem, iam supra notaui, nos debere *Roberto Stephano*. Quemadmodum et hoc iam obseruatum a multis est, distinctionem illam, tam capitum, quam versuum, quali hodie vtimur, licet ad loca euoluenda vtilissimam et propterea aliquo modo necessariam, non tamen semper ita esse comparatam, vt lectori ad sensum sacrorum scriptorum rectius intelligendum sit subsidio, atque vbi vel argumentum vel sententia desinit, iubeat paulisper veluti subsistere, sed non raro diuellat coniungenda, et quae, diuelli oportebat, coniungat. [?] *Fabric.*

XXI. *De*

Literarischen Museum (Altorf. 1778. B. I. p. 203. et p. 16 sq. vbi descripsit *Correctorium* Hugonis *biblicum*, quod etiam in nostra Bibl. Paulina adseruatur, in quo non modo deprehenditur distinctio capitum, quae in antiquiori Correctorio Parisiensi reperitur, sed ipse quoque *Hugo*, cardinalis, in hoc libro initia capitum passim accuratius, quam hactenus factum erat, constituit. *Kuin.*

m) *Millii* Prolegg. p. 90. edit. Küsteri, *Wetsten.* Prolegg. in N. T. pag. 9. 10. 195 sq. edit. Seml. *Kuin.*

XXI. *De stilo Noui Testamenti et Lingua Hellenistica.*

[Sermonem graecum, quo vsi sunt scriptores N. T. non esse pure graecum, nedum atticum, (attica enim oratio iam dudum ante Christi tempora in vita quotidiana vsurpari desiit,) nostris temporibus doctissimus quisque concedit. Concedunt omnes, hos ipsos N. T. libros compositos esse oratione Macedonica et Alexandrina. (cf. *Frid. Guil. Sturz*, de Dialecto Alexandrina ratione simul habita versionis librorum N. T. graecae Lips. 1786. 4. Diss. II. et III. Gerae, 1790. 1793.) eademque quam plurimis Hebraicae linguae dicendi formulis immixta, vt adeo stilus N. T. possit recte nominari *hebraeo-graecus*, (cuius sermonis cognoscendi basin in versione graeca V. T. Alexandrina esse, rectissime monuit *Ernestius*, paulo post citandus, pag. 85. § 21. *Gautzsch* Spec. exercitatt. grammaticar. ad illustrandum N. T. e versione LXX. interpr. Francof. et Lips. 1786. 8.) siue vt *Scaligero* (Animadu. ad Euseb. p. 134.) *Drusioque* placuit, *hellenisticus*, per quem tamen stilum hellenisticum, vt hoc obiter moneamus, non debet cum *Dan. Heinsio* (Diss. de Hellenistis et L. Hellenistica, et praef. ad Nonn. et Exercitat. ad N. T.) peculiaris dialectus intelligi, vt recte docuit *Salmasius*. vid. *Ernesti* Institutio interpretis N. T. part. I. sect. II. cap. III. edit. *Ammonii*. Praeterea etiam multae voces et formulae suam debent originem Latinorum, Syrorum, Chaldaeorum Rabinorumque loquendi consuetudini; conf. *Olearius* de stilo N. T. *Sam. Werenfelsii* Diss. de stilo scriptorum N. T. Basil. 1698. in Opusc. tom. I. pag. 311. Lausannae 1739. 4. *Wetstenius* ad Act. XIII, 48. *Michaelis Einleit. Th. I.* Quae quidem omnia quanquam sunt in aprico posita, nihilominus tamen fuerunt, inprimis circa finem saeculi superioris et huius nostri initium, qui vel superstitione quadam anili, vel rixandi studio commoti, vt aliis laudem doctrinae obtererent, obscura diligentia ostendere conarentur, Apostolos non solum bene graece sed et Attice sciuisse ac scripsisse. Et primus quidem, qui elegantiam graecae orationi N. T. singulari libello asserere conaretur, fuit *Sebastian. Pfochenius*, cuius diatribe primum exiit Amstel. 1629. iterum 1633. 12. Sed refutarunt eum *Cocceius*, in stricturis, *Thomas Gatackerus*, in diss. de stilo N. T. et *Moses Solanus*, cuius diss. inserta est Rhenferdi syntagmati. Neque tamen defuerunt, qui Pfochenii partes defenderent, inter quos eminebant *Anton. Blackwallus* in opere inscripto: auctores sacri classici defensi et illustrati, s. critica sacra N. T. in latinam linguam conuerso a *Christi. Wollio* Lips. 1736. 4. anglice ediderat auctor Lond. a. 1727. et 1731. 8. Voll. II. et *Christi. Sigism. Georgius*, qui scripsit *Vindiciarum N. T. ab Hebraismis libros tres quibus quidquid Ebraismi a Thoma Gatackero, Ioh. Vorstio, Ioh. Oleario, reliquis graecae N. T. dictioni est adfictum, tum argumentis, tum testimoniis, ex probatissima antiquitate graeca erutis, diluitur, Francof. et Lips.* 1732. 4. idem *Georgius* aliud quoque opus edidit hoc titulo: *Hierocriticus N. T. siue de stilo N. T. libri tres, quibus dialectus N. T. attica a Phrynichi, Thomae Magistri, Claudii Salmasii, Georgii Pasoris, Casp. Wyssii, Io. Leusdenii, Io. Olearii, reliquorumque deprauationibus liberatur atque ab idiotismis, ionismis, dorismis, aeolismis, boeotismis, syrochaldaismis, rabbinismis et persismis vindicatur Viteb. et Lips.* 1733. 4. [Successerunt, qui e scriptt. graecis et lat. vel pluribus, vt *Iac. Elsnerus*, *Io. Albertius*, *El. Palairetus*, *Geo. Dau. Kypkius*, vel singulis, vt *Geo. Raphelius* ex Herodoto, Xenoph. Polyb. Arriano, *Io. Fr. Munthe* e Diod. S., *Tob. Eckhardtus* ex Aristophane; *Gochenius* ex Euripide etc. Obseruationes in N. T. congererent. *Beck.*] Contra vero inter eos, qui linguam scriptor. N. T. hebraeo-graecam fuisse docerent, principes fuerunt *Ioh. Olearius*, *Gatackerus* et *Ioh. Vorstius*, qui scripsit commentarium de Hebraismis N. T. qui cura *Ioh. Frid. Fischeri*, denuo prodiit Lips. 1778. *Kuin.*]

Sed apponantur nunc libelli vtriusque sententiae defensorum, eo ordine quo eos *Fabricius* noster citauit:

Dissertationum Philologicarum de stilo N. T. Syntagma, a Iacobo Rhenferdo collectum, addita ipsius diss. de saeculo futuro. In isto habes 1) D. *Io. Olearii* diss. inauguralem de stilo N. T. Lipsiae a. 1668. 4. editam atque inde saepius recusam: 2) *Io. Henrici Boecleri* [P] diss. eiusd. argumenti vulgatam Argentorat. 1642. 3) *Sebast. Pfochenii* diatriben de linguae graecae N. T. puritate Amst. 1629. 8. atque inde saepius excusam: 4) *Io. Coccoii* stricturas eo vsque ineditas pro Pfochenio aduersus Gatackerum. 5) *Balth. Bebelii* Exerc. de phrasi N. T. Witeb. 1659. 6) *Mosis Solani* diss. sub Rhenferdii praesidio contra Pfochenium habita. 7) *Martini Petri Cheitomaei* Graecobarbara N. T. quae Orienti originem debent. Amst. 1649. 12. 8) *Io. Henrici Hottingeri* de vsu scriptorum Hebraicorum in N. T. 9) *Io. Leusdenii* diss. X. sq. Philologi Hebraeo Graec. in quibus succincte agitur de dialectis et XXXI. generibus Hebraismorum N. T., e *Casp. Wyssii* dialectologia sacra, Tiguri 1650. 8. et *Io. Vorstii* libris duobus de Hebraismis *) N. T. Lugd. Bat. 1648. 10) *Io. Vorstii* de Adagiis N. T. 11) *A. Kesleri*, Superintend. Eisfeldensis, de dictorum V. T. allegatione in Nouo. 12) De stylo sacrarum litterarum et praesertim N. T. Graeci, nec non de Hellenistis et Hellenistica dialecto doctissimorum quorundam tam veteris quam recentioris aeui scriptorum sententiae, a *Ioachimo Iungio* *) collectae et editae Hamb. 1639. 4. occasione litis, quae ipsi cum nonnullis intercessit, de qua vide, si placet, Io. Molleri Isagogen in hist. Chersonnesi Cimbricae pag 586 sq.

Syntagma dissertationum de stilo N. T. Graeco, quas collegit *Taco Hajo van den Honert*, Ecclesiae Amstel. Pastor, Amst. 1702 4. In hoc exhibentur: 1) *H. Stephani* dissertatio huius argumenti quam editioni *N. T.* a. 1576. praefixit, [Illam dissertationem Walaeus in limine libror. N. T. historicorum perpetuo commentario illustratorum. Lugd. Batau. 1653. 4. et Amstelod. 1662. 4. recusam dedit; ob praestantiam vero eam Ioh. van den Honert Syntagmati dissertationum de stilo N. T. graeci inseruit. vid. Masch. Bibl. sacr. tom. I. pag. 223. *Kuin.*] pollicitus librum integrum de puritate dictionis *N. T.* qui non vidit lucem. 2) *Theod. Bezae* de dono linguarum et Apostolico sermone diss. e commentario ad Act. X, 46. et fragmentum Epistolae ad Elisabetham, reg. commentario in N. T. praefixae. 3) *G. Pasoris* Ideam dialectorum N. T. 4) *Io. Georgii Straube* [P] disp. philologicam de emphasi graecae linguae N. T. 5) *Honerti* ipsius Epistolam ad Abrahamum Boddens de stili N. T. puritate.

Elias

*) Nimis a Vorstio Hebraismos multiplicari, monuit ipsum Reinesius Epistola ad eum XIV.

o) Huic collectioni *Iacobus Grossius*, Pastor Hamb. ad S Catharinae, opposuit triadem propositionum theologicarum, stylum N. T graecum a barbaris criminationibus vindicantium et sententiam Criticorum, qui Hellenismum propugnant nihil illius rectitudini derogare ostendentium. Ienae 1640. 12. Grossio *Daniel Wulferus*, Norimbergensis, opposuit Innocentiam Hellenistarum vindicatam (sine auctoris et loci notatione) in 12. Respondit Grossius in obseruationibus pro triade propositionum Apologeticis. Cumque *Io. Musaeus*, Theologus postea celeberrimus a. 1641. edidisset disquisitionem de stylo N. T. in qua Grossii trias propositionum et obseruationum Apologeticarum modeste examinatur, respondit Grossius in tertia defensione, et vindiciis disquisitionis Musaeanae a. 1642. editis, in defensione quarta.

Elias Benoist, Delfensis Ecclesiae V. D. ministri, aduersus Honerti epistolam amica expostulatio. Delfis 1703. 4. Honerti responsio etc.

Matthias Flacius parte II. Clauis S. Scripturae tractatu V.

Salomo Glassius in philologia sacra lib. I. tractatu III. etc.

Io. Henricus Maius in Examine Hist. Criticae N. T. cap. XXVI et XXVII.

Claudii Salmasii de Hellenistica Commentarius, controuersiam de lingua Hellenistica decidens et plenissime pertractans Originem et dialectos graecae linguae. Lugd. Batau. 1643. 8.

Dan. Heinsii Exercitatio de lingua Hellenistica et p) Hellenistis. Lugd. Bat. 1643. 8.

Claud. Salmasii funus q) linguae Hellenisticae, siue confutatio exercitationis de Hellenistis et lingua Hellenistica. *Cui libet exequias ire Hellenisticae, i, licet. Ecce illa iam effertur.* [¶]

Eiusdem ossilegium Hellenisticae, siue adpendix ad confutationem exercitationis de Hellenistica. ibid. 1643. 8.

M. *Iacobi Bohlii* iusta et moderata absentiae ab exsequiis et iustis funebribus, funeri linguae Hellenisticae paratis, excusatio et venia. Regiomonti 1647. 4.

Martini Schoockii de Hellenistis et lingua Hellenistica diss. ad Heinsium et Salmasium. Vltrai. 8.

Io. Croius in obseruationibus ad N. T. contra Heinsium cap. XXX — XXXIV. Geneu. 1645. 4.

Dan. Heinsius in Apologia aduersus Croium. 12.

Matthaei Cotterii de Hellenistis et lingua Hellenistica exercitationes secundariae. Argentorat. 1646. forma minore.

Vvvvv 3 Thor

p) De Hellenistis Act. VI, 1. IX, 29. et XI, 20. memoratis, septem sententias eruditorum reperio, e quibus perplacet mihi *prima* Lud. Cappelli Opp. posthum. pag. 394. cui Hellenistae sunt Ethnici. *Secunda* est Is. Vossii cap. vlt. de Sibyllinis, atque intelligit Iudaeos, Ethnicorum Romanorum partes secutos, aut qui in eorum stipendio vixerunt. *Tertia* Erasmi, qui nomen Hellenistarum factionem etiam innuere existimat, non tantum nationem aut linguam. *Quarta* Petri de Marca VI. de concordia Sacerdotii et Imperii c. 1. pag. 59. e cuius sententia Hellenistae sunt Iudaei dispersionis secundae, in prouinciis Graecorum siue gentilium dispersi. *Quinta* Io. Lightfooti, qui Hellenistas fuisse existimauit Iudaeos, habitantes in gentibus, neque gnaros linguae hebraicae, sed quamuis aliam illius in qua versarentur gentis linguam solitos loqui. *Sexta* Hellenistas accipit de proselytis iustitiae e Graecis. Ita Ioach. Camerarius, Beza, Salmasius, Croius, Pearsonius lectionibus ad Acta Apostol. pag. 52 sq. Matthaeus Cotterius, Guil. Caueus, et Sam. Basnage ad A. C. 35. nr. 7. *Septima* denique Hellenistas contendit fuisse Iudaeo Graecienses ἑλληνιστὶ διαλεγομένους (ita Syrus, Chrysost. Theophylact. Oecumen. et in versione Graecobarbara Maximus Margunius) verbis graecis, phrasibus vti solitos hebraicis et extra Iudaeam habitantes. Ita Iosephus Scaliger ad Eusebii nr. 1734. Dan. Heinsius in Exerc. ad N. T. et in aliis quae memoraui scriptis, Drusius, Hugo Grotius, Hammondus, Rich. Simon, Cocceius praefat. ad Cod. Sanhedrin, Io. Seldenus, Dionys. Petauius, Constantinus l'Empereur, Barthol. Maierus in Philologia sacra aliique.

q) Hugo Grotius Epistola 594. notat ex ipsius Salmasii concessis, facile posse componi librum de lingua Hellenistica rediuiua. Confer Rich. Simonis Hist. Criticam N. T. cap. 27 sq. et nouas obseruationes cap. 5.

Tho. Gatakeri de ſtilo N. T. aduerſus Pfochenium. Lond. 1648. 4. et vna cum eius Cinno, Aduerſariis et aliis Operibus Criticis. Traiecti ad Rhen. 1698. fol.

Horatii Vitringae, Campegii F. animaduerſionum ad Io. Vorſtium de Hebraiſmis N. T. ſpecimen. Ad calcem obſeruationum Miſcellanearum Lamberti Bos. Franeq. 1707. 8. [et in *I. Fr. Fiſcheri* editione Operis Vorſtiani. Lipſ. 1778.]

[*Pauli Slevogti* diſſertatio helleniſtica, qua vnico exemplo maximus linguae helleniſticae vſus in interpretatione ſcripturae oſtenditur. — Exſtat in eius diſputatt. acadd. pag. 933. et in *Crenii* Analectis philologico-critico-hiſtoricis pag. 334.

Henrici Kippingii exercitatio de lingua helleniſtica, in Crenii Analectis pag. 321 ſqq.

Samuel Meuii diſſertatio de lingua helleniſtica. Viteb. 1661.

Io. Theodor. Leubſcheri Diſſ. de lingua noui teſtamenti helleniſtica. Viteb. 1691. *Kuin.*]

Rob. Boyle de ſtilo ſacrae Scripturae. Oxon. 1665. Geneu. etc. 4.

Balthaſaris Stolbergii, Prof. Witebergenſis, liber de ſoloeciſmis et barbariſmis graecae noui foederis dictioni falſo tributis, vt et de Ciliciſmis aliisque a D. Paulo noue vſurpatis, cum exercitationibus XII. Philologicis. Witeb. 1681. 4. praemiſſa praefatione C. S. Schurzfleiſchii. [Viteb. 1685. 4. tertia editio Viteb. 1688. 4.]

[*Ioh. Conr. Schwarz* ſoloeciſmi diſcipulorum I. C. per amorem veritatis diuinae, a Luthero reſtitutae antiquitati Coburgi 1730. 4. poſtquam de ſoloeciſmi natura diſputauit, ſcriptores ſacros contra huius vitii criminationem defendit.

Ioh. Erici Oſtermanni poſitiones philologicae, graecum N. T. contextum concernentes Viteb. 1649.

Georg. Guil. Kirchmaieri noui foederis graeci defenſio a ſoloeciſmis, barbariſmis, hebraiſmis. Viteb. 1732. 4.

Laurentii Mulleri diſſ. de ſtilo idiotico, ſcriptoribus N. T. praecipue Paulo a criticis adficto. Schleuſingae 1718. *Kuin.*]

Pauli Antonii de N. T. philoſophiſmis ſiue dictionibus philoſophicis exercitatio. Lipſ. 1686. 4.

Nic. Aagardi, Prof. Eloquentiae Sorani, de ſtilo N. T. diſſ. Sorae 1655. 4.

[*Ioh. Erhard Kappii* diſſ. de N. T. graeci latiniſmis, merito ac falſo ſuſpectis. Lipſ. 1726.

Chriſt. Sigiſm. Georgii de latiniſmis, graecae N. T. dictioni immerito adfictis. Viteb. 1731. adverſus Kappium.

Sigiſm. Frid. Dreſig, vindiciae diſſertationis de N. T. graeci latiniſmis merito et falſo ſuſpectis Lipſ. 1732.

Chr. Sig. Georgii Apologia diſſertationis de latiniſmis graecae N. T. dictioni immerito adfictis.

Dreſigius tum edidit: *Vindicias diſſertationis de N. T. graeci latiniſmis merito et falſo ſuſpectis a nupera apologia adſertas. Georgius* autem non modo ſcripſit: *apologiam diſſertationis de latiniſmis graecae N. T. dictioni immerito adfictis vindicatam*, ſed

etiam

etiam omnes libellos, in vtramque partem scriptos, coniunctim edidit sub titulo: Hierocritici Noui foederis pars secunda, siue controuersiarum de latinismis N. T. libri tres. Viteb. 1733. 4. *Kuin.*]

[*Io. Olearii* de stilo N. T. liber — auctas a *Io. Conr. Schwartz.* - Accedit *Io. Henr. Boecleri* de lingua N. T. originali Dissertatio. Coburgi 1721. 8.

Io. Conr. Schwarzii Commentarii critici et philologici linguae gr. N. T. Lips. 1736. 8.

Io. Vorstii Commentarius de Hebraeismis N. T. Accessere praeter eiusdem cogitata de stilo N. T. et diatriben de Adagiis N. T. *Horatii Vitringae* Animaduersiones ad Comm. de Hebr. Curauit *Io. Fr. Fischerus*, L. 1778. 8.

Io. Fr. Fischeri Supplementorum Commentarii Vorstiani de Hebr. N. T. Specimen I. II. III. Lips. 1790 sq. 4.

Io. Leusdeni de dialectis N. T. singulatim de eius Hebraismis libellus iterum editus a *Io. Fr. Fischero.* Lips. 1792. 8. Add. *I. F. Fischeri* Prolusiones de Vitiis Lexicorum N. T. Lips. 1791. 8. *Beck.*]

Haec de Noui foederis libris dicta sufficiant, quibus tunc demum recte et salutariter vtemur, non quando ista de quibus hactenus disserui, quantumuis subtiliter discusserimus, aut totum etiam sacrum codicem teneamus ad vnguem, sed quando illis, tanquam voce (quae profecto est) diuina, ad fidem, atque amorem Dei hominumque patiemur nos adduci, vt per fidem vita beata ac sempiterna in nomine Iesu Christi perfrui possimus. [P] *Fabric.*

INDEX SCRIPTORVM A GEMINO MEMORATORVM.

Fabricius supra in cap. XVIII. pag. 32. dederat *indicem* scriptorum, a *Gemino* citatorum. Idem tamen quoniam in volumine decimo, ab initio, alium indicem, ad paginas edit. Altorfinae 1590. 8. confecit, eum, supra omissum, hic subiungam. *Harl.*

FINIS VOLVMINIS QVARTI.

Incidi in quaedam errata typographica; nam singulas paginas foliaque recognoscere, propter temporis angustias negotiorumque multitudinem non licuit mihi: quae vt corrigas, *L. B.* reliquaque, quae occurrant, infirmitati humanae condones, oro TE rogoque obseruantissime.

---

pag. 135. in not. *r* lin. 2. l. *μακαρίτης*.
— 250. lin. penult. l. *indicari*.
— 261. lin. 21. l. *siue* loco *sine*.
— 347. not. *i* col. 1. lin. 4. loco *Euteonli* l. *Eutecnii*.
— 413. lin. 27. pro *Strabone* l. *Stratone*.
— 417. lin. 29. pro *et* l. *at*.
— 418, lin. penult. contextus pro *Strabone* l. *Stratone*.
— 422. lin. 33. dele signum parentheseos post voc. *Schneidero*;
— 427. lin. 12. l. *tribuitur*.
— 429. lin. 16. l. *eruditasque*.
— 434. lin. 19. pro *vnone* l. *vno*.
— 437. lin. 22. post: *vnus e Fabric.* adde: *sed non fuisse ex illis, V. D. ipse mihi scripsit.*
— 440. lin. 19. post: *Parisiis* adde *lucernam*.
— 444. lin. 2. post: *editio*, adde *ab altera*.
— 459. lin. 29. pro: *Alcaeam* l. *Alcaeum*.
